

דף ב ע"א בגמ' הפל שוחטין לכתחילה ושחיטתן כשרה דיעבד.

הנה אם הפל לא היה מרבה מידי לא שייך לשון דיעבד כלל ולא היה לו להקשות רישא אסיפא אלא אסיפא לחוד היה לו להקשות שחיטתן כשרה דיעבד ולכתחילה מי ישחוט. ולפי זה היה לו להגמ' לכתחילה לפרש דהפל לאתווי אתי ואח"כ למרמי רישא אסיפא.

ואולי לזה פיון רש"י במשנתנו כל היכא דתניא הפל וכו' וכונתו דדבר זה דהפל לאתווי אתי דבר פשוט ומפורסם הוא ולא היה צריך לפרשו כלל ולכן מקשה תיבא רומיא דרישא אסיפא: רש"י במשנה ד"ה הפל וכו' למר לאתווי טמא בחולין ולמר לאתווי כותי או מומר הנה בגמ' פליגי בזה אמוראי דלאבני ורבא לאתווי כותי ולרב אשי לאתווי מומר והני ליה לרש"י למימר למר לאתווי כותי ולמר לאתווי מומר.

אמנם פוננת רש"י למה דמסיק לקמן (דף ג' ע"ב) דרבא לדבריו דאבני קאמר וכו' ורבא עצמו מסיק לקמן (דף יז ע"א) דתרי הפל שוחטין חדא לאתווי כותי וחדא לאתווי מומר ולא פירש רבא אם רישא לאתווי כותי וסיפא לאתווי מומר או איפכא ולכן כתב רש"י למר והנינו רבא לאתווי כותי או מומר.

ואף שדברי התוס' לקמן (דף ג' ע"ב) בד"ה מ"ט משמע דרבא מוקי רישא לאתווי מומר. נלענ"ד דכוננת התוספות דכאן בסוגיא זו דלא הזכיר מהפל שוחטין דסיפא היה לו לרבא להזכיר מומר כשמעתינן ומשני דרבא לא משני מידי בשמעתינן רק לדבריו דאבני אבל רבא לנפשיה משני אתרתי הפל שוחטין בבת אחת חדא לכותי וחדא למומר ושוב אין הפרש אם רישא לכותי וסיפא למומר או להיפך פיון שפכר מוכח שמעתינה דרבא תיתי מהי תיתי אי מרישא אי מסיפא: והנה השמיט רש"י אוקימתא דרבינא לפי שגדחית מהלכה שהרי מסיק סתם גמ' רוב מצוניין וכו' וכדמסיק הרי"ף משא"כ טמא בחולין אף שכולהו ס"ל דחולין עש"ק לאו פקודש מ"מ הדין אמת שטמא בחולין שוחט לכתחילה ובקדשים דיעבד אלא ששאר אמוראי סברי שהוא מלתא דפשיטא דלאו פקודש דמי: גמ' הפל וכו' ושחיטתן כשרה דיעבד.

והקשה בספר אשל אברהם ודלמא הפל מרבה לכתחילה ואפ"ה מסיים ושחיטתן כשרה דיעבד כדי שיהיה חוץ מחש"ו אפילו לענין דיעבד והנה לקמן נאריה בזה ואמנם גם על פי פשטן של דברים אין זה קושיא דלמה יאמר התנא ברישא לשון דיעבד מיותר ואינו נכון פיון שפכר גם לכתחילה בשביל דיוקא דסיפא הלא יש בינו למסתם ברישא הפל שוחטין ובסיפא יאמר חוץ מחש"ו ושחיטתן פסולה.

תוס' ד"ה הפל שוחטין וכו' ואין נראה וכו'. ולענ"ד נראה סברת הלכות א"י משום דלקמן (דף ג' ע"ב) אמר לחד לישנא הכא עיקר התם אידי דתנא שאר פסולין תנא נמי טמא במקדשין ולפי זה יפלא ששינה בזבחים לומר לשון דיעבד בכל הפסולין שפכרים לכתחילה משום טמא במקדשין וטמא גופיה אין מקומו שם ולא שנאו רק אידי והני מקלי דשייך אידי השתא דתנו לשון דיעבד אבל אם היה שונה משנתו בזבחים לשון לכתחילה א"כ אין טמא שייך שם כלל ולא שייך אידי וא"כ הוא גופא קשיא נימא שם לשון לכתחילה כדין כל אותן הפסולין אשר מקומם קבוע שם ולא ליתני טמא במקדשין שם וצריך לומר דשם קאי הסוגיא למסקנא דלקמן דכולהו פרבה בר עולא לא אמרי

להיה לישנא דאמרת הכא עיקר אדרבא התם עיקר וא"כ פיון דכולהו שאר אמוראי ס"ל
התם עיקר שפיר קאמר שם דתני לשון דיעבד אידי דתנא טמא במוקדשין ולפי זה לרבה
ב"ע להיה לישנא דהכא עיקר והתם אידי נשאר קושית הגמרא בזבחים כל הפסולין וכו'
דיעבד והתנן וכו' וצריה לומר דרבה ב"ע להיה לישנא סובר דנשים לא ישחטו לכתחילה
ומשני שם באמת דתנן דיעבד משום נשים וקושית התוס' פן הוא האמת להיה לישנא
דרבה ב"ע ותייש הלכות א"י לסברת רבה בר עולא משום דמשנתנו פנותיה דייקא
דלכולהו אוקימתא קשיא וכולן ששחטו רק לאוקימתא דרבינא ואוקימתא דרבינא דחו
כל הפוסקים מטעם דסתם גמרא סובר רוב מצויין מן מחין ומתחזקין הם וכמבואר פרי"ף
ושאר פוסקים דדחו דברי רבינא מהלכה ולכה חגיגה הלכות א"י לדברי רבה ב"ע להיה
לישנא דהכא עיקר: אלא פיון שזכינו לדין שמצד הסברא אין להחמיר בנשים כלל שאם
היה מקום לומר זה מצד הסברא קשה קושית התוס' למה אמר שם בזבחים משום דבעי
למיתני טמא ונהרי נשים קודמות במשנה ונהיה ליה למימר משום נשים אלא שפתי
דלאוקימתא דרבה ב"ע לישנא דהתם אידי מביא ההכרח לפסול נשים לכתחילה ממה
דתנן שם לשון דיעבד וא"כ דיינו למפסלינהו בקדשים לכתחילה ולא בחולין והסברא
לחלק בין חולין לקדשים בנשים הוא משום דבקדשים פסולין נשים לשאר עבודות
אפילו פהגות לכה גזרו בנשים לכתחילה בשחיטה אטו פהגות בשאר עבודות.

שם בתוס' ד"ה הפל שוחטין פתוב בהלכות א"י דנשים לא ישחטו ואין נראה דאפילו
במוקדשין שוחטות לכתחילה כו' ונ"ל לתרץ לפי מ"ש אאמ"ו בספרו נודע ביהודא על
דברי התוס' לקמן ד"ה שמא יגע בפשר שמקשים והא דם קדשים אינו מכשיר ומתריצים
חיבת הקודש מכשירתו א"נ פגון שהעבירו בנהר והקשה לתירוץ שני של התוס' מאי
מתרץ הגמ' בריש כל הפסולין דתני לשון דיעבד משום טמאים דלכתחילה לא ישחטו
הא ברוב קדשים שוחטים אפילו לכתחילה היכא דלא העבירו בנהר א"כ קשה למה תני
דיעבד דלא שייך בכל שאר הפסולין טפי הוי ליה למיתני לכתחילה שהוא שייך בכל
הפסולין אף בטמאים היכא שלא העבירו בנהר ומוכח מזה פתירוץ ראשון של התוס'
דלכה טמא במוקדשין לא ישחוט בכל הקדשים אף שלא העבירו בנהר משום דחיבת
הקודש מכשירתו וא"כ בכל הקדשים חיישינו לשמא יגע בפשר רק לפ"ז מקשה הגאון
הנ"ל לרב יוסף דס"ל לקמן (דף לו) דחובת הקודש שהוא מכשיר הוא רק מדרבנן א"כ
קשה מ"ש בחולין שנעשו עטה"ק דטמא שוחט אפילו לכתחילה ולא גזרינו לשמא יגע
בפשר הואיל והוא רק מדרבנן כמ"ש רש"י לקמן ד"ה פקודש דמי ע"ש א"כ גם טמא
במוקדשין נמי ישחוט לכתחילה ולמה גזרינו לשמא יגע בפשר הא אף שיעגע בפשר יהיה
ג"כ רק טומאה מדרבנן דהא חיבת הקודש הוא רק מדרבנן והאי בשר קודש אינו מקבל
טומאה מדאורייתא ומ"ש הך דרבנן בחולין שנעשו עט"ק דלא גזרינו מהך דרבנן בפשר
קודש.

ומתרץ דבאמת צריכין לומר לרבה בר עולא פאפיי שם דחולין שנעשו עטה"ק הוא
מדאורייתא ע"ש שמאריה ליישב בזה דברי הרמב"ם. והשתא מתורץ בזה קושית התוס'
על הלכות א"י דבאמת הגמרא שם בפ' כל הפסולין הוי יכול לתרץ דנקט דיעבד משום
נשים אלא דהגמ' נקט משום טמאים לאשמעינן אגב אורחא דין חיבת הקודש שמכשיר
מדאורייתא וטמא במוקדשין לא ישחוט לכתחילה דגזרינו לשמא יגע בפשר אבל אי הוי

מתרץ דמתניתין תני דיעבד משום נשים ה"א דטמאים שוחטים אפילו לכתחילה וְלֹא גִזְרִינוּ לְשֵׁמָא יַגַּע בְּבֶשֶׂר הוֹאִיל וּמְדַאֲרֵינָא בְּשֵׁר קוּדְשׁ אִינוּ מְקַבְּל טוּמְאָה אַף שְׂיַגַּע.

ולפ"ז אַנְי מוּסִיף רְאָיָה לְחֻזַּק דְּבָרֵי הַלְכוֹת א"י וְלַהּוֹכִיחַ דְּגַם ר"י ס"ל פְּנִתִי דְהֵנָּה לר"י דס"ל דְּחִיבַת הַקּוּדְשׁ הוּא רַק מְדַרְבְּנָן א"כ לְמָה לֹא יִשְׁחַט טְמֵא בְּמוֹקְדָשִׁין אֶפְיֻלוּ לְכַתְחִילָה וּצ"ל דְּבִאֲמַת לר"י טְמֵא בְּמוֹקְדָשִׁין הֵיכָא שְׁלֵא הֶעֱבִירוּ בְּנֶהָר וְאִי אֶפְשָׁר לְבוֹא לְיַדִּי טוּמְאָה מְדַאֲרֵינָא מוֹתֵר לְשַׁחֵט אֶפְיֻ לְכַתְחִילָה וְאִין לְהַקְשׁוֹת מְבַרְיָנָא שְׁמַבִּיא שְׁם בַּפ' כָּל הַפְּסוּלִין מֵה סְמִיכָה בְּטֶהוּרִין אַף שְׁחִיטָה בְּטֶהוּרִין וּמוּכַח מֵהָרַב בְּרִינָא דַּעֲכ"פ מְדַרְבְּנָן טְמֵא לֹא יִשְׁחַט שְׁמָא יַגַּע בְּבֶשֶׂר כְּמוֹ שְׁמַתְרִץ שְׁם לְהַאי בְּרִינָא ז"א דַּלְפ"ז בְּאֲמַת מוֹקְמִינוּ הַאי בְּרִינָא דְנִקָּא הֵיכָא שְׁהֶעֱבִירוּ בְּנֶהָר כְּמוֹ שְׁצָרִיכִין לוֹמַר לְתִירוּץ שֶׁל הַתּוֹס' אָבֵל לַפ"ז לר"י קִשְׁיָא מִתְנִיתִין לְמָה תְּנִי שְׁם בְּמִתְנִיתִין לְשׁוֹן דִּיעֲבַד כְּמוֹ דְּפָרִיף בַּגְּמ' שְׁם בְּזִבְחִים וְאֵלִיבָא דר"י לֹא שְׁיָיָף תִּירוּץ דְהַגְמ' דְנִקָּט דִּיעֲבַד מִשׁוּם טְמֵא בְּמוֹקְדָשִׁין דְּהָא גַם טְמֵא בְּמוֹקְדָשִׁין שׁוֹחֵט לְכַתְחִילָה בְּרוּב קְדָשִׁים אִם הֶעֱבִירוּ בְּנֶהָר כְּקוּשְׁיַת אַאמ"ו הַגָּאוֹן אֵלֵא ע"כ צ"ל דר"י בְּאֲמַת מִתְרִץ מִתְנִיתִין שְׁם דְּתְנִי לְשׁוֹן דִּיעֲבַד מִשׁוּם נָשִׁים דְּלֹא יִשְׁחַטוּ לְכַתְחִילָה הָרִי מוּכַח כְּהַלְכוֹת א"י מר"י: אָבֵל זֶה יֵשׁ לְדַחֲוֹת דַּמְר"י אִין רְאָיָה דִּי"ל דְּגַם לר"י אַף שְׁסוּבֵר חִיבַת הַקּוּדְשׁ הוּא דְרַבְּנָן אַפ"ה טְמֵאִים לֹא יִשְׁחַטוּ בְּקְדָשִׁים וְלֹא מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יַגַּע בְּבֶשֶׂר אֵלֵא מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא אֲתִי לְמִשְׁוֹף לְפָנִים כְּקוּשְׁיַת הַתּוֹס' לְקַמֵּן בַּד"ה שְׁמָא יַגַּע בְּבֶשֶׂר ע"ש.

אַמְנָם לְפִי תִירוּץ שֶׁל הַתּוֹס' לְקַמֵּן דְּכַתְבוּ לְחַד תִּירוּץ דְּבִטְמֵא לֹא שְׁיָיָף לְמַגְזוֹר לְשֵׁמָא אֲתִי לְמִשְׁוֹף לְפָנִים שְׁפִיר מוּכַח כְּהַלְכוֹת א"י וְק"ל. וְעֵינִן מֵה שְׁפַתְבַּתִּי בְּזֶה לְקַמֵּן עַל דְּבָרֵי הַגְּמ' הַאי טְמֵא בְּמוֹקְדָשִׁין כּו' וּבַגּוֹף הַדִּין שֶׁל הַלְכוֹת א"י כְּתַבְתִּי לְקַמֵּן דְּהֵנָּה שְׁנֵי תִירוּצִים בַּגְּמ' אִי הָכָא עֵיקַר אִי הֵתָם עֵיקַר מְחֻלְקִים בְּהָרַב דִּין אִי נָשִׁים שׁוֹחֲטִין לְכַתְחִילָה אוֹ לֹאוּ: מַחֲדוּשֵׁי נֶכֶד הַמְּחַבֵּר שְׁם בְּתוֹס' ד"ה שְׁמָא יַגַּע בְּבֶשֶׂר קוּדְשׁוֹ לְפִירוּשׁוֹ דְּהָא מְסִיפָא שְׁמַעִינוּ עכ"ל.

וּנ"ל לְתִירוּץ לְפִי הַדִּין בַּש"ע סִימָן א' דְּאֵלֵם וְעָרוּם לֹא יִשְׁחַטוּ מְפָנִי שְׁאִינָן יְכוּלִין לְבָרַף וּלְפ"ז אַנְי אוֹמַר דְּמֵהָרַב סִיפָא דְתְנִי וְכוּלָן שְׁשִׁחְטוּ כּו' ה"א דְּלֹא יִשְׁחַטוּ לְכַתְחִילָה מִשׁוּם בְּרָכָה דְּהָא חֲרַשׁ וְשׁוֹטָה אִינָן יְכוּלִין לְבָרַף עַל הַשְׁחִיטָה וְאֶפְיֻלוּ אַחֲרֵים אִינָן יְכוּלִין לְהוֹצִיא אוֹתָן הוֹאִיל וְאִינָן יוֹדְעִים לְכַוֵּן אֶת הַבְּרָכָה וְלִכְפֹּף לֹא יִשְׁחַטוּ לְכַתְחִילָה אָבֵל מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ קְלָקוּל בְּשְׁחִיטָה ה"א דְּמוֹתֵר לָהֶם לְשַׁחֵט אֶפְיֻלוּ לְכַתְחִילָה אִם אַחֲרֵים רוֹאִין אוֹתָן וְנִפְקָא מִנִּיהָ הֵיכָא דְהַדִּין הוּא לְשַׁחֵט בְּלֹא בְרָכָה כְּגוֹן דְּאֶתְיַלֵּד רִיעוּתָא קוּדָם שְׁחִיטָה דְשׁוֹחֲטִין בְּלֹא בְרָכָה וְעֵינִן בִּיּוֹ"ד ס' י"ט סְעִיף א' בְּהַגָּה וְלָרוּב הַפּוֹסְקִים אַף אַחַר שְׁחִיטָה לֹא יְבָרַף כַּמ"ש הַש"ף שְׁם ס"ק ג' וַא"כ בְּכַה"ג הָנִי אֲמִינָא דְחו"ש שׁוֹחֲטִין אֶפְיֻ לְכַתְחִילָה אִם אַר"א וְלִכְפֹּף תְּנִי בְּרִישָׁא שְׁמָא יַגַּע בְּבֶשֶׂר כּו' לְאֲשַׁמְעִינוּ דְאַף שְׁאֲחֲרֵים רוֹאִין אוֹתָן לֹא יִשְׁחַטוּ לְכַתְחִילָה מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ קְלָקוּל שְׁחִיטָה וַא"כ אַף הֵיכָא דְלֹא שְׁיָיָף טַעֲמָא דְבְּרָכָה אַפ"ה לֹא יִשְׁחַטוּ לְכַתְחִילָה.

וְאַף שְׂרַש"י בְּתְשׁוּבָה סוּבֵר אַף הֵיכָא דְאִיכָא רַעוּתָא מְבָרַף קוּדָם שְׁחִיטָה הוֹאִיל וְעַכ"פ מוֹעִיל הַשְׁחִיטָה לְטַהֲרָה מִיַּדִּי נְבִילָה אַפ"ה יֵשׁ נִפְקָא מִנֶּהָר כְּגוֹן שְׂיַשׁ רַעוּתָא בְּסִמְנֵים

דבזה מודה רש"י דלא יברך דשפא ימצא שם נקב בנפש וְהוּי נְבִילָה מְחִיִּים וְלֹא מְהַנִּי לִיה שְׁחִיטָה כַּמ"ש ס' ל"ג סעיף ג' ובכמה דוכתי.

ועוד יש נ"מ בקטן אי אמרינן משום ברכה א"כ קטן מותר לשחוט לכתחילה אם אר"א הואיל וקטן יכול לברך על כל המצות אבל אי אמרינן משום חשש קלקול שחיטה גם קטן לא ישחוט לכתחילה אף בשאחרים רואין אותו ואין להקשות איהו אפשר לומר דטעמא דסיפא דלא ישחטו לכתחילה משום ברכה הא גם קטן תני לה בסיפא וקטן שפיר יכול לברך וי"ל דה"א דבאמת קטן שוחט לכתחילה פשאחרים רואין אותו רק דנקט דיעבד משום ח"ש ונאף דאליבא דאמת פריה הגמ' לקמן על אביי ואי אכותי הא מצי שחיט אפילו לכתחילה פשאחרים ר"א וְלֹא נִיחָא לְהַגְמִי לומר דנקיט דיעבד משום חש"ו מ"מ אפ"ה י"ל דמתניתין לא רצה לסמוך על הסיפא לחוד פן יטעה לומר דטעמא משום ברכה ונקט דיעבד משום ח"ש אבל קטן מצי לשחוט אפי' לכתחילה ודוק: שם בגמרא וכל הכל לכתחילה הוא וכו'.

הנה כל מפרשי הש"ס משתוממים על הך שקלא וטרי' במה היו מחולקים ר"א בריה דרבא עם רב אשי ומה הנה מהדר ליה ר"א בריה דרבא וכל הכל לאו לכתחילה וכי לא הנה יכול לרגוש בעצמו דאם הכל הוא דיעבד עדיין קשה תרתי דיעבד למה כמו שמקשה ליה לבסוף ועיין בחדושי רשב"א ובחדושי מהר"ם מלובלין וגם על רב אשי קשה למאי מתרץ התם פדקתני טעמא ובאיזה סברא היו מחולקים שהקשה לו לבסוף אנא שחיטתן פשרה קשיא לי.

ונראה לי דבזה היו מחולקים דמתחלה פשהקשה ר"א רישא אסיפא דהכל שוחטין לכתחילה ושחיטתן פשרה דיעבד וקא מתרץ לו ר"א בריה דרבא וכל הכל לכתחילה הא מצינו בתמורה הכל שהוא לשון דיעבד ולא הנה קשיא ליה א"כ תרתי דיעבד למה לי דלמא זה גופא אתי התנא דמתניתין לאשמעינן דהכל הוא לשון דיעבד כמו שמצינו בתמורה ופריה ליה ר"א התם פדקתני טעמא כו' ר"ל לענן מאי צריה המתניתין לאשמעינן דהכל הוא לשון דיעבד ובאיזה מקום יש לטעות שאמה אומר שמתניתין דהקא אתי לאשמעינן שהוא לשון דיעבד ואי משום מתניתין דתמורה אתי לאשמעינן שלא תאמר דהכל ממירין אפילו לכתחילה הא מפורש שם במקומו לא שאדם רשאי להמיר לכתחילה ומהדר ליה אלא הכל מעריכין ר"ל דלמא לעולם אתי מתניתין דהקא לאשמעינן דהכל הוא לשון דיעבד ואשמעינן בזה דהכל מעריכין ונודרין הוא ג"כ לשון דיעבד.

ואין להקשות והא מהכל ממירין נשמע דהכל הוא לשון דיעבד פדמפורש שם בסיפא זה אינו דשם דתני לא שאדם רשאי וכו' אינו נשמע דקא מפרש להכל דרישא שהוא לכתחילה אלא דקא עקר ליה להכל דרישא וא"כ אדרבא משם ממשנה דתמורה יש לומר דכל הכל לכתחילה הוא רק דבסיפא קא עקר ליה אבל הקא דלא קא עקר ליה אלא דמפרש ושחיטתן פשרה שהוא לשון דיעבד דגם הכל מעריכין הוא לשון דיעבד שלא תטעה לומר דשם הוא הכל לכתחילה ופריה ליה אלא מעתה הכל סומכין שהוא בנדאי לכתחילה וא"כ איהו אפשר לומר דמתניתין אתי לאשמעינן דהכל הוא לשון דיעבד הא מצינו הכל שהוא דוקא לכתחילה וממ"נ אי הכל הוא לשון דיעבד לא ה"ל למתני שם

הפל סומכין שהוא לכתתלה וע"כ צ"ל דהאי הפל מעריכין ונודרין הוא לכתתלה וכגון שנודר בעת צרה כמ"ש התוס' בסוף ד"ה אבל כו' ע"ש ומקור ליה אין איפא הפל לכתתלה ואיפא הפל דיעבד ואין אתה יכול לדון ולדמות המשניות להדדי ובאמת הפל דהקא הוא דיעבד ומתני' דהקא באמת אתי לאשמעינן דלשון הפל הוא סובל גם לשון דיעבד וקא פריד ליה אנא שחיטתן פשרה קא קשיא לי וזהו פנונתו דהנה יש לדקדק אמאי קאמר שחיטתן בלא ניו ולא נקט לשון המשנה ושחיטתן בניו כדפריד מתתלה ושחיטתן פשרה לקד נראה לפרש דהשתא הוא פריד מסיפא דמתני' וכולן ששחטו ואחרים ר"א שחיטתן פשרה והכי פירושו של קושיתו אנא שחיטתן פשרה קשיא לי מדתני שחיטתן פשרה דיעבד מכלל דהפל לכתתלה דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי ר"ל דליתני רק הפל שוחטין ואנא ידענא דהוא דיעבד דאי לכתתלה היאך שייד עלה חוץ מחרש שו"ק הא חשו"ק גם בדיעבד לא יכול לשחוט וא"כ לא הוי ליה למיתני אלא הפל שוחטין חוץ מחשו"ק ואנא ידענא דהאי הפל הוא דיעבד.

וא"ל דה"א דבאמת חשו"ק פשרין לשחוט בדיעבד והאי חוץ מחשו"ק הוא רק לכתתלה. זה אי אפשר לומר דהא מדתני בסיפא וכולן ששחטו ואחרים ר"א שחיטתן פשרה דוקא בדיעבד.

דשחיטתן פשרה הוא נדאי דיעבד וע"כ אי אין אחרים ר"א גם בדיעבד שחיטתן פסולה וא"כ מוכח מהאי שחיטתן פשרה דתני בסיפא גבי וכולן ששחטו דהאי הפל הוא דיעבד וא"כ תרתי ל"ל ולמה תני גם ברישא ושחיטתן פשרה ודוק: תוס' ד"ה וסופג את הארבעים וא"כ הל"ל וסופג שמונים עכ"ל והקשה המהרש"א דהא אמרינן בתמורה דלאו דמימר הוי ניתק לעשה דכתיב ואם המר ימיר הוא ותמורתו יתנה קודש וא"כ אין מקום לקושיתם דהנהך תרי לאוי לא לקי אלא חד זימנא דאי לא הוי אלא חד לאו לא הוי לקי כלל פיון שניתק לעשה עכ"ל.

ושמעתי מאמ"ו הגאון ז"ל דהא בלא"ה קשה דקושית התוס' אין לה שייכות הכא במס' חולין וכבר הקשו קושיתו זו שם במס' תמורה וצ"ל דקושית התוס' אדלעיל קאי מ"ש בדבור הקודם בשם ר"ת דמפרש התם כדקתני טעמא דתני הפל ממירין לאשמעינן אף במזיד דלא נימא ארבעים בכתפין וכשר ואשמעינן דאף שהמיר במזיד מומר וע"ז מקשים דאף אם לא הוי תני הפל ממירין ג"כ הוי ידענן דאפי' במזיד הוי תמורה דאל"כ לא הוי ניתק לעשה במזיד דהא אינו תפוס לגבי מזבח אם המיר במזיד וכיון דלא הוי ניתק לעשה קשה הל"ל וסופג שמונים פיון שאינו ניתק לעשה וממ"נ בשוגג ליכא מלקות כלל ובמזיד לא הוי ניתק לעשה אלא ע"כ צ"ל דגם במזיד הוי ניתק לעשה הואיל ותני וסופג את הארבעים וא"כ קשה לפירוש ר"ת למה צריד ברישא הפל ממירין לאתויי מזיד הא מסיפא מוכח דגם במזיד הוא התורה מדתני וסופג את הארבעים ולא תני וסופג שמונים זה הוא פנונת קושית התוס' וא"כ שפיר שייד קושיתו זו פאן הואיל ומפר"ת פן על מה שאמר בגמ' דהקא כדקתני טעמא וגם שם צריכין לפרש פן קושית התוס' שקאי על פיר"ת שמבואר שם בדבור שאחריו: בגמ' האי טמא במקדשין כו' ואפילו בקדשי קדשים כו' ולכאורה הו סיפא דאפילו בקדשי קדשים לא צריד להביא דהא עיקר קושיתו הוא מטמאים דתני ברישא דמתניתין ונראה לי לתרץ דהנה תוס' בד"ה שפא יגע בבשר

כו' מתרצים דלהכי מקבל האי בשר קודש טומאה אע"פ שאין דם קדשים מכשיר דמייירי שהעבירו בנהר ועדיין משקה טופח עליו והקשה אאמ"ו הגאון בספרו נ"ב דלפי תירוץ זה של תוספות א"כ לא מצינו דטמא במוקדשין לא ישחוט אלא היכא שהעבירו בנהר אבל שאר קדשים שלא העבירו בנהר מצי שחט אפי' לכתחלה הואיל ואינו מקבל טומאה ולא חיישינו לשמא יגע בבשר א"כ איך מתרץ הגמ' שם בריש פירק פל הפסולין לשון דיעבד משום טמאים הא גם בטמאים הוי יכול למיתני לכתחלה ברוב קדשים אם לא העבירו בנהר דטמאים שוחטין לכתחלה וטפי הוי ליה למיתני לכתחלה שהוא שייך בכל הפסולין דתני שם במתניתין ונראה לי לתרץ קושית אאמ"ו הגאון דהתוס' קיימי הכא לאי נמי דמתרצים לקמן בא"ד דיש עוד טעם דטמא במוקדשין לא ישחוט משום שמא אתי למשנה לפנים רק דהכא נקט האי חששא דשמא יגע בבשר משום דבעי למימר ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי כו' וא"כ שפיר מתרץ הגמ' שם דנקט לשון דיעבד משום טמאים דאסור לשחוט בכל הקדשים משום שמא אתי למשנה לפנים רק הכא צריך רבה ב"ע למנקט האי חששא משום שמא יגע בבשר על זה מתרצים שפיר דהכא מייירי בכהמת קדשים שהעבירו בנהר דשייך גם הך חששא לשמא יגע בבשר.

והנה התוס' בסוף ד"ה שמא יגע בבשר מקשים איך יתכן שיהיה הספין ארופה כל נודע ביהודא ז"א דנטמא בפנים הוא לא שכיח כלל וממלתא דלא שכיח לא מייירי מתניתין ולכך לא מצי למינקט לכתחלה הואיל וע"פ רוב איירי שהטמא עומד בחוץ ואז בנדאי אסור לו לשחוט לכתחלה משום דאתי למשנה לפנים ודוק: ובטמאים כתבו דבקדשי קדשים אי אפשר לטמא לשחוט בצדי עזרה הואיל וקדשי קדשים נשחטים בצפון ולא משפחת פתח שיהיה מכונן לצד הצפון ולפירוש ר"ת דאמר היכא דנטמא בעזרת נשים לא גזר כהן ומתיר ר"ת דבאמת מייירי שהוא נטמא בפנים ומעשה אני אומר דיש נ"מ אי אמרינו דלא ישחוט לכתחלה משום שמא יגע בבשר א"כ אפילו נטמא בפנים ע"כ לא ישחוט דעדיין חיישינו שמא יגע בבשר אבל אי אמרינו דטעמא דטמא לא ישחוט משום דאתי למשנה לפנים א"כ אם נטמא בפנים שוחט אפילו לכתחלה דלא שייך למגזור דלמא אתי למשנה לפנים דהא כבר הוא בפנים עומד ולפ"ז מתורץ קושיא דלעיל בלאו הך סיפא דאפילו בקדשי קדשים כו' לא הוי יכול להקשות הא מהתם נפקא דיש לתרץ אי מהתם הוי אמיןא דטעמא דטמאים לא ישחוט משום דחיישינו שמא אתי למשנה לפנים אבל לשמא יגע הגה"ה ואף שר"ת לא אמר אלא היכא שנטמא בעזרת נשים דשם לא גזרו רבנן לצאת כדמשמע שם במסכת זבחים אבל אם נטמא בעזרה שהוא מחנה שכינה הוא מונהר תקף לצאת מן התורה שהוא איסור פרת וא"כ אף לר"ת ע"כ צ"ל שנטמא בעזרת נשים וא"כ אפתי שייך למגזר שמא אתי למשנה לפנים לעזרת אנשים שהוא מחנה שכינה אפ"ה יש נ"מ כגון שנטמא בעזרת אנשים היינו מחנה שכינה ואף שאסור לו לעכב שם מ"מ אם יכול לשחוט דרך הליכתו לחוץ בלי עיכוב כגון ששכין בידו והוא הולך ושוחט בלי עיכוב ודוק: צ"ל דשוחט בספין ארופה כ"ב אמה עכ"ל התוס' ע"ש וא"כ הגמרא דהכא סובר דבקדשי קדשים ע"כ מייירי שנטמא בפנים דהיינו בעזרת אנשים שהוא מחנה שכינה וכגון שיכול לשחוט דרך הליכתו לחוץ בלי עיכוב כלל דאי מייירי שהוא עומד בחוץ בעזרת נשים ג"כ אי אפשר לו לשחוט דאיך יתכן שיהיה הספין

אַרְנוֹכָה כָּל כַּף כ"ב אַמּוֹת דְּהֶאֱמַתַּח עֲזָרָה עַד הַצָּפוֹן הוּא כ"ב אַמּוֹת וְקִדְשֵׁי קִדְשֵׁי שְׁחִיטָתוֹ וְעֵינָיו לְעֵיל בְּהִגָּה"ה וְעֵינָיו בְּרַמְבַּ"ם בְּהַלְכוֹת בֵּיאַת מִקְדָּשׁ בַּפ"ו הִלְכָה כ"ב.

בַּצָּפוֹן אֵלָּא ע"כ צ"ל דְּהוּא עוֹמֵד בַּפְּנִים בְּצַד הַצָּפוֹן וּא"כ לִיכָּא חֲשֵׁשׁ לְשִׁמְא יִמְשֹׁךְ לַפְּנִים דְּהָא הוּא עוֹמֵד בַּפְּנִים אֵלָּא וְדַאי טַעְמָא דְּלֹא יִשְׁחֹט הוּא מְשׁוּם שְׁמָא יִגַּע בְּבִשְׂרָא וְשִׁפְרֵי פְּרִיָּה הִגְמ' וְדוּק הֵיטֵב: אֲבָל הַקְּיָשָׁא בְּמִק"ע דְּלִמָּא גַם בְּקִדְשֵׁי קִדְשִׁים לֹא חִיְיָשִׁינָן לְשִׁמְא יִגַּע בְּבִשְׂרָא וּמִש"ה לֹא יִשְׁחֹט טַמָּא לְכַתְּחִלָּה אִף שֶׁהוּא עוֹמֵד בַּפְּנִים בְּעֲזָרָה מְשׁוּם דְּחִיְיָשִׁינָן שְׁמָא יִשְׁהָה שָׁם דְּהָא תְּכַף הוּא מְוֹזְקָה לְצִאתָא וְאִם שְׁהָה פְּדֵי שְׁיַעוּר הַשְׁתַּחֲוִיָּה חֲיִיב פֶּרֶת כַּמ"ש הֶרַמְבַּ"ם בַּפ"י מֵהַלְכוֹת בֵּיאַת מִקְדָּשׁ הִלְכָה כ"ב ע"ש וּא"כ בְּלֹא הָךְ סִיפָא וּבְקִדְשֵׁי קִדְשִׁים נְמִי מְצִי לְפָרוּךְ הָא מְהֵתָם נִפְקָא וְאִף אִם נִימָא דְשָׁם הוּא הַטַּעַם דְּלֹא יִשְׁחֹט מְשׁוּם שְׁמָא אֲתִי לְמִשְׁוֹךְ לַפְּנִים מ"מ מוֹכַח דְּלְכַתְּחִלָּה טַמָּא לֹא יִשְׁחֹט יִהְיֶה מְאִיזָה טַעַם שְׁיִהְיֶה כִּינּוּן שְׁאִין נ"מ בֵּין שְׁנֵי טַעְמִים דְּהָא אִף אִם לֹא חִיְיָשִׁינָן לְשִׁמְא יִגַּע בְּבִשְׂרָא אַפ"ה לֹא יִשְׁחֹט אַפ"ה אִם נְטַמָּא בַּפְּנִים מְטַעַם שְׁמָא אֲתִי לְהַשְׁהוֹת שָׁם וּק"ו הוּא אִם הוּא עוֹמֵד בַּחוּץ חִיְיָשִׁינָן לְשִׁמְא אֲתִי לְמִשְׁוֹךְ לַפְּנִים מְכ"ש אִם הוּא כְּבָר בַּפְּנִים פְּשִׁיטָא דְּחִיְיָשִׁינָן דְּאֲתִי לְהַשְׁהוֹת שָׁם אֲבָל י"ל דְּשִׁפְרֵי יֵשׁ נ"מ אִם שׁוֹחֵט דְּרָךְ גִּגִּין כְּמוֹ שְׁמַתְרִין הַר"ר אֶפְרַיִם שָׁם בְּתוֹס' בְּזַבְחִים בַּד"ה טַמָּאִים וּא"כ אֶמְרִינָן דְּאֲתִי לְמִשְׁוֹךְ לַפְּנִים מְוֹתֵר לוֹ לְשִׁחּוֹט דְּלֹא חִיְיָשִׁינָן שְׁמָא אֲתִי לְמִשְׁוֹךְ לַפְּנִים דְּאִף אִם יִמְשֹׁךְ בַּפְּנִים הוּא פְּטוּר דְּטַמָּא הַנְּכַסֵּס דְּרָךְ גִּגִּין פְּטוּר כְּדַמְפּוֹרֵשׁ בְּרַמְבַּ"ם שָׁם הִלְכָה י"ט אֲבָל מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יִגַּע בְּבִשְׂרָא אֲסוּר לוֹ לְשִׁחּוֹט וּלפ"ז הַקְּיָשָׁא דְּלְעֵיל בְּמִק"ע מֵאִי פְּרִיָּה הִגְמָרָא הָא מְהֵתָם נִפְקָא דַּאי מְהֵתָם ה"א דְּלְכַתְּחִלָּה לֹא יִשְׁחֹט אַפ"ה בְּקִדְשֵׁי קִדְשִׁים מְשׁוּם דְּאֲתִי לְמִשְׁוֹךְ לַפְּנִים אוֹ מְשׁוּם דְּאֲתִי לְהַשְׁהוֹת בַּפְּנִים אֲבָל הֵיכָא דְּלֹא שְׁיָיָךְ הָךְ חֲשֵׁשׁא כְּגוֹן שְׁנַכְנַס דְּרָךְ גִּגִּין הִגְמָה"ה א וְעֵינָיו מְשֻׁנָּה לְמַלְךְ פ"ג מֵה' בֵּיאַת מִקְדָּשׁ ה' י"ט בַּד"ה וְדַע דְּזָה שְׁפַתְכֵינוּ כו' ע"ש הֵיטֵב וְדוּק וְעֵינָיו מִש"כ לְקַמְן בְּתוֹס' ד"ה שְׁמָא יִגַּע: ה"א דְּמִוֹתֵר לְשִׁחּוֹט וּלְכָךְ אֲתִי מִתְנִיתִין דְּהֵכָא לְאַשְׁמְעִינָן דְּאַפ"ה בְּכַה"ג לֹא יִשְׁחֹט לְכַתְּחִלָּה מְשׁוּם שְׁמָא יִגַּע בְּבִשְׂרָא וְצ"ל דְּהִגְמָרָא הוֹכִיחַ דַּע"כ גַּם הֵתָם הוּא מְטַעַם שְׁמָא יִגַּע בְּבִשְׂרָא הוֹאִיל בְּבִשְׂרָא לֹא חִיְיָשִׁינָן כָּלֵל וּא"כ הֵיכָא דְּנִטְמָא בַּפְּנִים מְוֹתֵר לְשִׁחּוֹט אֲפִילוּ לְכַתְּחִלָּה וּלְכָךְ צָרִיךְ לְמִתְנִי גַם הֵכָא דִּין טַמָּא בְּמוֹקְדָשִׁין לְאַשְׁמְעִינָן דְּאַפִּילוּ בְּכַה"ג שְׁנַטְמָא בַּפְּנִים ג"כ לֹא יִשְׁחֹט לְכַתְּחִלָּה הוּא מְשׁוּם שְׁמָא יִגַּע בְּבִשְׂרָא וּלְכָךְ מְבִיא הִגְמָרָא הָךְ סִיפָא דְּאַפִּילוּ בְּקִדְשֵׁי קִדְשִׁים וּבְלִבְדָא שְׁלֵא יְהִיו טַמָּאִים נוֹגְעִים בְּבִשְׂרָא וּבְקִדְשֵׁי קִדְשִׁים ע"כ לִיכָּא לְמִיחּוּשׁ לְשִׁמְא אַחֲרֵי לְמִשְׁוֹךְ לַפְּנִים אֵלָּא מְשׁוּם שְׁמָא יִגַּע בְּבִשְׂרָא דְּהִגָּה הַתּוֹס' בְּמַס' זְבָחִים בְּרִישׁ פָּרָק כָּל הַפְּסוּלִין בְּסוּף ד"ה הִגְמָה"ה אִין לְהַקְשׁוֹת אִיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהֵיכָא דְּנִטְמָא בַּפְּנִים שׁוֹחֵט אַפ"ה לְכַתְּחִלָּה א"כ אַמָּאי נִקֵּט שָׁם בְּמִתְנִי לְשׁוֹן דִּיעֵבַד מְשׁוּם טַמָּאִים טְפִי ה"ל לְמַנְקֵט לְשׁוֹן לְכַתְּחִלָּה שֶׁהוּא שְׁיָיָךְ אִף בְּטַמָּאִין כְּגוֹן שְׁנַטְמָא בַּפְּנִים כְּקוֹשְׁיַת וְתַנִּי בְּסִיפָא וּבְלִבְדָא שְׁלֵא יְהִיו טַמָּאִין נוֹגְעִין בְּבִשְׂרָא דִּאִין לוֹמַר דְּמִתְנִיתִין תַּנִּי שְׁלֵא יְהִיו נוֹגְעִין בְּבִשְׂרָא לְעֵינָן שְׁאִם נִגַּע שֶׁהַזְּבַח פְּסוּל זֶה הוּא דְּבָר פְּשוּט וְלֹא צָרִיךְ לְאַשְׁמְעִינָן אֵלָּא וְדַאי דְּמִתְנִי טַעְמָא דְּמִלְתָּא אֲתִי לְאַשְׁמְעִינָן דְּלְכַתְּחִלָּה לֹא יִשְׁחֹט מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ נְגִיעַת בִּשְׂרָא וּק"ל: א"נ י"ל דְּהִגְמָרָא הוֹכִיחַ דַּע"כ בְּקִדְשֵׁי קִדְשִׁים הוּא הַטַּעַם מְשׁוּם שְׁמָא יִגַּע בְּבִשְׂרָא דְּאִם עוֹמֵד בַּחוּץ אִי אֶפְשָׁר לְשִׁחּוֹט כַּנ"ל וּבַפְּנִים נְמִי אִף שְׁנַטְמָא בַּפְּנִים אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְעַכְבַּ שָׁם כַּנ"ל וְע"כ מִיְיָרִי בְּבִמָּה כְּתִירוּץ אַחֲרוֹן שֶׁל תּוֹסְפוֹת שְׁבַבְמָה לֹא שְׁיָיָךְ לְמַגִּזֵּר שְׁמָא יִמְשֹׁךְ לַפְּנִים: בַּגְמ' וַאֲב"א

הָכָא עֵיקָר כּו' לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק מַאי נ"מ אִי הָכָא עֵיקָר אוּ הָתָם עֵיקָר וּנ"ל דִּישׁ נ"מ אִי נְשִׁים שׁוֹחֲטִין לְכַתְחִלָּה דְהֵנָּה אִי אֲמַרְיִנן דְהָתָם אֵינְדִי א"כ לֹא שְׁיִיף תְּרוּצֵי דְגַמְרָא שָׁם דְּנִקְט לְשׁוֹן דִּיעֵבַד מְשׁוּם טְמָאִים הָא טְמָאִים גּוּפָא לֹא אֲצַטְרִיף שָׁם וְלֹא תְּנִי אֱלָא אֵינְדִי דְתַנִּי שְׁאָר פְּסוּלִין וְאִיף שְׁיִיף לֹא מֵר דְתַנִּי בְּכוּלָּהּ לְשׁוֹן דִּיעֵבַד מְשׁוּם טְמָאִים שְׁהוּא מְשַׁנְּהָ שְׁאִינְהָ צְרִיכָה א"ו ע"כ צ"ל לְהֵף לִישְׁנָא דְהָתָם אֵינְדִי דְבִאָמַת מַה שְׁתַּנִּי שָׁם לְשׁוֹן דִּיעֵבַד הוּא מְשׁוּם נְשִׁים דְלֹא יִשְׁחַטוּ לְכַתְחִלָּה אֲבָל אִי אֲמַרְיִנן הָתָם עֵיקָר שְׁפִיר י"ל דְתִירוּץ הַגְמָרָא שָׁם דְתַנִּי לְשׁוֹן דִּיעֵבַד מְשׁוּם טְמָאִים אֲבָל נְשִׁים שׁוֹחֲטוֹת אֲפִילוּ לְכַתְחִלָּה וּלפ"ז הֵנָּה שְׁנֵי לְשׁוֹנוֹת אִי הָתָם עֵיקָר אִי הָכָא עֵיקָר מְחַלְקִים בְּדִין שָׁל א"י: בְּתוֹס' ד"ה אֲבָל אָמַר הָרִי עָלֵי כו'.

עֵינן מַה שְׁכַתְבְּתִי לְקַמֵּן בְּדָף י"ג ע"א בְּתוֹס' ד"ה ר' עֲקִיבָא כּו' ע"ש: בְּתוֹס' ד"ה שְׁמָא יִגַע בְּבִשְׁרָא כּו'. וּא"ת אֲמַאי לֹא קָאָמַר דְלֹא יִשְׁחַט מְשׁוּם דְלִמָּא אֲתִי לְמִשְׁנָף לְפָנִים עכ"ל וּלְפִי מַה דְמַתְרַצִּים הַתּוֹסְפוֹת בְּמַס' זְבָחִים בְּשֵׁם ר' אֲפְרָיִם עַל קוֹשְׁיָא שְׁנִיָּה שְׁמַקְשִׁים אִיף יִתְּנוּ שְׁיִהְיֶה סְפִין אֲרוּכָה כָּל כָּף וּמְתַרְץ שָׁם ר"א דְמִיָּרִי שְׁטָמָא שׁוֹחֲט דְרָף גִּגִּין וְעֲלִיּוֹת א"כ גַּם קוֹשְׁיָא זֹו לֹא קָשָׁה דָּאָם שׁוֹחֲט דְרָף גִּגִּין לֹא שְׁיִיף לְמַגְזוֹר דְלִמָּא אֲתִי לְמִשׁוּכֵי דָאָף אִם נִכְנֵס דְרָף גִּגִּין פְּטוֹר כְּדִאֲמַרְיִנן בְּמַסְכַּת שְׁבוּעוֹת (דָּף יד ע"ב) וּמַהֲתִימָא שְׁהַתּוֹס' לֹא הִבִּיאוּ בְּכָאֵן הָף תִּירוּץ שָׁל ר' אֲפְרָיִם וְעֵינן מַה שְׁכַתְבְּתִי לְעִיל עַל הַגְמ' הָאִי טְמָא בְּמוֹקְדָשִׁין כּו'] וְגַם לְפִי תִירוּץ שְׁכַתְבוּ כָּאֵן בְּמַס' חוֹלִין שְׁמִיָּרִי בְּבִמָּה ג"כ לֹא שְׁיִיף לְמַגְזוֹר דְאֲתִי לְמִשְׁנָף לְפָנִים אֲמַנָּם אֲפִשְׁרָ לֹא מֵר דָּאָף בְּבִמָּה אֲסוּר לְטָמָא לְכְּנוֹס וְאָף אִם הַבְּמָה עוֹמֵד תַּחַת הַרְקִיעַ וְלֹא תַחַת שׁוּם אֲוָהָל אֲפ"ה יֵשׁ לְגִזּוֹר שְׁמָא אֲתִי לְמִשְׁנָף וְיַעֲמִיד עֲצָמוֹ עַל הַבְּמָה וְאֲפִשְׁרָ הוּא בְּכָלֵל וְלֹא יִטָּמָא אֶת מַחְנִיָּהֶם אִף בְּהִדְיָא אִיתָא בְּגַמְרָא דָּאִין שְׁיִלוּחַ מִתְּנוּת בְּבִמָּה: אֲמַנָּם לְפִי מַה שְׁכַתְבִּי הַמְשַׁנְּהָ לְמִלָּף בַּפ"ג מַה' בִּיאַת מְקַדָּשׁ הַל' י"ט דָּאָף נִכְנֵס דְרָף גִּגִּין אֲפ"ה אִם שְׁהָה שָׁם חֵיב שְׁפִיר מְקַשִּׁים הַתּוֹס' דָּאָף אִם יִשְׁחַט דְרָף גִּגִּין אֲפ"ה יֵשׁ לְגִזּוֹר שְׁמָא יְכְּנוֹס וְיִשְׁהָה שָׁם וְדוּק: בַּא"ד וי"ל דְלִמָּאֵי דְפִירָשׁ ר"ת בְּעֲלָמָא דְלֹא גִזּוֹר הֵיכָא דְנִטְמָא בְּפָנִים עכ"ל.

ר"ל דְנִטְמָא בְּפָנִים בְּעֵזְרַת נְשִׁים דְהוּאִיל וּמֵן הַתּוֹרָה טְמָאִים אֵינן אֲסוּרִים לְכְּנוֹס אֱלָא לְמַחְנִה שְׁכִינָה דְהֵינּוּ מִפְּתַח עֲזָרָה וְלְפָנִים אֲבָל בְּעֵזְרַת נְשִׁים לִיכָא אִיסוּר תּוֹרָה אֱלָא דְרַבְּנָן גִּזּוֹר שְׁלֹא לְכְּנוֹס גַּם לְעֵזְרַת נְשִׁים וְא"כ הֵיכָא שְׁנִטְמָא בְּפָנִים בְּעֵזְרַת נְשִׁים לֹא גִזּוֹר וְצ"ל דְעוֹמֵד בְּפָנִים בְּעֵזְרַת נְשִׁים סְמוּךְ לְפְתַח עֲזָרָה וְקַדְשִׁים מְוַנְחִים סְמוּךְ לְעֵזְרָה וְהוּא שׁוֹחֲט אֲבָל אִם נִטְמָא בְּעֵזְרַת אֲנָשִׁים אִי אֲפִשְׁרָ לֹא לְשַׁחֲט הוּאִיל וְאֲסוּר לֹא לְשַׁחֲטוֹת שְׁמָה.

אֲבָל אֵינן לֹא מֵר דְכְּוֹנֵת הַתּוֹס' הוּא שְׁנִטְמָא בְּפָנִים מִפְּשׁ וּכְגוֹן שְׁשׁוֹחֲט דְרָף הִלִּיכְתוּ בְּלִי עֵיפּוֹב אוּ שְׁאִינוּ צְרִיף לְשַׁחֲטוֹת בְּשַׁחֲטָה בְּכַדִּי שְׁעוֹר שְׁהֵינָה שְׁהוּא שְׁעוֹר הַשְּׁתַּחֲוּיָה אֲפִים אֲרֻצָּה כְּדְמִפְּוֹרָשׁ בְּמַס' שְׁבוּעוֹת וּבְרַמְב"ם שָׁם דְלִשׁוֹן לֹא גִזּוֹר לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְכֵן מוֹכַח מִתּוֹס' בַּפ' כָּל הַפְּסוּלִין שְׁכַתְבוּ דָּאָף לְפִי ר"ת אִי אֲמַרְיִנן מְרַחֵק צְפוֹן צ"ל שְׁהַסְפִּין הוּא אֲרוּךְ כ"ב אֲמָה הָרִי מְפוֹרָשׁ דָּאָף לר"ת אֵינן מִיָּרִי שְׁנִטְמָא בְּעֵזְרַת יִשְׂרָאֵל דְהָ ג ע"כ בְּתוֹס' ד"ה בּוֹדֵק סְפִין וְנוֹתֵן לֹא כּו' דְחִיָּשִׁינוּ דְלִמָּא מִתְשַׁלִּי וְאֲכִיל כַּמ"ש ר"ת לְעִיל עכ"ל עֵינן בְּמַהֲר"ם מְלוּבְלִין שְׁהַקְשָׁה לְמָה לֹא פִירָשׁוּ גַם הָכָא כְּתִירוּץ ר"ת דְהֵינּוּ מְפִי

הרואים שיראו שנותן לו לשחוט בלי בדיקה יסברו שמותר לאכול משחיטתו בלי בדיקה ובאמת הר"ן מתרץ פן מפני חשש הרואים ונ"ל דהתוס' לא חשו הכא מפני תקלת הרואים די"ל דהתוס' סוברים פדעת ר"י והגאונים שמביא הש"ך סימן ב' ס"ק ד' דגבי מומר אף אם הישראל כשר בידק הספין קודם שחיטה אפ"ה צריך לבדוק גם לאחר שחיטה דחיישינן שמא בעור נפגמה ולפ"ז י"ל דסבירא להתוספות דלא חיישינן להרואים דלא אתי למטעי ולומר מדלא בידק הספין קודם שחיטה מכלל דשחיטתו כשרה בלי בדיקה לזה אין לחוש דכיון דהדין הוא שצריך למיבדק גם אחר השחיטה לא אתי למטעי דידעי שהוא סומך על הבדיקה שלאחר השחיטה ולכך לא בידק קודם שחיטה ולכך מתרצים התוס' דחיישינן לשמא מתשיל ואכל דהיינו שמא יאבד הספין לאחר שחיטה ויתשיל ויאכל בלי בדיקה כלל ולכך צריך למבדק קודם שחיטה דאף אם יאבד הספין אחר שחיטה לית לן בה דכיון שבידק קודם שחיטה האי בדיקה שלאחר שחיטה אינו מעפב אם אבד הספין כמ"ש הש"ע שם אמנם אעפ"כ הנה להתוס' לומר חשש מפני הרואים אשר לא ידעו כלל שהוא מומר ויסברו שהוא ישראל כשר וק"ל: רש"י ד"ה מומחיו הו הלכך לא בעי למבדקה עכ"ל.

והקשה המהרש"א וט"ז בסימן א' ס"ק ג' על שיטת רש"י ובעל העיטור דסברי דהאי רוב מצוין כו' מהני רק בדיעבד דלא צריך למבדקה אבל לכתחלה לא סמכינו ארוב וצריך לידע אם הוא מומחה לפ"ז אפתי קשה דה"ל לאב"י ורבא ור"א לאוקמי מתניתין בהכי הפל מומחיו שוחטין לכתחלה בד"א ביודעין בו שהוא מומחה אבל אם לא יודעין לא ישחטו ואם שחטו שחיטתו כשרה.

וא"ל דלא הוי מצי לאוקמי בהכי משום דקשה וכולן ששחטו אהניא הא לאב"י ורבא ור"א עדיין קשה האי וכולן וכו' אהניא ע"כ קושיותם. ואמרתי ליישב דנדאי לאב"י ורבא ור"א לעצמם לא הנה קשה האי וכולן וכל אחד הנה יודע ליישב האי וכולן אהניא לפי אוקמתו רק סתם גמ' לא הנה רוצה לאוקמי פותיהו ולכך הניחו בקושיא דהנה בהגהת אשר"י מביא בשם ר"ב הואיל והקשה הגמרא לרבינא אלא אשאין מומחין בבודקין אותו סגי ומדלא פריה אפילו לכתחלה נמי ש"מ דלכתחלה אין להניחו לשחוט אפילו באחרים ר"א והקשה בספר תבואת שור דלמא משום הכי לא פריה הגמרא אפילו לכתחלה נמי משום דיש להשיב ולומר דנקט לשון דיעבד הואיל וקאי גם אחש"ו דלא ישחטו לכתחלה אף אם אחרים ר"א ומתיר דא"כ מאי פריה הגמרא לעיל לאב"י ואי בכותי הא אמרת בישראל ע"ג שחט אפילו לכתחלה הא איכא למימר דנקט דיעבד משום חש"ו וא"כ לפ"ז אני אומר דהגמ' דקאי בקושיא לאב"י דלא ניחא להגמ' לומר דנקט במתני' דיעבד משום חש"ו אבל לאב"י בעצמו לא הנה קשה קושית הגמרא דאב"י הנה סובר דנקט דיעבד במתני' משום חש"ו הואיל וקאי גם אחש"ו, ולפ"ז מתיר קושית המהרש"א וט"ז על אב"י דאב"י לא רצה לאוקמי מתניתין במומחין משום דקושיא ליה האי וכולן ששחטו אהניא אבל לעצמו לא הנה קשה הואיל והנה לעצמו מתיר בעל ת"ש.

והנה גם לר"א נמי לא הנה קשה האי וכולן ששחטו אהניא דהנה התוס' בד"ה בודק ספין ונותן לו כתבו דבמומר לא מהני יוצא ונכנס דאינו מרתת דאינו סובר שיבדוק הספין אחריו לפי שהוא מחזיק עצמו לישראל לכל דבריו עכ"ל התוס' ולפ"ז יש לומר דרב

אשי הנה סובר דאם אחרים ר"א בשעת שחיטה ולא הניחו לשחוט לו לבדו בנדאי הוא מרתת דהא הוא רואה דישאל פשר אינו מאמינו ורואין עליו פשה הוא שוחט וכיון שהוא רואה שהוא מוחזק אצלם למומר בנדאי הוא מרתת שפא יבדקו אחריו הספין והשתא לא קשה קושית הגמרא לר"א אי ליכא לספין פי אחרים ר"א מאי הני דלמא בספין פגומה שחט דר"א סובר פיון שאחרים ר"א הוא מרתת ובנדאי לא שחט בספין פגום.

אמנם הגמרא דהניחו בקושית לא הנה סובר הך סברא דהוא מרתת פשאחרים ר"א ולכך הניחו בקושית אבל לר"א לעצמו לא הנה קשה קושית הגמ' הואיל ואית ליה הך סברא ולפ"ז גם לר"א לא קשה קושית מהרש"א דר"א לא רצה לאוקמי במנחמין משום דקשית ליה האי וכולן ששחטו אהי אכל לעצמו לא הנה קשה כנ"ל.

אמנם על רבא עדין קשה קושית מהרש"א דהא רבא מוקי מתניתין בכותי וישאל יוצא ונכנס ולדידיה ע"כ האי וכולן ששחטו קאי רק אחש"ו לחוד דאי אפילו יוצא ונכנס שחט אפילו לכתחלה [ובזה בנדאי לא שינה לומר אידי דחש"ו הואיל ודין אחרים ר"א לא שינה פלל בכותי] וע"כ האי וכולן קאי רק אחש"ו וא"כ קשה קושית מהרש"א אמאי לא מוקי מתניתין במנחמין: אבל באמת גם לרבא לא קשה דהא אליבא דאמת רבא לא אמר אלא אליבא דאבני וליה לא סבירא ליה והוא לעצמו באמת מתרין מתניתין פשמעתיה בישאל מומר פרב אשי ולא קשה ליה האי וכולן ששחטו אהי כנ"ל רק לאבני אמר לדידה יש לאוקמי מתני' בכותי וישאל יוצא ונכנס הואיל ורבא לא הנה סובר לאבני דהאי וכולן קאי גם אפוחי הואיל ונקט לשון דיעבד ובכותי מצי שחט לכתחלה ואידי דחש"ו לא סבר ליה לרבא והנה סובר באמת דהאי וכולן קאי לאבני רק אחש"ו פקושית הגמ' והנה אמר לדידה מצי לאוקמי בכותי יוצא ונכנס אבל לרבא לעצמו הנה מוקי מתניתין במומר ולא קשית ליה הך וכולן ששחטו כו' כנ"ל ולפ"ז מתרין קושית מהרש"א גם לרבא שלא רצה לאוקמי במנחמה משום קושית דכולן ששחטו אהי: ולפ"ז אמרתי נמי לתרין מה שיש לדקדק על דברי התוספות לקמן ד"ה מ"ט לא אמר פשמעתיה דמתרצים דהגמרא פריה דקמיינתא אבעי' ליה לאוקמי פשמעת' ולכאורה יפלא מאי אולמא האי הלכה מהאי הלכה דלמא גם דין פוחי וישאל יוצא ונכנס הוא ג"כ שפעתתי ולמה לו להקדים הך שפעתתא דישאל מומר מהך שפעתתא ועיין במהרש"א מה שפביא בשם בעל המאור והוא דחוק קצת] דכותי וישאל יוצא ונכנס ובמה פחה יפה אבל לפמ"ש א"ש דקושית הגמ' הוא דיותר הנה לו לאוקמי מתניתין דהכא במומר פי היכי דיתורין גם האי וכולן ששחטו דתני במתני' דהכא ומתניתין דלקמן דלא תני בה וכולן ששחטו ה"ל לאוקמי בכותי אבל השתא דמוקי מתניתין דהכא בכותי קשה עליו האי וכולן ששחטו אהי והגמרא ידע דרבא מדקדק האי וכולן דאל"כ למה לא מוקי מתניתין בישאל מומר פקושית מהרש"א] ומתרין דבאמת רבא לעצמו מתרין דהכא במומר ומה שמוקי בכותי לדבריו דאבני קאמר ודוק: שם בתוס' ד"ה חולין שנעשו עטה"ק כו' האי טעמא הני מצי למימר אף ללישנא קמא עכ"ל ולא ידעתי מאי קשית להו דאי אמרינן הכא עיקר אין להשיב פלל דאר דאמרינן חולין שנעשו עטה"ק לאו פקודש אפ"ה י"ל דהכל שוחטין הוא טמא בחולין ולא קשה מאי למימרא די"ל אידי דבעי ושחיטתן פשרה לאשמעינן דין טמא במקדשין דלא ישחוט לכתחלה תני נמי הכל שוחטין לדין טמא בחולין ותני טמא בחולין

אגב טמא במוקדשין אבל אי אמרינו הוה עיקר והוא אידי שפיר מתרץ ליה קסבר חולין שנעשו עטה"ק לאו פקודש וטמא בחולין הוא מלתא דפשיטא ולא שנייה למימר דתני להו אגב טמא במוקדשין הא טמא במוקדשין גופא לא צריה למיתני הוה וזו מקומו פאן פי הוה עיקר וכל הבבא הוא מותר.

וי"ל דהתוספות מקשים שפיר דע"כ אין לומר דתני טמא בחולין אידי דטמא במוקדשין אף שהוה עיקר דע"כ סבירא להגמרא דהוה דלא אמרינו רישא אידי דסיפא דאל"כ קשה מאי פריה הגמ' לעיל לרבה ב"ע טמא בחולין מאי למימרא מאי קושיא דלמא באמת תני ליה אידי דטמא במוקדשין דהוה עד השתא קודם שפריה הא מהתם נפקא בנדאי הוי קיימינו דהוה עיקר אלא ודאי ע"כ צ"ל דהגמ' סובר דלא אמרינו רישא אידי דסיפא ושפיר מקשים התוס'.

אמנם אעפ"כ יש לדחות דברי תוספות ולומר דהוה ב' תירוצים בגמרא אי הוה עיקר או הוה עיקר באמת פליגי אי חולין שנעשו עטה"ק פקודש דמי או לא ולהוה תירוץ דהוה עיקר באמת אמרינו גם לרבה ב"ע דחולין שנעשו עטה"ק לאו פקודש דמי וטמא בחול באמת אגב נקט לה אידי דתני טמא במוקדשין ודוק: דף דף ע"א ואלבני קשיא סיפא לכאורה קשה לפ"מ שפכתבו התוס' לעיל (דף ג' ע"א) ד"ה המניח דגם לאבני י"ל דהאי דבעי חותף פזית בשור הוא רק משום פזי לברר והוא רק חומרא בעלמא אבל אם אין הפזי בפנינו מותר אף בלא פזית בשור ע"ש וא"כ קשה מאי פריה הגמרא דלמא משום הכי נקט בסיפא דברייתא בא ומצאו שחוט ולא נקט יוצא ונכנס הואיל וברייתא רוצה למנקט דבעי פזית בשור מדינא לכה נקט בא ומצאו ששחט אבל ביוצא ונכנס לא בעינו חותף פזית בשור אלא משום חומרא בעלמא פזי לברר, אמנם לפי מ"ש אאמ"ו בספרו נודע ביהודא בתחילת חלק י"ד דמה שפכתבו התוספות דדין חותף פזית בשור הוא רק משום חומרא הוא דנקט אם שחט הפזי בהמת ישראל אבל אם שחט הפזי בהמתו מדינא צריה לחתוף פזית בשור א"ש דהגמרא פריה הואיל ותני פיוצא בו מצא בידו דקוריא של צפורין שהוה משמע שהם של פזי הואיל ותני מצא בידו בזה שפיר פריה דה"ל למיתני אפילו יוצא ונכנס ודוק.

שם ע"ב בתוס' ד"ה מותר מיד וכו' ונראה שמרויחין נמי לגבי דידהו למאי דס"ד השתא שהוה מדאורייתא עכ"ל. ולי נראה דפשוט הוה יכולין לפרש שמרויחין גם לגבי דידהו דאם לא החליפו א"כ כשנותנין לישראל כשר חמץ שעבר עליו הפסח הוא עובר אלפני עור לא תתן מכשול הואיל ונותן לו דבר האסור מדאורייתא ולכה החליפו פזי שלא יעבור על לפני עור כו' ודוק: דף ה' ע"א תוס' ד"ה על פי הדבור כו' וא"ת למאי דס"ד דלא הוי עפ"ד תקשי הא דאמר רב בשור שנעלם מן העין אסור עכ"ל.

ונ"ל לתרץ דהנה לקמן בד"ה עורביים מפעי ליה פכתבו התוס' אע"ג דכתיב עברים מצרים כו' הוה ליפא למטעי והנה י"ל דכל זה לפי האמת דאמרינו דעל פי הדבור הנה א"כ שפיר ה"ל לפרש עורביים הואיל ואיפא למטעי דעורביים ממש הוה א"ו באמת הפירוש הוא עורביים ממש אבל לפי מה דקיימינו השתא קודם שמתרץ עפ"י דבור שאני ואליהו אכל מבי טבחי דאחאב הואיל ומדינא שרי פזי ענן דמומר לע"ז לא הוי מומר לכל התורה פולה א"כ שפיר י"ל דעורביים הוא הפירוש תרי גברי דהנה שמן עורב על

שם מקומן ואין להקשות א"כ עורביים מ"ל די"ל דתני עורבים כמו מצרים עברים הואיל וגם הכא ליפא למטעי ולומר דעורבים ממש היו א"כ היכי אכל בשר שנתעלם מן העין אלא ודאי דתרי גברי מישראל היו דליפא משום בשר שמה"ע ונקראו עורבים על שם מקומן כמו עברים מצרים וא"כ לא קשה קושית התוס' דלפי מה דקיימינן השתא דלא עפ"י הדיבור הנה א"כ יש לומר דתרי גברי היו מביאין לו הבשר וליפא משום בשר שמה"ע אבל לפי האמת דמטיק ע"פ הדיבור הנה א"כ שפיר צ"ל דעורבים ממש היו דאי על שם מקומן ה"ל למכתב עורביים הואיל ואיפא למטעי דעורבים ממש היו ואפ"ה ליפא משום בשר שמה"ע הואיל ובאמת עפ"י דיבור שאני ולפ"ז מאד נמתק לנפשך ההמשך בגמרא דבתר דמתרץ ליה עפ"י דיבור שאני פריה ליה מאי עורבים ונכון הוא: בגמ' האי מומר ה"ד כו' הקשה הרשב"א אמאי לא מוקי הגמ' האי מומר דסיפא במומר לאותו דבר דאמרין לקמן דאין מקבלין מהם ונ"ל לתרץ דהא ברייתא דדרש מפם בנדבה פתיב ובנדבה לא שייך לומר לאותו דבר דהא נדבה לא בא לכפרה וזהו פונת רש"י בד"ה מפם וגבי נדר או נדבה פתיב כו' דהא פי יקריב משמע כשירצו להקריב עכ"ל.

ולכאורה שפת יתר הוא זה בדבריו אלא שרש"י בא לתרץ קושית הרשב"א דגבי נדבה לא שייך לומר מומר לאותו דבר פיון שאינו בא על חטא אלא שמביא כשירצה ואפ"ה פריה הגמרא שפיר הא מהתם נפקא מעם הארץ פרט למומר כו' היינו פיון שחזינו דחטאת שהוא חובה לא מקבלין ממומר הה"ד בנדבה דעד השתא לא ידע הגמ' לחלק בין חטאת לעולה וא"כ פיון דחזינו דבמומר לאותו דבר לא מקבלין מניה בחטאת חובה ממילא ידעינן דבמומר לכל התורה לא מקבלין אף קרפן נדבה ועיין מה שפתיבתי בסמוך ודוק: שם ע"ב בגמ' וצריכי כו' הנה המקשה לא ידע לחלק בין חטאת לנדבה ואף שהיה יודע דבנדבה לא שייך לומר מומר לאותו דבר כמ"ש לעיל מ"מ לא ידע דטעמא דמלתא דמומר לאותו דבר דלא מקבלין מניה משום דלאו בר כפרה הוא אלא הנה סובר דאף בחטאת לא מקבלין מניה משום דזבח רשעים תועבה וגם לפי טעמא דזבח רשעים תועבה יש לחלק בין מומר לדבר אחר לחומר לאותו דבר הואיל ובמומר לדבר אחר לא שייך למימר זבח רשעים כו' הואיל ומשום איסור אהד לא מקרי רשע כל כה אכל במומר לאותו דבר לא מקבלין מניה משום שהוא רשע לאותו דבר שמביא עליו קרפן חטאת שפיר הוי זבח רשעים דהא על ענין אותו דבר הוא רשע וא"כ שפיר פריה הא מהתם נפקא פיון דחזינו דלא מקבלין קרפן חובה משום זבח רשעים א"כ ממילא במומר לכל התורה כולה לא מקבלין מניה קרפן פלל אף קרפן נדבה משום זבח רשעים הואיל והוא רשע גמור שעובר על כל התורה ופשיטא שאין מקבלין מהם שום קרפן אפילו נדבה ומתרץ ליה חדא בעולה הגהת נכד המחבר ואף דגם בהביא קרפן על הדם ומומר לאכול חלב נמי קאמר דאין מקבלין ג"כ טעמא הוא הואיל והוי מומר לאותו דבר דבחד לאו נאמר דם וחלב והוי רשע לאותו לאו והוי זבח רשעים וזהו לתירוץ שני של תוספות ולר"ת הוא נכון יותר דלא מחלקינן פלל בין מומר לדבר אחר למומר לאותו דבר דגם מומר לאותו דבר מקרי רק מומר לדבר אהד ולא ממצטינן אלא מומר לכל התורה כולה ודוק: כו' וצריכי דאי אשמעינן חטאת משום דלכפרה כו' ר"ל דבחטאת איפא למימר מה דמעט קרא מומר לאו משום דזבח רשעים תועבה הוא אלא משום דלא ניתן לכפרה הואיל ועדיין עומד במרדו ובזה דעת לנפשך ינעם דברי התוס' ד"ה מעם הארץ ודוק:

דף ו בגמ' ור"ג וב"ד נמי כר' מאיר ס"ל קשה לי לפי מה שהקשה הרא"ש לקמן (דף יב) למה סמכינו ארוב מצויין אצל שחיטה מן החין הן ולא אמרינן סמוך מיעוטא דאינו מן החין לחזקה דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת ואתרע ליה רובא ומירץ הרא"ש ו"ל דמיעוט דאינו מן החין לא שכיח ואפי' ר"מ דחייש למיעוט דלא שכיח לא חייש עכ"ל ע"ש ברא"ש ולפ"ז קשה לי למה צריך הגמרא לומר דר"ג וב"ד כר"מ ס"ל הא אף אי לא סברי כר"מ ולא חיישי למיעוט אפ"ה שפיר גזרו על שחיטת פותי משום דסמוך מיעוט פותים שהם מומרים לע"ז לחזקה ואתרע ליה רובא פקושית הרא"ש והכא ליכא למימר פתירוץ הרא"ש דהא ע"כ האי מיעוט גבי פותים הוי מיעוט דשכיח דהרי באמת ר"מ חייש לאותו מיעוט: ויש לומר דכאן לא שייך לומר חזקה כלל די"ל דאסרו שחיטת פותים משום חשש שמא מחשבתו לע"ז ולפ"ז דנקא לר"מ דחייש למיעוטא אסרינן שחיטת פותים משום האי מיעוט שהם עובדי ע"ז כדאמרינן דמות יונה מצאו להם וכו' אבל לדין דלא חיישינן למיעוט לא שייך לומר סמוך מיעוטא לחזקה הואיל ובהמה בחייה לא היתה כלל בחזקת איסור תקרובות ע"ז רק בחזקת איסור אינה זבוחה וכן לא משום איסור אינה זבוחה נגעו בה הואיל ונשחטה פהוגן רק משום איסור ע"ז ולזה לא הוחזקה הך בהמה מעולם: אמנם אני אומר דאפ"ה הקושיא במק"ע דהנה לקמן על המתני' דשחיטת נכרי נבילה פתבו התוספות והרא"ש טעמא הואיל וכתוב וזבחה ואכלת מי שהוא בר זביחה אכול מזבחו ומי שאינו בר זביחה אין אתה אוכל מזבחו וכן פתב הרא"ש אחר זה גבי מומר להכעיס אסור לאכול משחיטתו אפי' בדיק לו ספין וראה ששחט יפה אפי' הכי אסורה הואיל ואינו חושש לזבוח הוי פכוחי שאינו בר זביחה עכ"ל.

ולפ"ז אני אומר שיש עוד טעם מלבד הך טעמא שמחשבתו לע"ז עוד טעם אחר אפי' לא היה מחשבתו לע"ז ג"כ אסור מטעם שאינו בר זביחה הואיל ומומר לע"ז הוי מומר לכל התורה כולה כדמסקינן לעיל (דף ה' ע"ב) וא"כ הנה פותים שעובדים ע"ז לא הוי בר זביחה הואיל והוא מומר לכל התורה כולה וכמו שאמר האי סבא לר' אבנהו לקמן לית פאן שומרי תורה.

היוצא מזה דכל שחיטות פותי שאינו מקיים מצות לא הוי כלל שחיטה מעליא ולא נקרא כלל בשם שחיטה רק כנהרגה ועיין בת"ש ריש סי' ב' ולפ"ז הקושיא במק"ע למאי צריך הגמרא לומר דר"ג וב"ד כר"מ ס"ל דחייש למיעוט הא אפי' אם לא חייש למיעוטי אפ"ה שפיר גזר על שחיטת פותים שאסורה ולא מטעם שמחשבתו לע"ז אלא מטעם הואיל והו מיעוט שהם עובדי ע"ז אינן כלל בעלי זביחה ושחיטתן לא מקרי כלל שחיטה הואיל ואינן בכלל וזבחה וא"כ אף שרובם אינן עובדי ע"ז והם בכלל בעלי זביחה מ"מ אמרינן סמוך מיעוטא שאינן בעלי זביחה לחזקה שבהמה בחי' בחזקת איסור אינה זבוחה ואיתרע לה רובא ואמרינן דגם השתא לאו זבוחה היא הואיל וכוחי שחטה וחיישינן שמא אותו פותי הוא ממיעוט שאינן בעלי זביחה ושחיטתן נבילה וא"כ למאי צריכין לומר דר"ג וב"ד כר"מ ס"ל: ומפח קושיא זו אמרתי להוכיח פדעת הרמב"ם בפירק ד' מהלכות שחיטה הלכה י"ב שכתב דנכרי שאינו עובד ע"ז ששחט שחיטתו אינו אסורה הגהת נכד המחבר עיין בש"ע סי' ב' ובט"ז ס"ק א' ע"ש: אלא רק מדרבנן ולית ליה לרמב"ם הך דרשא שמביא הרא"ש דזבחה אלא ס"ל להרמב"ם דאף שאינו בר זביחה נמי שחיטתו פשרה מדאורייתא ולפ"ז שפיר קאמר הגמרא ר"ג וב"ד כר"מ ס"ל דע"כ טעמא דר"ג

וב"ד שְׁאָסְרוּ שְׁחִיטַת פּוֹתִים הוּא מְשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא מְחַשְׁבָתוּ לַע"ז אֲבָל מְשׁוּם חֲשׁוּשׁ שְׁאִינּוּ בַר זְבִיחָה בְּנֹדָאֵי לֹא גָזַר עַל כָּל הַפּוֹתִים הוּאִיל וְהוּא רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְכִינּוּן שַׁע"כ טַעְמָא דַר"ג הוּא לְאַסְרָךְ שְׁחִיטַת פּוֹתִים מְשׁוּם שְׁמַחְשַׁבְתֶּם לַע"ז שְׁפִיר צ"ל דַר"ג וּב"ד כַר"מ ס"ל דְּחִיּוּשׁ לְמִיעוּט הוּאִיל וְאֵלּוּ פּוֹתִים שְׁעוֹבְדִים ע"ז הִמָּה מִיעוּט אֲבָל מְשׁוּם סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה לִיפָא לְמִימַר הוּאִיל וּבִהְמָה בַחֲוִי מְעוּלָם לֹא הִיָּה בְּחֻזְקַת אִיסוּר ע"ז וְדוּק אֲבָל לְהֵרָא"ש לְשִׁיטָתוֹ דְּסוּבְרָ דְהָאֵי דְרָשָׂא וְנִבְחַתָּ וְאֶכְלַתָּ הוּא דְרָשָׂא גְמוּרָה וּמִי שְׁאִינּוּ בַר זְבִיחָה שְׁחִיטָתוֹ אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה א"כ שְׁפִיר י"ל דְּאָסְרוּ שְׁחִיטַת פּוֹתִים לָאוּ מְשׁוּם חֲשׁוּשׁ שְׁמַחְשַׁבְתוּ לַע"ז אֲלֵא מְשׁוּם חֲשׁוּשׁ שְׁהֵם אֵינָן בְּמַצּוֹת וְאֵינָן בְּעֵלֵי זְבִיחָה שְׁפִיר קָשָׁה דַה"ל טַעְמָא דַר"ג וּב"ד מְשׁוּם שְׁבִהְמָה בַחֲוִי בְּחֻזְקַת אִיסוּר אֵינָה זְבוּחָה עוֹמְדַת וְסְמוּךְ מִיעוּט שְׁאִינּוּ בְּעֵלֵי זְבִיחָה לְחֻזְקַת אִיסוּר אֵינָה זְבוּחָה.

וצ"ל דלהרא"ש בְּאַמַּת הַגְּמָרָא דְהֵכָא קָאֵי אֲלִיבָא דְרַב עֲנָן לְעִיל דְמוּמָר לַע"ז לֹא הָוִי מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה וְהָאֵי סְבָא שְׁאָמַר לַר"ש בַר' אֲלִיעֶזֶר וְשִׁמְתָּ סִפִּין בְּלוּעֵיף לֹא אָמַר אֲלֵא שְׁהֵם עוֹבְדֵי ע"ז מְשׁוּם שְׁמַצָּאוּ דְמוֹת יוֹנָה אֲבָל שְׁאָר מַצּוֹת מְקַיְימִים וְא"כ כָּל הַפּוֹתִים אַף אֵלּוּ שְׁעוֹבְדִים לְהֵךְ דְמוֹת יוֹנָה הֵם בְּעֵלֵי זְבִיחָה וְלֹא אָסַר ר"ג וּב"ד וְגַם ר"מ שְׁחִיטַת פּוֹתִים אֲלֵא מְשׁוּם שְׁמָא מְחַשְׁבָתוּ לַע"ז וְשְׁפִיר צ"ל דַר"ג וּב"ד כַר"מ ס"ל דְּחִיּוּשׁ לְמִיעוּט הוּאִיל וְלַעֲנָן אִיסוּר שְׁחִיטַת ע"ז לֹא שְׁיֵיף לְמִימַר סְמוּךְ מִיעוּט לְחֻזְקָה דְהָא הִבְהֵמָה לֹא הִחוּזְקָה מְעוּלָם לַע"ז וְעַפ"ז אֲמַרְתִּי נְמִי לִינְיָשׁב מַה שְׁיֵישׁ לְדַקְדַּק עַל הַגְּמָרָא לְקַמְן דְקָאֻמַר אֵינָהוּ גָזַרוּ וְלֹא קִבְלוּ מִינְיָהוּ אֲתִי ר"א וְר"א גָזַרוּ וְקִבְלוּ מִינְיָהוּ וְלִכְאוּרָה קָשָׁה לְמָה לֹא קִבְלוּ מַר"מ וּמַר"ג וּב"ד וּמַר"א וְר"א קִבְלוּ וּבְאַמַּת רַש"י בַד"ה וְקִבְלוּ מִינְיָהוּ הַרְגִישׁ בְּזָה וְכַתֵּב לְפִי שְׁהִיוּ רְגִילִים בְּהֵם וּבְדוּרוֹ שֶׁל ר"א וְר"א הִיָּה אֶפְשָׁר לְהֵם לְפָרוֹשׁ וְדַבָּר זֶה הוּא דְחֻזְקָא מְאֹד וְעוֹד קָשָׁה עַל ר' אַבְהוּוֹ אֵיף שְׁלַח לְאַתּוּיָי יָיִן מִבֵּי פּוֹתָאֵי וְלֹא חָשׁ לְגִזְרַת ר"מ וְר"ג וּב"ד וְאַף שְׁכָל הַדוּר הָיוּ רְגִילִים וְהִיָּה דוּר פָּרוּץ וְלֹא חָשׁוּ לְגִזְרַת רַבְּנָן לְמָה לֹא חָשׁ ר' אַבְהוּוֹ שְׁהִיָּה ת"ח [וְדוּחֻק לֹאֻמַר שְׁלֹא הִיָּה יָדַע מִהֵךְ גִּזְרָה] אֲבָל לְפִי מ"ש אֲתִי שְׁפִיר דְגַבִּי ר"מ לֹא אָמַר הָאֵי סְבָא אֲלֵא וְשִׁמְתָּ סִפִּין בְּלוּעֵיף וְהִיָּינוּ מְשׁוּם שְׁדִמוֹת יוֹנָה מַצָּאוּ לְהֵם בְּהַר גְּרִיזִים וּבְאַמַּת לֹא אָמַר עֲלֵיהֶם אֲלֵא שְׁהֵם חֲשׁוּדִים לְעוֹבְדֵי ע"ז וְא"כ גִּזְרַת ר"מ וּבֵית דִּינּוֹ לֹא הִיָּה אֲלֵא מְשׁוּם שְׁחִיּוּשֵׁי לְמִיעוּט וּלְכַף לֹא קִבְלוּ מִהֵם הוּאִיל וְהִלְכָה פְּחַכְמִים דְלֹא חִיּוּשֵׁינָן לְמִיעוּט וְא"כ שְׁחִיטָתוֹ מְוַתְרַת וְגַם יֵינָם מְוַתְרַת הוּאִיל וְרַב מִהֵם לָאוּ עוֹבְדֵי ע"ז וּלְכַף שְׁדַר ר' אַבְהוּוֹ לְקִנּוֹת מִהֵם יָיִן הוּאִיל וְגַם ר"א ס"ל פְּחַכְמִים דְלֹא חִיּוּשֵׁינָן לְמִיעוּט אֲבָל לְבַתֵּר הֵכִי דְקָאֻמַר הָאֵי סְבָא לַר"י בְּן יוֹסֵף לִית פָּאן שְׁנִמְרֵי תוֹרָה הִיָּינוּ שְׁהַפּוֹתִים שְׁבָכָאן אֵינָן מְקַיְימִים הַתּוֹרָה וְא"כ גַּם מַצּוֹת שְׁחִיטָה אֵינָן מְקַיְימִין וְא"כ בְּלָאוּ הֵךְ טַעְמָא דְשְׁחִיטָתוֹ הוּא לַע"ז נְמִי שְׁחִיטָתוֹ אִיסוּרָה הוּאִיל וְאֵינָן בַר זְבִיחָה וּלְפ"ז שְׁפִיר גָזַר ר"א וְר"א עַל שְׁחִיטָתוֹ אַף דְלֹא חִיּוּשֵׁינָן לְמִיעוּט מ"מ מְטַעַם סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה שְׁבִהְמָה בַחֲוִי בְּחֻזְקַת אִיסוּר אֵינָה זְבוּחָה עוֹמְדַת וְסְמוּךְ מִיעוּט שְׁאִינּוּ בַר זְבִיחָה לְהֵךְ חֻזְקָה וְאֶתְרַע לִיהֵ רַבָּא וּלְכַף קִבְלוּ מִינְיָהוּ הֵךְ גִּזְרָה הוּאִיל וְאַף לְרַבְּנָן דְלֹא חִיּוּשֵׁי לְמִיעוּטָא נְמִי שְׁחִיטָתוֹ אִיסוּרָה וְזֵהוּ שְׁמַתְרַץ אֵינָהוּ גָזַרוּ וְלֹא קִבְלוּ מִינְיָהוּ הוּאִיל וְגִזְרַתָּם הִיָּה רַק מְשׁוּם ע"ז וְלֹא מְשׁוּם שְׁאִינּוּ בְּעֵלֵי זְבִיחָה וּלְכַף לֹא קִבְלוּ מִינְיָהוּ אֲבָל ר"א וְר"א גָזַרוּ מְשׁוּם שְׁאִינּוּ שׁוּמְרֵי תוֹרָה שְׁפִיר קִבְלוּ מִינְיָהוּ וְנִכּוֹן הוּא: וְזֵה שְׁאָמַרְתִּי רַק לְחֻזְקָה בְּעֵלְמָא אֲבָל הָאֲמַת יוֹרָה דְרַכּוֹ דְבְדוּרוֹ שֶׁל ר' אַמִּי וְר' אַסִּי ע"כ

קבלו מטעם שְׂבִדוֹרָם הָיוּ רֹבב כּוֹתִים מְזַלְזָלִים בְּמִצּוֹת וְעוֹבְדִים ע"ז דְּאֵי מְשׁוּם טַעַם דְּסִמְנָה מִיַּעוּטָא לְחֻזְקָה כַּנ"ל א"כ הָא תִּינַח שְׁגָזְרוּ עַל שְׁחִיטָתָן דְּאִיכָא לְמִימַר הֵךְ חֻזְקָה אֲבָל יִזְן שְׁלֵהֶם וְגַם לְבַטֵּל רְשׁוּתָם לַעֲנִין שְׁבִת לְמַה גְּזָרוּ וְלָמָּה לֹא אֲזַלְיִן בְּתַר רֹבב כּוֹתִים שְׂאִינָן מְזַלְזָלִין בְּמִצּוֹת א"ו דְּבִדוֹרָם שָׁל ר"א ור"א רֹבב כּוֹתִים הָיוּ מְזַלְזָלִין בְּמִצּוֹת: וְאִפְשָׁר ג"כ פִּינָן שְׁהָיוּ רוֹצִים לְחֻזְקָא לְאַסּוֹר שְׁחִיטָתָן הִגְהַת נֶכְד הַמְּחַבֵּר גְּזָרוּ גַם עַל יִינָם וְלַעֲנִין רְשׁוּת עֵינָן לְקַמָּן דָּף צ"א: שְׁבִת מְשׁוּם מְגִדָּר מְלִתָּא: דָּף ח ע"א בַּגְמ' אר"ז אָמַר שְׁמוּאֵל לִיבָן סָכִין כּו' וְהָאִיכָא צְדָדִין כּו'.

כְּתַב הַפ"ח דְּמִסְתַּבֵּר אֲפִילוּ לְהָאֹסְרִים דַּס"ל דְּלֹא אָמְרִינָן בֵּית הַשְּׁחִיטָה מְרֻנּוּחַ רְנוּחַ וְא"כ נִגְעוּ הַצְּדָדִין בְּסִימָנִים מ"מ בְּעוֹף אִם תִּפְס הַקְּנָה לְבִדוּ בְּאִנְפָּן שְׁלֹא נִגְעוּ בְּנִשְׁט כָּלֵל כְּשֶׁר בְּסִפִּין מְלֻבְּנָת דְּקוֹדֵם שְׁנִשְׁחַט הָרֹבב אַע"פ שְׁנִגְעוּ הַסָּכִין בְּצְדָדִין כְּשֶׁר דְּפָסִיקַת הַגְּרָגְרַת בְּרֻבָּא וְאַחַר שְׁנִשְׁחַט הָרֹבב לֹא מְטָרְפִי עַכ"ד.

וְהַקְּשָׁה בְּסִפְרָא תְּבוּאָת שׁוֹר לַפ"ז מֵאֵי פְּרִיָּה הַגְמ' וְהָאִיכָא צְדָדִין דְּלִמָּא ר"ז בְּעוֹף אָמְרָה וְכַגּוֹן שְׁשִׁחַט הַקְּנָה ע"ש. וְנ"ל לְתַרְצֵי דַע"כ אֵינְרִי ר"ז בְּבִהְמָה וְלֹא בְּעוֹף דַּבְּש"ע סִימָן צ"ד סְעִיף ז' אֵימָא בְּשֶׁר רוּחַ שְׁחִיטָה בְּסִפִּין חוֹלְבַת כָּל הַחֲתִיכָה אֲסוּרָה וְכַתְּבִי הַש"ף שֵׁם ס"ק כ"ה דְּאֲפִילוּ הַסָּכִין לְמִטָּה וְהַבְּשֶׁר לְמַעְלָה דְּתַתָּא הוּא צוּנָן אַפ"ה אֲסוּר דְּאִגְבִּי דְּנוֹחָקָא דְּסִפִּינָא בְּלַע טוֹבָא, עוֹד מְקַשָּׁה שֵׁם בְּש"ף לְמַה אָמְרִינָן בְּשׁוֹחַט בְּסִפִּין שָׁל אִיסוּר דְּסִגִּי בְּקַלִּיפָה אִף שְׁבִית הַשְּׁחִיטָה הוּא חֵם וְלֹא אָמְרִינָן שְׁכָל הַבְּהֵמָה נֶאֱסַר כְּמוֹ דְּאָמְרִינָן גַּבִּי בְּשֶׁר רוּחַ שְׁחִיטָה בְּסִפִּין שָׁל אִיסוּר דְּאִיסוּר כָּל הַחֲתִיכָה וּמְתַרְצֵי דְּשִׂאנִי הֵכָא דְּכָל הַחֲתִיכָה הִיא רוּחַ וְנִבְלַע הָאִיסוּר בְּכָל הַחֲתִיכָה אֲבָל גַּבִּי שְׁחִיטָה אֵין כָּל הַבְּהֵמָה רוּחַתָּא אֲלֵא בֵּית הַשְּׁחִיטָה לְבִד.

וּלַפ"ז אֵנִי אֹמַר דְּאִם נִמְצָא בְּזֵה הַסָּכִין מְלֻבְּנָת שְׁנִבְלַע בּוֹ אֵינְהָ אִיסוּר וְשִׁחַט בּוֹ בְּנוֹדָא לֹא סִגִּי בְּקַלִּיפָה וְאִיסוּר כָּל הַבְּהֵמָה שְׁשִׁחַט בּוֹ אִם אֵין שְׁנִשִּׁים נֶגְדַּ הַסָּכִין דְּהוּאִיל וְהַסָּכִין הוּא חֵם א"כ אִגְבִּי דְּנוֹחָקָא דְּסִפִּינָא מְחַפְשִׁי בְּכּוֹלוּ וּמַכ"ש אִם הֵאֵי סָפִין מְלֻבְּנָת נִבְלַע מֵאִיסוּר שְׁמֵן דְּפְשִׁיטָא שְׁאִיסוּר בְּכּוֹלוּ הוּאִיל וְהַסָּכִין הוּא רוּחַתָּא וְהֵאֵי שְׁמֻנוּגִיתָּא שְׁנִבְלַע בּוֹ מְפַעֲפַע בְּכּוֹלוּ וְדַבֵּר זֶה מְפֻרְשׁ בְּש"ף שֵׁם ס"ק כ"ז ע"ש וְדַע שְׁכָל זֶה אֵי לֹא אָמְרִינָן דְּבֵית הַשְּׁחִיטָה מְרֻנּוּחַ רְנוּחַ וְשִׁפִּיר שְׁיִיף לְנוֹחַר דְּאִגְבִּי דְּנוֹחָקָא דְּסִפִּינָא הָאִיסוּר שְׁנִבְלַע בְּסִפִּין מְחַפְשׁ בְּכָל הַבְּשֶׁר אֲבָל אֵי אָמְרִינָן בֵּית הַשְּׁחִיטָה מְרֻנּוּחַ רְנוּחַ לֹא שְׁיִיף כָּלֵל לֹאמַר כְּאֵן דְּנוֹחָקָא דְּסִפִּינָא.

וּמַעֲתָה אֵנִי אֹמַר דְּאֵי לֹא אָמְרִינָן בֵּית הַשְּׁחִיטָה מְרֻנּוּחַ רְנוּחַ יֵשׁ לְאַסּוֹר אוֹתָהּ הַבְּהֵמָה אוֹ אוֹתוֹ עוֹף שְׁנִשְׁחַט בְּסִפִּין מְלֻבְּנָת אִם אֵין שְׁנִשִּׁים נֶגְדַּ הַסָּכִין דְּהִנְהָ הַט"ז בְּסִי י' ס"ק י' מְקַשָּׁה עַל הַמְּחַבֵּר וְשִׂאָר פּוֹסְקִים דַּס"ל דְּסִפִּין שְׁשִׁחַט בָּהּ כְּשֶׁרָה אַע"פ שְׁמְלֻנְכְּלָהּ בְּדָם מוֹתֵר לְשַׁחוּט בּוֹ פַּעַם אַחֲרַת וְהַקְּשָׁה הַט"ז מֵהַגְמ' לְקַמָּן דְּפְרִיָּה מ"ש טְרַפָּה דְּקָא בְּלַע אִיסוּרָא הַתִּירָא נְמִי קָא בְּלַע אֲבָר מִן הַחִי וּמְשַׁנֵּי אֵימַת בְּלַע סָפִין לְכִי חֵימָא וְאֵימַת חֵימָא בְּתַר שְׁחִיטָה הֵאֵי שְׁעֵתָא אֵין שֵׁם אַמ"ה עָלֵיו וּלַפ"ז מְקַשָּׁה הַט"ז דְּאִם לֹא קִנַּח הַסָּכִין א"כ יֵשׁ עָלָיו אִיסוּר אַמ"ה שְׁהוּא בְּעֵין עַל הַסָּכִין וּמָה שְׁהוּא בְּעֵין לֹא צְרִיף חֵימוּם כָּלֵל דְּהֵא אִף לַמ"ד בֵּית הַשְּׁחִיטָה צוּנָן יֵשׁ אִיסוּר מִמָּה שְׁהוּא בְּעֵין עַל הַסָּכִין וְא"כ כְּשִׁשְׁחַט בְּהֵמָה כְּשֶׁרָה יְהִיָּה אֲסוּר לְשַׁחוּט בְּהֵמָה אַחֲרַת אַחֲרֵי מְשׁוּם אִיסוּר אַמ"ה שְׁיֵשׁ עַדִּין בְּעֵין עַל

הספין ע"ש בט"ז שהאריה בזה ובסוף דבריו שם מקשה על הב"ח והאגודה דפסקו שבעי קינות להספין משום שמנונית איסור אמ"ה שעליו ומקשה איך אמרה תורה לשחוט שום שחיטה נימא דבתחלת השחיטה בולע קצת איסור אמ"ה וחוזר ואוסר בגמר שחיטה.

והנה הט"ז מתרץ שם ואומר דדוקא אם החפש משום טעם הבלוע בספין שיתחזר ויבלע בסימניו פרכינו דיש ג"כ בקשרה טעם איסור הבלוע מן אמ"ה משא"כ אם אין החפש אלא שנשאר בעין עליו זה לא שיהיה באמ"ה שהרי אין שם ממשות מן אמ"ה ואפילו לחלותית אלא שנבלל בדם וכינון שהדם אינו מבליע אלא שהסימניו טרודים לפלוט דם ע"כ אין איסור גם משום אמ"ה אלא דשמנונית של בהמה טרפה חששו שהיא נדבק בעין שהיא דבר הנסרף ונדבק בה בנדאי חששו עכ"ל הט"ז ע"ש בעיון היטב, ולפ"ז אני אומר אם שחט בספין מלונבנת בנדאי יש פאן איסור אמ"ה בלוע בספין קודם גמר שחיטה ובגמר שחיטה פולט ואוסר הבהמה או העוף שנשחט משום איסור אמ"ה הנבלע בספין שהרי הספין הוא רותח ואגב דוחקא דספינא מחפש האיסור בכל הבהמה או העוף ואוסר בכלו כסברת הש"ך בסי' צ"ד ס"ק ח' וס"ק כ"ז ולפ"ז קשה על ר"ז אומר שמואל איך סתמו דבריהם בשחט בספין מלונבנת ששחיטתו כשרה ולא אמרו שעדיין נאסר משום איסור אמ"ה אבל יש לומר דלא צריף לפרש הואיל ובכלל הבהמה מסתמא יש ששים נגד הבלוע של איסור אמ"ה הנבלע בספין ולפ"ז יש לומר דהגמרא ידע דדוקא בבהמה שהיא גדולה ואפ"י בבהמה דקה בזה אמרינו דיש ס' נגד הבלוע של אמ"ה אבל בעוף כינון שיש עוף קטן שאין בו ס' בזה בנדאי אסור אם שחט בספין מלונבנת הואיל ואין בו ס' א"ו דשמואל לא איירי כלל בעוף רק בבהמה ושפיר פריף הגמ' והאיכא צדדיו: דף ט ע"ב בתוס' ד"ה התם הלכתא גמירי לה כו' וא"ת כל ספק ברה"י מנ"ל דטמא היכא דאיכא חזקת טהרה אי מסוטה הא איתרע לה חזקה וי"ל דגמרינו שפיר מסוטה דעשאה הכתוב בנדאי כו' עכ"ל וקשה לי לדעת הרשב"א דס"ל דכל ספיקא דאורייתא לחומרא הוא מן התורה א"כ מנ"ל דעשאו הכתוב בנדאי ואי משום שנאסרה על בעלה קודם שידקו אותה המים הא אף אם הוי כספיקא נמי אסורה מספק וא"כ קושית התוס' במק"ע דגבי ספק טומאה ברה"י מנ"ל דספיקו אסור אם יש לו חזקת טהרה ובהה"ל ליכא למימר דספיקו טמא משום ספק דאורייתא לחומרא הואיל ויש לו חזקת טהרה, אמנם זה יש לדחות דאי משום ספק אסרה תורה ל"ל שני פעמים ונטמאה חד לאסרה על בעלה הא בלא"ה ידעינו שהיא אסורה מפת ספיקא דאורייתא לחומרא ולזה לא צריף קרא הכא לאשמעינו שהיא אסורה מפת ספיקא דהא להרשב"א מאשם תלוי ילפינו דכל ספיקא דאורייתא אסור אלא נדאי דקרא ונטמאה דכתיב גבי סוטה אתי לאשמעינו דלאו משום ספיקא נאסרת על בעלה אלא שהיא אסורה על בעלה מפת נדאי ונפקא מניה פי היכי דלילף מסוטה לטומאה ברשות היחיד שספיקו טמא אף דאית ליה חזקת היתר: דף י' ע"א השוחט בספין ונמצאת פגומה נחלקו רבותינו הרמב"ם והראב"ד אם חייב לבדוק הספין אחר שחיטה.

שלדעת הרמב"ם חייב לבדוק אם אין בו פגם. ולדעת הראב"ד אינו צריף אא"כ רוצה לשחוט אחריה.

וכמבואר בדבריהם פ"א מה' שחיטה הלכה כ"ד. ולכאורה נראה כדברי הרמב"ם.

והנה הראב"ד השיגו שאילו היה צריך היו אומרים פן בגמרא בהדיא. כמ"ש השוחט צריך שיבדוק בסימנין אחר שחיטה.

אמנם אני אומר רואה אני ק"ו הדברים. שהרי שם נחלקו אם הוא גבילה או טרפה.

וכתבו התוס' הטעם משום דרוב פעמים שוחט פדרכו. וכאן אומר רב הונא פסולה.

ולשון פסולה אינו חוזר על הבהמה רק על השחיטה שהשחיטה פסולה. וכינון שהשחיטה פסולה א"כ גבילה היא.

וא"כ דין זה חמור יותר. ולא שיהיה למימר רוב פעמים אינו נפגם בעור וראוי לשחיטה בדיקה חיובית יותר.

אמנם אין זה ראיה דעד כאן לא התמיר רב הונא אלא בגמרא פגום לפנינו ואז לא שיהיה לומר רוב פעמים אינו נפגם בעור דגם בעצם רוב פעמים אינו נפגם. וע"כ סבין זה יצא מרוב חזישינו לעור.

אבל לענין לבדוק הספין נוכל לומר שא"צ ורוב פעמים אינו נפגם כלל. ועוד איך אפשר לתרץ פן לרמב"ם ולומר דק"ו הוא ואיהו הרמב"ם מדויל ידיה משתלים דאיהו ס"ל בלא בדק בסימנין אחר שחיטה ונחתה הראש קודם שיבדוק הרי זו גבילה כמבואר בדבריו פ"א ה' י"ב ומדכתב הרי זו גבילה ולא כתב ספק גבילה משמע גבילה ודאי דמוקמינו לה בחדקת אינה זבוחה.

ובשוחט בספין ונמצא פגום כתב ה"ז ספק גבילה. הרי שאפילו נמצא פגום לפנינו קיל יותר מלא בדק בסימנין.

והטעם נ"ל משום דכאן הרי היא זבוחה לפניה. אבל לא בדק בסימנין אין פאן זבוחה לפניה.

ואדאון בהא שאם נמצא ספין פגום הוא ספק גבילה. קשיא לן מה דאמר הנה עובדא וטרף רב יוסף עד תליסר חיותא.

ולעיל (דף ט) בלא בדק בסימנין אמרינו ר"א בן אנטיגנוס וכו' אומר טרפה ואסורה באכילה במתניתא תני גבילה ומטמא. הרי דלשון טרפה לא שיהיה על גבילה.

וכן לקמן (דף לב) הקשה ורמינהי אלו טרפות ואפילו למאי דמשני תמן אלו אסורות ויש מהם גבילות. היינו פיון דחשיב כוליהו לא שיהיה למתני גבילה שהרי יש מהם שהם רק טרפה.

אבל פאן בדרב יוסף דכוליהו ספק גבילות. הנה ליה למימר וטימא רב יוסף או עכ"פ ואסר ר"י.

אבל וטרף רב יוסף לא שיהיה רק על טרפה. וצריך לומר דרב יוסף סובר כר"א בן אנטיגנוס דגם לעיל אומר טרפה ואסורה באכילה.

אמנם הטעם כתבו שם התוס' משום דרוב פעמים שחיט שפיר. וא"כ גם פאן צ"ל משום דרוב פעמים אינו נפגם עד מפרכת האחרון משום דבראשונות מזהיר וזהיר וכמ"ש התוס'.

אלא דלפי מה דרצה לומר פרב חסדא ולבר מקמייתא וא"כ לית ליה סברא דמזהיר וזהיר. וא"כ למה טריף הנה ליה לטמא.

ואמר אני לפי מה שנתחבטו האחרונים בדין ס"ס במקום חזקת איסור. והרשב"א רצה להוכיח דמהני.

שקרי ועפ"ז יש לתרץ שינוי דברי ס"ס עדיף מרוב. וכינון דרוב התוספות בנדה שכתבו שלש מהני אפילו במקום חזקת איסור ספיקות וראיה ממצא גדיין ותרגולין שחוטין דמתירין מטעם רוב מצויין אצל שחיטה וכו' אלא שהוקשה להרשב"א שקרי פאן בספין פגום איכא בקמייתא ס"ס וקיי"ל לאיסור אפי' קמייתא.

ודברי הרשב"א בתשובה ההיא הם קושי ההבנה. ואין לנו עתה עסק בבניאור לשונו: אמנם נבאר לדינא מה שנלע"ד דהנה מציינו רוב מהני בשחיטה.

כהאי דמצא גדיין ותרגולין ומצינו רוב דלא מהני כמו בלא בדיק בסימנין שרוב פעמים שחיט שפיר ואפ"ה למר נבילה ולמר טרפה. ומצינו ס"ס דלא מהני כהאי דספין פגום.

ואמר אני דבמקום דלא אתייליד ריעותא והיא זבוחה לפנינו מהני רוב ולהכי מצא גדיין וכו' מהני רוב שקרי זבוחה לפניה ולא אתייליד ריעותא. ובלא בדיק בסימנין אף דלא אתייליד ריעותא ואיכא רובא דרוב פעמים קשחית שפיר.

מ"מ אינה זבוחה לפניה ולכך לא מהני רובא וכן בנמצא ספין פגום אף דאיכא ס"ס מ"מ פנין דאתייליד ריעותא שקרי פגום לפניה לא מהני ס"ס. וק"ו דלא מהני רובא שקרי ס"ס עדיף מרובא כמו שהוכיח הרשב"א בתשו' סי' ת"א דרובא לא מהני לענין ממון דאין הולכין בממון אחר הרוב וס"ס מהני לענין ממון מיהו דוקא רובא דלייתא קמן.

אבל רובא דאיתא קמן מהני גם לענין ממון וסנהדרין יוכיח שנים אומרי' חייב ואחד אומר זכאי מוציאין ממון ע"פ הרוב. וא"כ רובא דאיתא קמן איכא למימר דעדיף מס"ס.

ורובא כזה מהני בחזקת איסור אף דאיתיליד ריעותא. ולהכי כל איסורים שבתורה חז בתרי בטיל אף שאין לה איתחזיק איסורא ואתייליד ריעותא גדול מזה שיש בו ודאי איסור.

ובזה כל מה שהוקשה להרשב"א הנה"ל ניחא ומינושב שפיר. ולפ"ז קשיא לדעת הרמב"ן שהביא הרשב"א בחידושו דאוסר בנאכד הספין.

והרי שם אין ריעותא לפניה ולמה יהיה אסור ונהלא איכא ס"ס שפא אינו פגום ואת"ל פגום שפא במפרקת איפגום ואם רוב מהני במקום דליכא ריעותא אף בחזקת איסור. ק"ו לס"ס דעדיף מרוב וכמ"ש הרשב"א בתשובה הנה"ל.

נראה כאשר נדקדק עוד בתשובת הרשב"א שהוכיח ס"ס לא מהני במקום חזקת איסור. שקרי בקמייתא איכא ס"ס שפא באחרונה.

את"ל בראשונה שפא במפרקת. ונהלא גם באחרונה איכא ס"ס שפא במפרקת.

ואת"ל בעור שָׁמָא לֹא שָׁחַט נֶגֶד הַפְּגִימָה. וְצָרִיף לֹמֵר דְּמִזָּה לֹא הָוּה הוֹכְחָא דְשָׁמָא מִיָּרִי שְׂאִין בְּסַפִּין מְלֵא שְׁנֵי צְוֹאֲרִים חוּץ הַפְּגִימָה אֲלֵא דְבִנְדָה כְּתָבוּ הַתּוֹס' עוֹד סָפַק שְׁמָא בְּמִיעוּט בְּתָרָא וְצָרִיף לֹמֵר דַּס"ל לְרִשְׁבָּ"א דְזָה לֹא הָוּה ס"ס שְׁפָל זֶה שֵׁם א'.

שָׁמָא שָׁחַט בְּלֵא פָּגָם. וְאִין סָפַק א' מִתִּיר יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ.

אֲבָל בְּקַמְיָתָא אִיכָא ס"ס שְׁמָא בְּמַפְרָקַת הָאֲחֵרוֹן. וְאִפ"ל הַשְּׁנִיָּה כְּשֶׁרָה.

ואת"ל בעור וְנִטְרָפָה הַשְּׁנִיָּה אֲפִתֵי שְׁמָא בְּשִׁנְיָה. אוֹ עַל דְּרָף זֶה שְׁמָא בְּמַפְרָקַת הָאֲחֵרוֹן וְאִת"ל בְּרֵאשׁוֹ שְׁמָא בְּמַפְרָקַת.

ועכ"פ מוֹכַח דְלֹא מְהַנִּי ס"ס שְׁהָרִי אֲפִילוּ רַק רֵאשׁוֹנָה אֲסוּרָה. וְהֵינּוּ בְּאֲתִילִיד רִיעוּתָא אֲבָל בְּנֶאֱבָד הַסַּפִּין אִיכָא לְמִימֵר דְּגַם הָרַמְב"ן אִינוּ אוֹסֵר כִּי אִם כְּשֶׁשָּׁחַט רַק אַחַת דְּלִיכָא ס"ס אֲבָל בְּשָׁחַט ב' וְנֶאֱבָד אִז הָרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁרָה.

וּבְזָה מִתּוֹרֵץ קוֹשְׁיָת הָרִשְׁבָּ"א לְקַמְן דְּקָאֵמֵר לְמַפְסֵל קַמְיָתָא. וְהַקְשָׁה הָרִשְׁבָּ"א דְלֵהֲרַמְב"ן הָוּה לִיָּה לְמִימֵר לְאֲכֻשׁוֹרֵי קַמְיָתָא.

שְׁהָרִי אִם לֹא יְבַדּוּק כְּלָל מִמִּילָא אֲסוּרָה וְלִדִּידֵי גִיחָא שְׂאֵם לֹא בְּדַק כְּלָל וַיִּשְׁחֹט עוֹד תָּהֵא הָרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁרָה אִפִּי לֹא יְבַדּוּק אֲח"פ כְּלָל מִטַּעַם ס"ס וְאֲפִילוּ לְהָרַמְב"ן אֲלֵא שְׁפָל זְמַן שְׂאִינוּ שׁוֹחֲטִים אַחֲרֵים לִיכָא ס"ס.

וְלֵהֲכִי מְצָרִיף רַב כְּהֵנָּא בְּדִיקוּתָא שְׂאִין עוֹשִׂין בְּיָדֵים ס"ס לְכַתְחִילָה. כֵּן הָיָה נִרְאֵה לַע"ד לְוִלֵי שְׁהָרַמְב"ן עֲצָמוּ הַקְשָׁה עַל עֲצָמוּ קוֹשְׁיָא זֹו דְהו"ל לְמִימֵר לְאֲכֻשׁוֹרֵי קַמְיָתָא.

וְהֵינּוּ לְמ"ד לְעֵיל בְּלֵא בְּדַק בְּסִימָנִין טְרָפָה וְאֲסוּרָה בְּאֲכִילָה. א"כ אִף דְלֹא מְהַנִּי רִנְבָא כִּינּוּן שְׂאִינָה זְבוּחָה לְפָנֵיף מ"מ הֵינּוּ לְעַנְיָן אִיסוּר אֲכִילָה שְׁהוּא נֶגֶד חֻזְקַת אִיסוּר דְּבִהְמָה בְּחֻזְקַת אִיסוּר עוֹמְדָת.

אֲבָל מְהַנִּי עַכ"פ לְטַהַר מִיָּדֵי טוֹמְאָה. מִשׁוּם דְלְעַנְיָן טוֹמְאָה לִיכָא לְדִידֵיהּ חֻזְקָה דְּבְחֻזְקַת אִיסוּר עוֹמְדָת וְלֹא בְּחֻזְקַת טוֹמְאָה.

ה"ה לַס"ס דְּמְהַנִּי עַכ"פ לְעַנְיָן טוֹמְאָה אִף דְּאֲתִילִיד רִיעוּתָא וְהֵינּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה דְּאִיכָא ס"ס אֲבָל אֲחֵרוֹנָה דְּלִיכָא ס"ס הִיא אֲפִילוּ סָפַק נְבִילָה. וּבְזָה נִבִּין דְּבָרֵי רַב יוֹסֵף.

דְּהָא בְּלֵא"ה יֵשׁ לְדַקְדָּק לְפִי מַה דְּאוּקְמָה לְרַב יוֹסֵף כְּרַב הוּנָא וְאֲפִי' קַמְיָתָא. א"כ מַה זֶה שְׂאֵמֵר וְטְרִיף עַד תְּלִיסֵר דְּמִשְׁמַע עַד תְּלִיסֵר וְלֹא יוֹתֵר וְכִינּוּן דְּלְרַב הוּנָא כְּוָלֵן אֲסוּרוֹת הו"ל לְמִימֵר הָנָה עוֹבְדָא וְטְרִיף רַב יוֹסֵף תְּלִיסֵר חֵינְתָא אֲמַנָם לְדִידֵי אֲתָא שְׁפִיר דְּמַעְשָׂה שְׁהִיָּה אַרְבַּעַה עָשָׂר שְׁחִיטָה וְעַד תְּלִיסֵר דְּהֵינּוּ הָרֵאשׁוֹנָה טְרִיף אֲבָל לֹא טִימָא.

אֲבָל הָאֲחֵרוֹנָה דְּלִיכָא ס"ס טִימָא אֲפִילוּ מִשׁוּם סָפַק נְבִילָה. וְלְקַמְן נִדְבָר עוֹד בְּזָה: וְנִשׁוּבָה לְמַחֲלוּקַת הָרַמְב"ם וְהָרַב"ד.

וְהֵינּוּ הָרַב"ד הַקְשָׁה עַל הָרַמְב"ם שְׂאֵלוּ הָיָה צָרִיף הָיוּ אוֹמְרִים כֵּן בְּגַמ' בְּהִדְיָא כְּמוֹ שְׂאֵמֵרוּ הַשׁוֹחֲטִים צָרִיף שְׂיִבְדּוּק בְּסִימָנִים וְהַכ"מ הַלִּיץ בְּעַד הָרַמְב"ם דְּלֹא דְּמִי לְסִימָנִין דְּשֵׁם אֲפִילוּ דִיעֵבַד אִם לֹא בְּדַק לְמַר נְבִילָה וְלִמַר טְרָפָה.

ולכה אָמרו צריף שׁיבדוק משא"כ בספין אפי' לרמב"ם היינו לכתחילה אָבל דיַעבד אם לא בְּדַק פֿשר לכה לא אָמרו בגמ' צריף שׁיבדוק הספין: ולפ"ז להרמב"ן דסובר אם נאָבד הספין אָסור.

א"כ נשאר קונשיית הרמב"ד. ולא שׁינף תירוצו של הכ"מ.

אָמנם ע"כ לא קאָמר הרמב"ן בן אָלא לרב הונא. וא"כ אָפא למימר שמואל דאָמר לעיל צריף שׁיבדוק בסימנין וְלא קאָמר צריף שׁיבדוק ספין סבר פֿרב חסדא.

ואף דדוּחַק לאוקמי שמואל דְּלא פֿהלכתא. מ"מ אָפא למימר דסבר פֿרב חסדא בְּשֶׁבֶר עֲצָמוֹת דְּהֵינּוּ פֿהלכתא.

וא"כ ק"ו דְּכֶשֶׁר בְּנָאָבָד וְכִמוֹ שִׁפְתָּבוּ הַפּוֹסְקִים: וְאוֹמֵר אָנִי דְּעֵדִינן צריף טעמא מנין לוֹ לְהֶרְמַב"ם דִּין זֶה דְּבַעֵי בְּדִיקָה. וְנִרְאֶה שׁיַצָּא לוֹ זֶה מִמָּה דְּרַב פֿהֲנָא מְצָרִיף בְּדִיקוֹתָא בֵּין פֿל חָדָא וְחָדָא.

ולפ"ז סובר הרמב"ם דבדיקה זו חיובית. ודלא פֿרמ"א שסובר שְׁזֶה רַק עֲצָה טוֹבָה אָמְנָם נוכל לומר דְּזֶה עֲצָה טוֹבָה וּמִזֶּה מְמִילָא מוּכָח דַּעַכ"פ בְּסוּף הַשְּׁחִיטָה בְּעֵי בְּדִיקָה מִן הַדִּין.

מְדִיָּהִיב עֲצָה טוֹבָה לְמַבְדֵּק בֵּין פֿל חָדָא פְּדֵי שְׁאָם יִשְׁתַּכַּח לְבַסּוּף פֿגוּם לֹא יִפְסִיד לְמַפְרַע מְפָלֵל דְּבַסּוּף בְּעֵי בְּדִיקָה דַּא"כ לֹא יִבְדּוּק פֿלָל לֹא בְּאֲמָצַע וְלֹא בְּסוּף: עוֹד נ"ל טַעַם הֶרְמַב"ם דְּנִהְיָה קְשִׁיָּא לִיה מַה דְּאָמַר פֿמָאן פֿרב הוּנָא וְלִמְפָסֵל קַמְיִיתָא.

וְהָרִי לְרַב הוּנָא אִפִּי' אִם לֹא יִבְדּוּק עֲתָה וְיִבְדּוּק לְבַסּוּף תִּפְסֵל קַמְיִיתָא. וּס"ל לְהֶרְמַב"ם דַּס"ס לֹא מְהֵי בְּחֻזְקַת אִיסוּר.

וא"כ אָדְרָבָא הָנָה לִיה לְמִימַר פֿרב הוּנָא וְלֹאֲכַשׁוּרֵי קַמְיִיתָא. אָלָא וְדַאי שְׁעִיקַר פְּנוּנְתוֹ עַל עִיקַר הַבְּדִיקָה שְׁהַצְרִיף לְבְּדוּק אַחַר פֿל שְׁחִיטָה לֹא לְבְּדוּק פֿלָל.

אָלָא שְׁבְּדִיקָה זֶה הֶכְרַחִית שְׁאָם יִמָּצָא פֿגוּם לְמְפָסֵל קַמְיִיתָא. אָבֵל לְרַב חֲסָדָא הָנָה סְבוּר שְׁאִין צוֹרֵף בְּבְּדִיקָה פֿלָל.

דְּלְרַב חֲסָדָא אִין דְּרָף עוֹר לְפָגוּם וְלֹא עֲצָם הַמְּפָרְקַת בְּאֲמָצַע הַשְּׁחִיטָה פֿל זְמַן שְׁזַהִיר לְשַׁחוּט עוֹד. שְׁהָרִי רַב חֲסָדָא מְכַשִּׁיר פְּוֵלָם לְהוּנָא בְּעִית אִימָא דְּלַעִיל.

וּמִשְׁנֵי פֿרב חֲסָדָא וְלֹאֲכַשׁוּרֵי בְּתַרְיִיתָא דְּהֵינּוּ פֿלִישְׁנָא קַמָּא. וְגַם לְרַב חֲסָדָא עֲצָם הַמְּפָרְקַת עֲשׂוּי לְפָגוּם וְלַכֶּף בְּדִיקָה זֶה הֶכְרַחִית גַּם לְרַב חֲסָדָא לֹאֲכַשׁוּרֵי בְּתַרְיִיתָא: וְאוֹמֵר אָנִי דִּישׁ לְהוֹכִיחַ פֿהֶרְאָב"ד.

וְגַם צְרִיכִין אָנוּ לְהַבִּין דַּעַת הֶרְאָב"ד שְׁפָסַק שֶׁא"צ לְבְּדוּק פֿי אִם בְּרוּצָה לְשַׁחוּט עוֹד. וּמִמִּנְּהוּן אִם מוֹקְמִינן הַסְּפִין אַחְזָקְתוּ א"כ אִפִּי' רוּצָה לְשַׁחוּט לְמָה צְרִיף לְבְּדוּק וְכִבֵּר בְּדִקוּ בְּרַאשׁוֹנָה עֲדִינן הוּא בְּחֻזְקוֹ וְאִי חֵיִישִׁינן שְׁיִפְגָּם א"כ גַּם הֶרַאשׁוֹנָה אָסוּרָה פֿל זְמַן שְׁאִינוּ בּוֹדְקוּ.

וְהִנֵּה נִפְרַשׁ דְּכַרְיֵנוּ שְׁיִישׁ לְהוֹכִיחַ פֿהֶרְאָב"ד דַּאי פֿהֶרְמַב"ם א"כ בְּדִיקָה זֶה חִיּוּבִית אַחַר פֿל שְׁחִיטָה וְשְׁחִיטָה. וְאָדְרָבָא אַחַר הָאֲחֻרוֹנָה הוּא עִיקַר הַחִיּוּב שְׁבְּאֲמָצַעִיוֹת הוּא רַק עֲצָה טוֹבָה לְדַעַת רַמ"א.

א"כ למה אמר רב פהנא מצריף בדיקה בין כל חזא וחזא. הנה ליה למימר מצריף בדיקה
במר כל חזא וחזא דמשמע אפילו אחר האחרונה.

אבל בין כל חזא משמע ונא בנתיים שרוצה לשחוט עוד הוא דמצריף בדיקה. משא"כ
במר בתרייתא שאינו רוצה לשחוט עוד א"צ בדיקה.

ומזה יצא לו להראב"ד לחלק בין רוצה לשחוט עוד או לא. ולקמן נפרש הטעם בזה
ועכ"פ לדעת הרמב"ם קשיא.

ורציתי לומר דרבנותא קמ"ל לא מבעי באחרונה פשיטא שיבדוק. אבל באמצעיות הנה
אמינא שא"צ לבדוק שיסמן עצמו על מה שיבדוק באחרונה וכדעת רמ"א באמת קמ"ל
דמצריף לבדוק אפילו בין כל חזא וחזא.

וכדעת הב"ח שאינו רשאי להמתין עד לבסוף. אלא דקשה תינח לדעת הב"ח אבל לדעת
רמ"א קשה, ועוד דגם לדעת הב"ח מי ניתא דהרי אי הנה אמר במר כל חזא וחזא גם
האמצעיים גם האחרונה בכלל.

דהרי במר כל חזא וחזא כולל כולם. וא"כ ממילא הנה שמעינן רבנותא דהב"ח והנה
ידעינן גם במר בתרא.

ולמה דקדק בלשונו בין כל חזא וחזא דמשמע לאפוקי במר בתרייתא. ואדרבא נוכל
לומר דלדעת רמ"א יותר ניתא.

דלדעת רמ"א הבדיקה אחרונת היא חיובית מצד הדין. והבדיקה בנתיים אינה חיובית
ורב פהנא מצריף רק משום עצה טובה.

וא"כ אי הנה אמר מצריף בדיקה במר כל חזא וחזא הנה כולל האחרונה ובינתיים בחזא
מחמת. והנה אמינא שפמו שהאחרונה היא חיובית כן בינתיים.

ולכך לא פלגם בחזא. אמנם גם בזה לא נחה דעתי דאפתי קשה איך שביק בדיקה
אחרונה החיובית ולא הנכירה והאמצעיים שהוא רק עצה טובה הנכיר יציבא בארעא
וכו'.

וא"כ הנה ליה לאוכוחי פרב חסדא לאכשורי בתרייתא. ולכך לא הוצרך במר האחרונה
שהרי לרב חסדא בדיקה זו אינה מועלת כלל כיון שפבר בדק הספין בינתיים קודם
האחרונה.

אפילו אם ישתכח במר בתרא פגום פשרה. ולמה נסתפק פרב הונא.

אלא ודאי כראב"ד דאפילו לרב הונא א"צ בדיקה אחר שחיטה כל זמן שאין ריעותא
לפנינו מטעם ס"ס שפא אין כאן פגימה כלל. ואת"ל יש שפא לא אפגם אלא במפרקת.

ואף דיש לפנינו לברר ספק זה אם יש פגימה שהרי הספין לפנינו נבדקנו. מ"מ פבר פתב
רמ"א בסי' ק"י סוף סעיף ט' שיש להתיר ס"ס אף שיכול לברר א"צ לבדוק ואף דגם
באשתכח פגום יש ס"ס כמו שכתבו התוספות שפא במפרקת.

ואת"ל בעור שפא לא שחט נגד הפגימה. מ"מ באשתכח פגום כיון דאתילד ריעותא לא
מהני ס"ס בקזקת איסור.

משא"כ כְּשֶׁעֲדִינָן לֹא בְּדַק. וְאֶפִּילוּ לְרַמְבַּ"ן דְּפוֹסֵל בְּנֶאֱבָד אֶפִּילוּ לֹא אֶתְיִלֵּיד רִיעוּתָא. וּפְיִרְשָׁתִי טַעְמוֹ דְּזֵה לֹא מְחַשֵּׁב ס"ס וְשָׂאִין סָפֵק א' מִתִּיר יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ. מ"מ נִלְעַ"ד דְּהַרְמַב"ן יְכוּל לְהִיּוֹת וְשָׂאִינוּ חוֹלֵק עַל הַרְאָב"ד וּס"ל שֶׁא"צ לְבַדּוֹק אַחַר שְׁחִיטָה אֶפִּילוּ לְרַב הוּנָא.

וְאִפ"ה בְּנֶאֱבָד הַסִּפִּין לְגַמְרֵי אוֹסֵר. וְהַטַּעַם דְּכִשְׁהִסְפִּין לְפָנֵינוּ שְׁפִיר יֵשׁ ס"ס סָפֵק רֵאשׁוֹן שְׂמָא אִין פָּאן פְּגָם בְּסִפִּין וְהַבְּהֵמָה כְּשֶׁרָה וְגַם הַסִּפִּין כְּשֶׁר לְשַׁחוּט בּוֹ עוֹד.

וְאִת"ל אִיפְגָם וְנֶאֱסֵר הַסִּפִּין אֶפְתִּי שְׂמָא בַּמְפְּרָקֵת וְהַבְּהֵמָה כְּשֶׁרָה. וְזֵהוּ פְּשִׁיטָה לְפָנֵינוּ שְׂאֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְדוֹן גַּם עַל הַסִּפִּין.

אָבֵל בְּנֶאֱבָד הַסִּפִּין שׁוֹב אִין לְנוּ עֶסֶק לְדוֹן עַל הַסִּפִּין שְׁהָרֵי אֵינְנוּ וְאֲנַחְנוּ דְּנִין רַק עַל הַבְּהֵמָה לֹא מְחַשֵּׁב ס"ס וְשָׂאִין סָפֵק הָאֶחָד מִתִּיר יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ וְהַכֹּל שֵׁם אֶחָד שְׂמָא שְׁחִט בְּסִפִּין פְּגוּמָה.

וּכ"ז לְעֵנִין בְּדִיקַת הַסִּפִּין לְצוּרָה הַבְּהֵמָה שְׂכָבֵר נִשְׁחַטָה יֵשׁ ס"ס. אָבֵל אִם רוּצָה לְשַׁחוּט מִחֲדָשׁ וְדַאי צְרִיךְ בְּדִיקָה וְשָׂאִין פָּאן רַק סָפֵק אֶחָד שְׂמָא אִיפְגָם בְּרֵאשׁוּנָה וְלִכְךָ קָאֵמֵר מְצָרִיךְ בְּדִיקוּתָא בֵּין כָּל חֲדָא וְחֲדָא.

אָבֵל בְּתֵר הָאֶחָרוּנָה לֹא הוֹצֵרָה. וְכָל זֵה לְרַב הוּנָא דְּחוֹשֵׁשׁ שְׂנַפְגָּמָה.

אָבֵל לְרַב חֲסֵדָא הָיָה סְבוּר שֶׁא"צ לְבַדּוֹק כָּלֵל. שְׁהָרֵי לְרַב חֲסֵדָא כְּנֶלְן כְּשֶׁרֹת אֶפִּילוּ בְּתַרְיִיתָא מִשׁוּם דְּבִין עוֹר וּבִין מְפָרְקֵת אֵינָם עֲשׂוּיִים לְפָגוּם בְּאֶמְצַע הַשְׁחִיטָה דְּמִזְהָר זְהִיר.

וּמִשְׁנֵי כְּרַב חֲסֵדָא וְלֹאֲכַשׁוּרֵי בְּתַרְיִיתָא. שְׂגַם רַב חֲסֵדָא חוֹשֵׁשׁ לְאֶחָרוּנוֹת.

וְגַם לְדִידֵיהּ מְפָרְקֵת אֶפִּילוּ דְּקַמְיִיתָא רְגִיל לְפָגוּם וְצְרִיךְ בְּדִיקָה. אֵלָּא דְּקַשְׂיָא לְדַעַת הַרְאָב"ד שֶׁא"צ לְבַדּוֹק אַחַר שְׁחִיטָה כִּי אִם בְּרוּצָה לְשַׁחוּט עוֹד וְא"כ אֶפִּילוּ אִי כְּרַב הוּנָא. מ"מ אִין הַבְּדִיקָה מִשׁוּם הַרֵאשׁוּנָה רַק בְּשִׁבִיל מַה שְׁרוּצָה לְשַׁחוּט עוֹד. וְהֵי בְּדִיקָה דְּלַפְנֵי שְׁחִיטָה.

וְא"כ גַּם לְרַב הוּנָא קָשָׁה תְּבַעֵי בְּדִיקַת חֲכָם. וְלָמָּה אָמַר אִי הֵכִי תְּבַעֵי בְּדִיקַת חֲכָם.

דְּמִשְׁמַע אִי הֵכִי דְּמוֹקְמִית כְּרַב חֲסֵדָא. תְּבַעֵי בְּדִיקַת חֲכָם.

הֲלֵא גַם לְפִי מַה דְּאוֹקְמִית כְּרַב הוּנָא גַם כֵּן תְּבַעֵי בְּדִיקַת חֲכָם: וְנִרְאָה לְעַנ"ד דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל מַה דְּאָמַר אִי הֵכִי תְּבַעֵי נְמִי בְּדִיקַת חֲכָם. וְהֵיכֵן נִרְמַז בְּדַבְרֵי רַב כְּהֵנָּא שְׂאִין צְרִיךְ בְּדִיקַת חֲכָם.

וְדִלְמָא הָא דְּמְצָרִיךְ רַב כְּהֵנָּא בְּדִיקוֹת הֵינְנוּ בְּדִיקַת חֲכָם. אֲמַנְם לְרַב חֲסֵדָא לְפִי אוֹקְמִתָּא לְאֲכַשׁוּרֵי בְּתַרְיִיתָא.

א"כ הַבְּדִיקָה אֵינָה חַיּוּבִית. שְׂאֵם רְצָה לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ בְּסָפֵק דָּאֵם אֲשַׁתְּכַח פְּגוּם בְּסוּף לְאֶסְנוֹר הָאֶחָרוּנוֹת הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְא"כ אִין פָּאן בְּעוֹבְדָא דְּרַב כְּהֵנָּא שׁוּם הוֹרָאָה לֹא לְאִיסוּר וְלֹא לְהִתִּיר רַק עֲצָה טוֹבָה אֶתְמַהָה, וְצ"ל דְּהֵיא גּוּפָא קַמ"ל דְּמַהֲנֵי בְּדִיקוֹתוֹ שְׁל הַטְּבַח.

וא"כ היא גופא קשׁיא למה תהני בדיקתו תבעי בדיקה לחכם. אבל לרב הונא איפא למימר שהבדיקה חיובית שהרי רב הונא חושש שפא בעור נפגמה.

וא"כ רב פהנא מצריך בדיקותא להוראה. ואיפא למימר דבאמת בדיקת חכם קאמר: עוד נלע"ד דהא ודאי היכא דלא איתחזיק איסורא ע"א נאמן רק באפתחזיק איסורא מסנפק בריש פ' האשה רבה ובריש מס' גיטין.

וא"כ לרב הונא הבדיקה חיובית מחשש שפא נפגם בראשונה וחזקת איסור אין פאן. חזקת איסור של הבהמה יש חזקת בדוק של הספין.

ועדיין לא אתרע חזקת הספין. ולכך ע"א נאמן אבל לר"ח להכשיר בתרייתא היינו אם ישתפח פגום לבסוף ואז אתרע חזקת הספין.

ובהמה איתחזק איסורא. א"כ איך מאמינים לטבח שבדקו.

והא אתחזק איסורא. ומשני דע"א נאמן.

וכמו שכתבו הפוסקים דדבר שבדיו מהימן. אלא שעל שני התרוצים הנ"ל קשה לי שהרי לאוקימתא זו לאכשורי בתרייתא גם ר"ח חושש שהספין איפגם במפרקת דראשונה.

וא"כ ל"ל להגמרא למימר לאכשורי בתרייתא אם ישתפח פגום. נימא ג"כ דלר"ח הבדיקה מחשש שפא כבר איפגם.

ולע"ע עדיין חזקת הספין לא אתרע רק מחשש ספק ולכך ע"א נאמן וכמו שרצינו לומר אליבא דרב הונא נימא אליבא דר"ח. ולכן נראה דמה דאמר לעולם כרב חסדא ולאכשורי בתרייתא אין הפירוש כמ"ש רש"י דהדר בי' עכשיו ממה דאמר תחלה מפדימתלי תלינן וכו'.

אלא נראה דלא הדר ביה. והנה הטעם דלרב חסדא תלינן פתבו התוספות משום דבראשונות זהיר הואיל ונדעתו לשחוט עוד.

וכל זה שייך אם נמצא פגום אחר שפסק מלשחוט כולם פשרים דנדאי במפרקת דבתרייתא הוא דנגע ובראשונות זהיר אבל אם שוחט הרבה ונדעתו לשחוט עוד ופתאום באמצע השחיטה אחר ששחט ד' או ה' נמצא פגום.

והוא היה דעתו לשחוט עוד א"כ אין פאן שום סברא לתלות באחרונות יותר מבראשונות וא"כ קשׁיא בעובדא דרב יוסף דאמר פמאן כרב הונא ואפי' קמיייתא. הלא גם לרב חסדא משפחת לה אפילו קמיייתא וכגון שהיה בדעתו לשחוט יותר מתליסר.

אמנם הא ליתא דאפתי לא זכינן שטעמו של רב חסדא משום שזהיר עד דאמר ואבע"א מפדי מתלי תלינן וכו'. אלא על האיבעית אימא קשה למה לא אוקמי כרב חסדא ואפילו קמיייתא וכגון שהיה דעתו לשחוט עוד.

אך נלע"ד דעד פאן לא הוצרכו התוספות לדחוקי ולומר שמזהר זהיר בראשונות יותר מבאחרונה אלא להכשיר בתרייתא דמאי סברא יש לתלות במפרקת האחרון יותר מבראשון זה עץם וזה עץם.

ואם זה ודאי פוגם גם זה ודאי פוגם. אבל להכשיר הראשונה א"צ שום טעם.

שְׁהָרֵי רַב חֲסֵדָא פִּינְרֵשׁ טַעְמוֹ דְּעוֹר סַפֵּק פּוּגְם עֵצִים וְדַאי פּוּגְם. וְאַף שְׁנִזְהַר שְׁלֵא יִדְחֹק בְּכַח.

מ"מ מְגַיְעָה אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִזְהַר וּנְגִיעַת הַמְּפָרְקַת ג"כ פּוּגְם יוֹתֵר מִחֲתִיכַת הָעוֹר וְלִכְּוֹן אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֲוֶפֶן לְרַב חֲסֵדָא לְפָסוּל הָרֵאשׁוֹנָה אֲבָל הָא קוֹשְׁיָא לְפִי וְאִי בְּעִית אִימָא עֲדִינָן יִשְׁאָר כְּרַב חֲסֵדָא וּבְאַמְתָּא בַר מִקְמִייתָא וְאַף דְּמִתְּלֵי תְּלִינָן מ"מ שְׁמָא מִיִּירֵי שְׁהָרֵי בְּדַעְתּוֹ לְשַׁחֲט עוֹד וְלִיכָּא לְמִיתְּלֵי כָּלֵל לְהַכְשִׁיר בְּתַרְיִיתָא.

אֵלָּא שְׁאִין זֶה קוֹשְׁיָא כָּל כּוֹף שְׁהָרֵי זֶה הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה הָיָה עַל מַעֲשֵׂה שְׁהָרֵי. וְאוּלַי הָיָה קִיָּם לְהוּ דְּעוֹבְדָא הָכִי הָיָה שְׁלֵא הָיָה רוּצָה לְשַׁחֲט יוֹתֵר מִתְּלִיסַר הִלְלוּ.

וּמַעֲתָה לְפִי וְאִיבְעִית אִימָא לְרַב חֲסֵדָא לָא חִיִּישִׁינָן כָּלֵל לְפָגְם שֶׁל הַסְּפִין בְּאַמְצַע הַשְּׁחִיטָה. שְׁאִין דְּרַף הָעוֹר לְפָגְם וְגַם לָא עֵצִים הַמְּפָרְקַת כָּל זְמַן שְׁזַהִיר שְׁלֵא יִדְחֹק.

אֲבָל מ"מ אִי אֶתְרָמִי שְׁנַמְצָא פָּגְם בְּאַמְצַע הַשְּׁחִיטָה כְּוָלָם אֲסוּרִים בַּר מִקְמִייתָא. וּמַעֲתָה נוֹכַל לְזַמְרָא דְּמָה דְּאָמַר דְּרַב כְּוָלָם מְצָרִיף כּו' כּו' ח לְאֶכְשׁוּרֵי בְּתַרְיִיתָא הִינְנוּ אֶפִּילוּ לְפִי אַבְע"א דְּלַעֲיִל דְּתְּלִינָן מ"מ חֲשֵׁשׁ וְנִתְּנָן עֵצָה טוֹבָה פֶּן אַעפ"כ יִמְצָא פָּגְם וְיִהְיוּ אַחֲרוֹנוֹת אֲסוּרִים וְצָנָה לְבַדּוֹק בֵּין כָּל חֲסֵדָא וּמַעֲתָה בְּדִיקָה זֹו אִין בְּוָה צְוֹרָף רַק אִם יִמְצָא פָּגְם וְאִז אִיתְּרַע חֲזַקַת הַסְּפִין וְנִשְׁאָר רַק חֲזַקַת בְּהִמָּה בְּחִיָּה בְּחֲזַקַת אִיסוּר.

וְהָיָה סְבוּר דַּע"א אִינוּ נֶאֱמָן. וְשִׁפִּיר קוֹשְׁיָא תְּבַעֵי נְמִי בְּדִיקַת חֲכָם: עוֹד נ"ל לְפָרֵשׁ דְּמָה דְּאָמַר כּו' ח לְאֶכְשׁוּרֵי בְּתַרְיִיתָא אֶתְּיָא גַם אֲלִיכָּא דְּהִלְכְּתָא דְּאָמַר מְכַדִּי מִתְּלֵי תְּלִינָן.

וְנִקְדִּים עוֹד לְפָרֵשׁ מָה דְּאָמַר בְּעוֹבְדָא דְּרַב יוֹסֵף כְּמָאן כְּרַב הוּנָא וְכו' פִּירֵשׁ"י לְשׁוֹן בְּעִיָּא הוּא. וְע"ז דְּחִי הַגְּמָרָא לָא כְּרַב חֲסֵדָא וְכו' וְקוֹשְׁיָא לִי שְׁהָרֵי בְּעוֹבְדָא דְּרַב יוֹסֵף בְּלֵא שְׁיַבֵּר עֵצְמוֹת מִיִּירֵי וּבְזָה אִיפְסָקָא הִלְכְּתָא כְּרַב הוּנָא.

וְא"כ מָה תְּבַעֵי לָךְ פְּשִׁיטָא דְּכְרַב הוּנָא. וְיוֹתֵר קוֹשְׁיָא לָן מָה דְּדְּחִי לָא כְּרַב חֲסֵדָא מְשַׁכּוֹנֵי נְפִישִׁין אֲדְרַב יוֹסֵף לְאוּקְמִי לִיָּה דְּלָא כְּוָלָם לְמָה לָן כִּינּוּ דְּלַרְב הוּנָא וְדַאי אֶתִּי שְׁפִיר.

וְנִרְאָה מְשׁוּם דְּקוֹשְׁיָא בְּדַבְרֵי רַב יוֹסֵף דְּטָרִיף עַד תְּלִיסַר חִינּוֹתָא וְהָיָה לִיָּה לְמִימַר וְטָרִיף תְּלִיסַר חִינּוֹתָא וּכְבָר כְּתִבְתִּי לַעֲיִל מָה שְׁכַתְּבִתִּי וְנִלְעַנ"ד דְּזָה הָיָה דְּבַרִּי הַגְּמָ' כְּמָאן כְּרַב הוּנָא וְכו' לְשׁוֹן קוֹשְׁיָא הוּא דְּמִסְתְּמָא עֵבִיד כְּוָלָם לְמָה וְהִינְנוּ כְּרַב הוּנָא.

וְא"כ קוֹשְׁיָא וְאֶפִּילוּ בְּקִמְיִיתָא דְּלַר"ה גַם קִמְיִיתָא טְרַפָּה. וְא"כ לְמָה אָמַר עַד תְּלִיסַר דְּמִשְׁמַע שְׁרַק עַד תְּלִיסַר הַטְּרִיף וְהִרְאִשׁוֹנָה הַכְּשִׁיר.

הִיא גּוּפָא קוֹשְׁיָא לְמָה הַכְּשִׁיר הָרֵי לְרַב הוּנָא כְּוָלָם טְרַפָּה. וּמִשְׁנֵי לָא כְּרַב חֲסֵדָא וְלִבְרַ מִקְמִייתָא וְלִכְּוֹן אָמַר עַד תְּלִיסַר.

וְאַף דְּהִלְכְּתָא כְּרַב הוּנָא דְּחִיק לְאוּקְמִי כּו' ח מְשׁוּם לְשׁוֹן עַד. וְשׁוּב אָמַר וַאֲבַע"א לְעוֹלָם כּו' ח דְּאִיכָּא לְמִימַר דַּע"כ לָא פְּלִיג רַב הוּנָא אֵלָּא בְּשׁוֹחֲט בְּהִמָּה אַחַת דְּלִיכָּא ס"ס.

דַּס"ס שֶׁל הַתּוֹסֵף אִינוּ נֶחָשֵׁב ס"ס שְׁאִין סַפֵּק א' מִתִּיר יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ. אֲבָל אִם שׁוֹחֲט שְׁנַיִם.

אִיכָּא בְּרֵאשׁוֹנָה ס"ס שְׁמָא בְּמִפְרָקַת שֶׁל אַחֲרוֹנָה וְאֶפִּילוּ אַחֲרוֹנָה כְּשֶׁרָה. וְאֵת"ל בְּרֵאשׁוֹנָה וְאַחֲרוֹנָה אֲסוּרָה אֶפְתִּי שְׁמָא בְּמִפְרָקַת שֶׁל רֵאשׁוֹנָה וְרֵאשׁוֹנָה מוֹתֵרָת.

אָלאַ דְקִשָּׁה א"כ בְּשׁוּחַט הַרְבֵּה לְרַב הוּנָא רַאשׁוֹנָה מְוַתְרַת. וְכִינּוּ דְאִשְׁפָּחוּ דְפְלִיגֵי רַב הוּנָא וּר"ח גַּם בְּשׁוּחַט הַרְבֵּה כְּדִמְשַׁמְעָה בְּעוֹבְדָא דְרַב יוֹסֵף דְאָמַר כּו"ח וּלְבַר מְקַמְיִיתָא וּב"א מְפָדֵי מְתֵלֵי תְלִינּוּ וְכו' וּא"כ לר"ח גַּם אַחֲרוֹנוֹת פְּשׁוּרוֹת וְקִשָּׁה אִיפְכָא הָא אִיפָא ס"ס לְאִיסוּרָא שְׁמָא בְּעוֹר דְקַמְיִיתָא וְגַם קַמְיִיתָא אַסוּרָה וְאֵת"ל בְּמַפְרָקַת שְׁמָא בְּמַפְרָקַת קַמְיִיתָא וְאַחֲרוֹנוֹת אַסוּרוֹת אוֹ עַד"ז שְׁמָא בְּעוֹר קַמְיִיתָא וְאֵת"ל לְאוּ בְּקַמְיִיתָא שְׁמָא בְּעוֹר הַשְּׁנִיָּה וְרַאשׁוֹנָה מְוַתְרַת וְשְׁנִיָּה אַסוּרָה וְסָפֵק א' אוֹסֵר יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ וּמְקַרֵי ס"ס גְּמוּר לְאִיסוּר.

וּא"כ לְמָה יִכְשִׁיר ר"ת הָאֲחֲרוֹנוֹת: וּלפ"ז אָנִי אוֹמֵר בְּשׁוּחַט בְּהֵמוֹת רַבּוֹת מִשְׁלֵשׁ וּמַעֲלָה מִתַּחֲלָק לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים. בְּרַאשׁוֹנָה יֵשׁ בָּהּ ס"ס לְהַתִּירָא וְאִין בָּהּ ס"ס לְאִיסוּרָא.

שְׁהַרֵי לְאִיסוּר אִין כָּאן אָלָא סָפֵק אֶחָד שְׁמָא בְּעוֹר דְקַמְיִיתָא. וּבְאַחֲרוֹנָה יֵשׁ בָּהּ ס"ס לְאִיסוּרָא.

וְאִין בָּהּ ס"ס לְהַתִּירָא. שְׁהַרֵי לְהַתִּיר אִין כָּאן אָלָא סָפֵק אֶחָד שְׁמָא בְּמַפְרָקַת הָאֲחֲרוֹנָה. וְאַף שִׁישׁ עוֹד סָפֵק שְׁמָא לֹא שְׁחַט כְּנֶגֶד הַפְּגִימָה. אִין סָפֵק זֶה מִתִּיר יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ.

וּבְאַמְצָעִים יֵשׁ בְּכָל א' ס"ס לְהַתִּיר וְס"ס לְאִיסוּר. ס"ס לְהַתִּיר שְׁמָא בְּמַפְרָקַת אַחֲרוֹנָה שְׁבַאֲחֲרוֹנוֹת וְכוּלָם כְּשֵׁרִים.

אֶפְיִלוּ אַחֲרוֹנָה שְׁבַאֲחֲרוֹנוֹת וְאֵת"ל בְּעוֹר שְׁמָא בְּעוֹר שֶׁל הָאֲחֲרוֹנָה וְהִיא אַסוּרָה וְהָאֲמְצָעִים מְוַתְרִים, וְנֶגֶד זֶה יֵשׁ בָּהּ ג"כ ס"ס לְאִיסוּרָא. וְגַם ס"ס גְּמוּר שְׁסָפֵק אֶחָד אוֹסֵר יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ.

סָפֵק שְׁמָא בְּרַאשׁוֹנָה וּבְעוֹר אִיפְגָּם וְכוּלָם אַסוּרוֹת אִפְי' רַאשׁוֹנָה שְׁבַרַאשׁוֹנוֹת. וְאֵת"ל בְּמַפְרָקַת שְׁמָא בְּמַפְרָקַת הָרַאשׁוֹנָה וְהִיא מְוַתְרַת וְכָל הָאֲמְצָעִים אַסוּרִים וּלפ"ז נוֹכַח לוֹמַר דְּגַם לְפִי וּבַע"א מְפָדֵי מְתֵלֵי תְלִינּוּ וְלְרַב חֲסֵדָא תְלִינּוּ לְקוּלָא, הִינְנוּ בְּאַמְצָעִים.

אָבֵל אַחֲרוֹנָה שְׁבַאֲחֲרוֹנוֹת גַּם ר"ח אוֹסֵר אֶפְיִלוּ לְפִי הַאֲבַע"א מִשׁוּם דְּבִזּוּ יֵשׁ ס"ס לְאִיסוּר וְלֹא לְהַתִּיר. אָבֵל רַב יוֹסֵף דָּלָא כּו"ח דְּכִינּוּ דְמְתֵלֵי תְלִינּוּ הָאֲמְצָעִים כְּשֵׁרִים דְּבָהּ אִיפָא ס"ס לְכָל הַצְּדָדִים בֵּין לְאִיסוּר בֵּין לְהַתִּיר.

וְיֵמָה דְאָמַר דְלָמָּא בְּעָצָם דְּמַפְרָקַת דְּבַתְרִייתָא. הִינְנוּ כִּינּוּ שִׁישׁ לְתַלוֹת בְּבַתְרִייתָא מִתִּירִים הָאֲמְצָעִים.

וּלפ"ז מָה דְאָמַר דְּמָה דְּמַצְרִיף רַב כְּהֵנָּה בְּדִיקוּתָא אֶפְיִלוּ לר"ח לְאִכְשׁוּרֵי בְּתַרְיִיתָא אֲתִי גַּם לְפִי וּבַע"א מִשׁוּם שַׁע"כ"פ הָאֲחֲרוֹנָה אַסוּרָה: וְנִמְצָא עוֹלָה לְנוּ רַאשׁוֹנָה שְׁבַרַאשׁוֹנוֹת גַּם לר"ה מְוַתְרַת מִטַּעַם ס"ס אַחֲרוֹנָה שְׁבַאֲחֲרוֹנוֹת גַּם לר"ח אַסוּרָה אִפְי' לְפִי וּבַע"א.

אֲמְצָעִים לר"ה אַסוּרִים כִּינּוּ שִׁישׁ ס"ס לְכָל הַצְּדָדִים מִמִּילָא ר"ה לְטַעְמִיהָ וּבְחֻזְקַת אִיסוּר עוֹמֶדֶת. וְלְרַב חֲסֵדָא לְפִי וְאִיבְעִית אִימָא מְוַתְרִים וּלְתִירוּץ קָמָא אַסִירֵי.

וּלְתִירוּץ קָמָא לֹא שְׁיִיף פְּלוּגְתָא דר"ה וּר"ח כ"א בְּשׁוּחַט רַק בְּהֵמָה אַחַת דְּלִיכָא ס"ס כְּלָל לֹא לְאִיסוּר וְלֹא לְהַתִּיר. וּלר"ה אַסוּרָה וּלר"ח מְוַתְרַת דְּעוֹר סָפֵק פּוֹגֵם וְעָצָם וְדַאי פּוֹגֵם.

אָלאַ דְּזֶה נִיחָא אַם לְרַב הוּנָא הוּא בְּגֵדָר סְפֵק. אָבֵל אַם לר"ה הוּא וּדְאֵי נְבִילָה.
א"כ אֵינוּ נִכְנָס אֶצְלוּ בְּגֵדָר סְפֵק דְּמוּקֵי אַחְזָקָה א"כ לֹא מְהַנִּי ס"ס. וּפְשָׁטָא דְּלִישְׁנָא דְּרַב
הוּנָא דְּאָמַר פְּסוּלָה מִשְׁמַע קֶצֶת שְׁוּדָאֵי פְּסוּלָה.

אִדָּהּ שְׂאִין זֶה כ"כ הוֹכְחָה דְּנוּכַל לֹמַר פְּסוּלָה מְסַפֵּק. אֲמַנָּם נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ דְּלר"ה פְּסוּלָה
וּדְאֵי דְּמִשְׁנָא לֹן בְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא דְּקָאָמַר הִלְכְּתָא כר"ה בְּלֹא שְׁיִבְר וְהִלְכְּתָא כר"ח בְּשְׁיִבְר.
פְּפוּל לְמָה לִי הִלְכְּתָא וְהִלְכְּתָא. וְאִם יֹאמַר הִלְכָה כר"ה בְּלֹא שְׁיִבְר.

מִמִּילָא דְּיִיקִינֵן דְּבְשִׁיבְר הִלְכָה כר"ח וְכֵן לְהִיפּוּף. אָלָא וּדְאֵי שְׁיִישׁ פְּלוּגְתָא רְחוּקָה בֵּין ר"ה
לר"ח דְּלר"ה פְּסוּלָה בְּוּדָאֵי וְאֶפִּילוּ סְפֵק אֵין פֶּאן וּמְטַמָּא וּדְאֵי מְשׁוּם נְבִילָה וְכֵן מְוֹתַר
לְשַׁחֲטֵי בְּנֵה בּוֹ בִּיּוֹם.

וּלר"ח פְּשָׁרָה בְּוּדָאֵי וּמְוֹתַרַת בְּאֶכִּילָה. וְא"כ אֵי הֵנָּה אָמַר הִלְכָה כר"ה בְּלֹא שְׁיִבְר.
הֵנָּה אֲמִינָא בְּלֹא שְׁיִבְר הִלְכָה כר"ה וְנְבִילָה וּדְאֵי וְאֶפִּתִי בְּשְׁיִבְר לֹא הֵנָּה יִדְעִינוּ דְּהִלְכָה
כר"ח. אָלָא דְּבְשִׁיבְר אֲסוּרָה מְסַפֵּק.

וְכֵן אֵי הֵנָּה אָמַר לְהִיפּוּף הִלְכָה כר"ח בְּשְׁיִבְר. הֵנָּה אֲמִינָא בְּשְׁיִבְר מְוֹתַרֹת לְגַמְרֵי כר"ח.
וְאֶפִּתִי בְּלֹא שְׁיִבְר לֹא הֵנָּה יִדְעִינוּ דְּהִלְכָה כר"ה שְׁהִיא נְבִילָה וּדְאֵי. אָלָא דְּהֵנָּה אֲמִינָא
סְפֵק.

וְלָכֵן הוֹצֵרֵךְ לֹמַר פְּפוּלָה הִלְכְּתָא כר"ה וְהִלְכְּתָא כר"ח. וּבְלֹא־שְׁיִבְר הוּא נְבִילָה וּדְאֵי
וּבְשְׁיִבְר הִיא מְוֹתַרַת לְגַמְרֵי.

וְעַכ"פ יֵצֵא לָנוּ מִזֶּה דְּלְרַב הוּנָא הוּא נְבִילָה וּדְאֵי. א"כ לֹא נִכְנָס בְּכֻלָּל סְפֵק.
וְא"כ לֹא מְהַנִּי בְּרֵאשׁוֹנָה ס"ס וְגַם רֵאשׁוֹנָה אֲסוּרָה, וְזֶה שְׁמַתְמָה בְּגַמְרָא פְּמֵאן כר"ה
דְּהִלְכְּתָא כְּוֹתִיָּה. וְא"כ קִשָּׁה וְאֶפִּילוּ קְמִיִּיתָא.

וְלְמָה אָמַר עַד תְּלִיסַר דְּמִשְׁמַע שְׁהֵרֵאשׁוֹנָה הַכְּשִׁיר אֲמַנָּם נוּכַל לֹמַר לְעוֹלָם דְּלר"ה ג"כ
הֵרֵאשׁוֹנָה מְוֹתַרַת מִשְׁעַם ס"ס וּפְסוּלָה דְּקָאָמַר ר"ה הֵיִינוּ מְסַפֵּק. וְהֵא דְּקָאָמַר הִלְכְּתָא
וְהִלְכְּתָא הֵיִינוּ מְשׁוּם דְּאֵי אָמַר הִלְכְּתָא כר"ה בְּלֹא שְׁיִבְר הֵנָּה אֲמִינָא דְּבְשִׁיבְר לִית הִלְכְּתָא
כר"ה.

וְאִם שְׁחַט א' מְוֹתַרַת מְשׁוּם דְּעוֹר סְפֵק פּוֹגֵם וְעֵצִים וּדְאֵי פּוֹגֵם. אָבֵל בְּשַׁחַט הַרְבֵּה אֶפִּילוּ
שְׁיִבְר אַעפ"כ הָאֲמִצְעִיִּים אֲסוּרִים מִחֲשֵׁשׁ עֵצִים דְּקְמִיִּיתָא דג"כ וּדְאֵי פּוֹגֵם קמ"ל הִלְכָה
כר"ח בְּשְׁיִבְר וְאֶפִּילוּ הָאֲמִצְעִיִּים מְוֹתַרִים וְאֵי הֵנָּה אָמַר הִלְכָה כר"ח בְּשְׁיִבְר הֵנָּה אֲמִינָא
בְּשְׁיִבְר הִלְכָה כר"ח אֶפִּילוּ אֲמִצְעִיִּים מְוֹתַרִים.

וּבְלֹא שְׁיִבְר לִית הִלְכְּתָא כר"ח וְאֲמִצְעִיִּים אֲסוּרִים. אָבֵל אַעפ"כ אֵין הִלְכָה כר"ה דְּבְשׁוּחַט
אַחַת לְאַסוּר אֹתָהּ.

דְּהוּא אֵיכָא לְמִימַר עוֹר סְפֵק פּוֹגֵם. וְאֵין סְפֵק מוֹצִיא וְכו'.

קמ"ל הִלְכָה כר"ה לְגַמְרֵי בְּלֹא שְׁיִבְר. אָלָא דְּכָל זֶה אַם ר"ח פְּלִיג בְּאֲמִצְעִיִּים.

וסובר מתלי תלינו. אבל קודם שזכינו לזה הנה מוכח דלר"ה אין פאן ספק רק ודאי נבילה ומקשה שפיר דאי כר"ה א"כ אפילו קמיינתא, ומשני כרב חסדא ולבר מקמיינתא ושפיר אמר עד תליסר.

וקאמר ואבע"א לעולם כר"ה נאפילו לר"ה שפיר קאמר עד תליסר ולבר מקמיינתא שמונתת מטעם ס"ס דאי כר"ח מדי מתלי תלינו וכו' וא"כ ר"ח פליג גם באמצעיים והוצרף לומר פפול הלכתא והלכתא ולעולם דלר"ה הוא רק ספק נבילה וראשונה מותרת מטעם ס"ס.

ושפיר אמר עד תליסר ודוק: והנה גם בעובדא דרב פהנא דמצריף בדיקה וכו' קאמר בגמרא ג"כ כמאן כר"ה וכו' נדחי לא כרב חסדא ג"כ תפול קושיא זו נהרי הלכתא כר"ה. ומאי דנוחא לאוקמי לר"נ כרב חסדא.

ונראה מזה להוכיח דעת הרמב"ן דלר"ה אם נאבדה בלא בדיקה אסורה. והנה הרשב"א נחלק עליו בחידושו וכן בספרו תורת הבית בבית הראשון פתב להדיא דאפילו לר"ה אין איסור אלא א"כ היא פגומה לפנינו.

והרא"ה בבדק הבית השיגו וכתב וז"ל ואינו נכון דלר"ה ודאי אם נאבד הספין אחר שחיטה אסורה שהרי בכלל שיבר עצמות כל היום ששיבר הספין לשרי שברים ואין לה אבידת הספין יותר מזה וכו' עיין בדבריהם.

וכן הסבא שאם ר"ה אוסר בשיבר עצמות א"כ אף בלי ריעותא אוסר מספק הה"ד בנאבד הספין. והנה רב פהנא דמצריף בדיקה וסבר דלמפסל קמיינתא דהיינו שאם לא בדוק אסורה והא דקאמר למפסל ולא קאמר להכשיר.

עיין בדברי הרמב"ן הביאו הרשב"א בחידושו. ולכך מתמה פיון שאתה אוסר מספק ומצריף לבדוק לידע בודאי שלא נפגם.

א"כ כר"ה דאוסר אפילו בשיבר עצמות. והלא בהא קי"ל כר"ח ומשני כרב חסדא ולאכשורי בתרייתא.

ואין הפוננה שאם ימצא פגום. שלא לאסור בתרייתא.

דהרי אם לר"ה א"כ לבדוק ק"ו לרב חסדא. ואם חושש פן ינדמן שימצא פגום.

א"כ בהא הלכתא כר"ה. והול"ל לאכשורי קמיינתא אלא הפירוש הוא לאכשורי בתרייתא שצריף לידע ששוחט בהכשר בספין שאינו פגום דאף שהראשונה שפבר נזבחה שרי לר"ח וגם לר"ה א"כ בדיקה היינו מטעם הרי היא נזבחה לפניך.

אבל בתרייתא שעדיין לא נזבחו ובחזקת איסור עומדת צריף לידע פמה ישחטו. והיינו ממש פדעת הראב"ד שא"כ לבדוק אחר שחיטה כ"א ברוצה לשחוט עוד.

ועל זה דעיקר הבדיקה הוא רק לפני השחיטה שפיר פריף ותיבעי בדיקת חכם: שם ע"א בגמרא ור"ח אמר פשרה שמה בעצם נפגמה לכאורה לפי מה דקאמר בגמרא טעמא דר"ח הואיל ועצם ודאי פוגם לשון שמה אינו מדוקדק והכי הנה ליה למימר ור"ח אמר פשרה דבעצם ודאי נפגמה וצ"ל דהגמרא נקט הקא לפי האמת דלאו טעמא דר"ח הוא

הואיל ושיבר בה עצמות אלא דתלינו דבעצם המפרקת נפגמה שפיר נקט לשון שמה וק"ל שם בגמרא מאי לאו לאתויי כה"ג.

לכאורה יש לדקדק דה"ל להגמרא להקדים הך קושיא שהוא עדיין שחיטה עצמה קודם שהקשה לו מהו ברייתא דטבל ועלה כו'. ויש ליישב דמקודם שהקשה לו מהו ברייתא דטבל ועלה לא היה יכול להקשות מהו דכל ספק בשחיטה דהואיל ועד השתא קיימינו טעמא דר"ח הוא משום דעצם נדאי פוגם ואין ספק מוציא מידי נדאי וא"כ ר"ח מכשיר דוקא היכא דשיבר בה עצמות לאחר שחיטה אבל היכא דלא שיבר בה עצמות גם ר"ח מודה דפסולה הואיל וליכא נדאי דליכא למתלי בעצם המפרקת דגם זה הוא ספק אם נגע בעצם המפרקת וא"כ לא קשה פלל מהו ברייתא די"ל דכל ספק בשחיטה אתי לרבוויי אם נמצא סכין פגום ולא שיבר בה עצמות אבל היכא דשיבר בה עצמות ליכא ספיקא פלל הואיל ועצם נדאי פוגם אבל השתא לבתר דפריה ליה מהא דטבל ועלה וע"כ ליכא למימר טעמא דר"ח הוא משום דעצם נדאי פוגם הא גם התם נדאי טבל ואפ"ה אתי ספק ומוציא מידי נדאי אלא ע"כ צ"ל דטעמא דר"ח באמת לאו משום דעצם נדאי פוגם אלא הואיל וסכין איתרע בהמה לא איתרע וא"כ לפי טעם זה ליכא לחלק בין שיבר בה עצמות ללא שיבר דבכל גונוי בהמה לא איתרע ושפיר פריה הגמרא מאי לאו לאתויי כה"ג.

ולפ"ז אתי נמי שפיר מה שהוכיח המהרש"א דלפירש"י ולא ינף תירוצים של תוספות ד"ה ספין דליכא למתלי בעצם המפרקת יותר מבעור וכן באחרונות טפי מבראשונות ובכל גונוי תלינו לקולא לר"ח א"כ צ"ל דהאי טעמא דעצם נדאי פוגם לא קיימי למסקנא עכ"ל המהרש"א.

ובאמת דברי המהרש"א מוכרחים מהגמ' הואיל והגמרא מסיק דר"ח מכשיר אף אם לא שיבר בה עצמות אבל הא גופא קשיא על הגמרא מנ"ל להגמרא דר"ח מיקל כל כף ומכשיר אף אם לא שיבר בה עצמות דלמא דוקא בשיבר מכשיר ולפי מ"ש אתי שפיר דכינן דמהו דטבל ועלה מוכח דאתי ספק ומוציא מידי נדאי וע"כ צ"ל דטעמא דר"ח הוא הואיל ובהמה לא איתרע ולטעם זה לא שייך לחלק בין שב"ע ללא שיבר ודוק.

אמנם להך תירוצו של התוספות דגם לפי האמת צ"ל טעמא דר"ח משום דעצם נדאי פוגם ובאמת לר"ח צריכין שני טעמים הואיל ועצם נדאי פוגם וגם בהמה לא איתרע וחד טעמא אינו מספיק הואיל ומהו ברייתא דטבל ועלה כו' מוכח דספק מוציא מידי נדאי ומהאי ברייתא דמקנה שנמדד כו' מוכח דהוה טעמא דבהמה לא איתרע ג"כ אינו מספיק וטעמא דר"ח הוא הואיל והכא איכא תרתי לטיבותא דעצם נדאי פוגם וגם בהמה לא איתרע ולפ"ז הקושיא במק"ע מנ"ל להגמרא דר"ח סובר דגם עצם המפרקת נדאי פוגם דלמא דוקא כשיבר בה עצמות ס"ל דעצם נדאי פוגם.

שם ע"ב ומ"ש התם איתילד בה כו'. עיין במהר"ם מלובלין דמקשה מאי פריה הגמרא ומ"ש וכי לא ידע שנויא דלעיל ספין אתרעי כו'.

והנה המהר"ם באמת רוצה לומר דזה פונת התוספות בסוף ד"ה ספין כו' דכתבו והשתא פריה שפיר כו' דלא ידף שני תירוצי קמא של התוספות קשה מאי פריה הגמרא מ"ש הא

שָׁנָא וּשְׁנָא אֲבָל לְפִי תַירוּיָן בְּתָרָא דְפִירוּשׁ בְּהֵמָה לָא אִיתְרַעֵי וְהוּי ס"ס פְּרִיָה שְׁפִיר וּמ"ש דְּגַם שְׁהִיָה וְדָרְסָה הוּא לָא שְׂכִיחַ ע"ש בְּמִהְרָם.

וְאֵי אֹמַר דְּגַם לְפִירֵשׁ"י וְתִירוּצוֹ קָמָא שְׁל הַתּוֹס' דְּמִפְרָשֵי בְּהֵמָה לָא אִיתְרַעֵי כִּינּוּן דְּלָא בְּגוּפָה מִמֶּשׁ אֲתִילַד רַעוּתָא אֲלָא בְּסַפִּין ג"כ שְׁפִיר פְּרִיָה הִגְמָרָא וּמ"ש דְּהָא גַם גְּבִי סָפֵק שְׁמָא שְׁהָה שְׁמָא דְרַס ג"כ לָאו בְּגוּפָה מִמֶּשׁ אֲתִילַד רַעוּתָא אֲלָא בְּהַשׁוּחַט שְׁשָׁה אוֹ דְרַס וְגוּף הַבְּהֵמָה הַשְׁתָּא כְּשִׁהִיא לְפָנֵינוּ אֵינוּ נִרְאָה בְּהַ שׁוּם רַעוּתָא וּמֵאֵי חִילוּק יֵשׁ בֵּין סָפֵק סַפִּין פְּגוּמָה לְסָפֵק שְׁהָה וְדָרַס וּע"ז מְתַרְץ הִגְמָרָא לְחַלֵּק הַתָּם אֲתִילַד רַעוּתָא בְּבֵהמָה וְלָא קָאֵמַר כְּמוֹ שְׁמַחֲלֵק לְעִיל בְּסִתְמָא בְּהֵמָה לָא אִתְרַעֵי וּר"ל דְּאֲתִילַד בְּהַ תִּיכָף בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה נּוֹלַד הָאֵי סָפֵק אִם שְׁהָה אוֹ דְרַס וְהוּי זֶה כְּמוֹ רַעוּתָא שְׁיֵשׁ בְּבֵהמָה גּוּפָה הוּאִיל וּבְאֶמְצַע שְׁחִיטָה אֲתִילַד הָאֵי סָפֵק אֲבָל בְּסַפִּין פְּגוּם בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה אֵינוּ יָכוֹל לְהַרְגִישׁ אִם הַסַּפִּין פְּגוּם אוֹ לָא וּא"כ, בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה לָא אֲתִילַד שׁוּם רַעוּתָא וְאִילוּ הִיָה נְאָכַד הַסְכִּילֶאחַר שְׁחִיטָה הִיָה כְּשֵׁר לִכ"ע אָף שְׁלָא נִבְדַּק (וְעֵינָן בְּרָא"ש מַה שְׁמַבִּיא בְּשֵׁם בְּעַל הַמְּאוּר וּבְעַל הָעֵיטוּר וְעֵינָן גַּם בְּר"ן בְּשַׁמְעֵתִין דְּאָף לִר"ה אִם נְאָכַד הַסַּפִּין כְּשֵׁרָה בְּדִיעֵבַד] רַק עֲכָשְׁוֹ ע"י הַבְּדִיקָה שְׁלֶאחַר שְׁחִיטָה נִמְצָא הַסַּפִּין פְּגוּם זֶה לָא מְקַרֵי כָּלֵל רַעוּתָא בְּבֵהמָה הוּאִיל וְהָאֵי סָפֵק אֲתִילַד אַחַר שְׁחִיטָה וְהוּי רַק הַסַּפִּין אִיתְרַעֵי וּבְהֵמָה לָא אִתְרַעֵי וְדוּק כִּי הָא סְבָרָא יִשְׁרָה בְּעֵינָי: שֵׁם בְּרִשׁ"י ד"ה יָכוֹל יְהִיָה לוֹ רְשׁוּת כו'.

הִנֵּה הַמְהַרְשָׁא וּמִהְרָם עֲמָדוּ עַל דְּבָרֵי רִשׁ"י דְּבָרֵישָׂא יָכוֹל לִילָף לְתוּף בֵּיתוֹ וְיִסְגִיר מְפָרֵשׁ רִשׁ"י שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יִחְזוֹר וְיִסְגִיר וּבְסִיפָא הֵלָף לְתוּף בֵּיתוֹ וְהִסְגִיר מְפָרֵשׁ ע"י חֶבֶל אֲרוּן וּנ"ל לִיִּישֵׁב דְּהוּאִיל וְהִגְמָרָא פְּרִיָה עַל ר"א ב"י מְסִיפָא וּלְכַף מְפָרֵשׁ רִשׁ"י דְּמִרִישָׂא עֲדִינָן לָא קִשָּׁה עַל רַאב"י דְּהוּאִיל וְלִרַאב"י דְּלִית לֵיהּ חֲזַקָה מְקַרָא א"כ צְרִיָה לְהִיּוֹת תְּמִיד שְׁהַפְהוּ רֹאָה אֵת הַנֶּגַע בְּשַׁעַת הַסְּגוּר וּכְגוֹן שְׁיֹוצָא דְרָף אַחֲרֵיו ע"כ צ"ל דְּמֵאֵי דְקָא מְמַעַט דְּלָא יִלָּף לְתוּף בֵּיתוֹ וְיִסְגִיר ע"כ מִיִּירֵי שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ חוּזַר לְבֵית הַמְּנוּגָע לְסְגוֹר הַדְּלֵת אֲבָל הִיכָא שֶׁהוּא אֵינוּ חוּזַר לְסְגוֹר רַק שַׁע"י חֶבֶל אֲרוּן הוּא מְסָגִיר לָזֶה לָא צְרִיָה קָרָא לְמַעַט דְּבַכָּה"ג אֲפִילוּ דִיעֵבַד אֵין הַסְּגוֹר הַסְּגוֹר דְּחִיִּישֵׁינָן דְּלָמָּא אֲדַנְפִיק וְאִתָּא בְּצִיר לִיהַ שְׁעוּרָא דְכִינּוּן שֶׁהוּא מְסָגִיר ע"י חֶבֶל וְהוּא עוֹמֵד בְּבֵיתוֹ רְחוּק מִבֵּית הַמְּנוּגָע בְּנֹדָאֵי לָא יָכוֹל לְרַאוֹת אֵת הַנֶּגַע אֲבָל בְּסִיפָא דְמַרְבִּינָן דְּאָף אִם הֵלָף לְתוּף בֵּיתוֹ הַסְּגוֹר הַסְּגוֹר דְּפִירוּשׁ דְּקָרָא וְהִסְגִיר אֵת הַבֵּית מִשְׁמַע בְּכָל הַסְּגוֹרוֹת וּבְאֶמְתַּת מְקַשֵׁינָן עַל רַאב"י שְׁפִיר צְרִיָה רִשׁ"י לְפָרֵשׁ דְמַרְבִּינָן אָף אִם הוּא מְסָגִיר ע"י חֶבֶל אֲרוּן וְאֵינוּ יָכוֹל לְרַאוֹת אֵת הַנֶּגַע בְּשַׁעַת הַסְּגוֹר אֲבָל אֵי לָא הוּי מַרְבִּינָן אֲלָא שְׂאֵם הוּא בְּעַצְמוֹ חוּזַר לְבֵית הַמְּנוּגָע לְסְגוֹר לָא הוּי מְקוּם קוֹשְׂיָא כָּלֵל עַל רַאב"י דְכִינּוּן שֶׁהוּא חוּזַר בְּאֶמְתַּת הוּא רֹאָה הַנֶּגַע בְּשַׁעַת הַסְּגוֹר שְׁלָא נִתְמַעַט וּק"ל: שֵׁם בְּגְמָרָא אֲתִיָּא מְרִישָׂא שְׁל עוֹלָה כו'.

קִשָּׁה לִי הָא טְרַפָּה דְפִסְלִינָן בְּקַדְשִׁים גְּמָרִינָן מִדְּכִתִּיב מִן הַבְּקָר לְהוּצִיא אֵת הַטְּרַפָּה וְכו' וּבְקַדְשִׁים צְרִיכִין שְׁנֵי לִימוּדִים כְּדִי שְׁיִהִיָה שְׁיִנָּה הַפְּתוּב לְעַכְב וּא"כ הִכָּא דְלִיכָא שְׁנֵי לִימוּדִים לְהוּצִיא אֵת הַטְּרַפָּה א"כ שְׁמַעֵינָן דְלִכְתַּחֲלָה לָא יָבִיא טְרַפָּה אֲבָל בְּדִיעֵבַד אֵינוּ מְעַכְב וּלפ"ז כָּל טְרַפּוֹת שְׂאֵי אֲפִשֵׁר לְבַדּוּק כְּגוֹן הִכָּא בְּרִישָׂא שְׁל עוֹלָה הוּי כְּמוֹ דִיעֵבַד דְאֵי אֲפִשֵׁר בְּעַנְיָן אַחַר וּא"כ מֵאֵי מוֹכִיחַ הִגְמָרָא דְלָמָּא לְעוֹלָם לָא אֲזַלִּינָן בְּתַר רֹנְבָא וְאפ"ה שְׁפִיר מְבִיאִין עוֹלָה לְהַקְרִבָה הוּאִיל וְכָל טְרַפּוֹת שְׂאֵי אֲפִשֵׁר לְבַדּוּק אַחֲרֵיו הוּי

כמו דיִעבד וּבְדִיעֵבֵד לֹא קָפִיד קָרָא עַל טְרַפָּה רַק לְכַתְּלָהּ שְׁצָרִיף לְבָדוּק אַחַר טְרַפּוֹת שְׂיֵישׁ לָהּ בְּדִיקָה.

וְדַע שְׂיֵישׁ עוֹד לִימוּד לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרַפָּה מִקְרָא דְּכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט אֲמָנָם צָרִיכִין לְגוֹפֵה לְמַעַט טְרַפָּה שְׁלֹא הָיָה לוֹ שְׁעַת הַפְּנוּשׁר אֲבָל לְעַבֵּב בְּדִיעֵבֵד לֹא מְצִינוּ שׁוּם קָרָא וְעֵינֵינוּ בְּמִס' תְּמוּרָה (דָּף כֵּט ע"א) וּבְמִס' מְנַחוֹת (דָּף ו ע"א) אֲמָנָם אַחַר הַחִיפּוּשׁ מְצֵאתִי בְּמִסְכַּת נִדָּה (דָּף מ ע"ב) דְּמִמְעֻטֵינוּ מְזֵאת תּוֹרַת הָעוֹלָה גַם טְרַפָּה שְׂאֵם עָלוּ יָרְדוּ וְכוּ בְּזִבְחִים (דָּף פֶּד ע"א) ע"ש הָרִי מוֹכַח שְׂאֵין הַמְּזִבֵּחַ מְקַבְּלָתוֹ וּמִמִּילָא יִדְעִינוּ דְּטְרַפָּה לֵיפָא בְּתוֹרַת הַקְּרָבָה כָּלֵל: שְׁם תּוֹס' ד"ה מְנָא הָא מְלֵתָא כּו' אֵלָא יִלְפִינוּ מִפְּרָה אֲדוּנְמָה דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא אַע"ג דְּאִיפָא חֲזָקָה כְּנָגְדָא.

וְהַקְּשָׁה הַמְּהַרְשֵׁ"א הָא אִיפָא חֲזָקָה בְּהַדִּי מִיַּעוּט וְלָמָּה לֹא נִימָא סְמוּךְ מִיַּעוּט לְחֲזָקָה וְלֹא אֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא וּמְתַרְץ דְּזָה הָוִי מִיַּעוּט דְּלֹא שְׂכִיחַ כַּמ"ש הָרָא"ש ע"ש בְּמַהֲרָשֵׁ"א וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי סְבֵרַת הַמְּהַרְשֵׁ"א דְּהָאִי מִיַּעוּט דְּפְרָה אֲדוּנְמָה הָוִי מִיַּעוּט דְּלֹא שְׂכִיחַ א"כ מֵאִי מִיִּיתִי הַגְּמָרָא רְאִיָּה מִפְּרָה דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא לְקַטֵּן וּקְטֻנָּה דְּלָמָּא דוֹקָא בְּפְרָה וְכָל הַגְּזָה דְּמִיִּיתִי בְּזָה אֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא הוֹאִיל וְהָוִי רַבֵּי גְמוּר דְּלֹא חִיִּישֵׁינוּ לְמִיַּעוּט דְּלֹא שְׂכִיחַ אֲבָל קָטֵן וּקְטֻנָּה שְׂהוּא מִיַּעוּט דְּשְׂכִיחַ כְּמוֹ שְׂמִפְרָשׁ בְּמִסְכַּת נִדָּה (דָּף לֵב ע"א) וּבְהַרְבֵּה מְקוּמוֹת דְּמִיַּעוּט דְּאִיִּלוּנִית הָוִי מִיַּעוּט דְּשְׂכִיחַ בִּיָּה מִנ"ל לְרַבָּנּוּ דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא וְלֹא חִיִּישֵׁינוּ לְמִיַּעוּט דְּשְׂכִיחַ.

וְעוֹד קָשָׁה לְקַמֵּן מֵאִי מוֹכִיחַ מִר"מ הִכִּי אֲכַל בִּישְׁרָא הָא גַם ר"מ לֹא חִיִּישׁ אֵלָא לְמִיַּעוּט דְּשְׂכִיחַ אֲבָל לְחַשׁוֹשׁ טְרַפָּה שְׂהוּא מִיַּעוּט דְּלֹא שְׂכִיחַ לֹא חִיִּישׁ ר"מ כָּלֵל. וּנ"ל לְתַרְץ הוֹאִיל וְגַבִּי פְרָה אִיפָא חֲזָקָה בְּהַדִּי מִיַּעוּט דְּהָא הַעֲמִיד טָמֵא עַל חֲזָקָתוֹ א"כ הֵךְ חֲזָקָה מְסִייעַ לִיָּה וּמְשׁוּי לִיָּה לְמִיַּעוּט דְּשְׂכִיחַ וְגַם לִר"מ פְּרִיף שְׁפִיר הוֹאִיל וּבְהַמָּה בְּחִיָּיָה בְּחֲזָקַת אִיסוּר אִינָּה זְבוּחָה עוֹמְדַת א"כ הָאִי חֲזָקָה מְסִייעַ לִיָּה לְהֵךְ מִיַּעוּט וְחִיִּישֵׁינוּ שְׂמָא בְּמִקּוּם נִקְבַּ קָא שְׂחִיט וְאִינָּה נִיִּתְרַת כָּלֵל בְּשְׂחִיטָה וְה"ל מִיַּעוּט דְּשְׂכִיחַ וְשְׁפִיר מוֹכִיחַ הַגְּמָרָא מִפְּרָה אֲדוּנְמָה הוֹאִיל וְחֲזָקָה דְּטָמֵא מְסִייעַ לְמִיַּעוּט וּמְשׁוּי לִיָּה מִיַּעוּט דְּשְׂכִיחַ.

אֲבָל מ"מ קָשָׁה תִּינַח פְּרָה דְּאִיפָא חֲזָקָה בְּהַדִּי אֲבָל מְעוֹלָה מְפָסַח וּמְשָׁעִיר הַמְּשַׁתְּלַח קָשָׁה מֵאִי מִיִּיתִי הַגְּמָרָא רְאִיָּה הָא הַתָּם לֵיפָא חֲזָקָה נִגְדַּ הַרֹּב וְא"כ י"ל דְּמִש"ה אֲזֵלִינוּ בְּהוּ בְּתַר רַבָּא הוֹאִיל וְהַמְּיַעוּט הוּא לֹא שְׂכִיחַ אֲבָל בְּקָטֵן וּקְטֻנָּה מִנ"ל דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא כַּנ"ל וְצ"ע.

וְצָרִיף לְדַחֹק וְלוֹמַר דְּבִאָמַת חַשׁוֹשׁ דְּטְרַפּוֹת הוּא מִיַּעוּט דְּשְׂכִיחַ רַק גַּבִּי פ"א כְּתַב הַמְּהַרְשֵׁ"א דְּהָוִי מִיַּעוּט דְּלֹא שְׂכִיחַ הוֹאִיל וּפְרָה בַּת שְׁתִּים וַיֵּשׁ לָהּ חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת וְאִף שְׂאִינָּה חֲזָקָה אֲלִימָתָא הוֹאִיל וְאִינָּה מוֹבָרְרַת בְּשַׁעֲתָה מ"מ קָצַת חֲזָקָה הָוִי לְמְשׁוּיָה מִיַּעוּט דְּטְרַפּוֹת לְמִיַּעוּט דְּלֹא שְׂכִיחַ וְהוּא דְּחוּק שְׁם ע"ב בְּתוֹס' ד"ה כְּגוֹן שְׁהִיוּ אָבִיו וְאִמּוֹ כּו' דְּהַעֲמִיד הָאֵם בְּחֲזָקַת צְדָקַת עַכ"ל.

כְּתַב הַמְּהַרְשֵׁ"א לְפִי מַה דַּס"ד הַשְּׁתָא ה"ה דְּהָוִי מְצִי לְשִׁנוּיִי הִכִּי אֲבָל לְמֵאִי דְּמִסִּיק אִין אַפּוֹטְרוֹפּס לְעִרְיוֹת צ"ל דְּלִיפָא חֲזָקָה לְהַעֲמִיד הָאֵם בְּחֲזָקַת צְדָקַת דְּאִימָא נְמִי דְּנִאֲנָסָה הָאֵם עַכ"ל. וְהִנֵּה דְּבָרֵי הַמְּהַרְשֵׁ"א סְתוּמִים וּנ"ל דְּכִנְנַת הַמְּהַרְשֵׁ"א דְּקוּדָם שְׂמַתְרֵץ לִיָּה

אין אפוטרוֹפּס לעריות שפיר י"ל העמיד האם כו' ולא תלינו שמה נאנסה דאנס לא שכיחא כלל ולא תישינו ליה אבל לבתר דמתרין ליה דגם אם בעלה חבוש עמה בבית אסורין נמי תישינו הואיל ואין אפוטרוֹפּס כו' ע"כ צ"ל דתישינו שמה נאנסה בבית האסורין בפני בעלה דלשמה זינתה ברצון ליפא למיחוש כלל כשבעלה עמה דנדאי אין אשה מזנה בפני בעלה וא"כ הפירוש של אין אפוטרוֹפּס דיכול להיות שנאנסה בפני בעלה ולפ"ז שפיר פתב המהרש"א דלפי מה דמסיק אין אפוטרוֹפּס דיכול להיות דנאנסה בפני בעלה לא שינוי לומר העמיד האם כו' פיון דתישינו לנאנסה אבל קודם שמתרין לו אין אפוטרוֹפּס כו' שפיר הוי מצי לדחויי ליה דהעמיד האם כו' דלאנס לא תישינו הואיל והוא לא שכיח כן נראה לי בכונת המהרש"א ועיין מה שאכתוב לקמן בתוספות ד"ה ליחוש ודוק: שם בתוספות ד"ה וכו' דבדקינו ליה כו' דלמא הרוצח גופא הוא טרפה וטרפה שהרג את הנפש פטור עכ"ל לכאורה יש לדחות זה דמצינו רוצח שחייב מיתה כגון שהרג בפני ב"ד וטרפה שהרג בפני ב"ד חייב ועיין במס' סנהדרין (דף עח ע"א) וצ"ע: שם בתוספות ד"ה ליחוש דלמא כו' ומתירין ר"ת דכיון דממ"נ הוא נהרג לענין באיזה מיתה הוא נהרג לא אזלינו בטר רובא עכ"ל.

שמעתי להקשות בשם הגאון אב"ד דק"ק ה"ש דלפי סברת התוס' דמיתה למיתה לא אזלינו בטר רובא א"כ בת פהו בשרפה היכי משפחת לה וליחוש ודלמא לאו אביה הוא ולא בת פהו היא וא"ל דאזלינו בטר רובא הא מיתה למיתה לא אזלינו בטר רובא ותידון בסקילה פדין בת ישראל שזינתה.

ונראה לי לתרין דכיון דאשת פהו שנאנסה אסורה לבעלה וא"כ לא תישינו כלל לשמה לאו אביה הוא פיון שיש להאם חזקת פשרות כמ"ש תוס' לעיל ד"ה פגון שהיו כו'. ואין לתרין כמו שמתירין מהרש"א דתישינו שמה נאנסה דנדאי אי נאנסה לא היתה דרה עם בעלה פהו פיון שאסורה עליו ובנדאי מוקמינו לה בחזקת פשרות גם לענין דלא נאנסה הואיל ובעלה דר עמה אבל לעיל שפיר מתרין מהרש"א דתישינו לנאנסה הואיל ואשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה.

ואין להקשות לפ"ז מאי ראייה מיייתי הגמרא ממפה אביו ואמו דלמא באמת לא אמר רחמנא דקטלינו ליה אלא בכהו דאיפא למימר העמיד האם כו' אבל ישראל שהפה אביו ואמו באמת לא קטלינו ליה דדלמא לאו אביו הוא ואמו נאנסה דדחוק להעמיד קרא דוקא בכהו ודוק: שם בגמרא שהלכה ובאה פדרפה.

הקשה רש"י ז"ל דהוי מצי לתרין שיש בספין חוץ לצנאר כמלא צנאר דסגי בהליכתו לחוד. ונ"ל דהגמ' מתרין אליפא דאמת דר"נ מכשיר אף שאינו מכנין לשום חתיכה ואתי הגמרא לאשמעינו אפילו אם שחט באיזמל וצריך גם הובאה ובהו הובאה לא היה פונה לשום חתיכה דהא פשחור מהפנתל ליפא פונה לחתיכה אפ"ה מכשיר ר"נ: דף יב ע"ב תוס' ד"ה מאן תנא בסוף הדיבור וי"ל דגבי גט מוכחא מלתא טפי דעביד לשמה כשמניחין לכתוב שמו ושמה כו' עכ"ל.

לכאורה יש לדקדק פיון דבחליצה אינו מוכח מלתא דעביד לשמה א"כ הדרא קושיא ראשונה של תוס' לדוכתי' למאי צריך קרא למעט קטן וגם גבי חרש וחרשת משום דלא בני קרייה נינהו הא בלא"ה נמי לא יחלוץ פיון דאינו מוכחא מלתא דעביד לשמה ועיין

בְּרִשְׁבָּ"א בְּשִׁמְעֵתִין שְׁמַחְלָק בֵּין שׁוּטָה לְחֶרֶשׁ וְקָטָן דְּשׁוּטָה גְרַע טְפִי דְעוֹמֵד עַל גְּבִי לָא מְהֵי עַד שְׁמוּכְחָא מְלֵתָא ע"ש וְעֵינִין בְּתוּס' יְבָמוֹת (ד'ף קד) ד"ה וְהָא אָמְרִי דְבִי ר"י כו' שְׁפִתְבוּ דְחִלְצָה הָוֵי מְחַשְׁבָתוֹ גִּיפְרָת מִתּוּף מַעֲשָׂיו ע"ש וְצָרִיכִין לְחַלְקֵי שְׁאָף דְהָוֵי מְחַשְׁבָתוֹ נ"מ מ"מ לָא הָוֵי מַעֲשָׂה מוֹכִיחַ שְׂיִהֵי מוֹכְחָא מְלֵתָא כְּמוֹ גְבִי גִט וק"ל: ד'ף יג ע"ב רש"י ד"ה לְכַתְחֵלָה לָא יִשְׁחָט בְּלִילָה שְׁמָא לָא יִשְׁחָט רַבָּא וְהוּא לָא יָדַע.

הַקְשָׁה הַט"ז רִישׁ סִי' י"א הָא לְעִיל (ד'ף ט ע"א) אָמַר ר"י אָמַר שְׁמוּאֵל דְצָרִיף לְבָדוּק אַחַר הַסִּימָנִים וְאִם לָא בְּדַק שְׁחִיטָתוֹ אָסוּרָה וְא"כ לְמָה לָא יִשְׁחָט בְּלִילָה מ"מ אִם יְבָדוּק וְיִמְצָא רֹב הַסִּימָנִין שְׁחוּטִין אִף בְּלִילָה כְּשֶׁר וְאִם לָא יְבָדוּק בִּל"ז שְׁחִיטָתוֹ אָסוּרָה אִף בְּיוֹם וְכֵן הַקְשָׁה הַב"ח וּמְתַרְץ דְהוּאֵיל וּבְלִילָה לָא יוּכַל לְבָדוּק וְאִף אִם יְבָדוּק בְּיוֹם וְיִמְצָא רֹב הַסִּימָנִים שְׁחוּטִין חֵיִישִׁינָן שְׁמָא ע"י הַפְּרָכּוּס גְּתַרְחַב הַחֲתָף אַחַר שְׁחִיטָה וְנִרְאָה כְּאִלוֹ גְּתַרְפָּה הָרֹב וְהַקְשָׁה בִּט"ז שְׁם דִּלְפ"ז גַּם בְּדִיעֵבַד נְמִי יִהֵי אָסוּר וְעוֹד מְקַשָּׁה הָא בְּסִי' כ"ה פָּסֵק דְלָא חֵיִישִׁינָן לְשְׁמָא גְּתַרְחַב הַחֲתָף ע"י פְּרָכּוּס ע"ש.

וּנ"ל דְהַב"ח אֲזִיל לְמָאן דְסוּבְרָ דְמָה דְאָמְרִינָן בְּסִי' כ"ה דְלָא חֵיִישִׁינָן שְׁגַתְרַחַב ע"י פְּרָכּוּס הֵינּוּ הֵיכָא שְׁנִמְצָא כָּל הַסִּימָן שְׁחוּט וְאִם גְּתַרְפָּה כְּלוּלָא אָמְרִינָן שְׁע"י פְּרָכּוּס וְקָרַע כְּלוּלָא אֲבָל אִם לָא נִמְצָא אֲלָא שְׁנִשְׁחַט הָרֹב בְּזָה חֵיִישִׁינָן שְׁמָא ע' פְּרָכּוּס גְּתַרְחַב וְעֵינִין בְּש"ף סִי' כ"ה ס"ק ד'.

וְעַתָּה לִפ"ז מִיּוֹשֵׁב גַּם קוֹשְׂיָא הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל הַט"ז דְּוֹדָאֵי אִם שְׁחַט בְּלִילָה וְכַדּוּק בְּיוֹם וְנִמְצָא כָּל הַסִּימָן מְחֻתָּף שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה בְּדִיעֵבַד וְלָא חֵיִישִׁינָן שְׁע"י פְּרָכּוּס וְקָרַע כְּלוּלָא וְאִם נִמְצָא שְׁרַק הָרֹב גְּשַׁחט אָסוּרָה דְשְׁמָא ע"י הַפְּרָכּוּס גְּתַרְחַב הַחֲתָף וּמִשׁוּם זֶה לָא יִשְׁחָט בְּלִילָה שְׁמָא לָא יִשְׁחָט הָרֹב וְע"י הַפְּרָכּוּס יְתַרְחַב הַחֲתָף וּמִי שְׁלָא יָדַע שְׁשַׁחט בְּלִילָה וְיִמְצָא שְׁנִשְׁחַט הָרֹב יְסוּבֹר שְׁנִשְׁחַט בְּיוֹם וּבְוֹדָאֵי בְּדַק תִּיכְרַף אַחַר שְׁחִיטָה כִּי רֹב מְצוּיִן אֲצֵל שְׁחִיטָה מְוַמְחִין הֵן וּבְוֹדָאֵי עֲשָׂה כְּדִין וְלִכְּפָה לָא יִשְׁחָט בְּלִילָה מִשׁוּם חֲשַׁשׁ זֶה שְׁלָא יָדַע שְׁנִשְׁחַט בְּלִילָה וְיִבּוּא לְאֲכִלָּה וק"ל: ד'ף יד מְשַׁנָּה הַשּׁוֹחֵט בְּשַׁבָּת שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

הֵנָּה הַמְהַרֵּי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ ק"ס וְהַדְרִישָׁה וְכֵן הַגָּאוֹן מוֹהֲרֵר"ס בְּסִפְרוֹ בְּכוֹר שׁוֹר כְּלוּלָא גְּדַחְקוֹ לְפָרֵשׁ מֵאֵי קמ"ל דְשְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה עֵינִין עֲלֵיהֶם וְלִדְיָדֵי אֲדַקְשִׁיָּא לִי מֵאֵי קמ"ל אֵיפְכָא קִשְׂיָא לִי וְאִמְאֵי שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה וְהֵלָא אֲבִי וְרַבָּא גְּחַלְקוּ בְּמִס' תְּמוּרָה בְּמִיָּדֵי דְאָמַר רַחֲמָנָא לָא תַעֲבִיד אֵי עֲבִיד אֵי מְהֵי וק"ל כְּרַבָּא דְלָא מְהֵי וְא"כ לְמָה בְּמִתְנִיתִין שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה וְאִף דְאֵינִירִי בְּשׁוֹגֵג מ"מ מֵהַ בְּכָף דְאֵיהּוּ עֲבִיד בְּשׁוֹגֵג מ"מ עֲבִיד מֵהַ דְאָמַר רַחֲמָנָא לָא תַעֲבִיד.

וְאִף אִם הֵיךְ מְקוּם לְחַלְקֵי בֵּין שׁוֹגֵג לְמִזִּיד מ"מ כְּפָר אֵי צָרִיף הַדְּבָר לְהֵאָמֵר וְאֵינְנוּ מְלֵתָא דְפְשִׁיטָא לְהַקְשׁוֹת מֵאֵי קמ"ל וְהֵיא גּוֹפָא קמ"ל דְבְשׁוֹגֵג לָא אָמְרִינָן אֵי עֲבִיד לָא מְהֵי. אֲמַנָּם לְפִי דְרַצָּה בְּגִמְרָא לְאוֹקְמִי בְּמִזִּיד כַּר"מ קִשְׂיָא וְהֵלָא אֵי עֲבִיד לָא מְהֵי.

אֲמַנָּם לְפִי מ"ש הַש"ף בַּח"מ סִי' ר"ח עֵינִין עֲלֵיו א"כ כָּאֵן אֵי עֲבִיד מְהֵי. וּבְזָה כְּפָר עֲלֵתָה אַרוּכָה שְׁעַכ"פ שְׁמַעֲיָנָן חִידוּשׁ דִּין בְּדִינֵי שְׁחִיטָה דְאֵי הָוֵי אָמְרִינָן בְּזָה אֵי עֲבִיד לָא מְהֵי א"כ לָא אֵהֵי שְׁחִיטָתוֹ וְהָוֵה כְּמַתָּה מֵאֲלִיָּה שְׁהֵיא גְּבִלָה.

ובזה נלע"ד לתרץ קושיות הת"ח דלמה לי למיתני יוה"כ והלוא ק"ו הוא משבת ומזה רוצה לפרש דמפאן הוכיח דשבת דומיא דיוה"כ דאסירא ליומא ולדידי הדבר יפלא דעיקר משנתנו לדיני שחיטה אתיא ולקיתרא אלא שאגב אורחא קמ"ל דומיא דיוה"כ שאסירא ליומא משום אסור שבת אבל לומר שכל עיקר יוה"כ נזכר פאן בשביל דבר זה לא נהירא שדין זה אין עיקר מקומו במסכת חולין ובדיני שחיטה רק במסכת שבת ובכל מלאכת שבת: ולדידי אתי שפיר דלפי משמעות הרמב"ם בפירוש המשנה לא משפחת לה בשבת שתהיה שחיטתו במזיד כשרה דהרמב"ם לא ס"ל פדעת התוספות לחלק בין פעם ראשון וכו' ועיין בב"י סימן מ"א.

והנה נתקשיתי בדברי הרמב"ם הללו שלפי משמעות דבריו שם משמע דלא משפחת הכשר לשחיטת שבת במזיד בשום אופן והלא אף לדבריו לא הנה מומר לשבתות מומר לכל התורה כי אם בפרהסיא וכמבואר שם בפירוש המשנה שאחר זה וכן מבואר לעיל בסוגיא דגמרא וכן מבואר בספרו הגדול פ"ד מה' שחיטה הלכה י"ד ע"ש א"כ משפחת גם במזיד ובצינעא: והנלע"ד בזה דהנה אף דלמחשב מומר בעינן בפרהסיא היינו שאם חילל שבת בפרהסיא הרי הוא כמומר לכל התורה ואם שחט אח"כ אפילו אחרים ע"ג וראים שחיטתו פהגן ובדקו ספינו מ"מ אינו בר זביחה ושחיטתו נבלה אבל עכ"פ אף בחילל שבת בצינעא כבר הוא חשוד לכל התורה כולה דחשוד לחמירתא חשוד לקילתא וא"כ הרי הוא חשוד על השחיטה ואיך משפחת לה שחיטתו כשרה ועיין בש"ך סי' קי"ט ס"ק י"ג.

אמנם משפחת לה שחיטתו כשרה באחרים ע"ג ובאמת מה שיקשו פאן התוספות דכר"מ בעי לאוקמי ולר"מ מומר לד"א הוא מומר לכל התורה השיב מהרי"ק שם בתשובה הנ"ל דלר"מ חשוד לכל התורה משפחת לה משנתנו באחרים ע"ג וא"כ לפ"ז שיהיה באותו שחיטה במזיד מחלל שבת לא משפחת לה שחיטתו כשרה כלל שאם אחרים ע"ג הרי הוא פרהסיא ואם אין אחר רואהו א"כ איך מאמינים לו להכשיר שחיטתו והרי הוא עכ"פ חשוד על השחיטה.

ומזה נלענ"ד דמה דאמרינן מחלל שבת בפרהסיא אין הפירוש בפני עשרה מישראל וכמו שכתב בספר שמלה חדשה בסי' צ"ו ואף שפן הוא בתשובת הרשב"א מ"מ נלענ"ד שאין פן דעת הרמב"ם שא"כ למה סתם דבריו ואין לדמות לקידוש השם דשם אתי תוך תוך פדאמרינן בשלהי בן סורר וכן משמע בפ' הדר (דף סט ע"א) דחז"ל לר"י נשיאה וכסי' ואמר פגון זה מבטל רשות דמשמע דאי לא פסיה לא הוי מבטל רשות אף שלא היה שם רק ר"י נשיאה: והנה יש לדקדק בדברי הרמב"ם בפ"י המשנה שכתב ושמה תאמר ולמה לא תהא שחיטת מזיד בשבת כשרה וכו' דמשמע שדבר זה נזכר שאין שחיטת מזיד כשרה ודלמא באמת גם במזיד שחיטתו כשרה ומתניתין קתני שוגג דאפילו בשוגג אסורה ליומא דומיא דיוה"כ.

נלענ"ד דהוי קשיא ליה לרמב"ם כיון שיש להפא שני דרכים אם למתני מתניתין במזיד והוא רבותא לענן הכשר השחיטה והתירא אם למתני שוגג והוא רבותא לאסור ביומא משום מתנהי ממלאכת שבת יותר הוי ליה למיתני מזיד שהוא רבותא בדיני שחיטה

ושייך למס' זו מלמיתני שוגג שהוא רב ותא לאסור ביומו שאין ענינו עיקר פאן רק במס' שבת ואינו ענין לשחיטה רק לכל מלאכת שבת ועוד פחא דהיתרא עדיף.

ואין לומר דבאמת משנתנו מיירי בכל גונוי בין בשוגג ובין במזיד זה אינו דהא כר"י מוקמינו לה וא"כ נדאי לא איירי במזיד דבמזיד אין לומר שחיטתו פשרה דהא לדידיה אסורה לעולם ותנא דידן סתמא קתני שחיטתו פשרה ונהו ליה למיתני במזיד ולומר שחיטתו פשרה לאחרים אלא נדאי דלא הנהיג יכול התנא למתני מזיד משום דבמזיד באמת שחיטתו פסולה משום מומר לחלל שבתות וא"כ לדעת הרמב"ם השוחט בשבת היינו דוקא בשוגג אבל במזיד שחיטתו פסולה אבל ביוה"כ אפי' מזיד שחיטתו פשרה דמומר לחלל שבת הנה מומר לכל התורה דתמירא שבת כע"ז אבל מומר לחלל יוה"כ הוא רק כמו לאחד משאר עבירות ששחיטתו פשרה וא"כ שבת ויוה"כ שחונקרו שניהם במשנתנו לצדדים קתני שבת דוקא שוגג ויוה"כ מיירי במזיד ויכח הנזכר להזכיר יוה"כ אף שפבר תנא שבת ומתוך קושית הת"ח נאף דביוה"כ במזיד עכ"פ אסור לו לעולם לר"י כמו בשבת וא"כ איך תני שחיטתו פשרה וכדדייק לקמן לר"י הסנדלר י"ל דלר"י הסנדלר בין בשבת ובין ביוה"כ אסור לו לא הנהיג לו למתני סתמא אלא לפרש פשרה לאחרים אבל לר"י אי שבת מיירי שוגג לא שייך זה.

וא"ת א"כ מאי מקשה לקמן ומי מצית מוקמת לה בשוגג וכו' ור"י וקא אע"פ שמתחייב בנפשו קתני. ומאי קושיא וקא אע"פ שמתחייב בנפשו בסיפא דמתניתין היא ודלמא אוה"כ לחוד קאי דאיירי באמת במזיד ושפיר מתחייב בנפשו אף אנו לפרש דעת הרמב"ם קיימינו עתה ולדעת הרמב"ם לא שייך מתחייב בנפשו רק על שבת וכמבואר בדברי הכ"מ סוף פרק א' מה' שחיטה: והנה העליתי דלרמב"ם לא משפחת שוחט בשבת מזיד שתהא שחיטתו פשרה וגם העליתי דבפרהסיא לאו דוקא עשרה אלא כל עובר ומחלל אפי' בפני אחד מקרי פרהסיא ולכאורה קשה על דברי קושיא גדולה ונחזקה דהנה הרב מו"ה זלמן עמרף הקשה לדעת הרמב"ם דמחלל שבת אפילו פעם א' שחיטתו פסולה א"כ במס' ב"ק (דף ע"א) ובכתובות (דף לד ע"א) שהקשה אלא שוחט בשבת שחיטה ראויה היא דתנן השוחט בשבת וכו' ונחזיק לשנויי דסברי כר"י הסנדלר וכינון דע"כ במזיד מוקי לה דאי בשוגג גם לר"י הסנדלר שחיטה ראויה היא וא"כ לדעת הרמב"ם הלא לכ"ע שחיטה שאינה ראויה היא שהרי הוא מומר לחלל שבתות.

ואני השבתי דמיירי בצניעה נאף דנדאי מיירי בטבח בפני עדים דאל"כ מה ענין ארבעה וחמשה לכאן הלא קנס אינו משלם ע"פ עצמו מ"מ לדעת הרשב"א לא מקרי פרהסיא פי אם בפני עשרה מישראל אבל לפי מה שכתבתי להוכיח דלדעת הרמב"ם אפילו אין שם רק אחד מקרי פרהסיא א"כ נשאר קושית הרב הנ"ל בתימה: אמנם נלענ"ד דהלא גם לדעת התוספות קשה הלא משפחת לה בפעם שניה ובפרהסיא אלא דיש לומר למה לו לדחוקי ויותר נוח לו לאוקמי בכל גונוי ולר"י הסנדלר אבל למסקנא שם למ"ד מעשה שבת דרבנן וקאמר דלא פליגי רבנן אשבת פלל והוא דוחק גדול דא"כ למה הזכיר שבת פלל וכמו שהקשו התוספות שם בכתובות בד"ה פי קא פטרי רבנן וכו' ונהו ליה לשנויי דמיירי בפרהסיא לדעת הרמב"ם ולדעת התוס' בפעם ב'.

אָמַנְם נלענ"ד דלדעת הרמב"ם בלא"ה לא קשה כלל דלדעת הרמב"ם אפי' שחיטת עכומ"ז אינה אסורה מן התורה כי אם בעובד ע"ז אבל עכומ"ז שאינו עובד ע"ז הוא רק מדרבנן וק"ו דמומר אפילו מומר לע"ז ולכל התורה מ"מ אע"פ שחטא ישראל הוא ואינו בכלל אזהרת וקרא לה כו' ועיין בדברי הכ"מ בפ"ד מה' שחיטה הלכה י"ב ודלא פש"ף בסימן ב' ס"ק ב' ומה שהביא הש"ף ראה ממה דאמר מכם ולא פולקם פבר השיב על דבריו הגאון מוהר"ר סענדר בספרו תבואת שור וא"כ לדעת הרמב"ם לא הנה יכול לשנויי דהוי שחיטה שאינה ראויה מטעם מומר כיון שנה רק מדרבנן מקרי שחיטה ראויה: אלא אפי' לדעת הרא"ש שטעם שחיטת נכרי נבילה דכתיב ונבחת מי שהיא בר נבחה וכו' ונכרי אפי' אינו עובד ע"ז אסור מן התורה מ"מ ישראל מומר אפי' לע"ז ולכל התורה מקרי בר נבחה שהרי מונהג הוא על הנבחה וכמ"ש הרשב"א לענין מומר להכעיס ועיין בט"ז סי' ב' ס"ק א' ולכן נלענ"ד דשחיטת מומר לכ"ע אינה אסורה רק מדרבנן ולכך הוכרח שם לומר דלמ"ד מעשה שבת דרבנן לא פליגי רבנן כלל אשוחט בשבת: אָמַנְם אי קשיא לשית הרמב"ם ה' קשיא דמה מקשה לקמן ונוקמה במזיד כר"מ איך אפשר לאוקמי במזיד כלל והא שחיטתו פשרה תנו ואומר אני דהנה אמרתי מדקאמר רב אסורה באכילה ליומא וטעמא משום דשבת דומיא דיוה"כ ולכאורה מנ"ל ה' ונלא ה' דאסור ביוה"כ אינו מטעם שחיטה אלא שכל מאכל שבעולם אסור ביום הצום ומה ענין לומר שבת דומיא דיוה"כ בזה ודברי הת"ח פבר הבאתי.

אָמַנְם לפי שיטתו של הרמב"ם נדחית ראה זו דהרי שבת בשוגג מיירי ויוה"כ במזיד מיירי וא"כ מנ"ל לרב דאסור באכילה ליומא אלא ודאי דס"ל לרב דגם במזיד לא מחשיב מומר בפעם א' כסברת התוספות וא"כ שבת משפחת במזיד ולמה תני יוה"כ כלל אלא ודאי להורות דשבת דומיא דיוה"כ וא"כ רב על פירוש פשיטת התוס' ס"ל ולכן על רב הקשה שפיר ונוקמי' במזיד כר"מ אלא דאם אליבא דרב הי' הוכחה דפעם אחד לא מקרי מומר ולא אשפחן על רב חולק בזה איך יחלוק הרמב"ם על רב.

וינדבר אח"כ מה שיש לדון בדעת הרמב"ם וקצת הואיל ואני עומד בסברא זו דעיקר הוכחתו של רב דשבת דומיא דיוה"כ הוא משום דגם שבת משפחת מזיד ומותר יוה"כ לגמרי אני אומר עפ"י זה להסביר דברי רש"י ששינה פירושו בסוגיא זו מפירושו במסכת פתובות והנה מה ששינה בדברי ר"י עיין מהרש"א אבל בדברי ר"מ שינה ג"כ דכאן פירש במזיד לא יאכל בו ביום והוא הדין לאחרים ובכתובות פירש בדברי ר"מ במזיד לא יאכל הוא לעולם אבל אחרים אוכלים והנה יש פאן תרי שינויים חדא דכאן התיר רש"י לו במוצאי שבת ובכתובות פירש דאסור לו לעולם ועוד דכאן אין חילוק בינו לבין אחרים ובכתובות חילק אלא דהנה שפכת חדא גינהו שאם הטעם משום שלא ינהה מעבירה א"כ דוקא בו ביום אסור אבל למו"ש בכדי שיעשו שוב אינו נהנה אבל בו ביום גם לאחרים אסור שגם להם האסור משום שלא ינהו ממלאכת שבת בעבירה אבל אם אסרינו לו לעולם א"כ הטעם משום קנס א"כ לדידנ' קנסינו ולאחרים לא קנסינו ומותר להם אפשר אפי' בו ביום.

והנה בדברי ר"י מה ששינה רש"י פירש מהרש"א דכאן הנצרך לפרש פן בשית רב אבל בכתובות פירש הסוגיא שלא אליבא דרב אבל מה ששינה אליבא דר"מ קשה איך בב"ק

פ'י רש"י בדברי ר"מ כמו פאן בְּחֻלִּין וְכַתּוּב שֶׁם הָכִי אִיבְעֵי לֶן לְפִירוּשֵׁי בְּהַלְלֵי שׁוֹחֲטִין וְכַוְנָתוֹ מְבוֹאֶרֶת דָּאָם הֵיךְ לר"מ בְּמִזִּיד אָסוּר לֹו לְעוֹלָם א"כ מֵאֵי מְקַשָּׁה וְנוֹקֵי בְּמִזִּיד כר"מ וְהֵלֵא בְּמִתְנִיתִין שְׁחִיטָתוֹ פְּשָׁרָה סְתָמָא תָּנִן ל"ש לֹו וּל"ש לְאַחֲרִים וּלְכַף פִּירֵש"י פֶּאן דלר"מ לֹא יֵאָכֵל בְּשַׁבַּת אֱלָא דְהֵיא גּוּפָא קַשְׂיָא מנ"ל לְהַמְקִשָּׁן דְּרַב פִּי בְּדַבְרֵי ר"מ כֶּף דְּלָמָא רַב מְפָרֵשׁ מִזִּיד דר"מ כפִּירֵש"י בְּכַתְּוֹבוֹת וּלְכַף לֹא מוֹקֵי בְּמִזִּיד כר"מ מְשׁוּם דְּשְׁחִיטָתוֹ פְּשָׁרָה תָּנִן אָמְנָם לְפִי מָה שְׁכַתְּבִיתִי לְעִיל גִּיחָא דא"כ עַל פְּרָתָךְ אֵי אֶפְשָׁר לְמִימַר בְּמִזִּיד שְׁחִיטָתוֹ פְּשָׁרָה לְשׁוּם תָּנָא דְהָרִי לִכ"ע בְּמִזִּיד אָסוּרָה לֹו לְעוֹלָם וּא"כ הֵיא גּוּפָא קַשְׂיָא מנ"ל לְרַב דְּמִתְנִיתִין ר"י הֵיא וְאָסוּרָה לְיוֹמָא דְלָמָא ר"מ הֵיא וּמִתְרַת גַּם בְּיוֹמוֹ וְשַׁבַּת לֹא דְוֹמְיָא דְיוֹה"כ וְיוֹה"כ אֵיזְרִיךְ לְמִזִּיד וְשַׁבַּת אֵיזְרִי רַק בְּשׁוּגָג וְאֵי מְשׁוּם הֵא גּוּפָא קַשְׂיָא דְנִתְנֵי שַׁבַּת וּמִזִּיד זֶה אֵינוֹ דְשַׁבַּת וּמִזִּיד לֹא מְשַׁכַּחַת לְשׁוּם תָּנָא שְׁחִיטָתוֹ פְּשָׁרָה אֱלָא וְדֵאֵי דס"ל לְרַב דלר"מ בְּמִזִּיד שְׁחִיטָתוֹ פְּשָׁרָה לְגַמְרֵי לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת אֶפִּילוֹ לֹו וּא"כ מְפָלֵל דְּמִתְנִיתִין ר"י הוּא וּלר"י אָסוּרָה לְיוֹמָא וְכֹל זֶה פֶּאן בְּחֻלִּין אֵלִיבָא דְרַב אָבֵל בְּכַתְּוֹבוֹת שְׁשָׁם קָאֵי רש"י בְּסוּגָיָא דְלֵאוֹ אֵלִיבָא דְרַב פִּירֵש"י לֹא יֵאָכֵל עוֹלָמִית וְנִחְזוֹר לְדַבְרֵי הַרְמְב"ם וְאוֹמַר אֲנִי דְמָה דְסוּבְרַב רַב שַׁבַּת דְוֹמְיָא דְיוֹה"כ אֵין הִטְעַם כְּמוֹ שְׁכַתּוּב הַת"ח רַק דְקַשְׂיָא לִיָּה לְרַב פִּינֹן דְּמִתְנֵי חֲשִׁיב לְרַבּוּתָא כֹּל הַמְתַּחֲזִיב בְּנִפְשׁוֹ וְאֵעֵפ"כ שְׁחִיטָתוֹ פְּשָׁרָה לְמָה לֹא חֲשִׁיב הַשׁוֹחֵט ע"מ לְזְרוּק דְמָה לַע"ז דג"כ מְתַחֲזִיב בְּנִפְשׁוֹ וְאֵעֵפ"כ מִתְרַת בְּאֵכִילָה לְרִישׁ לְקִישׁ אֱלָא וְדֵאֵי דְלֵא חֲשִׁיב אֱלָא מָה שֶׁהוּא דְוֹמְיָא דְיוֹה"כ דְאָסוּרָה לְיוֹמָא אָבֵל בְּשׁוֹחֵט לַע"ז דְּבַחּוּל קָאֵי וְאֵינָה אָסוּרָה לְיוֹמָא לֹא חֲשִׁיב וּמוֹכַח מְזֵה דְרַב סָבֵר כְּרַשְׁב"ל וְאֵלִיבָא דְרַשְׁב"ל שְׁפִיר הוֹכִיחוּ הַתּוֹס' דְלֵא הָנִי מוֹמַר בְּפ"א וּא"כ בְּשִׁיטָתוֹ שֶׁל רַב שְׁפִיר הִנְקִשְׁהוּנְקָמִי בְּמִזִּיד כר"מ אָבֵל הַרְמְב"ם פֶּסֶק כר"י וְאֵין לְנוּ הוֹכְחָה לְחֻלְק בֵּין פ"א אוֹ לֹא וּלְאַתְרַה הָנִי מוֹמַר.

וּבְזֵה ג"כ נִרְאָה לַעֲנ"ד לְתַרְזֵן מָה שְׁשִׁינָה רש"י בְּדַבְרֵי ר' יְהוּדָה פֶּאן מְפִירוּשׁוֹ בְּכַתְּוֹבוֹת וּבְגִיטִין וְנִרְאָה מְשׁוּם דְּהוֹכְחָה זֹו שֶׁהוֹכִיחַ רש"י פֶּאן דָּאָם טַעְמוֹ שֶׁל ר"י מְשׁוּם קִנְס הֵיךְ לֹו לְעֵשׂוֹתוֹ כְּמִזִּיד גְּמוּר וְלֵאָסוּר עוֹלָמִית זֹו אֵינָה כֹּל כֶּף הוֹכְחָה בְּרוּרָה אֱלָא דְרַב סְמָךְ עַל הוֹכְחָה זֹו לְפִי שְׁלִדְעָתוֹ מוֹכַח מִמְשַׁנְתָּנוּ לֵאָסוּר דְוֹמְיָא דְיוֹה"כ וּא"כ מִתְנֵי אֲמָאן תַּרְמִינֵי וּבְשַׁבַּת הוֹאִיל וּקְנִסוּהוּ לְיוֹמוֹ קְנִסוּהוּ ג"כ לְעוֹלָם אָבֵל בְּיוֹה"כ דְלֵא אֵיזְרִיךְ לְקִנְסוֹ לְיוֹמוֹ לֹא קְנִסוּ כֹּלֵל מְשׁוּם יוֹמָא אַחֲרֵיו אֵי נְמִי אַף דָּגַם בְּיוֹה"כ אָסוּר לֹו לְעוֹלָם מ"מ פִּינֹן דְשַׁבַּת מִיִּירֵי שׁוּגָג שִׁינָה לְמִיתְנֵי סְתָמָא כמ"ש לְעִיל: וּבְזֵה נִלְעַנ"ד לְתַרְזֵן מָה שְׁהַקְשָׁה וְנוֹקֵי כר"י הַסַּנְדְּלָר דְלְכָאוּרָה פִּינֹן שִׁישׁ בְּיַד רַב לְאוֹקְמֵי כר"י יוֹתֵר רְאוּי לְאוֹקְמֵי כר"י דַּע"כ פ' מִיִּירֵי בְּפִירְקָא פְּנִתֵי אַף הָכִי פִּירוּשׁוֹ פִּינֹן דְרַב פּוֹסֵק כר"מ א"כ מְסַתְּבַר לְהַתִּיר לְגַמְרֵי בְּשׁוּגָג וּא"כ מִי הַכְרִיחוּ לְפָרֵשׁ אֵלִיבָא דר"י לֵאָסוּר אַף לְאַחֲרִים וְאֵם מְטַעַם מְשַׁנְתָּנוּ הֵלֹוא בְּיַדֵּינוּ לְאוֹקְמָה כר"י הַסַּנְדְּלָר וּלְכַף עַל הוֹכְחָה כֹּל דְהוּ וּגִילּוּי מִלְתָּא בְּעֵלְמָא סְמָךְ לְפָרֵשׁ דְּבַרֵי ר"י כֹּן אָבֵל בְּגִיטִין שֶׁם הַסּוּגָיָא דְהִיזְק שְׁאֵינוֹ נִיפְרַר ר' יוֹחָנָן הוּא מְרָא דְשְׁמַעְתִּיָּה וְכֹן בְּכַתְּוֹבוֹת ר' יוֹחָנָן הוּא מְרָא דְשְׁמַעְתִּיָּה דְמִיִּירֵי בְּטוּבָח ע"י אַחַר וּלר' יוֹחָנָן אֵין אֲנוּ צְרִיכִין לֹומר דְשַׁבַּת דְוֹמְיָא דְיוֹה"כ וְלִכֹּן פִּירֵשׁ רש"י בְּאֹנְפֹן אַחַר וְעִדְיִין צְרִיךְ עֵיוֹן עַל שְׁשִׁינָה רש"י בְּבָבָא קָמָא מְפִירוּשׁוֹ בְּכַתְּוֹבוֹת וְאֵין פֶּאן מְקוּמוֹ: וְהֵיךְ הַדְרָנָא בִּי מָה שְׁפִירֵשְׁתִּי דְהַמְקַשָּׁה שְׁהַקְשָׁה וְנוֹקְמֵי בְּמִזִּיד לְשִׁיטַת רַב הַקְשָׁה דְאֵיהוּ וְדֵאֵי סוּבְרַב דְּבַפְעַם א' לֹא הֵיךְ מוֹמַר מְדַהוֹכִיחַ הוֹכְחָתוֹ שַׁבַּת דְוֹמְיָא דְיוֹה"כ מְדָלָא נְקֻט בְּמִשְׁנָה

שוחט לזרוק לע"ז דהרי איכא למימר לעולם דהנה מומר בפעם א' אלא דכי היכי דחשיב שבת וצריף לומר דמיירי בשוגג דלא הנה שחיטת מומר הכי נמי יחשוב לזרוק לע"ז וג"כ בשוגג אלא נדאי דומיא דיוה"כ דאסירא ליומא וכו"ל: ואומר אני לפרש דהרמב"ם הוכיח לעצמו מסוגית הגמרא דלא משפחת מזיד שלא יהא מומר ונדקדק מתחלה בדברי רש"י בד"ה ונסבין חבריא פירש"י בני הישיבה עלה על דעתם לומר דמתני' דפירש רב דאסורה באכילה ליומא משום דסבר מתני' ר"י הוא ודייק טעמא לקמן מדקתני שבת דומיא דיוה"כ אלמא אסורה באכילה ס"ל לתנא דמתני'.

והנה כל דברי רש"י בזה הם תמוהין חדא במה דאמר עלה על דעתם לומר לשון זה אינו שייך אלא על דבר שהוא הנה אמינא ונדחה במסקנא אבל דבר זה שמתני' ר' יהודה היא לרב נשאר במסקנא ועוד דדברי רש"י סותרים זה את זה תוף כ"ד ולא רישא סיפא וכו' דמתחלה כתב רש"י דמתניתין דפירשה רב דאסורה באכילה ליומא משום דקסבר ר"י היא והמסובב ממנו נאסורה ליומא ואי לאו דמוקי לה כר"י לא הנה מפרש שאסורה ליומא ותיקף מסיים רש"י ודייק טעמא לקמן מדקתני דומיא דיוה"כ וכו' אלמא שדבר זה שאסורה ליומא הוכרח הוא במתני' והוא הסבה והמסובב ממנו שבשביל זה הוכרח לאוקמי למתני' כר"י דאשכחן ליה דסבר שאסורה ליומא וגם בד"ה הי ר"י פירש"י מאיזה משנת ר"י שמע רב דאסורה ליומא והדבר תמוה אטו רב הזכיר בדבריו ר"י ככל רב ממתניתין פירש ודייק טעמא ממתני' אף התלמידים פירשו שהוא ר"י ונהנה ליה לרש"י לפרש מאיזה משנת ר"י שמעו חבריא דאסורה וכו' ורציתי לומר שדייק רש"י לפרש דהקושיא סובב לרב כדי שיבואו על נכון דברי הגמרא לקמן מידי הוא טעמא אלא לרב ואעפ"כ הדבר תמוה הלא רב לא אמר ככל שטעמו משום דמתני' ר"י הוא רק רב דייק הופתתו מגופא דמתניתין וכמו שפירש רש"י לפני זה דדייק טעמא וכו'.

ולתרץ דבר זה נקדים הקדמה אחת שאם ר"י זה ששמענו מדבריו שאסורה וכו' ס"ל לרב להלקתא פנת' אז אין לנו צורך לומר שהנה לרב שום הוכחה במשנתנו שאסורה ליומא והא דדריש רב שאסורה ליומא היינו שרצה שתבוא משנתנו אליבא דהלקתא אבל אם ר"י זה דמוקמינו משנתנו אליביה לית הלקתא פותיה א"כ מי דחקו לרב לפרש משנתנו נגד ההלכה.

וצריף לומר שהנה לרב הוכחה לזה בגוף דברי המשנה ומתני' קשיתה לאוקומי כר"י אף דלית הלקתא כר"י והנה דבר זה ידוע דרב פסיק במוקצה ובהכנה כר"י ובמבשל סובר רב כר"מ דכי מורי רב לתלמידים כר"מ מורי והנה הנה קשה לרש"י על ר' אבא ורב יוסף שנדחקו הרבה לפרש משנתנו לר"י וכי הנה נעלם מהם פלוגתא דר"י במבשל ומה הנה חסר להו לאוקמי תכף כר"י דמבשל.

והנה לפי תירוץ של ר' אבא ורב יוסף לכאורה לא דייק שבת דומיא דיוה"כ דהרי לדידהו ביושב ומצפה או בחלה והבריא ליכא מוקצה ככל וביוה"כ אסורה ליומא ועיין בדברי הגאון מוהררא"ב ז"ל וא"כ פינון דלא דייקי א"כ היא גופא מי דחקו לרב למימר אסורה ליומא ולכן נדחקו לאוקמי כר"י דהכנה וכו' ס"ל לרב כר"י לכן דחיק לאוקמי מתניתין פותיה אבל כר"י דמבשל לא הנה אפשר להו לאוקמי דהרי רב גופא פסיק דלא כר"י אלא כר"מ ובמשנה אין לו הברח לאסור וא"כ מי דחקו לאוקמי כר"י דלא פהלקתא אבל

רב אשי דמוקי כר"י דמבשל באמת הנכרח לומר דשבת דומיא דיוה"כ וזה הביאו לרב שהוכיח לעצמו דמתני' ע"כ ר"י היא אף דלית הלכתא פותי' וא"כ זה שכתב רש"י בתחלה בני ישיבה עלה על דעתם וכו' פונתו על רבי אבא ורב יוסף שהם עלה על דעתם דלקד דריש דאסורה ליומא משום דקסבר ר"י הוא וזה באמת אינו במסקנא ודייק טעמא לקמן היינו במסקנא באוקימתא דרב אשי שם דייק ממתני' גופא זהו הנלענ"ד בכונת רש"י וק"ל וא"כ רש"י בדיבור השני יפה פתב מאיזה משנת ר"י שמע רב דעתה לפי ההנה אמנא היינו טעמא דרב דדריש שאסורה ליומא היינו שרצה לאוקמי כר"י והנה הנה קשיא ליה לרמב"ם ר' אבא ורב יוסף אפתי מאי דוחקיהו לכנס בפירצה דחוקה וכאשר נדחה באמת דבריהם שלא מצאו ראיה מדברי ר"י הנה להו למימר דטעמא דרב דרצה לאוקמי כר"מ דמבשל דסבר פותיה ובמיד ולדידהו לא שייך תירוץ הגמ' דומיא דיוה"כ שהרי הם לא דייקו דומיא דיוה"כ אלא נדאי דס"ל לר' אבא ורב יוסף דפעם אחד מחשיב מומר ואי אפשר לאוקמי מתני' במזיד פלל ומזה הוכיח הרמב"ם הדין שלו ולקמן דפריף ונוקי במזיד כר"מ לרב אשי פריף פנין דמוקמת כר"י דמבשל א"כ מוקי רב מתני' שלא אליבא דהלכתא שהרי רב כר"מ מורה א"כ נוקי במזיד ואף דס"ל לרב כפרייתא דלעיל (דף ה ע"א) דמוכח מינה דמומר לע"ז ולחלל שבת הנה מומר לכל התורה מ"מ נימא דמתני' לא סבירא לה פן ויותר נוח לאוקמי מתני' אליבא דר"מ ושלא אליבא דהלכתא מלאוקמי אליבא דר"י ושלא אליבא דהלכתא שהרי סתם משנה כר"מ: עוד נלענ"ד להוכיח פדעת הרמב"ם והוא דאותו דקדוק שדקדקנו בדברי רש"י עלה על דעתם אותו דקדוק עצמו יש לנו לדקדק על דברי הגמרא דלשון ונסבין חבריא הכי משמע דנסבו למימר הכי ולא נשאר במסקנא ונהרי נשאר פן במסקנא ונהרי הנה ליה למימר ומוקמי לה חבריא כר"י או ואמרי חבריא ר"י היא.

ונראה משום דקשיא לדעת הרמב"ם דס"ל במזיד הנה מומר וביוה"כ אפי' במזיד אינו מומר דיוה"כ אינו חמור יותר משאר פרייתא שבתורה ומומר לד"א אינו מומר לכל התורה וא"כ בעיקר דין שחיטה שבת אינו דומיא דיוה"כ וכדין הנגדר אגב גררא לאסור ביומא נימא שבת דומיא דיוה"כ יציבא בארעא וכו'.

ואין לומר דלענין מזיד אי אפשר להיות שבת דומיא דיוה"כ ועכ"פ כל מה דאפשר לדמות מדמינן ולהכי מוקמינן כר"י לאסור שוגג ביומו על זה קשה מ"ט לא מוקי לה כר"מ ומשני מוקצה מחמת איסור וצריף לומר כמו שכתבו התוס' בד"ה פי שרי וכו' משום דדומיא דיוה"כ אפילו בחלה והבריא נמצא אי הנה מוקמינן כר"מ הנה בין שוגג ובין מזיד דומיא דיוה"כ דלר"מ גם יוה"כ מחשיב מומר דמומר לד"א הנה מומר לכל התורה ובשוגג אסור ביומו כמו ביו"כ משום מוקצה רק בדבר אחד פריטי בחלה והבריא לא הוי דומיא דיוה"כ ופרטה הנה אינו מדיני שחיטה ועכשיו דמוקמית כר"י א"כ לא הנה במזיד בהכשר שחיטה דומיא דיוה"כ אלא למה נסבין חבריא למימר ר"י הוא אלא נדאי דעלה על דעתם כסברת התוספות דפעם א' לא מחשיב מומר וא"כ לר"י הנה לגמרי דומיא דיוה"כ בין בשוגג בין במזיד וכ"ז לית ליה לפי ההנה אמנא של הנה חבריא אבל למסקנא ינהי מוכח מדברי רב כסברת הרמב"ם דפעם א' מחשיב מומר וא"כ אדרבה אליבא דר"י בעיקר דיני שחיטה לא הנה שבת דומיא דיוה"כ ומוקמינן למתניתין באמת כר"מ ולכן אמר ונסבין חבריא למימר ר"י הוא אבל באמת למסקנא ר"מ היא: ולבאר

זה נביא דברי הרשב"א לקמן במה דאמר אבל שוחט דאינו ראוי לכוס וכו' פתב הרשב"א דגם ר"י מודה בהא דרחוק הוא שיהיה יושב ומצפה שתשחט הבהמה בשבת ואינה דומה לנבילה דמיתה שכיחא ומצפה וכו' ותדע דאם איתא דחלוק היה ר"י אף בשוחט א"כ איכא להקשות אטו פניו דרב ס"ל במוקצה כר"י מאן דתני כר"ש משתיק ליה ורבינו נר אמר דחלוק ר"ש אף בהא ולית ליה מוקצה מחמת איסור אלא פשדחאו בידים ואינו יושב ומצפה דאיכא תרתי לריעותא והא דלא פריף אטו מאן דתני כר"ש משתיק ליה היינו משום דלא הוזכר דברי ר"ש בהדיא בשום משנה וברייתא עכ"ל בקיצור: הואיל ואני עוסק בזה אמרתי דלכאורה נלע"ד דדעת התוס' פדעת הרשב"א דהרי התוס' פתבו לקמן בד"ה פגון שקצץ וכו' דדלעת מיירי תלושה ודלעת לא חזיא לכוס והנה לפי זה יפלא דאמר תנא שוחט תני קמיה למה דילג ממבשל לשוחט נימא דמבשל תני אלא דדלעת תני קמיה וכי לר"י ר"מ בבבבשור דחזי לכוס אבל דלעת דלא חזי לכוס אלא נדאי משום דבהא קשיא אטו מאן דתני כר"ש משתיק ליה רב בשלמא שוחט גם ר"ש מודה שמקרי דחוי פניו שלא שחטו מאתמול דחאו אבל דלעת עכ"פ חזי לכלבים אבל שפתבו התוס' דדבר העומד לאדם לא מהני מוכן לכלבים היינו לר"י דאית ליה מוקצה אבל לר"ש מהני פניו שהוא מוכן לשום דבר פי היכי דמהני לר"ש נבילה אף שלא היתה מוכנת לכלבים כלל.

אף דנוכל לומר לעולם דר"ש פליג גם בשוחט והא דלא מוקי בדלעת דמשתיק ליה רב משום דלא חזי לכוס היינו משום דבשלמא שוחט מקרי מוקצה מחמת איסור ואף דלית ליה לר"מ מוקצה מחמת מיאוס אבל מחמת איסור אית ליה אבל דלעת אף דלא חזי לכוס מ"מ לא מקרי מוקצה מחמת איסור וכמו שפתב המהרש"א בתוספות בד"ה פגון שקצץ עיין בדבריו.

אומר אני שתי תשובות בדבר דאטו שמעינן ליה לר"מ דאית ליה מוקצה מחמת איסור והלא לא שמענו אלא מכאן מדמשתיק ליה רב וכמו שפתבו התוספות בד"ה אימר דשמעת ועיין מהרש"א מה שכתב שם וא"כ גם בדלעת נוכל לומר דמשתיק ליה וסבירא ליה לרב דאף דלית ליה לר"מ מוקצה מחמת מיאוס אבל דלעת דלא חזי לכוס כלל אית ליה הא חדא: שנית שעל גוף דברי המהרש"א שכתב דדלעת לא מקרי מוקצה מחמת איסור אני חוכך שאם כדבריו א"כ דלעת לית ביה מוקצה מחמת איסור וא"כ אינה מוקצה יש בו צריך לומר מוקצה מחמת שאינו מן המוכן וא"כ בהמה בפייה לא גרע מדלעת והיא מוקצה מחמת עצמה ושוב יש בה מוקצה מחמת איסור אמ"ה וכמו שפתב מהרש"א עצמו וא"כ בשוחט יש בו שני מיני מוקצה וא"כ איף הוכיחו התוס' בד"ה אימור דשמעת דמוקצה מחמת איסור חמור ממוקצה מחמת מיאוס שהרי ר"מ לית ליה מוקצה מחמת מיאוס ואית ליה מוקצה מחמת איסור דהא לקמן אמר עד כאן לא שרי כו' אבל שוחט דאינו ראוי לכוס לא.

והנה מהרש"א הקשה למה לא הוכיחו דר"מ אית ליה מוקצה מחמת איסור ממה דאוסר נר שהדליקו בו באותו שבת וכתב משום דשם י"ל דמיירי בשל חרס דאית ביה תרתי מוקצה מחמת מיאוס ומוקצה מחמת איסור וא"כ אי ס"ד דגם בשוחט אית ביה תרתי

מיני מוקצה א"כ גם משוחט אין ראיה דמוקצה מחמת איסור חמור ממוקצה מחמת מיאוס ושאינו שוחט דאית ביה תרתי.

ואולי באמת פן פונת התוספות דכאן בשוחט בהמה עכ"פ חמור ממוקצה מחמת מיאוס לחוד. אבל האמת יורה דרכו דלדברי התוס' דלעיל מקרי מוקצה מחמת איסור שאסור לבשלם וחי לא חזי דאל"כ א"כ גם בהמה בחיה אף בהמה גדולה דלא חזי ליתנו חי לפני פלבים מ"מ הרי לכלבים לא שייך איסור אמ"ה וא"כ לדברי מהרש"א הרי הוא כמו מוקצה דדלועין ולא מקרי מוקצה מחמת איסור ונהרי התוס' בד"ה אם לא היתה נבילה וכו' הקשו אמאי שתיק רב ואמאי לא מפרש טעמא משום מוקצה מחמת איסור וכי תימא בעורף וטלה דחזי ליתנו חי לפני גז וארי ל"ל לאוקמי בכי האי גוונא לוקמי דאין ראוי להאכילו חי דהנה מוקצה מחמת איסור הרי דאפילו ליתנו לפני פלבים דלא שייך אמ"ה מ"מ פיון דלא חזי ליתנו חי מקרי מוקצה מחמת איסור ועוד דע"כ פונת התוס' דאפילו מוקצה מחמת איסור לחוד חמור ממוקצה מחמת מיאוס דהנה בדברי התוס' הנ"ל בד"ה אם לא היתה נבילה וכו' הקשו מ"ט שתיק רב ואמאי לא מפרש טעמא משום מוקצה מחמת איסור ומפרש הר"ר יוסף דממשנה תירא דניק פיון דתני אסור ל"ל למיתני לפי שאינו מן המוכן אלא משמע דאי ליכא טעמא דמוקצה מחמת איסור וכו' אסור מטעם שאינו מן המוכן והנה אמרתי ממ"נ או שהתוס' אינם מקשים פלום או שאינם מתרצים פלום.

ומתחלה אמרתי לפרש סוגית הגמרא והנה באוקימתא דרב יוסף הקשה הגאון מהררא"ב דמאי ענין ר"י דכלים לכאן הא עיקר טעמו משום הואיל ועומדת לשחיטה גזרה שמה שחטטה ונהה ליה למימר ר"י דסחיטה הוא דמודה בסלי זיתים וענבים וכו' אבל ר"י דכלים הוא מטעם נולד וזה אין ענין כלל לשוחט בהמה דבהמה לאכילה עומדת.

ואני רציתי לומר דלדעת רב יוסף גם ר"י דכלים הוא מטעם זה שאם נתיר היכא דחזי למלאכה חדשה חיישינו שיתקן השובר שיהיה ראוי למלאכה וחישינו שאם נתיר לו יתקן פלי ולכן גם בבהמה אם נתיר לו ישחטטה.

והנה הגאון פתב לתרץ ע"פ דברי התוספות דבהמה פיון שעומדת לשחיטה מדמינן לה לפירות העומדות לאכילה עיין בדבריהם בד"ה מודה ר"י ולפ"ז תינח בהמה העומדת לאכילה דבקל יש לגזור שמה ישחטטה הואיל ולשחיטה עומדת אבל בהמה העומדת לגדל לא שייך לגזור שמה ישחטטה וא"כ למה אסורה ולכך מביא ר"י דכלים וא"כ ממ"נ אם עומדת לגדל ממילא אסורה מטעם נולד פדמוכח ר"י דכלים ואם עומדת לשחיטה אסורה מטעם ר"י דסלי זיתים ע"כ תורף פונתו של הגאון הנ"ל בספרו אשל אברהם.

ואני הקשיתי לפ"ז א"כ עיקר פונת רב יוסף בהביאו ר"י דכלים לאסור בהמה העומדת לגדל ולזה לא הנה צריך לחפש ר"י דכלים ומה חסר לו בר"י דהכנה שהביא ר' אבא דדי בזה לאסור לר"י בהמה העומדת לגדל ועיקר גושיתו של אבבי הנה דסתם בהמה לאכילה עומדת ונהה ליה לרב יוסף לחפש ולהביא הך דסלי זיתים ואמרתי דרב יוסף לשיטתו ולדידיה אינו מוכח מר"י דהכנה לאסור אפילו בהמה העומדת בפירוש לגדל דהנה התוס' פתבו בד"ה מחתכין את הדלועין אומר ר"ת דמירי שנתלש מן המחנוך בשבת דומיא דנבילה וצ"ל לפירוש דמירי בענין שאינו לאסור הדלועין לא משום שמה

יעלה ויתלנש ולא משום דלהוי פגרוגרת וצמוקין וכו' אי נמי הכא איירי ביושב ומצפה
מתי יתלשו ובהמה נמי איירי ביושב ומצפה שפא ישחטנה חש"ו ונאחרים רואין אותם
וכו צריף להיות על פרחו דהא בריש המביא מוכח דכל היכא דאין יושב ומצפה אית
ליה לר"י מוקצה וליכא למיחש נמי שפא יתלנש אלא בפירות האילן שהם קלים להשיר
וכו' והנה עלה על דעתי דיושב ומצפה מהני רק דלא להוי פגרוגרת וצמוקין דלר"י שרי
אבל אפתי לא נפיק מפלל מוקצה מחמת איסור דמה אנו משגיחין במה שהוא מצפה
והדבר אסור לעשותו אבל זה אי אפשר לפרש כן דא"כ קשה אמאי לא פליג ר"י ג"כ
אדילועין אלא נדאי דיושב ומצפה מהני דלא להוי מוקצה אפילו מחמת איסור ופליג ר"י
רק הבהמה הואיל ואינה מוכן לכלבים דגם הוא לא היה מצפה שתמות רק שישחטנה
חש"ו ונאחרים רואין ונשארת מוכן לאדם ולא לכלבים וצריכין אנו לומר לפי זה דביושב
ומצפה עצמו יש הפרש דהרי חזינן דפליג ר"י גר שהדליקו בו באותו שבת אף שמוצפה
שיכבה גרו דאל"כ לא היה מתיר ר"י אבל ההפרש הוא דהתם יושב ומצפה שיכבה
באמצע השבת וכבר איתקצי בין השמשות שהרי אינו מצפה שיכבה תיכף בה"ש ובזה
פליג ר"י ור"ש אבל כן מצפה שיתלשו תכף בה"ש אלא דקשיא אפתי אמאי לא פליג
ר"י בדילועין כיון שאוסר במבשל בשוגג שלא יהנה ממלאכת שבת א"כ גם דילועין
אסורין שלא יהנה ממלאכת שבת ונראה שלא כתבו התוס' כן דלועין מיירי במקורין
רק לר' אבא והא ראיה שבריש מס' ביצה כתבו התוס' דמיירי בתלושין והיינו משום דר'
אבא דלא מוקי כר"י דמבשל איכא למימר דס"ל דגם במבשל דוקא לדידה קניס ר"י
אבל לאחרני לא קניס לא משום קנס ולא משום שלא יהנה ממלאכת שבת אבל למסקנא
דמשנתנו כר"י דמבשל א"כ מפלל דאוסר ר"י אף לאחרני דומיא דיוה"כ לכה כתבו
התוס' דמיירי בדלועין תלושין: והנה לפי זה שהוכחתי דביושב ומצפה לר"י ליכא פלל
מוקצה מחמת איסור וכאן ע"כ ביושב ומצפה איירי דומיא דלועין דאפילו לשיטת רבו
של הרשב"א דר"י פליג אף בשוחט בהמה דלא הנה פגרוגרת וצמוקין מודה במקור
ומטעם שכתב הב"י בא"ח סי' שי"ח דבשלמא בהמה איכא למימר הא דלא שחטה לא
משום דאקצי דעתיה מינה אלא משום שלא היה לו ספין בדוק או שאר הכשר שחיטה
כגון שוחט מומחה וכיוצא אבל במקור מדלא תלשיה מע"ש אדחיה בידים וכדמוכח
בפרק המביא בסופה שנפלה ע"ש וא"כ כיון דלועין ע"כ ביושב ומצפה א"כ מינה
דהה"ד בבהמה איירי ביושב ומצפה וא"כ ליכא מוקצה מחמת איסור פלל אפילו לר"י
וכמו שהוכחתי לעיל א"כ נסתר קושית התוס' בד"ה אם לא היתה וכו' שהקשו מ"ט לא
מפרש טעמא משום מוקצה מחמת איסור והדבר יפלא והלא ביושב ומצפה איירי וצריף
לומר דקושיא זו היא לפי הפירוש השני שכתבו בסוף דבור הקודם.

ועוד יש לפרש דמיירי בדלועין שנתלשו בע"ש וא"כ לא מיירי פלל ביושב ומצפה ולפ"ז
קשה שנסתר התירוץ שכתבו התוס' דממשנה יתירה דייק כיון דתני אסור ל"ל למיתני
לפי שאינו מן המוכן וכו' ולדידי קשה דלמא ר"י תרתי בעי מוקצה מחמת איסור ואינו
מן המוכן וא"כ אפתי אמאי שתיק רב בשלמא אם היה דבריהם לפי פירושם דמיירי
במצפה א"כ אין כן רק איסור אינו מן המוכן אבל כיון שדבריהם לפי התירוץ השני
קשה אמנם אמרתי כיון דאליבא דאמת כתבו התוס' לקמן בד"ה אימור דשמעת דמוכח
דמוקצה מחמת איסור חמור ממחמת מוקצה מחמת מיאוס א"כ שוב ליכא למימר דר"י

תּרתי בְּעֵי דְכִינּוּן דְלַר"י אָסוּר בְּמַחְמַת מִיָּאִיס לַחוּד ק"ו מַחְמַת אִיסוּר לַחוּד וּא"כ שְׁפִיר הוּכִיחוּ הַתּוֹס' דְּמַדְאָמַר לְפִי שְׂאִינּוּ מִן הַמוּכָן בְּאֵל הַהוֹסִיף אִיסוּר אַף בְּמָקוּם דְּלֹא שְׁיִיף מַחְמַת אִיסוּר וּא"כ שׁוּב מִמִּילָא מוּכָח דַּס"ל לְהַתּוֹס' דְּמוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר לַחוּד חֲמוּר מִמוּקְצָה מַחְמַת מִיָּאִיס וּא"כ מְדַהוּכִיחוּ זֶה מִמוּדָה ר"י בְּשׁוּחַט א"כ בְּשׁוּחַט לִיכָא רַק מוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר וּא"כ גַּם דִּילוּעִין מְקַרִי מוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר וּדְלֹא פְסַכְרַת מְהַרְש"א: וְנַחְזוּר לְדַבְרֵי הַגְּמָרָא וְהִנֵּה אַפְתִּי ר' אַבָּא וְרַב יוֹסֵף לֹא סָלְקָא אַדְעֵתְיָהּוּ מוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר וּכְדַדְחֵי לְקַמְן אִימּוֹר דְּשְׁמַעַת לר"י מוּקְצָה מַחְמַת מִיָּאִיס מַחְמַת אִיסוּר מִי שְׁמַעַת לִי וּא"כ לְדִידְהוּ קָשָׁה מִנ"ל פְּלַל דְלַר"י אָסוּר מִשׁוּם שְׂאִינּוּ מִן הַמוּכָן לַחוּד דְּלִמָּא תּרתי בְּעֵי אִינּוּ מִן הַמוּכָן וּמוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר וּא"כ מִשְׁנַתִּינּוּ דְאוּסְרַת דְּוּמְיָא דִּיוּה"כ אִפִּי בְּחֻלָּה וְהַבְרִיא דְּלִיכָא מוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר לָאו ר"י הִיא.

וְאִין לּוֹמַר דְלַר' אַבָּא אַפְתִּי לֹא סָלִיק אַדְעֵתְיָהּ חֻלָּה וְהַבְרִיא דְּהָרִי אָמַר נְשַׁחְטָה הַנּוֹבְרָה וְכו' וְכַתֵּב רַש"י בַּד"ה לֹא נְשַׁחְטָה פְּגוֹן זֶה שְׁלֹא שְׁחַטָּה אֶתְמוּל וּמְסַתְמָא לֹא הִנִּיחָה ע"ש לְשַׁחְטָה בְּשַׁבַּת וְכו' וְאִי ס"ד דְּהִיָּה לּוֹ חוּלָּה מִבַּע"י עֶסְקִינּוּ א"כ אִמָּאֵי לֹא נִימָא שְׁהַנִּיחָה ע"מ לְשַׁחְטָה בְּשַׁבַּת.

אוּמַר אֲנִי שְׁנָה אִינּוּ דְּבִשְׁלָמָא אִם הִיָּה בְּאַמַּת שׁוּחַטָּה בְּשַׁבִּיל הַחוּלָּה אִיכָּא לְמִימַר הַנּוֹבְרָר הַדְּבָר דְּאַתְמוּל בַּה"ש לְכַף עוֹמְדַת אַבְל פִּינּוּ דְּמִיָּרִי שְׁהַחוּלָּה הַבְרִיא בְּשַׁבַּת וְשַׁחְטָה עֵתָה לֹא בְּשַׁבִּיל הַחוּלָּה וּא"כ לֹא שְׁיִיף לּוֹמַר הַנּוֹבְרָר הַדְּבָר שְׁאַתְמוּל בַּה"ש לְכַף עֶמְדָה וְאַסוּרָה שְׁפִיר לר"י מִטַּעַם שְׂאִינָה מִן הַמוּכָן אֲכַן אִם ר"י בְּעֵי תּרתי אִינּוּ מִן הַמוּכָן וּמוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר א"כ מִשְׁנַתִּינּוּ דְּתַנִּי דְּוּמְיָא דִּיוּה"כ אֲפִילוּ בְּחֻלָּה וְהַבְרִיא דְּלִיכָא מוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר לָאו ר"י הִיא וְאִין לּוֹמַר דְּאַפְתִּי וְדַאי ר' אַבָּא לֹא סָלִיק אַדְעֵתְיָהּ שַׁבַּת דְּוּמְיָא דִּיוּה"כ דְּבִיוּה"כ אֲפִילוּ בְּיוֹשֵׁב וּמְצַפָּה לֹא מְהִינִי וּבְשַׁבַּת לְדִידְהִי פִינּוּ שְׁהַטַּעַם מִשׁוּם דְּלַגְדַּל עוֹמְדַת וְאִם יוֹשֵׁב וּמְצַפָּה מְתִי יִשְׁחַטְנָה חַש"ו אִינָה עוֹמְדַת לַגְדַּל וְזֶה בְּאַמַּת עָלָה עַל דַּעַת הַגְּאוּן מוּהַרְרָא בַּדְּלַר' אַבָּא שַׁבַּת לָאו דְּוּמְיָא דִּיוּה"כ מַחְמַת סְבָרָא זֶה דְּיוֹשֵׁב וּמְצַפָּה: וְאִין אוּמַר דְּהָא לִיתָא דְּהָא קָשְׂיָא לְקַמְן דְּאָמַר כִּי שְׂרִי ר"מ בְּהִיָּה לּוֹ חוּלָּה וְהַבְרִיא וְעַל זֶה הַקְּשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת מִמוּקְצָה לְחֻצֵי שַׁבַּת וְנִדְחָקוּ בְּזֶה וְלָמָּה לֹן כָּל הַדּוֹתָק הִנֵּה לִיהָ לְמִימַר כִּי שְׂרִי ר"מ בְּיוֹשֵׁב וּמְצַפָּה וּבְנֹדַי הָאֵמַת כֵּן דְּבִאִינּוּ יוֹשֵׁב וּמְצַפָּה אֲפִילוּ ר"י מוּדָה לְדַעַת הַהַר"ב וְהָא דְּלֹא מוּקִי מִשְׁנַתִּינּוּ כַּר"מ מִשׁוּם דְּמִשְׁנַתִּינּוּ דְּוּמְיָא דִּיוּה"כ דְּאַפִּי יוֹשֵׁב וּמְצַפָּה אָסוּרָה בְּאַכִּילָה לִיוּמָא וּלְכַף מוּקִי כַּר"י דְּמַבְשָׁל.

אַלָּא נִלְעַנ"ד דְּלַעֲנִין יוֹשֵׁב וּמְצַפָּה לֹא שְׁיִיף פְּלַל לְמִימַר דְּוּמְיָא דִּיוּה"כ דְּמָה עֲנִין יוֹשֵׁב וּמְצַפָּה לְיוֹם הַכַּפּוּרִים דְּלִמָּא יִצְפָּה שְׁיִשְׁחַטְנָה חַש"ו וְאִף אִם תְּהָא שְׁחוּטָה אִי אֲפֻשֵׁר לּוֹ לְמִיכַל מְנַיָּה מִשׁוּם אִיסוּר יוּה"כ וּלְכַף הַנּוֹכְרַח לְמִימַר דַּר"מ שְׂרִי בְּהִיָּה לּוֹ חוּלָּה דְּבִיָּה שְׁיִיף שַׁבַּת דְּוּמְיָא דִּיוּה"כ וְדוּק וְאִף דְּשְׁיִיף יוֹשֵׁב וּמְצַפָּה בִּיוּה"כ שְׁיִשְׁחַטְנָה סְמוּךְ לְשְׁקִיעָה שְׁתַּהֲלִי מוּכְנַת לּוֹ לְמוּצָאֵי יוּה"כ מ"מ בְּיוֹשֵׁב וּמְצַפָּה בְּזֶה בְּאַמַּת לר"י בְּשַׁבַּת אָסוּר אִם אִינּוּ מְצַפָּה שְׁיִשְׁחַטְנָה תְּכַף בַּה"ש וּכְמוֹ שְׁהוּכַחְתִּי מְנַר שְׁהַדְּלִיקוּ בּוֹ דְּפִלְיָגִי ר"י וְר"ש: וְנַחְזוּר לְרַאשׁוֹנוֹת דְּלַר' אַבָּא קָשָׁה דְּלִמָּא ר"י תּרתי בְּעֵי נְצָרִיף לּוֹמַר דַּר' אַבָּא סוֹבֵר כַּפִּי ר"ת דְּדִלוּעִין מִיָּרִי בְּמַחְזְרִין וּא"כ ע"כ בְּיוֹשֵׁב וּמְצַפָּה מִיָּרִי וְדוּמְיָא דְּהִכִּי מִיָּרִי נְבִילָה וּא"כ לִיכָא מוּקְצָה מַחְמַת אִיסוּר פְּלַל רַק מוּקְצָה שְׂאִינּוּ מִן הַמוּכָן אִלָּא דְּקָשְׂיָא אִיף אֲפֻשֵׁר

דמיירי במחנכין א"כ הנה למיסר משום שמה ותלנש וצריף לומר כמו שכתבו התוס' דדוקא בפירות האילן שקל לתלנש גזרינן וכל זה לר' אבא אבל רב יוסף דאיהו קאי בשיטת שמואל דפליג ר"י אף בזיתים ומדמה שמה ישחוט לשמה יסחוט ואף דסחיטה היא קלה ושחיטה אינה דבר קל מ"מ מדמה בהמה העומדת לשחיטה וכו' וכמו שכתבו התוס' בד"ה מודה ר"י וא"כ גם דילועין העומדות לתלנש גזרינן שמה ותלנש וא"כ לדידה דלועין על פרחו בתלושין מיירי א"כ הןכרח רב יוסף להביא ר"י דכלים דמדר"י דהכנה אין ראיה לאסור אפילו בהמה העומדת בהדיא לגדל דליפא למימר דר"י תרתי בעי ודוק: ונשובה לדברי הרשב"א ונרבו דלדעת הרשב"א מודה ר"ש בשוחט בהמה בשבת דאל"כ אמאי משתיק ליה רב לתנא ולרבו פליג ר"ש אלא שלא נזכר דעת ר"ש בהדיא בברייתא והנה דעת רבו הוא דוחק ולפום מה דאמר דאשתיק ליה רב משום כי שרי ר"מ במבשל וכו' צריף באמת לומר פדעת הרשב"א והנה במסקנא דשמעתיה אמר רב דימי הלכתא השוחט לחולה מותר לבריא באומצא ורש"י פירש דמיירי בחולה מבע"י והוא דחוק אבל הריף לא הביא רק מימרא זו לפי דאנו פסקינן פריש"י וא"כ למסקנא זו מיירי דלא הנה חולה מבע"י וא"כ מפלל דפליג ר"י בהא וא"כ קשה למה משתיק רב לתנא.

וצריף לומר דבר חדש מה דאשתיק לפי שאיהו אומר במזיד לא יאכל דמשמע איהו הוא דלא יאכל הא אחרניי אכלי ובאמת אסור משום מומר ולמסקנא זו צריף לומר דמחשיב מומר בפעם א' א"כ אי מוקמינן כר"י אדנרבה שבת לא הנה דומיא דיוה"כ בעיקר דין שחיטה וצריף לומר באמת דמתני' ר"מ ואסור ליומא משום מוקצה והנה שבת דומיא דיוה"כ בעיקר דין שחיטה דגם ביוה"כ דוקא שוגג דמומר לד"א הנה מומר לר"מ ואף דבחלה והבריא אינו דומיא דיוה"כ מ"מ העיקר דין שחיטה קפדינן יותר שיהיה דומיא ולכך אמר ונסבין חבריא למימר ר"י היא דהיינו מתחלה שיהיו סוברים דמודה הנה בשוחט וא"כ איפא למימר דפעם א' לא הנה מומר והא דמשתיק רב היינו משום דאינו ראוי לכוס אבל למסקנא דרב דימי דפליג ר"י וא"כ אטו מאן דתני כהאי משתיק וצריף לומר דמשתיק מטעם מומר פדעת הרשב"א וא"כ למסקנא לאו ר"י היא ודוק שם בתוס' ד"ה השוחט בשבת כו' וי"ל דהתם בפרהסיא הכא בצנעה עכ"ל.

הנה לפי מה דמחלקו התוס' בין מומר בפרהסיא למומר בצנעה וכן בתירוץ שני בין פעם א' לפעמים הרבה קשה מאי פריף הגמרא לעיל (דף ה ע"א) הא גופא קשיא אמרת מכם להוציא את המומר ונהדר תני מקבלין קרבנות מפושעי ישראל דלמא הפירוש של פושעי ישראל הוא פגון דעביד בצנעה או בפעם אחת וי"ל דעדפא מיניה מתרץ אבל אי קשיא הא קשיא מאי פריף הגמרא מהו ברייתא על ר' ענן הא ברייתא מיירי בפרהסיא פדתני בה ומחלל שבת בפרהסיא וא"כ מיניה דגם עובד ע"ז דתני בברייתא מיירי בפרהסיא ור' ענן מיירי בעובד ע"ז בצנעה.

ואחר כתבי זאת מצאתי בספר תבואות שור שהרגיש בזה ומתירץ דגם ר"ע מיירי בעע"ז בפרהסיא הואיל ומביא ראיה מיהושפט שאכל משחיטת אחאב ואחאב הנה עובד ע"ז בפרהסיא. ולפ"ז אני אומר דמה שאותיב ר"ע מברייתא היינו לענן מומר בפרהסיא אבל מומר בצנעה לא מוכח פלל מהו ברייתא ונשפיר יש לומר דמומר לע"ז בצנעה לא

הגוי מומר לכל התורה ולפ"ז לא מביא התוס' ראיה ככל אמאי דמתרץ הגמרא לקמן בדף מ"א הקא במ"ע במומר ומוכיח התוספות מזה דע"כ בפעם א' לא נעשה מומר וכן ריש לקיש דמתיר הבהמה לאכילה אף שמתשבתו לזרוק דמה לע"ז ולתרוץ ראשון של התוס' אין פאן ראיה ככל די"ל דשם מיירי בעובד ע"ז בצנעא וריש לקיש סובר דמומר לע"ז בצנעא לא הגוי מומר לכל התורה ושחיתותו פשרה ודוק: שם ע"ב בתוס' ד"ה אימר דשמעת כו' ומוקי מתני' כר"י דמבשל משום דלא מתוקמי מתניתין משום מוקצה מחמת איסור דמשמע ליה שבת דומיא דיוה"כ אפילו הנה לו חולה והבריא עכ"ל.

קשה לי לפי תירוץ ראשון של תוס' לעיל בד"ה ונסבין חבריא למימר ר"י היא דמיירי כגון שעבר ומלחה עכ"ל אבל בלא מליחה אסור לו לאכול אפילו באומצא ובשבת אסור למלחה כקושית התוס' ולפ"ז אף אם הנה לו חולה בין השמשות אפ"ה הוא מוקצה מחמת שאסור לו למלוח בשבת ואף אם הנה לו חולה אסור לו למלוח יותר מכפי צורך לחולה וא"כ אף אם יש לו חולה אפ"ה הוא מוקצה לבריא בשביל איסור מליחה וקושית התוספות במק"ע וצ"ל פיון דאיסור מליחה בשבת אינו איסור תורה דאנו קי"ל אין עיבוד באוכלין כמ"ש במס' שבת (דף עה ע"ב) רק שקושית התוס' לעיל הוא הואיל והגוי איסור מדרבנן ועיין במג"א (סי' שכ"א ס"ק ה') וס"ל להאי תירוץ ראשון של התוס' דדבר שאינו אסור מדינא לא מקרי מוקצה מחמת איסור כדעת רש"י במס' ביצה (דף לא ע"ב) ד"ה נוטל ממקום הפחת ע"ש ובאמת לשיטת התוספות שם דגם באיסור דרבנן שייך מוקצה מחמת איסור צ"ל כתירוץ שני של תוס' לעיל דדם אברים שלא פירש מותר וק"ל: דף טו ע"ב בגמ' ורמינהו בפל שוחטין, בין בצור כו'.

הקשה המהרש"א לפי מה דמסיק בריש מכילתין דאיכא הפל שהוא גם לשון דייעבד א"כ לא פריף הגמרא מידי מהך ברייתא ומתרץ המהרש"א דלפי מה דמסיק רבא לקמן דבכל שוחטין בסיפא דמתני' אתי לאתויי בין בצור בין בזכוכית ובין בקנה והיינו ע"כ לכתחלה מרבינו דמדקתני רישא ושחיתתו פשרה בדיעבד ע"כ הפל שוחטין לכתחלה עכ"ל.

ולכאורה קשה אמאי לא פריף מסיפא דמתניתין דקא מרבינו דבצור וקנה שוחט אפילו לכתחלה ולמאי צריף להקשות מברייטא. ונ"ל דהנה התוספות פתבו בד"ה ורמינהו כו' דעיקר קושית הגמרא הוא צור אצור אבל על קנה יש לחלק בין קנה דאגמא לשאר קנים וא"כ ממתניתין לא קשה די"ל דסיפא דמתני' בפל שוחטין אתי לרבוויי זכוכית וקנה דאגמא אבל צור ושאר קנים לא מרבינו מסיפא ואינו שוחט בהם לכתחלה ולכך פריף מברייטא דתני גם צור שוחט בו לכתחלה ובברייטא בנדאי לכתחלה משמע הואיל ותני בה גם זכוכית וזכוכית בנדאי מרבינו גם בסיפא דמתניתין דשוחטין בה לכתחלה הואיל ובזכוכית ליכא לחלק בין לכתחלה לדיעבד שם בגמרא ע"כ לא מכשיר ר"ח אלא בדיעבד כו'.

הנה התוספות מקשים לקמן (דף טז ע"ב) בסוף ד"ה תלוש ולבסוף כו' היכי הגוי בעי הקא לאוקמי מתניתין כר"ח הא צפורן פסול במתני' משום דהוי מחובר והא ר"ח מכשיר במחובר. ואני אומר דלא קשה קושית התוספות דהנה הרשב"א פתב לפי מה דבעי הגמרא לומר דפלוגתא דרבי ור"ח הוא רק לענין דייעבד ע"כ צ"ל דפליגי בתלוש ולבסוף

חברו דקא מכשיר רק בדיעבד אָבֿל לא לכתחלה ע"כ משום דגזרינן אטו מחנב מיעקרו אָבֿל משום קרא דויקח המאכלת לשחוט ליפא לאסור לכתחלה ולהתיר בדיעבד דממנ"פ אי אסור מדאורייתא לשחוט במחנב גם בדיעבד אסור ואי לא דריש קרא דויקח את המאכלת גם לכתחלה מותר אלא ודאי דלאו מן התורה אסור ר"ח לכתחלה אלא משום גזרה דמחנב מיעקרו.

ולכאורה קשה על דברי הרשב"א דמנ"ל דטעמא דר"ח משום דגזר תלוש ולבסוף חברו משום חיבור מיעקרו דלמא גם במחנב מיעקרו מתיר ר"ח בדיעבד אמנם לכתחלה אסור לשחוט במחנב משום גזרה שפא ידרוס כמ"ש התוס' לקמן בד"ה פאן במחנב כו' ובד"ה תלוש ולבסוף חברו כו'.

ונ"ל דהרשב"א מוכיח דע"כ הגמרא סובר דפלוגתא דר"ח ורבי הוא רק בתלוש ולבסוף חברו אָבֿל במחנב מיעקרו גם ר"ח מודה דאפילו בדיעבד פסול דאל"כ קשה קושית התוספות הא במתניתין פוסל שחיטת ציפורן משום מחנב אע"כ צ"ל דמחנב מיעקרו גם ר"ח פוסל בדיעבד רק דפלוגתיהו הוא בתלוש ולבסוף חברו כמ"ש הרשב"א אָבֿל מ"מ קשה למאי צריך הרשב"א לומר דטעמא דר"ח הוא דלא ישחוט לכתחלה בתול"ח משום גזרה דמחנב מיעקרו דלמא טעמא דר"ח הוא משום גזרה שפא ידרוס.

וצ"ל דניחא ליה להרשב"א לפרש טעמא דר"ח דאסור לכתחלה בתול"ח הוא משום גזרה דמחנב מיעקרו כדי לאסור גם בעוף לשחוט לכתחילה דאי משום גזרה דשפא ידרוס א"כ גבי עוף דלא שייך שפא ידרוס כמ"ש רב פפא לקמן א"כ מאי פריך הגמרא מברייתא דמתיר לכתחלה במחנב דלמא הך ברייתא מיירי בעוף דלא שייך שפא ידרוס אע"כ צ"ל דהגמרא הנה סובר דר"ח גם בעוף מיירי ואסור לכתחלה גם עוף וע"כ לאו משום גזרה דשפא ידרוס אסור ר"ח לכתחלה אלא משום גזרה שפא ישחוט במחנב מיעקרו וצדקו דברי הרשב"א ודוק: שם תוס' ד"ה אלא צור וכו' וא"ת ודלמא נקט לשון דיעבד משום מגל יד וכו'.

נראה דלכאורה כל הרישא מיותר דמדקתני סיפא חוץ ממגל קציר וכו' ולא חשיב מגל יד וקנה וצור מכלל דהנהו פשרים אלא דמדיוקא דסיפא אין הכרח למפסלינהו לכתחלה ונוכל לומר דאפילו לכתחלה פשרים ואיצטרו רישא למימר דזוקא שחיטתו פשרה דיעבד וא"כ כל הרישא בכללה לא איצטרו אלא לאסור לכתחלה: אמנם המקשה מדניל דיה משתלים דעל פרוח איהו גופיה ס"ל דכללא דסיפא לאו זוקא ואין למידין ממנו אפי' נאמר בו חוץ דהרי מדרמי קנה אקנה ולא ניחא ליה לפרש דברייתא מיירי בסימפונא דאגמא ומשנתנו בשאר קנים אלא על פרוח דאיהו ס"ל דשאר קנים אפילו דיעבד פסולי וכדעת בעל העי' וכדעת הט"ז בס"ק א' וא"כ על פרוח משנתנו בסימפונא דאגמא ומזה ניחא לי לפרש הבשילמא דהרי קשה איך אפשר להיות דעת המקשה דשאר קנים אפילו דיעבד פסולי הלא מברייתא עצמה דמכשיר קנה מוכח דשאר קנים פשרים בדיעבד דאל"כ הנה לן לגזור קנה אגם אטו שאר קנים וצ"ל דס"ל דלא גזרינן קנה אטו קנה וקשה הא גזרינן מגל יד אטו מגל קציר לכן הקדים בשילמא וכו' שפא ישחוט בצד האחר דלא גזרינן אלא בספין זה גופיה אָבֿל לגזור דבר זה אטו דבר אחר לא גזרינן אָבֿל לעולם שאר קנים אפילו דיעבד אסירי ולכן הקדים הבשילמא שרצה להקשות גם קנה

אקנה וא"כ פנינדהמקשה סובר דשאָר קנים אַסירי אַפילו דיעבד א"כ איך תנו בסיפא בפל שוחטין חוץ וכו' למה לא קחשיב שאָר קנים דאפי' גימא דלא פרט בסיפא רק מה שאָסור אַפילו דיעבד מ"מ הרי שאָר קנים אַסירי דיעבד אלא ודאי תנא ושייר א"כ גם צור ושאָר פּרטי דרישא לא ידעינו מסיפא פּלל ואיצטריף רישא לגופיה להכשיר צור וקנה האגם ולעולם דמותרים לכתחלה ונקט לשון דיעבד משום מגל יד דצריף לאָסרו לכתחלה וא"כ ממ"נ חד דיבור מכל דיבורי התוס' נסתר או מה שפּתבו בד"ה אלא צור או מ"ש בד"ה ורמינהי: ונראה דאף דלשיטת התוספות קנה דלאו אגם פּשר בדיעבד כנראה מדברייהם בד"ה ורמינהי אעפ"כ שפיר הקשו בד"ה אלא צור דעל פּרחה ליפא למימר דדייק דרישא רק למפסל לכתחלה אתי דאי להורות גוף הכשיר יהו מוכח מדיוקא דסיפא דא"כ למסקנא דאוקי פּרבי וא"כ אפי' ספין דלא מבטל אָסור לכתחלה ואדנקט במשנתנו צור וקנה גימא ספין ואי להשמיענו דאפילו צור וקנה פּשרים עכ"פ בדיעבד זה מוכח מסיפא מדנקט ציפּוןן שהוא מחוּבּר מעיקרו מכלל דמידי דלאו מחוּבּר מעיקרו אינו אָסור עכ"פ בדיעבד אלא איצטריף רישא רק שלא להכשירם לכתחלה וא"כ גימא ספין וגימא מה ספין דלא מבטל אָסור ק"ו לצור וקנה דאָסור לכתחלה.

וכל זה לא קשה לשיטת הרא"ש דאיהו סובר דגם צור וקנה מיירי בלא מבטל ליה דהרא"ש סובר דבעיא דרבא לא סתרה לאוקימתא דא ולהרא"ש לא קשה הא דנקט ציפּוןן דמשמע מחוּבּר מעיקרו דוקא הוא דפסל בדיעבד ולא נקט רבוחא דאפילו תלוש לבסוף חבּרו ובטלו אָסור דאיפא למימר דהיא גופא קמ"ל דציפּוןן מחשב מחוּבּר דלא גימא פּינון דהבעל חי פּלו מטלטל הרי הוא פּלו כבית יד וכמו שהוא פּלחי תלושה מבעח"י ושוו מחוּבּר בו לדעת הרמב"ם קמ"ל משנתנו דמחוּבּר בבעל חי מחשב מחוּבּר וק"ו מחוּבּר לקרקע אם בטלו דהנה כמחוּבּר מעיקרו אבל הרמב"ן במלקמות שהשיג על הר"ז"ה מהא דנקט ציפּוןן משמע דיקא מחוּבּר מעיקרו ולדידיה צור וקנה היינו לא ביטלו דלדידיה דוקא ספין לא עביד דמבטל א"כ קשיא לפי אוקימתא דאוקים פּרבי וממ"נ איך הוה יליף בברייתא דמוכני דנקט מחוּבּר ונקט ספין אם פּרושי קמפּרש א"כ בעינו דוקא לא ביטלו ואיך תהא משנתנו פּרבי דמשנתנו לא פּסלה רק מחוּבּר מעיקרו ואם לאו פּרושי מפּרש א"כ תרתי למה לי וצריף לומר דאיצטריף שאָר מחוּבּר להכשיר דיעבד ואיצטריף ספין דאפי' ספין אָסור לכתחלה א"כ מכלל דגם לדידיה אסיק אדעתא שיש רבוחא בסיפין וא"כ קשה למה נקט במשנתנו צור ולא נקט ספין: ונראה דסוגיא דגמרא פּאן לא אסיק אדעתא פּלל לחלק בין ביטלו ללא ביטלו וכל תלוש וכלבסוף חבּרו שונים לדידיה והא דנקט תרתי במחוּבּר לקרקע ונעץ ספין בפּותל נראה משום דהש"ך בס"ק ח' פּסק דאפילו נעץ ספין בּדבּר תלוש וצונאר בהמה למטה אפ"ה דוקא דיעבד שחיטתו פּשרה ולא לכתחלה וטעמו משום דגם בצונאר בהמה למטה ג"כ שייך חשש דרסה לחוש עכ"פ לכתחלה והפר"ח השיג עליו מסוגיית הש"ס דמסיק לצדדין קתני ובצונאר בהמה למטה מכשיר לכתחלה ואף דהיינו אליבא דר' חייא היינו משום דלרבי אָסור משום מחוּבּר אבל עכ"פ מדר' חייא נשמע לרבי דלא שייך חשש דרסה בצונאר בהמה למעלה.

ואומר אני הוכחה לדברי הפר"ח ע"פ מה שהקשיתי פּינון שהסוגיא בתחלה דמוקי משנתנו פּרבי אינו מחלק בין ביטלו וכו' א"כ ל"ל תרתי ונראה דרצה לחדש לאפוקי מדעת הש"ך וקאמר נעץ ספין בפּותל דהיינו במחוּבּר הוא דשחיטתו פּשרה דוקא

בדיעבד הא נעצו בתלוש פשר לכתחלה ולא חיישינו לדרסה אלא דאיפא למימר דגם בתלוש פשרה דוקא דייעבד וְהָא דְתַנִּי בְכֹתֵל הוּא פְּחָא דְהִתִּירָא דְדִיעֵבֵד אֶפִּילוּ נְעֻזוּ בְּמַחְנֹבֵר לְהִכִּי תַנִּי בְּמַחְנֹבֵר לְסַרְקַע שְׁחִיטָתוֹ פְּשֵׁרָה וְא"כ פְּכָר יַדְעִינוּ הִכְשֵׁר מְחֹנְבֵר דְדִיעֵבֵד וְהָדָר תַּנָּא נְעֻז נְעֻז סָפִין בְּכֹתֵל לְדִיוקָא דְדִיוקָא בְּכֹתֵל הָא נְעֻזוּ בְּדָבָר הַתְּלוּשׁ שְׁחִיטָתוֹ לְכַתְּחֵלָה בְּצִוָּאָר בְּהֵמָה לְמַטָּה דְלִיפָא חֲשֵׁשׁ דְרָסָה אֶפִּילוּ לְכַתְּחֵלָה וּלְאִפּוּקִי מְדַעַת הַשֵּׁ"ף אָמְנָם אִי מָהָא לָא תַהֲוֵי תִּיּוֹבְתָא לְדַעַת הַשֵּׁ"ף דְּהִגָּאוֹן תְּבוּאַת שׁוּר הִבִּיא רָאָה לְדַבְרֵי הַשֵּׁ"ף דְּלִבְעֵיא דְרָבָא צְרִיף לְאִוּקְמִי מִשְׁנַתִּינוּ כִּר' חֵיָא וּכְמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה תְּלוּשׁ וּלְבִסּוּף חֲבֵרוּ וּבְרִייתָא דְמַכְשִׁיר לְכַתְּחֵלָה מִיָּרִי בְּעוֹפָא דְקַלִּיל אִי נְמִי פְּרַב זְבִיד וְכו' ע"ש בַּתּוֹס' וְהִקְדִּימוּ הַתּוֹסְפוֹת אִוּקִימָתָא דְעוֹפָא אָף דְשִׁינּוּיָא דְרַב זְבִיד נֶאֱמַר בְּגִמְרָא תַחֲלָה וְהִינּוּ מְשׁוּם דְאִי מוּקְמִינּוּ כִּר' חֵיָא וּכְשִׁינּוּיָא דְרַב זְבִיד א"כ בְּצִוָּאָר בְּהֵמָה לְמַטָּה הִינּוּ בְּרִייתָא דְשָׂרְיָא לְכַתְּחֵלָה וּמִשְׁנַתִּינוּ מִיָּרִי בְּצִוָּאָר לְמַעְלָה וְחֵיָשִׁינוּ לְכַתְּחֵלָה מְשׁוּם דְרָסָה וּבְדִיעֵבֵד שָׂרִינּוּ א"כ סוּתֵר לְדַבְרֵי שְׁמוּאֵל מִשָּׂא"כ לְשִׁינּוּיָא דְעוֹפָא א"כ בְּרִייתָא מִיָּרִי בְּעוֹפָא וְשָׂרִי לְכַתְּחֵלָה וּמִשְׁנַתִּינוּ בְּהֵמָה וְצִוָּאָר בְּהֵמָה לְמַטָּה וְאִפְ"ה חֵיָשִׁינוּ לְכַתְּחֵלָה מְשׁוּם דְרָסָה וְדִיעֵבֵד שָׂרְיָא אָבֵל בְּצִוָּאָר בְּהֵמָה לְמַעְלָה אֶפִּילוּ דִיעֵבֵד אֲסוּר כְּשִׁמוּאֵל וְשִׁפִּיר אֲתִי בְעֵיא דְרָבָא אֶפִּילוּ לְשְׁמוּאֵל ע"כ תְּנַרְף דְבָרֵי הַתְּבוּאוֹת שׁוּר בְּקִיצוּר.

וְא"כ דְבָרֵי הַשֵּׁ"ף אֶתְיָנּוּ לְאִוּקִימָתָא דְרָבָא וּלְדִינָהּ בְּאָמַת אִין הוֹכַחָא מְדִיוקָא דְנְעֻז סָפִין בְּכֹתֵל לְמַעוּטֵי תְלוּשׁ דְלִגּוּפִיָּה אִיֶּצְטְרִיף דְאֶפִּי נְעֻזוּ בְּמַחְנֹבֵר שָׂרְיָא בְּדִיעֵבֵד וְאָף דְכָבֵר תַנִּי בְּמַחְנֹבֵר לְסַרְקַע פְּשֵׁרָה הָרִי לְרָבָא פְּרוּשֵׁי מְפָרֵשׁ וּבְבָא אֶחָד הוּא וְאִין פֶּאן יִיתוּר לְמַעוּטֵי תְלוּשׁ.

וּבְזָה מְתוּרָץ קוֹשְׁיַת מְהַרְשֵׁ"א שְׁהַקְשָׁה מְדוּעַ לָא אוּקִי לְעֵיל בְּרִייתָא בְּעוֹפָא דְקַלִּיל וּמִשְׁנַתִּינוּ בְּהֵמָה וְאֶפִּילוּ לִר' חֵיָא דְיוֹקָא דִיעֵבֵד מְשׁוּם דְרָסָה וְדִיעֵבֵד עַכ"פ שָׂרִי פִּינוּ דְצִוָּאָר בְּהֵמָה לְמַטָּה זֶה תְּנַרְף פְּנוּנַת הַמְהַרְשֵׁ"א מְדַהֲקָשָׁה רַק לְאִוּקִימָתָא דְרַב פְּפָא וְנִיחָא לִיָּה לְאִוּקִימָתָא דְרַב זְבִיד דּוּק בְּדַבְרֵי הַיֵּטֵב וּלְדִינֵי נִיחָא דְלְאִוּקִימָתָא דְלְעֵיל לָא הִנּוּ נִיחָא לִיָּה לְמִימַר פְּרוּשֵׁי קְמַפְרֵשׁ שְׁהָרִי כָּל תְּלוּשׁ וּלְבִסּוּף חֲבֵרוּ הַתִּיר לְרַבִּי לְעֵיל וְא"כ מְפָלֵל דְלָאוּ פְּרוּשֵׁי קְמַפְרֵשׁ וְא"כ מְפָלֵל דְנְעֻז סָפִין בְּכֹתֵל הִינּוּ לְמַעוּטֵי בְּתִלוּשׁ וְא"כ מְפָלֵל דְאֶפִּילוּ לְכַתְּחֵלָה לָא חֵיָשִׁינוּ לְדְרָסָה בְּצִוָּאָר בְּהֵמָה לְמַטָּה וּלְעַנְן חֲשֵׁשׁ דְרָסָה אִין חִילוּק בֵּין נְעֻזוּ בְּתִלוּשׁ לְמַחְנֹבֵר וְאִין מְקוּם לְקוֹשְׁיַת מְהַרְשֵׁ"א רַק לְשִׁיטַת הָרָא"ש דְגַם סוּגִיא דְלְעֵיל בְּלֹא בִּיטּוּלֵי אִיָּרִי וְא"כ אֶפְשֵׁר דְהִינּוּ טַעֲמִיָּה דְרִי"ף שְׁדַחָה דְבָרֵי רָבָא מְפָח סָתָם סוּגִיא דְלְעֵיל וְלָא נִיחָא לִיָּה פְּדַבְרֵי הָרָא"ש מְחַמַּת קוֹשְׁיַת הַמְהַרְשֵׁ"א: וְאִדְאִנּוּ בִּיָּה בְּקוֹשְׁיַת מְהַרְשֵׁ"א נִימָא בִּיָּה מְלִתָּא הִנּוּ סוּף וְתַכְלִית קוֹשְׁיַת הַמְהַרְשֵׁ"א דְהִדְרָא קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' לְדוּכְתָא לְאִשְׁמַעִינוּ פְּחָא דְהִתִּירָא דִר' חֵיָא אֶפִּי לְכַתְּחֵלָה מַכְשִׁיר דְמַהֲדָּ דְבָכֵל שׁוֹחֲטִין לָא שְׁמַעִינוּ לָה דְאִימָא שְׂאֵנִי עוֹפָא דְקַלִּיל וְאוּמַר אֲנִי פְּאֶשֶׁר נְעַמִיד לְעֵיל בְּתוֹסְפוֹת בַּד"ה לְהוֹדִיעָהּ וְכו' עַל פְּנוּנַת דְבָרֵיהֶם שְׁפַתְבוּ דְכַחַּא דִר' חֵיָא פְּכָר שְׁמַעִינוּ מְבַרִייתָא דְבָכֵל שׁוֹחֲטִין וְקָשָׁה הָא פְּחָא דְרַבִּי פְּכָר שְׁמַעִינוּ מְבַרִייתָא דְהַשׁוּחֵט בְּמוֹכְנֵי וְכֵן הִקְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים.

והנה לולא דברי התוס' יש לפרש דאדרבא הא דנקט פתא דרבי הוא פתא דהתיירא עצמו דר' חייא דעכשיו דנקט פלוגתיהו בדיעבד א"כ מפלל דמיירי במחנה מעיקרו דאי בתלוש ולבסוף חברו לא הנה רבי אוסר בדיעבד כדמוכח מברייתא דמוכני וא"כ מפלל דר' חייא מתיר אפילו במחנה מעיקרו עכ"פ דיעבד ושוב ממילא ידעינן דמתיר גם לכתחלה כמו שפתבו התוספות בד"ה פאן במחנה וכו' אבל אי הנה נקט פלוגתיהו בכתחלה דר' חייא מתיר לשחוט במחנה לקרע ור' אוסר הנה מוקמינן לה בתלוש ולבסוף חברו ורבי רק לכתחלה אוסר אבל במחנה מעיקרו הנה אמינא דגם ר' חייא מודה דאסור אפילו דיעבד אלא דלא גזור ר' חייא תלוש ולבסוף חברו אטו מחנה מעיקרו נמצא שבמה דנקט פלוגתיהו בלשון דיעבד הוא עצמו פתא דהתיירא דמתיר ר' חייא אפילו במחנה מעיקרו.

ואמתי שנה עצמו פיונו התוס' והא דכתבו דכתא דר' חייא שמעינן מברייתא דבכל שוחטין משום דאי לא דברייתא דבכל שוחטין גם עתה דנקט פלוגתיהו בדיעבד אפתי לא שמעינן דר' חייא מתיר במחנה מעיקרו ואפתי איפא למימר דתלוש ולבסוף חברו מיירי אפילו בזה אוסר דיעבד וברייתא דמוכני ר' חייא אבל השתא דשמעינן מברייתא דבכל שוחטין דר' חייא מתיר לכתחלה א"כ על פתח ברייתא דמוכני לאו ר' חייא שהרי בברייתא דמוכני אוסר לכתחלה אפילו בתלוש ולבסוף חברו וא"כ על פתח רבי היא ורבי ג"כ מתיר תלוש וסוף חברו בדיעבד וא"כ על פתח רב פהנא במחנה מעיקרו מיירי ואפילו הכי שרי ר' חייא ומתורץ קושיות המפרשים.

ומעתה גם קושיות מהרש"א מתורץ דעכשיו דנקט פלוגתיהו דיעבד ידעינן דר' חייא מתיר עכ"פ דיעבד אפילו במחנה מעיקרו משא"כ אי הנה נקט פלוגתיהו בכתחלה הנה אמינא דמחנה מעיקרו גם ר' חייא אוסר אפילו דיעבד.

ויש לומר דכוננת מהרש"א דליפא למטעי בהכי דכיון דמתיר בברייתא דבכל שוחטין לכתחלה אפילו אי מוקמית ליה בעופא מ"מ אי הנה אוסר מחנה מעיקרו דיעבד הנה גזור בתלוש וסוף חברו משום מחנה מעיקרו וכמ"ש מהרש"א עצמו דלהכי לא מוקי ברייתא דבכל שוחטין פרבי ובעופא ע"ש במהרש"א וא"כ אפילו אי הנה נקט פלוגתיהו בכתחלה מ"מ ליפא למטעי במחנה מעיקרו לאסור אפילו דיעבד לר' חייא וא"כ נימא פתא דר' חייא ואיצטמיד קושיות מהרש"א דר' ממ"נ דלמה לא מוקמית ברייתא דבכל שוחטין גם פרבי ובעופא וצריך לומר שנה פשוט אצלה דמאן דאוסר מחנה מעיקרו דיעבד נדאי דגזור תלוש ולסוף חברו משום מחנה מעיקרו וא"כ ממילא שוב ידעינן מהו דבכל דר' חייא מתיר עכ"פ מחנה מעיקרו דיעבד וא"כ לתני פלוגתיהו בכתחלה כי נסתר תירוצי הנ"ל.

אמנם נלע"ד דסוגיא דלעיל לא ניחא ליה לאוקמי בעופא דקליל ולאוקמי גם לרבי משום דא"כ בעופא מתיר רבי לכתחלה בתלוש ולבסוף חברו ובבהמה אוסר לכתחלה יגוקי משנתנינו בבהמה דוקא.

ומשנתנינו דומיא דמגל יד קתני דאסור אפילו בעוף ואף דמגל יד הוא תלוש וצור וקנה מחוברים בזה לא שייך דומיא דכל א' משום פסולו השייך בגופו מגל משום פגם וצור וקנה משום מחנה מעיקרו אבל בזה שייך דומיא כי היכי דמגל פסול אף בעוף לכתחלה ה"ה

צור וקנה וכו' נלע"ד לתרץ הבשלה מאגל יד וכו' ומלבד שהוא למותר קשה ג"כ שאין ענין בשלה לכאן.

התינוח אם היה מקשה צור וקנה מ"ט הוי שייך בשלה מאגל יד יש בו טעם אבל פיון שאינו מקשה הטעם רק מרמי אהדדי מתניתין וברייתא. וחזן לדרפנו אמרתי לפרש לפי דברי מהרש"ל שבתלוש אין שום רבותא והמהרש"א השיגו שאם לא היה בזה שום רבותא לא איצטרך תנא דמתניתין לרבות בסיפא דמתניתין בכל שוחטין ענין בדברי מהרש"א מ"ש לקמן בתוספות ד"ה תלוש ולבסוף חברו.

ואני אומר בדברי מהרש"ל וזה עצמו קושיות המקשה בשלה מאגל וכו' אלא צור וקנה לכתחלה לא בתמיה אי בתלוש איירי ואף אי איירי במקור ורמינהי וכו' וליפא למימר דברייתא בתלוש איירי דא"כ פשיטא ולמימרא בעי ולהכי הקדים הבשלה כדי שידע ששואל על צור וקנה מ"ט לא דאל"כ לא הנה שום רומיא דהנה מוקמינו משנתנו במקור וברייתא בתלוש להכי הקדים להקשות מ"ט שאין שום טעם לפסול בתלוש וא"כ על פירוש ברייתא במקור דאי בתלוש פשיטא.

ומשני כאן במקור פירוש מקור מעיקרו פשר רק דייעבד והיינו משנתנו כאן בתלוש פירוש שהיה פעם א' תלוש ועתה חברו והיינו ברייתא ומותר אף לכתחלה וסברא זו היא נגד דברי התוס' בד"ה כאן במקור מעיקרו וכבר המציא הרמב"ן במלחמות טעם לפסול מקור מעיקרו לכתחלה שפא יאמרו שחיטה שאינה באה מפת אדם כשרה ומקשה מברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש וכו' וקשה תלוש מאי למימרא אלא נדאי תלוש היינו לבסוף חברו וא"כ מקור היינו מקור מעיקרו ותני תלוש לגלויי דמקור היינו מקור מעיקרו ואעפ"כ פשר לכתחלה ואף דרבא לקמן מוקי משנתנו כר' חייא היינו דמוקי ברייתא בעופא ומותר גם מקור מעיקרו לכתחלה א"כ לצדדין ותני תלוש לאכשורי אפילו צנאר בהמה למעלה אבל כאן אכתי לא אסיק אדעתיה לכל החילוקים הללו מדלא מוקי כר' חייא.

וא"כ הוכיח דתלוש דברייתא היינו לסוף חברו ומקור היינו מקור מעיקרו ומסיק דמשנתנו כרבי וברייתא דבכל שוחטין בין בצור במקור מירי וכו' חייא: אלא דלפי זה א"כ אי אפשר לאוקמי משנתנו כר' חייא דכבר מוכח דר"ח מכשיר אפילו מקור מעיקרו א"כ קשיא מה דאמר ומנא תימרא דשני לן בין מקור מעיקרו וכו' ולמה לו יותר הוכחה דאל"כ קשיא דרבי אדרבי.

בלא זה אמרתי שקושיות המקשה היא עצמו קושיות התוס' דלמה מחלק בן אליבא דרבי ולא מחלק אליבא דר' חייא דמקור מעיקרו פשר רק דייעבד ותלוש ולבסוף חברו מותר לכתחלה וצריך לומר דבלא"ה אשכחינו אליבא דרבי שיש חילוק בין מקור מעיקרו ולכן מקשה ומנא תימרא.

אבל לפי מה שכתבתי כבר מוכח דלר"ח הפל מותר לכתחלה וא"כ על פירוש משנתנו רבי: ואומר אני פאשר נזקק עוד בדברי רש"י בד"ה אלא לאו ש"מ וכו' והא מתניתין רבי היא דאי ר' חייא אפילו לכתחלה מכשיר ודבריו תמוהין דתייתי כמאן דהו עכ"פ מוכח שיש חילוק בין לבסוף חברו ובין מקור מעיקרו ועוד למה לי להוכיח דאי ר'

חַיָּא אָפִּילוּ לְכַתְחֵלָה מְכָשִׁיר דְּזֵה לֹא שְׁמַעְנוּ אַפְתִּי שְׂיִכְשִׁיר ר' חַיָּא אָפִּילוּ לְכַתְחֵלָה בְּמַחְנֹבֵר מְעִיקְרוּ וְאוּלַי גַּם לר"ח יֵשׁ חִילּוּק וְעַכ"פּ הִיָּה לוֹ מְסִיפָא דְאִי ר' חַיָּא לִיכָא פְּסוּל דִּיעֵבַד.

וְנִלְע"ד דְּהַרְשֵׁב"א הִקְשָׁה לָמָּה לֹא מוּקִי כר"ח וּבְמַחְנֹבֵר מְעִיקְרוּ פְּסוּל דִּיעֵבַד וּבְבִיטְלוּ פְּסוּל לְכַתְחֵלָה גְּזֵרָה מְשׁוּם מְחֹבֵר מְעִיקְרוּ וּבְלֹא בִיטְלוּ כְּשֶׁר לְכַתְחֵלָה וּמִשְׁנֵי דְנִיחָא לִיה יוֹתֵר לְאוּקְמִי כְּרַבִּי דְאִיהוּ סְתָם לְמִשְׁנָה: וְאוּמַר אָנִי שְׁזַהוּ עֲצָמוּ פְּנוּנַת קְוִשְׁיַת הַגְּמָרָא וְלָכֵן מְוֹכְרָח לּוֹמַר מְשׁוּם דְּלְרַבִּי אֲשַׁכְּחֵן חִילּוּק זֶה וְלר"ח לֹא אֲשַׁכְּחֵן וְאִהָּא מְקַשָּׁה וּמִנָּא תִּמְרָא לְרַבִּי חִילּוּק זֶה וּמַעֲתָה הַוּוֹכְרָח רַש"י לְפָרֵשׁ דְּמַתְנִי רַבִּי הִיא.

וּמַעֲתָה לֹא הִיָּה יְכוּל לְהוֹכִיחַ מְסִיפָא דְהַרִי לְסַבְרָא זֶה בְּמַחְנֹבֵר מְעִיקְרוּ גַּם ר' חַיָּא פּוֹסֵל דִּיעֵבַד אֱלָא עֵיקַר הוֹכְחָתוּ מְרִישָׁא דְנַעֲץ סְפִין וְהִיָּינוּ לֹא בִיטְלוּ וּבִהָּא ר"ח אָפִּילוּ לְכַתְחֵלָה מְכָשִׁיר וּבְרִייתָא זֶה דִּיעֵבַד קְתַנִּי וּמְפָלֵל דְרַבִּי הִיא וּמַעֲתָה אַף דְהוֹכְחָתִי מִמָּה דְקַתְנִי בֵּין בְּתֵלוּשׁ בֵּין בְּמַחְנֹבֵר אַפְתִּי אִיכָּא לְמִימַר תְּלוּשׁ הִיָּינוּ לֹא בִיטְלוּ וּמַחְנֹבֵר הִיָּינוּ בִיטְלוּ וּבְאֵלִי שְׁתִּיהוּ מְכָשִׁיר לְכַתְחֵלָה וּמַחְנֹבֵר מְעִיקְרוּ מְכָשִׁיר רַק דִּיעֵבַד וְשִׁפִּיר קְאָמַר וּמִנָּא תִּמְרָא: אֱלָא דְקַשָּׁה אִיף אָפְשָׁר דְּבְרִייתָא דְבְּכָל שׁוֹחֲטִין בֵּין בְּצוּר מִיָּירִי בְּתֵלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבֵרוּ א"כ קַשָּׁה מְדוּעַ לֹא תְנִי מַגֵּל יָד דְּגַם מַגֵּל יָד הִיָּה יְכוּל לְהִיּוֹת בְּזֵה הָאֲנָפֵן כְּשֶׁר לְכַתְחֵלָה דְהַרִי וְדִאִי מִיָּירִי בְּצוּרָא בְּהִמָּה לְמַטָּה דֹּא"כ גַּם דִּיעֵבַד פְּסוּל כְּדַמְסִיק שְׁמוּאֵל.

וּא"כ אִם הַמַּגֵּל מְחֹבֵר וְצִדוֹ הַחֶלֶק לְמַטָּה הִיָּה לְהַכְשִׁיר לְכַתְחֵלָה דְהַרִי צִדוֹ הַפְּנִים לְמַעֲלָה וְאִם יִשְׁחֹט בְּצִד זֶה יִבִּיא צוּרָא בְּהִמָּה לְמַעֲלָה וְזֵה לֹא חִיִּישִׁינוּ שְׂיִשְׁחֹט בְּאֲנָפֵן זֶה דֹּא"כ לָמָּה כְּשֶׁר צוּר לְכַתְחֵלָה נִיחֹוֹשׁ מְשׁוּם צוּרָא לְמַעֲלָה אֱלָא וְדִאִי בְּזֵה לֹא יִטְעוּ וּא"כ גַּם הַמַּגֵּל כְּשֶׁר לְכַתְחֵלָה וְדו"ק.

וְלִיכָּא לְמִימַר דְּמַגֵּל פְּסוּל לְכַתְחֵלָה גְּזֵרָה שְׁמָא יִשְׁחֹט עוֹפָא בְּאִידָּהּ גִּיסָא דְהַרִי הַמְהַרְש"א כְּתִב דְּמַחְנוּרְתָא דְסוּגִיָּא דְהִכָּא כְּרַב זְבִיד עֵינֵין בְּמַהַרְש"א בְּסוּף שְׁמַעְתִּין: וְעַל פִּי זֶה נִלְע"ד לְתַרְץ הַבְּשָׁלְמָא וְיִתְוַרֵץ ג"כ מַה דְלָא מוּקִי כר' חַיָּא וּבְרִייתָא דְמְכָשִׁיר לְכַתְחֵלָה בְּעוֹפָא.

דְהַנָּה יָדַע שְׂיֵשׁ לְשׁוּנֵי כָּאן בְּתֵלוּשׁ כָּאן בְּמַחְנֹבֵר אֱלָא דִּיַּדַּע בְּמַחְנֹבֵר מְעִיקְרוּ וְלִיכָּא לְמִימַר שְׁהַרִי סִיפָא דְמַתְנִיתִין פְּסוּל צִיפְנוֹרָן מְשׁוּם מְחֹבֵר וְצָרִיף לּוֹמַר אִי רִישָׁא מִיָּירִי בְּמַחְנֹבֵר דְמִיָּירִי בְּתֵלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבֵרוּ.

וּמַעֲתָה הוֹכִיחַ דִּאִי אָפְשָׁר לּוֹמַר כֵּן וְהַקְדִּים בְּשָׁלְמָא מַגֵּל יָד דְלָמָּא אֲתִי לְמַעֲבַד בְּאִידָּהּ גִּיסָא וּא"כ לְפִי זֶה בְּחֲבֵרוּ לִיכָּא גְּזֵרָה זֶה דְהַרִי בְּאִידָּהּ גִּיסָא יִהְיֶה צוּרָא בְּהִמָּה לְמַעֲלָה. וּמַעֲתָה מוֹכַח דְתֵלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבֵרוּ אִינוּ כְּשֶׁר לְכַתְחֵלָה דֹּא"כ מִשְׁפַּחַת מַגֵּל יָד דְכָשֶׁר לְכַתְחֵלָה.

וְשִׁלָּא נִימָא דְתֵלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבֵרוּ פְּסוּל אַף דִּיעֵבַד לִיכָּא לְמִימַר שְׁהַרִי מְדַתְנֵן דְצִפְנוֹרָן פְּסוּל בְּדִיעֵבַד וְהִיָּינוּ מְחֹבֵר מְעִיקְרוּ א"כ מְפָלֵל דְאִינוּ מְחֹבֵר מְעִיקְרוּ כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד עַכ"פּ וּא"כ כֹּל כְּבָא דְצוּרָא וְקִנְיָה מִיּוֹתֵר אֱלָא וְדִאִי בְּתֵלוּשׁ מִיָּירִי וְאִצְטְרִיף לְמִימַר דְדוּקָא דִּיעֵבַד כְּשֶׁרִים וְהַקְשָׁה וְרַמְיָנְהִי וְהַתְרַצֵּן אַעפ"כ תִּגְרֵץ לוֹ כָּאן בְּתֵלוּשׁ וְכו' וּא"כ מְוֹכְרָח לּוֹמַר דְאִצְטְרִיף רִישָׁא דְאָפִילוּ בְּבִהִמָּה כְּשֶׁרִים עַכ"פּ בְּדִיעֵבַד וְסִיפָא בְּצִפְנוֹרָן דְמַחְנֹבֵר מְעִיקְרוּ פְּסוּל אִפִּי בְּעוֹפָא אֲבָל בְּבִהִמָּה הִנָּה אֲמִינָא אִפִּי תְלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבֵרוּ יִהְיֶה פְּסוּל

בדיעבד דאיפאתרתי גזרה משום מחנך מעיקרו וגזרה משום צואר למעלה קמ"ל דעכ"פ דיעבד פשר אי נמי רישא קמ"ל דאפילו בעופא אינו פשר לכתחלה דהנה אמינא דוקא בבהמה אינו פשר לכתחלה אבל בעופא אפילו צואר למטה פשר לכתחלה פיון דקליל ומשום מחנך מעיקרו לא גזרינו וא"כ שפיר לא משפחת מגל יד שיהיה פשר לכתחלה אפילו חיברו דאי בבהמה ממילא פסול לכתחלה אף בצואר למטה משום חשש דרסה ובעופא גזרינו דלמא אתי למעבד באידך גיסא ואף שבאידך גיסא יהיה צואר למעלה לא אכפת לן בעופא קמ"ל דאפ"ה אסור גזרה משום מחנך מעיקרו וא"כ מוכח על פרחך דגם בעופא אסור ר"ח לכתחלה ולכך מקשה מברייטא דבכל שוחטין בין בתלוש וכו' וליפא למימר בעופא דהרי מוכח דר' חייא אסור גם בעופא: אלא דלפי זה קשיא בעיא דרבא.

והנה אדאנו ביה בבעיא דרבא נימא מלתא טעמו של הרי"ף שדחה בעיא דרבא מהלכותיו והנה התוס' פתבו דבעיא דרבא אליבא דרבי ומוקי משנתנו כר' חייא ולכאורה יפלא א"כ דמשנתנו כר' חייא א"כ למאי הלכתא בעי רבא אליבא דרבי שהרי הלכה פסותם משנה ואמרתי שזה עצמו בעיא דרבא אי לעגן שחיטה תלוש ולבסוף חברו כמחנך וא"כ לרבי אפילו לסוף חברו ג"כ פסול ומשנתנו על פרחך ר' חייא ומכשיר דיעבד בכל מחנך אפילו מחנך מעיקרו א"כ הדין להכשיר בדיעבד אפילו מחנך מעיקרו או דילמא שגם לעגן שחיטה יש חילוק וא"כ משנתנו רבי ודוקא לסוף חברו פשר אבל מחנך מעיקרו אפילו דיעבד פסול וא"כ הרי"ף אחז בעיא דרבא לחומרא ומשנתנו לחומרא דדוקא לבסוף חברו הא מחנך מעיקרו דיעבד נמי לא פכל בעיא דלא איפשטא דעבדינו בדאורייתא לחומרא.

ובזה אמרתי טעמו של הרי"ף שהביא משנתנו כצורתה והציפון מפני שהם חונקין והשמיט מיימרא דרבה בר רב הונא לקמן (דף יח ע"א) דציפון תלושה שוחטין בה משום דהנה קשה ליה קושיות התוספות איה מוקי רבא משנתנו כר' חייא הא פסול במתניתין ציפון וכתבו התוס' ולעיל דמוקי כר' חייא לא קשיא דלא קיימא במסקנא הכי ולכאורה דבריהם תמוהין ודקארי לה מה קארי לאוקמי כר' חייא פיון דתנו בהדיא ציפון דפסול.

וחוץ לדרבנו רציתי לומר שמתחלה פשרצה לאוקמי כר' חייא ג"כ הנה פנונתו דוקא תלוש לבסוף חברו מכשיר דיעבד אבל מחנך מעיקרו פסול כדמוכח מציפון והקשה לו מברייטא דמכשיר לכתחלה ואפילו תוקמיה בתלוש ולבסוף חברו מ"מ שוב לא משפחת הכשר דיעבד לר' חייא דמחנך מעיקרו אפילו דיעבד פסול מסיפא דמשנה ותלוש ולבסוף חיברו אפילו לכתחלה פשר ובזה תוקמיה לרישא שפחלק בין תחלה לדיעבד והוכרח לומר רבי היא אמנם התוספות לא פיונו לזה שהרי הקשו לעיל בד"ה פאן במחנך דנחלק לר"ח פך עיין בדבריהם: וגם דבריהם לעיל צ"ע מה הקשו דנחלק לר"ח פן דא"כ קשה ציפון.

אמנם פנונתם מהמשנה אין שום הוכחה דאיפא למימר דטעמיה דציפון מפני שחונק פפשטא דמשנה אלא מדברי רבה בר רב הונא דמכשיר ציפון יחידי מוכח דפסיל ציפון משום מחנך.

וא"כ נוכל לומר דרבה בר רב הונא למסקנא קאי וכאן בדברי רבא הוקשה להתוספות שיהיה נגד רבה בר רב הונא וא"כ הרי"ף סובר באמת דבעיא דרבא סותרת לדברי רבה בר רב הונא ולכן השמיט דבריו.

אלא דלפי זה א"כ בעיא דרבא עיקר פוננתו להקל להכשיר גם מחובר מעיקרו לסתם משנתנו א"כ אף שהיא בעיא דלא איפשטא מ"מ ספיקא הוא ונ"מ לענין אותו ואת בנו ולענין פיסוי הדם ולמה סתם הרי"ף דמחבר מעיקרו פסול.

ואמתי שהרי"ף מפרש דבעיא דרבא היא דוקא אליבא דרבי והינו משום דרבי גליף מויקח ובעינו דבר הניקח ביז וא"כ הסברא לפסול גם תלוש ולבסוף חברו. אבל לר"ח נוכל לומר שפוסל מחובר מעיקרו אפילו דיעבד אבל לא מקרא דרבי וא"כ לדידיה יש להכשיר בתלוש ולבסוף חיברו ומשנתנו ר"ח ואעפ"כ מחובר מעיקרו פסול ונ"מ בבעיא דרבא היינו אי משנתנו כר' חייא וכיון דמצינו דר' חייא מכשיר לכתחלה א"כ מפלל דהינו בעופא ומה שפוסל ר"ח תלוש ולבסוף חברו לכתחלה אין הטעם משום מחובר מעיקרו דא"כ גם בעוף נגזור אלא הטעם שפא ידרוס או גזרה משום צנאר בהמה למעלה אבל בעופא מותר לכתחלה וא"כ בעופא מותר לכתחלה או דלמא משנתנו רבי והטעם דגזרינו תלוש וסוף חברו אטו מחובר מעיקרו ואפילו בעוף גזרינו וכיון דהיא בעיא דלא איפשטא עבדינו לחומרא לאסור אף בעוף ופסק הרי"ף על נכון רק נעלם מאתנו טעמיה מה שהשמיט מימרא דרבה בר רב הונא: אבל לפי מה שפכתתי דאף אי משנתנו כר' חייא ג"כ מוכח לאסור בעופא לכתחלה א"כ אי אפשר לפרש בעיא דרבא כן דא"כ אין שום נפקותא בבעיא דיליה וקשה מה תבעי לרבא הנה ליה למפשט ממשנתנו: ונחזור לראשונות ע"פ מה שפכתתי למעלה דמשנתנו דנקט צור וקנה דומיא דמגל היינו שאפילו בעוף דוקא דיעבד כמו מגל נלע"ד לתרץ הבשילמא דבל"ז לא הנה יכול למרמי דידע חילוק בין מחובר לתלוש אלא דאיהו סובר שפולגתא דרבי ור' חייא הוא מצד לצד רבי פוסל דיעבד כדמשמע מדבריו רבי פוסל ור' חייא מכשיר אפילו לכתחלה כדמוכח מברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש.

וא"כ אי משנתנו במחבר אכתי מני אי רבי אפילו דיעבד נמי לא ואי ר' חייא א"כ מטעם מחובר פשר לכתחלה וא"כ על כרחו הפסול לכתחלה איכא משום מחובר רק משום ריעותא דצור וקנה מצד עצמם ורמי ליה מברייתא והנה מתנירא דאפתי איכא למימר הריעותא מצד מחובר והא דמכשיר ר' חייא לכתחלה היינו בעופא דקליל ומשנתנו בבהמה ולכן הקדים בשלמא מגל יז דלמא אחי למעבד באידו גיסא וא"כ חשש זה שנה גם בעוף ודומיא דהכי תנן צור וקנה דאפילו בעוף דוקא דיעבד ומשני ע"כ לא קאמר ר' חייא אלא דיעבד דמצד מחובר פוסל לכתחלה והקשה לו מברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש: דף טז ע"א אמר רבא פשיטא לי תלוש ולבסוף חברו לענין ע"ז הוי תלוש לכאורה קשה מנ"ל לרבא לחלק בין ע"ז לשחיטה וכיון שמצינו דלענין ע"ז הוי בתלוש אמאי לא גילף גם שחיטה מניה וי"ל דהואיל ובע"ז ממעטינו דמחבר אינו נאסר מדכתיב אלהיהם על ההרים ולא הרים אלהיהם א"כ בעינו דוקא דומיא דהר שהוא מחובר מעיקרו אבל תלוש ולבסוף חברו לא הוי דומיא דהר אבל גבי שחיטה פסלינו מחובר מדכתיב ויקח את המאכלת שפיר יש למעט גם תול"ח הואיל ולא הוי דומיא דמאכלת

שהוא תלויש פינו דכתיב ביה קיחה ואינו מחנובר גם בשעת שחיטה ובה הנה רבא מסופק אי דרשינו וניקח שצריה להיות גם תלויש לבסוף בשעת שחיטה או דמעטינו דוקא חיבר מעיקרו היינו שהיה שיהו בו קיחה (דעיקר הדרש הוא מדכתיב וניקח ולא כתיב ויכין כמ"ש התוספות בד"ה מנין לשחיטה וכו' דוק שם) והנה תלויש מתחלה אבל אם חברו לבסוף אינו ממועט מהאי קרא וגם משם מכופה קערה על הפותל ליכא למילף לענין שחיטה דארף מי שסובר שם דתלויש ולבסוף חברו הוי כמחנבר היינו דוקא הואיל וממעטינו מחנבר לענין הכשר הואיל וכתוב פלי וכיון דבעינו דומיא דכלי היינו דבר שמשלטל ואינו מחנבר כלל ולפ"ז נראה לי דרבא קא מבעיא ליה דוקא למ"ד דסובר בהכשר זרעים דתול"ח הוי כמחנבר אי גם שחיטה הוא פן או דלמא דוקא לענין הכשר הוי כמחנבר הואיל ובעינו דומיא דכלי אבל לשחיטה י"ל דהוי כתלויש אבל למאן דסובר בהכשר זרעים הוי תול"ח כתלויש לא מספקא ליה כלל לענין שחיטה דמהי תיתי לחלק.

ולפ"ז מתורץ גושית הרשב"א וז"ל קשה לי דהא רבא קא מהדר להוכיח תנא דס"ל תול"ח כתלויש דמי א"כ אמאי נקט ליה פאוקימתא דר"א דאמר תברא לימא בהכשר זרעים כתלויש דמיא פאוקימתא דר"פ עכ"ל הרשב"א ולפי דברי אתי שפיר דדוקא לאוקימתא דר"א קמבעיא ליה אליבא דמ"ד דכמחנבר דמיא אבל לאוקימתא דר"פ דתנא תנא הוא וליכא מאן דסובר לענין הכשר זרעים דתול"ח שהוא כמחנבר לא קא מבעיא ליה כלל דלמה לא גילף שחיטה מהכשר זרעים ודוק: ולפ"ז מתורץ עוד גושית אחת שהקשה הרשב"א לקמן בגמ' דמאי קא פשיט מברייתא דצור יוצא מפותל דשחיטתו פסולה אמאי לא קא משני דהו ברייתא אתיא כת"ק דזרעים דסובר תול"ח כמחנבר דמיא ע"ש ברשב"א שמתרץ בדוחק ולמ"ש אתי שפיר דעיקר האבעיא של רבא הנה רק להת"ק דזרעים אי גם בשחיטה סובר דתול"ח הוי כמחנבר או דלמא דוקא בהכשר זרעים הואיל ובעינו דומיא דכלי שהוא מטלטל אבל בשחיטה סובר דהוי כתלויש ולפ"ז מתורץ נמי גושית התוספות ד"ה תלויש וכו' דמתניתין ליכא למפשט די"ל דמתניתין אתיא כתנא בתרא דזרעים דסובר תול"ח הוי כתלויש אף לענין הכשר ורבא מספקא ליה אליבא דת"ק אבל מ"מ קשה לפי דברי מאי קא פשיט ליה מרישא דברייתא דנעץ ספין בפותל דשחיטתו פשרה דלמא הו אתיא כתנא בתרא דזרעים דסובר תלויש ולבסוף חברו הוי כתלויש לענין הכשר זרעים מכ"ש לענין שחיטה ורבא מספקא ליה אליבא דת"ק דזרעים פנ"ל.

ונראה לי דהגמרא סובר דע"כ אתיא הו אף לת"ק דזרעים דלתנא בתרא לא צריה לאשמעינו הו לענין שחיטה דתול"ח שהוא כתלויש דכ"ש הוא מהכשר זרעים דשם כתיב פלי אפ"ה הוי כתלויש מכ"ש לשחיטה אלא ודאי דהו ברייתא דמכשיר נעץ ספין בפותל נשנית אף לתנא בתרא דזרעים ושפיר אתי לאשמעינו אף דלענין הכשר זרעים סובר דתול"ח הוי כמחנבר אפ"ה בשחיטה מודה שהוא כתלויש ושפיר פשיט הגמרא מהו ברייתא דנעץ ספין אבל קשה דלמא לעולם אתיא הו ברייתא דנעץ ספין כתנא בתרא דברייתא דזרעים דסובר גם גבי זרעים שהוא כתלויש ואפ"ה אתי גם גבי שחיטה לאשמעינו דנעץ ספין בפותל דשחיטתו פשרה דאל"ה ה"א דשחיטתו פסולה משום שמא ידרוס כשמואל לקמן ולכך אתי לאשמעינו דלא חיישינו שמא ידרוס [עוד י"ל דאתי לאשמעינו דלכתחלה לא ישחוט משום דגזרינו תול"ח אטו מחנבר מעיקרו] וצ"ל

דהגמרא דקא פשיט מהאי ברייתא לא סבר הא דשמואל ולא תישינו לשמא ירוס הואיל ותני בברייתא בין שפכין למעלה כו' ולא סבר להאי דרב זביד דמתרץ לצדדין קתני אמנם לפי מ"ש התוס' בד"ה תלוש כו' דמתניתין לא יכול למפשט דמכשיר בדיעבד די"ל מתניתין אתיא כר"ח ולכתחילה לא מטעם דשמא ירוס הרי מוכח דשפיר חושש לשמא ירוס וצ"ע ודוק: שם רש"י ד"ה אלא לאו וכו'.

והא מתניתין רבי היא וכו' ולכאורה יפלא תיתי כמאן תיתי על כל פנים מוכח דיש חילוק בין מחובר מעיקרו לתלוש ולבסוף חברו. ונראה דהוי קשה לרש"י מאי מקשה ומנא תימרא הא ע"כ מוכח ממשנתנו דאל"כ קשיא דרבי אדרבי והנה נראה לרש"י לפרש שקושית המקשן הוא קושית התוס' דלמה לא מוקמת כר"ח ולחלק בין מחובר מעיקרו אלא ודאי דאליבא דרבי אשפחינו בלא"ה חילוק זה ועל זה מקשה ומנא תימרא וא"כ שפיר מפרש רש"י והא מתני' רבי היא: שם בגמרא דיקא נמי דקתני דומיא דקנה עולה מאליו לכאורה קשה דקארי ליה מאי קארי ליה דלפי מה שהיה סובר דכנתל דתני בברייתא מייירי בכותל בגין ותלוש ולבסוף חברו הוי כמחבר א"כ למה נקט דיקא קנה עולה מאליו ויותר קשה לבתר דקא מדחה ליה דמייירי בכותל מערה וקאמר דיקא נמי מדקתני דומיא דקנה עומד מאליו א"כ אמאי לא קא פשיט ליה איפכא דתלוש ולבסוף חברו הוי פתלוש הואיל ונקט דומיא דקנה עולה מאליו ובפרט לפירוש רש"י לעיל בד"ה צור היצא מכותל דתני קנה עומד מאליו לאפוקי היכא דנטעו אדם א"כ הרי מוכח דתלוש ולב"ה הוי פתלוש.

ונ"ל דהגמרא סובר דאין לפשוט מהאי דתני קנה עומד מאליו דיש לדחות ולומר דכותל הוא כותל בגין ותול"ח הוי כמחבר מעיקרו ולהכי נקט קנה עומד מאליו לאשמעינו דצור היצא מן הכותל הוי כמו קנה עומד מאליו דתלוש ולבסוף חברו אסור לשחוט ואין לפשוט כלל מהך ברייתא וק"ל שם ע"ב תוס' ד"ה תלוש ולבסוף חברו כו'.

וי"ל דאליבא דרבי מבעיא ליה הקשה המהרש"ל ומהרש"א אמאי צריכא לכל אלו גימא דתול"ח קא מבעיא ליה היכא דבטלו ומתני' וברייתא דמכשיר בתול"ח מייירי בלא בטלו ולא ידעתי מה קא קשיא להו דהתוס' לא רצו לתרץ בן משום דהוי קשה על הגמ' דפשיט מנעץ ספין בכותל דתני בברייתא וע"כ לא ידע לחלק בין בטלו ולא בטלו וע"ז קשה אמאי קא פשיט ליה ממתניתין דתול"ח בדיעבד פשר פקושית התוס' וע"ז צריכין התוס' לתרץ דמתניתין ליכא למפשט די"ל דמתניתין אתיא כר"ח וק"ל: דף יז ע"א בגמ' שבתחלה הותר להם בשר נחירה הא ודאי שנבלה הנה אסור להם גם במדבר דהרי פתיב לא תאכלו נבילה ותדע שהרי לא קאמר דבא הפתוב לאסור בשר נבילה אלא ודאי דנבילה גם במדבר היתה אסורה רק בשר נחירה הנה מותר להם ונחירתו זו היתה שחיטתו להוציא מיד נבילה וכשם שבעוף למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אפ"ה יש בו נבילה שהרי נבלת עוף טהור מטמא בבית הבליעה מן התורה אלא שאע"פ שא"צ שחיטה מן התורה מ"מ נחירה בעי מן הסימנין וכמ"ש התוס' לקמן (דף ה' ע"א) בד"ה לא אמרו עיין שם.

כך הנה לדברי ר' עקיבא גם בבקר נצאן במדבר אלא דקשה לי פיון שבמדבר היתה נחירתו מטהרתו מיד נבילה וגם מתירתו באכילה וכשבאו לארץ נאסר להם בשר נחירה

מהאי קרא דכתיב ונבחת די לנו לומר שהתורה אסרתו באכילה אבל מנ"ל שהתורה עשאתו נבילה לטמא טומאת נבילות וא"כ לר"ע בהמה שנתנחרה לא תהיה נבילה רק אסורה באכילה ונהרי לקמן (נף לב ע"א) הודה ר"ע לר' ישבב שכל שנופסלה בשחיטה היא נבילה וצריף לומר שפך הוא הל"מ שדבר המכשיר אתו באכילה מטהרתו מידי נבילה וכיון שבמדבר היתה נחירתו מכשיר אתו באכילה היתה מטהרתו מידי נבילה וכיון שנוכנסו לארץ אחרי ששוב אין נחירתו מכשיר אתו לאכילה ממילא אין מטהרתו מידי נבילה.

ובזה אתי שפיר מה שיש לדקדק לר"ע מנ"ל עתה איסור לאו בבשר נחירה ודי שנימא להאי קרא דכי ירחק ונבחת אתי לאיסור עשה שאינה נבוחה אבל לפי מ"ש נחא שמה שאינו מכשיר אתו באכילה אינו מטהר מידי נבילה וממילא נשאר לאו דנבילה אלא דקשה למה טרפה ששחטה שחיטתה מטהרתה מידי נבילה ונחלא אינה מתירתה באכילה וצריף לומר דשאני טרפה שאין איסור אכילתה מחמת גרעון השחיטה רק מצד טרפתה: ונראה דהא ודאי שאותן איברי נחירה שהיה להם בעת בואם לארץ עכ"פ שוב נשארו בטוהרתן ולא חלה עליהם טומאת נבילה שפיון שבשעת מיתה לא חל עליהם טומאת נבילה שוב אי אפשר אחר מיתה שיחול טומאת נבילה וע"כ לא בעי ר' ירמיה אלא לענון אכילה ומטעם גזירת הכתוב ונבחת ואכלת.

ואפילו אם נימא שהיו אסורים לא בלאו דלא תאכלו נבילה אית בהו שפיון שצבר יצאו מידי נבילה אי אפשר לחול אבל אם נימא שהיו אסורים אז היו אסורים מטעם אינו נבוחה באיסור עשה ונסתפק אם לא נאמרה עשה זו אלא על העתיד או אם גם על שנחרו מקודם.

ובזה אתי שפיר מה שהקשה לקמן על בעיא דר"י אימת אם בשבע שפכשו וכו' ומאי קושיא ודלמא בעיא דר"י לענון טומאת נבילות אם חל על אותן אברי נחירה אלא ודאי דלענון נבילה אין פאן ספק שלא חל שם בעי ר"י אברי ב"נ שהכניסו ישראל עמהן לארץ וכו' הא דבעי ר"י בעיא זו על ביאתן לארץ דלא שייכא רק אליבא דר"ע ולא בעי על אברי בשר נבילה שהיה להם מקודם מתן תורה אם נאסרו להם במתן תורה כשנאמר להם לא תאכלו נבילה ובעיא זו שייכא אליבא דכ"ע אלא על פרוה אין בזה ספק וכשנצטוו באיסור נבילה אין חילוק בין נבילה שהיה להם מקודם שצבר היתה מותרת ובין נתנבלה אחר כף ודלא כסברת הרא"ש שכתב דנ"מ בבעיא זו אם דבר המותר יכול להיות נאסר וכגון בשעה שגזרו על גבינות הגוים אם הגבינות שהיו אז בידם נאסרו אם לא עיין ברא"ש ולפי מ"ש הרי זה דומה ממש ללא תאכלו נבילה שאין ספק שנאסר גם מה שהיה להם מקודם אבל בעי דר"י הוא משום שהרי בשר זה נחירתו עשה בו פעולה בשעת נחירה לטהרו מנבילה ולהכשירו באכילה להוציאו מאיסור לאו של לא תאכלו נבילה ועכשיו כשנצטוו על הנבחה הא ודאי שאי אפשר לחול איסור נבילה על מה שצבר נזקר במדבר אף שאפשר לאסרו באיסור עשה ולכך נסתפק פיון שאי אפשר לקיים איסורו בשנה למה שינחרו אח"כ אולי לא פיון הכתוב לעבר כלל רק להבא ומזה אתי שפיר מה שפירש רש"י בד"ה שהכניסו וכו' אליבא דר"ע וכו' ולכאורה קשה מה קמ"ל רש"י בזה ולפי מ"ש פוננת רש"י בזה למה שכתב בסוף הדיבור שהוא רק דרוש וקבל שכן ובאמת גם רש"י העלה על דעתו סברת הרא"ש ולאפוקי מסברת הרא"ש

הקדים רש"י דב"ע' זו היא רק לר"ע והיא גופה קשיא למה לא ב"ע על אברי גבילה שקודם מתן תורה כנ"ל אלא ודאי שזו ודאי אסור וכנ"ל: ורבינו הגדול בפ"ח מה' מלכים זה לשונו חלוצי צבא פשיטו בגבול הגוים ויכבשו וישבו מהם מותר להם לאכול גבילות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים וכן שוטה יין נסך מפי השמועה למדו ובתים מלאים כל טוב ערפי חזירים וכיוצא בו.

והפרכת דרכים (דף כ' ע"ב) תמה עליו כיון שלדעתו לא הותרו אלו המאכלות האסורות אלא בעת הרעבון וכשלא מצא רק דבר האסור א"כ נסתר קושיות הגמרא פאן שהקשה אילימא בפ"ב שפשו השתא דבר טמא אשתרי וכו' הרי דבר טמא לא אשתרי רק בעת הרעבון ור"י ב"ע על בשר נחירה שהכניסו אם הוא מותר לגמרי כבשר שחוטא ממש שאפילו יש לו מה יאכל יהי מותר באברי ב"נ.

והנה הכ"מ כתב דמ"ש רבינו פשיטו ולא מצא מה לאכול אין פונתו שיהיה מסוכן מחמת רעבון דא"כ מאי אריא חלוצי צבא לכל אדם נמי מותר מפני הסכנה אלא פונת רבינו פשיטא לאכול ולא שכיח לי היתרא ע"ש בכ"מ.

ואני מוסיף לפרש דהיינו שהוא רעב לאותו דבר אפילו יש לפניו מיני מאכלים המותרים אלא שאינם חביבים לו כמו בשר החזיר והוא רעב שאונתה נפשו לבשר חזיר הנה מותר לו ולא אתי לאפוקי שלא תאמר כיון שהתירה לו התורה א"כ אין הפרש בין גבילה לכשרה ואפילו יש לפניו גבילה וכשרה והפירה חביב לו כמו הגבילה יהיה מותר לו לאכול גבילה קמ"ל הרמב"ם שאינו רשאי למשכך התירא ולאכול איסורא ולדעת רבינו פונת הפסוק ובתים מלאים כל טוב שהתורה התירה לחלוצי צבא שלא יחסר להם שום טוב ואשר תאנה נפשו הוא הטוב אצלו ומותר לו ומעתה אפילו אם היו לפניו כמה מיני מאכלות המותרים וגם דברים האסורים אפילו אם לעיניו הדברים המותרים טובים ודשנים ושמנים כמו האיסור ואף אם הדברים המותרים טובים ומתוקים יותר מהדבר האסור אעפ"כ אין לחייב את זה שאוכל האיסור באיזה עונש בבית דין כי אולי לו יותר ערב זה האיסור ובדעתו תלוי הדבר ואפילו למ"ד התראת ספק שמי' התראת היינו פשיטא דא"כ שעכ"פ עבר עבירה אבל בזה אי אפשר לברר איסורו כי מי יודע חשק לבו של זה ואפ"י אם יאמר שהאיסור וההיתר שונים אצלו לא ע"פ דבורו ותחייב מלקות והרמב"ם נגד חלוצי צבא עצמם מדבר שאם יודע בנפשו שאינו רעב לזה לא יאכלנו ומעתה ע"פ זה נברר סוגיית הגמ' שלא יוקשה מזה להרמב"ם וסובר הרמב"ם ג"כ פ"ש"י ולא פדברי הרא"ש מטעם ההוכחה שכתבתי מדלא מספקא לר' ירמיה באברי גבילה שהיו בידי ישראל מן קודם מתן תורה אלא ודאי שאף שהיה מותר עד עתה ניתנה תורה ואסרתו וכן אברי ב"נ שהכניסו מן המדבר לארץ בבוואם לארץ ודאי נאסרו מהו קרא דאחר בוואם לארץ מן הזבוחה אוכל ולא מן הנחירה אבל ספיקו של רבי ירמיה הוא אף שזו ודאי שמה שינחרו מחדש הוא גבילה וכמ"ש אבר שאינו מכשיר באכילה אינו מוציא מיד גבילה מ"מ אלו שפכו ננחרו כבר פסק מהם איסור גבילה ודי שיהיו אסורים בעשה שעכ"פ לא נזבחו וכל עליהם איסור שאינה זבוחה או דלמא כיון שחל עליהם איסור שאינה זבוחה ממילא חל לענין איסור אכילה לאו דגבילה וכל עיקר ספיקו

דר' ירמיה אם היו חייבים מלקות על איברי ב"נ שהכניסו או לא ועל זה שפיר הקשה
אימת אילימא בשבע שפבשו השתא דבר טמא אשתרי ואף שלא הותר רק אם תאבה
נפשו לזה יותר מהמותר מ"מ עכ"פ מלקות אי אפשר לחייבו אפילו יש שם דבר המותר
וכנ"ל וא"כ למה נ"מ ספיקו של ר' ירמיה: מחדושי נכד המחבר עיין מה שכתב רבינו
בדבור הקודם ולדעתי יש ליישב דעת הרמב"ם ו"ל דאף דמסוגיא דהכא במסכת חולין
מוכח דלא פדעת הרמב"ם כמו שהוכיח הגאון בפרשת דרכים הנ"ל מ"מ מסוגיא אחרת
מוכח פדעת הרמב"ם: דהנה במסכת קדושין (נ"ד לו ע"ב) פריה הגמרא בשלמא למ"ד
מושב בכל מקום שאתם יושבים היינו דכתיב ויהי ממחרת הפסח ויאכלו מעבר הירדן
מתבואת הארץ מעיקרא לא אכלי דאקריבו עומר ונהדר אכלי אלא למ"ד לאחר ירושה
וישיבה ניפלו לאלתר ע"ש ולכאורה יפלא הא למ"ד מושב בכל מקום נמי קשה ניפלו
לאלתר ואף שהיה נוהג להם איסור חדש מ"מ קשה השתא דבר טמא אישתרי להם
דכתיב ובתים מלאים כל טוב חדש מבעיא כמו שפריה הגמרא הכא במסכת חולין ובנדאי
אותה תבואה שאכלו מעבור הארץ היה משלל נכרים דהא היה בתחלת בואם לארץ
כשבאו ממדבר עדיין לא נלפד ריחו ולא היה שהות להם לזרוע ולקצור לעצמם וא"כ
מזה מוכח פדעת הרמב"ם ו"ל דדבר אסור לא הותר להם פי אם ע"י הדחק שלא היה
להם דבר הותר וא"כ למ"ד מושבות בכל מקום שאתם יושבים אתי שפיר דמעיקרא לא
אכלו קודם הקרבת העומר מתבואת הארץ משום איסור חדש אבל למ"ד לאחר ירושה
וישיבה ואיסור חדש עדיין לא נהג בהם שפיר פריה וניפלו לאלתר דהא היה מותר להם
וא"כ פינן דתרי סוגיות במסכת חולין ובמסכת קדושין ע"כ סותרים זה את זה והם
סוגיות חלוקות דבמסכת חולין ס"ל דאף שלא ע"י הדחק הותר להם קדלי דחזירי וסוגיא
דמסכת קדושין ס"ל דלא הותר להם דבר איסור פי אם ע"י הדחק כשלא היה להם דבר
הותר וא"כ הרמב"ם פסק פסוגיא דמסכת קדושין והכריע פן מסבא דנדאי לא נאמר
להם להיות שבקו התיירא ויאכלו איסור.

אמנם אחר העיון עדיין קשה למה לא פריה הש"ס שם גם למ"ד דמושבות בכל מקום
כו' וניפלו לאלתר ואף שהיה נוהג בהם איסור חדש בכל מקום מושבותם מ"מ קשה
השתא דבר טמא אשתרי להם איסור חדש מיבעיא ואין לומר דלכך לא אכלו עד יום
המחרת הפסח אחר הבאת העומר ולא אכלו מקודם הואיל והיה להם דבר מותר א"כ גם
למ"ד מושבות לאחר ירושה ושיבה לא פריה די"ל דלא אכלו מקודם לאו משום איסור
חדש אלא דלא הוי צריכי כמו שמתרץ הש"ס שם וא"כ מ"מ קשה אם ידע המקשן
שהיה להם לאכול ולא היו צריכי עדיין לתבואות הארץ ונסתפקו מן שבכליהם א"כ
לא מקשי מידי די"ל דלא הוי צריכי ואי היה סבר המקשן שכבר פלה הן שבכליהם
א"כ גם למ"ד מושבות בכ"מ שאתם יושבים ג"כ קשה ניפלו לאלתר ונהי שאיסור חדש
היה נוהג בהן מ"מ כשלא היה להם דבר לאכול קשה השתא דבר טמא כו' ולמה לא
אכלו גם קודם מחרת הפסח: ולכן נ"ל לתרץ קושית הפ"ד באופן אחר דכיון דהאי
איבעיא דר"י באברי נחירה כו' הוא אליבא דר"ע דסבר בשר נחירה היה מותר להם כ"ז
היותם במדבר שבאו לארץ ולר"ע לשיטתו מוכח דקדלי דחזירי היה מותר להם
כו' שפבשו אף אם היה להם דבר הותר.

אָמַנְם לַרְבֵּנּוּ דְפִלְיָגִי עַל ר"ע בְּמָקוֹם אַחֵר יִהְיֶה מוֹכַח דַּס"ל כְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּלֹא הוֹתֵר לָהֶם כִּי אִם ע"י הַדְּחָק כְּשֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם דְּבַר הַמְּוֹתֵר וְנִקְדָּמִים לְזֶה מֵה שֶׁהַקְּשָׁה הַרְמַב"ן ז"ל בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה בַּפ' מִטּוֹת לְמָה צָנָה הַקַּב"ה פְּרִשְׁת גְּעוּלֵי נְכָרִים בְּמִלְחָמַת מִדִּין וְלָמָּה לֹא צָנָה לָהֶם עַל הַגְּעֻלַת פְּלִים בְּמִלְחָמַת סִיחּוֹן וְעוּג שֶׁהָיָה קוֹדֵם מִלְחָמַת מִדִּין וּמִתְרַץ דְּסִיחּוֹן וְעוּג הָיוּ מְשַׁבְּע עֲמִמִּין וְגַבִּי ז' עֲמִמִּין פְּתִיב וְאַכְלֵת אֶת שְׁלַל אֲוִיבִיָּה וְדָרְשׁוּ רז"ל דְּאֶפִּילוּ פְתִלֵי דְחִזִּירֵי הוֹתֵר לָהֶם וְלֹא הָיוּ צָרִיכִין הַגְּעֻלַת פְּלִים דְּכִינּוֹן דְּאִסּוּר בְּעִין הָיָה מוֹתֵר לָהֶם מִכ"ש בְּלוּע בְּכֻלִּים אֲבָל מִלְכֵי מִדִּין לֹא הָיוּ מוֹז' עֲמִמִּין וְלֹא הוֹתֵר מֵהֶם דְּבָרִים אֲסוּרִים וְשִׁפִּיר הָיוּ צָרִיכִין הַגְּעֻלַת פְּלִים ע"ש בְּרַמְבַּ"ן [וְעֵינֵינוּ מ"ש זְקַנֵי הַגָּאוֹן ז"ל בְּסִפּוֹר דּוֹרְשׁ לְצִיּוֹן עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ן הַנ"ל] וְהִנֵּה מִתִּירוּץ שֶׁל הַרְמַב"ן ז"ל אֲנִי לְמִדִּין שְׁלֹא כְּדַעַת הַרְמַב"ם דָּאִי ס"ד דְּגַם מְשַׁבְּע עֲמִמִּין לֹא הוֹתֵר לָהֶם דְּבַר אִסּוּר כִּי אִם כְּשֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם הַיֵּתֵר א"כ לֹא הוֹתֵר לָהֶם אִסּוּר מְשַׁלֵּל שֶׁל ז' עֲמִמִּין כִּי אִם ע"י הַדְּחָק כְּשֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם הַיֵּתֵר א"כ אֶפְתִּי קִשָּׁה לְמָה לֹא נֶאֱמַר לָהֶם פְּרִשְׁת גְּעוּלֵי נְכָרִים בְּמִלְחָמַת סִיחּוֹן וְעוּג דִּהָא לֹא הוֹתֵר לָהֶם דְּבַר אִסּוּר מְשַׁלֵּל שֶׁל ז' עֲמִמִּין כִּי אִם ע"י הַדְּחָק וְהָרִי הָיוּ יְכוּלִים לְהַגְעִיל הַפְּלִים: אָמַנְם י"ל דְּקוֹנְשִׁית הַרְמַב"ן מְעַיְקָרָא לִיתָא דִּהָא רַבֵּנּוּ סְבָרֵי בְּמַסְכַּת פְּסָחִים (דָּף מֵד ע"ב) דְּגְעוּלֵי נְכָרִים חִידוּשׁ הוּא דְּמִדִּינָא הָוֵי שְׁרִיָּא בְּלֹא הַגְּעֻלָּה מְשׁוּם דְּכָל הַפְּלִים הֵם נִטְל"פ דְּגַם קִדְרָה ב"י א"א דְּלֹא פָּגְמָה פְּוֹרְתָא ע"ש בְּגִמְרָא וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר כִּינּוֹן דְּגְעוּלֵי פְלֵי מִדִּין הָיָה חִידוּשׁ וְאִין אֲנִי יוֹדְעִים מְפָנֵי מֵה צָנָה הַשֵּׁם הַגְּעֻלָּה זֹו שׁוֹב לֹא שְׁיִיף לְהַקְשׁוֹת לְמָה לֹא נֶאֱמַר פְּרִשָּׁה זֹו בְּמִלְחָמוֹת סִיחּוֹן וְעוּג כִּינּוֹן דְּמִדִּינָא לֹא צָרִיף הַגְּעֻלָּה זֹו דִּהוּא נִטְל"פ וּמִוֹתֵרִים הַפְּלִים בְּלֵי הַגְּעֻלָּה וְאִפ"ה נֶאֱמַר לָהֶם הַפְּרִשָּׁה לְחִידוּשׁ וְאִין אֲנִי יוֹדְעִים הַטַּעַם לְמָה נֶאֱסְרוּ פְלֵי מִדִּין וְלָמָּה נִשְׁתַּנָּה אֲצֻלֵם הַדִּין מִכָּל פְּלֵי עַפּו"ם שְׁהֵם נִטְל"פ וּמִוֹתֵרִים ע"כ רַק מְשׁוּם גְּזֵרַת הַפְּתוּב לֹא שְׁיִיף קוֹשִׁיָא בְּזֶה לְמָה בְּמִלְחָמַת סִיחּוֹן וְעוּג הָיוּ הַפְּלִים מוֹתֵרִים כִּינּוֹן שְׁמִדִּינָא כָּל פְּלֵי עַפּו"ם מוֹתֵרִים וְלֹא נֶאֱמַר לְאַסּוֹר רַק בְּכֻלֵי מִדִּין וְזֶהוּ חִידוּשׁוֹ וּלְפ"ז לְרַבֵּנּוּ בְּפְסָחִים דְּסְבָרֵי גְעוּלֵי נְכָרִים חִידוּשׁ הוּא אִין מְקוֹם לְקוֹנְשִׁית הַרְמַב"ן ז"ל אָמַנְם קוֹנְשִׁית הַרְמַב"ן אֲזִיל אֶלִיבָא דַר"ע דְּיִלְיָף שָׁם טַעַם כְּעַיְקָר מְגַעוּלֵי נְכָרִים וְסוּבֵר דְּלֹא אֶסְרָה תּוֹרָה פְּלֵי מִדִּין וְלֹא צוֹתָה לְהַגְעִילֵם רַק אֵלוּ שְׁהָיוּ ב"י וְלֹא הָיוּ נִטְל"פ וְלֹא מְטַעַם חִידוּשׁ וְשִׁפִּיר קִשָּׁה כִּינּוֹן דְּמִדִּינָא צָרִיכִים הַגְּעֻלָּה לְמָה לֹא נֶאֱמַר לָהֶם דִּין הַגְּעֻלָּה מְקוֹדֵם בְּמִלְחָמַת סִיחּוֹן וְעוּג וְעֵינֵינוּ בְּסִפּוֹר אֹר חֲדָשׁ שֶׁהִבִּיא תִירוּץ עַל קוֹנְשִׁית הַרְמַב"ן בְּשֵׁם א"ז הַגָּאוֹן ז"ל ע"פ מֵה דְּאִיתָא בְּמַסְכַּת ע"ז (דָּף פֶּה ע"א) כְּשֵׁם שְׁעַמְדָּה חֲמָה לִיהוֹשֻׁעַ כִּף עַמְדָּה חֲמָה לְמִשָּׁה בְּמִלְחָמוֹת סִיחּוֹן וְעוּג וְהִנֵּה בְּנֹדָא בְּשַׁעַת מִלְחָמָה לֹא בְשָׁלוֹ שְׁהָיוּ טְרוּדִים בְּמִלְחָמָה וְכִינּוֹן שֶׁהַמִּלְחָמָה נִמְשָׁף מַעַל"ע לְכָל הַפְּחוֹת כ"ד שְׁעָה ע"ש בַּמַּס' ע"ז א"כ מְמִילָא כָּל הַפְּלִים נַעֲשׂוּ אִינּוּן ב"י וְהָיוּ כְּלָם נִטְל"פ לְכַף לֹא הִנְצָרְכוּ הַגְּעֻלָּה מִשָּׂא"כ בְּמִלְחָמַת מִדִּין שְׁלֹא נִמְשָׁכָה הַמִּלְחָמָה כ"ד שְׁעוֹת וְהָיוּ לָהֶם פְּלִים שְׁאִינּוּן ב"י וְלְכַף נֶאֱמַר לָהֶם דִּין הַגְּעֻלַת פְּלִים בְּמִלְחָמַת מִדִּין וְלֹא בְּמִלְחָמַת סִיחּוֹן וְעוּג, וְהַגָּאוֹן אֹר חֲדָשׁ רוֹצֵה לְתַלּוֹת תִירוּץ זֶה בְּדִין שְׁפִלְפּוֹלֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּמַסְכַּת ע"ז (דָּף עו ע"א) בַּד"ה ב"י אִי אֶמְרִינּוּן כְּשִׁיטַת רַש"י דְּלִינַת לִילָה פּוֹגְמַת אוּ מְשָׁף זְמַן מַעַל"ע פּוֹגֵם וּבְמַחֲזִילָה מְכַבּוּד תּוֹרָתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַנ"ל דְּבָרָיו אִינּוּם מוֹבְנִים כְּלָל דְּכָל פְּלִפּוּלוֹ שֶׁל הַתּוֹסְפוֹת שָׁם הוּא אִם לִינַת לִילָה פּוֹגֵם אִף שְׁלֹא שְׁהָה מַעַל"ע אֲבָל מַעַל"ע שְׁהוּא כ"ד שְׁעוֹת זֶה נֹדָא פּוֹגֵם וְאִם כִּי בְּרוּב אַרְצוֹת יִשׁוּב הָאָרֶץ אִי אֶפְשָׁר לְמַצּוֹא כ"ד

שעות בלא לילה מ"מ בארצות סמוכים לקוטב נמשך היום וכן הלילה כמה חדשים ושם יש מציאת מעל"ע היינו כ"ד שעות בלי לילה אלא בודאי לכ"ע משך הזמן כ"ד שעות גורם לפגום טעם הבלוע בפלים ופלוגתת הפוסקים היא רק אם לינת לילה בלי משך זמן כ"ד שעות ג"כ פוגם ועיין ברא"ש שם שלהי מס' ע"ז וכן במלחמת סיחון שלא שקעה החמה ביום ההוא עכ"פ משך זמן כ"ד שעות הנה גורם לעשות טעם בליעת האיסור בפלים לפגם וא"כ יש שפיר מקום לתירוץ של אא"ז הגאון ז"ל דלכך לא נאמר דין געולי פלים במלחמת סיחון ועוג הואיל והפלים היו פגומים.

אבל התרוץ בעצמו איננו עומד על יסוד קנים דגם במלחמת סו"ע היו צריכין לבשל בשביל נשים וקטנים והנה ראוי להגיד להם דין הגעלה בשביל הפלים ב"י שנמצאו תוך השלל ושפיר הקשה הרמב"ן אליבא דר"ע דסובר געולי נכרים לאו חידוש הוא דלא אסרה תורה כי אם פלים ב"י אמאי לא נאמר להם דין הגעלה במלחמת סו"ע וע"כ צריכין אנו לתירוץ של הרמב"ן הואיל ומלחמת סו"ע הי' משבע עממין ואפילו קדלי דחזירא הותר להם בז' שפכשו היתר גמור אף שהיה להם לאכול דבר המותר דלא פדעת הרמב"ם: הינצא מזה דדין זה של הרמב"ם תליא בפלוגתא דרבנן ור"ע במסכת פסחים ה"ל אי ג"נ חידוש הוא או לא דלרבנן דסברי ג"נ חידוש הוא א"כ בלאו הכי לא קשה קושית הרמב"ן וממילא אין אנו צריכין לתירוץ של הרמב"ן ושפיר י"ל פדעת הרמב"ם דקדלי דחזירא לא הותר להם בז' שפכשו כי אם מתוך הדחק אם אין להם דבר היתר אבל לר"ע דס"ל ג"נ לאו חידוש הוא דלא אסרה התורה רק קזרה ב"י ומדינא היו פלים במלחמת סו"ע צריכים הגעלה וקשה קושית הרמב"ן ונצטרף לתירוץ פנ"ל וממילא נשמע שלא פדעת הרמב"ם ומעתה מתורץ קושית הפ"ד על הרמב"ם דהאי סוגיא במסכת חולין אזלי אליבא דר"ע דסובר דבשר נחירה הנה מותר להם כ"ז היותם במדבר ושפיר פריף הגמרא אימת אילימא כו' דר"ע לשיטתו דסובר ג"נ לאו חידוש הוא מוכח מפח קושית הרמב"ן דהותר להם קדלי דחזירי בז' שפכשו אף שלא בשעת הדחק והנה להם היתר גמור בשלל של נכרים אבל לרבנן דס"ל דג"נ חידוש הוא בלא"ה אין מקום לקושית הרמב"ן ז"ל ואין אנו צריכין לתירוץ וי"ל דלא הותר להם מאכלים אסורים בז' שפכשו רק ע"י הדחק א"כ הרמב"ם פסק פרבנן דר"ע ומינשב קושית הפ"ד ה"ל: ולפ"ז ניחא ג"כ מה דהקשה רבינו לעיל בדברי רש"י ד"ה שהכניסו לא"י כתב רש"י אליבא דר"ע מהו לאכלן אחר פניסתן לארץ וכו' ולכאורה הוא שפת יתר דפשיטא דאליבא דר"ע קא מבעי דהא ליכא מאן דס"ל דבשר נחירה הותר להם במדבר כי אם ר"ע אבל לפי מה שפתייתי אתי שפיר דרש"י רצה ליישב מאי פריף הש"ס אילימא בז' שפכשו השתא כו' דלמא לא הותר להם פי אם ע"י הדחק ואבעיא דר"י קאי אם הנה להם דבר אחר לאכול פקושית הפ"ד ה"ל ולכן כתב רש"י אליבא דר"ע ור"ע לשיטתו סובר ג"נ לאו חידוש הוא וא"כ קשה קושית הרמב"ן וצריף לומר פתירוץ דסו"ע היו מז' עממין והותר שללם אפילו אם הנה להם דבר המותר ושפיר פריף הגמרא מפדי דבר טמא כו'.

אולם בעצם הדבר קשה על הרמב"ם מנ"ל דרבנן פליגי בסברא זו על ר"ע ולהרבות בפלוגתא דלמא גם רבנן ס"ל כר"ע ולא פליגי כי אם בהא מלתא דלרבנן אפילו קזרה ב"י א"א דלא פגמה פורתא וגעולי מדין חידוש הוא ור"ע סובר לא אסרה תורה רק

קדירה ב"י וג"נ לאו חידוש הוא אבל בזה דאם הנה להם דבר המותר מודים רבנן לר"ע ומנ"ל להרמב"ם להמציא עוד פלוגתא בין רבנן לר"ע: ונלע"ד לומר דמהאי סוגיא גופא מאיבעיא דר"י מוכח דס"ל לרבנן פדעת הרמב"ם דלא הותר להם פי אם ע"י הדחק לפי מה שהקשה רבינו לעיל [ועיין נ"ב מ"ת חלק יו"ד סי' סג] דלמה קא מיבעי ר"י באברי בש"ר נחירה כו' שהוא רק אליבא דר"ע ולמה לא מיבעי אליבא דכ"ע דעיקר ספיקא בדבר המותר שנתחדש בו איסור אם מה שנשאר בידו קודם שנאסר אסור לו ג"כ או לא ועיין ברא"ש בסוגיא זו שכתב שיש נפקותא בזה גם לדין פגון שאסרו הב"ד אינה דבר והנה בידו מאותו המין מקודם שנאסר וקא בעי אם המאכלים אלו שהיו אצלו מקודם מ"ת אסורים ג"כ או לא.

ועוד הקשה זקני הגאון ז"ל בספר דורש לציון (דף מ ע"א ודף טו) מסוגיא דמס' יבמות דדרוש ריב"ח מדכתיב גבי יבמה ולקחה יתירא מלמד שמגרשה בגט ומחזירה מזה נפשט בעיא דר"י לקולא דאי ס"ד דדבר המותר עד עכשיו לא נאסרה החתיכה שהיה אוכל ממנה עד שעת האיסור א"כ ל"ל קרא ולקחה מלמד שמגרשה כו' הא כיון דקודם גירושין היתה מותרת לו לכלהביאות אף אחר ביאה ראשונה איך ס"ד לאסרה עליו אחר גירושין הא אותה חתיכה דהיינו היבמה היתה מותרת לו עד עתה וא"א שתחזור איסורה משום אשת אח עכשיו ע"י הגירושין ע"ש.

אמנם לדברי הנ"ב ה"ל שהוכיח מדברי הרא"ש שכתב מזמן ידוע ואילך דסבירא ליה דלא מספקא ליה לר"י אלא במה דדמי לאברי נחירה שאלו לא נאסרו במדבר לר"ע וילפי לה מדכתיב פי ירחק ממה המקום ונבחת כמו שפי' רש"י שם בדברי ר"ע שאמר מתחלה הותר להם בש"ר נחירה ומשנכנסו לארץ נאסר להם פירש"י הותר להם כו' מהאי קרא נפקא דכתיב פי ירחק כו' מפלל דעד עתה לא נצטוו על הזביחה והאי קרא במדבר נאמר להם להזהיר להם על הזביחה רק שלא יתחיל האיסור רק אחר שיכנסו לארץ אבל בדבר שנאסר ומתחיל האיסור תיכף בזה לא קא מיבעי ליה לר"י ולכך נקט הרא"ש הנפקותא במה שאדם אוסר על עצמו מזמן ידוע ואילך שהוא דומיא דבש"ר נחירה דג"כ לא התחיל האיסור רק אחר בואם לארץ אבל בדבר שמתחיל האיסור תיכף אין שום חילוק בין מה שהיה בידו מקודם או מה שביאו לו אח"כ ע"ש בנ"ב שהאריך בזה.

ולפ"ז לא קשה קושיא הנ"ל דבשעת מ"ת נאסרו להם האיסורים תיכף וכן מה שצריך ביבמה קרא להתיר שמגרשה בגט ומחזירה אינו דומה פלל ואין לו ענין לבעיא דר"י בב"נ דתכף פשמגרשה נאסרה ואין הפסק בזמן משעת הגירושין.

אף עדיין קשה למה לא נקט ר"י האיבעיא אליבא דכ"ע והיינו בקדלי דחזירי שהיה בידם בז' שכבשו וז' שחלקו והאיסור התחיל אחר שכלו אותן י"ד שנים דזה הנה ממש כמו ב"נ שהכניסו לארץ מזה מוכח דר"י סובר דהא דאמרינן דשלל של נכרים אשתרו להו אף שלא מתוך הדחק זהו דוקא לר"ע דסבר געולי נכרים חידוש הוא וקשה קושית הרמב"ן וצריכין אנו לתירוץ ע"כ צ"ל דס"ל לר"ע דדבר טמא אשתרו להו בז' שכבשו וז' שחלקו היתר גמור אף שהיה להם דבר המותר פנ"ל אבל לרבנן דס"ל ג"נ חידוש בלא"ה אין מקום לקושית הרמב"ן ממילא אוקמינא רבנן מסבירא דלא הותר להם שלל נכרים רק אם לא היה להם דבר המותר ועדיין היה שם איסור על אותו שלל ומהיכי

תיתי נימא שיהיה מותר אחר ז' שפכשו פיון שלא היה להם היתר ברור מעולם ובנדאי נאסר להם אף אם היה להם היתר וא"כ גם בכי גונא לא היה קאי האיבעיא פי אם אליבא דר"ע: הינצא מזה דמר"י דנקט האיבעיא בב"נ ולא בדבר טמא אליבא דכ"ע שנסאר להם מז' שחלקו מוכח דס"ל אליבא דרבנן דלא הותר להם פי אם ע"י הדחק א"כ פסק הרמב"ם פרבנן ודוק היטב: שם תוס' ד"ה וכל שפן וכו' וקשה וכו' אדרבה אקריבו להו טפי פיון דהותרו הבמות עכ"ל.

ונאני תמה על דבריהם דהרי רבי ישמעאל קאמר שמשנכנסו לארץ הותרו להם בשר תאנה וע"ז קאמר פאן דאשתרו דהו מרחקי ממשפן ונהרי זה משנה ערוכה בפרק בתרא דזבחים דתכף משבאו לגלגל הותרו הבמות כל י"ד שנים שפכשו ושחלקו ולמה הותר להם בשר תאנה ונהרי הו מקרבי טפי שהותרו הבמות ור' ישמעאל תכף בכניסתו לארץ קאמר שהותר בשר תאנה אלא נדאי סובר ר' ישמעאל דכל זמן שהיה אפשר להקריב במשפן שם הקרבנות חביבים ביותר אסר להם בשר תאנה כדי שיקרבו במשפן אבל בשעת היתר הבמות אף שהותר להם להקריב בבמות מ"מ אין הקרבנות הנקריבים שם חביבים כל כך לאסור בשבילם לאכול בשר תאנה לכה תכף כשנכנסו לארץ פיון דארחיקו להו מן המשפן אף שהיו יכולים להקריב בבמות הותר להם בשר תאנה ושפיר קאמר דכ"ש השתא דארחיקו להו טפי.

והוכחה לסברא הנ"ל שהרי גם במדבר לר' ישמעאל לא נאסר להם בשר תאנה רק בשנה שניה אחר שהיוקם המשפן אבל קודם שהיוקם המשפן היה מותר בשר תאנה וכדמשמע מפירש"י בד"ה נאסר להם בשר תאנה שהביא רש"י קרא דאל פתח אנהל מועד וכו' ובינותי בספרים וראיתי להרמב"ן בפרישה ראה בפסוק כי ירחיב וגו' שכתב וז"ל אבל פאן אמר פאשר דבר והם הגוים האלה אשר ה' אלהיה נותן לה את ארצם פי מיד לאחר שפכשו וחלקו הותר להם בשר תאנה וכו' א"כ נראה דעת הרמב"ן שפאמת לא הותר בשר תאנה פי אם אחר י"ד שנים.

ואמנם לשון הגמרא משנכנסו לארץ הותר משמע תכף משנכנסו ותדע שהרי בבעיא דר' ירמיה קאמר אברי ב"נ שהכניסו ישראל עמהן לארץ וכו' והיינו תכף כשנכנסו שהרי קאמר על זה אמת אילמא בשבע שפכשו וכו' וא"כ כשם שבדברי ר"ע דקאמר לענין בשר נחירה משנכנסו לארץ נאסר להם היינו תכף בכניסתו הה"ד בדברי רבי ישמעאל דקאמר משנכנסו לארץ הותר להם היינו נמי תכף בכניסתו: דף יח ע"א מתניתין השוחט מתוך הטבעת ושפיר בה מלא החוט ע"פ כולה שחיטתו פשרה וכו'.

הנה לא נזכר במשנתנו פלוגתא בין רבנן לר"י ב"י רק במה דמכשרי רבנן בכולה מכשיר ר' יוסי ברנבה אבל במקום השחיטה עצמה באינה מקום אין זכרון במחלוקותם וכיון דאשפחין לר"י ב"י בברייתא דמכשיר לשחוט מתוך שאר הטבעות למה נחלקו עלינו את השוים ולומר דפליגו רבנן עליו וא"כ איך יחלקו רב ושמאל על ר' יוסי מסברא דנפשיהו במה שאין להם סיוע משום תנא: ולתרוץ זה נדקדק עוד לקמן (דף יט ע"א) ואמר ריב"ל מוגרמת דרבנן פשרה לרבי יוסי ב"י ומוגרמת דרבי יוסי פשרה לר"ח ב"א פשיטא מ"ד ר"ח ב"א אדרבנן קאי קמ"ל ואימא ה"נ א"כ העיד עליו מבעיא ליה והלקתא כר"ת ב"א דקאי רב נחמן פנותיה.

והנה יש לדקדק אפתי מה דאמר מוגרמת דרבנן פשרה לרבי יוסי היא מלתא דפשיטא ומאי קמ"ל. וגם באמרו והלקתא כר"ח דקאי רב נתמן פנותיה קשה קושנית מהרש"א דתפוק ליה דכל עדות הלקתא היא.

וגם יש לדקדק למה בתוספתא שיהביא רש"י במשנתנו קאמר ור' חנינא בן אנטיגנוס מכשיר ולמה לא אמר בלשון עדות כמו בתוספתא השניה שיהביא הגמרא וצריך לומר דשני מיני מוגרמת יש ובחדא העיד מפי רבותיו ובחדא הכשיר מסבא ומעשה נחזי אנו באיזו מהם הנה לו עדות מרבותיו ובאיזה הורה מסבא וליפא למימר דמוגרמת דר' יוסי העיד מרבותיו שהיא פשרה ובמוגרמת דרבנן הורה מסבא.

שאם הנה לו קבלה על מוגרמת דר' יוסי שלא שחט רובו בטבעת שפטר ק"ו מוגרמת דרבנן ויש בכלל מאתים מנה והנה לו עדות גם על מוגרמת דרבנן. אמנם איפא למימר איפא שהנה לו קבלה מרבותיו דרובו פמוהו לענין הגרמה והיינו מוגרמת דרבנן שפשרה אמנם במוגרמת דרבי יוסי דהיינו שאפילו רובו לא שחט בטבעת ועיקר ההכשר בזה משום דגם למעלה מטבעת הוא מקום שחיטה בזה הורה רק מסבא ולא מפי עדות.

אמנם גם זה אי אפשר דהרי בהאי דהעיד אמר על מוגרמת ולא אמר העיד עלה א"כ מפלל שגם על מוגרמת דרבי יוסי העיד כמו שאמרו בגמרא וא"כ באיזה הורה מסבא. וצריך לומר שיש שלשה מיני מוגרמת דהיינו חדא דרבנן ששחט הרוב בטבעת ובמיעוט בתרא הגרים וחדא מוגרמת דר' יוסי ואפילו רובו לא שחט בטבעת הגדולה והגרים למעלה והשלישי הוא מוגרמת השני דרבנן דהיינו ששחט בשאר טבעות עצמן דרבנן לא הנה זה מקום שחיטה לפירוש רש"י במימרא דרב ושמואל ונקרא מוגרמת כמו שפירש"י בעובדא דר' זירא דאכל מוגרמת דרב ושמואל וכבר כתבתי דעכ"פ בתרי הנה ליה עדות מפי הקבלה בהאי מוגרמת דעלה קאי בתוספתא שיהביא ומדלא קאמר עלה מכלל דכלל עוד אחת ומעשה נברר באיזה תרי מתלת הנה ליה עדות וליפא למימר במוגרמת דרבנן ודר' יוסי דמשנתנו כי גם במשנתנו דקדקתי להאיך לישנא דגם שחט ב' שלישים והגרים שלישי פסלי רבנן א"כ טעמייהו משום דלא סברי בשחיטה רובו של אחד פמוהו ומשנה דלקמן בהשוחט דרובו של א' פמוהו רבי יוסי היא א"כ אין עיקר פלוגתייהו בהגרמה רק בגוף דין שחיטה אם היא בכל הסימן דנקא או ברובו ולמה פליגי בהגרמה.

ואמרתי משום דמלתא אגב אורחא קמ"ל מפלוגתייהו דעכ"פ תרנייהו ס"ל דלמעלה מטבעת הגדולה ליפא מקום שחיטה וא"כ לרחב"א אם עדותו על אלו שני מיניהגרמה דכשרה והיינו משום דס"ל שיש מקום שחיטה משפויי כובע ולמטה א"כ הנה ליה למימר העיד ר"ח ב"א שחיטה משפויי כובע ולמטה שפשרה שנה עיקר הדין לדיקה ולמה תלה עדותו בהגרמה ובזה כולל הכל פינון ששם מקום שחיטה אלא נדאי בהנה תרי מוגרמת דרבנן הנה ליה עדות דהיינו במוגרמת דשאר טבעות שפשרה ששם מקום שחיטה וגם שרובו של אחד פמוהו וממילא אם שחט רובו בטבעת פשר אפילו אם למעלה אינו מקום שחיטה ואיך הנה פניל למכלל הנה בחדא והוצרך לומר על מוגרמת ומדלא קאמר עלה ש"מ שכולל עוד מוגרמת וא"כ פן הוא הפירוש בתוספתא דר"י ב"י אמה ששחיטה בשאר טבעות פשר ומסיק ומוגרמת פסול והיינו רבנן לחלוק על ר' יוסי בזה והעיד ר"ח

על מוגרמת דא ועל מוגרמתא דרבנן דמתני' שפשרה ובתוספתא שניה הכשיר מוגרמת דרבי יוסי דהיינו אפילו לא שחט רובו בטבעת הורה מסברא שפשרה שם"ל שזה מקום שחיטה ואמר סתם ור"ח ב"א מכשיר משום דלעיל מיני' אומר הכשיר שחיטה מטבעת וכו' ואמרו מוגרמת פסולה ולא הזכיר שם לא רוב ולא מיעוט ולא רבנן ולא ר' יוסי ומקרי מוגרמת בשחט פולו למעלה דגם זה מקרי מוגרמת ור"ח מכשיר ולפי זה שוב ניחא במה דאמרו הלכה כר"ח דקאי רב נחמן פנותיה ולא אמר משום דעדות היא והיינו כמו שפכתתי שעל זה לא היה לו עדות וגם מזה הוכיחו רב ושמואל דלרבנן יש שני מיני מוגרמת וכנ"ל ולכן לא סברי בזה כר' יוסי דסברי ברבנן.

ומעתה נבוא לפרש דברי ריב"ל אמר ריב"ל מוגרמת דרבנן פשרה לר' יוסי ב"י ואין הפנונה על מוגרמת דמשנתנו שהרי אנו רואין שפחלקו בו רבנן ור' יוסי ב"י ומאי קמ"ל אלא הפנונה בשחט שאר הטבעות וקמ"ל שזה מקרי הגרמה לרבנן וזה לא שמענו ממשנתנו ומוגרמת דר' יוסי וכו' והקשה פשיטא דכיון דחזינו דר' חנינא פליג בשני מקומות בחדא מסברא ובחדא מעדות א"כ מכלל שיש עוד מוגרמת ואי הנה קאי רחב"א בעדותו אר' יוסי ב"י א"כ שוב נכלל גם מוגרמת דרבנן דמתני' ואין לנו לפרש בתוספתא השני כי אם על מוגרמת דשאר טבעות ומכלל דאסרי רבנן וקאמר מהו דתימא ר"ח ארבנן קאי פירוש ארבנן דמתני' בהא הנה ליה עדות ובתוספתא השנית קאי אר' יוסי ב"י ובזה הכשיר מסברא קמ"ל דא"כ העיד עלה מבעיא ליה ודוק דלא אמר קמ"ל דאדר' יוסי קאי לפי שגם לפי האמת לא קאי אר' יוסי רק אשני מוגרמת דרבנן ואמוגרמת דר' יוסי הכשיר בפרייתא שניה מסברא ולא מעדותו: ובזה ניחא לי מה דכתב רש"י פאשר הכריע לשון ראשון בדברי רב ושמואל פאן מכשול להחליף ההלכה דהא לית הלכתא פכולהו אלא כרחב"א ולכאורה פירושו תמוה דמנ"ל דרחב"א מכשיר מוגרמת דרב ושמואל דלמא ריב"א מכשיר רק מוגרמת דרבנן ודר' יוסי דמשנתנו ולפי מה שפכתתי ניחא וניחא ג"כ מה דכתב רש"י העיד ר"ת וכו' וכל עדות הלכה היא ומה בעי רש"י בזה.

אמנם לפי מ"ש הוא הנצעה למה שסיים לבסוף שאין מכשול וכו' ולכן הקדים דכל עדות הלכה היא וא"כ למה אמר לקמן מטעם דקאי רב נחמן פנותי' אלא ודאי דבעדותו קאי אמוגרמת דרב ושמואל ואמוגרמת דרבנן דמתני' ובתוספתא שניה קאי אמוגרמת דר' יוסי וכנ"ל ודוק.

ובזה נתנישבו כל הדקדוקים הנ"ל על נכון. אף נשאר עוד ליישב מה שאמר והלכתא כרחב"א דקאי רב נחמן פנותיה וכבר אמר לעיל והלכתא משפויי כובע ולמטה כשרה והיינו דשירי בחיטי והיינו הך ולמה לי הפל בזה.

ועוד למה תלה ברב נחמן והלא שמעתיא דאמוראי פנותיה ופשיטא לשיטת התוס' פולהו אמוראי אחד לא נעדר קיימי פנותיה דגם רב פפא משמיה דרבא לא הטרף אלא למעלה מהחיטי דהיינו פגע ולא נגע לשיטת התוס'.

ולכן נלע"ד לפרש דמה דהעיד רחב"א על מוגרמת היינו מוגרמת דרבנן ומוגרמת דר' יוסי דמתניתין והא דלא העיד סתם על משפויי כובע ולמטה שהוא מקום שחיטה וכמו שהקשיתי לעיל היינו שפכלל בעדותו תרתי העיד על מוגרמת דר' יוסי שפשרה בזה העיד

שְׁמִקוּם שְׁחִיטָה הוּא מְשִׁיפּוּי כּוּבַע וּלְמִטָּה וְהַעִיד עַל מְוַגְרָמַת דְּרַבְּנָן שְׁכַשְׁרָה בְּזֵה כְּלָל שְׁרַבּוּ כְּכּוּלּוֹ וּנ"מ אִם הֶגְרִים אַחַר הָרוּב עַד לְמַעְלָה מְשִׁיפּוּי כּוּבַע אַפ"ה כְּשֶׁרָה הוּאִיל וּכְבָר נִשְׁחַט רַבּוּ.

וּבַתּוֹסְפֹתָא שְׁנִיָּה שְׁהַכְשִׁיר מְסַבְרָא דְּנַפְשִׁיָּה בְּלִי עֲדוּת מְרַבּוּתִּיו זֶה קָאִי עַל מְוַגְרָמַת הַשְּׁנִיָּה דְּרַבְּנָן דְּהֵינּוּ שְׁשַׁחַט בְּשַׁאֲר טַבְּעוֹת דְּהֵינּוּ מְוַגְרָמַת דְּרַב וּשְׁמוּאֵל יַעַל זֶה פִּינּוּ רִיב"ל בְּתַחֲלַת דְּבָרָיו מְוַגְרָמַת דְּרַבְּנָן כְּשֶׁרָה לר' יוֹסִי וּכְמ"ש לְמַעְלָה.

וְעַל זֶה אָמַר וְהַלְכְּתָא כְּרַחב"א לְהַכְשִׁיר מְוַגְרָמַת דְּשַׁאֲר טַבְּעוֹת שְׁעַל זֶה עֲדִינּוּ לֹא פָּסַק לְעֵיל כְּלוּם וְאָמַר דְּרַב נַחְמָן קָאִי כְּוֹתִיָּה דְּרַב נַחְמָן אָמַר לְעֵיל ר' זִירָא מְשַׁמוּ דְּמְוַגְרָמַת כְּשֶׁרָה. וְהָא דְלָא אָמַר וְהַלְכְּתָא כר' יוֹסִי שְׁהָרִי גַם ר' יוֹסִי מְכַשִׁיר בְּשַׁאֲר טַבְּעוֹת הֵינּוּ מְשׁוּם שר' יוֹסִי אֵין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּכָל דְּבָרָיו אֲבָל רַחב"א הִלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּכָל דְּבָרָיו: עוֹד נִלְע"ד לְתַרְץ מַה שְׁהַקְשִׁיתִי פִּינּוּ שְׁלֹא נִזְכָּר בְּמִשְׁנֵה דְּפְלִיגֵי רַבְּנָן עַל ר' יוֹסִי בְּשַׁאֲר טַבְּעוֹת אִם הֵם מְקוּם שְׁחִיטָה א"כ אֵיךְ יִתְלַוֵּק רַב וּשְׁמוּאֵל עַל ר' יוֹסִי.

וְאֹמַר אֲנִי פִּינּוּ שְׁרַב וּשְׁמוּאֵל אֲמָרִי דְּאָרַף ר' יוֹסִי לֹא אָמַר וְכו' וּפְיָרֵשׁ רַש"י דְּאִית לִי לר' יוֹסִי רַבּוּ כְּכּוּלּוֹ בְּמְקוּם שְׁחִיטָה אֲבָל לְשׁוּנָה מְקוּם כְּשֶׁר לְשְׁחִיטָה מְשׁוּם הָאִי טַעְמָא לֹא אֲמָרִינוּ רַבּוּהָ כְּכּוּלּוֹ.

הָרִי דִּיּוֹתֵר נוֹחַ לֹמַר בְּמְקוּם שְׁחִיטָה עַל גּוּף הַשְּׁחִיטָה רַבּוּ כְּכּוּלּוֹ מְלוּמַר רַבּוּ כְּכּוּלּוֹ לְשׁוּנָה מְקוּם שְׁחִיטָה וּא"כ רַבְּנָן דְּסַבְרֵי אַפִּי בְּמְקוּם שְׁחִיטָה לֹא אֲמָרִינוּ רַבּוּ כְּכּוּלּוֹ ק"ו דְלָא סְבִירִי לְשׁוּנָה מְקוּם שְׁחִיטָה עַל רַבּוּ כְּכּוּלּוֹ וּא"כ אַף לְמַסְקָנָא דר' יוֹסִי תַרְתִּי קָאֲמַר מ"מ רַבְּנָן דְּפְלִיגֵי בְּהָא ק"ו דְּפְלִיגֵי וְסְבִירָא לְהוּ דְלָא מְשׁוּינָן לְשַׁאֲר טַבְּעוֹת מְקוּם שְׁחִיטָה מְשׁוּם רַבּוּ כְּכּוּלּוֹ וּא"כ רַב וּשְׁמוּאֵל הִכְרִיעוּ בְּפְלוּגְמָתָא דְּרַבְּנָן וּר"י שְׁהִיא מִן הַהִיפּוּף אֵל הַהִיפּוּף דר' יוֹסִי ס"ל דְּאֵפִילוּ מְשׁוּינָן מְקוּם שְׁחִיטָה מְשׁוּם רַבּוּ כְּכּוּלּוֹ וְרַבְּנָן ס"ל דְּאֵפִילוּ בְּמְקוּם שְׁחִיטָה לֹא מְשׁוּינָן רַבּוּ כְּכּוּלּוֹ הִכְרִיעוּ רַב וּשְׁמוּאֵל בְּחֻדָּא כר' יוֹסִי וּבְחֻדָּא פְּרַבְּנָן: וְנִדְּנָה זֶה נִיחָא לְלִישְׁנָא קָמָא דְּרַב הוּנָא מְשַׁמֵּיָּה דְּרַב אָסִי דְּאֵפִילוּ בְּשַׁחַט שְׁנֵי שְׁלִישִׁים וְהֶגְרִים שְׁלִישׁ אֲסָרֵי רַבְּנָן וּא"כ עַל כְּרַחֲוֵי טַעְמֵיָּהוּ מְשׁוּם דְלָא ס"ל רַבּוּ שְׁל אַחַד כְּמוֹהוּ אֲבָל לְלִישְׁנָא בְּתַרָּא דְּבָהָא גַם רַבְּנָן מְכַשְׁרֵי וּפְלוּגְמֵיָּהוּ בְּהֶגְרִים שְׁלִישׁ וְשַׁחַט ב' שְׁלִישִׁים וְטַעְמֵיָּהוּ דְּרַבְּנָן דְּבַעֲדִינָא דְּנַפְקָא חִיּוּתָא בְּעֵינָן רַבָּא בְּשַׁחֲטָה וְלֹא דְמִי לְחֻצֵי קִנְיָה פְּגוּם מְשׁוּם דְּהָכָא אֵינּוּ מְקוּם שְׁחִיטָה א"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוּכְתָא מנ"ל לרַב וּשְׁמוּאֵל דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי עַל ר' יוֹסִי בְּזֵה.

אֲמַנָּם לְלִשׁוֹן שְׁלִישִׁי שְׁבַרְש"י נִיחָא דְּהָא וְדָאִי דְּפְלִיגֵי רַבְּנָן דְּהַשְׁתָּא בְּטַבְּעַת עֲלִיוֹנָה דְּלִיכָא לְמַגְזֵר רַבּוּ חֲלָלוּ אִטּוּ רַבּוּ עוֹבְיָו אֲסָרֵי ק"ו בְּשַׁאֲר טַבְּעוֹת וְכֵן לְפִירוּשׁ הַתּוֹס' ג"כ נִיחָא דְּנִדְּנָאִי פְּלִיגֵי רַבְּנָן דָּאִם פְּלִיגֵי בְּעֲלִיוֹנָה שְׁרַבּוּ הַטַּבְּעַת הִיא רַבּוּ חֲלָל ק"ו דְּפְלִיגֵי בְּשַׁאֲר טַבְּעוֹת.

אֲמַנָּם רַש"י מִיָּאֵן בְּפִירוּשׁ הַשְּׁלִישִׁי מְטַעַם דָּא"כ לִיכָא קוּשְׁיָא מְבַרְיָתָא דְּבַרְיָתָא בְּלֹא הֶגְרִים מִיָּרִי וּמְטַעַם זֶה נִדְּנָה גַם פִּירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת דְּגַם לְפִירוּשׁ הַתּוֹס' קִשָּׁה קוּשְׁיָא זֶה עֲצָמָה וּכְמ"ש מְהַר"ם מְלוּבָלִין.

אָמַנְם לְאִית דְּמַפְרָשֵׁי יֵשׁ דְּבָרִים בְּגוּ דְּהֵנָּה רַש"י פִּירֵשׁ בְּגַמְרָא בְּלִשׁוֹן שְׁנֵי שְׁהוּא לְשִׁיטַת הָאִית דְּמַפְרָשֵׁי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּבִהֲגָרִים הֵיכִי מְצִי לְאֶכְשׁוּרֵי הָא לֹא שְׁחִיטָה רַבָּא וְכִי תִימָא מְשׁוּם דְּקַמ"ל דִּיצִיאָה דְּשָׂאָר טְבַעוֹת לֹא חָשִׁיב הֲגֵרָמָה וְכו' וְכַתֵּב מְהֵרָש"א ו"ל פִּירֵשׁ הַשְּׂתָא אִית לֶן לְמִימַר הֵכִי לַר' יוֹסִי ב"י דְּלִית לֵיהּ הֲגֵרָמָה בְּשָׂאָר טְבַעוֹת וְלַעֲלִיל בְּמִשְׁנָה דְּפִירֵשׁ רַש"י לְאִית דְּמַפְרָשֵׁי בְּכָל טְבַעוֹת חָשִׁיב הֲגֵרָמָה הֵינְנו לְרַבְּנָן וְלַר' יוֹסִי ב"י הֵינְנו כְּדַס"ד מְעִיקְרָא לְרַב וְשִׁמוּאֵל דְּאַף ר"י לֹא אָמַר הֵינְנו לֹא אָמַר מְמִשׁ עֵינָן מְהֵרָש"א.

וּלְפִי זֶה הַשְּׂתָא בְּבִרְיֵיתָא מוֹכַח דְּלַר' יוֹסִי ב"י לִית לֵיהּ הֲגֵרָמָה בְּשָׂאָר טְבַעוֹת וְא"כּ הַשְּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַטְּבַעַת הֵינְנו טְבַעַת הַגְּדוּלָּה דְּאֵל"כּ ל"ל לַר"י ע"פ רַבָּא וְא"כּ לֹא אֲשַׁכְּחִן כָּלֵל לְרַבְּנָן מְפִירֵשׁ דְּפִלְיָגִי בְּזֶה אַרְבֵּי יוֹסִי וְא"כּ מִנ"ל לְרַב וְשִׁמוּאֵל לְחַלּוֹק עַל ר' יוֹסִי בְּזֶה.

וְהֵנָּה בְּמַה שְּׁפַתְבְּתִי דַּע"פ ע"פ בְּרִיֵּיתָא זֶה מוֹכַח דְּגַם לְאִית דְּמַפְרָשֵׁי מְשַׁנְתִּינוּ בְּטְבַעַת הַגְּדוּלָּה מִיְיָרִי נִיחָא לִי מַה דְּהֵנָּה קָשָׁה לִי בְּמַה דְּאָמַר לְקַמְן רַב נַחְמָן אֶכְשֶׁר מְשִׁיפּוּי וְכו' אֲלֵא רַב חֲנַן כְּמָאן לֹא כְּרַבְּנָן וְלֹא כַר"י הֵנָּה כְּמַה אֲמֹרָאִי שְׁחִיב בְּגַמְרָא לַעֲלִיל מִיְיָרִי דְּאֶכְשֶׁר בְּשִׁיר בְּחִיטֵי דְּהֵינְנו הָךְ וּמַדּוּעַ לֹא הִקְשׁוּ לְשׁוּם אֶחָד מֵהֶם כְּמָאן לֹא כְּרַבְּנָן וְכו' וְדוֹקָא לְרַב נַחְמָן.

וְעוֹד לְאִית דְּמַפְרָשֵׁי א"כּ מְשַׁנְתִּינוּ לֹא אִיְיָרִי כָּלֵל בְּטְבַעַת הַגְּדוּלָּה רַב בְּכָל הַטְּבַעוֹת יֵשׁ הֲגֵרָמָה אִם מִתְחִיל בְּטְבַעַת וְהֲגֵרִים לְצִאת מִן הַטְּבַעַת וְא"כּ אִין עֵנְוִן כָּלֵל לְפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנָן וְר' יוֹסִי לְהַתְחִיל מְקוֹם הַשְּׁחִיטָה שְׁבֻזָּה מִיְיָרִי רַב נַחְמָן וּמֵאִי הִקְשָׁה לוֹ רַב חֲנַן כְּמָאן.

אָמַנְם ע"פ מַה שְּׁפַתְבְּתִי נִיחָא שְׁהֵרִי מְבִרְיֵיתָא מוֹכַח דְּר' יוֹסִי ב"י לִית לֵיהּ הֲגֵרָמָה בְּשָׂאָר טְבַעוֹת וְא"כּ עַל כֵּן מְשַׁנְתִּינוּ בְּטְבַעַת הַגְּדוּלָּה מִיְיָרִי אָמַנְם כָּל זֶה אִם הִבְרִיֵּיתָא מִיְיָרִי בְּהֲגָרִים אֲבָל אִם הִבְרִיֵּיתָא מִיְיָרִי בְּלֹא הֲגָרִים וּבְאֵמַת לֹא תִּהְיִי קוֹשִׁיָא מְבִרְיֵיתָא לְרַב וְשִׁמוּאֵל כְּפִי שְׂבֻזָּה לְקַמְן שְׂבֻזָּה הֵיטָה כְּפִי ר' זִירָא בְּאֶמְרוֹ יוֹסֵף בַּר חִיָּא מַכ"ע גְּמִיר א"כּ גַּם לַר"י בַּר יְהוּדָה יֵשׁ הֲגֵרָמָה בְּשָׂאָר טְבַעוֹת וְאִין כְּפִי מְשַׁנְתִּינוּ כָּלֵל לְתַת גְּבוּל לְהַתְחִיל מְקוֹם שְׁחִיטָה וְלִיכָא קוֹשִׁיָא מִיְיָרִי לְהַנְדֹּף דְּמַכְשָׁרֵי מְשִׁיפּוּי וְלַמְטָה.

אָמַנְם רַב נַחְמָן מְדוּנִיל יְדִיהּ מְשַׁתְּלִים דְּאִיהוּ אָמַר לַעֲלִיל ר' זִירָא מְשַׁמִּיָּה מְוַגְרָמַת כְּשֶׁרָה וְהֵינְנו מְוַגְרָמַת דְּרַב וְשִׁמוּאֵל דְּלִפְיֵרוּשׁ אִית דְּאָמְרֵי הֵינְנו בְּשָׂאָר טְבַעוֹת שְׂאֵחַר שְׁחִיטַת חֲצִי עוֹבְדֵי הֲגָרִים בֵּין טְבַעַת לְטְבַעַת וְא"כּ עַל כֵּן רַבְּנָן רַב נַחְמָן ס"ל דְּבְשָׂאָר טְבַעוֹת לִיכָא הֲגֵרָמָה וְא"כּ עַל כֵּן מְשַׁנְתִּינוּ בְּטְבַעַת הַגְּדוּלָּה וְכֵאֵן הַכְּשִׁיר רַב נַחְמָן מְשִׁיפּוּי כּוֹבַע וְלַמְטָה א"כּ לְרַב נַחְמָן דוֹקָא הִקְשָׁה כְּמָאן לֹא כְּרַבְּנָן וְלֹא כַר"י ב"י אֲבָל לְשָׂאָר אֲמֹרָאִי אִין כְּפִין קוֹשִׁיָא שְׁהֵם מְפִירֵשִׁים מְשַׁנְתִּינוּ בְּשָׂאָר טְבַעוֹת וְכֵאֵת דְּמַפְרָשֵׁי וְנַחְזוֹר לְרֵאשׁוֹנוֹת שְׁהַקְשִׁיתִי לְאִית דְּמַפְרָשֵׁי מִנ"ל לְרַב וְשִׁמוּאֵל הָא וּמַמָּה לְמַדּוּ דְּפִלְיָגִי רַבְּנָן בְּזֶה אַר' יוֹסִי וְאִית לְהוּ הֲגֵרָמָה בְּשָׂאָר טְבַעוֹת.

וּלְבַר דְּבַר זֶה אֲעֲמִיק וְאַרְחִיב הַדְּבוּר בְּשִׁיטַת הָאִית דְּמַפְרָשֵׁי לְהַצִּילֵם מִקְּוִשְׁיַת רַש"י בְּמִשְׁנָה שְׁהַקְשָׁה מְדַקְתָּנִי בְּתוֹסְפָתָא סְמוּךְ לְרֵאשׁ מְכָלֵל דְּלֹא קְפִיד אִי נְפִיק מִמֶּנָּה וְלַמְטָה אֲלֵא מִמֶּנָּה וְלַמְעַלָּה דְּלֹא מְקוֹם שְׁחִיטָה.

והנה מקום אתי לתרץ זה והוא דדעת הר"ץ שיהביא בתבואת שור סי' כ' ס"ק ד' דכלל הוא אם לא נגע בחיטי ודאי שייך חוט מטבעת הגדולה והיינו משום דס"ל דהחיטי המה למעלה מטבעת הגדולה וסוף החיטי מגיע עד מעט תוף חלל הטבעת הגדולה בחלק עליונו של טבעת.

וכן הוא לדעתי דעת הרמב"ם בפ"ג מה' שחיטה הלכה י"ב אמנם דברי הרמב"ם בפירוש המשנה המה קשים להולמם. והנה לכולהו אמוראי שייך בחיטי פשרה היינו דיעבד וא"כ בתוספתא דקתני שייך בה פחות סמוך לראש מוקף פולה פשרה והוא לשון דיעבד לכה אמר סמוך לראש דאי שייך פחות למטה בטבעת וא"כ שחט בתחיתו של טבעת ולא פגע ולא נגע בחיטי כלל פשיטא דכשרה ואפילו לכתחלה מותר אלא אפילו סמוך לראש שאי פגע ונגע בחיטי אפ"ה עכ"פ דיעבד פשרה.

אמנם רש"י לשיטתו דס"ל פגע ולא נגע היינו ששחט למטה מהחיטי וא"כ אין מקום לסברת הר"ץ דאיך אפשר שהחיטי מגיעים עד תוף חלל הטבעת א"כ מאי קמבעי לקמן או דלמא פגע ולא נגע איך אפשר שפגע ולא נגע יהיה טרפה הלא לסברת הר"ץ א"כ ודאי שייך מלא החוט ואפילו לרבנן פשרה אלא ודאי שהחיטי המה פולם למעלה מטבעת הגדולה אבל האית דמפרשי איכא למימר דסבירא להו כפירוש התוספות בד"ה או דלמא וכו' דפגע ולא נגע היינו ששחט למעלה מהחיטי ואומר דהנה אית דמפרשי מדויל ידיהו משתלמי דאינהו ודאי דלא ס"ל דכשרה הוא לשון דיעבד ונקא.

דהנה גם במשנתנו דקדקתי דקתני השוחט מתוף הטבעת וכו' הפל לשון דיעבד והלא פששייך מלא החוט ע"פ פולה א"כ זהו הכשר שחיטה גם לכתחלה. ואמרת דנקטי לרבותא דרבנן דלא תימא ונקא לכתחלה בעו רבנן ע"פ פולה ודיעבד סגי ברוכא ולכה קתני שחיטתו פשרה דיעבד לדיוקא שאם לא שייך ע"פ פולה אפילו דיעבד פסולה אי נמי משום ר"י בר יהודה נקט לשון דיעבד דלדידהו הטעם משום רוב אחד פמוהו והיינו דיעבד וכמו שאמרו לקמן בריש פרק שני דנקט השוחט לשון דיעבד משום רובו של אחד פמוהו.

אלא אי קשיא הא קשיא אף דמתניתין לא נקטה לשון לכתחלה מטעם הנ"ל מ"מ עכ"פ למה נקט השוחט וכו' ושייך ע"פ פולה שחיטתו פשרה לשון דיעבד וזהו נגד האמת שבה שחיטתו פשרה לכתחלה והנה ליה למימר כה השוחט מתוף הטבעת ולא שייך מלא החוט ע"פ פולה שחיטתו פסולה ר' יוסי אומר ע"פ רובה.

ולכן אומר אני מזה ראיה למה דאיתא במרדכי וגם במהרי"ו שכתחלה ישחוט למטה מטבעת הגדולה היינו למטה ממש ואפילו בטבעת הגדולה עצמה פשר רק דיעבד. אי נמי נלע"ד להביא מזה ראיה על פירוש רש"י במימרא דרב ושמואל דשאר טבעות אינן בתורת שחיטה כלל וא"כ לכתחלה אין לשחוט בטבעת הגדולה גזרה אטו שאר טבעות ורואה אני ק"ו הדברים ממה שכתבו התוס' במסכת ב"ק (דף צט ע"א) בהו מוגרמתא שאסר רב להאי גברא היינו ששחט בטבעת הגדולה מלא רובה ואסר רב אף שפסק כר' יוסי גזרה אטו שאר טבעות וק"ו לכתחלה שיש לגזור.

תפסול שם הגרמה במיעוט בתרא ותסגי ע"פ רובה קמ"ל דאפ"ה בעינו ע"פ פוליה וכדעת רש"י שחולק על ריב"ם ופוסל גם בהגרמה במיעוט בתרא.

ומעתה גם מה שהקשיתי אני למעלה להנהיג אית דמפרשי מנ"ל לרב ושמואל דפליגי רבנן על ר' יוסי בזה וסברי דזה ממש פהגרמה לתרץ דרב ושמואל ס"ל דהינו טעמא דרבנן דבעי ע"פ פוליה וקלא רוב אחד פמוהו אלא ודאי דרבנן ס"ל דגם בשאר טבעות איפא הגרמה פדעת אית דמפרשי ושם ודאי בעינו ע"פ פוליה דשם הגרמה במקום שחיטה הוא וגזרי רבנן טבעת הגדולה בעליונו אף דשם שוב לאו מקום שחיטה הוא גזרה משום שאר טבעות או גזרינו חלק העליון גזרה שא נגרים למטה בחלק התחתון בין טבעת לטבעת ור' יוסי לטעמיה דס"ל בין טבעת לטבעת לא הנה הגרמה וא"כ לא משפחת בשום מקום הגרמה במקום שחיטה ולכך סגי ע"פ רובה דליכא למגזר פלל.

אלא דקשיא לפי זה פשאמרו רב ושמואל ואף ר' יוסי לא אמר אלא בטבעת הגדולה וא"כ אף ר' יוסי אית ליה הגרמה בשאר טבעות לאית דמפרשי וכמ"ש מהרש"א דלפי מה דס"ל מעיקרא לא אמר ממש אף לר' יוסי שיניג האית דמפרשי א"כ למה להו לרב ושמואל לתלות הטעם הואיל ואינו מקיפים ובה ממועט רק אם שחט רק רוב הטבעת ולא רוב החלל יותר הנה להו למימר הטעם משום דשם הנה הגרמה במקום שחיטה ופוסל כמו חלדה אפי' במיעוט בתרא וגם רוב חלל לא מהני ונלע"ד דבמשנתנו לא קתני שייר למעלה רק סתם שייר ולאית דמפרשי נכון דגם למטה צריף ששייר דגם פאן איפא הגרמה ור' יוסי דאמר ע"פ רובה א"כ אף למטה סגי בטבעת הגדולה ע"פ רובה ולפי ההנה אמנא גם ר' יוסי אית ליה הגרמה בשאר טבעות וא"כ ליכא למימר הטעם משום דשאר טבעות הנה מקום שחיטה לכן מודה ר' יוסי דלא סגי ע"פ רובה דקשה מ"ש מטבעת הגדולה לצד מטה דג"כ הנה מקום שחיטה ואפ"ה סגי לדידיה ע"פ רובה וא"כ מפלל דאיהו ס"ל באמת פכולהו דיני שחיטה דלא פסלי במיעוט בתרא וצריף להמציא טעם אחר הואיל ואינו מקיפים פל הקנה אכל למסקנא דר' יוסי תרתי קאמר וא"כ לית ליה הגרמה בשאר טבעות וא"כ על פרחו משנתנו בהגרים לצד הראש מיירי דאל"כ למה בעי ר' יוסי ע"פ רובה הא לצד מטה לא הנה לדידיה הגרמה פלל א"כ לפי זה באמת רב ושמואל שהכריעו בשאר טבעות דלא סגי ע"פ רובה באמת הטעם משום דהנה מקום שחיטה והה"ד בטבעת הגדולה לצד מטה דלא סגי ע"פ רובה אלא דמה דגזרי רבנן לצד מעלה אטו צד מטה בזה לא ס"ל לרב ושמואל פנותיהו.

והנה הארכנו לתרץ קושיות רש"י על האית דמפרשי אמנם רש"י לשיטתו דלא ס"ל לקמן חילוקו של ריב"ם ולא שני ליה בין מקום שחיטה ללאו מקום שחיטה. אמנם ללישא אחרוני דרב אסי לקמן מחלוקת שהגרים שלישי.

ובה ודאי טעמייהו דרבנן דשאני הגרמה דלאו מקום שחיטה א"כ נוכל לומר פאית דמפרשי וגם נוכל לומר לרבנן דאפילו בשאר טבעות הדין פן דפסלי הגרמה במיעוט קמא משום דאף דשם הוא מקום שחיטה מ"מ נגד מקום שאמר השחיטה מקרי זה לאו מקום שחיטה א"כ יש לומר דהתוספתא דקתני למעלה לצד הראש לרבותא דר' יוסי קתני לא מפעיא למטה ס"ל לר' יוסי דסגי ברובה אף שהתחיל בהגרמה פינון שפל אחד

בפ"ע מקום שחיטה אלא אפי' למעלה דהנה לאו מקום שחיטה אפ"ה ס"ל לר' יוסי דלא גרע מחצי קנה פגום.

אמנם רש"י לשיטתו דתפס עיקר לקמן כרבנן טרופאי דהיינו לישנא קמא דרב אסי ולכן דחה דברי האית דמפרשי. והנה דברי האית דמפרשי נדחים לרש"י מתרי טעמי חדא מפח התוספתא כמו שהקשה רש"י במשנה נחדא מפח קושניית הגמרא על רב ושמואל שהקשה רש"י על האית דמפרשי מנ"ל דמייירי בהגרמה.

ועוד אי בהגרים מייירי היכי מצוי לאכשורי הא לא שחיט רובא והנה תרי קושיות הנה נחדא מגו אידה דעל קושניא דתוספתא ללישנא בתרא דרב אסי לא קשה ולא מידי וכמ"ש לעיל דנקט לצד הראש לרבנותא דר' יוסי.

ועל קושניא שבגמרא אי בהגריס איך מצוי לאכשורי יש לתרץ כמו שכתב רש"י בעצמו שלר' יוסי באמת יציאה דשאר טבעות לא חשיבא הגרמה אלא דממ"נ נשאר קושניא אחת דהנה על קושניא שבגמרא כתב רש"י בעצמו שאף לאית דמפרשי היינו לרבנן אבל לר' יוסי ליכא הגרמה בשאר טבעות א"כ לא קשה מהתוספתא דלהכי נקט לצד מעלה משום ר' יוסי בר יהודה דלצד מטה אפילו רובא לא בעי דלדידה לא מחשב זה הגרמה אלא דס"ל לרש"י א"כ מנ"ל דרבנן פליגי בזה דלא אשכחן פלוגתא בזה בין רבנן לר' יוסי.

וגם הקושניא שהקשה רש"י בגמרא קמה על עמדה מפח זה דאי ברייתא בלא הגרים א"כ לא הקשה בגמרא פלום ואי בהגרים א"כ על פרוק ר' יוסי לית ליה הגרמה בזה ומנ"ל לרב ושמואל דרבנן פליגי בזה אמנם ללישנא בתרא דרב אסי לא קשה מהתוספתא וכמו שהארכתי לעיל וקשה רק מפח קושניית הגמרא ולפי זה אם נימא דמעולם לא הקשו קושניא זו על רב ושמואל וא"כ באמת ברייתא בלא הגרים פלל אבל בהגרים אף ר"י מודה וכמו שאמרו רב ושמואל בתחלה א"כ נשאר פירוש האית דמפרשי ואדרבא פירוש רש"י נדחה דלפירוש רש"י על פרוק ר' יוסי ס"ל דשאר טבעות הנה מקום שחיטה וכמו שאמר בהדיא השוחט בשאר טבעות וא"כ מנ"ל לרב ושמואל דחכמים פליגי.

ולכא לתרץ דזה תלוי בזה פניו דלא סברי רבנן רובו של א' פמוהו ק"ו דלא מחשב ע"י רוב מקום שחיטה דהרי ללישנא בתרא דרב אסי גם חכמים ס"ל רובו של א' פמוהו. והעולה מזה דלא דחה רש"י פירוש האית דמפרשי אלא לשיטתו דלקמן דס"ל כרבנן טרופאי דהיינו לישנא קמא אבל ללישנא בתרא אדרבא פירוש רש"י נדחה ופירוש האית דמפרשי קיים.

והנה אף דברוב המקומות קיי"ל כאידך לישנא וא"כ רב אסי ודאי העיקר כאידך לישנא מ"מ רש"י פסק לקמן לחומרא והיינו פניו דרב הונא בר נתן בעי שהייה ונשאר בתיקו וכן בתלדה בעי רב פפא ונשאר בתיקו וסובר רש"י דהה"ד להגרמה דלדידה אין חילוק והפל מקרי פסול בשחיטה אבל רב אסי עצמו ודאי לא ס"ל פסול השחיטה שאני דא"כ לא הוצרך למימר דרוב א' פמוהו ר' יוסי היא א"כ ודאי לישנא בתרא עיקר ואתיא משנה דהשוחט ככ"ע: ובזה נלע"ד לתרץ מה ששינה רש"י פירושו במסכת ב"ק מפירושו דכאן שפאן דחה רש"י פירוש האית דמפרשי בשתי ידים.

וגם ס"ל לרש"י דלרב ושמואל שאר טבעות אינו מקום שחיטה ובמסכת ב"ק (דף צט ע"א) בההוא מוגרמתא דאתיא לקמיה דרב טרפיה ופטרין לטבח מלשלומי ופירש רש"י מוגרמתא שחט מתוך אחת מטבעות והגרים חוץ בין טבעת לטבעת ושייר מלא החוט ע"פ רובא ור' יוסי מכשיר ע"פ רובא ורבנו בעו ע"פ פולה בהפל שוחטין עכ"ל רש"י.

והנה שינה רש"י ותפס שיטת האית דמפרשי דלפירוש רש"י אדרבא תחלת שחיטתו בשאר טבעות הוא פבגרמה לרב ולמה הוצרך רש"י לפרש דהגרים חוץ בין טבעת וכו'. ועוד קשה דגם לשיטת האית דמפרשי לא אתי שפיר דכיון דמסקינן דר' יוסי תרתי קאמר וא"כ רב יוסף לית ליה הגרמה בשאר טבעות וכמו שפירש רש"י עצמו פאן א"כ למה אמר דר' יוסי מכשיר ע"פ רובה הא אפילו ע"פ רובה לא בעי דאין פאן הגרמה כלל לר' יוסי ומתחלה נפרש דברי ר' זירא דאכל מוגרמת דרב ושמואל נאמר להו מאן אמרה יוסף בר חייא יוסף ב"ח מכ"ע גמיר ופירש רש"י יוסף בר חייא דתירץ לעיל דרב ושמואל סברי פנותיה בחדא וכו'.

והנה קשיא ליה הלא תחלת המימרא דרב ושמואל לאו רב יוסף אמרה משמיהו אלא סתם גמרא וא"כ אף דרב יוסף תירץ הקושיא מברייתא דהשוחט בשאר טבעות דלתירין רב יוסף מהכא אפתי גוף המימרא רב ושמואל אמרו ואיך אכל ר' זירא מה שאסרו רב ושמואל.

ומעתה נ"ל פירוש הגמרא פה דרבי זירא אכל מוגרמת דרב ושמואל דהיינו שנשחט מתוך שאר הטבעות שזה מקרי הגרמה לרב ושמואל אם פנונת רב ושמואל הנה כפירוש רש"י אבל אם פנונת רב ושמואל הנה פאית דמפרשי או כפירוש התוס' א"כ אין זה הגרמה כלל לרב ושמואל.

אמנם רש"י מניין בפירוש התוס' וכן דחה פירוש האית דמפרשי וכן דחה הפירוש השלישי דא"כ לא מקשה פלום מברייתא. אמנם אם באמת לא היו מקשים מברייתא היינו יכולים לפרש פנונת רב ושמואל כאחד מן הפירושים הנ"ל שדחה רש"י וא"כ הך דאכל ר' זירא דהיינו שחיטה בשאר טבעות לא מקרי הגרמה כלל ומעתה אני אומר לא שר' זירא הכחיש מימרא דרב ושמואל מעולם אלא ר' זירא הכחיש הפירוש שפירש רש"י וס"ל כאחד משאר פירושים אלא שרב יוסף שדחק לומר ר' יוסי תרתי אומר וכו' א"כ לדידה הנה קשה מברייתא וא"כ איהו על פרוה רש"י ומרב יוסף הקשו על ר' זירא לאו מאתריה דרב ושמואל אתיא והשיב להם מאן אמר הפירוש הנה ודחק לתרץ הקושיא יוסף ב"ח מכ"ע גמיר ולא שמע מרב ושמואל הפירוש הנה רק מאדם אחר שלא דקדק לפרש כהוגן דברי רב ושמואל.

העולה מזה הפירוש בדברי רב ושמואל נחלקו רב יוסף ור' זירא דרב יוסף פירש פירש"י ור' זירא פירש פאית דמפרשי ולר' זירא באמת לא הקשו מברייתא זו כלל וא"כ ברייתא באמת מיירי בלא הגרים כלל ואף ר' יוסי ס"ל פאית דמפרשי ואיכא הגרמה בשאר טבעות אלא דסגי ע"פ רובא וכבר כתבתי דליתא בתרא דרב אסי ס"ל דבהגרים שלישי ושחט שני שלישים פליגי אין מקום לפירוש רש"י וגם מתורצים כל הקושיות שהקשה רש"י על האית דמפרשי אם נימא שמעולם לא הקשו מברייתא דר' יוסי על רב ושמואל.

והנה במס' ב"ק שם פגעו ביה רב פהנא ורב אסי וירב אסי ללישנא בתרא על פרוק צריק לומר פפירוש האית דמפרשי וממילא צריק לומר כר' זירא דלא קשיא פלל מפרייטא על רב ושמואל לכן פירש רש"י פאית דמפרשי ופירש דר"י סגי ע"פ רובא ודוק: אלא דלפי זה יקשה עלינו דברי רש"י לקמן בסוף הסוגיא דפירש רש"י (בדף יט ע"ב) וכל הנה הגרים דקאמרי רב הונא ורב יהודה הכא לאו בהגרמה דרבנן ור"י קאמרי וכו' דא"כ קשיא דרב הונא וכו' אלא ההוא אפלוגתא דרבנן ור' יוסי קיימי ור"ה משמיה דרב אסי קאמר לה וכו'.

והנה רש"י ארכבני אתרי רכשי דלעיל רב הונא משמיה דרב אסי ואפלוגתא דרבנן ור' יוסי והא אמנוגרמת דשיפוי כובע ורב הונא משמיה דרב. והנה די הנה באמרו דלעיל משמיה דרב אסי וכן משמין דרב אבל מה שקאי לעיל אמנוגרמת דרבנן ור' יוסי וכן אמנוגרמת דשיפוי כובע לא יוסיף שום פח בהתירוץ דכל מה שהשיב מנוגרמת לרבנן או לר' יוסי לכל מר פדאית ליה בטבעת הגדולה לפי ערה זה ראוי להיות לדין מנוגרמת דשיפוי כובע בכנולא או ברובו לכל מר פדאית ליה וכבר הרגישו בזה מהרש"א ומהר"ם והנה בדברי רב חסדא יש לנו לדקדק דאמר ונימא מר איפכא מחלוקת פשהגרים שליש וכו' מאי ונימא מר הלא לאו משמיה דנפשיה קאמר והלא משמיה דרב אסי קאמר והנה ליה למימר ונימא רב אסי איפכא או סתם אדרבא איפכא מסתברא.

ונראה דרב חסדא הקשה לו ונימא מר איפכא מר דייקא דהא מר עצמו הוא דאמר לקמן הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש משמיה דרב דכשרה ולפי דברי מר פיון דבהגרים שליש ושחט שני שלישים כ"ע מודו דפסולה א"כ רב דלא כמאן.

ולחלק בין הגרמה דרבנן ור"י ובין הגרמה דר"ת ב"א וכמו שמפרש רש"י לקמן אין סברא דעד פאן לא נחלקו רחב"א ורבנן דמתניתין אלא על מקום הגרמה באיזה מקום היא אבל על אופן ההגרמה לא שמענו וא"כ למה סמך מר על רב אסי ולא על רב.

אלא דלפי זה באמרו באמת אח"כ איפכא וכמו כן בדברי רב חסדא בלישנא קמא דאמר ונימא איפכא מחלוקת דהגרים שליש ושחט ב' שלישים לא אמר ושחט ב' שלישים אלא לרבותא דרבנן דאפילו בזה פסלי רבנן אבל לר' יוסי אפילו בהגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש פבר איתפשיר בשליש האמצעי דאל"כ אפתי רב הונא לקמן משמיה דרב דלא כמאן ואנו חזינו לרש"י דלא פירש פן דרש"י כתב בהדיא ומיהו הכא בתוספת כל שהו לא סגיא הואיל ולא מקום שחיטה.

ולכן נראה לפרש לסוגיא דרש"י באופן אחר ונקדים מה דקשיא לן בדברי רש"י לקמן (דף ל ע"א) בבעיא דרב פפא החליד במיעוט סימנים מהו תיקו ופירש"י ולחומרא וגבי הגרמה נמי דפירקא קמא בין הגרים וכו' בין שחט שני שלישים והגרים שליש מספקא לן דלמא קי"ל כרבנן טרופאי ועבדינן לחומרא.

והדבר תמוה דמשמע פאן בשמעתין דללישנא קמא דמטרפי רבנן אפי' בשחט שני שלישים והגרים שליש לא סבירא להו לרבנן פלל רובו של אהד כמזהו ומתני' דהשוחט דרובו של א' כמזהו ר' יוסי בר יהודה היא וא"כ איך אפשר לחוש פלל לחומרא זו הואיל וסתם תנא כר' יוסי והנה מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם.

אָמַנְם מִשְׁמַעוֹת רַש"י לְקַמֵּן דְּחִיּוּשֵׁינָן לְכָל הַחֲמוּרוֹת בְּמִיעוּט בְּתָרָא אַף דְּרַבּוּ שְׁל א' פְּמוֹהוּ הֵינּוּ אִם לֹא שְׁחַט רַק הָרֹב וּפְסָק אַח"כ מְלִשְׁחוּט אַבְל אִם גָּמַר שְׁחִיטָתוֹ בְּפִסּוּל בְּמִיעוּט בְּתָרָא הֵנָּה הַכֹּל שְׁחִיטָה אַחַת וּפִסּוּל בְּשְׁחִיטָה מְקַרִי אֲלֵא דְרִיב"ם רְצָה לְהַקְל בְּהַגְרָמָה הוֹאִיל וְלֹא מְקוּם שְׁחִיטָה וְרַש"י לֹא נִיחָא לִיה בְּחִלּוּק זֶה וּלְכַף מַחְמִיר רַש"י אַף דְּקִי"ל רַבּוּ שְׁל אַחַד פְּמוֹהוּ אֲלֵא דְלִפִּי זֶה קִשְׂיָא סוּגְיָא דְכָאן לְמָה נִדְחַק לְאוּקְמִי לְלִשׁוֹן זֶה כֹּל רַבּוּי דְשְׁחִיטָה כַר' יוֹסִי בַר יְהוּדָה וְלֹא פְּרַבְּנָן.

וְנִרְאָה דְדוּקָא לְרַב הוּנָא הוּא דְדַחֲקִינָן הַכִּי מִשּׁוּם דְּרַב הוּנָא עַל פְּרַחָה אֵית לִית כְּרִיב"ם לְחַלֵּק בֵּין הַגְרָמָה לְשֶׁאֲר פִּסּוּלֵי דְשְׁחִיטָה דְרַב הוּנָא הוּדָה לְקַמֵּן לְדַבְרֵי רַב יְהוּדָה וְאָמַר שְׁפִיר קִפִּיד חֲדָא דְאִיהוּ שְׁמִיעַ לִיה מִיְנֵיה דְרַב וְשְׁמוּאֵל וְעוּד הָאִיפָא רַבָּא בְּשְׁחִיטָה וַא"כ הִזְר בֵּיה רַב הוּנָא וּמְכַשִּׁיר שְׁחַט שְׁלִישׁ וְהַגְרִים שְׁלִישׁ וְשְׁחַט שְׁלִישׁ וַא"כ דְּבַדְרָסָה וּבְהַחֲלָדָה כַה"ג שְׁשַׁחַט שְׁלִישׁ וְדַרְס אוֹ הַחֲלִיד שְׁלִישׁ הָאֲמַצְעִי וְשְׁחַט שְׁלִישׁ הָאֲחֵרוֹן הִיא גְבִילָה וְדָאִי וְכַמְבֹּאֲר בְּרַמְבַּ"ם פ"ג מַה' שְׁחִיטָה וּבִש"ע סִימָן כ"ד סְעִיף י"ג וּלְפִי פִירוּשָׁם שְׁל הַפְּסָק מְשַׁנָּה וְהַר"י שׁוֹשְׁאֵן וְעֵינָן בְּש"ף ס"ק י"ח.

וַא"כ עַל פְּרַחָה צָרִיף לֹאמַר הַטַּעַם דְּקוּלָא דְהַגְרָמָה הִיא וּלְפִי שְׁהוּא שְׁלֹא בְּמְקוּם שְׁחִיטָה וְכִסְבַּרְת רִיב"ם וְלֹא מְקַרִי פִּסּוּל בְּשְׁחִיטָה וַא"כ לְרַב הוּנָא הוּא דְהַקְשָׁה רַב חֲסֵדָא וְנִימָא מַר אִיפָא וְכו' דְהָא תָּנָן רַבּוּ שְׁל אַחַד פְּמוֹהוּ דְעַל רַב אִסִּי לֹא קָשָׁה כְּלָל מִמַּתְנִי' דְּרַבּוּ שְׁל אַחַד פְּמוֹהוּ דְאִיפָא לְמִימַר דְּפִסּוּל בְּשְׁחִיטָה שְׁאִנִּי אַבְל מַר דִּינִיקָא וְהַנְצָרָה לְדַחֲנוּק דְּרַבּוּ שְׁל אַחַד פְּמוֹהוּ ר' יוֹסִי הִיא וְאַף דְאִפְתִּי קָשָׁה אִיף אָמַר רַב הוּנָא פֶּאן הַגְרִים שְׁלִישׁ וְשְׁחַט ב' שְׁלִישִׁים ד"ה פִּסּוּלָה דְבַעֲיָדָנָא דְנִפְקָא חֵיּוּתָא בְּעֵינָן רַבָּא בְּשְׁחִיטָה וּלְקַמֵּן הַכְּשִׁיר שְׁחַט שְׁלִישׁ וְהַגְרִים שְׁלִישׁ וְשְׁחַט ב' שְׁלִישִׁים אָמַנְם לְפִי פִירוּשׁ הַתּוֹרָת חֵיּים נִימָא דְחֵיּוּתָא נִפְקָא בְּרֹב שְׁלִישׁ הָאֲמַצְעִי וַא"כ שְׁחַט שְׁלִישׁ וְהַגְרִים שְׁלִישׁ כִּי נִפְקָא חֵיּוּתָא בְּרַבּוּ שְׁלִישׁ הָאֲמַצְעִי אִיפָא רַבּוּ בְּשְׁחִיטָה דְהַשְׁחִיטָה הֵיטָה בְּשְׁלִישׁ שְׁלֵם וְהַגְרָמָה רַבּוּ שְׁלִישׁ וְאִז נִפְקָא חֵיּוּתָא קוּדָם שְׁיִשְׁלִים הַגְרָמָה שְׁל שְׁלִישׁ הָאֲמַצְעִי וַא"כ בְּעֵינָן שְׁיִשְׁחוּט שׁוּב שְׁלִישׁ הָאֲחֵרוֹן שְׁיִהֵי ג"כ רֹב הַסִּימָן בְּשְׁחִיטָה מִשָּׂא"כ הַגְרִים שְׁלִישׁ וְשְׁחַט ב' שְׁלִישִׁים תִּיקָף כְּשִׁשְׁחַט רֹב שְׁלִישׁ הָאֲמַצְעִי נִפְקָא חֵיּוּתָא וְאִז הֵיטָה הַהַגְרָמָה שְׁלִישׁ שְׁלֵם הָרֵאשׁוֹן וְהַשְׁחִיטָה עֲדִינָן לֹא הֵיטָה אֲלֵא בְּרַבּוּ שְׁלִישׁ הָאֲמַצְעִי וְדוּק: אֲלֵא דְלַרְש"י גַּם זֶה אִינוּ נִכּוֹן דְּהַרִי רַש"י פְּתַב בְּסוּף הַסּוּגְיָא דַא"כ קִשְׂיָא דְרַב הוּנָא אֲדַרְב הוּנָא דְאִפִּילוּ בְּהַגְרִים שְׁלִישׁ וְשְׁחַט ב' שְׁלִישִׁים טְרִיף לְעֵיל לְדַבְרֵי הַכֹּל ק"ו בְּהַגְרִים שְׁלִישׁ וְשְׁחַט שְׁלִישׁ וְהַגְרִים שְׁלִישׁ וַא"כ עַל פְּרַחָה בְּלֹא"ה רַב הוּנָא דְלַקְמֵן סוּמַר דְּבָרֵי בְּכָאן וְאַף דְהִזְר בֵּיה רַב הוּנָא וְהוּדָה לְדַרְב יְהוּדָה הֵינּוּ לְהַכְשִׁיר גַּם בְּשְׁחַט שְׁלִישׁ וְהַגְרִים שְׁלִישׁ וְשְׁחַט שְׁלִישׁ אַבְל בְּמָה דְהַכְשִׁיר הַגְרִים שְׁלִישׁ וְשְׁחַט שְׁלִישׁ וְהַגְרִים שְׁלִישׁ לֹא הִזְר בֵּיה וְלִכּוֹן הִשִּׁיב לוֹ בְּאַמַּת רַב חֲסֵדָא לֹא תְהִזְר כֹּף דְאִפְסַדְתָּ לְקַמֵּימָא: וְנַחֲזוּר לְרֵאשׁוֹנוֹת דְּרַש"י פִּירֵשׁ לְקַמֵּן דְלְעֵיל מִשְׁמִיָּה דְרַב אִסִּי וְאֲמוּגְרָמַת דְּרַבְּנָן וּר' יוֹסִי וְכָאן מִשְׁמִיָּה דְרַב וְאֲמוּגְרָמַת דְשִׁיפּוּי כּוּבַע.

נִרְאָה דְהַנְצָרָה רַש"י ג"כ לְמָה שְׁחִיטָה דְכָאן אֲשִׁיפּוּי כּוּבַע וְלֹא סָגִי לְתַרְז דְלְעֵיל מִשְׁחִיָּה דְרַב אִסִּי וְכָאן מִשְׁמִיָּה דְרַב מִשּׁוּם דְרַש"י פִּירֵשׁ לְעֵיל בְּמוּגְרָמַת דְרַב וְשְׁמוּאֵל הֵינּוּ שְׁחִיטָה דְשֶׁאֲר טַבְּעוֹת שְׁאִינָן בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה וּפִירֵשׁ דַר' יוֹסִי תְרַמִּי קָאמַר וּלְר' יוֹסִי הֵינּוּ

מקום שחיטה אלא דרב ושמואל לא ס"ל בהא פנותיה וכתבתי לעיל דהיא רמינא דרבנן ונחלקו בזה.

וכתבתי דזה בזה תלוי פנין דנחלקו רבנן על ר' יוסי וס"ל דלא אמרינן רבני של אהד פמוהו לענין השחיטה עצמה ק"ו דלא משוינון מקום שחיטה בשביל רובו פמוהו וא"כ על פרוק רב ס"ל דר' יוסי לא הכשיר אלא בשחט שני שלישים והגריס שלישי וא"כ רבנן דפליגי בזה לא ס"ל רובו פמוהו אבל אי אמרינן דר' יוסי אפילו בהגרים שלישי ושחט ב' שלישים מכשיר וא"כ רבנן דפליגי ג"כ איכא למימר דס"ל רובו של א' פמוהו אלא דשאני הכא דבעידנא דנפקא חיותא וכו' וא"כ מנ"ל לרב דפליגי רבנן בשאר טבעות ולכך הוצרך רש"י לחדש חילוק בין מוגרמת דטבעת ובין מוגרמת דשיפוי כובע והיינו טעמא דסובר רב דר' יוסי לא מהני מה דמהני לר"ח ב"א במוגרמת דידיה לפי שלשון ע"פ רובא דר' יוסי משמע ליה רובא ממש וע"פ פנולה דרבנן משמע ליה ממש: אמנם לפי מה שכתבתי דר' זירא נשאר פירוש אית דמפרשי בדברי רב וגם ר' יוסי ב"י לא אמר ממש וא"כ לא קשיא פלל מנ"ל לרב דרבנן פליגי אר' יוסי דבאמת לא פליגי פלל א"כ דלמא רב הונא סבר כר' זירא וגם רב הונא אליבא דרב קאי אמגורמת דר' יוסי ורבנן וצ"ע: דף יט ע"ב במתניתין השוחט מן הצדדים שחיטתו פשרה ופרש"י אפי' לכתחלה ונקט דייעבד משום מליקה ואומר אני תינח אם הנה במליקה מקום לחלק בין תחלה לדיעבד לכן תני דייעבד להורות דמליקה אפילו דייעבד פסולה אבל אם אין במליקה שום סכרא לחלק בין תחלה לדיעבד [ונאפילו אם נימא דס"ל לרש"י דגם בשחיטה אין שום סכרא לאסור לכתחלה וכן מוכח דס"ל לרש"י פן דאל"כ קשה מנ"ל לרש"י להתיר לכתחלה אם לא מסכרא מ"מ קשה לתני פחא דהתירא לשני לכתחלה] ובשחיטה נדאי שיש מקום לחלק דלכתחלה גזרינן שפא יקדים חיותה המפרקת לסימנין ונהנה ליה למתני לשון לכתחלה שוחטין מן הצדדים ואין מולקין מן הצדדים ונהנה גם במליקה יש סכרא לחלק אי בעינן במליקה שיקדים מליקת המפרקת לסימנין וכדעת ר' ינאי א"כ יש לומר דלהכי מן הצדדים לכתחלה לא שפא יקדים הסימנין למפרקת אבל לבני ר' חייא דאף מחזיר נמצא שאין קפידא במליקה איזה מהם יקדים ואין שום סכרא לאסור מן הצדדים לכתחלה אי פשר בדיעבד וא"כ אף אי הנה תנו לשון לכתחלה אין טעות במליקה וקשה למה נקט לשון דייעבד.

וצריך לומר דלבני ר' חייא באמת שחט מן הצדדים היינו דוקא דייעבד ורש"י לדידן הוא דפירש פן במשנה דלית לן הך דבני ר' חייא וכדתניא לקמן פיצד מולקין וכו'. אלא דמברייתא זו אין קושיא לבני ר' חייא אלא אי אמרינן מחזיר דוקא אבל אי אמרינן אף מחזיר אין פאן סתירה דברייתא מצנות מליקה לכתחלה איירי ועיין מהרש"א בריש סוגיין וא"כ קשה מנ"ל לרש"י להכריע במשנתנו להלכה דלא כבני ר' חייא.

ואין לומר פנין דבני ר' חייא סברי מוליה ומביא פסול סובר רש"י דלית הלכתא פנותיהו פנין דרב פהנא ור' ירמיה ורב הונא בחדא שיטתא קיימי דמוליה ומביא פשר וכן הרמב"ם בפ"ו ממעה"ק פסק דמוליה ומביא פשר וכתב הכ"מ טעם הנ"ל.

אומר אני רש"י מדויל ידיה משתלים שאם זהו הטעם שמפרש רש"י משנתנו דלא כבני ר' חייא היינו משום מוליה ומביא ס"ל לרש"י דכשר ונהרי רש"י במשנתנו אדרבא תפס

לעיקר איך סבא דמוליה ומביא פסול שיהי בשוחט מן העורף דשחיטתו פסולה פירש"י הטעם דקודם שהגיע לסימניו נטרפה בשבירת המפרקת.

והנה נדחק רש"י בזה שיהי לפי זה אינה פסולה ממש שיהי עכ"פ מהני שחיטתה לטהרה מידי גבילה ולמה לא פירש רש"י הטעם משום חלדה והנה פסולה ממש אלא ודאי דתפס רש"י שיטת רבא דחלדה הוא דוקא פחולדה הדרה בעקרי הבתים.

וא"כ במלק בסכין הטעם משום דורס משום דשם מלק תנו ומליקה הוא דוקא קוצץ ויורד דמוליה ומביא פסול במליקה אבל במשנתנו השוחט מן העורף תנו דהיינו דרף שחיטה בהולכה והבאה ולכך הוכרח רש"י לפרש לשון פסולה היינו טרפה משום שבירת המפרקת והא דלא פירש רש"י דמייירי שחתה גם רוב בשר ואז פבר היא גבילה משום דקשה א"כ מאי אריא שוחט מולק נמי אם קצץ מפרקת ורוב בשר קודם סימניו תו לא הנה מליקה דוכי מתה עומד ומולק וג"כ מליקתו פסולה ועכ"פ רש"י שפירש משום שנטרפה במפרקת היינו בשיטת רבא דאמר מלק בסכין משום דורס ולא משום חלדה וא"כ הרי רש"י תופס דמוליה ומביא פסול וא"כ מפני מה דחה שיטת בני ר' חזי'א: ואומר אני דרש"י דחה שיטת בני ר' חזי'א דהא צריף להבין דעת בני ר' חזי'א שאחזו החבל בתרין ראשין דהרי רש"י אכתב לקמן בדברי ר' ירמיה דכ"ש מוליה ומביא ופירש הטעם משום דכל מה דעביד בהכשר שחיטה טפי עדיף וכתב הרשב"א שזה עצמו הטעם דאמרינו אף מחזיר.

ולפי זה לבני ר' חזי'א קשה ממ"נ אי אמרינו דעדיף טפי לעשות במליקה פהכשר שחיטה א"כ למה מוליה ומביא פסול אלא ודאי דס"ל דאדרבא מן הסתם קפיד קרא לשנות הכשר מליקה מהכשר שחיטה וכשר בזה פסול בזה א"כ למה אף מחזיר ג"כ נימא דאדרבא קפיד קרא לשנות מליקה מהכשר שחיטה אלא דקשה פיון דס"ל לבני ר' חזי'א אין שחיטה לעוף מן התורה וא"כ למ"ד מחזיר דוקא ליכא במליקת עוף לא מעשה גבילה ולא מעשה טרפה ואפילו בחולין מותר כה"ג מן התורה.

וא"כ ביהזקאל דכתב גבילה וטרפה לא יאכלו בבהמה דס"ד הואיל ואשתרי מליקה גבייהו וכו' ועיין בתוס' בד"ה לא אמרן וכו' וצריף לומר דבני ר' חזי'א סברי כר' יוחנן במנחות (דף מה) דאמר פרשה זו אליהו עתיד לזרשה: ואמרתי דס"ל לבני ר' חזי'א אין שחיטה לעוף מן התורה וא"כ לענן מוליה ומביא אין שום מעלה מחמת הכשר שחיטה דאפי' בעוף חולין נחירתו זו היא שחיטתו ולא שניף בו דרסה ולא שום דין מדיני שחיטה ולכך סברי מוליה ומביא פסול.

אבל בהחזרת סימניו אם לא מחזיר יש בו טרפות מחמת שבירת המפרקת וא"כ אם הכשיר רחמנא ע"י מעשה טרפות ק"ו שהכשיר בהחזרת סימניו דליכא טרפות ואפילו למ"ד אין שחיטה לעוף אבל טרפות שנה עוף לבהמה.

ואולי דזה הוא טעמו של רש"י דפירש בהחזרת סימניו שחומה הסימניו לבדן והמהרש"א פירש הטעם משום לא יבדיל והוא דוחק מתרי טעמי חדא דא"כ לדין דקוצץ ויורד וחומה שדרה ומפרקת עד שמגיע לסימניו וחומה סימן אחד ורוב בשר עמו למה חומה

רוב בְּשֵׁר נִימָא וְלֹא יִבְדִּיל וּכְבָר הִגִּיעַ לְסִימָן וְנִדְיוֹ אֶלְא וְנִדְיוֹ לֹא יִבְדִּיל לָא קֵאֵי אֲבִשָׁר וְהִכִּי נָמִי לֹא קֵאֵי אֲמַפְרָקַת.

וְעוֹד דְּתִינַח בְּחֻטָּאת עוֹלָה מֵאֵי אִיפָא לְמִימַר וְאִטוּ רִשׁ"י דְּנֻקָּא בְּחֻטָּאת קֵאֵי וְאֲדַרְבָּא לְשׁוֹנוּ שְׁל רִשׁ"י מִשְׁמַע דְּבַעוּלָה קֵאֵי שְׁהָרִי פִּירֵשׁ רִשׁ"י וְחוּמְהָ הַסִּימָנִין וְאֵי בְּחֻטָּאת הֵנָּה לִיהָ לְמִימַר וְחוּמְהָ הַסִּימָן וְלִקְמָן נְפָרֵשׁ עוֹד דְּיוֹתֵר נְיִיחִין דְּבָרֵי בְּנֵי ר' חֵיָא בְּעוֹלָה מְחֻטָּאת: וְחוּץ לְדַרְכָּנוּ אֲמַרְתִּי דְּטַעְמוּ שְׁל רִשׁ"י מִשׁוּם דַּס"ל דְּעוּף אַחַר שְׁחִיטָה שְׁנֵי סִימָנִין וְנִדְיוֹ שְׁשׁוּב כְּמַתָּה חֲשִׁיבָה וְאִיף אֲפִשָׁר לְהִיּוֹת עוֹד אַח"כ הַמְפָּרַקַת בְּכָלל מְלִיקָה וְכִי מַתָּה מוֹלֵק וְלִקְיָים מְצוֹת הַהִבְדָּלָה לֹא שְׁיִיף בַּמְפָּרַקַת שְׁאִינוּ בְּשְׁחִיטָה.

אֲמָנָם לְפִי מַה שְׁפַתְבְּתִי בְּלֹא"ה דְּבָרֵי רִשׁ"י נְכוּנִים דְּלִפִּי מַה שְׁפַתְבְּתִי עֵינֵי טַעְמָם שְׁל בְּנֵי ר"ח לְהַנְצִל מִטְרָפוֹת שְׁבִירַת הַמְפָּרַקַת וְאִם הַמְפָּרַקַת הִיא בְּכָלל מְצוֹת מְלִיקָה א"כ כִּי הִיכִי דְּבִשְׁחִיטָה הָרִי נְטָרף בְּנִקִּיבַת הַנּוֹשֵׁט וְאֵעִפ"כ שׁוֹחֵט כָּל הַנּוֹשֵׁט דְּמַצּוֹתוֹ בְּכָף וְלֹא אִיכְפַת לָן בְּמַעֲשֵׂה טְרָפוֹת בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה ה"נ בְּמִלִּיקָה בַּמְפָּרַקַת וְעוֹד מַה בְּצַע בְּהַקְדַּמַת הַסִּימָנִין וְנַעֲשִׂים הַסִּימָנִין קוֹדֵם מַעֲשֵׂה טְרָפוֹת הַמְפָּרַקַת וְנִגְדַּד זֶה יַעֲשֵׂה אַח"כ הַמְפָּרַקַת אַחַר מַעֲשֵׂה טְרָפוֹת הַסִּימָנִין וְאִין לָנוּ שׁוּם יִתּוּר וְלָכֵן פִּירֵשׁ רִשׁ"י דְּלִבְנֵי ר"ח אִין מְצוֹת מְלִיקָה בַּמְפָּרַקַת כָּלל רַק בְּסִימָנִין רַק אֵי לֹא מַחְזִיר צָרִיף לְחַתוּף הַמְפָּרַקַת וְלֹא מִשׁוּם עַצְמוֹ אֶלְא כְּדִי שְׁיִגִיעַ לְסִימָנִין וְעַכ"פ אִין מְקוּם לְקִיָּים שְׁנֵי דְבָרִים הַלְלוּ יַחַד לְפָסוּל מוֹלֵף וּמְבִיא וְלְהַכְשִׁיר הַחֲזוּרָה סִימָנִין אִם לֹא נִימָא שְׁאִין שְׁחִיטָה לְעוּף מִן הַתּוֹרָה וְכִיּוֹן דְּאָנִן קִי"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוּף מִן הַתּוֹרָה מִמִּילָא נִדְחָה שְׁיִטַת בְּנֵי ר' חֵיָא מְהַלְכָה וְלָכֵן פִּירֵשׁ רִשׁ"י מְשַׁנְתִּינוּ דְּלֹא כְּשִׁיטַת בְּנֵי ר' חֵיָא וּפְסַק לְהַכְשִׁיר צְדָדִין לְכַתְחֵלָה אֶלְא דְּנִלְע"ד טַעַם אַחַר דְּסָבְרֵי בְּנֵי ר' חֵיָא מַחְזִיר סִימָנִין וְלֹא ס"ל מוֹלֵף וּמְבִיא וְגַם בְּמַחְזִיר אִין הַטַּעַם שְׁלָהֶם כַּמ"ש הַרְשָׁב"א דְּכָל מַה דְּאֲפִשָׁר לַעֲשׂוֹת בְּהַכְשֵׁר מִסְתַּמָּא עָדִיף אֶלְא דַּס"ל לְבָנֵי ר' חֵיָא דְּבַעוּף בְּשׁוֹחֵט סִימָן א' אַחַר שְׁכָבֵר שְׁכָבֵר הַמְפָּרַקַת שׁוּב הֵנָּה כְּמַתָּה אֲפִילוּ עָדִיין לֹא חֲתַף הַבְּשֵׁר וְא"כ אֵי ס"ד דְּאִינוּ מַחְזִיר א"כ בְּעוֹלַת עוּף דְּבַעֵי שְׁנֵי סִימָנִין וְכִי מַתָּה עוֹמֵד וּמוֹלֵק וּלְפִי זֶה נוֹכַח לֹאמַר וְלְתַרְץ קוֹשְׁיַת מְהַרְש"א דְּמַבְרִייתָא דְּלִקְמָן כִּיצַד מוֹלֵקִין וְכו' אִיכָּא תִּיּוּבָתָא לְמ"ד מַחְזִיר דְּנֻקָּא.

וְלִשְׁיטַת רִשׁ"י לֹא אִכְפַת לָן בְּזַה דְּכָבֵר אוֹתְבֵיהָ מִמְתְּנִי אֲבָל לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּמַמְתְּנִי לִיכָּא תִּיּוּבָתָא רַק מִסְתַּבְּרָא וְא"כ לְמָה לֹא אוֹתְבֵיהָ מִבְּרִייתָא דְּלִקְמָן. וְלִדְיֵי אִיכָּא לְמִימַר דַּמ"ד מַחְזִיר דְּנֻקָּא טַעְמִיהָ מִשׁוּם דְּנֻכִי מַתָּה וְלֹא ס"ל מַה דְּדַחֵי בְּגַמ' לְקָמָן שְׁהוּא רַק לְקִיּוּם מְצוֹת הַבְּדָלָה וְא"כ דְּנֻקָּא בְּעוֹלַת הָעוּף הוּא דַּס"ל הִכִּי אֲבָל חֻטָּאת דְּהַכְשֵׁרוּ בְּסִימָן א' מוֹדָה דְּלֹא אֲמַרְיָנוּ מַחְזִיר דְּנֻקָּא וְא"כ בְּרִייתָא דְּלִקְמָן מִיָּרִי בְּחֻטָּאת וְאֵף דְּסִיָּים בְּסוּף בְּרִייתָא וּבְעוֹלָה שְׁנִיָּים אוֹ רֹב שְׁנִיָּים לֹא אֲפוּלִי מְלִמָּא דְּבְרִייתָא נְקִט עוֹלָה רַק לְדָבָר זֶה דְּבַחֲטָאת נְשֵׁט אוֹ קָנָה וּבְעוֹלָה שְׁנִיָּים אוֹ רֹב שְׁנִיָּים אֲבָל בְּעוֹלָה צָרִיף לְהַחְזִיר מִשָּׂא"כ בְּחֻטָּאת.

וְהָא דְּהַקְשָׁה מִמְשַׁנְתִּינוּ לְמ"ד מַחְזִיר דְּנֻקָּא וּמֵאֵי קוֹשְׁיָא וְדַלְמָא מְשַׁנְתִּינוּ בְּלֹא הַחְזִיר וּבְחֻטָּאת הָעוּף מִיָּרִי אוֹמַר אֲנִי דְּשִׁפִּיר מְקַשָּׁה דְּאֲדַמְפְּלִיג בֵּין שְׁחִיטָה לְמִלִּיקָה נְפִלוּג בְּמִלִּיקָה גוּפָה בֵּין חֻטָּאת לְעוֹלָה דְּבַעוֹלָה מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה וּלְפִי זֶה אִין טַעַם שְׁל בְּנֵי ר' חֵיָא כָּלל מִשׁוּם דַּס"ל לְחַלֵּק בֵּין הַכְשֵׁר טְרָפוֹת לְהַכְשֵׁר שְׁחִיטָה מִטַּעַם אִין שְׁחִיטָה לְעוּף

אָלָא מְטַעַם וְכִי מֵתָה עוֹמֵד וּמוֹלֵק אֶלָּא דְתִינַח לְמַ"ד מַחְזִיר דְּנֻקָּא אַבְל לְמַ"ד אַף מַחְזִיר
א"כ לִיפָּא לְמִימַר דְּמַחְשָׁב מֵתָה וּלְדִידִיָּה צָרִיף טַעַם הָרֵאשׁוֹן מִשׁוּם אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף
וְכַנ"ל.

וְעוֹד דְּנֻדָּאי לָא מַחְשָׁב בְּסִימָן אֶחָד וּמִפְּרָקַת מֵתָה בְּלִי רוּב בְּשֵׁר דַּא"כ קָשָׁה מִפְּרִיָּתָא
דְּכִיצַד מוֹלְקִין דְּמַסִּיק שֵׁם בְּאַחַר שְׁחִתָּהּ שְׁדָרָה וּמִפְּרָקַת חוּתָּהּ סִימָן א' וְרוּב בְּשֵׁר וְאִי
ס"ד דְּחָשׁוּב מֵתָה א"כ לְמָה חוּתָּהּ רוּב בְּשֵׁר וְכִי מֵתָה מוֹלֵק וְכַמוֹ שְׁהוּכִיחַ מְהֵרָשׁ"א: עוֹד
נִלְע"ד לְהוּכִיחַ דְּלִית הִלְכָתָא בְּבִנְי ר' חֲזִיָּא דְלִקְמָן בְּפִלּוּגְתָּא דְרַב הוּנָא וְרַבָּא דר"ה אוֹמַר
מִשׁוּם מַחְלִיד וְרַבָּא אָמַר מְפָנִי שֶׁהוּא דוֹרַס מ"ד מְפָנִי שֶׁהוּא מַחְלִיד מ"ט לָא אָמַר מְפָנִי
שֶׁהוּא דוֹרַס קְסָבֵר מוֹלִיף וּמַבִּיא כְּשֵׁר בְּמִלְיָקָה וְהִנֵּה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְלָמָּה הִנְצָרָה לְמִימַר
דַּס"ל מוֹלִיף וּמַבִּיא כְּשֵׁר גִּימָא שְׁסָבֵר פְּסוּל וְאֵעִפ"כ הִנְצָרָה לֹאמַר מְפָנִי שֶׁהוּא מַחְלִיד:
וְהִנֵּה מִתְחַלְּה נְבָאָר מַה שְׁקָשָׁה לָנוּ לְפִי אוֹקִימַתָּא דְגַמְרָא דְרַב הוּנָא ס"ל מוֹלִיף וּמַבִּיא
כְּשֵׁר וּמְלַק בְּסַפִּין שְׁמַטָּמָא בְּגָדִים הֵינּוּ מְטַעַם מַחְלִיד וְא"כ מְפָלֵל דְּמַחְזִיר סִימָנִין פְּסוּל
בְּמִלְיָקָה דַּא"כ הָא מְשַׁכַּחַת מְלִיקָה בְּלִי הַחֲלָדָה כְּגוֹן שְׁהַחְזִיר סִימָנִין.

וְא"כ קָשָׁה לְרַב הוּנָא מְשַׁנְתִּינוּ דְתַנּוּ כְּשֵׁר בְּשְׁחִיטָה וְכו' לְמַעוּטֵי מַאי דְלְדִידִיָּה לִיפָּא
לְמִימַר לְמַעוּטֵי מַחְזִיר וְכַדְמוּקֵי רְבִינָאי דְלְדִידִיָּה זֶה כְּבָר שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה דְּמְלַק בְּסַפִּין
וְלִיפָּא לְאוֹקִמָּא לְמַעוּטֵי מוֹלִיף וְכַדְמוּקֵי בְּנֵי ר' חֲזִיָּא דְהָא לְדִידִיָּה מוֹלִיף וּמַבִּיא כְּשֵׁר.

וְאוֹמַר אֲנִי שְׂיֵשׁ עוֹד לְפָנֵינוּ לֹאמַר דְּמִשְׁנַתִּינוּ מִשׁוּם סִיפָּא דְכְּשֵׁר בְּמִלְיָקָה וְכו' לֹאמַר
דְּעִיקוּר בְּמִלְיָקָה כְּשֵׁר שְׂאִין עִיקוּר סִימָנִין בְּעוֹף וּפְסוּל בְּשְׁחִיטָה וְכַרְבִּין בַּר קִיסִי
דְּבִשְׁחִיטָה יֵשׁ עִיקוּר וְלֹא פּוֹקֵי מְדַשְׁמוּאֵל דְּסוּבֵר דְלָרְמִי בַר יַחְזַקְאֵל אַף בְּשְׁחִיטָה אֵין
עִיקוּר וְהָא דְלָא מוּקֵי הֵכִי לְבִנְי ר' חֲזִיָּא הוּא מְתָרִי טַעַמֵי חֲדָא פִּינּוּן שְׂיֵשׁ בְּיַדֵּינוּ לֹאמַר
לְמַעוּטֵי מוֹלִיף וְאֵין רִישָׁא עִיקָר דְכְּשֵׁר בְּשְׁחִיטָה וְכו' וְסִיפָּא אֵינְדִי דְרִישָׁא יוֹתֵר גִּיחָא
מְלוֹמַר לְמַעוּטֵי עִיקוּר וְהֵינּוּ מְסִיפָּא דְכְּשֵׁר בְּמִלְיָקָה דְאֵז רִישָׁא אֵינְדִי דְסִיפָּא וְאֵף שְׁשֻׁנְיָא
דְשׁוֹן וְצִיפּוֹרָן לְפִרְש"י הֵינּוּ סִיפָּא עִיקָר דְכְּשֵׁר בְּמִלְיָקָה מְחֻנְבֵּר פְּסוּל בְּשְׁחִיטָה הֵינּוּ
לְהַרְוִיחַ דְתֵהָא כַּכ"ע בְּלִי שׁוּם מַחְלֻקְתָּא אַבְל בְּשִׁנְיָוֵי דְלְמַעוּטֵי עִיקוּר הֵינּוּ דְלָא כְּשֻׁמוּאֵל
וְהַשְׁתָּא דְדַחֵי שׁוֹן וְצִיפּוֹרָן בְּהִדְיָא שְׁנִינוּ הַשִּׁיב לְמַעוּטֵי מוֹלִיף וְאֵף שֶׁהוּא בְּמַחְלֻקְתָּא דְרַב
הוּנָא וְרַבָּה מ"מ עֲדִיף מְעִיקוּר דְתֵהָוִי רִישָׁא דְנֻקָּא הָא חֲדָא: עוֹד נִלְע"ד דְלְבִנְי ר' חֲזִיָּא
לִיפָּא לְשֻׁנְיָי עִיקוּר וְנֻקְדִים מַה דְקָשָׁה לָנוּ עַל רְבִינּוּ הַגְּדוֹל הַרְמַב"ם ז"ל שְׁלָא הִבִּיא כְּלָל
דִּין שׁוּחַט מִן הָעוֹרָף לָא לְפִנְסֵלוּ אֶפְּיֵלוּ דִיעֵבַד בְּלֹא הַחְזִיר וְאֵין דְרַכּוֹ לְהַשְׁמִיט דִּין מְפֻרָשׁ
בְּמִשְׁנָה הַשׁוּחַט מִן הָעוֹרָף וְכו' וְלֹא דִין דְשְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה בְּהַחְזִיר שֶׁהוּא מְפֻרָשׁ בְּגַמ'
דְאָמַר מְסַתְּבָרָא וְכו' וְאִי בְּהַחְזִיר מַאי אֲרִיָּא מוֹלֵק אֶפְּיֵלוּ שׁוּחַט גְּמִי: וְהִנֵּה מַה דְלָא הִבִּיא
הַפְּסוּל דְשְׁחִיטַת עוֹרָף יֵשׁ לְתַרְזַן פִּינּוּן שְׁהִבִּיא מְלַק בְּסַפִּין גְּבִילָה וְהֵינּוּ מְלַק בְּסַפִּין וְהֵינּוּ
שׁוּחַט מִן הָעוֹרָף דְבִשְׁלֵמָא לְרַבָּא דְאָמַר מְלַק בְּסַפִּין הוּא מִשׁוּם דוֹרַס א"כ שׁוּחַט מִן
הָעוֹרָף אֵינוּ בְּכֻלָּל זֶה דְשׁוּחַט הֵינּוּ בְּסֻדָּר שְׁחִיטָה שֶׁהוּא דְרָף הוֹלְכָה וְהוּבָאָה מִשָּׂא"כ
מְלַק בְּסַפִּין שְׁעוֹשֶׂה דְרָף מְלִיקָה שְׁקוֹצֵץ וְיֹרֵד אַבְל הַרְמַב"ם שְׁפּוֹסֵק מוֹלִיף וּמַבִּיא כְּשֵׁר
בְּמִלְיָקָה וְא"כ הַטַּעַם מְלַק בְּסַפִּין כְּרַב הוּנָא מִשׁוּם הַחֲלָדָה א"כ הֵינּוּ מְלַק בְּסַפִּין וְהֵינּוּ
שׁוּחַט מִן הָעוֹרָף אַבְל אֵינְדִי קָשָׁא לְמָה לָא הִבִּיא הַהֲכָשֵׁר שְׂאֵם הַחְזִיר סִימָנִין שְׁכְּשֵׁר
כְּדְמוּכַח בְּגַמ'.

ולכן נלע"ד שס"ל להרמב"ם שאי אפשר להחזיר סימנין כל פה בריחוק מקום מן הצנאר עד העורף אם לא יתעקרו הסימנין בזה [ונוכל לומר עוד שע"י שמחזיר הסימנין בריחוק מקום הטה מתוחים מאד ומתעקרים בעת שחיטה ויש בו טרפות מצד עיקור ונוסף לזה פינו שפעשה בשעת שחיטה הוא ג"כ נבילה לדעת בה"ג מפירושו לדעת הרמב"ן שהביא הר"ן בריש חולין והפר"ח בסימן כ"ד ס"ק כ"ח מסיק דלרמב"ם עיקור הנה טרפה וגם אין שחיטה מעלה בו וא"כ לדברי הרמב"ם בלא"ה דברי שפתתני נכונים ודו"ק] והא דקאמר בגמ' ואי מחזיר דוקא מאי אריא מולק אפילו שוחט וכו' ואיך אפשר להכשיר הא הנה עיקור סימנין ונלע"ד משום דבשלמא למ"ד אף מחזיר יש לומר דס"ל לבני רבי חייא פיון דלא אשכחן דקפיד קרא בזה א"כ אף מחזיר פשר אבל למ"ד דוקא מחזיר ולפירוש"י אפילו פסול בדיעבד אם לא החזיר קשה מנ"ל לבני ר' חייא הא והיא אשכחן דקפיד קרא בזה וצריך לומר דס"ל לבני ר' חייא דכל כמה דלא אשכחן מפני ששהתיר קרא טרפות במליקה מהיכי תיתי נתיר וכיון שאם לא החזיר הרי היא נטרפת ע"י שבירת המפרקת קודם שיגיע לסימנין מהיכי תיתי נתיר טרפות ומסתמא מליקה דקרא במחזיר סימנין וליכא טרפות דשדרה אלא דקשה הרי ע"י חזרת סימנין יש עיקור סימנין ולרש"י עיקור בכלל טרפות הוא וא"כ מה שהרנוחנו להנצל ע"י חזרת סימנין מטרפות דשדרה יצא שזכרו בהפסד הטרפות דעיקור סימנין ואם לא החזיר הי' ניצול מטרפות הנה.

ולכא למימר דס"ל לבני ר' חייא פריבין בר קיסי דאין עיקור סימנין במליקה ובשחיטה ס"ל דיש עיקור דאי ס"ל הכי א"כ על פרח צריך לחלק בטרפה בין שחיטה למליקה ולהתיר במליקה טרפות דעוף מנ"ל להתיר טרפות דעיקור ובהחזרת סימנין ודלמא נתיר טרפות דשדרה ובלי חזרת סימנין אלא ודאי דס"ל לבני ר' חייא כסברת שמואל בבבביתא דרמי בר יחזקאל שאין טרפות דעיקור סימנין בעוף כלל ואפילו בשחיטה דעוף חולין ולכן ס"ל מחזיר דוקא להנצל מטרפות דחוט השדרה שנה בעוף כבהמה לכ"ע דעכ"פ ליכא למ"ד שלא יהיה שום טרפות בעוף.

העולה מזה דלמ"ד מחזיר דוקא על פרח ס"ל אין עיקור סימנין בעוף אפילו בשחיטת עוף חולין ושפיר הקשה א"כ מאי אריא מולק אפילו שוחט נמי והיינו בעוף דומיא דמליקה ודו"ק בדברי הגמרא דקאמר מאי אריא וכו' דמשמע מדיוקא מקשה והלא בהדיא שנינו השוחט מן העורף שחיטתו פסולה והכי הנה ליה להקשות ואי במחזיר שוחט אמאי פסול ולדידי נחא דשוחט איכא למימר דאירי בבהמה ואז ודאי פסול משום עיקור ולכן הקשה מדיוקא מאי אריא מולק ומולק היינו בעוף אפילו שוחט דומיא דמולק דהיינו בעוף נמי אבל לדידן דקיי"ל יש עיקור בעוף בשחיטה אי אפשר להכשיר שום שחיטה מן העורף ולכן השמיטו הרמב"ם.

אלא דקשיא מה דסיים בגמ' אלא ש"מ אף מחזיר ומתני' בדלא אהדר פיון דמסיק אף מחזיר א"כ שוב אין לנו הכרח לנה למימר דסברי בני ר' חייא דאין עיקור לעוף בשחיטה ומצי סברי יש עיקורא"כ אפילו מיירי מתני' בדאהדר אפ"ה שחיטתו פסולה מטעם עיקור סימנין.

ונלע"ד דזה פיון רש"י בלשוננו שפירש ומתני' בדלא אהדר ולא הנה מתני' לא תיובתיהו ולא סייעתיהו משום דלכאורה איכא למימר אף אי אמרינו אף מחזיר מ"מ משנתנו

בדאָהער דײַגנו אי אַמרינו דחלדה הנה דוקא פחולדה דלא מתחזיא וא"כ שוחט מעורף לית ביה משום חלדה ומתני' שחיטתו פסולה תנן.

ורש"י באמת נדחק במשנתנו שהוא טרפה מטעם שבירת מפרקת ושדרה אמנם לשון פסולה משמע יותר נבילה מטרפה והנה אמינא שהטעם משום דמייירי בדאָהער ונבילה משום עקירת סימנין וא"כ נימא מסייע לבני ר' חייא ממתני' ולכן אמר מתני' בדלא אהדר ופסולה או היינו טרפה או נבילה ומטעם חלדה לכל מר פדאית ליה וא"כ לא הנה מתני' סייעתיהו ואף שרש"י בנדאי לא פנון לזה שהרי רש"י פסק במשנתנו להכשיר שחיטה מעורף בדאָהער סימנין וא"כ נדאי אי אפשר לומר לרש"י שיש פאן עיקור סימנין אלא שאני לשחיטתו אומר דלהכי מוקי בגמ' בדלא אהדר פדי דלא תהוי סייעתיהו: דף כע"א בגמ' אמר ר' ינאי יקבלו הרובין וכו' מאי לאו למעוטי מחזיר סימנין.

והנה לפי מה שכתבתי אף אפשר למימר דאתי לומר פשר בשחיטה מחזיר סימנין הרי זה הוא עיקור סימנין וצריף לומר דכף הקשה ר' ינאי למעוטי מחזיר ונגידוק באמת ממשנתנו שאין עיקור סימנין בעורף אפילו בשחיטה.

אלא דלפי זה קשה אדרבה נימא איפכא למעוטי מחזיר דפסול בשחיטה משום עיקור וכשר במליקה דאין עיקור במליקה וסיפא דוקא ורישא אידי. ונראה דכף הקשה ר' ינאי דאם אמרת אף מחזיר ליכא למימר דסיפא דוקא ולמעוטי עיקור דפסול בשחיטה דהרי בקושיות ר' ינאי עדיין קיימינו דמוליה פשר במליקה שהרי התרצן הוא שהמציא למעוטי מוליה.

[אי נמי אמר ר' ינאי סובב אדלעיל לותיב תיובתא למ"ד מחזיר דוקא ולדידי' אין עיקור בעורף ובזה מתורץ המזרחי] ולפי זה מלק בספין מטמא בגדים על פרחף משום מחליד דאין לומר דלפי המסקנא דמפרקת ורוב פשר הנה נבילה וא"כ הטעם משום רוב פשר ומפרקת דעד פאן לא נדחקו רב הונא ורבא אלא לפי ההנה אמינא שלא תהא מזה סיוע לזעירי אבל להלכתא דקיי"ל כזעירי א"כ פשוט דמלק בספין הטעם משום מפרקת ורוב פשר.

זה אינו דא"כ מאי אריא בספין אפילו מלק בציפורן פדינו אם חתף רוב פשר קודם הנה נבילה דוכי מתה עומד ומולק וא"כ על פרחף גם לדידן לא מייירי מלק בספין ברוב פשר וא"כ על פרחף הטעם משום מחליד ואי ס"ד אף מחזיר א"כ קשה הא משפחת בלי החלדה ובהחזיר סימנין וצריף לומר דממ"נ נבילה היא אם החזיר הרי שחט בספין בסמינין עקורות ואם לא החזיר הוא מחליד וא"כ כבר מוכח ממשנה דנבחים דעיקור פסול בשחיטה בעורף וא"כ למה לי למימר פאן נמצא פשר וכו' וליכא למימר דאתי להורות דעיקור פשר במליקה דא"כ נימא איפכא פסול בשחיטה פשר במליקה וכמ"ש התוס' לענין דורס בסוף ד"ה לא למעוטי וכו' אלא נדאי דמתני' אתי למעוטי מחזיר סימנין במליקה דבעינו דוקא מול עורף פדרפן בלי חזרת סימנין ובשחיטה פשר דאין עיקור סימנין בעורף ומלק בספין נבילה משום חלדה דאי אפשר דרף מליקה שהוא בלי חזרת סימנין אלא בחלדה אלא דמשם אינו מוכח דמחזיר פסול במליקה דאיכא למימר איפכא דמחזיר פשר במליקה ופסול בשחיטה משום עיקור.

אָלֵא דְלִפִּי זֶה קִשָּׁה הִיא אֵינָא לְמִימַר גַּם אֵיפְכָא דְסִיפָא דְנִקְא וּלְהוֹרוֹת דְעִיקוֹר פְּסוּל
בְּשַׁחֲיטָה וְאִי מִמְשַׁנָּה דְמֶלֶק בְּסִפִּין הֵנָּה אֲמִינָא דְעִיקוֹר כְּשֶׁר בְּשַׁחֲיטָה וְטַעֲמָא דְמֶלֶק בְּסִפִּין
מִשׁוּם מַחְלִיד וּמַחְזִיר פְּסוּל בְּמִלְיקָה וְלִכֵּן קִתְּנֵי מִשְׁנַתְּנֵנוּ כְּשֶׁר בְּמִלְיקָה פְּסוּל בְּשַׁחֲיטָה
לְהוֹרוֹת דְעִיקוֹר פְּסוּל בְּשַׁחֲיטָה.

אוֹמַר אָנִי לֹו יְהִי כֹן דְשַׁנֵּי הַצְּדָדִים שְׁוִים עַל כָּל פְּנִים מוֹכַח שְׁזָה אֵינֹו סְבָרָא בְּרוּרָה מִצַּד
הַסְּבָרָא שְׁמַחְזִיר כְּשֶׁר בְּמִלְיקָה שְׁאֵם הֵינָה זֶה סְבָרָא בְּרוּרָה בְּלִי סְפֵק לְטַעוֹת בּוּ כְּלָל וְא"כ
בְּוֹדָאֵי מֶלֶק בְּסִפִּין נְבִילָה הֵינֹו מִשׁוּם מ"נ אִם הַחְזִיר סִימְנִין הֲרִי שְׁחַט בְּסִימְנִין עֲקוּרִין
וְאִם לֹא הַחְזִיר הֲרִי שְׁחַט בְּחֻלְדָּה וּכְבָר מוֹכַח דְעִיקוֹר פְּסוּל בְּשַׁחֲיטָה וְא"כ מִשְׁנַתְּנֵנוּ
לְמַעוּטֵי מַאי.

הֲרִי הוֹכַחָה שְׁאִין זֶה סְבָרָא בְּרוּרָה וְאִף שְׁגַם אֵינְדָּה גִיסָא לְהִיּוֹת מַחְזִיר סִימְנִין כְּשֶׁר
בְּשַׁחֲיטָה אִי אֲפֹשֶׁר לְהִיּוֹת מִצַּד הַסְּבָרָא בְּרוּרָה דָּא"כ אִזּוּ בְּוֹדָאֵי מֶלֶק בְּסִפִּין מְטַעֵם שְׁוֹדָאֵי
מַחְלִיד דְמֶלֶק הֵינֹו בְּלִי חֲזָרַת סִימְנִין דְמַחְזִיר סִימְנִין פְּסוּל בְּמִלְיקָה וְא"כ מִשְׁנַתְּנֵנוּ
לְמַעוּטֵי מַאי מ"מ כִּיּוֹן דְשַׁנֵּי הַצְּדָדִים שְׁקוּלִים א"כ עֲדִיין לֹא שְׁמַעְנוּ מִמְשַׁנָּה הַכְּרַעָה
בֵּין הַצְּדָדִים וְלֹא בָּא הַתְּנָא לְסַתְּוֹם אֲלֵא לְפָרֵשׁ אֲלֵא וְדָאֵי שְׁהַתְּנָא סְמָה עֲצָמוּ דְמַסְתְּמָא
רִישָׁא דְנִקְא וְסִיפָא אֵינִידֵי וְא"כ רִישָׁא לְמַעוּטֵי מַחְזִיר סִימְנִין.

וּמִשְׁנֵי לֹא לְמַעוּטֵי שֵׁן וְצִיפּוֹרָן וּמַחְזִיר כְּשֶׁר בְּמִלְיקָה מִצַּד הַסְּבָרָא וְדו"ק: וּלְפִי מַה
שְׁבִירָנוּ מִכָּל הַנֶּ"ל דְלְמַסְקָנָא שׁוֹחֲט מְעוֹרָף פְּסוּל אֲפִילוּ הַחְזִיר סִימְנִין מִשׁוּם דָּאֵי אֲפֹשֶׁר
בְּלִי עִיקוֹר יֵצֵא לָנוּ דְבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה הַשׁוֹחֲט מִן הַצְּדָדִים כְּפִשְׁטָן דְכָבֵר יְדוּעַ שְׁנַחֲלִקוּ
בְּפִירוּשׁוֹן הַב"י וְהַמְהַרְשֵׁ"א וְלִכְלֵ"א א' קִשְׁיָא דְלִשְׁיטַת הַב"י קִשָּׁה קוֹשְׁיַת הַמְהַרְשֵׁ"א דְמַה
בֵּין שׁוֹחֲט מְעוֹרָף לְשׁוֹחֲט מִן הַצְּדָדִין וְלִשְׁיטַת מְהַרְשֵׁ"א קִשָּׁה קוֹשְׁיַת הַשֵּׁ"ף דְלֹא מְצִינוּ
גְזֵירָה כַּה"ג דְנִגְזָר אִטּוּ לֹא הַחְזִיר וּבִלְאֵי הַחְזִיר גּוֹפָה יְהִיָּה כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד וְכָל זֶה
לִשְׁיטַתְּיָהוּ שְׁהִיָּה פְּשׁוּט אֲצֵלָן דְבַמְחִזִיר אֲפִילוּ מְעוֹרָף שַׁחֲיטָתוֹ כְּשֶׁרָה כְּדַמְשַׁמַּע מִדְּבְרֵי
הַגְּמָרָא אִי ס"ד מַחְזִיר דְנִקְא מַאי אֲרִיָּא מוֹלֵק אֲפִילוּ שׁוֹחֲט וְכו' אֲבָל לְדִידֵי שְׁכַתְּבֵתִי שְׁכָל
זֶה דְנִקְא אִי אֲמַרְנֵן מַחְזִיר דְנִקְא שְׁאִז צְרִיָּה לֹוֹמַר אִין עִיקוֹר בְּעוֹף [וְגַם לְפִי הַהֵנָּה אֲמִינָא
דָּאִין עִיקוֹר בְּעוֹף אֲפִילוּ בְּשַׁחֲיטָה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין צְדָדִין לְעוֹרָף דְצְדָדִים כְּשֶׁר גַּם בְּבַהֲמָה
מִשָּׂא"כ מְעוֹרָף דְבַבְּהֵמָה עִיקוֹר פְּסוּל] אֲבָל כִּיּוֹן דְמַסִּיק אִף מַחְזִיר יֵשׁ עִיקוֹר בְּעוֹף
בְּשַׁחֲיטָה וְא"כ שׁוֹחֲט מְעוֹרָף תָּמִיד פְּסוּל וְשִׁפִּיר יֵשׁ חִילּוּק בֵּין צְדָדִין לְעוֹרָף.

אֲלֵא דְקִשְׁיָא דְלִשְׁיטַת הַתּוֹס' נִסְתַּר כָּל זֶה דְלִשְׁיטַת הַתּוֹס' אִין עִיקוֹר טְרַפָּה כְּלָל רַק שְׁאִין
שַׁחֲיטָה מוֹעֵלֶת בּוּ א"כ וְדָאֵי דְבַמְלִיקָה כְּשֶׁם שְׁדוֹרֵס וְשִׁאָר דִּינֵי שַׁחֲיטָה כְּשֶׁרִים כְּףֵי עִיקוֹר
כְּשֶׁר וּלְכָף מַחְזִיר דְנִקְא כְּדִי לְהַנְצִל מִטְּרַפּוֹת פְּסִיקַת הַשְּׁדָרָה שְׁזָה אֵינֹו תְלוּי בְּשַׁחֲיטָה
לְחֻלְק בּוּ בֵּין מְלִיקָה לְשַׁחֲיטָה וְא"כ לְדְבְרֵי הַתּוֹס' נִסְתַּר כָּל הַנֶּ"ל וְדְבְרֵי הַגְּמָרָא כְּפִשְׁטָן
דְמַחְזִיר כְּשֶׁר גַּם מִן הָעוֹרָף וְא"כ נִסְתַּר פִּירוּשׁוֹ בְּדְבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה הַשׁוֹחֲט מִן הַצְּדָדִין:
וְאוֹמַר אָנִי לְפָרֵשׁ דְבְרֵי הַתּוֹס' דְלֹא כַּב"י וְדִלָּא כְּמְהַרְשֵׁ"א דְעַד כָּאֵן לֹא נִחְלָקוּ ב"י
וּמְהַרְשֵׁ"א אֲלֵא בְּשׁוֹחֲט מִן הַצְּדָדִין בְּלִי חֲזָרַת סִימְנִין דְלֵהב"י אֲפִילוּ דִיעֵבַד טְרַפָּה
וּלְמְהַרְשֵׁ"א כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד.

אָבֵל זֶה פְּשוֹט לְכוּלְהוּ דְבַמְחִזִיר דְּנֻקָּא דִּיעֵבֵד הוּא דְכָשֵׁר לְשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת וְנִחְלָקוּ הַתּוֹסֵ' עַל רַש"י לְדִינָא דְלַרְש"י כָּשֵׁר לְכַתְחֻלָּה אֶפִּילוּ בְּלִי חֲזָרָה וְלֵהַתּוֹסֵ' אֶפִּילוּ בְּמַחֲזִיר דְּנֻקָּא דִּיעֵבֵד.

וְאוֹמֵר אֲנִי אֶף דְּפִשְׁטוֹן שֶׁל דְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' מִשְׁמַע פֶּן מ"מ לְבִי לֹא כֵן יִדְמָה מִתְרֵי טַעְמֵי חֻדָּא מִמָּה שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' מְצִינֵן לְפָרֵשׁ דְּנֻקָּא דִּיעֵבֵד וְהָיָה לְהַתּוֹסֵ' לְמִימַר בְּקִיצוֹר הַשּׁוֹחֵט וְכו' דְּנֻקָּא דִּיעֵבֵד וְאֶפִּילוּ הַחֲזִיר וְעוֹד דְּמִסְיָמֵי הַתּוֹסֵ' וּבְקוֹנְטְרַס לֹא פִירֵשׁ כֵּן וְהָיָה לְהוּ לְמִימַר וּבְקוֹנְ' לֹא פֶסֶק כֵּן.

וְלִכֵּן נִלְע"ד דְּבַמְחִזִיר לֹא נִחְלָקוּ הַתּוֹסֵ' עַל רַש"י לְדִינָא כָּלֵל וְגַם לְהַתּוֹסֵ' בְּשׁוֹחֵט מְצַדְדִים וּמַחֲזִיר סִימְנֵי מוֹתֵר לְכַתְחֻלָּה וְלֹא נִחְלָקוּ הַתּוֹסֵ' עַל רַש"י אֲלֵא בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנֶּה דְלַרְש"י פִירוּשׁ הַמְּשַׁנֶּה גַם לְכַתְחֻלָּה אֲלֵא דְנֻקְט לְשׁוֹן דִּיעֵבֵד מִשׁוּם מוֹלֵק וְלֵהַתּוֹסֵ' אִין זֶה סְבָרָא וְסְבָרֵי דְכָשֵׁרָה הֵינּוּ דִּיעֵבֵד וּמוֹקֵי הַתּוֹסֵ' מְשַׁנְתִּינוּ בְּלֹא הַחֲזִיר וְאִין דְּנֻקָּא דִּיעֵבֵד אֲלֵא דִּהְיָה קֶשֶׁה לְהַתּוֹסֵ' בְּדָבָרֵי הַגְּמָרָא דְדִיִּיק מִסְתַּבְּרָא כַּמ"ד אֶף מַחֲזִיר וְהוֹכִיחַ זֶה מְסִיפָא דְמָלַק מִן הָעוֹרָף וְקֶשֶׁה נִידוּק זֶה מְרִישָׁא דְתַנּוּן הַשּׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִין שְׁחִיטָתוֹ כָּשֵׁרָה דְּנֻקָּא דִּיעֵבֵד וְאִין בְּמִלְיָקָה מַחֲזִיר דְּנֻקָּא א"כ גַּם רִישָׁא מִיָּרֵי בְּמַחֲזִיר דָּאִי לֹא הַחֲזִיר מֵאִי אַרְיָא מָלַק מְצַדְדִין פְּסוּלָה אֶפִּילוּ מִעוֹרָף נְמִי פְּסוּלָה אֲלֵא בְּנֻדָּאֵי בְּהַחֲזִיר א"כ אִמָּאֵי דִּיעֵבֵד דְּנֻקָּא וְלֹא לְכַתְחֻלָּה וְלִכֵּן פְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' דְמִנָּה לֹא הָיָה יָכוֹל לְהוֹכִיחַ דְּמִצִּינֵן לְפָרֵשׁ דְּנֻקָּא דִּיעֵבֵד וְאֶפִּילוּ הַחֲזִיר וְנִימָא בְּאַמַּת דְּלֹא הַחֲזִיר אֶפִּילוּ דִּיעֵבֵד טְרַפָּה וְלִכֵּן לֹא הָיָה יָכוֹל לְהוֹכִיחַ מְרִישָׁא דְאֶף מַחֲזִיר וְאֶף דָּאִי אֶפְשֵׁר לֹא מִן דְּמַחֲזִיר דְּנֻקָּא דִּיעֵבֵד וְלֹא הַחֲזִיר אֶפִּילוּ דִּיעֵבֵד לֹא דֹא"כ קֶשֶׁה לְמָה תַּנּוּן בְּסִיפָא הַשּׁוֹחֵט מִן הָעוֹרָף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה הָרִי אֶפִּילוּ מִן הַצְּדָדִין פְּסוּלָה וְכַמוֹ שֶׁהַקְּשָׁה מְהַרְש"א.

אֲלֵא דֹא"כ עַל פְּרָחָה יִצְטָרֵף לְהַבִּיא סִיפָא וְעַדִּיף לִי לְהַקְשׁוֹת מְסִיפָא לְחוּד וְכָל דְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' הוּא רַק דְּמִצִּינֵן לְפָרֵשׁ כֵּן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא שְׁנִינוּ סִיפָא הַשּׁוֹחֵט מִן הָעוֹרָף וְעַל זֶה פְּתָבוּ בְּקוֹנְ' לֹא פִירֵשׁ כֵּן דְּלִדְיָהוּ עַכ"פ הַפִּירוּשׁ כָּשֵׁרָה הוּא דִּיעֵבֵד וְרַש"י מְפָרֵשׁ דְּכָשֵׁרָה הֵינּוּ לְכַתְחֻלָּה אֲלֵא דֵּהַתּוֹסֵ' מְדוּנָל יְדִיָּהוּ מְשַׁמְלֵמֵי דְלִדְיָהוּ דְכַתְבוּ בְּדַבּוּר הַמְּתַחִיל מִסְתַּבְּרָא דְלְכַתְחֻלָּה פְּלִיגֵי אֲבָל בְּדִיעֵבֵד לֹא"ע כָּשֵׁרָה בְּכָל עֲנָן וְא"כ מְסִיפָא קְאָמַר שְׁפִיר מִסְתַּבְּרָא דְהַמּוֹלֵק מִן הָעוֹרָף מִשְׁמַע בְּדִין מְלִיקָה לְכַתְחֻלָּה שְׁהִיא מִן הָעוֹרָף.

וְא"כ כָּל זֶה מְסִיפָא אֲבָל מְרִישָׁא אֶפִּילוּ מַחֲזִיר דְּנֻקָּא מ"מ הַמּוֹלֵק מִן הַצְּדָדִין וְדָאִי דְלֹא מִיָּרֵי כְּדִין מְלִיקָה לְכַתְחֻלָּה וְא"כ מִיָּרֵי בְּאִינוּ מַחֲזִיר וְאִין לְהַקְשׁוֹת א"כ מֵאִי אַרְיָא צְדָדִין אֶפִּילוּ מִעוֹרָף נְמִי זֶה אִינוּ דִּין הָעוֹרָף עַכ"פ בְּדִיעֵבֵד כָּשֵׁר מִשָּׂא"כ לְצְדָדִין וְאוּלַי הַתּוֹסְפוֹת פְּתָבוּ כֵּן לְשִׁיטַת רַש"י דְּפִירֵשׁ בְּגַמ' דְּלַעֲנֵן דִּיעֵבֵד פְּלִיגֵי וְלֵהֲכִי נִתְחַבֵּם בְּמַשְׁנֶה לְפָרֵשׁ כָּשֵׁרָה הֵינּוּ לְכַתְחֻלָּה מִשׁוּם דִּהְיָה קֶשֶׁה לִי דֹא"כ לְמָה לֹא מְקֶשֶׁה מְרִישָׁא וְכַנ"ל וְעַל זֶה פְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּאֶפִּילוּ לְשִׁיטָתוֹ מְצִינֵן לְפָרוּשֵׁי וְכו' וְכַנ"ל אֲלֵא שְׁבָקוֹנְ' לֹא פִירֵשׁ כֵּן.

וְנִחְזוֹר לְדַלְעִיל שְׁפַתְבָּתֵי טַעַם לְמָה לֹא מְתַרְץ לְבַנֵי ר' חֵיָא דְסִיפָא דְנֻקָּא כָּשֵׁר בְּמִלְיָקָה עֵיקוֹר פְּסוּלָה בְּשַׁחֲטָה וְכַתְבָּתֵי דָּאִם מַחֲזִיר כָּשֵׁר א"כ כְּבָר מוֹכַח מִמְּשַׁנֶּה דְּזַבְּחִים דְּמָלַק בְּסִינֵן וְכו' דְּעֵיקוֹר פְּסוּל בְּשַׁחֲטָה.

ומעֲתָהּ מִתְנַרְץ מֵהַקְשִׁייתִי לְרַב הוֹנָא דְמוֹלִיף וּמְבִיא כְּשֵׁר וּמֶלֶק בְּסָפִין מְשׁוּם חֲלָדָה וְאִ"כ מְמִילָא מְמוֹעֵט מְחֻזֵּר סִימְנִין דַּאל"כ לִיכָא חֲלָדָה וְאִ"כ מְשַׁנְתִּינוּ לְמַעוּטֵי מְחֵי וְנִיחָא לִי עֵתָה דְלָרַב מְשַׁנְתִּינוּ סִיפָא דְנֻקָא וְכָשֵׁר בְּמִלְיקָה עֵיקוֹר פְּסוּל בְּשַׁחֲטָה דְלִדְיָה לֹא שְׁמַעְנוּ זֶה מִמְשַׁנְתָּה דְמֶלֶק הֵיִינוּ דְרַף מְלִיקָה בְּלִי חֲזַרְתִּי סִימְנִין דְחֻזְרָה פְּסוּל לְדִידְיָה וְלִכְךָ הֵנָּה תְּמִיד חֲלָדָה: עוֹד נִלְע"ד לְתַרְץ דְּדָאף דְּמָאן דְּאָמַר מוֹלִיף וּמְבִיא כְּשֵׁר בְּמִלְיקָה לֹא מוֹקֵי מֶלֶק בְּסָפִין מְשׁוּם דוֹרְס מְשׁוּם דְּמִלְיקָה יֵשׁ גַּם בְּלִי דְרָסָה דְהֵיִינוּ מוֹלִיף וְלֹא מוֹקֵי בְּמִלְיקָה כְּהַנ"ל דְּקוֹצֵץ דְּאִיפָא דְרָסָה מְשׁוּם דְּלָמ"ד מוֹלִיף כְּשֵׁר אִ"כ עֲדִיף טְפִי לְהוֹלִיף וְלִהְבִּיא בְּמִלְיקָה מְלֵהִיּוֹת קוֹצֵץ וְיִוֹרֵד וּכְמ"ש בְּגִמְרָא לְרַב כְּהֵנָּה דְזוּ הִיא מְצֻנְתָּה הֵיִינוּ אִף זֶה הִיא מְצֻנְתָּה וּכְ"ש מוֹלִיף וּמְבִיא וּפְרִש"י בְּהִדְיָא דְכִי עֲבִיד מְלִיקָה כְּשַׁחֲטָה עֲדִיף טְפִי וְאִ"כ הִיכִי קָאָמַר סְתָם מֶלֶק בְּסָפִין נְבִילָה הִיא אֲדַרְבָּה מַעֲשֵׂה מְלִיקָה לְכַתְּחֵלָה הִיא בְּלִי דְרָסָה אֲבָל בְּמַחְזִיר סִימְנִין אִף לְבָנֵי ר' חֵינָא אִף מְחֻזֵּר סְבָרֵי וּפִירִש"י דְּמַצְנָה לְמִלּוֹךְ שְׂדֵרָה וּמְפָרְקַת תְּחֵלָה וְכו' אֲלָא שְׁאָם הֶחְזִיר סִימְנִין אִף זֶה הִיא מְצֻנְתָּה וְאִ"כ שְׁפִיר שְׁנִינוּ מֶלֶק בְּסָפִין נְבִילָה מְשׁוּם חֲלָדָה וְאִין לְהוֹכִיחַ מְזָה דְּמַחְזִיר סִימְנִין פְּסוּל בְּמִלְיקָה דְּדָאף אִם מְחֻזֵּר כְּשֵׁר מ"מ מֶלֶק בְּסָפִין הֵיִינוּ כְּדָרַף מְלִיקָה לְכַתְּחֵלָה שְׁהוּא בְּלִי חֲזַרְתִּי סִימְנִין וְהֵנָּה חֲלָדָה וְאִיִּצְטָרִיף מְשַׁנְתִּינוּ כְּשֵׁר בְּשַׁחֲטָה לְמַעוּטֵי מְחֻזֵּר סִימְנִין: וְאוֹמַר אֲנִי שְׁעַל כְּרַחֲי צְרִיף אֲנִי לְהַשְׁאֵר בְּתִירוּץ הֶרְאֵשׁוֹן דְּלָרַב הוֹנָא מְשַׁנְתִּינוּ סִיפָא דְנֻקָא כְּשֵׁר בְּמִלְיקָה עֵיקוֹר פְּסוּל בְּשַׁחֲטָה.

מְשׁוּם דַּע"כ פ' אִין סְבָרָא לֹא מוֹלִיף וּמְבִיא יְהִיָּה בְּמִלְיקָה עֲדִיף מְקוֹצֵץ וְיִוֹרֵד וְלוֹמַר בְּמַחְזִיר אִף מְחֻזֵּר דְּהֵיִינוּ לְכַתְּחֵלָה עֲדִיף בְּלִי חֲזַרְתִּי סִימְנִין דְּמַמ"נ אִי אֲמַרִּינוּ דְּמָאֵי דְלֹא קָפִיד רַחֲמָנָא לְפָסוּל מַעֲשֵׂה שַׁחֲטָה בְּמִלְיקָה כִּי עֲבִיד מְלִיקָה כְּשַׁחֲטָה עֲדִיף וְלִהְכִי מוֹלִיף עֲדִיף מְקוֹצֵץ אִ"כ בְּמַחְזִיר נְמִי כִּינּוֹן דְּכִי מְחֻזֵּר נְמִי כְּשֵׁר מְמִילָא עֲדִיף לְהַחְזִיר סִימְנִין לְהִיּוֹת בְּלִי חֲלָדָה כְּמַעֲשֵׂה שַׁחֲטָה אוֹ קוֹדֵם חֲזִיתוּף מְפָרְקַת וְאִ"כ כִּינּוֹן דְּר"ה לֹא מוֹקֵי מְשׁוּם דוֹרְס מְשׁוּם דְּמוֹלִיף עֲדִיף וְאִ"כ סְתָם בְּסָפִין הֵיִינוּ בְּמוֹלִיף אִ"כ לְפִי זֶה מְמִילָא מוֹכַח דְּמַחְזִיר סִימְנִין בְּמִלְיקָה פְּסוּל לְגִמְרֵי דְאִי כְּשֵׁר אִ"כ לֹא קָפִיד רַחֲמָנָא בְּמִלְיקָה שְׁלֵא לְחֻזֵּר סִימְנִין וּמְמִילָא עֲדִיף לְכַתְּחֵלָה לְהַחְזִיר וְאִ"כ מֶלֶק בְּסָפִין אֲמַאי נְבִילָה מְשׁוּם חֲלָדָה הִיא סְתָם מְלִיקָה לְכַתְּחֵלָה הִיא בְּחֻזְרָת סִימְנִין וְלִיכָא חֲלָדָה אֲלָא עַל כְּרַחֲף דְאִי אֲפָשֵׁר לְהַחְזִיר סִימְנִין דְּבַחְזַרְתִּי סִימְנִין פְּסוּל בְּמִלְיקָה וְאִ"כ מְשַׁנְתִּינוּ לְמַעוּטֵי מָאֵי.

אֲמַנְם לְפִי מ"ש דְּבַחְזַרְתִּי סִימְנִין מְתַעֲקֵרֵי הַסִּימְנִין וְאִם נִימָא יֵשׁ עֵיקוֹר בְּשַׁחֲטָה בְּעוֹף אִ"כ נִיחָא מְתַרֵי טַעְמֵי חֲדָא דְמֶלֶק בְּסָפִין מַמ"נ נְבִילָה אוֹ מְשׁוּם מַחְלִיד אוֹ מְשׁוּם עֵיקוֹר וְעוֹד דְּאִיכָא לְמִימַר אִף מְחֻזֵּר וְלְכַתְּחֵלָה לֹא לְפִי שְׁאִין לְנוּ שׁוּם יִיתוּר בְּחֻזְרָת סִימְנִין לְהַשְׁוֹת לְשַׁחֲטָה שְׁהֵרֵי גַם ע"י עֵיקוֹר נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה פְּסוּל בְּשַׁחֲטָה.

וְע"פ זֶה נִלְע"ד לְיִישָׁב מֵהַ שְׁפִירִש"י בְּד"ה אָמַר שְׁמוּאֵל וְכו' וְאִי קְסָבַר מוֹלִיף וּמְבִיא כְּשֵׁר וּכְ"ש קוֹצֵץ וְיִוֹרֵד וְכו' וְהֵנָּה פְּלֵא דְבְּדַבְרֵי ר' יְרֵמְיָה לְעִיל דְּדָאף זֶה הִיא מְצֻנְתָּה פִּירִשׁ רִש"י דְּמוֹלִיף וּמְבִיא עֲדִיף טְפִי וְכָאן פִּירִשׁ רִש"י וְכְ"ש קוֹצֵץ דְּמַשְׁמַע דְּדָאף לְמ"ד מוֹלִיף וּמְבִיא כְּשֵׁר הֵיִינוּ אִף מוֹלִיף וּמְבִיא אֲבָל קוֹצֵץ וְיִוֹרֵד לְכַתְּחֵלָה עֲדִיף מְדַפְרִישׁ רִש"י וְכְ"ש קוֹצֵץ וְיִוֹרֵד.

ועוד יש לדקדק בדברי רש"י אח"כ שפכת קשיא סיפא דדייקינן הא פסול פסול וקא איפא קוצץ ויורד וכו' והנה אח"כ בד"ה ופרכינן הא פסול פסול דעל פרחי משום דף דיוקא נקט לה דאי משום היא גופה דכל מול העורף פשר למליקה הא בהדיא תני לה.

הרי שאי איפא למימר דאשמעינן לגופה לא דייקינן פלל הא פסול פסול וא"כ לסברא זו דסובר שמואל מוליך ומביא פשר א"כ איפא למימר דהיא גופה קמ"ל פשר בשחיטה דהיינו מוליך ומביא פשר במליקה ולא דייקינן פלל הא פסול פסול ואיך פירש רש"י קשיא סיפא דדייקינן וכו' וכבר הרגיש בזה מהרש"א ו"ל.

ואמר אני בדברי שמואל יש לדקדק דאמר פנגדו בעורף פשר במליקה מלת פנגדו היא מיותרת ומה חסר באמרו כל דכשר בשחיטה בעורף פשר במליקה. בשלמא לפי האמת דלא מיירי שמואל פלל בהלכות שחיטה ומליקה אלא בהכשר מקום לחוד וכדמסיק רש"י א"כ להכי דייק מלת פנגדו שמורה על המקום דכן הוא הפירוש פנגד מקום זה נגד זה אבל אם ניאא ששמואל בהלכות שחיטה איירי למה אמר פנגדו וצריף לומר פוננה אחרת משום דשמואל סובר אין עיקור סימנין בעורף וכןונת שמואל גם על הדיוק הא פסול פסול ואי לא הנה אמר פנגדו הנה אמינא פשר בשחיטה היינו שחיטת בהמה וא"כ קשה האיפא עיקור סימנין דפסול בשחיטה וכשר במליקה ולכן אמר פנגדו בעורף להורות דעורף דמליקה היינו באותו צואר שפנגדו פשר בשחיטה דמיירי בשחיטת עורף ובעורף גם בשחיטה אין עיקור נמצא לפי ההנה אמינא דשמואל בהלכות שחיטה ומליקה איירי אין צריף שום הוכחה דדייקינן ההיפוף הא פסול פסול שזה מוכח דמדאמר פנגדו וכו"ל ולכן שפיר כתב רש"י דקשיא סיפא דדייקינן הא פסול וכו' משא"כ לפי האמת דשמואל לא איירי בהלכות רק בהכשר מקום ולזה פיון באמרו פנגדו צריף רש"י הוכחה דדייקינן הא פסול פסול משום דאי לגופה בהדיא תני לה ודו"ק.

ומעתה לפי ההנה אמינא דדייקינן במלת פנגדו למעוטי בהמה שעיקור פוסל בה א"כ מפלל דסובר שמואל דבעורף ליפא עיקור לא בשחיטה ולא במליקה. ואי הנה סבר מוליך ומביא פשר והנה סבר פמו שפירש רבי ירמיה בדברי רב פהנא דאף זו מצותה ומוליך ומביא עדיף טפי דעביד בהכשר שחיטה א"כ תו או מחזיר פסול לגמרי או דמחזיר עדיף טפי דהנה מהכשר שחיטה אבל למימר דמחזיר פשר בדיעבד ולכתחלה אינו מחזיר עדיף זה אי אפשר דמ"ש ממוליך ומביא פנ"ל.

ולפי זה מלק בספין נבילה אין הטעם משום דורס שקהי מוליך ומביא פשר וא"כ הטעם משום מחליד וא"כ ממילא מוכח דמחזיר סימנין פסול במליקה דאל"כ דמחזיר פשר א"כ לכתחלה ראוי להחזיר וא"כ מלק בספין אמאי נבילה הא ליפא חלדה וכיון דכבר מוכח דמחזיר פסול א"כ משנתנו פשר בשחיטה למעוטי מאי וליפא למימר למעוטי מחזיר שזה פבר שנינו בזבחים מלק בספין וכו' וליפא למימר סיפא דוקא פשר במליקה דהיינו עיקור פסול בשחיטה דהרי לשמואל ליפא עיקור סימנין בעורף אפילו בשחיטה ולכן פירש רש"י לדידן' וכ"ש קוצץ ויורד וא"כ איפא למימר מלק בספין משום דורס דסתם מלק היינו קוצץ ויורד דעדיף וכן אפילו אמרינן משום מחליד מ"מ עדיין לא ממועט מחזיר סימנין דיש לומר דמחזיר סימנין במליקה עכ"פ בדיעבד פשר ולכתחלה עושה בלי חזרה דהיינו חלדה ומשנתנו למעוטי מחזיר סימנין ודו"ק: ומעתה לפי מה שפכתתי

ממילא מוכח דלית הלכה כבני ר' חייא דהנה בגמרא קאמר מ"ד משום מחליד מ"ט לא
אמר משום דורס קסבר מוליה ומביא פשר במליקה ומדוע לא אמר דמ"ד משום מחליד
להכי לא אמר משום דורס משום דסבר כבני ר' חייא וא"כ משנתנו למעוטי מוליה
ומביא נאי ס"ד מלק בספין משום דורס א"כ משנתנו למעוטי מאי דמוליה ומביא ממילא
מוכח דפסול ממשנה דמלק בספין אלא נדאי דלא רצה לאוקמי לרב הונא דלא פהלקתא.

ולפי זה לרבא דסבר משום דורס על פרחי דסבר מחזיר פסול במליקה דמשנתנו למעוטי
מחזיר דלדידהו ליפא למימר למעוטי מוליה דזה כב ר מוכח ממלק בספין ובזה ניחא מה
דאמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי מלת לי הוא מנתר שיהי על זעירי מקשה זה ולא
על עצמו.

ואמר אני דעל זעירי לא הנה יכול להקשות וכי מתה וכו' דהנה אמינא דסבר כבני ר'
חייא דמחזיר סימנין וא"כ מפרקת ורוב בשר חותה באחרונה ולכן אמר אי קשיא לי
לדידי נדאי מחזיר פסול שיהי משנתנו למעוטי מחזיר לדידי וכנ"ל וא"כ לדידי קשיא
וכי מתה וכו' ולפי מ"ש בני ר' חייא דסברי משנתנו למעוטי מוליה ומביא א"כ על פרחי
מלק בספין משום חלדה דאי משום דורס א"כ כב מוכח משם דמוליה ומביא פסול
ומשנתנו למעוטי מאי ולפי זה למ"ד מחזיר נוקא א"כ ליפא למימר משום מחליד שיהי
סתם מליקה ליפא חלדה לא מבעיא לרש"י למ"ד מחזיר נוקא אפילו דיעבד א"כ לא
משפחת מליקה בלי חזרה אלא אפילו לשיטת התוס' דהיינו לכתחלה מ"מ פיון דלכתחלה
מצוה להחזיר איך אמר סתם מלק בספין מטמא בגדים וצריה לומר משום דורס וא"כ
למשנתנו למעוטי מאי ולשיטתי יש ליישב דמ"מ מלק בספין נבילה משום מחליד מ"מ
אם החזיר יש עיקור סימנין וכנ"ל אבל לשיטת התוס' דאין עיקור טרפה א"כ מוכח דיש
חזרה בלי עיקור מדאמר סתם גמ' אי בהחזיר מאי אריא מולק אפילו שוחט וא"כ קשה
משנתנו למעוטי מאי אמנם לפי מה שפכתתי אף אי סברי בני ר' חייא משום דורס מ"מ
אפתי לא מוכח אלא דקוצץ ויורד עדיף ממוליה ולכך סתם מליקה בדרסה אבל אפתי
איצטריה משנתנו למעוטי מוליה ומביא לפסול אפילו דיעבד: דף כב ע"ב בתוס' ד"ה
והביא תחילת הציהוב וי"ל דמבעיא ליה בגמרא כגון דאם עבר הפהו כו' אי נמי פיון
שהביא ליד הפהו יצא ידי נדרו עכ"ל כתב המל"מ בפ' י"ד מה' מעשה הקרבנות הלכה
ה' תירוץ זה האחרון הוא תמוה בעיני דמאחר שאין הפהו יכול להקריב משום ספק איך
יתכן שיצא זה ידי נדרו והלא אף ששחטו הפהו שלא לשמה אף שהקריבו לא יצא ידי
נדרו כ"ש היכא דאין הפהו יכול להקריבו דפשיטא דלא יצא ידי נדרו וקצת דברי התוס'
צריכין אצלי תלמוד עכ"ל המל"מ.

ומתוך חומר הקושיא נ"ל לומר דדבר זה תלי' אי פהני שלוחי דרתמנא או שלוחי דידן
נינהו דהוא אבעיא דלא איפשטא במס' נדרים (דף לה ע"ב) ע"ש דאי אמרינן פהני שלוחי
דרתמנא נינהו א"כ כל הנודר אינו חייב אלא למסור ליד פהו דכיון שפא ליד פהו כב
נמסר הקרבן ליד שלוחא דרתמנא ואין על הבועלים שום אחריות דכב יצא ידי
נדרו דכב הוא בי גזא דרתמנא דיד פהו הוא פינד גבוה הואיל והוא שלוחא דרתמנא
אבל אי אמרינן פהני שלוחי דידן נינהו א"כ אינו יוצא ידי נדרו עד שהקריב דכל זמן

שלא יקריב עדיין הוא ביד הבועלים אף שפא ליד הפהן דהפהן שלוחו דבעלים ושלוחו ש"א פמותו.

ולפ"ז אתי שפיר דמה דדרשינן בריש מס' זבחים מוצא שפתיה תשמור ועשית פאשר נדרת כו' אם פמה שפדרת עשית נדר הוא ואם לאו נדבה יהי דהיינו שאם לא עבד עבודה לשמה אינו יוצא ידי נדרו ע"ש בגמ' ובפירש"י כל זה הדרשא הוא אי אמרינן פהני שלוחי דידן נינהו א"כ אינו יוצא עד שיקריב לשמה אבל אי אמרינן לאידך גיסא דכהנים שלוחי דרחמנא נינהו ליתא להך דרשא ובאמת יצא זה ידי נדרו משעה שמסרו ליד הפהן ואין להקשות ממתניתין שם דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן לא עלו לבעלים לשם חובה היינו דוקא היכא דהי' חייב קרבן משום חובה אבל משום נדר יצא ידי נדרו אף אם נזבח שלא לשמו ועיין במל"מ פ' ז' מה' חובל ומזיק הלכה י"ד שכתב פו.

אמנם הוא מדחה זה מהך דרשא דדרשינן בגמ' ממוצא שפתיה תשמור דאף בנדר אם נזבח שלא לשמו לא יצא ידי נדרו אבל לדברי אין זה ראי' דמה דדרשינן פו מקרא דמוצא שפתיה הוא רק אם פהני ש"ד נינהו אבל אם הם שד"ר ליתא להך דרשא ודרשינן הך קרא לאידך דרשא לענין פל תאחר פמו שדרשינן במס' ר"ה (דף ו' ע"א) ועיין בתוס' זבחים (דף ב' ע"ב) ד"ה ואם לאו יתיה נדבה כו' שאין זה הדרשא מוכח מיתורא דקרא.

הינצא מזה אי אמרינן כשד"ר נינהו א"כ אם פא ליד הפהן פכר יצא זה הנודר ידי נדרו אף שלא יכול הפהן להקריבו. ומעתה מתורצת תמיהת המל"מ דמה שכתבו התוס' הלא א"נ פיון שיהביא ליד פהן יצא ידי נדרו פתבו פו לפי מה דאמרינן דכהנים שד"ר נינהו ואין על הנודר אלא להביאו ליד הפהן אף אם אין הפהן יכול להקריבו ומה דדרשינן בריש מס' זבחים ממוצא שפתיה כו' דאם שחטו שלא לשמו יצא ידי נדרו הוא להך גיסא אי כש"ד נינהו.

ואין להקשות איך מביא הגמ' סיועא לרבא שם מהך דרשא דמוצא שפתיה הך דרשא ליתא אלא אי אמרינן כש"ד נינהו ונהלא אליבא דאמת קי"ל דכהנים שד"ר נינהו פמו שהוכיח רב הונא ברי' דר"י פמסקת יומא (דף יט) ובמס' קדושין (כג ע"ב) ע"ש הנה אין זה סתירה לדברי הנ"ל דכבר פתבו התוס' במס' קדושין בד"ה דאמר רב הונא וכן במס' יומא דמדברי רב הונא ברי' דר' יהושע אין לפשוט האיבעיא אי פהני ש"ד נינהו דמה דאמר רב הונא שד"ר נינהו הוא דשד"ר פנדאי הם ונהאיבעיא פנדרים היא אם שלוחי דרחמנא דוקא ולא ש"ד פלל או דהוי ג"כ שלוחי דידן וא"כ אבעיא דלא איפשיטא היא וא"כ אי אמרינן דגם ש"ד נינהו אינו יוצא זה ידי נדרו עד שהקריב הפהן ולהך שיטה אזלי הגמ' במס' זבחים ונתוס' הבא פאן בתרויז השני אזלי להך גיסא דכהנים שד"ר נינהו ולא ש"ד פלל: אמנם לפי סברתי עדיין קשה למה קאמר בגמרא במס' נדרים נפקא מני' להך אבעיא למידר הנאה אמאי לא אמר עוד נ"מ אם שחטו פהן שלא לשמה או שנפסל בפסול אחר אי יצא זה ידי נדרו או לא.

אין זה קושיא דהגמ' נקט נ"מ חדא ונהדבר מוכח דהא יש עוד נ"מ אי הפהן מקריב שלא לדעת בעלים ועיין בתוס' יומא ובמס' קדושין שם אף לפי מה שכתב הפהרש"א בקדושין ומפרש דברי התוס' שהנ"מ אי צריך דעת בעלים היינו לדברי ר"ה ברי' דר"י דכיון שד"ר נינהו פנדאי לא צריך דעת בעלים אף דגם שלוחי דידן נינהו וא"כ להאבעיא

במס' נדרים ליפא נפקותא כלל אי בעי ד"ב דשם קאי אי אמרינו גם ש"ד נינהו ואין בזה נפקותא אי צריף ד"ב ע"ש במהרש"א א"כ הדרא קושפא לדוכתין' למה אמרינו נ"מ במנדר הנאה למה לא אמרינו נ"מ אי נפסל הקרבן: ודע שבספר פנים מאירות ח"ב סי' קי"ו מקשה דאמאי לא פשיט הגמ' דשד"ר נינהו דאי ש"ד איף אמרינו לעיל (דף יג ע"ב) איש איש מלמד שנכרים נודרים נו"נ פישראל הא אין שליחות לעפוי"ם ע"ש וקושפא זו היא טעות דמאי צריף דין שליחות גבי נכרי הנודר ושולח נו"נ בשלמא פישראל שהוא מחויב להביא קרבנות חובה וגם בנדרים צריף לצאת ידי נדרו וא"כ אי ליפא בקרבנות ישראל שליחות אינו יוצא הישראל מידי חיובא דאף שמוסר קרבנותיו לא יצא ידי חובתו אם לא מטעם דשלוחו שא"כ בזה מבעיא לי' להש"ס אי פהני שד"ר וא"כ הישראל יצא ידי חובתו תיכף פשמוסר הקרבן לפהן דיד פהן פנד גבוה הוא או דלמא שד"ד נינהו וישראל יוצא ידי חובתו מטעם שלוחו של אדם פמותו ועיין במס' קדושין מ"א ע"ב.

דף כג ע"ב תוס' ד"ה פרה שהיא פשרה כו' דלמאן דיליף רוב ב' מהלכה אין דנין ק"ו ומהלכה עכ"ל פתב המהרש"א יש לדקדק האיף יליף תלמודא בק"ו להכשיר עגלה בשחיטה הא רוב שנים גבי פרה הלכה הוא ואין דנין ק"ו מהלכה ומתריץ דגבי עגלה דבהמה היא פינו דיליף בק"ו ושהפשרה בשחיטה אין דנין רוב שנים בק"ו פינו דבהמה היא אוקמי אדין שחיטה דבהמה דהוי רוב שנים אבל בעוף דליפא לאוקמי אדינא דאיפא למ"ד דאין שחיטה לעוף מן התורה ולמ"ד יש שחיטה לעוף כו' היינו סימן אחד ואי הוי גמרינו בעוף בקדשים להכשיר בה שחיטה מפנה ע"כ פדין פרה הוי גמרינו ליה ברוב שנים ואין דנין ק"ו מהלכה עכ"ל המהרש"א.

וקשה לי הא משנה מפורשת היא בזבחים (דף סט ע"ב) דיליף דשחיטה מטהר בעוף טרפה מטומאתה בק"ו מבהמה שמשמא במגע ובמשא שחיטתה מטהר טרפתה מטומאתה עוף שאינו מטמאה במגע ובמשא אינו דין שיטהר שחיטתה טרפה מטומאתה ולפ"ז קשה לדברי המהרש"א ג"כ צריכין לומר דעוף מטהר שחיטתה מטומאה היינו רוב שנים פדין בהמה גמרינו לה דהא מבהמה גמרינו לה ואין דנין ק"ו מהלכה ואיף יליף ר"מ ק"ו עוף מבהמה וצריכין לומר דמה שכתב המהרש"א דאי הוי גמרינו עוף קדשים מפנה פדין פרה הוי גמרינו לה שיהיה ברוב שנים היינו מטעם דיו דאמרינו דיו לבא מן הדין להיות כדון מה פרה הכשרה בשני סימנים אף עוף בשני סימנים ושם בזבחים ע"כ ר"מ לא אמר דיו בק"ו דדיו דהא לר"מ אף מליקה מטהר טרפה מטומאתה כמו שר' יוסי שם באמת פליג על ר"מ ואמר דיו כנבילת בהמה ששחיטה מטהרה ולא מליקה ע"ש ואף דליפא מאן דפליג על דיו דאמרינו בכל ק"ו באמת מקשה שם הגמ' על ר"מ והא דיו דאורייתא ומתריץ הגמ' ר"מ קרא אשכח ודריש דמקיש עוף לבהמה ובמתני' דנקט ר"מ הק"ו הוא לאו דוקא.

ועוד יש לומר דר"מ לא דן הק"ו שחיטת עוף משחיטת בהמה אלא הכי דן הק"ו מה בהמה שמשמא במגע ובמשא דבר שמכשירתו לאכול מטהר טרפתה מטומאתה עוף שאינו מטמא במגע ובמשא אינו דין שדבר שמכשירתו לאכול שמשמא טרפתה מטומאתה ובזה לא שייך לומר דיו כבהמה שיהיה בשני סימנים דהא אף מליקה דן בק"ו ויליף כל דבר שמכשיר בעוף להתירו באכילה והיינו מליקה וסימן אחד בשחיטה והשתא לא שייך

הָא דְבָרֵי הַמְהַרְשָׁא לֹא לֹמַר דְּאִין דְּנִין ק"ו מִהִלְכָּה דְהַכָּשֶׁר מִהַכָּשֶׁר דְּנִין דְּהֵינּוּ הַכָּשֶׁר הַמְתִּיר בְּאִכְלָה בְּעוֹף דְּנִין מִהַכָּשֶׁר הַמְתִּיר בְּאִכְלָה גַּבֵּי בְּהֵמָה וְאִף שֶׁר"מ שֶׁם נִקְטָה ק"ו בְּשַׁחֲטָה וּמְלִיקָה יְלִיף בְּמָה מְצִינּוּ וְלִפֵּי דְבָרֵי הַנ"ל גַּם מְלִיקָה הֵיךְ לְדוֹן בַּק"ו הֵינּוּ הוֹאִיל וּר"י סוֹבֵר דְּאִף שְׁחִטָּה אִינוּ מְטַהֵר בְּעוֹף טְרֵפָה מְטוֹמְאָתָה לְכַף נִקְטָה ר"מ דְּפָלִיג עַל ר"י וְבָא לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי ר"י שְׁחִטָּה כְּדַבְּרֵיו אֲבָל בְּאֵמֶת אֵיפָא לְדוֹן הַק"ו הַכָּשֶׁר מִהַכָּשֶׁר כַּנ"ל וְאִף מְלִיקָה יֵשׁ לְמִילָף מִפְּתַח הַק"ו וְדו"ק: דָּף פֶּד ע"א בַּגְמ' וְדִין הוּא וּמָה פְּהֻנִים שְׂאִין הַשְּׁנִים פּוֹסֵל בְּהֵם כו'.

הֵנָּה בְּזִבְחִים (דָּף טז ע"ב) בְּתוֹס' ד"ה מָה לְיוֹשֵׁב הַקֶּשֶׁה הַר"א פֶּהֵן דְּגֻזְלָן יְהִיָּה פְּסוּל בְּעִבּוּדָה ק"ו מִבְּעַל מוֹם וּמִתְרַצִּים הַתוֹס' דְּהוֹאִיל וְאִינוּ מְוַזְהֵר לֹא אֶתְיָא מִנִּי ע"ש וְעַכ"פ קֶשֶׁה אִיךְ בְּעֵי תַלְמוּדָא הָא לְמִילָף ק"ו שְׁנִים מִבְּעַל מוֹם הָא אֵיפָא לְמִימַר עֵדוּת יוֹכִיחַ שְׂאִין מוֹם פּוֹסֵל לְעֵדוּת וְאִפ"ה שְׁנִים פּוֹסְלִין בּוּ דְהָא קֶטֶן פְּסוּל לְעֵדוּת וְאִף דְּלֹא יְלִיף שְׁנִים מִבְּעַל מוֹם אֲלֵא דְיִלִּיף הַק"ו פְּהֻנִים מְלוּים דְּמָה לְוִיִּם שְׂאִין מוֹם פּוֹסֵל בְּהֵם שְׁנִים פּוֹסֵל כְּהֻנִים שְׁהַמּוֹם פּוֹסֵל בְּהֵם אִינוּ דִּין שְׁשָׁנִים יְפָסוּל בְּהֵם אִפ"ה שְׁנִיךְ לֹא מְוַזְהֵר יוֹכִיחַ שְׁשָׁנִים פּוֹסֵל בּוּ אִף שְׂאִין מוֹם פּוֹסֵל בּוּ וְאִפְשָׁר יֵשׁ לְדַחּוֹת דְּגַבֵּי עֵדוּת לֹא שְׁנִיךְ לֹא שְׁנִים פּוֹסֵל בּוּ הוֹאִיל וְלֹא חָרַשׁ שְׁהַגִּיעַ לְכָלל גְּדוּל שׁוּב אִין נִפְסָל מִחֲמַת שְׁנִים שְׂאִף זְקוּן כְּשֶׁר לְעֵדוּת וְהָא בְּעֵי לְמִילָף הַק"ו שְׁפָהֵנִים יְהִיוּ נִפְסָלִים בְּשָׁנִים הֵינּוּ לְאַחַר חֲמָשִׁים שְׁנִים כְּמוֹ לְוִיִּם שְׁנִיכְסוּ לְאַחַר נ' שְׁנִים: וּבַגּוֹף קוֹשֵׁיָא דְהַר"א פֶּהֵן קֶשֶׁה לִי אִיךְ אֶפְשָׁר לֹא מְוַזְהֵר דְּמִי שְׁפָסוּל לְעֵדוּת פְּסוּל לְעִבּוּדָה הָא דְרָשִׁינָן בַּמַּס' יוֹמָא (דָּף פֶּה ע"א) מִעַם מְזַבְּחֵי תַקְחֻנּוּ לְמוֹת מִעַם מְזַבְּחֵי וְלֹא מִעַל מְזַבְּחֵי שְׂאֵם הַתַּחֲוִיל בְּעִבּוּדָה אִין מִפְסִיק לְבּוֹא לְדִין ע"ש וְאִי פְּסוּל לְעֵדוּת פְּסוּל לְעִבּוּדָה הָא זֶה שְׁהַרְג אֶת הַנֶּפֶשׁ הוּא פְּסוּל לְעֵדוּת דְּהוּא רִשְׁע לְמוֹת וְרִשְׁע פְּסוּל לְעֵדוּת וְאִפ"ה לְאַבְיֵי בַּמַּס' סְנֵהֲדֵרִין (סז ע"א) דְּבְעֵי רִשְׁע דְּחָמַס מ"מ אִין רִשְׁע דְּחָמַס יוֹתֵר מְרוֹצֵחַ שְׁחוֹמֵס נֶפֶשׁ וְאִיךְ אֶפְשָׁר לְזַה לְעִבּוֹד עִבּוּדָה וְאִין לֹא מְוַזְהֵר פִּינּוֹן שְׁכָבֵר הַתַּחֲוִיל בְּעִבּוּדָה גּוֹמֵר עִבּוּדָתוֹ ז"א הָא כָּל פְּסוּלִין לְעִבּוּדָה אִם עֵבֶד חִיָּל אֶת הַקְּדוּשִׁים וּפּוֹסְלִין א"כ הֵרִי נִפְסָל הַקְּרָבָן וְאִיךְ ה"א בּוּ שְׁיִגְמוֹר עִבּוּדָתוֹ אֶשֶׁר כָּבֵר חִיָּל וְכֹן מְצִאתִי בְּתוֹס' יְבָמוֹת (דָּף עא) וּבְסֵנֵהֲדֵרִין (לָה ע"ב) ד"ה שְׁנֵאֲמַר מִעַם מְזַבְּחֵי כו' שְׁמוֹכִיחַ מִהֵאִי קָרָא דְכִהֵן שְׁהַרְג אֶת הַנֶּפֶשׁ שְׂאִינוּ מְחַלְל עִבּוּדָתוֹ אִף שְׁפָסוּל לְדוֹכֵן מְשׁוּם יְדִיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ דְּאִי מְחַלְל עִבּוּדָתוֹ אִיךְ נֶאֱמַר וְלֹא מִעַל מְזַבְּחֵי ע"ש וְלִפ"ז לְדְבָרֵי הַר"א פֶּהֵן דְּכָל דְּפָסוּל לְעֵדוּת פְּסוּל לְעִבּוּדָה א"כ מְחַלְל עִבּוּדָתוֹ וְאִיךְ אֶפְשָׁר עָלָיו וְלֹא מִעַל מְזַבְּחֵי וְעֵינָן בַּמַּל"מ פ"ה מָה רּוֹצֵחַ שְׁמִסּוּפֶק אִם נִמְצָא מִי שְׁחוֹלֵק עַל דְּרָשָׁה דַּר"ע מִעַם מְזַבְּחֵי כו' ע"ש שְׁדַבְּרֵיו דְּחֻקִּים] גַּם אִין לֹא מְוַזְהֵר מִיָּרִי שְׁעֵדִין לֹא נִתְפָּרַר הַדְּבָר אֲלֵא שְׁמַבְיָאִין לְפָנֵי ב"ד לְקַבֵּל עֵדוּת עַד שְׁגָמַר עִבּוּדָתוֹ וְעֵדִין עִבּוּדָתוֹ כְּשֶׁרָה שְׁלֵא נִפְסָל עֵדִין קוֹנֵם קְבֵלַת עֵדוּת הֵנָּה מְלַבֵּד שְׂאִין לְשׁוֹן הַפְּסוּק וְדַרְשׁ סוֹבֵל פִּירוּשׁ זֶה דְּמִשְׁמַעוֹת הַפְּסוּק הוּא מִעַם מְזַבְּחֵי תַקְחֻנּוּ כו' הֵינּוּ לְהַמִּית אוֹתוֹ שְׁכָבֵר נִגְמַר דִּינוֹ וְעוֹד אִף לְקַבֵּל עֵדוּת עָלָיו לְמָה לֹא יְקַחֻנּוּ מִעַל הַמְּזַבֵּחַ וְאִיךְ יְגַמְּרוּ עִבּוּדָתוֹ דְּהָא אִם יִתְפָּרַר לְמַפְרַע ע"י עֵדוּת שְׁהוּא חֲזִיב מִיָּתָה הֵרִי עִבּוּדָתוֹ מְחוֹלְל לְמַפְרַע וּבְדַרוּשִׁים שְׁלֵי הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה: דָּף כז ע"ה תוֹס' ד"ה הַשּׁוֹחֵט וְכו' אֲבָל אִם צָלָא דִיעֵבֶד שְׁרִי כְּדַמוּכַח בְּגַמְרָא וְכו' וְאִי ר"י דִיעֵבֶד נְמִי אֲסוּר וְדַלְמָא לְכַתְחֵלָה מוֹדוּ רַבְּנָן וְכו' וְקִצְתָּ צ"ע דְּלָמָּא בְּאֵמֶת דְּרִישָׁא בְּחֻלּוֹן וּמִיָּרִי ר"י בְּעוֹף כְּדַמוּקֵי רַב חֲסֵדָא בְּגַמְרָא וְא"כ אֶפְיָלוּ בְּדִיעֵבֶד אִם צוּלְהוּ כְּלוֹ

אסור ובגמרא לקמן שפיר מוכח דרישא בתולין דאי ס"ד רישא בקדשים א"כ לא קאי ר"י בעורף מדקאמר עד שישחוט ואי בעורף עד שישלוק מבעיא ליה ואף דבאמת בורידין גם בנקיבה סגי ועד שישחוט היינו בשעת שחיטה פדלקמן (דף פח ע"ב) מ"מ בקדשים לא שניף שעת שחיטה פי אם שעת מליקה וא"כ אי ס"ד רישא בקדשים ר"י אבהמה קאי דהא בשחיטה ובבהמה באמת אין טעם לאסור כלל ודי להחמיר לכתחלה בבהמת קדשים משום דלדם הוא צריך וא"כ איך פליגי רבנן עלה ונראה משום דלקמן קאמר רב פהנא חדא בתולין מדקתני השוחט ואי ס"ד רישא בקדשים המולק מבעיא ליה ואח"כ אמר בגמרא רב פפא אמר רישא בתולין מהכא דקתני ר"י אומר עד שישחוט הנרידין ופליגי רבנן וכו' וא"כ רב פפא בא לחדש שאינו צריך ללמוד רישא בקדשים מדרב פהנא וא"כ דברי רב פפא הם לומר שאפילו לא תדקדק בין לשון שחיטה למליקה והאמר שהתנא קורא בם למליקה שחיטה אפ"ה מוכח דרישא בתולין מדפליגי רבנן על ורידין וא"כ שפיר הוכיחו התוספות דלר"י רק לכתחלה בעי ורידין דאי ס"ד גם דיעבד וגם בעורף קדשים ובחטאת שהוא נאכל בעי ורידין אפילו בדיעבד ודלקא פליגי רבנן רק על דיעבד.

בד"ה חצי וכו' ומרישא נמי שמיע ליה וכו'. קצת קשה דלקמן (דף פח ע"ב) דקאמר רב מחצה כרוב ומתחלה ס"ד דגם אשחיטה קאי והקשה מדתנן חצי אחד בעורף שחיטתו פסולה ומשני מדרבנן ומרישא דתנן רובו של אחד פמוהו לא הקשה מפלל דמרישא לא מוכח מידי דרובו פירושו מחצה שהוא כרוב וא"כ איך כתבו התוס' פאן דמרישא נמי שמיע ליה וצריך לומר שבאמת הנה יכול להקשות מרישא מדיוקא דרובו של אחד פמוהו הא מחצה אינו פמוהו אלא דניחא ליה להקשות מסיפא שמפונרש בהדיא שמחצה פסול ממה שיקשה מרישא ומדיוקא: ובגוף הדבר נלע"ד דלא מוכח מידי מרישא דהרי קאמר בגמרא ואבע"א ארובו של אחד פמוהו נקט לשון דיעבד וא"כ איכא למימר דבאמת גם בפלגא פשר אלא דקמ"ל רובו לרבותא דאפילו רובו דוקא דיעבד פשר ולא לכתחלה ולכך צריך לומר בפירוש חצי אחד וכו' פסולה ומטעם זה לא הקשה על רב לקמן מרישא: אלא דלפי זה קשה מנ"ל באמת בתולין דחציו לא מהני בדיעבד ונהרי סיפא דחצי אחד בעורף וכו' איכא לאוקמי בקדשים וכמ"ש מהרש"א דהקושיא משום דרובו דרישא ודאי שהוא דומיא דרובו דסיפא דהינו רובו ממש לדידי לא קשיא דלפי מ"ש רובו דרישא ודאי דמשמע רוב ממש אלא דלרבותא הוא דאפילו רוב ממש הוא דוקא דיעבד וצריך לומר דרובו דרישא הוא גם באופן זה דומיא דרובו דסיפא שמעכב אף בדיעבד בפחות מרובו.

וכמ"ש התוספות לקמן (דף כט ע"א) בד"ה אבל בתולין ומשם מוכח דגם לענין פסול דיעבד שניף לחלק בין חולין לקדשים וא"כ קשה מנ"ל לפסול בתולין וגם מה קושיא לקמן מסיפא על רב ודלקא היינו בקדשים דדם הוא צריך: בד"ה ותו שהיה וכו' למה לי תרי קראי להכי ולענ"ד לפי מ"ש הרשב"א דבקדשים איסור גיסטרא משום דלדם הוא צריך ועל ידי גיסטרא מבליע דם א"כ כבר יש מקום לומר דדוקא בקדשים קפיד אגיסטרא.

ויש לדעתנו מקום לומר דבתולין קפיד משום דמבליע דם ואתי למיכל מיניה באומצא אבל בקדשים גלי קרא דלשויה דוקא גיסטרא דמדאיצטריף ראשונה דר' לקמן משום

דְּהָרָאֵשׁ הַתּוֹמָה בְּשַׁחֲטָהּ וְרַשׁ"י נִדְחַק לְקַמֵּן דַּע"י חֲתִיכַת סִימְפוֹנוֹת לַחֹד קָרִי הַתּוֹמָה וְהִיָּה מְקוֹם לֹמֵר דְּדוֹקָא בְּהַתּוֹמָה לְגַמְרִי שְׁחַתְתָּ גַם מִפְּרַקַת מִקָּרִי הַתּוֹמָה וְא"כ גְּלִי קָרָא דְצָרִיף לְהַתִּיז גַם הַמְּפָרַקַת וְלִהְיֵי אִיְצְטְרִיף קָרָא בְּחֻלְיִן וְקָרָא בְּקַדְשִׁים וְהִי תְרִי קָרָאִי וְשַׁחַט וְנִבְחַתָּ בְּאַמַת פְּתִיבִי חַד בְּחֻלְיִן וְחַד בְּקַדְשִׁים וְא"כ נִסְתַּר קַוְשִׁית הַתּוֹס' אֲלֵא דְלִפִּי זֶה עַל פְּרָקָה יַדַע מְדַרְשָׁא דְרָאֵשׁ וּפְדָר וְא"כ אִיף קְאָמַר שְׁחִיטָה מִן הַצְּנָאֵר נְמִי גְמָרָא אָמְנָם אַף בְּלִי סְבָרָא דְרָאֵשׁ וּפְדָר יֵשׁ מְקוֹם לְחַלֵּק בֵּין חֻלְיִן לְקַדְשִׁים שֶׁל עוֹלָה שֶׁהוּא כְּלִיל וְאִינוּ נֶאֱכָל וְלִיכָא לְמִימַר בּוּ אִיסוּר דָּם בְּאַבְרִים וְלִכְּה אִיְצְטְרִיף וְשַׁחַט גְּבִי עוֹלָה דְאַפ"ה אִיסוּר לְשׁוּנְהָ גִיסְטְרָא וּמִטְעָמוֹ שֶׁל הַרְשָׁב"א לְפִי שְׁלָדָם הוּא צָרִיף: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת וְעוֹד אֲמַאי ס"ד שְׁיַחְתְּנוּ הַמְּפָרַקַת וְכו'.

וְהַקְשָׁה מִהֵר"ם מְלוֹבְלִין דְּמִפְּרִיּוֹשׁ רַשׁ"י מִשְׁמַע דְּאִיסוּר לְשׁוּנְהָ גִיסְטְרָא וְא"כ לְזֶה שְׁפִיר אִיְצְטְרִיף קָרָא שְׁיִהְיֶה אִיסוּר. וְנִלְע"ד דְּקַוְשִׁיא זֶה הוּא לְחֻזַק קַוְשִׁיא הֵרָאֵשׁוּנְהָ שֶׁהַקְשׁוֹ תְרִי קָרָאִי ל"ל וְעַל זֶה יֵשׁ לְיִישָׁב דְּאִיְצְטְרִיף תְרִי קָרָאִי דְמַחֲד קָרָא לֹא הִנְהוּ יְלַפִּינָן אִיסוּר אֲלֵא שְׁאִינוּ צָרִיף לְשׁוּנְהָ גִיסְטְרָא וְאִתִּי אִידָף קָרָא לֹמֵר שְׁאֲפִילוּ אִיסוּר לְשׁוּנְהָ גִיסְטְרָא וְלְזֶה בָּאוּ בְּקַוְשִׁיא זֶה לְהַקְשׁוֹת דְּאַמַאי ס"ד שְׁיַחְתְּנוּ וְכו' וְא"כ שְׁפִיר קָשָׁה ל"ל תְרִי קָרָאִי דְגַם חַד קָרָא ע"כ לְאַסְוֹר אִתִּי דְאִי שְׁלֵא יְצְטְרִף קָרָא ל"ל דְּאַמַאי ס"ד שְׁיַצְטְרִף לְחַתְנוּ הַמְּפָרַקַת וְכו' שָׁם בְּגְמָרָא וְתַנָּא מִיִּתִּי לֵה מִהְכָּא.

הִנֵּה כְּבֵר נִזְכָּר תַּנָּא דְבִי ר"י שֶׁהוּא ג"כ תַּנָּא וְא"כ אִיף שְׁיִיף לְמִימַר וְתַנָּא מִיִּתִּי לֵה מִהְכָּא וְצָרִיף לֹמֵר שְׁנֵה קְאִי עַל סֵתָם גְּמָרָא שְׁדַחָה כָּל הַלִּימוּדִים לְעֵיל וּמִסִּיק בְּשַׁחֲטָה מִן הַצְּנָאֵר גְּמָרָא וְעַל זֶה קְאָמַר וְתַנָּא מִיִּתִּי לֵה מִהְכָּא וְלִפְרִיּוֹשׁ הַתּוֹס' עַל פְּרָקָה צ"ל כֵּן דְּלִפְרִיּוֹשׁ הַתּוֹס' הַנְּ"ל עֵינָר הַלִּימוּדִים שֶׁל רַב כְּהֵנָּה וְרַב יִימַר הוּא שְׁאִין הַשְׁחִיטָה מִן הָעוֹרָף וְדָבָר זֶה לֹא שְׁמַעְנוּ מִדְּבַרֵי ר' חִיָּיא וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּסֻמוּף בַּד"ה מְדַקְאָמַר וְא"כ אִיף שְׁיִיף וְתַנָּא מִיִּתִּי לֵה מִהְכָּא אֲלֵא עַל פְּרָקָה דְקָאִי עַל מַה דְּאָמַר שְׁחִיטָה מִן הַצְּנָאֵר גְּמָרָא עַל זֶה קְאָמַר וְתַנָּא מִיִּתִּי וְכו': שָׁם ע"ב בְּגְמָרָא וְר"א הָאִי זֹאת וְכו' וּפְרַש"י כִּיּוֹן דְּלָאוּ עוֹף מִבְּהֵמָה יְלִיף אֲלֵא מִבְּהֵמָה מְעוֹף וְכו' וְהִנֵּה יֵשׁ לְדַקְדָּק וְאִטּוּ מִשׁוּם דְּיִלִּיף בְּהֵמָה מְעוֹף לְעַגְנָן מִן הַצְּנָאֵר אִין לְמִילָף עוֹף מִבְּהֵמָה לְשַׁנִּי סִימְנִין וְהָא אִין הִיקְשׁ לְמַחְצָה וְאִיכָּא לְמִימַר דְּזֶה הַקְשָׁה לְזֶה וְזֶה לְזֶה וְאִיְצְטְרִיף זֹאת לְמַעוֹטִי וְנִרְאָה מִשׁוּם דְּר"א עַל פְּרָקָה לִית לִיהָ דְרָשָׁא דְרָאֵשׁ וּפְדָר דַּל"כ א"כ לְמָה לִיהָ לְמִילָף בְּהֵמָה מְעוֹף לְשַׁחֲטָה מִן הַצְּנָאֵר וְכִיּוֹן דְּלִית לִיהָ רָאֵשׁ וּפְדָר א"כ שְׁנִי סִימְנִין בְּבְהֵמָה גּוּפָא מִנ"ל וְאִיף גִילָף מִיָּנְיָה עוֹף: שָׁם אַר"י מִשׁוּם ר"י ב"פ אִין שְׁחִיטָה וְכו'.

הִנֵּה תַמְהַנִּי שֶׁהַרְבֵּה בְּסוּגְיָא לְאַתּוּנִי כַּמָּה בְּרִייתוֹת דַּס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף לְהַקְשׁוֹת עַל ר"י ב"פ הַנְּ"ל וְלָמָּה שְׁבַק בְּרִייתָא מְפֻרְשֶׁת דְּלַעִיל דְּזֹאת תּוֹרַת וְכו' מַה בְּהֵמָה בְּשַׁחֲטָה אַף עוֹף בְּשַׁחֲטָה.

וּבְכָל הַנֶּהָר מִתְנִיתָא וּבְרִייתוֹת דְּמַקְשָׁה הוּא רַק הוֹכְחָה שְׁיֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף וְלַעִיל מְפֻרְשׁ לְהַדְיָא וְלָמָּה שְׁבַק הַמְּפֻרְשׁ. וְאִם נִימָא דַּס"ל דְּמִבְּרִייתָא דְּלַעִיל אִין רָאָה מִשׁוּם דְּר"א פְּלִיג וְס"ל דְּבְהֵמָה אִיתְקַשׁ לְעוֹף וְלֹא עוֹף לְבְהֵמָה וְאִם אִיכָּא לְר"י ב"פ לְתַרְצִי אָנָּא דְּאָמַרִי כַר' אֲלִיעֶזֶר שְׁתִּי תְשׁוּבוֹת בְּדָבָר חֲדָא דַּא"כ מַה הַקְשָׁה מִהֵנָּה בְּרִייתוֹת נִימָא הָא

מני ת"ק היא נאנא כר' אליעזר ועוד דאטו משום דס"ל לר"א דבהמה איתקש לעוף נימא דס"ל דעוף לא איתקש לבהמה הא איתקש למימר דתרתיה ס"ל דאין היתקש למחצה.

והא דהקשה לעיל ור"א האי זאת מאי עביד ליה היינו משום דעכ"פ דרשה דכבר הותו לא ס"ל כמו שהוכחתי לעיל ור"א כ בהמה גופה אפתי לא שמענו דבעי ב' סימנין וכנ"ל אבל גוף השחיטה שפיר איתקש למימר דגם ר"א יליף עוף מבהמה וא"כ איהו פליג ר' יצחק בר פנחס את"ק ואין לו תנא דמסייע לפי דעת המקשה דלא ידע עדיין מר"א הקפך.

ואין לומר דר' יצחק ב"פ לית ליה מה דמשני סתם גמ' לעיל דר"א דריש זאת דלא נימא מה עוף בסימן א' אלא ס"ל דר"א דריש זאת לומר יכול מה בהמה בשחיטה אף עוף בשחיטה ת"ל זאת. זה אינו תנא דהרי ר' יצחק דריש זה מדכתיב ישפך וא"כ לא איצטריך למעוטי מזאת ועוד דא"כ מנ"ל לר"א באמת ב' סימנין בבהמה פנין דלית ליה דרשה דהתו ראושו ונראה דסבר ר' יצחק דלר"א פנין שיש לנו לומר ההיקש על דבר אחר לא עקרינו וישפך ממשמעו דהיינו שפיקה בעלמא אבל לת"ק פנין שאין לנו להטיל ההיקש על דבר אחר דת"ק אית ליה דרשה דכבר הותו א"כ לא צריך למילף בהמה מעוף שיהיה מן הצנאר וע"כ להקיש עוף לבהמה אתי א"כ אמרינו וישפך לאו דוקא ולפי זה על מה שמקשה ומה ראית היה יכול לשנויי שאני עוף שיש לנו לומר ההיקש על דבר אחר משא"כ היתקש דחי' לפסולי במוקדשין אין לנו להטיל ההיקש על דבר אחר אלא דבלא"ה משני שפיר: אלא דלפי מ"ש התוס' בד"ה באיזה תורה וכו' א"כ גם לת"ק יש לנו להטיל ההיקש על דבר אחר דהיינו שתטהר טרפה ואפ"ה אמרינו תרתי שמעת מינה ולא משגחינו על הא דכתיב וישפך אבל קשה מנ"ל לר' יצחק דר"א פליג בהא את"ק ודלמא גם ר"א דריש כולהו מינה ולא דריש וישפך פלל.

ונראה באשר נדקדק בדברי התוס' שתיקצו וזה לשונם תרתי שמעת מינה ובזבחים (דף סט ע"ב) בד"ה וכי באיזה תורה כתבו וא"ת והא איצטריך לכדדרשינו בחולין מה בהמה בשחיטה וכו' ור"א דריש מה לעוף מן הצנאר וי"ל דלכל מילי דרשינו דהיקש הוא ואין היתקש למחצה.

והנה יש ליתן לב למה פאן במס' חולין דברו התוס' בשפך ברורה תרתי שמעת מינה דמשמע שבנדאי שמעינו תרתי ובזבחים כתבו דאין היתקש למחצה דמשמע שהיה מקום לומר לדרוש רק תנא רק דאין היתקש למחצה ונראה משום דשם בזבחים במשנה יליף ר"מ דמליקה בעוף מטהר מידי גבילה מק"ו מבהמה שמטמא במשא דבר המכשירו מטהר טרפתו מידי גבילה ק"ו בעוף ור' יוסי השיב דיו בבהמה שחיטה ולא מליקה ובגמרא שם פריה ור"מ לית ליה דיו וכו' ומשני ר"מ קרא אנשכח זאת תורת וכו' ואם נימא דהיקא דמפרה ק"ו לא אמרינו דיו אז אף אי אמרינו דהוה היתקש אתי להו דזבחים שמליקת טרפה מטהר מידי גבילה ממילא מוכח דיש שחיטה לעוף דאי אין שחיטה לעוף א"כ לא שייך שחיטה בעוף פלל ואי אמרינו דיו כבהמה מיפרה ק"ו שהרי לא שייך שחיטה בעוף ואז לא אמרינו דיו פלל וא"כ איתר ההיקש לגמרי דהרי מק"ו איכא למילף.

[ועיין מה שאכתוב לקמן (דף פח ע"א) בתוספות בד"ה תהני ליה ספין] וא"כ פאן בחולין שפונות התוס' להקשות על שמעתין דמנ"ל למילף לימוד דכאן מה בהמה בשחיטה וכנ"ל והא איצטריך ללימוד זבחים למילף שתטהר מידי גבילה תיקצו התוס' תרתי שמעת מינה

שעל פְּרָחָהּ אִם דְּרִשְׁתָּ לָהּ דְּזָבָחִים מִמִּילָא שְׁמַעִינוּ לִימוּד דְּכָאן דִּישׁ שְׁחִיטָה וְאַף דְּלִימוּד
שֶׁל ר"א דִּילִיף לַהֲיָפָה מָה עוֹף מִן הַצֹּנָאָר וְכוּ' לֹא שְׁמַעִינוּ מִמִּילָא וְא"כ עַל ר"א לִיפָא
לְתַרְזַן תַּרְתִּי שְׁמַעַת מִינָהּ לֹא אִיכְפַת לָן בְּזַה דְּנִי לָנוּ לְתַרְזַן אִין הֲיִקְשׁ לְמַחְצָה פִּינוּ שְׂאִין
לָנוּ סְתִירָה עַל הֲיִקְשׁ דְּר"א אֲבָל עַל הַת"ק אִין לָנוּ לְתַרְזַן אִין הֲיִקְשׁ לְמַחְצָה שְׂאִם הֲיָה
לָנוּ מְקוּם לֹאמַר שְׁהֲיִקְשׁ אִיזְטָרִיף לְאִיזְהָ לִימוּד אַחַר לֹא הָוּה יִלְפִינוּ מִינְיָה שְׁחִיטָה לְעוֹף
פִּינוּ דְּפִשְׁטָא דְקָרָא וְשִׁפְהָ דָּמוּ מִשְׁמַע דְּאִין שְׁחִיטָה לְעוֹף וְלִכְּה הֲוָצָרְכוּ לַת"ק לְתַרְזַן תַּרְתִּי
שְׁמַעַת מִינָהּ שְׁעַל פְּרָחָהּ שְׁמַעַת לָהּ אֲבָל בְּזָבָחִים הֲקִשׁוּ לַהֲיָפָה מִנ"ל הַלִּימוּד דְּזָבָחִים
דְּלִמָּא אִיזְטָרִיף רַק לְלִימוּד דְּחֻלְיִין לַת"ק פְּדָאִית לִיָּה וְלַר"א פְּדָאִית לִיָּה הֲוָצָרְכוּ לֹאמַר
אִין הֲיִקְשׁ לְמַחְצָה דְּבִין לַת"ק וּבִין לַר"א אִין לָנוּ הֲכָרַח וְהוֹכַחָה לְלִמּוּד מִינְיָה גַם הַלִּימוּד
דְּזָבָחִים לְכַּה הֲוָצָרְכוּ לְתַרְזַן דְּאִין הֲיִקְשׁ לְמַחְצָה, וּמַעַתָּה נִתְחַזַּק דְּבַרְיֵנוּ דַּלִּית לִיָּה
הֲיִקְשׁ דְּמָה עוֹף מִן הַצֹּנָאָר מִשׁוּם דְּדַרְיִישׁ שְׁפָכְרָהּ הוֹתִיזוּ לְכַּה עַל פְּרָחָהּ דְּרִישׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף
וְשִׁבְקִיָּהּ לְקָרָא דּוֹשְׁפָה דְּעַל פְּרָחָהּ דְּחִיקָא נִפְשִׁיָּה דְּשִׁפְיָכָה הִינְנוּ שְׁחִיטָה אֲבָל ר"א
לְשִׁיטָתוֹ דְּאִיזְטָרִיף הֲיִקְשׁ לְבַהֲמָה עֲצָמָה שְׁיָהִיָּה מִן הַצֹּנָאָר לֹא עָקַר לְקָרָא דּוֹשְׁפָה: וְעוֹד
נִלְע"ד הָא דְּלֹא הֲקִשָּׁה עַל ר' יִצְחָק מְבַרְיִיתָא דְּלַעִיל דְּמָה בְּהִמָּה בְּשְׁחִיטָה וְכוּ' מִשׁוּם דְּהָא
וּדְאִי אִף לְמ"ד אִין שְׁחִיטָה לְעוֹף מ"מ אִף דְּמַהֲנִי גַחֲרָה אוֹ עֲקִירָה מ"מ עכ"פ אִין לֹא
הִיָּתַר אַחַר רַק עַל יְדֵי הַנֹּשֵׁט אוֹ הַקְּנָה כְּמַבְאָר לַעִיל דְּרַף כ ע"א) בְּתוֹס' בּוּד"ה לֹא אֲמַרְן
וְכוּ' וְצָרִיף לְדַקְדָּק הִיא גּוֹפָה מִנ"ל בְּעוֹף דְּבַעִינוּ סִמְנִין דְּנָקָא.

דְּדוֹחַק לֹאמַר דִּילִיף מִמְּלִיקַת קְדָשִׁים דְּחֻלְיִין מְקַדְּשִׁים לֹא יִלְפִינוּ וְצָרִיף לֹאמַר דִּילִיף מִזֹּאת
תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף מִה בְּהֵמָה ע"י סִמְנִין אִף עוֹף ע"י סִמְנִין אִי מִה בְּהֵמָה בְּרוּב שְׁנִיִּים
וְכוּ' ת"ל זֹאת וְא"כ אִיכָּא לְמִימַר דְּזַה עֲצָמוּ הֵם דְּבַרִּי ת"ק דְּבַרְיִיתָא דְּלַעִיל דְּמָה בְּהֵמָה
בְּשְׁחִיטָה הַכּוֹנֵנָה ע"י הַסִּמְנִין אִף עוֹף בְּשְׁחִיטָה הִינְנוּ ע"י סִמְנִין וְשְׁחִיטָה לֹא דְּנָקָא אֲלֵא
גַחֲרִתָּן זֹו הִיא שְׁחִיטָתוֹ פְּדָאֵר לְקַמֵּן גַּחֲרִתָּו הִיא שְׁחִיטָתוֹ וְרַק לְעַנְן הַסִּמְנִין יִלִּיף וְהָא
דְּלֹא יִלִּיף בְּאַמַּת גַּם גּוֹף הַשְׁחִיטָה הִינְנוּ מִשׁוּם דְּכַתִּיב וְשִׁפְהָ: וּבְזַה יִשׁ לְתַרְזַן ג"כ מִה
דְּמִקְשָׁה וּמָה חֲזִית דְּשְׂדִית לִי אַעוֹף וְכוּ' וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דְּלִכְאוּרָה אִין פָּאן קוֹשִׁיא דְּהִיִּקְשָׁא
דְּחִי לְפִסְוִלִי הַפְּקוּדָשִׁין אִין לָנוּ לְלִמּוּד מְמַנּוּ שׁוּם דְּבַר אַחַר רַק מִה פַּה"מ בְּשְׁחִיטָה וְכוּ'
אֲבָל הֲקִישָׁא דְּבַהֲמָה לְעוֹף יִשׁ לָנוּ לְאֹקְמִי לְלִימוּד דְּרֵאשׁ וּפְרָד אוֹ לְהֵאִי דְּזָבָחִים לְמֵאן
דְּאִית לִיָּה דִּיו אִף דְּמִפְּרָה ק"ו וְלִפִּי מ"ש גִּיחָא דְּגַם הֲיִקְשָׁא דְּחִי לַפַּה"מ יִשׁ לָנוּ לֹאמַר
דְּאִיזְטָרִיף לְמִילָף מִינְיָה מִה פַּה"מ ע"י סִמְנִין אוֹ מִשׁוּם וְשַׁחַט בְּמִקּוּם שְׁשֵׁת אוֹ מִשׁוּם
וְזָבָחַת בְּמִקּוּם שְׁזָב אוֹ מִשׁוּם דְּרֵאשׁ וּפְרָד דְּדַרְשִׁינוּ שְׁפָכְרָהּ הוֹתִיזוּ לְכָל מַר פְּדָאִית לִיָּה וְאִי
מִשׁוּם דְּאִיִּתְקַשׁ בְּהֵמָה לְעוֹף אִף חִי מִן הַצֹּנָאָר דְּהִינְנוּ סִמְנִין אֲבָל עכ"פ שְׁחִיטָה לֹא בְּעִי
דְּגִלִי רַחֲמָנָא וְשִׁפְהָ וְצ"ל גַּם בְּחִי אִין הֲיִקְשׁ לְמַחְצָה א"כ שְׁפִיר מִקְשָׁה וּמָה חֲזִית וְהוָצָרְכוּ
לֹאמַר מִשׁוּם דְּסִלְקִי מִינְיָה: וְהִשְׁתָּא לֹא שְׁיִיכָא שְׁחִיטָה בְּעוֹף בְּפִלּוּגְתָא דַּת"ק וְר"א דְּהַרִי
גַּם לַת"ק הֲהִכְרַח לֹאמַר אִי יִלְפִינוּ מִינְיָה שְׁחִיטָה מִמֵּשׁ מִשׁוּם דְּאִין הֲיִקְשׁ לְמַחְצָה אֲבָל גַּם
לַר"א אִין הֲיִקְשׁ לְמַחְצָה וְשְׁפִיר הֲקִשָּׁה אַחַר כְּהָ פִלּוּ הֲנָה קוֹשִׁיָּת מִנּוּחַר וּמַעְקָר וּמְמוּלָק
בְּסִפִּין וְלֹא שְׁיִיף לְמִימַר הָא מִנִּי ת"ק וְאַנָּא דְּאִמְרִי כַר"א: וְלִפִּי מ"ש יִתְבָּאָר לָהּ שְׂאִין
מְדַבְּרִי בַר קַפְרָא שׁוּם רֵאזָה דִּישׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף דְּהַרִי אִף אִם אִין שְׁחִיטָה מ"מ אִין לֹא
הִיָּתַר רַק עַל יְדֵי סִמְנִין וְדָגִים א"צ שׁוּם הִיָּתַר עַל יְדֵי סִמְנִין וּבְמָה שְׁהוּא מְמִית הַדָּגִים
הוֹתִירוּ מֵאִיסוּר שְׂאִיסוּר לְאַכְלָם חַיִּים עכ"פ וּבְדַבְּרִי בַר קַפְרָא לֹא הוֹנְפֵר שְׁחִיטָה רַק

לחייבו בב' סימנין אי אפֿשר שְׁהוֹקֵשׁ לְדָגִים שְׂאִין צָרִיכִין הֵיתֵר ע"י סימנין כָּלֵל לְפִנְטֵרוֹ בְּלֹא כְלוּם הֵינּוּ שְׂיִנְחֹר שְׁלֹא בְּמָקוֹם סימנין כָּלֵל אי אפֿשר שְׁכַבֵּר הוֹקֵשׁ לְבִהְמָה דְּבַעֵי סימנין הָא כִּיצַד הַכְּשָׁרֹן בְּסִימָן אֶחָד אַבְל לְעוֹלָם דְּהָדָּה סִימָן לָאו דְּוָקֵא שְׁחִיטָה אֲלֵא אֲפִילוּ נוֹחֵר אוּ מְעַקֵּר אַבְל שְׁחִיטָה לֹא יִלְפִינֵן מִבְּהֵמָה מְשׁוּם דְּכַתִּיב וְשַׁפָּה לְסַתּוֹר הַהִיקֵשׁ הֵזָה לְעַנְנֵן שְׁחִיטָה עַד שְׂאֲנֵי תַמָּה מְאֹד עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה רַבִּי הִיא שְׁפָתָבוּ דְּהָנָה מְצִי לְמִימַר בַּר קַפְרָא הִיא: שֵׁם אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה שְׁנַאֲמַר כּו' הִנֵּה הַגְּמָרָא מְקַשָּׁה עַל ר"י בֶּן פְּנַחֵס מִכְּמָה בְּרִייתוֹת וְלָמָּה שָׁבַק הַגַּמ' הָדָּה בְּרִייתָא דְלַעִיל דְּזֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהַעוֹף כּו' הָרִי מְפֹרֵשׁ דִּישׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה.

וְאֵין לוֹמַר מְשׁוּם דַּר"א פְּלִיג אַת"ק וְסוֹבֵר דְּהַהִיקֵשׁ בָּא לְשְׁחִיטָה מִן הַצְּנֹאֵר וְס"ל לְרִיב"פ כַּר"א גַּם בְּשָׂאֵר בְּרִייתוֹת אֲפֿשֵׁר לוֹמַר דְּאַתְיָא כַּת"ק וְרִיב"פ ס"ל כַּר"א וְעוֹד מַנ"ל לוֹמַר דַּר"א פְּלִיג אַת"ק גַּם לְעַנְנֵן שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה דְלָמָּא גַּם ר"א סוֹבֵר דְּמַקְשִׁינֵן גַּם עוֹף לְבִהְמָה לְעַנְנֵן שְׁחִיטָה דְּאֵין הִיקֵשׁ לְמַחְצָה בַּק דַּר"א פְּלִיג אַת"ק דַּת"ק לֹא יִלְיָף שְׁחִיטָה מִן הַצְּנֹאֵר מֵהֵאֵי הַקְּשִׁא וְיִלְיָף לָהּ מְרֵאשׁ וּפְדָר שְׁכַבֵּר הַתּוֹס' וְר' אֲלֵיעֶזֶר לִית לָיָה שְׁחִיטָה מִן הַצְּנֹאֵר מֵהֵאֵי אֲלֵא יִלְיָף לָהּ מֵהַהִיקֵשׁ דְּבִהְמָה לְעוֹף.

וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵאֵי פְּרִיף הַגְּמָרָא לַר"א הֵאֵי זֹאת מֵאֵי עֲבִיד לָיָה פִּינֹן דְּגַם ר"א מְקִישׁ עוֹף לְבִהְמָה א"כ גַּם לַר"א צָרִיף מִיְעוּטָא דְּזֹאת דְּלֹא צָרִיף בְּעוֹף רֹב שְׁנִים כְּמוֹ לְרַבְּנֹן [וְעֵינֵין בְּרַש"י בַּד"ה זֹאת מֵאֵי עֲבִיד לָיָה].

זֶה אֵינוֹ דְּאַפְּי' הַכִּי פְּרִיף הַגְּמָרָא שְׁפִיר לַר"א הֵאֵי זֹאת מֵאֵי עֲבִיד לָיָה פִּינֹן דַּלְר"א לִית לָיָה הֵאֵי רֵאשׁ וּפְדָר א"כ גַּם בְּבִהְמָה גּוֹפָא לֹא יִדְעִינֵן דְּבַעֵי רֹב שְׁנִים וְא"כ שְׁפִיר פְּרִיף הַגְּמָרָא לְעַנְנֵן מֵאֵי פְּתַב מִיְעוּטָא דְּזֹאת וּמְתַרְץ הַגְּמָרָא דַּלְר"א הֵאֵי זֹאת גּוֹפָא אֲתִי לְאַשְׁמַעִינֵן דְּבַעוֹף סָגִי בְּסִימָן אֶחָד וְלֹא בְּבִהְמָה וּבְבִהְמָה צָרִיף שְׁנֵי סִימָנִין הֵינְצָא מְזָה דְּגַם לַר"א יֵשׁ לוֹמַר דְּמַקְשִׁי עוֹף לְבִהְמָה לְעַנְנֵן שְׁחִיטָה א"כ קָשָׁה לָמָּה לֹא פְּרִיף הַגְּמָרָא עַל רִיב"פ מֵהֵאֵי ת"ק דְּיִלְיָף שְׁחִיטָה לְעוֹף מְקַרָּא דְּזֹאת וּמַר"א לֹא מוֹכַח דְּפְלִיג אַת"ק בְּנָה: וְלְתַרְץ דְּבַר זֶה נִקְדִּים מֵה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדָבָרֵי הַתּוֹס' ד"ה תְּהִנֵּי לָיָה סָפִין שְׁפָתָבוּ דְּהֵאֵי פְּרִקָּא לִיתָא לַר' יוֹסִי בְּזַבְּחִים דְּסוֹבֵר אֵין מְלִיקַת הָעוֹף מְטַהַר טְרַפָּה מִיַּדִּי גְּבִילָה אֲלֵא לַר"מ פְּרִיף כּו'.

וּלפ"ז קָשָׁה מֵאֵי פְּרִיף הַגְּמָרָא עַל רִיב"פ דְּלָמָּא הָדָּה מְתַנִּיתִין דְּמַלְק בְּסָפִין ר' יוֹסִי הִיא וְלָכָּה מְטַמָּא בְּגָדִים דְּאַף דְּאֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף וּנְחִירְתּוֹ זֶהוּ שְׁחִיטָתוֹ מ"מ צָרִיף נְחִירָה בְּסִימָנִין כַּמ"ש רַש"י בְּשַׁמְעֵתִין וּבַתּוֹס' לְעִיל (דָּף כ ע"א) בַּד"ה לֹא אֲמַרְן ע"ש וְלָכָּה אֵי שׁוֹבֵר הַמְּפָרְקַת קוֹדֵם שְׁחוּתָהּ הַסִּימָנִין נַעֲשֶׂה טְרַפָּה וּנְחִירְתּוֹ הַסִּימָנִין לֹא מְהַנִּי לְטַהֲרָה מִיַּדִּי גְּבִילָה וְא"כ מֵאֵי פְּרִיף הַגַּמ' דְּלָמָּא מוֹקִי רִיב"פ הָדָּה מְתַנִּיתִין כַּר' יוֹסִי וְלְתַרְץ זֶה יֵשׁ לוֹמַר דְּכִינֹן דְּטַעֲמָא דַּר"י דְּסוֹבֵר מְלִיקָה אֵינוֹ מְטַהַר טְרַפָּה מִיַּדִּי גְּבִילָה הוֹאִיל וְלִית לָיָה ק"ו דַּר"מ דְּמַדְחָה לָיָה דְּאִיפָּא לְמִימַר דִּיו בְּבִהְמָה דְּדוֹקָא שְׁחִיטָה מְטַהֲרָתוֹ וְלֹא מְלִיקָה וְהִנֵּה אֵי אֲמַרְיָנֵן הִיכָּא דְּמְפָרְף ק"ו לֹא אֲמַרְיָנֵן דִּיו א"כ אֵי אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה וּנְחִירְתּוֹ זֶהוּ שְׁחִיטָתוֹ אִיף שְׁיִיף לוֹמַר דִּיו בְּבִהְמָה דְּשְׁחִיטָתוֹ מְטַהֲרָתוֹ וְלֹא מְלִיקָה וְגַם בְּעוֹף לֹא יְטַהַר מִיַּדִּי גְּבִילָה פִּי אִם בְּשְׁחִיטָה הֵאֵי לִיכָּא שְׁחִיטָה בְּעוֹף כָּלֵל וְלַעֲנִין מֵאֵי אֲהֵנִי ק"ו מִבְּהֵמָה לְעוֹף לְטַהֲרָה מִיַּדִּי גְּבִילָה.

בְּשִׁלְמָא אִי יֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה שְׁפִיר יֵשׁ לּוֹמֵר דִּיּוּ כְּבִהְמָה דְּאַהֲנֵי ק"ו דְּשְׁחִיטָה מְטַהַר בְּעוֹף מִיַּד גְּבִילָה וְלֹא מְלִיקָה אֲבָל אִי אִין שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה אִין לְחַלֵּק בְּעוֹף בֵּין שְׁחִיטָה לְמְלִיקָה דְּהַפְּלֵל הִיא נְחִירָה לְגַבֵּי עוֹף וְאַפִּי' לְרַבָּנָן דְּפְלִיגֵי עַל ר' טַרְפוֹן בְּמִסְכַּת ב"ק (דף פה ע"ב) וְסָבְרֵי דְאַף הִיכָא דְמִפְּרָךְ ק"ו אֲמַרְיֵנוּ דִּיּוּ הִכָא לֹא שְׁיִיךְ פְּלִל לּוֹמֵר דִּיּוּ כְּבִהְמָה כִּיּוֹן דְּשְׁחִיטָה אִין לּוֹ שְׁיִיכוֹת פְּלִל בְּעוֹף אִי אִין שְׁלַמ"ה וְתַדַּע דְּהָא גַם לר' יוֹסִי מְטַהַר שְׁחִיטָת עוֹף מִיַּד גְּבִילָה בְּסִימָן אֶחָד וְלָמָּה לֹא נִימָא דִּיּוּ כְּבִהְמָה מַה בְּהִמָּה אִין שְׁחִיטָתוֹ מְטַהַר מִיַּד גְּבִילָה אֲלֵא בְּשִׁנֵּי סִימָנִין גַּם עוֹף לֹא יִטְהַר שְׁחִיטָתוֹ מִיַּד גְּבִילָה אֲלֵא בְּשִׁנֵּי סִימָנִין.

וְאִין לּוֹמֵר דְּהָכִי נָמִי דַּא"כ ה"ל לר"י לְפָרֵשׁ דְּבָר זֶה דִּיּוּ כְּבִהְמָה מַה בְּהִמָּה בְּשְׁחִיטָת שְׁנֵי סִימָנִין אִף עוֹף בְּשְׁחִיטָת שְׁנֵי סִימָנִין אֲלֵא וְדַאי דְלֹא אֲמַרְיֵנוּ דִּיּוּ אֲלֵא בְּדָבָר הַנּוֹהֵג בְּעוֹף דְּהִינְנוּ סִימָן אֶחָד וַא"כ הָכִי נָמִי אִין שְׁחִיטָה לְעוֹף לֹא שְׁיִיךְ לּוֹמֵר דִּיּוּ כִּיּוֹן דְּאִין שְׁחִיטָה נוֹהֵג בְּעוֹף אֲלֵא וְדַאי ע"כ צ"ל דר' יוֹסִי סוֹבֵר דִּישׁ לְעוֹף שְׁחִיטָה מִן הַתּוֹרָה וְאִין לְעוֹף הַכָּשֵׁר אֲכִילָה אוֹ בְּשְׁחִיטָה אוֹ בְּמְלִיקָה בְּקַדְשִׁים וְשְׁפִיר קְאָמֵר ר' יוֹסִי דְּאֲמַרְיֵנוּ דִּיּוּ כְּבִהְמָה דְּשְׁחִיטָה מְטַהַר מִיַּד גְּבִילָה וְלֹא מְלִיקָה הוֹאִיל וְגַם שְׁחִיטָה שְׁיִיךְ בְּעוֹף.

הִינְצֵא מְזַה דַּע"כ ר' יוֹסִי סוֹבֵר דִּישׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה וּמַעֲתָה שְׁפִיר פְּרִיךְ בְּגַמְרָא עַל ר"י ב"פ מֵהַךְ מִתְּנִיתִין דְּמַלְק בְּסָפִין וְכו' דַּמְמַנ"פ אִי אֲתֵיָא כר' מַאִיר תְּהַנִּי לִיה סָפִין לְטַהַר מִיַּד גְּבִילָה וְאִי אֲתֵיָא כר' יוֹסִי דְּמְלִיקָה לֹא קָא מְטַהַר מִיַּד גְּבִילָה וְלִית לִיה ק"ו הוֹאִיל וְאֲמַרְיֵנוּ דִּיּוּ א"כ מְמִילָא מוֹכַח דִּישׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מִן הַתּוֹרָה וּמְמַנ"פ קָשָׁה עַל רִיב"פ וּלפ"ז שְׁפִיר כְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּהַךְ קוֹשְׁיָא לִיתָא לר"י וְרַצוֹנָם לּוֹמֵר דְּהַךְ דְּתַהַנִּי לִיה סָפִין לְטַהַר מִיַּד גְּבִילָה הוּא רַק לר"מ דְּסוֹבֵר מְלִיקָה נָמִי מְטַהַר מ"נ אֲבָל לר' יוֹסִי בְּלֵא"ה קָשָׁה עַל רִיב"פ דר' יוֹסִי ע"כ סוֹבֵר דִּישׁ לְעוֹף שְׁמ"ה כַּנ"ל וְשְׁפִיר פְּרִיךְ הַגְּמָרָא מְמַנ"פ: ועפ"ז יֵשׁ לִינְשָׁב נָמִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה בְּאַיִזָּה תּוֹרָה שְׁוֹנָתָה בְּהִמָּה לְעוֹף כּו' בְּפָרֵק חֲטָאֵת הָעוֹף בְּזִבְחִים דְּרִישֵׁינוּ מְנִיָּה מַה בְּהִמָּה דְּבָר שְׁמַכְשִׁירָה לְאֲכִילָה מְטַהַר טְרַפְתָּה מְטוֹמְאָה אִף עוֹף כּו' תְּרַתֵּי שְׁמַע מְנִיָּה עכ"ל וּבְמַס' זְבָחִים ג"כ מְקַשִּׁים בְּתוֹסְפוֹת קוֹשְׁיָא זֹו וּמְתַרְצִים אִין הִיקָשׁ לְמַחְצָה.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ מְקוֹם עֵינֵן עַל שְׁנֵי הַלְשׁוֹן מִתּוֹס' דְּהִכָּא לְתוֹס' בְּמַס' זְבָחִים דְּהִכָּא כְּתָבוּ הַתּוֹס' תְּרַתֵּי שְׁמַע מְנִיָּה מְשַׁמַּע דְּגַם דְּרִשָּׁא דְּמַקִּישׁ עוֹף לְבַהְמָה לְעַנְיָן שְׁחִיטָה מוֹכַח מֵהֵאִי הִיקָשָׁא וְאַפִּי' בְּלֵא סָבְרָא דְּאִין הִיקָשׁ לְמַחְצָה מְרוּמְזוּ הַךְ דְּרִשָּׁה דְּעוֹף לְבַהְמָה וּבְשִׁפָּה בְּרוּרָה דְּבָרוּ הַתּוֹס' דְּתַרְתֵּי שְׁמַע מְנִיָּה וְהֵתָם לֹא כְּתָבוּ אֲלֵא מַכַּח אִין הִיקָשׁ לְמַחְצָה וְדוֹחֵק לּוֹמֵר דְּכַוֵּנוֹתָם הוּא דְּתַרְתֵּי שְׁמַע מְנִיָּה מַכַּח אִין הִיקָשׁ לְמַחְצָה דְּהִנֵּי לִיה לְהַתּוֹס' לְכַתּוּב כֵּן גַּם הִכָּא אִין הִיקָשׁ לְמַחְצָה.

וְעוֹד אִי כְּוֵנָת הַתּוֹס' דְּתַרְתֵּי שְׁמַע מְנִיָּה מַכַּח אִין הִיקָשׁ לְמַחְצָה א"כ גַּם לַת"ק דר"א אֲתֵי הֵאִי הִיקָשָׁא דְּזַאת תּוֹרַת כּו' גַּם לְעַנְיָן דְּרִשָּׁה דְּזְבָחִים דְּמְלִיקָה מְטַהַר עוֹף טְרַפָּה מִיַּד גְּבִילָה קָשָׁה מַאִי פְּרִיךְ הַגְּמָרָא אִי הָכִי חֵי' נָמִי לְמַה חֲזוּת דְּשְׁדִית אַעוֹף שְׁדִיָּה אַחִי' כּו' דְּלָמָּה סוֹבֵר רִיב"פ דְּהוֹאִיל וְהִיקָשָׁא דְּחֵי' לְפָסוּלִי מְקַדְשִׁין לִיכָא לְמִילָף לְדָבָר אַחַר כִּי אִם אֲשְׁחִיטָה וְלָכֶּה קָרָא דְּחִיק וּמוֹקֵי נְפִישָׁה דְּהֵאִי וְשִׁפָּה קָאִי רַק עַל עוֹף וְלֹא עַל חֲזִיָּה אֲבָל הִיקָשָׁא דְּבַהְמָה וְעוֹף אִיכָּא לְמִילָף לְעַנְיָן מְלִיקָה דְּמְטַהַר טְרַפָּה מִיַּד גְּבִילָה לֹא

עקריןן האי וְשָׁפָה מִמִּשְׁמַעוֹתַי דְּשָׁפִיכָה בְּעֵלְמָא סְגִי לִיה: וְלִפִּי מ"ש לְעִיל אֲתִי שְׁפִיר דְּגַם אִי סוֹבֵר הַת"ק דר"א דְּהָאֵי הִקְיָשָׁא עוֹף לְבַהֲמָה בְּא לְלַמֵּד דְּמַלְיקָה מְטַהַר עוֹף טְרַפְּה מִיַּד נְבִילָה בְּלֹא"ה מוֹכַח הֵךְ דְּרִשָׁא דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה כּו' דַּל"כ קָשָׁה לָמָּה לִי הָאֵי הִקְיָשָׁא לְלַמֵּד דְּעוֹף מְלִיקָתוֹ מְטַהַר מִיַּד נְבִילָה בְּלֹא"ה יִדְעִינָן מִכּח ק"ו מְבַהֲמָה פְּדִילִיף ר"מ בְּזַבְחִים וְצ"ל דַּמְק"ו לִיכָּא לְמִילָף דְּאִיכָּא לְמִימַר דִּיּוּ כְּמוֹ שְׁהִשְׁבִּיבוּ ר' יוֹסִי וְלִכְּךָ צְרִיף הִקְיָשָׁא וּמַעֲתָה מִמִּילָא מוֹכַח דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מ"ה דַּל"כ לִיכָּא לְמִימַר דִּיּוּ כְּבַהֲמָה דְּשְׁחִיטָה מְטַהַר וְלֹא מְלִיקָה הָא גְּבִי עוֹף לֹא שְׁיִיף שְׁחִיטָה כָּלָל כְּנ"ל וַא"כ פִּינָן דְּלִיכָּא לְמִימַר דִּיּוּ שְׁפִיר מוֹכַח מְק"ו דְּמַלְיקָה מְטַהַר מְטַנְמָאָה אֱלָא וְדַאי מְדַאֲצְטְרִיף הִקְיָשָׁא לְהִכָּא ע"כ יֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף וְלִכְּךָ צְרִיף הִקְיָשָׁא דַּמְק"ו לִיכָּא לְמִילָף דְּהִנֵּה אֲמַרִּינָן דִּיּוּ כְּנ"ל: וּמַעֲתָה צְדָקוֹ דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּהִכָּא קוֹשְׁיָתָם הוּא לַת"ק דר"א דַּמְנ"ל לְמִילָף הִקְיָשָׁא עוֹף לְבַהֲמָה לְעַנְנָן שְׁחִיטָה הָא צְרִיף הָאֵי הִקְיָשָׁא לְהָאֵי דְּזַבְחִים דְּעוֹף מְלִיקָתוֹ מְטַהַר מִיַּד נְבִילָה וְע"ז שְׁפִיר מְתַרְצִים דְּתַרְתִּי שְׁמַע מִיַּנְיָה דְּאָף בְּלִי אִין הִקְיָשׁ לְמַחְצָה וְדַאי צְרִיף הִקְיָשׁ לְזֵה דְּמַלְיקָה מְטַהַר טְרַפְּה מְטַנְמָאָתָה א"כ לִיכָּא לְמִילָף ק"ו דר"מ דְּאִיכָּא לְמִימַר דִּיּוּ כְּבַהֲמָה וְכִינָן דְּאִיכָּא לְמִימַר דִּיּוּ מִמִּילָא מוֹכַח דְּיֵשׁ שְׁלַמ"ה וְשְׁפִיר כְּתַבוּ הַתּוֹס' הִכָּא תַרְתִּי שְׁמַע מִיַּנְיָה אֲבָל הֵתָם בְּמַסְכַּת זַבְחִים מְקַשִּׁים הַתּוֹס' אִיכָּא דַּמְנ"ל לר"מ לְדַרוֹשׁ הִקְיָשׁ עוֹף לְבַהֲמָה לְעַנְנָן מְלִיקָה דְּמְטַהַר מִיַּד נְבִילָה דְּלָמָּא אֲתִי לְדַרְשָׁא דְּהִכָּא אוֹ כַּת"ק לְעַנְנָן שְׁחִיטָה לְעוֹף אוֹ לר"א לְעַנְנָן שְׁחִיטָה מִן הַצְּנֹאֵר שְׁפִיר צְרִיכִין הַתּוֹסְפוֹת לֹאמַר אִין הִקְיָשׁ לְמַחְצָה.

אֲבָל עֲדִינָן קָשָׁה מֵאֵי פְּרִיף הַגְּמָרָא מֵאֵי חֲזִית דְּשָׁדִית אַעוֹף כּו' הָא רִיב"פ ע"כ סוֹבֵר כר"א וַא"כ פִּינָן דְּהִקְיָשָׁא דְּזֹאת תּוֹרַת כּו' אִיכָּא לְמִילָף לְהִקְיָשׁ בְּהִמָּה לְעוֹף לְעַנְנָן שְׁחִיטָה מְצַנֵּאֵר א"כ לֹא עֶקְרִינָן וְשָׁפָה מִמִּשְׁמַעוֹתַי דְּשָׁפִיכָה בְּעֵלְמָא סְגִי אֲבָל הִקְיָשָׁא דְּחִיָּה לְפָסוּלִי הַמְּוֹקֵדִשִׁין לִיכָּא לְמִילָף לְדַבֵּר אַחַר כִּי אִם לְשְׁחִיטָה וְלִכְּךָ לִיכָּא לְמַשְׁדֵּי הָאֵי וְשָׁפָה עַל חִיָּה וְיֵשׁ לְתַרְץ דְּהַגְּמָרָא פְּרִיף דַּע"כ רִיב"פ לֹא סָבַר בְּהָא דְּרִשָׁא כר"א דַּא"כ הָאֵי זֹאת מֵאֵי עֶבֶיד לִיָּה דְּלִיכָּא לְמִימַר דְּזֹאת אֲתִי דְּעוֹף בְּסִימָן אֶחָד וּבְהִמָּה בְּב' סִימָנִין כְּמוֹ שְׁמַתְרִץ הַגְּמָרָא לר"א זֵה אִינוּ דְּכִינָן דְּאִין שְׁחִיטָה לְעוֹף בְּלֹא מִיעוּטָא דְּזֹאת יִדְעִינָן זֵה פִּינָן דְּלִיכָּא לְמִילָף בְּזֵה בְּהִמָּה מְעוֹף פִּינָן דְּאִין לְעוֹף שְׁחִיטָה אֱלָא נַחֲרִיה וְאָף שְׁנַחֲרִיה הוּא בְּסִימָנִין מ"מ אִין לְמִילָף הַכָּשֵׁר שְׁחִיטָה מְנַחֲרִיה וְאָף דַּלַּת"ק יִלְפִינָן שְׁחִיטָה מִן הַצְּנֹאֵר מְמַלְיקָה הֵינֵנוּ לְעַנְנָן מְקוֹם שְׁחִיטָה אֲבָל לְעַנְנָן ב' סִימָנִין אוֹ סִימָן אֶחָד לִיכָּא לְמִילָף כָּלָל שְׁחִיטָה מְנַחֲרִיה אֱלָא ע"כ צְרִיף לֹאמַר דְּרִיב"פ לֹא דְּרִישׁ הָאֵי זֹאת לֹא כַּת"ק וְלֹא כר"א אֱלָא דְּרִישׁ מִיעוּטָא זֹאת בְּהִמָּה בְּשְׁחִיטָה וְלֹא עוֹף אֱלָא בְּנַחֲרִיה: דָּף פַּח ע"א בְּתוֹס' בַּד"ה תַּהֲנִי לִיָּה סָפִין וְכו' הֵךְ פִּינְרָכָא לִיתָא לְדַר' יוֹסִי א"נ וְקָצַת קָשָׁה א"כ מֵאֵי מוֹתִיב לר"י ב"פ וְהֵלֵא בְּיָדוֹ לְתַרְץ הָא מְנִי ר' יוֹסִי הִיא.

וְנִרְאָה מְשׁוּם דְּזֵה הוּא מְשֻׁנָּה בְּזַבְחִים בְּפִרְק חֲטָאת הָעוֹף (דָּף סח ע"א) וְשׁוֹב תְּכָף אַח"ז מְשֻׁנָּה דְּמַלְק וְנִמְצָאת טְרַפְּה וְכו' (בְּדָף סט ע"א) וְשֵׁם פְּלוּגָתָא דר"מ ור"י דַּלַּר"מ אִינוּ מְטַמָּא וְלַר"י מְטַמָּא וּמְדָלָא פְּלִיג ר"מ בְּרִישָׁא מְפָלָל דְּשֵׁם גַּם ר"מ מוֹדָה שְׁמַטְמָא וַא"כ מוֹכַח מר"מ שֵׁישׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף דַּלַּר"כ גַּם מְלִיקָתוֹ בְּסָפִין הוּא דְּבַר הַמְּכַשִּׁירוֹ בְּאַכִּילָה וּמְטַהַר טְרַפְּתוֹ.

והתוספות לא כתבו אלא דקושיא זו תהני ליה ספין לא שייק לר' יוסי. ואמנם אי קשיא לי הא קשיא לי דלפי מ"ש לעיל דאי אין שחיטה לעוף לא שייק למימר דיו בבהמה ושחיטה מטרת ולא מליקה שיהי א"כ מפרך ק"ו שאין בעוף שחיטה כלל עיין לעיל במ"ש בתוס' בד"ה באיזו תורה וא"כ איך כתבו התוס' דלר' יוסי ליתא דה פירכא והא ממילא מוכח מזה דיש שחיטה לעוף: ואולי באמת פן פוננת התוספות דה פירכא ליתא לדר' יוסי וגם לר' יוסי בלא"ה אין צריך להך הוכחה דמדאמר ר' יוסי שחיטה מטרת ולא מליקה ממילא מוכח דיש שחיטה לעוף אי נמי דלעיל פתבתי דיש לומר דס"ל להך תנא דהיכא דמפרך ק"ו לא אמרינן דיו אבל לר' יוסי איכא למימר דס"ל דאפילו מפרך ק"ו אמרינן דיו וא"כ ליכא לר' יוסי הוכחה כלל דס"ל יש שחיטה לעוף ואתיין דברי התוס' פאן כפשטן: ואמנם אחר הישוב הנכון נלע"ד דאי אין שחיטה לעוף אם לא מתורת מפרך ק"ו אתינן אלא דבלא"ה לא שייק למימר דיו בבהמה ושחיטה מטרת ולא מליקה דכינן דנחירתו זו היא שחיטתו לא שייק לחלק כלל בין שחיטה לנחירה ונדע דאל"כ קשה לר' יוסי דאמר דיו בבהמה ושחיטה מטרת ולא מליקה א"כ אף שחיטה לא תטהר בעוף מידי טרפה אלא שחיטת שני סימנין דדיו בבהמה וכי תימא הכי נמי א"כ קשה הרי אנו קיי"ל דאפילו מפרך ק"ו אמרינן דיו דהרי קיי"ל כרבנן דר' טרפון במס' ב"ק (דף פה) ומשונה קרן בחצר הנזק חצי נזק משלם וא"כ הכי נמי דלא תהא שחיטת עוף מטרת טרפתו פי אם בשני סימנין ונהרי הרמב"ם פסק בפ"ג מאה"ט הלכה י"ב עוף שנטרף ונשחט שחיטה כשרה שחיטתו מטרתו ומדסתם וכתב שחיטה כשרה א"כ היינו סימן אחד פדין שחיטה כשרה של עוף ונהרי איהו פסק שם כר' יוסי דאמרינן דיו עיין שם שפייים שאם נמלק אין מליקתו מטרתו אלא ודאי פיון דבעוף סימן א' הוא שחיטתו לא שייק לומר כלל דיו בבהמה וב' סימנין מטרתין הכי נמי אם אין שחיטה לעוף ונחירתו זו שחיטתו לא שייק דיו כלל ולר' יוסי ודאי יש שחיטה לעוף ובמסקנא דאמר מאן תנא דפליג עלי' דר"א הקפך הנה מצי למימר ר' יוסי היא אלא דמיייתי רבי דמייירי בשחיטת עוף גופי': שם בד"ה רבי וכו' ה"מ למימר בר קפרא היא וכו' וכבר פתבתי לעיל טעם נכון דלא הנה מצי למימר ב"ק היא: שם בגמרא מה פה"מ בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה.

הנה קשיא לי לר"א הקפך דיליף שחיטת חיה בהיקוש מבהמה וכן לתנא דלעיל באיזה תורה שנותה וכו' דיליף עוף בשחיטה בהיקוש מבהמה הנה לרש"י דס"ל במס' שבת (דף קלב ע"א) בד"ה עקיבא עצם כשעורה וכו' ואין דנין ק"ו מהלכה דלא ניתנה תורה שבע"פ לידרש בי"ג מדות עכ"ל רש"י וא"כ לדעת רש"י ק"ו לאו דוקא אלא פל הי"ג מדות אין דנין מהלכה א"כ מנ"ל שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור בחי' ועוף שיהי בבהמה גופיה לא פתיבא רק הלכה פדלעיל בסוגיא (דף כז ע"א) ואיך גילף מנייה בהיקוש לחי' או לעוף לכל מר פדאית ליה אם לא נימא דס"ל לרש"י פדעת הגר"ש שהביא בספר מדות אהרן דהיקוש אינו בכלל י"ג מדות דהיקוש הנה כמפורש בפתוב ונלע"ד פיון דילפינן גוף השחיטה דמפורש בבהמה ונבחת או ושחט וילפינן גוף השחיטה בהיקוש לחיה ועוף ממילא ילפינן כל פרטי השחיטה בהיקוש הנה אף שהפרטים גם בבהמה לא ידעינן רק מהלכה: שם בגמרא דלמא שאני התם דאיכא שדרה ומפרקת.

והנה בעמוד ב' מקשה בגמרא על רב דאמר מתצה פרוב תנו חצי אחד בעוף וכו' וכתב מהרש"א לקמן (דף כט ע"א) בתוס' בד"ה אבל בחולין וכו' והא דקתני חצי אחד בעוף היינו סיפא דאיירי בקדשים וכתב מהרש"א וילעיל דפרכינו מהאי דחצי אחד בעוף למ"ד מתצה פרוב ולא משנינו דהיינו בקדשים דלדם צריף דא"כ לא הנה משמע רובו דסיפא פרובו דרישא עכ"ל וא"כ איך רוצה לחלק בין קדשים לחולין דא"כ רוב אחד דסיפא היינו אפילו קנה ואחד דרישא היינו נושט ואין סיפא דומיא דרישא.

יש לומר דאחד דסיפא היינו כל אחד ואחד דהרי מייירי גם בעולה פדמסיק לקמן (דף כט ע"א): דף כט ע"א בגמ' הי בחולין והי בקדשים כו' להך לישנא דריש מכילתין (דף ב ע"ב) דהתם עיקר א"כ פשיטא דרישא בחולין וסיפא בקדשים אידי חולין אבל רישא לא שייף למימר אידי סיפא וא"כ פיון דאמר בריש מכילתין פלהו פרבה ב"ע לא אמרו להך לישנא כו' אדרבא התם עיקר וכו' והרי רב אשי גם הוא שם בכלל וסובר התם עיקר ומה צריף רב אשי ראיה פאן דרישא בחולין וסיפא בקדשים מדתני השוחט שני ראשון.

ואמנם לפי מ"ש התוס' בדף ג ע"ב) בד"ה חולין שנעשו וכו' ניקח. עוד נלענ"ד דע"כ לא מספקא ליה בריש מכילתין אי הכא או התם עיקר אלא במה שאין דין קדשים שנה לגמרי בחולין אבל במה ששנה לגמרי בדין שחיטה בחולין ודאי הכא עיקר.

שם גמרא ואי אשמעינן קדשים משום דלדם הוא צריף וכו' נלע"ד דהנה מצי למימר לאידך גיסא קדשים סגי פרובו משום דאיכא שדרה ומפרקת פדמחלק לעיל (דף פח ע"א) לענן נושט וקנה אבל בחולין דליכא שדרה ומפרקת עד דאיכא פוליה אלא דניחא ליה למימר צריכותא דאפילו בבהמה לא הנה ילפינן חולין מקדשים.

שם רוב כל אחד ואחד וקשיא לי אפתי קשה וכי בעולת העוף סגי פרוב שנים הא לרבנן דלעיל (דף כא ע"א) בעינן שנים דוקא ולומר דסוגיא זו אליכא דראב"ש דסובר רוב שנים הוא דחוק דנוקי סתם משנה כראב"ש.

שוב פקחתי עיני וראיתי בחידושי רשב"א. והנה הגירסא שלו פאן מפוךש וראב"ש היא דאמר לכתחלה פרוב שנים אלא שדברי הרשב"א מגומגמים קצת ולדעתי יש בהם איזה טעות וחסרון ואמנם לפי גרסא על פרוף שחיטתו פשרה לשון דיעבד לא קאי ארוב שנים בעולת עוף רק ארוב שנים בבהמה וכן כתב הרשב"א שם אלא שמה שכתב פרושב"א והיינו דאיצטריף למימר הכא רוב כל אחד ואחד וראב"ש הוא דאמר לכתחלה פרוב שנים ואי לאו משום הא דאמרן לא הנה ליה למימר אלא ר"א בר"ש הוא דאמר פרוב שנים ותו לא עכ"ל הרשב"א.

ואני תמה דכ"ש אי הנה סבר ר"א בר"ש דדוקא בדיעבד פשר בעולת עוף רוב שנים דהנה ניחא הכי טפי דאז הנה ניחא לשון שחיטתו פשרה גם על רוב כל אחד ואחד בעוף אלא דלפי שבאמת סובר ראב"ש אפילו לכתחלה אנו צריכין לדחוקי דלשון דיעבד קאי רק על בהמה וא"כ עכ"פ לתרוצי סוגיין לא הנה צריף לומר דאמר לכתחלה פרוב שנים ודי הנה באמרו דאמר פרוב שנים.

ולכן נלע"ד דלכאורה קשה פנין דרוב אַחַד היינו פל אַחַד ואַחַד וכולל בְּזַה גם עולת העוֹף דְּבַעֵי שְׁנֵי סִימָנִין א"כ לְמַה הִנְצַרְף לומר רוב שְׁנַיִם בְּבַהֲמָה וְהָיָה לִיה לְמַכְלִילָנָהּ הַפֶּל בְּחֻדָּא וְלֹא הָיָה לִיה לְמִימַר רַק רוב פֶּל אַחַד וְאֶחָד שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה וְהָיָה כּוֹלֵל בְּזַה גם חטאת העוֹף בְּרוֹב אַחַד מְדַלָּא אָמַר רוב שְׁנַיִם וְהָיָה כּוֹלֵל בְּזַה עולת העוֹף וְזַבְחֵי בְּהֵמָה מְדַנְקֵט רוב פֶּל אַחַד וְאֶחָד וְלָכוּ הַקְדָּיִם דְּרַאב"ש מְכַשִּׁיר אֶפִּילוּ לְכַתְּחִלָּה וְא"כ אֵין רוב שְׁנַיִם בְּעולת העוֹף וְרוב שְׁנַיִם בְּבַהֲמָה שְׁנַיִם דְּזַה אֶפִּילוּ לְכַתְּחִלָּה וּבַהֲמָה דְּנֻקָּא דִּיעֲבַד וְלָכֵּהּ פְּלִגְיָנָהּ.

זֶהוּ הַנִּלְע"ד וְאוּלַי לְזַה פִּינוּ הַרְשָׁפָ"א וַיֵּשׁ אֵינָה חֲסָרוֹן וְהַשְׁמַטָּת סוֹפֵר בְּדַבְרֵיו: וְאַמְנָם לְפִי זֶה א"כ פִּינוּ דַּעכ"פ בְּזַה אֵין שׁוּם חוֹלֵק דְּסִיפָא בְּקַדְשִׁים וְא"כ עַל פְּרָחֶה רוב אַחַד הִינְנו רוב פֶּל אַחַד וְעַל פְּרָחֶה סְתָם תַּנָּא כְּרַאב"ש וְכִינוּ דְלֹא מְצִינוּ שׁוּם סְתָם הַסּוֹתֵר לְזַה אַף שְׁמַצִּינוּ בְּזַבְחִים בַּס"פ ק"ק וּבְרִישׁ פֶּרֶק חֲטָאֵת הָעוֹף דְלֹא כְּרַאב"ש בְּמָה דְאָמַר שְׁמַעְתִּי שְׁמַבְדִּילִין בְּחֲטָאֵת הָעוֹף אֲבָל בְּזַה דַּס"ל בְּעוֹלָה בְּרוֹב שְׁנַיִם לֹא מְצִינוּ וְא"כ הִלְכָּה בְּזַה כְּרַאב"ש וְקָשָׁה לִי עַל הַרְמַב"ם בַּפ"ו מִמְעֵשֶׁה קְרַבְנוֹת הִלְכָּה כ"ג שְׁפָסֶק וְצָרִיף לְחַתְּנָהּ שְׁנֵי הַסִּימָנִין בְּעוֹלָה כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד וְכו' וּמְדַסְתָּם וְכַתְּבֵי שְׁנֵי הַסִּימָנִין מִשְׁמַע פֶּל הַסִּימָנִין וְכוּ כְּתַב הַפְּסָף מְשָׁנָה שְׁם בְּפִירוּשׁ שְׁפָסֶק כַּת"ק וְהִיא גּוֹפָה קְשִׁיָּא פִינוּ דַּסְתָּם לֹן תַּנָּא כְּרַאב"ש לְמָה פָּסֶק דְלֹא כְּנוֹתִיָּה: וְלָכוּ נִלְע"ד דְמָה שְׁהוֹכִיחַ רַב שִׁמִּי דְרִישָׁא בְּחֻלִּין מְדַאֲמַר אַחַד בְּעוֹף וְאֵי ס"ד בְּקַדְשִׁים הָא אֵיפָא עולת עוֹף יֵשׁ לומר דְלֹא הוֹכַחָה דַּתַּנָּא דִּידֵן בְּדִין שְׁחִיטָה עָסִיק וּמְצַד דִּין שְׁחִיטָה גַם בְּעולת העוֹף כְּבָר מְלִיקָתוֹ כְּשֶׁרָה בְּסִימָן אַחַד וְסִימָן הַשְּׁנִי לֹא מְתוֹרַת שְׁחִיטָה הוּא אֲלֵא מְתוֹרַת הַבְּדִלָּה וְכַמוֹ שְׁאָמַר רַבָּא לְעִיל (דָּף כ ע"ב) הֵתָם כְּדֵי לְקַיָּים מְצוֹת הַבְּדִלָּה וְנִפְקָא מִינָהּ שְׁאֵין שְׁהִיָּה פּוֹסֵל בֵּין סִימָן לְסִימָן וְכַדְאָמַר רַבָּא בְּפִירוּשׁ בְּזַבְחִים (דָּף סה ע"ב) דְשְׁהִיָּה בְּעולת עוֹף בְּסִימָן שְׁנֵי לַת"ק לֹא מְעַכֵּב וּפִירֵשׁ"י שְׁם דְלֹא דְמִי לְבַהֲמָה דְלֹא נִפְקָא חִיּוּתָא בְּסִימָן א' הַלְפָּה שְׁם שְׁחִיטָה עַל שְׁנֵיהֶם אֲבָל עולת העוֹף שְׁם מְלִיקָה אֵינוּ חָל אֲלֵא עַל הִרְאָשׁוֹן וְשְׁנֵי מְצוֹת הַבְּדִלָּה בְּעוֹלָה הוּא עֵינָן שְׁם בְּרִשׁ"י וְא"כ שְׁפִיר קְאָמַר אַחַד בְּעוֹף שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה אַף לְעֵנָן עולת העוֹף דְּמְצַד מְלִיקָה שְׁהוּא בְּמָקוֹם שְׁחִיטָה כְּבָר כְּשֶׁרָה בְּסִימָן אַחַד וְסִימָן שְׁנֵי יְכוֹל לְחַתְּנָהּ אַחַר כֵּן וְאֶפִּילוּ אַחַר מִיתַת הָעוֹף וְכַדְלַעִיל שְׁהַשִּׁיב רַבָּא עַל דְּבָרֵי אַבְיִי שְׁהַקְשָׁה וְכִי מְתָה עוֹמֵד וּמוֹלֵק וְהַשִּׁיב רַבָּא הֵתָם כְּדֵי לְקַיָּים מְצוֹת הַבְּדִלָּה וְלְפִי זֶה אֶפִּילוּ לְהוֹכַחַת שְׁאָר אֲמוֹרָאִים דְּסִיפָא בְּקַדְשִׁים מ"מ שׁוֹב אֵין חַיִּיב עֲלֵינוּ לומר דְּרוב אַחַד דְּסִיפָא הִינְנו פֶּל אַחַד אֲלֵא אַחַד מִמֶּשׁ וְאֶפִּילוּ בְּעולת העוֹף סְבַר עַכ"פ מְלִיקָתוֹ כְּשֶׁרָה וְרַב שִׁמִּי שְׁהוֹכִיחַ מְזַה ס"ל כְּאַבְיִי דְאֵיהּ אָמַר שְׁם בְּזַבְחִים אוֹקִימָתָא אַחֲרִיתִי וְס"ל כ"ע סְבָרִי שְׁהִיָּה פְּסָלִי בְּסִימָן שְׁנֵי בְּעולת העוֹף וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' לְעִיל בְּמַכְלִילִין (דָּף כָּא ע"ב) בַּד"ה וְאֵינוּ מְבַדִּיל וְכו' דְאַבְיִי לְשִׁיטָתוֹ דְאֵיהּ הַקְשָׁה וְכִי מְתָה עוֹמֵד וּמוֹלֵק וְלִית לִיה טַעְמָא כְּדֵי לְקַיָּים מְצוֹת הַבְּדִלָּה וְלַשְׁטַת אַבְיִי שְׁפִיר הוֹכִיחַ רַב שִׁמִּי דְרִישָׁא בְּחֻלִּין וְלַשְׁטָה זֹה הוּא דְצָרִיף לְפָרֵשׁ בְּסִיפָא רוב פֶּל אַחַד וְאֶחָד וְכְרַאב"ש אֲבָל לְדִידֵן דְקִי"ל כְּרַבָּא אֲתֵיָּא אֶפִּילוּ כְּרַבְּנָן וּבְרוֹב אַחַד סְבַר מְלִיקָתוֹ כְּשֶׁרָה אֶפִּילוּ בְּעוֹלָה וּמִיעוּטָה הַנְּשָׂאָר וְכוּ הַסִּימָן הַשְּׁנִי כּוֹלוּ הוּא רַק לְקַיָּים מְצוֹת הַבְּדִלָּה וְלֹא שְׁם מְלִיקָה וְשְׁחִיטָה עֲלֵיו וְלָכֵּהּ פָּסֶק הַרְמַב"ם כְּרַבְּנָן: שְׁם ע"ב גְּמָרָא אָמַר רַבָּא הַפֶּל מוֹדִים וְכו'.

הנה נקט סימן אחד נכרי וסימן אחד ישראל ולא נקט רק סימן א' נכרי משום דא"כ פשיטא במה ליתכשר וכן מה דנקט דעולת עוף סימן א' למטה וסימן א' למעלה משום דאי לאו סימן א' למעלה א"כ פשיטא דפסול שיהי לא עשה מעשה עולה כלל אלא במה דנקט סימן א' בחוץ וסימן א' בפנים קשה למה נקט סימן א' בפנים הנה ליה למימר לא נחלקו אלא ששחט סימן א' בחוץ לחוד למאן דאמר ישנה לשחיטה מתחלה חיוב וצריך לומר משום דגם אי נתקלקלה שחיטה שאני דאיגלי מלתא למפרע וכו' ולפי זה לא דוקא נתקלקלה אלא כל שלא נגמרה השחיטה כלל ג"כ לא מחשב שחיטה ההתחלה לחוד ולכן הוצרך לומר סימן א' בחוץ וסימן א' בפנים ולפי זה לשטת רש"י דקאי בעוף קשה למה לי כלל סימן א' בפנים ונהרי בעוף ודאי שסימן א' מחשב שחיטה אלא דבלא"ה צריך לומר לרש"י שכל זמן שלא נשחט השני פינו שיהא עולה דבעי ב' סימנין לא מקרי שחיטה דאל"כ קשה מ"ט דמאן דפטר פאשר הקשו באמת התוספות בד"ה פגון ועיין שם: אמנם אי קשיא הא קשיא לי על שטת רש"י דהרי מרא דשמעתתא הוא רבא ורבא סימן שני בעולת עוף לא שייך כלל לתורת שחיטה ומליקה רק למצנת הבדלה אבל במליקה שהיא במקום שחיטה כבר נגמר בסימן א' דהרי רבא הוא דאמר בזבחים (דף סה ע"ב) דשהייה בסימן שני בעולת עוף לא פסלה לרבנן וכמו שהבאתי לעיל וא"כ איך קאמר רבא דלמ"ד אינה לשחיטה אלא בסוף פטור בשלמא לשטת התוס' דמייירי בבמה גיחא אבל לרש"י קשה וצ"ל דרבא מוקי פלוגתייהו דרשב"ל ור' יוחנן אליבא דר"א בר"ש דס"ל שהייה פסלה בסימן שני: ועכ"פ מכולהו אמוראי דגם רב יוסף דמוקי פלוגתייהו במיעוט סימנין בחוץ וגמרו בפנים ג"כ קשה למה נקט וגמרו בפנים וצריך ג"כ לומר דלכ"ע כל שלא נגמרה כל השחיטה לא מחשב תחלתה לחוד שחיטה וק"ו אם נתקלקלה וא"כ קשה מאי מקשה ר"ז דלפלוג נמי בשחיטתה נהרי כבר ידע מהחילוק דמסיק רבא דהיכא דנתקלקלה שחיטה דלמפרע לאו שחיטה וצ"ל דר"ז לא שמע ליה כל הנה אוקימתא דאמוראי ושמע רק גוף הפלוגתא דרשב"ל ור' יוחנן ולקמן בדברי ר"ז תבאר יותר הנלע"ד בזה: שם לפלוג נמי בשחיטתה.

תמיה לי מאד דבשלמא אם לא היה מבואר שהיפך ממש רק ששיתק התנא משחיטה ומחלק בהזאה שייך להקשות ליפלוג נמי בשחיטה אבל פינו שמבואר שהיפך בפירוש דקתני איבע פסול בשחיטה בין קודם פסולה וכו' אינה מטמאה א"כ הנה לו להקשות כפשוטו ואי אמרת ישנה לשחיטה מתחלה א"כ למה קודם פסולה אינה מטמאה: ולכן נלע"ד דגם ר' זירא ידע שע"כ לא קאמר ר' יוחנן ישנה לשחיטה וכו' אלא היכא דנגמרה השחיטה בלי קלוקל בשחיטה וכמו שהוכחתי מפל הגי מימרא דאמוראי הנ"ל אלא שהנה ס"ד דהיינו דוקא פסול בשחיטה עצמה פגון נתנבלה אבל אם איבע פסול אחר בשחיטה שאינה מענין השחיטה פגון פסול מלאכה בזה הי' סבור דלא אמרינן איגלי מלתא למפרע ולכך מפשטא דברייתא דקתני בשחיטה דאף קודם פסולה אינה מטמאה לא הנה קשה ליה דמוקי ליה בנתנבלה אבל הקשה אדמחלק בהזאה ונהרי כל פסול דהזאה אינו אלא פסול אחר פגון מלאכה וליפלוג בכיוצא בזה בשחיטה היכא דאי פסלה במלאכה חילוק בין קודם הפסול דמטמא בגדים לא דישנה לשחיטה ובין אחר הפסול דאינה מטמא ועל זה משני רבא נתקלקלה שחיטה קאמרת כל קלוקל בשחיטה אפילו פסול מלאכה ג"כ קלוקל בשחיטה הוא בפרה וכמו שפיתבו התוס' ואיגלי גם בזה מלתא למפרע וכו': ובזה

גבין פנונת רש"י בד"ה בשחיטתה פגון שנתנבלה והנה אין פנונת רש"י דכך הוא הפירוש
האמיתי בברייתא אלא דרכו של רש"י תמיד לפרש לפום ההנה אמינא שיוכל סוגיא
דשמעתא להיות פסדר המקשן והתרחצן ופירש גם כן רש"י כפי מה דסליק אדעתא דר"ז
בפירוש של הברייתא ולכן פירש רש"י פגון שנתנבלה ורבא הוא דחידוש דכל קלוקול
בשחיטה אמרינו איגלי למפרע ובזה ניצל רש"י מקושיות התוס' בד"ה אית פסול עיין
שם ואדרבא מוכח ברש"י מלשון של ר"ז שהקשה ליפלוג נמי וכו' וכנ"ל: שם ברש"י
ד"ה אינה מטמאה בגדים ולא נגע בה וכו' והרשב"א בחידושו תמה על מה הוצרך רש"י
לזה והרי נבילה אינה מטמאה בגדים במגע ולענ"ד דברי רש"י נכונים פי זה פשוט אצלי
שמה שכל העוסקים בפרה מטמאים בגדים היינו בכשרים שהם ראויים לזה אבל אם הוא
פסול לעסק הזה אינו מטמא בגדים וכגון שלקח איש אחד עץ ארז ואזוב ושני תולעת
והשליף לתוף שרפת הפרה אף שהפרה לא נפסלה עבור זה ויבוא פדין וישליף מחדש
ארז ואזוב ותולעת ומ"מ זה הוצרך שהשליף לא נטמא ואינו מטמא בגדים כיון שהוא אינו
ראוי לזה ולא מקרי עוסק בפרה וכמו כן אם הוציא איש טמא את הפרה אינו מטמא
בגדים כיון שהוא אינו כשר לעסק זה וכו' אם הניחה טמא על אש מערכתה שאינו
מטמא בגדים כיון שהוא פסול לשרפת הפרה שהרי כל מעשה הפרה עד שתעשה לאפר
אינו אלא בזכרי פהנה וכו' שאינו בטמא ואף שלא נפסלה הפרה עבור זה אם לא נגע
בה רק ע"י פשוטי כלי עץ ונשארה טהורה ויחזור הטהור ויניחה מחדש על האש מ"מ
זה הטמא שהניח אותה אינו מטמא בגדים וא"כ גם כן פנו שנתנבלה בשחיטה א"כ זה
ששוב עוסק בשרפתה אם היה נוגע בה היה נטמא ויכף כשנגע בה שוב הוא פסול
לשרפת פרה ואפילו היה שורף שוב פרה אדומה אחרת כשרה לא היה מטמא בגדים
ואין הטעם משום שהפרה היא פסול ותיפוק ליה שהשורף הוא פסול לכן הוצרך רש"י
לומר פגון שלא נגע בה אבל מה שקשה לי הוא למה הוצרך לומר בפשוטי כלי עץ והרי
אפילו כלי מתכת כיון שעל ידי נבילה אין הפלי נעשה אב הטומאה ואין אדם מקבל
טומאה רק מאב הטומאה: בתוס' בד"ה פגון פירש בקונט' בעוף קדשים עיין בדבריהם
והנה רש"י לא פירש באוקימתא דרבא בעוף רק בדברי רב יוסף והנלע"ד פנונת רש"י
בזה לתרץ קושיות התוס' בד"ה אמר ר"ל וכו' דרבא ס"ל בזבחים אינה לשחיטה אלא
לבסוף ואפ"ה אמר הלכה כר"ל בתלת והנה ליה למימר בארבע וס"ל לרש"י דנה היה
פנונת רבא דמוקי פלוגתייהו בשוחט סי' א' וכו' וס"ל דר"י ורשב"ל שניהם בפה מלא
דברו וקיימו בין בבהמה ובין בעוף דר"ל ס"ל דאפילו בעוף אינה לשחיטה אלא בסוף
ולא איכפת ליה במה דעשה מעשה חטאת העוף בחוץ דדוקא בעשה מעשה חטאת
בהכשרו פגון סימן א' למטה זה הוא שעשה חטאת בשלמות אבל סימן א' בחוץ כיון
שהוא עולת עוף דבעי בפנים ב' סימנין תחלת שחיטה מקרי ולכן סתם ר"ל ואמר אינה
לשחיטה אלא לבסוף בשום מקום בין בעוף ובין בבהמה ור' יוחנן ג"כ פליג בין בעוף
ובבהמה וסובר בכל מקום ישנה לשחיטה אבל רבא לעצמו לא מצינו לו בזבחים שאמר
אינה לשחיטה אלא לבסוף בפירוש דנימא דכללא כגיל דס"ל גם בעוף כן אלא מפללא
דייקינן דס"ל לרבא אינה לשחיטה אלא לבסוף מדאמר שם (דף ל ע"א) הרי שחיטה
דלחצות דמר מוכח דס"ל אינה לשחיטה אלא לבסוף ושם בבהמה מירי וא"כ איכא
למימר שרבא לעצמו לא ס"ל לא כר"י ולא כרשב"ל אלא מחלק בין הפרקים דבהמה

אינה אלא לבסוף אבל בעולת העוף היכא דעשה מעשה חטאת בחיז חייב ומטעם דרב יוסף שהרי עשה בה מעשה חטאת בעוף אבל רשב"ל ס"ל לרבא דנדאי גם בעוף ס"ל כן מדסתם ואמר בפה מלא אינה לשחיטה אלא לבסוף.

ובזה כבר תירץ רבא את עצמו על שלא אמר הלכה כרשב"ל בארבעה שהרי בזה אין הלכה כרשב"ל לגמרי ועל זה הקשה לו רבה בר שמי דמר דהיינו רב יוסף לא אמר הכי אלא דבעוף גם ריש לקיש מודה ואף שרשב"ל פלגא פניל משום דמייירי במיעוט סימנין בחיז ובזה בהמה ועוף שונים וא"כ אעפ"כ הנה לה לכלול הך דרשב"ל בהדי הנה דהלכה כרשב"ל זה פוננת רבה בר שמי בקושנייתו לרבא: דף ל ע"ב בעי ר"פ החליד במיעוט סימנין מהו תיקו והנה רש"י מפרש פל, הני בעיות במיעוט סימנין היינו מיעוט בתרא ופסק דספיקא לחומרא וכן פסק בשעה במיעוט בתרא לחומרא ולפי זה על פרוק הך בעיא מן התורה היא אם מן התורה פסול דאי הנה הספק רק אי מדרבנן התמירו א"כ הנה ספק דרבנן ולקולא אלא על פרוק ספק תורה ומעשה אני אומר דבר חדש לרש"י אף דפוסק לאסור שהייה וכל דיני שחיטה גם במיעוט בתרא מ"מ בעוף אם שעה בין סימן לסימן אין השהייה פוסלת ומנא אמינא לה אומר אני דאי אמרת דגם בין סימן לסימן שהייה פוסלת ואף דכבר הוכשר בסימן הראשון זה אם אינו שוחט השני כלל אבל אם גמרו ושחטו מקרי הפל שחיטה אחת וכדפירש רש"י בהדיא פאן בבועיא דרב פפא לענין מיעוט בתרא ונלע"ד דמתמת קושיא זו סבירא ליה להראב"ד דבעיא זו דשהייה במיעוט סימנין או החלדה הוא רק אם מדרבנן התמירו אבל מן התורה נדאי שאין שום פסול אחר שחיטת ההכשר דהיינו רוב א' בעוף ורוב ב' בהמה וכיון דבעיות הללו היא מדרבנן שפיר פסק הראב"ד דנקטינו ספיקו לקולא ומתורץ תמיהת הפסוק משנה בפ"ג מה' שחיטה ה' ד].

א"כ קשה רבא דאמר בזבחים (דף מה ע"ב) בשעה בסימן שני בעולת העוף לא פסלה לרבנן ומטעם דסימן שני לאו מטעם שחיטה הוא בעולת עוף רק לקיים מצות הבדלה וקשה וכי גרע מעוף חולין שסימן שני הוא שלא לצורך פלג ואעפ"כ שהייה פוסלת בו מטעם דכולה חזא שחיטה מקרי א"כ למה בעולת העוף לא נימא דכולה חזא מליקה מקרי אלא נדאי דבין סימן לסימן גם בחולין לא פסלה שהייה ולא שייך למימר חזא שחיטה הוא דסימן שני לית ביה מצות שחיטה כלל בעוף משא"כ מיעוט בתרא יש בו מצות שחיטה לכתחלה בעוף ובבהמה אף שאינו מעכב מ"מ אם שחט שייך לומר כולה חזא שחיטה היא וכן מבואר ברש"י בפירוש לעיל (דף כא ע"ב) בד"ה ואינו מבדיל בסימן א' עיין שם ותראה דמיעוט הסימן יש מצוה בעוף לכתחלה אבל סימן שני אפילו מצוה לכתחלה ליכא ודע שעל פרוק פוננת רש"י שם דמיעוט הסימן יש מצוה לכתחלה היינו גם מן התורה דאל"כ אפתי קשה כיון דמדאורייתא לית ביה מצוה כלל אם כן איך גומר הסימנין בחטאת העוף הרי מה שעושה יותר ממצות שחיטה מקרי הבדלה ובחטאת לא יבדיל כתיב ואף שקשה מאד לעשות חילוק מן התורה בין לכתחלה לדיעבד מ"מ דברי רש"י שם מוכיחים כן ובזה מתורץ מה שהקשו התוס' שם בד"ה ואינו מבדיל על דברי רש"י ממה דאמרינו בריש פרוק ב' דקתני השוחט דיעבד אאחד בעוף עיין שם ולדידי גיחא דמודה רש"י דמדרבנן הוא מצוה גם בעוף סימן השני אבל מיעוט סימן הראשון הוא מצוה לכתחלה גם מן התורה ועיין במהרש"א שכתב בתוס' בד"ה החליד

וכו' להיפך מסביר יותר בין סימן לסימן בעורף מבאמצע הסימן המהרש"א בשטת התוס' קאי שהוא רק מדרבנן גזרה אטו בהמה ובבהמה בודאי בין סימן לסימן הוא חמור יותר ולכן ראוי לגזור בעורף בין סימן לסימן משום בהמה ובאמצע הסימן גם בהמה אינו מן התורה במיעוט קמא גם בהמה א"כ למה יגזרו רבנן כלל בזה לא בהמה ולא בעורף אבל לשטת רש"י נהפוך באותו סימן במיעוט בתרא דקנה או בנפשט בין מיעוט קמא ובין מיעוט בתרא היא ספיקא דאורייתא אבל בין סימן לסימן בעורף נדאי אינו מן התורה לעננו שהיה וממילא דליפא ספיקא דאורייתא בעורף גם בהגרמה ובהחלדה בסימן שני: דף לא ע"א גמרא מאי לאו אדם דומיא דכלים וכו' קצת קשה ולמה לו הנחה זו דאדם דומיא דכלים ונהלא מפלים עצמם יכול להוכיח דחולין לא בעי פנונה שהרי כלים לאו בני פנונה ניהו ואפ"ה טהורים וצריף לומר דאיפא למימר דכלים דלאו בני פנונה ניהו לא בעי פנונה אבל אדם דבעל פנונה הוא צריף פנונה לכן צריף לומר אדם דומיא דכלים: ועוד נלע"ד דמה דקאמר ומנא תימרא אין הפנונה על חולין סתם דלא בעי פנונה אלא הפנונה להוכיח דאפילו חולין שיש ביה איסור פרת ג"כ לא בעי פנונה וכדלעיל דבעי חולין ולא בעי פנונה ולכן מביא גל וכו' על האדם וכלים וקשה למה ליה אדם דהרי מפלים פבר מוכח דלא בעי פנונה ומה בין אדם לכלים אלא דקמ"ל שגם אדם אפילו נדה ג"כ מותר דומיא דכלים בלא פנונה ודחי ליה לא כלים דומיא דאדם ואפילו חולין גרידא דלית ביה עון פרת ג"כ בעי פנונה ולכסוף שהוכיח דחולין לא בעי פנונה ממשנה דטבל ולא הוה חזק וא"כ ליפא למימר כלים דומיא דאדם ועל פרוף צ"ל אדם דומיא דכלים וא"כ קשה נתני כלים לחוד ואדם דלא בעי פנונה ג"כ נדע מפלים אי נמי ממשנה דטבל ולא הוה חזק אלא נדאי דקמ"ל דשום אדם אפילו נדה לא בעי פנונה ושפיר מוכח למסקנא דאפילו פרת מותר בלי פנונה תוס' בד"ה ואי אשמעינן וכו' קמ"ל דאפ"ה פסלי רבנן וכתב מהרש"א אין להקשות אמאי לא נקיט רבותא טפי לרבנן דאפילו מתפנין לחתיכת בשר פסלי רבנן דיש לומר דמלתא מציעא נקט וכו' ודבריו דחוקים ולולא דברי התוס' שבפ"ק דזה הוא רבותא לרבנן אמינא דכל זה רבותא לר' נתן דהרי בפ"ק (דף יב ע"ב) מוקי לה שהלכה ובאה ואמרת שיש דגם לר' נתן בעינן עכ"פ מפח אדם מ"מ גם ההבאה פחו הוא שעל ידי שזרקה בכח גדול בפנותל קפצה לאחוריה ובאה וא"כ בין ההליכה ובין ההבאה פח אדם הוא ואמינא לא מפעיא אם מתפנין לכתחלה לזה שע"י פח הזריקה תחזור לאחוריה פשיטא דמהני שהרי גם על החזרה יש אפילו פנונת אדם ואף שלא נתפנין לחתיכה כלל מ"מ נתפנין למעשה אלא אפילו נתפנין לנעצה בפנותל פירוש שתשאר נעוצה בפנותל אלא שלא נתקיימה מחשבתו בזה וחוזה לאחוריה ובאה נמצא שאין על ההבאה פנונת אדם אפילו למעשה בלי חתיכה ואפ"ה מכשיר ר' נתן דעכ"פ ע"י פחו נעשית וא"כ מה שאמר לנעצה בפנותל הוא ג"כ לרבותא דר' נתן ובזה מתורץ מה שנתקשה רש"י לעיל (דף יד ע"ב) דמוקי שהלכה ובאה וכתב רש"י דהה"ד דהנה מצי לאוקמי ששחטה בהליכה לבד אלא שהיה בספין מלא צנאר חוץ לצנאר עיין שם שנגזק רש"י ולדידי ניחא דלהכי אוקמה שהלכה ובאה ואז שפיר הנה לנעצה בפנותל רבותא לר"נ משא"כ אם מוקי ששחטה בהלכה הנה פיון דלר"נ בעי למימר רבותא מדלא נקט אפילו מתפנין לחתיכת בשר דהוא רבותא יותר לרבנן וא"כ דלרבותא אליבא דר"נ בעי למה נקט לנעצה וכו"ל: שם ע"ב מ"ד לגזור משום חרדלית וכו' א"נ משום ראשין

אטו פֿיפֿין וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק בְּשִׁלְמָא אִי מַדִּין פֿונֶנְה רֹזְעָה לְחַדָּשׁ א"כ שְׁפִיר אֵיזְצֵטְרִיף לְמַתְנֵי אָדָם וְכָלִים דְּאִי הַפֿונֶנְה לְהַשְׁמִיעֵנוּ שׂא"צ פֿונֶנְה קמ"ל דְּאַפֿילוּ אָדָם א"צ פֿונֶנְה מִשׁוּם דְּאָדָם דְּוֹמֵיָא דְכָלִים וְאִי לְהִיפֿף קמ"ל דְּאַפֿילוּ פֿלִים דְּלֹאוּ בְּגִי פֿונֶנְה גִינְהוּ אפ"ה צְרִיכִין פֿונֶנְה ע"י אָדָם הַטּוֹבֵל אוֹתָן וּקמ"ל פֿלִים דְּוֹמֵיָא דְאָדָם אָבֵל פֿינֶן דְּמַדִּין פֿונֶנְה לֹא שְׁמַעֵנוּ וּמִשְׁנָה זֹו פֿלִים כמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בּד"ה וְכִי תִימָא אֱלָא דקמ"ל דְּלֹא גִזְרִינוּ אטו חֲרָדְלִית אוֹ אטו פֿיפֿין א"כ אִין חִילּוּק בֵּין אָדָם וְכָלִים וְלָמָּה קַתְנֵי תַרְנוּיָהוּ וְנִרְאָה דְלֶהֱכִי קֶאָמַר תַּרְתִּי מִשׁוּם חֲרָדְלִית וּמִשׁוּם פֿיפֿין וְזֶה פֿשוּט דְּטְבִילָה בְּכִפֿין לֹא מִשְׁפַּחַת בְּאָדָם פֿי אִם בְּכָלִים שְׂיִכּוֹל לְזַרְקֵן בְּאֹיִר וּכמ"ש רש"י וְאִין מְטַבִּילִין בְּכִפֿין שְׂלֹא יִזְרַק פֿלִים גִּמְצָא דַּגְזָרָה אטו פֿיפֿין שְׂיִיף רַק בְּכָלִים וְלֹא בְּאָדָם וּגְזָרָה מִשׁוּם חֲרָדְלִית דְּהֵינּוּ שְׂאִין בּוֹ מ' סָאָה שְׂיִיף רַק בְּאָדָם דְּאָדָם בְּעֵי מ' סָאָה מִן הַתּוֹרָה אָבֵל פֿלִים דְּמַדְאֹרֵייתָא לֹא בְּעֵי מ' סָאָה רַק מְדַרְבְּנֵן אִין לְגִזּוֹר בְּהוּ אטו חֲרָדְלִית וא"כ שְׁפִיר אֵיזְצֵטְרִיף לְמַתְנֵי אָדָם וְכָלִים דְּחַד מְחַבְרֵיהּ לֹא אִתִּי וּבְזֶה תִּשְׁפִּיל וְתַבִּין עֲנוּמָא פֿונֶנְת רש"י שְׁנַתְחַכֵּם לְפָרֵשׁ מִשׁוּם חֲרָדְלִית שְׂהוּא פְּחוּת מְאַרְבְּעֵים סָאָה וְלֹא רְצָה לְפָרֵשׁ פְּפִירוּשׁ הַתּוֹס' מִשׁוּם זֹו חֲלִין דא"כ בְּזֶה אָדָם וְכָלִים שְׁוִים וְקָשָׁה נִתְנֵי פֿלִים לְחֹד וְלֹא נִתְנֵי אָדָם וּמִמִּילָא יְדַעִינוּ דְּלֹא גִזְרִינוּ לֹא מִשׁוּם פֿיפֿין וְלֹא מִשׁוּם זֹו חֲלִין וְנִדַּע דְּגַם אָדָם שְׂרִי וְלִכֵּן פֿיִרְשׁ רש"י מִשׁוּם אַרְבְּעֵים סָאָה וא"כ אִי לֹאוּ דִתְנֵן אָדָם בְּפִירוּשׁ הַנֶּה אָמִינָא בְּכָלִים לֹא גִזְרִינוּ לְפִי שְׂאַרְבְּעֵים סָאָה בְּכָלִים הוּא לֹאוּ דְאֹרֵייתָא אָבֵל בְּאָדָם שְׂהוּא דְאֹרֵייתָא גִזְרִינוּ וּק"ל: וְדַעַת הַתּוֹס' פּנ"ל דְּהֵם ס"ל דְּאֵיזְצֵטְרִיף אָדָם וְכָלִים לֹאוּמַר דְּאָדָם הֵינּוּ אֵפִילוּ נִדָּה שְׂיֵשׁ בְּהַ פְּרַת אפ"ה לֹא גִזְרִינוּ אטו חֲרָדְלִית וְאִי לֹא הֵנָּה תְּנֵן רַק אָדָם לֹא הֵנָּה מוֹקְמִינוּ לִיהַ לְעַנֵּן נִדָּה לְבַעֲלָהּ רַק לְשִׂאָר חוֹלִין אָבֵל הַשְׂתָּא דִתְנֵי פֿלִים מִיְּתֵר אָדָם לְעַנֵּן נִדָּה: שְׁם אָמַר רַבָּא שְׁחַט פְּרָה וְכו' הֵנָּה הָא דְּמִלְאכָה פּוֹסְלַת בְּפִרְהַ שְׁלָמָה הִיא דְּפוֹסֵל אֵפִילוּ בְּדִיעֵבַד דְּכָף שְׂנִינוּ בּפ"ד דְּפִרְהַ פֿל הַעוֹסְקִין בְּפִרְהַ פּוֹסְלִין אוֹתָהּ בְּמִלְאכָה אַחֲרַת אָבֵל הַפְּסוּל שְׂהוּא מִשׁוּם וְשְׁחַט אוֹתָהּ שְׂלֹא יִשְׁחוּט אַחֲרַת עֲמָה זֶה לֹא שְׂנִינוּ בְּמִשְׁנָה רַק הוּא בְּסַפְרֵי שְׂאִין שׁוֹחֲטִין ב' פְּרוֹת פְּאַחַת אָבֵל לֹא נִתְבָּאָר אִם פּוֹסֵל אֵפִילוּ בְּדִיעֵבַד וְכֵן בְּמִשְׁנָה פ"ג דְּפִרְהַ לֹא הֵיִתָּה פְּרָה רֹזְעָה לְצִאֵת אִין מוֹצִיאִין עֲמָה וְכו' וְלֹא אֲדוֹנָהּ שְׂלֹא יֵאמְרוּ שְׂתִים שְׁחַטוּ וּמִדְּאָסַר מִשׁוּם שְׂלֹא יֵאמְרוּ שְׂתִים שְׁחַטוּ מְכַלל שְׂאָסוּר לְשִׁחּוּט שְׂתִים אָבֵל לֹא נִתְבָּאָר אִם פּוֹסֵל גַּם בְּדִיעֵבַד וְאִי מִשׁוּם דְּכִתִּיב וְשְׁחַט אוֹתָהּ שְׂלֹא יִשְׁחוּט אַחֲרַת עֲמָה א"כ הוּא מִן הַתּוֹרָה וְאָסוּר אִף דִּיעֵבַד זֶה אִינוּ הִכְרַח דְּכַמָּה דְּבָרִים מְצִינוּ בְּקַדְשִׁים שְׂהוֹצְרוּ קְרָא מִיְּחוּד לְעַכְבַּ וְאִף דְּאִיפָא לְמִימַר דְּפִרְהַ שְׂאִנִּי דְּחִקָּה פְּתִיב בְּהַ וְכָל הַפְּתוּב בְּהַ מְעַכְבַּ מ"מ אִפְתִּי לֹא שְׂיִיף לְמַפְרֵף פְּשִׁיטָא וּלְפִי זֶה מַה דְּאָמַר נְשַׁחֲטָה בְּהִמָּה וְכו' לר"נ פְּרָה פְּסוּלָה שְׂפָסוּל זֶה לֹאוּ מִשׁוּם מְלָאכָה הוּא אֱלָא מִשׁוּם דְּכִתִּיב אוֹתָהּ לְבַדָּה וְטוֹבָא קמ"ל דְּפוֹסֵל אִף דִּיעֵבַד א"כ מֵאִי מְקָשָׁה פְּאֵן פְּשִׁיטָא.

וּבְזֶה הֵיִה נִרְאָה דִּיוֹתֵר גִּיחָא גִּרְסַת הַרְמַב"ם בְּשְׁמַעְתִּין דְּרַבָּא קֶאָמַר נְשַׁחֲטָה בְּהִמָּה אַחֲרַת עֲמָה לר' נִתְּן שְׂתִיָּהּ כְּשִׁרוֹת לְרַבֵּן פְּרָה כְּשִׁרָה וּבְהִמָּה פְּסוּלָה פְּשִׁיטָא מְהוּ דְּתִימָא וְשְׁחַט אוֹתָהּ שְׂלֹא יִשְׁחוּט אַחֲרַת עֲמָה קמ"ל דְּהֵנִי מִלִּי בְּשְׂתִי פְּרוֹת אֲדוֹמוֹת עֵינִן בְּרַמְב"ם פ"ד מַה' פְּרָה הַל' י"ח וּבכ"מ שְׁם וְגִרְסָא דִּידֵן נִלְע"ד דְּמְקָשָׁה פְּשִׁיטָא פֿינֶן דִתְנֵן בּמס' פְּרָה אִין מוֹצִיאִין עֲמָה אֲדוֹנָהּ שְׂלֹא יֵאמְרוּ שְׂתִים שְׁחַטוּ מְכַלל דְּשַׁחֲטוּת שְׂתִים אוֹסַר אֵפִילוּ דִיעֵבַד דַּל"כ לֹא הֵיִו גִּזְרִין עַל הַהוֹצָאָה מִשׁוּם הַשְׁחִיטָה וְלִכֵּן מְקָשָׁה פְּשִׁיטָא.

וגוף דין זה אם שחט ב' פרות אֲדֹנָמוֹת פֹּאֲחַת לְדַבְרֵי הַתּוֹסֵס בְּשִׁמְעֵתִין בַּד"ה גִּשְׁחֻטָּה דַּבְּב' פְּרוֹת לֹא שִׁינָה פְּסוּל מְלֹאכָה אַחֲרַת וּא"כ אֵין הָאִיסוּר רַק מִשּׁוּם אוֹתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְחִבְרָתָהּ לֹא נִתְבָּאֵר אִם פּוֹסֵל אִף דִּיעֵבַד וּבְרַמְבַּ"ם בְּרִישׁ פֶּרֶק ד' אֵין שׁוֹחֲטִין שְׁתֵּי פְּרוֹת אֲדֹנָמוֹת פֹּאֲחַת שְׁנֵא' וְשִׁחַט אוֹתָהּ וְלֹא בִּיאָר גַּם הֶרְמַב"ם אִיף הֵדִין בְּדִיעֵבַד וְאֵעִפ"כ לְדִינָא הַדְּבָר פְּשוּט שְׁאִסוּר בְּדִיעֵבַד שְׁהָרִי קֵאָמַר בְּשִׁמְעֵתִין גִּשְׁחֻטָּה בְּהֵמָה אַחֲרַת עֲמָה לר' נִתְּן פְּרָה פְּסוּלָה וְהָרִי בְּזָה אֵין פֶּאֵן פְּסוּל מְלֹאכָה וְנִמְצָא שְׁמִשּׁוּם וְשִׁחַט אוֹתָהּ פְּסוּלָה וּמִינָהּ דְּבִשְׁחַט שְׁתֵּי פְּרוֹת אִף שְׁלִדְבְּרֵי הַתּוֹסֵס' אֵין בְּזָה פְּסוּל מְלֹאכָה מ"מ פְּסוּלִים מִשּׁוּם וְשִׁחַט אוֹתָהּ אָבֵל לְגֵרְסַת הֶרְמַב"ם דלר' נִתְּן שְׁתֵּיהֶן פְּשׁוּרוֹת אֵין לָנוּ הוֹכְחָה וְנִרְאָה דֵּאֵעִפ"כ מוֹכַח דְּפְסוּלָה אִף דִּיעֵבַד שְׁהָרִי לְגֵרְסַת הֶרְמַב"ם קֵאָמַר פְּשִׁיטָא סַד"א וְשִׁחַט אוֹתָהּ אָמַר רַחֲמֵנָא וְלֹא אוֹתָהּ וְאֵת חִבְרָתָהּ וְאִפְּלוּ בְּהֵמַת חֲוָלִין נְמִי קַמ"ל וּלְפִי גֵרְסָא זוּ הַסַּד"א הוּא דְּאִפְּלוּ בְּהֵמַת חֲוָלִין נְמִי קַמ"ל רַבָּא דְּבְהֵמַת חֲוָלִין לֹא וּמִמִּילָא מִשְׁמַע דָּאִם הִיָּה בְּאֲמַת גַּם בְּהֵמַת חֲוָלִין בְּמִשְׁמַע הִיָּתָה נֶאֱסַרְתָּ גַּם דִּיעֵבַד שְׁהָרִי דְּבָרִי רַבָּא בְּדִיעֵבַד הֵם וְאָמְנָם אִטּוּ הַכ"מ קִיבֵל גֵּירְסָא זוּ אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד הֶרְמַב"ם הַכ"מ מְדַעְתּוֹ קֵאָמַר לְתַרְזַן פְּסָקֵי הֶרְמַב"ם שְׁעַל כָּל פְּנִים לֹא הִיָּה לְהֶרְמַב"ם הַגֵּרְסָא שְׁלִפְנֵינוּ וְנוֹכַל לֹאמַר שְׁגֵרְסַת הֶרְמַב"ם הִיָּה כְּדִ סַד"א דֵּהוּאִיל וְכִתִּיב וְשִׁחַט אוֹתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְאֵת חִבְרָתָהּ אִפְּלוּ דִּיעֵבַד נְמִי קַמ"ל וּא"כ הַקַּמ"ל הוּא שְׁאִינָה אִסוּרָה בְּדִיעֵבַד וְדַע דְּעַל פְּרָחָף אִי אִפְּשָׁר לְקַיֵּים גֵּרְסַת הַכ"מ דְּלְגֵרְסַתוֹ א"כ הַמִּסְקָנָא הִיא דְּאוֹתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְאֵת חִבְרָתָהּ הֵינּוּ דְּנוֹקָא פְּרָה אֲדֹנָמָה פְּמוֹתָהּ אָבֵל פְּרַת חֲוָלִין אֵינָה בְּכָלֵל וְקִשְׁיָא לִי דְּהָרִי בְּקִרָא וְהוֹצִיא אוֹתָהּ דְּרִשִּׁינָן גַּם כֵּן שְׁלֹא יוֹצִיא אַחֲרַת עֲמָה כְּדִאֲמַרִּינָן בְּיוֹמָא (דַּף מַב ע"ב) וּבִין רַבִּי וּבִין רַבְּנָן דְּרִשּׁוּ וְהוֹצִיא אוֹתָהּ לְבַדָּה וְכַדְמִקְשָׁה הָתָם וְת"ק הָא כְּתוּב אוֹתָהּ וְכו' אֵלָא דַּת"ק דְּרִישׁ טַעְמָא דְּקִרָא וּמוֹקִי לִיהּ דְּנוֹקָא בְּאֲדֹנָמָה וּמִטַּעַם שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׁתֵּים שְׁחִטּוּ אוּ בְּשַׁחֲרָה שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׁחֲוֹרָה שְׁחִטּוּ וְלִרְבִּי דְּלֹא דְּרִישׁ טַעְמָא דְּקִרָא גַּם חֲמוּר בְּמִשְׁמַע וּא"כ בְּכָאֵן וְשִׁחַט אוֹתָהּ לְבַדָּה אֵין לָנוּ טַעַם לְמַדְרֵשׁ טַעְמִיָּה דְּקִרָא וְאִפ"ה דְּרִשִּׁינָן אוֹתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְאֵת חִבְרָתָהּ דְּנוֹקָא פְּרָה אֲדֹנָמָה פְּמוֹתָהּ וּא"כ גַּם בְּקִרָא וְהוֹצִיא אוֹתָהּ נִימָא וְלֹא אוֹתָהּ וְאֵת חִבְרָתָהּ דְּנוֹקָא פְּרָה אֲדֹנָמָה וְלָמָּה אֲסַרִּינָן גַּם חֲמוּר לְרַבִּי וְלַת"ק נְמִי אִי לֹא דְּדִרְשִׁינָן טַעְמָא דְּקִרָא אֵלָא וְדַאי דְּגַם פֶּאֵן נְמִי לֹא דְּרִשִּׁינָן חִבְרָתָהּ דּוּמְיָא דִּינָהּ וּבְאֲמַת גַּם בְּהֵמַת חֲוָלִין בְּמִשְׁמַע אָבֵל חֲמוּר וְדַאי אֵינוֹ בְּמִשְׁמַע דְּחֲמוּר ר' לֹא שִׁינָה בּוּ שְׁחִיטָה אָבֵל עַכ"פ גַּם חֲוָלִין בְּמִשְׁמַע וְדִלָּא בְּגֵרְסַת הַכ"מ אֵלָא וְדַאי גֵּרְסַת הֶרְמַב"ם הִיָּתָה כְּפִי שְׁפַתְבְּתִי דְּדוּקָא לְכַתְּחִלָּה אִסוּר וְאִף דְּכִתִּיב חִקָּה הֵינּוּ אִם שִׁינָה בְּגוּף מַעֲשֵׂה הַפְּרָה כְּמוֹ פְּסוּל מְלֹאכָה שְׁהִטַּעַם מִשּׁוּם הִיָּסַח הַדַּעַת מִן הַפְּרָה אָבֵל פְּסוּל חוּץ שְׁשִׁחַט אַחֲרַת עֲמָה שְׁאֵין פֶּאֵן שׁוּם חֲסָרוֹן בְּמַעֲשֵׂה הַפְּרָה כְּמוֹ לר' נִתְּן בְּגִשְׁחֻטָּה אַחֲרַת עֲמָה שְׁאֵין פֶּאֵן הִיָּסַח הַדַּעַת אוּ שְׁחַט ב' פְּרוֹת אֲדֹנָמוֹת לְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵס' שְׁאֵין פֶּאֵן הִיָּסַח הַדַּעַת אִיכָּא לְמִימַר דְּלֹא קֵאִי חִקָּה עַל זֶה: וְתַדַּע דְּלֹא פְּסָלִין דִּיעֵבַד מִשּׁוּם אוֹתָהּ דְּהָרִי בְּהוֹצִיא הַפְּתוּב וְהוֹצִיא אוֹתָהּ לְבַדָּה וְזֶה דְּרִשִּׁינָן בֵּין לְרַבִּי וּבֵין לְרַבְּנָן וּא"כ נִימָא דְּגַם בְּדִיעֵבַד פְּסוּל אִם הוֹצִיא אַחֲרַת עֲמָה וְהִנֵּה הֶרְמַב"ם בְּרִישׁ פ"ד מַה' פְּרָה זֶה לְשׁוֹנוֹ שֶׁם הִלְכָּה ב' לֹא רְצָתָהּ פְּרָה לְצִאֲת אֵין מוֹצִיאִין עֲמָה שְׁחֲוֹרָה שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׁחֲוֹרָה שְׁחִטּוּ וְלֹא אֲדֹנָמָה שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׁתֵּים שְׁחִטּוּ עַכ"ל וְקִשְׁיָה לָמָּה לֹא הִבִּיא הַקֵּרָא דְּכַתֵּב וְהוֹצִיא אוֹתָהּ כְּשֶׁם שְׁהִבִּיא לְעֵיל מִינָיָה בְּהִלְכָּה א' שְׁפַתֵּב אֵין שׁוֹחֲטִין ב' פְּרוֹת אֲדֹנָמוֹת פֹּאֲחַת שְׁנֵאָמַר וְשִׁחַט אוֹתָהּ וְעַל פְּרָחָף צָרִיף לֹאמַר דְּכָאֵן בְּהוֹצֵאָה

לא הוֹצֵרָה לְהִבִּיא הַקָּרָא כִּי דִי לֹו בְטַעַם וְשֵׁלָא יֵאמְרוּ שְׁתִּימִים וְקָשְׁטוּ וְקָשָׁה אֲדַרְבָּא מִטַּעַם זֶה מִפְּשֻׁטָא דְלִישְׁנָא מִשְׁמַע שֶׁהוּא רַק אִיסוּר לְכַתְחֻלָּה וְהִיָּה לֹו לְהִבִּיא קָרָא וְהוֹצִיא אוֹתָהּ שְׂנִדְעָה שֶׁהוּא אִיסוּר אַף דִּיעֵבַד אֱלָא וְדַאי שְׁבַאֲמַת אִין אִיסוּר רַק לְכַתְחֻלָּה אַף דְכַתִּיב אוֹתָהּ וְא"כ הֵה"ד בְּשַׁחֲטָה וְאִין לֹוֹמֵר שְׁאֵי הֵתֵם בְּהוֹצָאָה דְשֵׁם יֵשׁ לָנוּ טַעַם וְדַרְשֵׁי רַבְּנֵי טַעֲמִיָּה דְקָרָא וְלִכְפָּה אֲמַרִינֵן שְׁגַם הַפְּתוּב לֹא הַקְּפִיד רַק לְכַתְחֻלָּה אֲבָל בְּשַׁחֲטָה שֶׁהוּא גְזֵרַת הַפְּתוּב בְּלִי טַעַם אִיסוּר אַף דִּיעֵבַד א"כ קָשָׁה שֵׁם בְּיוֹמָא (דָּף מֵב ע"ב) דְקָאֵמַר אֲבָל בֵּין רַבֵּי לְרַבְּנֵי דְאַפִּיק חֲמוּר בְּהִדָּה וְהִרֵי גַם בְּפָרוֹת שְׁתִּימִים יֵשׁ נ"מ בְּיַנְיָהוּ דְלַרְבֵּי דְלֹא דַרְיֵשׁ טַעֲמָא דְקָרָא אִיסוּר אַף דִּיעֵבַד וְלַרְבְּנֵי דְדַרְשֵׁי טַעֲמָא אִינוּ אִיסוּר בְּדִיעֵבַד אֱלָא וְדַאי דְגַם לְרַבֵּי אִינוּ אִיסוּר בְּדִיעֵבַד: וְדַע דְבְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם הַנ"ל פ"ד מִפְּרָה הַל' ב' תְּמִיָּה לִי טוֹבָא שְׁהִרֵי שֵׁם בְּיוֹמָא אֲמַרוּ מֵאֵן ת"ק הִיָּינוּ ת"ק דְרַבֵּי ר"ש הִיא דְדַרְיֵשׁ טַעֲמָא דְקָרָא וְא"כ כִּינֹן שְׁהַרְמַב"ם פֶּסֶק בַּפ"ג מַה' מְלִנְה הִלְכָה א' דְאַלְמַנָּה בֵּין עֲנִיָּה וּבֵין עֲשִׁירָה אִין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ וְהִיָּינוּ כַר' יְהוּדָה בְּשִׁלְהִי ב"מ (דָּף כֵּט) דְלֹא דַרְיֵשׁ טַעֲמָא דְקָרָא וְא"כ הִיָּה לֹו לְפִסְטֹק פֶּאֵן כְּרַבֵּי וְהִרֵי אֲמַרוּ אֲבָל דְאַפִּיק חֲמוּר בְּהִדָּה דְלַרְבֵּי אֲפִילוּ חֲמוּר אִיסוּר לְהוֹצִיא עִם הַפְּרָה וְלָמָּה הִשְׁמִיט הַרְמַב"ם דִּין זֶה וְכַתֵּב רַק שְׁחוּרָה וְאִדּוּמָּה וְעוֹד שְׁפַתֵּב בְּהִדָּא הַטַּעַם וְשֵׁלָא יֵאמְרוּ שְׁחוּרָה אוּ שְׁתִּימִים וְשֵׁחֲטוּ וּמִשְׁמַע בְּפִירוּשׁ דְּבַחֲמוּר דְלִיכָא כָּל הַנִּי חֲשָׁשׁוֹת מְוֵתֵר וְלַרְבֵּי אִין בְּאִיסוּר זֶה טַעַם רַק גְזֵרַת הַפְּתוּב.

וְעִינֵן בַּלח"מ רִישׁ פֶּרֶק ג' מַה' מְלִנְה שׁוּב פְּקַחְתִּי עֵינֵי וְרֵאִיתִי שֶׁהַתּוֹי"ט בַּמַּס' פְּרָה פֶּרֶק ג' מְשַׁנָּה ז' הַקָּשָׁה ג"כ קָוָשָׁא הַנ"ל: שֵׁם ע"ב אֲמַר רַבָּא שְׁחַט פְּרָה וְשַׁחַט בְּהֵמָה אַחֲרַת עֲמָה לַד"ה פְּסוּלָה כו' וְהִנֵּה הַרְמַב"ם בַּפ"ד מַה' פְּרָה אֲדוּמָּה הִלְכָה י"ח פֶּסֶק שְׁחַט פְּרָה וְנִשְׁחַט בְּהֵמָה עֲמָה פְּשָׁרָה שְׁאִין שְׁחִיטַת חוּלִין צְרִיכָה כְּנֻנָּה וְהַקָּשָׁה הַכ"מ שֵׁם כִּינֹן שְׁהַרְמַב"ם פֶּסֶק כַּר"נ דְשַׁחֲטַת חוּלִין לֹא צְרִיכָה כְּנֻנָּה וּבַגְמָרָא דְחוּלִין מְפֹרֵשׁ דְאֵם נִשְׁחַטָה בְּהֵמָה אַחֲרַת עֲמָה פְּסוּלָה לַר"נ דְאֵף שְׁאִין לְפִסְלָה מְשׁוּם מְלֵאכָה כִּינֹן שֵׁלָא הִיָּה דַעְתּוֹ עַל הָאַחֲרַת מ"מ מִפְּסֻלָּה מְשׁוּם דְכַתִּיב אוֹתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְאֵת חֲבַרְתָּהּ וְא"כ פֶּסֶק הַרְמַב"ם נִגְדַּד הַגְמָרָא וְהַכ"מ שֵׁם כְּתֵב דְלְהַרְמַב"ם הִיָּה גִירְסָא אַחֲרַת בַּגְמ' ע"ש: וְאַמְרַתִּי לִיִּישֵׁב דְבַרֵּי הַרְמַב"ם וְאִין אֲנִי צְרִיכִין לְמַחֲזִיק גִּירְסָא שְׁלַפְנֵינוּ דְהִנֵּה בַּמַּס' יוֹמָא (דָּף מֵב ע"א) פְּלִיג רַב וְשְׁמוּאֵל אִי שְׁחִיטַת פְּרָה אֲדוּמָּה כְּשֶׁרָה בְּזֹר וְיִלִּיף שֵׁם שְׁמוּאֵל מְדַכְּתִיב וְשַׁחַט אוֹתָהּ לְפָנָיו שִׁיָּהֵן זֹר שׁוֹחַט וְאַלְעָזֵר רוּאָה מְפָלֵל דְשַׁחֲטָה כְּשֶׁרָה בְּזֹר וּפְרִיָּד הַגְמָרָא לְרַב הֵאֵי לְפָנָיו מֵאֵי עֵבִיד לִיה וּמְתַרְץ שֵׁלָא יִסִּיחַ דַעְתּוֹ מִיָּנִיָּה וְשְׁמוּאֵל שֵׁלָא יִסִּיחַ דַעְתּוֹ מִנ"ל יִלִּיף מִןשְׁרַף אֵת הַפְּרָה לְעֵינָיו וְרַב חַד לְשַׁחֲטָה וְחַד לְשַׁרְפָּה וְצְרִיכִי כו' עכ"ל ע"ש.

וְהַרְמַב"ם בְּפֶרֶק הַנ"ל סוּף הִלְכָה י"ד כְּתֵב וְז"ל וּמִנִּין שְׁמֵלֵאכָה פּוֹסֵל בָּהּ שְׁנֵאֲמַר וְשַׁחַט אוֹתָהּ מִפִּי הַשְׁמוּעָה לְמַדּוּ שֵׁלָא בָּא הַפְּתוּב אֱלָא לְלַמַּד שְׁאֵם נִתְעַסַּק בְּדַבָּר אַחַר בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה פְּסוּלָה שְׁנֵאֲמַר וְשְׁרַף אֵת הַפְּרָה לְעֵינָיו שִׁיָּהֵיו עֵינָיו בָּהּ לְלַמַּד שְׁהַמְלֵאכָה פּוֹסֵלָת בָּהּ מְשַׁעַת שְׁחִיטָה עַד שְׁתַּעֲשֶׂה אֲפָר וְכָל הַעוֹסֵק כו' ע"ש.

וְהִנֵּה לְדַעַת הַרְמַב"ם וְכֵן הוּא בְּסַפְרֵי (הוּבָא בַתּוֹי"ט וּבַר"ש בְּפֶרֶק ד' דַּמַּס' פְּרָה מְשַׁנָּה ד' ע"ש) דְמַקְרָא דְאוֹתָהּ מִפִּיק דְפּוֹסֵלָת בְּמֵלֵאכָה. וּמְלֵאכָה וְהִסַּח הַדַעַת חֲדָא מְלֵתָא הוּא דְטַעֲמָא דְמְלֵאכָה הוּא מְשׁוּם הִסַּח הַדַעַת.

ולפי זה קשה מאי פריה הגמ' במס' יומא לשמואל שלא יסיח דעתו מנ"ל דלמא מפיק ליה מדכתיב אותה פדריש בספרי. וי"ל דהנה עוד קשה פינו דלרב יש שתי דרשות מלפניו ולעיניו חד לשחיטה וחד לשרפה והגמ' עביד צריכותא דשניהם צריכים א"כ אמאי לא פריה לשמואל דלית ליה אלא חד דרשא דושרף את הפרה להיסח הדעת אשכחן בשעת שרפה דהיסח הדעת פוסל בשעת שחיטה מנ"ל דהא שחיטה משרפה ליפא למילף פדעבד הגמ' הצריכותא לרב.

אמנם קדא קושיא מתורצת בחברתה דגם המקשה דפריה לשמואל שלא יסיח דעתו מנ"ל נמי הוי ידע דיש לדרוש היסח הדעת מדכתיב אותה פדריש ליה בספרי וגם ידע מהו צריכותא דלקמן דצריה שני לימודים חד לשרפה וחד לשחיטה ופריה שפיר לשמואל דאף דריש אותה להיסח הדעת היינו בשחיטה אבל בשרפה מנ"ל דשרפה משחיטה ליפא למילף ומתרץ מושרף את הפרה לעיניו א"כ גם בשרפה כתיב שלא יסיח דעתו ופריה הגמרא לרב האי לעיניו מאי עביד ליה ומתרץ חד לשרפה וחד לשחיטה ובאמת רב לא דרש אותה לענגן היסח הדעת פדריש בספרי אלא רב דרש אותה לדרשא דרבא הקא במס' חולין אותה ולא אותה ואת חברתה ולכל מר כדאית ליה לרבנן לשוחט שני פרות פדמתרץ בתוס' ד"ה נשחטה ולר"נ לנשחטה בהמה אחרת עמה שלא בכוננה ולפ"ז שפיר כתב הרמב"ם דמלאכה שפוסל בשחיטה נלמד מאותה ופסול מלאכה בשרפה נלמד מלעיניו והוא ממש פשמואל דגם לשמואל אנו צריכין שני דרשות כנ"ל והו צריכותא עביד הגמרא בין לרב ובין לשמואל ולפ"ז יש לתרץ קוש' העולם על התוס' בד"ה נשחטה דמקשים לרבנן אותה ולא את חברתה למה לי כו' ע"ש.

ומקשים העולם דלמא באמת רבנן לא דרשי אותה ולא אותה ואת חברתה רק שהם דרשי אותה פדריש בספרי לענגן שמהלאכה פוסלת בה משום היסח הדעת ולפי דברי הג"ל א"ש וקוש' התוס' הוא דאי אותה דרשי רבנן לענגן שהמלאכה פוסל בשחיטה ולא דרשי כלל אותה ולא אותה ואת חברתה א"כ קשה לרבא מנ"ל דלר"נ נשחטה בהמה אחרת עמה דפסולה מדכתיב אותה ולא אותה ואת חברתה מנ"ל לרבא הא דלמא גם ר"נ דרש אותה לענגן שהמלאכה פוסל ולא דרש אותה ולא את חברתה ומנ"ל לרבא להרבות בפלוגתא וכיון שצריכין לומר דרבנן לא דרשי אותה אלא לענגן מלאכה שפוסל בה ממילא גם ר"נ דורש פן פינו שלא מציינו דר"י פליג בהו דרשה עם רבנן ומנ"ל לרבא לאפוש' בפלוגתא בין ר"נ לרבנן.

אלא ודאי ע"כ צ"ל דרבא קאי הקא אליבא דרב במס' יומא דסובר שחיטת פרה פסולה בזר וא"כ לפניו דכתיב בשחיטה אתי לענגן היסח הדעת דפוסל בשחיטה וא"כ לא צריה אותה לענגן מלאכה דפוסל בשחיטה דזה נלמד מדכתיב לפניו וע"כ צריה לומר דקרא דאותה בא לדרשה דאותה ולא את חברתה ושפיר מקשים התוס' לרבנן למה לי ומתרצים דלרבנן צריה אותה ולא את חברתה לענגן שוחט שני פרות אדנמות דליתא משום היסח הדעת: היוצא מפל הג"ל דמה דרשי רבא אותה ולא אותה וחברתה ופוסל לר"נ כשנשחטה בהמה אחרת עמה הוא רק אליבא דרב דסובר שחיטת פרה פסולה בזר ודרשינו לפניו דכתיב בשחיטה לענגן היסח הדעת דפוסל בשחיטה וא"כ הו אותה מיותר

הוא וצריף למדרש אותה ולא אותה ואת חבֵרְתָהּ ושפיר פסול לר"נ כשנשחטה בהמה אחרת עמה.

אבל לשמואל דסובר שחיטת פרה פשרה בזר והף לפניו אתי להתיר שחיטת זר שיהיה זר שוחט ואלעזר רואה א"כ הִיסַח הדעת דפוסל בשחיטה ילפינן מאותה פנ"ל והשתא לשמואל ליכא למדרש אותה ולא אותה ואת חבֵרְתָהּ דהף אותה צריף לגופא שלא יסיח דעת בשחיטה וא"כ לשמואל אם נשחטה בהמה אחרת עמה פשרה גם לר"נ הואיל ולא דריש אותה ולא אותה ואת חבֵרְתָהּ ולפ"ז צדקו דברי הרמב"ם דהרמב"ם אָזִיל לשיתתו שפוסק בפ"א מה' פסולי מוקדשין הלכה ב' בשמואל דשחיטת פרה פשרה בזר ע"ש ולפ"ז פסק שפיר דנשחטה בהמה אחרת עמה פשרה אף לר"נ דהואיל ולשמואל לא דרשינן כָּלֵל אותה ולא את חבֵרְתָהּ דאותה צריף לגופא להיסח הדעת פנ"ל ודוק: אָבֵל לפ"ז קשה פנין דהרמב"ם לא דרש כָּלֵל אותה ולא אותה וחבֵרְתָהּ א"כ האיף פתב בריש פ' ד' מהלכות פרה אין שוחטין שתי פרות אדומות פאחת שנגאמר ושחט אותה עכ"ל הרי מפניו בְּדַבְרֵי הַרְמַבְּ"ם דְּדַרְיֵשׁ אותה ולא את חבֵרְתָהּ.

לכּוּ נראה לי דמה שכתב הרמב"ם דאין שוחטין ב' פרות פאחת משום שנגאמר אותה לאו פונתו משום דרש דאותה ולא חבֵרְתָהּ אלא דלא ס"ל כסברת התוס' דשתי פרות לא מפסלי משום מלאכה אלא סובר דדעת רש"י במס' יומא (נ"ב ע"ב) ד"ה שלא יאמרו גם בשני פרות שייף משום מלאכה אָבֵל לפי דעת הרמב"ם ורש"י דגם בשחיטת שני פרות שייף מלאכה אחרת קוש' התוס' במק"ע לרבנן למה לי אותה ולא את חבֵרְתָהּ הא בלא"ה נמי פסול משום מלאכה אחרת: ואמרת לתרץ דכל אחד על מקומו יבוא בשלום דהתוס' קאי הקא אליבא דרבא ורבא ליכא למפסיל שוחט שני פרות משום מלאכה אחרת והרמב"ם ורש"י קאי אליבא דשמואל ולשמואל גם בשני פרות שייף מלאכה אחרת דהנה לפי מה שפתיבתי לעיל דלרב ורבא פסול מלאכה אחרת בשחיטה מפיק להו מקרא דלפניו ולשמואל מפיק ליה מדכתיב אותה פדדריש לי' בספרי ומעתה אני אומר שיש נפקותא דאי דרשינן פיסול מלאכה אחרת מקרא דאותה צריכין אנו לומר דמשמעות הדרש הוא כף דאותה הוא מיעוט ודרשינן ושחט אותה שיהיה פונתו בשעת שחיטה לשחוט רק אותה לבדה ולא שיהיה' לו עוד שום פוננה אחרת בשעת שחיטה ולכּוּ כְּשֵׁיִשׁ פונתו גם על מלאכה אחרת פסולה והשתא מה שמלאכה אחרת פוסל בה לאו משום הִיסַח הדעת הוא אלא דגזירת הכתוב הוא מאותה שיהיה' פונתו רק על אותה פרה לבדה וכיון דמפח מיעוט פסלינן מלאכה אחרת וא"כ כְּשֵׁשְׁחַט שני פרות אף שאין בה הִיסַח הדעת אפ"ה פסול מפח מיעוט דאותה דכי היכי דממעטינן מאותה פוננת מלאכה אחרת כמו כן ממעטינן נמי בששחט פרה אחרת בכוננה דמאותה ממנעט הפל שיהיה' כל מחשבתו רק על אותה פרה לבדה ולפ"ז שחיטת שני פרות פסול מפח מיעוט דאותה אָבֵל אי דרשינן פיסול מלאכה אחרת מקרא דלפניו א"כ לאו מפח מיעוט פסלינן מלאכה אחרת אלא הואיל ולפניו הוא משמע שיהיה דעתו עליו בשעת שחיטה ולא יסיח דעתו ממנה וא"כ אינו פוסל אלא מלאכה שיש בה הִיסַח הדעת כגון מלאכה אחרת אָבֵל שחיטת שני פירות ליכא למפסל משום הִיסַח הדעת דהא דעתו הנה על פרה אדומה פניו ששחט שתיים וא"כ מקרא לפניו ליכא למפסל שחיטת שני פרות והשתא א"ש דהתוס' קאי אליבא דרבא ורבא סובר כרב דלפניו קאי אפיסול מלאכה אחרת א"כ שפיר פתבו התוס'.

דאָוּתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְחִבְרָתָהּ צָרִיךְ לְרַבֵּן לְשׁוֹחֵט שְׁנֵי פְרוֹת דְּהוּאִיל וּמְקָרָא דְלַפְנֵי לֵיכָא לְמַעַט אֱלָא מְלֹאכָה אַחֲרַת שְׁיֵשׁ בֵּה הֵיפּוּחַ הַדְּעַת וּבִשְׁוֹחֵט שְׁנֵי פְרוֹת לֵיכָא הֵיפּוּחַ הַדְּעַת אֲבָל רַש"י וְהַרְמַב"ם סוֹבְרִים כְּשִׁמוּאֵל דְּפָסוּל מְלֹאכָה אַחֲרַת מְמַעְטִינן מֵאוֹתָהּ א"כ גַּם שׁוֹחֵט שְׁנֵי פְרוֹת נְמִי מְמַעְט מֵאוֹתָהּ פּנ"ל.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת אַמַּאי לֹא אָמְרִינן דְּאוֹתָהּ מְמַעַט הַפֵּל וְאַף מְלֹאכָה שְׁעוּשָׁה בְּלִי פְנוּנָה נְמִי יְהִי פּוֹסֵל בֵּה. ז"א דְּמִיעוּט דְּאוֹתָהּ קָאִי עַל וְשַׁחֵט שֶׁהוּא בְּעֵי פְנוּנָה דְּמָה שְׁפּוֹסֵל בְּקַדְשִׁים פּוֹסֵל בְּפָרָה הוּאִיל וְחֻטָּאת פְּתִיב בֵּה כַּמ"ש הַרְמַב"ם בַּפ"ג הֶלְכָה ז' וְשַׁחֲטֵת פְּרָה צָרִיכָה פְנוּנָה אַף לר"נ וְעַל זֶה קָאִי אוֹתָהּ לְמַעַט פְנוּנָה אַחֲרַת הֵינּוּ מַעֲשָׂה שְׁיֵשׁ בֵּה פְנוּנָה וְדוּמְיָא דְּנֹשֶׁחַט מְמַעְטִינן מְלֹאכָה אַחֲרַת אֲבָל הֵיכָא דְּלֵיכָא פְנוּנָה אִינוּ פּוֹסֵל וְדוּק: אֲבָל לַפ"ז נִשְׂאָר קוֹנְשָׂא אַחֲרַת עַל הַרְמַב"ם אִיךְ פֶּסֶק הַרְמַב"ם כְּשִׁמוּאֵל דְּשַׁחֲטֵת פְּרָה כְּשֶׁרָה בְּזֶר הָא לְפִי מָה שְׁפָתְבִּתִּי מוּכַח דְּרַבָּא סוֹבֵר כְּרַב דְּשַׁחֲטֵת פְּרָה פְּסוּלָה בְּזֶר הוּאִיל וְהוּא דְּרַשׁ אוֹתָהּ וְלֹא אֵת חִבְרָתָהּ לְשׁוֹחֵט שְׁנֵי פְרוֹת וְאִיךְ פֶּסֶק הַרְמַב"ם דְּלֹא פְּרָבָא הָא הֶלְכָתָא כְּבִתְרָאִי מֵאַבְיִי וְרַבָּא וְאִילָךְ: וְאַמְרִיתִי לְתַרְזַן דְּמִסְתַּמָּא דְּתַלְמוּדָא מוּכַח דְּהֶלְכָה כְּשִׁמוּאֵל דְּשַׁחֲטֵת פְּרָה כְּשֶׁרָה בְּזֶר דְּהִנֵּה בַּמַּס' יוֹמָא (דָּף מַג ע"ב) אָמַר ר"י שַׁחֲטֵת פְּרָה כְּשֶׁרָה בְּזֶר וְקָאָמַר הַגַּמ' ר' יוֹחָנָן לֹא מִיבְעִיא דְּלִתְנָא לֹא צִיָּית אֱלָא אֶפִּילוּ לְרַבִּי לֹא צִיָּית דְּאָמַר ר"י מְשׁוּם ר' שְׁמַעוֹן כו' ע"ש וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמַאי מְבִיא הַגַּמ' דַּר"י פְּלִיג גַּם עַל רַבּוּ פִּינּוּן שְׁמַצִּינוּ פַּעַם אֶחָד שַׁר"י אָמַר לְתַנָּא פּוּק תְּנִי לְבָרָא לֹא מְצִינוּ שַׁחֲטָה שְׁיִהְיִי פְּסוּלָה בְּזֶר א"כ בְּנֻדָּאֵי סוֹבֵר דְּשַׁחֲטֵת פְּרָה כְּשֶׁרָה בְּזֶר וּלְמַאי צָרִיךְ לְהִבְיָא עוֹד הַפַּעַם מִימְרָא דַּר"י אֱלָא וְדָאֵי ע"כ שְׁפָתְמָא דְּתַלְמוּדָא רוּצָה לְפָסוּק הֶלְכָה כַּר"י דְּשַׁחֲטֵת פְּרָה כְּשֶׁרָה בְּזֶר וְאִי לֹא הִבִּיא הַגַּמ' הֵךְ מִימְרָא דַּר"י דְּפְלִיג בְּפִירוּשׁ עַל ר"ש בֶּן יְהוֹצְדֵק לֹא הָיִי אָמְרִינן דְּהֶלְכָתָא כַּר"י דְּאִין הֶלְכָה פְּתַלְמִיד בְּמַקּוּם רַבּוּ אֱלָא הֵיכָא שְׁפָלִיג עַל רַבּוּ בְּפִירוּשׁ וְהָיִי אָמְרִינן דְּמָה שְׁאָמַר לְתַנָּא פּוּק תְּנִי הִנֵּה קוֹדֵם שְׁשִׁמַּע מְרַבּוּ דְּשַׁחֲטֵת פְּרָה פְּסוּלָה בְּזֶר וּלְכַד מְבִיא הַגַּמ' דַּר"י גּוֹפִיָה כְּשִׁאָמַר הֶלְכָה זֹו בְּשֵׁם רַבּוּ הִנֵּה פְּלִיג עָלָיו וּבִזְזָה שְׁפִיר הֶלְכָה פְּתַלְמִיד בְּמַקּוּם רַבּוּ הֵיכָא שְׁפָלִיג עָלָיו בְּפִירוּשׁ וְדַבְּרִי אֵלֶּה מִמֶּשׁ הֵם מְרוּמְזִים בַּכ"מ בַּפ"א מֵה' פְּסוּלֵי מוֹקְדָשִׁין ע"ש.

וְא"כ שְׁפִיר פֶּסֶק הַרְמַב"ם דְּלֹא פְּרָבָא הוּאִיל וּמִסְתַּמָּא דְּתַלְמוּדָא מוּכַח דְּהֶלְכָה כַּר"י: עוֹד נִתְעוֹרְרִיתִי עַל קוֹנְשֵׁת הַתּוֹס' בַּד"ה נִשְׁחַטָּה בְּהֵמָה אַחֲרַת כו' שְׁמַקְשִׁים לְרַבֵּן לְמָה לִי אוֹתָהּ וְלֹא אֵת חִבְרָתָהּ תִּיפּוּק לִיָּה מְטַעַם מְלֹאכָה עַכ"ל וּמִתְרַצִּים דְּאִיצְטְרִיךְ לְשׁוֹחֵט שְׁנֵי פְרוֹת וְכו' וְקוֹשֶׁה לִי לְמַאי צָרִיכִין הַתּוֹס' לֹאמֹר דְּבִשְׁנֵי פְרוֹת לֵיכָא מְשׁוּם מְלֹאכָה אַחֲרַת אַמַּאי לֹא קִיָּמוּ בְּסִבְרָתָם דְּגַם בְּשׁוֹחֵט שְׁנֵי פְרוֹת אֵיכָא מְשׁוּם מְלֹאכָה אַחֲרַת וְאַפ"ה צָרִיכִין לְרַבֵּן לְמַדְרַשׁ אוֹתָהּ עַל פִּי מָה דְּאִיתָא בַּמַּס' סוּטָה (דָּף ח' ע"א) ת"ר אִין מְשַׁקִּין ב' סוּטוֹת כְּאִתָּה פְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה לָבָה גַּם בְּחִבְרָתָהּ ר"י אוֹמֵר לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה אֱלָא אָמַר קָרָא אֹתָהּ לְבַדָּה וְקָאָמַר בַּגַּמ' דַּת"ק ר' שְׁמַעוֹן הוּא דְּדַרְיֵשׁ טַעְמָא דְּקָרָא וְנִפְקָא מִנִּי רוּחַתָּת וּפְרִיךְ הַגְּמָרָא וְהָא אִין עוֹשִׁין מְצוֹת חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת וּמִסְקִינן פֶּאן בְּכֹהֵן אֶחָד פֶּאן בְּשְׁנֵי פְהָגִים ע"ש בַּגַּמ' הָרִי דְּלַרְבֵּן מְמַעְטִינן מֵאוֹתָהּ אֶפִּילֵי בְּשְׁנֵי פְהָגִים וְא"כ גַּם הֵכָא גְבִי פְרָה נְמִי יֵשׁ לְמַעַט מֵאוֹתָהּ וְלֹא חִבְרָתָהּ אֶפִּילוּ בְּשְׁנֵי פְהָגִים אִין עוֹשִׁין שְׁנֵי פְרוֹת אֲדַנְמוֹת כְּאִתָּה וּלְפ"ז לֹא קוֹשֶׁה קוֹנְשֵׁת הַתּוֹס' דְּשְׁפִיר צָרִיךְ לְרַבֵּן אוֹתָהּ לְמַעַט שְׁאִין עוֹשִׁין שְׁנֵי פְרוֹת אֶפִּילֵי ע"י שְׁנֵי פְהָגִים דְּלֵיכָא מְשׁוּם מְלֹאכָה וְלֹא מְשׁוּם הֵיפּוּחַ הַדְּעַת דְּכָל אֶחָד שׁוֹחֵט

פְּרָה שְׁלוֹ וּלְכָה צָרִיף קָרָא דְאוּתָהּ לְמַעַט שְׁנֵי פְרוֹת אִפִּי ע"י שְׁנֵי פְהָגִים וּלְדַעֲתִי זֶה הוּא קְוֹשֵׁיָא חֲמוּרָה עַל הַתּוֹס' אֶף לְפִי דְבָרֵי הַנ"ל יֵשׁ לְתַרְזֵן דְּהוּאִיל וְרַבָּא דְהֵכָא קָאֵי אֲלִיבָא דְרַב דְסוּבְר שְׁחִיטַת פְּרָה פְּסוּלָה בְּזַר וְהִנֵּה בְּמַס' יוֹמָא (דָּף מַב ע"ב) קָאָמַר בַּגְמ' וְנִתְתָּ אִתָּהּ אֶל אֲלַעְזָר הַפְּהוּ אִתָּהּ לְאֲלַעְזָר וְלֹא לְדוֹרוֹת לְאֲלַעְזָר אִיכָא דְאָמְרֵי לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן גְּדוּל וְעֵינֵן בְּכ"מ בְּפ"א מֵהִלְכוֹת פְּרָה הִלְכָה י"א שְׁמַבִּיא כְּמָה בְּרִייתוֹת וּמִשְׁנֵיּוֹת דְסָבְרֵי דְצָרִיכָה כַּה"ג) וּלְפִי זֶה לְרַב דְּפוֹסֵל שְׁחִיטַת פְּרָה בְּזַר א"כ גַּם בְּשְׁחִיטָה צָרִיף לְהִיּוֹת פְּהוּ גְּדוּל וּמַעֲתָה לִיכָא לְמִימַר דְּאוּתָהּ קָאֵי לְמַעַט שְׁנֵי פְרוֹת בְּשְׁנֵי פְהָגִים דְּבִלְא"ה אֵי אֶפְשָׁר בְּשְׁנֵי פְהָגִים דְּכִינּוֹן דְּצָרִיף פְּהוּ גְּדוּל וְלִיכָא אֲלָא חַד פְּהוּ גְּדוּל וְשִׁפִּיר מְקַשִּׁים הַתּוֹס' אֶף עֲדִינּוֹן צ"ע דְּהָא בְּרִישׁ פ' ד' דְּמַס' פְּרָה פְּלִיגֵי בְּזֵה דַת"ק סוּבְר שְׁלֹא בְּכֹהֵן גְּדוּל פְּסוּלָה וּר' יְהוּדָא מְכַשִּׁיר וּא"כ לֹא מְקַשִּׁים הַתּוֹס' מִיַּדִּי לְרַבְּנָן דְּלָמָּא רַבְּנָן סָבְרֵי כַּר"י וְכֹהֵן הִדְיוּט כְּשֵׁר בְּפְרָה וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְמַצּוֹא שְׁנֵי פְרוֹת בְּשְׁנֵי פְהָגִים אֶף לְרַב דְּפוֹסֵל בְּזַר מ"מ סָגִי בְּכֹהֵן הִדְיוּט אֲלִיבָא דַר' יְהוּדָא (וְעֵינֵן בְּתוֹס' יִשְׁנִים בְּמַס' יוֹמָא בַד"ה שְׁחִיטַת פְּרָה בְּזַר פְּסוּלָה ע"ש וְדוּק): עוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דִּישׁ לְמַצּוֹא גַם בְּכֹהֵן גְּדוּל שְׁנֵי פְהָגִים גְּדוּלִים כְּגוֹן פְּהוּ הַמְשַׁמֵּשׁ וְכֹהֵן שְׁעֵבֵר כְּדֵאִיתָא בְּמִשְׁנֵה דְמַס' מְגִילָה (דָּף ט' ע"ב) אֵין בֵּין פְּהוּ הַמְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן שְׁעֵבֵר אֲלָא פַר יוּה"כ וְעֵשְׂרִית הָאִיפָה ע"ש הָא לְשַׁאֲר דְּבָרִים זֶה וְזֶה שְׁוִים כְּדַדְנִיק בַּגְמ' שָׁם.

וְאֶף שַׁר"י שָׁם פְּלִיג וְסוּבְר דְּרֵאשׁוֹן חוֹזֵר לְעִבּוּדָתוֹ וְשְׁנֵי אֵינּוּ רְאוּי לֹא לְכֹהֵן גְּדוּל וְלֹא לְכֹהֵן הִדְיוּט הָא ר' יוֹחָנָן לְשִׁיטְתוֹ סוּבְר דְּפְרָה כְּשֵׁרָה בְּכֹהֵן הִדְיוּט כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֵשׁ בְּסָפְרֵי הוּבָא בְּכ"מ בְּפ"א מֵהִלְכוֹת פְּרָה הִלְכָה י"ד ע"ש: וְדַע דְּבַעֲיָקָר הַדְּבָר אִם מְקָרָא דְאוּתָהּ יֵשׁ לְמַעַט בְּשְׁנֵי פְהָגִים מְקַשָּׁה הַמְּגוֹן אֲבָרְהֵם בְּסִי קַמ"ז סוּף ס"ק י"א עַל הַרְמַב"ם דְּלֹא מְחַלֵּק בְּשְׁנֵי סוּטוֹת בֵּין פְּהוּ אֶחָד לְשְׁנֵי פְהָגִים וּמְקַשָּׁה הַמְּגוֹן אִם מְסוּנְגֵיָא דְסוּטָה דְּמַסִּיק בְּכֹהֵן אֶחָד אֵינּוּ מְשַׁקָּה אֲבָל בְּשְׁנֵי פְהָגִים מְשַׁקָּה וּמְתַרְזֵן הַמְּגוֹן אִם דְּהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ בַּגְמ' אִיפְכָא דְכֹהֵן אֶחָד מְשַׁקָּה הוּאִיל וְהוּא בְּזֵה אַחַר זֶה וּבְשְׁנֵי פְהָגִים אֵינּוּ מְשַׁקָּה דְּהוּי בְּבַת אַחַת ע"ש בַּמְּגוֹן אִם נֶאֱמַר בְּעַר וְלֹא אֲדַע עֵיקָר תְּמִיחָתוֹ עַל הַרְמַב"ם דְּמָה דְּמְחַלֵּק בַּגְמ' בֵּין פְּהוּ אֶחָד לְשְׁנֵי פְהָגִים הֵינּוּ לַר"ש דְּדַרְרִישׁ טַעְמָא דְקָרָא שְׁלֹא יְהִיָּה לְבָה גַם בְּחִבְרָתָהּ וּבְרוֹתְתָת מְשַׁקִּין שְׁנֵי סוּטוֹת וַע"ז פְּרִיף הַגְּמָרָא דְּגַם בְּרוֹתְתָת אֵינּוּ מְשַׁקִּין שְׁנֵי סוּטוֹת דְּאֵין עוֹשִׂין מְצוֹת חִבְלִלוֹת חִבְלִלוֹת וּמְחַלֵּק בֵּין פְּהוּ אֶחָד לְשְׁנֵי פְהָגִים אֲבָל לַר' יְהוּדָא דְלֹא דְרִישׁ טַעְמָא דְקָרָא וּמַמְעַט שְׁנֵי סוּטוֹת מְקָרָא דְאוּתָהּ גַם בְּשְׁנֵי פְהָגִים מְמַעַט דְּגִזְרִית הַפְּתוּב הוּא שְׁלֹא לְהַשְׁקוֹת שְׁנֵי סוּטוֹת בְּבַת אַחַת וּלְכָה לֹא מְחַלֵּק הַרְמַב"ם בְּכָה דְּהַרְמַב"ם פּוֹסֵק כַּר' יְהוּדָא וְאֵין לְהַקְשׁוֹת לְמָה לֹא קָאָמַר הַגְּמָרָא נְפָקָא מִיַּנְי' בֵּין ר"ש לַר"י שְׁנֵי פְהָגִים ז"א חֲדָא דְהַגְמ' עֲדִינּוֹן לֹא אֲסִיק אֲדַעֲתֵיהּ לְחַלֵּק בֵּין שְׁנֵי פְהָגִים לְכֹהֵן אֶחָד וְעוֹד אֵי לֹאוּ בְּרוֹתְתָת גַם לַר' שְׁמַעוֹן אֵינּוּ מְשַׁקָּה אִפִּי בְּשְׁנֵי פְהָגִים דְּאִפְתִּי שְׁיִיף בָּהּ לְבָה גַם בְּחִבְרָתָהּ כְּשֵׁיָא רוֹתְתָת דְּגַם חִבְרָתָהּ עוֹמְדָת לְהַשְׁקוֹת מִפְּהוּ אַחַר לְכָה צָרִיף הַגְּמָרָא לּוֹמַר נ"מ בְּרוֹתְתָת וּבְזֵה נ"מ בֵּין ר"ש לַר"י בְּשְׁנֵי פְהָגִים דְּלַר"ש מְשַׁקִּין דְּלֹא שְׁיִיף בָּהּ לְבָה גַם בְּחִבְרָתָהּ דְּהָא הִיא רוֹתְתָת וְאֵינָה מוֹדָה וְגַם מְשׁוּם אֵין עוֹשִׂין מְצוֹת חִבְלִלוֹת חִבְלִלוֹת לֹא שְׁיִיף דְּהָא אִיכָא שְׁנֵי פְהָגִים וְלַר' יְהוּדָא לֹא מְשַׁקִּין אִפִּי בְּשְׁנֵי פְהָגִים הוּאִיל וּר' יְהוּדָא אֵינּוּ דוֹרֵשׁ טַעְמָא דְקָרָא וּמַמְעַט בְּכָל גּוֹנָא מְקָרָא דְאוּתָהּ אֶפִּילוּ בְּשְׁנֵי פְהָגִים וּא"כ אֵין מְקוּם לְקוֹשְׁי' הַמְּגוֹן אִם וּבְזֵה יֵשׁ הַכְּרַעָה דְּהַרְמַב"ם פּוֹסֵק כַּר"י דְּלֹא דְרִישׁ טַעְמָא דְקָרָא וְעֵינֵן בְּרַמַּב"ם

ריש פֿרק שלישי מהלכות מלוה ולוה ובלח"מ שם שהוא נבון בדעת הרמב"ם אי פסק כר"י דלא דרש טעמא דקרא אי כר"ש ע"ש באריכות ועיין במסכת נדרים (דף עג ע"א) ובר"ן שם והנה הרמב"ם בפ' י"ב מה' נדרים הלכה מ"ד פוסק דבעל מפר לשתי נשיו פאחת וכתב הלח"מ שם דהרמב"ם סובר דהגמרא קא פשיט אבעיא דרבא מרבנן דדרוש אותה גפי סוטה משום טעמא דקרא שלא יהיה לבה גם בתברתה ופליגי אר' יהודא ורבנן דרבי שתי נשיו ליפא טעמא לא דרשי אותה למעט והרמב"ם דמביא דאין משקין שניסוטות פאחת מדרשא דאותה הביא הפסק ולא מביא הטעם עד כאן דברי הלח"מ משנה שם בשנוי לשון והנה לדבריו הא גופא קשה למה אינו מביא הרמב"ם הטעם בשני סוטות דהא איפא נ"מ טובא לחלק בין פהו אהד לשני פהנים פקוש' המג"א: דף ב ע"א נשחטה וכו' לר"נ איצטריקא ליה ורישא דקאמר שחט בהמה וכו' הוא הקדמה להוליד ממנה דין דנשחטה לא הנה מצוי למימר נשחטה וכו' לר"נ פסולה דמנ"ל הא דלמא באמת דוקא שתי פרות וקושניית התוס' בד"ה אבל לכן קאמר שחט וכו' לד"ה פסולה משום ה'יסח הדעת א"כ ליפא למימר שתי פרות דקרא למה לי ונהרי בלא"ה פסול משום מלאכה וקושניית התוס' בד"ה נשחטה אלא ודאי דקאי על בהמת חולין וכלי פנונה ואמנם התוס' שהקשו פן בד"ה אבל משום שפבר הקדמו בדבור הקדום דלרבנן על פרחו לשחוט בכנונה אתי וא"כ קשה אותה ל"ל תיפוק משום ה'יסח הדעת וצריף לומר דב' פרות לא שייף ה'יסח הדעת ולכן הקשו גם לר"נ מנ"ל לאוקמי בהמת חולין ובנה מתורץ קושניית מהרש"א על הגמרא דאייף קאמר דהנה אמינא לר' נתן בב' פרות וכו' ולדידיה דכל זה הוא רק הנה אמינא אי לאו דאמר רבא שחט אחרת ואז היה הנה אמינא דשחט בהמה עמה לא מחשב ה'יסח הדעת ושפיר הנה מוקמינן בב' פרות אבל עכשיו שאמר רבא שחט וכו' לד"ה פסולה באמת אי אפשר לאוקמי בב' פרות ולכן הקשו התוס' קושנייתם לרבנן דע"כ מוקמת בשחט עמה בכנונה וקשיא קרא למה לי תיפוק משום מלאכה והוכרחו לחדש דבשתי פרות לא שייף מלאכה וממילא שוב הקשו בדבור שאחריו מנ"ל באמת דלא מוקמינן אותה דוקא לשתי פרות: ואמנם אעפ"כ נוכל לתרץ קושניית התוס' דבאמת זה דוחק לומר דבשתי פרות לא שייף פסול מלאכה אלא לרבנן שפקי לקרא דדחיק ומוקים אנפשיה בשחט בכנונה ועל פרחו צריכין לומר דבשתי פרות לא שייף פסול מלאכה אבל לר"נ פיון דאיפא לאוקמי בנשחטה שוב אין לנו הכרח לדחוק הנה ולומר דבשתי פרות לא שייף פסול מלאכה ומוקמינן ליה בנשחטה בהמת חולין עמה: ואמנם אפתי גם לר"נ איפא לאוקמי בב' פרות אדנמות ובנשחטה בלא פנונה כסברת מהרש"א וצריף לומר דרבא סבר פרה קדשי מזבח ועל פרחו קרא לבהמת חולין אבל הרמב"ם דפסק דפרה קדשי בדק הבית לכן פסק דנשחטה בהמת חולין עמה פשרה ואין צריף לומר שהיה לו גרסא אחרת כמו שכתב הכ"מ אף מטעם הנ"ל עדיין אין מרפא לתרץ דברי הרמב"ם שהרי אף שפסק הרמב"ם שהוא קדשי ב"ה מ"מ כתב שכל הפוסל בקדשי מזבח פוסל בה מטעם דחטאת קרי רחמנא ומהרש"א שכתב בשמעתין דסבר כמ"ד קדשי ב"ה פנונתו על ר' שמעון שם בפרק אין מעמידין דאיהו לא ס"ל חטאת קרי שיהי מכשיר יוצא דופן: ברי"ף וברא"ש אשר לפנינו הגרסא במשנתנו שחט את הנושט ופסק את הגרגרת או שחט את הגרגרת ופסק את הנושט.

וכן העתיק במעדני מלך והוא טעות רק הגירסא הנכונה ברי"ף וברא"ש במשנתנו שחט את הנושט ופסק את הגרגרת או פסק את הגרגרת ושחט את הנושט ולא נשפנית הגרסא ברי"ף וברא"ש רק שלא נאמר ואח"כ שחט את הנושט ועיין במהרש"א ועיין בחידושי הרשב"א.

ומעתה נחזי אנו מדוע באמת איירי משנתנו שהפסול נעשה בגרגרת והשחיטה בנושט ולמה לא נקט איפכא שחט הגרגרת וקרע את הנושט או קרע את הנושט ושחט הגרגרת.

ואף דלעיל (דף קח ע"א) קאמר בגמרא ואלו שחיטה בגרגרת לא קתני ודחי התם משום דגרגרת עבידא לאשתמוטי היינו התם דמירי דנשט מאליו אבל במשנתנו דמירי שפסק הגרגרת בכונה פכה יכול לקרוע הנושט ולשחוט הגרגרת כמו להיפך אמנם שם באחד בעוף איפלו אמוראי אי או נושט או קנה או דוקא נושט ומסיק שם להלכה בין נושט בין קנה מ"מ פאן במשנתנו דסבר ר"ע דשחיטת הנושט לחוד מוציא מידי גבילה חידוש הוא ואין לה בו אלא חידושו ודוקא שחיטת הנושט אבל שחיטת הקנה לחוד מודה ר"ע דלא מפקי מידי גבילה [ושחט אחד מהם דסיפא היינו המיוחד.

או אפשר לומר דאם נקרע ונשט פלו מודה ר"ע דהנה גבילה מחיים ומה תהני אח"כ שחיטת הקנה] ולכך לא קתני שחט הקנה וקרע הנושט או איפכא אמנם הא תינח נקרע הנושט פלו או רובו אבל בנקיבת הנושט במשהו ליכא למימר דמודה ר"ע דהנה גבילה דהרי לר' יוחנן אלו טריפות לאו אלו אסורות קאמר אלא דוקא קתני וקודם חזרה ונהרי שם תנו נקובת הנושט ואי ס"ד דגם קודם חזרה מודה ר"ע דנקובת הנושט גבילה א"כ מתני דאלו טריפות נקובת הנושט מני וא"כ דקודם חזרה פליג ר"ע גם בנקובת הנושט אם כן אמאי לא תנו במשנתנו ניקב הנושט ושוב שחט הסימנים וצריך לומר דבנקיבת הנושט מודה ר' ישבב דלא הנה גבילה וכן משמע מרבינו תם שפירש בעיא דשהה במיעוט סימני במיעוט קמא דונושט וכתב הרא"ש אע"ג דמיתרפי בנקיבת הנושט דלמא לא פסלה שהיה אלא במידי דמתנבלה בי'.

אלמא דבנקיבת הנושט לא מתנבלה. אמנם הרמב"ם דפסק נקיבת הנושט גבילה א"כ צריך לומר דלר' ישבב הנה גבילה ור"ע לאחר חזרה מודה בי' משום דזה הנה פסול בשחיטה פל שהריעותא בסימני וקודם חזרה ודאי ר"ע פליג בנקיבת הנושט וכמו שהוכחתי א"כ למה לא נזכר דבר זה בפלוגתא דר"ע ור' ישבב וליכא למימר דלא קתני במשנתנו רק כמה שהודה ר"ע ובזה לא הודה ר"ע א"כ פשיטא קשה על הרמב"ם למה פסק דלא כר"ע ונהרי הלכה כר"ע מחבירו ולא עוד פיון דעל פרחו נקובת הנושט אינו נכלל בהכלל דפסולו בשחיטה א"כ מנ"ל להרמב"ם אפילו לר' ישבב דזה הנה גבילה ונלע"ד לפי מה דמסיק הש"ך בסי' ל"ג ס"ק ה' דלא כש"ע ובתורבץ הנושט אפילו לרמב"ם טרפה הוא דהנה א"כ איכא למימר דבנושט מעולם לא פליג ר"ע ואפילו בנקובת הנושט מודה דגבילה הנה ולקמן אלו טריפות נקובת הנושט היינו תורבץ הנושט למסקנא דלקמן (דף מד ע"א) דרב אית ליה דתורבץ לאו מקום שחיטה ואפ"ה סבירא ליה במשהו ולפי זה לשמואל דסובר תורבץ הנושט ברובו א"כ ע"כ אלו טריפות נקובת הנושט לא איירי בתורבץ רק בנושט עצמו א"כ על פרחו פרבא ס"ל דאלו אסורות קתני.

אֵלָא דְקַשְׂיָא מִנ"ל לְהַרְמַב"ם דְּנִקְוֹבַת הַנְּשֻׁט הָהוּ נְבִילָה וּבִמְשַׁנְתִּינוּ לֹא אֲשַׁכְּחִן רַק פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת וְדַלְמָא פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת חָמוּר מְנִקְוֹבַת הַנְּשֻׁט. וְנִלְע"ד דְּמַדְבְּרִי רַש"י אִין לְהַכְרִיעַ דַּס"ל פְּרַמְב"ם וְאַף דְּרַש"י פֶּתַב בַּד"ה וַיֵּשׁ מִהֶן נְבִילָה פְּגוֹן נְקוֹבַת הַנְּשֻׁט וּפְסִיקַת הַגְּרָגְרַת דְּאִתְרַע מְקוּם שְׁחִיטָה דִּידְהוּ וְכוּ' א"כ הָרִי מְפֻרָשׁ בְּדַבְּרֵי רַש"י שְׁנִקְוֹבַת הַנְּשֻׁט נְבִילָה אִיפְא לְמִימַר דְּלֹא פֶתַב רַש"י פֶּן אֵלָא תִּירוּצוּ דְרַבָּא וְהֵנָּה פֶּל הֵנָּה דְחֻשְׁבִּיב שָׁם בְּתַר פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת פּוֹלְהוּ טְרַפּוֹת נִינְהוּ וְלֹא נְבִילוֹת וְאִי ס"ד דְּנִקְוֹבַת הַנְּשֻׁט ג"כ טְרַפָּה לְמָה הַכְּנִיס פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת בְּאַמְצַע הַטְּרַפּוֹת וְהֵנָּה לִיה לְמִימַר בְּסֵדֵר הַזֶּה אֵלּוּ טְרַפּוֹת בְּבַהֲמָה פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת וְנִקְוֹבַת הַנְּשֻׁט נִיקְבַּת קְרוּם שָׁל מוֹחַ וְכוּ' דְּהֵנָּה תְּנִי שׁוּב בְּתַר פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת פֶּל הַטְּרַפּוֹת בִּיחַד אֵלָא וְדַאי דְבָאָמַת גַּם נְקוֹבַת הַנְּשֻׁט נְבִילָה הִיא וְשָׁנָה בְּאַמַּת הַנְּבִילוֹת בִּיחַד וְשׁוּב תְּנִי פֶּל הַטְּרַפּוֹת יחַד וְכָל זֶה לְתִירוּצוּ שָׁל רַבָּא אֲבָל לְמַסְקָנָא דְמַסִּיק ר' יוֹחָנָן פֶּאן קוֹדֵם חֲזָרָה וְלֹא שָׁנָה בְּאֵלּוּ טְרַפּוֹת שׁוּם נְבִילוֹת א"כ מִנ"ל לְרַמְב"ם דְּנִקְוֹבַת הַנְּשֻׁט נְבִילָה: וְצָרִיף לומר דַּס"ל לְרַמְב"ם דְּאִי דְּאִי דְּאִי דְּחִי תִירוּצוּ דְרַבָּא וְלֹא ס"ל לר' יוֹחָנָן דְּאֵלּוּ טְרַפּוֹת הֵינּוּ אֵלּוּ אֲסוּרוֹת מ"מ הַדִּינִין הַעוֹלִים אֲלִיבָא דְרַבָּא לֹא מְצִינוּ שְׁחוֹלַק עֲלֵיהֶם ר' יוֹחָנָן וְכִינּוּ דְלַרְבָּא עַל פְּרַחְף ס"ל נְקוֹבַת הַנְּשֻׁט נְבִילָה וְכַנ"ל א"כ אִי בְּמַסְקָנָא שְׁאִי דְּחִי תִירוּצוּ דְרַבָּא הַדִּין נְשָׂאָר קַיִים.

אֵלָא דְלִפִּי זֶה הַרְמַב"ם עֲצָמוּ צָרִיף לְסַבְּרָה זֹו דְּכָל הַדִּינִין הַעוֹלִים מִתִּירוּצוּ שָׁל רַבָּא לֹא אִי דְחוּ גַם לר' יוֹחָנָן א"כ אִי צִטְטְמִיד קוֹשְׁיִית הַש"ף בְּסִי' ל"ג ס"ק ד' דְּהָרִי מִתִּירוּצוּ שָׁל רַבָּא מוֹכַח דְּפְסִיקַת הַגְּרָגְרַת וְנִקְוֹבַת הַנְּשֻׁט לֹא הָהוּ נְבִילָה מְחִיִּים וְאִיף פֶּסֶק הַרְמַב"ם דְּהֵנָּה נְבִילָה מְחִיִּים וְרֵאִיתִי שְׁיָרַד לְחַלַּק בֵּין אִיסוּר נְבִילָה מְחִיִּים לְטוּמְאַת נְבִילָה מְחִיִּים שְׁבַגְמ' לֹא קָאָמַר אֵלָא דְּנִקְוֹבַת הַנְּשֻׁט וּפְסִיקַת הַגְּרָגְרַת אִינוּ מְטַמֵּא מְחִיִּים אֲבָל אִיסוּר נְבִילָה יֵשׁ בְּהוּ מְחִיִּים וְכֵן הַרְמַב"ם עֲצָמוּ אִי שְׁפַסְסָא בַּפ"ג מַה' שְׁחִיטָה שְׁיֵשׁ בְּהֶם אִיסוּר נְבִילָה מְחִיִּים פֶּסֶק בַּפ"ג מַה' שְׂאָר א"ה שְׂאֵפִילוּ בְּרוּב שְׁנִים אִין בְּהֶם טוּמְאָה מְחִיִּים.

אֵלָא דְהִיא גּוּפָה קַשְׂיָא מִנ"ל לְרַמְב"ם שְׁיֵשׁ בְּהֶם אִיסוּר נְבִילָה מְחִיִּים. וְהַתְּב"ש פֶּתַב בְּזֶה מַה שְׁכַתְּבִי וְלִדִּידִי נִרְאָה מְשׁוּם שְׁהַתוּס' הַקְּשׁוּ בַּד"ה וְלַחֲשׁוּב וְכוּ' לְמָה לֹא הַקְּשָׁה וְלַחֲשׁוּב נְמִי דְזַעֲרִי נְשֵׁבֵר הַמְּפָרַקַת וְתִירוּצוּ שְׁזֶה בַּלֹּא"ה טְרַפָּה מְשׁוּם וְהַקְּשׁוּ א"כ מַה הַקְּשָׁה מְנִיטָל הַיָּרֵף הָא ג"כ בַּלֹּא"ה שְׁמַעִינוּ מְבַהֲמָה שְׁנַחֲתָכוּ רַגְלֵי' מְאַרְפְּנָה וְלִמְעֵלָה דְאִתִּי בְּזֶה הַפְּלֵל וְתִירוּצוּ דְמְשׁוּם מְאַרְפְּנָה וְלִמְעֵלָה הִיא דְּנִקְא סְמוּף לְצִנְמַת הַגִּידִין אֲבָל בִּירוּף הַעֲלִיּוֹן אִין שׁוּם טְרַפּוֹת.

וּמַזָּה הַקְּשׁוּ עַל רַש"י שְׁפִירָשׁ שְׁגַם בִּירוּף הַעֲלִיּוֹן אִם עוֹר וּבְשָׂר חוֹפִין עַד חֲצִיּוֹ וְשְׁלִישׁוֹ טְרַפָּה ע"ש. וְלִפִּי זֶה גַם הַרְמַב"ם וְכֵן רוּב הַפּוֹסְקִים פֶּסְקוּ שְׁטְרַפָּה בְּנְשֵׁבֵר הַיָּרֵף קַשְׂיָא קוֹשְׁיִית הַתוּס' וְזֶה הִי' קְשָׁה לִי לְהַרְמַב"ם וְאִמְרַתִּי אֲנִי שְׁכָל קוֹשְׁיִית הַתוּס' הוּא מְחַמַּת קוֹשְׁיִיתֶם הִרְאִישׁוֹנָה לְמָה לֹא הַקְּשָׁה מְנְשֵׁבֵרָה הַמְּפָרַקַת וּמַזָּה הוֹלִידוּ הַסְּבָרָא שְׁמָה שְׁטְרַפָּה בַּלֹּא"ה לֹא חֻשְׁבִּיב אֲבָל בְּהַתְרוּעֵעַ יְסוּד הַקְּשׁוּיָא הִרְאִישׁוֹנָה יַפְּלֵל הַבְּנִינִן: וְהֵנָּה מִימָרָא דְזַעֲרִי דְנְשֵׁבֵרָה מְפָרַקַת נְבִילָה אִמְרָה גַם שְׁמוּאֵל אֵלָא דְשְׁמוּאֵל אָסֵר לְעֵיל (דָּף כ' א') בְּזֶה הַלְּשׁוֹן נְשֵׁבֵרָה מְפָרַקַת וְרוּב בְּשָׂר עֲפָה מְטַמֵּא בְּאִוְהֵל וְעַל פְּרַחְף בְּאִדָּם אִיירִי דְבְּבַהֲמָה לִיכָא טוּמְאַת אִוְהֵל וּבְאִדָּם עַל פְּרַחְף מְחִיִּים אִיירִי דְלֹא חָסַר מִיתָה פֶּל מֵת מְטַמֵּא בְּאִוְהֵל וּא"כ בְּנְשֵׁבֵרָה מְפָרַקַת וְרוּב בְּשָׂר לִיכָא שׁוּם סְפִיקָא דְהוּא נְבִילָה מְחִיִּים אֲבָל

במימרא דחזקיה ומימרא דר' אלעזר סתמא אמרה נבילה ואיפא למימר דלאו היינו מחיים
אלא דלא מהני בה שחיטה.

וא"כ ממימרא דזעירי לא הקשה כלל דגם המקשן ידע דנבילה דמטמא מחיים לא קחשיב
אלא שהיה סבר דגם גסטרא וניטל הירף אינו מטמא מחיים והמציא לו התרצון דגם אלו
מטמאין מחיים ובזה מסולק גושניית התוס' מרש"י ומרמב"ם ולפי זה קשה אפתי מה
הקשה מחזקי' ומר' אלעזר הא על פרחף איסור נבילה יש בהו מחיים דאלת"ה אלא דגם
איסור נבילות אין בהו מחיים רק שאין שחיטה מועלת בהם א"כ לא נעשו נבילה רק
בשחיטה א"כ הוא סותר הפלל שבמשנה כל ששחיטה פראוי ודבר אחר גורם לה לפסול
טרפה ולא נבילה.

בשלמא אם פבר הם נבילה אם פן אין זה שייכה להפלל שבמשנה דמשנתנו לא איירי
רק מדיני שחיטה ואטו מתה מאלי' לאו נבילה היא והא לא נפסלה בשחיטה אלא שהפלל
שבמשנה קאי רק על דיני שחיטה שיהי' נבילה מחמת השחיטה או מחמת ריעותא
דסימנין אלא ודאי דבאמת דחזקי' ודר' אלעזר יש בהם איסור נבילה מחיים וגם המקשן
ידע זה אלא שלא ידע דמטמא.

וא"כ אפתי מה הקשה פיון דכבר סליק אדעתא לחלק בין המטמא מחיים דלא קחשיב
דלמא גם מה שיש בו איסור נבילה מחיים לא קחשיב אלא ודאי דגם פסוקת הגרגרת
יש בו איסור נבילה מחיים ואפילו הכי חשבי' ושפיר הקשה וא"כ מוכח דינו של הרמב"ם
דפסיקת הגרגרת ונקובת הנושט יש בהם איסור נבילה מחיים אלא דאפתי קשה אף לפי
תירוצו של התבואת שור לחלק בין טומאה לאיסור ולא קשיא לרמב"ם מאוקימתא
דרבא אפתי תקשה לי מאוקימתא דרשב"א דהרי רשב"א דמחלק בין שחט למקום חתף
לשחט שלא במקום חתף וכששחט שלא במקום חתף השחיטה מטהרת מידי נבילה א"כ
על פרחף ס"ל דפסיקת הגרגרת לא הנה נבילה מחיים דאי ס"ד שלא לתר הנה נבילה
מחיים איך אתי השחיטה שאח"כ אפילו שלא במקום חתף ומטהרת מידי נבילה
שנתנבלה פבר אלא ודאי דס"ל לרשב"א שאינה נבילה מחיים רק שאין שחיטה שאח"כ
מטהרתה במקום חתף כי אם שלא במקום חתף ואף דאי דחי תירוצו דרשב"א היינו משום
דלא משפחת לה שחיטה שלא במקום חתף כלל שהרי כל הגרגרת כמאן דמנחא בדיקולא
וליא לאשכוחי שחיטה שתטהרתו אבל בהא לא איתותב ולא מצינו חולק עליו במה
שסובר שאינה נבילה מחיים ואיך פליג הרמב"ם מסברא דנפשין' על רשב"א: ונראה
דקשיא לי להרמב"ם פיון דלא אידחי רשב"א אלא מסברא דנפשין' ממה דאמר שחט
הקנה ואח"כ ניקבה הריאה ובהא לדעת הרמב"ם לא קיי"ל כריש לקיש אלא כר"י דפליג
וס"ל דטרפה הנה וכמבואר ברמב"ם ריש פירק ז' מה' שחיטה וא"כ למה לי לר' יוחנן
לדחוקי ולומר קודם חזרה נישנית ומשנה לא זזה וכו' נהי דלא ניחא ליה בשנויי דרבא
דאמר אלו אסורות קתני ומשמע ליה טריפות דוקא מ"מ מה חסר לי בשנויי דריש לקיש
לחלק בין מקום חתף.

לכך הוכיח הרמב"ם מזה דר' יוחנן פליג בזה על רשב"א וס"ל דפסוקת הגרגרת הנה
נבילה מחיים וא"כ שוב אינו מועיל מה ששוחט שלא במקום חתף ולכך הוצרך לאוקמי
קודם חזרה. אלא דאם נימא דאף לר' זירא דפליג וס"ל דריאה לא הנה פמונח בדיקולא

מ"מ מודה בהסימנין הנשקט דהנה פמונח בדיקוילא ואם נפסק הגרגרת אחר שנשקט רובו קודם שחיתת הנשט אפילו למעלה ממקום הנשקט או שניקב הנשט לאחר שנשקט רובו קודם שחיתת הקנה פשרה ולפי שהסימן עצמו אחר שנשקט רובו ודאי הנה פמונח בדיקוילא והוא דעת הש"ך (בסי' כו ס"ק א') א"כ על פרתה נדחה תירוץו דריש לקיש אף לר' זירא דלא ס"ל בריאה ובני מעים פמונח בדיקוילא מ"מ הסימן עצמו פמונח בדיקוילא ולא שייך בו מקום חתה או שלא במקום חתה ולעולם דגם ר"י ס"ל שאינו נבילה מחיים ומנ"ל לרמב"ם לפלוגי על רשב"א אלא ודאי דלר"ז דלא אמרינו פמונח בדיקוילא אפילו הסימן עצמו אינו פמונח בדיקוילא ונראה דנסתם ראיות הרמב"ם מזה ובנדאי הוא פדעת הש"ך דהסימן עצמו פמונח בדיקוילא דהא צריך להבין לדעת רש"י דר"ז לא פליג על רשב"א וס"ל לר"ז שהטעם משום אין טרפות לחצי חי ובעיני דר"ז היא רק לדברי רבה אבל לר"ז עצמו אפילו באכילה מותרת א"כ הרי בכל מקום נקובת הנשט הוא כמו פסיקת הגרגרת וא"כ פי היכי דאחר שנשקט הגרגרת שוב אין פאן טריפות דהנה חצי חיות נימא נמי שאחר שהתחיל לשחוט הנשט הנה חצי חיות ושוב אין טריפות פוסל לר' זירא וזה אי אפשר שהרי ר' זירא גופי' אמר בפ"ק דף ח' ליבן ספין ושקט פשרה חידודו קודם ופריה וזה איכא צדדין ומשני בה"ש רנוח ומאי פריה וזה פיון שהתחיל לשחוט משהו בנשט אף אם שורף מן הצדדי' אין טריפו' לחצי חיות אלא ודאי הא ליתא וא"כ משום דלאחר שחיתת הגרגרת מחשב חצי חיות וצריך לומר דלאחר שחיתת הגרגרת הרי הסימן פלו של הגרגרת פמונח בדיקוילא ולכך מחשב חצי חיות משא"כ לאחר משהו בנשט לא מקרי מונח בדיקוילא שהרי רובו קיים ולכך מועיל בעוף הגרגרת וחצי הנשט אינו מועיל ולפי זה מה דחשיב לר"ז חצי חיות הוא ג"כ מטעם פמונח בדיקוילא אלא שלר"ז הריאה לא הנה פמונח בדיקוילא רק הסימן: ובזה אמרתי לפרש דברי הגמ' שהקשה בפה מלא על אוקימת' דריש לקיש ומי אמר רשב"א הכי והאמר רשב"א שחיתת הקנה וכו' אלמא פמונח בדיקוילא והא זהו דוקא לטעמא דרבה אבל לפי מה שמפרש ר"ע הטעם בדברי ריש לקיש אין הטעם משום מונח בדיקוילא והנה ליה למימר ואמר רבה ל"ש אלא קנה או עכ"פ הנה ליה למימר הניחא לר"ז אלא לרבה מאי.

אבל לפי מה שפירשתי יפה דבר המקשה דבין לטעמא דרבה ובין לטעמא דר"ז עכ"פ הסימן עצמו הנה פמונח בדיקוילא ושפיר פסק הש"ך וא"כ על פרתה לכ"ע אידחי אוקימתא דריש לקיש וא"כ הוכרח ר' יוחנן לתרץ תירוץ אחר ומנ"ל לרמב"ם דהנה נבילה מחיים שלא פדעת רשב"א אלא דלפי מ"ש שמה שהקשה אלמא פמונח בדיקוילא היא אפילו לר' זירא קשיא לי מה דאמר אלא אמר ר"תבר אבא אמר ר"י לא קשיא פאן קודם חזרה פאן לאחר חזרה ולכאורה קשיא מאי אלא ולמה באוקימת' דרשב"א לא אמר אלא אמר רשב"א והיינו משום דלא שייך לומר אלא רק היכא שהתירוץ הראשון נדחה על ידי קושיא אבל שינויא דרבה אלו אסורות לא סליק בקושיא רק דרשב"א לא ניחא ליה למימר אלו טריפות היינו אסורות ולכן נישני שינויא אחרת וא"כ אף שעתה אידחי שינויא דרשב"א מ"מ מתני' שפיר מתרצי בשינויא דרבה ואם ר' יוחנן לא ניחא ליה באוקימת' דרבה ומוקי קודם חזרה לא שייך לומר אלא והכי הנה ליה למימר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא קשיא פאן קודם חזרה וכו' ועלה בלבי לומר שעל פי

מה דאָמר פֿמאן דִּמנח בְּדִיקוּלָא גַם אוֹקִימַתָּא דְרַבָּא דִּהְרִי אַם עַל יְדֵי פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת הַרְיָאָה פֿמאן דִּמנח בְּדִיקוּלָא וְנִיטְלָה הַרְיָאָה וּטְרַפָּה בְּלֵא"ה מִשׁוּם נְטִילַת הַרְיָאָה וְלָמָּה לִי לְמַתְנֵי פֶּלֶל פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת וְלִיפָּא לְמִימַר דְּקַמ"ל פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת דְּלֵא נִימָא גְּרָגְרַת בְּכָל שָׁהוּ וְכַמוּ שְׁפִירש"י בְּאֵלּוּ טְרִיפּוֹת בְּעוֹף.

דְּזֵה יִדְעֵנוּ בְּק"ו מְעוֹף דְּזוּיטַר חֵיוֹתָא בְּעֵינָן פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת ק"ו בְּבִהְמָה אֱלָא וְדֵאֵי טְרִיפּוֹת דְּנֻקָּא לְמִימַר דְּטְרִיפּוֹת נִינְהוּ וְלֵא נְבִילוֹת וְאֵי לֵאֵו דְּתַנִּי לִי בְּבִהְמָה רַק בְּעוֹף הֵנָּה אֲמִינָא דְּלַעוֹלָם אֲסוּרוֹת וְקַמ"ל דְּבְעֵינָן פְּסִיקַת רַבּוּ וְכַנ"ל לְכֹה אִינְצְטְרִיָּה בְּבִהְמָה וְא"כ מִמִּילָא אִידְחֵי תִירוּצוֹ דְּרַבָּא וְשִׁינְיָה לְמִימַר אֱלָא אָמַר ר' יוֹחָנָן אֲבָל לְפִי מ"ש בְּהַךְ אֱלָמָא פֿמאן דְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא עַל הַסִּימָן וְלֵא עַל הַרְיָאָה א"כ לֵא אִידְחֵי בְּזֵה תִירוּצוֹ דְּרַבָּא וְאִיָּה שִׁינְיָה לְמִימַר אֱלָא אָמַר ר"ח בַּר אֲבָא וְכו': וְהִנֵּה עַל פִּי הַיּוֹצֵא מְדַבְּרֵי דְּאֵי אֲמַרִּינָן דְּהַרְיָאָה הִיא פֿמאן דְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא אִידְחֵי תִירוּצוֹ דְּרַבָּא וְא"כ קִשְׁיָא הָא רַבָּא גּוֹפָא אָמַר לֵא אָמַר רַשְׁבִּי"א אֱלָא בְּרִיאָה וְכו' אֲבָל דַּע לֵךְ שְׁבִשְׁבִיבוּשׁ נְדַפְס רַבָּא וְהַגְּרָסָא הַנְּכֹונָה רַבָּה דְּאִיָּה ס"ד דר"ז אָמַר תְּשׁוּבָה לְדַבְּרֵי רַבָּא ור"ז קְדַמוּ ור"ז תְּלַמִּיד שְׁמוּאֵל הִי וְרַבָּא תְּלַמִּידוֹ דְּרַבָּה וְרַב יוֹסֵף אֱלָא הַגְּרָסָא הַנְּכֹונָה רַבָּה.

וּבְזֵה אֲתֵי לִיָּה שְׁפִיר מַה דְּפִסְק הַרְמַב"ם בְּפֶרֶק ט' מַה' מְלָכִים הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה אֲפִילוּ שְׁחַט בָּהּ שְׁנֵי הַסִּימָנִין כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְפָרֶסֶת אֲבָר וּבִשְׁר הַפּוֹרְשִׁין מִמֶּנָּה אֲסוּרִין לְבַנֵּי נַח מִשׁוּם אַמ"ה וְא"כ פִּסְק פְּרַב אַחָא ב"י אַף דְּתַנָּא דְּלֵא כְּנוּתִי וְא"כ הִיא גּוֹפָה קִשְׁיָה לָמָּה לֵא הִבִּיא שְׁלֵא לְזַמֵּן נְכָרֵי עַל בְּנֵי מַעֲיִים וְצָרִיָּה לְזַמֵּן מִשׁוּם דר"ז פְּלִיג וְסַבַּר דְּלֵא הֵנָּה פֿמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְהַרְמַב"ם פִּסְק בַּפ"ז מַה' שְׁחִיטָה כר"ז דְּפִסְק שְׁם שְׁאָם נִיקְבָּה הַרְיָאָה אַחַר שְׁחִיטַת הַקְּנָה קוֹדֵם שְׁחִיטַת הַנְּשֻׁט טְרִיפָּה וְלִכְּהַךְ הַשְּׁמִיט הָא דְּאִין מְזַמְנִין נְכָרֵי עַל בְּנֵי מַעֲיִים.

אֱלָא דְּקִשְׁיָא בְּשִׁלְמָא מַה דְּפִסְק בְּנִיקְבָּה הַרְיָאָה כר"ז הִינְנוּ לְחוּמְרָא אֲבָל לָמָּה לֵא חֲשַׁשׁ לְדַבְּרֵי רַבָּה לְחוּמְרָא שְׁלֵא לְזַמֵּן נְכָרֵי שְׁהָרִי הוּא אִיסוּר דְּאוּרִייתָא מִשׁוּם לְפָנֵי עוֹר וְכו' אֲבָל לְפִי מ"ש דְּרַבָּא עַל פְּרַחְףָּה לֵא ס"ל לְעַנְיָן רִיאָה פֿמאן דְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְלִכּוֹן הַחֲלִיט הַרְמַב"ם כְּנוּתִי דְּרַבָּא בְּתַרָּא הוּא אֱלָא דְּדַבְּרֵי הַגַּמ' קִשְׁיָין לִי דְּקָאָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב ש"מ מְדַרְשֵׁב"א מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל עַל ב"מ וְאִין מְזַמְנִין נְכָרֵי וְכו' אִיָּה מוֹכַח זֵה מְרַשְׁבִּי"א הָא מְרַשְׁבִּי"א אִיכָּא לְמִימַר שְׁהַטְעַם מִשׁוּם חֲצִי חֵיוֹת וְכַדְמַפְרֵשׁ ר"ז בְּאַמַּת טַעְמִי דְּרַשְׁבִּי"א וְהִנֵּה לִי לְמִימַר ש"מ מְדַרְבָּה וְעוֹד קִשְׁיָה מַה דְּאָמַר ש"מ מְרַשְׁבִּי"א מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל וְכו' זֵהוּ לֵא שְׁמַעְנוּ מְדַבְּרֵי רַשְׁבִּי"א אֱלָא דְּזֵהוּ מְסַבְּרָא דְּמַסִּיק יִשְׂרָאֵל דְּבִשְׁחִיטָה תְּלִיא וְכו' אֲבָל בְּדַבְּרֵי רַשְׁבִּי"א אִין זְכוּרֹן מְזֵה וְדֵי בְּאַמְרוּ ש"מ מְדַרְשֵׁב"א אִין מְזַמְנִין נְכָרֵי עַל ב"מ וְאִידְרָבָּה מְדַרְשֵׁב"א אִיכָּא לְמִימַר שְׁאֲפִילוּ לְיִשְׂרָאֵל הַרְיָאָה אֲסוּרָה וְכַמוּ שְׁהַקְשָׁה בְּאַמַּת מַהר"ם מְלוּבָּלִין וְנִדְחַק בְּדָבָר אֲבָל הָאִיָּה מוֹכַח מְרַשְׁבִּי"א שְׁמַזְמִינִין יִשְׂרָאֵל עַל ב"מ: וְהִנֵּה בְּמִשְׁנֵינָנוּ מְלַבֵּד פְּלוֹגְתָא דר' יִשְׁבָּב ור"ע שְׁמַעְיָנָן שְׁנֵי דֵינִין בְּדֵינֵי שְׁחִיטָה הַחֲלָדָה וְעִיקוּר שְׁעֵדִיין לֵא תִנּוּ לֵה דְּהַגְרָמָה תִּנּוּ בְּפֶרֶק קַמָּא הַשּׁוֹחֵט מִתּוֹף הַטְּבַעַת וְכו' וְדַרְסָה וְשִׁהֲיָה תִנּוּ בְּפִירְקִין בְּמִשְׁנֵינָנוּ שְׁקַדְמוּ הַשּׁוֹחֵט שְׁנֵי רֵאשִׁין וְכו' נְפָלוּ פְּלִיו וְכו' וּבְמִשְׁנָה זֹו שְׁנֵינָנוּ הַחֲלָדָה וְעִיקוּר וְאֵי לֵאֵו דְּתַנּוּ פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת הֵנָּה אֲמִינָא שְׁפִסִּיקָה עֲצָמָה שְׁחִיטָה הִיא וְכו' הַחֲלָדָה אֵי לֵאֵו דְּתַנּוּ בְּמַתְנֵי הֵנָּה אֲמִינָא דְּשְׁחִיטָה מְעַלְיָא הִיא.

אָבֵל הָא דתַּנּוּן בְּמִשְׁנֵתֵינוּ שְׁחַט אֶת הַנּוֹשֵׁט וְהִמְתִּין לָהּ עַד שְׁמֵתָהּ הוּא מִיּוֹתֵר וְהִתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב כְּתוּב שֶׁהוּא לְרִבּוּתָא דר"ע לֹא יִדְעָתִי מֵאֵי רִבּוּתָא שְׁהָרִי פִּינּוּן שְׁפָכְרָא יִדְעִינוּ דְּפָסִיקָה עֲצָמָה לָאוּ שְׁחִיטָה הִיא דֵּא"כ לָמָּה הִיא טְרִיפָה כָּלֵל לר"ע אֲלֵא וְדַאי דְּפָסִיקָה לָאוּ שְׁחִיטָה וֵאל"כ מְרִישָׁא שְׁמַעְנוּ שְׁסִימָן אֶחָד מְטַהֵר מִיַּדֵּי גְבִילָה לר"ע וֵאל"כ הֵה"ד הִמְתִּין עַד שְׁמֵתָהּ כְּבָר נְטֵהֲרָה בְּשְׁחִיטַת הַנּוֹשֵׁט לְחֹד מִיַּדֵּי גְבִילָה אִף שְׁלֵא הִתְרָה בְּאֲכִילָה וְנִרְאָה לּוֹמֵר דְּמְרִישָׁא לֹא שְׁמַעְנוּ לר"ע דְּהַנּוֹשֵׁט לְחֹד מְטַהֵר מִיַּדֵּי גְבִילָה דְּמִיַּרְי דְּשְׁחַט שְׁלֵא בְּמָקוֹם חֲתָף וּלְכָף מוֹעִיל גַּם שְׁחִיטַת הַגְּרָגְרַת לְטַהֵר מִיַּדֵּי גְבִילָה אָבֵל בְּשְׁחַט הַנּוֹשֵׁט וְהִמְתִּין עַד שְׁמֵתָהּ מוֹדָה ר"ע קמ"ל: אָבֵל לְרִישׁ לְקִישׁ דְּעַל פְּרָחָף מִיַּרְי דְּשְׁחַט בְּמָקוֹם חֲתָף א"כ מִיּוֹתֵר סִיפָא וְאִין לּוֹמֵר דְּסִיפָא אִיִּצְטְרִיף דְּלֵא תִימָא דְּדוֹקָא שְׁחִיטַת הַנּוֹשֵׁט מְטַהֵר מִיַּדֵּי גְבִילָה לר"ע אָבֵל הַגְּרָגְרַת לְחֹד גַּם לר"ע אִינוּ מְטַהֵר מִיַּדֵּי גְבִילָה קמ"ל סִיפָא שְׁחַט אֶחָד מֵהֶם אֶפִּילוּ הַגְּרָגְרַת.

דְּזָה ג"כ מְסִיפָא דְּסִיפָא שְׁמַעְנוּ אוּ שְׁהַחֲלִיד הַסְּפִין תַּחַת הַשְּׁנִי דג"כ סְתָמָא קְתָנִי הַשְּׁנִי יֵהִי אִיזָה שְׁיָהֵן כְּבָר טִיְהַר הָרֵאשׁוֹן מְגְבִילָה לר"ע. וְנִרְאָה מְשׁוּם פְּאָשֵׁר נְדַקְדַּק בְּמִשְׁנֵתֵינוּ רִישָׁא דְּרִישָׁא מִיּוֹתֵר וּמִתְחַלָּה נְדַקְדַּק בְּגַמ' דְּמִשְׁנֵי רְבָא כָּאן שְׁשַׁחַט וּלְבַסּוּף פְּסַק כָּאן שְׁפָסַק וּלְבַסּוּף שְׁחַט אִיְתְּרֵבִי רַב אֶחָא וְכו' פְּסַק אֶת הַגְּרָגְרַת וְאַח"כ שְׁחַט אֶת הַנּוֹשֵׁט גְבִילָה וְכו' וְלְכַאוּרָה מֵאֵי קוּשְׁיָא דְּלָמָּא מִתְּנִי לְצַדְדֵי קְתָנִי שְׁחַט אֶת הַנּוֹשֵׁט וּפְסַק הַגְּרָגְרַת בְּבִהְמָה אִיַּרְי פְּסַק אֶת הַגְּרָגְרַת וְאַח"כ שְׁחַט וְכו' גְבִילָה בְּעוּף אִיַּרְי דְּחִיּוּתִי זוּטֵר וּלְכָף גְבִילָה בְּפָסִיקַת הַגְּרָגְרַת.

וְאַמְרָתִי דְּלִי יֵהִא בְּעוּף אֶפְתִּי רְמִינּוּ עֲלֵהּ אֵלוּ טְרִיפּוֹת דְּהָרִי גַם בְּעוּף שְׁנִינוּ אֵלוּ טְרִיפּוֹת בְּעוּף נְקוּבַת הַנּוֹשֵׁט וּפְסִיקַת הַגְּרָגְרַת. וּלְפִי זֶה לְבַסּוּף בְּמַסְקָנָא דְּמַסִּיק ר' יוֹחָנָן כָּאן קוֹדֵם שְׁחֹזֵר א"כ קוֹדֵם שְׁחֹזֵר פְּלִיג ר"ע אֶפִּילוּ בְּעוּף דְּפָסִיקַת הַגְּרָגְרַת לֹא הָוָה גְבִילָה.

וּלְשִׁינוּיָא דְּרְבָא מוּכַח דְּגַם בְּעוּף עַכ"פ פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת אִינוּ מְטַמָּא מַחֲזִימִים מְשׁוּם גְבִילוֹת וּמִזָּה רֵאִי לְמָה דְּכָתוּב מְהַרְש"א לְעִיל בְּדָף כ' ע"א בְּרַש"י בַּד"ה וְכִי מֵתָה עוֹמֵד וּמוֹלֵק דְּפִירַש"י דְּהָא וְדַאי עוּף בְּחַד סִימָן מֵתָה הִיא וְהִנֵּה לְפִי מָה שֶׁהוֹכַחְתִּי מוּכַח דְּלְרְבָא לָאוּ מֵתָה מַחֲזִימִים הִיא וְאַבְיִי לְרְבָא מְקַשָּׁה לְפִירַש"י אֲלֵא וְדַאי כְּמוֹ שְׁפִירַשׁ מְהַרְש"א דְּדוֹקָא שְׁם חֲשִׁיב מֵתָה לְפִי שְׁפָכְרָא חֲתָף רֹב בְּשֵׁר: אֲלֵא דְּאַכְתִּי אֲנִי עוֹמֵד בְּקוּשְׁיָתִי דְּדִלְמָא הָא דְּתַנּוּ אוּ שְׁפָסַק הַגְּרָגְרַת וְאַח"כ שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט בְּעוּף מִיַּרְי וְהָא דְּתַנּוּ גַם בְּעוּף אֵלוּ טְרִיפּוֹת אִינוּ קוּשְׁיָא שְׁהָרִי הַתּוֹס' הַקְּשׁוּ בַּד"ה וְרַמִּינְהִי וְא"ת דְּנִקְט אֵלוּ טְרִיפּוֹת הִינּוּ שְׁאֵם חֲתָף כְּזוּת בְּשֵׁר מַחֲזִימִים דְּלָקִי אִף מְשׁוּם טְרִיפּוֹת וְתִירְצוּ דְּמִתְּנִי דְּאֵלוּ טְרִיפּוֹת מְשַׁמַּע לִיהּ לְאַחַר שְׁחִיטָה מְדַקְתָּנִי סִיפָא כָּל שְׁאִין כְּמוֹתָ חִי וְכו' וְהִינּוּ מִתְּנִי דְּאֵלוּ טְרִיפּוֹת בְּבִהְמָה דְּקְתָנִי בְּסִיפָא זֶה הַכָּלֵל אָבֵל בְּמִשְׁנָה דְּאֵלוּ טְרִיפּוֹת בְּעוּף לֹא שְׁנִינוּ בְּסִיפָא זֶה הַכָּלֵל וְא"כ אִיפָא לְמִימֵר דְּמִתְּנִי אֵלוּ טְרִיפּוֹת דְּהִינּוּ מַחֲזִימִים: וְאַמְרָתִי דְּזָה אִי אֶפְשֵׁר דֵּא"כ רִישָׁא דְּרִישָׁא שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט וְדַאי בְּבִהְמָה מִיַּרְי דַּאי בְּעוּף כְּבָר הַנּוֹשֵׁט וְסִיפָא דְּשְׁחַט הַנּוֹשֵׁט וְהִמְתִּין וְכו' ג"כ בְּבִהְמָה מִיַּרְי וּמְצִיעֵתָא דְּפָסַק הַגְּרָגְרַת נִימָא דְּמִיַּרְי בְּעוּף א"כ לָמָּה הִכְנִיס דִּין עוּף בְּאַמְצַע בְּב"י דְּבִהְמָה אֲלֵא וְדַאי כְּנֻלָּה מִתְּנִי בְּבִהְמָה מִיַּרְי וּבְזָה אֶמְרָתִי לְתַרְזַן דְּלְכַאוּרָה רִישָׁא דְּרִישָׁא מִיּוֹתֵר לְגַמְרִי דְּלֵר' יִשְׁכַּב לֹא אִיִּצְטְרִיף ק"ו מְסִיפָא דְּרִישָׁא דְּפָסַק

הגְּרָגֶרֶת דְּלֹא מְקַרֵי וּלְכַף פְּסוּלוֹ בְּשַׁחֲטָה נְבִילָה ק"ו שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט וּפְסוֹק הַגְּרָגֶרֶת דְּמוּקֵי פְּסוּלוֹ בְּשַׁחֲטָה וּלר"ע ק"ו מְסִיפָא דְהִמְתִּין עַד שְׁמֵתָה.

אַלֵּא וּדְאֵי דְאֵי לְאוּ רִישָׁא דְרִישָׁא הֵנָּה מוֹקְמִינָן פְּסוֹק הַגְּרָגֶרֶת וְאַח"כּ שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט בְּעוֹף וְכַנ"ל לְכַף תְּנֵי רִישָׁא דְרִישָׁא בְּבִהְמָה וְסִיפָא שְׁשַׁחַט וְהִמְתִּין ג"כ בְּבִהְמָה מְפָלֵל דְגָם מְצִיעֵתָא דְפְסוֹק הַגְּרָגֶרֶת וְשַׁחַט הַנּוֹשֵׁט ג"כ בְּבִהְמָה: אֵלֵּא דְאַפְתִּי קָשָׁה רִישָׁא דְרִישָׁא ל"ל הָא גַם בְּלֵי רִישָׁא דְרִישָׁא אִיכָּא ג' בְּבֵי עַם סִיפָא דְסִיפָא שְׁחַט אֶחָד מֵהֶם וְהִחְלִיד תַּחַת הַשְּׁנֵי וְכו' וְנִסְדָּר הַמְשָׁנָה כֹּף שְׁחַט סִימָן א' וְהִמְתִּין עַד שְׁמֵתָה אוּ פְסוֹק הַגְּרָגֶרֶת וְאַח"כּ שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט אוּ שְׁחַט אֶחָד וְהִחְלִיד תַּחַת הַשְּׁנֵי וְא"כ ג"כ יֵהִי רִישָׁא וְסִיפָא בְּבִהְמָה וּמְמִילָא גַם מְצִיעֵתָא דְפְסוֹק הַגְּרָגֶרֶת ג"כ בְּבִהְמָה וְאַפְתִּי רִישָׁא דְרִישָׁא מְנוֹתָר לְגַמְרֵי וְחוּץ לְדַרְכֵינוּ אֲמַרְתִּי דְאֵז הֵנָּה אֲמִינָא וְהִמְתִּין עַד שְׁמֵתָה קָאֵי אֲפֻלְהוּ וּפְיִרְשׁ לָהּ בְּרִישָׁא מֵתָה בְּאִינְדָּה מִשָּׂא"כ הַשְּׁתָּא דְתַנֵּי בְּתַר הָכִי אוּ שְׁהַחְלִיד וְכו' וְא"כ הֵנָּה לִיָּה לְמַתְנֵי אוּ בְּרִישָׁא דְרִישָׁא אוּ בְּסִיפָא דְסִיפָא] וְאוֹמֵר אֲנִי דְרִישָׁא דְרִישָׁא לְדִיּוּקָא אֲתִי לְמַפְשֵׁט בְּעֵינֵי דַר' זִירָא דְהָרִי בְּפִסְקֵת הַגְּרָגֶרֶת מְמִילָא הֵנָּה הַרְיָאָה כְּנֻטוּלָה וְאִם אֵיתָא לְבַעֲיָא דַר"ז דְּלֹא מְצַטְרַף סִימָן רֵאשׁוֹן א"כ מֵאֵי אַרְיָא שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט וּפְסוֹק הַגְּרָגֶרֶת עַדִּיפָא הֵנָּה לִיָּה לְמַתְנֵי שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט וְנִיקָב הַרְיָאָה ג"כ נְבִילָה שְׁהָרִי שׁוֹב לֹא מְצַטְרַף סִימָן שְׁנֵי אֵלֵּא וּדְאֵי דְמְצַטְרַף וּלְפִי זֶה מְתוֹרֵץ ג"כ מֵה שְׁהַקְשִׁיתִי לְעֵיל לְרִישׁ לְקִישׁ דְּמִיָּרִי בְּשַׁחַט בְּמָקוֹם חֲתָף ל"ל סִיפָא דְהִמְתִּין עַד שְׁמֵתָה דְאֵי לְאוּ סִיפָא לֹא הֵנָּה רִישָׁא מְנוֹתָר דְהָרִי אֵז אֲצַטְרַף רִישָׁא דְרִישָׁא לַר' יִשְׁבֵּב דְּלֹא תִימָא דְדוֹקָא פְּסוֹק הַגְּרָגֶרֶת תַּחֲלָה הוּא דְסוּבֵר ר' יִשְׁבֵּב שְׂאִין שַׁחֲטָה הַנּוֹשֵׁט מְטַהֵר מִיָּדִי נְבִילָה לְפִי שְׁכָבֵר הַגְּרָגֶרֶת אִינוּ בֵּן שַׁחֲטָה אֲבָל שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט תַּחֲלָה הַנּוֹשֵׁט לְחֹד מְטַהֵר מִיָּדִי נְבִילָה וְהֵנָּה אֲמִינָא שְׁגָם ר' יִשְׁבֵּב סוּבֵר שְׁסִימָן אֶחָד מְטַהֵר מִיָּדִי נְבִילָה אֲפִילוּ בְּבִהְמָה הִכָּא שְׁשֻׁנֵיהֶם רְאוּיָם לְשַׁחֲטָה וְדוּמֵיָא דְסִימָן אֶחָד מְתִיר לְגַמְרֵי בְּעוֹף וּבְעִינָן ג"כ שְׁנֵיהֶם רְאוּיָם לְשַׁחֲטָה וְסִיפָא דְסִיפָא וְהִחְלִיד תַּחַת הַשְּׁנֵי הֵנָּה מוֹקְמִינָן שְׁכָבֵר הַחֲלִיד וּכְעִין שְׁרָצָה רְבָא לֹמֵר וּכְבֵר שְׁחַט אוּ דְהַחֲלִידָה פּוֹסְלָת אֲפִילוּ בְּמִיעוּט בְּתָרָא מְשׁוּם שְׁהוּא דְרָף שַׁחֲטָה מִשָּׂא"כ בְּעִיקוֹר אֲבָל הַשְּׁתָּא דְתַנֵּן שְׁחַט אֶחָד וְהִמְתִּין עַד שְׁמֵתָה כְּבֵר מוֹכַח דַּלַר' יִשְׁבֵּב אֲפִילוּ הִכָּא שְׁשֻׁנֵיהֶם שְׁלָמִים אִין אֶחָד לְחֹד מוֹצִיא מִיָּדִי נְבִילָה וְאִיִּתֵר רִישָׁא לְמַפְשֵׁט בְּעֵינֵי דַר' זִירָא וּלְפִי זֶה מוֹכַח מְאוּקִימַת' דְרִשְׁב"א עֲצָמוֹ דְּמוּקֵי מְשֻׁנְתֵינוּ בְּשַׁחַט בְּמָקוֹם חֲתָף וְא"כ אִיִּתֵר סִיפָא דְהִמְתִּין עַד שְׁמֵתָה וְצָרִיף לֹמֵר כְּדִי שְׁתָּהֵא רִישָׁא דְרִישָׁא מְנוֹתָר לְמַפְשֵׁט בְּעֵינֵי דַר"ז א"כ מְפָלֵל דְסֵבֵר רִשְׁב"א יֵשׁ טְרִיפּוֹת לְחֲצֵי חַיּוֹת דַּל"כ אִין מְצִיאוֹת לְבַעֲיָא דַר"ז וְא"כ מ"ט מְכַשִּׁיר בְּנִיקְבָה הַרְיָאָה וְצָרִיף לֹמֵר מְשׁוּם כְּמֵאן דְּמִנְחָח בְּדִיקוּלָא וְשִׁפִּיר קָאֵמֵר וּמִי אֲמַר רִשְׁב"א הָכִי וְהָאֵמֵר רִשְׁב"א שְׁחַט הַקְּנָה וְכו' מְפָלֵל דְכָאן דְּמִנְחָח בְּדִיקוּלָא דְלִיכָא לְמִימֵר כְּלָל מְשׁוּם אִין טְרִיפּוֹת לְחֲצֵי חַיּוֹת דַּל"כ אִין מְקוֹם לְבַעֲיָא דַר"ז אִיִּתֵר רִישָׁא דְמַתְנֵי'.

[אֲבָל אִי לְאוּ מְפָח אוּקִימַת' דְרִשְׁב"א אִיכָּא לְמִימֵר דְרִישָׁא דְרִישָׁא אִינוּ מְנוֹתָר דְאוּלֵי גִירְסַת הָרִי"ף וְרִשְׁב"א נְכוֹן דְּלֹא גְרָסִינָן וְאַח"כּ אִי לְאוּ רִישָׁא דְרִישָׁא הֵנָּה אֲמִינָא וּכְבֵר שְׁחַט הַנּוֹשֵׁט וּכְמוֹ שְׁרָצָה רְבָא לֹמֵר אֲבָל הַשְּׁתָּא דְקַתְנֵי רִישָׁא דְרִישָׁא לִיכָא לְמִימֵר הָכִי דַּל"כ הִינּוּ קַמְיָתָא.

אָבֵל מִכַּח אֲוִקִימָתַי דְּרִשְׁבָּ"א דְּמִינְתָּר סִיפָא פְּדִי לְמִיזְדַּק מִיִּתּוּרָא דְּרִישָׁא פְּנ"ל מוֹכַח
דְּגַרְסִינּוּ וְאַח"כּ וְשִׁפְרִי מִפְּשִׁט בְּעֵינָא דִּר' זִירָא]: וּבְזֵה נְבוּא לְבָאָר דְּכָרִי רַב אָסָא בַּר יַעֲקֹב
ש"מ מְדַרְשָׁב"א וְהַקְשִׁיתִי אִיךָ מוֹכַח וְהִלָּא אִיכָּא לְמִימַר מְשׁוּם אִין טְרַפּוֹת לְחֻצֵי חַיּוֹת.

וּלְפִי מ"ש נִיחָא דְּכּוֹנְנָתוּ ש"מ מְרִשְׁבָּ"א לְתַרְתִּי דְּרִשְׁבָּ"א לְאֲוִקִימָתָא דְּמַתְנִי' וְלָמָּה דְּאָמַר
נִיבְרָה הַרְיָאָה וְכוּ' דְּבְצִירּוּף הֲנֵה תַרְתִּי מוֹכַח דְּסַבְר פְּמָאן דְּמִנְחָה וְכוּ' וְאַף דְּקִשְׁיָין אִהְדְּדִי
מ"מ לָא אָמְרִינּוּ בֵּיה תִּיּוֹבְתָא וְאַפְתִּי רִשְׁבָּ"א אִמְרִינְהוּ לְתַרְנוּיָיהוּ: וּבְזֵה נִיחָא לָּו מַה דְּאָמַר
מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְשִׁיתִי אֲדַרְבָּה מְדַרְשָׁב"א אִיכָּא לְמִימַר כְּמוֹ שְׁהַקְשָׁה מְהַר"ם מְלוּבְלִין
שְׁהַרְיָאָה תַּהֲיָה אֲסוּרָה לְיִשְׂרָאֵל.

וְהֵנָּה רִש"י פִּירֵשׁ דְּבְעֵינָא דִּר"ז אִיפְשָׁטָה כְּמוֹ שְׁאִיפְשָׁטָה בְּעֵינָא דְּאִילְפָא וְהַקְשָׁה מְהַר"ם
דְּלָמָּה שְׁאֵנִי הֵתֵם דְּמִצְטָרְף לְהַתִּיר בְּאַכִּילָה לְהַכִּי מִצְטָרְף ג"כ לְהַתִּיר הִיז מִיָּד מִיָּד נְבִילָה
מִשָּׂא"כ בְּנִיבְרָהוּ בְּנֵי מַעֲיָיִם אִין פְּאָן שׁוּם צִירּוּף לְהַתִּיר אֲכִילָה וְתִירָץ מְהַר"ם דְּמַזְהָ גּוֹפָא
דְּמִצְטָרְף לְהַתִּיר שְׁאָר הָעוֹבָר בְּאַכִּילָה מְכַלְל שְׁאָר שְׁיֵשׁ חִילּוּק בֵּין הַסִּימְנִין מִצְטָרְפִי
דַּל"כ גַּם לְעַנְנֵן לְהַתִּיר שְׁאָר הָעוֹבָר בְּאַכִּילָה.

וּלְפִי זֶה אִם נִימָא דְּהִיכָא דְּשַׁחַט הַקְנָה כְּכַר הַרְיָאָה אֲפִילוּ לְיִשְׂרָאֵל דְּהֵנָּה כְּמִי שְׁהוֹצִיא
הַרְיָאָה בֵּין סִימָן לְסִימָן וְכְמוֹ שְׁהַקְשָׁה מְהַר"ם א"כ לְפִי זֶה מִמִּילָא מוֹכַח דְּסִימְנִין
מִצְטָרְפִים אִף שְׁחִלּוּקִין דַּל"כ לָא מִשְׁפַּחַת שְׁחִיטָה לְהַתִּיר כָּלָל כִּי אִם שְׁיִשְׁחֹט שְׁנֵי
הַסִּימְנִין יַחְדָּיו בְּצַמְצוּם דַּל"כ הֲרִי הַסִּימְנִין חִלּוּקִין שְׁהָרִי הַסִּימָן הָרִאשׁוֹן בָּא לְהַתִּיר
הַכֹּל וְהַסִּימָן הַשֵּׁנִי אִם הוּא הַנּוֹשֵׁט אִינוּ מַתִּיר הַרְיָאָה וְאִם הוּא הַקְנָה אִינוּ מַתִּיר הַכֹּנֵי
מַעֲיָיִם וְכִינּוּן שְׁהֵם חִלּוּקִין אִינָם מַתִּירִים לְגַמְרִי וְהָרִי הוּא נְבִילָה וְא"כ לָא מִשְׁפַּחַת לְשׁוּם
דִּין מְדִינִי מִשְׁנַתִּינוּ דְּמָה אֲרִיָּא פֶּסֶק אוֹ הַחֲלִיד הָרִי כִּינּוּן שְׁלֵא שְׁחַטְם כְּאַחַד הָרִי הוּא נְבִילָה
אֲלָא וְדַאי דְּמִצְטָרְפִים וְאַיִתְרִי רִישָׁא דְּלִיכָּא לְמִימַר לְדִיּוּקָא לְמִפְשִׁט בְּעֵינָא דִּר"ז שְׁהָרִי
בַּלֵּא"ה אִין מְקוּם לְבְעֵינָא דִּר"ז.

אֲלָא וְדַאי דְּהַרְיָאָה עֲצָמָה ג"כ מְוַתְרַת לְיִשְׂרָאֵל וְאִין לְפִשְׁוֹט בְּעֵינָא דִּר"ז מְזֵה וְשִׁפְרִי
אִיִּצְטָרְיָה רִישָׁא וְא"כ שִׁפְרִי קְאָמַר ש"מ מְדַרְשָׁב"א מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל דְּגַם זֶה מוֹכַח
מְאֲוִקִימָתָא שְׁלוֹ דְּמוֹכַח דְּאַיִתְרִי רִישָׁא לְמִפְשִׁט בְּעֵינָא דִּר"ז וְדוּק: וְהֵנָּה בְּסוּגִיָּא דְּוַהֲדַר
בֵּיה ר"ז וְנַחֲלָקוּ רִש"י וְתוֹס' מְאַיְזָה מְהֵם הֲדַר וְהֵנָּה בֵּין לְרִש"י וּבֵין לְתוֹס' קִשָּׁה לִי עַל
הַגַּמ' וְכִי מַהִיכָן אִיִּתְפַּרְשׁ אִיזָה מְהֵם ר"ז אֲמַרָה תַּחֲלָה דִּיִּדְעִינּוּ דְּמַזְהָ הֲדַר בִּי' וְדַלְמָא אִיִּדְךָ
אֲמַרָה תַּחֲלָה וּמַהֲהוּא הוּא דְּהֲדַר בִּי': וְהֵנָּה לְפִי פִּירוּשׁ רִש"י יֵשׁ לְתַרְזַן עַל דְּהָא לְדְּכָרִי
ר"ז שְׁטַעֲמִיָּה דְּרִשְׁבָּ"א מְשׁוּם אִין טְרַפּוֹת לְחֻצֵי חַיּוֹת א"כ לָמָּה אָמַר רִשְׁבָּ"א רִיָּאָה וְצָרִיךָ
לְזַמְרֵי דְּלְדוּגְמָא בְּעֵלְמָא נְקֻט וְהָ"ד שְׁאָר בְּנֵי מַעֲיָיִם אֲלָא דְּקִשָּׁה לָמָּה נְקֻט קְנָה וְאִיכָּא
לְמַטְעֵי דְּנֻקָּא קְנָה מְשׁוּם כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְהֵנָּה לִי לְמִימַר בְּנֵי מַעֲיָיִם דְּלִיכָּא לְמַטְעֵי וְצָרִיךָ
לְזַמְרֵי דְּלְדַעֲתוּ אִין שׁוּם הֵנָּה אֲמִינָא לְמִימַר כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְלִיכָּא לְמַטְעֵי בֵּיה נְאִי ס"ד
דְּבַעֲי' דִּר"ז קָדִים וְא"כ הוּא עֲצָמוּ סַבְר כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְאַף שְׁשׁוּב הֲדַר בֵּיה מ"מ קִשָּׁה
לָמָּה אָמַר רִשְׁבָּ"א רִיָּאָה וְלִיכָּא לְמִימַר דְּסַבְר דְּלִיכָּא לְמִימַר כָּלָל כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא הָא הוּא
עֲצָמוּ טְעָה מִתַּחֲלָה בְּזֵה אֲלָא וְדַאי דְּבְאֲמַת דְּנֻקָּא רִיָּאָה אֲלָא וְדַאי דְּהָא דְּבַעֲי' אָמַר לְבַסּוּף
וּמִתַּחֲלָה בְּאֲמַת הֵיָה ר"ז סַבְר שְׁאִין שׁוּם סְבָרָא לְזַמְרֵי כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא.

ולשיטת התוס' נראה דלכאורה קשה למה בעי אילפא בהוציא עובר ולא בעי בבהמה
עצמה פעין בעי דר"ז בנזקבו בין סימן וכו' וא"ת מה נ"מ אם בעי בזה או בזה יש לומר
דבבעי דר"ז שמעינו חזא דאית בי' תרתי דשמעינו דיש טרפות לחצי חיות אלא ודאי
דבאמת אין טרפות לחצי חיות וא"כ מכלל דהבעיא קדים: ורש"י נשמר מזה ולכך הביא
ופשיט התם אם הועיל סימן שני וכו' להתיר באכילה והיא גופא לא שמענו אלא מאילפא
מדבעי בידו מפלל דשאר העובר מותר אפילו באכילה וא"כ גם באילפא חזא דאית בה
תרתי ודוק: שם חתף דלעת עמה ד"ה פסולה נחתכה דלעת עמה ד"ה פשרה והנה
לכאורה כל זה מיותר דחתף דלעת פשיטא דפסולה שיהי משנה שלימה שנינו שמלאכה
פוסלת ונחתף פשיטא דכשרה דלא גרע מנשחטה בהמה עמה לרבנן ורש"י פירש נחתכה
דלעת דשלא בכונה לא מקרי עוסק במלאכה ורישא לר"נ טעמא משום דכתיב ושחט
וכו' ושללא בכונה נמי מקרי שחיטה.

הנה נראה לנו רש"י באצבע דמימרא זו לר"נ איצטריו דלא תימא פשם שנשחטה בהמה
אחרת פוסל כף נחתכה דלעת פוסל ואומר אני הכונה בזה לרש"י משום דבמשנה בפ"ד
מפרה שנינו סתם שמלאכה פוסלת אבל אינו מפורש שהטעם משום היסח הדעת והנה
אמינא שמצד גזרת הכתוב מלאכה פוסלת והנה אמינא דלר' נתן דשלא בכונה מקרי
שחוטא פן נמי שלא בכונה מקרי מלאכה ונשחטה בהמה לר"נ ג"כ משום מלאכה פוסלת
ולא משום ושחט אותה דהנה אמינא דנשחט אותה היינו ב' פרות דוקא לכך איצטריו
לפרש דנחתכה דלעת פשרה גם לר' נתן דפסול מלאכה משום היסח הדעת הוא ושללא
בכונה ליפא היסח הדעת: אבל לגרסת הרמב"ם דגרסינו נשחטה בהמה וכו' לר' נתן
שתיקו פשרות ולרבנן פרה פשרה וכו' וא"כ בין לר"נ ובין לרבנן כבר שנינו שאין
איסור מלאכה בלי פנוה א"כ מימרא זו דנחתכה דלעת מותר לגמרי: שם אמר ליה רב
פנהא ורב אסי לרב פדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף או אף בהמה לעוף וכו' עד
סוף הסוגיא הנה כל אנשי חיל גדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים כלם אחזו שער
דבמערכא משמיה דר"י בר' חנינא מישף שנייה לעיל בפלוגתא דרב ושמואל ור' יוחנן
ור"ב"ח פרב ולרש"י ותוס' ק"ו הוא וכמ"ש התוס' דיותר חלוק עוף מבהמה ממה
שחולקין דקה מגסה ולכן נתקשו רוב הפוסקים בדברי הרי"ף שפסק בפירוש כר' יוחנן
ושמואל והביא דברי ריב"ח והרא"ש פתב דהרי"ף לא הביא דברי ריב"ח אלא לפסוק
פמותו בהגבהה והרפצה ולהשמיענו שעל זה לא נחלקו רב ושמואל ור' יוחנן אלא
דאינהו לא מיירי בהגבהה והרפצה כלל ואני תמה דלדברי הרא"ש דריב"ח ודאי פליג
בזה על שמואל ור' יוחנן במה דאמרי בהמה לעוף א"כ קם ליה ריב"ח בזה בשטת רב
והאיך קאמר הרי"ף ונהלכה כר' יוחנן ושמואל דהו להו תרי ואין דבריו של אחד במקום
שנים ולפי הבנת הרא"ש דריב"ח בזה פנותיה דרב א"כ הו להו תרי ותרי ואיך אמר
הרי"ף אין דבריו של אחד במקום שנים וזה פליאה רבה על הרא"ש והר"ן דרף אחרת
לו שריב"ח דוקא בין דקה לגסה מחלק אבל מודה הוא לשמואל ור' יוחנן דלעוף
משערין פדי בהמה וא"כ הרי"ף פסק כריב"ח בכל דבריו ואעפ"כ פסק כר' יוחנן
ושמואל וזה היפך סברת התוס' הנ"ל וכן הרמב"ם פסק כפי פירוש הר"ן בדברי הרי"ף
ואני אומר אם איתא שיש לחלק בין הפוסקים בדקה לגסה ובבהמה לעוף בין לדברי
התוס' דיותר ראוי לחלק בין בהמה לעוף ובין לדברי הר"ן והרמב"ם דיותר יש לחלק

בין גֹּסֶה לְדָקָה מְלַחֵלֵק בֵּין בְּהֵמָה לְעוֹף קִשָּׁה רַב פְּהֵנָא וְרַב אִסִּי שְׁשִׂאֲלוּ לְרַב בְּהֵמָה לְבֵהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף אוֹ אִף בְּהֵמָה לְעוֹף וְלָמָּה לֹא שְׂאֲלוּ ג"כ בְּבֵהֵמָה עֲצָמָה אִם גֹּסֶה לְגֹסֶה וְדָקָה לְדָקָה אוֹ אִף גֹּסֶה לְדָקָה וְהֵנָּה לְשִׁטַּת הַתּוֹסֵס הַקְּנוֹשִׂיא הִיא בְּסִיגְנוֹן זֶה דַּעְתָּה שְׁשִׂאֲלוּ עַל בְּהֵמָה לְעוֹף תִּינַח אִם יָשׁוּב אִף בְּהֵמָה לְעוֹף א"כ ק"ו גֹּסֶה לְדָקָה אֲבָל אִם יָשׁוּב בְּהֵמָה לְבֵהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף אֲפֵתִי לֹא יָדְעוּ בְּבֵהֵמָה דָּקָה אִי מְשַׁעְרִינָן בְּגֹסֶה אוֹ בְּדָקָה וּלְשִׁטַּת הַר"ן הַקְּנוֹשִׂיא לְהִיפּוֹף תִּינַח אִם יָשׁוּב עוֹף לְעוֹף א"כ ק"ו דָּקָה לְדָקָה אֲבָל אִם יָשׁוּב בְּהֵמָה לְעוֹף אֲפֵתִי יִסְתַּפְּקוּ בְּדָקָה אִיף מְשַׁעְרִין: וְעוֹד קִשָּׁה דָּאִם יָשׁוּב בְּהֵמָה לְעוֹף שְׂאֲפֵתִי גַם בְּעוֹף יִסְתַּפְּקוּ בְּאִיזָה בְּהֵמָה מְשַׁעְרִין לְעוֹף אִם בְּגֹסֶה אוֹ בְּדָקָה.

וְלָכֵן אֲמִינָא בְּאִימָה וּפְחַד כִּי מִסְתַּפְּינָא מִכָּל הַקְּדָמוֹנִים פֶּן יִרְוּצוּ גְּוָלְגָּלְתִּי וְלִיֹּא דְמִסְתַּפְּינָא אֲמִינָא פִּירוּשׁ חֲדָשׁ בְּסוּגְיָא זֶה וְלִדְעָתִי לֹא נִחְלַק אָדָם מֵעוֹלָם דְּלְעוֹף וְדָאִי לֹא מְשַׁעְרִינָן בְּבֵהֵמָה כָּלֵל לְשׁוּם אֲמוּרָא וְאִין עֲנִין כָּלֵל לְפְלוּגְתָּא דְרַב וְשְׂמוּאֵל וְר' יוֹחָנָן לְדַבְּרֵי רִיב"ח וְאֲמַנְם שְׂאֵלֵת רַב פְּהֵנָא וְרַב אִסִּי כִּף הִיא דִּידוּעַ דְּשַׁעִיר שְׁחִיטָה בְּעוֹף הַכְּשָׁרוֹ בְּסִימָן אֶחָד.

וּבְהֵמָה הַכְּשָׁרוֹ בְּשִׁנֵּי סִימָנִין וְעַתָּה בְּעוֹ מִינְיָה רַב פְּהֵנָא וְרַב אִסִּי מְרַב אִם כְּדִי שְׁחִיטָת בְּהֵמָה לְבֵהֵמָה דְּהִינּוּ שְׁנֵי סִימָנִין וְעוֹף לְעוֹף דְּהִינּוּ סִימָן אֶחָד אוֹ דְלָמָּה אִף בְּהֵמָה לְעוֹף דְּגַם בְּעוֹף מְשַׁעְרִין בְּשִׁנֵּי סִימָנִין כְּמוֹ הַכְּשָׁר שְׁחִיטָה בְּבֵהֵמָה אֲבָל לְעוֹלָם לְכָל מִין וּמִין בְּסִימָנִין שְׁלוֹ מְשַׁעְרִין וְכַדְמִסִּיק רִיב"ח גֹּסֶה לְגֹסֶה וְדָקָה לְדָקָה וְה"ה עוֹף לְעוֹף אֲבָל סְפִיקוֹ שֶׁל רַב פְּהֵנָא וְרַב אִסִּי אִם מְשַׁעְרִין בְּעוֹף בְּשִׁנֵּי סִימָנִין אוֹ בְּסִימָן אֶחָד וְהָא דְלָא נִסְתַּפְּקוּ בְּבֵהֵמָה עֲצָמָה אִם מְשַׁעְרִין בְּרוּב שְׁנֵים אוֹ בְּכָל שְׁנֵי סִימָנִין אוֹמֵר אֲנִי דִּהְנֵה פְּשׁוּט לְהוֹ דְּנִדְאִי בְּכָל הַסִּימָנִין מְשַׁעְרִין כִּינּוּן דְּלִכְתַּחֲלָה מְצוֹת שְׁחִיטָה כָּל הַסִּימָנִין אֲבָל בְּעוֹף נִסְתַּפְּקוּ עַל דְּרָף שְׁכַתָּב רש"י לְעִיל (דָּף כָּא ע"ב) בַּד"ה וְאִינוּ מְבַדִּיל דְּבְעוֹף בְּסִימָן הַשְּׁנֵי אֲפִילוּ מִמָּה לְכַתַּחֲלָה לִיכָּא וְעִינּוּ בְּחִידוּשֵׁינוּ לְעִיל (דָּף ל ע"ב) בְּבַעֲי' דְרַב פֶּפְא הַחֲלִיד בְּמִיעוּט וְכו' וְלָכֵן נִסְתַּפְּקוּ אִם מְשַׁעְרִין בְּעוֹף בְּב' סִימָנִין וְעַל זֶה נִחְלָקוּ רַב וְשְׂמוּאֵל וְר"י דְרַב סוּבֵר עוֹף לְעוֹף דְּבְעוֹף מְשַׁעְרִין רַק בְּסִימָן אֶחָד וְר"י וְשְׂמוּאֵל ס"ל בְּהֵמָה לְעוֹף דְּמְשַׁעְרִין גַּם בְּעוֹף בְּשִׁנֵּי סִימָנִין אֲבָל לְעוֹלָם בְּשִׁנֵּי סִימָנִין שֶׁל הָעוֹף א"כ רִיב"ח דָּאֵמַר גֹּסֶה לְגֹסֶה וְדָקָה לְדָקָה וְה"ה עוֹף לְעוֹף עַל זֶה לֹא נִחְלַק לֹא רַב וְלֹא שְׂמוּאֵל וְר' יוֹחָנָן וְגַם רִיב"ח לֹא הִכְרִיעַ בְּפְלוּגְתָּא דְרַב וְשְׂמוּאֵל וְר"י כָּלֵל וְשִׁפִּיר קֵאֲמַר הָרִיף דִּהְנֵה שְׂמוּאֵל וְר' יוֹחָנָן שְׁנֵים וְאִין דְּבָרֵיו שֶׁל אֶחָד בְּמָקוֹם שְׁנֵים וְאֵעִפ"כ הֵבִיא דַּבְּרֵי רִיב"ח בְּכָל דְּבָרָיו לְהִלְכָה יָצָא לְנוּ מִזֶּה קוֹלָא אַחַת דְּמְשַׁעְרִין גַּם בְּעוֹף בְּשִׁנֵּי סִימָנִין וּבְכָלֵם וְלֹא בְּרוּבָם וְהִינּוּ סִימָנִין שֶׁל עוֹף וְגַם בְּבֵהֵמָה מְשַׁעְרִין בְּכָל הַסִּימָנִין וְלֹא בְּרוּבָם אֲבָל הַקְּדָמוֹנִים לֹא פְּסָקוּ כֵּן וְאֲנִי ח"ו אִינִי חוֹלֵק עֲלֵיהֶם וְדַבְּרֵי הֵם לְפָרֵשׁ אֲבָל לֹא לְפָסֵק הִלְכָה וְאִם שְׂגִיתִי ה' הַטּוֹב יִכְפֹּר אֲבָל כְּמִדּוּמָה אֲנִי שְׂמָקוּם הַנִּיחוּ לִי מִן הַשְּׂמִים.

שֵׁם מַתְנֵי שְׁחַט אֶת הַנֶּשֶׁט וְכו' הֵנָּה בְּסִפְרֵי הָרִי"ף וְהָרָא"ש אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ הַגִּירְסָא בְּמִשְׁנֵינּוּ שְׁחַט אֶת הַנֶּשֶׁט וְפָסֵק אֶת הַגִּירְגָּרֵת אוֹ שְׁחַט אֶת הַגִּירְגָּרֵת וְפָסֵק אֶת הַנֶּשֶׁט וְכֵן הִעֲתִיק בְּמִצְדָּנֵי מְלָךְ.

וְהוּא טְעוּת רַק הַגִּירְסָא הַנְּכוּנָה בְּרִי"ף וְרָא"ש בְּמִשְׁנֵינּוּ שְׁחַט אֶת הַנֶּשֶׁט וְפָסֵק אֶת הַגִּירְגָּרֵת אוֹ פָּסֵק אֶת הַגִּירְגָּרֵת וְשְׁחַט אֶת הַנֶּשֶׁט וְלֹא נִשְׁתַּנֵּית הַגִּירְסָא בְּרִי"ף וְבָרָא"ש

מאשר הוא בגמרא רק שלא נאמר בספרי הרי"ף והרא"ש ואח"כ שחט וכו' ועיין
בחדושי רש"י א ובמהרש"א.

ומעתה נחזי אנו מדוע באמת נקט במשנתנו הפסול בגרגרת והשחיטה בנושט ולא נקט
בהיפוך שחט הגרגרת וקרע הנושט או קרע הנושט ושחט הגרגרת. ואף דלעיל (דף פח
ע"א) הקשה בגמ' ואלו שחיטה בגרגרת לא קתני ודחי התם משום דגרגרת עבידא
לאישתמוטי שאני התם דמייירי דנשטמט מאליו ובזה שינה לומר דגרגרת עבידא
לאישתמוטי אבל במשנתנו ושנינו ופסק הגרגרת דמייירי שפסקו בכוננה ככה יכול
לקרוע הנושט ולשחוט הגרגרת כמו להיפוך.

והנלע"ד בזה משום דשם בדרה הנ"ל איפולגי אמוראי באחד בעורף אי דוקא נשט או דא
נשט או קנה ומסיק להלכה דאז נשט או קנה מהני אמנם זה בעורף דחיותי מועט ונפיק
גם בקנה אבל במשנתנו קודם חזרה דסבר ר"ע דגם בהמה אף דבעי ב' סימנין היינו
להתיר באכילה אבל להוציא מידי גבילה מהני גם בבהמה סימן א' ודבר זה חידוש הוא
לר"ע קודם חזרה ואין לה בו אלא חידוש ודוקא שחיטת הנושט לחוד הוא דמועיל בבהמה
להוציא מידי גבילה שהוא מיוחד שפסימנין אבל קנה לחוד מודה ר"ע גם קודם חזרה
דלא מהני בבהמה פלום אף לטהר מידי גבילה ולכך לא קתני במשנתנו השחיטה בקנה
והקריעה בנושט שבזה לא נחלק ר"ע מעולם.

אי נמי דגם קודם חזרה מודה ר"ע שאם נקרע הנושט פלו או רובו הוא גבילה אף שסבר
שפסיקת הקנה אינו גבילה מ"מ מודה בנושט שנקרע פלו או רובו שהוא תכף גבילה ומה
יועיל אח"כ שחיטת הקנה וכי מתה עומד ושוחט ולא הנה יכול למתני בקריעת הנושט
תרי גוויי דהיינו שחט הקנה וקרע הנושט או קרע הנושט ושחט הקנה לפי שבזה שפכר
קרע הנושט מודה ר"ע ולכך אחזה המשנה השחיטה בנושט והפסיקה בקנה שבזה נחלק
ר"ע בשני הכבות בין קדמה שחיטת הנושט לפסיקת הגרגרת ובין קדמה פסיקת הגרגרת
לשחיטת הנושט תמיד מועיל לר"ע קודם חזרה לטהר מגבילה: ותירוצ זה האחרון ניחא
יותר מהראשון דלתירוצ הראשון שכתבתי דמודה ר"ע גם קודם חזרה ששחיטת הקנה
לחוד אינו מועיל בבהמה אף לטהר מגבילה א"כ קשיא סיפא או ששחט אחד מהם והמתין
לה עד שמתה ר"ע אומר טרפה דאין לומר אחד היינו המיוחד וכרב אדא בר אבהו לעיל
(דף פח) כיון דמסיק לעיל רב אדא בתיובתא וא"כ הפירוש במשנה ריש פרקין אחד כל
דהוא מסתמא גם אחד דמשנתנו הוא דומיא דאחד דלעיל ולכן מסוננתא פתירוצ השני
דאף דסבר ר"ע דמועיל גם שחיטת הקנה לחוד היינו אם שחט הקנה קודם שנקרע הנושט
אבל אם כפר נקרע הנושט כפר היא גבילה ומה יועיל שחיטת הקנה אח"כ: יצא לנו מזה
שנקרע הנושט פלו או ברובו תכף הוא גבילה אף להחולקים על הרמב"ם בנקובת הנושט
וכן בפסיקת הגרגרת וס"ל דאינו גבילה מחיים ועיין בי"ד סימן ל"ג ס"ק ד' בש"ף מ"מ
בנקרע רוב הנושט כפר היא גבילה וכדמוכח מדברי ר"ע קודם חזרה וכנ"ל אמנם מה
שפסק הרמב"ם דגם נקובת הנושט הנה גבילה בזה צ"ע דהרי זה ודאי לא נוכל לומר דגם
ר"ע אפילו קודם חזרה הנה סובר דנקובת הנושט גבילה ולא פליג רק בפסיקת הגרגרת
דהרי לר' יוחנן דמסיק בסוף שמעתין לא קשיא כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה ומשנה
לא וזה ממקומה א"כ ר' יוחנן לא ס"ל כרבא דאלו אסורות קתני אלא אלו טרפות דוקא

קתני נהרי שנינו שם גם נקובת הנשט וא"כ מתניתין דאלו טרפות מני לא ר' ישבב וקא ר"ע אפילו קודם חזרה דהרי מודה ר"ע דנקובת הנשט נבילה אלא ודאי הא ליתא וקודם חזרה סבר ר"ע דגם נקובת הנשט הוא רק טרפה ואם שחט אח"כ הגרגרת מטהר מידי נבילה.

וא"כ קשה מדוע לא קתני במשנתנו בפלוגתא דר' ישבב ור"ע ניקב הנשט ואח"כ שחט הגרגרת או אולי גם שחיטת הנשט מהני לר"ע פנין שאינו אלא טרפה וצריך לומר להיפך דבזה גם ר' ישבב מודה דשחיטה מטהר מידי נבילה ודוקא בפסיקת הגרגרת פליג ונחמיר לו יותר פסיקת הגרגרת משום דשוב לא שייך שחיטה בגרגרת כלל ונמצא שאינו שוחט רק הנשט ומקרי פסול בשחיטה משא"כ בניקב הנשט שייך שחיטה גם בנשט אלא שהוא טרפה ששחטה ומטהר עכ"פ מידי נבילה וכן משמע מרבינו תם שנקיבת הנשט אינו אלא טרפה שהרי פירש לעיל (דף ל ע"ב) בד"ה ה"ה ה"ה וכו' בעי' דשקה במיעוט סימנין היינו במיעוט קמא דנשט וכתב הרא"ש א"ע"ג דמיטרפה בנקיבת הנשט דלמא לא פסלה שהייה אלא במידי דמנבלה ביה אלמא דבנקיבת הנשט לא מנבלה: אמנם הרמב"ם דפסק דבנקיבת הנשט הנה נבילה וכן פסק בש"ע סי' ל"ג סעיף ב' וכבר הוכחתי דעכ"פ לר"ע קודם חזרה לא הנה נבילה צריך לומר דס"ל דלר' ישבב הנה נבילה ור"ע לאחר חזרה הודה גם בזה דכל שהריעותא בסימנין מקרי פסולו בשחיטה וא"כ פנין דלר' ישבב הנה נבילה ור"ע קודם חזרה נחלק גם בזה פמו שהוכחתי לעיל א"כ הדרא קושיא לדוכתא למה לא נזכר גם זה במשנתנו בפלוגתא דר"ע ור' ישבב ניקב הנשט ושחט הסימנין: וליפא למימר להיפך דבפסיקת הגרגרת הוא שהודה ר"ע אבל בניקב הנשט לא הודה גם לבסוף ולכך לא חשבו במשנה לפי שלא חישב במשנתנו רק מה שהודה ר"ע אבל מה שנשאר במחלוקת לא קמירי א"כ פשיטא קשה למה פסק הרמב"ם בזה דלא כר"ע שהרי הלכה כר"ע מחבירו ולא עוד אלא שקשה פנין דלא הודה בזה ר"ע א"כ מפלל שזה לא נכלל בזה הפלל כל שפסולו בשחיטה א"כ מהיכן למד הרמב"ם פלל אפילו מדברי ר' ישבב דנקיבת הנשט הנה נבילה ולמה.

נרבה מחלוקת בחנם ולומר פלוגתא גם לאחר חזרה. ואמנם לפי מה שפסק הש"ך בסי' ל"ג ס"ק ה' דלא כרש"ע וס"ל להש"ך בתורפז הנשט שניקב גם להרמב"ם אינו נבילה רק טרפה הוא דהנה א"כ איפא למימר בהיפך דלהכי לא תנו נקיבת הנשט בפלוגתא דר"ע ור' ישבב משום דאף קודם חזרה הי' ר"ע מודה דנקיבת הנשט הוא נבילה ומה שהקשיתי א"כ לר' יוחנן באלו טרפות היינו טרפות דוקא וקודם חזרה נשנית משנה זו אפתי קשה נקובת הנשט דג"כ חשיב באלו טרפות מני שהרי גם ר"ע קודם חזרה מודה דנבילה הוא יש לומר דנקובת הנשט דחשיב במשנת אלו טרפות היינו תורפז הנשט למסקנא דלקמן (דף מד ע"א) דרב אית ליה תורפז לאו מקום שחיטה הוא ואפ"ה נקובתו במשהו אבל שמואל דס"ל תורפז הנשט ברובו א"כ על פרחו אלו טרפות נקובת הנשט לאו היינו תורפז רק הנשט עצמו על פרחו באוקימתא דרבא ס"ל אלו אסורות ויש מהם נבילות: אלא שאף שישבנו דעת הרמב"ם שלא יהיה סתירה על דבריו אבל אפתי קשה מנ"ל להרמב"ם הא שנקיבת הנשט הנה נבילה פלל נהרי לא נזכר במשנתנו רק פסיקת הגרגרת ודלמא פסיקת הגרגרת פלו או רובו חמור מנקובה משהו בנשט ולקמן בסוגיית השקלא וטריא בגמרא יבורר דבר זה יותר: שם ע"ב ויש מהן נבילות מכאן משמע

לכאורה דגם נקובת הנשט הוא נבילה דאל"כ אם פן אין בכל המשנה דאלו טרפות שום נבילה רק אחת דהיינו פסיקת הגרגרת וא"כ למה אמר לשון רבים ויש מהן נבילות ונהיה ליה למימר ויש מהן נבילה וכן פירש רש"י להדיא ויש מהן נבילות פגון נקיבת הנשט ופסיקת הגרגרת אמנם אומר אני שאין מזה ראיה לא מדברי הגמרא ולא מפירוש רש"י דעד פאן לא הוכרחנו לומר נקובת הנשט נבילה אלא לשנוייא דרבא דאלו טרפות היינו אסורות ונהיה בכל הני דחשיב שם בטר פסיקת הגרגרת במשנה דאלו טרפות אין בהם שום נבילה רק טרפות ממש ואי ס"ד דנקובת הנשט ג"כ רק טרפה ולא נבילה א"כ למה הכניס התנא פסיקת הגרגרת שהיא נבילה באמצע הטרפות וכך הנה ליה לתנא למתני אלו טרפות פסיקת הגרגרת ונקובת הנשט ניקב קרום של מוח וכו' דהנה מסדר פל הטרפות יחד אלא נדאי גם נקובת הנשט הוא נבילה וישנה באמת שני הנבילות יחד ושוב תני פל הטרפות יחד וכל זה לתירוצו דרבא אבל למסקנא דמסיק ר' יוחנן פאן קודם חזרה ולא מיירי משנה דאלו טרפות בנבילות פלל הדרא קושיא לדוכתא מנ"ל לרמב"ם דנקובת הנשט נבילה ורש"י דפירש ויש מהן נבילות נקובת הנשט היינו לרבא: ונלע"ד דס"ל לרבינו הגדול שאף דאידיחי תירוצו דרבא בפירוש המשנה ומסיק ר' יוחנן דנשנית קודם חזרה מ"מ לדינא לא אשכחן דפליג שום אמורא על רבא וכיון דרבא על פרחו דס"ל דנקובת הנשט הנה נבילה כמו שהוכחתי לעיל ממילא קם דינא דהנה נבילה ותירוצו של רבא אידיחי אבל לא גוף הדין: שם כי קתני נבילה דלא מטמאה מחיים וכו' מפאן הקשה הש"ך בסימן ל"ג ס"ק ד' על הרמב"ם שפסק דפסיקת הגרגרת ונקובת הנשט הנה נבילה מחיים ונהרי מסוגיא זו מוכח דלא הנה נבילה מחיים מדחשביה במשנת אלו טרפות ואף דמשמע דשנוייא דרבא לא קאי במסקנא מ"מ האי דינא קושטא הוא וכו' עיין שם בש"ך שהאריף: ולפי מה שפכתתי למעלה שעיקר דינו של הרמב"ם דנקובת הנשט מחשב נבילה פלל לא מצאתי לו הוכחה כי אם מתירוצו של רבא א"כ איצטמד קושיות הש"ך ביותר שהרי מתירוצו של רבא גופיה מוכח עכ"פ שאינו נבילה מחיים ובספר תבואת שור ירד לחלק בין הפרכים ולומר דעד פאן לא קאמר הרמב"ם דנקובת הנשט ופסיקת הגרגרת הנה נבילה מחיים אלא לענין איסור אכילה ששייך בו לאו דלא תאכל נבילה אבל לענין טומאת נבילות מודה הרמב"ם שאין בו טומאה מחיים שהרי הרמב"ם עצמו פסק בפ"ג מאה"ט דאפילו ברוב שנים אינו מטמא מחיים ובסוגיא דידן לא קאמר אלא דנבילה דלא מטמא מחיים לא קתני והאריף התבואת שור בזה לומר מנ"ל להרמב"ם דנקובת הנשט ופסיקת הגרגרת הוא לענין איסור נבילה מחיים.

וילדידי נראה דמהא עצמו נפקא לי' דמדאמר בשמעתין נבילה דמטמא מחיים לא קתני ונהרי פרכים הללו הראשונות במסקנתא זו בדיני איסור ונהיתר מיירי ולא בדיני טומאה וטהרה למה ליה לתלות הדבר בטומאה וטהרה והא יש בידו לתרץ מיניה וביה בדיני איסור עצמו כי קתני מה שאינו נבילה מחיים אבל מה שהוא נבילה מחיים לא קתני אלא נדאי דגם נקובת הנשט ופסיקת הגרגרת הוא נבילה מחיים ולכך הוצרך לתלות תירוצו בטומאה: ולפי זה שוב אין לנו הכרח לומר דסובר הרמב"ם דאע"ג דאידיחי תירוצו של רבא מ"מ הדין היצא מדבריו לא נדחה ואיפא למימר שבדחיית התירוץ ממילא נדחו הדינין אלא דדבר זה שהוכחתי מדברי הגמרא שנקובת הנשט ופסיקת הגרגרת הוא נבילה מחיים ממש זה אין תירוצו של רבא מכריח אותנו לזה דתירוצו של רבא לא הכריח

אוֹתָנוּ כִּי אִם לֹאמֵר דְּנִקְוֹבֶת הַנֶּשֶׁט הוּא ג"כ נְבִילָה כְּמוֹ פְּסוּקַת הַגְּרָגֶרֶת מְדַהֲפֵסִיק בְּפִסּוּקַת הַגְּרָגֶרֶת בֵּין נְקִיבֶת הַנֶּשֶׁט לְשָׂאֵר נְקוּבִים שֶׁהֵם רַק טְרַפָּה אֲבָל מִכָּל מְקוֹם דֵּי לָנוּ לֹאמֵר שֶׁהוּא נְבִילָה לְאַחַר שְׁחִיטָה וְאִין שְׁחִיטָה מוֹעִיל בּוֹ וּמִי הִכְרִיחַ אוֹתוֹ שֶׁהוּא נְבִילָה מִחַיִּים וְאַפְתִּי הִנֵּה לוֹ לְתַרְזֵן כִּי קִתְּנֵי נְבִילָה שְׂאִינָה מִחַיִּים וְלִפְנֵי נִכְנָס פֶּאֶן בְּדִינֵי טוֹמְאָה וְתִלָּה תִּירוּצוֹ בְּטוֹמְאָה מִחַיִּים אֲלֵא וְדָאֵי דְזֵה סוּבְרַ סְנַגִּיית הַש"ס מְסַבְרָא שֶׁהוּא אָסוּר בְּאִיסוּר נְבִילָה מִחַיִּים וְלֹא מִצַּד תִּירוּצוֹ שֶׁל רַבָּא וְלָכֵן פְּסֻקָּה פְּנֵי הַרְמַב"ם אֲרַף דְּאִידְחֵי תִּירוּצוֹ שֶׁל רַבָּא וְלִקְמֵן בְּאִוְקִימְתָא דְרַשְׁב"ל יִתְבָּאֵר דְּבַר זֶה יוֹתֵר בְּבִיאוּר: שֵׁם שֶׁלֹּא בְּמְקוֹם חֲתָף כִּי דְבַר אַחַר גְּרָם לֵה לְפִסְוֹל דְּמֵיָה הִנֵּה רַשְׁב"ל מוֹקֵי אֵלּוֹ טְרַפּוֹת מִמֶּשׁ וּמִיִּירֵי שֶׁשְׁחַט שֶׁלֹּא בְּמְקוֹם חֲתָף וּמִטְהַרְת שְׁחִיטָה מִנְּבִילָה וְאִינָה אָסוּרָה אֲלֵא מִשּׁוּם טְרַפָּה וּמוֹכַח דְּסַבְרַ רַשְׁב"ל שְׂאִינָה נְבִילָה מִחַיִּים אֲרַף לְעַנְיֵן אִיסוּר נְבִילָה דְּאִי סַבְרַ חַל עֲלֵה אִיסוּר נְבִילָה מֵה מוֹעִיל שְׁחִיטָה שֶׁאֵח"כ אֲלֵא וְדָאֵי דְּבַחִיִּים אִינָה אֲלֵא טְרַפָּה אֲלֵא שֶׁשְׁחִיטָה שֶׁבְּמְקוֹם חֲתָף שֶׁאַחַר כֶּף לֹא מְקַרֵי שְׁחִיטָה וּלְפִי זֶה קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם אִיִּף פְּסֻקָּה שֶׁלֹּא כְרַשְׁב"ל וְאֲרַף דְּאִידְחֵי הָאוֹקִימְתָא דְרַשְׁב"ל בְּמִסְקָנָא דְּמִסִּיק פֶּאֶן קוֹדֵם חֲזָרָה מ"מ הִדִּין שְׂוִיצָא מִדְּבַרֵי רִישׁ לְקִישׁ לֹא אִידְחֵי וְהָרִי כָּל עֵינָר דִּינוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם דְּנִקְוֹבֶת הַנֶּשֶׁט נְבִילָה לֹא נִפְקַ לִיָּה אֲלֵא מִדְּבַרֵי רַבָּא וְסוּבְרַ אֲרַף דְּאִידְחֵי תִּירוּצוֹ שֶׁל רַבָּא מ"מ הִדִּין אִינוֹ נִדְחָה וְא"כ גַּם בְּתִירוּצוֹ שֶׁל רִישׁ לְקִישׁ נִמֵי נִימָא הִכִּי וְאֲרַף דְּפִשּׁוּט הַדְּבַר לְפִסְוֹק פְּרַבָּא נִגְדַּר רַשְׁב"ל דְּהִלְכָה כְּבִתְרָאֵי מֵאַבְיֵי וְרַבָּא וְאִילָף.

(וַיֵּשׁ בְּזֵה מַחְלֹקֶת דְּאַבְיֵי וְרַבָּא עֲצָמוּ נִגְדַּר הָרֵאשׁוֹנִים) וְא"כ פִּינֵן דְּמִדְּבַרֵי רַבָּא מוֹכַח דְּהִנֵּה נְבִילָה שׁוּב לֹא אִיכְפַת לָן אִם מוֹכַח מִדְּבַרֵי רַשְׁב"ל לְהִיפּוֹף זֶה אִינוֹ מוֹעִיל לְיִישֵׁב דְּבַרֵי הַרְמַב"ם שֶׁהָרִי יֵשׁ לָנוּ מְקוֹם לְקִישׁ שְׁנִיָּהֵם דְּמִדְּבַרֵי רַבָּא מוֹכַח דְּהִנֵּה נְבִילָה אֲבָל יְכוּל לְהִיּוֹת דְּהִינֵנו אַחַר שְׁחִיטָה וּמִדְּבַרֵי רַשְׁב"ל מוֹכַח שְׂאִינוֹ נְבִילָה מִחַיִּים וּבְזֵה לֹא מְצִינוֹ סְתִירָה בְּדְבַרֵי רַבָּא וְאִין מַחְלֹקֶת בֵּין רַבָּא לְרַשְׁב"ל אֲלֵא בְּשִׁחַט שֶׁלֹּא בְּמְקוֹם חֲתָף אֲמָנָם לְפִי מֵה שֶׁהוֹכַחְתִּי לְעֵיל מְסוּנְגִיית הַגְּמָרָא דְּהִנֵּה נְבִילָה מִחַיִּים א"כ קָם דִּינוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם אֲבָל עַל סְנַגִּיית הַש"ס עֲצָמוּ קָשָׁה מִי הִכְרִיחוּ לָזֶה דְּהִנֵּה נְבִילָה מִחַיִּים פִּינֵן שְׂאִין לָזֶה הִכְרַחַם מִדְּבַרֵי רַבָּא דְּאִין לֹאמֵר דְּמִצַּד הַסְּבָרָא הַחִיצוֹנָה סוּבְרַ סְנַגִּיית הַש"ס שֶׁהוּא נְבִילָה מִחַיִּים שֶׁהָרִי מְצִינוֹ לְרַשְׁב"ל שְׁוֹדָאֵי סוּבְרַ שְׂאִינָה נְבִילָה מִחַיִּים: וְהַנִּלְע"ד דְּסַבְרַת הַש"ס הוּא שֶׁכָּל רִיעוּתָא שֶׁהוּא בְּסִימְנֵין בְּדְבַר שְׂאִינוֹ מוֹעִיל לוֹ שְׁחִיטָה בְּשׁוּם אֲוֹפֵן וְשֶׁעַל פְּרַחְף לֹא סָגִי לִיָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה סוּפּוֹ נְבִילָה הוּא כְּבַר נְבִילָה מֵעַכְשָׁיו לְעַנְיֵן אִיסוּר אֲכִילָה וְא"כ רַשְׁב"ל לְשִׁטְתוֹ דְּסוּבְרַ שְׂוִיעִיל שְׁחִיטָה שֶׁלֹּא בְּמְקוֹם חֲתָף לְכַף אִינוֹ נְבִילָה עַכְשָׁיו כָּלֵל אֲבָל לְשִׁטַּת רַבָּא שְׂשׁוּם שְׁחִיטָה לֹא יוֹעִיל לוֹ לָכֵן הוּא נְבִילָה לְעַנְיֵן אִיסוּר אֲכִילָה מִחַיִּים: שֵׁם אֲלֵמָא כְּמָאֵן דְּמִנְחָא בְּדִיקוּלָא דְּמִי ה"נ כְּמָאֵן דְּמִנְחָא בְּדִיקוּלָא דְּמֵיָה וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ דְּתִינַח קוֹשְׂיָא זֹו לְשִׁטַּת רַבָּה לְקַמְן דְּסַבְרַ דְּלֹא אָמַר רַשְׁב"ל אֲלֵא בְּרִיאָה וְא"כ הִטְעַם מִשּׁוּם דְּכְמוֹנָח בְּדִיקוּלָא אֲבָל לר' זִירָא שֶׁהִטְעַם מִשּׁוּם אִין טְרַפּוֹת לְחֻצֵי חַיִּוֹת א"כ לִית לִיָּה הִטְעַם דְּכְמוֹנָח בְּדִיקוּלָא וְשִׁפִּיר קָם תִּירוּצוֹ דְרַשְׁב"ל לְחִלְקַ בֵּין שְׁחַט בְּמְקוֹם חֲתָף וְא"כ אִיִּף דְּחֵי פֶּאֶן אוֹקִימְתָא דְרַשְׁב"ל בְּסִתְמָה וְהִנֵּה לִיָּה לְמִימַר הַנִּיחָא לר"ז אֲלֵא לְרַבָּה קוֹשְׂיָא וְלָכֵל הַפְּחוֹת הִנֵּה לוֹ לְהִבִּיא פֶּאֶן דְּבַרֵי רַבָּה וְהִכִּי הִנֵּה לִיָּה לְמִימַר וּמִי אָמַר רַשְׁב"ל וְכו' וְאֵח"כ נִיקְבָה הַרִיאָה כְּשֶׁרָה וְאָמַר רַבָּה עֲלֵה ל"ש אֲלֵא בְּרִיאָה וְכו' אֲלֵמָא כְּמוֹנָח בְּדִיקוּלָא ה"נ וְכו': וְנִרְאָה דְּקוֹשְׂיָא זֹו שֶׁמְקַשָּׁה הַגְּמָרָא ה"נ כְּמָאֵן דְּמוֹנָח בְּדִיקוּלָא

עולה גם לדברי ר"ז ועד פאן לא נחלק ר"ז על רבה אלא לענין הריאה אבל מודה הוא שהסימן עצמו לאחר פסיקת רובו הוא פמונח בדיקולא ועבור זה קורהו ר"ז חצי חיות ופסימן אחד כבר פאלו הוא בדיקולא וסימן אחד הוא חצי חיות אבל אם היה סובר שאפילו הסימן עצמו שנפסק אינו פמונח בדיקולא חיות שלם מקרי ולא חצי חיות ומנא אמיןא לה אומר אני הרי נקיבת הנושט הוא בכל מקום חשיב כפסיקת הגרגרת ובפרט לדעת הרמב"ם שנקובת הנושט נבילה ולפי זה היכא שניקב הנושט שוב ראוי להקרא חצי חיות כמו בפסיקת הגרגרת וא"כ אי אין טרפות לחצי חיות אם התחיל לשחוט משהו בנושט שוב לר' זירא לא יהיה שום טרפות פוסל בבהמה זו וזה אי אפשר דא"כ מאי פריד בגמרא בפ"ק (דף ח ע"א) על ר' זירא אומר שמואל ליבן ספין וכו' חידודו קודם לליבונו והאיכא צדדין וכו' ומאי קושיא פיון שפבר התחיל לשחוט משהו בנושט שוב אין פאן טרפות לר' זירא ומה יפסיד לנו מה שנוקב ושורף בצדדין.

וכל זה לשטת רש"י דר"ז לא פליג על רשב"ל אלא נדאי דאף ששחט משהו בנושט אפ"ה לא מקרי חצי חיות וקשה מ"ש דאחר שחיתת הגרגרת מחשבת חצי חיות וצריד לומר דשחיתת הגרגרת פלו או רובו שוב מחשב הגרגרת פלו פמונח בדיקולא ולכך נקרא החיות הנשאר רק חצי חיות אבל נקובת הנושט אף שהוא טרפה או אפילו נבילה להרמב"ם מפל מקום פיון שעכ"פ עדיין רוב הנושט קיים לא מחשב הנושט בשביל המשהו הנקיב או נשחט ממנו פמונח בדיקולא ועוף יוכיח שמועיל בו שחיתת רוב הקנה לפי שבזה נטל כל חיותו ולא מועיל חצי הנושט ולפי זה מה שמחשב לר"ז חצי חיות הוא ג"כ משום דכמונח בדיקולא דמי דהינו הסימן הנשחט אלא שעל הריאה סובר ר"ז דלא מחשבה פמונח בדיקולא ועיין בש"ך סימן כו ס"ק א] וא"כ שפיר מקשה הגמרא פאן בסתם ומי אומר רשב"ל וכו' אלמא פמאן דמנחא בדיקולא דהינו הסימן וזהו בין לרבה ובין לר"ז: שם אלא אומר רחב"א אר"י וכו' טבע לשון אלא הוא שמחמת הכרח שאינדיחי התירוץ הראשון הנכרח לומר תירוץ אחר אבל היכא שלא נדחה תירוץ קמא לא שניד לשון אלא ואם לא ניתא ליה בתירוץ הראשון מסברא היה שניד לומר רחב"א אמר"י וכו' אבל מדאמר אלא משמע שתירוץ הראשון של רשב"ל נדחה מחמת קושיות הגמרא ועל זה קשה פיון דלא אינדיחי אוקימתא דרשב"ל לא ממשנה ולא מברייתא אלא מדברי עצמו דאמרו שחט הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה ולפי זה לדידן דלא קיימ"ל פהא דרשב"ל בניקבה הריאה והרי"ף השמיטו וגם הרמב"ם בפ"ז מה' שחיתא פסק בפירוש דלא פנותיה עיין שם הלכה ב' וא"כ שפיר קם אוקימתא דרשב"ל הנ"ל ולמה הוצרך ר' יוחנן לומר דכאן קודם חזרה ואם נימא דגם ר' יוחנן סובר כרשב"ל דכמאן דמונח בדיקולא דמי א"כ היא גופה קשיא איי פסקו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש בזה דלא כרשב"ל דלא מבעיא על הרא"ש שפירש הטעם משום דרשב"ל אומר שני דברים סותרים זא"ז ולא ידעינו הי אומר באחרונה נקטינו לחומרא א"כ פשיטא דקשה פיון דר' יוחנן סבר דכמאן דמונח בדיקולא מה לנו לספיקו דרשב"ל אלא אפילו לאידך טעמא שכתב הרא"ש דר' זירא פליג עליה וכן פירש הר"ן טעם הרי"ף והכ"מ טעמיה דהרמב"ם אפתי קשה ונהלא הלכה כר' יוחנן כלפי רב ושמואל וק"ו כלפי ר' זירא שהוא תלמידו של שמואל: אמנם לפי מ"ש לעיל דר"ז פדמסיק דלדבריו דרבה קאמר וסובר ר"ז שטעמו של רשב"ל משום אין טריפות לחצי חיות ועל זה גם ר"ז לא פליג שהוא חצי

חיות אֵלָא שר"ז סוֹבֵר יֵשׁ טְרִיפוֹת לַחֲצֵי חַיּוֹת וְעַכ"פּ מְדַמְחָשׁב חֲצֵי חַיּוֹת מִכֹּל שֶׁהִסְמִין עֲצָמוֹ וְדַאי מְחַשֵּׁב כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא רַק הִרְיָאָה לֹא מְחַשֵּׁב כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְא"כ גַּם לר"ז הַחֹלֵק עַל רַשֵׁב"ל מ"מ אִידְחֵי אוֹקִימָתָא דְרַשֵׁב"ל לְחַלֵּק בֵּין מְקוֹם חֲתָף וְכו' שֶׁהָרִי הִסְמִין כִּלּוֹ כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְלֹא שִׁינְיָה שְׂלֵא בְּמְקוֹם חֲתָף כִּלְל וְשִׁפִּיר קָאָמַר לְשׁוֹן אֵלָא אֵלָא אֵי קוֹשְׂיָא לִי הָא קוֹשְׂיָא לִי שְׂאָף דְנִדְחִית אוֹקִימָתָא דְרַשֵׁב"ל מְחַמַּת קוֹשְׂיָא מ"מ אוֹקִימָתָא דְרַבָּא דְאֵלוֹ אֲסוּרוֹת לֹא נִדְחִית וְרוּמְיָא דְמִתְנִיתִין מְתוּרְץ שִׁפִּיר בְּאוֹקִימָתָא דְרַבָּא וְאִיָּה שִׁינְיָה לּוֹמַר אֵלָא אָמַר רַחֲב"א אר"י וכו' וְאִם ר' יוֹחָנָן לֹא נִיחָא לֵיהּ לְמִימַר דְאֵלוֹ טְרִיפוֹת אֵלוֹ אֲסוּרוֹת קָאָמַר וּלְכֹף מְשַׁנֵּי שִׁינְוִינְיָא אַחֲרֵינָא מ"מ לֹא שִׁינְיָה לְשׁוֹן אֵלָא: וְעֵלָה בְּדַעְתִּי לּוֹמַר שְׂעַל יְדֵי סְבָרָא זֹו דְכִמְאֵן דְמִנְחָה בְּדִיקוּלָא דְמִי אִידְחֵי גַּם אוֹקִימָתָא דְרַבָּא דְהָרִי אִם ע"י פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת הֵנָּה הִרְיָאָה כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא א"כ בְּלֹא"ה טְרַפָּה מְשׁוּם דְהוּא נִיטְלָה הִרְיָאָה וְאִם כֵּן כְּשֵׁם שְׂפִתְבוֹ הַתּוֹס' בַּד"ה וְלִיחֲשֵׁב דְלֹא פְּרִיָּה דְלַחֲשֵׁב נְמִי דְזַעֲרִי מְשׁוּם דָּם לֹא הִי טְרַפָּה מְשׁוּם נְפִסְק הַחוּט וְהָרִי כְּבָר תְּנִי נְפִסְק הַחוּט עֵינֵן בְּדַבְרֵיהֶם א"כ לְמָה פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת וְהָרִי תְּנִי שֵׁם הִרְיָאָה שְׁנִיבְקָה אוֹ שְׁחִסְרָה וְלִיפָּא לְמִימַר דְלֵהֲכִי תְּנִי פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת דְלֹא תִימָא בְּגִרְגְרַת טְרַפָּה בְּנִיבְקָה מְשֵׁהוּ וְקַמ"ל דְבַעֲיֵנן רְבּוּ דְנֹקָא וְכַעֲיֵן שְׁפִירֵשׁ רַש"י לְקַמֵּן (דָּף נו ע"א) בְּמִשְׁנָה אֵלוֹ טְרַפּוֹת בְּעוּף וְזֵה אֵינּוּ דְהָרִי בְּק"ו מְעוּף יְדַעְנוּ שְׁחִיּוֹתוֹ זּוּטֵר וְאִפ"ה לֹא מְטְרִיף כִּי אִם בְּפְסִיקַת הַגְּרָגְרַת דְהֵינּוּ כִּלּוֹ אוֹ רְבּוּ ק"ו בְּבִהְמָה וְלְמָה אִיִּצְטְרִיף לְמִתְנִי בְּבִהְמָה פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת אֵלָא וְדַאי דְאֵלוֹ טְרִיפוֹת טְרִיפוֹת דְנֹקָא וְלֵהוֹרוֹת שְׂאִינֵן גְּבִילוֹת וְא"כ אִי לֹאוּ דִתְנֵן פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת הֵנָּה אֲמִינָא שְׂפִסִּיקַת הַגְּרָגְרַת גְּבִילָה נְמִי הֵנָּה וְכַדְסְבֵּר ר' יִשְׁכָּב בְּאַמַּת לְכֹף קַמ"ל אֵלוֹ טְרִיפוֹת פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת דְטְרִיפָּה הוּא דְהֵנָּה וְלֹא גְבִילָה וְא"כ מִמִּילָא אִידְחֵי שִׁינְוִינְיָא דְרַבָּא וְשִׁפִּיר שִׁינְיָה לְשׁוֹן אֵלָא אָמַר רַחֲב"א.

אָבֵל לְפִי מ"ש לְעֵיל דְהָא דְסִיִּים אֵלָא כְּמִאֵן דְמִנְחָה בְּדִיקוּלָא הֵינּוּ הִסְמִין וְלֹא הִרְיָאָה וְא"כ ע"י פְּסִיקַת הַגְּרָגְרַת לֹא מְחַשֵּׁב הִרְיָאָה כְּמִנְחָה וְאִיִּצְטְרִיף לְמִתְנִי פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת לְעֲצָמוֹ וְטְרִיפוֹת הִרְיָאָה לְעֲצָמוֹ וְא"כ לֹא אִידְחֵי שִׁינְוִינְיָא דְרַבָּא כִּלְל א"כ הִדְרָא קוֹשְׂיָא לְדוֹכְתָא דְלֹא שִׁינְיָה לְשׁוֹן אֵלָא.

שֵׁם אָמַר רַבָּא לֹא אָמַר רַשֵׁב"ל אֵלָא בְּרִיָּאָה וְכו' הֵנָּה לְפִי מ"ש לְעֵיל דַּאי אָמְרִינֵן דְהִרְיָאָה כְּמִאֵן דְמִנְחָה בְּדִיקוּלָא אִידְחֵי שִׁינְוִינְיָא דְרַבָּא דְאָמַר אֵלוֹ אֲסוּרוֹת וְכַנ"ל א"כ קֹשְׂהָ הָרִי רַבָּא עֲצָמוֹ אָמַר כְּמִאֵן לְחַלֵּק בֵּין רִיָּאָה לְבִנֵי מְעִיִּים וְא"כ הוּא עֲצָמוֹ סוֹבֵר דְכְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא דְמִי וְקוֹשְׂיָא מְדִידֵן אֲדִידֵן אָבֵל בְּאַמַּת גְּדַפְס בְּשִׁפּוּשׁ וְהַגְּרָסָא כְּאֵן הוּא אָמַר רַבָּה וְלֹא רַבָּא שֶׁהָרִי קָאָמַר עֵלָה מִתְקִיף לֵה ר' זִירָא וְר' זִירָא בִימֵי רַב וְשִׁמּוּאֵל וְר' יוֹחָנָן הִי וְתַלְמִיד שְׁלֵהֶם הִי וְרַבָּא תַלְמִיד שְׁל רַבָּה וְרַב יוֹסֵף הִי וְאִיָּה יִשְׁיב ר' זִירָא עַל דְבַרֵי רַבָּא אֵלָא רַבָּה גְּרַסִּינֵן אָבֵל רַבָּא עַל פְּרָחָף לֹא ס"ל דְהִרְיָאָה כְּמִאֵן דְמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְכַנ"ל.

וּבְזָה נִתְיָשֵׁב לִי מַה דְקֹשְׁהָ עַל הַרְמַב"ם בַּפ"ט מַה' מְלָכִים הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה אֲפִילוּ שְׁחַט שְׁנֵי הַסִּימְנִין כֹּל זְמַן שְׂמִפְרָפְסַת אַבְרָה וּבְשִׁר הַפּוֹרְשִׁים מִמֶּנָּה אֲסוּרִים לְבַנֵי נֹחַ מְשׁוּם אִמ"ה הָרִי שְׂפִסְק כַּר' אַחָא בַר יַעֲקֹב אַף דְתַנְיָא דְלֹא כְּנֹתִי' א"כ הִיא גּוֹפָה קוֹשְׂיָא לְמָה לֹא הִבִּיא דֵינּוּ שְׁל רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב אֵלוֹ שְׂאִין מְזַמְנִין נְכָרִי עַל בְּנֵי מְעִיִּים: וְצָרִיף לּוֹמַר מְשׁוּם דְרַב"ז פְּלִיג עֵלָה וְסָבֵר דְלֹא הֵנָּה כְּמִנְחָה בְּדִיקוּלָא וְהַרְמַב"ם בַּפ"ז מְשַׁחֲטָה פְּסִק

כר' זירא בְּנִיקְבָה הַרְיָאָה אַחַר שְׁחִיטַת הַקֶּנֶה טְרִיפָה וּלְכַף הַשְּׁמִיטָה הָאֵין מְזַמְּנִין אֶלְא דְאַפְתִּי קָשָׁה בְּשִׁלְמָא הֵךְ דְּנִיקְבָה הַרְיָאָה פְּסֻק כר' זירא לְגַבֵּי רַבָּה וּלְחוּמְרָא אֲבָל עַכ"פּ לְאִידֵךְ גֵּיסָא הֵיכָא דְרַבָּה לְחוּמְרָא וּר' זירא לְקוּלָא פְּגוּן לְזַמְן נְכָרִי עַל בְּנֵי מַעֲיָם וְהוּא אִיסוּר דְּאוּרְזִיטָא מְשׁוּם לְפָנֵי עוֹר הֵיךְ לֹו לְחוּשׁ לְדַבְרֵי רַבָּה לְחוּמְרָא אֲבָל לְפִי מ"ש דְרַבָּא עַכ"פּ לָא ס"ל דְּהַרְיָאָה הוּא פְּמֻנְחָא בְּדִיקוּלָא א"כ קָם לִיה ר' זירא וְרַבָּא בְּחֻדָּא שְׁיטָה נִהוּה לִיה רַבָּה יַחֲדִיד לְגַבֵּייהוּ וְעוּד דְרַבָּא בְּתָרָא הוּא וּלְכֹן לָא חֲשַׁשׁ הַרְמַב"ם לְדַבְרֵי רַבָּה וְאַף דְרַב אַחָא בְּר יַעֲקֹב ג"כ ס"ל דְּהוּה לִיה פְּמֻנְחָא בְּדִיקוּלָא יֵשׁ לֹוּמַר דְרַב אַחָא בְּר יַעֲקֹב לְדַבְרֵי רַשְׁב"ל קָאָמַר אֲבָל אִיהוּ לָא הִכְרִיעַ בְּזָה: שְׁם וְהִדְר בִּי ר' זירא הִנֵּה בְּסוּגִיָּא זֹו נְחֻלְקוּ רַש"י וְתוֹס' מְאַיְזָה מֵהֵם הִדְר בִּי פֶל אֲחָד לְפִי גְרַסְתוּ בַגְמ' אֲבָל אַפְתִּי עַל הַגְמָרָא גּוּפִי' קָשְׁיָא מֵהֵיכֹן הִכְרִיעַ מְאַיְזָה מֵהֵם הִדְר בִּי וְכִי יִדְעִינוּ בַּקְפְּלָה אִיזָה מֵהֵם אָמְרָה ר"ז בְּרַאשׁוֹנָה וְאִיזָה מֵהֵם בְּאַחְרוֹנָה וְכַמָּה פְּעָמִים מְצִינוּ שְׁהַגְמ' בְּעַצְמוֹ מִקְשָׁה וּמִמַּאי דְּמַהֲאֵי הִדְר בִּי וְדַלְמָא מֵהֲאֵי הִדְר בִּי וְא"כ גַּם פְּאַן לְכָל הַגְרַסוֹת בֵּין לְרַש"י וּבֵין לְתוֹס' בְּמָה הִכְרִיעַ הַש"ס מְאַיְזָה מֵהֵם הוּא דְהִדְר בִּי וְתַחֲלָה נְתַרֵץ קוּשְׁיָא זֹו לְשִׁטַּת רַש"י דְּהָא יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי דַעַת ר"ז שְׁטַעְמִי דְרַשְׁב"ל מְשׁוּם אֵין טְרִיפּוֹת לְחֻצֵי חֵיּוֹת א"כ קָשָׁה לְמָה נֶקֶט שְׁחַט הַקֶּנֶה וְלָא נֶקֶט שְׁחַט הַנֶּשֶׁט וְצָרִיךְ לֹוּמַר דְחַד מִיַּנְיָהוּ נֶקֶט וְעוּד דְדַרְךְ שְׁחִיטָה הַקֶּנֶה הוּא רַאשׁוֹן דְּהַנֶּשֶׁט הוּא בֵּין קֶנֶה לְמַפְרַקַת כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י אֶלְא דְאַפְתִּי קָשָׁה לְמָה נֶקֶט וְאַח"כּ נִיקְבָה הַרְיָאָה וְלָא נֶקֶט בְּנֵי מַעֲיָם וְגַם עַל זֶה יֵשׁ לְתַרֵץ דְּהַרִי עַכ"פּ הַנֶּשֶׁט לְפָרֵשׁ אוֹ הַרְיָאָה אוֹ בְּנֵי מַעֲיָם אוֹ אֲחָד מִשְׁאַר אַבְרָיִם שְׁהָרִי לָא הִי יָכוֹל לֹוּמַר סְתָם וְאַח"כּ נִיקְבָה סְתָם אֶלְא דְקָשְׁיָא דַעַכ"פּ יוֹתֵר הִי לֹו לְפָרֹשׁ שְׁאַר אֲחָד מֵאַבְרָיִם מִמָּה שְׁפָרַט הַרְיָאָה שְׁהָרִי עַתָּה דְנֶקֶט רִיָּאָה אִיכָּא לְמַטְעֵי דְנֹקָא רִיָּאָה מְשׁוּם דְכַמְנָחָא בְּדִיקוּלָא אֲבָל שְׁאַר אַבְרָיִם אוֹסְרִים מִשָּׂא"כ אִי הִנֵּה נֶקֶט בְּנֵי מַעֲיָם אוֹ אֲחָד מִשְׁאַר אַבְרָיִם שְׁאִינָם תְּלוּיִם בַּקֶּנֶה עַל פְּרָתֵךְ הַטַּעַם מְשׁוּם חֻצֵי חֵיּוֹתוֹ וְלִיכָּא לְמַטְעֵי וְצָרִיךְ לֹוּמַר דַּס"ל לְר"ז שְׁאִין שׁוּם סְבָרָא פְּלִל לֹוּמַר שְׁהַרְיָאָה ע"י הַקֶּנֶה דְמִיָּא פְּמֻנְחָא בְּדִיקוּלָא וְאֵין לְטַעוֹת בְּזָה פְּלִל וּלְכַף לָא הַקְפִּיד רַשְׁב"ל בְּלִשׁוֹנוֹ וְנֶקֶט רִיָּאָה לְדוּגְמָא וְהַטַּעַם מְשׁוּם חֻצֵי חֵיּוֹת וְהַ"ד לְשְׁאַר אַבְרָיִם וּמַעַתָּה מוּכַח דְבִשְׁעָה שְׁאַמַר ר"ז הֵךְ אַתְקַפְתָּא דְמָה לִי בְּרִיָּאָה וּמָה לִי בְּבְנֵי מַעֲיָם הִי סְבוּר שְׁאִין שׁוּם סְבָרָא לֹוּמַר פְּמֻנְחָא בְּדִיקוּלָא וְשְׁשׁוּם אָדָם לָא יִטְעָה בְּזָה וּמַעַתָּה כְּבָר מוּכַח דְהֵךְ אָמַר תַּחֲלָה וְאַח"כּ הִדְר בִּי וּבְעֵי הֵךְ בְּעֵיָא דְנִיקְבּוּ בְּנֵי מַעֲיָם וְהִדְר בִּי מִמָּה שְׁהִי מִתַּחֲלָה פְּשׁוּט בְּעֵינָיו דְלָא אָמְרִינָן כְּמוֹנַח בְּדִיקוּלָא דָּאִי ס"ד דְהֵךְ בְּעֵיָא בְּעֵי תַחֲלָה וְאַז הִי סְבָר שְׁהַטַּעַם מְשׁוּם פְּמֻנְחָא בְּדִיקוּלָא וְאַח"כּ הִדְר בִּי וְסְבָר שְׁהַטַּעַם מְשׁוּם חֻצֵי חֵיּוֹת הַדְרָא הַקּוּשְׁיָא לְדוּכְתָּא אִיךְ אָפְשֵׁר דְטַעְמִי דְרַשְׁב"ל מְשׁוּם חֻצֵי חֵיּוֹת א"כ לְמָה נֶקֶט רִיָּאָה וְנָתַן מְקוּם לְטַעוֹת יוֹתֵר הִנֵּה לִי לְמִימַר וְנִיקְבּוּ בְּנֵי מַעֲיָם וְאֵין לֹוּמַר דְסְבָר ר"ז שְׁאִין שׁוּם הִנֵּה אָמִינָא לְטַעוֹת בְּזָה וְהָרִי הוּא עַצְמוֹ כְּבָר טַעָה בְּזָה וְאַף דְהִדְר בִּי מ"מ כְּבָר רָאָה שְׁיֵשׁ מְקוּם לְטַעוֹת וְלְמָה זֶה נָתַן רַשְׁב"ל מְקוּם לְטַעוֹת בְּדַבְרֵי אֶלְא וְדָאִי דְבִאָמַת הֵךְ בְּעֵי אָמַר לְבַסּוּף וְשְׁפִיר קָאָמַר דְהִדְר בִּי מֵהֵךְ אַתְקַפְתָּא וְעַתָּה נְפָרֵשׁ לְשִׁטַּת.

הַתוֹס' דְהִדְר בִּי מְדַבְעֵי וְכו' דְהִינּוּ שְׁמַהֲבַעֵיָא הִדְר בִּי דְהִנֵּה בְּכַעֲלֵי דְאִילְפָא דְבְעֵי הוּצִיא הַעוֹבֵר יָדוֹ וְכו' יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמָה בְּעֵי בְּעוֹבֵר וְלָא בְּעֵי בְּבַהֲמָה עַצְמָה וְכַסְפִּיקוּ דר"ז בְּנִיקְבּוּ בְּנֵי מַעֲיָם וְכו' וְאִם תֹּאמַר מָה נ"מ אִם בְּעֵי בְּעוֹבֵר אוֹ בְּבַהֲמָה יֵשׁ לֹוּמַר דָּאִי בְּעֵי בְּבַהֲמָה

שְׁמַעֲיִנוּ מִיַּגְוֵי חִידוּשׁ דְּיֵישׁ טְרִיפוֹת לַחֲצֵי חַיּוֹת וְלֵאפוֹקֵי מִדְרֻשׁב"ל לְפִי טַעְמוֹ דְר"ז שְׁהַטְעַם מִשׁוּם חֲצֵי חַיּוֹת וּמִדְלָא בְּעֵי אֵילָפָא בְּבִהְמָה מְכָלֵל דַּס"ל בְּאַמַּת אֵין טְרִיפוֹת לַחֲצֵי חַיּוֹת וְלֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּעֵיָא זֹו בְּבִהְמָה וּא"כ מַה בְּעֵי ר"ז וְדוֹחֵק לֹומֵר דְר"ז פְּלִיג בְּזָה אֲרֻשׁב"ל וְגַם עַל אֵילָפָא אֵלָא וְדַאי בְּשַׁעָה דְבְּעֵי ר"ז הֵךְ בְּעֵיָא עֲדִינָן לֹא שְׁמַעָה לְדְרֻשׁב"ל כְּלָל וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ אֲזִי שׁוּם סְבָרָא לֹומֵר שְׁיִהְיִי מְחֻשָּׁב רְבוּתָא דְיֵישׁ טְרִיפוֹת לַחֲצֵי חַיּוֹת וּא"כ מְכָלֵל דְּהֵךְ בְּעֵי קֳדָיִם וְשִׁפִּיר קְאָמֵר דְּהֵדֵר מִהֲבְעֵי שְׁהָרֵי הֵךְ מִתְקִיף אָמֵר לְבִסּוּף: וְרַש"י נִשְׁמַר מְזָה וּלְכַף הִבִּיא רַש"י וּפְשִׁיט הֵתָם אִם הוֹעִיל סִימָן שְׁנֵי וְכוּ' לְהַתִּיר בְּאַכִּילָה וְכוּ' וְהִנֵּה הִיא גּוֹפָה מִנ"ל הֵתָם דְּמַצְטָרֵף לְהַתִּיר בְּאַכִּילָה וְדִלְמָא בְּאַמַּת הִיכָא דְהוֹצִיא יְדוֹ בֵּין סִימָן כָּל הִבְהֵמָה וּבְעוֹבָר אֲסוּרוֹת פִּינוֹן דְּאֵין הֵיתֵר שְׁל סִימָן רֵאשׁוֹן וְסִימָן שְׁנֵי שְׁוִיִּים.

אָמְנָם דְּבָר זֶה פְּשִׁיטָא לִי מֵאֵילָפָא גּוֹפֵי' מְדַבְּעֵי עַל הַיָּד לְטַהַר מִיַּדֵּי גְבִילָה וְלֹא בְּעֵי עַל כָּל הִבְהֵמָה וְהַעוֹבֵר לְעִנְיָן אֲכִילָה מְכָלֵל דְּזָה פְּשׁוּט לִי לְהֵיתֵר וּא"כ גַּם מְדַבְּרֵי אֵילָפָא שְׁמַעְנוּ חִידוּשׁ מַה שְׁלֹא שְׁמַעְנוּ מִבְּעֵי' דְר"ז וּלְכַף בְּעֵי אֵילָפָא בְּעוֹבֵר וְלֹא מִשׁוּם דַּס"ל אֵין טְרִיפוֹת לַחֲצֵי חַיּוֹת וְזֶה כְּפִי רַש"י מַה שְׁהִבִּיא מַה דְּפְשִׁיט הֵתָם שְׁהָרֵי אֵין לְזָה צְוִרָף לְסוּגֵיָא דְהִכָא וּלְפִי מַה שְׁפַתְבְּתֵי נִיחָא: שְׁם בְּתוֹס' בַּד"ה וְלַחֲשׁוֹב וְכוּ' וּמִיָּהוּ בַּפ"ק פִּירֵשׁ הַקּוּנֵי' נִיטְלַת הֵיָרֵף וְכוּ' טְרִיפָה.

הִנֵּה קוֹשְׁיָא זֹו תְּסוּב גַּם עַל הַרְמַב"ם וְרִיב"ל הַפּוֹסְקִים דַּס"ל לְהַטְרִיף בְּנִשְׁבֵּר הֵיָרֵף וְאוֹמֵר אֲנִי שְׁקוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' הוּא סוּבָב עַל הַיָּסוּד שְׁהַנִּיחוּ שְׁמָה שְׁהוּא טְרִיפָה בְּלֹא"ה מִחֻמַּת אֵינָה טְרִיפוֹת הַמּוֹנָפֵר שְׁם בְּמִשְׁנָה לֹא שְׁיָיֵף לְמַחֲשָׁבֵי' פִּינוֹן שְׁכָפֵר הוּא טְרִיפָה וְסְבָרָא זֹו עֲצָמָה הוֹלִידוּ מִחֻמַּת קוֹשְׁיֵיתָם הָרֵאשׁוֹנָה דְאַמַּאי לֹא פְרִיף וּלְחֻשָּׁב נְמִי דְזַעֲרִי וְאִם יוֹדְחָה הַיָּסוּד יִפְלוּ כָּל הַקּוֹשְׁיּוֹת שְׁהוֹלִידוּ מְזָה וְהִנֵּה מִימָרָא דְזַעֲרִי אָמְרָה גַּם שְׁמוּאֵל אֵלָא דְשְׁמוּאֵל אָמְרָה לְעִיל (דָּרַף כֹּא) בְּזָה הַלְשׁוֹן נִשְׁכָּרָה מְפָרְקַת וְרוּב בְּשֵׁר עָמָה מְטַמָּא בְּאוּהֵל וּא"כ עַל פְּרָחָף בְּאֵדָם מִיָּרֵי דְבִבְהֵמָה לִיכָא טוֹמְאָת אֹוהֵל וְכִינוֹן דְאַיָּרֵי בְּאֵדָם א"כ עַל פְּרָחָף מְחִיִּים מְטַמָּא דְאי אַחַר מִיתָה מֵאי אֲרִי' מְפָרְקַת כָּל מַת מְטַמָּא בְּאוּהֵל לְאַחַר מִיתָה וּא"כ בְּנִשְׁכָּרָה מְפָרְקַת וְכוּ' לִיכָא שׁוּם סְפִיקָא דְמְטַמָּא מְחִיִּים וְהוּא גְבִילָה מְחִיִּים אָבֵל מִימָרָא דְחֻזְקֵי' בְּגִיסְטָרָא וּמִימָרָא דְר"א נִיטְלָה יָרֵף סְתָם אָמְרוּ גְבִילָה וְאֵיכָא לְמִימֵר דְלֹאוּ הֵינּוּ מְחִיִּים אֵלָא דְלֹא מְהַנִּי בְּהוּ שְׁחִיטָה וּא"כ יֵישׁ לֹומֵר שְׁגַם הַמְקַשֵּׁן יָדַע סְבָרַת הַמְתָּרֵץ דְגְבִילָה דְמְטַמָּא מְחִיִּים לֹא קַחֲשִׁיב וּלְכַף לֹא הַקְשָׁה מִמִּימָרָא דְזַעֲרִי אָבֵל הַקְשָׁה מִמִּימָרָא דְר"א וְדְחֻזְקֵי' שְׁהִיָּה סְבוּר שְׁכַאמַת אֵינָם מְטַמָּאִים מְחִיִּים וְהַמְתָּרֵץ הַשִּׁיב לוֹ שְׁגַם אֵלוּ מְטַמָּאִים מְחִיִּים וּמְסוּלֵק קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' מַעַל רַש"י וּמַעַל הַרְמַב"ם וְיֵתֵר הַפּוֹסְקִים אֵלָא דְזָה אֵין סְפֵק דַּעֲכ"פ גִּיסְטָרָא וְכֵן נִיטְלַת יָרֵף עַכ"פ אִיסוּר גְבִילָה יֵישׁ בְּהוּ מְחִיִּים דַּא"ל"כ אֵלָא גַּם אִיסוּר גְבִילָה אֵין בְּהוּ אֵלָא שְׁאֵין שְׁחִיטָה מוֹעֵלַת בְּהוּ וּבְשַׁעַת שְׁחִיטָה נַעֲשִׂים גְבִילוֹת א"כ סוּתֵר זֶה הַכָּלֵל שְׁבַמְשַׁנָּה שְׁהָרֵי אֵין כָּאֵן שׁוּם רִיעוּתָא בְּסִימָנֵין וּא"כ שְׁחִיטָתָה כְּרֵאוּי וְדְבָר אַחַר גּוֹרֵם לָהּ לְפִסּוּל וְאֵינּוּ רַק טְרַפָּה בְּשַׁלְמָא אִם כְּפָר הֵם גְבִילָה לְעִנְיָן אִיסוּר אָף שְׁאֵינָם גְבִילָה לְעִנְיָן טוֹמְאָה מְחִיִּים נַעֲשִׂים גְבִילָה בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה אָף לְטוֹמְאָה שְׁשַׁחֲטָה מְטַהֲרַת טְרִיפָה מְטוֹמְאָה אָבֵל אֵינָה מְטַהֲרַת גְבִילָה מְטוֹמְאָה וּא"כ עַל פְּרָחָף הָא דְחֻזְקֵי' וְדַר"א עַכ"פ לְעִנְיָן אִיסוּר הֵם גְבִילָה מְחִיִּים וּא"כ קֹשָׁה פִּינוֹן שְׁכָפֵר הַמְקַשָּׁה בְּעֲצָמוֹ אִסִּיק אַדְעֵתֵי' דְמַה שְׁהוּא גְבִילָה דְמְטַמָּא מְחִיִּים לֹא קַחֲשִׁיב א"כ דְלָמָּא גַּם מַה שְׁהוּא גְבִילָה לְעִנְיָן אִיסוּר מְחִיִּים ג"כ לֹא קַחֲשִׁיב וְלָמָּה הַקְשָׁה מְחֻזְקֵי' וְר"א וְלָכֵן מוּכַח דְגַם פְּסוּקַת

הגרגרת הוא ג"כ נבילה לענן איסור מחיים ואפ"ה חשביה שם והקשה דלחשיב גם דחוקני' ור"א ומזה יצא לו להרמב"ם הדין שלו דנקובת נשט ופסיקת הגרגרת הם נבילה מחיים לענן איסור וכפירושו של התבואת שור.

דף ג ע"א אמר רב"י ש"מ מדרשב"ל מומנין ישראל וכו' ואין מומנין כותי וכו'. והדבר פלא הלא מדרשב"ל אי הנה מפרשים טעמו כר"ז משום חצי חיות אין איסור לזמן כותי על בני מעים אלא מדברי רבה שמפרש הטעם משום דחיי ריאה וכו' וא"כ הנה ליה למימר ש"מ מדרבה ולא ש"מ מדרשב"ל: ויותר מזה קשה מה דאמר ש"מ מדרשב"ל מומנין ישראל על ב"מ הלא זה לא שמענו מדברי רשב"ל פלל אלא זה הוא מסברא דישאל בשחיטה תלי' וכו' אבל בדברי רשב"ל אין זכרון ושום רמז להיתר הנה ולא הנה ליה למימר רק ש"מ מדרשב"ל אין מומנין כותי על בני מעים ואדרבה מדברי רשב"ל יש מקום לאסור לזמן אפילו ישראל על בני מעים דהיינו אם נשחט הקנה קודם לאסור הריאה לישראל ואם הנשט נשחט קודם לאסור בני מעים וכמו שהקשה באמת מהר"ם מלובלין ונדחק בדבר אבל עכ"פ איך מוכח מרשב"ל ההיתר לזמן ישראל על בני מעים והנה צריך אני להרחיב הדבור בזה ומתחלה אציע גוף משנתנו לפרש כל הבבות שהונפרו בה שפלים צריכין והנה דיני שחיטה חמש הם שהיי' דרסה החלדה הגרמה ועיקור והנה דיני הגרמה הנוכח במשנה בפרק קמא השוחט מתוך הטבעת הגדולה ודרסה ושהיי' תנו בפירקין במשניות הקודמין דרסה במשנה התיז הראש בבת א' ושהיי' במשנה נפלו כליו וכו' אבל דיני החלדה ועיקור עדיין לא נשנה במשנה כי אם במשנתנו עקור היינו פסיקת הגרגרת ואי לאו דתני לה במשנה הנה אמינא דפסיקת הגרגרת עצמה שחיטה היא וקמ"ל משנתנו דעיקור לא מקרי שחיטה.

והחלדה ג"כ במשנתנו או שהחליד את הספין וכו' ואי לאו משנתנו הנה אמינא דהחלדה עצמה שחיטה כשרה היא קמ"ל שהחלדה פסולה וא"כ מלבד עיקור הפנונה של משנתנו להודיע פלוגתא דר' ישבב ור' עקיבא חידש התנא ג"כ שני דיני שחיטה דהיינו החלדה ועיקור אבל הא דתנו במשנתנו שחט אחד מהם והמתין לה עד שמתה הוא מיותר.

והתוס' יום טוב כתב שהוא לרבותא דר"ע. ואני לא ידעתי מה רבותא שפנין שפבר ידענו ממשנתנו דגם לר"ע פסיקה ועיקור לאו שחיטה הם דאי הפסיקה והעיקור עצמם שחיטה כשרה הם לר"ע א"כ למה היא טרפה אלא ודאי דזה לאו שחיטה היא א"כ כבר שמענו דר"ע סובר דסימן אחד מטהר מידי נבילה לר"ע אף שאינה מתיר באכילה וא"כ הה"ד שחט אחד מהם והמתין עד שמתה כבר נטהרה מידי נבילה בשחיטת הסימן האחד אף שלא הותרה באכילה: ונראה דרישא דשחט הנשט וכו' הנה מוקמינן ששחט גם את הגרגרת שלא במקום חתף ולכך סובר ר"ע דמטהר מידי נבילה פנין שעכ"פ שחט גם את הגרגרת אחר שפסקו אבל שחט אחד מהם והמתין עד שמתה הנה אמינא שסימן א' לחוד גם לר"ע אינו מטהר מנבילה קמ"ל דגם בזה פליג ר"ע.

אלא דלרשב"ל על פרק משנתנו מייירי במקום חתף מכח רומיא דאלו טרפות וא"כ כבר שמענו שסימן אחד לבדו מטהר מנבילה וא"כ מותר בכא דהמתין לה עד שמתה. ואין לומר דשפיר איצטריך דאי מרישא הנה אמינא דוקא הנשט לחוד מטהר מנבילה אבל גרגרת לבד גם לר"ע אינו מטהר קמ"ל שחט אחד מהם איזה מהם שיהי' והמתין

עד שמתה ג"כ מטהר מנבילה לר"ע דהרי זה מסיפא דסיפא שמענו או שהחליד הספין תחת השני דג"כ סתם קתני השני יהי אינה מהם שיהי' מטהר לר"ע מנבילה ועוד דסתם שני הוא הנושט וכמו שמפניך ברש"י וא"כ החליד בנושט ושחט רק הקנה לבדו בהכשר ומטהר לר"ע וא"כ אייתר בבא דהמתין עד שמתה ונראה דכאשר נדקדק במשנה רישא דרישא מיותר ומתחלה נדקדק בסוגיא דגמ' דאיתבין רב אחא בר הונא לרבא וכו' שתי תשובות תדא דהיינו קמיתא וכו' ולכאור' מאי קושיא ודלמא לצדדין קתני שחט את הנושט ופסק את הגרגרת איירי גם בבהמה דנפסלת בשחיטה פסק את הגרגרת ואח"כ שחט את הנושט איירי בעוף דחיותי' זוטרי ולכך בפסיקת הגרגרת לחוד הוא נבילה.

ונראה דשפיר קמותיב דאף אם תאמר דמייירי בעוף אפתי רמינן עלה אלו טריפות דהרי גם באלו טריפות בעוף שנינו פסוקת הגרגרת ולפי מ"ש דגם מעוף רמינן אהדדי א"כ לר' יוחנן דמשני פאן קודם חזרה מוכח להדיא דקודם חזרה גם בעוף פליג ר"ע וכנ"ל דאינו אלא טריפה בפסיקת הגרגרת אף שלענין התיירו בשחיטה די בסימן א' מ"מ אינו נעשה נבילה בזה.

ולתירוצו דרבא דאלו אסורות מ"מ הרי נבילה דמטמא מחיים עכ"פ לא תשיב ומדחשיב באלו טריפות בעוף נקובת הנושט ופסיקת הגרגרת מפלל דעד סימן א' אפילו בעוף אינו נבילה מחיים.

ומזה ראי' למה שכתב מהרש"א לעיל (דף כ' ע"ב) ברש"י בד"ה וכי מתה עומד ומולק ופירש רש"י והא נדאי עוף בסימן א' מתה היא ולפי מה שהוכחתי מוכח דלרבא לאו מתה מחיים היא ואביי לרבא מקשה התם אלא נדאי כמו שכתב מהרש"א דדוקא התם שפבר חתף רוב פשר לכך חשיב מתה בסימן א' אלא דאפתי אני עומד בקושיותי דמדמותיב רב אחא בר הונא ודלמא הא דתנו או שפסק הגרגרת ואח"כ שחט את הנושט בעוף מייירי ומה שכתבתי דגם בעוף שנינו ואלו טריפות בעוף נקובת הנושט ופסוקת הגרגרת זה אינו קושיא שהרי התוס' כתבו בד"ה ורמינהי וכו' וא"ת דנקט אלו טריפות היינו שאם חתף כזית פשר מחיים דלקי אף משום טרפה וי"ל דאלו טריפות משמע ליה לאחר שחיטה מדקתני כל שאין פמוה חי' ולא קתני כל שאינה חי': והנה זהו במשנת דאלו טריפות בבהמה דסיים בה זה הפלל כל שאין פמוה חי' אבל במשנת דאלו טריפות בעוף לא סיים בה זה הפלל וכו' וא"כ קושיא מעיקרא ליתא ממשנה ההוא דשפיר איפא למימר דקתני טרפה לענין אם חתף מחיים דלקי משום טרפה ואמרת אי אפשר לפרש במשנתנו פסק הגרגרת ושחט הנושט היינו בעוף דהרי רישא דרישא שחט הנושט ופסק הגרגרת נדאי בבהמה מייירי דעוף כבר הוכשר בנושט לחוד אפילו לאכילה וסיפא דשחט אחד מהם והמתין עד שמתה ג"כ בבהמה מייירי דעוף הרי הכשרו הוא בסימן א' ומציעתא דפסק הגרגרת נימא דמייירי בעוף א"כ למה הכניס דין עוף באמצע דיני בהמה אלא נדאי כולה מתני' בבהמה מייירי: ובזה אמרתי לתרץ דלכאורה רישא דרישא מיותר לגמרי דלר' ישבב לא איצטריך דהרי הוא ק"ו מסיפא דרישא דפסק ואח"כ שחט דלא מקרי כל כך פסולו בשחיטה ק"ו שחט ואח"כ פסק [ולגירסת הרי"ף דלא גרסינן במשנה ואח"כ רק בפרייתא ניקח קצת ודו"ק] ולר"ע ידעונו מסיפא דהמתין לה עד שמתה, ולפי מ"ש

ניחא דאי לאו רישא דרישא הנה מוקמינו פסק הגרגרת ואח"כ שחט הנושט בעוף וילכו תני רישא וסיפא ותרוניהו בבהמה ממילא דגם מציעתא דביניהו ג"כ בבהמה וכנ"ל.

אלא דאפתי רישא דרישא מיותר דהרי גם בלי רישא דרישא יש לנו ג' פבות עם סיפא דסיפא דהיינו החליד תחת השני וכו' וכו' הי' לו לסדר המשנה שחט סימן א' והחליד תחת השני ופסקו או פסק הגרגרת ואח"כ שחט הנושט או שחט א' והמתין עד שמתה ויהי' ג"כ עכ"פ רישא וסיפא בבהמה וממילא גם מציעתא דהיינו פסק הגרגרת וכו' ג"כ בבהמה ואפתי רישא דרישא מיותר.

ונראה דרישא דרישא לדיוקא אתי למפשט בעיא דר"ז בניקבו בני מעים בין סימן וכו' דהרי אם נימא דלא מצטרף בזה סימן ראשון עם סימן שני לטהר מידי גבילה והנה בפסיקת הגרגרת ממילא הריאה נטולה שיהי' כמאן דמנחא בדיקולא וא"כ קשה ברישא דרישא שחט הנושט ופסק הגרגרת מאי אריא פסק הגרגרת אפילו ניקב הריאה לחוד ושחט שוב הגרגרת ג"כ אינו מטהר מגבילה אלא ודאי דשפיר מצטרף ומשום הריאה לחוד לאו גבילה הוא אלא משום פסיקת הגרגרת.

ומעתה לפי דרכנו מתורץ מה שהקשיתי לרשב"ל דמיירי משנתנו בשחט במקום חתך למה לי סיפא דהמתין עד שמתה דאי לאו דתני סיפא לא הנה רישא מיותר דהרי איצטריך לגופה דלר' ישבב אין סימן א' מטהר מגבילה דלא נימא היכא דשחט הנושט תחלה כבר טיהר מגבילה דסימן א' לחוד מטהר מגבילה היכא ששניהם ראויים לשחיטה דדוקא פסק הגרגרת תחלה שוב אין הנושט מטהר מגבילה דכמו בעוף דסימן א' לחוד מתיר לגמרי ואעפ"כ אינו מתיר אלא בשניהם ראויים לשחיטה והא דתני סיפא או שהחליד תחת השני הנה אמינא שפכר החליד כמו שרצה רבא לאוקמי שפכר פסק אלא דשם הקשה היינו קמיינתא אבל החלדה אפתי לא שמענו שפוסל בשחיטה כלל שפיר איפא למימר שפכר החליד ואפילו אם נחשוב זה לדחוק שהרי קאמר תחת השני מ"מ יש לחלק בין החלדה לעיקור וכמו שחילקו הפוסקים לענין מיעוט בתרא דהחלדה פוסל אף במיעוט בתרא משום שהוא דרך שחיטה משא"כ עיקור אבל עכשיו ששנינו שחט א' מהם והמתין עד שמתה מוכח דלר' ישבב אפילו שניהם ראויים אין סימן א' מתיר א"כ אייתר רישא דרישא לדיוקא למפשט בעי' דר' זירא וא"כ ממילא מוכח דסובר ריש לקיש יש טרפות לחצי חיות דאל"כ אין מקום למצוא בעי' דר' זירא כלל וא"כ למה מכשיר בשחט הקנה וניקבה הריאה אלא ודאי משום דמנחא בדיקולא דמיא.

ושפיר קאמר ומי ארשב"ל הכי והא אמר רשב"ל שחט הקנה וכו' אלמא כמאן דמנחא בדיקולא דליפא למימר משום אין טרפות לחצי חיות דא"כ בלא"ה אי דחי אוקימתא דרשב"ל דהרי אז אין מקום לבעי' דר"ז ומיותר בבא דרישא: אבל אי לאו אוקימתא דרשב"ל אז רישא דרישא אינו מיותר דאיפא למימר פגירת הרי"ף דלא גרסינו במשנתנו ואח"כ שחט הנושט וא"כ אי לאו רישא דרישא הנה אמינא באמת למימר וכבר שחיט כמו שרצה רבא לאוקמי אלא דקשיא א"כ היינו קמיינתא והיינו עכשיו ששנינו רישא דרישא אבל לאוקימתא דרשב"ל מיותר סיפא דהמתין עד שמתה וצריך לומר דתני סיפא כדי שתהא רישא דרישא מיותר למפשט בעי' דר"ז מפלל דגרסינו ואח"כ בפירוש במשנה דמיותר רישא למפשט בעי' דר"ז: ובזה מתורץ דברי רב אחא ב"י דאמר

ש"מ מדרשב"ל מְזַמְנִין וכו' וְאִין מְזַמְנִין כּוּתִי וְהַקְשִׁיתִי הָרִי מְדַבְרֵי רֶשֶׁב"ל עֲצָמוּ אִין כָּאן הוּכְחָה שְׁיֵשׁ לְפָרֵשׁ טַעְמוֹ מִשּׁוּם חֲצִי חַיּוֹת וְלִדְיָדִי נִיחָא דְמִדְרֶשֶׁב"ל דְקָאָמַר לְתַרְתִּי דְרֶשֶׁב"ל כִּינּוּן לְאוּקִימַתָּא דְרֶשֶׁב"ל בְּמִשְׁנַתִּינוּ וְלֵהָא דְאָמַר שְׁחַט הַקְּנָה וּמְאוּקִימַתָּא מוּכַח דְסִבְרַהּ יֵשׁ טְרַפּוֹת לְחֲצִי חַיּוֹת וּמִמִּילָא טַעְמוֹ בְּרִיאָה מִשּׁוּם דְכִמְנַחֵי בְּדִיקוּלָא וְאִף דְקִשְׁיָן אֶהְדְּדִי הֵנָּה מִימְרָא דְרֶשֶׁב"ל שְׁהָרִי הַקְשָׁה וּמִי אֶרְשֶׁב"ל הֵכִי מ"מ לָא קָאָמַר תְּיּוּבָתָא וְאֶפְתִּי רֶשֶׁב"ל לְתַרְנִיָּהּ אֶמְרִינָהּ: וּבְזָה נִיחָא גַם אִידָךְ שְׁהַקְשִׁיתִי מַה דְאָמַר ש"מ מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל וְהַקְשִׁיתִי הָרִי זֶה אִינוּ מוּכַח מִרֶשֶׁב"ל כִּלְלֵהּ וְאֶדְרַבְהָ מִדְרֶשֶׁב"ל אִיכָא לְמִימַר דְגַם לְיִשְׂרָאֵל אֶסְוֶרָה הָרִיאָה וּכְמוֹ שְׁהַקְשָׁה מְהֵרָ"ם מְלוּבָלִין וְהֵנָּה רִש"י פִּירֵשׁ דְאֶפְשָׁטָא בְעֵי דַר"ז פְּדָרָךְ דְאֶפְשָׁטָא בְּעֵיָא דְאִילְפָא וְהַקְשָׁה מְהֵרָ"ם מְלוּבָלִין דְלֵמָא שְׂאֵנִי הֵתֵם בְּמִצְטָרְךָ לְהַתִּיר שְׂאָר הָעוֹבֵר בְּאֶכִילָה לְהֵכִי מִצְטָרְךָ גַם לְטַהַר הֵיזַ מְנַבְּלָה מִשָּׂא"כ בְּנִיקְבוּ בְּנֵי מַעֲיָם אִין כָּאן שׁוּם צִירוּף לְהַתִּיר בְּאֶכִילָה לָא מִצְטָרְךָ ג"כ לְטַהַר מְנַבְּלָה וְתִירֵץ מְהֵרָ"ם דְמָזָה גּוֹפָה דְמִצְטָרְךָ לְהַתִּיר שְׂאָר הָעוֹבֵר בְּאֶכִילָה אִיפְשָׁט גַם בְּעֵי דַר"ז שְׁהָרִי חֲזִינוּ אִף שְׂלָא שׁוּוּ שְׁנֵי הַסִּמְנִין בְּהַתִּירָא דִידֵהּ מִצְטָרְפִי דַאל"כ לָא הִי' לָהֶם לְהַצְטָרְף גַם לְהַתִּיר שְׂאָר הָעוֹבֵר בְּאֶכִילָה שְׁהָרִי סִימָן רֵאשׁוֹן בָּא לְהַכְשִׁיר גַם הֵיזַ וְסִימָן שְׁנֵי בָא לְהַתִּיר רַק שְׂאָר הָעוֹבֵר וְלֵא הֵיזַ.

וּלְפִי זֶה אִם נִימָא דָאָם שְׁחַט הַקְּנָה תְכָף נְאֻסְרָה הָרִיאָה לְיִשְׂרָאֵל גַם כִּן דִּהּוּהָ כְּמוֹ שְׂמוּצִיא הָרִיאָה בֵּין סִימָן לְסִימָן כְּמוֹ שְׁהַקְשָׁה מְהֵרָ"ם א"כ לְפִי זֶה מִמִּילָא מוּכַח דְסִימְנִין מִצְטָרְפִים אִף שְׁחֲלוּקִים בְּהַתִּיר דִּידֵהּ דַאל"כ לָא מִשְׁפַּחַת שְׁחִיטָה לְהַתִּיר כִּלְלֵהּ כִּי אִם שְׂיֵאָמֵן יָדוּ וַיִּשְׁחֹט שְׁנֵי הַסִּמְנִין כְּאֶחָד בְּצִמְצוּם דַאל"כ הָרִי הֵהִיתָר חֲלוּקִים בֵּין סִימָן רֵאשׁוֹן לְשְׁנֵי שְׁהָרִי הַסִּימָן הֵרֵאשׁוֹן בָּא לְהַתִּיר הַכֹּל וְסִימָן הַשְּׁנִי בְשׁוּם אֲנָפִין לָא יִתִּיר הַכֹּל שְׂאֵם הוּא הַנּוֹשֵׁט לָא יִתִּיר הָרִיאָה וְאִם הוּא הַקְּנָה לָא יִתִּיר בְּנֵי מַעֲיָם וְאִם הֵם חֲלוּקִים אִינָם מִתִּירִים כִּלְלֵהּ נִהְרִי הוּא נְבִילָה וְלֵא תִשְׁפַּח שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה כִּי אִם בְּנִשְׁחַטוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו וְלֵא מִשְׁפַּחַת שׁוּם דִּין מִדִּינֵי מִשְׁנַתִּינוּ דְמָה אֶרְיָא פֶּסֶק אוֹ הַחֲלִיד הַשְּׁנֵי אֶפִּילוּ שְׁחַטוּ מִמֶּשׁ כִּינּוּן שְׂלָא שְׁחַטוּ כְּאֶחָד הָרִי הוּא נְבִילָה אֶלָּא וְדַאי דְמִצְטָרְפִי וּכְבָר אִיפְשָׁט בְּעֵיָא דַר"ז דִּהְרִי כִּינּוּן שְׂמִצְטָרְף הֵיתָר בְּאֶכִילָה אִף בְּחֲלוּקִין ק"ו לְטַהַר מִיָּדִי נְבִילָה וְעַכְשָׁיו אֵייתָר רִישָׁא דְרִישָׁא דְלִיכָא לְמִימַר לְמִפְשָׁט בְּעֵיָא דַר"ז שְׁהָרִי מְגוּף דִּינֵי מִשְׁנַתִּינוּ מִמִּילָא אִיפְשָׁט בְּעֵיָא דַר"ז אֶלָּא וְדַאי סְבַרְתָּ מְהֵרָ"ם לִיתָא וְהָרִיאָה אוֹ בְּנֵי מַעֲיָם וְדַאי לְיִשְׂרָאֵל מְוִתְרִים וְאִין כָּאן שְׁחִיטָה חֲלוּקָה כִּלְלֵהּ וְלֵא אִיפְשָׁטָא בְעֵי דַר"ז מְגוּף מִשְׁנַתִּינוּ וְאִיזְטָרְיָךְ רִישָׁא דְרִישָׁא לְמִפְשָׁט בְעֵי דַר"ז וְשִׁפִּיר אָמַר ש"מ מִדְרֶשֶׁב"ל מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל וְכו' דְגַם זֶה מוּכַח מְאוּקִימַתָּא דְרֶשֶׁב"ל מְדַאֲיִתָּר רִישָׁא לְמִפְשָׁט בְעֵי דַר"ז וְדו"ק: שְׁם בְּמִשְׁנֵה הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה וְכו' הָא דְלֵא תְנִי סְתָם הַשּׁוֹחֵט וְלֵא יֵצֵא דָם כְּשֶׁר וְנֶאֱכָל בְּיָדִים וְכו' מִשּׁוּם דְקָמ"ל דְאִף דָּם חִי' וְעוֹף מְכֻשִׁיר אִף דְטַעוֹן כִּסּוּי וְאִינוּ נִשְׁפָּךְ כְּמִים מ"מ לְעַגְנֵן הַכְּשִׁיר מִחֻשִׁיב נִשְׁפָּךְ כְּמִים וְעֵינִין בְּתוֹס' בַּד"ה הַשּׁוֹחֵט.

אִי נָמִי לְהַף אוּקִימַתָּא דְמוּקִי בְּגַמ' בְּחֻלִּין גְּרִידָא וּכְרֶשֶׁב"א א"כ לְכָף תְּנִי הֵנִי פְרָטִי וְחֻשֵׁב גַם חִי' בְּזֵה הָרִיאָה דְלֵא מִיָּרִי בְּנַעֲשׂוּ עַט"ק שְׁחִיָּה אִין דְרָף לְאֶכִילָה עַט"ק וְכִדְמַקְשָׁה לְקַמֵּן חִי' בְּקַדְשִׁים מִי אִיכָא וְלְהַף אוּקִימַתָּא דְאֶתְנִי כְרֶשֶׁב"א לָא אֶמְרִינוּ בְּשֶׁר בְּבִשְׂרָה מִחֻלִּיף.

וילהך אוקימתא דמוקי בנעשה עט"ק היאגופה קמ"ל דגם בחי' שינך עט"ק דלא תימא דבטלה דעתו קמ"ל דבשר בבשר מחלף: שם פשרים ונאכלים בינדים מסנאות הנה הא דנאכלין בינדים מסנאות משום שצריכא היא לאפוקי מדר"ש דסובר הוכשרו בשחיטה וגם שמעינו מנה דאם יצא דם אינו נאכלין בינדים מסנאות וכו' ושמעינו שיש שלישי או בחולין גרידא פרש"א אי בנעשו עט"ק ולאפוקי ממאן דסובר לאו פקודש דמי אבל הא דתנו פשרים לכאורה יפלא פשיטא ומהי תיתי יהיו אסורות.

ונראה משום דברי פ'קין דרשינו לשחיטה מן הצואר אי משום דכתיב ושחט במקום ששח חטה והינו הוציא דמו כדפירש רש"י שם ואי משום דכתיב ונבחה במקום שזב ע"י חתוי וא"כ הנה אמינא דאם לא יצא דם אין נקהו ולא זב ויהי אסור קמ"ל דמותר.

ומדברי רבינו הגדול בפ"ד ממ"א למדתי פירוש אחר דהי' מקום לאסור משום מסנאות עינין שם בהלכה י"ג: ולדברי הרמב"ם ניחא מה דקשיא ליה למה הוצרך למתני פשרות ונתני רק נאכלים בינדים מסנאות וכינון שנאכלין ודאי שפשרים אבל אם הנה אמינא לאסור הוא דלא נימא דהיא בכלל מסנאות איצטריך למתני פשרים אף שלא פרסו ואי לאו דתנו בהדיא פשרים אף ששינונו ונאכלי' הנה אמינא דהינו ע"י פרסוס פדין מסנאות קמ"ל פשרים אף בלי פרסוס: שם ר"ש אומר הוכשרו בשחיטה פרש"י מגו דשריא שחיטה וכו' ולפי זה אני מסופק בקדשים אם שחיטה מכשרת לר"ש דבחולין השחיטה מתרת ואין צריך שום מעשה אחר השחיטה להתיר הבשר ולכן מחשב תכף אכל גם לענין טומאה אבל בקדשים לא הותר ע"י שחיטה לאכילה כי אם ע"י הזריקה וא"כ יש לומר שאין שחיטת קדשים מכשרת הבשר אפילו לר"ש.

או דלמא פיון שעכ"פ מתיר משום אמ"ה אלא שיש בו איסור אחר בשביל קדשים קודם זריקת הדם ולכן הואיל ומוציא מידי אמ"ה שוב מחשב אכל וכן נראה מדברי רש"י במשנה שכתב בד"ה הוכשרו מגו דשריא שחיטה להך בשר מידי אמ"ה וכו' ולמה לא כתב רש"י סתם מידי דשריא שחיטה להך בשר ופשיטא משום אמ"ה מתיר אלא הפונה אפילו עדיין יש איסור אחר מ"מ מכשירו להיות אכל ונ"מ גם בחולין בשוחט את הטרפה אם השחיטה מכשרת או לא ואף דלקמן (דף קכז ע"ב) במשנה באבר ובשר המדולדלים ונשחטה בהמה קאמר ר"ש דלא הוכשרו בשחיטה הואיל ועדיין אסורים באכילה עינין שם דקאמר רב אשי בשחיטה מכשרת קמפלגי נראה דשאני התם שעדיין אסור משום אמ"ה ועינין ביו"ד סי' ס"ג ובסי' נ"ה בש"ך ס"ק י"א אלא דתינח אבר המדולדל אבל בשר המדולדל שודאי אינו אסור משום אמ"ה רק משום בשר בשדה טרפה כמבואר בסימן ס"ג ואפ"ה קאמר ר"ש לא הוכשר בשחיטה וא"כ הה"ד טרפה.

ונראה דשאני בשר המדולדל שכבר גם בחיי הבהמה אינו אסור משום אמ"ה לר' יוחנן (דף קב ע"ב) וגם אחר שחיטה אסור משום בשר בשדה טריפה כמו בחיים ולא עשתה השחיטה שום פעולה ולריש לקיש דאסור בחיים משום אמ"ה לדידך' גם אחר שחיטה אסור בשר המדולדל משום אמ"ה כמו אבר.

ולכאורה יש להביא ראי' מדברי רש"י דשחיטת טרפה מכשרת לר"ש כמו בכשרה דהרי לקמן (דף לה ע"ב) דאמרין שחיטה מכשרת ולא דם כתב רש"י ונ"מ שאם נפל דם שחיטה על הזרעים וכו' ולמה לא כתב רש"י נ"מ לענין הבהמה עצמה ששחט ונמצא

טַרְפָּה שְׂאֵז הַשְּׁחִיטָה לֹא מִכְשָׁרָה וְאֵלּוּ הִיא הַדָּם מִכְשָׁרָה הֵנָּה מוֹעִיל אֵף בְּטַרְפָּה אֲלֵא וְדַאי דִלְעַנְנֵי הַבְּהֵמָה הַשְּׁחִיטָה עֲצָמָה מִכְשִׁיר אֲפִילוּ בְּטַרְפָּה.

וְאִמָּנָם אֵין מִזֶּה רְאִיָּה דִלְעַנְנֵי טַרְיָפָה לִיכָּא נ"מ שְׂאֲפִילוּ אִם הִיא סוֹבֵר ר"ש דְּגַם דָּם מִכְשִׁיר מִכָּל מְקוֹם הֵינְנוּ דָם שְׁחִיטָה וְלר"ש שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָ לֹא שְׂמָה שְׁחִיטָה וְאֵף דִלְרִש"י לְקַמֵּן (דָּף לָה ע"ב) שְׁיָיָה לר"ש דָם חֲלָלִים בְּבֵהמָה מ"מ זֶה לֹא מְקַרִי לְרִש"י דָם חֲלָלִים דְּדוֹקָא ע"י גִּיסְטָרָא מִן הַצִּנְאָר מְקַרִי לְרִש"י דָם חֲלָלִים וְכִמוּ שְׁפִירִשׁ רִש"י לְקַמֵּן בִּפ' הַעוֹר וְהַרוֹטֵב (דָּף קכ"א ע"ב) וְאֲפִילוּ לְרַבְּנָן אֲנִי מְסוֹפֵק אִם דָם שְׁחִיטָה טַרְפָּה מִכְשִׁיר דְּהָרִי מַעַל הָאָרֶץ תִּשְׁפָּכְנוּ כְּמִים יִלְכִי דָם שְׁחִיטָה וְשֵׁם מִיָּרִי בְּשְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה דִלְעִיל מִיָּרִי כְּתִיב פְּאֶשֶׁר יֹאכֵל הַצִּבִי וְהָאֵיל כֵּן תֹּאכְלֵנוּ וְא"כ בְּנִצְאָכְלַת מִיָּרִי וְהַדָּבָר צָרִיף תִּלְמוּד וְנִלְע"ד דְּדַאי מִכְשִׁיר שְׁהָרִי בְּמַס' מִכְשִׁירִין פֶּרֶק נִיּוּ מִשְׁנֵה זַיִין תַּנּוּ דָם שְׁחִיטָה בְּבֵהמָה חִי וְעוֹף הַטְּמֵאִין אֵינוּ מִכְשִׁיר מִכָּל דְּבִטְהוּרִין אֲפִילוּ בְּטַרְפָּה מִכְשִׁיר.

שֵׁם וּמוֹתֵר בְּחֻלִּין וּבְמַעֲשֵׂר וְחֻכְמִים אוֹסְרִים בְּמַעֲשֵׂר הֵנָּה בְּחֻגִיגָה עֲלָה עַל דַּעַת הַמְקַשָּׁה דְּחֻכְמִים אוֹסְרִים אֵף בְּאֲכִילָה דְּחֻלִּין וְכֵאֵן עֲלָה עַל דַּעַת הַהֵנָּה אֲמִינָא דְּחֻכְמִים אוֹסְרִים גַּם בְּנִגְיָעָה דְּמַעֲשֵׂר וְעַיִן בְּחֻגִיגָה (דָּף יח ע"ב) בְּתוֹס' בַּד"ה כָּאֵן.

וְאוֹמֵר אֲנִי דְּהִנֵּה תְּרִי אִיסוּר נְגִיעָה בְּמַעֲשֵׂר אוֹ אֲכִילָה בְּחֻלִּין מִיָּגַד אֲגִידִי וְאִי אֲפֶשֶׁר לְפָרֵשׁ בְּדִבְרֵי חֻכְמִים חַד בְּלִי אִידָּהּ שְׂאֵם אִתָּהּ אוֹמֵר דְּחֻכְמִים אוֹסְרִים אֵף בְּחֻלִּין א"כ קִשָּׁה הָרִי מְפֹרֵשׁ בְּדִבְרֵי חֻכְמִים מַעֲשֵׂר וְצָרִיף לֹמֵר דִלְעַנְנֵי נְגִיעָה הַזְּכִירוּ מַעֲשֵׂר אֲבָל אִם אֲנִי רוֹצִים לֹמֵר שְׁמוֹדִים חֻכְמִי לר"מ בְּנִגְיָעָה בְּמַעֲשֵׂר עַל כְּרַחֲוֵי דְּמוֹדוֹ גַּם בְּאֲכִילָה דְּחֻלִּין וְזֶה פְּשוּט מְאֹד וְאִם כֵּן כָּאֵן דְּמִתְקִיף רַב שִׁמִּי דְּדִלְמָא מוֹדוֹ חֻכְמִי בְּנִגְיָעָה דְּמַעֲשֵׂר הַוְכַרְח לְהַקְדִּים שְׁמוֹדוֹ גַּם בְּאֲכִילָה דְּחֻלִּין.

וּבִזְזָה אֵין אֲנִי צְרִיכִין לְמָה שְׁנִדְחִקוּ הַתּוֹס' בַּד"ה וּבְאֲכִילָה דְּחֻלִּין וְדו"ק: שֵׁם דִּלְמָא ה"מ בְּטוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא וְכו' הֵנָּה אִם בְּשְׁלִישֵׁי בְּחֻלִּין לר"ע שְׂהוּא מְפֹרֵשׁ בְּקִרְא רְצָה לְחַלֵּק בְּטוֹמְאָה דְּרַבְּנָן שְׂלֹא גְזַרוּ בּוּ שְׁלִישֵׁי א"כ ק"ו שְׂיֵשׁ לֹמֵר כֵּן בְּחִיבַת הַקּוֹדֵשׁ דְּמִכְשִׁיר וְלֹמֵר ה"מ בְּטוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא אֲבָל דְּרַבְּנָן לֹא וְא"כ הִיכִי קְאָמֵר בְּרִישׁ שְׁמַעְתִּין וְתוּ בְּקִדְשִׁים כִּי לֹא יֵצֵא מֵהֶם דָם לֹא מִתְקַשְׂרִי וְלִיתְפְּשְׂרִי בְּחִיבַת הַקּוֹדֵשׁ דְּקִי"ל חִבַּת הַקּוֹדֵשׁ מִכְשִׁרְתָּן וְלִסְבָּרָא זֹו מֵאִי קוֹשְׁיָא וְדִלְמָא הָא דְּקִי"ל חִיבַת הַקּוֹדֵשׁ מֵהַנִּי ה"מ בְּטוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא אֲבָל יָדִים שְׂהוּא טוֹמְאָה דְּרַבְּנָן לֹא מֵהַנִּי וְעוֹד דְּלִפִּי קוֹשְׁיָא זֹו דִּלְהִכִּי לֹא מוֹקִי כַר"ע מִשׁוּם דִּלְמָא ה"מ דְּאוֹרֵייתָא הִיכִי מוֹקִי לָהּ בְּחֻלִּין עַט"ק וְדִלְא כַר"י וְכַתְּבִי רִש"י אֲבָל כַר"א מִתּוֹקְמָא דְּהָא סְתָם קְאָמֵר שְׁלִישֵׁי שְׁלִישֵׁי וְכו' ע"ש וּג"כ קִשָּׁה דִּלְמָא ה"מ דְּאִיכָּא שְׁלִישֵׁי בְּחֻלִּין עַט"ק בְּשְׁלִישֵׁי שְׂהוּא דְּאוֹרֵייתָא בְּקוֹדֵשׁ אֲבָל יָדִים דְּבְּקוֹדֵשׁ גּוֹפִי' דְּרַבְּנָן מוֹדָה ר"א דִּלְא עֲבִיד שְׁלִישֵׁי בְּחֻלִּין עַט"ק וְלִכְּן נִלְע"ד דְּמִן הַסְּתָם אֵין זֶה סְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין דְּאוֹרֵייתָא לְדְּרַבְּנָן רַק לר"ע מִבֵּיא הַהִכְרַח לָזֶה כִּי הִיכִי דִּלְא נִימָא דְּסְתָם מִשְׁנֵה דְּסוּף זְבָחִים אֵלּוּ פּוֹסְלִין אֶת הַתְּרוּמָה דְּמִשְׁמַע דְּנוֹקָא תְּרוּמָה וְלֹא חֻלִּין תִּיָּתִי דִּלְא כַר"ע וְעַיִן בְּתוֹס' בְּסוּף ד"ה ה"מ: תּוֹס' בַּד"ה הָאוֹכֵל וְכו' וְא"ת וְאֲמַאי הֵנָּה רֵאשׁוֹן בְּשִׁנֵּי סְגִי וְכו' וְכַתְּבִי מְהֵרָשׁ"א וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דִּל"ל לְעֲשׂוֹתוֹ אֲפִילוּ שְׁנֵי הֵלֵא בְּשְׁלִישֵׁי סְגִי דַּג"כ נְפִסוּל גּוֹפּוֹ מִלְּאֲכֹל תְּרוּמָה וְכו' עַיִן בְּדִבְרֵי שְׂהָאָרִיף בְּדַחוּקִי'.

והנלע"ד דהא נדאי לא שנייה למימר דאוכל אןכל ראשון יהי שלישי דממ"נ או שנעשה אןכל פשאכל או שיהי' פנוגע שיורד מדרגה אחת אכל שדבר המטמא חבירו שיירד המקבל ב' מדרגות ולכן הקשו בשני סגי אכל לקמן (דף לד ע"א) בד"ה שני שני למה הןצרכו לומר משום משקין דמעשר דמשום תרומה הי' סגי לעשותו שלישי דמשני ראוי לירד מדרגה א' להיות שלישי ולכן הקדומו שם משום משקין דמעשר ובחידושינו למס' שבת הארכנו בזה: שם בגמ' חיה בקדשים מי איפא לפי היש מפרשים שהביאו התוס' לעיל (דף פד ע"ב) בד"ה והביא תחלת הצהוב וכו' בשם הירושלמי דבבמה הותר להקריב כל מיני עופות גם חיות חוץ ממיני טמאים ובזה רצו שם לומר דהך בעי' דתחלת הצהוב מיירי בבמה א"כ מאי מקשה הגמ' חיה בקדשים מי איפא ודלמא בבמה מיירי אמנם למסקנת התוס' שם דהירושלמי איירי דוקא בבמה לבני נח ניחא והי' מקום להתוס' שם להוכיח פסברתם מסוגיא דשמעתין: דף לד ע"א אף אני לא אמרתי וכו' הנה לפי זה גם בשלישי שנעשה עט"ק משפחת לה דהרי הך שלישי בשני נגע והא תינח אם השני היה ג"כ נעשה עט"ק אכל אם השני היה חולין גרידא או אף שנעשו עט"ק מ"מ פיון ששמירתו טומאה היא אצל הקודש חיישינו בשני זה שמא ראשון הוא וא"כ פיון ששלישי זה שנעשה עט"ק נגע לפינו או בשני זה מה בכך ששמירתו טומאה היא ולא חיישינו בשלישי זה שנגע גם בטומאה אחרת מ"מ השני זה שנגע בו עתה חיישינו שמא ראשון הוא וממילא השלישי זה שני הוא וא"כ למה אמר ר' יהושע מלתא דידיהם דוקא בעט"ת.

אמנם לרבה בב"ח אין זה קושיא דלדידיה ליכא חולין שנעשה עט"ק כלל ודיניה פחולין גרידא ור' יהושע דקאמר אף אני לא אמרתי פוונתו הלא בלא"ה מלתא דידי לא שנייה רק בעט"ת וא"כ ממילא שמירתו טומאה היא אצל הקודש אכל לעולא דטעמא דהיב למלתיה שדוקא בחולין שנעשו עט"ת אמרינו שני לקודש הדרא קושיא לדוקתא דמשפחת לה גם בנעשו עט"ק.

ונראה לענ"ד סברא אחת והוא דלא מחרינו תרי חומרי דהרי זה עצמו שאוכל אןכל שני יהיה שני הוא חומרא לר' יהושע דהרי איהו ס"ל מאכל חמור מן האוכל וכדאקשה ליה ר"א באמת שני שני למה ואף דאהדר ליה מצינו שני וכו' מ"מ הוא חומרא ושנצרך עוד לזה לחוש ששמירתה טומאה היא הא לא אמרינו ובחולין שנעשו עט"ת שגופו שני לקודש הוא משום דחיישינו בשלישי זה שמא ראשון הוא וא"כ עושה האוכלו שני מן הדין.

אכל בנעשו עט"ק פיון ששמירתו מעולה אף דחיישינו בשני שנגע זה בו שלא היתה שמירתו שמירה מ"מ יותר מראשון לא היה יכול להיות שהרי שני זה נדאי לא היה פלי שפלי לעולם אינו שני וא"כ על פרחו אןכל היה ואין אןכל נעשה אב הטומאה לעולם ועל פרחו יותר מראשון לא היה וא"כ אף אם תחוש פן א"כ שלישי זה שני הוא ולומר עוד חומרא ששני עשה שני זה לא אמרינו ובזה תבין ענין פוונת רש"י שפאן בחולין פירש רש"י דחיישינו בשלישי דידיה שמא שני הוא ושני עושה שני ונקט תרי חומרי ואעפ"כ לא קשה א"כ גם בנעשה עט"ק משפחת שיהיה שני בקודש משום דלרבה בב"ת קיימינו ולדידיה לא משפחת שלישי בנעשה עט"ק כלל ודיניהו פחולין גרידא אכל

במסכת שבת (דף יד ע"א) בד"ה שלישי וכו' פירש רש"י דחיישינו בשלישי דידיה שמא ראשון הוא משום דרצה לפרש גם אליבא דעולא ודו"ק ומהרש"א שם במס' שבת הרגיש כמה ששינה רש"י בפירושו ועיין שם: שם ע"ב אי מההיא הנה אמינא לא שני ולא שלישי הנה ואידי דאמר וכו' קמ"ל ופירש"י בד"ה קמ"ל וכו' ומדייקא דייקנו מלתא דאמר אין שני לתרומה אבל שלישי הנה עכ"ל והנה היא גופה קשיא דהא דייק לה דהרי כבר דחה דאיכא למימר אידי ונראה דהרי לכאורה איך אפשר לומר אידי א"כ לשתוק לגמרי מתרומה וכיון דאמר שני לקודש מכלל דלתרומה לאו שני הוא דאי הנה שני גם לתרומה הנה אמר סתם שלישי שני בחולין שנעשו וכו' אף דיש לומר דלרבותא קתני דאפילו לקודש דוקא בחולין שנעשו עט"ל משום דשמירתה טומאה אצל הקודש אבל האוכל שלישי של תרומה עצמה אינו נעשה שני לקודש דשמירת תרומה עצמה שפיר טהרה היא אצל הקודש וכדדחי רבא לקמן (דף לה ע"א) דדוקא במדרסות אבל בפרי שמירת תרומה טהרה היא אצל קודש ועיין שם בתוס' בד"ה בחולין וכו' אבל לעולם דחולין שנעשו עט"ל לגבי תרומה ממש לאו שמירה היא והאכל שלישי של חולין שנעשו עט"ל יהיה שני אצל תרומה ולכן הוצרך לומר ואין שני לתרומה דשמירה שע"ט תרומה שמירה היא אצל תרומה ממש ולא חיישינו בשלישי שמא שני הוא ולעולם שטהור הוא לגמרי ושני דנקט משום אידי וכל זה איכא למימר בפירוש המשנה אבל עולא לשיטתו דס"ל שעט"ל לרבותא קאמר דאפילו בהני יש בהו שלישי וא"כ ליכא למימר כלל דנקט שני לקודש לרבותא דאפילו לקודש דוקא על טהרת תרומה ולא תרומה גופיה דהרי לא שמעינן דבר זה כלל דעט"ל לגופי' אצטריו דיש בהו שלישי וא"כ למה הוצרך למימר ואין שני לתרומה אלא על פרוך לדיוקא שני הוא דלא הנה הא שלישי מיהא הנה: דף לה ע"ב אמר רב אסי אומר הי' ר"ש שחיתה מכשרת ולא דם הנה הא דשחיתה מכשרת לא קמ"ל רב אסי מידי שיהי מפורש במשנה ולא הי' לו לרב אסי אלא לומר אומר הי' ר"ש דם שחיתה אינו מכשיר והנלע"ד דקמ"ל רב אסי דדם אפילו מדרבנן אינו מכשיר ולכן קאמר שחיתה מכשיר ולא דם והא דשחיתה מכשיר לר"ש היינו מדרבנן דהיכן מצינו בתורה הכשר ע"י שחיתה וכן מפורש ברו"ן בחידושו ששחיתה לר"ש היינו מדרבנן וקמ"ל רב אסי דדם אפילו בכיוצא דשחיתה אינו מכשיר.

שם בתוס' בד"ה למשרי דמן דפה"מ ולר"א וכו' אצטריו למשרי כל דם והכא דנקט פה"מ משום דחזקה דפליג וכו'. הנה במס' פסחים (דף כב ע"א) ד"ה ור"ש פתבו התוס' א"כ חזקה לא סבר כר"ש וכו' עיין שם וא"כ קשה פאן דלר"ש קיימינן ואיהו על פרוך לית ליה דחזקה א"כ הדרא קושיות התוספות לדוכתא דהנה ליה למימר למשרי כל דם ובדרוש הארכתי בזה: אדרף לו ע"א תוס' בד"ה צריד של מנחות וכו' והה"ד דהנה מצי למבעי בבשר קודש שלא בא במים דדם קדשים אינו מכשיר עכ"ל.

הנה אם נימא דלר"ש שחיתה מכשרת מן התורה א"כ איכא למימר דלהכי לא מספקא ליה בבשר קודש משום דרצה לשאול בעיא שלו אליבא דכ"ע ובבשר לא שייך לספוקי פי אם לרבנן אבל לרשב"ל הכשר חבת הקודש הרי הוכשר בשחיתה ולר"ש הוכשרו בשחיתה לגמרי משמע אפילו למנות ראשון ושני וכדמתיב רב יוסף לקמן ע"ב הוכשרו בשחיתה ואפילו למנות ראשון ושני ואף דמסיק לקמן דהוא רק מדרבנן היינו לר"א דבעי הכשר מים דוקא מייתורי דקרא אבל ר"ש לא בעי הכשר מים דוקא שיהי מספקא

ליה דחבת הקודש יהיה פהכשר מים: אלא דהיא גופה קשיא למה לר"ש פשיטא ליה דמהני אפילו לראשון ושני הכשר שחיטה פהכשר מים ולמה בחבת הקודש מספקא ליה מ"ש הא מהא אלא ודאי דשחיטה באמת רק מדרבנן עשאוהו פהכשר מים ובחבת הקודש מספקא ליה על דין תורה וא"כ שפיר פתבו התוס' דהנה מצי לשאול בבשר קודש: בגמ' בנתקנה מיהו אשוו להדדי מר לא מכשיר וכו' ונהנה ליה רבי חד וכו' הנה לדעת הש"ך בי"ד סימן רמ"ב דבאסור דאורייתא אם אין הרבים מסכימים מטעם אחד לא חשיבי רבים ונהרי תרומה טמאה אסור מן התורה וא"כ איך חשיבי ר' חניא ור"ש רבים ואף שרב אשי מוקי לה לענין דלא שורפין מ"מ לא מטעם הנ"ל מוקי רב אשי בגנוני אחריתא רק משום דתולין לעולם משמע אבל עכ"פ מוכח מאוקמתא דרב פפא דאפילו לענין אכילת תרומה טמאה חשיבי רבים וא"כ קשה על הש"ך אכן פינו דכאן בדלעת של תרומה מיירי ותרומת פירות הוא מדרבנן וא"כ ניחא ואפילו לדעת הרמב"ם בפ"י מתרומות דתרומת פירות דאורייתא מ"מ מודה דתרומת ירק הוא מדרבנן כמבואר בדבריו בפרק ההוא ובה נחא בשמעתין דקאמר והתיו דם על הדלעת ולכאורה יפלא פינו שאין זה מעשה שהיה דניחא דעובדא בדלעת הנה אלא הוא ברייתא למה פרט שום מין ונהנה ליה למימר והתיו דם על תרומה ולדידי ניחא משום דעל פרחי צריף לפרוט מין שהיא מדרבנן ולא מן התורה וכינון שעל פרחי צריף לפרוט אחז דלעת שהיא ירק.

ובתרומה בזה"ז בלאו הכי ניחא שבוזה"ז ודאי דרבנן: שם והכי קאמר וכו' לכאורה הוא שפת יתר ועיין רש"י שהרגיש בזה ונלע"ד דלכאורה יש לדקדק פינו דר"ת מספקא ליה ותרומת דלעת הוא רק תרומה דרבנן ומן התורה מותר לאכלה אפילו אם היא טמאה שהרי אינה תרומה רק מדרבנן אסורה כשהיא טמאה וכינון שהטומאה היא רק ספק לר' חניא יהיה מותר לאכלה שספק דרבנן לקולא.

וחשבתי למשפט אולי ר"ח באמת מתיר הדלעת הזאת באכילה ומהשאמר ר"ח תולין היינו דין זה דנתקנה בין תחלת שחיטה לסוף שחיטה הוא תולין שהוא רק ספק וא"כ זהו פנונת הגמרא דהכי קאמר פגון זאת פלומר אם בדומה לזה היה אירע בתרומת דגן שהיא תרומה של תורה הנה דינו תולין לא אוכלין ולא שורפין אבל דלעת הזאת מותרת אפילו באכילה והיינו מרויחים בזה מה דקאמר ר' אושעיא בואו ונסמוך וכו' ולשון נסמוך היינו אם מקילים בדבר שייך שפומכין ועושים מעשה להקל אבל להחמיר לא שייך לשון נסמוך ונהרי פאן לר' חניא אסור לאכלה וגם אסור לשרפה וצריף שתהנה מונחת עד שיארע טומאה ונדאית ולרבי אף שאסור לאכלה מ"מ מותר לשרפה תכף וא"כ ר"ח אינו מיקל בשום דבר ואיך שייך בואו ונסמוך אבל לפי מ"ש שר"ח מתיר דלעת הזאת באכילה שפיר קאמר בואו ונסמוך כף עלה ברעיוני אבל מסתפינא לומר דבר חדש להתיר הדלעת וגם אינו נכון לדינא כי אין זה ספק דרבנן שהספק הוא אם הדלעת טמאה או טהורה וזה שייך אף בחולין שאם תגע אח"כ בתרומה וקדשים אם תטמא אותם ונהו ספק תורה וצריכין אנו להחמיר וממילא אסורה באכילה אף שהיא רק תרומה דרבנן ולכן לשון זה שאמר בואו ונסמוך באמת צריף אצלי עיון אבל מה דמסיק והכי קאמר נלע"ד דיש לדקדק מנ"ל לרב אשי דר' חניא מספקא ליה אם ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף והא פשיטא ליה דדם מכשיר ודלמא נהפוך הוא דהא פשיטא ליה דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אלא מספקא לי אם דם שחיטה מכשיר כלל וכמו דמוקי רב אשי גופיה

לקמן (דף קכח ע"א) פלוגתא דר"מ ור"ש דפליגי אם דם שחיטה מכשיר אלא דר"מ פשיטא ליה דמכשיר ור"ח נוכל לומר דמספקא ליה אלא דרב אשי הוכיח זה מדברי ר' אושעיא דאמר בואו ונסמוך וכו' ובשלמא אם רבי ור"ח תרנוייהו ס"ל דדם מכשיר אלא דר"ח סבר אינו לשחיטה אלא לבסוף כדמוקי רב פפא או דמספקא ליה אם ישנה מתחלה ועד סוף כדמוקי רב אשי א"כ ר"ש ור"ח ודאי אשוו מיהו שאין שורפין אבל רבי אין לו שום תנא דמסייע דר"ש ודאי פליגי לחלוטין עליו דלר"ש דם שחיטה אינו מכשיר פלל ורבנן דפליגי על ר"ש וכן ר"מ לקמן (דף קכח) דג"כ פליגי על ר"ש מ"מ לא מסייעו לרבי דאף דס"ל דם שחיטה מכשיר אפתי יכול להיות דס"ל כר' חייא דאינו לשחיטה אלא לבסוף ונפיר קאמר ר"א בואו ונסמוך וכו' אבל אם ר"ח ורבי פליגי בהא עצמו דפליגי רבנן ור"ש א"כ פי הכי דר"ש מסייע לר"ח הכי נמי רבנן דמשנתנו ור"מ מסייע לרבי ואיך קאמר בואו ונסמוך על ר"ש ומזה הוכיח רב אשי דעל פרחו בישנה לשחיטה פליגי אלא התינוח רב אשי שהוא הוכיח מדברי רבי אושעיא אבל על ר' אושעיא גופיה קשה מנ"ל דרבי ור' חייא פליגי בישנה לשחיטה ודלמא פליגי בפלוגתא דר"ש ורבנן.

ונראה דלישנא דברייתא קשיתה דתני השוחט והתיו דם על הדלעת לשון והתיו משמע שבשעת שחיטה התיו ולמה לא תני התם דם שחיטה שעל הדלעת אלא ודאי דודאי בהתיו בשעת שחיטה קודם גמר השחיטה פליגי וזהו פונות רב אשי דמוקי פלוגתיהו בישנה לשחיטה ולהוכיח דבזה פליגי מסיק ונהי קאמר כגון זאת דהיינו שהתיו בשעת שחיטה תולין אבל אם היה אחר שחיטה ודאי מכשיר.

דף לח ע"ב גמ' הני תנאי אית להו בעלים מפגלין כו' הנה מה דאמר הני תנאי אית להו בעלים מפגלים פונותו דאל"כ ר' יוסי היינו ת"ק. והיא גופה קשיא ר' יוסי גופיה מה רמז היה לו בדברי ת"ק שסובר בעלים מפגלים בשלמא ללישנא קמא דת"ק מודה שמעיניה דחשיב וזה מוכח מדפליגי בכותי ואלא פליגי במין שנדאי מחשבתו לע"ז וכדלעיל (דף יג).

ולכא למימר לרבותא דר"א דאדרבה פתא דהתיירא עדיף אלא ודאי במין מודה ת"ק א"כ אף בחוץ סובר זה מחשב דיליף חוץ מפנים שפיר פליגי ר"י אבל לאיפא דאמרי דפליגי ת"ק אפילו בשמעני' וא"כ מנ"ל לר"י דת"ק סובר בפנים מה מחשב וכו' אלא דלא יליף חוץ מפנים ודלמא גם ת"ק סובר דיליף חוץ מפנים אלא דסובר גם בפנים בעלים אינן מפגלין: ונראה דבמשנה קאמר השוחט לכותי והיינו דיעבד ובשלמא ללישנא קמא ודאי לכתחלה אסור שמא יאמר הכותי בפירוש לע"ז וכדכתב הרשב"ל אבל לאיפא דאמרי דפליגי ת"ק אפילו בשמעני' א"כ למה אסור לכתחלה וצריך לומר דסובר בפנים זה מחשב וכו' אלא דלא יליף מיניה חוץ וטעמא דלא יליף מיניה חוץ והא איפא ק"ו דרב אשי בזבחים גם לענין חוץ וגם לענין זה מחשב וכו' ובזה סגנון ומה ש"ב שאינו באותו עבודה בפנים אם אמר מעבודה לעבודה מהני אפילו זה מחשב וזה עובד מחשבת ע"ז בחוץ שישנו בשחיטה עצמו אינו דין שיהיה משחיטה לזריקה אפילו זה מחשב וזה עובד אלא מהיכן גילף מפנים אי מחטאת שם אינו צריך לאסור על ידי המחשבה רק שאינה ניתרת במחשבה זו ונשארה באיסורה שהיתה בחייה שפבר היתה אסורה בהנאה שקדשי קדשים יש בהם מעילה מחיים וא"כ בחולין שעדיין לא היה בהם

איסור בתיים גם עתה אינם נאסרים ואי מפסח שהוא קדשים קלים ולא הנה אסור בתיים ונאסר עתה ע"י המחשבה זה אינו מפסח ליפא ק"ו פלל דבפסח ישנו שינוי בעלים בשחיטה עצמו דהיינו שלא לאוכליו וכמו שפירש רש"י בפסחים (דף סא ע"א).

ועל פירוש צריף למילף משלמים ושלמים עצמם אינם נאסרים בשינוי בעלים בדיעבד רק שלא עלו לשם חובה ודיו לבא מן הדין וכו' וגם בחוץ דיו לאסור לכתחלה ולקף קאמר הת"ק רק דיעבד וא"כ מוכח שהת"ק סובר בפנים זה מחשב וזה עובד ולקף בא ר"י לחלוק עליו.

ובמה שפתיבתי ניחא דלכאורה פיון דללישנא אחרוני לא פליג ר"י את"ק פלום פאן בדין זה בדיני שחיטת חולין רק פליג עליו בשחיטת קדשים ומה ענינו לכאן ונהנה לי' לומר דין שלו בזבחים ובאמת כבר אמר שם פן (בדף סא ע"א) אבל לפי מ"ש יש נ"מ גם לשחיטת חולין אם יש לאסור לכתחלה דלת"ק שסובר בפנים זה מחשב וכו' אסור בחולין עכ"פ לכתחלה ולר"י דגם בפנים לא אמרינו זה מחשב מותר בחולין לכתחלה: ור"א דאסור דיעבד יליף מחטאת ובזה נלע"ד לתרץ קושיות התוס' שהקשו דלקמן דייק פסולה אין ז"מ לא נהרי ר"א קאמר פסולה ונהיינו ז"מ שהרי סתם מחשבת כותי לע"ז, ולדידי נלע"ד ההפך בין ז"מ לפסולה הוא איסור הנאה אבל טומאת תקרובת לאו דאורייתא ואפילו טומאת נבילות של שחיטת גוי לדברי הרמב"ם בפ' ב' מהלכות אה"ט הלכה י' שהיא רק מדברי סופרים אף שבאכילה אסורה מן התורה וא"כ עיקר החילוק בין ז"מ לפסולה מדין תורה הוא איסור הנאה ונהה ר"א יליף מחטאת ובאמת הכי יליף פי הכי שפחטאת אין השחיטה מתרת פן בזה אין השחיטה מתרת ולקף נשאר באיסור אכילה כמו שהיתה בחייה איסור אינה זבוחה אבל בהנאה באמת מותרת פיון דילפת חוץ בק"ו מפנים דיו לבא מן הדין שלא תתיר השחיטה אבל לא להוסיף איסור ואף דבטמאת שזבחה שלא לשמה אין בה טומאה פלל וכאן פיון ששחיטה פסולה יש בה טומאת נבילות כבר פתיבתי שטומאת נבילות אפילו בשחיטה פסולה ע"י גוי ממש אין בה טומאה דאורייתא של נבילות פלל.

ולקף לא אמר ר"א ז"מ: ובזה נלע"ד לתרץ גם דברי ר' יוחנן שאמר השוחט ע"מ לזרוק פסולה וכאן בודאי קשה קושיות התוס' למה לא אמר ז"מ וכאן לא שייך תירוץ התוספות שתיירצו במשנתנו בדברי ר"א דאידי דאמרי רבנן פשרה וכאן לא שייך אידי דאמר רשב"ל מותרת דהרי בדברי רשב"ל כמה פרפורים פרפרנו לאוקמי או שנעשה מומר עתה פעם ראשונה או שפאמת מותרת היינו רק בהנאה וא"כ פל הדוחקים למה לי הא לרשב"ל שייך שפיר למימר אינו ז"מ אבל באכילה אסורה משום מומר ובמומר מעיקרא ולר"י זבחי מתים ולמה שינה דברי ר"י בשביל רשב"ל במקום שהיה יכול למימר שפיר לכל אחד.

אמנם לפי מ"ש דכל מה דילפינו חוץ מפנים דיו להיות פנדון שהשחיטה לא תתיר ועכ"פ לא תוסיף איסור וא"כ במחשבין מעבודה לעבודה שצריף למילף חוץ מפנים לא הנה ז"מ ובזה נלע"ד דעת הש"ך בסי' ד' ס"ק ד' בשוחט ע"מ שיזרוק העכומ"ז שרצה הש"ך לומר שאסור רק באכילה ומה שאמר ת"כ לומר פי הכי דחושב שיזרוק הוא עצמו הוא ז"מ ה"נ בחושב שיזרוק העכומ"ז אסור באכילה עיין שם בש"ך שרצונו שנה עצמו דעת

הַרְשֵׁב"א בתה"ה הקצֵר וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים מִמ"נ אִם מִחֲשַׁבְתּוֹ שִׁזְרוּק הַגּוֹי הוּא כְּמוֹ שִׁזְרוּק הוּא עֲצָמוֹ וְכִמוֹ שֶׁרָצָה הַרְשֵׁב"א לְמִילָף מְכַל מִחֲשַׁבְתּוֹ קְדָשִׁים שֶׁפָּהֵן זֶה מִחֲשַׁב שִׁיאֲכִלוּ הַבְּעָלִים חוּץ לְזִמְנוֹ אוֹ לְמִקְוָמוֹ אוֹ שֶׁפָּהֵן זֶה מִחֲשַׁב שִׁזְרוּק פָּהֵן אַחַר א"כ ז"מ נְמִי וְאִם אֵין הַדְּבָר דּוּמָה א"כ מִנ"ל שֶׁאֲסוּר בְּאֲכִילָה וְאוֹמֵר שֶׁדָּבָר זֶה שֶׁמִּחֲשַׁבִּין מֵעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה אֵף דְּחוּץ מִפְּנִים יִלְפִינוּ לִיה וְאִיכָּא לְמִימַר דִּיּוּ כְּפָנִים שֶׁאֵינוּ מוֹסִיף אִסוּר מ"מ מְפָרֵף ק"ו דְּלַעֲנֵן אִסוּר אֲכִילָה בְּלֹא"ה אִסוּר שֶׁהָרִי גִבְרָא בְּר קִטְלָא וְהָוָה שְׁחִיטָת מוּמַר וְלִכְף לֹא אֲמַרִּינוּ דִּיּוּ וְהָוָה ז"מ מִמֶּשׁ אֲבָל בְּחוּשְׁב שִׁזְרוּק הַעֲכוּמ"ז דְּצָרִיף לְמִילָף דְּבָר זֶה עֲצָמוֹ מִפְּנִים שִׁיּוּעִיל מִחֲשַׁבְתּוֹ עַל מַה שֶׁיַּעֲשֶׂה אַחַר א"כ אֲמַרִּינוּ דִּיּוּ שִׁישְׂאָר בְּאִסוּר הָרֵאשׁוֹן וְלֹא יִתִּיר וְכֵּן לֹא מְפָרֵף ק"ו שֶׁהָרִי אֵינוּ מוּמַר כְּלָל שֶׁהוּא מִחֲשַׁב שִׁזְרוּק הָעֲפוּ"ם וְהָוָה טַעֲמָא דַּת"ק פְּתַבְתִּי שֶׁסּוֹבֵר דְּלִיכָּא לְמִילָף מִחֲטָאָת שֶׁאֵין הַשְּׁחִיטָה מוֹסִיף בּוֹ שׁוּם אִסוּר וְאַפְתִּי צָרִיף טַעַם דְּאַפְתִּי מִדּוּעַ כְּשֶׁרָה אֲפִילוּ בְּאֲכִילָה וְעַכ"פ גִּילָף מִחֲטָאָת שִׁלָּא תַתִּיר הַשְּׁחִיטָה.

וְאֲמַרְתִּי דְּסוֹבֵר ת"ק דְּגַם בְּחֲטָאָת הַשְּׁחִיטָה הֵיטָהּ מִתְּרַת וּמְקָרִי שְׁחִיטָה לְכָל דְּבָר וּרְאָיָה לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ טַעֲמָא אֲפִילוּ בְּפִיגּוּל לִיכָּא רַק טַעֲמָאָת יְדִים בְּמִשְׁנָה שְׁלֵהִי פְּסָחִים רַק מַה שֶׁאֵין הַקְּרָבֵן נִיטֵר הֵינּוּ שֶׁשׁוּם קְרָבֵן אֵינוּ נִיטֵר בְּשְׁחִיטָה רַק בְּזִרְיָקַת הַדָּם וְהִזְרִיקָה כְּזוֹ אֵינָה מִתְּרַת וְלִכֵּן לִיכָּא לְמִילָף מִחֲטָאָת כְּלָל.

וְאַמְנָם לְפִי מ"ש דְּלַעֲנֵן מִחֲשַׁבִּין מֵעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה שֶׁפִּיר יִלְפִינוּ וְלֹא שִׁינָף דִּיּוּ מִשׁוּם דְּמְפָרֵף ק"ו שֶׁהָרִי בְּלֹא"ה הוּא מוּמַר א"כ אֲפִילוּ לַת"ק אִיכָּא לְמִילָף מִשְׁלָמִים וְלִיכָּא לְמִימַר דִּיּוּ לְאִסוּר רַק לְכַתְּחִלָּה דֹּא"כ מְפָרֵף ק"ו שֶׁהָרִי בְּלֹא"ה עַכ"פ לְכַתְּחִלָּה אִסוּר וְאַפִּילוּ בְּר קִטְלָא הוּא מִשׁוּם ע"ז בְּשֶׁלְמָא לַעֲנֵן זֶה מִחֲשַׁב וְזֶה עוֹבֵד לִיכָּא שׁוּם אִסוּר לְכַתְּחִלָּה מִשׁוּם ע"ז דְּלֹא שִׁינָף לְפָנֵי עוֹר אֵלָא בְּקֵאִי בְּתָרִי עֲבָרִי דְּנִהָרָא וְהָא רְאִיָּה שֶׁאֲפִילוּ בְּדִשְׁמַעֲנֵן דְּחֲשִׁיב הַנְּצָרָף הַרְשֵׁב"א בְּחִזְדוּשָׁיו לְדַחֲוֹק דְּהָא דְּאִסוּר לְכַתְּחִלָּה הוּא מִשׁוּם דְּמִיחֲלָף בְּתַקְרוּבָת ע"ז וַא"כ יִלְפִינוּ ק"ו מִשְׁלָמִים לְאִסוּר לְכַתְּחִלָּה וְדִיּוּ אֲמַרִּינוּ לְהַתִּיר דִּיעֲבַד וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר סְבָרָא לְהִיפּוֹף מִסְּבָרַת הַתּוֹס' דְּהַתּוֹס' פְּתַבּוּ דְּאֵף מֵאֵן דִּילִיף פְּנִים מִחוּץ לַעֲנֵן זֶה מִחֲשַׁב וְזֶה עוֹבֵד דְּהָוָה גִּילּוּי מְלִתָּא מ"מ לַעֲנֵן מִחֲשַׁבִּים מֵעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה לֹא יִלִּיף וְאֲנִי אוֹמֵר דְּאִיכָּא לְמִימַר גַּם בְּהִיפּוֹף דְּאֵף מֵאֵן דְּלֹא יִלִּיף לַעֲנֵן זֶה מִחֲשַׁב הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאֲמַרִּינוּ דִּיּוּ אֲבָל לַעֲנֵן מִחֲשַׁבִּין מֵעֲבוּדָה דְּמְפָרֵף ק"ו לֹא אֲמַרִּינוּ דִּיּוּ וְשֶׁפִּיר יִלְפִינוּ: וּמַעֲתָה קִשְׂיָא לִי דְּאֲמַר ת"כ דר"י וְלָמָּה לֹא אֲמַר תְּיִוּבְתָּא דְּרַשְׁב"ל דְּבַל"ז אֲמַרְתִּי דְּלִיכָּא לְהַקְשׁוֹת לְרַשְׁב"ל דְּרַשְׁב"ל אִיכָּא ג"כ תַּנָּא דְּמִסְיַיע לִיָּה דְּרַשְׁב"ל סוֹבֵר כְּאִיכָּא דְּאֲמַרִּי וַא"כ ת"ק לֹא יִלִּיף פְּנִים מִחוּץ לַעֲנֵן זֶה מִחֲשַׁב וְק"ו דְּלֹא יִלִּיף לַעֲנֵן מִחֲשַׁבִּין מֵעֲבוּדָה וְכו' וְכִסְבַּרְת הַתּוֹס' וְאֲמַרְתִּי דְּהֵינּוּ הִנָּף תְּרִי לְשׁוֹנוֹת דְּתַחֲלַת הַסְּנִינּוֹת לִישְׁנָא קָמָא לר' יוֹחָנָן וְלִישְׁנָא בְּתָרָא לְרַשְׁב"ל אֲבָל לְפִי מ"ש דְּאֵף דְּלֹא יִלְפִינוּ פְּנִים מִחוּץ לַעֲנֵן זֶה מִחֲשַׁב מ"מ לַעֲנֵן מִחֲשַׁבִּין אִיכָּא לְמִימַר דִּילְפִינוּ א"כ מִהָּךְ בְּרִיָּתָא דַּת"כ דַּר' יוֹחָנָן אִיכָּא תְּיִוּבְתָּא לְרַשְׁב"ל.

אֲבָל לְפִי מַה שֶׁכְּתַבְתִּי דְּגַם פְּלוּגְתָּא דְּר"י וְרַשְׁב"ל הוּא בְּחִיָּשׁב שִׁזְרוּק הָעֲפוּ"ם נְבִיָּה ג"כ שֶׁפִּיר אֲמַרִּינוּ דִּיּוּ לֹא קִשְׂיָא וְאֲתִי רַשְׁב"ל כְּרַבְּנָן דְּמַתְנִי' אֲבָל לְשִׁיטָת הָרֵא"ה דְּפְלוּגְתִּיָּהוּ דְּר"י וְרַשְׁב"ל הוּא בְּחִיָּשׁב שִׁזְרוּק הוּא עֲצָמוֹ קִשְׂיָא: וְהָוָה לְכַאוּרָה קִשְׂיָא

למה שפתי טעמא דרבנן דמתניתין דמתטאת לא ילפינו וצריף למילף משלמים ואמרינו דיו לאסור לכתחלה אפתי קשה גילף משלמים מחוץ למקומו דהרי ליפא למפרף בזבחים על ק"ו זה רק מה לחוץ למקומו שפן ישנו בכל הזבחים והיינו דלא גילף פנים מפנים דהיינו שלא לשמו שאינו בכל הזבחים מחוץ למקומו שיש בכל הזבחים אבל מחשבת חוץ דהיינו ע"ז ודאי שפוסל בכל הזבחים ואפילו בחולין פוסל וא"כ שפיר ילפינו מחוץ למקומו.

אלא דזה אינו דבשלמא מה דרצה למילף בזבחים פנים דהיינו שלא לשמו מחוץ למקומו א"כ ליפא למפרף מה לחוץ למקומו שישנו בד' עבודות דאי הנה ילפינו שלא לשמו מחוץ למקומו היא גופה הנה ילפינו ששתיה בד' עבודות ועד פאן לא פתבו התוס' שם בזבחים דשלא לשמו מעבודה לעבודה היינו פלם על הזריקה אלא לפי האמת דילפינו משנינו בעלים וא"כ הנה דומיא דש"ב שאינו אלא בזריקה אבל אי הנה ילפינו מחוץ למקומו אז הנה שלא לשמו דומיא דחוץ למקומו אבל חוץ אי אפשר למילף מחוץ למקומו שיהי מחשבת חוץ אינו בד' עבודות ועל פרחף צריף למילף מש"ב שג"כ אינו בד' עבודות שיהי אין ש"ב אלא בזריקה ובזה יתכן דהגמרא מקשה חוץ קשיא לר"י ומתרץ דהכי קאמר שישנו בד' עבודות.

ואפתי קשה דעכ"פ פכר מוכח מיניה דפנים חמור מחוץ שיהי גליף ק"ו חוץ מפנים להקל בזה מחשב וזה עובד וא"כ איף גליף ר' יוחנן חוץ מפנים להחמיר דמחשבין מעבודה לעבודה והא איפא למפרף מה לפנים שישנו בד' עבודות אמנם לפי מ"ש נחא דר' יוסי גליף להקל ק"ו מחוץ למקומו ור' יוחנן גליף להחמיר מש"ב שאינו בד' עבודות.

אלא דהא ודאי דש"ב ישנו בד' עבודות בכל עבודה על הזריקה דהיינו שוחט או מקבל או מוליף ע"מ לזרוק בש"ב או בזריקה עצמו בש"ב וחוץ ליתא פלל בהולכה וקבלה כדפירש רש"י וא"כ אפתי איפא למפרף.

אמנם צריף להבין שרשב"א ורז"ה מיאנו בפירוש רש"י מטעם דלא מתסר משום ע"ז אחר השחיטה וא"כ איף קאמר שחוץ ישנו בד' עבודות ולכן פירשו דברי הגמ' מעבודה לעבודה אלא דקשיא על הגמ' למה לא גליף באמת מאותן עבודות ויהי ק"ו יותר גדול וכה יאמר מה פנים שישנו בד' עבודות אין הפל הולף אלא אחר העובד חוץ משום שאין מחשבה פוסלת אלא בעבודה א' דהיינו השחיטה ק"ו שאין הפל הולף אלא אחר העובד וצריף לומר דאין זה שייף למעבד מיניה קולא פלל מה שלא מיתסר בחוץ אחר השחיטה שפניו שפכר הותרה איף תחזור להי' אסורה אבל לפירוש רש"י שפאמת הוא הק"ו א"כ קשה לר' יוחנן אפתי קשיא חוץ דאיף גליף חוץ מפנים מה לפנים שישנו בד' עבודות אלא דסוגיית הרשב"א והרז"ה שפירשו ה' פנים שישנו בד' עבודות היינו מעבודה לעבודה קשה באיזה מחשבת פסול בפנים קיימינו שיהיה מעבודה א' פוסל לד' עבודות אי במחשבת פיגול של חוץ לזמנו או חוץ למקומו וישנו משחיטה לד' עבודות דהיינו שוחט ע"מ לקבל או להוליף או לזרוק או להקטיר חוץ לזמנו ולמקומו הא ליתא דבעינו אכילת אדם או אכילת מזבח ושוחט ע"מ לקבל או להוליף לא הנה פיגול ועיין בזבחים (דף ט' ע"ב) בתוספות ד"ה ובצאן קדשים שם ועיין רמב"ם הפה"מ וכו' ואי במחשבת ש"ב או שנינו קודש ליתא רק בעבודה א' מעבודה לעבודה דכלם ע"מ לזרוק בעינו.

ונוכל לומר דממחשבת שינוי קודש יליף וסובר דשינוי קודש ישנו בד' עבודות דקשיא ליה לא יאמר בזריקה ותייתי מבינייהו וכמו שאמרו בזבחים (דף י') ולית ליה סברא דרשב"ל דאתי להורות דאין מחשבין אלא אדרבה דמחשבין ואם תאמר א"כ קרא ל"ל תייתי מק"ו דרב אשי מש"ב יש לומר דאי מש"ב לא ה"ה מועיל רק בזריקה קמ"ל קרא מינתר בזריקה דמחשבין מזריקה להקטרה וא"כ ישנו שלא לשמו בד' עבודות.

דשוחט ע"מ להקטיר חוץ למקומו יוכיח שאינו בש"ב ואעפ"כ ישנו מעבודה לעבודה: אלא דבאמת קשה קושא זו על רשב"ל דס"ל דזריקה מינתר לומר שאין מחשבין ולסתור הק"ו ומנ"ל דלמא אדרבה דלמא דמחשבין אפילו מעבודה להקטרה דלא אתי מש"ב שאינו אלא בזריקה ולכן נלע"ד שלא פסברת התוספות שפתבו שם בזבחים דשלא לשמו באמת פוסל רק בזריקה פנין דאתי מש"ב אלא פנין דילפינן שוב שלא לשמו משחיטה לזריקה מש"ב שוב ילפינן משחיטה לקבלה מפגול וליפא למפרך שפן נוהג בכל הזבחין דשינוי קודש עצמו משחיטה לזריקה יוכיח שאינו נוהג בכל הזבחים ואינו פסול ואעפ"כ פוסל וליפא למפרך מה לשינוי קודש משחיטה לזריקה שפן ישנו בש"ב דשוחט ע"מ להקטיר חוץ למקומו יוכיח שאינו בש"ב.

ומעתה פנין דילפינן משחיטה לזריקה ולהקטרה שוב ילפינן משחיטה לקבלה ולהולכה בק"ו ומה הקטרה עצמו שאם הקטיר שלא לשמו פשר אפ"ה משחיטה להקטרה פסול קבלה עצמה שאם קיבל שלא לשמו פסול ק"ו שפסול אם שחט ע"מ לקבל או להוליך וא"כ ישנו ממחשבת שלא לשמו בד' עבודות ובמה דכתבתי דישנו בד' עבודות קאי על שלא לשמו אבל פגול בין חוץ לזמנו ובין חוץ למקומו אינן מעבודה לעבודה רק בשתי עבודות ודלא פהרשפ"א ונהר"ה גיחא לי דלפי מה שכתבתי לעיל לסברת הרשב"א דפגול ישנו בד' עבודות והקשיתי א"כ איך יליף ר' יוחנן חוץ מיניה הא איפא למפרך שפן ישנו בארבע עבודות ותיבצתי דר' יוחנן יליף מש"ב קשה לי איך פוסל ר' יוחנן בשוחט ע"מ להקטיר לע"ז ונהרי מחשבה זו אפילו בפנים אינה פוסלת דאין ש"ב אלא בזריקה ואיך יליף מיניה חוץ.

בשלקא אי הנה יכול למילף מחוץ למקומו דבשלקא פנים מפנים לא יליף מחוץ למקומו דפרכינן שפן נוהג בכל הזבחים אבל ע"ז נוהגת ג"כ בכל דבר שפיר ילפינן מחוץ למקומו שפיר פוסל בהקטרה ובזה אתי לי שפיר דיש לנו צריכא הפוכה מצריכא דגמרא דבגמרא קאמר דפנים היא רבותא לריש לקיש וחוץ רבותא לר' יוחנן ולדידי איפא למימר גם להיפך דחוץ רבותא לריש לקיש דאף דחוץ פוסל בכל הזבחים אפ"ה לא יליף מחוץ למקומו ופנים רבותא לר"י ובזה גיחא לי מה שיש להקשות לסברת התוס' בסנהדרין (דף סא) ולעיל (דף יד) דבפעם א' לא מחשב מומר א"כ למה לי פלוגתא כפולה לפלוגי בשוחט קדשים ע"מ לזרוק לע"ז ריש לקיש אומר פשרה וא"כ מוכח דאפילו בפנים אין מחשבין מעבודה לעבודה שהרי מכשיר לגמרי ור"י אומר זבחי מתים וא"כ מוכח דאפילו בחוץ מחשבין מדהנה זבחי מתים ולפי מה שכתבתי גיחא דהנה אמינא דר"י דוקא משום מחשבת ע"ז שהוא נוהג בכל דבר סברי מחשבין דיליף מחוץ למקומו אבל במחשבת שלא לשמו הנה אמינא דמודה לריש לקיש.

אֵלָא הַקְשִׁיתִי עַל זֶה שֶׁהָרִי מַחוּץ לְמִקְוֵמוֹ לִיכָא לְמִילָף שְׁכֵן יִשְׁנוּ בְד' עֲבוּדוֹת וְצָרִיף אַפְתִּי לְמִילָף מִש"ב א"כ קָשָׁה אִיף פּוֹסֵל ר"י בְּשׁוֹחֵט ע"מ לְהַקְטִיר לַע"ז אֲבָל לְפִי מ"ש דְּחוּץ לְמִקְוֵמוֹ אִינוּ רַק בְּב' עֲבוּדוֹת דְּהֵיִינוּ זְרִיקָה וְהַקְטָרָה שׁוֹחֵט ע"מ לְזָרוּק אוֹ ע"מ לְהַקְטִיר.

וּמָה דְאָמַר ר' יוֹסִי שֶׁיִּשְׁנֹנוּ בְד' עֲבוּדוֹת הֵיִינוּ שְׁלֵא לְשִׁמוּ נִיחָא: אֵלָא דְלִפִּי מ"ש דְּמַחְשָׁבַת ע"ז שֶׁפִּיר יִלְפִינוּ מַחוּץ לְמִקְוֵמוֹ דְּגַם מַחְשָׁבַת ע"ז שֶׁיִּיף בְּכָל הַזְּבָחִים א"כ קָשָׁה קוֹשְׁיִית הַתּוֹס' אִיף אָמַר פְּנִים קָשָׁא לְרִשְׁב"ל דְּלָמָּא ר' יוֹסִי מְפִיגוּל אוֹ מִש"ב יִלְיָף וְלִיכָא לְמִימַר פְּתִירוּץ הַתּוֹס' דְּאִיכָּא לְמַפְרָף שְׁכֵן אִינוּ בְּאוֹתוֹ עֲבוּדָה דְּלָמָּא שְׁלֵא לְשִׁמוּ יוֹכִיחַ שֶׁיִּשְׁנֹנוּ בְּאוֹתוֹ עֲבוּדָה וְאֵפ"כ זֶה מַחְשָׁב וְזֶה עוֹבֵד לֹא אָמְרִינוּ וְאִי מְסַתְּבָרָה הַגְּמָרָא דְר' יוֹסִי בְּלִי שׁוּם יוֹכִיחַ יִלְיָף א"כ מִשְׁלֵא לְשִׁמוּ אִיף יִלְיָף מָה שְׁלֵא לְשִׁמוּ שְׁכֵן אִינוּ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים תֹּאמַר בְּמַחְשָׁבַת ע"ז שְׁנוּהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים וְא"כ עַל פְּרָחָף גַּם בְּזֶה צָרִיף לֹאמַר לְהִקְפֹּף פִּיגוּל יוֹכִיחַ שְׁנוּהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים וְאֵפ"ה הַפֶּל הוֹלֵף אַחַר הָעוֹבֵד וְא"כ דְּלָמָּא לְהִקְפֹּף תְּחִלַּת דֵּינוּ מְפִיגוּל אוֹ מִש"ב וְסוּף דֵּינוּ שְׁלֵא לְשִׁמוּ יוֹכִיחַ שֶׁיִּשְׁנֹנוּ בְּאוֹתוֹ עֲבוּדָה וְהַפֶּל הוֹלֵף אַחַר הָעוֹבֵד: לְכֹן נ"ל לְקַיָּים פִּירוּשׁ רִש"י דְּהִנּוּ לִיה לֹאמַר מְפִגְלַת וְכִינּוּן דִּיכּוּל לְמִילָף מְפִיגוּל וְיִכּוּל לְמִילָף מִש"ב א"כ לְמָה יִלְיָף מִש"ב וְאָמַר פּוֹסֵלֵת וְאִיכָּא לְמַטְעֵי דְקָאֵי עַל שְׁלֵא לְשִׁמוּ וְנִימָא דְשְׁלֵא לְשִׁמוּ פּוֹסֵל מִעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה הִנּוּ לִיה לְמִימַר מְפִגְלַת שְׁאִינוּ מְקוּם לְטַעוֹת אֵלָא וְדָאֵי דְבְּאַמַּת גַּם שְׁלֵא לְשִׁמוּ פּוֹסֵל מִעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה וּבְהִכִּי נִיחָא מָה דְּפִירִשׁ רִש"י תְּחִלָּה מַחְשָׁבָה פּוֹסֵלֵת וְכו' דְּעִיקַר פִּיגוּל מִעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה הָרִי שְׁפִירִשׁ רִש"י עַל פִּיגוּל וְכֹן בְּמַסְקָנָא שְׁמַחְשָׁבָה פּוֹסֵלֵת בְּד' עֲבוּדוֹת פִּירִשׁ רִש"י עַל פִּיגוּל.

וְהֵיִינוּ פִּינוּ דְעַל פְּרָחָף פְּנִים קָשָׁא לְרִשְׁב"ל לִיכָּא לְמַטְעֵי וְאִי דִילִיף מְפִיגוּל נְקֻט פּוֹסֵלֵת: וְהִנּוּ לְמָה דְלֹא אִסִּיק אֲדַעְתָּא עֲדִינוּ פִּירְכָּא דְד' עֲבוּדוֹת א"כ קָשָׁה לְמָה לֹא יִלְיָף רִשְׁב"ל בַּחוּץ מִעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה מִש"ב בְּפְנִים בְּק"ו מָה ש"ב שְׁאִינוּ בְּאוֹתוֹ עֲבוּדָה וְכו' וְכִדִּילִיף בְּזְבָחִים פְּנִים מְפָנִים וּבְשִׁלְמָא בְּפְנִים סוּבֵר הַרִשְׁב"ל דְּגַלִּי רַחֲמָנָא בְּזְרִיקָה דְאֵתְיָא מְבִינִיָּהּ וְל"ל קָרָא אֵלָא וְדָאֵי דְגַלִּי קָרָא דָּאִין מַחְשָׁבִין אֲבָל בַּחוּץ דְלֹא גַלִּי גִילָף ק"ו וְצָרִיף לֹאמַר פִּינוּ דְכָבֵר גַּלִּי רַחֲמָנָא בְּשִׁלְמָא לְשִׁמוּ דָּאִין מַחְשָׁבִין שׁוּב לִיכָּא ק"ו בַּחוּץ דְאִיכָּא לְמִימַר שְׁלֵא לְשִׁמוּ בְּפְנִים יוֹכִיחַ שֶׁיִּשְׁנֹנוּ בְּאוֹתוֹ עֲבוּדָה וְאִינוּ מִעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה אֲבָל לְפִי מָה דְאָמַר הָא בְּתַר דְשִׁמְעָה מִר' יוֹחָנָן א"כ מוֹדָה רִשְׁב"ל בְּפְנִים דְּמַחְשָׁבִין א"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָא לְזַכְּתָּא לְמָה לֹא גִילָף חוּץ ק"ו מִש"ב.

אוּלַּי מָה שְׁתַּמּוּהַ בְּדַבְרֵי מְהִרְש"א שֶׁהַקְשָׁה קוֹשְׁיִית הַגְּמָרָא בְּזְבָחִים אוּלַּי טַעוֹת נָפַל בְּדַפּוּס וְכַוֵּנָה הַמְהִרְש"א לְקוֹשְׁיָא הַנֶּ"ל דְּחוּץ גִילָף ק"ו מִש"ב: וְהַנֶּרְאָה לַעֲנ"ד בְּיִשׁוּב קוֹשְׁיָא זֶה דְלִמְסַקְנָא דְרִשְׁב"ל מוֹדָה בְּפְנִים וּפְלִיג רַק בַּחוּץ סוּבֵר כְּפִי מָה דְּמַקְשָׁה בְּזְבָחִים דְּקָרָא דְזְרִיקָה אֵתְיָא לְהוֹרוֹת דְּמַחְשָׁבִין וְקָשָׁה הָא קָרָא ל"ל הָא בְּלֹא"ה אֵתְיָא מִק"ו דְרַב אֲשִׁי אֵלָא דְקָרָא אֵתִי לְסִתּוֹר הַק"ו דְלֹא גִילָף מִיָּנִיָּה דָּאִי מִק"ו הִנּוּ יִלְפִינוּ גַּם חוּץ לְהִכִּי כְּתַב קָרָא מְפִירִשׁ בְּפְנִים לֹאמַר דּוֹקָא בְּפְנִים וּמַתְחִלָּה דְהִנּוּ פְלִיג גַּם בְּפְנִים הִנּוּ סְבֵר דְלִהִכִּי פְתִיב בְּזְרִיקָה דָּאִין מַחְשָׁבִין וְשׁוּב לִיכָּא לְמִילָף חוּץ דְשְׁלֵא לְשִׁמוּ בְּפְנִים יוֹכִיחַ וּבְזֶה נִלְע"ד כְּפֶל הַלְשׁוֹן בְּפִלּוּגְתָּא דְר"י וְר"ל מַחְשָׁבִין מִעֲבוּדָה וְכו' וְלִפְנֵי חוּץ מְפָנִים וְגַם מָה דְאָמַר וְאִזְדוּ לְטַעֲמִיָּהּ וְעֵבִיד צָרִיכָא וְכִינּוּ דְאִיכָּא צָרִיכָא לֹא שֶׁיִּיף לְטַעֲמִיָּהּ וְלִפִּי מָה שֶׁפְּתַבְתִּי נִיחָא דְר' יוֹחָנָן סְבֵר מַחְשָׁבִין וְכו' הֵיִינוּ בְּפְנִים בְּשִׁלְמָא לְשִׁמוּ דְזְרִיקָה

לדידיה לאו מִינְתָר פְּדֻמוֹקֵי בְּזַבְחִים וְלִכְּךָ יִלְפִינּוּ חוּץ מִפְּנִים שְׂאִין לָנוּ שׁוּם יוֹכִיחַ לְסִתּוֹר
הַק"ו וְרַשְׁב"ל סוֹבֵר אֵין מְחַשְׁבִּין הֵינּוּ בְּפָנִים מְדַגְלֵי בְּזַרְיָקָה וְהֵינּוּ לּוֹמֵר דָּאֵין מְחַשְׁבִּין.

וְאַף דְּבַש"ב מְחַשְׁבִּין מ"מ שׁוּב לֹא יִלְפִינּוּ חוּץ מִפְּנִים דְּשִׁלָּא לְשִׁמוּ יוֹכִיחַ. וְשִׁפִּיר שְׂיִיךְ
וְאַזְדוּ לְטַעֲמִינְהוּ: וְלִפִּי מַה שְׁפַתְבְּתִי מְתוֹרֵץ קְוִשְׁיַת הַתּוֹס' שְׁהַקְשׁוּ תִימָא אֵי חֲשִׁיב פִּיגּוּל
אַף בְּמַחְשָׁבָה בְּלֹא דְבוּר א"כ מְשַׁפַּחַת זְבִיחַת ע"ז בְּדְבוּר ע"ש וְלִפִּי מ"ש אֵי אֶפְשָׁר לּוֹמֵר
כֵּן לֹא מְבַעֲיָא לר' יוֹחֲנָן דֵּא"כ הֵיכִי יִלְיָף חוּץ מִפְּנִים מַה לְפָנִים שְׁכֵן יִשְׁנוּ בְּמַחְשָׁבָה וְגַם
לְרַשְׁב"ל דֵּא"כ לְמָה הִנְצִירָךְ לּוֹמֵר אֵין מְחַשְׁבִּין וְלֹא יִלְפִינּוּ וּפְיִרְשִׁתִּי כְּפֹל הַלְשׁוֹן דְּלִפִּי
שְׁסוֹבֵר גַּם בְּפָנִים אֵין מְחַשְׁבִּין בְּשִׁלָּא לְשִׁמוּ לְכָךְ לֹא יִלְפִינּוּ חוּץ דְּשִׁלָּא לְשִׁמוּ יוֹכִיחַ וְהָרִי
אַפִּילוּ אֵי הָוָה מְחַשְׁבִּין בְּפָנִים לִיכָּא לְמִילָף חוּץ מִיְגִיָּה דְּאִיכָּא לְמַפְרָךְ שְׂיִשְׁנוּ בְּמַחְשָׁבָה:
דָּף מ' בְּגַמְרָא פְּסוּלָה אֵין ז"מ לֹא וּרְמִינְיָה יְהִנְהַ תּוֹס' לְעֵיל (דָּף ל'ח ע"ב) הַקְשׁוּ הֵיכִי
דְּיִיךְ ז"מ לֹא וְהָא לְעֵיל קְתַנִּי ר"א אוֹמֵר פְּסוּלָה אַע"ג דְּאִסוּר בְּהִנְאַה וְכֵן הַקְשָׁה הַרְשָׁב"א
פָּאן.

וְנִלְע"ד בְּהַקְדִּים דַּעַת הָרֵא"ה שְׂאֵף שְׂאִין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוּ מ"מ בְּאַכִּילָה אֲסוּרָה
הַבְּהֵמָה שְׁבִשְׁחִיטָתָהּ לֹא הִתְרַחַח וּשְׁחִיטָהּ זֹו לֹא שְׁחִיטָהּ מְקַרִּי. וְהִנְה הַרְגִּישׁ הָרֵא"ה
בְּעַצְמוֹ בְּמַה שְׁקָשָׁה לְדַעַתוֹ דֵּא"כ מַה פְּרִיךְ מְשַׁנֵּים אוֹחְזִים וְכו' וְהָא פְּסוּלָה תִּנּוּן בְּמַתְנִי
וְהֵינּוּ אִיסוּר אַכִּילָה.

וְהַטְעִים הָרֵא"ה הַדְּבַר בְּנוֹעַם דְּבַרְיוֹ דְּטַעַם פְּסוּלָה וְלֹא ז"מ הֵינּוּ מְשׁוּם דְּהַר מְחַנְכָּר הָא
לְנָדָא אֶפִּילוּ ז"מ הָוָה. וְהִנְה דְּבַר זֶה לֹא הִנְצִירָךְ בְּמַשְׁנֵתִינוּ וּמַתְנִיתִין נְקִט לְהַר מְשׁוּם רִישָׁא
אַבְל בְּסִיפָא בְּשַׁחְטוֹ דְּלָמָא אֶפִּילוּ לְגַדָּא נְמִי פְּסוּלָה אֵין ז"מ לֹא מְשׁוּם דָּאֵין אָדָם
אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוּ וְאַמְרַתִּי דֵּא"כ לְמָה נְקִט בְּמַשְׁנֵתִינוּ א' לְשׁוּם אֶחָד מְכָל אֱלוֹ.

וְהִנְצִירָךְ לְשִׁנוֹת הַדְּבַר לְקַמְן בְּמַשְׁנָה הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם קְדָשִׁים וְהָוָה לִי לְמַתְנִי סְתָם שְׁנִים
אוֹחְזִין וְשׁוֹחֵטִין א' לְשֵׁם דְּבַר הַפְּסוּל וְכו' וְהָיָה כּוֹלָל כָּל הַפְּסוּלִים יַחַד אֱלָא וְדָאֵי שְׁלֹא
הָיָה יְכוּל לְכַלּוֹל כָּל הַפְּסוּלִים לְפִי שְׂיִישׁ פְּסוּלִין שְׂאֶפִּילוּ ז"מ נְמִי הָוָה בְּשַׁחְטוֹ שְׁשַׁחְטוֹ
וְשִׁפִּיר פְּרִיךְ לְקַמְן אַמ"ד אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוּ וְלִפִּי זֶה מוֹכַח דְּמַשְׁנֵתִינוּ פְּסוּלָה
דְּנֻקָּא דָּאֵי פְּסוּלָה מְשַׁמְעוּ גַם ז"מ לְמָה נְקִטָּא אֶחָד מְכָל אֱלוֹ הָוָה לִיה לְמִימֵר סְתָם אֶחָד לְשֵׁם
דְּבַר פְּסוּל וְכו' שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה וְהָיָה כּוֹלָל כָּל הַפְּסוּלִין כָּל אֶחָד פְּדִינוּ מַה שְׁהוּא זְבַחִי
מַתִּים גַּם בְּשַׁחְטוֹ כֵּן דְּהָא פְּסוּלָה מְשַׁמְעוֹתוֹ גַם ז"מ אֱלָא וְדָאֵי דְּמַשְׁנֵתִינוּ פְּסוּלָה דְּנֻקָּא.

וּבְזָה נִלְע"ד לְתַרְץ לְפִי שְׁטַת הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש דְּגַם בְּאִית לִי שְׁנוֹתָפוֹת שְׂיִיךְ לּוֹמֵר לְצַעַר
שְׁנוֹתָפוֹ מְכוּוֹן וְלִכּוֹ הַנְּכַרַח בְּמַסְקָנָא לְתַרְץ דְּמִיְרִי בְּיִשְׂרָאֵל מוֹמֵר א"כ תִּינַח בְּשׁוֹחֵט לְשֵׁם
ע"ז אַבְל בְּסִיפָא בְּשׁוֹחֵט לְשֵׁם קְדָשִׁים דְּג"כ תִּנּוּן ב' אוֹחְזִין וְכו' קָשָׁה דְּהֵתָם לֹא שְׂיִיךְ
מוֹמֵר וַא"כ נִימָא לְצַעוֹרֵי מְכוּוֹן וְהַבֵּית יוֹסֵף גְּדַחַק בְּזָה דְּסִיפָא דְּאִסוּר רַק מְפַנִּי מְרֵאִית
עֵין לֹא שְׂיִיךְ אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוּ.

וּבְזָה אַמְרַתִּי דְּרַש"י לְשִׁיטָתוֹ שְׂפִירָשׁ פָּאן בְּרִישׁ הַסְּוֵגָא דְּבְשׁוֹחֵט לְשֵׁם הָר אֶפִּילוּ
בְּאַכִּילָה אֵינוּ אִסוּר רַק דְּדַמְיָא לְשְׁחִיטָת ע"ז וְכַדְתִּנּוּן לְקַמְן הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם גִּידָר וְנִינְדָב וְכו'
וַא"כ לְרַש"י מְשַׁנֵּתִינוּ ג"כ מְשׁוּם מְרֵאִית עֵין כְּמוֹ בְּשׁוֹחֵט לְשֵׁם קְדָשִׁים וְאַפ"ה הַקְשָׁה
בְּגַמְרָא מְהָא דב' אוֹחְזִין וַא"ס"ד דְּגַם בְּשְׁנוֹתָפוֹת שְׂיִיךְ לְצַעוֹרֵי וְהָדָר בִּיָּה מְתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן

א"כ קשה סיפא דבשוחט לשם קדשים לא שייך מומר ואפ"ה אוסר בב' אוחזין בספין
אלא ודאי דגם תירוץ הראשון נשאר דבאית ליה שותפות לא שייך לצעורי ובהכי מייירי
סיפא ולכן.

פירש רש"י במסקנא וה"ה דמצי לאוקמה בשותפות אמנם תירוץ הב"י דוחק ולכן נלע"ד
דס"ל להתוספות והרא"ש פשטת הרא"ה דלענן אוסור אכילה לא שייך אין אדם אוסר
דבר שאינו שלו ואפילו אם מכנין לצעורי מ"מ אינה מתירה בשחיטה זו ולכן מגוף הדין
דשחיטה פסולה אין פאן קושיא דפסולה תנן אוסורה בהנאה לא תנן רק עיקר הקושיא
מדיוקא דתנינא לשום א' מכל אלו ולא תני סתם לשם דבר פסול אלא ודאי דאיפא דבר
פסול שאפילו ז"מ נמי הנה והיינו בשוחט לשם ע"ז ומכלל דאוסר דבר שאינו שלו ובזה
שפיר קם התירוץ בישראל מומר ולהכי גם במשנה דלקמן בשוחט לשם קדשים פירש
וקאמר לשם אחד מכל אלו ולא קתני לשם דבר הפסול סתם אלא דאי התוספות ס"ל
כנ"ל א"כ נסתר קושיותם (דף לח ע"ב) שהקשו דדלקמא פסולה הנה זבחי מתים ורש"י
ג"כ לשטתו דרש"י על פרקף לא ס"ל פהרא"ה דאי הנה רש"י סבר פהרא"ה א"כ למה
הוכרח רש"י לפרש דמשנתנו דקתני בשוחט להר פסולה הוא מדרבנן משום דדמיא
לשחיטת ע"ז ומחלפא ביה ונהרי לדעת הרא"ה בלא"ה אוסורה דהנה ליה אינו זבוחה
שהרי פינן שהיא מכנין לעבודה זרה אף שאין הנה נעשה ע"ז מ"מ איהו בכוננה זו שוחט
ונהנה ליה כנחירה בעלמא ולא גרע משוחט בהמת חבירו דג"כ אינה נעשית תקרובת
ומ"מ אוסורה לדעת הרא"ה משום אינה זבוחה אלא ודאי דרש"י לא ס"ל פהרא"ה.

ומה שכתב בתבואת שור שהרא"ה ג"כ לא אוסר לה רק מדרבנן ולא מן התורה אני תמה
דבשלמא אם הרא"ה מדאורייתא אמרה א"כ מסברא אמרה ואין צריך ראיה על זה
דסבירא ליה דמצד הסברא זה לאו שחיטה הוא רק פנוח ומעקר אבל אם מדאורייתא
מודה הרא"ה שמוותרת אלא דס"ל שחכמים אסרוה א"כ מנ"ל להרא"ה דבר זה והיכן
מצא גזרה זו בכל מקלותיו ולפי מה שכתבתי נחא קצת דהרא"ה ס"ל כדעת התוס'
והרא"ש דלמסקנא הדר ביה משנויא דאית ליה שותפות דגם בשותף שייך לצעורי מכנין
ונהנה קשה ליה קושיות הב"י ממשנה דלקמן בשוחט לשם קדשים אלא ודאי כמ"ש
שמגוף הדין אין פאן קושיא דבאכילה אוסורה רק מדיוקא ממה דלא קתני סתם א' לשם
דבר פסול וכנ"ל ומזה הוכיח הרא"ה דעכ"פ באכילה אוסורה:.

אמנם כל עיקר טעמו של התבואת שור שפירש דברי הרא"ה שאוסרה רק מדרבנן הוא
להצילו מקושיות הרשב"א שהקשה במשמרת הבית דא"כ מאי מקשה במסקנא לרב
נחמן מדאוקימנא בחטאת העוף וחצי קנה פגום הרי שפיר לא משפחת לה לשחוטי חוץ
פי אם בכה"ג דאל"כ פינן שנאסרה באכילה שוב הנה כמחתה בעפר.

אומר אני לעולם הרא"ה מדאורייתא אוסרה באכילה ואעפ"כ יש להצילו מקושיות
הרשב"א דהנה מסדרה של ברייתא זו יש להוכיח דאדם אוסר דבר שאינו שלו דאי
מטעם אין אדם אוסר ולא מייירי בחצי קנה פגום וגם לא מייירי באומר בגמר זביחה א"כ
חל עבודה זרה קודם שחוטי חוץ אלא שאף שגברא בחטאת קאי מ"מ הבהמה לא נאסרה
וחל אח"כ שחוטי חוץ א"כ הנה ליה למימר השוחט חטאת בשבת לע"ז בחוץ דהרי
אוסור עבודה זרה ונחטאת דידיה חל קודם לחטאת של שחוטי חוץ אלא ודאי מדנקט פסדר

הנה לדיוקא אתי דוקא היכא דלא חל ע"ז קודם לשחויטי חוץ הוא דחייב הא אם חל ע"ז קודם תו לא מחייב משום שחויטי חוץ שפכר נאסרה ונהנה במחטה ומוכח שיכול לאסור החטאת אף שאינו שלו: ומעתה מוכח שאוסר אפילו בהנאה משום תקרובת ע"ז דאי ס"ד שאינו אוסר דבר שאינו שלו ואעפ"כ אם ע"ז חל קודם אינו חייב משום שחויטי חוץ שפכר נאסר בתחלת שחיטה דנהנה פנוחה מ"מ אפתי משפחת לה שיחול איסור ע"ז קודם ואפתי יתחייב משום שחויטי חוץ וכגון בחטאת העוף ולא יהיה חצי קנה פגום ובתחלת שחיטת מיעוט קמא דקנה פכר נתחייב משום עובד ע"ז ובעוף אפתי לא נאסרה שאינו אוסר דבר שאינו שלו ואף דנהנה פנוחה לא יהיה אלא חצי קנה פגום ובגמר הקנה שאז נאסר משום דבאכילה אוסר אז חל שחויטי חוץ ובהדי הדדי קאמי איסור אכילת העוף ושחויטי חוץ וא"כ קשה למה נקט בחוץ לע"ז הנה ליה למימר רבותא יותר שאפ"י לע"ז בחוץ אלא מדנקט חטאת מפלל דבעוף קאי וחייל איסור אכילה ושחויטי חוץ בהדי הדדי ונהנה ידעינו חזק דאית בה פרתיה הנה שמעינו דבאכילה אוסר דבר שאינו שלו מדנקט חטאת ולא נקט זבח שהוא בהמה ונהנה ידעינו דבהנאה אינו אוסר דאל"כ פיון שפאסר בתחלת הסימן בהנאה שוב הנה מחטה בעפר אלא ודאי מדנקט בחוץ לע"ז מפלל דבעינו שלא יחול ע"ז קודם ומיירי בחצי קנה פגום דכולהו בהדי קאמי ומוכח דאוסר גם בהנאה ושפיר קשיא לרב נחמן ומתיר דקניא לכפרה וכדידיה דמיא ולכפר אוסר אפילו בהנאה במעשה כל דהו ולפי זה יש לתירץ גם לרב אדא בר אבהו דלדעת המשמרת הביית רב אדא סובר פרב הונא ולדידיה ליכא לתירץ חצי קנה פגום דהא איהו סובר ושט דוקא לעיל (דף פח ע"א) וקושיא זו הקשו סכמי קהילתנו.

ולא עוד אלא אפילו אם נימא דמה דמוקי רב אדא במס' ע"ז (דף נד ע"א) שניסוף לה יין בין קרנים שנה מקרי מעשה רבה פשם שלענין היינו עצמו נקרא מנסוף מעשה רבה לדעת רש"י ה"נ מקרי מעשה רבה לענין הבהמה עצמה ונימא דלרב אדא דוקא מעשה רבה אוסר.

מ"מ אפתי תקשה שהרי במסקנא גם לרב נחמן ליכא לאוקמי רק בחצי קנה פגום מדנקט חטאת. אמנם אמינא דאי הנה סבר רב אדא מעשה רבה לא הנה חטאת תיובתא דהא צריך להבין מה דמקשה במסקנא לרב נחמן מדאוקמינא בחטאת העוף ופירש"י ואע"ג דלהנה רבנן לא מצי למתני זבח וכו' אפילו הכי מדלא נקט עולה דשכיח ולא הנה נמי דידיה ונקט חטאת מידי דאיתיה בעוף בסימן אחד ודאי טעמא משום דחצי קנה פגום עיין ברש"י וא"כ קשה לעיל בתחלת הסוגיא שהקשה אי הכי מאי אריא חטאת וכו' דפירש"י בלישנא אחרינא דלהקשות לרב הונא קאמר דמשמע דבלא רב הונא הנה ניחא ליה והא גם בלי ר"ה הנה קשה לשמענו עולה וצריך לומר כמו שכתב מהרש"א דהא לאו קושיא היא דמה לי חטאת מה לי עולה א"כ למסקנא מאי מקשה לרב נחמן.

והתוספות הרגישו בזה בסוף ד"ה אי הכי ונדחקו. אבל רש"י ודאי לא פנון לדבריהם שהרי רש"י פירש למסקנא דעולה שכיח ואי פסברת התוספות בלא"ה הנה ליה למימר עולה כי היכי דלא נימא דוקא חטאת בחצי קנה פגום וכמ"ש התוס'.

ועוד פינון דרש"י פירש דיותר ראוי למימר עולה משום דשכיח טפי א"כ ממילא קשה תחלת הסוגיא דמקשה אי הכי לרב הו"א נהרי ולטעמיה קשה לתני עולה וליפא למימר פתרוין מהרש"א דמה לי חטאת או עולה דהרי עולה שכיח יותר.

ומתחלה אמינא ע"פ סברת התוספות שאחרי שפבר המציא הסברא דחצי קנה פגום הקשה לרב נחמא"כ ממילא אי רב אדא בעי מעשה רבה לא קשה לדידיה ולא מידי ולא מוקי פלל בחצי קנה פגום ולא מוקי פלל בעוף כי אם בבהמה ונקט חטאת למעוטי זבח שהוא שולו ונאסר במעשה כל דהו ותו לא מחייב משום שחוטאי חוץ וקא דנקט חטאת ולא נקט עולה אמינא מהרש"א דמה לי חטאת ומה לי עולה ונדא מינייהו נקט וליפא למימר דהשתא דנקט חטאת איפא למטעי בעוף ובחצי קנה פגום דלרב אדא אי אפשר למטעי בזה פלל דהרי איהו סבר ונשט דוקא ולא קנה וא"כ שאין זה טעות שוב אין שינוי בין חטאת לעולה ונדא מינייהו נקט וכל זה לשטת התוס' אבל רש"י דאסברה לן דעולה שכיח ויותר ראוי למימר עולה הדרא קושיא לדוכתא לרב אדא: ואומר אני דלרב נחמן דס"ל אין אדם אוסר אפילו במעשה רבה שפיר הקשה במסקנא אבל מתחלה כאשר הקשה לרב הו"א רצה רק להקשות לרב הו"א דסובר מעשה זוטא ורוצה רק להוכיח דעולה מעשה רבה קאמר וכמו שפירש רב פפא דאי לאו רב הו"א דאמר סימן אחד לא הוה חטאת תיובתא דמאי מעשה מעשה רבה א"כ בלא רב הו"א הוה גיחא ליה דנקט חטאת למעוטי שלמים שהם של בעלים ומתסרי בסי' אחד וקא דלא נקט עולה היינו משום דחטאת משפחת לה בין בחטאת העוף ובין בחטאת בהמה ואי הוה נקט עולה לא משפחת לה רק בעולת בהמה ולא בעולת עוף דקא נדאי אף דלענין שחוטאי חוץ בעינן בעולת עוף ב' סימנין דומיא דהכשרו בפנים מ"מ לענין עבודה זרה בסימן א' מעשה רבה מקרי שהרי סימן זה מתיר להדיוט ואין לה מעשה גדול מזה וא"כ מפי שחט סימן אחד פבר נאסרה ואידך מחתף בעפ"ר ולא מחייב משום שחוטאי חוץ כי אם בעולת בהמה דלא מקרי בבהמה מעשה רבה כי אם בשני סימנין וא"כ איסור ע"ז ושחוטאי חוץ בהדי הדדי קאתי אבל חטאת משפחת לה בין בבהמה בין בעוף דבשניהם חלים יחד איסור ע"ז ושחוטאי חוץ בבהמה שניהם חלים בשני סימנין דקודם לזה לא מקרי מעשה רבה ובעוף דמקרי מעשה רבה בסימן אחד ואז חל גם שחוטאי חוץ וא"כ בלא רב הו"א גיחא דנקט חטאת למעוטי שלמים אבל לרב נחמן דסובר אפילו במעשה רבה אינו אוסר של חבירו וא"כ גם עולה משפחת בין בבהמה ובין בעוף שיתחייב גם משום שחוטאי חוץ שהרי לא נאסרה פלל א"כ שפיר הקשה דלמא נקט חטאת ולא עולה אלא דמיירי בחצי קנה פגום: ותירוץ זה לא יספיק לתרץ את רב אדא דלדידיה אף אי בעי מעשה רבה מ"מ משפחת עולה בין בבהמה ובין בעוף שהרי דרף השחיטה הקנה קודם ובשחיטת הקנה לחוד לדידיה לא מחשב מעשה רבה אפילו בעוף שהרי לרב אדא אין הקנה מותר לחדיה להדיוט ובגמר שחיטת הנשט באו כאחד איסור ע"ז ושחוטאי חוץ ואף דרב אדא פ"ר אהבה מודה בקדשים כדאמרינו לעיל היינו פינון דאיפא שדרה ומפרקת והיינו במולק אבל בשוחט בחוץ לא מתברר שדרה ומפרקת.

וא"כ לרב אדא הדרא קושיא לדוכתא מ"ש חטאת דנקט. ולא נקט עולה [ואולי זה פינון רש"י דמולק פטור דבמולק משפחת חטאת ולא עולה דבעולה במליקה סימן אחד הוא מעשה רבה אף לרב אדא פינון דאיפא שדרה ומפרקת] ואולי אדרבה משום הכי גיחא

לרב אדא דלדידיה קשה ולטעמיה מ"ט לא נקט עולה: עוד נלע"ד לתרץ מה דמתחלה הקשה אי הכי לרב הונא והנה ניחא ליה אי לאו ר"ה ולבסוף מוטיב מינייה לרב נחמן.

דהנה אי אמינא דעולא מעשה רבה בעי א"כ ניחא הך פרייתא דאיכא למימר הך פרייתא ר' עקיבא דלעיל (דף לב ע"ב) קודם חזרה שוואה ולר"ע סימן אחד מטהר מידי נבילה אפילו בבהמה וא"כ הנה סימן אחד מעשה רבה וא"כ בשום זבח לא משפחת שלא יקדים איסור ע"ז לשחוט חוץ דבסימן שנטהר מידי נבילה מחשב מעשה רבה ונאסר משום ע"ז ושוב בסימן שני מחתך בעפר ולא מחייב משום שחוט חוץ ולכך נקט חטאת והיינו חטאת העוף דבגמר הסימן ע"ז ושחוט חוץ בהדי הדדי אתי אבל עולת העוף לא מחייב משום שחוט חוץ כי אם בשני סימניו ובסימן אחד פבר נטהר מידי נבילה ונאסר משום ע"ז.

ולפי זה רוחא לן דאפילו נימא דלרב הונא פרייה מ"מ לא איצטריה לן למימר דאתא כר"י הגלילי אלא אפילו לרבנן ומ"מ בלא רב הונא ניחא דלא נקט זבח משום דאתא כר"ע דקודם חזרה.

אבל לרב נחמן דאפילו מעשה רבה אינו אוסר של חבירו א"כ שפיר קשה מאי אריא חטאת נתני זבח ואפילו אי ר"י הגלילי היא נתני עולה. והא דמקשה לעיל מפדי רב הונא כמאן אמרה לשמעטא וכו' ומאי קושיא ודלמא גם רב הונא סבר מעשה רבה אלא דסימן אחד מקרי מעשה רבה הואיל ומטהר מידי נבילה הא לאו מלתא דאף דאיכא לאוקמי פרייתא כר' עקיבא דקודם חזרה וכמו דמוקי לעיל (דף לב ע"ב) למשנה דאלו טרפות כר"ע דקודם חזרה ואף שר"ע עצמו חזר בו משנה לא זזה אבל איך אפשר לאוקמי למלתא דרב הונא כר"ע דקודם חזרה הלא ר"ע עצמו חזר בו ואיך יספור רב הונא פנותיה אלא ודאי דרב הונא מעשה כל דהו קאמר.

וגם תירוץ זה לא יספיק לרב אדא דכי היכי דאיהו סובר לעיל (דף פח) נשט דוקא ומאי אחד המינוח הכי נמי מה ששינונו (דף לב) או שחט אחד מהם וכו' דסובר ר"ע דסימן אחד מטהר מידי נבילה היינו ג"כ אחד המינוח דהיינו הנשט אבל הקנה לחוד אפילו קודם שחזר בו לא הנה מטהר מידי נבילה וכיון דדרך שחיטה הקנה תחלה א"כ משפחת בכולהו זבחים אי בעינו מעשה רבה ע"ז ושחוט חוץ פאחד ואפילו לר"י הגלילי עכ"פ משפחת בעולה כמו בחטאת וכנ"ל ובמה שפכתתי שמתחלה שהקשה אי הכי לרב הונא פרייה ובלי רב הונא לא הנה קשה מעולה וכנ"ל ניחא לי דלפי סברת המהרש"א דגם שם הנה קשה מעולה אלא דסבר מה לי עולה ומה לי חטאת קשה לי מה פרייה לתני זבח נהרי התוס' הקשו אמאי חייב בשבת אשחוט חוץ פינון דמיירי בחטאת העוף שהוא קרבן יחיד ואינו דוחה שבת ומירצו פינון שאם זרק הנרצה הנה מתקבל בפנים ואע"ג דאותו ואת בנו בחוץ פטור משום מחוסר זמן שבת לא מקרי מחוסר זמן וכו' ולפי זה מאי מקשה לרב הונא לתני זבח דלמא רב הונא סבר דשבת מקרי מחוסר זמן כמו אותו ואת בנו וחסטאת מיירי בשעירי ר"ח או רגלים דדחו שבת והנה שפיר מתקבל בפנים ולכך לא נקט זבח דשום זבח מקדשים קלים לא דחי שבת ואי קשיא דלתני עולה שיש ג"כ עולת ציבור דדחי שבת הרי גם בלי רב הונא ג"כ קשה לתני עולה: אבל לפי מה שפכתתי דלהכי לא קשה לו מעולה בלי רב הונא משום דעולה לא משפחת בעוף דבסימן א' פבר

מחשב מעשה רבה או משום דאיתא כר"ע ובסימן אהד מטהר מידי נבילה משא"כ חטאת מיירי בחטאת העוף דבסימן א' איתנו בהדי הדדי וכל זה בלי רב הונא אבל לרב הונא דנימא דמשום הכי קתני חטאת דמיירי בשל צבור דדחי שבת וא"כ קשה לתני עולה דליפא לתרץ שום תירוץ דלהכי ננקוט חטאת יותר מעולה שהרי גם חטאת רק בבקמה מיירי דהיינו של צבור ומיירי באומר בגמר זביחה וא"כ הה"ד עולה.

עוד נלע"ד לתרץ מה שמתחלה ניקא ליה בלי רב הונא ובסוף מוטיב מברייתא זו עצמה לרב נחמן. והנה יש מקשים על קושניית הגמרא אשחויטי חוץ לא לחייב מחתה בעפר והקשו דלמא ברייתא זו מיירי בשוחט להר שעובדו בסיני ומשום תקרובת ע"ז לא נאסר והנה קושניא זו הבל דמ"ט לא נאסר משום תקרובת ע"ז היינו משום דהר לא מקרי ע"ז אע"ג שעובדו בסיני וא"כ הרי בברייתא קתני בהדיא השוחט חטאת וכו' לעבודה זרה וא"כ לא מיירי במקור אלא דאפילו אם היה פאן ריח קושניא נלע"ד ג"כ לתרץ דהנה התוס' הוכיחו דרב הונא לאו דוקא קאמר לפני ע"ז דאל"כ מאי מקשה בסמוך אשחויטי חוץ לא חייב דלמא התם מיירי בלא שחט לפני ע"ז ולכאורה יפלא שהרי התוס' כתב בד"ה חייב דלא נקט יוה"כ אלא הני דאשמעינן חידוש וכו' ואי ס"ד דמיירי בגוונא דלא שחט בפני ע"ז א"כ אין שום חידוש בשחויטי חוץ.

אמנם צריך לומר דהיא גופה קמ"ל דאינה נאסרת שלא בפני ע"ז מדחייב משום שחויטי חוץ. אלא דקשניא אי שלא בפני ע"ז א"כ לא נאסרה כלל ועדיין היא מותרת וא"כ תיקון פאן להוציא מידי נבילה ולהתיר אפילו לישראל משום נבילה ואף דבלא"ה אסורה משום שחויטי חוץ מ"מ שחויטי חוץ אין בו טומאה נבילה מטמא ושפיר תיקון וא"כ אין פאן שום רבותא משום שבת בשלמא למה דרצה להקשות מזה על רב הונא היינו שלא נאסר במעשה כל דהו פי אם במעשה רבה ולבסוף נאסרה בגמר זביחה משום ע"ז ויש בו אפילו טומאת אנהל ככל תקרובת ע"ז ואין פאן תיקון משום נבילה וכמו שפירש רש"י בפסחים (דף עג) ויש פאן רק תיקון לבני נח משום אבר מן החי ונה בודאי רבותא גדולה שהרי היא אסורה בהנאה ואין הישראל רשאי ליתנה לגוי ונחשב רק תיקון משום שאם עבר הגוי ואכלה וכמו שפירש רש"י בפסחים זהו רבותא גדולה אבל אי מיירי שלא בפני ע"ז ולא נאסרה כלל ודבר זה שלא נאסרה שלא בפני ע"ז כבר ידענו מדחייב משום שחויטי חוץ.

ובזה נדחה גם קושניא הנ"ל דמיירי בשוחט להר א"כ לא נאסר כלל משום תקרובת ואינו מטמא באנהל וא"כ אין פאן רבותא בשבת ובזה קשה לי במה שכתבו התוספות בד"ה לא הויא חטאת וכו' תימא וכו' ושמא ס"ל דנקט חטאת אע"ג דקניא ליה לכפרה לא חשיב פדידיה לאוסרה במעשה כל דהו וכתב מהרש"א אבל לרב נחמן ליפא לשנויי דנקט חטאת לרבותא דאע"ג דקניא לכפרה לא חשיב דידיה לאסור בכל דהו דהא אפילו במעשה רבה אינו אוסרו והא ליפא למשמע מהו ברייתא: והנה אמרתי אפתי מה הקשה לרב נחמן דלמא סבר רב נחמן באמת דזה שתיקון משום אמ"ה לבני נח לא חשיב תיקון ואין פאן תיקון אלא לטהר מידי נבילה א"כ מפלל שאפילו בגמר זביחה לא נאסר משום תקרובת ע"ז דא"כ אפתי מטמא טומאה חמורה אפילו באנהל א"כ שפיר מוכח מהו ברייתא דאפילו במעשה רבה אינו נאסר וא"כ הדרא הקושניא לדוכתא דלמא בחטאת

בְּהֵמָה מִיָּיִרִי וְנִקְטָה חֲטָאת לְרִבּוּתָא דְאַפִּילוּ חֲטָאת דְקַנְיָה לְכַפְרָה אַפ"ה הֵנָּה דְבָר שְׂאִינוּ שְׁלוּ וְלֹא נֶאֱסַר אֶפִּילוּ בְּמַעֲשֵׂה רַבָּה: אָמְנָם נִלְע"ד לְתַרְץ דְהִמְהַרְש"א בְּשִׁטַּת הַתּוֹס' קָאִי וְהַתּוֹס' פְּתַבּוּ שָׁם בְּפִסְחִים דְבִּבְאַמַּת תְּקַרְוֶבֶת ע"ז אִינוּ מְטַמְא רַק מְדַרְבְּנֵן וְשִׁפִּיר תִּיקֹן לְטַהַר מִיַּדִּי נְבִילָה אֲלֵא דְלֶהֱכִי קְאָמַר שָׁם שְׁתִּיקֹן מִשּׁוּם אַמ"ה כְּדִי שְׁלֵא יִפְשׁוּט מִבְּרִייתָא זֹו דְטֹנְמַאת ע"ז הִיא רַק מְדַרְבְּנֵן.

אָבֵל קוּשְׁטָא דְמִלְתָא יֵשׁ כְּפֹאן תִּיקֹן גְּמוּר לְטַהַר מִיַּדִּי נְבִילָה אַף אַם שִׁפִּיר נֶאֱסַר מִשּׁוּם ע"ז וַא"כ שׁוּב לֹא שְׁמַעְנוּ מִבְּרִייתָא זֹו דְמַעֲשֵׂה רַבָּה אִינוּ אוֹסַר וְשִׁפִּיר קָם תִּירוּץ שְׁל הִמְהַרְש"א. וְאִין לֹוֹמַר א"כ פִּינֵן שְׁבִנְדַאי תִּיקֹן לְהוֹצִיא מִיַּדִּי נְבִילָה א"כ זֶה לֹא מְחַשְׁב רִבּוּתָא כְּלָל וַא"כ לְמָה נִקְטָה שְׁבֵת יֵשׁ לֹוֹמַר דְהִיא גּוּפָה קמ"ל דְטֹנְמַאת ע"ז הִיא רַק מְדַרְבְּנֵן: וּבְזֶה נִיחָא לִי מַה שְׁקַשָּׁה לִי מַה מְקַשָּׁה ר"נ לְרַב הוּנָא מְהֵךְ בְּרִייתָא וְהָא עַל כְּרַחֲמֵי רַב הוּנָא לֹא אֲתִי ככ"ע דְהָרִי רִיב"ב וְרִיב"ב וְדַאי סְבָרִי אִין אָדָם אוֹסַר דְבָר שְׂאִינוּ שְׁלוּ א"כ דְלִמָּא בְּרִייתָא זֹו פְּנוּתִיהוּ אָמְנָם לְדִידְהוּ אֶפִּילוּ מַעֲשֵׂה רַבָּה אִינוּ אוֹסַר דְהָא מְנַסְפֵי מַעֲשֵׂה רַבָּה הוּא כְּמוֹ שִׁפִּירש"י וַא"כ אִי פְּנוּתִיהוּ א"כ אִין כְּפֹאן רִבּוּתָא דְשְׁבֵת שְׁפִינֵן שְׁלֵא נֶאֱסַר לְגַמְרִי אֶפִּילוּ הֵנָּה תְּקַרְוֶבֶת ע"ז מְטַמְא מִן הַתּוֹרָה יֵשׁ כְּפֹאן תִּיקֹן לְהוֹצִיא מִיַּדִּי נְבִילָה אֲלֵא וְדַאי דְבְּרִייתָא זֹו כַּת"ק אֲתִיָּא וְדוּקָא מַעֲשֵׂה רַבָּה אוֹסַר וְדָלָא כְּרַב הוּנָא: וְנַחְזוֹר לְרֵאשׁוֹנוֹת שְׁדַחֲיִתִי הוֹכַחַת הַתּוֹסְפוֹת שְׁהוֹכִיחוּ דְאַפִּילוּ שְׁלֵא בְּפִנֵי ע"ז נֶאֱסַר דַּא"כ מַאי פְּרִיף מְשַׁחוּטִי חוּץ וְכַתְּבִיתִי דְשַׁחוּטִי חוּץ לִיכָּא לְאוּקְמִי שְׁלֵא בְּפִנֵי ע"ז דַּא"כ לֹא נֶאֱסַרוּ כְּלָל אֶפִּילוּ בְּגַמְרֵי וְאִין כְּפֹאן רִבּוּתָא בְּשְׁבֵת וְעַכְשָׁיו הִזְרַנָּא בִּי דְשִׁפִּיר הוֹכִיחוּ הַתּוֹס' דְהָא קָשָׁה לְמָה דְרַצָּה לְאוּקְמִי בְּגַמְרֵי זְבִיחָה הוּא עוֹבְדָה א"כ מַאי רִבּוּתָא דְשַׁחוּטִי חוּץ בְּשְׁלֵמָא בְּמָה דְמוֹקִים בְּחֻצֵי קְנָה פְּגוּם הִיא גּוּפָה קמ"ל מְדַנְקֵט חֲטָאת מְכָלֵל דְשַׁאֲר זְבָחִים אִינוּ חֲזִיב מִשּׁוּם שְׁחֻטִי חוּץ לְרַב הוּנָא קמ"ל דְאָדָם אוֹסַר דְבָר שְׂאִינוּ שְׁלוּ וְלְרַב נַחְמֵן קמ"ל דְכָל הַקְּרַבְנוֹת מְחַשְׁבִי כְּדִידְהוּ וְזֶה מוֹכַח מְדַנְקֵט חֲטָאת אָבֵל בְּמָה דְמוֹקִי בְּאוּמַר בְּגַמְרֵי זְבִיחָה הוּא עוֹבְדָה וְזֶה לֹא נְרַמַּז בְּבְרִייתָא אֲלֵא דְמוֹכַחִי לְאוּקְמִי הֲכִי שְׁלֵא תְקַשָּׁה לְרַב הוּנָא א"כ הִיא גּוּפָה קָשָׁא מַה קמ"ל בְּשַׁחוּטִי חוּץ.

וְצָרִיף לֹוֹמַר דְהִיא גּוּפָה קמ"ל דְשְׁבֵת לֹא מְקַרִי מְחַנְסֵר זְמַנֹּו לְעַנְיֵן שְׁחֻטִי חוּץ וַא"כ שִׁפִּיר כְּתַבּוּ הַתּוֹס' דְהָךְ דְשַׁחוּטִי חוּץ נוֹכַל לְתַרְץ שְׁלֵא בְּפִנֵי ע"ז וְהָא דְנִקְטָה שְׁבֵת לְרִבּוּתָא דְשַׁחוּטִי חוּץ דְלֹא מְחַשְׁב מְחַנְסֵר זְמַן.

וּבְזֶה נַחְזוֹר לְתַרְץ שִׁיטַת רש"י דְבְּשְׁלֵמָא לְרַב הוּנָא הַקָּשָׁה שִׁפִּיר אִי הֲכִי לְשַׁמְעִינֵן זְבַח וְלִיכָּא לְמִימַר וְלִטְעַמִּיף וְלִתְנִי עוֹלָה דִּישׁ לֹוֹמַר שְׁרַצָּה לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְשְׁבֵת לֹא מְקַרִי מְחַנְסֵר זְמַן מְדַחֲזִיב בְּשְׁבֵת עַל שְׁחֻטִי חוּץ בְּחֲטָאת יְחִיד.

וְלִיכָּא לְמִימַר דְבִבְאַמַּת מִיָּיִרִי מְקַרְבְּנוֹת צְבוּר חֲטָאת דְשַׁעֲרֵי רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים אוֹ רְגָלִים דְבָלָא שְׁכִיחַ פְּזָה שְׁיַחוּל ר"ח בְּשְׁבֵת שְׁהוּא רַק פְּעַמִּים מְסַפֵּר בְּשָׁנָה יוֹתֵר הֵנָּה לִיה לְמַנְקֵט עוֹלָה דַּאיכָּא בְּכָל שְׁבֵת אַרְבַּע כְּבָשִׂים שְׁנֵי תְּמִידִין וְשְׁנֵי מוּסָפִין אֲלֵא וְדַאי דְבְּקַרְבֵּן יְחִיד מִיָּיִרִי וּבְזֶה אִין עוֹלָה כָּל כְּפֹד שְׁכִיחַ יוֹתֵר מְחַטָּאת וְזֶה יְדַעֲנֵן הַשְׁתָּא דְנִקְטָה חֲטָאת אָבֵל אִי הֵנָּה נִקְטָה עוֹלָה הֵנָּה אֲמִינָא דְבִבְאַמַּת מִיָּיִרִי מְעוֹלַת צְבוּר וְשְׁבֵת מְקַרִי מְחַנְסֵר זְמַן אָבֵל עַל זְבַח מְקַשָּׁה שִׁפִּיר שְׁהָרִי אִין שׁוּם זְבַחִי שְׁלָמִים דּוֹחִין שְׁבֵת וְאִין לֹוֹמַר אַפְתִּי לְתַנִּי עוֹלָה וְלִיכָּא לְמִימַר דְמִיָּיִרִי בְּעוֹלַת תְּמִיד א"כ מַאי רִבּוּתָא דְשְׁבֵת יֵשׁ לֹוֹמַר דְשְׁבֵת רִבּוּתָא מְצַד

עצמו אף שְׁנָאָסֶר בְּגִמְר שְׁחִיטָה שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה רַבָּה מִשּׁוּם ע"ז אפ"ה מְחַשֵּׁב מִתְקַן אוֹ מִשּׁוּם אִמ"ה לְבָנֵי נָח אוֹ מִשּׁוּם טֹמְאָת נְבִילוֹת וְשִׁמְעִינוּ דְטֹמְאָת תְּקַרְנֶבֶת ע"ז לְאוֹ דְאוֹרְיִיתָא: אָבֵל בְּמִסְקָנָא לְרַב נַחְמָן דְאָמַר אֶפְּלוּ מַעֲשֵׂה רַבָּה אִינוּ אוֹסֵר וְא"כ אֵין פְּאֵן רְבוּתָא לְעִנְיָן מִתְקַן שְׁהָרֵי וְדָאֵי מִתְקַן הוּא מִשּׁוּם טֹמְאָה וְא"כ עַל פְּרָחָה שְׁבַת מִשּׁוּם רְבוּתָא דְמִתְקַסֵּר זְמַן נָקֹט וְא"כ אִי הָוֵה תְּנִי עוֹלָה הָוֵה יִדְעִינוּ דְמִיָּרֵי בְּעוֹלַת יְחִיד דְאֵל"כ מֵאֵי רְבוּתָא דְשְׁבַת וְא"כ לְתַנִּי עוֹלָה דְשָׁכִיחַ אֲלֵא וְדָאֵי דְבַחְטָאֵת הָעוֹף מִיָּרֵי וּבַחְצֵי קְנָה פְּגוּם.

וּבְזָה ג"כ נִיחָא לְרַב אֲדָא אִי נִימָא דְרַב אֲדָא מַעֲשֵׂה רַבָּה בְּעֵי וְלֹא קִשְׂיָא לְדִידִיהָ לֹא מִזְבַּח וְלֹא מַעֲוֹלָה וְק"ל וְהִנֵּה כָּל הַתִּירוּצִים שְׁפַתְבְּתִי לְתַרְצֵי לְרַב אֲדָא בְּרַ אֶהְבֵּה הִיָּינוּ אִם נִיִּסְוֵה יֵין בֵּין קַרְנַיִם מְקַרֵי לְעִנְיָן הַבְּהֵמָה ג"כ מַעֲשֵׂה רַבָּה אָבֵל אִם נִימָא דְזָה מְקַרֵי רַק מַעֲשֵׂה זוּטָא וְא"כ רַב אֲדָא סָבַר כְּרַב הוּנָא מִמֶּשׁ וְלִדִּידִיהָ לֹא מְהִנֵי חֲצֵי קְנָה פְּגוּם א"כ נִשְׁאָר קוֹשְׁיִית הַגְּמָרָא אֲמַנָּם לְפִי מַה שְׁפַתְבְּתִי דְמִדְנָקֹט בַּחוּץ לַע"ז מְכַלֵּל דְדוֹקָא הִיכָא דְלֹא קָדִים ע"ז לְשַׁחוּטֵי חוּץ וְא"כ מְפָאֵן מוֹכַח דְאוֹסֵר דְבַר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ וְא"כ אִיכָא לְשַׁחוּטֵי בְּאוֹמֵר בְּגִמְר זְבִיחָה וְדְבַר זֶה נִזְכָּר בְּבִרְיִיתָא מְדָאֵמַר בַּחוּץ לַע"ז וְאִי ס"ד דְלֹא מִיָּרֵי בְּגִמְר זְבִיחָה אֶפְּלוּ תִימָא שְׁלֵא נְאֻסְרָה מִשּׁוּם תְּקַרְנֶבֶת מ"מ אִיהוּ כְּבָר נִתְחַיֵּיב בַּחְטָאֵת מִשּׁוּם עֲבוּדָה זָרָה קוֹדֵם שְׁחוּטֵי חוּץ.

וְא"כ יֵשׁ לוֹמֵר דְלֶהֱכִי נָקֹט חְטָאֵת וְלֹא נָקֹט זְבַח לְרְבוּתָא לֹא מְבַעֲיָא זְבַח שֶׁהוּא בְּהֵמָה וְא"כ אֶפְּלוּ תִימָא שְׁאִינוּ אוֹסֵר דְבַר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ מ"מ בְּאֲכִילָה אֲסוּרָה וְא"כ בְּנֻדָאֵי בְּעִנְיָן שְׁלֵא יוֹקֵדִים אִיסוּר ע"ז לְשַׁחוּטֵי חוּץ דָּאֵי הָוֵה קָדִים וְנְאֻסְרָה בְּאֲכִילָה בְּסִימָן רֵאשׁוֹן שׁוֹב סִימָן שְׁנֵי הָוֵה כְּנִיחָר וּמְחַתָּה בְּעֶפֶר אֲלֵא אֶפְּלוּ חְטָאֵת שֶׁהוּא עוֹף שֶׁהִכְשֵׁרוּ בְּסִימָן אֲחָד וְתַסְבּוֹר שְׁהִיָּינוּ בֵּין קְנָה וּבֵין וְשֵׁט וְא"כ תַּסְבּוֹר שְׁאֶפְּלוּ קָדִים ע"ז בְּמִיעוּט קָמָא מ"מ אֶפְּלוּ בְּאֲכִילָה לֹא נְאֻסְרָה מִיָּדֵי דְהָוֵה אַחְצֵי קְנָה פְּגוּם וְא"כ אֶפְּלוּ קָדִים ע"ז יִהְיֶה חֲיִיב מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ קַמ"ל דְאֵפ"ה דוֹקָא בַּחוּץ לַע"ז מִתְרֵי טַעְמֵי לְרַב אֲדָא חֲדָא דְאֶפְּלוּ בְּמִיעוּט קָמָא דְקְנָה נְאֻסְרָה אֶפְּלוּ בְּהִנָּאָה מִטַּעַם תְּקַרְנֶבֶת.

וְעוֹד דְגַם בְּעוֹף הַכְּשֵׁרוֹ דוֹקָא וְשֵׁט וְלֹא קְנָה וְנְאֻסְרָה בְּאֲכִילָה בְּמִיעוּט קָמָא דְוְשֵׁט אֶפְּלוּ אִם לֹא הִיָּתָה אֲסוּרָה מִשּׁוּם תְּקַרְנֶבֶת: וְהָא דְמִקְשָׁה עַל רַב הוּנָא נִתְנִי זְבַח הִיָּינוּ מִקוֹדֵם דְאִסִּיק אֲדַעְתָּא דְחֲצֵי קְנָה פְּגוּם כְּשֵׁר בְּעוֹף וְלִיכָא לְמִימַר דְנִקְטָעוֹף לְרְבוּתָא וְהַתְרַצֵּן כְּשֶׁהִמְצִיא לוֹ חֲצֵי קְנָה פְּגוּם הִנֵּה הַבְּרִירָה בִּידוֹ לְהִשְׁאָר בְּשַׁחוּטֵי קָמָא בְּאוֹמֵר בְּגִמְר זְבִיחָה וְנִקְטָע חְטָאֵת לְרְבוּתָא אֲלֵא דְבִלֵּא"ה מוֹקֵי שְׁפִיר דְמִיָּרֵי שְׁהִנֵּה חֲצֵי קְנָה פְּגוּם וְלֹא אִיִּצְטְרִיף לְדַחוּק בְּגִמְר זְבִיחָה אָבֵל לְרַב אֲדָא נִשְׁאָר הַתִּירוּץ בְּאוֹמֵר בְּגִמְר זְבִיחָה וְחְטָאֵת נָקֹט לְרְבוּתָא וְכַנ"ל.

וּמוֹכַח מְזָה דַעַת הָרֵא"ה דַּע"כ פ' בְּאֲכִילָה אֲסוּרָה דְאֵל"כ אֵין רְבוּתָא בַּחְטָאֵת מְבַזְבַּח אֲמַנָּם מַה שְׁפָסַק הָרֵא"ה שְׁגַם בְּמַכְוִיָן לְצַעוּרֵי נְאֻסְרָה בְּאֲכִילָה בְּזָה אֵין לוֹ שׁוּם הוֹכְחָה וְגַם הַסְבָּרָא אֵינָה נוֹטָה לְזָה כִּי פִינּוֹן שְׁמַכְוִיָן רַק לְצַעוּרֵי א"כ לְבוֹ לְשִׁמְיָם וְשְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה הִיא וְגַם הַרְשָׁב"א בְּמִשְׁמַרְת הַבֵּית מְלִבְד שְׁהַשִּׁיג עַל גּוֹף הַדִּין שְׁלוֹ מִחֲמַת שְׁהַקְשָׁה עָלֶיהָ קוֹשְׂיָא הַנ"ל דְא"כ לֹא מִקְשָׁה מִיָּדֵי לְרַב נַחְמָן תְּמַה ג"כ מְצַד הַסְבָּרָא עַל מַה שְׁהוֹסִיף הָרֵא"ה לְאֲסוּר אֶפְּלוּ בְּמַכְוִיָן לְצַעוּרֵי: וְאוֹמֵר אֲנִי שְׁהַרְמַב"ם יִסְבּוֹר כְּדַעַת הָרֵא"ה בְּגוֹף

הדין שאף שאינו אסור דבר שאינו שלו מ"מ בשוחט עכ"פ אינה מתירה ואסורה באכילה והיינו באינו מכנין לצעורי אבל במכנין לצעורי אפילו באכילה שריא.

ובזה נלע"ד מה שבפרק ח' מהל' ע"ז פסק הרמב"ם שאין אדם אסור דבר שאינו שלו ולא פירש הטעם משום דמכנין לצעורי ובה' שחיטה פרק ב' פירש הטעם משום דמכנין לצעורי ועוד קשה על דבריו בה' שחיטה שפסק שאם יש לו שנתפות אסור ולא ביאר דין ישראל מומר או פותי ואף שכתב בסוף הפרק דכותי ששחט בהמה של ישראל אסורה התם לאו מטעם מחשבתו אסור לה חדא דאנן לא ס"ל סתם מחשבת פותי לע"ז ועוד דא"כ הנה ליה למימר שהיא זבחי מתים אלא מטעם שחיטת פותי אסרה.

ועל זה הי' לנו מקום לתרץ שלא הוצרך להביא דאיהו ס"ל דבפעם אחד מקרי מומר וא"כ בלא"ה שחיטתו אסורה משום מומר ואי משום לאסור בהנאה איהו ס"ל דאין אדם אסור דבר שאינו שלו ובגמרא ה' אוקימתא דמומר הוא רק לת"ק דס"ל אדם אסור וכמו שפירש רש"י והא דהוצרך הרמב"ם למימר הטעם משום פנין לצעורי פנין דאיהו פוסק שאפילו אינו מכנין לצעורי אינו אסור היינו משום דא"כ עכ"פ באכילה אסורה וכדעת הרא"ה ולכך פירש הטעם משום מכנין לצעורי ושריא אפילו באכילה אבל בהל' ע"ז דלא מיירי מדין אסורי מאכלות רק מדין ע"ז ולכן לא פירש הטעם משום לצעורי דא"כ הנה משמע שאם הוא פותי או מומר אסור משום תקרובת ע"ז והרמב"ם ס"ל כריב"ב וריב"ב וכרב נחמן שאפילו אינו מכנין לצעורי ג"כ אינו אסור.

והנה הרב"י בסי' (הקשה על דעת הרמב"ם למה משני בישראל מומר ולא משני בכותי. והנה לכאורה דבריו תמוהים ואטו לשטת התוס' והרא"ש שפירשו שאפילו באית ליה שנתפות אפתי מכנין לצעורי ולכן הקשה מחדש הנה קושיות ומשני בישראל מומר.

ולשטתיהו מי לא קשה למה מוקי בישראל מומר ולא מוקי בכותי: ואמרתי דבשלמא לשיטת התוס' דאיכא למימר דאף דמשני בישראל מומר לא נאדי מתירויז הראשון ג"כ דמיירי בשנתפות ותתי בעינן שיהיה לו שנתפות וג"כ ישראל מומר דאם אין לו שנתפות אף שהוא מומר אין בכחו לאסור דבר שאינו שלו ואף שאית ליה שנתפות אם אינו מומר מכנין לצער שנתפו א"כ לכך לא מוקי בכותי דאיך נוקי בכותי ואית ליה שנתפות הא אסור לעשות שנתפות עם הפותי ולכך מוקי בישראל מומר ומיירי שנעשה מומר אחר שנשתתף עמו אבל לרמב"ם דבשנתפו לא שנייך לצעורי וא"כ כי משני בישראל מומר המציא תירויז חדש שאף בלי שנתפות משפחת דאוסר א"כ קשה נוקי בכותי.

ועוד אמרתי דלשטת התוס' גם בשנויא דבישראל מומר מיירי ג"כ בשנתפו כי היכי דתייתי משנתינו אליבא דכ"ע גם לריב"ב וריב"ב וא"כ פנין שרוצה לאוקמי ככ"ע לכך לא אוקי בכותי דא"כ מאי אריא לשם אלו הא לר' אליעזר אפילו בסתם מחשבת פותי לע"ז אבל לרש"י ורמב"ם בשנויא דמומר לא מיירי בשנתפו דשנתפו לדידהו בלא"ה אסור וא"כ משנתינו לא אתי בלא"ה ככ"ע רק כת"ק וא"כ הקשה נוקי בכותי ואמנם הדרנא בי דאפתי גם לשיטת התוס' קשה נוקי בכותי ואתי אפילו לר"א ואדרבה דוקא לשם אלו שפירש להר לכה היא רק פסולה דהר הוא מחובר אבל בסתמא פנין דסתם מחשבתו לע"ז הנה אפילו זבחי מתים: והנה שטת רש"י ורמב"ם היא נפלאה פנין שבידו לתרץ

באית ליה שנותפות ומיתי ככ"ע למה המציא תירוצי חדש במומר וצריד לדחוק דאתיא רק לת"ק בשלמא מתניתין דהמטמא ומדמע וכו' איכא למימר שנדחק פדי להנצל מקושיות התוס' בד"ה תא שמע דאי בדאית ליה שנותפות היינו מדמע אבל משנתנו מי דחקו לזה: ואומר אני פאשר נפרש תחלת הסוגיא דרמי מתני' דקתני פסולה אין ז"מ לא אברייתא דקתני דהנה ז"מ ולדעת הרא"ה קשה דלמא משנתנו בשוחט של אחרים שאינו יכול לאסור משום תקרובת ובאכילה אסורה וברייתא בשלו.

ואמרתי ע"פ מה שפירשתי בריש הסוגיא דהקשה פסולה אין ז"מ לא והקשה הרשב"א והתוס' דדלמא פסולה היינו ז"מ וכדאמר ר"א לעיל פסולה בשחיטת פותי והיינו ז"מ. ואמרתי דמוכח מסיפא דקתני לשם א' מכל אלו ולמה לא קתני סתם לשם דבר הפסול והיה די באמור פו במשנה אחרונה והיה כולל הכל אלא דכוננתו דוקא לשם א' מכל אלו הוא דהנה פסולה הא לשם ע"ז דתלוש אפילו ז"מ וא"כ מכלל דפסולה דמתני' פסולה דוקא ולא ז"מ וא"כ סיפא ע"כ באית ליה שנותפות מיירי דאל"כ בשום פעם לא הנה ז"מ ואפילו הכי פסולה אין ז"מ לא והיינו משום דהר אינו נעשה ע"ז ונשפיר רמי מתני' אברייתא: ואמרתי בזה לתרץ דבאמת קשה למה כפל דין דשנים בכל המשניות נתני באחרונה ונתני סתמא לשם דבר הפסול וכיון דידענו שאינו מועיל מה שאחד פשר ממילא גזע דבדבר האוסר בהנאה אוסר גם בהנאה ואי משום דהנה אמינא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ושאני אוסור אכילה שאינו מתיר זה אינו שהרי באית ליה שנותפות מיירי וא"כ אין פאן חידוש.

אלא שאז לא הנה ידענו כלל דמיירי בשנותפות והנה אמינא דגם בהר הנה ז"מ ומשנתנו בשוחט דבר שאינו שלו וכל זה קודם שזכינו לסברא דלצעורי אבל כיון שהמציא סברא זו וא"כ אפילו באכילה ג"כ אינו אוסר וא"כ על פרוה רישא לחוד ג"כ מיירי בשלו דאי באינו שלו למה אסור אפילו באכילה הרי לצעורי מכונן אלא ודאי בשלו ומ"ט לא הנה ז"מ אלא ודאי דמחנך אינו אוסר תקרובת וידענו כל זה מרישא א"כ אייתר סיפא ולכן אי אפשר לשנויי בשנותפות דא"כ מאי קמ"ל ולכך הנצרך לשנויי במומר וקמ"ל כת"ק דהיכא דלא שייך לצעורי אדם אוסר דבר שאינו שלו ולאפוקי מריב"ב ור"י בן בבא: ובהה נלע"ד ג"כ לתרץ פנונת הרב"י שהקשה לשיתת הרמב"ם מדוע לא מוקי בכותי ולא הקשה פו לשיתת התוס' דהנה התוס' לא דייקי הו דיוקא דנתני סתם א' פשר וא' פסול ומדתני לשום א' מאלו למימר דהא לשם תלוש אפילו ז"מ דא"כ לא היה התוס' מקשים לעיל (דף לח) דדלמא פסולה דמתניתין היינו ז"מ אלא ודאי שלא נחתי התוס' להו דיוקא וא"כ קושיות הגמרא והא אין אדם אוסר הוא על גוף המשנה למה תהנה אפילו פסולה ולא ס"ל כשטת הרא"ה ועל זה משני בישראל מומר והנה קשה להו לענין פסול הזביחה הא בלא"ה שחיטת מומר פסולה ולכן הנצרכו לעיל (דף יד ע"א) להמציא מחמת קושיות זו דמומר משום פעם א' אין זביחתו פסולה.

וא"כ לא שייך להקשות נוקי בכותי דהרי שחיטת פותי בלא"ה נבילה אבל הרמב"ם שלא הביא דין דמומר והיינו משום דסובר דשחיטת מומר בלא"ה נבילה ובגמ' דאוקמי במומר היינו להי' ז"מ וכת"ק דאוסר שאינו שלו אם אינו מכונן לצעורי והרמב"ם פוסק פרב נחמן וכריב"ב וריב"ב.

וא"כ לרמב"ם סוגיית הגמ' לענין ז"מ ושפיר הקשה הרב"י נוקי בכותי: ואף שהרב"י פתב דלהכי אחז הרמב"ם אוקימתא דשנותפוח ולא אוקימתא דישאל מומר משום דמתניתין דשנים אוחזין קשיתיה דלא שייך פסולה שיהי בלא"ה פסול ולדידיעיקר הסוגיא על הדיוק דוקא לשם אלו וכנ"ל.

מ"מ גם פשטא דמתניתין ג"כ איירי במומר ג"כ דומיא דדיוקא ולכן נחשב לדוחק למימר דעיקר משנתינו רק בשביל הדיוק ולכן ס"ל לרמב"ם שישאר אוקימתא דשנותפוח אף באינו מומר וק"ל והנה במה שרציתי לומר שהרמב"ם פסק דלענין איסור הנאה אפילו עפ"ם ומומר שאינו מכנין לצעורי אינו יכול לאסור בהנאה דבר שאינו שלו וכריב"ב ור"י בן בבא.

קשה על דברי מדברי הרמב"ם בפ' י"א ממ"א ה' ד' שכתב הא למדת שיש של ישראל שנגע בו העפ"ם דינו כסתם יינם שאסור בהנאה פרק שלישי דף מב ע"א אלו טרפות בבהמה נקובת הנפשט ופסוקת הגרגרת לעיל (בדף לב) רמי להך מתני' אהך דהתם דהודה ר"ע דהנה נבילה.

ולכאורה יש לתרץ בשנדקדק בשינוי הלשון דבהנהך תרתי אמר נקובת הנפשט ופסיקת הגרגרת ולא אמר ניקב הנפשט ופסק הגרגרת כדאמר בכולהו אינה ניקב קרום ניקב הלב וכן בכולהו.

ונראה משום דהרמב"ם פסק בפ' ח' מה' שחיטה הלכה כ"ד כל אבר שנגמר בו שאם חסר טרפה כף אם ניטל טרפה אכל אבר שאמרנו בו שאם ניטל טרפה אינה נאסרת אלא א"כ נחמף אותו אבר אכל אם נבראת חסירת אותו אבר הרי זו מותרת שאל"ת כן נמצא החסירה והנטולה אחת.

ובפרק ו' הלכה ((כתב כל אבר שאמרו חכמים בו שאם ניקב במשהו טרפה כף אם ניטל פלו טרפה בין שניטל בחולי או ביז בין שנגברא חסר וכן אם נברא בשני אברים מאותו אבר וכו').

ובי"ד סימן מ"ג ס"ק ב' פתב דלא פתב הרמב"ם האי בין שנגברא חסר אלא לענין חסר אבל לענין ניקב אם נברא כף מגוקב אין שם נקב מה שנגברא כף ואני השבתי והשגתי עליו מברכת אשר יצר שמבואר בו שהיפה וברא בו נקבים נקבים.

אמנם אף מה שנגברא נקרא נקב מ"מ ניקב אינו סובל פי אם שניקב אחר שהיה שלם אבל אם היה נקוב מתחלת ברייתו לא שייך בו ניקב. ומעתה אני אומר שהתנא דמתני' רצה להראות לנו שמשונה דין הנפשט מדין שאר אברים שהנקב פוסל בהם ובשאר אברים אינו פוסל פי אם שהיה שלם וניקב אחר כף ובנפשט אפילו נברא נקוב ג"כ טרפה ולכן לא אמר ניקב הנפשט פי אם נקובת הנפשט שהבהמה היא נקובת הנפשט ומיירי אפילו נברא כף עם נקב בנפשט.

וכן פסיקת הגרגרת להכי לא אמר נפסק הגרגרת שאז לא היה במשמע פי אם שהיה שלם מתולדתו ונפסק אח"כ ואמר פסיקת הגרגרת שאפילו נברא כף בגרגרת פסוק ג"כ טרפה.

והנה בגרירת לשון פסיקה נדאי שקשה לומר שישבול הלשון שנברא פה אמנם מצינו להפרי חדש בסי' צ"ד ס"ק ד' שכתב דנדקא בניטל פתב הרמב"ם שחסר מתחלת ברייתו לא מיקרי ניטל משום דאל"כ מה בין ניטל לחסר אבל בשבורה אפילו לרמב"ם אפילו נברא פה אסור.

איברא שאני השגתי עליו דעד פאן לא הוצרך הרמב"ם לראיה אלא בנטולין שאף שכלי ראיה ג"כ לשון ניטל היינו אחר שנברא מ"מ נתיירא הרמב"ם שלא נימא שבאמת נטולה וחסורה אחת היא ונטולה היינו בידי אדם וחסורה היינו בידי שמים שהוא באמת דעת הרשב"א ולכן הוכיח הרמב"ם א"כ דא נדא אחת וא"כ נימא רק חסורה שכולל הפל אבל בשבורה לא צריכין לראיה דבידי שמים מתחלת ברייתו לא מקרי שבורה.

אבל לדעת הפר"ח הא נדאי דגם פסיקת הגרירת נוכל לומר דקאי אפילו נברא פה וא"כ זה פוננת משנתנו לחלק בין נשט לקנה לשאר איברים ומזה מוכח פדעת הפר"ח דלדידי דאמינא דלשון שבורה אי אפשר לסבול מתחלת ברייתו א"כ גם לשון פסוקה פן.

אמנם אחר העיון אדרבה הא סייעתא לדידי דא"כ מה רמי לעיל בדה"ב אהדדי דלמא שאני שם שפסק הגרירת ונעשה אחר שנברא שלם לכו הוא נבילה משא"כ משנתנו דמייירי שנברא פה א"כ אף דהנה טרפה מ"מ נבילה לא הנה ואף דיהיב טעמא שם פל שפסולו בשחיטה נבילה.

מ"מ גם פלל זה אנעשה על ידי אדם או על ידי חולי קאי אבל הנברא פה יכול להיות אפילו פסולו באברי השחיטה דהיינו פסימנים אפ"ה טרפה הוא דהנה ולא נבילה. אלא נדאי דקים ליה להגמ' דמשמעו פסיקת הגרירת לא משמע מתחלת ברייתו דלא מקרי פסוקה מה שנברא פה וא"כ על פרחי פסוקת הגרירת בנעשה אחר שנברא מייירי ואפ"ה טרפה הוא דהנה ונשפיר רמי להו אהדדי.

נדע שעל פרחי האי פללא דכל שפסולו בשחיטה לאו פלל מלא הוא שהרי שני עורות יש לנשט חיצון אדום וכו' ואי חליף אף שפסולו בשחיטה מקרי שהרי הפסול הוא בנשט אפ"ה טרפה הוא דאמינן ולא נבילה וכן הרמב"ם בפ"ז מה' שחיטה בסוף הפרק פתב בזה טרפה ולא פתב נבילה וכן בפרק יו"ד בחשבו שבועים טרפות לא מנה שם שום דבר שהוא נבילה ומנה שם ל"ח נהפף הנשט במראיו הרי שזה רק טרפה ולא נבילה ואף שכתב בסוף פרק ז' שזה באלו אינו וא"כ גרע מניקב ונהרי בניקב הנשט לרמב"ם נבילה מחיים אלא נדאי שפיון שנברא פה אינו נבילה רק טרפה: והנה בדברי הרמב"ם דפוסק פסיקת הגרירת ונקובת הנשט נבילה מחיים א"כ קשה לפי ההנה אמינא דאפתי לא אסיק אדעתא דכולהי נקובי פחדא ונהה קשיא ליה מבהמה שנתכו רגליה ומגלודה ודחיק לאוקמי לתנא דבי ר"י לבר מהלקתא דפליג וסובר פרשב"א אור"מ ונהרי דרף נכון לפנינו דתנא דבי ר"י לאחר חזרה קאי שלכ"ע נקובת הנשט ופסוקת הגרירת נבילה ותנא דבי ר"י טרפות חשיב ולא נבילות ועל פרחי לא מנה תנא דבי ר"י נבילות שהרי לא חשיב גסטרטא ולא ניטל ירף וחלל ניפר ועיין (בדה"ב ע"ב).

ועלה בדעתי דאפיק נשט ועייל תורבץ הנשט שהוא טרפה ולא נבילה ובגרירת אפיק פסיקת הגרירת ועייל חסרון בגרירת שלא שנינו במשנה דר' ישבב פי אם פסק הגרירת

אבל גרגרת שחסרה לא מצינו שיהיה נבילה ואף שפיתבו התוס' שחסרון הגרגרת הוא מטעם שסופו לפסוק מ"מ אפתי לא נפסק ולא הנה אפתי נבילה ואפ"ה קאמר במסקנא פסיקי תרי הניניו פניו שחסרון הגרגרת הוא מטעם פסוקה מקרי פסוקה שלא למחשבה באפי נפשיה.

אלא דחזינא לרמב"ם בפ' ((מה' שחיטה שכל פסולי הגרגרת פסיקת הגרגרת וחסרון ונסדקה לאורפה פוליהו נבילות הם לדעתו וא"כ אפתי לא הנה צריד למימר בגלוידה כר"מ שהרי ר"מ עצמו לא עמד במחלקתו ונהנה ליה למימר איפוד גרגרת וקושיא זו היא דוקא לדעת הרמב"ם שפוסק דהנה נבילה מחיים אבל להחולקים וס"ל דלא הנה נבילה רק אחר שחיטה אבל מחיים טרפה הוא דהנה אלא דלעיל רמו להו מרמי משום דמשנתנו על פרחו לאחר שחיטה מיירי מדאמר כל שאין פמוה חיה ולא אומר כל שאינה חיה וכמ"ש התוס' לעיל (בדף לב ע"א) בסוף ד"ה ורמינהו אבל ר' ישמעאל בעודה חיה מיירי וכדדריש החי אשר לא תאכל אלו י"ח טרפות וא"כ שפיר הנה נקיבת הנשט ופסיקת הגרגרת טרפה ולא נבילה.

אלא דקשיא לי פניו דנשט בכלל א"כ לשמואל דאמר תורביץ הנשט ברובו א"כ נשט ותורביץ איפא למחשב בתרתי שהרי זה במשהו וזה ברובו ולמה לא הקשה ג"כ מתורביץ הנשט דנחשבינהו תנא דבי ר"י.

בשלמא למסקנא לא קשיא משום דתורביץ הנשט דהוא ברובו שוב אינו בכלל נקובים פי אם בכלל קרועים וא"כ תורביץ הנשט ונקרע רוב החיצונה חשיב בחד דתרנייהו קרועים ושיעורם שנה ותרנייהו בכשר אבל לפי ההנה אמינא דאפתי לא אסיק אדעתא דכולהו נקובי בחד א"כ גם פוליהו קרועים בחד ליפא למימר וא"כ קשיא מתורביץ הנשט ובסברא זו תרצתי קושית התוס' במסקנא בד"ה הנה דאפקת שהקשו למ"ד רוב החיצונה היינו בשר החופה חסר לה חזא ואמרתי שהרי זה שסובר דהיינו בשר החופה א"כ שיעורו ברובו אינו רוב בשר ולא רוב פרוס פי אם רוב בשר שפנגד הפרס וא"כ איפא למימר דהאי מ"ד סובר כשמואל דתורביץ הנשט ברובו ורוב זה אינו שנה עם רוב פרוס שרוב זה הוא רוב נשט ורוב זה אינו לא רוב פרוס ולא רוב כל הבשר וא"כ חשבינהו בתרתי אבל מתחלה למה הקשה מכולהו שפשעמתתא ולא הקשה ג"כ מתורביץ הנשט לשמואל דאמר ברובו ועוד קשיא ליה למון דאיפא תרי לישנא (בדף מה ע"ב) בתלתא קני וילישנא קמא דריאה ודכבדא פכבדא וילישנא בתרא דריאה פכבדא ודכבדא פריאה ובשלמא ללישנא קמאי לא קשה מ"ט לא חשיב קנה הריאה.

דהיא בכלל ריאה אבל ללישנא בתרא דכבדא פריאה וא"כ אין הטעם שהוא בכלל הריאה שהרי זה קנה הכבד הוא ולא קנה הריאה וא"כ נחשב קנה הכבד והרמב"ם בחשבו אחד עשר נקובים חשיב קנה הכבד בפני עצמו ובשלמא קנה הלב שפחלקו רב ושמואל לרב במשהו ולשמואל ברובו לכל אחד אתי שפיר דלרב דאמר במשהו הרי הוא בכלל הלב עצמו ולשמואל דאמר ברובו הרי הוא בכלל הקנה.

אבל מקנה הכבד קשיא ללישנא דאמר דכבדא פריאה. ובהו ג"כ תרצתי כל קושיות התוספות בד"ה הנה דאפקת שהקשו לעולא דלית ליה דריש וכו' למ"ד בשר החופה

היינו פָּרַס החיצון חָסַר להו י"ת ואֲמַרְתִּי דְאוּלַי עֲוֹלָא וְכֵן הֵהוּא מ"ד דְּבִשְׁר הַחֹפֶה הַיְינוּ פָּרַס ס"ל דְּכַבְדָּא פְּרִיָאָה וּא"כ אֵית לֵן עוּד אֲחָד דְּהַיְינוּ קְנָה הַפְּבֵד.

אַלָּא דְהָא טְעוּתָא הִיא פִּינּוּן דְּנִקְוֵבְתוּ בְּמִשְׁהוּ הַרִי הוּא פְּכוּלְהוּ נְקוּבִין דְּכוּלְהוּ בְּחִדָּא חֲשִׁבִינְהוּ. אַבְל עכ"פ לְפִי הַהוּא אֲמִינָא בְּתַחֲלַת הַסּוּגְיָא שְׁעֵדִינּוּ לֹא יָדַע דְּכֹנְלְהוּ נְקוּבִי בְּחַד לְמָה לֹא הִקְשָׁה לְהֵאֵי לִישְׁנָא דְּכַבְדָּא פְּרִיָאָה.

וְאוּמַר אֲנִי שְׁהַגְמָרָא לֹא הִקְשָׁה אֲלָא מְשַׁמְעַתָּתָא פְּסִיקְתָּא שְׁאִין עֲלֵיהֶם חוֹלֵק מִשְׁא"כ תּוֹרְבִין הַנְּשִׁט חוֹלֵק רַב וּס"ל דְּדִינוּ נְשִׁט בְּמִשְׁהוּ וְהַרִי הוּא בְּכֻלְל נְקוּבַת הַנְּשִׁט וְכֵן לֹא הִקְשָׁה מִקְנָה הַפְּבֵד לְפִי דְּלִישְׁנָא קָמָא חוֹלֵק וְאָף שְׁהִיָּה יְכוּל לְהִקְשׁוֹת עַל הָאֲמוּרָאִין אִיָּהּ נְחֻלְקוּ עַל ר' יִשְׁמַעְעָל מ"מ לְפִי הַהוּא אֲמִינָא דְּנִקְוֵבִי כֹּל חִדָּא בְּאַפִּי נְפִשָׁה וּא"כ מְפָרֵשׁ לְכוּלְהוּ שְׁמוּנָה עֲשָׂר טְרַפּוֹת בְּמִשְׁנֵתֵינוּ וְעכ"פ רַבִּי עוּד בְּזַה הַפְּלֵל וּא"כ עַל פְּרַחְדָּי מִשְׁנֵתֵינוּ חוֹלֵק דְּאִיפָּא יְתִירִי וּס"ל לְהַנְדָּא אֲמוּרָאִי פְּמִשְׁנֵתֵינוּ וְסָבְרִי דְּאֲתִיִּין בְּזַה הַפְּלֵל אַבְל מְפָל שָׁב שְׁמַעְתָּתָא דְּכֹנְלְהוּ בְּלִי חוֹלֵק הִיָּה דְּחֻסָּא בְּעֵינָיו לְמִימַר דַּר' יִשְׁמַעְעָל חוֹלֵק וְהָא דְּהִקְשָׁה מְצַלַע שְׁנַעְעָקְרָה מְעִיקְרָה אָף דַּר' יוֹחָנָן חוֹלֵק וּס"ל בֵּין נְעֻקְרוּ בֵּין נְשִׁתְבְּרוּ בְּרוּב שְׁנֵי צְדָדִין הַיְינוּ מִשׁוּם דְּגַם לַר' יוֹחָנָן עכ"פ אִיפָּא לְמַחֲשָׁב עֲקוּרָה וְשְׁבוּרָה בְּתַרְתִּי וְכֵמוּ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפּוֹת בְּסוּף ד"ה אָמַר שְׁמוּאֵל וְלְפִי זֶה קִשָּׁה מַה שְׁהִקְשָׁה מְרַפִּישׁ וְהָא עֲוֹלָא פְּלִיג עֲלֵיהּ כְּדָאֵמַר לְקַמְן ח' מִינֵי טְרַפּוֹת לְאַפּוּקִי לְקוּתָא דְּרַפִּישׁ וְכֵן מַה דְּהִקְשָׁה מְרַב מַתְנָא דְּרַבָּא פְּלִיג עֲלֵיהּ דְּרַב מַתְנָא וְכֵן מְרַב עוּיְרָא דְּבִהֲדִיא אֲמַרִּינּוּ לְקַמְן דְּלִית הַלְכָתָא כְּרַב עוּיְרָא אֲמַנְם אָף שְׁמַבִּיא דְּרַב מַתְנָא הַיְינוּ שְׁהוּא מְאִרִי דְּהָדָּא שְׁמַעְתָּא וְאָף דְּלִית הַלְכָתָא כְּנוֹתִיָּה מ"מ בְּאִיעֲכוּל גִּיבִיָּה כ"ע מוֹדוּ וְכֵן דְּרַב עוּיְרָא הָא דְּלִית הַלְכָתָא הַיְינוּ בְּקוּלְשֵׁי' אַבְל בְּסוּמְפִי' וְלֹא אֲשַׁתִּיר דִּינָר זָהָב כ"ע מוֹדוּ אַבְל מְרַפִּישׁ קִשָּׁא וְאֲדָאֵנּוּ בִּיָּה בְּהָדָּא דְּעוּלָא נְדַבֵּר בְּמָה שְׁתַּמוּיָה עַל הַרְמָב"ם שְׁפַתְבּוּ שְׁמוּנָה טְרַפּוֹת וְאֵעַפ"כ פְּסַק לְהָדָּא דְּרַפִּישׁ וְכַבֵּר צְוּחוּ בּוּ קַמְאִי דְּקַמְאִי וְגַם כְּבָר הִלְכוּ בּוּ נִימוּשׁוֹת.

וְגַם אֲנִי אֲעֲנֶה חֻלְקִי. וְהִנֵּה בְּהָדָּא שְׁמוּנָה טְרַפּוֹת בְּסַדְרָן מְצִינּוּ שְׁלִשָׁה שִׁינּוּיִים בֵּין הַרְמָב"ם לְעוּלָא שְׁהַרְמָב"ם הַקְדִּים דְּרוּסָה בְּרֵאשׁוֹנָה.

וּבְזַה נִלְע"ד לְפִי שְׁהַרְמָב"ם הַתְּחִיל הַפְּרָק הַהוּא כְּבָר בְּאַרְנוּ שְׁהַטְרַפָּה הָאֲמוּרָה בְּתוֹרָה וְכו' וְכִינּוּן דְּקֵאִי אֲטְרַפָּה הָאֲמוּרָה בְּתוֹרָה הַתְּחִיל בְּדְרוּסָה שְׁמַפְנֹרֵשׁ בְּתוֹרָה הַשִּׁינּוּי הַשְּׁנִי שְׁעוּלָא חִיָּשָׁב פְּסִיקָה תְּכַף אַחַר נְקוּבָה מִשְׁא"כ הַרְמָב"ם וְגַם בְּזַה יֵשׁ לָנוּ טַעַם נְכוּן שְׁעוּלָא עַל כֹּל הַנְּאַסָר בְּאֲכִילָה קֵאִי בֵּין גְּבִילוֹת וּבֵין טְרַפּוֹת וְשְׁמוּנָה מִינֵי אֲסוּרוֹת רוּצָה בְּכּוּוּנָתוֹ וְלִכְדָּא הַקְדִּים נְקוּבָה וּפְסוּקָה שְׁהֵם אֲפִילוּ גְּבִילוֹת כְּגוֹן נְקוּבַת הַנְּשִׁט וּפְסוּקַת הַגְּרָגְרַת מִשְׁא"כ הַרְמָב"ם דְּלֹא אִיִּירִי שְׁם רַק מְטְרַפּוֹת וְלֹא מְגִבִילוֹת וְלִכְדָּא תַּחַת סוּג פְּסוּקָה לֹא מְנָה פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת רַק פְּסוּקַת חוּט הַשְּׁדָרָה עֵינּוּן שְׁם בַּפ' ט' מַה"ש.

וְעוּד יֵשׁ חִלּוּק וְשִׁינּוּי בֵּין סְדְרוּ שֶׁל עוּלָא לְהַרְמָב"ם שְׁעוּלָא הַקְדִּים נְטוּלָה לְחַסוּרָה וְהַרְמָב"ם הַקְדִּים חַסוּרָה לְנְטוּלָה וְכְגוֹן הָדָּא טַעְמָא בְּעֵי וְהִנֵּה הַרְמָב"ם וְהַרְשֵׁב"א נְחֻלְקוּ בְּדִין נְטוּלָה וְחַסוּרָה שְׁלֵהַרְמָב"ם יֵשׁ חִלּוּק דְּמָקוּם שְׁאֲמָרוּ חַסוּרָה הַיְינוּ בֵּין חָסַר בְּתַחֲלַת בְּרִיָּיתוֹ וּבֵין נְיֻטַל אַח"כ בְּיַד אֹו בְּחוּלִי וְנְטוּלָה הַיְינוּ דְּנֻקָא שְׁנִיטַל אַח"כ אַבְל אִם גְּבָרָא חָסַר כְּשֶׁרָה דַּאל"כ מַה בֵּין חַסוּרָה לְנְטוּלָה וְהַרְשֵׁב"א ס"ל דְּדָא וְדָא אַחַת הִיא וְאִיצְטְרִיָּהּ

למימרינהו לתרניניהו דלא תתן מקום לבעל דין לחלוק דדוקא מתחלת ברייתו טרפה ולא בנלט אחר כף או להיפך דוקא נלט טרפה ולכך נאמרו שניהם.

ומעתה סדרו של הרמב"ם לפי שיטתו הקדים נקובה שפכר ביאר בפרק ו' שמה שאמרו ניקב כולל בין ניקב בין נברא חסר ובין נלט וא"כ טרפות דניקב כולל הרבה והקדימו ואח"כ הקדים חסורה לנטולה שחסורה כולל יותר דהיינו בין נברא חסר ובין נלט אח"כ משא"כ נטולה דהיינו דוקא נלט אח"כ ולכך איתרו הרמב"ם ועולא סבר פרש"א דנטולה וחסורה שונים ולכך הקדים נטולה להורות דנטולה כולל כל כף כמו חסורה.

ולפי זה עולא לשיטתו אמר שפיר לאפוקי לקותא דרפיש דהנה הב"י בסי' כ"ט משני דהרמב"ם הכניס לקותא דרפיש תחת סוג חסורה או נטולה ואע"ג דחסורה או נטולה הפוליא פשרה איפא למימר דחסורה או נטולה כה"ג על ידי לקותא טרפה והנה לרשב"א אם הוצרך לפרוט בייני חסורה ונטולה ואף לכאורה נטולה ק"ו מחסורה אפ"ה חשש רחמנא אולי יאמר א' להיפך דנטולה קיל מחסורה א"כ ק"ו שהיה לו לפרוט לקותא דרפיש שהרי יש מקום לבעל דין לומר אם נטלה כולה פשרה ק"ו לקתה ומדלא פרטו מפלל דבאמת אינו טרפה אבל לרמב"ם באמת חסורה נאמר באיברים אחרים ונטולה באיברים אחרים ובמה שנאמר חסורה אנו מטריפין נטולה מק"ו ולא חיישינו לבעל דין שיתלוק א"כ שפיר איפא למימר דנטולה ע"י לקותא גרע טפי והוא בסוג חסורה או נטולה ולכך אף שאחז הרמב"ם שמונה טרפות אפ"ה פסק לדרפיש אלא דהיא גופה קשיא פינו שמוכח דעולא סובר דהרשב"א איך יחלוק הרמב"ם גם בזה על עולא ונלע"ד דהרמב"ם סובר דדוחק לומר שרפיש יחלוק עם עולא בדבר שהוא הלכה למשה.

וא"כ גם רכיש מודה ששמונה טרפות נאמרו ואפ"ה פסק לקותא דידיה והיינו מטעם הנ"ל שרפיש סובר שלא הוצרך לפרטו שהוא בכלל חסורה או נטולה והא דפרט חסורה ונטולה ולא סגי ליה בחד היינו משום שחלוקין בדיניהם וכדעת הרמב"ם וכינון שפסקו בגמרא בהדיא לקמן (דף נה ע"ב) ברפיש ולכך פסק הרמב"ם ברפיש והרשב"א לשיטתו שהוא כתב בהדיא דתשעה מיני טרפות נאמרו בסיני וסובר שרפיש ועולא חלוקים במנין שנאמר למשה מסיני ולכך פסק הרשב"א דחסורה ונטולה דא ודא שונים: עוד נלע"ד לתרץ דברי הרמב"ם, דהרמב"ם לשיטתו דאיהו סובר דנטולה היינו דוקא נלט אח"כ ולכך פסק ברפיש ועולא לשיטתו דפוסק ברשב"א ולכך לא פסיק ברפיש והנה לקמן בסוגיא דאלו פשרות קסבר ר' יוחנן דאלו טרפות דוקא ולאפוקי דרב מתנה וכתבו התוס' כאן (דף מג ע"א) ד"ה הנה דבאיככול גיביה כ"ע מודים וא"כ לאפוקי דרב מתנה היינו דרב מתנה לחוד רק שף מדנקתא ולא נתקלקל גיביה ולפי זה קשה אלו למה לי למעוטי מתני' היא בבכורות (דף מ ע"א) שנשמטה ירכו ומדאמר דהנה מום לגבוה מפלל דלהדיוט שרי וצריך לומר פתרוץ התוס' שם דמייירי שנברא כף שמוטת ירף לרב מתנה והנה הפר"ח כתב בסימן נ"ד דאפילו לרמב"ם דסובר נלט היינו דוקא שנלט אח"כ ולא בנברא כף מ"מ בשבורין מודה הרמב"ם שאפילו נברא כף.

וק"ו עכ"פ לדעת הרשב"א שאפילו בנטולין אין חילוק ק"ו בשבורין נאפילו לדידי שהשגתי על הפר"ח בדעת הרמב"ם מ"מ עכ"פ זה אמינא שאם נימא נלט היינו אפילו

בידי שמים מכ"ש שבורין ועוד בוקא דאטמא דשף יותר דומה לניטל ואף שחשבו הרמב"ם בסוג שבורה.

ולפי זה אם נימא פרש"א א"כ בוקא דאטמא דשף אין חילוק בין נברא כ"ו וא"כ ממתיני דבכורות כבר מוכח דלא פרב מתנה ולמה לי אלו טרפות אלא נדאי דאמי לאפוקי דרפיש וזה עולא לטעמו מדהקדים נטולה מכלל דסובר פרש"א וא"כ אין צורך אלו טרפות לאפוקי דרב מתנה ואמי לאפוקי דרפיש והרמב"ם פוסק כר' יוחנן דאמר לאפוקי דרב מתנה מכלל דסובר דממתיני דבכורות אפתי לא שמענו שיש לומר דאיריבידי שמים וא"כ מכלל שיש חילוק בשף מדנקתא בין בידי אדם לבידי שמים והה"ד בנטולין ולכך חילק בין חסורה לנטולה ולכך הקדים חסורה וא"כ מתניתין דאלו טרפות היינו לאפוקי דרב מתנה ולא לאפוקי דרפיש: עוד נלע"ד לתרץ דברי הרמב"ם דפסק שמונה טרפות ואפ"ה פסק לדרכיש דהנה לקמן נחלקו (בדף נד) ר' יוחנן וריש לקיש אם אלו טרפות דוקא או אלו פשרות דוקא שורש פלוגתא דר' יוחנן סבר דאתי בזה הפלל ואין צורך לרבוני ועל פרוק אתי אלו טרפות למעוטי וריש לקיש סבר דלא אתי בזה הפלל ואין צורך למעוטי ועל פרוק אתי אלו פשרות לרבוני שזה טרפה אלא דשם מוקי פלוגתאיהו בדרב מתנה והנה התוספות שם הקשו דלכ"ע לא מרבינו מזה הפלל אלא מה דדמי וקשיא לרביש ומירצו שם לחד שינויי דרפיש סובר דמרבינו אף דלא דמי ולתרוץ זה קשה לרביש מה עביד באלו טרפות ובאלו פשרות.

וצריך לומר שסובר זה וזה לאו דוקא וכן כתב מהר"ם ש"פ. והנה במתניתין איכא למימר אף דלא דמי אתי מאלו פשרות שהוא דוקא אבל בהלכה למשה מסיני אם לא דמי היכי גרבינהו וכי להוסיף על הטרפות יש וא"כ על פרוק למעוטי דרפיש שממ"נ אם אינו נכלל ממילא הוא ממועט ואם הוא נכלל א"כ אתי בזה הפלל וליכא למימר אלו פשרות דוקא כריש לקיש ועל פרוק אלו טרפות דוקא למעוטי עכ"פ דרפיש.

אבל רביש סובר דדמי ונכלל בשמונה אלו וגם במשנה אתי בזה הפלל ואלו טרפות וגם אלו פשרות אלו לאו דוקא ולא אתי למעוטי כלל ופסק הרמב"ם פרפיש. ויותר נ"ל לומר דגם בהא הרמב"ם לשיטתו על דרך התירוצים הראשונים דבאמת זה דוחק לומר דלרביש בין אלו טרפות ובין אלו פשרות לאו דוקא אלא דסובר אלו טרפות דוקא ועל ניטל הכבד פיון דאלו דוקא ניטל אבל נברא חסר פשר ולמעוטי דעת הרש"א ועולא לשיטתו דסובר פרש"א וכנ"ל ואמי למעוטי דרפיש: נחזור לדלעיל שכתבתי שהמקשה לא רצה להקשות מדבר שיש בו פלוגתא ולכן לא הקשה מקנה הכבד ולא מתורבץ הנושט והקשיתי א"כ איך הקשה מלקותא דרפיש ונהרי עולא חולק ונלע"ד דהנה בפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש לקמן דמוקי בגמרא פלוגתאיהו בדרב מתנה והקשו התוספות למה לא מוקי פלוגתאיהו בדרפיש ומירצו דקים ליה למסדר הש"ס דפליג בדרב מתנה והוא דוחק.

והנה רש"י לקמן בדברי ר' יוחנן כתב דאידי דתני אלו טרפות תני אלו פשרות אע"ג דלא ממעט מידי. ולפי זה לריש לקיש צריך לומר להיפך דאידי דתנו אלו פשרות תני אלו טרפות אע"ג דלא ממעט מידי והנה ליה לרש"י לפרושי פן בהדיא בדברי ריש לקיש וגם הוא דוחק לומר דתני אלו טרפות אידי דאלו פשרות דהרי אלו טרפות תנו קודם אלו פשרות ולא שייך למתני רישא אידי סיפא.

ונראה דהפל נכון דלא הנה יכול לומר דפליגי בדרכיש וא"כ לריש לקיש אלו פשרות למעוטי דרפיש שהוא טרפה א"כ אלו טרפות לא ממעט מידי ולכן אמר דפליגי בדרב מתנה ולריש לקיש אלו פשרות למעוטי הני הוא דכשרות הא דרב מתנה טרפה וכדי שלא נימא למעוטי גם דרפיש דהני הוא דכשרות הא דרפיש טרפה ולכן אמר אלו טרפות הני הוא דטרפה הא דרפיש פשרה לפי זה לכ"ע על פרתה דרפיש ממעט ממשנתינו אלא לר' יוחנן ממעט אפילו דרב מתנה ודרפיש לא צריה למעוטי פלל.

וא"כ קשיא לרביש דממ"נ אלו טרפות עכ"פ ממעט איזה דבר ואין לה בכללם פחותה מדרפיש וצריה לומר דרפיש פליג על המשנה וסומך עצמו על ר' ישמעאל שסובר י"ח טרפות וס"ל לרביש דליפא י"ח אם לא בהדי דלקותא דידיה ולכה על רביש הקשה שפיר וליפא לתרוצי עצמו שהוא סובר פמשנתינו דמרבא מזה הפלל שהרי אדרבא משנתינו נדאי פליגא וצריה איהו לסמוך על ר' ישמעאל.

אבל להקשות על שמואל מתורבץ הנשט וכן להקשות על הך לישנא דכבדה פריאה ליפא להקשות דאינהו אמרי אנו כמתני דמרבא מזה הפלל יתר על י"ח טרפות. ונחזור לראשונות שהקשיתי לדעת הרמב"ם שפסוקת הגרגרת נבילה מחיים א"כ למה נדחק למימר בגלודה כר"מ נימא דאפיק גרגרת שהוא נבילה מחיים ואפילו אם תימא דר' ישמעאל אלו אסורות קאמר מ"מ בין הסיה אשר לא תאכל אמר ונבילה מחיים נדאי אינה ח' וא"כ אינה בכלל.

אמנם נלע"ד אדרבא סוגיא זו סייעתא לדעת הרמב"ם דהנה בסוף סוגיין שהקשה אי הכי פסוקי נמי תרי הויין חשבניהו בחד בצר להו חד ועוד רב עוירא נמי נקובי הוא. ומה קושיא הא פסיקת גרגרת חלוק מפיסיקת חוט השדרה שפסיקת חוט השדרה טרפה ששאר טרפה גם אחר שחיטה משא"כ פסוקת הגרגרת שהיא טרפה מחיים ולאחר שחיטה נעשה נבילה וכמו כן נקובת הנשט חלוקה בזה משאר נקובים שכולהו שחיטתן מטהרתן מידי נבילה משא"כ נקובת הנשט.

אלא נדאי מוכח פרמב"ם דפסיקת גרגרת ונקובת הנשט נבילה מחיים א"כ ממ"נ אי קודם חזרה וכו' צקיבא טרפה הוא דהויין דומיא דכולהו וא"כ פסיקת גרגרת ופסיקת החוט נדאי נינהו ואי לאחר חזרה נבילה מחיים נינהו וליפא למחשביה פלל.

והא דלא משני בתחלת הסוגיא אפיק גרגרת הוינו משום דזה תליא בפלוגתא לעיל לרבא דמשני (בדף לב ע"ב) אלו אסורות מוכח דלא הנה נבילה מחיים כדאמר שם נבילה מחיים לא קחשיב ורמב"ם פסק כר' יוחנן דמשני לעיל פאן קודם חזרה וסובר הרמב"ם דהיינו טעמא דר' יוחנן דלא משני פרבא משום דר' יוחנן סבר שגם הנהו נבילה מחיים נינהו וא"כ בתחלה לא רצה לשנויי אפיק גרגרת דהנה נבילה מחיים דא"כ הנה נשאר קשה לרבא וכאן בסוף הסוגיא שהקשה פסוקי תרי וכו' הקשה לר' יוחנן דבין קודם חזרה ובין אחר חזרה ליפא לתשובי גרגרת דקודם חזרה א"כ פסיקת גרגרת וחוט השדרה תרי הויין חשבניהו בחד ולאחר חזרה אינו טרפה פלל רק נבילה מחיים וכדעת הרמב"ם אלא דלפי זה סוף סוגיא הוא לר' יוחנן קשה קושית התוספות הא לר' יוחנן לית ליה דרב מתנה וחסר להו: ובגוף קושית התוס' שהקשו בד"ה הנה וכו' שהקשו

למאן דלית ליה דרב מתנה וכן לעולא דלית ליה דרפיש וכן למ"ד רוב חיצונה היינו
בפ"ש החופה חסר להו חד.

יש לי מקום עיון וממ"נ או קושיא זו יש לתרץ או קושנית התוספות לעיל בד"ה ואמר
רב יהודה שהקשו מגולגולת יש לתרץ. והנה למאן דלית ליה דרב עוירא מ"מ מודה
בסומפיה ולא נשתייר בעובי דינר זהב כדמסיק הלכתא לקמן (דף נה ע"ב) וא"כ אף
דכולהו נקובי בחד חשיב להו היינו הנה דשנים בדינייהו שנקיבתו במשהו וכן לרב
עוירא גם טחול נקיבתו במשהו ונחשבינהו בחד אבל למאן דס"ל דבעינו שלא ישתייר
בעובי דינר א"כ טחול משונה בנקיבתו שיש שיעור לנקובתו.

וא"כ יש למנות נקובת הטחול בפני עצמו. וכן רבינו הגדול הרמב"ם מנה י"א נקובין
דהיינו המסס ובה"כ מנה בתרתי ומנה מרה ומנה קנה הכבד וטחול מנה בפ"ע ולא פללו
בהדי הנה י"א למימר י"ב נקובים ויהיב הרמב"ם עצמו טעמו לפי שאינו שנה לשאר
נקובים דנקיבתו במשהו וטחול בעי שיעור וא"כ דלמא מאן דלית ליה דרב מתנה וכן
עולא וכן ההוא דסבר רוב החיצונה הוא בפ"ש החופה ס"ל דלא פרב עוירא וא"כ אימת
נקיבת הטחול להשלים שמונה עשר ולא הקשו התוס' פלוג: ואם נימא שהתוספות לא
ס"ל סברת הרמב"ם וס"ל דאף על פי שאין שיעורו שנה מ"מ פנין שטרפתו משום ניקב
אין להוציאו מפלל שאר נקובים א"כ נסתר קושנית התוספות מגולגולת שהרי עיקר
קושנית התוס' מגולגולת הוא לפי הוצעה שהציעו דרב יהודה אמר שמואל דניק דין זה
מן המשנה מדחשבו בהדי משניות והיינו על פ"ח מספא דקתני גבי גלגולת כדי שינטל
וכו' אבל אם נימא דרב יהודה לא דניק פלל מן המשנה א"כ איפא למימר וכן לטרפה לא
קאי פלל אגלגולת אלא שהתוס' הוכיחו מדחשביה בהדי משניות אלא שאפתי איפא
למימר שהיינו טעם משום דקאי אמתני'.

אלא שהתוספות סתרו זה דא"כ רב עוירא קאי ג"כ אמתני' ונחשביה בהדי שב שמעתא
אלא דאפתי איפא למדחי דשאני דרב יהודה דקאי אמתני' ואיחולק עליו משא"כ על רב
עוירא חייא בר רב חולק כמו שפירש רש"י לקמן וא"כ אין פירוש של רב עוירא על
המשנה מוספם רק איהו הוא דס"ל הכי ולכך לא חשביה בהדי משניות וצריך לומר
שהתוס' ס"ל שאין חייא חולק על רב עוירא אלא מה דפוסל אפילו בקולשיה אבל למה
דפסיק לקמן לחלק בין קולשיה וכו' ובעינו שישתייר בעובי דינר גם חייא מודה והא
דלא חשביה בהדי נקובים משום דמשונה משאר נקובים וכמו שכתב הרמב"ם וא"כ בלא
נשתייר מוספם לכ"ע והנה ליה למחשב נקיבת הטחול בהדי משניות אבל לפי מה
שהוכחתי מקושנית התוס' בד"ה דאפיק דלא ס"ל להתוספות פרמב"ם וס"ל שאין
להוציא נקיבת הטחול משאר נקובים אף שמשונה בשיעורו וא"כ על פ"ח חייא בר רב
חולק לגמרי על נקובת הטחול וא"כ נסתר קושנית התוס' מגולגולת: עוד נלע"ד לתרץ
קושנית התוס' מגולגולת וגם מ"ש התוס' בד"ה אפיק חדא וכו' דהו סוגיא כר"ש.

הוא דוחק בעיני לאוקמי סוגיא שלמה כר"ש וגם לתרץ התימא שהקשו בד"ה והא איפא
שהקשו תימא מדוע לא פריה מניטל צ"ה דתנו בהדיא בפרק בהמה המקשה וגם לתרץ
מה שהקשו בד"ה הנה דאפקת לעולא ולא ינה אמוראי וגם לתרץ הסדר מקושנית הגמ'
שהקשה מתחלה מבהמה שנתכו רגליה שהוא בפרק בהמה המקשה ולבסוף מחסרון

בשדורה שיהא בסדר טהרות ולבסוף מגלודה שיהא בפרקין באלו טרפות ובשלמא מה דאיחר חרותה לכולהו היינו משום דחרותה לא תנו בהדיא שיהא טרפה רק מדיוקא מדנקט בידי שמים כשרה מפלל דבידי אדם טרפה אבל גלודה הנה ליה להקדים לכולהו ואי משום דפליג ר' מאיר הרי גם בחתוכה פליג רשב"א ואף דהכא נשנית פלוגתא ר"מ במשנה ורשב"א לא נשנה במשנה מ"מ נגד זה בגלודה לא עמד ר"מ במחלוקתו ובחתיכות רגליה עמד רשב"א במחלוקתו ועוד דהרי חסרון בשדורה אינו מפני רש פלל במשנה אלא דרב יהודה דייק מסיפא וא"כ הנה ליה להקדים חרותה שיהא בפרקין לחסרון בשדורה שיהא בסדר טהרות.

והנה הקשיתי במה דמנה נפולה ר' ישמעאל בין י"ח טרפות ונהרי ר' ישמעאל על קרא דבין חטיה אשר לא תאכל דדריש מיניה טרפה חטיה קאמר אלו י"ח טרפות וא"כ על חטיה אמר י"ח הן מקלל דכולהו י"ח טרפות אמרינן בהו טרפה חטיה ונהרי ה"ן ונהרי"ן ונהרי"ם נחלקו בנפולה שאם שהתה מעל"ע שצריכה בדיקה להרמב"ם הבדיקה מחמת ריסוק איברים ואפילו אבר דלא מטרפה ביה אם מרנסק הוא מחמת נפולה טרפה ולהרי"ן אחר מעל"ע כבר יצאה מטרפות דריסוק אברים רק הבדיקה אם אין בהאחד מהטרפות שפא ניקב או נפסק איזה אבר דמטרפה ביה נמצא להרי"ן ליפא למימני נפולה לטרפות בפ"ע כי אם תוף מעל"ע וא"כ טרפה דנפולה אינה חטיה מעל"ע ואיך אפשר לממני בתוף י"ח טרפות דר' ישמעאל בשלמא להרמב"ם גם אחר מעל"ע יש ריסוק אברים טרפות בפני עצמו.

ואמרתי שהרי"ן ורמב"ם לשיטתיהו דבנפלה להאור ונחמרו בני מעים דעת הרמב"ם דלא שייך טרפות זה בבהמה פלל שעורה עב ומגין ולהרי"ן נוהג בבהמה וא"כ להרי"ן נפולה היינו נפלה לאור ואפיק נפלה מן הגג ועייל נפלה לאור ולהרמב"ם ליפא למחשב נפלה לאור דהחטיה אשר לא תאכל כתיב ובבהמה וחטיה לא שייך לדידיה טרפות דנפלה לאור וצריף לומר נפלה מן הגג ולכך סובר שאפילו אחר מעל"ע יש ריסוק אברים.

אלא אי דייקינו טרפות דאור לא שייך למקרי נפולה דאטו בנפלה תליא מלתא ואם הלכה לאט מעצמה לאור ג"כ הדין כן בשלמא נפלה מן הגג הנפילה גורם. והא דלא חשיב באמת טרפות דנחמרו בני מעים צריף לומר שהטעם שסופם לינקוב או ליתול וא"כ קשיא להרי"ן.

ואמרתי לתרץ זה וכן לתרץ מה שהקשתי להרמב"ם הא חסיר פסיקת הגרגרת שיהא נבילה מסיים וכן לתרץ מה שנדחקו התוס' דסוגיין כר' שמעון ולא לתרץ פלם יחזיו רק לכל מר דידיה ואומר אני שודאי המקשה ידע שחסר בתנא דבי ר"י אהד מן הי"ח דלרבנן חסר חסרה הריאה ולהרמב"ם חסר פסוקת הגרגרת ולהרי"ן חסר נפולה.

ולכן לא הנה יכול להקשות מגלודה או מחרותה דעל פל אהד הנה יכול לשנות דהיינו הך הממלאה מה שנהסר ממנין י"ח ונהנה צריף להקשות משניהם יחזיו וכל אהד הוא בבא בפני עצמו ונהנה צריף להאריף ולכן הקשה מבהמה שנתחכו רגליה וכוננתו להקשות שמים דהיינו נחתכו רגליה וניטלו צ"ה שיהא סוף הבבא דנחתכו רגליה ומביא תחלת המשנה וכוננתו על פל טרפות הנזכר וא"כ אייתר שמים ועייל אהד למלאות החסר וקשיא מהשני ומשני סבר פרשב"א וא"כ טול שניהם דלדידיה גם ניטלו צ"ה

פֶּשֶׁר וְשׁוֹב לֹא הָיָה יְכוּל לְהַקְשׁוֹת לֹא מְגִלּוּדָה וְלֹא מַחְרוּתָהּ וְהַקְשָׁה מַחְסְרוֹן בְּשִׁדְרָה וְהִבִּיא דְבָרֵי שְׁמוּאֵל וּמִנֵּי לְשִׁמּוּאֵל הָא וְצָרִיף לֹמַר מְסִיפָא דְמִתְנֵי בְּחִסְרוֹן בְּגִלְגֻלְתָּא שְׁזַנְפֵר כְּדֵי שְׁיִנְטֵל וְיָמוּת וּא"כ פְּנוּנַת שְׁמוּאֵל וְכֵן לְטִרְפָּה אִתְרַנְיָהּוּ אִשְׁדְּרָה וְאִגְלֻלְתָּא וּא"כ הַקְשָׁה הַמְקַשֵּׁן מִתְרַנְיָהּוּ וְעַיִל חֵד לְמִלְאוּת מַה שְׁחָסַר לְכָל מַר בְּשִׁיטְתָּיָהּ וְאִיִּתְרַ הַשְּׁנִי וּמִשְׁנֵי הַמְסָס וְכו' וּא"כ תִּירֵץ רַק אֶחָדָא וְנִשְׂאָר הַשְּׁנִי לְמִלְאוּת הַמְסָפֵר וְשׁוֹב הָיָה בְּכַחוֹ לְהַקְשׁוֹת אִף מִחְדָּא וְלָכֵן הַקְשָׁה מְגִלּוּדָה וְכִמוֹ כֵּן מַחְרוּתָהּ.

וְהַקְדִּים גְּלוּדָה לְפִי שְׁחִרוּתָהּ אִין הַטִּרְפוּת מְפֻרְשׁ וְאִתִּי רַק מְדִיוּקָא. אֲלֵא דְקִשְׁיָא דֵא"כ לְפִי זֶה פְּשֵׁה־הַקְשָׁה מִבְּהִמָּה שְׁנַחְתְּכוּ רַגְלֵיהָ הַקְשָׁה אַחַת שֶׁהִיא שְׁתֵּים דְּהִינּוּ חֲתוּכָה וְנִיטְלוּ צ"ה א"כ לְבַסּוּף דְּמִסִּיק הַנְּדָה תִּרְתִּי לֹא תִפְיֵק א"כ הַנְּדָה תִּרְתִּי תִלְתָּא נִינְהוּ דְהָרִי בְּהִמָּה שְׁנַחְתְּכוּ פּוֹלֵל שְׁתֵּים יֵשׁ לֹמַר לְבַסּוּף דְּכֻלְהוּ נְקוּבֵי וְכוּלְהוּ פְּסוּקֵי פְּחָדָא א"כ גַּם פּוֹלְהוּ חִסּוּרֵי פְּחָדָא דְהִינּוּ חִסְרוֹן בְּשִׁדְרָה וְחִסְרוֹן בְּגִלְגֻלְתָּא דְשְׁנֵיהֶם בְּעֶצֶם אִף דְלֹא שׁוּי בְּשִׁיעוּר וּא"כ צָרִיף צ"ה לְמִלְאוּת הַמְסָפֵר וּא"כ א"כ גַּם נִיטְלוּ צ"ה וְנִטְוֵלַת הַכְּבֵד חָדָא נִינְהוּ לֹא קִשְׁיָא דְזֶה בְּגִידִין וְזֶה בְּבִשְׂרָה וּג"כ בְּשִׁיעוּר אִינָם שְׁוִים דְנִיטְלוּ הַגִּידִין הִינּוּ רֹב מִנֵּן וּבִנְיָן וְנִיטְלַת הַכְּבֵד הִינּוּ פּוֹלְהָ.

וּא"כ שׁוֹב מִתְנַרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' לְעוֹלָא וְלָמ"ד רֹב הַחִיצוּנָה הִינּוּ רֹב בְּשִׂרָה וְכו' דִּישׁ לֹמַר דְּאִינְהוּ מוּקֵי לִר' יִשְׁמַעֵאל כִּר"ש וּא"כ עַיִל חִסְרוֹן בְּרִיאָה: וְלִהְרַמְב"ם שְׁפַתְבַּתִּי כָּל זֶה לְמִלְאוּת חִסְרוֹן פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת וּא"כ מֵאֵי הַקְשָׁה לְבַסּוּף פְּסוּקֵי נְמִי תְרִי הָרִי בְּמָקוֹם פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת חֲשַׁבְנוּ חִסְרוֹן בְּגִלְגֻלְתָּא ג"כ יֵשׁ לְתַרְץ עַל דְרָף הַנָּ"ל כְּדִמְסִיק פּוֹלְהוּ נְקוּבֵי חֵד א"כ גַּם פּוֹלְהוּ חִסּוּרֵי בְּעֶצֶם חֵד דְּהִינּוּ שְׁדָרָה וְגִלְגֻלְתָּא וְעַל פְּרַחְף צָרִיף לְמַחְשָׁב פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת וְאִיִּרִי קוֹנְדָם חֲזָרָה וְהַקְשָׁה פְּסוּקֵי נְמִי תְרִי הִינּוּ: דָּף מַג ע"ב בַּגִּמ' קְסָבֵר עוֹלָא אִין חוֹשְׁשִׁין לְסַפֵּק דְרוּסָה בִּיבְמוֹת (דָּף לְמַד ע"ב) הַקְשׁוּ הַתּוֹס' בַּד"ה אֲשֶׁה זֹו וְכו' וּא"כ דְּהָכָא מוּקְמִינָן אֲשֶׁה זֹו בְּחֻזְקַת הַיְתָר לְשׁוּק אַע"פ שְׁבִשְׁעָה שְׁנוּלֵד הַסַּפֵּק הִיָּתָה עוֹמְדַת בְּחֻזְקַת אִיסוּר שְׁבִשְׁעָה עַד דִּינִי חֵי וּבְכַרְק קָמָא דְחוֹלִין אֲמַרִּינָן בְּהִמָּה וְכו' וְשִׁחְטָהּ וְכו' עַד שְׁיִנְוֹדַע לָךְ בְּמַה נְטִרְפָּה וּמִשְׁמַע דְּוִקָא לְעַנְיָן רַעוּתָא דְאִתְנִילֵד אַחַר שְׁחִיטָהּ הִנְיָא בְּחֻזְקַת הַיְתָר פְּגוֹן בָּא זָאב וְכו' דְלֹא חִיִּישִׁינָן שְׁמָא בְּמָקוֹם נְקָב נִיקְבוּ אֲבָל אִם נוֹלֵד הַסַּפֵּק מְחִיִּים פְּגוֹן סַפֵּק דְרוּסָה לֹא מִשׁוּם דְּבִשְׁעָה שְׁנוּלֵד הַסַּפֵּק הִיָּתָה עַד דִּינִי בְּחֻזְקַת אִיסוּר.

וְהַדְּבָר יִפְלֵא וְלָמָּה הִנְצָרְכוּ לְהַקְשׁוֹת מִמְשַׁמְעוֹת וְהִלָּא בְּהַדְיָא אִינְפִּסְקָא הַלְכְתָּא דְחוֹשְׁשִׁין לְסַפֵּק דְרוּסָה וְכַעֲיִן שֶׁהַקְשׁוּ כָּאן בְּחוֹלִין. וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁלִפֵי קוֹשְׁיַתְם בִּיבְמוֹת מִמְשַׁמְעוֹת דִּיוּקָא דְרַב הוּנָא דְנִקְטָא זָאב שְׁנִטְלַת ב"מ דְּמִשְׁמַע דְּוִקָא כִּה"ג שֶׁהוּא נוֹלֵד אַחַר שְׁחִיטָהּ וּא"כ לֹא תִירְצוּ פְלוּם דְּרוּסָה שְׁכִיחַ דְּתִינַח דְרוּסָה אֲבָל הָרִי מוּכַח מְרַב הוּנָא דְכָל סַפֵּק הַנּוֹלֵד מְחִיִּים חוֹשְׁשִׁין.

וְצָרִיף לֹמַר כְּסָבְרַת הַטוּרֵי זָהָב ס"ס מ"ח דְּכָל שְׁנוּלֵד רַעוּתָא מְחִיִּים וְצָרִיף בְּדִיקָה שׁוֹב שְׁכִיחַ הָאִיסוּר וּא"כ דְּבָרֵי הַט"ז מוֹכְרִחִים מִן הַתּוֹס' וְלָכֵף הִבִּיא רַמ"א בַּד"מ ס' ל"א מִתּוֹס' דִּיבְמוֹת וְלֹא מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּחוֹלִין.

וְכַוּוֹנַת רַמ"א לְסָבְרַת הַט"ז. וְיִמָּה שְׁלֵא הַקְשׁוּ הַתּוֹס' תְּכַף מְדְרוּסָה הִינּוּ מִשׁוּם דְּאוּלֵי לֹא הִתְמִירוּ בְּדְרוּסָה אֲלֵא מִשׁוּם דְּאִית לֵיהּ תְּקַנְתָּא בְּבְדִיקָה וְאִפְּלִי לְדַעַת הַתּוֹס' דְּוִנְשַׁט אִין

לו תקנה בדרוסה וא"כ בבהמה אין תקנה בשהיה י"ב חודש ואף דשמואל
תנינהו וישינהו בנהרא לספק דרוסה מ"מ אולי בזה לא קיי"ל פשמואל ושמאל עצמו
אולי לית ליה פלל נשחטה הותרה ואף דמשמע בביצה (נר פה) דמתני' וברייתא מנפחים
דאמרין נשחטה הותרה היינו לענין לאכול קודם בדיקת הריאה פיון שאין שום ריעותא
לפנינו אבל במקום ריעותא לא תנו ולכך הקשו מדיוקא דדברי רב הווא בעצמו וכיון
שעל פרחו הוצרכו לחלק בין מידי דשכיח שוב גם בדרוסה סלקא להו תירוץ זה.

וכל זה ביבמות אבל פאן בחולין דקיימא אדברי הגמ' דקאמר קסבר עולא אין חוששין
לספק דרוסה ולא קאמר שאני דרוסה דיש לה תקנה בבדיקה אבל חששה דהבריא לית
ליה תקנתא בבדיקה ואף שהתוס' ס"ל דלענין נקב יש לנשט בבדיקה מבחוץ היינו לענין
נקב בעין אבל אי חיישינו שמא הבריא דהיינו שעלה בו קרום שזה הוא פירוש שמא
הבריא לדעת התוס' כמבואר בדבריהם (נר נ' ע"ב) גבי המסס א"כ לית ליה תקנתא
ולכך מיקל עולא אלא נדאי דגם גבי דרוסה אפילו לענין דיעבד קיי"ל דחוששין לספק
דרוסה א"כ שפיר הקשו מדרוסה וביבמות לא רצו התוס' להאריך להביא סוגיא דקוץ
בנושט ומה דאיתמר עלה והקשו בקצרה מדיוקא דרב הווא: ובה נלע"ד לפרש דברי
התוס' פאן שהקדימו פיון דקיי"ל דחוששין לספק דרוסה א"כ חוששין שמא נמי הבריא
וא"ת ואמאי נימא נשחטה וכו' משמע שעיקר קושיותם מחשש הבריא אבל מדרוסה לא
קשיא דא"כ לא הנה צריכין להקדים הך וא"כ ישב לו קוץ ונהה להו להקשות בקצרה
דלקמן קיי"ל חוששין לספק דרוסה ואמאי נימא נשחטה וכו' אלא נדאי שעיקר קושיותם
מחשש הבריא וסיימו הקושיא בזה הלשון והכי נמי פי נשחטה נעמידנה בחזקת מה
שהיתה קודם שנולד בה ספק דרוסה והעמידנה בחזקת שאינה דרוסה ומשמע שעיקר
הקושיא מדרוסה וכן בתירוץ שוב לא הזכירו קוץ רק תירצו דדרוסה שכיח: ונראה
מתחלה לתרץ השגת הרא"ש על הרי"ף דהרי"ף פסק דחוששין שמא הבריא והרא"ש
הקשה מסוגיא דלקמן בה"כ שניקב מצד אחד כשרה ולא חיישינו שמא הבריא.

ואני אומר דנושט שאני דגבי נושט אף שיש לה חזקת היתר שלא נולדה נקובת הנושט
מ"מ פיון דנקובת הנושט נבילה נעשית בשחיטה א"כ יש לה חזקת אינה זבוחה ואמרין
העמידנה על חזקתה הראשונה שאינה זבוחה והי' הנושט נקוב.

ומה שהקשה בש"ס ומ"ש מספק דרוסה מק"ו אתי להקשות שאנו חוששין לספק דרוסה
שיש לו חזקת היתר ולא חזקת איסור איך לא נחוש לחששא דהבריא שיש לו חזקת
אינה זבוחה אבל באמת קוץ בנושט חמור משאר טרפות וא"כ אף דבבית הכוסו' לא
חיישינו שמא הבריא מטעם נשחטה הותרה בנושט חיישינו ונשפיר פסק הרי"ף: ובה
ישבתי קושיות הט"ז בס"ס מ"ט ס"ק ג' במ"ש הש"ע שאם הוא ספק אם הוא מחמת קוץ
או מחמת חולי תולין להקל והטעם משום ס"ס שמא ע"י חולי וא"ת ע"י קוץ שמא לא
ניקב א' מאברים הפנימים והקשה הט"ז הרי גבי נושט בסי' ל"ג ס"ד בענין שיהי' דוע
שנעשה מחמת חולי אבל אם יש לחוש שנעשה ע"י קוץ אפילו לא ניקב רק פנימי טרפה
נהרי גם התם איכא ס"ס ע"ש.

ואמר אני שיש ליישב בתרי גוונני חדא דבנושט אף אם נעשה ע"י חולי בענין שיהי'
ניכר שלא שלט החולי בחיצון פלל וכמבואר בתוס' וברא"ש הביאם הט"ז בעצמו בסי'

ל"ג ס"ק ו' והטעם כיון שישני העורו' שוכבי' זה על זה גם על ידי חולי חיישינו ששלט החולי בשניהם ולכן בעינו שיהיה ניכר שלא שלט החולי בחיצון וכל זה שייך בשנינו ניכר החולי בפנימי ובחיצון אינו ניכר אבל אם גם בפנימי אינו ניכר שום חולי אף שנעשה הנקב על ידי חולי אמרינו כשם ששלט החולי בפנימי כה שלט בחיצון ומה שאין החולי ניכר בחיצון אינו ראיה שהרי גם בפנימי אינו ניכר וא"כ כיון שאינו ניכר אם נעשה ע"י חולי או על ידי קוץ אפילו תכריע שנעשה על ידי חולי אפ"ה חיישינו שפא ניכב גם החיצון אבל בב"י מ"ט אם שלט חולי בקרקבן מהיכי תיתי לחוש לשאר אברים הרחוקין ממנו וא"כ שוב אין חשש לשאר אברים כי אם ע"י קוץ ולכן בספק הנה ספק ספיקא.

והנה שני אמרתי עפ"י דר"ה הנ"ל שפתי דנקובת הנושט מקרי חזקת איסור דהיינו חזקת אינו זבוחה והנה הש"ך מפלפל אי אמרינו ס"ס במקום חזקת איסור והכרעתו עיין בס"י ק"י בדיני ס"ס ס"י ק"ט שאם החזקות והספיקות הם מענין א' לא מהני ס"ס במקום חזקה וא"כ פאן גבי נושט יש לה חזקת אינו זבוחה והספיקו' הנה ג"כ מענין זה שפא ניכב גם החיצון ועדיין אינו זבוחה היא ולכן לא מהני ס"ס משא"כ בס"י מ"ט החזקה היא אינו זבוחה והספיקו' הם שפא ניכב גם עור החיצון של קורקבן או אחד מאברים הפנימים ואפתי טרפה הוא דהנה אבל שחיטה מטרתה וא"כ אין הספיקו' נגד החזקה ולכן מהני וא"ת הרי גם שם אם אינו מסופק שפא על ידי קוץ וניכב א' מאברים הפנימים הרי גם הנושט בכלל וגם על הנושט אנו מסופקי' והנה ג"כ מענין חזקת אינו זבוחה שתי תשובות בדבר חדא שאף שאנו מסופקי' שפא ניכב א' מאברים יותר יש לתלות שניקבו הדקין או הזפק ודר"ה שם בא ולא לתלות בנושט כי הנושט יש לו שני עורו' ושאר הדקין אין להם רק עור א' ומנא אמנא לה אומר אני דיש לדקדק לשיטת רש"י ור"י דבהמסס גם מצד א' טריפה ואסברה לן ר"י מטעם שפא הבריא א"כ לפי פירושם שדבר זה מוכח מהברייתא מדנקט מחט שנמצא בעובי בה"כ ושברק' להמסס מפלל דבהמסס חיישינו להבריא א"כ קשיא לעולא דאמר בינש קוץ דלא חיישינו שפא הבריא והתוס' במס' שבת נדחקו בזה לחלק בין קוץ למחט.

אבל באמת אין אנו מוכרחין לזה רק שאני נושט שיש לו שני עורות ולמיחש שניקבו שניהם לא חיישינו משא"כ המסס שאין לו רק עור אחד וא"כ ממילא יותר תלינו שניקבו אחד משאר אברים הפנימים מאשר נתלה בנושט: ועוד הרי כתב הש"ך שם בס"י ק"י שאם יש ג' ספיקות אמרינו אף נגד חזקה וא"כ להכשיר מטרפות די בס"ס ולנגד חזקת אינו זבוחה יש בס"י מ"ט ג' ספיקו' שפא ע"י חולי וא"ת בקוץ שפא לא ניכבו שום א' מאברים הפנימים וא"ת ניכבו אפתי שפא לא ניכב הנושט ואף שאם אמרינו שניקבו א' משאר אברים הנה טרפה מ"מ הרי להכשיר מטרפות די בשני ספיקו' והרי זה דומה ממש למ"ש הש"ך בדיני הס"ס אות ט"ז שאם יש ס"ס בענין שהוא מותר מן התורה ואסור מדרבנו ואיפא ספיקא דרבנו לקולא מותר ע"ש ודוק שזה ממש כעין עובדא דידן לענין חזקת איסור ג' ספיקות בענין שהוא טרפה אבל זבוחה ולענין טרפות יש ס"ס דו"ק היטב: ונחזור לדברי התוס' בחולין שמקוץ בנושט לא היו יכולים להקשות דנימא נשחטה הותרה פדאמר רב הונא בבא זאב ונטל ב"מ משום דקוץ בנושט שאני שיש פאן חזקת אינו זבוחה והנה חזקת איסור ודומה קצת לספק בשחיטה ועיקר קושיותם מדרוסה אף שלא נחלק דהא דפסקינו לקמן חוששין לספק דרוסה היינו לחומרא כיון דאפשר

בבדיקה ולכן כיון שיצאה מתוקתה מחיים מתמרין לבדוק אבל היא שלא יצאה מתוקתה מחיים אפילו בבדיקה אינו צריך וראוי לדבר שפא זאב תלינו בזאב ולמה לא נעשה נקב בצדו לדמות אם הנקב הראשון יאדים יותר פדרה שמקיפין היא דליפא מידי למתלי בי' אלא ודאי סמכינו אחזקה אפילו לכתחלה ולא מתמרין לבדוק אבל היא דיצאה מתוקתה מחיים מתמרין לכתחלה מה דאפשר וראוי לדבר שגם בספק קרוב לו הנה מתמרין לחלוץ אי לאו דהוא תומרא דאתי לידי קולא שאם אתה אומר חולצת מתניבמת פדאמרין שם ביבמות.

ובזה אמרתי ג"כ לתרץ פוננת רמ"א בד"מ סי' ל"א שמביא ראיה מדברי התוספות דיצאה מתוקתה מחיים דומה לקרוב לו או קרוב לה וכי היכי דשם מתמרין לחלוץ א"כ גם פאן מתמרין לבדוק וכיון שפכר נפתח הראש אי אפשר לבדוק ואעפ"כ הנה מחמת חסרון חכמה שאם היה חכם היה יכול להבחין אם המוח מקיף ולכך אסור כיון שיצאה מתוקתה מחיים דבשלמא אם לא יצאה מתוקתה מחיים אינן צריכים בבדיקה כלל ולא חסרון חכמה.

וכן בסימן נ' סעיף א' בהג"ה בטרפות שיש לו בבדיקה מיירי אלא שלא בדקוהו ולכך אסורה ביצאה מתוקתה מחיים אלא שלפי זה דחוק שם לשון רמ"א בהג"ה שכתב אע"פ שהוא טרפות שיש לו בבדיקה דמשמע ק"ו טרפות שאין לו בבדיקה כלל ולדידי באין לו בבדיקה כלל הנה דיעבד ממש וראוי להכשיר אלא דבלא"ה לשון זה של רמ"א משונה דכיון שלא בדקוהו או שאין יכולין לבדוק א"כ מה מועיל מה שהוא טרפות שיש לו בבדיקה ומאי אע"פ הוא זה.

ועכ"פ מדרוסה לחוד לא היו התוס' יכולין להקשות דהנה אמינא לחלק בין תחלה לדיעבד ולכן הקדמו התוספות דלמה דקיי"ל חוששין לספק דרוסה א"כ חוששין גם לשמא הבריא וא"כ מכלל דלספק דרוסה אפילו דיעבד חיישינן אפילו היא דליפא בבדיקה וכעין עובדא דשרקפא דספק דרוסות דשדינהו בנהרא דאלת"ה א"כ למה הוצרך לומר דעולא סבר אין חוששין דנימא דעולא סבר חוששין ושאני חוששין דשמא הבריא דלית ליה תקנתא בבדיקה וא"ת דלמא אין חוששין קאמר דמשמע שאין חוששין כלל.

זה אינו דעל פרוסה להך פירושא דהבריא היינו קרום על פרוסה גם לעולא בבדיקה צריך אם לא ניקב מעבר לעבר רק שאין חוששין לקרום דהא יש לדקדק למה הוצרך עולא להאריך בלשונו אין חוששין שמא הבריא נימא סתם יש לה קוץ בנושט אין חוששין.

אלא ודאי תדא ותרתי שאם הבריא היינו פירושו ניקב א"כ אי הנה אמר סתם אין חוששין הנה אמינא דוקא לדיעבד אין חוששין למיסר משום דאין אנו בקיאים בבדיקה או לחוש לקרום לזה אין חוששין אבל לכתחלה צריך לבדוק ולכן אמר אין חוששין שמא הבריא דאפילו לשמא ניקב לא חיישינן כלל וגם בבדיקה לא בעי.

אבל אי הבריא היינו קרום א"כ נהפוך הוא דאי הנה אמר סתם אין חוששין הנה אמינא אפילו לניקב לא חיישינן וא"צ בבדיקה ולכן פירש דבריו אין חוששין שמא הבריא לקרום הוא דלא חיישינן אבל לניקב חיישינן ובעי בבדיקה.

והתוספות מפרשים הבריא קרום פדמוכח מדבריהם (פדף נ ע"ב) בד"ה מחט וא"כ עולא גופא אינו מיקל רק אחר הבדיקה וא"כ למה הוצרך לומר דס"ל לא חיישינן לספק דרוסה

אֵלָא וְדַאי לְמַה דְקִי"ל חוֹשְׁשִׁין לְסַפֵּק דְרוּסָה הֵינּוּ אֶפְיָלוּ דִיעֵבַד בְּמַקּוּם דְלִיכָא בְדִיקָה א"כ שְׁפִיר קָשָׁה נִימָא נְשַׁחֲטָה הַנְּתֵרָה פִי הֵיכִי דְמַתִּירִין שָׁם לְשׁוּק אֶפְיָלוּ בְּלִי חֲלִיצָה פִּינּוּן שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַחְמִיר מִשׁוּם דְאֵי אֶמְרַתְּ חוֹלְצָת אֲתִי לְאֲתִיבּוּמִי: וּבְזֵה נִיחָא לִי מַה דְמִקְשָׁה בְּגִמְרָא כֹּל הֵנָּה קוֹשְׁיֹת דַּמ"ש מְסַפֵּק דְרוּסָה וּמ"ש מְשַׁתִּי חֲתִיכוֹת וְכוּן שְׂאָר כֹּל הַקּוֹשְׁיֹת לְעוֹלָא וְלֹא מִקְשָׁה לְעֵיל (דָּף ט) לְרַב הוּנָא דְאָמַר נְשַׁחֲטָה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר וְכוּ' תִּינַח לְסַבְרַת הָאוּ"ה שֶׁהֵבִיא הַש"ף בְּסִי' נ' ס"ק ג' דְלֹא מְקַלֵּינּוּ מִשׁוּם נְשַׁחֲטָה הַנְּתֵרָה אֵלָא הֵיכָא דְאִיכָא מִיָּדִי לְמַתְלֵי בֵּיהּ וְהָוָה כְּמוֹ רַגְלִים לְדַבָּר כְּגוֹן זָאב שְׁנַטְל בְּנֵי מַעִים שְׂיֵשׁ לְפָנֵינוּ מַה לְתַלּוֹת בּוּ.

אָבֵל לְאִינְךָ פּוֹסְקִים דְלֹא מְחַלְקֵי בְּזֵה א"כ לְמַה לֹא הַקְשָׁה לְעֵיל. וְנִרְאָה לְשַׁטַּת רַש"י דְפִירֵשׁ בְּדַבְרֵי עוֹלָא שְׂאִין בּוּ קוֹרְט דָּם מִבְּפָנִים וְלִכְאוּרָה צ"ע פִּינּוּן שְׁעוֹלָא אִינוּ חוֹשְׁשׁ לְשִׂמָּא הַבְּרִיא א"כ מַה בְּכָךְ אִם יֵשׁ ק"ד מִבְּפָנִים אֶפְתִּי פְּנִימִי הוּא דְנִקְיָב וְכַמ"ש בְּאַמַּת הַתּוֹס' וְהַשְׁיָגוֹ עַל רַש"י בְּזֵה.

וְנִרְאָה דְרַש"י ס"ל כְּשַׁטַּת הַרְמ"א בְּסִי' נ' דְכַל דְלִיכָא לְמִימַר שְׂאִירַע אַחַר שְׁחִיטָה וּבְנֵדַאי אִיכָא רִיעוּתָא מַחֲיִים לֹא אֶמְרִינּוּ נְשַׁחֲטָה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר עוֹמְדָת וּלְכָךְ אִם אִיתָא דְאִיכָא ק"ד אַף בְּפָנִים מ"מ אִיתְרַע חֻזְקַתָּה מַחֲיִים וְאִין לְהַתִּיר לְשׁוּם דִּיעָה וְהַטַּעַם לְפִי שְׁשַׁלְשָׁה חִילּוּקֵי דִינִים יֵשׁ לְחַלֵּק בְּסַפְקֵי דְטְרַפּוֹת סַפֵּק דְאִירַע בְּשְׂאָר אַבְרַיִם וְיֵשׁ לְתַלּוֹתוֹ אַחַר שְׁחִיטָה א"כ יֵשׁ כְּפֶאֱן חֻזְקַת הָיִתֵר דְנְשַׁחֲטָה הַנְּתֵרָה וְחֻזְקַת אִיסוּר אִין כְּפֶאֱן שְׁהָרִי מְעוֹלָם לֹא הָיָה עֲלָה שׁוּם חֻזְקַת אִיסוּר רַק אִיסוּר שְׂאִינָה זְבוּחָה וְהָרִי עֲתָה זְבוּחָה לְפָנֵיךָ שְׂאֶפְיָלוּ אַת"ל דְטְרַפָּה הִיא מ"מ הוֹעִילָה זְבִיחַתָּה לְטַהֲרָה מִיָּדִי נְבִילָה וּא"כ אִין עֲלִיָּה שׁוּם אִיסוּר אִינוּ זְבוּחָה מוֹקְמִינּוּ לָהּ בְּחֻזְקַת הָיִתֵר וְהֵינּוּ דְרַב הוּנָא דְאָמַר נְשַׁחֲטָה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר.

וְסַפֵּק שְׂאִירַע בְּשְׁחִיטָה עֲצָמָה כְּגוֹן סַפֵּק שְׁהֵיָה אוּ דְרַס אוּ שְׂאָר פְּסוּלֵי שְׁחִיטָה דְבָהּא שְׂאִירַע הַסַּפֵּק בְּמַעֲשֵׂה הַשְׁחִיטָה דְבָר זֶה לֹא שְׂיֵיךְ בּוּ חֻזְקַת הָיִתֵר כֹּלֵל דְלֹא שְׂיֵיךְ לְמִימַר בְּהַמָּה זֹו בְּחֻזְקַת שְׁלֵא נַעֲשִׂית שְׁהֵיָה אוּ חֲלָזָה עוֹמְדָת וְיֵשׁ כְּפֶאֱן חֻזְקַת אִיסוּר כְּרוּר שְׁהָרִי בְּחֻזְקַת אִיסוּר אִינוּ זְבוּחָה עוֹמְדָת בְּחֵיָה וְהֵינּוּ מְלַתָּא קַמָּא דְרַב הוּנָא בְּהַמָּה בְּחֵיָה בְּחֻזְקַת אִיסוּר עוֹמְדָת עַד שְׂיִנְדַע לָךְ בְּמַה נְשַׁחֲטָה וְיֵשׁ דְבָר שֶׁהַסַּפֵּק לֹא אִירַע בְּמַעֲשֵׂה הַשְׁחִיטָה עֲצָמוֹ אָבֵל אַעפ"כ הַסַּפֵּק הוּא בְּסִימְנִים סַפֵּק נִיקְיָב הַנְּשַׁט אוּ לֹא דְבָר זֶה יֵשׁ בּוּ חֻזְקָה לְהָיִתֵר וְחֻזְקָה לְאִיסוּר חֻזְקָה לְהָיִתֵר שְׁהָרִי לֹא נוֹלְזָה נְקוּבַת הַנְּשַׁט וְאֶמְרִינּוּ אוּקְמִי אַחֲזַקְתָּה שְׁלֵא נִיקְיָב הַנְּשַׁט וְלֹא נְטְרַפָּה כֹּלֵל וְחֻזְקָה לְאִיסוּר בְּחֻזְקַת שְׂאִינָה זְבוּחָה וְאֶמְרִינּוּ אוּקְמִי אַחֲזַקְתָּה וְאֶפְתִּי בְּחֻזְקָה זֹו קִינְמָא שְׂאִינָה זְבוּחָה לְפִי שְׁהַנְּשַׁט נְקוּב וְאִין הַזְבִּיחָה מוֹעֲלַת בְּהַ הָרִי שְׁלֵשָׁה חִילּוּקִים וְיֵשׁ עוֹד צַד רַבִּיעִי כְּגוֹן סַפֵּק שְׂאָר טְרַפּוֹת שְׂאִינוּ בְּסִימְנִין אֵלָא שְׁנוּלֵד הַסַּפֵּק מַחֲיִים וְאִז אֲזַלָּא לָהּ חֻזְקַת הָיִתֵר פִּינּוּן שְׁנוּלֵד מַחֲיִים אָבֵל גַּם חֻזְקַת אִיסוּר אִין כְּפֶאֱן שְׁהָרִי אִיסוּר אִינוּ זְבוּחָה כְּבָר חֲלַף לוֹ שְׁהָרִי זְבוּחָה לְפָנֵיךָ וְהָוָה כְּאֵלוֹ אִין כְּפֶאֱן לֹא חֻזְקַת הָיִתֵר וְלֹא חֻזְקַת אִיסוּר וְזֶה רְאוּי לְהֵיֹוֹת דִּינוֹ שְׁנָה מִשְׁלֵם לְסַפֵּק בְּסִימְנִים וְיֵשׁ לְתַלּוֹתוֹ אַחַר שְׁחִיטָה שְׁשֵׁם יֵשׁ חֻזְקַת אִיסוּר וְחֻזְקַת הָיִתֵר דְהָוָה חֻזְקָה נֶגְדַּה הָוָה וְהָוָה כְּלִיכָא חֻזְקָה כֹּלֵל וְלְכָךְ פִּירֵשׁ רַש"י דְלִיכָא ק"ד שְׂאֵם הָיָה כְּפֶאֱן דָּם א"כ יִצְאָה מִחֻזְקַתָּה מַחֲיִים וְאִין כְּפֶאֱן חֻזְקַת הָיִתֵר לֹא חֻזְקַת הַנְּשַׁחֲטָה הַנְּתֵרָה וְיֵשׁ כְּפֶאֱן חֻזְקַת אִיסוּר שְׂאִינָה זְבוּחָה שְׁהָרִי הַסַּפֵּק בְּנְשַׁט וּא"כ חֻזְקָה לְאִיסוּר בְּלִי חֻזְקָה לְהָיִתֵר נֶגְדָה וְדַאי שְׁלֵא יִתִּיר עוֹלָא.

וּפְרִיָּד מִסֶּפֶק דְרוֹסָה וְאִם דְסֶפֶק דְרוֹסָה נּוֹלֵד הַסֶּפֶק מִחַיִּים מ"מ אִם דְלִיכָא חֲזָקַת הַיֵּתֵר לִיכָא ג"כ חֲזָקַת אִיסוּר וְהִנֵּה דוֹמָה מִמֶּשׁ לְקוּץ בְּנֹשֶׁט שְׂיֵשׁ חֲזָקַת לְכָאן וּלְכָאן. וְכֵן פְּרִיָּד מִחֲתִיכָה מְשַׁנֵּי חֲתִיכוֹת דְהִנֵּה דוֹמָה מִמֶּשׁ שְׂיֵשׁ כְּאִן חֲזָקַת אִיסוּר וְחֲזָקַת הַיֵּתֵר וּמְשַׁנֵּי לִיָּה הֵתֵם אִיתְחֻזְיָק אִיסוּר מִמֶּשׁ אֲבָל יִשְׁיַבֵּת קוּץ לֹא מִקְרִי כֹּל כֹּף חֲזָקַת אִיסוּר וְכֵן פְּרִיָּד מִסְפִּין שְׁנַמְצָאֵת פְּגוּמָה וְלְכָאוּרָה מֵאִי קוּשְׂיָא הָא זֶה הוּא סֶפֶק בְּשַׁחֲיָטָה.

אֲמַנָּם נִלְע"ד שֶׁהוּא הֵיךָ סְבוּר שְׁגַם יִשְׁיַבֵּת קוּץ הוּא סֶפֶק בְּשַׁחֲיָטָה וְהִנֵּה גַבֵּי סְכִין בְּהִמָּה בְּחֲזָקַת אִיסוּר וְסְכִין בְּחֲזָקַת בְּדוּק שְׁהָרִי בְּדָקוּ קוּדָם וְיֵשׁ לוֹמֵר אוֹקְמֵי אֲחִזְקָה וּבִמְפָרְקַת הוּא דְאִיפְגַּם כְּמוֹ כְּאִן שְׂיֵשׁ חֲזָקַת לְהַיֵּתֵר וּלְאִיסוּר וּמְשַׁנֵּי הֵתֵם אֲתִינְלִיד רִיעוּתָא בְּחֲזָקַת הַיֵּתֵר שֶׁל הַסְכִּין יֵשׁ רִיעוּתָא לְפָנֵינוּ מִשֵּׁא"כ לְעֵיל בְּדַבְרֵי רַב הוּנָא שְׂיֵשׁ חֲזָקַת אֲלִימָתָא דְלֹא אִיתְרַע מִחַיִּים לְהַיֵּתֵר וּלְאִיסוּר לִיכָא חֲזָקַת כָּלָל אִין מְקוּם לְהַקְשׁוֹת מְכָל אֱלֹו.

וּמִסֶּפֶק טוּמְאָה בְּאֲמַת גַּם לְעֵיל פְּלַפֵּל הַגְּמָרָא בְּזֵה ע"ש וְהַתּוֹס' לְשִׁיטְתִּינְיָהוּ דְאִיתְרַע מִחַיִּים אִינוּ מִפְסִיד חֲזָקַת הַיֵּתֵר כָּלָל וּלְכֹף פִּירְשׁוּ דְעוֹלָא מִתִּיר אִם שְׂיֵשׁ ק"ד מִבְּפָנִים פִּינּוּן שְׂאִין ק"ד מִבְּחוּץ.

וּלְשִׁיטַת הַתּוֹס' הָא דְלֹא הִקְשָׁה לְעֵיל בְּדַבְרֵי רַב הוּנָא הִנֵּה הַפֵּל תְּמָהוּ עַל הַרְמַב"ם שְׁחִילָק בֵּין סֶפֶק דְרוֹסָה לְשֵׁאֵר סְפִיקֵי טְרַפּוֹת לְפִי שְׁדְרוֹסָה נֶאֱמַר בְּפִירוּשׁ בִּתְוֹרָה מִשֵּׁא"כ שְׂאֵר מֵינֵי טְרַפּוֹת שְׁהֵם הַל"מ כְּמִבְּנֹאֵר בְּדַבְרֵי רִישׁ פ"ה מֵה' שְׁחִיטָה א"כ גִּסְתֵּר קוּשְׁיָת הַגְּמָרָא שְׁהִקְשָׁה לְעוֹלָא מ"ש מִסֶּפֶק דְרוֹסָה וְהַגְּאוּן מוֹהֲרָא"ב רָצָה לְתַרְץ שְׁהִקְשָׁה לְעוֹלָא לְשִׁיטְתוֹ דְאָמַר (דָּף מַג ע"א) שְׁמוּנָה מֵינֵי טְרַפּוֹת נֶאֱמָרוּ לְמִשְׁה מְסִינֵי וְחֲשִׁיב דְרוֹסָה א"כ לְדִידִיָּה גַם דְרוֹסָה אִינוּ מְפֻרְשׁ וְשִׁפִּיר הִקְשָׁה דְלִידִידִיָּה אִין לְחֵלֶק בֵּין נְקוּבַת הַנֹּשֶׁט לְדְרוֹסָה דְשְׁנִיָּהֶם אִינָם מְפֻרְשִׁים בִּתְוֹרָה וְהִנֵּה לְדַבְרֵי קוּשָׁה מֵה מִקְשָׁה מְשַׁנֵּי ח' א' חֵלֶב אוֹ מִסֶּפֶק טוּמְאָה בַר"ה וְהָרִי חֵלֶב מְפֻרְשׁ אִיסוּרוֹ בִּתְוֹרָה וְכֵן טוּמְאָה וּלְכֹף יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּסִפְיָקוֹ מִשֵּׁא"כ טְרַפּוֹת לְעוֹלָא שְׂאִין שׁוּם טְרַפּוֹת מְפֻרְשׁ יֵשׁ לְהַקֵּל.

וְאֲמַנָּם אוֹמֵר אֲנִי דְלֹא כְּמוֹ שְׁעֵלָה עַל דַּעַת מוֹהֲרָא"ב דְלְעוֹלָא אִין שׁוּם טְרַפּוֹת מְפֻרְשׁ בִּתְוֹרָה אֲדַרְבֵּה נִהְפֹּךְ הוּא דְלְכָאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּנָה עַל הַרְמַב"ם שְׁהִיקֵל בְּטְרַפּוֹת לְפִי שְׁהֵם הַל"מ וְהָרִי הַרְמַב"ם עֲצָמוֹ בְּפָרְק ח' מֵה' מְקוּאוֹת הֵלְכָה ו' סֶפֶק יֵשׁ בְּנִקְבַּ כְּשִׁפּוּפְרַת הַנּוֹד סֶפֶק אִין בּוֹ אִין מְצֻטְרָפִין מִפְּנֵי שְׁעִיקָר הַטְּבִילָה מִן הַתְּוֹרָה וְכֹל שְׁעִיקָרוֹ מִן הַתְּוֹרָה אַעפ"י שְׁשִׁיעוּרוֹ הֵלְכָה סֶפֶק שְׁשִׁיעוּרוֹ לְהַחְמִיר עַכ"ל.

וּא"כ הָרִי גַם טְרַפָּה עִיקָרוֹ מִן הַתְּוֹרָה שְׁהָרִי נֶאֱמַר טְרַפָּה לֹא תֹאכַל אֱלֹא שְׁפָרְטִיו מֵה גִיָּהוּ הַדְּבָרִים שְׁנִטְרַפְתָּ הוּא הַל"מ וּא"כ לְמָה גִּיקֵל בְּסִפְיָקוֹ אֲמַנָּם הַרְמַב"ם לְשִׁיטְתוֹ שְׁפַתְבַּ שְׁטְרַפָּה הַנֶּאֱמָר בִּתְוֹרָה פִּירוּשׁוֹ הוּא שְׁטְרַפָּה אֲרִי וּא"כ שְׂאֵר טְרַפּוֹת עִיקָרָם הַל"מ.

אֲבָל לְעוֹלָא שְׁסוּבֵר שְׁגַם דְרוֹסָה הַל"מ א"כ סוּבֵר טְרַפּוֹת שְׁם כּוֹלָל כֹּל מֵינֵי טְרַפּוֹת וְלֹא נִתְפָּרֵשׁ בִּתְוֹרָה דְרוֹסָה וְכֹלָם הַל"מ א"כ אֲדַרְבֵּה כָּלָם עִיקָרָם מִן הַתְּוֹרָה וּפִירוּשָׁם הַל"מ וְרִאוּי לְהַחְמִיר בְּהוּ כְּמוֹ הַמְּפֻרְשׁ בִּתְוֹרָה מִמֶּשׁ וּא"כ לְעוֹלָא שְׁפִיר הִקְשָׁה כֹּל קוּשְׁיָוִת הֵלְלוּ לְשִׁיטְתוֹ מִשֵּׁא"כ לְעֵיל לְרַב הוּנָא אִיכָא לְמִימַר דְרַק דְרוֹסָה מְפֻרְשׁ בִּתְוֹרָה וּא"כ כּוֹלָהוּ עִיקָרָם הַל"מ וּלְכֹף אֲמַרִּינוּ נִשְׁחַטָּה הַתְּוֹרָה: אִי נָמִי דַּעַל רַב הוּנָא לֹא הִקְשָׁה כְּסִבְרַת הַרְרַב דְהַחְמִיר בְּדְרוֹסָה הוֹאִיל וּמְפֻרְשׁ בִּתְוֹרָה אֲבָל לְעַנְנוּ יֵשׁב קוּץ בְּנֹשֶׁט

שֶׁבְּכֵן הוּא חֲשֵׁשׁ גְּבִילָה וְכִמּוֹ שְׁפֶסֶק הָרַמְבַּ"ם בַּאֲמַת בַּפ"ג מֵה' שְׁחִיטָה יָשֵׁב קוֹץ בְּנוֹשֵׁט סֶפֶק גְּבִילָה וְגְבִילָה אִיסוּרוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וְשׁוּב מְצֵאֵתִי דְּבָר זֶה בַּתְּבוּאֹת שׁוֹר סִימָן כ"ט.

וְהִנֵּה הָאֲרָכְתִּי לְעֵיל לֹמֵר דְּקוֹץ בְּנוֹשֵׁט לֹא שִׁינִיךְ גִּשְׁחָטָה הַתּוֹרָה לְפִי שֶׁהִסְפֵּק הוּא בְּנוֹשֵׁט עֲצָמוֹ הֵנָּה כְּעֵין סֶפֶק בְּשְׁחִיטָה שִׁישׁ חֲזָקָת אֵינָה זְבוּחָה וְשִׁאֲלָנִי הֶרֶב מוהר"ר זְלַמֵּן עֲמֶרֶךְ אִם נָטַל זָאֵב הַנוֹשֵׁט וְהַחֲזִירוֹ כְּשֶׁהוּא נָקוֹב אֵיךְ אֶהְיֶה מוֹרָה הַלֵּכָה לְמַעֲשֵׂה בְּזָה וְאַחַר הַיָּשׁוּב אֲמִינָא חִילוֹק בְּדָבָר לֹא לְגַמְרֵי לְהַטְרִיף וְלֹא לְגַמְרֵי לְהַכְשִׁיר כְּמוֹ בְּבָנֵי מַעֲיִים דְּבַבְנֵי מַעֲיִים מְכַשְׁרִינָן אֶפִּילוֹ יֵשׁ נְקֻבִים הֶרֶבָּה שְׁלֹא בְּמָקוֹם שִׁינִי תְּלִינָן כְּלוּלָהּ בְּזָאֵב כְּמִבְּנֵי בְּתוּס' (דָּף ט ע"א) ד"ה א"ל וְכֵן הוּא בַּש"ע סִימָן ל"ו סְעִיף ה' וְכֵן בְּבָנֵי מַעֲיִים תְּלִינָן אֶפִּילוֹ לֹא נָטַל זָאֵב רַק הֶעֱבִיר הַטְּבַח יָדוֹ בְּכַח.

אֲבָל בְּנוֹשֵׁט אִם נִמְצְאוּ נְקֻבִים בְּמָקוֹם שִׁינִי לִית דִּין וְלִית דִּינָן שְׁמוֹתָר דְּהָרִי זָאֵב וְדָאֵי נוֹקֵב בְּמָקוֹם שִׁינִי וּבְמָקוֹם שְׁוֹדָאֵי נוֹקֵב וְלִמְיַחֲשׁ שְׁמָא בְּמָקוֹם נְקֻב נִיֵּקֵב לֹא צְרִיכִין לְחֻזְקָת הַיָּתֵר וְאֶפִּילוֹ בְּחֻזְקָת אִיסוּר לֹא חִיּוּשִׁינָן דְּהָרִי אֲנִי פְּסָקִינָן כְּרַב חֲסִדָּא הֵיכָא דְשָׁבֵר בְּהַ עֲצָמוֹת וְהִינּוּ מִטְעָם דְּעֲצָם וְדָאֵי פּוֹגֵם אִף שֶׁהִסְפֵּק בְּשְׁחִיטָה עֲצָמָה אֲבָל שְׁלֹא בְּמָקוֹם שִׁינִי אוֹ שְׁנִמְצָא נְקֻב בְּנוֹשֵׁט הֵיכָא דְמִשְׁמֵשׁ יָדָא אִף שִׁישׁ לְתַלּוּת בּוֹ מ"מ אֵינּוּ וְדָאֵי נוֹקֵב לֹא תְּלִינָן בְּנוֹשֵׁט לְקוּלָא וְא"ת הָרִי רַב הוּנָא (בְּדָף ט) לְעִנְיָן מְקוֹם שִׁינִי אֵינִירִי כְּמִבְּנֵי אֲרָם דְּלֹא חִיּוּשִׁינָן שְׁמָא בְּמָקוֹם נְקֻב נִיֵּקֵב וְאֶפ"ה אָמַר הַטְּעָם מִשׁוּם גִּשְׁחָטָה הַתּוֹרָה דְּמִשְׁמַע דְּאֵלוֹ לֹא הִיָּה חֻזְקָת הַיָּתֵר אֶפִּילוֹ בְּזָה לֹא הִיָּה מִיֵּקֵל יֵשׁ לֹמֵר דְּרַב הוּנָא לְטַעְמָהּ דְּמַחְמִיר בְּסָפִין אֶפִּילוֹ שְׁבֵר בּוֹ עֲצָמוֹת וְא"כ לְדִידִיָּה אֶפִּילוֹ דְּבָר הַנּוֹדָאֵי פּוֹגֵם לֹא מְהַנִּי לְהוֹצִיא מִחֻזְקָת אִיסוּר מִשָּׂא"כ לְדִידִין דְּקִי"ל בְּהָא כְּרַב חֲסִדָּא א"כ דְּבָר הַנּוֹדָאֵי נוֹקֵב מְהַנִּי אֶפִּילוֹ נֶגֶד חֻזְקָת אִיסוּר.

וְעַלָּה בְּדַעְתִּי דְּאֶפִּילוֹ שְׁלֹא בְּמָקוֹם שִׁינִי מ"מ זָאֵב וְדָאֵי מְנַקֵּב מְקַרִי וְלִהְיֵתֵר גַּם בְּזָה אֶפִּילוֹ בְּנוֹשֵׁט וְלֹאֲסוּר רַק בְּהֵיכָא דְמִשְׁמֵשׁ יָדָא דְטַבְּחָא וְהַזְרָנָא בִּי שְׁהָרִי אֲמָרוּ (דָּף מֵט ע"א) אָמַר רַב מִשְׁרָשְׁיָא כְּוֹנְתִיָּה דְּאֲבוּהֵי דְּאֲבָא מְסַתְּבָרָא שְׁהָרִי תְּלִינָן בְּזָאֵב.

וְהָא וְדָאֵי שְׁדִימָה מְשֻׁמוֹשׁ יָדָא דְטַבְּחָא לְזָאֵב שְׁלֹא בְּמָקוֹם שִׁינִי כְּמִבְּנֵי בְּתוּס' (דָּף ט ע"א) ד"ה א"ל וְאֵי ס"ד שְׁגָם שְׁלֹא בְּמָקוֹם שִׁינִי מְקַרִי וְדָאֵי מְנַקֵּב אֵיךְ דּוֹמָה לְזָה מְשֻׁמוֹשׁ יָדָא דְטַבְּחָא.

בְּאִנְפֵּן שְׁבָהָא נְחֵתִי שְׁבְּמָקוֹם מְשֻׁמוֹשׁ הֵיךְ מֵה שְׁאֵינּוּ וְדָאֵי מְנַקֵּב אֵינִן לְתַלּוּת בּוֹ הַנוֹשֵׁט לְקוּלָא. וְלִפִּי מ"ש דְּרַב הוּנָא גּוֹפָא לֹא אֵינִירִי בְּנְקֻבִים הֶרֶבָּה שְׁלֹא בְּמָקוֹם שִׁינִי א"כ נִסְתַּר סְבֵרַת הַתּוּסְפּוֹת בִּיבְמוֹת שְׁדִימָה מְדָאֵמֵר כְּגוֹן זָאֵב מְשֻׁמֵּע דְּנוֹקָא לְעִנְיָן רִיעוּתָא דְּאֲתִינִילִיד אַחַר שְׁחִיטָה הֵי בְּחֻזְקָת הַיָּתֵר וְכו' דָּאֵי דִּינִיתָ דְּבָרֵי רַב הוּנָא דְּנוֹקָא א"כ גִּידוּק נְמִי דְּנוֹקָא שְׁמָא בְּמָקוֹם נְקֻב נִיֵּקֵב לֹא חִיּוּשִׁינָן אֲבָל נְקֻבִיָּה שְׁלֹא בְּמָקוֹם שִׁינִי דְּלֹא יִדְעִינָן כְּלָל שֶׁהוּא נְקֻבִים שְׁפִיר חִיּוּשִׁינָן נֵן וְהָרִי הָאֲמַת דְּאֶפִּילוֹ לְהַכִּי לֹא חִיּוּשִׁינָן א"כ דְּבָרֵי רַב הוּנָא לֹא דְּנוֹקָא וְאִילוֹי גַּם לְהָא דְּאֲתִינִילִיד אַחַר שְׁחִיטָה ג"כ לֹא דְּנוֹקָא: וְהִנֵּה לְפִירוּשׁ רַש"י דְּמִינִירִי דָּאֵינִן בּוֹ ק"ד קָשָׁה מֵאֵי קָשָׁיָא לְגַמְרָא מְדְרוּסָה וּמְשַׁנֵּי חֲתִיכּוֹת וְהָא אֵיכָא לְמִימֵר שְׁאֵנִי הֵכָא דַּס"ס הוּא שְׁמָא לֹא נִיֵּקֵב הַחִיצוֹן וְא"ת נִיֵּקֵב שְׁמָא אַחַר שְׁחִיטָה.

בַּשְׁלֵמָא לְסִבְרַתִּי דְלַעִיל דְזֵה מְקַרִי סִפְק בְּשַׁחֲטָה א"כ בְּחֻזְקַת אִיסוּר לָא מְהַנִּי ס"ס אָבֵל
אִם לֹא גִימָא כַּנ"ל קָשָׁה וּא"כ יֵשׁ הוֹכְחָה לְסִבְרַתִּי. וְנִרְאָה שְׂאִין מְזַה רְאִיָּה דְלִיפָא ס"ס
דְּאִיף תֵּאמֵר שְׂמָא לֹא נִיקְבַּת הַחִיצוֹן וּא"ת נִיקְבַּת שְׂמָא לְאַחַר שְׁחִיטָה אִי לְאַחַר שְׁחִיטָה א"כ
לֹא עָלָה בּוֹ קְרוּם וְלָמָּה אֵינוֹ נִיכָר מִבְּחוּץ הַנִּיקְבַּת וּא"כ אִם אַתָּה אוֹמֵר נִיקְבַּת גַּם הַחִיצוֹן
ע"כ קוֹדֵם שְׁחִיטָה נַעֲשֶׂה.

אֵלָּא דְקָשְׁיָא הָא לְדַעַת רַש"י וְשֵׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבְּחוּץ גַּם לַעֲנִין נְקוּב וּא"כ אַכְתִּי אִיפָא
ס"ס אָמְנָם הֲרִי (בְּדָף פַּח ע"ב) פִּירֵשׁ רַש"י טַעַם הַדְּבָר שְׂאִין לְנוֹשֵׁט בְּדִיקָה מִבְּחוּץ לַעֲנִין
נִקְבַּת הַיָּינוּ מִשׁוּם דְּטִיפַת דָּם נִכְנָס בְּנִיקְבַּת וְאֵינוֹ נִיכָר וְכָל זֶה בְּנִיקְבַּת הַנַּעֲשֶׂה מִחַיִּים אָבֵל נִקְבַּת
הַנַּעֲשֶׂה אַחַר שְׁחִיטָה אֵין פֶּאן טִיפַת דָּם וּא"כ אִם אַתָּה אוֹמֵר שְׁנִיקְבַּת הַחִיצוֹן עַל פְּרָחָף
מִחַיִּים נִיקְבַּת אֵלָּא דְהָא תִּינַח אִם אָמְרִינוּ אַף דְּאִיפָא ס"ס צְרִיף בְּדִיקָה וְכִינוּ דְצְרִיף בְּדִיקָה
שׁוּב לֹא שְׁיִיף פֶּאן ס"ס שְׂמָמ"נ אִם רוֹאִין נִקְבַּת מִבְּחוּץ לִיפָא ס"ס וְאִם אֵין רוֹאִין ג"כ
לִיפָא ס"ס שְׁהֲרִי אִם הִנֵּה שְׁנִיקְבַּת גַּם חִיצוֹן ע"כ מִחַיִּים נַעֲשֶׂה פִּינוּ שְׂאִינוֹ נִיכָר אָבֵל אִי
אָמְרִינוּ שְׁהִיכָא דְאִיפָא ס"ס א"צ בְּדִיקָה כָּלֵל אֶפִּילוּ בְּמִקּוּם שְׁיִכּוּלִין לְבָרַר א"כ וְדָאִי
אִיפָא ס"ס וְצְרִיף לוֹמֵר דְּמִיִּירִי שְׂיֵשׁ ק"ד בְּפָנִים וְאִזּוּ בְּנִדָּאִי נַעֲשֶׂה קוֹדֵם שְׁחִיטָה וְאֵין פֶּאן
רַק סִפְק שְׂמָא נִיקְבַּת גַּם הַחִיצוֹן, וּא"כ הַתּוֹס' לְשִׁיטְתִּיהוּ דַּר"ת וְגַם ר"י תְּרַנּוּיָּיהוּ ס"ל
דְּהִיכָא דְאִיפָא ס"ס א"צ בְּדִיקָה וְכִמוֹ שְׁהִבִּיא הַש"ף בְּדִינֵי ס"ס אוֹת ל"ה בְּשִׁמּוֹם וְלִכְפֹּף
הַעֲמִידוֹ דְּבָרֵי עוֹלָא בְּיֵשׁ ק"ד וְרַש"י אוֹלֵי ס"ל כְּדַעַת הַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשֵׁיו הוֹבָא בְּש"ף
שְׁם דְּאֶפִּילוּ דְּהִיכָא דְאִיפָא ס"ס צְרִיף לְבָרַר ע"י בְּדִיקָה וְלִכְפֹּף פִּירֵשׁ דְּעוֹלָא מִיִּירֵי בְּלִי
ק"ד אֵלָּא דְּתִינַח לְשִׁיטַת ר"י אָבֵל לְשִׁיטַת ר"ת דַּס"ל בְּהַמָּסָס לֹא חִיִּישִׁינוּ לְשְׂמָא הַבְּרִיא
וּא"כ קָשְׁיָא מְדוּעַ בְּנוֹשֵׁט חִיִּישִׁינוּ וְצְרִיף לוֹמֵר דְּבִנְשׁוּט פִּינוּ דְּאֶכְלָה בִּיָּה אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין
הַשׁוֹטְפִין הַחֲזִירוּ הַמַּחֲט לְאַחֲרֵיו וּא"כ אַף אִם מִיִּירֵי בְּלִי ק"ד לִיפָא ס"ס דָּאִם אָמְרַת
אִת"ל נִיקְבַּת גַּם הַחִיצוֹן א"כ עַל פְּרָחָף מִחַיִּים נַעֲשֶׂה דָּאִי לְאַחַר שְׁחִיטָה מִי הַחֲזִיר הַמַּחֲט
לְאַחֲרֵיו הָא לְאַחַר שְׁחִיטָה לִיפָא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין שְׁיַחֲזִירוּהָ לְאַחֲרֵיהָ אֵלָּא ע"כ מַה
דְּפִירְשׁוּ הַתּוֹס' בְּאִיפָא ק"ד לְשִׁיטַת ר"י הוּא דְּמוֹכָח.

וְאִם תֵּאמֵר אַכְתִּי אַף דְּאִיפָא בְּפָנִים ק"ד אַכְתִּי אִיפָא ס"ס שְׂמָא לֹא נִיקְבַּת חִיצוֹן כָּלֵל וְאִת"ל
נִיקְבַּת שְׂמָא לְאַחַר שְׁחִיטָה הוּא דְּנִיקְבַּת הַחִיצוֹן. זֶה אֵינוֹ דְּאִיף תֵּאמֵר לְהִיפָּף שְׂמָא לְאַחַר
שְׁחִיטָה וּא"כ עַל פְּרָחָף עַל הַחִיצוֹן אַתָּה אוֹמֵר לְאַחַר שְׁחִיטָה שְׁהֲרִי הַפְּנִימִי וְדָאִי קוֹדֵם
שְׁחִיטָה שְׁהֲרִי יֵשׁ בּוֹ ק"ד אֵלָּא עַל פְּרָחָף עַל הַחִיצוֹן נִסְתַּפְקַת שְׂמָא אַחַר שְׁחִיטָה וְכִשְׂאֵתָה
אוֹמֵר אִת"ל קוֹדֵם שְׁחִיטָה כְּבָר הוֹדִיתָ שְׁנִיקְבַּת הַחִיצוֹן קוֹדֵם שְׁחִיטָה וְעוֹד שְׁגַם לְהִיפָּף
שְׂתַתְּחִיל שְׂמָא לֹא נִיקְבַּת חִיצוֹן וְאִת"ל נִיקְבַּת א"כ נִיקְבּוּ שְׁנִיָּהֶם וּבְנִיקְבּוּ שְׁנִיָּהֶם אַף ק"ד
מִבְּפָנִים בְּיָדוּעַ שְׁקוֹדֵם שְׁחִיטָה וְכִמוֹ שְׂכַתְבַּת הַמְּרָדְכִי לְקַמֵּן בְּסוּגִיָּא דְּהַמָּסָס וְבַה"כ וְאִיף
תֵּאמֵר שׁוּב שְׂמָא לְאַחַר שְׁחִיטָה.

אֵלָּא דְּהַכ"מ לֹא ס"ל סִבְרַת הַמְּרָדְכִי וְלַהֲכ"מ אֵין חִילּוּק בֵּין צַד א' לַב' צְדָדִים. רַק חַיּוּב
הַבְּדִיקָה וְכֵן כְּתִב בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן מ"ח וְהִנֵּה הָא וְדָאִי אִי אֶפְשָׁר לוֹמֵר דְּגַם מִצַּד א' הִנֵּה
סְגִי בַּק"ד מִבְּפָנִים דְּמָה רְאִיָּה מִק"ד מִבְּפָנִים שְׂיֵשׁ מִפֶּה מִבְּחוּץ אֵלָּא אִיפָּכָא אֶפִּילוּ נִיקְבַּת
מִשְׁנֵי צְדָדִים בְּעֵינֵן ק"ד מִבְּחוּץ דַּל"כ אָמְרִינוּ שְׂאֵחַר שְׁחִיטָה הוּא שְׂדַחְקָה לַעֲבֹר מְעַבָּר
לַעֲבָר אָבֵל קוֹדֵם שְׁחִיטָה לֹא הִנֵּה תְּחוּבָה רַק בְּפָנִים דַּל"כ הִנֵּה טִיפַת דָּם גַּם מִבְּחוּץ:

ואומר אני דגיש להוכיח פסברת הכ"מ דהא קשה איך סתם מתחלה משגי צדדים טרפה
א"כ הקלית שהיא טרפה נאח"כ שדי ביה נרצא והטיל תנאי דנמצא ק"ד ומדוע לא פריף
ותני מצד אחד פשרה משגי צדדים נמצא עליה ק"ד בידוע שלפני שחיטה וטרפה לא
נמצא עליו ק"ד בידוע שלאחר שחיטה.

אלא נדאי דהך נמצא עליו ק"ד לא על משגי צדדים לחוד קאי אלא גם על מצד א'
וכעובדא דרבי דאמר אם אין שם מפה וכו' ולכך העמידו בבא בפ"ע דקאי על כל תרי
בבי דרישא בין על מצד א' ובין על משגי צדדים.

וכל זה לסברת הכ"מ דצד א' ושיגי צדדים שונים במציאות הק"ד ואין חילוק ביניהם רק
לענין חיוב החיפוש אחר ק"ד דמשגי צדדים הבדיקה חיובית אבל לסברת המרדכי
דמשגי צדדים עליה היינו סביבותי' מבפנים ומצד א' צריף שימצא נגד פי המחט מבחוץ
א"כ ממ"נ אם עליה דברייתא היינו סביבותי' א"כ לא קאי רק על משגי צדדים ולא על
מצד א' ולמה לא פריף ותני נאם עליה היינו על פי המחט מכונן נגדה ממש א"כ לא קאי
על משגי צדדים דאל"כ איך אמר לא נמצא עליה בידוע שאחר שחיטה הרי משגי צדדים
אפילו לא נמצא עליה ממש אפ"ה בידוע שאחר שחיטה אלא שאף לסברת הכ"מ ג"כ
אין התירוץ הזה נכון דעל צד א' איך אמר לא נמצא עליו ק"ד בידוע שאחר שחיטה מהו
הדיעה הזאת אם על צד הפנימי יתנה אימת שיהיה אינו מדיק ועל צד החיצון איך אמר
בידוע שאחר שחיטה הרי לא ניקב כלל לחוץ: אמנם לדעת הפוסקים דבהמסס מצד אחד
ג"כ טרפה נפקא מדיוקא דברייתא מדקתני בה"כ ושבקייה להמסס א"כ יש לנו ספק מה
דינו דהמסס שתחוב בו מחט מצד פנימי לחוד יש סברא לומר דעכ"פ בעינן ק"ד דלא
חמיר המסס מצד א' מבה"כ משגי צדדים והוא דעת הש"ך בסי' מ"ח סוף ס"ק י"ד.

נאף דבה"כ בעינן ק"ד מבחוץ אפילו בניקב משגי צדדים היינו משום דכינן דהמחט עדיין
תחובה מבחוץ א"כ פנין דאיכא למסרה גם בחוץ אם איתא דמחיים עבר לחוץ מסריף
הנה סריף דם גם מבחוץ אבל בהמסס לשיטת רש"י דטרפה מצד פנים לחוד או לשיטת
ר"י דחוששין שמה הבריא א"כ פנין דאין המחט מבחוץ מאין ימצא שם דם אבל בפנים
ששם המחט תחובה עכ"פ בעינן דם.

ויש סברא ג"כ לומר דמבפנים לא בעינן ק"ד כלל דאזכלין ומשקין שבפנים שטפוהו
ועיין בתב"ש סוף ס"ק י"ב. ורצה התנא להשמיענו דגם בהמסס בעינן ק"ד ולכן שנא
בבא בפ"ע וקאי בין אדיוקא דרישא דבה"כ הוא מצד א' פשר הו המסס טרפה מצד א'
ובין אסיפא אבה"כ משגי צדדים על פולם אמר נמצא עליו ק"ד בידוע וכו': ולפי זה
לשיטת ר"ת דהמסס ובה"כ שונים א"כ קשיא למה לא פריף ותני משגי צדדים נמצא עליו
ק"ד וכו'.

והנה לא נעלם ממני דגיש לתרץ ולומר דאתי לאורויי שאם נמלח או נאבד בלי בדיקה
טרפה. אף יש לפנינו דרוך אחר בזה לתרץ ג"כ מה שיש לדקדק בסוף דברי התוס' שכתבו
נאגב דנקט מצד א' פשרה נקט נמי משגי צדדים טרפה אע"ג דמלתא דפשיטא היא והנה
דבריהם צריכין ביאור דמה ענין זה לפירושו של ר"ת לכל הפירושים משגי צדדים
מלתא דפשיטא ועיין מהרש"א שדדחק בזה: ואמרת ש אין פנונת התוספות דמלתא
דפשיטא שאם ניקב משגי צדדים מצד הסברא שהיא טרפה דהרי אי לאו דשנה לן התנא

שיש טרפות בהמסס ובה"כ מנין היינו יודעים שיש בו טרפות וגם אין פוננת התוספות דמתניתין היא המסס ובה"כ שניקבו לחוץ דאטו בשביל שישנה במשנה לא יאמרנו בברייתא ועיין במהרש"א במסכת שבת סוף פרק פירה מה שהשיג על מהרש"ל.

אלא פוננת התוספות דמדיוקא דרישא שמעינן שאם מצד א' כשרה מכלל דמשני צדדים טרפה. ולכן מקושר זה דוקא לפירוש ר"ת דלרש"י ור"י אין זה מוכח דאיכא למימר לעולם בבה"כ משני צדדים ג"כ פשר והא דנקט מצד א' לדיוקא דאפילו מצד א' בבה"כ הוא דכשר הא בהמסס אפילו מצד א' טרפה ולכן הוצרך לשנות בהדיא משני צדדים טרפה משא"כ לפירוש ר"ת הוצרכו לומר דאגב דתני מצד א' תני נמי משני צדדים.

ושוב אומר ר"ת שגם משני צדדים הוצרך לומר דאף דהיינו יודעים מדיוקא דרישא דמשני צדדים טרפה היינו אומרין דהיינו דוקא באותו מקום בבה"כ שאינו שוכב על המסס ולכך תני בבא תירה שאפילו באותו מקום ששוכב על המסס טרפה ועיין במהר"ם מלובלין שלא כל בה"כ שוכב על המסס ומעתה לפי זה אני מקשה להיפך נתני רק משני צדדים טרפה ואנא ידענא דמצד א' פשר ונראה דאז הנה מוקמינן משני צדדים באותו מקום שאינו שוכב על המסס: ועוד נראה דהוצרך לפרש מצד א' דהנה רמ"א בס"מ ח"ח סעיף ח' בהגה מחט או קוץ הנמצאים בהמסס או בה"כ בחללו ולא נתחב בהן כלל פשר בכל ענין וא"צ שום בדיקה וכתב הש"ך בס"ק ל"א משמע הא נמצא ק"ד מבחוץ אפילו לא נתחב כלל טרפה שאם אין שם מכה ק"ד מנין.

והנה לפי זה נמצא גרע מנתחב שאם נתחב צריך שימצא הדם נגד פי המחט ממש כמבואר בש"ך ס"ק י"ז ובנמצא בכל מקום שימצא מבחוץ ק"ד טרפה ולפי זה קשה גם בנתחב אם נמצא מבחוץ אף לא נגדו ממש ק"ד נימא דמתחלה ניקב שם מעל"ע ושוב חזר לאחוריו לגמרי לחלל המחט ואח"כ נתחב פאן ובכאן באמת לא עבר מעבר לעבר.

וצריך לומר דאמרין פאן נמצא פאן היו וכינון שתחוב פאן מסתמא גם מתחלה נתחב פאן ולפי זה אם נמצא תחוב מצד א' ולא נמצא ק"ד אפילו בפנים א"כ על פרוץ לאחר שחיטה הוא דנתחב פאן ולא שייך פאן הנה ונהה ממש פנמצא ובאיזה מקום שימצא ק"ד מבחוץ טרפה ולפי זה תמיר היכא דליכא ק"ד מבפנים מהיכא דאיכא ק"ד ואמרתי שזה פוננת הברייתא נמצא עליה ק"ד בידוע שלפני שחיטה לא נמצא עליה ק"ד בידוע שלאחר שחיטה דוק בלשונו שלא אמר נמצא עליה ק"ד בידוע שלפני שחיטה וטרפה וכן להיפך לא אמר וכשרה דלפעמים הוא להיפך שאם נעשה אחר שחיטה טרפה ולפני שחיטה פשרה ולא נתן רק כלל אם נעשה לפני שחיטה או לאחר שחיטה וקאי בין ארישא דמצד א' ובין אסיפא דמשני צדדים וברישא הנה בידוע שלפני שחיטה להקל שפינון שנתחב פאן לפני שחיטה אמרין פאן נמצא פאן הנה ואף אם ק"ד מבחוץ שלא פנגד פי המחט ממש פשר ובידוע שלאחר שחיטה א"כ ליכא למימר פאן נמצא וכו' ונהה נמצא ולא נתחב כלל ובאיזה מקום שימצא מבחוץ ק"ד טרפה וא"כ הוצרך לומר בבא דרישא מצד א' אף שישמע מדיוקא דסיפא לומר שאף בזה שייך כלל דלא נמצא ק"ד בידוע שלאחר שחיטה לאפוקי מסברת התב"ש דבפנים אין ראיה ממה שלא נמצא ק"ד: ובזה מתורץ מה שיש להקשות מה דקשיא להתוספות שמשני צדדים מלתא דפשיטא נהרי הוצרך לפרטו כדי לחלק בין נמצא ק"ד אמנם לפי מ"ש הנה יכול לחלק חילוק זה על בבא

דְּרִישָׁא בְּמַצָּד א' וְאִי דְשָׁם הָוָה בְּיָדוֹעַ שְׁלִפְנֵי שְׁחִיטָה לְקַנְלָא מ"מ פִּינּוּן שְׁבָכְל גְּוֹנֵי אָמַר
בְּיָדוֹעַ בְּכָאן אָמַר בְּיָדוֹעַ שְׁלִפְנֵי שְׁחִיטָה וּבְהִיפּוּף אָמַר בְּיָדוֹעַ לְאַחַר שְׁחִיטָה מִמִּילָא נִדְעַ
הֶפְכוּ הַנִּיקָב מְשֻׁנֵי צְדָדִים כִּי דְבַר הַיָּדוֹעַ בְּבִירוֹר אֵין לְחֻלְק בּוּ בְּשׁוּם צַד בֵּין לְהַקְל וּבֵין
אִם הוּא לְהַחְמִיר: וּבְזֶה נִיחָא מַה דְקִשְׁיָא לִי לְעֵיל (דָּרַף ט ע"א) דְבַעֲיָא מִיְגִיָּה מֵרַב הוּנָא
בְּזָאב שְׁנֹטְל בְּנֵי מַעֲיָיִם אִי חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא בְּמַקּוּם נָקַב וְנִיקָב וּמַהְדַּר לִיה רַב הוּנָא דְאֵין
חוֹשְׁשִׁין וְאוֹתְבִיָּה מִצְפוֹר הַמְנַקֵּר דְחוֹשְׁשִׁין שְׁמָא בְּמַקּוּם נָקַב וְגַם רַבָּא אֶקְשִׁיָּה הַתָּם מ"ש
סָפֵק סְפִנְתָּא לְחוֹמְרָא סָפֵק אִיסוּר נְמִי לְחוֹמְרָא עֵינּוּ לְעֵיל וְקִשְׁיָה הִכִּי נְעַלְמֵם מִפְּלֵם בְּרִייתָא
זוּ דְשִׁמְעֵתִין אֵין עֲלֵיו ק"ד בְּיָדוֹעַ שְׁלִאֲחַר שְׁחִיטָה וּמַה בְּכֹה וְהִלָּא אֶפְּלִלוּ בְּרוּר לָן שְׁמַחַט
זוּ אַחַר שְׁחִיטָה נְתַחְבָּה פָּאן אַפְתִּי נִיחּוּשׁ שְׁמָא בְּמַקּוּם נָקַב נְתַחְבָּה וּמַה בֵּין מַחַט לְשִׁנְיָ
הַזָּאב וּבְפִרְט שְׁגוּף מִימְרָא דְרַב הוּנָא בְּמַקּוּם שִׁנְיָו אִיגְרִי כְּדָאֲמַר שְׁמָא בְּמַקּוּם נָקַב נָקַב
אֶלָּא וְדָאִי מוֹכַח מִבְּרִיתָא דְלָא חִיְיִשִּׁין לְהִכִּי וְתִלְיִנּוּ לְנָקַב זֶה בְּמַחַט וְלָא אָמְרִינוּן שְׁגַם
קוֹדֵם לְכּוּ הִיָּה פָּאן נָקַב.

אָמְנָם לְפִי מ"ש אִיכָּא לְמִימַר דְהָדָּ נְמַצָּא עֲלֵיו ק"ד רַק אַרְיִשָׁא קָאִי שְׁנַתְחַב מַצָּד אָחַד
וְאֵין פָּאן נָקַב כָּלְל וְלַעֲנִין אִם נְמַצָּא מִבְּחוּץ ק"ד שְׁלָא כְּנִגְדַּה מַחַט שְׁמַבְפְּנִים וְכַנ"ל. וּבְזֶה
ג"כ נִלְע"ד לְתַרְץ מ"ש הַתּוֹס' דְאֶגְבִּי דְנִקְט מַצָּד א' נִקְט מְשֻׁנֵי צְדָדִים וְהַקְשִׁיתִי דְהָא צְרִיף
לוֹמַר מְשֻׁנֵי צְדָדִים כְּדִי לְחֻלְק אִם נְמַצָּא ק"ד וּלְפִי מ"ש נִיחָא דְקִשְׁיָא לְהוּ לְהַתּוֹס' מַה
נִסְתַּפְקוּ כָּל הַנְּיָה אָמוּרָאִי לְעֵיל (דָּרַף ט) אִי אָמְרִינוּן בְּמַקּוּם נָקַב וְנָקַב לָא פִּשְׁטוּ מַהְדָּ
בְּרִייתָא דְקִתְנֵי אֵין עֲלֵיו ק"ד בְּיָדוֹעַ וְכו' וְכַנ"ל וְצְרִיף לוֹמַר שְׁיִכּוּלִין לוֹמַר דְהָדָּ נְמַצָּא
וְכו' קָאִי רַק אַרְיִשָׁא וְלָא אֶסִיפָּא וְקִשְׁיָה א"כ דְלָא קָאִי אֶסִיפָּא לָמָּה הַנְּצַרְהָ לוֹמַר כָּלְל
מְשֻׁנֵי צְדָדִים טְרַפְּהָ וְלָכֵן הַנְּצַרְכוּ לוֹמַר אִיזִידִי דְנִקְט מַצָּד א' אוּ מְשׁוּם דְחִידוּשׁ הוּא שְׁשׁוּכַב
עַל הַהֶמְסָס.

אֶלָּא דְלְפִי זֶה לָא הַנְּצַרְכוּ לְזֶה שְׁאִם אֲתִינָא לְמִימַר לְפִי הַהוּנָה אָמִינָא דְחִיְיִשִּׁין שְׁמָא
בְּמַקּוּם נָקַב וְחִילּוּק דְנְמַצָּא ק"ד קָאִי רַק אַרְיִשָׁא א"כ הִיא גּוּפָה קמ"ל מְשֻׁנֵי צְדָדִים
טְרַפְּהַבְּהַחֲלִיט אַף דְלִיכָּא ק"ד וּבְיָדוֹעַ שְׁלִאֲחַר שְׁחִיטָה מ"מ חִיְיִשִּׁין שְׁמָא בְּמַקּוּם נָקַב
נְתַחְבֵּי: דָּרַף מו ע"ב וְאָמַר רַבָּא הֵנִי תַרְתִּי אֲוִנִי דְסַרְיָכִי וְכו' הָא דְנִקְט תַרְתִּי וְמַה חֲסַר
בְּאָמְרוּ הֵנִי אֲוִנִי דְסַרְיָכִי בְּשִׁלְמָא בְּאִידָּהּ מִלְתָּא דְרַבָּא גְּבִי בּוּעֵי דְאָמַר ג"כ הֵנִי תַרְתִּי בּוּעֵי
וְלָא קָאֲמַר סְתָם הֵנִי בּוּעֵי דְסַמִּיכִי מְשׁוּם דְרַצָּה לְסַיִים חֲדָא וּמַתְחַזִּי כְּתַרְתִּי נָקַט גַּם מַתְחַלְהָ
בְּלִשׁוֹנוֹ תַרְתִּי בּוּעֵי אַבְל בְּאוּנֵי קִשְׁיָה.

וּמַה שְׁנִלְע"ד בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוּנָה דְרַבָּא רַצָּה לְסַיִים בְּצַד שְׁמָאל וְזֶה נְרַמֵּז בְּהֵנִי תַרְתִּי אֲוִנִי
דְשָׁם לִיכָּא רַק תַרְתִּי וּלְמִימַר דְגַם שָׁם שְׁיָיָה שְׁלָא כְּסַדְרָן וְהִינּוּ מַחֲתוּף לְגַב אוּ מַגַּב לְגַב
אוּ מְשִׁיפּוּלִי וּכְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְזֶה מְקַרִּי שְׁלָא כְּסַדְרָן וְלָא מְקַרִּי כְּסַדְרָן כִּי אִם מַחֲתוּף
לְחִיתוּף.

וְאִי הָוָה נִקְט סְתָם הֵנִי אֲוִנִי דְסַמִּיכִי הָוָה אָמִינָא דְבְּיָמִין קָאִי וּמְרֵאשׁוּנָה לְשִׁלְיִשִׁית הוּא
דְמְקַרִּי שְׁלָא כְּסַדְרָן. וּמַזְהָ הַשְׁגָּה לְרִשׁ"י בְּתַרְתִּי חֲדָא בְּמַה שְׁפִירֵשׁ רִשׁ"י שְׁלָא כְּסַדְרָן
מְרֵאשׁוּנָה לְשִׁלְיִשִׁית וְעוֹד בְּמַה דְפִירֵשׁ רִשׁ"י בְּרִישׁ דְבְּרִיו דְאֲוֹמָה לָא נִזְכַּר בְּגִמְרָא וְגַם
אֲוֹמָה מְקַרִּי אֲוֹנָא וְא"כ גַּם בְּצַד שְׁמָאל יֵשׁ תְּלַת וְלָא שְׁיָיָה תִירוּץ הַנְּ"ל וְא"כ קִשְׁיָה לָמָּה
נִקְט רַבָּא תַרְתִּי וְלָא קָאֲמַר סְתָם הֵנִי אֲוִנִי וְכו' וְכֵן מַה שְׁפִירֵשׁ רִשׁ"י בְּסוּף דְבְּרִיו דְרַבָּא

לרבותא נקט אוני אף שהדון מעמידן אפ"ה אמצעית מפרקתן סותר דבריו הראשונים שכתב ששם אומה לא נזכר בגמרא דמשמע דגם אומה מקרי אונה בדברי רבא וגם בזה דברי רש"י סותרין זא"ז דמתחלה פירש רש"י שלא פסדון ממעל לאמצעית או מתחתיה דמשמע כל שאין אמצעית מפסקתן לא מקרי שלא פסדון אפילו מגב לגב ושוב פירש רש"י פסדון היינו רביתיהו זו מגינה על זו והדרא בריא שמתוה ששוכבת זו על זו אינו מתפרקת וכו' ולשון זה ששוכבת זו על זו משמע דוקא מחיתוה לחיתוה וכו' דייק הר"ן מלשון זה של רש"י פן וא"כ דברי רש"י סותרין זה את זה: נראה דתלת דינין חלוקין בזה דאם הוא מחיתוה לחיתוה אפילו מאונה לאומה שפכר הוא חוץ למיצר החנה ואין הדון מעמידן אפ"ה מקרי פסדון.

ומאונה לאונה במיצר החנה אפילו מגב לגב אפ"ה הדון מעמידן שלא יתפרקו ומקרי פסדון אבל היכא דאמצעית מפסקתן אפילו מאונה לאונה דהיינו בצד ימין אפ"ה אין הדון מעמידן דאמצעית מפרקתן ומקרי שלא פסדון ורש"י בכל פעם לישנא פסיקא נקט דהיכא דאמצעית מפסקת תמיד אפילו באונות מקרי שלא פסדון והיינו רישא ומחיתוה לחיתוה אפילו חוץ למיצר החנה דהיינו מאונה לאומה מקרי פסדון.

אבל מגב לגב יש חילוק דבאונות מקרי פסדון ומאונה לאומה מקרי שלא פסדון: ובה נלע"ד לחזק סברת הטורי זהב בסי' ל"ט ס"ק ח' להטריף חלון בין אונה לאומה וכתב הט"ז שם דאפשר בדאיכא חלון כ"ע מודו ולכאורה דבריו תמוהים שהמתירים בין אונה לאומה גם זה מקרי פסדון וא"כ למה יחמירו בחלון ואם חלון מקרי שלא פסדון גם בין אונה לאונה יחמירו בחלון ולפי שפכתתי הסברא נותנת פן דאפילו לסברת הגאונים דחלון אסור והיינו משום שפופו להתפרק מ"מ במקום מיצר החנה הדון מעמידן משא"כ בין אונה לאומה: אבל לשיטת רש"י דפירש שלא פסדון ממעל לאמצעית א"כ אדרבה רבא בצד ימין איירי או בצד שמאל ואומה בכלל דג"כ תלתא נינהו ליכא למימר פנ"ל שרבא פיון באמרו תרתי למה שפכתתי א"כ קשה למה אמר רבא תרתי ולא אמר סתם אוני דסריכי: ונראה דרבא פיון באמרו תרתי לומר הא דטרפה שלא פסדון היינו שלא נסרכו רק תרתי אוני אבל אם נסרכו גם לדון וכעין שהביא הרב"י בשם הרמב"ן והביאו הפר"ח בס"ק מ"ד פשרה או משום דתלינן הסירכא בדון או אף אם הסירכא מאונות מ"מ פיון שנסרכו לדון לא יתפרקו ומגין הדון והיינו דלא כהרמב"ן שהטריף בזה.

ואם אמינא שלא לעשות מחלוקת בין רש"י להרמב"ן אמינא דכוף פירושו שאם תרתי אוני סריכי וע"ד שפכתתי שאינו סרוף רק תרתי אוני ולא הדון לית להו בדיקותא אבל אם סרוף גם לדון אית להו בדיקותא דהיינו שבודקין אם יש מכה בדון והרמב"ן שאסר במיצר החנה ובלי מכה אבל במכה לא גרע מחוץ למיצר החנה שאמרינן שהמכה תוכיח שהסירכא היא מן הדון: ובה נלע"ד שרוב הפוסקים מכשירים פסדון בלי בדיקה ולכאורה אין דברי רבא מראים פן דמדנקט רבא שלא פסדון לית להו בדיקותא א"כ הדיוק הוא הא פסדון אית להו בדיקה והרמב"ן נדחק בזה.

ולדידי טעמם מדאמר רבא גם שהיפוף אבל פסדון היינו רביתיהו ונהיה די באמרו הני תרתי אוני דסריכי להדדי שלא פסדון לית להו בדיקותא וממילא נשמע שהיפוף אלא

נדאי משום הכי פירש בהדיא היינו רביתיהו להורות דכשר בלי בדיקה אלא דתינוח להאוסרים באומה אבל המתירים באומה ואוני פסדון א"כ הוכרח רבא לפרש הטעם דלא נימא שהטעם משום חמימות ואז דוקא אומות ולכן פירש דהיינו רביתיהו שגם אומה בכלל דגם שם היינו רביתיהו וכמו שהשיב רש"י ולעולם דבעי בדיקה ונמצא להכשיר גם באומה ושללא להצריף בדיקה הוא פתתי דסתרי אהדדי דהרי לפי זה דאומה ג"כ כשרה אין הוכחה להכשיר שללא פסדון.

והנה נראה להביא ראיה דכשר בלא בדיקה שאם סירכה פסדון בעי בדיקה אז גם ריאה הסמוכה לדופן במקום רביתא בעי בדיקה וחד טעמא אית להו דחיישינן שמא לא סתמה הסירכה את כל הנקבים וכן פתבו התוס' בהדיא בשם הלכות טרפות של רגמ"ה בד"ה היינו רביתיהו עיין באמצע הדבור ושוב חזרו וכתבו פן (דף מח ע"א) בד"ה אמר רבינא וא"כ מאי מקשה הגמרא לקמן ומי אמר ר"נ הכי והאמר ר"נ וכו' דלמא להכי קאמר הסמוכה לדופן אין חוששין דתלינו בדופן נאפילו בדיקה לא צריכה אבל העלתה צמחין חוששין ובעי בדיקה בשלמא אי אמרינו כרב שר שלום גאון דרב נחמן מכשיר אפי' לא סביף ולא סריף א"כ לא שייף בדיקה שאפילו נקב פתוח לפנינו הדופן מגין.

אבל רש"י דכתב לקמן דליכא מאן דפליג על רב נחמן וא"כ רבינא לפרש בא וגם רב נחמן בעי סביף א"כ קשיא מאי רומיא דרב נחמן אדרב נחמן ואף דלרש"י סביף וסריף הפל חדא ורבינא בא רק למעוטי עצם וא"כ גם מיימרא דלעיל דרב נחמן עכ"פ בסריף איירי דקאמר הסמוכה לדופן מ"מ ספתי מאי רומיא דלמא חוששין דקאמר היינו להצריכה בדיקה אלא נדאי דכל פסדון לא בעי בדיקה דהיינו רביתיהו: ועכ"פ צריכין אנו לפרש דברי רבא דאמר לית להו בדיקותא דמשמע לדיוקא דאי פסדון אית להו בדיקה ונהרי הוכחנו שא"צ בדיקה ואף דגם גבי ב' בועי קאמר רבא לשון זה דלית להו בדיקותא.

התם ג"כ לדיוקא דאם אחת ומתחזי פתתי בעי בדיקה אי שפכי להדדי אבל ב' ממש לית להו בדיקותא דאפילו שפכי להדדי טרפה כמו שכתב הש"ף בסמ"ן ל"ז ס"ק ד'. אמנם פנונת רבא על דרף שהתחלתי הני פתתי בועי דסריכי פלומר שפמיכי רק פתתי בועי להדדי ולא סריכי לדופן כלל לית להו בדיקותא פדמסיק לקמן אי האי מניקבי טרפה וכו' ולדיוקא קאתי שאם סריכי גם להדופן באמצע הסירכה אית להו בדיקותא דהיינו אי הבדיקה לראיה אם יש מפה בדופן תלינו בדופן והיינו לדעת הפוסקים שאם ליכא מפה בדופן טרפה אע"ג דלא מפקא זיקא ולשיטת הרנ"ה דגם כי ליכא מפה בדופן בדקינן בנפיחה ואי עלתה בנפיחה תלינו בדופן גם הכא הפירוש פן: ומעתה נבוא לפרש דברי רש"י שהתחלנו שסותרין זה את זה שמתחלה פירש שאם אומה לא נזכר בגמרא וכוונתו שגם אומה נכלל בשם אוני ור"ת הקשה על דבריו מדקאמר רבא ה' אוני אית לריאה ולא אמר שבע ומה שכתבו התוס' שאומה אין דרפה להיות חסר ויתיר ונחליף.

אפ"ה אפתי למה לא אמר רבא שבע וכו' ואטו הצריף רבא להיות פלם חסרים או יתירים הלא באמרו חסר או יתיר היינו במה דאפשר מנייהו להיות חסר. ולכאורה נלע"ד דלהכי לא אמר רבא שבע משום דתורת חיים פסק שאם איכא א' בשמאל וד' ביימין גם רבא מכשיר והתב"ש מביא ראיה מדאמר ה' אוני ולא אמר סתם ג' אוני איכא מיימין וב'

משמאל ולמה כלל גם מספר כלם אלא דאם חסר פאן ונתיר פאן מותר רק שסוף הפל יהי חמש וקא ודאי שאי ליכא שום אונה בשמאל וה' בימין טרפה לכ"ע שעכ"פ הצריף להיות בשמאל ואי הנה נקט שבע דהיינו ג' משמאל וד' בימין אז הנה אמינא דאי חדא בשמאל וששה בימין דהיינו דליכא בשמאל רק האנפה גם פן פשר להכי אמר רבא ה' אוני תרתי משמאל שאם ליכא כלום מהני תרתי בשמאל אף דאיכא חמש בימין טרפה ולעולם שגם אנפה נקרא אונה: ויש לי להביא ראיה שגם האנפה נקרא אוני מדאמר לקמן (נ"ד מח) והיכא מקום רביתא חיתוכי דאנוני.

למה ליה למימר חיתוכי הנה ליה למימר והיכא מקום רביתא אוני אלא ודאי שגם האנפה אוני מקרי והצריף לתת גבול חיתוכי דאוני דלמטה באנפה עצמה שוב ליכא חיתוף אמנם אם נימא שאפילו באונות עצמם למעלה גב הערוגה שלמעלה מהחיתוכין שוב אינו נקרא מקום רביתא א"כ אין זה ראיה דלהכי קאמר חיתוכי למעוטי הגב אפילו נגד האונות עצמם: ועוד נלע"ד להביא ראיה דגם אנפה בכלל אונה, מהא שהתחלתי בפתיח דברי להביא ראיה דרבא דוקא אונה קאמר עכשיו מזה עצמו אוכיח ההיפוך והוא מדאמר רבא תרתי אוני ולמה לא אמר סתם הני אוני דסריכי להדדי אלא נלע"ד משום דהרמב"ם בפירק ז' מה' שחיטה ששם מפרש דיני נקובה הזכיר ריאה הסמוכה לדופן.

ולא הזכיר תרתי אוני דסריכי שלא כסדרן ובפירק ח' ששם מפרש דיני חסורה ושם עוסק בדיו חסר ונתיר ונחליף באונות שם הזכיר דיני סירכות אונה לאוהה כסדרן דכשרה ושלא כסדרן דטרפה.

ומזה נראה פנונתו שטעם טרפות סירכות שלא כסדרן הוא מטעם חסר וכבר ראיתי בפרי תואר שג"כ רוצה לפרש פנונת הרמב"ם כזה והיינו שפינון שפרוכה שלא כסדרן הסירכה הזאת מבטלת את האונה האמצעית שפחת הסירכה ממלאכתה ומרחיפתה ונהנה פאלו איננה.

ובאמת שסידור דברי הרמב"ם מראים פן שטעם חסורה אתי עלה אלא שעמד נגד סברא זו השיטה דלקמן (נ"ד מח) דמתני דרב נחמיה ארבא ואי מטעם חסורה מה ענין לבדיקת פושרין ואולי יש לתרץ בזה מה דאמר לקמן לית להו בדיקותא לאכשורי וכנונתו שאף שאם נתיר אית להו בדיקותא מ"מ אי אפשר לאכשורי דרבא לשיטתו דנתיר טרפה] וגם רב אשי דאתקייף לקמן ג"כ מטעם נקב קאמר אי האי אינקיב וכו' והפרי תואר נדחק בזה.

ועכ"פ יש סברא בשלא כסדרן למתלי הטעם משום ביטול מלאכת האונה וא"כ אי הנה אמר רבא סתם הני אוני הנה אמינא דוקא דכולהו סריכי שלא כסדרן שאז פולם בטליו ממלאכתם אבל קצתם לית לן בה להכי אמר רבא תרתי שאפילו בתרי ג"כ טרפה.

אמנם הא ודאי דאי הנה אמר סתם הני אוני אז אי אפשר לפרש כי אם חדא מתרי פירושי או שפנונתו על כל האונות כלם אחד מהם לא נעדר או מיעוט אוני שתיים אבל לפרש על יותר משתיים ולא על כולהו אי אפשר דתפשת מרובה לא תפשת.

ועל כלם אי אפשר לפרש אם אין האנפה בכלל דהרי בצד שמאל לא משפחת שלא כסדרן וא"כ מסתמא על שתיים פיון וגם בלא"ה גם בצד ימין אי אפשר לאשכוחי שלא

פסדון פּי אַם שְׁתִּים הַחִיצוֹנִים אֲבָל אֲמָצְעִית כּוֹלְהוּ לְגַבֵּי דִידָה פְּסִדוֹן נִיגְהוּ וַאֲ"כ לְמָה הַנְּצָרָה רַבָּא לֹאמַר תְּרַתֵּי הָא בְּלֵא"ה לִיפָא לְאַשְׁכּוּחֵי יוֹתֵר מִתְּרַתֵּי אֲלָא וְדַאי שְׁגַם אֲנֹמָה בְּכָלל וְזֵה נִלְע"ד פְּנוּנַת הַתּוֹס' שְׁפַתְבוּ לְהוֹכִיחַ שְׂיִטַת רַש"י דַּא"כ לָא מְשַׁכַּחַת בְּצַד שְׂמַאל שְׁלֵא פְּסִדוֹן.

וּמָה זֶה הוֹכְחָה וְאֵטוּ רַבָּא קְאָמַר דְּאַיְיָרֵי בְּכָל חֲלָקֵי הַרְיָאָה וְדַלְמָא רַבָּא בְּאַמַּת בְּצַד יְמִין קָאֵי אֲלָא הוּא הַדְּבָר דַּא"כ גַּם בְּצַד יְמִין בְּתַרְתֵּי בְּרִיּוּתָא הוּא דְּמְשַׁכַּחַת אֲבָל אֲמָצְעִיתָא לָא מְשַׁכַּחַת וְלָמָּה הַנְּצָרָה רַבָּא לֹאמַר תְּרַתֵּי אֲלָא וְדַאי שְׁגַם אֲנֹמָה בְּכָלל וּמַעַתָּה רַש"י לְשִׁיטָתוֹ דְּלַרְש"י לָא מְקַרֵּי שְׁלֵא פְּסִדוֹן פּי אַם מִמַּעַל לְאַמָּצְעִית אֲבָל חָגַב לְגַב אוּ חָגַב לְחִיתוּף פְּסִדוֹן מְקַרֵּי וְקָמָה הוֹכְחָה זֶה כְּמוֹ נֵד אֲבָל הַתּוֹס' ס"ל דְּמַגַּב לְחִתוּף שְׁלֵא פְּסִדוֹן מְקַרֵּי וַאֲ"כ מְשַׁכַּחַת בְּכוֹלְהוּ אוֹנוֹת שְׁלֵא פְּסִדוֹן וְהַנְּצָרָה רַבָּא לְפָרֵשׁ תְּרַתֵּי אוֹנֵי אֲבָל לְעוֹלָם שְׂאִין בְּאַנְמָה בְּכָלל.

וְגַם בְּזֵה רַש"י לְשִׁיטָתוֹ דְּרַש"י פִּירֵשׁ דֵּהוּא בֵּינֵי וּבֵינֵי דְּסֹבֵר לְמַטְרָפָה בְּחֻדָּא וְנִרְדָּא אֵינְרֵי וּבְהַמּוֹת דִּידָהוּ לָא הֵנָּה שְׂכִיחַ בְּהוּ וְנִרְדָּא וַאֲ"כ לְרַבָּא דְּטָרִיף יְתַרְתֵּי בְּדַרְי דְּאַנְנָא ק"ו דְּמַטְרִיף אֵי אִיתָא וְנִרְדָּא שְׁהֵרֵי אֲפִילוּ לְמָה דְּמַסִּיק לְהַכְשִׁיר בְּדַרְי דְּאַנְנָא אַפְתֵּי הֵנָּה סֹבֵר רַב אֲשֵׁי לְמַטְרָפָה לְנוֹרְדָּא ק"ו לְמַאֲן דְּמַטְרִיף בְּדַרְי וַאֲ"כ לִיפָא לְאַשְׁכּוּחֵי בְּאוֹנֵי לְחוּד שְׁלֵא פְּסִדוֹן פּי אַם בְּצַד יְמִין בְּשָׁנִים הַחִיצוֹנִים וַאֲ"כ לְמָה הַנְּצָרָה רַבָּא לְמִימַר תְּרַתֵּי אֲלָא שְׁגַם אֲנֹמוֹת בְּכָלל אֲבָל ר"ת סוֹבֵר פְּשִׁיטַת ר"א בְּתוֹס' ד"ה פֶּל הֵנִי דְּעַל אַחַת לָא הֵיָּה מְסוּפֵק פֶּלֶל דְּכוֹלְהוּ הָכִי אִיתַּ לְהוּ וְגַם לְרַבָּא כְּשֵׁר אַם אִיתָא לְנוֹרְדָּא וְאַדְרָבָּה אֵי לִיתָא בְּכָלל חֶסֶר הוּא וַאֲ"כ מְשַׁכַּחַת בְּכוֹלְהוּ אוֹנֵי דְּבְצַד יְמִין שְׁלֵא פְּסִדוֹן כְּגוֹן דְּסָרְיָכֵי לְגַבֵּי וְנִרְדָּא דְּכוֹלְהוּ לְגַבֵּי דִידָה שְׁלֵא פְּסִדוֹן נִיגְהוּ וְהוֹכְרַח רַבָּא לְפָרֵשׁ תְּרַתֵּי וּלְעוֹלָם שְׂאִין הָאֲנֹמָה בְּכָלל אוֹנֵי.

וְנִלְע"ד עוֹד הוֹכְחָה לְשִׁיטַת רַש"י הַנְּ"ל דְּרַבָּא פִּינּוּן בְּדַבְרֵי לְמִידָק מְדַנְקַט תְּרַתֵּי לְהוֹרוֹת דְּאוֹנֵי בְּכָלל דֵּהָא יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דֵּהֵרֵי פְּחָה דֵּהַתִּירָא עֲדִיף וְכִינּוּ שְׂאִין סִירְכָא בְּלֵי נְקַב א"כ הָאִיסוּר שְׁלֵא פְּסִדוֹן הוּא פְּשוּט אֲדַרְבָּה עֵיקַר הַחִידוּשׁ מָה שְׁפְּסִדוֹן כְּשֵׁר שֶׁהוּא רְבוּתָא גְדוּלָּה לְהִיּוֹת פְּסוּל הַחוּזָר לְהַכְשִׁרוֹ וַאֲ"כ לְמָה נְקַט רַבָּא עֵיקַר מְלַתֵּיהּ לְאִיסוּרָא אֲדַרְבָּה אִיפְכָּא מִבְּעֵיא לִי לְרַבָּא לְמִימַר הֵנִי תְּרַתֵּי אוֹנֵי דְּסָרְיָכֵי לְהַדְדֵי כְּשֵׁרָה וְה"מ פְּסִדוֹן אֲבָל שְׁלֵא פְּסִדוֹן לָא.

אֲלָא הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבַרְתֵּי שְׁפָּנוּנְתוֹ לְמִידָק מָה דְּנָקַט תְּרַתֵּי וְאֵי הֵנָּה נְקַט לְהַכְשִׁיר הֵנָּה דִּיִּיקִינּוּ דְּתַרְתֵּי הוּא דְּכְשֵׁרָה הָא יוֹתֵר מִתְּרַתֵּי אֲפִילוּ בְּכִסְדוֹן אֵין לְהַכְשִׁיר וְאֵי לָא הֵנָּה נְקַט תְּרַתֵּי הֵנָּה אֲמִינָא דְּשְׁלֵא פְּסִדוֹן דְּטְרָפָה הִינְנוּ דְּנֹקָא כּוֹלְהוּ וּמִמִּילָא מוּכַח דְּאַנְמָה בְּכָלל דַּא"כ לָא מְשַׁכַּחַת שְׁלֵא פְּסִדוֹן יוֹתֵר מִתְּרַתֵּי וְאַפְתֵּי הֵנָּה לִיָּה לְמִימַר כְּחַא דֵּהַתִּירָא וְלָא הֵנָּה לִי לְמִימַר פֶּלֶל תְּרַתֵּי: וְעוֹד טַעַם לְרַש"י דְּנָקַט רַבָּא מְלַתָּא דְּאִיסוּר וְלָא כְּחַא דֵּהַתִּירָא שְׁהַתּוֹס' כְּתַבוּ הוֹכְחָה לְדַבְרֵי רַש"י דַּא"כ לָא מְשַׁכַּחַת שְׁלֵא פְּסִדוֹן בְּשְׂמַאל וְאֵי הֵנָּה נְקַט רַבָּא עֵיקַר מְלַתָּא בְּכִסְדוֹן וְזֵה מְשַׁכַּחַת שְׁפִיר בְּאוֹנֵי לְחוּדִיָּהוּ בֵּין בְּצַד יְמִין וּבֵין בְּצַד שְׂמַאל לָא הֵנָּה מוּכַח שְׁגַם אֲנֹמָה בְּכָלל וַאֲ"כ אֲדַרְבָּה רַבָּא לְכַחַה דֵּהַתִּירָא נְתַפְנוּן לְהוֹרוֹת שְׁגַם אֲנֹמָה וְאוֹנָה בְּכִסְדוֹן כְּשֵׁרָה וְזֵה מוּכַח הַשְׁתָּא דְּנָקַט עֵיקַר מְלַתָּא בְּשְׂמַאל פְּסִדוֹן.

ונחזור למה שהתחלנו שרש"י פירש מתחלה ששם אַנְמָה לא נזכר בגמרא ואח"כ פירש רש"י בעצמו דרבא נקט אוני לרבותא: ונראה דגם רש"י מודה לדברי ר"ת דאנמה לא מקרי אוניה וראיה לדבר מדברי רבא דלקמן דאמר חמשה אוני ולא אמר שבע אלא אפתי בכל הש"ס לא שמענו שם אנמה רק מדברי רבא דלקמן הוא שנתחדש לנו שאנמה לא מקרי אוניה וא"כ אם היה פוננת רבא בדוקא למימר דוקא אוניה היה לו להקדים הך מימרא דלקמן להך מימרא דהכא כדי שידע פוננתו משא"כ השתא שהקדים הך מימרא הלא אתי למטעי ולמימר שגם אנמה בכלל אלא ודאי שהאמת פו הוא אלא דקשיא פיון שבאמת פוננתו גם על האנמה היה לו לפרש בהדיא אנמה ולהכי פירש רש"י דנקט אוני לרבותא: ומעתה נלע"ד להוכיח פדברי רש"י דלכאורה קשיא לן סידור דברי רבא מתחלה מימרא דאמימר משמי' דרבא שאין מקיפין בבועי ואח"כ מימרא דרבא בסירכא פסדרן ושללא פסדרן ואח"כ שוב מימרא דרבא בבועי דסמיכי ושוב מימרא דרבא באונות חסר ויתיר וקשה למה הכניס דין סירכא באונות באמצע דיני הבועי והנה ליה למסמך מימרא דבועי דסמיכי למימרא ראשונה דאין מקיפין בבועי ושוב הנה ליה להסמיך דיני דאונות דהיינו אוני דסריכי ודאי דאז הנה אמינא דהנה מימרא דאוי שייכי להדי ורבא דנקט חמש אוני לפרושי מימרא ראשונה אתי דקאמר אונידסריכי פסדרן פשרה ועל זה בא הוא בעצמו לפרש דבריו דחמש אוני אית לריאה והנה הוא דכשרים פסדרם ולא האנמות לכן הפסיק ביניהם במימרא דבועי דסמיכי למימר דהך מימרא דחמש אונות לא שייך להא דאוי דסריכי אהדי ולשיטת התוס' נלע"ד לתרץ מה דנקט רבא להך מלתא באמצע דיני דבועי משום דכבר כתבתי ודקדקתי שרבא פיון בדבריו דנקט פחא דאיסורא ולא נקט פחא דהתיירא משום דרצה לדייק פרתמי אוני וכו' והוכחתי מזה סברת רש"י ואמנם גם בזה רש"י ותוספות לשיטתיהו דלדעת רש"י לא משפחת שלא פסדרן פי אם ממעל לאמצעית וא"כ פוליהו פסדרן ניגהו וטפי ניגהו פסדרן משלא פסדרן ופשיטא דהנה ליה לרבא למימר מלתא דשכיח טפי דהיינו פסדרן ולשיטת התוס' נהפוך הוא דלא משפחת פסדרן רק מחיתוף לחיתוף אבל מחיתוף לגב או מגב לגב הפל שלא פסדרן וא"כ לכה נקט רבא שלא פסדרן דהוא שכיח טפי אלא דקשיא לשיטת התוס' שהרי רבא מתלמידי רב נחמן הוא ולדעת התוספות מכשיר רב נחמן אפילו נקב בגב האונה אפילו בלא סירכא משום סתימת הדופן וא"כ מגב לגב פשר.

ואפילו מחיתוף לגב ראוי להכשיר דהרי הך"ן פתב לקמן בדברי רב נחמן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין שהטעם משום ס"ס ספק מן הדופן את"ל מן הריאה שפא לא ניקבה א"כ גם פאן ספק שפא מן הגב והדופן מגין ואת"ל מחיתוף שפא לא ניקבה: ואין לומר דהתוס' לשיטתיהו דס"ל שטעם הסירכא משום שעתיד להתפרק וינקוב וא"כ אפילו בגב מי יודע בהתפרקה ותקרע הריאה בכח אולי יהיה קרע גדול עד החיתוף ולא יועיל סתימת הדופן דלפי זה סירכא גרע מנקב וא"כ מאי מקשה לקמן ומי אמר ר"נ הכי.

ומאי קושיא עד פאן לא מכשיר רב נחמן אלא בנקב ולא בסירכא אלא דהא לא קשיא דעד פאן לא אמינא דסירכא גרע מנקב מפולש אלא שלא פסדרן שעומד להתפרק אבל ריאה הסמוכה לדופן קודם דמשני דמיירי שלא במקום רביתא א"כ היינו רביתא ולא תפרק פלל ונפיר רמי דרב נחמן: ובזה אמרתי לתרץ קושיות התוס' שהקשו על רש"י

דפירש אין סרְכא בלי נְקב א"כ הַה קוּשְׁיָא דְמִקְשָׁה רַב יוֹסֵף לְרַבִּינָא אִי לֹא סְבִיף מֵאֵי טְרַפָּה וְכוּ' ה"נ הֵנָּה מְצִי לְהַקְשׁוֹת עַל רַבָּא דְמִכְשָׁר תְּרֵי אוּנֵי דְסְמִיכֵי פְסֻדְרָן וְכוּ'.

וְאַמְרֵתִי לְתַרְזַן דְּהֵנָּה לְקַמֵּן מְשַׁנֵּי אַהֲרָה קוּשְׁיָא דְרַב יוֹסֵף לֹא לְמַעוּטֵי קְרוּם שְׁעֵלָה מִחֲמַת מִפָּה בְּרִיאָה וְכִתְבוּ הַתּוֹס' ה"נ ה"מ לְמִימַר לְמַעוּטֵי שְׁלֹא בְּמִקּוּם רַבִּיתִּיהוּ וְאַמְרֵתִי דְלֹא הֵנָּה מְצִי לְשִׁנּוּי דְעַכְשָׁיו דְחֻזִּינוּ דְמִכְשִׁיר בְּדוֹנָן סוּתְמָתָה וְהֵנָּה הַר"ן פֶּתַב דְּבִאָמַת טְרַפָּה אִין לֹו תִקְנָה וְכָל נְקַב שְׁמַקְבֵּל סְתִימָה לֹא הֵיָה טְרַפָּה מְעוּלָם פִּינָן שְׁיִכּוּל לְקַבֵּל הַפּוֹפָה אֲלֵא שְׁיֵשׁ נְקַבִּים שְׁאִינָם מְקַבְּלִים סְתִימָה לְעוּלָם וְאַנָּן לֹא בְקִיאִינוּ וְלָכֵן מְטַרְפִּינוּ פֶּל נְקוּבֵי עַד דְחֻזִּינוּ שְׁנִסְרְכוּ פְסֻדְרָן אוּ לְדוֹנָן בְּמִקּוּם רַבִּיתִּיהוּ וְהַקְשָׁה בַתב"ש ס"ק ט"ו א"כ שְׁלֹא פְסֻדְרָן עַכ"פ חֻזִּינוּ שְׁהֵה נְקַב מְקַבֵּל סְתִימָה אֲמַאי טְרַפָּה וְאִיהוּ הוּא דְנִתְקַשָּׁה רַק מִחִיתוּף לְחִיתוּף מִמַּעַל לְאַמְצָעִית וְאַנֵּי מִתְקַשָּׁה אַף מַגַּב אִי אֲמַרִינוּ דְאַפִּילוּ בְּגַרְמָא מְהַנֵּי וְגַם אִי אֲמַרִינוּ פְדַעַת הַרְמַב"ם דְלֹא נָתַן גְּבוּל לְחֻלְקָא בֵּין חוּט שְׁמַנְקַתִּיהָ מִהַחֲזָרָה לְזוּמַר שְׁמִשָּׁם וְאִילָהּ נִקְרָא הֵנָּה וְלַדַּעַת הַרְמַב"ם אִין חִילּוּק וְא"כ לְפִי זֶה כָּל מַה שְׁפָנְגַד הָאֲנוּמוֹת סוּתָם וְא"כ לֹא מְשַׁכַּחַת שְׁלֹא פְסֻדְרָן שְׁיִהֵיהָ טְרַפָּה כִּי אִם מְקַמָּא מַגְנָאי וְא"כ יִהֵיהָ מְלִתָּא דְרַבָּא תְּמִיָה שְׁאַסֵּר כָּל שְׁלֹא פְסֻדְרָן אֲבָל הַתְּבוּ"ש תִּינְרֵץ וְאוּמַר דְחֻזִּישִׁינוּ שְׁתַּתְּפָּרַק וְאִז יִנְקוּב וְאוּלֵי אוֹתוֹ נְקַב לֹא יִקַּבֵּל סְתִימָה.

וְאוּמַר אֲנִי אִם הַחֲשֵׁשׁ שְׁעַתִּיד לְהַתְּפָּרַק א"כ לֹא שְׁיִנְף לְמִימַר זֶה פְסוּל הַחֲזוּר לְהַכְשִׁירוּ לְמַעוּטֵי שְׁלֹא פְסֻדְרָן דְהַרִי אֲפִילוּ אִם פְסוּל זֶה הֵיָה חֲזוּר לְהַכְשִׁירוּ אֲכַתִּי הֵיָה פְסוּל מִחֲדָשׁ מִטַּעַם שְׁעַתִּיד לְהַתְּפָּרַק וְלִהְנַקֵּב.

וּמַעַתָּה קוּשְׁיָא אַחַת שֶׁל הַתּוֹס' מִתְּנַרְצָת בִּירָה חֲבִירָתָהּ דְלַעִיל בְּדַבְרֵי רַבָּא הֵנָּה אֲמַרִינוּ שְׁאִין פְסוּל סִירְכָא כָּלֵל מִטַּעַם דְעַתִּיד לְהַתְּפָּרַק רַק מִטַּעַם הַנְּקַב שְׁהֵיהָ בּוּ שְׁאִין סִירְכָא בְּלִי נְקַב וְא"כ לֹא הֵנָּה יְכוּל לְהַקְשׁוֹת מִמַּה שְׁשִׁנּוּנוּ זֶה פְסוּל שְׁחֲזוּר לְהַכְשִׁירוּ דְהֵיָה יְכוּל לְתַרְזַן לְמַעוּטֵי שְׁלֹא פְסֻדְרָן אֲבָל עַכְשָׁיו שְׁזַכִּינוּ שְׁדוֹנָן מַגִּין וְא"כ הִיא גּוֹפָה קוּשְׁיָא לְמַה שְׁלֹא פְסֻדְרָן טְרַפָּה הָא חֻזִּינוּ שְׁמַקְבֵּל סְתִימָה אֲפִילוּ מַגַּב לְבַב הָא יְכוּל לְהִיּוֹת סְבוּף לְדוֹנָן וְצָרִיף לְזוּמַר כַּמ"ש הַתְּבוּ"ש שְׁעַתִּיד לְהַתְּפָּרַק וְא"כ נִסְתַּר הַתְּפִירוּץ דְאַתִּי לְמַעוּטֵי שְׁלֹא פְסֻדְרָן שְׁזֵה אִין צָרִיף לְמַעוּטֵי שְׁהַרִי נְפִסֵּל מִחֲדָשׁ וּמִקְשָׁה שְׁפִיר לְמַעוּטֵי מֵאִי: וְהֵנָּה הַמְרָדְכֵי פֶתַב בְּשֵׁם ר"ח וְהַגְּאוּנִים דְלֹא אֲמַרִינוּ רִיאָה שְׁנִיקְבָה וְדוֹנָן סוּתְמָתָה דְכְשָׁרָה כִּי אִם כְּשִׁאִין שְׁם שְׁחִין אוּ בּוּעוֹת אֲבָל אִם יֵשׁ בּוּעוֹת שְׁם טְרַפָּה וְעֵינָן בְּש"ף ס' ל"ז ס"ק ב' שְׁכַתַּב ג"כ דְלֹא אֲמַרוּ דוֹנָן מַגִּין כִּי אִם עַל חֻלְקַת הַרִיאָה וְלֹא אִם יֵשׁ בּוּעָה.

וּמַעַתָּה יֵשׁ לְזוּמַר דְלָכֵן אֲמַר רַבָּא דִּין סִירְכָא שְׁלֹא פְסֻדְרָן בֵּין דִּינֵי בּוּעוֹת מְשׁוּם דְשְׁלֹא פְסֻדְרָן לְאוּ בְּכָל מְקוּם טְרַפָּה שְׁהַרִי בְּגַב יֵשׁ לְהַכְשִׁיר מְשׁוּם הַגְּנַת הַדוֹנָן אֲלֵא דֹאעַפ"כ נ"מ בְּמַה שְׁהוּא שְׁלֹא פְסֻדְרָן שְׁאִם יֵשׁ שְׁם בִיעָה וְאִז אִין הַדוֹנָן מַגִּין וְטְרַפָּה מְשׁוּם שְׁלֹא פְסֻדְרָן אֲבָל פְסֻדְרָן מִחִיתוּף לְחִיתוּף אֲפִילוּ מִבּוּעָה כְּשֵׁר וּמַזָּה הַרִיאָה לַמ"ש הַט"ז בְּסִימָן ל"ז ס"ק ג' וְלִהְכִי כָּלֵל רַבָּא דִּין סִירְכּוֹת הִלְלוּ בְּאַמְצָע בְּכִי דְבוּעָה לְמִימַר שְׁאַפִּילוּ מִתּוּף הַבּוּעָה כְּשֵׁר פְסֻדְרָן: וְהֵנָּה לְפִי מַה שְׁכַתְּבַתִּי דְלִשִׁיטַת הַתּוֹס' לְהַכִּי כָּלֵל רַבָּא דִּין זֶה בְּאַמְצָעֵי דִינֵי דְבוּעָה מְשׁוּם דְשְׁלֹא פְסֻדְרָן דְטְרַפָּה הֵינָנוּ דוֹקָא בְּמִקּוּם בּוּעָה וְאִז אִין הַדוֹנָן מַגִּין וְכַדַּעַת הַגְּאוּנִים שְׁהַבִּיא הַמְרָדְכֵי וְהֵנָּה לְכֹאֲרָה אֲמַרִתִּי טַעַם לְדַבְרֵי הַגְּאוּנִים וְהוֹכַחָה לְסַבְּרָא זֹאת לְמַאן דַּס"ל אִין סִירְכָא בְּלֹא נְקַב א"כ לְמַה הוּצָרָה רַב נַחְמָן לְעֲשׂוֹת מִימָרָא

בפ"ע דר"א שניקבה ודון סותמתה לעיל במימריה דיליה דאמר העלתה צמחים חוששין לה הנה ליה לסיים ואם הוא במקום רביתא אין חוששין ונהו ידעינן שדון מגין אפילו בנקב שהרי אין סירכא בלא נקב.

אלא ודאי דבהעלתה צמחים באמת לא מהני סתימת הדון וכדעת הגאונים והא דהקשה דרב נחמן אדרב נחמן ולא משני פאן בהעלתה צמחים דבר זה באמת הקשה ראב"י שם במרדכי והתב"ש תירץ שעיקר הקושיא מראשית מימרא דרב נחמן דאמר ר"א הסמוכה לדון אין חוששין ועל זה הקשה למה נחוש הרי אפילו ניקבה אמר רב נחמן הדון סותם: והנה התוס' (בדף מח) בד"ה אמר רבינא פתבו הוכחה דרבינא פליג מדפריה רב יוסף לרבינא ולא לרב נחמן משמע לרב נחמן לא בעי לא סביה ולא סריה.

והנה הדברים תמוהין דלמא לכך לא הקשה על ר"נ משום דאיכא למימר דלא בעי לא סביה ולא סריה עד ששמע שפירש רבינא דבריו. ועיין במהרש"א שכתב שאם רבינא פא לפירש מפלל שאף בלי דברי רבינא שמעינן עכ"פ דרב נחמן בעי סריה והדברים סתומים מאד ואיך שמעינן זה: ואמרת לפרש דהא יש להקשות אם רבינא לפירש פא א"כ רב נחמן עצמו איך סתם דבריו בסתם ודון סותמו ומי יודע לבוא על מים צמקים שבלב איש שפוננתו דוקא סביה וצריה לומר שרב נחמן סמך עצמו שבינו מדעשה מזה מימרא בפ"ע ולא סיים דבר זה במימרא ראשונה העלתה צמחים וכו' ואם הוא במקום רביתא אין חוששין אלא ודאי דשם מיירי בסריה ולא מהני סתימת הדון ולכך עשה מזה מימרא בפ"ע אלא דאפתי איך סמך על זה ודלמא נימא איפכא דלעיל עכ"פ בסריה מיירי וכדאמר הסמוכה לדון ורב נחמן אפילו סריה לא בעי ולהכי עשה מימרא בפ"ע אלא ודאי שזה אינו שום הנה אמינא לטעות בו להתיר בלי סרוה וכיון שאין זה שום הנה אמינא א"כ למה לא הקשה רב יוסף לעיל אלא ודאי שבאמת רבינא פא לחלוק ורב נחמן לא סביה ולא סריה בעי זה שאמרת בכוננת התוס' ולפי מ"ש לעיל שהתוס' ס"ל פסברת הגאונים א"כ בלא"ה לא הנה יכול רב נחמן להתיר בהעלתה צמחים אפילו במקום רביתא א"כ נסתר דבר זה: אמנם נלע"ד דבאמת רב שר שלום גאון בשיטת רש"י קאינגם בלא"ה מוכח דרב שר שלום גאון קאי בשיטת רש"י דהרי יש להקשות אף דכתבו התוס' לשיטת רב שר שלום שרבינא זה אינו רבינא שהוא בתרא אפתי קשה אף אם קדמון הוא מ"מ מנ"ל לרב שר שלום לפסוק פרב נחמן לקולא ולא פרינא להחמיר.

ונלע"ד שמוכח שהלכה פרינא דהנה רש"י פתב דרבא דנקט אוני משום דעיקר מלתא דשלא פסדרן טרפה באוני איצטריה דאע"ג דאי הנה סריכי בדון הנה פשרה אשמעינן רבא דהתם הדון מעמידו אבל שלא פסדרן אמצעית מפרקתו ואין דוחק הדון מהני בזה אבל באומה לא איצטריה למימר פינון שפרוחב החלל עומדים מי יחזיק שלא תפרקו.

והנה הקשיתי הרי רבא בסריכי מיירי דאמר דסריכי שלא פסדרן וזה אפילו סרוכה לדון אין הדון מעמידה פדמוקי רבינא דדוקא סביה בעינן ובשלא רש"י לשיטתו שפירש דברי רבינא הוא למעוטי גרמא אבל סביה וסריה לרש"י חדא גינהו.

אָבֵל אָנִי שְׂאוֹמֵר אָנִי שְׂרֵב שֶׁר שְׁלוֹם קָאִי בְּשִׁטַּת רִשׁ"י קִשָּׁה פִּינּוֹן דְּרַבָּא עֵיקָר מְלִתָּהּ
לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׂאִפִּילוּ בְּמָה שְׁדוֹפֵן מְהַנִּי לֹא מְהַצִּי בְּאַמְצָעִית מִפְּסֻקְתָּן א"כ לְמָה אָמַר דִּינוּ
בְּסָרִיכֵי דְזֵה אִפִּילוּ בְּדוֹפֵן לֹא מְהַנִּי וְהָנָה לִיָּה לְמִימַר בְּסָבִיכֵי אֶלְא וְדַאי אִיפְכָא דְרַבָּא
לְדִיּוּקָא אֲתִי לְהוֹדִיעָה פְּחָא דְהִתִּירָא שְׁפֻסְדָּרָן כְּשֶׁרָה וּא"כ הָנָה לִיָּה לְמִימַר אֲנִימָה לְרַבּוּתָא
אֶלְא וְדַאי דְרַבָּא פְּלִיג עַל רַבִּינָא וְסוּבֵר דְדוֹפֵן מְהַנִּי אִפִּילוּ בְּסָרִיךְ וְלֹא סָבִיךְ וְכִינּוֹן דְרַבָּא
פְּלִיג עַל רַבִּינָא וְרַבִּינָא זֶה אִינוּ רַבִּינָא הָאֲחֵרוֹן הִלְכְתָא פְּרָבָא דְהִלְכָה כְּבִתְרָאִי מֵאַבְיִ
וְרַבָּא וְאִילָף.

וּבְזֵה נִיחָא פְּסֻק הָרָא"ש שְׁפֻסֻק בְּשֵׁם רַב שֶׁר שְׁלוֹם לְהִתִּיר בְּסָרִיךְ אִפִּילוּ לֹא סָבִיךְ וּמְסִינִים
שֵׁם דְרַב נְחֻמָּן מִתִּיר אִפִּילוּ בְּלֹא סָרִיךְ וּא"כ הִיא גּוּפָה קִשְׂיָא לְמָה בְּעִי רַב שֶׁר שְׁלוֹם
סָרִיךְ אֶלְא הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבִרְתִּי דְעַד כָּאֵן לֹא פְּסֻק רַב שֶׁר שְׁלוֹם כְּרַב נְחֻמָּן נֶגֶד רַבִּינָא
אֶלְא בְּמָה שְׂרַבָּא מְסִינֵעוּ וּמְדַבְּרֵי רַבָּא אִינוּ לָנוּ הוֹכְחָה אֶלְא לְהִתִּיר סָרִיךְ אֶבֶל בְּלֹא סָרִיךְ
לֹא אִיירִי רַבָּא וּבְזֵה דְבָרֵי הַטּוֹר נְכוּנִים וְלֹא כִפְר"ח שְׁפֻסְתָּב בַּס"ק שְׁהַטּוֹר לֹא עֵמֵד עַל
כְּוֹנֵנַת דְבָרֵי אֲבִיו: וְלִפִּי זֶה דְרַב שֶׁר שְׁלוֹם עַל כְּרִתְּךָ בְּשִׁטַּת רִשׁ"י קָאִי א"כ נִסְתַּר הוֹכְחַת
הַתּוֹסְפוֹת דְרַבִּינָא פְּלִיג שְׁהַתּוֹס' הוֹכִיחוּ דַאי רַבִּינָא לְפָרֵשׁ בָּא פְּדָרְמֵי דְרַב נְחֻמָּן אֲדָרַב
נְחֻמָּן הָנָה לִיָּה לְשֻׁנּוּיָה הָא דְסָבִיךְ וְהָא דְלֹא סָבִיךְ.

וְהִנֵּה כְּבָר עֵמֵד עַל זֶה הַכִּפְר"ח אִיךְ הָנָה מְצִי לְתַרְזַן נֶגֶד הָאֲמַת דְּהָרֵי בְּאַמַּת אִפִּילוּ סָבִיךְ
בְּעֵינָן בְּמִקּוּם רַבִּיתָא. וְאָנִי אֲמַרְתִּי שְׂאִין כְּוֹנֵנַת הַתּוֹסְפוֹת דְּהָנָה לִיָּה לְשֻׁנּוּיָה אִידי וְאִידי
שְׂלֹא בְּמִקּוּם רַבִּיתָא אֶלְא כְּוֹנֵנַת הַתּוֹס' דְלָמָּה לוֹ לְחַלְקָא בֵּין מִקּוּם רַבִּיתָא לְלֹא מִקּוּם
רַבִּיתָא הָנָה לִיָּה לְשֻׁנּוּיָה אִידי וְאִידי בְּמִקּוּם רַבִּיתָא וְכָאֵן דְסָבִיךְ וְכָאֵן דְלֹא סָבִיךְ.

וְהִנֵּה רִשׁ"י פִּירֵשׁ לְעִיל דְרַבָּא נְקֻט אוֹנִי מִשּׁוּם דְעֵיקָר מְלִתָּא דְאִיֶּצְטְרִיךְ לֹא שְׁמַעִינוּ שְׂאִין
הַדּוֹפֵן מְעַמִּידוֹ וְעַל זֶה הַקְּשִׁיתִי אִפְכָּא מְסַתְּבָרָא עַל כְּרִתְּךָ רַבָּא לְדִיּוּקָא קִאֲתִי עֵיקָר מְלִתָּא
דְכֻסְדָּרָן כְּשֶׁרָה דְלַעֲנִין לְאַסּוֹר שְׂלֹא כְּסֻדָּרָן שְׂלֹא נִימָא דוֹחֵק הַדּוֹפֵן מְעַמִּידוֹ דְבָר זֶה
שְׁמַעֲנוּ כְּבָר מְדַבְּרֵי רַבָּא כָּאֵן דְאָמַר אִי לִיכָּא רִיעוּתָא מְחַמַּת רִיָּאָה הִיא וּא"כ דוֹחֵק הַדּוֹפֵן
לֹא מְהַנִּי בְּסָרִיךְ לְדוֹפֵן שְׂאִין שֵׁם דְבָר שְׂיִפְסֻקוֹן ק"ו דְלֹא מְהַנִּי שְׂלֹא כְּסֻדָּרָן דְאַמְצָעִית
מִפְּרָקְתָּן אֶלְא דְהָא לֹא קִשְׂיָא דְהָרֵי שְׂלֹא בְּמִקּוּם רַבִּיתָא אִיירִי כָּאֵן וְלִהְכִי לֹא מְהַנִּי דוֹחֵק
הַדּוֹפֵן אֶבֶל בְּמִקּוּם רַבִּיתָא הָנָה אֲמִינָא דְמְהַנִּי דוֹחֵק הַדּוֹפֵן אִפִּילוּ סָרִיכֵי שְׂלֹא כְּסֻדָּרָן וְלִפִּי
זֶה אִי הָנָה מוֹקְמִינוּ אִידי וְאִידי בְּמִקּוּם רַבִּיתָא וְכָאֵן דְסָבִיךְ וְכָאֵן דְסָרִיךְ וְלֹא סָבִיךְ א"כ
גַּם מְלִתָּא דְרַב נְחֻמָּן דְרִיָּאָה הַסְּמוּכָה אִיירִי בְּמִקּוּם רַבִּיתָא וְעַל זֶה קָאִי רַבָּא וְאָמַר וְאִי
לֹא מְחַמַּת רִיָּאָה וְטָרְפָה וּא"כ לֹא פְּלִיג רַבָּא עַל רַבִּינָא וּא"כ אִם אִינוּ הַדּוֹפֵן מְהַנִּי בְּמִקּוּם
רַבִּיתָא בְּסָרִיךְ לְדוֹפֵן ק"ו דְלֹא מְהַנִּי שְׂלֹא כְּסֻדָּרָן וּא"כ אִיִּתֵּר מִימָרָא דְרַבָּא לְעִיל וְלִהְכִי
לֹא הָנָה אֲפִשְׁרָ לִיָּה לְשֻׁנּוּיָה אִידי וְאִידי בְּמִקּוּם רַבִּיתָא וְנִסְתַּר הוֹכְחַת הַתּוֹס' דְרַבִּינָא פְּלִיג:
וּמָה שְׁפֻסְתִּי שְׁלֻדְעַת הַרְמַב"ם סִירְכָא שְׂלֹא כְּסֻדָּרָן מְטַעַם חֲסוּרָה שְׂאוּתָהּ אוֹנָה
שְׁהַסִּירְכָא עוֹלָה מִמַּעַל עֲלִיָּה אוֹ מִתַּחַתִּיהָ אִינָה כּוֹלָה לְרַחֵף וְהָנָה כָּאֵלוֹ אִינָה.

וְהִנֵּה לְקַמּוֹן (דָּף מַח) אָנּוּ אֲדַרְבָּא מְתַנִּינוּ לֵה דְאָמַר רַבָּא הִנֵּי תִרְתִּי אֲנִי דְרִיָּאָה דְסָרִיכֵי
לְהַדְדִי לִית לֵהוּ בְּדִיקוּתָא לְאַכְשׁוּרֵי ר' נְחֻמָּה בְּדַק לֵהוּ בְּפִשׁוּרֵי מִתְקִיף וְכו' מְשַׁמַּע
דְּמִשּׁוּם נְקוּבָה טָרְפָה וְדַקְדַּקְתִּי מָה דְאָמַר לְאַכְשׁוּרֵי וְדִי בְּאַמְרוֹ לִיָּה לֵהוּ בְּדִיקוּתָא וְלַעֲלִיל

בריש סוגיין באמת אמר סתמא לית להו בדיקותא ונראה דאי מטעם חסורא ודאי דלית לה בדיקה דמה בכה שלא תבצבץ זה רק ראיה שלא ניקבה.

אמנם אי איפא אונות יתירות בדרי דאנוי ונסרכו שלא פסדון דמטעם חסורא אין לאסרה דדל הנהו אפילו הכי נשארו מספר האונות במנין אלא דאפתי חשש נקב יש ולענין נקב שינה בדיקה אלא דלרבא בזה בלא"ה טרפה דהרי רבא אמר יתיר טרפה אפילו בדרי דאנוי וא"כ פה הם דברי רבא דלית להו בדיקותא לאכשורי דודאי יש להו בדיקה לברר שלא ניקבו אלא דלאכשורי אי אפשר דממ"נ אי ליפא יתירתא הרי הוא חסר וכדעת הרמב"ם ואי איפא יתירי בלא"ה טרפה.

ועכ"פ יוצא מדברי רבא דלענין נקב יש בדיקה וא"כ לדין דמקשרינו יתרת בדרי דאנוי שפיר מתקשיר בבדיקה אם היתרת סרוכות שלא פסדון. ועל זה בא ר' נחמיה להחמיר שאותו בדיקה צריכא דוקא בפושרין ולא בפניחה בלחוד ורב אשי פליג אשניהם ואומר שעכ"פ נקב יש ואי האי נקיב טרפה וכו' ומזה נסתר מה שפכת הרא"ש ששהביאו המקילים סעד לדבריהם להשיג על פירוש רש"י דלפירוש רש"י הנה ליה למימר אתון מתניתא לה לחומרא אנו אדרבא מתנינו לקולא דלדידה ג"כ לאו לקולא היא דכבר נפיק לן מדברי רבא בעצמו שיש בדיקה לענין נקב אלא כרבא לשיטתו דמחמיר ביתרת ומינה דלדין דלא קיי"ל כרבא ביתרת אית לה בדיקה וברבי נחמיה או להחמיר דבעינו פושרין או לפרש דהו בדיקה היינו בפושרין: דף מח גמרא והאמר ר"נ האי סומפונא דריאה דאניקב טרפה הא דלא מקשה לעיל לרבנו דמקשרי נ"ל דשם איפא למימר דמייירי שנמצא תוך הסמפונות ולא בסומפונא רבה דבזה אפילו רבנו טרופאי לא אמרו בה איסור רק בשאר סמפונות ולא מחזיקינו ריעותא לומר שמה נקב אחד מהסמפונות אף שאי אפשר לבחון זה לא במראית עין ולא בפניחה כדרך שיש להבחין בעור הריאה מ"מ גם מן הסתם לא מחזיקינו ריעותא אבל ר' אמי דמטריף בחתוכה אפ"ל בלי שום ריעותא לפנינו מ"מ מטריף פיון דליפא גם מעלה להכשיר א"כ גם בשלמה אף שיש הבחנה לעור הריאה שלא ניקב אפתי גיחוש לסימפון והרי זה כמו חתיכה ומשני שהוא לחברו איתמר וכולי האי לא חיישינו שינקוב הסימפון מכונן במקום פיצולו מחבירו וכ"ז ניחא לשיטת התוס' דהחשש בחתיכה הוא משום יצא וניקב הריאה מבחוץ אבל לרש"י שהחשש שבא מבחוץ ומשום דרוב בליעות דרך הנשט א"כ הדרא קושיא לדוכתיה מה ראיה מחשש נקיבת עור הריאה שהוא מטעם רוב לחשש נקיבת סימפון שאין לנו דבר שיביא אותנו לחוש בזה ונראה דרש"י ותוס' בהדדי שייכי דבקופה לבר לא שינה חשש של התוס' ויש חשש של רש"י ובקופה לגיו אין חשש של רש"י ויש חשש של תוספות וכיון דר' אמי בכל גונוי אסר א"כ ודאי שחייש גם לחשש של תוס' ושפיר הקשה מר' נחמן: דף מ"ט ע"ב גמ' להביא חלב שעל גבי הדקין דברי ר"י והנה במסקנא מפכינן להו וגרסינן דברי ר"ע והנה למה דאמר לקמן דאקשטא כ"ע לא פליגי א"כ למה אמר להביא שעל הדקין ולמה לא אמר רבותא יותר להביא שעל הקובה והיינו דאקשטא ולכן נלענ"ד שזה פונת רש"י לקמן (דף נ' ע"א) בד"ה דאקשטא וכו' והא נמי לתותב דמי דוק בלשון רש"י שלא פכת והא נמי תותב הוא אלא דמי לתותב והיינו מדרבנו אסרוהו משום דמי לתותב אבל מדרשא דקרא ליפא לרבוני ובזה תבין דבאיפא דאמרי פירש רש"י בד"ה פי פליגי מאן דאסר סבר תותב הוא והיינו מן התורה ומהו ברייתא דקאמר להביא שעל הדקין

ולא קאמר רבותא להביא דאקשטא אינא למימר דהך פרייתא פבני א"י אתיא משא"כ
ללשון ראשון דאקשטא לכ"ע אסור הוצרף רש"י לפרש לתותב דמי ודע דמה שפכתתי
דללשון ראשון היינו מדרבנן היינו לבני א"י דמתירין דאיתרא וא"כ סברי כר"ע דבעינו
תותב לכה זה דאקשטא אינו רק מדרבנן אבל בני בבל דאסרי גם דאיתרא סברי כר'
ישמעאל דבעינו רק קרום ונקלף ולא בעינו תותב א"כ אפילו דאיתרא הוא לדידהו
מדאורייתא וק"ו דאקשטא.

שם אמר רבא שמעת מניה דר' נחמן וכו' ולא ידענא הי מנייהו הנה מלשון זה נראה דינע
רבא מאי ניהו חיקצא ובר חיקצא דאי לא ידע הנה ליה למימר ולא ידענא מאי ניהו
אבל מדקאמר לא ידענא הי מנייהו א"כ אינהו ידע רק דלא ידע הי מנייהו סתים והי
מנייהו לא סתים והדבר יפלא וכי לא ידע רבא דעכ"פ דאיתרא קיל מדאקשטא וא"כ
איך ס"ד שנימא דאקשטא סתים והאיתרא לא סתים הא ודאי דבר שאי אפשר.

והנלענ"ד הפירוש בדברי רבא דזה ודאי דרב נחמן מחיקצא ובר חיקצא על שני מיני
חלבים שאינם נאכלים קאמר דחד סתים וחד לא סתים דאי ס"ד דחד מנייהו נאכל ועל
זה אמר דסתים א"כ למימרא צריכא שאם הוא נאכל שפוחם ואם הוא גופא קמ"ל דבר
חיקצא נאכל לא הי ליה למימר חד סתים אלא כה הנה ליה למימר חד נאכל וחד מסתים
נמי לא סתים אלא חד שגם זה שאמר דסתים אבל אינו נאכל ובזה תשפיל ותבין שדברי
ר"נ הם רק ללישנא קמא וכמו שכתב רש"י לקמן ולא בדברי התוס' לקמן בד"ה
דאיתרא ומעתה שזכינו לדין שדברי רש"י עיקר ורב נחמן ללישנא קמא ולהאי לישנא
דאיתרא אינו נאכל לבני בבל אבל נאכל לבני א"י ודאקשטא אינו נאכל לבני א"י ועל
זה סובבים דברי רבא דשמעת מרב נחמן תרתי חיקצא שאינו נאכל לבני א"י ובר חיקצא
שאינו נאכל לבני בבל חד סתים וחד לא סתים ולא ידענא הי מנייהו אם דאיתרא לבני
בבל סתים אף שאינו נאכל אצלם אבל דאקשטא אפי' לבני א"י לא סתים או להיפך
דאקשטא סתים לבני א"י אף דלא אכלי לי ודאיתרא לבני בבל לא סתים הואיל ולא
אכלי ליה וטעם הספק הזה שיש סברא לכל צד דכבר פתבתי דלהך לישנא דאקשטא אף
דגם בני א"י אין אוכלים אותו מ"מ הוא להם רק מדרבנן שזה אינו תותב גמור ואינהו
כר"ע ס"ל דבעי תותב ולבני בבל אפילו דאיתרא הוא מן התורה דאינהו סברי כר'
ישמעאל דבעי רק קרום ונקלף ולפי זה יש מקום לומר דאיתרא לבני בבל סתים אף
שס"ל שהוא מן התורה מ"מ אמרינן הואיל ובני א"י אוכלין אותו א"כ אינהו מיכל ולדין
לא סתים בתמי' אבל דאקשטא לבני א"י לא סתים דכינן דעכ"פ לא אכלי ליה כי היכי
דמחמרי מדרבנן לאכילה מחמרי נמי לסתימה.

ויש מקום לאידך גיסא דאקשטא לבני א"י אף דלא אכלי ליה מ"מ הואיל והוא להם רק
חומרא מדרבנן שפיר סתים דלאכילה החמירו אבל לא לסתימה אבל לבני בבל אפילו
דאיתרא אינו סתם דלפי שהוא להם מן התורה א"כ אינו סתים להם ג"כ וזהו ספיקו
של רבא דאמר לא ידענא הי מנייהו וזה לדעתי אמת ויציב בדברי רבא: דף נב ע"ב
ברש"י ד"ה וכי תימא רש"י מיאן לפרש דרב קמ"ל דזאב בגסה דריס דא"כ למה בא רב
פאמורא דפסיק הלכה לנפשיה הנה ליה לרב לומר הלכה כת"ק ממילא ידעינן הלכה
מפלל דפליג אר' הודא וא"כ זאב דריס בגסה.

והתוס' לשיטתיהו דסברי דגם דרוסת הנץ וכו' סיום דברי ר"י הם וא"כ אי הוה אמר הלכה כת"ק הוי אמינא דגם אעופות קאי ופליג ת"ק ודריסת נץ אפילו בעוף הגס. אבל רש"י סובר דסיפא דרוסת נץ סתם משנה הוא ולא סיום דברי ר"י אמנם בתוספתא מפניך בהדיא שהת"ק לא הזכיר גם פלל גם לא הזכיר עוף הדק רק סתם דרוסת הנץ.

גם לא קשיא על רש"י קושיות הרא"ש דלמה אמר דרב פליג ולא אמר דרב קמ"ל פירושא דמתני' כר' בנימין וכו' דא"כ גם פן לא הוה לי' לרב למפסק הלכה לנפשי' ונהו ליה לומר אמשנתינו ר"י לפירוש בא: אי נמי יש לתרץ דאי ס"ד דגם רב סובר באמת דר"י בא לפירוש ובא להשמיענו שלא נטעה דר"י בא לחלוק ואם נטעה שפא לחלוק נפלנו בשתי טעות חזא בגסה דזאב דריס בגסה וחדא בדקה דחתול דריס בדקה ונהו ליה לרב למימר בגסה דרוסת ארי וממילא ידענו שת"ק בדקה איירי דנקט זאב ונצלנו משתי הטעות משא"כ עתה דאמר בבהמה מן הזאב אפתי יש לטעות דבגסה איירי וכפירוש התוס' אלא ודאי דבאמת סבר רב דר"י בא לחלוק ורב רק קמ"ל למעוטי חתול.

ואולי מה דלא פירש רש"י כשיטת התוס' היינו משום דסתמא דמלתא כל זמן שלא פירשנו בפירוש דר"י בא לפירוש סתמא בא לחלוק מדלא קאמר בלשון אימתי או במה וא"כ לא קמ"ל רב מידוי: ובני החתן הנחמד כמר שמואל תירץ דלהכי מיאן רש"י בסברת התוס' משום דהמקשה התחיל בדברי רב למעוטי מאי.

והיא גופה קשיא מנ"ל דרב למעוטי בא דלמא לרבות איזה דבר והכי הנה ליה למימר מאי קמ"ל רב תנינא ודרוסת הזאב. אלא ודאי שנה הי' פשוט להמקשן בלשוננו של רב דודאי למעוטי בא וא"כ איך יהי' המתיר מהיקף להיקף מסברת המקשה ומתיר ליה דרב לרבוני זאב בגסה בא.

ולכן פירש רש"י דהא קמ"ל אמתני' קאי אבל רב באמת למעוטי חתול בא. וע"פ זה תירץ בני הנ"ל מה שהקשה הרא"ש על הפוסקים דס"ל דדוב ונמר וכל שלמעלה מן הזאב עד הארי דרסי בדקה כמו זאב והקשה הרא"ש דא"כ נימא דהא אתי רב להשמיענו דלמעלה מזאב דריס דאלו במשנתנו זאב וארי תנו ותירץ בני דהני פוסקים סברי כשיטת רש"י והי' פשוט לו דרב ודאי למעוטי אתי ואיך יתיר דרב לרבוני אתי אמנם הרא"ש לשיטתו דגם השתא דמשני דזאב בגסה נמי דריס ג"כ רב לרבוני אתי ודו"ק ודברי בני נכונים מאד: והנה דברי בני טעמא בעי דהמקשה עצמו אמאי ס"ד דרב למעוטי דוקא אתי ולא לרבוני והנה אי לאו דפירש רש"י במשנתנו גם אוסטייר אלא הוה מפרש גם היינו כל שהוא גם מהנץ א"כ שוב ליכא למימר דרב לרבות אתי דא"כ מה מרבה בעופו' מן הנץ ולמעלה לומר שגם למעלה מנץ דינו כנץ ונה אינו שהרי הוא דורס אפילו בעוף הגס אלא ודאי למעוטי למטה מנץ ומינה דגם בבהמה מן הזאב ולמעלה למעוטי אתי אלא דרש"י עצמו לא פירש במשנתנו רק פירש גם אוסטייר אמנם יתכנו דברי בני לדעת המפרשים שהשיג עליהם הרא"ש כנ"ל.

ורש"י שמיאן בפשט התוס' דרב קמ"ל דזאב דינו פלמעלה היינו משום דא"כ לא יתכן מן הנץ ולמעלה שניצ ודאי אין דינו פלמעלה דהיינו גם וכמו שהרגיש בזה הר"ן והנה הרמב"ם פסק נץ דורס בכל אופנים ולא חילק בין עוף דק לגס עיין בדבריו בפ"ה מה' שחיטה ולא תמצא בדבריו שיהי' חילוק בדרוסת הנץ בין גס לדק.

ורציתי לומר לפי שבתוספתא אמר ת"ק דרוסת הזאב לחלל ודרוסת הגזן לחלל ואין הפירוש שתנקה לחלל רק רוצה לומר נגד החלל] ר"י אומר דרוסת הזאב בדקה ודרוסת ארי בגסה דרוסת הגזן בעוף הדק ודרוסת הגס בעוף הגס.

ולפי זה לשנויי קמא דרב סבר דר"י מפלג פליג א"כ גם בדרוסת דסתם הת"ק דרוסת הגזן היינו בכל עופו' הן עוף הדק והן עוף הגס. אלא דסובר הרמב"ם שלאו דוקא גזן אלא כל שלמעלה מגזן לא גרע מגזן וכמו שסובר הרמב"ם בדרוסת הזאב דכל שלמעלה מזאב פזאב וא"כ שפיר פסק הרמב"ם אלא דלפי זה פסק הרמב"ם פשונויי קמא וזה אי אפשר שהרי בדרוסת הזאב פסק הרמב"ם שזאב בגסה לא דריס: ואולי נוכל לומר פוננת הרמב"ם לפי שהרא"ש כתב שהלכה כפי בעית אימא משום דלשנויי קמא לא אימעט חתול מדקה וכל הסוגיא משמע דחתול באימרי רבירבי לא דריס והפר"ח הקשה עליו דמדבר יהודא נשמע למעוטי חתול מדקה ובהא לא אשכחן דפליגי רבנן והפרי תנאר כתב דודאי פליגי דלכל אחד הדרוסה לפי ערכו ולר' יהודא דזאב לא דריס רק בדקה ולא בגסה חתול לא דריס בדקה אבל לרבנן גם ארס קטן מזיק שהרי זאב דריס בגסה וא"כ הה"ד דחתול דריס בדקה.

והנה דבריו הם בלי טעם ורא' ומי שם משקל לארס של חתול בדקה ששקול נגד ארס של זאב בגסה ונלע"ד משום דלר"י דזאב אינו דורס בגסה גם בעגלים אינו דורס וכן פסקו רוב הפוסקים ואפילו ניקב בצפרנו לבית חלל בעגלים לא אשכחן בשום מקום שיהי' דרוסה.

ובחתול בגדיים וטלאי' לבית חללו לרמב"ם ורי"ף בנדאי יש דריסה לפי פירושם בפרייתא עד שינקוב לבית חללו משום דריסה קאמר ולפי זה אין ערף לפחיתות הזאב בגסה נגד פחיתות החתול בדקה שהרי זאב בגסה אפילו בדקה שבגסו' לעולם אין לו דריסה אפילו לבית חללו ואח"כ ק"ו למאן דסובר דזאב בגסה דריס דחתול דריס בדקה באימרי רבירבי.

וא"כ יש לומר דרמב"ם סובר פשונויי קמא דת"ק פליג ורב פסק כת"ק בתרנויהו בין בזאב בגסה בין בגזן בעוף הגס אלא דבזאב לא קי"ל פונותי' מדרב חסדא וברייתא וכולהו ס"ל דחתול בדקה לא דריס ומ"מ בגזן דלא אשכחן אמוראי דפליגי אדרב פסק הרמב"ם פונותי': אלא דקשיא לי על דברי הפרי תנאר דאיך אפשר למימר דמאן דסבר זאב בגסה דריס הה"ד דחתול דריס באימרי רבירבי שהרי לשנויי קמא רב סבר דזאב בגסה דריס ואפ"ה קאמר לקמן בהדיא אף לחתול אין דריסה והיינו באימרי רבירבי.

ואף שאפשר לומר שזהו עצמו קושית הרא"ש על שנויי קמא ומחמת קושיא זו פסק עיקר פאיבעית אימא אבל איך אפשר לומר שהרמב"ם אחז שנויי קמא עיקר אלא בזאב לא פסק כרב מחמת קושיא דחתול באימרי רבירבי א"כ היא גופה קשה איך אפשר לאחוז לישנא קמא וקשיא דרב אדרב: ונחזור לראשונות מה שרש"י מיאן בפירוש התוס' בהא קמ"ל דזאב בגסה וכו' ונפרש ג"כ דברי רש"י שכתב בד"ה מן הזאב ולמעלה וכו' אבל למטה מזאב אין לו ארס חזק להמית בהמה אלא עופות.

ועינין מהרש"ל ומהרש"א שנדחקו בזה. ונראה משום דהנה קשה לרש"י מה מקשה הגמ' תנינא דלמא מתני' לא ממעט חתול אלא באין מצילין דמתני' לא נקט אלא הדורסין תמיד אפילו באין מציל דומיא דארי ולהכי לא תנו חתול משום דחתול אינו דורס באין מצילין ובא רב למעוטי חתול אפילו בגיש מצילין להכי פירש רש"י דרב בודאי מפל בהמה ממעט לי' דהרי סתמא תני בבהמה וא"כ אפילו מגדיים וטלאים ממעט וקשיא הרי רב קאמר לקמן דחתול דורס בגו"ט אלא ודאי דלקמן מירי רב בגיש מצילין וכאן מירי באין מצילין וא"כ שפיר קשה תנינא דבאין מצילין שמעינן ממשנתנו: ואין לומר א"כ פיון דרב גם מגו"ט ממעט ליה א"כ מאי מקשה תנינא דלמא מתני' מאמר רב רבי הוא דממעט ובא רב למעוטי אפילו מגו"ט יש לומר לפי שלדעת המקשה ר"י בא לפרש וא"כ ת"ק דנקט זאב אי ס"ד דחתול דורס בגו"ט א"כ יש לנו ג' מדרגות דדורסין בבהמה ארי בגסה וזאב אימר רב רבי וחתול גו"ט וא"כ הנה ליה להתנא או לאחוז בלשונו הגדול שבדורסין שבדורס אפילו גסה שבגסה דהינו ארי ואם רצונו למנקט פל מי שיש לו דריסה בשום בהמה הנה לי' לאחוז חתול שיש לו דריסה בגו"ט שגם זה בכלל בהמה אבל למה אחז זאב שיש למעלה הימנו מדרגת ארי ולמטה ממנו מדרגת חתול אלא ודאי שאין למטה מזאב דריסה פלל אפילו בגו"ט ואף דאיכא למימר דלהכי לא נקט חתול אף שיש לו דרוסה בגו"ט מ"מ יש חילוק בין מצילין לאין מצילין והתנא לא רצה לאחוז בלשונו רק דבר שאין חילוק בדריסתו מ"מ עכ"פ מוכח דבאין מצילין חתול לא דריס אפילו גו"ט ואותה אנו מבקשים גם לרב וא"כ שפיר מקשה תנינא: ובזה ניחא האויש ברענגער שהביא המקשה סיפא דמלתא דר"י דרוסת ארי בגסה ולדידי ניחא דאי לא סיפא דמלתא הנה אמינא שאין לגסה דריסה פלל משום דורס ור"י באופן זה בא לפרש שת"ק סתים ואמר ודרוסת הזאב ושללא תטעה דגם לגסה קאמר ובא ר"י לפרש דרוסת הזאב בדקה אבל בגסה ליכא דרוסה פלל ולפי זה הת"ק נקט זאב שהוא המדרגה הגדולה ביותר שבדורס גם אימר רב רבי ואין שום דורס למעלה ממדרגה זו ולעולם דחתול דורס בגו"ט ובא רב למעוטי באין מצילין אפילו מגו"ט ולהכי איצטריך להביא ודרוסת ארי וא"כ יש דורס למעלה מזאב מפלל שאין למטה הימנו פלל דאל"כ למה נקט התנא זאב שהוא הממוצע במדרגות: וכל זה לפירוש רש"י אבל לפירוש התוס' הא קמ"ל על רב קאי דרב קמ"ל דזאב בגסה נמי דריס א"כ תכף מרישא דמלתא דר' יהודא דאמר דרוסת הזאב בדקה תכף קשיא לרב וא"כ קשה האויש ברענגר ודרוסת ארי בגסה ולכך מצינו רש"י בפירוש התוס': והנה נוכל לתרץ גם לשיטת התוס' צריך להביא ודריסת ארי כו' דהנה לכאורה קשה דלמא לעולם הא קמ"ל ובדזאב בגסה נמי דריס והא דאמר ר"י במשנתנו דרוסת הזאב בדקה מירי באין מצילין ולהכי הוא דדריס בדקה ולא בגסה ורב בגיש מצילין מירי ולהכי דריס בגסה אלא דהתוס' נשמרו מזה שכתבו בד"ה וכת"ד דלהכי נקט ולמעלה להשמיענו שכל למעלה שונים מה ארי בגסה וכו' וא"כ רב משנה זאב לארי וא"כ שפיר מקשה ממשנתנו והני מילי עכשיו שפונדא ארי במשנה אבל אי לא הכי הנה אמינא דבאמת אין חילוק בין זאב לארי ותרוניהו דרסי בגסה בגיש מצילין ובדקה באין מצילין ולא הנה קשיא לרב פלל מרישא דמלתא דר"י דאמר דרוסת הזאב בדקה להכי הוצרך להביא סיפא ודרוסת ארי בגסה.

אָלא דְּהָא תִּינַח לְשִׁיטַת הָרָא"ש דְּכַתְּב לְקַמְן דְּלִישְׁנָא בְּתָרָא גַּז דּוֹרְס בְּעוֹפוֹת בְּכָל עֲנָן וּבְגו"ט דְּרִיס בְּיַשׁ מְצִילִין וּא"כ אַף שְׂיַשׁ לּוֹ אָרְס גַּם בְּאִין מְצִילִין לְהַזִּיק עוֹפוֹת מ"מ בְּגו"ט אָרְס זֶה אִינוּ מְזִיק וּבְיַשׁ מְצִילִין הָאָרְס חֲזַק יוֹתֵר וּמְזִיק א"כ גַּם בְּזָאב אִיפְּא לְמִימֵר אַף דְּדַקָּה דְּרִיס בְּכָל עֲנָן מ"מ בְּגִסָּה יַשׁ חֲזִילִין בֵּין הַיַּשׁ מְצִילִין לְאִין מְצִילִין: אָבֵל לְשִׁיטַת הַתּוֹס' בּד"ה הָכִי גְרָסִינָן אִין שׁוּם סְבָרָא לְחַלְק בֵּין יַשׁ מְצִילִין לְאִין מְצִילִין רַק דְּבָאִין מְצִילִין אִז אִינוּ מְטִיל אָרְס כָּלֵל וּא"כ פִּינּוּן זָאב דְּדְרִיס בְּדַקָּה גַּם בְּאִין מְצִילִין שׁוּב אִי אִפְשָׁר לְחַלְק בְּגִסָּה בֵּין יַשׁ מְצִילִין לְאִין מְצִילִין פִּינּוּן דְּגַם בְּאִין מְצִילִין יַשׁ לּוֹ אָרְס א"כ אִי הָנָה אָרְס שְׁלוֹ מְזִיק לְגִסָּה גַּם בְּאִין מְצִילִין הָנָה מְזִיק וּא"כ קְשָׁה הָאֵוִישׁ בְּרַעֲנָגֵר אָלָא דְּבִלָּא"ה קְשָׁיָא לִי עַל סְבָרָא זֹו שְׁל הַתּוֹס' דְּהִנֵּה הָרָא"ש גְרִיס לְקַמְן אָמֵר רַב חֲסֵדָא אָמֵר רַב דְּרוֹסַת חֲתוּל וּנְמִי' בְּגו"ט וְכו'.

וְהַקְשִׁיתִי לְשִׂאוּל א"כ כְּבָר הִשְׁמִיעֵנוּ רַב דְּחֲתוּל וּנְמִי' בְּגו"ט הוּא דְּדְרִיסִי אָבֵל בְּאִימְרֵי רַבְרָבִי לֹא א"כ קְשָׁה הָא דְלַעִיל דְּאָמֵר רַב בְּבִהְמָה מִן הַזָּאב וְכו' לְמַעוּטֵי חֲתוּל ל"ל דְּהָרִי גַּם פְּאֵן לֹא בָּא לְמַעַט רַק מְאִימְרֵי רַבְרָבִי וְכַמ"ש הַתּוֹס' וּל"ל תְּרַתִּי דְרַב בְּשִׁלְמָא לְלִישְׁנָא בְּתָרָא לְקַמְן הָא מְנִי בְּרִיבִי וּא"כ רַב חֲסֵדָא אָמֵר רַב מִיְרִי בֵּין בְּיַשׁ מְצִילִין בֵּין בְּאִין מְצִילִין וּא"כ אִיפְּא לְמִימֵר דְּלֵהָכִי נִקְט גו"ט מְשׁוּם דְּבִהוּ תְּמִיד דְּרִיס אִפְּלוּ בְּאִין מְצִילִין וּלְעוֹלָם דְּבִינֵשׁ מְצִילִין דְּרִיס אִפְּלוּ בְּרַבְרָבִי לְהָכִי אִיזְטְרִיף הָא דְלַעִיל לְמַעוּטֵי מְאִימְרֵי רַבְרָבִי אִפְּלוּ בְּיַשׁ מְצִילִין אָבֵל לְלִישְׁנָא קְמָא הוּא דְּאָמֵר כְּבָרִיבִי וּא"כ רַב חֲסֵדָא אָמֵר רַב מִיְרִי בְּיַשׁ מְצִילִין וְאִפְ"ה נִקְט גו"ט וּמְמִילָא מְמַעַט אִימְרֵי רַבְרָבִי א"כ מִינְתֵּר הָא דְּאָמֵר רַב בְּבִהְמָה מִן הַזָּאב וְכו'.

אָמְנָם נוֹכַח לּוֹמֵר דְּשְׁנֵי תִירוּצִים דְלַעִיל סוֹכְבִים עַל הַנֶּה תְּרִי לִישְׁנֵי דְלִישְׁנָא קְמָא קְאִי תִירוּץ הָרָאשׁוֹן דְּהָא קַמ"ל דְּבִגְסָה נְמִי דְרִיס וּכְפִירוּשׁ הַתּוֹס' דְרַב הָא קַמ"ל וּל"ל ב קְאִי נְאִי בְּעִית אִימָא לְעוֹלָם לְמַעוּטֵי חֲתוּל אָלָא דְלִישְׁנֵי רַש"י דְּהָא קַמ"ל דְּזָאב בְּגִסָּה אִמְתַּנִּי קְאִי אָבֵל רַב בְּשִׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת תְּמִיד לְמַעוּטֵי חֲתוּל בָּא א"כ קְשָׁה דְלִישְׁנָא קְמָא קְשָׁה תְּרַתִּי דְרַב ל"ל.

וּנְלַע"ד דְּאִיזְטְרִיף הָא דְרַב בְּבִהְמָה מִן הַזָּאב וְכו' לְמַעוּטֵי חֲתוּל מְכַל בְּהִמָּה אִפְּלוּ מְגו"ט וְהִינּוּ בְּאִין מְצִילִין וְזֶה פְּוֹנָת רַש"י שְׁפִירֵשׁ שְׂאִין מְזָאב וּלְמַטָּה דְרִיסָה בְּבִהְמָה כָּלֵל אָלָא בְּעוֹפוֹת לּוֹמֵר דְּמַמַּעַט אִפְּלוּ מְגו"ט וְרַש"י לְשִׁיטַתוֹ הַנּוֹכַרַח לְזֶה לְתַרְץ הָא דְּאִיזְטְרִיף תְּרַתִּי דְרַב.

אָבֵל הַתּוֹס' לְשִׁיטַתִּיהוּ וּלְכַף פְּתָבוּ בּד"ה אִילִימָא וְכו' בְּאִימְרֵי רַבְרָבִי: וְדַע דְּמַהָא דְּבַעִי רַב פְּהֵנָא מְרַב דְּאָמֵר בְּהִדְיָא אַף לְחֲתוּל אִין דְרִיסָה לִיכָּא קְוִשְׁיָא דְשָׁם עַל בְּעִיָּא שְׂשָׂאֵל רַב פְּהֵנָא הַנּוֹכַרַח רַב לְהַשִּׁיב וּא"כ אִיפְּא לְמִימֵר דַּר"כ לֹא שְׁמַע הָא דְּאָמֵר רַב בְּבִהְמָה מִן הַזָּאב וְכו' הַנּוֹכַרַח לְהַשִּׁיבוּ וּמִימְרָא זֹו דְּבִבְהִמָּה מִן הַזָּאב קְדָמָה אָבֵל עַל הָא דְּאָמֵר ר"ח אָמֵר רַב שְׁפִיר קְשָׁיָא תְּרַתִּי דְרַב ל"ל: אָלָא דְּעַדִּין לֹא פְּלִטִי לִי מִתְּרַתִּי דְרַב לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּהָרִי לְשִׁיטַת הַתּוֹס' גַּם ל"ל ב קְשָׁה תְּרַתִּי ל"ל וְלִיכָּא לְמִימֵר דְּמַהָא דְרַב חֲסֵדָא הָנָה אִמְיָנָא דְּנִקְא בְּאִין מְצִילִין הוּא דְיַשׁ לְחַלְק בֵּין גו"ט לְאִימְרֵי רַבְרָבִי שְׁהָרִי לְשִׁיטַת הַתּוֹס' פִּינּוּן שְׂיַשׁ לְחֲתוּל דְרוֹסָה בְּגו"ט אַף בְּאִין מְצִילִין א"כ מוֹכַח דְּמְטִיל אָרְס גַּם בְּאִין

מצילין וא"כ אי הנה ארס שלו מזיק לאמרי רברבי אף באין מצילין הנה מזיק וצריף לומר דהתוס' לא גרסי כלל אמר רב חסדא אמר רב.

והרא"ש דגריס רב חסדא אמר רב הוא לשיטתו דלדידן שפיר יש לחלק אף דאית לי ארס מ"מ במצילין הארס חזק יותר ובזה נלע"ד לתרץ קושיות מהרש"ל ביש"ש שכתב על הטור שכתב שמסקנת הרא"ש כל"ב דלקמן שלא ירד לדעת אביו כלל והרא"ש הביא רק דעת הרי"ף שפוסק כל"ב אבל הרא"ש שדרכה פתב דלישנא קמא יותר ניקח: ונלע"ד שהטור ירד שפיר לכוננת הרא"ש ועל פרוץ הרא"ש סובר בזה פהרי"ף דהנה בתחלת הסוגיא הביא הרא"ש מחלוקת בעל התרומה והרי"ף בה"ת פסק פשוטי קמא דזאב בגסה דריס משום דאזלינו לחומרא והרי"ף פסק פאי בעית אימא.

גם בסוף הסוגיא הביא הרא"ש מחלוקת בעל התרומה והרי"ף דבעל התרומה פסק פלישנא קמא אף שהוא לקולא משום דל"ב דחיקא הוא משום דבעינן לפלוגי בגין וכו' והרי"ף פסק כל"ב לחומרא והנה נלע"ד דהרי"ף ובעל התרומה לשיטתייהו דל"ב לא קשה תרתי דרב ל"ל וללישנא קמא קשה תרתי דרב ל"ל והכרחתי לומר דל"ב באמת מוכרח שישנויי קמא דלעיל דזאב בגסה דריס וא"כ להקל בזאב בגסה פאי בעית אימא ולהקל בחתול בגו"ט דבאין מצילין פלישנא קמא הנה תרתי דסתרי אהדדי דאי הא דהיינו אי בעית אימא דרב למעוטי חתול לא קיימא הא דהיינו לישנא קמא דהוא דאמר כבריבי וא"כ הרי"ף לשיטתו דאיהו פסק לעיל פאיבעית אימא א"כ מוכרח הוא לפסוק כל"ב לחומרא אף שהוא לישנא דחיקא ובעל התרומה לשיטתו שפסק לעיל לחומרא פשוטי קמא דזאב בגסה נמי דריס א"כ פסק פאן פלישנא קמא אף שהוא לקולא משום דל"ב דחיקא הוא ולפי זה פיון שלעיל מסיק הרא"ש פהרי"ף דזאב בגסה לא דריס ממילא מוכח פאן ג"כ שמסקנתו פהרי"ף ונשפיר כתב הטור שהרא"ש מסיק כל"ב לחומרא ודלא כרש"ל ומה שהקשה מהרש"ל עוד פיון שפסק הטור כל"ב א"כ למה מיקל בדרוסת הגין בגו"ט אפילו פיש מצילין דהרי בהא לא אשכחן שהכריע רב דלא פרבנו דמחלקי בהכי.

נלע"ד דמוכח דלרב אין לחלק כלל בגין בין מצילין וכו' דהרי חולדה חמיר מנץ שהרי פתבו כל הפוסקים דחולדה דרסה אפילו בעוף הגס. וא"כ אי הנה לגין דריסה לב"ל פיש מצילין ק"ו לחולדה וא"כ למה מוקי לקמן מלתא דרב דאמר אף לחולדה יש דריסה בעופו' נוקי ליה בגו"ט ופיש מצילין והא דאמר אף לחתול א"ד באמרי רברבי והא דאמר לחתול יש דריסה ולחולדה א"ד בגו"ט באין מצילין אלא ודאי דל"ב שאין חילוק בחתול גם בגין אין חילוק ולעולם אין דריסה בגו"ט אף במצילין והה"ד לחולדה וללישנא קמא ודאי דהנה יכול לאוקמי הא דאמר רב דאף לחתול א"ד בגו"ט ובאין מצילין והא דאמר לחתול יש ולחולדה אין דריסה מייברי פיש מצילין והא דאמר אף לחולדה יש מייברי בעופו' ובאמת מדלא מוקי לה הכי מוכח דל"ב עיקר.

ונחזור לראשונות שלסברת התוס' קשה האניס ברענגער דמיייתי סיפא דר' יהודא ודרוסת ארי בגסה הוא מנותר ונלע"ד דאי לאו סיפא דמלתא דדרוסת ארי בגסה הנה אמיןא שר"י בא לפרש בזה האופן דת"ק קאמר דרוסת הזאב וממילא ממנעט חתול וכדי שלא תאמר דדוקא מגסה הוא דאימנעט חתול בא ר' יהודא לפרש דרוסת הזאב שאמר ת"ק למעוטי חתול בדקה פלומר אפילו בדקה דוקא זאב ולא חתול ולעולם דזאב עצמו

בגסה נמי דריס וכדרב להכי מייתי סיפא ודרוסת ארי בגסה לומר דוקא ארי ולא זאב:
והנה לפי מ"ש לעיל לתרץ לשיטת רש"י וכתבתי שזאי לאו סיפא דמלתא הנה אמינא
שאין דריסה אוסר בגסה כולל משום דורס נלע"ד לתרץ מה שהקשיתי לשיטת התוס'
דרב קמ"ל דזאב בגסה נמי דריס למה אמר רב דין זה בפ"ע הנה לי' רק למימר הלכה
כת"ק וממילא הנה ידעינן הלכה מכלל דפליגי ולת"ק זאב בגסה דריס.

ולפי מ"ש ניקח דהנה אמינא שפולגתניהו להיפך דת"ק סבר דרוסת הזאב שאין בבהמה
דריסה למעלה מדריסת הזאב דזאב דריס בגדולה שבדקות ולמעלה מזה אין דריסה כולל
אפילו לארי ובא ר"י להחמיר דרוסת הזאב הוא בדקה ודרוסת ארי אפילו בגסה שארי
חמיר מזאב והא דהזכיר ר"י זאב כולל פניו שבזאב לא פליג היינו משום דלת"ק לא
אימעט חתול מגו"ט שת"ק החמיר יותר נקט זאב שהוא לדידנ' היותר חמור דדריס אפילו
באימרי רבירבי ולמעלה מזה ליפא לדידנ' דריסה כולל ובא ר"י לחלוק בתרתי ונקט זאב
בדקה וארי בגסה ומכלל דלמטה מזאב ליפא דריסה כולל אפילו בגו"ט דר"י כל מדרגות
דריסה חשיב ואי הנה עוד מדרגה למטה מזאב ג"כ הנה חשבי' ולהכי הוצרכו רב לפרש
בבהמה מן הזאב ולמעלה לומר דזאב בגסה נמי דריס: עוד נלע"ד הוכחה לדברי הטור
דהרא"ש מסקנתו כל"ב משום דהרא"ש הקשה על פירש"י דפירש דקמ"ל דזאב בגסה
אמתני' קאי והקשה הרא"ש מדקאמר ואבע"א לעולם למעוטי חתול מכלל דל"ק לא
ממעט חתול ולכאורה דברי הרא"ש תמוהים דהרי רש"י נשמר מזה וכתב ואבע"א
לעולם מתני' נמי ממעט חתול.

ונראה משום דאי מפרשינן דאמתני' קאי לעולם למעוטי חתול א"כ הא דקאמר מ"ד
אורחא דמלתא קתני קמ"ל היינו קמ"ל דמתני' לאו אורחא דמלתא קתני אלא דוקא קתני
אבל אם נימא לעולם למעוטי חתול ארב קאי א"כ נשאר זה קיים דמשנתנו אורחא
דמלתא קתני והנה ללישנא בתרא דחתול דריס גו"ט בכל ענין אפילו אין מצילין א"כ
קשה למה אחז במשנתנו דרוסת הזאב ממ"נ אי הדורס היותר גדול יאמר ארי ואם
הדורס היותר קטן יאמר חתול וצריך לומר דאורחא דמלתא קתני וא"כ ש"מ דקמ"ל על
רב קאי וא"כ ש"מ דל"ק לא ממעט חתול ושפיר הקשה הרא"ש על רש"י וכל זה אם
הרא"ש אחז ל"ב עיקר דללישנא קמא לכך לא קתני במשנתנו חתול משום דמשנתנו
איירי גם באין מצילין וא"כ מדהקשה הרא"ש פן לרש"י מכלל שפוסר ל"ב עיקר והנה
לפי מ"ש דמלישנא בתרא מוכח דמשנתנו גם למסקנא אורחא דמלתא קתני א"כ אין
לנו ראי' דגם לא דריס באמרי רבירבי לא משנתנו ולא ממימרא דרב דרב לא איירי בגס
כולל ובזה נלע"ד לתרץ דברי התוס' בד"ה מ"מ לר"ח קשיא וא"ת ולשני ליה דברייתא
באימרי רבירבי ולכאורה קשה למה הקשו על התרצון ולא הקשו על המקשה דמאי מקשה
ודלמא ברייתא באימרי רבירבי ונלע"ד משום דלכאורה יש לדחות קושיות דאי אימרי
רבירבי א"כ מאי ארי' דנקט ברייתא נץ אפילו גס נמי לא דריס ונתני גס.

אלא דהיא גופה מנ"ל ודלמא גס דריס באימרי רבירבי ואי משנתנו אורחא דמלתא
קתני וא"כ המקשה איפא למימר דקאי לשנויי קמא דזאב בגסה דריס וא"כ לא אמרינן
אורחא דמלתא אבל על התרצון אליבא דל"ב על כרחו אורחא דמלתא קתני וא"כ לא
מוכח דמשנתנו כולל דגם לא דריס באימרי רבירבי ושפיר הקשו דנוקי

בְּרַבְרָבִי: וְהִנֵּה הִי גַלְעָד בְּדָרְךָ הַזֶּה לְתַרְץ מֵה שְׁרָשְׁמוּ הַתּוֹס' בְּמָה דְאָמַר מ"מ לר"ח קִשְׁיָא וְלֹא רָשְׁמוּ תַכְף בְּמִיתִיבִי וְנִרְאָה מְשׁוּם דְיִש לְדַחֲוֹת דְאִי בְּרַבְרָבִי לִתְנִי גַם וְכַנ"ל אֶלָּא דְעַל זֶה קִשְׁיָה וְלִטְעָמִיךָ דְאִינְרִי בְּגו"ט ג"כ קִשְׁיָה לִתְנִי גַם שְׁהָרִי מוֹכַח מִדְּבָרֵי ר"ח דְאֶפִּילוּ בְּגו"ט גַם לֹא דְרִיס מְדָאֵמַר ר"ח דְרוֹסַת חֲתוּל וְנִמְי' בְּגו"ט מְפָלֵל דְגַם לֹא וְאִין לֹא מְרִיר מְחֲתוּל וּבִק"ו אֲתִי א"כ נְחֻשְׁבִי לְהוֹרוֹת דְאֶפִּילוּ גַם דְנִקָּא בְּגו"ט דְרִיס וְלֹא בְּרַבְרָבִי וְאִין לֹא מְרִיר דְזֵה שְׁמַעִינָן מִמֵּתְנִי דְהָרִי עַל מֵתְנִי יֵש לֹא מְרִיר א"ד קִתְנִי וְתַדְע דַּע"כ אֹרְחָא דְמִלְתָּא קִתְנִי מְדָלָא חֲשִׁיב חֲתוּל בְּגו"ט שְׁהָרִי עֲכָשְׁוּ עֲדִינָן לֹא יָדַע חִילוּק בֵּין מְצִילִין אוֹ לֹא וְכֵן ל"ב אֶלָּא דְאִי גְרָסִינָן רַב אִין זֶה קִשְׁיָא דְכָבֵר הַשְּׁמִיעֵנוּ רַב לְעִיל לְמַעוּטֵי חֲתוּל וְכֵן זֶה אִי גְרָסִינָן רַב אֶבְל אִי גְרָסִינָן רַב חֲסִדָּא א"כ ר"ח עֲדִינָן לֹא הַשְּׁמִיעֵנוּ דְגַם ל"ד בְּרַבְרָבִי וְלָמָּה לֹא נִקְט גַם אֶלָּא וְדָאִי דְגַם לֹא דְרִיס אֶפִּילוּ בְּגו"ט וְא"כ שְׁפִיר הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' דְנוֹקִי בְּאִינְרִי בְּרַבְרָבִי.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְלִתְנִי גַם דְהָרִי גַם לְטְעָמִיךָ דְמוֹקְמַת בְּגו"ט ג"כ קִשְׁיָה לִתְנִי גַם. וְא"כ בְּלֹא"ה הֵוָה אֲמִינָא דְגְרָסִינָן רַב וְלֹא קִשְׁיָה קִשְׁיָתִית הַתּוֹס' אֶבְל עֲתָה אָמַר מ"מ לְרַב חֲסִדָּא קִשְׁיָא וְאִי גְרָסִינָן אָמַר ר"ח אָמַר רַב הֵוָה לִיה לְמִימַר לְרַב קִשְׁיָא אֶלָּא וְדָאִי דַּל"ג רַב וְשְׁפִיר הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' וּבְזֵה יֵש לְדַחֲוֹת דְבָרֵי מְהַרְש"א שְׁפַתְב שְׁמִינָה הִיוּ יְכוּלִין הַתּוֹס' לְהוֹכִיחַ דַּל"ג נִץ בְּמִלְתָּא דַּר"ח וְהוֹאִיל וְאִינְרִי קָאִי בְּזֵה הַמְהַרְש"א צָרִיךְ אִנִּי לְפָרֵשׁ דְבָרֵי דְלְכַאוּרָה אִין פִּירוּשׁ לְדְבָרֵי שְׁפַתְב דְאִי גְרָסִינָן נִץ בְּמִלְתָּא דַּר"ח א"כ גַם בְּנִץ יֵש לֹא מְרִיר בְּרִייתָא בְּאִינְרִי בְּרַבְרָבִי וְהָרִי מְשַׁנְתִּינוּ מוֹכַח שְׁאִין לְנִץ דְרִיסָה אֶפִּילוּ בְּדָקָה שְׁפַדְקוֹת.

אֶלָּא שְׁכַוְנָתוֹ דְלְכַאוּרָה בְּלֹא"ה מוֹכַח דַּל"ג נִץ דַּל"כ קִשְׁיָא מְשַׁנְתִּינוּ אֶלָּא שְׁעַל זֶה יֵש לְהַשִּׁיב דְאִי דִיכּוּל לְהַקְשׁוֹת מִמְשַׁנְתִּינוּ עֲדִיף לִיה לְאֶקְשׁוּיֵי מְבַרְיִיתָא שְׁמַקְשָׁה עַל כָּל תַּלְת מִיָּלִי דְנִץ וְחֲתוּל וְנִמְי'.

אֶבְל אִי יֵש לְדַחֲוֹת דְבַרְיִיתָא בְּרַבְרָבִי וְעִיָּקֵר הוֹכְחָה מִנִּץ מִמְשַׁנְתִּינוּ א"כ גַם מְבַרְיִיתָא לֹא הַקְשָׁה רַק מִנִּץ וְעַל יְדֵי מְשַׁנְתִּינוּ א"כ בְּקִיצוֹר הֵוָה לִיה לְהַקְשׁוֹת מִמְשַׁנְתִּינוּ זֶה פְּנוּנַת מְהַרְש"א: וְהִנֵּה יִצְאָנוּ קֶצֶת מְעִיָּקֵר פְּנוּנַתִּינוּ וְנַחְזוֹר לְרֵאשׁוֹנוֹת לְדַחֲוֹת דְבָרֵי מְהַרְש"ל דְאִי גְרָסִינָן בְּמִלְתָּא דַּר"ח נִץ א"כ נִץ דְרִיס בְּגו"ט וּק"ו לְגַם וְא"כ בְּלֹא"ה אִי אֶפְשָׁר לְאוֹקְמֵי בְּרִייתָא בְּאִינְרִי בְּרַבְרָבִי דַּל"כ אֶדְתְּנִי נִץ לִתְנִי גַם וְלִיכָּא לְמִימַר וְלִטְעָמִיךָ דְאִינְרִי בְּגו"ט ג"כ לִתְנִי גַם זֶה אִינוּ שְׁהָרִי אֶפִּילוּ נִץ דְרִיס בְּגו"ט וּק"ו גַם: דָּף נז ע"א גַם שְׁמוּטַת יָד בְּבִהְמָה כו'.

הַש"ע בִּי"ד ס' נ"ה סְעִיף ב' פָּסֵק עֶצֶם הַקּוּלִית שְׁנִיָּתָה מְמַקְוֵמוּ בְּמַקּוֹם חֲבוּרוֹ בְּגוּף וְהִינֵנוּ בּוֹקָא דְאֶטְמָא דְשָׁף מְדוֹכְתִיָּה טְרַפָּה בֵּין בְּבִהְמָה וּבֵין בְּעוֹף וְהוּא דְאִיעֲפוּל נִיבְל' וְנ"ל הַש"ף ב' ס"ק ב' וְהַב"ח פְּתַב דְלַעֲנִין מְעַשָּׂה רְאוּי לְהַחְמִיר בְּשְׁמוּטַת יָרֵךְ אֶפִּילוּ בְּבִהְמָה וְלֹא אִיעֲכַל נְמִי טְרַפָּה מְדִינָא וְכִסְבַּרְת הַתּוֹס' בְּכּוּרוֹת וְהַרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת וְדַלָּא כַּש"ע וְכַתְב הַש"ף וְאֶגַב חוּרְפִי לֹא עֵינִן שְׁפִיר דְאִיתָּא הֵתָם בְּמִשְׁנָה גְבִי בְּכּוּר נְשַׁמְטָה יִרְכּוּ הֵוָה מוּם וְכַתְבוּ הַתּוֹס' פִּרְש"י כְּגוֹן דְלֹא אִיעֲכַל נִיבְל' דְאִי אִיעֲכַל נִיבְל' טְרַפָּה נְמִי הֵוָה כְּדָאֵמַר בְּפֹא"ט הָאִי בּוֹקָא דְאֶטְמָא וְכו' וְה"מ דְאִיעֲפוּל נִיבְל' וְקִשְׁיָא לְפִירוּשׁוֹ דְטְרַיָּף הֵתָם אֶפִּילוּ לֹא אִיעֲפוּל נִיבְל' וְלֹא אִיעֲכַל נִיבְל' יֵש לְפָרֵשׁ דְנִשְׁמְטָה כּוֹ

מתחלת ברייתו עכ"ל ורצה לומר דטרירי התם רב מתנה אפילו בלא איעפול ולא איפסוק
א"כ לרב מתנה תקשי מתני' אבל למסקנא כשר עד דמתעכיל עפולי וכו' ע"ש בפ"ד.

ולי נראה כדברי הב"ח דהרי דבר זה שחידשו לנו התוס' שמייירי שנשמטה מתחלת
ברייתו חידוש גדול חידשו לנו התוס' לחלק בשמות ירד בין נעשה כן ע"י חולי או על
ידי אדם ובין נברא כן והנה מצינו מחלוקת שני גדולי עולם אבות הפוסקים הרמב"ם
והרשב"א הרמב"ם סבר דחסורה ונטולה שבמשנה טרפה שנים חילוקים הם ונטולה
דוקא ונטולה ביד אבל נבראת חסורה פשרה וחסורה היינו אפילו נבראת חסורה
והרשב"א סובר דא ודא אחת היא ומנו חסורה ונטולה שלא ליתן פה לבעל דין לחלק.

וא"כ לדעת הרשב"א לא מצינו בטרפות כלל חילוק בין נעשה אח"כ ובין נברא כן
מתחלת ברייתו וא"כ לדעת הרשב"א אין מקום לדברי התוס' בבכורות וכד מעינינו אנו
רואין שהתוס' אהזו שער פדעת הרשב"א שדרי פאן בד"ה שמוטת יד בבהמה פשרה
כתבו התוס' והה"ד נחתכו דדוקא נחתכו רגלי' טרפה אבל ידיה פשרה ולקמן נמי אמרינו
בעלת ה' רגלים או שאין לה אלא שלשה ה"ז מום ואמר רב הונא ל"ש אלא שחסר ביד
אבל ברגל טרפה נמי הנה.

ולכאורה לדעת הרמב"ם אין מקום לסוף דברי התוס' דמה ראי' מחסר יד דהיינו מתחלת
ברייתו לנחתה יד אלא נדאי שהתוס' סוכרי' פדעת רשב"א וא"כ אין מקום לדבריהם
בבכורות.

וכבר רציתי לומר דהתוס' בשטת הרמב"ם קיימי ומה שהביאו ראי' מדברי ר"ה הוא
ממה דהכשיר יתיר ביד ולא ברגל משום דכל יתר פנטול דמי וכד דייקת בלישנ' דר"ה
דלא אמר כל יתר פחסור דמי אלא פנטול והיינו בידי אדם וכך אגמרי' רחמנא למשה
בסיני שיתרת אף שהיא בתולדה דינו פנטול בידי אדם וא"כ מדהכשיר יתיר ביד מפלל
דגם יד נטול ונחתה בידי אדם ג"כ פשר אמנם פאשר עיינתי היטב בדברי התוס' אין זה
פוננתן שא"כ עיקר חסר בדבריהם שהרי לא הזכירו מדברי רב הונא אלא דין חסר ולא
הזכירו היתר פלל ולפי מה שפרשתי דבריהם למעלה עיקר הראי' הוא מיתיר אלא נדאי
שס"ל להתוס' שאין חילוק בין נחתה לחסר בתולדה וא"כ איך חילקו בבכורות בנשמט
בין נשמט אח"כ לנברא שמוט.

ונלע"ד שפודאי מן הסברא ס"ל להתוס' שאין לחלק וכדעת רשב"א א"כ פאן בסוגיא
דחולין שס"ל להתוס' דשמוטת ירד היינו דוקא באיעפול ניבלי' א"כ נשאר בבכורות
פדמשני רש"י שם ולכן ס"ל שאין לחלק בין תחלת ברייתו לנעשה אח"כ וכי היכי דחסר
יד פשר הה"ד נחתה אבל שם בבכורות קאי בשיטה דבוקא דאטמא פרב מתנה א"כ
ההכרח לחלק מוכח מן המשנה ומעתה דבר זה תלוי בזה שאם בוקא דאטמא בעינן
איעפול ניבלי' א"כ אין חילוק בין נברא לנעשה אח"כ ומה הקשו בבכורות על רש"י
שתפס החילוק בין איעפול ניבלי' ומה הנה לי' לרש"י לפרש חילוק בין נברא ונהרי להלכה
נדחה חילוק זה וכיון שלא הי' לרש"י דרך פשוט לפרש אליבא דכ"ע יותר נוח הנה ליה
לפרש אליבא דהלכתא ואדרבה התוס' בחרו לפרש נגד ההלכה אלא נדאי דשם בבכורות
נאדו התוס' מפסקיהם בחולין וס"ל להלכה דגם לא איעפול ולא איפסוק ג"כ טרפה והיינו
משום דס"ל דבאיעפול לא נחלק אדם מעולם להכשיר וס"ל דשמוטת ירד שהכשיר ר"ה

בעורף הה"ד בבהמה מדתני לוי וא"כ מפלל דלא איעפול איירי וכסתמא דשמוטת ירף ומסקינו הלכה רונחת להטריף בעורף והה"ד בבהמה ולקף פירשו בבכורות אליבא דהלכתא ומנכר פדברי הב"ח שהתוס' בבכורות חזרו מדבריהם שפחולין: והנה רש"ל בפא"ט סי' צ"ט הובאו דבריו בש"ף סי' נ"ג ס"ק ד' דבנשבר יש להחמיר פדברי הש"ף דאינו נגד הש"ס דאפשר נשבר או נחתה גרע מנשמת ולכאורה הוא נגד המשנה בעלת ה' רגלים וכו' או בעלת שלש דהנה מום לגבוה ומפלל דלהדיוט שרי ועכ"פ בינדים מוקמית לי' דברגל טרפה נמי הנה פדאמר ר"ה וראיתי ברש"ל שיהביא ראי' מטחול דנחתה טרפה ונגטל פלו אפשר אלא שהרי רש"ל מטריף שם נטל כל היד של הבהמה מן הגוף.

וצ"ל דרש"ל ס"ל כסברת התוס' בבכורות לחלק בין נבראת פך ומוקי בעלת ה' או בעלת שלש בנברא פך אלא שאמרתי עוד לפרש דברי התוס' בחולין שפתבו דוקא נחתכו רגלי טרפה אבל ידי פשרה.

ודבריהם לכאורה תמוהים אם פנונתם דלא הוזכר במשנה רק רגל בהמה שפחתכו רגלי ולא הוזכר ידים. זה אינו ראי' דאטו בלשון המשנה מי לא נכלל ידי הבהמה בכלל רגלים ומשנה דבכורות יוכיח בעלת ה' רגלים.

ונראה שדברי התוס' קשורי'תחלתן בסופם שמתחלה הביאו שלא הוזכר רק נחתכו רגלי ואם תאמר שגם ידים בכלל א"כ למה מכשיר בבכורות ביז ומטריף ברגל ואפילו אם תרצה לומר דאיירי בנבראת מ"מ ממ"נ אם מחלקת בין נבראת לנחתה אח"כ א"כ גם ברגל נחלק פך ומנ"ל לר"ה דברגלים טרפה נמי הנה: ולפי זה קושיא זו עצמו תשוב על רשב"א.

ונראה דברגל אם נבראת חסורת רגל באמת לאו מטעם נחתה רגלי היא טרפה רק מטעם שמוטת רגל שלשון שמוטת כולל אף בנבראת ואיפכא מסברת התוס' בבכורות דמוקי נשמתה ירכו בנבראת ולענ"ד לשון נשמתה משמע שנשמת אחר פך לא שהיתה שמוטה מעולם אבל לשון שמוטת ירף משמע אף בידי שמים מעת ברייתה ובזה נלע"ד דעת רש"י בבכורות דמוקי לה בלא איעפול ניב' ולישנא דמתני' דייקא פאן דכל מומין דחשיב התי' נקט לה בכינוי הבהמה בעלת ה' רגלים או שאין לה ולא נקט במשנה הנה לה ה' רגלים וכו' אלא נקט הכינוי על הבהמה וכאן נקט שנשמת ירכו ג"כ הנה לי' למימר איזה שמוט שמוטת ירף.

ולחכי פתב רש"י דמתני' מחלק בין איעפול ניב' וטעם החילוק שבין איעפול או לא הוא משום דאי לא איעפול הדרא ברי' וכדכתב הר"ן במימרא דרב מתנה וזה שייך בנעשה אחר שנברא אבל אם נבראת פך בנדאי תשאר פך לעולם א"כ אפילו לא איעפול ניב' ג"כ טרפה וא"כ להכי נקט במשנה דוקא שנשמתה ירכו דהינו אח"כ אבל אם היתה שמוטת ירף מתחלת ברייתה אפילו טרפה נמי הנה אפילו לא איעפול אלא דקשה איך אפשר שרש"י סובר סברת הר"ן דבלא איעפול הטעם דהדרא ברי' א"כ איך שוחטין עליו הבכור הא הנה מום עובר ולכן נלע"ד דרש"י סובר גם בלא איעפול ג"כ לא הדרא ברי' רק החילוק בין איעפול הוא שאז הפאב גדול מאד וסופו למות משא"כ בלא איעפול אין לה פאב כל פך ולא תמות ממפה זו אבל מום הנה ומתני' דנקט בבכורות שנשמת

יִרְכּוּ וְלֹא יִקְטַט שְׁמוֹטָת יִרְדָּה לְרַבּוּתָא כְּתִב כֵּן דְּלֵא תִימָא דְנוֹקָא נְבִירָתָא כִּףּ הָא נִשְׁמַט אַח"כ טְרַפְּהָ נְמִי הֵנָּה אֶפִּילוּ לֹא אִיעֵפּוּל וְכַדְרַב מִתְּנָה קַמ"ל שְׁנַשְׁמַט וְאַפ"ה מוּם הוּא דִּהְוָה וְלֹא טְרַפְּהָ, וְהֵנָּה לְפִי זֶה לְרִש"י לִיכָא לְאוּקְמִי מִתְחַלְתַּת בְּרִייתָהּ א"כ לִיתָא לְדַבְרֵי הַב"ח שְׁפַתְב שְׁרִש"י בְּבִכּוּרוֹת קֵאִי בְּשִׁיטַת הָרִי"ף וְא"כ אִין חִילּוּק בֵּין אִיעֵפּוּל לְנִפְסָק אֲבָל קִשְׁיָה לִי לר' יוֹחָנָן אֵלּוּ טְרַפּוֹת לְמַעוּטֵי דְרַב מִתְּנָה הֲלֵא מִמִּתְנִי דְּבִכּוּרוֹת יִדְעֵנוּ זֶה בְּשִׁלְמָא לְגִירְסָא דִּידֵן א"כ מְבִכּוּרוֹת יִדְעֵנוּ בְּלֵא אִיפְסָק נִיבְלִי כְּשֶׁרָה וְאַפְתִּי אִיכָא לְמִימַר כְּדַרְבָּא דְּאִיפְסָק טְרַפְּהָ וְתַנִּי אֵלּוּ טְרַפּוֹת דְּגַם אִיפְסָק כְּשֶׁר עַד דְּאִיעֵפּוּל וְלִסְבַּרְת הָר"ן דִּהֲטַעַם מְשׁוּם אִיעֵפּוּל דְּלֵא הֲדָרָא בְרִי' נִלְע"ד לְתַרְזֵן קוֹשְׁיָתָא הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו עַל הָרִי"ף דְּגֵרַס לְעִיל (דָּף נד) אָמַר רַב מִתְּנָה בּוּקָא דְּאֵטְמָא דְּשָׁף מְדוּנְקָתָא טְרַפְּהָ וְה"מ דְּאִיעֵפּוּל נִיבְלִי אֲבָל לֹא אִיעֵפּוּל נִיבְלִי כְּשֶׁרָה וְכָתֵב הַרְשָׁב"א דְּלִפִּי גִירְסָא זֹו לִיכָא פְּלוּגְתָא בֵּין רַב מִתְּנָה לְרַבָּא וְלֹא גִרְסִינָן וְהִלְכְּתָא וְכו' וְגַם לר"מ אִינְהָ טְרַפְּהָ פִּי אִם בְּאִיעֵפּוּל וְא"כ ר' יוֹחָנָן דְּלִית לִיהָ דַּר"מ אֶפִּילוּ אִיעֵפּוּל נִיבְלִי מְכַשִּׁיר וְא"כ אִיף אָמַר ר' יוֹחָנָן לְקַמְן שְׁמוֹטָת יִרְדָּה בְּעוֹף טְרַפְּהָ וְלִיכָא לְמִימַר דְּלֵא אָמַר ר' יוֹחָנָן אֵלּא בְּעוֹף לָא הִיא אֲדַרְבָּה מְשַׁמַּע לְהִיפָּהּ וְכו'.

וְאַנִּי אֹמֵר דְּלִשְׁיטַת הָר"ן הַחִילּוּק בֵּין אִיעֵפּוּל וְכו' הוּא מְשׁוּם דְּאָז לֹא הֲדָרָא בְרִי' וְא"כ אִיכָא לְמִימַר דְּבִזָּה פְּלִיג ר' יוֹחָנָן וְסוּבַר דְּאֶפִּילוּ אִיעֵפּוּל נִיבְלִי אַפ"ה הֲדָרָא בְרִי' וְכָל זֶה כְּשִׁלְמָא נְבִירָתָא כִּףּ אֲבָל נְבִירָתָא כִּףּ בְּנִדְאִי לֹא הֲדָרָא בְרִי' וְטְרַפְּהָ וְא"כ ר' יוֹחָנָן אֲבּוּקָא דְּאֵטְמָא דְּשָׁף מְדוּנְקָתָא דְּמְשַׁמַּע שְׁהִי בְּדוּנְקָתָא בְּעַת שְׁנַבְרָא וְאַח"כ שָׁף בְּהָא הוּא דְּמְכַשִּׁיר וְסוּבַר דִּהְדָּרָא בְרִי' אֲבָל שְׁמוֹטָת יִרְדָּה מְשַׁמַּע שְׁהִיָּתָה שְׁמוֹטָת יִרְדָּה מַעַת בְּרִייתָהּ בְּזָה גַם ר' יוֹחָנָן מְטַרְיָהּ.

אֵלּא דְּקִשְׁיָא אִם ר' יוֹחָנָן סָבַר דְּאֶפִּילוּ אִיעֵפּוּל נִיבְלִי הֲדָרָא בְרִי' אִיף מִתְנִי דְּבִכּוּרוֹת דְּנִשְׁמַטָּה יִרְכּוּ הֵנָּה מוּם לְשַׁחוּט הַבְּכוֹר מִמ"נ אִיף מִיִּירִי אִי נְבִירָתָא כִּףּ אֶפִּילוּ טְרַפְּהָ נְמִי הֵנָּה וְאִי נִעֲשֶׂה אַח"כ לֹא הֵנָּה מוּם קְבוּעַ דִּהְרִי הֲדָרָא בְרִי' וְלָמָּה הִי מְוִתָּר לְשַׁחוּט הַבְּכוֹר.

וְנַחֲזוֹר לְדַבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה שְׁמוֹטָת יִדְ שְׁפִירְשִׁתִּי שְׁהַתּוֹס' דְּבִרְיָהֶם תְּחַלְתֵּם נְעוּצִין בְּסוּפָם וּבְדַרְדָּה מִמ"נ הוֹכִיחַ שְׁאִם בְּכָלֵל בְּהֵמָה שְׁנַחֲתָכוּ רִגְלֵי גַם יָדִים בְּכָלֵל וְאַפ"ה מְכַשִּׁיר בְּבִכּוּרוֹת חֶסֶר וְיִתִּיר בִּיד מְכָלֵל שְׁיֵשׁ חִילּוּק בֵּין נְבִירָתָא כִּףּ א"כ רִגְלִים נְמִי וְלָמָּה אָמַר ר"ה בְּרַגְלֵי טְרַפְּהָ נְמִי הֵנָּה.

וְהֵנָּה עַל זֶה יֵשׁ לְהַשִּׁיב דְּנִדְאִי לְשׁוֹן נַחֲתָכוּ אִינוּ שְׁיִיף רַק בְּנִעֲשֶׂה אַחַר שְׁנַבְרָא וּלְכַף חֶסֶר וְיִתִּיר בִּיד כְּשֶׁר אֲבָל בְּרַגְלֵי טְרַפְּהָ וְלֹא מְטַעַם נַחֲתָהּ רַק מְטַעַם שְׁמוֹטָת יִרְדָּה דְּלְשׁוֹן שְׁמוֹטָת שְׁיִיף גַם בְּנְבִירָתָא אֲבָל בִּיד שְׁמוֹטָת יִד כְּשֶׁר.

אֵלּא דְּרַב הוּנָא לְשִׁיטְתוֹ דְּמְכַשִּׁיר גַם שְׁמוֹטָת יִרְדָּה וְלִדְיָדִי לִיכָא לְמִימַר חֶסֶר וְיִתִּיר בְּרַגְלֵי רַק מְטַעַם חֲתוּכָה וּמְכָלֵל דְּחֲתוּכַת יִד כְּשֶׁר. אֵלּא עַל הַתּוֹס' נִשְׁאָר הַקּוֹשְׁיָא מְדַבְרֵי עֲצָמָם שְׁהִי הַתּוֹס' מְסַקִּי לְקַמְן בַּד"ה ל"ל לְמַר דְּדוּקָא בְּעוֹף מְכַשִּׁיר ר"ה שְׁמוֹטָת רַגְלֵי אֲבָל לֹא בְּבֵהֵמָה וְא"כ הֲדָרָא קוֹשְׁיָא לְדוּנְקָתָא מִנ"ל לְהַתּוֹס' לְהַכְשִׁיר חֲתוּכַת יִד.

אֲמַנָּם הַתּוֹס' לְשִׁיטְתֵיהוּ בְּבִכּוּרוֹת דְּנִשְׁמַטָּה יִרְכּוּ דִּהְוָה מוּם בִּידי שְׁמִים מִתְחַלְתַּת בְּרִיית' מִיִּירִי וְא"כ עַל כְּרַחֵף מְטַעַם שְׁמוֹטָה אִין לְאַסְנֹר חֶסֶר וְיִתִּיר בְּרַגְלֵי וְעַל כְּרַחֵף מְטַעַם חֲתוּכָה וּלְמִימַר חֲתוּכָה גַם מִתְחַלְתַּת בְּרִיית' וְא"כ מְכָלֵל דְּבִיד לְגַמְרֵי כְּשֶׁר.

ובזה נלע"ד מה שתמוה בדברי רש"י דבבכורות בדברי ר"ה ל"ש אלא שחסר ונתיר בידי וכו' פרש"י פנטול דמי ובהמה שניטל ירד שלשה נבילה וקנימא לן בהמה שנתחכו רגלי מן הארפונה ולמעלה טרפה ועוד בוקא דאטמא דשף מדונקתא טרפה.

הנה הזכיר רש"י שלשה מיני טרפות ושמוטה לא הזכיר רש"י כלל ובגמ' דידן (צ"ח ע"ב) פרש"י פנטול דמי יתר אחד פחסר אחד ונהו כבעלת רגל אחד וטרפה דנהו פשמוטת ירד בבהמה הרי לא הזכיר רש"י כלום מפל ג' טרפות שהזכיר בבכורות רק הזכיר טעם שמוטת ירד מה שלא הזכיר בבכורות כלל.

גם חידש כאן בחולין לפרש יתר אחד פחסר אחד ובגמ' לא אמרו רק פנטול ורש"י שינה ומפרש פחסר ונראה דטרפות דניטל ירד וכן נחתכו רגלי וכן בוקא דאטמא דשף כל אלו פשוט פירוש המלות מייירי שנעשה אחר שנברא ולפי זה אם באנו לומר כדעת הרמב"ם דמחלק בין חסורה לנטולה שחסורה שייך אף מתחלת בריית' אבל מה שאמרו נטולה מייירי דוקא שנעשה אח"כ א"כ גם בכל שלשה מיני טרפות הנ"ל יש לחלק כף וא"כ לא שייך בחסר ונתיר שום טרפות מהנ"ל אבל שייך שמוטה דלשון שמוטת ירד משמע בין נעשה מתחלת בריית' ובין נעשה אח"כ אבל לדעת הרשב"א דגם בנטולה לא מחלק ואוסר גם כשנברא כף א"כ שייכין כל טרפות הנ"ל גם בחסר ונתיר והנה בבכורות קאי רש"י לפרש אליבא דרב הונא שהיא מרא דשמעתתא שם ולרב הונא ליפא למימר טעם הטרפות משום שמוטה דהרי ר"ה מכשיר שמוטת ירד וסובר רש"י שאין חילוק לדידן בין בהמה לעוף אלא ודאי הטרפות מטעם חתוכה וא"כ מפלל דלר"ה אין חילוק וסובר פסקרת הרשב"א ודלא פרמב"ם וממילא שייכי כל שלשה טרפות הללו אבל שמוטה לא שייך לר"ה וא"ת א"כ הלא לרש"י שמוטת ירד היינו באיעפול ניבין ואם זה מכשיר ר"ה איך יטריף בוקא דאטמא דשף מדונקתא ונראה דשמוטת ירד שהכשיר ר"ה היינו מתחלת בריית' דוקא והא שהקשה על ר' ירמיה שבדק בצו"ה היינו מתחלה קודם שידע שיש חילוק בין שמוטה לחתוכה וזה עצמו שמתרץ ליה ודלמא שאני בין שמוטה לחתוכה: אלא דלפי זה קשה האיה הזכיר רש"י שם בבכורות טעם הטרפות משום בוקא דאטמא דשף מדונקתא והא שם מייירי מתחלת בריית' ולכן נלע"ד דודאי יש חילוק בין תחלת בריית' וכדעת הרמב"ם ושמוטת ירד שמכשיר ר"ה מתחלת בריית' מייירי ובזה מתורץ קושיות התוס' בד"ה דלמא שני וכו' ותימה מה רוצה לומר אם רוצה לומר שניטל הירד וכו' וזה תימא שאפילו נבילה נמי הני וכו' ולפי מ"ש פונת רש"י שניטל מתחלת בריית' והתוס' לשיטתם דלדידהו ליפא לפרש שמוטת ירד דרב הונא מתחלת בריית' משום דא"כ מאי קמ"ל ר"ה מתני' היא בבכורות ושנשמטה ירכו דנהו מום ולא טרפה והתוס' פירשו שם דמייירי בתחלת בריית' וא"כ מאי קמ"ל רב הונא ועוד היכי פליג ר"י: והנה לרש"י שמוטת ירד היינו מתחלת בריית' ושם בבכורות דמטריף רב הונא חסר ונתיר ברגל וצ"ל דחסר היינו שנתחכו בידי אדם או ע"י חולי ונתיר צריף לומר דכל יתר פנטול היינו פנטול בידי אדם וא"כ באמת שייכי כל שלשה טרפות הנ"ל אבל כאן בחולין קאמר דגם רבינא טרפה מדרב הונא ורצה רש"י לפרש אליבא דהלכתא לדידן דס"ל שמוטת רגל טרפה וא"כ אין לנו הקרח לומר יתר פנטול בידי אדם ולכך פירש רש"י יתר אחד פחסר אחד ודייק בלשונו פחסר דהיינו בידי שמים וא"כ לכך לא פרט רש"י

רק שמוטת ירד וְהָא דְהַטְרִיף רַבִּינָא בְּתַרְתֵּי סְנֵי דִּיבֵי הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּשֵׁם נִיקָב טְרַפָּה וּכְבָר
פְּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּכָל אֲבָר שְׁאֲמָרוּ נִיקָב טְרַפָּה גַם אִם נִבְרָא חֶסֶר ג"כ טְרַפָּה.

וּבְמָה שְׁפַתְבְּתֵי דְלַרְש"י ר"ה דְאָמַר בְּעוֹף הַה"ד בְּבִהְמָה נִיחָא מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' עַל
רִש"י דְאָפִילוּ נְבִילָה נְמִי הֵנָּה בְּנוֹטְלָה מִדָּאָר"א נִיטְל יִרְדָּה וְחִלְל שְׁלָה וְכו' וְלְכַאוּרָה יִפְלָא
הָרִי הֵם עֲצָמָם פְּתִיבוּ דר"ה דְנוֹקָא בְּעוֹף מֵיִרֵי וּר"א מֵיִרֵי בְּבִהְמָה.

אָבַל לְפִי מ"ש עַל רִש"י הַקְשׁוּ שְׁפִיר דְרִש"י אֵינוֹ מְחַלֵּק בֵּין עוֹף לְבִהְמָה: וְעוֹד נִלְע"ד
הָא דְנִקְט ר"ה עוֹף לָאו לְמַעוּטֵי בִהְמָה אֲלָא נִקְט עוֹף לְזוּמַר בְּעוֹף דְנוֹקָא יִרְדָּה פֶּשֶׁר אָבַל גַּר
טְרַפָּה מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ הָרִיָּאָה אָבַל בְּבִהְמָה יָד נְמִי פֶּשֶׁר וּבְזָה נִלְע"ד לְתַרְזֵן מַה דְהַקְשָׁה מַר'
יִרְמֵן עַל רַב הוֹנָא וְדִלְמָא רַב הוֹנָא מִתְחַלֵּת בְּרִיית' מֵיִרֵי דְנוֹקָא וְנִרְאָה דְאִי ר"ה יָדַע
מִבְּרִייתָא דְלוֹי א"כ וְדָאִי הַה"ד בִּהְמָה וְנִקְט עוֹף לְדִיּוֹקָא הַנ"ל מִשּׁוּם גַּר דְבְּעוֹף יֵשׁ חִילּוּק
בֵּין יִרְדָּה לְגַר מִשָּׂא"כ בְּבִהְמָה וּבְזָה נִיחָא דְאָמַר מִתְנִי יָדְעָנָא וְלְכַאוּרָה עֵינָר הָרִיָּא' מִדְּבָרֵי
רַב שְׁאָמַר וְכוּן בְּעוֹף.

וְנִרְאָה שֶׁהִי מְסוּפָק בְּדְבָרֵי ר"ה אִי נִקְט עוֹף לְמַעוּטֵי בִהְמָה אוֹ דְנִקְט עוֹף לְחַלֵּק בֵּין גַּר
לְיִרְדָּה פְּנ"ל אוֹ דְנִקְט עוֹף לְרַבּוּתָא אַף דְזוּטַר חֵיוֹתָא. וְהֵנָּה לְזוּמַר דְנִקְט עוֹף לְמַעוּטֵי בִהְמָה
אִי אֲפֶשֶׁר מִדְּתַנִּי לוֹי וְא"כ עַל פְּרָחָה נִקְט עוֹף מִשּׁוּם גַּר פְּנ"ל אָבַל בִּיִרְדָּה הַה"ד בִּהְמָה
וְלִזְנָה הַקְשָׁה מִמִּשְׁנָה דְבִהְמָה שְׁנִחְתְּכוּ רַגְלֵי וְכו' וּמִמִּילָא אִי אֲפֶשֶׁר לְאִוְקָמִי בְּתַחֲלַת
בְּרִייתָה דָא"כ גַּם גַּר פֶּשֶׁר דָּאִם נִבְרָאת כֶּף לִיפָא חֲשֵׁשׁ רִיָּאָה וְא"כ נִקְט עוֹף לְמַעוּטֵי
בִהְמָה וְקִשְׂיָא מִדְּתַנִּי לוֹי וְכוּן קִשְׂיָא מִשְׁנָה דְבְּכּוֹרוֹת נְשָׁמְטָה יִרְכוּ דִּהְנָה מוּם וּמִתְחַלֵּת
בְּרִייתָה אֵיִירֵי לְפִירוּשׁ הַתּוֹס' אֲלָא שְׁלָא תִימָא דְלַעוֹלָם מִתְחַלֵּת בְּרִייתָה וְנִקְט עוֹף לָא
לְמַעוּטֵי בִהְמָה אֲלָא לְרַבּוּתָא דְזוּטַר חֵיוֹתָי' וְלְכוּן הִבִּיא וְאָמַר רַב וְכוּן בְּעוֹף וְאִי ס"ד דְעוֹף
זוּטַר חֵיוֹתָי' א"כ לְמָה הִנְצָרָה רַב לְזוּמַר וְכוּן בְּעוֹף ק"ו הוּא: וְהֵנָּה לְסַבְּרַת הַתּוֹס' שְׁרָצוּ
לְזוּמַר דְנִקְט עוֹף דְזוּטַר חֵיוֹתָי' וְלָא הֵנָּה קִשְׂיָא לְהוּ מִימְרָא דְרַב דְאָמַר וְכוּן בְּעוֹף וְאִי דְאִתְנִי'
בְּק"ו טְרַח רַב וְאָמְרָה בְּהַדְיָא א"כ קִשְׂיָא דִלְמָא ר"ה בִּיְדֵי שְׁמַיִם אֵיִירֵי וְעוֹף לָאו לְמַעוּטֵי
בִהְמָה אֲלָא לְרַבּוּתָא וְנִלְע"ד שְׁעַד פָּאן לָא פְּתִיבוּ הַתּוֹס' סְבָרָא זֹו אֲלָא לְמַסְקָנָא דְשָׂאֲנֵי בֵּין
שְׁמוּטָה לְחַתּוּכָה אָבַל לְפִי הַהוּא אֲמִינָא וְדָאִי דְלִיפָא לְמִימַר הַה"ד בִּהְמָה דְהִיא גּוּפָה קִשְׂיָא
לְפִי הַהוּא אֲמִינָא לְמָה נִקְט שְׁמוּטָה נְתַנִּי רַבּוּתָא יוֹתַר חַתּוּכַת יִרְדָּה כְּשֶׁרָה אֲלָא וְדָאִי
לְדִיּוֹקָא אֲפִילוּ שְׁמוּטָה דְנוֹקָא עוֹף אָבַל לָא בִהְמָה וְאִי בִּיְדֵי שְׁמַיִם אֵיִירֵי קִשְׂיָא בִהְמָה נְמִי
פְּדַתְנֵן בְּבְכּוֹרוֹת וְאִין לְהַקְשׁוֹת עַל רַב יְהוּדָא דְאָמַר שְׁמוּטַת יָד נְתַנִּי רַבּוּתָא טְפִי אֲפִילוּ
חַתּוּכַת יָד נִרְאָה דְכִיִּד שְׁמוּטָה רַבּוּתָא טְפִי לְזוּמַר דְלָא חֵיִישִׁינֵן לְרִיָּאָה וְהָא קָמֵן לְשַׁעֲרֵי
דְוִרָא בְּאַמְתָּא אִם נִצְרַר הַדָּם חֵיִישִׁינֵן לְרִיָּאָה: אֲלָא דְהָא שְׁמַעִינֵן מְסִיפָא מִדְּנִקְט שְׁמוּטַת
גַּר בְּעוֹף לְמִיחֶשׁ לְרִיָּאָה מְפָלֵל דְבִבְהְמָה לָא חֵיִישִׁינֵן דָּא"כ נְתַנִּי בִהְמָה וְכ"ש עוֹף דְנִדָּאִי
לְעַנְיֵן רִיָּאָה יֵשׁ בְּעוֹף יוֹתַר חֲשֵׁשׁ מִבְּהְמָה.

אֲלָא דְהִיא גּוּפָה קַמ"ל דְגַם בְּעוֹף יֵשׁ רַק חֲשֵׁשׁ נְקִיבַת הָרִיָּאָה וְלָא תִימָא דְבְּעוֹף זוּטַר
חֵיוֹתָא טְרַפָּה מִצַּד עֲצָמוּ וְאִי דְגַם אִי מִצַּד הָרִיָּאָה לְרַב לָא מְהַנִּי בְּדִיקָה יֵשׁ לְזוּמַר דַּעֲכ"פ
מְהַנִּי י"ב חוֹדֵשׁ אָבַל אִי טְרַפָּה מִצַּד עֲצָמוּ הֵנָּה וְדָאִי טְרַפָּה וְאֲפִילוּ יִרְבָּה פְּחוּל יָמִים לָא
מְהַנִּי וְעוֹד נ"מ לְעַנְיֵן ס"ו.

אבל אי נימא דעוף קיל יותר מבהמה א"כ הדרא קושיא לדוכתא מדנקט שמוטת גף בעוף מפלל דבהמה בשמוטת יד ליכא חשש ריאה וא"כ למה נקט שמוטת יד בבהמה לתני חתוכת יד וצ"ל דנקט שמוטה בדוקא למעוטי חתוכה וא"כ קשה על התוס' שהרי הם עצמם מסקי דעוף קיל יותר: אמנם הרשב"א אסברה לן הטעם שמוטת ירה בעוף דקיל יותר מבהמה הוא מטעם שעוף אין כל פחו ברגליו שהוא פורח בכנפיו וא"כ איכא למימר אף דלעגנו ירה עוף קיל טפי לעגנו גף עוף חמיר טפי וא"כ צ"ל שמוטת יד לומר אפילו שמוטה לא חיישינו לריאה ומדיוקא דסיפא דנקט גף עוף לא שמעינו למעוטי יד בהמה אדרבה נקט גף עוף לרבותא שאפילו גף עוף אין הטורפות מצד עצמו וכן"ל: ובמה שכתבתי דאיצטריה שמוטת גף לומר דאפ"ה אינו טרפה מצד עצמו רק מצד הריאה אידחי מה ששמעתי מהרב ר' ליב קסויש בשם הגאון המנוח בעל מעיל צדקה שאין שמוטת הגף בעוף טרפה כי אם באיעכול ניבין' והביא ראי' מדברי התוס' דשמוטת משמע באיעכול ניבין'.

ולדידי הדבר תמוה דמה עגנו ניבין לריאה בשלמא אי הנה מפרשינו שמוטת באיפסק ניבין' שפיר איכא למימר שע"י פסיקת הניבין נפסק בכתחילה ומתנתקת הריאה וכל זמן שהניבין קיימין לא נשמט בכתחילה אבל פינון שבירה גם איפסק פשר ובעינו דוקא איעכול ודאי לעגנו הריאה אין שום סברא לחלק בין איעכול או לא ולפי דברי התוס' כולל שמוטת באיעכול דוקא ולא באיפסק ולדידי נחא דלרבותא אמר שמוטת גף שאפילו איעכול ניבין' אפ"ה אין הטורפות מצד עצמו רק מצד הריאה: דף נח ע"א גמרא הני ביעי דספק טרפה כו' הנה מדנקט אמיר הני ביעי דטרפה ולא נקט דינו בולד טרפה שולד ראשון אסור מכאן ואילך זוז"ג ומותר וצריה לומר או דס"ל בולד אפילו ולד הראשון מותר דביצה מחשב גופה יותר מולד או דקמ"ל רבותא דמכו"א אפילו ביצה מותר דלא תימא בביצה אפילו מכו"א הנה ליה גופה וא"כ לכל הנה תרי סברות עכ"פ מוכח דיש סברא בביצה יותר לומר גופה.

וא"כ אי אפשר לומר דללישנא דרבינא הוא שהמציא סברא זו אבל לרב אחא הנה ס"ד שאין לחלק כלל בין ביצה לולד ולפי זה הדרא קושית התוס' בד"ה במאי קמפלגי לדוכתא דמה עגנו קושיא זו לאמימר ואי בלאו אמיר הנה נחא ליה דפליגי בעי"א א"כ גם השתא נימא פן ומה שכתבו התוס' דא"כ קם ליה אמיר כב"ש זה אינו שהרי כבר מוכח גם ללישנא דא דביצה מחשב יותר גופה מולד: ונלע"ד דהנה זה ברור דביצה שפמוה נמכרת בשוק אינה מחשב גופה אפילו כמו ולד וכמו שכתבו התוספות בד"ה והלכתא בהוכחה גמורה שהרי פרה שהזיקה גובה הפל מולדה ותרנגולת שהזיקה אינו גובה מביצתה.

ולפי זה אם נימא דפליגי ר"א ור"י בעי"א ור"י שהיא מתלמידי ב"ה מתיר אפילו לגבוה וקשה הרי ב"ה מחמירין בביצת גבילה אפילו פמוה נמכרת וזה ודאי לא מחשבי ירה אם כמו ולד ובין שתאמר טעם הנ"ל ובין שתאמר טעם ר"ת אפתי קשה שהרי גם טרפה אסורה מדאורייתא ואסורה בפ"ע.

וצריה על פרוה לומר טעם שלישי של תוס' דגזרינו ביצת גבילה אטו ביצת טרפה ובטרפה בשעה שמעורה בגידין אסור מן התורה. ולפי זה ג"כ גזרינו ש"ב אטו ש"ק

כמ"ש התוס' וקושיא לאמימר שהתיר ומוכח דלא גזרינו ואעפ"כ אסורה ביצת נבילה וק"ו דאסור נלד משום ע"א.

וא"כ ע"כ בנטרפה ואח"כ עיברה פליגי בזוז"ג. ואולי זה עצמו פיונו התוס' במ"ש דא"כ קם לי' אממר כר"א.

משום דכר"א אתי שפיר דלדידי' נלד בהמה אסור והטעם דע"א וא"כ גם ביצת נבילה הטעם משום ע"א אבל לא משום גזירה ולכן גם ש"ב לא גזרינו אטו ש"ק משא"כ לר"י דסובר עלי"אוא"כ ק"ו דביצת נבילה שפמוה נמפרת דלא אמרינו גופה והטעם משום גזירה פנ"ל: ולפי זה ללישנא בתרא דהוא עיקר דהרי קיי"ל דטרפה אינה יולדת א"כ אי אפשר לפרש בביצת נבילה לא טעמו של ה"ג ולא טעמו של ר"ת כי אם הטעם השלישי משום דגזרינו ולהאי לישנא לא קשה כלל קושית התוס' דהרי לא גזרינו ש"ב וכו' אטו ש"ק ולא אטו ספנא מארעא דהרי להאי לישנא ליכא שום ביצת טרפה המותרת דלא משפחת רק ש"ק.

ואתמהה שיהיה פירוש ה"ג ופירוש ר"ת דלא פהלכה ובשלמא בשמעתינן איכא למימר דבאמת לא כתב ר"ת וה"ג תירוץ זה רק ללישנא קמא אבל בעירובין (דף סב ע"ב) לא הביאו התוס' רק תירוץ ה"ג ותירוץ ר"ת ולא הביאו כלל התירוץ השלישי ונהרי פאשר הוכחנו להלכתא התירוץ השלישי עיקר אמנם במס' ב"ק (דף מז ע"א) בד"ה מ"ט באמת פתבו התוס' רק טעם זה דביצת נבילה אסורה משום ביצת טרפה: ומהרש"א פירש דברי התוספות דאי לאו דאמימר הנה אמיןא דפליגי בע"א.

נהי ושוין בביצה מירי בש"ב ואסור משום זוז"ג. והנה אם זה היה דעתו דרב אשי א"כ מאי מקשה על אממר ואטו מי ליכא סתם משנה בערלה דמתיר זוז"ג.

והר"ן בחידושי' היה קשה ליה זה ולכן פירש דדעת רב אשי היה דאפילו למ"ד זוז"ג מותר ביצה אסורה דכגופה דמי. ובזה אמרתי טעמיה דרש"י דפירש דהי' ושוין היינו ר"א ור"י ולא פירש דהיינו ב"ש וב"ה שהוא משנה בעידי'ת ואפילו אם נימא דרש"י דנייק מדמסיים בסוף דברי ר"א ור"י הי' ומודין מפלל דעלייהו קאי וכמו שכתב הר"ן טעמיה דרש"י מ"מ על הגמרא גופה נשוב להקשות למה הניח מלהקשות ממשנה מפורשת בעידי'ת ופרי' מןשוין דר"א ור"י שאינה משנה.

אכן לפי הנ"ל ניחא דמשנה דעידי'ת לא היה יכול להקשות דאולי ר' יהודא שהוא מרא דהי' משנה שם ס"ל זוז"ג אסור ולכן אסר ביצת טרפה ואמימר פסק לפי ההלכה שזוז"ג מותר. ולומר דטעמיה דמתניתין הוא משום דביצה כגופה היא גופה מנ"ל לפרש פן ולהקשות.

ולכן הביא מה' דר"א ור"י ומדהתיר ר"י נלד בהמה מפלל דס"ל זוז"ג מותר ואפ"ה אסר בביצה ש"מ דביצה כגופו ואפילו למ"ד זוז"ג מותר ביצה אסורה ואין לומר אפתי מאי קושיא דלמא פלוגתיהו בולד ראשון ושוין בביצה שאסורה דביצה כגופו יותר מולד זה אינו שהיה סבור מדאמר שגדלה באיסור ש"מ דלא איירי בש"ק דא"כ גמרה מבעיא ליה: והנה למהרש"א בפירושו לתוס' קשה פיון שגם לדעתו דרב אשי עלה שזוז"ג אסור א"כ מה הקשה במאי קמפלגי וליכא למימר שהיה סבור שפודאי זוז"ג

אסור ולא הנה יודע טעמיה דר' יהושע שהרי שמע בפירושו מאמיר דוז"ג מותר ועוד משנה בערלה מי איכא למימר דלא שמע ואין לומר דהנה סבור שאין שום סברא שיהנה פלוגתא בזוז"ג והנה סבור או דכ"ע שנים לאסור או דכ"ע שנים להיתר.

וא"כ בלא אמיר הנה ניחא ליה דפלוגתניהו בנלד ראשון בעי"א ושני דב"ש וב"ה היינו בש"ב וזוז"ג לכ"ע אסור אבל מדאסר אמיר ש"ק מפלל דפליגי בנלד שני א"כ במה פליגי והנה דחוק בעיניו שיהנה פלוגתא בזוז"ג.

דלפי זה הדרא קושיא ראשונה שהקשיתי לעיל לפירושו של מהרש"א לדנקתא שהקשיתי פיון דדעתו של רב אשי הך ושני דב"ש וב"ה משום זוז"ג בש"ב א"כ מאי מקשה לאמיר שהרי יש משנה בערלה דמתיר זוז"ג.

בשקלא בל"ז הייתי אומר לתרץ שבאמת קושנית רב אשי הראשונה לא היתה לסתור דברי אמיר מה שהתיר ש"ב אלא לסתור דברי אמיר מה שאסר ש"ק וכה היא קושניתו ושני ב"ש וכו' דוז"ג אסור וא"כ אף שאמיר יכול לומר אנא פמשה דערלה ס"ל מ"מ ר"א ור' יהושע שהמה תלמידי ב"ש וב"ה דר"א שמותי ור"י מתלמידי ב"ה והמה נדאי לא יחלקו על ב"ש וב"ה וא"כ פלוגתניהו בנדאי בנלד ראשון ושני ר"י וא"כ קשיא לאמיר דאסר ש"ק ולפי זה עיקר קושניתו מפח ר"א ור"י ולא מפח ושני עצמו דב"ש וב"ה.

והיינו גמי הך קושיא בתרא עצמה שהקשה במאי קמיפלגי לפירושו מהרש"א כפי שפירשתי שלא עלה על דעתו שיהנה שום פלוגתא בזוז"ג א"כ לחנם הביא פלל הך ושני ותכף הנה לו להקשות מדפליגי ר"א ור"י ובזוז"ג אין סברא שיהנה פלוגתא ופליגי בנלד ראשון א"כ למה אסר אמיר ש"ק: אמנם אין אנו אחרת לנדאי מההרש"א דיש לומר פירוש אחר שיתפרשו דברי הגמרא בסניגון אחד בין לרש"י ובין לתוספות.

והנה כבר דקדקתי בתחלת דברי דלמה נקט אמיר ביצה ולא נקט ולד בהמה ואדקדק עוד מה דסיים אמיר מכו"א הנה ליה זה נזה גורם ומותר. הנה אומר הנה ליה זוז"ג מותר דאטו יש שום הנה אמינא שלא יוחשב זה זוז"ג דהא נדאי התרנגולת והתרנגול גרמי ולא הנה ליה למימר רק מפאן ואילך זוז"ג הוא ומותר אבל אומר הנה ליה זוז"ג משמע דהיא גופה קמ"ל דזה מחשב זוז"ג ונראה משום דהש"ך בסמ"ק פ"ז ס"ק ל"ו פסק דלא מקרי זוז"ג אלא אם אין באיסור לבדו כדי לחמץ ע"ש וכן פסק הט"ז שם ואני אומר דאפילו מי שפוסק כר' שמעון דסובר דבזה לבדו כדי לחמץ ובזה לבדו כדי לחמץ ג"כ מותר היינו שגם ההיתר לבדו יכול.

אבל היכא שהאיסור לבדו יכול וההיתר לבדו אינו יכול בנדאי לא מקרי זוז"ג שההיתר הוא רק מסייע ואין בו ממש ולפי זה יש סברא לומר בהמה נדאי מקרי זה זוז"ג שהנבקה לבדה בלי הזכר אינה יכולה להוליד אבל בתרנגולת היא לבדה יכולה להטיל בצים בלי זכר שהרי תוכל להיות ספנא מארעא.

והזכר בלי הנבקה אינו יכול וא"כ לא מקרי פלל זוז"ג קמ"ל אמיר דהנה ליה זוז"ג לפי שצריך טפי הביצים הבאים מזכר. וזה הנה קושנית רב אשי ושני בביצה שאסורה ולא שעלה על דעת רב אשי שישוו לאסור זוז"ג אלא דשנים בביצה דלא מקרי זוז"ג

דְּהַתְרַנְגוּלַת לְבַדָּה יְכוּלָה וְהַזְכָּר אֵינוֹ יְכוּל: וּלְפִי זֶה בֵּין לְרִשׁ"י וּבֵין לְתוֹס' נִיחָא דְהֵנָּה סֹבֵר בְּלִי אַמְיָמָר דְּפִלְגְּמִיָּהּ וּבְנֹלָד רֵאשׁוֹן שְׁעֵיבְרָה קוֹדֵם שְׁנִטְרַפָּה וּפְלִיגִי בְעִי"א וְהֵנָּה נִיחָא לִיה פִּלְגְּמִיָּהּ וּבְנֹלָד שְׁנֵי הֵנָּה סֹבֵר לַכ"ע מוֹתֵר מְשׁוּם דְּבִבְהִמָּה וְדַאי זוּז"ג הוּא וְלֹא הֵנָּה יוֹדַע שְׁר"א אוֹסֵר זוּז"ג כִּלְל וְשׁוּיָן בְּבִיצָה בִּש"ב שְׁאַסוּרָה שְׁגֻדְלָה בְּאִסּוּר וְחַד גּוֹרֵם מְקָרִי שְׁהַתְרַנְגוּלַת עֵיקָר שְׁהִיא יְכוּלָה לְבַדָּה וּלְפִיכֶּךָ לֹא הֵנָּה יְכוּל לֹאמֵר הֵךְ וְשׁוּיָן עַל וְלָד גּוּפָה בְּנֹלָד שְׁנֵי שְׁבִנְלָד שְׁפִיר הֵנָּה זוּז"ג: וּמָה מְאֹד נִיחָא בְּזָה דַּעַת רִשׁ"י שְׁפִירִשׁ וְשׁוּיָן הֵינּוּ ר"א וּר"י וְלֹא נִיחָא לִיה דְּהֵינּוּ ב"ש וּב"ה מְשׁוּם דַּא"כ קָשָׁה הִיא גּוּפָה מִנ"ל לְרַב אֲשֵׁי שְׁאִין הִטְעַם מְשׁוּם דְּסֹבְרִי זוּז"ג אֲסוּר וּמִנ"ל לְהַקְשׁוֹת עַל אַמְיָמָר אַבְל מִר"א וּר"י שְׁפִיר מוֹכַח מְדָלָא קְאָמֵר הֵךְ וְשׁוּיָן עַל וְלָד עֲצָמוֹ דְּאִינְרִי בֵּיה ר"א וּר"י וְשָׁבִיק וְלָד וְנִקְט בִּיצָה אֲלָא וְדַאי דְּבְנֹלָד אֵינָם מוֹדִים מְשׁוּם דְּהֵנָּה זוּז"ג וּבְבִיצָה מוֹדוֹ מְשׁוּם דְּלֹא הֵנָּה זוּז"ג.

וּבְזָה נִלְע"ד דְּרִשׁ"י וְתוֹס' לְשִׁטְתֵּיהּ דְּהֵנָּה רִשׁ"י מְפָרֵשׁ דְּבִמְאִי קְמִפְלִגִי לְאוֹ קוּשְׁיָא בְּפ"ע הִיא אֲלָא עֵקֶרוֹ סוֹבֵר לְהַקְשׁוֹת א"ה. וְהַתוֹס' פִּירְשׁוּ שְׁהִיא קוּשְׁיָא בְּפ"ע וְהֵינּוּ דְּרִשׁ"י לְשִׁטְתוֹ דּוֹשׁוּיִם הֵינּוּ ר"א וּר"י וְהֵנָּה מוֹכַח זֶה לְרִשׁ"י מְדַנְקֵט בְּגִמְרָא לִישְׁנָא וְשׁוּיָן נְאִי עַל מְשָׁנָה דְּעֵידוּת בְּב"ש וּב"ה כִּינּוֹן שְׁם הַלְשׁוֹן וּמוֹדִים וַא"כ קָשָׁה עַל הַגְּמָרָא עֲצָמוֹ רַב אֲשֵׁי לְמָה שְׁבִיק מִתְּנִי דְּעֵידוּת וּמְקָשָׁה מְבַרֵּיתָא שְׁלֵא יִדְעֵנוּ מְקוּמָה אֲלָא צ"ל כְּנ"ל שְׁרַב אֲשֵׁי לֹא הֵנָּה יְכוּל לְהַקְשׁוֹת מִב"ש וּב"ה שְׁיֵשׁ לְדַחוֹת שְׁהִטְעַם מְשׁוּם זוּז"ג א"כ מוֹכַח שְׁפָכֵר עֲלֵתָה סְבֵרַת אִסּוּר זוּז"ג עַל דַּעַת רַב אֲשֵׁי.

וּסְבֵרַת הַהֵיתֵר שְׁמַע מְאַמְיָמָר וַא"כ אֵיךְ יוֹכַל לְהַקְשׁוֹת בְּמְאִי קְמִפְלִגִי אֲפִילוּ אִם לֹא יָדוּעַ לִיה בְּרֵייתָא דְּפִסְחִים שְׁר"א אוֹסֵר זוּז"ג וְלִכֵּן פִּירְשׁ רִשׁ"י שְׁעֵיקָר הוּא קוּשְׁיָת אִי הָכִי וְדוֹקָא עַל אַמְיָמָר מְשׁוּם דְּבָלָא אַמְיָמָר הֵנָּה אַמְיָנָא דְּפִלִּיגִי בְעִי"א וּר"א רַק לְגְבוּהַ אוֹסֵר וּמוֹדִים בְּבִיצָה הֵינּוּ ש"ב וְכַנ"ל דְּלֹא מְחַשֵּׁב זוּז"ג אַבְל מְדַאֲסֵר אַמְיָמָר ש"ק א"כ ע"כ ר"א וּר"י בְּנֹלָד שְׁנֵי פְלִיגִי וּבְזוּז"ג וּבְזָה אֲשַׁפְחֵן בְּפִסְחִים דְּאוֹסֵר ר"א אֶף לְהַדְיוּט שְׁפִיר מְקָשָׁה וְנִפְלִיגִי לְהַדְיוּט וְהַתוֹס' לְשִׁטְתֵּיהּ דְּבִאֲמַת וְשׁוּיָן הֵינּוּ מְשָׁנָה דְּעֵידוּת וְלֹא עֲלָה עַל דַּעַת רַב אֲשֵׁי כִּלְל לְאַסּוּר זוּז"ג וְלִכֵּן פִּירְשׁוּ דְּבִמְאִי קְמִפְלִיגִי קוּשְׁיָא בְּפ"ע הִיא: עוֹד נִלְע"ד טַעַם רִשׁ"י דְּהֵךְ וְשׁוּיָן הֵינּוּ ר"א וּר"י מְשׁוּם דְּהָא וְדַאי שְׁלֵא בָּא רַב אֲשֵׁי לְאַסּוּר זוּז"ג.

וְאַדְרָבָא הִלְכְתָא שְׁזוּז"ג מוֹתֵר וּכְמִשְׁנָה דְּעֵרְלָה רַק כְּפוֹנֵת רַב אֲשֵׁי נוֹכַל לֹאמֵר שְׁהֵנָּה ס"ל דְּזָה לֹא מְקָרִי זוּז"ג מְשׁוּם דְּבִיצָה מְחַשֵּׁב גּוּפָה דְּתִרְנַגְלוּלַת. אֵיךְ דְּנוֹכַל לֹאמֵר הִטְעַם מְשׁוּם דְּלֹא מְקָרִי זוּז"ג מְשׁוּם דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב וּלְפִי זֶה הֵנָּה מְקוּם לֹאמֵר דְּלִיכָא קוּשְׁיָא לְאַמְיָמָר שְׁהֵרִי בְּזָה אִי חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב אוֹ לֹא זֶה פְּלוּגְמָא דְּתַנְיָא לְקַמָּן (דָּף ע"ט) וּלְפִי זֶה יֵשׁ לֹאמֵר דְּמִתְּנִיתִין בְּעֵידוּת ר' יְהוּדָה אֲמָרָה וְאִיהוּ לְטַעֲמָהּ אֲזִיל דַּס"ל אִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב אוֹ עכ"פ מְסַפְקָא לִיה וּלְכַךְ אֲסֵר בִּיצַת טְרַפָּה שְׁאִין לְהַתִּיר מְשׁוּם זוּז"ג דְּאוּלִי אִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב וְאַמְיָמָר כְּשִׁמוּאֵל ס"ל דְּפִסְק לְקַמָּן (דָּף ע"ט) כְּפִתְנִינָא דְּחוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב וּלְכַךְ הַתִּיר ש"ב מְטַעַם זוּז"ג.

וּלְכַךְ הַקְשָׁה מוֹשׁוּיָן דַּר"א וּר"י וּר"י מְדַהַתִּיר הַנֹּלָד מְכָלֵל דַּס"ל דְּחוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב וְהֵנָּה לִיה זוּז"ג וְאַפ"ה אֲסֵר הַבִּיצָה מְכָלֵל דְּבִיצָה מְחַשֵּׁב גּוּפָה דְּתִרְנַגְלוּלַת: וְכַל הֵנִי מִתְּרוּצִים שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל לְתַרְץ כְּפוֹנֵת רִשׁ"י מֵה שְׁהִבִּיאוּ מוֹשׁוּיָן דַּר"א וּר"י נִיחָא שְׁיָנוּי

הגֵרסָא בַגְמָרָא בִין לִישְנָא דְרַב אָחָא וּבִין לִישְנָא דְרַבִּינָא דְלִישְנָא קַמָּא דְרַב אָחָא הַגֵּרסָא אוֹתִיב רַב אַשֵׁי לְאַמִּימָר וְשׁוּיָן בְּבִיצַת טְרַפָּה וְכוּ' וּבְלִישְנָא בְּתַרְא דְרַבִּינָא הַגֵּרסָא וּמוֹדִים בְּבִיצַת טְרַפָּה.

וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְשֵׁם בְּלִישְנָא בְּתַרְא עֵיקַר הַקְּוִשָׁא עַל מַה שְׂאָמַר שְׂטַרְפָּה אֵינָה יוֹלְדַת וּמְקַשָּׁה דְאֵיפָא בִיצָה שְׁגָדְלָה בְּאִיסוּר וְהֵינּוּ ש"ב מְדָלָא אָמַר שְׂגַמְרָה וּא"כ יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת מִמֶּתְנִי 'דַּעֲדוֹת שְׁהָרִי יִהְיֶה טַעַם הָאִיסוּר מֵאִיזָה טַעַם שְׂיִהְיֶה עַכ"פ כְּכַר מוֹכַח דְטְרַפָּה מְטַלַת בִּיצִים וּלְכַף בְּאַמַת מְקַשָּׁה מִמֶּתְנִי דַּעֲדוֹת וְשֵׁם בְּאַמַת הַגֵּרסָא וּמוֹדִים בְּבִיצַת טְרַפָּה.

ובמ"ש ניקח לשיתת רש"י דלשיטת מהרש"א בדברי רש"י שפתיב דלאמימר ליפא למימר דביצה מחשב גופה יותר מולד דא"כ ש"ב נמי ליתסר א"כ מאי מקשה הגמרא ולוקי בש"ק דאיך אפשר לאוקמי בש"ק א"כ אדמפליג בין וְלָד לביצה נפליג בולד גופה דמודים בעיברה ולבסוף נטרפה שאסורה דעי"א דאין לומר דביצה מחשב גופה יותר מולד דא"כ ש"ב נמי ליתסר ולפי מ"ש הפל ניקח דלדידי שפיר נוכל לומר גם בש"ק ביצה אסורה יותר מולד ואעפ"כ ש"ב מותר וכל דברי הגמ' מתפרשין יפה פנ"ל: אלא דקשיא מתחלה מאינו סבר דאותביה מהו ושנוין ולבסוף מאי קסבר דמקשה דלשני בש"ק ואפילו אם נימא דהו קושיא ולשני בש"ק לאו רב אשי קאמר לה אלא סתם גמרא אפתי קשה מאי דחוק דגמרא להקשות על המתיר דכינון שפיר בספנא מה בצע אם יתיר בש"ק יותר הנה ליה להקשות על רב אשי גופה ודקארי לה מאי קרי לה ודלמא בש"ק: ונראה אדרבא פסברת מהר"ש ורב אשי הוה סבר דליפא לאוקמי בש"ק דא"כ אדמפליג בין וְלָד לביצה נפליג בולד גופה לאסור עיברה ובסוף נטרפה דהיינו ש"ק מטעם עי"א ולחלק בין וְלָד לביצה אפתי לא רצה שא"כ ש"ב נמי כדמשני ליה בספנא מארעא קשה א"כ מאי קמ"ל פשיטא דבחד גורם וכל גידולו באיסור שאסור כמו ביצת עוף טמא וצריך לומר דבזה קמ"ל דפלוגמיהו לאו לגבוה לחוד אלא אף להדיוט פליגי דהרי ביצה מייירי להדיוט שאין לה ביצה קרב לגבוה ואין לומר דמייירי באפרוח הבא ממנה שזה באמת מותר למסקנא דתמורה (דף לא ע"א) ועוד בספנא ליפא ביצה.

ולפי זה מקשה שפיר ונוקי בש"ק והא דנקט ביצה ולא נקט וְלָד היינו להורות דמייירי אף להדיוט: ובזה מקושר קושית אי הכי משום פיון דהו ושנוין אין בו שום רבותא רק להורות דפליגי אף להדיוט א"כ נפליגי באמת להדיוט ואין להקשות א"כ מאי מקשה ולפלוגי להדיוט להודיעהו פחו דר"א שיהי פחו דר"א ידעינן מכח ושנוין דמייירי גם להדיוט ולכך תני פלוגמיהו לגבוה להודיעהו גם פחו דר' הושע יש לומר דרש"י לשיטתו דגריס דתנו וְהֵינּוּ מְשׁוּם דַּתְמוּרָה וְהוּא שְׁוִיָן הוּא בְּרִייתָא לְרַש"י וְהַמְשָׁנָה לֹא תִסְמַנָּה עַל הַבְּרִייתָא וְא"כ נִתְּנִי בַּמְשָׁנָה פְּלוּגְמִיהוּ לְהַדְיוּט לְהוֹדִיעָהּ פַּחוּ דְר"א: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּמָה דְמִשְׁנֵי גְמָרָה מְבַעֲיָא לִיה וּלְכַאוּרָה תְּשׁוּב הַקְּוִשָׁא עַל הַבְּרִייתָא עֲצָמָה לְמָה נִקְט גְּדֻלָּה דְהֵינּוּ סְפָנָא מֵאַרְעָא שְׁאִין בּוּ מִצַּד עֲצָם הָאִיסוּר שׁוּם חִידוּשׁ רַק לְלַמּוּד דְּמִיירִי לְהַדְיוּט יוֹתֵר הֵנָּה לִיה לְמִימַר שְׂגַמְרָה וּבִש"ק וְשִׁמְעִינָן מִינָּה תְּרִיתִי חִידוּשׁ בְּגוּף הָאִיסוּר דְּעִי"א וְחִידוּשׁ דְּמִיירִי אֵף לְהַדְיוּט.

אָמַנְם הַנָּה מִשׁ"ק דְּמִיָּרִי אַף לְהַדְיוּט הַיָּינוּ לְמַסְקָנָא דְתַמּוּרָה שְׁמַבִּיא בְּרִיָּיתָא דְתַנְיָא בְּהַדְיָא שֶׁר"א מְתִיר בִּיצַת אֶפְרוּחַ וּמִדְאָמַר מוֹדָה ר"א לְחַכְמִים וְהָרִי חַכְמִים לְגַבּוּהַ אֵינְרִי מְפָלֵל דְּמִתִּיר אַף לְגַבּוּהַ אֶבֶל כָּל זְמַן שְׁלֵא יְדַעִינוּ מִבְּרִיָּיתָא זֹו אַף דְּהָנָה תְּנִי וְשׁוּיָן בְּבִיצָה שְׁאִסוּרָה שְׁגַמְרָה בְּאִיסוּר אַפְתִּי הָוָה אֲמִינָא דְהַיָּינוּ לְגַבּוּהַ וּמֵאִי בִיצָה הַיָּינוּ אֶפְרוּחַ בִּיצָה אֵלָא אִי מִיָּרִי בְּסַפְנָא מֵאַרְעָא שׁוּב לִיכָא לְאוּקְמִי בְּאֶפְרוּחַ בִּיצָה שְׁהָרִי אִי סַפְנָא מֵאַרְעָא אִין אֶפְרוּחַ נוֹצָר מִמְנָה כִּמ"ש בְּרִישׁ מִס' בִּיצָה וְכָל זֶה לְמַסְקָנָא דְמוּכַח מִבְּרִיָּיתָא עֲצָמָה דְלֵא מִיָּרִי ש"ק מִדְּנֻקְט גְּדֵלָה וְלֵא נֻקְט גְּמָרָה אֶבֶל קוּדָם שְׁזַכִּינוּ לָזֶה אַפְתִּי לֵא שְׁמַעִינוּ מַהֵר וְשׁוּיָן דְּמִיָּרִי לְהַדְיוּט דְּדַלְמָא לְגַבּוּהַ וְלֵא מִיָּרִי פָּלֵל בְּסַפְנָא רַק מִיָּרִי בִּש"ק וְהָא דְנֻקְט בִּיצָה וְלֵא נֻקְט וְלֵד אֶדְרַבָּא הִיא גּוּפָה קמ"ל דְאֶפִּילוּ אֶפְרוּחַ בִּיצָה ג"כ אִסוּר וְלֵא אֲמַרִינוּ מְסַרַח וְהִזְר גָּבִיל וְאִם כֵּן עַל פְּרָחָה הָוָה בְּרִיָּיתָא סְמָכָה אֶבְרִיָּיתָא שְׁנִיָּה דְתַנִּי בְּהַדְיָא שְׁאֶפְרוּחַ מוֹתֵר א"כ לְפִי זֶה נוֹקִי בְּאַמַּת בִּש"ק וְהָא דְנֻקְט בִּיצָה לוֹמַר דְאֵינְרִי לְהַדְיוּט דְלְגַבּוּהַ לִיכָא לְמִימַר שְׁהָרִי שְׁנִיָּנוּ בְּבְרִיָּיתָא אַחְרִיתִי שְׁאֶפְרוּחַ מוֹתֵר לְגַמְרִי וּמִשְׁנִי א"כ גְּמָרָה מִבְּעִיָּא לִיהַ וְכִינוּן שְׁזֵה מוּכַח מַהֵר בְּרִיָּיתָא עֲצָמוּ דְלֵא מִיָּרִי בִּש"ק א"כ מִמִּילָא מִיָּרִי בְּסַפְנָא מֵאַרְעָא וְתוּ לֵא צְרִיכִין לוֹמַר דְּסְמָכָה בְּרִיָּיתָא זֹו אֶבְרִיָּיתָא אַחְרִיתִי וְא"כ לְכֹף לֵא תְנִי בְּאַמַּת גְּמָרָה דֵא"כ הָוָה מִיָּרִי בִּש"ק וְהָוָה אֲמִינָא דְאֵינְרִי לְגַבּוּהַ וְעַל זֶה קִשָּׁה אַפְתִּי לֵא יְדַעִינוּ דְּמִיָּרִי לְהַדְיוּט דְלְמָא לְגַבּוּהַ וּבְאֶפְרוּחַ בִּיצָה וְלֵא מִיָּרִי בְּסַפְנָא כִּי אִם בּוּזוּ"ג וְשׁוּיָם תְּרַנְיָהוּ דּוּזוּ"ג אִסוּר לְגַבּוּהַ וְהָא דְנֻקְט בִּיצָה הַיָּינוּ רְבוּתָא שְׁאֶפִּילוּ אֶפְרוּחַ אִסוּר אֵלָא וְדֵאִי זֶה אִי אֶפְשָׁר דְּהָרִי בּוּזוּ"ג פְּלִיגִי וְא"כ עַל פְּרָחָה בּוּזוּ"ג וְלְפִלּוּגִי לְהַדְיוּט וְזֵה כְּנוּנַת רִש"י בְּד"ה אֵלָא הָא דְתַנּוּ וְכו' כִּינּוּן דְאֶמְרַתְּ הֵאִי וּמוֹדִים וְכו' בְּסַפְנָא דְחַד גּוֹרֵם הוּא וְהָרִי זֶה בְּבָא שֵׁא"צ דְּפִשְׁיטָא שְׁזֵה אִסוּר אֵלָא לְהוֹרוֹת דְּמִיָּרִי לְהַדְיוּט וְקִשָּׁה אַפְתִּי הִיא גּוּפָה עַל מַה סְמָךְ הַתַּנָּא דְנוֹקִי בְּסַפְנָא דְלְמָא נוֹקִי בְּנוֹטְעָנָה מִתְרַנְגוּל וּבּוּזוּ"ג וְשִׁפִּיר מִיָּרִי בְּאֶפְרוּחַ אֵלָא עַל פְּרָחָה דְזֵה אִי אֶפְשָׁר דְּהָרִי בּוּזוּ"ג פְּלִיגִי וְא"כ עַל פְּרָחָה בּוּזוּ"ג פְּלִיגִי.

וְלֵא כְּמוֹ שֶׁהֲבִין מְהָר"ש מְדַמוּדָה בְּחַד גּוֹרֵם מְפָלֵל שְׁהַפְּלוּגְתָא בּוּזוּ"ג שֶׁהוּא הַהִיפּוּף. רַק כְּנוּנַת רִש"י כִּינּוּן וּבְזֵה מִתְרַצִּים כָּל קוּשְׁיוֹת שֶׁל מְהָר"ש"א וְדוּק.

וְהִנֵּה פִּירְשֵׁתִי לְשִׁטַּת רִש"י קִישׁוּר אִי הֵכִי שֶׁהוּא מְשׁוּם דְּהָוָה וְשׁוּיָן מִיָּתֵר רַק לְהוֹרוֹת דְּפִלְיָגִי לְהַדְיוּט וְהַקְשָׁה וְנִפְלִיגוּ לְהַדְיוּט וְכָל זֶה בְּלִישְׁנָא קַמָּא אֶבֶל בְּלִישְׁנָא דְרַבִּינָא דְמִשְׁנִי תְנִי גְמָרָה וּמוּקִי לָהּ בִּש"ק שֶׁהוּא רְבוּתָא דְבִיצָה מְחַשֵּׁב גּוּפָה יוֹתֵר מוּלַד אִין קִישׁוּר לְהָוָה אִי הֵכִי.

וּנְלַע"ד וְנִתְרַץ ג"כ דְּבָרֵי רִש"י בְּמִס' תַּמּוּרָה (דָּף ל ע"ב) בְּמִשְׁנֵה ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר וְלֵד טְרַפָּה לֵא יִקְרַב עַל גְּבִי הַמְזַבֵּחַ וּפִירִש"י אֶבֶל לְהַדְיוּט מוֹתֵר ד"ה דְלֵאוּ מִגּוּפָה קָא רַבִּי. וְדְבָרֵי רִש"י תְּמוּהִים שְׁהָרִי כָּאן בְּחֻלְיָן לְכוּלְהִי לִישְׁנָא מוּכַח דְּפִלְיָגִי נְמִי לְהַדְיוּט וְנֻקְט רַק מְשׁוּם רְבוּתָא דֵר' יְהוֹשֻׁעַ לְגַבּוּהַ וְהַתּוֹסְפוֹת שֶׁם הִרְגִּישׁוּ בְּזֵה וְכָתְבוּ שְׁדְּבָרֵי רִש"י לֵא נִהִירָא וְנִרְאָה מְשׁוּם דְשֵׁם בְּתַמּוּרָה בְּמִשְׁנֵה תַנּוּן כָּל הָאִסוּרִין לְגַבִּי מְזַבֵּחַ וְלְדוּתִיָּהוּ מוֹתֵרִין ר"א אוֹמַר וְלֵד טְרַפָּה לֵא יִקְרַב ע"ג מְזַבֵּחַ וּבְגְמָרָא שֵׁם אָמַר רַב כָּל הָאִסוּרִין לְגַבִּי מְזַבֵּחַ וְלְדוּתִיָּהוּ מוֹתֵרִין וְתַנִּי עֲלֵה ר"א אוֹסֵר אָמַר רַב הוֹנָא ב"ח אָמַר ר"נ מְחַלְקַת שְׁעִיבְרוּ וּלְבַסּוּף גְּרַבְעוּ דֵר"א סָבַר עִי"א וְרַבְּנָן סָבְרִי עִלִּי"א אֶבֶל גְּרַבְעוּ וּלְבַסּוּף עִיבְרוּ ד"ה

מותרין רבא אמר מחלוקת שגרבועו ולבסוף עיברו דרא"ס זוז"גאסור וכו' אבל עיברו ולבסוף גרבועו ד"ה אסורין רבא לטעמיה וכו' היא וולדה גרבועו.

והנה יש לדקדק במשנה כיון דבאמת תני עלה דבכל האסורין ר"א אוסר ולדותיהן א"כ למה אמר ר"א במשנה ולד טרפה. ג"כ הנה ליה למימר סתמא ר"א אוסר לא יקרבו ע"ג המזבח והנה קאי אכל האסורין לגבי מזבח דנקט ת"ק והנה לשיטת ר"ה ב"ח ניחא בין אם נימא טרפה יולדת ובין אם נימא טרפה אינה יולדת דהתוס' כתבו בד"ה אבל גרבועו ולבסוף עיברו ד"ה מותרין וקשה דשמעינו לר"א דאית ליה בפ' כל שעה זוז"ג אסור ויש לומר דהתם מייירי בדבר שאסור אף להדיוט והכא מייירי באיסור גבוה לבד.

ולפי זה לרב הונא ב"ח אין כל ולדות שנים לר"א בולד גרבועת ונוגחת שהוא אסור רק לגבוה אינו אסור ר"א רק בעיברו ולבסוף גרבועו ובטרפה שהוא איסור השניף אף להדיוט ואסור ר"א גם זוז"ג אסור א' בין עיברו ולבסוף גרבועו ובין גרבועו ולבסוף עיברו.

ובגרבועת ושאר איסורי מזבח אינו אסור כי אם בעיברו ולבסוף גרבועו וא"כ לכה אחז ר"א במשנה בלשונו טרפה לפי שבזה דבר בפה מלא שבכל גווי אסור משא"כ שאר איסורים נתן דבריו לשיעורין לחלק בין עיברו תחלה או לא וזה אם טרפה יולדת.

וכן אם טרפה אינה יולדת ג"כ ניחא דלהכי אחז ר"א ולד טרפה לא יקרב לומר דכולהי ולדות איסורי מזבח דאסור ר"א היינו דומיא דטרפה דהרי ולד טרפה ודאי דלא משפחת כי אם עיברו ולבסוף גרבועו שיהי אחר שנטרפה שוב אינה יולדת ודומיא דהכי דוקא הוא דאסירי ולדות איסורי מזבח דהיינו עיברו ולבסוף גרבועו אבל גרבועו ולבסוף עיברו גם ר"א מתיר וכל זה לשיטת ר"ה ב"ח אבל לשיטת רבא דר"א אוסר בין עיברו ולבסוף גרבועו ובין גרבועו ולבסוף עיברו א"כ קשה למה נקט ר"א ולד טרפה דוקא וצריך לומר לרבנותא נקט אפילו ולד טרפה שהוא איסור השניף להדיוט אפ"ה לא יקרב ע"ג מזבח אבל להדיוט שרי נמצא לרבא על פרוח מוכח דדוקא לגבוה אסור ר"א אבל להדיוט מודה.

ולרב הונא ב"ח לא מבעיא שאינו מוכח דמתיר להדיוט אלא אדרבא מוכח להיפך דר"ה ב"ח סובר שאף להדיוט אסור דהא רב הונא אמר אבל גרבועו ולבסוף עיברו ד"ה מותר ועל זה קשה קושית התוס' שהרי מצינו בפסחים בהדיא דר"א סבר זוז"ג אסור וצריך לחלק בין איסור האסור אף להדיוט וכמ"ש התוספות ולכאורה אין זה אלא דברי גביאות שהרי סתם אמר בפסחים וכן הנה ר"א אוסר בכל איסורים שבתורה וא"כ מנ"ל לרב הונא לחדש סברא זו וצריך לומר שהוכיח פן מדברי ר"א עצמו מדנקט טרפה פנ"ל ועל זה קשה דלמא להכי נקט טרפה להשמיענו שאפילו טרפה דוקא למזבח הוא דלא יקרב הא להדיוט שרי וכמו שכתבתי לרבא אלא ודאי דסבר רב הונא דבטרפה באמת אף להדיוט אסור.

ולפי זה יש לומר דהסוגיא שבחולין אתי כרב הונא בר חיננא. ורש"י בתמורה נקט בשיטת רבא שהלכתא פנותיה ולדידה ודאי שמוסר להדיוט אלא דהיא גופה קשיא מנ"ל להגמרא בחולין להקשות ודלמא אממר כרבא ס"ל ובאמת אינו אסור רק לגבוה ולכן

נראה לתרץ באופן אחר מתירוץ הנ"ל ונאף לרבא ליכא הוכחה וטרפה דנקט לרבנותא והוא ע"פ מה שכתבו התוס' פאן בחולין בד"ה והלקתא בסוף הדבור שאף שלשאר דברים עובר ירה אמו מ"מ לטרפה לא הנה ירה אמו דהוא תלוי בחיות והרי יש לעובר חיות בפני עצמו.

א"כ אמר ר"א אפילו ולד טרפה אף שמדינא בין שהוא חי בפני עצמו אפ"ה לא יקרב וק"ו לשאר איסורים שאינן תלויים בחיות. ונראה לתרץ דברי רש"י והנה לעיל כתבתי דבלישנא בתרא דרבינא הגירסא איתבין' רב אשי ומודים בביצת טרפה והיינו משום דקאי אמתני' דעדיות וישם הגירסא ומודים.

ועכשיו הדנא בי דגם בלשון זה על ר"א ור"י קאי לרש"י כמו בתחלת שמעתין מדלא הביא רש"י כלל מתניתין דעדיות בכל סוגיא זו אלא דבלשון רבינא לא סלקא שמעתא כי אם שהגירסא בברייתא ומודים.

והנה אני אומר בשלמא וישום הוא לשון הגמרא דבזה נחלקו ובה שניהם ישום אכל ומודים לא אחי שפיר דמאן מודה ר' אליעזר אינו מודה ר"י הוא דמודה לר"א ומודה הנה ליה למימר בשלמא בעדיות בפלוגתא דב"ש וב"ה דרבים גינהו שינה על ב"ש לחוד לומר ומודים לשון רבים דב"ש רבים גינהו אכל פאן על ר"י ומודה הנה ליה למימר.

וצריך לומר משום דגם ר"א לא נחלק בבהמה על ר"י רק בעיברה ולבסוף נטרפה מטעם ע"א אכל נטרפה ולבסוף עיברה מודה דזוז"ג מותר ונאף דסבר ר"א בהדיא בפסחים זוז"ג אסור מ"מ פאן זרע הזכר עיקר ולא מקרי זוז"ג רק הזכר שהוא מותר הוא העיקר וכמ"ש הר"ן בחידושי ו"א"כ בבהמה שניהם ר"א ור"י מתירים ש"ב ומודים שניהם בביצה שאסור אפילו ש"ב דבביצה הנקבה עיקר או מטעם פגופה או מטעם שביצה הנקבה עיקר שהיא יכולה לבדה ע"י ספנא מארעא והזכר אינו יכול לבדו.

והנה כל זה לפי סברת המקשה דביצת טרפה היינו ש"ב אכל לפי התרצון דמוקי בש"ק וביצה גופו יותר מולד א"כ הדרא קושיא לזכותא הרי ר"א אסר אפילו בולד וא"כ מי מודה ר"י מודה לר"א א"כ ומודה מבעיא ליה ומאי ומודים וצ"ל משום דאף דאסר ר"א בולד היינו לגבוה שאמר לא יקרב אכל להדיא אפילו ר"א מתיר נמצא דבבהמה להדיא בין ר"א ובין ר"י שניהם מתירים ומודים שניהם דבביצה בש"ק אסור להדיא והנה בין לדעת המקשה ובין לדעת המתרץ אפתי למה נקט ומודים נתני ומודה ואם ר"י אסר ק"ו שר"א אסר וצריך לומר שעיקר מה דתני ומודים הוא להורות לדעת המקשה שר"א התיר בהמה נטרפה ולבסוף עיברה ולדעת התרצון להורות שר"א התיר בבהמה להדיא ולא אסר רק לגבוה ועל זה חוזר להקשות אפתי ניתני ומודה ואי משום להורות דר"א גופיה לא אסר הולד רק לגבוה בלא"ה ידעינן דאי ס"ד שאוסר אף להדיא א"כ אדמפלגי לגבוה נפליגי להדיא ומתרץ דאפתי הנה טעינן דר"א אסר גם להדיא ונקט לגבוה להודיעך פתא דר"י שהוא פתא דהתירא לכך תני ומודים להורות שגם על ר"א שייך מודה לפי שבולד לא אסר רק לגבוה ולא להדיא ונמצא לאוקימתא דרבינא שפיר פירש רש"י בתמורה דלהדיא שרי ודברי רש"י נכונים להלקתא שהוא כרבינא ובה מקושא לשון אי הכי דהשתא דמוקמת בש"ק א"כ לשון ומודים הוא רק להורות דר"א אסר רק לגבוה ועל זה סובב קושיות א"ה לומר שזה בלא"ה מוכח פנ"ל: וע"פ מ"ש יש ליישב

מה שישיש לדקדק לשיטת מהרש"ל הובא בפ"ד סי' נ"ז ס"ק מ"ה דדוקא תלוי בלידה אבל לא בעיבור לחוד דאפשר לטרפה שתתעבר אלא שלא תבוא לידי לידה שתמות בו ע"ש ולפי זה גם בעוף אין הטעינה ראיה כי אם ההטלה שתטיל בצאים וכן משמע שם הלשון בש"ע וכן בעוף וכו' ואח"כ חזרה להטיל ביצים וכן כתב הפרי תואר בהדיא והביא גם לשון הרמב"ם שכתב שתטעון ותלד ולפי זה מאי מקשה ללישנא דרבינא דלמא ביצת טרפה שאסורה מיירי ששחטה ומצאו בה הביצה.

אמנם לפי מ"ש עיקר הקושיא מדנקט ומודים משמע שגם ר"א מודה ולדעת המקשה הנה סבור דפליגי רק לגבוה ומדנקט ומודים הנה סבור שהוא להורות דאפילו בבקמה לא אסר ר"א בנטרפה ולבסוף עיברה דבבקמה לא אסר רק לגבוה א"כ ע"כ בנטרפה ולבסוף עיברה דמתיר היינו ג"כ לגבוה ולגבוה לא משפחת במעי אמו שאין טרפה קריבה לגבוה ואם נשחטה הטרפה ונמצא בה בן ט' דניתר בשחיטת עצמו מ"מ לגבוה פסול דהני יתום אלא בלידה מיירי ומוכח דטרפה יולדת.

אלא דלפי זה לא הנה צריך לדחוקי בש"ק ולהגיה בברייתא תני שגמרה הנה להניח בש"ב ורק לחדש דנקט ומודים משום דבבקמה ר"א לא אסר רק לגבוה ובביצה אוסר אף להדיוט וכו' ל: ולכן נלע"ד לתרץ באופן אחר ואדרבא היינו לשיטת התוס' דהך ומודים היינו ב"ש וב"ה בעידיעות ונדקדק מתחלה לשיטת הרשב"א בתשובה ששאלוהו על יתרת אבר ששהתה י"ב חדש והשיב לא אמרו יתר אינו חי אלא כל יתר פנטול דמי וכל שאלו הנה נטול לא הנה חי עתה שהוא יתיר אף ירבה ימים פחול אסור הרי שלהרשב"א יתרת יכול לחיות וא"כ מנינה דיכול לילד א"כ מאי מקשה מביצת טרפה דלמא היינו ביתרתנון מקשים העולם לשיטת מהרש"ל דטרפה ע"פ רוב אינו חי אבל מיעוט טרפות חיים ולהכי מהני בספק משום דאמרין מסתמא מהרוב הוא וא"כ בודאי טרפה משפחת שחיה ויולדת א"כ ביצת טרפה מיירי בודאי טרפה: ונראה דהרי יש לדקדק על המשנה דנקט שגדלה באיסור דהיינו ש"ב הרי שם איירי מתחלה מביצת נבילה שגדלקו בו ב"ש וב"ה וביצת נבילה לא משפחת רק ש"ק ודומיא דהכי הנה ליה למימר ושוים בביצת טרפה שאסורה ואי היא גופה קמ"ל דאפילו ש"ב אסור ואין מתירין אותה משום זוז"ג קשה דזה גם השתא אינו מוכח דהרי איכא למימר דאיירי בספנא מארעא דחד גורם הוא וגדלה באיסור וא"כ יותר הנה ליה למימר שגמרה ואשמעין חידוש טפי שאפילו ש"ק אסור אף שלא גדלה רק גמרה באיסור והנה שפיר דומיא דביצת נבילה וצריך לומר משום דרצה לומר הטעם שאסרי ב"ה ביצת נבילה ועל זה אמר ושוים בביצת טרפה וכו' וגזרי נבילה אטו טרפה וא"כ הוצרך לומר ביצת טרפה שאסור מן התורה שאם היתה רק מדרבנן הנה גזרה לגזרה וש"ק אפשר דבאמת אסור רק מדרבנן אטו ספנא מארעא וא"כ עיקר האיסור נקט ומעתה מתורץ שטת מהרש"ל דמפאן מוכח דרוב טרפות יולדות דאי ס"ד רק מיעוטא א"כ לא הנה להו למגזר בשבויש דבר שאינו שכיח לאיסור רק במועט.

וכן לרשב"א אולי יתרת ג"כ לא שכיח ולא הנה להו לאסור ביצת נבילה משום לתא דיתרת. אבל אפתי קושיא קמייתא במקומה עומדת פינו דטרפה רק אינה יולדת וכן אינה מטלת ביצים אבל מתעברת וכן טוענת ביצים א"כ דלמא במעי התרנגולת מיירי: ונראה

כְּאֲשֶׁר נִדְקְדַק בְּדַבְרֵי אַמְיָמָר לְלִישְׁנָא בְּתָרָא לְמָה נִקְט בִּיעֵי כְּלָל הֵוָה לִיה לְמִימַר עַל הַתְּרַנְגְּוּלַת בְּעֵצְמָה וְהָכִי הֵוָה לִיה לְמִימַר הָאֵי עוֹף סְפֵק טְרַפָּה מְשִׁהִינוּ לִיה עַד דְּהִדְרָא טְעָנָה אֵי הִדְרָא טְעָנָה שְׂרִי וְאֵי לָאו אֲסוּרָה וְאֵי מְשׁוּם לְהַשְׁמִיעֵנוּ דִּין זֶה בְּעֵצְמוֹ דְּבִיצַת טְרַפָּה אֲסוּרָה זֶה מְשִׁנָּה שְׁלֵמָה וְשׁוּיִם בְּבִיצַת טְרַפָּה וְכוּ' וְעַל פְּרָחָהּ בִּש"ק מִיָּגְרִי לְאַמְיָמָר שְׁהָרִי לִיכָא ש"ב שְׂאִינָה יוֹלְדַת לְדַעַת הַפֶּר"ח שְׂאִפִּילוֹ אֵינָה טוֹעֵנַת בִּיצִים וְצָרִיף לֹאמַר דְּהָא קמ"ל דְּאֵי מִמְתְּנִיתִין הֵוָה אַמְיָנָא כְּמוֹ בִּיצַת גְּבִילָה שְׂדוּקָא וְדָאֵי אֲסוּרָה אַבְל סְפֵק מְוַתְרַת הֵה"ד בִּיצַת טְרַפָּה דְּנִקָּא וְדָאֵי אַבְל סְפֵק מְוַתְרַת קמ"ל דְּאִפִּילוֹ סְפֵק טְרַפָּה אֵי לָא הִדְרָא טְעָנָה אֲסוּרוֹת גַּם הַבִּיצִים וְכְמוֹ שְׂפִסְק בְּאַמַּת בִּש"ע ס' פ"ו ס"ג לְחַלְקֵי בֵּין בִּיצַת גְּבִילָה לְבִיצַת טְרַפָּה שְׂזוֹ סְפִיקָה שְׂרִיא וְזוֹ סְפֵק אֲסוּרָה ע"ש וּבְהָכִי נִיחָא לִי מַה שְׂיֵשׁ לְדַקְדָּק דְּמַסִּיק וְהִלְכְתָא בְּזָכֵר כֹּל י"ב חֲדָשׁ וּבִנְקֵבָה כֹּל שְׂאִינָה יוֹלְדַת וְהֵנָּה דִּין זָכֵר י"ב חֲדָשׁ וְדָאֵי שְׂלָא הָיָה צָרִיף לְמִימַר וְהִלְכְתָא שְׁהָרִי בְּהִדְיָא אָמַר לְעֵיל רַב הוּנָא סִימָן לְטְרַפָּה י"ב חֲדָשׁ וְכִיּוֹן שְׂלָא מְצִינוּ שׁוּם אָמוּרָא שְׂנַחְלַק עָלָיו אִף שְׂיֵשׁ בְּזָה פְּלוּגְתָא דְּתַנָּאֵי מ"מ אֵין אַחַר הַכְּרַעַת רַב הוּנָא שְׁהוּא אָמוּרָא כְּלוּם וּא"כ עֵיקַר הַמְּסַקְנָא וְהִלְכְתָא הוּא רַב בְּשִׁבִיל הָךְ דִּין בְּנִקְבָּה כֹּל שְׂאִינָה יוֹלְדַת שְׁהוּא פְּלוּגְתָא דְּרַב אַחָא וְרַבִּינָא וְגַם עַל זֶה קָשָׁה לְמָה לִי וְהִלְכְתָא וְהִלָּא כְּבָר נֶאֱמַר כְּלָל בְּכָל הַש"ס דְּהִלְכְתָא כְּרַבִּינָא לְקוּלָא נֶגְדַר רַב אַחָא שְׁהוּא לְחוּמְרָא וְע"פ מ"ש נִיחָא דְּהֵנָּה כְּלָל זֶה נֶאֱמַר בְּמָקוֹם שְׂרַבִּינָא לְקוּלָא אַבְל כָּאֵן יֵשׁ חוּמְרָא לְרַבִּינָא וְקִילָא לְרַב אַחָא דְּהֵנָּה לְרַב אַחָא אֵין אָנוּ מְגִיְהִין הַבְּרִייתָא וְנִשְׂאָר הַגִּיּוֹסָא מְפָנִי שְׂגַדְלָה בְּאִיסוּר וְהֵינָּה בְּסַפְנָא מְאַרְעָא וְעַל זֶה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הַמְתְּנִי' עֵצְמָה דְּהֵנָּה לִיה לְמִימַר שְׂגַמְרָה לְאַסוּר אִף ש"ק שְׁהוּא חִידוּשׁ יוֹתֵר אֶלָּא עַל פְּרָחָהּ מִתְּנִיתִין אִיסוּר תוֹרָה רְצָה לְאַחֲזוֹ בְּלִשׁוֹנוֹ דְּבִשְׁבִיל אִיסוּר דְּרַבְּנָן לְחוּד לָא הֵוָה אֲסוּרִי בִּיצַת גְּבִילָה וְכַנ"ל וּא"כ מוֹכַח דִּש"ק בְּאַמַּת אֲסוּר רַב מְדַרְבְּנָן גְּזֵרָה אֲטוּ סַפְנָא מְאַרְעָא בִּש"ב וּא"כ סְפֵק בִּיצַת טְרַפָּה בִּש"ק מְוַתְרַת לְרַב אַחָא וְלְרַבִּינָא אַמְיָמָר בְּסַפְק טְרַפָּה אֲסוּר ש"ק וְהֵוָה רַבִּינָא לְחוּמְרָא וְאִף דְּבָדְבָר זֶה שְׂאֵם שׁוּב יְלִדָה שְׂהוּמַר גַּם הַתְּרַנְגְּוּלַת הֵוָה רַבִּינָא לְקוּלָא מ"מ בְּדָבָר זֶה לְאַסוּר ש"ק הֵוָה לְחוּמְרָא וּא"כ כִּיּוֹן דְּפְלוּגְתָא זֹו רַבִּינָא חֲדָא לְחוּמְרָא וְחֲדָא לְקוּלָא וְכַן רַב אַחָא וְאֵי אֶפְשָׁר לְפִסְקוֹ פְּקוּלִי תְּרוּוּיָהוּ דְּסִתְרִי אֶהְדְּדִי דַּמְ"נ אִם טְרַפָּה אֵינָה יוֹלְדַת א"כ עַל פְּרָחָהּ בְּסַפְק טְרַפָּה אַמְרָה אַמְיָמָר וּא"כ לָא הֵוָה דְּעֵינָן הִלְכְתָא כְּמַר וְהַצָּרִף הַש"ס לְפִסְקוֹ בְּהִדְיָא כְּרַבִּינָא וְלָכֵן מַסִּיק וְהִלְכְתָא בְּנִקְבָּה כֹּל שְׂאִינָה יוֹלְדַת.

הַעוֹלָה מְזָה דְּלְרַבִּינָא לְאַמְיָמָר בִּיעֵי דִּש"ק אֲסוּרִים מִן הַתּוֹרָה וְלָכֵן הַחֲמִיר בְּסַפְק וּא"כ אֶפִּילוֹ לְשִׁטַּת הַסּוֹבְרִים שְׂאֵין הַטְּעִינָה רֵאִי רַב הַעֵיבּוֹר מ"מ מְקַשָּׁה שְׂפִיר וְשׁוּיִן מְפָנִי שְׂגַדְלָה וְכוּ' הִיא גּוֹפָה קָשְׂיָא לְמָה נִקְט שְׂגַדְלָה דְּהֵינָּה ש"ב וְסַפְנָא מְאַרְעָא הֵוָה לִיה לְמִימַר שְׂגַמְרָה לֹאמַר שְׂגַם ש"ק אֲסוּר אֶלָּא וְדָאֵי דִּש"ק בְּאַמַּת אֵינוּ אֲסוּר רַב מְטַעַם גְּזֵרָה אֲטוּ ש"ב דְּסַפְנָא מְאַרְעָא וּא"כ ש"מ דִּש"ק לָאו דְּאוּרִייתָא וּא"כ לְמָה אָסַר אַמְיָמָר בְּסַפְקוֹ וְעֵיקַר הַקּוּשְׂיָא לָאו לְהוֹכִיחַ שְׂטְרַפָּה יוֹלְדַת רַב לְהוֹכִיחַ דְּסַפְק טְרַפָּה בִּיעֵי דִּש"ק מְוַתְרוֹת וּמְשִׁנֵי תְּנִי שְׂגַמְרָה דְּמוּדוֹ וּבְזָה נִלְע"ד לְתַרְץ מַה שְׂיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הַגְּמָרָא לְלִישְׁנָא בְּתָרָא דַּס"ל לְאַמְיָמָר טְרַפָּה אֵינָה יוֹלְדַת מָה אוֹתְבִיָּה רַב אֲשִׁי מְבַרִייתָא דְּמוּדִין הִלָּא זֶה הוּא פְּלוּגְתָא דְּתַנָּאֵי לְעֵיל (דָּף נז ע"ב) אֵי טְרַפָּה יוֹלְדַת אוֹ לָא וּא"כ אַמְיָמָר אָמַר אָנָּא דְּאִמְרִי כְּהֵאֵי תַנָּא דַּס"ל סִימָן לְטְרַפָּה כֹּל שְׂאִינָה יוֹלְדַת.

והנה חוץ לדרכנו אמרתי לתרץ זה ע"פ מ"ש התוס' לעיל (דף נו ע"ב) בד"ה ודלמא סבר שכתבו דטרפה אינה מקבלת זכר אלא שהתוס' נסתפקו אם יש לחלק בין שבורת רגלים לשאר טרפות.

וא"כ אם נימא שאין חילוק א"כ אף שטרפה אינה יולדת לאו משום שאינה מתעברת ויולדת אלא משום דלא מקבלת זכר ואיך תלד ונה בבהמה אבל בעופות שפיר מטילה ביצים ע"י דספנא מארעא.

ולפי זה שפיר מקשה רב אשי לאמימר משום דאמימר אין לו סיוע מהאי תנא דטרפה אינה יולדת דזה בבהמה דוקא ובזה ניחא לי מה שיש לתמוה על התוספות איך כלל הנה סלקא דעתיהו למימר שאין שום חילוק בין שבורת רגלים לשאר טרפות.

א"כ הרי מרא דהך מתני' ומודין בביצת טרפה הוא ר"י במס' עריות ומאי הקשה רב אשי לאמימר הרי תקשה לר"י לנפשיה אלא ודאי שיש חילוק בין שבורת רגלים וכו' ומאי מספקא להתוס' אמנם לפי מ"ש לחלק בין עוף לבהמה ניחא ועיקר קושיותו לאמימר דאמר אי הדרא וטענה שריא הלא אין הטלת ביצים ראיה דדלמא מארעא ספנא ואף שאמרו בביצה דהיא דאיכא זכר לא ספנא מארעא וא"כ דלמא אממר מייירי היכא דאיכא זכר בהדה.

גם זה אינו דהני מילי היכא דמקבלת זכר אבל זו שאינה מקבלת זכר הנה לדידה פמו דליכא זכר בהדה כלל ושפיר ספנא מארעא: ולידרכנו ה"ל בלא"ה ניחא שעיקר הקושיות על מה שאוסר ביצת ספק טרפה ובזה אין לו שום סיוע משום תנא.

אלא אי קשיא הא קשיא תינח קושיות ומודין אבל אחר זה דמקשה במאי קמיפלגי מאי קושיתו ודלמא בזוז"ג פליגי שהרי יכול להיות דהאי תנא ס"ל טרפה יולדת ואעפ"כ לא קשיא לאמימר דאיהו ס"ל פאיך תנא: דף נט ע"א במשנה פל עוף הדורס טמא.

הנה אם כלל זה בדוקא הוא שאין לה עוף טהור דורס כלל א"כ ממ"נ קשיא דברי הגמרא בקמה דקאמר ונילף מנייהו וכו' א"כ עורב דכתב רחמנא ל"ל ונילף מעורב וכו' עד דאיתיה בקהאי וכו' וממ"נ אם סימן החזש הוא אינו דורס כמשמעות דברי רש"י בקמה שפירש בברייתא לקמן.

א"כ איך קאמר בתחלת הסוגיא ונילף מנייהו הרי באמת פן הוא וילפינן מנייהו דבהנהך תלתא סימנים שבגופו לא אכלינן כיון שדורס דכל הדורס בודאי טמא ואין לומר דלהכי אהני מה דלא ילפינן מנייהו דעכ"פ בתלתא שבתוכם אינו דורס לא ילפינן מנייהו הא בלאו הכי ידעינן דמנייהו ליכא למילף רק שבאותו ג' סימנין לא נכול פי אם בתרי בצירוף הסימן החזש וכמו שכתבו התוס' בגמרא בד"ה מה התם ע"ש.

ואם סימן החזש הוא מג' סימני הגוף וכדעת הגאונים קורקבן נקלף או אחד משאר שני סימני הגוף. א"כ עזניה שבו סימן החזש ודאי דדריס וא"כ איך כתביה רחמנא נשר דלא נילף מעזניה הא ודאי ילפינן וסימן דיליה לחוד ודאי לא אכלינן כיון דדריסומתוה פה אמרתי לחזק מה שעלה בדמיוני זה זמן רב בלמדי מס' זו דבתחלת הסוגיא דלומד בגין אב מנשר מה נשר וכו' דלרש"י האי אף כל לא מרבי רק מין נשר דמין אחר טמא בארבע סימנין ליתא בעולם.

והנה על רש"י תמהו רוב מפרשים הקדמונים שהרי נאמר אין לו מין כלל ופירשו התוס' שיש מינין רבים חוץ מנאמר בארבע סימני טומאה וגם פירושים דחוק מאד שהוצרכו לעקור דברי הגמרא שאמרו עופות טמאין כ"ד יש מפרשים ע"ש.

ואמרתי אני ע"פ מ"ש התוס' במס' נדה (דף נ ע"ב) דבעוף לא שייך הך כלל היוצא מן הטמא וכו' לפי שאם לא ילדה האפרוח אלא ביצים ילדה ואפרוח מעפרא גדיל ונאסר ע"י הסימנין.

אלא שכתבו אח"כ פיון דלא הנה מעופות טמאין שבפרשה דהנה הזכר ונקבה אסירי א"כ ע"י סימנין אין לאסור עד שיהיה בו ארבע סימנין דמנאש ילפינו ומעתה אני אומר מין אחר ליכא והנה דכתיבי הפתוב אסורין ולא צריכינן בגין אב אלא דנ"מ לענין אם אירע שטהורה ילדה מין טמא אינו נאסר כי אם בד' סימנין טומאה פנאש מדכתיב נאש.

ומעתה אני אומר הך כלל דמשנתנו כל הדורס טמא הך כלל קבלה היתה בידי רז"ל שאין לה עוף טהור דורס וכל זה על מין אבל אם אירע טהורה שילדה מין טמא אף שדורס אם ליכא ביה עוד ג' סימני טומאה בטרתו הוא דמנאש ילפינו ומעתה כל הסוגיא פהוגו בין אם סימן החדש הוא אינו דורס אעפ"כ לא ילפינו מהנה לאסור בג' סימני הגוף אף שדורס אם נולד מן הטהור וכמו כן אם סימן החדש הוא קרקבנו נקלה אפ"ה לא ילפינו לאסור עוף הנולד מן הטהור ויש בו כל סימני טומאה ודורס בכללם רק שקרקבנו נקלה הרי הוא בטרתו: והנה רש"י ותוס' שניהם מייאנו בפירוש הנ"ל דהרי חזינו דרש"י נדחק מאד וכו' התוס' בבגין אב דמה נאש.

ולפי דרכנו הנ"ל היינו מרויחים דגם ברייתא לא רמינן אהדדי דיוקא דרישא עם דיוקא דסיפא. ורש"י נדחק מאד בזה לומר דדיוקא דסיפא לאו דוקא ולידידה תרנייהו קשיא דדיוקא דרישא הוא לנולד מן הטהור ואותו אינו נאסר כי אם ע"י ארבעה סימני טומאה וסיפא היינו לנולד מן הטמא וגם אותו אינו נאסר מטעם יוצא מן הטמא וכמ"ש התוס' שם בנדה דתרנגולתא דאגמ' שרי אף שאביו הזכר אסור וזה גורם אסור אפ"ה הנולדת מותרת ע"י סימנין והנולד מן הטמא שהיא נותר ע"י סימנין בעי דוקא ארבעה סימני טהרה: וטעם רש"י ותוספות שמיאנו בזה שקשה בעיניהם לאוקמי בטהור שנוולד מן הטמא או להיפך דלא שכיח כלל.

ואמנם יש לפנינו דרך מרנוח דלא נצטרף לדוחקא דרש"י שפירש דסיפיה דברייתא מפרש לקמן והיינו לקרבן ובכל זה לא אתי ספיר לישנא דאף כל דסיפיה וכמו שכתב רש"י עצמו בסוף שמעתינן דמסיק אלא תורין וכו' ע"ש.

ואני אומר ששני כללי הברייתא תנא דייקנא תנינהו שניהם כללים שלמים דבר התנא שכולל בו כל אדם ורישא דנקט ד' סימני טומאה לומר דבד' סימני טומאה אסור לכל אדם אפילו למי שמפיר כל כ"ד מינין ובקי בהן בשמותיהון אפ"ה ד' סימני טומאה אסירי דאתיין בבגין אב מנאש ולכך בעינן ד' סימנין דאי איכא חד סימן טהרה וק"ו שנים או שלשה מותר למי שמפיר ובקי שאינו מכ"ד מינין האמורין בתורה וכדתנא ר' חייא וסיפא דברייתא ג"כ כלל מלא דבר וכולל בו כל אדם שמה שיש לו ד' סימני טהרה מותר לכל אדם אפילו מי שאינו מפיר שום אחד מכ"ד מינים האמורים בתורה אפ"ה מה שיש בו

ד' סימני טהרה מותר שאין לה פיוצא בו בטמאין ודבר זה שניף על התנא אבל אקרא לא שניף שהתורה תכתוב תורין מותר בשביל אדם שאינו מפיר ואין לה ספיקא קמא שמיא ולכה מקשה בגמרא אלא תורין דכתב רחמנא ל"ל אבל על תנא דבריינתא ליפא קושיא.

אמנם רש"י לשיטתו דלרש"י אף כל היינו מין נשר אבל חוץ לכ"ד ליפא מין טמא בעולם וא"כ מי שפקי בהן ובשמותיהן אין צריף לעיין בשום סימן. וזה עצמו טעמו של רש"י שפירש לקמן בדברי ר"נ הנה פקי בהן ובשמותיהן בפרס ועזניה דליפא לפרש בכל כ"ד עופות א"כ אין צריף לעיין בשום סימן דכל עוף שאינו מהם מותר ואף שנדאי שאם באמת אין לו שום סימן א"כ דורס ועל פרוחף נשר הוא שאין לה עוף טהור דורס מ"מ הוא אינו צריף לחקור אחר שום סימן ובנדאי מן הסתם אינו דורס פיון שמפיר שאינו מהם וכמו שכתב הרמב"ם בהקדמה בפ"א ממ"א הלכה ט"ו ונ"ל כל מי שהוא פקי במינין אלו ובשמותיהן ה"ז אוכל כל עוף שאינו מהם וא"צ בדיקה.

ולכה הוצרך רש"י גם כן לפרש דסיפא לאו דוקא. והתוספות אף שסברי שיש עוד הרבה מינין בד' סימני טומאה כמפורש בדבריהם בד"ה מהנשר מ"מ שתקי לרש"י ולא פירשו לנו לפי שטתם דנוכל לומר דסיפא ג"כ דוקא על דרך שפירשתי משום דהתוס' לשטתם שהיו בקיאים בעופות טמאין והיו יכולין לברר מה הוא הסימן החדש שהרי היו מפירין שלף וכו' וא"כ אפילו למי שאינו פקי מ"מ למה הצריכו התנא דוקא דומיא דתורין ד' סימנין מלאים ונלא הנה די להתנא בשני סימנין דהיינו הסימן החדש בצירוף עוד אחר והתנא ידע הסימן החדש אלא על פרוחף דכלל דסיפא לאו דוקא: אבל לרש"י לא הנה מועיל זה דרש"י ס"ל שלא היו יודעים מה הוא הסימן החדש ובחנם נדחקו כל הראשונים בשטת רש"י בסוגיא זו ונחשדו לרש"י שדבריו סתרי זה את זה דלפי מה דפירש בשמנה ספיקות מוכח מדבריו שגורקבו נקלה הוא הסימן החדש שהרי פירש ששאר שלשת סימנים היו מבותרים בהם ואעפ"כ אי לא הנה זה מחשב גורקבו נקלה היו מסופקים בי"ט עופות.

ולפי מה שפירש בבבביתא דלקמן (דף סה ע"א) דארישא קאי וכו' ואם אינו דורס ויש לו עוד ג' סימנין וכו' משמע שס"ל דאינו דורס הוא הסימן החדש. אבל האמת יורה דרכו דרש"י פירש (בדף סא ע"ב) בד"ה מפדי וכו' לאסור עוף הפא בסימן א' באחד מסימנין הללו דהא לא ידעינן מה ניהו האי סימנא דכתיב לחודיה וכו' וס"ל לרש"י שחכמי הגמ' ג"כ לא קמו עלה דמלתא הי ניהו סימן החדש ולכה בשום פעם לא סגי בלי צירוף כל ד' סימנין ובא"ל מידי ספיקא לא נפיק ודע שמתוך דברי רש"י גופייהו לקמן בבבביתא דפירש ארישא קאי מוכח דלא ס"ל דאינו דורס הוא הסימן החדש בבבביתא דאל"כ קשה למרימר דס"ל דפ"ו לא שכיחי בישוב א"כ אי ס"ד דאינו דורס הוא הסימן החדש א"כ פיון דארישא קאי שאינו דורס ל"ל הנה תלתא כלל פיון שאינו דורס שוב בנדאי מותר דהא פ"ו לא שכיחי בישוב ואפילו תימא דבריינתא מיירי באתרא דשכיחי פרוס ועזניה מ"מ למה לי כוליהו באינו דורס ועוד חד סגי פיון דאינו דורס הוא הסימן החדש אלא נדאי דלא ידוע כלל מה הוא הסימן החדש לרש"י אלא הוא הדבר אשר דברתי דלא קים להו

לחקמים מאי ניהו סימן החדש ואמימר לא התיר כי אם בסימן א' דוקא אבל אם יש לו יותר צריך להיות כל ארבעתן.

וראיתי להרשב"א במשמרת הבית הקשה קושיא זו לאמימר למה לי שלש סימנין באינו דורס ועוד חד סגי פינון שאינו דורס הוא סימן החדש א"כ יצא מכלל כל ספק וניחא ליה דהתנא נקט אם יש ג' סימנין בגופו שוב א"צ לבדוק על הדריסה דנדאי א"ד דהרשב"א שם בשיטת הר"מ בר יוסף קאי שאין שום עוף טמא שיהיה בו שלשה סימני טהרה.

אבל לרש"י שפירש בהדיא דארישא קאי וצריך להשגיח על הדריסה וא"כ אי ס"ד שפנדאי א"ד הוא החדש א"כ לאמימר בדידיה סגי ולמה צריך לבדוק ביתר סימנין בין ישנו ובין אינו מותר אלא נדאי בלי ספק שס"ל לרש"י שגם חכמי המשנה לא קמו על הדבר לידע איזה הוא הסימן החדש.

ועכ"פ לרש"י צריך ד' סימנין וא"כ הנה לרש"י לפרש דסיפא באינו מפיר כל המינים כלל ולכך צריך דומיא דתורין ורישא במפיר אלא דלרש"י בלאו הכי ניחא דאי במפיר א"צ לעיין בשום סימן וכמ"ש לעיל אלא נדאי דהתנא אינו בא לתת סימן לאדם אלא לפרש קרא ולהגיד הדין וסיפא לאו דוקא: והנה התוס' לקמן בדברי ר"נ פתבו דזהו ד' דהנה מצי למימר טהור ובלבד שפיר פירס ועזניה וא"כ התוס' אינו מפרשים תחלת דברי ר"נ בהן ובשמותיהן על פירס ועזניה כש"ל רש"י דא"כ אין מקום לדבריהם שהרי לשטת רש"י סוף דברי ר"נ שאמר לא הנה בקי בהן היינו בפ"ו ואיך יאמר ובלבד שפיר פ"ו נהרי אינו בקי בהן ובשמותיהן אלא נדאי התוס' מפרשים תחלת דברי ר"נ הנה בקי בהן ובשמותיהן היינו כל כ"ד האמורים בתורה ואעפ"כ צריך לבדוק עכ"פ סימן א' והתוס' לשטתם שיש עוד מינין הרבה חוץ מנשר שיש להם ד' סימני טומאה וא"כ מה מועיל בקיאותו הא אי אפשר להיות בקי בכל עופות שבעולם.

והנה הוא גופה קשיא למה הצריכו רב נחמן להיות בקי בכל טמאים והלא אין לו אלא סימן אחד ודי בהיותו בקי בפירס ועזניה אלא על פירס צ"ל דסימן אחד דנקט רב נחמן בר יושא דברי ר' לאו דוקא אלא הה"ד ב' וג' וכמו שאנחנו מפרשין ברייתא דר' חייא.

וא"כ קשיין דברי התוספות בד"ה מפני שיש להם זפק שפתבו לדחות דברי ריב"ם דב' סימנין משמע שפדקנו ואין להם יותר דומיא דבא בסימן אחד דכולה שמעתיא דמשמע דברור לנו שאין לו אלא סימן אחד דאל"כ הנה ספק עורב ע"ש בדבריהם ומשמע שהוכחתן מדברי אמימר שהתיר בסימן א' ומדברי אמימר הביאו לדברי רב נחמן בשני סימנין ונהרי מוכח מהם עצמם מדברי רב נחמן בהיפך דסימן א' שזכר רב נחמן אין הפשט שברור לנו שאין לו יותר וא"כ למה לא נפרש דברי רב נחמן בשני סימנין פנה: ולתרוץ דבר זה אתרוץ ג"כ קושית מהרש"א שהקשה על הוכחת התוספות לסתור פירוש ריב"ם דב' סימנין משמע דומיא דסימן א' דמשמע דברור לנו שאין לו יותר דאל"כ יש לספק בעורב והקשה מהרש"א וז"ל ואין דבריהם מבוררים דלמה דמפרשי לקמן התוס' דאותו סי' א' היינו אינו דורס א"נ דמספקא לן שאר סימנין ליפא לספוקי בעורב לפירוש ריב"ם דעורב הוא דורס וכו' ואם רצונם דברור לנו שאין לו אלא סימן א' ושנים האחרים לית ביה פנדאי ולא בדקנו אם הוא דורס אם לאו א"כ הנה שפיר ממש דומיא דבשני סימנין טהור כמו שפירשו לפירוש ריב"ם ע"כ דברי מהרש"א ואני אומר לפי מה שהבין

מְהִרָשׁ"א כְּוֹנֵנַת דְּבָרֵי הַתּוֹס' הִבִּיאוּ רֵאֵיָה מֵהָא דְּסִימָן אֶחָד הַנּוֹזֵר בְּדְבָרֵי אַמְיָמָר וְאִם זֶה כְּוֹנֵנַת הַתּוֹס' א"כ קָשָׁה עַד דְּיִלְפוּ מִלְשׁוֹן אַמְיָמָר וּמִקְשִׁים עַל רִיב"ם צָא וּלְמַד מִדְּבָרֵי ר' חֲזִיָא שְׁאֵמֵר ג"כ עוֹף הַבָּא בְּסִימָן א' וּר' חֲזִיָא כּוֹלָל כָּל מָה שְׁאֵינּוּ דְּוִמְיָא דְּנִשְׁר דְּר' חֲזִיָא בְּמִפִּיר כָּל עוֹפוֹת טְמֵאִין מִיָּרִי וּא"כ מִיָּרִי בֵּין אֵין בּוֹ אֵלָא סִימָן א' וּבֵין יֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר בְּוֵדַאי וּבֵין מְסוּפָק אִם יֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר בְּכָל עֵגוֹן מוֹתֵר.

וְלִכֵּן אֲנִי אוֹמֵר שְׁכּוֹנֵנַת הַתּוֹסְפוֹת עַל אִפְּוֹן אַחַר דְּהִנְהָה עַל פְּרָחָהּ יִשְׁנׇוּ סִימָן אֶחָד שְׁאֵינּוּ נִמְצָא יְחִידִי בְּלִי צִירוּף סִימָן אַחַר בְּשׁוּם עוֹף טְמֵא שְׁבַעוּלָם וְהִינּוּ חַד מֵהֵנִי תִּלְתָּא סִימָנִים הַיִּשְׁנִים אוֹתָן שְׁאֵינֶם בְּפָרְס וְעִזְנִיָּה דַע"פ שְׁנֵי סִימָנִין יֵשׁ בֵּין הֵנִי תִּלְתָּא שְׁאֵינֶם לֹא בְּפָרְס וְלֹא בְּעִזְנִיָּה דְּבַחַד מֵהֶם יִשְׁנׇוּ סִימָן הֶרְבִּיעִי הַחֲדָשׁ וּבַחַד מִנְהוֹן יִשְׁנׇוּ אֶחָד מֵהֵנִי תִּלְתָּא וּא"כ נִשְׁאָרוּ שְׁנַיִם שְׁאֵינֶם נִמְצָאִים רַק בִּי"ט עוֹפוֹת וּבְעוֹרֵב וּבְהִנְהוּ אֵינּוּ יְחִידִי שְׁהָרִי בִּי"ט עוֹפוֹת יִשְׁנׇן תִּלְתָּ וּבְעוֹרֵב תְּרִי.

וּא"כ אֵיךְ פָּסֵק רַב נַחְמָן וְאֵמֵר בְּסִימָן אֶחָד טְמֵא דְּאָרְף דְּרַב נַחְמָן חֲזִיָּשׁ לִפ"ו אָרְף דְּלֹא שְׁכִיחִי מ"מ הָרִי אֵיכָּא חֲדָא מֵהֵנָּה תְּרִי דְּלִיכָּא לְמִיחַשׁ בְּיָה אֶפְּלוּ לְפָרְס וְעִזְנִיָּה וְאִי הִנְהָה אַמְרִינּוּ דְּמִין עוֹרֵב אֵין בּוֹ אֵלָא סִימָן אֶחָד לִר"א דְּסִבֵּר שְׁפָן אַע"פ שְׁאֵינּוּ נִדְּמָה וְנִימָא דְּהִינּוּ אַע"פ שְׁגַם בְּמִנּוּן סִימָנִין אֵינּוּ נִדְּמָה א"כ אֵי אֶפְּשֵׁר לְהַתִּיר בְּסִימָן אֶחָד מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ מִין עוֹרֵב וּבְזֵה תִּירְצָתִי גַם קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שְׁכֻתְבוּ בַד"ה בְּסִימָן א' טְמֵא הַה"ד דְּהִנְהָה מְצִי לְמִימֵר טְהוֹר וּבִלְבַד שְׁיִפִּיר פָּרְס וְעִזְנִיָּה.

וּלְפִי מָה שְׁכֻתְבִּיתִי שְׁבָמִין עוֹרֵב יֵשׁ סִימָן אֶחָד א"כ הִנְהָה צְרִיף לְמִימֵר וּבִלְבַד שְׁיִפִּיר פ"ו וּמִין עוֹרֵב וְלִכֵּן לֹא אֵמֵר טְהוֹר. וּבְזֵה דְּחִיתִי ג"כ דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּדִיבּוּר שְׁאֲחַרְוִי שְׁכֻתְבוּ דְּבּוֹרְזִיר הוּא דְּפִלְגִי רַבָּנּוּן עָלָיו אֲבָל מוֹדוּ רַבָּנּוּן דְּלִמִּינוּ אֲתִי לְרַבּוּנֵי שְׁאָר עוֹפוֹת וְהִנְהָה כְּוֹנֵנַת הַתּוֹסְפוֹת שְׁהִיָּה קָשָׁה לְהֵם אֲדַמְקָשָׁה מִר"א לְסִייעִיָּה מְרַבָּנּוּ דְּפִלְגִי בְּמִין עוֹרֵב וּלְכָהּ כְּתָבוּ דְּרַבָּנּוּן ג"כ מוֹדוּ שְׁיֵשׁ עוֹפוֹת דְּאִסִּירִי מְשׁוּם מִין עוֹרֵב.

וְאַמְרִיתִי דְּקָשָׁה מִמ"נ אִם זֶה מוֹכְרָח מִקְרָא דְּכִתִּיב לְמִינוּ א"כ לֹא הִיָּה צְרִיף לְהִבִּיא הַבְּרִייתָא כָּלָל וְלִיתְבִּיָּה מִקְרָא עוֹרֵב וְתוּ לֹא וְהִכְתִּיב עוֹרֵב לְמִינוּ וּבְאַמְתַּת הַרְמָב"ן נִדְּחַק בְּזֵה וְכֻתַּב שְׁהִיָּה יְכוֹל לְהַקְשׁוֹת מִקְרָא וְאִם אֵין הִכְרַח בְּקִרְא א"כ הִיא גּוּפָא מִנ"ל דְּמוֹדוּ חֲכָמִים וּמִנ"ל לְהַקְשׁוֹת וְאַמְרִיתִי דְּוֵדַאי מִקְרָא מוֹכַח דִּישׁ לוֹ מִין שְׁהָרִי כְּתִיב לְמִינוּ אֲבָל יֵשׁ לוֹמֵר דְּקִים לִיה לְרַב נַחְמָן דְּמִין עוֹרֵב אֵינּוּ שְׁנׇה בְּמִנּוּן סִימָנִין לְעוֹרֵב וְאֵין לוֹ אֵלָא חַד סִימָן וּלְכָהּ הִבִּיא בְּרִייתָא שְׁהַקְשׁוּ חֲכָמִים מֵהָא דִּישׁ לוֹ זָפֵק מְכָלָל שְׁאֵינּוּ מִינוּ וּא"כ לְחֲכָמִים לֹא מִקְרִי מִין עוֹרֵב אֵלָא נִדְּמָה בְּסִימָנִין לְעוֹרֵב וּמִמִּילָא שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת נִדְּמָה גַם בְּמִנּוּן סִימָנִין וּא"כ הַקְשָׁה לְרַב נַחְמָן מְרַבָּנּוּ.

אַמְנָם לְפִי מָה שְׁדְּחִיתִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּלַעִיל דְּלִהְכִי לֹא אֵמֵר רַב נַחְמָן טְהוֹר וּבִלְבַד שְׁיִפִּיר פָּרְס וְעִזְנִיָּה מְשׁוּם דְּלֹא סְגִי בְּהַפְרַת פ"ו לְחוּד וְצְרִיף שְׁיִפִּיר גַם מִין עוֹרֵב א"כ רַב נַחְמָן עַל פְּרָחָהּ סוֹבֵר כִּר"א וּבְזֵה נִלְע"ד טַעַם הַרְמָב"ם שְׁפָסֵק בְּוֹרְזִיר כִּר"א וּבְסִנוּגִית לְבָנָה לֹא פָּסֵק כְּמוֹתוֹ וְנִהְפּוֹה הוּא דְּבְסִנוּגִית אֵיכָּא לִישְׁנָא חֲדָא דְּפָסֵק כִּר"א מִשָּׂא"כ בְּוֹרְזִיר לֹא הִכְרִיעוּ בְּגִמְרָא כָּלָל וּא"כ ר"א וְחֲכָמִים הִלְכָהּ כְּחֲכָמִים וְלִדְיִדִי טַעְמִיָּה דְּרַמְב"ם דְּעַל פְּרָחָהּ רַב נַחְמָן סוֹבֵר כִּר"א.

ואין להקשות מנ"ל להרמב"ם דר"נ בַּרְרִיזִיר פֶּסֶק כר"א וְדִלְמָא בְּסִנּוּגִית הוּא דְפֶסֶק כר"א וְלֹא בַּרְרִיזִיר. וְנִלְע"ד וְנִתְרַץ גַּם שִׁיטַת רש"י שֶׁפִּירֵשׁ מִפְּנֵי שֵׁישׁ לֹו זָפֵק וְאִינוּ מְסִימְנֵי עוֹרֵב א"כ רש"י אִינוּ מְפָרֵשׁ כְּרִיב"ם וְסוֹבֵר שֶׁעֵיקַר הֶרְאָיָה מִמָּה שֶׁסִּימֵן זֶה אִינוּ בְּעוֹרֵב וּמִינָהּ דְּגַם בְּסִנּוּגִית לְבָנָה שֶׁהֵבִיאוּ רָאִיָה מִפְּנֵי שֶׁקְרָקְבָנוּ נִקְלַף ג"כ לֹא מְסִימְנֵי עוֹרֵב הוּא וּא"כ סִימְנֵי עוֹרֵב אֲצַבֵּעַ וְאִינוּ דוֹרֵס וְרש"י בְּעֶצְמוֹ פִּירֵשׁ דְּעוֹרֵב דְּרִיס לְקַמֵּן בְּדַבְרֵי אֲמִימָר וְכֹאשֶׁר עֵינֵינֵי בְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא דְקִאָמַר דְּבַר אַחַר לְמִינָהּ וְלִהְיָא סִנּוּגִית לְבָנָה.

וְהִנֵּה בְּעוֹרֵב לֹא פְתִיב לְמִינָהּ רַק לְמִינוּ וְלָכֵן נִלְע"ד דְּסִיפָא הֵךְ דְּבַר אַחַר לֹא עַל עוֹרֵב קָאִי אֲלֵא עַל גַּץ דְּבַנְיָ פְתִיב לְמִינָהּ וְשֵׁם הַשִּׁיבוּ וְהֵלֵא אֲנָשִׁי גְלִיל אוֹכְלִין מִפְּנֵי שֶׁקְרָקְבָנוּ נִקְלַף וְאִין הַכְּנֵה שֶׁאִין זֶה מְסִימְנֵי גַץ דְּלִרש"י כִּינּוּ דְּעוֹרֵב דְּרִיס וְאִין לֹו זָפֵק א"כ סִימְנֵי עוֹרֵב אֲצַבֵּעַ וְקְרָקְבָנוּ א"כ גַּם גַּץ שֶׁהוּא מִבְּעֵלִי שְׁלֵשָׁה סִימְנִים יֵשׁ לֹו אוֹתָן ב' סִימְנֵי עֶצְמוֹ שֶׁל עוֹרֵב וְנוֹסֵף עֲלֵיהֶם עוֹד א' א"כ גַּץ קְרָקְבָנוּ נִקְלַף אֲלֵא הֶרְאָיָה שֶׁהִיוּ אוֹכְלִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁקְרָקְבָנוּ נִקְלַף מִשּׁוּם סִימֵן אַחַר בְּגוּפוֹ לֹא הָיָה לֹו א"כ מְפָלֵל שֶׁאִינוּ גַּץ שֶׁהָרִי גַּץ שְׁלֵשָׁה סִימְנֵי יֵשׁ לֹו וְאֲפִילוּ תֵאמַר שֶׁאַחַד מֵהֶם אִינוּ דוֹרֵס מ"מ עכ"פ לֹא פְחוּת מִשְׁנֵי סִימְנֵי בְּגוּפוֹ יֵשׁ לֹו.

אֲבָל בְּעוֹרֵב אִין לֹוּמַר שֶׁזָּפֵק הוּא מְסִימְנֵי עוֹרֵב אֲלֵא שֶׁהֵבִיאוּ רָאִיָה שֶׁלֹא הָיָה לֹו אֲלֵא זָפֵק וּא"כ לֹא עוֹרֵב הוּא שֶׁהָרִי עוֹרֵב יֵשׁ לֹו שְׁנֵי סִימְנֵי זֶה אִינוּ שֶׁהָרִי עַל כְּרַחֵף גַּם אִינוּ דוֹרֵס זֶה הַבְּרִיזִיר דָּאִי דְּרִיס אִיף אֲכֻלוּהוּ וּא"כ הָרִי יֵשׁ לֹו שְׁנֵי סִימְנֵי מָה אֲמַרְתָּ שֶׁאִינוּ דוֹרֵס אִינוּ מְסִימְנֵי עוֹרֵב א"כ לְמָה אֲמַרו חֲכָמִים מִפְּנֵי שֵׁישׁ לֹו זָפֵק וְשִׁימֵן זֶה יֵשְׁנוּ גַם בְּעוֹרֵב יוֹתֵר הָיָה לָהֶם לֹוּמַר שֶׁאוֹכְלִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁאִינוּ דוֹרֵס שְׁנֵהּ יוֹתֵר תְּשׁוּבָה נִצְחַת שֶׁסִּימֵן זֶה אִינוּ בְּעוֹרֵב אֲלֵא עַל כְּרַחֵף וְשִׁימֵן זָפֵק אִינוּ בְּעוֹרֵב וּלְפִי זֶה קְרָקְבָנוּ נִקְלַף שֶׁפִּיר יֵשׁ לֹוּמַר דִּישְׁנוּ בְּעוֹרֵב וּא"כ שֶׁפִּיר פִּירֵשׁ רש"י דְּעוֹרֵב דְּרִיס וְאִין דְּבַרֵי רש"י סוֹתֵרִים זֶה אֵת זֶה: וּמַעֲתָה נְבוֹא לְטַעַם הַרְמַב"ם דְּסִנּוּגִית וְדָאִי לֹא הִכְרִיעַ רַב נִחְמָן כר"א דָּאִי ס"ד דר"נ הִכְרִיעַ דְּמִינוּ דְּנִץ א"צ לְהִיּוֹת שְׁנֵהּ לְנִץ א"כ לְמִינוּ דְּנִץ יֵשׁ רַק שְׁנֵי סִימְנֵי וּא"כ אִיף אֲמַר בְּשְׁנֵי סִימְנֵי טְהוֹר וְהוּא שֶׁיִּפִּיר עוֹרֵב וּמִינוּ וְהֵלֵא צְרִיף לְהַפִּיר גַּם מִינוּ דְּנִץ אֲלֵא עַל כְּרַחֵף כְּרַבָּנָן ס"ל וּא"כ עַל כְּרַחֵף בַּרְרִיזִיר פֶּסֶק כר"א מְדִלָּא אֲמַר בְּסִימֵן א' טְהוֹר וְהוּא שֶׁיִּפִּיר פֶּרֶס וְעֲזֻנָּה אֲלֵא עַל כְּרַחֵף גַּם מִין עוֹרֵב אִינוּ צְרִיף לְהִיּוֹת שְׁנֵהּ לְעוֹרֵב וְיֵשְׁנוּ מִין עוֹרֵב גַּם בְּסִימֵן א' וּלְכַף פֶּסֶק הַרְמַב"ם בַּרְרִיזִיר כר"א.

וְהַטַּעַם דְּבַנְיָ בְּעֵינֵי שִׁיחָהּ מִינוּ שְׁנֵהּ אֲלִיוּ וְלֹא בְּעוֹרֵב אוֹלִי הוּא מִשּׁוּם לְמִינָהּ יוֹתֵר מִשְׁמַע בְּדוּמָה לֹו מִמַּשׁ מְלִינֵינוּ: וְהִנֵּה מְדַכְתְּבוּ הַתּוֹס' דְּהִנֵּה יָכוֹל לְמִימַר טְהוֹר וְהוּא שֶׁיִּפִּיר פ"ו מְפָלֵל דס"ל דְּמִין עוֹרֵב לִיתָא בְּפָחוּת מִשְׁנֵי סִימְנֵינוּ וּא"כ אוֹתוֹ סִימֵן הִישָׁן שֶׁאִינוּ לֹא בְּפֶרֶס וְלֹא בְּעֲזֻנָּה אִינוּ בְּנִמְצָא יְחִידִי בְּשׁוּם עוֹף וּבְאוֹתוֹ סִימֵן אִם הוּא לְבַדּוּ הוּא מוֹתֵר בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת אֲפִילוּ בְּאַתְרָא דְשִׁכִּיחַ פֶּרֶס וְעֲזֻנָּה וּא"כ אִיף סַתֵּם ר"נ לֹא הִי בְּקִי וְכו' בְּסִימֵן א' טְמָא וְהָא אִיכָא סִימֵן א' שֶׁהוּא טְהוֹר אֲלֵא וְדָאִי שֶׁסִּימֵן א' שֶׁהִזְכִּיר רַב נִחְמָן בְּכַוְלָה שֶׁמַּעֲתִי הִינֵנוּ שֶׁבְּרוּר שֶׁאִין לֹו יוֹתֵר וּס"ל לְרַב נִחְמָן דְּסִימֵן דָּאִינוּ דוֹרֵס יֵשְׁנוּ בְּפֶרֶס אוּ בְּעֲזֻנָּה אוֹתוֹ שֵׁישׁ בּוּ סִימֵן הִישָׁן וּא"כ לֹא הִי אֲפֹשֶׁר לְהַתִּיר לֹו בְּסִימֵן א' שֶׁאִם אוֹתוֹ סִימֵן הוּא אִינוּ דוֹרֵס א"כ חִיָּשִׁינָן לִפ"ו אִם אִינוּ בְּקִי בְּהֵן וְאִי הוּא סִימֵן אַחַר יְחִידִי וּא"כ הוּא דוֹרֵס וְהוּא דְּבַר שֶׁאִי אֲפֹשֶׁר לְהִיּוֹת שִׁיחָהּ עוֹף אַחַר שֶׁיִּפִּיר בּוּ שֶׁאִינוּ פ"ו וְיִחָהּ דוֹרֵס וְיִחָהּ

בו שום סימן טְהָרָה דְחוּץ מְעוֹפוֹת הַכְּתוּבִים כָּל עוֹף אַחַר הַדּוֹרֵס וְדַאי יֵשׁ בּוֹ כָּל ד' סִימָנֵי טוֹמְאָה דְלִהְיֵי קוּי"ל כָּל הַדּוֹרֵס טָמֵא וְקוּי"ל דְּכָל שְׂאִינּוֹ דְנוֹשֵׁר טְהוֹר א"כ מְפָלֵל דְּכָל הַדּוֹרְסִין חוּץ מְעוֹפוֹת שְׁפָרֵט הַכְּתוּב כְּנֹלְהוּ לִית בְּהוּ שׁוּם סִימָן טְהָרָה כָּלֵל וְא"כ כְּוֹנֵת הַתּוֹס' לֹא לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי אֲמִימָר אֲלֵא מֵרַב נַחְמָן בְּעֶצְמוֹ וְזֶה שְׂפִימּוֹ הַתּוֹס' וּמָה שְׂפִימּוֹ הַתּוֹס' דַּאי מְסַפֵּקֵא לָן א"כ הָרִי הוּא סָפֵק עוֹרֵב אֵין זֶה חוֹזֵר לְהַקְשׁוֹת עַל רִיב"ם שְׁכַבְר הוֹכִיחוּ שְׁפִיר מִדְּבָרֵי רַב נַחְמָן דְּלֹא אִיגְרִי כִי אִם בְּבִרּוּר שְׂאִין לּוֹ יוֹתֵר וְנִדְחִים דְּבָרֵי רִיב"ם אֲלֵא שְׂבָאוּ לְפָרֵשׁ טַעְמֵי דְרַב נַחְמָן עֲצָמוֹ כִּינּוּ דְרַב נַחְמָן אֶהְיִירָא קָא מִהֲדַר א"כ הִיא גּוֹפָה קְשִׁיָּא לְמָה לָּא אָמַר רַב נַחְמָן דִּין שְׂאֵם בָּא בְּסִימָן א' בְּגוֹפוֹ מְבֹרָר מְאוּתָן סִימָנֵי יִשְׁנֵי דְלִיתְנִיְהוּ לֹא בְּפָרֵס וְלֹא בְּעֻזְנֵי וְשְׁנַיִם אַחֲרִים וְדַאי אֵין לּוֹ וְהַדְרִיסָה סָפֵק שְׁיִהְיֵי מוֹתֵר שְׂכִינּוֹ שְׂאִינּוֹ פ"ו א"כ וְדַאי לֹא דְרִיס דַּאי הָוָה דְרִיס וְהָוָה חוּץ מִפ"ו לֹא הִי בּוֹ שׁוּם סִימָן טְהָרָה וְעַל זֶה פְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּלֹא הִי אֶפְשָׁר לִר"נ לֹאמַר כֵּן דַּא"כ נִיחּוּשׁ דְּלֹא דְרִיס וְעוֹרֵב הוּא וּמְפָלֵל דַּס"ל לִר"נ בְּאַמְתַּת דְּחַד מִסִּימָנֵי עוֹרֵב הוּא אֵינּוֹ דּוֹרֵס וּדְלֹא כְּרִיב"ם: אֲלֵא דְקָשָׁה מִמ"נ כִּינּוּ דְעוֹרֵב אֵינּוֹ דּוֹרֵס א"כ סִימָן הַשְּׁלִישִׁי שְׂשִׁינּוֹ בִי"ט עוֹפוֹ וְאֵינּוֹ בְּעוֹרֵב עִם סָפֵק דְרִיסָה יִהִי מוֹתֵר וְצָרִיף אֶתָּה לֹאמַר שְׂאוֹתוֹ סִימָן הַיָּשׁוֹן יִשְׁנּוּ בְּפָרֵס וְעֻזְנֵי בְּאוֹתוֹ שְׂשִׁי בּוֹ סִימָן הַיָּשׁוֹן וְא"כ כִּינּוּ שְׂאוֹתוֹ סִימָן יִשְׁנּוּ בְּהֵם א"כ סִימָן דַּאינּוֹ דּוֹרֵס אֵינּוֹ בְּהֵם שְׁהָרִי לִית בְּהוּ מִסִּימָנֵי הַיָּשׁוֹנִים רַק חַד וְא"כ בְּאֵינּוֹ דּוֹרֵס לְחוּדְנֵי הִי לּוֹ לְהַתִּיר שְׂשִׁיָּא מְפָלֵל כָּל סָפֵק עוֹפוֹ טָמֵאִין שְׂבָעוּלָם.

אֲלֵא וְדַאי צָרִיף לֹאמַר דְרַב נַחְמָן עֲצָמוֹ הִי מְסוֹפֵק אֵיזָה מִהֲנָף תְּלַת סִימָנֵי יִשְׁנַיִם יִשְׁנּוּ בְּפָרֵס וְעֻזְנֵי דְהָא לֹא שְׂכִיחֵי בְּיָשׁוּב דְנִבְדְּקִינְהוּ וְא"כ שׁוּב נִשְׂאָר פִּירוּשׁ רִיב"ם שְׁרִיר וְקָיָם וְנִסְתֵּר הוֹכַחַת הַתּוֹס' דְלַעוּלָם דְמִיגְרִי תְרֵי סִימָנֵי מְבֹרָרֵי וְהַשְּׁלִישִׁי בְּוִדַאי לִיכָּא וְדְרוּסָה סָפֵק כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִיב"ם וְאֵעִפ"כ לֹא הִיָּה בְּאַפְשָׁר לְרַב נַחְמָן לְהַתִּיר בְּסִימָן אֶחָד שְׂאֵם יִהִי אוֹתוֹ סִימָן אֵינּוֹ דּוֹרֵס הוּא הַסִּימָן הַחֲדָשׁ וְיִשְׁנּוּ בְּפָרֵס אוֹ בְּעֻזְנֵי וְאִם יֹאמַר סִימָן אֶחָד וְדְרוּסָה סָפֵק שְׂמָא אוֹתוֹ סִימָן אֶחָד יִשְׁנּוּ בְּפָרֵס אוֹ בְּעֻזְנֵי בְּאוֹתוֹ שְׂשִׁי בּוֹ סִימָן הַיָּשׁוֹן דְהָרִי לֹא יִדְעִינּוּ אֵיזָה מִתְּלַת סִימָנֵי הַגּוֹף הַיָּשׁוֹן יִשְׁנּוּ בְּאַחַד מִהֵן וְצָרִיכִין אָנוּ לְחוּשׁ בְּכָל אֶחָד מִהֵם שְׂמָא אוֹתוֹ הַסִּימָן יִשְׁנּוּ בְּפָרֵס אוֹ בְּעֻזְנֵיָה אֲלֵא דְעַל כְּרַחֵף אוֹתוֹ סִימָן הַיָּשׁוֹן שְׂשִׁינּוּ בְּפָרֵס וְעֻזְנֵי חַד מִסִּימָנֵי עוֹרֵב הוּא דְהָרִי לְעִיל אֲמָרִינּוּ וְנִילֵף מְעוֹרֵב א"כ פ"ו דְכַתֵּב רַחֲמָנָא ל"ל.

וְהִנֵּה הָא וְדַאי דַּאי הָוָה יִלְפִינּוּ מְעוֹרֵב לֹא הָוָה אֶפְשָׁר לְמִילָף רַק בְּאוֹתָן סִימָנֵי עֲצָמוֹ שְׂבָעוֹרֵב לֹא נִיכּוּל אֲבָל בְּסִימָנֵי אַחֲרִים אֵי אֶפְשָׁר לְמִילָף מְעוֹרֵב וְאֶפְּלוּ אוֹתוֹ שְׂשִׁי בּוֹ סִימָן הַיָּשׁוֹן דְהָדַר בְּכוּלְהוּ י"ט אִם לִיתָא בְּעוֹרֵב לִיכָּא לְמִילָף מְעוֹרֵב דְשְׂמָא סִימָן זֶה עֲדִיף מִסִּימָנֵי עוֹרֵב הַנִּיחָא לְפִירוּשׁ הַסּוּגֵיָא שְׁפִירֵשׁוּ הַתּוֹס' בַּד"ה מְפָדֵי כ"ד וְכו' בְּסִימָנֵי אֶחָד דְפָרֵס וְעֻזְנֵי אֵף דְהָד דַּאי תִּתֵּן בְּהֵאֵי לִיתֵּן בְּהֵאֵי אֶפְּלוּ הֵכִי אֵי הָווּ שְׁנַיִם מְאוּתָן סִימָנֵי דְהָרִי בְּכוּלְהוּ שְׁפִיר יִלְפִינּוּ חַד מִחֲבֵרָי וְלִיכָּא לְמִימָר שְׂפִימָן זֶה עֲדִיף שְׁהָרִי חֻזְיָנּוּ דְלֹא מְהִי בִי"ט עוֹפוֹת בְּצִירוּף שְׁנַיִם שְׂעָמוּ וְאֵיף יִהִי חָשׁוּב בַּפ"ע א"כ שְׁפִיר פָּרֵס אוֹ עֻזְנֵי הָד דִּישׁ בּוֹ סִימָן הַיָּשׁוֹן אֵף דְלִיתֵּן מִסִּימָנֵי עוֹרֵב אֶתִּי בַּק"ו מְעוֹרֵב אֲבָל לְפִירוּשׁ קָמָא שְׁל הַתּוֹס' שֵׁם שְׁהוּא פִירוּשׁ רַש"י דְלֹא חֲשִׁיבֵי ב' כְּתוּבִים דַּאי אֶפְשָׁר לְמִילָף סִימָן זֶה מֵאַחַר ה"נ סִימָן א' מְשֻׁנָּם ג"כ לִיכָּא לְמִילָף אִם הֵם אַחֲרִים דְאוּלֵי סִימָן זֶה חָשׁוּב לְבַדּוֹ יוֹתֵר מִהֲנָף תְּרֵי וְא"כ אֵיף קָאמַר א"כ פ"ו דְכַתֵּב רַחֲמָנָא ל"ל אֲלֵא וְדַאי דְפָרֵס וְעֻזְנֵי הָד דִּישׁ

בו סימן הישן הוא חד מסימני עורב א"כ שפיר קאמר ל"ל רצה לומר חד מהנה ל"ל: וכיון שעלתה בדינו להוכיח דפרס או עזנני יש בו חד מאותן תרי סימני עורב שפיר סתרו התוס' פירושו של ריב"ם דלריב"ם כבד עלה בדינו סימני עורב אצבע וזפק וא"כ סימן השלישי שישנו מסימני ישנו בפ"ו היינו גורקבו נקלה א"כ בגורקבו נקלה לבדו מבונר וזפק ואצבע ודאי ליתגיהו ודריסה ספק הי' לרב נחמן להתיר אלא ודאי דסימן א' דרב נחמן היינו מבונר שאין בו רק סימן א' והשאר ודאי ליתגיהו וא"כ איך יתיר ר"נ בגורקבו נקלה לבדו מבונר ושאר מבונרין שאין בו א"כ דורס ולא משפחת שום עוף שיהי' דורס ויהי' גורקבו נקלה שיהי' כל הדורס ואינו מכ"ד המפורשים ודאי שאין בו שום סימן טהרה ואיך יאמר רב נחמן דבר שאי אפשר: וכל זה לשטת ריב"ם דכל י"ט עופו' ועורב פולהו דרסי והסימן החדש הוא א"ד וא"כ על פרחו עיקר ההצטרפות נשר דלא גילף מאותו שיש בו סימן החדש לאסור באותו סימן לחודי' ואתי נשר למימר דבאותו סימן לחודי' שהוא אינו דורס מותרים כל שאר עופות דליכא למימר דהצטרפות נשר הוא דלא גילף מסימן הישן ואתי נשר להתיר הסימן הישן לחודי' שיהי' הסימן הישן אינו בנמצא לבדו בשאר עופו' שפיון שדורס שוב ודאי לית בי' שום סימן טהרה ואיך יבוא קרא דנשר להתיר דבר שאינו בעולם כלל וא"כ דנשר אתי להתיר הסימן החדש א"כ על פרחו לית' לפירוש השני שכתבו התוס' לפרש כל הסוגיא בענין אחר בסוף ד"ה מפדי ע"ש דהרי לשיטה ההיא הוכיחו דמחדש ודאי לא ילפינו דאל"כ למה לי הישן הרי אתי שפיר מחדש שהוא ודאי אינו חשוב יותר שיהי' אינו מועיל בי"ט עופות אלא ודאי דריב"ם מפרש הסוגיא כפירוש רש"י שהוא הפירוש הראשון שהביאו התוס' בד"ה מפדי עיין בדבריהם ולשטה ההיא אם פרס ועזנני חלוקין בסימניהון תרנוניהו מסימני' ישנים מ"מ לא מחשב ב' כתובי' דחד מחבר' לא אתי דאיכא למימר שזה חשוב יותר ולא משגחינו במה דלא הועיל חשיבתו בי"ט עופו' ובה תירצתי קושיות מהרש"א שהקשה בדברי התו' בד"ה מפדי וכו': וזה לשון מהרש"א בא"ד ומאחר דמי"ט עופו' לא כו' א"כ גילף מינ' מההוא אחד כו' דעתה אינו ב' כתובין עכ"ל יש לדקדק ומאי קושיא לדברי המתרג' דע"כ ליכא למילף מההוא סימן הישן דאל"כ לא נכתב כלל אלא הסימן החדש ונהו ילפינו דכל עוף הבא בסימן חדש שהוא חשוב יותר לטהר אפ"ה הוא טמא כ"ש באחד משאר ג' סימנין דלא מהני בשאר עופו' וכה"ג הקשו התוס' לקמן לפירוש שני עיין שם במהרש"א שהאריך ודבריו דחוקים.

ולי נראה אחר נשיקת עפר רגלי המהרש"א שאין כאן קושיא כלל מתרי טעמי חדא דבשלמא לקמן לפירוש שני דשם סברי התוס' דפרס ועזנני אף שחלוקין בסימניהון או הוו תרנוניהו מסימנין ישנים הנה בעצמם מחשבי ב' כתובי' דחד סימן ילפינו מחברו ולא אמרינו שמה זה חשוב יותר שיהי' חזינו שאינו מועיל חשיבתו בי"ט עופות ולשטה ההיא שפיר הקשו עכשיו דאית בחד סימן חדש א"כ איך אפשר למילף מן הישן א"כ לא נכתביה כלל ונילפי מהחדש ואין פנונתו בק"ו מהחדש דמה ק"ו יש כאן שהיכו מצינו שהחדש חשוב יותר ואף דמצינו שהישן לא מהני בי"ט עופו' מ"מ היכן מצינו שהחדש מהני ועוד שיהי' גם סימן הישן מהני בשאר עופו' חוץ מהי"ט אם יש עוד עמו דהרי מדכתיב עורב מפלל דלא ילפינו לאסור בתלת ואפילו בתרי מהני מדכתיב עורב אלא אין פנונת התוס' שם על שום ק"ו ואפילו אי הנה פנונת התוס' על ק"ו ממש מ"מ ג"כ

הינינו לאותו פירוש דמה דחזינו דלא מהני בי"ט עופות הוא עדות על מיעוט חשיבתו וכינון דבזה יש ראי' על מיעוט חשיבתו ובסימן החדש אין ראי' ממילא אתי בק"ו אבל לפירוש קמא שאין ממה שאין מועיל בי"ט עופות ראי' על מיעוט חשיבתו ליכא ק"ו פלל אלא במה מצינו אף אם תאמר דליכא למילף במה מצינו דשמא זה הסימן חשוב יותר על זה פתבו התוס' דהנה ילפינו במכ"ש שקהרי אינו מהני בי"ט עופו' ומה שפתבו התוס' כ"ש היינו דעכ"פ אינו חשוב יותר ואולי גרוע יותר וכל זה לשטה ההיא דמה שאינו מועיל בי"ט עופו' הוא ראי' דליכא למימר שהוא חשוב אבל פאן דקנימי התוס' בשטת פירוש רש"י דפרס וענני' אף אם הו' תרנני'הו מסימנין ישני' מ"מ פינו דהה' דאייתא בהאי ליטת' בהאי לא מחשיב שני כתובים דחד מחברני' לא אתי דאולי זה חשוב יותר אף דלא הועיל בי"ט עופות א"כ אפילו מסימן החדש ג"כ לא אתי דישן דאיכא למימר דחשוב יותר ואף דבי"ט עופות רחמנא מעטני' מ"מ בשאר עופות אולי הוא חשוב יותר אפילו לבדו מסימן החדש הא חדא אידך דלכאורה אין הבנה פלל לקושיות מהרש"א דהרי מתחלה צריכין אנו להבין קושיות התוס' שהקשו דלמה לא גילף מסימן הישן ודלמא באמת איצטריף נשר גם על סימן הישן וצריף לומר דקושיות התוס' או על המקשה שהקשה מפדי כ"ד עופות וכו' ועל זה הקשה מאחר דמי"ט עופות לא ילפינו א"כ שפיר איצטריף פ"ו לגופייהו ולא מחשבי ב' כתובין בהדי י"ט וא"כ גילף מינייהו ואיצטריף נשר או שהקשו על המתירץ למה לו להמציא שישנו סימן חדש ודי באמרו דהנה י"ט כולהו אית בהו תלתא וא"כ הו' י"ט כתובין ולא אתי פ"ו מינייהו ולא מחשיב ב' כתובין ואיצטריף נשר וא"כ פל קושיות התוס' דלא נימא פלל שישנו סימן חדש בשום אחד מהם ומה מקו' יש שוב לקושיות מהרש"א.

ולקהבין פנונתו של מהרש"א צריף לומר שהוא הבין שקושיות התוס' על המסקנא ואעפ"כ אין פנונתו שלא יחדש לנו סברא זו שיש סימן חדש אלא עיקר פנונתו למה אמר ס"ד גילף מינייהו לשון יחיד דמשמע דמחד לבד הנה ילפינו אלמלא נשר ונהו ליה למימר ס"ד גילף מינייהו שקהרי גם הישן לא מחשב שני כתובין בהדי י"ט פן היתה פנונת מהרש"א בפירוש דבריהם וע"ז שפיר לפי סברתו הקשה קושיותו ואני אומר שפירוש זה לא יתקיים פלל.

והוא פי מתחלה נפרש דברי התוס' שהקשו לפירוש השני שפירשו הסוגיא בענין אחר פתבו ונ"ל ומיהו קשה דאי מאותו שיש בו סימן א' של י"ט עופו' ילפת לטמא עוף הבא בסימן אחד לא לכתוב פלל אלא סימן החדש ונהו ילפינו מיני' דעוף הבא באותו סימן טמא וכ"ש אחד משאר ג' סימנין וכו' ולכאורה דבריהם תמוהים דאי הנה פתיב רק סימן החדש הנה ילפינו מיני' לאסור גם סימן החדש ולהכי פתביה רחמנא לסימן הישן להורות דלא גילף מסימן החדש אבל מסימן הישן שפיר ילפינו.

וצריף לומר שיעור דבריהם כף הוא דנדאי הף סי' דאתי נשר להתירו על פרחו סי' זה אינו דורס הוא שאם הוא סימן אחר ויהי' לבדו וא"כ יהי' דורס ואיך אפשר שימצא בעוף שאינו מפורש בתורה שיהי' דורס ויהי' בו שום סימן טהרה כמפורש בדברי כמה פעמים וא"כ ממ"נ אם נשר אתי להתיר סימן הישן דלא גילפי' לאיסור א"כ מפלל דסימן הישן הוא אינו דורס וא"כ על פרחו סי' החדש היא דורס וא"כ שפיר קשה ל"ל נשר תיפוק

לי דבלא"ה לא גילף מהיזון דאי ס"ד דגילף מיני' א"כ לא נכתבי' פלל ונילפי' הוא עצמו וכל דכונתי' מהחדש מה אמרת שאז הנה אסרינו גם פיוצא בו דסימן החדש הרי ליפא פיוצא בו בעולם והוא לבדו יחידי הוא בעולם שיהי' דורס ויהי' בו סימן טהרה אבל זולתו כל דדריס פבר יש בו כל ד' סימני טומאה וגם עתה דכתיב היזון הרי כל שיש בו ד' סימני טומאה בטומאתו הוא ול"ל היזון פלל אלא נדאי היזון נכתב רק לומר שגם הוא לבדו טמא הוא אבל כל פיוצא בסימן אינו דורס לחודי' טהור הוא ולא ילפינו ליה מסימן החדש לאיסורא וכבר מצאתי סברא זו בספרו של הגאון מוהרר אבלי ו"ל.

היציא מזה דאף דלא הנה פתיב נשר לא הי' לנו אפשר למילף מתרנוייהו מפרס ועזני' לאיסורא לאסור כל סימן מהם לבדו ויהא צריך נשר למיעוט דלא גילף שיהי' על פרחו חד דריס וזה אין לו היתר אף מנשר.

ולא אתי נשר כי אם בשביל האחד לבדו דלא דריס וא"כ איך יאמר בגמ' ס"ד גילף מינייהו להכי פתיב נשר וזה דבר שאינו וא"כ על פרחו אין פנונת התוס' פהבנת המהרש"א אלא על פרחו עיקר הבנת דבריהם דלמה הוצרכו לחדש פלל שישנו סימן חדש וממילא נסתרה קושיות מהרש"א ו"ל: אמנם לפי זה נסתר תחלת דברי התוס' בד"ה מפדי וכו' שהקשו וא"ת אפתי איצטריף נשר להתיר אותו סימן שלישי דלית' לא בפרס ולא בעזני' אלא בי"ט לחודייהו דהנה אמינא דאסור דהשתא בתלתא לא אכלינו באותו סימן לחודי' מבעיא נהי דלא הנה אסרינו בחד מהני תרי סימני דאיתנוייהו בפ"ו משום דהנה ב"כ הבאים כא' פיון דאיתנהו בי"ט עופו' מ"מ באותו סימן שלישי הייתי אוסר ואי ה"א דאותו סימן שלישי אית' בעורב הנה ניחא דהשתא נמי הנה ב"כ עורב וי"ט עופו' ומיהו בלא"ה לא קשה מידי דמנין וכו' דמי"ט עופו' לא ילפינו פלל לא במה מצינו ולא בק"ו וכו' עיין בדבריהם ועכשיו אני תמה על דבריהם דאיך אפשר למילף שום סימן איזה שיהי' בין דאית' בפ"ו ובין דלית' איך אפשר למלפי' מי"ט עופו' דהא נדאי אותו סימן שאתה רוצה ללמדו לאיסור ולמיקרי' דבגיני' איצטריף נשר להתיר ע"כ היינו אינו דורס דאיהו משפחת לי' שיהי' יתדי ולא סימן אחר וכמו שהארכת לעיל וא"כ ע"כ י"ט עופו' לא דרסי ולפי זה עורב ג"כ לא דריס בנדאי דהרי עכשיו ליפא למימר במימרא דרב נחמן עוף הבא בב' סימני היינו בסימני מבוררין וסימן שלישי נדאי לית' ודרוסה אינו ידוע וכמו שכתבו התוס' אליבא דריב"ם בד"ה מפני שיש להם זפק דהרי עכשיו אנו קיימינן די"ט עופות לא דרסי וא"כ ניהוש שמה הוא מי"ט עופו' דהרי להכי הוצרכו התוס' לפרש אליבא דריב"ם דכל י"ט עופו' דורסין אלא על פרחו הפירוש בדברי רב נחמן שבא בשני סימני ובנדאי אין בו יותר וא"כ על פרחו חד מהני תרי הוא אינו דורס דאל"כ איך הוא טהור ואעפ"כ אמר רב נחמן ובלבד שיכיר עורב א"כ מפלל דעורב יש בו סימן שאינו דורס וכמ"ש התוס' עצמם שם באותו דבור המתחיל מפני שיש להן וכו' וא"כ מה נסתפקו התוס' בזה דאי הנה אמינא דאותו סימן שלישי ישנו בעורב הא נדאי לית בי' ספיקא שישנו בעורב וא"כ ממילא אין כאן קושיא דעורב וי"ט עופו' הו' ב' פתובין.

זאת נעוד אחרת אני אומר איך אפשר למילף פלל מי"ט עופות לאסור בסימן השלישי דלית' בפרס ולית' בעזני' ואותו סימן יהי' בנדאי א"ד וכנ"ל וא"כ פרוס ועזני' תרנוייהו

דָּרְסִי וּאֲכִי קֶשֶׁה פ"ו גִּיפְיִיהוּ לָמָּה לִי דָכְתָב רַחֲמָנָא הָא אֵינְהוּ גּוּפִיָּיהוּ אֶתְיִין בַּק"ו מִי"ט עוֹפוֹת וְלִיפָא לְמִימַר דְּנִכְתְּבוּ כִּי הִיכִי דְנִהְיִי ב"כ עִם י"ט עוֹפוֹ' לְמִשְׁרֵי שְׁאָר עוֹפוֹ' כִּינְצָא בָּם הָא לָאו מְלִתָּא דְהָרִי כִּינְן דְּדָרְסִי שׁוּב לִיפָא כִּינְצָא בָּם בְּעוֹלָם שְׂיִהְיִי דוֹרְס וְיִהְיִי בּוֹ סִימָן טְהֵרָה כְּלָל וְלֹא נִכְתְּבוּ לְהַתִּיר זִוְלָתָן רַק לְאַסּוֹר עֲצָמָן וְהָרִי מִמִּילָא יִהְיִי אֲסוּרוֹת מִק"ו אֶלָּא וְדָאִי לְהִכִּי נִכְתְּבוּ לְהוֹרוֹת דְּלֹא יִלְפִינָן מִי"ט עוֹפוֹ' כְּלָל אֶפִּילוּ סִימָן הַשְּׁלִישִׁי אֶפִּילוּ בַק"ו אֲבָל לְעוֹלָם בְּמַקּוֹם דְּלִיפָא הוֹכְחָה שְׁפִיר יִלְפִינָן ק"ו מְשַׁנֵּי כְּתוּבִין אַף דְּלֹא מְלַמְדֵי בְּמָה מְצִינוּ: אֲמַנְם אַחַר הָעִיּוֹן הָא לִיתָא דְהָרִי עֲכָשְׁוּ אֲנִן קְיָיִמִין דַּפ"ו תְּרַנְיָיהוּ סִימָנִין יְשָׁנִים יֵשׁ בָּם וּא"כ תְּרַנְיָיהוּ אִיזְצָטְרִיכוּ לְגִלוֹת עַל סִימָנֵי טוֹמְאָה אִי נָשֵׁר לֹא הֵנָּה כְּתִיב דְּבִשְׁלָמָא אִי חַד מְנִיָּיהוּ יֵשׁ בּוֹ סִימָן חֲדָשׁ א"כ מֵהֵוּא לְחוּדְיָהּ בְּצִירוּף י"ט עוֹפוֹ' יְדַעִינָן כָּל סִימָנֵי טוֹמְאָה בְּמָה שְׁחֲלוּקִין מִתּוֹרִין אֲבָל אִי לִית בְּשׁוּם אֶחָד מֵהֶם סִימָן חֲדָשׁ וְכָל א' יֵשׁ בּוֹ סִימָן יָשׁוּן א"כ תְּרַנְיָיהוּ צְרִיכִי וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְפִי זֶה א"כ בְּפִירוּשׁ הַשְּׁנַיִ שְׁכְּתְּבוּ הַתּוֹס' לְפָרֵשׁ כָּל הַסּוּגִיָּא בְּעִנְיָן אַחַר וְלֹאֲתוֹ הַפִּירוּשׁ לֹא חֲשִׁיבֵי פָּרֵס וְעִנְיָנִי ב' כְּתוּבִין עִם י"ט עוֹפוֹ' דְּלֹא דְמִי כְּלָל לְאוֹתָן הִיתְרִי' עַל שְׁנַיִם הֶרְאִישׁוּנִים מִי"ט וְכִמוֹ שְׁמַסְקֵי הַתּוֹס' בְּסוּף הַדִּבְעוֹר שְׁכְּתְּבוּ וּמִיָּהוּ קֶשֶׁה לְפִירוּשׁ הַקּוּנ' וְכו' עֵינִן בְּדַבְרֵיהֶם.

וְלֹאֲתוֹ פִּירוּשׁ שְׁפִירְשׁוּ הַסּוּגִיָּא בְּעִנְיָן אַחַר דְּמִתְחַלָּה חֲשִׁיב פ"ו ב' כְּתוּבִין הַבָּאִים כֹּא מְשׁוּם דְּאִי מְנִיָּיהוּ יִלְפִינָן לְטַמָּא בְּסִימָן א' א"כ לְשִׁתּוּק מִפָּרֵס אוֹ מְעִנְיָנִי וּמַחֲד הֵנָּה יִלְפִינָן דַּהֲד"ד לְחַבְרִי דְּלִיפָא לְמִימַר דַּהֲדִי סִימָן חָשׁוּב יוֹתֵר שְׁהָרִי אֵינּוּ חָשׁוּב בִּי"ט עוֹפוֹ' עֵינִן כְּדַבְרֵיהֶם וּלְפִי מ"ש קֶשֶׁה אִיךָ קוּדָם שְׁחִידָשׁ שְׂיֵשׁ סִימָן חֲדָשׁ הֵנָּה חֲשִׁיב פ"ו ב"כ הָא אֲדַרְבֵּה אִי לִית בְּהוּ בְּשׁוּם אֶחָד סִימָן חֲדָשׁ א"כ תְּרַנְיָיהוּ צְרִיכִי לְהוֹרוֹת סִימָנֵי טוֹמְאָה דְּבַחֲד מְנִיָּיהוּ בְּצִירוּף י"ט לֹא הֵנָּה יְדַעִינָן כָּל סִימָנֵי טוֹמְאָה שְׁהָרִי כְּכָל אֶחָד יִשְׁנֹו חַד מֵאוֹתָן תְּלַת סִימָנֵי טְהֵרָה עֲצָמוּ דְּאִיתְנָהוּ בְּכוּלָּהוּ י"ט: אוֹמַר אֲנִי דְּלֹא קֶשֶׁיָּא וְלֹא מִיָּדִי בְּשִׁלְמָא לְעִיל בְּתַחֲלַת הַדְּבִיר בְּקוּשְׁיִית הַתּוֹס' דְּנָשֵׁר אִיזְצָטְרִיךְ לְהַתִּיר סִימָן שְׁלִישִׁי דְּלִיתָנִי בַּפ"ו וְלֹאֲתוֹ קוּשְׁיָא צְרִיךְ לֹאֲמַר דַּהֲאִי סִימָן שְׁלִישִׁי לִיתָא בְּעוֹרֵב דְּאִי אִיתָנִי בְּעוֹרֵב בְּלֹא"ה לֹא קֶשֶׁה וְכִמוֹ שְׁכְּתְּבוּ הַתּוֹס' וּא"כ אִי לִיתָנִי בְּעוֹרֵב וְלִיתָנִי בְּפָרֵס וְלֹא בְּעִנְיָנִי וּלְפִי הֵהָנָה אֲמִינָא דַּפ"ו יֵשׁ בְּהֶם מְסִימָנִין הִישָׁנִים א"כ פ"ו יֵשׁ בְּהֶם כְּכָל אֶחָד סִימָן אֶחָד מֵאוֹתָן ג' סִימָנִים עֲצָמָם שְׂיֵשְׁנָם בְּעוֹרֵב וְתָרִי סִימָנֵי עוֹרֵב נְחֻלְקוּ בַּפ"ו חַד בְּזָה וְחַד בְּזָה וּא"כ מַחֲד מְנִיָּיהוּ לְחוּד אֶפִּילוּ בְּהָדִי בְּהָדִי פּוּלְהוּ י"ט וּבְהָדִי עוֹרֵב עֲדִינָן לֹא נִדַּע כָּל סִימָנֵי טוֹמְאָה שְׁהָרִי אוֹתוֹ סִימָן טְהֵרָה יִשְׁנֹו בְּכוּלָּהוּ וּלְכַף שְׁפִיר כְּתַבְתִּי דְּאִי לֹאֲנָשֵׁר הֵנָּה יִלְפִינָן הַסִּימָן הַשְּׁלִישִׁי בַּק"ו וּפָרֵס וְעִנְיָנִי תְּרַנְיָיהוּ אִיזְצָטְרִיכוּ לְהוֹרוֹת סִימָנֵי טוֹמְאָה אֲבָל לְפִירוּשׁ הַשְּׁנַיִ שֶׁל הַתּוֹס' אִיפָא לְמִימַר דְּחַד מְנִיָּיהוּ יֵשׁ בּוֹ סִימָן הַשְּׁלִישִׁי שְׂאִינּוּ בְּעוֹרֵב וּא"כ שְׁפִיר הֵנָּה ב' כְּתוּבִין דְּהָרִי מֵאוֹתוֹ שְׂיֵשׁ בּוֹ סִימָן שְׂאִינּוּ בְּעוֹרֵב בְּצִירוּף עוֹרֵב יְדַעִינָן כָּל סִימָנֵי טוֹמְאָה וּא"כ הַשְּׁנַיִ שְׂיֵשׁ בּוֹ מְסִימָנֵי עוֹרֵב ל"ל אֶלָּא דַּהֲנָה ב' כְּתוּבִין.

אֶלָּא דְּלִפִּי זֶה קוּשְׁיָא לָמָּה לְהַגְמִי לְהַמְצִיא כְּלָל סִימָן חֲדָשׁ יִשְׁאָר בְּסִבְרָא רֵאשׁוּנָה דְּתְרַנְיָיהוּ סִימָנֵי יְשָׁנִי אֶלָּא דְּהָנִי תְּרַתִּי אִיתְנָהוּ בְּעוֹרֵב עֲצָמוּ וְלֹא מְחֻשְׁבִּי ב' כְּתוּבִין דְּתְרַנְיָיהוּ צְרִיכִי לְהוֹרוֹת סִימָנֵי טוֹמְאָה.

וְאֲמַנְם אִין זֶה קוּשְׁיָא דְּבִשְׁלָמָא אִם לֹא הִי הַתְּרַצֵּן צְרִיךְ לְחַדָּשׁ שׁוּם דְּבַר בְּסִימָנֵי פ"ו וְכָל אִיזָה מֵהַסִּימָנִין שְׂיִהְיָה כְּכָל אֶחָד יִהְיָה נִכּוֹן שְׂיִיךְ לְהַקְשׁוֹת מִי הַכְּרִיחוּ לְחַדָּשׁ לוֹ שְׂיֵשׁ

באחד מהם סימן חדש ואף שהאמת הוא פן מ"מ אין זה ענין לתירוצו ולכן פירשתי לעיל
קונשיית התוס' מה שהקשו מאחר דמי"ט עופו' וכו' שכוננתם שאין צריך להמציא לו
סימן חדש ונדחיתי בזה קונשיית מהרש"א אבל פאן בפירוש השני של התוס' עכ"פ הי'
צריך התרצון לחדש בסימני פ"ו נגד סברת המקשה שהי' סובר דבחד מהם יש א' מסימני
עורב ובחד מהם סימן השלישי שיש בי"ט עופו' וליתא בעורב וע"י זה הי' סובר שישנם
ב' פתובין דהאי שיש בו אותו סימן שישנו בעורב לא נכתב וד' סימני טומאה נדע מן
השני בצירוף עורב והתרצון הוצרך לחדש לו שאין בחד מנהון הסימן השלישי וכיון
שצריך לחדש לו סברא לא ידחהו במה שאינו אמת לומר דתרנייהו סימני עורב הם
ואמר לו האמת דבחד מהם איתי' סימן הרביעי החדש ודוק: והנה הארכנו קצת ויצאנו
מפונותינו ועתה נחזור לכוננת התוס' במה שהשיגו על פירוש ריב"ם דלריב"ם פיון
דכולהו י"ט דרסי א"כ סימן החדש הוא אינו דורס ועל פרחו נשר אתי דלא גילף לאסור
הסימן החדש דאי אפשר לומר דנשר אתי דלא גילף לאסור סימן הישן לחודי' שזה דבר
שאינו בעולם דכל הדורס שוב אין לו שום סימן טהרה וא"כ על פרחו ריב"ם לא ס"ל
פפירוש הסוגיא בענין אחר שכתבו התוס' ולזה לריב"ם נדאי פרס או עזני' יש בו חד
מסימני עורב דאל"כ איך קאמר בגמ' דמעורב לא ילפינו דא"כ פ"ו דכתב רחמנא ל"ל
הרי אין בשום א' מהם מסימני עורב ואפתי גילף מעורב לאסור בסימניו אפילו בתרי
סימניו וכאשר הארכתי וא"כ שפיר קשה למה לא התיר רב נחמן בסי' אחד השלישי מן
הישני דלית' בעורב שבסימן זה לבדו לית' בשום עוף טמא בעולם אלא נדאי שכוננתו
סימן א' והשאר נדאי אין בו וכנ"ל וא"כ הוא דורס וכל זה לריב"ם אבל התוס' שדחו
פירוש ריב"ם שפיר נתנו לעצמם טעם על רב נחמן בעצמו דהא לא התיר באמת בסימן
זה השלישי מבורך ושנים נדאי לית ליה ודריסה ספק שפיוצא בזה ליכא עוף טמא בעולם
דעורב אין בו זה השלישי וי"ט עופו' יש בהם שלשה ופ"ו לית בהו סימן זה השלישי
אם יש בם מסימני עורב באחד ובשני הסימן החדש וכתבו דאי אפשר לו להתיר משום
דנדאי סובר דעורב א"ד רב נחמן הנה מסופק אם יש בפרס או בעזני' בהאי שבו הסימן
הישן מסימני עורב או הסימן השלישי וא"כ בסימן השלישי מבורך ודריסה ספק לא הי'
יכול להתיר דשמא פ"ו יש בהם סימן השלישי והרי ספק פ"ו ובסימן אינו דורס לבדו
ג"כ לא הי' יכול להתיר דשמא פ"ו יש בא' מהם מסימני עורב שהוא אינו דורס וא"כ
אפתי ספק פ"ו הוא ולהתוס' ליכא הוכחה פלל דפרס או עזניה יש בו מסימני עורב דאף
דפרס אין בו מסימני עורב פלל וכן עזני' מ"מ שפיר אמר א"כ פ"ו דכתב רחמנא ל"ל
והיינו חד מנייהו שבו סימן הישן שישנו עכ"פ בי"ט עופות דהשתא עורב דאית ליה תרי
לא אכלינו חד מבעי' ואין לומר שסימן זה חשוב יותר דהתוס' קיימי דעורב א"ד וא"כ
פוליהו י"ט לא דרסי וזה שיש בו סימן החדש דורס וא"כ על פרחו נשר להתיר סימן
הישן אתי ולא החדש וכפירוש הסוגיא בענין אחר שכתבו התוס' ולשטה ההיא ליכא
למימר פלל שסי' זה חשוב יותר שהרי חזינו שאינו מועיל חשיבותו בי"ט עופות.

וכמ"ש התוס' דפ"ו אתי חד מחברי' אף דלא שוו בסימנייהו וק"ו דאתי מעורב שיש בו
שני וא"כ לשטתייהו אין הוכחה פלל מחכמי הש"ס דפ"ו יש בו מסימני עורב ואיכא
למימר דלא הנה מבורך לחכמי הש"ס איזה סימן הישן שישנו בחד מנייהו רק היו
מקובלי' סתם שיש בו חד מהני תלת וגם רב נחמן הנה מסופק לכו' לא התיר בסימן א'

ומתוך השגת מהרש"א על התוס' והתוס' לא פינונו כלל להוכיח מדברי אמימר כי אם מהבנת דברי רב נחמן בעצמו: ועפ"י מה שכתבתי דלריב"ם דסימני עורב זפק ואצבע וכו' והו"ו י"ט דרסי וסימן השלישי שבהם הוא גרקקנו נקלף והוכחתי שבפרס ועזני' בחד יש בו סימן החדש שהוא אינו דורס ובחד יש בו חד מסימני עורב לשיטת ריב"ם וא"כ סי' השלישי שהוא גרקקנו נקלף לית' בשום עוף טמא רק בי"ט עופות ישנו בצירוף עוד שני סימני טהרה אבל לחוד' בלי צירוף עוד מסימני הגוף אינו בשום עוף טמא וא"כ בסימן זה אם הוא יחידי יש להתיר אם הדריסה ספק שונדאי אינו דורס בזה עמדתי על פוננת קבלת ר"ח דלא פהבנת התוס' שהתוס' הביאו שר"ח הנה קבלה בידו שסימן אחד שהזנפר להתיר היינו גרקקנו נקלף ועל זה כתבו התוס' בד"ה מאי ספקיהו משמע שרצה לומר זה הוא דלא משפחת אלא או בפרס או בעזני' הוא גרקקנו נקלף וכתבו אעפ"י שפירש ר"ת לעיל גבי תלתא הדרי בכולהו עשרים מהם ג' ג' עורב שנים וכו' פגון שיש באלו העשרים זפק ואצבע יתירה ורקקנו נקלף אבל דורסין ואוכלין ועורב יש לו ב' מאלו הנזכרים ופ"ו אחד מהם יש לו אחד מאלו השלשה והאחד אין לו מאלו השלשה כלל לא זפק ולא אצבע יתירה ולא גרקקנו נקלף אבל אינו דורס ונהה אמינא גלמד מזה לעוף הבא בסימן א' שהוא טמא לכך פתיב נשר עד כאן לשונו כל זה לא כתב אלא לדוגמא בעלמא ולא הי' סבור שפך הוא האמת אלא כמו שפירש בגרקקנו נקלף היינו האי דלא הדר בכולהו עכ"ל התוס' ואני אומר התוס' עשו לר"ח ממשיל משלים שיכתוב לסימנא בעלמא ומי הכריחו אנו מוכרחים לתת לפעמים לסימנא בדבר שלא עמדנו על שרש הדבר ואנו מדמים אבל כאן פינו שלפי הבנתם שקבלת ר"ח הי' שרקקנו נקלף לית' אלא או בפרס או בעזני' בזה שבו סימן החדש א"כ הלא לפניו לכתוב האמת ובמקום שכתב פגון שיש לאלו העשרים וכו' הי' לו לכתוב פגון שיש לאלו העשרים אצבע יתירה וזפק ואינו דורסים.

ולכן נלע"ד שר"ח קבלתו ופירושו הפל למקום אחד סובב אבל הבנתי אני מקבלתי דלא פהבנת התוס' בקבלתו ואומר אני שמלבד הטעם הנ"ל ג"כ קשה מאד לפרש דברי ר"ח כפי שהבינו בו רבותינו בעלי התוס' דהרי ר"ח בחשבו סדר סימני טהרה שיש בכל א' מעופות מסיים ופ"ו אחד מהם יש לו אחד מאלו וא' מהם אין לו מאלו כלל לא זפק ולא אצבע יתירה ולא גרקקנו נקלף אבל אינו דורס ונהה אמינא גלמד מזה לעוף הבא בסי' אחד שהוא טמא לכך פתיב נשר עכ"ל הרי שמראה מזה שנלמד מזה זה דייקא שמאותו שיש בו סי' החדש דלא הדר בכולהו מזה גלמד בפירוש רש"י ולא בפירוש השני שפירשו התוס' בד"ה מפדי וכו' וא"כ ר"ח קאי בשטת רש"י ופירוש קמא של התוס' דמסימן הישן אין ללמוד דהנה ב' פתובין עם י"ט עופות וא"כ איך יכול להיות שר"ח ס"ל שרקקנו נקלף הוא הסימן החדש ובא נשר להתיר סימן זה לבדו והא אי אפשר להיות סימן זה לבדו שאם אינו דורס כבר יש בו ב' סימנין ואם דורס שוב בנדאי אין בו שום סי' טהרה שכל הדורס טמא.

אם לא נימא פדעת קצת מפרשים שפירשו שכלל זה שכל הדורס טמא אינו כלל מלא אלא לפי שראו שרוב עופות טמאין דורסין אבל הטהורים לא ראו אחד מהם דורס ונתנו כלל זה על הרוב אבל יש ג"כ עופו' טהורים שאינם מצויים ואעפ"י שהם טהורים דורסים וע"פ זה אמרתי לפרש דברי מאור עיינינו רש"י ז"ל בשנותו את טעמו בפירוש הדריסה

בגמ' ממה שפירש במשנה דבמשנה פירש רש"י דורס ואוכל שאוחז בצפרני' ומגביה מן הקרקע מה שהוא אוכל.

ובגמ' בדברי אמימר דאמר עוף הבא בסי' א' טהור וה"מ דלא דריס פירש רש"י ונ"ל ונראה לי שכל עוף הנותן רגלו על האוכל ומחזיקו ברגלו שלא ינווד וכו' הוא דריסה וכן דרוה העורבים וכו'.

והנה הרמב"ם בפירושו המשנה כתב דורס הוא שימתן ידו על הדבר שהוא אוכל ואח"כ אוכל ממנו וכן עושים כל בעלי חיים שהם טורפים. והנה צריך להבין מה בעי בזה שכן עושים כל הבע"ח שהם טורפים והנה קצת פוסקים פירשו דורס היינו דשדי זיהרא כמו דרוסת הגזן וכן הסכים הש"ך בריש סי' פ"ב.

והנה זה נדאי שדריסה זו דשדי זיהרא בנדאי הוא סימן טומאה שהרי אמרינו לעיל בדרף נג ע"א) שאר עופות טמאים יש להם דריסה וכתבו התוס' בד"ה שאר עופות וכו' הך דריסה היינו דשדי זיהרא כי שליף ואין זה פהאי דלקמן דכל עוף הדורס טמא דהנה מסימני טומאה ולא מבעיא ליה הכא אלא בעופות טמאין אבל פשיטא דאין דריסה לטהורות עכ"ל והנה דבריהם תמוהים שהרי הך דריסה דזיהרא נדאי סימן טומאה הוא שהרי מסקי דפשיטא ליה דטהורים אין להם דריסה שהרי לכ"ע.

לעיל (בדרף נג) יש לשאר עופות טמאין דריסה עכ"פ בדזוטר מינייהו והך דלקמן נשיב בהדיא מסימני טומאה וא"כ טפו להו סימני טומאה יותר מארבעה באנן ארבעה תנו ובפה מלא אמרו בשמעתין גמירי כ"ד עופות וארבעה סימנין.

ולתרץ קושיא זו אמר הרמב"ם בפירושו המשנה ונתן כלל שכל בעלי חיים הטורפין עושים כן וא"כ דא נדא אחת שכל בעלי חיים דשדי זיהרא מן הטורפים הוא והוא נותן צפרנו על האוכל.

ואמנם בשמעתין לא רצה הרמב"ם לפרש דדריסה דהכא היינו בשדי זיהרא משום דאנן דורס ואוכל תנו ועל מה דשדי זיהרא לא אתי שפיר ואוכל והש"ך באמת נדחק בזה. ועל שמעתין גופא לא קשיא למה נקטו דורס ואוכל הוה להו למיהב סימנא דדריסת הזיהרא משום דזה כלל דכל מי ששדי זיהרא כבר יש בו דריסה דשמעתין דנדאי דורס ואוכל אבל יש עופות דדרסי ואכלי ולא שדי זיהרא ואף דכל הדורסים טמא ואם הוא טמא בנדאי שדי זיהרא מ"מ נקטי בשמעתין הך דריסה שנה קל לבדוק יותר בעת אכלו משא"כ דריסה דזיהרא דזה דוקא פשכועס ומעתה לפי דברי הרמב"ם שכל בעלי חיים הטורפין בנדאי נותנים ידיהם על האוכל א"כ אין ספק די"ט עופות פוליהו דרסי שהרי תלת סימני' שונים בכולהו ודרוסת הגזן תנו בהדיא וא"כ פיון דגזן שדי זיהרא מחילא נותן ידו על האוכל ונהרי הוא דורס ואוכל וא"כ ממילא אינו דורס הוא הסימן החדש דלא הדר בכולהו וכל שאר כ"ג עופו' פוליהו דורסין.

והנה כבר כתבתי בריש שמעתין דדברי הגמ' קשיין מח"נ אם סימן החדש הוא אחד מתלת סימני הגוף אבל העוף הזה דורס א"כ איך כתב רחמנא נשר להתיר פיוצא בזה בסי' אהד וזה אי אפשר שחוצן מעוף זה כל הדורס אין בו שום סימן טהרה ואם אינו

דורס הוא החדש ושפיר איצטריף נשר לטהר פניצא בזה בסימן זה לבדו א"כ קשיא
שדברי הגמ' דקאמר על הי"ט עופות וכן על עורב ונילף מנייהו.

נהרי ודאי פל הדורס טמא וליכא דכותייהו ואף שעל הקרא אין פאן קושיא דנשר
איצטריף רק בשביל סימן החדש מ"מ דברי הגמ' אי אפשר להולמן. והנלע"ד שזה הי'
טעמו של רש"י שמסיק שם בדברי הגמ' דלא ידעינן איזה הוא הסימן החדש וזה פלפול
הגמ' דרף את"ל אם בזה סימן החדש ולכן פירש רש"י במשנה דריסה היינו שמגבי דאי
הנה רש"י מפרש שנותן רגלו א"כ כבר הוא כלל שכל הטורפין עושים כן וא"כ נז דריס
וממילא כולו דרסי ומה הי' הגמ' מספק.

אבל פאן בדברי אמיר וה"מ דלא דריס וקשה קושית התוס' ודלמא עורב הוא וצריף
לומר דעורב דריס והנה ע"כ לא נחלק אמיר על רב נחמן אלא להקל במה שהחמיר רב
נחמן בבא בסימן אחד אבל במה דאמר ר"נ בשני סימני טהור והוא שפיר עורב לא
נחלק וממ"נ פיון דלא אמר עורב דריס אם אינו דורס הוא אחד משני סימני הללו למה
יפיר עורב ונהלא עורב דריס ואם שני סימני מבוררין ודריסה ספק א"כ ניחוש שמא
מי"ט עופות הוא שיש בהם ג' סימני וצריף לומר כמו שכתבו התוס' לריב"ם דכולהו
י"ט ג"כ דרסי ולכן פירש רש"י דנותן ידו על האוכל שזה הוא סימן דריסה וא"כ נז
ודאי דריס וממילא כולו דרסי: עוד נלע"ד פונת רש"י דהנה כבר הקדמתי שיש
שפירשו פל דכל הדורס שאינו כלל מלא אלא על הרוב אבל יש עופות טהורים שאינו
מצויים בישוב דדרסי ואעפ"כ טהורים הם.

והנה בפרייתא אמרו פל הדורס ביזוע שהוא טמא וכיון שאמר ביזוע משמע שלוקין
עליו משום טומאה והנה לרב נחמן אי אפשר לפרש כן דכיון דחייש רב נחמן לפ"ו אף
דלא שכחי בישוב א"כ איך אפשר למימר פל הדורס ביזוע שהוא טמא ואפילו למלקות
וניחוש דלמא עוף טהור הוא פדרף דחיישינן לחומרא לעגנן פ"ו ולא שייך למימר
לחומרא חיישינן למה שאינו מצוי אבל לא לקולא דזה שייך לעגנן שלא להתירו באכילה
אבל למלקות אי אפשר ללקות אלא ודאי לרב נחמן כלל דכל הדורס כלל מלא ואין לה
בעולם עוף הדורס ויהי' טהור והנה לפי זה קשה למה האריף רחמנא לפרש פל עופות
הטמאין אי ס"ד שאינו דורס הוא הסימן החדש וא"כ כולו דרסי הנה לי' לרחמנא למימר
לא תאכל עוף הדורס ולא תאכל עזני' דרף משל אם עזני' הוא שבו הסימן החדש.

וגם לא תאכל נשר ואז פלהו י"ט עופות ועורב ומינו ופרס כולו דדרסי מפורשין בלאו
אחד דלא תאכל פל הדורס ועזני' שבו סימן החדש מפורש בקרא וכי היכי דלא נילף
מעזני' לאסור בסימן החדש לבדו שאר עופות כתיב נשר למימר דנשר דלית בו שום
סימן הוא דלא תאכל.

בשלקא אם כלל דכל הדורס אינו כלל מלא ויש במדבר עוף הדורס והוא טהור א"כ לא
הי' לרחמנא אפשר לכתוב כלל זה בתורה שהרי יש דורס וטהור אבל לרב נחמן קשיא
וצריף לומר לרב נחמן שאינו דורס אינו סימן החדש וכולהו י"ט וגם עורב ומינו לא
דרסי רק אותו שבו הסימן החדש שהוא דרסי ולכך לא הנה לרש"י במשנה אפשר
לפרש דריסה דנותן ידו דא"כ נז וכולהו דרסי אבל אמיר שהתיר בסימן א' וסומך
אפילו לקולא דלא חיישינן למה שאינו מצוי בישוב א"כ איכא למימר דכל הדורס אינו

כָּלֵל מְלֵא וְאֵעֶפ"כ שפיר קאָמֶר בְּיָדוּע לְפִי דְלֵא חֲזִינֵינוּ לְמָה שְׂאִינוּ מְצוּי בְּיָשׁוּב וְא"כ שפיר פִּירֵשׁ רש"י דְרִיסָה הֵינּוּ שְׁנוֹתַן רָגְלוֹ וְאֵף שְׁהַעִיד הַרְמַב"ם שְׁכָל הַטּוֹרְפִין עוֹשִׂים כֵּן לֹא אִיכְפַת לָן דְבִאֲמַת גַּץ וְכוּלְהוּ דְרָסִי וְאֵעֶפ"כ לֹא פְתַבָּה הַתּוֹרָה בְּקִיצוֹר לֹא תֹאכַל גַּץ הַדּוֹרֵס לְפִי שְׂיֵשׁ בְּמִקּוֹמוֹת וְאִיִּים הַרְחוּקִים מִן הַיָּשׁוּב עוֹפוֹת הַטְּהוֹרִים וְדוֹרְסִין: וְנִחְזוֹר לְדַבְרֵי ר"ח דְּאִי אֶפְשָׁר לְפָרְשׁוּ פְהִבְנַת הַתּוֹס' בְּדַבְרֵי פִינּוֹן שֶׁהוּא סוֹבֵר דְנִשְׁר אֲתִי לְהַתִּיר הַסִּימָן הַחֲדָשׁ א"כ אִיךָ יִסְבּוֹר קְרַקְבּוֹ נִקְלָף הוּא הַסִּימָן הַחֲדָשׁ וְאִיךָ יַתִּירוּ קְרֵא וְהָרִי כָל הַדּוֹרֵס טְמֵא וְלִיכָא לְמִימַר לְדִידִין' דְכָל הַדּוֹרֵס עַל הָרוֹב אֲמָרוּ וְאִינוּ כָּלֵל מְלֵא דְהָרִי פִינּוֹן דְקְרַקְבּוֹ נִקְלָף יְהִי הַסִּימָן הַחֲדָשׁ וְא"כ כָּל י"ט עוֹפוֹת לֹא דְרָסִי וְא"כ אֲדַרְבָּה רוֹב טְמֵאִין לֹא דְרָסִי דְהָרִי כְּבָר הוֹכַחְתִּי שְׂאֵם י"ט עוֹפוֹת לֹא דְרָסִי גַם עוֹרֵב אִינוּ דוֹרֵס וְא"כ אִיךָ אֲמָרוּ כָּל הַדּוֹרֵס טְמֵא בְשִׁבִיל הָרוֹב אֲלֵא וְדֵאִי שְׁקַבְּלָה אֲמַתִּית הֵיטָה בְּיָדָם שְׁכָל הַדּוֹרֵס טְמֵא וְאִיךָ אֲמָרִינוּ דְנִשְׁר בָּא לְהַתִּיר קְרַקְבּוֹ נִקְלָף לְבָדוֹ וּמַעֲתָה אִין סָפַק שֶׁר"ח לֹא לְדוּגְמָא בְּעֻלְמָא פִּירֵשׁ כֵּן כִּי אִם בְּכוּנוֹנָה מְכוּנוֹנָת שְׂאִינוּ דוֹרֵס הוּא הַסִּימָן הַחֲדָשׁ וְמָה שְׁהֵיטָה קַבְּלָה בְּיָדוֹ שְׁסִימָן א' שְׁהַזְכִּיר לְהַתִּיר הֵינּוּ קְרַקְבּוֹ נִקְלָף אֲמָר אֲנִי שְׁקַבְּלָתוֹ הֵיטָה מִמֶּשׁ כְּפִירוֹשׁוֹ שֶׁל רִב"ם דְסִימְנֵי עוֹרֵב הוּא זָפַק וְאֲצַבַּע וְכוּלְהוּ י"ט דְרָסִי וְא"כ הַסִּימָן הַשְּׁלִישִׁי שְׁבָהֶם הוּא קְרַקְבּוֹ נִקְלָף וְהוֹכַחְתִּי לְעִיל שְׁהֶאֱחָד מִפ"ו שְׂיֵשׁ בּוֹ סִימָן יָשׁוּן הֵינּוּ חֵד מְסִימְנֵי עוֹרֵב וְא"כ סִימָן דְקְרַקְבּוֹ נִקְלָף יַחֲדֵי בְּלִי סִימָן אַחַר עֲמוֹ אִינוּ בְשׁוּם עוֹף טְמֵא שְׁבַע עוֹלָם שֶׁפ"ו וְעוֹרֵב וּמִינּוֹ אִין בְשׁוּם א' מִהֶם קְרַקְבּוֹ נִקְלָף וְנִשְׁר אִין בּוֹ שׁוּם סִימָן טְהָרָה וְי"ט עוֹפוֹת שְׁקַרְקַבְּנָם נִקְלָף יֵשׁ עֲמוֹ עוֹד שְׁנֵי סִימְנֵי הַגּוֹף זָפַק וְאֲצַבַּע וּמַעֲתָה עוֹף הַבָּא לְפָנֵינוּ וְקְרַקְבּוֹ נִקְלָף וְאִין לוֹ זָפַק וְאֲצַבַּע אֵף דְלֵא בְדַקִּינוּ לוֹ אִם דוֹרֵס וְדֵאִי אִינוּ דוֹרֵס שְׂאִין לָהּ בְטְמֵאִין כִּיּוֹצָא בּוֹ כָּלֵל וְאֶפְּלוֹ בְּמִקּוֹמוֹת דְשְׁכִיחֵי פָרֵס וְעֻזְנִי' עוֹף זֶה מוֹתֵר וְכִבְרָה יִדְעָתָ שְׂיֵשׁ מִן הַמְּפָרְשִׁים דְדוֹקָא בְּיָשׁוּב דִּידְהוּ לֹא הָוָה שְׁכִיחֵי פָרֵס וְעֻזְנִי' וּבְיָשׁוּב דִּידָן אֶפְשָׁר שְׁמַצוּי וְלִכְפָּה לֹא הַתִּיר ר"ח בְשׁוּם סִימָן לְבָדוֹ וְאֶפְּלוֹ אִינוּ דוֹרֵס דְחֲזִינֵינוּ לִפ"ו אֵף שְׂאִין לוֹ שׁוּם סִימָן מִתְּלַת סִימְנֵי הַגּוֹף גַּם אִינוּ דוֹרֵס חֲזִינֵינוּ לִפ"ו מִשְׂא"כ קְרַקְבּוֹ לִקְלָף אִם אִין עוֹד מְסִימְנֵי הַגּוֹף עֲמוֹ בְּנִדְאֵי טְהוֹר.

וְאֵף דְמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַתּוֹס' דְקַבְּלַת ר"ח הֵיטָה עַל דְבַרֵי אֲמִימַר וְהָרִי אֲמִימַר אֲמַר בְּהַדְיָא מֵאִי אִיכָא מְשׁוּם פָּרֵס וְעֻזְנִי' לֹא שְׁכִיחֵי בְּיָשׁוּב וְאִם כְּקַבְּלַת ר"ח שְׁסִימָן זֶה שְׁהַזְכִּיר אֲמִימַר הֵינּוּ אִין קְרַקְבּוֹ נִקְלָף וְמָה צְרִיכָה לּוֹמַר דִּפ"ו לֹא שְׁכִיחֵי וְהָרִי לְדִידִין' סִימָן לִיתִין' לֹא בְּפָרֵס וְלֹא בְּעֻזְנִי'.

נִלְע"ד עֶפ"י גֵרְסַת הָרִי"ף וְהָרֵא"ש דְגֵרְסֵי א"ל רַב אֲשֵׁי לְאֲמִימַר הָא דְרַב נַחְמָן מֵאִי א"ל לֹא שְׁמִיעַ לִי כְלוּמַר לֹא ס"ל וְאִיבְעִית אִימָא מְשׁוּם דְפָרֵס וְעֻזְנִי' לֹא שְׁכִיחֵי בְּיָשׁוּב. עֵינִין בְּרִי"ף וְהָרֵא"ש: וְהִנֵּה גֵרְסָא זֹה הוּא דְבַר תִּימָה דְמִשְׁמַע שְׁשִׁנֵי תִירוּצִין יֵשׁ כָּאֵן וְאִם כֵּן לְתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן אֵף אִי הָוּוּ שְׁכִיחֵי פ"ו בְּיָשׁוּב הָוָה מוֹתֵר וְהִיא גּוֹפָה קִשְׂיָא נִיחּוּשׁ שְׂמָא הוּא פָּרֵס אוֹ עֻזְנִי'.

וְנִלְע"ד עֶפ"י שְׁטַת ר"ח שְׁפִירִשְׁתִּי דְסִימָן א' הֵינּוּ אִין קְרַקְבּוֹ נִקְלָף וְסִימָן זֶה לִיתִין' בְשׁוּם עוֹף טְמֵא בְּעוֹלָם אֲלֵא דְקִשְׂיָא א"כ לְמָה הַתְּנָה וְהוּא דְלֹא דְרִיס וְהָרִי וְדֵאִי לֹא דְרִיס דְהָרִי הַטְעַם שְׁרַב נַחְמָן דְאֲמַר הִי' בְּקִי בְהֵן וְכו' בְּסִי' א' טְהוֹר לֹא הַתְּנָה וְהוּא דְלֹא דְרִיס וְכֵן ר' חֲזִינֵי לֹא הַתְּנָה וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְאִינְהוּ מִיְיָרִי בְּבִקִי בְהֵן וְכִינּוֹן שְׂאִינוּ מִהֶם וְדֵאִי לֹא דְרִיס

ואינו מהצורך להשגיח על זה אבל אמר שיהיה רק מטעם דאינו מצויי ביישוב אבל
עכ"פ בצד האפשר הוא ואי הנה חזינו דדריס על פרחי פרח ופרי עקר
ואתי אבל לפירוש ר"ח ולפי מה שפירשתי אני ליפא דכונתי בטהמים בכל העולם א"כ
נדאי לא דריס ומה צורך להתנות והוא דלא דריס אומר אני עפ"י מה שכתב הפרי תואר
על מה שהפוסקים בדקו בחיוב כמה עופו וכתב הוא שאין הבדיקה ראיה ונגד סימן
קרקבו נקלף שמצאו כתוב שאולי איזה חולי הנה בקרקבו ולא הי' פח בקליפתו להיות
נדבק וע"י פן נקלף: והנה אני אומר אם נחוש לדבריו א"כ נפל סימן זה בבירא ולחולי
לא חיישינו אמנם אם הנה דורס וכיון דכל הדורס טמא על פרחי מה שנקלף הוא מחמת
חולי ומין נשר הוא שאין בו שום סימן טהרה ולכן התנה והוא דלא דריס והנה רב נחמן
לא התיר בסימן אחד כלל משמע בשום סימן אינו מותר והיינו משום דסבר שאין אנו
בקיאים בסימני עורב מה ניהו שנוכל לסמוך לידע איזה מתלת סימני הגוף דליתנהו לא
בפרס ולא בעזני' זו חומרא אחת שיש בדבריו ועוד נוסף לזה לו יהי' פן מ"מ סימן אחד
לית' אלא בפ"ו נהרי לא שכיחי ביישוב ומחמיר רב נחמן למיחש אף למה שאינו מצוי
ולכן השיב אמר לא שמיע לי פלומר לא ס"ל דאנא סובר שסימן ה' יחידי אינו בשום
עוף טמא בעולם ואי בעית אימא שאפילו .

אי הנה סבירא לי בהא פרב נחמן שסי' זה ישנו בפרס ועזני' מ"מ מותר דלא שכיחי
בישוב ותירוצ השני להוסיף היתר בא שאפילו בסי' אינו דורס לחודי' ג"כ מותר אמנם
ר"ח הי' קבלה בידו להתיר דוקא פתירוצ הראשון או משום דאולי נשתנה זמנינו מזמנם
וביישוב שלנו מצויים לכן הי' קבלה בידו להתיר רק מחמת תירוצ הראשון ואינו מותר
רק בקרקבו נקלף: ובזה נבוא לפרש דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל וז"ל בפ"א ממ"א
הלכה ט"ז מי שאינו מפירן ואינו יודע שמותיקו בודק בסימנים וכו' פל עוף שהוא דורס
ואוכל בידוע שהוא מאלו הסימנים וטמא ושאנו דורס ואוכל אם יש בו אחד משלשה
סימנים אלו ה"ז עוף טהור ואלו הן אצבע יתירה או זפק או שיהי' קרקבו נקלף ביד לפי
שאין בכל אלו המינים האסורין מין שאינו דורס ויש בו אחד מג' סימנים הללו חוץ מפ"ו
ופ"ו אינו מצויין בישוב וכו' ובהלכה י"ט כתב אמרו הגאונים שמסורת הוא בידיהם
שאין מורין להיתר עוף הבא בסימן א' אלא א"כ הנה אותו סימן שיהי' קרקבו נקלף
ביד אבל אם אינו נקלף ביד אעפ"י שיש לו זפק או אצבע יתירה מעולם לא התירוהו.

והנה מה שכתב הרמב"ם ושאנו דורס אם יש בו א' מסימנים וכו' פוננתו שאינו מוחזק
בדורס ופירש כפירוש של רש"י בדברי אמר והיינו כפירוש השני שפירש הרב
המגיד ואף שהרב המגיד כתב שהראשון עיקר מ"מ לענ"ד קשה לפרש פן וכבר נדחק
הלח"מ והריב"ש בתשובותיו לפרש הסוגיא וכוננת הרמב"ם לדעתי לפי שיש מינין
דורסים תמיד בכל עת מהאלו אין להסתפק בדריסתן ויש מינים שאינן דורסין כלל
דהיינו עופות טהורים כלם וקצת מן הטמאין ויש מינין מן הטמאים דדריס אבל אינן
מוחזקים לדורס תמיד כי אם לעתות רחוקות כמו תרנגולתא דאגמי שזמן רב לא דרסה
עד שטעו בה להחזיקה בטהורה ואח"כ ברבות הזמן חזיה דדרסה וסבר הרמב"ם שאין
במינין טמאין שיהי' מין שאינו דורס היינו מוחזק לדורס בכל עת ויהי' בו א' מסימנים
חוץ מפ"ו וסובר הרמב"ם אף דפ"ו אין בהם אלא סי' א' וא"כ איזה מהם שיש בו סימן
מסימני שלשה אלו נדאי דדריס מ"מ אינו מוחזק לדורס תמיד ויצא להרמב"ם זה משום

שהוא מפרש בדברי אממר והוא דלא דריס כפירוש רש"י דהיינו שיש בו סימן אחד של טהרה ואינו מוחזק לדרוס ואעפ"כ קאמר טעמא דפ"ו אינו מצויים משמע שאלו היו מצויים הי' חושש מפלל דאינהו ג"כ אינו מוחזקים לדרוס תמיד.

ואמנם מה דקשיא לי בדברי רבינו הוא שדבריו סותרים זא"ז שמתחלה התיר באיזה משלשה סימנין הללו ואח"כ בהלכה י"ט כתב בשם הגאונים דדוקא בקרקבנו נקלף יש להתיר ואין לומר שמתחלה כתב כפי הנראה לרבינו מסברת עצמו בשיטה זו ואח"כ כתב סברת הגאונים וחושש רבינו לבטל דעתו מפני דעת הגאונים.

דא"כ הנה לו לומר לשון אבל וכך הי' לו לכתוב אבל הגאונים אמרו שמסורת בידיהם וכו' ועוד מדוע בהלכה י"ט לא הזכיר פלל שיהי' אינו דורס. ולכן נלע"ד שהוא מפרש דברי אממר כפירוש רש"י דבכל איזה מסימנין שייבוא הוא מותר ובתנאי דלא דריס דהיינו שלא יהי' מוחזק לדרוס דאל"כ ודאי פ"ו הוא ולכן התיר הרמב"ם בהלכה ט"ז באיזה סימן שיהי' ובתנאי שישגיח על הדריסה דעכ"פ מצד האפשר הוא פיון דאיפא פריס ועזני' בעולם ואח"כ בהלכה י"ט חידש בשם הגאונים להתיר קרקבן נקלף וישם לא הזכיר שישגיח על הדריסה לפי שסימן זה ליטני' אפילו בפריס ועזני' ובנדאי אינו דורס אבל בשום סימן אחר לא התירו היינו מן הסתם להתיר בלי השגחה על הדריסה וכפי שהארכת לעיל: עוד נלע"ד ראיה ברורה שרקבנו נקלף אינו סימן החידוש דאי ס"ד דרקבנו נקלף היינו סימן החידוש א"כ קשה איה מצוינו למילף מנשר להתיר בסימן אחד לבדו והרי שמונה ספיקות הם וספיקייהו הוא משום דעופות טהורים קרקבן נקלף וטמאין אינו נקלף והני קרקבן נקלף בספין.

והנה סימני טומאה אנחנו למדין מתורין ונשר במה שנשר חלוק מתורין והא נדאי דתורין קרקבנו נקלף בי"ד דאל"כ אין פאן ספק שאר בספין מקרי סימן טהרה אלא נדאי שתורין נקלף בי"ד.

ונשר בנדאי אין קרקבנו נקלף אפילו בספין דאי הנה נקלף בספין אלא שאינו נקלף בי"ד א"כ ג"כ אין ספק שזה סימן טומאה שיהי' בזה חלוק נשר מתורין אלא נדאי שנשר אינו נקלף פלל וא"כ קשה פריס ועזניה איזה מהם שיש בו סימן החידוש שהוא קרקבנו נקלף הא נדאי שלא היה לפני חכמים לבדקו שיהי' אינו מצוי ביישוב וא"כ קשה דלמא עזניה קרקבנו נקלף בספין ומה שמקובל בידינו מן הקדמונים שיש בו סימן החידוש היינו לפי שהאבצאי נפשטת לקולא שזה מקרי קרקבנו נקלף והנה לפי זה אי לא הנה פתיב נשר היה עזניה דרף משל אם בו הסימן החידוש חלוק מתורין בכל ארבעה דברים שיהי' ג' סימני טומאה נדאי יש בו ובקרקבן נקלף הנה ג"כ חלוק שיהי' תורין קרקבנו נקלף בי"ד וזה אינו נקלף בי"ד והיינו לומדים כל סימני טומאה מעזניה לחוד והנה עולה בידינו שעזניה יש בו ד' סימני טומאה ולא היינו למדים ממנו לאסור פי אם בד' סימני טומאה ואם היה בא עוף לפנינו שרקבנו נקלף בי"ד היינו מתירין אותו לפי שיש בו סימן אחד ואינו דומה לעזניה ולכך כתב רחמנא נשר למימר דנשר שאין קרקבנו נקלף פלל הוא דמחשב סי' טומאה ומזה אנו למדים סימני טומאה אבל עזניה דרקבנו נקלף בספין מקרי סימן טהרה ואפילו הכי אסרו הפתוב ומזה אנו למדים שכל עוף הפא בסי' זה לבדו שיהיה טמא ומנ"ל להחכמים ללמוד מנשר להתיר בסימן אחד: ובשלא מה שהעידו

יְתֵר הַפּוֹסְקִים כֵּן בְּשֵׁם ר"ח לְדִידְהוּ לֹא קוֹשֵׁי וְיֵשׁ לְתַרְזֵן קוֹשֵׁי הַנִּ"ל אֲבָל עַל הַתּוֹס' קוֹשֵׁה.

דְּהַנָּה הַתּוֹסְפוֹת כְּתוּבוֹ לְעִיל בַּד"ה מְפָדִי כ"ד וְכו' דְּשִׁנֵּי כְּתוּבִין אֵין מְלַמְּדִים לֹא בְּמָה מְצִינוּ וְלֹא בַק"ו וְהוֹכִיחוּ כֵּן מִדְּבַרֵי הַמְקוֹשֶׁה וְגַם מִדְּבַרֵי הַמְתַּרְזֵן וּמָה שֶׁהוֹכִיחוּ כֵּן מִדְּבַרֵי הַמְקוֹשֶׁה כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעִיל מָה שֵׁיִשׁ לְדַחוֹת קוֹשֵׁיָתֶם.

אֲמַנָּם מָה שֶׁהוֹכִיחוּ מִדְּבַרֵי הַמְתַּרְזֵן שְׂרִיר וְקִיָּם שֶׁהוֹכִיחוּ מִכַּח קוֹשֵׁי חֲזָקָה דְּאִיֶּךָ אֶפְשָׁר לְמִילָף מְסִימָן הַחֲדָשׁ וְהִלֵּא הִיָּשֵׁן אֵינוֹ צָרִיךְ לְגוֹפִיָּה דְּמַק"ו מִי"ט עוֹפוֹת אֶתִּי הַשְּׁתֵּא בְּתַלְתָּא לֹא אֶכְלִינָן בְּחֵד מִבְּעֵיָא אֲלֵא עַל פְּרָחָךְ נִכְתַּב לְהִיּוֹת שְׁנֵי כְּתוּבִין עִם סִימָן הַחֲדָשׁ וְעַל זֶה תִּירְצוּ דְּאִיצְטְרִיךְ שְׂפִיר לְגוֹפִיָּה דְּמִי"ט כְּתוּבִין אֵין לְמַדִּין אֶפְיָלוֹ בַק"ו.

וְלִכְאוּרָה אֵין זֶה רְאָיָה דַּא"כ פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְּאִיצְטְרִיךְ נֶשֶׁר אֶפְיָלוֹ לְגוֹפִיָּה כֵּינָן דְּמַחְשָׁב ב' כְּתוּבִין וְאֵין לְמַדִּין וְלֹא יִהְיֶה לְנוֹ רְאָיָה לְאַסּוּר אֶפְיָלוֹ בַד' סִימָנִין וְאִיצְטְרִיךְ נֶשֶׁר וְיִלְפִינָן מִיָּנִיָּה לְאַסּוּר בַד' סִימָנִין.

וּבְרִייתָא דְּקַאֲמֵר לְפִי שְׂאִינוֹ דוּמָה לְנֶשֶׁר. מְשׁוּם דְּהַשְׁתָּא דְּכַתִּיב נֶשֶׁר יִדְעִינוּ דְּמָה שְׂאִינוֹ דוּמָיָא דְּנֶשֶׁר מוֹתֵר וְאֵין אֲנוֹ צָרִיכִין לְהִבְיָא הַהִיתֵר מִכַּח דְּהוּהָ פ"ו שְׁנֵי כְּתוּבִין אֲבָל לְעוֹלָם אֵי לֹאֹ נֶשֶׁר ג"כ הִיָּה מוֹתֵר מִטַּעַם ב' כְּתוּבִין אֲלֵא שְׂאֶפְיָלוֹ בַד' סִימָנֵי טוֹמְאָה הִיָּה ג"כ מוֹתֵר.

אִי דְּאֲנוּ חֲזִינוּ שְׁחַכְמֵי הַש"ס הַקְּשׁוֹ עַל לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא שְׁהֵרִי מְקוֹשֶׁה הַגַּמ' אֲלֵא טַעְמָא דְּכַתִּב נֶשֶׁר וְכו' הָא לֹא הִכִּי הֵנָּה אֲמִינָא וְכו' וְהָא הוּוּ פ"ו ב"כ וּמֵאֵי קוֹשֵׁיָא דְּהֵרִי אִיצְטְרִיךְ נֶשֶׁר לְגוֹפִיָּה כַּנ"ל אֲלֵא וְדֵאֵי שְׁעֵיקֵר קוֹשֵׁיָתוֹ עַל ר' חֲזִיָּא לְמָה הוֹצֵרָךְ לְהִבְיָא הַהִיתֵר מִמָּה דְּכַתִּיב נֶשֶׁר אֲלֵא שְׂאֶפְשָׁר לומר לְעוֹלָם קוֹשֵׁיָת הַגַּמ' עַל הַקְּרָא נֶשֶׁר לְמָה דְּבִשְׁלָמָא לְהַתּוֹס' שְׁהֵם סוּבְרִים דַּב"כ אֶפְיָלוֹ בַק"ו אֵין מְלַמְּדִין שְׂפִיר מוֹכַח דְּאִבְרִייתָא פְּרִיָּךְ אֲבָל אִם אֲנַחְנוּ מְדַחִים סְבַרְתָּ הַתּוֹס' וְאוֹמְרִים דַּק"ו יִלְפִינָן אֶפְיָלוֹ מַב"כ א"כ שְׂפִיר הַקְּשֵׁה נֶשֶׁר דְּכַתִּב רַחֲמָנָא לְמָה דְּלַעֲצָמוֹ לְאַסּוּר עֲצָמוֹ אֶתִּי בַק"ו מַפ"ו וְלְהַתִּיר בְּסִי' אֶחָד אֵינוֹ צָרִיךְ דַּפ"ו הֵנָּה ב"כ וְאֵין מְלַמְּדִין בְּמָה מְצִינוּ אֲלֵא דְּלִפִּי זֶה פְּשִׁיטָא דְּקָמָה כְּנֵד וּכְחֻמָּה הוֹכַחַת הַתּוֹסְפוֹת דְּאֵי מְלַמְּדִין בַק"ו א"כ סִימָן הִיָּשֵׁן אֶתִּי בַק"ו וְנִכְתַּב רַק בְּשִׁבְלִיל לְעֵשׂוֹת סִי' הַחֲדָשׁ ב"כ א"כ נֶשֶׁר ל"ל וְלַעֲצָמוֹ לְאַסּוּר בַד' סִימָנִין ג"כ אֵינוֹ צָרִיךְ דַּבַּק"ו אֶתִּי אֲלֵא וְדֵאֵי דְּשִׁנֵּי כְּתוּבִין אֶפְיָלוֹ בַק"ו אֵין מְלַמְּדִין.

וְאוֹמֵר אֲנִי דְּאֶפְתִּי יֵשׁ לְדַחוֹת דְּלִפִּי זֶה שְׁחַדְשִׁתִּי שְׂאֶחָד מַפ"ו אוֹתוֹ שֵׁיִשׁ בּוֹ סִימָן הַחֲדָשׁ דְּהִיָּנוּ גְרַקְבָּנוּ נִקְלָף כְּתַבְתִּי שְׁנִקְלָף בְּסַכִּין וְלֹא בִּיד וְא"כ אֵי לֹא נֶשֶׁר הִיָּתִי לומר סִימָנֵי טוֹמְאָה כְּנֵד מְאוֹתוֹ עוֹף וְהֵנָּה בְּיָה ד' סִימָנֵי טוֹמְאָה וְא"כ הִיָּה קוֹשֶׁה אוֹתוֹ עוֹף ל"ל דְּכַתִּב רַחֲמָנָא הָא ד' סִימָנֵי טוֹמְאָה בַק"ו אֶתִּי וְאֵי לְהוֹרוֹת סִימָנֵי טוֹמְאָה אֶפְשָׁר דְּהִיָּה יְדוּעַ שְׂאוֹתוֹ שֵׁיִשׁ בּוֹ סִימָן הִיָּשֵׁן אוֹתוֹ סִימָן מְסִימָנֵי עוֹרֵב וְא"כ מְאוֹתוֹ שֵׁיִשׁ בּוֹ סִימָן הִיָּשֵׁן בְּהִדִּי עוֹרֵב יִדְעִינוּ סִימָנֵי טוֹמְאָה וְא"כ מְדֵאִיצְטְרִיךְ אוֹתוֹ שֵׁיִשׁ בּוֹ ד' סִימָנֵי טוֹמְאָה מְכָלֵל דְּאֶתִּי לְהַתִּיר שְׂאָר עוֹפוֹת שֵׁיִשׁ בְּהֵם אֶפְיָלוֹ ד' סִימָנֵי טוֹמְאָה וְאִיצְטְרִיךְ נֶשֶׁר וְהַשְׁתָּא דְּכַתִּיב נֶשֶׁר א"כ מְמִילָא לֹא יִלְפִינָן מְעַזְנִי שְׂבוֹ סִימָן הַחֲדָשׁ לְאַסּוּר בְּסִימָן אֶחָד מְשׁוּם דְּפָרְס ל"ל הָא בַק"ו אֶתִּי מִי"ט עוֹפוֹת אֲלֵא לְעֵשׂוֹת סִימָן הַחֲדָשׁ ב' כְּתוּבִין וְהַש"ס דְּפָרְיָךְ אֲלֵא טַעְמָא

דכתב רחמנא נֶשֶׁר הִיָּנוּ קוֹדֵם שְׁחִידֵשׁ הַש"ס שֵׁישׁ בּוֹ סִימֵן חֲדָשׁ וְהָיָה אֲמִינָא שֵׁישׁ בְּשִׁנְיָהֶם בְּכָל אֶחָד חֵד מִג' סִימָנִין הַיְשָׁנִים וְאוֹתָן הַסִּימָנִין אֵין בְּהֶם סִפְק וְכָל אֶחָד סִימֵן מְבוֹרָר וְאֵין לְטָעוֹת לְמִימַר בְּשׁוֹם אֶחָד שֵׁישׁ בּוֹ ד' סִימָנֵי טוֹמָאָה וְא"כ שְׁפִיר הַקְּשָׁה אֵלֹא טַעֲמָא דְכַתְב רַחֲמָנָא נֶשֶׁר וְכוּ' וּלְפִי זֶה שְׁפִיר מִתּוֹרָץ שֵׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּסִימֵן הַחֲדָשׁ קַרְקָבְנוּ נְקַלְף וְאֵעֵפ"כ ס' א' טְהוֹר מְדַאֲצְטְרִיף הַאי דְּאִית בֵּיהּ סִימֵן הַיְשָׁן.

וְנֶשֶׁר לְגוֹפִיָּה אֲצְטְרִיף דְּלֹא נִימָא דְעֻזְנִיָּה יֵשׁ בּוֹ ד' סִימָנֵי טוֹמָאָה וְא"כ לְגוֹפִיָּה לֹא אֲצְטְרִיף אֵלֹא לְהַתִּיר שְׁאָר עוֹפוֹת שֵׁישׁ בְּהֶם ד' סִימָנִין לְכוּן פְּתִיב נֶשֶׁר. אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת שְׁבָרִית פְּרוּתָה לְהֶם דב' פְּתוּבִין אֵין מְלַמְדִין אֲפִילוּ בַק"ו קְשִׁיא אִיף פְּתָבוּ דְקַרְקָבְנוּ נְקַלְף הוּא ס' הַחֲדָשׁ: אֵלֹא דְכָל זֶה דְּוַחֵק לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַגְּמָרָא דְּבַגְמָרָא מְשַׁמַּע שְׁמַטְעַם נֶשֶׁר הוּא דְלֹא יִלְפִינָן מִפ"ו לְאַסְוֹר בְּסִימֵן הַחֲדָשׁ וּלְפִירוּשֵׁי הַגְּמָרָא הוּא מְטַעַם ב' פְּתוּבִין וְלְכוּן אֲנִי אוֹמֵר דְּאֵם נְפָרֵשׁ קַבְלַת ר"ח דְּקַרְקָבְנוּ נְקַלְף הוּא סִימֵן הַחֲדָשׁ וְר"ח פְּתַב בְּהַדְיָא דְנֶשֶׁר אֲתִי דְלֹא נִילְף מְזָה לְאַסְוֹר בְּס' אֶחָד וְהִיָּנוּ מְסִימֵן הַחֲדָשׁ וְכַתְבִּיתִי לְעִיל דְּהָרֵי הַדְּבָרִים סְתָרֵי אֶהְדִּי תוֹף פְּדֵי דְבוּר שְׁאֵם סִימֵן הַחֲדָשׁ הוּא ק"נ וְא"כ אִיף אֲפֶשֶׁר לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם יְחִידֵי דַא"כ דוֹרְס וְכָל הַדוֹרְס יֵשׁ בּוֹ ד' סִימָנֵי טוֹמָאָה וְלְכוּן אוֹמֵר אֲנִי שְׁאֵם קַבְלַת ר"ח פִּן עַל פְּרַחֵף צְרִיף לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׁפִירִישְׁתִּי אֲנִי בְּתַחֲלַת הַסּוּגְיָא דְכָל זֶה לְעֻזְנֵן הַנּוֹלֵד מִן הַטְּהוֹר וְיֵשׁ בּוֹ סִימָנֵי טוֹמָאָה דְּבָזָה מְשַׁפַּחַת שְׁיִהְיָה דוֹרְס וְיִהְיָה בּוֹ חֵד סִימֵן טְהָרָה וּלְפִי זֶה מְמִילֹא אֲנִי אוֹמֵר דְּמִשְׁנֵי פְּתוּבִין לְמַדִּין בַק"ו וְיִמָּה שְׁהוֹכִיחוּ דַא"כ ס' הַיְשָׁן ע"כ אֲתִי לְעֻשׂוֹת הַחֲדָשׁ ב' פְּתוּבִין דְּלְגוֹפִיָּה לֹא אֲצְטְרִיף דְּאֲתִי בַק"ו אֲנִי אוֹמֵר דְּאֲתִי לְגוֹפִיָּה לְהַתִּיר סִימֵן הַיְשָׁן לְחוּדְיָה דְלְעִיל פִּירִישְׁתִּי דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּלִיכָא לְמִימַר שְׁבָא לְהַתִּיר פִּיּוּצָא בּוֹ דְּוַקָּא בְּסִימֵן הַיְשָׁן מְשׁוֹם דְּלֹא מְשַׁפַּחַת לִיהּ בְּכָל הַדוֹרְס יֵשׁ בּוֹ כָּל סִימָנֵי טוֹמָאָה אֲבָל הַשְׁתָּא דְּאֲתִינֵן לְהִכִּי דַע"כ הָיָה שְׁמַעְתָּא לְעֻזְנֵן טְהוֹר הַנּוֹלֵד בְּסִימָנֵי טוֹמָאָה שְׁפִיר נְדַחִית הוֹכַחַת הַתּוֹס': וּמַעְתָּה דְּזַכִּינוּ לְדִין דְּבַק"ו שְׁפִיר יִלְפִינָן מְשַׁנֵּי פְּתוּבִין וּבְזָה דְּחִיתִי מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' בַד"ה מָה הָתָם תְּלַתָּא דְהו"מ לְמִימַר דְּהוּא י"ט פְּתוּבִין וּלְדִידֵי לֹא הָיָה מְצִי לְמִימַר דַא"כ תִּינַח תְּלַתָּא לֹא יִלְפִינָן אֲבָל תְּרֵי וְחֵד דְּלִיכָא ק"ו מַאי אִיכָא לְמִימַר.

וּבְזָה נְדַחָה ג"כ מ"ש הַתּוֹס' בַד"ה וְנִילְף מְעוֹרְב דְּהוּא מְצִי לְמִימַר א"כ לְמִינוּ ל"ל וּלְדִידֵי נִיחָא דַא"כ תִּינַח תְּרֵי לֹא יִלְפִינָן אֲבָל חֵד נִילְף בַק"ו אֲמָנָם בַלֹּא"ה אֲפֶשֶׁר דְּבַעוֹרְב נִיחָא דְּמִינוּ אֲצְטְרִיף אַע"פ שְׁאִינוּ שְׁנָה בְּאוֹתָן סִימָנִין עֲצָמָם דְּזוֹרְזִיר אֵין לוֹ אוֹתָן סִימָנִין שְׁל עוֹרְב וּמ"מ יֵשׁ לוֹ ב' סִימָנִין כְּפִירֵשׁ רַש"י וְלִהְיָ לֹא מְחַשֵּׁב ב"כ וְאֲפֶשֶׁר שְׁנָה טַעֲמוּ שְׁל הַרְמַב"ם שְׁפִסְק בְּזוֹרְזִיר כַר"א דְּכוּן סוּגְיָא דְּשְׁמַעְתִּין מְדַלָּא אֲמַר דְּהוּא עוֹרְב וּמִינוּ ב"כ וּבְזָה יֵשׁ לִי לִיִּישֵׁב דְּמַתְחַלָּה גְּבִי שְׁאָר עוֹפוֹת הַקְּשָׁה וְנִילְף מִיְזִיָּהוּ מָה הָתָם תְּלַתָּא אִף כָּל תְּלַתָּא וְכ"ש תְּרֵי וְחֵד וְגְבִי עוֹרְב אֲמַר וְנִילְף מִיְזִיָּה מָה הָתָם תְּרֵי לֹא אִף כָּל תְּרֵי לֹא וְלֹא סִיִּים וְכ"ש חֵד וְטַעֲמָא בְּעֵי דְגַם פֶּאן הָיָה לוֹ לְסִיִּים בְּמַאֲמָרוּ וְכ"ש חֵד וּלְדִידֵי נִיחָא דְּגְבִי י"ט יַדַע דְּמְצִי לְשִׁנוּי דְּהוּא י"ט פְּתוּבִין וּלְכַף הַנְּצָרָה לְהַקְדִּים וְכ"ש תְּרֵי וְחֵד וְיִמָּה דְּאֲתִי בַק"ו לֹא אִיכְפַת לָן בְּשִׁנֵּי פְּתוּבִין אֲבָל גְּבִי עוֹרְב דְּלִיכָא שְׁנֵי פְּתוּבִין שְׁפִיר אֲמַר וְנִילְף מָה הָתָם תְּרֵי וְלֹא הַנְּצָרָה לְסִיִּים וְכ"ש חֵד.

דַּף סג ע"ב ת"ר לְזַקְחִין בִּיּוּצִים מִן הַנְּכָרִים בְּכָל מְקוֹם וְאֵין חוֹשְׁשִׁין וְכוּ' הִנֵּה אֲמָרוּ בְּכָל־מְקוֹם פִּירֵשׁ הַר"ן אֲפִילוּ בְּמְקוֹם דְּשְׁכִיחֵי עוֹפוֹת טְמֵאִים וְהָיָה טְמֵאִים רַבְּבָה וְלְכוּן

מקשה הגמ' וניחויש דלמא דעוף טמא נינהו ולפי זה מוכח דמייירי שאינו משגיח בסימנין אי אמרינן סימנין דאורייתא דאל"כ מאי רבותא דבכל מקום ולכן הקשה מתחלה וניחויש דלמא מעופות טמאים נינהו דעל פרחי מייירי ברייתא שאינו משגיח בסימנין ומה שהקשה אח"כ ונבדוק בסימנין אף שפכר הוכיח דמייירי שאינו בודק בסימנין עיקר קושטיתו דאפתי מה צריך לומר של עוף פלוני יאמר סתם של עוף טהור ואפתי לא מצי לאשתמוטי דהא יכול לבדוק בסימנין ואף שבאמת אין הישראל צריך לבדוק מ"מ הנכרי מרתת ומשגיח בתוכות, אלא דהיא גופה קשיא ל"ל לאבוה דשמואל לאוקמי באומר של עוף פלוני ונוקי בשלימים ובאומר של עוף טהור: ודע דגם בלי דברי קשיא זה על הגמרא דמי דחקו לאבוה דשמואל לאוקמי בטרפות ובתוכות ומה חסר לאוקמי בשלימין ובדוק בסימנין וא"צ אמירה כלל.

ואולי דא"כ בכל מקום מאי רבותא אבל לדידי שפירשתי דבכל מקום מורה שא"צ לבדוק אלא פיון שיכול לבדוק מרתת א"כ למה מוקי בטרפות: ודברי הר"ן נחוצים אף לשאר תירוצים שתיקצו דליכא רובה דעופות טהורים משום דהטמאין מרובין בכל מין או לקצת מפרשים שתיקצו דסמוך מיעוט טמאין למיעוט נבילות וטרפות ונהו לה פלגא או רובה לאיסורא מ"מ קושטית הגמרא וניחויש דלמא דעוף טמא ודלמא מייירי שפכירן בט"ע ופוק חזי דעת הרמב"ם שאוסר ליקח ביצים מן הנכרי דלדידיה לא מהני אמירה של עוף פלוני כי אם ביישראל שאינו מוחזק בכשרות וכתב שאין קונו מנכרי ביצים כי אם במכירן בט"ע וא"כ על פרחי יש ט"ע בקצת ביצים טהורים ודלמא בהנה מייירי ברייתא וממאי מקשה דניחויש לטמאים וצריך לומר דמדקאמר בכל מקום דייק וכו"ל.

ועוד גלע"ד דגמ' דייק אומרן ואין חוששין משום נבילות וטרפות דמשמע דדוקא משום נבילות וטרפות הוא דאין חוששין אבל משום טמאין חוששין ועל זה מקשה פיון דחוששין משום טומאה א"כ מאי נ"מ במה דאין חוששין לנבילות הא עכ"פ ניחויש לטומאה ומשגיח באומר של עוף פלוני וכו' וקמ"ל במה דאמר דמשום נבילות אין חוששין למימרא דמשום טומאה חוששין וצריך שיאמר מעוף וכו' ועל זה מקשה על גופה דברייתא דלענין מאי דייק למפרט נבילות וכו' להורות דמשום טומאה ניחויש הא לא משפחת לה דניחויש שהיא דבר הנראה לעין דהא תמיד רואין בסימנין ונהרי עין רואה אם טמאה אם טהורה ודחוק לומר דאתי למעוטי שלא יקנה באישון לילה ויאכלם באישון לילה ומשגיח בתוכות ומקשי ונבדוק בחלמון ומשגיח בטרופות בקערה ולא שמייירי ברייתא בטרופות דא"כ לא משפחת עוף פלוני וטהור דהא לא מרתת שפכר נטרפו ואיך יכירם ודחוק מאד לומר כדברי רשב"א דאף בטרופות אפטר לזמות ביצים מאותו מין אם יזמו לאחר הטרופו ולדידי הפנונה דברייתא דאמר משום נבילות להורות דמשום טומאה חוששין למימר דאם פכר טרופות אסור לקנותם ולתרוצי ברייתא אתי ולא לתרוצי דברי אבוה דשמואל ומקשה וכו"ג מי זבנינן וכו' וא"כ גם חשש דנבילות שנה בזה לחשש טומאה והוצרך לשדש דסימנין לאו דאורייתא ואבוה דשמואל אוקימתא דיליה למסקנא ובזה מתורץ שטת ר"י דסובר דלכך משגיח במס' ע"ז בשנימוחו ולא משגיח סימנין לאו דאורייתא משום דא"כ הנה מהני משל דג פלוני ולא בעי מומחה והוכיח הרשב"א מזה דעכשיו דמייירי נימוחו לא מהני של דג פלוני ונהרי כאן בשמעתי מוקי בטרופות בקערה דהיינו נימוחו ואפילו הכי מהני משל דג פלוני ולפי מ"ש** (הגהת

נְכַד הַמְחַבֵּר וְעֵינָן מַה שֶּׁפָּתַח בְּדַבּוּר שְׂאֵחֵר זֶה בְּיָתֵר בְּיָאוּר:**) נִיחָא דְזֵה בְּאַמַּת
לֹא קָאֵי אַאוּקִימַתָּא דְאַבְוֵה דְשִׁמוּאֵל פִּי אַם לְתַרְזֵן בְּרִיִּיתָא: שְׁם גְּמָרָא וְדַלְמָא דְעוּף טְמָא
נִינְהוּ הִנֵּה תַחֲלָה הַקְשָׁה וְדַלְמָא דְעוּף טְמָא נִינְהוּ וּלְבַסּוּף מַקְשָׁה וְנִבְדּוּק בְּסִימְנִין.

א"כ מִתַּחֲלָה מֵאֵי קָסְבֵר שְׁהַקְשָׁה וְנִיחּוּשׁ דְּלָמָא דְעוּף טְמָא נִינְהוּ וְדַלְמָא בְּאַמַּת מִיִּירֵי
בְּבּוּדֵק בְּסִימְנִין. וּלְפִי דְבַרֵי הָר"ן שְׂאָמַר שֶׁבְּאַמַּת עוֹפוֹת טְהוּרִים רַבְּבָה נִינְהוּ אֲלֵא דְכָאן
אָמַר בְּבְרִיִּיתָא בְּכָל מְקוֹם וְאֵתִי לְרַבּוֹת גַּם מְקוֹמוֹת הַסְמוּכִין לְשִׁכּוֹנַת הַמְדַבֵּר שְׁשֵׁם רֶוֶב
טְמָאִים שְׁכִיחֵי טְפִי וְא"כ עַל פְּרָחָה בְּאִינוּ בּוּדֵק בְּסִימְנִין מִיִּירֵי דְאֵי בְּבּוּדֵק מֵאֵי רְבוּתָא
דְּכָל מְקוֹם וְלָכֵן הַקְשָׁה א"כ בְּאַמַּת נִיחּוּשׁ לְטְמָאִים וּלְבַסּוּף הַקְשָׁה עַל אַבְוֵה דְשִׁמוּאֵל
דְּאָף דְמִיִּירֵי בְּאִינוּ בּוּדֵק וּמִשְׁגִּיחַ כָּלֵל בְּסִימְנִין וְאַפִּילוּ הִכִּי הַתִּיר הַתַּנָּא מ"מ לְמַה צְרִיךְ
לֹאמַר שְׁלַעוּף פְּלוּנִי גַם בְּעוּף טְהוּר סְתָם ג"כ סְבֵר דג"כ מִירְתַת דְשִׁמָּא יְבֻדֵק בְּסִימְנִין
וְלֹא מְצִי מִשְׁתַּמֵּיט.

וּבְזֵה נִלְע"ד לְתַרְזֵן לְפִי סוּגְיַת הָרִי"ף דְסוּבֵר דְסוּגְיַת דַּע"ז פְּלִיג אֶסְוִגְיַת דְחוּלִין דְסוּגְיַת
דַּע"ז סְבֵר סִימְנִין דְאוּרִיִּיתָא לְהִכִּי מוֹקִי לָהּ בְּנִימוּחוּ דְוָקָא וְנִדְחָקוּ כָּל הַמְפָּרְשִׁים מַה יַעֲנֶה
סוּגְיַת דַּע"ז לְהוֹכְחָה דר' זִירָא שְׁהוֹכִיחַ מִשְׁמַנְהָ סְפִיקוֹת וְאוּמַר אֲנִי ע"פ מַה שְׁהַקְשָׁה
הָר"ן מֵאֵי רֵאזִי מִשְׁמַנְהָ סְפִיקוֹת וְדַלְמָא אֵיכָּא טְהוּרִים דְדָמוּ לְטְמָאִים אֲבָל לֵיכָּא טְמָאִים
דְדָמוּ לְטְהוּרִים וְנִיחָא לִיהָ לְהָר"ן שְׂאֵם אֵיתָא דְאֵיכָּא טְהוּרִים דְדָמוּ לְטְמָאִים אֵיכָּא נְמִי
מִסְתַּמָּא טְמָאִים דְדָמוּ לְטְהוּרִים.

וְהִנֵּה פְּשׁוּטָן שֶׁל דְבַרֵי הַגְּמָרָא עוֹמְדִין נֶגֶד דְבַרֵי הָר"ן דְהָרִי מְשַׁנֵּי דְשַׁנֵּי רֵאשִׁין כְּדִין וְכו'
וְדֵאֵי טְמָאָה וְרֵאשִׁיָּה אֶחָד כֵּד לָאוּ וְדֵאֵי טְהוּרָה וְא"כ חֲזִינָן דְהֵאֵי כָּלֵל דְכִיִּיל הָר"ן לִיתָא
דְאָף דְאֵיכָּא טְמָאִים דְדָמוּ לְטְהוּרִים מ"מ לֵיכָּא טְהוּרִים דְדָמוּ לְטְמָאִים וְהָר"ן בְּאַמַּת נִדְחָק
בְּזֵה וּפְיִרְשׁ דְמַה דְאָמַר וְדֵאֵי טְמָאָה לָאוּ טְמָאָה וְדֵאֵי אֵלֵא דְאַפִּילוּ אָמַר שֶׁל עוּף פְּלוּנִי
לֹא מְהַנִּי פִּינוּ דְרַבְּבָה הִכִּי אֵיתְנָהוּ וְדְבַרֵי הָר"ן הִלְלוּ נְעֻלְמוּ מִן הַשֵּׁ"ף דְלְפִי דְבַרֵי ר"ן
הִלְלוּ אִם יִשְׂרָאֵל מוֹחֲזֵק בְּכַשְׁרוֹת אוֹמַר עַל בֵּיצָה שְׁשַׁנֵּי רֵאשִׁיָּה כְּדִין שְׁנַתְּיִלְדָה אֲצִלָּה
לְמַרְאָה עֵינָיו מְעוּף טְהוּר מְהַנִּי פִּינוּ דְבָצַד הָאֶפְשֵׁר הוּא אֵלֵא דְלִנְכְרִי אוּ לִישְׂרָאֵל חֲשׁוּד
לֹא מְהַנִּי אוֹמְרוּ בְּכִינְצָא בְּזֵה מְעוּף פְּלוּנִי וְשִׁפִּיר קְאָמַר הַלְבוּשׁ בִּי"ד וְהַשֵּׁ"ף בְּסִי פ"ג
ס"ק כ"ו וּבְסִימֵן פ"ו ס"ק א' נִחְלַק עָלָיו לְפִי שְׁלֵא הָיָה לְמַרְאָה עֵינֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּעַל
הַשֵּׁ"ף חִידוּשֵׁי הָר"ן הַנֶּ"ל וְאַמְנָם דְבַרֵי הַגְּמָרָא דוֹחֵק לְאוּקְמֵי כְּדְבַרֵי הָר"ן דְלִשְׁוֹן וְדֵאֵי
אִינוּ סוּבֵל פִּירוּשׁוֹ.

וְלַענ"ד נִרְאָה דר' זִירָא בְּאַמַּת לֹא בָּא לְהוֹכִיחַ אֵלֵא שְׂאִין סִימְנִין הִלְלוּ דְאוּרִיִּיתָא מְשַׁנֵּי
צְדָדִים וְאֵי דְנִימָא דְשַׁנֵּי רֵאשִׁין כְּדִין אוּ חֲדִין לָאוּ מוֹבְהָק הוּא לְטוֹמְאָה אוּ דְנִימָא דְרֵאשׁ
אֶחָד כֵּד וְאֶחָד חֲד לָאוּ מוֹבְהָק הוּא לְטְהוּרָה וְדְבַר זֶה שִׁפִּיר מוֹכַח מִשְׁמַנְהָ סְפִיקוֹת וְאַמְנָם
אַפִּילוּ אִם תֵּאמַר שְׂצַד הַטוֹמְאָה לָאוּ מוֹבְהָק שׁוּב מִתּוֹרְזֵן ג"כ גּוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא שְׁהַקְשָׁה
וְנִבְדּוּק בְּסִימְנִין שְׁפָרַתִּי שְׁקוּשְׁיָא זֹו הִיא רַק שְׁנֵאמִין לְנִכְרִי אָף בְּאוּמַר מְעוּף
טְהוּר סְתָם לְפִי שְׁמִרְתַת שְׁיִתְבַּדָּה ע"י הַסִּימְנִין וְכִינוּ דְסִימְנִין לָאוּ דוֹקָא א"כ פִּינוּ
דְבַרֵיִּיתָא עַל פְּרָחָה מִיִּירֵי בְּשִׂאִין הַיִּשְׂרָאֵל בּוּדֵק בְּסִימְנִין מִדְקַתְנִי בְּכָל מְקוֹם כְּנ"ל א"כ
שׁוּב מוֹכְרַח אַבְוֵה דְשִׁמוּאֵל לְאוּקְמֵי בְּאוּמַר מְעוּף פְּלוּנִי דְאֵי בְּאוּמַר סְתָם חִיִּישִׁין דִּילְמָא
בֵּיצִים הִלְלוּ שְׁנֵי רֵאשִׁין כְּדִין אוּ חֲדִין וְהַנְּכְרִי אוֹמַר מְעוּף טְהוּר וְשִׁפִּיר מְצִי לְאַשְׁתַּמוּטִי

פינון דאיפא טהורים דדמיון לטמאים וא"כ מתורץ קושיות הר"ן דשפיר הוכיח משמנה ספיקות לתרץ קושיות המקשה ומה שמשק אה"כ להקפיד זה אינו מפח הוכחות שמנה ספיקות אלא שהסוגיא דכאן אומרת פן מצד הסברא פינון דעל פרחו חדא לאו דוקא שוב אמרינו לחומרא וסוגיא דע"ז סוברת להקפיד דסימני טהרה מובהקין דבשלמא טמא שנייה לומר אף מספק אבל מה דאמר בפרייתא ראש א' פד וכו' טהורה לא שנייה למימר דעל הספק אומר שיש יכול להיות טהור וא"כ על פרחו צדדה מובהק ולא קשיא כלל משמנה ספיקות ובזה שפיר ג"כ מה שהרי"ף פסק פסוגיא זו והקשו פולם איך שביק סוגיא דע"ז דרבינא קאמר לה ופסק פסוגיא דחולין דר' זירא קאמר לה ונלא הלכה פבתראי ואפילו לגירסא דידן בגמרות שלנו במס' ע"ז דלא נזכר רבינא רק רבא מ"מ הלכה גם פרכא הלכתא נגד ר' זירא דמאבני ורבא שוב הלכה פבתראי וא"כ פינון דרבא דמוקי שנימוחו איך השמיטו הרי"ף משום דברי ר' זירא פאן דסובר סימנין לאו דאורייתא.

הן אמת דכלל זה דהלכה פבתראי מאבני ורבא ואילו אם גם אבני ורבא עצמם נכללו בכלל זה להיות הלכה פמותם נגד הראשונים נחלקו הפוסקים ואין פאן מקומו ובפרט שרוב הקדמונים שהקשו זה על הרי"ף העתיקו הגירסא במסכת ע"ז רבינא ובנדאי הלכה פמותו נגד ר' זירא אמנם לדידי ניחא דר' זירא לא הכריע כלל איזה מהם לאו דוקא ודבר זה הוא תדע מן הקושיות הר"ן דמה ראיה הביא משמנה ספיקות וצריך לומר כמו שפכתתי וא"כ הא דקאמר פאן בסוף הסוגיא ואלא למה הלכתא וכו' לאו ר' זירא מסיק לה אלא סתם גמ' מסיק לה להכריע בסימנין אשר מצד הטהרה המה לאו דאורייתא א"כ פסק הרי"ף פסתם הגמרא שנעשה בחתימת הש"ס אפילו נגד רבינא.

ואמנם בגוף דברי הגמרא דקאמר שני ראשים וכו' נדאי טמאה ונהרי בפרייתא השוה שני הצדדים וכשם שפסק ותני בצד סימני טומאה בסתם טמא פן פסק ותני בסימני טהרה בסתם טהור ולמה נימא דצד זה נדאי וצד זה אינו נדאי.

ונלע"ד אם נניח דברי הרי"ף ונתפוס דברי ר"ת לחלק בין סימני ביצים לסימני עוברי דגים ושני הסוגיות לא פליגי כלל ונתרץ ג"כ מה שהקשו על ר"ת פינון דסימני עוברי דגים דאורייתא וסימני ביצים דרבנן איך קאמר פסימני ביצים פה סימני דגים ותלי עיקר בטפל ותניא בדלא תניא ונתרץ ג"כ ולמה זה יהיה סימני דגים יותר דאורייתא מסימני ביצים והקדמונים נדחקו הרבה לומר דבבצים אשפחן דאיפא דעורב דדמי לדונה ובדגים לא אשפחן.

ולענ"ד יהיה הפל על נכון דהנה התוספות הקשו במה שהקשה בגמרא וניחוש דלמא עוף טמא ניהו והקשו התוס' שהרי עכ"פ טהורים מרובים על הטמאים וא"כ אזלינן בתר רובה ותירצו התוס' שבכל מין מהטמאין נכללו הרבה מאד והר"ן תירץ בחידושו שני תירווצים חדא דצורף מיעוט נבילות וטרפות לטמאים ונהנה ליה פלגא או רובה לאיסורא ועוד תירץ דבכל מקום דקתני היינו אפילו בשכונת המדבר דשכיחי טמאין טובא ומעתה אני אומר שאפילו לסברת התוס' דטמאין ישנן הרבה בכל מין עד שבכללן שוים לטהורים או אפשר דנפשי מנייהו וכן לתירוצ שני של הר"ן דמייירי בשכונת המדבר דג"כ טמאין טובא ניהו עם כל זה ביצים שראשן אחד פד ואחד חד וחלבון מבחוץ וכו' נדאי דרובה טהורים ניהו בכל המקומות ונדייק דברי הגמרא דאיפא דעורבים דדמי

לדיונה דמשמע דאיפא קצת וא"כ הא גופה קשאי למה לי אמירה כלל ולמה לא גיזל
במר רובה וקא רובה דאורייתא הוא פשם דלא חיישינו לנבילות וטרפות כלל משום
דמיעוטא גינהו.

ובזה אני אומר דנדאי אנו צריכין לתרוץ ראשון של הר"ן דנצרך מיעוט נבילות וטרפות
בהדי מיעוטא דטמאין דאיתנהו דמנין לטהורים ונהו ליה פלגא ולכה אסורים אם לא
ע"י שיאמר של עוף פלוני ואז נפיק מחשש טמאים לגמרי ואיפא רק חשש נבילות
וטרפות ונהו לי' רובה להתיירא וכל זה שייך בעופות דשייך בהו נבילות וטרפות אבל
בדגים ליפא איסור נבילה וטרפה כלל ואיפא רק איסור טמאין ולכן היכא דראשו א' פד
וכו' לא חיישינו לטמאים דאף דגם בדגים ג"כ איפא טמאים דמנין לטהורים מ"מ
מיעוטא גינהו ולא חיישינו להו.

ומעתה רוחא לן שמעתתא ונהירא לן שיטת ר"ת בכל הענינים דהא ודאי ביצים נדגים
שונים גינהו דבין עוברי דגים ובין ביצים של עופות אם ראשן א' פד ואחד חד רובה
דהתיירא גינהו רק מיעוט איפא דטמאים דמנין לטהורים וא"כ שוב לא קשאי איך תולה
דגים בביצים רק דבביצים לא מהני הך סימנא משום דאיפא ג"כ חשש נבילות וטרפות
וצרפינו לה בהדי דעורב דמאי לדיונה ולכה סימנים בביצים לאו דאורייתא ולא משום
גרעון הסימנים מצד עצמן ובדגים שפיר סמכינו על הסימנין בין להתיר העוברים ובין
להתיר הדג עצמו ושפיר התיר ר"ת דג כרבוטא ולכה מוכרח לאוקמי במס' ע"ז
פשיטתא וכן בשייטה דחולין ג"כ אתיא פהוגן דבין סימני טומאה ובין סימני טהרה
שונים גינהו דהרי משוינהו בכרייתא ולהכי בסימני טומאה ודאי טמא דאזלינו במר רובה
ורובה דאורייתא אבל בצד טהרה לא מהני רובה דטהורים דבטהורים עצמם יש חשש
נבילות וטרפות וצרפינו לה בהדי מיעוטא דטמאין ולכה אמר של עוף פלוני וכו' אלא
דקשאי לפי זה א"כ למה לא התירו שמנה ספיקות שבשלקמא על הביצים אמרינו צרף
מיעוט נבילות וטרפות אבל על העופות למה לא התירו הא על העופות אשר לפנינו אין
ספק נבילות ולא ספק טרפות דנחזינהו אנו ונבדקינהו מטרפות ועוד הרי מטילים ביצים
וא"כ לענין עופות וביצתן נהפוך הוא מסברת רמ"א בד"מ סי' פ"ג שכתב לתרץ דעת
הטור שמשלק להקל בעוברי דגים להתיר העוברים אבל לא להתיר הדגים ולקמן נדבר
בסברת רמ"א אבל עכ"פ לפי מה שכתב בעופות נהפוך הוא וא"כ נשאר קושאי דר"י
על הא דאמר רב אסי שמנה ספיקות לבדוק בביצים דינהו.

ואומר אני ונקדים מה שהקשה בספר אשל אברהם על סברת רמ"א הנ"ל שחילק בין
העוברים לדגים עצמן וכתב על זה הגאון הנ"ל ונה לשונו ולי דבריהם צ"ע דאם יש
לחלק בין להתיר עצמם ובין להתיר דגים עליהם א"כ איך אמר דאלת"ה ח' ספיקות וכו'
מאי הוכחה היא זו דלמא להתיר עצמם סמכינו עליהו אבל להתיר עופות עליהם לאו
דאורייתא כמו דמחלקים לענין דגים עד כאן דברי הגאון מוהררא"ב ואני תמה עליו וכי
עלה על דעתו שהפוסקים יחלקו בין היתר העוברים להיתר הדגים בלא שום טעם
וסברא והוא כי האי מלתא טעמא בעי והדבר מבואר בד"מ שעוברי דגים הבאים לפנינו
אנו מתירין ע"פ סימנים הללו פיון שאין רעותא לפנינו לגרוע פח הסימנין אבל אם הדג

לפנינו ואנו רואין שאין לו קשקשים שוב ריעותא לפנינו דאף דאיפא דג המשיר קשקשיו בשעה שעולה מן המים מ"מ מלתא דלא שכיחי הוא ורעותא מקרי לגרוע פח הסימנין.

אבל בשמנה ספיקות מה רעותא יש לפנינו לגרוע פח סימני החיצון. ואין לומר דזה גופא מה שאין השורקבן מקליף ביד הוא רעותא פשם שדג שאין קשקשים לפנינו מחשב רעותא.

הא ליתא דנדאי דג בלי קשקשים רעותא הוא שהרי כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת טמא הוא אבל בשורקבן נאפילו אם לא היה נקלף כלל אפילו בספין אין פאן רעותא והרבה עופות טהורים שאין להם אלא סימן אחד של טהרה המותרים דכל שאינו מכ"ד עופות נותר בסימן א' ואין לומר שלא היה בח' עופות שום סימן טהרה רק סימן זה של השורקבן ובלי סימן טהרה כלל נדאי שאינו נותר דהרי הוא דומיא דנשר פדלעיל בשמעתא דנשר וכיון שסימן זה עצמו היה בו רעותא שאינו נקלף ביד שפיר מקרי רעותא לפנינו זה אינו שאם היו שלשה סימני טומאה מותרים בח' ספיקות א"כ היו דורסין ומאי ספקיהו וכל הדורס טמא אלא נדאי שלא היו מוחזקים בדורסין נאפילו אם נניח שהיו לפנינו בלי דריסה אבל לא יכלו לעמוד על הבירור בסימן הדריסה דאולי ידרסו לעתים רחוקים מ"מ שוב מותרים הנה על ידי הביצים שהם ראשון פד וחד ובנדאי מן האינו דורסין ניהו נאפילו אם לא הי' השורקבן נקלף כלל היה ראוי להתירו שהרי אין פאן רעותא.

ואומר אני דאפתי יש מקום להקשות ומנ"ל לר"ז להוכיח דסימנים לאו דאורייתא ודלמא דאורייתא ומטעם רובה דרוב ביצים שראשון א' פד ואחד חד טהורים ולהיפך בב' ראשון שוין רובה טמאים ולכך סמכינן עלייהו בכל הצדדים בין ללקות על הטמאין לדעת הפוסקים שלוקין על ביצים טמאין ובין להתיר הטהורים ובהנהג' ח' ספיקות איפא למימר שסימן אינו דורס הנה מבורר בהם ושאר סימנים שפגוף היה מבורר להיפך בסימני טומאה והשורקבן היה ספק משום שהיה נקלף בספין וביצים דידהו סימני טומאה היה בהו שני ראשין פדין או חדין ומעתה ממ"נ צריכין אנו לומר לאיזה צד שתראה על פרוף הנה עופות מן המיעוט הם שאם תאמר שבה מחשב גרקבנו נקלף והוא הסי' החדש א"כ יש בהו שני סימני טהרה ובתוכם הסימן החדש לכל חד פדאית ליה לקצת מפרשים אינו דורס הסימן החדש ולקצת מפרשים גרקבן נקלף הסימן החדש ועכ"פ שוב יצאו מכלל כל עופות טמאים כמבואר לעיל בשמעתא דנשר וא"כ על פרוף טהורים ניהו והביצים אף ששני ראשיהם פדין ע"כ ממיעוטא ניהו דאיפא דטהורים דדמי לטמאים ואם לאידך גיסא לומר שאין זה מקרי נקלף ואין להם רק סימן אחד וניזיל בתר הביצים ולומר שהם מרובה ובנדאי עוף טמא הוא והשורקבן זה לא מקרי נקלף וא"כ אין בהם רק סימן אחד של טהרה ואם הם טמאים על פרוף או פרס או עזניה הם שהרי אין זולתם בכל עופות טמאים שיהיה בו סימן אחד של טהרה ושלשה סימנים טומאה והכי פרס ועזניה לא שכיחי בישוב וג"כ צריכין אנו לתלות דאיעקר מדוכתא ואתי אף דלא שכיחי וא"כ גם בצד זה אי אפשר לתלות ברובה וכיון דעל פרוף בכל צד אפה צריף למיחש למיעוטא נסתפקו בהו שפיר אבל לעולם בביצים לחוד היכא שאין לפנינו מצד העוף הוכחה

למחוז למיעוטא לא חיישינו למיעוטא וסמכינו אסימנים דביצים בין לטמא ובין לטהר וא"כ נסתר הוכחת ר' זירא.

אמנם כל זה אם ר"ז הנה רוצה להוכיח דלא סמכינו פלל על הסימנין אבל לפי מה שפרשתי אני דברי ר"ז א"כ הוא עיקר פנונת ר"ז להוכיח שאין הסימנין הלכה למשה מסיני דליכא פירצא בהו בטמאים פלל אלא הטעם משום רובה וממילא בביצים דאיכא מיעוט נבילות וטרפות לכה לא סמכינו עליהו א"כ שפיר הוכיח דבר זה משמנה ספיקות שאם סימנין הללו ברורים לומר דליכא דכונתיהו באידך פלל א"כ לא הנה להם להסתפק ולמיוזל רק בתר סימנים דביצים: אבל עכ"פ על שיטת רמ"א בד"מ דמחלק בין היטר העוברים עצמם להיטר הדגים מטעם דבדגים איכא ריעותא לפנינו שאין בו קשקשים ג"כ לא קשיא ולא מידי קושניית מוהררא"ב ואדרבא רמ"א פירש דברי ר"ז ע"ד שפירשתי שפנונתו רק דסימנין לאו דאורייתא שלא נאמר הל"מ דליכא שום ביצים טמאים דדמיין לטהורים וכן להיפך דליכא שום ביצים טהורים דדמיין לטמאים כל זה לא נאמר הלכה למשה מסיני אבל חכמים על הרוב דברו שרוב טמאין צורתן כף ורוב טהורים להיפך ולכך מהני סימני עוברי דגים להתיר העוברים היכא דאין הדגים לפנינו כי בנדאי אזלין בתר רובה אבל היכא דהדג לפנינו בלי קשקשים אף דאיכא דגים טהורים שמשירים הקשקשים בעלותם מן המים מ"מ מיעוטא ניגהו ורוב דגים דלית להו קשקשים לא הנה להם מעולם אם פן על כרחך דג זה ועובריו ממיעוטא ניגהו ולכך אי אפשר למיוזל בתר רובה מצד הביצים דאדרבה זיל בתר רובה מצד הדגים ודבר זה עצמו מוכיח ר' זירא משמנה ספיקות נדוק: והנה לפי מ"ש עיקר קושניית הגמרא ונבדוק הוא על אפנה דשמואל דלמה הצריך לומר של עוף פלוני הלא אף בעוף טהור סתם מרתת משום שיכול לבדוק בסימנין ולפי זה קשה מה דמשני הגמרא בחתוכות וטרופות וכו' והיא גופה קשיא ל"ל לאבוה דשמואל לאוקמי בכה"ג ובעינין של עוף פלוני ודלמא בשלמים מיירי וסגי באמת באומר סתם של עוף טהור: ולכן נלע"ד דקושניית הגמ' על הברייתא דקאמר אין חוששין משום נבילות וטרפות דמשמע דלדיוקא אתי משום נבילות וטרפות הוא דאין חוששין הא משום טומאה חוששין ועל זה מקשה איך אפשר פלל לחוש משום טומאה דהרי נבדוק בסימנין ומה אתי ברייתא למעוטי בהני פרטי דפרט דמשום נבילות וטרפות הוא דלא חיישינו.

ודחוק לומר דברייתא אתי למעוטי שלא יקנה בלילה ויאכלם תכף בלילה באישון חושך ואפלה וקאמר בחתוכות רוצה לומר בברייתא רוצה למעוטי שלא יקנה ביצים חתוכות דאז איכא חשש טמאין ומסיק בטרופות וכו' וג"כ פירושו דברייתא אתי למעוטי שלא יקנה ביצים טרופות משום חשש טומאה ועל זה מקשה וכה"ג מי זבנינו מנייהו פירוש אפילו בלא חשש טומאה גם מצד חשש נבילות לא זבנינו כה"ג וא"כ מאי אתי ברייתא לאשמעינו במה שפרט דמשום נבילות וכו' הוא דלא חיישינו ומשום טומאה חיישינו הא במקום דאיכא חשש טומאה גם חשש נבילות וטרפות יש ובמקום דליכא חשש נבילות וטרפות ליכא חשש טומאה.

ובזה אתי לן שפיר מה שהקשה הרשב"א על תירוצ הגמ' דמיירי בטרופות בקערה א"כ מאי מהני של עוף פלוני ונדחוק בזה מאד ולדידי אתי שפיר דכל הך פלפולא של ונבדוק

בסימנין וכו' הפל על הבריינתא קאי ולא על אפנה דשמואל ואפנה דשמואל דאוקמי באומר של עוף פלוני קאי אליבא דמסקנא דסימנין לאו דאורייתא ומיירי בשלימין: ובזה אפשר לתרץ שיטת הרמב"ם דסובר דהך ברייתא דלוקחין ביצים וכו' בישראל שאינו מןחזק בכשרות מיירי ועליו סמכינן באומר משל עוף פלוני וטהור אבל מגוי אין קונין פלל פי אם במפיר הביצים בט"ע ולפי זה אין פירוש לקושיות הגמ' וכה"ג מי זבנינן מנייהו דמיירי בנכרי שיש רעותא לפנינו אמרינן דודאי ישראל מוכרן לו משום שטרופות הנה אבל בישראל אפילו חשוד מי איכא למתלי בישראל מוכרן לו.

ואמרתי ע"פ מ"ש הש"ך בסימן פ"ו בנה"כ שאפילו שברה הנכרי לפנינו ונהרי ודאי לא מכרה לו בישראל טרפה אפ"ה כשם שאנו רואין אותה טרפה בידו יש רעותא ואמרינן בישראל מכרה לו טרפה הה"ד אם שברה וטרפה בפנינו הנכרי בקערה אמרינן פיון דאיכא רעותא דלמה הנה ליה לשברה אלא ודאי של טמאה היתה ולכך שברה וטרפה בקערה שלא יפירוה ע"ש נמצא גם כן קושיות הגמרא כשם שאין קונין מנכרי כשיש רעותא אף שבלא"ה לא חיישינן לנבילה וטרפה ה"נ בישראל חשוד אף שבלא"ה לא חיישינן לטמאה מ"מ בטרופה בקערה נימא שרעותא זו מוכחת עלה דשל טמאה היתה ולהכי טרפה בקערה וג"כ לא נקנה ממנו אלא שלכאורה אין הדמיון עולה יפה דכאן באומר משל עוף פלוני מיירי וא"כ מרתת לשקר.

אמנם לפי מה שפכתתי דבטרפה בקערה לא שייך מרתת ופירשתי דברי הגמרא על הבריינתא דבריינתא אחי לאפוקי במקום דאיכא חשש טומאה ולדברי הרמב"ם אני מפרש בדרך אחר דהר"ן פתב לדברי הרמב"ם בכל מקום דקתני היינו אפילו בסוריא דאיכא ישראלים שאינן מןחזקים בכשרות ומזה הוכיח הרמב"ם דמנכרי אין קונין דאל"כ אדנקט רבותא סוריא לנקוט נכרים אלא ודאי דמנכרים באמת אין קונין מחשש טמאין והקשה למה אין קונין ונבדוק בסימנין וג"כ אין קושיא זו על אפנה דשמואל כי אם על גוף הבריינתא ומוקי בטרופות ובאמת בטרופות לא שייך פלל של עוף פלוני משום דלא מרתת בטרופות וא"כ שפיר מקשה וכה"ג מי מזבנינן פיון דאיכא רעותא לפנינו וכי היכי דחזינו לענין חשש נבלות וטרפות דגם בגוי ליכא חשש ואפ"ה בשיש רעותא חיישינן הה"ד בישראל חשוד לענין טמאין: אלא דלפי זה קשה מה שהביא ברייתא בסימנין ביצים כה סימני דגים שזה אינו ענין פלל לשמעתינן ובמס' ע"ז הנה מוכרח להביאה אבל כאן דבביצים קניימין הנה לו להביא רק ברייתא דאלו הן סימני ביצים.

ובל"ז אמרתי דמבריינתא זו לחוד איכא למימר דסיפא מפרש לרישא ומה דקתני רישא ראשה א' פד וכו' טהורה מפרש בסיפא דהיינו בחלמון מבחוץ וכו' ותתי סימנין בעינו ונדא לחוד לא מהני אם לא בדקנו בסימן השני וא"כ הנה מוקמינן בחתוכות שגם המקשה ידע דאיכא למדחי הכא ועיקר הקושיא וכה"ג מי זבנינן וכו' פדמסיק וכל זה אם סימן א' מהני וא"כ פשדחי ליה בחתוכות הקשה ונבדוק בחלמון וצריף לומר בטרופות והקשה וכה"ג מי זבנינן אבל אי הנה אמרינן דתתי בעינו לראיה בפנינו ראשה א' פד וגם חלמון מבחוץ הנה מוקמינן ליה בחתוכות לחוד ולא הנה קשיא ולא מידי לכך הקדים כה סימני דגים ובדגים ליכא חלבון וחלמון וא"כ ודאי סימן דראשה א' פד וראשה א' חד מהני והה"ד דבביצים מהני סימן א' ושפיר הקשה.

אָבֵל לְפִי מֵה שֶׁפִּתְבֵּיתִי עֵינֶיךָ קִוְּשִׁיתוֹ דְּכִינוֹ שֶׁשֶׁבְּרָה בְּאִנְפֵּן דְּלִיפָא הֵיכֵר בֵּין טַמְאָה לְטַהוֹרָה זֶהוּ הִרְעוּתָא שְׁמוּכִיחַ שֶׁטַמְאָה הֵיחָה וְא"כ אִי הֵנָּה בְּעֵינֵי תַרְתִּי סִימְנִין א"כ תִּכְרַף כְּשֶׁתִּתְכַּה לְחֹד הֵנָּה רְעוּתָא בֵּינוֹ שֶׁשׁוֹב לִיפָא הֵיכֵר א"כ וְדַאי טַמְאָה הֵיחָה וְלִכְּךָ חֲתֻכָּה שְׁלֵא נֹכַח לְהַפְיָרָה וְג"כ הֵיחָה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת וְכֹה"ג מִי זָבְנִינוּ וְכו' וְלָמָּה לִי לְהִבְיָא רִישָׁא בְּסִימְנֵי בִי צִים וְכו': וְנִרְאָה לַע"ד וְנִתְרַץ ג"כ מֵה דְהִבְיָא סִיפָא דְבְּרִייתָא חֲלָמוֹן וְחֲלָבוֹן מְעוֹרְבִין וְכו' וְנִתְרַץ ג"כ מֵה דְמַסִּיק אָמַר מֵר בְּיָדוֹעַ שֶׁהִיא בִּיצַת הַשָּׂרֵץ לְמֵאֵי הַלְכָתָא וְכו' הָא וְדַאי שְׁפָל זֶה אֵינוֹ עֲנִין לְשִׁמְעֵתִין אֲלֵא הוּאִיל וּמִבְיָא בְּרִייתָא זֹו רֹוּצָה לְפָרְשָׁה וְקָשָׁה הָרִי מִס' ע"ז הִיא קְדוּמָה בְּסִדְרַה הַש"ס לְמַסְכַּת חוֹלִין וְהָרִי גַם שֶׁם הוּבָא בְּרִייתָא זֹו בְּשִׁשָׁה דְקָרְבֵי דְגִים וְלָמָּה לֵא פִירֵשׁ שֶׁם דְּבָר זֶה לְמֵאֵי הַלְכָתָא.

וְלִתְרַץ כָּל זֶה אֹמֵר אֲנִי שֶׁמָּה שֶׁמְחַלֵּק רַמ"א בְּד"מ בְּסִימְנֵי עוֹבְרֵי דְגִים בֵּין לְהַתִּיר הָעוֹבְרִין עֲצָמָן וּבֵין לְהַתִּיר הַדָּג עֲלֵיהֶם וְקָאָמַר רַמ"א הַטַּעַם בֵּינוֹ שֶׁיֵּשׁ רְעוּתָא לְפָנֵינוּ שְׂאִין קְשִׁי שְׂאִין לְדָג.

וְלִפִּי זֶה הֵיכָא שֶׁהַדָּג לְפָנֵינוּ אֲפִילוֹ הָעוֹבְרִין עֲצָמָן אֵינָם נִיִּתְרִים בְּסִימְנֵי וְאֲנִי אֹמֵר וְדַאי מִשָּׁה אֲמַת וְתוֹרְתוֹ אֲמַת לְחַלֵּק בֵּין הַתִּיר הָעוֹבְרִין עֲצָמָם וּבֵין הַתִּיר הַדָּגִים אָבֵל לֵא מְטַעְמִיהָ אֲלֵא מְטַעַם אַחַר אֲנִי אֹמֵר אֲפִילוֹ הַדָּג וְעוֹבְרִים לְפָנֵינוּ אֲנוּ מִתִּירִים הָעוֹבְרִים ע"פ סִימְנֵיהוֹן וְלֵא הַדָּג.

וְהוּא ע"פ מֵה שֶׁפִּתְבֵּוּ הַתּוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין בְּד"ה שְׂאָם רִיקְמָה וְכו' שֶׁבִּיצַת הַשָּׂרֵץ שְׁלֵא רִיקְמָה שְׂרִיָּא מְטַעַם חִידוּשׁ כְּמוֹ בִּיצַת עוֹף טְהוֹר וּבְעוֹפוֹת טַמְאִין הוּא דְרַבִּי רַחֲמָנָא לְאִיסוּרָא מְדַכְתִּיב בַּת הַיַּעֲנָה אָבֵל לֵא בְּשָׂרֵץ וּמִשְׁמַעוֹת דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת שֶׁמִּתְרַת לְגַמְרֵי אִיבְרָא שֶׁהִרְשִׁיב"א בְּחִידוּשָׁיו כְּתִב דְּאִיסוּרָא מְדַרְבְּנָן אָבֵל פֶּשֶׁט דְּבָרֵי הַתּוֹס' מִשְׁמַע דְּלַגְמֵרֵי שְׂרִיָּא הֵן אֲמַת דְּלַכְאוּרָה קָשָׁה לְשִׁטַּת הַתּוֹס' לָמָּה נִדְחַק הַש"ס לֹוֹמֵר שְׂאָם רִיקְמָה שְׁלֹוֹקָה מִשׁוּם שָׂרֵץ וְנִימָא דְנ"מ שְׂאָם לֵא רִיקְמָה שֶׁהִיא מוֹתֵרַת בְּאֲכִילָה אֲמָנָם אֹמֵר אֲנִי דַא"כ לְמֵאֵי הַלְכָתָא אָמַר בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא בִּיצַת הַשָּׂרֵץ הֵנָּה לִיָּה לְמִימַר בְּיָדוֹעַ שֶׁהִיא טְהוֹרָה וְלִהְיֵי צְרִיף לְתַרְץ נ"מ לְחוּמְרָא בְּמָה שֶׁהִיא בִּיצַת הַשָּׂרֵץ דִּהֵינּוּ שְׂאָם רִיקְמָה וְכו'.

וְאֲמָנָם אֲפִתִּי נֹכַח לְתַרְץ דְנ"מ שֶׁהִיא מוֹתֵרַת קוֹדָם שְׂרִיקְמָה וְהָא דְלֵא אָמַר בְּיָדוֹעַ שֶׁהִיא טְהוֹרָה דַא"כ הֵנָּה אֲמִינָא אֲפִילוֹ בְּשְׂרִיקְמָה ג"כ מוֹתֵרַת לְכָךְ קַמ"ל שֶׁהִיא בִּיצַת הַשָּׂרֵץ דְאִינָה מוֹתֵרַת רַק קוֹדָם שְׂרִיקְמָה אֲלֵא דְזֶה אֵינוֹ דַּאֲף אִם הִיא בִּיצַת עוֹף טְהוֹר ג"כ אֲסוּרָה כְּשֶׁרִיקְמָה אֲלֵא שְׂאִינוֹ לוֹקָה לְכָךְ מוֹכְרַח לְתַרְץ נ"מ לְמַלְקוֹת דַא"כ הֵנָּה לִיָּה לְמִימַר בְּיָדוֹעַ שֶׁהִיא טְהוֹרָה אֲלֵא דְלִפִּי זֶה קָשָׁה הֵנָּה לְהַשְׂאֵר בְּתִירוּץ הִרְאָשׁוֹן דְנ"מ שְׂאָם רִיקְמָה וְנִיקְבָּה שֶׁהִיא מְטַמְאָה וּמֵה דְהַקְשָׁה וְדַלְמָא דְנִחַשׁ הֵנָּה לִיָּה לְתַרְץ דְבִאֲמַת אֵינוֹ טוֹמְאָה וְדַאִית רַק סְפֵק וּבִרָה"י סְפִיקוֹ טַמְאָה אֲלֵא שְׁכַחוּנַת הַמְקָשָׁה דַאי סְפֵק טוֹמְאָה לֵא הֵנָּה לִיָּה לְמִימַר בְּיָדוֹעַ שֶׁהִיא בִּיצַת הַשָּׂרֵץ רַק הֵנָּה לִיָּה לְמִימַר חֲלָמוֹן וְחֲלָבוֹן מְעוֹרְבִין הָרִי זֶה בִּיצַת הַשָּׂרֵץ מָה אֵית לָךְ לְמִימַר דַאי לֵא הֵנָּה תְּנִי בְּיָדוֹעַ הֵנָּה אֲמִינָא שֶׁהִיא סְפֵק בִּיצַת הַשָּׂרֵץ וְאֵינוֹ אֲלֵא טוֹמְאָת סְפֵק הָרִי בְּאֲמַת אֵינוֹ פֶּאן אֲלֵא סְפֵק דְדַלְמָא דְנִחַשׁ הוּא וְלִפִּי מֵה שֶׁפִּתְבֵּיתִי הִדְרָא קוּשִׁיָּא לְזוֹכְתָא דְנִימָא לְעֵנִין טוֹמְאָה וְסִתָּם בִּיצַת הַשָּׂרֵץ לֵא הֵנָּה מְצִי לְמִימַר דַאִם כֵּן הֵנָּה אֲמִינָא שֶׁהוּא רַק סְפֵק בִּיצַת שָׂרֵץ וְסְפֵק בִּיצַת עוֹף טַמְאָה וְהֵנָּה אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה קַמ"ל בְּיָדוֹעַ בִּיצַת הַשָּׂרֵץ לְהַתִּיר בְּאֲכִילָה אֲלֵא דְהֵנָּה לִיָּה לְמִתְנִי בְּיָדוֹעַ שֶׁהִיא

טהורה ועל זה שפיר שינה התירוץ דנ"מ שאם ריקמה שהיא מטמאה מספק עכ"פ ואי הנה תני בידיע שהיא טהורה הנה אמינא שבידיע שהיא מעוף טהור ואין פאן טומאה פלל וכל זה קשה לשטת התוספות דסברי דביצת שרץ מותרת לגמרי אמנם לדעת הרשב"א שהיא עכ"פ אסורה מדרבנן בלאו הכי לא הנה מצי למימר דנקט ביצת השרץ להתיר באכילה.

והנה ביצת דגים טמאים ג"כ ודאי שדינו כביצת השרץ דדגים מעופות טמאים ג"כ אי אפשר למילף לשטת התוס' פשם דלא ילפינו ביצת שרצים מביצת עופות: והנה הרמב"ם ס"ל שכל זה אסור מן התורה אלא שאין בו מלקות עיין בדבריו פ"ג ממ"א הלכה א' והלכה ו' והרמב"ם שפוסק שכל זה אסור מן התורה הנוכח להמציא שאין בו מלקות לתרץ קושיות התוס' בד"ה שאם ריקמה ואכלה וכו' אלא שהרמב"ם ז"ל המציא לנו חילוק בביצי דגים טמאים אף שבהלכה א' השוה ביצי דגים טמאים לביצת בת היענה ולחלב טמא שפלים אין בהם מלקות פתב בהלכה ז וז"ל יראה לי שהאוכל ביצי דגים טמאים הנמצאים במעיהם פאוכל קרבי דגים טמאים ולוקה מן התורה נמצא חידוש לנו שאסור שהטיל הביצה לחוץ אין בו מלקות אבל הנמצא במעיו הוא פגופו.

הן אמת שאני תמה בדברי הרמב"ם הללו דהרי בהלכה א' משמע דגם ביצי דגים טמאים מבת היענה יליף עיין שם בדבריו ומעתה מ"מ אם הוא במעיו א"צ למילף מבת היענה דהרי פגופו הוא ואם הטילו לחוץ מיירי קשה מי משכחת לה ביצת דגים טמאים כה"ג והרי לר' דוסתאי בר' ינאי דג טמא אין לו עוברים פלל דקאמר סמי מפאן עוברים ולידידיה דג טמא אינו מטיל ביצים פלל ולר"ז דאמר זה נזה מטיל ביצים זה משריץ מבחוץ וכו' עיין בפירק אין מעמידין (דף מ ע"א) א"כ עכ"פ דג טמא משריץ מבפנים וא"כ אינו מטיל ביצים לחוץ פלל וא"כ דברי הרמב"ם קשים להולמן וצריף לומר דאף דדג טמא משריץ מבפנים אין הפוננה שכל ביציו נשארים מבפנים אלא לפעמים מטיל ביצה לחוץ אלא שאותו ביצה שהטיל לחוץ אינה משרצת שוב: והנה דבר זה פתב הרמב"ם בלשון יראה לי מפלל שאין לו ראיה על זה מן התלמוד פלל.

ומעתה מי שרוצה לומר נגד זה ולהשוות עוברי דגים שבפנים כמו אותן שיצאו לחוץ יכול הוא לומר פן וא"כ אם נאמר ששונים א"כ לדעת התוס' אין איסור בעוברי דגים פלל ולמה נ"מ בסימניו וצריף לומר להתיר הדג עליהם אמנם יוקשה עלינו סוגיא דע"ז עוברי דגים שאינם ניקחים אלא מן המומחה למה לי מומחה פלל והא אין שום איסור בעוברי דגים פלל לא מן התורה ולא מדרבנן וצריף לומר אחת משתים או שנודה לסברת הרמב"ם דעוברי דגים הנמצאים בפנים אין דינו כביצה שיצאה לחוץ רק דינו כדג עצמו או שנודה לסברת הרשב"א דאף שאין בביצת השרץ איסור דאורייתא מ"מ מדרבנן אסור ולכך גם ביצת דג טמא אסור עכ"פ מדרבנן נמצא אחת משתים או שעוברי דגים אסורים מדאורייתא ואז יכול להיות ביצת השרץ מותרת לגמרי או שעוברי דגים אסורים רק מדרבנן אז גם ביצת השרץ אסור מדרבנן: והנה הר"ן במסכת ע"ז פתב שיש מחלקין ואומרים דדייקא בביצת עוף מהני של עוף פלוני וטהור אבל בעוברי דגים לא מהני של דג פלוני וטהור לפי שביצי כל עוף ידועין וניכרין משא"כ עוברי דגים ואומר אני מכת חומרא זו שכתב הר"ן יצא לנו קולא דמסברא זו עצמו דסימניו דאורייתא דאי

ס"ד סימנין דרבנן קשה קושית הגמרא למאי הלכתא נאמרו סימני עוברי דגים פלל דבשלמא בביצה שפיר אמרו שאם ראשו אחד פד ואמר משל עוף פלוני סמוך עליו אבל בדג דלא שייך של דג פלוני נפל סימנא בבירא אלא ודאי שסימנין דאורייתא וא"צ לאמירה פלל אמנם נוכל לומר סימנין דרבנן ואפילו הכי בדגים מהני סימנין בעוברי דגים לפי שעיקר איסור עוברי דגים הוא רק מדרבנן ולכך סמכינן אסימנין משא"כ ביצת עוף טמא שאסור מן התורה לא סמכינן אסימנים פנין שסימנין לאו דאורייתא נמצא לפי זה אם נימא סימנין דרבנן מוכח דעוברי דגים אסורים עכ"פ מדרבנן דאל"כ למאי הלכתא נקט סימנין בעוברין פלל אי להתיר העוברין אפילו של טמאים מותרים ואי להתיר הדג לא סמכינן אסימנים ואמירה דמשל דג פלוני לא שייך בדגים כמ"ש למעלה בשם הר"ן הרי שאם סימנין דרבנן אז עוברי דגים אסורים מדרבנן ואז ליפא למימר פסברת יראה לי שכתב הרמב"ם וצריך לומר פסברת הרשב"א שביצת השרץ ג"כ אסור עכ"פ מדרבנן אבל אי סימנין דאורייתא נוכל לומר שביצת השרץ שריא לגמרי ובזה נעמוד על עומק פנונתו של רש"י ז"ל שכתב במס' ע"ז בד"ה ביצת השרץ וכו' ונפקא מני' אם ריקמה וניקבה מטמא במגע והנה פל עובר על דברי רש"י הללו ישתומם שהרי זה מימרא דחזיה היא שפאן בחולין הקשה על זה ודלמא דנחש וחויז לדרבננו אמרתי לפי ששם באמת אין הגירסא בגמרא בידוע שהיא ביצת השרץ רק הגירסא זו היא ביצת השרץ וא"כ שפיר פירש רש"י לענין טומאה ואף דאיכא לספוקי בנחש באמת פנונתו על ספק טומאה משא"כ פאן בחולין הגירסא בידוע שזו ביצת השרץ.

אמנם לדרבננו הנ"ל יתורץ בלא"ה שפיר ובנדאי גם שם קיצר הגמרא וגם שם הפנונה בידוע אלא לפי ששם לא האריך בגמרא לפלפל על מימרא זו בידוע שהיא ביצת השרץ לכך קיצר גם בהעתקת הברייתא אבל פנונת רש"י דידוע שהרי"ף השמיט בע"ז אוקימתא דנימוחו והיינו משום דסובר שהוא סוגיות חלוקות וסוגיא דט"ז סובר סימנין דאורייתא לכך מוקי בנימוחו אבל למסקנא פאן דסימנין דרבנןאף בלא נימוחו בעינן מומחה דלא סמכינן אסימנין וא"כ במס' ע"ז שהסוגיא סוברת סימנין דאורייתא ועכ"פ אין לנו שום הכרח שם לומר סימנין דרבנן דהרי מוקי בנימוחו וא"כ איכא דעוברי דגים אסירי מדאורייתא וסימנין שנאמרו בעוברי דגים אפילו להתיר הדגים עצמם אבל לעולם ביצת השרץ מותר לגמרי פסברת התוס' פאן וא"כ הא דקאמר בידוע שהיא ביצת השרץ בלא"ה ניתא דהיינו לומר שהיא מותרת לגמרי קודם שריקמה וא"כ עיקר קושית למאי הלכתא היינו לומר שהיה לו לומר סתם הרי זו מותרת ועל זה שפיר משני נ"מ פשריקמה וניקבה שמשמא והיינו באמת ספק טומאה משום דאיכא לספוקי בנחש ואף שהוא רק ספק טומאה הוצרך לומר בידוע שהוא ביצת השרץ דאם לא אמר בידוע רק סתם ביצת השרץ הנה אמינא דספק ביצת שרץ הוא והיינו חוששין רק לחומרא לספק טומאה משום שרץ אבל לא היינו מתירים באכילה כי שמא של עוף טמא הוא לכך אמר בידוע שהיא ביצת השרץ להתיר באכילה ולא אמר סתם בידוע שמוותרת להורות שיש פאן עכ"פ שרץ לטמא על פל פנים בספק טמא ספק שרץ טמא ספק נחש אבל בסוגיא דהכא ששם פבר מסיק דסימנין דרבנן וא"כ קשה סימני עוברי דגים למאי הלכתא דשם לא שייך דג פלוני וצ"ל להתיר עכ"פ העוברין לפי שעוברי דגים אין עליהם רק איסור דרבנן מפלל

דגם ביצת השרץ אסור מדרבנו וא"כ אין לומר פלל הנ"מ שתהיה מותרת לנדם הריקום וא"כ למה אמר בידוע שהיא ביצת השרץ דאי טומאה באמת אין פאן טומאת ודאי דהרי איפא לספוקי בנחש ולכן נדחה תירוץ זה וצריף לשנויי לענין מלקות משום שרץ הארץ: ואומר אני לסברת הרשב"א שביצת שרץ אסור מדרבנו ולדידי שאם נרצה לדחות סברת הרמב"ם מה שפכת בלשון יראה לי א"כ גם עוברי דגים אינם אסורים רק מדרבנו א"כ אין לנו צורך לומר פלל שום חילוק בסימנים בין ביצים לדגים וגם אין לנו שום הכרח לומר פלל דהנה סוגיות פליגי ואומר אני שישני הסוגיות סברי סימנין דרבנו אלא דתירוץ זה מועיל בשמעתין פאן לענין ביצי עוף דאסירי מדאורייתא אבל שם במס' ע"ז בעוברי דגים שאין עליהם אסור דאורייתא פלל שפיר הקשה למה לי מומחה ונבדוק בסימנין ולא היה יכול לשנויי סימנין דרבנו דאף שהם דרבנו מ"מ מועיל עכ"פ באיסור דרבנו והוצרף לשנויי בנמוחו ובזה אחי שפיר פסק הטור וכפי שפירש בו הרמ"א בד"מ שפיתר הדג לא סמכינן אסימנין ולא מטעמיה דרמ"א שיש רעותא במה שאין בו קשקשים אלא מטעמא דידי שדג איסורו מן התורה אבל לענין העוברים מועיל שאין פאן אלא איסור דרבנו: ומעתה גם דעת הרי"ף נכון ואין אנו צריכין לומר שהרי"ף סובר שסוגיא דע"ז נדחת מפני סוגיא דחולין אלא שסובר הרי"ף מה דמוקי בנמוחו היינו בעוברי דגים אבל לר' דוסתאי דאמר סמי מפאן עוברין דדג טמא לית ליה עוברין וגרסינן בפרייתא פ' סימני קרבי דגים וקרבי דגים ודאי אסורים מן התורה וא"כ שוב אין צורך לאוקמי בנמוחו דאף בלא נמוחו לא סמכינן אסימנין דסימנין דרבנו והרי"ף פסק כר' דוסתאי כמבואר בדבריו ולכך השמיט אוקימתא דנמוחו ובאמת באומר אלו קרבי דגים מדג פלוני טהור מהני ולא הוצרף הרי"ף לכותבו שפכר כתב פן באלו טרפות בביצים והה"ד בדגים: ושיטה זו לפי מה שאני ביארתי גם הירושלמי אינו סותר גמ' דילן דהנה בדברי הירושלמי לכאורה לפי מה שהבינו בו התוס' ושאר הקדמונים ששמואל הראה לו קרבי דג שהיו שני ראשים פדין או חדין למה הוצרף להראות לו כזה מאי נהלא ידע שמואל שישב לו שהם טמאים שפכר אמר לו עוברי דגים טמאים עגולים וכו' שפירשו התוס' דהיינו סימני הפרייתא ותכף היה לו לשמואל להשיב לו לא תסמך על סימנין הללו שסופך לומר על טמא טהור ועל טהור טמא ולכן נלע"ד ששמואל לפי גירסת הירושלמי שהביאו התוס' במסכת זו אחזי ליה דהדר בקליפתה נלע"ד ששמואל הראה לו עוברי דגים שלא היו דומין לא לטהורים ולא לטמאים והיו צורתם משונה נוטים לכאן ולכאן.

ולפי זה לפי הסימנין היו קרבים אלו ספק. ומעתה הדבר תלוי בזה אם עוברי דגים אסירי מדאורייתא ראוי להחמיר בספיקן ואם אינן אסורים אלא מדרבנו ראוי להקל בספיקן ושמואל ג"כ סובר דסמכינן על סימני עוברי דגים אלא דאעפ"כ סובר סימנין דרבנו אלא שסובר שגם עיקר איסורייהו דעוברין אינו אלא מדרבנו וכמ"ש בזה היא דלא כסברת ר"ת שרצה להתיר הדג עצמו על סימני העוברין והתחכם שמואל לעמוד על דעתו של נתן בר אבא מה דעתו אם סימנין דאורייתא או דרבנו והראה לו דהדרא בקליפתה שלא היו הסימנין ניכרין לא לכאן ולא לכאן וכן אף לפי העתק וגירסת הירושלמי שהראה לו חזא סלופתא ג"כ יש לומר פנ"ל שדג הזה היו עובריו נוטין לא לכאן ולא לכאן והשיב לו טמא וכשראה שמואל שהחמיר בספיקן א"כ ע"כ סובר פיראה לי שפכת הרמב"ם

שְׁעוֹבְרֵי דָגִים דִּינָן כְּדָגִים מִמַּשׁ וְאַסִּירֵי מִן הַתּוֹרָה וְאַפִּי"ה אָמַר יָדַע אֲנִי מִפְּרִישׁ בֵּין עוֹבְרֵי דָגִים טְהוּרִים וְכוּ' א"כ מִפְּלֵל דְּסוֹבֵר סִימְנֵי דְּאוֹרֵייתָא וְא"כ סוֹפוּ לְהַתִּיר הַדָּג עֲצֻמוֹ עַל הַסִּמְנֵי שְׁהָרֵי לְסִבְרַתּוֹ אֵין חִילוּק בֵּין הַדָּג וּבֵין הָעוֹבְרֵין וְהַשִּׁיבוּ שְׁמוּאֵל לֹא בִישׁ לִי דְאַמְרַתְּ עַל טְהוּר טְמֵא דְהֵינּוּ עַל סִפְק עוֹבְרֵין שְׁרָאוּי לֹמַר טְהוּר דְּסִפְיָא דְרַבְּנָן הוּא לְקוּלָא וְאַמְרַתְּ טְמֵא אֵלָא סוֹפָה לֹמַר עַל טְמֵא טְהוּר שְׁמַתּוּף זֶה תֵּאמַר לְהַתִּיר גַּם הַדָּג עַל סִימְנֵי הָעוֹבְרֵין וּבְאַמְתַּת סִימְנֵי דְרַבְּנָן וְאַיְנָן מוֹעֵלִין לְהַתִּיר הַדָּג שֶׁהוּא אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא וְא"כ הִירוּשְׁלַמִי עִם גְּמָרָא דִּילָן שְׁנֵה שְׁסִימְנֵי דְרַבְּנָן וּמוֹעֵיל לְהַתִּיר הָעוֹבְרֵין אֲבָל לֹא הַדָּגִים: וּמַעֲתָה נְבוֹא לְבָאָר שְׁיִטְתְּנוּ בְּחֻלְוִין שְׁלֵא יְהִיָּה בָּהּ שׁוּם שְׁפַת יֵתֵר וְאוֹמַר אֲנִי שְׁהַמְקַשָּׁה שְׁהַקְשָׁה וְנִבְדּוּק בְּסִימְנֵי יָדַע שְׁיִכּוּל לְדַחּוּתוֹ שְׁסִימְנֵי דְרַבְּנָן וְלִכּוֹן הִבִּיא בְּרִייתָא רֵאשׁוֹנָה כְּסִימְנֵי בִיּוֹצִים כְּהָ סִימְנֵי דָגִים וְהִיא קְשָׁה לֹא מַה לֹּא לְתַלוּת סִימְנֵי דָגִים כְּבִיּוֹצִים וְמָה חִסֵּר בְּאַמְרוֹ אֵלּוּ הֵן סִימְנֵי עוֹבְרֵי דָגִים וְסִימְנֵי בִיּוֹצִים כֹּל שְׁרָאשׁוּ א' וְכוּ' אֵלָא וְדָאֵי שְׁחִיבְשָׁב תִּנְא דְּבְרִייתָא שְׁאָם יֵאמַר סִימְנֵי עוֹבְרֵי דָגִים וְסִימְנֵי בִיּוֹצִים וְכוּ' הֵנָּה אֲמִינָא שְׁסִימְנֵי עוֹבְרֵי דָגִים מוֹעֵיל רַק לְעוֹבְרֵים לְפִי שְׁסִימְנֵי אֵלּוּ דְרַבְּנָן הֵם וּמוֹעֵיל בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן אֲבָל לֹא לְהַתִּיר הַדָּג לִכּוֹן אֲמַר כְּסִימְנֵי בִיּוֹצִים נְבָהוּ אֵין חִילוּק בֵּין לְהַתִּיר הַבִּיּוֹצָה וּבֵין לְהַתִּיר הָעוֹף שְׁהָרֵי גַּם הַבִּיּוֹצָה אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה כְּהָ סִימְנֵי עוֹבְרֵי דָגִים דְהֵינּוּ לְהַתִּיר גַּם הַדָּג א"כ מִפְּלֵל דְּסִימְנֵי דְּאוֹרֵייתָא דָּאֵי דְרַבְּנָן א"כ כְּבִיּוֹצִים בְּאַמְתַּת אֵינָן מוֹעֵילִין רַק בְּצִירוּף עוֹף פְּלוּנֵי וְלָמָּה תִּלָּה בָּהֶם וְלָמָּה חִבְּרָם הַתִּנְא אֵלָא שְׁלֵא תֵאמַר לְהִיפּוּף דְּלֵהֲכִי חִבְּרָם הַתִּנְא לֹמַר כְּשֵׁם שְׁסִימְנֵי בִיּוֹצִים וְדָאֵי לֹא לְחִלוּטֵין שְׁהָרֵי בִיּוֹצִים אִיסוּרֵין מִן הַתּוֹרָה וְאִיף נִתִּיר בְּסִי דְרַבְּנָן כְּהָ סִימְנֵי עוֹבְרֵי דָגִים וְלְהוֹרוֹת בָּא הַתִּנְא כְּדַעַת הַרְמְב"ם שְׁכָל הַבִּיּוֹצִים וְכָל הַיּוֹצָא מִן הַטְּמֵא הַכָּל אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה דְּלֹא דְוֹקָא בְּתַּ הַיַּעֲנָה אֵלָא כֹּל הַטְּמֵאִים כִּיַּעֲנָה וְכִמוֹ שְׁכַתְּבַּ הַרְמְב"ם בְּרִישׁ פָּרָק ג' מ"א לִכּוֹן הִבִּיא סִיפָא דְּבְרִייתָא בְּיָדוּעַ שְׁהִיא בִּיצַת הַשְּׂרָץ וְקְשָׁה לְמֵאֵי הַלְכָתָא וְצָרִיף לֹמַר שְׁקוּדָם שְׁרִיקְמָה מְוִתֵּרַת א"כ מוֹכַח כְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת וְכַדְשֵׁנִי לִיָּה סִימְנֵי דְרַבְּנָן א"כ עַל פְּרָחָה צָרִיף לֹמַר כְּדַעַת הַרְמְב"ם וְלֵהֲכִי תִבֵּר עוֹבְרֵי דָגִים בְּבִיּוֹצָה לְהוֹרוֹת שְׁגַם בְּעוֹבְרֵי דָגִים סִימְנֵי לְחוּד אֵינָן מוֹעֵילִין אוֹ אֲפֹשֶׁר אִף שְׁנִימָא בְּזֵה כְּדַעַת הַרְשֵׁב"א מְכָל מְקוּם לְהֲכִי חִינְדֵּשׁ לֹא שְׁאָם שְׁנֵי רֵאשִׁין כְּדִין וְדָאֵי טְמֵא וְלָמָּה הוֹצָרָה לֹמַר וְדָאֵי וְדִי שְׁאִין לְנוּ סְמָה לְטַהַר אֲפִילוּ אוֹמַר עוֹף פְּלוּנֵי אֵלָא חִינְדֵּשׁ לֹא וְדָאֵי שְׁאֲפִילוּ עוֹבְרֵי דָגִים שְׁאִיסוּרֵין מְדְרַבְּנָן אִפִּי"ה בְּשְׁנֵי רֵאשִׁין כְּדִין אֲפִילוּ סִפְק לִיכָא וְאִי הֵנָּה תְּנֵי עוֹבְרֵי דָגִים בִּפִּי"ע הֵנָּה אֲמִינָא שְׁכָל זֶה לְהַתִּיר הַדָּג אֲבָל לְעַנְזָן הָעוֹבְרֵין בְּעַצְמָן אֲפִילוּ שְׁנֵי רֵאשִׁין כְּדִין סִפְיָא הֵנָּה וּמְוִתֵּרִים מְסַפְק לְכָהּ חִבְּרָם בְּבִיּוֹצָה כְּשֵׁם שְׁבִיּוֹצָה אִף הַבִּיּוֹצָה אִיסוּרָה כְּהָ בְּעוֹבְרֵין שְׁצַד זֶה וְדָאֵי הוּא וְלֹא סִפְק וּלְפִי זֶה ע"כ"פ מוֹכַח שְׁאֵינָן מְוִתֵּרֵין לְגַמְרֵי וְגַם בִּיצַת הַשְּׂרָץ אִיסוּרָה אוֹ מִן הַתּוֹרָה כְּהַרְמְב"ם אוֹ מְדְרַבְּנָן כְּרִשְׁב"א וְעַפ"ז הַקְּשָׁה אֲמַר מַר בְּיָדוּעַ שְׁהוּא בִּיצַת הַשְּׂרָץ לְמֵאֵי הַלְכָתָא שְׁאִין לֹמַר שְׁמְוִתֵּרַת קוּדָם שְׁרִיקְמָה שְׁהָרֵי בְּאַמְתַּת אִיסוּרָה הַיְאוּהוּצָרָה לְשִׁנּוֹת כְּדַמְשֵׁנִי וְכָל זֶה כָּאֵן שְׁמִשְׁנֵי סִימְנֵי דְרַבְּנָן אֲבָל בְּמַס' ע"ז לֹא הַקְּשָׁה כֹּל לְמֵאֵי הַלְכָתָא לְפִי שֵׁישׁ לֹמַר דַּנ"מ קוּדָם שְׁרִיקְמָה שְׁמְוִתֵּרַת לְגַמְרֵי כְּסִבְרַת הַתּוֹס' וְעַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֲמוּרִים לְמַעֲלָה נְלַע"ד דְּתִנְא דְּבְרִייתָא תִּנְא דְּוֹקְנָא הוּא וְדִיִּיק וְתִנְיָן כְּסִימְנֵי בִיּוֹצִים כְּהָ סִימְנֵי דָגִים וְאִף דְּאַמְרֵין ס"ד סְנִפִּיר וְקְשָׁתָא פְּתִיב וּמִשְׁנֵי סִימְנֵי עוֹבְרֵי דָגִים לֹא דְמַגִּיָּה בְּבְרִייתָא אֵלָא פִּירוּשֵׁי קְמַפְרֵשׁ דְּתִנְא דְּבְרִייתָא כְּוֹנְתוֹ עַל סִימְנֵי הָעוֹבְרֵים אֲמַנָּם נִקְט כְּהָ

סימני דגים להורות שאפילו הדגים עצמן ג"כ מותרים בסימני העוברים ודלא כדעת הטור שמשחלק בין דגים עצמן לעוברים וכל זה אי סימני דאורייתא אבל אי סימני לאו דאורייתא והסימני הנה להחמיר שאם שני ראשין פדין נדאי טמא א"כ ליכא לתרץ פנ"ל.

ובזה אמרתי ליישב מה דבסוגיא דשמעתין בחולין גרסינן אלא אימא פה סימני עוברי דגים ובמס' ע"ז הגירסא אלא פסימני ביצים פה סימני עוברי דגים ולא גרסינן אימא ואמרתי ע"פ שפירשו הקדמונים דעת הרי"ף דס"ל דסוגיות חלוקות וסוגיא בחולין סובר סימני דרבנן וסוגיא דע"ז סובר סימני דאורייתא וא"כ בחולין שהמסקנא סימני דרבנן גרס אימא שמגיה הברייתא אבל בע"ז שהסוגיא דסימני דאורייתא לא אמר אלא אימא וברייתא נשאר בגרסתה פה סימני דגים אלא שפירשו קמפרש דהיינו סימני עוברים ונקט דגים להתיר עליהם אפילו הדגים ואחר שובי נחמתי דהרי פאן בחולין קיימינן בדברי המקשה ואיהו אפתי ס"ל סימני דאורייתא ולכן נ"ל בהיפך דאי גרסינן אימא אז אינו מגיה הברייתא דלא קאמר אלא אימא פירוש אתה תאמר פן לפרש הברייתא אבל במסכת ע"ז דלא גרס אימא אז מגיה הברייתא עצמו והוא על פי פירושי דסוגיא דע"ז לא פליג על שמעתין וגם שם קאי למסקנא דהכא דסימני דרבנן אלא דאפ"ה מהני להתיר העוברים עצמם שהם אינם אסורים רק מדרבנן אבל לא להתיר הדגים וא"כ פאן בחולין דקאי בדברי המקשה שהיה סובר סימני דאורייתא לכן אינו מגיה הברייתא וקאמר אלא אימא וכל אבל במסכת ע"ז דקאי למסקנא דסימני דרבנן קאמר אלא פה סימני עוברי וכו' ומגיה הברייתא: פרק רביעי דף סח ע"א תוס' ד"ה סיפא מאי קמ"ל וכו' הנה דבריהם דחוקים ועוד דהרי גם עתה במסקנא כל סיפא מיותרת ולא תני לה רק אגב רישא וא"כ מתחילה מאי הקשה דלמא סיפא אידי רישא וכיון דכבר תני סיפא קתני בה החזיר לרבנותא דאפי' החזיר וכיון דתני החזיר בסיפא תני לה גם ברישא לכן נלענ"ד דנדאי החזיר רבותא היא אלא עיקר קושיתו דלמה תנו בסיפא החזיר הא גם אי הוה תנו סתמא הוה מוכח דאיירי אפי' החזיר דאל"כ מאי קמ"ל תנינא איזה בכור וכו' וא"כ סיפא החזיר מיותר וגם רישא החזיר מיותר אלא נדאי דבאמת לא היה צריך לפרש החזיר בסיפא רק אידי דתני רישא החזיר תני גם בסיפא בפירוש החזיר ונמצא דגם למסקנא לאו כל סיפא מיותרת אידי רישא רק סיפא איצטריך משום רבותא דהחזיר רק שלא הי' צריך למתני בהדיא בסיפא החזיר דגם סתמא בהחזיר מירי רק אגב רישא תני בסיפא והחזירו בפירוש ונהו פונת רש"י בד"ה אי אמרת בשלמא וכו' איכא לתרוצי סיפא דתני החזירו משום רישא וכו' ע"ש דמשמע דלאו כל סיפא תני אגב רישא רק והחזירו דסיפא הוא אגב רישא ודו"ק: שם ע"ב בד"ה אמר ר"י תימא וכו' עיין מהרש"א ולי נראה דנדאי אם יש לר' יוחנן תנא דמסייע יכול לחלוק על הברייתא וא"כ פיון דרבנן מוקמי חז מהנה קראי לדרשא אחריתא כמ"ש התוס' בד"ה ואלקבא דר"ש א"כ יש לומר דבההו דרשה סבר ר' יוחנן פרבנן ובגמל בן פרה סבר פר"ש וא"כ מוקי הנהו תרי קראי חז לדרשא דדרשי רבנן מינן' וחד לגמל בן פרה ולכך הקדימו התוס' ר"י נדאי לא סבר פר"ש בגמל בן פרה וא"כ אפי' סבר פרבנן בהו דרשה אייתר עכ"פ חז מהנהו קראי למקום חתף וקשיא לרבי שפיון שהתיר אפי' האבר עצמו מדפרט בחטאת וא"כ ק"ו למקום חתף ואיתר לדידן' חז מהנהו קראי ודוק: שם גמ' איבעיא להו כו' הוציא כו' הנה

אם רב אמר יש לידה לאברים נוכל להמציא ג"כ קולא דע"כ לא אסר רב אבר הינצא ולא מהני בו חזרה אלא משום לידה ונדבר הנולד כבר נד ונד אבל לא מטעם קרא ובשר בשדה טרפה דומיא דטרפה שאין לו תקנה ולפי זה במיעוט אבר שיצא דנדאי לא שנייד בו לידה פנין שהיא מיעוטו ובהיותו בחוץ אעפ"כ אסור בנדאי לכ"ע בעודו בחוץ שהרי אינו בבהמה אבל אם התזירו אפילו הו מיעוט שפבר יצא חוזר ומותר אפילו לרב ללישנא בתרא שטעמיה דרב משום לידה ונמצא יש בכל אחד מהלשונות קולא וחקומרא ואף דר' יוחנן דאמר דמהני בי' חזרה איתותב מבריייתא ואיך נימא פהא ללישנא בתרא דרב יש לומר דאטו גם לבריייתא דאיתותב מינה ר' יוחנן אטו ליפא מידי שיצא ממחיצתו שיתחזר להיתרו ונהרי גם מעשר שני וביפורים מחיצתם היא חומת ירושלים.

ואעפ"כ חוזרת להיתרה אלא שאני הני דגלי רחמנא וא"כ נוכל לומר גם אבר שיצא מרחם גלי רחמנא לרבנן דחוזר להיתרו דתרי קראי פרסה ופרסות חד למקום חתך וחד לאבר ולא איתותב ר' יוחנן אלא במה שפלא פניל דכל מידי לבר מחטאת פלם חוזרות להיתרם וא"כ טרפה דקרא לאו דוקא א"כ זה נגד הבריייתא: ולפי זה נלע"ד דלא איתותב ר' יוחנן אלא בלישנא קמא אבל בלישנא בתרא לא אמר ר' יוחנן אלא אין לידה לאברים לפרש"י להתירו בחזרה א"כ נוכל באמת לומר טעמי' דר' יוחנן מפרסה ומפרסות ובה לא איתותב ומתורץ גושניית הרשפ"א ונהר"ן על רש"י פנין דאיתותב ר' יוחנן א"כ איך מבעי' ליה לש"ס אליבא דמ"ד אין לידה וכו' ולפי מ"ש ללישנא בתרא לא איתותב ר' יוחנן: וקא דמאן רש"י בפירושו ר"ח ונהרי"ף היינו משום דסבר רש"י דלמ"ד אבר הינצא לא מהני חזרה שוב נדאי ליפא למיבעי בהוציא ידו ונתחזרה עד שהשלימו לרובו וכו'.

דכי היכי דלא מהני חזרה לאבר להתיר עצמו לא מהני ליה שום דבר דאי ס"ד שיש מקום לחלק בזה א"כ מי הכריחו ללישנא קמא דרב דמוקי משנתנינו למקום חתך הא איפא לאוקמי בעובר וכגון שהוציא ידו ונתחזרה ושוב הוציא עד שהשלים לרובו דאי לא התזירו אז גם המיעוט שבפנים אסור וכשהתזירו אז פנין דהדר הדר אלא נדאי אף לל"ק דרב עכ"פ פנין שהאבר נשאר באיסורו לא מהני חזרתו לשום דבר וא"כ ע"כ ללישנא בתרא לר"י גם האבר מותר עוד נלע"ד טעמיה דרש"י שמאן בפ"ה הרי"ף ור"ח משום דנדאי מוכח דלמ"ד שאין חזרה מועיל לאבר שיצא.

נדאי שגם אין חזרה מועיל לשום דבר ואמרינן הא נפיק ליה רובו דאלת"ה א"כ הא נדאי דאפילו למ"ד יש לידה לאברים היינו ברוב אבר אבל במיעוט אבר לא אמרינן יש לידה וזה פשוט מצד הסברא דלא עדיף לידת האבר מלידת הנולד דברובו חשיב פילוד ובמיעוטו לא חשיב פילוד ועוד דאל"כ א"כ ללישנא יש לידה מה יענה רב משנתנינו דליפא לאוקמי למקום חתך שהרי אפילו מיעוטו שבפנים לא מהני חזרה ק"ו דלא מהני למקום חתך ודחוק לאוקמי משנתנינו שמקום חתך הוא ממש בצמצום בין הפרקים אלא דמיעוטו לא נאסר רק מה שיצא ולא אמרינן בי' לידה ולפי זה למה דחק למיבעי הוציא ידו ונתחזרה למ"ד אין לידה הרי אפילו למ"ד יש לידה שנייד ספק זה שהוציא מיעוט אבר ונתחזרו ושוב הוציא מיעוט אבר ונתחזרו וכן כמה פעמים עד שלבסוף הוציא שנים ושלישה אברים והשלים לרוב אי אמרינן הא נפיק רובו או אמרינן פנין דהדר הדר אלא נדאי

אפילו במקום דאין ליגדה מ"מ פיון שעכ"פ אין חזרה מועיל למה שיצא להתירו שוב אין מועיל חזרה לשום דבר.

ולפי זה צריך לומר דאף ללישנא בתרא דרב אפילו במיעוט אבר שאין בו ליגדה מ"מ למה שיצא שוב אינו מועיל חזרה ודלא כמו שפכתתי לעיל להמציא קולא ללישנא בתרא דרב וליתא דלישנא בתרא הוא רק להחמיר ולא להקל ומעתה עפ"י גרסת הרי"ף נשארה קושיותי למה בעי הך בעיא דוקא למ"ד אין ליגדה הא גם למ"ד יש ליגדה ג"כ יש מקום לבעי' זו כנ"ל.

ומזה נלע"ד ראי' לדברי המגיד משנה בפ"ה ממ"א הלכה יוד שגרסת הרמב"ם הוא להקפיד שבעיא זו היא דוקא למ"ד יש ליגדה דאילו למ"ד אין ליגדה פשם שאין רוב אבר אוסר מיעוט הנשאך בפנים כף אין רוב אברים אוסרים מיעוט הנשאך אלא א"כ יצאו בבת אחת ולכן השמיטו הרי"ף והרמב"ם בעיות הללו שהמה דלא פהלכתא דהלכה כר"י דאמר אין ליגדה.

אבל הרא"ש שגרסתו ג"כ פגירת הרי"ף וגריס בהבעי' למ"ד אין ליגדה לאברים כפי הנסח שלפנינו קשה כנ"ל ולומר דס"ל להרא"ש כפי אשר פתבתי בתחלה דלמ"ד יש ליגדה יש ג"כ קולא במיעוט אבר שיצא אית ליה תקנתא בחזרה ולכך נדאי דלא אמרינן בי' הא נפיק ליה אלא אמרינן פיון דהדר הדר הנה זה אי אפשר למוקי לישנא דרב במה דברייתא הנה תיובת' ובמה שפכתתי לעיל דלא איתותב ר' יוחנן אלא במה דכלל פניל וכו' הדרנא בי שאם אנו נאמר שהתורה התירה בפירוש לאבר שיצא וחזר א"כ על מה פניל ר' יוחנן עוד להיתר והא בהך קרא דבשדה טרפה לא נכלל כ"א קדשים ואבר עובר ואם נימא דר' יוחנן התיר קדשים קלים ורק חטאת אסר רחמנא וזה דבר תימה שר' יוחנן יתיר יצא של קדשים קלים אחר שחזרו ולא מצינו חידוש זה בכל הש"ס להתיר קדשים קלים שיצאו חוץ לחומת ירושלים אלא נדאי דקדשים קלים איתקשו לחטאת בקרא דלא תוכל לאכול בשעריך וכיון דגלי רחמנא בחטאת פנימה הה"ד לכל הקדשים וא"כ גם ר' יוחנן בכלל שלו לא בא להתיר רק עובר שהוציא ידו ובזה איתותב ובהכי ניתא לי מה שתמה הראב"ד על הרמב"ם בפ"ה ממ"א הלכה י"א שכתב הרמב"ם שאם נחתך אחר שחיטה האוכלו אינו לוקה וכתב הראב"ד ושיבוש הוא שאפילו החזירה ונחתכה אחר שחיטה לוקה משום ובשר בשדה טרפה וכו' ולדידי לא קשיא ולא מידי שמעולם לא כתב הרמב"ם בכל פרק שהוא שילקה משום ובשר בשדה טרפה וכו' וכן בפרק ט' מסנהדרין לא מנה בין הלוקין שהאוכל מעובר שהוציא אבר שילוקה והפרשת דרכים (בדף סח ע"ב) באמת תמה על זה.

ולדידי פשוט שאין בו מלקות משום שהוא לאו שבפלות וכן מפירש בתוס' במס' יומא (דף לו ע"ב) אלא שמצינו שהרמב"ם פוסק שם בחטאת שילוקה וכן בשלמים אפילו חזרו לוקה כמבואר בדבריו בפ' י"א ממעה"ק ונלע"ד משום דבחטאת ושאר קדשים הן ק"ק והן קדשים קלים קודם שחזרו מפירש בהם לאו בקרא דלא תוכל לאכול כמבואר במס' מכות (דף יז ע"א) וכשחזרו גלי רחמנא בחטאת פנימה ואהדרי' לאיסורו והרי הוא בלאו ושאר קדשים איתקשו לחטאת ואף שהרמב"ם אחז בלשונו בפ' י"א ממעה"ק ובשר בשדה טרפה פנונתו שם דלא מהני חזרה כטרפה וזו דרשה יותר פשוט אבל עיקר

המלקות הוא בחטאת מדפרט ביה פנימה ושאר קדשים ילפינו מחטאת ומה שאני תמה על דברי הרמב"ם הוא בפסח שיצא מחבורתו שפסק הרמב"ם בפ"ט מק"פ שלוקה ולא מצינו בו לאו רק על ההוצאה חוץ לחבורה אבל אם הוציאו לאו על אכילתו לא מצינו רק ובשר בשדה טרפה ונהרי זה הוא לאו שבפלות ואולי מצא הרמב"ם לאו מפני שבו וזולת זה אני תמה למה לא פתב בפסח שלוקה אפילו התזירו לחבורה וכמו שכתב מפני ש בשאר קרבנות בפ' י"א ממעה"ק והדבר צריך תלמוד פעת: ובזה נלע"ד לסתור ראית ר' יוחנן שהביא מדאיצטריה בחטאת פנימה ונהרי שפיר איצטריה לאהדורי לאיסורו שילקה דאי מבשר בשדה כו' הנה לאו שבפלות ולכן נראה לע"ד דר' יוחנן לשיטתו דאיהו ס"ל טעם פתיק אסור ואין לוקין עליו וכתבו התוס' לקמן (דף צה ע"ב וצט ע"א) בדבור המתחיל אמר רבא שסובר שהוא רק עשה ולא אמרינו אהדורי' לאסור רק בגיזה דפסולי המוקדשין דדרשינו תזבח זביחה התרתי לה ולא גיזה שלא הותר כלל אבל בדבר אחר לא שייך אהדורי' לאיסורו וא"כ גם פאן לא שייך למימר דפנימה דכתיב בחטאת אהדורי' לאיסורו וא"כ לא עשה שום פעולה למלקות ושפיר קאמר מדאיצטריה פנימה ש"מ דשאר איסורים פנין דהדרי שרי וחויז לדרבנו אמרתי דרב ור' יוחנן פל אהדו לשיטתו דהנה התוס' תמהו בד"ה הפל היו בכלל וכו' דלמה דמסיק דכל מילי דהדר שרי א"כ למה קרי לה טרפה ואני אומר למה דבעי לקמן מהו לחוש לחלבו פל חלב דעלמא לאו פאבר מן חסי דמי ושרי וכו' וא"כ איפא למימר דגלי רחמנא במה שקראו טרפה שדינו כטרפה ממש שחלבו אסור כחלב טרפה ויותר ראוי לומר דלהכי קראו טרפה ממה דנימא דקראו טרפה שאין לו היתר שהרי פשהוציא ידו אלמלא לא נשחטה אמו או נתבבלה אמו או שנולד לגמרי הרי הי' מותר בשחיטת עצמו וא"כ איך נאמר דגלי רחמנא שהוא כטרפה שאין לו תקנה.

ואולי לזה פנין רש"י בריש שמעתין בד"ה ובשר בשדה טרפה וכו' מי שיש לו מחיצה ויצא כגון בשר קדשים שיצאו נמי מהאי קרא נפקא לן. ומה בעי רש"י בזה ונראה שהי' קשה לרש"י מדוע זה פשיטא לי' דלהכי קראו טרפה שאין מועיל חזרה ובחלב מבעי' ליה מהו לגמוע חלבו ולמה לא נימא להיפך דקראו טרפה לאסור החלב ולכן פירש רש"י דגם בשר קדשים מהאי קרא נפקא וא"כ הך דרשה שהוא כטרפה שאין מועיל חזרה שייך גם בבשר קדשים אבל דנימא דקראו טרפה לאסור החלב זה לא שייך רק באבר של עופר אבל לא בבשר קדשים ולכן יותר ניחא לן למדרש מה דשייך בכל מה דרמוז בקרא זה: ונחזור לדברינו שאני מקשה מנ"ל כטרפה שאין לו היתר וזה נגד הסברא דהרי על פרוהי' הי' לו היתר אם הי' נולד או לנבל אמו יותר נוח לומר כטרפה לענין החלב ואומר אני דלומר דקרא אמי לאסור החלב לא משפחת לה פלל דממ"נ אם נפיק רובו הרי הוא פילוד ואין פאן איסור יוצא פלל ואם נפיק מיעוטו א"כ החלב הבא מיעוט אברים הללו בטל בשאר חלב הבא מרוב אברי היתר ומדאורייתא חז בתרי בטל ואיך משפחת לה באיסור יוצא איסור החלב פלל אם לא בדוחק גדול שיצא מיעוט העופר ואח"כ פשהוציאוהו אחר שנתגדל נחתכו קצת האברים שלא יצאו עד שנשארו האברים שיצאו רוב וזה דוחק לאוקמי לקרא בכהאי גוונא ולכך אין ברירה כ"א לאוקמי קרא לומר שאין לו תקנה בחזרה ואם למאי הלכתא גלי בחטאת אלא ודאי למימר דדוקא חטאת אבל מילי אחרני פנין דהדר שרי וממילא שבקינן לקרא דטרפה דדחיק ומוקים

אנפשי' לענגן העלב וקגון שפחתה אח"כ מקצתי אברי ההיתר וכל זה לר' יוחנן דס"ל מין במינו בטל אבל רב לשיטתו דס"ל מין במינו לא בטל וא"כ משפחת לה איסור העלב שפיר וא"כ מסבא החיצונה מוקמינן קרא לענגן העלב ולא לענגן שאין לו תקנה והוכרח רחמנא לכתוב בחטאת ומחטאת ילפינן דלגמרי אקשינן לטרפה שאין לו שום תקנה: ובזה ניחא לי מה דפירש רש"י דעולא פליג ארב יהודה ולכאורה יפלא רב יהודא משמין' דרב אמר לשמעתי' ועולא משמין' דר' יוחנן אמר לשמעתי' ור' יוחנן ורב פליגי אבל עולא ורב יהודא לא פליגי קלל.

אבל לדידי ניחא דרב יהודא פירש טעמין' דרב משום דיליף מטרפה ועל זה פליג עולא דאדרבה אם הנה מוכח מטרפה לאיסור הנה מוכח מחטאת להיתר אבל אדרבה רב לטעמיה ולדידי' לא מוכח מטרפה ואדרבה מחטאת הוא דיליף לאיסור.

ואין להקשות הרי גם לר"י דס"ל חד בתרי בטל אפ"ה משפחת לה איסור העלב מן התורה ושפיר משפחת לה שיהיה רוב העופר אסור משום יוצא ואעפ"כ אינו ניתר בשחיטת עצמו וקגון שהוציא ידו והחזירו ושוב הוציא ידו וכו' עד שהשלים לרוב וכיון דקאמר בגמ' את"ל פיון דהדר וכו' הכי קי"ל וכן פסק הרשב"א והרא"ש וא"כ הרי רוב האברים אסורים דלענגן האברים עצמם לא מהני חזרה ללישנא בתראדר' יוחנן ולענגן דלא ינוחש פילוד מהני החזרה ולא מהני שחיטת עצמו ובזה העופר שפיר העלב אסור מן התורה שרוב האברים נאסרו וא"כ שפיר מוקמינן קרא לאסור העלב ואיצטריך חטאת לומר דגם לזה הנה כטרפה ששוב לא מהני חזרה להיוצא ונילף פולהו מחטאת אומר אני שזה אינו דכיון דכה"ג מוקמית לאסור העלב א"כ ממילא מוכח שאבר היוצא נשאר באיסורו ולא מהני ליה חזרה דאל"כ איך הנה רוב העופר לאיסור ונהרי אותן שחזרו הותרו אלא ודאי שלא הותרו וא"כ ממילא מותר חטאת ומדגלי בחטאת מכלל דכל מילי פיון דהדור שרי.

ובזה נלע"ד לתרץ שיטת הרא"ש הא דמבעיא ליה דוקא למ"ד אין לינדה ולא בעי למ"ד יש לינדה אלא שהוציא מיעוט אבר והחזירו וכו' ואומר אני אדרבה הרא"ש מודה בזה להרמב"ם דאף למ"ד יש לינדה מ"מ שייך בעי' זו ולינדה מהני לענגן אותו אבר לאסור גם המיעוט אבל לענגן העופר אם החזירו אמרינן פיון דהדור אלא שלהרמב"ם לא שייך בעיא זו אלא למ"ד יש לינדה אבל למ"ד אין לינדה ודאי מהני חזרה לענגן העופר ולהרא"ש לכולהו אמוראי שייך בעי' זו וא"כ למ"ד יש לינדה והא ודאי שגם הוא מודה דבמיעוט אבר שיצא אף דלא מחשב לינדה מ"מ לא מהני חזרה להתיר חלק זה שיצא דאל"כ ברייתא הנה תיובתא וכמו שפתיבתי לעיל.

וא"כ קשה היא גופה מנ"ל לברייתא למילף דהנה כטרפה לענגן חזרה ודלמא כטרפה הוא לענגן העלב ומשפחת ליה איסור חלב מן התורה בהוציא רוב אבר והחזירו ושוב הוציא וכו' עד שהשלים לרוב ואז אותן אברים שיצאו ודאי שנשארו באיסור פיון דהנה פילוד לענגן האבר עצמו ודאי לא מהני חזרה ולענגן שאר העופר אמרינן פיון דהדור וכו' ולא נפיק רובה דעופר בבת אחת ולא הנה פילוד וא"כ רוב העופר נאסר ושחיטת עצמו לא מהני לי' ושפיר העלב אסור מן התורה ומנ"ל למילף משטרפה שאם הוציא מיעוט האבר דלא מהני ליה חזרה אלא ודאי דלמ"ד יש לינדה ודאי לא אמרינן קלל פיון

דהדור אפילו לעגן העונב וא"כ לא משפחת לה איסור חלב כלל שהרי באיזה אופן שונאסר רוב העונב ממילא מהני ליה שחיטת עצמו ודוק.

ולכה בעי דוקא למ"ד אין לידה: אלא שאומר אני מעיקרא דדינא פירכא מה שרציתי לחדש דלר' יוחנן לא משפחת איסור חלב מן התורה שהרי לא משפחת לה איסור יוצא דלא מהני שחיטת עצמו אלא במיעוט העונב וא"כ מדאורייתא החלב בטל חד בתרי בשאר האברי דמין במינו מדאורייתא בטל ברוב.

הא ליתא דהנה המשנה למלך בפ"א ממטמאי משכב הלכה י"ד שתמה על כל הפוסקים שפסקו בעיא זו דמהו לגמנע חלבבו לחומרא ונהרי מדאורייתא חד בתרי בטל וא"כ אין על חלב זה רק איסור דרבנן וכיון דהוא בעי' דלא איפשטא הנה להו לפסוק לקולא וכמו כן תמה על חכמי אשכנז שקצתם רצו לשער בששים וקצתן החמירו שאין אנו בקיין בטיב האברים ושמה אבר זה מוציא חלב יותר משאר אברים ותמה כיון דספק הוא הנה ליה כמין במינו שנושפה דאזלינן לקולא ואמרין שהיו בו ששים ומתוך כך השיג על כל חכמי אשכנז וחדש דבר חדש שחלב זה אינו בטל כלל שכל דבר שמעורב מתחלת ברייתו ומתחלת ביאתו לעולם אינו בטל ונסתייע מדברי הפרדכי בשם רבינו משולם שכתב על ההוא דיבמה שרקקה דם דאמרין אי אפשר בלא צחצוחי רוק ואמאי מהני ונימא דמיעוט רוק בטל בדם וכן הוא דש"ז של זב מטמא טומאה חמורה משום דאי אפשר לו בלא צחצוחי זיבה ואמאי לא בטל ברוב אלא כיון שתחלת ביאתו לעולם בא מעורב לא בטל.

ולכן החלב הזה שמעורב מתחלת ביאתו לעולם אינו בטל. ואני אמרתי לקיים דברי חכמי אשכנז ודאי הוא מלתא דרבינו משולם לחלק בין דבר המעורב מתחלת ברייתו הוא דבר חדש וצריך טעם.

ונראה משום דהא דכל דבר בטל ברוב ילפינן לה מדכתיב אחרי רבים להטות ולכה בעינן דומיא דסנהדרין שלא היו מעורבים מתחלת ביאתם לעולם. וכל זה בכיטול ברוב אבל מה שבטל בששים לאו מתורת אחרי רבים להטות אתינן עלה דא"כ תסגי ליה רובה אלא מטעם שכשיש ששים בטל הטעם במעוטו ואין נרגש ומכאן דליתא כלל דמי והא ראיה דהיכא דחזינן שטעם נרגש יותר מששים באמת אינו בטל וכן אם טעמו קפילא ולא נרגש הטעם אפילו בפחות מששים בטל.

וכל זה במין בשא"מ אבל במינו בטל ברוב שאין כאן טעם כעיקר ובדבר המעורב מתחלת ברייתו דלא שייך בו אחרי רבים להטות מ"מ אם הוא פחות מששים בטל דזה לאו מטעם הטיה אחרי רבים הוא וכן מין במינו אף דלא בטל ברוב מ"מ לא גרע משא"מ ואם פיוצא בזה בשא"מ לא הנה נרגש הרי הוא כמאן דליתא ובזה מינו ושאינו מינו שונים וא"כ יפה עשו הפוסקים הראשונים שפסקו בעיא זו לחומרא שזה הוא ספק דאורייתא ויפה פלפלו חכמי אשכנז האחרונים להתיר בששים ולהחמיר בספק ששים ואדרבא דברי הש"ך בסימן י"ד ס"ק י"ב אצלי תמוהים ע"פ דברי רבינו משולם הנ"ל רק מטעם אחר אפשר להקל אי יש ספק אם יש ששים דהנה ס"ס כיון שגוף איסור חלב זה הוא רק מספק שהוא בעיא דלא איפשטא.

ועכ"פ יצא לנו מזה דלא שייך למימר בחלב זה דבטל חד בתרי וא"כ שפיר משפחת איסור החלב מן התורה לכל השטות וא"כ נסתר כל היסוד הנ"ל ונשאר קשה לשיטת הרא"ש פנ"ל: ונלע"ד דלמ"ד יש לידה לאברים ומיעוט שבפנים ג"כ נאסר דאזלינן בתר רוב שבחויז ונהנה פאלו פלוי בחויז וקשה מדוע לא נימא להיפך שאם יצא מיעוט אבר דנשדי ליה בתר רובה שבפנים ונהנה פאלו לא יצא ולא יהיה נאסר אם חזר לפנים וכמו כן קשה בעובר עצמו מדוע ברוב העובר שיצא גם המיעוט הנה פילוד ולמה לא נימא להיפך במיעוט שיצא שנשדי בתר רובה ותיהני ליה חזרה.

ונראה פאשר ניתן לב ג"כ להבין למ"ד יש לידה למיסר מיעוט אבר שבפנים ונהרי לקמן (דף ע"א) דפשיטא דלא שבקינן רובה דעובר ואזלינן בתר רובה דאבר ולמה פאן סבר רב למיסר מיעוט שבפנים ושביקינן רוב עובר שבפנים ושדינן מיעוט אבר בתר רוב אבר שיצא.

ובאמת ממה דבעי רבא לקמן יצא חזיו ברוב אבר הוכיח הרנ"ה שהלכה כר' יוחנן דאליבא דרב פשיטא דהאי דגנואי בתר אבר שדינן מ"מ במה דקאמר בגמרא דרף תמיה פשיטא דלא שבקינן רוב עובר וכו' אי אפשר שיהיה זה נגד סברת רב דאי רב לא ס"ל כן א"כ למה לא נימא דמבעיא ליה עכ"פ לרבא ולכן נלע"ד דבשלמא התם פשיטא דלא שבקינן רוב עובר שפבר יצא וחל עליו קדושת בכור ואזלינן בתר רוב אבר.

אבל פאן נהפוך הוא רוב אבר שיצא כבר חל עליו שם איסור יוצא שהוא איסור אבר מן החי ורוב עובר שבפנים עדיין לא חל עליו ההיתר בבהמה תאכל עד שתשחט האם אבל כל זמן שלא נשחטה לא שייך ביה היתר וא"כ לכה אזלינן בתר רוב אבר שפבר חל עליו האיסור ושביקינן רוב עובר שעדיין לא חל עליו ההיתר ולכן גם במיעוט אבר או עובר שיצא נאסר ולא אזלינן בתר הרוב שבפנים לפי שעל חלק זה שיצא כבר חל שם איסור ועל מה שבפנים עדיין לא חל ההיתר ולפי זה פל זה לענין איסור האבר אבל לענין איסור העובר שבפנים עדיין לא חל שם איסור קודם יציאת רוב האברים וא"כ לענין איסור העובר נדאי אי אפשר לצרף מיעוטו שבפנים דלא שבקינן רוב עובר ואזלינן בתר רוב אבר אלא שאם לא התזירו והוציא עוד רוב פמה אברים עד שבצירוף כולם אם נשאר גם מיעוטן שבפנים יהיה רוב עובר נדאי נאסר דשם זה לאסור כבר חל ושם ההיתר אם ניזל בתר מה שבפנים עדיין לא חל.

אבל אם התזיר קודם שהוציא שאר אברים פשיטא דלענין מיעוטו שבפנים מהני שלא יצטרף לאסור וכיון דרב סתמא אמר יש לידה ולדידיה מעוטו שבפנים הרי הוא לגמרי כזה שבחויז שהרי הוא פאלו ילוד א"כ מפלל שגם לזה הרוב שיצא מהני חזרה לענין שלא נאסר העובר שבפנים ולכה לא בעי למ"ד יש לידה: ובזה שכתבתי לחלק בין איסור שפבר חל שם נלע"ד פירוש דברי הגמרא בסוף שמעתי דקאמר אלא כל מפת לאמרין אלא מהו לגמוע חלבו ונהנה גם על החלב יש להקשות והלא פל חלב מפת חלב ודם קאתי ונהרי חלב ודם אין תקנה בשחיטה ואפ"ה מותר אלא כל מפת לאמרין פי היכי דאמרין בולד ולכן נראה בשלמא מה שחלב אינו נאסר מפת חלב ודם ניחא שהרי החלב הזה אינו חלב ודם ממש וכל מפת לאמרין אבל אבר מן החי החלב ממש הוא אמ"ה וכל חלב דעלמא אמ"ה הוא אלא דרחמנא שריא ותינו היכא דאיכא תקנתא בשחיטה אבל

אָבֵר זֶה הַיִּצְאָ לְעוֹלָם נִשְׁאָר אַמ"ה וְהַחֲלָב שֶׁבָּא מִמֶּנּוּ אִיסוּר זֶה עֲצֻמוֹ עָלָיו וְשִׁמוֹ הֶרְאִישׁוֹן עָלָיו לֹא נִקְרָא מִפְּתֵי.

מִשָּׂא"כ הַגִּלְד דְּלֹא שִׁינְיָהּ עַל הַגִּלְדוֹת לֹמֵר שֶׁהוּא אַמ"ה שֶׁל אִמּוֹ שֶׁהָרִי הַגִּלְד יֵשׁ לוֹ חַיּוֹת בְּפָנָי עֲצֻמוֹ וְשִׁחִיטָה מְהִינִי לִיהִ: וְעַל פִּי מַה שֶׁפְּתַבְתִּי דְּלֹר' יוֹחֲנָן לֹא שִׁינְיָהּ אִיסוּר בְּחֲלָב שֶׁהָרִי חֵד בְּתָרִי בְּטַל אִם לֹא הֵיכָא שֶׁהוֹצִיא יָדוֹ וְהַחֲזִיר וְשׁוֹב הוֹצִיא יָדוֹ וְכו' עַד שֶׁהִשְׁלִים לְרוֹב שָׂאז רֹב הָעוֹבֵר אִסוּר וְשִׁחִיטָה לֹא מְהִינִי בְּזֶה שִׁינְיָהּ אִיסוּר הַחֲלָב אֲלֵא דְאִז מִמִּילָא מוֹכַח דְּלֹא מְהִינִי לִיה חֲזָרָה נִלְע"ד לְפָרֵשׁ מַה דְּמַסִּיק תִּיּוֹבְתָא דְעוֹלָא וְלִכְאוּרָה עוֹלָא מַה עֵבִידְתִּיהָ עוֹלָא מַה שֶׁשְּׁמַע מֵר' יוֹחֲנָן אָמַר וְהִנֵּה לִיה לְמִימַר תִּיּוֹבְתָא דִּר' יוֹחֲנָן.

וְנִלְע"ד בְּמַה דְּאָמַר עוֹלָא אֲלֵא הֵכִי אָמַר ר' יוֹחֲנָן הִפֵּל הֵיךָ בְּכָלֵל וְכו' דְּבָרִים אֵלוֹ שֶׁמַּע עוֹלָא מֵר' יוֹחֲנָן וְמַה שֶׁאָמַר עוֹלָא וְאָבֵר עֲצֻמוֹ שָׂרִי לֹא שֶׁמַּע מֵר' יוֹחֲנָן בְּפִירוּשׁ אֲלֵא מִפְּלִילָא דְהָיָה דְאָמַר אָבֵל מִלִּי אַחֲרִינָא פִּינּוֹן דְּהָדַר שָׂרִי אָמַר עוֹלָא וְאָבֵר עֲצֻמוֹ אִסוּר אֲלֵא דְכָבֵר פְּתַבְתִּי שָׂאִין לָנוּ דְּבָר אַחֵר לֹמֵר שֶׁעָלָיו פִּינּוֹן ר' יוֹחֲנָן דְּהֵיכָא דְהָדַר שָׂרִי פִּי אִם עוֹבֵר שֶׁהוֹצִיא יָדוֹ שֶׁהָרִי אִין שׁוּם סְבָרָא לֹמֵר שֶׁר' יוֹחֲנָן הִתִּיר קְדָשִׁים קְלִים פְּשִׁיזָּא חוּץ לְחֻמַּת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא מְצִינּוּ חִידוּשׁ זֶה בְּכָל הַש"ס אֲלֵא וְדָאִי דְכוּלְהוּ קְדָשִׁים אִיתְקַשׁוּ לְעִנְיָן יְצִיאָתָם חוּץ מִמְּחִיצָתָם בְּפָסוּק לֹא תוּכַל לְאָכֹל בְּשַׁעֲרֵיךָ פְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּמִס' מַכּוֹת (דִּף יז) וְלֹא נִשְׁאָר שׁוּם דְּבָר בְּהָדַר קָרָא וּבְשָׂרָה בְּשָׂדֵה טְרַפָּה לְהִתִּירוֹ בְּחֲזָרָה פִּי אִם עוֹבֵר שֶׁהוֹצִיא יָדוֹ.

אָמְנָם מְצִאתִי עוֹד דְּבָר אֶחָד פֶּסַח שֶׁיִּצְאָ חוּץ לְחִבּוּרָתוֹ. וּבְאֵמַת אֲנִי תָמַה מְאֹד עַל הֶרְמֵב"ם בִּפ"ד מִק"פ שֶׁאָמַר שֶׁבְשָׂר פֶּסַח שֶׁיִּצְאָ חוּץ מִחִבּוּרָתוֹ נִפְסַל לְמַה לֹּא פִּירֵשׁ לָנוּ אֲפִילוּ חֲזוֹר לְחִבּוּרָתוֹ וְכִדְרָהּ שֶׁפִּירֵשׁ לָן בְּהִדְיָא בִּפ"א מִמַּעֲשֵׂה קִרְבָּנוֹת בְּקִדְשֵׁי קְדָשִׁים חוּץ לְחֻמַּת עֲזָרָה וּבְקִדְשֵׁי קְלִים חוּץ לְיְרוּשָׁלַיִם וְנִלְע"ד מִשׁוּם דְּבִרְיֵיתָא סְתָמָא קַתְנִי ת"ל טְרַפָּה אֲלֵא שְׂרָבָה הוּא דְמִפְרֵשׁ כְּטְרַפָּה שָׂאִין לוֹ תַקְנָה וְהִנֵּה לִפִּי זֶה גַם פֶּסַח הֶרְמוּז בְּהָדַר קָרָא בְּחוּץ לְחִבּוּרָתוֹ ג"כ אָמְרִינֵן כְּטְרַפָּה שָׂאִין לוֹ תַקְנָה שֶׁהָרִי דְבָר זֶה שִׁינְיָהּ גַם בְּפֶסַח אָמְנָם הָא דְטְרַפָּה אִין לוֹ תַקְנָה ג"כ לֹא בְּרִיר פְּלוּי הָאִי וְהָרִי הֶרְמֵב"ן ס"ל לְקַמֵּן בְּשִׁמְעֵתִין בְּצ"ה שָׂאִם נִחְתָּה בְּצוֹנְמַת הַגִּידִין טְרַפָּה וְאִם חֲזוֹר אַח"כ וְנִחְתָּה הַרְגֵל לְמַעֲלָה מִצּוֹנְמַת הַגִּידִין חֲזוֹר לְהַכְשִׁירוֹ וְהֶרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו בְּאֵמַת הַקִּשָּׁה עָלָיו מִשְׁמַעֲתִין דְּקָאֵמַר כְּטְרַפָּה דָּאִין לוֹ תַקְנָה.

וְאֹמַר אֲנִי דִּר' יוֹחֲנָן מֵעוֹלָם לֹא פִּינּוֹן לְהִתִּיר עוֹבֵר שֶׁהוֹצִיא יָדוֹ וְהַחֲזִירָה שֶׁגַם הוּא רָאָה בְּרִייתָא זוֹ וּר' יוֹחֲנָן פִּינּוֹן בְּמַה שֶׁאָמַר פֵּל מִלִּי דְּהָדַר שָׂרִי עַל פֶּסַח שֶׁיִּצְאָ חוּץ לְחִבּוּרָה שֶׁזֶה דְּבָר חֲדָשׁ בְּפֶסַח מַה שֶׁלֹּא מְצִינּוּ בְּשָׂרָה קְדָשִׁים וּלְדָבָר זֶה לֹא אִיתְקַשׁ פֶּסַח כָּלֵל לְחִטָּאת וּר' יוֹחֲנָן מְפָרֵשׁ בְּרִייתָא כְּטְרַפָּה לְאִסוּר הַחֲלָב אָבֵל לֹא לְעִנְיָן דָּאִין לוֹ תַקְנָה מִתָּרִי טַעֲמֵי חֲדָא דָּאִיף אֲפִשָׁר לֹמֵר דְּקָרָא פִּינּוֹן שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ תַקְנָה וְהָרִי עַל פְּרָחָה אִינוּ דוֹמָה לְטְרַפָּה שֶׁהָרִי עַל פְּרָחָה יֵשׁ לוֹ תַקְנָה אִם יִנּוּלֵד אוֹ אִם אִמּוֹ תִּהְיֶה טְרַפָּה אוֹ אוּלֵי סוּבֵר ר' יוֹחֲנָן דְּגַם טְרַפָּה יֵשׁ לָהּ תַקְנָה וְכִדְעַת הֶרְמֵב"ן אֲלֵא סוּבֵר כְּטְרַפָּה לְאִסוּר הַחֲלָב אֲלֵא מִדְּאִסֵּר הַחֲלָב מִמִּילָא מוֹכַח שָׂאִין חֲזָרָה מוֹעִיל דַּל"כ לֹא מִשְׁכַּחַת רֹב עוֹבֵר אִסוּר מִשׁוּם יוֹצֵא שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִיחָה בְּשִׁחִיטָה עֲצֻמוֹ וְא"כ זֶה שִׁינְיָהּ בְּעוֹבֵר שֶׁהוֹצִיא יָדוֹ אָבֵל פֶּסַח שֶׁיִּצְאָ חוּץ לְחִבּוּרָה אִינוּ נִפְסַל לְעוֹלָם וְחֲזוֹר לְהִתִּירוֹ וְעַל פֶּסַח פִּינּוֹן ר"י וְא"כ אִין תִּיּוֹבְתָא

על ר' יוחנן מברייטא אבל עולא שמפרש דברי ר' יוחנן להתיר גם בעובר ונדאי קאי בתויבתא מהך ברייתא ולכן אמר תיובתא דעולא וא"כ הרמב"ם מספקא ליה בפירושו הברייתא אי כר' יוחנן או אולי פיון דללישנא בתרא לא אמר ר' יוחנן הכי א"כ קיימא מלתא דרבה שפירש מה טרפה שאין לה תקנה לכך לא הזכיר בפסח לא לאיסור ולא להיתר ובעובר עכ"פ איסור ובהלב מספקא ליה דאולי ללישנא בתרא גם ר' יוחנן מפרש ברבה ולא קאי כלל לאסור החלב.

ובזה ניחא מה שהשמיט הרי"ף בענין דמהו לאסור חלב. דאיהו סבר דר' יוחנן איתותב רק במה שהתיר אבר אבל במה שהתיר פסח לא איתותב וא"כ דומיא דטרפה היינו לאסור החלב וא"כ פיון שהזכיר הרי"ף ובשר בשדה טרפה ממילא החלב איסור: עוד נלע"ד לפרש מה דאמר תיובתא דעולא דהנה פבר פתבתי שאיך אפשר לפרש דומיא דטרפה שאין לו תקנה ונהרי על פרוק יש לו תקנה בשחיטת עצמו אלא דכל זה לרבנן דס"ל דגם בן ט' חי נותר בשחיטת אמו אבל לר' מאיר דסובר בן ט' חי אינו נותר בשחיטת אמו א"כ לא משפחת איסור זה של עובר שהוציא ידו רק בנפל שאין לו שחיטת עצמו כלל א"כ שפיר אמרינן דומיא דטרפה.

ובזה תירצתי מהא דמביא כל סיומא דברייתא עד מגע טרפה שחוטא ונהרי לקושיתו לא הנה צריך רק רישא דברייתא עם סיפא דרישא דהיינו שחט את אמו ואח"כ הוזכרו איסור באכילה אבל כל סיפא דפליגי לענין טומאה לא שייך כלל לקושיתו ולדידי ניחא דלדידי שמעתא דרב דיליף מטרפה כר"מ היא וא"כ נוכל לומר דזה שייך בפלוגתא דר"מ ורבנן ורב ס"ל כר"מ ואם פן לא הנה יכול להקשות מברייטא דאולי ברייתא זו פרבנן או דלמא ע"כ לא אסור רב אלא בנפל דשייך דומיא דטרפה אבל בן קיימא גם רב מתיר ולכן מביא סיפא דקתני דברי ר' מאיר וא"כ על פרוק בנפל מייירי ואפ"ה ר"מ עצמו מתיר דהא לא פליגי ר"מ ארישא כלל.

ולפי זה גם ר' יוחנן לא איתותב מברייטא דלקמן דנוכל לומר להיפוך ברייתא זו כר"מ ור' יוחנן פרבנן ס"ל אלא דעולא השיב לרב יהודה מאן יהיב לן מעפרא וכו' אלא הכי אמר ר' יוחנן ומה הנה חסר לו באמרו אבל ר' יוחנן אמר ואבר עצמו מותר ועוד דלשון מאן יהיב לן מעפרא הוא כמבקש מחילה מרב ושמואל שמדבר נגד פבודם וכי בשביל שאמר שר' יוחנן חולק עליהם מבקש מחילה מהם אלא דכוננת עולא לתמוה על רב ושמואל שאמרו נגד מקרא מפורש שהרי שפיר הוכיח ר' יוחנן מדגלי בחטאת א"כ על פרוק סובר עולא שאי אפשר לחלוק על דרשה זו ושפיר מותיב שהרי ברייתא חולקת על זה דקאמר תיובתא דעולא אבל ר' יוחנן אמר הך ברייתא כר"מ ואנא דאמרי פרבנן ומה דאמר ר' יוחנן הפל היו בכלל ובשר בשדה לא הנה פנונתו משום דומיא דטרפה פסברת התוס' אלא דמן הסתם דבר הנאסר מסברא שנישאר לעולם באיסורו ולכך הוכיח מדגלי בחטאת וכו': והנה מה שהקשה ממשנתנו על רב ולדידי מאי קושיא ודלמא משנתנו בן קיימא וברבנן ורב בנפל איירי וכו"מ ונלע"ד משום דרב קאמר ואבר עצמו איסור א"כ לאו מימרא בפ"ע הוא דא"כ הנה ליה למימר אמר רב עובר שהוציא ידו והוזכרו האבר עצמו איסור אבל מדקאמר ואבר עצמו איסור מפלל דעל המשנה קאי

ובמשנה הוא שמפרש ואבר עצמו אסור וא"כ אי רב מיירי בנפל דוקא א"כ משנתנו ג"כ בנפל ונשפיר הקשה לו ממתניתין.

אלא דקשה איך אפשר לאוקמי משנתנו בנפל ונהרי במשנתנו קאמר הוציא ראשו אע"פ שהחזירו הרי זה פילוד ולכאורה הנה ליה למימר בסיפא ההיפוך מהרישא דברישא קאמר מותר באכילה הנה ליה למימר בסיפא אסור באכילה בשלמא לר' יוחנן דאבר עצמו מותר וא"כ רישא להתיר האבר בא.

ואי הנה אמר בסיפא אסור באכילה ה"א שהראש לחוד אסור ולכך קאמר הרי זה פילוד שגדע שפל העובר אסור אבל לרב ע"כ אענבר קאי והנה ליה למימר אסור באכילה ואמרתי שפא להודיע הרי זה פילוד גם לקולא שפל העובר גימיר בשחיטת עצמו וא"כ על פרוק משנתנו בכו קיימא איירי וכרבנו דלא כר"מ ובזה אמרתי במה שכתבו התוס' בסוף ד"ה טעמא וכו' והנה מצי למפרך הכי ממתניתין דנדה והנה התוס' לא כתבו זה בלשון קושיא רק דהנה מצי למפרך מנדה אלא פיון שיכול להקשות גם מבכורות הקשה מבכורות ולכאורה דבריהתוספות תמוהים פיון דבכורות קדים בש"ס א"כ מהיכי תיתי ישפוק בכורות שפסדו קדשים ויקשה מנדה שפסדו טהרות ונראה דגם מבכורות לחוד לא קשיא דהנה יש לדקדק בגמרא דקאמר וכו' אשמעינן באדם וקמ"ל בבהמה דאדם מבהמה לא יליף וכו' ועביד צריכא פפולה משגי צדדים ולכאורה למה למימר דאדם מבהמה לא יליף הא על פרוק גם המקשה ידע זה דאל"כ אף אם לו יהיבא דמשנתנו דלא כרב ורישא דוקא מ"מ אפתי למה לי הך דבכורות דהרי עכ"פ מוכח מסיפא דראש הנה פילוד אלא דינע דאדם מבהמה לא יליף וא"כ לא הנה צריף לחדש לו רק הצד השני דבהמה מאדם לא יליף.

ואמרתי דהמקשה דהנה סבור דמשנתנו דלא כרב לא הנה צריף לשום צריכא דתרנייהו משניות מוכרח לשנותן דמשנתנו ודאי משנה צריכא היא הרישא לאפוקי מדרב ובכורות ג"כ צריכא דאי לאו דאשמעינן בבכורות דראש הנה פילוד הנה אמינא דכאן במשנתנו סיפא עיקר לאשמעינן דראש הנה פילוד ולא הנה ידעינן לאפוקי מדרב יהודה אמר רב ולכך תנו בבכורות דראש הנה פילוד כדי שגדע שמשנתנו רישא דוקא ולכן הוכרח התרצון לחדש לו צריכא משגי צדדים.

ולפי זה קשה להיפך קושיא מעיקרא ליתא דלעולם משנתנו סיפא עיקר דראש הנה פילוד ולהכי תנו דבר זה כאן כדי שתהא משנה דבכורות מיותר לאפוקי מדשמואל דאמר אין הראש פוטר בנפלים.

וצריף לומר דבלא משנתנו ג"כ ידעינן דלא פשמואל דהרי שמואל איתותב שם בבכורות מפח משנה דבכורות עם משנה דנדה וא"כ ע"כ מבכורות לחודא לא קשיא אם לא נצטרף משנה דנדה א"כ שפיר כתבו התוס' דהנה מצי לאתויי הך דנדה.

אלא דלפי זה הוא גופה קשיא דלמה הקשה מבכורות דמינה לחודא לא קשיא והנה ליה להקשות מנדה לחוד וליכא למימר ג"כ דלהכי תנו משנתנו כדי שתהא נדה מיותרת לנפל דהרי מנדה בלא"ה צריכא לדבר חדש דרוב ראשו סגי וצריף לומר להיפך דהנה מוקמינן משנתנו בנפל מחמת תורה ולהכי לא קשיא כ"א ע"י בכורות בצירוף נדה אז

משנתנו מיותר אבל לפי מה שכתבתי דמשנתנו על פרחו בכו קיימא מדתנו ה"ז פילוד
א"כ מודה לחוד הנה יכול להקשות.

ונראה דמשנתנו מחמת תורה הנה מוקמינו בכל גוונא בכו קיימא מדתנו פילוד ובנפל
מחמת תורה ועכ"פ אי אפשר לאוקמי משנתנו כר"מ: ועוד קשיא לי לפ"ז דנוכל לומר
דבר כר"מ א"כ מאי מקשי מברייתא דפרסה הסזיר ודלמא הו ברייתא פרבנו ונראה
מקרא הקשו שהרי מתרי קראי דריש פברייתא: דף סט ע"א בעי רב חנינא הוציא הענבר
ידו בעזרה וכו' מגו דהנה מחיצה לקדשים וכו' הנה למ"ד וולדות קדשים בהיותן קדושים
ולא במעי אמן א"כ איך תהני ליה מחיצת העזרה להיות פאלו לא נולד וא"כ הרי הוא
חולין גמורים ומה ענין מחיצת העזרה לחולין אלא ודאי במעי אמן הם קדושים ובה
נלע"ד לתרץ דעת הרמב"ם בפ"ז מה' תמורה הלכה ג' השוחט חטאת ומצא בה בן ז' חי
הרי זו נאכלת כבשר החטאת ותמה שם הכ"מ למה שביק רשב"ג ונהרי כל מקום ששנה
רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו ולדידי ניחא פינו דסוגיא דסתם גמרא דלא פנותיה:
ורש"י לא הנה ניחא ליה לאוקמי דלא פרשב"ג ולכן ס"ל דבעיא זו שייכא בכו ט' חי
שאז עכ"פ נאכל במקום קדוש לפי מה שהיא אם ק"ק בעזרה ואם קדשים קלים
בירושלים שהרי אף אחר שחיטה הוא יוצא חי וקדוש ומהני ליה מחיצת העזרה אלא
בק"ק לא משפחת נקבה רק חטאת ונהרי ולד חטאת למיתה אזיל ולכן נדחק רש"י ופירש
הוציא העובר ידו בעזרה ופירש רש"י עובר של שלמים ודוק אבל הרמב"ם לא ניחא
ליה לאוקמי בשלמים מדאמר אח"כ ותבעי לה קדשים קלים בירושלים מפלל דעד השתא
בק"ק איירי דאל"כ הנה ליה למימר רק ותבעי לה בירושלים ולכן הוכיח הרמב"ם דבכו
ח' מיירי או ב"ד בדקה שאינו בן קיימא להיות קדוש לעצמו וא"כ מפלל שבמעי אמן
קדוש ודוק: ואל תשיבני שיש ק"ק נקבה חוץ מן החטאת והם זבחי שלמי צבור אבל הם
פכשים בני שנה וכשבה אי אפשר לילד תוף שנתה ועיין במס' תמורה (דף יא) בתוספות
בד"ה השוחט החטאת שם ע"ב משנה המבכרת וכו' רש"י בד"ה ופטורה מן הבכורה
שהבא אחריו אינו בכור בין שיצא ראשון אבר אבר וכו' הנה דעת רש"י דהאי ונפטרת
מן הבכורה ארישא נמי קאי אבל הרמב"ם בפ"ד מה' בכורות הלכה י"ד פסק מבכרת
המקשה לילד מחתף אבר אבר ומשליף לכלבים והבא אחריו בכור יצא רובו הרי זה
יקבר ונפטרה מן הבכורה ואם חתף אבר והניחו אבר והניחו עד שהשלים רובו הרי כל
האברים צריכין קבורה ונפטרה מן הבכורה פינון שיצא רובו ונהרי הוא לפנינו נתקדש
למפרע.

הרי שדעת הרמב"ם שמה ששנינו במשנתנו ונפטרת מן הבכורה אסיפא לחודא קאי
ולא ארישא ואמנם נלע"ד דרש"י ורמב"ם לא פליגי לדינא וגם רש"י מודה לדינא
להרמב"ם שאם חתף כל אבר והשליכו לכלבים לא נפטרה מן הבכורה רק רש"י ורמב"ם
פליגי בפירוש המשנה וכל אחד לשיטתו דרש"י פסק פרבה וכמבואר בדבריו בגמרא
(דף ע ע"א) בד"ה אי נימא רובו ממש ובבת א' קמירי על פרחו ואע"ג דשנינו לעיל
מחתף ומניח נעשה וכו' שנויא בעלמא שני אגב דוחקא ומתניתין במשמעותה קיימא הרי
שרש"י מסיק דמתניתין במשמעותה פרבה קיימא וא"כ רישא איירי במחתף ומניח ואז
נדאי נפטרה מן הבכורה אפילו לרבה שהרי אף שסובר מכאן ולהבא מ"מ מרובו ואילו
יקבר שאז חל הקדושה עכ"פ מכאן ולהבא דברוב מחותף נמי חשיב לידה וכמו שכתבו

התוס' בד"ה מאי לאו ע"ש וא"כ פנין שאותן הסתיכות שמרובו ואילך קדושים פשיטא שגפטר מהבכורה ולכן פירש רש"י דגפטר מהבכורה גם ארישא שיצא הראשון אבר אבר והיינו במניח והרמב"ם לשיטתו דס"ל כרב הונא ומיירי רישא במחתה ומשליה ואף אחר שיצא רובו רשאי להשליה פנין שמעולם לא היה הרוב ביחד כלל ואין פאן בולד הזה שום קדושה כלל ולא גפטר מהבכורה כלל ובזה גם רש"י מודה באופן שעכ"פ זה פשוט דלרמב"ם במחתה ומשליה אף מה שיצא בסוף לא נתקדש כלל פנין שפבר נאכל קמא קמא לכלבים ולדעתתי גם התוספות מודה בזה ועד פאן לא ס"ל להתוספות דמה שיצא אחר שיצא רובו קדוש אלא במניח ולמ"ד מפאן ולהפא אעפ"כ מה שיצא אחר רובו קדיש פנין שעכ"פ רובו לפנינו אפילו מחנתה חשיב לידה אבל במשליה לכלבים שלא היה בשום פעם רוב יחד לא מצינו התוספות שצריה קבורה אף מה שיצא בסוף.

ובזה תרי תמיהי אני מתמה בדברי רמ"א בסימן שי"ט סעיף א' בהגה ראשונה שכתב ומרובו ואילך צריה קבורה הנה תמיה ראשונה שהכניס הגה זו בדברי הרמב"ם ולהרמב"ם אפילו מרובו ואילך אין צריה קבורה דאל"כ גם בזה הייתה גפטר מהבכורה.

ועוד אני תמה שאפילו מדברי התוס' אין זה במשמע שפבר כתבתי שלא כתבו פן התוספות אלא במחתה ומניח ולמ"ד מפאן ולהפא קדיש גם מה שכתב שם בהגה"ה ב' ויש אומרים שאינו בכור ונרשם טור בשם הרא"ש ונאמת שהטור כתב פן בשם הרא"ש אף הב"י כתב שלא מצא בדברי הרא"ש גילוי דעת מזה רק הב"י כתב בשם התוספות ורש"י דפליגי ארמב"ם שהם מפרשים דוגפטר מהבכורה ארישא נמי קאי במחתה ומשליה לכלבים ע"ש בב"י אבל אני פבר כתבתי דע"כ לא פליגי רש"י ותוס' ארמב"ם אלא בפירוש המשנה ולדידהו קאי נמי ארישא משום דרישא איירי לשיטתיהו במחתה ומניח ובדברי התוספות באמת אינו מבואר אם הכריעו פרבה או פרב הונא אמנם לא מצינו בדבריהם דגפטר קאי ארישא כ"א בדבור המתחיל מאי לאו פתבו ומתניתין נמי קתני וגפטר מן הבכורה ובכל ענין קאמר בין שיצא אבר אבר וכו' ע"ש ומיהו שם אמחתה ומניח קיימי וא"כ אין ראיה מדברי שום פוסק ומפרש שיחלוק במחתה ומשליה על הרמב"ם ויספור שגפטר מהבכורה ודברי רמ"א צ"עלקמן יתבאר ליישב זה ושגם דברי הטור שכתב פן בשם הרא"ש יהיו נכונים: שם תוס' דבור המתחיל ר"ה וכן הא דא"ל רב עמרם לר"ש אמר על הבכור עם יציאת רובו יהיה עולה וכו' דמשמע ליה דפשיטא דקודם יציאת רובו יכול להפקיע ממנו קדושת בכור וכו' הקשה אחד מהתלמידים לפי דברי מהרש"א דאפילו לר"ה דאמר למפרע קדיש מ"מ ביציאת מעוטו לא נתקדש למפרע פי אם מעוט היצא אבל מה שבפנים לא נתקדש למפרע א"כ אפילו לר"ה הוכרח לומר עם יציאת רובו שאם אמר שיהא עולה עם יציאת מעוטו א"כ על רובו שבפנים פבר תפסה קדושת עולה קודם לקדושת בכור והיה הספק רק על מעוט שיצא משא"כ עכשיו דבעי עם יציאת רובו הספק על כל הולד אם עולה אם בכור והשכתי לו דהרי עדיפא איפא להקשות על התוס' דלמה להו לאכוחי דהא דאמר רב עמרם וכו' הוא דלא כר"ה מדיוקא מדבעי עם יציאת רובו ולא בעי עם יציאת מעוטו ותפוק להו דעל פרח דלא פרב הונא דלרב הונא קדושת בכור קדים שהרי קדושת עולה לא חזיקא עד יציאת רובו שהרי פן אמר עם יציאת רובו יהא עולה וקדושת בכור לר"ה פבר קדמה למפרע אלא צ"ל דאפתי לעולם כר"ה ושפיר מבועיא שאף שקדמה

קדושת בכור על מיעוט הינצא מ"מ על מה שקהה בפנים וינצא מרובו ואילך חזילי בהדי עולה ובכור.

ועכ"פ אי לר"ה על פרחף אין הבעיא על כל הולד רק על מקצתו שקהרי על המקצת כפר קדים קדושת בכור וכינון דעל פרחף לאו על כולו בעי א"כ הנה לו למנקט בבעיא דרב עמרם עם יציאת מיעוטו אלא על פרחף דלא פרב הונא ודוק היטב: שם בגמרא איתמר יצא שלישי ומכרו לנכרי וחסר וינצא שלישי אחר וכו' לכאורה יפלא במה דנקט וחסר וינצא שלישי ומה חסר שאם אח"כ נולד פלו ונאטו בנוולד פלו מודה רבה דקדיש ונלא אפתי יד נכרי באמצע פיון שמכירתו מכירה ואם לרבותא לר"ה דאפילו לא נולד פלו קדיש ג"כ נ"ל להיפך דגם לר"ה רבותא טפי בנוולד דקהרי אם לא יצאו רק שני שלישים א"כ מה הנה בסופו שחתכו קודם יציאת שלישי האחרון דאל"כ הרי נולד פלו וא"כ פלוגתיהו דלר"ה יקבר דשחיטה וקרב ע"ג המזבח ליכא במקור שלישי שעכ"פ בעל מום וא"כ לר"ה קדיש לענין שאם הוא טרפה יקבר או אם אינו טרפה ינתן לכהן ואסור למכרו באיטלו פל אלה לחומרא ולפי האמת ר"ה סובר למפרע קדיש גם לקולא פדמסיק בצריכא וזה הנלע"ד פוננת רש"י שפירש בדברי ר"ה קדיש בכור זה והקריב לגבי המזבח וניתן לפהו שרש"י רצה לפרש לר"ה אפילו לקולא דהיינו קרב על גב המזבח ולא אמרינו שהוא חוליו בעזרה וכל זה בנוולד פלו שייך קרב לגבי המזבח אבל בלא יצא פלו רק ב' שלישים אין פאן קרב לגבי המזבח: ונראה דאי הנה נקט ונולד הוי אמינא להיפך דר"ה סבר מפאן ולהבא ורבה סבר למפרע דהנה עיקר טעם של ר"ה דסבר דלמפרע נתגלה שאין המכירה פלום.

והנה אם היתה בהמת פהו והבכור נולד במומו שא"כ בין אם הוא בכור ובין אם הוא פשוט המכירה מכירה גמורה שקהרי אפילו אם הוא בכור יכול למכרו לגוי פשהוא בעל מום וכדאיתא בש"ע י"ד בסי' ט"ז סעיף ב' בהגה"ה ומעתה שמהמכירה בנדאי מכירה גמורה א"כ אפילו למפרע קדיש הנה מכירה וכינון דהנה מכירה שוב ממילא אינו קדיש דהנה יד גוי באמצע קודם שינצא רובו אלא דאם מכרו ע"מ להחזיר ובנדאי דזה הוי מכירה כמו מתנה ע"מ להחזיר דשמה מתנה ואחר שהחזירו יצאו שני שלישים א"כ למאן דאמר למפרע קדיש אינו קדיש דזה בעת שינצא שלישי שהוא רובו לא היתה הקדושה חלה עליו ששלישי הראשון כפר פקעה קדושתו בעת שנמכר לנכרי פיון שהיתה מכירה גמורה וכינון שפכר פקעה קדושתו שוב אינה חלה וכינון שעל שלישי הנה אינו יכול לחול בעת שינצא שלישי האמצעי שאז הוא יציאת רובו שוב אינו קדיש ולמ"ד מפאן ולהבא הוא קדיש א"כ בעת שינצאו שני שלישים אחרונים כפר פקעה יד גוי ממנו ותלה ביציאת השני שלישים האחרונים ושלישי הראשון לא גרע מינצא דרוך דופן.

וא"כ אי הנה נקט ושוב נולד הנה אמינא דמיירי באופן הנ"ל ואף שהוא ביז פהו ובעל מום מ"מ שייך פלוגתא אם קדיש או לא לענין גיזה ועבודה וכמו כן אם נטרף אח"כ אם מותר בהנאה ונהו אמינא להיפך דר"ה סבר מפאן ולהבא ורבה סבר למפרע ולכן נקט וחסר וינצא שלישי וא"כ ליכא לאוקמי פנ"ל.

אי נמי להכי נקט וחסר וינצא שלישי משום דהא דשונתפות נכרי פוטר יש בו מחלוקת הפוסקים דעת הש"ע בסיון ש"ף שאם הנה לעכו"ם חלק רק באבר אחד צריך שיהנה

אם יחתך אותו אבר יהיה בעל מום אבל אם יחתך ולא יהיה בעל מום חייב בבכורה ולדעת התוספות הובא שם בפ"ק ס"ק ג' צריך שיהיה אבר שיהיה חיות הבהמה תלוי בו ולפי זה בנפל ודאי שאינו מועיל שנתפות העפ"ם כי אם בכלו אבל אם יש לו אברים מיוחדים בזה לא שייך שאם יחתך יהיה בעל מום ולא חיות הבהמה תלוי בו א"כ המותר חייב בבכורה אם לא שיש לעפ"ם חלק ברובו.

וא"כ ביצא שלישי ומכרו לעפ"ם ושוב יצא פלו הו אמת דלמ"ד להבא קדיש אותו שלישי מכור הוא מ"מ המותר חייב בבכורה ונהרי זה כמו שיצא שלישי דרך דופן ושני שלישים דרך רחם דחייב בבכורה למ"ד להבא קדיש פן בזה וא"כ בכה"ג לכ"ע קדיש דלמ"ד למפרע א"כ בטלה המכירה וממילא קדיש למפרע ולמ"ד להבא ממילא קדיש בשני שלישים האחרונים והגמרא רצה לומר פלוגתיהו אפילו בנפל להכי נקט וחסר ויצא שלישי ושליש האחרון לא יצא פלל ולכך למ"ד להבא קדיש אינו קדוש: והא דלא נקט ויצא פלו ומיירי שמכרו לו פלו לאחר שיצא שלישו דלמ"ד למפרע קדיש בטלה המכירה ולמ"ד להבא חלה המכירה על פלו נלע"ד משום דמה שבפנים ודאי יכול למכור אפילו למ"ד למפרע וכמו שיכול להטיל מום במה שבפנים וא"כ אפילו למ"ד למפרע מ"מ פיון שחלה המכירה על מה שבפנים לא קדיש כלל: אלא דלפי זה קשה בפלוגתא שניה דיצא שלישי דרך דופן דלפי המציאות הוא דבר קשה פיון שיצא שלישו דרך דופן איך יצאו אח"כ שני שלישים דרך רחם ומאין נפרד שלישי זה שיצא דרך דופן מהנה שני שלישים שיצאו דרך רחם ואם נימא ששוב חזר האי שלישי שיצא דרך דופן לפנים ויצא ג"כ דרך רחם א"כ לא מבעיא למ"ד לעיל בריש פרקין דמהני חזרה פשיטא דמהני פאן ונהו יצא פלו דרך רחם אלא אפילו למ"ד לא מהני היינו משום דומיא דטרפה שאין לו תקנה כדמשמע בריש פרקין (בדף סח ע"ב) אבל פאן למה לא תהא מהני החזרה ואפילו למ"ד יש לידה לאברים וממילא לא מהני חזרה היינו דרך רחם דאקרי לידה אבל דרך דופן לא שייך למימר יש לידה אלא ודאי דמיירי בנחתה הו שלישי שיצא דרך דופן ובזה תרצתי קושית הבית יהודה שהקשה על מה דמקשה הגמרא מאי לאו מחתה ומניח ואי ס"ד למפרע יקבר מבעיא ליה והקשה הבית יהודה ודלמא עד פאן לא אמר ר"ה למפרע קדיש אלא פשהוא שלם אבל אם פבר נחתה אולי גם ר"ה מודה ששוב אי אפשר להקנותה שתחול על החתיכות.

ולפי מ"ש ניחא דהא ע"כ פלוגתיהו ביצא שלישי דרך דופן בנחתה מיירי וא"כ היא גופא קשיא למה לי כלל שיצא דרך דופן הא שפיר איתא פלוגתיהו בנחתה לחוד שיצא שלישי ונחתה ויצאו שני שלישים לר"ה דאמר למפרע וכאן אי אפשר לחול למפרע שהרי נחתה לא קדיש ולרבה קדיש בהנה תרתי שלישים אלא ודאי פיון שהחתיכה בעין לר"ה קדיש למפרע אף שפבר נחתה ובזה אתי שפיר שלא הקשה ממשנתנו עד אחר שאמר ואזדו לטעמייהו והיינו משום דבלא זה הוה משנינו כסברת הבית יהודה ודוק: ועכ"פ יצא לנו שפלוגתיהו ביצא שלישי דרך דופן הוא ע"ד רחוקה ששליש יצא דרך דופן ונחתה ושוב יצא המותר דרך רחם ונהרי דרך נכון לפניהם לאפלוגי במקור שלישי לנכרי קודם שיצא לאויר העולם וע"ד המבואר בש"פ דלא להוידבר שלב"ע ומכר לו מעתה שלישי הראשון שיצא לאויר העולם ושוב יצא לאויר העולם והמכירה לכ"ע מהני ומיירי באינו נעשה טרפה בכה"ג שהרי א"צ שלישי בדוקא אפילו מעט מהני וא"כ אין שנתפות הנכרי פוטר

בנוסף שלא נמכר לר"ה דאמר למפרע קדיש אינו קדיש שהרי בשעת יציאת רובו אי אפשר לקדושה לחול שהרי יש לנכרי חלק ברוב הזה בקצתו ולרבה הקדושה חלה על הרוב האחרון: ונראה באשר נדקדק עוד בדברי הגמרא דקאמר וצריכא דאי אשמעינן בהא משום דלקולא פירש רש"י פלומר דאי אמר מפאן ולהבא קולא הוא וכו' והדבר יפלא למה אחז ההיפך והכי הנה ליה למימר משום דלחומרא דלהכי ס"ל למפרע משום דהוא חומרא.

ונראה דלפי מ"ש לעיל דלהכי נקט רש"י אליבא דר"ה וקרב ע"ג המזבח משום דאפילו לקולא קאמר רב הונא דקדיש ואף דכתבתי לעיל דמייברי בנחתה. ובדדה השני פתבתי דמייברי בנפל או בבעל מום מדלא נקט ויצא אח"כ פלו אומר אני שאין צריף לכל זה ובבן קיימא מייברי והנה הלח"מ פ"ד מבכורות הלכה י"ד כתב דגרסינן בפלוגתא דא רב חסדא ולא גרסינן רבה וכתב שפן גרסת התוספות והרמב"ם.

ורב חסדא קאמר בפ"ק דבכורות (דף ג) שאין שותפות נכרי פוטר אלא בדבר שעושה גבילה וא"כ הרבה פעמים משפחת שליש ולא יהיה גבילה וא"כ עד פאן לא קאמר רב חסדא אינו קדיש אלא לעת עתה ביציאת שליש השני אינו קדיש עדיין ונ"מ שאם ימכרו לנכרי קודם שיצא שליש האחרון גם שליש הזה מכור והרי שני שלישים לנכרי ושוב פטור מבכורה ור"ה קאמר למפרע קדיש וביצא השליש השני תיקף נתקדש למפרע כי בטלה אפילו המכירה הראשונה וק"ו שאינו יוכל למכור עוד.

ולעולם בשלם ותם מייברי וא"כ דברי ר"ה הם אף לקולא דהרי סתם אמר קדיש דמשמע אפילו לקרב ע"ג המזבח וא"כ איך יוכל לומר דר"ה אמר למפרע משום דלחומרא ונהרי חומרא וקולא יש בו.

אמנם הא ודאי הנה מוכח דלדינא סבר ר"ה דלמפרע קדיש אלא שאפתי יש הנה אמינא אף שהדין פן מ"מ רבנן החמירו ביה והא דלא החמירו בפלוגתא דיצא שליש ומכרו לנכרי משום דשם יש חומרא וקולא וסתרי אהדדי ולא היה אפשר למעבד פתרי חומרי ולכך אוקמוהו אדינא בין לקולא ובין לחומרא אבל ביוצא דופן שכתבתי דעל פרחי מייברי בנחתה ושוב אי אמרינן להבא יש בו רק חומרא ולא קולא שפיר יש לומר דאחמירו ביה רבנן קמ"ל ר"ה דלא וזה דברי הגמרא דאי אשמעינן בהא דהיינו במקרו לנכרי משום דלקולא פירוש דודאי שמעינן שהדין הוא למפרע אבל אפתי לא שמעינן דלא החמירו מדבריהם והא דלא החמירו פאן מדבריהם הוא משום דלקולא דעכ"פ יש בלהבא ג"כ צד קולא ולכך לא היו יכולין לשנות פלל הדין משום דלהוי פתרי חומרי דסתרי אבל בהא ביוצא דופן דלחומרא שפצד להבא אין בו שום קולא רק חומרא הנה אמינא דהחמירו מדבריהם קמ"ל: נמצא לפי זה אי הנה נקט פלוגתיהו בשלם לא הנה שמעינן דלא החמירו מדבריהם והא דלא החמירו הנה אמינא ג"כ משום שהא שלם ואית ביה בצד להבא ג"כ קולא שהרי אתה מתירו להיות קרב ע"ג המזבח.

ואף שיש לנכרי חלק מ"מ יכול לקנות אותו מעט ולהקדישו או לחתכו לגמרי אם אינו נעשה בעל מום אבל היכא דאיכא רק חומרא לא הנה שמעינן דלר"ה לא החמירו מדבריהם והא דלא נקט בפלוגתא הראשונה יצא חציו ומכור לנכרי ושוב יצא פלו ושפיר הנה פליגי ביה דלר"ה למפרע בטלה המכירה ולרבה לא בטלה נשאר רק חציה ואינו

קדיש בבכורה נראה משום דלמ"ד אי אפשר לצמצם א"כ ממילא ביצא חציה שוב
חיישינו שמא הוא רובו וכבר נתקדש.

ובעני דרבא לקמן יצא חציו ברוב אבר על פרחו למ"ד אפשר לצמצם או אי אמרינו אי
אפשר הבעיא שלו למחוי נדאי בכור דאי אמרינו הלכו אחר הרוב הרי הוא נדאי בכור
ואם לאו הרי הוא ספק בכור: וע"פ זה נלע"ד לתרץ מה דקשה לרבה למה נקט במשנה
מסתה דאיכא למטעי מחסה ומשליה הנה ליה למימר מוכר לנכרי ואז בנדאי מוכח
דמפאן ולהבא הוא קדיש ולמ"ש ניחא דהנה אמינא דוקא במכר לנכרי שיש פאן קולא
וחומרא לכל צד שהרי יכול לקרב ע"ג המזבח ולכן לא היו חז"ל מחמירים כלל משום
תרי חומרי דסתרי ואוקמוה אדינא דלהבא קדיש אבל במסתה שאין פאן בצד דלהבא רק
קולא הנה אמינא שהחמירו מדבריהם קמ"ל.

אלא דקשה דהרי הנה קתני מוכר לנכרי והיינו לכתחלה וא"כ ממילא מוכח שלא החמירו
אפילו מדבריהם ואולי לא התירו למכור לכתחלה משום דמפקא אפילו מקדושת פהו
כדמשמע בריש בכורות והא דהתירו לחתונה היינו אף שמפקיעו מקדושת פהונה מ"מ
אינו מפקיעו לגמרי דמה שיצא מרובו ואילך קדיש: עוד נלע"ד מה שאמר דאי אתמר
בהא בהא קאמר ר"ה משום דלקולא היינו בהו דרף דופן וכאן ליכא חשש קרוב למזבח
שהרי נחתה שלישו וחשש גיזה ועבודה ג"כ אולי ליחא בזה"ז מן התורה דהרי אף בבעל
מיום אסור בגיזה ועבודה מן התורה אמנם קדשים בזה"ז קילי מבעל מיום בזמן הבית
שהרי מטיל מום בבעל מום אסור מן התורה ומטיל מום אפילו בתמימים בזמן הזה ליכא
איסור דאורייתא כלל כדמשמע במס' ע"ז (דף יג ע"ב) וא"כ אולי לענין גיזה ועבודה
גריעי ממקדיש בעל מום מעיקרו ואין פאן איסור תורה וא"כ אין פאן רק דיני ממונות
בין הבעלים ובין הפהו ולר"ה מספקא ליה.

לכן אמר לקולא אבל בהו דהיינו במכר לנכרי דלחומרא שיצטרף ליתנו לכהן אימא
מודה לרבה וכו': אלא דלפי זה נשאר קושניית המע"מ על הרא"ש שהשמיט הו פלוגתא
דדרף דופן ובל"ז אמרתי משום דלפי משמעות הגמרא הו פלוגתא דדופן הוא לרבותא
לר"ה אבל לרבה פינו דאמר במכרו לנכרי לקולא להבא קדיש ק"ו בדופן דלחומרא
וא"כ הרא"ש שפסק בהו דמכר לנכרי לרבה לא הצטרף להביא הו דדופן דק"ו הוא
אבל לפי מ"ש דגם לחומרא הוא רבותא קשיא: ובמה שפכתתי דבזה"ז אין איסור תורה
בהטלת מום בבכור א"כ על פרחו הו דרב יהודה דמותר להטיל מום בבכור קודם שיצא
לאויר העולם דלא כר"ה וכמו שפכת התוס' דהא מדמפליג בין גדיא לאימרא על פרחו
שכבר האזנים בחוץ דאי בפנים אלא דבאימרא חיישינו שמא יצא רוב הראש וחסור הא
ספיקא דרבנן הוא אלא ע"כ שפכר הם בחוץ וא"כ לר"ה האיה מטיל מום הא את"כ
למפרע הוא קדיש וא"כ קשיא על הרמב"ם איה פוסק כר"ה.

אמנם הרמב"ם לשיטתו שפסק בפ"א מאיסורי מזבח הלכה ו' שגם בזה"ז אף שאינו
לוכה מ"מ עובר בל"ת והנה הלח"מ שם תמה על הרמב"ם שפסק דלא פסוגיא דמס' ע"ז
דמשמע שאין פאן איסור תורה כלל.

ולדידי משום דהרמב"ם פסק כר"ה פאן וטעמו יבואר למטה שכל הסוגיא דכאן כר"ה
ואם פו הנה קשה לו סוגיא דפרק פל פה"מ פקושניית התוס' וצ"ל דמייירי שהם עדיין

בפנים וגזרנון שמה יצא רוב הראש א"כ על פרחו דאורייתא הוא ואף שזה בפרק פסולי המוקדשין מירא דרבא הוא וגם סוגיא דע"ז מירא דרבא וקשיא רבא אדרבא דחה הרמב"ם הך סוגיא קולתא מקמי חמירתא.

וטעמו של הרמב"ם דפסק כר"ה הוא משום דסוגיא דהכא כר"ה דמקשה ת"ר יצא רובו ה"ז יקבר אילמא רובו ממש ע"כ לא שנינו רובו ככולו ומאי קושיא ודלמא לדיוקא אתי דוקא רובו כא' הא מחותף אף שמחתה ומניח משליה לפלבים וכדמקשה לעיל לר"ה אלא על פרחו דלר"ה קאי ואי קשיא מ"ש הרא"ש דאי לר"ה א"כ טובא קמ"ל דמחתה ומניח נעשה כמו שיצא רובו וכו' נלע"ד דלא קשה משום דאטו דבר זה מבואר במשנה אדרבא פשטא דמתניתין הוא דוקא רובו ומי דחיק לן למימר נעשה פמי שיצא רובו הוא משום דסבירא לן למפרע קדיש וא"כ על פרחו דבר זה פשיט לן במילתא דפשיטא בלי שום ספק דלמפרע קדיש דאל"כ לא הנה מפקינו מתניתין מפשטיה וא"כ איך אפשר לומר דמתניתין הא קמ"ל דלמפרע קדיש הא על פרחו דבר זה פבר ידוע לן בלאונה עצמו פוננת רש"י במ"ש אגב דוחקיה שנינו ומתניתין במשמעותיה קיימא ג"כ פוננתו שאין לומר דמתניתין הא קמ"ל דאדרבא מתניתין משמעותיה קיימא להיפך אלא אגב דוחקא שנינו פן ומי דחיק לן למימר פן אלא ע"כ דזה פשיט לן דלמפרע קדיש והיינו כר"ה: אמנם לתרץ דעת הרא"ש נלע"ד דאין לומר דמתני' קמ"ל דיוקא דוקא רובו אבל מחותף משליה לכלבים דהא תינח יקבר אבל נפטר מן הבכורה לאו לדיוקא אתי דאטו מחתה ומניח לא נפטר מן הבכורה ונהרי משנה שלימה בנדה יצא מחותף משיצא רובו וא"כ הנה לידה ופשיטא דנפטר מן הבכורה ועוד הרי אפילו מניח מ"מ מן הרוב ואילך חלה הקדושה וא"כ הרי נפטר מן הבכורה וקודם יציאת הרוב זו משנה שאינה צריכה שאפתי לא נפטר מן הבכורה אלא נדאי לגופה אתי דברובו נפטר וע"ז מקשה עד השתא לא שמעינו רובו אלא דלפי זה קשה איך הוכיח הרא"ש דסוגיא דלא כר"ה דלמא כר"ה ומ"ש הרא"ש דלר"ה טובא קמ"ל דמחתה ומניח נעשה כמו שיצא רובו דהא תינח יקבר אבל נפטר מן הבכורה למה לי דהא פבר שנינו בנדה יצא מחותף משיצא רובו אומר אני דלר"ה לא קשה פלל מה דתני ונפטר מן הבכורה משום דהרא"ש סובר כפירוש רש"י דנפטר מן הבכורה קאי גם ארישא וא"כ קמ"ל דאפלו בהשליה לכלבים נפטר מן הבכורה דזה לא שמעינו משמנה דנדה דע"כ לא שמענו אלא במחותף והחתיכות לפנינו עד שהושלם לרוב חשיב לידה אבל בהשליה לפלבים ומעולם לא הנה רובו יחד אפילו מחותף זה לא שמענו וקמ"ל משנתנו דנפטר מן הבכורה אבל לרבה דגם רישא מייירי במחתה ומניח אין פאן שום רבותא דנפטר מן הבכורה: וכו' מתורץ קושיות הב"י על הטור בסי' שי"ט שכתב הטור בשם הרמב"ם דבמחתה ומשליה לכלבים לא נפטר מן הבכורה וכתב הטור שהרא"ש לא ס"ל פן אלא דגם בזה נפטר מן הבכורה וכתב הב"י שהרמב"ם מפרש ונפטר מן הבכורה אסיפא דוקא קאי אבל רש"י ותוס' פירשו דארישא דמחתה אבר אבר ומשליה לכלבים גמי קאי ורבינו פירש בשם הרא"ש פירש"י ותוס' ואני לא מצאתי בספרי הרא"ש רמז לזה עד פאן לשון הב"י.

ואני אומר מה שכתב בשם רש"י ותוס' פן אני לא מצאתי בדבריהם פן ורש"י שפירש במשנה פן היינו רש"י לשיטתו שפירש בגמרא דפשטא דמתניתין פרבה דדוקא רובו הו אמר שאני פתבתי למעלה להטות דברי רש"י כר"ה אבל פשטן של דברי רש"י משמע

כַּרְבָּה וּלְרַבָּה וְדַאי דְקָאֵי גַם אַרְיִשָׁא דְהָרִי מְשַׁנָּה שְׁלִימָה בְּנִדָּה יֵצֵא מִחֻתָּף וְכוּ' וּלְרַבָּה רִישָׁא מְיִירִי בְּמַחְתָּף וּמְנִיחַ וְכוּ' הַתּוֹסֵ' שְׁפַתְבוּ וּמְתַנִּיתִין נְמִי דְקַתְנִי וּנְפֻטְרָה וְכוּ' וּבְכַל עֲנִין קָאֵמַר ג"כ לְרַבָּה פְתָבוּ כֵן דְאֵלִיבָא דְרַבָּה קָאֵי הַתּוֹסְפוֹת שָׁם וְלֹא שְׁפַתְבוּ זֶה לְרַבָּה אֲלֵא בְּמַתְרִץ שְׁהֵם הִבִּיאוּ רַבָּה מְנִדָּה דְזֵה חֲשִׁיב לִנְדָה אֲפִילוּ מִחֻתָּף וְהִזְהֵ קֶשֶׁה לְהֵם שְׁהָרִי מְשַׁנְתִּינוּ לֹא אֶמְרָה בְּרִישָׁא דְמַתְנִי' שְׁנֻפְטְרָה מִן הַבְּכוּרָה וְע"ז בָּא בְּמַתְרִץ דְבִאָמַת דּוֹנְפֻטְרָה דְבָא בְּמַתְנִי' אַרְיִשָׁא נְמִי קָאֵי וְכוּ' לְרַבָּה אֲבָל לר"ה בְּמַחְתָּף וּמְשַׁלִּיף אֲיִירִי רִישָׁא שְׁפִיר הַרְמַב"ם לְטַעְמִיהָ דְפֻסְק כַּר"ה פֻּסְק דְבָזָה לֹא נְפֻטְרָה מִן הַבְּכוּרָה וְא"כ לֹא מְצִינוּ שְׁהַתּוֹס' חוֹלְקִין עַל הַרְמַב"ם: אֲבָל לְדַעְתִּי יָפָה פִּינּוֹן הַטּוֹר בְּדַעַת הָרֵא"ש לְפִי מ"ש לְעֵיל דְהָרֵא"ש פִּירֵשׁ סוּגְיָא דְלֹא כַּר"ה א"כ עַל פְּרָחָף גַּם לר"ה סוּבֵר הָרֵא"ש דּוֹנְפֻטְרָה מִן הַבְּכוּרָה קָאֵי גַם אַרְיִשָׁא וְכִינּוֹן דְסוּבֵר ר"ה דְאֵפִילוּ מְשַׁלִּיף כְּבָר לְפֻלְבִּים נְפֻטְרָה מִן הַבְּכוּרָה וּבָזָה לֹא מְצִינוּ חוֹלְקֵי עַל ר"ה א"כ בְּדַאי שְׁפּוֹסְק הָרֵא"ש כֵּן לְהִלְכָה.

וּבָזָה שְׁפַתְבִּתִּי שְׁעִיקָר קוֹשְׁיָת הַגְּמָרָא הוּא עַד הַשְּׁתָא לֹא שְׁמַעִינוּ דְרַבּוּ פְּכוּלוּ הִינּוּ עַל מַה דְתַנּוּ נְפֻטְרָה מִן הַבְּכוּרָה נְלַע"ד לְתַרְצֵי מַה דְקֶשֶׁה דְמַסִּיק לֹא פְגוּן שְׁיֵצֵא רַבּוּ בְּמִיעוּט אֲבָר וּקמ"ל דְלֹא שְׁבָקִינוּ וְכוּ' וְקֶשֶׁה הָא בְּתַחֲלַת דְבָרֵינוּ הִזְהֵ זֶה פְּשִׁיטָא אֲצִלוּ דְלֹא שְׁבָקִינוּ וְא"כ מֵאֵי קמ"ל מְתַנִּיתִין בָּזָה: וְנִרְאָה מְשׁוּם דְרַבָּא סְתָמָא בְּעֵי הִלְכוּ בְּאִיבְרִין וְכוּ' וְלֹא דוֹקָא לְעֲנִין בְּכוּרָה קָאֵי אֲלֵא גַם לְעֲנִין בְּן פְּקוּעַ וְא"כ לֹא מְיִירִי פְּלַל בְּמַחְתָּף שְׁהָרִי לֹא קָאֵי פְּלַל עַל הַמְשַׁנָּה וְלֹא הַנּוֹפֵר בְּדַבְרֵי רַבָּא שְׁמַחְתָּף וְא"כ שְׁפִיר הַקֶּשֶׁה פְּשִׁיטָא דְלֹא שְׁבָקִינוּ אֲבָל מְשַׁנְתִּינוּ אִיפָא לְפִירֵשׁ דְאֵדְלַעִיל קָאֵי שְׁמַחְתָּף וּמְנִיחַ יֵצֵא רַבּוּ וְכוּ' וְא"כ בָּזָה לֹא פְּשִׁיט לָן פְּלוּי הָאֵי דְאוּלֵי בָּזָה שְׁבָקִינוּ רַבּוּ עוֹבֵר מְשׁוּם שְׁאִינוּ מְחַוְבֵּר בּוּ וְאֲזַלִּינוּ בְּתַר רַבּוּ אֲבָר שְׁמַחְתָּף בּוּ אֲלֵא שֵׁא"כ לֹא הִזְהֵ צְרִיף פְּלַל שְׁיֵצֵא בְּמִיעוּט אֲבָר וּפְשׁוּט הִנּוּ לִיהֵ לְמִימַר דְקמ"ל אֵף שְׁיֵצֵא מִחֻתָּף מ"מ מְרַבּוּ וְאֵילָף צְרִיף קְבוּרָה וְכמ"ש הַתּוֹס' בְּאָמַת וְזֵה וְדַאי רְבוּתָא הִיא אֵף שְׁהַחְתִּיכוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ וְנִשְׁאַרוּ חוֹלִין מ"מ מַה שְׁיֵצֵא מְרַבּוּ וְאֵילָף קַדִּישׁ.

וְאוּלֵי זֶה טַעְמוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם דְפֻסְק כַּר"ה דְסוּבֵר דְסוּגְיָא כַּר"ה דְלְרַבָּה הִנּוּ לִיהֵ לְשַׁנּוּי דְיֵצֵא רַבּוּ אֵדְלַעִיל קָאֵי וּקמ"ל דְאֵפִילוּ בְּמַחְתָּף מְרַבּוּ וְאֵילָף צְרִיף קְבוּרָה אֲלֵא וְדַאי דְלַר"ה הוּא הַסּוּגְיָא וְלַר"ה רִישָׁא בְּמַחְתָּף וּמְשַׁלִּיף מְיִירִי וְא"כ אִם כְּבָר הַנּוֹשֵׁף לְפֻלְבִּים אֲפִילוּ מְרַבּוּ וְאֵילָף א"צ קְבוּרָה כִּינּוֹן שְׁעַל הַחְתִּיכוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת שְׁכָבֵר הַנּוֹשֵׁלְכוּ לְפֻלְבִּים אִי אֲפֻשֵׁר לְהַקְדוּשָׁה שְׁתַּחֲוֵל שׁוּב אִינָה חֲלָה פְּלַל דְלְמַפְרַע צְרִיף לְהִיּוֹת קְדוּשׁ וְא"כ עַל פְּרָחָף סִיפָא יֵצֵא רַבּוּ בְּאֵפִי נְפֻשָׁה קָאֵי שְׁיֵצֵא רַבּוּ כַּא' וְא"כ קֶשֶׁה עַד הַשְּׁתָא לֹא שְׁנִינוּ דְרַבּוּ פְּכוּלוּ.

וְהִנּוּ רֵאִיתִי רַמ"א בְּסִימָן שִׁי"ט בְּרִישׁ הַסִּימָן שְׁפַתְבּוּ הַמְּחַבֵּר מְבַפְרֵת הַמְּקֶשֶׁה לִילֵד יְכוּל לְחַתְּנָהּ אוֹתוֹ אֲבָר אֲבָר וּמְשַׁלִּיף לְכָלְבִּים וְכַתְבּוּ רַמ"א ע"ז וּמְרַבּוּ וְאֵילָף צְרִיף קְבוּרָה ב"י בְּשֵׁם הַתּוֹס' עכ"ל.

וְכַתְבּוּ הַמַּע"מ דְבָרֵי חֲמוּדוֹת דְרַמ"א פִּירֵשׁ כֵּן בְּדַעַת הַמְּחַבֵּר דְקָאֵי כַּר"ה דְלְמַפְרַע קַדִּישׁ וְאֵפ"ה פְּסִיק מְרַבּוּ וְאֵילָף צְרִיף קְבוּרָה וְכַתְבּוּ הַמַּע"מ סְעִיף ז' שֵׁאע"פ שְׁהַתּוֹסְפוֹת מְיִירִי בְּחוּתָף וּמְנִיחַ מ"מ הָא דְכַתְבוּ וּמְרַבּוּ וְאֵילָף צְרִיף קְבוּרָה אֲפִילוּ בְּחוּתָף וּמְשַׁלִּיף דְהָא לְמ"ד מְפָאן וְלְהַבָּא לֹא מַעְלָה וְלֹא מוֹרִיד הָא דְמְנִיחַ שְׁאִין פָּאן חֲלוּת קְדוּשָׁה פְּלַל לְמַפְרַע

ואפ"ה טעון קבורה למה שיוצא אח"כ א"כ לדידיה ודאי אפי' פבר השליף טעון קבורה למה שיוצא אח"כ דמה לי שהאברים מונחים לפנינו ומה לי שפבר הושלכו לדידיה שיכול להשליכם עוד ומעתה אף אני אומר שגם למ"ד למפרע קדיש ושאם הושלכו אין פאן קדושה אפ"ה צריף קבורה למה שיוצא אח"כ וכף הגיה רמ"א בהנהותיו וכו' והוא פבא שהגיה עליו היינו אליבא דמ"ד למפרע הוא קדיש אלא שאין נ"ל פן מפ"י רש"י וכו' ומסיק שם דבאמת למ"ד למפרע פינון שאי אפשר לחול למפרע אין הקדושה חלה פלל ע"ש שהאריף.

ואני אומר הסוגיא בין לרמ"א ובין להמע"מ קשיא לרמ"א דס"ל דאפילו למ"ד למפרע מ"מ משיצא רובו יקבר א"כ מאי מקשה הגמרא ליפלוג ולתני בדידיה וכו' ומאי קושיא דלמא יצא רובו דסיפא אדלעיל ארישא קאי שאפילו פבר השליף מ"מ מרובו ואילף טעון קבורה אלא ודאי דזה אי אפשר פינון דלמפרע קדיש אי אפשר לקדושה שתחול שוב פלל וקדברי הדברי תמודות.

ולדברי הדברי תמודות קשה לשון המשנה לר"ה דקאמר חותף אבר אבר ומשליף דמשמע שפל אבר צריף לחתוף ולדידיה די אם חתף אבר אחד והשליף שוב אי אפשר לחול למפרע אפילו יצא שאריתו פלו פאחד שוב משליכו לכלבים בשלמא למ"ד להבא צריף לחתוף פל אבר ואבר דמה שישאר מחובר ברובו קדיש עמו.

ואמנם גם מה שפשוט להמע"מ דעכ"פ למ"ד מכאן ולהבא פי היכי שקדיש מרובו ואילף בלא הושלף הה"ד בפושלף לדידיה הושלף ולא הושלף שנים פינון שיכול להשליכם עוד אומר אני שאני לא הושלכו שאז שאף שלא הוקדשו אותן שפבר נחתכו מ"מ פינון שרוב החתיכות לפנינו יחד ומצטרפין והנה לידה פמו ששנינו יצא מחותף משיצא רובו ומש"ה מרובו ואילף קדיש למ"ד מכאן ולהבא אבל אם פבר הושלכו אולי לא חשיב לידה פלל ואיף יוקדש פלל: ולהבין הסוגיא אומר אני הן אמת דרמ"א פתב פן אפילו למ"ד למפרע ולפי מה שכתבתי לעיל לדעת הרא"ש דגם לר"ה דמייני בכבר הושלף מ"מ נפטר מן הבכורה קאיגם ארישא והנה בהמה שהפילה חררת דם תקבר ולא מן הדיו אלא פדי לפרסמה שהיא פטורה מן הבכורה פמבואר בש"ע סוף סימן שט"ו ובשליא א"צ לקברה אף שנפטר מן הבכורה וכתבו שם האחרונים שהטעם ששליא אין צריף פרוסום שהפל יודעים שאין שליא בלא ולד.

ומעתה נלע"ד דטעמו של רמ"א דסובר פדעת הרא"ש דאפילו לר"ה גם ברישא נפטר מן הבכורה ובהושלף לכלבים אין פאן רוב יחדיו ולא נתפרסם שנה חשיב לידה ולכף צריף להשליף לכלבים ואף שדעה ראשונה שם הוא דעת הרמב"ם שפובר דלא נפטר מ"מ הרמ"א לעצמו פתב פן לפי דעתו שכתב אח"כ שי"א שנפטר: ובזה נלע"ד פירוש דברי הגמרא דקאמר מאי לאו מחתף ומניח ואי אמרת למפרע יקבר מיבעי ליה והנה יותר הנה להקשות ואי אמרת למפרע אמאי משליף לכלבים ולמה אמר יקבר מיבעי ליה ונראה דהא לכאורה קשה מאי דקאמר מאי לאו מחתף ומניח מהיכא ראה שפנונת המשנה פן ואם פכח הסיפא זה מקשה אח"כ.

ונראה דהנה ליה הוכחה לזה מדקאמר אבר אבר ואי מחתף ומשליף וא"כ למפרע קדיש א"כ באבר א' סגי אלא דאיכא למימר לעולם למפרע ובאמת באבר א' סגי אלא דאף

לענן ההשלכה לכלבים הנה רבותא יותר דסגי באבר א' מ"מ לענן הפטור מן הבכורה רבותא יותר אף שמתהוה פל אבר והשליה ומעולם לא הנה רוב יחדיו אפ"ה נפטרה מן הבכורה ואם פן ע"כ גם לר"ה נפטרה מן הבכורה קאי גם ארישא פדעת הרא"ש ודלא פרמב"ם א"כ היא גופה קשיא יקבר מיבעי ליה פדי לפרסם שפטורה מן הבכורה ועל זה משני ליה הב"ע במתהוה ומשליה ולא כמו שאתה סבור דנפטרה קאי גם ארישא אלא להיפך דדוקא פאן נפטרה אבל ברישא לא נפטרה וכדעת הרמב"ם וליכא קאמר מתהוה אבר אבר שחתהוה פל אבר והשליה אבל בחתהוה רק אבר אחד והשליה אף שמתהוה להשליכו אח"כ פולו פאחד לכלבים מ"מ פיון שיצא לבסוף רוב העובר בשלמות עכ"פ לידה הוא ונפטרה מן הבכורה לכה קתני אבר אבר.

ועל זה מקשה ליפלוג ולתני וכו' ולכאורה אין זה קשיא דהרי מוקמינן למסקנא דמתניתין מיירי חציו ברוב אבר או רובו במיעוט אבר וקמ"ל דלא שבקינן וכו' וכל זה עכשיו דנקט רובו ממש אבל אי הנה נקט מתהוה ומניח לא הנה מוכח דבר זה ולמימר דסוגיא זו פליג על המסקנא או לא אסיק זה אכתי אדעתיה זה דוסק.

אמנם לפי מה שכתבתי ניחא עכשיו דמוקי דנפטרה מן הבכורה לא קאי ארישא א"כ בלא"ה לא מוכח פלל דמיירי בחציו ברוב אבר או ברובו במיעוט אבר דהא לכאורה קשה מאי מקשה לקמן אטו עד השתא לא שמעינן דרובו פכולו ודלמא לדיקא איצטריה דוקא רובו אבל פחות מרובו חותהו ומשליה אלא דזה פכר תנו בהדיא ברישא אלא דדלמא אתי לדיקא דפחות מרובו לא נפטרה מהבכורה בחותהו ומשליה דזה אינו מבואר ברישא אלא דהנה סבור לקמן דבאמת גם בזה נפטרה דקאי גם ארישא אבל השתא דאמת דבאמת לדיקא דברישא לא נפטרה וליכא תני אבר אבר א"כ לא מוכח פלל דהלכו באברין אחר הרוב א"כ ליפלוג ולתני בדידה: ונחזור לראשונות שהקשיתי לדעת הרא"ש איה אמר דקמ"ל דלא שבקינן רוב עובר וכו' מה צריה מיעוט זה הא פכר אמר דזה מלתא דפשיטא הוא וכתבתי לתרץ דכוננתו דאפילו במחנתה שאינו מחובר לרוב עובר אפ"ה לא שבקינן וכו' והקשיתי דא"כ מה צורף לאוקמי ברובו במיעוט אבר נימא דקמ"ל דאפילו במחנתה אפ"ה מרובו צריה קבורה.

אמנם לפי מ"ש שעיקר קושיות הגמרא דעד עתה לא שמעינן הוא על ונפטרה מן הבכורה שזה שמעינן ממתניתין דידה אפילו במחנתה א"כ שפיר הוצרה לדדש דקמ"ל דלא שבקינן רוב עובר אפילו במחנתה: אלא דלפי זה קשה מה שמאריה בגמרא אדתי סיפא יצא רובו יקבר ונפטרה מן הבכורה למה הוצרה להביא ונפטרה מן הבכורה בל"ז הנה אמינא לתרץ משום דכבר פתבתי דלדברי רמ"א ולפי מה שפירש המע"מ דבריו דאפילו לר"ה ופילו פכר הושלה לכלבים אפ"ה מרובו ואילה צריה קבורה א"כ אם אפשר לומר פן נסתר קושיות הגמרא דנפלוג בדידה דאדרבה יצא רובו ארישא קאי שאפילו פכר הושלכו הסתיכות לכלבים מ"מ מרובו ואילה צריה קבורה וא"כ זה רבותא יותר ממחנתה ומניח.

ונראה משום דיש לדקדק בסיפא דקתני יקבר ונפטרה מן הבכורה פיון דתנו יקבר א"כ זהו הנולד עכשיו הוא קדיש בבכורה א"כ פשיטא דנפטרה מן הבכורה. אמנם לרמב"ם ולרא"ש לכל מר ניחא לשיטתו לרמב"ם דנפטרה לא קאי ארישא לדיקא אתי דוקא זה

נפטר מן הבכורה הא ברישא שחתה והשליה לא נפטר וקרא"ש ג"כ ניקח דבאמת
בסיפא משנה שא"צ שנפטר מן הבכורה אלא ארישא קאי שאף ששם משליה לכלבים
אפ"ה נפטר מן הבכורה.

וא"כ על פירוש דרישא מיירי ביצא פה רובו דאל"כ שלא יצא פה רובו רק מעוטו א"כ
נדאי שלא נפטר ופשיטא שלא נפטר וליפא למימר פלל שנפטר קאי למעוטי ארישא
פרמב"ם וגם ליפא למימר דנפטר קאי ארישא פרא"ש.

וא"כ מיותר ונפטר בסיפא לגמרי. וא"כ אי לא הנה מביא סיומא דמלתא ונפטר מן
הבכורה לא הנה מקשה מידי דהנה אמנא דיצא רובו ארישא קאי שאף שפבר הושלכו
החתיכות הראשונות לכלבים מ"מ מרובו ואילו יקבר אלא דלפי זה רישא מיירי שעדיין
לא יצא רובו פלל ולכך מביא סיומא דמלתא ונפטר וכו' וא"כ אי סיפא ארישא קאי
ורישא קודם יציאת רוב מיירי א"כ ל"ל ונפטר מבכורה דסיפא פשיטא פיון דיקבר
פבר נפטר מן הבכורה: אלא דלפי מ"ש עיקר הקושיא מה דאמר אטו עד השתא לא
שמעינו רובו הוא ממה דתנו ונפטר וקרא"ש הסוגיא אליבא דרבה א"כ קשה מאי
קושיא דלמא הא קמ"ל דוקא רובו לאפוקי מחתה ומניח דזה לא שמעינו מרישא דרישא
איפא לפרש מחתה ומשליה וקא דתנו ונפטר מן הבכורה הוא משום דאי לאו דתנו
ונפטר מן הבכורה לא הנה שמעינו פלל תיובתא לרב הונא ונהה מפרישין מחתה
ומשליה וסיפא ארישא קאי אף שחתה והשליה מ"מ יצא רובו לאחר יציאת הרוב יקבר
וכנ"ל: דף עא גמרא אמר רבה פשם שטומאה וכו' פה טהרה וכו'.

הנה מי נתלה במי מדאמר פשם שטומאה וכו' משמע שזה פשוט יותר מזה ונהה מקום
לומר דוקא טומאה מהני בלוע אבל לטהרה לא מהני בלוע וקמ"ל רבה שאין לחלק.
ובאמת הדבר להיפך שטהרה בלוע פשוט יותר פדאשפחון בכלי חרס שמועיל לטהרה
הבלוע בתוכו ואינו מועיל לטומאה הבלוע בתוכו וא"כ למה עשה רבה הטומאה לפשוט
יותר.

וצריך לומר שטומאה בלוע מפונש במקרא ולכן הוא פשוט יותר. ונהה אם במקרא
עצמו הנה יכולת בידינו לתלות טעם ההיתר בחזא מנייהו או בטומאה שהוא בלוע או
בטהרה שהוא בלוע בודאי שיותר היינו תולים טעם ההיתר בטהרה פדאשפחון בכלי חרס
המקור צ"פ.

ובזה הנוח לנו ממה שכתב מהרש"א בסוף שמעתיא שכתבו התוס' דגם ב' טבעות דריש
רבה מקרא דאוכל גבלתה דמי לא עסקינו דאכל סמוך לשקיעה וטובל ואוכל תרומה
לא לתר עיין בסוף ד"ה פי קאמר רבה וכתב מהרש"א א"כ גם לבר פדא ניקח פיון
דטומאה קלה עד לפלל וא"כ תטמא התרומה במעיו ולדידי שפיר קאמר דלבר פדא לא
ניחא דמנ"ל לתלות טעם ההיתר בטומאה ודילמא ההיתר הוא משום דטהרה היא בלוע
אף דלכאורה נראה דעד כאן לא יליף טהרה בק"ו מטומאה אלא בחזא מנייהו בלוע שאז
יש לתלות טעם ההיתר משום הפסק שהאדם מפסיק בין רשות הטומאה לרשות הטהרה
שחזא מנייהו מובלע תוך גופו ואידך הוא חוץ לגוף והגוף מפסיק ואינו מניח הטומאה
לעבור וא"כ שפיר יש ק"ו לענין הטהרה פדאשפחון בכלי חרס שאינו מפסיק בפני
הטומאה שבתוכו ומפסיק בפני טהרה שבתוכו אבל בשניהם בגופו אין כאן שום הפסק

וא"כ בין אם תתלה הטעם בטהרה ובין תתלה הטעם בטומאה צריך להסביר טעם ההיתר שדבר הבלוע כמי שאינו דמי וכינן דדבר הבלוע כמי שאינו מה מקום לחלק בין טומאה לטהרה כל מי מהם שבלוע הרי הוא כמי שאינו ובזה הנוח לי בדברי התוס' שפיתבו בד"ה פי קאמר וכו' שם באמצע הדבור וז"ל ואין לתמוה פיון דבא לאשמעינו בשני טבעות מאי פשם וכו' וכוננת דבריהם דבשתי טבעות אי אפשר להיות אחד בלוע ואחד אינו בלוע וא"כ בין הטומאה ובין הטהרה בלוע וכינן שאמר שטומאה בלוע אינו מטמאה היינו טהרה שאצלה מה זו שוב שאמר כף טהרה בלוע וכו' והיינו מטומאה שאצלה נהרי היינו הך.

ולפי מה שפיתתי נחא דנוכל שפיר למצוא דומיא דב' טבעות שיהיו שפיר נוגעים זה בזה הטומאה והטהרה וא' יהיה בלוע ואחד לא יהיה בלוע ופעמים הטומאה בלוע ולפעמים להיפך ולרבה דאמר בית הבליעה בית הסתרים והיינו תחלת בית הבליעה וכמ"ש התוס' להדיא א"כ אם אכל אוכלים טמאים וכבר הם בסוף בית הבליעה מותר לאכול אחריו תכף תרומה טהורה אם אכל סמוך לשקיעת החמה וטבל ואוכל תרומה טהורה ואף שתומה טהורה בעודה בתחלת בית הבליעה ועדיין לא מקרי בלוע נוגעת בטמאה שפיר היא בלוע מותר שטומאה בלוע אינה מטמאה אף שהטהורה אינו בלוע ואעפ"כ היא אצלה בלי הפסק ונוגעת בה כף טהרה בלוע דהיינו להיפך שאכל תרומה טהורה וכבר היא בסוף בית הבליעה ואוכל אחריו אכל טמא נהרי בעודו בתחלת בית הבליעה נוגע בתרומה טהורה שתחתיו ואפ"ה מותר לפי שטהרה בלוע אינו מטמאה ושפיר קאמר פשם.

והא דפשוט ליה טומאה יותר מטהרה היינו דטומאה מפורשת בקרא והאוכל וכו' מי לא עסקינו דאכל תרומה לאלתר באופן שבעודה בתחלת בליעה נוגעת בנבילה שפיר בסוף בליעה אלא ודאי שפסקום שאין טעם ההיתר משום הפסק אין מקום לחלק בין בלועה דטומאה לבלועה דטהרה פיון שהטעם משום שהוא כאלו אינו וא"כ דא ודא אחת היא ולא שייך פשם ולכן הוכרחו התוס' לפרש פשם שטומאה בלוע אינו מטמא את האדם הבולעה כף וכו' וקמ"ל רבה שפסקאמת אין הטעם משום הפסק ואפילו לאפיי דכל בית הבליעה בלוע הנה מ"מ משפחת בחדא מנייהו בתחלת בית הבליעה וחדא מנייהו בגרון קודם התחלת בית הבליעה ונוגעים זה בזה: ודע דלרבה דסובר בית הבליעה בית הסתרים ולא בלוע א"כ היא גופא קשיא איך קאמר והאוכל וכו' ומי לא עסקינו דאכל תרומה לאלתר וכינן דלרבה לא הוי פי אם בה"ס הוא ודאי דבשתי טבעות לא שייך בה"ס וא"כ הא מטמא התרומה ועוד האדם איך יטהר הא נושא הנבילה וצריך לומר דעכ"פ בכדי שיירד ויטבול עכ"פ כבר היא בסוף הבליעה אמנם לתחלת סברת התוס' בריש שמעתין ד"ה מי לא עסקינו שעדיין לא חילקו לרבה בין תחלת בית הבליעה לסופה וכל בית הבליעה לרבה בית הסתרים א"כ איך פתבו דלהכי מביא בשמעתין קרא דוהאוכל להוכיח אף לרבה דבלוע אינו מטמא ונהרי לרבה באמת קשה הא לא הנה בלוע כלל ואמאי יטהר האדם ונהרי הוא נושא הנבילה בבית הסתרים דמטמא במשא וצריך לומר שאין פוננת התוס' דרבה סובר בגוף הדין פירבא דבית הבלוע הנה בית הסתרים אלא רצונם דלרבה דסובר שיש מקום לאוקמי קרא דבליעת עוף טהור בחזר והוציא גם רבא סובר בזה פמוהו שאין דוחק לאוקמי קרא בכה"ג ולכן יליף רבה מוהאוכל אכל רבא

עצמו סובר דגם מקרא דנהאוכל אין ראיה דשבקי לקרא דדחיק ומוקים אנפשיה בלא
אכל סמוף לשקיעת החמה וכו' נלע"ד דהרא"ם לא ניחא ליה בהא דרבא ואמר דקרא
לא איירי באכל סמוף לשקיעת החמה ולכך סבר דלרבא גזרת הפתוב שובלית בהמה אף
שבית הבליעה בה"ס אפ"ה לא תטמא ומה שאמרו שם בגדה (דף מב ע"ב) דלרבא אם
תחב לו חבירו פוית גבילה לתוף פיו נהי דבמגע לא מטמא במשא מיהא מטמא: אומר
אני ע"כ לא גזר הפתוב בגבילת בהמה שאינו מטמא בבית הבליעה אלא דרף אכילה דכן
פתיב בעוף טהור לא יאכל לטמאה בה וכו' גזר בה ולא באחרת וכן קרא דרבא ונהאוכל
וכפס בגדיו אבל בלא דרף אכילה כגון שתחב לו חבירו לבית הבליעה וחזר והוציאו זה
לא מקרי אנוכל וכו' שפיר מטמא במשא לרבא ולא טעה הרא"ם בדברי הגמרא ובחנם
השיג מהרש"א עליו שם בגדה ואף שלא נמשך הרא"ם אחר דברי התוס' מפל מקום
דברי הגמרא אינם פגגדו באופן שדברי הרא"ם הם להיפוך מדברי התוס' שלדברי התוס'
רבא מוקי ברייתא בחזר והוציאו ולדברי הרא"ם בזה אדרבה לרבא טמא היכא דבית
הבליעה לא היה רחב והסיטו אבל אם לא חזר והוציאו ונשאר שם פדרף אכילה וכו'
גזרת הפתוב שובלית בהמה אינו מטמא בבית הבליעה אף שהוא רק בבית הסתרים: ולפי
זה לרבא אין לנו הוכחה על טומאה בלועה שהרי לרבא גזרת הפתוב הוא וכיון שאין
לנו הוכחה על טומאה בלועה ממילא פשיטא שאין לנו הוכחה על טהרה בלועה וא"כ
ממילא הלכה כרבא וזהו דעת הרוקח ולכן לא מצא הימר לאשת פהו לכנס לאוהל המת
כשהיא מעונבת אלא מטעם ס"ס שמא נקבה ואת"ל זכר שמא נפל ומתורץ קושיות
המג"א בסימן שמ"ג ודו"ק: וחזן לדברינו בלא"ה אני תמה על המג"א בזה דמה ענין
טהרה בלוע בעובר ועובר ירך אמו הוא וכלשנטימאת האם נטמא גם העובר עמה כאחד
וכמו שאמרו רז"ל ביבמות (דף עח ע"א) דאמר רבא נכרית מעונבת שנתגיירה בנה אין
צריך טבילה דעובר ירך אמו ואף שדחה התם שהטעם משום דאין פאן חציצה דהיינו
רביתיה מ"מ אין זה עיקר ולא דחה פן אלא לר' יוחנן אבל רבא בעצמו עיקר טעמו משום
עובר ירך אמו וכן פסקו התוס' במס' ב"ק (דף מז ע"א) ד"ה מ"ט דבכל מקום עובר ירך
אמו מלבד בטרפה שיש לו חיות בפני עצמו.

וא"כ בשלמא באשה שמת ולדה בתוף מעיה שם אין לומר אשה ועובר חד ירך דאטו
הולד מקבל טומאה ממקום אחר הולד עצמו מת הוא ואמו הרי היא בחיים לפנינו ואין
לומר פאן עובר ירך אמו שהרי יש לאם חיות בפני עצמה רק שתקבל טומאה מן הולד
במגע או במשא בזה שפיר הנה בלוע אבל אשה מעונבת טהורה שנקנסה לאוהל המת
ואח"כ ילדה הדבר פשוט דלרבא דעובר ירך אמו גם הולד נטמא במת עצמו וצריך הגזאה
שלישי ושביעי אם לא שנולד אחר שהונה על אמו שאז הגזאה וטבילה של האם סלקא
לולד ג"כ דעובר ירך אמו וא"כ מעונבת אשת פהו אסורה לכנס לאוהל המת וזה לא
מחשב טהרה בלוע פלל ולכן הורקח הרוקח להתיר מטעם ס"ס ופשוט בעיני מאד שכל
דברי התוספות הנ"ל נעלמו מן המג"א בשעה שכתב דבר זה.

ונחזור לדברי הנ"ל שכתבתי דלרבא לא ס"ל פלל טומאה בלוע אינו מטמא ואומר אני
דאי אפשר לומר פן דא"כ למאי הלכתא פליג רבא על אפיי אם בית הבליעה בה"ס או
בלוע ונהלא לרבא ליכא נ"מ בין בלוע לבה"ס ואף אם נדחק לומר דמשום הכי דס"ל
לרבא בית הבליעה הוא בית הסתרים מש"ה אמרינו דעל פרתך גזרת הפתוב הוא אבל

אי הנה בית הבליעה בלוע לא הנה אמרינו דהוא גזרת הכתוב דהא תינח בפלוגתא דבית הבליעה ונהרי רבא ואפיי פליגי ג"כ באותו מקום באשה א' בה"ס או בלוע וכיון דכבר סבר רבא דבית הבליעה בה"ס ולסברתי שוב גם טומאה בלוע מטמאה א"כ למאי הלכתא פליגי באותו מקום באשה אי בה"ס או בלוע: ולכן נלע"ד דלרבא לא קשיא כלל מקרא דנהאנפל מנבלתה דהא לכאורה קשיא בדברי התוס' בסוף ד"ה מי לא עסקינון שפיתבו דלא מסתבר לאוקמי כולה קרא לדרשה דהקא לטהר טומאה בלוע דהא משמע דאתא למימר טומאה וכו'.

והנה קשיא הרי גם לדרשה דשיעור אכילה לא אתי להורות טומאה פי אם טהרה דנוגע ונושא אינו נטמא פי אם בנושא שיעור אכילה וא"כ פיון דלכל הדרשות אתי קרא רק להורות טהרה א"כ דלמא רק לטומאה בלוע אתי.

ולכן אמרתי שאי לא קרא דנהאנפל אין הסברא חיצונה לטמא בכל שהוא אלא אדרבא הסברא כשם שטומאת אוכלין טומאה קלה אין אנוכל מטמא אחרים בפחות מפביצה כד טומאת נבילות שהיא טומאה חמורה לא יטמא אחרים בפחות מפביצה ולכן פתיב ונהאנפל למימרא דנוגע ונושא בשיעור אכילה מייירי שהיא פזית וא"כ קרא דנהאנפל בשיעור אכילה בצמצום מייירי דאי ס"ד דמייירי ביותר משיעור אכילה א"כ דלמא באמת פביצה מייירי וכיון דקרא בשיעור אכילה מייירי א"כ לר' יוחנן דסבר בסוף פרק ג"ה דשיעור אכילה היינו בגרונו ובין הכל סגי בכזית עם מה שנושאר בחנפים א"כ בבואו לבית הבליעה כבר איפחת מפזית ושפיר יכבס בגדיו וטהר בערב אפילו לאכול תרומה ובשלמא שם בנדה דאמר נ"מ היכא דתתב לו חבירו פזית לתוך פיו א"כ חבירו תתבו עד בית הבליעה ולא איפחת שיעורו ושפיר קאמר שם דלרבא מטמא במשא.

וכן נבלת עוף דאינו מטמא עד שיהיה בבית הנפש ושם אמר רחמנא שיהיה שיעור אכילה עיין ברמב"ם ריש פרק ג' משאר אה"ט וא"כ שם צריך שיהיה פזית שלם ודומיא דהכי בנבלת בהמה אינו מטמא ושפיר הוכיח אפיי מזה דבלוע הנה אכל בקרא דנהאנפל לא בא לבית הבליעה פזית שלם ונסתר הוכחת רבה.

ואמנם בני החתן שמואל השיבני דהרי קרא ונהאנפל מייירי בבלעו שלם דאל"כ בלא"ה לא חזי לגר וכדפירש רש"י בהקדא וא"כ דמייירי בבלעו שלם לא נחסר השיעור ויפה השיב בני. אמנם היא גופה קשיא דסתם אנוכל משמע דרף אכילה וסתם דרף אכילה שלועסו וא"כ מנ"ל לרבה להוכיח מקרא זה דטומאה בלוע אינו מטמא.

אמנם אפשר דאי קרא מייירי בלועסו ונחסרה שיעורו או שנמאס א"כ לא קמ"ל קרא מידי ולמא לי קרא שהרי קרא זה מיותר הוא לדרשה אמנם לפי מ"ש התוס' א"כ קרא זה עקרו ליתן לנוגע ולנושא שיעור אכילה רק דרשה דהקא ממילא מוכח משום דאין מקרא יוצא מידי פשוטו ומייירי גם באנוכל ממש וא"כ הדרא קושיא לדוכתא דלמא בלועסו מייירי: ונראה לתרץ ובזה יתורץ ג"כ דאמר הניחא לר' יוחנן אלא לבר פדא וכו' ומה קושיא וזה מימרא הוא ולא ברייתא ודלמא באמת רבה כר' יוחנן ס"ל ולא כבר פדא.

ונראה דהתוס' הקשו בנדה דכיבוס בגדים דכתיב באנוכל מותר ע"ש שפיתבו ואולי לשום דרשה פתבו ולדידי נראה משום דבכורות פי' רש"י טומאה קלה היינו מגע ונחמורה

היינו משא וא"כ אי לא דכתיב פיבוס בגדים לא הנה מוכח דטומאה בלוע אינו מטמא דאי הנה פתיב והאוכל יטמא עד הערב הנה אמינא דמייירי בכבר נפסלה מאכילת אדם וראונו רק לכלב והא דנטמא ממנה היינו במגע וא"כ פאשר היא בבית הבליעה שוב הנה בה"ס ואינו מטמא במגע ולכה אפילו אכל סמוך לשקיעה טהר בערב אבל אם ראוייה לאדם באמת אינו טהור עד שיתעפל במעיו לגמרי ולכה פתיב פיבוס בגדים דהיינו משא וא"כ בראוייה לגר מייירי ואפ"ה טהר בערב ומוכח טומאה בלוע אינו מטמא וא"כ פיבוס בגדים דקרא מותר לדרשה זו ועל פירוק מייירי בלא לעסו וא"כ על פירוק כבר פדא סבר דאל"כ אין לנו ראיה מדכתיב פיבוס בגדים דאפתי לא הועיל קרא בכבוס בגדים דאפילו מייירי בראוייה לכלב מ"מ מוכח מדטהור בערב ועל פירוק דרשא אחרין נכתב פיבוס בגדים וא"כ קשה דלמא מייירי בלועסו וחסר שעורו אלא על פירוק כבר פדא ס"ל ומקשה שפיר דהא אינה ראוייה לגר: אלא דאני אומר דהא צריכין אנו להבין למה שינה רש"י פאן מפרושו בבכורות ופירש פאן טומאה קלה היינו מגע נבילה לטמא אוכלין.

ואמרתי שפוננת רש"י לתרץ קושיות מהרש"א שהקשה הא לבר פדא ג"כ ניחא שהרי אוכל אחריו תרומה כמו שכתב התוספות בסוף שמעתינן והנה לעיל פתבתי לתרץ קושיות מהרש"א דכוננת הגמרא אלא לבר פדא מנ"ל לתלות הטעם בטומאה בלוע דילמא משום דטהרה היא בלוע ועכשיו הדרנא בי ואתרץ ג"כ מה שנדחקו כל מפרשי הש"ס דלמסקנא דשמעתינן דרבה בב' טבעות מייירי ותרונוייהו מוכחי מהו קרא עצמו דמי לא עסקינו שאוכל תרומה מיד וא"כ למה לי הק"ו פלל מקלי חרס ונלע"ד לפי מה שכתבתי בתחלת דברי שאם אכל אוכל טמא וטבל ואוכל תרומה טהורה ובתחלת אכילה אפתי הטהורה אינו בלוע שהרי עדיין לא הגיע לבית הבליעה ועדיין הוא בסיום החנפיים ונוגעת בטמא שפיר הוא בבית הבליעה וזה הנה דומיא דשתי טבעות וההיתר הוא משום טומאה בלוע ולא משום טהרה בלוע וזה מפורש במקרא והאוכל מנבלתה ומייירי סמוך לשקיעה ואוכל תרומה מיד ומנ"ל לרבה ההיקף פטהרה בלוע שאוכל מתחלה תרומה ואוכל אחריו אוכל טמא שאז האוכל הטמא קודם שמגיע לבית הבליעה נגוע בתרומה שבתחלת הבליעה ועיקר ההיתר משום טהרה בלוע וזה נלמד מק"ו פיון דחזינו בכלי חרס דיותר יש טהרה בטהרה בלוע מטומאה בלוע ודו"ק.

ולפי זה איצטמיד קושיות מהרש"א דגם לבר פדא ניחא ואין לתלות הטעם בטהרה בלוע שהרי בתחלת אכילתו התרומה אפתי התרומה אינו בלוע רק הנבילה בלוע ולכן נלע"ד דבשלקמא אם אפתי אף במעיו שם נבילה עליו דחזינא לגר א"כ מטמא בכזית אבל אם כבר נפסלה מגר ושם מגע נבילה עליו דהיינו אוכל ראשון וא"כ שעורו לטמא אחרים בכביצה נהרי לא אכל רק כזית וא"כ בשלקמא לפי האמת דמשני שלא בפנים חזינא שפיר פתבו התוספות דגם ב' טבעות מוכח מהו קרא שהרי אוכל תרומה ואכל הנבילה תטמא התרומה ונבילה שעורו בכזית אבל לפי ההנה אמינא שנפסלה מגר וא"כ אפילו התרומה לא תטמא פיון שאין פאן כביצה וכל זה לפי פירוש רש"י בכאן אבל לפי פירושו בבכורות טומאה הקלה במגע וא"כ אפילו אדם מטמא במגע וטומאת נבילות עליו רק שאינו מטמא במשא וא"כ אפתי גם לבר פדא ניחא שהרי עכ"פ אף שנגיעת אדם בה"ס היא מ"מ תטמא התרומה דהנה ב' טבעות ושעורו שפיר בכזית זהו הנלע"ד פוננת רש"י בפירושו פאן ולפי זה הדרא קושיא לדוכתא למה לי פיבוס בגדים ואי משום דאי לא

הנה פתיב פיבוס בגדים הנה אמינא דמיירי בנפסלה מאדם והא דנטמא האדם היינו משום דנטמאה קלה וכו' היינו במגע נטמא וא"כ אפתי לענין מגע טומאת נבילה עליו וא"כ אפתי מוכח מדאכל תרומה מיד מכלל דנטמאה בלוע אינו מטמא: עב ע"א גמרא אשה מרגשת בעצמה התוס' במס' ע"ז ובמס' נזיר ס"ל דנטמאת אדם באדם בחיבורין הוא דאורייתא והרמב"ם פ"ק ה' הלכה ג' ס"ל שהיא מדברי סופרים ועיין שם בכ"מ שס"ל לרמב"ם דרבא דאמר לא תתלי בוקי סריקי ברב נחמן חולק וס"ל דחיבורין לאו דאורייתא ואומר אני להוכיח פדברי הרמב"ם ממשנתנו דקתני ופשיטה הסיה ידה ונגעה בו והנה למסקנא דנטמאה זו מדברי סופרים יש להקשות פיון שהיא גזרה שפא יוציא ראשו והאשה טרודה בצערה א"כ אפילו נגע החי' רק באשה ג"כ תטמא טומאת ז' שפא הוציא ראשו ואז נטמאת האשה וממילא נטמאת החי' בחיבורין.

בשלא האשה בעצמה מרגשת בעצמה ולהכי אפילו כעין משנתנו שנגעה החי' בנולד עצמו אין צורך לאוקמי שלא נגעה באשה אלא אפילו נגעה טהורה לגמרי אפי' מטומאת ערב שהרי היא מרגשת בעצמה וממילא אם תרגיש שהוציא ראשו תדע שהיא טמאה מחמת עצמה ולא תגע בטהרות וכשפמרגשת שעדיין לא הוציא ראשו גם הסיה טהורה אלא שבחי' גזרו שהיא אינה מרגשת אבל להיפך החי' תטמא אפילו לא נגעה בנולד.

בשלא לדעת הרמב"ם חיבורין דרבנן והנה גזרה לגזרה אבל לדעת התוס' קשיא בשלא לפי ההנה אמינא שהיא דאורייתא שפיר פיון דאשה טהורה ע"פ הדין אי משום בלוע לתוספות אי משום בה"ס לרש"י איך תטמא הסיה אבל למסקנא קשיא ונראה דנקט ונגעה בנולד להורות שנטמאה דרבנן אפילו נגעה בנולד שלא ואשר דשתי טבעות דאורייתא ואז החי' טמאה דאורייתא ומטמא האשה קמ"ל דאפילו הכי האשה טהורה לפי שגם החי' לא נטמאת רק מדברי סופרים שפא יוציא ואשה בעצמה מרגשת: ולפי זה לפי דרשת ר"ע הנוגע במת בנפש וכו' איזה מת שבנפש וכו' קשה הנה לקרא למכתב רבותא יותר שאפ' אינו נוגע במת אלא שנוגע בנפש שבו מת נטמא בחיבורין ונראה בזה לתרץ מה דקשה ר"י הביא ראיה לטהרה ור"ע הביא ראיה לטומאה וממ"נ חד מיותר דהא הסברה חיצונה פחד מנייהו ובשלא לפי סברת מהרש"א בסברת התוס' דר"י מטהר אפילו בנוגע במה שפבר יצא לחוץ ור"ע מטמא בנוגע אפילו במה שבפנים א"כ פל אחד צריך ראיה לדבריו אבל לשיטת רש"י קשה ובפרט לפי קושית הגמרא ור"ע עובר במעי אשה מנ"ל ופרש"י דמפשטא דקרא מפיק לטהר אפילו אינו מיותר א"כ מי הכריח להגמרא לומר דלר"י גולל הלמ"מ.

ונראה דהתנא הקרי לר"י תרי קראי ברביעית דם למה ואמרתי ע"פ מה שכתב התוספות בסנהדרין דדם צריך ריבוי שוב אין חילוק בין יוצא מאחד ליצא מב' מתים דכל שטומאה ושיעורו שנה מצטרף א"כ מחזק קרא לר' ישמעאל לא אימעטו ב' מתים רק מקרא מיותר ור"ע סובר נפשות קרי אי אפשר לומר דנהנפש אתי למעוטי ב' מתים וא"כ על פרוץ לרבות עובר ור"י סובר דובנפש אתי למעוטי משני מתים וזה נגד הפלל דכל שטומאתו ויותר ראוי לומר דאתי לרבות עובר ולכן צריך מיעוט בפירוש יגע ע"פ השדה אבל אי הוי אתי לגולל לא הנה מוקמינן ליה לעובר משום דהנה אמרינן בנפש אדם אתי לרבות עובר: ואמנם עיקר הנלע"ד הוא דלר"ע איצטריך במת בנפש אף שהסברה

החיצונית דסופו לצאת לא מקרי בלוע אלא דאז גם האשה היתה טמאה ולכן פתיב הנוגע במת בנפש דדוקא נוגע במת אבל נוגע בנפש אשר בו המת טהור א"כ מוכח שהאשה טהורה דאל"כ גם הנוגע טמא בחיבורין ומזה יש לנו הוכחה לר"ע לחלק בסופו בין טבעת אחד לשנים: ובזה מתורץ מה דקאמר רבה עובר סופו לצאת וקשה א"כ גם האשה לקמה טהורה לשטת התוס' דמטמא במשא ואם באנו לחלק בין טבעת א' לב' טבעות וכמ"ש התוס' זה אינו דזהו קודם שפאנו לחלק בין סופו לצאת רק שעדיין לא זכינו לסברה דמר לא עסקינו דאכל תרומה לאתרא אז יש חילוק בין טבעת א' וכו' אבל לפי מה דמחלק בין סופו לצאת א"כ אפילו טבעת א' אין ראיה דהרי טמאה בלוע מנהאוכל נבלתה גמיר ושם אין סופו לצאת דאדרבה סופו להתעפל וא"כ בסופו לצאת אפילו בטבעת א' אין ראיה להתיר ולמה האשה טהורה ולפי מ"ש ניקח דמוקמינו מתניתין כר"ע ולר"ע מזה הפסוק עצמו הנוגע במת מוכח שהאשה טהורה מדהצריך ליגע במת עצמו.

ומה שהקשה רבא והא שתי טבעות וכו' ומה קושיא דלמא רבה מוקי מתניתין כר"ע ואיהו סבר כר"י ולר"י גם החיה טהורה ונהיה שתי טבעות נלע"ד דרבא לשטתו דאי הנה ס"ל בחיבורין לאו דאורייתא פדאמר לא תתלו בויקי סריקי ברב נחמן וכמ"ש לעיל בשם הכ"מ וא"כ לדידיה ליפא שום הוכחה לר"ע לטהר האשה ולר"ע גם האשה טמאה וא"כ שפיר הקשה: ובזה נראה לענ"ד פנונת רש"י מה דפירש בסוף ד"ה פי קאמר רבה וכו' דקמ"ל רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע ולכאורה קשה מי הכריחו לזה דטעמא דמתניתין משום בלוע ומה חסר לנו דבמתניתין באמת אף בלא בלוע טהור משום בה"ס אלא רבה עצמו קמ"ל דין זה דבלוע.

ועוד היא גופא קשיא הא לרש"י על פרוקו במשנה בה"ס הוא דלא הוי לרש"י בלוע רק כב' טבעות פנין דלרש"י הטבעת אינו מטמא במשא וכן האדם ובזה אמרתי לרש"י דהוכרח לומר ב' טבעות ולמה לא אמר בפשוטו קמ"ל רבה אפילו בבלוע ממש כגון דבר המטמא במשא ואמרתי משום דתינח טמאה בלוע מיירי בנבילה אבל טהרה בלוע לא משכחת ואף דמשכחת בזה אמרתי דשם בגדה מבואר דאין סתרו של זב מטמא במשא וא"כ שוב הנה ליה מגע בה"ס ואם זב אחר נשא אדם אשר בלע טבעת ג"כ נ"ל דאין זה מקרי שזב נושא הטבעת רק הזב נושא את האדם והאדם נושא הטבעת.

ובזה ישבתי מה שהקשה לרש"י נשאר קושיות התוס' בד"ה אטו אין מגבו שהקרי דנימא דיו ולא יציל בהיסט הזב ומה שתירצו דמפכים קטנים וכו' זה ניקח לשיטתם דגם לר"ע בלוע אינו מטמא ופלוגתיהו דר"י ור"ע בהוציא ידו ואם פן סוגיא זו לר"ע ולדידיה כל שאינו במגע אינו במשא אבל לרש"י לר"ע בלוע מטמא וסוגיא זו לר"י וא"כ לר' יוחנן אליבא דר"י לקמן (דף קכב) אפילו מה שאינו במגע ישנו במשא ע"ש בתוס' בד"ה והיינו טעמיה ועוד דגם לבר פדא עכ"פ תפשוט בעיני דרב אביא לפי מה שכתב בזה בלא"ה לא מטמא במשא דהנה משא בה"ס: והנה בריש שמעתי פירש רש"י טהרה בלוע בלע טבעת ונכנס לאנהל המת והוא נגד מסקנא דרש"י ואמרתי באמת דזה תלוי בפלוגתא דלמ"ד בחיבורין דאורייתא ואדם הנוגע במת בשעת חבורו מטמא אדם טמאה ז' וא"כ דין זה בחיבורו פתח עצמו א"כ מטמא גם במשא ושפיר הנה ראוי לטמא הטבעת אם לא

משום בלוע אכל אי חיבורין לאו דאורייתא אינו כמת עצמו וא"כ אינו מטמא העברת רק במגע ונהיה בה"ס ומתחלה שעדיין לא זכינו לשתי טבעות פירש רש"י דברי רבה למ"ד חיבורין דאורייתא ובמסקנא אמר דאי ממתניתין הנה מוקמינן משום בה"ס ונהיה אמרינן באמת חיבורין לאו דאורייתא וקמ"ל רבה דחיבורין דאורייתא והטעם משום בלוע ואע"פ דעכשיו מצינו בלוע בטבעת א' מ"מ הוכרח בגמרא לחדש נ"מ לשתי טבעות דאי לעגן טבעת א' אפתי לא אשמעינן רבה פלוס דעכ"פ שמעינן ממתניתין דהטבעת טהורה יהיה הטעם משום בלוע או יהיה הטעם משום חיבורין לאו דאורייתא עכ"פ הטבעת טהורה והא דפירש רש"י דקמ"ל רבה דטעמא דמתני' משום בלוע משום דהנה קשה לרש"י רבה דקאמר סופו לצאת וכי לא ידע דגם טבעת סופו לצאת אמנם רבה קמ"ל דחיבורין דאורייתא וא"כ על פרחו משנה דטבעת אינו מחלק בין סופו לצאת ופליג על משנה זו וא"כ איהו סובר כמשנה דטבעת ורבא לשטתו דס"ל חיבורין לאו דאורייתא ואם פן אין ראיה ממשנה דטבעת: שם ע"א במשנה וחכ"א מגע טרפה שחוטה הר"ן הוכיח דבקדשים איירי דאי בחולין מה ענין מגע טרפה לחולין ולכן לרבנן לא קשיא כלל במה הוכשר שחבת הקודש מכשיר ועיקר הוכחתו של רשב"ל (דף עד ע"ב) דאמר אלא לדידך במה הוכשר עיקר ההוכחה מדברי ר"מ שאמר הכשר מגע נבילה.

ואין לומר דלמא ר"מ ג"כ איירי בקדשים זה אינו שהרי לא נזכר בדבריו קדשים כלל אבל בדברי רבנן ממילא משמע קדשים דבחולין אין טרפה שחוטה מטמא כלל. אלא דהיא גופה קשיא וכי בדין טרפה קאי תנא להורות שהיא מטמא בקדשים ונלא תנא בשחיטת חולין קאי ונהיה לרבנן למימר שהבשר טהור אלא דאז הנה אמינא דגם רבנן סברי שחיטה עושה נפול והא דמטהרי רבנן היינו משום דלא ס"ל כר"ש דאמר שחיטה מכשירי אלא דם מכשיר ולא הוכשר הנלד ולכך טהור ולכך אמרו מגע טרפה שחוטה להורות דבקדשים קאי נאפילו הכי אינו מגע נבילה מפלל דס"ל אין שחיטה עושה נפול.

אלא דהיא גופה קשיא למה פליגי במגעו ולא פליגי באבר עצמו דר"מ ס"ל שהוא נבילה ונחכמים ס"ל שהוא טרפה. וצ"ל כמו שאמר בריש הסוגיא לרבינא דנקט חתכה אידי דתני רישא חתכה וכו' הכי נמי אידי דתני רישא הבשר טהור להודיענו שאין העופר מקבל טומאה מחיים אפילו הוא מת במעי אמו פחי חשוב כמו אמו תני נמי סיפא פלוגתיהו בבשר העופר ולא באבר עצמו אי נמי משום סיפא עצמו נקט הבשר מגע נבילה דבזה מוכח דעופר מת מיירי דאי פחי אין בהמה מקבלת טומאה מחיים דהא דתנינא הלך לבה"ק נטמא מוקי לה ר' יוחנן לקמן (דף עה ע"א) כב"ש ואם פן על פרחו בעובר מת מיירי וקמ"ל כרבה דאפילו בעובר מת פליגי רבה וס"ל אין שחיטה עושה נפול ולרב חסדא דאמר מחלוקת פחי צריך לומר חילוק שאף שפן ט' אינו מקבל טומאה מחיים אבל פן ח' מקבל טומאה מחיים וגם פן היא גופה קמ"ל מתניתין שהבשר של העופר מקבל טומאה מחיים הואיל והוא פן ח' דהא נדאי למאן דמוקי מתניתין פחי בכו ח' מוקי לה דבכו כו' חי לר"מ אינו ניתר בשחיטת אמו וכמו שכתב התוספות אלא שעדיין אני אומר דלמה לתכמים להזכיר ענין הטרפה בכאן וסתם הנה להו למימר ונחכמים מטהרים ומה שפתבתי דהנה אמינא שטעמיהו של חכמים משום שלא הוכשר בדמו דאמיה תינח בשר העופר אבל בשר הבהמה למה טהור ונהרי מה שאמר ר"מ הבשר מגע נבילה כולל העופר והבהמה וכן פירש רש"י לעיל (דף סה ע"ב) וא"כ פיון שעל זה קאי

ונחכמים מטהרים גם על בשר הבהמה ונהרי הבהמה שפיר הנוקשה וממילא נדע שטעמיהו שהשחיטה מטהרת את האבר אלא שבאמת דברי רש"י הנ"ל סתרי למה שכתב רש"י במתניתין שהרי דברי רש"י הנ"ל הוא שכל העובר והבהמה נגעו באבר ובמשנתנו פירש רש"י הבשר מגע נבילה בשר העובר.

ונראה דהעובר נדאי נוגע באבר אבל הבהמה אינה נוגעת רק במקום חתך ונוכל לומר דאפילו לר"מ דסובר שחיטה עושה ניפול והאבר מטמא משום אמה מ"מ מקום חתך אינו מטמא משום אמ"ה רק הרי הוא ככל העובר וטומאת מגע יש בו.

אלא שצריך לומר מה חילוק יש בין מקום חתך לשאר האבר הלא מקום חתך אסור באכילה כמו האבר אמנם ההפך הוא שנה יש לו תקנה בחזרה אבל האבר אין לו תקנה בחזרה וכל זה למסקנא דלעיל דמאן דסבר שאבר עצמו מותר בחזרה איתותב וקאי בתויבתא (דף סח ע"ב) אבל לפי אהנה אמינא שגם אבר מותר בחזרה ואפילו הכי שחיטה עושה ניפול לר"מ א"כ הה"ד מקום חתך עושה ניפול וזהו פנונת רש"י דלעיל (דף סח) שם קאי רש"י על התא שמע שרצה לפשוט מהו ברייתא קתני מיהא רישא הוציא עובר ידו והחזירה וא"כ שחט אמו מותר שהאבר מותר דמהני ליה חזרה א"כ לפי זה אין הפירוש בין האבר למקום חתך ושפיר פירש רש"י הבשר מגע נבילה הבהמה וכל העובר נגעו באבר שגם הבהמה נוגעת במקום חתך אבל משנתנו פירש רש"י אליבא דהילכתא דאבר עצמו לא מהני חזרה וא"כ מקום חתך אפשר דאין שחיטה עושה ניפול לכוף פירש"י הבשר מגע נבילה בשר העובר לחוד.

וא"כ למסקנא שפיר רק בשר העובר הוא מגע נבילה או מגע טרפה לכל מר פדאית ליה אבל בשר בהמה אינו נוגע כלל באבר הינצא א"כ שפיר הוצרכו רבנן לומר מגע טרפה שאם אמרו סתם ונחכמים מטהרים הנה אמינא שגם לחכמים שחיטה עושה ניפול אלא שמתהרין לפי שמחוסר הכשר דס"ל דלא כר"ש ושחיטה אינה מכשרת וכל זה לר' יוחנן דסבר לקמן (דף עד ע"ב) דתרי גופי ניהו אבל לרשב"ל דסבר חד גופה והולד מוכשר בדם ושחיטה א"כ קשיא לתני סתם ונחכמים מטהרין ונלע"ד דלרשב"ל בלאו הכי לא קשה משום דאיכא למימר דלכוף תנן מגע טרפה שחווטה ומדהוא מגע טרפה מפלל דבהמה פשרה היא דאל"כ הרי הבהמה והולד כלם טרפה ניהו מצד עצמם בלי מגע האבר ובא להורות בזה דוקא שחיטה של בהמה פשרה הוא דמטהר האבר לרבנן אבל שחיטת בהמה טרפה עושה ניפול ואף שהבהמה עצמה הועילה השחיטה לטהר מידי נבילה אבל לאבר הינצא שחוטט טרפה אינה מועיל אפילו לרבנן והא דאמרין לקמן (דף עה) השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי שאם מת טהור מלטמא היינו לעובר שבפנים אבל לאבר הינצא לא מהני ומפל שכן שניחא לגרסת הרנ"ה דגריס לקמן השוחט את הבהמה ולא גריס הטרפה.

אלא דלר' יוחנן ללישנא קמא לא שייך תירוץ זה דהא צריך ליתן לב ללישנא קמא דאמר ר' יוחנן אבל באבר דבהמה כ"ע שחיטה עושה ניפול מנ"ל הא דרבנן מודו בזה וצריך לומר לפי שמצד הסברא ס"ל לר' יוחנן דיותר מצלת על שאינו גופה וכו' וא"כ קשה למה פליגי באבר דעובר הנה ליה לפלוגי באבר המזולדל להודיע פחייהו דרבנן אלא נדאי דבהא מודו רבנן אלא דאכתי קשה ודלמא פליגי גם באבר המזולדל אלא דנקט

אָבֵר הָעוֹבֵר לְהוֹרוֹת דְּאָפִילוּ בְּאֵבֶר דְּעוֹבֵר דְּנֻקָּא בְּכֻשְׁרָה מְטַהְרֵי רַבְּנָן אֲבָל בְּטַרְפָּה מוֹדוּ
נִמְצָא דְגַם בְּזֶה הוּא פְּחִיזָהוּ דְּרַבְּנָן וְכַחוּ דְּר"מ אֲבָל אִי הֵנָּה נִקְטָב בְּאֵבֶר הַמְדוּלְדָל הֵנָּה רַק
פְּחִיזָהוּ דְּרַבְּנָן וְלֹא פָּחוּ דְּר"מ כָּלֵל אֲלֵא וְדַאי דְּלֵר' יוֹחֲנָן לֹא פִּינּוּנוּ רַבְּנָן כָּלֵל לְהוֹרוֹת
דְּנֻקָּא שְׁחִיטָת כְּשֶׁרָה אֲלֵא נִקְטוּ מִגַּע טַרְפָּה מְשׁוּם דְּאִי הֵנָּה קִתְּנֵי סִתָּם מְטַהְרִין הֵנָּה אֲמִינָא
שְׁטַעֲמִיזָהוּ מְשׁוּם שְׁלֵא הִנְכָּשֶׁר אֲלֵא דְאִפְתִּי קִשָּׁה תִּינַח הָעוֹבֵר אֲבָל בְּשֶׁר הַבְּהֵמָה לְמָה
טְהוֹר וְאִי מְשׁוּם שְׁאִין בְּשֶׁר הַבְּהֵמָה נִגְעָה בְּאֵבֶר הָרִי נִגְעָה בְּמִקּוֹם חֲתָף וְצָרִיף לֹמֵר דְּאִפְתִּי
הֵנָּה אֲמִינָא דְּרַבְּנָן מְטַמְּאִין הָאֵבֶר דְּשְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפְוֵל אֲלֵא דְּמִקּוֹם חֲתָף מְטַהְרִין וְלִכְפֹּ
אִין בְּהֵמָה נִגְעָת בְּאֵבֶר הַיִּנְצָא וּמֵאִי טַעֲמָא הֵנָּה אֲמַרִּין לְרַבְּנָן בְּזֶה שְׁיִטְמָאוּ הָאֵבֶר מְשׁוּם
נִפְוֵל וְיִטְהָרוּ מִקּוֹם חֲתָף וְעַל זֶה קָאָמַר הָאִי אֵית לֵיהּ תַּקְּנָתָא בְּחֻזְרָה פִּירוּשׁ מִקּוֹם חֲתָף
וְהָאִי לִית לֵיהּ תַּקְּנָתָא בְּחֻזְרָה פִּירוּשׁ אֲבָר הַיִּנְצָא וּמִתְנַרְץ קוֹשְׁיַת הַרְשָׁבָ"א עַל הַרִ"ף
שְׁפִירֵשׁ לְעֵיל (דְּף סח ע"ב) בְּמַעְרְבָא מִתְּנוּ וְכוּ' דְּלֵר' יוֹחֲנָן ג"כ אֲבָר עֲצָמוּ אֲסוּר א"כ
אִיף קָאָמַר כָּאֵן לֵר' יוֹחֲנָן הָאִי אֵית לֵיהּ תַּקְּנָתָא בְּחֻזְרָה וְלִדְיָדִי נִיחָא דְּעַל מִקּוֹם חֲתָף קָאִי:
עוֹד נִרְאָה לְעַנ"ד לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַרְשָׁבָ"א דְּהָרִי לְכַאוּרָה בְּלֵא"ה גַּם לְפִירוּשׁ רְש"י לְעֵיל
דְּלֵר"י גַּם לְפִי דְּמִתְּנוּ בְּמַעְרְבָא אֲבָר עֲצָמוּ מִתְּרַם מ"מ מִי הַכְּרִיחַ לְהַגְמָ' כָּאֵן לֹמֵר דְּאֵית
לֵיהּ תַּקְּנָתָא בְּחֻזְרָה שְׁהוּא עַכ"פ נִגְדַּד הַדִּין דְּהָרִי אֵיתוּמַב ר' יוֹחֲנָן וְרַב וְשִׁמוּאֵל פְּלִיגֵי עָלֵיו
וְיוֹתֵר הֵנָּה לֵיהּ לְמִימַר אֵית לֵיהּ תַּקְּנָתָא בְּלִיזָה שְׁאֵם יוֹלַד כְּלוּ יֵשׁ לוֹ הֵיתֵר בְּשְׁחִיטָת
עֲצָמוּ אֲלֵא דְּהָא לִיתָא דְּהָא עַל פְּרָחָף פְּלוּגָתָא דְּר"מ וְרַבְּנָן אוּ בְּמַת מִיִּירִי אוּ בְּכֹן ח' חִי
דְּכֹן ט' חִי אִינוּ נִיִּתֵר לֵר"מ בְּשְׁחִיטָת אֲמוּ כָּלֵל רַק בְּשְׁחִיטָת עֲצָמוּ וְכִמוּ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת
בְּשְׁמַעְתִּין בְּד"ה מְחַלְקָת וַא"כ אִין לוֹ הֵיתֵר בְּשְׁחִיטָת עֲצָמוּ אֲמַנְם יֵשׁ לוֹ הֵיתֵר שְׁאֵם לֹא
יֵצָא כְּלוּ וְיִשְׁאָר בְּמַעֲי אֲמוּ עַד שְׁיִנְלַד כְּלוּ אַחַר שְׁיִכְלָה חֲדָשִׁיו הָרִי יֵשׁ לוֹ הֵיתֵר וְזֶה כְּוֹנֵת
הַגְּמָרָא זֶה יֵשׁ לוֹ תַּקְּנָה בְּחֻזְרָה שְׁיִחְזִיר הָאֵבֶר לְפָנִים וְיִשְׁהָה עַד שְׁיִכְלוּ חֲדָשִׁיו וְיִהְיֶה נִיִּתֵר
בְּשְׁחִיטָת עֲצָמוּ וְאוּלַי אִם לֹא יִחְזִיר הָאֵבֶר אֲפִילוּ יִשְׁהָה בְּמַעֲי אֲמוּ עַד שְׁיִכְלוּ חֲדָשִׁיו לֹא
מְהֵי דְּאֵבֶר זֶה לֹא נִגְמְרוּ חֲדָשִׁיו וְאֲפִילוּ אִם נִיִּמָּא דְּמַהֲנֵי מ"מ אוּרְחָא דְּמִלְתָּא שְׁאֵם אִינוּ
מְחֻזְרִי הָאֵבֶר אִין דְּרַכּוּ לְשִׁהוֹת זְמַן אֲרוּן עַד שְׁיִכְלָה חֲדָשִׁיו וַא"כ אִין כָּאֵן קוֹשְׁיָא עַל
הַרִ"ף כָּלֵל: הֵן אֲמַת לְפִי מַה שְׁכַתְּבַת הַבֵּית הַלֵּל שְׁכַל עוֹבֵר בֶּן ט' חִי שְׁהוּצִיא יָדוּ אָף
שְׁנוּלַד אַח"כ וְלֹא הֵיזָה לוֹ שְׁחִיטָת הָאֵם כָּלֵל אֲפִילוּ הֵכִי הָאֵבֶר שְׁיֵצֵא נִשְׁאָר בְּאִסּוּרוֹ
וְהַפְּרִי חֲדָשׁ הַשִּׁיג עָלָיו וְלְפִי דְּעַת הַבֵּית הַלֵּל א"כ פְּשׁוּט לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַרְשָׁבָ"א הָאִי
אֵית לֵיהּ תַּקְּנָתָא בְּחֻזְרָה לְהַתִּירוֹ בְּשְׁחִיטָת עֲצָמוּ אֲלֵא שְׁכַבְרֵי הוֹכַחְתִּי דְּלֵא אֵיִירִי בְּכֹן ט'
חִי וְגַם כְּבָר הַפָּה הַפֵּר"ח עַל קְדָקְדוֹ שְׁל הַב"ה וּבְכַאֲמַת דְּבַרִי הַב"ה אִין לְהֵם שְׁחַר דְּלָמָּה
יִהְיֶה הָאֵבֶר הַיִּנְצָא אֲסוּר בְּשְׁחִיטָת עֲצָמוּ וְגַם הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר הוֹכִיחַ מְדַאֲמַרִּין (בְּדָף סט)
אִי לֵר' מֵאִיר אִסּוּר יִנְצָא לִיכָּא וְאִם אֵיתָא לְהַךְ דִּינָא דְּבֵית הַלֵּל א"כ גַּם לֵר"מ מְשַׁפְּחַת
אִסּוּר יִנְצָא: אֲמַנְם דִּינָא דִּינָא שְׁכַתְּבַתִּי שְׁאֵם הוּצִיא יָדוּ קוֹדֵם שְׁכַלוּ חֲדָשִׁיו וְלֹא הִחְזִירוּ
וְשׁוּב נוֹלַד כְּשֶׁכְּלוּ חֲדָשִׁיו הָאֵבֶר נִשְׁאָר בְּאִסּוּרוֹ נִלְע"ד נְכוּן וְאָף שְׁהַתְּבוּאוֹת שׁוֹר לֹא פָּסַק
כֹּן.

וְטַעֲמָא דִּינָא שְׁאֵבֶר זֶה לֹא נִתְבַטַּל בְּמַעֲי אֲמוּ וְהָרִי אֲבָר זֶה כְּנִפְּל וְאִין לְהַקְּשׁוֹת גַּם לְדִינָא
מְשַׁפְּחַת לֵר"מ אִסּוּר יִנְצָא וַא"כ אִיף אֲמַרִּין דְּלֵר"מ לִיכָּא אִסּוּר יִנְצָא יֵשׁ לֹמֵר דְּשָׁם
קָאִי בְּגַמְרָא לְעַנְיָן אִי אֲמַרִּין אֲבָר מוֹלִיד אֲבָר וְהָא וְדַאי שְׁנַבְּיָלָה אִינוּ מוֹלִיד וְלִדְיָדִי
שְׁאִיִּסּוּר אֲבָר זֶה מְשׁוּם נִפְּל וְהָא וְדַאי שְׁנַפְּל אִינוּ מוֹלִיד וַא"כ לֹא שְׁיִיף לֹמֵר בְּאֵבֶר זֶה

לא אבר מוליד אבר ולא מבלבל זרעים: עוד נראה לע"ד לתרץ קושניית הרשב"א על הרי"ף ע"פ מ"ש הר"ן"ה לקמן (דף עד ע"ב) דמוקי ר' יוחנן לר"מ כר"ש דשחיטה מכשיר וכתב הר"ן"ה אבל מדברי רבנן דאמרי מגע טרפה שחיטה בלאו הכי לא קשיא במה הונכש דהרי רבנן בקדשים מייירי דחבת הקודש מכשיר והנה לעיל (דף סט ע"א) דבעי רב חנינא הוציא עובר ידו בעזרה וכו' אם נפרש דלא מבעיא ליה פלל שיהיה מותר בלי חזרה שהרי עכ"פ לא קרינן ביה בבקמה תאכלו אלא עיקר הבעיא דלא שייך ביה בשור בשודה ומנהי ליה חזרה וא"כ נוכל לומר דלקה לישנא דס"ל לר' יוחנן דבאבר דבקמה לכ"ע שחיטה עושה ניפול באמת ס"ל למפוטט בעיא דרב חנינא לקולא וכיון דרבנן בקדשים מייירי עלפרתה בעזרה נשחטו ונשפיר קאמר דאי אית ליה תקנתא בחזרה דבעזרה מחשב שדה ומנהי ליה חזרה ובזה נוכל לומר דר"י ורשב"ל לשטתיהו דלר' יוחנן מייירי בקדשים דאל"כ במה הונכש דליפא לאוקמי לרבנן כר"ש דשחיטה מכשיר דאי אפשיך לאוקמי לרבנן דלא פהלקתא וכיון דמייירי בקדשים א"כ איפא למימר דלקה מטרה בעובר משום דאית ליה תקנתא בחזרה משא"כ באבר דבקמה אבל רשב"ל לשיטתו דסובר לקמן חד גופא ומנכשך בדמא דאמיה ומייירי רבנן אפילו בחולין ומגע טרפה שחיטה היינו שאם יגע בו אח"כ קודש יקבל ממנו טומאה וא"כ לית ליה תקנתא בחזרה וא"כ אין חילוק בין אבר דבקמה לעובר ולכן אמר בין בזה ובין בזה פליגי ולמסקנא דס"ל לר"י איפא דהאבר דבקמה לכ"ע אין שחיטה עושה ניפול ג"כ נוכל לומר דר"י ורשב"ל לשטתיהו דהא ודאי מלתא דרשב"ל צריך טעם דכיון דמצינו דר"מ אמר בפירוש אם טהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה מנ"ל לרשב"ל דלדבריהם דרבנן קאמר הכי ואיהו לא ס"ל ונלע"ד משום דיש לדקדק פפי מה שפכתתי בתחלת דברי דלמה פליגי במגע ולמה לא פליגי באבר עצמו דר"מ ס"ל דאבר מטמא במשא ונחמיה ס"ל שהוא רק טרפה שחיטה ונראה דאי הנה פליגי באבר לא הנה ידעינן פלל דר"מ ס"ל שחיטה עושה ניפול אפילו באבר לא הנה מוקמינן ליה בכו"ט חי ור"מ לשיטתו דאינו נותר בשחיטת אמו פלל ולכן אבר הנחתה הנה אבר מן החי ורבנן סבירא ליה כשטתיהו דמותר בשחיטת אמו ולכן ס"ל שהוא טהור וא"ת א"כ כבר איפליגי ביה חדא זימנא בכו"ט חי אם נותר בשחיטת אמו ולמה פלוגתא דכאן.

יש לומר דאצטריף ללמדנו דאין שחיטה עושה ניפול דאי עושה ניפול למה מטהרי רבנן ולכך תנו הבשר מגע נבילה ואי ס"ד דבן ט' חי הוא ור"מ לשיטתו שאינו נותר עם אמו א"כ חי לגמרי הוא ואיך יקבל טומאה אלא ודאי דמייירי במת או בכו"ט וטעמיה דר"מ משום ניפול.

אבל אם נימא פדברי הר"ן"ה לקמן (דף עה) במה דאמרינן טעון שחיטה ואם מת טהור מלטמא במשא דכתב הר"ן"ה אף דס"ל לר"מ אף בכו"ט חי שאינו נותר בשחיטת אמו באכילה מ"מ הועילה לו שחיטת אמו לטהרו מידי נבילה שאפילו מת אח"כ טהור מלטמא א"כ הדרא קושניא לדוקתיה ונפלוגו באבר עצמו ואף דמוקמת בכו"ט חי אפתי מוכח לר"מ דשחיטה עושה ניפול דאל"כ כבר נטהר בשחיטת אמו.

אלא דדברי הר"ן"ה קשיין דהרי לא מצינו לר"מ שיהא טהור משום נבילה ולא יתנה מותר באכילה דאל"כ מאי מקשה לרבנן א"כ תתיירנו באכילה ונמרי' לנפשיה אבל אם

גימא שמוּדה ר"מ באַבְר דְבִהְמָה וְהוֹאִיל וְהִיא גּוּפָה וְלֹא נִחְלַק אֱלָא בְּאֶבְר דְּעוֹנָבְר שְׂאִינוּ גּוּפָה וְהִנֵּה עַד כָּאֵן לֹא מְקַרֵי הָעוֹנָבְר אִינוּ גּוּפָה אֱלָא מַה שְׂיִצְא לְחוּץ אֲבָל מַה שְּׂבִפְנִים נִחְלָקוּ בּוֹ ר' יוֹחֲנָן וְרִישׁ לְקִישׁ דְּלֶר"י דְּסוּבְר לְקַמֵּן (דָּף עַד) מוֹנִין בּוֹ רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי אִף זֶה מְקַרֵי אִינוּ גּוּפָה אֲבָל לְרֵשֶׁב"ל חַד גּוּפָה וְנִמְצָא לְרֵשֶׁב"ל אִי הִנֵּה מוּדָה ר"מ בְּאֶבְר דְּבִהְמָה אִזּוּ בְּנֻדָּי הִנֵּה מוּדָה גַם בְּכֵן ט' חֵי שְׁעֵכ"פ אִף שְׂאִינוּ מִתִּיר בְּאֲכִילָה מְטַהֵר מִיַּדֵי נְבִילָה כְּדַבְרֵי הָרַז"ה וּא"כ קָשָׁה לְמַה פְּלִיגִי בְּמַגְעָה וְלֹא פְּלִיגִי בְּאֶבְר עֲצָמוֹ וְאֵעִפ"כ הִנֵּה מוֹכַח דְּסִבְר ר"מ שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפְוֹל וְכַנ"ל אֱלָא עַל כְּרַחֲמֵי דֶר"מ פְּלִיג גַם בְּאֶבְר דְּבִהְמָה דְּכָל שְׂאִינוּ מִתִּיר בְּאֲכִילָה אִינוּ מְטַהֵר מִיַּדֵי נְבִילָה אִם אִינוּ מְחוֹנְבֵר מִמֶּשׁ אֲבָל ר' יוֹחֲנָן לְשִׁיטָתוֹ דַּס"ל תְּרֵי גּוּפֵי נִינְהוּ וְאִף דְּמוּדָה בְּאֶבְר דְּבִהְמָה הִינְנוּ מִשּׁוּם שֶׁהוּא חַד גּוּפָא אֲבָל בְּעוֹנָבְר אִף שְׂפָלוּ בְּפָנִים כָּל שְׂאִינוּ מִתִּירוּ בְּאֲכִילָה אִינוּ מְטַהֵר מִיַּדֵי נְבִילָה וְלִיתִיָּה לְדַבְרֵי הָרַז"ה וְלִכְּהָ לֹא פְּלִיגִי בְּאֶבְר עֲצָמוֹ מִשּׁוּם דַּא"כ לֹא הִנֵּה יְדַעִין דְּשְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפְוֹל: עוֹד נִרְאָה לְעַנ"ד דְּרֵשֶׁב"ל הוֹכִיחַ דֶּר"מ לְדַבְרֵיהֶם קְאָמֵר וְלִי לֹא ס"ל דְּאִי ס"ד דְּמוּדָה ר"מ בְּאֶבְר דְּבִהְמָה א"כ לְמַה הִנְצָרְכוּ חֲכָמִים לִומר טְרַפָּה יוֹכִיחַ וְלָמָּה לֹא אָמְרוּ אֶבְר דְּבִהְמָה יוֹכִיחַ אֱלָא וְדָאֵי דְּבִהְמָה פְּלִיג ר"מ גַם בְּאֶבְר דְּבִהְמָה וְאִיךָ יְכַרְעוּ חֲכָמִים מְדַבֵּר שְׂנִחְלַק בּוֹ וְלִכְּהָ הִנְצָרְכוּ לְהַכְרִיעַ מְטַרְפָּה שְׂמוּדָה ר"מ שְׂמְטַהֵר מִיַּדֵי נְבִילָה.

אָמְנָם ר' יוֹחֲנָן לְשִׁיטָתוֹ דַּס"ל אִין בּוֹ אֱלָא מִצְוֹת פְּרוּשׁ וּא"כ אֲפִילוּ לְמִי שְׁהִנֵּה רוּצָה לְהַחְמִיר בּוֹ אִין בּוֹ טַעַם לְהַחְמִיר מִן הַתּוֹרָה רַק מְדַבְרֵי סוּפְרִים וְכִמוֹ שְׂפָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה מ"ט דֶּר"י אֲלִיבָא דֶּר"מ ע"ש וּא"כ לֹא הִנֵּה אֲפָשֵׁר לְחֲכָמִים לְהַכְרִיעַ מְדַבֵּר הַמְּוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה עַל אֶבְר הָאִסוּר מִן הַתּוֹרָה.

אֲבָל רֵשֶׁב"ל אֲפָשֵׁר דַּס"ל דְּבִשְׁר בְּשִׁדָּה טְרַפָּה לֹא אִסְמַכְתָּא הוּא אֱלָא אִיסוּר לֹא מִמֶּשׁ וּא"כ קָשָׁיָא לְמַה לֹא אָמְרוּ אֶבְר דְּבִהְמָה יוֹכִיחַ אֱלָא וְדָאֵי דְּבִהְמָה נִחְלַק ר"מ גַם בְּאֶבְר דְּבִהְמָה וְלִפִּי זֶה מוֹכַח דֶּר"י יוֹחֲנָן דְּאָמֵר מִצְוֹת פְּרוּשׁ הִינְנוּ רַק מְדַרְבְּנָן וְלֹא כְּדַעַת הָרַב הַמַּגִּיד דַּס"ל גַם לֶר' יוֹחֲנָן הִינְנוּ פְּרוּשׁ מִן הַתּוֹרָה וְלִפִּי זֶה קָשָׁה לְמַה רָבָא דְּאָמֵר חֲסוּרֵי מְחַסְרָא וְכו' שִׁנְיָה מְלִשׁוֹן הַבְּרִייתָא וְאָמֵר אִם טַהֲרָה שְׁחִיטָת טְרַפָּה אוֹתָהּ וְלֹא אָמֵר אֶבְר הַמְּדוּלְדָל בְּהַ בְּשִׁלְמָא לְרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמֵר לְדַבְרֵיהֶם דְּרַבְּנָן אֲבָל לִיהֵ לֶר"מ לֹא ס"ל א"כ אִחְזוּ רָבָא מַה שְׂשִׁינְיָה אֲלִיבָא דֶּר"מ מִמֶּשׁ אֲבָל פִּינֵן דְּלֶר' יוֹחֲנָן גַם רִישׁ לְקִישׁ ס"ל הִכִּי נִהְרִי רָבָא עֲצָמוֹ אָמֵר הִלְכָה כְּרֵשֶׁב"ל בְּתַלְתָּ וּא"כ בְּהָא הִלְכָה כִּר' יוֹחֲנָן א"כ לְמַה שִׁנְיָה רָבָא מְלִשׁוֹן הַבְּרִייתָא בְּשִׁלְמָא בְּלֹא זֶה הִנֵּה אֲמִינָא לְתַרְזֵן דְּבִלָּא זֶה הִנֵּה אֲמִינָא דְּגַם ר' יוֹחֲנָן מוּדָה שְׂאִסוּר מִן הַתּוֹרָה כְּדַבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד וְהִנֵּה לֶר' יוֹחֲנָן וְדָאֵי דֶּר"מ שְׁחִיטָת טְרַפָּה אִינָה מְטַהֵר אֶת הָעוֹנָבְר אֲפִילוּ הוּא כְּלוּל בְּפָנִים דְּהִרִי ר' יוֹחֲנָן ס"ל דְּעוֹנָבְר וּבִהְמָה תְּרֵי גּוּפֵי נִינְהוּ וְהִרִי ר"מ אָמֵר אִם טַהֲרָה שְׁחִיטָת טְרַפָּה מִפְּנֵי שֶׁהִיא גּוּפָה א"כ הָעוֹנָבְר שְׂאִינָה גּוּפָה אֲפִילוּ כְּלוּל בְּפָנִים אִין שְׁחִיטָת טְרַפָּה מְטַהֲרָתוֹ.

וְלִפִּי זֶה ק"ו הַדְּבָרִים שְׂאִין שְׁחִיטָת טְרַפָּה מְטַהֵר אֶבְר הַמְּדוּלְדָל בְּהַ ק"ו הַדְּבָרִים וְמַה עוֹנָבְר שְּׂבִפְנִים שְׁשְׁחִיטָת כְּשֶׁרָה מִתִּירָתוֹ אֲפִילוּ בְּאֲכִילָה אִין שְׁחִיטָת טְרַפָּה מְטַהֲרָתוֹ אִפִּי מִיַּדֵי נְבִילָה אֶבְר הַמְּדוּלְדָל שְׂאִין שְׁחִיטָת כְּשֶׁרָה מְטַהֲרָתוֹ בְּאֲכִילָה לְדַעַת הָרַב הַמַּגִּיד ק"ו שְׂאִין שְׁחִיטָת טְרַפָּה מְטַהֲרָתוֹ מִיַּדֵי נְבִילָה וְאִם כֵּן עַל כְּרַחֲמֵי לֹא נִחְלָקוּ ר' יוֹחֲנָן וְרֵשֶׁב"ל אֱלָא בְּשְׁחִיטָת כְּשֶׁרָה אֲבָל בְּשְׁחִיטָת טְרַפָּה גַם ר' יוֹחֲנָן מוּדָה דֶּר"מ שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפְוֹל

וא"כ גם אליבא דר' יוחנן הא דאמר ר"מ אם טהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המזוהל לדבריהם קאמר אבל ליה לא ס"ל וא"כ שפיר עביד רבא דדילג את האבר המזוהל ודברי ר"מ וגם אפילו אי הנה פליג ר"י ביהא עם רשב"ל אם הנה פלוגתייהו רק אליבא דר"מ א"כ אין בו נ"מ לדינא א"כ איפא למימר דרבא סבירא ליה כרשב"ל ועד פאן לא קאמר רבא הלכה כרשב"ל רק בתלת רק במה שנוגע לדין: אבל לפי מ"ש לעיל דרשב"ל לשיטתו דס"ל שהיא אסור מן התורה ור' יוחנן ס"ל שאסור מדרבנן א"כ יש בפלוגתייהו נ"מ לדינא וגם אליבא דר' יוחנן ר"מ אליבא דנפשיה אמר א"כ למה אחז רבא שיטת ריש לקיש ולא שיטת ר' יוחנן: ועוד קשה דלפי ה"ל מוכח דפליגי בשחיטה כשרה אבל בשחיטת טרפה גם ר' יוחנן מודה דלר"מ עושה נפול א"כ קשה מה דאמר שחיטה תנינא למה הקשה מסיפא ולא מרישא דתנן התם האבר והבשר המזוהל לין בבהמה מטמאין טומאת אונקלין במקומן וצריכין הכשר ופירוש רש"י דליפא למימר שסופו לטמא טומאה חמורה ואין צריך הכשר דשמא ישחטנה ואין שחיטה עושה נפול ואם כן ממילא מוכח דאין שחיטה עושה נפול: בשלמא לשטת הר"ז דס"ל דלר"מ כן ט' חי אף שטעון שחיטה מ"מ שחיטת אמו כבר טהרתו מידי גבילה והנה אני מוסיף בו דברים שאם טהרתו מידי גבילה שאפילו ימות אינו מטמא רק שחיטה צריך להתירו באכילה א"כ ק"ו שטהרתו מידי טרפה ואין הטרפה פוסל בו ולפי זה מרישא לא הנה יכול לפשוט דהנה מוקמינן ליה בבן ט' חי הנמצא בבהמה שאין סופו לבוא לידי טומאה חמורה פלל שכבר נטהר מידי, גבילה אבל ממציעתא פשיט שפיר דהרי קשה למה צריך לר"מ הכשר דם הא ר"מ ס"ל שחיטה מכשרת פקושיית התוספות אלא ודאי דמייירי בשחיטת טרפה ואי ס"ד בבן פקוע הא אפילו לר"מ אין טרפות פוסל בו ועוד אפילו נימא דלא קאמר הר"ז אלא שמטהרתו מידי גבילה ולא מידי טרפה מ"מ איך אמר ר"שלא הוכשר ונהרי הוכשר בשחיטה דהרי עכ"פ צריך שחיטה מדרבנן ולר"ש אין הטרפות פוסל בו שהרי איהו סובר שנטהר בשחיטת האם אלא שצריך שחיטה מדרבנן וכיון שצריך שחיטה מדרבנן א"כ מוכשר מדרבנן ואפילו האבר המזוהל אין בו איסור בדרבנן שעיקר איסורו משום בשר בשדה טרפה ובזה לא שייך טרפות: וכל זה לשיטת הר"ז אבל לשיטת שאר הפוסקים קשה בשלמא בלא זה הנה אמינא דפלוגתייהו דר' יוחנן ורשב"ל בשחיטת טרפה אם עושה נפול לר"מ אבל בשחיטת פשרה כ"ע מודו שאינו עושה נפול לכ"ע וא"כ רישא הנה מוקמינן בכשרה אבל מציעתא דתנן הוכשרו בדמיה קשה קושניית התוס' למה לי הכשר דם הא ר"מ ס"ל כר"ש דשחיטה מכשרת אלא ודאי דמייירי בטרפה ואפ"ה אינו מטמא משום אמ"ה דשחיטה אינו עושה נפול אפילו בטרפה ושפיר קאמר תנינא.

ובזה מתורץ התימא של התוס' שהקשו אדפריד תנינא טפי הנה ליה לאקשוויי לר"ל ולדידי לא קשה דעד פאן לא הוכרחנו לקמן (דף עד ע"ב) לומר דר"מ ס"ל כר"ש דשחיטה מכשרת אלא לר' יוחנן דס"ל תרי גופי נינהו אבל לריש לקיש לא ס"ל לר"מ פלל שחיטה מכשרת ומשנתנו שהבשר מגע גבילה הטעם שהוכשר בדמא דאמיה וא"ת אפתי איך אפשר לאוקמי בשחיטה פשרה א"כ איך אמר ר"ש לא הוכשרו ונהרי ר"ש ודאי ס"ל שחיטה מכשרת יש לומר הרי רצה לקמן (בדף קכט ע"ב) שטעמיה דר"ש משום שהוא אונקל שאינו יכול להאכילו לאחרים ואף דבשחיטה פשרה אינו עושה נפול

מ"מ אסור לישראל מן התורה לדעת הרב המגיד ולגוי בלא"ה אסור משום דלדידיה שחיטה ומיתה כחדא גינהו וא"כ לדידהו שחיטה דינה כמיתה ועושה ניפול: אבל לפי מה שהוכחתי לעיל דר' יוחנן ורשב"ל דוקא בשחיטה פשרה פליגי א"כ קשיא מדוע לא פשיט מרישא וגם למה לא הקשה לרשב"ל ואין להקשות אף בלא זה אפתי היכי מוכח דמייירי בשחיטת טרפה דילמא בשחיטת פשרה וקא דשחיטה אינו מכשיר הוא מטעם שכתבו התוס' פיון שהאבר אסור אין שחיטה מכשרת לאבר זה ובפרט אם האבר אסור מן התורה נלע"ד ע"פ מ"ש התוס' (בדף קכז ע"ב) דגם בהכשר שחיטה אמרינן בהמה נעשית יד לאבר ע"ש בתוס' בד"ה ומר סבר.

וא"כ על פרוש מוכרח לכולהו אמוראי שם דאייירי בשחיטת טרפה דאל"כ למה לא הוכשר בשחיטה לר"מ ולמה לי הכשר דם זולתי למאן דמוקי התם פלוגתיהו בנתקנח הדם בין סימן לסימן דאז איפא למימר דכ"ע ס"ל אין בהמה נעשית יד ור' יוחנן אמר שם בהדיא דפליגי באוחז בקטן וכו' וא"כ לר' יוחנן על פרוש מוכח דאייירי בשחיטת טרפה ולכן מקשה לר"י תנינא אבל על רשב"ל אפילו אי הנה סבר ר"מ שחיטה מכשרת ליפא קושיא דלדידיה איפא למימר דפלוגתיהו בנתקנח הדם ולכ"ע אין בהמה נעשית יד ולכן אין שחיטה מכשרת: אלא דזה לא מחשב תנינא פיון דבמשנה איפא למימר דאייירי בשחיטת פשרה ואין בהמה נעשית יד לכ"ע ופלוגתיהו בנתקנח הדם ועיקר הוכחה הוא מדברי ר' יוחנן דמוקי באוחז בקטן ואיפא למימר דמשום שקבר אמר דאפילו בטרפה אין שחיטה עושה ניפול ואיפא לאוקמי שם בטרפה משום הכי הוא דאמר דפלוגתיהו באוחז בקטן וכו': ובגון זה תירצתי מה דמיייתי ור"ש אומר לא הוכשרו משום דעיקר הוכחה דמייירי בטרפה הוא מדלא הוכשר בשחיטה ואי הנה הוכחה זו רק מדברי ר"מ לא שייך תנינא דהרי דבר זה עצמו שר"מ ס"ל שחיטה מכשרת מדברי ר' יוחנן הוא דשמעין לה ולכך הוצרך לאתויי סיומא ור"ש אומר לא הוכשר ור"ש בפירוש ס"ל שחיטה מכשרת: דף עו ע"א ברש"י במשנה בד"ה נשבר העצם וכו' אם רוב בשר קיים מפרש בגמ' רוב עוביו ורוב הקיפו.

הנה אין דרכו של רש"י להביא במשנה מה שאינו הכרח להפשט ומה בעי רש"י בזה ונדי הנה לו אם הנה אומר סתם בגמרא מפרש, ולא עוד אלא ששום מ"ד אינו סובר שיהנה הפירוש במשנה או בפרייתא רוב עוביו ורוב הקיפו רק בחדא סגי אלא שמתוך דלא ידעין הלכתא כמאן אי כמ"ד רוב עוביו אי כמ"ד הקיפו ולכן אמר רב פפא בעינן תרוניהו מצד חומרת הספק אבל שיהנה הפירוש במשנה ובפרייתא שניהם יחדיו הא ליתא וא"כ היכי קאמר רש"י בגמרא מפרש רוב עוביו ורוב הקיפו דמשמע שמפרש בגמרא פירוש המשנה ככה וזה ליתא.

ועוד שאפילו לדינא אני מסופק בזה שהרי לכך הכריע רב פפא דבעינן תרוניהו משום דלא ידעין הלכתא כמאן וכלל גדול הוא בספיקא דאיסורא ובפלוגתא דאמוראי דבשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים אחר המיקל ולפי מה דמסקינן לעיל (דף עג ע"ב) אברים המדולדלים לית בהו אלא מצות פרוש בעלמא ובין לרב ובין לשמואל משנתנו על פרוש מייירי היכא שהבהמה מותרת ולשמואל בכל גוונא הבהמה מותרת ולרב על פרוש מייירי למטה מארפובה שהרי אמר במשנתנו אין שחיטתו מטהרת דקאי

על האבר וכמו שפירש רש"י לקמן בהדיא בדברי רב דאמר זה נזה אסורות ומשנתנו מיירי למטה מארפוכה ע"ש ברש"י וכיון שפן דמשנתנו מיירי באיסור דרבנן למה נצריך תרנוייהו והיה לנו להקל דסגי בחד מינוייהו יהיה איזה שיהיה.

ובזה אמרתי לקמן דקבע הך אוקימתא דרוב עוביו או הקיפו אברייתא דת"ר נשבר העצם ויצא לחוץ וכו' ולמה לא קבע אמשנתנו דתנן אם רוב בשר קיים הנה לי' לפרש וכמה רוב ובשלמא למה שכתב הר"ן בשם הרשב"א בשם רבו רבינו יונה דמתני' וברייתא לאו בחד גונוי מיירי ומשנתנו בלא יצא לחוץ ולא בעינו פלל לא רוב עוביו ולא רוב הקיפו א"כ שפיר אתי דלא קבע אמשנתנו אכל לפרש"י דגם משנתנו בעי רוב עוביו והקיפו ומשנתנו עם ברייתא דלקמן בחד גונוי מיירי א"כ קשה פנ"ל אמנם למה שכתבתי אתי שפיר משום דרצה לומר על זה הכרעתו דרב פפא דבעינו תרנוייהו ובמשנתנו דמיירי במקום שאינו האסור רק האבר והוא רק מדרבנן לא היה יכול רב פפא להכריע בזה דבעינו תרנוייהו: ובזה נלע"ד דרבנו יונה שכתב דמשנתנו מיירי בלא יצא לחוץ ולא בעי פלל רוב עוביו או הקיפו לשיטתו אזיל דהר"ן פתב בשמו להכריע פלישנא קמא מכח מה דאמרינו לקמן בגידין שסופן להקשות וכו' ובפעם הקולית אין שם גידין פלל ומפלל דבעצם השוק מיירי ומוכח פלישנא קמא דגם בעצם השוק יש טרפות.

דאין לומר דמיירי לענן איסור אבר דא"כ היכי אמר רב פפא רשב"ל נאיסורא דאורייתא נהרי האבר אין בו רק מצות פרוש. והדבר תמוה בעיני מאד דלשיטת רבינו יונה דבעצם הקולית ליכא גידין וא"כ מיירי בעצם השוק א"כ איך אמר רב פפא רשב"ל נאיסורא דאורייתא נהרי רב פפא עצמו אמר בשם רב דבעצם השוק אין שם טרפה דהרי ר"פ מפרש ארפוכ' עצמו כדעולא וא"כ מה בכך שיהיה הלכתא פלישנא קמא מ"מ רב פפא דאיהו מרא דשמעתא פלישנא בתרא איך אמר איסורא דאורייתא נהרי לדידיה ליכא בעצם השוק בשבירה שום איסור דאורייתא.

אלא נדאי רב פפא סובר פלישנא קמא דלעיל דבאבר דעובר דכ"ע שחיטה עושה נפול וא"כ גם האבר אסור מדאורייתא ורבינו יונה אעפ"כ הוכיח דקיי"ל כל"ק דרב ולא מקושיות רב פפא אלא מדאישתיק ליה רבה נאמאי אשתיק ואע"פ דמסיק דאישתיק משום דהדר ביה ר' יוחנן וס"ל שגידין שסופן להקשות אין דינן כבשר מ"מ לא גריע מעור נהרי בעור יש תרי לישני אליבא דר' יוחנן ולחד לישנא עור לבדו ג"כ מציל נהרי באבר ושהוא למסקנא דסוגיא דלעיל (דף עג ע"ב) רק מצות פרוש מדרבנן הנה לן למיזל לקולא שאפילו עור מציל ורבה גופה אמר לעיל (דף סח ע"ב) כטרפה דלית ליה תסקנתא לאבר בחזרה וא"כ לדידיה נדאי לרבנן לא גרע אבר דבהמה מאבר דעובר ששחיטה לרבנן אינו עושה נפול עיין לעיל (דף עג ע"א) שעיקר טעמיה דלישנא קמא שרצה להחמיר באבר דבהמה יותר מאבר דעובר היינו משום דעובר אית ליה תסקנתא בחזרה ולרבה זה ליתא וא"כ למה שמתק רבה אלא נדאי הלכה כל"ק דרב וגם הבהמה אסורה ויש פאן איסור דאורייתא אפ"י ובריררבה ועכ"פ יצא לנו מזה דלרבינו יונה שאין בעצם הקולית גידין הללו נדאי דרב פפא ס"ל שאבר עצמו אסור מדאורייתא וא"כ גם על המשנה היה יכול רב פפא לומר בעינו תרנוייהו אף שהמשנה מיירי מארפוכה ולמטה

במקום שהאבר לחוד נאסר וא"כ למה קבע הגמרא דברים הללו על הברייטא ולא על המשנה אלא ודאי דהמשנה מיירי בלא יצא לחוץ: ולא בעינן לא רוב עוביו ולא רוב הקיפו רק שיהיה רוב בשר קנים: ונחזור לדברי רש"י שפירש במשנתנו רוב עוביו ורוב הקיפו לחומרא אף דמשנתנו מיירי לענין איסור אבר לחוד ואולי סבר רש"י פדעת הרב המגיד שפירש דעת הרמב"ם בפ"ה מה' מאכלות אסורות שאפילו במקום שאבר לחוד נאסר מ"מ אסור מדאורייתא אלא שאין בו מלקות וזה שאמרו בגמרא שאין בו אלא מצנת פרוש היינו מן התורה ולכך פסק הרמב"ם שם בכל הבעיות להחמיר ולכך כתב רש"י דבעינן רוב שניהם: והואיל ואני עומד בדברי הרמב"ם שם אומר אני מ"ש הה"מ שם הלכה ח' ו"ל ונתבאר בגמרא שגידין הרפין אין מצילין הואיל וסופן להקשות ולזה לא הזכירן רבינו עכ"ל הה"מ ואני אומר א"כ הנה לו לרמב"ם להזכיר ההקף ולומר שאין מצילין.

אבל נלע"ד שעד כאן לא פלפלו בגמרא אם גידין הרפין מצילין אלא להך לישנא דעור לבדו אינו מציל אבל להך לישנא דעור לבדו מציל ק"ו שגידין הרפין מצילין שנדאי שגידין הללו עדיפי מעור שהרי מתחלה רצה ר' יוחנן לומר שהם כבשר ממש.

וא"כ פיון שהרמב"ם פסק שם שעור לבדו ג"כ מציל לא הוצרך להזכיר דין הגידין ובנדאי שמצילין: ונחזור לדברי רש"י שפירש במשנתנו רוב עוביו ורוב הקיפו משום דסובר דגם אבר המדולדל אסור מדאורייתא ומה שפינו בזה לפרש פן במשנתנו הציע בזה הקדמה למה שמפרש לקמן בדברי רב דאמר ואם לאו זה וזה אסור וכתב רש"י ומתניתין דקתני וא"ל אין שחיטתו מטהרתו דמשמע אבר אסור ובהמה מותרת אלמטה מן הארפובה קאמר אבר אסור משום מדולדל והנה היא גופה קשיא למה שבק התנא איסור הבהמה למעלה מן הארפובה ומהדר אאיסור אבר שהוא למטה מן הארפובה והלא עכשיו יש לטעות דגם למעלה מארפובה הבהמה מותרת וכמו שסובר שמואל באמת והנה ליה לתנא למתני למעלה מן הארפובה שהבהמה פולה אסורה וצריך לומר שאז הנה אמינא דלמטה מארפובה אפילו האבר מותר וקמ"ל מתניתין רבוותא דאבר.

ועל זה קשה שביק לן תנא איסור הבהמה שהוא דאורייתא ונותן מקום לטעות באיסור תורה ומהדר אאיסור אבר שהוא רק מדרבנן. ולכך פירש רש"י במשנה דגם באבר בעינן עוביו והקיפו משום דגם אבר אסור מן התורה אלא שמצאתי שרש"י בעצמו פירש בהדיא לעיל (דף עד ע"א) בד"ה אלא מצנת פרוש מדרבנן] אלא דאפתי אין זה מספיק אולי דאפתי קשה שביק התנא איסור בהמה שהוא במלקות ומהדר אאיסור אבר שאפילו נימא שהוא מן התורה אפ"ה אינו איסור מלקות דהרי קיימ"ל אכלו אינו לוקה שאין בו רק מצנת פרוש וכמבואר לעיל (דף עד ע"א) ובזה אמרתי פירוש דברי הגמרא ששלחו מתם פנותיה דרב ונהדר שלחו פנותיה דשמואל ונהדר שלחו פנותיה דרב ואבר עצמו מטמא במשא.

ויש לתמוה בשלמא מה ששלחו מתחלה פנותיה דרב הוא שפיר שהלכתא פנותיה באיסורין אלא מה ששלחו פעם שניה פנותיה דשמואל צריך טעם. ועוד פיון שהיה להם באמצע איזה טעם המכריחם להכריע כשמואל א"כ לבסוף מה קסברי דנהדר שלחו פנותיה דרב ומה הוסיפו בה עתה דברים שאבר עצמו מטמא במשא ונראה על פי מ"ש

דלרב קשׂיא מתניתין למה נקט אין שחיטתו מטהרתו על האבר והלא הבהמה פולה
אסורה ואי כתיבין רש"י שמיני ר' למטה מארפובה היא גופה קשׂיא למה שביק התנא
רבותא דאיסור בהמה שהוא מן התורה ונקט רבותא דאבר שהוא לרוב הפוסקים מדרבנן
ואפילו להרב המגיד אליבא דרמב"ם מ"מ אין בו מלקות וכנ"ל ורציתי לומר דאיסור
בהמה פבר מוכח מרישא ורב לשיטתו דלמשנא קמא דרב יהודה דלעיל דארפובה היינו
הנמכרת עם הראש וא"כ קשׂיא קושניית עולה מאי וכן שניטלו צ"ה וצ"ל תני רכובה
בלא צ"ה ותני צ"ה בלא רכובה וא"כ על פירוש נחתה לאו דוקא והוא הדין נשבר דבנחתה
לא משפחת רכובה בלא צ"ה וכדקשה עולה באמת והא נחתה קתני.

אבל לרב צ"ל נחתה והה"ד נשבר ושפיר משפחת רכובה בלא צ"ה בנשבר וא"כ ממילא
מוכח מרישא עצמה דנחתה והה"ד נשבר ולכך מהדר בסיפא אאיסור אבר דאפילו למטה
מארפובה עכ"פ אבר אסור.

ובזה אפשר לפרש מה שמקשה הגמרא ולשמואל יאמרו אבר ממנה מוטל באשפה וכו'
ולכאורה נהרי הוציא עובר ידו או שאר אברים הינצא אסור ושאר העובר מותר ואפילו
הוציא פמה אברים כל זמן שלא יצא רובו או ראשו אברים שיצאו קיימי באיסור ושאר
העובר מותר ואפילו יצאו אברים שהנשמה תלויה בהם ולמה לא הקשה יאמרו אבר
מוטל באשפה ולחלק בזה בין עובר לבהמה הוא קצת דוחק.

וע"פ דר"ף הנ"ל נראה לפרש דעל מה שחזתה אחר שחיטה ומשליה לאשפה לא אכפת
לן רק כף מקשה לשמואל כיון דלדידה נחתה דוקא ולא נשבר א"כ לא משפחת רכובה
בלא צ"ה וא"כ ליכא למימר רכובה דמתניתין היינו הנמכרת עם הראש דא"כ קשה מאי
וכן שניטלו צ"ה וצריה לומר דרכובה עליונה ולמטה ממנה פשר א"כ יאמרו אבר שחיות
תלוי בה מוטל באשפה בחיי הבהמה שהרי כיון שנחתה עצם השויק למעלה ומוטל
באשפה א"כ גם הגידין מוטלין באשפה ומותרת: ועל פי זה נלע"ד לתרץ קושניית רש"ל
ביש"ש שהקשה על הרא"ש דס"ל דארפובה הנמכרת עם הראש היינו עצם התחתון
עצמו ונחתה בערקום גופיה הנה למעלה מארפובה ופסולה ושם אין שום צ"ה שהרי האי
מ"ד דערקומא גופא אמר להו ר' אבא לא תציתו ליה וכו' וא"כ שפיר משפחת רכובה
בלא צ"ה וצ"ה בלא רכובה ומאי הקשה עולה לרב יהודה ואומר אני שעולה באמרו והא
נחתה קתני פונתו בזה לסתור דעת הרא"ש וכך הם הוצעת הדברים שעולה הקשה אלא
לדידה מאי וכן שניטלו וכו' שסבר שערקום הוא שנקרא ארפובה בין למ"ד עליונה ובין
למ"ד תחתונה הכל הפונה על הערקום וכדעת הרא"ש בתשובה ולא כפירוש הרא"ש
בפסקיו ולכן הקשה להוכיח דאין פונת המשנה על התחתונה דא"כ היינו ניטלו צ"ה
ורב יהודה השיב לו רכובה בלא צ"ה השיב לו סברת הרא"ש בפסקיו דארפובה היינו
עצם התחתון עצמו וערקום מחשב למעלה מארפובה וא"כ שפיר משפחת גם בנחתה
רכובה בלא צ"ה ועל זה הקשה לו עולה והא נחתה קתני וכונתו היא גופה קשׂיא למה
קתני נחתה ונתני נשבר שהוא רבותא יותר אלא על פירוש דלהכי קתני נחתה משום
דעל ידי זה אנו אומרים דארפובה היינו עליונה דאי תחתונה א"כ מאי וכן שניטלו צ"ה
וא"כ על פירוש ארפובה היינו הערקום ושפיר מוכח.

וְכַל זֶה לְסִבְרַת עוֹלָא דְלֵא ס"ל שְׁיֵישׁ ק"ו אִם בְּמִקוּם צ"ה טְרַפָּה ק"ו לְמַעְלָה אֲבָל בְּאַמְתָּ רַב לֹא הָדַר בֵּיהּ וְקוֹשְׁיֵינִית עוֹלָא לְרַב לֹא פְלוּם הִיא דְאַדְרַבָּה לְהִכִּי קְתַנִּי נְחֻמָּה לְהוֹרוֹת דְהֵינּוּ אַרְבּוּבָה תַּחְתּוֹנָה וְלְמַעְלָה הֵינּוּ בְּעַרְקוּם דְּאִי עֲלִיוֹנָה קוֹשְׁיָא לָמָּה לִּיהּ לְמַתְנֵי פְלִל פִּינּוּ דְתַנּוּ צ"ה טְרַפָּה ק"ו נְחֻמָּה הֲרַגְלָה לְמַעְלָה שְׂאֵז מִמִּילָא גַם צ"ה נְטוּלִין אֲלֵא וְדִאִי דְאַרְבּוּבָה הֵינּוּ תַּחְתּוֹנָה אֲבָל אִי הָוָה קְתַנִּי נִשְׁבַּר הָוָה אֲמִינָא דְאַרְבּוּבָה הֵינּוּ עֲלִיוֹנָה וְאִין אֲנוּ צְרִיכִין לְסִבְרַת הַתּוֹסֵ' שְׁפַתְבוּ דְנִקְט נְחֻמָּה מְשׁוּם סִיפָא דְלְמַטָּה אֲפִילוּ נְחֻמָּה פְּשֵׁר: וְנִחְזוֹר לְמָה שְׁפַתְבּוּ דְאַף דְלְרַב בְּנִשְׁבַּר לְמַעְלָה מֵאַרְבּוּבָה גַם הִבְהֵמָה אֲסוּרָה מ"מ נִקְט בְּסִיפָא אִין שְׁחִיטָה מְטַהֲרָתוּ דְקֵאִי עַל הָאֲבָר מְשׁוּם דְמִיִּירִי לְמַטָּה מֵאַרְבּוּבָה וְלְהַשְׁמִיעֵנוּ רְבוּתָא דְאֲבָר אֲפִילוּ לְמַטָּה מֵאַרְבּוּבָה עַכ"פּ אֲבָר אֲסוּר וְרְבוּתָא דְבִהֵמָה שְׂאֲסוּרָה לְמַעְלָה מֵאַרְבּוּבָה מְרִישָׁא שְׁמַעְתָּ לָהּ דְעַל פְּרָחָה נְחֻמָּה דְרִישָׁא הֵינּוּ נִשְׁבַּר דַּא"ל כִּי לֹא מִשְׁפַּחַת רְכוּבָה בְּלֵא צ"ה וְכַל זֶה לְלִישְׁנָא קַמָּא דְרַב יְהוּדָה אֲבָל לְעוֹלָא אוּ לְלִישְׁנָא בְּתַרָּה הָא לִיתָא.

וְאוּלַּי זֶהוּ כְּוֹנֵנִית רַש"י מַה שְׁפַתְבּוּ בְּרִישׁ שְׁמַעְתִּין פְּלִישְׁנָא קַמָּא קִי"ל וְלִקְמֹן פְּסִיק הִלְכְתָּא אֲפִילוּ בְּנִשְׁבַּר הָעֶצֶם ק"ו בְּנְחֻמָּה לְגַמְרִי וְהָרָא"ש תָּמָה עַל רֵאֲוִיָּתוּ שֶׁל רַש"י דַּמְנַל לְרַש"י דְפְלוּגְתָּא דְרַב וְשְׁמוּאֵל מִיִּירִי לְמַעְלָה מֵאַרְבּוּבָה הַתַּחְתּוֹנָה וְאוּלַּי פְּלוּגְתִּיהוּ מִיִּירִי לְמַעְלָה מֵאַרְבּוּבָה עֲלִיוֹנָה וְחֻזִּין לְדַרְכּוֹ רְצִינִי לֹאמַר מְשׁוּם דְלִקְמֹן פִּירֵשׁ רַש"י בְּדַבְרֵי שְׁמוּאֵל וְזֶה לְשׁוֹן רַש"י וְלְשְׁמוּאֵל מִתְנִיתִין בֵּין לְמַעְלָה וּבֵין לְמַטָּה קְאָמַר וְשַׁנִּי לִיהּ לְמַתְנִיתִין בֵּין נְחֻמָּה לְגַמְרִי בְּנִשְׁבַּר הָעֶצֶם מְשׁוּם דְהִכָּא גִידִין קִיָּמָא עַכ"ל רַש"י וַא"כ פְּשׁוּט לִיהּ לְרַש"י שְׂאִין מְקוּם לְחַלֵּק בֵּין נְחֻמָּה לְנִשְׁבַּר אֲלֵא מִפְּחַת הַגִּידִין אֲבָל אִם הִנֵּה לְנוּ הוֹכְחָה שְׁטַרְפוֹת הָעֶצֶם בְּנְחֻמָּה הוּא מְצַד עֲצָמוּ וְלֹא מְצַד הַגִּידִין א"כ הִנֵּה רֵאֲוִי לְהַטְרִיף גַּם בְּנִשְׁבַּר וְאִי ס"ד דְלְשְׁמוּאֵל מִתְנִיתִין בְּאַרְבּוּבָה עֲלִיוֹנָה א"כ נְחֻמָּה לְמַטָּה מֵאַרְבּוּבָה עֲלִיוֹנָה שְׁהוּא לְמַעְלָה מֵהַגִּידִין פְּשָׁרָה אִף שְׁנִיטֵל הָעֶצֶם עִם הַגִּידִין שְׁפַתְחֻתִיתוּ לֹא מִשְׁגַּחְיָנּוּ בְּהוּ פִּינּוּ שְׂאִין הַנְחֻמָּה בְּגִידִין עֲצָמָם א"כ לְפִי זֶה עַל פְּרָחָה נְחֻמָּה לְמַעְלָה דְהֵינּוּ בְּקוּלִיּוֹת אִין הַטְרַפּוֹת מְצַד הַגִּידִין אֲלֵא מְצַד עֲצָמוּ שְׁמַכָּה שֶׁל חֲתִיכַת הָעֶצֶם טְרַפָּה א"כ לָמָּה נִשְׁבַּר פְּשֵׁר אֲלֵא וְדִאִי דְלְשְׁמוּאֵל אַרְבּוּבָה הֵינּוּ תַּחְתּוֹנָה: וְלְפִי זֶה עַל פְּרָחָה מוֹכַח דְרַש"י לֹא ס"ל כְּדַעַת הָרָא"ש דְנְחֻמָּה בְּעַרְקוּם גּוּפָא מְקַרִּי לְמַעְלָה מֵאַרְבּוּבָה וְטְרַפָּה לְל"ק דְרַב דַּא"כ יְהִיָּה שְׁמוּאֵל דְלֹא פְּחַד מִנִּיָּהוּ דְכַעוֹלָא וְכַרְב פְּפָא לֹא אֲתִי שְׁמוּאֵל כְּמוֹ שְׁהוֹכְחָתִי לְעִיל דְלִדִּידְהוּ פִּינּוּ דְנְחֻמָּה עֲצָם הַשּׁוּק לְמַעְלָה מֵהַגִּידִין פְּשֵׁר א"כ עַל פְּרָחָה טְרַפּוֹת שֶׁל עֲצָם הַקּוּלִיּוֹת מְצַד עֲצָמוּ וְלֹא מְצַד הַגִּידִין וְכַלש"ק דְרַב ג"כ לֹא אֲתִי פִּינּוּ דְלְשׁוֹן זֶה נְחֻמָּה נְגַד הָעַרְקוּם טְרַפָּה וְשֵׁם לִיכָּא גִידִין וּג"כ אִין הַטְרַפּוֹת מְשׁוּם הַגִּידִין א"כ לָמָּה נִשְׁבַּר פְּשֵׁר וּמָה בֵּין נְחֻמָּה לְנִשְׁבַּר אֲלֵא עַל פְּרָחָה דְרַש"י עַרְקוּם גּוּפָא הוּא הָאֲרַבּוּבָה וְלְמַעְלָה מִמֶּנּוּ הוּא הַנְּקֵרָא לְמַעְלָה מֵאַרְבּוּבָה וְדַלָּא כְּבַעַל אֲשֶׁל אֲבָרָהּ שְׁפַתְבּוּ דְרַש"י נְחֻמָּה נְגַד הָעַרְקוּם טְרַפָּה: וּמָה שְׁהוֹכִיחַ הָאֲשֶׁל אֲבָרָהּ מְדַבְרֵי רַש"י בְּרִישׁ שְׁמַעְתִּין בַּד"ה לְמַטָּה מִן הָאֲרַבּוּבָה וְכו' דְלֹא תִימָא אַרְבּוּבָה דְמַתְנִיתִין הֵינּוּ עֲלִיוֹנָה שְׁבִין הַקּוּלִיּוֹת וְכו' וּמָאִי לְמַטָּה וְכו' ע"ש בְּרַש"י וְהַקְשָׁה הָאֲשֶׁל אֲבָרָהּ וּמָה אֲתִי רַב יְהוּדָה לְאִפּוּקִי מִפִּירוּשׁ זֶה וּמָה הֶפְסֵד יְהִיָּה בְּפִירוּשׁ הִנֵּה פִּינּוּ שְׁעַל פְּרַחְנוּ נִפְרֵשׁ לְמַטָּה מִמֶּנּוּ וּמְפָל עֲצָם הָאֲמָצְעִי וּבְעֲצָם הָאֲמָצְעִי אֲפִילוּ בְּגוּבָהוּ נְטְרִיף מִפְּחַת כ"ש א"כ הֵינּוּ הָךְ אֲלֵא וְדִאִי דַּנ"מ לְעַנְיָן נְגַד הָעַרְקוּם ע"ש בְּאֲשֶׁל אֲבָרָהּ.

גם מהר"ם מלובלין הרגיש בַּדְקָדוּק זֶה וְאָנִי אוֹמֵר שְׂאֵם הֵיִינוּ מְטַרְיִפִין מִפֶּתַח ק"ו אֲבָל
לא נזכר טרפּוֹת עֶצֶם הַשּׁוּק מִצַּד עֶצְמוֹ בַּמְשָׁנָה א"כ כָּל עֵינֵקֶר טְרַפּוֹת דִּילְיָה הוּא מִצַּד
הַגִּידִין וְאִז נִשְׁבֵּר כְּשֶׁר בְּעֶצֶם הַשּׁוּק מִשָּׂא"כ עֵכְשֵׁיו דְאַרְכּוּבָה הוּא תַחְתּוֹנָה וְנִזְכָּר טְרַפּוֹת
עֶצֶם הַשּׁוּק בַּמְשָׁנָה מִצַּד עֶצְמוֹ וְלֹא מִצַּד הַגִּידִין שְׁהָרִי עֲדִינִין לֹא הַזְכִּיר טְרַפּוֹת הַגִּידִין וְאִז
גַּם בְּנִשְׁבֵּר טְרַפָּה וְאִף שְׁעוֹלָא הַקְּשָׁה לְרַב יְהוּדָה לְדִידָךְ וְכוּ' הֵיִינוּ דַעֲכ"פ בַּמְשָׁנָה נִחְתָּךְ
קַתְנִי וְאִי עֵינֵקֶר טַעַם הַמְשָׁנָה לְהוֹדִיעֵנוּ שְׁטְרַפּוֹת שְׁלוֹ מִצַּד עֶצְמוֹ כְּדִי שְׁנַדַּע שְׁגַם נִשְׁבֵּר
כְּשֶׁר הָיָה לוֹ לְמַתְנֵי נִשְׁבֵּר בְּהִדְיָא: וְעַל פִּי דְרַכְנֵנוּ בְּלֹא"ה דְבָרֵי רִש"י נְכוּנִים וְלֹא קִשְׂיָא
קְוִשְׂיַת הָרֵא"ש וְכַוְנַת רִש"י דְכִינֵן דְקִי"ל דְנִשְׁבֵּר עֲרַפָּה א"כ לְמָה נִקְט בְּסִיפָא אִין
שְׁחִיטָה מְטַהְרָתוֹ שְׁבִיק תַנָּא לְמַעְלָה מְאַרְכּוּבָה אִיסוּר הַבְּהֵמָה וְנִקְט לְמַטָּה מְאַרְכּוּבָה
אִיסוּר אֲבָר אֲלָא עַל כְּרַחֲךָ דְאַיְסוּר בְּהֵמָה כְּכָר מוּכַח מְרִישָׂא דְעַל כְּרַחֲךָ נִחְתָּךְ הֵיִינוּ
נִשְׁבֵּר דֹּאל"כ לֹא מִשְׁכַּחַת רְכוּבָה בְּלֹא צ"ה וְא"כ מְמִילָא מוּכַח דְאַרְכּוּבָה הֵיִינוּ תַחְתּוֹנָה:
וּמַעְתָּה לְרַב פֶּפָּא דְמַתְנֵי אֲלִיבָא דְרַב לִישְׁנָא בְּתָרָא הִיא גּוֹפָה קִשְׂיָא לְרַב לְמָה שְׁבִיק תַנָּא
אִיסוּר בְּהֵמָה שְׁהִיא דְאוֹרְיִיתָא וְאִיסוּר מְלָקוֹת וְנִקְט אִיסוּר אֲבָר שְׁהוּא רַק אִיסוּר דְרַבְּנֵן
וְעַכ"פ מְלָקוֹת בְּנֻדָּאִי אִין בּוֹ וְאִמְרַתִּי שְׁזָהוּ כְּוָנַת הַשְּׁלַחוֹ מִתַּמֵּן דְמַתְחַלָּה שְׁלַחוֹ כְּוָנַתִּיהָ
דְרַב מִשׁוּם דְקִי"ל כְּוָנַתִּיהָ בְּאִיסוּרִין וּמַתְנִיתִין לֹא הָיָה קִשְׂיָא לְהוּ מִשׁוּם שְׁמַתְחַלָּה שְׁמַעוּ
לִישְׁנָא קַמָּא דְרַב יְהוּדָה וְאִז לֹא קִשְׂיָא מַתְנִיתִין כַּנ"ל וְהָדָר שְׁמַעוּ לִישְׁנָא דְרַב פֶּפָּא וְאִז
הָיָה קִשְׂיָא לְהוּ מַתְנִיתִין שְׁבִיק תַנָּא אִיסוּר מְלָקוֹת כַּנ"ל וְלַכְּךָ שְׁלַחוֹ כְּוָנַתִּיהָ דְשְׁמוּאֵל
מִשׁוּם דְדִיּוּקָא מַתְנִיתִין כְּוָנַתִּיהָ וְהָדָר שְׁלַחוֹ כְּוָנַתִּיהָ דְרַב וְהוֹסִיפוּ דְבָרִים שְׁאֲבָר מְטַמָּא
בְּמִשָּׂא וְהֵיִינוּ דַס"ל שְׁחִיטָה עוֹשָׂה נִפּוּל וְיֵשׁ בְּאַבְרָה הֵיִנוּ אִיסוּר אַמ"ה מִמֶּשׁ וְגַם הָאֲבָר
אִיסוּר דְאוֹרְיִיתָא וּמְלָקוֹת וְא"כ שְׁפִיר נִקְט בַּמְשָׁנָה רְבוּתָא דְאַבְרָה וְלֹא קִשְׂיָא מַתְנִיתִין לְרַב
כְּלָל וְעַכ"פ לְמָאן דַּס"ל שְׁאֲבָר הוּא אִיסוּר דְרַבְּנֵן מְמִילָא מוּכַח דְקִי"ל כְּלִישְׁנָא קַמָּא דְרַב
יְהוּדָה וְכִינֵן דְמַכְרִיעַ בְּגִמְרָא לְעִיל (דָּף עַד) שְׁאִין בּוֹ אֲלָא מִצְוֹת פְּרוּשׁ מְמִילָא שְׁפִיר
הוֹכִיחַ רִש"י דְקִי"ל כְּלִישְׁנָא קַמָּא וּבִזָּה קִשָּׁה לִי עַל רַבֵּינוּ יוֹנָה כִּינֵן שְׁכָל עֵינֵקֶר הוֹכַחְתּוּ
לְהוֹכִיחַ כְּלִישְׁנָא קַמָּא הוּא מִמָּה שְׁאִין בְּאַבְרָה אִיסוּר דְאוֹרְיִיתָא וְכַמוֹ שְׁכַתְבִּתִּי לְעִיל בְּשִׁמּוֹ
א"כ בְּקִיצוֹר הָיָה לוֹ לְהוֹכִיחַ כְּהוֹכַחַת רִש"י: וְנַחֲזוֹר לְדְבָרֵינוּ שְׁשְׁלַחוֹ שְׁאֲבָר עֶצְמוֹ מְטַמָּא
בְּמִשָּׂא כְּדִי לְתַרְץ מַה דְנִקְט בַּמְשָׁנָה אִין שְׁחִיטָה מְטַהְרָתוֹ וּמִיָּרִי לְמַטָּה מְאַרְכּוּבָה בְּאִיסוּר
אֲבָר וְגַם זֶה אִיסוּר מְדְאוֹרְיִיתָא שְׁהָרִי מְטַמָּא בְּמִשָּׂא וּלְפִי זֶה מוּכַח שְׁגַם בְּלְמַטָּה מְאַרְכּוּבָה
ג"כ מְטַמָּא בְּמִשָּׂא וּבִזָּה אִמְרַתִּי לְתַרְץ מַה דְאִיתָא בְּאַשְׁל אֲבָרָהֶם אִם יֵשׁ מְקוּם לְחַלֵּק
בְּטוֹמְאָת מִשָּׂא בֵּין לְמַטָּה מְאַרְכּוּבָה וּבֵּין לְמַעְלָה מְאַרְכּוּבָה א"כ מֵאִי מַתִּיב רַב חֲסֵדָא
וְדִלְמָא אִינְהוּ דְשְׁלַחוֹ שְׁמַטְמָא מִיָּרִי לְמַעְלָה מְאַרְכּוּבָה וּבְרִייתָא אוּלֵי מִיָּרִי לְמַטָּה
מְאַרְכּוּבָה וְלִדְיָדִי נִיחָא דְעַל כְּרַחֲךָ אִינְהוּ גּוֹפִיָּיהוּ בְּלְמַטָּה מְאַרְכּוּבָה שְׁלַחוֹ שְׁמַטְמָא בְּמִשָּׂא
וְשְׁפִיר אוֹתִיב רַב חֲסֵדָא.

וּבִזָּה יֵשׁ לְתַרְץ מַה שְׁקִשָּׁה עַל רַבָּא דְאִמְר אֶהְדוּרִי אֶפְיָרְכָא לְמָה לָךְ אוֹתִיב מִמַּתְנִיתִין וְכוּ'
וְלְכֹאוּרָה קִשָּׁה הָא נֻדָּאִי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁחִיטַת טְרַפָּה לְשְׁחִיטַת כְּשָׁרָה וְלוֹמֵר דְשְׁחִיטַת
כְּשָׁרָה אִינוּ עוֹשָׂה נִפּוּל וְשְׁחִיטַת טְרַפָּה עוֹשָׂה נִפּוּל וְאֵל תַּתְמָה שְׁהָרִי בְּאַמַּת יֵשׁ חִילוּק
בֵּין שְׁחִיטָה לְמִיתָה וּמִיתָה עוֹשָׂה נִפּוּל אִף שְׁשְׁחִיטָה אִינוּ עוֹשָׂה נִפּוּל וְא"כ גַּם בְּשְׁחִיטָה
יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁחִיטָה הַמְתַּרְתַּת בְּאַכִּילָה לְשְׁחִיטָה שְׁאִינָה מְתַרְתַּת וְא"כ מִמַּתְנִיתִין לֹא הָיָה
מְצִי לְאַקְשׁוּיֵי דְמַתְנִיתִין מִיָּרִי בְּשְׁחִיטָה כְּשָׁרָה וְאִינְהוּ דְשְׁלַחוֹ מְטַמָּא מִיָּרִי בְּשְׁחִיטַת

טַרְפָּה וּבַפֶּרֶט אֵי מִיָּרִי לַמַּעֲלָה מֵאַרְכָּנֹכָה דְלַרְב הַבְּהֵמָה אֲסוּרָה וּלְכֹף מִתִּיב מִבְּרִייתָא דְמִיָּרִי בְּהֵדְיָא מִשְׁחִיטַת טַרְפָּה אֲבָל לִפִּי מ"ש דְּאֵינְהוּ דְשִׁלְחוּ וְאֲבָר מְטָמָא הֵיִינוּ לְתַרְזַן מִשְׁנִתִּינוּ דְקַתְּנִי אֵין שְׁחִיטָה מְטַהֲרָתוּ דְמִשְׁמַע שְׁהַבְּהֵמָה מְוַתְּרַת וּא"כ מוּכַח דְגַם שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה עוֹשֶׂה גִפּוּל וְשִׁפִּיר אָמַר רַבָּא אוֹתִיב מִמְתְּנִיתִין אֲלָא דְלִפִּי זֶה מוּכַח דְלַרְב פֶּפְּא אֵין בְּעַצְמָם הַשּׁוּק אִיסוּר דְאוֹרְיִיתָא בְּנִשְׁבֵּר וְזֵהוּ דְלָא פְדַעַת הַמַּעֲדָנִי מְלָךְ שְׁפַתְב לְפָרֵשׁ דַּעַת הָרִי"ף דְלַרְב פֶּפְּא ג"כ נִשְׁבֵּר בְּמָקוּם צ"ה טַרְפָּה הָאֲמָנָם אִם הִיָּה מְקוּם לְחַלְק בְּשְׁחִיטָה עוֹשֶׂה גִפּוּל בֵּין לַמְטָה מֵאַרְכָּנֹכָה וּבֵין לַמַּעֲלָה לַעֲנִין טְוִמְאָת מִשָּׂא אִם כֵּן לֹא הִיָּה עוֹלָא מְקַשָּׁה לַרְב יְהוּדָה וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְאוּקְמִי מִשְׁנִתִּינוּ רְכוּבָה בְּלֹא צ"ה פְּדַמְשֵׁנִי רַב יְהוּדָה וּמָה שְׁהַקְשָׁה עוֹלָא וְהָא נְחַתְּףָּ קַתְּנִי יֵשׁ לוֹמַר דְהֵיִינוּ נִשְׁבֵּר וְקָרִי לִיָּה נְחַתְּףָּ לְהוֹרוֹת שְׁבִשְׁעַת שְׁחִיטָה נַעֲשֶׂה נְחַתְּףָּ דְשְׁחִיטָה עוֹשֶׂה גִפּוּל וְהָרִי הוּא כְּחַתְּףָּ וְהוּרָה בְּזֵה שְׁאֲבָר עַצְמוּ טָמָא בְּמִשָּׂא שְׁכִינּוֹן שְׁהוּא כְּנַחַתְּףָּ מִמִּילָא הוּא אִמ"ה וּלְמַטָּה מֵאַרְכָּנֹכָה כְּשֶׁרָה הַשְׁחִיטָה אֲפִילוּ לְאוֹתוֹ אֲבָר דְלַמְטָה אֵינוּ שְׁחִיטָה הַעוֹשֶׂה גִפּוּל וּמָה דְקַתְּנִי בְּסִיפָּא אֵין שְׁחִיטָה מְטַהֲרָתוּ דְמִשְׁמַע שְׁאֲבָר אִיסוּר וּמִיָּרִי לַמְטָה מֵאַרְכָּנֹכָה לֹא שְׁמַטְמָא בְּמִשָּׂא אֲלָא שְׂאֵין שְׁחִיטָה מְטַהֲרָתוּ בְּאֲכִילָה מְדַבְּרִי סוּפְרִים שַׁע"פ מְצוֹת פְּרוּשׁ יֵשׁ בּוֹ אֲפִילוּ לַמְטָה מֵאַרְכָּנֹכָה: אֲמָנָם אָמַרְתִּי בְּזֵה לְפָרֵשׁ קוֹשְׁיִית עוֹלָא שְׁהַקְשָׁה אֲלָא לְדִידְךָ מָאִי וְכֵן שְׁנִיטְל צ"ה הִנֵּה אֵין הַקּוֹשְׁיָא דְלָא לְתַנִּי וְכֵן שְׁנִיטְל צ"ה דְהָרִי גִידִין בְּלֹא אַרְכָּנֹכָה וְדָאִי מִשְׁפַּחַת וּא"כ תְּנִי רִישָׁא רְכוּבָה וּצ"ה וְתַנִּי סִיפָּא גִידִין בְּלֹא רְכוּבָה אֲלָא עֵיקַר הַקּוֹשְׁיָא דְתַנִּי רַק גִּיטְלוּ צ"ה וְכִמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י בְּהֵדְיָא וּא"כ לֹא הִיָּה לוֹ לְעוֹלָא לְהַקְשׁוֹת מָאִי וְכֵן שְׁנִיטְלוּ וְכו' אֲלָא כֹּף הִיָּה לוֹ לְהַקְשׁוֹת אֲלָא לְדִידְךָ הָא תְּנִי לִיָּה סִיפָּא וְכֵן שְׁנִיטְלוּ צ"ה וּלְדִידִי אֲתִי שִׁפִּיר דְגַם עוֹלָא יִדַּע דִּישׁ לְפָרֵשׁ רְכוּבָה בְּלֹא צ"ה בְּנִשְׁבֵּר וְהָא דְקַתְּנִי נְחַתְּףָּ הֵיִינוּ נִשְׁבֵּר וְקוּרָא אוֹתוֹ נְחַתְּףָּ לְהוֹרוֹת שְׁמַטְמָא בְּמִשָּׂא דְבִשְׁעַת שְׁחִיטָה נְחַתְּףָּ הוּא דְשְׁחִיטָה עוֹשֶׂה גִפּוּל וְנִקְטַת פְּסוּלָה שְׁגַם הַשְׁחִיטָה לַעֲנִין אוֹתוֹ אֲבָר פְּסוּלָה אֲלָא דְקוֹשְׁיָא לְעוֹלָא א"כ דְמִתְּנִיתִין לַעֲנִין טְוִמְאָת מִשָּׂא מִיָּרִי מָאִי וְכֵן שְׁנִיטְלוּ צ"ה וְאִטּוּ אִם נִפְסְקוּ הַגִּידִין מְטָמָאִין בְּמִשָּׂא וְאֲפִילוּ גִיטְלוּ לְגַמְרִי מָאִי טְוִמְאָת אִמ"ה יֵשׁ בְּהוּ שְׂאֵין טְוִמְאָת אִמ"ה אֲלָא בְּאֲבָר אֲבָל מָה שְׂאֵינוּ אֲבָר אֲפִילוּ בְּשֶׁר מִן הַחַי אֵינוּ מְטָמָא וּכְשֶׁהֲשִׁיב לוֹ רַב יְהוּדָה תְּנִי רְכוּבָה וְכו' הַקְשָׁה לוֹ וְהָא נְחַתְּףָּ קַתְּנִי וּמִמ"נ אֵי נְחַתְּףָּ מִמֶּשׁ לֹא מִשְׁפַּחַת רְכוּבָה בְּלֹא צ"ה וְאֵי נִשְׁבֵּר וְקוּרָאוּ נְחַתְּףָּ מִשׁוּם טְוִמְאָה כְּנ"ל א"כ מָאִי וְכֵן עוֹד נִלְע"ד לְתַרְזַן קוֹשְׁיִית רַש"י לְעַל הָרִא"ש שְׁהַבְּהֵמָה לַמַּעֲלָה וְאוֹמַר אֲנִי כְּאֲשֶׁר גִּדְּקוּדְק בְּדַבְּרֵי רַב יְהוּדָה שְׁאֲמַר לַמְטָה לַמְטָה מִן הָאֲרַכָּנֹכָה לַמַּעֲלָה מִן הָאֲרַכָּנֹכָה בְּאִיזָה אַרְכָּנֹכָה הַנְּמַכְרַת עִם הָרִא"ש וְעֵינִן בְּרַש"י בַּד"ה לַמְטָה וְכו'.

וּלְפִירוּשׁוֹ קוֹשָׁה דְהָא לְכוּלְהוּ פִירוּשִׁים לַמַּעֲלָה הוּא לַמַּעֲלָה מִמֶּשׁ וְלֹא נִחְלְקוּ אֲלָא בְּלַמְטָה דְרַב פֶּפְּא אֵינוּ מְפָרֵשׁ לַמְטָה מִמֶּשׁ אֲלָא לַמְטָה מֵאַרְכָּנֹכָה וּמִצ"ה וְזֵה בָּא רַב יְהוּדָה לְאַפּוּקִי מִזֵּה בְּלִישְׁנָא קָמָא וּא"כ לֹא הִיָּה לוֹ לומר אֲלָא לַמְטָה מִן הָאֲרַכָּנֹכָה וְלָמָּה אָמַר כָּלֵל לַמַּעֲלָה לַמַּעֲלָה מִן הָאֲרַכָּנֹכָה.

וְעוֹד מָה בָּא רַב יְהוּדָה לְחַדֵּשׁ בְּזֵה כָּלֵל הֲלֹא גַם אִם נִפְרֵשׁ כְּדַרְב פֶּפְּא הַדִּין שְׁוָה וּמָה נִפְסִיד בְּזֵה וּמְהַר"ם מְלוּבְלִין הַרְגִישׁ בְּזֵה וְאָמַר שְׁוָהוּ נְתִיבַת טַעַם עַל פִּירוּשׁוֹ עַל אַרְכָּנֹכָה מְחַתְּוִנָה וְכו' עֵינִן בְּמְהַר"ם וְזֵהוּ דוֹסַק.

וגם קשה למה יחייב סימנא הנמכרת עם הראש וא"כ יתנה השואל צריף לילה אל הטבח לידע אופן המכירה ויתנה לו לומר ארפובה תחתונה. וגם בדברי עולא קשה באמרו פנגדו בגמל ניפר וא"כ מי שלא ראה גמל לא ידע ויתנה לו לומר בארפובה עליונה.

וגם קשה במשנה כפל הלשון למטה מארפובה פשרה ולמעלה פסולה וחדא מנייהו מיותר שאם אמר למטה פשרה גזע מהדי"ק שלמעלה פסולה וכן להיפך אם יאמר למעלה פסולה מכלל דלמטה פשרה וקושיא זו הקשה בני הנבון פמר שמואל שי' והוסיף בה דברים שקושיא זו הוא רק לעולא אבל לרב יהודה לא קשיא מידי דלרב יהודה איצטרכו תרנוייהו דאי הנה קתני רק למטה פשרה הנה אמינא לעולם למעלה ג"כ פשרה והא דנקט למטה ולא נקט רבותא יותר דלמעלה פשרה היינו משום דהתנא מלתא פסיקתא נקט דלמטה בכל מקום פשרה אבל למעלה לאו מלתא פסיקתא דהרי במקום צ"ה טרפה אבל לעולם למעלה מצ"ה פשרה וכדס"ל לעולא באמת לכך קמ"ל תנא דמתניתין למעלה פסולה לומר דמלתא פסיקתא היא דלמעלה בכל מקום פסולה וכן אי הנה תני למעלה לחוד ולא הנה תני למטה אז הנה אמינא דארפובה היינו ארפובה עליונה ולמעלה מארפובה עליונה הוא דפסולה שעיקר הוכחת רב יהודה שארפובה היינו תחתונה היינו מדפסיק ותני למטה פשרה ואי ארפובה היינו עליונה היכי פסיק ותני למטה פשרה הא איכא עכ"פ דנכתא למטה דפסולה דהיינו במקום צ"ה אבל אם באמת לא הנה קתני במשנה למטה פשרה אז הנה אמינא דארפובה היינו עליונה וכל זה לרב יהודה אבל לעולא קשה נתני חדא ומיתי אידך מדייקא עד כאן דברי בני שי' והשבתי לו שגם לעולא לא קשיא מידי שאם שנינו למטה לחוד הנה אמינא ארפובה תחתונה שעיקר הוכחת עולא דארפובה היינו עליונה דאי ס"ד תחתונה א"כ היינו צ"ה ומאי וכן שנטלו וכו' אבל אי לא הנה תני באמת למעלה פסולה אין פאן קושיא דצ"ה ודאי איצטרף לגידין בלא רכובה רק עיקר קושית עולא למעלה פסולה ואי הנה תנו רק למעלה פסולה ג"כ הנה אמינא ארפובה היינו תחתונה ואע"פ ששנינו צ"ה אעפ"כ תני רכובה להודיענו דאפילו נחתכה רכובה עצמה אפ"ה דוקא למעלה פסולה אבל למטה פשרה אבל עכשיו ששנינו למטה בפירוש שפיר מוכח הוכחת עולא.

וגם אי סבר עולא פשמואל בלא"ה לא קשיא דתרנוייהו צריכי דתני למעלה להודיע דאפילו למעלה דוקא נחתך הא נשבר פשר ומה שהקשה עולא לרב יהודה דלא לתני רק ניטלו צ"ה לדידה הקשה דאיהו אליבא דרב אמר ולרב ליכא למימר דתני לדיוקא להכשיר נשבר שהרי לרב גם נשבר טרפה.

וכן לעולא אי הנה תני רק למעלה פסולה ולא שנינו בפירוש למטה פשרה אכתי הנה אמינא דגם נשבר טרפה והא דקתני נחתך לרבנותא דדיוקא דאפילו נחתך לגמרי ג"כ דוקא למעלה פסולה הא למטה פשרה לכך תני בפירוש למטה פשרה.

וכל זה אמרתי חוץ לדרבנו אבל לדרבנו לתרץ פל דיוקים הנ"ל גם זה יתורץ ממילא: ונראה ע"פ שהקשה הרא"ש דיוקים אהדדי דרישא תני למטה מארפובה פשרה משמע הא נחתך בארפובה עצמה טרפה ובסיפא תני למעלה מארפובה פסולה משמע הא ארפובה עצמה פשרה וניחא ליה להרא"ש דארפובה היינו עצם התחתון עצמו ולמטה ממנו היינו ארפובה עצמה ולמעלה ממנו היינו הערקום.

ועל זה הקשה הרש"ל ביש"ש הקושניא הנ"ל דא"כ משפחת לה רכובה בלא צ"ה. ונראה דבין עולא ובין ר"י שניהם באו לתרץ כפול הלשון במשנה וגם רומיאי דדיוקים אהדדי כמו שהקשה הרא"ש.

והנה הרשב"א פתב בשם הראב"ד דערקום גופיה נמכר עם העוקץ וא"כ אינו נמכר עם הראש וזה נדאי שאפי' אם נפרש ארפובה היינו עצם התחתון עצמו וכמו שפירש הרא"ש בפסקיו וכן לעולם ראש עצם השוק עצמו וכמ"ש הרא"ש וגם הרשב"א מ"מ עכ"פ גם הערקום בין התחתון ובין העליון ג"כ שייך לקרותו ארפובה וכמו שכתב הרא"ש בתשובה באמת שעיקר פירוש הארפובה הוא דבר הנכרך והנכסף.

ומעתה נבוא לפרש הגמרא וכך הם דברי רב יהודה למטה למטה מארפובה למעלה למעלה מארפובה א"כ קשה תרנייהו ל"ל חדא מדיוקא דחברי' נשמע ולא עוד שקשיין אהדדי דלמטה היינו למטה מארפובה ומשמע היא ארפובה עצמו דהיינו ערקום פסולה ולמעלה למעלה מארפובה משמע היא ערקום עצמו פשר וקשיין אהדדי אלא נדאי דארפבות לאו היינו ערקום שיש בו שלשה חילופין למטה ממנו ולמעלה ממנו והוא עצמו אלא באיזה ארפובה אמרו בארפובה הנמכרת עם הראש דהיינו עצם התחתון עצמו שאיהו הוא הנמכר עם הראש לא הערקום הנמכר עם העוקץ וא"כ שהיינו עצם התחתון אין בו רק שני חילוקים למעלה ממנו והוא עצמו הוא בכלל למטה שאין לה למטה ממנו אלא הוא עצמו וא"כ לא קשיין דיוקים אהדדי וכדברי הרא"ש עצמו שתיירץ פן ובה ממיילא מתורץ כפול הדברים דאי לא הנה תנו במשנה אלא חדא בבא אז הנה אמינא דארפובה היינו הערקום ופשיטא שאי הנה תני למעלה ממנו פסולה הנה אמינא שלמעלה מערקום הוא דפסול היא ערקום עצמו פשר אלא דאפילו אי הנה תנו למטה מארפובה פשר ואז הנה מוכח היא בארפובה עצמו דהיינו הערקום פסול מ"מ אכתי הנה אמינא שבתוף הפרק שבין ערקום לעצם התחתון הוא פשר דזה למטה מערקום ולכך שנינו תרנייהו ואז קשיין הדיוקים אהדדי ומתוף כך אנו למדים שעצם התחתון עצמו היינו ארפובה.

ועולא ג"כ בא לתרץ כל הנ"ל ולכן אמר כגדו בגמל ניכר דהיינו ראש עצם השוק עצמו לא הערקום שבין שוק לקוליות וג"כ לא קשה אהדדי דעצם השוק נקרא ארפובה ולמעלה ממנו בכל מקום טרפה ולמטה ממנו בכל מקום פשר ובעצם השוק עצמו יש חילוק בין מקום צ"ה שהוא טרפה ובין למעלה מצ"ה שכשר וג"כ איצטריכו תרנייהו דאל"כ הנה אמינא שערקום העליון הוא ארפובה ולמעלה ממנו הוא דטרפה היא בערקום עצמו פשרה, ולמטה לחוד ג"כ לא הנה יכול למתני דאכתי הנה אמינא דהיינו הערקום וא"כ בין הערקום להעליון לעצם השוק הנה אמינא דכשר לכך שנינו תרנייהו ומפח רומיאי ידעינו דהיינו עצם השוק בעצמו ולמעלה ממנו דהיינו בין עצם השוק לערקום העליון טרפה.

ובה מתורץ מה שפסיים רב פפא וארפובה עצמו כדעולא והוא שפת יתר שחרי פיון שאמר למטה ממנו ומצ"ה מפלל דהיינו ארפובה עליונה ובפרט לגרסת הרא"ש דלא גריס בדברי רב פפא למעלה למעלה ממנו ומצ"ה ע"ש.

וילדידי אתי שפיר דאפתי הנה אמינא דארפנפה עליונה היינו ערקום העליון והנה קשה דיוקים אהדדי לכה הוצרה לומר וארפנפה פדעולא דהיינו ראש עצם השוק בעצמו: ומעתה בא עולא והקשה לרב יהודה בלישנא קמא דאפתי קשה למה לי פפל הדברים ונתני רק חדא ואין לומר דאז הנה אמינא דארפנפה תחתונה היינו ערקום התחתון וא"כ למעלה מערקום הוא דטרפה א"כ קשה מאי וכן שניטלו צ"ה הא למעלה מערקום היינו צ"ה וא"כ מתורץ מה שהקשה היים של שלמה על הרא"ש: פרק חמישי דף עט ע"ב גמרא הפל מודים כו' בי"ד סי' ט"ז סעיף ח' היתה בת הצב"ה הזאת נקבה וילדה בן ושחט בת הצב"ה ואת בנה לוקה.

ופסק זה הוא דברי הרמב"ם. ובסעיף ב' כתב הש"ע ואם נודע ודאי שנה אביו אין שוחטין שניהם ביום אחד ואם שחט אינו לוקה שהדבר ספק אם נוהג בזכרים והוא ג"כ מדברי הרמב"ם והקשו האחרונים הט"ז בס"ק י"ב והש"ך בס"ק י"ז דהנה תרתי דסתרי אהדדי ומירץ הש"ך בשם הב"ח דארף דפשיטא לן דחוששין לזרע האב מ"מ מספקא לן אולי אינו נוהג בזכרים משום דמיעט רחמנא בנו הכרוף אחריו.

והנה יש לתמוה דא"כ מאי מקשה הגמ' ולפלגי בחוששין לזרע האב בפלוגתא דחגיגה ורבנן. ולפי דברי הב"ח מאי קושיא ודלמא אף דסברי רבנן חוששין לזרע האב מ"מ לא סברי פתניא דנוהג בזכרים.

ונראה דעל פרוף מדברי הגמ' עצמו מוכח דלאו הא ביהא תליא דהא קשה דקאמר בצב"ה הבא על התנישה וילדה בת ובת ילדה בן למה נקט בקמא וילדה בת ולמה לא אמר וילדה בן ובן ילד בן ושחט הבן ובנו דהרי לרבנן לפי סברת הש"ך נוהג בזכרים ולמה לא אמר רבותרא זו.

ואין לומר דהנה אמינא דטעמ' דר"א משום דאינו נוהג בזכרים ולעולם דס"ל חוששין לזרע האב דהרי לפי סברת הש"ך אין לטעות בזה שהרי הא ביהא תליא אלא ודאי דלאו הא ביהא תליא.

ולפי זה קשה למה נקט באחרון וילדה בן פיון דבקמא נקט בת למה נד בדבריו מבת לבן ורש"י באמת פירש דהך בן לאו דנקא והיא גופה קשיא פיון דלאו דנקא הוא למה נקט בן אלא ודאי משום דאי הנה נקט גם בבתרא בת הנה אמינא דכולהו לאו דנקא ונקט בת והה"ד בן דרבנן ס"ל פתניא לגמרי ולכך דקדק ונקט בבתרא בן ובקמא לא נקט בן מפלל דדוקא נקט לאפוקי מדחגיגה.

ועל זה מקשה אפתי לנקוט בת ואין לומר דהנה אמינא דלאו דנקא וחקמים לגמרי פתניא ס"ל א"כ לפלגי בפלוגתא דחגיגה ורבנן. ומשני דאפתי הנה אמינא דחקמים פתניא ס"ל אלא דקמ"ל אלקיניהו גם רבותרא זו דשה ואפילו מקצת שיה לכה דקדק בלשונו וילדה בן למימר דבת דנקט בקמא בדוקא הוא.

ובאמת דהנה מצי למימר דאי הנה פליגי בדחגיגה ורבנן הנה טעינו בר"א ולמימר אף דס"ל אינו נוהג בזכרים מ"מ מודה דחוששין לזרע האב אלא דניחא ליה למימר דקמ"ל רבותרא לרבנן: אלא דלפי זה שאין זה הכרח לומר דמאן דס"ל חוששין לזרע אב ס"ל פתניא א"כ קשה קושיות מהר"מ שיף דלמה לא מוקי בצב"ה הבא על התנישה וילדה בת

ובת ילדה בן וכ"ע ס"ל מקצת שיה לא אמרינו ור"א ס"ל דחוששין לזרע אב ואין פאן רק מקצת שיה ורבנן ס"ל אין חוששין ויש פאן פולו שיה בשלמא בלא זה הייתי מתרץ עפ"י מה שפיתבו התוס' (דף עט ע"א) ד"ה ענין לי דר"א דמספקא לי' ואפ"ה מוקי אם שיה לחלק משום דהיא גופא מספקא ליה שמה אין חוששין ובעינו קרא לחלק ע"ש ואי הנה מוקי פלוגתניהו כמהר"מ שיף א"כ על פרחו לר"א ס"ל ודאי חוששין וא"כ אין צריף קרא לחלק ולמה פטר ממתנות ומה ידרוש בקרא דאם שיה.

אבל השתא שפיתבתי דאין זה הכרח וא"כ אף מאן דסבר חוששין מ"מ אינו סובר פחנינא דנוהג בזכרים וצריף קרא לחלק והדרא קושניית מהר"מ שיף לדוכתא אלא דקשיא גם בלא זה מי ניחא והא תירוץ של התוס' דמש"ה פטר ר"א משום דמספקא ליה אי אתי קרא לחלק או לחייב במתנו' משה פטר ר"א דהמע"ה תירוץ זה אין לו שחר רק לאוקימתא דר' יוחנן דמוקי בתיש הבא על הצבי' וכמ"ש מהר"ש"א אבל לסוגיא דילן דמוקי בצבי הבא על התנישה א"כ קשה לר"א מ"מ נחייב במתנות דאי אין חוששין א"כ פולו תיש הוא נאי חוששין א"כ א"צ ר"א לחלק ונתחייב עקרא דאם שיה אלא על פרחו דסוגיא דהכא לא ס"ל דרשה דאם שיה פלל: ואומר אני דיש לתרץ קושניית מהרמ"ש"ף דוקא לדרבננו שאין הכרח לתלות חששת זרע האב בדינו של חנינא ולפי זה ממילא לא קשיא קושניית התוס' פלל דשפיר מספקא לי' לר"א ואעפ"כ בעי קרא לחלק וסוגיא דילן ידע מקרא דאם שיה ואעפ"כ שפיר תמה בתיש הבא על הצבי' דלרבנן למה יתחייב נימא אייתי ראי' דחוששין משום דקרא דאם שיה יש לפנינו וימר דקאי אצבי הבא על התנישה להורות דחייב בכל המתנות ולהורות דאין חוששין לזרע אב אי נמי יש לאוקמי בתיש הבא על הצבי' לחייבו בחצי המתנות ולהורות דחוששין לזרע אב ולפי' פסק בתיש הבא על הצבי' פטור לגמרי ובצבי הבא על התנישה חייב עכ"פ בחצי מתנות דמ"מ אי קרא לצבי הבא על התנישה א"כ מחייבו בכולהו נאי לתיש הבא על הצבי' לחייבו בחצי א"כ ק"ו בצבי הבא על התנישה שחייב בחציין והנה אם נימא ספק אם חוששין לזרע האב אין צריף לימוד מנ"ל לחוש דעכ"פ פיון שאין לנו לימוד לקו אנחנו מסופקים שהרי גם להיפך אין לנו לימוד שאין חוששין אבל מאן דס"ל בבירור שחוששין על פרחו צריף לימוד על זה והנה לחנינא פיון דדריש אותו שנוהג בזכרים ממילא מוכח שחוששין לזרע אב אבל מאן דס"ל שאינו נוהג בזכרים ויסבור בודאי שחוששין לזרע אב על פרחו צריף לימוד על זה מקרא.

ואומר אני שיש לפנינו למילף מדכתיב באותו ואת בנו ושור או שיה ולמה לא פללינהו בחד ונכתוב ובהמה אותו ואת בנה לא תשחטו ואין לומר דהנה ילפינן בהמה משבת ואפילו חי' ועוף שהרי בענינא דקדשים פתיב ועוד פיון דלא מצינו לרבוני בהמה טמאה שהרי אין שחיטה שייף בטמאה לא ילפינן משבת ועיין בתוס' (בדף עח ע"א) בד"ה ועוד שיה פתיב וכו' בשלמא לחנינא אין זה קושניא משום דבעי למכתב אותו לשון זכר למימר שנוהג בזכרים נאי הנה פתיב בהמה לא שייף למכתב לשון זכר כי אם אותה לשון נקבה אבל לרבנן דס"ל שאינו נוהג בזכרים קשיא ואין לומר משום דבעי למכתב או לרבות פלאים לקו צריף לכתוב שור או שיה זה אינו דהרי לרבנן אותו לחלק ואו לכלאים נאי הנה פתיב בהמה לא בעינו קרא לחלק ואימטר אותה לכלאים אלא ודאי מוכח פדברי הב"ח והפרישה ששה משמע מקצת שיה אבל היכא דכתיב בתורה על מין הכולל כמו

בכיסוי הדם דכתיב חי' לא אמרינו צבי אפילו מקצת צבי אלא בעינו חי' גמורה משגי צדדים וכן באותו ואת בנו השתא דכתיב פרטיים שור ושה אמרינו אפילו מקצת שור אבל אי הנה פתיב בהמה הנה בעינו בהמה גמורה משגי צדדים.

ואין להקשות א"כ ל"ל או לרבו' פלאים ותפוק לי' מדכתיב שור ושה ולא פתיב בהמה אלא על פרחה מקצת שור וא"כ על פרחה פלאים הוא. יש לומר דהא ודאי אי אפשר לומר שור מקצת שור אם לא היכא שפבר ריבתה התורה פלאים אבל אי לאו הכי אי אפשר לפרש בשה ההיפוך מממשמעותו דהרי זה בנה אב כל מקום שנאמר שור להוציא פלאים כדאמר רבא בריש פירקין אלא היכא שפבר ריבתה התורה פלאים שוב אמרינו דבהמה בהמה גמורה משמע ואף דאיתרבי פלאים היינו משגי מיני בהמות אבל שור משמע אפילו מקצת שור דהיינו כיון שפבר איתרבו פלאים אמרינו אפילו מקצת שור שאפילו פלאים מצבי ומתיש משמע: וכיון דלהכי לא פתיב בהמה להורות דמקצת שור משמע אם פן על פרחה מוכח דחוששין לזרע האב דאל"כ לא משפחת לה מקצת שור כלל ומעתה שפיר נוכל לומר דרבנן דר"א אף דס"ל חוששין לזרע אב אפילו ללקות מ"מ לא ס"ל כחגינא דנוהג בזכרים ודרשי אותו לחלק.

אבל אם נוקי כמהרמ"ף דר"א ס"ל חוששין לזרע האב וס"ל שור אפילו מקצת שור לא אמרינו א"כ ליכא למימר דנפקא ליה דחוששין לזרע האב מפח ילפותא דיליה מדלא פתיב בהמה דא"כ איך מצי סבר שור ולא מקצת שור אלא ודאי הוינו צריכין למימר דס"ל כחגינא דנוהג בזכרים ומשם יליף דחוששין לזרע האב וא"כ על פרחה כיון דכחגינא ס"ל א"כ לא צריך קרא לחלק ואם שור על פרחה לחייב במתנות וא"כ למה פוטר ר"א במתנות הרי בין צבי הבא על התנישה ובין תיש הבא על הצבי רחמנא רבי' עכ"פ לתצי מתנות ולדידיה צבי הבא על התנישה ותיש הבא על הצבי שוים הם כיון דסבר חיישין לזרע האב אפילו להקל ולכך אין מקום לאוקימתא דמהר"ם שי"ף בשמעתינו: אלא דקשה כיון דסבר ר"א אין חוששין א"כ קשה לכתוב בהמה ולדידיה ליכא למימר דלהכי פתיב שור משום דמשמע אפילו מקצת שור שהרי כיון דסובר אין חוששין ממילא סובר שור ולא מקצת שור יש לומר דסובר פדרשת הפרייטא בת"כ שפביא הרי"ף וקרא"ש דיש ללמוד חי' בק"ו ומה בהמה שאינה חייבת בכיסוי דם חייבת באותו ואת בנו חי' לא כ"ש ואיצטרף שור למעוטי חי' ואפתי איכא למילף עוף בק"ו שחייב בשילוח הקן שיהיה חייב באותו ואת בנו ואיצטרף שור למעוטי עופות.

ואני אומר דנדאי גמרא דידן לא סבר פדרשת הת"כ דהרי לגמרא דידן איצטרף שור להפסיק הענין שלא תאמר דוקא בקדשים ולא בחולין וא"כ אף דכתיב שור ליכא למעוטי חיה ואיצטרף שור למעוטי חיה ומנ"ל למעוטי עופות אלא ודאי סוגיא דתלמודא סבר פסברת התוס' בד"ה ועוד (דף עח ע"א) דכיון דכתיב בענינא דקדשים ממילא ממועט חי'.

ולפי זה ממילא אימעטי גם שאר עופות וממילא גם תורים ובני יונה ליכא ק"ו דהרי שאר עופות יוכיחו דחייבין בשילוח הקן ואפ"ה אין או"ב נוהג בהו ור"א סובר פדרשת הת"כ: ועוד נלע"ד טעם אחר לתלמודא דידן דלא חשוב ק"ו זה לק"ו כלל משום דאיכא למפרך מה לבהמות שפן מתנות נוהג בהו משא"כ חיה ועוף שהרי במתנות ג"כ פתיב

שור וְשֵׁה וּבְאֵמַת צ"ע לי על הת"כ שְׂרָצָה לְמִילָף ק"ו זֶה וּבְגוּף קוֹשְׁיָתוֹ שֶׁל מֵהֶרְמֵשִׁי"ף
נלע"ד לְתַרְץ וּכְמוֹ שֶׁתִּירֵץ הוּא עֲצָמוֹ דא"כ נְפִלְגוּ בְּפִלּוּגְתָּא דְחַנְיָא וְרַבְּנָן וְנִימָא ר"א
נוֹהֵג בְּזִכְרִים וְרַבְּנָן גִּימְרוּ אִינוּ נוֹהֵג בְּזִכְרִים.

אַלְא דְאֵפְתִי הָוֵה אֲמִינָא אַף דְסָבַר ר"א נוֹהֵג בְּזִכְרִים מ"מ שֶׁהָ אֲפִילוּ מִקְצַת שְׁהָ אֲמֵרִינוּ.
ומ"ש מֵהֶרְמֵשִׁי"ף בְּזֶה שֶׁהוּא סְבָרָא חִיצוֹנָה הוּא דְחֹק אֲמָנָם נלע"ד בְּזֶה דְהָרִי חֲזִינוּ עֲתָה
לְפִי הָאֵמַת דְקָאֵמַר דְאִי הָוֵה פְּלִיגִי בְּפִלּוּגְתָּא דְחַנְיָא הָוֵה אֲמִינָא בְּהָא אֲפִילוּ רַבְּנָן מוֹדוּ
דְמִקְצַת שְׁהָ לֹא אֲמֵרִינוּ קמ"ל וְקָשָׁה הָרִי הִשְׁתָּא נִטְעָה בְּדַבְרֵי ר"א וְלוֹמַר דס"ל חוֹשְׁשִׁין
לְזַרְע הָאֵב אֲלֵא דְסָבַר שְׁהָ וְלֹא מִקְצַת שְׁהָ אֲלֵא עַל פְּרָחָה צ"ל דְיוֹתֵר גִּיחָא לְמַהֲדַר
אַרְבוּתָא דְרַבְּנָן מְלַמְהֲדַר אַרְבוּתָא דר"א א"כ אִי הָוֵה מוֹקִי כִּמְהֶרְמֵשִׁי"ף וְדָאִי דְהָוֵה קָשָׁה
לִפְלִיגִי בְּפִלּוּגְתָּא דְחַנְיָא וְרַבְּנָן לְהוֹרוֹת רְבוּמִיָּהוּ דְרַבְּנָן דְאִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב
דְהִשְׁתָּא אִיפָא לְמִטְעִי דס"ל חוֹשְׁשִׁין אֲלֵא דס"ל אֲפִילוּ מִקְצַת שְׁהָ וְלָמָּה נִטְרִיחַ לְהִשְׁמִיעַ
רְבוּתָא דר"א וְלֹא נִטְרִיחַ לְהִשְׁמִיעַ רְבוּתָא דְרַבְּנָן וְאִם אָנוּ רוֹצִין לְחִזְק קוֹשְׁיָת
מֵהֶרְמֵשִׁי"ף צְרִיכִין אָנוּ לוֹמַר בְּשִׁלְמָא עֲתָה דְמוֹקִי רַבְּנָן פְּחַנְיָא יוֹתֵר גִּיחָא לִיהָ לְהִשְׁמִיעַ
רְבוּתָא דְרַבְּנָן דְהִלְכְתָּא פְּנוּמִיָּהוּ אֲבָל אִי הָוֵה מוֹקִי כִּמְהֶרְמֵשִׁי"ף וְאָז ר"א סוֹבֵר פְּחַנְיָא
וְאָז הָוֵה הִלְכְתָּא כר"א דְשִׁמוּאֵל פְּסִיק פְּחַנְיָא א"כ יוֹתֵר גִּיחָא לְהוֹדִיעַ רְבוּתָא אֲלִיבָא
דר"א וְשִׁפִּיר קָמָה קוֹשְׁיָת מֵהֶרְמֵשִׁי"ף אֲלֵא דְלִפִּי זֶה דְהִלְכְתָּא פְּחַנְיָא וְכַדְפְּסִיק שְׁמוּאֵל
וְדָלָא כר' אֲבָא דְאֵמַר לְשִׁמְעִיָּה וכו' א"כ קוֹשְׁיָת מֵהֶרְמֵשִׁי"ף מְעַיקְרָא לִיתָא דְמַהִי תִּיתִי
נוֹקִי רַבְּנָן דר"א דְלֹא פְּהִלְכְתָּא ור"א נוֹקִי פְּהִלְכְתָּא אֲדַרְבָּא יוֹתֵר גִּיחָא לְאוֹקְמִי רַבְּנָן
פְּהִלְכְתָּא: עוֹד נלע"ד לְתַרְץ קוֹשְׁיָת מֵהֶרְמֵשִׁי"ף וְכַאֲשֶׁר נִדְקַדַּק עוֹד בְּדַבְרֵי ר"א דְאֵמַר
פְּלֵאִים הָבָא מִן הָעֵז וּמִן הָרַחֵל או"ב נוֹהֵג בּוֹ וכו' לְפִי מַה דְאֵסִיק אֲדַעְתָּא מְעַיקְרָא דר"א
ס"ל וְדָאִי אִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב א"כ לָמָּה לִי הָבָא מִן הָעֵז וּמִן הָרַחֵל שְׁיִהִיו שְׁנִיָּהֶם
בְּהִמָּה הָא בְּאִם לְחוּד תְּלִיָּא מְלִתָּא וְאֲפִילוּ הָאֵב צְבִי לִית לָן בְּהָ וְכוּלוּ שְׁהָ הוּא וְהָוֵה לִיהָ
לר"א לְמִימַר פְּלֵאִים שְׁאֵמוּ עַז אוֹ רַחֵל או"ב נוֹהֵג בּוֹ אֲבָל תְּרַנְיָהוּ ל"ל בְּשִׁלְמָא לְמִסְקָנָא
דר"א מְסַפְקִי לִיהָ בְּעִינָן תְּרַנְיָהוּ לְמִלְקוֹת דְבָאִם לְחוּד אִיִּסוּרָא אִיפָא וּמִלְקוֹת לִיבָא.

וּבְזֶה הָיָה נלע"ד לְתַרְץ מְסַקְנָא דְמוֹקִי פְּלּוּגְתָּא הָוֵה בְּשֵׁה וְאֲפִילוּ מִקְצַת שְׁהָ וּמוֹקִי פְּלּוּגְתָּא
רְחוּקָה דְרַבְּנָן ס"ל וְדָאִי שְׁהָ וְאֲפִילוּ מִקְצַת שְׁהָ ור"א ס"ל לְהִיפָּךְ דְּוִדָּאִי לֹא אֲמֵרִינוּ שְׁהָ
וְאֲפִילוּ מִקְצַת שְׁהָ וְהָא וְדָאִי בְּסְבָרָא פְּלִיגִי דְלִיבָא לְמִימַר דְּחַד מִנְיָהוּ יֵשׁ לוֹ לְיַמּוּד מְקָרָא
עַל סְבָרְתוֹ וְאִידָף מוֹקִי הָךְ קָרָא לְלִימּוּד אֲחֵרִינִי דממ"נ אִם יֵשׁ לְרַבְּנָן לְיַמּוּד דְשֵׁה אֲפִילוּ
מִקְצַת אִיף מְסַפְקִי אִי חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב הָא וְדָאִי חוֹשְׁשִׁין דאל"כ לִיבָא מִקְצַת שְׁהָ
בְּעוֹלָם פְּלִל נְאִי ר"א יֵשׁ לוֹ לְלַמּוּד דְלֹא אֲמֵרִינוּ מִקְצַת שְׁהָ א"כ ג"כ קָשָׁה אִיף מְסַפְקִי אִי
חוֹשְׁשִׁין הָא וְדָאִי חוֹשְׁשִׁין מְדַאֲצְטְרָה קָרָא דְלֹא גִימָא מִקְצַת שְׁהָ וכו' אֲלֵא וְדָאִי בְּסְבָרָא
פְּלִיגִי וְאִיף שְׁיִיף סְבָרוֹת הַפּוּכּוֹת מְצַד לְצַד וְיוֹתֵר גִּיחָא לְמִימַר דְרַבְּנָן ס"ל שְׁהָ וְאֲפִילוּ
מִקְצַת שְׁהָ ור"א מְסַפְקָא לִיהָ וּבְזֶה עָלָה עַל דְעַתִּי לְפָרֵשׁ דְבָרֵי הַב"י בִּי"ד סִימָן ס"א
דְרוּצָה לְקַיָּים הַגִּירָסָא שְׁדַחָה רש"י בְּשִׁמְעֵתִין בַּד"ה ה"ג ר"א אוֹמַר פְּלֵאִים הָבָא מִן הָעֵז
וְכו' וְכַתֵּב הַב"י דְשִׁפְר גְּרָסִינוּ בְּדַבְרֵי ר"א מִן הַתִּישׁ וּמִן הַצְּבִיָּה וכו' וְרַב תְּסַדָּא אֲתִי
לְאֲשַׁמְעִינוּ דְדוֹקָא בְּתִישׁ הָבָא עַל הַצְּבִיָּה פְּלִיגִי וְלֵאפּוֹקִי מְרַב פְּפָא דְמוֹקִי פְּלּוּגְתָּא הָוֵה גַּם
בְּצְבִי הָבָא עַל הַתִּישָׁה וְהָוֵה דְבָרֵי צְרִיכִין תְּבַלִּין דְאִיף וּמַה יֹּאמַר רַב חֲסִדָּא דְבְּצְבִי הָבָא
עַל הַתִּישָׁה לֹא פְּלִיגִי וּמַה הִיא סְבָרְתוֹ וְצָרִיף לוֹמַר דְרַב חֲסִדָּא ס"ל דר"א בְּתַרְתִּי מְסַפְקָא

ליה מספקא ליה בחוששין ומספקא ליה אם שיה ואפילו מקצת שיה ולכה בתיש הבא על הצבי שפר פליגי דרבנן לאיסורא דלמא חוששין ושה אפילו מקצת שיה אמרינן ואסור ור"א מתיר מטעם ס"ס שמה אין חוששין ואת"ל חוששין דלמא שיה ואפילו מקצת שיה לא אמרינן אבל בצבי הבא על התנישה ליכא פלוגתא דגם לר"א לוקה שס"ס בנדאי חשיב ויש פאן ס"ס לחייבו מלקות שמה אין חוששין וכולה שיה הוא ואת"ל חוששין שמה ואפילו מקצת שיה ובנדאי לוקין מטעם ס"ס שהרי סוקלין על התנקה ורנבא עדיף מתנקה וס"ס עדיף מרנבא כמו שכתב הרשב"א בתשובה: ודברי התוס' (בדף עט ע"א) ד"ה עייל וכו' שכתבו דלר' יוחנן הא דלא פליג ר"א על מה דאסר ת"ק חלבו כחלב בהמה היינו דגם שיה אפילו מקצת שיה מספקא ליה ולכ אסור חלבו והכא באו"ב פליגי בצבי הבא על תישה ולמלקות ע"ש בתוס' ואני אומר תרתי תמידי חזינא הכא בדבריהם שמה שכתבו שר"א אסור החלב תמיה לי למה לא יהיה מותר מס"ס שמה אין חוששין ואין פאן שיה כלל ואת"ל חוששין שיה ואפילו מקצת לא אמרינן.

ומה שכתבו בצבי הבא על התנישה פליג ר"א למלקות ג"כ תמוה דלמה לא תחייב גם לר"א מלקות מטעם ס"ס: ו והנה לפי מה שכתבתי דלרב חסדא ס"ל גם בשה ואפילו מקצת שיה מסופק ר"א א"כ קשה הא במתנות לא משפחת אלא בצבי הבא על התנישה וא"כ למה פטר ר"א והלא יש פאן ס"ס יש לומר דס"ס הוא רק פחו כמו רוב והרשב"א בתשובה ג"כ כתב דס"ס אלים פרוך ואולי עדיף מרנבא אלא דלא בריר ליה דס"ס אלים מרנבא ולהוציא ממון אין הולכין אחר הרוב: ונחזור לדברינו שעכ"פ על רב פפא קשה מי הכריחו לעשוה פלוגתא רחוקה ולמימר דפליגי בין בתיש הבא על הצבי ובין בצבי הבא על התנישה ומה חסר לו אם היה ממעט המחלוקת ומפרש דר"א מספקא ליה גם בשה וכו' בשלמא לדעת הפוסקים בדבר שיש לו מתירין לא מהני ס"ס עיין בס"מ ק"ט סע"ף ת' בהג"ה א"כ אי הנה אמרינן דר"א מספקא ליה א"כ אין פאן פלוגתא כלל דבתיש הבא על הצבי אפילו לרבנן ליכא מלקות.

ואיסורא איכא אפילו לר"א אף דאיכא ס"ס מ"מ דבר שיש לו מתירין הוא שהרי למחר ישחטנו בהיתר ובצבי הבא על התנישה לוקה גם לר"א מטעם ס"ס ואין לומר דנוקי להיפוך דרבנן מספקא להו אם אמרינן שיה וכו' ור"א ס"ל דנדאי לא אמרינן שיה ואפילו מקצת שיה זה אינו דשתי תשובות בדבר חדא דא"כ לא גייתר צבחר דאפתי בתרתי פליגי דבתיש הבא על הצבי פליגי לאיסורא דלרבנן אסור דס"ס לא מהני אא שישלו מתירין ולר"א מותר שהרי לדידה נדאי דלא אמרינן שיה ואפילו מקצת שיה.

ובצבי הבא על התנישה לרבנן לוקה מטעם ס"ס שמה אין חוששין לזרע האב כלל וכולה שיה הוא ואת"ל חוששין שמה ואפילו מקצת שיה ולר"א מלקות ליכא דשמה חוששין וממילא שוב לא אמרינן שיה ואפילו מקצת שיה.

ועוד דאיה אפשר לומר דרבנן מספקא להו בשה ואפילו מקצת שיה א"כ למה מחייבו במתנות אבל להפוסקים דס"ל דאמרינן ס"ס בדבר שיש לו מתירין קשיא למה הרחיק רב פפא פלוגתיהו בתרתי ולמה לא מוקי דר"א מספקא ליה וכדמוקי רב חסדא לדברי הב"י: אמנם לפי מ"ש גיחא דא"כ לר"א באמו רחל לחוד אף שאביו צבי לקי ג"כ מטעם ס"ס א"כ למה אמר ר"א פלאים הבא מן העז ומן הרחל וכו' והלא באם לחוד סגי אפילו

למלקות אלא ודאי דפשיטא ליה לר"א דשה ואפילו מקצת שיה לא אמרינן וילכו למלקות בעינו דוקא פלאים הבא מן העז ומן הרחל.

וכל זה למסקנא אבל לפי מה דאסיק אדעתא מעיקרא דלר"א פשיטא ליה דאין חוששין א"כ קשה למה לי עז ורחל באם לחוד סגי: ונלע"ד דר"א רבותא קמ"ל דאף דס"ל לר"א אין חוששין לזרע האב וא"כ אינו נוהג בזכרים מ"מ אסור לשחוט האב ובנו מדרבנן פינן שהאם ובנה אסור מדאורייתא גזרינן אב אטו אם והכי קאמר פלאים הבא מן העז ומן הרחל או"ב נוהג בו אפילו באב כפי דהיינו הבא מן התיש ומן הצבאי וילדה בת ובת זאת בא עליה תיש גמור וילדה בן אין או"ב נוהג בו לא באב ולא באם ואף שאביו הוא תיש גמור ובנו הרי סגי בבנו כל דהו מ"מ הרי חנינא ס"ל אינו נוהג בזכרים וכאן לגזור אב אטו אם שהרי גם האם אין או"ב נוהג בה דלא חיישינן לזרע האב ואין כאן שיה.

ובזה ניחא דקאמר אי הנה פליגי בפלוגתא דחנינא הנה אמינא דבהא אפילו רבנן מודו דשה אפילו מקצת לא אמרינן קמ"ל וקשה להנה פוסקים דפסקי כר' אבא דאין חוששין לזרע האב א"כ למה השגיח על רבותא דרבנן שהוא שלא אליבא דהלכתא הנה ליה להשגיח על רבותא דר"א שהרי עתה יש לטעות בדברי ר"א שס"ל רק דשה ולא מקצת שיה אבל מנ"ל דס"ל דלא חיישינן לזרע האב ויתר הנה להו לאפלוגי בפלוגתא דחנינא אמנם לפי מ"ש גם לר"ח כפר מוכח דאין חוששין שהרי הוא אומר אין או"ב נוהג לא באב ולא באם: ומעתה גם קושניית מהרמשי"ף ליחא דאי הנה מוקי בצבאי הבא על התישה וילדה וכו' א"כ איך אמר שאין או"ב נוהג אפילו באב והרי הוא ס"ל דחוששין לזרע האב וא"כ ס"ל כחנינא דנוהג בזכרים.

אלא אי הנה מוקי לה בכוי בן כוי שחזר צבאי ובא על בת תישה זו וזה דוחק. אלא דקשיא על ידי מה אנו מוכרחין לכל זה הפל מדנקט ר"א מן העז ומן הרחל וכל זה דחיק לן השתא דס"ל לר"א אין חוששין אבל אי הנה מוקמינן דס"ל לר"א חוששין א"כ בלא"ה ניחא מה דנקט מן העז ומן הרחל וא"כ נשאר קושניית מהרמשי"ף.

ועכ"פ יצא לנו ממה שפיתבנו דהא דנקט ר"א מן העז ומן הרחל היינו למימר דאז אפילו האב אסור גזרה אטו האם וא"כ מפלל שאם האם לבדה רחל לא אסרינן האב שהוא צבאי ובנו אטו האם עם בנה אף שהאם עם בנה אסור מן התורה לפי שצבאי אטו בהמה לא גזרינן א"כ קשיא על הרמב"ם שפסק וכן פסק בש"ע סימן ט"ז סעיף ח' תיש שפא על הצבאי אסור לשחוט אותה ואת בנה ואם שחט אינו לוקה הרי שאפילו בצבאי ממש גזרינן אטו רחל ואמנם חוץ לזרפנו נ"ל שיצא לו להרמב"ם דין שלו שהיה קשה לו קושניית מהרמשי"ף אלא ודאי אי ס"ד דס"ל לר"א חוששין לזרע האב א"כ בת תישה זו שילדה בן אי מתיש ילדה אותו לא היה לו לר"א להתיר לשחוט האם עם בנה גזרה אטו האב עם בנו ואף שהאם צבאי היא לר"א שהרי ס"ל שיה ואפילו מקצת שיה לא אמרינן ואין לומר דבאמת ר"א לא פליג רק למלקות וא"כ לרבנן לוקין ופשיטא להו דאין חוששין לזרע האב א"כ היכי משפחת לרבנן ספק בכיסוי שלא יכסה ביו"ט ולא ישחוט: ולפי זה נשאר התימה של התוס' בד"ה אילימא דבל"ז אמרתי שאין מקום לקושניית התוספות דאיך נוקי בשחט התיש ובנו וטעמו דר"א משום שאינו נוהג בזכרים א"כ למה אמר ר"א כוי אין אותו ואת בנו נוהג בו מה ענין כוי לכאן והלא אין הטעם פלל משום כוי ואפילו

בבהמה גמורה ס"ל פן ומ"ש התוספות דקמ"ל דבנו ואפילו כל דהו יפה כתבו לפרש דברי חכמים דנקטו בדבריהם פוי אבל דברי ר"א אין להם פירוש אבל לפי מ"ש ניקח דבהמה גמורה מודה ר"א דגם באב אסור גזרה אטו האם אבל פאן שהאם היא צבי אין או"ב נוהג באב אפילו מדרבנן שאין פאן טעם לגזור באב אטו האם שהאם עצמה מותרת דצבי ובנו לא אמר רחמנא כלל.

ולפי זה אם נקיים דברי התוס' הללו נדחו דברי התוס' בדבור שאחריו ד"ה ור' אליעזר סבר וכו' הו"מ למימר דכ"ע חוששין ובקשה אפילו מקצת שיה פליגי ואפילו בצבי הבא על התישא וכו' ולפי מ"ש אי אפשר לאוקמי בכך דא"כ אם אותה הבת שחזרה וילדה אם ילדה מן התיש הנה לר"א לגזור אם ובנה אטו אב ובנו שאסור מן התורה פינון שפובר ר"א חוששין לזרע האב: עוד נלע"ד לתרץ קושניית מהרמשי"ף דאיך נוקי דרבנן ס"ל אין חוששין וס"ל שיה ולא מקצת שיה א"כ נוקי משנה דביכורים דמחייבי רבנן בכיסוי ובמתנות ממ"נ אם האם תיש ליכא פיסוי ואם האם צבי ליכא מתניתין ואם נימא דרבנן מספקא להו אם חוששין ור"א פשיטא ליה דחוששין א"כ פינון דרבנן מספקא להו ושיה אפילו מקצת לא ס"ל פשיטא דקשה איך משפחת לרבנן דחייב במתנות כלל: אלא דקשיא גם לפי המסקנא דמוקי דרבנן ור"א מספקא להו אי חוששין וכו' וא"כ על פרחו משנה דביכורים בצבי הבא על תישא ולכך הפיסוי ספק וחייב בחצי מתנות לרבנן ממ"נ וכדמסיק רב פפא דביכוי ומתנות לא משפחת אלא בצבי הבא על התישא א"כ היא גופה קשיא איך קאמר שם במשנה דאין חייבים על חלבו פרת ולמה לא יתחייב על חלבו פרת ונהרי שיה אפילו מקצת שיה אמרינו לרבנן ונהרי זה עכ"פ מקצת שיה הוא שהרי לזרע האם ודאי חוששין: ונראה בזה תרי טעמי וכאשר נדקדק עוד במשנה ההיא דקאמר ואין חייבים על חלבו פרת ודברים אלו מרפסין איגרין פינון שמשמע ספק הוא א"כ בא התנא לאורויי לקב"ה שלא יעניש פרת מספק ומי איכא ספיקא כמה שמיא וקמי שמיא גליא אם בהמה הוא חייב ג"כ פרת והתיו"ט נדחק מאד בזה לומר אף דקמי שמיא גליא שהוא בהמה מ"מ פינון שלהאונכל עצמו ספק אי אפשר להענישו פרת שהוא שוגג בזה ודברים אלו אין להם שחר הלא אפילו חלב בהמה גמורה אם אכלו ולא ידע בשעת אכילה בודאי אם הוא חלב בהמה אינו ענוש פרת וכי איצטריף לתנא לאורויי לקב"ה שלא יעניש על השוגג או על הטועה והברטנורא נתחכם בזה לומר שפנונת התנא שאינו חייב על שגגתו חטאת ויפה פינון אבל על התנא קשה למה לו כל הדוחק הזה והנה לו לומר ואם אכלו אינו לוקה שהוא דבר דשייך להורות להבית דין איך יתנהגו מאשר יאמר דבר המגיע לשמים ועוד שזה רבותא יותר שאפילו מלקות אינו חייב: ונראה ע"פ מה שהקדמתי בתחלת דברי ע"פ מה שכתב הב"ח והדרישה לחלק בין שיה ואפילו מקצת שיה ובין צבי אפילו מקצת צבי והסברתי דבריהם שיש חילוק בין פרט לכלל דבפרט דפרט הפתוב המין בהדיא שור או כשב או עז יהיה מה שיהיה אמרינו אפילו מקצת אבל בכיסוי הדם דלא פתיב פרט רק פתיב כלל ציד חי ולא פרט חיות פרטות צבי וכדומה בעיני חי גמורה ומינה דגם היכא דכתיב בהמה ג"כ בעיני בהמה גמורה והוכחתי הדבר מדסבר התנא חוששין לזרע האב ובזכרים על פרחו לא ס"ל פחנינא דס"ל נוהג בזכרים שהרי דריש קרא לחלק וא"כ מנ"ל דחוששין לזרע האב אלא מדכתיב שיה ולא פתיב בהמה וכו"ל מוכח דאפילו מקצת שהוממילא מוכח דחוששין לזרע האב וממילא מוכח דהיכא

דכתיב לשון כלל חי' או בהמה לא אמרינו אפילו מקצת ולפי זה בחלב לעגנו הלאו של חלב פתיב פרטי כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו אמרינו פשב ואפילו מקצת פשב אבל בעונש פרת פתיב בסיפיה דקרא פי כל אנוכל חלב מן הבהמה וכו' ונכרתה וא"כ פתיב כלל בהמה לא אמרינו מקצת בהמה פכל בהמה וא"כ פינו דמשנה דבכורים איירי בצבי הבא על התנישה ועכ"פ מקצת שיה הוא לא היה יכול לומר ואם אכלו אינו לוקה דשפיר לקי דהרי עכ"פ מקצת שיה הוא מצד אמו ובמלקות אמרינו שיה ואפילו מקצת שיה אבל אמר ואם אכלו אינו ענוש פרת דשם פתיב בהמה ולא אמרינו מקצת בהמה פכולה: ובזה נבוא על נכון על דברי הרמב"ם שפסק בתיש הבא על הצבי וילדה בת ובת ילדה בן שאם שחט הבת לוקה וא"כ פסק חוששין לזרע האב וגם שיה אפילו מקצת שיה ובפלוגמא דחגיגא פסק שאסור לשחוט האב ובנו ואם שחט אינו לוקה שיש ספק אם נוהג בזכרים.

ופסק בכיסוי הדם שאין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחט לא יכסה דמו וגם בחול פסק שיכסה בלא ברכה ולא חילק כלל בין תיש הבא על הצביה ובין צבי הבא על התנישה. וקצת אחרונים רצו לחלק דשה ואפילו מקצת שיה אמרינו אבל בצבי מסופק הרמב"ם אי אמרינו אפי' מקצת צבי והקשה הש"ך עליהם בסימן ט"ז ס"ק י"ז שהיא נגד סוגיא דשמעתין דמדמה צבי מקצת צבי לשה מקצת שיה דאל"כ לא היה מקשה פלום מפיסוי הדם על או"ב ובחלב פסק הרמב"ם בפ"ק דמ"א הלכה י"ג פלאים הבא מבהמה טהורה עם חיה טהורה הוא הנקרא פוי חלבו אסור ואין לוקין עליו ומכסין את דמו ולא חילק בין אמו רחלה או אמו צבי: ונראה דנדאי לחלק בין שיה למקצת שיה ובין צבי למקצת צבי בלי ראיה מהכתוב מהי תיתי לחלק אבל כבר כתבתי מקום לחלק מדכתיב באו"ב שור או שיה ולא פתיב בהמה אלא להורות דוקא שיה אמרינו ואפילו מקצת אבל לא בבהמה ומינה דהה"ד בכיסוי הדם דכתיב חיה לא אמרינו ולפי זה אם זה הוא פוננת התנא א"כ פשיטא דלא משפחת ספק בצבי פינו דעכשיו אנו קיימינו דברור לו להתנא דחוששין לזרע אב א"כ תמיד פטור מפיסוי שיהרי הוא רק מקצת צבי אלא נדאי דהתנא דהקא לפי ס"ד דהשתא עומד בשטת הת"כ דבעינן שור ושה לאפוקי מחיה ועורף דלא נימא ק"ו מטעם שחייבין בכיסוי ובשלוח הקן וא"כ לפי זה מקצת צבי ומקצת שיה שונים ושפיר הקשה לרבנן לשחוט ולכסי: אבל הרמב"ם מספקא ליה אי הלכה פחגיגא ואז ממילא חוששין לזרע האב ואז אין קושיא דלכתוב בהמה שיהרי צריף לכתוב אותו לשון זכר ואז בכל מקום אמרינו בין בבהמה ובין בחיה בכל מצות האמורות מקצת בהמה או מקצת חיה פכולה או אין הלכה פחגיגא.

ואז קשיא לן נכתוב בהמה וצ"ל דרצה לגלות שיה ואפילו מקצת שיה וסובר הרמב"ם שיהו מייחורא ומדאיצטריף לייחור קרא על זה סובר הרמב"ם לא פמו שכתבתי אני לעיל לפרש המשנה דבכורים לחלק בין כלל לפרט אלא סובר הרמב"ם דוקא פאן גלי רחמנא מקצת שיה אבל לא במקום אחר.

ולכך סובר הרמב"ם דבאו"ב עכ"פ בין כף ובין כף חוששין לזרע האב ושה אפילו מקצת שיה ולכך פוסק בתיש הבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן דלוקה וסובר דסוגיא דהקא דאמר דרבנן מספקא להו אי חוששין הוא רק מטעם קושיא דכיסוי דם וכל זה

למאן דאמר בביצה שהטעם הוא משום אפר פירה מוכן לנדאי ואין מוכן לספק אכל למסקנא דביצה שהטעם שמה יבוא להתיר חלב א"כ אף דפשיטא לן שחוששין לזרע האב וגם פשיטא לן דצבי אפילו מקצת צבי מ"מ שני המצות נוהגות בו שצבי ואפילו מקצת צבי וחיוב בכיסוי וגם שיה אפילו מקצת שיה וחלבו אסור ולכה בשום אופן אינו מכסהו ביום טוב שלא להתיר חלב וא"כ אין לנו הכרח לומר דמסקנא לרבנן: וגם הרמב"ם לשטתו בלאו הכי יפה פסק שתמיד הכיסוי ספק לפי שאם הלכה כחנינא אז בכל מקום אמרינן מקצתו פכולו וחיוב בכיסוי ואם אין הלכה כחנינא א"כ אייתר שור או שיה דא"ב לומר מקצת שיה פכולו ומדאיצטריף קרא פאן מפלל דבכל מקום לא אמרינן מקצתו פכולו ואז א"צ כיסוי ובחלב פסק חלב אסור ואין לוקין מטעם שאם אין הלכה כחנינא אז דוקא בא"ב אייתר שיה למקצת שיה ולא בשום מקום אחר ולכה אין לוקין.

ובמתנות פסק בצבי הפא על התנישה שחיוב במתנות מדכתיב אם שיה ובתיש הפא על הצבי פטור לגמרי פרק שביעי דף פט ע"ב בתולין ובמקדשין. בגמ' מקשה מוקדשין פשיטא.

והנה לדידי יפלא לאידך גיסא למה ינהוג במקדשין וגייתי עשה דאכילת קדשים ולדחי ל"ת דגיד ועיין בסוגיא דנבחים (דף צז ע"ב) ובתוס' שם בד"ה גייתי עשה. ולא מבעי לרב אשי דמשני שם יקדש עשה וכו' וא"כ לדידה עשה דוחה ל"ת אפילו במקדש אלא אפילו לרבא דמשני שם אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש אעפ"כ קושנייתי במקומה עומדת דאטו לא תעשה דגיד ל"ת שבמקדש הוא וקושניא זו היא למ"ד יש בגידין בנ"ט אכל למ"ד אין בגידין בנ"ט לית ביה עשה דאכילת קדשים פלל: ואולם לפי מה שפלפלתי בחדושי במס' ביצה (דף יט ע"ב) שאין באכילת קדשים מ"ט פלל רק בפסח א"כ נוכל לומר דבחטאת ואשם ושלמי צבור ופסח באמת אין איסור גיד נוהג בהם דעשה דוחה ל"ת ומשנתנו דקתני שנהג במקדשין היינו בקדשים קלים.

ובקדשים קלים שפיר הקשה פשיטא שהרי אין שם עשה פלל. ואולי בזה יש לתרץ לקמן (דף צ ע"ב) גיד הנשה של שלמים מכבדו לאמה דלכל הדוחקים שדחקו רש"י ותוס' שם מה ענין שלמים הנאכלים בכל העיר לאמה שבצעורה ונדחקו בזה הרבה ואפתי קשה תנא גופיה למה נקט שלמים ולא נקט חטאת ואשם או הנה ליה למפלל פל הקדשים הנאכלים וכו' הנה ליה למימר ג"ה של עולה חולצו לתפוח ושל שאר קדשים מכבדו לאמה.

ולפי מ"ש ניחא דבחטאת ושאר קדשי קדשים עשה דוחה ל"ת ואוכל הפהן גם את ג"ה: אלא דקושניא הרי בפסח ג"כ שנינו העצמות והגידין ישרפו בששה עשר ועיין לקמן (דף צ ע"ב) ונהרי בפסח ודאי אכילתו מ"ע וא"כ ניכלינהו ואי שנינתו ונהי נותר כדפריף לקמן ואי נימא דס"ל לתנא דההו משנה אין בגידין בנ"ט וליכא מ"ע באכילתו א"כ פשיטא קשה למה ישרפו לישדינהו ואפילו גידין דהתירא אם אין בהם טעם לישדינהו: ונראה דאין עשה דאכילת קדשים דוחה ל"ת דג"ה מטעם המבואר בירושלמי והובא במס' קדושין (דף לח ע"א) בתוס' ד"ה דאקריב עומר שאין עשה דלפני הדבור דוחה ל"ת שלאחר הדבור ודבר זה הוא בירושלמי ריש פירק ב' דחלה וזה לשונו על דעתא דר' יוסי

אין עשה דוחה ל"ת אלא א"כ פתובה בצדה ופירש הר"ש בריש פ"ק ב' דחלה דקרא
אין פתוב בצדה דמצה נאמרה במצרים וחדש בביאתו לארץ ואולם מדברי התוס' שפתבו
שאין עשה דלפני הדבור דוחה ל"ת שלאחר הדבור נראה פוננת הירושלמי דכל ששהפסיק
מתן תורה ביניהם שנה נאמר קודם מתן תורה וזה לאחר שניתנה תורה מקרי אין פתוב
בצדה ובנדאי אין חילוק בין קדם העשה או קדמה ל"ת כל שא' מהם קודם סיני וא' מהם
לאחר פן אין עשה דוחה ל"ת ומעתה אין עשה דאכילת קדשים דוחה ל"ת דנ"ה דגיד
הנשה נאמר לייעקב והוא ל"ת דקודם הדבור ועשה דאכילת קדשים נאמר בסיני ואינו
בצדה וזהו לר' יהודה דאמר לקמן (דף ק ע"ב) דלכני יעקב נאסר ג"ה ותנא קמא דפליג
התם במשנה נאמר בסיני נאמר אלא שנקתב במקומו הנה התנא הזה הוא ר"ש כמבואר
שם בסוגיא ור"ש ס"ל אין בגידין בנ"ט וממילא אין בו עשה דאכילת קדשים נמצא עכ"פ
דלכ"ע בין לר"י ובין לר"ש אין עשה דקדשים דוחה ל"ת דג"ה: וכל זה בשאר קדשים
אבל בפסח נהפוך הוא ועשה דפסח הוא עשה דקודם הדבור שבמצרים נאמר ואכלו את
הבשר בלילה הזה ומעתה תתהפך כחומר חותם דלר"י דלכני יעקב נאסר ג"ה נמצא
העשה דפסח והל"ת דג"ה שניהם נאמרו לפני הדבור ומקרי פתוב בצדה ודוחה עשה
דאכילת פסח ל"ת דג"ה אבל לרבנן דס"ל בסיני נאמר ג"ה א"כ ל"ת דג"ה הוא ל"ת
דאחר הדבור ואין עשה דפסח דוחה ל"ת דג"ה אפילו אם הנה בגידין בנותן טעם ומעתה
גם מתניתין דפסחים דתנו העצמות והגידין ישלפו בששה עשר אליבא דר' יהודה מוקי
לה רב חסדא לקמן ולר"י שפיר שישלפו דלדידיה אף דסבר יש בגידון בנ"ט מ"מ אין
עשה דפסח דוחה ל"ת דג"ה ולקמן בחידושינו יתבאר יותר: שם ונוהג בבהמה ובחז'
הרשפ"א בתשובה סימן שס"ד פסק דג"ה נוהג באדם ונהביאו המשנה למלה בריש פ"ח
ממ"א בסתם בלי שום חולק ולענ"ד אין דין זה מוסכם ותלוי באשלי רב רבי שהרי קיי"ל
אין ג"ה נוהג בטמאה ואין הטעם משום אין איסור חל על איסור דהרי קיי"ל אין בגידין
בנ"ט וא"כ איסור טמאה ליכא ואמנם עיקר הטעם שאינו נוהג בטמאה הוא משום דאמר
רחמנא על פן לא יאכלו בני ישראל את ג"ה מי שגידו אסור ובשרו מותר יצאה זו שגידה
ובשרה אסור כמבואר לקמן (דף קא ע"א) וכן הוא בדברי הרמב"ם פ"ח ממ"א דין ה'
ומעתה הרשפ"א לשיטתו דאיהו סובר דבשר אדם מותר לגמרי מן התורה ואין בו שום
איסור תורה כלל והובאו דבריו בדברי הרב המגיד פ"ב ממ"א דין ג' וא"כ לדידיה שפיר
קרינו ביה לא יאכלו ג"ה שבשרו מותר וגידו אסור אבל הרמב"ם שפסק שם שבשר
אדם אסור מן התורה בעשה רק שאין בו לאו ועכ"פ שוב אי אפשר לומר בו מי שבשרו
מותר וא"כ אין ג"ה נוהג בו והפר"ח בסימן ע"ט סוף ס"ק ו' שכתב דג"ה של אדם לכ"ע
אסור מן התורה לענ"ד לא דק דלהרמב"ם אין בו שום איסור דאיסור ג"ה אין בו פיון
שבשרו אסור ואיסור עשה של אדם ג"כ אין בו שהרי אין בגידין בנ"ט ולשון הרמב"ם
פ"ד ממ"א ה' י"ח האוכל מנבילה וטרפה או מבהמה וחייה הטמאים מן העור ומן העצמות
וגידין אע"פ שהוא אסור הרי זה פטור וכו' לדעתי פוננתו שאסור מדברי סופרים אבל
מן התורה לא שייך בו איסור שאין לו כף לעיל בריש פ"ק כ"ה תנו ונוהג בחי' ובעורף וכתבו
התוס' שם דלמעוטי בהמה קאתי.

הנה הנה די להטנא באמרו שנוהג בחי' ועוף ממילא שלל בהמה ולא הוצרך לפרש שאינו נוהג בבהמה וא"כ גם במשנתנו באמרו ונוהג בבהמה וחי' ממילא שלל עוף ולמה הוצרך לפרש בהדיא ואינו נוהג בעוף ונלע"ד משום שרצה לפרש הטעם מפני שאין לו כח שני"מ מזה לדינא או לחיוב עוף פשוטא לעוף זה הפך או לפטור בהמה פשוטא שלא יהיה לה כח עגול וכדמבעיא לר' ירמיה לקמן (דף צב ע"ב) אלא דלפי זה איפשט בעיא דר' ירמיה ועל פתחיה פתח דידיה אזלינן דאי בתר מיניה א"כ כל עוף אין ג"ה נוהג בו וכל בהמה וחי' נוהג בו לא הנה ליה למתני במשנתנו כלל ואינו נוהג בעוף והנה די באמרו ונוהג בבהמה וחי' וממילא ממעט עוף.

ולכן נלע"ד דקתני שאינו נוהג בעוף מפני שאין לו כח להורות שנוהג באדם שהרי יש לו כח וכדברי הרשב"א בתשובה ואעפ"כ אין מזה קושיא למ"ש לעיל דלדעת הרמב"ם אין ג"ה נוהג באדם שהרי בשרו אסור ונוכל לומר דמשנתנו אתי כר' יהודה דסבר לבני יעקב נאסר ג"ה ועדיין לא נאסר בשר אדם אפילו בעשה אבל לפי מה דקיי"ל כר"ש שאינו נוהג בטמאה ובסיני נאמר אלא שכתב במקומו א"כ גם באדם אינו נוהג ואל תתמה לאוקמי משנתנו כר' יהודה דלא פהלקתא שהרי רצה לאוקמי בגמרא דאיסור גיד חל על איסור ולדות קדשים שכן איסורו נוהג לבני נח והאי תנא סבר בהא כר' יהודה: שם מוקדשין פשיטא יש לדקדק דלמא הא קמ"ל דאפילו קדשים שאינן נאכלים ג"ה נוהג בהם ושלא תאמר מי פתיב לא יאכל המזבח ונהרי אשכחן לקמן דפליגי בזה אם נוהג למזבח וממילא לא שייך למימר מוקדשין פשיטא ואם נימא דקושית הגמרא היא לר' חייא ב"י לקמן (דף צ ע"א) דאמר ל"ש אלא קדשים הנאכלים וכו' ולדידיה מקשה פשיטא אפתי קשה פיון שדבר זה אם נוהג למזבח הוא פלוגתא דתנאי רבי ורבנן לקמן (דף צ ע"ב) וא"כ מה בכך דרחב"י סובר שאינו נוהג למזבח איהו סבר פרבי ומשנתנו מוקי פרבנן בשלמא לשטת רש"י בזבחים (דף פו ע"א) ד"ה מאן שמעת ליה דסתם משנה שם בזבחים פרבי אתיא א"כ ליכא לאוקמי משנתנו פרבנן דא"כ קשיא סתמא אסתמא אבל לשטת התוס' שם בזבחים דסתם משנה שם פרבנן אתיא א"כ קשה דלמא גם משנתנו פרבנן וגיד נוהג אף למזבח והא גופה קמ"ל שנוהג למזבח.

ונראה שאם עיקר הרבותא שנוהג למזבח לא הנה ליה למימר במשנתנו רבותא שנוהג במוקדשין וכך הנה ליה למתני בין להדיוט בין למזבח והא דקאמרי לקמן (דף צ ע"א) אחד קדשים הנאכלים וכו' יבואר לקמן: שם גמרא אלא הכא בולדות קדשים עסקינן וקסבר נוהג בשליל כו'.

הנה אף דהנה אשמעינן דין זה דנוהג בשליל אפתי הנה אמינא דקדשים שהוא איסור חמור מבטל איסור גיד מלחול עמו אפילו בבת אחת ועיין בתוס' לקמן (דף צ) ד"ה במבפרת ושם באוקימתא דמבפרת הנה די אי אשמעינן דנוהג בשליל וממילא נוהג במבפרת דודאי אין איסור אף שהוא חמור מבטל איסור הקדום אף שהוא קל וכמו שאמר בריש הסוגיא מוקדשין פשיטא משום דמוקדשין וכו' ולכן הוצרך רש"י שם לפרש דממ"נ חיייל ואשמעינן דלכ"ע חיייל אפילו למ"ד אינו נוהג בשליל אעפ"כ אין איסור מבפרת מבטל איסור גיד הבא עמו יחד.

אָבֵל אֵין לֹמֵר וְשַׁעֲיָקֵר הַחַיִּדוּשׁ שְׂאִין אִיסוּר קַדְשִׁים קָדוּם דְּהָרִי מִבְּפֶרֶת מִלְתָּא דְּפְשִׁיטָא הוּא דְּבִרְחָם הוּא דְּקָדוּשׁ אָבֵל בְּאוּקִימְתָּא שְׁנִיָּה שֵׁם דְּנִלְדוּת קַדְשִׁים בְּהַנְיָתָן הֵן קָדוּשִׁים שְׁפִיר הַנְּצָרָה הַתַּנָּא לֹמֵר בְּפִירוּשׁ נֹהֵג בְּקַדְשִׁים אַף אֵי הָנָה תְּנִי דְּנֹהֵג בְּשְׁלִיל אַפְתִּי הָנָה אַמִּינָא דְּגַם וְלִדוּת קַדְשִׁים בְּמַעֲי אַמֵּן קַדְשִׁי וְנִמְצָא אַפְתִּי קַדְשִׁים וּבְזָה תְּבִין דְּבָרֵי רִשׁ"י שְׁשִׁינָה בְּפִירוּשׁוֹ בֵּין אוּקִימְתָּא דְּמִבְּפֶרֶת וּבֵין אוּקִימְתָּא דְּנִלְדוּת בְּהַנְיָתָן הֵם קָדוּשִׁים וְדו"ק: שֵׁם בְּגִמְרָא מְוִקְדָּשִׁין פְּשִׁיטָא וְכו'.

הֵנָּה אִם גִּימָא דְּגַם בְּקַדְשִׁים שְׂאִין נְאֻכְלִין נֹהֵג ג"ה לְגִבּוּת א"כ דְּלִמָּא מִתְּנִי הָא קַמ"ל דְּנֹהֵג בְּמִוִּקְדָּשִׁין אֶפְיָלוֹ לְמִזְבֵּחַ שְׁלֵא תֵאמֵר מִי כְּתִיב לֹא יֵאכֵל הַמִּזְבֵּחַ. וְאִם גִּימָא דְּסוּגִיָּא זֹה הִיא לְמ"ד שְׂאִינוֹ נֹהֵג בְּקַדְשִׁים שְׂאִינוֹ נְאֻכְלִים וְלִדְיָדִין מְקַשָּׁה מְוִקְדָּשִׁין פְּשִׁיטָא דְּלִדְיָדִיהָ מִתְּנִיתִין לְהַדְיוּט אִיגְרִי אַפְתִּי קָשָׁה פִּינֹן שְׁזָהוּ ג"כ פְּלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי וְא"כ דְּלִמָּא מִתְּנִיתִין כְּתַנָּא דַּס"ל דְּנֹהֵג לְגִבּוּת דְּהִינּוּ רַבְּנֵן דְּרַבִּי וְאִם גִּימָא דְּקוֹשְׁתִּי הַמְקַשָּׁה שְׁהַקְשָׁה פְּשִׁיטָא הוּא לְרַב פְּפָא בְּלִישְׁנָא קַמָּא וְלְרַב חֲסֵדָא דְּלִדְיָדִיהוּ לִיכָּא בְּזָה פְּלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי כָּלִל וְכַמוֹ שְׁפַתְבּ מְהַרְשֵׁ"א בְּסוּף שְׁמַעְתִּין.

אַמְנֵם לְדִידֵי קָשִׁיָּא דְּאִיָּה אֶפְשָׁר לֹמֵר דְּלִיכָּא שׁוּם תַּנָּא דַּס"ל דְּנֹהֵג לְמִזְבֵּחַ הָא אִיתָּא לְקַמֵּן בְּסוּף שְׁמַעְתִּין תַּנָּא פְּנוּתִיָּה דְּרַב הוּנָּא ג"ה שֵׁל שְׁלָמִים מְכַבְּדוֹ לְאַמָּה וְשֵׁל עוֹלָה חוֹלְצוֹ לְתַפּוּחַ וְא"כ עַל פְּרָחָה צְרִיכִין אָנוּ לֹמֵר שְׂרַב פְּפָא וְכֵן רַב חֲסֵדָא לֹא יָדְעוּ מִבְּרִיָּתָא זֹה וְאִם כֵּן מִי הִכְרִיחוּ לְהַמְרַשׁ"א לֹמֵר דְּרַב פְּפָא וְרַב חֲסֵדָא לֹא מְפָרְשִׁי פְּלוּגְתִּיָּהוּ דְּרַבִּי וְרַבְּנֵן בְּהִכִּי שְׁזָה דְּחֶסֶק שְׁלִכְאוּרָה אֵי לֹא בְּהִכִּי פְּלִיגִי בְּמָה פְּלִיגִי וּמָה חֲסֵר לוֹ לְהַמְרַשׁ"א לֹמֵר שְׁגַם מִבְּרִיָּתָא זֹה לֹא יָדְעוּ וּבְשִׁלְמָא לְשִׁטַּת תּוֹס' בְּזַבְּחִים (דָּף פו ע"א) בַּד"ה מֵאֵן שְׁמַעַת וְכו' דְּמִתְּנִיתִין דְּהֵתֵם כְּרַבְּנֵן אִתְּיָא וְלִהֲכִי תַנּוּ פִּירוּשׁוֹ לֹא יַעֲלוּ וְלֹא תַנּוּ פִּירוּשׁוֹ יָרְדוּ וְא"כ מִתְּנִיתִין אֵי אֶפְשָׁר לֹמֵר שְׁלֵא יָדְעוּ הָאִמּוֹרָאִים וְכִינּוּן שְׁיָדְעוּ דְּבָרֵי רַבְּנֵן א"כ עַל פְּרָחָה לְפִי אוּקִימְתָּא דְּרַב"י טַעֲמִיָּהוּ דְּרַבְּנֵן דְּקָרָא מְרַבִּי פִּירוּשׁוֹ דְּלִיכָּא לְמִימַר דְּמְרַבִּי מְחֻנְפְּרִין דְּאִיסוּרָא דְּבַעֲיָנָן מִמְּשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל וְלִכְּהַ הַנְּצָרָה מְהַרְשֵׁ"א לֹמֵר דְּרַב פְּפָא לֹא מְפָרְשׁ טַעֲמִיָּהוּ דְּרַבְּנֵן בְּהִכִּי וּבְזָה נִיחָא לֵן דְּלִכְאוּרָה אֵי לֹא בְּהִכִּי מְפָרְשׁ פְּלוּגְתִּיָּהוּ א"כ בְּמָה מְפָרְשׁ לָהּ וְלִדְיָדִי נִיחָא ע"פ מָה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה פִּירוּשׁוֹ יָרְדוּ וְכו' שְׁפַתְבוּ דְּאֵי לָאוּ בְּרִיָּתָא קְפִיָּתָא הָנָה אַמִּינָא דְּרַבְּנֵן מְרַבּוּ פְּלָמָה שְׁנוּכֵל לְרַבּוּת וְכו' ע"ש וְכִינּוּן דְּרַב פְּפָא לֹא יָדַע הַבְּרִיָּתוֹת רַק הַמְשַׁנָּה דְּזַבְּחִים א"כ שְׁפִיר הָנָה מְצִי רַב פְּפָא לְפָרְשׁ טַעֲמִיָּהוּ דְּרַבְּנֵן כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' פַּנ"ל.

וְגַם חוּץ לְדְרַפְּנֵינוּ אִמְרַתִּי לְפָרְשׁ דְּבָרֵי מְהַרְשֵׁ"א דְּרַב פְּפָא וְרַב חֲסֵדָא לֹא מְפָרְשׁוּ פְּלוּגְתִּיָּהוּ בְּהִכִּי הִינּוּ שְׁהֵם מְפָרְשִׁים בְּהִיפּוּ דְּלְרַבִּי ס"ל הַסְּבָרָא הַחִיצוּנָה דְּבַעֲיָנָן מִמְּשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל וְצָרִיף קָרָא לְרַבּוּי מְחֻנְפְּרִין דְּאִיסוּרָא וְלִכְּהַ לֹא מְרַבּוּ פִּירוּשׁוֹ כָּלִל וְרַבְּנֵן סְבָרִי דְּמִסְבָּרָא הַחִיצוּנָה ג"כ אֵין צָרִיף רִבּוּי מְחֻנְפְּרִין אֶפְיָלוֹ דְּאִיסוּרָא דְּמִי כְּתִיב לֹא יֵאכֵל הַמִּזְבֵּחַ וְעַל פְּרָחָה קָרָא לְרַבּוּי פִּירוּשׁוֹ אִתִּי וְהָא דְּנִקְט רִשׁ"י הַטַּעַם דְּמִי כְּתִיב וְלֹא יֵאכֵל הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא נִקְט הַטַּעַם מִנְּהַקְטִיר הִינּוּ מִשׁוּם דְּרִשׁ"י נִקְט הַטַּעַם שְׁהוּא לְפִי פִירוּשׁ זֶה אֵלִיכָּא דְּרַבְּנֵן.

וְכֵל זֶה לְסוּגִיָּת הַתּוֹס' בְּזַבְּחִים דְּסַתְּם מְשַׁנָּה דְּהֵתֵם כְּרַבְּנֵן אָבֵל לְרִשׁ"י שֵׁם בְּזַבְּחִים שְׁפִירִשׁ דְּמִתְּנִיתִין דְּהֵתֵם כְּרַבִּי אִתִּי וְא"כ שְׁפִיר נוּכֵל לֹמֵר שְׂרַב פְּפָא וְרַב חֲסֵדָא לֹא יָדְעוּ

יוחנן וכדרכו שאמרו באיכא דאמרי פאן לקלצו פאן להעלותו שהקדים לקלצו דהיינו דרחב"י דאמר קדשים שאין נאכלין אין איסור גיד נוהג בהם היינו לקלצו ור' יוחנן מייברי להעלותו.

ונראה ע"פ מה שהקשה התוספות בד"ה קדשים דאיסור פרת וכו' והקשו התוס' דמשמע דשלמים לאחר זריקה אף שפבר מותרים אף לזרים אין איסור גיד נוהג מדלא אשפח אוקימתא רק במבכרת והקשו למה לא יחול אז איסור גיד ולי נראה דנדאי אחר זריקה נוהג איסור גיד והא דלא מוקי בשלמים אחר זריקה היינו משום דמלתא דפשיטא דחל פיון דשוב ליכא איסור קדשים.

אמנם פאשר זכינו לסברת התוס' שיש סברא לומר דגיד צריף שיחול מחיים א"כ שוב איכא לאוקמי משנתנו אחר זריקה וא"ת פשיטא יש לומר דקמ"ל לאפוקי מסברת התוס' וקמ"ל דאף דלא חל מחיים חל עתה ולענ"ד אלו הם דברי רחב"י בעצמו שאמר לא שנו אלא קדשים הנאכלים אז חזיל איסור גיד בנולדות קדשים לאחר זריקה אבל קדשים שאין נאכלים לא וס"ל לרחב"י דממעעי אמן הם קדושים ולכך לא חל איסור גיד על איסור קדשים וא"ת קדשים שאין נאכלים היינו עולה דליתא בנקבה איה משפחת לה ולדות קדשים עולה יש לומר דמייברי שהקדישו בעודו במעעי אמו שאמר מה שבמעעי פרה זו אם זכר יהיה עולה ור' יוחנן אמר אהד קדשים הנאכלים וכו' ועל זה באו דברי רב פפא על הסדר פאן להלקותו דהיינו רחב"י דאמר שאינו נוהג מייברי להלקותו אם אכלו ההדיוט אינו נוהג שאין איסור חל על איסור ור' יוחנן אמר שנוהג היינו להעלותו למזבח נוהג וא"ת פיון דנוהג להעלותו א"כ למה לא יהיה נוהג להלקותו והא הנה איסור מוסיף שאיתוסף איסור לגבוה וכמו שהקשו התוס' בסוף דבור המתחיל קדשים דאיסור פרת ע"ש יש לומר דהרי ר' יוחנן קיימין ור' יוחנן לא ס"ל איסור מוסיף פדמוכח (בדף קג ע"א) בתוס' בדבור המתחיל מר סבר ר' יוחנן וכו' ואולי גם רחב"י יספור בזה כר' יוחנן ועכ"פ מוכח מדברי רחב"י דס"ל במעעי אמן הם קדושים דאל"כ גם עולה שהקדיש הנולד בעודו במעעי אמו לא היה אפשר לקדושה לחול עד שיצא מרחם ולפי זה מתורץ קושניית הכ"מ פ"ד מה' תמורה הלכה ג' שהקשה למה פסק הרמב"ם ונולדות קדשים במעעי אמן הם קדושים ונהרי רשב"ג פסק בהנויתן קדושים וכל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו ולפי זה פירושו שלי בגמ' אמר רב פפא להלקותו לכ"ע לא לקי והיינו משום אין איסור חל על איסור ומוכח דבמעעי אמן קדושים וכל הני איכא דאמרי שאחר זה אמרי להעלותו פליגי אבל לא נחלק שוב שום אהד שיספור להלקותו ומוכח בדברי הרמב"ם: וע"פ פירושו הנ"ל נלע"ד דברי הרב המגיד נכונים שבפרק ח' ממ"א שפסק הרמב"ם שגיד הנשה נוהג בקדשים א' קדשים הנאכלים וא' קדשים שאין נאכלין פתב הרב המגיד שפסק כר' יוחנן והקשה הלח"מ בפ"ו ממעשה קרבנות שהרי במ"א לענין להדיוט מייברי הרמב"ם ובזה לא נחלקו רחב"י ור"י פלל וא"כ למה הוצרך הה"מ לומר שפסק כר' יוחנן ולפי פירושו שלי ניחא שהרמב"ם פלל פניל שנוהג בכל הקדשים ומשמע אפילו ולדות קדשים ונהרי הרמב"ם פסק דבמעעי אמן הם קדושים וא"כ אין איסור חל על איסור אמנם פיון דפסק כר' יוחנן שנוהג למזבח א"כ ממילא הנה איסור מוסיף להדיוט כקושניית התוס' ואף שפירשתי דברי ר"פ להלקותו מודה ר' יוחנן דלא לקי היינו ר' יוחנן לשיטתו דלא ס"ל איסור מוסיף אבל הרמב"ם לשיטתו דס"ל איסור מוסיף:

אֵלָא דְלִפִּי מ"ש דְגַם עוֹלָה מִשְׁכַּחַת בְּמַעֲי אִמּוֹ א"כ קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם שְׁפָתַב שְׂאֵם אָכַל גִּיד הַנֶּשֶׁה שֶׁל עוֹלָה חֲזִיב שְׂתִימִם לְמָה נֶקֶט דְּוָקָא עוֹלָה וְהֵלֵא גַם בְּכָל הַקְדָּשִׁים אִם אָכַל לִפְנֵי זְרִיקָה אוֹ בַק"ק שְׁאֲכֹלֶם זֶר שִׁינְךָ דִּין זֶה וּבִשְׁלָמָא מֵהַדְּנֶקֶט בְּגַמְרָא (דָּף קא ע"א) מוֹדִים חֲכָמִים לר"מ בְּאוֹכֵל גִּיד הַנֶּשֶׁה שֶׁל עוֹלָה וְלֹא נֶקֶט שְׂאֵר קְדָשִׁים הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּהֵנִי חֲכָמִים דְּפָלִיגִי אר"מ לִית לֵהוּ אִיסוּר פּוֹלֵל לְחַוְדָּא שְׁהָרִי פְטָרִי בַג"ה שֶׁל גְּבִילָה שְׂאִינוּ חֲזִיב מִשּׁוּם גְּבִילָה אִף שֶׁהוּא כּוֹלֵל אֵלָא צְרִיכָה לְדִידָהּ שִׁיחָהּ פּוֹלֵל וְחָמִיר כְּדֵאִיתָא שְׂם בְּסוּגְיָא וְאוֹמֵר אֲנִי דְלֹא מְקָרִי חָמוּר אֵלָא בְּיַשׁ בְּאִיסוּר זֶה חוֹמֵר שְׂאִין בְּחֻבְרָו וּבְחֻבְרָו לִיכָא שׁוּם חוֹמֵר שְׂלֵא יֵהִי בְּזָה דַּא"כ שְׂיַשׁ גַּם אִינְה חוֹמֵר בְּחֻבְרָו שְׂאִין בְּזָה לֹא מְקָרִי חָמוּר כְּדִמוּכַח שְׂם בְּסוּגְיָא דְטוֹמְאָת הַגּוֹף לֹא מְקָרִי אִיסוּר חָמוּר נֶגֶד טוֹמְאָת בְּשָׂר אִף שְׂטוֹמְאָת הַגּוֹף בְּכַרְת הוֹאִיל וַיֵּשׁ גַּם חוֹמֵר בְּבִשְׂרָא שְׂאִין לוֹ טְהָרָה בְּמִקְוָה וּלְפִי זֶה פֶל הַקְדָּשִׁים לֹא מְקָרִי אִיסוּר חָמוּר נֶגֶד גִּיד אִף שְׂיַשׁ בְּהֵם חוֹמֵר שְׂאִיסוּר הַנָּאָה הֵמָּה וְכֵן יֵשׁ בְּהֵם פֶּרֶת מ"מ יֵשׁ בְּהֵם צַד קַל שְׂיַשׁ הֵיטֵר לְאִיסוּרֵיהוּ בְּזְרִיקָת קְדָשִׁים קְלִים לְכָל יִשְׂרָאֵל וְקְדָשִׁי קְדָשִׁים לְכַהֲנִים אָבֵל גִּיד אִין שׁוּם הֵיטֵר לְאִיסוּרוֹ וּלְכַךְ לֹא מְקָרִי שׁוּם א' אִיסוּר חָמוּר וּלְכַךְ נֶקֶט דְּוָקָא עוֹלָה שְׂאִין לוֹ שׁוּם הֵיטֵר אָבֵל הַרְמַב"ם פֶּסֶק אִיסוּר כּוֹלֵל אֶפְיֵלוּ בְּאִינוּ חָמוּר שְׁהָרִי מְחֲזִיב בְּגְבִילָה שְׂתִימִם א"כ לְמָה נֶקֶט דְּוָקָא עוֹלָה: וְעַל פִּי מ"ש גְּרָאָה לְתַרְזַן דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה אִיסוּר גִּיד אִיכָא שְׁהַקְשׁוּ וַא"ת וְלִימָא דְקֶסֶבֶר יֵשׁ בְּגִידִין בַּנ"ט וְאַפ"ה לֹא אֵתָא אִיסוּר מְוָקְדָשִׁים וְחַל מִשּׁוּם דְלִית לֵיהּ אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר אִף בְּאִיסוּר חָמוּר וְאִיסוּר כּוֹלֵל.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת א"כ לְמָה פְּלִיג ר"י בְּסִיפָא בְּטַמְאָה וְלְמָה לֹא פְּלִיג כָּאֵן בְּקְדָשִׁים דְּהָרִי ר"י סָבֵר דְּאִיסוּר חָמוּר חַל עַל אִיסוּר אֶפְיֵלוּ אִינוּ כּוֹלֵל ק"ו בְּקְדָשִׁים דְּהֵנָּה כּוֹלֵל וְחָמִיר. וְעַל פִּי פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים נִלְע"ד דְּאִי הֵנָּה פְּלִיג ר"י בְּקְדָשִׁים אֶפְתִּי לֹא הֵנָּה שְׂמַעֲיָנָן דְּפְלִיג בְּטַמְאָה דְּאִף דְּסוּבֵר דְּקְדָשִׁים חֲזִילִי עַל גִּיד הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּהֵנָּה חָמוּר וְכוֹלֵל אָבֵל גִּיד שְׁיַחֲוֹל עַל טַמְאָה שְׂאִינוּ רַק חָמוּר וְלֹא כּוֹלֵל לֹא הֵנָּה שְׂמַעֲיָנָן אָבֵל הַשְּׂתָא דְּפְלִיג בְּטַמְאָה מִמִּילָא שְׂמַעֲיָנָן דְּפְלִיג בְּקְדָשִׁים.

אֵלָא דְּאִיפְכָא קָשָׁה דְּאִי הֵנָּה מוֹקִי טַעְמָא דְּמַתְנִיתִין מִשּׁוּם אִין אִיסוּר קְדָשִׁים חַל עַל גִּיד א"כ כְּבָר מוֹכַח דְלִית לֵיהּ לְהֵאִי תַנָּא אִיסוּר כּוֹלֵל וְחָמוּר וּק"ו דְלִית לֵיהּ חָמוּר לְחַוְדָּיהּ בְּלִי כּוֹלֵל א"כ לְמָה הֵנָּה הַנְּצָרָה הַתַּנָּא לְהַשִּׁיב לר"י גְּבִי טַמְאָה בְּסִינֵי נְאָמֵר אֵלָא שְׂנַכְתַּב בְּמִקּוּמוֹ וְתִפּוּק לֵיהּ אֶפְיֵלוּ נְאָמֵר לְבָנֵי יַעֲקֹב וְהָרִי לְדִידָהּ לֹא מְהַנִּי חָמוּר וְאִף שְׂיַשׁ לּוֹמֵר דְלִדְבָרֵי ר"י הוּא דְהַשִּׁיב כֵּן דְלִדְיָדִי לִית לִי חָמוּר כְּלָל אֵלָא אֶפְיֵלוּ דְאִית לָךְ מ"מ זֶה אִינוּ חָמוּר דְּבִסִּינֵי נְאָמֵר מ"מ אֶפְתִּי קָשָׁה עַל ר' יְהוּדָה דְּאִיתָא הֵתָם בְּמִשְׁנָה אָמַר ר"י וְהֵלֵא לְבָנֵי יַעֲקֹב נְאָסֵר וּמְלִשׁוֹן אָמַר מִשְׁמַע דְלַת"ק הַשִּׁיב כֵּן וְהָרִי כְּבָר שְׂמַע ר' יוֹחָנָן מְדַבְּרֵי הַת"ק גְּבִי קְדָשִׁים דְלִית לֵיהּ חָמוּר כְּלָל אֶפְיֵלוּ בְּכוֹלֵל וּק"ו דְלִית לֵיהּ חָמוּר לְחַוְדָּה.

וּלְפִי מ"ש נִיחָא דְגִיד וְקְדָשִׁים לֹא מְקָרִי זֶה נֶגֶד זֶה חָמוּר גְּמוּר אֶפְיֵלוּ קְדָשִׁים שְׂהֵם בְּכַרְת מ"מ יֵשׁ גַּם לְגִיד חוֹמְרָא שְׂאִין הֵיטֵר לְאִיסוּרוֹ מִשָּׂא"כ גִּיד נֶגֶד טַמְאָה אִי נְאָמֵר לְבָנֵי יַעֲקֹב יֵשׁ לְגִיד חוֹמֵר שְׂאִין בְּטַמְאָה אָבֵל לִיכָא בְּטַמְאָה חוֹמֵר שְׂלֵא יְהֵנָּה בְּגִיד: וְנַחֲזוֹר לְרַאשׁוֹנִים דְּסוּגְיָא זֹו אֵתִיָא אֶפְיֵלוּ לְמ"ד אִיסוּר גִּיד נוֹהֵג לְגְבוּת מ"מ לִיכָא לְאוּקְמִי מְוָקְדָשִׁין לְמַזְבֵּחַ דַּא"כ לֹא הֵנָּה לִיהּ לְמִימֵר לְשׁוֹן חוֹלִין וְקְדָשִׁים אֵלָא הֵנָּה לִיהּ לְמִימֵר לְשׁוֹן הַדְּיוּט וּמַזְבֵּחַ

אֵלָא דְקַשְׁיָא א"כ לֵאִיפָא דְאָמְרִי דְרַב פַּפָּא פָּאן לְהַעֲלוֹתוֹ פָּאן לְחַלְצוֹ א"כ תַּרְוַןיָיְהוּ רַחֲכִי ור' יוֹחָנָן לְמַזְבֵּחַ מִיָּרִי לְמָה נִקְטוּ לְשׁוֹן קְדָשִׁים נְאֻכְלִין וְאִין נְאֻכְלִין הֵנָּה לְרַחֲבִי לְמִימַר לֹא שָׁנוּ אֵלָא לְהַדְיוּט אֲבָל לְמַזְבֵּחַ לֹא ור"י אָמַר אֲפִילוּ לְמַזְבֵּחַ נִרְאָה לַע"ד דְלִלְיִשְׁנָא קָמָא דר"פ לְהַעֲלוֹתוֹ לַכ"ע אָסוּר לְהַקְוֹתוֹ לְהַדְיוּט לַכ"ע לֹא לְקִי וְהִיָּנוּ צְרִיכִין לֹמַר דְגַם רַחֲבִי לִית לִיהּ מוֹסִיף וְעַכְשָׁיו קָאָמַר דְלְהַעֲלוֹתוֹ לַכ"ע אָסוּר וְלְחַלְצוֹ לַכ"ע אִינוּ צְרִיף וּא"כ שְׁפִיר קָאִי רַחֲבִי לַעֲנֵן הַדְיוּט דְקְדָשִׁים שְׂאִינָן נְאֻכְלִים אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר וְנִרְיָקָה לֹא הִתִּירָה אִיסוּר קְדָשִׁים בְּעוֹלָה וּמוֹסִיף לִיפָא דְלְחַלְצוֹ לַכ"ע אִינוּ צְרִיף וְכִינּוּן שְׂמֻחַן וְכָרִים יַעֲלוּ לֹא מַחֲשֵׁב מוֹסִיף: וּבַמָּה שְׂפַתְבְּתִי נִיחָא דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּדַבּוּר הַמִּתְחִיל וְאִתִּי אִיסוּר מְוַקְדָּשִׁין וְכו' אִיסוּר מְוַקְדָּשִׁים דְחָמִיר וְכו' וְלְכַאוּרָה לְמָה לְהוּ הַטַּעַם מְשׁוּם חָמוּר וְתִיפּוּק לְהוּ דְקְדָשִׁים הֵנָּה כּוּלָּל.

וְהֵנָּה נִיחָא לִי דָאָם אִיתָא דְאִית לִיהּ לְהָאִי תַנָּא כּוּלָּל לְשַׁמְעֵינוּ נְבִילָה דְאִתִּי נְבִילָה וְחִייל עַל אִיסוּר גִּיד אֵלָא וְדָאִי דְלִית לִיהּ לְהָאִי תַנָּא כּוּלָּל אֲמַנָּם לְפִי מַה שְׁעָלָה עַל דְעַתְיָנוּ מִתְחַלָּה דְהָאִי סוּגְיָא לֹא אֲזַלָּא אֵלָא לְמ"ד אִינוּ נוֹהֵג לְמַזְבֵּחַ א"כ אֲפַתִּי קָשָׁה לְמָה לֹא אָמְרוּ הַתּוֹסֵף דְקְדָשִׁים חִייל מְשׁוּם כּוּלָּל וְהָא דְלֹא נִקְט נְבִילָה מְשׁוּם דְאֲדַרְבָּא נְבִילָה פְּשִׁיטָא דְחִייל ע"פ מַה שְׂפַתְבְּתִי הַתּוֹסֵף לְקַמָּן (דָּף קָא ע"א) בַּד"ה מֵאֵן הָאִי תַנָּא וְכו' וְא"ת אִיסוּר מוֹסִיף הוּא דְמִיגוּ דְאִיתוֹסַף אִיסוּר לְגַבוּת פְּשַׁנְתַּנְבְּלָה אִיתוֹסַף נְמִי לְהַדְיוּט וִי"ל דְסַבֵּר כַּמ"ד בְּרִישׁ פְּרָקִין דַּג"ה נְמִי אָסוּר לְגַבוּת ע"ש בְּתוֹסֵף וְלְפִי זֶה סוּגְיָא זֹו דְהִכָּא אִי אִתִּי לְמ"ד אִינוּ נוֹהֵג לְגַבוּת שְׁפִיר הֵנָּה נְבִילָה מוֹסִיף וְנִקְט הַתַּנָּא קְדָשִׁים שְׂהוּא רַק כּוּלָּל שְׂהוּא רְבוּתָא יוֹתֵר וְמִי הִכְרִיחֵם לְהַתּוֹסֵף לֹמַר מְשׁוּם חָמוּר אֲבָל לְפִי מ"ש דְסוּגְיָא זֹו כַּמ"ד נוֹהֵג לְגַבוּת שְׁפִיר קָשָׁה לְשַׁמְעֵינוּ נְבִילָה דַּג"כ הֵנָּה כּוּלָּל וְהוֹצֵרוּ הַתּוֹסְפוֹת לֹמַר דְקְדָשִׁים הֵנָּה חָמוּר: וּבַמָּה שְׂפַתְבְּתִי נִיחָא לִי דְבָרֵי רַש"י שְׁפִירָשׁ בַּד"ה יֵשׁ בְּגִידִין וְכו' וְשַׁמְעֵינוּ מִיָּנָה תְּרִיתִי וְכו' וְלֹאפּוֹקִי מְמ"ד בְּהָאִי פְּרָקָא אִין בְּגִידִין בַּנ"ט וְכו' וְלְכַאוּרָה קָשָׁה לְמָה לֹא אָמַר ג"כ וְלֹאפּוֹקִי מְמ"ד אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר וְנִרְאָה דְכּוֹנֵנַת רַש"י אַף דְאֲנִן תְּרִיתִי שְׁמַעֵינוּ מִיָּנָה מ"מ הַתַּנָּא לֹא הָיָה כּוֹנֵנַתוֹ אֵלָא לֹאפּוֹקִי מְמ"ד אִין בְּגִידִין בַּנ"ט אֲבָל דְבַר זֶה דְאִיסוּר חָל עַל אִיסוּר הָיָה כָּל כּוֹ פְּשׁוּט בְּעֵינֵי הַתַּנָּא עַד שְׁלֹא נִחְשַׁב שׁוּם חִידוּשׁ בְּעֵינָיו כָּלֵל דְהָרִי מִתְנִיתִין ר"מ הִיא מְדַמְחֵיב בְּשִׁלִּיל וְר"מ ס"ל אֲפִילוּ נְבִילָה חָל עַל גִּיד אַף שְׂאִין נְבִילָה אִיסוּר חָמוּר וְא"כ אִי ס"ד דְכּוֹנֵנַת הַתַּנָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְבַר זֶה לְחִידוּשׁ לְמָה לֹא נִקְט נְבִילָה אֵלָא עַל פְּרָחָף שְׂאִין כּוֹנֵנַתוֹ כָּלֵל עַל זֶה שְׁנָה הָיָה פְּשׁוּט בְּעֵינָיו וְעִיקַר הַכּוֹנֵנָה לַעֲנֵן יֵשׁ בְּגִידִין בַּנ"ט וְלַעֲנֵן זֶה אִין חִידוּשׁ בְּנְבִילָה יוֹתֵר מְקַדְשִׁים: וּבַמָּה שְׂפַתְבְּתִי נִיחָא מ"ש הַתּוֹסְפוֹת וְאֵע"ג דְתַנּוּ וְאִינוּ נוֹהֵג בְּטַמְאָה דְאִין אִיסוּר גִּיד חִייל עַל אִיסוּר טַמְאָה וְקַשְׁיָא לִיהּ לְהַמְהַרְשָׁא לְמָה לֹא פְתַבוּ הַתּוֹסֵף שְׂהַטַּעַם מִי שְׂבָשְׂרוּ מוֹתֵר וְכִמוּ שְׂפַתְבוּ בְּדַבּוּר שְׂאֲחַר זֶה וְדְבָרֵי מְהַרְשָׁא דְחֻקִּים מְאֹד וְלְמָה שְׂפַתְבְּתִי דְבַלֵּא"ה הוֹכְרָחוּ הַתּוֹסְפוֹת לְחַדֵּשׁ דְקְדָשִׁים חָמוּר דַּא"כ קָשָׁה לְמָה לֹא נִקְט נְבִילָה: עוֹד נִלְע"ד לְתַרְץ מַה שְׁלֹא דְחוּ הַתּוֹסֵף כָּאֵן דְמִתְנִיתִין דְלְקַמָּן הַטַּעַם מִי שְׂבָשְׂרוּ מוֹתֵר וְנִלְע"ד דְלֹא שְׂיָיְהוּ לְיַמּוּד זֶה מִי שְׂבָשְׂרוּ מוֹתֵר אֵלָא אִי אֲמַרִּינוּ אִין בְּגִידִין בַּנ"ט דְהָא לְכַאוּרָה קָשָׁה הִכֵּן נִזְכַּר דְיוּק זֶה בְּפִסּוּק שְׂדוּקָא מִי שְׂבָשְׂרוּ מוֹתֵר וּבִשְׁלֵמָא בַּאמ"ה (דָּף קַב ע"א) דְדַרְשֵׁי ג"כ רַבְּנָן כָּל שְׂבָשְׂרוּ מוֹתֵר הִיָּנוּ מְשׁוּם דְשָׁם נִזְכַּר בְּשֵׁר בְּקָרָא לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר אֲבָל כָּאֵן מִי פְתִיב בְּשֵׁר בְּקָרָא.

ונראה משום דאי אין בגידין בנ"ט אז לא שנייה בו אכילה כלל והי לא יאכלו היינו הנאה כמו שכתב התוס' בפסחים (דף קב ע"א) ד"ה ור"ש וא"כ קשה פניו דלא שנייה בו אכילה וא"כ גם על האכילה שאוכל לאו משום אוכל חייב אלא משום נהנה א"כ לכתוב רחמנא לא ינהה פדמקשה הגמרא גבי שור הנסקל במסכת ב"ק (דף מא ע"א) אלא ודאי דאמי לדיוקא גיד לא תאכל אבל בשר תאכל ולמידק מי שפשוו מותר ואי הנה פתיב לא ינהה לא הנה דייקינו כלל ואי הנה דייקינו הנה הדיוק מי שפשוו מותר בהנאה ודאי גם טמאה מותר בהנאה.

וא"כ כל זה למ"ד אין בגידין בנ"ט אבל למ"ד יש בגידין בנ"ט ליפא למידק כלל מי שפשוו מותר. ועל פירוש הטעם משום אין איסור חל על איסור ולכך פאן דקיימינו דיש בגידין בנ"ט לא הנה אפשר להתוס' למימר שהטעם משום מי שפשוו וכו' אבל בדבור שאחריו דקיימינו דאין בגידין בנ"ט שפיר פתבו שהטעם פדאמר ר"ש.

אלא דקשיא ודאי בד"ה בנולדות קדשים וכו' שיש קיימינו דיש בגידין בנ"ט פדמוכח ממתניתין דירף שנתבשל בה גיד הנשה ואעפ"כ פתבו התוספות בסוף הדבור לפרש הטעם משום מי שפשוו מותר נראה לע"ל דיש מקשים התוספות אמאי פריה ממתניתין דנזיר ולא פריה ממתניתין דאינו נוהג בטמאה.

והיינו אם יכול להקשות ממתני' דטמאה לחוד אבל אם לא הנה יכול להקשות מהה' לחוד פי אם בצירוף עוד משנה אחרת יותר ניקח לאקשוני ממתניתין דנזיר לחוד וזה פוננת התוספות דמתניתין דאינו נוהג בטמאה לחוד לא קשה שהנה אפשר לפרש כדר"ש ולמימר באמת דאין בגידין בנ"ט והנה צריך להקדים עוד משנה דירף ולכך מקשה מנזיר שמשנה זו לחודא עכ"פ קשה על דבריו דאמר דתרונויהו בהדי הדדי קאתי דהא על פירוש לאו בהדי קאתי: והנה עד עתה פתבתי לפרש דסוגיא זו יכולה להתפרש גם למ"ד נוהג לגבוה ועכשיו אני אומר דעל פירוש תנא דהאי פרקא דידן סובר דנוהג לגבוה דהרי פבר הוכחתי דלא מקרי חמור פי אם באין במה שפנגדו שום חומר אחר שאין בזה וא"כ אי ס"ד דגיד הנשה מותר למזבח א"כ יש חומר בטמאה מה שאין בגיד שהרי גיד מותר למזבח וטמאה אסור למזבח.

ואפילו תימא דזה לאו משום חומר דטמאה היא שהרי מה שאינו שור ועז וכבש אף שהוא טהור הרי הוא אסור למזבח כגון חיה טהורה זה אינו שפנה אין בו רק עשה למזבח אבל בטמאה יש בו מלקות למזבח כמו שכתב הרמב"ם וא"כ מפלל שיש בטמאה איסור בפני עצמו מה שאין במין הטהור שאינו שור וכבש ועז וא"כ יש בטמאה חומר שאין בגיד אלא ודאי דגם גיד אסור למזבח.

ולפי זה קשיא לי מה מקשה שלא יחול איסור גיד על איסור קדשים בנולדות קדשים והלא גיד איסור מוסף הוא פקושיית התוס' דאיתוסף איסור למזבח ועל פירוש ס"ל פסברת מהרש"א פניו שאינו אסור רק מצד ממשקה ישאל א"כ פניו שלא חל איסור להדיוט ממילא לא חל למזבח ולפי זה הדרא הקושיא על הרמב"ם שפסק בפ"ח ממ"א שנוהג בקדשים ולא חילק בין ונולדות קדשים והלא הוא פוסק שממעי אמן הם קדושים וא"כ מוקדשים קדים ואמאי חל איסור גיד ומה שתיבצתי דרמב"ם לשיתנו דס"ל איסור מוסף קשה הרי הוכחתי שלא שנייה פאן מוסף: ולכן נלע"ד דבר חידוש א' דהנה

הַרְמַב"ם פֶּסֶק הָאוֹכֵל ג"ה שֶׁל גְּבִילָה וְשֶׁל עוֹלָה לֹקֵה שְׁתֵּים וּפְסֵק ג"כ שְׁאִין בְּגִידֵין בִּנ"ט וּלְכֹה פֶּסֶק הָאוֹכֵל ג"ה שֶׁל טָמֵא פְטוּר מִכְּלוּם מִשּׁוּם גֵּיד פְטוּר מִשּׁוּם דְּדִיּוּק מִי שֶׁבִּשְׂרוּ מוֹתֵר וּמִשּׁוּם טָמֵא פְטוּר מִשּׁוּם דְּאִין בְּגִידֵין בִּנ"ט וּלפ"ז הוּא סוֹתֵר דְּבָרֵי עֲצָמוֹ שְׁחֵיב בְּגְבִילָה וּבְעוֹלָה שְׁתֵּים וְהַרְשָׁב"א הַקְּשָׁה עָלָיו מִסּוּגְיָא דְכָאן דְקָאֵמֵר בְּתַחֲלַת הַסּוּגְיָא קִסְבֵּר אִין בְּגִידֵין בִּנ"ט וּבְמוֹקְדָּשִׁין אִיסוּר גֵּיד אִיכָא אִיסוּר מוֹקְדָּשִׁין לִיכָא הָרִי שְׁלֵמ"ד אִין בְּגִידֵין בִּנ"ט לִיכָא אִיסוּר מוֹקְדָּשִׁים וְאֵמַי פֶּסֶק הַרְמַב"ם שְׁחֵיב שְׁתֵּים.

וְאֵנִי אוֹמֵר שְׁאִין צְרוּךְ לְהַקְשׁוֹת עָלָיו מִדְּבָרֵי הַגְּמָרָא רַק מִדְּבָרֵי עֲצָמוֹ שְׁהָרִי פוֹטֵר בְּטָמֵאָה לְגַמְרֵי וְאִפְּלוּ מִשּׁוּם טָמֵאָה מִשּׁוּם שְׁאִין בְּגִידֵין בִּנ"ט וְא"כ מ"ש טָמֵאָה מְגַבִּילָה וְעוֹלָה. וְאוֹמֵר אֲנִי שֶׁמִּדְּבָרֵי עֲצָמוֹ לִיכָא קוּשְׁיָא שְׁאֵר שְׁאִין בְּגִידֵין בִּנ"ט מ"מ ג"ה פִּינּוֹן שְׁחֵיבָה עָלָיו הַתּוֹרָה מִשּׁוּם ג"ה הַתּוֹרָה אַחַשְׁבִּיָה אֲכִילָה וְכִינּוֹן שְׁפָבֵר אַחַשְׁבִּיָה הַתּוֹרָה אֲכִילָה שׁוֹב מִקְרֵי אֲכִילָה גַם לְכָל אִיסוּרֵין וּלְכֹה חֵיב בִּג"ה שֶׁל גְּבִילָה וְשֶׁל עוֹלָה שְׁתֵּים אָבֵל בְּטָמֵאָה שְׁאִין אִיסוּר גֵּיד נוֹהֵג בּוֹ כָּלָל.

מִמִּילָא הֵוָה בְּטָמֵאָה ג"ה כְּיֵתֵר הַגִּידֵין וּלְכֹה פְטוּר גַּם מִשּׁוּם טָמֵאָה וְזֶה חִילּוּק נֶכּוֹן וּבְרוּר וּלְכֹסוּף נִבְאָר סוּגְיַת הַגְּמָרָא בְּזֶה. וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר הַמְצָאָה אַחַת דְּאִפְּלוּ אִם וְנִלְדוֹת קְדָשִׁים בְּמַעֲי אֲמֵן הֵם קְדוּשִׁים מ"מ אִי קוֹדֵם שְׁנִתְקַשְׁרוּ בְּגִידֵין חָל אִיסוּר קְדָשִׁים מ"מ אַחֵר כֹּה פְּשִׁוּתָּהּ קְשָׁרוֹ הַגִּידֵין פִּקַּע אִיסוּר קְדָשִׁים מִכָּל הַגִּידֵין שְׁהָרִי אִין בְּגִידֵין בִּנ"ט וְהָרִי הֵם כְּעַץ בְּעֵלְמָא אֵלָא שְׁאֵח"כ כְּשִׁיּוּצָא לְאוּרֵי הָעוֹלָם וְחָל אִיסוּר גֵּיד מִמִּילָא חָל ג"כ אִיסוּר קְדָשִׁים דְּכִי הִכִּי דְאַחַשְׁבִּיָה רַחֲמָנָא אֹנְכֵל לְעַנְיָן ג"ה הִכִּי נְמִי לְעַנְיָן קְדָשִׁים וְאִפְּלוּ אִם גֵּיד הַנְּשָׂה נוֹהֵג בְּשִׁלִּיל גַּם בְּמַעֲי אֲמוֹ שְׁלֵא כְּדְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת מ"מ לֹא שְׁיִיךְ לוֹמֵר אִין אִיסוּר גֵּיד חָל עַל אִיסוּר קְדָשִׁים שְׁהָרִי אִם לֹא יַחוּל אִיסוּר גֵּיד מִמִּילָא יִפְקַע גַּם אִיסוּר קְדָשִׁים וְעַל יָדֵי זֶה שְׁחָל אִיסוּר ג"ה חָל ג"כ אִיסוּר קְדָשִׁים וְזֶה נֶכּוֹן וּבְרוּר וּמִתּוֹק מִדְּבַשׁ לַחֲיָה: וּמַעֲתָה כָּל הַסּוּגְיָא דְכָאן דְהוֹצֵרָה לְאוּקְמֵי דוֹלְדוֹת קְדָשִׁים בְּהַנְיִיתוֹן קְדוּשִׁים הוּא רַק לְתַנָּא דִּידֵן דִּס"ל יֵשׁ בְּגִידֵין בִּנ"ט כְּדְמוּכַח מִמַּתְנִיתִין דִּירָהּ שְׁנִתְבַּשֵּׁל בָּהּ ג"ה אָבֵל לְהַלְכָתָא דְמִסְקִינּוֹ וְהַלְכָתָא אִין בְּגִידֵין בִּנ"ט וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם א"כ אִי דוֹלְדוֹת קְדָשִׁים בְּמַעֲי אֲמֵן הֵם קְדוּשִׁים אִפ"ה שְׁפִיר פֶּסֶק הַרְמַב"ם דג"ה נוֹהֵג בְּקְדָשִׁים וְלֹא חִילּוּק בֵּין וְנִלְדוֹת קְדָשִׁים לְשָׂאֵר קְדָשִׁים וְאִדְרָבָא מוּכַח לְהַדְיָא מִדְּבָרֵי שְׁנוּהֵג אִפְּלוּ בְּנִלְדוֹת קְדָשִׁים שְׁהָרִי כְּלִינְהוּ בְּחַד בְּבָא שְׁכַתְבּוּ וְנוֹהֵג בְּשִׁלִּיל וּבְקְדָשִׁים וּמִדְּלָא כְּתִבּוּ וְנוֹהֵג בְּשִׁלִּיל וְנוֹהֵג בְּקְדָשִׁים מִכָּלֵל דְקְדָשִׁים דְּנִקֵּט אֲשִׁלִּיל קָאִי שְׁנוּהֵג בְּשִׁלִּיל שֶׁל קְדָשִׁים וְדוּק הֵיטֵב.

וּמַעֲתָה נִלְע"ד לְתַרְזֵן גַּם קוּשְׁיַת הַרְשָׁב"א וְאִדְרָבָא הַרְמַב"ם הוֹכִיחַ סְבָרְתוֹ הַנְּ"ל דְּמַתוּד דְחֻשְׁבִּיב אֹנְכֵל לְעַנְיָן ג"ה חֻשְׁבִּיב ג"כ לְעַנְיָן קְדָשִׁים הוֹכִיחַ סְבָרָא זֶה מִסּוּגְיָא זֶה דְהוּא קְשָׁה לִיָּה לְרַמְב"ם קוּשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת לְמָה לֹא אֵמֵר לְהִיפּוּף דְסִבֵּר יֵשׁ בְּגִידֵין בִּנ"ט אֵלָא שְׁאִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר וְאִי מִשּׁוּם דֹא"כ אִין מוֹקְדָּשִׁין נוֹהֵג בְּגִיד מִבְּעֵיָא א"כ גַּם עֵתָה דְאֵמֵר אִין בְּגִידֵין בִּנ"ט קְשָׁה אִין מוֹקְדָּשִׁין נוֹהֵג בְּגִיד מִבְּעֵיָא וְכִמוֹ שְׁכַתְבּוּ הַתּוֹסְפוֹת אֵלָא וְדֹאִי שְׁאִין הַפְּרִיּוֹשׁ בְּגְמָרָא וּבְמוֹקְדָּשִׁין אִיסוּר מוֹקְדָּשִׁים לִיכָא שְׁאִין מוֹקְדָּשִׁין נוֹהֵג בְּגִיד וְדֹאִי נוֹהֵג אֵלָא כֹּה הוּא הַצֵּעַת הַגְּמָרָא דְמַתְחַלַּת הַסּוּגְיָא כְּשֶׁהַקְּשָׁה אִטּוּ מִשּׁוּם דְאַקְדָּשִׁיָה פִּקַּע אִיסוּר גֵּיד וְדֹאִי סְלִיק אֲדַעְתָּא דֹאִיכָא לְאוּקְמֵי בְּנִלְדוֹת אֵלָא דְהוּא סְבֵר דְבְּנִלְדוֹת וְדֹאִי אִין אִיסוּר גֵּיד חָל עַל אִיסוּר קְדָשִׁים דְקָדִים וְגַם הִזְיָה סְבוּר דְרִישָׂא ככ"ע אֲתִי וְא"כ לְמ"ד

אינו נוהג בגיד ודאי מוקדשים קדים ואין גיד חל אלא ודאי דלא מיירי בנלדות וא"כ קשה פשיטא משום דאקדשיה פקע איסור גיד וכו' ועל זה מתרץ אלא קסבר אין בגידין בנ"ט ובמוקדשין איסור גיד איפא ואיסור מוקדשין ליפא פירוש דאיסור מוקדשין בלי איסור גיד ליפא שיקרי אין בו בנ"ט ואיסור גיד איפא ועל ידי שחל איסור גיד גם איסור מוקדשין חוזר ונויעור אבל כל זמן שהיה שליל ולא היה בו איסור גיד גם איסור קדשים לא היה בו נמצא דאפילו למ"ד אינו נוהג בשליל מ"מ חל גיד על קדשים לפי דאיסור קדשים לחוד ליפא בלי איסור גיד נמצא דלא שייך להקשות אין מוקדשים נוהג בגיד מבעיא דבאמת קדשים נוהג בגיד ועל זה הקשה מירב שנתבשל דמוכח דיש בגידין בנ"ט וא"כ שוב קדשים קדים והוצרך לחדש דסבר נוהג בשליל ודבר זה מחלוקת ר"י ורפנן: כל זה היה נכון מאד בדברי הגמרא אלא שדוחק אחד יש פאן פיון דגם בתירוץ הזה בנלדות מוקי לה לא שייך למימר אח"כ אלא הכא בנלדות קדשים עסקינו שיקרי גם מתחלה מוקי כן ולא היה רק למימר אלא סבר ונלדות קדשים במעי אמן וכו' וקסבר נוהג בשליל: ונראה לע"ד לתרץ דברי הרמב"ם ועיקר טעמיה דרמב"ם מדחייביה התורה על ג"ה שהוא עץ בעלמא מכלל דרחמנא חשביה אכילה וא"כ הוא הדין דחשיב לענין שאר איסורין אלא דקשיא מנ"ל דרחמנא חשביה אכילה דלמא לא חשביה אכילה כלל ומה דחייבה עליו התורה היינו משום הנאה דג"ה אסור מן התורה וכמו שכתבו התוס' בפסחים כנ"ל אלא דהרמב"ם לשיטתו דאף דסובר אין בגידין בנ"ט סבר שמוטר בהנאה.

וכבר פירשו טעמו הרמב"ן והכ"מ עיין עליהם וא"כ איפא למימר דתחלת הסוגיא דכאן דקאמר אלא קסבר אין בגידין בנ"ט היינו דמוקי כר"ש דאיהו ס"ל הכי ור"ש ס"ל דגיד הנשה אסור בהנאה כמו שמפירש בפסחים (דף קב ע"א) ולדידיה שפיר איסור גיד איפא איסור מוקדשים ליפא אבל הרמב"ם לשיטתו דמוטר בהנאה וגם איסור מוקדשים איפא אלא דלפי זה דתירוץ זה הוא דוקא אם גיד אסור בהנאה א"כ למה הקשה מירב שנתבשל היה לו להקשות ממשנה הקודמת דשולח ירד דמוכח דמוטר בהנאה: ולכן נראה לע"ד דרמב"ם ס"ל דעל פירוש לא קאמרינו איסור קדשים ליפא אלא בתחלת הסוגיא שלא היה מרווח לו פירוש המשנה אבל לבסוף דרוניחא לן שמעתא למוקי מתניתין בגוונא אחרינא הדר ביה מסברא זו וס"ל דכיון דחשיבאנכל לענין ג"ה ה"ה לענין קדשים אלא דקשה מנ"ל לרמב"ם לחדש סברא פיון דחזינו דבתחלת הסוגיא לא ניחא ליה בסברא זו מנ"ל דשוב הדר ביה נלע"ד דהיה קשה ליה לרמב"ם לפי מה דמשני דבר זה מחלוקת ר"י ורפנן א"כ קשה נפולוג ר"י ברישא ונימא ר"י אומר אינו נוהג בקדשים אלא על פירוש אף דפליג ר"י בשליל מ"מ בהא הנוהג בקדשים אולי מודה אלא לא מטעמיה דת"ק דת"ק ס"ל יש בגידין בנ"ט צריך לומר הטעם משום דנוהג בשליל אבל ר"י אף דס"ל דאינו נוהג בשליל מ"מ אולי מ"מ ס"ל אין בגידין בנ"ט ומפילא איסור גיד נוהג בקדשים אלא דקשה איהו אפשר דס"ל לר"י אין בגידין בנ"ט הא ס"ל לר"י לקמן (דף ק ע"ב) דאוכל ג"ה של בהמה טמאה חייב שתיים אלא ודאי דאף דס"ל חייב שתיים מ"מ יכול להיות דס"ל אין בגידין בנ"ט אלא פי היכי דחשיב אנכל לענין גיד הנשה הכי נמי לענין טומאה ולענין קדשים אלא דלדעת הרמב"ם קשה סוגיא דלקמן (דף ק ע"ב) שמקשה קסבר ר"י אין בגידין בנ"ט וכו' ומאי קושיא דלמא סבר אין בגידין בנ"ט ולכך חיילי תרנוניהו בהדי הדדי שכל זמן שאין איסור גיד חל גם איסור טמאה אי אפשר לחול

שְׁהָרִי הוּא עֵץ וְעֵי שֶׁחַל אִיסוּר גִּיד מְחַשֵּׁב אֲנֹכֶל גַּם לְעֵנֵן טְמֵאָה וְלִכְּנָן נִלְעָ"ד דְּזוּהָ לֹא מְקַרֵי בַת אַחַת כִּינּוֹן שְׂאִי אֶפְשָׁר לְאִיסוּר טְמֵאָה לְחֹל עַד שְׂיַחְוֹל גִּיד שְׁהָרִי אִי לֹא דְחַל גִּיד אִין כָּאן אִיסוּר טְמֵאָה שְׁהָרִי עֵץ בְּעֵלְמָא הוּא שׁוּב מְקַרֵי גִיד קְדִים וְע"ד שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן (דָּף קא ע"א) בְּד"ה וְאִיסוּר כּוֹלֵל לִית וְכו' דְּשִׁבְתָּ דְקַבִּיעַ מְחַשֵּׁיב קְדִים לִיּוֹה"כ וְאֶפְרִי לְמִסְקָנָא דְגַמְרָא שֵׁם דְּסוּף סוּף פִּרְוֹנִיָּהּ בִּהְדָּדִי אֶתִּיא הִינּוּ יוֹה"כ שְׁכָבֵר נִתְקַדַּשׁ הַחֲדָשׁ מִר"ה וְאִין יוֹה"כ צָרִיף לְשִׁבְתָּ כָּלֵל אֲבָל כָּאן שְׂאִיסוּר טְמֵאָה צָרִיף לְאִיסוּר גִּיד א"כ גִּיד קְדִים וְטְמֵאָה נֶגֶד גִּיד אִין כָּאן לֹא אִיסוּר מוֹסִיף וְלֹא אִיסוּר חֲמוּר וְלִיכָּא לְמִימַר דְּהוּא אִיסוּר כּוֹלֵל מִתּוֹף שֶׁחַל טְמֵאָה אֲשָׁאֵר אֲבָרִים זֶה אִינוּ דְּטְמֵאָה אֲשָׁאֵר אֲבָרִים כְּבָר חָל בְּמַעֲי אֲמֵן וְעַתָּה בְּלִידְתּוֹ שְׂיַחְוֹל גַּם עַל הַגִּיד אִין אִיסוּר טְמֵאָה חָל עַל הַגִּיד אֲבָל בְּנִבְיָלָה שְׁבִשְׁעָה שְׁנַתְנַבְּלָה חָל נְבִיָּלָה אֲשָׁאֵר אֲבָרִים וְאִגִּיד כָּאֲחַד וְנִהְיָ כּוֹלֵל וּמִתּוֹף שְׁחַשְׁיָב הַגִּיד אֲנֹכֶל לְעֵנֵן ג"ה ה"נ לְעֵנֵן נְבִיָּלָה וְכוּ טְרַפָּה וּבְקַדְשִׁים בְּנִלְדוֹת קְדָשִׁים דְּלֹא הוּא כּוֹלֵל שְׁכָבֵר חָל קְדָשִׁים אֲשָׁאֵר אֲבָרִים קוֹדֵם שְׁנַתְקַשְׁרוּ הַגִּידִין מ"מ הִנּוּ אִיסוּר מוֹסִיף שְׁהָרִי ג"ה מוֹתֵר בְּהִנָּאָה וְקְדָשִׁים אֲסִירִי בְּהִנָּאָה וְק"ו בְּקַדְשִׁים שְׁהוֹקְדָשׁוּ אַח"כ הוּא שְׁפִיר כּוֹלֵל וְשְׁפִיר כְּתַב הַרְמַב"ם שְׂאוּכַל ג"ה שֶׁל נְבִיָּלָה וְשֶׁל עוֹלָה חֲזִיב שְׁתִּים מְשׁוּם כּוֹלֵל.

אֵלָא דְלִפִּי זֶה מְמִילָא סְבַר ר"י יֵשׁ בְּגִידִין בְּנ"ט כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הַגְּמָרָא לְקַמֵּן א"כ הַדְּרָא קוּשְׂיָא לְדוֹקְתָא וְנִפְלוֹג ר"י בְּרִישָׁא וְגַם קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם מִנ"ל דְּהִדַּר בֵּיהּ הַגְּמָרָא מְסַבְרָא רֵאשׁוֹנָה דְּאָמַר אִי אִין בְּגִידִין בְּנ"ט מוֹקְדָשִׁין לִיכָּא.

וְנִרְאָה דְּרַמְב"ם הוֹכִיחַ לְעַצְמוֹ דְּלְמִסְקָנָא וְדֵאִי אֲמַרִינּוּ דְּאִין בְּגִידִין בְּנ"ט מ"מ הוֹאִיל וְנִרְחַמְנָא אַחַשְׁבִּיָּהּ לְעֵנֵן גִּיד הַה"ד לְשָׁאֵר אִיסוּרִים דֹּאֵל"כ א"כ גַּם מִתְּנִיתִין דְּהִכָּא לֹא מְקַיָּמָא כִּי אִם אִי אֲמַרִינּוּ יֵשׁ בְּגִידִין בְּנ"ט דֹּאֵל"כ אִין מוֹקְדָשִׁין נוֹהֵג בְּגִיד מְבַעֲיָא לִיהּ וְא"כ קָשְׂיָא לְמָה נִטְר הַגְּמָרָא לומר מִתְּנִיתִין דְּלֹא כְּהִיא תִּנְאָה לְקַמֵּן (דָּף צט ע"ב) עַל מְשֻׁנָּה דִּירָף שְׁנַתְבַּשְׁל הוּא לִיהּ לְמִימַר כֵּן עַל מְשֻׁנָּה זֶה דְּרִישׁ פְּרָקִין אֵלָא וְדֵאִי מְשֻׁנְתִּינוּ קִיָּמָא שְׁפִיר גַּם אֲלִיכָּא דְּהִלְכְתָּא דְּאִין בְּגִידִין בְּנ"ט אֶפְילוּ יֵשׁ כּוֹ גַּם אִיסוּר מוֹקְדָשִׁין כְּנ"ל: וְכֵּן נִרְאָה לְע"ד לְתַרְץ טַעְמוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם דְּפָסַק ג"ה מוֹתֵר בְּהִנָּאָה וּפָסַק אִין בְּגִידִין בְּנ"ט וְהָרִי בְּפָסְחִים (דָּף כב ע"א) אֲמָרוּ דְּמֵאן דְּסְבַר אִין בְּגִידִין בְּנ"ט סוֹבֵר דְּגִיד הַנְּשָׂה אִיסוּר בְּהִנָּאָה וְהַרְמַב"ן הִלִּיץ בְּעַד הַרְמַב"ם דְּלִרְוֹחָא דְּמִלְתָּא אֲמָרוּ כֵּן בְּפָסְחִים אֲבָל לְמִסְקָנָא ג"ה מוֹתֵר בְּהִנָּאָה אִין לְמ"ד אִין בְּגִידִין בְּנ"ט וְלֹא הָא בְּהִיא תְּלִיא עֵינֵן שֵׁם בְּכ"מ וּבְהִרְבַּה הַמַּגִּיד פ"ח מ"א הִלְכָה י"ד.

וְהִנּוּ אֶפְתִּי אֶפְרִי יֵשׁ מְקוֹם לְסְבָרָא זֶה דְּלַחֲוִמְרָא דְּמִלְתָּא אֲמָרוּ כֵּן אֶפְתִּי קָשָׁה מִנ"ל לְרַמְב"ם הָא דְּלְמִסְקָנָא לֹא הָא בְּהִיא תְּלִיא וְנִרְאָה דְּקָשְׂיָא לִיהּ לְרַמְב"ם מְדוּעַ אֲחִירוּ בְּגַמְרָא לומר מִתְּנִיתִין דְּלֹא כְּהִיא תִּנְאָה עַל מְשֻׁנָּה דִּירָף שְׁנַתְבַּשְׁל וְלְמָה לֹא אֲמָרוּ כֵּן עַל מְשֻׁנָּה הַקּוֹדֶמֶת דְּשׁוֹלֵחַ אֲדָם יָרָף לְנִכְרִי דְּגִיד מוֹתֵר בְּהִנָּאָה עַל זֶה יֹאמַר מִתְּנִיתִין דְּלֹא כְּהִיא תִּנְאָה דְּסְבַר אִין בְּגִידִין בְּנ"ט אֵלָא וְדֵאִי דְּהָא מִתְּנִיתִין דְּשׁוֹלֵחַ יָרָף יְכוֹל לְהִיּוֹת אֶפְילוּ לְתִנְאָה דְּסוֹבֵר אִין בְּגִידִין בְּנ"ט: וְמָה שְׁהַקְשִׁיתִי עַל מָה דְּמִשְׁנֵי דְּבָר זֶה מִחֲלוֹקֶת ר"י וְרַבְּנָן א"כ קָשָׁה וְנִפְלוֹג ר"י בְּרִישָׁא וְנִימָא ר"י אֲמָר אִינוּ נוֹהֵג בְּמוֹקְדָשִׁין וְנִרְאָה מְשׁוּם דְּעַד עַתָּה לֹא זְכִינוּ לְחִילּוּק דְּמִסְחָלַק אַח"כ אִימּוֹר דְּשִׁמְעַת לר"י בְּאִיסוּר לֹא בְּאִיסוּר כְּרַת מִי

שְׁמַעַת וכו' וְהָיָה ס"ד דְּאֶפְיָלוּ נֶגֶד קְדָשִׁים חָל אִסּוּר גֵּיד לר"י הוֹאִיל וְאִסּוּרוֹ נוֹהֵג לְבָנֵי נַח וְא"כ עַל גּוֹף הַדִּין דְּנוֹהֵג בְּקְדָשִׁים לֹא פְּלִיג ר"י אֲלֵא שְׁמַחְוֶלֶק עִם הַתְּנָא עַל הַטַּעַם דְּלֵת"ק אִין הַטַּעַם מִשּׁוּם אִסּוּר שְׁהָרֵי אִיהוּ לֵית לֵיהּ לְקַמְן גַּבֵּי טַמְאָה דְּגִיד נֶאֱסַר לְבָנֵי נַח.

שְׁהָרֵי קְאָמַר בְּסִינֵי נֶאֱמַר וְעִיקַר טַעְמֹו שְׁנוֹהֵג בְּקְדָשִׁים מִשּׁוּם שְׁנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל וְעַל זֶה קְאָמַר דְּבַר זֶה שְׁנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל מִחֲלוֹקֶת ר' יוֹחָנָן וְרַבִּנּוּן אַבְל בְּקְדָשִׁים גַּם ר' יוֹחָנָן סָבַר דְּנוֹהֵג: וּבִזְהָ נִלְע"ד לְתַרְזַן דְּבַרֵּי רש"י בְּמַסְקָנָא דְּשִׁמְעֵתִין כְּדַמוּקֵי בְּמַבְכָּרַת פִּירֵשׁ רש"י הַטַּעַם מִשּׁוּם מ"מ אִי נוֹהֵג בְּשִׁלְיָל אִסּוּר גֵּיד קְדִים וְאִי אִינוּ נוֹהֵג תְּרוּנְוִיָּהוּ בְּהַדְדֵי קְאֲתִינָא וְלִבְסוּף דְּמוּקֵי לֵהּ בְּנִלְדוּת קְדָשִׁים גִּזַּר רש"י מִאֲמַר מְוֹחֶלֶט דְּגִיד קְדִים מִשּׁוּם דְּנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל וְלֹא פִּירֵשׁ ג"כ מִשּׁוּם מ"מ וְנִרְאָה דְּבַמְבְּכָרַת הַוָּצְרָף רש"י לֹמַר דְּאִינוּ נוֹהֵג מ"מ הָיָה אִסּוּר בֵּת אַחַת דְּא"כ אֲלֵא הַטַּעַם רַק מִשּׁוּם דְּגִיד קְדִים שְׁנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל א"כ דְּבַר זֶה הוּא מִחֲלוֹקֶת ר"י וְרַבִּנּוּן א"כ קָשָׁה וְנִפְלוּג ר"י בְּרִישָׁא וּבִזְהָ לִיכָא לְמִימַר דר"י מוֹדָה מִשּׁוּם דְּהָנָה גֵּיד אִסּוּר חֲמוּר וְכַנ"ל דְּהָרֵי כְּבָר מְסִיק אִימּוֹר דְּשִׁמְעַת לר"י וְכו' בְּקְדָשִׁים דְּאִסּוּר כְּרַת מִי שְׁמַעַת וְלִכְפָּה הַוָּצְרָח רש"י לְפִירֵשׁ דְּאִי ר"י מוֹדָה מִשּׁוּם דַּעַכ"פ הָיָה אִסּוּר בֵּת אַחַת אַבְל כְּדַמוּקֵי בְּנִלְדוּת לֹא הַוָּצְרָח רש"י לְזַה וּפִירֵשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּגִיד קְדִים דְּנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל וְסוֹבַר רש"י כְּסָבַרַת הַרְשָׁפָ"א דְּגַם סְוָגִיָּא דְּהָכָא הִיא אֶפְיָלוּ לר' אוֹשְׁעִינָא דר"י פְּלִיג רַק בְּנִשְׁחָטָה אִמּוֹ אֲלֵא דַּעַכ"פ כִּינּוּן שְׂיֵשׁ לוֹ הֵיטֵר בְּשַׁחֲטָת אִם לֹא מְקַרֵי גֵיד קְדִים שְׁהָרֵי אֶפְשָׁר לְשַׁחוּט הָאֵם וּפְקַע אִסּוּר גֵּיד וְא"כ שְׁפִיר אִי אִינוּ נוֹהֵג בְּשִׁלְיָל שְׁנִשְׁחָטָה אִמּוֹ אִסּוּר קְדָשִׁים קְדִים וְשְׁפִיר מְקַשָּׁה לְעִיל וְהָא מְדַקְתָּנִי סִיפָא.

אַבְל כְּאִן בְּמַסְקָנָא דְּמוּקֵי בְּנִלְדוּת קְדָשִׁים שְׁפִיר יֵשׁ לֹמַר אֶפְיָלוּ אִם אִסּוּר בֵּת אַחַת לֹא מְהִיב מ"מ גֵּיד נוֹהֵג דְּאִיהוּ קְדִים וְאִין לְהַקְשׁוֹת וְנִפְלוּג ר"י בְּרִישָׁא יֵשׁ לֹמַר דְּמִיָּירֵי בְּקְדָשִׁים בְּזַמֵּן הַזֶּה שְׂאִין לְהֵם הֵיטֵר בְּשַׁחֲטָה וְא"כ אִי אִסּוּר גֵּיד אִין לוֹ הֵיטֵר אֶפְיָלוּ לר' יוֹחָנָן וְא"כ לֹא שְׁמַעְנוּ כָּלֵל מְרִישָׁא שְׁנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל שְׁנִשְׁחָטָה וְהַוָּצְרָף לְמַתְנֵי סִיפָא וְנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל וְכַל זֶה בְּקְדָשִׁים אַבְל בְּמַבְכָּרַת הַוָּלֵד הוּא כְּכוּר כְּשִׁנּוּלֵד אַבְל הָאֵם הִיא חוֹלִין גְּמוּרִין וְא"כ אֶפְיָלוּ בְּזַמֵּן הַזֶּה דְּאִינוּ נוֹהֵג בְּשִׁלְיָל שְׁנִשְׁחָטָה הָאֵם לֹא מְקַרֵי גֵיד קְדִים שְׁהָרֵי אֶפְשָׁר לוֹ אִי בְּזַמֵּן הַזֶּה לְשַׁחוּט הָאֵם וְלְהֵיטֵר הַעוֹבֵר וְלִכְפָּה הַוָּצְרָח רש"י לְפִירֵשׁ שְׁאֶפְיָלוּ אִינוּ נוֹהֵג בְּשִׁלְיָל אַפְתִּי אִסּוּר בֵּת אַחַת הוּא.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת א"כ גַּם לְעִיל בְּרִישׁ שְׁמַעַתִּין מֵאִי מְקַשָּׁה וּמִי מְצִית מוֹקְמִית בְּשִׁלְיָל וְהָא מְדַקְתָּנִי סִיפָא וְכו' וְדַלְמָא רִישָׁא אִיכָא לְאוּקְמֵי בְּקְדָשִׁים בְּזַמֵּן הַזֶּה וְלֹא מוֹכַח מְרִישָׁא כָּלֵל דְּנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל וְהַוָּצְרָח לְמַתְנֵי סִיפָא.

דְּא"כ יוֹקְשָׁה בְּאַמְתָּ לְמָה סִיְדַר תְּנָא דְּמַתְנִיתִין מִתְחַלָּה בְּכָא דְּבַפְנֵי הַבַּיִת וְאַח"כ בְּכָא דְּנוֹהֵג בְּמוֹקְדָשִׁין לְתַנֵּי מִתְחַלָּה בְּחוּלִין וּבְמוֹקְדָשִׁין בְּפְנֵי הַבַּיִת וְשִׁלְיָל בְּפְנֵי הַבַּיִת וְאִז קְאִי בְּפְנֵי הַבַּיִת אִמּוֹקְדָשִׁין וּמִמִּילָא יְהִיָּה מוֹכַח דְּנוֹהֵג בְּשִׁלְיָל וְסִיפָא לְמָה לִי וּמִשְׁנֵי לִיָּה דְּבַר זֶה מִחֲלוֹקֶת ר"י וְרַבִּנּוּן וְכו' אַבְל כְּאִן שְׁכָבַר תִּירְזַן לוֹ לְעִיל דְּבַר זֶה מִחֲלוֹקֶת שׁוֹב לִיכָא קוֹשְׁיָא לְתַנֵּי מִתְחַלָּה בְּחוּלִין וּבְקְדָשִׁים וְאַח"כ בְּפְנֵי הַבַּיִת דִּישׁ לֹמַר דְּלֹא רָצָה לְסַתְּנָם בְּרִישָׁא דְּבַר שְׁהוּא תְּלוּי בְּמִחֲלוֹקֶת וְלִכְפָּה סִיְדַר קְדָשִׁים בְּכָבָא אַחְרוּנָה וּמִיָּירֵי בְּזַמֵּן הַזֶּה וְאַלְיָבָא דְּכ"ע וְאַח"כ תְּנֵי בְּסִיפָא הַמִּחֲלוֹקֶת דר"י וְרַבִּנּוּן וְדוּק.

שם בגמרא אלא קסבר אין בגידין בנ"ט כו' הנה הרמב"ם בפרק ח' מהלכות מ"א הלכה ו' פסק דאם אכל גיד הנשה של נבילה או של עולה חייב שתיים והקשה הרשב"א הביאו הכ"מ שם דהא הרמב"ם פוסק בסוף פרק ט"ו דאין בגידין בנ"ט ובגמרא דהכא מוכח דאם אמרינן אין בגידין בנ"ט אין איסור מוקדשין נוהג בו ועיין שם בכ"מ שהניח בצ"ע על הרמב"ם ויותר קשה לי על דברי הרמב"ם מגמרא דלקמן (דף קא ע"א) דקאמר טעמא דר"ש דפותר בגיד הנשה של טמאה דפטור אף משום טמאה הואיל ואין בגידין בנותן טעם וכן פסק הרמב"ם עצמו בפרק זה הלכה ה' ונ"ל האוכל גיד הנשה מבהמה וחסיה טמאים פטור לפי שאינו נוהג בטמאה אלא בבהמה שפולגה מותרת ואינו פאוכל משאר גופה שאין הגידים מכלל הבשר כמו שבארנו עכ"ל.

הרי שהוא עצמו פתב שאין הגיד הוא מכלל גופה לענין אכילה וא"כ איך סותר דברי עצמו בשני הלכות הסמוכות זו לזו. ונראה לתרץ דהנה בספר שאגת ארנה סימן צ"ו (דף פד ע"ב) מקשה על הגמרא דהכא איך מקשה הגמרא מוקדשין פשיטא איפכא ה"ל להקשות דלמה נוהג גיד הנשה במוקדשין אמאי לא אמרינן לימי עשה דאכילת קדשים וידחה לא תעשה דגיד ע"ש.

ובאמת לאו קושיא היא דאי אמרינן יש בגידין בנ"ט א"כ באמת יש לומר דעשה דאכילת קדשים דוחה ל"ת דגיד הנשה רק מה דתני במתניתין ונוהג במוקדשין מזירי בזר שאכל גיד הנשה של קדשים או פהו שאכל גיד של עולה או של פסולי המוקדשין שחייב שתיים כמו שכתב רש"י בד"ה יש בגידין בנ"ט דבזה ליכא עשה דאכילת קדשים כלל ואי אמרינן אבגבנ"ט א"כ ממילא ליכא עשה כלל בגידין ועצמות הואיל ואינו ראוי לאכילה רק משום גיד חייב הואיל ועץ הוא והתורה חייבה עליו וא"כ אין מקום לקושית השאגת ארנה.

אמנם על רש"י ותוס' יש להקשות שפירשו על תירוצי דגמרא איסור גיד איכא ואיסור מוקדשין ליכא ונהכי פירשו איסור גיד לבדו נוהג במוקדשין ולא איסור אחר עכ"ל ולכאורה לא צריכא לכוף דפשוט יש לומר דתרוצי דהגמ' היא דמתניתין הא גופא אתי לאשמעינן דאין בגידין בנ"ט ולכוף נוהג במוקדשין איסור גיד הואיל וליכא עשה באכילת קדשים בגיד דלית ביה טעם וא"כ היא גופא אתי מתניתין לאשמעינן דלא נימא אתי עשה דאכילת קדשים ודחי ל"ת דגיד הנשה: ולפ"ז מתורץ נמי קושית התוס' בסוף ד"ה איסור גיד כו' דמקשים דהוי מצי למפרך אין מוקדשין נוהג בגיד מפעיא ליה עכ"ל ולפי הנה"ל אתי שפיר דגם זה היא רבותא דהואיל ואין בגידין בנ"ט לכוף נוהג איסור גיד במוקדשין אבל אי הוה אמרינן יש בגידין בנ"ט לא הוי איסור גיד נוהג במוקדשין משום דעשה דאכילת בשר קודש הנה דוחה איסור גיד וא"כ כף קאמר במתניתין ונוהג במוקדשין הואיל וליכא עשה דאכילת קדשים בגיד: ועתה אקדים עוד הקדמה ליישב שיטת הרמב"ם דהנה קשה איך פליגי תנאים אי יש בגידין בנ"ט או לא הא איכא למיקם אטעמא דאם נותן לקפילא ארמאי לטעמו והוא נאמן במל"ת אי יש בו טעם או לא כדאמרינן לקמן (דף צו ע"א) ולכוף נראה לי דבזה כ"ע מודים שיש בו טעם כל דהו רק שאין בטעמו ממש כמו שיש בטעם בשר רק דבזה פליגי דמאן דסובר אבגבנ"ט איננו סובר דאין בו טעם כלל אלא שטעמו אין טעם ממש ולכוף פותר בהאנוכל גיד של טמאה

לקמן דף קא ע"א) הואיל ואינו חשיב אכילה פשאין בו טעם ממש והוי כמו שלא פדרף אכילתן דפטור בכל התורה וגם אין טעמו אוסר בנותן טעם הואיל ואין בו ממש כל כף ליתן טעם בתבשיל ומאן דסובר יש בגידין בנ"ט סובר הואיל ויש בו טעם כל דהו א"כ חשיב אכילה ולכך חייב באוכל גיד הנשה של נבילה או של טמאה וגם אוסר בנ"ט בתבשיל.

ואין להקשות הא עולא אמר לקמן (דף צב ע"ב) עץ הוא והתורה חייבה הגהת נכד המתבר עיין תוס' פסחים (דף פג ע"ב) בד"ה א"א בשלמא בשר כו' שפכתו סברא פזאת בגידי צנאר אף שיש בהם טעם אפ"ה אין טעמם פטעם בשר ע"ש: עליו הרי משמע דאין בו טעם כלל ז"א דהא לעולא ע"כ יש מ"ד דסובר שאף בגיד עצמו יש טעם דהא פלוגתא דתנאי דפליגי אם יש בגידין בנ"ט פליגי בגיד עצמו הוא לעולא כמו שפכתו התוס' שם בד"ה עולא אמר ע"ש וא"כ עולא לא אמר מסברא דנפשי' דעץ הוא אלא עולא אמר כן לדחות דברי רב שאמר לא אסרה תורה אלא קנוקנות בלבד הואיל ורפין הן אבל לא הגיד עצמו הואיל והוא קשה ואין בו טעם כל כף כמו שיש בקנוקנות ע"ז קאמר ליה עולא דמנ"ל הא דאפילו עץ הוא התורה חייבה עליו ואפילו לא היה בו טעם כלל אבל באמת גם עולא מודה דיש בו טעם כל דהו אף למ"ד אין בגידין בנ"ט: ולפ"ז שפיר פליגי הנה תנאי הגה"ה

בגידין בנ"ט עיין בתדושי רשב"א מ"ש על או לא ולא שייך לומר דלטעמא הך פלוגתא דרב ועולא ע"ש קפילא ארמאי דהואיל ולכ"ע ודוק יש בו טעם כלשהו רק דפליג

חשיב טעם אכילה לחייב לענן שאר איסורים או לא ומעתה אני אומר דהרמב"ם סובר דאף דאמרין אין בגידין בנ"ט ולא חשיב אכילה ממש לענן שאר איסורין היינו דוקא באיסורין שלא נהג בהן איסור גיד הנשה כגון בגיד הנשה של בהמה טמאה בזה אמרין דלא חייב משום איסור טומאה הואיל ולא חשיב דרף אכילתו דאין בו טעם ממש ולכך פטור אף משום איסור טומאה אבל אם אוכל גיד הנשה של נבילה או טרפה או של עולה דאיסור גיד נהג בהן בזה חייב שתיים דליכא למימר דפטור משום איסור נבילה וטרפה או מוקדשין הואיל ולית בו טעם ממש לא חשיב אכילה דכיון שחשיב אכילה לענן איסור גיד דהא גם בגיד הנשה כתיב בלשון אכילה ע"כ לא יאכלו בני ישראל וגו' הרי שחשיב אכילה ותיב משום גיד חייב נמי משום נבילה או מוקדשין דהא חד אכילה היא ואיך שייך לחלק באכילה אחת לומר דלענן זה חשיב האי אכילה ולענן שאר איסורין לא חשיב אכילה.

והשתא לפ"ז שפיר פסק הרמב"ם דאם אוכל גיד הנשה של בהמה טמאה פטור אף משום טומאה כר"ש דהואיל ואין איסור גיד נהג בטמאה פדאמרין טעמא בגמרא דמי שגידו אסור ובשרו מותר יצאה זו שגם בשרה אסור וא"כ גם משום איסור טומאה פטור הואיל ואין בו טעם ממש לחשוב לאכילה דאין הגידין בכלל הבשר כמ"ש הרמב"ם בהלכה ה' אבל באוכל גיד הנשה של נבילה ושל טרפה ושל עולה כיון שאיסור גיד הנשה נהג בהן אם כן על כרחך צריכין לחשוב האי לאכילה ממש הואיל ותיב משום איסור גיד א"כ גם לענן שאר איסורין שבו נמי חייב והשתא שפיר פוסק הרמב"ם גבי גיד הנשה של טמאה שפטור אף משום טומאה הואיל ואין בגידין בנ"ט ובגיד הנשה של נבילה וטרפה

ושל עולה חייב שתיים הואיל וחשיב אכילה לענן איסור גיד הנשה חשיב נמי אכילה לענן שאר איסורין כנ"ל.

אמנם קושית הרשב"א עדיין קשה דהא מגמרא דהכא מוכח דאי אמרינן אין בגידין בנ"ט אינו חייב כלל משום מוקדשין ונ"ל דהרמב"ם באמת מפרש מה דקאמר הגמרא איסור גיד איפא מוקדשין ליפא היינו הואיל ואין איסור מוקדשין חל על איסור גיד והגמרא קאי אף אליפא דר"ש דלית ליה איסור כולל ומוסיף אבל לדין דאית לן איסור חל על איסור באיסור כולל ומוסיף חייב אף משום מוקדשין ואף דאין בגידין בנ"ט מ"מ פיון דחשיב אכילה לענן גיד חשיב נמי אכילה לענן קדשים.

ואין להקשות דלפ"ז למה מתרץ הגמ' קסבר אין בגידין בנ"ט אמאי לא מתרץ דסבר יש בגידין בנ"ט ואיסור גיד איפא אבל מוקדשין ליפא הואיל ואין איסור חל על איסור ז"א דאי אמרינן יש בגידין בנ"ט א"כ אין גיד נוהג במוקדשין הואיל ועשה דאכילת קדשים דוחה ל"ת דגיד הנשה כמו שמקשה השאגת ארניה ולכך קאמר דסבר אין בגידין בנ"ט וא"כ לא הוי הגיד מפלל הפשר וליפא מצות עשה דאכילת קדשים בגיד ולכך נשאר הלואו דגיד הנשה ולפ"ז מתורץ קושית התוס' בד"ה איסור גיד וא"ת ולימא דקסבר יש בגידין בנ"ט ואיסור מוקדשין לא חייב אאיסור גיד הואיל ולית ליה אחע"א אף באיסור חמור עכ"ל.

ולפי הנ"ל אתי שפיר דאי הוי מתרץ דקסבר יש בגידין בנ"ט א"כ לא הוי איסור גיד כלל בקדשים הנאכלין דעשה דאכילת קודש הוי דוחה הל"ת של גיד הנשה והוי צריכין לאוקמי מתניתין בקדשים שאינן נאכלין או בזר שאכל קודש דליפא מצות עשה וזה הוא דוחק דחידא דמתניתין מיירי בכל הקדשים אף בנאכלין ועוד דה"ל למיתני אין מוקדשין נוהג בגיד בקושית התוספות ולכך מתרץ הגמרא דקסבר אין בגידין בנ"ט וא"כ הרבותא דאף בקדשים הנאכלין נוהג איסור גיד ולא אמרינן דעשה דאכילת קודש דוחה ל"ת דגיד דהואיל ואין בגידין בנ"ט וליפא עשה כלל וא"כ בקדשים הנאכלין המתניתין אתי לאשמעינן הרבותא דגיד נוהג בהן ובקדשים שאינן נאכלין הוא הרבותא דאיסור גיד לחוד נוהג ולא איסור אחר דהואיל ואחע"א אף בכולל ומוסיף ומתניתין אתיא כר"ש כנ"ל וכל זה לר"ש אבל לדין דא"ל אפ"א באיסור מוסיף א"כ חייב שתיים בגיד הנשה של עולה ואף דאין בגידין בנ"ט דמגו דהוי אכילה לענן גיד הוי נמי אכילה לענן איסור קודש כנ"ל וצדקו דברי הרמב"ם ודוק: ואין להקשות לפ"ז איך מתרץ הגמרא הכא בולדות קדשים כו' הא לפי תירוץ זה קיימינן דיש בגידין בנ"ט כמו שהוכיח מירד שנתבשל בה גיד הנשה ואפתי קשה לימי עשה דאכילת קדשים וינחה ל"ת דגיד הנשה די"ל דהגמרא מתרץ בולדות קדשים היינו אחר שפולדה וצריך להן שבעת ימים להרצאה פדכתיב שבעת ימים תהיה תחת אמו ובתוך אלה ז' ימים אינו ראוי להקרבה ולא לאכילה ולית בהו מצות עשה דאכילת קדשים ואין להקשות אמאי לא מתרץ הגמ' סתם בקדשים שאינן נאכלין ז"א דסתם קדשים שאינן נאכלין הם עולה ועולה הוא זכר ולית ביה ולדות ולא שייך לומר במעיי אמן הם קדושים ואיסור גיד קדים וה"ל למיתני אין מוקדשין נוהג בגיד ולכך מתרץ בולדות קדשים היינו בתוך ז' ימים ללידתו ודוק: דף צ ע"א תוס' ד"ה

קדשים דאסור פרת כו' בסוף הדיבור וא"ת נימא מיגו דאיתוסף אסור דגיד לגבוה דאסור להעלותו אסור נמי להדיוט אסור אכילה עכ"ל.

קשה לי במאי איירי התוס' בקדושתם הא בעולה לא מצי מיירי דהא עולה אינו בא אלא מן הזכרים וא"כ לית בהו נלדות קדשים וע"כ מיירי הגמרא בחטאת ואשם ובשלמים הא לא קרב בפשר פלל רק האומרים וא"כ איך שייך לומר דאיתוסף בה אסור לגבוה הא בלאו אסור גיד נמי לא חזי לגבוה דהא הירף עצמו לא קרב בקדשים הנאכלין.

וצ"ל דקדושת התוס' דה"ל לאוקמי בולדות פגון שהקדיש האם לשלמים או לחטאת ואשם וכגון שהקדישה כשהיא מעונבת ואמר ולדה תהי' עולה [ועיין ברמב"ם בפירוש ט"ו מהלכות מעשה הקרבנות] ואז שפיר חל אסור גיד על אסור קדשים במיגו דאיתוסף אסורא לגביהו דכיון שמקריבין הירף לא קרבי הגיד עמו אולם הנה להתוס' לפירוש דבריהם יותר הגהת נכד המחבר לכאורה בלאו הכי לא מיירי בחטאת דהא ולד חטאת לא קרבינו ולד אשם ירעו דכל של חטאות מתות באשם ירעו: שם בתוס' ד"ה הקא במבפרת עסקינו כו' וא"ת הא אסור גיד לר"י קדים כו' וא"כ לר"י קדשים נוהג בגיד מנ"ל עכ"ל.

הנה לר"פ דאמר פאן להלקותו וכאן להעלותו וגם ר"י מודה דלהעלותו אין אסור גיד לגבוה שפיר מקשים התוספות אבל להך לישנא דאמר לקמן לחולצו פליגי ור"י סבר אסור גיד נוהג ומצוה לחלצו א"כ אין מקום לקדושתם דלר"י לא צריף לאוקמי מתני' במבפרת דיש לאוקמי בולדות קדשים ואסור גיד חל על אסור מוקדשין במיגו דאיתוסף אסורא לגבוה איתוסף נמי להדיוט כמו שמקשים התוס' לעיל בדבור הקודם ומירוצו של התוס' לא שייך לר"י הואיל ור"י סובר להך לישנא דמצוה לחלצו וק"ל.

ובזה מתורץ קושית המהרש"א דעל ר"מ לא מצי להקשות דלר"מ יש לתרץ דסובר אסור להעלותו ונהו אסור הגהת נכד המחבר גיד אסור מוסיף לגבוה וסובר עיין מה שכתב רבינו בסוגיא וולדות קדשים במעיי אמן הם זו בד"ה מוקדשין פשיטא קדושים בקדושת התוס' הנ"ל ודוק: שם ע"ב בגמרא אלא לגיד הנשה ואליבא דר"י כו' בכאן יש להקשות קושית השאגת ארנה דבוא עשה דאכילת פסח ונדחה ל"ת דגיד והכא אין לתרץ דסבר אין בגידין בנ"ט וליכא עשה דא"כ קשה לישדינהו פיון דאין בו טעם אע"כ צ"ל דהאי תנא סבר דיש בגידין בנ"ט ושפיר קשה יבוא עשה ונדחה ל"ת.

ויש לתרץ דאף למאן דסובר יש בגידין בנ"ט לנה בנדאי מודה שאין להגיד טעם בשר וכיון שאין בו טעם בשר ממש ס"ל להגמרא דליכא מצנת עשה הואיל ולאו בשר ממש הוא אבל לענין נותר שפיר יש לו דין נותר הואיל ויש בו טעם כמ"ש התוס' במס' פסחים (דף פג ע"ב) בד"ה אי אמרת בשלמא כו' ע"ש ועיין במהרש"א שם.

בגמרא הב"ע בשתוקרו ולבסוף נתערבו פתב רש"י ז"ל שתוקרו לאו דוקא ונ"ל דלכך קאמר הגמרא בשתוקרו דוקא דהנה אי אמרינו ספיקא דאורייתא אסור מן התורה ובפירט היכא דאיתחזק אסורא פגון הכא דגיד אהד בנדאי אסור מן התורה ונתערב לכ"ע ספיקו אסור מן התורה וא"כ פיון שהגידין נתערבו ויש פאן בשניהם אסור דאורייתא א"כ

אפתי קשה לישדינהו וכינן ששניהם איסורי גינהו א"כ לישדינהו שניהם וצ"ל כינן דאחד
היה לו מתחלה היתה אכילה קודם שנתערב שפיר דייגין ביה דין נותר וצריך שרפה ואף
שעכשיו הוא איסור מחמת התערובות מ"מ מתחלה היה לו היתר אכילה ושפיר צריך
שרפה וכל זה אם היה לו שעת היתר מתחלה פשהו אכל אי לא היה נזכר מעולם
וכגון שתכף אחר צליה נתערבו לא הוי דגין ביה דין נותר הואיל ומחמת התערובות
איסורא גינהו והוי קשה לישדינהו ולכך צריך הגמרא לומר פשהו וילבסוף נתערבו
א"כ שפיר יש להו דין נותר הואיל והיה לו מתחלה היתר אכילה קודם שנתערבו ודוק:
דף צא ע"א רש"י ד"ה מזה פזית וכו' ולא נקט אכל ב' זיתים משניהם וכו'.

נלענ"ד הדבר צ"ע דשני זיתים משניהם יוכל לקנים מזה פזית ומחצה ומזה חצי זית
ולר"י אי מספקא ליה פטור לגמרי ואפי' פשיטא ליה מ"מ אם בשל ימין היה רק חצי זית
פטור לגמרי: שם גמרא פרע להם בית השחיטה טול גיד בפניהם.

הנצרך תרנייהו והלא אם יראו שגזזהו במצות מסתמא גזזהו בכלהו דמאי אולמא דהו
מהו בשלמא פרע לחוד לא מהני דגיד נפיש טרחא ונהרי אמרו שאין הטבחין נאמנין על
גיד אבל איפקא אם נמצא גיד בפניהם למה הנצרך לפרוע להם בית השחיטה אלא ע"כ
כמ"ד גיד נאסר לב"נ ומתורץ קושית התוס' שם ע"א אמר ר' יוסי בר חנינא מאי דכתיב
דבר שלח ה' ביצקב ונפל בישראל דבר שלח ביצקב זה גיד הנשה ונפל בישראל שפישט
איסורו בכל ישראל ואמר ר' יוסי בר חנינא מאי דכתיב וטבוח טבח והכן פרע להם בית
השחיטה והכן טול גיד הנשה בפניהם פי' רש"י פרע להם בית השחיטה שלא יאמרו
בשר גזירה אני אוכל לפי שבני יצקב שומרי מצות היו אע"פ שלא נתנה תורה מקובלין
היו מאבותיהם כמ"ד במתניתין גיד הנשה נאסר להם בעודם בני נח עכ"ל רש"י והנה
תוס' מקשים דלמא לא נאסר ואפ"ה היו מקיימים פמו שחיטה דקאמר ליה פרע להם
בית השחיטה וי"ל מדקאמר והכן משמע דבלא"ה לא משתרי אי נמי פרע להם בית
השחיטה היינו גזירה שנוצטוו על הגזירה עכ"ל התוספות והנה דבריהם תמוהים דהא
אפתי קשה דלמא נהגו איסור בגיד הנשה דהא כל המדרשים וגמרא מלא מדבר זה
שהאבות קיימו כל התורה ועיין בספר פרשת דרכים בריש דרוך האתרים שמפלפל אי
היה להם דין בני נח או דין ישראל קודם אבל בזה ליכא מאן דפליג שהחמירו על עצמן
וקיימו כל התורה ואפילו ערובי תבשילין אמרינן בגמרא שקנים אברהם אבינו ועוד איך
יתורץ על רש"י שפי' שבני יצקב שומרי מצות היו וא"כ מנ"ל דגיד הנשה לבני יצקב
נאסר ועיין בחידושי הרשב"א שמניח זה בתקומה על פי' רש"י ותירוץ ראשון של
התוספות הוא דחוק מאד.

ואמרתי לתרץ דהנה עוד יש לדקדק למה אמר בשחיטה פרע להם בית השחיטה דהיינו
שיראו ששחט ולא אמר שישחוט בפניהם. ובגיד הנשה אמר טול גיד הנשה בפניהם.

אדרבא איפקא מסתברא בגיד לא היה צריך לומר טול הגיד בפניהם דהא אמרינן
במתניתין לקמן שולח אדם רוח לנכרי אע"פ שהגיד בתוכו משום שמקומו נזכר וא"כ
אי הנה אמר שיראה להם מקום חתף ג"כ הוי ידעו שניטל הגיד ויותר היה לו לומר
שישחטו בפניהם: עוד יש לדקדק על פי' רש"י שמפרש פרע להם בית השחיטה שלא
יאמרו בשר גזירה אני אוכל והדבר יפלא למה נטה רש"י ו"ל מדרוך הפשוט דהא בלא"ה

היה צריך לומר פָּרַע לָהֶם בֵּית הַשְּׁחִיטָה כְּדֵי שְׂפָנֵי יַעֲקֹב יֹאכְלוּ דְבַלְאָ שְׁחִיטָה לֹא הָיוּ
אֹכְלוּ עִמּוֹ וְעוֹד לָמָּה לֹא פִּירַשׁ רַש"י בֵּן גַּם עַל גֵּיד הַנֶּשֶׁה שְׁלֹא יֵאמְרוּ גֵּיד הַנֶּשֶׁה אֲנִי
אוֹכֵל: וְנִרְאָה לִי לְתַרְץ הַכֹּל וְהַסִּיגְנוֹן הוּא פָּה דְאִילוּ הָיָה אָמַר לוֹ שִׁישְׁחוֹט בְּפָנֵיהֶם דְּהֵינּוּ
שְׁהֵי מִרְאָה לָהֶם שְׁהִשְׁחִיטָה הוּא בְּשִׁבִיל אַחֵי יוֹסֵף לֹא הָיָה מִהֵנִי הַשְּׁחִיטָה וְהָיָה אֲסוּר
לָהֶם לֶאֱכֹל רַק בְּשִׁבִיל שְׁהֵי מִרְאָה לָהֶם שְׁהִשְׁחִיטָה הוּא לֹא בְּשִׁבִילָם כִּי אִם בְּשִׁבִיל
בֵּית יוֹסֵף בְּעֶצְמוֹ שֶׁהֵם ג"כ מְקַיְימִים הַשְּׁחִיטָה שֶׁע"י זֶה מְוַתֵּר לָהֶם לֶאֱכֹל מִשְׁחִיטָתוֹ
וּלְכֹף אָמַר גַּבֵּי הַגֵּיד הַנֶּשֶׁה שִׁיטְלוּ בְּפָנֵיהֶם כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָהֶם דְּדוֹקָא נְטִילַת הַגֵּיד הוּא
בְּשִׁבִילָם אֲבָל הַשְּׁחִיטָה הוּא בְּשִׁבִיל בֵּית יוֹסֵף שְׂגַם הֵם נִזְהָרִים בְּשְׁחִיטָה וְזֶה שְׂאֵמַר פָּרַע
לָהֶם בֵּית הַשְּׁחִיטָה דְּהֵינּוּ שִׁירָאוּ שְׂאֵנִי זְהִיר בְּשְׁחִיטָה כְּמוֹ הֵם.

וְאֶקְדִים לָהּ הַקְדָּמָה דְּאִתָּא לְעִיל בְּגַמְרָא (דָּף ו ע"א) ר"ג וּבֵית דֵּינּוּ גְזָרוּ עַל שְׁחִיטַת כּוֹתֵי
וְאֲסוּרוֹהוּ וְקָאֵמַר בְּגַמְרָא מ"ט גְזָרוּ בְּהוּ רַבְּנָן וְקָאֵמַר כִּי הָא דר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר שְׁדַרְיָה
ר"מ לְאֶתְוֵי חֲמָרָא מִבֵּי כּוֹתָאֵי אֲשַׁכְּחִיהָ הָהוּא סְבָא אָמַר וְשִׁמְתָּ סַפִּין בְּלוּעֵיָה אִם בְּעַל
נֶפֶשׁ אֶתְהָ הֵלֶךְ ר"ש ב"א וְסִיפֵר הַדְּבָרִים לִפְנֵי ר"מ וְגָזַר עֲלֵיהֶם מ"ט דְּמוֹת יוֹנָה מְצָאוּ
בְּהַר גְּרִיזִים שְׁהֵיוּ עוֹבְדֵינָן אוֹתוֹ וּפִירַשׁ רַש"י אוֹתוֹן שְׁהֵיוּ בְּהַר גְּרִיזִים וְנַעֲשׂוּ מוֹמְרִים לַע"ז
וְאֵע"ג שְׂרוֹב כּוֹתֵימִים לֹא מְהַר גְּרִיזִים הוּא ר"מ לְטַעֲמִיָּה דְּחִינִישׁ לְמִיעוּטָא וְקָאֵמַר בְּגַמְרָא
ר"מ לְטַעֲמִיָּה דְּגָזַר רַבָּא אֲטוּ מִיעוּטָא וְרַבִּין גְּמִלְיָאֵל וּבֵית דֵּינּוּ נָמִי כר"מ ס"ל וְאֵח"כ
אֶמְרִינָן בְּגַמְרָא שֵׁם ר' יֶצְחָק בֶּן יוֹסֵף שְׁדַרְיָה ר' אַבְנָהוּ לְאֶתְוֵי חֲמָרָא מִבֵּי כּוֹתָאֵי אֲשַׁכְּחִיהָ
הָאִי סְבָא אָמַר לִית כָּאֵן שְׁוֹמְרֵי תוֹרָה הֵלֶךְ ר' יֶצְחָק וְסִיפֵר הַדְּבָרִים לִפְנֵי ר' אַבְנָהוּ הֵלֶךְ
ר' אַבְנָהוּ וְסִיפֵר הַדְּבָרִים לִפְנֵי ר' אֲמִי וּר' אֲסִי וְלֹא זָזוּ מִשֵּׁם עַד שֶׁעֲשָׂאוּם נְכָרִים גְּמוּרִים
וּפְרִיף הַגְּמָרָא לְמֵאִי אִי לְשְׁחִיטָה וּלְיִנּוּן נֶסֶף מִהֶתֵּם גְזָרוּ בְּהוּ רַבְּנָן כִּי רַש"י ר"מ עַל הַיִּין
וּר' גְּמִלְיָאֵל וּבֵית דֵּינּוּ עַל הַשְּׁחִיטָה וּמְתַרְץ הַגְּמָרָא אֵינְהוּ גְזָרוּ וְלֹא קִיבְלוּ מִיַּנְיָהוּ ר"א
וּר"א גְזָרוּ וְקִיבְלוּ מִיַּנְיָהוּ וּפִי רַש"י לֹא שְׂאֵלוּ גְדוּלִים הֵימְנוּ אֶלָּא שְׁבָדוּרוֹ שֶׁל ר"מ לֹא
רָצוּ לְקַבֵּל מִהֶם לְפָרוֹשׁ מִן הַכּוֹתֵימִים לְפִי שְׁהֵיוּ רְגִילִים בָּהֶם וּבְדוּרוֹ שֶׁל ר' אֲמִי וּר' אֲסִי
הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְפָרוֹשׁ עַכ"ל רַש"י: וְהִנֵּה מְלַבֵּד שְׁדַרְבֵּי רַש"י הֵם דְּחֻקִּין בְּטַעֲמָם אֶלָּא
שְׂאֶפְלוּ הֵם תְּמוּהִים דְּזֶה הַטַּעַם שִׁיף עַל הַהֶמוֹן עִם שְׁלֵא רָצוּ לְקַבֵּל גְזֵרַת ר"מ וּר"ג
אֲבָל אִיף שְׁלַח ר"י בַּר יוֹסֵף וּר' אַבְנָהוּ שְׁהֵיוּ גְדוּלֵי הַדּוֹר לִיקַח יֵין מִבֵּי כּוֹתָאֵי וְאִיף לֹא
נִזְהָרוּ בְּגִזְרַת ר"מ וּר"ג וּב"ד.

וְאִין לֹאֵר דר"א וּר"א לֹא שְׁמִיעַ לְהוּ מְגִזְרַת ר"מ וּר"ג א"כ מֵאִי פְרִיף הַגְּמָרָא וְהָא מִהֶתֵּם
גְזָרוּ דְלָמָּא לֹא יָדְעוּ מִהֶף גְזָרָה וְעוֹד הַשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צְדִיקִים אִין הַקַּב"ה מְבִיא תַקְלָה
ע"י צְדִיקִים עֲצָמָן מִיַּבְעֵי כְּמוֹ שְׁפָרִיף הַגַּמ' לְעִיל לר' יוֹחָנָן וְאִין לֹאֵר דְלָא קִיבְלוּ וְלִית
לְהוּ הֶף גְזָרָה כְּמוֹ שְׁמְתַרְץ הַגְּמָרָא לְעִיל לר' יוֹחָנָן א"כ קָשָׁה לָמָּה גְזָרוּ.

וְדוֹחַק לֹאֵר דְּבִזְמַנּוֹ שֶׁל ר' גְּמִלְיָאֵל וּר"מ הָיוּ מִיעוּט כּוֹתֵימִים עוֹבְדֵי ע"ז וּבְדוּרָם שֶׁל ר"א
וּר"א נַעֲשִׂין רַבְּבָן עוֹבְדֵי ע"ז. חֲדָא דְזֶה הוּא דוֹחַק שְׂאֵלוּ הָיוּ נַעֲשִׂין רַבְּבָן עוֹבְדֵי ע"ז
כּוֹדָאֵי הָיָה הַדְּבָר מְפֹרָסָם וְהוּי שְׁמִיעַ לְהוּ לר"י בַּר יוֹסֵף וּר' אַבְנָהוּ וְלֹא הָיוּ לוֹקְחִים יֵין
מִהֶם וְלֹא הָיוּ צְרִיכִים לְעֻדוֹתוֹ שֶׁל הָאִי סְבָא וְעוֹד הָיָה לוֹ לְהַגְמָרָא לֹאֵר דְּבָדוּרוֹ שֶׁל ר"א
וּר"א מְטַעַם רַבָּא גְזָרוּ עֲלֵיהֶם.

ואמרת לחרץ דגזרת ר"מ ור"ג וב"ד הנה משום דחיישינן למיעוטא כמו שאמרו בגמרא ר"ג וב"ד כר"מ ס"ל דחייש למיעוטא ובינה אין הלכה כמותם דהא אנו פסקינן כרבנן דאזלינן בתר רובא בכל התורה כולה.

ולכך לא קבלו מהם נגם ר"י בר' יוסף ור' אבנהו לא חיישי לגזרתם של ר"ג וב"ד ור"מ הואיל ואין הלכה כמותם אף ר"א ור"א שפיר נזרו אף שהיו אותן כותים מיעוטא דבדורם של ר"א ור"א הנה הלכתא לחוש להך מיעוטא אף לרבנן דפליגי על ר"מ: דהנה הרא"ש מקשה לקמן (דף יב) למה סמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה מןמחין הן ולא אמרינן סמוך מיעוטא דאינו מןמחין לחזקה דבהמה בחייה בחזקת איסור אינו זבוחה עומדת ואתרע ליה רובא ותי' הרא"ש ז"ל דמיעוט דאינו מןמחין הוא מיעוט דלא שכיח ואפילו ר"מ דחייש למיעוטא לא חייש אלא במיעוט דשכיח עכ"ל ע"ש ולפ"ז קשה לי למאי צריך הגמרא לומר דר"ג וב"ד כר"מ ס"ל הא אפילו לא חייש למיעוט אפ"ה שפיר גזרו על שחיטת כותים מטעם סמוך מיעוט עובדי ע"ז לחזקת בהמה בחייה ואתרע ליה רובא כקונשיית הרא"ש והכא ליכא למימר תירוץ הרא"ש שהוא מיעוט דלא שכיח א"כ למה חייש ר"מ להך מיעוטא.

וי"ל דכאן לא שייך לומר סמוך מיעוטא לחזקה הואיל והאי מיעוט הוא משום חשש ע"ז כדאמרי דמות יונה מצאו ועובדין להו וא"כ החשש פסול שחיטה הוא משום מחשבת עבודה זרה וחזקת הבהמה בחייה לאו לאיסור ע"ז עומדת כי אם חזקת אינה זבוחה ולכך לא שייך לומר סמוך מיעוט לחזקה דלאו מטעם איסור אינה זבוחה נגעו בה דנשחטה כהוגן רק משום מחשבת ע"ז אסורה ולזה לא הוחזקה הבהמה מעולם: אמנם אני אומר דאפ"ה הקונשיא במק"ע להרא"ש לשיטתו דהנה לקמן על המתניתין דשחיטת נכרי נבלה פתבו התוס' והרא"ש הטעם הואיל וכתיב וזבחת ואכלת מי שהוא בר זביחה אכול מזביחתו ומי שאינו בר זביחה אסור לאכול מזביחתו וכן כתב הרא"ש גפי מומר להכעיס אפילו בידק לו ספין וראה ששחט יפה אפ"ה אסורה הואיל ואינו חושש לזבוחה הוי ככותי שאינו בר זביחה.

והרמב"ם חולק בזה וכתב טעמא דשחיטת נכרי נבלה הוא משום דכתיב וקרא לה ואכלת מזבחו והוא משום מחשבת ע"ז אבל נכרי שאינו עובד ע"ז אינו אסור שחיטתו מדאורייתא רק מדרבנן ועיין בי"ד סי' ב' בפ"ה ס"ק ב' ובט"ז ס"ק א' דלפי רוב מפרשי הרמב"ם סובר הרמב"ם דנכרי שאינו עובד ע"ז שחיטתו מותרת אף שאינו בר זביחה ע"ש.

ולפי זה אני אומר להרא"ש שחיטת מומר לע"ז שהוא מומר לכל התורה כולה איכא עוד טעם לאסור שחיטתו אף בלי חשש שמחשבתו לע"ז עוד איסור הואיל ואינו בר זביחה דהא מומר לע"ז הוי מומר לכל התורה ובנדאי אינו מקיים שחיטה פלל ולפ"ז הנה כותים שבראש הר גריזים שהיו עובדי ע"ז לא הוי שחיטתו שחיטה אף בלי טעמא דמחשבתם לע"ז מטעם שאינם בעלי זביחה והוי פנהרגה דלהרא"ש הוי שחיטתו, אינו בעל זביחה פנהרגה ועיין בתבואת שור ריש סי' ב' ולפ"ז הקונשיא במק"ע להרא"ש לשיטתו למאי צריך הגמרא לומר דר"ג וב"ד כר"מ ס"ל דחייש למיעוט הא אפילו אם לא חייש למיעוט אפ"ה שפיר גזרו על שחיטת כותים הואיל והך מיעוט שעובדין ע"ז אינו בעלי זביחה

וא"כ אמרינו סמוך ה' מיעוטא דאינו בעלי זביחה לתזקה שבהמה בחייה ג"כ בחזקת איסור אינו זבוחה עומדת ואתרע ליה רבא אף לרבנו דלא חייש למיעוטא.

ומפח קושיא זו יש להוכיח לכאורה פדעת הרמב"ם הנ"ל דלא סבירא ליה לטעמא דהרא"ש הנ"ל וא"כ שפיר ליכא למימר סמוך מיעוט לתזקה הואיל וזבוחה אינו שנה להמיעוט דהמיעוט הוא משום ע"ז ובהמה בחייה לאו לתזקת ע"ז עומדת כנ"ל.

אבל להרא"ש דאיכא גם טעמא דאינו בר זביחה שפיר הנה התזקה והמיעוט בענין אחד קשה כנ"ל: וצריכין לומר להרא"ש דהגמרא קאי אליבא דר' עון אמר שמואל לעיל דסובר מומר לע"ז מותר לאכול משחיטתו ולית ליה מומר לע"ז הוי מומר לכל התורה והאי סבא שאמר לר' שמעון בן אלעזר ושמת סכין בלועיה לא אמר אלא שהם עובדי ע"ז פדמפרש דדמות יונה מצאו להם בראש הר גריזים אבל הם מקיימים התורה והם בעלי זביחה ואפ"ה גזר ר' גמליאל על שחיטתן ושפיר מוכיח הגמרא דר"ג וב"ד כר"מ ס"ל דכיון שהם בעלי זביחה אינו אסור שחיטתן אלא משום חשש ע"ז ושפיר מוכח דר"ג וב"ד כר"מ ס"ל דחייש למיעוט דאין לומר סמוך מיעוט לתזקה דתזקה אינו בענין אחד עם המיעוט דתזקה הוא איסור אינו זבוחה והמיעוט הוא משום מחשבת ע"ז ושפיר מוכיח הגמרא: עוד יש לומר דאפילו למאן דסובר מומר לע"ז הוי מומר ל לכל התורה גמי אחי שפיר דהכא לא שייך לומר סמוך מיעוט דעובדי ע"ז שהם מומרין לכל התורה דהואיל ויש גם במומרים לע"ז לפעמים שאינן מומרין לכל התורה רק בעלמא אמרינו דרוב מומרין לע"ז הוי מומרין לכל התורה אבל מ"מ לאו פל עובדי ע"ז הוי מומרין לכל התורה וא"כ לא הוי זה המיעוט דעובדי ע"ז מיעוט דשכיח לענין שאר איסורים ולא שייך ביה לומר סמוך מיעוט לתזקה ודוק.

ולפי זה מתורץ הקושיא דלעיל דלכך לא קיבלו גזרת ר"ג וב"ד דהואיל וגזירתן הנה על הכותים הואיל והיו עובדין ע"ז פדקאמר דמות יונה מצאו להם בהר גריזים וא"כ לא נחשדו כ"א על ע"ז אבל שאר מצות הוי מקיימים וא"כ ליכא למימר סמוך מיעוט לתזקה הואיל וזבוחה אינה דומה למיעוט וא"כ ע"כ טעמא דר"ג הוא הואיל וסבר כר"מ דחייש למיעוט ובזה אין הלכה כר"מ ולכך לא חשו לה גזרה.

אבל גבי ר' יצחק בר' יוסף ור' אבנהו הנה האי סבא אמר להם לית פאן שומרי תורה דהיינו שאינן מקיימים פלל התורה וא"כ אף שחיטה אינן מקיימים ולא הוי בעלי זביחה פלל וא"כ אף בלי חשש ע"ז יש עוד איסור בשחיטתם דשחיטתן לא הוי שחיטה והוי פנהרגה הואיל ואינן בעלי זביחה וא"כ אף שהם מיעוטיין שפיר חיישינן להאי מיעוט אף לרבנו דלא חיישי למיעוט מ"מ משום סמוך מיעוט לתזקה דתזקת אינה זבוחה דבזה הוי המיעוט עם החזקת איסור בחד אופן וחיישינן למיעוט ולכך קבלו מניה הואיל וגזרתם הנה ע"פ דין אליבא דהלכתא ודוק בזה: היצא מזה דשחיטת אינו בר זביחה אף ששחט שפיר אפ"ה לאו שחיטה הוא ולפ"ז מתורץ קושיא הנ"ל דרש"י שפיר פירש וטבוח טבח פרע להם בית השחיטה שלא יאמרו בשר נחירה אני אוכל דהנה קשה לרש"י למה אמר פרע להם בית השחיטה ולא אמר שחוט בפניהם כמו שאמר טול גיד הנשה בפניהם ולכך רוצה רש"י לתרץ בזה דאי הוי אמר שחוט בפניהם הנה נראה כאלו השחיטה הוא בשביל אחיו אבל יוסף וביתו אינם מקיימים השחיטה ולא הוי מועיל השחיטה דאפילו היו אחי

יוֹכֵף רוֹאִים וְשִׁחַט שְׁפִיר אֶפ"ה הִיָּה אָסוּר לָהֶם דְּהוֹאִיל וְשִׁחִיטַת מִי שְׁאִינוּ בַּר זְבִיחָה לֹא מוֹעִיל פְּלֵל כְּדַעַת הָרֹא"ש וְלִכְךָ אָמַר לָהֶם פָּרַע לָהֶם בֵּית הַשְּׁחִיטָה הֵינּוּ שְׂרָאוּ אַחֲיו וְשִׁחַט וְלֹא פְּאִילוּ הַשְּׁחִיטָה הוּא בְּשִׁבְלֵם אֲלֵא שְׁגַם יוֹסֵף וּבְנֵי בֵּיתוֹ מְקַיְמִים הַשְּׁחִיטָה דַּף צג ע"ב בַּתּוֹס' ד"ה רִישָׁא בְּכִיבְשָׁא כּו' נִרְאָה דְּגַם חוּטִין שְׁבַלְחֵי אָסוּרִין כּו' שְׁגַם הֵם אָסוּרִין מִשּׁוּם דָּם כְּדָא מְרִינּוּ לְקַמְן עכ"ל.

לְכַאוּרָה לֹא יַדְעֵנוּ פִּירוּשׁ דְּבַרֵּי הַתּוֹסְפוֹת דְּהָא לְעִיל מְפֻנְרֵשׁ בְּגַמְרָא דִּידָא וְדַלּוּעָה מִשּׁוּם דְּמָא וּפִירֵשׁ"י דְּלוּעָה חוּטִיִּין שְׁבַלְחֵי הָרִי מְפֻנְרֵשׁ בְּגַמְרָא וּמָה בְּעֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּזַה וּנ"ל דְּלוּעָה הוּא הַפִּירוּשׁ לְחֵי הָעֲלִיּוֹן הַמְּחַנְבֵּר אֶל הַחוּטִים וְעַל זֶה מִשְׁמַע דַּר"א וְרַבִּינָא פְּלִיג דְּקָאָמַר רִישָׁא בְּכִיבְשָׁא אוֹתְבִיָּה מִבֵּית שְׁחִיטָה וּכּו' וְלֹא צְרִיךְ לְחַתְּנָהּ הַחוּטִין שְׁבַלְחֵי הָעֲלִיּוֹן וּע"ז כְּתָבוּ הַתּוֹס' וְנִרְאָה דְּחוּטִין שְׁבַלְחֵי אָסוּרִין ר"ל הַחוּטִין שְׁבַלְחֵי הַתּוֹסְפוֹת וְאֵלּוּ אֵינּוּ בְּכָלֵל הָרֹאשׁ כִּי הַלְחִיִּים דְּלַמְטָה נְתוּנִים לְפָהֲגִים עִם הַלְשׁוֹן וְאוֹתָן הַחוּטִין אָסוּרִין לְכ"ע וּע"ז שְׁפִיר מְבִיא הַתּוֹסְפוֹת רְאָיָה מְלַקְמֵן (דַּף קיג ע"א) דְּקָאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב דְּכָל פְּהוּ שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי לִיטְוֵל הַחוּטִין שְׁבַלְחֵי הַתּוֹסְפוֹת אֵינּוּ נוֹתְנִין לוֹ מִתְּנָה הָרִי מְפֻנְרֵשׁ דְּאוֹתָן חוּטִין אָסוּרִין וְאֵינּוּ בְּכָלֵל רִישָׁא בְּכִיבְשָׁא דְּקָאָמַר הַגְּמָרָא דְּהָרֹאשׁ מְקַרֵּי בְּלֵא הַלְחֵי הַתּוֹסְפוֹת שְׁכָבֵר נִיטְל מִמֶּנּוּ הַלְחֵי הַתּוֹסְפוֹת לִיטְוֵן לְפָהוּ דְּהָא צְרִיךְ לִיטְוֵן הַלְחִיִּים לְכַהֵן קוֹדֵם שְׁמִפְשִׁיטִין כְּמוֹ שְׁפִסְקִינּוּ בַש"ע יו"ד סי' ס"א סְעִיף ג' וּבְסִימֵן ס"ה סְעִיף א' דְּחוּטִין שְׁבַלְחֵי הַתּוֹסְפוֹת אָסוּרִין וְהֵךְ דְּדַלּוּעָה לֹא נִתְבָּאָר בְּשׁוּם פּוֹסֵק א"ו כְּמוֹ שְׁכַתְבֵּתִי לְחַלֵּק בֵּין לְחֵי הָעֲלִיּוֹן לְלְחֵי הַתּוֹסְפוֹת וּק"ל: דַּף צד ע"א בְּמִשְׁנֵה שׁוֹלֵחַ אָדָם יֵרָךְ וּכּו' הָא דְּאָחֻז בְּלִשׁוֹנוֹ שׁוֹלֵחַ וְלֹא נִקְט מוֹכֵר וְהִנֵּה לְאוּקִימַתָּא דְּשִׁמָּא יִתְנַנֵּה בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל שׁוֹלֵחַ הוּא רְבוּתָא לֹא מְבַעֲיָא מוֹכֵר שְׁהוּא בְּאִיטְלוֹ פְּשִׁיטָא דְּחִיִּישִׁינּוּ לְהָא אֲלֵא אִפִּי' שׁוֹלֵחַ שְׁהוּא בְּבֵיתוֹ אֶפ"ה חִיִּישִׁינּוּ לְזַה.

אֲמַנָּם לְרַבֵּינוּ הַגָּדוֹל הַרְמַב"ם דְּהָאִסוּר הוּא דְּנֻקָּא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל א"כ כִּינּוּ שְׂרָאוֹ הוּא שְׁם בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה א"כ מֵאֵי רְבוּתָא דְּשׁוֹלֵחַ יוֹתֵר מְמוּכָר וְנִלְע"ד דְּאָף שְׂרָאוֹ הוּא שְׁם בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה מ"מ מִי יֵימַר דְּהָאֵי יִשְׂרָאֵל צְרִיךְ לְבַשֵּׁר אֲבָל בְּמוֹכֵר שְׁהוּא בְּאִיטְלוֹ סְתָמָא דְּמִלְתָּא כָּל הַבָּא שְׁם צְרִיךְ לְבַשֵּׁר וּבְשִׁבְלֵי לְקַנּוּת הוּא בָּא שְׁם: וְלִפִּי זֶה קִשָּׁה מִנ"ל לְרַב אֲשִׁי לְקַמְן לְמַגְזֵר שְׁמָא יְמַכְרֵנָה בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל כִּינּוּ דְּבַרֵּיִתָּא בְּמוֹכֵר מִיִּירֵי וְסְתָמָא דְּמִלְתָּא יֵשׁ שְׁם יִשְׂרָאֵלִים וְדִלְמָא בְּאֲמַת מִיִּירֵי בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל אֲבָל אִם אֵינְרַע פְּעַם א' בְּמַקְרָה בְּאִיטְלוֹ שְׁאִין שְׁם יִשְׂרָאֵל אַחַר מוֹתֵר לְמַפּוֹר נְבִילָה וְטִרְפָּה לְעַכְפּו"ם.

בְּשִׁלְמָא לְעִיל בְּאוּקִימַתָּא דְּמִתְנִי' דְּמוּקֵי שְׁמָא יִתְנַנֵּה בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל וְלֹא מוּקֵי לָהּ בְּאֲמַת בְּנִתְנוּ לְפִנֵּי יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּמִתְנִי' בְּשׁוֹלֵחַ מִיִּירֵי וְסְתָמָא דְּמִלְתָּא הוּא שְׁלֵא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל אַחַר אִי ס"ד דְּמִשְׁנֵתֵינוּ לֹא אֲסָרָה חֲתוּכָה אֲלֵא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל כָּל כִּי הֵךְ מִלְתָּא הִנּוּ לִיָּה לְתַנָּא דְּמִתְנִיתִין לְפָרֵשׁ שׁוֹלֵחַ אָדָם יֵרָךְ וּכּו' אֶפִּילוּ בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם שְׁמִקוּמוֹ נִיכְפֵר וְאֵז הִנּוּ דְּיִיקִינּוּ הָא חֲתוּכָה דְּאָסוּר הֵינּוּ בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל אֲבָל מְדַסְתָּם מְפָלֵל דְּגַם שְׁלֵא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חִלּוּק בֵּין שְׁלֵמָה לְחֲתוּכָה אֲבָל בְּבַרֵּיִתָּא דְּסְתָמָא דְּמִלְתָּא שְׁיֵשׁ שְׁם יִשְׂרָאֵל מִנ"ל לְרַב אֲשִׁי לְאוּקִימֵי אֶפִּילוּ שְׁלֵא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל וְדִלְמָא דְּנֻקָּא בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל וְאִם תֵּאמַר אִי בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל א"כ גַּם מִתְנָה אָסוּר וְהִנּוּ לִיָּה לְמַפְלַג בְּשׁוֹלֵחַ בֵּין בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּכּו' יֵשׁ לוֹמַר דְּבְשׁוֹלֵחַ שְׁאִינוּ בְּאִיטְלוֹ אֶפִּילוּ בְּפִנֵּי יִשְׂרָאֵל שְׂרִי דְּמֵאן יֵימַר דְּהֵךְ יִשְׂרָאֵל צְרִיךְ

לְבָשָׁר וּכְמוֹ שִׁפְתַּתִּי לְעֵיל לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּאֶפִּילוּ בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ רְבוּתָא בְּשׁוֹלַח וְכַנ"ל וְצָרִיף לֹאמַר דְּרַב אֲשֵׁי לֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא רְחוּקָה בֵּין מַתְנִי לְבַרְיֵיתָא דְּמַתְנִי אֶסְר אֶפִּילוּ בְּשׁוֹלַח וְסַתְמָא קְתַנִּי דְּמִשְׁמַע אֶפִּילוּ שְׁלֵא בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל א"כ אֶפִּי בְּמַתְנֵה גְזֵר שְׁלֵא בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל אִטּוּ בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל וְתַנָּא דְּבַרְיֵיתָא גִּימָא דְּאֶפִּילוּ בְּמוֹכַר שְׁהוּא בְּאִיטְלוּ שְׁרֹב פְּעָמִים יֵשׁ שְׁם יִשְׂרָאֵלִים הַרְבֵּה לֹא נִגְזֹר שְׁלֵא בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל אִטּוּ בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל.

וא"כ על פְּרָחָה מוֹקִי רַב אֲשֵׁי טַעְמָא דְּמַתְנִיתִין מִשׁוּם שְׁמָא יִתְנַה בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל וּבְמָקוֹם שְׁאִין מְכַרְיִזִין דְּאִי ס"ד דְּרַב אֲשֵׁי סָבַר פְּשִׁינוּיָא קָמָא בְּמָקוֹם שְׁמַכְרִיזִין וּמִשׁוּם חֲתוּכָא דְּנָכְרִי מִיְדַע יְדִיעַ א"כ אִין שׁוּב הוֹכְחָה מִמַּתְנִי דְּגִזְרִינֵן שְׁלֵא בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל אִטּוּ בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל וּמַנ"ל לְרַב אֲשֵׁי לְחַדֵּשׁ גְּזֵרָה זֹו מִדַּעַתוֹ.

וא"כ פִּינֵן דְּרַב אֲשֵׁי ע"כ לֹא ס"ל שְׁיִנּוּיָא קָמָא דְּמַתְנִי בְּמָקוֹם שְׁמַכְרִיזִין וּלְכַף פִּירֵשׁ רַש"י לְרַב אֲשֵׁי דְּבַרְיֵיתָא פְּלִיג אַמַּתְנִי אֶבְל לְאַבְיִי וְרַבָּא לֹא פְּתַב רַש"י דְּבַרְיֵיתָא פְּלִיג אַמַּתְנִי דְּלִדְיָהוּ שְׁפִיר נוֹכַל לְאוּקְמִי מִשְׁנַתְנִינוּ פְּשִׁינוּיָא קָמָא דְּחֲתוּכָה דְּנָכְרִי מִיְדַע יְדִיעַ וּבְמָקוֹם שְׁמַכְרִיזִין מִיְיָרִי מִשְׁנַתְנִינוּ: וְהִנֵּה לְאוּקְמִתָּא דְּגַבֵּב לְדַעַת ג"כ נִקְט בְּמִשְׁנֵה שׁוֹלַח לְרְבוּתָא שְׁלֵא גִימָא דְּבַמַּתְנֵה לִיכָא אִיסוּר גְּנִיבַת דַּעַת הַפּוֹתִי כְּסַבְרַת הַתּוֹס' בַּד"ה אָמַר אַבְיִי קַמ"ל דְּגַם בְּשׁוֹלַח יֵשׁ אִיסוּרֵהּ ג"ד.

אֶבְל לְשִׁינוּיָא קָמָא דְּמִשְׁנַתְנִינוּ בְּמָקוֹם שְׁמַכְרִיזִין וְחֲתוּכֵי דְּנָכְרִי מִיְדַע יְדִיעַ וּבְמָקוֹם שְׁמַכְרִיזִין אִין שׁוּם רְבוּתָא בֵּין שׁוֹלַח לְמוֹכַר דְּהָרִי שְׁם הַפֶּל קוֹנִים בְּשָׂר מְנָכְרִי אֶפִּילוּ מִי שְׁלֵא רָאָה שְׁלִקַח הַנְּכָרִי מִיִּשְׂרָאֵל א"כ קָשָׁה לָמָּה נָקַט שׁוֹלַח וְנַתְנִי מוֹכַר וְצָרִיף לֹאמַר דְּתַנָּא דְּמַתְנִי רָצָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ חִידוּשׁ זֶה דְּחֲתוּכָא דְּנָכְרִי יְדִיעַ וְזֶה מוֹכַח אִי מַתְנִי מִיְיָרִי בְּמָקוֹם שְׁמַכְרִיזִין וְאִי הִנֵּה נָקַט מוֹכַר אִזְ הִנֵּה מוֹקְמִינֵן בְּמָקוֹם שְׁאִין מְכַרְיִזִין וּמִשׁוּם שְׁמָא יְמַפְרְנָה בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל אוּ מִשׁוּם ג"ד וּלְכַף תַּנֵּן שׁוֹלַח וְסוֹבַר תַּנָּא דְּמַתְנִיתִין לְדַבָּר פְּשׁוּט דְּבַמַּתְנֵה לִיכָא ג"ד וְלֹא חֲשַׁשׁ דְּבַפְנֵי יִשְׂרָאֵל וְא"כ עַל פְּרָחָה בְּמָקוֹם שְׁמַכְרִיזִין מִיְיָרִי וְחֲתִיכָא דְּנָכְרִי יְדִיעַ: וּלְפִי זֶה לְשִׁינוּיָא קָמָא מוֹכַח מְפֹרֵשׁ דְּבַמְכִירָה יֵשׁ חֲשַׁשׁ שְׁמָא יְמַפְרְנוּ בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל אוּ חֲשַׁשׁ ג"ד וּבְמַתְנֵה לִיכָא חֲשַׁשִּׁים הִלְלוּ כָּלֵל וְא"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹכְתָא דְּלָמָּה פִּירֵשׁ רַש"י בְּדַבְרֵי רַב אֲשֵׁי דְּמַתְנִי פְּלִיג אַבְרֵייתָא וְלֹא פִּירֵשׁ בְּדַבְרֵי אַבְיִי וְרַבָּא וְאַדְרַבָּא לְאַבְיִי וְרַבָּא יוֹמַר הֶכְרַח לֹאמַר דְּפְלִיגֵי הַמִּשְׁנֵה וּבַרְיֵיתָא דְּהָא אַבְיִי וְרַבָּא עַל פְּרָחָה לֹא מוֹקִי כְּשִׁנוּיָא קָמָא דַּא"כ כְּפָר מוֹכַח מִמִּשְׁנַתְנִינוּ הַחִילּוּק שְׁבִין מְכַר לְמַתְנֵה לְעַנְנֵן ג"ד אוּ לְעַנְנֵן חֲשַׁשׁ בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל וְא"כ מַה דְּנוֹחֲקִיָּהוּ לְאוּקְמִי מְצִיעֵתָא בְּמַכְרִיזִין שְׁהוּא דְּנוֹחַק גְּדוּל לֹאמַר שְׁמִיְיָרִי שְׁאִירַע אוֹנָס וְלֹא הַכְרִיזוּ וְמַה חֶסֶר לְהוּ בְּטַעַם ג"ד אוּ חֲשַׁשׁ דְּבַפְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִז רִישָׁא וְסִיפָא וּמְצִיעֵתָא בְּכּוּלָּהּ בְּרֵייתָא בְּחַד גְּוּוּנָא בְּמָקוֹם שְׁאִין מְכַרְיִזִין אֶלָּא עַל פְּרָחָה דְּאִינְהוּ לֹא ס"ל חֲתוּכָה מִיְדַע יְדִיעַ וּמוֹקִי מִשְׁנַתְנִינוּ מִשׁוּם חֲשַׁשׁ בְּפָנַי יִשְׂרָאֵל אוּ מִשׁוּם גְּנִיבַת דַּעַת וְא"כ ע"כ בְּרֵייתָא פְּלִיג שְׁהָרִי בְּרֵייתָא מַתִּיר בְּשׁוֹלַח וְכִינֵן דַּע"כ בְּרֵייתָא פְּלִיג שׁוּב לֹא ס"ל לְחַלְקָה בֵּין מְכַר לְשׁוֹלַח וּלְכַף מוֹקְמִי מְצִיעֵתָא בְּמָקוֹם שְׁמַכְרִיזִין וְא"כ לְאַבְיִי וְרַבָּא עַל פְּרָחָה בְּרֵייתָא פְּלִיג וְאוּלִי ס"ל לְאַבְיִי וְרַבָּא דְּבַמַּתְנֵה לֹא שְׁיָיָה ג"ד וּבַמְכִירָה שְׁיָיָה ג"ד וּלְכַף לֹא תַנֵּן מוֹכַר אֶבְל חֲשַׁשׁ דְּבַפְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶפִּילוּ בְּמוֹכַר לֹא ס"ל.

וְזוֹה קִשְׁוֹה גַּם אַדְבָּרֵי הַתּוֹסְפוֹת שֶׁפָּתְבוּ דַּאֲבֵי וְרָבָא מוֹקֵי מִתְנִי' פְּשָׁנוּיָא קַמָּא: וְאוּלַי נִקְט מִתְנִי' שׁוֹלַח לְהוֹרוֹת הֵיטֵר דְּנִתְיָנָה לְנִכְרֵי לְאַפּוֹקֵי מִדְר' יְהוּדָה דְּאָמַר דְּבָרִים פְּכַתְבֵּן לְגַר בְּנִתְיָנָה לְנִכְרֵי וּבְזוֹה נִיחָא נְמִי לְפַר"ת שְׁאִין חִילּוּק בֵּין מְכִירָה לְמִתְנָה אֱלָא דְרִישָׁא דְבְרִייתָא מִיָּרִי בְּסֵתָם וְסִיפָא מִיָּרִי בְּמִפְרָשׁ לּוֹ שְׁהִיא פְּשָׁרָה א"כ קִשְׁוֹה לְמָה נִקְט רִישָׁא דְבְרִייתָא בְּשׁוֹלַח הֵנָּה לִיה לְמִתְנֵי רְבוּתָא יוֹתֵר דְּאֶפִּילוּ בְּמוֹכַר שְׂרִי וּלְדִידֵי נִיחָא דְלֵהוֹרוֹת הֵיטֵר נִתְיָנָה לְנִכְרֵי בָּא הַתְּנָא: אֱלָא לְפִי מָה שְׁהוֹכַחְתִּי א"כ רַב אֲשִׁי עַל פְּרָחָה לִית לִיה סְבָרָא דְחִתּוּכָא דְנִכְרֵי מִידַע יְדִיעַ א"כ וְדַאי דְהִלְכָה בְּזוֹה פְּרַב אֲשִׁי דְבִתְרָא הוּא וּא"כ אִיךָ פֶּסֶק רִש"י לְהִלְכָתָא בְּשֵׁם רַבּוֹ לְסִמּוּךְ לְהִתִּיר בְּשֵׁר בְּלִי חוֹתָם עַל סִמּוּךְ דְּחִתּוּכָא דִּישְׂרָאֵל מִידַע יְדִיעַ.

וּלְתַרְצַן זֶה נִדְקַדַּק עוֹד דְרִש"י פָּתַב וּע"ד סִמּוּךְ רַבִּי בְּשׁוֹלַח יָרֵךְ לְחַבְרֵי וְלֹא עָשָׂה בָּהּ חוֹתָם וְכו' מְלִשׁוֹן רִש"י מִשְׁמַע דְּלֹא סִמּוּךְ רַבִּי עַל דָּא רַק בְּדִיעְבַּד שְׁהָרִי לֹא פָּתַב רִש"י דְעַל דָּא סִמּוּךְ לְשִׁלּוֹחַ ע"י נִכְרֵי בְּלִי חוֹתָם מִשְׁמַע דְּדוֹנָקָא בְּדִיעְבַּד הִיכָא שְׁנַזְדַּמֵּן שְׁפָכַר שִׁלַּח הִתִּיר רַבִּי.

וּא"כ קִשְׁוֹה הָרִי בְּגִמְרָא מִשְׁמַע דְּאֶפִּילוּ לְכַתְחֻלָּה סְמְכִינֵן עַל זֶה לְהִתִּיר לְשִׁלּוֹחַ יָרֵךְ שְׁלֵמָה לְנִכְרֵי וְלֹא חִיִּישִׁינֵן דְּחִתּוּךְ וּמְזַבִּין מִשׁוּם דְּחִתּוּכָא דְנִכְרֵי יְדִיעַ. וְהֵינָּה נִלְע"ד לְחַלֵּק דְּדוֹנָקָא לְעַנְיֵן אִיסוּר גִּיד דְּלֹא מְקַרֵּי אֶתְחַזְזִיק אִיסוּרָא כְּמוֹ שֶׁפָּתַב הַרְשֵׁב"א בְּשִׁמְעָתֵין בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"ד וּלְכַךְ סְמְכִינֵן אֶפִּילוּ לְכַתְחֻלָּה אֲבָל לְעַנְיֵן בְּשֵׁר שְׁפִיז נִכְרֵי שְׁיֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ נְבִילָה וְשִׁלָּא נִשְׁחַטָּה פְּרָאוּי זֶהוּ מְקַרֵּי אֶתְחַזְזִיק אִיסוּרָא וּלְכַךְ לֹא סְמְכִינֵן לְכַתְחֻלָּה רַק בְּדִיעְבַּד וּבְזוֹה מִתְנַרְץ גּוֹשְׁיִית הַתּוֹס' שְׁהִקְשׁוּ דְלוֹקֵי אַף בְּאִין מְכַרִּיזִין וְחִתּוּכָא דִּישְׂרָאֵל יְדִיעַ וְלֹא יְחוּשׁ הַיִּשְׂרָאֵל שְׁמָא טְרַפָּה הִיא וּלְדִידֵי דְבְּמָקוֹם שְׁאִין זְרִיזִין יְחוּשׁ הַיִּשְׂרָאֵל מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ נְבִילָה וְלֹא יִקְנָה מִן הַנִּכְרֵי עַל סִמּוּךְ הַחִתּוּךְ דְּזוֹה מְקַרֵּי לְכַתְחֻלָּה לְקַנּוֹת מִן הַנִּכְרֵי אֱלָא דְקִשְׁוֹה אִם אֵיתָא שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר גִּיד לְאִיסוּר נְבִילָה וְטְרַפָּה א"כ מִנ"ל לְרִש"י לְסִמּוּךְ לְעַנְיֵן חֲשֵׁשׁ נְבִילָה שְׁפִיז נִכְרֵי אֶפִּילוּ דִיעְבַּד.

וְעוֹד דְּמָה שְׁפָכַר נַעֲשֶׂה בִּיד הַנִּכְרֵי מְקַרֵּי דִיעְבַּד כְּמוֹ לְעַנְיֵן טַעַם לְפָגַם שְׁאֲנוּ קִינִין בְּיִשׁוּלֵיהֶם בְּכִלִּים שְׁלֵהֶם אֶפִּילוּ לְכַתְחֻלָּה מִשׁוּם מָה שְׁפָכַר נַעֲשֶׂה בִּיד נִכְרֵי מְקַרֵּי דִיעְבַּד. וְנִלְע"ד דְרִש"י הוֹכִיחַ לְעַצְמוֹ שְׁגַם לְעַנְיֵן טְרַפּוֹת סְמְכִינֵן בְּדִיעְבַּד מִשׁוּם דְּהֵנָּה קִשְׁוֹה לְרִש"י גּוֹשְׁיִית הַר"ן עַל הַמְקַשָּׁה שְׁעַדִּינֵן לֹא יְדַע דְּחִתּוּכָא דְנִכְרֵי יְדִיעַ וְהֵנָּה סְבוּר שְׁאִין הִיכָר בֵּין חִתּוּכָא דְנִכְרֵי לְשֵׁל יִשְׂרָאֵל א"כ אִיךָ הַקִּשְׁוֹה שְׁלִימָה נְמִי לֹא לִישְׁדַר אֲדַרְבָּא אִיפְכָא קִשְׁוֹה חִתּוּכָא נְמִי לִישְׁדַר שְׁהָרִי הַיִּשְׂרָאֵל שְׁיִקְנָה מִמֶּנּוּ לֹא יֵאכַל עַד שְׁיִרְאָה לְמַנְקַר בְּקִי וּמוֹמָחָה שְׁהָרִי הַיִּשְׂרָאֵל לֹא יְסִמּוּךְ עַל מָה שְׁהִיא חִתּוּכָה שְׁהָרִי יְחוּשׁ שְׁמָא הַנִּכְרֵי חִתּוּכָה.

וְהַר"ן תִּירַץ בְּדוֹחַק דְּהָכִי נְמִי קָאָמַר לְטַעְמֵיהּ דְּאֶסְרַת חִתּוּכָה גַּם שְׁלִימָה לִיתְסַר אֲבָל בְּאֵמַת הֵינָּה רְאוּי לְהִיּוֹת גַּם זֶה וְזֶה שְׂרִי וְזֶה דוֹחַק וְעִיקַר חֶסֶר בְּדַבְרֵי הַמְקַשָּׁה. וְנִלְע"ד דְּגַם הַמְקַשָּׁה יְדַע סְבָרָא זֹו דְּחִתּוּכָא דְנִכְרֵי יְדִיעַ אֱלָא דְּהֵינָּה סְבוּר דְּדוֹנָקָא לְעַנְיֵן דִיעְבַּד מְהִינֵי סְבָרָא זֹו וּבְזוֹה הֵינָּה נִיחָא לִיה דְּחִתּוּכָה אִיסוּר דְּזוֹה שְׁפָכַר יְהֵינָּה בִּיד נִכְרֵי הֵנָּה בְּדִיעְבַּד וְיְהֵינָּה מוֹתֵר לִישְׂרָאֵל לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ וְלְסִמּוּךְ שְׁהוּא חִתּוּכָא דִּישְׂרָאֵל וְיִסְבּוֹר שְׁפָכַר נִיטַל גִּידָה וּלְכַךְ חִתּוּכָה אִיסוּר אֱלָא דְּהֵינָּה סְבוּר דְּלְכַתְחֻלָּה לֹא סְמְכִינֵן עַל זֶה וּלְכַךְ הַקִּשְׁוֹה

שלימה נמי לא נישדור ליה לכתחלה דדלקא חתיף ולכתחלה לא סמכינן על חתוכא דגוי ידיעי.

ומשני ליה התרצון דחתיכה דנכרי מידע ידיעי אפילו לכתחלה. ואעפ"כ פירש רש"י בשם מורו לסמוך דוקא בדיעבד: ומתחלה עלה על דעתי לפרש והייתי רוצה לתרץ בזה גם קושית התוס' שהקשו בד"ה אמר אב"י שהקשו על רש"י דלמה לו למימר שהברייתא חולקת על המשנה והא נוכל לתרץ משנתינו בשנויאי קמא והיה נלע"ד דלרש"י היה קשה קושית התוס' אי חתוכה דגוי ידיעי א"כ לוקי אפילו במקום שאין מכריזין ותירוצי של התוס' היה סובר רש"י לדוחק ולכן היה סבור רש"י דבאמת התירוצי הראשון דמוקי לה במקום שמכריזין היינו גם במקום שמכריזין והה"ד דגם במקום שאין מכריזין חתוכה לא לישדר דשפיר זבני לה ישראל מן הנכרי על סמך סימן החתף.

וא"כ על פרחף ברייתא פליג אמתני' שהתיר למשדר חתוכה לנכרי במקום שאין מכריזין אלא דלפי זה על פרחף שנויי בתרא לא ס"ל חתוכה מידע ידיעי דאל"כ מה הועילו בתירוצייהו יותר מתירוצי הראשון דבשלמא לסברת התוס' דשנויאי קמא הוא דוקא במקום שמכריזין אתו הנה שנויי בתראי לאוקמי אף במקום שאין מכריזין ולעולם דס"ל ג"כ במקום שמכריזין וכשנויאי קמא דלא חיישינן דחתיף לה משום דמידע ידיעי ובזה ניחא מה דקשה לשנויאי דגניב לדעת לכאורה קשה הוא מטעה נפשיה פיון דבסתם איירי לפרש"י וצריך לומר דזה מה שחתיף לה היא הגנבת דעת וזה מקרי מטעה בידיים אלא דלפי זה קשה תינח חתוכה אבל שלימה אף אם לא היה מקומו ניכר מ"מ הרי איהו דאטעי נפשיה ולמה ליה למתני' למימר משום שמקומו ניכר ולפי מה שפכתתי ניחא דמוקי לה גם במקום שמכריזין ובמקום שמכריזין יש חשש שימכרנה לישראל וצריך להמשנה לומר שמקומו ניכר: ולפי זה צריך לומר שהתירוצי האחרון ג"כ סובר חתוכה דישאל מידע ידיעי אמנם לשנויאי דשמא יתגנה בפני ישראל אין לנו הכרח לומר חתוכה דנכרי מידע ידיעי ובזה נלע"ד לתרץ לפום סברת התוס' בד"ה טרפה א"כ אף לתירוצי דיתנה בפני ישראל צריך לומר דאסור לגנוב דעתו דאל"כ לא יסמוך הישראל על זה לומר דכשרה היא דיאמר דלגנוב דעתו הוא וא"כ למה צריך פלל לשמא יתנה בפני ישראל הא אף שלא בפני ישראל חתוכה אסור משום ג"ד ונלע"ד דהריוח בזה לפרש מה שסיים המשנה שמקומו ניכר דלשנויאי דג"ד צריך לומר ג"כ חתוכה מידע ידיעי וקאי הטעם דמקומו ניכר במקום שמכריזין אבל לתירוצי דבפני ישראל א"צ פלל לומר דמקומו ניכר וכל זה לשטת רש"י אבל לשטת ר"ת בד"ה אב"י דכל זה מייירי באומר לו שהיא מגוקרת והיתר דשלימה היינו אף שאומר שהיא מגוקרת ליכא ג"ד שהנכרי רואה שאין דבריו אמת שהרי מקומו ניכר וא"כ על פרחף צריך לטעם דמקומו ניכר שאלמלא לא היה מקומו ניכר היה בזה ג"ד ממש ולא שייך איהו מטעה נפשיה שהוא הישראל אומר לי שהיא מגוקרת וא"כ גם תירוצי דג"ד אינו צריך לסברת דחתוכא דנכרי ידיעי ואם פן אי סלקא דעתך דליכא חשש דבפני ישראל כי אם כשיש אסור ג"ד א"כ התירוצי דשמא יתנו בפני ישראל הוא דבר בטל לגמרי פיון דעל פרחף לפי תירוצי זה אסור ג"ד א"כ אף בלי גזרה זו חתוכה אסור ולכך הוצרכו התוס' לומר דהישראל לא מסיק אדעתא דלגנוב דעתו עושה פן והוצרכו לחדש דמעשה דשמואל יודע היה שהיה בצנינעא: ואולי זה היה פונת רש"י שפירש בריש שמעתין ירף שלימה משמע ונדבר יפלא מה חסר לו

לרש"י מדאמר שמקומו נזכר וכן פירש הרשב"א ושאר מפרשים ואמנם היה קשה לרש"י מה הועיל בתירוץ דבפני ישראל פניו שעל פרוק צריה לסברת ג"ד וצריה לומר דהיה קשה לו משום ג"ד לחוד למה לו בהיתר השלימה שמקומו נזכר הא בלא"ה איהו מטעה נפשיה ועל זה קשה הא על פרוק צריה לומר מקומו נזכר דאל"כ לא הנה ידעינן כלל איסור החתוכה והנה אמינא דגם חתוכה מותר ושמותר בזה לגנוב דעת הגוי ולקח פירש רש"י דזה בלא"ה ידעינן דירך שלמה משמע: אלא דגוף דברי רש"י קשיין לי דמירך דמשמע שלימה לא ידעינן כלל איסור החתוכה לפי מה שפיתבו התוס' לקמן (דף צט ע"ב) דלמה דקיי"ל אין בגידין בנ"ט ג"ה אסור בהנאה ואעפ"כ מותר למכור בשור ניקור לנכרי לפי שנקרי אינו נותן דמים רק על דבר שיש בו טעם אבל ירך שלימה אסור לשלוח לפי שמתכבד בה יותר פשהיא שלימה: והנה משנתנו ודאי דסוברת ג"ה מותר בהנאה ולטעמיה אזיל תנא דידן דס"ל יש בגידין בנ"ט כמו שהזכיר לעיל בריש פרקין ממשנה דירך שנתבשל בה ג"ה וא"כ דלמא לכה אמר ירך דמשמע שלימה לרביהא לא מבעיא חתוכה שאפילו היה ג"ה אסור בהנאה שהי' מותר לפי שאין הנכרי מתכבד אלא בדבר שיש בו טעם אלא אפילו ירך שלימה ג"כ מותר לפי שסובר ג"ה מותר בהנאה.

ואם נאמר דרש"י לא ס"ל סברת התוס' וס"ל דלענין הנאה שנים שלימה וחתוכה וכי היכי דאסור לר' שמעון לשלוח ירך שלימה הה"ד חתיכת ירך שיש בו ג"ה ג"כ אסור וכמו קצת פוסקים שהביא הרא"ש דאפילו להשליכו לחתול אסור וס"ל לרש"י דלענין הנאה אין שום רבותא בשלימה יותר מבחתוכה.

א"כ קשה לפי זה לדין דקיי"ל אין בגידין בנ"ט א"כ ג"ה אסור בהנאה א"כ אפילו בשור גבילה וטרפה הגיד אסור בהנאה דמשום שניתוסף בו איסור גבילה וטרפה לא פקע איסור הנאה מגיד וא"כ אסור למכור לנכרי ירך או חתיכת ירך אפילו מנבילה עד שיטול גידה וא"כ אפילו ירך טרפה ונבילה צריה הקצב היהודי לחתכה בחתיכה דישאל כדי ליטול גידה וא"כ איך סמיה רבו של רש"י להתיר הירך בלי חותם משום שחתה בחתיכה דישאל ודלמא ירך טריפה היא שמכרו טבח יהודי לנכרי והנה ג"כ צריה לחתכה בחתוכה דישאל.

והנה נראה בזה לתרץ מה שהקשיתי מתחלה למה סמיה רבי דוקא בדיעבד והא משמעתיך משמע דאף לכתחלה סומכין על זה. ונראה דעל פרוק לא התיר רבי אלא בהיתר חתוכה בחיתוף ישראל שפורעה כדי ליטול גידה אבל באמת עדיין היה הגיד בתוכה ולכה ליכא למיחש שישאל הנה לו גבילה וטריפה ומוכרה לנכרי זה וחתכה כה משום שג"ה אסור בהנאה והנה צריה לחתכה ליטול גידה שהרי באמת עדיין לא ניטל גידה ואיך אפשר שמכרה ישראל לנכרי פן והרי ג"ה אסור בהנאה אלא ודאי שישאל לא מכרה לו ולמיחש שהוא גבילה של הנכרי בביתו א"כ מי חתכה בחיתוף ישראל אלא ודאי שזה הוא הירך ששלח השאל לחבירו ע"י נכרי זה ולפי זה שכל עיקר ההיתר הוא בחתוכה בחיתוף דישאל ואפ"ה עדיין לא ניטל גידה ולכה לכתחלה אסור שהרי אפילו לישראל עצמו ובחתוכה אסור לשלוח עד שתטול גידה. אמנם זה אינו דהיא הנותנת שע"י נכרי יהיה מותר לשלוח אסור לשלוח עד שתטול גידה בחתוכה שממ"נ אם יסבור הירך שניטל גידה יחוש לנבילה וטריפה ומשום איסור הנאה נטל היהודי שמכרה לו הגיד וא"כ על פרוק

לא יקבלנה היהודי מנכרי אם לא שיראה שעדיין הגיד בתוכה וא"כ לא יבוא מזה שום מכשול ועוד שהרי בהדיא פירש רש"י אם היא חתוכה פדרה שישאל חתוכה אחר חטיטת הגיד וא"כ משמע שפבר ניטל גידה.

ולכה צריה לומר דרש"י ס"ל פדעת הרמב"ם דאף שאין בגידין בנ"ט אפ"ה ג"ה מותר בהנאה: ונחזור לראשונות דשנויניא בתרא דגניב לדעתיה על פרוה ס"ל ג"כ סברת שנויניא קמא דחתוכה דנכרי ידיע אבל לתירוץא דשמא יתנה בפני ישראל לא ס"ל סברא דמידע ידיעי וא"כ לכתחלה לא סמכינן על חתיכה דישאל דחיישינן לכתחלה לשנויניא דשמא יתנה בפני ישראל אבל בדיעבד פיון דלתירוץא קמא סמכינן אחתיכא דישאל ולתירוץא בתרא ג"כ סמכינן אף דלתירוץא האמצעי דיתנה בפני ישראל לא סמכינן סמי חדא משמי תרתי וסמכינן בדיעבד: אבל לפי מ"ש לתרץ קושניית התוס' שהקשו מנ"ל לרש"י דברייתא פליג ודלמא ס"ל לשנויניא קמא וכתבתי דלשנויניא קמא דחתוכה מידע ידיעי גם באין מכריזין מהני פקושיות התוס' והגמ' מוקי במקום שמכריזין היינו אף במקום שמכריזין.

וא"כ לכה ברייתא ע"כ פליג וכנ"ל וא"כ לפי זה על פרוה הני תרתי שנויני בתראי לית להו סברא דחתוכה דנכרי דא"כ לא אהני פלום בתירוץיהו וא"כ היכי פסיק רש"י להלכה לסמוך על תירוץ הראשון לחוד במה דהני תרתי שנויני בתראי פליגי.

ומכ"ש לפי מ"ש לעיל בתחלת דברי שרב אשי על פרוה לית ליה סברא זו פשיטא קשה דרב אשי בתרא הוא. ונלע"ד לפי מה שפירשתי קושניית המקשה ולתרץ קושניית הר"ן היינו שגם המקשה ידע דחתוכה דישאל מידע ידיעי ולכה חתוכה אסור אלא דנה סביר דדוקא בדיעבד מהני והתרצן משני ליה דאף לכתחלה מהני א"כ אף שהתירוץי האחרונים פליגי היינו על סברת התרצן דסמוך אף לכתחלה וכן רב אשי פליג על זה אבל במה שהיה סבור גם המקשה דעכ"פ דיעבד סמכינן אין לנו הכרח שיחלוק על זה שום אמורא ושפיר פסק רש"י לסמוך בדיעבד: עוד נלע"ד דלאפיי ורבא לא תקשה להו דמתני' ארישא דברייתא ונקדים מתחלה פירושא חדמא ארישא דשמעתין דמשני ג' שנויני ואומר אני שיש לפנינו ג' ענינים.

א' מקום שמכריזין והיום לא הכריזו שאז היהודי רגיל בכל עת ובכל יום לקנות בשור מן הנכרי כל זמן שלא הכריזו וגם היום פיון שלא הכריזו עתיד היהודי לקנות מנכרי. ב' מקום שאין מכריזין כלל שאז אין הישראל רגיל לקנות בשום פעם מן הנכרי והנכרי יודע זה שאין היהודי קונה ממנו בשום פעם כלל ואין הנכרי מצפה כלל למכור ליהודי.

ג' מקום שמכריזין וגם היום הכריזו והנה הפרוז הוא נפל בישאל לבני חילא ולא מכריזין נפל טריפות כדמסיק בסוף שמעתין וא"כ הנכרי אינו יודע כלל שיש טריפות היום אלא שסובר שהפרוז הוא שיש היום בשור הרבה שאפילו לבני חילא נפל בישאל.

וא"כ סבר הנכרי שהיהודי גם היום יקנה ממנו שהרי פיון שהוא מקום שמכריזין רגיל היהודי בכל יום לקנות מנכרי. וגם עוד הקדמה אחת אציע שבגיד לא שיהי ג"ד שממה איכפת ליה לנכרי אם הגיד בתוכו או לא.

ומה שפירש רש"י שיש בזה ג"ד היינו שהנכרי סובר שהיהודי נתן לו מה שצבר הכין לגמרי לצורך עצמו ונטל הגיד וסובר הנכרי שעל ידי זה יהיה קפיצי זביני ישראלים לקנות בשר זה שצבר הוא מוכן ואין צריף שוב לטרונח לטול הגיד וזה שיניף רק במקום שהיהודי רגיל לקנות בשר מנכרי אבל במקום שאין מכריזין שאין היהודי רגיל לקנות מנכרי א"כ אין הנכרי מצפה למכור לישראל לא שיניף בגיד גניבת דעת כלל ואינו דומה למוכר טרפות בחזקת פשרה שאף לנכרי ניתא בכשרה יותר שהיא בהמה בריאה יותר מטרפהואלו הם השלשה תירוצי' בגמ' על הסדר התירוץ הראשון במקום שמכריזין ופירוש הדבר שהיום לא הכריזו וכמ"ש פל המפרשים וא"כ גם היום היהודי קונה מנכרי ולכך חתוכה אסור דאמי למזבין לישראל ושלמה מותר דאין לחוש דחמה ומזבין שהרי חתוכה דנכרי ידעי: התירוץ השני במקום שאין מכריזין ושמה תננו בפני ישראל ואף שאף לפי סברא זו עכ"פ ג"ד אסור דאל"כ לא יסמוך היהודי על מה שלא אמר לו שהיא טרפה דמשום שרצה לגנוב דעתו לא אמר לו וכמו שכתבו התוס' מ"מ הנצרך לשמה יתנה דמשום ג"ד בגיד ליכא כלל שהרי מקום שאין מכריזין הוא ואין היהודי רגיל לקנות מנכרי: תירוץ השלישי מייירי במקום שמכריזין והיום הכריזו שאז ליכא חשש דאמי לזבני לישראל שהרי היום הכריזו אלא פינו שאין הנכרי מרגיש על ידי הפרוז שיש טרפות וסובר שגם היום ימכור לישראל יש בזה חשש ג"ד: ובזה מתורץ מה שהקשו התוס' בד"ה אביי שכתבו ומיהו להאי שנוייא דמשני לעיל גזירה שמה תננו בפני ישראל קשה רישא דהך ברייתא ולכאורה דבריהם תמוהים שהרי גם לשנוייא דגניב לדעתיה ג"כ קשה רישא דהך ברייתא והמהרש"א נדחק בזה ע"ש.

ולדידי ניתא דלשנוייא דגניב לדעתיה לא קשה מידי דמשנתנו מייירי במקום שמכריזין והיום הכריזו שאז איכא ג"ד ורישא דברייתא מייירי במקום שאין מכריזין שאז ליכא בגיד ג"ד כלל ולכך לא הקשו התוס' רק לשנוייא דשמה יתננה בפני ישראל: ובזה מתורץ מה שאמר היכי מכריזין הך בסוף שמעתין אשנוייא דברייתא ולמה לא מסיק פן בריש שמעתין אשנוייא דמתני' שהזכיר ג"כ מקום שמכריזין ולדידי ניתא דבל"ז הנה ניתא ליה דמכריזין נפל טריפתא.

אבל השמה הנה קשה ליה דרישא דברייתא היא נגד המשנה ולכך צריף לומר החילוק הנ"ל דמשנתנו במקום שמכריזין והכריזו שאז שיניף ג"ד וברייתא במקום שאין מכריזין וליכא ג"ד א"כ על פרוץ דלא מכריזין נפל טריפתא דא"כ כבר יודע הנכרי שהיום לא יקנה היהודי ממנו וג"כ ליכא ג"ד ולכן שואל היכי מכריזין: ובזה נלע"ד לתרץ דלכאורה קשה אביי מ"ט לא מוקים פרוץ דהרי יותר טוב לאוקמי ברייתא פולה במקום שמכריזין ולא נוקי רישא וסיפא באין מכריזין מציעת' במכריזין אלא נלע"ד דאביי ורבי בהא פליגי דאביי סובר לעיל באוקימתא דמתני' כשנוייא דגניב לדעתו ולכך לא מוקי רישא דברייתא במקום שמכריזין והכריזו א"כ קשה ליתסר משום ג"ד פי היכי דאסרה משנתנו לכך מוקי באין מכריזין וליכא ג"ד כלל: ורבי סבר כשנוייא דשמה יתננה בפני ישראל אלא דסובר דהא דמותר לישראל לסמוך מן הסתם על מה שהיהודי מוכר לנכרי בפניו ולא חייש שמה מכר לו טרפות היינו במקום שאין מכריזין שאז אין אנו יודעים אם הי' היום כלל טריפו' במקולין ורוב בהמות פשרים והוא רק חומרא בעלמא שלא לקנות מנכרי פינו שכל טבחי ומקולי ישראל נינהו כמ"ש הרשב"א בחידושו ולכך

בְּשֵׁרוּאָה שְׂיִהוּדֵי מוֹכֵר לְנֹכְרֵי וְאֵינוֹ אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ שֶׁהִיא טְרֵפָה מִוְתֵר לְיִשְׂרָאֵל לְקִנּוּת מִן הַנֹּכְרֵי וְגִזְרֵינוּ שְׁמָא יִתְגַּנּוּ בְּפָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּרִייתָא דְמִיָּירֵי רִישָׁא בְּמַקּוֹם שְׁמִכְרִיזִין וְהַכְרִיזוּ שְׂאֵז אֵיתְחַזְּקֵי אִיסוּרָא אֶז אִיסוּר לְיִהוּדֵי לְסַמְנָה עַל מַה שְׁמוֹכֵר בְּסַתָּם וּלְכַף לִיפָא לְמַגְזֵר שְׁמָא יִתְגַּנֵּה בְּפָנֵי יִשְׂרָאֵל: דָּף צה ע"א אָמַר רַב בְּשֵׁר רַב פִּינְן שְׁנַתְעַלְמֵם מִן הָעֵין אִיסוּר מִיתִיבֵי וְכו' אֵלָא רַב הֵיכִי אָכַל בְּיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעְתָּא דְלֹא עָלִים עֵינֵי מַנְיָה אִיבַעִית אִימָא בְּצִינְרָא וְחַתוּמָה וְאִי נְמִי בְּסִימְנָא פִי הָא דְרַבָּה בַר הוּנָא מְחַתְּפָה לָהּ אֲתַלְת קַרְנַתָּא וּמְסִיק שְׁם דְאָמַר רַב בְּחֵרוּזִין הָרִי זֶה סִימֵן וְהִנֵּה יָדוּעַ דְחִיתוּף אֲתַלְת קַרְנַתָּא וְכֵן חֵרוּזִין לָאו סִימֵן מְבַהֵק בְּיוֹתֵר וּבְנֻדָּי חֵרוּזִים גְּרוּעַ אֲפִילוּ מְסִימֵן אֲמַצְעֵי שְׁהָרִי מְהַדְרִינוּ אֲבִידָה בְּסִימְנִין וּבְחֵרוּזִין לָאו מְהַדְרִינוּ וְכִמוֹ שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסֵ' שְׁם בַד"ה בְּחֵרוּזִים בְּשֵׁם הַתּוֹסֵפְתָּא מְצָא חֵרוּזִים שֶׁל בְּשֵׁר וְשֶׁל דְגִים הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ וְהָא דְהָכָא הִנֵּה סִימֵן מִשׁוּם דְהָכָא סְמִכִינוּ בְּדָבָר מוּעָט וְנִמְצָא לְפִי זֶה אִם נִימָא דְאִי סִימְנִין דְרַבָּא אֲפִילוּ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן לָאו סְמִכִינוּ עַל סִימְנִין א"כ קִשָּׁה מַה בְּעֵי רַבָּא בַב"מ (דָּף כז) וְכֵן בִּיבְמוֹת (דָּף קד) פִּלְפְּלוּ אִם סִימְנִין דְאוּרְיִיתָא אוּ דְרַבְּנָן וְתַפְשׁוּט מְדַרְב מְדַהֲתִיר בְּשֵׁר שְׁנַתְעַלְמֵם מִן הָעֵין בְּסִימְנִים וּכְבָר הוֹכְחֵנוּ שְׁסִימְנִים הִלְלוּ לָאו מְבַהֲקִין בְּיוֹתֵר נִינְהוּ אֵלָא וְדָאִי הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר הָעֲלִיתִי כְּבָר שְׁאֲפִילוּ אִם סִימְנִים דְרַבְּנָן מ"מ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן וְדָאִי מְהֵנִי דְלֹא כַש"ב הָרַב הַמְּנוּחַ ז"ל מְזַבְּאָרוּב וּא"כ פִּינְן שְׁבִשְׁר שְׁנַתְעַלְמֵם מִן הָעֵין אַף לְרַב שְׁאֲסֵרוּ מ"מ רַק מְדַרְבְּנָן אֲסֵרוּ וְכַמ"ש הֶרְמֵב"ם פ"ח מַה' מ"א הִלְכָה י"ב וּכְבָר אֲסֵרוּ חֲכָמִים וְכו' וְלֹא עוֹד אֵלָא הִלּוּקַח בְּשֵׁר וְהִנְיָחוּ בְּבִיתוֹ וְנִעְלַם מִהָעֵין אִיסוּר אֵלָא א"כ הִנֵּה לוֹ בּוֹ סִימֵן וְכו' הָרִי שְׁנָה הוּא רַק אִיסוּר דְרַבְּנָן וּא"כ לְכֵן מְהֵנִי בּוֹ סִימְנִים אֲבָל אִם נֹאמַר דָּאִם סִימְנִי דְרַבְּנָן אֲפִילוּ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן לָאו סְמִכִינוּ א"כ קִשָּׁה וְתַפְשׁוּט מְדַרְב וּא"כ פִּינְן שְׁכָבָר עָלָה בְּיָדֵינוּ שְׁבִאִיסוּר דְרַבְּנָן אֲפִילוּ אִי סִימְנִים דְרַבְּנָן שְׁפִיר סְמִכִינוּ הַשְׁתָּא דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם בַּה' פְּלָאִים פ' ח' מְרַפְסֵן אִיגְרִין שְׁפִסְק שְׁם בְּכִלָּאִים דְהִנְהָגָה אֲחָד שׁוֹר וְחִמּוֹר וְאֲחָד פֶּל ב' מִינֵים שֶׁא' טָמָא וְאֲחָד טְהוֹר בֵּין בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה וְכו' עַל פֶּל אֵלּוּ לּוֹקָה מִן הַתּוֹרָה וְכו' אֲבָל מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים שְׁנֵי מִינֵין שְׁהוּ פְּלָאִים בְּהַרְבְּעָה אִיסוּרִין לְחַרְוֵשׁ בְּהֵם פְּאָחַד וּלְמִשְׁפָּן וּלְהִנְהִיגֵן וְכו' ע"ש בְּהִלְכָה ח' הָרִי שְׁפִסְק הֶרְמֵב"ם שְׁכִלָּאִים דְהִנְהָגָה וּמְשִׁיכָה אֵינֵן אִיסוּרִין מִן הַתּוֹרָה כ"א הִיכָא שֶׁא' טְהוֹר וּא' טָמָא דּוּמְיָא דְשׁוֹר וְחִמּוֹר שֶׁא' טָמָא וּא' טְהוֹר אֲבָל שְׁנֵי מִינֵין שְׁשִׁנְיָהֶם טְהוֹרִים אוּ שְׁשִׁנְיָהֶם טָמָאִים אֵינֵן אִיסוּרִים כ"א מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים וְקִשָּׁה לִי טוֹבָא מַמַּה דְאָמְרִינוּ (דָּף עט ע"א) אָמַר לִיהֵ ר' אֲבָא לְשִׁמְעֵי אִי מְעַיְלֵת לִי כּוּדְנִייתָא לְרִיסְפִק עֵינֵין לְהִנְהֵ דְדְמִינֵין וְעֵינֵיל לִי אֲלִמָּא קְסַבֵּר אִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב וְסִימְנִין דְאוּרְיִיתָא וְקִשְׂיָא לְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם דְאֲפִילוּ א' מְהַכּוּדְנִייתָא סוּס וְהַשְׁנִי חִמּוֹר מ"מ אִין פָּאן רַק אִיסוּר דְרַבְּנָן פִּינְן שְׁשִׁנְיָהֶם מִין טָמָא וּא"כ מַנ"ל לְהוֹכִיחַ דְסִימְנִין דְאוּרְיִיתָא הָרִי אֲפִי אִם סִימְנִים דְרַבְּנָן מ"מ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן מְהֵנִי וְכִמוֹ שֶׁהוֹכְחֵנוּ: וְאִם נִימָא פְּדַעַת הַחוֹלְקִין עַל הֶרְמֵב"ם שְׁגַם בְּכָל שְׁנֵי מִינֵין הוּא אִיסוּר מְדְאוּרְיִיתָא וְכֵן פִּסְק בַּש"ע יו"ד א"כ קִשְׂיָא מַנ"ל לְהַגְמָרָא דְקַסְבֵּר אִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב דְלִמָּא מְסַפְקָא לִיהֵ.

בְּשִׁלְמָא לְרַמְב"ם מוֹכַח דְסוֹבֵר אִין חוֹשְׁשִׁין דְאִי מְסַפְקָא לִיהֵ א"כ הִנֵּה לִיהֵ סְפִיקָא דְרַבְּנָן וּמוֹתֵר. בְּשִׁלְמָא לְעֵיל מַנִּי לר' יְהוּדָא דְמִיָּירֵי בְּהַרְבְּעָה שֶׁהוּא אִיסוּר דְאוּרְיִיתָא שְׁפִיר אָמַר מְסַפְקָא לִיהֵ דְסְפִיקָא דְאוּרְיִיתָא לְחוּמְרָא אֲבָל ר' אֲבָא דְמִיָּירֵי בְּרִיסְפִק אִי מְסַפְקָא לִיהֵ הִנֵּה סְפִיקָא דְרַבְּנָן וּא"כ מוֹכַח מְכָאן פְּדַעַת הֶרְמֵב"ם דְשְׁנֵי מִינֵי טָמָאִים הוּא מְדַרְבְּנָן

וקשׁיָא לְדַעַת הָרָא"שׁ וּשׁ"ע וּא"כ מִמֶּנּוּ לְכָל הַדְּעוֹ קִשְׁיָא דְבִגְמִי הוֹכִיחַ מַר' אַבָּא שְׁנֵי הוֹכְחוֹת וְאַחַת נִסְתַּר מִמֶּנּוּ לְרַמְבַּ"ם נִסְתַּר הַהוֹכְחָה דְּסִימָנִין דְּאוֹרֵייתָא וְלִהְרָא"שׁ נִסְתַּר הַהוֹכְחָה דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב: וְזֶה כַּמָּה שָׁנִים שְׁהַעֲלִיתִי מִסְבָּרָא בְּלִי שׁוּם הוֹכְחָה וְכַתְּבִתִּי שְׁאֶפְּלוּ סִימָנֵי דְרַבְּנָן מ"מ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן שְׁפִיר סְמְכִינְן אִסְמִינֵי וְגַם כְּתַבְתִּי אֲזַ לְסְבָרָא זֹו לְפִי שְׁיִטַּת הָרַמְבַּ"ם שְׁכָל הַסְּפִיקוֹת בְּאִיסוּרֵי תוֹרָה מְדַאוֹרֵייתָא מְוַתְרִין וְיִמָּה שְׁאֶמְרוּ סְפַק תוֹרָה לְהַחְמִיר הֵינּוּ מְדַרְבְּנָן וּא"כ גַּם בְּסַפְקֵי אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא מְהֵנִי סִימָנֵי אֶפְּלוּ אִי סִימָנֵי לָאו דְּאוֹרֵייתָא וְהַקְּשָׁה אֲזַ ש"ב הָרַב מְזַבְּאָרוּב ז"ל מְסוּגֵיָא זֹו דִּמְנַ"ל לְהַגְמִי דְרַבֵּי אַבָּא סְבַר אִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב וְיֵישׁ פָּאן אִיסוּר וְדַאי וּמוֹכַח מְפָאן דְּסִימָנֵי דְּאוֹרֵייתָא דְלָמָּא מְסַפְקָא לִיהֵ אִי חוֹשְׁשִׁין וְנִהוּ סְפַק אִיסוּר וּמְהֵנִי אֶפְּלוּ אִי סִימָנֵי לָאו דְּאוֹרֵייתָא וּמַתוּף כְּפִי הַעֲלָה הָרַב הַנֵּ"ל לְהוֹכִיחַ דְּאֶפְּלוּ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן לָאו מְהֵנִי סִימָנֵי אִי סִימָנֵי לָאו דְּאוֹרֵייתָא וְנִהוּ הָרַב הַנֵּ"ל הַקְּשָׁה שְׁתֵּימָם וּמְתַרְץ אַחַת וְשְׂכַח בְּהַאֲחָרַת שְׁעֲדִינְן אַף לְדַבְּרֵי קֶשֶׁה עַכ"פ מְנַ"ל לְהוֹכִיחַ דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב וְדְלָמָּא מְסַפְקָא לִיהֵ וּבְאַמְתָּ פְּלֵאעֵל הָרַב הַנֵּ"ל שְׁשֻׁגָה בְּזֶה וְנִהוּ עֵתָה בְּעַסְקֵי מְחַדָּשׁ בְּשִׁיטָה זֹו הִרְאֵיתוּךָ שְׁדַבֵּר זֶה מוֹכַח דְּבְאִיסוּר דְרַבְּנָן וְדַאי מְהֵנִי סִימָנֵי אֶפְּלוּ אִי לָאו דְּאוֹרֵייתָא וְכִמוֹ שְׁכַתְּבִתִּי: וּמַעֲתָה קֶשֶׁה לָנוּ הַקְּוִשְׁיָא הֵן לְשִׁיטַּת הָרַמְבַּ"ם וְהֵן לְשִׁיטַּת הָרָא"שׁ מִמֶּנּוּ נִסְתַּר מִהֵנּוּ הוֹכְחוֹת לִיתָא.

וְאַתְרֵן מִתְחַלָּה דַעַת הָרָא"שׁ מַה שְׁהַקְּשִׁיתִי מְנַ"ל דְּנִדַּאי אִין חוֹשְׁשִׁין דְלָמָּא מְסַפְקָא לִי וְנִהוּ סְפִיקָא דְּאוֹרֵייתָא דְּבִשְׁלָמָּא לְרַמְבַּ"ם הֵנּוּ לִיהֵ סְפִיקָא דְרַבְּנָן אֲבָל לְדַעַת הָרָא"שׁ קֶשֶׁה וּמִמִּילָא אִם נִאֲמַר שְׁהָרָא"שׁ מוֹדָה לְרַמְבַּ"ם שְׁכָל הַסְּפִיקוֹת הֵמָּה רַק מְדַרְבְּנָן א"כ קֶשֶׁה עַל הָרָא"שׁ גַּם קִוְשֵׁי שְׁנֵי דִּמְנַ"ל דְּסִימָנֵי דְּאוֹרֵייתָא דְלָמָּא מְסַפְקָא לִיהֵ אִם חוֹשְׁשִׁין וּמִמִּילָא בְּסַפְקֵי אִיסוּר מְהֵנִי סִימָנֵי אֶפְּלוּ אִי לָאו דְּאוֹרֵייתָא וְכִמוֹ שְׁהַקְּשָׁה ש"ב הָרַב ז"ל וְתִירוּצוֹ שְׁתִּירְץ דְּגַם בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן לָאו מְהֵנִי סִימָנֵי כְּפִר הוֹכְחִיתִי דְלִיתָא.

וְאוֹמַר אֲנִי לְפִי מַה דְּאִיתָא שָׁם (בְּדַף עט ע"א) אִיבְעֵיָא לְהוּ מְפִשְׁט פְּשִׁיטָא לִיהֵ לַר"י דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב א"ד סְפוּקֵי מְסַפְקָא לִיהֵ לְמַאי נְפָקָא מִינָהּ לְמַשְׁרֵי פְּרִי עִם הָאֵם וְכו' ת"ש ר' יְהוּדָא אָמַר פְּרִידָה שְׁתַּבְּעָה אִין מְרַבִּיעִין עֲלֶיהָ לֹא סוּס וְלֹא חֲמוֹר אֲלֵא מִינָהּ וְכו' וְלְבַדּוּק בְּסִימָנֵי דְאָמַר אַבְיֵי עֲבִי קְלִי בַר חַמְרָא צְנִיף קְלִי בַר סוּסֵיָא וְאָמַר רַב פְּפָא רַבְרַבּוֹ אֲוֹדְנִי וְכו' הֵכָּא בְּמַאי עָסְקִינּוּ בְּאַלְמַת וְגַדְמַת.

וְהַשְׁתָּא אֲנִי אוֹמַר שְׁיֵישׁ לְפָנֵינוּ שְׁתֵּי דְרַכִּים אִם שְׁצַרְיָה שְׁיִהֵה בְּרִי שְׁהֵם שְׁנִיָּהּ מִין אֲחַד דְּהֵינּוּ שְׁסִימְנֵיהוֹן שְׁנָה וּא"כ בְּשְׁתֵּי פְּרִידוֹת שְׁהֵמָה גַּדְמַת וְאַלְמַת אִיסוּר לְהַגְהִיגָם בְּקָרוֹן וְיֵישׁ לְפָנֵינוּ שְׁאִין אִיסוּר רַק בְּשֻׁאֲנוּ רֹואִין שְׁסִימְנֵיהוֹן מְשׁוּנָה זֶה מְזִה שְׁאֲזוּ וְדַאי הָאִי בַר חַמְרָא וְהָאִי בַר סוּסֵיָא אֲבָל בְּאַלְמַת וְגַדְמַת שְׁרִי מְסַפְקֵי וְלִהְכַרִּיעַ אוֹמַר אֲנִי שְׁאִם הוּא סְפַק אִם חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב אוֹ לֹא וּא"כ אֶפְּלוּ בְּנִדַּאי מְשׁוּנִין בְּסִימְנֵיהוֹן מ"מ אִין פָּאן רַק סְפַק אִיסוּר דְּהָרִי שְׁמָא חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב וְאִין פָּאן אִיסוּר פְּלֵל וּא"כ בְּאַלְמַת וְגַדְמַת שְׁרִי מְסַפְקֵי סְפִיקָא דְּסַפְקֵי שְׁמָא סִימְנֵיהוֹן שְׁנָה וְאִתְ"ל דְּמְשׁוּנִין מ"מ שְׁמָא חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב וּא"כ אֲלַמַּת וְגַדְמַת שְׁרִי אֲבָל אִי וְדַאי אִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב וּא"כ אִם מְשׁוּנִין בְּסִימְנֵיהוֹן יֵישׁ פָּאן אִיסוּר וְדַאי דְּאוֹרֵייתָא וּבְאַלְמַת וְגַדְמַת הֵנּוּ סְפַק שְׁל תוֹרָה וְלִהְחַמִּיר וְאִיסוּר וְאִין פָּאן הֵתֵר רַק אִם סִימְנֵיהוֹן דְּמִינֵי לְהַדְּדֵי בְּנִדַּאי: וְנִהוּ מְדַאֲמַר ר' אַבָּא לְשַׁמְעֵי

אי מעיילת לי פונדנײַטא בריספק עיין להנה דדמנין להדדי ועייל לי הנה פוננתו שלא יקח רק הדומין בנדאי אבל אלמת וגדמת לא יקח שאם הנה פוננתו רק שלא יקח מהמשוננין בנדאי הנה ליה למימר פי מעיילת פונדנײַטא עיין דלא תעייל מהנה דלא דמנין אבל השתא דקאמר עיין להנה דדמנין א"כ אוסר לו אלמת וגדמת והשתא שיטת הרא"ש על נכון דשפיר הוכיח בגמ' דסבר ר' אבא אין חוששין דאי מספקא ליה א"כ למה אסר באלמת וגדמת הא הנה ס"ס וא"כ פיון דסובר בנדאי דאין חוששין א"כ מוכח דסימנין דאורייתא: ועכשיו הוכפלה לנו הקושיא לדעת הרמב"ם בתרתי תדא דמנ"ל דסימנים דאורייתא כנ"ל פיון דלדידן ריספק הוא איסור דרבנן ועוד קשה באמת למה הקפיד שיעייל מהנה דדמנין הלא אף בספק כגון באלמת וגדמת שרי מטעם ספיקא דרבנן ונראה דקושיא שני' לא קשיא ולא מידי דאפשר דר' אבא לא הנה לו בדיר שלו שום אלמת וגדמת וא"כ אין חילוק באמירתו לשמעני' אם אמר עיין להנה דדמנין ועייל או אם יאמר הפכו שלא תעייל מהנה דלא דמנין דלשני הלשונות הדומין מותרין והמשוננין אסורים.

וקושיא ראשונה נ"ל לתרץ ומתחלה אראך ששקושיא זו גם להחולקים על הרמב"ם ג"כ קשיא דהנה לעיל מינן' בעי בגמ' לר' יהודה אי פשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב אי ספוקי מספקא ליה למאי נ"מ למשרי פרי עם האם ומסיק ת"ש דאמר ר"י פרידה שתבעה אין מרביעין עלי' לא סוס ולא חמור אלא מינה ואי אמרת מפשט פשיטא ליה לרבע עלה מינה דאמה דלא ידעינן מינה דאמה מאי ניהו וקא אלא מינה קתני ה"ק אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור לפי שאין יודעין במינה ולבדוק בסימנין דאמר אבני עבי קלי' וכו' באלמת וגדמת ת"ש הפל מודין וכו' ש"מ מספקא ליה ואח"כ מביא הא דר' אבא והנה קשה על קושיות המקשן ולבדוק בסימנין דלמא סבר סימנין דרבנן דהרי רבא מבעי ליה בב"מ אי סימנין דאורייתא או דרבנן ואי משום דא"כ מה מיבעני' ליה לרבא נפשוט מהכא דסימנין דרבנן זה אינו דזיל הכא קמדחי לי' דאיכא למימר דמספקא ליה אי חוששין לזרע האב ואי בעית למפשט דמספקא ליה איכא למדחי דפשיטא ליה אלא דלא ידעינן מינה דאמה וסימנין לא מהני דסימנין דרבנן אלא ודאי משום דכיון דלא ידעינן מינה דאמה א"כ כל מה שמרביעין עליה הנה רק ספק איסור דשמא זהו מינה דאמה ולהרמב"ם כל הספיקות אף ספק איסור דאורייתא מן התורה הם מותרין והא דאמרו ספיקא דאורייתא לחומרא היינו מדרבנן שרבנן החמירו ואסרו ספק איסור דאורייתא וא"כ שאין כאן רק איסור דרבנן שפיר מקשה ונבדוק בסימנין דלו יתא סימנין דרבנן מ"מ סמכינן עליהו באיסור דרבנן, ולפי זה קשיא לן בסוף הסוגיא דמסיק ש"מ דסבר ר' אבא אין חוששין לזרע האב וסימנין דאורייתא ממאי דלמא סימנין דרבנן דהרי שם מיירי דלא ידע ר' אבא אם משוננין מצד אמה שאם הנה יודע בנדאי שזה נולד מן הסוסיא וזה מן החמורה א"כ הרי אסורין בנדאי אלא ודאי בסתם פרידות מיירי ר' אבא שלא ידע הי מינייהו אמה סוסיא והי מינייהו אמה חמורה וא"כ פיון דבסתם פרידות מיירי א"כ הנה ספק איסור ואסור רק מדרבנן וא"כ מנ"ל דסימנין דאורייתא דלמא סימנין דרבנן ומהני שפיר באיסור דרבנן והא ודאי קשיא.

לכן נ"ל דאדרבה מפאן מוכח דינו של הרמב"ם דהרי הגמ' מוכיח מדר' אבא דאין חוששין לזרע האב וא"כ מוכח דכלאים דמשיכה הוא רק מדרבנן דאי דאורייתא קשה דלמא מספקא ליה אלא ודאי שהוא מדרבנן ואי מספקא הנה ספיקא דרבנן ולקולא.

וגם מה דקאמר ש"מ סימנין דאורייתא הוא משום דאי סימנין דרבנן א"כ אף שאנו רואין שהם משוננין בסימניהון עדיין מספקא לן דלמא הסימנין לאו פלום ניהו ובין אם הם משוננין בסימניהון ובין אם הם שונים בסימניהון איכא לספוקי שמהם מין אחד ושמהם שני מינין וא"כ אפילו משוננין בסימניהון הנה לן להתיר דבכל גוונני ספיקא דרבנן הוא ולקולא ומדאסר במשוננין בסימניהון ש"מ סימנים דאורייתא ובדאי הם שני מינין וא"כ עיקר הר"א דסימנין דאורייתא הוא מדאסר ר' אבא במשוננין בסימניהון ולא כפשוטא דסוגיא דמשמע שההוכחה היא מדהתיר ע"י סימנין ולדידי נהפוך הוא דאדרבה עיקר ההוכחה מדסמך אסימנין באינם שונים וא"כ דינו של הרמב"ם אמת ויציב: ולא עוד אלא שהוכחנו מסוגיא זו גם דין זה של הרמב"ם שפסק דכל הספיקות מותרים מן התורה וקשיא לן מכאן לדעת הרשב"א דסובר דהספיקות אסורים מן התורה.

אלא דנ"ל דאי לאו פרש"י דפירש פאן סימנים דאורייתא ובב"מ מספקא לן לענין אבידה אי סימנין דאורייתא וכו' ולדידי לולא פרש"י לא דמי כלל להאי דהתם דהאי דהתם הספק הוא שאף שזה אומר סימנים בשמלה זו דלמא הנה גם לאיש אחר שמלה פיוצא בזו ממש עם כל הסימנין ואי חיישינן להכי או לא היינו בעי' דהתם אבל פאן הפירוש סימנין דאורייתא היינו שפך הל"מ דליכא פירד בן חמורה דצניף קליה וליכא בר סוסיא דעבי קליה ואין זה ענין להך דב"מ דהתם אטו משום שיש לשמלה זו סימנין הללו ליכא למיחש דלמא יש עוד שמלה פיוצא בזה וסימנין דאורייתא דהכי הוא בגוון דאמרו לעיל (בדף טו) בסימנין ביצים דלאו דאורייתא ניהו דהיינו שיש ביצי עוף טמא הדומין לעוף טהור וכן פאן אי סימנין הך לאו דאורייתא היינו שיש בר חמרא הדומה לבר סוסיא ובר סוסיא הדומה לבר חמרא ואין סומכין עליהם כלל ולעולם אנו מסופקין בו שמה בר חמרא שמה בר סוסיא וא"כ מדמוכח מר' אבא דסימנין דאורייתא שפיר פשיט לעיל ופריף ולבדוק בסימנים וליכא למימר דסבר סימנין דרבנן שלא אשפחן שום דעה פאן שיהיה סימנין דרבנן ולא שום ספק בזה ואין זה דומה להך דב"מ וזה פשוט אצלי לולא שרש"י לא פירש כן: שם בגמ' נמצא ביד נכרי שאני פרש"י שהיתה בחזקת המשפחה.

ואומר אני לפי זה הך בשר שנתעלם מן העין שאסרו רב בלי שום ריעותא אף שמונח במקומו למה לה לעורבין שהביאו בשר טרפה ומאין לקחו העורבים בשר טרפה פיון שאפילו מה שהוא אצל הנכרי בחזקת משפחה מן העורבים הוא ולמיחוש שהביא מנבלה המושלכת תינח אברים אבל חתיכות ליכא נבילה מושלכת כדמוכח לקמן ממתניתין דשקלים.

אמנם מתורתו של הר"ן למדתי שאין הפירוש כמו שפירש רש"י לקמן אמר שנה דשקלים שדרף הנבילה לחתכה לאברים ולא לחתיכות אלא שהפירוש הוא שכל בשר הנמצא דרף השלכה שהשליכו אדם בכוננה ודאי נבילה הוא אלא שאין כל בשר הנמצא ע"ג קרקע בחזקת מושלף מדעת ותלינן בנפילה שנופל מן הנושא ולא בכוננה ולא הרגיש בנפילתו והלך לו אבל אברים אגב יוקרנייהו מידע ידיעי בשעת נפילה שהוא רגיש תכף ולכך אי אפשר לומר באברים שהם דרף נפילה ובדאי בכוננה הושלכי ונבילה הוא אבל חתיכות תלינן ברוב שאינן נבילות ולא הושלכו מדעת רק נפלו שלא

בכּוּנָה וּלְפִי זֶה פְּעָמִים מְחַתְּכִי הַגְּבִילָה לַחֲתִיכוֹת ג"כ לְהַשְׁלִיכֵן וּכְמוֹ שֶׁשָּׂנִינוּ מְחַתְּכִין הַגְּבִילָה לְפָנֵי הַקְּלָבִים.

וְכָל בְּשָׂר שֶׁמְבִיא הָעוֹרֵב וְדַאי מִבְּשָׂר הַמְּנוּחַ בְּשׁוֹק מְבִיא וּלְכֹף חֲשֵׁשׁ רַב שְׂאוּלֵי הַבֵּיא מִגְּבִילָה וְלֹא אֲזַלְיָנוּ בְּזֶה בְּתֵר רְנָבָא כִּי אִם הֵבִיאוּ הָעוֹרֵב וְדַאי מִבְּשָׂר הַמְּנוּשְׁלָף הוּא וּגְבִילָה הוּא: וּבְזֶה אֶפְשָׁר לְתַרְץ קוּשְׁיָת הַתִּיס' בְּתַרוּזִין הֵנָּה סִמָּן וּלְגַבֵּי אַבְיָדָה שָׂנִינוּ בַּתּוֹסָפֵת דְּלֹא הֵנָּה סִמָּן.

וְנִרְאֶה דְּנִדְאֵי דְרַף לְתַרוּז בְּשָׂר אֲבָל אֵין דְרַף לְתַרוּז בְּשָׂר הַמְּנוּשְׁלָכִין בְּכּוּנָה וּלְעֵנִן בְּשָׂר שְׂנִמָּה"ע לִיכָא חֲשֵׁשׁ רַק שְׂמָא הֵבִיאוּ עֵירֻבִין מִגְּבִילָה מְנוּשְׁלָכָת וְכִינֵן שֶׁהוּא תַרוּז בְּתַרוּזִין יֵצֵא מִחֲשֵׁשׁ זֶה וְלִמְיַחֵשׁ שְׂמָא הֵבִיא מִבֵּית נְכָרֵי הָרֵי הַנְּכָרֵי מְשַׁמֵּר אֶת שְׁלוֹ מִן הָעוֹרֻבִין אֲבָל לְגַבֵּי אַבְיָדָה לֹא הֵנָּה סִמָּן שֶׁהוּא שְׁלוֹ שְׁהָרֵי הַפֶּל חוֹרְזִין פֶּן: וּבְזֶה מְתוּרָץ מַה שֶׁהַפּוֹסְקִים לֹא הֵבִיאוּ הֵךְ בְּתַרוּזִין דִּהֵנָּה סִמָּן וּבְשִׁלְמָא הֵנָּה דְפֶסְקֵי כְּלוּי שִׁס"ל דְּבִשְׂמָה"ע מִתַּר אִיכָא לְמִימַר כְּסִבְרַת הַתּוֹס' דְּלֹא הֵנָּה תַרוּזִין סִמָּן רַק לְגַבֵּי בִשְׂמָה"ע שֶׁהוּא רַק חוּמְרָא אֲבָל בְּרוּב טְבַחֵי גוּיִם שֶׁחֵיִישִׁינֵן מִן הַדִּין לְטַרְפָּה לֹא הֵיָה תַרוּזִין סִמָּן וּא"כ פִּינֵן דְּאַנֵן פֶּסְקִינֵן כְּלוּי לֹא נִפְקָא לָן מִיַּדֵּי בְּתַרוּזִין לְדִינָא אֲבָל הָרֵי"ף וְהַרְמַב"ם שֶׁפֶסְקוּ כְּרַב וְהַשְׁמִיטוּ הֵךְ דְּתַרוּזִין קִשְׂיָא וּבְשִׁלְמָא הָרֵי"ף אִיכָא לְמִימַר פִּינֵן שֶׁכְּבָר הֵבִיא דְחֲתִיכָה דְתַלְת קַרְנָתָא הֵנָּה סִמָּן שׁוּב ס"ל דְּזֶה הוּא ק"ו דְּתַרוּזִין הֵנָּה סִמָּן וּס"ל דְּתַרוּזִין שְׁל בְּשָׂר הוּא סִמָּן גָּמוּר וְעַד כָּאֵן לֹא מִבְּעֵיָא לֵיה אֲלֵא לר"ה שְׁלֹא שְׂמַע הֵךְ דְתַלְת קַרְנָתָא א"כ הָרֵי"ף שֶׁכְּבָר הֵבִיא הֵךְ דְרַבָּה בַר רַב הוּנָא דְמַחְתֵּף אֶתְלַת קַרְנָתָא מִהֵנִי ק"ו בְּתַרוּזִין מִהֵנִי אֲבָל הַרְמַב"ם שְׁלֹא הֵבִיא הֵךְ דְתַלְת קַרְנָתָא רַק מְבִיא סְתָם אֲלֵא א"כ הֵיָה לוֹ בּוֹ סִמָּן וְסִמָּן סְתָם סִמָּן גָּמוּר מְשַׁמַּע וְאוּלֵי ס"ל דְתַלְת קַרְנָתָא לֹא הֵנָּה סִמָּן לְעֵנִן בִּשְׂמָה"ע וְכֵן שְׂמַע מִפִּי רַש"י שְׁלֹא בְּשִׁבִיל אִיסוּר וְהֵיָתֵר הֵנָּה חֲתָף לֵה פֶן א"כ קִשְׂיָה לְמַה לֹא הֵבִיא הַרְמַב"ם דְּבְתַרוּזִין הֵנָּה סִמָּן אֲבָל לְפִי מַה שֶׁפְּתַבְתִּי נִיחָא דְעַד כָּאֵן לֹא הֵנָּה חֲרָשִׁין סִמָּן אֲלֵא לְשִׁיטַת תַּלְמוּדָא דִּידֵן דְנִמְצָא בְּיַד נְכָרֵי מוּמָר וְלִיכָא חֲשֵׁשׁ רַק מְשׁוּם שְׁעוֹרֻבִין הֵבִיאוּ גְבִילָה מְנוּשְׁלָכָת וּלְכֹף הֵנָּה תַרוּזִין סִמָּן אֲבָל הַרְמַב"ם אֲחַז שְׂטַת הִירוּשָׁלַמֵי דְגַם נִמְצָא בְּיַד נְכָרֵי אִיסוּר וּא"כ גַּם אֲצֵל הַנְּכָרֵי אֵינוּ בְּחֻזְקַת מְשַׁתְּמַר וּמִמִּילָא אִיכָא חֲשֵׁשׁ שְׁעוֹרֻבִין הֵבִיאוּ מְרוּבָא דְעֵלְמָא שְׁהֵם רוּב נְכָרִים מִן מְקוּם שֶׁטְבַחֵי נְכָרִים וּמַה מוֹעִיל תַרוּזִין וְדִלְמָא הָעוֹרֻבִין הֵבִיאוּ מְשַׁל נְכָרֵי שִׁג"כ דְרַפּוֹ לְרַרוּז בְּשָׂר שְׁלוֹ הָעוֹמֵד לְמַאֲכָלוֹ: וּבְמָה שֶׁפְּתַבְתִּי אֵין אֲנוּ צָרִיכִין לוֹמַר דְרַב חֵיִישׁ לְרוּבָא דְעֵלְמָא שְׁהָעוֹרֻבִין הֵבִיאוּ מְקוּם אַחַר אֲלֵא דְרַב חֵיִישׁ לְגְבִילָה מְנוּשְׁלָכָת וְאַפִּילוּ בְּמְקוּם שֶׁכָּל טְבַחֵי וְכָל מוֹכְרֵי בְּשָׂר הֵם יִשְׂרָאֵלִים מְכָל מְקוּם כְּמָה גְבִילוֹת יֵשׁ שְׂמַתִּים מְאַלְיָהֶם בְּבִתֵּי נְכָרִים שְׂאִינָם טְבַחִים וּמְשַׁלִּיכִים אוֹתָם לְאַשְׁפָּה וְכָל מַה שֶׁמְבִיא עוֹרֵב חֻזְקָתוֹ מִגְּבִילָה וְלִכֵּן אֵף שֶׁהַגְּבִילָה הִמָּה מוֹעֵטִין מ"מ פִּינֵן שֶׁחֵיִישִׁינֵן לְעוֹרֵב וּמַה שְׁעוֹרֵב מְבִיא וְדַאי מִן הַגְּבִילָה הוּא אֲבָל בְּמְקוּם דְלִיכָא נְכָרֵי כָּלל יֵשׁ לְהַתִּיר בִּשְׂמָה"ע שְׁהָרֵי אֶפְשָׁר לְשְׂאוֹל לְיִשְׂרָאֵלִים אִם אֵירַע לָהֶם גְּבִילָה שֶׁהַשְׁלִיכוּ לְאַשְׁפָּה.

וּבְזֶה מְתוּרָץ מַה שֶׁהַקְּשָׁה הַתּוּי"ט בְּשִׁקְלִים פ"ז מְשַׁנָּה ג' שְׂתַמָּה עַל הַבְּרִטְנוּרָא וְעַל הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנָּה שֶׁם שְׂכַתְב שְׂאֵפִילוּ מִיעוּט עַכּוּ"ם כִּי הָעֵיקָר אֲצֵלְנוּ בִּשְׂמָה"ע אִיסוּר וְהַקְּשָׁה הַתּוּי"ט שְׁהָרֵי רַב דְּאָסַר בִּשְׂמָה"ע אֲפִילוּ אֵין כָּאֵן עַכּוּ"ם אִיסוּר וְכֵן מְבוֹנָר

בְּרַמְב"ם פ"ח מִמְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת וְהֵנִיחַ שָׁם בַּצ"ע: וְאָפִי מֵה שֶׁפְּתַבְתִּי לֹא קוֹשֵׁי דְגַם רַב לֹא חָשַׁשׁ בְּמִקְוֵה דְלִיכָא נְכָרֵי כָּלֵל וְדִבְרֵי הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנֵּה וּדְבָרָיו בְּחִבּוּרוֹ פ"ח מ"א לֹא סִתְרֵי אֶהְדְּדֵי דְזֵה לְשׁוֹנוֹ בְּחִבּוּרוֹ וּכְבָר אָסְרוּ חֲכָמִים כָּל בְּשָׂר הַנִּמְצָא בֵּין בְּשׁוּק בֵּין בֵּיז נְכָרֵי אַעפ"י שֶׁפֶל הַשׁוֹחֲטִים וְכָל הַמוֹכְרִים יִשְׂרָאֵלִים וְכו' הָרִי דְדִיִּיק הַרְמַב"ם בְּדִבְרָיו וְלֹא פָתַב אַע"פ שֶׁהִיא עִיר שֶׁפְּנֹלָה יִשְׂרָאֵלִים אֲלֵא פָתַב כָּל שׁוֹחֲטִים וּמוֹכְרֵי מִשׁוּם דְּחָשַׁשׁ בַּשְּׂמֵה"ע הוּא מִשׁוּם נְבִילָה מְשַׁלְכֵת וְזֵה אֵין עֲנִינָה לְשׁוֹחֲטִים וּמוֹכְרִים וּבְפִירוּשׁ הַמְשַׁנֵּה ג"כ דִּיִּיק וְכַתֵּב וְזֵהוּ בְּעִיר שֶׁפְּנֹלָה יִשְׂרָאֵלִים דִּיִּיק וְכַתֵּב כִּיִּלָּה יִשְׂרָאֵלִי וְלֹא פָתַב כָּל הַשׁוֹחֲטִין וּמוֹכְרִין וְדוּק.

וּבְזֵה נִיחָא לִי מֵה דְאָמַר פְּרוֹנוֹתָ דְנְכָרִים הִיָּה תַדַּע דְאָמַר דְאִיסוּרָא שְׂכִיחַ טְפִי וְאִם נִימָא דְחָשַׁשׁ בַּשְּׂמֵה"ע הוּא מִשׁוּם שְׂמָא הִבִּיא הָעוֹרֵב מְרוֹבָא דְעֵלְמָא א"כ גַּם לְעֲנִין בַּשְּׂמֵה"ע שְׂיִיף לֹמַר דְאִיסוּרָא שְׂכִיחַ טְפִי אֲלֵא וְדָאִי שֶׁמְעוֹלָם לֹא עָלָה עַל הַדַּעַת לְחַוֵּשׁ לְמִקְוֹמוֹת אַחֲרִים: וּבְמָה שֶׁכָּרְשִׁיתִי דֵּה תְלוּי בְּזֵה דָאִי לֹא חִיִּישִׁין לְמָה שֶׁבִּיז נְכָרֵי דְנְכָרֵי מְשַׁמַּר שְׁלוֹ א"כ גַּם הָעוֹרֵב לֹא הִבִּיא שֶׁל נְכָרֵי שֶׁהָרִי הַנְּכָרֵי מְשַׁמַּר וְאִיף יִקְחָהוּ הָעוֹרֵב וְעַל כִּרְחֻף הַחָשַׁשׁ רַק מִשׁוּם נְבִילָה מְשַׁלְכֵת א"כ חֲרוּזִין הֵנָּה סִימָן אֲבָל אִם נִימָא שֶׁנְכָרֵי אֵינֹן מְשַׁמַּר וְא"כ הָעוֹרֵב יָכוֹל לְהִבִּיא מְשַׁלְכֵת נְכָרֵי אֲזַ אִם חִיִּישִׁין לְרוֹבָא דְעֵלְמָא אִוּ בְּעִיר שֶׁרְוֹבָה נְכָרִים חֲרוּזִין לֹא הֵנָּה סִימָן אֲלֵח דָּאִם נִימָא דְנְכָרֵי אֵינֹן מְשַׁמַּר אֵת שְׁלוֹ א"כ עַל כִּרְחֻף דְלֹא חִיִּישִׁין לְעוֹרְבִין כָּלֵל וְלֹא אֲסוּרִין בַּשְּׂמֵה"ע לֵל דַּא"כ אִיף שְׁנִינֹן וּבְנִמְצָא הֵלֶךְ אַחַר הָרוֹב וְלִיכָא לְשׁוּנֵי שֶׁנִּמְצָא בִּיז נְכָרֵי דְמָה בְּכַף הָרִי כָּל מָה שֶׁבִּיז נְכָרֵי הֵנָּה נִתְעַלַּם מִן הָעֵין שֶׁהָרִי הַנְּכָרֵי אֵינֹן מְשַׁמַּר וּלְפִי זֵה דְבָר זֵה לֹמַר דְחֲרוּזִין לֹא הֵנָּה סִימָן וְלִמִּמַּר דְמִן הַסֵּתֵם חִיִּישִׁין לְעוֹרֵב הֵנָּה תְרַתִּי דְסִתְרֵי אֶהְדְּדֵי וְאִי אֲפִשֶׁר לְחַוֵּשׁ לְתַרִי חוּמְרֵי דְעַל זֵה נְאָמַר הַפְּסִיל בַּחוּשְׁףֵהּ הוּלָה: וְזֵהוּ הַפִּירוּשׁ שֶׁמָּה שֶׁהִשִּׁיב רַב לְרַב הוֹנָא אֵל תְּהִי שׁוֹטָה בְּחֲרוּזִין הֵנָּה סִימָן וְלָמָּה קָרָאוּ שׁוֹטָה וּמָה שֶׁעוֹת יֵשׁ בְּזֵה שֶׁנִּסְתַּפַּק בְּזֵה וּלְדִידֵי גַ חָא דְבְּזֵה הוּא חוּשְׁשׁ לְתַרִי חוּמְרֵי דְסִתְרֵי אֶהְדְּדֵי וְע"ז נְאָמַר פְּסִיל בַּחוּשְׁףֵהּ הוּלָה וְלָכוֹן הִזְהָרוּ שְׁלֵא יִסְתַּפַּק בְּזֵה וְאָמַר אֵל תְּהִי שׁוֹטָה: וּבְזֵה נִיחָא מֵה דְאָמַר אִיכָא דְאָמְרֵי אָמַר רַב הוֹנָא אָמַר רַב בְּחֲרוּזִין הֵנָּה סִימָן וְהִנֵּה אִיף אֲפִשֶׁר חִילּוּק וְהַפְּרָשׁ רַב בֵּין הִנֵּי תַרִי לִישְׁנֵי דְלִישְׁנָא קָמָא קָרָא רַב שׁוֹטָה לְמִי שֶׁמְסַתַּפַּק בְּזֵה אִיף אֲפִשֶׁר דְלִישְׁנָא בְּתַרָא אָמַר רַב גּוֹפִי' דִּין זֵה וְהָרִי אֵין הַדְּבָר צָרִיף לְאִוְמוֹרוֹ שְׂמִי שֶׁמְסַתַּפַּק בְּזֵה בְּכָלֵל שׁוֹטִין יִחְשַׁב וְנִרְאֶה דְהִנֵּי תַרִי לִישְׁנֵי פְּלִיגִי בְּשִׁיטַת הַגַּמ' וְשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי דְלִישְׁנָא קָמָא הֵינֵנוּ שִׁיטַת תַּלְמוּדָא דִּיזֵן דְנִמְצָא בִּיז נְכָרֵי מוֹתֵר וּלְכַף אִי אֲפִשֶׁר לְהַסְתַּפַּק כָּלֵל אִם בְּחֲרוּזִין הֵנָּה טִימָן דְּוֹדָאֵי הֵנָּה סִימָן וְלִישְׁנָא בְּתַרָא אֲזִיל בְּשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי דְגַם נִמְצָא בִּיז נְכָרֵי אֲסוּר וּלְכַף שְׁפִיר יֵשׁ לְהַסְתַּפַּק בְּזֵה וְהַנְּצָרָה רַב לְהוֹרוֹת דְבְּחֲרוּזִין הֵנָּה סִימָן.

וְהִנֵּה לְשִׁטַּת הִירוּשְׁלָמִי קֹשֶׁה קוֹשְׁיֵית הַגַּמ' מִבְּשָׂר הַנִּמְצָא דְאֲזִלִּין אַחַר הָרוֹב וְכוֹן מִמְשַׁנֵּה דְמִכְשִׁירִין דְמוֹקֵי לֵה כְּשִׁמְעֵתִין בְּנִמְצָא בִּיז נְכָרֵי וְנִרְאֶה דְעַד כָּאֵן לֹא מוֹקֵי לֵה הִכִּי אֲלֵא בְּתַחֲלַת הַסּוּגִיָּא אֲבָל לְבַתֵּר דְמַסִּיק עַל הַמְשַׁנֵּה דְשִׁקְלִים דְמוֹתֵרִים שְׁנִינֹן הֵינֵנוּ מִשׁוּם נְבִילָה אֲבָל לֹא בְּאֲכִילָה א"כ גַּם מָה דְתַנּוּן בְּתַשַׁע חֲנוּיּוֹת בְּנִמְצָא הֵלֶךְ אַחַר הָרוֹב הֵינֵנוּ לְעֲנִין נְבִילָה דְבִקְבוּעַ הֵנָּה כְּמַחְצָה עַל מַחְצָה וְהָרִי הוּא סָפַק נְבִילָה וְבַרְה"י סְפִיקוֹ טָמֵא וּבְנִמְצָא הֵלֶךְ אַחַר הָרוֹב וְטָהוֹר מִשׁוּם נְבִילָה וְכוֹן מְשַׁנֵּה דְמִכְשִׁירִין הֵינֵנוּ לְעֲנִין נְבִילָה וְכוֹן פִּירוּשׁ הַרְמַב"ם בְּהַדְּיָא בְּמַס' מְכַשִּׁירִין בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנֵּה: וּבְזֵה נִרְאֶה לַע"ד סֵדֵר הַקּוֹשְׁיּוֹת

בגמ' שְהֵמָּה מֵהוֹפְכִים שְׁמַתְחֵלָה הַקֶּשֶׁה מִתְשַׁע חֲנוּיּוֹת שְׁאִינוֹ מִשְׁנֵה פֶלֶל רַק בְּרִיָּתָא וְאַח"כּ הַקֶּשֶׁה מִמִּשְׁנֵה דְמַכְשִׁירִין שֶׁהוּא בְּסֹדֵר טְהוֹרוֹת וְאַח"כּ מִמִּשְׁנֵה דְשִׁקְלִים שֶׁהוּא בְּסֹדֵר מוֹעֵד וְאִיפְכָא מִבְּעֵיָא לִיה אֲמַנְם דְרַף הַגַּמ' לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וּלְהַרְבּוֹת בְּשִׁקְלֵי וְטָרְיָא וּמִמִּילָא רְנוּחָא שְׁמַעְתִּי וְאִם הִיָּה מִקֶּשֶׁה מִתְחֵלָה מִשִׁקְלִים וְשִׁם נִנְעֵלוּ פֶל שְׁעָרֵי תִירוּצֵי רַק תִּירוּץ דְמוֹתֵרִים מִשׁוּם נְבִילָה א"כ לֹא הִיָּה מְקוּם לְהַקְשׁוֹת אַח"כּ שׁוּם קוֹשְׁיָא וְלִכּוֹן הַקְדָּיִם הַקּוֹשְׁיּוֹת אַחֲרוֹת וְדַחֵי לֵהוּ בְּשִׁנּוּי אַחֲרֵינָא וְחוּזֵר וּמִקֶּשֶׁה מִשִׁקְלִים וְאִזּוּ מְסִיק הַמִּסְקָנָא לְכוּלְהוּ פִּירְכָא דְמוֹתֵרִים הִיָּינוּ מִשׁוּם נְבִילָה וְכֵן אִם הִיָּה מִקֶּשֶׁה מִמִּשְׁנֵה דְמַכְשִׁירִין קוֹדֵם שֶׁהַקֶּשֶׁה מִבְּרִיָּתָא דְתִשְׁע חֲנוּיּוֹת וְהִיָּה מְתָרֵץ בְּעוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ וְתִירוּץ זֶה לְחוּד אִינוּ מְסִפִּיק דְאַפְתִּי מַה מְהִי בְּבֶשֶׁר חַי רֹב טַבְחֵי יִשְׂרָאֵל וְדַלְמָא מְנַכְרֵי נָפֵל וְהִיָּה בְּשֶׁר שְׁנֵמָה"ע וְהִי צָרִיף ג"כ לֹמֵר נִמְצָא בְּיַד נַכְרֵי שְׁאֵנִי וְשׁוּב לֹא הִיָּה מְקוּם לְהַקְשׁוֹת מִבְּרִיָּתָא דְרַבּוּ מִקְוֵלִין וְטַבְחֵי אוֹ מִמִּשְׁנֵה דְמַכְשִׁירִין וּלְכַף הַקְדָּיִם הִנֵּף קוֹשְׁיּוֹת וּבְזֵה שְׁפַתְבְּתֵי דְלַמְסָקָנָא נִדְחוּ פֶל תִּירוּצֵי רַאשׁוֹנִים וְכִנְלְהוּ פִּירְכָא בְּחֵד שְׁנֵוֹיָא שְׁנֵינּוּ שְׁמוֹתֵרִים הִיָּינוּ לְעַנְן נְבִילָה נִיחָא לִי מַה דְתַנְיָא תִשְׁע חֲנוּיּוֹת מוֹכְרוֹת בְּשֶׁר שְׁחוּטָה וְאַחַת מוֹכְרַת בְּשֶׁר נְבִילָה וְאִם לְעַנְן אִיסוּר וְהִתֵּר אִיבְרֵי לֹא הִיָּה לוֹ לְמִימַר לְשׁוֹן שְׁחוּטָה וְנְבִילָה אֵלָּא כִּף הִיָּה לוֹ לֹמֵר תִשְׁע חֲנוּיּוֹת מוֹכְרוֹת בְּשֶׁר כְּשֶׁרָה וְאַחַת מוֹכְרַת טְרֵפָה אֵלָּא וְדֵאִי לְעַנְן אִיסוּר וְהִתֵּר לֹא נִפְקָא לָן מִיַּדֵי דְבַלָּא"ה אֲפִילוּ נִמְצָא אִיסוּר מִשׁוּם בִּשְׁמ"ה וּלְעַנְן מִלְקוֹת אֲפִילוּ בְּקַבּוּעַ לֹא לְקֵי דְאַפְתִּי כְּמַחְצָה עַל מַחְצָה הוּא וְאִין לֹקִינַן עַל הַסְּפֵק וּלְכַף אֲמַר שְׁחוּטָה וְנְבִילָה וּנ"מ לְעַנְן טוֹמְאָה בְּרַה"ר שְׁסַפְּקוּ טְמֵא דְקַבּוּעַ הִנֵּה סְפֵק וְנִמְצָא אֲפִילוּ סְפֵק לִיכָּא דְאִזְלִינּוּ אַחַר הָרֹב: אֲמַנְם לְלוֹי דְסִבְר מוֹתֵרִים בְּאַכִּילָה אִיכָּא לְמִימַר דְנִקְט נְבִילָה לֹא מִבְּעֵי טְרֵפָה פְּשִׁיטָא דְכַנְמָצָא אִזְלִינּוּ בְּתַר רַנְבָּא אֵלָּא אֲפִילוּ נְבִילָה שְׁיֵשׁ כָּאֵן חֲזַקָה דְמַסִּיעַ לְמִיעוּטָא שְׁהֵרִי בְּהֵמָה בְּחֻזְקַת שְׁאִינָה זְבוּחָה עוֹמֵדַת וְאִיכָּא לְמִימַר סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה וְהִיָּה לָהּ פִּלְגָא קמ"ל דְלֹא אֲמַרִינּוּ כֵן: עוֹד נִלְע"ד טַעְמָא דְרַב דְאָסַר בִּשְׁמַה"ע וּמִתְחֵלָה אֲפֵרֵשׁ דְבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה וּבְנִמְצָא הֵלֵךְ וְכו' אֲבָל קֶשֶׁה דְבְשֶׁר הַנִּמְצָא שְׁלֵא בְּמִקְוֵלִין אִיסוּר בְּיוֹם שְׁהַכְרִיזוּ וְכו'.

וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶׁהַקְדִּימוּ הַתּוֹס' דְמִקְוֵלִין הִנֵּה קַבּוּעַ א"כ מִשְׁמַע דַּס"ל דְגַם בְּלֹא נֹדַע אִיזָה מוֹכְרַת בְּשֶׁר נְבִילָה רַק שְׁנוּדַע לָנו שְׁבִין עֶשֶׂר חֲנוּיּוֹת הִלְלוּ יֵשׁ אַחַת שְׁמוֹכְרַת בְּשֶׁר נְבִילָה אֲבָל לֹא נֹדַע אִיזָה מְקַרֵי ג"כ קַבּוּעַ נִמְצָא שְׁיֵשׁ בְּקַבּוּעַ הִנֵּה חוּמְרָא גְדוּלָה יוֹתֵר מִבְּקַבּוּעַ גְּמוּר הַנּוֹדַע אִיזָה מֵהֶם מוֹכְרַת בְּשֶׁר נְבִילָה דְבְּקַבּוּעַ הַנּוֹדַע רְאוּי לְהִתִּיר פִּירֵשׁ מִמִּילָא וְלֹא גְזַרִינּוּ שְׁמָא יִקְח מִן הַקַּבּוּעַ פִּינּוּן שְׁהַאִיסוּר יָדוּעַ בְּמִקְוֵמוּ וְכִמוּ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' בְּדַבּוּר שְׁאַחַר זֶה אֲבָל בְּקַבּוּעַ שְׁלֵא נֹדַע אִיזָה הַחֲנוּת הִיא הַמוֹכְרַת נְבִילָה וְדֵאִי שְׁיֵשׁ לְגִזְזוֹר גַּם בְּפִירֵשׁ בְּגִזְזֵרָה שְׁמָא יִקְח מִן הַקַּבּוּעַ וְא"כ לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹס' פְּלוּם דְנִדְאִי רְאוּי לְאַסְוֹר הַנִּמְצָא וְאֲפִילוּ אִם נֹאמַר שְׁכָּאֵן אִזְלֵי הַתּוֹס' בְּשִׁטַּת ר"ת דְלִקְמֵן שְׁהִתִּיר בְּזֹאב שְׁדַרְס בְּעֶדֶר ב' או' ג' וְהִתִּיר מַה שְׁפִירֵשׁ וְלֹא גְזַר שְׁמָא יִקְח מִן הַקַּבּוּעַ מ"מ הֵרִי כְּתַבוּ הַתּוֹס' דְזִבְחֵי דְדוֹקָא בְּבַע"ח הִתִּיר ר"ת מִשׁוּם שְׁפִיזוּ לְמַכְבְּשִׁינָהוּ דְנִיִּידי וְלָמָּה יִקְח מִן הַקַּבּוּעַ אֲבָל בְּמַה שְׁאִינוּ בַע"ח גַּם ר"ת גְזַר שְׁמָא יִקְח מִן הַקַּבּוּעַ וְאֲמַרְתִּי שְׁזֵה פְּנוּנַת הַתּוֹס' בְּקוֹשְׁיָא שְׁנִי שֶׁהַקְשׁוּ מְקוּם שְׁאִין מְכַרִּיזִין לָמָּה הִיָּה אִיסוּר לְקַנּוֹת אִפִּי בְּמִקְוֵלִין וְלִכְאוּרָה דְבְרֵיהֶם תְּמוּהִים שְׁהֵרִי כְּתַבוּ בְּתַחֲלַת הַדַּבּוּר דְמִקְוֵלִין הִנֵּה קַבּוּעַ וְכַתְּבוּ כֵן אֲפִילוּ בְּמִקְוֵמִים שְׁאִין מְכַרִּיזִין וְכַדְמִשְׁמַע שִׁם בְּדַבְרֵיהֶם וּמְהַרְשֵׁ"א כְּתַב שְׁעַתָּה הִבִּיאוּ

התוס' ראיה דמקום שאין מכריזין לא מחשב קבוע מדהתיר לקמן כפדא וכוליא ונהנה דברי התוס' בזה עם דברי המהרש"א תמוהים דהרי כפדא וכוליא עורבים שדו להו ונהנה פירש שלא בפנינו ולכה לא נאסר משום קבוע ואם נימא כשטת הר"ן דהיכא דחזינו דאייתי להו עורבין לכ"ע אסור משום בשמה"ע ולקמן בהנה פבדי וכוליא מיירי שחזינו בשעה שלקחיהו העורבים ולכה לא חיישינו דאייתי מעלמא הנה ניחא דלפי זה על פרחי בשקלו לפנינו מיירי ולא מחשב פירש ואפתי הנה קבוע ושפיר הנה מוכח דמקום שאין מכריזין לא מחשב קבוע אבל התוס' מדויל ידיהו משתלמי שהרי כתבו לקמן בד"ה אסיק תרין דהה דכבדי וכוליא מיירי שכל הסביבות ממקום שיכולין עורבין להביא היו רוב טבחי ישראל א"כ על פרחי דלא מוקי התוס' כשטת הר"ן דלקחו לפנינו מיירי א"כ הדרא קושיא לדוכתי דלעולם מקולין גם במקום שאין מכריזין הנה קבוע ושאיני הנה פבדי וכוליא דהנה פירש ממילא שלא בפנינו: ואמנם נלע"ד קושיא חדא מתורצת באידך והתוס' דרף ממנ"פ הקשו מתחלה הקשו למה יהי אפילו במקום שמכריזין נמצא אסור וצריך לומר דגם פירש ממילא גזרינו שמה יקח מן הקבוע וכשעת ר"י או אף לשטת ר"ת ולחלק בין בע"ח שפידו לגרום דניידי ובין מה שאינו בע"ח א"כ לפי זה על פרחי דמקום שאין מכריזין לא מחשב קבוע דאל"כ למה שרי פבדי וכוליא נגזור שמה יקח מן הקבוע אלא שבמקום שאין מכריזין אין פאן קבוע כלל וקשה ממ"נ למה אסור במקולין: ונהנה לפי זה נוכל להקשות דגם במסקנא של התוס' למה לא נשארו בסברא זו במקום שמכריזין הנה קבוע ובמקום שאין מכריזין לא הנה קבוע כלל ולכה במקום שאין מכריזין הוא רק חומרא בעלמא מדרבנן ובמקום שמכריזין הוא מן הדין דהנה קבוע ואפילו נמצא אסור מן הדין דגזרינו שמה יקח מן הקבוע ולמה הנצרכו התוס' לומר וכן במקום שמכריזין והכריזו שלא לקנות משום נכרי דמשמע מדבריהם שזה רק חומרא בעלמא ונראה פינון שהמציאו במקום שאין מכריזין הנה רק חומרא שוב ניחא להו לומר דגם מקום שמכריזין לא מחשב קבוע כלל פינון שלא יודע באיזה חנות הוא האיסור ואולי באותו חנות עצמו שיש בו איסור יש בו רוב היתר וק"ל ובזה נלע"ד לתרץ מה דקשה דאמר והא דרב לאו בפירוש איתמר והרי בנדאי בפירוש איתמר דאמר מותרים משום גבילה הרי דבאכילה אסרינהו.

ונראה משום דהא נדאי דרב דאסר בשמה"ע היינו אפילו במקום שאין מכריזין דלא איתחזיק איסורא דאל"כ אלא נדאי במקום שמכריזין דאיתחזיק איסורא א"כ מה הקשה מרבי דאמר מקולין וטבחי וכו' והרי רבי במקום דלא איתחזיק איסורא מיירי כדמוקי לעיל ולפי זה ליכא ראיה ממה דאמר רב מותרים משום גבילה והא נדאי דלאו כלל לא פניל רב שבשום מקום אינו מותרים רק משום גבילה דהא במקומות שכל הסביבות ממקום שיכולין עורבים להביא טבחי ישראל מותר באכילה אף לרב וכמו שכתבו התוס' בד"ה אסיק תרין אלא נדאי משום דרב רצה לאוקמי משנה דשקלים בכל המקומות לכה מוקי מותרים משום גבילה אלא הא נדאי ברוב טבחי נכרים לא מוקי לה דא"כ משום גבילה ג"כ אינו מותרים דאזלינו בתר רובא וא"כ לכה מוקי ומותרים משום גבילה משום דרצה לאוקמי אפילו במקום שמכריזין ופליגי רב ולוי בפלוגתא דר"י ור"ת רב סבר כר"י דגזרינו שמה יקח מן הקבוע פינון שאין הקבוע ידוע במקומו ולוי סבר כר"ת דלא גזרינו אפילו במה שאינו בע"ח שמה יקח מן הקבוע ולא ס"ל כדברי התוס' בזבחים

דמחלקי בין בע"ח לשאינו בע"ח ולכך אמר דלאו בפירוש איתמר אלא מפלגא ממשעה שהיה וידע דשם הנה מקום שאין מכריזין: ומעתה לפי דרכי אני אומר דרב ס"ל דגם מקום שאין מכריזין מחשב קבוע וכסברת התוספות בתחלה בד"ה ובנמצא ומה שישרי לקמן פבדי וכולייתא לשטת רש"י באמת הוא דלא פרב שהרי מזה הביא רש"י ראיה שאין הלכה פרב וס"ל לרב כמו שפכת המרדכי בפ' ג"ה בשם ר"ת דגם בכבשינהו לא מקרי פירש שפיון שהוא פובשם הרי הוא רואה בפרישתם ונהו פירש לפנינו אלא שס"ל לר"ת דבידו לצוות לגוי למכבשינהו דניידי ולפי זה אני אומר דגם דבר שאינו בע"ח ופירש ממילא מותר ולא גזרינו שמה יקח מן הקבוע דלמה יקח מן הקבוע שהרי בידו למפרשינהו על ידי נכרי אלא שאעפ"כ יש לגזור אולי לא ימצא נכרי שיפרישם ויקח מן הקבוע אלא שבדבר שתחלת פרישתו נעשה באמת ממילא ע"י נכרי בזה ראוי להתיר ובזה לא גזרינו שמה יקח מן הקבוע כיון שיש נכרי לפנינו אבל בפירש ע"י עורב שזה אינו בידו לצוות לעורב להפרישם שפיר גזרינו ולכך בנמצא ביד נכרי מותר ובשנמה"ע שיש חשש עורב אסור ובזה ג"כ מתורץ מה שחרוזין הנה סימן דכיון דפירש ע"י נכרי מותר אומר אני הן אמת שדבר לחרוז בפשר אמנם מי דרכו לחרוז הלוקח אחר שלקח כמה חתיכות הוא חורזם אבל המוכר אין דרכו לחרוז שהרי הוא רוצה למפור לאחזים ולכך לענין מציאה לא מהני מחרוזות אבל לענין פשר שנעלם מן העין מהני שעכ"פ זה סימן שלא נלקח מן המוכר וא"כ אפילו לקחו עורב מן הלוקח אפילו אם היה נכרי פבר היה מותר בידו ושוב אינו נאסר שפבר המותר בפרישתו על ידי הנכרי ולא גרע מה שהוא ביד עורב ממה שהיה ביד הנכרי בעצמו: ואומר אני שרש"י ודאי לא ס"ל סברא דידי במקום שמכריזין גם נמצא אסור שמה יקח מן הקבוע דא"כ למה פירש רש"י לקמן גבי פרפשא דר"ה פרב ס"ל ודלמא ר"ה פלוי ס"ל ושם שאני דאולי היה במקום שמכריזין אלא דבלא"ה הקשה מהרש"א על רש"י דאולי רוב טבחי נכרים הוי.

ואומר אני ששקשיית מהרש"א יש לתרץ וכאשר נזקק עוד למה פירש פן רש"י על עובדא דכרפשא ולא פירש פן ג"כ בעובדא דגבא דבשרא ולכן נלע"ד דגם רש"י מוקי הך דנבא דבשרא ברוב טבחי נכרים אלא ברוב טבחי נכרים מהני בנמצא בשוק אבל הך כרפשא לפי גירסא שבגמרא איתבד בידינא ושם שפיתי רק ישראלים ומה מועיל רוב טבחי נכרים לשוק של ישראל שהרי בשר שבדי ישראל אפילו ברוב טבחי נכרים פשר הוא ולכן הוצרך רש"י לפרש דכרבו ס"ל דאוסר בשמה"ע שחושש לעורבים.

הגהת נכד המחבר אמנם פן היא הגרסא בי דינא אבל לפי ההגה"ה הנאמר שם בגמרא צ"ל ביני דינא ר"ל בין החביות וכן איתא ברי"ף ורא"ש ע"ש: ולפי זה הוא פליאה נשגבה על התוספות שכתבו בד"ה לא עלים רב עיניה מיניה וכו' דדלמא רוב טבחי נכרים היה שם והדבר תמוה הרי בבית רב חנן חתניה הנה ואטו שם בית גדול הדור כזה לא היה רוב ישראל ודלתי הבית נעולים היו שהרי טרף רב אכבא וא"כ מה מזיק לבית הזה מה שרוב טבחי העיר היו נכרים.

ואמנם הנלע"ד בכוננת התוספות שס"ל פסברת הך"ן שכתב דגם לוי מודה היכא שלא מצאו במקום שהניח ורוב טבחי נכרים שאסור אפילו בבית ישראל דאף דלא חיישינו

ללוי לעורבין דעלמא וילכו במקום שרוב טבחי ישראל מותר אפילו לא מצאו במקום שהניחו אבל לעורבין דמתא חיישינו ע"ש.

הרי שיש חילוק בין עורבין דעלמא לעורבין דמתא ורב באמת חייש גם לעורבין דעלמא ואפילו בלא שום ריעותא דהיינו אפילו מצאו במקום שהניחו ופליג על לוי בתרתי ומעתה פוננת התוס' דאולי רוב טבחי נכרים וכו' ולא היה מקום הוכחה מפאן אלא דחיישינו לעורבים והיינו לעורבין דמתא אבל למה דסובר רב דחיישינו לעורבין דעלמא אין הוכחה מפאן ועכ"פ יצא לנו מזה אפילו לדברי התוס' שעכ"פ אפילו בבהמה שלימה חיישינו לעורבין ולפי זה לרב דחייש אפילו לעורבין דעלמא ג"כ אין חילוק בין בהמה שלימה לחתוכה וזהו פוננת הרא"ש שפכת דאפילו בבהמה שלימה חיישינו לעורבין כדמוכח בשמעתין והשיגו עליו אחרונים מדברי התוספות הללו ולפי מ"ש גיחא: ורש"י דפירש בדברי ר"ה דכרבו ס"ל ולא ניחא ליה ברוב טבחי נכרים לעורבים דמתא חיישינו דרש"י לא ס"ל פסברת הר"ן וס"ל דללוי לא חיישינו אפילו לעורבים דמתא ברוב ישראל מצוין ולא איכפת לו ברוב טבחי פלל: וחזן לדרכנו אמרתי לתרץ דברי הרא"ש.

והנה הש"ך בסי' ס"ג ס"ק ו' השיג על הר"ח שכתב בשם התוספות פהרא"ש ואני אומר אף שבודאי בזה צדקו דברי הש"ך שהב"ח עירב דברי הרא"ש בתוך דברי התוספות מ"מ לדינא נלע"ד דנדאי התוס' ס"ל פהרא"ש שהרי התוס' כתבו לא עלים רב עיניה לא היה יכול לדקדק מפאן דבשמה"ע אסור דדלמא רוב טבחי נכרים היו מדכתבו התוס' דלמא משמע דלא פשיטא להו שהיו רוב טבחי נכרים ואס"ד דבבהמה שלימה לא שייך בשמה"ע א"כ אין פאן ספק דנדאי רוב טבחי נכרים היו דאל"כ למה לא עלים רב עיניה הא ליפא חשש על עורבין אלא נדאי דאליפא דאמת דס"ל לרב באמת בשמה"ע אסור תו לא צריכין לומר שהיו רוב טבחים נכרים ומשום חשש עורבין לא עלים עיניה אלא שכתבו שהגמרא לא היה יכול להוכיח מזה שהיה יכול לדחות דלמא רוב טבחי נכרים היו שם: ואמנם יש לתרץ דברי הש"ך וכוונתו הוא דהא רב לא היה בן העיר הזאת שהרי בא דרוך מקרה לרב חנו חתנו ואיפא למימר באמת היה פאן רוב טבחי ישראל וילכו אלו גם טבחי לקבל פני רב ולא חששו להניח בהמה אלא שרב שלא היה בקי בעיר הזאת אם יש רוב טבחי ישראל או רוב נכרים לא עלים עיניה שהיה מתניירא דלמא יש שם רוב טבחי נכרים: והנה קשה בדברי הגמרא דקאמר לא אכיל רב מהו בישרא הנה לפי הנראה לא אסר רב הפשר לאחרים רק הוא לא אכל ובשמה"ע פוסק רב שאסור לכל שהרי סתמא אמר רב בריש שמעתין שאסור וא"כ איך קאמר תלמודא מ"ט אילימא משום איעלומי איך ס"ד משום איעלומי א"כ היה לו לאסור הפשר לגמרי אלא נדאי דגם בבהמה שלימה חושש רב משום עורבין אמנם לא לדינא אלא לחומרא בעלמא דהיינו לאדם חשוב ומה שכתב הרא"ש וחומרא בעלמא הוא לא על גוף דין בשמה"ע אלא על בהמה שלימה וילכו שפיר ס"ד דמשום איעלומי וזהו פוננת הרא"ש כדמוכח בשמעתין ועכשיו ליפא למימר שהיה שם רוב טבחי נכרים דא"כ איך אמר משום איעלומי א"כ מן הדין היה אסור ולמה איהו בלחודא הוא דלא אכל היה לו לאסור לכל העולם.

וא"ת א"כ דגם לדעת הרא"ש בהמה שלימה רק רב החמיר על נפשו ולא לאחרים א"כ למה אמר איכו השתא ספיתו איסורא לבני בית הרי שגם לנכדיו הנה אסור. יש לומר

זה הָיָה בְּתַחֲלַת בּוֹאוֹ וְעַד יֵינן הָיָה מְסוּפָק שֶׁמָּא יֵשׁ כָּאן רֹב טַבְחֵי נְכָרִים וּלְבִסּוֹף אוּלַי הוֹדִיעוּהוּ שֶׁיֵּשׁ שָׁם רֹב טַבְחֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכַף שְׁפִיר הָיָה ס"ד דְּהָא דְּלֹא אָכַל הָיָה מְשׁוּם אֵינְעֻלּוּמִי וְדוּק: דָּף צו ע"ב גְּמָרָא לֹא שָׁנוּ אֱלָא שְׁנַתְבַּשְׁל בְּהּ.

הִנֵּה לְכַאוּרָה מֵאֵי קמ"ל שְׁמוּאֵל מִתְנִי' הִיא בְּפִסְחִים נִטְף מִרְוּטָבוּ עַל הַחֶרֶם וְכו'. יְטוּל אֵת מְקוּמוֹ וְכֵן קָשָׁה לָמָּה לֹא הִקְשָׁה עַל רַב הוֹנָא מִהֵךְ מִתְנִיתִין. וְאִם גִּימָא דִּינְדַע הַחִילּוּק בֵּין אִיסוּר חֵלֶב שְׁמִפְעָפַע יוֹתֵר מִרְוּטָב א"כ קָשָׁה מֵאֵי מִקְשָׁה עַל שְׁמוּאֵל וְאִם גִּימָא שְׁעִיקָר קוֹשְׁיִיתוֹ מִשְׁוֹמֵן הִגִּיד שֶׁהָיָה סָבַר שְׁגָם שְׁוֹמֵן הִגִּיד יֵשׁ בּוֹ פֶּחַ לְפַעְפַּע כְּמוֹ חֵלֶב א"כ הִתְרַצֵּן חִידוּשׁ לוֹ שֶׁחֵלֶב מְפַעְפַּע וְלֹא שְׁוֹמֵן הִגִּיד וְזֶה נִיחָא לְסַבְרַת הַתּוֹסְפוֹת אֲלִיבָא דר"ת בד"ה שְׁאֵנִי חֵלְבוֹ אָבָל לְסַבְרַת הר"מ שֶׁם שֶׁהִטְעַם דְּשְׁוֹמֵן הִגִּיד פִּינּוֹן שְׁמִשׁוּם גִּיד אֲסוּרוֹהוּ אֵינּוֹ אוֹסֵר יוֹתֵר מִהִגִּיד עֲצָמוֹ וְהִנֵּה דְבָרָיו צְרִיכִין בִּיאוּר שְׁהָרִי דְבָר זֶה לֹא הוֹנֵכֵר כָּלֵל בְּדַבְרֵי הַתְרַצֵּן וְעִיקָר חֶסֶר מִן הַגְּמָרָא וְצָרִיף לוֹמַר דְּסַבְרָא זֶה הִיא סַבְרָא פְּשׁוּטָה גַם לְהַמְקִשָּׁה שְׁאִין הַשְׁוֹמֵן אוֹסֵר כִּי אִם מֵהִגִּיד עֲצָמוֹ יְכוּל לְאַסּוֹר אֱלָא שֶׁהַמְקִשָּׁה הָיָה סָבַר שְׁגָם הִגִּיד יֵשׁ בּוֹ פֶּחַ לְפַעְפַּע וְלֹא הָיָה יוֹדַע כָּלֵל חִילּוּק שְׁבִין חֵלֶב לְגִיד א"כ אִם הָיָה סוֹבַר שְׁגִיד יְכוּל לְפַעְפַּע ק"ו שֶׁהָיָה סָבוּר שְׁרֻטָב יְכוּל לְפַעְפַּע א"כ מִדּוּעַ לֹא הָיָה קָשָׁהּ לוֹ עַל רַב הוֹנָא מִמִּתְנִיתִין דְּנִטְף מִרְוּטָבוּ עַל הַחֶרֶם.

וְאִם גִּימָא דְּשְׁאֵנִי נִטְף מִרְוּטָבוּ שֶׁהוּא מְשָׁהוּ בְּעֵלְמָא וְכַדְרָף שְׁאֲמָרוּ בְּפִסְחִים שֶׁם שְׁאֵנִי סִיכָה דְּמְשָׁהוּ בְּעֵלְמָא וְכו' וְגַם בְּרֻטָב גִּימָא שְׁנַחֲשֵׁב מְשָׁהוּ לְכַף סְגִי בִּיטוּל מְקוּמוֹ אִף שֶׁהוּא יוֹתֵר מְסִיכָה דְּסְגִי בְּקִלְיָפָה מ"מ לְזֶה נַחֲשֵׁב ג"כ מְשָׁהוּ דְּאֵינּוֹ אוֹסֵר כָּלֵל קָשָׁה הָרִי חִזִּינוּ לְהַתּוֹס' דְּמִסְפָּקָא בְּצִלֵי דְּסְגִי בְּקִלְיָפָה וְרוּטָב דִּיטוּל מְקוּמוֹ הוּא מְשׁוּם דְּנִטְף מִרְוּטָבוּ מִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר מִגִּיד וּא"כ אִיף גִּימָא אֲנִן לְהִיכָף דְּמִנְטָף מִרְוּטָבוּ לֹא הָיָה קָשִׁיא לִיהָ עַל רַב הוֹנָא וּמְשָׁמוּאֵל קָשִׁיא לִיהָ אִם לֹא שְׁנַחֲמָר שֶׁהָיָה סְפַק שֶׁל הַתּוֹס' אִם צִלֵי סְגִי בְּקִלְיָפָה הוּא רַק לְשִׁטַּת ר"ת דְּלַעֲיִל אָבָל לְשִׁטַּת רַבִּינוּ מֵאִיר בְּאַמְת' יָרֵף שְׁצֻלָּאוֹ בַּג"ה חֲמִיר יוֹתֵר מִנְטָף מִרְוּטָבוּ וְצָרִיף נְטִילַת מְקוּם עוֹד נִלְע"ד לְתַרְצֵן מֵהַ שְׁלֵא הִקְשָׁה כְּלוּם מִמִּתְנִיתִין דְּפִסְחִים נִטְף מִרְוּטָבוּ וְכו' יְטוּל אֵת מְקוּמוֹ לְדַעַת הַרְשָׁב"א בַּת"ה הוֹבָא בַּב"י ס' ק"ה הַדְּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּעוּפּוּעַ בְּצִלֵי אִף שֶׁיֵּשׁ שְׁשִׁים מ"מ אֲסוּר כְּדִי נְטִילָה וְכֵן פְּסַק בַּש"ע סִימֵן ק"ה וּבַב"י בִּיאַר טַעַם הַדְּבָר בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א שֶׁהִבִּיא רֵאזָה מִנְטָף מִרְוּטָבוּ עַל הַחֶרֶם יְטוּל אֵת מְקוּמוֹ וּא"כ ס"ל לְהַרְשָׁב"א דְּהָיָה מִתְנִיתִין בְּיֵשׁ בּוֹ שְׁשִׁים מִיָּרִי וְאַפ"ה בְּעֵי נְטִילָה וּא"כ לֹא קָשִׁיא כָּלֵל מִהֵךְ מְשָׁנָה לְרַב הוֹנָא וְלֹא סִינְעֵתָא אִיכָּא לְשְׁמוּאֵל: אֱלָא דְּלִפִּי זֶה קָשָׁה מִדּוּעַ לֹא הִקְשָׁה בְּלָאו הֶכִי מר' יוֹחָנָן עַל רַב הוֹנָא וּמֵה צָרִיף לְזֶה מִלְתָּא דְּשְׁמוּאֵל וְהִיטִי רּוֹצֵה לוֹמַר דַּב"ז הָיָה אֲמַרִּינוּ דְּרַב הוֹנָא מִיָּרִי בְּלִיכָא שְׁשִׁים וּר' יוֹחָנָן מִיָּרִי בְּיֵשׁ שְׁשִׁים אֱלָא דְּקָשָׁה אִי בְּשְׁשִׁים פְּשִׁיטָא וְאִף שֶׁעַל מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה לֹא שִׁיף פְּשִׁיטָא שֶׁהָרִי פִּינּוֹן שְׁבָאוּ לְפָנֵינוּ לְשִׁאוּל הַנּוֹצֵרֵף לְהוֹרוֹת שֶׁהוּא מוֹתֵר מ"מ רַבָּה בַּב"ח שְׁאֲמַר אוֹתָהּ הוֹרָאָה בְּהָיָה עוֹבְדָא מְשָׁמִיָּה דר' יוֹחָנָן מֵאֵי קמ"ל בְּזֶה וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּהִיא גּוֹפָה קמ"ל דְּמִפְעָפַע עַל יְדֵי צִלֵי בְּכוּלוֹ וּלְכַף בְּיֵשׁ בּוֹ שְׁשִׁים קוּלְף וְאוּכַל עַד שְׁמַגִּיעַ לְחֵלֶב מִמֶּשׁ וְאִין צָרִיף נְטִילָה וּלְאַפּוּקִי מִדַּעַת הַרְשָׁב"א ש"ס לְדַאֲפִילוֹ דְּבָר הַמְּפַעְפַּע וְאוֹסֵר עַד שְׁשִׁים מ"מ גַּם כְּדִי נְטִילָה נִשְׁאַר בְּאִיסוּרוֹ וְלִזוֹ מְהִנֵּי שְׁשִׁים וּלְכַף הִבִּיא מִלְתָּא דְּשְׁמוּאֵל דְּמִיָּרִי בְּלִיכָא שְׁשִׁים וּא"כ וְדֵאִי בְּעֵי נְטִילָה אוֹ קִלְיָפָה וְאַפ"ה אֲמַר הָיָה לִישְׁנָא דר' יוֹחָנָן גּוֹפִיָּה דְּקוּלְף וְאוּכַל עַד שְׁמַגִּיעַ לְגִיד וְצ"ל דְּלָאו דְּנוֹקָא קְאָמַר וְכְמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' וּא"כ גַּם בְּדַבְרֵי ר'

יוחנן ג"כ ליכא ראיה שאין צריך נטילה וליכא למימר דהוה מלתא קמ"ל וא"כ על פרוקו בליכא ששים מיירי דאל"כ פשיטא ואפ"ה התיר ושפיר קשיא על רב הונא ומשני האי פחוש הנה ואינו מפעפע נכסברת ר"ת בתוס' בד"ה ההוא פחוש וכו' ולהוה לישנא שפתבו התוס' דכחוש הנה ויש מעט חלב ובטל בששים א"כ קשה מאי קמ"ל ונראה משום דיש לדקדק לפי זה מה לי אם הנה פחוש או שמוני נמא סתם האי לא הנה בו בנותן טעם אלא דא"כ הנה קשה פשיטא ולכוף קאמר פחוש הנה והיא גופה קמ"ל דגדי פחוש מן הסתם יש בו ששים וא"צ לראות כלל הגדי עם החלב לשער בששים ובזה אמרתי ג"כ מאי דקאמר כילפית באלפס הנה ואמר ר"י לטעמיה קפילא וכו' א"כ מכחיש מעשה דרבה בב"ח לגמרי וזה דוחק ולכן נראה דקאי לתרץ עובדא הנ"ל שהתירו ע"י קפילא ולא קשה פשיטא דהיא גופה קמ"ל דסמכינן אקפילא וכשם שהורה בכילפית דסמכינן אקפילא אמנם לפי מה שפתבתי בשם הרשב"א דמוכח ממשנה דפסחים דאף דאיכא ששים בעינן נטילת מקום וא"כ ליכא למימר דר"י קמ"ל דקולף עד החלב ממש א"כ קשה למה לא הקשה מעובדא דר' יוחנן על עובדא דרב הונא בלא מלתא דשמואל: ונראה משום דמציינו כמה פוסקים שסוברים לאסור בפסח אף בצלי בכלו אף בכחוש וצריך לומר לדידהו דאף דכל השנה בשאר איסורים צלי אינו אוסר בכחוש רק כדי נטילה היינו משום שאינו מתפשט יותר כדי ליתן טעם אבל מקום משהו מתפשט בכל החתיכה ולכוף כל השנה אינו אלא אוסר במשהו אבל בחמץ בפסח שאוסר במשהו שפיר אוסר בצלי דמשהו מיהא איכא.

וא"כ מר' יוחנן לא הנה יכול להקשות דר' יוחנן לשיטתו דמין במינו בטל בששים ולכוף התיר בצלי שאין בצלי פח יותר ממהו ורב הונא ס"ל כרב ושמואל דמין במינו במשהו ולכוף אסור גם בצלי.

ולכוף לא הקשה על רב הונא ממתניתין דנטרף מרוטבו דאולי הוה משנה כרבנן דר"י דסברי מין במינו בטל ור"ה כר' יהודה אבל משמואל הקשה שפיר דהרי שמואל ס"ל מין במינו לא בטל ואפ"ה התיר בצלי א"כ מפלג דאפילו משהו אינו מתפשט יותר מדי נטילה ושפיר הקשה על רב הונא.

וכדמשני שאני חלב דמפעפע א"כ מפעפע בכלו ואיכא כדי נתינת טעם שוב שפיר הקשה מר' יוחנן: ובזה מתורץ קושיות התוספות בד"ה אבל נצלה שהקשו מאי קמ"ל פשיטא דלא מציינו למימר הה"ד נצלה דא"כ כבר נאסר משעת מליחה.

ולדידי ממשנתנו אין ראיה דמשנתנו לטעמה דסבירא לה מין במינו בטל כדמוכח בסופא בחתיכה עם החתיכות ולכוף מותר במליחה ובצלי בליכא ליתן טעם ואף דאיכא משהו לא איכפת לן אבל לשמואל דס"ל מין במינו לא בטל הנה אמיןא דגם צלי אוסר קמ"ל שמואל דאפי' לדידיה צלי מותר דאפילו משהו ליכא: ובזה נלע"ד לתרץ מה שדקדקתי כמה שפתבו התוס' בד"ה אם יש בה דלרש"י בה דוקא משום דמיירי מקצתה חוץ לרוטב ולר"י בה היא כמו בהם דמשערין גם הרוטב והנה לכאורה קשה מה דוחקא למימר דלר"י משערין גם הרוטב שהוא נגד לשון המשנה ולמה לא נוקי לר"י שהיתה כולה חוץ לרוטב וכמו שפתב ר"י לקמן (בדף קח) במשנה דטפת חלב דהיינו שהיתה חתיכה אחרת מונחת מקצתה חוץ לרוטב ועל החתיכה ההוא מונח הירב כלו חוץ לרוטב.

וצ"ל דמשנתנו אי אפשר לאוקמה בהכי משום דירך שנתבשל בה ג"ה שנינו ולא הונופר
כלל שאר חתיכות ופשיטא דמתני' שלא נתבשל כ"א הירך לבדו משא"כ במשנה דטפת
חלב דקתני סיפא נייער את הקדרה דמשמע שיש שם עוד דברים בקדרה והנה לכאורה
רישא דמתני' לא קמ"ל מידי ואטו עד כאן לא ידענו שאיסורין משערינו בנותן טעם ועוד
שקרי זה מפורש בסיפא בשלמא סיפא כל בבא אשמעינן חידוש דגיד עם הגידים קמ"ל
דדבר שבמנין לא בטל ונתיקה בין הנתיכות קמ"ל דחה"ל לא בטל כדאמרינו לקמן (דף
ק ע"א) אבל רישא מאי קמ"ל ואין לומר דשיעור בשר בלפת קמ"ל דהיא גופה קשיא
למה הוצרך בשביל זה בבא יתירא הא גם בסיפא שנינו שיעור דנותן טעם ושם יאמר
כיצד משערינו כבשר בלפת ואין לומר משום דתני וכן חתיקה וכו' ולכך לא יכול לומר
כבשר בלפת משום דדוקא בגיד משערינו כבשר בלפת אבל בשאר איסורים משערינו
כבצל וקפלוט וכמו שכתבו התוס' בד"ה כבצל וקפלוט לקמן (דף צו ע"ב) דא"כ כבר
מוכח זה ממשנתנו ובצירוף דברי רב נחמן דאמר גיד בששים מוכח ממשנתנו דבשאר
איסורים לא סגי ששים וא"כ איך יאמר רבא כל איסורים שבתורה בששים ואיך יחלק
רבא על רב נחמן רבו: אמנם לשטת רש"י נתיחא דקמ"ל בה דוקא שאין הרוטב ושאר
חתיכות מצטרפין ואף דלרש"י זה כבר מפורש במשנה דטפת חלב לקמן דקתני אם יש
בה בנותן טעם באותה חתיקה ולרש"י היינו אפילו מקצתה תוף הרוטב מכל מקום היינו
לפי האמת אבל אי רק ממתני' דהתם הנה טעינו למימר כשטת ר"י דמייירי כולה חוץ
לרוטב קמ"ל ירוך וכו' והו מתני' על פרחו לא מייירי ככולה חוץ לרוטב כדמוכח מדברי
התוס' דלא מוקי לה פן לשטת ר"י אלא על פרחו שאי אפשר לפרש משנתנו ככולה
חוץ לרוטב ואפ"ה קתני אם יש בה להורות דשאר חתיכות וכן הרוטב אינו מצטרף אבל
לשטת ר"י דבאמת בה לאו דוקא א"כ רישא מאי קמ"ל.

וצריך לומר דהיא גופה קמ"ל דמליחה אינה אוסרת וכמו שכתבו התוס' בד"ה אבל נצלה
ולא ס"ל לר"י סברת התוספות לפרש נתבשל דמשנתנו היינו נצלה אלא דלפי זה
שמואל מאי קמ"ל אמנם לפי מ"ש נתיחא שאףשדבר זה מוכח ממשנתנו מ"מ איצטרף
דשמואל דאי ממשנתנו הוה אמינא דמשהו מיהו איכא וכנ"ל: ולפי מ"ש לשטת רש"י
בלא"ה נתיחא דהיא גופה קמ"ל רישא דמין במינו בטל דאי מסיפא הוה אמינא הטעם
משום דרואין מינו כאלו אינו והרוטב רבה עליו ומבטלו ואף דברוטב ליכא ששים מ"מ
רש"י לטעמיה דס"ל לקמן בסוף שמעמא דזרוע בשלה דטעם כעיקר לאו דאורייתא
וא"כ כבר הוא בטל מדאורייתא ואף דאפתי אסור מדרבנן מ"מ שוב מצרפינו גם מינו
דבאיסור דרבנן מודה רבי יהודה דמין במינו בטל כדלקמן (דף צט ע"ב) גבי שאני ציר
וכו' משא"כ ברישא דלרש"י בה דוקא ולא מצרפינו הרוטב כלל ומוכח דמין במינו בטל:
ובזה שפתינתי נתיחא מה דקשה למה הוצרך שמואל לומר אבל נצלה וכו' נהרי כבר אמרו
שמואל חזא זימנא מליח הרי הוא פרוטת והיינו פרוטת דצלי מדקאמר כבוש הרי הוא
כמבושל וא"כ אי ס"ד דצלי ג"כ אוסר בכדי נתינת טעם א"כ מאי איכא בין רותח דצלי
לרותח דבישול דאקשינהו שמואל למליח וכבוש בתרתי בבי: והנה חוץ לדרכנו יש
לתרץ דהרי אף למה דקיי"ל באיסור שמן צלי מבליע בכלו וכן אפילו באיסור פחוש
והקותר שמן מ"מ היינו באיסור עצמו אבל בבלוע אין בלוע יוצא מחתיקה לחתיקה בלא
רוטב אפילו הקותר שמן וא"כ אי לאו מלתא דשמואל קמיינתא אבל נצלה וכו' הוה אמינא

דג"ה האסור מחמת עצמו אוסר אפילו בצלי אלא דבבלוע יש חילוק בין רוטב לצלי ולכה אמר מליח הרי הוא פרוחם דצלי שאינו מפליט איסור בלוע מחתיכה לתתיכה אבל בגיד הנשה באותו חתיכה גם צלי אוסר קמ"ל דלא: אמנם לפי מ"ש בלא"ה ניקח דדבר זה כבר שמענו ממשנתנו שאין צלי מבליע פדי נ"ט אבל אפתי איפא למימר דמשהו מיהו איפא ולשמואל דמין במינו במשהו שפיר אוסר צלי ומה שאמר מליח פרוחם דצלי היינו לענין מין ושאינו מינו ואומר אני שעל פרוח דבר זה מוכח ממשנתנו דאל"כ אלא פסברת התוס' דמשנתנו יש לפרש שנתבשל היינו צלי א"כ קשה מאי מקשה מדרב הונא אדשמואל הרי לפי מ"ש דמדר' יוחנן לא מקשה משום דאיפא למימר דצלי משהו איפא ורב הונא סבר מין במינו במשהו וכאשר פתבתי לעיל א"כ קשה גם אדשמואל לא מקשה דדלמא סבר שמואל אין בגידין בנ"ט ואין פאן איסור רק משום שמונחית הגיד שהוא מדרבנן ובאיסור דרבנן מודה רבי יהודה דמין במינו בטל ולכה צלי אינו אוסר משא"כ חלב שהוא דאורייתא.

בשלמא לשטת הר"מ בתוספות בד"ה שאני חלב א"כ על פרוח דסובר שמואל דיש בגידין בנ"ט דאל"כ גם בבישול אינו אוסר פלל אבל לשטת ר"ת קשיא אמנם לפי מ"ש על פרוח דשמואל קמ"ל דצלי אינו מבליע פלל דאי משום משהו מתיר כבר מוכח ממשנתנו דמה שהוא בטל מין במינו אין מליחה אוסרת ומה חידוש לנו שמואל אלא על פרוח דשמואל סובר יש בגידין בנ"ט ויש פאן איסור תורה ומין במינו לא בטל לדידיה ואפ"ה מתיר צלי: אמנם אי קשיא לי על כל סוגיא שלנו שהרי כתב הש"ך בסימן צ"ב ס"ק ג' הא דטפת חלב אוסרת כל החתיכה לרש"י במקצתה חוץ לרוטב ולר"י בכנולה ובס"י ק"ה אמרינו דאינו אוסר רק פדי נטילה ותיגרין הש"ך בשם הד"מ משום דחלב הוא כמו איסור שמן דמפפפע ע"ש וא"כ הרי חתיכה שהיא פולה חוץ לרוטב לר"י ולרש"י אפילו מקצתה דינו בצלי ממש וא"כ המקשה בשמעתיה שלא ידע החילוק דשאני חלב דמפפפע ק"ו שלא ידע דחלב מפפפע וא"כ אדמקשה מרב הונא על שמואל שזה אינו קושיא אלימתא דהרי אי בעינא אמינא גברא אגברא קרמית ולותיב ממתניתין דטפת חלב דלקמן (דף קח) דתנו בהדיא שאם לא ניער הקדירה משערינו בנ"ט באותה חתיכה נהרי זה ממש בצלי.

בשלמא לשטת הר"ן שהביא הש"ך שם שכתב הטעם משום הבל הקדירה ניקח אבל לטעם של רמ"א קשה. בשלמא לשטת רש"י דטעם פעיקר דרבנן והא ודאי דבבשר בחלב אפילו למ"ד בכל התורה טעם פעיקר דרבנן מ"מ בבשר בחלב מודה הוא דאורייתא וכן כתבו התוס' במס' ע"ז (דף סז ע"א) בד"ה אמר ר"י ומה שתמהו שם על רש"י שכתב פגון חלב שנפל לתוך בשר באמת התוס' לא העתיקו דברי רש"י פהוגן שרש"י לא כתב חלב שנפל לתוך בשר רק חלב שנפל לקדירה וכונתו לקדירה רקנית ובלעה הקדירה החלב ואח"כ ביטל באותו קדירה בשר וטעם פזה אם טעם פעיקר בשאר איסורים דרבנן הה"ד בבשר וחלב פהאי גוונא ג"כ הוא דרבנן ואדרבא ק"ו הוא משאר איסורין ונחזי אנן לדין דטעם פעיקר לרוב הפוסקים דאורייתא ונ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור עכ"פ מדרבנן ואפ"ה בבשר בחלב שהוא דהיתרא ק"ו שמותר א"כ הה"ד לרש"י דטעם פעיקר דרבנן הה"ד בבשר וחלב אם הוא טעם דהיתרא פגון שנבלע בקדירה ק"ו שהוא מותר מן התורה אח"כ לבשל בו בשר וזהו פונת רש"י שם במה שכתב חלב

שְׁנֵפֶל לְקִדְוֶה: וּבְזֶה מְתוֹרֵץ בְּשִׁמְעֵתִין דְּקֶאֱמַר רַבָּא מְרִישׁ הֵנָּה קִשְׂיָא לִי וְכוּ' קִדְוֶה שְׁבִישׁל בְּהַ בְּשֵׁר לֹא יִבְשַׁל בְּהַ חֶלֶב וְאִם בִּישׁל בְּנ"ט מֵאֵן טְעֵים לֵהּ הַשְׁתָּא הָאֱמַר ר"י סְמְכִינֵן אֶקְפִּילָא וְכוּ' הִכִּי נָמִי סְמְכִינֵן אֶקְפִּילָא וּמְקִשִׁים הָעוֹלָם לְשִׁיטַת רִש"י דְּטַעַם כְּעֵיקָר לְרַבָּא מְדַרְבְּנֵן א"כ מֵאִי רְאָיָה מְקִפִּילָא דר' יוֹחָנָן דְּמִיָּרִי בְּכִילְפִית שְׁשָׁם טַעַם כְּעֵיקָר רַק מְדַרְבְּנֵן לְבָשֵׁר בְּחֶלֶב שְׁטַעַם כְּעֵיקָר דְּאוֹרֵייתָא וְדִלְמָא לֹא סְמְכִינֵן אֶקְפִּילָא וְלִמ"ש נִיחָא דְּקִדְוֶה שְׁבִישׁל בְּהַ בְּשֵׁר שְׁנִינֵן וּבְכַה"ג גַּם בְּבָשֵׁר וְחֶלֶב מְדַרְבְּנֵן: וְנַחְזוֹר לְדַבְרֵינוּ דְּלִרְש"י יֵשׁ חִילּוּק בְּטַעַם כְּעֵיקָר בֵּין בָּשֵׁר וְחֶלֶב לְשָׂאֵר אִיסוּרִין וּלְפִי זֶה יֵשׁ לָנוּ לּוֹמַר חִילּוּק בֵּין בָּשֵׁר וְחֶלֶב לְשָׂאֵר אִיסוּרִין לְעֵנֵן צְלִי דְּבִנְדָאִי בִישׁוּל הוּא דְּמַפְעָפַע בְּכָל הַחֲתִיכָה וְלֹא צְלִי אֱלָא שְׁיֵשׁ לְגִזוֹר צְלִי אִטּוּ בִישׁוּל וְהֵינֵנוּ בְּב"ח דְּבִישׁוּל הוּא מִן הַתּוֹרָה אֲבָל בְּשָׂאֵר אִיסוּרִים דְּגַם בִּישׁוּל עֲצָמוֹ הוּא דְּרַבְּנֵן וְאֵנִן נִיקוּ וְנִגְזָר צְלִי אִטּוּ בִישׁוּל הָא וְדָאִי לִיתָא וּא"כ אִף שְׂאֵנוּ מְפָרְשִׁים הַטַּעַם דְּמִשְׁנֵה דְּטַפַּת חֶלֶב מִשּׁוּם דְּחֶלֶב הוּא אִיסוּר שְׁמֵן הֵינֵנוּ לְמַסְקָנָא שְׁמוּכַח מְדַרְבֵּי הוּנָא דְּאִיסוּר שְׁמֵן מְפַעְפַע אֶפְּיֵלוּ בְּשָׂאֵר אִיסוּרִים נִתְגַּלָּה לָנוּ טַעַם מִשְׁנֵתֵינוּ דְּטַפַּת חֶלֶב שְׂאִין הַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזֵרָה רַק מִשּׁוּם דְּחֶלֶב ג"כ שְׁמֵן אֲבָל הַמְקַשָּׁה דְּלֹא יָדַע הַסְּבָרָא לְחַלֵּק בֵּין שְׁמֵן לְכַחוּשׁ וְאִפ"ה לֹא הֵיךָ יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת מִמִּשְׁנֵה דְּטַפַּת חֶלֶב לֹא עַל שְׁמוּאֵל וְלֹא עַל ר' יוֹחָנָן דְּהוּא אֲמִינָא דְּטַפַּת חֶלֶב דְּבִישׁוּל הוּא אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא גְּזָרִינֵן צְלִי אִטּוּ בִישׁוּל מִשָּׂא"כ שְׁמוּאֵל דְּאִיָּרִי בְּג"ה וְכֵן ר' יוֹחָנָן דְּאִיָּרִי בְּחֶלֶב שְׁשָׁם גַּם בִּישׁוּל הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן לֹא גְּזָרִינֵן צְלִי אִטּוּ בִישׁוּל לְכַד הַנְּכַרַח לְהַקְשׁוֹת מִרַב הוּנָא דְּמִיָּרִי ג"כ בְּחֶלֶב וְאִפ"ה אוֹסֵר כְּלוּ בְּצְלִי אֱלָא דְּלִפִּי זֶה דְּהַמְקַשָּׁה הֵיךָ סְבוּר דְּטַעְמֵיהָ דְּשְׁמוּאֵל מִשּׁוּם דְּסוּבֵר טַעַם כְּעֵיקָר הוּא מְדַרְבְּנֵן א"כ מֵאִי הַקְשָׁה מִרַב הוּנָא וְכִי לֹא יָדַע הַמְקַשָּׁה כְּמָה סוּגִיּוֹת בְּש"ס דְּס"ל לְכַמָּה אֲמוּרָאִי וְכַמָּה תַּנְאִי דְּטַעַם כְּעֵיקָר דְּאוֹרֵייתָא וּמֵאִי קִשְׂיָה לִיהַ מִרַב הוּנָא וְדִלְמָא רַב הוּנָא פְּנוּתֵיהּ סְבִירָא לִיהַ: וְהֵנָּה בְּמַסְכַּת יְבָמוֹת (דָּף קִיט ע"א) אֲמַרִינֵן רִישָׁא דְּאִיסוּר כְּרַת חֲשִׁשׁוֹ סִיפָא דְּאִיסוּר לֹאֵו לֹא חֲשִׁשׁוֹ וּמְקַשָּׁה הַגַּמ' מְכַדִּי הָא דְּאוֹרֵייתָא וְהָא דְּאוֹרֵייתָא מַה לִּי אִיסוּר כְּרַת וּמַה לִּי אִיסוּר לֹאֵו וּפִירֵשׁ רִש"י הָא מִיָּדִי דְּסְפִיקָא לֹאֵו הַרְחַקָּה מְדַרְבְּנֵן הִיא בְּדַבְרֵי הַמּוֹתֵר דְּנִימָא לְכַרַת עֵבִיד רַבְּנֵן הַרְחַקָּה וּלְלֹאֵו לֹא עֵבִיד הַרְחַקָּה בְּדַבְרֵי דְּהַכָּא שְׂמָא אִיסוּרָא דְּאוֹרֵייתָא מְשִׁשׁ קַעְבִּיד ע"ש בְּרִש"י.

נִמְצָא מִשְׁמַע מְדַבְרֵי רִש"י דְּבַהֲרַחֲקָה דְּעֵבִיד רַבְּנֵן שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר כְּרַת לְאִיסוּר לֹאֵו וּלְפִי זֶה אֶפְּיֵלוּ לְשִׁטַּת הַתּוֹס' דְּטַעַם כְּעֵיקָר לְכַלְהוֹ אֲמוּרָאִי דְּאוֹרֵייתָא מ"מ לֹא הַקְשָׁה הַגְּמָרָא כְּלוּם מִרַב הוּנָא אֲדַשְׁמוּאֵל דְּרַב הוּנָא בְּאִיסוּר חֶלֶב קִשְׂיָה שְׁהוּא כְּרַת וְעֵבִיד הַרְחַקָּה צְלִי אִטּוּ בִישׁוּל וְשְׁמוּאֵל בְּאִיסוּר גִּיד הַנְּשָׂה אִיָּרִי דְּלִיכָא כְּרַת וְשׁוּב לֹא גְּזָרִינֵן צְלִי אִטּוּ בִישׁוּל וּלְכַד אֱמַר נִצְלָה מוֹתֵר.

אֱלָא שְׁהַתְּה"ד וְהַמִּשְׁנֵה לְמַלְךְ שְׁנִיָּהֵם הַשִּׁיגוּ עַל רִש"י דְּגַם בְּהַרְחַקָּה אִין לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר לֹאֵו לְאִיסוּר כְּרַת וְרִאִיָּתָם מְסוּגִיָּא דִּיבְמוֹת (דָּף פב ע"א) ע"ש אֲמַנְם הַמְגִיָּה דְּמִשְׁנֵה לְמַלְךְ בְּפ"א מַה' יוֹם טוֹב מְסִיק דְּהָא דְּאֲמַרִינֵן מַה לִּי לְאִיסוּר לֹאֵו לְאִיסוּר כְּרַת הֵינֵנוּ בְּלֹאֵו שְׁיֵשׁ בּוֹ מְלָקוֹת אֲבָל בְּלֹאֵו שְׂאִין בּוֹ מְלָקוֹת אִף שְׁהוּא דְּאוֹרֵייתָא מ"מ אֶפְּשֵׁר שְׁלֹא עֵבִיד בִּיָּה הַרְחַקָּה כְּמוֹ בְּאִיסוּר כְּרַת וְאִיסוּר מְלָקוֹת.

וּלְפִי זֶה ק"ו דְּבִאִסוּר עֲשֵׂה אֵין לַעֲשׂוֹת הַרְחָקָה כְּמוֹ בְּאִסוּר פְּרֵת וּלְפִי זֶה כְּבָר עֲלָה בְּיַדְנוּ מֵהַ שְׁלֵא הַקְּשָׁה עַל רַב הוֹנָא מִמְּשַׁנָּה דְּפִסְחִים דְּנִטְרָה מְרֻטְבוּ עַל הַחֶרֶם יִטּוּל מְקוֹמוֹ דְּמִפְּרָשׁ בְּהַדְיָא בְּצָלִי אֵינוֹ אוֹסֵר יוֹתֵר מִנְּטִילַת מְקוֹם וְרַב הוֹנָא אוֹסֵר כְּלוּל מִשׁוּם דְּשָׁם בְּפִסְחִים עֵינֵקֵר הָאִסוּר הוּא צָלִי אֵשׁ וְלֹא צָלִי מִחֲמַת דְּבָר אַחֵר וְשֵׁהוּא לָאוּ הֵבֵא מְפַלֵּל עֲשֵׂה וּלְכֹף לֹא עֵבִיד הַרְחָקָה בְּצָלִי מִשׁוּם בְּיִשׁוּל מִשָּׂא"כ בְּהַדְיָ דְּשָׁמוּאֵל דַּג"ה הוּא אִסוּר מְלֻקוֹת: וְהִנֵּה לְשִׁטַּת הַר"י מֵאוֹרֵלֵינִישׁ לְקַמֵּן (בְּדָף צ"ט ע"א) בְּתוֹס' בַּד"ה רַבָּא אָמַר דַּס"ל דְּטַעַם פְּעִינֵקֵר דְּאוֹרֵייתָא אֵלֵא וְשָׁאֵין בּוֹ מְלֻקוֹת לְפִי וְשֵׁעֵינֵקֵר הַלְיָמוּד מְגִיעוּלֵי עַפּו"ם וְשֵׁהוּא רַק עֲשֵׂה תַעֲבִירוּ בְּאֵשׁ.

וּלְפִי זֶה בְּבִשְׁרָה בְּחֻלְבֵי דְּטַעַם פְּעִינֵקֵר מְפֻרָשׁ בּוֹ וְאֵין צָרִיף לְמִילָף בַּבב"ח לְטַעַם פְּעִינֵקֵר מְגִיעוּלֵי עַפּו"ם שְׁפִיר לֹקִין בַּבב"ח עַל טַעַם פְּעִינֵקֵר. וּמַעֲתָה לְסַבְרַת הַמְּגִיָּה דְּמִשְׁנָה לְמִלְךָ הַנְּ"ל שׁוֹב עֲלָה בְּיַדְנוּ שְׁלֵא הִיָּה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת עַל שְׁמוּאֵל מִמִּתְנִיתִין דְּטַפַּת חֻלְבֵי מִשׁוּם דְּשָׁם הוּא אִסוּר מְלֻקוֹת וּלְכֹף עֵבִיד הַרְחָקָה צָלִי אֵטוּ בְּיִשׁוּל מִשָּׂא"כ מִיִּמְרָא דְּשָׁמוּאֵל וְשֵׁהוּא בַּג"ה דְּבּוֹ טַעַם פְּעִינֵקֵר לָאוּ דְּאוֹרֵייתָא וּלְכֹף לֹא עֵבִיד הַרְחָקָה.

אֵלֵא דְּקִשָּׁה הָא גַּם זֶה עכ"פ פְּלֹגְתָא דְּתַנָּאֵי אֵית בֵּיהּ דְּהַרִי לְרַבְּנָן דַּר' עֲקִיבָא בְּסוּגְיָא דְּמִשְׁרַת דַּס"ל לְמִילָף טַעַם פְּעִינֵקֵר מִמְּשַׁרַת וְשֵׁהוּא אִסוּר לָאוּ וּלְדִידְהוּ שְׁפִיר לֹקִין א"כ מָה הַקְּשָׁה רַב הוֹנָא אֲדִשְׁמוּאֵל דְּלִמָּא שְׁמוּאֵל ס"ל כַּר"ע דְּיִלְפִינָן טַעַם פְּעִינֵקֵר מְגִיעוּלֵי עַפּו"ם וְאֵין בּוֹ מְלֻקוֹת וּלְכֹף הַתִּיר צָלִי וְרַב הוֹנָא ס"ל פְּרַבְּנָן וְיִישׁ בּוֹ מְלֻקוֹת וּלְכֹף אָסֵר צָלִי: וְנִרְאָה לַעֲנֵ"ד דְּאִפִּילוּ לְמֵאן דְּאָמַר טַעַם פְּעִינֵקֵר אֵין לֹקִין וְהִיָּינוּ מִשׁוּם דְּיִלְיָף מְגִיעוּלֵי עַפּו"ם וְשֵׁהוּא רַק עֲשֵׂה אֲבָל מִן בְּמִינוֹ לְמַ"ד דְּלֹא בְּטַל הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּיִלְיָף מִדָּם הַפֶּר וְדָם הַשְּׁעִיר וְהַרִי הוּא כְּמוֹ בְּעֵין מִמְּשֵׁ דְּעִזִּין שְׁמוֹ עֲלִיו דָּם הַשְּׁעִיר וַא"כ מִן בְּמִינוֹ לְמַ"ד דְּלֹא בְּטַל וְדֹאֵי דְּלֹקִין עֲלִיו: דָּף צ"ח ע"ב גְּמָרָא דַּכ"ע בְּהַדְיָ אֵיל וְכו' הָא וְדֹאֵי דְּלִישְׁנָא בְּתָרָא הַלְכָה פֶּר"ש לְפִי שְׁסוּגְיָתָא הָאִמּוֹרָאִים לְשִׁיטְתוֹ וּלְכֹף הַקְּדִים מֵר סָבַר וְשֵׁהוּא ר"ש אֲבָל לְלִישְׁנָא קָמָא סוּגְיָא דְּאִמּוֹרָאִי לְדַבְרֵי הַפֶּל וּמִמִּילָא הַלְכָה פְּרַבְּנָן לְגַבֵּי ר"ש וּלְכֹף הַקְּדִים מ"ס שְׁהֵם רַבְּנָן וּמִתּוֹרֵץ קוֹשְׁיָתָא הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה מֵר סָבַר מַעַל רַש"י וְשִׁפִּיר קָם פִּירוּשׁ רַש"י אֲדַרְבָּא עַל סוּגְיָתָא הַתּוֹסְפוֹת קִשָּׁה לְמָה יְקָדִים מ"ס עַל ר"ש לְדַבְרֵי חֲכָמִים וְצָרִיף לֹמַר לְפִי שְׁלִישְׁנָא בְּתָרָא רְצָה לְהַקְדִים ר"ש מִשׁוּם דְּהַלְכָה פְּיֻתְיָה לְכֹף גַּם בְּלִישְׁנָא קָמָא הַקְּדִים מ"ס עַל ר"ש אֲבָל בְּאִמַּת גַּם זֶה לֹא יִתְכּוֹן וְנִהְפְּוֹךְ הוּא שְׁלִישְׁנָא קָמָא הִיָּה לוֹ לְהַתְחִיל מ"ס הִרְאִשׁוֹן בְּתַנָּא קָמָא מַצֵּד שְׁהַלְכָה כְּנוֹתְיָה וְגַם הוּא ת"ק וְגַם בְּלִישְׁנָא בְּתָרָא אִם רְצָה לְהַשְׁוֹת הַסֵּדֵר הִיָּה לוֹ לְהַתְחִיל בַּת"ק: וְהִנֵּה יִישׁ לְנוּ סַפְקָה בְּהַדְיָ פְּלֹגְתָא דְּבִין ת"ק לְרַשְׁב"י בְּכָל הַנֶּהָד לִישְׁנָא אִם הֵם מְחֻלְקִים מְקַצָּה אֵל הַקְּצָה וְהִיָּינוּ לַל"ק דַּמ"ס מְחַתָּף וְהַדְר מְבַשֵּׁל וַמ"ס מְבַשֵּׁל וְהַדְר מְחַתָּף וְהִנֵּה הָאֵי דְּסָבַר מְבַשֵּׁל וְהַדְר מְחַתָּף הִיָּינוּ דְּנוֹקָא כְּף וְלֹא שְׁהַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ דְּהָא לְתוֹס' דַּמ"ס מְבַשֵּׁל וְהַדְר מְחַתָּף הִיָּינוּ דְּקָאֵמֵר ת"ק הִיָּינוּ מְחֻנְפְּרַת וְהַרִי קָאֵמֵר אֵין בְּשִׁילָה אֵלֵא שְׁלִימָה וְלַרַש"י דַּמ"ס מְבַשֵּׁל וְהַדְר מְחַתָּף הוּא רַשְׁב"י מ"מ דְּנוֹקָא הוּא שְׁהַרִי לְפִלּוּגֵי עַל ת"ק אֵתִי וְאָמַר אֵין בְּשִׁילָה אֵלֵא שְׁנַתְּבַשֵּׁל עִם הָאֵיל וְהִיָּינוּ בְּמִחְוָרָה אֲבָל בְּהָא יִישׁ לְסַפְקָה הָאֵי מ"ס דְּמְחַתָּף וְהַדְר מְבַשֵּׁל אִם הוּא בְּדוֹקָא אוֹ שְׁהַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן אֲבָל אִם רְצָה לְהַנִּיחָה מְחֻנְפְּרַת עֲדִיף טְפִי וְכוּן לְאִיפָא דְּאִמְרֵי הַנֵּה מ"ס בְּהַדְיָ אֵיל מְבַשֵּׁל הִיָּינוּ רַשְׁב"י וּבְדוֹקָא קָאֵמֵר שְׁהַרִי בְּהַדְיָ קָאֵמֵר אֵין בְּשִׁילָה אֵלֵא שְׁנַתְּבַשֵּׁל עִם הָאֵיל אֲבָל מ"ס דְּהִיָּינוּ

ת"ק בקדירה אחרת מבשל אם הוא בְּדוֹקָא ומפיק לקרא מְפֹשְׁטוּ לַגְמָרִי או אם הוא רָצָה לומר בקדירה אחרת הַיֵּינוּ הַרְשוּת בְּיָדוֹ לְבַשֵּׁל בַּקְדִירָה אַחֲרַת אֲבָל אִם רָצָה לְבַשֵּׁלָה בְּאוֹתוֹ קְדִירָה כְּפִשְׁטִיהָ דְקָרָא פְּשִׁיטָא וְשָׂרְשָׂאֵי.

אָמְנָם מְדַקְאָמַר תַּלְמוּדָא לְלִישְׁנָא בְּתָרָא פְּלִיגֵי הֵנָּה אַמּוֹרָאֵי לְרִשְׁבִּי מְפָלֵל דַּת"ק דְּוֹקָא בַּקְדִירָה אַחֲרַת קְאָמַר דַּלְת"ה אֵלָּא גַם לַת"ק רִשְׂאֵי בְּאוֹתוֹ קְדִירָה וְגַם לְדִידִיָּה שְׁיִיָּה בְּיָשׁוּל בְּשִׁשִּׁים אוּ בְּמֵאָה א"כ גַּם לְדִידִיָּה אֵי תָא לְהַךְ פְּלוּגְתָא דְאַמּוֹרָאֵי אֵלָּא דְהִיא גּוּפָה קְשִׂיָּא מִי הַכְרִיחַ לְהַש"ס לומר דְּפְלִיגֵי מְקַצָּה אֶל הַקְצָה וּמַתּוּף כִּף נְדַחַק לְאוּקְמֵי אַמּוֹרָאֵי אֵלֶיבָּא דְרִשְׁבִּי לְחוּד וְנִימָא בְּאַמְתַּ דַּלְת"ק הַרְשׁוּת לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שְׁיִרְצָה וּמְמִילָא דְקָאֵי שִׁיטַת אַמּוֹרָאֵי לַכ"ע: וְנִרְאָה מִשׁוּם דְסַתְּם ת"ק בַּר פְּלוּגְתָא דַּר"ש ע"פ רֹבֵן הוּא ר' יְהוּדָה וְאִי הֵנָּה ס"ל לַר"י שְׁהַרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְבַשֵּׁל בֵּין בְּהַדִּי אֵיל וּבֵין בַּקְדִירָה אַחֲרַת וּלְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְהָא דָּאִין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְחֻלָּה הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְהַחֲדוּשׁ דְזָרוּעַ בְּשִׁילָה הוּא שְׁמַצְנָה לְבַטְלוֹ וְהַיֵּינוּ לְמ"ד דְּוֹקָא בְּהַדִּי אֵיל אֲבָל אִי הֵנָּה אֲמַרִּינוּ שְׁהַרְשׁוּת בְּיָדוֹ כְּמוֹ שְׁיִרְצָה א"כ אִין זֶה חֲדוּשׁ וְקְשִׂיָּא לַר"י לְמָה לֹא נִגְמָר מְזָרוּעַ בְּשִׁילָה דְמִין בְּמִינוּ בְּטַל.

וּלְפִי זֶה צְרִיכִין אָנוּ לומר דְּאַבְיֵי דְמוֹקֵי בְּרִיָּתָא דְזֵהוּ הֵיטֵר וְכו' כַּר"י הוּא לַל"ק דַּלְכ"ע בְּהַדִּי אֵיל מְבַשֵּׁל דְאִי לְלִישְׁנָא בְּתָרָא א"כ ס"ל לַת"ק דְּאִיהוּ ר"י דְּבַקְדִירָה אַחֲרַת מְבַשֵּׁל לָה וְא"כ לִיכָּא כָּאֵן הֵיטֵר הַבָּא מְפָלֵל אִיסוּר.

וּמַעֲתָה נַחֲזִי לְלִישְׁנָא קְמָא דַּמ"ס מְבַשֵּׁל וְהַדַּר מְחַתֵּף הַיֵּינוּ דְּוֹקָא בֵּין לְפִירוּשׁ הַתּוֹס' דְּהַיֵּינוּ ת"ק וְשְׁלִימָה הַיֵּינוּ מְחַוְּבַת א"כ הַרִי קְאָמַר אִין בְּשִׁלָּה אֵלָּא שְׁלִימָה וּבֵין לְפִירוּשׁ"י דְּרִשְׁבִּי סוּבֵר מְבַשֵּׁל וְהַדַּר מְחַתֵּף א"כ אִין בְּשִׁילָה אֵלָּא עִם הָאֵיל דְּקְאָמַר הַיֵּינוּ מְחַוְּבַת אֲבָל הָא מְסַפְקָא לָן מ"ס דְּמְחַתֵּף וְהַדַּר מְבַשֵּׁל אִם הוּא בְּדוֹקָא אוּ רְשׁוּת וְהִנֵּה מְדַהֲקִידִים מ"ס מְחַתֵּף וְהַדַּר מְבַשֵּׁל הַיֵּינוּ בְּדוֹקָא שְׂאֵם הִנֵּה מְקִידִים מ"ס מְבַשֵּׁל וְהַדַּר מְחַתֵּף וְאַח"כ הִנֵּה אוֹמַר וּמ"ס מְחַתֵּף וְהַדַּר מְבַשֵּׁל שְׁיִיָּה לומר לְאוּסוּפִי עַל דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹן בָּא אֲבָל כִּיּוֹן שְׁעֲדִין לֹא הַזְכִּיר שׁוּם דְּבָר שְׁיִהִיָּה מַעֲלָה לְבַשֵּׁל וְהַדַּר לְחַתֵּף רַק הַתְחִיל מ"ס מְחַתֵּף וְהַדַּר מְבַשֵּׁל בְּנֹדָאֵי בְּדוֹקָא קְאָמַר וְזֵה הִנֵּה כְּפִיּוּת הַגַּמ' מַה שְׁהַקְדִּים מ"ס זֶה קוּדְם: וְהַהֲכַרְחַת שְׁהַכְרִיחַ הַגְמָרָא לְהַרְחִיק הַפְּלוּגְתָא בְּזֵה מִן הַקְצָה אֶל הַקְצָה נִלְע"ד לְכָל הַשִּׁיטוֹת דְּלִשְׁיטַת רִשְׁבִּי דַּמ"ס מְחַתֵּף וְהַדַּר מְבַשֵּׁל הוּא ת"ק הַדְּבָר מוּכַח מְדַקְאָמַר ת"ק אִין בְּשִׁילָה אֵלָּא שְׁלִימָה וּלְמַעוּטֵי דְבָר אֲתִי דַּל"כ נִימָא סַתְּם בְּשִׁילָה שְׁלִימָה וּמְדַקְאָמַר בְּלִשׁוֹן שְׁלִילָה מְמַעַט אִיזָה דְבָר וְאִין לומר דְּמַמַּעַט שֵׂא"צ לְהִיּוֹת מְחַוְּבַת הָא מְדַקְאָמַר בְּשִׁילָה שְׁלִימָה מְפָלֵל שֵׂא"צ לְהִיּוֹת מְחַוְּבַת שְׂאֵם הִנֵּה צְרִיף לְהִיּוֹת מְחַוְּבַת נִימָא שְׁתַּהֲנֵה מְחַוְּבַת וּמְמִילָא שְׁהִיא שְׁלִימָה וּמְדַקְאָמַר בְּלִשׁוֹן שְׁלִילָה נְדָאֵי שְׁכּוֹנְנָתוֹ שְׂאִינוּ רִשְׂאֵי לְהַנִּיחָה מְחַוְּבַת וּלְדַעַת הַתּוֹס' דַּמ"ס מְחַתֵּף הַיֵּינוּ רִשְׁבִּי ג"כ מוּכַח מְדַקְאָמַר בְּלִשׁוֹן שְׁלִילָה דְלְדַעַת רִשְׁבִּי אָמַר בְּלִשׁוֹן שְׁלִילָה לומר שְׂנֵה שְׂאָמַר ת"ק דְּבְשִׁילָה הוּא שְׁלִימָה אָמַר הוּא אִין בְּשִׁילָה כְּמוֹ שְׂאָתָה אוֹמַר שְׁלִימָה אֵלָּא בְּשִׁילָה הַיֵּינוּ עִם הָאֵיל בְּמַחְוֶבֶר אֲבָל לְדַעַת הַתּוֹס' הַת"ק בְּעֵי מְחַוְּבֵר וּר"ש לֹא בְּעֵי מְחַוְּבֵר וְהִנֵּה לִיָּה לְמִימַר בְּשִׁילָה שְׁנַתְּבַשֵּׁלָה עִם הָאֵיל וּמְמִילָא יְדַעִינוּ שֵׂא"צ לְהִיּוֹת מְחַוְּבֵר דְאִי מְחַוְּבַת פְּשִׁיטָא שְׁנַתְּבַשֵּׁלָה עִם הָאֵיל וּלְכִף צְרִיף לומר שְׂאָתִי לְשַׁלְוֹל שְׂאִינוּ רִשְׂאֵי לְהַנִּיחָה מְחַוְּבַת: אָמְנָם לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת דְּשְׁלִימָה דַּת"ק הַיֵּינוּ מְחַוְּבַת קִשָּׁה הֵנָּה לִיָּה לְמִימַר בְּשִׁילָה שְׁלִימָה וְכֵּה אֲתִי לְשַׁלְוֹל.

וּנְרָאָה ע"פ מה שִׁמְבֹנָאָר לְמִטָּה בְּתוֹס' בד"ה רְבָא אָמַר שִׁפְתָּבו דְּלַפְעָמִים שִׁהָרְוֵע וּמִקְצָת מִן הָאֵיל הָיו חוּץ לְרוֹטְב וְנוֹתֵן הָרְוֵע טַעַם בְּמַה שִׁבְחוּץ. וְהִנֵּה לְשִׁטַּת ר"י לְעֵיל (דְּרַף צו ע"ב) בְּתוֹס' בד"ה אִם יֵשׁ וְכו' עֵינֵן שָׁם דְּבָרִים אֱלוּ מִרְפָּסִין אִיגְרִין דְּמַה בְּכַף שִׁמְקָצַת הָאֵיל מִבְּחוּץ לְרוֹטְב כִּינֵן שִׁמְקָצַתוּ מִבְּפָנִים הָרוֹטְב מְבַלְבֵּל הַטַּעַם בְּכָלוּ וּלְדַבְרֵי ר"י צ"ל דְּגָרַס בְּגָרְסַתְר"ת לְקַמֵּן בְּתוֹסְפוֹת בַּד"ה גְּלִי רַחֲמָנָא דְּגָרַס לֹא נִצְרָקָא אֱלֹא לְהִיתָר מִצְטָרַף לְאִיסוּר וְדַבְרֵי הַתוֹס' הִלְלוּ הֵם לְשִׁטַּת ר"ש"י אֱלֹא דְקָשִׁיא לִי גַם לְשִׁטַּת ר"ש"י לֹא אֲתִי שְׁפִיר דְּהָא מוֹכַח בְּתוֹס' לְעֵיל בְּשִׁיטָה דְּיָרַף שְׁנַתְבַּשֵּׁל בָּהּ ג"ה (דְּרַף צו ע"ב) בְּדַבְרוֹ הַמִּתְחִיל אִם יֵשׁ דְּאִפִּילוּ לְר"ש"י אוּ לְר"י אִפִּילוּ כְּנֹלָה חוּץ לְרוֹטְב דְּלֹא מִצְרָפִינוּ שְׂאָר חֲתִיכוֹת שִׁבְקָדְרָה מְכַל מְקוֹם אוֹתָהּ חֲתִיכָה שְׂאִיסוּר נְבֻלַע בָּהּ מְשַׁעְרִינוּ בְּכֹלָה שְׁהָרִי כְּתָבוּ שָׁם דְּהָרַף דְּיָרַף מִיָּרִי בְּמִקְצָתָהּ חוּץ לְרוֹטְב לְשִׁטַּת ר"ש"י וּלְשִׁטַּת ר"י בְּכֹלָה חוּץ לְרוֹטְב וְאִפ"ה מְבֹנָאָר שָׁם אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנ"ט וּמְשַׁעְרִינוּ עַכ"פ בְּכָל אוֹתָהּ חֲתִיכָה וְא"כ הָאִיף כְּתָבוּ הַתוֹס' כָּאֵן דְּמִיָּרִי שִׁמְקָצַת הָאֵיל חוּץ לְרוֹטְב וּמַה בְּכַף הָרִי אִפ"ה בְּכָל הָאֵיל מְשַׁעְרִינוּ וּבְזָה נִיחָא לִי מַה שֶׁהִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א אִיף שִׁיעָרוּ הִנָּה אֲמוֹרָאֵי מִר בְּשִׁשִּׁים וּמִר בְּמָאָה וְהִלֵּא אִיכָא גַם מִים בְּקָדְרָה וְיִהְיֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִהַשִּׁיעוֹר וְאִם נִימָא שִׁשִּׁיעָרוּ עִם הַמִּים א"כ נִתְתַּ דְּבָרֵיף לְשִׁיעוֹרִים דְּלַפְעָמִים יִהְיֶה הַרְבֵּה מִים וְלַפְעָמִים מְעַט.

וּלְפִי מַה שִׁפְתָּבְתִּי נִיחָא דְּהַמִּים אִין לְצָרַף כִּינֵן דְּלַפְעָמִים הָרְוֵע חוּץ לְרוֹטְב אֱבָל הָאֵיל בְּכָל גְּוֹנֵי מְשַׁעְרִינוּ בְּכוּלֵיהּ שְׁהָרִי עַכ"פ קָצַתוּ תוֹף הָרוֹטְב וְהָאֵיל כְּלוּ מִתְבַּשֵּׁל כְּאֶחָד וְהוּא גּוֹשׁ אֶחָד וּמִצְטָרַף כְּלוּ.

וְנִחְזוֹר לְדַבְרֵי הַתוֹס' שִׁסְתְּרִי אֶהְדְּדִי וְנִלְע"ד דְּעַד כָּאֵן לֹא כְּתָבוּ הַתוֹסְפוֹת לְעֵיל (דְּרַף צו) דְּאוֹתָהּ בְּנוֹדָאֵי מְשַׁעְרִינוּ בְּכוּלֵיהּ אֱלֹא בִּירַף שְׁנַתְבַּשֵּׁל בַּג"ה שֶׁהוּא מְחוֹבֵר בּוּ וּלְכַף נְבֻלַע בְּכָלוּ אִף אִם אִין חֲתִיכָה בְּרוֹטְב מ"מ כִּינֵן שֶׁהוּא בְּקָדְרָה ע"י הֶבֶל הַקְּדִירָה נְבֻלַע בְּכָל אוֹתָהּ חֲתִיכָה אֱבָל כָּאֵן שִׁפְתָּבוּ הַתוֹס' דְּלַפְעָמִים הָרְוֵע וּמִקְצָת מִן הָאֵיל חוּץ לְרוֹטְב אֲתִי לְשִׁטַּת מֵאֵן דְּסָבֵר מְחַתְּף וְהִזְדַּר מְבַשֵּׁל וְאִין הָרְוֵע מְחוֹבֵר לְאֵיל רַק מְוַנַּח עָלָיו וּלְכַף חוּץ לְרוֹטְב אִינוּ נְבֻלַע רַק בְּמַה שְׁנוֹגַע כְּדִי נְטִילָה וְאִין כָּאֵן שְׁשִׁים: וּבְזָה עָלָה עַל דְּעִתִּי לּוֹמַר דַּת"ק וְרַשְׁבָּ"י לְלִישְׁנָא קָמָא פְּלִיגִי בְּפִלּוּגְתָא דְּרַשְׁבָּ"י וְר"י דְּמֵאֵן דְּאָמַר מְבַשֵּׁל וְהִזְדַּר מְחַתְּף סָבֵר כְּשִׁטַּת ר"ש"י דְּאִפִּילוּ מִקְצָתוּ תוֹף הָרוֹטְב אִין הָרוֹטְב מְבַלְבֵּל הַטַּעַם בְּכָלוּ וּלְכַף הִנֵּה צָרִיף לְהִיּוֹת מְחוֹבֵר בְּשַׁעַת בִּישׁוּל דַּל"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיִהְיֶה מִקְצָתוּ חוּץ לְרוֹטְב אֱבָל כְּשֶׁהוּא מְחוֹבֵר לֹא אִיכְפַת לָן בְּמַה שִׁמְקָצַתוּ חוּץ לְרוֹטְב וּמֵאֵן דְּסָבֵר מְחַתְּף וְהִזְדַּר מְבַשֵּׁל סוֹבֵר כְּשִׁטַּת ר"י וְא"כ אִף שְׁיִהְיֶה מִקְצָת מִן הָאֵיל חוּץ לְרוֹטְב וְהָרְוֵע לֹא תִהְיֶה מְחוֹבֵר בּוּ אִפ"ה פְּלִיטַת הָרְוֵע לְתוֹף הָאֵיל מְבֹלְבֵּל בְּכֹלוּ עַל יְדֵי הָרוֹטְב שִׁמְקָצַתוּ בְּתוֹכוֹ: וּבְזָה נִיחָא דְּרַשְׁבָּ"י פִּירַשׁ אִין בְּשִׁילָה אֱלֹא שְׁלִימָה שְׁלֹא יִדַע בְּאִיזָה לְשׁוֹן וְהַתוֹס' כְּתָבוּ בְּשֵׁל לָהּ וְהִנֵּה לַל"ק לְתוֹס' לַת"ק שְׁלִימָה הִינֵנוּ מְחוֹבֵרֵת לְאֵיל וְאִיף נִפְקָא לָן זָה מְבַשֵּׁלָה וְנִרְאָה מְשׁוּם דִּישׁ לְדַקְדַּק הָא כָּל הַקְּדָשִׁים נְאָכְלִים בְּכָל מֵאֲכָל וְלָמָּה דַּקְדָּקָה הַתוֹרָה בְּאֵיל נְזִיר לְהִיּוֹת מְבֹנָשֵׁל אֲמָנָם הַטַּעַם מְשׁוּם דְּכָאֵן הַצְּרִיכָה הַתוֹרָה לְבַשֵּׁל הָאִיסוּר עִם הַהִיתָר בְּקָדְרָה וְצָרִיף בִּישׁוּל וְאִי הִנֵּה צָלִי אוּ צָלִי קִדֵּר לֹא מְשַׁעְרִינוּ רַק כְּדִי נְטִילָה וְלַפְעָמִים יִהְיֶה שְׁמֹנוּנִית הַרְבֵּה וְלֹא יִהְיֶה אִפִּילוּ רֹב ק"ו שְׁלֹא יִהְיֶה שְׁשִׁים אוּ מָאָה וְלָכֵן הַצְּרִיכָה לְבַשֵּׁל בְּקָדְרָה כְּדִי שְׁיִתְבַּלְבֵּל הַטַּעַם בְּכָל הָאֵיל וְכָל זָה אִם הוּא מְחוֹבֵר אֱבָל אִם אִינוּ מְחוֹבֵר מַה מוֹעִיל הַבִּישׁוּל הִלֵּא לַפְעָמִים הָרוֹטְב מִתְמַעַט וְיִהְיֶה חוּץ לְרוֹטְב וְלָכֵן קָאֵמַר

ת"ק אין בְּשִׁילָה אֵלָא שְׁלִימָה מִמָּה דְדַקְדָּק הַפְּתוּב לְהִיּוֹת דְּנֻקָּא מְבוּשָׁל מְכַלְל שְׁהוּא מְחַנְפֵּר וְנִרְאָה דְגַם רַש"י לֹא נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְבַרֵי הַתּוֹס' דְּבִשְׁלָה הֵינּוּ בְּשַׁל לָהּ אֵלָא דְהִנּוּה קַשְׂיָא לִיה לְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְלַת"ק בְּקַדְנִירָה אַחֲרַת מְבוּשָׁל וּא"כ אֵין פְּאֵן בְּיִטוּל אִיסוּר פְּלִל וּא"כ לָמָּה דְקַדְדָּק הַפְּתוּב שְׁיִהְיֶה דְּנֻקָּא מְבוּשָׁל אֵלָא צ"ל דְּבִאֲמַת ת"ק דְּסַבֵּר בְּקַדְנִירָה אַחֲרַת מְפִיק לִיה לְקַרָּא מְפִשְׁטִיָּה לְגַמְרֵי וּבְשִׁילָה אֵין פִּירוּשׁוֹ פְּלִל עַל בְּיִטוּל וְאֵין בְּשִׁילָה אֵלָא שְׁלִימָה וּא"כ לִיפָּא לְמִימַר דְּבִשְׁלָה הֵינּוּ בְּשַׁל לָהּ שְׁהַרֵי אֵין פִּירוּשׁוֹ פְּלִל לְבִשָׁל וּלְכַּף פִּירֵשׁ רַש"י לֹא יִדְעָתִי בְּאִיזָה לְשׁוֹן.

וְהִנּוּה קַצָּת רַצּוֹ לֹמַר דְּמָה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' דְּלַפְעָמִים הַזְּרוּע וּמְקַצָּת מִן הָאֵיל חוּץ לְרוּטְב אַתִּי גַם לְשִׁטַּת ר"י וּמִיַּרְבֵּי שְׁהָאֵיל הִנּוּה מְגוּתָח לְנִתְחִיו וּמְנוּחַ חֲתִיכָה מִן הָאֵיל מְקַצָּתוֹ חוּץ לְרוּטְב וְעַל חֲתִיכָה זֶה מְנוּחַ חֲתִיכָה אַחֲרַת מִן הָאֵיל עִם הַזְּרוּע וְאֵז אֶפִּילוּ לִר"י הַחֲתִיכָה שְׁפִלְקָה חוּץ לְרוּטְב נְאֻסְרַת: אָמְנָם לַעֲנִי"ד נִרְאָה דְל"ע הָאֵיל לֹא הִנּוּה מְגוּתָח וְאֵמִינָא בְּה טַעְמָא חֲדָא דְהָא צְרִיף לְהַבִּין לְרַבָּא לְדַבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת דְּכָאן בְּאֵיל גְּזִיר מְוֹתֵר אֶפִּילוּ בְּלִיפָּא רֹב וּא"כ הִכִּי יִלְפִינּוּ מִנִּיָּה שְׁשִׁים וּמֵאָה אֶפִּילוּ לְאִסְמַכְתָּא דְהָא הִנּוּה פְּאֵן מְוֹתֵר לְגַמְרֵי אֶפִּילוּ בְּלִי בְּיִטוּל פְּלִל וְאָמְנָם עוֹלָה עַל דְּעָתִי דְרַבָּא הֵף בְּרִייתָא מְפִרֵשׁ דְקַתְנִי זְהוּ אִיסוּר הַבָּא מְכַלְל הֵיטֵר וּס"ל לְהֵף בְּרִייתָא כַּמ"ד מְחַתָּף וְהִדֵּר מְבוּשָׁל וּמִשְׁפַּחַת אִיסוּר מְכַלְל הֵיטֵר וְהִנּוּה אֲמוּרָאֵי דִילְפִי מְהֵכָא מִר לְמֵאָה וּמִר לְשְׁשִׁים סְבָרֵי כַּמ"ד מְבוּשָׁל וְהִדֵּר מְחַתָּף וְשִׁפִּיר מְשַׁעְרִינּוּ בְּכּוּלוֹ וְהָא דְאֲמַרִינּוּ ל"ק אֵלִיבָּא דַכ"ע הֵינּוּ קוּדָם שְׁזַכִּינוּ לְסַבְרַת רַבָּא אֵלִיבָּא דְבְרִייתָא שְׁפִאן הוּא הֵיטֵר הַבָּא מְכַלְל אִיסוּר וְלֹא עָלָה עַל דְּעָתוֹ הַחֲשֵׁשׁ שְׁשִׁיטָּא קַצָּתוֹ חוּץ לְרוּטְב אֲבָל לְמַסְקָנָא לֹא לַכ"ע הוּא וְכֵן מָה דְקַאֲמַר לְלִישְׁנָא בְּתָרָא אֵלִיבָּא דְרַש"י לֹא קָאֵי בְּמַסְקָנָא.

אֲבָל אִם גִּימָא שְׁהָאֵיל הִנּוּה מְגוּתָח וְהִנּוּה הָאֵיל עֲצָמוֹ לֹא הֵוֹנֵפֵר פְּלִל בְּפִלּוּגְתָּא דְתַנְאֵי אִם הִנּוּה שְׁלָם אוֹ לֹא וְאִם מְצִינוּ בְּרִייתָא שְׁהִיָּה מְגוּתָח אֵז לַכ"ע הִנּוּה מְגוּתָח וּא"כ אֵיף גַּמְרֵי הִנּוּה אֲמוּרָאֵי מֵאָה וְשְׁשִׁים פְּלִל הָא לְמַסְקָנָא לֹא הִנּוּה לֹא מֵאָה וְלֹא שְׁשִׁים אֵלָא וְדָאֵי שְׁאֵין סְבָרָא פְּלִל לֹמַר שְׁהָאֵיל הִנּוּה מְגוּתָח: וְעוֹד אוֹמַר אֲנִי דְהִנּוּה הַתּוֹס' פְּתַבוּ בַד"ה מֵאֵי חֲזִית וְכו' וְאֵע"ג דְלְחוּמָרָא מְקַשִּׁינּוּ וְכו' וְכֵן בְּסִמּוּף פְּרִיף וּנְגַמֵּר מְהֵכָא לְקוּלָּא מְשׁוּם דְאִיפָּא לְאוּקְמֵי קָרָא דְמְשַׁרְת וְחֲטָאֵת לְהֵיטֵר מְצַטְרֵף וְכו' וְהִנּוּה אוֹמַר אֲנִי דְזֶה שְׁפִיר יְכוּלִין אֲנוּ לֹמַר דְאֵף דְהִתִּירָה הַתּוֹרָה בְּאֵיל גְּזִיר טַעַם פְּעִיקָר מ"מ הֵיטֵר מְצַטְרֵף לְאִיסוּר לֹא הִתִּירָה פְּאֵן וְאִם יֵשׁ שְׁמֻנּוּנִית בְּעֵין צְרִיף לְהִסִּיר אֲבָל אִיפְכָּא לִיכָּא לְמִימַר שְׁהַתּוֹרָה הִתִּירָה פְּאֵן שְׁמֻנּוּנִית בְּעֵין דְהֵינּוּ הֵיטֵר מְצַטְרֵף וְכו' אֲבָל טַעַם פְּעִיקָר לֹא הִתִּירָה שְׁהַרֵי אִם הַשְׁמֻנּוּנִית הַזְּרוּע הוּא בְּעֵין עַל הָאֵיל חוּץ לְרוּטְב מִמִּילָא נְבִלְעַ בּוּ וְיֵשׁ פְּאֵן טַעַם פְּעִיקָר וּא"כ קִשָּׁה לְשִׁטַּת ר"ת בַּד"ה גְּלִי רַחֲמָנָא דְגָרִיס הֵכָּא לֹא נִצְרַכָּא אֵלָא לְהֵיטֵר מְצַטְרֵף וְכו' א"כ קִשָּׁה מֵאֵי מְקַשָּׁה מֵאֵי חֲזִית דְהַרֵי לְחוּמָרָא מְקַשִּׁינּוּ וְלִיכָּא לְמִימַר דְנִקְיִים שְׁנִיָּהֵם וְאֵיל גְּזִיר שְׁהִיטֵר הֵינּוּ הֵיטֵר מְצַטְרֵף וְחֲטָאֵת שְׁאֵסֵר הֵינּוּ טַעַם פְּעִיקָר שְׁהַרֵי אֵי מֵאֵיל גְּזִיר יִלְפַת לְהִתִּיר הֵיטֵר מְצַטְרֵף מִמִּילָא גַם טַעַם פְּעִיקָר מְוֹתֵר אֵלָא וְדָאֵי שְׁאֵף שְׁמַקְצָת שְׁמֻנּוּנִית מְנוּחַ בְּעֵין עַל מְקַצָּת הָאֵיל שְׁחוּץ לְרוּטְב מ"מ לֹא הֵוֹתֵר טַעַם פְּעִיקָר מְשׁוּם דְמָה שְׁנְבִלְעַ בּוּ וְדָאֵי נְתַבְטַל מְשׁוּם דְקַצָּתוֹ תוּף הֵוֹתֵר וְקָאֵי ר"ת בְּשִׁטַּת ר"י אֵי נְמִי בְּשִׁטַּת רַש"י וְלַמ"ד דְּמְבוּשָׁל וְהִדֵּר מְחַתָּף שְׁאֵז וְדָאֵי נְבִלְעַ בְּכּוּלוֹ וּא"כ שְׁפִיר קָאֲמַר מָה חֲזִית דְהַרֵי נּוֹכַל לְלַמּוֹד מֵאֵיל גְּזִיר הֵיטֵר מְצַטְרֵף וּמְחַטָּאֵת נּוֹקִי לְטַעַם פְּעִיקָר וְכָל זֶה אִם הָאֵיל הִנּוּה שְׁלָם

אָבֵל אִם הָאֵיל הָיָה מְגֻנָּח שְׁפִיר הַתָּמָר כָּאֵן טַעַם פְּעִיקָר כְּמוֹ הַיָּתֵר מִצְטָרֵף לְאִסּוּר וְדוּק:
וּלְפִי מֵה שְׁפַתְתִּי טַעַם עַל שְׁצָרִיף כָּאֵן בִּישׁוּל הוּא מְשׁוּם דְּבִצְלֵי אוֹסֵר כְּדֵי נְטִילָה א"כ
שְׁפִיר נוֹכַל לֹמֵר דַּמ"ס בְּקִדְרָה אַחֲרֵת הֵינּוּ אֵף בְּקִדְרָה אַחֲרֵת וְאִם יִרְצֶה בְּאוֹתוֹ קִדְרָה
רִשְׁאֵי וּמֵה דְקָאֵמֵר לל"ב רִשְׁב"י מְשׁוּם דַּלְת"ק לל"ב קָאֵמֵר אֵין בְּשִׁילָה אֵלָא שְׁלִימָה
הֵינּוּ דְמַפִּיק מִפְּשֻׁטִיָּה לְגַמְרֵי שְׁאֵין הַפִּירוּשׁ כָּלֵל שְׁיִבְשָׁל וְרִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת גַּם צְלִי וּא"כ אֵז
לִיכָא בִישׁוּל שְׁהָרֵי אוֹסֵר כְּדֵי נְטִילָה וְאִפ"ה שְׁרֵי וּלְפִי זֶה הַפְּלוּגְמָא בֵּין ה"ק לְרִשְׁב"י
דְּלְרִשְׁב"י דְּסֹבֵר בְּאוֹתָהּ קִדְרָה אֵינוֹ רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹתוֹ צְלִי שְׁאִם הָיָה רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹתוֹ צְלִי לֹא
אַתֵּינּוּ הֵנָּה אֲמוֹרָאֵי כְּשׁוּם חֵד מְנִיְהוּ וּלְפִי זֶה עַל פְּרָחָה דְּאֵין הִלְכָה פְּרִשְׁב"י שְׁהָרֵי מְשַׁנָּה
שְׁלִימָה שְׁנִינּוּ בְּאֵיל נְזִיר נֶאֱכָל בְּכָל מֵאֲכָל וּא"כ הֵנָּה אֲמוֹרָאֵי מְרִשְׁב"י יְלְפִי לַעֲנֵן בִּישׁוּל
אָבֵל מ"מ אֵין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ וְאִפ"ה הַקְּדִים מ"ס דְּרִשְׁב"י לַמ"ס דַּת"ק וּבְמֵה דְסִיִּים פְּתַח
א"כ שְׁפִיר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹסְפוֹת עַל רִשְׁ"י מֵה דְשִׁנָּה בְּלִישְׁנָא קַמָּא מ"ס דַּת"ק קוֹדֵם רִשְׁב"י
דְּלֹא כַל"ב וְנִסְתֵּר תִּירוּץ שְׁלֵי שְׁפַתְתִּי מְשׁוּם דַּלְת"ק הִלְכָה כַּת"ק וּלְל"ב פְּרִשְׁב"י שְׁהָרֵי
גַּם לְל"ב הִלְכָה כַּת"ק וּבְמֵה שְׁפַתְתִּי דַּלְת"ב ת"ק מַפִּיק מִפְּשֻׁטִיָּה לְגַמְרֵי וּבְשִׁילָה אֵין
פִּירוּשׁוֹ בִישׁוּל כָּלֵל נִלְע"ד לְתַרְזַן מֵה קִשָּׁה לְכַאוֹרָה לְל"ב בְּמֵה רָאָה רִשְׁב"י בְּדַבְרֵי ת"ק
שְׁבִקְדָרָה אַחֲרֵת מְבַשָּׁל שְׁבָא לְחֻלּוֹק עָלָיו וְכִי בְשִׁבִיל שְׁהַצְרִיף שְׁתַּהֲא הַזְרוּעַ שְׁלִימָה
סוֹבֵר שְׁבִקְדָרָה אַחֲרֵת מְבַשָּׁל לָהּ כִּינּוּ שְׁפִישׁוּטוֹ שֶׁל מְקַרָּא שְׁבָאוֹתָהּ קִדְרָה מְבַשָּׁל מִי הַגִּיד
לְרִשְׁב"י שַׁת"ק מַפִּיק לְקַרָּא בְּזֵה מִפְּשֻׁטִיָּה אֲמַנְם לְמֵה שְׁפַתְתִּי הַדְּבָר מְוַכָּח מִדְּמַפִּיק
לְקַרָּא בְּזֵה מִפְּשֻׁטִיָּה שְׁאֵין בְּשִׁילָה פִּירוּשׁוֹ מְבֻשָּׁל כָּלֵל וּמַנ"ל הָא אֵלָא דְקִשָּׁה לִיָּה מ"ש
מִשְׁאָר קִדְשִׁים וְקִשָּׁה הָא שְׁנָא וְשְׁנָא דְכָאֵן צְרִיף רוֹטֵב שְׁיִבְלַבֵּל הַטַּעַם שְׁיִבְנוֹטֵל בְּשִׁשִּׁים
וְאֵין לֹמֵר דְּאֵף בְּצְלִי בְּטַל מְשׁוּם דְּמִין בְּמִינוֹ בְּטַל בְּרוּב וּגַם בְּכֵדֵי נְטִילָה עַכ"פ רֹב אֵיכָּא
שְׁהָרֵי גַּם שְׁפוּלְט אֵינוֹ פּוֹלְט אֵלָא מְכֵדֵי נְטִילָה בְּסַמוּף לּוֹ וּמֵה שְׁפַתְתִּי הַתּוֹסְפוֹת דְּלַפְעָמִים
אֵיכָּא שְׁמוֹנִית הַרְבֵּה בְּעֵין זֶה דְּבָר שְׁאֵינוֹ מְצוּי זֶה אֵינוֹ שְׁהָרֵי ת"ק דַּר"ש הוּא ר"י
וּלְדִידָהּ מִין בְּמִינוֹ לֹא בְּטַל וְשְׁפִיר בְּעֵי בִישׁוּל וּיְבֻטֵל בְּרוֹטֵב דְּרוֹאֵין מִינוֹ כְּאֵלוֹ אֵינוֹ
וְשְׁאֵינוֹ מִינוֹ דְּהֵינּוּ הַמִּים רַבִּים עָלָיו וּמְבַטֵּל לוֹ אֵלָא וְדַאי מְדַלָּא שְׁנֵי לִיָּה בֵּין בִּישׁוּל וּבֵין
צְלִי וְדַאי שְׁסֹבֵר שְׁלֹא הַתִּירָה הַתּוֹרָה כָּלֵל בְּזֵה לְבַטֵּל אִסּוּר כְּדָרְךָ שְׁלֹא הַתִּירָה גַּם בְּשְׁאָר
אִסּוּרִים לְבַטֵּל אִסּוּר לְכַתְחֻלָּה וְדוּקָא בְּקִדְרָה אַחֲרֵת וְשְׁפִיר אֲתָא רִשְׁב"י לְפִלּוּגֵי עֲלָהּ.

עוֹד נִלְע"ד רִשְׁ"י דְּפִירֵשׁ מ"ס מְחַתָּף וְהַזֵּר מְבַשָּׁל הֵינּוּ ת"ק וְתוֹס' דְּפִירוּשׁוֹ דְּהֵינּוּ רִשְׁב"י
לְשִׁטְתֵּיהוּ דְּהָרֵי כְּתַבְתִּי דְּלִשְׁטַת הַתּוֹסְפוֹת קִשָּׁה כִּינּוּ דַּלְת"ק מְסַתְּמָא הִלְכָה כַּת"ק שְׁהָרֵי
מֵהֵנָּה אֲמוֹרָאֵי אֵין שׁוּם הַכְּרָעָה דְּהָרֵי לְל"ק אֲתֵינּוּ אֲמוֹרָאֵי לַכ"ע וּא"כ לְמֵה הַקְּדִים
רִשְׁב"י לַת"ק אֲמַנְם הַתּוֹס' לְשִׁטְתֵּיהוּ דְּכַתְבוּ לְקַמֵּן בַּד"ה רְבָא אָמֵר וְכו' דְּנוֹתֵן טַעַם הֵינּוּ
טַעַם גְּמוּר לְפִי שְׁלַפְעָמִים מְקַצְתוּ חוּץ לְרוֹטֵב וּכְבָר כְּתַבְתִּי שְׁנֵה דוּקָא לְמ"ד מְחַתָּף וְהַזֵּר
מְבַשָּׁל וְהֵנָּה לְכַאוֹרָה קִשָּׁה מֵה חֶסֶר לְרְבָא בְּשִׁנּוּיָא דְּאַבְיִי וְצ"ל דְּלֹא נִיחָא לִיָּה לְרְבָא
לְאוּקְמֵי בְּרִייתָא דְּזֵהוּ אִסּוּר כַּר"י דְּמִין בְּמִינוֹ לֹא בְּטַל מְשׁוּם דְּהוּא דְּלֹא כְּהִלְכְתָא דְּדוּקָא
בְּחֻמְצָא סֹבֵר רְבָא מִין בְּמִינוֹ לֹא בְּטַל כְּרַב וּכְמוֹ שְׁפַתְתִּי הַתּוֹס' בְּפְסָחִים (דָּף ל ע"א) ע"ש
וְקִשָּׁה הָרֵי גַּם לְאוּקְמֵתָא דְּרְבָא דְּזֵהוּ הֵינּוּ לְטַעַם פְּעִיקָר אֲתֵי ג"כ דְּלֹא כְּהִלְכְתָא שְׁהָרֵי
זֵהוּ דוּקָא לְמ"ד מְחַתָּף וְהַזֵּר מְבַשָּׁל דְּהֵינּוּ רִשְׁב"י לְדַעַת הַתּוֹס' אֵלָא עַל פְּרָחָה דְּרְבָא
סוֹבֵר דְּבִזְהָה הִלְכְתָא כַּר"ש ב"י וּא"כ לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת גַּם בַּל"ק הִלְכָה פְּרִשְׁב"י כְּדְמוּכַח
מְדַבְרֵי רְבָא וּלְכָף הַקְּדִים מ"ס דְּרִשְׁב"י לַת"ק אָבֵל רִשְׁ"י לְשִׁטְתוֹ דְּנוֹתֵן טַעַם דְּרְבָא הֵינּוּ

טעם פל דהו דאסור בקדשים וא"כ אין מדברי רבא הכרע פלל אם מחתף ונהדר מבשל או להיפך וא"כ מסתמא לל"ק הלכה כת"ק וא"כ מ"ס הראשון היינו ת"ק: והנה לדברי רש"י צריכין אנו להבין מה חסר לרבא באוקימת' דאב"י דלא נצרכה אלא לר"י דמין במינו לא בטל ולדברי רש"י אין לומר דלא רצה רבא לאוקמי דלא פהלקתא דהרי למפן (דף קט ע"א) פסק רש"י כר"י דמין במינו לא בטל ומביא ראיה מדברי רבא בפסחים וא"כ לדברי רש"י פסק רבא עצמו כר' יהודה ולמה לא מוקי רבא פשמעתיה ונראה דזהו פוננת רש"י דהנה בדברי רבא פירש רש"י דס"ל דטעם פעיקר מדרבנן ומביא ראיה מדסיים במלתיה דרבא אטו לקולא גמרינו לחומרא גמרינו דמדאורייתא ברובה בטל ובדברי אב"י לא פירש פן נאדרבא פירש להיפך ונ"ל רש"י שם בדברי אב"י מדאורייתא ברובה בטל פלומר אי לא מהאי גמרינו הנה לן לבטולי ברובה משמע שבאמת לא בטל ברובה אפילו מדאורייתא משום דגמרינו מזרוע בשילה ונראה משום דלכאורה קשה בדברי אב"י דאמר דזהו למעוטי שאר איסורים דמין במינו לא בטל קשה הרי גם בשאר איסורים גמרינו רואין מינו פאלו אינו נאף דאב"י לית ליה רואין מינו פאלו אינו היינו לרב אבל לר' יהודה נדאי רואין מינו פאלו אינו וכמו שכתבו התוס' (בדף קח ע"א) בד"ה דאמר רבא ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו וא"כ העצמות יבטלו הפשר והפשר יבטלו העצמות דעצם ובשר שני שמות הם עיין בחידושי אליהו רבא בפשמעתין אמנם אב"י לשיטתו דס"ל במס' ע"ז דמין ומינו בטר טעמא אזיל וא"כ עצם ובשר חד טעמא נינהו ולפי זה רבא לשיטתו דס"ל בטר שמה ולכך לא מצוי לאוקמי כר"י אמנם גם לאב"י קשיא דהא איפא מים בקדרה שהוא הרותב וא"כ מין בשאינו מינו הוא ונימא רואין מינו פאלו אינו אלא דבלא"ה לא קשיא שבמים ליכא פדי ביטול וצריף לצרף האיל והאיל הוא מין במינו אמנם אם טעם פעיקר לאו דאורייתא א"כ מדאורייתא בטל במים לחוד שהוא אינו מינו ורואין מינו פאלו אינו וא"כ גם לר"י מותר אפילו בכל איסורין שבתורה וא"כ איך מוקי אב"י זהו למעוטי שאר איסורים כר"י אלא דסובר אב"י דטעם פעיקר מדאורייתא משום דיליף מזרוע בשילה לחומרא ומדאורייתא היא חומרא זו אבל בדברי רבא נהפוך הוא שהיה קשה לרש"י למה לא מוקי רבא כר' יהודה פשמעתין שהוא פוסק כר"י אלא נדאי משום דגם כר"י לא אתי משום דרואין מינו פאלו אינו ושאינו מינו דהיינו מים רבין עליו ומבטלו וקשה הא במים ליכא פדי ביטול אלא נדאי דסבר רבא טעם פעיקר מדרבנן: והנה הרמב"ם בה' מעה"ק פרק ט' הלכה ה' פסק דמבטלו ואח"כ מחתכו ע"ש בכ"מ וכתב הכ"מ דפסק כל"ק ופירש פפירוש התוס' דת"ק סבר מבטלו ואחר כך מחתכו ופסק כת"ק ולפי זה קשה על הרמב"ם למה הקדים הגמרא מ"ס דרשב"י בל"ק לת"ק פיון שהלכה כת"ק לכה נ"ל להיפך שהרמב"ם מפרש פירש"י דמ"ס מחתף ונהדר מבשל היינו ת"ק וא"כ נקט הגמרא מ"ס פסדר דת"ק שנה בתחלה בפרייתא ומה דפסק הרמב"ם דלא כת"ק היינו משום דקשיא ליה בדברי רבינא מה חסר לו בשנינויא דרבא אלא נדאי דסבר מבשל ונהדר מחתף ולא משפחת טעם גמור באיל נזיר שאפילו יוצא מקצתו לחוץ פיון שהוא מחובר בו בכולו משערינו וא"כ מוכח מדברי רבינא דהלכה פירש"י דמבשל ונהדר מחתף ופסק פרינא דבתרא הוא: אלא דקשיא פיון דל"ק אף דהלכתא כר"ש ב"י להרמב"ם אפילו הכי הקדים מ"ס שהוא ת"ק קודם רשב"י פסדר השנוי בפרייתא א"כ לאיפא דאמרי למה הקדים מ"ס דרשב"י קודם לת"ק ונראה משום דל"ב ת"ק

מפיק לקרא מפשטיה ורשב"י אתי כפשטיה דקרא הקדים פשטא דקרא לת"ק: דף קב ע"כ תוס' ד"ה שאין בו פזית וקשה לפירושו וכו' ויש לדחות כגון שאין באבר וכו'.

לכאורה קשה מי הכריחם לומר שאין באבר זה פזית בשר ודלמא יש בו פזית בשר אלא שהוא לא אכל ממנו רק חצי זית בשר. אלא שהתוס' לשיטתם (בדף קג ע"ב) בד"ה חלקו שצריך שיקח האבר פמות שהוא פלו לפיו וא"כ אם היה בו פזית בשר ולא אכלו פלו גם לר"י אינו חייב משום אמ"ה ולכך הנוכחו לומר שאין בו פזית בשר ומתוך כך הקשו על רש"י אבל רש"י לשטתו לקמן דחלקו מבחויז היינו שחלק הכזית אבל אם לוקח פזית שלם לתוך פיו אף שהי' יותר גדול לא איכפת לן בזה וא"כ משפחת אבר שהיה בו פזית בשר בלא גידין ועצמות שבו ואכל ממנו פזית עם גידין ועצמות נמצא שלא אכל מן הבשר פזית שיתחייב משום בשר מן החי ודבר זה עצמו הוא מחלוקת הרמב"ם והראב"ד דלדעת הרמב"ם אף אם חלק האבר לשנים אם יש בכל חלק בשר גידין ועצמות אף שאין בבשר לבד פזית אם יש בחלק בין הפל פזית חייב ולדעת הראב"ד אם חלק האבר לשנים אף שלא הפריד הבשר מן העצמות ויש בכל חלק בשר גידין ועצמות מ"מ פיון ששוב אינו כברייתו בעינו פזית בשר עיין בפירק ה' מה' מ"א: אלא מה שקשה לי דברי התוס' הוא לפי מה דמסקינן בסוף שמעתי דלר"ל לא משפחת חיוב אמ"ה אלא בגרומיתא זעירתא וא"כ פלוגתא דר"י ור"ל באוכל אמ"ה מן הטורפה הוא בגרומיתא זעירתא דאל"כ מה אריא מן הטורפה הא אפילו מן הפשרה פטור לר"ל וכבר אפלגי בי בחלקו מבפנים ופלוגתא כפולה למה ואם להודיע רבותא דר' יוחנן לחוד דחייב שתיים ואיסור חל על איסור א"כ מתחלה לא הקשה הגמ' פלום על ר"ל דהרי איפא למימר אידי ואידי בבהמה א' ומה דאמר דחייב שתיים מייירי בגרומיתא זעירתא אלא שאכל גם פזית בשר מאותה בהמה ומה דאמר ר"ל פאן דאינו חייב אלא א' מייירי בגרומיתא רבתא דפטור לר"ל משום אמ"ה אלא נדאי לא שייך לאוקמי פלוגתייהו בהא דא"כ מאי אריא מן הטורפה וזה אינו שייך לפלוגתא דידהו.

ומעתה פיון שיצא לנו מזה דע"כ הך פלוגתא דר"י ור"ל באוכל אמ"ה מן הטורפה מייירי בגרומיתא זעירתא אלא שאכל עוד בשר מאותו בהמה להשלים פזית טורפה וא"כ היא גופה קשיא איך אמרינן לר"ל דסובר לאו לאברים עומדת לא אתי איסור אבר וחייל על איסור טורפה ונלא באותו אבר ליפא שיעור טורפה: ואם תרצה לומר דמייירי דמחנפך לאותו גרומיתא זעירתא עוד בשר שאינו שייך לאותו אבר אבל עכ"פ משלים לכזית שיעור טורפה ואז כשאוכל אותו גרומיתא זעירתא אף בלא הבשר המחנפך לא מקרי חלקו שהרי מה ששייך לאותו אבר שלם א"כ גם לרש"י מוקמינן שהיה מחנפך בו בשר אחר שאינו שייך לאותו אבר ושייר אותו בשר לכך ליפא שיעור פזית בשר מן החי אמנם השלים לאכול שיעור טורפה אחרת: וכל זה אני אומר לסברת התוס' אבל אחרי מחילת פבזם ואחר נשיקת עפר רגלם של רבותינו מאורי עינינו בעלי התוס' אני אומר שאין הנדון דומה פלל למה דאמר ריש לקיש במס' שבועות במפרש חצי שיעור שהרי לפי דמיונם של בעלי התוס' א"כ בטל פלל זה לגמרי שאין איסור חל על איסור שהרי תמיד יכול האיסור השני לחול על חצי זית שאין בו שיעור לענין איסור הראשון ויחול עליו איסור השני שיצטרף עם חצי זית אחר וכמו כן אתה אומר על כל חצי זית וחצי זית שבדבר ההוא והרי א"כ האיסור השני לגמרי אלא נדאי שאין זה סברא פלל דאיך תאמר

שיחול איסור השני על חצי זית שאין בו שיעור הרי פשם שאין בו שיעור לאיסור הראשון הכי נמי אין בו שיעור לעגן איסור השני ואיך יחול עליו ואם אמרת שיחול להצטרף עם חצי זית אחר מאיסור השני הכי נמי יכול להצטרף עם חצי זית אחר מאיסור הראשון ומאי אולמא דהאי מהאי וא"כ תמיד אפילו בחצי שיעור אמרינן איסור חל על איסור אבל התם לעגן שבועה אם נשבע על חצי זית חלה השבועה על חצי זית ואין צריך צירוף פלל משום דבר שפיר אמר ריש לקיש אם נשבע שלא לאכול חצי זית נבילה דחגיל השבועה ואין שייך לומר מושבע ועומד הוא ואין השבועה חלה על איסור נבילה שהרי לעגן איסור נבילה אין איסור בחצי זית לחוד בלי צירוף והשבועה חלה על החצי זית לחוד בלי צירוף.

וא"כ פאן באמ"ה אפילו אין באבר פזית בשך מ"מ משהו בשך יש בו ואין איסור אמ"ה חל על אותו משהו שהרי כבר אסור משום טרפה. מאי אמרת שאין איסור טרפה חל על חצי זית והאי משהו בעלמא הוא הרי גם איסור אמ"ה אינו חל על הך משהו לחוד מאי אמרת שאמ"ה חל על צירוף גידין ועצמות הרי גם איסור טרפה חל על צירוף עוד בשך אחר הן מבהמה זו או מטרפה אחרת וסברה זו ברורה היא למבין ודי בזה לתרץ שטת רש"י להצילו מקושיות התוס' ובה נלע"ד להבין דעת קדושים הפלוגתא שבין הרמב"ם לראב"ד וז"ל הרמב"ם בפ"ה ממ"א הלכה ב' אחד אבר שיש בו בשך גידין ועצמות פגון היד והרגל ואחד אבר שאין בו עצם פגון הלשון והביצים והטחול והכליות והחלב וכיוצא בהן אלא שאבר שאין בו עצם בין שחתה פלו ובין שחתה מקצתו הרי זה אסור משום אמ"ה ואבר שיש בו עצם אינו חייב עליו משום אמ"ה עד שייפלוש כברייתו בשך גידין ועצמות אבל אם פירש מן החי הבשר בלבד אינו חייב עליו משום אמ"ה רק משום טרפה רצה לומר בשך מן החי שאיסורו משום בשך בשדה טרפה] כמו שבארנו עכ"ל וכתב הכ"מ שיצא לו זה ממה שנתבאר בסוף הסוגיא באוכל חלב מן הטרפה שחייב משום אמ"ה אלמא שהחלב קרוי אבר אעפ"י שאין בו עצמות וגידין וגם בנדאי לא מייירי באוכל כל החלב פלו אלמא אפילו מקצתו שייך אמ"ה והראב"ד חולק עליו בפירוש מקצתו וכתב עליו וז"ל אמר אברהם תימא הוא זה ומ"ש זה מן הבשר מן החי שאין בו אלא משום טרפה עכ"ל: ואומר אני עפ"י מה דאמר ריש לקיש בנשבע שלא לאכול נבילה פחות מפשיעור שחל השבועה משום דחצי שיעור אין בו איסור נבילה ועל פי הוצעת הדברים שהוצעת שיש איסור נבילה בחצי שיעור צריך צירוף וילעגן איסור שבועה אין צריך צירוף ומעתה אבר מן החי לעגן הבשר לחוד ממנו אפילו יש בבשר הרבה זיתים מ"מ לעגן אמ"ה חצי שיעור מקרי שהרי בלי צירוף גידין ועצמות אין בו חייב: וילעגן טרפה הא נדאי שאין שייך איסור טרפה רק בבשר לבד אבל גידין ועצמות אפילו עצמות האיסור מעלין עם ההיתר לבטל האיסור כמבואר בי"ד סי' צ"ט וא"כ הא נדאי שאפילו אם בהמה בחי' לאברים עומדת ונטרפה אחר שנוקדה זמן רב אפ"ה איסור טרפה חל על הבשר דהרי לעגן אבר מן החי הבשר מקרי חצי שיעור שצריך צירוף וילעגן טרפה הבשר לבדו יש בו שיעור ואין צריך צירוף.

ואף דאפתי יש בו איסור בשך מן החי ואיך יחול עליו איסור טרפה מ"מ הרי לדעת התוס' אפילו למ"ד בהמה בחי' לאברים עומדת מ"מ לאו לבשר עומדת וא"כ לא שייך איסור בשך מן החי קודם שפירש מן החי וכבר קדמו איסור טרפה ולפי זה איך קאמר

באוקימתא שלישיית דאבניי דכ"ע ביהמה בתיי' לאברים עומדת ונטרפה לאחר מפאן ובאתי איסור טרפה וחייל אאיסור אבר קמפלגי דר' יוחנן סבר אתי חייל וריש לקיש סבר לא אתי חייל והדבר יפלא למה לא יחול לריש לקיש איסור טרפה על איסור אבר ונהרי זה דומה לחצי שיעור וצריף לומר דמיינרי באבר שאין בו עצם ואז גם לענגן אמ"ה חל איסור אמ"ה על הפשר לבדו כמו באיסור טרפה ולכך לא אתי טרפה וחייל על אמ"ה אלא דקשה דאפתי לענגן אמ"ה צריף כל האבר וכל פזית וכזית ממנו לחוד לא מהני וצריף צירוף פלו ואיסור טרפה חל על כל פזית וכזית שבו ואין שום פזית ממנו צריף צירוף חברו ואפתי יחול איסור טרפה על איסור אמ"ה פשם שחל איסור שבועה על חצי שיעור לריש לקיש אלא ודאי דאבר שאין בו עצם גם לענגן אמ"ה אין צריף צירוף וכל פזית וכזית שבו יש בו שיעור שלם לענגן אמ"ה ומוכח פדברי הרמב"ם דאבר שאין בו עצם אפילו מקצתו יש בו משום אמ"ה והראב"ד החולק וס"ל שבמקצתו לית ביה משום אמ"ה צ"ל שלא ס"ל פדעת התוס' אלא ס"ל דכשם שבהמה בתיי' לאברים עומדת הכי נמי לבשר עומדת וא"כ פשם שחל אמ"ה משעה שנולדה הכי נמי חל בשר מן החי משעה שנולדה וא"כ לא אתי איסור טרפה וחייל על איסור בשר מן החי.

ולפי זה לקמן בסוף הסוגיא באוכל חלב מן החי מן הטרפה דקאמר ג"כ בלישנא בתרא דמאן דאמר שמים סובר דלא אתי איסור טרפה וחל על אמ"ה. הנה אם נימא דחלב לא מקרי בשר כלל וא"כ אין בחלב רק איסור אמ"ה ולא איסור במ"ה א"כ קשה למה לא יחול איסור טרפה על אמ"ה דהרי לענגן אמ"ה צריף צירוף פלו וכל פזית שבו מקרי חצי שיעור ואף דלקמן אליבא דר' יוחנן קיימינן ור"י ס"ל דגם חצי שיעור אסור מן התורה וגם בחצי שיעור איפא למימר אין איסור חל על איסור מ"מ הרי כתבו התוס' במס' שבועות (דף קב ע"ב) בד"ה אהיתרא קמשבתע דאפילו לר"י דחצי שיעור אסור מן התורה מ"מ לא שייף לומר מןשבע ועומד מהר סיני.

א"כ לא שייף ג"כ לומר בו אין איסור חל על איסור עיין שם ועיין פאן במכילתין בתוס' בד"ה שאין בו פזית ונחזור לראשונות דאם חלב לא מקרי בשר לא אתי שפיר מה דאמר בסוגיין דלא אתי איסור טרפה וחל על אמ"ה לדעת הראב"ד אלא ודאי מוכח מסוגיא דלקמן דחלב מקרי בשר וא"כ מלבד איסור אמ"ה דשייף בי' שייף ג"כ איסור בשר מן החי ובזה מתורץ פליאת הבית חדש בי"ד סימן צ"ח ונ"ל והר"ן פג"ה פתב דתרבא ובישרא מין במינו הוא ובפרק בתרא דע"ז הביא הר"ן ראי' מדאמר סוף פג"ה אכל חלב מן החי מן הטרפה חייב שלש פלומר משום חלב ומשום בשר מן החי ומשום בשר מן הטרפה אלא חלב בשר אקרי עכ"ל וכתבהב"ח על זה וקשה לי דבסוגיא מבואר דמשום אמ"ה חייב ולא משום בשר מן החי דבשר מן החי וטרפה בלאו אחד קיימי עכ"ל הב"ח והנה הר"ן הביא ראיה זו בשם הראב"ד והראב"ד לשיטתו דלדידן' מוכח שגם איסור במ"ה יש בחלב ובנדאי החיוב משום אמ"ה אבל אי לאו דהיה בו גם איסור בשר מן החי לא הוה אתי שפיר מ"ש שם בגמ' שאין טרפה חל על אמ"ה ועם פי הוא קצת דחוק בלשונו של הראב"ד אבל הראי' היא נכונה.

אלא דקשה אפתי מאי טעמא דמאן דאמר שמים הרי אף דסובר דלא אתי איסור טרפה וחייל אאיסור חלב מ"מ יש פאן שלש דחיילי אהדדי דהיינו אבר מן החי ובשר מן החי

וחלב. ודע שזו קשה לי ג"כ על דברי התוס' פאן בסוף ד"ה שאין בו שהוכיחו דאפילו עומדת לאברים אינו עומדת לבשר מדנקט לקמן חלב מן הסי מן הטרפה וכו' ולמה לא הוכיחו הוכחה יותר חזקה דאי עומדת לבשר וא"כ איך משפחת לאוקימתא אחרונה שיתחייב רק שתיים ואפילו על התוס' קשה יותר מאשר קשה לדידי דלדידי אוכל לומר דמייירי שלא התרו בו רק משום חלב ומשום אמ"ה ומשום טרפה אבל משום בשר מן הסי לא התרו בו ולכן אינו חייב משום בשר מן הסי ופליגי ר"י ורשב"ל אם חניל טרפה על אמ"ה אבל להתוס' אם הנה זה סברא לומר שלא התרו בו א"כ נסתר קושיות התוס' שם בתחלת הדבור שהקשו על פרש"י דלמה לא יתחייב גם לריש לקיש שתיים משום טרפה ומשום בשר מן הסי.

דדלמא מייירי שלא התרו בו משום בשר מן הסי. והנה סברא זו שחידשו התוס' דאפילו למ"ד לאברים עומדת מ"מ לאו לבשר עומדת הנה התוס' הוכיחו דבר זה מהגמרא אבל לא נתנו שום טעם בדבר רק כתבו הדבר פחקה בלי טעם לחלק בין אברים לבשר ואני אתן טעם בדבר ומתוך זה יתחדש לנו שדבר זה במחלוקת שנוי' ותליא בפלוגתא דר' יוחנן ורשב"ל והנה גבי אברים פתיב לא תאכל הנפש עם הבשר דהיינו כל זמן שהנפש הוא עם הבשר ונהרי גם בחיי הבהמה הנפש היא עם הבשר ולכן אם בהמה בחייה לאברים עומדת א"כ נאמר לאו זה להזהיר עלי' גם בחי' אבל בשר מן הסי אזהרתו מקרא אחרונה ובשר בשדה טרפה לא תאכלו בין לפי מה שהסבירו בו רש"י ותוס' דהיינו שפירש ממקומו דבשדה משמעותו שפירש ממקומו ובין לפי מה שהסביר בו הרמב"ם בפ"י ממ"א שהוא בכלל טרפה דמה לי נטרפה פולה ומה לי נטרף ממנה אבר לכל הפירושים לא שייך לאו זה כי אם לאחר שפירש שאז הוא בשדה ואז נטרף אבל כל זמן שמחובר בבהמה אינו בשדה ואינו בכלל נטרף ולא שייך לאו זה כלל ולכן אף למ"ד בהמה בחי' לאברים עומדת וכל איסור אמ"ה בחי' אבל איסור בשר מן הסי לא שייך קודם שפירש מן הסי וכל זה לר' יוחנן דדריש בשר מן הסי מובשר בשדה וגו' אבל רשב"ל דדריש אמ"ה ובמ"ה שניהם מקרא דלא תאכל הנפש עם הבשר א"כ כי היכי דשייך לאו זה בחי' לענין אבר שייך ג"כ לענין בשר ואין שום טעם לחלק בין אבר מן הסי לבשר מן הסי ושניהם תלויים ועומדים בסברא אם בחי' לאברים עומדת א"כ פשם שעומדת לאברים כף עומדת לבשר.

ומעתה תבאר לנו אוקימתא שלישית של אביי דמוקי דלכ"ע בהמה בחי' לאברים עומדת ונטרפה לאחר מפאן באתי איסור טרפה חניל איסור אבר קמפלגי מ"ס אתי וחניל וכו' והנה אין שום טעם שיחול איסור טרפה על איסור אבר שהרי איסור אבר מקרי איסור חמור דאיסור גם לבני נח ואיסור טרפה הוא איסור קל ואיך יסבור ר' יוחנן שחניל ואם סבר ר' יוחנן בכל התורה כלה איסור חל על איסור אף שאינו לא כולל ולא מוסיף דבר זה לא שמענו בכל הש"ס ועוד דהנה ליה למימר מ"ס איסור חל על איסור דהנה משמעותו דסובר פן בכל התורה אבל למה שפכתתי נלע"ד טעם הדבר דדוקא פאן סבר דחניל משום דמייירי באמ"ה שיש בו בשר גידין ועצמות וכבר פתבתי שבה הבשר לחוד מקרי לענין אמ"ה חצי שיעור שהרי אינו חייב על בשר לחוד בלי צירוף גידין ועצמות ומשום במ"ה לא חניל לר' יוחנן מחיים אף שסובר בהמה בחי' לאברים עומדת וא"כ הי' לנו לומר שגם לבשר עומדת מ"מ הלאו דבשר בשדה טרפה לא שייך מחיים וא"כ הבשר

מקרי חצי שעור ולענין טרפה מקרי פזית מן הבשר שעור שלם ושפיר חנייל אפילו לר"י דסובר חצי שעור אסור מן התורה מ"מ לא אמרינו בי' אין אסור חל על אסור כמ"ש לעיל בשם התוס' במס' שבועות ולקח סובר ר' יוחנן לפי שיטתו דחנייל אסור טרפה על אסור אמ"ה וריש לקיש לשיטתו דסובר אזהרה דבשר מן החי אתי מקרא דלא תאכל הנפש עם הבשר ומקרא זה קאי על אבר ועל בשר מן החי וא"כ אי בהמה בחי' לאברים עומדת גם לבשר עומדת וכי היכי דחנייל אסור אמ"ה מחיים חנייל ג"כ אסור במ"ה מחיים ולקח לא חנייל אסור טרפה כלל על אסור אמ"ה לפי שכולל ג"כ אסור בשר מן החי: ובזה נראה לענ"ד לתרץ קושיות מהרש"א שדקשה בד"ה בא"ד וא"ת לההוא לישנא וכו' וזה לשון מהרש"א ועוד קשה האיה מצאנו ידנו ורגלינו להך לישנא דלעיל דסבר ר"י בהמה בחי' לאברים עומדת ואסור טרפה חל על אסור אבר היכי משפחת לי' הך באכל חלב וכו' דלא מחיב אלא ב' דבשום גוונא לא מצית לאשכוחי עכ"ל מהרש"א.

ולדידי אתי שפיר דדוקא לעיל סובר ר"י דאסור טרפה חל משום בשר מן האבר הנה רק חצי שעור ולעיל באבר שיש בו עצמות וגידין מיירי אבל פאן באוכל חלב דלדעת הרמב"ם החלב מקרי אבר ואפילו מקצתו מקרי אבר וא"כ פינו דבחין' לאברים עומדת חנייל אסור אמ"ה על כל זית וזית מן החלב ולקח לא אתי אסור טרפה וחנייל על אסור אבר ואינו חייב אלא ב' ודו"ק: עוד נלענ"ד לחזק ראיתו של הראב"ד דחלב ובשר הנה מין במינו וחלב אקרי בשר מסוגיא זו שהביא ממנה הראב"ד ראיה מאוכל חלב מן החי מן הטרפה דהנה יש להקשות לאוקימתא קמיינתא דפליגי הנה תרי לישני דר' יוחנן אם בהמה בחי' לאברים עומדת דר' חייא בר אבא סובר לא לאברים עומדת ור' אבנה סבר לאברים עומדת א"כ קשה למה פליגי בחלב ונהו לאיפלוגי באבר מן הטרפה דלמר חייב שתיים ולמר חדא ובהך פלוגתא עצמו דפליגי ר' יוחנן וריש לקיש לאוקימתא קמיינתא דאבני וצריף לומר.

דאפילו לר' חייא בר אבא חל אסור אבר על טרפה דקיל רק על אסור חלב דחמיר לא חנייל וכמו שכתבו התוס' בשמעתין בסוף ד"ה דאסור חלב וכו'. אלא דלפי זה קשיא איפכא למה הוזכר טרפה בפלוגתייהו פלל ונפלגי באוכל חלב מן החי דלמר חייב שתיים שלאברים עומדת ואסור חלב ואסור אמ"ה בהדדי חניילי ומ"ס לאו לאברים עומדת ולא אתי אסור אבר וחנייל על אסור חלב [וחוץ לדרפנו נלע"ד דרבנותא קמ"ל אף שהיא ג"כ טרפה ועל טרפה דקיל חנייל אמ"ה וקמ"ל רבנותא דאף דחנייל על טרפה לא חנייל על חלב ולא אמרינו מגו דחנייל אטרפה חנייל נמי אחלב] אלא צריף לומר דחלב הנה מין בשר וכשם ששייך בו אסור אמ"ה שייך בו ג"כ אסור בשר מן החי ולדעת רש"י אף למ"ד לאו לאברים עומדת לבשר עומדת וכמ"ש פאן התוס' בשמו וא"כ באוכל חלב מן החי לכ"ע חייב שתיים משום חלב ומשום בשר מן החי לקח פליגי באוכל חלב מן הטרפה מן החי שאז אין לנו נפקותא מאסור בשר מן החי לר' יוחנן שהרי כבר לוקה משום בשר מן הטרפה ומעתה פליגי אם אמ"ה חל על חלב וא"כ ממילא מוכח דינו של הראב"ד דחלב מקרי בשר ודוק אלא דקשה אפתי נפלגי באוכל חלב מן החי לחוד ולמר לוקה שלש משום חלב ומשום בשר מן החי ומשום אמ"ה דלר' יוחנן בשר ואבר חלוקים בלאנים ולמר אינו חייב אלא שתיים דבהמה לאו לאברים עומדת ולא אתי אסור אמ"ה

וחייל על איסור חלב וקנשיא זו הקשו התוס' פאן בד"ה שאין בו פזית וקנשיא זו נדאי קשה על הראב"ד שהתוס' דחו קנשיא זו ואמרו דאפילו למ"ד לאברים עומדת מ"מ לאו לבשר עומדת אבל הראב"ד שפתב בהדיא באוכל חלב מן הסי שחייב משום בשר מן הסי קשה קנשיית התוס'.

: ונראה משום דגם באיסור בת אחת איפא למ"ד דלא תיילתרנוייהו אלא התמור דוחה את הקל ואינו מניחו לחול: והנה לשטת הפספס משנה בפרק ט' מה' מלכים הלכה יוד דלר' יוחנן דאיסור בשר מן הסי נפיק מקרא דבשר בשדה טרפה א"כ בן נח אינו מונהר על בשר מן הסי ומעטה אומר אני דאבר מן הסי וחלב כל אחד מקרי איסור תמור נגד חבירו וא"כ באיסור בת אחת תיילתרנוייהו שאין פח בשום אחד מהם לדחות חבירו שיהי בדבר אחד חבירו תמור ממנו וחומורא דחלב הוא שיש בו פרת וחומרא דאמ"ה הוא שלא הותר מפללו וגם אסור לבני נח משא"כ חלב וכן בשר מן הסי וחלב יש לכל אחד חומרא חלב יש בו פרת ובשר מן הסי לא הותר מפללו משא"כ אמ"ה ובשר מן הסי אמ"ה מקרי איסור תמור ובשר מן הסי מקרי איסור קל דאמ"ה אסור לב"נ ובשר מן הסי מותר לבני נח וא"כ היכא דאתו שניהם בבת אחת אמ"ה חל ובשר מן הסי נדחה מפני איסור אבר ואינו חל ומעטה באוכל חלב מן הסי לכ"ע אין בו רק איסור חלב ואיסור אמ"ה אבל איסור בשר מן הסי נדחה ולכך פליגי באוכל חלב מן הסי מן הטרפה וא"ת א"כ גם מן הטרפה למה יתחייב שלש אף שכולהו בהדדי אתי מ"מ טרפה נגד אמ"ה הוא איסור קל ונדחה מפניו יש לומר שעכשיו לאו זה דבשר בשדה וכו' כולל בבהמה זו שני איסורים איסור בשר מן הסי ואיסור טרפה ואף שאינו חייב על שתייהו רק אחת מ"מ שני איסורים יש פאן ומקרי שניהם יחדיו איסור תמור נגד אמ"ה שאין בו רק איסור אחד וגם אמ"ה מקרי תמור שאסור לב"נ ולכן שום אחד אינו נדחה וסחייב שלש ובזה ג"כ מוכח דחלב מקרי בשר שאל"כ הייה איסור טרפה נדחה לגמרי וחויז לדרכינו יש לומר דטרפה ואמ"ה כל אחד מקרי תמור נגד חבירו דאמ"ה יש בו חומרא שאסור לב"נ וטרפה תמור שאין הותר לאיסורו בשחיטה משא"כ אמ"ה שיש לו הותר בשחיטה) אלא דקשה לאוקימתא אמצעית שהוא נאי בעית אימא דכ"ע בהמה בחי' לאו לאברים עומדת ובאתי איסור אבר וחייל אאיסור חלב ואאיסור טרפה קמפלגי א"כ קשה לפלגי באוכל חלב מן הסי לחוד שאינו טרפה וכיון דלאו לאברים עומדת א"כ כשנולדה חלו איסור חלב ואיסור בשר מן הסי דלרש"י לבשר נדאי עומדת ומ"ס אבר חייל אחלב ואבשר מן הסי ומ"ס לא אתי חייל: אלא דקנשיא זו גם לפי תירוץ התוס' קשה דלפלגי לאוקימתא זו פנ"ל ומ"ס אבר חייל אאיסור חלב וכי היכי דחייל אבר חייל נמי בשר ומתנוייהו בהדדי קחיילי וסחייב שלש ומ"ס אינו חייב אלא אחת דאבר ובשר לא חיילי אחלב ואי משום דרצה להשמיענו למ"ד שתיים שטרפה חל על חלב זה אינו רבותא דהרי התורה אמרה שיחול: ואמנם אולי גם התוס' סברי כסברת הכ"מ וא"כ בשר מן הסי אינו תמור כמו אמ"ה ובנדאי לא חל אחלב וליכא תלתא: ועוד נלענ"ד דלתוס' לא קשה.

מידי משום דלמ"ד חייל אאיסור טרפה ואאיסור חלב בכל אחד איפא רבותא אי קמ"ל דחל על חלב הנה אמינא משום דהותר מפללו אבל טרפה דלא הותר מפללו לא חייל עלה אמ"ה ואי קמ"ל דחל על טרפה משום דקיל אבל חלב דתמור אינו חל עליו אמ"ה קמ"ל דחל על תרנוייהו.

אָבֵל לְשֵׁטֶת רִשׁ"י דְּבִשְׁר מִן הַחַי לִכ"ע בְּחַיִּים חָל א"כ נִפְלִיגִי לְאוּקִימָתָא אֲמַצְעִית בְּאִנְכֵל חֵלֶב מִן הַחַי וּכְשֶׁנּוֹלְדָה חָלוּ אִיסוּר חֵלֶב וְאִיסוּר בִּמ"ה וּלכ"ע לְאוּ לְאֲבָרִים וּמ"ס אֲתִי אִיסוּר אֲבָר וְחֵייל אֲאִיסוּר חֵלֶב וְאֲאִיסוּר בִּמ"ה אֶף דְּחֵלֶב חֲמוּר וּבִשְׁר לֹא הֵוֵתֵר מִכְּלָלוּ וּמ"ס לֹא חֵייל וּנְלַע"ד דְּמָה דַּאֲמ"ה חָל עַל בִּשְׁר מִן הַחַי לְמ"ד לְאוּ לְאֲבָרִים עוֹמְדָת אִין זֶה שׁוּם רְבוּתָא שְׁהָרִי רַחֲמָנָא אָמַר שְׁיַחֲוִיל דְּהָרִי לְדַעַת רִשׁ"י תְּמִיד בִּשְׁר חָל מְשֻׁנּוֹלְדָה וְאִי אֲמַרְתָּ אִין אֲמ"ה חָל עַל אִיסוּר בִּשְׁר מִן הַחַי א"כ לֹא מְשַׁפְּחַת אִיסוּר אֲבָר מִן הַחַי כְּלָל וְהִיכָא דְלֹא מְשַׁפְּחַת בְּעֵנִין אַחַר וְדַאי חֵייל וּכמ"ש הַתּוֹס' בְּמַכִּילְתִּין (דף).

צ ע"א) ד"ה אֲלֵמָא וְכו' לְעֵנִין גִּיד הַנְּשָׂה ע"ש אָבֵל עַל אִיסוּר טְרַפָּה דְלֹא גְלִי רַחֲמָנָא שְׁיַחֲוִיל וְגַם לֹא הֵוֵתֵר מִכְּלָלוּ הֵוֵה אֲמִינָא דְלֹא חֵייל קמ"ל דְּחֵייל: וְהֵוֵה הַבְּאֲתִי דְּבָרִי הַכ"מ שְׁסוּבֵר דְּלִר"י אִין בִּשְׁר מִן הַחַי אִיסוּר לִב"נ וְתָמָה עַל הַרְמַב"ם שֶׁם שְׁפָסַק שְׁאִיסוּר לִב"נ כִּינּוּן שְׁהַרְמַב"ם פָּסַק כִּר' יוֹחֲנָן א"כ אִיךָ פָּסַק שְׁאִיסוּר לִב"נ וְאֲנִי אוֹמֵר לְהִבִּיא רֵאִי לְדְּבָרִי הַרְמַב"ם וּמִתְחַלָּה נִחְרַץ דְּבָרִי רִשׁ"י שְׁפָתַב בְּאוּקִימָתָא שְׁנִי דְּאֲבִי שְׁנִטְרַפָּה מִן הַבְּטוֹן וְהַמְהַרְש"א תָּמָה עַל זֶה וְכַתֵּב דְּאִין זֶה מְדוּקְדָק דְּעַכְשָׁיו דְּאֲנִן קִיְיָמִינוּ דְּלֹא לְאֲבָרִים עוֹמְדָת אִי נְמִי שְׁנִטְרַפָּה לְאַחַר מִכָּאֵן הֵוֵה שְׁפִיר אִיסוּר טְרַפָּה קָדִים ע"ש בְּמַהֲרָש"א.

וְאֲנִי אוֹמֵר דְּרִשׁ"י לְשֵׁטֶתוֹ דַּס"ל דְּאֲפִילוּ לְמ"ד לְאוּ לְאֲבָרִים עוֹמְדָת מ"מ לְבִשְׁר עוֹמְדָת אֲלֵא שְׁאֵעַפ"כ אִינוּ חֵיִיב לִר"ל שְׁתִּים מְשׁוּם אֲמ"ה וּמְשׁוּם בִּמ"ה מְשׁוּם דְּמִיָּרִי דְלֹא אָכַל מִבְּהֵמָה זֶה כְּזִית בִּשְׁר רַק בְּצִירוּף גִּידִין וְעֵצְמוֹת וּמְטְרָפָה אַחֲרֵת הַשְּׁלִים לְכְזִית בִּשְׁר כְּמוֹ שְׁפָתַבּוּ הַתּוֹס' בְּשִׁמוֹ וְא"כ עַל פְּרָחָךְ לְאוּקִימִי שְׁנִטְרַפָּה עִם יְצִיאַת רִבּוּבָה דַּאל"כ לֹא הֵוֵה חֵייל אִיסוּר טְרַפָּה עַל אִיסוּר בִּשְׁר מִן הַחַי שְׁחָל לִכ"ע מְשֻׁנּוֹלְדָה וְהָא דְלֹא מוּקִי הַגַּמ' בְּאֲמַת פְּלִגְתִּיָּהּ בְּכַה"ג וְלִר"י חֵיִיב שְׁתִּים מְשׁוּם אֲמ"ה וּבִשְׁר מִן הַחַי אֶף דְּלֹא לְאֲבָרִים עוֹמְדָת וּקָדִים אִיסוּר בִּמ"ה מ"מ סוּבֵר ר' יוֹחֲנָן דְּאִיסוּר אֲבָר אֲתִי וְחֵייל דְּהָרִי גַם עִתָּה מוּקִי לִר"י דְּאִיסוּר אֲבָר חֵייל עַל אִיסוּר טְרַפָּה וּלְרִישׁ לְקִישׁ אִינוּ חֵיִיב רַק מְשׁוּם בִּשְׁר מִן הַחַי מִתְּרִי טַעְמִי חֲדָא דְלֹא חֵייל אֲבָר כְּלָל נְעוּד שְׁאֲפִילוּ חֵייל מ"מ לִר"ל אֲבָר וּבִשְׁר מִחֲדָ קִרָא נְפָקִי וְאִינוּ חֵיִיב אֲלֵא א' וְהָא דְנִקְטַט טְרַפָּה לְרְבוּתָא דִּר"ל שְׁאֶף שְׁהוּא מִן הַטְּרַפָּה וְלִר"ל טְרַפָּה וּבִמ"ה תְּרִי לְאוּי נִינְהוּ מ"מ לֹא חֵייל טְרַפָּה שְׁנִטְרַפָּה לְאַחַר מִכָּאֵן עַל אִיסוּר בִּמ"ה יֵשׁ לוֹמֵר מְשׁוּם דְּגַם לִר' יוֹחֲנָן לֹא אָמַר לְאוּקִימָתָא זֶה דְּאִיסוּר אֲמ"ה חָל עַל אִיסוּר בִּמ"ה כִּי אִם אֲאִיסוּר טְרַפָּה דְקִיל שְׁאִינוּ אִיסוּר לִב"נ אָבֵל עַל אִיסוּר בִּשְׁר מִן הַחַי שְׁחֲמוּר כְּמוֹהוּ שִׁג"כ אִיסוּר לִב"נ בְּאֲמַת לֹא חֵייל אֲלֵא שְׁעַכְשָׁיו שְׁנִטְרַפָּה מִן הַבְּטוֹן וְחָל אִיסוּר טְרַפָּה וְאִיסוּר בִּמ"ה כְּאֲחָד מִתּוֹךְ שְׁחָל אֲמ"ה עַל טְרַפָּה שְׁהוּא אִיסוּר קַל חֵייל נְמִי עַל בִּשְׁר מִן הַחַי אֶף שְׁהוּא חֲמוּר וּמְמִילָא מוּכַח כְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּבִשְׁר מִן הַחַי אִיסוּר לְבָנִי נִח: וּבְזֶה אִין אָנוּ צְרִיכִין לְדוּחַק שְׁל הַתּוֹס' שְׁפָתַבּוּ בַּד"ה מ"ס ר"י וְכו' דְּאֶף דְּמוּקִי ר"י מִתְּנִי בְּכוּלָל מ"מ אִיהוּ לְדִידִי לִית לִיה אֲפִילוּ אִיסוּר מוּסִיף לְאוּקִימָתָא קְמִיָּתָא דְּאֲבִי וּלְדִידִי שְׁפִיר אִית לִיה וְהָא דְּהוֹצֵרָךְ לוֹמֵר דַּס"ל דְּלֹאֲבָרִים עוֹמְדָת מְשׁוּם דַּאל"כ לֹא חֵייל אִיסוּר אֲמ"ה עַל בִּשְׁר מִן הַחַי כְּלָל שְׁאִינוּ נִחְשָׁב נְגַדוּ אִיסוּר מוּסִיף וְאֶף דְּחֵייל עַל טְרַפָּה מ"מ לְלִישְׁנָא קָמָא לֹא ס"ל לִר' יוֹחֲנָן מְגוּ דְּנִימָא מְגוּ דְּחֵייל אֲבָר עַל טְרַפָּה שְׁהוּא אִיסוּר קַל יַחֲוִיל נְמִי עַל אִיסוּר בִּמ"ה וּבְהִכִּי פְּלִיגִי אוּקִימָתָא קְמִיָּתָא עִם מְצִיעֵתָא דְּלְמְצִיעֵתָא אֲמִרִינוּ מְגוּ וּבְזֶה הִרְנוּחְנוּ שְׁאִין אָנוּ צְרִיכִין ג"כ לְדוּחַק שְׁל הַתּוֹס' בַּד"ה דְּאִיסוּר חֵלֶב וְכו' דְּלִרְבָּא לֹא אֲתִי אִיסוּר אֲמ"ה וְחֵייל עַל אִיסוּר טְרַפָּה מְדְמוּקִי שְׁתַּלֵּשׁ אֲבָר וְטְרַפָּה בּוֹ

ומתוך כך נדחקו לאשפוחי לרְבָא שְׂתַחֲזִיב שְׁלֵשׁ בְּאוּכַל חֵלֶב מִן הַחַי מִן הַטְּרַפָּה עֵינָן בְּדַבְרֵיהֶם וּלְדִידֵי שְׁפִיר נֹכַח לֹמֵר לְרְבָא דַּאֲמִ"ה חֵל עַל טְרַפָּה דַּאֲמִ"ה אֲסוּר לִב"נ וְהָא דְמוּקֵי שְׁתַּלְּשׁ אֲבָר וּטְרַפָּה מְשׁוּם דְּאִי לֹא כַּה"ג א"כ מִמ"נ אִי נְטְרַפָּה מִן הַבְּטָן גַּם לְרִישׁ לְקִישׁ הֵיךְ חֲזִיב שְׁתִּים אַף שְׁסַבֵּר לְאֲבָרִים עוֹמְדָת דְּבִהְדִי הֲדָדִי חֲזִילִי פְּוֵלְהוּ וְאִי נְטְרַפָּה לְאַחַר שְׁנוּלְדָה קוֹדֵם שְׁתַּלְּשׁ הָאֲבָר א"כ לִכ"ע טְרַפָּה לֹא חֲזִיל עַל אֲסוּר בְּשָׂר מִן הַחַי א"כ עֵתָה שְׁתַּלְּשׁ אֲבָר וּטְרַפָּה וְאֲתִי אֲסוּר טְרַפָּה וְאֲסוּר חֵלֶב בְּבֵת אַחַת אֲמָרִינָן שְׁחֲזִיל אֲסוּר אֲמִ"ה עַל בִּמ"ה חֵל נְמִי בְּהֲדָנִי אֲסוּר טְרַפָּה אֲלֵא דְקִשְׂיָא בְּאוּקִימְתָא דְרְבָא פִּינוּ דְלִר"י לֹא לְאֲבָרִים עוֹמְדָת א"כ בֵּין אֲסוּר אֲבָר וּבֵין אֲסוּר טְרַפָּה שְׁנִיָּהֶם לֹא חֲזִילִי אֲאֲסוּר בִּמ"ה הַקְּדוּם לְרִשׁ"י דְלִבְשָׂר וְדַאִי עוֹמְדָת וְא"כ לֹא יִתְחַזֵּב רַק מְשׁוּם בִּמ"ה אֲלֵא ע"כ נִהִי צְרִיכִין לְסַבּוֹל אוֹ סְתִירָה גְמוּרָה לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם אוֹ עַכ"פ סְתִירַת הַרְאָנִי שְׁהַבְּאֲתִי לוֹ לְהַרְמַב"ם וְאֲפֹרֶשׁ דְּבָרֵי אוֹ שְׁנַצְטְרָה לֹמֵר דְּאֲבָר חֲשִׁיב אֲסוּר חֲמוּר נִגְדַּב בְּשָׂר מְשׁוּם דַּאֲמִ"ה אֲסוּר לִב"נ וּבְשָׂר מִן הַחַי פְּדַעַת הַפ"מ וְחֲזִילֵאֲסוּר אֲבָר וּמִתּוֹךְ שְׁחֲזִילִי אֲסוּר אֲבָר חֲזִילִי נְמִי עֲמוּ אֲסוּר טְרַפָּה וְהָרִי סְתִירָה גְמוּרָה לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם.

אוֹ שְׁנַצְטְרָה לֹמֵר דְּאֲסוּר אֲמִ"ה וְדַאִי אֲתִי וְחֲזִיל עַל אֲסוּר בִּמ"ה אַף דְּלֹא לְאֲבָרִים עוֹמְדָת מ"מ לֹא מְשַׁכַּחַת אֲסוּר אֲמִ"ה בְּעֵנָן אַחַר כִּי אִם שְׁיַחֲוֵל עַל אֲסוּר בְּשָׂר מִן הַחַי וּלְפִי זֶה הֲדָרָא קוֹשְׂיָא לְדוֹנְקְתָא לְאוּקִימְתָא מְצִיעַתָא דְאַבְיִי דְלִר"י חֲזִיב מְשׁוּם אֲמִ"ה וּמְשׁוּם בְּשָׂר דְלִדִּידִי תְרִי לְאֲנִי וְאֲבָר חֵל עַל בְּשָׂר דְּלֵא אֲפִשָׁר בְּעֵנָן אַחַר וּלְר"ל אִינוּ חֲזִיב אֲלֵא א' וְנִקְטַט טְרַפָּה לְהוֹרוֹת דְלִר"ל אִין טְרַפָּה חֵל עַל בְּשָׂר מִן הַחַי אֲלֵא עַל פְּרָחָה דְּלֵא נִיחָא לִיהַּ לְמִימֵר דְּנִקְטַט טְרַפָּה מְשׁוּם רִישׁ לְקִישׁ לְחוּדִי דַּא"כ עֵיקַר פְּלוּגְתִּיָּהוּ אִם חֲזִיב עַל אֲמִ"ה וּבְשָׂר מִן הַחַי שְׁתִּים אוֹ א' וּכְבָר אִיפְלִגִי בְּזֵה בְּעֵיקַר פְּלוּגְתִּיָּהוּ בְּהַתְחַלַּת סוּגְיָא זֹו וְתַדַּע דְלִרִשׁ"י דְּבְשָׂר מִן הַחַי וְדַאִי חֲזִיל מְשַׁנּוּלְדָה מֵאִי דוֹחֲקִיָּה דְרְבָא לֹמֵר דְר"י ס"ל לֹא לְאֲבָרִים עוֹמְדָת וְתַרְתִּי דְמְחֲזִיב חֲזִינוּ אֲמִ"ה וּטְרַפָּה הָרִי גַּם אִם ס"ל דְלֵאֲבָרִים עוֹמְדָת ג"כ חֲזִיב ב' מְשׁוּם אֲמִ"ה וּמְשׁוּם בְּשָׂר מִן הַחַי אֲלֵא עַל פְּרָחָה דְּלֵא נִיחָא לִיהַּ לְאוּקְמִי בְּהִכִּי דַּא"כ אִין עֵיקַר פְּלוּגְתָתוֹן בְּטְרַפָּה וּמַעַתָּה נִסְתַּר הַרְאָנִי שְׁהַבְּאֲתִי לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם: עוֹד נִלְעַנ"ד לְתַרְזָן מַה שְׁפִירֶשׁ רִשׁ"י בְּאוּקִימְתָא שְׁנִי דַּאֲבְיִי שְׁנַצְטְרָה עִם יְצִיאַת רִנְבָה וְנִקְדִים דְּבָרֵי הַתּוֹס' בִּמְס' שְׁבוּעוֹת (דָּף פֶּד ע"א) בְּד"ה בְּאוּכַל נְבִילָה בִּיּוֹה"כ פְּטוּר וְנ"ל הַתּוֹס' מִתּוֹךְ פ"ה מְשַׁמַּע דְּאֲפִילוּ נְתַנְבְּלָה בִּיּוֹה"כ וְקִשְׂיָא לְמ"ד בְּהֶמָּה בַּחֲזִי לֹא לְאֲבָרִים עוֹמְדָת חֵל אֲסוּר יוֹה"כ מְחִיִּים וְאֲפִילוּ לְמ"ד לְאֲבָרִים עוֹמְדָת כִּי מִתָּה פִקַּע אֲסוּר אֲמִ"ה וְחֵל אֲסוּר יוֹה"כ וְנְבִילָה כְּאַחַת וּמִיָּהוּ י"ל דְּאֲסוּר יוֹה"כ לֹא חֵל לֹא מְחִיִּים וְלֹא אַחַר מִיתָה מְשׁוּם דְּאִיכָּא עֲשָׂה אֲסוּר שְׂאִינָה זְבוּחָה דְכְּתִיב וְזַבְחַת וְאַכְלַת וְלִרִיצַב"א אִין נְרָאָה פִּירוּשׁ זֶה דַּא"כ לְמ"ד לֹא לְאֲבָרִים עוֹמְדָת הִיכִי חֲזִילִי אֲמִ"ה עַל אֲסוּר שְׂאִינָה זְבוּחָה וּבְסוּף פְּרָק ג"ה אֲמָרִינָן שְׁנַצְטְרָה עִם יְצִיאַת רִנְבָה דְּאֲסוּר חֵלֶב וְאֲסוּר אֲבָר וְאֲסוּר טְרַפָּה בְּהֲדָדִי קִאֲתִי וְהִיכִי חֲזִילִי פְּוֵלְם עַל אֲסוּר שְׂאִינָה זְבוּחָה שְׂאֲפִילוּ בְּמַעֲי הָאִם קִיִּמָּא בְּאֲסוּר זֶה וּמַהֲאִי טַעְמָא אֲפִילוּ לְמ"ד לְאֲבָרִים עוֹמְדָת אֲסוּר אֲמִ"ה הִיכִי מְשַׁכַּחַת לֵה דְלֵא קִיִּמָּא לְאֲבָרִים בְּמַעֲי אֲמָה וְא"כ הִיכִי חֲזִיל עַל אֲסוּר שְׂאִינָה זְבוּחָה אֲלֵא וְדַאִי וְזַבְחַת לֹא אֲתִי לְאַסוּר שְׂאִינָה זְבוּחָה דְבִלֵּא"ה אֲסִירָא וְקִיִּמָּא מְחִיִּים בְּאֲסוּר אֲמִ"ה וְלֵאחַר מִיתָה מְשׁוּם נְבִילָה אֲלֵא בְּאֵהֲתִיר אֵת הָאֲסוּר וּלְמִימֵר דְּבִשְׁחִיטָה שְׁרִי עַכ"ל הַתּוֹס'.

ואני אומר אחרי מחילת כבודם דבריהם אינן מוכרחים מה שכתבו לדחות איסור שאינה זבוהה דאל"כ היכי משפחת אמ"ה כלל אפילו למ"ד שעומדת לאברים מ"מ במעי האם לא קיימא לאברים וכבר קיימא באיסור שאינה זבוה.

ואני אומר היא הנותנת כיון דלא משפחת איסור אמ"ה כלל אם לא יחול על איסור שאינו זבוהה להכי חגיל דרתמנא אמר שיחול ונהרי פתבו התוס' סברא זו עצמה לעיל (דף צ ע"א) בד"ה אלמא לענין ג"ה דחגיל על איסור אמ"ה משום דלא משפחת לה בענין אחר והכי נמי דכנותיה ומזה נדחה ג"כ מ"ש התוס' שאיסור חלב לא יחול מחיים על איסור שאינו זבוה שפבר חגיל ממעי אמו אני אומר דלהכי חגיל ואף דכאן לא שייך לומר דלא משפחת איסור חלב בענין אחר כי אם שיחול על איסור שאינו זבוה שהרי שפיר משפחת שיחול אחר שחיטה שאז פקע איסור של אינו זבוה ויחול איסור חלב מ"מ אני אומר דשפיר חל איסור חלב מחיים דרתמנא אמר שיחול מחיים מדאיצטריף למכתב ואכלול לא תאכלהו בחלב נבילה וטרפה להורות שיחול איסור נבילה ואיסור טרפה על איסור חלב ואי ס"ד שאין איסור חלב חל על איסור שאינה זבוהה א"כ איסור חלב ואיסור נבילה ואיסור טרפה בהדי הדדי אתיין ופשיטא דחגילי [ואף דאיכא למימר שגם באיסור בת אחת צריף קרא שלא ידחה איסור חלב התמור את איסור נבילה וטרפה דקילי מ"מ יש לומר דחלב לא מקרי חמור שהרי יש גם בנבילה וטרפה חומרא שלא הותרו מכללן אלא ודאי דחלב חל משנולדה וא"כ חלב קדים וא"כ לא נשאר לנו מכל ההוכחות שהוכיחו התוס' לדחות איסור שאינו זבוהה שום הוכחה רק ממה שאמרו בשמעתין פגון שנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אבר וחלב וטרפה בהדי חגילי א"כ על טרפה שפיר שייך גושניית התוס' איף חגיל איסור טרפה על איסור שאינה זבוהה ונהרי אפשר לטרפה שיחול אחר שגזבחה הבהמה ופקע איסור שאינה זבוהה וחגיל איסור טרפה (והנה יש מקום אתי לומר מתוך שחל איסור טרפה על החלב חל נמי על הבהמה והארבתי בזה במקום אחר וכאן אין מקום להאריף בזה] ונלענ"ד דנוכל לומר דבאמת בענין אחר טרפה אינו חל מחיים על איסור שאינה זבוהה ושאני כאן שמתוך שפא איסור טרפה כאחד עם איסור אבר ועם איסור חלב אמרינן מתוך שחל אז איסור אבר ואיסור חלב על איסור שאינה זבוהה חל נמי איסור טרפה בהדיהו על איסור שאינה זבוהה וכמו שכתבו התוס' פעין זה המגו בשמעתין בד"ה דאיסור חלב לאשפוחי לרבא שלש עיין בדבריהם: והשתא ניחא מה שפירש רש"י באוקימתא שני' דאפיי שנטרפה עם יציאת רובה משום שאם הייתה נטרפה לאחר מפאן לא הייה חל טרפה כלל על איסור שאינה זבוהה כיון שאינו פא פאחד עם איסור אמ"ה או עם איסור חלב שיחול אגב דאינהו חגילי: ובזה שוב אין אנו אחראין לסברת התוס' שכתבו דרבא ס"ל שאין איסור אמ"ה חל על איסור טרפה ונדחקו בזה ולדידי שפיר סבר רבא דאיסור אבר חל על איסור טרפה והא דמוקי שנטרפה עמה בתלישת האבר משום דאי נטרפה קודם ממ"נ שאם נטרפה עם יציאת רובה א"כ גם לריש לקיש חייב שתיים שהרי סבר לאברים עומדת וחגילי פחדא ואם נטרפה לאחר מפאן וקודם תלישת האבר א"כ לא חגיל שרפה כלל על איסור שאינה זבוהה כיון דלא אתי פאחד עם שאר איסורים דחגילי ובין לר"י ובין לרשב"ל אינו חייב אלא א' משום אמ"ה ולכך מוקי שנטרפה בתלישת האבר ואז אגב דחל אמ"ה על איסור שאינה זבוהה באותו שעה לר"י דסובר דקודם לזה אינה עומדת לאברים חגיל נמי איסור

טְרַפָּה וּלְרֵשֶׁב"ל דְּכָבֵר חָל אִיסוּר אִמ"ה מְשַׁעָה שְׁנוּלְדָה לֹא אֶתִי אִיסוּר טְרַפָּה וְחִייל עַל אִיסוּר אִמ"ה וְהַה"ד דְּלֹא חִייל ג"כ עַל אִיסוּר שְׁאִינָה זְבוּחָה אֲלֵא כִּינּוּן שְׁאֲנוּ עֲסוּקִין בְּשִׁמְעֵתִין בְּאִיסוּר אִמ"ה נִקְט דְּלֹא חִייל עַל אִיסוּר אִמ"ה:.

וּמַעֲתָה נְבוּא לְבֹאֵר דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם הַתְּמוּהִים מְאֹד וְנִתְקַשָּׁה בָּהֶם הַלַּח"מ בְּפ"ה מִמְאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת וְזֶה לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם שֶׁם הִלְכָה ה' תִּלְשׁ אֲבָר מִן הַחֵי וְנִטְרָפָה בְּנִטְיִלְתּוֹ חֲזִיב שְׁתִּים מִשׁוּם אִמ"ה וּמִשׁוּם טְרַפָּה שְׁהָרִי שְׁנֵי הָאִיסוּרִים בָּאִים פְּאָחַת וְכֵן הַתּוֹלֵשׁ חֲלֵב מִן הַחֵי וְאֲכָלוֹ לֹקְהָ שְׁתִּים מִשׁוּם אִמ"ה וּמִשׁוּם חֲלֵב תִּלְשׁ חֲלֵב מִן הַטְּרַפָּה וְאֲכָלוֹ לֹקְהָ שְׁלֹשׁ עֵכ"ל וְהִנֵּה מְדַהֲתָנָה בְּבִבְא רֵאשׁוֹנָה שְׁנִטְרָפָה בְּנִטְיִלְתּוֹ וְכַתֵּב שְׁהָרִי שְׁנֵי הָאִיסוּרִים בָּאִים פְּאָחַת מְכָלֵל שְׁאֵם הֵיִתָּה טְרַפָּה מְקוֹדֵם לֹא הֵיִתָּה אִיסוּר אִמ"ה חֵל מִשׁוּם שְׁאִין אִיסוּר אִמ"ה חֵל עַל אִיסוּר טְרַפָּה א"כ קִשָּׁה בְּבִבְא שְׁנֵי דְתִלְשׁ חֲלֵב מִן הַחֵי לְמָה יִלְקָה שְׁתִּים וְאִיךְ יַחֲוֵל אִיסוּר אִמ"ה עַל אִיסוּר חֲלֵב וְעוֹד יוֹתֵר קִשָּׁה בְּבִבְא שְׁלִישִׁית תִּלְשׁ חֲלֵב מִן הַחֵי מִן הַטְּרַפָּה לֹקְהָ שְׁלֹשׁ וְלֹא הִתְנָה שְׁתִּטְרַף בְּנִטְיִלְתּוֹ א"כ אִיךְ יַחֲוֵל אִיסוּר אֲבָר עַל אִיסוּר טְרַפָּה: וְלִבְבֵאֵר כֹּל זֶה אוֹמֵר אֲנִי אֶף שְׁכַתְּבִתִּי שְׁטְרַפָּה אֵינּוּ חֵל עַל אִיסוּר שְׁאִינָה זְבוּחָה אִם אֵינּוּ בָּא פְּאָחַד עִם אִיסוּר חֲלֵב אוֹ עִם אִיסוּר אִמ"ה וְלֹא מְשַׁכַּחַת שְׁיַחֲוֵל טְרַפָּה עַל אִיסוּר אֵינּוּ זְבוּחַת כִּי אִם בְּטְרַפָּה עִם יְצִיאַת רֹבֵבָה אוֹ שְׁתִּלְשׁ אֲבָר וְנִטְרָפָה בּוֹ לְמ"ד דְּבַחִין לְאוֹ לְאֲבָרִים עוֹמְדִת.

מְכָל מְקוֹם אוֹמֵר אֲנִי שְׁאֵם נִטְרָפָה לְאַחַר מְכָאֵן אֶף דְּלֹא חִייל אִיסוּר טְרַפָּה כֹּל הַבְּהֵמָה שְׁהָרִי אֵינּוּ חֵל עַל אִיסוּר אֵינּוּ זְבוּחַת מְכָל מְקוֹם עַל הַחֲלֵב שְׁבִאוֹתוֹ בְּהֵמָה חִייל אִיסוּר טְרַפָּה שְׁהָרִי עַל אִיסוּר חֲלֵב לְחֹד וְדָאִי דְחָל אִיסוּר טְרַפָּה שְׁהָרִי הַתּוֹרָה אָמְרָה שְׁיַחֲוֵל וּמַגּוֹ דְחִייל עַל אִיסוּר חֲלֵב חִייל נְמִי עַל אִיסוּר שְׁאִינּוּ זְבוּחַת אֲבָל עַל שְׁאֵר בְּשָׂר הַבְּהֵמָה לֹא חִייל וְלֹא שְׁיִיךְ לֹמֵר שְׁיַחֲוֵל גַּם עַל שְׁאֵר הַבְּהֵמָה מִטַּעַם כּוֹלֵל דְּמַגּוֹ דְחִייל אִיסוּר טְרַפָּה עַל הַחֲלֵב חִייל נְמִי עַל שְׁאֵר הַבְּהֵמָה שְׁהָרִי עַל הַחֲלֵב גּוֹפּוֹ לֹא חִייל אִיסוּר טְרַפָּה עַל אִיסוּר שְׁאִינּוּ זְבוּחַת אֲלֵא מִטַּעַם מַגּוֹ דְחִייל עַל אִיסוּר חֲלֵב חִייל נְמִי עַל אִיסוּר אֵינּוּ זְבוּחַת וְשׁוֹב נִימָא עוֹד מַגּוֹ דְחִייל אֲחֲלֵב חִייל נְמִי אֲבָשָׂר תְּרִי מַגּוֹ לֹא אֲמָרִינּוּ: וּמַעֲתָה כֹּל דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם יִתְפָּרְשׁוּ עַל מְכוֹנָם כְּדַת אֵין אוֹנֵס דְלַעוֹלָם דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּאִיסוּר אִמ"ה חֵל עַל אִיסוּר טְרַפָּה וְתַדַּע שְׁכֵן הוּא שְׁהָרִי הַתּוֹס' הַקְשׁוֹ בַּד"ה מ"ס ר"י וְכו' מְשַׁמַּע דָּאִי לְאוֹ לְאֲבָרִים עוֹמְדִת דְּאִיסוּר טְרַפָּה קְדִים לֹא אֶתִי אִיסוּר אִמ"ה וְחִייל עֲלָה אַע"ג דְּאִיסוּר מוֹסִיף הוּא שְׁאִסוּר לְבָנִי נַח וְתִימָא וְכו' וַי"ל אַע"ג דְּפִיֶרֶשׁ ר' יוֹחָנָן מִתְנִיתִין דְּהֵתֵם בְּכוֹלֵל לְדִידִין לֹא ס"ל עַכ"ל הַתּוֹס' וְא"כ הָרִי הֶרְמֵב"ם מְצִינּוּ לוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מִמ"א וּמֵאִיסוּרֵי בִיאַה דְּאִית לִיהָ אִיסוּר מוֹסִיף וְא"כ אִיךְ יִסְבֹּר דְּלֹא חִייל אִיסוּר אִמ"ה עַל טְרַפָּה אֲלֵא וְדָאִי בְּאַמַּת חִייל אִיסוּר אִמ"ה אֲפִילוֹ נִטְרָפָה קוֹדֵם וְיֵמָה שְׁהִתְנָה הֶרְמֵב"ם בְּבִבְא רֵאשׁוֹנָה שְׁנִטְרָפָה בְּתִלְשָׁתוֹ לְאוֹ מִשׁוּם שְׁיַחֲוֵל אִיסוּר אִמ"ה הַתְּנָה כֵּן אֲלֵא מִשׁוּם אִיסוּר טְרַפָּה מִשׁוּם דַּא"כ לֹא הֵיִתָּה חֵל אִיסוּר טְרַפָּה כֹּלֵל כִּינּוּן שְׁאִינּוּ בָּא פְּאָחַד עִם אִיסוּר אִמ"ה וְהַה"ד דְּמְשַׁכַּחַת לָהּ שְׁנִטְרָפָה עִם יְצִיאַת רֹבֵבָה שְׁאֵז חִייל פְּאָחַד עִם אִיסוּר חֲלֵב אֲלֵא כִּינּוּן שְׁעַל פְּרָחֶף הַנּוֹצֵר הֶרְמֵב"ם לְהִתְנוּת תְּנָאִי בְּדָבָר שְׁיַחֲוֵל אִיסוּר טְרַפָּה מֵה לִי שְׁהִתְנָה שְׁנִטְרָפָה בְּנִטְיִלְתּוֹ אוֹ שְׁיַתְנָה שְׁנִטְרָפָה עִם יְצִיאַת רֹבֵבָה כִּינּוּן דְּלֹא מְצִי לְמִימֵר טְרַפָּה סִתָּם אֲבָל בְּתִלְשׁ חֲלֵב שְׁפִיר אִיסוּר אִמ"ה חֵל עַל חֲלֵב מִשׁוּם מוֹסִיף וְכֵן בְּבִבְא שְׁלִישִׁית שְׁתִּלְשׁ חֲלֵב מִן הַחֵי מִן הַטְּרַפָּה ג"כ לֹא הַנּוֹצֵר לְהִתְנוּת שְׁנִטְרָפָה בְּנִטְיִלְתּוֹ מִשׁוּם דָּאִז אֶף אִם נִטְרָפָה

קודם מ"מ על הקלב חל איסור טרפה על איסור שאינו זבוח ודו"ק: פרק שמיני דף קח ע"א במשנה ברש"י בד"ה אם יש בה כו"ט וכו' ובשאר חתיכות וכו' ובגמ' פליגי בה אם חוזרת אותה חתיכה ואוסרתן.

הנה פוננתו לפלוגתא דאפשר לסוחטו דלמ"ד אסור שוב אוסרת שאר חתיכות ולמ"ד מותר אפילו אותה חתיכה חוזרת להיטרה וכן מפונש בדברי רש"י בגמרא בסוגין דלמ"ד מותר גם אותה חתיכה נותרת וא"כ לכאורה דברי רש"י אינם בדקדוק דלמה פתב רש"י לענין לאסור שאר חתיכות פליגי בה בגמרא הלא גם באותה חתיכה פליגי אם חוזרת ונותרת.

ולדחוק ולומר דאין פוננת רש"י כאן להחליט דאפשר לסוחטו אסור רק פוננתו לפלוגתא דמין במינו אם אוסרת בכל שהוא. זה אי אפשר דפלוגתא זו אינה כאן בסוגיא דשמעתין ולעיל (דף ק) פליגי בה רבה בר בר חנה ורב ובמנחות פליגי בה ר"י ורבנן אבל בשמעתין ליכא פלוגתא בזה דרב אחא מדפתי שרצה לאוקמי פלוגתייהו בהכי בסוף שמעתין נדחו דבריו לגמרי.

ועוד יש לדקדק בדברי רש"י דעיקר חסר מן הספר בדבריו וכך הנה ליה למימר ובשאר חתיכות וכו' ובגמרא פליגי אם חוזרת ואוסרתן לאחר הניעור דהרי בלא ניעור איך תאסור אותם דהרי מפלט לא פלט.

ונראה דפוננת רש"י למה שכתב הר"ן דעד כאן לא קאמר לקמן אילימא לא ניער ולא פסה פלל מבלע בלע מפלט לא פליט אלא לפי ההנה אמינא דאפשר לסוחטו מותר אבל כדמסיק קסבר אפשר לסוחטו אסור א"כ חתיכה זו אף ההיתר שבה נעשה נבילה א"כ שפיר אוסרת בלא רוטב שהחלב הבלוע בה אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלי רוטב אבל השוין והמוהל של הבשר עצמו יוצא ממנו חם בחם בלי רוטב והרי גם המוהל שלו מחשב איסור ונעשה נבילה וכן משמע להדיא מדברי רש"י בסוף שמעתין בד"ה ותו לא מידי שכתב ועבדין כו"י בין בטפת חלב שנפל על החתיכה ולא ניער ויש בה כדי ליתן טעם באותה חתיכה ובין בחלב הדבוק וכו' וכולן נאסרות אפילו הן אלה.

הרי שכתב רש"י ולא ניער שמשמע שלא ניער פלל ואפ"ה פתב שכולן נאסרות והיינו פהר"ן. והא נדאי דבלא ניער פלל לכ"ע אותה חתיכה נשארת באיסורה אפילו למ"ד אפשר לסוחטו מותר שהרי בלא ניער הטפה אינה נסחטת מאותה חתיכה דהבלוע לכ"ע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלי רוטב ואם פן אותה החתיכה נשארת באיסורה ולענין שאר החתיכות למ"ד אפשר לסוחטו אסור א"כ המוהל שלה נעשה נבילה ואוסרת שאר החתיכות ולמ"ד מותר אינה אוסרתן וא"כ מה שכתב רש"י ובגמרא פליגי היינו בלי ניעור ולהכי פתב רש"י דפליגי לענין שאר חתיכות והה"ד דפליגי באותה חתיכה בנייעור בסוף אלא שמשנתנו לא איירי פלל בנייעור בסוף שם ברש"י ניער את הקדרה הגיס בה מיד קודם שקבלה חתיכה טעם וכו' הא דלא פירש ניער אח"כ ואם יש בה היינו בחתיכה שפכר נעשית נבילה בנ"ט באותה קדרה וכו' משום דרש"י לשטתו דמסיק פסק הלכה בסוף שמעתין דמין במינו לא בטל וא"כ אפילו אין בחתיכה בנ"ט באותה קדרה אם יש בה בנ"ט ברוטב בלבד ג"כ אוסרת שהחתיכות אינן מועילות לבטל דמין במינו לא בטל וכרב בשמעתין ולא רצה רש"י לפרש משנתנו נגד פסק הלכה שלו ואף שפכר סתם

התנא לעיל (בדף צו ע"ב) בגיד שנתבשל עם הגידין וחתיכה עם החתיכות דלא כר"י מ"מ לא רצה רש"י לפרש גם משנה זו דלא כר"י ובפרט לפי מה שפירש רש"י בשמעתין בדברי רב דקאי אמתניתין לפרש המשנה א"כ אי אפשר לפרש בסיפא ההיפוך מזה לכך פירש רש"י שהגיס מיד ואף שלר"י גם זה אסור דר"י חושש שמא לא נייער יפה מ"מ בזה לא הכריע רש"י פנותיה ואדרבא בזה קי"ל כרבי שגראין לו דברי חכמים בזה ועיין לקמן בדברינו בדבור רש"י שאחר זה: שם ברש"י אם יש ביה בנ"ט באותה קדירה פלומר אין פח בטפה לאסור פולן אלא א"כ יש בנ"ט ליתן בכל הקדירה הנה מ"ש לאסור פולן הוא תמוה שהרי פיון שניעור מיד א"כ גם אותה חתיכה אינה נאסרת אלא א"כ יש בטפה בנ"ט בכל הקדירה ומשמעות דברי רש"י דדוקא לאסור פולן אין פח בטפה אבל אותה חתיכה יש פח בטפה לאסרה אף שאין ביה בנ"ט בכל הקדירה והוא תמוה.

ואם נימא דרש"י מוקי משנתנינו כר"י לגמרי דחייש שמא לא נייער יפה לכך נאסרת החתיכה קשה הרי ר"י דחייש לזה אוסר גם שאר החתיכות. והנלע"ד הוא ע"פ מ"ש הטור בסימן צ"ב שהשיג על הרמב"ם במה שפסק הרמב"ם וזה לשונו אבל אם נייער מתחלה ועד סוף או שכסה משעת נפילה ועד סוף הרי זה בנ"ט וכתב הטור וזה לשונו ונראה שאין צריך רק שנייער או יכסה מיד בשעת נפילה ואפילו פסק אח"כ מלנייער מיד מתערב הטעם בכל מה שבקדירה ומצטרף פלו לבטל.

וכתב הב"י ע"ז ונראה שטעמו של הרמב"ם מדאמרינו בגמרא מפלל דר"י סבר פי נייער מתחלה ועד סוף וכו' ומדאמרינו נייער מתחלה ועד סוף וכסה מתחלה ועד סוף משמע ליה להרמב"ם דדוקא בכה"ג שרו רבנן אבל בנייער מתחלה ולא בסוף וכסה מתחלה ולא בסוף לא שרו רבנן ואני אומר שיהיה השיג הטור ורבנן שרו גם בנייער מתחלה לחוד והא דקאמר בגמרא נייער מתחלה ועד סוף לר"י הוא דקא מוכרח לומר פן דר"י אסר ג"כ שאר חתיכות וקשה ממ"נ שאר חתיכות מותרים אם נייער יפה גם אותה חתיכה לא נאסרה כלל ואם לא נייער יפה א"כ הנה פלא נייער כלל ומבלע בלע מפלט לא פלט ואיך שאר חתיכות נאסרות ודי לאסור אותה חתיכה מטעם שמא לא נייער יפה להכי מוקי לה בנייער מתחלה ועד סוף ואז חיישינו שמא בתחלה לא נייער יפה ונאסרה אותה חתיכה ובסוף נייער יפה וחזרה אותה חתיכה שכבר נעשית נבילה ואוסרת פולן.

וכל זה הוצרך לר"י אבל לחכמים דלא חיישי כלל לשמא לא נייער יפה הא ודאי שגם בנייער מתחלה לחוד או כסה מתחלה לחוד ג"כ שרו רבנן ואם רצה הב"י לסייעו להרמב"ם הנה לו לסייעו מן אמר מר השני שם בשמעתין דקאמר אמר מר ודברי חכמים בשנייער וכסה מאי נייער וכו' אלא נייער מתחלה ועד סוף וכסה מתחלה ועד סוף ובזה הנה לו להבית יוסף לדקדק למה נקט מתחלה ועד סוף ולא די לו בנייעור או כסה מתחלה לחוד אלא ודאי דבזה חייש רבי לשמא לא נייער יפה ולכך צריך דוקא נייער מתחלה ועד סוף: אלא שגם מזה אי אפשר לסייע להרמב"ם דאיך אפשר לחלק לרבי בין נייער מתחלה לחוד לנייער מתחלה ועד סוף דהרי רבי סבר אפשר לסחטו אסור א"כ אי חייש לנייער מתחלה לחוד שמא לא נייער יפה א"כ כבר נאסרה החתיכה ואי אפשר לה לחזור להיתרה שהרי רבי סבר אפשר לסחטו אסור וא"כ מה מועיל מה שמנייער עוד אח"כ אדרבא מגרע גרע לאסור שוב כל האחרים.

בשְׁלֵמָא לדְבָרֵי חֲכָמִים דְּסַבְרֵי אֲפֻשֵׁר לְסוּחְטוּ מִן תְּרֵי שְׁפִיר אִיכָא מְקוּם לְהַבִּית יוֹסֵף לְחַלְק
וְלוֹמַר דְּבִנְיָעָר רַק מִתְחַלְקָה גַם חֲכָמִים חִינְיָשִׁי לְשִׁמְא לֹא נִיעוּר יָפָה וְאַסוּרָה אוֹתָהּ חֲתִיכָה
אַבְל בְּנִיעוּר מִתְחַלְקָה וְעַד סוּף דְּחֻסָּה לֹא מִתְחַלְקָה וְעַד סוּף דְּחֻסָּה לֹא מִתְחַלְקָה וְעַד סוּף דְּחֻסָּה
יָפָה וְאַמְרִינֵן מִסְתַּמָּא אִינְרַע בְּכָל הַנִּיעוּרִים הִלְלוּ פִּעַם א' שְׁנִיעוּר יָפָה וּמוֹעִיל לְחֲכָמִים
אֲפִילוּ לְבִסוּף דְּהֵם סַבְרֵי אֲפֻשֵׁר לְסוּחְטוּ מִן תְּרֵי אַבְל לְרַבִּי אִי אֲפֻשֵׁר לֹא מִן וּבְנִדְאֵי עַל
פְּרַחְנוּ לֹא מִן דְּהָא דְנִקְט לְרַבִּי מִתְחַלְקָה וְעַד סוּף לֹא דְנִקְט אֲלָא אִינְדִּי דְנִקְט לְעִיל בְּדְבָרֵי
ר' יְהוּדָה שְׁנִיעוּר מִתְחַלְקָה וְעַד סוּף וְשֵׁם הַנְּכַרְח לֹא מִן פְּכִי שְׁפַתְבְּתִי דַּאֲל"כ שְׁאָר
חֲתִיכוֹת מִן תְּרֵי מִמ"נ נִקְט ג"כ בְּדְבָרֵי רַבִּי מִתְחַלְקָה וְעַד סוּף אַבְל הָאֵמֶת יוֹרָה דְרַכּוּ
לְרַבְּנָן פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁאִין מְקוּם לְסַבְרַת הַב"י לֹא מִן דְּנִיעוּר מִתְחַלְקָה לְחוּד אִינוּ מוֹעִיל
לְרַבְּנָן דְּהָרִי מְפֻרְשׁ שֵׁם בְּשִׁמְעִין מְפֻלָּל דְרַבְּנָן סַבְרֵי נִיעוּר בְּסוּף וְלֹא נִיעוּר מִתְחַלְקָה
מִן תְּרֵי אִי דְנִיעוּר רַק פִּעַם א' לְבִסוּף מִתִּירִין רַבְּנָן ק"ו בְּנִיעוּר מִתְחַלְקָה לְחוּד בְּאִנְפֵּן
שְׁדְבָרֵי הַבִּית יוֹסֵף אֲצִלִּי מִן הַמִּתְמִיחִין.

ועכ"פ זכינו לדין שגם ר"י אינו אוסר כל החתיכות אלא בניעור מתחלה ועד סוף וכן
לקמן בפירוש"י בהדיא שפירש שמה לא ניער תחלה יפה ובלעה ואח"כ פשניער בסוף
פְּלִטָה עֵינֵן שָׁם.

ולפי זה נוכל לומר דרש"י מוקי למשנתנו כר"י לגמרי ולכך פירש רש"י אין פח בטפה
לאסור כולן אלא א"כ יש בו בנ"ט בכל הקדירה אבל אותה החתיכה נאסרת לר"י משום
שמה לא ניער יפה אבל שאר החתיכות מותרים ממ"נ פִּינֵן שְׁלֵא נִיעוּר גַם לְבִסוּף: אֲלָא
דלפי מ"ש לעיל בדברי רש"י שכתב ובגמרא פליגי בה אם חוזרת אותה חתיכה ואוסרת
דרש"י סובר פשיטת הר"ן דאף בלי ניעור כלל אוסרת שאר חתיכות למ"ד אפֿשר
לסוּחְטוּ אִסוּר א"כ גַם בְּנִיעוּר מִתְחַלְקָה לְחוּד לר"י דחִינְיָשׁ שְׁמָא לֹא נִיעוּר יָפָה וְנִיעוּר
הַחֲתִיכָה שׁוֹב מִמִּילָא אוֹסְרַת גַם שְׁאָר חֲתִיכוֹת א"כ לִיכָא לְאִוְקָמֵי מִשְׁנַתְנִינוּ לְגַמְרֵי כר"י
וּמִשְׁנַתְנִינוּ דְבָרֵי רַבִּי שְׁכַתְבָּן פֶּאֶן שְׁאִין פַּח בְּטַפָּה לְאִסוּר כּוֹלֵן וְהִלָּא גַם אוֹתָהּ חֲתִיכָה אִין
בְּהַ פַּח לְאִסוּר וְצָרִיךְ לֹא מִן שְׁהַגִּירָסָא הַנְּכֹנֶה בְּרַש"י פְּכִי שְׁאִיתָא בְּרַש"י שְׁבָאֲלַפְסֵי שְׁאִין
פַּח בְּטַפָּה לְאִסוּר כְּלוּם וּבְגַמְ' נִתְחַלְקָה הַגִּירָסָא בֵּין כְּלוּם לְכָלֵם.

ונראה לענ"ד מתוך הסוגיא מוכח כדעת הר"ן דגם בלי ניעור כלל אוסרת שאר החתיכות
למ"ד אפֿשר לסוּחְטוּ אִסוּר דְאִי כְּדַעַת הַרְשֵׁב"א דגם בבשר וחלב הדין כן שאינו אוסר
בלי רוטב שהבשר לחוד הנפלט בלי רוטב פִּינֵן שְׁזֵה נְפֻרָשׁ לְגַמְרֵי מִהַחֲלָב אִינוּ אוֹסֵר
כְּמִבְּנָאָר בְּשִׁמוֹ בְּש"ף ס"י ק"ה ס"ק י"ד א"כ הִיא גּוּפָה קִשְׂיָא לְמָה אוֹסֵר ר"י שְׁאָר
חֲתִיכוֹת מִטַּעַם שְׁמָא לֹא נִיעוּר יָפָה דְהָא אִם לֹא נִיעוּר יָפָה מִמִּילָא לֹא אִינְתְּרוּ שְׁאָר
חֲתִיכוֹת וּמָה שְׁפַתְבְּתִי דר"י מִיִּירֵי כְּשִׁנְיָעוּר גַם לְבִסוּף וְחִינְיָשִׁין שְׁמָא מִתְחַלְקָה לֹא נִיעוּר
יָפָה וְלְבִסוּף נִיעוּר יָפָה קִשְׂיָה הָא אַעפ"כ רָאוּי לְהַתִּיר שְׁאָר חֲתִיכוֹת מִכַּח סַפְקָא סְפִיקָא
שְׁמָא נִיעוּר תְּכַף מִתְחַלְקָה יָפָה וְלֹא נִיעוּר אֲפִילוּ אוֹתָהּ חֲתִיכָה וְאִת"ל שְׁלֵא נִיעוּר יָפָה
וְנִיעוּר אוֹתָהּ חֲתִיכָה שְׁמָא גַם לְבִסוּף לֹא נִיעוּר יָפָה וְלֹא נִיעוּר הָאֲחֵרִים כְּלָל אֲלָא וְדָאִי
שְׁאֵם נִיעוּר אוֹתָהּ חֲתִיכָה שׁוֹב מִמִּילָא אוֹסְרַת הָאֲחֵרִים אֲפִילוּ בְּלִי נִיעוּר וְכַדַּעַת הַר"ן:
שֵׁם בְּגַמְרָא אָמַר אַבְיִי טַעְמוֹ וְכו' אִי חִידוּשׁ הוּא אַע"ג דְּלִיכָא נ"ט גְּמִי.

הנה לפי מה שהוכחנו לעיל בפירושי הר"ן דלמ"ד אפשר לסוחרו אסור גם בלי גיעור אוסרת שאר החתיכות ורב לפירושי רישא דמתניתין אתי אם יש בנ"ט באותה חתיכה אסור כל הקדרה ולפי זה קשה מנ"ל לאבני דבב"ח לאו חידוש הוא דלמא חידוש הוא ובאמת נאסר אף בלי נ"ט והא דנקט במשנתנו אם יש בה בנ"ט היינו משום שרוצה לאסור כל הקדרה אף בלי גיעור ואז שאר הקדרה אינה נאסרת מפח הטפה שהרי אינה יוצאה מאותה חתיכה בלי רוטב וא"כ נאסרות שאר חתיכות רק מטעם דחתיכה זו נעשית כפר נבילה והיא פולטת מגופה ואוסרת מין במינה ואם אותה חתיכה הייתה נאסרת ע"י משהו חלב לא הייתה נעשית נבילה לאסור שאר חתיכות וכמו שפיתבו התוס' לעיל (דף ק ע"א) בד"ה פשקדם וסילקו לשטת ר"ת בשלמא לשטת רבינו אפרים שהוכיח שם מזה דבשאר איסורים לא אמרינן כלל חנ"נ והיינו משום שאם היינו אומרים חנ"נ אז אפילו ע"י משהו ג"כ הנה נעשית נבילה א"כ לשיטתו בבשר וחלב דנדאי חנ"נ אפילו ע"י משהו חנ"נ לאסור אח"כ מין במינו במשהו א"כ שפיר הוכיח אבני אי חידוש הוא אע"ג דליכא נ"ט אבל לשיטת ר"ת דדבר הנאסר ע"י משהו לא אמרינן בו חנ"נ והיינו אפילו מה שמן התורה אוסר במשהו דהרי מין במינו שם לשיטת רב דקאי כר' יהודה מדאורייתא הוא במשהו ואפ"ה לא אמרינן במשהו חנ"נ א"כ הה"ד בבשר וחלב אפילו אם הנה נאסר במשהו עכ"פ לא אמרינן בו חנ"נ א"כ מנ"ל לאבני דבשר בחלב באמת אינו אוסר אפילו במשהו והא דנקט בנ"ט היינו משום שרוצה שוב לאסור ע"י חתיכה זו כל הקדרה משום מין במינה דחנ"נ ולהכי צריף נ"ט.

והנה בזה איכא למימר דר"ת באמת לא ס"ל פשטת הר"ן ובאמת אותה חתיכה אינה אוסרת שאר חתיכות בלי גיעור ומשנתנו לא איירי מגיעור אח"כ ושפיר הוכיח אבני אלא דקשיא מה יענה הר"ן לקושיותינו דהר"ן סבירא ליה בהדיא פשטת ר"ת דגם בשאר איסורים חנ"נ ואפילו אפשר לסוחרו ס"ל לאסור בשאר איסורים ולאסור אח"כ משום מין במינו וא"כ על פרקו צריף הר"ן לעיל (בדף ק) לתרץ פשטת ר"ת דדבר הנאסר ע"י משהו לא אמרינן בו חנ"נ וא"כ נסתר לדידיה הוכחת אבני: ונראה דהוכחת אבני הוא מסיפא דמתניתין גיעור את הקדרה והיינו מיד בנפילת הטפה דאח"כ ליכא נפקותא לפירושי הר"ן אפילו לאסור האחרים שכבר נאסרו אלא ע"כ בפירושי רש"י שגיעור תקף וקמ"ל דאז אין פח בטפה לאסור כלל אלא א"כ יש בה בנ"ט באותה קדרה וא"כ הטפה בעצמה שהיא בעין אוסרת הקדרה ואי ס"ד דבשר בחלב חידוש א"כ אפילו ליכא נ"ט נמי.

אף דאיכא למימר דסיפא הכי פירושא דהנה יש לומר דכשם שאין אומרים במה שנאסר במשהו חנ"נ לפירושי ר"ת הכי נמי אפשר דלא אמרינן במה שנאסר במשהו אפשר לסוחרו אסור.

איכא דלדעת הר"ן נהפוך הוא שהרי כתב הר"ן הא דלא שקלינן וטרינן בגמרא לעיל (בדף ק' ע"א) דג"כ אמר רב פינן שנתנה טעם החתיכה נ"נ ואוסרת כל החתיכות מפני שהן מין ולא שקלינן ולא טרינן כלל שם ומה קסבר רב באפשר לסוחרו וכתב הר"ן דשם אפי' אי הנה אמרינן אפשר לסוחרו מ"מ שם אסור משום דסוף דינא פתחלת דינא וכאן בבשר הנאסר מחלב שתחלת דינא בנותן טעם א"כ איכא למ"ד גם סוף דינא פן

ואפֿשר לסוֹחטו מוֹתֵר אָבֿל שֵׁם שְׁנָאָסֵר בַּתְּחִלַּת דִּינָא ע"י מִינוּ בְּכָל שָׁהוּ לֹא שְׁיִיף לֹמֵר אָפֿשר לסוֹחטו מוֹתֵר.

וּבְזֵה יֵשׁ לִינִשְׁב תַּרְתֵּי דְרַב ל"ל הָרִי כְּבָר פֶּסֶק רַב לְעִיל דַּחַנ"נ וְאוֹסְרַת כָּל הַתְּחִיכוֹת וְלָמָּה לִי הֵךְ דְּשִׁמְעֵתִין וְאֵף דְּאִיפְכָא לִיכָא לְהַקְשׁוֹת דְּנִימָא הֵךְ דְּהִכָּא וְלָמָּה לִי הֵךְ דְּלְעִיל מִשׁוּם דְּשֵׁם גְּדוֹל דְּבָר שְׁדוּקָא שְׁנִתְנָה טַעַם בְּתִיכָה לְאַפּוֹקִי אִם מִתְּחִלָּה נֶאֱסָרָה הַתְּחִיכָה בְּמִשְׁהוּ אֵף שְׁהוּא דְּבָר הַנֶּאֱסָר בְּמִשְׁהוּ מ"מ אִין דִּינוּ שְׁוֵה לְנֶאֱסָר ע"י טַעַם אִי לְעַנְיָן חַעַנ"נ שְׁאִין אוֹמְרִין כֵּן בְּנֶאֱסָר בְּמִשְׁהוּ אִי מִשׁוּם שְׁאִין הַמִּשְׁהוּ חֲשִׁיב בְּעִינֵי לְאַסְוֵר אַח"כ כָּל הַתְּחִיכוֹת לְרַבִּינוֹאֲפְרִים וְלֵר"ת לְכָל מַר כְּדָאִית לִיָּה שֵׁם בְּתוֹס' בַּד"ה כְּשִׁקְדָם וְסִילָק שְׁכָל זֶה לֹא שְׁמַעֲינָן מֵהֵךְ דְּשִׁמְעֵתִין שְׁהָרִי כָּאֵן עַל פְּרָחֵךְ צְרִיף לְמִימֵר שְׁנִתְנָה טַעַם דַּא"כ אִין הַתְּחִיכָה נֶאֱסָרַת כָּלָל אָבֿל עַכ"פ אִיפְכָא קָשָׁה כִּינּוּן דְּכָבָר פֶּסֶק שֵׁם דַּחַנ"נ וְאוֹסְרַת כָּל הַתְּחִיכוֹת לָמָּה לִי הֵךְ דְּשִׁמְעֵתִין בְּשִׁלְמָא לְשִׁיטַת ר' אֲפְרִים דְּשֵׁם אִין הַתְּחִיכָה נַעֲשֶׂה נְבִילָה וּמָה שְׁאוֹסֵר שֵׁם אִין הַתְּחִיכָה אוֹסְרַת אֲלָא הַטַּעַם הַבְּלוּע בְּתִיכָה אוֹסֵר שְׁהוּא ג"כ מִין בְּמִינוּ עִם הַתְּחִיכוֹת א"כ לֹא שְׁמַעֲינָן מִשֵׁם כָּלָל שַׁחַנ"נ שְׁהַתְּחִיכָה תוֹסִיף לְאַסְוֵר אַחֲרוֹת בְּכָל שָׁהוּ וְכָאֵן אִי אָפֿשר לְאַסְוֵר הָאֲחֲרוֹת מִטַּעַם הַבְּלוּע שְׁהָרִי הַטַּעַם הוּא טַעַם חֵלֵב וְהָיָה מִין בְּשִׁאִינוּ מִינוּ וְעַל פְּרָחֵךְ צְרִיף לְאַסְוֵר מִטַּעַם הַתְּחִיכָה עֲצָמָה שַׁחַנ"נ וְזֶה לֹא שְׁמַעֲינָן מֵהֵתָם וְצְרִיף לֹמֵר הֵךְ דְּשִׁמְעֵתִין אָבֿל לְשִׁיטַת ר"ת דְּגַם שֵׁם חַנ"נ א"כ לָמָּה לִי הֵךְ דְּשִׁמְעֵתִין אָבֿל לְשִׁיטַת הָר"ן נִיחָא דְּאִיכָא לְמִימֵר דְּשֵׁם שְׁפִיר אוֹסֵר מִשׁוּם מִין בְּמִינוּ דְּשֵׁם לֹא שְׁיִיף לֹמֵר אָפֿשר לסוֹחטו מוֹתֵר אָבֿל בְּכָאֵן הָיָה אֲמִינָא סוּף דִּינָא בַּתְּחִלַּת דִּינָא וְנִיחָא בְּאָפֿשר לסוֹחטו וּמִמִּילָא שְׁאִינוּ אוֹסֵר בְּכָל שָׁהוּא קַמ"ל.

אֲלָא דְּאִכְתִּי קָשָׁה הָרִי גַם זֶה דְּאָפֿשר לסוֹחטו אֲסוּר כְּבָר אֲמָרָה רַב בְּהַדְיָא כְּדַמְסִיק בְּשִׁמְעֵתִין וַא"כ אִפְתִּי הֵךְ דְּהִכָּא לָמָּה לִיָּה וְהַנְּלַע"ד בְּזֵה מִשׁוּם דְּהֵן אֲמַת דְּסַבְרַת הָר"ן טוֹבָה הִיא לְעַנְיָן שְׁתַּחֲזוֹר אוֹתָהּ חֲתִיכָה לְהַתִּיר זֶה לֹא שְׁיִיף לֹמֵר בְּנֶאֱסָר ע"י מִינוּ וְדְבָר גְּדוֹל אֲמַר הָר"ן בְּזֵה וְאֲנִי מוֹסִיף בּוּ תַבְלִין ע"פ מ"ש ר"ש"י בְּשִׁמְעֵתִין בַּד"ה אֲמַאי חֲתִיכָה נַעֲשֶׂה נְבִילָה וְכו' דְּלִיכָא לְמִימֵר לִיִּסְחַט מְזָה וְלְבַלְע בְּזֵה שְׁהָרִי כְּוָלָן שְׁוִין וְכו' עֵינֵי בְּרַש"י וַא"כ בְּדְבָר הַנֶּאֱסָר ע"י מִינוּ אֲפִילוּ נִיתְּנָסַף אַח"כ לְרַבב"י מ"מ מְעַט נִשְׁאָר בְּרַאשׁוֹן וְהָרִי גַם מִתְּחִלָּה נֶאֱסָר בְּכָל שָׁהוּ מִשְׁא"כ בְּכֶשֶׁר בְּחֵלֵב שְׁנֶאֱסָר ע"י נ"ט אִם נִתְּוֹסַף גְּסַחַט וְנִשְׁאָר רַק מִשְׁהוּ וְלִכֵּן פְּלִיגִי אִי חוֹזֵר לְהַתִּירוֹ אוֹ לֹא אָבֿל לְעַנְיָן לְאַסְוֵר אַחֲרֵים בְּלִי רוֹטְב נִהְפּוּף הוּא דַּבְב"ח שְׁיִיף סְבַרַת הָר"ן שְׁאוֹסֵר בְּלִי רוֹטְב שְׁגַם הַבְּשָׂר נַעֲשֶׂה אִיסוּר מִצַּד עֲצָמוּ וַא"כ אֵף מָה שְׁפוֹלֵט בְּלִי רוֹטְב הוּא בְּשָׂר בְּלִי שׁוּם תַּעֲרוּבַת טַעַם חֵלֵב מ"מ אוֹסֵר בְּכָל שָׁהוּ אָבֿל שֵׁם חַעַנ"נ מְדַרְבְּנָן בְּשָׂאֵר אִיסוּרִים וְאוֹלִי בְּלִי רוֹטְב שְׁמַתְפָּרֵשׁ לְגַמְרֵי מְדַבֵּר הָאוֹסֵרוּ בְּאֲמַת אִינוּ אוֹסֵר וַא"כ יֵשׁ חִילּוּק לְדִינָא בֵּין הֵךְ דְּהִכָּא לְהֵךְ דְּהֵתָם אֲמַנָּם עֵיקֵר סְבַרַת הָר"ן דְּדְבָר הַנֶּאֱסָר בְּמִשְׁהוּ בְּמִינוּ לֹא שְׁיִיף אָפֿשר לסוֹחטו מוֹתֵר אִינוּ מוֹסְפָם מִן הַתּוֹס' שְׁהָרִי כְּתַבּוּ הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ק ע"ב) דְּלָמ"ד בַּמַּס' ע"ז אֲפִילוּ נָפַל מִיָּא לְבַסוּף ס"ל אָפֿשר לסוֹחטו מוֹתֵר וְהָרִי שֵׁם מִתְּחִלָּה נֶאֱסָר יֵין בִּינֵן שְׁהוּא מִין בְּמִינוּ וְלִפִּי זֶה מִנ"ל לְאַבְיֵי דַּבְב"ח לָאו חִידוּשׁ וְדַלְמָא חִידוּשׁ הוּא וְסִיפָא דְּמַתְּנִיתִין הִכִּי פִּירוּשׁוֹ שְׁאִם אָנוּ אוֹמְרִים דְּדְבָר הַנֶּאֱסָר בְּמִשְׁהוּ לֹא אֲמַרִינָן בּוּ אָפֿשר לסוֹחטו אֲסוּר מִמִּילָא שְׁאִינוּ אוֹסֵר בְּלִי רוֹטְב שְׁבִלִי רוֹטְב הוּא גְּסַחַט מִן הָאִיסוּר שְׁהָאִיסוּר הַבְּלוּע אִינוּ יוֹצֵא כָּלָל בְּלִי רוֹטְב: וְעַתָּה הַצָּעֵת הַמִּשְׁנָה כְּדָבְרִישָׂא שְׁנֶאֱסָר בַּנ"ט וְאֵן חַעַנ"נ וְגַם אָפֿשר לסוֹחטו אֲסוּר לְכֵן

אוסר פל הקדרה אף בלי רנטב פסברת הר"ן וילכה אפילו בלי גיעור אוסר פל הקדרה אכל במשהו אינו אוסר ועל זה קתני סיפא גיעור את הקדרה אז אפילו נאסר מתחלה במשהו מ"מ אם גיעור את הקדרה אם יש באותה חתיכה בנ"ט בכל הקדרה אסורה שאף שאפשר לסוחטו מותר מ"מ ע"י הרנטב גם הבלוע יוצא ואינו נסחט מאיסורו ואף שפתבו התוס' לעיל (דף ק) דדבר הנאסר במשהו אינו נ"ט לאסור אחרים.

פוננתו לאסור אחרים במשהו דומיא דדברי רב שם שאותה חתיכה תאסור פל האחרים מטעם מינו אבל מ"מ יכול לאסור אחרים בנ"ט וכן כתב הט"ז בי"ד סימן צ"ב ס"ק ט"ז דעכ"פ בעינן ששים נגד החתיכה אף אם נאסרה במשהו וא"כ שפיר אתי סיפא דבגיעור אז אף אם נאסרה החתיכה במשהו מ"מ אם יש בחתיכה בנ"ט בקדרה אסור: אמנם הש"ך בנה"כ חולק ומפרש פוננת התוספות דחתיכה שנאסרה במשהו אינה אוסרת כלל ואפילו בנ"ט אינה חוזרת ואוסרת וא"כ אי אפשר לפרש סיפא כה שפיר הוכיח אביי: ואמר אני דהט"ז והש"ך לשטתיהו דהנה באמת לפי מ"ש לדעת הט"ז דברי אביי קשיין וילדעת הש"ך לא קשיין אבל אחר הישוב נהפוך הוא וילדעת הט"ז לא קשיא דעד כאן לא קאמר הר"ן דאוסר בלי רנטב בכל שהו פל החתיכות אלא לרב דמוקי משנתנו כר"י אבל להלכה דקיי"ל פרבנן א"כ משנתנו לא איירי ברישא לאסור הקדרה רק החתיכה א"כ שפיר הקשה אביי אי חידוש הוא אפילו ליכא נותן טעם נמי אבל לדעת הש"ך קשה דהרי נוכל לפרש סיפא דמתניתין גיעור אח"כ וכבר נעשית החתיכה נבילה ואוסרת החתיכה פל הקדרה אם יש בחתיכה ליתן טעם בקדרה וכן הוא גירסת הרא"ש במשנה גיעור אח"כ וילדעת הש"ך דבר הנאסר ע"י משהו אינו חוזר ואוסר אח"כ אפילו בנ"ט א"כ מנ"ל לאביי דבב"ח לאו חידוש דלמא חידוש וקאמת נאסר במשהו והא דנקט במשנה אם יש בה ליתן טעם בחתיכה משום דקבעי למתני סיפא גיעור שתאסר החתיכה הקדרה בנ"ט וזהו דנקא בנאסרה החתיכה מתחלה ע"י נ"ט וכן הקשה בני הרבני מוהר"ר יעקבא.

וילדעת הט"ז אין זה קושיא שהרי אפילו אם נאסרה במשהו חוזרת ואוסרת בנ"ט ומזה הוכיח הט"ז לעצמו דדוקא תרי משהו לא אמרינן לר"ת אבל ע"י נ"ט אוסר אח"כ. אמנם הש"ך לשיתתו שנחלק שם בנה"כ על מה שפסק הט"ז גם בחמץ בפסח דתרי משהו לא אמרינן והש"ך בנה"כ השיג עליו דמה בכך שאין חתיכה נעשה נבילה ע"י משהו מ"מ אותו משהו בעצמו שבחתיכה הראשונה תאסור האחרים דלעולם משהו מיהא איכא.

ולא דמי למה שכתבו התוס' גבי מין במינו דהתם אותו משהו לא מחשב מינו לגבי האחרים כיון שהחתיכה לא נעשית נבילה א"כ פח היתר מעורב בו ועד כאן לא אמר ר"י מין במינו לא בטל אלא פשאיין פח היתר מעורב בו וחשיב אינו מינו לגבי האחרים דהא אותן האחרים אינן מעורבין ואותו משהו הוא מעורב והביא כן בשם הר"ן להדיא עיין שם בנה"כ.

ובגוף פלוגתיהו של הט"ז והנה"כ נלע"ד דודאי אף שדעת הר"ן מפורש כמו שכתב הנה"כ מ"מ דעת התוס' הוא כדעת הט"ז דמשהו לא חשיב כלל לאסור פשהו בלוע בדבר אחר דאי ס"ד כדעת הש"ך משום דכח היתר מעורב לא מחשב מינו א"כ אם הנה הדין שאין חנ"נ כלל בשאר איסורים אז אפילו אם נאסר במינו בנ"ט לא הנה שוב אוסר

אחרים במינו שְהָרִי טַעַם זֶה הַבְּלוּעַ כַּח הַיִּתֵּר מְעֻנָּב בּו שְהָרִי הַחֲתִיכָה לֹא נַעֲשִׂית נְבִילָה וְהַחֲתִיכוֹת אַחֲרֵים אֵינָן מְעֻנָּבִים.

וּלְדַעַת רַבֵּינוּ אֶפְרַיִם הָא לִיתָא שְהָרִי הוּא סוּבֵר חַענָ"נ לֹא אֶמְרִינָן וְאִפ"ה דְּוָקָא אַם נְאָסֵר בְּמַשְׁהוּ אֵינוּ אוֹסֵר אַחֲרֵים מְשׁוּם דְּהוּהָ הָאִיסוּר כְּמֵאן דְּלִיתָיהָ בְּעֵינָן אֶבֶל ע"י נְתִינַת טַעַם הַטַּעַם הוּא בְּעֵינָן וְאוֹסֵר אַף שְׁפַח הַיִּתֵּר מְעֻנָּב בּו נְמַצָּא שְׁיֵישׁ רְבוּתָא גְדוּלָה לְרַבֵּינוּ אֶפְרַיִם שְׁאֶפְקִילוּ אוֹתוֹ טַעַם מְעֻנָּב בְּכַח הַיִּתֵּר אַעפ"כ מְחַשֵּׁב מִינ בְּמִינוּ וְא"כ לְמָה זֶה אֵיפּוּא נְדַחְקוּ הַתּוֹסְפוֹת שְׁם בְּאוֹתוֹ הַדְּבוּר וְרַב דְּאֵתָא לְאֶפְלוּגִי אַרְבָּה בַּר בַּר חֲנַנְיָא לֹא הִיָּה צָרִיף לֹאמֵר אֶלָּא חֲתִיכָה שֶׁל נְבִילָה אוֹסֵרַת כָּל הַחֲתִיכוֹת מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִינָה אֶלָּא אַגַּב אוֹרְחָא אֲשֶׁמְעִינָן דְּוָקָא נְתִנָּה בְּה טַעַם אֶבֶל לֹא נְתִנָּה בְּה טַעַם נְבִילָה לֹא וְעֵינָן מְהַרְשָׁ"א.

וְאַפְתִּי קָשָׁה לְמָה נְדַחְקוּ לר"א דְּלֹא הוֹצֵרֵף רַב לֹאמֵר דְּבַר זֶה רַק לְדִיוקָא וְהָרִי אֵינְצָרִיף לְגוּפָא דְּאוֹתוֹ הַטַּעַם הַבְּלוּעַ בְּחֲתִיכָה אוֹסֵר אַח"כ בְּמִינוּ בְּכָל שֶׁהוּ וְלֹא אֶמְרִינָן שֶׁלֹּא מְחַשֵּׁב מִינוּ כֵּינָן שְׁפַח אַחַר מְעֻנָּב בּו אֶלָּא וְדַאי דְּזֶה הוּא דְּבַר פְּשוּט וְאֵינוּ שׁוּם חִידוּשׁ וְרְבוּתָא כָּלָל וּמַעוֹלָם לֹא עָלָה דְּבַר זֶה עַל דַּעַת ר"ת לֹאמֵר שְׁבִשְׁבִיל זֶה לֹא יִהְיֶה חֲשִׁיב מִינוּ אֶלָּא גַם טַעַמוֹ שֶׁל ר"ת הוּא עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁכַתֵּב רַבֵּינוּ אֶפְרַיִם דְּמַשְׁהוּ חֲשׁוּב כְּמֵאן דְּלִיתָיהָ וְכֵינָן דְּחֲשִׁיב כְּמֵאן דְּלִיתָיהָ אֵין חִילּוּק בֵּין בְּמִינוּ וּבֵין שְׁלֹא בְּמִינוּ גַבִּי חֲמִיץ בְּפִסְחָא לְעוֹלָם אֵינוּ אוֹסֵר דְּכְמֵאן דְּלִיתָיהָ דְּמִי וְכַדַּעַת הַט"ז: וְעַפ"י סְבָרָא זֹו דְּחִיתִי ג"כ מַה שְׁעָלָה עַל דַּעַתִּי לְהַמְצִיא פְּלוּגְתָא חֲדָשָׁה בֵּין ר"ת וּבֵין רַבֵּינוּ אֶפְרַיִם שְׁיִהְיֶה ר"א לְחוּמְרָא וְר"ת לְקוּלָּא וְהוּא דְּלַדַּעַת ר"ת הַחֲתִיכָה נַעֲשִׂית נְבִילָה וְהַחֲתִיכָה בְּעֲצָמָה הִיא שְׁאוֹסֵרַת הָאֲחֵרוֹת מִינ בְּמִינוּ וְלְרַבֵּינוּ אֶפְרַיִם הַחֲתִיכָה בְּעֲצָמָה אֵינָה אוֹסֵרַת שְׁלֹא נ"נ כָּלָל רַק הַטַּעַם שְׂפָה אוֹסֵר וְכָל זֶה מְבִנְיָא בְּתוֹס' וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר שְׁפִלְגֻתִּיהוּ הוּא מִן הַהִיפּוּף אֶל הַהִיפּוּף לְגַמְרִי דְּלר"ת הַחֲתִיכָה אוֹסֵרַת אֶבֶל הַטַּעַם הַבְּלוּעַ בְּחֲתִיכָה אֵינוּ אוֹסֵר בְּמִינוּ בְּמַשְׁהוּ שְׁטַעַם לֹא חֲשִׁיב מִמֶּשׁ שְׁנֵאֲמַר עָלָיו שֶׁהוּא מִינ זֶה וְדוּקָא הַחֲתִיכָה אוֹסֵרַת וְלר"א הַחֲתִיכָה אֵינָה אוֹסֵרַת כִּנ"ל רַק הַטַּעַם אוֹסֵר וְנ"מ אַם נְבִלַע טַעַם נְבִילָה בְּחֲתִיכָה שְׁאֵינָה מִינָה כְּמוֹ בְּחֲתִיכַת לֶחֶם וְשׁוּב נְפִל הַלֶּחֶם לְיִוְרָה שֶׁל בְּשָׂר דְּלר"א הַטַּעַם הַבְּלוּעַ בְּלֶחֶם שֶׁהוּא נְבִילָה אוֹסֵר הַחֲתִיכוֹת כְּנֶלֶם מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִינ וְלר"ת אַף שֶׁהַלֶּחֶם נַעֲשָׂה נְבִילָה מ"מ הַלֶּחֶם הוּא אֵינוּ מִינּוּ עִם הַבְּשָׂר וְצָרִיף הַטַּעַם נְבִילָה שֶׁבְּלֶחֶם לְאֶסוּר הַחֲתִיכוֹת וְלר"ת אֵין הַטַּעַם אוֹסֵר וְלֹא מְטַעַם הַר"ן שְׁפַח הַיִּתֵּר מְעֻנָּב שְׁהָרִי אֵין כָּאן כַּח הַיִּתֵּר שְהָרִי לר"ת נַעֲשָׂה נְבִילָה אֶלָּא שְׁטַעַם לֹא חֲשִׁיב מִמֶּשׁוֹת שְׁנֵאֲמַר שֶׁהוּא מִינ בְּמִינוּ וְאֵין לְהַבִּיא רְאָיָה מִשְׁמַעְתִּין דְּקָאֲמַר וְאִי ס"ד אֶפְשָׁר לְסוּחָטוּ אֶסוּר חֶלֶב אֲמַאי מוֹתֵר חֶלֶב נְבִילָה הוּא וְהָרִי אֵין בְּבִשָׂר אֶלָּא טַעַם חֶלֶב וְאִפ"ה מְקַשָּׁה שְׁיֵאֲסֵר הַחֶלֶב מְטַעַם מִינ בְּמִינוּ יֵשׁ לֹאמֵר ע"פ מ"ש הַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו לְעִיל (בְּדָף צַט ע"ב) בַּד"ה אֲמַר רַבָּא לֹא נִצְרָכָה.

וְכַתֵּב הַרְשֵׁב"א (א בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת דְּמַה דְּקָרִי אַבְיִי לְבִשָׂר בְּחֶלֶב טַעַמוֹ וְלֹא מִמֶּשׁוּ הֵינּוּ מְשׁוּם אִיסוּר הַחֶלֶב שְׁאֵי אֶפְשָׁר שְׁיִהְיֶה בּו מִמֶּשׁוֹת הַבְּשָׂר רַק טַעַם בְּעֵלְמָא אֶבֶל בְּבִשָׂר יֵשׁ מִמֶּשׁוֹת וְעִיקָר הַחֶלֶב שְׁנֵאֲמַר וְנִבְלַע בְּבִשָׂר עֵינָן שְׁם וּלְפִי זֶה שְׁפִיר קָאֲמַר חֶלֶב נְבִילָה שֶׁהַחֶלֶב שְׁבִבְשָׂר לֹא טַעַם בְּעֵלְמָא הוּא אֶלָּא מִמֶּשׁ וְאוֹסֵר בְּמִינוּ בְּמַשְׁהוּ: כָּל זֶה עָלָה בְּדַעַתִּי אֶבֶל הַדְּרָגָא בִּי דַּאי אִיתָא דְּלר"ת אֵין טַעַם בְּלֹא מִמֶּשׁ אוֹסֵר מְשׁוּם מִינ בְּמִינוּ א"כ כְּבָר הוּא דִּינוּ שֶׁל ר' אֶפְרַיִם רְבוּתָא גְדוּלָה לְאֶפּוּקִי מְדַעַת ר"ת וְלְמָה הוֹצֵרְכוּ הַתּוֹס'

לדחוק דהא דנקט רב שנתנה טעם לר"א הוא רק לדיוקא שאם נאסר רק במשהו אינו אוסר והלא לגופיה איצטריך שהטעם יאסור מין במינו אלא שזה דבר פשוט הוא גם לר"ת: וע"פ זה קשה מה שהקשו התוס' (בדף ק ע"א) בד"ה חענ"נ וכו' וקשה לפירושו דא"כ גם הרןטב שהיה תחלה וכו' ובסמוך משמע וכו' והנה כל עובר ישתומם ויהי קושיא זו אין לה מקום אלא לדעת הרשב"ם שהביאו התוס' בשמעתין בד"ה אמאי מותר וכו' ויהי התוס' דחו בכאן פירוש רשב"ם בשתי ידים ואיך הקשו שם בסתם על פרש"י ומנ"ל להתוס' דרשב"י סובר בזה פרשב"ם ואולי גם רשב"י חולק על הרשב"ם בזה וכבר רצו התלמידים לומר דמוכח שרשב"י סובר פרשב"ם מדפירש שם (בדף ק ע"א) בד"ה שקדם וסילק וסילק רןטב עיין שם דמי הכריחו לומר וסילק רןטב אלא ע"כ דאם לא פן הרןטב נ"נ ואוסר אח"כ כל הרןטב וא"כ על פרחו סובר רשב"י פרשב"ם וא"כ הקשו התוספות דמה בכך שסילק הרןטב והלא הרןטב המובלע בחתיכה יוצא אח"כ ואוסר שאר הרןטב.

אבל זה הכל דהרי רשב"י פתב זה בדברי אב"י שסילק הרןטב ולאב"י בלא"ה לא אמרינו רואין מינו פאילו אינו. אמנם פוננת רשב"י משום דאם לא סילק הרןטב א"כ למה לי שנתן טעם בחתיכה אפילו לא נתן טעם רק ברןטב ועל פרחו פינון שנתן טעם בחתיכה נתן ג"כ טעם ברןטב ויהי טעם זה עצמו שברןטב הוא טעם בפשר ואוסר אח"כ כל החתיכות וכמו שהוכחתי לעיל דגם טעם בפשר אוסר משום מינו לכך פירש רשב"י שרב מייירי שסילק הרןטב: והא דבאמת נקט רב שנתן טעם בחתיכה והלא אפילו לא נתן טעם רק ברןטב הרןטב אוסר וק"ו לחתיכה ולמה נקט רב בסילק הרןטב יש לומר שהיא גופה קמ"ל דוקא נתן טעם אבל במשהו לא וזה לא שמעינו מרןטב דברןטב ע"כ צריך למיתב טעם דאל"כ אינו אוסר כלל שגם הרןטב מתחלה אינו נאסר בלי נתינת טעם מפני שהבשר עם רןטב הוא מין בשאינו מינו.

וא"כ אין שום הוכחה דרשב"י סובר פרשב"ם ומנ"ל להתוס' להקשות: ונלע"ד משום דהר"ן פתב דדברי רשב"ם עיקר והרחיב בבב"אור הדברים וזה שורש היצא מדבריו דמדינא בין לענן חענ"נ ובין לענן אפשר לסוחטו אסור ובין לענן שיעשה נבילה גם לענן זה לאסור אח"כ במינו בכל שהו פל אלו הדברים מדין תורה אינם אלא בבשר וחלב ששניהם מין היתר ובחזקתם יחד נאסרו שניהם, אלא שחכמים השווו כל האיסורים לבב"ח משום לתא דבב"ח א"כ כי היכי דלענן חענ"נ השווו שאר איסורים לבב"ח למה לא ישוו ג"כ לענן שיאסרו אח"כ במינו בכל שהו ולכך הסכים שדברי הרשב"ם עיקר ואומר אני שבאמת דבריו נכונים שהרי פינון שגזרו בשאר איסורים חענ"נ שלכאורה אין טעם לגזרה זו אלא משום לתא דבב"ח א"כ גם לכל הדברים ראוי לגזור בשאר איסורים משום לתא דבב"ח אבל אם היינו אומרים טעם אחר למה גזרו בשאר איסורים חענ"נ א"כ אין אנו צריכין לומר כלל שחששו בשאר איסורים משום לתא דבב"ח ולפי זה אפשר לענן מין במינו לא מחשב כנבילה ואמרינו שאין הנאסר יכול לאסור יותר מן האוסר.

ואומר אני הטעם שגזרו בכל האיסורים לענן חענ"נ הוא משום שאם לא תאמר פן א"כ אף אותה חתיכה מסייע לבטל כמבואר בי"ד ריש סי' ק"ו ואעפ"כ אותה חתיכה נשארת

באיסורה וכמבואר שם בש"ע לפי שאין אנו יכולין לידע בודאי שיצא האיסור ממנה והר"ן האריך בזה וחקשו חז"ל שאם אתה אומר שהחתיכה מסייע לבטל אף אתה תאמר שחתיכה עצמה מותרת ולכך גזרו שחענ"נ וצריף ששים פנגדה וממילא ידעו שחתיכה עצמה איסורה פדין חתיכות נבילה וחקשו זה שיניף לענן חענ"נ להצריף ששים פנגדה אבל לענן שתחשוב גופה של איסור להצריף אח"כ שתאסר במינה בכל שהו על זה ליכא טעם לומר כן וא"כ אין לתלות דבר זה בעיקר החומרא של חענ"נ אלא דחקשו זה שיניף אם טעם בעיקר דאורייתא אבל אם טעם בעיקר דרבנן א"כ עיקר איסור החתיכה הוא מדרבנן ואנן ניקו ונגזור חענ"נ משום גזרה שלא נתיר החתיכה הרי החתיכה עצמה אינה איסורה מן התורה וא"כ למ"ד טעם בעיקר דרבנן על פרחי דחענ"נ הוא רק משום לתא דבב"ח ואדרבא עיקר גזרת חענ"נ הוא לענן מין במינו בכל שהו ושהו בב"ח מדאורייתא וגזרו ג"כ בשאר איסורים וא"כ התוס' שהשיגו על רש"ב"ם.

לשטתיהו דס"ל לעיל בשמעתין דזרוע בשלה דטעם בעיקר דאורייתא אבל רש"י דפסק שם טעם בעיקר מדרבנן ואעפ"כ פסק בסוף שמעתין דחענ"נ בכל האיסורים שהרי כתב בחלב הדבוק בחתיכה שצריף ששים בכל החתיכה א"כ ע"כ משום לתא דבב"ח הוא וק"ו לענן מין במינו שהוא מן התורה בכל שהו וא"כ רש"י סובר פרש"ב"ם ולכך שפיר הקשו שם (בדף ק ע"א) על רש"י לפי שטת הרש"ב"ם.

והנה לפי מ"ש א"כ דעת התוס' דלח בלח לא נעשה נבילה ולפי מה שהקשו התוס' לעיל (דף ק) מיין למ"ד אפילו נפל קיתון מים לבסוף והקשו לשיטת ר"ת כבר נעשה נבילה ויש לומר דשם סברי עדיין שגם בלח אפשר לסחטו אסור אם גם בלח שיניף אותו גזרה עצמו שביבש אבל פדמסקו דשם סבר אפשר לסחטו מותר א"כ באמת אינו מן ההכרח לומר שצאסר מתחלה בכל שהו.

וכל זה ביין אבל בחתיכה אף למ"ד אפשר לסחטו מותר מ"מ אותה חתיכה אסור לפי שאי אפשר לידע אם נסחט האיסור ממנו. ודע שממה שהקשו התוספות שם בסוף הדבור מפלי מדין האיה הגעילו יורה גדולה ג"כ משמע שגם בלח אמרינן חנ"נ אמנם הא בלא"ה אותה ראיה קום בדרכה מיניה שהרי מדאורייתא בודאי בשאר איסורים אין חנ"נ ואם נימא שמדאורייתא נ"נ בודאי אין חילוק בין חתיכה ללח בלח.

וע"פ מ"ש יש ליישב קושית התוס' בשמעתין על שטת הרש"ב"ם דהנה הרמ"א כתב בסמ"ק צ"ב די"א דלא אמרינן חענ"נ בלח בלח והיינו בשאר איסורים אבל לא בבשר בחלב וכתב הש"ך שם דבב"ח ע"פ הדין נעשה נבילה אפילו בלח וכדמוכח בשמעתין דאמר חלב אמאי מותר חלב נבילה הוא.

והנה בגוף החילוק בשאר איסורים בין חתיכה ובין לח לא מצאתי בכל דברי האחרונים טעם מתקבל ובפרט שלפי הפשוט עיקר טעם חענ"נ הוא משום לתא דבב"ח וא"כ הרי גם בלח יש לומר כן.

ואמנם לפי מ"ש אני מסבא דידי טעמחענ"נ בשאר איסורים שלא תבוא להתיר גם אותה חתיכה וזה שיניף בחתיכה שצארת באמת אסורה משום אימר לא נסחט לגמרי ממנה אבל בלח בלח שגבלל יפה ע"פ הדין חוזר להיתר א"כ לא שיניף למיגזר חענ"נ

זהו הנלע"ד טעם הפוסקים בזה אבל אם הטעם של חענ"נ הוא משום לתא דבשר בחלב באמת גם בלח אמרינו נעשה נבילה והנה הרשב"ם על פירוש סבר דגם בלח נעשה נבילה שיהי פסק שהרוטב נעשה נבילה וא"כ באמת טעמו משום לתא דבב"ח ולכה פוסק ג"כ דאוסר במינו בכל שהו אלא שכל זה לפי האמת דהתורה אסרה בין הגדי ובין החלב אבל לפי ההנהגה אמינא דגדי אסרה תורה ולא חלב וא"כ בבשר בחלב עצמו לא מצינו בקרא שלא יהיה נעשה נבילה מפילא ליפא למימר בשאר איסורים שלא נעשה נבילה שמהיכי תיתי פיון שעיקר הדבר שבשאר איסורין נ"נ הוא משום לתא דבב"ח א"כ אין להחמיר יותר ממה שהחמירה התורה בבשר בחלב.

ומעתה מסולק קושית התוס' מעל שטת רשב"ם שהקשו התוספות עליו בשמעתין בד"ה אמאי מותר חלב נבילה וכו' וזה לשונם וקשה לר"י לדבריו דמשני גדי אסרה תורה ולא חלב והלא בעלמא חתיכה של היתר נ"נ מדרבנן וכו'.

ולדידי אין פאן קושיא דלפי ההנהגה אמינא דחלב לא אסרה תורה א"כ באמת לח לא נ"נ בשום איסור ושפיר משני ודינו של הרשב"ם אמת לפי המסקנא דגם חלב אסרה תורה ושפיר גם לח נ"נ ולהכי גם רוטב אוסר רוטב משום מין במינו ויש לו דין מים אסורים ממש כמו בב"ח שיש לחלב דין חלב טמא שוב מצאתי שגם הר"ן תירץ פן והנאני מאד: הנה הארכנו קצת ונחזור לכוננתינו שהט"ז והש"ך מחולקים לדעת הט"ז מ"ש ר"ת תרי משהו לא אמרינו בכל האיסורים האוסרים במשהו הדין פן אפילו בחמץ בפסח אבל לדעת הש"ך דוקא במין במינו הדין פן אבל מה שאוסר במשהו שלא במינו לעולם משהו מיהא איפא ומעתה מה שהקשיתי על שטת הש"ך דסובר דדבר הנאסר במשהו אינו אוסר אחר אפילו בנ"ט א"כ נסתר הוכחת אב"י ולעולם בב"ח חידוש ואוסר אפילו ליפא נ"ט והא דנקט נ"ט הוא משום דבעי למתני סיפא גיער והיינו את"כ אם יש בנ"ט באותה קזרה אסור והיינו דוקא אם נאסר מתחלה בנ"ט.

אמנם הש"ך לשיטתו דזה דוקא במה שאינו אוסר במשהו פי אם במינו אבל בב"ח אי חידוש הוא ואוסר טפה חלב בבשר במשהו א"כ גם בפעם השני אוסר במשהו דלעולם משהו מיהא איפא והרי זה דומיא דחמץ בפסח ממש: והנה הנלע"ד דמה דקיי"ל אין בישול אחר בישול לאו לענגן איסורי שבת לחוד הדין פן אלא בכל איסורי תורה הדין פן וראיה לדבר שהרי הסמ"ק הביא ראיה דיש בישול אחר צליה משום דאל"כ למה חייב בפסח בצלאו ואח"כ בישולו ומזה הוכיח דדוקא אין בישול אחר בישול אבל יש בישול אחר צליה ואם איתא דדוקא לענגן איסור שבת אמרו אין בישול אחר בישול א"כ מה ראיה פסח לכאן אלא ודאי שאין חילוק בין שבת לשאר דברים ולפי זה הדבר פשוט דגם בב"ח הדין פן ואף שמדרבנן אסור אף שלא דרך בישול מ"מ הדבר פשוט דכל החומרות שיש בבשר בחלב יותר משאר איסורי תורה היינו דרך בישול אבל שלא דרך בישול לא החמירו בו חכמים יותר משאר איסורים והראיה לזה שהרי שלא דרך בישול שרי בהנאה ולא גזרו משום דרך בישול אף שהנאה אסורה מן התורה אלא ודאי שלא רצו להחמיר יותר משאר איסורים ולפי זה גם אי הנה אמרינו דבשר בחלב חידוש ואוסר אפילו בכל שהו מ"מ היינו דרך בישול אבל שלא דרך בישול אין להחמיר יותר משאר איסורים ובעינן שיתן טעם ולפי זה נסתר הוכחת אב"י דדלמא לעולם בב"ח חידוש

ואוסר במשהו והא דנקט במשנה אם יש בו בנ"ט היינו משום דבעי למתני סיפא נייער וכו' וכמ"ש לעיל.

ואין לומר הרי משהו חלב הנבלע בתתיכה ראשונה הוא עצמו אוסר שאר התתיכות משום בב"ח דלעולם משהו מיהא איכא כמו בחמץ בפסח זה אינו דהטפה היא פיון שפבר נתבשלה בתתיכה הראשונה שוב אין בישול אחר בישול ואינו אסור מן התורה ום מדברי סופרים אי אפשר לאסור משום בב"ח דמה שהוא מדברי סופרים בעינן נ"ט וא"כ על פרחי התתיכה צריכה לאסור שאר התתיכות ואם התתיכה היתה נאסרת ע"י משהו לא היתה אוסרת אח"כ אפילו בנ"ט וא"כ הדרא הקושיא לדוקתא לשיטת הש"ך נסתר הוכחת אב"י: ונראה לענ"ד דעד כאן לא אמרו התוספות דדבר הנאסר במשהו ע"י מין במינו לא אמרינן בו חענ"ל לאסור אחרים במשהו אלא לפי האמת דבשר בחלב בעינן נ"ט או מטעם דלאו חידוש הוא כאב"י או מטעם דדרך בישול אסרה תורה פרכא וא"כ לא משפחת בבשר בחלב אוסור משהו דבשר בחלב לא משפחת מין במינו שהרי זה בשר וזה חלב והנה פבר פתבתי שעיקר חענ"ל הוא מדאורייתא בב"ח שכל א' היתר אבל בשאר איסורים אפילו מאן דאית ליה היינו משום לתא דבב"ח ולכך בנאסר בנ"ט גזרו בו חכמים חענ"ל משום לתא דבב"ח שאם לא תאמר בזה חענ"ל שמה גם בב"ח לא תאמר פן ואסרו זה מפני זה אבל דבר הנאסר במשהו משום מין במינו למה הנה להם לגזור שחענ"ל אי משום לתא דבב"ח הרי בבב"ח עצמו ליכא לאשכוחי אוסור משהו כלל וכל זה לפי המסקנא דבב"ח בעינן נ"ט אבל אי הנה אמרינן דבב"ח חידוש ואפילו ליכא נ"ט נמי א"כ הנה אמרינן דגם תתיכה הנאסרת ע"י משהו חענ"ל ואפשר לסוחטו אסור והיתה אוסרת גם אחרים מין במינו במשהו הכל משום לתא דבב"ח וק"ו דהנה אמרינן בבשר בחלב עצמו הדין פן וא"כ שפיר קמה לה הוכחת אב"י ולפי מה שפתבתי שגם בבב"ח אמרינן אין בישול אחר בישול נלע"ד ליישב בשמעתי דאמר קסבר רב גדי אסרה תורה ולא חלב ודייק מדכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו והדר צריך פירוש דהאיך מוכח מזה דגדי אסור ולא חלב וצריך לומר מדהנה ליה למכתב לא תבשל גדי וחלב אמו והנה מזוהר בשנה על שניהם אבל עכשיו דכתיב בחלב עיקר האזהרה על הגדי אלא שמורה שנאסר ע"י בישולו בחלב ולפי זה שמשמעות הכתוב הוא פן א"כ למסקנא דגם חלב אסור איך נדרוש משמעות הכתוב ולמה לא כתיב וחלב אמו.

ונראה פאשר נפרש עוד איזה סברא יש לאסור הגדי ולהתיר החלב ואף שפתבתי שיש להוציא זה ממשמעות הכתוב מ"מ טעמא בעי ונראה ע"פ מ"ש לעיל בשם הרשב"א שכתב בשם התוס' דמה שקרו רז"ל לבשר בחלב טעמו ולא ממשו היינו החלב אבל הבשר מקרי טעמו וממשו שממשות החלב נכנס בבשר ולפי זה ממילא פשיט לן הטעם של ההנה אמינא הא דגדי אסרה תורה משום דהיה אמרינן טעמו ולא ממשו דרבנן אפילו בבב"ח ק"ו בשאר איסורים ולכך גדי אסור דיש טעם ממש וחלב מותר משום דהנה טעמא ולא ממשו: ובזה נלע"ד לתרץ מה שהקשיתי לשטת ר"ת דטעם פעיקר מדאורייתא אפילו למלקות שלוקין על טעמו ולא ממשו א"כ מאי מקשה הגמרא ואי ס"ד גדי אסרה תורה ולא חלב אמאי לוקה על אכילתו ומאי קושיא דאף שלא אסרה התורה חלב היינו משום בשר בחלב אבל עכ"פ לא עדיף החלב מאלו הוא מים וכיון שפבר נאסר הגדי שוב אוסר החלב מן התורה פדרך שאוסר מים מן התורה למ"ד טעם פעיקר

דאָרײַטא וּלר"ת אַפּילו לַמַּלְקוֹת וּא"כ לָמָּה לֹא יִלְקָה אַפּילוֹ עַל חֵלֶב לַחֹד מִשׁוּם טַעַם פֻּעֵיקָר ק"ו בְּצִירוֹף הַבֶּשֶׂר.

אַלָּא שְׁעַל זֶה יֵשׁ לַיִּישׁב דְּעַד פֶּאן לֹא קֹאָמַר ר"ת דְּלוֹקִין עַל טַעַם פֻּעֵיקָר אֲלֵא מִתְחַלָּה קִבֵּל טַעַם מִפְּזִיַּת שְׁלֵם שְׂאָז לֹקִין עַל הַפֻּעֵיקָר לֹקִין ג"כ עַל טַעַמוֹ אַבֵּל אִם מִתְחַלָּה לֹא קִבֵּל הַטַּעַם מִפְּזִיַּת לֹא עַדִּיף הַטַּעַם מִן הַפֻּעֵיקָר וְכֵאֵן בִּישׁוּל חֲצִי זַיִת בְּשֶׁר א"כ לָמָּה יִלְקָה הַרִי בֵּין הַפֶּל אִין פֶּאן אֲלֵא חֲצִי זַיִת עֵיקָר.

אַלָּא שְׁתִּירוֹץ זֶה לֹא פְלוּם הוּא דְהַרִי עַל פְּרַחֶף צִרִיף לֹאֻקְמִי בְּבֵא מִיּוֹרָה גְדוּלָּה וְכַדְמִסִּיק א"כ נִתְבַּשֵּׁל הַחֵלֶב עִם בְּשֶׁר הַרְבֵּה וּא"כ שְׁפִיר לֹקִין עָלָיו וְנִסְתַּר קוּשְׁנִיַּת הַגְּמֵרָא. אֲמַנָּם לְפִי מ"ש דָּאָם נִימָא גְדִי אֶסְרָה תוֹרָה וְלֹא חֵלֶב עַל פְּרַחֶף הַטַּעַם מִשׁוּם דְּטַעְמִי וְלֹא מִמְשׁוֹ לֹאֻדְאֹרֵיַיִתָא א"כ לְפִי הֵוָה אֲמִינָא זֹו טַעַם פֻּעֵיקָר אִינוּ אֶסוּר מִן הַתּוֹרָה פֶּלֶל ק"ו שְׂאִין לֹקִין עָלָיו וְשְׁפִיר הַקֶּשֶׁה אֲמַאי לְקִי וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לַיִּישׁב קוּשְׁנִיַּת הַתּוֹס' עַל רֶשֶׁב"ם בַּד"ה אֲמַאי מוֹתֵר וְכו' דַּע"כ לֹא ס"ל לְרֶשֶׁב"ם דְּרוֹטָב נַעֲשֶׂה נְבִילָה אֲלֵא לְפִי הָאֲמַת דְּטַעַם פֻּעֵיקָר דְּאֹרֵיַיִתָא וְנֶאֱסַר הַרְוֹטָב מִן הַתּוֹרָה וְשׁוֹב גְּזָרוּ בּוֹ חֲכָמִים שְׁיִהִיָּה נַעֲשֶׂה נְבִילָה מִמְשׁוֹ פְּמוֹ בַּב"ח אַבֵּל אִם טַעַם פֻּעֵיקָר דְּרַבְּנָן פִּינוּ שְׁעֵיקָר אִסוּר הַרְוֹטָב הוּא רַק מִדְּרַבְּנָן לֹא גְזָרוּ בּוֹ שְׁיִהִיָּה נַעֲשֶׂה נְבִילָה מִמְשׁוֹ לְאַסוּר אַח"כ בְּמִשְׁהוּ מִשׁוּם מִין בְּמִינוֹ וְכִינוּן שְׁפִתְבַּתִּי דְּלְפִי הַהוּא אֲמִינָא דְּגְדִי אֶסְרָה תוֹרָה וְלֹא חֵלֶב בּוֹדָאי טַעַם פֻּעֵיקָר דְּרַבְּנָן שְׁפִיר מְשִׁנֵּי גְדִי אֶסְרָה תוֹרָה וּמְסוּלֶק קוּשְׁנִיַּת ר"י מַעַל רֶשֶׁב"ם: אֲלֵא דְלְפִי מַה שְׁפִירֶשְׁתִּי שְׁטַעַם שְׂאִין הַחֵלֶב אֶסוּר הוּא מִשׁוּם דְּטַעַם פֻּעֵיקָר לֹאֻ דְּאֹרֵיַיִתָא א"כ עַל פְּרַחֶף דְּלֹא קֹאָמַר אֲלֵא שְׂגְדִי אֶסְרָה תוֹרָה אַבֵּל מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים עַכ"פ גַּם הַחֵלֶב אֶסוּר שְׁהַרִי לֹא נִחְלַק אָדָם מַעוּלָם שַׁע"כ"פ מִדְּרַבְּנָן טַעַם פֻּעֵיקָר וּא"כ שׁוֹב הַדְּרָא קוּשְׁנִיַּת לְזוֹכְתָא חֵלֶב נְבִילָה הוּא וְאֲמַאי חֵלֶב מוֹתֵר וְצִרִיף לֹאֻמַּר פִּינוּ שְׂאִינוּ אֶסוּר רַק מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שׁוֹב לֹא אֲמַרִינוּ בּוֹ מִין בְּמִינוֹ אֶסוּר בְּכָל שְׁהוּ אַפּילוֹ לר' יְהוּדָה וְכַמְבֹּאֵר לַעֲיִל (דָּף צַט ע"ב) גַּבִּי שְׂאִנִּי צִיר.

וּלְפִי זֶה קֶשֶׁה לְמַסְקְנָא דְּמִיַּרִי שְׁנַפֵּל לִיּוֹרָה רוֹמַחַת לָמָּה הוּצְרָף לְדַחֹק שְׁקָדִים וְסִילְקוֹ וְהֵלֵא אַף אִם לֹא קָדִים וְסִילְקוֹ מ"מ פִּינוּ שְׁיּוֹרָה חֵלֶב הִיָּתָה רוֹמַחַת כְּבָר נִתְבַּשֵּׁל הַחֵלֶב קוֹדֵם שְׁנַפֵּל שֵׁם הַבֶּשֶׂר וּא"כ אִין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל וְאִין פֶּאן אִסוּר דְּאֹרֵיַיִתָא וְלֹא אֲמַרִינוּ בּוֹ מִין בְּמִינוֹ בְּכָל שְׁהוּ וְשְׁפִיר חֵלֶב מוֹתֵר.

וְצִרִיף לֹאֻמַּר דְּגַם בְּמַסְקְנָא דְּיִיקִינוּ קִרָא גְדִי וְלֹא חֵלֶב אַבֵּל לֹא לְהַתִּיר הַחֵלֶב אֲלֵא כֶּף הוּא פּוֹנוֹת הַכְּתוּב לֹא תְבַשֵּׁל גְדִי בְּחֵלֶב וְגו' גְדִי קַפִּיד רַחֲמֵנָא שְׁיִהִיָּה דוֹקָא דְּרָף בִּישׁוּל אַבֵּל עַל הַחֵלֶב לֹא קַפִּיד שְׁיִהִיָּה דְּרָף בִּישׁוּל וְאִיף אַפְשָׁר שְׁיִהִיָּה הַגְּדִי דְּרָף בִּישׁוּל וְהַחֵלֶב שְׁלֹא דְּרָף בִּישׁוּל פִּינוּ שְׁצִרִיף שְׁיִתְבַּשְׁלוּ יַחְדָּיו אֲלֵא מִיַּרִי בַּכָּה"ג שְׁהַחֵלֶב כְּבָר נִתְבַּשֵּׁל וְלֹא שְׁיִיף בּוֹ עוֹד בִּישׁוּל וְכַשְׁמַתְבַּשֵּׁל הַגְּדִי בּוֹ הַגְּדִי הוּא דְּרָף בִּישׁוּל וְלֹא הַחֵלֶב וְאִפ"ה אֶסְרָם הַכְּתוּב וּא"כ אִי לֹא שְׁקָדִים וְסִילְקוֹ הִיָּה גַּם הַחֵלֶב אֶסוּר ע"י חֵלֶב נְבִילָה הַנְּפִלֵט מִהַגְּדִי שְׂאֶסוּר מִן הַתּוֹרָה וּבְזָה מִתּוֹרֶץ קוּשְׁנִיַּת בְּנֵי מו"ה שְׁמוּאֵל שְׁהַקֶּשֶׁה בְּתוֹס' בַּד"ה טַפַּת חֵלֶב וְכו' פְּשֵׁתִיכָה כּוֹלָה חוּץ לְרוֹטָב מִיַּרִי וְהַקֶּשֶׁה בְּנֵי הַנְּ"ל נוֹקִי בְּתוֹף הַרוֹטָב אֲלֵא דְּאִיַּרִי בַּקְדָּרָה רוֹמַחַת דְּהַתִּיכָה מְבַלַּע בְּלַע מְפִלֵט לֹא פִלִיט וּלְכַף אִין שְׂאָר הַקְדָּרָה מְצַטְרַפַּת וּמִתְחַלָּה דְּחִיתִיו דַּא"כ אִימָא נִיעוּר וְכו' וּמַה מוֹעִיל נִיעוּר פִּינוּ דְּלֹא פִלִיט אֲמַנָּם

הדרגה בי דעל פרוק לא אמרנו דמבלע בלע מפלט לא פליט אלא בלא ניעור אבל ע"י הניעור פליט אפילו בשעת רתיקה דאל"כ כל הפוסקים וסוף סוגיא בשמעתין דמתירין אפילו אותה חתיכה בניער מתחלה ולא אשכחן חד מנייהו שחילק בין אם היורה רומחת ונימא דלא מהני ניעור להתיר החתיכה ואף דאיפא למימר דדוקא מה שבולע תוף הרתיקה אינו פולט אבל טפה זו שקיבל בעודו חוץ לרוטב פולט תקף ע"י ניעור אפתי קשה תינח לשטת ר"ת אבל לשטת רבינו שמואל ורבינו שמעיה דאפילו מה שבגופו אינו פולט כל זמן שאינו שבע מלבלוע מאי איפא למימר ואולי לכה בעי הרמב"ם שניער מתחלה ועד סוף וכוננתו עד סוף הרתיקה ואין להקשות אם מתחלה בשעת הרתיקה אינו פולט א"כ כבר נאסר ומה מועיל שוב שיפלוט בסוף יש לומר פיון שמנער בתחלה א"כ סופו לפלוט לאחר שיפסוק הרתיקה ולא אמרנו חנ"נ כמו שכתבו התוספות לעיל (דף ק ע"א) בד"ה פשקדם וסילק ע"ש מ"ש לדחות ראית רבינו אפרים מחרבא שפול לדיקולא.

ואעפ"כ צריך לנער בסוף שאם תעלה החתיכה למעלה מהרוטב לא יהיה אפשר לה לפלוט אז זהו הנלע"ד בדברי הרמב"ם אבל עכ"פ לכל יתר הפוסקים די בניער מתחלה ולא חילקו בין הוא בשעת רתיקה אלא נדאי דע"כ לא אמרו דבירה רומחת לא פליט אלא שלא ע"י ניעור אבל ע"י ניעור שפיר פליט: ומעתה אצטמיד קושיות בני דמשנתנו מייירי אפילו אינה חוץ לרוטב אלא שמייירי בקדירה רומחת ולכה בלא ניעור מבלע בלע ולא פליט וצריך ששים באותה חתיכה לחוד ועל זה תני סיפא ניעור שאז פליט ג"כ לכה מצרפיון כל הקדירה: אמנם לפי מ"ש ניקח דאם איתא דמייירי שהחתיכה ברוטב ובקדירה רומחת וא"כ כבר נתבשלה החתיכה קודם שפא עליה החלב וכאשר נפלה הטפה שוב אין בבשר בישול אחר בישול וא"כ אינו אסור מן התורה ואיך אמר רב בגמרא עלה דהך מתניתין פיון שנתנה טעם וכו' אוסרת כל החתיכות מפני שהוא מינה ונהרי באיסור דרבנן אפילו ר"י מודה דמין במינו בטל: אמנם למ"ש הב"י בסמ"ח ת"ג מביאו המג"א בסמ"ח ש"ח ס"ק מ"ב בשם הפלבו דמגיס יש בו משום מבשל אחר בישול בעודו על האש א"כ שוב יכולין אנו לומר דלא כתוס' אלא דמייירי ברוטב ובקדירה רומחת ובניער אסור מן התורה דאז יש בישול אחר בישול דהיינו מגיס ורב ע"כ בניער אח"כ מייירי דאל"כ איך אוסר האחרים וא"כ אז אסור מן התורה ושפיר קאמר רב מין במינו לא בטל ומדלא פירשו התוס' פן יהיה לנו הוכחה שהתוס' חולקים על הפלבו וס"ל דאפילו בכה"ג אין בישול אחר בישול: אמנם נוכח לדחות שאין זה ראיה והתוספות ס"ל כפירוש הר"ן דלמ"ד אפשר לסוחטו אסור גם בלי ניעור אוסרת אותה החתיכה כל האחרים שאף שאינו פולט חלב שלא ע"י רוטב מ"מ פולט מגופו שפכר נעשה נבילה וא"כ לא מייירי רב מניער אחר כף פלל וא"כ אם איתא דמייירי ברומחת א"כ אין בישול אחר בישול: וע"פ דברי הפלבו הנ"ל נלע"ד ליישב מה שיש להקשות מנ"ל לאפיי טעמו ולא ממשו דאורייתא דלמא בשר בחלב חידוש הוא וא"ת א"כ כי ליכא נ"ט נמי יש לומר דמתניתין מייירי בקדירה רומחת ואז אין בישול אחר בישול ואינו אסור מן התורה ובמה שאינו אסור מן התורה לא הקמירו רבנן בב"ח יותר משאר איסורים לכה בעינו נ"ט ואין לומר דהוכחת אפיי הוא ג"כ אליכא דרב ולרב ע"כ באיסור תורה מייירי זה אינו דלרב ליכא למילף טעמו ולא ממשו פלל מבשר בחלב דהרי לפי הנראה מפירש"י בד"ה אמר אפיי

וכו' דלא מקרי טעמו ולא ממשו אלא לאחר שסילק זה מזה אבל מתחלה בעודם יחדיו מקרי טעמו וממשו ובבשר וחלב חענ"נ לכ"ע מן התורה וכיון שבועודם יחדיו כבר נעשה פל אחד נבילה א"כ מה מועיל לאחר שסילקם ולא עדיף סילוקם זה מזה מסוחטו לגמרי למ"ד אפשר לסוחטו אסור שפינון שחנ"נ אף ההיתר נהפך לאיסור ומקרי גוף ההיתר ממשו של האיסור ואיך שינה פלל בבשר וחלב טעמו ולא ממשו משא"כ בשאר איסורים דלא שינה פלל מן התורה חענ"נ שפיר מקרי לאחר שסילקו טעמו ולא ממשו אלא נדאי דאב"י קאי למ"ד אפשר לסוחטו מותר ואז אין ההיתר גם בבב"ח נהפך לאיסור רק בעודו מחובר עם החלב אז גם ההיתר אסור וא"כ לאחר שסילק זה מזה לא נשאר רק טעמו ולא ממשו ואם טעמו ולא ממשו אינו מן התורה א"כ גם ההיתר שוב אינו ממשו של איסור ולמה אסרה התורה בב"ח אלא נדאי דבב"ח טעמו ולא ממשו אסור ומיניה ילפינן לכל התורה אם לא חידוש הוא: ובזה מתורץ קושיות התוספות בד"ה מבשר בחלב מ"ט וכו' שהקשו דאב"י יליף מבב"ח ונהרי ר"ע ורפנן למר נפקא ליה מגיעולי עכו"ם ולמר ממשרת ולפי מה שפתי דליפא למילף מבשר בחלב אלא אי אמרינן אפשר לסוחטו מותר וזה פלוגתא דתנאי וא"כ איפא למימר דר"ע ורפנן סברי כמ"ד אפשר לסוחטו אסור ולכך אי אפשר למילף מבב"ח ונהוצרכו למילף מר ממשרת ומר מגיעולי עכו"ם.

ועכ"פ יצא לנו דאב"י לא מצי קאי אליפא דרב וא"כ נסתר הוכחה שלו מן המשנה דאולי משנתנו בקדרה רותחת ואין פאן איסור תורה לכך בעי נ"ט אמנם לפי מ"ש שבשם הפל בו דמגיס יש בו משום מבשל אחר מבשל א"כ דייק אב"י מסיפא דקתני גיער הקדרה ואעפ"כ בעי נ"ט ונהרי שם יש איסור תורה אפילו בקדרה רותחת אלא דאפתי יש להקשות עד פאן לא קאמר הפל בו דמגיס יש בו משום בישול אחר בישול אלא בעודו על האש וא"כ דלמא משנתנו בקדרה רותחת שפכר סילקה מן האש ואז גם בניעור אין בו משום בישול אחר בישול.

ובישוב דבר זה צריך לומר דאב"י באמת לא ס"ל דרף בישול אסרה תורה ורבא הוא דקאמר פן ולאב"י בכל ענין אסור מן התורה. ובזה מיושב מה שהקשו התוס' בד"ה דחידוש הוא וזה לשונם פי' בקונ' דשניהן מין היתר ובפ' אלו עוברין ובפ' ג' מינין מסיק דהיינו חידושו משום דאי תרו ליה פולי יומא שרי וכו' ולדידי ניחא דלאב"י אי אפשר לפרש פך דלדידיה אפילו שלא דרף בישול אסור מן התורה ודוק: ובזה ניחא מה דלכאורה קשה להני פוסקים דס"ל אליפא דרבא טעם פעיקר ג"כ דאורייתא והוא דעת התוס' ורבא דחי דברי אב"י לומר דמבב"ח אין ללמוד אבל מודה שטעם פעיקר מן התורה א"כ למאי נ"מ דחי דברי אב"י פינון שאין נ"מ לדינא ובפרט לדברי ר"ת בסוף סוגיא דזרוע בשלה דלרבא ג"כ לוקין על טעם פעיקר.

אמנם למ"ש יש נ"מ לדינא ביניהו בבב"ח עצמו אי אסור מן התורה שלא דרף בישול דלאב"י אסור ולרבא שרי מן התורה: אמנם לפי פירוש התוספות שגם בדברי אב"י היינו חידושו דאי תרי ליה שרי א"כ מאי נ"מ יש בין רבא לאב"י ונוכל לומר דלאב"י דסובר בב"ח לאו חידוש הוא וילפינן פל התורה מבב"ח לענין טעם פעיקר א"כ ה"נ ילפינן מיניה לחענ"נ וס"ל דחענ"נ בשאר איסורים דאורייתא ורבא דלא יליף מבב"ח משום דחידוש הוא אף דסבר טעם פעיקר דאורייתא מגיעולי עכו"ם או ממשרת מ"מ חענ"נ

בשאר איסורים לאו דאורייתא: אלא דלפי זה קשיין דברי התוס' בד"ה דאמר רבא וכו' ומדברא דאמר הכי בפרק ג"ה אליבא דרב לא בעי לאקשוני הכא דרב אדרב דאיפא לשנויי כדשני אבני התם שקדם וסילקו אבל בההוא דהקומץ ליפא טעמא אחרניא לר"י אלא פמו שמפרש רבא א"כ פריה שפיר מינה: ולכאורה דבריהם תמוהים דהא קשה ותסברא פיון דליפא בהקומץ טעמא אחרניא ומוכרח אבני להודות לטעמא דרבא א"כ למה ליה לשנויי לקמן שקדם וסילקו אלא ודאי דאבני גם בהקומץ אינו מודה לסברת רבא רק משני דלא קשה דר' יהודה אדר"י הא דידיה וקא דרביה וקמו שמשני אבני בזבחים (דף עט) וא"כ לפי זה מה הקשה פאן על רב מההוא דרבא אליבא דר"י וקא איפא לשנויי כדאבני אלא ודאי לרבא פריה א"כ נפרוה מרבא דלקמן דאמר פן על דברי רב בעצמו: ובלא זה הייתי אומר דגם אבני ס"ל בההוא דמנחות שנויאי דרבא וקא דמשני לקמן שקדם וסילקו היינו משום דאבני ס"ל פרינו אפרים דלא אמרינו בשאר איסורים חנ"נ וא"כ קשה קושניית התוס' לעיל (דף ק) דלרבינו אפרים א"כ קשה על שנויאי דרבא דמה מהני החתיכות היתר שפאסרה מתחלה וקלא לעולם אין צריה ששים רק נגד החתיכות גבילה ומה דמשני התוספות כגון שנתמעטה הגבילה זה נראה לאבני דוחק לכך משני שקדם וסילקו אבל לעולם דמודה אבני במנחות דאמרינו רואין מינו ולא משני תרי תנאי אליבא דר"י ואף דמשני פן בזבחים יש לומר לבתר דשמע בזבחים שנויאי דרבא דמשני בדלי שתוכו טהור ואין לנו הכרח דנימא דר"י פליג במה שאמר הוא עצמו בשם רבו אף אבני הדר בו וקמו שפכת התוס' שם בזבחים דשנויאי דרבא עיקר אבל לפי מ"ש לעיל דאבני סובר בכל האיסורים מן התורה חענ"נ א"כ שפיר יכול אבני לשנויאי שם סלק את מינו ומדלא משני מפלל דס"ל דלא אמרינו סברא זו פלל וגם אליבא דר"י לא ס"ל פן אלא נשאר בתירוץ בזבחים הא דידיה וקא דרביה ואם פן גם מדר' יהודה לא קשה לרב אלא אליבא דרבא א"כ הדרא קושניית התוספות לדוכתא שיקשה מדברי רב עצמו לקמן אליבא דרבא: שם בגמ' אמר ליה רבא דרף בישול אסרה תורה פירש"י ואין לה כגון זה שלא יתן טעם והטור ביו"ד ריש סימן פ"ז כתב והוציא הפתוב איסור אכילה בלשון בישול לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרף בישול והנה קשה דלמא להכי הוציא דרף בישול לומר שאינו אסור אלא בנ"ט ומנ"ל למילף מניה שאינו אסור אלא דרף בישול ודלמא בכל גוני אסור אלא דתמיד בעינן דומיא דבישול שיש בו בנ"ט בשלמא לפירוש התוס' שאין בבשר וחלב שום חידוש רק הא דאינו אסור אלא דרף בישול וכי תרו ליה שרי א"כ אי דרשת לא תבשל להורות שאינו אסור בפחות מנ"ט ממילא מוכח שאינו אסור אלא דרף בישול דאלת"ה א"כ אינו חידוש פלל וממילא ילפינו מזרוע בשילה שאינו אסור אלא בנ"ט ולמה הוצרך הפתוב להוציא האכילה בלשון בישול אבל לשיטת רש"י שהחידוש הוא משום שכל חד בפני עצמו שרי וכן מה שאסור הבישול בלי אכילה א"כ קשיא: דף קט ע"א משנה הפחל קורעו כו' לא קרעו וכו' הנה יכול למכללינהו ולתני הכי הפחל קורעו ומוציא את חלבו הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליהם אמנם אי אמרינו א"ע ומותר א"כ לב ופחל משונין בדינייהו שזה מותר וזה אסור אבל אם נימא א"ע ואסור הדרא קושניא לדוכתא.

אָמַנְם זֶה א"ע עָלָיו וְאָסוּר מְדַרְבְּנֵן וְלֵב א"ע לְלִקּוֹת אָבֶל עכ"פ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה דְחֻצֵי שְׂעֵעוֹר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה. אָבֶל אִם נִימָא דָם שְׂבִינְשָׁלוּ מְדַרְבְּנֵן א"כ הֵם שְׂוִים בְּדִינֵיהוּ וְהִדְרָא קוּשְׂיָא לְדוּכְתָא.

אָבֶל אִי מִיִּירֵי בְּלֵב גַּם בְּחֵי א"כ עַל פְּרֻחָהּ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה: וּבְזֶה נִיחָא מ"ש הַתּוֹסֵ' וְהָא דְמוּקֵי לָהּ בְּכַרִּיתוֹת בְּעוֹף הַיָּיִנוּ מִשּׁוּם דְּבָכֵל עֲנִין קַתְנֵי מִתְנֵי דְאִינוּ עוֹבֵר עָלָיו אָפִילוּ בְּחֵי. וְלִכְאוּרָה תְּמוּהָ מֵאֵי דְנוֹחָקָא לְאוּקְמֵי בְּעוֹף וּבִין חֵי וּבִין מְבוּשָׁל נוֹקֵי בְּבִהְמָה וּבְעוֹף וּבְמְבוּשָׁל וּמִדּוּעַ עַל זֶה הַפֶּרֶט דְּמִיִּירֵי בְּעוֹף לֹא הִקְפִיד מֵה דַתְנֵן סִתְמָא וְעַל זֶה הַפֶּרֶט לְאוּקְמֵי בְּמְבוּשָׁל הִנּוּ קוּשְׂיָא לִיה דְּסִתְמָא תְּנֵן.

וּלְפִי מ"ש נִיחָא דְעַל פְּרֻחָהּ בְּחֵי ג"כ אִיִּירֵי דְאִיכָא אִיסוּר תּוֹרָה דְאֵי דְנוֹקָא בְּמְבוּשָׁל א"כ אִין פֶּאן רַק אִיסוּר דְרַבְּנֵן וְקֻשְׁיָה נְכַלְלִינְהוּ. וּלְפִי זֶה לְמ"ד א"ע וּמִתְר בְּלֵא"ה לֹא קוּשְׂיָא וּנְכַלְלִינְהוּ א"כ הִדְרָא קוּשְׂיָא לְדוּכְתָא מֵאֵי דְנוֹחָקָא לְאוּקְמֵי בְּעוֹף וּנוֹקֵי בְּבִהְמָה ג"כ וּבְמְבוּשָׁל וְצ"ל דָּם שְׂבִינְשָׁלוּ עוֹבֵר עָלָיו נִמְצָא לְמ"ד א"ע וּמִתְר מוּכַח כְּרִשְׁ"י דָּם שְׂבִינְשָׁלוּ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְלְמ"ד א"ע וְאָסוּר נוּכַל לוֹמַר כְּתוּס': אֲלֵא דְגַם לְמ"ד א"ע וְאָסוּר אִפְתִּי לֹא הִיָּה יְכוּל לְמַכְלִינְהוּ דְבַכְחַל א"ע וְאָסוּר גַּם הַפְּחֵל וּבְלֵב א"ע וְאָסוּר הַדָּם אָבֶל הֵלֵב מִתְר דְשִׁיעַ וְא"כ אִפְתִּי קֻשְׁיָה מֵאֵי דְנוֹחָקָא לְאוּקְמֵי בְּעוֹף נוֹקֵי בְּבִהְמָה וּבְמְבוּשָׁל אָמַנְם בְּזֶה הַתּוֹסֵ' לְשִׁטְתֵּיהוּ דְגַם הֵלֵב נִאָסֵר בְּבִישׁוּל דְלֹא מְהַנִּי טַעַם דְשִׁיעַ וְרִשְׁ"י לְשִׁטְתֵּי וְא"כ מֵה דְסִיִּים רִשְׁ"י אָבֶל בְּשָׂרוֹ אִינוּ נִאָסֵר שְׂלִכְאוּרָה אִין לוֹ עֲנִין לְמִשְׁנֵינֵנוּ וְלְדִידֵי נִיחָא דְרִשְׁ"י בָּא בְּזֶה לְחֻזַּק דְבָרֵינוּ הִרְאוּשׁוּנִים דְבְּבִהְמָה אָפִילוּ בִישָׁלוּ חֲזִיב פֶּרֶת אָמַנְם הַתּוֹסֵ' פֶּסְקוֹ כַּל"ק דְרַב פְּדַמְבּוּנְאָר בְּדַבְרֵיהֶם בְּסוּף ד"ה הֵהוּא לְקַדְרָה וְא"כ אִיךָ פֶּסְקוֹ דָּם שְׂבִינְשָׁלוּ מִתְר לְכֵן נִלְע"ד שְׂפּוֹנוֹת הַתּוֹסֵ' בְּמ"ש דְהָא דְמוּקֵי בְּכַרִּיתוֹת בְּעוֹף הַיָּיִנוּ מִשּׁוּם דְּבָכֵל עֲנִין קַתְנֵי מִתְנֵי דְא"ע אָפִילוּ בְּחֵי פְּנוּנְתָן שְׂאֵם לֹא הִי מְפָרֵשׁ דְבְעוֹף גַּם בְּחֵי א"ע הִיָּה קֻשְׁיָה לְמָה סִתְם בְּמִשְׁנָה א"ע וְהִנּוּ לְפָרֵשׁ לָן לֹא קָרְעוּ וּבִישָׁלוּ א"ע לְכֵן מוּקֵי בְּעוֹף וּלְכָף לֹא הִיָּה יְכוּל לְפָרֵט שׁוּם פֶּרֶט דְלֹא הִיָּה יְכוּל לְפָרֵט לֹא קָרְעוּ אִינוּ עוֹבֵר בְּעוֹף דְהָא לְפַעְמִים אַף בְּבִהְמָה א"ע וּכְגוֹן שְׂבִינְשָׁלוּ וּג"כ לֹא הִיָּה יְכוּל לְפָרֵט בִישָׁל וְלוֹמַר לֹא קָרְעוּ וּבִישָׁלוּ א"ע דְהָא לְפַעְמִים אַף בְּחֵי א"ע וּכְגוֹן בְּעוֹף לְהַכִּי סִתְם קַתְנֵי א"ע וּמִיִּירֵי בִין בְּבִהְמָה וּבִין בְּעוֹף וְכַל חַד כְּדִאִיתֵי' בְּהִמָּה מְבוּשָׁל וְעוֹף אָפִילוּ בְּחֵי: וְרִשְׁ"י סוֹבֵר דְהָא דְמוּקֵי בְּכַרִּיתוֹת בְּעוֹף אָבֶל בְּהִמָּה חֲזִיב מְדַסְתֵּם וְאָמַר אָבֶל בְּבִהְמָה חֲזִיב מִיִּירֵי בְּכַל גְּוֹנֵי בִין חֵי וּבִין מְבוּשָׁל וְלֹא נִיחָא לְרִשְׁ"י לְפָרֵשׁ סִתְם דְבָרֵי הַגַּמ' בְּדַבְרֵי פֶרְטֵי דְהַיָּינוּ חֵי אֲלֵא דְקוּשְׂיָא וּלְטַעְמֵיהּ דָּם שְׂבִינְשָׁלוּ מִן הַתּוֹרָה א"כ מֵה שְׂאֲנַחַת לָן בְּסוּף דְבָרֵי הַגַּמְרָא בְּכַרִּיתוֹת מֵה דְסִיִּים אָבֶל בְּהִמָּה חֲזִיב דְמִיִּירֵי בְּכַל גְּוֹנֵי אֲתִקִּיף לָן בְּרִישָׁא דְמָה דְפוֹטֵר בְּעוֹף יְהִיָּה מְהַכְרֵחַ לְאוּקְמֵי דְנוֹקָא בְּחֵי וְלֹא בְּמְבוּשָׁל וְהוּא עַפ"י מֵה שְׂפַתְב הַלְחָם מִשְׁנָה בַּפ"י מ"א הִלְכָה ו' בְּשֵׁם הַרְלֵב"ח דְבְלֵב בְּהַצְטָרֵף שְׁנֵי מִינֵי דְמִים שְׂבוּ דְהַיָּינוּ דָם הַנֶּפֶשׁ וְדָם הָאֲבָרִים יֵשׁ בּוֹ כְּזִית אָפִילוּ בְּעוֹף: וְלִדְעַת רִשְׁ"י בְּכַרִּיתוֹת (דף כב) דָם הָאֲבָרִים שְׂבֵלֵב הַיָּינוּ דָם הַנֶּבֶלַע בְּבִשְׂרוֹ כְּמוֹ בְּשָׂר הָאֲבָרִים וְדָם הַנֶּפֶשׁ הוּא דָם הַמְתַּכְּנֵס בְּתוֹכּוֹ בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וּלְפִי פִירוּשׁוֹ דָם הָאֲבָרִים שְׂבוּ בְּעוֹדוֹ חֵי קוֹדֵם שְׂנַתְבִישָׁל אִין בּוֹ אִיסוּר פְּלֵל דְהִנּוּ דָם הָאֲבָרִים שְׂלֵא פִירוּשׁ אָבֶל אַחַר הַבִישׁוּל פּוֹרֵשׁ וְנִבְלַע בְּבִשְׂר הֵלֵב מְמָקוֹם לְמָקוֹם וְנִאָסֵר וְאִז רְאוּי לְהַצְטָרֵף עִם דָם הַנֶּפֶשׁ לְלֵאוּ וְאִיךָ קָאֵמַר א"ע עָלָיו וְאִיךָ שְׂאִינוּ בְּכַרִּת מ"מ אִיתֵי' בְּמִלְקוֹת.

בְּשִׁילְמָא אַם דָּם שְׁבִישְׁלוֹ מְדַרְבְּנָן א"כ מ"נ אינו עובר בעוֹדוֹ חַי לֹא נֶאֱסָר דָּם הָאֲבָרִים וְדָם הַנֶּפֶשׁ לְבַדּוֹ אֵין בּוֹ פְּזִיזַת וְאַחַר שְׁבִישְׁלוֹ כָּבֵר אֵין בְּשׁוּם א' אִיסוּר תּוֹרָה אֲבָל לְשִׁטַּת רַש"י עַל פְּרָחָף מוֹקֵמֶת דְּנֹקָא בְּחַי וּא"כ מַה דְּנֹחֲקָה לְמִימַר דָּם שְׁבִישְׁלוֹ עוֹבֵר עָלָיו וּמוֹקֵמֶת סוּף דְּבָרֵי הַגַּמ' בְּכָרִיתוֹת בְּכָל גְּוֹנֵי וְנֶגְדַּז זֶה מוֹקֵמֶת רִישָׁא דְּנֹקָא בְּחַי נִימָא אִיפְכָּא שְׁאִינוּ עוֹבֵר עַל דָּם שְׁבִישְׁלוֹ וְאוֹקֵי רִישָׁא בְּכָל גְּוֹנֵי וְסִיפָּא דְּאָמַר אֲבָל בְּבִהְמָה עוֹבֵר עָלָיו בְּכָרִית בְּחַי אֲלָא דְּרַש"י לְשִׁטַּתוֹ דְּבִשְׂרַח הֵלֵב שִׁיעַ וּא"כ אִיפְכָּא לְמִימַר דָּגָם בְּדָם הָאֲבָרִים שְׁבוּ לֹא שְׁיִיךְ בּוֹ שְׁפִירֵשׁ וְחוֹזֵר וְנִבְלָע בּוֹ בְּמָקוֹם אַחַר וּמַה שְׁפִירֵשׁ מְמַנּוּ הוּא לְגַמְרֵי בְּחוּץ וְאִינוּ חוֹזֵר וְנִבְלָע בּוֹ וְהַתּוֹס' לְשִׁטַּתִּיהוּ דְּבִבְיָשׁוּל לֹא שְׁיִיךְ שִׁיעַ וְדוּק.

וּלְפִי זֶה לְדַעַת הַתּוֹ מִתְנִי' בְּכָל גְּוֹנֵי מִיִּירֵי בָּלֵב א"ע עָלָיו בֵּין בְּחַי וְהִינּוּ בְּעוֹף וּבֵין בְּמַבּוּשָׁל וְנֶאֱפִילוּ בְּבִהְמָה וּלְפִי זֶה כּוֹלֵלַת הַמְּשֻׁנָּה בְּסִיפָּא לְחוּד בָּלֵב א"ע אִיסוּר תּוֹרָה וְאִיסוּר דְּרַבְּנָן יַחְדָּיו וּא"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹקְתָּא וְנִכְלָלִינְהוּ לְרִישָׁא וְסִיפָּא וְנִימָא עַל שְׁנֵי הַדִּינִין דְּכֹחַל קָרְעוּ וְכו' לֵב קָרְעוּ וְכו' לֹא קָרְעוּ אִינוּ עוֹבֵר עָלֵיהֶן.

וְאֵין לִזְמַר מְשׁוּם דְּבִכְחַל הוּא אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְלֹא רָצָה לְכוֹלְלוֹ עִם לֵב שְׁיֵישׁ בּוֹ אִיסוּר תּוֹרָה שְׁהָרֵי בָּלֵב עֲצָמוּ כּוֹלֵל אִיסוּר תּוֹרָה וְאִיסוּר דְּרַבְּנָן: וְכָל זֶה לִר"ת אֲבָל לְרַש"י בָּלֵב בְּכָל גְּוֹנֵי יֵשׁ אִיסוּר תּוֹרָה וּבְזֶה נִלְע"ד לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַש"י בַּגַּמ' בַּד"ה הָא אִיסוּרָא אִיפְכָּא דְּחֻצֵי שְׁיַעוּר אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה וְלִכְאוּרָה יְפָלֵא מִי הַכְּרִיחוּ לְרַש"י בְּזֶה וְהִלָּא דְּבָר זֶה אִם חֻצֵי שְׁיַעוּר אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה פְּלִיגִי בֵּה ר' יוֹחָנָן וּר"ל בְּפָרֵק בְּתָרָא דִּיּוֹמָא וְלָמָּה נִכְנַס רַש"י בְּפָרֵק דְּחֻזְקָה לְפָרֵשׁ שְׁמַעְתִּין דְּנֹקָא לִר' יוֹחָנָן וְהִלָּא גַם לְרִישׁ לְקִישׁ נִיחָא דַּע"כ פ' אִיסוּר דְּרַבְּנָן יֵשׁ לַכ"ע בְּחֻצֵי שְׁיַעוּר וְהִנֵּה לְרַש"י לְפָרֵשׁ סֵתָם דְּחֻצֵי שְׁיַעוּר אִיסוּרָא אִיפְכָּא.

אֲמָנָם לְפִי מ"ש נִיחָא פִּינּוּ דְּעִיקָר רִישָׁא דְּקַתְנֵי א"כ הוּא מְשׁוּם אַגַּב סִיפָּא קָשָׁה וְנִכְלָלִינְהוּ מִיְכָלֵל עִם הַסִּיפָּא לְכַף פִּירֵשׁ רַש"י שְׁזֶה אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה וּלְכַף לֹא פָּלְלוּ. וְאַף שְׁדְּבָרֵי רַש"י הִלְלוּ הֵם בְּמַה דְּמִשְׁנֵי הַגַּמ' בְּלִישְׁנָא קָמָא דְּרַב וְאָז בִּלְא"ה לֹא הָיָה יָכוֹל לְמַכְלִילִנְהוּ שְׁהָרֵי רִישָׁא א"ע וּמִוֹתֵר וְסִיפָּא א"ע וְאִיסוּר וְנִרְאָה דְּאֵין רְצוֹנוֹ שֶׁל רַש"י לְפָרֵשׁ דַּגַּמ' מְתַרְץ דְּמִיִּירֵי בְּצָלֵי וְאַפ"ה קַתְנֵי לְשׁוֹן דְּמִשְׁמַע אִיסוּר בְּדִיעֵבַד נֶגְדַּז הָאֲמַת מְשׁוּם סִיפָּא אֲלָא פְּנוּנַת רַש"י דְּבִאֲמַת רִישָׁא א"ע וְאִיסוּר וּמִיִּירֵי בְּמַבּוּשָׁל וְכִמּוֹ שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה הָא אִיסוּרָא אֲלָא שְׁקוּשְׁיִית הַגַּמ' הִיא גּוּפָא קוּשְׁיָא לָמָּה אַחַז הַתְּנָא דִּינָא בְּמַבּוּשָׁל וְלֹאִיסוּר הָיָה לִיָּה לְמִתְנֵי מִוֹתֵר וּבְצָלֵי וְכִמ"ש הַתּוֹס' וְעַל זֶה מְשַׁנֵּי אִיִּידֵי סִיפָּא אֲבָל אַעפ"כ הַפִּירוּשׁ בְּמִשְׁנָה בְּרִישָׁא הוּא ג"כ א"ע וְאִיסוּר וּא"כ קָשָׁה לָמָּה לֹא פְּלִינְהוּ לְכַף פִּירֵשׁ רַש"י דְּחֻצֵי שְׁיַעוּר אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה אֲלָא דְּלְפִי זֶה גַם בַּל"ק דְּרַב ס"ל לְרַש"י פִּירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה רִישָׁא בְּמַבּוּשָׁל א"כ לָמָּה פָּתַב רַש"י בְּדְּבָרֵי רַב נִחְזָן דְּמוֹקֵי מִתְנֵי כַל"ב דְּרַב וְהִלָּא אָף ל"ק מוֹקֵי מִתְנֵי בְּקוֹדֶרָה וּא"ע וְאִיסוּר וְנִרְאָה דְּכּוֹנוּת רַש"י פְּדְּבָרֵי מְהַרְש"א מְמַשׁ דַּל"ק עַכ"פ רִישָׁא דְּרִישָׁא הַפְּחָל קָרְעוּ מוֹקֵי גַם בְּצָלֵי וּר"נ ס"ל כַל"ב וְל"ב לְאִקוּלֵי אֲתָא דְּלֹא קָרְעוּ אִיסוּר וְלֹא מְשַׁכַּח בְּלֹא קָרְעוּ שְׁיִיחָא אִיסוּר לְכַתְחֵלָה וּמִוֹתֵר בְּדִיעֵבַד דְּלְקוֹדֶרָה גַם דִּיעֵבַד אִיסוּר וּלְצָלֵי א"צ קָרִיעָה.

וְנִחְזָן לְדְּבָרֵי ר"ת דַּלְר"ת קָשָׁה וְנִכְלָלִינְהוּ מִיְכָלֵל אֲמָנָם לְפִי מַה שְׁפַתְבְּתֵי לְתַרְץ לְעִיל דְּלֵהֲכִי לֹא פְּלִינְהוּ מְשׁוּם דְּבִכְחַל גַם הַפְּחָל אִיסוּר וּבָלֵב הֵלֵב עֲצָמוּ עַכ"פ מִוֹתֵר לְהֲכִי לֹא

כְּלִינְהוּ אֵלָא דְל"ת זֶה לֹא יִסְפִּיק דְהָרִי גַם בְּלֵב לֹא ס"ל שִׁיעַ אֲמַנְם צ"ל דְּמִשְׁנֵתִינוּ מִיָּרִי
בְּצָלִי וְלֹא בְּמִבְּשָׁל וְאִזּוּ בְּלֵב בְּכָל גְּוֹנֵי הַלֵּב מְוֹתֵר בֵּין בְּחֵי וּבֵין בְּצָלִי דְאֲמַרִּינוּ.

כַּבְכ"פ מִשָּׂא"כ בְּפִתְחֵל דְּבְצָלִי לְמ"ד אֵינוּ עוֹבֵר וְאִסּוּר גַּם הַפְּחָל אִסּוּר דְּבְחָלֵב לֹא אֲמַרִּינוּ
כַּבְכ"פ וְכַמְבֹּאֵר בְּתוֹס' בַּד"ה הֵהוּא לְקַדְרָה וּלְפִי זֶה מוֹכַח דְּלִר"ת לֹא אֵינִי מִשְׁנֵתִינוּ
בְּבִישׁוּל בְּקַדְרָה דַּאֲל"כ אִזּוּ גַם בְּלֵב חָלֵב אִסּוּר.

וּבְזָה נִלְע"ד לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹס' בַּגִּמ' בַּד"ה הָא אִסּוּרָא וַאֲ"ת לְפִירוּשׁ הַקּוּנ' דְּלִמָּא הָא
אִסּוּרָא אֵיפָא לְקַדְרָה אֲבָל לְצָלִי מְוֹתֵר: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדַּק וּמָה עֲנִין קוֹשְׁיָא זֹו
לְפִירוּשׁ הַקּוּנ' וְכִי לְפִירוּשׁ ר"ת מִי נִיחָא וְהִלָּא גַם לְפִירוּשׁ ר"ת בְּבִשְׁלוֹ עִם בְּשָׂר אִסּוּר
בְּדִיעֵבַד בְּלֹא קָרְעוּ כְּלָל וְדִלְמָא מִתְנִי' עִם בְּשָׂר מִיָּרִי וּבְלֹא קָרְעוּ כְּלָל וְלִהְיֵי א"ע וְאִסּוּר.

וְעַל פִּי פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרֵי פְּוֹנְתָם דְּלִר"ת הִלְשׁוֹן לֹא קָרְעוּ דְאָמַר רַב מְסַתְמָא שְׁוֵה עִם
לְשׁוֹן לֹא קָרְעוּ דְּמִתְנִי' וְכִי הֵיכִי דְּבְדָבְרֵי רַב הֵינֵנוּ לֹא קָרְעוּ שְׁתֵּי וְעַרְב אֵלָא קָרְעוּ קֶצֶת
מְסַתְמָא גַם בְּמִשְׁנֵה הַפִּירוּשׁ שֶׁל לֹא קָרְעוּ הוּא כּוֹן.

אֲבָל לְפִי מָה שֶׁפְּתַבְתִּי נִיחָא טְפִי דְּלִר"ת עַל פְּרָחָה מִשְׁנֵתִינוּ בְּצָלִי אֵינִי אֵי אֲמַרִּינוּ א"ע
וְאִסּוּר דַּאֲל"כ דְּאֵינִי בְּקַדְרָה לְמָה לֹא נִכְלִינְהוּ אֵלָא וְדַאי דְּאֵינִי בְּצָלִי וְהֵם חֲלוּקִים
בְּדִין שְׁבֵלֵב הַלֵּב מְוֹתֵר וּבְכַחַל גַּם הַפְּחָל אִסּוּר אֲבָל לְרִש"י שְׁפִיר הַקְּשׁוּ דְּלִרִש"י בַּלֹּא"ה
אֵי אֲפִשָׁר לְמַכְלִינְהוּ אֲפִילוּ אֵינִי בְּקַדְרָה שְׁגַם בְּקַדְרָה לְרִש"י הַלֵּב מְוֹתֵר וְעוֹד
שְׁלִרִש"י דָּם תְּמִיד דְּאוֹרִינְתָא וּכְחַל דְּרַבְּנָן וַאֲ"כ שְׁפִיר הַקְּשׁוּ לְרִש"י: וְהָא דְּמוֹקְמִינוּ לְר"נ
מִתְנִי' לְקַדְרָה לְר"ת הֵינֵנוּ אֵי אֲמַרִּינוּ א"ע וּמְוֹתֵר וְאִזּוּ בַּלֹּא"ה אֵי אֲפִשָׁר לְמַכְלִינְהוּ.

וּבְזָה נִיחָא מָה שֶׁפְּתַבּוּ הַתּוֹס' בְּסוּף ד"ה הֵהוּא לְקַדְרָה וְזֶה לְשׁוֹנָם וְהַשְׁתָּא ר"נ כְּלִינְשָׁנָא
קָמָא דְּתַנְיָא פְּוֹתִי'. וְלְכַאוּרָה מִנ"ל הָא וְהִלָּא לֹא מְצִינוּ פְּלוּגְתָא בֵּין לִישְׁנָא קָמָא לְל"ב
אֵלָא לְעַנְיָן דִּיעֵבַד דְּמָה דְּמְוֹתֵר לְל"ק בְּדִיעֵבַד אִסּוּר ל"ב אֲבָל מָה דְּמְוֹתֵר לְכַתְּחִלָּה בַּל"ק
דְּהֵינֵנוּ לְקַדְרָה בְּלֹא בְּשָׂר בְּקַרְיָעָה קֶצֶת מִנ"ל לְמַעֲבַד בְּהָא פְּלוּגְתָא בֵּין ל"ק לְל"ב וְדִלְמָא
לְל"ב בְּהָא מְוֹתֵר לְכַתְּחִלָּה וּבְשִׁלְמָא מָה שֶׁפְּתַבּוּ הַתּוֹס' קוּדָם לְזָה וְזֶה לְשׁוֹנָם וּמִשׁוּם
דְּפִלִּיגָא אֲלִישְׁנָא בְּתָרָא קְאָמַר תַּנְיָא כַּל"ק: וְהִנֵּה גַם שָׁם קָשָׁה מִנ"ל דְּפִלִּיגָא אֲל"ב וְהָא
בְּקַרְיָעָה בְּמַקְצָת מִתִּיר ל"ב אִף לְכַתְּחִלָּה וּבְרִינְתָא מִיָּרִי בְּקַרְיָעָה בְּמַקְצָת יֵשׁ לוֹמַר דָּשָׁם
עֲדִיין סְבַר שְׁבִשְׁלוֹ דִּיעֵבַד מִשְׁמַע וְעֲדִיין לֹא יַדַּע סְבַר ר"נ דְּאֵינִי דְּקָא בְּעֵי לְמִתְנִי סִיפָא
וְכו' וְכַמ"ש הַמְהַרְשֵׁ"א לְפִי פִירוּשׁוֹ דְּר"נ סוֹבֵר כַּל"ב דְּרַב לְגַמְרִי הָא דְּקְאָמַר תַּנְיָא כַּל"ק
הֵינֵנוּ לְפִי הַהוּנָה אֲמִינָא שְׁבִשְׁלוֹ דִּיעֵבַד מִשְׁמַע כֵּן אֲמַרִּינוּ ג"כ בְּתוֹס' לְפִי שִׁיטְתָם אֲבָל מָה
שֶׁפְּתַבּוּ דְּר"נ ס"ל כַּל"ק מִנ"ל וּלְפִי מ"ש נִיחָא מְדַמוּקֵי מִתְנִי' לְקַדְרָה א"כ נִכְלִינְהוּ
אֵלָא וְדַאי דְּאֵינוּ עוֹבֵר וּמְוֹתֵר כַּנ"ל: וּמַעֲתָה שְׁזַכִּינוּ לְדִין גַּם רֵאשִׁית דְּבָרֵי הַתּוֹס' שֶׁפְּתַבּוּ
מִשׁוּם דְּלֹא אֲתִי כַּל"ב אֵין אָנוּ אַחְרָאִין לְפָרֵשׁ כַּנ"ל וְעַל דְּרָךְ שְׁפִירוּשׁ מְהַרְשֵׁ"א ל"ב
לְרִש"י שָׂאֵם הִיָּה נִיחָא לְהַתּוֹס' לְפָרֵשׁ הַת"כ רַק לְפִי הַהוּנָה אֲמִינָא א"כ הִיא גּוֹפָא קְשִׁיָּא
לְמָה פְּתַבּוּ בְּרֵאשׁ הַדְּבִוּר דְּר"נ מִיְקַל יוֹתֵר מִל"ק וְלָמָּה לֹא נִיחָא לְהוּ כְּפִירוּשׁ מְהַרְשֵׁ"א
דְּזֶהוּ בְּאַמְת פְּוֹנְת רִש"י שַׁל"ב מִיְקַל יוֹתֵר וְעוֹד אִם לְפִי הַמְסַקְנָא שְׁמַפְרֵשׁ ר"נ שְׁבִשְׁלוֹ
אֲפִילוּ לְכַתְּחִלָּה א"כ בְּאַמְת לֹא יְהִיָּה סִיוַע לְל"ק וְאֵיךְ פְּתַבּוּ הַתּוֹס' בְּמַסְקָנָא לְמַפְסַק הַלְכָה
כַּל"ק הוֹאִיל וְת"כ: בְּשִׁלְמָא עַל מְהַרְשֵׁ"א שְׁפִירוּשׁ ל"ב אֲלִיבָא דְּר"נ דַּל"ב לְאַקוּלִי אֲתִי לֹא

קִשָּׁה מֵהַשְּׂפִירֵשׁ רִשׁ"י לְקַמֵּן (דָּף קי"א ע"ב) וְהִלְכוֹת פְּחַל כְּפָר פִּירְשָׁנוּ לְמַעַלָּה לְצָלִי בְּעֵי קַרְיָעָה שְׁתֵּי וְעָרַב כֹּל"ק דָּרַב דְּהָא תַּנְיָא פְּנוּתִי'.

וּלְשִׁיטַת מְהַרְשֵׁ"א אֲדַרְבֵּה ת"כ דל"ב לְמַסְקָנָא וְעוֹד אֲדַרְבֵּה ל"ב מִיִּקְל טְפִי וְכִבֵּר הִרְגִּישׁוּ בְּזֵה בְּסִפְרָא אֲשֶׁל אֲבָרְהָם וּבְהִגָּהוֹת מְנַחַת אֶהְרֹן. וְאֲנִי אוֹמֵר שְׂמֵהְרֵשׁ"א פְּנוּנְתוֹ שֶׁר"נ אִינוֹ צָרִיף לְחַלּוֹק עַל רַב לְגַמְרֵי אֱלָא ר"נ מְפָרֵשׁ ל"ב דָּרַב פֶּן כְּמוֹתוֹ דְּלְצָלִי לֹא בְּעֵי פְּלֵל אֲבָל רַבִּי אֶלְעָזָר וְדָאִי אִינוֹ מְפָרֵשׁ ל"ב דָּרַב פֶּן דֹּא ל"כ לֹא מִשְׁפַּחַת קִצָּת קַרְיָעָה לְכַתְּחִלָּה לֹא לְכָלִי וְלֹא לְקַדְרִיָּה דְּלְצָלִי אֶפִּילוּ קִצָּת לֹא בְּעֵי וְלְקַדְרִיָּה בְּעֵי שְׁתֵּי וְעָרַב וְטִיחָה בְּכוּתֵל.

וְאִין לֹא מְרָא דר"א סָבַר כֹּל"ק דָּרַב דֹּא"כ מִתְּנִי בְּצָלִי אִיִּירִי וְעֵלָה מְפָרֵשׁ רַב יְהוּדָה שְׁתֵּי וְעָרַב וְכו' וְלֹא נִיחָא לְרִשׁ"י לְפָרֵשׁ דר"א פְּלִיג עַל רַב יְהוּדָה פְּדַמְשָׁמַע מְדַבְּרֵי רִשׁ"י בְּד"ה הָא קַמ"ל ע"ש. וְעוֹד רִשׁ"י לְשַׁטְתּוֹ דְּפִירֵשׁ כִּי סָלִיק ר' אֶלְעָזָר אֲשַׁכְּחִי לְזַעֲרֵי וְכו' דל"ב דָּרַב הָנֹה שְׁמִיעַ לִיה וְאִם ר"א הִיָּה מְפָרֵשׁ ל"ב לְקוֹלָא לֹא הִיָּה לוֹ מְקוֹם לְתַמּוּהָ אִי זֶה תַּנְיָא דְּאֲתַנְיָי לְרַב פְּחַל וּלְפִי זֶה ר"א וְר"נ פְּלִיגִי בְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי רַב בל"ב וְרִשׁ"י פֶּסֶק לְהַקְל בְּלִי קַרְיָעָה וְעַל זֶה הִיָּה קִשָּׁה לוֹ וְדַלְמָא הִלְכָה כר"א בְּפִירוּשׁ ל"ב וְאִף דִּיעֵבַד אָסוּר לְהִכִּי פְּתַב דָּאָם ל"ב לְחַוּמָרָא כר"א א"כ מִמִּילָא הִלְכָה כֹּל"ק דְּהָא תַּנְיָא פְּנוּתִי' וּמִתּוֹרֵץ שְׁטַת מְהַרְשֵׁ"א אֲבָל לְשַׁטַּת ר"ת אִם אִיתָא דְּלְמַסְקָנָא דר"נ שְׁבַשְׁלוּ הִיָּינוּ לְכַתְּחִלָּה לִיכָא סִינְעֵתָא לל"ק א"כ אִיף פְּתַבוּ הַתּוֹס' דְּהִלְכָה כֹּל"ק דת"כ: אֲמַנְם לְפִי מ"ש שְׁפִיר פְּתַבוּ הַתּוֹס' דְּלֹא אֲתִי כֹל"ב דלל"ב וְדָאִי מִתְּנִי בְּצָלִי אִיִּירִי פִּינּוֹן דָּאִיהוּ סוֹבֵר א"ע וְאָסוּר וְהוּא דוּמִיָּא דְּלֵב מִמֶּשׁ א"כ נִכְלִינְהוּ אֱלָא וְדָאִי אִיִּירִי בְּצָלִי וְאִי אֲפִשֵׁר לְמַפְלִינְהוּ מִשׁוּם דְּבָלֵב עכ"פ הִלֵּב עֲצָמוֹ מְוִתֵּר וּבְכַחַל גַּם הַפְּחַל אָסוּר פְּנ"ל וְא"כ לל"ב לִיכָא שׁוּם צַד לְאוּקְמֵי הָךְ בְּרִייתָא דממ"נ אִי אִיִּירִי דִּיעֵבַד הָרִי לל"ב לִיכָא הִיָּתֵר בְּדִיעֵבַד אִף בְּלֹא בְּשֵׁר דממ"נ אִי לֹא קָרְעוּ פְּלֵל אִף דִּיעֵבַד אָסוּר וְאִי קָרְעוּ פְּדִינוּ לְצָלִי פְּדָצְרִיף וְלְקַדְרִיָּה פְּדָצְרִיף מְוִתֵּר לְכַתְּחִלָּה דלל"ב לִיכָא צַד שְׁיִהִיָּה אָסוּר לְכַתְּחִלָּה וּמְוִתֵּר בְּדִיעֵבַד וְצָרִיף לֹא מְרָא דְּמִיִּירִי בְּרִייתָא לְצָלִי וּמְוִתֵּר בְּאַמַּת לְכַתְּחִלָּה וְא"כ עַל פְּרָחָף לֹא מִיִּירִי רַק בְּקָרְעוֹ קִצָּת שְׁהָרִי קִתְּנִי שְׁבַשְׁלוּ בְּחֻלְבּוֹ וְאִם הָנֹה מִיִּירִי שְׁקָרְעוּ ש"ו אִף שְׁלֹא טָחוּ בְּכוּתֵל מ"מ שׁוֹב לֹא מְקָרִי שְׁבַשְׁלוּ בְּחֻלְבּוֹ וְא"כ מִפְּלֵל שְׁמִוִתֵּר לְצָלִי בְּקַרְיָעָה קִצָּת וְזֶה פְּשׁוּט לְדַעַת ר"ת דְּסִתְּם קָרְעוּ הִיָּינוּ ש"ו וְאִף שְׁמִשְׁמַע לְכַאוּרָה מִשְׁטַחִית דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁלֹא בְּדַבְּרֵי שְׁהָרִי פְּתַבוּ הַתּוֹס' בְּשַׁטַּת ר"ת וּמוֹקִי לָהּ הִכִּי מִשׁוּם דְּמִתְּנִי סִתְּמָא קִתְּנִי דְּמִשְׁמַע שְׁבָא לְהִתִּיר בְּכָל עֲנִינֵי בִישׁוּל.

וְלָמָּה לֹא פְּתַבוּ דְּמוֹקִי לָהּ הִכָּא מִשׁוּם דְּסִתְּם קָרְעוּ וּמוֹצִיא חֻלְבּוֹ הִכִּי מִשְׁמַע אוֹמֵר אֲנִי וְתַסְבְּרָא בְּסוּף דְּבָרֵי הַתּוֹס' אָמַר ר"נ וְיִיקוּ לָהּ וְכו' אֱלָא קַרְיָעָה קִצָּת וְכו' וְהָא אֲנִי קוֹרְעוֹ תַּנּוּ פִּירוּשׁ שְׁתֵּי וְעָרַב אֲבָל קַרְיָעָה קִצָּת לֹא מְהַנִּי.

וְקִשָּׁה וּמֵאֵי קוּשְׂיָא וְהָא סִתְּם קָרְעוּ נוֹכַח לְפָרֵשׁ קַרְיָעָה קִצָּת וְא"כ מֵאֵי מְקִשָּׁה עַל ר"נ מִמִּתְּנִי וְאִי מְדַרְבֵּי יְהוּדָא פְּרִיף שְׂפִירֵשׁ הַמְּשַׁנָּה ש"ו וְטִיחָה לֹא הָנֹה לִיה לְמִימֵר וְהִתְנַן אֱלָא הָנֹה לִיה לְמִימֵר וְהָאֵמֵר רַב יְהוּדָא וְעוֹד וְכִי גִבְרָא אֲגַבְרָא קַרְמִית אֱלָא אוֹמֵר אֲנִי דְּהָא וְדָאִי דְּסִתְּם קָרְעוּ הִיָּינוּ קַרְיָעָה שְׁתֵּי וְעָרַב אֲבָל טִיחָה בְּכוּתֵל לֹא נִכְלֵל בְּסִתְּם קַרְיָעָה וְלָהּכִי בְּדַבְּרֵי רַב יְהוּדָא דְּמוֹקִי גַּם בְּטִיחָה בְּכוּתֵל אִם פֶּן יִצָּא כְּפָר מִגְּדֵר הַפְּשׁוּט שְׁנִכְלֵל בְּקָרְעוֹ וְהָנֹה לִיה לְפָרֵשׁ קַרְיָעָה שְׁתֵּי אוֹ עָרַב שְׁיִוִתֵּר נוֹחַ לְפָרְשׁוֹ בְּקָרְעוֹ סִתְּם מִשְׁנִכְלֵל

גם טיחה בכותל להכי הוצרכו התוס' לפרש טעמו לפי שמסתמא קתני במשנה ומתיר אף עם בשר להכי מוקי בכה"ג אבל על ר"נ שהתיר אפילו בלי קריעה שתי וערב אלא קריעה קצת והקשה והתנו קרעו דמשמע קריעה ממש ש"ו ובזה מתורץ קושיות הפר"ח שהקשה ר"א ור"נ לשטת ר"ת שניהם דבר אחד אמרו ועל ר"א מקשה מאי קמ"ל ועל ר"נ מקשה סתירה מהמשנה.

ולדידי נכון דדברי ר"א איפא לפרש קרע לי היינו שתי וערב ולא בא למעט אלא טיחה בפנותל וכדאמר בגמ' הא קמ"ל דלא בעינו ש"ו וטיחה בפנותל ושוב לא קשיא ממתני' והתוס' שפתבו מאי קמ"ל דלא בעינו שתי וערב אלא לקדרה האמת נקטו דכן הוא למסקנא דר"נ אבל להקשות על ר"א מהמשנה ליפא קושיא דנוכל לפרש דר"א לא בא למעט אלא לאפוקי מדרב יהודא דבעי טיחה אבל ר"נ דקאמר וויקו ליפא לפרש רק קריעה קצת להכי מקשה מהמשנה ובזה מתורץ מה שלא הקשה על ר"א מברייתא דקתני שבשלו בחלבו דיעבד אין משום דברייתא ודאי בקריעה קצת איירי דנקט שבשלו בחלבו ואי הוה נקרע שתי וערב לא שייך שבשלו בחלבו ולהכי ברייתא דוקא דיעבד א"כ ר"א קרע בקריעה ש"ו קאמר להכי מותר לכתחלה אבל ר"נ דאמר וויקו דמשמע רק קצת מקשה שפיר.

עכ"פ היצא מדברינו דקרעו שבמשנה אי אפשר לפרשו על קריעה קצת ומעתה ברייתא דנקט שבשלו דמשמע קריעה קצת לתרץ ברייתא עם המשנה צריף אחד משני פנים או דמשנתנו לכתחלה וברייתא דיעבד ואז באמת איפא לפרש ברייתא בלא קרעו כלל ולמ"ד א"ע ואסור שוב אי אפשר לפרש ברייתא דיעבד דלדידי ליפא דיעבד אפילו בלא בשר וצריף לפרש ברייתא לכתחלה וא"כ עכ"פ לצלי מותר לכתחלה בקריעה קצת וא"כ שוב ליפא לפרש משנתנו לצלי דהרי אנו קרעו תנו דהינו ש"ו כדמקשה לר"נ אלא ודאי מתני' לקדרה ולדידי דאמר א"ע ואסור ליפא לאוקמי מתני' לקדרה מדלא פללינהו פנ"ל ולהכי לא אתי כל"ב: עוד נלע"ד פונת התוס' דברייתא לא אתי כל"ב היינו משום דל"ב אי אפשר לפרש ברייתא לכתחלה ושבשלו דקתני הוא אידי סיפא שאם על פרוץ צריף ליפא בתרא לומר אידי בברייתא וא"כ מי דחקו לל"ב דנימא א"ע ואסור הא איפא למימר א"ע ומותר כל"ק ומה דנקט א"ע מעבר הוא דלא עבר הוא אידי דסיפא וכדמוקי בל"ק: והא ודאי אם הברייה חפשית בידינו למימר כחז מהני ליפא בודאי אמרינו להקל פיו דעיקר הך מלתא דרבנן הוא וליפא דררא דאורייתא אלא של"ב אמר להחמיר לפי דמתני דיוקא להחמיר דלא ניחא ליה למימר אידי אבל פיון שזכינו לברייתא דכחל שבשלו מותר ואי אפשר לל"ב לתרוצי ברייתא אלא למימר אידי א"כ ממילא נקטינו מתני' אידי וכל"ק: אלא דאיפא למימר אף דניחא לל"ב למימר אידי בברייתא היינו משום דסיפא דברייתא הוא חידוש מצד עצמה למיסר קיבה בחלבה והא קמן שהרי"ף סובר דבאמת להלכה נדחה דבר זה דקיבה שבשלה בחלבה למה דאמרינו בסוף פירקין פאן לאחר חזרה וסובר הרי"ף דפירשא בעלמא הוא ועיין ברי"ף.

ואף שרש"י בסוף פירקין אינו מפרש פן מ"מ פבר זכינו לדין שיש מקום להתיר קיבה שבשלה בחלבה וקמ"ל דאסור וכיון שסיפא יש בה חידוש לכה שייך למימר רישא אידי סיפא אבל במשנתנו לא ניחא ליה למימר רישא אידי סיפא שהרי סיפא דמתני' בלב

לא קרע אינו עובר עליו אין בו שום חידוש לא מצד עצמו ולא מצד דיוקו דאטו עד השתא לא שמעינן דפחות מפזית אינו חייב וג"כ דיוקא אין בו חידוש דפשיטא דחצי שיעור לכ"ע אסור או מן התורה או מדרבנן לר' יוחנן ור"ל לכל מר פדאית ליה וא"כ למה נימא עוד רישא אידי סיפא.

אלא שלשטת התוס' אנו קיימין ולשטת התוס' משנתנו איירי גם בלב בהמה ובמבןשל וכמו שפכתתי לעיל דמשנתנו לא פרטה שום פרט משום דמיירי גם בבהמה ובמבןשל וגם לא פרטה מבןשל משום דבעוף גם בתי א"ע וא"כ עכ"פ מדלא פרטה עוף מקלל דגם בבהמה איירי ובמבןשל וא"כ דבר גדול שמעינן דדם שבישלו א"ע.

ולשטת רש"י דמיירי. רק בעוף וא"כ אין בו שום חידוש ואיך שייך לומר אידי ונראה לענ"ד לתרץ בזה פנונת רש"י מה דשינה בפירושו בגמ' ממה דפירש במשנה שבמשנה פירש רש"י אינו עובר עליו להיות בכרת ואם נדקדק בדברי רש"י כמו שדקדק הלח"מ בדברי הרמב"ם בפ"ו ממ"א הלכה ו' א"כ יצא לנו הדיוקשפירת הוא דליפא אבל מלקות איפא ובגמ' בד"ה דהתם מיעבר הוא דלא עבר ללקות דאין בו פזית משמע דאפילו מלקות אין בו.

אמנם לפי מ"ש ניחא דבמשנה לא רצה רש"י לכנס במחלוקת דר' שמעון ורבנן דר"ש סבר כל שהו למלקות ולא נאמרו שיעורין אלא לקרבן ולכן פירש רש"י אינו עובר להיות בכרת שזהו לכ"ע דגם ר"ש מודה שאינו בכרת פיון שאין בו קרבן ממילא אין בזונו פרת אבל למלקות לא רצה רש"י לפרש דזה יש בו פלוגתא אבל בגמ' דקאמר אידי דבעי למיתנא סיפא וכו' דהתם מיעבר הוא דלא עבר והוצרך רש"י לפרש שיהיה בו איזה חידוש בסיפא דאל"כ סיפא גופה מותר ולכן פירש רש"י דלא עבר אף ללקות ויש פאן חידוש לאפוקי מדר"ש דאמר כל שהו למלקות: עוד נלע"ד לפרש פנונת התוס' מה דכתבו דפליגא הך ברייתא אל"ב ונתרץ ג"כ קושיות מהרש"א על דברי הרא"ש ונתרץ ג"כ פנונת התוס' במה שכתבו דר"נ הוא כל"ק והקשיתי ודלמא גם ל"ב מתיר לצלי בקריעה קצת אפילו לכתחלה ונראה שפנונתן עפ"י דברי הרא"ש דל"ב פיון דאוסר קריעה במקצת אפילו בדיעבד עם בשר הא ודאי דעכ"פ אוסר בלא בשר עכ"פ לכתחלה.

ולפי זה שפיר כתבו התוס' דר"נ כל"ק מדהתיר לכתחלה ומעתה פיון דל"ב פללא הוא כל היכא שלא קרעו פדינא א"ע עליו ואסור א"כ ליפא בל"ב מדוע לכתחלה אסור ודיעבד שרי וכיון דל"ב אי אפשר שיהיה מותר לכתחלה בקרע קצת אפילו בלא בשר מפח הוכחת הרא"ש א"כ ממילא אסור אפילו דיעבד מפח סברת התוס' דל"ב דרב דאמר אינו עליו ואסור בין בהדי בשר ובין בלא בשר קאמר וא"כ ממילא הך ברייתא דכחל שבישלו הוא תיובתא דלכתחלה אין לפרשו מפח הוכחת הרא"ש ודיעבד ג"כ אין לפרשו לל"ב משום הוכחת התוס' דל"ב גם על בלי בשר קאמר כל שלא קרעו פדינא אסור וגם הרא"ש ידע סברת התוס' לפרש האיך קאמר ת"כ דל"ק אלא דהנה קשיא ליה ודלמא ל"ב ג"כ מתיר אפילו לכתחלה ושפיר אתי ברייתא לדידך להכי כתב הרא"ש שפיון שאוסר עם בשר בדיעבד ממילא אי אפשר שיתיר בלא בשר לכתחלה וא"כ סרה תלונת קושיות מהרש"א מעל הרא"ש ועל פי סברת הרא"ש דנחתינן חד דרגא ומה דאסור בקדירה עם בשר אפילו דיעבד אין להתיר אף בלא בשר עכ"פ לכתחלה כן אני אומר

דמה שאסור בקדירה בלי בשר אפילו בדיעבד אין להתיר עכ"פ בצלי לכתחלה אפילו לסברת החולקים בין צלי לקדירה בלי בשר: אמנם לרש"י ודאי שאי אפשר לומר סברא זו כלל דהרי רש"י פירש דר"נ מתיר לצלי לכתחלה בלי קריעה כלל אף דלרש"י הדבר פשוט דלקדירה אפילו בלי בשר אין שום הנהגה אמינא להתיר בדיעבד אף אני אומר סברא זו להבין בה דברי הרשב"א דקאי בשטת הרי"ף דהיינו לקדירה בין עם בשר ובין בלא בשר בעי לכתחלה שתי נערב וטיחה ובדיעבד מותר אפילו בלי קריעה ולצלי לא בעינו קריעה אפילו לכתחלה והיינו דרב נחמן והקשה ליה להרשב"א א"כ מאי הקשה לר"נ מברייתא דקתני שבשלו דיעבד ודלמא ברייתא לקדירה מייירי ולהכי דוקא דיעבד אבל לצלי מותר גם לכתחלה וניחא ליה להרשב"א משום מפדי האי תנא אהתיירא דכחל קמהדר ואם איתא דאפשר לכחל בלי קריעה כלל טפי הנה לי לאשמעינו צלי אפילו לכתחלה מבישול אפילו דיעבד עכ"ד הרשב"א ולכאורה יפלא אדבריה הואיל ומהדר אהתיירא אשמעינו התיירא אפילו בבישול עכ"פ בדיעבד ואם הנה משמענו צלי אף שהנה משמענו פתא דהתיירא אפילו לכתחלה מ"מ לא הנה ידעינו פתא דהתיירא בבישול אפילו בדיעבד.

אמנם לפי מ"ש שפיר קאמר הרשב"א וס"ל להרשב"א פסברת הרא"ש וא"כ אם הנה נקט התיירא דצלי לכתחלה ממילא הנה ידעינו התיירא דבישול עכ"פ בדיעבד שאם הנה הבישול אסור אפילו דיעבד לא הנה הצלי מותר לכתחלה נמצא דהנה נקט תנא הותר הצלי לכתחלה דשמעינו מיני' תרתי דהיינו גם היתר הבישול בדיעבד משא"כ עתה דנקט דיעבד לא ידעינו היתר בצלי לכתחלה וש"מ דליכא היתר לכתחלה עוד גלע"ד פנונת הרשב"א דעכשיו ששונה כחל שבשלו לא ידעינו לא היתר הצלי לכתחלה ולא היתר הבישול דיעבד שהרי יש מקום לומר דכחל שבשלו היינו צלי ובצלי הוא שהותר בדיעבד אבל בבישול אפילו דיעבד אסור ונמצא אין אנו שומעין לא היתר הצלי לכתחלה ולא היתר הבישול דיעבד ויותר הנה ליה למימר היתר הצלי לכתחלה ומשני הגמ' אידי דנקט בקיבה וכו': ואם נימא שנה פנונת הרשב"א איפשט לן מה דמסקא לי' להרב ב"י בי"ד סי' ק"ה במה שכתב הטור שאפילו חתיכת האיסור פחוש וחתיכת ההיתר שמינה ג"כ אוסרת בלי רוטב וכתב הב"י שמוספק אם טעם הדבר לפי שמעט שומן מן ההיתר הנבלע באיסור נעשה נבילה וחוזר ואוסר ההיתר ולפי זה לא שייך דין זה רק להחולקים על ר"א וס"ל בכל האיסורים חנ"נ אבל לר"א פאן שרי או דלמא טעם הדבר הוא כמו שאמרו גבי ריחא דאזיל בשר שחוטת שמן ומפטם לבשר נבילה פחוש וכו' ואני אומר דמוכח פסברתו השני' דגם לר"א זה אסור דהרי הרשב"א ס"ל כר"א ולפי זה הדרא קושיא לדוכתא מאי מקשה לר"נ ודלמא שבשלו דיעבד היינו לקדירה ואשמעינו עכ"פ היתר הקדירה בדיעבד.

ואין לומר דהרי גם זה לא שמענו דהרי איכא לאוקמי בצלי. זה אינו דא"כ גם קיבה היינו בצלי ולהרשב"א חלב מקרי פחוש כמ"ש הש"ך בשמו בסי' צ"ב ס"ק ג' וא"כ למה נאסרה הקיבה יותר מקליפה ואף אם נימא דמייירי שהקיבה שמינה מ"מ הרי לר"א לא אמרינו דהיתר שמן מהני ואף דזהו בשר בחלב מ"מ לדעת הרשב"א לענין זה שאינו מפעפע הבלוע מחתיכה לחתיכה אמרינו אפילו בבשר וחלב פמבואר בשמו בש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז ע"ש באריכות והכי נמי דכונתו' פיון שאין החלב יכול לאסור גם אותו

מעט שומן שנבלע בחלב מן הפשר קשה הוא נבלע בהקיבה הוא נבלע בלי תערוכות חלב ושוב לא הנה נבילה ומזה הוכחה שאין דין זה של היתר שומן תלוי פלל בדין נעשה נבילה אלא פסבא השג' שפבית יוסף והנה לפי דברי הרשב"א הנ"ל יש להבין דברי התוס' שפתבו שהי' יכול לשנויי דמייירי שלא קרעו פלל אלא דעדיפא משני ולכאורה יפלא הלא זה דמשני אידי הוא דוסק ולמה זה עדיפא משנויאי דמייירי שלא קרעו פלל ואז נקט שבשלו בדוקא דיעבד ולא לכתחלה ונראה משום דאי הנה משני דמייירי שלא קרעו פלל הנה קשה ג"כ קושיות הרשב"א מפדי תנא אהתירא קמהדר ועתה אין אנו יודעים ההיתר לכתחלה בקריעה קצת ולא ההיתר דיעבד בלא קרעו פלל דהרי יש מקום לטעות דברייתא מייירי בקרעו קצת ואפ"ה דיעבד אין לכתחלה לא ונהו ליה למנקט ההיתר לכתחלה בקרעו קצת והי' צריף ג"כ לומר דלהכי אסז ההיתר של דיעבד בלא קרעו משום סיפא דקיבה שבשלו דאסורה אפילו דיעבד וא"כ אפילו אי הנה משני דמייירי שלא קרעו פלל אפתי הנה מוכרח לתרץ אידי ולכן משני עדיפא דמייירי בקרעו ואפ"ה נקט שבשלו אידי סיפא: והנה לעיל פתבתי לתרץ שטת מהרש"א שפירש ל"ב ממש כרב נחמן מקושיות האשל אברהם והגהות מנחת אהרן שמה שפתב רש"י בסוף הסוגיא דהלכה כל"ק דת"כ פוננתו אליבא דר' אלעזר דפירש ל"ב לחומרא וע"ז הביא ראי' דאין חוששין לחומרא זו דת"כ דל"ק והנה על זה יש להשיב אליבא דר"א אין צריף שום ראיה דהרי ר"א עצמו תמה על ל"ב ואמר איכא תנא דמתני לרב פחל אף למה דקאמר פחל של מניקה שנותר לו וא"כ בשל מניקה לא נדחו דברי רב והוצרך רש"י להביא מהא דת"כ להתיר גם של מניקה אלא דהיא גופה קשיא מנ"ל דהו' ברייתא בשל מניקה איירי ואומר אני פאשר נדקדק למה הוצרך להביא סיפא דברייתא קיבה שבשלה וכו' משום דהי' חושב שיידקה הת"כ ולומר לישא בתרא בשלמניקה איירי והו' ברייתא באינה של מניקה ולכן הביא קיבה שבשלה וכו' ואם איתא לפלוג ולתני בפחל גופה בין של מניקה ובין אינה של מניקה אלא דזה אינו דקיבה איצטרף ליה שלא תאמר שפירשא בעלמא הוא וכאשר הוא באמת לדעת הרי"ף אחר חזרה קמ"ל דאפ"ה אסור.

אלא דזה קשה למה סיים זה פנוס במעיו וזה אינו פנוס במעיו הנה לו לומר סתם זה פנוס וזה אינו פנוס ולמה אמר זה פנוס במעיו אלא להורות היתר אפילו בשל מניקה שהוא ג"כ פנוס מ"מ אינו פנוס במעיו: ובזה מתורץ ג"כ לשטת ר"ת מה שפתבתי לעיל למה על ר"נ הקשה מהו ברייתא שבשלו ועל ר"א לא הקשה והלא לשטת ר"ת שניהם דבר א' דברו וכבר פתבתי לעיל מה שנלע"ד וכעת לפי מה שפתבתי הוא ג"כ מתורץ דעל ר"א לא קשה משום דאיכא למימר דהא דתנא בהו' ברייתא לשון דיעבד דהיינו משום דמתיר אפילו בשל מניקה אבל ר"א דהתיר לכתחלה משום דאיירי דאינה מניקה אבל ר"נ דאמר וויקו היינו מלאים פנודות נפוחי' כמ"ש התוס' א"כ מסתמא בשל מניקה איירי דשל אינה מניקה אינו כל כף מלא פנוד וא"כ אפילו בשל מניקה התיר לכתחלה ושפיר הקשה.

ובמה שפתבתי דאפילו אי הנה מוקי לה בלא נקרע פלל הנה צריף לומר אידי סיפא ניחא מה דלכאורה קשה שהתוס' יפה תירצו על התרצון דעדיפא מינה משני אבל על המקשן קשה דקארי לה מה קארי ודלמא הו' ברייתא דלא נקרע פלל אבל למה שפתבתי שתריון זה אינו מספיק אם לא נימא ג"כ אידי והמקשה לא סליק אדעתיה למימר אידי:

אלא דלפי זה דלא הנה נחא ליה למימר אידי א"כ אדמקשה מברייתא לותיב ממתני' וכדפריה בריש סוגיא אל"ק דרב ממה דתנו אינו עובר מיעבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא והנה מותיב ממתני' וקושיא יותר עצומה דר"נ מתיר לכתחלה ומשנתנו אסרה אפילו דייעבד ונהרי לא מצא מקום בריש הסוגיא לתרץ זה אלא אידי סיפא והמקשה הזה דלא נחא ליה למימר אידי א"כ קשה מהמשנה ואף דמשני שהוא לקדירה מ"מ כמו שפירשו התוס' בריש שמעתי דמוכח דמשנה אסרה אף לצלי דאל"כ נתני היתר וממילא נוקמי בצלי עיין בדבריהם בד"ה הא איסורא: ונראה פאשר נפרש שם דברי התוס' שכתבו דלתני היתר וממילא הנה מוקמינו בצלי מהיכי תיתי נימא פן דממילא הנה מוקמינו בצלי ודלמא הנה טעינו דאף לקדירה מתיר ונראה משום דרב מתיר דייעבד אף בלי קריעה והיא גופה קשיא פיו דאפשר עדיין לקורעו למה יהיה חוטא נשפר והתוס' נדחקו בזה בד"ה הא פחל עיין בדבריהם ולדידי נראה דלכתחלה בעי קריעה לצלי דגזרינו צלי אטו קדירה אבל דייעבד שפבר צלאו בלי קריעה למה נצטרף לקורעו עוד אי משום גזירה אטו קדירה זה אינו דבקדירה אם פבר בשלו אסור אפילו דייעבד ולא מהני קריעה א"כ שפיר כתבו התוס' דלתני היתר וממילא נוקי בצלי דאי גם בקדירה מותר דייעבד בלי קריעה א"כ אף לכתחלה למה לי קריעה כלל בשום מקום ומה בין קודם הבישול והצלי לכבר בשלו או צלאו שא"צ לקרעו שוב וא"כ על ידי היתר דצלי דעינו האיסור דבישול וע"י איסור לא ידעינו היתר ושפיר הקשה נתני היתר: וכל זה אם מותר רק דייעבד אבל לר"נ דמתיר לכתחלה א"כ אם נתני היתר יצטרף לומר הפחל א"צ לקרעו א"כ נטעה דגם לקדירה א"צ לקרעו שאין לנו שום קושיא שתורה לנו ההכרח של האיסור מפח היתר וא"כ ליכא שום קושיא ממשנתנו ובזה נחא דקאמר בל"ב לימא מסייע ליה והנה לשטת מהרש"א דל"ב להקל בא ולהתיר לצלי אף לכתחלה מאי סיוע איכא ואף דמשנתנו אוסר אף דייעבד מ"מ היינו בבישול ומנ"ל דבצלי מותר לכתחלה.

ונראה משום דאם איתא דבצלי יש חילוק בין לכתחלה לדייעבד א"כ נתני היתר הצלי וממילא דעינו האיסור הבישול אלא נדאי דצלי מותר אף לכתחלה ואז לא דעינו האיסור מפח היתר.

ובזה מתורץ קושיות התוס' בד"ה לב הוא דבעי קריעה שהקשו דוק מינה איכא דקתני אינו עליו וכו' ולדידי נחא דרישא מוקמינו לקדירה וכאן לא קשה נתני היתר ונדע ממילא האיסור דהרי גם עתה דתני האיסור ידעינו ממילא היתר מסיפא: שם במשנה ברש"י לא קרעו אינו עובר עליו על אכילתו ללקות ולא על בשולו דקדק רש"י על אכילתו ללקות משום דאיסורא דרבנן לחד לישנא איכא אבל בישולו אפילו איסור דרבנן ליכא משום דחלב שחוטא מדרבנן וכל שהוא מדרבנן לא גזרו על בישול והנאה.

דף קי ע"ב גמרא למיסר נפשה לא קמבעיא לי לפי מ"ש התוס' בפסחים (דף עד ע"א) בד"ה כבכ"פ דאפילו לפי מנהג העולם שאין מבשלין כבד אחר שום מליחה מ"מ פיון שנמלח כמליחת קדירה נתמעט דמו ולא אסר טפי משאר בשאר שלא נמלח וכו' עיין שם בדבריהם ומנהג העולם היינו דעת ועוד יש לומר בכאן בד"ה כבדא וכו' ולפי זה אפילו אם מליחה לא מהני מ"מ שוב אין בו ריבוי דם כל כף ונהרי הוא אחר מליחה פשאר בשאר

שלא נמלח ולפי זה איך אמר למיסר נפשעה לא מפעיא ליה ונהרי גם למיסר נפשעה מפעיא ליה שאם אין מליחה מועלת בו ובשלו אחר מליחה הרי הוא נאסר כמו שאר בשור שנתבשל בלי מליחה כלל.

וצריך לומר דלא כתבו התוס' דאחר מליחה הנה פשאר בשור אלא לענין דאינו פולט כל כך בשפע עד דלא נימא בשאר בשור שתחתיו כבכ"פ אבל מ"מ אינו פוסק לפלוט כלל ואמרינו בי מפלט ולא בלע ותדע דאל"כ למה לא נהגו לבשלו אחר מליחה הלא אחר מליחה הראשונה לדברי התוס' הרי הוא פשאר בשור שלא נמלח וימלחנו שנית ונימא פשם שמועיל מליחה לבשור שלא נמלח כלל יועיל נמי לכבד מליחה אחר מליחה הראשונה אלא ודאי שדמו אינו יוצא ע"י שום מליחה ופולט ונהדר פולט: אלא דהיא גופא מנ"ל לאבני דגם אחר מליחה פולטת תמיד הרי פיון דכבר אסיק אדעתא לחלק בין קודם מליחה לאחר מליחה מסבא להקל לענין שאר בשור דמספקא ליה דלמא שוב אינו אוסר ה"נ יש סבא לספוקי להחמיר לאסור נפשעה אחר מליחה ולמימר דאחר מליחה הנה לגמרי פשאר בשור שלא נמלח וצריך לומר דמשמע ליה סתמא דאינה נאסרת דמיירי בכל ענין גם אחר מליחה.

ומינה דגם אוסרת מיירי גם לאחר מליחה שהרי ג"כ סתמא קתני אוסרת: ובה נחא מה שלא השיבו מתחלה ממתני דתרומות וכאשר באמת הרגישו בזה בעלי התוס' ולדידי נחא דהנה מוקמינו ואינה נאסרת קודם מליחה ופעיא דיליה אחר מליחה אבל פאשר השיבו למיסר נפשעה לא מפעיא לי אפילו אחר מליחה שפיר השיבו למיסר חברתה נמי וכו'.

ולפי מ"ש א"כ פאשר השיבו ר"ז אנא שלקי מוכרח לומר שאמר לו בפירוש שאחר מליחה שלק דאל"כ אפתי נשאר ספיקא דאבני ובה אתי שפיר דברי הרשב"א בת"ה הא' דף עד ע"ב) דמינה תפשוט דאחר מליחה אינה אוסרת חברתה דאל"כ למה מלחו לה.

ולכאורה דברי הרשב"א תמוהין דמהיכא מוכח דר"ז מלח לה והא דפשיט ליה היינו אם בלי מליחה אינה נאסרת ק"ו ע"י מליחה ולדידי שפיר שהרי יש לומר להיפך דדוקא בלי מליחה אינה נאסרת וכנ"ל: אלא דלפי זה אין הוכחה שאינה אוסרת חברתה והא דמלחנה היינו להורות הלכה שאינה אוסרת עצמה אפילו לאחר מליחה וכעין שכתב ר"ת לשטתו בזה הוא קניא בקופיא שלא מלחו הפכד להורות הלכה ה"נ איפא למימר בעובדא דר"ז להיפך אלא הרשב"א לשטתו דאיהו באמת דחי שטת ר"ת מכח שהוא דקניא בקופיא וכתב דאין לומר בדידעידלא מלחו הפכד דאטו להורות הלכה הוא דבעי: עוד נלע"ד לתרץ קושיות התוס' על שלא השיב רב ספרא תכף מאותה משנה משום דאיפא למימר הפכד אוסרת ואינה נאסרת בצלי מיירי ואוסרת בשור הנצלה תחתיו כמ"ד לקמן פכדא עלויי בשרא אפילו דייעבד אסור ואינה נאסרת מכבד שפמותה כגון פכדא עלויי פכדא אף שבדם הפכד שהוא לח אמרינו בי שבכ"פ וכמ"ש התוס' בד"ה דמא משריק שריק מ"מ פכד שפמותה אינה נאסרת ממנה דטריד למפלט ג"כ בשפע.

ואין להקשות אם איתא דבצלי מייירי הנה המרדכי הביא ראי' וכן הוא בתוס' פסחים (דף עד ע"ב) ד"ה שאני דלגבי שמנונית לא אמרינו בלב דשיע ולא בלע מדתנו הפכד אוסרת ואינה נאסרת ולמה לא תנו גם גבי הלב הלב אוסר ואינו נאסר.

ואי איתא דמתני' בצלי איירי ומשום דמא וקא ודאי שהלב אינו נאסר בצלי משום דמא אי משום דשיע ואי משום כבכ"פ דהרי בהדיא תנו קרעו לאחר בישולו וא"כ למה לא תנו נמי הלב אוסר ואינו נאסר.

שתי תשובות בדבר חדא דלב ג"כ אינו אוסר בשור אחר הנצלה תחתיו דם הלב לא מקרי בשפע שדם הלב מתייבש בתוכו כמו שכתבו התוס' בסוף ד"ה דמא משריק וכו' ועוד דהלב עצמו למ"ד כפדא עלויי בשורא אסור גם עלויי לב אסור דלדעת התוס' לעיל (דף קט ע"א) דלדחייה בעלמא הוא דאמרינו לב שיע אבל לפי המסקנא הטעם דקורעו אחר בישולו הוא אחר צלייתו ומטעם כבכ"פ א"כ דוקא לגבי דם דידי' שמתייבש בחלוו וליפא דם בשפע הוא דאמרינו כבכ"פ אבל לגבי דם הפכד שהוא בשפע לא אמרינו בלב כבכ"פ ונמצא הלב נאסר לפעמים ג"כ אפילו בצלי אבל הפכד לעולם אינה נאסרת בצלי ושפיר קאמר הפכד אוסר ואינה נאסרת ובבישול שפיר נסתפק אביי כפדא מאי אתון בי': אבל השתא דקאמר למיסר חביתה שפיר פשיט ליה ממתני' שאם תפרש המשנה בצלי אם כן מנא לה שאינה נאסרת בבישול אלא על פרוח שמתני' איירי בבישול וא"כ איירי בבישול אחר מליחה פרוח הבישול ועפ"י מה שכתבתי יובן דברי הרא"ש שכתב שמתוך פרוח רש"י משמע דלבשלו בקדירה קאמר אחר מליחה ומספקא ליה משום דיש בו ריבוי דם ושמא אין כח במלח להפליט כל הדם וכשהוא מבשלו חוזר ונבלע בו: והנה אנחנו רואים שרש"י מפרש פדברי ר"ת שמשפקא ליה אם דם הפכד אסור או מותר וזה משמע מלשוננו בד"ה כי קא מבעיא לי למיסר חביתה וכתב רש"י אם דם היוצא ממנו אוסר בשור אחר וכו' מלשון זה משמע שזה פשוט שיוצא ממנו דם אלא שמסופק אם הדם אוסר וכן משמע יותר מפרש מלשוננו בד"ה ומשום שמנונית וכו' אבל דמא דנפיק מינה דכשרה מספקא ליה וכו' דאיפא למימר דמא דהתירא הוא שהרי עיקרה דם וכו' עיין שם וא"כ איך כתב הרא"ש להיפך שרש"י מפרש דמבעיא ליה אחר מליחה.

והנה אף שאין מדברי רש"י סתירה גמורה דאיפא למימר דלרש"י תרנייהו מבעיא ליה בין קודם מליחה אם הדם אסור ובין אחר מליחה שמא עדיין לא פלט כל דמו ובאמת לדעתי שטה זו היא המחנונרת' שבכל הפירושים בהלכה זו דהרי לשטת ר"ת אנו סובלים דוחק גדול במה דפשיט ליה מקניא בקופיא צריכין אנו לומר שידע שלא נמלח.

ולשטת ועוד יש לומר אנו צריכין למדחוק מה דפשיט ליה מדתנו הפכד אוסרת דמסתמא בנמלח מייירי פרוח לבשל אבל אם בכל גונוי מבעיא ליה א"כ זה פשוט אצלו שאין הדם יוצא על ידי מליחה רק שמסופק אם הדם מותר או אסור ונמצא כל השטה נכונה אבל עכ"פ קשה מנ"ל להרא"ש שאין רש"י מפרש בפירוש ר"ת לגמרי אמנם לשטת רש"י דס"ל לעיל (בדף קט ע"א) במשנה הלב קורעו וכו' דגם בבישול אין הלב נאסר משום דשיע א"כ הדרא קושיא לדוכתא למה לא אמרינו במשנה דתרומות הלב אוסר ואינו נאסר בשלמא למסקנא דמוקי בכפדא דאיסורא א"כ לגבי שמנונית לא אמרינו בלב

דְּשִׁיעַ וּכְמִ"שׁ לְעִיל בְּשֵׁם הַמְּרַדְכֵי אֲבָל לְדַבְּרֵי רַב סִפְרָא דְּפִשִׁיט מִינְיָ לְעַנְוֵי דְּמָא וְלֹא אֲסִיק אֲדַעְתָּא דְּמִינְיָ בְּשִׁמְנוּנֵי קִשְׂיָא.

וְצָרִיף לֹאמַר דְּבָלָב אֵין הֶלֶב אוֹסֵר אֶלָּא דָם הַפְּנוּס בְּחֻלְלוֹ אוֹסֵר וּמִמֵּ"נ אֵינוּ יָכוֹל לֹאמַר אוֹסֵר וְאֵינוּ נֶאֱסֵר אִם עַל הַדָּם לֹא שְׁיִיף לְמִימַר אֵינוּ נֶאֱסֵר שְׁהָרֵי הוּא אֲסוּר וְקָאֵי וְאִם עַל הֶלֶב לֹא שְׁיִיף לֹאמַר אוֹסֵר אֶלָּא דַּעֲכ"פ קוֹדֵם מְלִיחָה שְׁיִיף לֹאמַר עַל הֶלֶב עֲצָמוּ שְׁאוּסֵר אֶפְיָלוּ קִרְעוּ וְהוֹצִיא דָמוּ מִ"מ אוֹסֵר מִשּׁוּם דָּם הַנְּבֻלָּע בּוּ כְּמוֹ בְּכָל הָאֲבָרִים שְׁהָרֵי לֹא נִמְלַח וְאוּסֵר שְׁאָר בְּשָׂר הַמְּתַבְּשָׁל עִמּוֹ וְאִיהוּ עֲצָמוּ אֵינוּ נֶאֱסֵר דְּשִׁיעַ וְלֹא בָּלַע מָמָה שְׁנִפְלֵט מִמֵּנוּ וּא"כ לְמָה תֵּנוּ הַכְּבֵד אוֹסֵרֶת וְאֵינָהּ נֶאֱסֵרֶת נְתִי ג"כ הֶלֶב וְצָרִיף לֹאמַר דְּגַבֵּי כְּבֵד אוֹמַר מְלִתָּא פְּסִיקָתָא אוֹסֵרֶת בֵּין קוֹדֵם מְלִיחָה וּבֵין אַחַר מְלִיחָה וְלִכְּהָ נֶקֶט כְּבֵד לְפִי שְׁמִינְיָרֵי פְּדָרָף הַמְּתַבְּשָׁלִים אֲבָל בָּלָב שְׁאֵינוּ אוֹסֵר רַק קוֹדֵם מְלִיחָה לֹא יוּכַל לֹאמַר הֶלֶב אוֹסֵר בְּסִתָּם שְׁהָרֵי בְּסִתָּם מִינְיָרֵי פְּדָרָף הַמְּתַבְּשָׁלִים וְכִבְרָ נִמְלַח.

וְכָל זֶה אֵי אֲמַרִּינוּ דְּכְבֵּד לֹא מְהִינֵי מְלִיחָה אֲבָל אֵי אֲמַרִּינוּ פְּדַעַת ר"ת דְּאַחַר מְלִיחָה גַם הַכְּבֵד אֵינוּ אוֹסֵר וּא"כ גַם כְּבֵד אוֹסֵרֶת הֵינְנוּ קוֹדֵם מְלִיחָה א"כ קִשְׂיָה לְמָה שְׁבָקִי לְלֵב בְּשִׁלְמָא רַבִּינוּ תָם לְשִׁטְתּוֹ דְּבִבְיָשׁוּל לֹא אֲמַרִּינוּ לֵב שִׁיעַ אֲבָל רַש"י סוֹבֵר גַם בְּבִיָּשׁוּל כֵּן וּא"כ שְׁפִיר מוֹכַח דְּרַש"י ס"ל דְּגַם אַחַר מְלִיחָה הַכְּבֵד אוֹסֵרֶת לְפִי הַהִנָּה אֲמִינָא דְּאוּסֵר הֵינְנוּ מִשּׁוּם דָּם וְשְׁפִיר כְּתַב הָרַא"ש דְּלַרְש"י גַם אַחַר מְלִיחָה מְבַעֲיָא לִיהָ.

וּלְפִי מ"ש שֶׁהַשְּׁטָה הַיּוֹתֵר מְחַנּוֹנֶת הוּא לְמִימַר דְּקוֹדֵם מְלִיחָה וְאַחַר מְלִיחָה שְׁנָה וּבְשִׁנְיָהּ מְסַפְקָא לִיהָ שְׁבִיזָה אֵין אָנוּ צָרִיכִין לְסַבְּנָל שׁוּם דְּוָחַק בְּגַמ' א"כ הִיא גּוֹפָה קִשְׂיָא לְמָה נֶאֱדָדוּ הַתּוֹס' מִזֶּה וּבֵין לַר"ת וּבֵין לְעוֹד יֵשׁ לֹאמַר פִּירְשׁוּ דְּלֹא מְסַפְקָא לִיהָ אֶלָּא בְּחֻדָּא לְמַר קוֹדֵם מְלִיחָה וְלִמַר אַחַר מְלִיחָה.

וְנִרְאֶה דְּהֵינְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּהַת"ח הַקִּשְׂיָה לְפִירוּשׁ ר"ת דְּצָרִיף לֹאמַר בְּקִנְיָא בְּקוֹנְיָא שְׁהִיזָה יָדוּעַ שְׁלֹא נִמְלַח הַכְּבֵד וְהִיזָה עוֹשֶׂה כֵּן בְּמַכְנוּן לְהִרְאוֹת הַלְּכָה א"כ אֵיף דְּחֵי וְדַלְמָא פִּי קִנְיָה חוּץ לְקִדְיָרָה אֵי נְמִי מְחַלְט חֲלַט לָהּ א"כ לְמָה לֹא מְלַחָה שְׁהָרֵי לֹא הִרְאֶה כְּאֵן שׁוּם חִידוּשׁ.

וְדוֹחַק לֹאמַר דְּזֶה גּוֹפָה הַחִידוּשׁ דְּסַמְכִינוּ אִפִּי קִנְיָה חוּץ לְקִדְיָרָה אוֹ אַחֲלִיטָה שְׁהָרֵי בְּגַמ' מִשְׁמַע שְׁזָה פְּשׁוּט. וְאַמְרֵי דְּרַצָּה לְהִרְאוֹת שְׁהַכְּבֵד אוֹסֵרֶת אַחֲרֵים וְזֶה מוֹכַח מְדַהֲנָצְרָף לְשׁוּם פִּי קִנְיָה חוּץ לְקִדְיָרָה וְכָל זֶה אִם לֹא נִמְלַח הַכְּבֵד אֲבָל אִם הִיזָה מְוֹלְחָה וְשׁוּב אֵינָה אוֹסֵרֶת כְּלָל אִזּוֹ אִם הִיזָה מִצִּיחַ פִּי קִנְיָה חוּץ לְקִדְיָרָה הִיזָה פּוֹעֵל רִיב וְלֹא הִיזָה מְרָאָה בְּזֶה שׁוּם הַלְּכָה.

נִמְצָא מְתוֹרֵץ קוֹשְׁיָת הַת"ח וְכָל זֶה אִם נִימָא דְּדוֹקָא קוֹדֵם מְלִיחָה מְבַעֲיָא לִיהָ אֲבָל אִם הֵינְנוּ אוֹמְרִים שְׁהַבְּעֵי' בֵּין קוֹדֵם מְלִיחָה וּבֵין אַחַר מְלִיחָה וְאִזּוֹ הֵינְנוּ מְוֹכְרִחִים לְפָרְשׁ מַה דְּקָאֵמַר ר"ז הֵאֵי נְמִי לֹא תְּבַעֲי' לָהּ הֵינְנוּ ג"כ אֶפְיָלוּ קוֹדֵם מְלִיחָה וְהֵינְנוּ ג"כ מְוֹכְרִחִים לְפָרְשׁ שְׁיָדַע שְׁלֹא נִמְלַחָה א"כ לֹא הִיזָה מְקַשָּׁה רַב אֲשִׁי כְּלוּם וְדַלְמָא לְפִי קִנְיָה וְכו' דַּא"כ לְמָה לֹא מְלַחָה כְּשִׁמְלַח הֶלֶב וְהִרְיָאָה וְאֵי לְהוֹרוֹת דְּבַעֲיָנוּ דְּוֹקָא אִפִּי קִנְיָה חוּץ זֶה הִיזָה מְרָאָה ג"כ אִם הִיזָה מְוֹלְחָה וְאַדְרָבָה רַבּוּתָא יוֹתֵר שְׁאֶפְיָלוּ אַחַר מְלִיחָה בְּעֵינְנוּ פִּי קִנְיָה חוּץ.

ולמימר דרב אשי הוּדָה בַּמְקַצֵּת דַּאֲחַר מְלִיחָה לֹא בְּעֵינָן פִּי קְנָה חוּץ לַקְדִּינְרָה וְהֵם לֹא מְלַחְנָה וְהָרָאוּ דְקוֹדֵם מְלִיחָה בְּעֵינָן וְנִקְא חוּץ לַקְדִּינְרָה דַּא"כ פִּינָן דְּגַם בְּאַחַר מְלִיחָה יֵשׁ מְקוֹם לְסַפֵּק א"כ אִם בָּאוּ לְהוֹרוֹת הַלֵּכָה לְמַעֲשֵׂה יוֹמֵר הִיָּה לָהֶם לְהֵרָאוֹת פְּתָא דְהִתִּירָא וּלְמִלְחָה וּלְהֵרָאוֹת שְׂאֲחַר מְלִיחָה לֹא בְּעֵינָן חוּץ.

וְאַפִּילוּ אִם תִּדְחֹק שְׂעַכְשֵׁי הָרָאוּ לְנוּ חֲדָא דְאִית בֵּהּ תַּרְתִּי שְׂקוּדָם מְלִיחָה אוֹסְרָת מְדַהֲנִיחוּ פִּי קְנָה חוּץ וְגַם שְׂמַעֵינָן דַּאֲחַר מְלִיחָה אֵינָה אוֹסְרָת דַּא"כ הִי לָהֶם לְמִלְחָה וּלְהֵנִיחַ פִּי קְנָה חוּץ.

מ"מ פִּינָן שְׂעַל פְּרַחֵף אָנוּ מְוַכְרְחִים לְהוֹדוֹת בְּמַסְקְנָא שְׂיֵשׁ חִילוּק בֵּין קוֹדֵם מְלִיחָה לְאַחַר מְלִיחָה לְרַב אֲשֵׁי לָמָּה לֹא נִפְרַשׁ פֶּן תִּכְרַף בְּסַפִּיקוֹ דְאַבְיִי וְלָמָּה נִשְׁנָה ג' חִילוּקֵי דִיעוֹת דְלֹאבְיִי בְּתַרְנוּיָהוּ מְסַפֵּק' וּלְרַבֵּי זְרִיקָא בְּתַרְנוּיָהוּ פְּשִׁיטָא שְׂאֵינָו אוֹסֵר וּלְרַב אֲשֵׁי בְּחֲדָא פְּשִׁיטָא לִיָּה וּבְחֲדָא מְסַפֵּקָא לִיָּה וְהֵלֵא טוֹב לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי אַבְיִי כְּדָבָרֵי רַב אֲשֵׁי מִמֶּשׁ וַא"כ לְשִׁטַּת ר"ת נִיצוּל הוּא מְקוֹשְׁיִית הַת"ח וְק"ו לְשִׁטַּת נְעוּד יֵשׁ לוֹמֵר א"כ כָּל שְׂטָה זֹו אַחַר מְלִיחָה לֹא קִשְׂיָא כָּלֵל קוֹשְׁיִית הַת"ח שְׂהוֹכְחִי לְעִיל דַּס"ל דְּבְתַרְנוּיָהוּ מְבַעֲיָא לִיָּה הִנָּה קִשְׂיָה קוֹשְׁיִית הַת"ח: וְאַמְנָם לְמַעֲתָה צְרִיף לְהֵבִין לְרַש"י שְׂהוֹכְחִי לְעִיל דַּס"ל דְּבְתַרְנוּיָהוּ מְבַעֲיָא לִיָּה א"כ מַה יַעֲנֶה לְקוֹשְׁיִית הַת"ח וְנִרְאָה דְלִכְאוּרָה הֵיכִי דְמַהֲנֵי בְּכַבֵּד פִּי קְנָה חוּץ לַקְדִּינְרָה הֵכִי מַהֲנֵי גַם בְּרִיאָה וּבָלָב: וְהִנָּה בְּרִיאָה הַדְּבָר פְּשׁוּט שְׂהָרֵי בְּכַבֵּד עֲצָמוּ פִּירֵשׁ רַש"י וְדַלְמָא פִּי קְנָה וְכו' וְסַמְפוּנֵי הַכַּבֵּד שׁוֹפְכִין דְּרַף קְנָה הַכַּבֵּד לְתוּף קְנָה גְדוּל שֶׁל רִיאָה וְכו' וַא"כ אִם בְּכַבֵּד שְׂצָרִיף לְעֵבּוֹר דְּרַף רַחוּק לְפִי קְנָה דְהֵינָו מִקְנָה הַכַּבֵּד לְקְנָה הַרִיאָה מוֹעִיל פִּי קְנָה ק"ו לְסַמְפוּנֵי הַרִיאָה שְׂקְרוּבִים לְקְנָה גְדוּל אֵלָא אֲפִילוּ בָּלָב מוֹעִיל וְזֶה לְשׁוֹן הַמְרַדְכֵי תַנְיָא הַלָּב קָרְעוּ וְכו' וּפְרַש"י שְׂאַפִּילוּ בְּשֵׁר הַלָּב עֲצָמוּ מוֹתֵר וְכו' כְּדַאֲמַרִּין בְּפִרְקָא פִּיצַד צוּלִין שְׂאֵנֵי לָב דְשִׁיעַ הַלְכָף לָב שְׂנַתְבַּשְׁל בְּקְדִינְרָה עִם דְמוּ סְגִי בְּקָרִיעָה וְהַלָּב מוֹתֵר וְלֹא מְבַעֲיָא פִּי הַקְנָה חוּץ לַקְדִּינְרָה דְמוֹתֵר מִשׁוּם שְׂהֵדֵם יוֹצֵא לְחוּץ וְאֵינָו נְבָלַע בְּפִנְיָ דְשִׁיעַ וְלֹא בָּלַע אֵלָא אֲפִילוּ פִּי הַקְנָה בְּתוּף הַקְדִּינְרָה פִּי הֵיכִי דְשִׁיעַ הַלָּב מְבַפְנֵי שִׁיעַ מְבַחוּץ עֵינָן שָׁם וַא"כ וּלְפִי זֶה דְבְכָלָם מַהֲנֵי פִּי קְנָה א"כ נִסְתַּר קוֹשְׁיִית הַת"ח דְּהֵן אֲמַת דְלְשִׁטַּת ר"ת אָנוּ צְרִיכִין לוֹמֵר דְהוּא קְנֵיָא בְּקוֹנְפֵיָ הִיָּה יְדוּעַ שְׂלֵא נְמַלְחָה הַכַּבֵּד דַּא"כ לֹא הִנָּה פּוֹשֵׁט מִיָּדֵי.

אָבָל אֵין צְרִיף לוֹמֵר שְׂהִנָּה יְדוּעַ שְׂנַמְלַחוּ הַלָּב וְהַרִיאָה אֵלָא שְׂזָה מְמִילָא הוּא דְהָא וְדַאי לָב וְרִיאָה אֲסוּר לְבַשְׁל בְּלֵי מְלִיחָה וְלָכֵן פְּלַפְלוּ הַתּוֹס' פִּינָן שְׂנַמְלַחוּ הַלָּב וְהַרִיאָה וְהִמָּה יַחֲדִיו עִם הַכַּבֵּד בְּקוֹנְפֵיָ א"כ לָמָּה לֹא נְמַלְחָה הַכַּבֵּד לְכַף גְּדַחְקוּ שְׂהִנָּה כְּדִי לְהוֹרוֹת הַלֵּכָה אָבָל לְמַסְקְנָא דְרַב אֲשֵׁי שְׂהִנָּה פִּי קְנָה חוּץ לַקְדִּינְרָה אֵיכָא לְמִימַר שְׂבַאֲמַת גַּם הַלָּב וְהַרִיאָה לֹא נְמַלְחוּ כָּלֵל וְכִינָן שְׂפִי קְנָה חוּץ לַקְדִּינְרָה א"צ מְלִיחָה כָּלֵל וְנִסְתַּר קוֹשְׁיִית הַת"ח.

וְאוֹמֵר אָנִי שְׂאַכְתִּי קוֹשְׁיִית הַת"ח בְּמַקוּמָה דְהָרֵי בְּאַמַּת הַרְשָׁב"א בְּחִדּוּשֵׁי תַמָּה עַל מַה שְׂמוֹעִיל פִּי קְנָה חוּץ דַּאֲטוּ אָנָן לְדָם שְׂבָסִימְפוֹנוֹת לְחוּד חִיִּישִׁינָן אָנָן לְדָם הַכַּבֵּד עֲצָמוּ חִיִּישִׁינָן וְשְׂמָא כָּל שְׂמוֹצָא פְּתַח לְחוּץ לְשָׁם הוּא עוֹשֵׂה דְרַכּוּ וּפּוֹלֵט: וְאוֹמֵר אָנִי תִינַח לְמַה שְׂפּוֹלֵט לְגַמְרֵי לְחוּץ אָבָל אַכְתִּי מַה שְׂמַתְחִיל בְּפִנְיִם לְפָרוּשׁ מְמַקוּם לְמַקוּם וְלֹא פְּלִטוּ לְחוּץ כָּלֵל זֶה נִשְׂאָר אֲסוּר.

אָמַנְם בַּכָּבֵד אֵין זֶה חֲשׂוֹשׁ שְׁהָרִי כָּל זְמַן שְׁלֹא נִכְרַשׁ לַגְּמָרִי מִמֶּנּוּ וְדַאי מְוֹתֵר וּכְמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַשׁ"י וְתוֹסִ' וְנ"ל רַשׁ"י בַּד"ה וּמִשׁוּם שְׁמִנּוּגִית וְכוּ' וְכָל זְמַן שְׁלֹא פִירֵשׁ פְּשִׁטָּא לִי דְמְוֹתֵר וְכִי פִירֵשׁ מִבְּעֵינָא לִיהּ: וְכָל זֶה בַּכָּבֵד אַבְל בְּלֵב וְרִיאַה שְׁגַם בְּפִירֵשׁ מִמְקוֹם לְמְקוֹם אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה א"כ אֵינוֹ מוֹעִיל פִּי קְנָה וְא"כ בְּוֹדַי אַעפ"כ נִמְלָחוּ וְא"כ לָמָּה לֹא מְלָחוּ עִמָּהֶם הַכָּבֵד שֶׁהוּא בְּמַחְוֶבֶר עִמָּהֶם וְצ"ל לְהוֹרוֹת הַלְכָה וְשִׁפִּיר הַקִּשְׁפָה שְׁאֵם הָיָה פִּי קְנָה חוּץ לַקְדוּרָה אֵין פֶּאן שׁוּם הוֹרָאָה שֶׁל חִידוּשׁ.

אַלָּא שְׁדָבֵר זֶה אִם חִיּוּשֵׁינּוּ בְּבִישׁוּל שְׁפִירֵשׁ מִמְקוֹם לְמְקוֹם הוּא תְלִיָּא בְּרַבְרַבְתָּא בְּפִלּוּגְתָּא הַמּוּבָא בַש"ע י"ד ס' ע"ט סְעִיף י"א בְּבִישׁוּר שְׁנַתְבַּשְׁל בְּלִי מְלִיחָה כָּלֵל וְיֵשׁ שְׂשִׁים בְּרוּטָב נִגְדַּת הַחֲתִיכָה שְׁהַמְחַבֵּר הַתִּיר אֶפְיָלוּ הַחֲתִיכָה וְרַמ"א פֶּתַב שְׂיֵשׁ אוֹסְרִין הַחֲתִיכָה וְטַעַם פְּלִגְוִתָּתָם מְבִנְיָר שְׁזָה וְדַאי שְׁדָם הַיּוֹצֵא מִתְבַּטֵּל בְּשְׂשִׁים אָמַנְם הָאוֹסְרִין חוּשְׁשִׁין שְׁמָא לֹא יֵצֵא כָּלוּ אַבְל פִּירֵשׁ בְּתוֹף הַחֲתִיכָה מִמְקוֹם לְמְקוֹם וְכַמְבִּינְיָר שְׁמַ"ף ס"ק מ"ו וְהַמְתִּירִים ס"ל שְׁאֵין הָרוּטָב מְבַלְבֵּל בְּתוֹף הַחֲתִיכָה אַלָּא מַה שְׁמוּצִיָּא מוּצִיָּא לַחוּץ לַגְּמָרִי.

וּלְפִי זֶה לְדַעַת הַמְתִּירִים גַּם לֵב וְרִיאַה מְוֹתֵרִים בְּלִי מְלִיחָה בְּפִי קְנָה חוּץ לַקְדוּרָה וְדַעַת הַמְתִּירִי עֵיקֵר שְׁגַם רַמ"א לֹא חֲשׂוֹשׁ לְדַבְרֵי הָאוֹסְרִים אַלָּא בְּמְקוֹם שְׁאֵינוֹ צְרוּרָה גְּדוּל וְלַכְבוֹד שֶׁבַת גַּם רַמ"א מַתִּיר.

וּמַעֲתָה לְדַעַת הַמְתִּירִים נִסְתֵּר קוּשְׁיִית הַת"ח: אַלָּא שְׁאוּמֵר אֲנִי שְׁאֶפְתִּי קוּשְׁיִיתוֹ בְּתוֹקְפָה שְׁעַד כֶּאֱמֵר הַמְרַדְכִי בְּלֵב שְׁאֵם פִּי קְנָה חוּץ לְרוּטָב שְׁאֵינוֹ פּוֹלֵט לַחוּץ כָּלֵל לַתּוֹף הַקְדוּרָה אַלָּא פּוֹלֵט דְרָף פִּי קְנָה חוּץ לַקְדוּרָה אַלָּא בְּעֵבֶר וּבִישְׁלוֹ שְׁלֵם בְּלִי קְרִיעָה שְׁבַעֲוֹדוֹ שְׁלֵם וְאֵין לוֹ מְקוֹם לְפִלְוֵט הוּא פּוֹלֵט דְרָף סְמִפּוּנוֹת אַבְל הוּא עֹבְדָא דִּיהוּדָא בְּרִיָּה דַר"ש בֶּן פְּזִי בְּקִנְיָא בְּקוּפְיָא הָא וְדַאי שְׁלֹא עֵבְרוּ עַל הַמְפּוֹרֵשׁ בְּמַשְׁנָה הַלֵּב קוֹרְעוֹ וּמוּצִיָּא דְמוֹ וְכִיּוֹן שְׁפָבֵר נִתְקַרַע הַלֵּב אֶף שְׁהוּצִיָּאוּ דָם הַמְכּוֹנֵס מ"מ דָם הָאֲבָרִים שְׁבַלֵּב עֲצָמוֹ שׁוּב פּוֹלֵט דְרָף הַקְרַע לַתּוֹף הַקְדוּרָה וְאֵם כֵּן עַל כְּרַחֲמֵי הַלֵּב נִמְלַח תַּחֲלָה וְכִיּוֹן שֶׁהֵם כָּלֵם בְּחִבּוּר לָמָּה לֹא נִמְלַחָה גַּם הַכָּבֵד וְצָרִיף לֹמֵר לְהוֹרוֹת הַלְכָה וְנִשְׁאַר קוּשְׁיִית הַת"ח: אָמַנְם לְרַשׁ"י דְלֵב שִׁיעַ אֶף בְּבִישׁוּל א"כ כּוֹכֵל לֹמֵר כְּשֵׁם שְׁשִׁיעַ שְׁאֵינוֹ בּוֹלַע כֶּף נְמִי שִׁיעַ וְאֵינוֹ פּוֹלֵט כָּלֵל וְא"כ הַלֵּב אַחַר שְׁקִרְעוֹ וְהוּצִיָּא דְמוֹ אֵינוֹ צָרִיף מְלִיחָה כָּלֵל וְא"כ אִם פִּי קְנָה חוּץ לַקְדוּרָה לֹא הִרְיָאָה וְלֹא הַכָּבֵד וְלֹא הַלֵּב נִמְלָחוּ וְלֹא קִשְׂיָא קוּשְׁיִית הַת"ח וְרַבִּינוּ תָם לְשִׁטְתוֹ דַס"ל דְלֵב שִׁיעַ אִיִּדְחִי וְלֹא מְהַנִּי בְּבִישׁוּל כָּלֵל וְא"כ עַל כְּרַחֲמֵי הַלֵּב נִמְלַח וְשִׁפִּיר קִשְׂיָא קוּשְׁיִית הַת"ח וְלָכֵן פִּירֵשׁ דְדוּקָא קוּדָם מְלִיחָה הוּא דְבַעֲיָא לִיהּ לְאַבְיִי וְכַנ"ל: אַלָּא דְלְפִי זֶה לְרַשׁ"י הַלֵּב כְּשֵׁם שְׁאֵינוֹ נֶאֱסֵר מִחֲמַת דָם כֶּף אֵינוֹ אוֹסֵר אַחֲרֵים אַחַר קְרִיעָתוֹ מִשׁוּם דָם גַּם בְּלֹא נִמְלַח א"כ לְרַשׁ"י קוּשְׂיָא מַעֲיָקְרָא לִיתָא דְלַתְנִי בְּמַשְׁנָה בְּתוֹרוֹת הַלֵּב אוֹסֵר וְאֵינוֹ נֶאֱסֵר שְׁהַלֵּב כְּשֵׁם שְׁאֵינוֹ נֶאֱסֵר כֶּף אֵינוֹ אוֹסֵר וְנִסְתֵּר תַּחֲלַת הַבְּנִין שְׁכַתְבִּיתִי לְתַרְץ דְבָרֵי הָרָא"ש שְׁכַתְבִּיתִי מִפִּירוּשׁ רַשׁ"י דְלֵבִישְׁלוֹ בְּקְדוּרָה אַחַר מְלִיחָה וְכַתְבִּיתִי שְׁזָה מוּכַח מְדָלָא תְנִין נְמִי הַלֵּב אוֹסֵר וְאֵינוֹ נֶאֱסֵר אַלָּא וְדַאי שְׁהַלֵּב קוּדָם מְלִיחָה הוּא דְאוֹסֵר וּבְכָבֵד פְּסִיק וְתַנִּי בֵּין קוּדָם וּבֵין אַחַר מְלִיחָה וְעַכְשָׁיו לְפִי מַה שְׁכַתְבִּיתִי אֵין זֶה הוּכָחָה וְהָא דְלֹא תְנִין לֵב הֵינּוּ מִשׁוּם שְׁאֵדְרַבָּה אֶפִּילוּ קוּדָם מְלִיחָה הַלֵּב אֵינוֹ אוֹסֵר כָּלֵל: וְעַלָּה בְּדַעַתִּי לֹמֵר דְמַהְכָּא מוּכַח דְלְרַשׁ"י גַּם אַחַר מְלִיחָה מִבְּעֵינָא לִיהּ

דְּהָא אִיכָא לְמִידָק בְּגַמ' דְּקָאָמַר בְּכַבְדָּא דְּאִיסוּרָא וּמִשּׁוּם שְׁמַנוּנִיתָא וְהִנֵּה לר"ת דְּכָל הָךְ סוּגְיָא קוֹנְדָם מְלִיחָה וּמִבְעֵינָא לִיה אִם דָּם הַכְּבֵד מוֹתֵר אוֹ אָסוּר א"כ בְּכַבְדָּא שְׁל טְרַפְסָה הָא וּבְדָאי דְּגַם דְּמָה אָסוּר מִשּׁוּם טְרַפְסָה שְׁלֵא הַתִּיר לָן הַקַּב"ה אֵלָא בְּכַבְדָּא דְּהַתִּירָא וְשָׂרִי לָן דְּמָא אֲבָל לֹא שָׂרִי לָן טְרַפְסָה בְּכַבְדָּא וּא"כ פִּינּוּ דְּבְכַבְדָּא דְּאִיסוּרָא מִיְיָרִי לְמָה לִיה לְמִימַר וּמִשּׁוּם שְׁמַנוּנִיתָא הִנֵּה לִיה לְמִימַר מִשּׁוּם טְרַפְסָה.

וְעֵלָה בְּדַעְתִּי לֹוֹמַר דְּלִפִּי דַעַת הָרֵא"ה בְּבִדָק הַבֵּית דְּכַבְדָּא דְּאִיסוּרָא דְּאוֹסְרֵת קָאָמַר הִיָּינוּ שְׁאוֹסְרֵת כְּבֵד חֲבַרְתָּה וּקמ"ל בְּזָה רְבוּתָא גְדוּלָה דְּאַף דְּכַבְדָּא טְרוּדָה לְמַפְלֵט דָּם וְאִינָה בּוֹלְעַת דָּם מ"מ בּוֹלְעַת שְׁמַנוּנִיתָא וְאִינָה נְאָסְרֵת דְּקָאָמַר הִיָּינוּ בְּכַבְדָּא דְּהַתִּירָא שְׁבִשְׁלָה בְּפִנֵּי עֲצָמָה אִינָה נְאָסְרֵת מְפִנֵי דָם שְׁל עֲצָמָה שְׁפוּלְטֵת וְאִינָה בּוֹלְעַת וּלְפִי זֶה דְּלְמוֹסֵר כְּבֵד חֲבַרְתָּה קָאָמַר א"כ צָרִיךְ לְמִימַר מְפִנֵי שְׁמַנוּנִיתָא דְּמְפִנֵי דָם אֲפִילוּ מִשּׁוּם דָּם טְרַפְסָה לֹא הִיָּתָה אוֹסְרֵת שְׁהָרִי הַכְּבֵד חֲבַרְתָּה טְרוּדָה לְמַפְלֵט דָּם שְׁל עֲצָמָה וְאִינָה בּוֹלְעַת דָּם חֲבַרְתָּה.

וְהִנֵּה עַל פִּירוּשׁוֹ שְׁל הָרֵא"ה הוֹאִיל וְאִינוּ עֲסוּקִים בּוּ יֵשׁ לְדַקְדָק ע"פ מַה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסֵס' בְּפִסְחִים (דָּף עַד ע"ב) ד"ה שְׁאֵנִי לֵב וְכו' וְז"ל. וְנִרְאֶה לְרִיב"א דְּדוֹקָא לְגַבֵּי דָם דְּסִמִּיךְ אֲמַרִינוּ דְּשִׁיעַ אֲבָל לְעַנְיָן שְׁמַנוּנִיתָא דְּאִיסוּרָא לֹא דְּמַפְעֵפֵעַ וְלֹא אֲמַרִינוּ שִׁיעַ וּלְהִכִי גַבֵּי לֵב לֹא קִתְּנֵי שְׁאוֹסֵר וְאִינוּ נְאָסֵר כְּדִקְתָּנִי גַבֵּי כְּבֵד דְּהַתָּם טַעְמָא לֹאוּ מִשּׁוּם דְּשִׁיעַ אֵלָא אִינֵי שְׁהִיא טְרוּדָה לְמַפְלֵט לֹא בְּלַעַה וּמִיָּהוּ אוֹמַר ר"י בְּשֵׁם ר"ת דְּהָא דְּמַסְקִינוּ שְׁאֵנִי לֵב דְּשִׁיעַ דְּחוּיָא בְּעֵלְמָא הוּא: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יִפְלֵא רִיב"א שְׁהוֹכִיחַ מְדָלָא תָּנּוּ גַבֵּי לֵב וְכו' וְקִשָּׁה תִּינַח לְמָה דְּאָמַר כָּאֵן בְּכַבְדָּא דְּאִיסוּרָא אֲבָל רַב סַפְרָא דְּרַצָּה לְמַפְשֵׁט מִמִּשְׁנָה זֹו לְאַבְיֵי א"כ מוֹקִי לָהּ בְּכַבְדָּא דְּהַתִּירָא לְעַנְיָן דְּמָא א"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹכְתָא לְמָה לֹא תְּנִי הַלֵּב אוֹסֵר וְאִינוּ נְאָסֵר.

אֲמַנָם זֶה אִינוּ קוּשְׁיָא דְּרַב סַפְרָא ס"ל כְּמַסְקָנָא דְּפִסְחִים דְּטַעְמִיָּה דְּלֵב מִשּׁוּם דְּכַבְכ"פ וְלֹא אֲמַרִינוּ כְּלָל שְׁאֵנִי לֵב דְּשִׁיעַ וְעִיקָר הַקּוּשְׁיָא שְׁל הָרִיב"א הוּא אִיךְ דְּחִי בְּפִסְחִים שְׁאֵנִי לֵב דְּשִׁיעַ אִם אִיתָא דְּשִׁיעַ א"כ לְמָה לֹא תָּנּוּ גַבֵּי לֵב אוֹסֵר וְאִינוּ נְאָסֵר וּלְזָה קָאָמַר דְּהָאִי דִּיחוּי דְּהָכָא הִיָּינוּלְפִי מַה דְּדְּחִי אַבְיֵי כָּאֵן וּמוֹקִי לִיה בְּכַבְדָּא דְּאִיסוּרָא וּלְעַנְיָן שְׁמַנוּנִיתָא וּלְגַבֵּי שְׁמַנוּנִיתָא לֹא אֲמַרִינוּ לֵב שִׁיעַ זֶהוּ הַנְּלַע"ד הַפִּירוּשׁ בְּדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת שֵׁם בְּפִסְחִים וּלְפִי זֶה הָאִי דְּמַסְיָמִי הַתּוֹסְפוֹת וּמִיָּהוּ אוֹמַר ר"י בְּשֵׁם ר"ת הוּא שִׁיךְ לְתַחֲלַת דְּבַרְיָהֶם וְכַב"ל.

וּמַעֲתָה יִפְלֵא לְדַעַת הָרֵא"ה דַּס"ל דְּגַם הַכְּבֵד נְאָסֵר מִשְׁמַנוּנִיתָא וְלֹא מְהַנִּי מַה שְׁטְרוּד לְמַפְלֵט דָּם וּא"כ בְּכַבְדָּא הוּא שְׁנָה כְּמוֹ לֵב הִדְרָא קוּשְׁיָתִי הָרִיב"א לְדוֹכְתָא לְמָה לֹא תְּנִי הַכְּבֵד אוֹסְרֵת וְאִינָה נְאָסְרֵת: וְאֲמַנָם ע"פ מַה שְׁכַתְּבִיתִי נִיחָא דְּנוּכַל לֹוֹמַר דְּהָרֵא"ה סוּבֵר דְּלֵב כְּשֵׁם שְׁאִינוּ בּוֹלְעֵי כְּףֵי אִינוּ פּוֹלְטֵי וּא"כ אִינוּ אוֹסֵר כְּלָל וְגַם נוּכַל לֹוֹמַר עוֹד דְּהָרֵא"ה לְשִׁטְתוֹ דְּפִירוּשׁ וְאִינָה נְאָסְרֵת הִיָּינוּ בְּפִנֵּי עֲצָמָה וּלְפִי זֶה עַל כְּרַחֲךָ דַּס"ל כְּשִׁטְתָּ וְעוֹד יֵשׁ לֹוֹמַר שְׁבִתּוֹסְפוֹת דְּאִין לֹוֹמַר דְּסֵבֵר כְּשִׁטְתָּ ר"ת א"כ עִיקָר הַבְּעֵינָא אִם דָּם הַכְּבֵד אָסוּר אוֹ מוֹתֵר וּבְעֵי לְמַפְשֵׁט שְׁאָסוּר מִדְּתָנּוּ הַכְּבֵד אוֹסְרֵת וְדְּחִי לִיה בְּכַבְדָּא דְּאִיסוּרָא וְאַפְתִּי קִשָּׁה נְפִשׁוֹן מְסִיפָא וְאִינָה נְאָסְרֵת וּלְדַעַת הָרֵא"ה הִיָּינוּ שְׁנִתְּבִשְׁלָה בְּפִנֵּי עֲצָמָה וּקמ"ל שְׁאִינָה

נְאֻסְרָת מְדַמָּה בְּעֵצְמָה וְיִהְיֶה טַעְמָא מְפָנִי שְׁפּוֹלְטָת וְאִינָה בּוֹלְעַת מְכָלֵל שְׁדָמָה דְּפִירָשׁ מְמַנָּה עַכ"פּ אָסוּר שְׁאֵם הוּא מְנוֹתָר א"כ מַה לִּי אִם בּוֹלְעַת אוֹ אִם אִינָה בּוֹלְעַת.

וּכְבָר רְצִינִי בְּזֶה לְתַרְזֵן קְוֹשְׁיִית הַתּוֹסְפּוֹת שְׁכַתְּבוּ וּמִיָּהוּ קִשָּׁה קִצָּת דְּקֶאֱמַר בְּסוּמוֹף לְמִיסַר חֲבִירְתָּה נְמִי לֹא תִבְעֵיָא לָךְ דְּתַנּוּן הַכְּבֵד אוֹסְרָת הָא אִיפָא לְאוּקְמִי בְּשֵׁלָא נְמַלְחָה. וְאִמְרִיתִי דְהָרִי קִשָּׁה לָמָּה לִי לְמִימַר כָּלֵל אוֹסְרָת וְנִימָא רַק הַכְּבֵד אִינָה נְאֻסְרָת מְפָנִי שְׁפּוֹלְטָת וְאִינָה בּוֹלְעַת וּמְדִיָּהִיב טַעְמָא שְׁאִינָה בּוֹלְעַת מְכָלֵל דְּדָם דְּנַפְיָק מִינָּה אָסוּר וּמְמִילָא נִדְעַ שְׁאוּסְרָת וּא"כ הָרִי בְּרִישָׁא דְתַנּוּן הַכְּבֵד אוֹסְרָת מְנוֹתָר אֲלֵא וּדְאִי דְלִהְכִי תְנִי לִיָּה מְשׁוּם דְּסִיפָא וְאִינָה נְאֻסְרָת הֵינּוּ לְעוֹלָם אִינָה נְאֻסְרָת גַּם קוֹדָם מְלִיחָה וּבְזֶה הַנּוֹצְרָף לְמִיָּהִב טַעְמָא שְׁפּוֹלְטָת וְאִינָה בּוֹלְעַת שְׁקוֹדָם מְלִיחָה וּדְאִי פּוֹלְטָת דָּם הָאָסוּר לְדַעַת וְעוֹד יֵשׁ לּוֹמַר אֲבָל אִפְתִּי לֹא יִדְעִינוּ שְׁגַם אַחַר מְלִיחָה נַפְיָק מִינָּה דְמָא לְכֹף תַּנּוּן הַכְּבֵד אוֹסְרָת שְׁגַם קוֹדָם מְלִיחָה אוֹסַר וְנִסְתַּר קְוֹשְׁיִית הַתּוֹסְפּוֹת וְגַם קִשָּׁה לְשִׁטַּת רַבִּינוּ תָּם שְׁכָל הַסְּנִיָּא רַק קוֹדָם מְלִיחָה א"כ רִישָׁא לָמָּה לִי.

וְעַל זֶה הִשְׁבִּינִי בְּנִי מו"ה שְׁמוּאֵל דְּבָרִי טַעַם שְׁאִי לֹא רִישָׁא אִפְתִּי הִנָּה אִמִּינָא דְמָא דְנַפְיָק מִינָּה מְנוֹתָר לְגַמְרִי וְהָא דְקִתְנִי אִינָה נְאֻסְרָת הֵינּוּ שְׁאֵם בִּישְׁלַ הַכְּבֵד עִם בְּשָׂר אַחַר שְׁלֵא נְמַלַח אִינָה נְאֻסְרָת מְדָם שֶׁל הַבְּשָׂר וּבְזֶה וּדְאִי הַנּוֹצְרָף לְמִיָּהִב טַעְמָא מְפָנִי שְׁפּוֹלְטָת וְאִינָה בּוֹלְעַת אֲבָל לְעוֹלָם דְמָא דְנַפְשָׁה גַם קוֹדָם מְלִיחָה הֵיִתֵּר גְּמוּר הוּא וּלְכֹף הַנּוֹצְרָף לְמִתְנִי הַכְּבֵד אוֹסְרָת וְהֵינּוּ קוֹדָם מְלִיחָה בְּאַמַּת לְשִׁטַּת ר"ת וּלְשִׁטַּת וְעוֹד יֵשׁ לּוֹמַר שְׁפִיר הַקְּשׁוּ הַתּוֹסְפּוֹת דְלָמָּה הֵינּוּ קוֹדָם מְלִיחָה.

אֲבָל עַכ"פּ לְדַעַת הָרֵא"ה שְׁפִירָשׁ גַּם בְּמַסְקֵנָא וְאִינָה נְאֻסְרָת הֵינּוּ בְּנִתְבְּשָׁלָה בְּפָנִי עֵצְמָה א"כ אִפְתִּי תִפְשׁוּט עַכ"פּ שְׁדָמָה אָסוּר וְאוֹסַר אַחֲרִים מְדֵהוֹצְרָף לְמִיָּהִב טַעְמָא שְׁפּוֹלְטָת וְאִינָה בּוֹלְעַת אֲלֵא וּדְאִי שְׁהָרֵא"ה סוֹבֵר כְּשִׁטַּת וְעוֹד יֵשׁ לּוֹמַר דְּהַסְפֵּק הוּא אַחַר מְלִיחָה א"כ אִיפָא לְמִימַר וְאִינָה נְאֻסְרָת קוֹדָם מְלִיחָה וּבְזֶה הַנּוֹצְרָף לְמִיָּהִב טַעְמָא שְׁפּוֹלְטָת וְאִינָה בּוֹלְעַת אֲבָל לְעוֹלָם שְׁאֲחַר מְלִיחָה שׁוּב אִינָה אוֹסְרָת.

אֲלֵא דְקִשְׁיָא א"כ גַּם עֵתָה דְמוֹקִי לָהּ בְּכַבְדָּא דְאִיסוּרָא אִפְתִּי מְנוֹכְרַח לְאוּקְמִי קוֹדָם מְלִיחָה דְאֵל"כ נְפִשׁוּט מְסִיפָא א"כ לָמָּה לּוֹ כָּל הַטְּוֹרַח הַזֶּה וְנִדְחִי בְּפִשְׁיָטָא הָאִי קוֹדָם שְׁנִמְלַחָה לְכֹף אוֹסְרָת וּכְקוֹשְׁיִית הַתּוֹס' וְאִם ס"ל כְּמוֹ שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹסְפּוֹת דְּמַסְתְּמָא מִיִּירִי אַחַר מְלִיחָה כְּמוֹ שְׁדָרְף לְבִשְׁלַ בְּשָׂר א"כ גַּם עֵתָה סִיפָא וְאִינָה נְאֻסְרָת מִיִּירִי אַחַר מְלִיחָה כְּמוֹ שְׁדָרְף לְבִשְׁלַ וְא"כ מְדִיָּהִיב טַעְמָא שְׁאִינָה בּוֹלְעַת אִפְתִּי תִפְשׁוּט שְׁאוּסְרָת גַּם אַחַר מְלִיחָה.

וְהִנָּה נוֹכַל לּוֹמַר שְׁעִיקַר הַדִּין וּדְאִי דְמִיִּירִי גַם אַחַר הַמְּלִיחָה כְּמוֹ שְׁדָרְף לְבִשְׁלַ אֲבָל כְּאֵן שְׁיָהִיב טַעְמָא שְׁאִינָה בּוֹלְעַת שְׁפִיר נוֹכַל לּוֹמַר דְּאֵגַב אוֹרְחָא קמ"ל הַטַּעַם שְׁאִינָה בּוֹלְעַת כְּדִי שְׁנִדְעַ שְׁגַם קוֹדָם מְלִיחָה אִינָה נְאֻסְרָת אֲלֵא שְׁזָהוּ דוֹחַק קִצָּת וְאִמִּינָא מְלִתָּא דְמַסְתְּבָרָא דְהִנָּה הַתּוֹסְפּוֹת כְּתָבוּ דְמִשְׁמַע לִיָּה דְמִיִּירִי אַחַר מְלִיחָה כְּמוֹ שְׁדָרְף לְבִשְׁלַ בְּשָׂר וְאוֹמַר אֲנִי הָא תִּינַח אִם הַמְּלִיחָה פּוֹעֶלֶת בָּהּ וְאִזּוּ מַסְתְּמָא דְרָף לְמַלְחָה אֲבָל אִם אֵין הַמְּלִיחָה פּוֹעֶלֶת בָּהּ וְלֹא כְּלוּם לָמָּה יִהְיֶה דְרָף לְמַלְחָה וּלְפִי מַה דְּבַעֲי לְמַפְשֵׁט שְׁהַכְּבֵד אוֹסְרָת אִפְּלוּ אַחַר מְלִיחָה א"כ אֵין הַמְּלִיחָה פּוֹעֶלֶת בָּהּ כְּלוּם לֹא לְגַבִּי דְנַפְשָׁה וְלֹא לְגַבִּי אַחֲרִים דְלְגַבִּי דְנַפְשָׁה גַם קוֹדָם מְלִיחָה לֹא נְאֻסְרָה וּכְמוֹ שְׁאֲמַר לּוֹ לְמִיסַר נַפְשָׁה לֹא קַמְבַּעֲיָא לָיָה וּכְמ"ש מְהַרְש"א אִפְּלוּ קוֹדָם מְלִיחָה וּלְמִיסַר אַחֲרֵינָא הַמְּלִיחָה לֹא מְהַנִּי בָּהּ שְׁהָרִי לְפִי

מה דבְּעֵי לְמַפְשֵׁט א"כ גַּם אַחַר מְלִיחָה אוֹסְרֵת וּא"כ לְפִי פְּשִׁיטתוֹ עַל כְּרַחֲמֵי אֵין דְּרָף לְמַלְחָה כִּלְלֵי שְׁהָרִי הַמְּלִיחָה בְּהַ פּוֹעֵל רִיב וְכִינּוּן שְׁאֵף לְפִי דְּבָרָיו מִיְיָרֵי הֵךְ מִתְנַי' בְּלֹא מְלִיחָה א"כ מִנ"ל לְמַפְשֵׁט כִּלְלֵי וְדַלְמָא דְּנֻקָּא קוֹדָם מְלִיחָה מִיְיָרֵי וּלְכַף אוֹסְרֵת אֲבָל לְאַחַר מְלִיחָה אֵינָה אוֹסְרֵת.

אֵלָא דְּהָא לְאוּ מְלִיחָה דְּשִׁפִּיר פְּשִׁיט שְׁגַם אַחַר הַמְּלִיחָה אוֹסְרֵת וְאִזּוּ בְּאַמַּת הַמְּלִיחָה אֵינָה פּוֹעֵלֶת בְּהַ אֲבָל אֵי אֲמַרְתָּ שְׁאַחַר הַמְּלִיחָה אֵינָה אוֹסְרֵת א"כ מִמִּילָא שׁוּב דְּרָף לְמַלְחָה קוֹדָם בִּישׁוּלָה עִם בְּשָׂר וּא"כ כִּינּוּן שְׁדָרְף לְמַלְחָה אֵיף קֶאֱמַר הַתַּנָּא סַתָּם אוֹסְרֵת וְהֵלֵא כִּינּוּן שְׁדָרְף לְמַלְחָה א"כ מִסְתַּמָּא נְמַלְחָה וְאֵיף אוֹסְרֵת אֵלָא וְדֵאֵי שְׁאוֹסְרֵת גַּם אַחַר מְלִיחָה.

וּבְזָה אֲמַרְתִּי פְּרַפְרֵת אַחַת מַה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק מַה דְּקֶאֱמַר לְמִסַּר נִפְשָׁה לֹא קִמְבַּעֵי לִי כִּי קִמְבַּעֵי לִיָּה לְמִסַּר חֲבִירְתָּהּ אִם כִּינּוּנָתוֹ לְמִסַּר בְּשָׂר אַחַר הַמְּתַבְּשָׁל עִמּוֹ וְכִמּוֹ שְׁפִירְשׁ רַש"י לֹא הָוָה לִיָּה לְמִימַר לְמִסַּר חֲבִירְתָּהּ שְׁאֵין הַבְּשָׂר חֲבִירְתָּהּ שֶׁל הַכֶּבֶד וְכִף הָוָה לִיָּה לְמִימַר כִּי קִמְבַּעֵי לִיָּה לְמִסַּר הַמְּתַבְּשָׁל עִמּוֹ אֲבָל מְדַקְאֵמַר לְמִסַּר חֲבִירְתָּהּ אֵין הַכֶּבֶד וְכִינּוּנָה כִּי אִם עַל כֶּבֶדָא אַחֲרִיתָא שְׁכַבְדּוּ זֶה תַּאֲסַר כֶּבֶד אַחֲרֵת וְזֶהוּ תִּימָה דְּאֵיף יֶאֱסַר כֶּבֶד חֲבִירוֹ הֵלֵא כְּשֵׁם שְׁהֵי פּוֹלְטָת וְאֵינָה בּוֹלְעַת כִּף חֲבִירְתָּהּ פּוֹלְטָת וְאֵינָה בּוֹלְעַת.

וְנִלְע"ד פִּירוּשׁ אַחַר בְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא דְּלֹא כְּשׁוּם אֶחָד מִפִּירוּשֵׁי הַתּוֹס' וְהוּא שְׁזָה וְדֵאֵי בְּכַבְדּוֹ שְׁלֹא נְמַלְחָה קִמְבַּעֵי לִיָּה וְלֹא שְׁמִסְנֻפָּק אִם דְּמָה אֶסוּר וְכִפִּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת אֵלָא וְדֵאֵי דְּמָה אֶסוּר וְלִכְּוֹ אוֹסְרֵת בְּשָׂר שְׁנִתְבְּשָׁל עִמָּה רַק מְבַעֵי לִיָּה שְׁנִתְבְּשָׁל עִמָּה כֶּבֶד חֲבִירְתָּהּ וְאִם חֲבִירְתָּהּ ג"כ לֹא נְמַלְחָה כְּמוֹהָ וְדֵאֵי שְׁאֵינָה אוֹסְרֵתָּהּ שְׁהָרִי גַּם הֵיָא וְדֵאֵי טְרוּדָה לְפָלוּט וְאֵינָה בּוֹלְעַת וְאִם שְׁנִיָּהֶם נְמַלְחוּ ג"כ מִמ"נ אֵינָם אוֹסְרִים זֶה אֵת זֶה אֵלָא מְבַעֵי לִיָּה שְׁאַחַת לֹא נְמַלְחָה וְאַחַת נְמַלְחָה וְאוֹתָהּ שְׁלֹא נְמַלְחָה וְדֵאֵי מְוִתֵּרֵת שְׁטְרוּדָה לְפָלוּט וְאֵינָה בּוֹלְעַת אֲבָל מְסַפְקָא לִיָּה בְּאוֹתָהּ שְׁנְמַלְחָה אֵי אֲמַרִינּוּ כְּדַעַת ר"ת שְׁאַחַר שְׁנְמַלְחָה כְּבָר יֵצֵא כֹּל דְּמָה לְגַמְרֵי וְשׁוּב אֵינָה פּוֹלְטָת וּא"כ נְאָסְרֵת מִחֲבִירְתָּהּ.

וּא"ת כִּינּוּן שְׁעִיקָר סְפִיקָא שְׁלוֹ אִם בְּכַבְדּוֹ אַחַר שְׁנְמַלְחָה שׁוּב לֹא אֲמַרִינּוּ כִּי שְׁטְרוּדָה לְמַפְלֵט א"כ לְמָה תִּלָּה הַבְּעֵיָא אִם כֶּבֶד אוֹסְרֵת כֶּבֶד חֲבִירְתָּהּ הִנֵּה לוֹ לְשִׁאוּל אִם בְּשָׂר שְׁלֹא נְמַלַּח אֶסוּר כֶּבֶד שְׁנְמַלְחָה אֵי אֲמַרִינּוּ בְּכַבְדּוֹ אַחַר שְׁנְמַלְחָה שְׁטְרוּדָה לְפָלוּט וְלֹא בְּלַעַת מְבַשָּׂר אוֹ לֹא אֲמַרִינּוּ שְׁטְרוּדָה לְפָלוּט יֵשׁ לוֹמַר דְּבָהָא פְּשִׁיטָא לִיָּה לְאֶסוּר וְהוּא ע"פ מ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף קי ע"א) בְּסוּף ד"ה הֵהוּא לְקַדְרָה שְׁאִם בְּשָׁלוֹ הֵלֵב בְּהִדֵּי בְּשָׂר לֹא מְהַנִּי לְקַרְעוֹ לְאַחַר בִּישׁוּלוֹ דְּהַבְּשָׂר הֵהוּא נַעֲשָׂה נְבִילָה וְחוּזָר וְאוֹסְרָה הֵלֵב דְּלִגְבֵי שְׁמִנּוּנִית לֹא מְהַנִּי מַה דְּלֵב שִׁיעַ וְכֵן הוּא דַּעַת הָר"ן וְעֵינּוּ בְּכַר"ח ס' ק"ג סוּף ס"ק א' א"כ ג"כ כָּאֵן בְּכַבְדּוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּלִגְבֵי שְׁמִנּוּנִית לֹא מְהַנִּי מַה דְּטְרוּד לְמַפְלֵט וּא"כ אִם בִּישְׁלוֹ בְּהִדֵּי בְּשָׂר שְׁלֹא נְמַלַּח אִפִּי לֹא נְמַלְחָה הַכֶּבֶד כִּלְלֵי נְאָסְרֵת כִּינּוּן שְׁהַבְּשָׂר עִצְמוֹ נְאָסַר א"כ נַעֲשָׂה הַבְּשָׂר נְבִילָה וְחוּזָר וְאוֹסַר הַכֶּבֶד.

אֵלָא דְּלִפִּי זֶה קִשָּׁה א"כ אֵיף דְּחֵי אַח"כ הֵתָם בְּכַבְדָּא דְּאֶסוּרָא וּא"כ הַכֶּבֶד אֵינָה נְאָסְרֵת אִפִּילוֹ מְטַרְפָּה וְכִפִּירוּשׁ רַש"י וּא"כ כִּינּוּן שְׁאֵבֵי עִצְמוֹ ס"ל עַל כְּרַחֲמֵי דְּאֶפִּילוֹ מְשִׁמְנוּנִית אֵינּוּ נְאָסַר אַפְתִּי הָוָה לִיָּה לְסַפּוּקֵי בְּבָשָׂר שְׁלֹא נְמַלַּח אִם אֶסוּר כֶּבֶד שְׁנְמַלַּח.

בזה יש לומר בפירוש הרא"ה בשמנונית דאסורא אוסרת אפילו כבד חבירתה ומה שאמר ואינה נאסרת לא קאי אטרפה כי אם אכבד של כשרה שבישלה בפ"ע שאינה נאסרת מדמה.

וא"ת אפתי פיון שגם לפי פירושינו על פרושה מספקא ליה אם הכבד אחר שנמלחה פולטת דם או לא וא"כ היינו כסברת ועוד יש לומר שבתוס' א"כ היא גופה קשיא למה נקט אב"י למיסר חבירתה דהיינו כבד חבירתה ולמה לא מספקא ליה בפשוטו אם כבד אחר שנמלחה אוסרת בשאר המתבשל עמה וכפי פירוש ועוד יש לומר שבתוס' ממש יש לומר דסבר אב"י בזה כסברת ר"ת דמדאורייתא ודאי אין דם הפורש מן הכבד אוסר רק מדרבנן אוסר קודם שנמלח גזרה משום שאר בשאר שלא נמלח ואף שלא אסרו הכבד עצמו שנתבשלה בלי מליחה גזרה משום שאר בשאר שנתבשל בלי מליחה היינו טעמא לפי שפיון שאינו בולע כלל לא שייך לאסור שהרי בכל האסורים אם טעמו קפילא מהני וא"כ גם שאר בשאר היכא שאינו בולע לא נאסר אבל שאר בשאר שבוולע מן הכבד גזרו בכבד אטו שאר בשאר שלא נמלח ולכך אי אפשר לאסור בכבד כי אם היכא שאוסר שאר בשאר וא"כ אחר שנמלחה הכבד למה תאסור שהרי לא שייך לגזור אטו שאר בשאר ששאר בשאר לא משפחת שיאסור אחר שנמלח אבל מספקא ליה בכבד שלא נמלחה אם אוסרת כבד שנמלחה אי אמרינן שאחר מליחה בלעה א"כ גזרינן אטו שאר בשאר אבל אי לא בלעה אף ששאר בשאר אוסרת הכבד אפילו לא נמלחה היינו פיון שנעשה נבילה אוסר משום שמנונית אבל בכבד פיון שהיא עצמה לא היה שייך למיסרה משום גזרה הנ"ל פיון שלא בלעה וכו"ל לא שייך לאסור כבד חבירתה משום גזרה שהרי גם גבי שאר בשאר אי הוה טעים קפילא הבשאר שלא קיבל טעם דם היתה גם הכבד מותרת וכו"ל: וקפשיט ליה רב ספרא מהא דתנו הכבד אוסרת והכי קאמר למיסר חבירתה נמי לא תבעי לה דודאי אינה אוסרת ולהתירא קפשיט ליה והוא מדתנו הכבד אוסרת והיינו אפילו אחר מליחה כדרך לבשל וכמ"ש התוספות ואוסרת בשאר המתבשל עמה וא"כ על פרושה עדיין פולטת וקפשיט ליה תרתי נגד סברת אב"י דלאב"י הוה פשיטא דאחר מליחה אינה אוסרת בשאר וקודם מליחה מספקא ליה אם אוסרת כבד שנמלחה ואיהו פשיט ליה דגם אחר מליחה אוסרת בשאר המתבשל וממילא שוב אין כבד נאסרת אפילו אחר מליחה מכבד שלא נמלחה ודחי ליה האי בכבדא דאסורא וכפירוש הרא"ה וכשפא לרבי זריקא השיב לו ר' זריקא האי נמי לא תבעי לה וכו' וקריבו לן קניא בקופיא וכו' וקודם מליחה הוה וכמ"ש התוס' שהיה ידוע להם שלא נמלחה הכבד וא"כ אפילו בשאר אינה אוסרת אפילו קודם מליחה שאין דמה אסור כלל ולא גזרו משום שאר בשאר א"כ ק"ו שאינה אוסרת כבד חבירתה כלל זהו הנלע"ד בפירוש דברי הגמ': ומעתה נחזור לראשונות מה שהקשיתי על הרא"ה דעל פרושה ואינה נאסרת מוקי בלא נמלחה א"כ למה ליה לאוקמי בכבדא דאסורא נוקי בכבדא דהתירא ולא נמלחה יש לומר דבשלא אוסרת שמיירי שאוסרת בשאר שעמה וא"כ אם היא אוסרת בלא נמלחה ובנמלחה אינה אוסרת א"כ שוב דרוך למלחה ומן הסתם נמלחה כשמתבשלה עם בשאר וא"כ איך קאמר בסתם אוסרת אלא ודאי דבאמת גם אחר מליחה אוסרת אבל ואינה נאסרת שבאמת גם קודם מליחה אינה נאסרת ובנתבשלה בפ"ע מייירי להרא"ה ואז אין דרוך למלחה כלל שהרי אין המליחה מועלת בה וקודם מליחה ואחר מליחה שונים בה וא"כ מן הסתם לא נמלחה ולהכי מייירי

בלא נמלחה וְשפיר יְהיב טעמא לפי שפולטת ואינה בולעת וילעולם דאחר מליחה לא נשאר בה דם פלל ואז באמת בלא"ה מותרת: אי נמי נוכל לומר להרא"ה דבכבדא דהתירא לא הנה יכול לאוקמי בלא נמלחה דא"כ אוסרת היינו בשר דכבד חבירתה ודאי שאינה אוסרת שהרי פלטה ולא בלעה ואם פן שאוסרת בשר א"כ ל"ל אוסרת הרי מדנהיב בסיפא ואינה נאסרת טעם שפלטה ולא בלעה מפלל שדמה אסור ופשיטא שאוסרת בשר אלא ודאי אוסרת דרישא היינו אחר מליחה אבל עכשיו דמוקי באיסורא ואוסרת כבד חבירתה והיא גופה קמ"ל דלגבי שמנונית לא אסרינו אידי דטרוד למפלט לא בלע שפיר מוקמינו קודם מליחה.

וכיון שציצא לנו שהרא"ה ס"ל פשטת ועוד יש לומר א"כ ממילא לא קשיא לדידיה דלתני הלב אוסר ואינו נאסר דלגבי כבד אומר מלתא דפסיקא אפילו אחר שנמלחה משא"כ גבי לב הוא דוקא קודם מליחה וכנ"ל: וע"פ מה שכתבתי יש ליישב מה שיש לכאורה להפליא פליאה רבה בין לשטת ר"ת ובין לשטת הועוד יש לומר דהרי לשטת ר"ת דאחר מליחה לא נסתפק א"כ צריך לומר שבכדי שיעור מליחה יוצא כל הדם א"כ אחר מליחה אם בשלו עם בשר שלא נמלח נאסר דהרי אין מקום לומר בו אידי דטרוד למפלט לא בלע ולפי זה איך אמרו למיסר נפשה לא נאסרה פלל אפילו שלוק הרבה ונהרי הבישול מבלבל יותר ממליחה ולמה נימא שבשעת מליחה יצא כל דמו תוף שיעור מליחה ולמה לא נימא ג"כ שפאשר נתבשל זמן מרובה יצא כל דמו ואח"כ יהיה נאסר שחוזר ובולע מה שפלט ואיך התירו בשלוק לדעת ת"ק ומשמע אפילו שלוק הרבה שהרי לא שמו בו שום גבול ולמימר שגם אחר שפלט כל דמו אפ"ה דרוך הכבד להפליט שמנונית ושאר טעם שבו עד שאפילו אין בו דם אפ"ה שייך למימר ביה אידי דפליט לא בלע א"כ אף אם נחלט מ"מ החליטה אינה סותמת אלא פליטת הדם אבל שמנונית פולט אחר חליטה וכידוע מסבא ומבואר ג"כ בר"ן שכתב בכבדא דאיסורא ואשמעינו חידוש שאפילו נחלטה ואינה אוסרת משום דם אפ"ה אוסרת משום שמנונית ולפי זה איך אמר רבא אי חלא אסור איהו נמי אסור.

ולמה הרי אף שנצמת מלפלוט דם אפ"ה פולט שמנונית ואמרינו מפלט פלט מבלע לא בלע אלא ודאי דלא אמרינו הכי אלא כל זמן שפולט דם שאז פולט בשפע רב וא"כ הדרא קושיא לדוכתא דלמה לא ינפסק פליטת דמו בסוף הבישול כמו במליחה ולשטת הועוד יש לומר יש ג"כ לתמוה כנ"ל דלדידהו אחר מליחה מסתפק אם יצא כל דמו א"כ למה זה פשוט לו דלמיסר נפשה לא נאסרה אפילו שלוקה הרבה.

ועוד קשה לשטת הועוד יש לומר איך אמר למיסר נפשה וכו' כי קמבעיא ליה למיסר חבירתה ולמיסר חבירתה היינו אם בישל עמו בשר והכבד נמלחה ומספקא ליה אם יצא כל דמו או לא ואוסר שאר בשר הלא כזה יש לספוקי למיסר נפשו כגון שבישלה אחר שנמלחה עם בשר שלא נמלח שאם ע"י מליחה יצא כל דמו הרי הוא נאסר משאר בשר ואם לאו אינו נאסר.

אלא שנה יש ליישב לשטת התוס' דאמרינו חתיכה נ"נ ונאסר שאר הבשר ואוסר הכבד משום שמנונית אלא דלשטת התוספות גם משמנונית אין הכבד נאסר כמבואר בדבריהם בפסחים [דף עד ע"ב] ד"ה שאני לב עיין שם ולכן אני אומר שלתרז כל זה הקדים

רבינו תם דמדאורייתא פשיטא ליה רק מספקא ליה מדרבנן והיגו משום דגזרינן אטו שאר בשאר והנה הכבד פלו דם אלא שיש בו ג"כ דם מןבלע כמו בשאר אברים וזה יוצא ע"י מליחה אבל דמו שהוא בשרו פל זמן שהוא קנים הוא פולט בנדאי ומדאורייתא הפל מותר פינן שהוא פלו דם והתורה התירתו א"כ בין בשרו ובין המןבלע בו מותר אלא שרבנן גזרו ודעת רבינו תם דאחר שיצא דם המןבלע תו ליכא ספיקא דבזה אין מקום לגזור אטו שאר בשאר דלא מצינו כיצא בזה בשאר בשר וקודם שנגמלח הוא דמסתפק אם גזרו אטו שאר בשאר או לא ודעת הועוד יש לומר הוא דקודם מליחה נדאי גזרו אטו שאר בשאר ואחר מליחה הוא שנסתפקו שמה גם דם הנבלע עדיין לא יצא ונמצא שגם אחר מליחה יש לגזור אטו שאר בשאר קודם מליחה פינן שיש בו בכבד אחר מליחה דם המןבלע כמו שיש בשאר בשאר קודם מליחה ובזה פל קושיות הנ"ל מתרצין דכל זה דם המןבלע אבל דם בשרו שהוא פלו דם זה פולט והולך תמיד כל זמן שלא נחלט.

וכל זה שייך לומר אם הוא מדאורייתא נדאי מותר ורק גזרה מדרבנן שייך לחלק בין קודם מליחה לאחר מליחה אבל אם נימא שספקא ליה מדאורייתא שמה אחר שפירש אסור וכן משמע לשון רש"י שפירש ואע"פ שכלו דם אפ"ה לאחר שפירש ויצא הרי הוא דם ואסור הרי שהספק שמה לאחר שפירש הוא דם ממש וא"כ הוא מדאורייתא ואין לחלק בין קודם מליחה או אס"כ ובזה כבר יצא לנו פוננת הרא"ש שכתב דלרש"י אחר מליחה מסתפקא ליה וכתבתי שלא ידעתי מקום ברש"י להוציא ממנו הוכחה לזה וכאשר כתבתי נכון.

אמנם אפתי לשון הרא"ש שכתב שספקא ליה שמה אין פח במלח להוציא פל הדם וכו' ולפי מ"ש לא מספקא ליה בזה פלל אלא מספקא ליה אם אחר שפירש איסורא או לא ואפילו נדאי יצא פל דם הפלוע מ"מ דם עצמו נדאי לא יצא: ואמנם למה שכתבתי לעיל למסקנא דמוקי בכבדא דאיסורא למה אמר משום שמנוניתא ותיפוק ליה משום דם טרפה וכתבתי דלשטת הרא"ה שפירש שאוסרת כבד חכרתה וקמ"ל דאף שטרודה לפלוט דם ולא בלעה דם מ"מ בולעת שמנונית דאיסורא ניחא וכנ"ל והנה רש"י לא ס"ל כשטת הרא"ה שהרי פירש ואינה נאסרת אם של היתר היא ובשלה עם טרפה וכו' וא"כ לרש"י קשה למה נקט שמנוניתא אלא נדאי דגם אחר מליחה איירי דמסתמא הך מתניתין איירי אחר מליחה כדרך המתבשרין כמ"ש התוס' ואף שהוא טרפה מ"מ בשעה שבשלה לא ידע שהיא טרפה ולפי זה צ"ל משום שמנוניתא דמשום דמה ליכא למימר שהרי כבר נמלחה ויצא דמה לפי מה שרוצה עתה לדחות שאינה אוסרת משום דמה: אלא לפי זה קשיא לר"ת שהרי התוס' כתבו בהדיא בפסחים דגם משום שמנוניתא דטרפה אין הכבד נאסרת אמנם נלע"ד שהתוס' לא כתבו זה שם אלא לתרץ למה לא תני הלב אוסר ואינו נאסר אבל למה דאסקי התוס' ה"ת ומיהו אומר ר"י בשם ר"ת דלב דשיע דיהוייאי בעלמא הוא א"כ שוב אין לנו ה"כ לומר דכבד אינה נאסרת משמנונית ואיכא למימר כדברי הרא"ה והא דלא תנו הלב אוסר ואינו נאסר היינו משום דלב אינו נאסר רק בצלי אבל בפישול נאסר וכבד משום דם אפילו בפישול אינה נאסרת: דף קיג ע"א תוס' בד"ה בשר בהמה טהורה וכו' ה"ד בשר עוף לרבנן דאסור מן התורה דדוקא ר"ע הוא דאמר חיה ועוף אינן מן התורה ונפקא לן מדדריש לקמן את שאסור משום נבילה וכו' ולפי דבריהם יפלא למה הנפיר ת"ק בהמה בדבריו ונהה"ל למימר בשר טהורה בחלב טהורה

ואי לאפוקי דגים זה כפר מפונרש בריש הפרק כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים אלא ודאי דבהמה לאפוקי חיה ועוף אתי וכדברי הרי"ף שת"ק היינו ר"ע ועיין ברא"ש אלא דקשיא אי ס"ד דת"ק בהמה לאפוקי חיה ועוף אתי א"כ קשה למה לא נקט ת"ק אכילה בדבריו ונהיה ליה לומר בשר בהמה טהורה וכו' אסור בבישול ובאכילה ובהנאה ואי משום פינו דנקט הנאה שוב גם אכילה בכלל וק"ו הוא אפתי הנה לו לפרשו לדיוקא דבהמה דוקא הא חיה ועוף אפילו באכילה אינו אסור.

ואפשר לומר דבשלמא בישול ונאה דיוקא שפיר דחיה ועוף אפילו איסורא ליכא אבל אכילה גם חיה ועוף אף שאינו אסור מן התירה מ"מ אסור עכ"פ מדרבנן ולפי זה מוכח דבישול ונאה ליכא בחיה ועוף אפילו איסור דרבנן ומזה קושיא על דעת הב"ח דגם לר"ע חיה ועוף אסורים בבישול ונאה מדרבנן כמו שאסורים באכילה מדרבנן: ועכ"פ לשטת התוס' דת"ק סובר גם חיה ועוף מן התורה קשיא למה נקט בהמה ורציתי לומר דכוננת הת"ק למעוטי חלב שאין בו איסור בב"ח משום דאין איסור חל על איסור ולכך נקט בשר ולא נקט סתם בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור להורו' דוקא בשר ולא חלב ואף בלשון תורה חלב בכלל בשר וכדמשמע בדברי התוס' ע"ב בד"ה ושאני הקא מ"מ לשון חקמים לחוד.

ולפי זה הוצרך לשנות משנתו בבהמה דאי הנה נקט סתם בשר טהורה והנה כולל גם חיה לא הנה אפשר למעוטי חלב שהרי בחלב חי' ודאי חל בשר בחלב דלא שייך איסור חל על איסור דחלב חי' לא איתסר כולל אלא דלפי זה קשה פינו דסבר ת"ק אין איסור חל על איסור וסבר היקשא דנבלה א"כ ממילא אימעט טמאה שהרי כשם שדרשינו כל שיש בו משום נבילה יש בו משום בשר בחלב הה"נ דרשינו להיפך שכל שאינו אסור משום נבילה אין בו משום בב"ח ובטמאה ליכא איסור נבילה למ"ד אין איסור חל על איסור וממילא אין בו משום בב"ח אפילו בבישול שהרי ילפינו בב"ח מנבילה.

ולפי זה רציתי לומר חוץ לדרבננו מה שיש לדקדק דר"ע דריש הנה גדי ג' זימני למעוטי חיה ועוף וטמאה ורש"י הגיה בדברי ר"ע עוף וחיה וכו' והיינו משום להיות דבריו פסדרן דנדאי עוף ממעטינו יותר מגדי ממה דמעטינו חיה דחיה עכ"פ בכלל בהמה וא"כ מגדי קמא ממעטינו עוף וכיון שפבר יש לנו מיעוט על עוף על פרחף אידך גדי למעוטי חיה ועכ"פ טמאה הנוצר בדברי ר"ע באחרונה וא"כ הסברא יותר למעוטי חיה ועוף ממה דנמעט בהמה טמאה שזה עכ"פ הוא בהמה ולכך כל זמן שלא דרשנו הנה קמאי למעוטי חיה ועוף אי אפשר למעט טמאה דמוקמינו המיעוט למסתבר ולפי זה קשה לת"ק דלא ממעטינו חיה ועוף ממה דמעט טמאה ואף דאיתר ליה חד גדי נוקי למסתבר למעוטי עוף ולמימר דלת"ק הסברא יותר למעט טמאה ממה דנמעט עוף א"כ הוא סברות הפוכות בין ת"ק לר"ע.

ואמרת דת"ק ממעט טמאה יותר מחיה ועוף משום דאיהו ס"ל אין איסור חל על איסור וא"כ טמאה בלא"ה על אכילה פטור אלא שעל הבישול לא שייך איסור חל על איסור לכך דרשינו גדי להוציא את הטמאה כדי שישנונה דין בישול לדין אכילה משא"כ אם לא נדרוש גדי להוציא טמאה רק להוציא חיה או עוף יהיה בטמאה חילוק דין בישול מדין אכילה ור"ע לשטתו דמוקמינו לקמן.

דס"ל איסור חל על איסור א"כ אין חילוק אם מוקמינן המיעוט לחיה או לעוף או לטמאה בכל ענין דין אכילה שנה לדין ביטול ואז נשאר על הסברא ואוקמינן קמא קמא למסתבר יותר ולכך קאמר גדי להוציא עוף גדי להוציא חיה וגדי בתרא להוציא טמאה.

ובזה מתורץ גוןשיית מהרש"א שהקשה למה לא קאמר דר"ע ס"ל אין איסור חל על איסור ואיצטריך גדי להוציא טמאה בביטול ולדידי גיחא דא"כ הנה קשה למה נקט גדי בתרא להוציא טמאה נהרי חזינן דלת"ק נהפוך הוא דדרשינן יותר להוציא טמאה ממה דנדרוש להוציא חיה או עוף.

אלא דלפי זה קשה לשמואל דמוקמינן ליה דסבר איסור חל על איסור ודרש גדי להוציא טמאה וקשה דכיון דס"ל איסור חל על איסור ולדידיה רק חד גדי מיותר דתרי איצטריך חד לחלב ומתה נחד לשליל א"כ הך גדי חד דמיותר יותר ראוי לומר למעוטי עוף או חיה ממה דנמעט טמאה וכסדרו דר"ע.

ונראה דגם לר"ע מסתבר טפי להוציא טמאה והא דנקט טמאה באחרונה עכשיו שיש לנו ג' לימודים ואימעטו כולהו סידר דבריו ונקט טמאה באחרונה להורות לנו דין חדש אשר לדעתנו נחלקו בו הטור והרמב"ם דהרמב"ם בפ"ט ממ"א הלכה ג' כתב אין איסור מן התורה אלא בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה.

הרי שגם בחלב התנה שיהיה חלב בהמה ולדידיה בשר בהמה בחלב חיה אינו מן התורה וכן לשון הר"ע בסימן פ"ז הוא פלשון הרמב"ם אבל לשון הטור שם הוא כן ואינו נוהג אלא בטהורה כגון בשר בהמה טהורה בחלב טהורה הרי שלא הזכיר בהמה אלא בתחלת דבריו בבשר אבל בסוף דבריו בחלב לא הזכיר רק טהורה אבל לא הזכיר בהמה ומשמע מדבריו בשר בהמה טהורה שבשלו בחלב חיה טהורה הוא מן התורה ושום א' ממפרשי הטור לא הרגיש בזה.

ודע שבדברי הרמב"ם צ"ע שמתחלה כלל אינו אסור מן התורה אלא בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה וממילא כבר שלל הרמב"ם טמאה אפילו בהמה וכן חיה ועוף אפילו טהורה ואעפ"כ חזר ופירש בפירוש וכתב אבל בשר בהמה טהורה שבשלו בחלב בהמה טמאה או בשר בהמה טמאה שבשלו בחלב בהמה טהורה מותר לבשל וכו' הרי שפירש שני הנושאים דהיינו בין שהבשר הוא טמאה והחלב טהורה בין שהבשר הוא טהורה והחלב הוא טמאה ואח"כ בחיה ועוף כתב וכן בשר חיה ועוף בין בחלב חיה בין בחלב בהמה אינו אסור וכו' הרי שלא הזכיר אלא נושא אחד והוא שהבשר הוא בשר חיה אבל הנושא השני דהיינו בשר בהמה שבשלו בחלב חיה לא הזכיר בפירוש.

ואולי מפני שדרכו של הרמב"ם שאינו מפרש בפירוש אלא מה שנתפרש בש"ס ובטמאה שני הנושאים נתפרשו במשנה ברישא אבל חיה ועוף בדברי ר"ע נפרש בשר חיה ועוף אבל חלב חיה לא נתפרש בפירוש במשנה ולכך לא פירשו הרמב"ם בפירוש וסמך על תחלת דבריו שכתב בחלב בהמה טהורה וממילא שלל חלב חיה אלא בדברי שמואל קשה דקאמר בחלב אמו ולא בחלב טמאה למה לא אמר בחלב אמו ולא בחלב חיה שהוא רבותר יותר שהרי בבשר טמאה ליכא שום תנא שייסבור שהוא דאורייתא ובבשר חיה ריה"ג נדאי סובר שהוא דאורייתא כדמוכח במסקנא דשמעטא (דף קטז ע"א) וכן לדעת

התוס' ת"ק סובר שהיא דאורייתא וא"כ ה"ה ל' לשמואל להשמיענו רבותא יותר ולא בחלב חיה ואם נימא דשמואל פסק כריה"ג דחיה דאורייתא וממילא גם החלב של חיה דאורייתא א"כ היא גופה קשיא איך פסק הרמב"ם כר"ע ואף שהלכה כר"ע מחבירו מ"מ אין אחר הכרעת האמורא פלוגתא וכיון ששמואל הכריע ושוים אמורא לא נחלק עליו איך נפסק דלא פנותיה.

ואפשר לומר בזה דשמואל לשיטתיה דדרש חד לרבות חלב וממילא ליכא למעוטי חיה אבל הרמב"ם לשטתו דפוסק שם הלכה ו' שאין איסור בשר בחלב חל על איסור חלב ולא על איסור גבילה וכיוצא והיינו משום דפסק בפלוגתא דר' אמי ורב אסי בהך לישנא דמר אמר חזא וכו' ולא פליגי וממילא להנה אמוראי אייתר הך גדי דדריש שמואל לרבות חלב למעוטי חיה ועוף ס"ל דא"צ מעוט שפכר נתמעט מדרשא דריה"ג: ועוד נ"ל דנקט שמואל ולא בחלב טמאה ולא נקט ולא בחלב חיה משום דבאמת יש לדקדק על דינו של הרמב"ם שכתב דוקא בחלב בהמה דהרי פשם שדרשינו גדי להוציא את הטמאה ואפ"ה איצטריף בחלב אמו להוציא חלב טמאה הכי נמי לר"ע דדריש גדי להוציא חיה גדי להוציא טמאה פי הכי דבעי בגדי תרתי חזא למעוטי טמאה וחזא למעוטי חיה הכי נמי איצטריף בחלב תרתי לימודים למעוטי חלב טמאה וחלב חיה וכיון דלא מיתר רק חד בחלב אמו דהרי ג' בחלב אמו פתיבי ותרתוי בעינו למעוטי חלב זכר וחלב שחוטא ולא אייתר רק חד מנ"ל למעוטי חלב טמאה וחלב חיה דלמא רק למעוטי טמאה לחוד ולכה לא הנפיר שמואל רק ולא בחלב טמאה.

ובני הרבני מוהר"ר יעקבקה השיב לי ע"פ פירושו רש"י בד"ה בחלב אמו משמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר וכו' הלכך חלב כגדי דהא אמו פתיב וכו' ומעתה אמר בני הנ"ל דלר"ע כיון דמתרי גדי אימעטו חיה וטמאה שוב מחד בחלב אמו אימעוטי חלב טמאה וחלב חיה דהא אמו פתיב דהיינו מינו והנה אח"כ נרחיב הדבר בסכרא הנ"ל.

ואמנם פעת אני אומר אף אם דברי בני נכונים מ"מ הנה ליה לשמואל לאחוז בלישנא בחלב אמו ולא בחלב חי שהוא רבותא טפי. ומעתה אני אומר שהרמב"ם לשיטתו והטור לשיטתו דהנה הרמב"ם בפ"ט מה' פלאים הלכה ז' והלכה ח' פסק שאין העושה מלאכה בשני מיני בהמה וסיה לוקה מן התורה אלא במין א' טמא ומין א' טהור אבל אם שניהם טהורים או שניהם טמאים הוא רק מדרבנן ונחלק עליו הטור ביו"ד סימן רצ"ז דכל שני מינין אפילו שניהם טהורים הוא מן התורה במלאכה כמו בהרפעה.

ומעתה לדעת הרמב"ם איכא למימר דמודה שמואל דגם חלב חיה אימעט מחלב אמו וכסברת בני ושמואל נקט ולא בחלב טמאה שאז ממילא ידעינו למעט חלב חיה מק"ו ומה טמאה שנאסרה עמו בגדי בחרישה מן התורה לא נאסר חלבה חיה טהורה שלא נאסרה עמו בחרישה ק"ו שלא נאסר חלבה.

ועוד שמהי תיתי לרבוני חלב חיה אי מאמו בק"ו שלא נאסרה בהרפעה מעיקרא דדינא פירכא שפן נאסרה בשחיטה ואי מפרה ורחל ליכא שום ק"ו ואי ביוכים ותחלת הדין מאמו ואח"כ פרה ורחל יוכים א"כ הנה חזא מתרתי ואז אפילו לא הדר דינא פרכינן כל דהו כדלקמן (דף קטז) ריש עמוד א' ע"ש וא"כ גם כאן פרכינן מה להנהו שפן מין בהמה פמותו אבל אי הנה נקט שמואל בחלב אמו ולא בחלב חיה הנה אמיןא דוקא חיה אימעט

אָבֵל חֵלֶב טְמֵאָה אֲתִיָּא בַק"ו מִפְּרָה וְרַחֵל וְשֵׁאִינּוּ אֲסוּרִים עִמּוֹ בְּחֵרִישָׁה אֲסוּרִים בְּחֵלֶב
ק"ו לְטְמֵאָה שְׁנֹאֲסָרָה עִמּוֹ בְּחֵרִישָׁה וְלִיכָּא לְמַפְרָה מִיַּדֵּי לְכָה אִיֶּצְטָרִיף שְׁמוּאֵל לֹמַר וְלֹא
בְּחֵלֶב טְמֵאָה אָבֵל לְעוֹלָם דְּגַם חֵלֶב חֵיָה אִיֶּמְעוּט.

אָבֵל הַטּוֹר לְשִׁיטְתּוֹ דְּגַם פְּרָה וְרַחֵל אֲסוּרִים עִם הַגְּדֵי בְּחֵרִישָׁה דְּכָל שְׁנֵי מִיַּנִּין אָפִילוּ
טְהוּרִים אֲסוּרִים בְּחֵרִישָׁה וְכַמוֹ כֵּן חֵיָה עִם בְּהֵמָה אָפִילוּ שְׁנֵיהֶם טְהוּרִים וְנִסְתַּר כָּל הַנְּ"ל
וּא"כ קָשָׁה לְמַה אָמַר שְׁמוּאֵל וְלֹא בְּחֵלֶב טְמֵאָה וְלֹא אָמַר רַבּוּתָא יוֹתֵר וְלֹא בְּחֵלֶב חֵיָה
אֵלָּא וְדֹאֵי שְׁבִאָמַת לֹא אִיֶּמְעוּט מִחֵלֶב אִמּוֹ רַק חֵדָּא אָבֵל שְׁמַגְדֵי אִיֶּמְעוּטֵי תַרְתֵּי הֵיֶינוּ
מִתַּרְתֵּי גְדֵי וְכִינּוּ דְלֹא מִפְּשֻׁטָא דְגְדֵי אִיֶּמְעוּטוּ רַק מִיִּיתוּרֵי שׁוּב מִחֵלֶב אִמּוֹ לֹא מִמְעֻטִּינוּ
רַק הַמְסַתְּפֵר יוֹתֵר דֵּהֵיֶינוּ טְמֵאָה אָבֵל חֵלֶב חֵיָה לֹא אִיֶּמְעוּט.

זֶהוּ הַנְּלַע"ד בְּדַעַת הַטּוֹר. וּבְגוּף סְבֵרַת בְּנֵי הַרְבְּנֵי שְׁאָמַר דְּמַחַד בְּחֵלֶב אִמּוֹ אִיֶּמְעוּטוּ
תַּרְנוּיָהוּ אוֹמַר אֲנִי שְׁיֵשׁ כָּאֵן מְקוּם לְדִין דְּלֹא אֲתִיָּנוּ תַּרְנוּיָהוּ מַחַד בְּחֵלֶב אִמּוֹ דְּטְמֵאָה וְדֹאֵי
אִינָה אִמּוֹ דְּגְדֵי אָבֵל חֵיָה מִשְׁפַּחַת לָהּ אִמּוֹ דְּגְדֵי דְלַעוֹלָם אִינּוּ מִתְעַבֵּר טְמֵא מִן הַטְּהוּר
כְּדֹאֲמַרִּינוּ בְּבִכּוּרוֹת (דָּף ז ע"א) מִשָּׂא"כ חֵיָה וּבִהֵמָה מִתְעַבְרִים זֶה מִזֶּה לִר"א וּמִחֵלְקוֹתוֹ
וְסוּגְיָא דְכּוֹלֵי ש"ס כִּר"א וּמִחֵלְקוֹתוֹ וְעֵינִין שְׁם בְּבִכּוּרוֹת וּמַעֲתָה לְמ"ד חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע
הָאֵב עוֹ שְׁבִא עַל הַצְּבִיָּה הַנּוֹלֵד הוּא מִין גְּדֵי מִצַּד אָבִיו וְאִמּוֹ הִיא חֵיָה גְמוּרָה וּמִשְׁפַּחַת
בְּגְדֵי מִמֶּשׁ חֵלֶב אִמּוֹ חֵלֶב חֵיָה מִשָּׂא"כ בְּטְמֵאָה וְטְהוּרָה לֹא מִשְׁפַּחַת בְּגְדֵי טְהוּר חֵלֶב אִמּוֹ
טְמֵאָה שְׁהָרֵי אִין הַטְּמֵא מִתְעַבֵּר מִן הַטְּהוּר וְעוֹד כָּל הַיּוֹצֵא מִן הַטְּמֵא טְמֵא וְאִין אִיסוּר
בְּב"ח נוֹהֵג בְּטְמֵאָה וּא"כ לֹא נִפְקָא תַּרְנוּיָהוּ מִחֵדָּא בְּחֵלֶב אִמּוֹ וּמַעֲתָה מִסְתַּבֵּר כְּדַעַת
הַטּוֹר דְּבִשְׁר בְּהֵמָה בְּחֵלֶב חֵיָה אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה: וּבִזְנָה אָפְשֵׁר לְתַרְץ גַּם דְּבָרֵי הַרְמַב"ם
שֶׁהַתְּחֵלְתֵי לְזַקְדֵּק דְּבָרֵי דְּבָרֵי כְּתִב בְּשֵׁר בְּהֵמָה טְהוּרָה בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוּרָה הָרֵי שְׁשֻׁל
חֵלֶב חֵיָה כְּמוֹ שְׁשֻׁל בְּשֵׁר חֵיָה וּבְסוּף כְּתִב בְּשֵׁר חֵיָה וְכו' וְלֹא פִירֵשׁ בְּשֵׁר בְּהֵמָה בְּחֵלֶב
חֵיָה.

וְנַלַע"ד דָּאֵף שְׁפַתְבְּתֵי לְעִיל דְּמַחַד בְּחֵלֶב אִמּוֹ לֹא אִיֶּמְעוּט אֵלָּא חֵלֶב טְמֵאָה וְלֹא חֵלֶב חֵיָה
מ"מ בְּקִרָא אִינּוּ מְפוֹרֵשׁ רַק חֵלֶב מִינּוּ מִמֶּשׁ אוֹ חֵלֶב אֲחוּתוֹ הַקְּטָנָה אָבֵל חֵלֶב אֲחוּתוֹ
הַגְּדוֹלָה דֵּהֵיֶינוּ פְּרָה לְפִירוּשׁ רֵאשׁוֹן שֶׁל רש"י לְקַמֵּן אוֹ רַחֵל לְפִירוּשׁ שְׁנֵי לֹא אֲתִי אֵלָּא
מִדִּינָא א"כ גַּם אִם חֵלֶב חֵיָה דְּאוּרִיָּתָא מ"מ בְּמִינָה לֹא מִשְׁפַּחַת שְׁהָרֵי בְּשֵׁר חֵיָה אִינּוּ
אֲסוּר וְלֹא מִשְׁפַּחַת אֵלָּא שְׁאִינּוּ מִינּוּ א"כ מִדִּינָא אֲתִי וְלֹא מְפוֹרֵשׁ בְּקִרָא.

וְגַם זֶה אִם אִיֶּמְעוּט מִבְּחֵלֶב אִמּוֹ יַחַד עִם טְמֵאָה כְּסְבֵרַת בְּנֵי תַלְיָא בְּפִלְגָּתָא דְּחוֹשְׁשִׁין
לְזַרְע הָאֵב דְּלְמ"ד אִין חוֹשְׁשִׁין א"כ לֹא מִשְׁפַּחַת גְּדֵי בְּן צְבִיָּה וְגַם בְּחֵיָה לֹא מִשְׁפַּחַת אִם
גְּדֵי כְּמוֹ בְּטְמֵאָה וְשְׁפִיר אִיֶּמְעוּטוּ תַּרְנוּיָהוּ מַחַד בְּחֵלֶב אִמּוֹ.

וְהִנֵּה כְּבָר נּוֹדַע דְּרַכּוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם שְׁכָּל מַה שְׁאִינּוּ מְפוֹרֵשׁ בְּמִקְרָא אָף דְּאֲתִי בְּאַחַד מִי"ג
מִדּוֹת לֹא נִקְרָא אָצְלוּ דְּבָרֵי תוֹרָה רַק דְּבָרֵי סוּפְרִים כְּמִבְּנֵי דְּבָרֵי בְּפ"א מַה' אִישׁוּת
הַלְכָה ג' וְהִנֵּה הַרְמַב"ם עֲצָמוּ פֶּסֶק בַּפ' י"ב מַה' שְׁחִיטָה הַלְכָה י"א שֶׁהַדְּבָר סֶפֶק אִם הַלְכָה
כְּחֻנְיָא דְּסִבֵּר חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב וְעֵינִין בִּי"ד סִימָן ט"ז בְּש"ף ס"ק י"ד.

וּמַעֲתָה כָּל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם עוֹלִים עַל נְכוֹן שְׁפָרִישׁ דְּבָרֵי כְּתִב אִינּוּ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה אֵלָּא
בְּשֵׁר בְּהֵמָה טְהוּרָה בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוּרָה פִּירֵשׁ לָהּ כָּאֵן שְׁחֵלֶב ג"כ יִהְיֶה חֵלֶב בְּהֵמָה וְשְׁשֻׁל

חלב חיה משום שאפילו יהיבנא לה שחוששין לזרע האב שאז לא אימעט חלב חיה מבחלב אמו מ"מ עכ"פ אינו מפנרש בקרא ולא אתי רק מדינא דק"ו ולא מקרי לדידיה מן התורה רק מד"ס ובסוף דבריו שכתב שפשר חיה בחלב בהמה מותר לבשל שבקיה לבשר בהמה בחלב חיה ולא פירש בו לא איסור ולא היתר משום דמספקא ליה אם חוששין לזרע האב ולא אמעט חלב חיה ואסור או אין חוששין וממילא אימעט מבחלב אמו נמי חלב טמא ומותר והניחו הרמב"ם על ספיקו ולא אמר בו לא איסור ולא היתר וא"כ גם דעת הרמב"ם פדעת הטור ממש ושמאל לטעמיה דאיהו אמר (בדף עט ע"א) הלכה כחנניה דחוששין לזרע האב לכה לדידיה לא אימעט חלב חיה כלל ומעתה שפירשנו דחלב חיה אסור אף לר"ע דדריש גדי להוציא חיה א"כ איפא למימר דגם לר"ע מסתבר יותר להוציא טמאה מלהוציא חיה ועוף והא דדריש גדי השלישי להוציא טמאה היינו משום דתלת בחלב אמו דרשינן למעוטי זכר ושחוטה ובהמה טמאה והיינו כדפירש רש"י פינו דגדי להוציא טמאה א"כ בחלב אמו היינו מינו דגדי והנה תלתא בחלב אמו קמא למעוטי זכר דלא שייך בו אם כלל ותנינא למעוטי שחוטה שעמה אינו ראוי שוב להיות אם כלל ותליתאי היינו מה שאינה ראוי להיות אם דגדי ואי הוה דרשינן גדי השלישי להוציא חיה א"כ גם בחלב אמו לא היינו יכולין לדרוש רק להוציא חלב חיה וזה באמת אינו לכה מהפך ר"ע ודריש גדי תנינא להוציא חיה וגדי שלישי להוציא בהמה טמאה ואז דרשינן גם בחלב אמו רק להוציא חלב טמאה.

והנה תרצתי דברי הרמב"ם ודברי הטור אבל דברי המשנה לא תרצתי שגם משנתנו אמרה בחלב בהמה טהורה והנה לפי דברי התוס' סובר תנא דידן חיה ועוף דאורייתא וא"כ גם בבשר דנקט בשר בהמה קשה דלא הוה ליה למימר רק בשר טהורה והנה פתבתי לעיל בראשית הדברים דתנא דידן סובר אין איסור חל על איסור ונקט בשר למעוטי חלב ולכה נקט בהמה וכדי שלא נטעה דבהמה דוקא נקט וכו"ע דדריש גדי להוציא חיה להכי נקט גם חלב בהמה ובזה לכ"ע גם חלב חיה בכלל שהרי אין לנו רק בחלב אמו חזא מותר ודי להוציא חלב טמאה וא"כ ודאי דחיה בכלל בהמה בחלב והה"ד ברישא בבשר בהמה טהורה לאו דוקא: והנה עתה נחזור לתחלת הדברים פינו דתנא דידן סובר שאינו נוהג בחלב וסובר שנוהג בחיה ועוף לדברי התוס' וא"כ הנה תלתא גדי מה דריש בהו חזא לרבות שליל וחזא למעוטי שליא ואידך מה דריש ביה.

ואין לומר להוציא טמאה בבישול או להוציא דם בבישול שפיון דאית ליה הקישא דנבילה וסבר אין איסור חל על איסור וממילא אין איסור נבילה נוהג בטמאה וגם בדם בלא"ה אין איסור נבילה נוהג וכמ"ש התוס' בד"ה דם לאו גדי הוא וממילא אימעטו מבשר בחלב שהרי הוקש לנבילה וגם פן אמרינן כל שאסור משום נבילה אסור משום בב"ח וכן להיפך שכל שאינו אסור משום נבילה אינו אסור משום בב"ח: ואולי לת"ק לא מיייתי רק תרי גדי וחזא איצטריף לגופיה שהרי בסנהדרין (דף ז ע"ב) פריף למ"ד יש אם למסורת אקרא אני בחלב אמו וקאמר רב אחא אמר קרא לא תבשל דרך בישול אסרה תורה ופירשו התוס' דבלא בישול שרי לאפוקי חלב דגם בלא בישול אסור וא"כ אי לא הוה כתב גדי כלל רק לא תבשל בחלב אמו הייתי אומר אקרא אני בחלב וקרא מייירי בחיה שלא דרך בישול מותר שהרי חלב חיה מותר ואסרו עם הבשר דרך בישול ואיצטריף גדי להורות דגם בהמה איירי וא"כ על פירוש שלא אקרא בחלב רק בחלב

רק תרי חד להוציא שליח וחד לרבוני שליל ור"ע' לשיטתו דסובר בסנהדרין יש אם למקרא ובלא"ה קרינו בחלב וילעולם דת"ק לא צריה קרא לטמאה פינו דסובר אין איסור חל על איסור וסובר הקישא דנבילה: ובזה תרצתי קושיות מהרש"א פאן בגמרא דמקשה מנה"מ ונהקשה מהרש"א ודילמא מהקישא דנבילה ואני אומר דר"ע ודאי לית ליה הקישא דנבילה לפי מה שכתב התוספות בדרך קא ע"ב) בד"ה ר"ע דלמסקנא לא אמרינו איפוד ור"ע ס"ל אין איסור חל על איסור.

וגמ' דקאמר לקמן סבר איסור חל על איסור היינו אם שמואל סבר בחיה ועוף ובהמה טמאה כר"ע א"כ היכי דריש ומשני דסובר שמואל איסור חל וכו' וא"כ ר"ע עצמו לית ליה איסור חל על איסור וא"כ על פרחו לית ליה הקישא דנבילה דאי אית ליה א"כ למה לי קרא להוציא טמאה ונהרי טמאה אינה בכלל נבילה וא"כ מקשה לר"ע מנ"ל ומה דמקשה ונילף מיניה היינו לרבנו דאית להו הקישא דנבילה ומקשה ונילף מיניה לאפוקי מהקישא דגבילה ומתורץ מה שמקשים העולם דמתחלה מקשה מנה"מ וא"כ הסברא חצונה דגדי דוקא וא"כ איך אפשר דנילף מיניה א"כ קרא למ"ל שהרי בלי שום קרא אמרינו גדי דוקא ומק"ם שיר נדחק בזה ולדידי ניחא דקושיות מנה"מ היינו לר"ע וקושיות ונילף מיניה היינו לרבנו: עוד נלע"ד לתרץ מה דנקט בשר בהמה טהורה שהרי לפי דברי התוס' ת"ק ס"ל גם חיה ועוף מן התורה ואמר אני שהרי לכאורה יש לדקדק בדברי התוס' שכתבו ונפקא לן מדדריש לקמן את שאסור משום נבילה וכו' ולכאורה מי הכריחם לזה שהרי פינו דר"ע צריה מיעוט לחיה ועוף מפלל שאי לאו מיעוטא ממילא פלם בכלל גדי הם דמה דאמרו גדי אפילו פרה ורחל לאו דוקא אלא הפל בכלל וגדי הרי פמו אי הנה פתב בהמה ובהמה אפילו חיה ועוף במשמע כדאמרינו במס' ב"ק (דף נד ע"ב) דאין לומר דגם ר"ע איצטריה מיעוטא לאפוקי מהקישא דנבילה שהרי הוכחתי דר"ע לית ליה הקישא דנבילה וכן משמע מפרש"י לקמן (דף קיד ע"א) בד"ה בחלב אמו וכו' דר"ע משום דסובר גדי אפילו פרה ורחל משמע ליה ולפ"ז איצטריה מיעוטא לחיה ועוף [ועוד שאפילו נימא דר"ע דריש מיעוט דלא ליליף מנבילה מ"מ לא איצטריה התוס' לפרש טעמא דת"ק יותר מטעמא דר"ע] וא"כ מה חסר להו להתוס' דת"ק דריש כולהו גדי לכדשמואל וממילא ליכא שום מיעוט לחיה ועוף אלא ודאי פנונת התוס' שאם זה היה טעמא דת"ק א"כ כולהו תלתא גדי בכלם גם חיה ועוף במשמע וממילא אסורים גם בבישול ובהנאה מן התורה א"כ למה אומר תנא קמא בשר בהמה טהורה ונהו ליה למימר סתם בשר טהורה ולכן אומר אני דכוננת התוספות רק דת"ק פליג על ר"ע ונהנה מה דאמר ר"ע חיה ועוף אינם מן התורה על פרחו היינו אכילה בסוף שמעמא מסיק דלר"ע מדרבנן אסור אפילו בשר חיה ועוף והיינו באכילה דבבישול מותר אפילו מדרבנן וכמ"ש פל האחרונים לאפוקי מדעת הב"ח וא"כ פנונת התוס' דת"ק סובר דחיה ועוף מן התורה היינו באכילה ולא בבישול ונהנאה וטעם הדבר לחלק בשל תורה בין אכילה לבישול ונהנאה היינו משום דתלת זימני כתיבי לא תבשל ודריש ר' ישמעאל לקמן חד לאיסור אכילה וחד לאיסור הנאה וחד לאיסור בישול ואמר אני דהו לא תבשל דסמיה לנבילה קאי על אכילה ומענינו דקרא שהרי בנבילה באכילה איירי דלא תאכל פל נבילה כתיב וסמיה לא תבשל גדי בחלב אמו וא"כ מענינו דקרא באיסור אכילה מיירי ובהו הוא דאמרינו פל שיש בו משום נבילה יש בו משום בב"ח לאיסור אכילה

אָבֵל בִּישׁוּל וְהִנָּאָה לָא אִיתְקַשׁ לְנִבְיָלָה פְּלָל וְא"כ לְבִישׁוּל וְהִנָּאָה לָא אִיתְרַבּוּ חֵיָה וְעוּף וְשִׁפִּיר קָאָמַר ת"ק בְּשֵׁר בְּהֵמָה וְכו' מִשׁוּם דְּאָסוּר לְבַשֵּׁל וְאָסוּר בְּהִנָּאָה קָאָמַר וּבִזְהָ וְנָדָא בְּהֵמָה דְּנִקְא לְאִפּוּקֵי חֵי וּבִזְהָ ג"כ מִתּוֹרַץ קְוִשְׁיִית מְהֵרָשׁ"א דְּגַמְרָא מִקְשָׁה מִנַּה"מ עַל בִּישׁוּל וְהִנָּאָה שְׁלֵא הִקְשׁוּ לְנִבְיָלָה וְכֹאֲשֶׁר אָמַר דְּכֵתִיב גְּדִי עֲזִים הִקְשָׁה וְנִילִיף מִיְגִיָּה פִּירוּשׁ לְאֲכִילָה דְּגַם אֲכִילָה גְּדִי דְּנִקְא וְאִיצְטְרִיף הָעֲזִים לְסִתּוֹר הִלְיָמוּד מִנִּבְיָלָה וּמִתּוֹרַץ גַּם קְוִשְׁיִית מְהֵרָ"ם שִׁיף וְלֵת"ק דְּנִקְא פֶּרָה וְרַחֵל בְּמִשְׁמַע וְלֵא בְּהֵמָה סִתָּם וְלֵא צָרִיף בְּבִישׁוּל וְהִנָּאָה מִיעוּט עַל חֵיָה וְעוּף.

וְאִם תֵּאמַר א"כ פִּינּוֹן דֵּלֵת"ק אִף דְּחַד מִהֵנִי קִרְאֵי אִתְרַבּוּ חֵיָה וְעוּף אִפ"ה בְּאִינְדָּה דְּלֵא אִיתְרַבּוּ לָא גְמַרִּינוּ מִהֵאֲיָדָא א"כ קִשָּׁה אִיף דְּרִישׁ ר"ע מִתְלֵתָא גְּדִי תְלֵתָא דְּרִשׁוֹת וְהָרִי פְּוֵלָהוּ לְמַעוּטֵי טְמֵאָה לְחֹדוּ אִיצְטְרִיף וְצָרִיף קִרְא בְּבִישׁוּל וּבְהִנָּאָה וּבְאֲכִילָה וְכוּן שְׁמוּאֵל אִיף דְּרִישׁ תְּלֵתָא דְּרִשׁוֹת מְגִדִי.

וְהַנְּלַע"ד דֵּלֵת"ק ס"ל כִּר"י דְּחַד לְאִיסוּר אֲכִילָה וְחַד לְאִיסוּר הִנָּאָה וְחַד לְאִיסוּר בִּישׁוּל. אָבֵל ר"ע וְשְׁמוּאֵל ס"ל דְּכֹוֹלָהוּ קִרְאֵי בְּבִישׁוּל אִינְרִי וְאֲכִילָה וְהִנָּאָה יְלִפִי מִשְׁאָר לִיְמוּדִים דְּשִׁאָר תְּנָאֵי וְאִיסוּרֵי לְקַמָּן (דָּף קִיד ע"ב וְדָף קִטו) עֵינּוֹן שְׁם וְלִכְוֹ דְּרִישֵׁי פְּוֵלָהוּ גְּדִי וְא"ת ת"ק אִיף יְלִיף מְבַחֵלֵב אִמּוֹ תְּלֵתָא דְּרִשׁוֹת לְמַעוּטֵי זָכָר וְשִׁחּוּטָה וְטְמֵאָה יֵשׁ לְוֹמַר דְּסוּבְּרָ פְּמוֹ שְׁפוּבְּרָ תְּנָא דְּבִרְיִיתָא לְקַמָּן (דָּף קִיד ע"א) לְפָרֵשׁ דְּמַחַד בְּחֵלֵב אִמּוֹ מְמַעֵט פּוֹלְהוּ: וּבִזְהָ נִיחָא מַה שְׁפִתְבַּ הֶרְמֵב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה בִּפ"ג דְּכִרִיתוֹת בְּמִשְׁנָה דִּישׁ אֹכֵל וְכו' דְּאִיסוּר הִנָּאָה מְקַרֵי אִיסוּר מוֹסִיף וְהִקְשָׁה הֶרְמֵב"ם מַהָּ דְּבִשְׁרָ בְּחֵלֵב אִינּוֹ חָל עַל חֵלְבֵנְהֵרִי בִּב"ח אָסוּר בְּהִנָּאָה וְהִנּוּה לִיָּה אִיסוּר מוֹסִיף וְתִירֵץ הֶרְמֵב"ם דְּבִב"ח לֵא פְּתַב קִרְא מִיְנוּחַד לְהִנָּאָה וְאִיסוּר הִנָּאָה דְּבִשְׁרָ בְּחֵלֵב מְאֲכִילָה נְפִקָא דְּכָל מְקוּם שְׁנֵאָמַר לֵא תֵאכֵל אֶחָד אִיסוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אִיסוּר הִנָּאָה וְכו' וְא"כ אִם נֶאֱסַר בְּאֲכִילָה אָסוּר בְּהִנָּאָה אָבֵל כָּל זְמַן שְׁלֵא נֶאֱסַר בְּאֲכִילָה אִינּוֹ אָסוּר בְּהִנָּאָה וְכִינּוֹן שְׁאִינְ אִיסוּר בִּב"ח חָל לְעַנּוֹן אֲכִילָה מִמִּילָא אִין כָּאֵן אִיסוּר מוֹסִיף וְלֵא נֶאֱסַר בְּהִנָּאָה וְלִפִי זֶה לְתַנָּא דְּבִי ר"י דְּדִרְיִשׁ ג"פ לֵא תְּבַשֵּׁל אֶחָד לְאִיסוּר אֲכִילָה וְכו' וְא"כ יֵשׁ קִרְא מִיְנוּחַד לְהִנָּאָה וְשִׁפִּיר הִנּוּה אִיסוּר מוֹסִיף אֶלָּא שִׁס"ל לְהֶרְמֵב"ם שְׁאִין הִלְכָה כְּתַנָּא דְּבִי ר"י בִּזְהָ וְלִפִי זֶה מֵאִי מִקְשָׁה כָּאֵן הַמְּקִשָּׁה וְסוּבְּרָ שְׁמוּאֵל אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר וְכו' וְמֵאִי קוּשְׁיָא וְדִלְמָא שְׁמוּאֵל סוּבְּרָ כְּתַנָּא דְּבִי ר"י וְא"כ הִנּוּה לִיָּה אִיסוּר מוֹסִיף.

אֲמַנָּם לְפִי מ"ש נִיחָא דַע"כ שְׁמוּאֵל לֵא ס"ל כְּתַנָּא דְּבִי ר"י דֵּא"כ הִיכִי דְּרִישׁ פּוֹלְהוּ גְּדִי וְכוֹלָהוּ בְּחֵלֵב אִמּוֹ כָּל חַד לְדִרְשָׁא בִּפ"ע וְכוּנ"ל: אֶלָּא דְּלִפִי זֶה קִשָּׁה לְקַמָּן בְּפִלִיגְתָא דִּר' אִמִּי וְר' אִסִּי דְּקָאָמַר בְּאֲכִילָה דְּכ"ע לֵא פְּלִיגִי דְּלֵא לְקִי כִי פְּלִיגִי אֲבִישׁוּל וְכו' וּמ"ד לֵא לְקִי לְהֵכִי אִפִּיק רַחֲמֵנָא בְּלִשׁוֹן בִּישׁוּל פִּינּוֹן דְּעַל אֲכִילָה לֵא לְקִי אֲבִישׁוּל נְמִי לֵא לְקִי וְהִנּוּה פִּינּוֹן דְּאָמַר דְּאֶפְקִי לְאֲכִילָה בְּלִשׁוֹן בִּישׁוּל א"כ עַל פְּרָחָף הִינּוּהוּ כְּתַנָּא דְּבִי ר"י דְּחַד לֵא תְּבַשֵּׁל לְאִיסוּר אֲכִילָה וְכו' וְא"כ הִיא גּוּפָה קִשְׁיָא אֲאֲכִילָה גּוּפָה לְלִקִּי דְּאִיסוּר מוֹסִיף הוּא: וְנִרְאָה כְּאֲשֶׁר נָשִׂים לֵב לְדַבְּרֵי מְהֵרָשׁ"א שְׁפִתְבַּ בְּדַבְּרֵי רִש"י בִּד"ה אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר וְלֵא נְפִיק מְקַרָּא דְּלִגּוּפִיָּה וְכו' וְכַתְּבַּ מְהֵרָשׁ"א וְנ"ל פִּירוּשׁוֹ תְּמוּהָ לְפִי מַה שְׁהוּכִיחַ לְעִיל לְדַחוּת הַגִּירָסָא וְכו' וְאֶפְשֶׁר שְׁזַהוּ מִפִּירוּשׁ שְׁשִׁמְעָ אָבֵל לְפִירוּשׁוֹ צ"ל חַד לְרַבּוּיִי שְׁלִיל וְחַד לְמַעוּטֵי שְׁלִיא וְחַד לְמַעוּטֵי טְמֵאָה וְאִיצְטְרִיף לְמַעוּטֵי אִפִּילוּ בְּבִישׁוּל

דהנה חד איסורא אביל קשה לפי זה לממן לר"ע נמי המ"ל דסבר אין איסור חל על איסור ואיצטריך לטמאה לבישול דלא הנה אלא חד איסורא עכ"ל מהרש"א.

ובני הנחמד החתן שמואל שי' תירץ דהגמרא לקמן רוצה לתרץ דברי ר"ע גם להך לישנא דפליגי אבישול ומ"ד לא לקי פנין דעל אכילה לא לקי אבישול נמי לא לקי וא"כ לדידיה אי הנה סבר ר"ע אין איסור חל על איסור למה צריך קרא למעוטי טמאה ולהכי קאמר דסבר ר"ע איסור חל על איסור ובזה אף שנה שסובר אינו לוקה לא סבר כר"ע היינו משום דאיהו סבר אין איסור חל על איסור וזהו פלוגתא דכמה תנאי והנה שפיר קאמר בני בזה והקשו כמה מבחורי הישיבה א"כ הדרא קושניית המהרש"א לדוכתא דמה יענה רש"י לפירושו להך לישנא פנין דלא לקי אאכילה גם אבישול לא לקי א"כ אייתר חד גדי.

ואמר אני לתרץ דברי רש"י בשלשה פנים הפן האחד ונתרץ ג"כ קושניית התוס' בד"ה פנין דעל אכילה וכו' תימא אימא איפכא פדאמר בסמוך ובאמת קושניית התוס' חזקה מאד חדא דלחומרא ראוי להקיש ועוד איהו יהיו הנה תרי איפא דאמרי סברות הפוכות לגמרי.

ועוד שהרי עיקר הקושניא שאמר לימא בהא קמפליגי היינו משום דבזה נחלקו בו תנאי ואיהו יחלקו בו אמוראי והיינו כמו סוגיית לימא כתנאי דכל הש"ס וא"כ הנה יכול לומר דפליגי בין באכילה בין בבישול ודכ"ע אין איסור חל על איסור אלא דפליגי בסברא זו דמ"ס הואיל ולא לקי אאכילה לא לקי אבישול ומ"ס להיפוך מדלקי אבישול לקי נמי אאכילה.

ונראה דהנה תרתי איפא דאמרי לא פליגי ותרונייהו איתנהו ונקדים מה דאמרינו לעיל (דף קח ע"ב) חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשולן זע"ז רב אומר לוקה על אכילתו ואינו לוקה על בישולו ולוי אומר אף לוקה על בישולו וכן תני לוי במתניתין פשם שלוקה על אכילתו פה לוקה על בישולו ואומר משמעות הלשון פשם שלוקה וכו' משמע שמתוך שהם מצטרפים לאכילה לכה מצטרפים לבישול.

ומעתה אני אומר למ"ד אין איסור חל על איסור חצי זית חלב וחצי זית חלב שבשולן אינו לוקה שהרי בבישול אין בו שעור ולומר פשם שלוקה על אכילתו הרי לאכילה אין איסור וכו' ולומר מדלקי על בישולו וכו' ג"כ אי אפשר לומר שהרי על בישולו אין בו שעור ומה דאמר להכי אפקה לאכילה בלשון בישול פנין דעל אכילה וכו' הפנונה להכי אפקה לאכילה בלשון בישול להחמיר על הבישול שילקה על חצי זית מזה וחצי זית מזה וכאן מדלא לקי על אכילה לא לקי אבישול ומ"ד לוקה בסבר אף שאינו לוקה בזה על אכילה לאו משום דליכא שעור אלא משום דאין איסור חל על איסור וכו' וכיין דלבישול חד איסור הוא מחשב שעור ולוקה.

ואיפא דאמרי אבישול כ"ע לא פליגי וכו' לא לחלוק על סברא הראשונה בא דבחצי זית סברא ראשונה נכונה דליכא למימר להיפוך פקושניית התוס' שהרי על בישול ליכא שעור אביל איפא דאמרי מוקי פלוגתייהו בזית שלם מזה וזית שלם מזה ואז ודאי לא אמרינו מדלא לקי אאכילה וכו' שהרי הבישול יש בו בפ"ע שעור הראוי לו ופליגי להיפוך אי

אמרנו מדלקי אבישול לקי נמי אאכילה: ומעתה לא קשה מה שהקשו התלמידים על מהרש"א דמה יענה מהו לישנא מדלא לקי אאכילה וכו' א"כ לפירוש רש"י עצמו גדי מיותר שזה אינו קושיא דע"כ לא אמרנו מדלא לקי וכו' אלא פחצי זית מכל אחד אבל בזית שלם מכל אחד נדאי לא אמרנו וא"כ גדי איצטריה להוציא את הטמאה שלא ילקה על בישולו אפילו בזית שלם מכל א'.

אלא דלפי זה קשה א"כ מה הקשה הגמרא מפגול וכו' הרי שם שבשולן קתני ולהכי חייב ומה דמשני מהרש"א דפריה להו לישנא מדלא לקי אאכילה וכו' לדידי נסתר זה דאיהו מייירי בפחצי זית מכל אחד ודלמא ברייתא מייירי בזית שלם מכל אחד: הפן השני והוא בהקדים מה דאמרנו לקמן (דף קטז ע"א) הני הא אפקינהו לדשמואל קסבר ר"ע איסור חל על איסור וכו' ומדלא מוקי הגמרא דר"ע לית ליה דשמואל מפלל שכל זמן שהברירה בידינו לאוקמי גדי לרבוני יותר מוקמינו ליה לרבוני מדנוקי ליה למעוטי חיה ועוף וא"כ שפיר מקשה הגמרא ור"ע הא אפקינהו לדשמואל.

ואין לומר דלא סבר לדשמואל דהיא גופה קשיא מנ"ל לר"ע לדרוש למעוטי יותר ניחא לדרוש לרבות חלב ולהכי הוכרח לומר דר"ע סבר איסור חל על איסור ולא צריה קרא לרבוני לחלב: והנה בדברי רש"י יש לדקדק דנדחק במ"ד אין איסור חל וכו' דדריש גדי להוציא שליט שהוא נגד סברת הגמ' ומה חסר לו לומר דהנה אמוראי סברי כר"ע ואיצטרכו פולהו גדי אלא הוא הדבר אשר דברתי דא"כ היא גופה קשיא למה דריש גדי להוציא חיה או עוף יותר נוח לדרוש לרבות חלב ולמה הוא פוטר בחלב ולהכי נדחק רש"י שבאמת הוא דורש גדי לרבות וכל זה בתחלה אבל במסקנא דקאמר דלהכי אפקיה לאכילה בלשון בישול מדלא לקי אאכילה וכו' א"כ ליכא למימר כלל דמרבה חלב מיתורא דגדי שאיסור חל על איסור א"כ למה אפקיה לאכילה בלשון בישול וכיון דליכא למימר לדידה לרבות חלב ממילא שוב שפיר בידינו לומר דדריש כולהו גדי כר"ע.

אלא דלפי זה ממילא נסתר קושיות מהרש"א שהקשה לקמן לר"ע נמי נימא דסבר אין איסור וכו' ולא מרבה חלב דא"כ היא גופה קשיא למה דריש למעוטי חיה ולא דריש לרבוני חלב וכו': הפן השלישי הוא ע"פ מה שפכתתי דלתנא דבי ר"י דדריש תלתא לא תבשל כל חד לענין בפ"ע וליכא למדרש מכולהו תלתא גדי רק חד דרשא וא"כ מה דוחקיה דרש"י בהוא מ"ד דסבר אין איסור חל על איסור למימר דסבר דשליט צריכא קרא ומה חסר לרש"י לומר דהוא מ"ד סבר כר' ישמעאל.

אמנם ע"פ מה שפכתתי בשם הרמב"ם דלהכי לא מחשב בב"ח איסור מוסיף משום דהנאה לא נאסרה בפני עצמו רק מפלל דאכילה ומעתה אי ס"ד דהו מ"ד סבר כר' ישמעאל א"כ ממילא הנה בפשר בחלב איסור מוסיף ולמה אינו לוקה וכל זה בתחלת הסוגיא אבל כדמסיק דלהכי אפקיה לאכילה בלשון בישול דלא לקי והרי אף שבבישול לא שייך כלל אין איסור חל וכו' מ"מ להכי פתבה התורה לשון אחד על בישול ואכילה שיהיה הדין שונה בהם א"כ גם הנאה הנאמרה באותו לשון ואפקיה בלשון שנאמרה בו האכילה ג"כ אינו לוקה עליה ואינה חלה כמו שלא חל איסור האכילה ולא הנה איסור מוסיף כלל אפילו למאן דסבר כר' ישמעאל וא"כ לא דחיק ליה עלמא להוא מ"ד בהני

תלתא גדי פלל דכולהו איצטרכו לרבות שליל וכנ"ל: ועל פי הקדמתו של הרמב"ם באיסור מוסיף הנ"ל הנה נחזי אנו בבשר בחלב שנתלקו בו פמה תנאי וכמה אמוראי מנין שבשר בחלב אסור באכילה ובהנאה ונשבוק תנאי ונחזי אמוראי פי פללא באמוראי עדיף והנה רב אשי אמר מלא תאכל כל תועבה ונהנאה יליף כדר' אבנהו דכל מקום שנאמר לא תאכל אהד איסור אכילה וכו' וע"פ זה הוא הקדמתו של הרמב"ם שהנהנאה עיקר איסורה נפיק מגו אכילה וריש לקיש יליף מאל תאכלו ממנו בשל מבושל וג"כ נפקא ליה הנהנאה מאותו קרא שדינו כמו הפסח.

ור' יוחנן נפקא ליה מזו ששנה רבי לא תאכלנו בבשר בחלב הפתוב מדבר פדלקמן (דף קטו ע"ב) והנהנאה נפיק לי' מפי עם קדוש הנאמר בבשר בחלב עצמו. ומעתה נחזי אנו הלכתא פמי ולפי ההשקפה הראשונה הלכה פרב אשי דבתרא הוא והיינו טעמיה דהרמב"ם בפירוש המשנה בפ"ג דכריתות ואמנם דברי רב אשי מתקיימים אליביה דר' אבנהו דאמר לא תאכלו איסור הנהנאה במשמע אמנם לחזקיה בפסחים (דף כא ע"ב) דס"ל בחמץ בפסח מלא יאכל א"כ ליפא למילף איסור הנהנאה בב"ח מלא תאכל כל תועבה וא"כ לדידיה צריך למילף או מדר"ל או מדר"י וממילא ריש לקיש ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ויילפינו מלא תאכלנו והנהנאה מעם קדוש וממילא יש להנהנאה פסוק מיוחד והנה ליה איסור מוסיף.

ובנה שוב אין מקום לפלוגתא דר' אמי ורבי אסי במבשל חלב בחלב ופלוגתיהו הוא רב אי איסור בב"ח אינו איסור מוסיף נמצא אליבא דהלכתא אין שום מקום למחלקותם ובנה אתי לי שפיר דעת הרי"ף וכוונתו שהוא השמיט בהלכותיו כל הך פלוגתא דר' אמי ור' אסי ואף דלענין אכילה לא הנה לו להביא בהלכותיו לפי שבלא"ה אסור משום חלב והרי"ף אינו מביא מה שנוגע למלקות אבל עכ"פ הנה לו להביא לדע אם אסור לבשל חלב בחלב דלמ"ד מדאאכילה לא לקי אבישול נמי לא לקי איסורא נמי ליפא שאין איסור בשר בחלב גם לענין בישול חל על דבר האסור ולמה השמיט הרי"ף ולא הכריע הלכה כמאן ולדידי ניחא שהוא פסק להדיא במסכת פסחים פחזקיה וממילא בב"ח הוא איסור מוסיף כנ"ל: דף קיד ע"ב אמר רב אשי מניין לבשר בחלב שאסור באכילה יש לדקדק הלא באמת אף בהנהנאה אסור ולמה אמר באכילה ונהנה ליה למימר סתם מניין לבב"ח שאסור ואי משום שתחלת למודו הוא רק על אכילה דלא תאכל כל תועבה ואח"כ מביא הנהנאה מדר"א ואינו דומה לריש לקיש שאמר מנין לבשר בחלב שאסור ולא הנפיר אכילה משום דר"ל מביא מבשל מבושל דאתי אכילה ונהנאה פאחת קשה הלא איסי בן יהודא לקמן מביא ג"כ תחלת למודו על אכילה מג"ש דטרפה ואח"כ מביא הנהנאה בק"ו ואפ"ה התחיל ואמר מניין לבב"ח שאסור ולא הנפיר אכילה: ונראה משום דלמודו של רב אשי בהנהנאה בנבילה תליא בפלוגתא דר"מ ור"י דלר"י דס"ל דברים פכתבן ליפא הוכחה מנבילה וכדאיתא בפסחים ומבואר פאן בדברי התוס' בד"ה עד שיפרוט וא"כ רב אשי התחיל מנין שאסור באכילה שזה מוכח לכ"ע בין לר"מ ובין לר"י ואח"כ אמר בהנהנאה מניין וזהו דוקא לר"מ ולא לר"י ולכן לא התחיל רב אשי סתם מניין לבב"ח שאסור ולית ליה לרב אשי דר"י נפיק ליה מאותו.

וחמץ בפסח ושור הנסקל אליבא דר"י סבירא ליה לרב אשי פחוקי דיליף מלא יאכל ומעטה לרב אשי שאין לו לימוד אחר על בב"ח שאסור בהנאה א"כ לחוקי בב"ח אינו אסור בהנאה כלל.

וכן לר' יהודה דנדאי פחוקי ס"ל דאיהו לא מצי למילף מנבילה ואותו לרב אשי לא ס"ל א"כ חמץ בפסח מותר בהנאה ולפי זה קשיא בפרק שני דפסחים בשילהי סוגיא דחוקי ור' אבנהו דדחיק למצוא מה ביניהו ונימא דבב"ח א"ב דלר"א אסור בהנאה אי לר"מ מנבילה אי לר"י מאותו ולחוקי מותר בהנאה.

אלא ודאי דסתמא דתלמודא לא ס"ל פרב אשי אלא מפיק אסור בב"ח משאר למודים של תנאי ואמוראי ומתוך כך הורנוח לי מה שהיה קשה לי מדוע כל הפוסקים לא פסקו פרב אשי דהרמב"ם פתב בהדיא בפ' י"ד ממ"א דבב"ח לא נאמר אסור אכילתו בלשון אכילה והיינו דלא פרב אשי והטור בסי' פ"ו הביא אסור אכילה והנאה משלשה פעמים דכתב לא תבשל והיינו כר' ישמעאל ולכאורה פיון דרב אשי בתרא הוא היה לן למשבק פוליהו תנאי ואמוראי ולפסוק פרב אשי אבל לפי מ"ש ניחא דסתמא דתלמודא הוא דלא פרב אשי.

ובמה שכתבתי דרב אשי אליבא דר"י לא תאכל כל תועבה רק אכילה משמע ניחא לי מה דיש להקשות אליבא דרב אשי דדריש כל שתיעבתי לה וכו' ואין לה דבר שתיעב יותר מחמץ בפסח ואיהו עצמו תועבה שעובר בכל יראה וא"כ קשה בין לר"י ובין לר"ש דסבר חמץ אחר הפסח מן התורה מותר לגמרי ונהרי דבר שתיעבתי לה הוא ולר"י אף דסבר שאסור מכ"מ צריכי ליה תלתא קראי חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו וחד תוך זמנו וקשה קרא לאחר זמנו ל"ל ונהרי פבר אסור משום כל שתיעבתי לה.

והנה לר' שמעון יש לתרץ בזה קושיות התוס' במס' פסחים (דף פז ע"ב) בד"ה א"כ מה תלמוד לומר וכו' שכתבו. וקשה אמאי איצטריך קרא להכי מהי תיתי שיהיה בכל תאכל חמץ ב"ד דהא פוליהו קראי מצרכי לקמן אליבא דר"ש ואני אומר דבשביל י"ד באמת לא צריך קרא פי איצטריך בשביל אחר הפסח שהיה מקום לאסור משום לא תאכל כל תועבה וכו' ובא קרא שבשעה שאינו בקום אכול מצה דהיינו אחר הפסח שעכ"פ יכול לאכול חמץ שוב חמץ אחר הפסח שמוטר לכ"ע אינו בכל תאכל חמץ אפילו עבר עליו הפסח וכיון שפבר פתב הך קרא ממילא מביא ממנו ר"ש ראי' גם לפני זמנו אבל אליבא דרבי יהודה קשיא פנ"ל: אלא דאיכא למימר פיון דמלא תאכל כל תועבה דרשינו מני' בפשר בחלב אי הנה דרשינו מני' גם חמץ אחר זמנו לא היה לוקה על חמץ דהנה לאו שבבבלות ולהכי איצטריך קרא מיוחד לחמץ למלקות אלא דקשיא לי אי נימא דלא תאכל כל תועבה מחשב לאו שבבבלות א"כ נסתר דברי הגמ' פאן מדגלי רחמנא בכלאי הפסח פן תקדש תוקד אש מפלל דכלאי זרעים שרי ולפי הנ"ל קשה דלמא לעולם פלאי זרעים אסורים משום לא תאכל וכו' אלא שאינו לוקה ואיצטריך פן תקדש למלקות שהרי עיקר מלקות בכלאי הפסח הוא מפן תקדש וכמו שכתב רש"י במס' פסחים (דף פד ע"ב) בד"ה פלאי הפסח פתיב פן תקדש וכו' ופן לאו הוא וא"כ נסתר הוכחת הגמ'.

ואף שכתבו התוס' דהנה ליה לכתוב פן תשרף מ"מ על התוס' גופייהו קשה שלא הוצרכו לסברא זו רק מפח מצותו בשרפה ונהרי לדידי בלא"ה צריך סברא זו ועוד שאף סברת

התוס' אינו מועיל לדחות קוש'א הנ"ל שהתוס' כתבו זה רק לפי קוש'יתם שלא איצטריך כלל בכלאי הכרם לאיסור הנאה אבל לדידי הרי שפיר איצטריך להנאה למלקות וממילא כתבו בלשון איסור הנאה.

אמנם ראיתי בריטב"א בחידושי' למס' מפות (דף יח) הקדמה חדשה והוא דהא דאין לוקין על לאו שבכללות הוא דוקא היכא שבשום א' מכל מה שנקלל בלאו זה ליכא לאו מיוחד בפני עצמו אבל היכא שיש באחד מהנקללים לאו בפני עצמו הרי זה מלמד על הפלל פלו ללקות על פל מה שנקלל בזה פי היכי שלוקין עליו.

ומעתה אני אומר מה שמתחלה היה ניקח ליה לרב אשי דסובר פל מה שתיעבתי וכו' והקשיתי א"כ לר' יהודה למה לי לאו מיוחד בחמץ בפסח אחר הפסח והיה ניקח לי עפ"י מ"ש בראשית הדברים דרב אשי סובר דלר"י ליכא איסור הנאה בכל איסורים שבתורה פי אם היכא דכתיב לא יאכל פחזקי' ושם בפסחים (דף פח ע"ב) בד"ה וחד לפני זמנו הקשו התוס' לחזקי' מנ"ל איסור הנאה לפני זמנו וכו' ואומר ר"י פיון דמחד מהנה קראי משמע איסור הנאה לא נחלק ביניהם ומעתה מתורץ גם קוש'יתי דאיצטריך לר"י קרא מיוחד בחמץ לאחר זמנו בשביל איסור הנאה דאי מלא תאכלכל תועבה לית בי' איסור הנאה רק איסור אכילה דלא שייך הואיל וחד משמע איסור הנאה וכו' דהרי לא תאכל פל תועבה לא על חמץ לחוד קאי אלא דלפי מ"ש לעיל בענין לאו שבכללות אפילו אם ניקח דרב אשי קאי גם לר"י וס"ל כדאמרינן בפסחים דאותו אתה משליך לקלב ואי אתה משליך פל איסורין שבתורה אפ"ה ניקח דאיצטריך קרא מיוחד בחמץ משום דאי בשביל פל תועבה הוה מחשב לאו שבכללות אמנם עכשיו דאיכא לאו מיוחד בחמץ ממילא פל מה שנקלל בלא תאכל פל תועבה לוקין עליו פי היכי שלוקין על חמץ אחר הפסח ושוב שפיר קאמר בגמ' מדגלי בכלאים פן תוקדש ואין לומר דאיצטריך פן תוקדש למלקות שהרי גם על לא תאכל פל תועבה לוקין.

אלא לפי זה קשה עתה דכתיב פן תוקדש דלוקין על פלאי הכרם והרי פלאי הכרם תיעבתי לה וממילא לוקין על פל מה שנקלל בלא תאכל פל תועבה א"כ הדרא קוש'יא לדוכתא קרא בחמץ ל"ל.

ואין לומר דאי לא הוה פתיב קרא בחמץ אז לא הוה פן תוקדש מותר והוה אמינא שגם פלאי זרעים וסורים משום לא תאכל פל תועבה. זה אינו שהרי לפי המסקנא בלאו הכי דעינו שאין בכלאי זרעים שום איסור שהרי איתקש לבהמתה לא תרביע פלאים אלא מחנורתא פמו שפתיבתי דרב אשי לא קאי לר' יהודה.

אלא דקשיא פיון דרב אשי לא קאי לר' יהודה א"כ היכי קאמר בגמ' מדגלי בכלאי הכרם פן תוקדש והרי איצטריך למלקות. ונראה משום דלכאורה קשה על רב אשי ולר"ש מי ניקח והרי לר"ש יש חד קרא לתוך זמנו והרי גם תוך זמנו כבר נשמע אזהרת אכילתו מלא תאכל פל תועבה ומלקות דעינו מן תוקדש וכנ"ל.

אמנם הך קרא דדריש לר"ש תוך זמנו היינו קרא דלא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות והרי הך קרא בלא"ה איצטריך למדרש מיני' בשעה שישנו בקום אכול מצה או למעט י"ד וכדמשמע שם בגמ' ואי למעט אחר הפסח שלא נאסר מלא תאכל פל

תועבה וכמו שפתי לעיל אלא דממילא משמע מינן' אזהרה תוך זמנו וממילא לוקין על לאו דלא תאכל כל תועבה גם לר"ש כי היכי דלוקין על חמץ תוך זמנו ושפיר קאמר מדגלי בכלאי הכרם פן תוקדש: ובמה שפתי דרב אשי על פירוש לא ס"ל כר' יהודה דא"כ מותר לאו בחמץ אחר זמנו ניקח מה דהביא הגמ' פאן במלתא דרב אשי דתניא לא תאכלו וכו' ולכאורה הו' ברייתא פאן אה' למחסור ועיקר מלתא דר' אבנה מקרא עצמו מוכח מדאיצטריה לכתוב היתר הנאה בנבילה מפלל דבכל מקום דכתיב לא תאכל גם הנאה במשמע.

בשלא במס' פסחים בגוף ה' מימרא דר' אבנה שמביא ג"כ ברייתא זו היינו משום דשם מקשה הניחא לר"מ אלא לר"י וכו' ומסיק דיליף מאותו א"כ לקב' מביא הברייתא לפירוש מלתא דר' אבנה לכ"ע אבל פאן ברב אשי שהוכחתי דאדרבה ס"ל דוקא כר"מ א"כ למה הביא פלל פלוגתא דר"מ ור"י ולידידי ניקח משום דעל רב אשי קשה אי ס"ד דכל שתיעבתי לה הוא בבל תאכל א"כ קרא בחמץ לאחר זמנו ל"ל ולכ' הביא ה' דתניא למימר שפאמת דבר זה אם לא תאכל כולל גם הנאה היא פלוגתא דר"מ ור"י ולר"י אינו כולל כל הנאה ואיצטריה בחמץ בשביל הנאה: אלא דלפי מ"ש בגמ' במס' ב"ק (דף מא ע"א) ונ"ל הגמ' אי ס"ד לא יאכל לא יקנה הוא נכתוב רחמנא לא יקנה עיין שם א"כ הדרא קושיא לדוכתא לרב אשי דעכ"פ איסור אכילה בחמץ לאחר זמנו נפקא לן מלא תאכל כל תועבה ולא איצטריה בחמץ קרא לאחר זמנו רק לאיסור הנאה א"כ נכתוב רחמנא לא יקנה ולכן נלע"ד דמלתא דרב אשי אתי גם לר"י אלא דשפיר איצטריה בחמץ משום דהרי בחוסם פי פרה וחורש בשור ודמור וכו' ילפינן ק"ו משבת ולפי זה בכולהו איפא למילף ק"ו משבת אפילו בב"ח וכמו שהרגיש רש"י בזה וניחא ליה דעל פירוש בב"ח לא ילפינן ק"ו דלא תאכל כל תועבה על פירוש בב"ח מוקמינן ליה לא הנה לן קרא בחמץ הנה מוקמינן קרא במסתבר יותר בחמץ בפסח שהוא דמור יותר שהוא עכ"פ בשעוה שהוא תועבה הוא גם בכרת וגם אסור בבל יראה אבל בב"ח שפיר הנה ילפינן ק"ו משבת ולכ' הוצרכו לכתוב בחמץ בהדיא וא"כ על פירוש ל"ת כל תועבה בבב"ח מוקמינן ליה ומאי חומרי' שהוא תועבה עצמו ובה ניקח מה דיש לדקדק למה הוצרכו הגמ' לומר ק"ו משבת דזה אינו ניקח רק לרבנן אבל לר"י הסנדלר שבת עצמו אסור מה שנתבשל בו באכילה א"כ קשה גם חוסם וחורש יאסרו באכילה וכמו שהרגיש המהרש"א.

הגם שאני אומר ישוב על קושית המהרש"א והוא ע"פ מה שהקשו התוס' בד"ה היא קודש וכו' וקצת תימא לר"י הסנדלר ל"ל למימר מקודש תיפוק ליה מפל מה שתיעבתי ויתר הנאה מלכם.

ואמתי שלהכי כתב רחמנא קודש למימר דמצד כל שתיעבתי אפילו באכילה לא הנה אסור מדאיצטריה קודש ונפקא מינה דבחורש וחוסם מותר אפילו באכילה ומינשבת קושית מהרש"א ואמנם קושית אעפ"כ עומדת במקומה למסקנא דילפינן היתר אכילה בכלאי זרעים מהיקש דבהמתה וממילא ילפינן חורש וחוסם ק"ו מפלאי זרעים שהם עצמם תועבה ומותרים ק"ו חורש וחוסם שאין התבואה עצמה תועבה שמותר וממילא א"צ למילף משבת וא"כ ל"ל בשורה קודש.

ואין לומר דגם שבת הנה ילפינן בק"ו מפלאי זרעים זה אינו ששבת יש בו חומרא יתירה
שהוא במיתה. אף אמרתי דגם קושיות מהרש"א ניקח שהרי בכתובות תירצו התוס'
קושיא זו ואמרו דאיצטריף קודש למסמכי למחללי מות יומת להורות דדוקא מזיד ולא
שוגג ולפי זה הדרא קושיות מהרש"א לדוקתא דלר' יוחנן הסנדלר הנה חוסם וחורש
אסור באכילה וא"כ תירוץ זה שיניף רק לרבנן ויותר הנה ליה להגמ' לומר ק"ו מפלאי
זרעים שהם עצמם תועבה ומותרים ק"ו חוסם וחורש וכנ"ל שהוא ניקח לכ"ע אמנם
ע"פ מ"ש ניקח משום דהנה קשיא לגמ' לרב אשי קרא בחמץ למה לכך הביא ק"ו משבת
ונהק"ו שיניף גם בבב"ח עצמו אלא דא"כ קרא דל"ת כל תועבה אמה תרמינ' אבל אי
לא הנה פתיב בחמץ הנה מוקמינן ליה דוקא בחמץ שהוא חמור ואפילו חומרא יתירה
משבת שהוא בכל יראה ובשרפה תוף זמנו ולא הנה מוקמינן ליה בבב"ח ולכך איצטריף
קרא מפניש בחמץ לר"י ור"י איהו בר פלוגתא דר"י הסנדלר ואיכא ק"ו גמור משבת
משא"כ אי הנה אמר ק"ו מפלאי זרעים ליכא בבב"ח שום ק"ו דמאי חומרא דכלאי
זרעים מבב"ח ואפילו במה מציינו לא הנה ילפינן מפלאי זרעים דהרי עכשיו דמוקמינן
כל תועבה למסתבר לחמץ בפסח א"כ פלאי הפך איצטריף לגופי' וילפינן פלאי זרעים
במה מציינו מפלאי הפךם ולכך הוצרך להקדים הק"ו משבת: אמנם לפי מה שפתיבתי
דלא תאכל כל תועבה לא מחשב לאו שבבכללות קשה איה רב אשי שהוא אמורא פליג
אפוליהו תנאי שהרי יש לפנינו כמה תנאים שפירשו לנו טעם בב"ח שהוא אסור כמו רבי
ור' ישמעאל ור' אליעזר ואיסי בן יהודה ואיך יחלוק אמורא עליהם למימר טעם אחר
בשלקא על ריש לקיש לא קשיא דהא יש לדקדק בדברי ריש לקיש שר"י אמר לו כעורה
זו ששנה רבי וכו' וריש לקיש אי מהאי הנה אמינא ה"מ באכילה וכו' והנה יש לדקדק
עכשיו דכתיב ובשל מבושל א"כ קרא דלא תאכלנו מה דריש מינ' ריש לקיש ואי ס"ל
ללימוד אחר א"כ הנה ליה לתרץ בקיצור האי לא תאכלנו ללימוד אחר הוא דאמי.

לכן נלע"ד גם ריש לקיש ס"ל כרבי ויליף מלא תאכלנו ואיצטריף תרנוייהו משום דהאי
קרא ובשל מבושל יש לפנינו שתי דרכים או להורות שיש בישול אחר שהוא פזה היינו
ממש פזה בפסח שבישלו שהוא קדשים פסולין שהוא אסור בהנאה או שלא בא להשוותו
רק למה דמבואר בקרא הנה עצמו דהיינו אל תאכלו ויש מבושל אחר שהוא בלאו דאל
תאכלו פזה אבל לא לאסור בהנאה בו וכמו שפירש רש"י בדברי ריש לקיש עצמו שהוא
פזה שאסור באכילה פזה אלא שעל פרחף קרא אתי שהוא פזה ממש גם להנאה דאי רק
לאכילה נשתוק קרא מינ' ואיסור אכילה פכר נפקא לן מקרא דרבי וא"כ לריש לקיש
תרנוייהו איצטרכי קרא דרבילאכילה וקרא דינ' להנאה.

ומה שמקשה הגמ' ורבי הנאה מנ"ל היינו לר' יוחנן דאמר כעורה זו וכו' וס"ל דלרבי
לא איצטריף קרא דריש לקיש הקשה מנ"ל הנאה. אבל רב אשי הוא דלא פשום תנא
קשה איה פליג אפוליהו תנאי: בשלקא אי אמרינן דלא תאכל כל תועבה מחשב לאו
שבבכללות לא הנה קשה מידי ונוכל לומר דגם רב אשי ס"ל כאיסי ותנוייהו איצטרכו
ונקדים ג"כ מה שיש לדקדק בדברי הגמ' בסוגיא דאיסי דמקשה למה לי ג"ש ניימי כולה
מלתא מק"ו וכו' וקשה הרי אין מזהירין מן הדין ולהכי מייתי ג"ש למלקות ובהנאה
דליכא ג"ש באמת אין לוקין אי נמי דגם בהנאה אהני ק"ו לגלות על הג"ש מהאי קרא
דטרפה שהפנונה על בשר קדשים שיצא חוץ למחיצתו וכמ"ש התוס' בסוף שמעתינן

בד"ה מה להלן: ואין לתרץ עפ"י מה שכתבו התוס' בד"ה פלאי הפך דמפלאי הפך גרידא הנה מצי למילף במה מצינו וא"כ לא שייך למימר אין מזהירין מן הדין.

אומר אני דגם על מה מצינו יש לומר אין מזהירין ואפרש שיחתי דהנה לכאורה יש לדקדק על הגמ' שהקשה ל"ל ג"ש לייחתי כולה מלתא בק"ו אמאן מקשה אי אקרא ל"ל ג"ש קשה מאן יימר דהוה ג"ש מופנית דנקשה ל"ל ג"ש ומצד הסברה אינה מופנית והראי' שכל שאר תנאי דילפי מלימודים אחרים מה עבדי בג"ש זו אלא ודאי שעל איסי מקשה למה ליה למילף אכילה מג"ש ונהנה מק"ו לילף תרנייהו בבת אחת מק"ו ולפי זה קשה אדרבה אי הנה מילף כולה מלתא בק"ו א"כ לא אהני ג"ש ולא מידי והנה ילפינו מג"ש היתר הנהה כדילף ר"ש בן יהודא באמת ועיין בתוס' בד"ה מה להלן שכתבו דאיסי סבר אהני ג"ש ואהני ק"ו והיינו עכשיו דלא ילפינו איסור אכילה מק"ו אבל אי הנה יליף גם איסור אכילה מק"ו לא הנה ג"ש אהני ולא מידי והנה ילפינו מינה היתר הנהה: ולכאורה יש לומר דאפתי אהני ג"ש למילף שלא ילקה אלא דרוך הנהה וכן דאמרינו בפסחים (דף פה ע"א) ואידך דקמותיב קסבר להכי גמר מנבילה מה נבילה דרוך הנהה עיין שם ועל זה יש להשיב דגם אי ילפינו בק"ו מערלה אמרינו דיו ואינו לוקה אלא דרוך הנהה אף לפי מ"ש התוס' בפסחים (דף פד ע"ב) ד"ה הפל מודים דהא דלא קאמר הפל מודים בבב"ח משום דשמא אין מזהירין מן הדין והנה דברייהם תמוהים דאפילו מזהירין מן הדין מ"מ דיו לבא מן הדין להיות כפודון דהיינו ערלה שאין לוקין אלא דרוך הנהה אלא ודאי פוננת התוס' דילפינו תכף בב"ח מפלאי הפך במה מצינו ושם לא שייך דיו שגם פלאי הפך לוקין שלא כדרוך הנהה.

אלא דלפי זה איך משני התוס' דאין מזהירין מן הדין והרי מפלאי הפך ילפינו במה מצינו אלא ודאי דגם על מה מצינו שייך לומר אין מזהירין מן הדין עכ"פ יצא לנו מדברי התוס' דבב"ח אי ילפינו במה מצינו לוקין שלא כדרוך הנהה וא"כ אהני ג"ש שלא ילקה אלא דרוך הנהה ושפיר מקשה הגמ' גילף כולה מלתא בק"ו אלא שזה אינו דאיך נימא דאהני ג"ש שלא ילקה אלא דרוך הנהה א"כ איך נימא דבכלאי הפך לוקין שלא כדרוך הנהה א"כ נסתרה ק"ו לגמרי דהרי פרכינו מה לכלאי הפך שפן לוקין עליהם אפילו שלא כדרוך הנהה וכדמקשה שם בפסחים להדיא ואביי השיב תאמר בב"ח וכו' ואיסור אכילה פתיב בי' אבל למימר בכלאי הפך שלוקה שלא כדרוך הנהה ולומר בבב"ח דאהני ג"ש שלא ילקה רק דרוך הנהה זה אי אפשר דא"כ נסתרה ק"ו לגמרי: וצריך לומר דבאמת קושית הגמ' כף כולה מלתא לייחתי בק"ו וא"כ לא אהני ג"ש ולא מידי ונימא דאהני עכ"פ להיתר הנהה וקושיא זו של הגמ' באמת היא לסתור דברי איסי שרוצה לאסור בהנהה ודוק: ונחזור לראשונה דלכאורה קשה על קושית הגמ' הא אין מזהירין מן הדין ואמנם עפ"י מה שכתבתי דרב אשי ס"ל פאיסי בן יהודא אתי הפל שפיר וע"פ הפלל המסור בידינו מהרמב"ם ריש פ"ב ממ"א דכל מה שכתב נאסר מלאו הבא מפלל עשה שוב מק"ו מזהירין ללקות עיין במגיד משנה שם ומעתה אני אומר לא תאכל כל תועבה אף שהוא לאו שבכללות מ"מ לא גרע מלאו הבא מפלל עשה ואיסי שפיר סובר כרב אשי ואיצטריך דרב אשי ואיצטריך דאיסי דאי מרב אשי לחוד לא הנה לוקה לא על אכילה ולא על הנהה ואיצטריך ק"ו דאיסי ללקות גם על הנהה ואי מדאיסי לחוד אף דהנה לוקה על אכילה דאתי מג"ש מ"מ על הנהה דאתי בק"ו לא הנה לקי

ואיצטרופי דרב אשי ובצירוף שניהם שבב"ח אסור בהנאה מלא תאכל כל תועבה אלא שאין לוקין מצד לאו שבפלות שוב ילפינו ק"ו דאיסי למלקות אלא דלפי זה אסור בין באכילה ובין בהנאה כבר שמענו מדרב אשי הדרא קושניית הגמ' לדוכתין פולה מלתא ליייתי בק"ו.

ואין לומר חוסם פי פרה וחורש בשור וכו' יוכיח דשאני הני שאין בהם שום אסור פלל משא"כ בב"ח שפבר אסור מדרב אשי ילפינו ק"ו ללקות בין באכילה ובין בהנאה: ונראה משום דנדאי מה שאמר חורש וכו' וחוסם וכו' יוכיח אין פנונתו על הדישה והזרעים דהני גופייהו מנ"ל היתירא דידהו וצ"ל ק"ו משבת א"כ בקיצור נימא שבת יוכיח ועוד דמהני להני שאינם תועבה גופייהו אלא נדאי על השור החורש ועל פרה החוסמת עצמה קאמר שנועבדה בהם עבירה והיתרא דידהו נפקא לן מדהותרו לגבוה וילפינו מאלה וכמו שפיתבו התוס' מפלל דאינם בכלל לא תאכלו כל תועבה ולפי זה באמת קשה להפריש בין בב"ח להני.

ומה שכתב רש"י דלא קאמר רב אשי דדבר המותר ונעבדה בו עבירה שיאסר דברי רש"י הם קשה להבינם שהרי בשר בחלב ג"כ דבר המותר ובהדיא קאמר בגמ' שהיתה לו שעת הפושר.

ואף שנדחתה בדברי רש"י לפרשם שטעם זה מעולם לא היה מותר מ"מ הוא דוחק וא"כ קושניית הגמ' חוסם וכו' יוכיח על גוף לימוד של רב אשי דכי היכי דהני אינם בכלל ל"ת כל תועבה גם בב"ח אינו בכלל וקרא דלא תאכל כל תועבה דחיק ומוקימ אנפשי' ועל צורם אונן בכור וכמו שפירש רש"י בחומש בפ' ראה וזה לא היה לו שעת הפושר מעולם משא"כ בב"ח דהיה לו שעת הפושר משא"כ עתה דילפינו מנבילה שאסור באכילה ממילא ילפינו מפל תועבה להנאה וליכא למימר חורש בשור ונחמור יוכיח דשאני הני שאפילו באכילה הותרו ושוב ילפינו מק"ו מערלה ללקות על הנאה: וכל זה אם ל"ת כל תועבה מחשב לאו שבפלות אבל לפי מ"ש דלא מחשב לאו שבפלות א"כ על פרוח לא רב אשי ס"ל דאיסי ולא איסי ס"ל פרב אשי דהרי בדרב אשי לחוד סגי אפילו למלקות וא"כ הדרא קושניית לדוכתין איך פליג רב אשי אפולהו אמוראי ועוד מאי פריה הגמ' פולה מלתא ליייתי בק"ו ונהרי אין מזהירין מן הדין: ולכן נלע"ד דלעולם דלא תאכל כל תועבה שפיר הוא לאו שבפלות והא דקאמר בגמ' מדגלי בכלאי הפרם פן תוקדש ואי ס"ד דכל תועבה הוי לאו שבפלות א"כ איצטרופי פן תוקדש למלקות.

זה אינו דהרי המלאה דכתיב בקרא זהו פלאי הפרם שלא היה לו שעת הפושר וזה איכא למילף ק"ו מערלה חדא מחדא ק"ו מה ערלה שלא נעבדה בו עבירה וליכא שום פרוח וגם ליכא למימר חוסם פי פרה וכו' יוכיח דמה להני שהיה לו שעת הפושר ומן הזרעים והדישה פשיטא דליכא יוכיח שהם אינם תועבה עצמה והזרע דכתב בקרא שואסר בהשרשה אף שהיה לו שעת הפושר מ"מ איתקש למלאה ועוד דגם איכא למילף בק"ו מערלה ונחמז במה מצינו וליכא שום פרוח אפילו כל דהו שהרי הם גידולי קרקע.

וגם ליכא למימר חוסם וחורש יוכיח שהרי עכ"פ הי' פתיב תשרף וא"כ מה לחוסם וחורש שאין מצותן בשרפה וא"כ אתי שפיר בק"ו אלא שאין מזהירין מן הדין אבל פיון שהם בכלל ל"ת כל תועבה וממילא כבר נאסרו בהנאה מפח לאו שבפלות א"כ שוב

מזהירין ללקות מק"ו וא"כ ל"ל פן תוקדש אלא ודאי מדגלי בהני ש"מ שכלאי זרעים
מוטרים.

ואין להקשות דעל פרתא איצטריה פן תוקדש דאי מק"ו א"כ דיו ואין לוקין אלא דרף
הנאתן ואיצטריה פן תוקדש ללקות אפילו שלא פדרף הנאתן דקושטיא זו בלא"ה קשה
על הגמ' דהרי גם מלא תאכל כל תועבה ודאי דבעינו דרף הנאתן דהרי אכילה פתיב בי'
וא"כ איצטריה פן תוקדש לשלא פדרף הנאתן.

אלא ודאי פיון דלרב אשי קיימינו ורב אשי על פרתא סבירא ליה דאיסי דאל"כ איף
פליג אפוליהו אמוראי וא"כ על פרתא איהו לא ס"ל פאבני בפסחים שם דס"ל דכלאי
הפרם לוקין שלא פדרף הנאתן דא"כ איף ס"ל פאיסי הא קשיא קושטיא הגמ' בפסחים
דנפרוה מה לכלאי הפרם שפן לוקין שלא פדרף הנאתן וליפא למימר פמו שמשני שם
אבני דאטו בב"ח אכילה פתיב בי' דהרי לרב ודאי דאכילה פתיב בי' אלא ודאי דרב אשי
ס"ל דגם בכלאי הפרם אין לוקין אלא דרף הנאתן ושפיר קאמר מדגלי בכלאי הפרם פן
תוקדש וכו': ובמה שפתיבתי דרב אשי ס"ל דאיסי א"כ אף בלי קרא דלא תאכל כל
תועבה הנה אסור בהנאה אפילו מק"ו דאיסי אלא שלא הנה לוקה דאין מזהירין מן הדין
ניחא לי לקיים הגירסא שבתחלת הסוגיא דקאמר פדרף שפרט בנבילה לגר בנתינה
ולנכרי במכירה ועיין בתוס' בד"ה פדרף שפרט שפתיבו דלא גרסינו ליה ואי גרסינו ליה
נדחקו בו התוס' ועכ"פ אחר כל הדוחקים לא פירשו לאינה ענין פרט זה פאן.

ונראה משום דלכאורה יש לסתור ראי' זו מנבילה ולמימר לעולם לא תאכל אכילה
משמע הנאה לא משמע והא דאיצטריה בנבילה לפרט ההיתר היינו משום דנבילה סמכו
הפתיב ענין לו לבשר בחלב וכדדריש ר' יוסי הגלילי סמוכין הללו במשנתנו וילדעת
התוס' במשנה גם ת"ק דריש פן וא"כ הנה דרשינו ג"כ להקיש נבילה לבב"ח מה בשר
בחלב אסור בהנאה אף נבילה פן ולכך הוצרך לפרש בו ההיתר ואמנם התוס' פאן בד"ה
עד שפירוש וכו' שינו דברים הרבה מדבריהם דפסחים דכאן שהקשו ולא וכתוב אלא
חד מנייהו או מכירה דנכרי או נתינה דגר ושם בפסחים הקשו דנכתוב תרנונייהו בחד
מנייהו דהיינו או מכירה ונתינה בגר או מכירה ונתינה בנכרי עיין שם במס' פסחים
במהרש"א ובאמת הדבר קשה למה לא הקשו בפסחים פמו שהקשו פאן דלא נכתוב אלא
חד לחוד בחד מנייהו וכן קושטיא שניה שהקשו פאן דנכתוב נתינה דנכרי לחוד לא הקשו
פלל בפסחים והדבר צריך טעם ומהרש"א נדחק שם מאוד בזה והנלע"ד עפ"י שפתיבתי
לעיל דאיפא למימר דקרא לגופי' איצטריה דלא נילף נבילה מבשר בחלב לאיסור הנאה:
והנה הסברא החיצונה דנדאי דמוותר בין לגוי בין לגר בין במכירה ובין בנתינה דמהי
תימתי לאסור מצד הסברא רק שיש להקדים נתינה דגר מצד הסברא פמו שפתיבו התוס'
וא"כ אפילו אי הנה פתיב חדא דהיינו מכירה דגוי או נתינה דגר למה נימא דאתי למעוטי
נתינה דגוי פמו שפתיבו התוס' פאן מהי תימתי לסתור הסברא פיון דאיפא לאוקמי קרא
להורות בכל איסורין שבתורה דאסורין בהנאה.

אלא משום שזה פלל גדול דכל היכא דאיפא למדרש קרא לגופי' יותר דרשינו לגופי'
מדנדרוש קרא רק למדאיצטריה שהוא להורות רק במקום אחר ולא לעצמו פלום שהרי
היתר שלו דוע מסברא וא"כ יותר נדרוש למעוטי נתינה דגוי שהוא לגופי'.

אָבֵל אִי קָרָא אֶתִי לְמַעוּטֵי דְלָא גִילַף בְּגַבְיָהּ עֲצָמוֹ אִיסוּר הִנְאָה כְּמוֹ בְּבִשְׁרָא בְּחֵלֵב א"כ קָרָא לְגוּפֵינִי אֶתִי א"כ קָשָׁה לְמָה לִי מְכִירָה דְגוּי וְנִתְיָנָה דְגַר בְּחֵדָא סְגִי רַק לְסִתּוֹר הִהִיקֵשׁ מְגַבְיָהּ וְשׁוּב יְדַעִינוּ הַפֵּל מְסַבְרָא.

וְאִין לֹמַר דְּנִדְרוּשׁ לְמַעוּטֵי נִתְיָנָה דְגוּי דְזֵה אִינוּ כִּינּוּן דְּהִהִיקֵשׁ מְגַבְיָהּ עַל פְּרָחָה גִּסְתָּר לְמָה נִדְרוּשׁ עוֹד לְסִתּוֹר הַסְבְּרָא הָא כְּבָר דְרַף מְרַנּוּחַ לְפָנֵינוּ שְׂאִיצְטְרִיף לְגוּפֵינִי לְהִתִּיר בְּהִנְאָה אֲלֵא עַל פְּרָחָה מְדִאִיצְטְרִיף תְּרַנּוּיָהּ מוּכַח שְׁעַל פְּרָחָה הַסְמִיכוּת הִנְה מְגַבְיָהּ לְבַב"ח אִינוּ עֲנִין כְּלָל לְאַסּוֹר בְּהִנְאָה וְא"כ אִיצְטְרִיף קָרָא לֹא לְגוּפֵינִי רַק לְהוֹרוֹת דְּבִשְׁאָר מְקוּמוֹת לֹא תֹאכֵל גַּם הִנְאָה מְשַׁמַּע וְאֵז שְׁפִיר אִי הִנְה פְּתִיב בְּחֵד מְנִיָּהּ הִנְה דְרָשִׁינוּ לִיה לְמַעוּטֵי נִתְיָנָה דְנִכְרִי מִשָּׂא"כ עֵתָה דְכְּתִיב תְּרַנּוּיָהּ דְרָשִׁינוּ תְּתַנְנָה אוּ מְכוֹר לְנִכְרִי כְּדִפְרִישׁ רַש"י מְדִלָא פְּתִיב תְּתַנְנָה לְגַר וְכו' מוּכַח דְכָל מְקוּם שְׂנַאָמַר לֹא תֹאכֵל וְכו' וְכַדְרִישׁ ר' אַבְנָהוּ וְא"כ שְׁפִיר הַגִּירְסָא נְכוּנָה עַד שְׂיַפְרוּט לָהּ כְּדִרְף שְׁפִירט בְּגַבְיָהּ לְגַר בְּנִתְיָנָה וְלְנִכְרִי בְּמְכִירָה וְכו' דְדוּקָא מְדְכְּתִיבֵי תְּרַנּוּיָהּ הַדְבָר מוּכַח אֲמַנְם הַתּוֹס' שְׂנַדְחָקוּ בּוֹ הִינּוּ פֶּאֵן דְקִימִינוּ לְרַב אֲשִׁי וְאִיהוּ בְּב"ח עֲצָמוֹ לֹא קִים לִיה אִיסוּר הִנְאָה אֲלֵא מְדְפִירט בְּגַבְיָהּ וְא"כ אִיף אֲפִשְׁר לֹמַר דְּבְגַבְיָהּ אִיצְטְרִיף שְׁלֵא גִילַף מִבְּב"ח וְהִרִי גַם בְּב"ח הִנְה פְּשׁוּט לְהִתִּיר הִנְאָה אִי לֹא פִירט בְּגַבְיָהּ אָבֵל לְפִי מָה שְׁכַתְּבִיתִי דְרַב אֲשִׁי סְבַר כְּאִיסִי א"כ בְּלֵא"ה כְּבָר יְדַעִינוּ עַכ"פ אִיסוּר הִנְאָה בְּב"ח אֲלֵא דְמַלְקוּת לֹא הִנְה יְדַעִינוּ וְכִינּוּן שְׁכַבְרָא יְדַעִנוּ אִיסוּר א"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְמִילַף אִיסוּר בְּגַבְיָהּ מִבְּב"ח וְשְׁפִיר הַגִּירְסָא נְכוּנָה.

וּמַעֲתָה נְשׁוּבָה לְכּוֹנֵנַת הַתּוֹסְפוֹת לְפִי עֲנִינָם דְרַב אֲשִׁי לֹא ס"ל דְאִיסִי א"כ שְׁפִיר הַקְשׁוֹ דְלֵא נְכַתּוּב רַק חֵדָא וְכַנ"ל אָבֵל בְּכִסְחִים שְׁם פְּשֻׁטָא דְסוּגִיָא סוּכְבַת לְכוּלְהוּ שְׂאָר תְּנָאִי וְאֲמוֹרָאִי דְנִפְקָא לְהוּ אִיסוּר בְּב"ח בְּהִנְאָה מְקוּם אַחַר וְא"כ לֹא הִיוּ יְכוּלִים הַתּוֹס' לְהַקְשׁוֹת דְלֵא נְכַתּוּב רַק חֵדָא וּבְחֵד מְנִיָּהּ דֹּא"כ הִנְה דְרָשִׁינוּ לִיה לְגוּפִיָּהּ לְמַעוּטֵי דְלֵא גִילַף גַּבְיָהּ מִבְּב"ח לְכַף הַקְשׁוֹ דְנְכַתּוּב תְּרַנּוּיָהּ בְּחֵד מְנִיָּהּ וְהִנְה קָשָׁה לָן לְמָה לִי תְּרַנּוּיָהּ אֲלֵא וְדִאִי דְאֶתִי לְהוֹרוֹ' אִיסוּר הִנְאָה בְּשְׂאָר אִיסוּרִים וְלֹא אֶתְיָא לְגוּפִיָּהּ וְאִי הִנְה פְּתִיב רַק חֵד הִנְה מוּקְמִינוּ לִיה לְמַעוּטֵי אִידָף וְעַל זֵה תִירְצוּ דְאֶתִי לְמַעוּטֵי אִידָף דְהִינּוּ אִם הִנְה כּוֹתֵב מְכִירָה וְנִתְיָנָה בְּגַר הִנְה אֲמִינָא דְאֶתִי לְמַעוּטֵי נִכְרִי אֲפִילוּ בְּמְכִירָה וְאִי הִנְה פְּתִיב חֵד לֹא הִנְה דְרָשִׁינוּ לִיה כְּלָל לְמַעוּטֵי רַק לְגוּפִיָּהּ לְסִתּוֹר הַסְמִיכוּת מְגַבְיָהּ לְבִשְׁרָא בְּחֵלֵב: שְׁם בְּסוּגִיָּא.

הַרְמַב"ם בְּרִישׁ פ"ט מֵהַלְכוֹת מְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת פְּתַב דְּבִשְׁרָא בְּחֵלֵב אֲסוּר בְּאֲכִילָה מְדִאֲסָרָה הַתּוֹרָה בְּבִישׁוּל ק"ו בְּאֲכִילָה ע"ש בְּלָחֵם מְשֻׁנָּה וּבְסִפֵּר הַמְצוֹת נִקְטַ דְרָשָׂא דְתַנָּא דְבִי ר"י דג' פְּעָמִים לֹא תִבְשֵׁל כְּתִיב א' לְאִיסוּר בִּישׁוּל וְא' לְאִיסוּר אֲכִילָה וְאֶחָד לְאִיסוּר הִנְאָה וְגַם הַטּוֹר בְּסִימָן פ"ז מְבִיא הַף דְתַנָּא דְבִי ר"י וְע"ש בְּפִרִי חֵדָשׁ וּבְפִרִי תְנוּאָר וְהִנְה קָשָׁה לִי לְמָה שְׁבִקוּ לְהַף דר"א שְׁלֵמַד אִיסוּר בְּשִׁר בְּחֵלֵב מְלֵא תֹאכֵל כָּל תּוֹעֵבָה וְאִי שְׁפֵל תְּנָאִי וְאֲמוֹרָאִי מְבִיאִים דְרָשׁוֹת אַחֲרוֹת לְאִיסוּר בְּב"ח מ"מ כִּינּוּן דְסֵתֵם גְּמָרָא לֹא הִשִּׁיב עַל ר"א וְלֹא אוֹתְבִיָּהּ מְכָלֵל דְהִאִי דְרָשָׂא דר"א הִנְה מוּסְפָם לְמַסְדָּר הַש"ס לְסִמּוּף עָלָיו וְלֹא הִשִּׁיבוּ עָלָיו כְּמוֹ שְׁהִשִּׁיב ר"י לר"ל בְּסוּגִין דר"ל יְלִיף אִיסוּר בְּב"ח מְדְרָשָׂא דְקָרָא דְאֵל תֹּאכֵל מְמַנּוּ נָא וּבִשְׁל מְבוֹשָׁל לֹמַר לָהּ שְׂיֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר שֶׁהוּא פְּנָה וְהוּא בְּב"ח וְר"י הִשִּׁיב עָלָיו כְּעוֹרָה זֹו שְׂשֻׁנָה רַבִּי לֹא תֹאכְלֵנוּ בְּבִשְׁרָא בְּחֵלֵב וְכו' וְא"כ עַל רַב אֲשִׁי אִין מְשִׁיב

לומר פְּעוּרָה זוּ מְקַלֵּל דְּרָשָׁא דר"א יש לו סְמִיכוּת ולפ"ז לפי פְּלִילָה הַהִלְכָתָא הִלְכָה כְּבִתְרָאֵי מֵאֲבֵיִי וְרַבָּא וְאֵילָף וְאָנּוּ אֵין לָנוּ אֵלָא פְּהִכְרַעַת אֲמוּרָאֵי בְּתַרְאֵי בְּמָקוּם שְׁהַש"ס לֹא אוֹתְבִיהָ מִמְשַׁנָּה וּבְרִינְיָתָא וְהִנֵּה לִיהָ לְהַרְמַב"ם וְטוּר לְהִבִּיא הֵךְ דְּרָשָׁא דְרַב אֲשִׁי.

ונלע"ד לִישָׁב דָּאָף שְׁבִסוּגֵיָא זוּ אֵין מְשִׁיב עַל דְּרָשָׁא דר"א מ"מ מוּכַח מְסוּגֵיָא אַחֲרַת וְהוּא דְרַהִיטָא דְסִתָּם גְּמָרָא בְּמִסְכַּת פְּסָחִים אֲזִילֵי דְלָא כר"א לְכַף לֹא חָשׂוּ הַרְמַב"ם וְהַטוּר לְנִקּוּט פְּנִתִיָּה וּמִתְחַלָּה צְרִיכִין אָנּוּ לְדַיְיִק דר"א אָמַר דַּבְב"ח אָסוּר בְּאַכִּילָה מְלָאוּ דְלֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה וְאֵין לִי אֵלָא בְּאַכִּילָה בְּהִנָּאָה מִנֵּין כַּד ר"א דָּאָמַר ר"א א"ר כָּל מָקוּם שְׁנָאָמַר לֹא תֹאכַל לֹא יֹאכַל לֹא תֹאכְלוּ אַחַד אִיסוּר אַכִּילָה וְאַחַד אִיסוּר הִנָּאָה בְּמִשְׁמַע עַד שְׁיַפְרוּט לָךְ הַכְּתוּב פְּדָרָף שְׁפָרַט לָךְ בְּנִבְיָלָה לְגַר בְּנִתְיָנָה וְלִנְכָרִי בְּמִכְרֵה דְתַנְיָא לֹא תֹאכַל כָּל גְּבִילָה וְכו' וְהִנֵּה דְבָרֵי ר' אַבְנָהוּ לֹא מִתּוֹקְמֵי אֵלָא כר' מֵאִיר אָבֵל לר"י דְסָבַר דְבָרִים כְּכַתְּבֵן אִיצְטְרָף קָרָא לְגוּפָא וּלפ"ז קָשָׁה דְבִסוּגֵיָא דְפְּסָחִים (דָּף כָּא ע"ב) מְבִיא הַש"ס בְּשִׁלְמָא לר"מ דָּאָמַר אַחַד גָּר וְאַחַד נְכָרִי בֵּין בְּמִכְרֵה בֵּין בְּנִתְיָנָה מְדַאִיצְטְרָף קָרָא לְמִשְׁרֵי גְבִילָה מְפָלֵל דְכָל אִיסוּרִין שְׁבִתּוּרָה אִיסוּרִין בֵּין בְּאַכִּילָה וּבֵין בְּהִנָּאָה אֵלָא לר"י דָּאָמַר לְדְבָרִים כְּכַתְּבֵן הוּא דָּאָתָא כָּל אִיסוּרִים שְׁבִתּוּרָה מִנ"ל דְאִיסוּרִין בְּהִנָּאָה וּמְסִיק הַש"ס נְפָקָא לִיהָ מִלְּפָלֵב תְּשַׁלִּיכוּן אוֹתוּ אִתּוּ אַתָּה מְשַׁלִּיף וְא"א מְשַׁלִּיף לְפָלֵב כָּל אִיסוּרִין שְׁבִתּוּרָה וּלפ"ז ע"כ גַּם לר"א צְרִיכִין לָנָה וְכֵן כְּתִבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה עַד שְׁיַפְרַטְלָף דְהֵאֵי דר"א לֹא מִתּוֹקְמֵי אֵלָא כר"מ וּלר"י נְפָקָא לִיהָ מִלְּפָלֵב תְּשַׁלִּיכוּן אוֹתוּ עֵינֵין בְּתוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין וְלְכַאוּרָה יִפְלָא לָמָּה שְׁתִּיק רַב אֲשִׁי מֵהֵאֵי דְרָשָׁא דר"י דְאִיסוּר הִנָּאָה יְלִיף מְדָרְשָׁא דְאִיתּוּ אַתָּה מְשַׁלִּיף וְכו' וְלֹא הִבִּיא אֵלָא הֵאֵי דר' אַבְנָהוּ אֵלִיבָא דר"מ וְהֵלֵא אָנּוּ קִי"ל לְהִלְכָה כר"י דְבָרִים כְּכַתְּבֵן לְנְכָרִי בְּמִכְרֵה וְלְגַר בְּנִתְיָנָה כְּמוֹ שְׁפָסַק הַרְמַב"ם בַּפַּר' יו"ד מֵהַל' ע"ז הַל"ד וְא"כ יוֹתֵר הִנֵּה לִיהָ לְרַב אֲשִׁי לְסִינֵים דְגַם לר"י כָּל מָקוּם שְׁנָאָמַר ל"ת לֹא יֹאכַל גַּם אִיסוּר הִנָּאָה בְּמִשְׁמַע מְדָרְשָׁא דְאוֹתוּ.

וּלְיִישָׁב זֶה נִקְדִּים מַה שְׁיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְרַב אֲשִׁי דִילָף אִיסוּר אַכִּילָה וְאִיסוּר הִנָּאָה בְּבִשּׁוּר בְּחִלָּב מְקָרָא דְלֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה קָשָׁה לָמָּה לִיהָ לר"י בַּמַּס' פְּסָחִים (דָּף פַּח ע"ב) תְּלַתָּא קָרָא לְחֻמְצָא חַד לְתוּף זְמַנּוּ וְחַד לְלַפְנֵי זְמַנּוּ וְחַד לְאַחַר זְמַנּוּ וְלָמָּה לִיהָ קָרָא לְאַחַר זְמַנּוּ הָא בְּלֹא"ה יְדַעִינּוּ דְחֻמְצָא שְׁעֵבַר עָלָיו הַפְּסָח אָסוּר מְקָרָא דְלֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה דְהֵא תְּעַבְתִּי לָךְ חֻמְצָא בְּפָסַח בְּאַכִּילָה וּבְהִנָּאָה וּבְקַנְיָן וְאֵין לָךְ תּוֹעֵבָה יוֹתֵר מִזוּ וְהוּא גְרַע מְאוֹתוּ וְאֵת בְּנוֹ וְשְׁלוֹחַ הַקּוֹן דְפָרִיף הַש"ס לְקַמֵּן שְׁיִהִיוּ אִיסוּרִים שְׁהֵם בְּכָלֵל ל"ת כָּל תּוֹעֵבָה.

וְאִפִּילוּ לְפִי רַהִיטָא דְסוּגֵיָא בְּמִסְכַּת פְּסָחִים שְׁם אוֹסֵר ר"י אִפִּילוּ חֻמְצָא שֶׁל נְכָרִי שְׁעֵבַר עָלָיו הַפְּסָח אִפ"ה לֹא צְרִיף קָרָא לָנָה דְאִפִּילוּ חֻמְצָא שֶׁל נְכָרִי הוּא בְּכָלֵל לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה דְהֵא כָּל יְמֵי הַפְּסָח גַּם חֻמְצָא שֶׁל נְכָרִי הִנֵּה תּוֹעֵבָה דְהֵא הִנֵּה אָסוּר לִישְׁרָאֵל לְאָכַל וְלִהְנוֹת וְלִקְנוֹת גַּם חֻמְצָא שֶׁל נְכָרִי וְלֹא גְרַע זֶה מִבִּשּׁוּר בְּחִלָּב שְׁבִיטָל נְכָרִי שֶׁג"כ אָסוּר לר"א מְקָרָא דְלֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה כְּמוֹ שְׁמִפְנוּרָשׁ בְּרַש"י בְּשִׁמְעֵתִין בַּד"ה הָרִי הוּא בְּבֵל תֹּאכַל בֵּין שְׁבָא בְּעֵבְרָה וּבֵין שְׁבָא שְׁלֹא בְּעֵבְרָה כְּגוֹן ע"י קָטָן אוֹ ע"י נְכָרִי ע"ש בְּרַש"י וְעֵינֵין בְּרַש"י לְקַמֵּן גְּבִי שְׁלוֹחַ הַקּוֹן ע"ש וְדוּק.

בְּשִׁלְמָא עַל ר"ש דְמִתִּיר חֻמְצָא שְׁעֵבַר עָלָיו הַפְּסָח לִיבָא לְהַקְשׁוֹת שְׁיִהִיָּה אָסוּר מְלֵא תֹאכַל כ"ת דְבַאָּמַת צְרִיף לר"ש קָרָא לְהִתִּיר חֻמְצָא לְאַחַר פְּסַח וְיְלִיף לָהּ מְדָרְשָׁא דְלֹא תֹאכַל

חמץ שבעת ימים תאכל מצות ואי לאו האי הקישא באמת הנה אוסר מקרא דלא תאכל כל תועבה וכו' יש לישב קושית התוס' שם במס' פסחים בד"ה א"כ שמקשים לר"ש למאי צריף ר"ש קרא דאיתקוש חמץ למצה בפעה שישנו בקום אכול מצה וכו' מהיכא תיתי שיהא בכל תאכל חמץ בי"ד דהא פוליהו קראי מצרכינו לקמן אליבא דר"ש ע"ש בתוס' ולפי דרכינו איצטרף לר"ש האי הקישא להתיר חמץ לאחר זמנו דאי לאו הכי הוי אסרינו מקרא דלא תאכל כ"ת (ועיין בצ"ח שם בפסחים מה שכתב אאמ"ו הגאון זצ"ל ב"שוב קושית התוס') אבל עכ"פ קשה לר"י למה לי קרא לאחר זמנו ת"ל דאסור משום לא תאכל כ"ת אף יש ליישב לפי מה שהקשה בכה"ג (עיין בפרי חדש ובפרי תואר ובספר פרתיו ופלתיו ריש סימן פ"ז) למה מצינו כל תנאי ואמוראי בהאי דרב אשי לאסור בב"ח משום לאו דלא תאכל כל תועבה ומתיר דעל לאו לא תאכל כל תועבה ליכא מלקות משום דהוי לאו שבפלות ולכך צריכים לדרשות אחרות הגה"ה דאף אביי ורבא פליגי במס' פסחים (דף מא ע"ב) גבי אל תאכל ממנו נא וגו' ובמסכת נזיר (דף לח ע"ב) גבי חרצן וזג אם לוקין על לאו שבפלות ויש בזה סוגיות הפוכות מ"מ קי"ל בכל הש"ס דאין לוקין על לאו שבפלות ועיין בזה בתשובות הרשב"א ז"ל תשובה קמא שמבאר שיש לאו שבפלות שהכל מודים בו שאין לוקין והאי לא תאכל כל תועבה מחשב לכ"ע ללאו שבפלות דכולל כל איסורים שבתורה והוא בכך הדמיון למנפף ומנשק ולאו דלא תאכלו על הדם דחשיב לכ"ע ללאו שבפלות שאין לוקין עליהן כמו שמבאר במסכת סנהדרין (דף סג ע"ב) ודו"ק: לאסור בב"ח שיהיה לוקה עליו ולפ"ז יש לומר דלכך צריף ר"י קרא לאסור חמץ לאחר זמנו כדי שיהיה לוקה על חמץ שעבר עליו הפסח אם אכלו ומשום לאו דלא תאכל כל תועבה ליכא מלקות:

אף לפי זה קשה איך הוכיח הגמרא לקמן דכלאי זרעים מותרים ולית בהו משום לאו דל"ת כ"ת מדאיצטרף בכלאי הפרם פן תוקדש מפלל דכלאי זרעים מותרים קשה דלמא לעולם כלאי זרעים אסורים משום לאו דל"ת כ"ת ואפ"ה צריף קרא דפן תוקדש בכלאי פרם דמשום ל"ת לא הנה לוקה פיון דכולל בב"ח וכלאי זרעים וכלאי פרם והוי לאו שבפלות שאין לוקין עליו ולכך צריף לכתוב לאו בפני עצמו בכלאי פרם כדי שיהיה יכול ללקות עליו דפן תוקדש הוא ל"ת דכל מקום שנא' השמר פן ואל אינו אלא ל"ת ועיין ברש"י במסכת פסחים (דף פד ע"ב) בד"ה פלאי פרם ע"ש: אמנם ראיתי בחידושי ריטב"א למס' מכות (בדף יד ע"ב) במשנה טמא שאכל את הקודש ופיגול כו' וכן שם (בדף יח ע"א) על הא דאמר רבא זר שאכל עולה לפני זריקה לוקה חמש וכו' ופריף הש"ס ולילקי נמי כר"א דאמר ר"א כל שבקודש פסול בא הפתוב ליתן ל"ת על אכילתו והקשה הריטב"א הא הו"א דר"א הוא לאו שבפלות כמו שמפורש במסכת פסחים (דף פד ע"א) דהו"א דר"א דאמר דקרא דלא יאכל פי קודש הוא דכל שפסולו בקודש בא הפתיב ליתן ל"ת על אכילתו הוי לאו שבפלות ואין לוקין עליו ומתיר הריטב"א דמה דאמרינו דאין לוקין על לאו שבפלות היינו דוקא היכא שבשום אחד מפל מה שנכלל בלאו זה ליכא לאו מיוחד בפני עצמו אבל היכא שיש באחד הנכללים לאו בפני עצמו הרי זה בא ללמד על הפלל פלו ללקות על פל מה שנכללו בלאו זה פי היכי שלוקין על לאו המפורש ודנין ביה במדה דבר שהיה בפלל ויצא מן הפלל ללמד על עצמו לא על עצמו יצא אלא ללמד על הפלל פולו יצא ע"ש בריטב"א.

ומעתה מתורץ קושיות הנ"ל דשפיר מתרץ הגמרא מדאיצטריה בכלאי פרום פון תוקדש מפלל דאיסור פלאים לא נכלל בלאו דלא תאכל כ"ת. דאין לומר דצריה למכתב פון תוקדש למלקות הא גם בשביל לאו דלא תאכל כל תועבה איפא מלקות אף שהוא לאו שבכללות מ"מ הרי גם לאו דחמץ שעבר עליו הפסח נכלל בלאו דל"ת כ"ת ובחמץ לאחר זמנו נאמר לר' יהודה לאו בפני עצמו א"כ חמץ בא ללמד על הכלל פלו לכל מה שנכלל בלאו דל"ת כ"ת דאיפא מלקות א"כ בלי קרא דפון תוקדש ידעינו דלוקין על פלאי פרום ומדאיצטריה למכתב פון תוקדש מוכח דכלאים אינו נכלל בלאו דל"ת כ"ת וכלאי זרעים מותרים: אבל לפ"ז קשיא איפא פיון דבאמת פתיב פון תוקדש דלוקין על פלאי פרום והרי פלאי פרום תיעבתי לה וְהוּי נמי בכלל הלאו דל"ת כל תועבה וממילא לוקין על כל מה שנכלל בכלל לאו דל"ת כ"ת דכלאי פרום יצא מפלל ללמד על פלל פולה למלקות א"כ הדרא הקושיא לדוקתא לר"י ל"ל קרא לחמץ שעבר עליו הפסח הא בלאו הכי לקי על חמץ לאחר זמנו משום ל"ת כל תועבה.

ואין לומר אי לא הוי נאמר לאו בפני עצמו בחמץ לאחר זמנו לא הוי פון תוקדש מותר דהא הוי צריה לגופא למלקות ללמד דל"ת כ"ת לא נחשב לאו שבכללות והוי אמינא דכלאי זרעים אסורים משום לא תאכל כל תועבה זה אינו דהא לפי האמת בלא"ה ידעינו דכלאי זרעים מותרים הואיל ואיתקיש לכלאי בהמה וא"כ לפי המסקנא לא צריה פון תוקדש להתיר פלאי זרעים ואתי לכלאי פרום גופא ללמד על עצמו למלקות וממילא על כל הנכלל בלאו דל"ת כ"ת לוקין פסברת הריטב"א הנ"ל וא"כ גם בחמץ לאחר זמנו ידענו מלקות מלאו דל"ת כ"ת ונשאר הקושיא ל"ל לר"י לאו בחמץ שעבר עליו הפסח ת"ל מלא תאכל כ"ת: ומפח קושיא זו צריכין אנו לומר דמה שלמד רב אשי איסור הנאה בבב"ח מל"ת כ"ת הלימוד הזה נשען על דברי ר' אבנהו דסבר כל מקום שנאמר לא תאכל אסור אכילה ואסור הנאה משמע ודברי ר' אבנהו לא מתוקמי אלא אליפא דר"מ דסבר אסור גר ואסור נכרי בין בנתינה בין במכירה פדמפורש בגמרא אבל לר"י דאמר דברים פכתבן באמת לא נפקא ליה דלא תאכל איסור הנאה משמע וליפא איסור הנאה בלאו דל"ת כ"ת ורב אשי לא ס"ל אליפא דר"י האי דרשא דאותו אמה משליה ומה דיליף רב אשי דבב"ח אסור בהנאה מלאו דל"ת כ"ת הוא רק אליפא דר"מ והשתא אתי עשפיר דר' יהודה צריה קרא לחמץ שעבר עליו הפסח לאיסור הנאה דמלא תאכל כל תועבה לא שמעינו אלא איסור אכילה ולפ"ז מתורץ הקושיא דלעיל דשפיר לא נזכיר בסוגיא דהכא במסכת חולין מהאי דרשא דאותו אמה משליה אבל אי אמה הגה"ה ואף דגבי חמץ פתיב רק חד לא יאכל לתוף זמנו ולאחר זמנו לא פתיב אלא לא תאכל מ"מ שפיר נפקא ליה מניה גם איסור הנאה פיון דלאכילה ל"צ קרא דכבר ידענו איסור אכילה מל"ת כ"ת ועוד פיון דחד מהני תלתא קראי משמע איסור הנאה שוב לא נחלק ביניהם פמו שפתיבו התוספות לאסור בהנאה כשאר איסורין דאל"כ תשוב הקושיא על ר' יהודה ל"ל קרא לאסור חמץ שעבר עליו הפסח מלא תאכל כל תועבה ולפ"ז יש ליישב מה שיש להקשות לפי מה שמקשים התוס' במסכת פסחים (דף כב ע"א) בד"ה ור"ש וא"ת תיקשה לחזקיה מר"ש דס"ל דלא תאכלו איסור הנאה במשמע מדאסר גיד הנשה בהנאה ומתבצים פיון דסבר אין בגידין בב"ט סברא הוא דכי אסור בהנאה נמי

אסור דלא שייך ביה אכילה א"נ חזקיה לא סבר כר"ש אלא כר"י דלכאורה נמי חזקיה לא אתיא כר"מ עכ"ל התוספות ע"ש.

והנה הרבה יש לתמוה על פירוץ השני של תוס' פינן דר"ש ודאי ס"ל דלא תאכל איסור הנאה משמע מנ"ל לחזקיה לומר דר' יהודה פליג בזה על ר"ש וסובר דלא תאכל איסור אכילה משמע ולא איסור הנאה ומנ"ל לחזקיה לעשות פלוגתא בין התנאים בזה דלא מפניך ואף שר' יהודה סובר דגיד הנשה מותר בהנאה היינו משום דסבר יש בגידין כנ"ט וכשהותרה נבלה היא וכלבה וגידיה הותרה אבל בזה איפא למימר בכל איסורים דליפא ללמוד היתר הנאה אסור בהנאה דלא תאכל גם איסור הנאה משמע כמו שסובר ר"ש.

וא"ל לחזקיה סבר דטעמא דר"ש דסבר כר"מ דגר ונכרי בין בנתינה ובין במכירה מנ"ל דלמא דרש ר"ש ור"י אותו אתה משליך ואי אתה משליך כל איסורין שבתורה לאיסור הנאה ומנ"ל לחזקיה להרבות בפלוגתא.

אמנם לפי דברי הג"ל מוכח שפיר דלר"י לא תאכל איסור אכילה משמע ולא איסור הנאה מדאיצטריך חד לא יאכל לחמץ שעבר עליו הפסח ות"ל משום ל"ת כל תועבה כנ"ל: היצא מכל אלה הדברים דלרב אשי לא דרשינן כלל האי דרשא דאותו אתה משליך וכו' לאיסור הנאה בכל איסורין שבתורה ולר"י באמת ליפא איסור הנאה בבשר בחלב והנה יש בזה מבוכה גדולה דלפי דברי הג"ל מוכח דלרב אשי לא מתוקמי האי דר' אבנהו אלא אליבא דר"מ דסבר אחד גר ואחד נכרי בין בנתינה ובין במכירה אבל לר"י דסבר דברים ככתבן מודה ר' אבנהו לחזקיה דכ"מ שצאמר לא יאכל לא תאכל אין איסור הנאה משמע והנה התוס' במס' פסחים (דף כב ע"ב) בד"ה ור"ש פתבו להוכיח דחזקיה לא אתיא כר"מ דלר"מ פשיטא לן מדאיצטריך למשרי נבילה כל איסורין שבתורה אסור בהנאה ע"ש בתוס' ולפ"ז ליפא שום פלוגתא בין חזקיה ור' אבנהו ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ר' אבנהו אמר שמעתתיה אליבא דר"מ וחזקיה אמר שמעתתיה אליבא דר"י אבל לדברי שניהם אליבא דר"מ כל איסורין שבתורה אסורים בהנאה ואליבא דר"י כל איסורין שבתורה מותרים בהנאה וזה תמוה דבפירושו אמרינן בסוגיא דמסכת פסחים דחזקיה פליג על ר' אבנהו ועוד דמשמעות הדברים נראים דיש ביניהם איזה נפקותא לדינא.

ומגודל הדחק צריכין אנו לומר דרב אשי סבר דר' אבנהו וחזקיה פליגי אי הלכה כר"מ או אי הלכה כר"י ופלוגתא חזקיה ור' אבנהו בפסק הלכה אם הלכה כר"מ או כר"י ופליגי בשני תירוצי התוס' במס' פסחים (דף כב ע"א) בד"ה ורבי שמעון חזקיה סבר דטעמא דר"ש שאוסר גיד הנשה בהנאה הוא משום דסבר אין בגידין כנ"ט סברא הוא דכי אוסר אסור גם בהנאה דלא שייך ביה אכילה במסכת פסחים (דף פח ע"ב) בד"ה וחד לפני ע"ש: פתרוץ ראשון של תוס' א"כ ליפא תנא דקאי פנותיה דר"מ לכה הלכתא כר"י דר"מ ור"י הלכתא כר"י אבל ר"א סובר פתרוץ שני של התוס' דטעמא דר"ש דאוסר גיד הנשה בהנאה משום דס"ל כר"מ ולכה פסק ר' אבנהו כר"מ הואיל ור"ש קאי פנותיה דכל מקום שצאמר לא יאכל לא תאכל גם איסור הנאה משמע.

אף על זה יש לדקדק למה קאמר הש"ס נפקותא בפלוגתא דחזקיה ור' אבנהו בחש"ב
שהוא הלכתא למשיחא שאינו נוהג בזמן הזה אמאי לא קאמר הש"ס נפקא מיניה אם
בשר בחלב מותר בהנאה דלר' אבנהו דפסק כר"מ וכל מקום שנאמר לא תאכל לא יאכל
גם איסור הנאה משמע א"כ גם לא תאכל כל תועבה הוא לאיסור הנאה וא"כ בשר בחלב
איסור בהנאה וחזקיה דפסק הלכתא כר"י דל"ת לאו איסור הנאה משמע וליפא בלאו
דל"ת כ"ת איסור הנאה וגם בשר בחלב מותר בהנאה מזה מוכח דסתמא דתלמודא ס"ל
דאיסור הנאה בבשר בחלב לא נפקא לן מלא תאכל כ"ת ואיסור הנאה בשר בחלב נלמד
מדרשי תנאי ואמוראי לקמן הרי מוכח דסתמא דתלמודא סובר דאיסור הנאת בשר
בחלב לא נפקא לן מקרא דל"ת כ"ת ולכך לא הביא הרמב"ם והטור הא דר"א ודו"ק:
ודע שאין להקשות לשאר תנאי ואמוראי ולסתמא דתלמודא דלא דרשי ל"ת כ"ת לבשר
בחלב מאי דרשי בהאי לא תאכל כל תועבה הנה זה הלאו דלא תאכל כל תועבה אינו
מיותר והש"ס במס' ע"ז (דף סו ע"א) דרשו מניה לענין שכל האיסורין מצטרפין זה עם
זה ע"ש ושם ר"י בשם ר' מאיר דרש מנין שכל איסורין מצטרפין זע"ז שנאמר ל"ת
כ"ת ודוק: שם קטו ע"א ברש"י ד"ה הגי לא כ"ש אבל בב"ח לא אמרינן האי ק"ו דהא
פתיב ל"ת כ"ת ומסתברא דאיסורא דקרא כו'.

הנה לפי מ"ש לעיל דחמץ שעבר עליו הפסח אליבא דר' יהודה ג"כ הוא בכלל ל"ת כ"ת
א"כ קשה אמאי לא גילף גם בב"ח מק"ו דמעשה שבת שיהיה בב"ח מותר באכילה וקרא
דל"ת כ"ת מוקמינן במסתבר אחמץ בפסח שהוא מסתבר טפי דחמץ יש בו פרת בתוך
זמנו ונחמיר איסורו וי"ל דע"כ לא קאי אחמץ לחוד האי לאו דל"ת כ"ת דהא ידעינן לי
מלאו דלא תאכל הנאמר בחמץ על אחר זמנו וא"כ ל"ת כ"ת למה לי ולעבור בשני לאנן
לא שייך לומר דמוקמי בלאו יתירי לא מוקמינן אלא ודאי דהאי לא תאכל כ"ת נאמר
על עוד תועבה אחרת וע"כ על בב"ח קאי שהוא מסתבר יותר כמ"ש רש"י ודוק: שם
תוס' ד"ה היא קודש כו' תימא לר"י ל"ל למימר מקודש דמעשה שבת אסירי ת"ל מפל
שתיעבתי לה עכ"ל הקשה המהרש"א לר"י איפא לאקשוני חורש בשור ונחמור וחוסם
פי פרה ונדש בה איתסרי דליפא למילף מק"ו משבת דשבת גופיה אסור באכילה עכ"ל.

ונ"ל דנדא קושיא מתורצת בחברתה דהיינו קושית התוספות מתורצת בקושית
המהרש"א דלכך כתב קודש לאסור מעשה שבת לגלות דמשום כל שתיעבתי לה לא הנה
שבת נאסר דלאו תועבה גופה היא כמ"ש התוס' ד"ה חורש ע"ש ונפקא לן מניה דחורש
בשור ונחמור וחוסם פי פרה נמי לא מתסר מפל שתיעבתי לה דג"כ לאו תועבה גופה
היא והשתא גם לר"י יש למילף חורש בשור ונחמור וחוסם פי פרה מק"ו משבת דמה
שבת דחמירא לא הנה מעשה אסורים אי לאו דכתיב קודש מכ"ש חוסם פי פרה ונחורש
בשו"ח דקיל פשיטא דמעשה מותרים וק"ל שם בגמרא אמר ריש לקיש מנין לבשר
בחלב שאסור כו' הנה ר"ל נקט סתם מנין שבב"ח אסור שפולל כל איסור בין באכילה
ובין בהנאה ורב אשי לעיל נקט מתחלה מנין לבב"ח שאסור באכילה לפי שר"א יליף
מל"ת כל תועבה וא"כ מתחלה נקט איסור אכילה שהוא לכ"ע נאח"פ נקט איסור הנאה
שהוא רק לר' אבנהו אבל לא לחזקיה וכמו שפתיבתי לעיל דרב אשי לית ליה דרשא
דאותו לאסור שאר איסורין בהנאה אבל ר"ל יליף מלא תאכל מנין נא גם איסור
הנאהכמו שפסיק לקמן בגמרא אי מהאי הנה אמינא ה"מ באכילה אבל בהנאה לא קמ"ל

אָבֵל לַפִּי קָשָׁה עַל דְּבָרֵי רַשׁ"י ד"ה שֶׁהוּא פְּנֵה שְׁאֲסוּר בְּאֲכִילָה פְּנֵה עַכ"ל וְלִכְאוּרָה קָשָׁה הָא ר"ל גַּם אִסוּר הַנְּאָה יְלִיף מֵהָא קָרָא דְאֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא כְּמוֹ שֶׁפָּתַח רַשׁ"י לְקַמֵּן בַּד"ה אָבֵל בְּהַנְּאָה דְּמִשְׁמַע הָא קָרָא דְכַתִּיב גַּבִּי פֶסַח כּוֹלֵל גַּם הַנְּאָה דְּפֶסַח מְבוֹשָׁל אִסוּר בְּאֲכִילָה וּבְהַנְּאָה ע"ש א"כ קָשָׁה לְמָה נִקְטַר רַשׁ"י בְּתַחֲלַת דְּבָרֵי ר"ל רַק אֲכִילָה וְנִרְאֶה לִינִשְׁב וּמִתְחַלֵּה נִדְקָדַק בְּדְבָרֵי ר"ל שֶׁר"י אָמַר לוֹ פְּעוּרָה זֹו שֶׁשְׁנֵה רַבִּי וְכו' וּר"ל אִי מֵהָא ה"א ה"מ בְּאֲכִילָה אָבֵל בְּהַנְּאָה לֹא קָמ"ל קָשָׁה עַכְשָׁיו דְּכַתִּיב וּבִשְׁל מְבוֹשָׁל וְנִלְפִינּוּ מִנֵּיה אִסוּר בַּב"ח א"כ קָרָא דְלֹא תֹאכְלוּ מֵאִי דְרִישׁ בֵּיה ר"ל וְאִי ס"ל לְלִמּוּד אַחַר א"כ הִנֵּה לִיה לר"ש לְתַרְץ בְּקִיצוֹר הָא מִיבְעֵי לִיה לְלִמּוּד אַחַר.

לְכוּ נִרְאֶה לִי דְגַם ר"ל ס"ל כְּרַבִּי וְיִלִּיף מֵלֹא תֹאכְלוּ וְאִיִּצְטְרִיךְ תַּרְנוּנֵיהוּ דְהוֹאִיל וְהָא קָרָא דְבִשְׁל מְבוֹשָׁל יֵשׁ לְפָנֵינוּ שְׁנֵי דְרָכִים אוֹ לְהוֹרוֹת שְׁיֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר שֶׁהוּא פְּנֵה דְהֵינּוּ מִמֶּשׁ פְּנֵה בְּפֶסַח שֶׁבִישְׁלוֹ שֶׁהוּא קִדְשִׁים פְּסוּלִין שְׁאֲסוּר בְּאֲכִילָה וּבְהַנְּאָה אוֹ שְׁלֹא בָּא לְהַשְׁוֹתוֹ אֲלֵא רַק לְמָה שֶׁמְבוֹנָאָר בְּפִירוּשׁ בְּקָרָא זֶה דְהֵינּוּ אֵל תֹּאכְלוּ וְיֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר שֶׁהוּא ג"כ בְּלֹא דְבַל תֹּאכְלוּ אָבֵל לֹא לְאִסוּר בְּהַנְּאָה וְלִהְכָרִיעַ בְּזֶה ע"כ דְקָרָא בָּא לִזְמַר שְׁיֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר פְּנֵה שְׁיֵהִיָּה גַּם אִסוּר בְּהַנְּאָה דְאִי לֹא בָּא לְהַשְׁוֹתוֹ אֲלֵא לְאִסוּר אֲכִילָה קָשָׁה קָרָא לְמָה לִי הָא אִסוּר אֲכִילָה כְּבָר יִדְעִינוּ מִקָּרָא דְרַבִּי דְלֹא תֹאכְלוּ אֲלֵא וְדָאִי ע"כ דְהָא דְאֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא בָּא לְאִסוּר הַנְּאָה וּמַעֲתָה גַּם ר"ל ס"ל דְרָשָׁא דְרַבִּי וְתַרְנוּנֵיהוּ צְרִיכֵי דְאִי לֹא הִנֵּה הָא דְרָשָׁא דְרַבִּי לְאִסוּר אֲכִילָה לֹא הִנֵּה יִדְעִינוּ אִסוּר הַנְּאָה מִקָּרָא דְאֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא כְּנ"ל וּלפ"ז שְׁפִיר נִקְטַר רַשׁ"י בְּתַחֲלַת דְּבָרֵי ר"ל דְהָא קָרָא דְאֵל תֹּאכְלוּ כּו' וְיֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר שֶׁהוּא פְּנֵה דְהֵינּוּ בְּאֲכִילָה וְזֶה הוּא דְקוֹדֵם דִּידְעִינוּ מִדְרָשָׁא דְרַבִּי לֹא הִנֵּה נִפְקָא לוֹ מֵהָא דְרָשָׁא אֲלֵא אִסוּר אֲכִילָה כְּנ"ל וְדו"ק: שֵׁם ע"ב בְּגִמְרָא תַנְיָא אִיִּסִי בְּן יְהוּדָה כּו' וְאִין לִי אֲלֵא בְּאֲכִילָה בְּהַנְּאָה מִנִּין אֲמַרְתָּ כּו' קָשָׁה לִי דְבַמֶּס' פְּסוּחִים (דָּף כָּד ע"ב) פְּרִיָּה הַגְּמָרָא לְאַבְיֵי דְאָמַר דְלוֹקִין בְּכִלְאֵי כְּרָם שְׁלֹא כְּדָרָה הַנְּאָתָן אִיָּה קְאָמַר אִיִּסִי בְּן יְהוּדָה כִּלְאֵי הַכְּרָם יוֹכִיחַ מַה לְכִלְאֵי הַכְּרָם שְׁכֵן לוֹקִין שְׁלֹא כְּדָרָה הַנְּאָתָן וּמִתְרַץ שֵׁם אַבְיֵי אִטּוּ בַב"ח אֲכִילָה כְּתִיב בֵּיה וְגַם בַּב"ח לוֹקִין שְׁלֹא כְּדָרָה הַנְּאָתָן וְקָשָׁה לִי אַף שְׁלֹא נֶאֱמַר בַּב"ח לְשׁוֹן אֲכִילָה מ"מ הָא אִסוּר הַנְּאָה בַּב"ח יְלִיף אִיִּסִי ב"י מִק"ו מְעַרְלָה א"כ נִימָא דִּיּוּ לְבָא מַה"ד לְהִיּוֹת כְּנִדּוֹן דְמָה עַרְלָה אִין לוֹקִין עַלִּיהֶן שְׁכַה"נ אַף בַּב"ח אִין לוֹקִין עַלִּיהֶן שְׁלֹא כְּדָרָה הַנְּאָתָן וִי"ל דְכָל הֵיכָא דְמִפְרָה ק"ו לֹא אֲמַרִּינוּ דִּיּוּ וְהָרִי הֵכָא אִי הִנֵּה אֲמַרִּינוּ דִּיּוּ לְבָא מַה"ד לְהִיּוֹת כְּנִדּוֹן לִזְמַר דַּב"ח אִין לוֹקִין אֲלֵא כְּדָרָה הַנְּאָתָן הִנֵּה מִיפְרָה ק"ו דְהוּי מְצִי לְמִיפְרָה מַה לְעַרְלָה שְׁלֹא הִיָּתָה לוֹ שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר וְלֹא הוּי מְצִינּוּ לְמִימַר חֲמִץ יוֹכִיחַ דְמַה לְחֲמִץ שְׁכֵן עָנוּשׁ פָּרַת וְלֹא מְצִי לְמִימַר כִּלְאֵי הַכְּרָם יוֹכִיחַ דְמַה לְכִלְאֵי הַכְּרָם שְׁכֵן לוֹקָה עַלִּיו אַף שְׁלֹא כַדָּה"נ וְא"כ אִי הוּי אֲמַרִּינוּ דִּיּוּ דַב"ח לֹא יִהְיֶה לוֹקָה שְׁלֹא כַד"ה הוּי מְנוֹפְרָה ק"ו וְכָל הֵיכָא דְמִפְרָה ק"ו לֹא אֲמַרִּינוּ דִּיּוּ וְק"ל: שֵׁם בְּגִמְרָא לְמָה לִי ג"ש לִיִּיתִי כּוֹלָה בַּב"ח מְעַרְלָה כּו' מִקְשִׁים הַתְּלִמִּידִים הָא אִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין וּמִק"ו לֹא הִנֵּה לוֹקָה עַל אֲכִילַת בַּב"ח אִי לֹא ג"ש דְבִשְׁלָמָא אִסוּר הַנְּאָה שְׁפִיר נִלְמַד מִק"ו לֹא מִבְּעֵיָא לְהַרְמִיב"ם דְאִין בְּאִסוּר הַנְּאָה מְלָקוֹת וְדָאִי שְׁפִיר יֵשׁ לְלִמּוּד אִסוּר הַנְּאָה מִק"ו הוֹאִיל וּבִלְאוּ הֵכִי לִיכָא מְלָקוֹת בְּאִסוּר הַנְּאָה כְּמוֹ שֶׁמְבוֹנָאָר בְּרַמְבַּ"ם בְּפָרָק ח' מ"א הִלְכָה ט"ז (וְעֵינִן בַּמ"מ שֵׁם וּבַמ"ל פ' ה' מִסוּדֵי תוֹרָה שֶׁהָאֲרִיף בְּזֶה וְעֵינִן בַּב"ח א"ח סִימָן תַּמ"ג) אֲלֵא אֲפִילוּ אִי אֲמַרִּינוּ דְגַם בְּאִסוּר

הנָאָה שִׁינָה מְלָקוֹת אִפּ"ה גְּלִיף שִׁפִּיר אִיסוֹר הַנָּאָה מִק"ו וְלֹא שִׁינָה אִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין דְּהָאִי ק"ו הוּא רַב גְּלִיף מְלָתָא בְּעֵלְמָא דְגִילִיף מִג"ש מְטַרְפָּה שְׁיַצָּא חוּץ לְמַחֲיֶצָה שְׁאִסוֹר בְּהַנָּאָה כִּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת לְקַמֵּן בַּד"ה מַה לְהֵלֵן אִסוֹר בְּאֲכִילָה כּו' וְכ"ז אִם גְּלַמַּד הַג"ש אֲבָל אִי לֹא הָיָה הַג"ש וְהָיָה יִלְפִינָן גַּם אִיסוֹר אֲכִילָה מִק"ו לֹא הָיָה לוֹקָה עַל אֲכִילַת בַּב"ח מְשׁוּם דְּאִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין וּמֵאִי פְּרִיָּה הַגְּמָרָא.

וְנִרְאֶה לִי לְתַרְץ ע"פ הַכֹּלֵל הַמְּסוֹר בְּיַדְנוּ מִהֶרֶב הַמַּגִּיד מְשֻׁנָּה בְּרִישׁ פ"ב מִהֶלְכוֹת מ"א שְׁכָל דְּבַר שְׁכָבֵר נְאֻסֵר בְּלֹא הַבָּא מְכַלל עֲשֵׂה שׁוּב מִק"ו מְזַהֲרִין לְלָקוֹת עָלָיו וְא"כ י"ל דְּשִׁפִּיר פְּרִיָּה הַגְּמָרָא פִּינָן דְּאִיסוֹר אֲכִילָה יִדְעִינָן מְקַרָּא דְּלֹא תֹאכַל כ"ת וְכִמּוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל דְּכָל אֲמוּרָאִי וְתַנְאִי ג"כ אֵית לְהוּ הָאִי דְּרִשְׁא דַּל"כ לֹא זֶה מִיְנוּתָר הוּא רַב דְּצָרִיכִי דְרִשׁוֹת אַחֲרוֹת לְאִיסוֹר בַּב"ח לְכָל מַר פְּדֹאִית לִיהּ הוּאִיל וּמְלֹאֵן דְּל"ת כ"ת לִיכָּא מְלָקוֹת דְּהָיָה לֹא שְׁבַכְלָלוֹת וּמַעֲתָה שִׁפִּיר פְּרִיָּה הַגְּמָרָא ל"ל ג"ש לְאִיסוֹר אֲכִילָה לִיְתִי פְּנֹלָה בַּק"ו מְעַרְלָה וְלִיכָּא לְמִימַר אִין מְזַהֲרִין מַה"ד פִּינָן שְׁיַדְעִינָן אִיסוֹר אֲכִילָה מְלֹאֵן דְּלֹא תֹאכַל כ"ת אֲהֵי הַק"ו לְמְלָקוֹת דְּלֹא גְרַע לֹא שְׁבַכְלָלוֹת מְלֹאֵן הַבָּא מְכַלל עֲשֵׂה פִּן נִלְעַנ"ד וְדוּק: וְדַע שְׁהַתּוֹס' בַּמַּס' פְּסָחִים (דָּף פֶּד ע"ב) בַּד"ה הַפֶּל מוֹדִים כּו' פְּתַבּוּ דְּאַבְיִי לֹא אָמַר הַפֶּל מוֹדִים בַּבב"ח שְׁלוֹקִין אֲף שְׁלֹא כַּדָּה"נ דְּשָׂמָא אִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין וְהִנֵּה דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת צָרִיכִין בְּיָאוּר דְּאִטּוּ שְׁלֹא כַּדָּה"נ מִק"ו מְעַרְלָה אֲתִיָּא לָהּ הָא בְּעַרְלָה אִינוּ לוֹקָה שְׁכַה"נ וְע"כ שְׁלֹא כַּדָּה"נ בַּבב"ח לֹא מִק"ו מְעַרְלָה גְּמַר לָהּ אֲלֵא מְדַרְשׁ אַחַר גְּלַמַּד וְא"כ אִיָּה שִׁינָה לּוֹמַר בְּיָה אִין מְזַהֲרִין מַה"ד.

וְנִרְאֶה לִי לּוֹמַר דְּהַתּוֹס' סְבָרִי כְּמוֹ שְׁפַתְבּוּ בְּשִׁמְעִינָן בַּד"ה פְּלֵאִי הַפְּרָם יוֹכִיחַ דַּבְּב"ח יִלְפִינָן מְפֵלֵאִי הַפְּרָם גְּרִיָּדָא בְּמַה מְצִינּוּ וְהַפֶּל גְּלַמַּד אֲף שְׁלֹא כַּדָּה"נ וְסַבִּירָא לְהוּ לְהַתּוֹסְפוֹת דְּאֲף בְּמַה מְצִינּוּ אֲמַרִינָן אִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת רַש"י ז"ל בַּמַּס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף עג ע"א) ד"ה הִיקְשׁ הוּא דְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן רַש"י דְּדוּקָא בַּג"ש וּבְהִיקְשׁ מְזַהֲרִין מִן הַדִּין אֲבָל בְּשִׂאָר י"ג מְדוּת אִין מְזַהֲרִין מַה"ד וְעֵינָן בַּמ"ל בַּפִּי"ד מִהֶלְכוֹת אֲבָל הַל' כ"א בְּפִלְפוּלוֹ אִי אִיכָּא מְלָקוֹת עַל הַנָּאָה מִן הַמַּת דְּכַתְב לְהוֹכִיחַ דְּדָבָר הַנְּלַמַּד בַּג"ש מְזַהֲרִין מַה"ד כְּמוֹ בְּהִיקְשׁ אֲבָל בְּדָבָר הַנְּלַמַּד בְּמַה מְצִינּוּ אִין מַמַּה"ד וְא"כ דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּפִסְחִים אֲתִינָן פְּהוּגָן וְדוּק: וּבְגוּף הַק"ו דְּאִיסִי ב"י דְּיִלְיָה מְעַרְלָה קֶשֶׁה לִי לְפִי מַה שְׁפַתְבּוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' ב"ק (דָּף עב ע"ב) בַּד"ה דְּאִי ס"ד וְכו' דְּתַקְרֹבוֹת ע"ז אִינוּ אִיסוֹר בְּהַנָּאָה מִן הַתּוֹרָה הוּאִיל וְכַתִּיב וַיֹּאכְלוּ מִזְבְּחֵי מִתִּים לְאֲכִילָה אִיתְקִישׁ אֲבָל לֹא לְהַנָּאָה ע"ש א"כ אִיָּה יִלְיָה אִיסִי ב"י אִיסוֹר הַנָּאָה בַּב"ח מִק"ו דְּעַרְלָה הָא אִיכָּא לְמִימַר עַל תַּחֲלַת דִּין תַּקְרֹבוֹת ע"ז יוֹכִיחַ שְׁנַעְעֲבָדָה בְּהַ עֲבִירָה וְאַפ"ה מוּתַר בְּהַנָּאָה וְעֵינָן לְקַמֵּן בַּתּוֹס' ד"ה חָדָא מְתַרְתִּי שְׁפִשׁוּט לְהוּ דְּתַקְרֹבַת ע"ז אִיסוֹר אֲף בְּהַנָּאָה וְסוּתְרִין לְמַה שְׁפַתְבּוּ בַּמַּס' ב"ק וְצ"ע] וְהִנֵּה בְּאֲמַת הוּא פְּלִיאָה לְמַה לֹא גִילְיָף גַּם תַּקְרֹבוֹת ע"ז לְאִיסוֹר הַנָּאָה מִהָאִי ק"ו מְעַרְלָה וְאִין לּוֹמַר דְּקָרָא קָא מְפִיק לִיהּ מִהָאִי ק"ו הוּאִיל וְכַתִּיב וַיֹּאכְלוּ מִזְבְּחֵי מִתִּים מְכַלֵּל דְּהַנָּאָה לֹא נְאֻסֵר כִּמ"ש הַתּוֹס' בַּמַּס' ב"ק דְּשֵׁם פְּתַבּוּ הַתּוֹס' רַב דְּלֹא מְצִינּוּ אִיסוֹר הַנָּאָה בְּתַקְרֹבוֹת ע"ז דְּרַב לְאֲכִילָה אִיתְקִישׁ וְלֹא לְהַנָּאָה אֲבָל לְמִיזְדַּק מִהָאִי קָרָא לְהַתִּיר הַנָּאָה לֹא שְׁמַעִינָן וְשִׁפִּיר יֵשׁ ק"ו וְעֵינָן מַה שְׁפַתְבְּתִי לְקַמֵּן (דָּף קטז ע"ב) בְּסוּגִיא דְּאִין מְעַמִּידִין בְּעוֹר קִיבַת נְבִילָה דְּאִין לְפָרוּךְ מַה לְתַקְרֹבוֹת ע"ז שְׁאִינוּ נְאֻסֵר בְּמַחְנוּבֵר דִּישׁ לּוֹמַר ע"ז עֲצָמוּ יוֹכִיחַ דַּג"כ אִינוּ בְּמַחְנוּבֵר וְאַפ"ה אִיסוֹר בְּהַנָּאָה אֲף י"ל מַה לַּע"ז עֲצָמוּ

שטעוין אַבנידָה וּבניעוּר וְאין לומר עַרְלָה יוֹכִיחַ דָּגַם עַרְלָה טְעוּן שְׂרָפָה כְּמוֹ כְּלָאֵי הַפָּרָם כַּמ"ש הַתּוֹסֵ' בְּמַסְכֵּת סוּפָה (דָּף לַה ע"א) ד"ה לְפִי שְׂאִין בּוֹ וְכוּ' ע"ש וְדוּק.

אִךְ שֶׁהַתּוֹסֵ' שָׁם כְּתוּבוֹ רַק אֶפְשָׁר שְׂעַרְלָה מֵה"ת בְּשְׂרָפָה מ"מ מוֹכַח מִסּוּגְיָא דְהֵכָא דְעַרְלָה אִינוּ טְעוּן שְׂרָפָה דַּל"כ אִיךְ יְלִיף בַּב"ח בַּק"ו מְעַרְלָה הָא אֵיפָא לְמִפְרָךְ מַה לְעַרְלָה שְׂרָפָה וְעַכ"פ קָשָׁה דָּגַם בַּב"ח לֵיפָא לְמִילָף מֵהַאי ק"ו מְעַרְלָה דְאֵיפָא לְמִימַר תְּקִירוּבוֹת ע"ז יוֹכִיחַ וְנִרְאֶה לומר דְּמִתְקִירוּבוֹת ע"ז לֵיפָא לְמִימַר יוֹכִיחַ דְּמַה לְתִקְרוּבוֹת ע"ז שְׂפָן אִינוּ בְּמַחְנוּבָר דְּהָא אִיסוּר ע"ז עֲצָמָה אִינוּ נוֹהֵג בְּמַחְנוּבָר וְהַמְשַׁתְּחָה לְהַר לֹא אָסְרוּ דְכַתִּיב אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים וְדָרְשִׁינוּ וְלֹא הָרִים אֱלֹהֵיהֶם וְאִף שְׂדֵרֵשׁ זֶה הוּא לְעִנְיָן נֶעְבֵּד בַּע"ז עֲצָמוֹ מ"מ לֹא חָמִיר תְּקִירוּבוֹת ע"ז מֵע"ז עֲצָמָה וְכִינּוּן שַׁע"ז עֲצָמָה אִינוּ נֶאֱסָר בְּמַחְנוּבָר מִמִּילָא גַם תְּקִירוּבוֹת שְׂרָפָה אִינוּ בְּמַחְנוּבָר אִינוּ נֶאֱסָר אִךְ דְּבַר זֶה בְּמַחְלֻקֶת שְׁנוּיָה בְּמַסְכֵּת ע"ז (דָּף מַה ע"ב) דְּרַבְּנָן סְבָרִי אֵילָן שְׁנֻטְעוּ וְלִבְסוּף עֲבָדוּ מִוְתָּר אַבְל ר"י הִגְלִילִי וְר"ע סְבָרִי אֵילָן שְׁנֻטְעוּ וְלִבְסוּף עֲבָדוּ אִיסוּר וְא"כ לר"י הִגְלִילִי וְר"ע לֵיפָא לְמִילָף בַּב"ח מִק"ו מְעַרְלָה דְאֵיפָא לְמִימַר תְּקִירוּבוֹת ע"ז יוֹכִיחַ וְאִיסִי ב"י סוּבֵר פְּרַבְּנָן שָׁם וְלֵיפָא לְמִימַר תְּקִירוּבוֹת ע"ז יוֹכִיחַ כַּנ"ל וְלִפ"ז יֵשׁ לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹסֵ' לְקַמּוֹן בַּד"ה מַה לְהִלּוֹן דְּמִקְשִׁים לר"ש דְּסוּבֵר בַּב"ח מִוְתָּר בְּהַנָּאָה הָא אֵיפָא לְמִילָף אִיסוּר הַנָּאָה מִק"ו מְעַרְלָה וְלִפִּי דְבָרֵי הַנ"ל אֲתִי שְׂפִיר דִּי"ל דַּר' שְׁמַעוֹן סוּבֵר פְּהֵי תַנְאֵי דְאֵילָן שְׁנֻטְעוּ וְלִבְסוּף עֲבָדוּ אִיסוּר וְא"כ לֵיפָא לְמִילָף אִיסוּר הַנָּאָה בַּב"ח מְעַרְלָה דְאֵיפָא לְמִימַר תְּקִירוּבוֹת ע"ז יוֹכִיחַ כַּנ"ל וְדוּק: וְלִפ"ז יֵשׁ לִיִּישָׁב נְמִי מַה דְּקָשָׁה עַל תַּנְאֵי דְבֵי ר' יִשְׁמַעְאֵל וְשְׂאָר תַנְאֵי דִילְפִי אִיסוּר הַנָּאָה בַּב"ח מְדַרְשׁוֹת אַחֲרִים וְקָשָׁה לְמַה לְהוֹ אִף דְּרִשׁוֹת הָא אֵיפָא לְמִילָף אִיסוּר הַנָּאָה בַּק"ו מְעַרְלָה כְּקוֹשְׁיַת הַתּוֹסֵ' עַל ר"ש.

וְאִין לומר דְּצָרִיךְ לְהוֹ דְּרִשָּׂא לְאִיסוּר הַנָּאָה לְמַלְקוֹת וְאִי הֵנָּה יְלִפִי מִק"ו אִין מְזַהִירִין מֵה"ד זֶה אִינוּ דְּהָא לְרַמְבַּ"ם בְּלֹא הֶכִי לֵיפָא מַלְקוֹת בְּאִיסוּר הַנָּאָה אֲלֹא אִפִּי אִם גַּם בְּאִיסוּר הַנָּאָה אֵיפָא מַלְקוֹת אִפ"ה הֵנִי לְהוֹ לִילָף אִיסוּר הַנָּאָה בַּב"ח מִק"ו מְעַרְלָה וְאִין לומר אִין מְזַהִירִין מִן הַדִּין דְּלִפִּי מַה שְׂבִיאָרְתִי לְעֵיל דְכִינּוּ דִיִּדְעִינוּ אִיסוּר מִכַּח לֹא דְל"ת כ"ת אֲהֵי הַק"ו לְמַלְקוֹת פְּסֻכְרַת הָרַב הַמ"מ הַנ"ל א"כ הַקוֹשְׁיָא בְּמַק"ע לְמַה לְהוֹ דְּרִשׁוֹת לְאִיסוּר הַנָּאָה אִף לְמַלְקוֹת הָא אֵיפָא לְמִילָף מִק"ו דְּעַרְלָה אִף לִפִּי דְבָרֵי הַנ"ל דְּלִמָּאן דְּסוּבֵר אֵילָן שְׁנֻטְעוּ וְלִבְסוּף עֲבָדוּ אִיסוּר הַאי ק"ו פְּרִיכָא הוּא דַּל"ל תְּקִירוּבוֹת ע"ז יוֹכִיחַ אֲתִי שְׂפִיר דִּי"ל דְּלִכְלְהוּ הֵנִי תַנְאֵי אִית לְהוֹ כֵּן וְלִכְךָ לֹא יְלִפִי הַךְ ק"ו וְדוּק: וְלִפִּי הִינְיָא מְזַהִי י"ל דְּהָךְ דִּינָא שְׁל הַתּוֹסֵ' אִי תְקִירוּבוֹת ע"ז אִיסוּר מְדַאֲוִרִיָּתָא בְּהַנָּאָה אוֹ לֹא תִלְיָא בְּהָךְ פְּלוּגְתָּא אִי אֵילָן שְׁנֻטְעוּ כו' אִיסוּר אוֹ לֹא דְאִי אֲמַרִינּוּ דְאִיסוּר וְיֵשׁ אִיסוּר ע"ז בְּמַחְנוּבָר לְקַרְקַע א"כ מְצִי לְמִילָף אִיסוּר הַנָּאָה בְּתִקְרוּבוֹת ע"ז מִק"ו מְעַרְלָה כַּנ"ל מֵאִי אֲמַרִינּוּ דְאֵילָן אִינוּ נֶאֱסָר בַּע"ז בְּמַחְנוּבָר לְקַרְקַע לֵיפָא לְמִילָף תְּקִירוּבוֹת ע"ז מֵהַאי ק"ו מְעַרְלָה דִּי"ל מַה לְעַרְלָה שְׂפָן נֶאֱסָר בְּמַחְנוּבָר וְאִין לומר עֲבוּדָה זְרָה עֲצָמָה יוֹכִיחַ שַׁג"כ אִינוּ נֶאֱסָר בְּמַחְנוּבָר וְאִפ"ה אִיסוּר בְּהַנָּאָה מְשׁוּם דִּי"ל מַה לְע"ז עֲצָמָה שְׂצָרִיכָה אִיבּוּד וּבִיעוּר מִן הָעוֹלָם מִשָּׂא"כ תְּקִירוּבוֹת ע"ז שְׂאִינוּ מְחֻיָּב לְאֲבָד וְלִבְעַר וְלֵיפָא לְמִימַר כְּלָאֵי הַפָּרָם וְחָמֵץ בְּפֻסַח יוֹכִיחַ דָּגַם כְּלָאֵי פָּרָם צָרִיךְ שְׂרָפָה דְכַתִּיב פֶּן תִּקְדָּשׁ וְגַם בְּחָמֵץ בְּפֻסַח צָרִיךְ לְבַעַר וְלִפ"ז יֵשׁ לִיִּישָׁב הַסְתִירוֹת שְׂמִבִּיא הָרַב הַמְּגִיֵּה לְמִשְׁנֵה לְפָלְךָ בַּפ' ה' מֵהַלְכוֹת יְסוּדֵי תוֹרָה שְׂהוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת מִכְּמָה סוּגְיּוֹת עַל דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּמַסְכֵּת ב"ק הַנ"ל וְלִפִּי דְבָרֵי דְבַר

זו במחלוקת שנויה ואין פאן סתירה: שם (דף קטז ע"ב) והלקתא אין מעמידין בעור קיבת גבילה כו' הקשה המהרש"א מאי אריא קיבת גבילה הא קיבת פשרה ג"כ אסור משום בב"ח דעוד פאן לא פתבו התוס' לעיל במתניתין דקיבת פשרה לא גזרו היינו לאסור מספק גבינות הנכרים לא אסרו משום אסור דרבנן הואיל והוא ספק אבל להתיר להעמיד בקיבת פשרה ודאי אסור מדרבנן ונ"ל דלא קשה דלפי מה דפסקינן ביו"ד סימן פ"ז דהמעמיד בעור קיבת גבילה אפילו בכל שהוא אסור הואיל והוי דבר המעמיד דאוסר בכ"ש ולכן פל זה הוא באיסור תורה כגון קיבת גבילה וטרפה בזה פסקינן להלקתא דאין מעמידין בו סתם אפילו בדאיכא ס' נגד האיסור הואיל והוא דבר המעמיד אבל בקיבת פשרה שאין בו איסור תורה דדוקא דרף בישול אסרה תורה ואינו אלא איסור דרבנן בזה מהני ס' לבטל האיסור דרבנן לא גזרו להחמיר במעמיד לאסור בכ"ש ועיין בש"ך יו"ד סי' פ"ז ס"ק ל' שכתב סברא זו] ולכך נקט הגמרא הלקתא אין מעמידין כו' שהוא מלתא פסיקתא דאסור בין דאיכא ס' ובין דליכא ס' נגד האיסור אבל בעור קיבת פשרה אינו אסור אלא בדליכא ס' וק"ל: שם בגמרא ומי אמר שמואל הכי כו' קשה לי מאי פריה הגמרא הא שפיר יש לאוקמי דשמואל וגם מתניתין דהקא לאחר חזרה דהא מתניתין מייירי מדין קיבה עצמה שהיא אסורה דאף שהיא פירשא בעלמא לשיטת הרי"ף ולשיטת רש"י הוי כחלב דעלמא המכונס בה אפ"ה אסורה מדרבנן וכמו שאמרו במשנה ע"ז (דף כט ע"ב) דקיבת עולה לא נהנין ולא מועלין דעכ"פ אסור מדרבנן לשורפה חיה וא"כ גם בקיבת גבילה דאף דשרי מדין תורה מ"מ איסור דרבנן איכא וכמו שמתרץ רב חסדא דנראה כאוכל גבילות אבל שמואל קאמר טעמא דמפני מה אסרו גבינות הנכרים צריף לומר הטעם משום חשש דמעמידין בעור קיבת גבילה שהוא איסורא דאורייתא אבל בקיבה עצמה דליכא איסורא דאורייתא לא היו אוסרין מספק כמו שכתבו התוס' במשנה בשמעתי ד"ה המעמיד בעור וכמו שהשיב לו ר' ישמעאל לר' יהושע דכיון שאמרו לא מועלין דליכא אלא איסור דרבנן לא הנה לאסור בשביל כך גבינות הנכרים וצריכין אנו לומר דהמקשן לא אסיק אדעתיה האי שנויא דרב חסדא והנה סובר דשאני גבי קיבת עולה דהואיל ומעילה שייך בכל הנאה דאסור ליהנות מקדשים מעורות ומשערוות קודם זריקה וא"כ פיון ששייך מעילה אף בדברים שאינן ראויים לאכילה א"כ שפיר גזרו על הקיבה של עולה אף שהוא פירשא בעלמא אטו שערה ועורה אבל גבי גבילה דליכא אלא איסור אכילה בלא"ה בדילי אינשי מניה מנבילה ולא שייך למגזור פירשא אטו בשורה ודמות ראיה הוא קצת לזה דהרי אמרו במסכת מעילה (דף ב ע"ב) דמצטרף להא דעולא אמר ר"י דאמר דקדשים שמתו שיצאו מידי מעילה מדאורייתא אבל מדרבנן אית בהו מעילה דסד"א הואיל ובדילין מניה אינשי אימא אפילו מעילה מדרבנן ליכא הרי דיש לחלק בין גזרה דאיסור מעילה דעולה למעילה דגבילה מכ"ש דיש לחלק בין גזרה דפירשא לענין איסור מעילה לגזרה דפירשא לענין איסור גבילות: אף קשה פיון דהמקשן לא אסיק אדעתיה לשנויא דרב חסדא א"כ ע"כ צריף לשנויא דר' יצחק אמר ר"י דמתניתין גופא רישא נישנית קודם חזרה וסיפא דטרפה שיינקה מן הפשרה נישנית אחר חזרה א"כ מאי פריה על שמואל פיון דע"כ צריף לאוקמי משנתנו קודם חזרה דאל"כ קשיא רישא אסיפא אמנם אחר העיון קצת י"ל דלעולם האי מקשן דהקשה על שמואל לא הוי קשה ליה על המתניתין רישא אסיפא דשפיר ידע השנויא

דבר חסדא דרישא דתני קיבת נכרי ושל נבילה אסור היינו מדרבנן דנראה פאכל נבילות ופיר י"ל דמשנתנו נשנית אחר חזרה דאף דקיבה אסור מדרבנן אפ"ה לא הנה אוסרין הגבינות מפני חשש קיבת נבילות דבשביל חשש איסור דרבנן לא הוי אוסרין הגבינות מספק פתרוץ התוס' אמנם על שמואל פריף שפיר דהואיל ושמואל קאמר חדא קתני קיבת שחיטת נכרי נבילה ועל זה קשה קושית התוס' בד"ה חדא קתני הא שמעינן ליה מפ"ק דשחיטת נכרי הנה נבילה ולא הנה ליה למיתני אלא קיבת נכרי אסורה אלא ודאי דמתניתין אתי לאשמעינן דהקיבה גופא יש לה דין נבילה ויש בה איסור דאורייתא כנבילה גופא ואי הוי תני סתם אסורה ה"א דאינו אסור אלא מדרבנן כמו שמסיק רב חסדא ולכך תני נבילה שהקיבה היא כנבילה עצמה [אחר פתבי זאת מצאתי פעין זה בחידושי הר"ן בשמעתין ע"ש] דאסור מדאורייתא ועל זה שפיר פריף על שמואל דאומר שאסרו הגבינות מפני שמעמידין כו' הא קיבה גופא שריא ואין בו איסור דאורייתא וקשיא שמואל אדשמואל והנה לפי סברת התוס' דמפני חשש איסור דרבנן לא הוי אסרו הגבינות קשה לי לפי מה שפיתבו התוס' במס' ב"ק (דף עב ע"ב) בד"ה דאי ס"ד דאורייתא צ"ל דתקרובות ע"ז אינו אסור בהנאה אלא מדרבנן דהואיל וכתוב ויאכלו מזבחי מתים לאכילה איתקיש ולא להנאה ע"ש לפ"ז קשה מאיהשיב ר' ישמעאל לר' יהושע במשנה דע"ז דאסרו הגבינות הואיל ומעמידין אותם בקיבת עגלי ע"ז ואמר לו ר' ישמעאל א"כ למה לא אסרו בהנאה וקשה מאי תשובה הוא זה פיון דתקרובות ע"ז אינו אסור מדאורייתא לכך לא אסרו בהנאה דמשום חשש איסור דרבנן לא אסרו מספק פתרוץ התוספות ויותר קשה על ר"מ דסובר שם בע"ז דגבינות בית אונייקי אסורין בהנאה אף דרוך עגלים של אותו עיר נשחטין לע"ז מ"מ הרי מדאורייתא לית ביה איסור הנאה בתקרובות לשיטת התוס' בב"ק והנה מגמרא דשם דקאמר יין מנ"ל מדאיתקיש שמן לזבח וזבח למת דכתוב ויאכלו מזבחי מתים לא קשה על דברי תוס' הנ"ל די"ל דגם יין אינו אסור בהנאה אלא מדרבנן וכל הלימודים בגמרא הם אסמכתא בעלמא שפמכו גזירתן על קראי כמו שמצינו כמה פעמים אבל על תשובת ר' ישמעאל למה לא אסרו הגבינות קשה פנ"ל וגם על ר"מ קשה למה אסרו בהנאה פיון דליכא אלא חשש איסור דרבנן ולכאורה יש סברא לומר דמה שפיתבו התוספות דבשביל חשש איסור דרבנן לא הוי אסרו הגבינות היינו שיהיה עיקר התקנה וגזרה לאסור הגבינות משום איסור דרבנן לא הוי אסרו והיינו כמו קיבת פשרה דליכא איסור דאורייתא פלל דמן התורה דרף בישול דוקא אסור בב"ח ואפילו איסור אכילה ליכא מדאורייתא אבל בחשש קיבת ע"ז שפיר שייך עיקר התקנה לאסור הגבינות עכ"פ באכילה דזה הוא חשש דאורייתא דהא באכילה בודאי אסור תקרובות ע"ז ולפ"ז פיון שעיקר הגזרה הנה על הגבינות לאוסרן באכילה שוב לא חלקו בגזירתן ואסרו אף בהנאה פדיון תקרובות ע"ז שאסור בהנאה מדרבנן.

הנה אני אומר דסברא זו שייך לתרץ וליישב דעת ר"מ דיש לומר דסובר סברא זאת דלא חלקו רבנן בגזירתן בין אכילה להנאה פנ"ל אבל על ר' ישמעאל קשה מנ"ל להקשות למה לא אסרו בהנאה הא בודאי יש מקום לחלק בין אכילה להנאה דאכילה הוא חשש איסור דאורייתא משא"כ בהנאה דליכא אלא חשש איסור דרבנן ועוד אמינא דהו סברא שפתבתי דכיון שהוצרכו לאסור הגבינות של נכרים באכילה מפני חשש

קִיבַת עֲגָלִי ע"ז דְּנָהוּ אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא שׁוּב לֹא חִלְקוּ בְּגוֹזֵרְתָן וְאָסְרוּ גַם בְּהִנָּאָה אַף שְׂאִיסוּר הִנָּאָה לִיכָא אֲלֵא אִיסוּר מְדַרְבְּנָן סְבָרָא זֹו בְּדוּתָא וּמְנוּטַעַת הִיא וְחֻמְיָן בַּע"פ בְּשַׁעָה חֲמִישִׁית יוֹכִיחַ דְּעַבְדוּ רַבְּנָן הִרְחַקָה וְלֹא אָסְרוּ לְחֻמְיָן בְּשַׁעָה חֲמִישִׁית אֲלֵא בְּאֲכִילָה וְהִתִּירוּ בְּהִנָּאָה וְאִם דְּלִדְיָן חֻמְיָן לִפְנֵי זְמַנּוֹ אִיסוּר בֵּין בְּאֲכִילָה וּבֵין בְּהִנָּאָה אֲפִילוּ מְדַאוֹרְיִיתָא וְאִם ה' חִלְקוּ חֻכְמִים בְּגוֹזֵרְתָן בְּשַׁעָה ה' לְאֲסוּר רַק בְּאֲכִילָה וְלֹא בְּהִנָּאָה מִכ"ש דְּהוּי לְהוּי לְחִלְקָה בְּגוֹזֵרְתָן גְּבִינּוֹת נְכָרִים בֵּין אֲכִילָה לְהִנָּאָה שְׂאֲכִילָה הוּא חֲשֵׁשׁ אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא וְהִנָּאָה הוּא רַק חֲשֵׁשׁ אִיסוּר דְּרַבְּנָן: וְהִנֵּה לְפִי מָה שְׁמַבְנָאָר בְּחִידוּשֵׁי לְעִיל (בְּדָף קטו ע"ב) שְׁהַקְשִׁיתִי עַל אִיסִי ב"י דְּיִלְיָף אִיסוּר הִנָּאָה בַּבב"ת מִק"ו מְעַרְלָה מָה עַרְלָה שְׁלֹא נְעַבְדָּה בָּהּ עֲבִירָה אִיסוּר בְּהִנָּאָה בַּב"ח שְׁנַעְבְּדָה בָּהּ עֲבִירָה לֹא כ"ש שְׂאֲסוּר בְּהִנָּאָה וְהַקְשִׁיתִי לְדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּמַסְכֵּת ב"ק דְּתַקְרוּבוֹת ע"ז אִינוּ אִיסוּר בְּהִנָּאָה מְדַאוֹרְיִיתָא א"כ יֵשׁ לוֹמַר תַּקְרוּבוֹת ע"ז יוֹכִיחַ שְׁנַעְבְּדָה בָּהּ עֲבִירָה וְאִם ה' מוֹתֵר בְּהִנָּאָה וְעֵינָן בְּדָף קטו ע"א בְּתוֹס' ד"ה חֲדָא מְתַרְתִּי] וְע"ז אֲמַרְתִּי דְּגַם אִיסוּר הִנָּאָה שְׁל תַּקְרוּבוֹת ע"ז גּוֹפָא יֵשׁ לְהַכְנִיס בְּזָה הַק"ו שְׁל אִיסִי ב"י דְּמָה עַרְלָה שְׁלֹא נְעַבְדָּה בָּהּ עֲבִירָה אִיסוּר בְּהִנָּאָה תַּקְרוּבוֹת ע"ז שְׁנַעְבְּדָה בָּהּ עֲבִירָה לֹא כ"ש שְׂאֲסוּר בְּהִנָּאָה וְא"כ שְׁפִיר יִלְיָף אִיסִי ב"י אִיסוּר הִנָּאָה בַּבב"ח מִק"ו מְעַרְלָה וְלִיכָא לְמִימַר תַּקְרוּבוֹת ע"ז יוֹכִיחַ דְּגַם תַּקְרוּבוֹת ע"ז אֲתִיָּא מִהַאי ק"ו אִם לְרַבְּנָן בְּמַסְכֵּת ע"ז (דָּף מָה ע"ב) דְּסְבָרֵי דְּאִילָן שְׁנַטְעוּ וּלְבַסּוּף עַבְדוּ אִינוּ נְאָסְרָ וְלִיכָא אִיסוּר ע"ז בְּמַחְנֻבְרָ לְקַרְקַע לִיכָא לְמִילְיָף אִיסוּר הִנָּאָה בְּתַקְרוּבוֹת ע"ז מִק"ו מְעַרְלָה דְּאִיכָא לְמִיפְרָף דְּמָה לְעַרְלָה שְׁכַן שְׁיִיף אִיסוּרוּ גַם בְּמַחְנֻבְרָ תֵּאמַר בְּתַקְרוּבוֹת ע"ז דְּלִיכָא אִיסוּר בְּמַחְנֻבְרָ וְא"ל ע"ז עֲצָמָה יוֹכִיחַ שִׁג"כ אִינָּה בְּמַחְנֻבְרָ וְאִם ה' אִיסוּרָה בְּהִנָּאָה דִּי"ל מָה לַע"ז שְׂצָרִיכָה אִיבּוּד וּבִיעוּר מִן הָעוֹלָם תֵּאמַר תַּקְרוּבוֹת ע"ז שְׂאִינוּ מְצַנְהָ לְבַעְרוּ מִן הָעוֹלָם.

וְאִין לוֹמַר עַרְלָה תּוֹכִיחַ דְּגַם עַרְלָה טְעוּן שְׁרַפָּה כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּמַּס' סוּכָה (דָּף לָה ע"א) ד"ה לְפִי: וְלִפ"ז אֲמַרְתִּי דְּהוּ דִּינָא אִי תַּקְרוּבוֹת ע"ז אִיסוּר בְּהִנָּאָה מְדַאוֹרְיִיתָא תִּלְיָא בְּאֲשֵׁלֵי רַבְּרֵי דְּלִת"ק דְּסוּבְרָ דְּאִילָן שְׁנַטְעוּ וּלְבַסּוּף עַבְדוּ מוֹתֵר שְׁפִיר י"ל דְּתַקְרוּבוֹת ע"ז אִינוּ אִיסוּר בְּהִנָּאָה מְדַאוֹרְיִיתָא דְּלִיכָא לְמִילְיָף בַּק"ו מְעַרְלָה דְּמָה לְעַרְלָה שְׁכַן נְאָסְרָ בְּמַחְנֻבְרָ אֲבָל לְשַׁטַּת ר"י הַגְּלִילִי וּר"ע שְׁם דְּסְבָרֵי דְּאִילָן שְׁנַטְעוּ וּלְבַסּוּף עַבְדוּ אִיסוּר שְׁפִיר ל"ש לְמִילְיָף אִיסוּר הִנָּאָה בְּתַקְרוּבוֹת ע"ז בַּק"ו מְעַרְלָה וְלִפ"ז לֹא קָשָׁה עַל ר"מ לְמָה אָסְרוּ הַגְּבִינּוֹת בֵּית אוּגוּיָקִי גַם בְּהִנָּאָה דִּי"ל דַּר"מ סְבָר כַּר"י הַגְּלִילִי וְכַר"ע דְּאִילָן שְׁנוּל"ע אִיסוּר א"כ גַּם תַּקְרוּבוֹת ע"ז יֵשׁ לְאֲסוּר בְּהִנָּאָה מְדַאוֹרְיִיתָא מִק"ו שְׁל אִיסִי ב"י מְעַרְלָה וּבְזָה י"ל כָּל הַסְּתִירוֹת שְׁיֵשׁ עַל תּוֹסְפוֹת הַנ"ל מִכַּמְה סוּגִיּוֹת בְּש"ס וְעֵינָן מָה שְׁכַתְבַּת הַמַּגִּיָּה לְמַשְׁנָה לְמִלְיָף שְׁהַבֵּאתִי לְמַעְלָה אֲמַנָּם הַתּוֹסְפוֹת בַּמַּס' ב"ק אֲזִילֵי אֲלִיכָא דְּהִלְכְתָא דְּאַנָּן קִי"ל כַּת"ק דְּאִילָן שְׁנוּל"ע מוֹתֵר א"כ לִיכָא הַאי ק"ו מְעַרְלָה כַּנ"ל.

וּלְכַף שְׁפִיר י"ל דְּתַקְרוּבוֹת ע"ז אִינוּ נְאָסְרָ בְּהִנָּאָה מְדַאוֹרְיִיתָא וְלִפ"ז גַּם עַל ר' יִשְׁמַעֵאל י"ל דְּסוּבְרָ ג"כ כְּפִהֵי תַנָּאֵי וְתַקְרוּבוֹת ע"ז אִיסוּר בְּהִנָּאָה מְדַאוֹרְיִיתָא מִפְּחַ ק"ו שְׁל אִיסִי ב"י וְשְׁפִיר הַשִּׁיב לר' יְהוֹשֻׁעַ א"כ לְמָה לֹא אָסְרוּ בְּהִנָּאָה דְּגַם חֲשֵׁשׁ אִיסוּר הִנָּאָה חֲשֵׁשׁ דְּאוֹרְיִיתָא: וּמַדִּי דְּבָרֵי בְּעֵינָן זֶה אֲמַרְתִּי לְהַצִּיג פָּה דְּבָר נְחֻמָּד בְּשֵׁם אַאמ"ו הַגָּאוֹן ז"ל מָה שְׂאֲמַר דְּרַף דְּרוּשׁ עַל מַשְׁנָה דַּע"ז הַשִּׁיאָו לְדַבְרָ אַחַר אֲמַר לוֹ יִשְׁמַעֵאל אַחֵי הָאִיף אַתָּה קוֹרָא פִּי טוֹבִים דְּוִדִּיף מִיָּין אוֹ פִּי טוֹבִים דְּוִדִּיף וּפִי רַש"י אִי דוֹדִיף לְשׁוֹן זָכַר וּכְנֻסָּת

ישראל אומרו להקב"ה טובים דודיה או לשון נקיבה וכו' אמרה פנסת ישראל לקב"ה ישקני מנשיקות פיהו כי פה אמר לי טובים דודיה ע"ש ונהנה בגמרא שם (דף לה ע"א) מאי כי טובים דודיה כי אתא רב דימי כו' מ"ש האי קרא דשייליה אמר ר"ש ב"פ ואיתימא ר"ש בר אמי מרישא דקרא קאמר ליה כו' ע"ש ולכאורה קשה למה לא אמר ליה רישא דקרא ונקט סיפא.

ונראה לומר דשתי תשובות השיב לו ר' יהושע לר' ישמעאל מרישא דקרא אמר לו חשוק שפתותיה זו בזו הואיל והיא גזרה חדשה אין לפקפק כמו שאמר בגמרא אמנם גם מהו סיפא דקרא דטובים דודיה מנין השיב לו ר' יהושע תשובה על קושיתו למה לא אסרו בהנאה דהא לפי דברי התוס' ב"ק (דף עב ע"ב) בד"ה דאי ס"ד וכו' שכתבו דאיסור הנאה בתקרובות ע"ז לאו מדאורייתא הוא א"כ לא הקשה ר' ישמעאל כלום למה לא אסרו בהנאה די"ל כיון שאינו רק חשש איסור דרבנן לא גזרו בו רבנן רק ר' ישמעאל שהקשה לו פן היה סובר דגם על חשש איסור דרבנן שיהיה למגזור וטעמו הוא כי טובים דודיה מנין שחביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה וכמו שפירש רש"י שם בגמרא עריבים עלי דברי דודיה דברי סופרים יותר מיינה של תורה עיקר תורה שבכתב ע"ש ברש"י ולפ"ז פה אמר לו ר' יהושע ישמעאל אתי האיך אתה קורא כי טובים דודיה לשון זכר וישראל אומרים פן לקב"ה ולא אמרינו חביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה ולכך אסרו הגבינות רק באכילה שהוא חשש איסור דאורייתא ולא בהנאה שהוא רק חשש איסור דרבנן או אתה קורא דודיה לשון נקיבה ונקסת ישראל אומרים לקב"ה חביבין עליה דברי דודיה דהיינו דברי סופרים יותר מיינה של תורה ושפיר י"ל דגם לאיסור דרבנן עשו הרחקה לאסור הגבינות אף בהנאה כמו שהשיב אתה א"כ למה לא אסרוהו בהנאה וע"ז השיב לו ר' ישמעאל כי טובים דודיה באמת אני קורא לשון נקיבה וחביבין דברי סופרים פנ"ל וע"ז חזר והשיב לו ר' יהושע אין הדבר פן שהרי חברו מלמד עליו כו' שהוא לשון זכר ולא אמרינו חביבין דברי סופרים יותר כו' לענין גזרה מפני חשש איסור דרבנן וכמו שאמרינו בכל מקום לא גזרינו גזרה לגזרה וא"כ שפיר השיאו להאי קרא דטובים דודיה שהוא ויפוח על קושית ר' ישמעאל אי שיהו חשש באיסור דרבנן לאסור הנאה בגבינות או לא ודו"ק ודפח"ח:פרק תשיעי דף קכ ע"א גמרא הטמאים לאסור צירן ורוטבן כו'.

בפסחים (דף קד) בתוס' בדבור המתחיל אלא הקא וכו' תימא לר"י ויש לומר דהא דאיצטריך וכו' הנה יש להפליא בדבריהם שם שהרי תחלת קושיתם לא היתה על סוגיא דחולין להקשות ל"ל קרא תיפוק ליה בזיעה וכו' שאם זה היתה עיקר קושיתם הנה אתי שפיר וי"ל שכתבו דקרא איצטריך לאידך גיסא לחייב בתירוש ויצהר אבל כיון שעיקר קושיתם היתה להיפך על סוגיא דהקא דל"ל למימר הטעם משום זיעה ותיפוק ליה ממ"ש דפרי' מבפורים א"כ מאי מהני מה שתימצו דקרא איצטריך לחייב בתירוש וכו' נהרי אף שעיקר קרא בשביל חיוב תירוש ויצהר נאמר מ"מ כיון דכבר פתיב קרא ממילא אין ג"ש למחצה וילפינו לפטור בשאר פירו' ואפתי ל"ל לאפני לומר מטעם זיעה הלא יותר טוב לומר מקרא ונהנה דרך חידוד אמרתי ליישב ג"כ סוגיית תימא וי"ל ובעיקר תימא של התוס' יש לתמוה שהי' להם סתירה והם הקשו קיצור שהרי הי' להם להקשות

סתירה דעל פֿרחה אינו זייעה דאי ס"ד זייעה א"כ ל"ל פֿרי פֿרי לג"ש וְהם לא הקשו רק קיצור דלמה ליה לאבני לומר טעם זייעה וכו'.

ונראה שזהו פונקטן במה שכתבו וי"ל שהם בעצמם הוקשה להם על דבריהם דהיה להם להקשות סתירה וכתבו וי"ל וכו' והשתא אתי שפיר מה דאמר בשמעתין זייעה וכו' פירוש דאתי שפיר שאין סתירה מהתם ויכול להיות שסברה אמיתית היא אבל לעולם סברא שאינה צריכה היא והיה יכול לומר מטעם ג"ש ונשאר תימא הראשון על מכונו: אמנם הנלע"ד שאם אין פאן סתירה אין פאן ג"כ קיצור דאבני לא פא לחלוק על ר' יוחנן על גוף הדין ולא פא לומר אלא דמפאן אין ראי' דכאן טעמא אחרת איפא משום זייעה אבל בדבר שאינו זייעה יכול להיות שלוקין אפילו שלא פדרה הנאתן ויכול להיות דאין לוקין ולקף הנצרה לחדש סברא דזייעה שאם הי' מדחה מג"ש דפרי פרי ולא היה מחדש סברא בזייעה א"כ עיקר ג"ש איצטריף רק לפטור בשאר פירות אבל לחייב בזיתים וענבים פשיטא דזהו עיקר הנאתן וא"כ איסור דאין לוקין אלא דרה הנאתן ל"ל קרא דפרי פרי וא"כ הי' אפילו סתירה לדברי ר"י ולקף הנצרה אבני לחדש סברא דזייעה וממילא שניף סברת התוס' דפרי פרי איצטריף למימר דחייב בתירוש ויצהר וממילא אין פאן סייעתא ולא תיובתא: ובזה אתי שפיר מה דסיימו התוס' ומיהו תימא וכו' דלכאורה לא שניף לשון ומיהו שהרי זו קושיא בפ"ע ואין לה קשר לדבריהם דלעיל אמנם לפי מ"ש נחא דבל"ז הנה אמינא דאבני לא אמר סברא דזייעה לאמיתית רק לדחו' שנוכל לומר שהטעם משום זייעה והנה אמרינו באמת דטעם פעיקר לאו דאורייתא ואף דאבני אמר בהדיא טעם פעיקר דאורייתא בחולין (דר קח) היינו לפי האמת דקיי"ל כר' יוחנן דבעינו דרה הנאתן וא"כ טעם הדבר כרבי זירא.

אבל לפי מ"ש התוס' הקיצור שהקשו וצ"ל פנ"ל וא"כ צריכא גם לר' יוחנן סברא זו דזייעה ושפיר קשה דטעם פעיקר דאורייתא: אלא דלפי זה קם סברא זו דזייעה לאמיתית ולא לדיחוי בעלמא אמרה אבני א"כ קשיא פל סוגיא דחולין דמרינו בחמץ וחלב ונבילת עוף ושרצים משקין היוצאין מהם ומנייהו במה הצד לטבל וחדש וכו' כדאיתא התם ואמאי נהרי זייעה בעלמא ועלה בלבד דאבני לא אמר דזייעה בעלמא שלא יתחייב משום זה אלא נדאי חייב ויתורץ ג"כ קושית התוס' שהקשו מטעם פעיקר אמנם פונקט אבני דשם אמרו תרי לישני לר' יוחנן ללישנא קמא לא אמר ר' יוחנן אלא באיסורי אכילה אבל לא באיסורי הנאה וללישנא בתרא אמרו אף באיסורי הנאה ועל, זה אמר ר' זירא אף אנו נמי תגינא אין סופגין משום ערלה וכו' וערלה איסור הנאה הוא ואפ"ה בעינו דרה הנאתן ועל זה פא אבני לדרוש דלעולם דנקא באיסורי אכילה אמרינו פן אבל לא באיסורי הנאה אבל שאני הכא דזייעה בעלמא וא"כ אין לחייב רק במה הצד משרצי' או נבילת עוף טהור נחד מהני וא"כ דיו להיות פנדון ואין הזייעה אסורה בהנאה רק באכילה וכינון שאינה אסורה רק באכילה להכי בעינו דרה אכילתן אבל בפרי גופה שאסור בהנאה לא בעינו דרה הנאתן וא"כ מה דאמר אבני זייעה לא פא להתיר לגמרי רק להתיר שלא פדרה הנאתן וממילא מתורץ קושית התוס' מטעם פעיקר דגם טעם פעיקר ילפינו ממשרת וגיעולי גוים ונהנהו לית בהו איסור הנאה וא"כ ליפא בטעם פעיקר רק איסור אכילה ובעינו דרה הנאתן אלא דקשיא מה דפסקו פל הפוסקים כר' יוחנן ונהרי אבני חולק עלינו ואין לומר דאבני לא פא לחלוק על גוף הדין אלא לחלוק על הראיה ולדחות

דברי ר' זירא ולומר שמהך משנה דתרומות דאין סופגין וכו' אין ראי' דנוכל לומר שהטעם משום וינעה אבל אליבא דאמת מודה אבני לדברי ר' יוחנן וכדמשמע ממימרא דאבני אומר זה הפל מודים בכלאי הפך וכו' אלא דגם בל"ז קשה פניו דאיפא תרי לישנא אליבא דר' יוחנן וללישנא קמא לא קאי ר' יוחנן על איסורי הנאה אבל איך פסקו כל הפוסקים לקולא ואף דלענן מלקות נדאי מספיקא אין לוקין מ"מ גם לענן איסור סמכו הפוסקים על זה והתירו אפילו בחולה שאין בו ספנה שלא פדרך הנאתו ואי משום דאמרין (דף פה ע"ב) דרבינא שייף לברתא בגוהרקי דערלה גם מזה אין ראי' דהרי גם שם איפא תרי לישנא ולחד לישנא הטעם משום ספנה דהך אישתא צמירתא חולה שיש בו ספנה הוא וא"כ איך פסקו הפוסקים להקל ועוד לכאורה לדברי אבני דדחי דברי ר"ז א"כ לא די דליפא סייעתא לדברי ר' יוחנן אלא אדרבה אפילו תיובתא איפא דהיא גופה קשיא אם איתא לדר' יוחנן א"כ למה לא נקט המשנה פירי גופה אלא נדאי דבפירי גופה באמת חייב אפילו שלא פדרך הנאתו ולומר אידי דנקט שם לענן בכורים ומשום תרומה וטומאת משקים נקט ג"כ לענן ערלה משקה ולעולם דה"ה בפירי גופה זהו דוחק ואולי היא גופה קמ"ל דבזיתים וענבים חייבים על הינצא מהם אלא דמה רבותא יש בזה אי למימר דזה מקרי בזתים וענבים דרך הנאתן דלא תימא דדוקא הפרי פמות שיהא מקרי דרך הנאתו והראי' דאפילו בחלב שהמחהו הי' ההנה אמינא לפטור משום שאינו פמות שיהא עד דמרבינו לה מקרא דנפש כדמשמע פאן ואף שהתוס' (בדף קיג ע"ב) בד"ה משמע שהנה אמינא לפוטרו הנה משום דכתיב בי' יאכל פרט לשותה מ"מ הנלע"ד עיקר שהמשמעות הוא משום שלא פדרך הנאתו דאי משום דאכילה פתיב א"כ ל"ל ליתן הטעם בדם שהקפהו משום דאחשבני' אחשבני' ותפוק ליה שבלא"ה אין שום טעם לפוטרו דכיון דכתב בדם אכילה איך נימא דמשום שהקפהו פטור אדרבה עתה מחשבני' אכילה נדם שלא הקפהו שתי' מקרי אלא נדאי שהטעם משום דכשנשתנה לא מקרי דרך הנאתו וגם דם שהקפהו נשתנה ולכך צריך לומר דאחשבני' ומקרי דרך הנאתו.

אמנם מצד הבשלתא דאמר בגמ' נראה שהטעם הוא משום דשתיה לאו בכלל אכילה וכוונת הבשלתא הוא עד"ז דהנה התוס' פירשו נדם שהקפהו היינו בחמה דאי באור א"כ הנה ליה דם שבשלו ואינו עובר לדעת התוס' אמנם בחידושי הר"ן הביא מכאן ראיה לדעת רש"י דדם שבשלו עובר עליו דהקפהו על פרחו היינו באור דאי בחמה מסרח פי היכי דאמרין גבי גבילות עוף לקמן.

ולפי זה הנה מקום לומר דלא משפחת דם שהקפהו לחיוב פלל דממ"נ אי בחמה פטור מטעם הר"ן דאסרוחי מסרח ואי באור פטור מטעם התוס' דהנה דם שבשלו ולא משפחת דם לחיוב רק בשותהו פמות שהוא נהרי בדם פי יאכל פתיב אלא נדאי דשתיה בכלל אכילה וממילא חייב בחלב שהמחהו וגמעו ואין פאן קושטיא אכילה פתיב בי' שהרי מוכח מאכילה דכתיב גבי שתיה דשתיה בכלל אכילה לכן הקדים בשלתא הקפה נדם דאחשבני' אחשבני' וא"כ משפחת חיוב לדם באוכל ממש וא"כ איפא למימר דגם בדם השותהו וכמות שהוא פטור משום דאכילה פתיב בי' וא"כ בחלב אמאי חייב וכל זהאם הקושטיא מטעם דשתיה לאו בכלל אכילה אבל אם הקושטיא מצד דרך הנאתו לא הנה צריך להקדים הבשלתא ולפי זה לא אתי שפיר הבשלתא השני שגבי חמץ ומצה דקאמר בשלתא אם מצה וכו' שאם הנה הטעם משום דרך הנאתו פתב התורת חיים במצה לא שייך דרך

הנאותן דמצון' לאו ליהנות ניתנו ולפי זה אם היה יוצא ידי מצה איפא למימר דלהכי חייב גם משום חמץ משום דאיתקש לאכילת מצה וכדמקשה באמת מזה בפסחים (דף ה ע"א) עיין שם ולכן הוצרכו להקדים בשלמא אם מצה היא וכו' אינו יוצא ידי חובתו וכו' דלקחם עוני אבל אם הטעם ששתי' אינו בכלל אכילה אין שום סכרא לטעות שיוצא בו משום מצה וא"כ למה הקדים בשלמא וממ"נ חד מהני תרי בשלמא קשה.

אמנם בשלמא הראשון בלאו הכי לא אתי תירוצו שפיר לפי מה שכתבו התוס' בד"ה לרבות וכו' לחלק בין מידי שהוא בר שתי' שפונדאי שתי' בכלל אכילה וא"כ אפילו אם בדם הפתוב קורא לשתי' אכילה אין מנה ראיה לחלב שדם תחלתו משקה ועיקרו לשתי' משא"כ חלב: והנה לדברי התוס' שהטעם משום דאכילה פתיב ולשטתם אתי שפיר מה שהקשו בד"ה אלא אם חמץ וכו' שהקשו שהרי חמץ אסור בהנאה והיינו לשטתם שלא יתחייב משום דשתי' לאו בכלל אכילה שפיר הקשו שאף שאינה בכלל אכילה מ"מ הרי היא בכלל הנאה אבל לשטת שהטעם משום שלא פדרף הנאותן א"כ גם באיסור הנאה בעינו פדרף הנאותן והנה לשיטתם שתי' ירצו דעל הנאה אינו חייב פרת קשה תינח באיסור פרת אבל באיסור לאו מאי איפא למימר אם הוא אסור בהנאה א"כ נדאי שחייב על השתי' וא"כ קשה לפי שטתם בד"ה היכא דלאו איסור הבא מאליו דהיינו פלאי הפך קשה מהי תיתי לפטור והרי הוא אסור בהנאה אלא דבאמת שם כתבו דסכרא הוא שלא אסרה התורה אלא פשהאסור בעין שם טוב באמת אין פוננתן לומר דשתי' לאו בכלל אכילה.

אמנם גם שם לפי שטת התוס' אין לומר טעם שלי משום דלא הנה דרף הנאותן דקשה דהרי שם בפסחים הכל מודים בכלאי הפךם שלוקין אפילו שלא פדרף הנאותן ודע דמזה קשה לי שם בפסחים על דברי אב"י שדחה ראית ר' זירא ופירש טעם המשנה דאין סופגין משום זיעה קשה א"כ למה נקט התנא משום ערלה שפנה יש לטעות שהטעם דרף הנאותן פדרבי ר' זירא הנה ליה למימר אין חייבים משום פלאי פךם ובזה אין מקום לטעות משום דרף הנאותן ופונדאי ידע משום זיעה ואולי משום דבעי למימר אלא על היצא מזיתים וענבים דומיא דכל אינה דנקט שם במשנה ובכלאי הפךם לא שייך זיתים רק ענבים: ונחזור לדברי התוס' שכתבו דמסכרא בעינן בכלאים פרי כמו שהוא בעין לא אוכל למצוא בו טעם שאי משום שאין שתי' בכלל הרי הוא אסור בהנאה ועוד שהרי לא פתיב בי' אכילה ואי משום דרף הנאותן ג"כ לא שייך בכלאי הפךם ואי משום זיעה הרי התוס' כתבו פן גם על חלב שהמחהו: ואמנם לדידי פל סוגיא פאן פל הריבויים הוא דלא נימא דזה מחשב שלא פדרף הנאותן ומ"מ נלע"ד בזיתים וענבים אין שום מקום לטעות פלל דיןן ושמן מחשב שלא פדרף הנאותן שהרי עיקר הנאותן הוא יין ושמן וכן מוכח מדברי התוס' לקמן בד"ה והדר מיייתי וכו' עיין שם ומתה"ם מלויבלין הגי' פדרבי התוס' אמנם המעיין בצדק יראה שאין צורך להגיה ומה שכתבו התוס' דריבוי דהכא צריף דלא נימא זיעה ולא פתבו דצריף דלא נימא דהנה שלא צורך הנאותן שהרי פדרבי ר' זירא קיימי דלא אסיק אדעתא סכרא דזיעה וזה דחקו להמהר"ם להגי': אמנם לענ"ד נראה דזה פשוט להתוס' דזה אי אפשר לטעות פלל שזיתים וענבים יהי' המשקה מחשב שלא פדרף הנאותן ולכך הוצרכו לחפש סכרא דזיעה וגם ר' זירא ידע סכרא דזיעה אלא שסבר דזיעה אין מקום לחלק בין זיתים וענבים לשאר פירות ומ"מ אי מחשב זיעה גם

בזיתים וענבים אינו רק זיעה ואי לא מחשב זיעה גם בשאר פירי לא מחשב זיעה אלא ודאי שהטעם משום דרף הנאתו ושפיר יש חילוק בין זיתים וענבים לשאר פירי.

ואבני חולק עליו וס"ל דגם בזיעה יש לחלוק ואם תאמר איך אפשר למימר דלא פהגהת מהר"מ א"כ היא גופה קשיא למה בפסחים שבקו התוס' דברי ר' זירא ולא הקשו רק לאבני ולמה פאן הקשו לר' זירא והי' להם בפסחים ג"כ להקשות לר' זירא שדבריו קדמו לדברי אבני ונראה דבכל סוגיא אתו התוס' לתרוצי סוגיא ההיא ושם בפסחים פנונתו לתרץ הסוגיא ההיא דלמה לא אמר שם הטעם פרי פרי.

ונראה דהו' פרי פרי אינו מוספם לכ"ע שהוא ג"ש דהרי ר"א ודאי לא ס"ל ג"ש ההיא דלמה הלכת' לדידן' הג"ש פיון דלדידן' תרומה וביכורים בכל הפירות משקין הינצא פמותן א"כ למה הלכתא הג"ש אם למימר דגם בערלה פו הלא בלא"ה ילפינו ערלה מנבילת עוף ושרצי' וחסמז וחלב במה הצד אלא ודאי דלית ליה וא"כ איפא למימר דר' זירא שרוצה להביא סיוע לר' יוחנן ס"ל דגם ר' יהושע לית ליה ג"ש זו ומטעם המשנה דאין סופגין הוא משום שלא פדרף הנאתו והא דלא ילפינו ערלה משרצים וחסמז ואינך במה הצד יש לומר פירכא חדשה דמה להני שפן נוהגין בארץ ובח"ל מדברי תורה ממש משא"כ בערלה שהוא רק הלכה וספיקו מותר אבל לאבני הקשו שפיר דאבני מפרש משום זיעה וקשה קושית הני"ל דלמה לא נקט במשנה פלאי הפנים כדי שידע שאין הטעם משום דרף הנאתו ומה שפכתתי דבכלאים לא שייך זיתים אפתי קשה למה נקט ערלה לחוד הנה ליה למימר אין סופגין משום ערלה ומשום פלאי הפנים אלא הינצא מזיתים וענבים ונהנה נקט דומיא דאינך אתי' וענבים קאי ענבים על פלאי הפנים וערלה וזיתים על ערלה לחוד כל חד במה דשייך ביה בשלמא לר"ז אדרבה להכי לא נקט פלאי הפנים דבהו חייב בכל דבר שהרי בהם חייב גם שלא פדרף הנאתו אבל לאבני קשה וצריך לומר סברא אשר בזה מתורץ הרמב"ם בפ' יוד ממ"א הלכה כ"ב הטבל והחדש והקדש ושביעית וכלאים וערלה משקין היוצאים מהם אסורין ואין לוקין עליהם חוץ מיין ושמן של ערלה ויין של פלאי הפנים שלוקין עליהם וכו' ודבריו נפלאו שאם בכל אסורין משקין הינצא מהם אסורים א"כ למה לא ילקו עליהם ולמימר שאסורים מדברי סופרים הוא דוחק דא"כ הי' מפרש מדברי סופרים ועוד דלמה ישמנה דין ערלה וכלאים שילקו ואם בערלה אולי הטעם דילף פרי פרי מבכורים אפתי פלאי הפנים מאי איפא למימר.

ונראה דס"ל לרמב"ם דכל משקין מחשב שלא פדרף הנאתו ואפילו בזיתים וענבים וס"ל דהנה סוגיא דפסחים ודחולין לא פליגי וס"ל דבנבילות עוף טהור נפש דכתב בי' לא לענגן אסור אכילת נבילה כתב אלא לענגן טומאה דכן פתיב בקרא וכל נפש אשר תאכל נבילה וכו' וכפס בגדיו וגבי טומאה לא שייך חייב לאו פלל כמו שכתבו התוס' בסוף ד"ה היכא דלאו אסור הבא מאליו.

וא"כ פיון דבלי טומאת נבילות עוף אי אפשר למילף מחלב וחסמז שפן פרת וצריך למילף במה הצד בצירוף נבילה או שרצים וגם בשרצים קרא דהטמאים לא לענגן אסור אכילה כתב אלא לענגן טומאה דליפא בי' חייב דמלקות שפיר ילפינו מנייהו ג"כ לא לענגן חייב רק לאיסורא ולהכי פסק דאסורין ואין לוקין עליהם אבל בערלה פסק דלוקין על יוצא

מזיתים וענבים משום דגמרינו פרי פרי מבפורים ובכלאי הפרם בלא"ה לוקין דבכלאי הפרם לוקין אפילו שלא פדרה הנאתו והא דלא אמרינו הכל מודים בערלה שלוקין שלא פדרה הנאתו שאמרו בכלאי הפרם היינו משום דבערלה דוקא משקין הינצא איתרבי וגם זה רק בזיתים וענבים אבל שאר שלא פדרה הנאתו פטור בערלה כמו בכל איסורים וא"כ כל דברי הרמב"ם פהוגו וסוגיא דפסחים ג"כ אתי שפיר דשם לענין חיוב מלקות קאי.

ואם תאמר אם פן איך אמרו בגמ' אי כתב רחמנא בנבילה הנה לא אתי מינ' שפן מטמאה ולדידי בלא"ה לא אתי מנבילה דאי מנבילה לא שייך בי חיוב וא"כ גם בהנהגה היהפטור ואיצטריך בהו הנפש לחייב פרת אומר אני דאולי באמת היה יכול למימר פן אלא דקאמר עדפיא מינ' דאפילו איסור בעלמא לא הנה ידעינו ותדע שפול הני צריכות לא בדיוקא נאמר שדוקא משום הכי איצטריך והי' יכול לומר ג"כ צריכא באופן אחר ותדע דקאמר אי כתב רחמנא בחמץ חלב לא אתי מינ' שפן הותר מפל'ו נבילה לא אתי מינ' שפן פרת והיה יכול לומר צריכא חמץ נגד חלב ונבילה דאי כתב רחמנא הני תרת' דהיינו חלב ונבילה לא אתי מינ' שפן הותרו מפל'ן לגבוה משא"כ חמץ בפסח דלא שרי לגבוה.

ואין לומר דהוצרך להקדים חמץ פרת פדי שאח"כ באמרו חמץ מתרתי ואמר נבילה מחמץ וחלב לא אתי שפן פרת ואי לא הנה אמר מתחלה בחמץ נגד נבילה פירכא דכרת רק הי' אומר פירכא חמץ שלא הותר לגבוה היה צריך אח"כ באמרו חמץ מתרתי לחדש פירכא דכרת.

אומר אני שגם הא ליתא דגם לענין חמץ חמץ דמה לחמץ וחלב שפן במקום שנאסרו דהיינו חלב בהמה לא הותרו מפל'ן להדיוט פלל אפילו משולחן גבוה משא"כ נבילות עוף שהותר משולחן גבוה לפהגים ובזה מתורץ דברי התוס' לכתוב בשפצים וכו' אף קשה דתיתי נבילה מכולהו עיין שם בתוס' ולדידי גיחא דמה לכולהו שלא הותרו מפל'ן להדיוט פלל אפילו משולחן גבוה ואפילו חלב עכ"פ במקום שנאסר בהמה לא אשתרו להדיוט משא"כ נבילה ועכ"פ שזה שלא הותרו להדיוט פלל חלב בהמה עכ"פ פירכא פל דהו מחשב ובמה הצד אפילו חמץ מתלת היכא דהדר דינא פרכינן פל דהו פדאמרינו בחולין (דף קטז ע"א): ואומר אני שאפילו לר"י הגלילי דלא חשיב מה שהותר בחמץ פירכא היינו שם בפסחים דהוא חמץ מתלת וקולא וחומרא פרכינן וסובר שזה מה שהותר בחי' לא מחשב קולא דבבהמה מיהא לא אשתרי אבל מודה דמחשבה פירכא פל דהו ובזה מתורץ קושיות התוס' בד"ה חלב לא אתי מינ' הקשה הר"ש מנורדון לר"י הג"ל דלא חשיב להא פירכא בפסחים וכו' וליכא למפרה נמי שאין אסור בהנאה דלריה"ג חמץ מותר בהנאה.

ואני אומר דלכאורה מה שהקדימו דלר"י הגלילי מותר בהנאה הוא ללא צורך דאפילו הנה אסור בהנאה מ"מ מותר נפש דכתיב בחלב דמחמץ ונבילה במה הצד אתי דכיון דליכא למפרה מה להני שלא הותרו מפל'ן שהרי גם חלב לר"י הג"ל לא הותר א"כ ליכא שום פירכא ותיתי חמץ מתרתי אמנם לפי מה שפכתתי גיחא דעכ"פ מחשב לר"י הג"ל מה שהותר בחי' פירכא פל דהו ובחמץ מתרתי פרכינן פל דהו וא"כ ליכא קושיא

דגילף בָּמָה הצד ועיקר הקושיא דגילף מחמץ גרידא ובגה שפיר איפא למפרף שפן אסור בהנאה והוצרכו להקדים דלריה"ג חמץ מותר בהנאה.

ומעתה אני אומר לתרץ קושיותם דמחמץ גרידא ליפא למילף דמה לחמץ שפן לא הותר לגבוה תאמר בתלב שהותר לגבוה והא דלא חשיב זה פירכא לר"י הגלילי שם בפסחים יש לתרץ דשם לענין מילף חלב מגיד איירי וא"כ איפא למימר דריה"ג סובר פרבי בריש פירק גיד הנשה דגיד הותר לגבוה: ונחזור לדלעיל שהיה יכול לומר אי כתב רחמנא בגבילה הני לא אתי מיני' לכרת שהרי בגבילה ליפא חיוב פלל ואמנם אחר הישוב לא היה יכול לומר פן שהרי אם נטמא בגבילה שהמחהו וגמעו ונכנס אח"כ למקדש חייב פרת הרי על ידי שותה שהוא באכילה יש ג"כ חיוב פרת וכן בשרצאי אם נטמא בציור היצא מהם ונכנס למקדש יש חיוב פרת ומה שאמרו אי כתב רחמנא בהני גבילה לא אתי מנייהו שפן פרת ולדידי אף בגבילה יש פרת מ"מ הני חמירי שתכף על האכילה יש פרת וא"ת לדידי שגם בגבילה ושרצאי שייך פרת א"כ הדרא קושיא על הרמב"ם לדוכתי' דגילף פל האיסורים בָּמָה הצד מחמץ ונגבילה או שרצאים ונראה דממ"נ אי אפשר למילף שאם מפשטן של טומאת גבילה ושרצאים אמה רוצה לילף לא שייך חיוב ואם מצד הכנסו אח"כ למקדש א"כ איפא פרת א"כ פרכינן מה לכולהו שפן פרת.

ועכ"פ לאביי דאמר משום זיעה וזה שייך גם בכלאי הפרם א"כ קשה פיון דבערלה מחייב זיתים וענבים מכלל דזיתים וענבים לא חשיב זיעה א"כ הה"ד בשאר איסורים וא"כ הדרא קושיא' לזוכתי' למה לא נקט פלאים להורות לנו הדרף שאין הטעם משום דרף הנאתן אלא ודאי דסובר אביי דבכלאי הפרם באמת גם בענבים פטור משום דבאמת הוא זיעה ובערלה שאני דרחמנא חייביה דילפינן פרי פרי מביפורים וא"כ על פרחף אביי מוכרח ללימוד פרי פרי א"כ למה לו פלל הטעם דזיעה ונימא הטעם פרי פרי ושפיר הקשו התוס' בפסחים דוקא לאביי ולא לר' זירא אבל פאן בחולין הקושיא היא להיפך למה לי למימר פלל פרי פרי נימא הטעם משום דרף הנאתן הקשו לר' זירא דוקא אבל לאביי ליפא קושיא שהרי על פרחף הוכרח לטעם פרי דאי מטעם זיעה וא"כ על פרחף בענבים אינו זיעה א"כ נתני פלאי הפרם ודוק היטב שפאן בחולין לא הי' להם מקום להקשות לאביי רק לר' זירא ובפסחים להיפך: ועכ"פ יצא לנו מדברי התוס' בתירוץ פאן בחולין אליבא דר' זירא דפירי איצטריף דלא נימא זיעה ולא תירצו פשוט דלא נימא דהנה שלא פדרף הנאתן אלא ודאי שזה אינו שום הנה אמינא.

וא"כ היא גופה קשיא אי ס"ד כר' יוחנן דכל איסורין וכו' א"כ למה נקט במשנה זו משקה ולא נקט פרי גופה ואי להשמיענו דזיתים וכו' אפילו משקה הנה דרף הנאתן זהו דבר פשוט ואינו שום חידוש ולמה נקט משקה שיש לטעות משום זיעה אלא שהאמת רק משום זיעה וא"כ קשיא לר' יוחנן ואיך פסקו פל הפוסקים פן ולא חשו לדברי אביי אמנם אולי משום דכל המשנה שם לענין משקים מיירי לענין טומאת משקים ולענין קרב על גבי המזבח נקט ג"כ לענין ערלה ואביי רק לדחות בא שאין ראי' אבל לא לחלוק: עוד נלע"ד פירוש חדש בדברי אביי ואביי פא לחלוק על ר' זירא אפילו לדינא ועל ר"י אינו חולק לדינא רק נחלק אביי עם ר' זירא בגוף דבריו של ר' יוחנן ונדקדק ג"כ מה דאמר אביי בשלמא אי אשמעינן פירא גופא מה לו לומר על חנם שהרי לא הזכיר התנא פירא

גופני' וא"כ למה למימר מה דהנה אלא אשמעינן פירא ונהו ליה למימר בקיצור התם לאו משום דרף הנאתן אלא משום דזיעה בעלמא הוא: ונראה דדברי ר' יוחנן דאמר אין לוקין אלא דרף הנאתן יש לפנינו לפרשו באחד משני דרכים הדרף הפשוט היינו דרף הנאתן שעומד לכה מעיקר ברייתו ואף שעכשיו כמות שהוא לפנינו נשתנה כבר ואי אפשר ליהנות ממנו עכשיו בעיקר הנאתן שהי' מתחלה ולפי מה שהוא עכשיו שוב אינו עומד לדרף הנאתו הראשונה והוא נהנה ממנו עכשיו לפי דרף הנאתו שעומד עכשיו לכה אפ"ה פטור פינון שלא נהנה ממנו למה שעמד מתחלת ברייתו והדרף השני דהפל לפי מה שהוא עכשיו בשעה שנהנה ממנו צריך שיהנה בהנאה היותר חשובה שאפשר להנות ממנו עכשיו אבל אם נהנה כמו שאפשר להנות עכשיו אף שמתחלת ברייתו חשבו הנאה היותר חשובה מ"מ חייב עכשיו שהרי נהנה עכשיו למה שעומד עכשיו ולכה אחז ר' יוחנן אוכל חלב חי שהרי עדין אפשר לבשלו והוא אוכלו חי וכן הניח חלב על מפתו שהרי אפשר למשוח בו עורות או להבערה אבל במשקין היוצאים מפירות אף שאותן פירות אינם עומדים למשקין ועיקר הנאתן לאכילה מ"מ פינון שפכר עשה מהם משקין ולפי שהוא עכשיו לפנינו שוב הנאתן לשת"י מקרי דרף הנאתן ובזה נחלקו ר' זירא ואב"י דלר' זירא גם זה מקרי שלא פדרף הנאתן ולכן פירש טעם המשנה משום דרף הנאתן ואב"י חולק עליו וס"ל דזה מקרי דרף הנאתן רק הטעם משום זיעה ולכן קאמר אב"י דבשלמא אי אשמעינן פירא גופני' בזה הנה שייך שלא פדרף הנאתן שהרי ביזו להיות בו דרף הנאתו אבל פינון דתנו משקין בזה נדאי אין הטעם משום שלא פדרף הנאתן שבאלו שוב דרף הנאתן היא לשת"י כמות שהן אלא נדאי שהטעם משום זיעה.

ודע שלכאורה יהי' סתירה על דברי מדברי הרמב"ם בפ"ד ממ"א שכתב אי שעירב בו דברים מרים וכו' והרי שם כבר עירב ואפ"ה פוטר הרמב"ם משום שלא פדרף הנאתן אומר אני שזה אינו סתירה דדברים מרים שוב אינם עומדים לאכילת אדם פלל רק להנאה אחרת ולכן עדיין מקרי שלא פדרף הנאתן שגם עתה אינם עומדים לאכלם כו': אבל קצת יש סתירה על דברי מדברי רש"י שכתב בשלמא אי אשמעינן פירי גופני' וכו' פגון שבגישל אגוזים ואפרסקים ואכלן וכו' עיין שם והרי כשפכר בישלן שוב אי אפשר בהם הנאתן הראשונה אומר אני אדרבה מפאן ראי' לדברי דהרי קשה למה לו לרש"י זה ומה חסר לו לפרש שהניח פרי על גבי מפתו כמו שהזכיר ר' יוחנן שהניח חלב על גבי מפתו אלא הוא הדבר שאב"י בא לחלוק על דברי ר"ז ולומר דזה לא מקרי שלא פדרף הנאתן ועל זה אמר אב"י בשלמא אי הנה אשמעינן פירא גופני' וכו' וטבע לשון בשלמא היינו שאם הנה נקט פירא גופני' שפיר הנה מוכח פדרפי ר"ז וכיון דלר"ז אף פדרף ששוב אינו ראוי להנאתו הראשונה פטור משום שלא פדרף הנאתן א"כ צ"ל שאם הנה נקט פירא גופני' הנה מוכח דבר זה ואם הנה רש"י מפרש פירא גופני' שהניח על גבי מפתו א"כ אפילו הנה נקט פירא גופני' לא הנה מוכח דינו של ר"ז ולכן נקט רש"י שבגישל אגוזים ואפרסקים שזה שוב אי אפשר להנאתו הראשונה ובזה אי הנה נקט פטור שפיר הנה מוכח דינו של ר"ז אבל השתא דנקט משקה בזה טעמא אחרת איכא משום דזיעה נינהו אבל לעולם דזה מקרי דרף הנאתו ולכן חייב בפרי גופני' אבל בהניח ע"ג מפתו דומיא דדינא של ר"י בזה מודה אב"י דפטור: עוד נלע"ד לתרץ דברי הרמב"ם דנקט אסור במשקין היוצאים ופטור ממלקות דרמב"ם ס"ל פקון שנית התוס' דמשקין אף דזיעה

נינהו מ"מ לא גרע מטעם פּעיקר וס"ל לרמב"ם פּדברי הר"י מאַןרליניניש בַּתוֹס' (דף צט ע"ב) בד"ה רבא אָמר דָּאף דְטעם פּעיקר דאוריינתא מ"מ אין בו מלקות וְאִינוּ רק עֲשֵׂה דִילְפִינן מגיעולי גוים דְכתיב תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ: וּבְהִכִּי נִיחָא לִי מַה שְּׂפִפְסָחִים סִימּוֹ הַתּוֹס' וּמִיָּהוּ תִימָא וכו' וְהָא טַעַם פּעיקר דאוריינתא וְכָאן לֹא סִימּוֹ דְבַר זֶה דְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דְכָאן קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְתִירוּצָם הוּא לר' זִירָא וְדָלָא כַּמְהַר"מ מְלוּבְלִין וּלר' זִירָא אִיפָא לְמִימַר דְנִפְקָא לִיה טַעַם פּעיקר מגיעולי גוים וא"כ לִיפָא מְלָקוֹת אֲבָל בְּפִסְחִים קוֹשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת וְתִירוּצָם הוּא לְאַבְיִי וְאַבְיִי אָמַר בְּהִדְיָא לְעִיל (דף קח ע"א) דִילְפִינן טַעַם פּעיקר מְבִשֵּׁר בְּחֵלֶב וּא"כ אֲפִילוּ מְלָקוֹת יֵשׁ בּוֹ וּלְכַף שְׁפִיר הַקְּשׁוֹ וְהָא טַעַם פּעיקר דאוריינתא אָמְנָם לְפִי מ"ש הַתּוֹס' שֶׁם בַּד"ה בְּבִשֵּׁר בְּחֵלֶב וכו' דְאַבְיִי הִזְרַב בִּי וְקַבְלוּ מְרַבָּא נִסְתַּר דְבַר זֶה שֶׁם ע"א תוֹס' ד"ה אֲלָא אִם חֲמֵץ כּו' אַע"ג דְהוּא אִיסוּר הַנָּאָה הַנָּאָת חֲמֵץ לִית בֵּיה פְּרַת אֲלָא לָאו עכ"ל הַקְּשָׁה הַמַּל"מ בַּפ' י"ג מְשַׁנְּגוֹת לְפִי דְבַרֵּי הַתּוֹסְפוֹת הִלְלוּ מֵאִי מְקַשִּׁים הַתּוֹסְפוֹת בְּפִסְחִים (דף כא ע"ב) ד"ה כָּל מְקוֹם א"כ הַנְּהִנָּה מְחַמֵּץ שְׂיֵהִיָּה בְּכַרְתָּ הָא ע"כ מוֹכַח דְאִין בְּהַנָּאָת חֲמֵץ פְּרַת דַּא"כ קְשָׁה ל"ל הַנְּפִשׁ לְרַבּוֹת הַשּׁוֹתָה תִיפּוֹק לִיה דְהוּא נְהִנָּה וְאִף בְּהַנָּאָה אִיפָא פְּרַת אֲלָא מְדַאֲצְטְרִיף הַנְּפִשׁ לְרַבּוֹת הַשּׁוֹתָה מוֹכַח דְאִין בְּהַנָּאָת חֲמֵץ פְּרַת.

וּנְרָאָה לִי לִינִישׁב דְלְכַאֲוֵרָה קְשָׁה מֵאִי מְתַרְצִים הַתּוֹס' דְהַנָּאָת חֲמֵץ לִית בֵּיה פְּרַת הָא תִינַח גַּבִּי חֲמֵץ אֲבָל בְּכִלְאִים לְפִי שְׂטַת הַתּוֹסְפוֹת לְקַמֵּן בַּד"ה הִיכָא דְלָאו אִיסוּר הִבָּא מֵאֲלִיו דְעַל כִּלְאִים בְּעֵי קְשָׁה הָא כִּלְאִים חֲזִיב אִף שְׂלָא פְּדַרְףּ הַנָּאָתוֹן כְּמוֹ שְׂמִפּוֹרֶשׁ בְּפִסְחִים (דף פד ע"ב) א"כ מְהִיכִי תִינִישׁב לֹא יֵהִי חֲזִיב עַל שּׁוֹתָה וצ"ל כְּסַבְרַת הַתּוֹס' לְקַמֵּן דְאִף דְלָא פְּתִיב אֲכִילָה בְּכִלְאִים סְבָרָא הוּא שְׂאִינוּ חֲזִיב אֲלָא פְּשֵׁהֲאִיסוּר בְּעִין וְכוּנְתָם מְבִנְיָר דְאִף דְחֲזִיב בְּכִלְאִים שְׂלָא כַּדְה"נ דְהָא לֹא פְּתִיב בֵּיה אֲכִילָה מ"מ דְנִקָּא פְּשֵׁהֲאִיסוּר הוּא בְּעִין אֲבָל הַמְּחֻוּהוּ לֹא הִנָּה הָאִיסוּר בְּעִין וּלפ"ז קְשָׁה לְמַה צְרִיף לֹאמַר בְּחֲמֵץ הָא אֲכִילָה פְּתִיב בֵּיה בְּלֹא הִנָּה לִיה לְהַקְּשׁוֹת הָא אִין הָאִיסוּר בְּעִין: אָמְנָם אַחַר הָעִיּוֹן שְׂלָא לְעֲשׂוֹת הַגָּאוֹן מ"ל טוֹעָה ח"ו יֵשׁ לֹאמַר דְדְנִקָּא גַבִּי חֲלֵב שְׂיֵיף הֵךְ סְבָרָא לֹאמַר פִּינּוֹן שְׂנַמּוֹק לֹא הִנָּה בְּעִין הוּאִיל וְחֵלֶב בְּתוֹלְדָתוֹ הוּא דְבַר גּוֹשׁ דְנִקְרַשׁ אֲבָל גַּבִּי חֲמֵץ לֹא פְּתַבוּ הַתּוֹס' הֵךְ סְבָרָא דְהוּאִיל וְחֲמֵץ תַּחֲלַת בְּרִייתוֹ אִינוּ חֲמֵץ וְלֹא נַעֲשֶׂה חֲמֵץ רַק בְּתַעֲרוּבַת מִים וּא"כ פִּינּוֹן שְׂאִיסוּר חֲמֵץ נִתְהַוָּה ע"י מִים אִף שְׂנַאָפָה וְנַעֲשֶׂה גּוֹשׁ אִם הַמְּחֻוּהוּ אַח"כ ע"י מִים וְנַעֲשֶׂה מְשֻׁקָה מְקַרֵּי הָאִיסוּר בְּעִין דַּע"י תַּעֲרוּבוֹת מִים לֹא נִתְבַּטַּל שֶׁם חֲמֵץ וּא"כ צְרִיף הַגְּמָרָא לְמִפְרָףּ הָא אֲכִילָה פְּתִיב בֵּיה אֲבָל בְּלֹא ה"ה לֹא הִנָּה מְצִי לְמִפְרָףּ דְגַבִּי חֲמֵץ לִיפָא לְמִימַר הֵךְ סְבָרָא דְגַם אִם הַמְּחֻוּהוּ מְקַרֵּי הָאִיסוּר בְּעִין וְאִין זֶה דוֹמָה לְחֵלֶב וְכִלְאִים דְשֶׁם הָאִיסוּר נִקְרָא עַלֵּיהֶם פְּשֵׁהִיו בְּעִין וְהָא רְאִיָּה דְהַתּוֹס' לֹא פְּתַבוּ דְבִלֹא ה"ה הִנָּה מְצִי לְמִפְרָףּ כִּי אִם אַחֲלֵב וְלֹא הַזְּפִירוֹ חֲמֵץ אֲבָל רַבִּינוּ שְׂמוּאֵל הַזְּפִיר גַם חֲמֵץ דְהִינּוּ שְׂמִשְׁנָה חֵלֶב לְחֲמֵץ אִף שְׂנִימוֹחַ פִּינּוֹן שְׂגוּף הָאִיסוּר נִימַח וְדוּק בְּסְבָרָא זו] וצ"ל כְּמוֹ שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן בְּחֵלֶב דַּג"כ ה"ל לְהַקְּשׁוֹת בְּלָאוּ הִכִּי אֲלָא פִינּוֹן דְכַתִּיב בֵּיה אֲכִילָה בְּהִדְיָא פְּרִיףּ מִנִּיהּ כֵּן צְרִיכִין נְמִי לֹאמַר גַּבִּי חֲמֵץ דְבִלֹא ה"ה הִנָּה מְצִי לְמִפְרָףּ אֲלָא דְפְרִיףּ הוּאִיל וְכַתִּיב בֵּיה אֲכִילָה בְּהִדְיָא וּמַעֲתָה שְׁפִיר מְקַשִּׁים הַתּוֹסְפוֹת הָא אִין אֲכִילָה בְּחֲמֵץ ע"כ לָאו לְמַעוּטֵי שּׁוֹתָה הוּא אֲתִי דְהָא כּוֹלָל גַם הַנָּאָה דְהָא חֲמֵץ בְּפִסַּח אִיסוּר בְּהַנָּאָה וּמְתַרְצִים הַתּוֹסְפוֹת דְהָא אֲכִילָה דְכַתִּיב גַּבִּי פְּרַת דְנִקָּא הוּא דְהַנָּאָת חֲמֵץ לִית בֵּיה פְּרַת וּא"כ שְׁפִיר פְּרִיףּ

מאכילה דכתיב גבי פרת ומעטה אפילו אי הנה בהנאת חמץ פרת אפ"ה הוי צריף הנפש לרבות שוטה דאף דליפא למעט שוטה מאכילה דכתיב ביה הואיל וגם הנאה היא בכלל מ"מ הוי ממעטינן שוטה מסברא דהואיל ואינו בעין והתורה לא אסרה החמץ אלא פשה הוא בעין כמו שכתבו התוס' גבי פלאים והשתא מתורץ קושית המ"ל דשפיר מקשים התוספות בפסחים יתיה הננה מחמץ בפסח בכרת דהיינו פשנהנה מן החמץ פשה הוא בעין ואין לומר מדאצטרף הנפש לרבות שוטה זה אינו דמ"מ צריף לרבות שוטה דאי לאו הכי הוי אמינא דאינו חייב בהנאת חמץ אלא אם נהנה ממנו כל שהוא בעין שם בגמרא בשלמא הקפה את הדם ואכלו כו' לכאורה שפת יתר הוא דבלאו הך בשלמא הוי מצי להקשות אהך דהמחה את החלב וגמעו אמאי יתיה חייב הא אכילה פתיב ביה ואין לומר דרוצה לתרץ דעל הקפה את הדם למה יתיה חייב הא נשתנה מברייתו דדם הוא דבר צלול ועומד לשתיה א"כ הוי האכילה שלו שלא כדרך הנאתו זה אינו דהא הלאו שגאמר בדם בלשון אכילה נאמר לא תאכלו כל דם לכן נ"ל דבלאו הך בשלמא לא הוי מצי למיפרך על המחווה את החלב וגמעו הא אכילה פתיב ביה דיש לדחות דע"כ הלשון אכילה אין הפירוש אכילה דוקא ונגיד עליו ריעו דהא בדם עיקרו לשתיה שהוא דבר צלול ואפ"ה נאמר אצלו לשון אכילה הרי דהתורה קראה לשתיה אכילה וא"כ לכה גם המחה את החלב דהשתיה מקרי אכילה ולכה קאמר הגמ' להקדים הקדמה זאת דבשלמא בדם אם הקפה דם ואכלו שהוא חייב וא"כ לכה נאמר בדם בלשון אכילה להורות דגם בהקפה את הדם ואכל אף שנשתנה מברייתו אפ"ה חייב דאחשיבי אחשביה וא"כ מזה לא מוכח דהתורה קראו לשתיה אכילה ושפיר פריף דהמחווה וגמעו למה יתיה חייב הא אכילה פתיב ביה ולשון אכילה אינו כולל שתיה ואף דבדם נאמר ג"כ לשון אכילה באמת הוא מורה על אכילה ממש דהיינו בהקפה את הדם. ואין להקשות השתא מנ"ל דאם שתה את הדם שיתיה חייב דלמא אינו חייב עד שיקפה הואיל ולשון אכילה ממעט השתיה כמו שמקשה חלב הגה"ה וחוז מזה יש ליישב קושית המ"ל דמדאצטרף נפש ליפא להוכיח דע"כ לר' יוסי אתיא הנפש לדרשא אחרינא כמ"ש התוספות ד"ה חלב לא אתי מניה ע"שחלב כמו כן קשה על הדם שלא יתיה חייב אלא עד שיקפה ויעשה ממנו אנוכל.

זה אינו דדם צלול מסברא ידעינן דחייב דעיקר שם דם נופל על דם הצלול כמו שאמרין במס' מנחות (דף כא ע"א) ע"ש דדם הראוי למזבח לזריקה קרוי דם שהוא חייב עליו ומסברא לא הוי חייב אלא על הצלול ולא על הקרוש ולכה מרבה הקרא בלשון אכילה אפילו קרוש והקפה שנעשה אנוכל שהוא חייב ועיין בסוגיא דמנחות: שם ע"ב בתוס' ד"ה לכתוב בשרצים ובמה הצד חז מכלהו לא אתיא וכו' ושמא לא הייתי אומר אלא לענין איסור אכילה אבל לענין טומאת דבילות עוף טהור לא עכ"ל דברי התוס' צריכין ביאור דלפי דבריהם קשה מאי קאמר הגמרא לעיל לא לכתוב בנבילה ותימי מהנה הא צריף לכתוב בנבילה לענין טומאה דאי הוי גמרינן מחלב וחמץ לא הנה אתי מנייהו אלא לענין אכילה אבל לענין טומאה לא כמ"ש התוספות וצריכין אנו לומר דאי הוי אתיא מחמץ ומחלב שפיר גם לענין טומאה נ"מ דהואיל וגבי חמץ וחלב לא שניף טומאה א"כ ילפינן מנייהו דכמו בהנה שוטה הוי פאנוכל גם בנבילה הוי שוטה פאנוכל ודון מינה ואוקי באתרי' דגבי נבילה שהאכילה מטמא דנבילות עוף טהור מטמא בגדים בבית הבליעה

ולא שִׁינָה לומר דְּמָה חֵלֶב וְחֶמֶץ שְׂאִינוּ מְטַמָּא בְּשׁוֹתָהּ דְּהָא גַם בְּאִנְכֹל אִינוּ מְטַמָּא דְּבִהְנֵה
לא שִׁינָה טְוִמְאָה פֶּלֶל אֲבָל בְּנִבְלִית עוֹף הַטּוֹמְאָה תְּלוּיָהּ בְּאִכְלָהּ אֲבָל כְּשִׁנְיָלָה נְבִילָה בְּמָה
הֵצֵד מְשַׁרְצִים וְחֵד מִהֵנָּה שְׁפִיר כְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' דְּלֹא הוּא יִלְפִינוּ מִנִּיְהוּ טְוִמְאָה פִּינוּ דְּאִתִּיא
בְּמָה הֵצֵד מְשַׁרְצִים וְחֵד מִהֵנָּה לִיכָא לְמִילָה אֲלֵא דְּבָר שְׁהַשְׁרָצִים וְחֵד מִהֵנָּה שְׁהוּא חֵלֶב
אוּ חֶמֶץ שְׁוִים דְּהֵינּוּ בְּטוֹמְאָה אִינוּ שְׁוִה שְׁזָה מְטַמָּא וְהֵנָּה אִינוּ מְטַמְּאִין כּוֹ
צָרִיכִין אָנוּ לְדַחֵק בְּדִבְרֵי הַתּוֹסֵ' וצ"ע: פֶּרֶק עֲשִׂירִי דָּף קָלָא ע"ב בְּגִמְרָא אָמַר לָהּ רַב
תַּנְיָא הִיא קִשָּׁה לִי מִנ"ל לְרַב דְּטַעֲמָא דְּתַנְיָא דְּבִרְיָתָא דְּדִרְיָשׁ יְכַפֵּר אֱלוֹ הַלּוּיִם דְּשִׁבְט לְוִי
לֹא אֲקָרִי עִם דְּלָמָא כ"ע ס"ל דְּשִׁבְט לְוִי אֲקָרִי עִם רַק טַעֲמָא דְּדִרְיָשׁ יְכַפֵּר אֱלוֹ הַלּוּיִם
הוֹאִיל וּכְתִיב עִם הַקְּהֵל וְשִׁבְט לְוִי לֹא אֲקָרִי קְהֵל כְּדָאֲמַרִּינוּ בְּמִס' הוֹרִיּוֹת (דָּף ו ע"ב)
אָמַר ר"א ב"י שִׁבְט לְוִי לֹא אֲקָרִי קְהֵל דְּכְתִיב הִנְנִי מִפְּרָה וְהִרְבַּתִּיהָ וְנִתְתִּיף לְקְהֵל עַמִּים
כָּל שִׁישׁ לֹו אֲחֻזָּה מִקְרִי עִם וְכָל שְׂאִין לֹו אֲחֻזָּה כּו' אָמְנָם י"ל דְּרַב סָבַר כְּרַבָּא דְּשִׁבְט
לְוִי אֲקָרִי קְהֵל וְלִית לֵיהּ לְהַךְ דְּר"א ב"י שְׁם בְּהוֹרִיּוֹת ע"ש וּא"כ ע"כ טַעֲמָא דְּתַנְיָא דְּדִרְיָשׁ
יְכַפֵּר אֱלוֹ הַלּוּיִם לֹאוּ מְשׁוּם דְּלֹא אֲקָרִי קְהֵל אֲלֵא מְשׁוּם דְּלֹא אֲקָרִי עִם וְשְׁפִיר מְסַפְקָא
לֵיהּ לְרַב אִי כְּהָאִי תַנְיָא אִי כְּהָאִי תַנְיָא אִי קִשָּׁה עַל הַגְּמָרָא מֵאִי פְרִיף וְרַב אִי ס"ל כְּהָאִי
תַנְיָא לִימָא אִי כְּהָאִי תַנְיָא לִימָא דְּלָמָא רַב ס"ל כְּהָאִי תַנְיָא דְּדִרְיָשׁ יְכַפֵּר אֱלוֹ הַלּוּיִם רַק
שְׁהִיָּה מְסוּפָק בְּטַעֲמָא דְּהָאִי תַנְיָא דְּלֹא דְרִישׁ עִם הַקְּהֵל אֱלוֹ הַלּוּיִם אִי טַעֲמָא דִּידְנִי הוּא
מְשׁוּם דְּשִׁבְט לֹא אֲקָרִי קְהֵל כְּרַאב"י בְּהוֹרִיּוֹת אֲבָל עִם מִקְרִי אוּ אִי טַעֲמָא דְּהָאִי תַנְיָא
מְשׁוּם דְּשִׁבְט לְוִי לֹא אֲקָרִי עִם.

וּנ"ל לְתַרְץ דְּלְכַאוּרָה קִשָּׁה אִיף ס"ד לְמִימַר דְּשִׁבְט לְוִי לֹא אֲקָרִי עִם הָא מִקְרָא מְלֵא הוּא
דְּכְתִיב נִיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעָם וְהָרִי שִׁבְט לְוִי ג"כ יְצִאוּ מִמִּצְרַיִם וְהֵם בְּכָלֵל הָעָם. אִיף
זֶה יֵשׁ לְדַחוֹת וְלומר דְּשִׁבְט לְוִי אִינוּ בְּכָלֵל הוֹאִיל וְלֹא נִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּעַבְדוּתָהּ בְּמִצְרַיִם לֹא
הָיוּ צָרִיכִין שְׁלִיחַ א"כ קִשָּׁה מִקְרָא דְּאִת"כ דְּכְתִיב וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם וְגו' וְגַם בְּזֶה
בְּוֹדָאִי גַם שִׁבְט לְוִי בְּכָלֵל.

וּלְיִשְׁב זֶה נ"ל דְּהָא הָךְ עִם מִינְתָר הוּא דֵּה"ל לְכַתּוּב וְעַל הַפְּהִגִים וְעַל כָּל הַקְּהֵל יְכַפֵּר
הָאִי עִם ל"ל וְצָרִיכִין לומר דְּלָמ"ד יְכַפֵּר אֱלוֹ עֲבָדִים וְלוּיִם נִתְרַבּוּ מִעַם הַקְּהֵל א"כ קְהֵל
אֲתִי לְיִשְׂרָאֵל וְעִם אֲתִי לְרַבּוֹת לוּיִם וְלָמ"ד יְכַפֵּר אֱלוֹ הַלּוּיִם אֲבָל בְּעַם הַקְּהֵל אִין הַלּוּיִם
בְּכָלֵל יֵשׁ לומר דְּלִהְיִי כְּתִיב עִם יִתִּירָא לְאֲשַׁמְעִינוּ דְּכִי הִיכָא דְּלוּיִם לֹא מִקְרִי קְהֵל הוֹאִיל
וְלֹא נָטְלוּ חֵלֶק בְּאַרְץ הַכִּי נָמִי לֹא מִקְרִי עִם ג"כ וְאֲתִי הַקְּרָא לְאֲשַׁמְעִינוּ דְּשִׁבְט לְוִי לֹא
מִקְרִי עִם וְצָרִיף רִיבּוּי גַבִּי יוה"כ מִיְכַפֵּר לְרַבּוֹת הַלּוּיִם וּנ"מ דְּלוּיִם פְּטוּרִין מִמִּתְנּוֹת.

וְהַשְׁתָּא לִפ"ז מְתוּרָץ קוֹשְׁיָא הַנ"ל דְּשְׁפִיר פְּרִיף הַגְּמָרָא וְרַב אִי ס"ל כְּהָאִי תַנְיָא לִימָא וְכו'
דַּע"כ לָמ"ד יְכַפֵּר אֱלוֹ הַלּוּיִם סוֹבֵר דְּלוּיִם לֹא מִקְרִי עִם דַּא"כ הָאִי עִם ל"ל לְכַתּוּב רַק
קְהֵל אֲלֵא וְדָאִי דְּקָרָא אֲתִי לְאֲשַׁמְעִינוּ דְּגַם עִם לֹא מִקְרִי וְשְׁפִיר פְּרִיף הַגְּמָרָא מֵאִי סְפִיקָא
יֵשׁ לֹו לְרַב וְצָרִיף הַגְּמָרָא לְתַרְץ דְּמְסַפְקָא לֵיהּ אִי כְּהָאִי תַנְיָא אִי כְּהָאִי תַנְיָא וּמַעֲתָה אָנִי
אוֹמֵר פִּינוּ דְּמַהֲאִי קָרָא נְפָקָא לֹו דְּלוּיִם לֹא מִקְרִי עִם הוֹאִיל וּכְתִיב עִם הַקְּהֵל יְכַפֵּר
וְדִרְשִׁינוּ כְּמוֹ שְׂאִין הַלּוּיִם בְּכָלֵל קְהֵל כְּמוֹ כֵּן אִינָם בְּכָלֵל עִם וְהִנֵּה הַטַּעַם דְּהַלּוּיִם לֹא
מִקְרִי קְהֵל הוֹאִיל וְלֹא נָטְלוּ חֵלֶק בְּאַרְץ וּלִפ"ז י"ל דְּקוֹדֵם שְׁנַתְחַלֵּק הָאֲרֶץ לְשִׁבְטִים גַּם
הַלּוּיִם הָיוּ בְּכָלֵל הַקְּהֵל וְכָל זְמַן שְׁהָיוּ בְּמַדְבָּר לֹא הָיָה יִתְרוֹן לְשִׁבְטִים עַל שִׁבְט לְוִי

דעדין לא הנה להם חלק בארץ ואף אי אמרינו דארץ ישראל מוחזקת היא מאבותינו היינו לכלל ישראל אבל לא לשבטים וא"כ במדבר גם שבט לוי הנה בכלל הקהל וממילא הנה גם שבט לוי בכלל העם ולפ"ז בפרשת בשלח שפיר נכללו גם הלויים בכלל העם אבל במתנות זרוע ולחיים וקנינה שהוא מצוה לדורות ואם לא היו הלויים בכלל העם ובפרט לר' אלעאי לקמן (בדף קלו ע"א) דסובר הגה"ה וכו' יש השגה על הרב מחבר ספר פרשת דרכים בדרך מצרים סוף דרוש רביעי דכתב מה שנאמר לה' נתן חן העם בעיני מצרים לא הנה הלויים מתנות אינו נוהג אלא בארץ בכלל זה דהואיל ושבטו של לוי דילף לה מתרומה וא"כ כיון לא מקרי עם ולדבריו קשה שהיא מצוה התלויה בארץ ואז מה יענה על קרא ויסב אלהים לא היו הלויים בכלל הקהל את העם וגו' דנדאי אף הלויים הנה בכלל

במתנות ויש בזה ליישב מה שיש לדקדק מסוגיא דקדושין (דף עג) דחמשה קהל כתיבי בפסולי יוחסין וקאמר שם בבבביתא חד לכהנים וחד ללויים ור"י אומר פהנים ולויים מחד קרא נפקא הרי דלכ"ע גם לויים אקרי קהל אף אפטר לחלק ולומר דאף דשבט לוי לא אקרי קהל היינו קהל סתמא אבל גבי פסולי יוחסין דכתיב קהל ה' בזה גם שבט לוי בכלל: פרוק שנים עשר דף קמ ע"א ת"ש שתי צפרים חיות לאו שחיות בפיה לא שחיות ראשי אברים כו' ועוד בין למ"ד טרפה חיה ובין למ"ד טרפה אינו חיה מתנא דבי ר"י נפקא כו' ע"ש בגמרא וקשה לי ולטעמיה אי ציפור גם טמאה במשמע ומחיות או טהורות קא ממעט טמאה ג"כ קשה למה לי מיעוט לטמאות הא מדתנא דבי ר"י נפקא ועוד מקשים התוס' לפי האמת דקא ממעט ציפורי עיר הנדחת או ציפורים שהחליפו בע"ז ג"כ קשה מדתנא דבי ר"י נפקא ועוד מקשים בתוס' גם לשנויי דרבא למעוטי שלא לזנוג לה אחר ממיעוט דטהורות עדיין קשה חיות למה ליה הא מחוסר אבר ג"כ נפקא לן מדתנא דבי ר"י: ונראה לי ליישב דבשלקמא אם גם טמאות נקראו ציפורים א"כ צריף גבי ציפורי מצורע ג' מעוטים חד למעוטי עוף טמא וחד למעוטי טרפות וחד למעוטי מחוסר אבר ובאמת לא נאמר אלא ב' מעוטים דהיינו חיות וטהורות ודרשינן חד למעוטי טמאות וחד למעוטי טרפות אבל מחוסר אבר לית לן למעט דליכא פי אם ב' מעוטים ומוקמינן הני ב' מעוטים למסתבר יותר דהיינו טמאות וטרפות אבל מחוסר אבר לא מסתבר כל כף דטמאות וטרפות אסורים באכילה להדיא משא"כ מחוסר אבר שפותר באכילה להדיא ועוד דתמות וזכרות בבהמות ואין תמות וזכרות בעופות ולפ"ז לא קשה הא מדתנא דבי ר"י נפקא דיש לומר דאיצטריף הני ב' מעוטים למעט טמאות וטרפות דאי הוי ממעטינן מדרשא דתנא דבי ר"י גם מחוסר אבר הוי ממעט ובאמת הקרא אתי לאשמעינן דלא נמעט מחוסר אבר ולכך כתיבי שני מעוטים לטמאות וטרפות להראות דדוקא אלו פסולים לצפורי מצורע אבל מחוסר אבר פשר אבל אי אמרת דציפור טהורה משמע ולא טמאה א"כ יש לנו ג' מעוטים וע"כ ציפור אתי למעט טמאות וחייות אתי למעט מחוסר אבר וטהורות אתי למעט טרפה א"כ שפיר קשה כל ג' מעוטים למה לן הא גם מדתני דבי ר"י נפקא למעט הכל ומאי נ"מ אי ממעטינן להו מהו ג' מעוטים כיון שסופו למעט כל מילי הרי מדת' דבי ר"י ג"כ יש למעט כולה וע"ז מתרץ ר"נ בר יצחק דיש לנו עוד דבר למעט היינו ציפורי עיר הנדחת ורבא מתרץ דיש לנו עוד למעט שלא יזנוג לה אחרת ור"פ מתרץ דיש לנו עוד למעט חלופי ע"ז ושפיר צריף ג' מעוטים דהיינו ציפור

למעט טמאות וחיית למעט טרפה וטהורות למעט ציפורי עיר הנדחת או חלופי ע"ז או שלא לזנוג לה אחרת כל מר כדאית ליה אבל מחוסר אבר באמת לא קא ממעטינו כלל והשתא שפיר צריה כל הני ג' מעוטים להורות דלא דרשינו האי דרשא דתנא דבי ר"י דאי הני דרשינו הו דתנא דבי ר"י הני ממעטינו גם מחוסר אבר ובאמת קרא אתי לאשמעינו דמחוסר אבר אינו פסול למצורע ומעשה מן שושים כל הני קושיות דלפי האמת לא דרשינו להו דתנא דבי ר"י לענין ציפורי מצורע (ואל יפלא זאת בעינייה דהא באמת במס' פרייתות מוקי ליה פתנאי בהו דתנא דבי ר"י ואף שיש לומר דקאמר שם פתנאי רק אי גמרינו גם מכפר ממכפר כמ"ש רש"י שם בד"ה אף מכשיר ובתוספות שם ד"ה תנאי היא אבל עיקר דרשא דתנא דבי ר"י ס"ל מ"מ יש לומר דפליגי בגוף הדרשא דתנא דבי ר"י וכן משמע ברש"י במס' קידושין (דף נו ע"א) בד"ה תנאי היא ע"ש ודוק): ולפי ה"ל יש ליישב נמי מה שהקשה המהרש"א על רש"י ד"ה אף בחוץ כו' מכפר שעיר המשתלח דאסור במום וכתב המרש"א אין זה מדוקדק דאסור טרפה ה"ל למנקט דבהכי קיימינו ע"ש במהרש"א ולפי דברי אתי שפיר דעיקר קושית המקשה מדתנא דבי ר"י נפקא הוא הואיל ואי ציפור קא ממעט טמאה א"כ יש לנו ב' מעוטים וגם מחוסר אבר ממעטינו וקא ממעט הפל וקא פריה מדתנא דבי ר"י נפקא דג"כ יש למעט הפל אבל אי הני ממעטינו רק טמאה וטרפה ולא מחוסר אבר לא הני קשיא מדתנא דבי ר"י נפקא דאדרבא הנהו ב' מעוטים אתיא להורות דלא דרשינו להו דתנא דבי ר"י כי היכי דלא נמעט גם מחוסר אבר ולפ"ז פינו דעיקר קושיא היא מפח מחוסר אבר דקא פסיל ליה לקה נקט רש"י מום דהיינו מחוסר אבר דמזה הוא עיקר קושיתו ודוק: ועל פי זה יש ליישב נמי דהרמב"ם בסוף פ' י"ג מהלכות טומאת צרעת כתב כל דיני ציפורי מצורע ולא כתב שפסול בו מחוסר אבר והדבר יפלא למה השמיט הרמב"ם דין מחוסר אבר ולא ראינו מי שהרגיש בזה אבל לפי דברי אתי שפיר דלפי האמת לא פסלינו מחוסר אבר למצורע מדאיצטריהו כל הני מעוטים ולא נפקא לן מהו דתנא דבי ר"י אלא ודאי דאתי להורות דמחוסר אבר אינו פסול למצורע כנ"ל ודו"ק היטב כי נכון הוא מאד: אף יש לומר דכל זה הוא למ"ד טרפה אינה חיה א"כ יש למעט טרפה ממיעוט דחיות ומסתבר יותר למעט טרפה מלמעט מחוסר אבר כנ"ל אבל למ"ד טרפה חיה ליכא למעט טרפה ממיעוט דחיות לפי סוגיא דהכא א"כ ע"כ צריה לומר דמהו ג' מעוטים דהיינו מצפור קא ממעט טמאות וחיית קא ממעט מחוסר אבר וממיעוט דטהורות קא ממעטינו של עיר הנדחת או שלא לזנוג אחרת או חלופי ע"ז לכל מר כדאית ליה ולפ"ז קשה מנ"ל למעט טרפה וא"ל מדתני דבי ר"י א"כ הדרא ק קשיא לדוכתא דכל ג' מעוטים מותר דהא הפל יוכל למעט מדתנא דבי ר"י וצ"ל דלמ"ד טרפה חיה באמת לא ממעטינו טרפה מדאיצטריהו הני ג' מעוטים ובאמת לא פסול טרפה לציפורי מצורע אף זה קשה לאומר דהא משנה ערוכה היא בפ' י"ד ממסכת נגעים משנה ה' שחטה ונמצאת טרפה יקח זוג לשניה וע"ש בפ' ר"ע מברטנורא וליכא מאן דפליג אהו מתני' ודרשינו חיות שחיות הם היינו שיכולין לחיות דהא גם ראשי אברים סובר לכלול במשמעות חיות וצריכין אנו לומר דלפי ה"ה דטרפות מחיות ממעטינו פריה שפיר הניחא למ"ד טרפה אינו חיה אבל למ"ד טרפה חיה ליכא במשמעות חיות למעט טרפה ועיין בתוספות ד"ה טרפות וכו' אבל לפי האמת דרשינו משמעות חיות שחיות בפיה שפיר ממעטינו טרפות שאינו

חיות בפיה אף למ"ד טרפה חיה ומשמעות חיות שחיות בפיה שמונתר לה לאוכלה דלאו טרפה הוא אבל לא דרשינן לשון חיות ממש למעט שני מחוסר אבר.

ועוד יש לומר לפי מה דמשני ר"נ דעיר הגדחת ממועט מקרא דטהורות וע"כ דרשינן טהורות שיהיו טהורות בפיה א"כ גם טרפה ממועט מהו מיעוטא דטהורות דג"כ אינן טהורות בפיה ומחיות קא ממעט עוף שקהר את הנפש שאינו ראוי להחיותו כי אם למסרו לב"ד לסקולו וקא דריש חיות דקנדם שחיטה הנה ראוי להחיות ולא לסקול וא"כ ג' מעוטים צריכין אף למ"ד טרפה חיה וצ'פור למעט טמאות וחיות למעט עוף שקהר את הנפש כמו שמתרץ רבינא וטהורות למעט צ'פורי עיר הגדחת וטרפה וכליפי ע"ז שפולן אינם טהורין לפיה אבל מחוסר אבר אינו פסול למצורע כנ"ל ודוק: שם ע"א תוספות ד"ה למעוטי צ'פורי עיר הגדחת וכו' בסוף הדבור וצ"ע בבהמת עיר הגדחת אם עבר והקדישו והקריבו אם הוא קרבן פשר פינו דלשרפה קיימא עכ"ל.

הנה מה שפיתבו דלשרפה קיימא לכאורה הלשון אינו מדוקדק דה"ל למימר פינו דלהריגה קיימא דהא כתיב ואת בהמתה לפי חרב ועיין במהרש"א שפירש פוננת התוס' דכיון דלשרפה קיימא פתומי מכתת שעורא ע"ש והוא תמוה שלא העיר בזה כלל לבאר מהיכן למדו רבותינו בעלי התוס' דבהמת עיר הגדחת הוא מן הנשרפין ועיין בתוס' מס' סוטה (דף פה ע"ב) בד"ה לאו פגבוי דמי פיתבו דדבר שהוא אסור בהנאה פתומי מכתת שעורא דהנה כעפרא בעלמא וליכא שיעורא אף דלא קיימא לשרפה וא"כ גם בהמת עיר הגדחת אסור בהנאה אמנם מתוס' במס' סנפה (דף לה ע"א) בד"ה לפי שאין בו היתר אכילה משמע דס"ל להתוס' דדוקא בדבר שמצותו בשרפה אמרינן פתומי מכתת שעורא ע"ש ונלע"ד דס"ל לרבותינו בעלי התוספות דלאחר שקהרו כל בהמה אשר בתוך עיר הגדחת שוב חייב אח"כ לשרפה ולא אמרינן דלאחר הריגה כבר נעשה מצותה דעדיין הנבילה היא בכלל שלל העיר שנאמר בה ואת כל שללה תקבוצ לתוך רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה וכו'.

ואין זה דומה לשער ראש של בני אדם דמסיק במסכת סנהדרין (דף קיב ע"א) דמונתר הואיל ומחוסר תלישה זה הוא בשער אדם שכל זמן שלא תלשו מראש האדם שבתוכו אינו בכלל שלל העיר דהאדם וכל מה שמחנפך לו בתולדה אינו נופל עליו שם שלל העיר מה שאינו פן הבהמה אשר בתוך עיר הגדחת היא בכלל שלל העיר ואף שהפתוב טעון הריגה לכל הבהמה אשר בתוכה מ"מ אף אחר הריגה לא יצאה מכלל שם שלל העיר דגם הנבילות הם שלל העיר כמו שאר מטלטלים ונחפצים ולזה פונו התוס' לומר דלשרפה קיימא ואף אחר שנהרגה הבהמה עדיין עומדת לשרפה וכו' הוא המושג וכוננת התוספות בדבור הזה דלפי מה שהקשו מתחלה למאי צריך קרא בצ'פורי מצורע למעט צפרי עיר הגדחת הא כבר נפקא לן מתנא דבי ר"י דכיון שאסורה בהנאה לא קרינן ממשקה ישראל ואינו ראוי לכפרה שוב נלמד מכשיר ומכפר וע"ז תירצו התוספות אפשר דלא ממעטינן ממשקה ישראל אלא דבר שלא הנה לו שעת הפושר כמו ערלה וכו' אבל צ'פורי עיר הגדחת הנה לה שעת הפושר והלכך אפילו לכפרה מותרת דאי משום הנאה מצות לא להנית נתנו.

וע"ז מסיק התוספות וכתבו וצ"ע בבקמת עיר. הגדחת אם עבר והקדישו והקריבו אם הוא קרפן פשר וכוננת התוס' בזה דלפי דבריהם הקודמים ע"כ צריכין לומר דבקמת עיר הגדחת פשר לקרפן בדיעבד דלכתחלה בודאי אין להקריבה דהא אפילו קדשי מזבח בתוכו יפדו ואינן נקרבין משום מאיסותא עיין במסכת סנהדרין (דף קיב ריש ע"ב) ברש"י ד"ה היו בה קדשי מזבח ע"ש] דאי ס"ד לומר דאפילו בדיעבד פסול בקמת עיר הגדחת שהקדישו ושהקריבו הדרא הקושיא לדוקתא למאי צריף קרא למעט צפרי עיר הגדחת לשחוט של מצורע הא מתנא דבי ר"י נפקא דיליף מכשיר ומכפר וכמו שבקמת עיר הגדחת פסול להקרבה כמו כן פסול צפרי עיר הגדחת להכשיר את המצורע אלא ע"כ צ"ל דצפרי עיר הגדחת אפילו לכפרה מותרת ועל זה קא מתמהו התוס' וכתבו וצ"ע בבקמת עיר הגדחת אם עבר והקדישו והקריבו אם הוא קרפן דלפי דבריהם לעיל מוכח דכשר להקרבה וזהו נגד הסברא חדא דלא עדיף משור הנסקל דקיי"ל הקדישו אינו מוקדש ואיך יכול להקריב חולין בעזרה כיון שלא חל קדושה עליו ועוד דבקמת עיר הגדחת אפילו מצד עצמותו איך יתברא לקרפן דהא עומד לשרפה דאפילו אחר הריגה חייב לשורפו שהוא בכלל שלל העיר כמו שפתיבתי לעיל ואיך יהיה פשר אם עבר והקריב בהמה שהיא עומדת לשרפה והיא חרם פשאר שלל עיר הגדחת כן נלע"ד לפרש ושמעתי שרבים משתבשים בכוננת דברי התוס' האלה וסברי דמה שכתבו התוס' וצ"ע בבקמת עיר הגדחת אם עבר והקדישו וכו' הוא ענין בפני עצמו והוא חקירה וספיקא לרבותינו בעלי התוס' אם עבר והקדישו בקמת עיר הגדחת אם הוא פשר והשיאו כוננת התוס' לדברים רחוקים ועי"ז נתקשו בדברי התוספות אבל האמת הוא כמו שפתיבתי ודברי התוס' נכונים: ודע דהרמב"ם בפ"ד מה' עפ"ם הלכה י"ב פסק דבקמת עיר הגדחת שנשחטה אסורה בהנאה והכ"מ טרח למצוא סמך מהיכן נלמד שהיא אסורה בהנאה ונדחק מאד להוכיח כן מסוגיא דמסכת סנהדרין (דף קיב ע"א) דבעי ר"ת שם אם מהני שחיטת בקמת עיר הגדחת לטהרה מידי גבילה לפי חרב אמר רחמנא ל"ש שחטה מישחט ל"ש קטלה או דלמא כיון ששחטה מהני ליה שחיטה וקאי בתיקו ומזה שפט מרן הכ"מ להוכיח שהיא אסורה בהנאה דאם היא מותרת בהנאה פשיטא דלא מטמא ע"ש בכ"מ.

ואני בעניי לא זכיתי להבין דבריו דזה בודאי דאין טומאת גבילה תליא באיסור הנאה דאף אם היא מותרת בהנאה אפ"ה יכול להיות דאין שחיטה מטהרת בהמה של עיר הגדחת ונהנה פנהרה וגם להיפך אפילו אם היא אסורה בהנאה אפ"ה יכול להיות ששחיטה מטהרתה מידי גבילה ואינה מטמאה ובענין דר"ח הוא רק לפי שאמר הכתוב לפי חרב איך הוא משמעות הקרא אם לפי חרב שיש לה דין הריגה ואפילו קטלה ע"י שחיטה הנה פנהרה ואין השחיטה מטהרתה מידי גבילה או דלמא אפ"ה מהני לה שחיטה לטהרה מידי גבילה דגם בשחיטה מקיים בה הריגה לפי חרב כיון שמתה ע"י ספין של שחיטה אף ששחיטה פועל בה לטהרה מידי גבילה.

אמנם לענ"ד בלא"ה מוכח דבקמת עיר הגדחת אסורה בהנאה אף לאחר ששחטה דעדיין היא בכלל שללה של עיר הגדחת דצריף קיבוץ לתוף רחוב העיר ולשרפה וחרם פתיב בכלל שלל העיר כמו שפתיבתי לעיל ודבר שנאמר בו חרם אסור בהנאה ולא שניף בבקמת עיר הגדחת לומר דכיון שנתקיים בה הריגה כבר נפסק ממנה איסור עיר הגדחת

דאין לך דְּבַר שְׁנַעֲשֶׂה מְצַנְתוֹ וּמוֹעֲלִין בּוֹ דַּעַכ"פּ לֹא יֵצֵא מִכָּל חֶרֶם בְּשַׁלַּל הָעִיר וּצְרִיכָה לְשַׁרְפָּה עִם שְׂאֵר שְׁלַל הָעִיר כַּמ"ש לְעֵיל לְפָרֶשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁכַתְּבוּ דְלִשְׁרָפָה קִיּוּמָא וּמָה שְׁצִנָּה הַפְּתוּב לְשַׁרְוֹף אֶת בְּהֵמַת עִיר הַנְּדַחַת הוּא מְצִנָּה יִתְרָה שְׁלֹא לְשַׁרְפָּה בְּחִי' אֲפֹשֶׁר מְשׁוּם צַעַר בְּעֵלֵי חַיִּים וְאֲפִילוּ א"א דְצַעַר בְּעֵלֵי חַיִּים לָאוּ דְאוֹרְיָתָא אֲפ"ה קִפִּיד הַקְּרָא לְהַרְגֵּי אֶת כָּל הַחַיִּים הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ הָעִיר הַנְּדַחַת יִהְיֶה מָה שְׁיִהְיֶה אָדָם אוֹ בְּהֵמָה וְהוּא מִכָּלל הַחֻקִּים שְׁצִנָּה לְבוֹ הַקַּב"ה.

דף קמ"א ע"א בגמרא מאי, אולמיה האי עשה מהאי עשה ס"ד הואיל ואמר מר גדול השלום וכו' והאי מצורע כיון דכמה דלא מטהר אסור בתשמיש המטה לייתי עשה וכו' רש"י בד"ה אסור בתשמיש המטה כמאן דאמר במועד קטן ימי ספירו ק"ו לימי חלוטו עכ"ל והקשה בספר שאגת אריה סי' ל"ג הא במסכת מועד קטן פליג בזה ר"י ב"י ור' יהודה (בדף ז ע"ב) דר' יהודה סובר דדוקא בימי ספירו אסור בתשמיש המטה אבל בימי חלוטו מותר ולפ"ז למ"ד ימי ספירו ולא ימי חלוטו אין כאן גדול השלום דהא כל כמה דאינו מביא ציפורין לא יצא מימי חלוטו דע"י ציפורין בא לימי ספירו וכיון דלא הביא ציפורין אינו אסור בתשמיש המטה וא"כ אין כאן משום גדול השלום ומשום כף פי רש"י דאית' כמ"ד ימי ספירו ק"ו לימי חלוטו ולפי זה אכתי תקשה למ"ד ימי ספירו ולא ימי חלוטו תשלח לדבר מצנה למה לי פשיטא דמאי אולמיה האי עשה מהאי עשה.

ואין לומר דהך מ"ד דסובר ימי ספירו ולא ימי חלוטו לית ליה האי דרשא דתשלח לדבר מצנה הא מסוגיא דהכא מוכח דכ"ע ס"ל להך דרשא דהא פריה הניחא למ"ד קיימו ולא קיימו וכו' הרי מוכח דליכא מאן דפליג אהך דרשא דתשלח לדבר מצנה וביותר קשה דהא אליבא דר"י קא פריה הגמרא הכא ותו לר"י דאמר שלח מעיקרא משמע וא"כ השקלא וטריא קאי אליבא דר"י נהרי ר"י הוא דפליג שם במסכת מועד קטן וסובר דימי ספירו ולא ימי חלוטו (הנה קושיא זו יש לדחות כפי שראיתי בש"ס של אאמ"ו הגאון זצ"ל במס' מועד קטן שם מחק ר' יהודה וגרס רבי וכתב על הגליון עיין בת"כ וכן הוא בתורת פהגים שגרס שם דרבי הוא דפליג על ר' יוסי בר"י וסובר ימי ספירו ולא ימי חלוטו ובנדאי פנונת א"א הגאון זצ"ל שחק ר' יהודה וכתב רבי הוא ליישב קושיא זו דלא תקשה איה מתרץ הגמרא אליבא דר"י הכא כמ"ד ימי ספירו וכ"ש ימי חלוטו הרי ר' יהודה בפירוש פליג וסובר ימי ספירו ולא ימי חלוטו ולכך גרס בגירסת תורת פהגים דרבי הוא בר פלוגתא דר"י ב"י אמןם אעפ"כ קושית השאגת אריה במק"ע דסוף סוף קשה על הך מ"ד דימי ספירו ולא ימי חלוטו תשלח לדבר מצנה למה לי פנ"ל).

ונראה ליישב דהנה עוד מקשה בספר ש"א על הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות שחיטה הלכה י"ט כתב אסור ליטול אם על הפנים אפי' לטהר את המצורע שהיא מצנה ואם לקח חייב לשלח ואם לא שלח לוקה שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה ולא תעשה דוחה עשה עכ"ל הרמב"ם ז"ל והקשה בספר שאגת אריה דלמאי צריך הרמב"ם לכתוב הטעם דאין עשה דוחה ל"ת ועשה הוא אפילו עשה גרידא נמי אינה נדחית מפני עשה כמו שפירש בסוגיא דהכא דמאי אולמיה האי עשה מהאי עשה.

ועוד דדברי הרמב"ם סותרים רישא לסיפא דמתחלה כתב דאין עשה דוחה ל"ת ועשה משמע הא עשה דוחה עשה ואח"כ סיים וכתב אבל ל"ת ועשה דוחה עשה משמע דדוקא

ל"ת וְעֵשָׂה דוֹחָה עֲשֵׂה אֲבָל עֲשֵׂה גְרִידָא אִינוּ דוֹחָה לְעֵשָׂה וְדַבְרֵי הַרְמַב"ם לֹא רִישָׁא סִיפָא וְלֹא סִיפָא רִישָׁא עֵינִין שְׁמֵ בְשִׂאגַת אַרְיָה שְׁהָאֲרִיף מְאֹד בְּזָה.

וְאִנִּי לֹא יַדְעֵתִי מֵאֵי קִשְׁיָא לִיָּה וְאִיף קָא מְדַיִיק מִדַּבְרֵי הַרְמַב"ם הָאֵלֶּה דַס"ל דְעֵשָׂה דוֹחָה עֲשֵׂה דִי"ל דְגַם הַרְמַב"ם סוֹבֵר כְּפִשְׁטָא דְסוֹגְיָא הָכָא דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה עֲשֵׂה וּמָה שְׁפַתְב הַרְמַב"ם דְטַעַם דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת וְעֵשָׂה צְרִיף לְזָה הוּאִיל וּפְסַק דָּאֵם לֹא שְׁיַלַח לוֹקָה וּמְטַעַם דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה עֲשֵׂה לֹא הָוִי מְחִיב מְלָקוֹת דְהָוִי אֲמַרִינוּ דְהָוִי דְאִין עֲשֵׂה נְדַחָה מְפָנִי הָעֲשֵׂה מ"מ הִלָּאוּ נְדַחָה מְפָנִי הָעֲשֵׂה וְאִינוּ לוֹקָה כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה לֹא צְרִיכִי בְשֵׁם הַרְיָב"א וּלְכַף צְרִיף הַרְמַב"ם לְכַתּוּב דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת וְעֵשָׂה הֵינִינוּ לְאִפּוֹקִי מְפִירוּשׁ הַרְיָב"א וּס"ל לְהַרְמַב"ם דְגַם הִלָּאוּ נְשָׂאָר בְּתוֹקְפוֹ וְלוֹקָה עֲלֵיו דְכָל לָאו שְׁיֵשׁ בְּהָדִי עֲשֵׂה גַם הִלָּאוּ לֹא נְדַחָה מְפָנִי הָעֲשֵׂה וְאֵלִים לִיָּה לְלָאוּ זָה לְלָקוֹת עֲלֵיו.

אִף אֵי קִשְׁיָא הָא קִשְׁיָא לְמָה לֹא הִבִּיא הַרְמַב"ם הֵךְ אוֹקִימַתָּא דְגַמְרָא דְאִפְּיִלוּ אִם נְטִלָּה ע"מ לְשַׁלַח דְלִיכָא לְאוּדְלָא תַקַח אֲלָא עֲשֵׂה גְרִידָא דְשַׁלַח תְּשַׁלַח אַפ"ה אִינָה נְדַחִית מְפָנִי עֲשֵׂה דְטַהַרְת מְצוֹרַע וְאִף שְׁהַרְמַב"ם אֲתִי לְאִשְׁמַעִינוּ חִידוּשׁ דִּין דְלוֹקָה הִיכָא דְעֵבֵר עַל לָאו דְלֹא תַקַח אִפְּיִלוּ לְטַהַרְת מְצוֹרַע דְלֹא כְדַעַת הַרְיָב"א כַּנ"ל מ"מ הִיָּה לוֹ לְהַרְמַב"ם לְהִבִּיא גַם דִּין דְנְטִלָּה ע"מ לְשַׁלַח כְּאוֹקִימַתָּא דְגַמְרָא דְגַם בְּזָה אִיכָּא חִידוּשׁ דִּין דְאִף אִם נְטִלָּה ע"מ לְשַׁלַח דְלִיכָא אֲלָא עֲשֵׂה גְרִידָא אַפ"ה אִינוּ נְדַחָה מְפָנִי עֲשֵׂה דְטַהַרְת מְצוֹרַע.

וְלִינִישׁב זָה נְקֻדִים לְתַרְזַן קוֹשְׁיַת הַשְּׂאֲגַת אַרְיָה הַנ"ל עַל הַמ"ד דִּימִי סְפוּרוֹ וְלֹא יְמִי חִלוּטוֹ לְמָה לִי תְשַׁלַח לְדַבְרֵי מְצוֹנָה דְמֵאֵי אֲוֹלְמָא הֵאֵי עֲשֵׂה מְהֵאֵי עֲשֵׂה כִּינּוּ דְבִימִי חִלוּטוֹ מוֹתֵר בְּתַשְׁמִישׁ הַמְטָה לִיכָּא מְשׁוּם גְדוֹל הַשְּׁלוּם כו'.

וְלִי נִרְאָה לִינִישׁב זָה וְלִפְרֵשׁ כִּי אַחַר בְּגַמְרָא וְהוּא עַל פִּי מָה דְמַקְשִׁים הַתּוֹס' שְׁמֵ בְמַסְכַּת מוֹעֵד קָטָן (דָּף ז ע"ב) בַּד"ה מֵאֵי דְלֹא גְלִי לֹא גְלִי דְמַקְשִׁים לְמָה אִין רַבִּי דוֹרֵשׁ הֵאֵי ק"ו דִּימִי חִלוּטוֹ מִימִי סְפוּרוֹ הָא אָדָם דִּן ק"ו מְעַצְמוֹ ע"ש שְׁהַתּוֹס' מְתַרְצִים קוֹשְׁיָא זֹו בְּדוֹחַק (וְעֵינִין בְּקַרְבֵּן אַהֲרֹן בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים פֶּר' מְצוֹרַע שְׁדוּחָה לְתִירוּצֵי הַתּוֹסְפוֹת) וְלִי נִרְאָה לְפָרֵשׁ טַעְמָא דְרַבִּי דְלֹא דְרֵשׁ לְהָךְ ק"ו יְמִי חִלוּטוֹ מִימִי סְפוּרוֹ דְרַבִּי הוֹכִיחַ לְעַצְמוֹ דַע"כ מוֹתֵר בְּתַשְׁמִישׁ בִּימִי חִלוּטוֹ דְהָא כִּינּוּ דְכַתְּב רַחֲמֵנָא תְשַׁלַח אִפְּיִלוּ לְדַבְרֵי מְצוֹנָה דְהֵינִינוּ דְעֵשָׂה דְטַהַרְת מְצוֹרַע אִינוּ דוֹחָה לְעֵשָׂה דְשְׁלִיחַת הַקָּן מוֹזָה מוֹכַח דִּימִי סְפוּרוֹ וְלֹא יְמִי חִלוּטוֹ דְאֵי אֲמַרְתָּ יְמִי סְפוּרוֹ וְק"ו לִימִי חִלוּטוֹ גַם בִּימִי חִלוּטוֹ אֲסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמְטָה לֹא הָוִי אֲמָרָה תוֹרָה דְעֵשָׂה דְטַהַרְת מְצוֹרַע יְהִיָּה נְדַחָה מְפָנִי עֲשֵׂה דְשְׁלִיחַת הַקָּן דְהָא גְדוֹל הַשְּׁלוּם שְׁבִין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ שְׁהָרִי אֲמָרָה תוֹרָה שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה שְׁנִכְתַּב בְּקוֹשְׁיָה יְמַחָה עַל הַיָּמִים מַכ"ש שְׁיִהְיָה נְדַחָה הָעֲשֵׂה דְשְׁלִיחַת אֲלָא וְדֵאֵי מְדַאֲמָרָה הַתּוֹרָה דְאִין עֲשֵׂה דְשְׁלִיחַת הַקָּן נְדַחָה מְפָנִי עֲשֵׂה דְטַהַרְת מְצוֹרַע ע"כ שְׂאִין אֲסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמְטָה בִּימִי חִלוּטוֹ וְלֹא אֲמַרִינוּ הֵאֵי ק"ו יְמִי סְפוּרוֹ וְכ"ש יְמִי חִלוּטוֹ וְלְכַף אִין עֲשֵׂה דְטַהַרְת מְצוֹרַע דוֹחָה עֲשֵׂה דְשְׁלִיחַת הַקָּן דְמֵאֵי אֲוֹלְמָא הֵאֵי עֲשֵׂה מְהֵאֵי עֲשֵׂה דְבַעֲשָׂה דְטַהַרְת מְצוֹרַע לִיכָּא שְׁלוּם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ דְמוֹתֵר בְּתַשְׁמִישׁ בִּימִי חִלוּטוֹ.

וּמַעֲתָה טַעְמָא דְרַבִּי דְלֹא דְרֵשׁ הָךְ ק"ו דִּימִי סְפוּרוֹ וְכ"ש לִימִי חִלוּטוֹ הוּא הוּאִיל וְיַדְעִינוּ מְהֵאֵי דְרֵשָׁא דְתְשַׁלַח אִפְּיִלוּ לְדַבְרֵי מְצוֹנָה אֲבָל אֵי לֹא הָוִי נְאָמֵר הָךְ רַבּוּנָא דְתְשַׁלַח אִפְּיִלוּ לְדַבְרֵי מְצוֹנָה בְּאֲמַת הָוִי נְלַמַּד הָךְ ק"ו לִימִי חִלוּטוֹ מִימִי סְפוּרוֹ וּלְפ"ז מְתַנַּרְץ תְּמִיחָה

השאגת אריה נכף הוא הפירוש בגמרא סלקא דעתך הואיל ואמר מר גדול השלום שבין איש לאשתו כו' מהו דתימא כיון שאסור בתשמיש המטה לייתי עשה ולדחוי עשה דשלוחם הקן וזה גופא הנה אמינא דגם בימי חלוטו אסור בתשמיש מפת ק"ו מימי ספורו וא"כ משום ביטול תשמיש המטה הוי אמינא דלידחוי עשה דשלוחם משום שלום שבין איש לאשתו דה"א דגם בימי חלוטו אסור בתשמיש לכה נאמר תשלח אפילו לדבר מצנה ועשה דטהרת מצורע אינו דוחה עשה דשלוחם הקן מזה מוכח דימי ספורו ולא ימי חלוטו אבל אי לא הוי נאמר תשלח אפי' לדבר מצנה הוי אמרינן ימי ספורו וק"ו לימי חלוטו ודוק בלשון רש"י דכתב כמ"ד ימי ספורו וק"ו לימי חלוטו ולא פתב דאית' כמ"ד ימי ספורו וק"ו לימי חלוטו אלא הוא הדבר שדברתי וכוונת רש"י כמ"ד ימי ספורו ק"ו לימי חלוטו היינו הכי הוי אמינא אי לא הוי פתיב תשלח לדבר מצנה אבל השתא שנאמר תשלח באמת דייקנן מניה מדאמר רחמנא דעשה דטהרת מצורע אינו דוחה לעשה דשלוחם הקן ע"כ מצורע מותר בתשמיש המטה בימי חלוטו.

ולפ"ז מתורץ נמי דהרמב"ם לא צריך להביא הך דין דאם נטלה ע"מ לשלח דעשה דטהרת מצורע אינו דוחה לעשה דשלוחם דלדין ליכא בזה שום חידוש דמאי אולקא האי עשה מהאי עשה דהואיל וכבר מבואר דין זה דמצורע מותר בתשמיש בימי חלוטו בהרמב"ם בפרק י' מהלכות טומאת צרעת הלכה ו' שפסק דמותר בתשמיש המטה כל ימי חלוטו א"כ ממילא ידעינן דאין עשה דטהרת מצורע דוחה עשה דשלוחם הקן דכיון דלית ביה משום גדול השלום מאי אולקא האי עשה מהאי עשה ולכה לא הביא הרמב"ם אלא הך דינא דלוקה פנ"ל ודוק היטב כי נכון הוא: דף קמב במשנה לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע ומה אם מצנה קלה שהיא פאיסר אמרה תורה למען ייטב לך ונהארכת ימים קל וחומר על מצות חמורות שבתורה עכ"ל המשנה.

והנה מלשון המשנה משמע דהאי קל וחומר מה מצנה קלה כו' יש לו שייכות למה שהתחיל ברישא דלא יטול אם על בנים אפילו לטהר את המצורע והוא פלא מה שייכות יש זה לזה: ונראה ליישב דשפיר תלה זה בזה דהנה הא דלא יטול אם על בנים אפילו לטהר את המצורע נפקא לן לעיל בגמרא (דף קמא ע"א) מדכתוב תשלח מ"מ אפילו לדבר מצנה ופריף הגמרא למאי צריך קרא לנה מאי אולקא האי עשה מהאי עשה ומתורץ הגמרא דאיצטריך קרא דלא יטול אפילו לטהר את המצורע דסלקא דעתך אמינא הואיל ואמר מר גדול השלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה שמו של הקב"ה ימחה על המים והאי מצורע כיון דלא מטהר אסור בתשמיש המטה וה"א לייתי עשה דידיה ולדחוי עשה דשלוחם הקן קמ"ל.

ולכאורה יש להקשות דאפתי מנ"ל דלקא באמת דחי עשה דטהרת מצורע לעשה דשלוחם הקן הואיל וגדול השלום כו' ואין לומר האי תשלח למה לי דלקא דרשינן האי תשלח לרבות עשה אחרת דהיינו כפיבוד אב דאפילו צריך להאי ציפור לכפיבוד אביו אפ"ה אמרה תורה תשלח ועשה דשלוחם הקן דוחה עשה דכפיבוד אב.

ואין לומר דלא צריך קרא לנה דמאי אולקא האי עשה מהאי עשה זה אינו דה"א דעשה דכפיבוד אב עדיפא הואיל והקוש כבודם לכבוד המקום כמו שאמרינן במס' ב"מ (דף לב ע"א) שאם אמר לו אביו אל תחזור שלא ישמע לו מדכתוב את שבתותי תשמרו והא

לאו הכי ה"א דיצינית ליה הואיל והוקש פבודם לכבוד המקום וא"כ גם הכא בשילוחם הקן צריף קרא דתשלח לרבות דעשה דשילוחם דוחה עשה דכיבוד אב.

ואין לומר הא פבר ידעינו זה מקרא דשפתותי תשמורו פדרשינו במס' ב"מ זה אינו דמקרא דשפתותי תשמורו לא ידעינו אלא דעשה דכיבוד אינו דוחה עשה ולא תעשה פדמפנרש שם במס' ב"מ אבל גבי עשה דשילוחם היכא דכבר נטלה על מנת לשלחה דליכא איסור לאו כ"א מצות עשה דשלח תשלח כמו שמפנרש לעיל בגמרא בזה ה"א דעשה דכיבוד אב דוחה עשה דשילוחם ולזה צריף קרא דתשלח דעשה דשילוחם דוחה עשה דכיבוד אב וא"כ קשה מנ"ל להגמרא דלא יטול אם על בנים לטהר את המצורע דלמא עשה דטהרת מצורע עדיפא הואיל וגדול השלום שבין איש לאשתו וקרא דתשלח אתי למצות כיבוד אב: ויש ליישב ע"פ דאיתא בקדושין (דף לב ע"א) גבי כיבוד אב דמאכילו ומשקהו ומלבישו משל מי רב יהודה אמר משל בן רב נתן בר' אושיעא אמר משל אב וכו' פסקינו להלכתא דמשל אב ולא משל בן והנה לר"נ בר' אושיעא דאמר משל אב מתנרץ הקושיא דלעיל דמצנה דשליחם הקן לא אפשר שתהיה נדחה מפני מצות כיבוד אב דהכי משפחת לה דיהיה משל אב דאם פבר נטל האי ציפור האב ונכה בו תו ליכא מצות שילוחם דכי יקרא פרט למזמן וצריף להיות משל הפקר וכינון שהבן נטלה פבר נכה בו הבן ותו אין בו מצות כיבוד אב דמצות האב הוא משל אב ולא משל בן ולפ"ז שפיר ע"כ אתי קרא דשילוחם לרבות לטהרת מצורע דנדחה מפני עשה דשילוחם אף שגדול השלום שבין איש לאשתו הואיל ולכיבוד אב לא צריף פינון דאי אפשר להיות משל כי צריף להיות מן ההפקר וממילא הוא משל בן דנכה בו ברישא וליכא מצות כיבוד פינון שהוא של בן: אמנם כל זה אי אמרינו משל אב אבל אי אמרינו משל בן הקושיא דלעיל במק"ע: והנה להכריע אם כמ"ד משל אב או כמ"ד משל בן נראה להכריע ולהוכיח כמ"ד משל אב דהנה למ"ד משל בן קשה למה צריף לכתוב גבי כיבוד אב למען יאריכון ימיה הא גלמד מק"ו משילוחם הקן ומה אם מצנה קלה שהיא פאיסראמרה תורה למען ייטב לה ויהארכת ימים כיבוד אב ואם שמאכילו ומשקהו ומלבישו לא כ"ש אבל אי אמרינו משל אב ליכא ק"ו דגבי שילוחם הקן איכא עכ"פ פסידא מועטת פאיסר אבל גבי כיבוד אב ואם ליכא פסידא פלל דהא הוא משל אב ולא משל בן.

ואין להקשות איכא דלכתוב גבי כיבוד אב ואם יאריכון ימיה ולמה לי גבי שילוחם הקן גיליף שילוחם הקן מק"ו דכיבוד אב אבל זה אינו דאי לא הוי הגה"ה חוץ לדרכנו יש לדחות דלהכי צריף לכתוב בפירוש גבי כיבוד אב למען יאריכון ימיה להיות מצנה שמתן שכתרה בצדה ואין ב"ד של מטה מונהרין עליה כמו דאיתא לעיל (דף קי ע"ב) גבי האי דלא הוי מוקר אבנה אף זה דחוק לומר דלהכי פתב קרא יתירא]: פתב גבי שילוחם הקן הוי אמרינו דכיבוד הוא משל בן ונדקא במצות כיבוד שיש בו פסידא רבה יש בו אריכות ימים ולא גבי שילוחם הקן ולכך פתב גבי שילוחם הקן אריכות ימים ומוכח מניה דכיבוד אב הוא משל אב ולא משל בן.

היצא מזה דמכח האי ק"ו מוכח דכיבוד אב הוא משל אב ומעתה כף הוא המשך המתניתין לא יטול אם על בנים אפילו לטהר את המצורע וקשה מנ"ל מדכתוב תשלח מ"מ דלמא הקרא אתי לענין עשה דכיבוד אב ולא לענין טהרת מצורע כנ"ל ועל זה

קאָמער התנא דמתניתין דמה מצוה קלה אמרה תורה למען ייטב לך על מצות תמורות לא כ"ש וא"כ קשה למה כתיב אריכות ימים גבי פיבוד אב פלל גילף מק"ו.

אלא ע"כ צריף לומר דמצנת פיבוד אב הוא רק משל אב פנ"ל והשתא מוכח שפיר דהאי תשלח קאי על טהרת מצורע דלכבוד אב לא משפחת ליה הואיל ומצנת פיבוד אב הוא רק משל אב וזה אי אפשר בשילוח הען כו' ודוק: ובזה יש לומר רמז הדבר עלך שילוח הען וסליקא מסכת חולין דהיינו מה שמסיים במשנה של מסכת חולין ומה אם מצוה קלה כו' אין לו שייכות פאן ומקומו במסכת אבות בריש פרק ב' או במסכת קדושין (דף לט ע"ב) דשם תנו פל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ועוד קשה אי רוצה לסיים מסכת בדבר טוב ומענינו דשילוח הען דכתיב ביה למען יאריכון ימיה הא בריש פ"ב ממסכת אבות תנו הוי זהיר במצוה קלה כבחהמורה שאין אתה יודע מתן שכרו של מצות ואיך קאמר פאן ק"ו ממצוה קלה לחמורה ועיין בתיו"ט שם באבות שמקשה זה ומתרג' בשם הרמב"ם על זה דמה שאמר שאין אתה יודע מתן שכרו היינו לענו הטורח המצוה ולא לענו שכר עוה"ב לפני הקב"ה ע"ש בתוי"ט ולפי זה היה לו לתנא דמתניתין הכא במסכת חולין לסיים גם במשנה דאבות דאין אתה יודע שכרו של מצוה והוי זהיר בקלה כבחהמורה דגם זה שייך לזה אמנם לפי הנ"ל צריף התנא דמשנתנו להביא הך ק"ו בשביל רישא דלא יטול אפילו לטהר את המצורע ולפי זה כף הוא הרמז הדבר עלך שילוח הען דנאמר טעמא דלא יטול האם על הבנים אפילו לטהר את המצורע הואיל וכתיב תשלח אפילו לדבר מצוה.

ובזה סליקא מסכת חולין דאל"כ לא הוי ליה לתנא לסיים מסכת חולין בהך ק"ו למצוה קלה כו' וק"ל: שם אמר אממר הני בייעי דטרפה שיתחלא קמא אסירא מפאן ואילף ה"ל זוז"ג ומותר איתביה רב אשי לאמימר ושונון וכו' והקשה הר"ן מאי קושיא דר"א דלמא אינהו סברי זוז"ג אסור כר"י ואמימר סבר זוז"ג מותר ומתרג' דקושיא דר"א לאו מזוז"ג הוא רק דה"פ ושונון וכו' אלמא דכגופה דמא ותו אין לחלק בין שיתחלא קמא לשיתחלא בתרא ע"כ.

וא' הגאונים דבזה יש ליישב פירוש רש"י דפירש דשונון קאי על ר"א ור"י ולא פירש דקאי על ב"ש וב"ה פשיטת תוס' די"ל דהרי ק' לרש"י קושית הר"ן דלא מקשי ר"א מידי והוכרח רש"י לפירש דקאי על ר"א ור"י והשתא ל"ל וישונון כו' דזוז"ג אסור דהא פליגי בנולד טרפה בזוז"ג משא"כ לשיטת תוספות ואף נמי הא דפירש דקושיא במאי קמפליגי לאו קושיא בפ"ע היא אלא עיקר קושיתו היא א"ה אדמפלגי כו' דלשיטת רש"י ע"כ המקשן נמי ידע דפליגי בזוז"ג דהר"ן מתרג' על קושיא דא"ה דבל"ז לק"מ די"ל דפליגי בעיברה ולבסוף נטרפה וכ"ע סברי עלי"א הוא ומיהו ר"א ס"ל דאפ"ה לגבוה מאיס וישונון כו' פיון דאגידה בה פגופה דמא משא"כ לאמימר ל"ל דפליגי בעיברה ולבסוף נטרפה בעי"א דא"כ קים ליה כר"א דשמותי אלא ע"כ פליגי בנטרפה ולבסוף עיברה וה"ל זוז"ג דאסור ר"א אפילו להדיוט א"ה אדמפלגי כו' והשתא יובן פונות רש"י דע"כ המקשן נמי ידע דפלוגתמן היא בזוז"ג דל"ל דכ"ע סברי שרי הא ר"א סבר בפסחים זוז"ג אסור ול"ל כ"ע סברי אסור הא אממר סבר זוז"ג מותר אע"כ דפליגי בזוז"ג ומאי קושיא במ"ק אע"כ דבאמת לאו קושיא בפ"ע היא משא"כ לשיטת תוס'

דלא ידע מהברייתא דפסחים ל"ל כהנ"ל ודוק: סליק מסכת חולין מסכת זבחים פ"ק ראשון משנה פל הזבחים ששחטן שלא לשמן פשרין אלא שלא עליו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח וחסותא ור"א סובר אף אשם ומביא הגמ' (ב"ב י ע"ב) טעמא דר"א הרי הוא אומר פחטאת פאשם מה חטאת שלא לשמו פסול אף אשם שלא לשמו פסול וקאמר בגמרא (ד"ף יא ע"א) בשלמא לרבנן דאמרי אשם ששחטו שלא לשמו פשר הנינו דאיתקש מנחה לחטאת מנחה לאשם דתני ר"ש אומר קודש קדשים הוא פחטאת פאשם מנחת חוטא הרי היא פחטאת לפיכך קמצה שלא לשמה פסול מנחת נדבה הרי היא פאשם לפיכך קמצה שלא לשמה פשר אלא לר"א למאי הלכתא אתקיש מנחה לחטאת ומנחה לאשם ומתריץ הגמרא לאידך דר"ש דתנן שלא בכלי שרת פסולה ור"ש מכשיר ואמר ר' יהודה מ"ט דר"ש אמר קרא קודש קדשים היא פחטאת פאשם ב"א לעבדה ב"ד עבדה בימין פחטאת בכלי עבדה בשמאל פאשם ופריה הגמרא ור"ש האי קרא מפיק להכי ומפיק ליה להכי ומתריץ הגמרא עיקר קרא כר"י הוא דאמא ומנחת חוטא דפסולה שלא לשמו טעמא אחרינא הוא חטאת טעמא מאי פסולה שלא לשמו דכתיב בה היא מנחת חוטא נמי פתיב בה היא ופריה הגמרא ורבנן למאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת לומר לך מה חטאת טעון סמיכה אף אשם טעון סמיכה ע"כ הגמרא: והנה קשה לי מאי פריה הגמרא ורבנן למאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת הא במסכת תמורה (ד"ף כ ע"ב) איתא במתניתין תמורת אשם ולד תמורה ירעה ור"א סובר מתה ופי' רש"י (ב"ב יח ע"ב) בד"ה ימותו דטעמא דר"ש דסובר ימותו הוא הואיל ודרש בזבחים פחטאת פאשם שאתקיש אשם לחטאת וא"כ מאי פריה הגמרא דלמא רבנן דהכא סוכרים בהא כר"א ודורשים ההיקש אשם לחטאת לענין דכל מה.

שבחטאת מתה גם באשם ימותו: ונ"ל לתרץ דהא ה"ק דר"א הוא ר' יהושע דמפונש בפרייתא דר"י סובר דאשם ששחטו שלא לשמו פשרה ור"י לשיטתו ע"כ לא מצי למדרוש האי הקישא דכל מה שבחטאת ימותו גם באשם יומת ושרי פריה הגמרא לר"י לשיטתו למאי הלכתא אתקיש חטאת לאשם: ודע דלפי הגירסא שיש במסכת שבועות (ד"ף יב ע"א) וכן הוא במסכת פסחים דמביא הגמרא סיפא דהו מתניתין דתמורה אשם שמתו בעליו ירעה ר' אליעזר אומר ימותו ר' יהושע אומר יביא בדמיו עולה הרי מפונש דר' יהושע אינו סובר כר"א והוא פליג עליו דאשם ירעה וא"כ אין מקום לקושיא הנ"ל.

אף אחר העיון נראה שהיא טעות ואין זה ר' יהושע כי אם ר' אליעזר וכן הוא במתניתין דתמורה הוא מוכח שהוא ר' אלעזר דהא הגמרא במס' תמורה (ד"ף יח ע"ב) פריה ר' אלעזר אדר' אלעזר דר' אלעזר סובר גבי ולד תמורת עולה הוא עצמו יקרב עולה ופריה הגמ' הא ר' אלעזר אומר גבי ולד תמורת אשם יביא בדמיהו עולה בדמיהו אין אבל הוא עצמו לא הרי מפונש דר' אלעזר הוא דאמר במתניתין יביא בדמיהו עולה ולא ר' יהושע והוא טעות שנפל בדפוס וא"כ שפיר קשה דלמא ר"י סובר בהא כר' אליעזר דגם אשם ימותו ודרש ההיקש בחטאת פאשם.

אמנם נ"ל לתרץ דר"י לשיטתו ע"כ אינו דורש ההיקש לענין אשם שימותו דהנה איתא במס' הוריות (ד"ף ו ע"א) ע"ש לשון הגמרא ומאי פריה הגמרא דלמא שאני גבי אשם דלא קרב הולד דכל שבחטאות מתות באשם רועה מש"ה לא יקריב הוא עצמו ומתריץ

התוספות דלא נגמרה באשם רועה אלא בהני דשייכי פהלכתו באשם כגון מתו בעליו או נתפרו בעליו או תמורה או עברה שנתו דכל הני ד' שייכי באשם אבל ולד אשם דלאו פהלכתו הוא דאשם זכר הוא ולא שייך ביה ולד בהא לא נגמרה הלכה עכ"ל התוס' הרי מפנרש בתוס' דלענן ולד תמורת אשם לא נאמר ההלכה דכל שבחטאת מתה כו' א"כ הקושיא הנ"ל במק"ע: אף יש לתרץ דהלכה היא לענן המפריש נקבה לאשם וילדה דהנה ר"י בר חנינא אמר בגמ' דתמורה (דף יט ע"ב) מודה ר"א במפריש נקבה לאשם דאין בנה קרב אשם ופריה בגמרא אדמשמע דאין בנה קרב אשם לאשמעין דאין בנה קרב עולה והה"ד לאשם ומתרץ הגמרא אי אשמעין עולה ה"א עולה הוא דלא קרבה דלא אקדשה לאמה קדושת ענברה אבל אשם דאקדשה לאמה קדושת ענברה ה"א ולדה קרב אשם קמ"ל וא"כ שפיר יש לומר דהלכה היא לענן המפריש נקבה לאשם דאין בנה קרב דבלאו ההלכה ה"א דיקריב כמו שמתרץ הגמרא אליבא דר"א וכאן לא שייך דברי התוס' דלא פהלכתו הוא דעד כאן לא מתרצים התוספות פן אלא גבי ולד תמורת אשם דזה שפיר לאו פהלכתו הוא הואיל ולא מקרי ולד אשם אלא ולד תמורת אשם אבל במפריש נקבה לאשם כיון דאמו קדוש קדושת דמים לאשם דכן מפנרש במתניתין שם במפריש נקבה לאשם סובר הת"ק תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אשם ופריה בגמרא שם למה לי תסתאב כיון דלא חזי למלתא היינו מוזה ומתרץ ר"י אמר רב היינו טעמא דאמרין מיגו דנחתא לה קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף וקאמר רבא זאת אומרת הקדיש זכר לדמיה קדוש קדושת הגוף ופי' רש"י מדבועי מום אע"ג דלדמיה אקדשה קדוש קדושת הגוף והא דלא מקרבה משום דאין נקבה בא אשם עכ"ל הרי מפנרש דמפריש נקבה לאשם היא מקרי אשם הואיל ונחתא לה קדושת הגוף וא"כ בזה שפיר ולדה ולד אשם ושפיר שייך ההלכה דכל שבחטאת מתה באשם רועה אף לר' נתן: אבל אני אומר דסברא זו תליא בפלוגתא דלת"ק שפיר מקרי זה ולד אשם הואיל וסובר במפריש נקבה לאשם קדוש קדושת הגוף אבל לר"ש דפליג שם במתניתין וסובר תמכר שלא במום וגם בברייתא שם סובר ר"ש דמפריש נקבה לאשם אינו עושה תמורה הואיל וליבא קדושת הגוף עליו א"כ לר"ש פשיטא דולדה לאשם ולד אשם מקרי ולא צריכין להלכה פלל דנדאי בנה לא קרב אשם וגם לא פהלכתו הוא כמו שמתרץ התוס' א"כ הקושיא במק"ע דהא ר' נתן אליבא דר"ש אתי לתרץ דהא ר"ש הוא דאמר אין חטאות הצבור מתות ונהרי לר' שמעון לשיטתו ע"כ צריכין לומר בולד חטאת לחוד לא נגמר הלכה למיתה כיון דליבא באשם כנגדו שיהיה לרעה פנ"ל אף קושיא זו יש לדחות דהא דבר זה גופא דכל מה שבחטאת מתה באשם רועה תליא בפלוגתא דהא במסכת תמורה (דף כ ע"ב) במתניתין פליגי בה תנאי ת"ק סובר תמורת אשם ולד תמורה ירעה ר' אליעזר אומר ימותו ר' אלעזר אומר יביא בדמיה עולה הרי דר"א לית ליה הך הלכה דכל שבחטאת מתה באשם רועה וא"כ גם לר"ש י"ל דס"ל כר"א: אבל זאת אומרת דע"כ ר"ש לשיטתו אינו סובר כר"א דהנה רש"י במסכת תמורה (דף יח ע"ב) בד"ה ימותו פתב טעמא דר"א דסובר תמורת אשם ימותו הואיל ודרש כחטאת באשם בריש מסכת זבחים עכ"ל ורצון רש"י דבמסכת זבחים בריש מסכת סובר ת"ק פל הזבחים שזבחו שלא לשמן פשרין אלא שלא עלו לשם חובה חוץ מפסח וחסטאת ור' אליעזר

אומר אף אשם ומביא בגמרא שם (בדף י ע"ב) דר' יהושע סובר דלא גמרינו אשם מחטאת ור' אליעזר סובר מדכתוב פחטאת פאשם מה חטאת שלא לשמו פסול אף אשם שלא לשמו פסול הרי לר' אליעזר אתקיש אשם לחטאת א"כ לכל מילי אתקיש ונהגה שם (בדף יא ע"א) מביא הגמרא ברייתא דתני ר"ש אומר הרי הוא אומר גבי מנחה פחטאת פאשם מנחת חוטא הרי היא פחטאת לפיכה קמצה שלא לשמה פסולה מנחת נדבה הרי היא פאשם לפיכה קמצה שלא לשמה פשרה הרי מפנרש דר"ש אינו מקיש אשם לחטאת וע"כ אית ליה ההלכה דכל שבחטאת מטה באשם רועה ולר"נ הקונשיא במק"ע הא לענין ולד חטאת לחוד לא שייך הך באשם פנגדו אבל יש לתרץ דהא הגמרא פריה שם לר"א למאי הלכתא אתקיש מנחה לחטאת ומנחה לאשם ומתרץ הגמרא לאידך דר"ש דתנו שלא בכלי שרת פסולה (אם הלך הקומץ שלא בכלי פסולה) ור"ש מכשיר ואמר ר"י ברי' דרב חייא מ"ט דר"ש אומר קרא קדש קדשים היא פחטאת פאשם בא לעבדה ביד עבדה בימיו פחטאת דגבי חטאת פתיב וטבל אצבעו וכל מקום שנגמר אצבע אינו אלא ימיו וקומץ בא בזריקת דם) בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל (רשאי ולהוליה הקומץ בכלי בשמאל וליתנו ע"ג האישים בזריקת דם האשם שהיא בכלי שלא נאמר אצבע אלא בחטאת וכשר בשמאל לר"ש) ופריה הגמרא ור"ש האי קרא מפיק לה להכי ומפיק להכי ומתרץ הגמרא עיקר קרא לכדר"י בריה דר' חייא ומנחת חוטא דפסולה שלא לשמה טעמא אחריןא הוא חטאת טעמא מאי פסולה שלא לשמה הואיל וכתוב חטאת היא מנחת חוטא גמי פתיב בה היא הרי מפנרש אליבא דמסקנא דר"ש יכול לדרוש ההיקש פחטאת פאשם והשתא שפיר יש לומר דר"ש סובר כר"א דדריש פחטאת פאשם ומקיש אשם לחטאת וגם באשם סובר דימותו ולא סבר ליה ההלכה דכל שבחטאת מטה באשם רועה ומתורץ קונשיא הנ"ל על ר"נ ולפ"ז אמרתי לתרץ דהגמרא פריה לרבנן למאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת וקשה מאי פריה הגמ' דלמא רבנן סברי בזה כר"א דתמורת אשם ושפיפרו בעליה ועברה שנתו ומטה בעליה למיתה אזל מכח ההיקש אשם לחטאת כמו שסובר ר"א בתמורה ולפי מה שפכתתי לעיל אתי שפיר שקונשיית הגמרא הוא אליבא דר"נ דסובר ד' נתנו לרעה ואחד למיתה ובימי אבלו של משה שכחו איזה הוא למיתה והעמידו פולם למיתה מספק הא בולד חטאת ליפא לספוקי דנדאי לאו למיתה נגמר דהא לא שייך פנגדו באשם וא"כ למאי הלכתא אתקיש לחטאת הא באשם לא שייך ולד אשם דהא זכר הוא ואין לומר לענין מפריש נקבה לאשם אתקיש דבנה לא יקרב אשם וימות זה אינו דהא הך בר פלוגתא דר"א במסכת זוהוא ר' יהושע פדמפנרש בברייתא ור' יהושע לשיטתו ע"כ ליפא שם אשם במפנרש נקבה לאשם דהא בתמורה (דף כ ע"א) תנו בברייתא המקדיש נכסיו והיה בהן בהמות זכרים ונקבות קאמר ר"י זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצורכי שלמים ופריה ר' חייא בר אבא לר' יוחנן מדאמר ר' יהושע זכרים עצמן יקרבו עולות אלמא סובר דקדושת הגוף אקדשינהו א"ה נקבות אמאי ימכרו לצורכי שלמים הא בעי רעה ומתרץ הגמרא דסובר ר' יהושע כר"ש דכל מידי דלא חזי ליה לגופא לא נחתא ליה קדושה ע"ש בגמרא א"כ מוכח דר' יהושע סובר גם במפריש נקבה לאשם לא נחתא ליה קדושת הגוף [ע"ש בגמרא] וכיון שכן הוא לא מקרי הולד ולד אשם כמו שפכתתי לעיל ולפ"ז לא שייך פלל לומר לענין ולד חטאת שיהיה פנגדו באשם ולמאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת אלא ודאי מוכח דלאו בולד

חטאת נגמר למיתה פי אם בד' חטאות האחרים כגון תמורת חטאת או מתה בעליה וכו' וא"כ פיון שמוכח דלא לענין ולד חטאת הנה ההלכה למיתה קשה אמאי העמידו על חמש אלא ודאי מדהעמידו על חמש ונסתפקו להו בימי אבלו של משה אם גם ולד חטאת הוא אותו שנגמר למיתה ע"כ לא אתקיש אשם לחטאת לענין מיתה ושפיר פריה הגמרא לרבנן דר"א שהיא ר' יהושע למאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת בשלמא לר' אליעזר שפיר י"ל דאתקיש אשם לחטאת לענין שחט שלא לשמה אבל לר"י דפליג עליה בהא קשה למאי הלכתא ומתריז הגמרא לענין סמיכה ודוק: ולפ"ז שפיר יש נפקותא בהך פלוגתא דר"ל ור' נתן דלר"ל דסובר ד' נתנו למיתה ואחת לרעיה יש לומר דלרבנן אתקיש אשם לחטאת לענין שגם באשם מתה מה שמתה בחטאת ואף דלא שייך בולד חטאת מ"מ אתקיש בשביל אינה שלשה דשייכי גם באשם אבל לר"נ דאמר אחת ניתן למיתה וארבע לרעיה א"כ ע"כ לא ס"ל לרבנן דאתקיש אשם לחטאת לענין מיתה דאל"כ הני להו להוכיח בימי יהושע דע"כ ולד חטאת לא נאמר למיתה מפח ההיקש אשם לחטאת דלענין ולד חטאת לא שייך להקיש אשם לחטאת דולד אשם לא אפשר דלאו בר אולודי הוא דהא הוא זכר כנ"ל: אבל אני אומר דליכא נפקא מיניה דהא לפי האמת אחר שתתריז הגמרא דאיכא למימר ההיקש אשם לחטאת לענין סמיכה א"כ אפילו לר"נ יש לומר לרבנן דר"א דאתקיש אשם לחטאת לענין מיתה ואפ"ה יש להסתפק אינה מחמש חטאות נאמר למיתה אם נאמר ולד חטאת באמת לא אתקיש אשם לחטאת אלא לענין סמיכה ואי אחד משאר ארבע חטאות נאמר למיתה דשייכי גם באשם א"כ אתקיש אשם לחטאת גם לענין מיתה וא"כ השתא ליכא נפקותא פיון שהעמידו על חמש מספק א"כ גם אותן השייכים באשם מתות מספק אי אתקיש חטאת לאשם א"כ הדרא הקושיא לזכותא מאי נ"מ יש בפלוגתא דר' נתן ור"ל: ונראה לתרץ דיש נפקותא אחרת.

דהנה במסכת יומא (דף נ ע"א) פריה הגמרא על מה דבעי שם בגמ' שחט ומת מהו שיפניס אחר בדמו אי אמרינן בפר נאפילו בדמו של פר א"ד בפר ולא בדמו של פר ופריה הגמ' ותיפוק ליה שחטאת שמתו בעליה הוא ולמיתה אזלא ומשני ר' עמרם חטאת הציבור היא ולא למיתה אזלא ומביא ראיה ממשנה דתמורה דאמר ר' מאיר ונהלא פר יוה"כ ונחביתי כ"ג ופסח דקרובן יחיד הוא ודוחין את השבת ואת הטומאה מכלל דאיכא למ"ד דציבור הוא ופריה ליה רבא ולטעמיה דקתני אמר ליה ר' יעקב ונהלא פר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"א ונחגיגה דציבור הוא ואינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה מכלל דאיכא למ"ד דייחיד הוא בתמיה אלא לת"ק קא מהדר ליה דשמעין דקאמר קרבן ציבור דוחה וקרובן יחיד אינו דוחה שבת וטומאה ואמר לו ר"מ קרבן יחיד פללא הוא ונהלא פר יוה"כ ונחביתי כ"ג דייחיד הוא ואפ"ה דוחה ואמר לו ר' יעקב קרבן ציבור פללא הוא ונהלא פר העלם דבר של ציבור ושעירי ונחגיגה דציבור הוא ואפ"ה אינו דוחה כו' אלא נקוט האי פללא כל שזמנו קבוע כו' ופריה אבני לרבא מברייטא דתני פר ושעיר של יוה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתייהו כולן ימותו וכן שעירי ע"א כו' דברי ר' יהודה ר"א ור"ש אמרו ירעו עד שישתאבו שאין חטאת הציבור מתה.

הרי מפורש דמקרי חטאת הציבור וקאמר רבא תני שאין חטאת השותפין מתה ופריה הגמרא ומאי נפקא מיניה פ"י רש"י סוף סוף לאו למיתה אזלא ושפיר מתריז ר' עמרם לעיל להא דקשיא לן לעיל דחטאת שמתו בעליו הוא ומאי נפקא ליה לרבא לסלוקי ליה

לרב עמך לעיל ממאי דקרי חטאת הצ'יבור וקרי ליה חטאת הש'נתפין ומת'רץ הגמרא דלא מיי'תי פ'הנים פר בהור'אה עכ"ל וק'שה לי מאי שקלא וטר'יא הגמרא אי פר יוה"כ הוא קרבן צ'יבור או ד'יחיד אף אם נימא דפר יוה"כ קרבן י'חיד הוא אפ"ה לאו למיתה א'זלא ד'הא טעמא דאמרינן דחטאת הצ'יבור לאו למיתה א'זלא הוא מפ'ורש בהור'יות ובתמורה הואיל ו'חמש חטאות דגמירא ל'ן למיתה הם ולד חטאת ותמורת חטאת ו'שמתה בע'לי ו'שפ'רו בע'ליה ב'אחר ו'שעב'רה ש'נתו וכי'ון דאיכא ב'הו ולד חטאת דליכא בצ'יבור ש'אין צ'יבור מביא נ'קבה [ועי'ין בתוספות לקמ'ן (דף קיב) בד"ה בשעיר נ'שיא פ'תב ב'הדיא לר"ש חמש חטאות המתות הם ד'וקא ב'נקבה ולא בחטאת זכר הואיל ולא ש'י'ף ב'יה ולד חטאת ותמיה גדולה הוא על שלא זכרו התוספות סוגיא זו דמסכת יומא] ותמורת חטאת נמי ליכא בצ'יבור ד'אין צ'יבור עושה תמורה וכי'ון ד'הני לי'תא בצ'יבור וב'יחיד אמורים ולא בצ'יבור כולהו נמי ב'יחיד אמורים ולא בצ'יבור ולפ"ז אף בפר יוה"כ נמי נימא ה'כי דלאו למיתה א'זיל הואיל ו'ולד חטאת לא ש'י'ף ב'יה ד'הא הוא זכר וכי'ון ד'ולד חטאת ב'נקבה אמורה ולא ב'זכר א"כ אינ'ך ש'נגמ'רה עמו ג"כ ב'נקבה אמורה ולא ב'זכר לאפ'וקי פר יוה"כ דלאו למיתה א'זיל.

אמנם הגמרא פרי'ך שפיר לפי מה שתי'רץ ר"ל בתמורה ד' נתנו למיתה וא'חת לרע'י א"כ ש'מא ולד חטאת נגמר לרע'יה ואינ'ך ד' א'שר ש'י'כים בפר של א'הר'ן (דגם תמורה ש'י'ף בפר של א'הר'ן אי קרבן י'חיד הוא כדב'עי ר' א'ליעזר לקמ'ן) כולהו ב'חדא גמירא למיתה בין בחט'א זכר ובין בחטאת נ'קבה הואיל ולא נגמ'רה עם ולד חטאת: וגם לר' נתן דמת'רץ שם ד' נתנו לרע'יה ו'חדא למיתה ג"כ פרי'ך הגמרא שפיר ד'ש'מא ה'ך ח'דא ש'נגמר למיתה הוא חטאת שמתה בע'ליה ו'זה ש'י'ף גם בפר של יוה"כ ולא נגמר עם אינ'ך אר'בעה א'שר בתוכם י'לד חטאת: אמנם לפי ר'ש"י ב'מסכת תמורה ש'כתב דלכ'ך לא ה'וי ד'נין אפ'שר מ'שאי אפ'שר לר"נ הואיל וב'הני אר'בע דלרע'י איכא ב'הו ד'מצי לה'יות בין ב'יחיד ובין בצ'יבור ואפ"ה ב'יחיד אמורים ולא בצ'יבור (הואיל ואיכא ב'הו גם א'שר אי אפ'שר לה'יות בצ'יבור) א"כ אף אותם חמש ד'נאמר למיתה אף ש'יכול לה'יות בין ב'יחיד ובין בצ'יבור ג"כ גמרינן מ'ניה דב'יחיד אמורים ולא בצ'יבור ו'היכא דאי אפ'שר מ'שאי דלא גמרינן כ'גון אי ה'וי גמירי ש'לשה ב'חדא לרע'יה ותרי (ב'חדא) למיתה ואי ה'וי בע'י למיל'ף מ'ה ה'ני ת'לתא דאי אפ'שר בצ'יבור וב'יחיד אמורים אף תרי דלמיתה לא נאמר א'לא ב'יחיד איכא למפ'רי'ך וכי ד'נין אפ'שר מ'שאי אפ'שר ד'ש'מא ה'ני ש'לשה דלא מת'רמי בצ'יבור גמירי ב'חדא לרע'יה ו'הנ'ך תרי הש'י'כים אף בצ'יבור למיתה גמירי בין ב'יחיד בין בצ'יבור עכ"ל ר'ש"י ע"ש ולפ"ז ה'קוש'יא במק"ע אף אי ה'וי פר של יו"כ קרבן י'חיד אפ"ה לאו למיתה א'זיל ד'הא ממנ"ש אי חטאת שמתו בע'ליה הוא מ'הנ'ך אר'בע דגמירי לרע'יה א"כ ליכא לספוקי ב'יה וב'נדאי לאו למיתה א'זיל וע"כ צ"ל ד'ש'מא אותו ח'דא ש'נאמר למיתה הוא חטאת שמתו בע'ליה ואינ'ך ד' הם לרע'יה וא"כ שפיר יש למיל'ף דפר של יוה"כ לאו למיתה א'זיל דכמו ש'אותן ד' ש'נאמר לרע'יה איכא ב'הו ולד חטאת א'שר לא ש'י'ף בפר של יוה"כ א"כ הש'לשה ש'נגמרו עמו ג"כ לא נגמרו בפר של יוה"כ ו'הש'תא ד'נין אפ'שר מ'שאי אפ'שר דכמו דב'אותן ד' ש'נגמרו לרע'יה איכא ב'הו ש'לשה א'שר י'כולין לה'יות בפר יוה"כ ובש'אר חטאות ואפ"ה לא נגמרו בפר של יוה"כ הואיל וב'חדא גמירי עם ולד חטאת א"כ גם אות'החמישי ש'נגמר למיתה אף ש'יכול לה'יות בפר יוה"כ אפ"ה לא נאמר ב'יה דומיא

דְּהֵנָּה ד' שְׁנָאֲמְרוּ לְרַעֲיָהּ וּא"כ לר"נ פֵּר שֶׁל יוֹה"כ לָאוּ לְמִיתָהּ אֲזִיל אֵף שֶׁהוּא קָרְבַּן יְחִיד וְהַקְּוֹשִׁיָא הֵנָּה ל' בַּמִּקְוֵה: אָמְנָם יֵשׁ לֹמֵר הַגְּמָרָא קָאֵי אֲלִיבָא דר"ל הוֹאִיל וּר"ל סוֹבֵר לְעִיל בְּפֵר וְאֲפִילוּ בְּדָמוּ שֶׁל פֵּר וּא"כ לר"ל לְשִׁטְתוֹ שֶׁפִּיר הָוֵי פֵּר שֶׁל יוֹה"כ אֲזִיל לְמִיתָהּ אֵף שֶׁהוּא זָכָר וְלֹא שְׁיִיף בֵּיהּ וְלֹד חֲטָאת הוֹאִיל וּר"ל סוֹבֵר דְּאַרְבַּע גִּיְתָן לְמִיתָהּ וְחֲדָא לְרַעֲיָה א"כ שְׂמָא אוֹתוֹ חֲדָא שְׁנַגְמַר לְרַעֲיָה הוּא וְלֹד חֲטָאת וְאוֹתָן אַרְבַּעַה שְׁנַגְמְרוּ לְמִיתָהּ בְּחֲדָא נְגַמַר וְכוּלְהוּ שְׁיִיכִים בְּפֵר שֶׁל יוֹה"כ פִּנ"ל וְשֶׁפִּיר פְּרִיף הַגְּמָרָא וְתִפּוּק לִיהּ מְשׁוּם חֲטָאת שְׁמָתוּ בְּעֵלְיָהּ עַל ר"ל דְּסוֹבֵר בְּפֵר וְאֲפִילוּ בְּדָמוּ שֶׁל פֵּר וְכָל הַשְּׁקָלִי וְטָרְיָא קָאֵי אֲלִיבָא דר"ל וְשֶׁפִּיר צְרִיף הַגְּמָרָא לְתַרְזַן דְּהָוֵי חֲטָאת הַצִּיבוּר אָבֵל אֵי הָוֵי חֲטָאת יְחִיד הָוֵי אֲזִיל לְמִיתָהּ: אֵף כֹּל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹה לִי חֲדָא דְזֶה דְּחֶסֶק לֹמֵר דְּכָל הַשְּׁקָלִי וְטָרְיָא קָאֵי דְּנֻקָא אֲלִיבָא דר"ל וְעוֹד דְּלִשׁוֹן וְתִפּוּק לִיהּ מְשֻׁמַע שֶׁהַקְּוֹשִׁיָא הוּא עַל הַבַּעַל הָאֲבִיעֵיָא דְּבָעֵי מַהוּ שְׁיִפְנֹס אַחַר בְּדָמוּ וְכֵן פִּי' רש"י בְּהֵדְיָא בַד"ה וְתִפּוּק לִיהּ ע"ש וְאֵי הָוֵי הַקְּוֹשִׁיָא עַל רש"ל הָוֵי לִיהּ לְהַגְמָרָא לְהַקְשׁוֹת בְּלִשׁוֹן סְתִירָה וְהָא חֲטָאת שְׁמָתָה בְּעֵלְיָהּ הוּא וּלְפ"ז אֵי הַקְּוֹשִׁיָא וְתִירוּצוֹ הִיָּה עַל בַּעַל הָאֲבִיעֵיָא א"כ קֶשֶׁה מֵאֵי פְרִיף דְּלָמָא הַבַּעַל הָאֲבִיעֵי' סוֹבֵר כַּר' נִתְּן וּלְר"נ פֵּר יוֹה"כ לָאוּ לְמִיתָהּ אֲזִיל אֵף שֶׁהוּא קָרְבַּן יְחִיד פִּנ"ל: וְיֵשׁ לְיִישָׁב דְּהַגְמָרָא מְקַשָּׁה וְת"ל מְשׁוּם חֲטָאת שְׁמָתָה בְּעֵלְיָהּ וְלְמִיתָהּ אֲזִיל אֲלִיבָא דר"ל וְאֵי הִיָּה סוֹבֵר כַּר'נ הִיָּה קֶשֶׁה אוֹתוֹ קוֹשִׁיָא וּנ"ל דְּחֲטָאת שְׁמָתָה בְּעֵלְיָהּ לְרַעֲיָה אֲזִיל וּמִמֶּנּוּ פ' מְקַשָּׁה דַּעֲכ"פ לֹא קָרַב דָּאֵי לֹא אֲזִיל לְמִיתָהּ אֲזִיל לְרַעֲיָה דְּהֵנָּה הַתּוֹס' מְקַשִּׁים בַּד"ה חֲטָאת הַצִּיבוּר הִיא כו' תִּימָא אַפְתִּי תִקְשָׁה נְהִי דְלֹא אֲזִיל לְמִיתָהּ הָא רוּעָה הִיא דְּהָא ר"ש אָמַר לְקַמְן אֵין חֲטָאת הַצִּיבוּר מְתָה קָאֲמַר יָרְעוּ וּמְתַרְזַן הַתּוֹס' דְּהָאֵי רַעֲיָה דְּקָאֲמַר ר"ש לְקַמְן הוּא רַב מְדַרְבְּנֵן וְדוֹנָקָא הֵתָם גְּזוּר ר"ש שְׁיִהִיָּה יָרְעוּ הוֹאִיל וְנִתְכַפְּרוּ בְּאַחַר לְגַמְרֵי אָבֵל הֵכָא שְׁשָׂאָר אֲחִיו הַכֹּהֲנִים לֹא מָתוּ וְגַם פֶּהֶן גְּדוּל אַחַר נִתְמַנְּה תַחְתִּיּוֹ לֹא גְזוּרוּ לְהִיּוֹת רוּעָה ע"כ לְשׁוֹן הַתּוֹס' וּלְפ"ז אֲנִי אוֹמֵר דָּאֵי הָוֵי הַהִלְכָה לְהִיּוֹת רוּעָה א"כ לֹא הָוֵי מְצִי קָרִיב וְלֹא שְׁיִיף תִּירוּץ הַתּוֹסְפוֹת וּמַעֲתָה שֶׁפִּיר פְּרִיף הַגְּמָרָא אֵי הָוֵי פֵּר יוֹה"כ קָרְבַּן יְחִיד א"כ מִמֶּנּוּ פ' לֹא קָרִיב דָּאֵי אֲמַרְיֵן כַּר' ל' דַּד' נִתְּנוּ לְמִיתָהּ וְחֲדָא לְרַעֲיָה א"כ לְמִיתָהּ אֲזִיל דְּאֵף דְּלֹא שְׁיִיף בֵּיהּ וְלֹד חֲטָאת בְּפֵר יוֹה"כ שֶׁהוּא זָכָר מ"מ שְׂמָא וְלֹד חֲטָאת נְגַמַר לְרַעֲיָה וּמָתוּ בְּעֵלְיָהּ נְגַמַר עִם אוֹתָן אַרְבַּעַה לְמִיתָהּ וְכוּלְן שְׁיִיף בְּפֵר יוֹה"כ וּלְר"נ דְּסוֹבֵר ד' נִתְּנוּ לְרַעֲיָה וְאַחַד לְמִיתָהּ א"כ קֶשֶׁה אֵיפְכָא דְשְׂמָא וְלֹד חֲטָאת דְלֹא שְׁיִיף בְּפֵר יוֹה"כ נְגַמַר לְמִיתָהּ וּמָתוּ בְּעֵלְיָהּ נְגַמַר בְּאוֹתָן אַרְבַּעַה לְרַעֲיָה וְכוּלְהוּ שְׁיִיכִי בְּפֵר יוֹה"כ וּא"כ מְדִינָא הוּא לְרַעֲיָה וְלֹא מְצִי קָרִיב וּא"כ הַגְּמָרָא פְּרִיף וְתִפּוּק לִיהּ דְּהָוֵי חֲטָאת שְׁמָתוּ בְּעֵלְיָהּ וּמִמֶּנּוּ פ' לֹא יְכַנּוּס אַחַר בְּדָמֵי דְלֹא חֲזִי לְהַקְרִיבָה דְלַר' לְקִישׁ דִּינוּ לְמִיתָהּ וּלְר"נ דִּינוּ לְרַעֲיָה: אֵף לְאַחַר הָעִיּוֹן הַקְּוֹשִׁיָא בַּמִּקְוֵה דְאַפִּילוּ אֵי פֵּר יוֹה"כ הָוֵי קָרְבַּן יְחִיד אִפְּהִי אֵיפָא לְמִילָף דְלָאוּ לְמִיתָהּ אֲזִילָא דְהֵנָּה רש"י בְּמַסְכַּת הוֹרִיּוֹת מְפָרֵשׁ טַעְמָא דר"י דְּסוֹבֵר גַּבִּי פֵּר וְשְׁעִיר שֶׁל יוֹה"כ שְׁאָבְדוּ וְהַפְּרִישׁ אַחֲרֵים תַּחְתִּיָּהּ יְמוּתוֹ הוֹאִיל וְסוֹבֵר דְאַפִּילוּ חֲטָאת הַצִּיבוּר מְתָה וְדַבְּרֵי רש"י הֵם לְכַאוּרָה נֶגֶד הַמַּסְקָנָא בְּמַסְכַּת יוֹמָא (דָּף סוה) דְשָׁם מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא עַל ר"י דְּסוֹבֵר גַּבִּי שְׁקָלִים שְׁאָבְדוּ אוּ נְגַבְּבוּ וְאַח"כ נְמַצְאוּ עוֹלִין לְשִׁנְהַה הַבָּאָה וּפְרִיף הַגְּמָרָא ר"י אֲדַר"י מֵהָאֵי בְּרִיָּתָא דְּסוֹבֵר ר"י גַּבִּי פֵּר וְשְׁעִיר שֶׁל יוֹה"כ שְׁאָבְדוּ וְהַפְּרִישׁ אַחֲרֵים תַּחְתִּיָּהּ כְּוָלָן יְמוּתוֹ וּר"א וּר"ש אוֹמֵר יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתַּאֲבוּ שְׁאֵין חֲטָאת הַצִּיבוּר מְתָה אֲלָמָא סוֹבֵר ר"י דָּאֵיף עוֹלָה לְשִׁנְהַה הַבָּאָה וּמַסְקִינָן בְּגַמְרָא טַעְמָא

דר"י הוא משום תקלה [והתוס' ישינים מקשים שם מאי פריה הגמ' דלמא שאני שעיר ופר יוה"כ דהגוי חטאת שנתפפרו בעלי' באחר דימותו ומתרץ דזה הואיל וראויה לשנה הבאה לא מקרי נתפפרו בעלי' דהא אינו באין על חטא מבנרר כמו שאר קרבנות יחיד שפאו על חלב ודם ע"ש) וא"כ איך מפרש רש"י טעמא דר"י הואיל וסובר חטאת הצייבור מתות (וגם במסכת שבועות דף יא ע"ב) רש"י בד"ה ימות מפרש הואיל ועברה שנתו לשנה הבאה הני מחמש חטאות המתות לר' יהודה אפילו בצייבור והתוס' שם (בדף יא ע"א) בד"ה פר ושעיר כו' מקשים על רש"י מהך מסקנא דיומא ע"ש): ונראה לי לתרץ דהנה רבנו קמיה דאביי מתרצים במסכת יומא דטעמא דר"י דימותו משום גזרה דחטאת שמתו בעלי' ופי' רש"י שמה ימות הפהן בשנה זו והגוי חטאת שמתו בעלי' ופריה הגמרא הא תינח פר שעיר מא"ל גזרה שעיר אטו פר ומשום גזרה ימותו אלא גזרה משום חטאת שעברה שנתו ופריה הגמרא היא גופא חטאת שעברה שנתה היא (דהא לשנה הבאה יתיה עברה שנתו) הא לא קשיא פרבי דתניא שנה תמימה מונה שלש מאות וששים וחמשה יום כמנן ימות החמה דברי רבי ונחמים אומרים מונה שנים עשר חודש מיום ליום ואם נתעברה נתעברה למוכר ופריה הגמרא הא תינח שעיר פר מאי איכא למימר גזרה פר אטו שעיר ופריה הגמרא ומשום גזרה ימותו ועוד חטאת שעברה שנתו לרעהי אלא דאמר ר"ל חטאת שעברה שנתו רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות ורועה אלא אמר רבא משום תקלה ע"כ הגמרא: והתוס' שם בסוף ד"ה ומשום גזרה ימותו כו' מקשים מהא דאמרינו במסכת זבחים פל הזבחים שנתעברו בהן שור הנסקל ימותו כו' ע"ש וקשה לי לפי דברי התוספות העיקר קושיא היא משום גזרה ימותו דהואיל וגזר פר אטו שעיר ולפ"ז קשה מאי פריה הגמרא על רבנו קמיה דאביי דמתרצים טעמא דשעיר משום עברה שנתו ופריה תינח שעיר פר מאי איכא למימר הא גבי פר איכא למימר משום חטאת שמתו בעליו כמו שתירצו רבנו קמיה דאביי וא"כ גבי פר הוא טעמא משום חטאת שמתו בעליו וגבי שעיר הוא טעמא משום עברה שנתו וגם על ר' זירא לעיל לא פריה הגמרא מידי דשמה בשעיר הוא טעמא שלא יאמרו הגורל קבוע משנה לחברתה וגבי פר הוא טעמא משום חטאת שמתו בעליה.

ולפי חומר הקושיא צריכין אנו לומר דהגמרא סובר הואיל ובברייתא תני פר ושעיר של יוה"כ בחזק בבא ושעיר של ע"א באינה בבא משמע דפר ושעיר של יוה"כ חד טעמא אית להו ושפיר פריה הגמרא תינח פר וכו' דטעמא דשייך בפר לא שייך בשעיר וטעמא דשייך בשעיר לא שייך בפר והנה התוס' בד"ה משום חטאת שעברה שנתו מקשים מאי פריה הגמרא תינח שעיר פר מאי א"ל הא בפר נמי דינו הוא שיהיה שלש שנים ותו לא ואי עברו שנותיו פסול ומתרצים התוס' דשמה לא גמירי ההלכתא דעברו שנתו ימות אלא בחטאת שהיא כבשה או שעירה דהוי בני שנה אבל בפרים שהם בני שלשה לא גמירי ההלכתא דימותו בשעברה שלשה שנים.

עוד מתרצים התוס' דהגמרא פריה אליבא דר"מ דסובר אף בני ארבע וחמש שנים פשרים בפרים דהואיל וקא מדחק לשנויא משום גזרה דעברה שנתו ולא קא משני משום עברה שנתו ממש ולא דרועה לתרץ אליבא דכ"ע אפילו פרבי דסובר מונה שלש מאות וששים וחמשה יום א"כ פריה תינח שעיר פר מא"ל לר"מ דסובר פר כשר אף בני ארבע וחמש שנים ויותר דליכא ביה עברה שנתו מאי מתרצי: ומעתה אני אומר דלפי תירוץ

שני של התוס' עיקר שקלא וטריא הנה הואיל והנה רוצה לאוקמי אליבא דכ"ע ולפי האמת שמתרץ הגמרא טעמא דר"י משום תקלה ומסיק דבתקלה עצמו תנאי היא א"כ לפי האמת ע"כ לא מתוקמי אליבא דכ"ע ולא מרוחנינו דבר בהאי תירוץא טעמא משום תקלה דאפתי לאו אליבא דכ"ע הוא ולפ"ז שפיר יכולין לאוקמי טעמא דפר ושעיר הוא משום חטאת שעברה שנתו וכו"י הגלילי ונחכמים דסברי פר יותר משלש שנים פסול ולא צריכין פלל לטעמא משום תקלה: ולפ"ז מתורץ הקושיא הנ"ל על רש"י במס' הוריות ובמס' שבועות דמפרש טעמא דר"י משום חטאת הצ'יבור ממה שהוא נגד המסקנא ז"א דלפי האמת דלא קא מתרץ בהה' תירוץא דגמ"ו משום תקלה דלא אליבא דכ"ע הוא א"כ טוב יותר לומר דר"י לטעמיה נסובר דחטאת הצ'יבור ממה וטעמא משום חטאת שעברה שנתה כנ"ל ושפיר מפרש רש"י טעמא דר"י משום חטאת המתות.

אף עדיין יש להקשות הא ליבא למימר דטעמא דר"י הוא בפר ושעיר של יוה"כ משום עברה שנתו הא הגמרא קא פריה ליה מר"ל דאמר עברה שנתו רואין פאלו היא בבית הקברות ורועה ואינו ממה וא"כ הקושיא הנ"ל על רש"י במק"ע: אמנם זה אינו שאף שר"ל סובר כן אמנם רבא פליג על ר"ל דבמסכת תמורה (דף כב ע"א) אומר ר"ל עברה שנתה רואין פאלו היא בבית הקברות כו' ופריה הגמ' ממתניתין דתני עברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו בעלים תמות ומתריץ רבא שם דהכי קתני עברה שנתו ואבדה או אבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו בעליו תמות דתיתי לריעותא בעינן אבדה ועברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום ופריה הגמרא ממתניתין דיומא תנן אם מת אותו שעיר לעזאזל השני ירעה עד שיסתאב לפי שאין חטאת הצ'יבור ממה הא דיחיד ממה וקאמר ר"י בעלי חיים נדחין וכשהוא מתכפר בזוג שני ואידך קמא הני ליה כעברה שנתה וטעמא דצ'יבור הא דיחיד ממה ומתריץ הגמרא דחיון לחוד ואבודין לחוד ופי' רש"י אומר לה רבא נדאי איבא דחוייה ולא צריה תיתי לריעותא ומה שתרצתי לעיל עברה שנתו ואבדה לר"ל תריצא וליה לא ס"ל ולפ"ז רבא לא ס"ל כר"ל א"כ לרבא בנדאי יש לומר דטעמא דר"י הוא משום עברה שנתו כנ"ל ודוק: עוד יש לומר דר"ל גופא דאמר עברה שנתה אינו ממה לא אלא אליבא דתנא דמתניתין דתמורה ריש פרק וילד חטאת דתני וילד חטאת ותמורת חטאת וממה בעליה תמות בחד בבא ואח"כ תני שעברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו בעלים תמות בבבא אחריתא ולא תני לכל חמש חטאות בחד בבא כמו שמקשה הגמרא שם באמת על זה אומר ר"ל דהאי תנא סובר כעברה שנתו לחוד אינה ממה וכמו שמוקי רבא אליבא דר"ל שם דצריה להיות תיתי לריעותא אבל ר' שמעון בבבאיתא דהוריות ותמורה שמחשב כל חמש חטאות בחד בבא ור"ל מתרץ ליה שם דארבע גיטין למיתה נחדא לרעה וקעמידו על חמש להאי תנא סובר כעברה שנתה הוא אחד מחמש חטאות המתות וגם ר"ל מודה שעברה שנתה וממה אלא לר' שמעון (ועיין בתוספות במסכת מעילה (דף ע"ב) בד"ה וילד חטאת בסוף הדבור ע"ש): היוצא מכל הנ"ל דלתירוץ שני של התוס' באמת אמרינן דטעמא דר"י הוא בפר ושעיר של יוה"כ שאבדו דימותו משום עברה שנתו: אבל לתירוץ ראשון של התוספות דכתבו דהלכה היא דוקא כעברה שנתה היינו כשבה ושעירה נשחט בפי שנה אבל בפר שהוא בן שנים או שלש שנה לא גמירי

הלכתא דזמיתו בעברו שלש שנים א"כ אין מקום לדברי הגז"ל וע"כ צריכין אנו לתירוץ דהגמרא דטעמא דר"י הוא משום תקלה הקושיא הגז"ל על רש"י במק"ע.

אמנם נ"ל להכריע ולהוכיח פתרוץ שני של חוספות דגם בפר שהוא בן שלשה שנים נמי היא הלכה בעברה ג' שנותיו דלמיתה אזלא והוא בכלל עברה שנתה דאי אמרינן פתרוץ ראשון של תוס' דבפר שהוא בן שלשה שנים לא נאמר ההלכה בעברו שלשה שנים דלמיתה אזלא א"כ מן חמשה חטאות המתות שמים לא שייכי בפר יוה"כ דהא ולד חטאת לא שייך ביה הואיל והוא זכר כמ"ש לעיל וגם עברה שנתה לא שייך ביה דהא הוא בן שלשה שנים ולפ"ז הדרא הקושיא דלעיל לדוכתא מאי פריה הגמרא (בדף נ ע"א) ותפוק ליה משום חטאת שמתה בעלי והגמרא קא שקל וטרי אי פר יוה"כ מחשב קרבן יחיד או ציבור הא אף אם נימא שהוא קרבן יחיד נמי לאו למיתה אזלא דבין לר"ל ובין לר"נ איכא בהנה ארבעה דגמירי בחדא אהד דלא משפחת ליה בפר יוה"כ דממנ"פ או ולד חטאת הוא בהדי הנה ארבעה או עברה שנתה והשתא יש ללמוד סתם מהמפורש דכמו שעברה שנתו או ולד חטאת בשאר חטאות נאמר ולא בפר יוה"כ אף אינה שלשה שנגמרה עמו ג"כ בשאר חטאות אמורים ולא בפר יוה"כ וא"כ פר יוה"כ אף שהוא קרבן יחיד אפ"ה לא נגמר למיתה וא"כ לתירוץ א' של התוס' לא מקשה הגמרא מידי הרי מוכח פתרוץ שני של תוס' דגם בפר שייך עברה שנתו: והנה נראה לי לומר דגם לתירוץ ראשון של תוספות ג"כ הגמרא פריה שפיר ות"ל משום חטאת שמתה בעליה דאי קרבן יחיד הוא הני אזיל למיתה דהנה בתוס' ישנים מקשי מאי פריה הגמרא ביומא ומאי נפקא מניה הא שפיר יש נפקותא דאי אמרינן דכהנים שנותפים הם א"כ אם מת אחד מהם הני חטאת שמתה בעליה ולמיתה אזלי ואי אמרינן דכהנים ציבור מקרי אם מת אחד מהם הני מת אחד מהציבור דחייבים דגם ר"י מודה דאין ציבור מתים דנפקא לן מקרא במסכת הוריות דאין ציבור מתים מכפר לעמך ישראל אשר פדית ראוי' היא פפרה זו לכפר על יוצאי מצרים אף שכבר מתו והנה קושיא זו יש לתרץ בפשוט דהנה התוס' מקשים למה לא אמר נ"מ לאהדורי אטהורים דאי ציבור הני לא מהדרינן אטהורים הואיל וטומאה הותרה בציבור ואי שותפין הני מהדרינן אטהורים ומתרץ תוספות הואיל ורבא מגיה בדברי ר"ש אין חטאת השותפין מתה ולר"ש ליכא נ"מ דר"ש סובר טומאה דחוייה בציבור ולפ"ז מתורץ גם קושית תוספות ישנים דלא מצי למימר נפקא מניה אם מת מן הציבור פיון דלר"ש ליכא נ"מ דגם בחטאת השותפין סובר ר"ש לאו למיתה אזלא וא"כ אף אם נימא שותפין מתה אפ"ה לאו למיתה אזלי: אמנם התוס' ישנים מקשים עוד קושיא דאף לר"ש יש נ"מ דאי גרסינן דברי ר"ש אין חטאת השותפין מתה אם בן אם מת אחד מן הב"ד בפר העלם דבר של ציבור חייבין כמו שסבר אבני במסכת הוריות אבל אי גרסינן בדברי ר"ש שאין חטאת הציבור מתה וכהנים מקרי ציבור א"כ יש לומר דר"ש סובר דוקא חטאת הציבור אינו מת אבל חטאת השותפין מתה כמו שסובר רב יוסף במסכת הוריות וא"כ יש נ"מ אי שותפין הני או ציבור הני והנה התוס' ישנים מתרצים דהגמרא פריה שפיר לפי המסקנא במסכת הוריות דטעמא דאמרינן אין חטאת הציבור מתה הוא הואיל ובחדא גמירי כל חמש חטאות המתות ואיכא בהו שנים דהיינו ולד חטאת ותמורת חטאת דליתא בציבור וע"כ ביחיד אמורים ולא בציבור הה"ד אינה שלשה אף ששיירים בציבור ג"כ ביחיד אמורים ולא בציבור והשתא טעם זה שייך ג"כ

בְּשׁוֹתֵפִין לְלִמּוּד, דְּחֻטְאֵת הַשׁוֹתֵפִין אֵינָה מֵתָה דְּוֹלַד חֻטְאֵת וּתְמוּרַת חֻטְאֵת ג"כ לִיתָא בְּשׁוֹתֵפִין וּא"כ ג"כ יֵשׁ לְלִמּוּד דְּכֻמוּ שְׂפֵהָּ חֻמְשׁ חֻטְאוֹת אֵיפֵא שְׁנַיִם דְּהֵינּוּ וְלַד חֻטְאֵת וּתְמוּרַת חֻטְאֵת דְּלִיתָא בְּשׁוֹתֵפִין כְּמוֹ כֵּן נִמְי אֵינָה שְׁנַיִם בְּיַחֲדָא אֲמוּרִים וְלֹא בְּשׁוֹתֵפִין וּא"כ שְׁפִיר פְּרִיָּה הַגְּמָרָא מֵאֵי נ"מ אֵי שְׁוֹתֵפִין הָנִי אוֹ צִיבּוּר הָנִי ס"ס לֹא לְמִיתָה אֲזֵלָא זֶהוּ קִיצוּר תִּירוּץ תּוֹס' יְשִׁינִים (כִּי יֵשׁ בְּדַבְרֵיהֶם אַרְיכוּת הַרְבֵּה וּגְמֻגּוּמִים אֲשֶׁר נִפְלָה בְּדַבְרֵיהֶם בְּדַפּוּס): וְהֵנָּה לְכַאוּרָה קָשָׁה מִנ"ל לְהַגְמָרָא בְּמַסְכַּת הוֹרְיֹת לְהוֹכִיחַ דַּר"ש בְּחֻדָּא גְמִירֵי וּמֵהָאֵי דִּיּוּקָא דְקָא דִּיּוּקָא ר"ש בְּיַחֲדָא וְלֹא בְּצִיבּוּר מֵהָּ דִּיּוּקָא דִּיּוּקָא נִמְי בְּיַחֲדָא וְלֹא בְּשׁוֹתֵפִין וְקָשָׁה מִנ"ל דְּלִמָּא בְּחֻדָּא גְמִירֵי כֹּל חֻמְשׁ חֻטְאוֹת כְּדִי לְמַעַט צִיבּוּר לְחוּד וְלֹא מְשׁוּם צִיבּוּר: עוֹד קָשָׁה לִי מֵאֵי פְּרִיָּה הַגְּמָרָא וְכִי דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי אֲפֹשֶׁר דְּלִמָּא סוּבְרָא ר"ש כַּר"א דְּסַבִּירָא לֵיהּ בְּכָל הַתּוֹרָה דְּדְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי אֲפֹשֶׁר וְכַה"ג מְצִינּוּ בַּגְמָרָא דְּמִנְחוֹת (דָּף פג ע"א) וּבְמַסְכַּת דִּין (דָּף צט) דְּאִיתָא בְּבִרְיָתָא דְּדַרְשׁ זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה וּלְמִנְחָה לְחֻטְאֵת וּלְאֲשֶׁם וְדַרְשׁ מָה אֲשֶׁם אֵין שְׁפִיר וְשְׁלֵיָא קְדוּשׁ בּוֹ דְּהָא זָכַר הוּא אַף חֻטְאֵת אֵין שְׁפִיר וְשְׁלֵיָא קְדוּשׁ בּוֹ וְקֹאֲמַר בַּגְמָרָא הָאֵי תַנָּא סַבְרָא וְלָדוֹת קְדוּשִׁים בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים וְגַם סַבְרָא דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי אֲפֹשֶׁר וּא"כ גַּם לַר"ש י"ל דְּסַבְרָא דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי אֲפֹשֶׁר וְנֹאֲפִילוּ מוּכַח קִצְתָּ דְּהָא בְּהָּ בְּרִיָּתָא פְּלִיגֵי ר"א וְר"ש וְסוּבְרִים אֵין חֻטְאֵת צִיבּוּר מֵתָה וְלַר"י בְּוֹדָאֵי יְלִפִּינָא אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי אֲפֹשֶׁר א"כ גַּם ר"ש סוּבְרָא כֵּן וּמֵאֵי פְּרִיָּה הַגְמָ: וְנ"ל דְּהַגְמָרָא סוּבְרָא דְּאַף ר' אֲלִיעֶזֶר דְּסוּבְרָא יְלִפִּינָא אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי א"א הוּא רַק הֵיכָא דְּאִיתָא לֵיהּ הַקִּישָׁא וְכֵן אִיתָא בַּגְמָרָא דְּמִנְחוֹת (דָּף פב ע"א וְע"ב) דְּפְלִיגֵי ר"א וְר"ע דַּר"א סַבְרָא פִּסְחָא אֵינּוּ בָּא אֲלָא מִן הַחֻלִּין וְקֹאֲמַר שֶׁם בְּבִרְיָתָא ר"א אוֹמֵר נֹאֲמַר פִּסְחָא בְּמַצְרִים כּו' וּפְרִיָּה הַגְמָרָא וְר' עֲקִיבָא אֵי סַבְרָא אֵין דְנִין אֲפֹשֶׁר מֵאֵי אֲפֹשֶׁר לּוֹקֵי בְּמִלְתֵּיהּ אֵי הַדַּר בֵּיהּ וְהָא דְּלֹא גְמַר מִפִּסְחָא מַצְרִים מְשׁוּם הָאֵי פְּרִיכָא דְּמָה לְפִסְחָא מַצְרִים שְׁכֵן אֵין טְעוּן מִתָּן דְּמִים הָאֵי פְּרִיכָא הוּא דְּאֵיפֵא לְמִימַר פִּסְחָא מְדַבְּרָא יוֹכִיחַ שְׁטַעוּן מִתָּן דְּמִים וְאֵימּוּרִין לְגַבֵּי מְזַבְּחָא וְאֵינּוּ בָּא אֲלָא מִן הַחֻלִּין וּמִתְרַץ הַגְמָרָא ר"ע לְדַבְּרֵי דַּר"א קֹאֲמַר לְדִידֵי אֵין דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי לְדִידֵי דְּאֲמַרְתָּ דְנִין מָה לְפִסְחָא מַצְרִים שְׁכֵן אֵין טְעוּן מִתָּן דְּמִים כּו' וּא"ל ר"א וְעַבְדְּתָּ וּפְרִיָּה הַגְמָרָא וְר"א לִימָא לֵיהּ פִּסְחָא מְדַבְּרָא יוֹכִיחַ וּמְשַׁנֵּי הַגְמָרָא לְדַבְּרֵי דַּר"ע קֹאֲמַר לְדִידֵי דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי לְדִידֵי וּמְשׁוּם הָאֵי פְּרִיכָא פִּסְחָא מְדַבְּרָא יוֹכִיחַ לְדִידֵי דְּאֲמַרְתָּ אֵין דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי הָרִי הוּא אוֹמֵר וְעַבְדְּתָּ וּפְרִיָּה הַגְמָרָא הַשְׁתָּא נִמְי לְפְרוּךְ אַף שְׁנֹאֲמַר וְעַבְדְּתָּ וְכִי דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי אֲמַר רַב שְׁשֵׁת זֹאת אוֹמַרְתָּ אֵין מְשִׁיבִין עַל הַהִיקָשׁ וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דַּר"ע אִיתָא לֵיהּ הָאֵי הַקִּישָׁא לְשֹׁאֵר מִלֵּי לְעַנְיָן שְׁיִהְיֶה הַפִּסְחָא נֹאֲכָל בְּלִילָה רַק לְעַנְיָן שְׁאֵינּוּ בָּא אֲלָא מִן הַחֻלִּין לִיתָא לֵיהּ הַהִיקָשׁ הוֹאִיל וְאֵין דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי וּלְפ"ז יֵשׁ לוֹמַר דַּר"א דְּסוּבְרָא דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי הוּא מְטַעֲמָא דְּאֵין הַהִיקָשׁ לְמַחְצָה אֲבָל הֵיכָא דְּלִיכָא הַהִיקָשׁ לֹא יְלִפִּינָא אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי א"א גַּם לַר"א וּלְפ"ז שְׁפִיר פְּרִיָּה הַגְמָרָא וְכִי דְנִין אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי אֲפֹשֶׁר דְּהַמְקָשׁוֹן הֵנָּה סוּבְרָא דַּר"ש מִכְּחַ סַבְרָא קָא מְדַמָּה מֵהּ וְלַד חֻטְאֵת וּתְמוּרַת חֻטְאֵת שְׁמַתּוּ בְּעֵלְיָה לִיתָא בְּצִיבּוּר אֲלָא בְּיַחֲדָא אַף חֻטְאֵת שְׁכִיפְרוּ בְּעֵלְיָה וְעַבְרָה שְׁנָתוּ לִיתָא בְּצִיבּוּר אֲלָא בְּיַחֲדָא וּפְרִיָּה הַגְמָרָא דְּמִכְּחַ סַבְרָא אֵין לְלִמּוּד אֲפֹשֶׁר מְשָׂאֵי וּמִתְרַץ ר"ל בְּמַסְכַּת תְּמוּרָה דְּאַרְבַּע נִיתְנָה וְכו' וְהוֹאִיל וּבְחֻדָּא גְמִירֵי הָנִי זֶה כְּמוֹ הַהִיקָשׁ דְּאֲתַקְשִׁי לְהַדְדֵי כְּבִיחֵיד אֲמוּרִים וְלֹא בְּצִיבּוּר וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר שְׁכָּה הֵנָּה הַשְׁקָלָא וְטָרְיָא בְּסוּגְיָא דְּהוֹרְיֹת דְּהַגְמָרָא מְקָשָׁה מָה הָנִי עֲלָה אֵי גַם בְּשׁוֹתֵפִין סוּבְרָא רַבֵּי

שמעון דאין חטאת השנותפין מתה או דוקא בצייבור סובר פן ולא בשנותפין ומביא הגמרא ת"ש דאמר ר"ש ה' חטאות מתות כו' וילמוד סתום מהמפורש והגמרא כבר ידע דטעמא דר"ש הוא הואיל וכל ארבע חטאות בחדא גמירי או כר"ל ארבע למיתה או כר' נתן ארבע לרעיה כמו שמתרץ הגמרא במסכת תמורה ואפ"ה פריה הגמרא בהוריות וכי דנין אפשר משאי אפשר היינו לענן שנותפין דודאי לענן חטאת הציבור שפיר ילפינן דהואיל ובחדא גמירי ולד חטאת ותמורת חטאת ומתו בעליה ונהי שלשה אינן שייכין בצייבור ובניחוד אמורים ולא בצייבור אבל מנ"ל למילף חטאת שנותפין דליכא ביה אלא שנים דהיינו ולד חטאת ותמורת חטאת מנ"ל למילף שלשה דשייכים בשנותפין משנים דלא שייכי בהו ומשני ר"ש בחד מקום גמיר ובאמת לא יליף מכל שלשה דלא שייכי בצייבור אלא מהו שנים דהיינו ולד חטאת ותמורת חטאת דלא שייכי לא בצייבור ולא בשנותפות ובחד מקום גמיר למעט חטאת צייבור ושנותפין שאינו מתה ומעשה נומתק לנפשה לשון הגמרא דאמר ר"ש בחד מקום גמיר ולא קאמר ר"ש בחדא גמירא אלא רוצה הגמרא לומר בזה בחד מקום גמיר דהיינו חד מקום גמיר כדי למילף שנותפין וצייבור בחדא מחתא ודוק: ולפי זה מתרץ מה שדקדקתי לעיל למה מביא הגמרא במס' תמורה תירוצי דר"ל ור"נ ובמסכת הוריות מביא הגמ' דר"ש בחד מקום גמיר ולפי הג'ל אתי שפיר דהגמרא מתרץ פן כדי לילף שנותפין פנ"ל: ומעשה נראה לתרץ הו קושיא שהקשיתי במה דמפלפל הגמ' אי פר יוה"כ הוי חטאת הציבור או ימוד וקא אפי' אי הוי חטאת יחיד ג"כ לאו למיתה אזלא דג"כ יש ללמוד סתום ממפורש מה ולד חטאת ועברו שנתו לא שייך בפר יוה"כ ובשאר חטאות נאמר ולא בפר יוה"כ אף אינה שלשה ג"כ בשאר חטאות נאמר ולא בפר יוה"כ הואיל ובחדא גמירי למעט חטאת הרבים דהיינו של צייבור ושל שנותפין וכאן ליכא למימר דבחד מקום גמיר דהא זה הוא היקוש אחר דחטאת הרבים דהיינו צייבור ושנותפין גמרינן מולד חטאת ותמורת חטאת דליתא ברבים ולגבי פר יוה"כ הוי צריכין למילף מולד חטאת ועברה שנתה (דתמורה יש לומר שייך בפר יוה"כ אי קרבן יחיד הנה דהא הוא אבעי' דלא אפשרי).

וא"כ הוי צריכין ללמוד תרי היקשות ואין דנין אפשר משא"א למעט פר יוה"כ הואיל ואיכא לאוקמי ההיקוש למטט חטאת הרבים וא"כ מתרץ הקוש' דלעיל לתירוץ ראשון של תוס' דבפר לא שייך עברה שנתו ואפ"ה לא ממעטינן פר יוה"כ אי קרבן יחיד הוי פנ"ל: אבל יש להקשות דלמא לעולם כולהו בחד מקום נגמר ואף חטאת יוה"כ יש למעט בהאי היקשא דקא ממעט חטאת הרבים וכולהו ילפינן לה מולד חטאת לחוד והכי קא גמרינן מה ולד חטאת לא שייך אלא בנקבה וליתא בזכר אף האינה חמש חטאות לא נאמר אלא בנקבה ולא בזכר לאפוקי חטאת הציבור וחטאת השנותפין ופר יוה"כ שהם זכרים אינן מתות אמנם זה אינו דהא כבר תירצתי לעיל דמולד חטאת לחוד ליכא למילף פר יוה"כ דר"ל מתה דשמא ולד חטאת נאמר לרע' ואינה ד' שנגמרו למיתה כולם שייכי בחטאת יוה"כ ולר' נתן עכ"פ אינה קריבה דשמא ולד חטאת נאמר למיתה ואינה ד' שנגמרו לרע' שייכי בחטאת יוה"כ וא"כ עכ"פ לא הוי קריבה הואיל ונגמרה לרע' ושפיר פריה הגמ' לכ"ע ותיפוק ליה משום חטאת שמתו בעלי' דממנ"פ לא קרב ולכך

צָרִיף אַבְיֵי לְתַרְץ דְּהוּי חֲטָאת הַצִּיבוֹר וְרָבָא מְתַרְץ דְּהוּי חֲטָאת הַשְּׁוֹתְפִין וְלֹא הוּי בְּכָלֵל
הַחֲמֵשׁ חֲטָאוֹת פְּלִל וְשִׁפִּיר מְצִי קָרֵב: וְעַל פִּי זֶה אֲמַרְתִּי לִיִּישָׁב דְּבָרֵי רִשׁ"י בְּמִס' יוֹמָא
בְּד"ה שְׂאִין חֲטָאת הַשְּׁוֹתְפִין מִתָּה וְז"ל דְּר"ש סָבַר ה' חֲטָאוֹת הַמְּתוֹת בְּחַד מְקוֹם אֲגַמְרִין'
רַחֲמֵנָא לְמַשְׁה מַה תְּמוּרַת חֲטָאת מִתָּה לִיתָא בְּשׁוֹתְפוֹת שְׂאִין קָרְבַּן שְׁוֹתְפִין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה
אֲף בְּנִלּוֹ אִינּוּ מִתּוֹת בְּצִיבוֹר וְלֹא בְּשׁוֹתְפִין כּו' ע"ש וְקוֹשֶׁה לְמַה נִּקְט רִשׁ"י תְּמוּרַת חֲטָאת
וְלֹא נִקְט וְלֹד חֲטָאת שֶׁג"כ לִיתָא בְּשׁוֹתְפִין שְׂאִין שְׁוֹתְפִין מְבִיאִין נִקְבָּה וְלִפִּי דְּבָרֵי הַגְּז"ל
אֲתִי שִׁפִּיר דְּהוּאִיל וְאַבְיֵי וְרָבָא קָא שְׁקַל וְטָרִי אִי פִר יוּה"כ מְקַרִי קָרְבַּן יְחִיד אוֹ צִיבוֹר
אוֹ שְׁוֹתְפִין וְקוֹשֶׁה קוֹשֶׁה הַגְּז"ל הָא אֲפִי' אִי הוּי קָרְבַּן יְחִיד ג"כ אִיכָא לְמַעַט חֲטָאת יו"כ
שֶׁהוּא זָכָר דְּלֹא לְמִיתָה אֲזֵלָא הוּאִיל וְגַמְרִינּוּ מוֹלַד חֲטָאת וְע"כ צ"ל דְּמוֹלַד חֲטָאת לְחוּד
לִיכָא לְמַעַט פִּר יוּה"כ אִי הוּי חֲטָאת יְחִיד דְּשִׁמָּא וְלֹד חֲטָאת נֶאֱמַר לְרַעֲיָא וְלֹא נִגְמַר בְּחַדָּא
עִם אִינְדָּה ד' חֲטָאוֹת שֶׁנֶּאֱמַר לְמִיתָה וְאִי הוּי פִר יוּה"כ חֲטָאת יְחִיד הוּי אֲזֵיל לְמִיתָה אֲף
שֶׁהוּא זָכָר וְעִיקָר טַעְמָא הִיא דְּלֹא לְמִיתָה אֲזֵיל וְקָא קָרְבָּה הוּא הוּאִיל וְהוּי חֲטָאת הַצִּיבוֹר
לְאַבְיֵי אוֹ חֲטָאת הַשְּׁוֹתְפִין לְרָבָא וְחֲטָאת הַשְּׁוֹתְפִין מְמַעֲטִינּוּ הוּאִיל וְגַם תְּמוּרַת חֲטָאת לֹא
שִׁינְיָא פְּנ"ל וְלִכְּוָה נִקְט רִשׁ"י תְּמוּרַת חֲטָאת וְדוּק: הִינְצָא מְפִל הַגְּז"ל דְּאִי הוּי חֲטָאת יוּה"כ
חֲטָאת יְחִיד לֹא הוּי קָרֵב בֵּין לר"ל וּבֵין לר' נִתְּן אִם מִת הַפְּהֵן גְּדוֹל דְּלר"נ הוּי אֲזֵיל
לְמִיתָה דְּשִׁמָּא וְלֹד חֲטָאת לְחוּד נֶאֱמַר לְרַעֲיָא וְחֲטָאת שְׁמִתּוּ בְּעֵלֵי' נִגְמַר לְמִיתָה עִם אוֹתָן
ד' הַשִּׁינְיָכִים גַּם בְּחֲטָאת זָכָר וּלר' נִתְּן הוּי אֲזֵיל לְרַעֲיָא דְּשִׁמָּא וְלֹד חֲטָאת לְחוּד נִגְמַר לְמִיתָה
וְחֲטָאת שְׁמִתּוּ בְּעֵלֵי' נִגְמַר לְרַעֲיָא עִם אוֹתָן ד' שֶׁנֶּאֱמַר לְרַעֲיָא הַשִּׁינְיָכִי גַם בְּחֲטָאת זָכָר
וּמַעֲתָה זֶה הוּא נִפְקוּתָא בֵּין ר"ל לר"נ בְּפִלְגְּוֹתֵיהוּ אִי ד' נִגְמַר לְמִיתָה אוֹ אִי ד' נִגְמַר לְרַעֲיָא
לְרִישׁ לְקִישׁ דְּסָבַר ד' נִתְּנוּ לְרַעֲיָא א"כ לְמ"ד חֲטָאת יוּה"כ מְקַרִי חֲטָאת יְחִיד אֲזֵיל לְמִיתָה
אִם מִת בְּעֵלֵי' וְלֹא מְמַעֲטִינּוּ מוֹלַד חֲטָאת דְּלֹא שִׁינְיָא בִּי דְּשִׁמָּא וְלֹד חֲטָאת נִגְמַר לְחוּד
לְרַעֲיָא וְחֲטָאת שְׁמִתּוּ בְּעֵלֵי' נִגְמַר לְמִיתָה עִם אוֹתָן אַרְבַּעָה שֶׁנֶּאֱמַרוּ לְמִיתָה פְּנ"ל: אֲבָל
לר"נ לֹא הוּי אֲזֵיל לְמִיתָה מִמֶּנּוּ פ' אִי חֲטָאת שְׁמִתּוּ בְּעֵלֵי' נִגְמַר לְמִיתָה וּמִתּוּף הָאֲרַבְּעָה
שֶׁנֶּאֱמַר לְרַעֲיָא הוּא וְלֹד חֲטָאת א"נ גְּמַרִינּוּ מַה וְלֹד חֲטָאת שֶׁנֶּאֱמַר לְרַעֲיָא בְּנִקְבָּה נִגְמַר וְלֹא
בְּזָכָר אֲף אִינְדָּה שֶׁלְּשָׁה שֶׁנֶּאֱמַרוּ עִמוּ ג"כ בְּנִקְבָּה אֲמוּרָה וְלֹא בְּזָכָר וְקָא יְלִיף נְמִי מַה אוֹתָן
שֶׁנֶּאֱמַר לְרַעֲיָא יֵשׁ בּוֹ הַשִּׁינְיָכוֹת בֵּין בְּזָכָר וּבֵין בְּנִקְבָּה וְאִפ"ה בְּנִקְבָּה נִגְמַר וְלֹא בְּזָכָר
אֲף זֶה חֲדָא דְּהִינּוּ מִת בְּעֵלֵי' אֲף שֶׁשִּׁינְיָכִי גַם בְּזָכָר אֲפִי' הִכִּי בְּנִקְבָּה אֲמוּרָה וְלֹא בְּזָכָר
וְלֹא הִנְהוּ אֲזֵיל לְמִיתָה וְאִי אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְמִיתָה הִנְהוּ וְלֹד חֲטָאת א"כ מְמִילָא נִגְמַר חֲטָאת
שְׁמִתּוּ בְּעֵלֵי' לְרַעֲיָא בְּתוּף הָאֲרַבְּעֵה שֶׁנֶּאֱמַרוּ לְרַעֲיָא וְלֹא הוּי מִתָּה וְא"כ זֶה הוּא נ"מ בֵּין ר"ל
לר"נ לְמ"ד חֲטָאת יוּה"כ הוּי קָרְבַּן יְחִיד לר"נ לֹא אֲזֵיל לְמִיתָה מִמֶּנּוּ פ' פְּנ"ל וּלר"ל אֲזֵיל
לְמִיתָה וְדוּק.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת הָא ר"ל סוֹבַר בְּפִר נֶאֱפִי' בְּדָמוּ שֶׁל פִּר ז"א דר"ל לְעַצְמוֹ סוֹבַר כר"א ור"ש
דְּסָבַרִי דְּקָרְבַּן צִיבוֹר הוּא אוֹ קָרְבַּן שְׁוֹתְפִין הוּא אֲבָל מ"מ מוֹדָה ר"ל דְּאִיכָא מ"ד דְּסוֹבַר
דְּקָרְבַּן יְחִיד הוּא פְּמוֹ שְׁפָעִי ר"א לְדְּבָרֵי הָאוֹמֵר קָרְבַּן יְחִיד הוּא אִי עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אוֹ לֹא
וְאַלִּיכָא דְּהָךְ מ"ד פְּלִיגִי ר"ל ור"נ וְדוּק הֵיטֵב הַדָּק: דָּף ב מְשֻׁנָּה חוּץ מִן הַפְּסָח וְהַחֲטָאת.

הַרְמַב"ם בְּפָרָק ט"ו מְפִסּוּלֵי הַמְּוֹקְדִישִׁין חִזְקָא בֵּין הַפְּרָקִים דְּגַבֵּי חֲטָאת פְּסָק דָּאִם שְׁחַטָּה
לְשֵׁם חוּלִין כְּשֶׁרָה דָּאִין חוּלִין מְחַלְלִין קְדוּשִׁים וְכַמִּימָרָא דְּרַב לְקַמּוֹ (דָּף ג ע"א) וּבְפִסּוּחַ
פְּסָל אֲפִילוּ שְׁחַטוּ לְשֵׁם חוּלִין וּמְפָרְשֵׁי דְּבָרֵיו לֹא עֲמָדוּ עַל טַעְמוֹ וְהִכ"מ נִדְחָק שָׁם וְהַבַּה"ז

לקמן הרבה בקושיות ולכאורה אמרתי ממימרא דרב עצמו מוכח פן דהרי משנתנו פסלה בפסח ובחטאת ולא עוד אלא שקדמה פסח לחטאת ולמה זה שביק רב לפסח ונקט חטאת ששחטה לשם חולין והנה ליה לרב ג"כ לקבוע דבריו אתרונניהו ולמימר פסח וחטאת ששחטן לשם קדשים פסולין לשם חולין פשרים אלא ודאי דפסח פסול אפילו לשם חולין ואמנם אי משום הא לא אריא דרב אחז חטאת בלשוננו משום אידה מימרא דידיה לקמן (דף ג ע"ב) בחטאת ששחטה בשנוי בעלים לחלק בין שחטה לשם מי שמחויב חטאת ובין שחטה לשם מי שמחויב עולה: ועוד דאפילו אם היה רב אומר בפירוש פן גם על רב תסוב הקושיא דכינו דמקרא ילפינו לקמן (דף מו ע"ב) דאין חולין מחללין קדשים מנ"ל להוציא פסח מקלל זה: והנלע"ד בזה דבפסח לא שנייה כלל לומר שאין חולין מחללין קדשים (פאן חסר).

מסכת פרק ראשון דף ט' ע"א בתוס' ד"ה ר"י אומר אפי' שבט אחד טמא כו' מקשים התוס' דלמאי צריך ר"י טעמא דאין קרבן ציבור חלוק תיפוק לי' דר"י סובר דטומאה הותרה בציבור ומתבצים דאיצטריך טעמא דאין קרבן ציבור חלוק בפסח פניו שיש בה אכילה ע"ש בתוס' והקשה חכם אחד לא"א מ"ו הגאון ז"ל דמהתוס' מוכח דמה דאמר ר"י טומאה הותרה בציבור היינו לשחיטה ולהקריבה בטומאה אבל לאכול בטומאה זה לא הותר ולפ"ז קשה מאי פריך הגמ' בסנהדרין (דף יב ע"ב) על ר"י דסבר מעברין את השנה מפני הטומאה ומקשה הגמ' אלמא אית ליה לר"י טומאה דחו' בציבור והא תניא ציץ בין שישנו כו' ע"ש ומתיר הגמ' חסורי מחסרא כו' ובאמת ר"י סובר אין מעברין ואפי' אם עברה אינה מעוברת ע"ש ולפי התוס' הנ"ל לא פריך הגמ' מידי דמנ"ל להגמ' דר"י סבר טומאה דחו' בציבור דלמא לעולם סבר הותרה בציבור ואפ"ה סבר מעברין מפני טומאה משום האכילה דאכילות הפסח בטומאה בודאי לא הותר בטומאה אף לר"י כמ"ש התוס' וא"כ מנ"ל להמקשה להקשות דלמא מעברין מפני הטומאה הוא הפי' בשביל האכילה בטומאה שלא יאכלו בטומאה אבל בשביל ההקריבה לא ואמר אאמ"ו הגאון גרו לתירץ דהמקשה היה סובר דמה דאמר ר"י בפרייתא בטומאה שהיו יכולין לטהר בע"פ קודם הלילה פגון טמאי מתים שחל שביעי שלקחם בערב פסח דהא שוחטין וזורקין על טמא מת שחל שביעי שלו בע"פ פדעת הראב"ד בפ"ו מהלכות קרבן פסח ע"ש ברמב"ם וא"כ שפיר הוכיח הגמ' דר"י סבר דחויה היא בציבור הואיל ור"י סבר דמעברין אף בשביל טומאה אשר היו יכולין לטהר בלילה ולאכול בטהרה רק שהשחיטה וההקריבה יהי' בטומאה ובשביל זה מעברין וא"כ שפיר מוכח דסברי דטומאה דחו' היא: מנחות אבל קשה מנ"ל להמקשן להקשות דלמא לעולם סבר ר"י הותרה ומה דאמר ר"י מעברין איירי בטומאה אשר לא היו יכולין לטהר בע"פ ויהי' האכילה בטומאה ובשביל כך מעברין ומנ"ל דר"י מיירי בטומאה שיכולין לטהר בע"פ קודם הלילה.

ואמר הנ"ל דשפיר מוכח דר"י מיירי בטומאה אשר יכול לטהר בע"פ קודם הלילה דהא לעיל בפרייתא מביא ר"י ראי' דמעברין מפני הטומאה מחזקיה מלך יהודה שעבר את השנה מפני הטומאה ואח"כ ביקש רחמים על עצמו והנה בירושלמי איתא דטומאה של חזקיה היה גולגלתו של ארונה היבוסים מצאו תחת המזבח ועיין לעיל בתוס' בד"ה שעבר השנה מפני הטומאה כו' ע"ש ואמר אאמ"ו הגאון ז"ל דע"כ בשביל זה הגולגלת לא נטמא רוב ישראל דהא ישראל אסור לבוא אל המזבח ואפי' לעזרת הפהגים היה אסור

להם לבוא פדאיתא במשנה בפרק א' דכלים וברמב"ם בפרק ז' מהלכות בית הבחירה הלכה כ' וע"כ שצריך לומר דהטומאה הנה שהפנהים נטמאו בזה הגלגולת ולכך הנה מעבר את השנה בשביל טומאת הפנהים שלא הנה פהו להקריב את האמורין מן הפסח וא"כ לפ"ז שם גבי חזקת שפיר היו כל ישראל יכולין לאכול הפסח בטרה דהא הם לא נטמאו רק דההקרה הנה בטומאה הואיל והפנהים נטמאו וא"כ חזקה עיבר את השנה רק בשביל ההקרה שלא הנה בטומאה אבל בשביל האכילה לא דהא כל ישראל טהורים היו דנדאי אי אפשר דבשביל האכילת פנהים עצמם לא הנה מעבר דלענין האכילה היו הפנהים מיעוט והיו נדחין לפסח שני אלא שהנה מעבר בשביל ההקרה דהו נוגע לכל ישראל להקריב את פסחיהו בטומאה וא"כ פינן שר"י אמר מעשה בחזקהו כו' ע"כ ר"י איירי בכי האי גונא וכמעשה שהנה גבי חזקה שהנה רק ההקרה בטומאה אבל האכילה יכול להיות בטרה וכעין זה אמר ר"י דמעברין מפני טומאה הנינו הקרה בטומאה וא"כ שפיר מוכח דר"י סבר טומאה דחול' ושפיר פריך הגמ' ולפימהמתרין דחסורי מחסרא ור"י סבר אינו מעוברת הוא מוכח יותר דר"י איירי בכי האי גונא דהא מביא ראיה מחזקה דבניקש רחמים על שעיבר שלא פדין מאי ראיה מביא ר"י מחזקה דלמא חזקה בניקש פרה הואיל ועיבר את השנה בשביל ההקרה שלא הנה הפסח קרב בטומאה וזה הוא שלא פדין הואיל ואמרינן טומאה הותרה בצייבור אבל היכא שנטמאו ישראל שפיר מעברין את השנה כדי שלא יאכלו את הפסח בטומאה דאכילתו בטומאה בנדאי לא הותרה כמ"ש התוס' אלא נדאי ע"כ צ"ל דר"י איירי רק בטומאה שהיא רק בע"פ אבל בלילה יכולין לטהר את עצמן ולאכול בטרה כמעשה דחזקה וא"כ הואיל וסבר הותרה טומאה בצייבור משום הכי אם עברוהו בשביל הקרה שלא יקריבוהו ונשחטו את הפסח בטומאה אינו מעוברת הואיל והותרה טומאה בצייבור אבל אם עברוהו בשביל טומאה כדי שלא יאכלו הפסח בטומאה כגון שאינו יכולין לטהר עד הלילה בזה מודה ר"י דמעברין הואיל ואכילה בטומאה לא הותרה בצייבור כמ"ש התוס' ודו"ק.

פרק שלישי דף כט ע"א תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין למשה כו'. ולכאורה יש לדקדק דלשון תנא דבי ר' ישמעאל שאמר שלשה דברים היו קשין למשה ולא אמר שלשה דברים לא ידע משה פירושו עד שהראה לו הקב"ה באצבע מזה משמע שהנה לו למשה רבינו איזה תמי' וקושיא על אלו שלשה דברים וצריך ביאור מאי הנה קשה ליה למשה באלה שלשה דברים דעל העדר הידיעה אינו נופל לשון קושיא ועוד על העדר הידיעה שלא ידע טעמן אין בו תמי' ומה נשתנה אלו משאר מצות התורה שהם חוקים וגזירות המלך מלכי המלכים הקב"ה מבלי להתבונן בהם על מה ולמה צוה לנו הקב"ה המצות בתורה.

ונראה לענ"ד לומר דבמנורה שפיר נופל בו לומר שהנה קשיא למשה על גוף העמדת המנורה בבית המקדש וכי לאורה הוא צריך ובעבור זה הראה הקב"ה למשה המנורה שהיו לה בזיכנו אשר בו הנה השמן פיות לצד האמצעי עי' בפ' רש"י ריש פ' בהעלותך כדי שלא יאירו לחוץ רק נגד נר האמצעי שלא יאמרו לאורה הוא צריך ועיין במס' מנחות פ"ו ע"ב בתוס' ד"ה מחוץ אמנם בתשובת ריב"ש סי' ת"י מביא בשם מפרש אחד שלא היו פיות לבזיכין רק שהיו עגולים והפנה הנה מניח הפתילות שהיו דולקים לצד

גַּר הָאֲמָצְעִי וְאִ"כ לֹא הָיָה בְּהָרְאוֹת הַמְּנוּרָה שׁוֹם הֵיכָר שִׁיאִירוּ הַנְּרוֹת לְצַד הָאֲמָצְעִי וְלִכּוֹן צָרִיכִין אָנוּ לֹמַר הַפְּנוּנָה בְּזֶה כִּי הָיָה הַדָּבָר קִשָּׁה לְמִשְׁהָ בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתוּ דְּכָתִיב בַּפ' תְּרוּמָה וְעֲשִׂיתָ מְנוֹרַת זָהָב טָהוֹר מְקִשָּׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנוּרָה יִרְכָה וְקָנָה גְבִיעֶיהָ פַּתְנִירֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנֹה יִהְיֶה דְּהֵינּוּ שֶׁהֶפֶל יֵצֵא מִתּוֹךְ חֲתִיכָה אַחַת וְלֹא יַעֲשֶׂה לְבָדָם וַיִּדְבְּקֵם (כַּמ"ש בַּפ' רַש"י שָׁם בְּפָרָשַׁת תְּרוּמָה ע"ש) זֶה הָיָה קִשָּׁה לְמִשְׁה אִיךָ יַעֲשֶׂה זֶה וְעֵינֵינוּ בְּמִזְרְחֵי שָׁם וְהֵנָּה גַם קִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ הָיָה קִשָּׁה לְמִשְׁה לְמֵאֵי צָרִיךְ הַחֹדֶשׁ הֲלֹא חֲשׁבוֹן בְּעֵלְמָא הוּא שְׁזָמַן הַקֶּפֶת גְּלָגוּל הַלְבָנָה הוּא כ"ט י"ב ת"ש צ"ג עַל זֶה הִרְאָה לּוֹ הַקַּב"ה כְּזֶה רָאָה וְקִדְשׁ שְׁמִצָּנָה הוּא לְקִדְשׁ ע"פ הִרְאָה לְפָנָיו שְׁמִבְּנֹאֵר בַּמַּס' ר"ה (דָּף כ רִישׁ ע"א) וְעֵינֵינוּ פִּי רַש"י שָׁם.

אִךְ בְּשָׂרָצִים צָרִיךְ בְּיָאוֹר אֵיזָה קוֹשִׁיָא הִי לְמִשְׁה בְּזֶה הֲלֹא כְּמָה מְצוֹת וְחֻקִּים אֲשֶׁר אֵין לָנוּ לְחַקֹּר עַל טַעַם הַמְּצָנָה לְמָה אָסַר לָנוּ הַקַּב"ה דָּבָר זֶה לְאַכְלוֹל וְכִמוֹ שְׁאֲמַרִינוּ בְּשֶׁר בְּחֻלְב חִידוּשׁ הוּא.

וְנִרְאָה לַעֲנ"ד לְתַרְזַן וְלֹמַר לְחֻמְרָא הָעֵנִין דָּאָף דְּעֵינֶיךָ קָרָא דְּוָזָה לְכֶם הַטְּמֵא בְּשָׂרִין הַשְׂוֹרִץ עַל הָאֲרִיץ נֶאֱמַר עַל שְׁמִנָּה שְׂרָצִים הַנִּכְתָּב אַחֲרֵי כֵן כְּמוֹ שְׁמִפְּרָשׁ בְּקָרָא הַחֹלֶד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ וְהַאֲנָקָה וְהַפֶּחַ וְהַלְטָאָה וְהַחֹמֶט וְהַתְּנִשְׁמֶת לַעֲנִין טוֹמְאָת מִגְּעוֹן לְהִיּוֹת טְמֵא בְּמִגְעוֹ וְנֶאֱסַר לְאַכְלוֹל בְּתֵרוּמָה וּבְקִדְשִׁים וְלִפְנֵס לְמִקְדָּשׁ (כְּמוֹ שַׁפִּי רַש"י בַּחֻמְשׁ שָׁם) מ"מ יֵשׁ בְּזֶה פְּלוּגְמָא בֵּין הַר"א אָבֹן עֲזָרָא וְהַרְמַב"ן ז"ל הִבִּיאוּ הַרְמַב"ן שָׁם בַּפ' עַל הַתּוֹרָה דְּהַרְמַב"ן סוֹבֵר דְּהֵאֵי קָרָא וְזֶה לְכֶם הַטְּמֵא נֶאֱמַר רַק אֶלְאֲחֲרֵי דְּהֵינּוּ שְׁמוּנָה שְׂרָצִים הַנְּ"ל וְכַתֵּב בְּזֶה נִשְׁתַּבֵּשׁ ר' אַבְרָהָם שֶׁכַּתֵּב דְּהֵאֵי קָרָא וְזֶה לְכֶם הַטְּמֵא קָאֵי אֶלְפָּנֵינוּ וְלִפְנֵי פָּנָיו עַל אִיסוּר אֲכִילַת עוֹפוֹת וְדָגִים טְמֵאִים ע"ש בְּרַמְב"ן וְיַמְעַתָּה אֲנִי אוֹמֵר דְּתַנָּא דְּבִי ר"י ס"ל כְּדַעַת הָאָבֹן עֲזָרָא דְּהֵאֵי קָרָא וְזֶה לְכֶם הַטְּמֵא כּוֹלָל גַּם אִיסוּר אֲכִילַת דָּגִים טְמֵאִין וְיַמָּה שְׁנִקֵּט תַּנָּא ר"י שְׂרָצִים הַפְּנוּנָה גַם דָּגִים טְמֵאִים דַּג"כ הֵם בְּכָלֵל שְׂרָצִים כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר בְּקָרָא שָׁם (בְּפָרָשָׁה שְׁמִינִי י"א י"ד) וְכָל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקִשָׁת בַּיָּמִים וּבְנֻחָלִים מְכַל שְׂרָץ הַיָּמִים וּמְכַל נֶפֶשׁ הַחַי אֲשֶׁר בַּיָּמִים שְׂרָץ הֵם לְכֶם וְכֵן פִּי רַש"י (בַּפ' בְּרֵאשִׁית א' כ') מַה שְׁנֶאֱמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יִשְׂרָאֵל הַיָּמִים שְׂרָץ נֶפֶשׁ גַּם הַדָּגִים בְּכָלֵל ע"ש וְכוּנוֹת הַתַּנָּא דְּבִי ר"י שְׁמִשְׁה נִתְקַשָּׁה עַל סִימָן קִשְׁקִשָׁת וְסִנְפִיר וְאֲזוּל לְשִׁיטָתוֹ כְּמָה דְּמַסִּיק הַתַּנָּא דְּבִי ר"י בַּמַּס' חֻלִּין וּבַמַּס' נִדָּה עַל מַה שְׁנֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת שְׁמִינִי כֹל אֲשֶׁר לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקִשָׁת בַּיָּמִים וְגו' אוֹתָם תֹּאכְלוּ שֶׁהוּא קָרָא מִיּוֹתֵר וַיִּגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר וּלְבָאָר דָּבָר זֶה נִקְדִּים סְגִיּוֹת הַש"ס בַּמַּס' חֻלִּין (דָּף סו ע"ב) וּבַמַּס' נִדָּה (דָּף נא ע"ב): בַּמַּס' חֻלִּין תְּנִי בְּמַתְנִיתִין (דָּף נט ע"א) וּבַדָּגִים כֹּל שֵׁישׁ לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקִשָׁת וּבַמַּס' נִדָּה תְּנִי בְּמַתְנִיתִין כֹּל שֵׁישׁ לוֹ קִשְׁקִשָׁת יֵשׁ לוֹ סִנְפִיר וַיֵּשׁ לוֹ סִנְפִיר וְאֵין לוֹ קִשְׁקִשָׁת כֹּל שֵׁישׁ לוֹ קִשְׁקִשָׁת דָּג טָהוֹר יֵשׁ לוֹ סִנְפִיר וְאֵין לוֹ קִשְׁקִשָׁת דָּג טְמֵא וּפְרִיךָ בַּגַּמ' מְכַדִּי אֶקְשָׁקִשָׁת סְמִכִּינֹן לְכַתּוּב רַחֲמָנָא קִשְׁקִשָׁת וְלֹא לְכַתּוּב סִנְפִיר אִי כַּתֵּב רַחֲמָנָא קִשְׁקִשָׁת וְלֹא כַּתֵּב סִנְפִיר הוּי אֲמִינָא מֵאֵי קִשְׁקִשָׁת סִנְפִיר וְאֶפְּלִיּוֹ דָּג טְמֵא כַּתֵּב רַחֲמָנָא סִנְפִיר וְקִשְׁקִשָׁת וְהִשְׁתָּא דְּכַתֵּב רַחֲמָנָא סִנְפִיר וְקִשְׁקִשָׁת מֵמֵאֵי דְּקִשְׁקִשָׁת לְבוּשָׁא הוּא דְּכַתֵּיב (גְּבִיעֵי גְלִית הַפְּלִישְׁתִּי) וְשִׁרְיוֹן קִשְׁקִשִׁים הוּא לְבוּשׁ לְכַתּוּב רַחֲמָנָא קִשְׁקִשָׁת וְלֹא בְּעֵי סִנְפִיר אָמַר ר' אַבְהוּוֹ וְכֵן תְּנִי דְּבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל יִגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר ע"כ לְשׁוֹן הַגַּמ' בַּמַּס' נִדָּה וּבַמַּס' חֻלִּין ע"ש וְהֵנָּה רַבִּים רָאוּ וְגַם תְּמָהוּ מֵאֵי פְּרִיךָ הַגַּמ' וְהִשְׁתָּא דְּכַתֵּיב סִנְפִיר

וקשקשת ממאי דקשקש' לבושא הוא דכתיב ושריון קשקשי' הוא לבוש לכתוב רחמנא קשקשת ולא בעי סנפיר הא האי קרא דשריון קשקשים הי' לבוש בגלית פתיב ועד קרא דגלית באמת לא ידע מאי קשקשת ומאי סנפיר ואיך שייך להקשות על הקרא הנאמר בתורה דהיה לו לסמוך על קרא הנאמר בדברי קבלה בספר שמואל הא בתורה צריך לכתוב תרוננייהו סנפיר וקשקשת דאי הוי פתיב קשקשת ה"א מאי קשקשת סנפיר והוי מכשרינן דג טמא כמו שמתרץ הגמ' לעיל ויותר יש להקשות בזה על דברי התוס' במס' נדה בד"ה ולכתוב וכו' דמקשים וא"ת והיכי הוי ידעי מה קשקשת קודם שנקתב קרא דגלית ומתרצים התוס' דמקבלה הוי ידעו להו מאי קשי' להו להתוס' דלמא באמת קודם שנאמר קרא דגלית באמת לא הוי ידעי מה הוא קשקשת דליכא נפקותא בהאי ידיעה דכינן דכתב בתורה תרוננייהו סנפיר וקשקשת ממילא הוי ידעי דצריך שני סימנין קשקשת וסנפיר אף דלא ידעו איזה מהנה סמנים נקרא קשקשת ואיזה נקרא סנפיר מ"מ בעינן הנה תרי סימנין יחד סנפיר וקשקשת ולכאורה יש לומר דקושית הגמ' דאם אינה ידועה איזה היא קשקשת ואיזה הוא סנפיר איך כתב שמואל הנביא בספרו ושריון קשקשים הוא לבוש מהיכן ידע שמואל דהאי דלביש בי' נקרא קשקשים דילמא איפכא האי דפורח בהו מקרי קשקשת והאי דקבוע בנדג ולבוש מקרא סנפיר אלא ודאי דמקבלה הוי ידע דהאי דלביש בי' וקבוע בנדג נקרא קשקשת וספיר פריך הגמ' ולכתוב רחמנא קשקשת ולא בעי סנפיר כינן דמקרא דגלית מוכח דשם התואר של האי דלביש בי' הוא קשקשת: והנה אין תירוץ זה מספיק דהא התוס' במס' חולין (בדף כג ע"א) בסוף ד"ה איצטריך קרא וכו' דאיך מתרץ הגמ' דאיצטריך קרא למכתב סנפיר לידע מה הוא קשקשת וכי איצטריך קרא לרבות ספיקא הא קמי שמיא גליא ומתרצים התוס' שם דהואיל ולשון קשקשת הוא דבר שהיך מסכסך בו וכך הם הספירין ולשון קשקשת נופל על הספירין לכה צריך קרא להראות מהו הקשקשת הרי מוכח מדברי התוס' דמזה שכתב רחמנא סנפיר ידעינן מה הוא קשקשת דעל האי דפורח בו נופל גם לשון קשקשת ומדקרי רחמנא להאי סנפיר מפלל דהאי דלביש בי' מקרי קשקשת ולפ"ז הדרא הקושיא לדוקתא דמקרא דגלית לא פריך הגמ' מידי דקרא דגלית נאמר הואיל וכבר גילה לן רחמנא בהאי דכתב סנפיר דהאי דלביש ביה מקרי קשקשת אבל אי לא הוי כתב רחמנא סנפיר והוי כתב רק קשקשת הוי אמינא מאי קשקשת סנפיר היינו האי דפורח בהו הוא דמקרי קשקשת הואיל ויד מסכסך בו והוי מכשרינן דג טמא כמו שמתרץ הגמ' בתחלה ובאמת לא הוי שמואל הנביא קורא קשקשת להאי דלביש בי' רק עכשיו שפבר הורה לן הקרא בתורה שכתב גם סנפיר ואנו לומדין מקרא דהאי דלביש בי' נקרא קשקשת ולא האי דשט בי' לכה שמואל הנביא קורא קשקשת להאי דגלית ולא פריך הגמ' מידי פנ"ל: והנה ראיתי בחידושי הר"ן ז"ל למס' חולין שהקשה קושיא זו ומתרץ דפירש הגמ' מאי דמתרץ מתחלה אי הוי כת' קשקשת ה"א מאי קשקשת היינו דהוי משמע לן דסנפיר וקשקשת אינן שמות מיוחדין פלל אלא שיש שני דברים הנטפלין לדג והם נקראים סנפיר וקשקשת דגם סנפיר אין לו שם מיוחד לעצמו דאם סנפיר הוא שם מיוחד לעצמו גם קשקשת הוא לעצמו ולא הוי צריך קרא להורות לן איזה מקרי קשקשת ואיזה מקרי סנפיר דכי איצטריך קרא לרבות ספיקא הלא קמי שמיא גליא אלא ודאי דאין שם מיוחד לא לסנפיר ולא לקשקשת רק שניהם יחדיו נקראים סנפיר וקשקשת והשתא

פְּרִיָּהּ הַגַּמ' שִׁפִּיר מִדְּתַנִּי סִנְפִיר הַפּוֹרֵחַ בָּהֶן קִשְׁקֻשׁת הַקְּבוּעַ בּוֹ ע"כ שִׁישׁ לָהֶם שֵׁם מִיְּנוּחַד לְכָל אֶחָד דָּאֵם שְׁנִיָּהֶם בָּאִים מִכָּלֵל שְׁנִיָּהֶם לֹא הָיָה לִיהֵם לְהַתְּנָא לְקִרוֹת זֶה בְּשֵׁם קִשְׁקֻשׁת וְזֶה בְּשֵׁם סִנְפִירִין פִּינּוֹן דָּאִין הַכְּרַע בְּשִׁמּוֹת לֹא בְּקִשְׁקֻשׁת וְלֹא בְּסִנְפִיר וּא"כ ע"כ יָדַע הַתְּנָא שִׁישׁ לְכָל אֶחָד שֵׁם מִיְּנוּחַד וּע"כ מִקְרָא דְגַלִּית שְׁמִיעַ לִיהֵם דְּכַתִּיב וְשִׁרְיוֹן קִשְׁקֻשִׁים הוּא לְבוּשׁ הָרִי דְקָרִי לְהֵאִי דְלִבִּישׁ וְקְבוּעַ בּוֹ בְּשֵׁם קִשְׁקֻשִׁים וְכִינּוֹן שְׁפָן הוּא לְכַתְּנֹב קִשְׁקֻשׁת וְלֹא בְּעֵי סִנְפִיר דָּאִין לֹא מִרְדֵּי גוֹפָא דִישׁ לָהֶם שִׁמּוֹת מִיְּנוּחַדִּין גְּלַמְד מִפְּחַ קָרָא דְכַתְּבַת תְּרַנּוּיָהּ סִנְפִיר וְקִשְׁקֻשׁת דְּכִי אִיֶּצְטְרִיָּהּ קָרָא לְכַתְּנֹב כְּדִי שְׁלֹא נִטְעָה בְּשִׁמּוֹת הָא קָמִי שְׁמִיָּא גַלִּי' כְּמוֹ שְׁמִקְשִׁים הַתּוֹס' (בְּדָף כג) וְשִׁפִּיר קָשָׁה לְכַתְּנֹב קִשְׁקֻשׁת וְלֹא בְּעֵי סִנְפִיר כִּן הוּא שִׁיטַת הָר"ן בְּחִזְדוּשֵׁיו ע"ש וְכַתְּבַתִּי דְבָרִיו בְּתוֹסֶפֶת בִּיאֹר קָצַת וְאַמְנָם מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' לְעִיל (בְּדָף כג) לֹא מִשְׁמַע כִּן דְּמַלְשׁוֹן תִּירוּץ הַתּוֹס' מִשְׁמַע דְּלִסְנִפִיר יֵשׁ לָהֶם שֵׁם מִיְּנוּחַד לְקִרוֹתָם בְּשֵׁם סִנְפִיר רַק דְּגַם לְשׁוֹן קִשְׁקֻשׁת נּוֹפֵל בּוֹ הוּאִיל וְיָד מִסְכְּסָף בּוֹ וּא"כ ע"י סִנְפִיר אָנוּ יוֹדְעִין שְׁהֵאִי דְלִבוּשׁ בּוֹ מִקְרִי קִשְׁקֻשׁת הַקּוֹשְׁנִי הַגָּ"ל בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת מֵאִי פְּרִיָּהּ הַגַּמ' מִקְרָא דְגַלִּית הַנְּאָמַר אַחַר שְׁכַבְר פְּתִיב קָרָא דְסִנְפִיר לְהוֹרוֹת לָן דְּהֵאִי דְלִבוּשׁ בִּי מִקְרִי קִשְׁקֻשׁת וְאִי לֹא הָיָה גַלִּי לָן קָרָא מֵהוּ קִשְׁקֻשׁת גַּם שְׁמוּאֵל הַנְּבִיא לֹא הָיָה קָרִי קִשְׁקֻשׁת לְהֵאִי דְלִבִּישׁ בִּי כִּנ"ל: וְלִתְרַץ זֶה נְשׁוּבָה וְנִחְקֻרָה בְּחִקְרָה אַחַת אֲשֶׁר לְמַדְנָה מִתּוֹרַת מֹשֶׁה הַרְמַב"ן ז"ל (וְכַבְר נְאָמְרוּ וְנִשְׁנִית בְּתִשׁוּבָה בְּוִיפּוּחַ שְׁהִיָּה לָנוּ עִם הַגָּאוֹן מֵהַר"א אב"ד דק"ק קַעֲלִין ז"ל עַל הוֹרָאוֹת אַאמ"ו הַגָּאוֹן זצ"ל בְּדָג שְׁטִירֵל בְּנוֹדַע בִּיהוּדָה מִהַדוּרָא תַנְיָיָנָא בְּחֻלְק י"ד בְּתִשׁוּבָה וְעֵינִין בְּחִיבּוּרֵי שִׁיבַת צִיּוֹן חִי"ד ס' כ"ט שֵׁם הָאֲרַכְנוּ בְּדִין זֶה] דְּהַרְמַב"ן בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה בְּפִרְשַׁת שְׁמִינִי פְּתַב דְּקִשְׁקֻשִׁים צָרִיכִים לְהִיּוֹת נְקֻלָּפִים וְכָל שְׁאִינוּ נִפְרָד מֵעוֹר הַדָּג אִינוּ בְּכָלֵל קִשְׁקֻשִׁים וְכִן פִּסְק הַרְמַב"א בִּי"ד רִישׁ ס' פ"ג וְהַרְמַב"ן לְמַד דִּין זֶה מִדְּכַתִּיב וְשִׁרְיוֹן קִשְׁקֻשִׁים הוּא לְבוּשׁ צָרִיָּהּ לְהִיּוֹת יְכוּלִין לְהַפְרֵד מִמֶּנּוּ פְּעִין לְבוּשׁ ע"ש בְּרַמְב"ן וּלפ"ז יֵשׁ לְתַרְץ קוֹשְׁנִי הַגָּ"ל וִי"ל דְּקוֹשְׁנִית הַגַּמ' הוּא מִמַּאי דְּקִשְׁקֻשׁת לְבוּשָׁא הוּא מִדְּכַתִּיב וְשִׁרְיוֹן קִשְׁקֻשִׁים הוּא לְבוּשׁ וּמִקְרָא זֶה גְּלַמְד גַּמִּי קְלִיפָה דְצָרִיכִין לְהִיּוֹת הַקִּשְׁקֻשִׁים פְּעִין לְבוּשׁ וְקָשָׁה מִקָּמִי קָרָא דְגַלִּית אִיָּהּ יָדַעוּ דִּין זֶה דְצָרִיָּהּ לְהִיּוֹת הַקִּשְׁקֻשִׁים נְקֻלָּפִים כְּמוֹ שְׁמִקְשִׁים הַתּוֹס' בַּמַּס' נִדָּה (דָּף נא ע"ב) בַּד"ה וְלְכַתְּנֹב רַחֲמָנָא הִיכִי הָיָה יָדַעִי מֵהוּ קִשְׁקֻשׁת קוֹדָם שְׁנִכְתַּב קָרָא דְגַלִּית וְצָרִיָּהּ לֹא מִרְדֵּי פְּתִירוּץ הַתּוֹס' דְּמִקְבְּלָהּ הָיָה יָדַעִי דְצָרִיָּהּ לְהִיּוֹת נְקֻלָּפִים וּמַעֲתָה פִּינּוֹן שְׁנִנְאֵמַר לָהֶם מִקְבְּלָהּ מִמֹּשֶׁה מְסִינִי דְקִשְׁקֻשִׁים צָרִיכִין לְהִיּוֹת נְקֻלָּפִין מֵעַל הָעוֹר הַדָּג וּמַעֲתָה מִמִּילָא אָף דְּלֹא הָיָה לָהֶם קְבֻלָּהּ מֵהוּ נִקְרָא קִשְׁקֻשִׁים מ"מ מִמִּילָא יָדַעִי מֵהוּ קְבֻלָּהּ דְּקִשְׁקֻשׁת מִקְרִי הֵאִי דְלִבִּישׁ בִּי דְעַל הֵאִי דְשֵׁט בִּי לֹא שִׁיָּהּ דִּין קְלִיפָה וּלפ"ז שִׁפִּיר פְּרִיָּהּ הַגַּמ' וְלְכַתְּנֹב רַחֲמָנָא קִשְׁקֻשׁת וְלֹא בְּעֵי סִנְפִיר וְכָף הוּא הַנְּצַעֲתָה קוֹשְׁנִי הַגַּמ' פִּינּוֹן דְּמֵהֵאִי קָרָא דְשִׁרְיוֹן קִשְׁקֻשִׁים הוּא לְבוּשׁ גְּלַמְד דִּין קְלִיפָה וּמִמִּילָא מוּכַח דְּמִקָּמִי דְנִכְתַּב קָרָא דְגַלִּית הָיָה יָדַע לָהֶם דִּין זֶה שְׁצָרִיכִין לְהִיּוֹת נְקֻלָּפִים ע"י קְבֻלָּהּ שְׁהִיָּה בְּיָדָם א"כ לְמָה לִי קָרָא דְסִנְפִיר לְהוֹרוֹת לָנוּ מָה הוּא קִשְׁקֻשִׁים הָא מִקְבְּלָהּ יָדַעִינוּ זֶה דְכִינּוֹן דְּנִמְסַר בְּקְבֻלָּהּ דְּקִשְׁקֻשִׁים צָרִיכִין לְהִיּוֹת יְכוּלִין לְקַלּוֹף הָרִי גוֹדַע מֵהוּ קִשְׁקֻשִׁים דְּגַבִּי סִנְפִירִין לֹא שִׁיָּהּ קְלִיפָה וְשִׁפִּיר קָשָׁה וְלְכַתְּנֹב רַחֲמָנָא קִשְׁקֻשׁת וְלֹא בְּעֵי סִנְפִיר: וּמַעֲתָה נְבוּא לְדְבָרֵי הַתְּנָא דְבִי ר"י שְׁהַתְּחַלְנוּ בּוֹ שְׁלֻשָׁה דְבָרִים הָיוּ קוֹשִׁין לְמֹשֶׁה עַד שְׁהִרְאָה לוֹ הַקַּב"ה בְּאַצְבַּע וְאָלוּ הָיוּ מְנוּרָה וְרֹאשׁ חֲדָשׁ וְשָׂרְצִים וְהָיָה מְנוּרָה וְרֹאשׁ חֲדָשׁ כְּכָר מְבֹאָר בְּדְבָרֵינוּ לְעִיל אֲמָנָם

שְׂרָצִים לַפְתוֹר הַפְּנוּנָה עַל דְּגִים שֶׁגַּ"כ הֵם בְּכָלֵל שְׂרָץ הַמַּיִם וְהִיא נִתְקַשָּׁה מְשֶׁה בְּסִימָנִים
שֶׁהַשְּׂרָצִים הוּא סִימָן טְהוֹרָה וְלֹא הוּי יָדַע מְשֶׁה מֵאֵי הוּא קִשְׁקֶשֶׁת דָּגִם עַל סִנְפִיר נּוֹפֵל
לְשׁוֹן קִשְׁקֶשֶׁת הוֹאֵל וְיָד מְסַסֶּסֶף בּוֹ וְנִתְקַשָּׁה מְשֶׁה אִיךָ נֹאמֵר לוֹ הַסִּימָן קִשְׁקֶשֶׁת שְׂאִינוּ
מְבֹנָאֵר אִם הַפְּנוּנָה עַל דְּלִבִּישׁ בִּי' אוֹ עַל הָאֵי דְשֵׁט בִּי' עַד שֶׁהֲרָאָה לוֹ הַקַּב"ה בְּאַצְבָּע
הַיְיָנוּ שֶׁהִיא קוֹלֶף לֹא אֶת הַשְּׂרָצִים מְזֵה יָדַע דֶּהַפְּנוּנָה הוּא עַל הָאֵי דְלִבּוּשׁ בִּי' דֶּהָאֵי דְשֵׁט
בִּי' אֵינוּ נִקְלָף: וּלפ"ז אֵלֶּה שְׁנֵי מֵאָמְרִים דְּתַנִּי תַנָּא דְבִי ר"י נִצְמָדִים יַחַד דְּכִינּוֹן דְּתַנִּי דְבִי
ר"י שְׁלֵשָׁה דְבָרִים הָיוּ קִשְׁיִן לַמְשֶׁה יַחַד מֵהֶם הוּא שְׂרָצִים וְלִפִּי הַמְבֹנָאֵר הַפְּנוּנָה הוּא עַל
סִימָנֵי דְגִים שְׁגַם דְּגִים הֵם בְּכָלֵל שְׂרָץ הַמַּיִם וְנִתְקַשָּׁה מְשֶׁה בְּסִימָן קִשְׁקֶשֶׁת שְׂאִינוּ מְבֹנָאֵר
אִם הַפְּנוּנָה הוּא עַל הָאֵי דְלִבִּישׁ בִּי' אוֹ עַל הָאֵי דְשֵׁט בִּי' וְהֲרָאָה לוֹ הַקַּב"ה דִּין קְלִיפָה
שְׂצָרִיף בְּקִשְׁקֶשֶׁת מְזֵה יֵשׁ לַפְּשׁוּט דֶּהַפְּנוּנָה הוּא עַל הָאֵי דְלִבּוּשׁ בִּי' וְקִשְׁשָׁה לַמֵּאֵי צָרִיף
קָרָא לַמְּכַתֵּב סִנְפִיר כִּינּוֹן דְּעַל קִשְׁקֶשֶׁת סְמִכִינוֹ וְכָבֵר יְדַעִינוּ ע"י הַקְּבֵלָה בְּדִין קְלִיפָה
דֶּהָאֵי דְלִבִּישׁ בִּי' נִקְרָא קִשְׁקֶשֶׁת לַמֵּאֵי צָרִיף לַמְּכַתֵּב בְּתוֹרָה סִנְפִיר וְע"כ צ"ל פְּאִיךָ
תַנָּא דְבִי ר"י יְגַדִּיל תוֹרָה וְיֹאדִיר: פְּרָק רְבִיעִי דָּף מֵה גְמָרָא ר"ע סְבַר הִלְחַם מְעַפְבִּים
הַכְּבָשִׁים כּו' וְעֵינּוּ עוֹד (דָּף מו) ת"ר שְׁתֵּי לְחָם הַבָּאוֹת בְּפָנֵי עֶצְמָן כּו' ע"ש.

וּפְסָק הַרְמַב"ם כר"ע וּמְפָרֵשׁ הַל"מ מְשׁוּם דְשִׁקְלָא וְטַרְנִי' בַּגְמ' קָאֵי אֲלִיבָא דר"ע
וְהֲרָאָב"ד כְּתַב א"א סְבָרָא זֹו הִלְכָה לְהַפְּךָ וְהַקְּשָׁה הַתִּי"ט הָא בְּפָרְק ו' מְשֻׁנָּה ב' הוּא סְתָם
מְשֻׁנָּה בְּזוֹ יָפָה כַּח הַפְּהִינִים מִפְּחַ הַמְּזַבְּחַ שְׁשִׁתֵּי לְחָם נֶאֱכָלִי לַפְּהִינִים וְאִין לַמְּזַבְּחַ בְּהוֹ
פְלוּם וְאִתִּי לְאִתּוּי לְחָם הַבָּאִין בְּפָנֵי עֶצְמָן וְהִינּוּ כר"ע וְהוּי מַחְלֹקֶת וְאִת"כ סְתָם וְהִלְכָה
כְּסְתָם וְתִיּוּבְתָא לְהֲרָאָב"ד וְלִהְרַב בְּרִטְנוֹרָא שְׁפָסְקוּ כר"ש עכ"ל הַתִּי"ט ע"ש וְנִרְאָה
דֶּהַרְמַב"ם וְהֲרָאָב"ד דְבָרֵי שְׁנִיָּהֶם נְכוּנִים וּפְלִיגֵי בְּפִלּוּגְתָא דְאִמּוֹרָאֵי דִּהְנֵה יֵשׁ לְהַקְּשׁוֹת
מֵאֵי פְרִיף הַגְמ' לר"ע נְמִי לִילֶף וְהִיא מִיָּהִי הָא ר"ע יֵשׁ לוֹ הִיקְשׁ מִבְּפּוֹרִים דְלְחָם בָּאִין
בְּפָנֵי עֶצְמָן וְגַם שְׁנִיָּהֶם אֲצִטְרִיף כַּמ"ש הַתּוֹס' וְעוֹד קִשְׁשָׁה אִמּוֹרָאֵי לֹא נִילִיף תַּרְנוּנֵיהוּ דְלְחָם
וְכָבָשִׁים מְעַפְבִּין זֵה אֶת זֵה יִהְיֶה מִיָּהִי וְגַם יִהְיֶה מִתְּהִינָה (וְעֵינּוּ בְּתוֹס' ד"ה זֹו שִׁיבָה)
וְנִרְאָה לִיִּישׁב דר"ע סְבַר דְלְחָם בָּאִין בְּפָנֵי עֶצְמָן דִּילְפִינוּ מִבְּפּוֹרִים וּר"ש סְבַר שְׁתֵּי לְחָם
הַבָּאִין בְּפָנֵי עֶצְמָן לְשִׁרְפָה עוֹמְדִי וְלִפְנֵינוּ מִבְּפּוֹרִים לְהָא מְלִתָּא מְדַבְּרִיכּוֹרִים לְאֲכִילָה אַף
שְׁתֵּי לְחָם לְאֲכִילָה וְכִשְׁבָּאוּ בְּפָנֵי עֶצְמָן אִין לְהֵם מִי שְׁיִתְרַנוּ לְאֲכִילָה לְכָף בְּאִמְתַּ לְשִׁרְפָה
וְאִנּוּ יִלְפִינוּ דְדוֹקָא לְאֲכִילָה וְלְכָף לֹא בָּאוּ בְּפָנֵי עֶצְמָן וְא"כ י"ל דְאֵף דְּפְלִיגֵי אִמּוֹרָאֵי רַבָּה
וְרַב יוֹסֵף אֲלִיבָא דר"ע פְּלּוּגְתֵיהוּ ג"כ אֲלִיבָא דְבִן נָנְס דְלְרַבֵּה דְסְבַר לְאֲכִילָה אֲתֵינּוּ א"כ
אֲתִי' מִתְּנִיתִין אֲלִיבָא דר"ע דְלַר"ע לְעוֹלָם יָפָה כַּח הַפְּהִינִים דְאֵף בְּבָאִין בְּפָנֵי עֶצְמָן
נֶאֱכָלִים וְלַרְב יוֹסֵף דְסְבַר לְשִׁרְפָה עוֹמְדִין א"כ לְבִן נָנְס יָפָה כַּח הַפְּהִינִים דְלַר"ע בָּאִין
לְשִׁרְפָה וְאִין לַפְּהִינִים בְּהוּ פְלוּם וְבִן נָנְס יִלִּיף מִבְּפּוֹרִים דְלְעוֹלָם לְאֲכִילָה אֲתִי' וְאִין בָּאִים
שׁוּם פְּעַם אֵלָּא עִם הַכְּבָשִׁים וְלְעוֹלָם נֶאֱכָלִים וְא"כ סְתָם מִתְּנִיתִין כְּבִן נָנְס וּמַעֲתָה
הַרְמַב"ם פְּסָק כְּרָבָא וְלִדִּידִי' מִתְּנִיתִין דוֹקָא אֲלִיבָא דר"ע אֲתִי' וּמִמִּילָא הִלְכָה כְּסְתָם
מִתְּנִיתִין וְלְכָף פְּסָק כר"ע, אֲבָל הֲרָאָב"ד סוֹבֵר כְּרַב יוֹסֵף וּמִתְּנִיתִין יְכוּל לְהִיּוֹת גַּם אֲלִיבָא
דְבִן נָנְס וְאִין הַכְּרַע לְאוֹקְמֵי מִתְּנִיתִין דוֹקָא כר"ע וְלִיבָא סְתָמָא וּמִמִּילָא אִין הִלְכָה כר"ע
הוֹאֵל וּר"ש וְבִן נָנְס רַבִּים נִינְהוּ דוּק וְתַמְצָא שְׁיֵשׁ לִיִּישׁב הַרְבֵּה בְּזֵה: וְכִנְזָה יֵשׁ לִיִּישׁב
מֵה שְׁלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְדַקְדַּק לְפִי מֵה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה קָרְבוּ כְּבָשִׁים בְּלֹא לְחָם וְכו' דָּגַם
לְבִן נָנְס צָרִיכִין לוֹמַר דִּילִיף ב' לְחָם מִבְּפּוֹרִים לְעַנְוִן דְלֹא קָרְבִי בְּמִדְבַר א"כ כִּינּוֹן דְּמַקְיֵשׁ

ב' לחם לבפורים אמאי לא מקשינו נמי להא דמה בפורים באין בפני עצמן אף ב' לחם בפני עצמן כמו שמפרש רבא אליבא דר"ע לקמן (בדף מו ע"ב) ולפי הנה"ל אתי שפיר דבאמת טעמא דבן ננס דמקיש ב' לחם לבפורים דמה בפורים היו נאכלים אף לחם צריכים להיו' נאכלים ואי הוי באין בפני עצמן לא היו נאכלים דאין להם מי שיתירם לאכילה ובזה יליף דאינו באין בפני עצמן הואיל וצריכי' להיות נאכלים כמו בפורים: גם יש ליישב בזה מה שהקשה בתוס' י"ט במתניתין דלקמן (בדף עד ע"ב) על רש"י ז"ל דמפרש מה דקאמר בגמ' שם ומאי בוז לאפוקי מדשמואל דאמר המתנדב ינו מזלפו ע"ג אשים קמ"ל דלשיתין אזלי פי' רש"י דקא ממעט בוז יפה פח המזבח וקאמר דזה בא פולה למזבח ולא ינו דאזלי לשיתין אבל הרמב"ם בפ' המשנה מפרש דשיתין הוי יותר צד מזבח מאשים וקא מפרש הך תירוצי דגמ' דבוז אתי לאפוקי מדשמואל דהיינו שפא לרבות דזו אתי לרבות ינו נסכים שפא לשיתין והקשה התיו"ט דלפני' רש"י בוז דתני ברישא דמתניתין אינו דומה לבוז דתני בסיפא דמתניתין דהך בוז דרישא אתי למעט נסכים והך בוז דסיפא אתי לרבות דאף לחם הבאין בפני עצמן נאכלים וא"כ אינו דומה רישא לסיפא דברישא הוי בוז מיעוט ובסיפא הוי בוז ריבה: ולפי הנה"ל אתי שפיר דרש"י ס"ל פהראב"ד דהך מתניתין אתי' כבן ננס ומפרש בגמ' דמתרץ דזו דסיפא אתי לאפוקי ממ"ד ב' לחם באין בפני עצמן ולשרפה אתי קמ"ל בוז יפה פח הפהגים לעולם דהיינו דליפא ב' לחם שאינו נאכלים הואיל ולא קרבו לחם בלי כבשים וא"כ גם בוז דסיפא מיעוטא הוא דממעט לחם שאינו באין בפני עצמן בלי כבשים: אמנם הרמב"ם אזיל לשיתתו דסבר פריבא דאף לחם הבאין בפני עצמן נאכלים ופסק כר"ע דהך סתמא אתי' פנותי' ובזו אתי לאשמעונו דכל ב' לחם אף הבאין בפני עצמן נאכלי' ויפה בהן פח הפהגים פנ"ל וא"כ להרמב"ם ע"כ הך בוז דסיפא ריבה הוא לרבות דאף הלחם הבאין בפני עצמן נאכלים ולכך צריף לפרש ברישא דבוז יפה פח המזבח שהוא ג"כ לרבות שיהיה דומה לבוז דתני בסיפא ולכך מפרש בפ' המשנה דמה דקאמר הגמ' לאפוקי מדשמואל היינו ריבה דשיתין הוי יותר פח המזבח מאשים ודוק היטב: ומה שתמה התיו"ט על פי' הרמב"ם בגמ' דמתרץ דלא תני במתניתין נסכים הואיל ולשיתין אזלי ולפני' הרמב"ם אדרבה הא בשיתין שייף יותר ויותר יפה פח המזבח ואפתי קשה אמאי לא חשיב נסכים עיין שם בתוס' י"ט.

וילדעתי אין זה דיוק דהכא קא מתרץ הגמ' דלכך לא תני נסכים בהדי' במתניתין הואיל ולשיתין אזלי ולא קא חשיב אלא מה שאזלי לאשים ואף ששיתין ג"כ הוי פח המזבח מ"מ לא רצה לכלול נסכים עם מנחת פהגים הואיל ואין צד המזבח שנה בהם שאלו לאשים ונסכים לשיתין וקא מרבה לנסכים בהך בוז דתני דגם בינו נסכים יפה פח המזבח דאזיל לשיתין ודוק היטב בזה.

ובזה יש נמי ליישב מה שפכת הלחם משנה שם בפ' ח' מתמידין ומוספין הלכה ט"ו לדחות השגת הראב"ד מעל הרמב"ם דבן ננס ור"ש לא חשיבי רבים נגד ר' עקיבא הואיל ולא מחד טעמא פליגי על ר"ע דטעמא דבן ננס הוא מישראל במדבר לא הקריבו הלחם ור"ש אמר טעם אחר במתניתין ולא הוי תרי נגד ר"ע וקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו ע"ש בל"מ ולכאורה יש לומר דהראב"ד אזיל בזה לשיתתו והרמב"ם לשיתתו דכבר פליגי אי שני תנאים משני טעמים מחשבי רבים ועיין בפרק ה' מהלכות קרבן פסח הלכה

ב' הזיד בראשון ושגג בשני חייב פרת שגג בראשון והזיד בשני פטור מפרת וכתב שם הרמב"ד שנה זה כרבי ור' נתן ור"ח בן עקבא פליגי עלי' וגם שם ר"נ ור' ור"ח בן עקבא הם מתרי טעמי ועיין בכ"מ שם: אבל לפי מ"ש לעיל לא מחשבי בן ננס ור"ש תרי טעמי דמה שמחולקים בן ננס ור"ש בטעמים היינו לענין דאין הלחם מעכבין את הכבשים דלכן ננס יליף ממדבר ולר"ש משום שהכבשים מתירין את עצמן אבל בזה שהכבשים מעכבין את הלחם אינו חלוקין בטעמים ולשניהם הטעם כיון שאין להלחם מי שיתירו ומקשינו לחם לבפורים דמה בפורים נאכלין אף הלחם צריכים להיות נאכלין וכיון שאין להם מתיר ואי אפשר להיות נאכלין בלי כבשים אינו באין בפני עצמן כו' וא"כ שפיר לענין שהכבשים מעכבין את הלחם מחשבי בן ננס ור"ש רבים נגד ר"ע ושפיר פסק הרמב"ד פרבים נגד יחיד ודוק: ובגוף הדבר אי רבים משגי טעמים נחשבים פרבים או לא יש בזה מקום עיון דלכאורה מפורש דבר זה במס' חולין (דף לו ע"א) ת"ר השוחט והתיוז דם על הדלעת כו' ומסיק שם בגמ' בנתקנתה מיהו אשוי להדדי מר לא מכשיר ומר לא מכשיר הני ליה רבי חזד ואין דבריו של אחד במקום שנים עכ"ל הגמ' ע"ש, ונהרי התם תרי טעמי הוא דהרי לר"ח טעמא דנתקנתה דלא מכשיר משום דאין לשחיטה אלא בסוף והאי דם מפה הוא ולר"ש טעמא הוא הואיל ושחיטה מכשיר ולא דם ואפ"ה מחשבי רבים.

ולכאורה הוא זה סתירה על הכ"מ ועל המ"מ ולחם משנה הנ"ל אמנם ראיתי בש"כ י"ד סי' רמ"ב בכללי הנהגות איסור והיתר שמבי' בזה דברי מהרי"ק שלא ברירא ליה דבר זה ע"ש בד"ה וכתב עוד הרב בח"מ סי' כ"ה ומסקנת הש"ך שם הוא דבאיסור דאורייתא לא מחשבי רבים אם אינו מסכימים מחד טעמא אבל בדרבנן מחשבי רבים אף שאינו מסכימים מטעם אחד.

ולפ"ז יש ליישב נמי מה שהקשיתי מסוגי' דחולין דיש לומר דגם שם הוא רק איסור דרבנן דהרי שם מייירי בשוחט והתיוז על הדלעת של תרומה ונהרי תרומת ירק הוא רק מדרבנן דלעת הוא ירק ואינו אלא תרומה מדרבנן ולכך מחשב הגמ' ר"ב ור"ש רבים נגד רבי דאף שהם מתרי טעמי.

אבל הכ"מ הנ"ל פתב זה על הרמב"ם בחיוב פרת על פסח שני שהוא מדאורייתא וגם הלחם המשנה הנה מייירי בכבשים שמעכבין הלחם שהוא ג"כ דאורייתא בזה שפיר יש לומר שאינו נחשבים רבים אם אינו מחד טעמא ודוק בזה ובגוף הדבר מה שכתב הש"ך בי"ד בסוף סי' רמ"ב בכלל הנהגות אי"ו לחלק דבאיסור דאורייתא לא מחשבי רבים אם אינם מסכימים בטעם אחד ובאיסור דרבנן מחשבי רבים פתבתי שם בגליון הש"ך שלי דבהג"ה אשרי ריש פרק אחד דיני ממונות במס' סנהדרין משמע דאפילו בדאורייתא מחשב רבים דפסק דאפילו בזכות וחיוב גבי דינינים ה"ל רבים אם מסכימים לדין אחד אף שהוא מתרי טעמים ע"ש בהגה"ת אשרי.

אף אפשר יש סברא לחלק בין דיני ממונות לאיסור והיתר דאף דבמלתא דאיסורא לא מחשב רבים אם הם מסכימים מתרי טעמים אפילו הכי גבי דיני ממונות מחשב רבים דהואיל ובדיני ממונות עדות מיוחדת מצטרפי עיין בח"מ סי' ל' א"כ תרי דינינים אם מסכימים לדינא לזכות או לחוב אף שהוא מתרי טעמים לא גרע מעדות מיוחדת דמדברי

שְׁנֵיהֶם יָצָא זֶה חַיִּיב וְזֶה זָכָאי אֲבָל בְּמִלְתָּא דְּאִיסוּרָא אֵין עֲדוּת מִיְנוּחָדָת מְצַטְרַף מִמִּילָא גַם רַבִּים מִתְרִי טַעְמֵי לָא מְחַשְׁבֵי רַבִּים בְּאִיסוּרָא דְּאִוְרֵיִתָּא וְלֹא מְצַטְרַפִּי הוּאִיל וְנַחְלוּקִין בְּטַעְמָם וְדוּק בְּזֶה וְעֵינֵן בַּח"מ ס' כ"ה בְּש"ף ס"ק י"ט שְׁמַבִּיא ג"כ הַהֵגָה"ת אֲשֶׁרִי הַגָּ'ל וּמַבִּיא רֵאִי מְסוּגָ'ל דַּגְמ' סְנֵהֲדָרִין (דָּף לַד ע"א) דְּמִתְרַץ הַגְמ' דְּלִקְהָ פּוֹתְבִים דְּבָרִי הַמְּחַיְבִין כְּדִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׁנַיִם טַעַם אֶחָד מְשַׁנֵּי מְקַרְאוֹת מְזַה מוֹכַח דָּאֵם הֵם שְׁנֵי טַעְמִים מְמַקְרָא אֶחָד מְחַשְׁבֵי פְּשָׁנִים ע"ש בְּש"ף וּבְנוֹדָע בִּיהוּדָא מְהַדוּרָא תַנְיִנָּא: שָׁם ע"ב מ"ט דר"ע (וְדָף מו ע"ב) ת"ר שְׁתֵּי הִלְחָם הַבָּאִין בְּפָנֵי עֲצָמָם עַד סוּף הַעֲמוּד.

הַרְמַב"ם בַּפ"ר מִתְמִידִין וּמוֹסְפִין פְּסַק כַּר"ע דְּלִחָם מְעַכְבִּין אֶת הַכְּבָשִׁים וְאֵין הַכְּבָשִׁים מְעַכְבִּים אֶת הִלְחָם וְכַתֵּב הַרְאָב"ד א"א הִלְכָה זֹו בְּהִיפּוּף וְכוּנּוֹת הַשְּׁגָה זֹו דְּהַרְמַב"ם פְּסַק כַּר"ע וְהָא ר"ש בֶּן נָנֹס וּר"ש פְּלִיגִי עַל ר"ע וְהֵם רַבִּים וְהִלְכָה כַּר"ע וְלֹא מְחַבְרִיו וְעֵינֵן בַּכ"מ שָׁם וְהַלַּח"מ שָׁם פְּתַב דַּס"ל לְהַרְמַב"ם פִּינּוּ דְּבֶן נָנֹס וּר"ש הֵם מִתְרִי טַעְמֵי לָא חֲשִׁיבֵי כְּרַבִּים וְשִׁפִּיר הִלְכָה כַּר"ע מְחַבְרִיו וּלַפ"ז י"ל דְּהַרְמַב"ם וְהַרְאָב"ד מְחַלְקִים בְּזֶה לְהַרְמַב"ם רַבִּים שְׁהֵם מְשַׁנֵּי טַעְמִים לָא נְחַשְׁבִּי רַבִּים הוּאִיל וְכָל אֶחָד חוֹלֵק עַל טַעַם חַבְרִיו הוּי כָּל אֶחָד יְחִיד לְגַבֵּי חַבְרִיו, אֲבָל הַרְאָב"ד סוֹבֵר פִּינּוּ דְּשִׁנְיָהֶם מְכוּוֹנִים לְדִין אֶחָד וּבְפֶסֶק הִלְכָה הַנֵּם שְׁוִים עַכ"פ נְחַשְׁבִּים לְרַבִּים לְפֶסֶק הִלְכָה אִף שְׁמַחְלֻקִים בְּטַעַם הַדְּבָר וּבַנ"ב מַה"ת חֵלֵק ח"מ ס' מְבִנָּא בְּתַשׁוּבַת שָׁם שְׁהַרְמַב"ם וְהַרְאָב"ד אֲזִלִּי לְשִׁטְתֵּיהוּ דְּהַרְמַב"ם בַּפ' ה' מַה' ק"פ הִלְכָה ב' פְּסַק שְׁגַג בְּרֵאשׁוֹן וְהַזִּיד בְּשַׁנֵּי דְּחַיִּיב כֶּרֶת אִף דַּר' נָתַן וּר"ח בֶּן עֲקָבָ' פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי בְּזֶה אַפ"ה ס"ל לְהַרְמַב"ם דְּלֹא חֲשִׁיבֵי לְרַבִּים הוּאִיל וְהֵם מְשַׁנֵּי טַעְמִים דַּר"נ פּוֹטֵר מִטַּעַם דְּשַׁנֵּי תַשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן הוּא וּר"ח ב"ע פּוֹטֵר מִשׁוּם דְּסִבְרַת תַּקְנֵתָא דְּרֵאשׁוֹן הוּא וְלֹא תַשְׁלוּמִין א"כ לָא נְחַשְׁבִּים רַבִּים פִּינּוּ דְּאֵין אֶחָד סוֹבֵר טַעְמוֹ שֶׁל חַבְרִיו וְהַרְאָב"ד מְשַׁיֵּג שָׁם עַל הַרְמַב"ם וּפְסַק בְּשַׁגַּג בְּרֵאשׁוֹן וְהַזִּיד בְּשַׁנֵּי פְּטוּר דְּלֹא כְּרַבִּי הוּאִיל וְלְהַרְאָב"ד נְחַשְׁבִּים כְּרַבִּים אֲפִילוּ אִם הֵם חַלּוּקִים בְּטַעְמִים עַכ"פ לְדַבְרֵי שְׁנֵיהֶם הוּא פְּטוּר וְע"ש בַּכ"מ א"כ הַרְמַב"ם וְהַרְאָב"ד אֲזִלִּי לְשִׁטְתֵּיהוּ אֲמַנָּם הַקְּשִׁיתִי שָׁם לַפ"ז נִשְׂאָר קֶשֶׁה עַל מוֹרֵם בַּח"מ ס' כ"ה סְעִיף ב' בַּהֲג"ה דְּפְסַק אֲפִילוּ אֵין הַרַבִּים מְסַכְּמִים לְטַעַם אֶחָד אֲלֹא כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ טַעַם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ הוּאִיל וּמְסַכְּמִים לְדִין מְקַרִי רַבִּים ע"ש וְקֶשֶׁה אִיךָ פְּסַק מוֹרֵם לְהַכְרִיעַ כְּהַרְאָב"ד וְלֹא חַשׁ לְהַזְפִּיר לְדַעַת הַרְמַב"ם בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים וְעֵינֵן בַּנ"ב מַה"ת שָׁם הָאֲרַכְתִּי בְּתַשׁוּבַתִּי בְּעִנְיָן זֶה וְכַעַת אֲנִי אוֹמֵר לִיִּישָׁב פְּסַק הַרְמַב"ם דְּפְסַק כַּר"ע בְּדִין לְחָם מְעַכְבִּין אֶת הַכְּבָשִׁים אֲפִילוּ נֶגֶד ר"ש ב"נ וּר"ש וְהֵגָה תַמְמִיָּה לִי עַל הַרַב לְחָם מְשֻׁנָּה דְּלֹא הוֹעִיל פְּלוּם בְּתִירוּצוֹ דְּמַה שְׁפִלִּיגִי בֶּן נָנֹס וּר"ש וְהֵם חַלּוּקִים בְּטַעְמָם הֵיִינוּ לְעִנְיָן דְּאֵין הִלְחָם מְעַכְבִּין אֶת הַכְּבָשִׁים דְּבֶן נָנֹס יְלִיף מִמְּדָבָר שְׁהַקְרִיבוּ כְּבָשִׁים בְּלֹא לְחָם וּלְר"ש הַטַּעַם מִשׁוּם דְּהַכְּבָשִׁים מִתִּירִין אֶת עֲצָמָן אֲבָל בְּזֶה שְׁהַכְּבָשִׁים מְעַכְבִּין אֶת הִלְחָם הֵם שְׁוִין בְּטַעְמָם וְלַכּוֹלֵן הוּא הַטַּעַם שְׁאֵין הִלְחָם בְּאֵין בְּפָנֵי עֲצָמָן הוּא מְפָנֵי שְׁאֵין לְהֵם מִתִּיר וְא"כ עֲדִינֵן נִשְׂאָר הַקּוּשְׁיָ' עַל הַרְמַב"ם אִיךָ פְּסַק כַּר"ע דְּאֵין הַכְּבָשִׁים מְעַכְבִּין אֶת הִלְחָם הָא בְּהֵאִי מִלְתָּא הוּא ר"ע יְחִיד לְגַבֵּי בֶּן נָנֹס וּר"ש דְּכוּלְהוּ ס"ל דְּאֵין הִלְחָם בְּאֵין בְּפָנֵי עֲצָמָם מִטַּעַם שְׁאֵין לְהֵם מִתִּיר.

וּנ"ל לִיִּישָׁב דְּהֵגָה הַתּוֹס' יו"ט הַקְּשִׁה תִּיּוּבָתָא פְּלִפִּי הַרְאָב"ד ו"ל דְּהָא לְקַמֵּן (דָּף עַד ע"ב) תְּנִי בְּמִשְׁנָה ב' לְחָם וְלְחָם הַפְּנִים נֶאֱכָלִים לְכַהֲנִים וְאֵין בְּהֵם לְמַזְבֵּחַ וּבְזוֹ יָפָה כַּח הַכַּהֲנִים מִכַּח הַמַּזְבֵּחַ וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְּבְזוֹ אֲתִי לְאִפוּקִי מִמְ"ד דַּב' לְחָם בְּאוֹת בְּפָנֵי עֲצָמָן וְלִשְׁרָפָה

אֲתִיבֵן קמ"ל דְּבִזוּ יָפָה פֶּחַ הַפְּהָגִים לְעוֹלָם וְלֹאֲכִילָה אֲתִיבֵן הָרִי הוּא הָאֵי סְתָמָא כר"ע א"כ
הוּי מְחַלְלוֹת וְאִח"כ סְתָם וְהִלְכָה פְּסָתָם וְקָשָׁה עַל הָרֹאב"ד דְּפָסַק דְּלֹא פְּהֵאֵי סְתָמָא
וְלִכְאוּרָה קְוָשְׁנִי הַתוּי"ט הִיא חֲמוּרָה עַל הָרֹאב"ד.

וְנִרְאָה לְענ"ד לְתַרְזֵן וְהַרְמַב"ם וְהָרֹאב"ד כֹּל אֶחָד עַל מְקוֹמוֹ יְבֵא בְּשִׁלּוּם וּפְלִגְתִּינָהּ תְּלִי
בְּפִלּוּגְתָא דְּאִמּוֹרָאֵי דְּהִנֵּה לְקַמֵּן (דָּף מו ע"ב) אִיתָא ת"ר ב' לְחָם הַבָּאוֹת בְּפָנֵי עֲצָמֵן יְנִיפּוּ
וּתְעוּבָר צוּרְתָן וְיִצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה דְּפָרִיף הַגַּמ' אִי לְשָׂרְפָה אֲתִי לְיִשְׂרָפְנוּ מִיָּד וּלְבִסּוּף
מְסִיק רַב יוֹסֵף דְּלְעוֹלָם לְשָׂרְפָה אֲתִיבֵן וּמִשּׁוּם הֵכִי בְּעֵי עוֹבֵר צוּרָה גְּזֵרָה שְׂמָא יִזְדַּמְנוּ
לְחָם כְּבָשִׂים לְאַחַר שְׂרַפַת הַלְחָם וּלְכֹף מְשִׁהִינּוּ לִיה עַד לְאַחַר זְמַן הַקְּרָבָה דְּהִינּוּ לְאַחַר
הַקְּרָבַת תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים וּתְעוּבָר צוּרְתָן דְּקָאֵמַר הִינּוּ צוּרַת הַקְּרָבָה וְרָבָא שֶׁם
פְּלִיג וְסָבַר דְּלֹאֲכִילָה אֲתִיבֵן וְלֵהֵכִי יִשְׂרָפוּ גְּזֵרָה מְשׁוּם דְּרָבָה וְגִזְרִינּוּ שְׂמָא יִזְדַּמְנוּ לְהוּ
כְּבָשִׂים לְשִׁנָּה הַבָּאָה וַיֵּאמְרוּ אֲשַׁתְּקַד מִי לֹא אֲכַלְנוּ לְחָם בְּלֹא כְּבָשִׂים עַכְשָׁיו נָמִי נִיכַל
וְכו' וְאָמַר רָבָא מְנָא אֲמִינָא לָהּ דְּלֹאֲכִילָה אֲתִיבֵן דְּכַתִּיב מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תְּבִיאוּ לְחָם תְּנוּפָה
בִּיפּוּרִים לֵה' מַה בִּיפּוּרִים בְּפָנֵי עֲצָמֵם אַף שְׂתִי לְחָם בְּפָנֵי עֲצָמֵן וּמִינָהּ מַה בִּיפּוּרִים
לֹאֲכִילָה אַף שְׂתִי לְחָם נָמִי לֹאֲכִילָה ע"ש בַּגַּמ' וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שֶׁם בַּד"ה מַה בִּיפּוּרִים דְּאַף
דַּר"ע יְלִיף לְעִיל דְּלְחָם בְּאִי בְּפָנֵי עֲצָמֵן דְּרִיף יְהִי מִתְּהִינָה אַפ"ה צָרִיף לְהֵאֵי דְּרִשָּׂא
לְמִילָף מַה בִּיפּוּרִים בַּפ"ע אַף ב' לְחָם בְּפָנֵי עֲצָמֵן וְצָרִיף תְּרִי דְּרִשׁוֹת לְהִיּוֹת הַלְחָם מְעַכְבִּין
אֶת הַכְּבָשִׂים ע"ש בַּתּוֹס'.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מֵאֵי פָּרִיף הַגַּמ' וְר"ע נָמִי יְלִיף יְהִי מִיְהִיָּה הָא ר"ע יְלִיף הַהִיקְשָׁא
מִבִּפּוּרִים דְּב' לְחָם בָּאִין בְּפָנֵי עֲצָמֵן הָרִי ע"כ לֹא גְּמַרִינּוּ יְהִי מִיְהִיָּה שְׁהַכְּבָשִׂים יַעֲכְבוּ
אֶת הַלְחָם דְּהָא הַהִיקְשָׁא מִבִּפּוּרִים אֲתִי דְּב' לְחָם בָּאִין בְּפָנֵי עֲצָמֵן מְפָלֵל דְּאִין הַכְּבָשִׂים
מְעַכְבִּי אֶת הַלְחָם.

עוֹד קָשָׁה בְּסוּגֵי זוּ מַה שְׂמַקְשִׁים הַתּוֹס' בַּד"ה זוּ שִׁיבָה זוּ בִּיאָה פִּינּוּן דְּמַצִּינּוּ לְמִילָף
תְּרַוּוּיָהּ יְהִי מִיְהִיָּה וְיְהִי מִתְּהִינָה יְהִי הַלְחָם וְהַכְּבָשִׂים מְעַכְבִּין זֶה אֶת זֶה דְּמִיְהִיָּה
נִילִיף דְּכְבָשִׂים מְעַכְבִּין אֶת הַלְחָם וּמִתְּהִינָה נִילִיף דְּלְחָם מְעַכְבִּי אֶת הַכְּבָשִׂים: וְלִינִישׁב זֶה
נִרְאָה לוֹמַר דַּר"ע וְר"ש פְּלִיגֵי בְּהֵאֵי דְּרִשָּׂא שֶׁל הַהִיקְשָׁא ב' לְחָם לְבִיפּוּרִים וְטַעְמָא דַּר"ע
מְשׁוּם דְּיְלִיף מִבִּפּוּרִים מַה בִּיפּוּרִים בְּאִי בְּפָנֵי עֲצָמֵן וְנֶאֱכָלִים אַף ב' לְחָם בָּאִים בְּפָנֵי
עֲצָמֵן וְנֶאֱכָלִין וְר"ש סוֹבֵר דְּשְׂתִי לְחָם הַבָּאִין בְּפָנֵי עֲצָמֵן לְשָׂרְפָה עוֹמְדִין מְשׁוּם שְׂאִין
לְחָם מִי שְׂתִירָם וְאִין לְיְלִיף מִבִּפּוּרִים לְאֶכּוֹל ב' לְחָם הַבָּאִין בְּפָנֵי עֲצָמֵן וְיְלִיף מִבִּפּוּרִים
דְּב' לְחָם צָרִיכִים לְהִיּוֹת נֶאֱכָלִים וְאִם אִי אֲפָשֵׁר לְב' לְחָם שְׂתִירָם נֶאֱכָלִים אִי אֲפָשֵׁר לְהַבִּיאַן
דְּלִיכָא לְמִימַר שְׂיִבּוֹאוּ בְּפָנֵי עֲצָמֵן וְיְהִי נִשְׂרָפִין הָא מְהִיקְשָׁא מִבִּפּוּרִים גְּלַמַּד דְּשְׂתִי לְחָם
צָרִיכִים לְהִיּוֹת נֶאֱכָלִים וְלֹאֲכָלֵן אִי אֲפָשֵׁר דְּאִין לְחָם מִי שְׂתִירָם וּלְפ"ז פְּלִיגֵי רָבָא וְרַב
יוֹסֵף אֲלִיבָא דַּר"ע וְגַם אֲלִיבָא דְּבִן נָנִס דְּלְרָבָא דְּסָבַר דְּלֹאֲכִילָה אֲתִיבֵן א"כ מִתְּנִיתִין דְּתַנִּי
בְּזוּ יָפָה פֶּחַ הַפְּהָגִים אֲלִיבָא דַּר"ע דְּלְדִידִן לְעוֹלָם יָפָה פֶּחַ הַפְּהָגִים דְּאֲפִילוּ בְּבָאִין בְּפָנֵי
עֲצָמֵן נֶאֱכָלִים אֲבָל לְרַב יוֹסֵף דְּסָבַר דַּר"ע ב' לְחָם הַבָּאִים בַּפ"ע לְשָׂרְפָה עוֹמְדִים ע"כ
הֵאֵי מִתְּנִיתִין לֹא אֲתִיבֵן כַּר"ע דְּהָא לְשָׂרְפָה אֲתִיבֵן וְאִין לְפַהֲגִים בְּהוּן פְּלוּם וְע"כ מִתְּנִיתִין
אֲתִיבֵן כְּבִן נָנִס דְּיְלִיף הַהִיקְשָׁא מִבִּפּוּרִים דְּלְעוֹלָם ב' לְחָם לֹאֲכִילָה אֲתִיבֵן וְא"כ אִי אֲפָשֵׁר

להיות נאכלין כגון שאין להם מי שישתירם ואינו באי' כלל ולכך יהיה פח הפהנים דב' לחם תמיד נאכלין ואין למזבח בהן כלום.

הינצא מזה דלרבא האי סתמא דר' פח הפהנים אתיא אליבא דר' עקיבא ונהלכה כר' עקיבא דסתם לן תנא פנוניתיה אבל לרב יוסף ע"כ האי סתמא אתיא כבן ננס דלר"ע דסבר דב' לחם באין בפני עצמן ונשרפין לא יפה פח הפהנים בהם וע"כ אתיא האי מתניתין כבן ננס דסבר דליכא במציאות להביא ב' לחם בפני עצמן ותמיד יפה פח פהנים ולפ"ז לרבא הלקה כר"ע אף שהוא יחיד נגד בן ננס ור"ש מ"מ פינון דסתם לן תנא במתני' דר' פח הפהנים כר"ע הלקה פסתם משנה אבל לר"י אתיא האי סתמא כבן ננס א"כ הלקה כבן ננס ולא כר"ע ולפ"ז הך פלוגתא הגה"ה [ואפשר יש לכונן דברים האלה בדברי רש"י ו"ל לקמן בד"ה לאפוקי מ"ד מדר"ע דאמר שתי לחם הבאין בפני עצמן בלא כבשים דסבר הכבשים אין מעפבין את הלחם עכ"ל ולכאורה אין הבנה לדברים פלוגתא דפליגי רבה ור"י אליבא דר"ע יש בו נפקותא לפסק הלכה אי הלכה כר"ע או הלכה כבן ננס ומעתה בזה מחולקים הרמב"ם והראב"ד ו"ל דהרמב"ם בפ"ח הלקה ט"ז פסק פרבא דשתי הלחם הבאים בפ"ע דישרפו הוא משום גזרה לשנה הבאה כדרבא אבל אי לא הכי הוי נאכלים א"כ אתיא האי סתמא דר' פח הפהנים כר"ע ולכך פסק כר"ע אבל הראב"ד ס"ל פרב יוסף האלה אמנם לפי דברי הג"ל י"ל דכוננתם לפרש לאפוקי מ"ד היינו לאפוקי מר"ע דלמ"ד דלר"ע הלחם הבאין בפ"ע לשרפה אתיין ע"כ מתניתין דלא כר"ע אלא כבן ננס ותני בזה פח הפהנים דתמיד הפהנים אוכלין השתי לחם דליכא במציאות להביא לחם שלא יהי' בו חלק להפנהנים אבל לר"ע ה"א איכא לחם הבאין בפני עצמן שאין בו חלק לפהנים ולשרפה אתיין]: דמדינא ב' לחם הבאים בפני עצמן לשרפה עומדין ולא מטעם גזרה א"כ ע"כ האי דר' פח הפהנים אתי' כבן ננס ולכך משיג על הרמב"ם וכתב הלקה זו בהיפוך: ולפ"ז שפיר פריה הש"ס לר"ע גיליף יהיה מיהיה ובאמת ירוש' להאי הדיקשא מביפורים כבן ננס למעט דכל ב' לחם שאי אפשר להיות נאכלין אינו באין פנ"ל ולפ"ז מתורץ נמי קושית התוס' בד"ה זו שיבה וכו' למה לא ילפינו מתרוננייהו הנה מיהיה ויהיה מתהיינה ויהיו הלחם מעפבין את הכבשים וגם הכבשים יעפבו את הלחם ולפי דברי הג"ל אתי שפיר דליכא למיליף תרוננייהו דהא איכא הקישא מבפורים לר"ע שיהיה לחם באין בפני עצמן כמו בפורים ולבן ננס ילפינו מהאי.

הקישא דשתי לחם צריכין להיות נאכלים ואי הוי באין בפני עצמם לא היה אפשר לאכלן פינון שאין להם מתיר: ולפ"ז מתורץ נמי מה שהקשה התוי"ט במתניתין לקמן (בדף עד ע"ב) מפרש רש"י ו"ל מה דקאמר בגמרא שם מאי בזה לאפוקי מדשמואל דאמר המתנדב יין מזלפו ע"ג אשים קמ"ל דלשיתין אזלי ופי' רש"י דממעט בזה יפה פח המזבח דזו בא כולה למזבח לאפוקי המתנדב יין דאזלי לשיתין דכל שבא לאשים נחשב למזבח אבל מה שבא לשיתין לא יש בו צד למזבח אבל הרמב"ם בפ"ה המשנה מפרש דשיתין הוא יותר צד מזבח פינון דנבלע במזבח ואינו נשרף וקא מפרש האי תירוצי דגמרא בזה אתי לאפוקי מדשמואל והאי בזה אתי לרבות יין נסכים שבא לשיתין ויפה בו פח המזבח והקשה בתוס' יו"ט שם דלפירוש רש"י בזה דתני ברישא דמתניתין לא דמי לבזו דתני בסיפא דמתניתין דהאי בזה דתני ברישא אתי למעט יין ובזו דתני בסיפא אתי לרבות לחם הבאין בפני עצמן דנאכלים וא"כ אינה דומה בזה דרישא לבזו דתני בסיפא דברישא

דמתני' הוי ב'זו מיעוט ובסיפא הוי ב'זו ריבויא ולפי ה'נ'ל יש לנישב דהא פתבתי דלרב יוסף וכן פסק הר'אב"ד אתי' האי סתמא דמתניתין ד'יפה פח פהגים כ'בן נ'נס ולומר דליפא במציאות ש'יהיה ש'תי לחם ש'אינו נ'אכלים לפהגים ד'שתי לחם אינו באין בפני עצמן פ'לל א"כ גם האי ב'זו ד'יפה פח הפהגים דתני ב'סיפא ג"כ מיעוטא הוא ואתי למעט ש'אין לחם באים בפני עצמן פ'לל והשתא יש לפרש דר'ש"י בד"ה לאפוקי מביא מתחלה הפי' לאפוקי מ'מ"ד לר"ע ד'שתי לחם הב'אין בפני עצמן לשרפה א'תניו ותני ב'זו יפה פח הפהגים דגם לחם הב'אין בפני עצמן נ'אכלים פ'רבא אליבא דר"ע וא"פ מביא ר'ש"י ע"א לאפוקי מדר"ע דסבר ש'תי לחם באין בפני עצמן וכתבתי לעיל בהגה דהאי פירוש אחר פתב ר'ש"י לפרש דמתניתין אתי' כ'בן נ'נס פ'רב יוסף אליבא דר"ע וסתם למתניתין דלא כר"ע ומעתה אלה ש'ני פ'רושים ש'הביא ר'ש"י ש'ניהם א'מת דלרבא אתי' האי ב'זו יפה פח הפהגים לרבות וסתם לן כר"ע ד'שתי לחם באין בפני עצמן והם נ'אכלים א'פ ש'אין פ'אן כ'בשים וה'ינו בפ'י ראשון ש'פתב ר'ש"י א'בל לרב יוסף א'תי האי ב'זו יפה פח הפהגים למעט דליפא במציאות ב' לחם ש'אינם נ'אכלים לפהגים וסתם לן ת'נא כ'בן נ'נס וה'ינו בפ'י ש'ני ש'הביא ע"א ומעתה מה שפ'י ר'ש"י ד'שיתין לא נ'חשב צד מ'זבח וב'זו דתני פ'רישא דמתניתין אתי למעט ע"כ צ'ריכין לפרש דהאי ב'זו דתני ב'סיפא הוא ג"כ למעט וה'ינו כפ'י ש'ני ש'מביא ר'ש"י דסתם לן הת'נא דמתניתין דלא כר"ע וא'זיל האי פ'ירושא אליבא דרב יוסף א'בל לרבא דסבר דב' הל'חם הב'אין בפני עצמן נ'אכלין וסיפא דמתניתין דתני ב'זו יפה פח הפהגים אתי לרבות וסתם לן כר"ע ד'שתי לחם באין בפני עצמן ונ'אכלים ב'אמת אינו יכולין לפרש ד'רישא דמתניתין דב'זו יפה פח המ'זבח לאפוקי מדשמואל ד'שיתין א'זלי דא"כ הוי האי ב'זו ד'רישא ב'זו למעט ואינו דומה לב'זו דתני ב'סיפא פ'קונשית התוי"ט צ'ריכין א'נו לפרש ד'אדרבא לרבא דב'זו ד'סיפא הוא לרבות גם ב'זו ד'רישא אתי לרבות וק'א מר'בה ד'ינו לא'שים א'זלי כ'שמואל וכל זה לפי ר'ש"י דסבר ד'שיתין ליפא בו צד מ'זבח א'בל הר'מב"ם א'זיל ל'שיטתו דסבר פ'רבא אליבא דר"ע דל'חם באין בפ"ע ונ'אכלין וא'פ שר"ע הוא י'חיד נ'גד ב'ן נ'נס ור"ש אפ"ה הל'כה כר"ע מ'שום דסתם לן ת'נא כר"ע ומפרש האי ב'זו יפה פח הפהגים דתני ב'סיפא ב'א לרבות דל'חם הב'אין בפני עצמן נ'אכלין ולכ'ד מפרש בפ'י המ'שנה דמה דק'מר לאפוקי מדשמואל הוא ג"כ לרבות ד'שיתין הוא יותר צד מ'זבח מ'א'שים וש'ניהם ב'זו ד'סיפא וב'זו ד'רישא ש'ניהם הם לרבות ודוק היטב: פ'רק ש'שי ד'ף סו ע"א ר"ש ב"א אומר פ'תוב א'חד אומר ש'שת ימים ת'אכל מצות כו' ר'ש"י ד"ה א'תה יכול ל'אנ'לה ש'שה מן ה'חדש ש'למ'חר יקר'ב הע'ומר וא'תה מ'ותר ב'חדש פ'ל ש'שה מ'שא"כ אם ת'מתין ב'הקר'בת הע'ומר עד א'חר ש'בת דוק'א נ'מצא מתבטל מקרא ה'זה כ'גון אם ח'ל פ'סח ב'ש'ני ב'ש'בת ולא ת'ביא הע'ומר עד א'חר ש'בת נ'מצא אינו א'תה מ'ותר ב'חדש פ'י אם יום א'חד עכ"ל ע"ש ולכ'אז'רה ק'שה א'מאי ט'פס ר'ש"י אם ח'ל פ'סח ב'ש'ני ב'ש'בת א'מאי לא ת'פס ר'ש"י ק'צה הר'יחוק יותר וה'ינו ב'חל פ'סח ב'א'חד ב'ש'בת ואם ת'מתין ב'הקר'בת הע'ומר עד א'חר ש'בת אז כ'בר ח'ל'ף וע'בר פ'ל ימי הפ'סח נ'מצא מתבטל מקרא ה'זה לגמרי ש'אין א'תה יכול ל'א'כול מ'צה מן ה'חדש א'ף יום א'חד: ונ'ראה לתר'ץ ד'הנה עוד יש ל'דקד'ק ב'דברי תוס' ד"ה פ'תוב א'חד אומר בע"פ ד'ריש מ'ניה מה ש'ביעי ר'שות א'ף ש'שה ר'שות מ'שום דכתיב ובי'ום הש'ביעי וב'סוף פ"ק ד'חגיגה נ'מי ד'ריש מ'ניה וכו' וש'מא תר'תי ש'מעת מ'ניה עכ"ל התוס'פות ולכ'אז'רה יש ל'דקד'ק הרי יש כ'אן

תלתא דרשות מקרא הנה הך דהקא והך דערבי פסחים והך דחגיגה וא"כ הנה ליה להתוס' לומר ושמא תלתא שמעת מניה או פוליהו שמעת מניה ולמה נקטו התוס' תרתי שמעת מניה.

וליישב זה נראה בהקדם מה שיש להקשות הא הך דרשא דערבי פסחים עם הך דרשא דהקא הם מתנגדים זה לזה וסותר אהדדי. דהנה שם בסוף ערבי פסחים דרשינו דששת ימים הם רשות לאכול מצה הואיל ויום השביעי הנה בפלל ויצא מן הפלל לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הפלל פולו יצא מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות ופי' רש"י שם דיום השביעי יצא מן הפלל הואיל וכתוב וביום השביעי עצרת ולא פתיב תאכלו מצות ע"ש היטב ועיין במזרחי בפרשת ראה והנה זה אין צריך לפנים דאי הוי פתיב שבעת ימים תאכלו מצות וביום השביעי עצרת לא הנה נחשב יום השביעי יצא מן הפלל אף דלא חזר וכתב בו מצות יאכל פיון דכבר כתב בהאי קרא גופא אכילת מצה גם ביום השביעי תו אין צורך לכפול הדברים רק עכשיו דכתיב בקרא ששת ימים תאכלו מצות וביום השביעי עצרת שפיר הוי זה יום השביעי יצא מן הפלל ואינו בכלל הששית ימים דכתיב ברישא דקרא הואיל ולא פתיב ביה גם ביום השביעי מצות תאכלו ומעתה לפי דקיימינו הקא דמחרת השבת הוא מחרת יו"ט וששת ימים דכתיב בקרא היינו ששיתאכל בששת ימים האחרונים של פסח מצה מן החדש א"כ היום השביעי של פסח נכלל בתוך אותן ששת ימים דכתיב ברישא דקרא וא"כ אין יום השביעי יצא מן הפלל של הששית ימים אדרבא הוא נכלל בתוכם וגם עליו נאמר ברישא דקרא ששת ימים תאכלו מצות ולפ"ז אין לדרוש מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות מנא ידעינו דשביעי רשות דאף דכתיב עצרת ולא פתיב מצות תאכל הא לא צריך לכתוב ולכפול בו אכילת מצה פיון דכבר פתיב ברישא אכילת מצה בתוך ששת ימים שהם הימים שאחר הקרבת העומר שגם יום השביעי של פסח הוא בכלל ולפ"ז איך צדקו יחדיו הנה שני דרשות שפתיבו התוס' תרתי שמעת מניה אדרבא הא אלה שני דרשות סותרים זה את זה דאי שמעינו מהאי קרא דמחרת השבת הוא מחרת יו"ט והיינו משום דכתיב ששת ימים תאכל מצות במצה מן החדש משמע קרא שהם הימים האחרונים של פסח תו ליכא למשמע מהך קרא דרשא דערבי פסחים דששת ימים הם רשות מכח דבר שהיה בפלל ויצא מן הפלל דאדרבא לפי מה דקיימינו הקא לא יצא יום השביעי מן הפלל כנ"ל ולכאורה הוא זה קושיא עצומה: ונראה לי לומר דבאמת הך ברייתא דערבי פסחים דדריש קרא זה לדבר שהיה בפלל ויצא מן הפלל לית ליה הך דרשא דר"ש בן אליעזר ולא דרש פלל ששה מן החדש ונפקא ליה דמחרת השבת הוא מחרת יו"ט מדרשות אחרים המוזכר הקא במסכת מנחות אמנם ר"ש בן אלעזר דדריש ששת ימים דמצה שאי אתה יכול לאכול שבעה אתה אוכלת ששה מן החדש לא צריך פלל לדרוש מניה דששת ימים רשות לאכול מצה דזה מוכח ממילא בלאו דרשא דיצא מן הפלל דהנה התוס' במסכת קדושין (דף' לח ע"א) בד"ה דאקריב עומר מקשים בשם ר'ושלמי למה לא אכלו מצה מן החדש דיבא עשה דאכילת מצה וידחה ל"ת דחדש ומתיר דאין עשה דבערב תאכלו מצות שהוא לפני הדבור דוחה ל"ת דאחר הדבור א"נ דגזרינו פזית ראשון אטו פזית שני עכ"ל ע"ש.

ולפ"ז לר"ש בן אלעזר דדרוש משמעות הקרא מצה שאי אתה יכול לאוכלה שבועה מן החדש אתה יכול לאוכלה ששה מן החדש ממילא מוכח דע"כ אכילת מצה בשבועת ימי הפסח חוץ מליילה ראשונה הוא רשות דאי הוא חוב לאכל מצה בכל ימי הפסח קשה אמאי אי אתה יכול לאוכלו שבועה מן החדש לימי עשה ודחי לא תעשה דאין לומר גזרה כזית ראשון אטו כזית שני דזה הגזרה שנייה לומר על באי הארץ שלא אכלו מצה משום גזרה מה שאינו בן על הקרא לא שנייה לומר דאוסר דבר משום גזרה.

וגם אין לומר פתרוץ קמא דאין עשה שלפני הדבור דוחה ל"ת דלאחר הדבור דזה שנייה רק אעשה דבערב תאכלו מצות שנאמר לה לפני הדבור מה שא"כ שבועת ימים תאכל מצות דכתיב בכמה דוכתי אף לאחר הדבור אי אמרינן שהיא חוב הרי הוא עשה דלאחר הדבור ולמה לא ידחה ל"ת דחדש אלא נדאי מדאמר קרא ששה מן החדש ולא שבועה מן החדש דקודם הקרבת העומר אסור במצה ממילא מוכח דשבועת ימים תאכל מצות הנאמר בכמה מקומות הוא רשות ולא חוב (ויכעין זה מצאתי בספר אור חדש על מסכת פסחים ע"ש) ומעתה מתורץ הדקדוק על דברי התוס' דשפיר כתבו תרמי שמעת מניה והיינו דרשא דהכא ודרשא דסוף פרק קמא דתגיגה אבל הך דרשא דסוף פרק ערבי פסחים באמת לית ליה לר"ש בן אלעזר ולא צרייה להך דרשא פלל דבלאו הכי מוכח דמצה בשבועת ימי הפסח הם רשות כנ"ל: והנה המזרחי בפרשת ראה הקשה אהך דסוף פרק ערבי פסחים איך דיינינו ליה במדה דדבר היצא מן הפלל ללמד על הפלל פולה יצא הלא הפלל הוא באיסור והפרט הוא בהיתר והמדה זאת אינה נוגת אלא פשהפלל והפרט שניהם הם באיסור או שניהם בהיתר אבל פשהפלל הוא באיסור והפרט בהיתר דיינינו ליה במדה דדבר שהיה בפלל ויצא לידון בדבר חדש שאי אתה יכול להחזירו לכלו עד שיחזירו הפתוב בפירוש (כמו דאיתא ביבמות דף ע"א) גבי אשת אה ע"ש) וכתב המזרחי ויש מתרצים דזה לא דמי לאשת אה דשם הפרט בהיתר והפלל באיסור אבל הך הפלל הוא בספק אם שבועת ימים תאכל מצות הוא חוב לאכול מצה או אם הוא רשות דתרונייהו איכא במשמעות דיש לפרש שבועת ימים תאכל מצה שהוא באיסור דהיינו שהוא חיוב לאכול וגם יש לפרש שבועת ימים תאכל מצה שהוא רשות אם רוצה לאכל פת שלא יאכל חמץ כי אם מצה אבל אם רוצה אינו אוכל גם מצה כי אם בשור ופירות וכו' פיון שאין הכרע בפלל אם הוא באיסור או אם הוא בהיתר שפיר דיינינו במדה דיצא מן הפלל ללמד על הפלל פולה לגלות לן הפירוש של הפלל שהוא בהיתר ואכילת מצה הוא רשות ע"כ דברי המזרחי ע"ש שהאריה מאד בזה.

היצא מדבריו דהואיל ואנו מסופקין בכוננת הפלל דשבועת ימים תאכל מצה אם הוא רשות או חובה אזי אנו למדין מיום השביעי שיצא מן הפלל ללמד על הפלל פולה אבל אי הוי ידעינן בהחלט דשבועת ימים תאכל מצות הוא צווי וחוב תו לא הוי יכלין למדין דיום השביעי עצרת יצא מן הפלל ללמוד על הפלל פולה והוי למדין במדה דיצא מן הפלל בדבר חדש ואי אתה יכול להחזירו לכלו והוי אמרינן דיום השביעי לחוד היא רשות וששת ימים הוא חוב הואיל והפרט הוא היפוך מן הפלל.

ומעתה פקח עינייה וראה דצדקו דברי רש"י ז"ל ויפה כתב ונקט ההוכח' מחל פסח בשני בשבת אבל בחל פסח באחד בשבת אין להוכיח מהאי קרא דמפחרת השבת הוא מפחרת

יו"ט דנוכל לומר דממחרת השבת הוא ממחרת שבת בראשית ואם חל פסח באחד בשבת כל ימי הפסח הם קודם לעומר ובזה שפיר אמר הקרא מצה שאי אתה יכול לאכול שבעה מן החדש אתה אוכלה ששה והיינו משום דכל הששה ימים חובה לאכול מצה וא"כ הוי קרא דששת ימים תאכל מצה עשה דלאחר הדיבור ודוחה ל"ת דחדש והיינו היכא דליכא מצה מן הישן דאי אפשר לקניגם שניהם ואתי עשה ודוחה ל"ת אבל יום השביעי דיצא מן הפלל לדון בדבר חדש שהוא רשות לאכול מצה ולא חוב אסור מן החדש.

ואין לומר דללמד על הפלל פולה יצא יום השביעי דהא השתא אמרינן דהאי קרא גלי לן דששה מן החדש ע"כ צ"ל דששה הוא חובה מדשרי לאכול מן החדש קודם הקרבת העומר דהא קיימינן השתא דממחרת השבת הוא ממחרת שבת בראשית וכל ימי הפסח הם קודם להעומר אם חל פסח באחד בשבת ולכך נקט רש"י בחל פסח בשני בשבת שפיר מוכח מהאי קרא דממחרת השבת הוא ממחרת יו"ט דאל"כ נתבטל מקרא זה לגמרי דממנ"פ אי ששת ימים הם חובה לאכול מצה א"כ מותרים שבעה ימים בחדש דששת ימים הראשונים אתי עשה ודחי ל"ת וביום השביעי הוא היתר גמור שהרי כבר נקרב העומר ואמאי אמרה תורה ששה מן החדש דוקא ואי בכולן רשות לאכול מצה א"כ פולם אסורין לבר משביעי של פסח נקרב העומר והוי אחד מן החדש והתורה אמרה ששה מן החדש אלא ודאי דממחרת השבת הוא ממחרת יו"ט ודברי רש"י הם נכונים וברורים ודוק היטב הדק: דף עב עו"א נקצר ביום פשר וכו'.

הנה מסוגיא זו מוכח דמאן דס"ל נקצר ביום פשר סבירא ליה דעומר לא דחי שבת ומפאן מצא הרב ברפת הגבוח וכן הש"ך בי"ד סי' רס"ב ס"ק ב' מקום עיון על הרמב"ם ז"ל דפסק בפר' ז' מה' תמידין ומוספים הלכה ו' ונהלכה ז' דנקצר ביום פשר ואפ"ה פסק שם דדוחה שבת ואיך אחזו רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל את החבל בתרין ראשין דהא מסוגיית הגמרא מוכח דמאן דס"ל נקצר ביום פשר ס"ל דאינה דוחה שבת עיין שם בברכת הגבוח שהאריף למצוא ישוב לדעת הרמב"ם ז"ל.

ולענ"ד נראה ליישב פסקי הרמב"ם בזה דהנה מה דמסיק שם בגמרא דלרבי נקצר ביום פשר אינו דוחה שבת הוא על פי מה שאמר רבה בר בר חנא אמר ר' יוחנן ר"א בר"ש בשטיטת ר"ע רבו של אביו אמרה ע"ש בגמרא זה הוא רק אליבא דר"י מרא דהאי שמענתא ואזיל לשיטתו להוכיח מנייה דלרבי אינו דוחה שבת אבל אליבא דהלכתא לפי פסקא הרמב"ם ז"ל גם לרבי דסבר נקצר ביום פשר אפ"ה דוחה שבת דהנה התוס'.

שם בד"ה אמאי דחי שבת וכו' כתבו ואע"ג דלכתחילה מצותה בלילה פניו דבדיעבד פשר לא הוי דומיא דתמיד דכתיב ביה במועדו לומר דדוחה שבת ומסתברא דדומיא דתמיד בעינן עכ"ל התוס'.

ולכאורה דברי התוס' צריכים ביאור דמנ"ל דבעינן דומיא דתמיד ונראה ע"פ מה שכתבו התוס' בשמעתין ע"כ בד"ה שנאמר בהן במועדו במועדו אפילו בטומאה פסח דדחי טומאה אתיא לן מדכתיב איש איש נדחה ואין ציבור נדחין ותמיד דדחי שבת דאמר קרא עולת שבת בשבתו ונהדר ילפי מהדדי בגזרה שוה דכתיב בהו במועדו הכי איתא בפסחים עכ"ל התוספות, ולכאורה קשה מאי בעי התוספות בזה ואדרבא משמעות לשון הש"ס

כָּאן דְּמִשְׁמַעוֹת בְּמוֹעֵדוֹ דְּרִישִׁי בְּמוֹעֵדוֹ אֶפְיָלוּ בְּשַׁבַּת בְּמוֹעֵדוֹ אֶפְיָלוּ בְּטוֹמְאָה וְאֶפְיָלוּ אִם לְשׁוֹן הַשֵּׁס"ס בְּמוֹעֵדוֹ אֶפְיָלוּ בְּשַׁבַּת וְאֶפְיָלוּ בְּטוֹמְאָה סוּבֵר ג"כ דְּכּוֹנְנָתוֹ הוּא דְּיִלְפִי בְּמוֹעֵדוֹ בְּמוֹעֵדוֹ בְּגוֹז"ש פֶּסַח מִתְמִיד דְּדַחֵי שַׁבַּת וְתִמִּיד מִפֶּסַח דְּדַחֵי טוֹמְאָה מ"מ מֵאֵי דְּנֹחַק לְרַבּוֹתֵינוּ בְּעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת לְפָרֵשׁ דְּיִלְיָף מְגוֹז"ש אֲמַאי לָא נִיחָא לְהוּ לְוֹמֵר דְּדַרְיֵשׁ מִשְׁמַעוֹת בְּמוֹעֵדוֹ אֶפְיָלוּ בְּשַׁבַּת אֶפְיָלוּ בְּטוֹמְאָה.

אָמְנָם נִרְאָה לְוֹמֵר דְּהַתּוֹס' צְרִיכִים לְזֵה כְּדֵי לְיִישָׁב דְּבִרְיָהֶם שְׁפָתְבוּ בְּדִיבּוֹר הַקּוּדֵם שָׁם ע"א בְּד"ה אֲמַאי דַּחֵי שַׁבַּת דְּכָתְבוּ דְּמִשּׁוּם כְּדָּ לָא דַּחֵי שַׁבַּת אַף שְׁלִכְתְּחַלְהָ מִצְּנוֹתוֹ בְּלִילָה מ"מ לָא הָוֵי דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד וְהָרִי הַקְּשִׁיתִי לְעֵיל וְכו' דְּבַעֲיֵנּוּ דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד ע"ז בְּאִוּ לְחַלְק דְּבִרְיָהֶם וְלְוֹמֵר דְּכִיּוֹן דְּלָא יִדְעִינּוּ דְּפֶסַח דּוֹחָה שַׁבַּת אֲלָא מִפְּחָ גְזֵרָה שְׁנָה בְּמוֹעֵדוֹ מִתְמִיד א"כ אִם נִימָא דְּגַם בְּעוֹנָמֵר יִהְיֶה דּוֹחָה שַׁבַּת ע"כ ג"כ הָוֵי גְּמַרִּינּוּ גוֹז"ש מִתְמִיד דְּגַם בְּעוֹנָמֵר יִדְחָה שַׁבַּת בְּזֵה שְׁפִיר בְּעֵינּוּ דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד שְׁזַמְנּוּ קְבוּעַ בְּשַׁבַּת אֲבָל עוֹנָמֵר לְקַצּוֹר בְּלִילָה אִינוּ אֲלָא לְמַצְנָה אֲבָל אִם נִקְצֵר בְּיוֹם ג"כ כְּפֶשֶׁר אִין לְמִילְיָף בְּגוֹז"ש מִתְמִיד כִּיּוֹן דְּלָא הָוֵי דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד אֲבָל אִם נִימָא דְּסוֹגְיָא דִּידָן סוּבֵר דְּלָא יִלְפִי מְגוֹז"ש אֲלָא דְּיִלְיָף מִשְׁמַעוֹת דְּמוֹעֵדוֹ מִשְׁמַע אֶפְיָלוּ בְּשַׁבַּת וְאֶפְיָלוּ בְּטוֹמְאָה א"כ דְּכָתִיב בְּעוֹנָמֵר בְּמוֹעֵדוֹ בְּפִנֵי עֲצָמוּ שְׁוִבִילָא בְּעֵינּוּ דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד וְא"כ עוֹנָמֵר דּוֹחָה שַׁבַּת כִּיּוֹן דְּמִצְּנוֹתוֹ לְכַתְּחַלְהָ בְּלִילָה: וְנִרְאִיתִי בְּשִׁאֲגַת אֲרִיָה ס' נ"ב הַקְּשָׁה עַל הַשֵּׁ"ף בִּי"ד ס' רס"ב ס"ק ב' שְׁהַקְּשָׁה עַל הַרְמ"א שְׁפֶסֶק אִם נִימּוֹל תּוֹף ח' אִינוּ צְרִיף לְהַטִּיף מְמַנּוּ דָם בְּרִית וְהַקְּשָׁה מְסוֹגְיָא זֹו דְּמִסִּיק גְּבִי עוֹנָמֵר דְּאִינוּ דּוֹחָה שַׁבַּת הוּאִיל וְנִקְצֵר בְּיוֹם כְּפֶשֶׁר אֶפְשָׁר לְקַצּוֹר מִע"ש א"כ אִם נִימּוֹל תּוֹף ח' כְּפֶשֶׁר אִיף יִהְיֶה מִילָה דּוֹחָה שַׁבַּת הָא אֶפְשָׁר לְמִימְהֵל מְעַרְבַּ שַׁבַּת וְכַתְּב הַש"א דְּנַעְלָם מִהַשֵּׁ"ף דְּבִרְיָ הַתּוֹס' שְׁפָתְבוּ דְּמִשּׁוּם מִצְּנָה לְקַצּוֹר בְּלִילָה לָא דַּחֵי שַׁבַּת מִשּׁוּם דְּבַעֲיֵנּוּ דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד וְא"כ כִּיּוֹן דְּמִטְעֵם דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד אֲתִינּוּ עֲלָה א"כ דְּוִקָא קְדָשִׁים הוּא דְּיִלְיָף מִתְמִיד אֲבָל מִילָה מִתְמִיד לָא אֲתִיָא ע"ש בְּשִׁאֲגַת אֲרִיָה.

וְאִנִּי אוֹמֵר דְּמִשּׁוּם הָא לָא אֲרִיָא דְּאִף דְּמִילָה לָא אֲתִיָא מִתְמִיד מ"מ שְׁיָיף בּוֹ לְוֹמֵר דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד בְּמָה מְצִינּוּ כְּמוֹ שְׁבָאוֹתָן מִצְּנוֹת שְׁמַצְיֵנוּ שְׁדוֹחִין שַׁבַּת אִינּוּ דּוֹחִין כִּי אִם בְּמִצְּנוֹת שְׁזַמְנּוּ קְבוּעַ דְּוִקָא בְּשַׁבַּת אֲבָל מָה שְׁאֶפְשָׁר לְעֲשׂוֹת מִע"ש בְּדִיעְבַד שְׁכְּפֶשֶׁר אִינוּ דּוֹחָה שַׁבַּת א"כ לְמָה נִימָא דְּמִילָה דּוֹחָה שַׁבַּת אַף שְׁאֶפְשָׁר בְּדִיעְבַד לְמִימְהֵל מִע"ש תּוֹף ח' אֲבָל לְפִי דְּרַכִּינּוּ מוֹכַח דְּדַבְרֵי תּוֹסְפוֹת דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד בְּעֵינּוּ הוּא רַק אִי יִלְפִינּוּ גוֹז"ש מִתְמִיד אֲבָל הֵיכָא דְּדַרְשִׁינּוּ מִמִּשְׁמַעוֹת בְּמוֹעֵדוֹ עוֹנָמֵר דּוֹחָה שַׁבַּת אַף שְׁנִקְצֵר בְּיוֹם כְּפֶשֶׁר מִשּׁוּם דַּעֲכ"פ מִצְּנוֹתוֹ לְקַצּוֹר בְּלִילָה א"כ גְּבִי מִילָה כִּיּוֹן דְּדַרְשִׁינּוּ בְּיוֹם אֶפְיָלוּ בְּשַׁבַּת מִמִּילָא שַׁבַּת אַף שְׁאִינוּ אֲלָא לְמַצְנָה לְמוֹל בְּשְׁמִינֵי וְאִם מִל תּוֹף ח' כְּפֶשֶׁר אֶפ"ה מִשּׁוּם דְּמִצְּנוֹתוֹ לְכַתְּחַלְהָ לְמוֹל בְּשְׁמִינֵי מִשּׁוּם הֵכִי דּוֹחָה שַׁבַּת וְשְׁפִיר פֶּסַק הַרְמ"א וְדוּק.

וּמַעֲתָה כִּיּוֹן דְּכָאן אָמֵר בְּמוֹעֵדוֹ אֶפְיָלוּ בְּשַׁבַּת בְּמוֹעֵדוֹ אֶפְיָלוּ בְּטוֹמְאָה פְּשׁוּט לְשׁוֹן הַגַּמ' מִשְׁמַע דְּמִשְׁמַעוֹת בְּמוֹעֵדוֹ דְּרִישׁ וְע"ז הֵיכָא קְשָׁה לְהַתּוֹס' אֲמַאי מִסִּיק דְּמָה דְּדַחֵי שַׁבַּת הֵינּוּ הַקְּרָבָה אֲבָל קְצִירָה לָא דַּחֵי שַׁבַּת הָא מִצְּנָה ע"כ לְקַצּוֹר בְּלִילָה לְכָף כְּתְבוּ הַתּוֹס' דְּכּוֹנְנַת הַשֵּׁס"ס הוּא דְּלָא דְּרִישׁ מִמִּשְׁמַעוֹת בְּמוֹעֵדוֹ כִּי אִם מְגוֹז"ש בְּמוֹעֵדוֹ בְּמוֹעֵדוֹ א"כ עוֹנָמֵר ג"כ יִלְפִינּוּ בְּגוֹז"ש מִתְמִיד וְלְכָף בְּעֵינּוּ דְּוִמְיָא דְּתִמִּיד וְדוּקָא הַקְּרָבָה דְּדוֹחָה שַׁבַּת יִלְפִינּוּ בְּגוֹז"ש מִתְמִיד שְׁהוּא דּוֹמָה לְתִמִּיד אֲבָל קְצִירַת הָעוֹנָמֵר דְּאִין בּוֹ עֵיכּוּב בְּדִיעְבַד

לקצור בלילה וכשר אפילו אם נקצר ביום לא הוי דומיא דתמיד וא"כ פנונת התוס' לתרץ המסקנא דסוגיא דהקא והתוס' ציינו על דברי המקשן הואיל והמקשן מביא האי פרייתא דמועדו והנה באמת התוס' במסכת פסחים (דף סו ע"א) בד"ה מה מועדו האמור בתמיד מקשים תימא דבשמעתין לא דריש ממשמעות דבמועדו וכן הא דפסח דחי טומאה יליף לקמן מאיש איש איש נדחה וכו' ובתמיד ילפינו גז"ש במועדו במועדו ובפרק פיצד צולין משמע דדריש לה ממשמעות דמועדו דתנא נידבר משה את מועדו ה' מה ת"ל לפי שלא מצינו בכל התורה שנגמר בהם מועדי אלא פסח ותמיד מועדו אפילו בשבת מועדו אפילו בטומאה שאר קרבנות מנין משמע דבמשמעות במועדו דריש ועוד דקאמר התם וצריכא דאי כתב רחמנא תמיד שפן תדיר וכליל אבל פסח לא ואי כתב רחמנא פסח שפן פרת ואי מגז"ש יליף מה צריף לצריכתא הא איצטריף מועדו דתמיד משום טומאה ודפסח משום שבת אלא נדאי דמשמעות במועדו דריש וע"כ תנאי היא עכ"ל התוס' במסכת פסחים ע"ש היטב.

והנה לכאורה יפלא במה שהוכיחו התוס' דאי מגז"ש יליף מה צריף לצריכתא הא אפילו אם יליף מגז"ש נמי צריף לצריכתא דאי תמיד ופסח הם שונים ואין לאחד חומרא ומעלה על האידך קשה למאי צריף כלל לגז"ש הא בלי גז"ש כן יליף במה מצינו פסח מתמיד לענין שבת ותמיד מפסח לענין טומאה דהא שניהם הם קרבנות ציבור ושניהם הם שונים ואין יתרון ומעלה לאחד מתביירו: ונראה לפרש פנונת התוספות דאי מגז"ש יליף לא צריף לצריכתא כפולה לומר דתמיד יש לו יתרון דהוא תדיר וכליל ופסח יש לו יתרון שפן פרת הלא הנה די במה שאמר מעלה בתמיד שהוא תדיר וכליל וממילא צריף במועדו בשניהם למילף זה מזה לענין שבת וכמו כן מה דקאמר התם דאי כתב רחמנא הני תרתי ה"א שפן יש בהם צד חמור תמיד תדיר וכליל ופסח פרת אבל שאר קרבנות לא למאי צריף להאי צריכתא שהוא אינו מוסכם דהא בכמה דוכתין מצינו מ"ד דלא פריף צד חמור וגם מה שפסיק שם (דף עז ע"א) דאי כתב רחמנא אלה תעשה לה במועדיכם ה"א שאר קרבנות ציבור דבאים לכפר אבל עומר ושתי הלחם דאינן באים לכפר כי אם להתיר בעלמא ניהו אימא לא ואי כתב רחמנא עומר ושתי לחם ה"א אדרבא עומר ושתי הלחם דאלימי דבאים להתיר אבל הנה לא כל הני צריכתא לא צריף אי ילפי מכח גז"ש והנה די במה שאמר מעלה בתמיד שפן תדיר וכליל ושוב לא צריף לחשוב למעלת שאר קרבנות דכיון דהוי כתב רק גז"ש פסח מתמיד לענין שבת א"כ כל שאר קרבנות וכן עומר ושתי הלחם לא הוי אפשר למילף מתמיד דמה לתמיד שפן תדיר וכליל והוי צריכין למילף במה מצינו כל שאר קרבנות ועומר ושתי הלחם מפסח א"כ אף שאין לפסח מעלה ויתרון משאר קרבנות ומעומר ושתי לחם ג"כ אי אפשר למילף כל הני מפסח דהא פסח גופא לא ידענו דדחי שבת אלא דיליף גז"ש במועדו מתמיד ואיף אפשר למילף כל אידך קרבנות מפסח הא בקדשים אין למדין למד מן הלמד ועיין מה שכתב אאמ"ו בספרו דורש לציון דרוש ב' (דף י ע"ג) לתרץ קושית התוס' במסכת יבמות (דף ה ע"ב) ד"ה ומפוליהו דהסוגיא שם אולי וס"ל דבר הלמד בגז"ש אינו חוזר ומלמד בבנין אב שהוא בגמרא דזבחים (דף נ ע"ב) איבעיא דלא איפשטא כמ"ש במס' זבחים (דף נ ע"ב) ולקד צריף למכתב במועדו בכל הקרבנות כדי שנילף פוליהו בגז"ש מתמיד גופא שלא יהי למד מן הלמד דדבר הלמד בגז"ש אינו חוזר ומלמד בבנין אב ולקד בגז"ש במועדו בכל

אָחַד כְּדֵי שְׁיִלְמַד כָּל אָחַד מִתְּמִיד גּוֹפֵא בְּגוֹ"ש וּלְפ"ז שְׁפִיר הוֹכִיחוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּמִדְּמָרִיף הַש"ס לְמַעְבַּד צְרִיכְתָא וְלַחֲשׁוֹב לְכָל אָחַד מֵעֵלָה וַיִּתְרוֹן שְׁאִינוּ בְּאִידָף מוֹכַח דַּס"ל לְהַש"ס שֵׁם דְּכַוְנַת הַבְּרִייתָא דִּילִיף מִבְּמוֹעֵדוֹ הֵינְנוּ מְשַׁמְעוֹת דְּמוֹעֵדוֹ הוּא אֶפִּילוּ בְּטוֹמָאָה וְאֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת אַבְל אֵי הָוִי פְּנוּנַת הַבְּרִייתָא דְּהוּא גוֹ"ש לֹא הָוִי צְרִיף לְמַעְבַּד צְרִיכְתָא לְכוּלְהוּ וְהִי דֵי בְּמָה שְׁיִישׁ לְתַמִּיד יִתְרוֹן שְׁהוּא תְּדִיר וְכִלְיָל: וּלְפ"ז יֵישׁ לִינִישׁב מַה דְּקָשָׁה בְּסוּגְיָא דְּכִיצַד צוֹלִין שֵׁם קְאָמַר הַש"ס דְּאֵי פְּתַב רַחֲמָנָא עוֹמַר וּשְׁתִּי לְחַם אַדְרַבָּא עוֹמַר וּשְׁתִּי לְחַם דְּאֵלִימִי דְּבִאִין לְהַתִּיר אַבְל הֵנָּה לֹא קַמ"ל וְזֵהאִיזָה שְׁנִים בְּדְרוּשׁ שְׁאֲמַרְתִּי בְּחַג הַסְּפּוֹת תַּקַּפ"ו וְנִדְפַס בְּשָׁמִי בְּסוּף סֶפֶר שְׁנֵי עֶפְרַיִם הַקְּשִׁיתִי לְר' יוֹחָנָן דְּסַבְר בְּמַסְכַּת מְנַחוֹת (דָּף סח ע"א) וְעֵינִן בְּמַסְכַּת מְנַחוֹת (דָּף ה) וְעֵינִן בְּמַס' סוּפָה (דָּף מא ע"ב) בְּתוֹסְפוֹת בַּד"ה הָאִיר הַמְזַרְח וּבְמַסְכַּת מְנַחוֹת (דָּף סה ע"א) דְּהָאִיר הַמְזַרְח מִתִּיר אָף בְּזִמְן שְׁבִית הַמְקַדָּשׁ הָיָה קָיִים וְא"כ גַּם עוֹמַר לֹא בָּא לְהַתִּיר אֱלָא לְמַצְוָה בְּעֵלְמָא א"כ נִסְתַּר הַצְּרִיכְתָא דְּעֵבִיד בַּפ' פִּיצַד צוֹלִין וְנִשְׁאָר קְוָשְׂיָא לְר' יוֹחָנָן לְפָה לִי בְּמוֹעֵדוֹ בְּכוּלְהוּ לְכַתּוּב בְּעוֹמַר וְלִיִּתִּי כּוּלְהוּ מְעוֹמַר וְלִיכָּא לְמִימַר דְּעוֹמַר אֵלִימָא שְׁכֵן בָּא לְהַתִּיר הָא ר"י סוּבַר דְּעוֹמַר לֹא בָּא לְהַתִּיר דְּהָאִיר הַמְזַרְח הָיָה מִתִּיר.

אָמְנָם לְפִי הַנְּ"ל אֲתִי שְׁפִיר דִּי"ל דְּר"י סוּבַר כְּהָאִי תַּנָּא דְּלֵא יְלִיף מִמְּשַׁמְעוֹת דְּבְּמוֹעֵדוֹ רַק דִּילִיף מַגּוֹ"ש בְּמוֹעֵדוֹ בְּמוֹעֵדוֹ וְא"כ לֹא צְרִיף כָּלֵל לְצְרִיכְתָא דְּש"ס דְּבִלְא"ה אֵי אֶפְשָׁר לְמִילָף מְעוֹמַר דְּדוּחָה שְׁבַת פִּינּוּ דְּעוֹמַר גּוֹפֵא לֹא יִדְעִינּוּ אֱלָא מַגּוֹ"ש מִתְּמִיד וְא"כ לִיכָּא לְמִילָף שׁוֹב מְעוֹמַר שְׁאָר קַרְבָּנוֹת צִיבוּר דְּהָוִי לְמַד מִן הַלְּמַד כַּנְּ"ל וְדוּק: הֵינְצָא מְזָה דְּר"י ע"כ סַבְר דְּלָאוּ מִמְּשַׁמְעוֹת דְּבְּמוֹעֵדוֹ יְלִיף כִּי אִם בְּגוֹ"ש מִתְּמִיד וּמַעֲתָה לֹא קָשָׁה לְר"י דְּעוֹמַר יְדוּחָה שְׁבַת פִּינּוּ דְּעַכ"פ מְצָוָה הִיא לְקַצוֹר בְּלִילָה פְּקוּשְׂיָא הַתּוֹס' דִּי"ל כְּתִירוּץ הַתּוֹסְפוֹת דְּכִינּוּן דְּמִתְּמִיד יְלִיף בְּגוֹ"ש צְרִיף לְהִיּוֹת דְּוּמָיָא דְּתַמִּיד כַּנְּ"ל.

וְהֵנָּה בְּאַרְתִּי לְעֵיל דְּתִירוּץ הַתּוֹס' שְׁיִיף רַק אִם יְלִפִּינּוּ בְּמוֹעֵדוֹ בְּמַדַּת גוֹ"ש וְכוּלְהוּ יְלִפִּינּוּ בְּגוֹ"ש מִתְּמִיד צְרִיף לְהִיּוֹת דְּוּמָיָא דְּתַמִּיד וְלִכְּפָּה אִין קְצִירַת עוֹמַר דוּחָה שְׁבַת פִּינּוּ דְּבְּדִיעְבַּד כְּשֵׁר אִם נִקְצַר בְּיוֹם א"כ יְכוּל לְקַצוֹר מְעַרְב שְׁבַת וּשְׁפִיר אֲתִיָּא סוּגְיָא דְּשְׁמַעְתִּין דְּמַסִּיק דְּהָא בְּהָא תְּלִיָּא אִם נִקְצַר בְּיוֹם כְּשֵׁר אֲזִי אִינוּ דוּחָה שְׁבַת דְּמָרָא דְּהָאִי סוּגְיָא שֵׁם הוּא ר"י וְאֵלִיכָּא דְּר"י ע"כ מַמְדַּת גוֹ"ש יְלִפִּינּוּ בְּכוּלְהוּ דְּדוּחָה שְׁבַת אַבְל לְהָאִי תַּנָּא דְּדְרִישׁ מִמְּשַׁמְעוֹת בְּמוֹעֵדוֹ אֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת בְּמוֹעֵדוֹ אֶפִּילוּ בְּטוֹמָאָה שְׁפִיר יֵישׁ לּוֹמַר דְּאֶפִּילוּ אִם עוֹמַר נִקְצַר בְּיוֹם כְּשֵׁר אַפ"ה קְצִירְתוֹ דוּחָה שְׁבַת פִּינּוּ דְּעַכ"פ הַמְצָוָה הִיא לְקַצוֹר בְּלִילָה וְכַתְּב בְּעוֹמַר בְּמוֹעֵדוֹ אֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת דְּגַם הַקְּצִירָה שְׁהִיא מְצָוָה דוּחָה שְׁבַת פְּקוּשְׂיָת הַתּוֹסְפוֹת הַנְּ"ל וּמַעֲתָה צְדָקוֹ פְּסָקִי הֶרְמַב"ם דְּפַסַּק בְּכַר' יוֹד מַה"ל מ"א דְּעוֹמַר מִתִּיר וְלֹא הָאִיר הַמְזַרְח וְהַצְּרִיכְתָא דְּגָמְרָא בְּמִקוּמוֹ עוֹמַד וְגַם פְּתַב בְּכַר' א' מַה' קַרְבָּן פְּסַח הַלְּכָה י"ח שְׁחִיטַת הַפְּסַח וְזִרְיַקַּת דְּמוֹ וְהַקְּטֵר חֲלָבֵיו דוּחִין אֶת הַשְּׁבַת שֵׁא"א לְעֵשׂוֹתוֹ מְעַרְב שְׁבַת שְׁהָרִי קִבְעֵ לּוֹ זִמְן שְׁנַאָמַר בְּמוֹעֵדוֹ וְכו' ע"ש הָרִי דְּמְשַׁמְעוֹת מוֹעֵדוֹ דְּרִישׁ שְׁהוּא קְבִיעוֹת זִמְן וְלִכְּפָּה דוּחָה שְׁבַת וְלִכְּפָּה פְּסַק דְּנִקְצַרְתָּ בְּיוֹם כְּשֵׁר וְאֶפ"ה דוּחָה שְׁבַת מְשׁוּם דְּעַכ"פ מְצָוָתוֹ לְקַצוֹר בְּלִילָה.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת מִדְּבַרִי הֶרְמַב"ם בַּפ"ד מַה' בִּיאַת מְקַדָּשׁ הַלְּכָה ז' וּבַפ"ז מַה' ק"פ הַל' א' מְבִיא דְּפַסַּח דוּחָה טוֹמָאָה מְקַרָּא דְּוִיָּהִי אֲנָשִׁים טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם ע"ש וְלֹא הִבִּיא קְרָא

דבמועדו אפילו בטומאה י"ל דלהכי מביא הרמב"ם האי קרא דויהי אנשים וגו' משום דמהאי קרא נפקא לו החילוק בין טומאת מת לטומאת זב ומצורע דדוקא טמאי מתים עושים פסח בטומאה ולא בטומאת זב ומצורע ודוק ונשפיר פסק דקצירת עומר דוחה שבת דאף שאם נקצר ביום פשר מ"מ דוחה שבת הואיל ועכ"פ המצנה הוא לקצור בלילה: דף ב' ע"א מתני' יציאות השבת בתוס' הקשו מה שהתחילה המס' בדיני הוצאה שיהא האחרונה באבות מלאכות.

ורבי"א תי' משום דמשנה זו ידענן כמה חידושי דינים ולכן התחיל בה. ור"ת תירץ דפתח ביציאות משום לא יצא החייט אע"ג דלא שנה המלכו והמבעיר וכו' הוצאה הנצרה לשנות טפי משום דמלאכה גרוע היא.

ונלע"ד דר"ת לשיטתו דאיהו ס"ל בריש שבועות בתוס' ד"ה יציאות וכו' דאפי' הוצאה הפשוטית שיוצא עם החפץ מרה"י לר"ה ג"כ חידוש הוא דמה לי מוציא מרה"י לרה"י ומה לי מוציא מרה"י לר"ה. ולפ"ז הנצרה להקדים איסור הוצאה משום לא יצא החייט.

אבל לדעת התוס' שם דהו הוצאה הפשוטית לא שנה במשנה לפי שאין פאן שום חידוש ועיקר החידוש הוא היכא דגופו ברשות א' ומולשיט ידו לרשות אחר. א"כ לא הנצרה להקדים יציאות שבת בשביל לא יצא החייט ונצרה לומר לדידהו כתי' ריב"א או כתי' ראשון של ר"ת בשביל שהוא דבר ההנה: אמנם אי נימא דאף שכתבו התוס' דהו הוצאה הפשוטה לא הנצרה לשנות היינו היכא שנטל הפירות מרה"י והלה לר"ה והניחם שם אבל היכא שהיו הפירות בידו והלה עם הפירות שבידו לר"ה ועמד שם דנימא עקירת גופו כעקירת חפץ והנחת גופו כהנחת חפץ זה אינו פשוט כ"כ.

והראיה שגם חכמי הש"ס נסתפקו בזה כדבעי' מינ' רב מרבי לקמן (דף ג' ע"א) הטעינו חבירו וכו' וא"כ לא יצא החייט אינו פשוט כ"כ שהרי אף אם ישפח ויצא היינו עקירת גופו **הגה"ת נכד המחבר ואף שכתבו התוס' לקמן (דף ג' ע"א), בד"ה עקירת גופו דאפי' אי לא כעקירת חפץ דמי אפי"ה לא יצא החייט מדרבנן היינו שיש לדחות פן ואין לפשוט הבעיא מהכא.

אבל למסקנא דכעקיר' חפץ דמי איכא למימר דמשום איסור דרבנן לא היו גוזרים שלא יצא החייט: ** וכן פשיעמוד היינו הנחת גופו. ובאמת דבר זה שמענו ממשנתנו דתנן פשט העני את ידו וכו' הרי דלא עביד עקירת החפץ אלא ע"י עקירת ידו וכן או שנטל מתוכה והוציא הרי דלא עביד הנחת החפץ אלא על ידי הנחת ידו א"כ שפיר י"ל דהקדים משנה זו משום לא יצא החייט.

אמנם רש"י פי' בד"ה או שנטל מתוכה וכו' והניח בר"ה ורש"י לשיטתו דאיהו ס"ל לקמן (דף ג' ע"א) דידו לא נייח ע"ג קרקע ולא אמרינן ביה כהנחת חפץ. וע' פאן בפ"י מ"ש על דברי רש"י הללו.

ולרש"י צ"ל גם פשט ידו לפניו מייירי שעקר החפץ עתה מר"ה. ולפ"ז אין ענן משנה זו ללא יצא החייט: ודע דלפי' ר"ת ששנה משנה זו רק בשביל לא יצא החייט.

א"כ אין פֿאן עיקר דיני הוצאה לפרט בֿה כֿל הפֿרטים וְהִיָּה לוֹ לְהַקְדִּים רק גוף איסור הוצאה ולכן י"ל שְׁהַמְקֵשָׁה שְׁהַקְשָׁה מ"ש הֵכָא דְתַנִּי ב' שֶׁהוּ ד' בְּפָנִים וּב' שֶׁהוּ ד' בְּחוּץ וְכו' פְּנִינָתוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל פֿאן לְמָה הֵאָרִיךְ בֿה כ"כ.

וכן פֿינְרְשׁוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן ע"ב בד"ה הֵתֵם וְכו' דְפָרִיךְ דְלֵא לִיתְנִי הֵכָא רק ב' שֶׁהוּ ד'. וְלִכְאוּרָה דְבְרִיָּהֶם תְּמוּהִים וְכִי הִיָּה סְבוּר הַמְקֵשָׁה שְׁבַמְסַכַּת שְׁבַת לֹא יִפְרֹט כֿל דִּינֵי שְׁבַת.

ואם פֿאן בַּמִּס' זוֹ לֹא יִפְרֹט כֿל פֿרְטִי אֲנָה יִפְרֹטֵם. וּלְפַמ"ש נִכּוֹן שֶׁהִיָּה סְבוּר פֿאן אֵין מְקוּמָם רק אַחַר מְשַׁנֵּת אַבוֹת מְלֹאכוֹת כְּקוֹשֵׁיַת הַתּוֹס' אֲלֵא שֶׁהִיָּה צָרִיךְ לְהַקְדִּים דִּין הוּצָאָה דְרַךְ כְּלָל וְלְמָה הִרְחִיב בְּפֿרְטִים.

וצ"ל לְפִי שְׂרָצָה לְהַתְחִיל בְּלִשׁוֹן שְׁשֻׁנָה בַּמִּס' שְׁבוּעוֹת וּא"כ דִּי לְקַצֵּר בֿה וּלְשַׁנּוֹת כְּמוֹ בְּשְׁבוּעוֹת וְהַתְרַצֵּן תִּיגְרֵץ לוֹ דֹּאף שְׁעֵיקֵר מְקוּמָה אַחֲרֵי אַבוֹת מְלֹאכוֹת מ"מ הַמְסַכַּת עֵיקְרָה עַל דִּינֵי שְׁבַת וְכִינּוֹן שֶׁהַתְחִיל בְּהוּצָאָה שְׁנָה כֿל פֿרְטִי חַיִּיבֵי וּפְטוּרֵי אֲבָל רִיב"א לְשִׁיטָתוֹ דֹּאִיהוּ ס"ל שֶׁהַתְחִיל בְּהוּצָאָה לְפִי שֵׁישׁ בֿה כְּמָה חִידוּשֵׁי דִינִים וּא"כ עֵיקֵר כֿל הַחִידוּשִׁים שֶׁל הוּצָאָה מְקוּמָם קְבוּעַ פֿאן וְלִכּוֹן אֵין לְפָרֵשׁ קוֹשֵׁיַת הַמְקֵשָׁה כּוּ.

וְלִכּוֹן פְּתַבּוּ הַתּוֹס' בַּמִּס' שְׁבוּעוֹת (דָּף ה' ע"א) בַּד"ה וּמ"ש הֵכָא וְכו' שֶׁהַקּוֹשֵׁיָא הִיא עַל מִס' שְׁבוּעוֹת ע"ש וְהִינּוּ לְשִׁיטַת רִיב"א כַּנ"ל: שְׁתִּים שֶׁהוּ אַרְבַּע בְּפָנִים וּשְׁתִּים שֶׁהוּ אַרְבַּע בְּחוּץ. הִנֵּה בַּמִּס' שְׁבוּעוֹת צָרְפִינְהוּ לְעַנִּי וּבַע"ב יַחַד וְכַפֿל הַמְסַפֵּר שְׁתִּים שֶׁהוּ ד' שְׁשֻׁנָה שֶׁם הֵם יִצְיִאוֹת דַּבְעָה"ב וְעַנִּי עִם הַכְּנָסוֹת שֶׁלָּהֶם וְלֹא שְׁנָה א' שֶׁהוּא ב' בְּפָנִים וּא' שֶׁהוּא ב' בְּחוּץ.

אֲבָל כְּלִינְהוּ יַחַד וּא"כ לְמָה פֿאן הַפֿרִידֵם. וּג"כ הִנֵּה לִיָּה לְמִיתְנֵי ד' שֶׁהוּא שְׁמוּנָה.

וּבַמִּס' שְׁבוּעוֹת שֶׁלֹּא הַפֿרִידֵם הַטַּעַם פֿשוֹט שְׂרָצָה לְשַׁנּוֹת ב' שֶׁהוּא ד' דוּמָה לְכוּלְהוּ שְׁאָרֵי כְּבוֹת דְּנֻקַּט שֶׁם. אֲבָל פֿאן קִשָּׁה.

וְנִרְאֶה שְׂרָצָה לְשַׁנּוֹת פֿאן בְּאוֹתוֹ לְשׁוֹן שְׁשֻׁנָה בַּמִּס' שְׁבוּעוֹת: וּבְזֶה נִלְע"ד לִיִּישׁב מֵה שֵׁישׁ לְדַקְדֻק בְּגִמְרָא דְקֹאֲמַר מ"ש הֵכָא דְתַנִּי ב' שֶׁהוּ ד' בְּפָנִים וּב' שֶׁהוּ ד' בְּחוּץ וּמ"ש הֵתֵם דְתַנִּי ב' שֶׁהוּא ד' וְתוּ לֹא.

הִנֵּה אֲמָרוּ וְתוּ לֹא הוּא יִיתוּר לְשׁוֹן. שְׁהַרִי אֲנוּ רוֹאִים שֶׁעַל הַשִּׁנּוּי שְׁבִין הֵכָא לְהֵתֵם מְקִשָּׁה.

וְהַרִי עֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁשֶׁם לֹא שְׁנָה יוֹתֵר. וּבְשֶׁלְמָא לְפַמ"ש הַתּוֹס' בְּמַסַּכַּת שְׁבוּעוֹת שֶׁהַקּוֹשֵׁיָא הִיא עַל מִס' שְׁבוּעוֹת לְמָה לֹא שְׁנָה יוֹתֵר.

וּלְפִי שֶׁהִיָּה מְקוּם לְפָרֵשׁ כְּפִינָתוֹ קוֹשֵׁיַתוֹ עַל פֿאן לְמָה שְׁנָה פֿאן כֿל הִנֵּי בְּבִי. וּכְמוֹ שְׁפִי הַתּוֹס' בְּאַמַּת הֵכָא בַּד"ה הֵתֵם דְלֹאוּ עֵיקֵר שְׁבַת חַיִּיבֵי תַנִּי וְכו' וְלִכּוֹן סִיִּים כְּקוֹשֵׁיַתוֹ וְתוּ לֹא לְהוֹרוֹת שְׁקוֹשֵׁיַתוֹ עַל שְׁקִיצֵר בַּמִּס' שְׁבוּעוֹת.

אֲבָל לְפִי הַתּוֹס' פֿאן שְׁבַאֲמַת קוֹשֵׁיַתוֹ עַל הֵאָרִיכוֹת שְׁבַמְס' שְׁבַת א"כ בְּאַמְרוּ וְתוּ לֹא הוֹרָה בְּדַבְרֵים הַיְפֵךְ פְּנִינָתוֹ כְּקוֹשֵׁיַתוֹ. וְאַמְנֵם עַפְמ"ש נִיחָא.

שֵׁישׁ מְקוּם לְפָרֵשׁ קְנוּשֵׁיתוֹ שֶׁהַקְּשָׁה מ"ש הֵתֵם דְתַנִּי ב' שֶׁהוּ ד' וְלֹא שָׁנָה א' שֶׁהוּא ב' לְפִי שֶׁצִּירָף עָנִי וְעֲשִׂיר בְּמִסְפָּר. וּמ"ש הֵכָא דְתַנִּי ב' שֶׁהוּ ד' בְּפָנִים וּב' שֶׁהוּ ד' בְּחוּץ וּפְלִגְיָהּ וְלֹא שָׁנָה ד' שֶׁהוּ שְׁמוֹנָה וּבִאֲמַת לֹא זֶה הֵיזָה פְּנֹת קְנוּשֵׁיתוֹ שֶׁזֶה יֵשׁ לְתַרְצַן שְׁלֹא רָצָה לְשַׁנּוֹת כָּאֵן הַלְשׁוֹן שֶׁשָּׁנָה בְּשָׁבוּעוֹת.

וְלָכֵן פִּי פְּנֹתוֹ בְּאֲמָרוֹ וְתוֹ לֹא שֶׁעֲיָקֵר הַקְּנוּשֵׁיא עַל שֶׁהֶאָרִיף כָּאֵן יוֹתֵר מִשֵּׁם בְּשָׁבוּעוֹת: פִּיצַד הָעָנִי עוֹמֵד בְּחוּץ וְכו'. פֶּתַח הַרְשָׁבָ"א בְּחִידוּשָׁיו וְכֵן הָר"ן דְּפִירֵשׁ תְּחִילָה מֵאֵי דְסָלִיק מִיָּגוּה.

וְהֵיזָה בְּרִישׁ נְדָרִים מְפֻלְפֵל הַש"ס אִם דָּרָף הַתַּנָּא לְפָרֵשׁ בְּרִישָׁא מֵאֵי דְסָלִיק מִיָּגוּה אוֹ בְּמֵאֵי דְפֶתַח בֵּיהּ. וּמֵבִיא רְאִיּוֹת לְכָאֵן וּלְכָאֵן וּמִתְחִילָה הֵבִיא מִבְּמָה מְדָלִיקוּן בְּמָה טוֹמְנִין וּבְמָה אֲשָׁה.

בְּכָל אֵלּוּ פְּרִישׁ בְּרִישָׁא מֵאֵי דְסָלִיק מִיָּגוּה וְאַח"כּ מֵבִיא רְאִיָּה מִבְּמָה בְּהֵמָה דְּפִירֵשׁ בְּרִישָׁא מֵאֵי דְפֶתַח. וּמְסִיק אֲוֶרְחָא דְתַנִּי הֵכִי וְאֲוֶרְחָא דְתַנִּי הֵכִי.

וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת. מִדּוּעַ הֵבִיא מִפִּירְקֵי בְּתָרָא דְשִׁבְתָּ וְלֹא הֵבִיא מִשְׁנַתְּנִינוּ דְּפִירֵשׁ בְּרִישָׁא מֵאֵי דְסָלִיק מִיָּגוּה.

וְהֵיזָה הֵן אֲמַת שָׁאֵם הוּא כְּפִירֵשׁ"י כָּאֵן דְּפָנִים וְחוּץ הֵיָּגוּה בְּעַה"ב וְעָנִי א"כ פְּרִישׁ בְּרִישָׁא מֵאֵי דְסָלִיק. אֲבָל אֵי פִי פָּנִים וְחוּץ הֵיָּגוּה הַכְּנֻסוֹת וְהוֹצֵאוֹת כְּפִירֵשׁ"י בְּמַס' שְׁבוּעוֹת.

אוֹ פָּנִים וְחוּץ הֵיָּגוּה חַיּוּבֵי וּפְטוּרֵי כְּפִי בְּתָרָא שְׁבַתוֹס' שְׁבוּעוֹת. אִזּוּ פְּרִישׁ בְּרִישָׁא מֵאֵי דְפֶתַח.

שֶׁהָרִי הַתְּחִיל בְּהַכְּנֻסוֹת וּבְחַיּוּבֵי. וּמִדְּחֻזְזוֹן שְׁלֹא הֵבִיא הַש"ס בְּמַס' נְדָרִים רֵאִי מִמְּשַׁנְתְּנִינוּ לֹא לְצַד זֶה וְלֹא לְאֵידָף גִּיסָא מְפָלֵל שְׁגַם חֲכָמֵי הַתְּלָמוּד נִסְתַּפְּקוּ בְּפִי מִשְׁנַתְּנִינוּ אֵיזָה פִי הוּא בְּפָנִים וּבְחוּץ.

וְהַתּוֹס' בְּשָׁבוּעוֹת וְכָאֵן בְּתוֹס' יִשְׁנִים, הֵבִיא וְשִׁירוּשְׁלָמִי נִסְתַּפְּקוּ בְּזֶה. וְתַמְהֵנִי שְׁלֹא הֵבִיא מִתְּלָמוּדָא דִּידָן שֶׁג"כ נִסְתַּפְּקוּ בְּזֶה [וְעוֹד קָשָׁה בְּתוֹס' שְׁבוּעוֹת (ה' ע"א) ד"ה שְׁתִּים שֶׁהוּ ד' וְכו'.

שֶׁכְּתָבוּ שֶׁהִירוּשְׁלָמִי מְפָרֵשׁ כְּפִי הָרִיב"א בְּפִירוּשׁ פָּנִים וְחוּץ וְתַמּוּה דְהָא בְּתוֹס' יִשְׁנִים מְקַשִּׁים מִירוּשְׁלָמִי אֲדָבָרֵי רִיב"א בְּמַס' שְׁבַת: וְהֵיזָה לְפִי פִירֵשׁ"י שֶׁכָּאֵן דְּפָנִים וְחוּץ הֵיָּגוּה עָנִי וּבְעַה"ב וְא"כ פְּרִישׁ מֵאֵי דְסָלִיק מִיָּגוּה בְּרִישָׁא.

הִיא גּוּפָא קְנוּשֵׁיא הֵנָּה לִי לְפָרֵשׁ כָּל מִקְלֵי דְעָנִי בְּרִישָׁא חַיּוּבֵי וּפְטוּרֵי וְאַח"כּ מִקְלֵי דְבְעַה"ב וְאַמְנָם הַטַּעַם פְּשׁוּט לְפִי שֶׁבְּפְטוּרֵי הַנְּצָרָף בְּלֹא"ה לְעַרְב מִקְלֵי דְעָנִי וּמִקְלֵי דְבְעַה"ב לְפִירֵשׁ"י שְׁפִי דְעַקִּירוֹת קְנוּשֵׁיב.

וְעַ' לְקַמְזוֹ (דָּף ג' ע"א) בְּתוֹס' ד"ה פְּטוּרֵי וְכו'. וְעַ' רֵשׁ"א שָׁם.

וּמִזֶּה נִלְעַד טַעְמוֹ דְרִישׁ"י דְּפִי דְעַקִּירוֹת קְנוּשֵׁיב וּמִזָּאֵן בְּפִי רְבוּתֵי דְפִירֵשׁוּ דְפִישִׁטַּת יָד קְנוּשֵׁיב וְהוּא פִי רִיב"א שָׁם בְּתוֹס' דְקָשָׁה לוֹ לְרִישׁ"י דָּאֵם פִּישִׁטַּת יָד קְנוּשֵׁיב א"כ קְנוּשֵׁיב פְּטוּרֵי דְעָנִי בְּחַד בְּבָא וּפְמִירֵי דְבְעַה"ב בְּאֵידָף בְּבָא בְּפ"ע וְא"כ הֵיזָה לוֹ לְפָרוּשֵׁי כָּל מִקְלֵי

דענייחד חיובי ופטורי ולא הנה צריף להצריף כלל ונהיה לי למיתגי תרתי בבא דפשט
העני יחדיו בראשונה ותרתו בבא דפשט בעה"ב אח"כ באחרונה אלא ודאי דעקירות
קחשיב: ונהיה לפי מה שפירש"י במס' שבועות דפנים וחוז הוא הכנסות והוצאות.

א"כ בשום בבא לא שנה מילי דהכנסות לחוד או מילי דהוצאות לחוד רק עירב בכל בבא
הכנסות והוצאות בחיובי ופטורי בין לפירש"י ובין לריב"א. והטעם כמו"ש התוס'
במשנתנו בד"ה שפתיים שהן וכו' שהיה צריף להצריף אם הנה בא לפרש כל א' לבדו.

וא"כ לפי זה שוב אין הכרח אם עקירות חשיב כפירש"י או הושטת יד חשיב כפי ריב"א.
והנה לקמן בחידושינו יתבאר דמה שפירש"י בשבועות פנים וחוז הכנסות והוצאות הוא
לפי דעת המקשה.

שהמקשה היה סובר הפירוש פן כאשר אפרש אח"כ. ומעתה נעמוד על כונת רש"י לקמן
ע"ב בגמ' בד"ה מהן לחיוב ומהן לפטור וע' בתוס' ד"ה וכי תימא שכתבו שרש"י לא פי'
לפי שיטתו שבסמוך שלפי שיטתו הנה לו לפרש דעקירות קא חשיב.

וע' במהרש"א ומוהרש"ל ומוהר"ם ופ"י. ועכ"פ התוס' הנה להם הגירסא ברש"י שראו
מתוך גירסתו שרש"י אחז פאן פי' ריב"א.

ולדידי ניחא ששם בשיטת המקשה קאי שמקשה וכי תימא מהן לחיוב וכו' ולדידי' פנים
וחוז הוא הכנסות והוצאות ולפי' זה שפיר אחז רש"י פי' ריב"א פנ"ל ודוק היטב. ולקמן
יתבאר עוד בזה: ולפי מ"ש אין לנו הכרח לומר שחכמי התלמוד נסתפקו בפירוש של
פנים וחוז אלא הנה ידוע להם.

והא דלא הביאו במס' נדרים ראי' ממשנתנו לשום צד היינו משום (דהתם) איירי במאי
דפריש התנא ברישא מאי דסלק וגמר כל הפרטים. וכן להיפוך במאי דפריש ברישא
מאי דפתח וגמר תחילה כל פרטי הך דפתח.

אבל במשנתנו פיון שע"כ הפרטים מעורבים ולא גמר הצד שהתחיל לפרש עד שעירב
בו כל פרטי צד השני לא שייך למימר בי' דפריש ברישא מאי דסליק או מאי דפתח:
ואולם לפי זה נדחה הפירוש שפירשו התוס' בשבועות דפנים וחוז היינו חיובי ופטורי.

דא"כ פירש התנא ברישא מאי דפתח וגמר כל פרטי' וה"ל להגמ' במס' נדרים להביא
ראיה ממשנתנו: פשט העני וכו'. הנה גוף ההוצאה הפשוטה דהיינו שנוטל חפץ ברה"י
והולך לרה"ר וכן הכנסה כזו אינה שנוי' במשנתנו כלל (ותוס' בריש שבועות במשנה
שם בד"ה יציאות פתבו דלקף לא תני הך הוצאה שלישית במשנה לפי שהיא פשוטה
ואין בה שום חידוש.

אמנם לשיטת ר"ת שם דכל הוצאות מלאכה גרוע היא. עדיין קשה למה לא שנה
במשנתנו הוצאה הפשוטה) ונוכל לומר משום דלא שייך בי' פנים וחוז דנדאי לאו
בעניות ובעשירות תליא מלתא.

אלא בעומד בחוז או בפנים. ויש רבותא דאף שעומד פאן חייב ברשות אחר וקמ"ל בעני
ועשיר דהיינו שזה שעומד בפנים חייב על הוצאה והכנסה וכן זה העומד חוצה.

אָבֵל בְּהוֹלֵךְ עִם הַחֶפֶץ מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת לֹא שִׁינֶה עֲנִי אוֹ עֲשִׂיר דָּגָם הָעֲנִי אִם בָּא לְבֵית הָרִי הוּא כְּבֵעָה"ב אוֹ כְּבֵעָה"ב הַהוֹלֵךְ חוֹצֵה הָרִי הוּא כְּעֲנִי הָעוֹמֵד חוּץ וְכִינּוֹן דְּלֹא שִׁינֶה בְּזֶה פָּנִים וְחוּץ לֹא שְׂנֵאָה בְּמִשְׁנֵתֵינוּ.

וְגַם בְּמִס' שְׂבוּעוֹת לֹא שְׂנֵאָה לְפִי שְׂשֵׁם לֹא שְׂנֵה רַק שְׂתִים שֶׁהֵן ד'. וְיֵמָּה שֶׁהִקְשָׁה בְּגִמְרָא מִהֲכָא דְתַנִּי שְׂתִים שֶׁהֵן ד' בְּפָנִים וְכו' הִינּוּ שְׂגָם בְּשְׂבוּעוֹת הִי יָכוֹל לְשַׁנּוֹת ב' שֶׁהֵן ד' בְּפָנִים וּב' שֶׁהֵן ד' בְּחוּץ.

וְלִהְיֵי לֹא שְׂנֵאָה לֹא פֶּאֶן וְלֹא בְּמִסְכָּת שְׂבוּעוֹת: וְנִדַּע עוֹד. דְּהָא וְדָאִי אָרְף אִם הִיָּה שִׁינֶה בִּי פָּנִים וְחוּץ אָבֵל שֶׁהֵם ד' לֹא שִׁינֶה בָּהּ.

דְּהִינּוּ הַפְּטוּרִים כְּשֶׁנֶּעֱשִׂית עַפ"י שְׂנִים. דְּנִדָּאִי כְּשֶׁעוֹמֵד בְּרֻשּׁוֹת א' וּמוֹשִׁיט יָדוֹ לְרֻשּׁוֹת הַשְּׂנִי אוֹרְחָא דְמִלְתָּא שֶׁהַשְּׂנִי שְׂעוֹמֵד בְּרֻשּׁוֹת הַשְּׂנִי נוֹתֵן לְיָדוֹ אוֹ מְקַבֵּל מִיָּדוֹ כְּשֶׁנֵּה אִינוֹ יָכוֹל לְהוֹשִׁיט יָדוֹ לְמָקוֹם שְׂמֻנָּח הַחֶפֶץ אוֹ לְמָקוֹם שְׂרוּצָה לְהַנִּיחוֹ אָבֵל כְּשֶׁנּוֹטֵל הַחֶפֶץ בְּרֻשּׁוֹת שְׂעוֹמֵד וְהוֹלֵךְ עִם הַחֶפֶץ לְרֻשּׁוֹת אַחֵר אִין דְּרַף שִׁתְּנוּ חִבְרִירוֹ לְיָדוֹ אוֹ לְקַבְּלוֹ מִיָּדוֹ: וּבְזֶה נִלְע"ד לְתַרְץ לְקַמְן ע"ב דא"ל רב פֶּהָא (לְפָנֵינוּ הִגִּי רַב מִתְּנָא) לְאַבְיֵי הַנִּי תַמְנִי הַנִּי תַרְתִּי סְרִי הַנִּי.

וְהַדְּבָר יִפְלֵא. וְהֵלֵא הַתְּנָא לֹא כָּלָם יַחַד לְפָנִים וְחוּץ וְלֹא שְׂנֵה כָּלָל שֶׁהֵם שְׂמוּנָה רַק בְּכָל א' שְׂתִים שֶׁהֵן ד'.

וְהִכִּי ה"ל לְרַב פֶּהָא (לְמִימַר) הַנִּי ד' נִינְהוּ שִׁית נִינְהוּ וּמִמִּילָא נִדַּע דְּבְּכָלָם י"ב נִינְהוּ אֲמַנָם לַפְּמ"ש נִיחָא. דְּבְּזֶה הִי מָקוֹם לְפָרֵשׁ קוֹשְׁתוֹ שְׂפֻנְתוֹ לְמָה לֹא תַנּוּן הוֹצָאָה וְהַכְּנָסָה הַפְּשׁוּטִית בְּמִשְׁנָה.

וּבְזֶה תַרְתִּי חִיּוּבָא הוּא דְאִיכָּא אָבֵל עֲנִי וְעֲשִׂיר לִיכָּא לְמִיחְשָׁב בְּזֶה בְּתַרְתִּי וְכִמוֹ כֵּן פְּטוּרִי לִית בְּהוּ וְלִכֵּן הִנּוּה שִׁית. וְא"כ הַקּוֹשְׁתָּא רַק עַל חַד בְּכָא דְבִשְׂנֵי הַבְּבוֹת אִי אֲפָשֵׁר לְמִיחְשָׁב הוֹצָאָה וְהַכְּנָסָה הַפְּשׁוּטִית דְּמָה לִי בְּזֶה עֲנִי אוֹ עֲשִׂיר.

וּבְאַמַּת אִין פֻּנְתוֹ בְּקוֹשְׁתוֹ עַל זֶה רַק עַל מָה דְּלֹא חֲשִׁיב כָּל פְּטוּרִי דְּסִיפָא וְחוֹשֵׁב רַק מִחְצִיתָם. וְלִכֵּן הַתְּחַפָּם וְצָרְפָם יַחַד וְאָמַר תַּרְיִסָר נִינְהוּ.

וּבְזֶה בְּנִדָּאִי נִדַּע שְׂאִין פֻּנְתוֹ עַל הוֹצָאָה וְהַכְּנָסָה הַפְּשׁוּטִית שְׂפֻנָה לִיכָּא עוֹדָף ד' רַק ב' וְנִדַּע שְׂפֻנְתוֹ עַל ד' פְּטוּרִי דְּסִיפָא הָעוֹדְדִים: וְהִנּוּ אִם נִפְרָשׁ בְּפָנִים וּבְחוּץ הִינּוּ הַכְּנָסוֹת וְהוֹצָאוֹת וְכַפִּיר רַש"י בְּמִס' שְׂבוּעוֹת וּבְזֶה נִדָּאִי שְׂנֵתוֹסָף חַד בְּכָל א' שֶׁהִרִי שְׁלֹשׁ הוֹצָאוֹת נִינְהוּ לְחִיּוּבָא הַנִּי תַרְתִּי דְּמִתְנִי שַׁע"י הוֹשְׁטָת יָד וְעוֹד הוֹצָאָה שְׁלִישִׁית הַפְּשׁוּטָה וְכֵן בְּהַכְּנָסוֹת.

הֵן אַמַּת דְּפְטוּרִי לִיתְנִיהוּ רַק תַּרְיִ בְּכָל חַד כְּמִבְּוֹאָר בְּמִשְׁנָה אָבֵל בְּהוֹצָאָה וְהַכְּנָסָה הַפְּשׁוּטִית לֹא שְׂכִיחַ בָּהּ זֶה עוֹקֵר וְזֶה מַנִּיחַ. וְעוֹד דְּבִהוֹצָאָה שַׁע"י הוֹשְׁטָה דְּנִקְט עֲנִי וְעֲשִׂיר שְׂפִיר שִׁינֶה זֶה עוֹקֵר וְזֶה מַנִּיחַ אָבֵל בְּהַפְּשׁוּטִית דְּלֹא שִׁינֶה בָּהּ עֲנִי וְעֲשִׂיר אִיירִי בְּחַד גְּבָרָא וְלִיכָּא פְּטוּרִי מ"מ נִתְנִי יְצִיאוֹת הַשְּׂבֵת שְׁלֹשׁ שֶׁהֵן חֲמֵשׁ בְּפָנִים וְשְׁלֹשׁ שֶׁהֵן חֲמֵשׁ בְּחוּץ וְצָרִיף לֹמַר כְּמוֹ שְׂפֵתְבוֹ הַתּוֹס' בְּמִס' שְׂבוּעוֹת דְּהָךְ הוֹצָאָה שְׁלִישִׁית מִלְתָּא דְּפִשְׁטָא הִיא וְלֹא הַצָּרִף לְשַׁנּוֹתָה כָּלָל וְלְקַמְן יִתְבָּאָר: בְּרַש"י ד"ה שְׂתִים שֶׁהֵן ד' בְּפָנִים

לאותן העומדים בפנים וכו' שהם ד' מדבריהם הוסיפו וכו' וב' שהן ד' בחוץ וכו' ואם עשה פטור כדיליף בגמ' ב' שעשאוה פטורים: יש לדקדק שפרישא בפטור של בעה"ב לא פ' רש"י הטעם משום דיליף בגמ' ב' שעשאוה רק סתם וכתב (ואם עשה פטור) ובפטור של העני פירש הטעם דיליף בגמ' מבעשותה.

ונראה כמה שיש לדקדק עוד דהנה (לקמן דף ג') מקשה הש"ס שניהם פטורים והא איתעבידא מלאכה ביניהו וכו' התוס' ד"ה שניהם פטורים דאין סברא דפריד שיתחייב הראשון אלא על השני פריד שיתחייב לפי שעל ידו נגמרה המלאכה.

ולפ"ז עיקר קושית המקשה דפריד והא איתעבידא מלאכה ביניהו. על פטור ההנחה פריד.

ולפ"ז במאי דקתני שהם ד' דבהנה פטורים לא נכללו רק עקירות לרש"י והושטת יד לריב"א. ונמצא לרש"י ממ"נ א"צ שום טעם בזה לפטור דבעקירות א"צ שום טעם רק בהנחות והיינו בסוף המשנה שפ' הפרטים ושם מפרש גם הנחות אבל בכאן בכל א' דקתני שהם ד' היינו עקירות והם מצד הסברא פטורים.

וא"כ דברי רש"י תמוהים. דלמה הוצרך לומר כאן בגמ' יליף ב' שעשאוה.

וצריך לומר משום דרש"י בגמ' בד"ה פטורי דאתי לידי חיוב חטאת הביא בסוף גם פ' רבותינו שפירשו דבהושטת יד הוא דקחשיב ורצה רש"י לפרש המשנה שיהא ניקח גם לפ' רבותינו ולכן פתב כדיליף בגמ' ב' שעשאוה פטורים: והנה התוס' פתבו לקמן שזה עוקר וזה מניח הנה במשפן.

והנה הוכחת התוס' היא מקושית המקשה שהקשה והא איתעבידא מלאכה ביניהו ואי לא היתה במשפן למה יתחייב אבל על המקשה גופי' קשה מנ"ל שהיתה במשפן ותקשי לי' ודלמא לא היתה במשפן ולכך שניהם פטורים ורציתי לומר משו' דבהוצאה המפורשת בקרא לא בעינו שהיתה במשפן.

ומדע שהרי הוצאה דעני לא היתה במשפן כמו שאכתוב לקמן בגמ' ואפ"ה חייב: ומעתה נשוב לדברי רש"י הנ"ל דלהכי פתב רש"י כדיליף בגמ' שנים שעשאוה פטורים שיהא ניקח גם לפ' רבותינו וניקוזי אנו לדברי רבותינו במי צריך טעם.

והנה בבעה"ב המושיט תרתי פטורי דידיה היא עקירה דהוצאה והנחה דהכנסה וג"כ אין צריך שום טעם לפטור דידי' שבבעקירה הוא פטור מצד הסברא כמו"ש התוס' ובהנחה אף שעל ידו נגמרה המלאכה מ"מ פנין שהוא הכנסה בעינו דומיא דמשפן וזה עוקר וזה מניח לא הנה במשפן.

אבל ב' שהן ד' דעני לפ' רבותינו הפטורים הם בהושיט העני ידו והוא (עקירה דהכנסה והנחה דהוצאה) ובהנחה דהוצאה שפיר קשה והא על ידו נגמרה המלאכה והוצאה מפורש בקרא ולא בעינו דומיא דמשפן.

ולכך בזה פירש"י הטעם כדיליף בגמ' והיינו מדכתיב בעשותה: בתוס' ד"ה יציאות וכו' ולא המבעיר משום כמה טומגין. כ' שהרש"א דהמבעיר משום כמה מדליקין וכירה הנה להו למימר עכ"ל ולענ"ד דלפי מ"ש הרמב"ם בפ' המשנה בבמה מדליקין שטעם איסור

שְׁמָנִים וּפְתִילוֹת מְשׁוּם שְׁהָאוֹר חָשׂוּף וְנִיחָנוּ וְנִצָּא א"כ לֹא שִׁינָה אִיסוּר הַבְּעָרָה לְבָמָה מְדַלִּיקוּן.

וְהָא דְלֹא פְתָבוּ הַמְבַעֵיר מְשׁוּם אֵין צוֹלִין בְּשֵׁר בְּצֶל וּבִיזָה אוּ מְשׁוּם פִּירָה מְשׁוּם דְּשָׁם הוּא דְנֹקָא בְּלֹא בִישׁוּל פְּמֵאָכֵל בְּן דְרוֹסָאֵי וְכֵן בְּכִירָה בְּעֵי בְרִישׁ פִּירָה אֵי מְשִׁהִין כְּשִׁהוּא פְּמֵאָכֵל ב"ד.

וּא"כ בְּלֹא בְשִׁיל אִיסוּר הַחִזְיוֹתֵי מְשׁוּם בְּשִׁיל בְּשִׁפְתָּ וְהָיוּ הַתּוֹס' צְרִיכִין לְהֶאָרִיף וְלוֹמַר שְׁלֹא שְׁנָה הַמְבַעֵיר אוּ הָאוֹפָה מְשׁוּם אֵין צוֹלִין אוּ מְשׁוּם פִּירָה וְלָכֵן נִקְטוּ בְּמָה טוֹמְנִין שְׁזָה וְדָאֵי אִיסוּר אִפִּי' בְּבִשְׁיֵל כֹּל צְרָכּוֹ פְּמֵבִנְאָר בְּתוֹס' בְּרִישׁ בְּמָה טוֹמְנִין וּא"כ וְדָאֵי אִיסוּר שְׁמָא יַחֲסָה הוּא מְשׁוּם מְבַעֵיר אֲלֵא דְאַפְתִּי קָשָׁה אֲמַאי לֹא נִקְטוּ מְשׁוּם פִּירָה: דְּהָרֵי לְהַחֲזִיר בְּנֹדָאֵי אִיסוּר אִפִּי' בְּבִשְׁיֵל כ"צ.

וְעַד כָּאֵן לֹא אִיבְעֵי' לִי בְרִישׁ פ' פִּירָה אֲלֵא אֵי לְשִׁהוֹת תְּנֵן אֵי לְהַחֲזִיר תְּנֵן. אֲבָל לְהַחֲזִיר וְדָאֵי אִיסוּר אִפִּי' בְּבִשְׁיֵל כֹּל צְרָכּוֹ.

אִם לֹא גָרַף. אִם כֵּן וְדָאֵי הַטַּעַם הוּא מְשׁוּם מְבַעֵיר.

וּצ"ע: שְׁם ב"ד ה' פֶּשֶׁט וְכו' תִּימָא לר"י וְכו' וְתַדַּע מְדַאִיצְטְרִיף תְּרֵי קְרָאֵי: וּבְרַש"א הַקָּשָׁה דְה"ל לְמִיזְדַּק תַּדַּע מְדַאִיצְטְרִיף כֹּלֵל קְרָאֵי בְּהוֹצָאָה שְׁהָרֵי הִיָּתָה בְּמִשְׁכָּן וּשְׁאָר אַבוֹת שְׁהָיוּ בְּמִשְׁכָּן לֹא מְצָרְכִינֵן לְהוּ קְרָאֵי וְכו' עכ"ל.

וְנִרְאָה לְתַרְזֵן דְּבִאָמַת מַחֲד קְרָא יְדַעִינֵן דְּהוֹצָאָה מְלֵאכָה גְרוּעָה אֲבָל בְּזָה לֹא יְתוּרְזֵן עֲדִינֵן קוֹשְׁיָתָם כִּינֵן דְּכַתִּיב קְרָא לְהוֹרוֹת דְּהוֹצָאָה מְלֵאכָה גְרוּעָה מֵה לִי עֲנִי מֵה לִי עֲשִׂיר אֲבָל הַשְׁתָּא דְקָאֲמְרֵי הַתּוֹס' מְדַאִיצְטְרִיף תְּרֵי קְרָאֵי דְהוֹצָאָה מְלֵאכָה גְרוּעָה הִיא הָא מַחֲד קְרָא גְמִי נִפְקָא ש"מ דְלֹא יִלְפִינֵן זֶה מִזָּה וְלִהְיֵי תְּנִי ג"כ בְּמִתְנִיתִין תְּרֵי: אֲלֵא דְעֲדִינֵן קָשָׁה דְלָמָּה בְּשָׁבוּעוֹת קָאֲמְרֵי הַתּוֹס' תַּדַּע מְדַאִיצְטְרִיף כֹּלֵל קְרָאֵי לָכֵן נִלְע"ד דְּהוֹצָאָה שְׁהִיָּתָה בְּמִשְׁכָּן הִיא הוֹצָאָה דְבַעַה"ב דְּהֵם הוֹרִידוּ קְרָשִׁים מְעַגְלָה לְקַרְקַע מְסַתְמָא עַל הַעֲגָלָה הָיוּ עוֹמְדִים, וּמְדַאִיצְטְרִיף קְרָא מְכָלֵל שְׁהוֹצָאָה דְעֲנִי מְלֵאכָה גְרוּעָה הִיא, אֲבָל אֵינוּ מוֹכַח מְכָאֵן דְּהוֹצָאָה דְבַעַה"ב הִיא מְלֵאכָה גְרוּעָה וּבְמִס' שְׁבוּעוֹת דְלֹא אֵינְתְּפָרְשׁוּ בְּהַדְיָא פְּרִטְיָהֶם אִיצְטְרִיף שְׁתִּים שְׁהֵן אַרְבַּע דָּאֵי הָיוּ תְּנִי א' שְׁהוּא ב' הֵנָּה מוֹקְמִינֵן לָהּ לְהוֹצָאָה דְבַעַה"ב שְׁהוּא מְסַתְבָּר.

וּא"כ דִּי הִי לְהַתּוֹס' לְהוֹכִיחַ סְתָם מְדַאִיצְטְרִיף קְרָאֵי, שְׁאַפְלִי אִם תַּדְחָה לּוֹמַר שְׁהוֹצָאָה דְעֲנִי הִיא גְרוּעָה אֲפְתִי עכ"פ מִינְשָׁב מֵה דְתְּנֵן ב' שְׁהֵם ד' מִשָּׂא"כ בְּמִשְׁנֵתִינוּ שְׁנִתְפָּרְשׁוּ הַפְּרִטִים אִם כֵּן יֵאמַר הוֹצָאָה דְעֲנִי לְחוּד.

אֲלֵא וְדָאֵי שְׁגַם הוֹצָאָה דְבַעַה"ב מְלֵאכָה גְרוּעָה וְזֶה הוֹצָרְכוּ לְהוֹכִיחַ מְדַאִיצְטְרִיף תְּרֵי קְרָאֵי: גְמ' תְּנֵן הֵתָם וְכו'. הֵנָּה לְפִי מְסַקְנַת קוֹשְׁיָתָה גְמ' דְסִבְרָה דְהַכְּנָסָה אֵינָה בְּכָלֵל יְצִיאוֹת וְכוּלְהוּ לְחִיּוּבָא דוֹמְיָא דְמִרְאוֹת נְגַעִים אִם כֵּן בְּמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת לְחוּד] כִּלֵּי הַבָּאָת מְשִׁנָּה דְשִׁבְתָּ הָיָה לִי לְהַקְשׁוֹת יְצִיאוֹת דְחִיּוּבָא תְּרֵי הוֹיָנוּ, וּבְשִׁלְמָא לְפִי' הַר"י בְּתוֹס' בְּמִס' שְׁבוּעוֹת [דָּף ה'] ד"ה וּמ"ש נִיחָא.

אָבֵל לְשָׂאָר פִּירוּשִׁים קָשָׁה וְנִלְע"ד דְּלִפִּי מֵאֵי דְמִקְשָׁה לְקַמֵּן בְּגַמ' (דָּף ג' ע"א) וְהָא
אִתְעֵבִידָא מְלֵאכָה בִּינְיָהּ וּלְפ"ז אִי הָוָה אֲמַרְיָנָא דְגַם ב' שְׁעִשְׂאוּהָ חֲתִיבִים. מִשְׁפַּחַת לָהּ
שְׁפִיר ד' יְצִיאֹת לְחַיִּיב יְצִיאָה דְעֵנִי וְיְצִיאָה דְבַע"ה וְגַם יְצִיאָה דְעֵנִי וְדְבַע"ה ב' פְּשָׁעִשְׂאוּהָ
יְחַדְדִּי זֶה עוֹקֵר וְזֶה מְנִיחַ.

וְלָכֵן הִבִּיא סוּגְיָא דְשַׁבְּתָא דְמְבֹרָא דְשְׁנֵיהֶם פְּטִירִי: עוֹד נִלְע"ד עַפ"י מַה דְאָמַר אַבְיִי לְקַמֵּן
(דָּף ג' ע"ב) פְּשִׁיטָא לִי יְדוּ שְׁל אָדָם אֵינָה לֹא כַר"ה וְלֹא כַרְה"י לֹא כַר"ה מְיָדוּ דְעֵנִי וְכו'
וּא"כ בְּלִי הַוְצָעָתָא מְשַׁנְתִּינוּ מִשְׁפַּחַת לָהּ ד' יְצִיאֹת לְחַיִּיבָא.

יְצִיאָה דְעֵנִי וְדְבַע"ה ב' פְּמְבֹרָא בְּמִשְׁנָה וְעוֹד יְצִיאָה דְעֵנִי כְּגוֹן פְּשִׁט בַּע"ה ב' יְדוּ לְחוּץ וְנִטְל
הָעֵנִי מִתּוֹכָהּ דְיָדוּ שְׁל בַּע"ה ב' הִיא כַרְה"י וְחֲתִיב הָעֵנִי מְשׁוּם מוֹצִיא דְעֵבִיד עֲקִירָה מַרְה"י
וְהַנְּחָה בַר"ה, וְיְצִיאָה דְבַע"ה ב' כְּגוֹן פְּשִׁט הָעֵנִי יְדוּ לְפָנִים וְנִתְּנָן בַּע"ה ב' לְתוֹכָהּ דְחֲתִיב
בַּע"ה ב' דְעֵבִיד עֲקִירָה בַרְה"י וְהַנְּחָה בְּיָדוּ דְעֵנִי שְׁהִיא כַרְה"ה וּא"כ נִיחָא מְשַׁנָּה דְשְׁבוּעוֹת.

מִשָּׂא"כ לְפִי הַצָּעַת מְשַׁנָּה דְשַׁבְּתָא שְׁמוּכַח דְיָדוּ שְׁל אָדָם אֵינָה לֹא כַרְה"ה וְלֹא כַרְה"י נִיחָא
דְמִקְשָׁה יְצִיאֹת ב' הַוְצָעָתָא: עוֹד נִלְע"ד מְשׁוּם דְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דִּישׁ עוֹד הוֹצָאָה שְׁלִישִׁית
כְּמִבְּרָא בְּתוֹס' שְׁבוּעוֹת בְּמִשְׁנָה שְׁם דְהַוְצָעָתָא בַרְה"י וְנִטְל חֲפָץ וְהוֹלֵךְ לַר"ה
וּמְנִיחוּ שְׁם.

אֵלָּא שְׁכַבְרָא מְבֹרָא לְעֵיל בְּדַבְרֵינוּ בְּמִשְׁנָה שְׁבֻזָּה לֹא שְׁיָיָה פְּנִים וְחוּץ, וְהַוְצָעָתָא עֵנִי וְהַוְצָעָתָא
עֲשִׂיר שְׁנֵיהֶם יְחַדְדִּי שְׁוִים, וְעוֹד מְצִינוּ הוֹצָאָה כְּזוֹ שְׁהוֹלֵךְ עִם חֲפָצוֹ מַרְה"י לַר"ה אֵלָּא
שְׁלֹא עָקַר הַחֲפָץ עִתָּה מַרְה"י מְמַקְוִים הַנְּחָתוֹ וְלֹא הַנִּיחוּ בַר"ה אֵלָּא הֵלֵךְ עִם הַחֲפָץ
שְׁמַתְחֵלָה בְּיָדוּ מַרְה"י וְנִחְשָׁב עֲקִירָתָא גּוֹפּוֹ לְעֲקִירָתָא חֲפָץ וְהַנְּחָתָא גּוֹפּוֹ כְּהַנְּחָתָא חֲפָץ וְכַבְעִי
דְכַבְעִי רַב מְרַבֵּי לְקַמֵּן [דָּף ג' ע"א] הִטְעִינוּ חֲבִירוֹ וְכו' שְׁבַע עֲקִירָתָא גּוֹפּוֹ מַרְה"י כְּאֵלּוּ נִתְעַקַּר
הַחֲפָץ וְהַנְּחָתָא גּוֹפּוֹ בַר"ה כְּאֵלּוּ הַנִּיחַ הַחֲפָץ, וְהִנֵּה דְבָר זֶה לֹא תִמְצָא כִּי אִם בְּהוֹלֵךְ עִם
חֲפָצוֹ מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת, אֲבָל בְּעוֹמֵד בְּמַקּוֹם א' וּמוֹשִׁיט יְדוּ מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת כְּגוֹנָא דְמַתְנִי
בְּאֵמַת אֵין עֲקִירָתָא יְדוּ כְּעֲקִירָתָא חֲפָץ וְלֹא הַנְּחָתָא יְדוּ כְּהַנְּחָתָא חֲפָץ וְע' לְקַמֵּן כְּמַה דְאָמְרוּ יְדוּ
לֹא נִיחַ בְּרֻש"י וְתוֹס' וְבַע"ה מ' כָּל א' לְפִי שְׁיִטְתוֹ וְע' ב' כָּאֵין בְּמִשְׁנָה בְּרֻש"י ד"ה אוֹ
שְׁנִטְל וְכו' וְכִינּוֹן דְלֹא מִשְׁפַּחַת עֲקִירָתָא גּוֹפּוֹ וְהַנְּחָתָא גּוֹפּוֹ כ"א בְּהוֹצָאָה הַפְּשׁוּטִית שְׁהוֹלֵךְ
עִם הַחֲפָץ מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת מְמִילָא לֹא שְׁיָיָה ב' פְּנִים וְחוּץ דְמַה לִּי עֵנִי וּמַה לִּי עֲשִׂיר
וְכַמ"ש לְעֵיל וּמַעֲתָה בְּמַס' שְׁבוּעוֹת דְלֹא תִנּוּן ב' פְּנִים וְחוּץ וְגַם לֹא פְּרֻטִינְהוּ יֵשׁ לֹמַר
שְׁד' הוֹצָאֹת הֵם ע"ד זֶה, הוֹצָאָה שְׁיִוְצָא עִם הַחֲפָץ שְׁעוֹקֵר מַרְה"י וְכָא לַר"ה וְהַנִּיחָה שְׁם.

וְהוֹצָאָה הַשְּׁנִיָּה ג"כ בְּהוֹלֵךְ בְּעֵצְמוֹ לַר"ה [אֵלָּא שְׁהַעֲקִירָה וְהַנְּחָתָה הֵם ע"י עֲקִירָתָא גּוֹפּוֹ
וְהַנְּחָתָא גּוֹפּוֹ שְׁהֵם ד' שַׁע"י הוֹשְׁטָתָא יְדוּ בְּעֵנִי וּבְעֲשִׂיר הַמְּפֹרְשִׁים כְּאֵין בְּמִשְׁנָה הָרִי יְצִיאֹת
שְׁתֵּים שְׁהֵם ד' כְּנִלְהוּ לְחַיִּיבָא וּא"כ אֵין מְקוֹם לְהַקְשׁוֹת בְּמַס' שְׁבוּעוֹת לְחוּד יְצִיאֹת שְׁתֵּים
הַוְצָעָתָא.

אֲבָל כִּינּוֹן שְׁאֵנוּ רֹאִים בְּמַס' שַׁבְּתָא דְחֲשִׁיב שְׁהֵן אַרְבַּע, וְאִי ס"ד שְׁיֵשׁ לְחֲשׁוֹב גַּם ב' הוֹצָאֹת
הָרֵאשׁוֹנִים א"כ יֵשׁ ד' לְחַיִּיב וּב' לְפְטוֹר וְהִנֵּה לִי לְמִימַר יְצִיאֹת הַשַּׁבְּתָא אַרְבַּע שְׁהֵם שֵׁשׁ
וְאִפִּי שֵׁשׁ שְׁהֵם שְׁמוֹנָה הִנֵּה לִי לְמִימַר דְגַם ב' הַכְּנֻסוֹת כְּאֵלּוּ יֵשׁ שְׁהוֹלֵךְ וְנִטְל חֲפָץ מַרְה"ה
וּמוֹלִיכּוֹ עִמּוֹ לַרְה"י וּמְנִיחוּ שְׁם וְכַמּוֹ כֵּן שְׁהוֹלֵךְ מַרְה"ה לַרְה"י וְחֲפָצוֹ בְּיָדוּ וְעֲקִירָתָא גּוֹפּוֹ

כַּעֲקִירַת חֶפֶץ וּמִדְּלָא חֲשַׁבְיָנְהוּ מִפְּלִל שְׁהֵם פְּשׁוּטִים וַיְדוּעִים וְאִין צְרִיךְ הַתַּנָּא לְשַׁנּוֹתָם פְּלִל, וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּשִׁבּוּעוֹת וְלִכּוֹן הַנְּצָרָה הַמְּקַשָּׁה לְהִבְיָא מִשְׁנָה דְשִׁבְתָּ וְאַח"כּ לְהַקְשׁוֹת עַל מִשְׁנָה דְשִׁבּוּעוֹת, אֲלֵא דְאַפְתִּי אִיפָא לְמִימַר דְלַעוֹלָם דְחֲשַׁבְיָנְהוּ בְּמַס' שִׁבּוּעוֹת וְהָא דְלֵא חֲשַׁבְיָנְהוּ פָּאן בְּמַס' שִׁבְתָּ הוּא מְשׁוּם דְכָאן שְׁנָה בְּפָנִים וּבַחוּץ וּבְאֵלוּ הִרְאִישׁוֹנוֹת לֹא שְׁיִיךְ בָּהֶם פָּנִים וְחוּץ וְכַמּו"ש לְעִיל אֲלֵא דְכָל זֶה אֵי פָּנִים וְחוּץ הוּא עֲנִי אוּ עֲשִׂיר כַּפִּירִש"י פָּאן [נוֹכַל לֹאמַר הָא דְלֵא חֲשַׁבְיָנְהוּ פָּאן מְשׁוּם דְכָאן חֲשִׁיב בְּפָנִים וּבַחוּץ וּבְאֵלוּ לֹא שְׁיִיךְ פָּנִים וְחוּץ דְגַם הָעֲנִי אִם הוֹלֵךְ לְפָנִים וְנוֹטֵל חֶפֶץ וּמוֹצִיא הָרִי הוּא כַּבֵּה"ב וְכֵן לְהִפּוּף אִם בַּע"ב יוֹצֵא הַחוּצָה וְנוֹטֵל חֶפֶץ וְנִכְנַס הָרִי הוּא פְּעֻנִי) אֲבָל אֵי נֹאמַר דְפָנִים וְחוּץ הוּא הַכְּנָסָה וְהוֹצָאָה כַּפִּירִש"י בְּמַס' שִׁבּוּעוֹת א"כ שְׁפִיר שְׁיִיךְ לְמִתְּנֵי אַרְבַּע שְׁהֵם שֵׁשׁ בְּפָנִים דְהֵינּוּ ד' הַכְּנָסוֹת דְחַיּוּבִים ב' הַכְּנָסוֹת שֶׁהוֹלֵךְ הוּא עִם הַחֶפֶץ מַר"ה לְרַה"י וּב' הַכְּנָסוֹת ע"י הוֹשְׁטַת יָד דְעֲנִי וְעֲשִׂיר.

הָרִי ד' לְחַיּוּב שְׁהֵם שֵׁשׁ דְהֵינּוּ שְׁנַיִם לְפָטוֹר פְּשַׁנְעֲשִׁית עַפ"י שְׁנַיִם. וְזֶה שְׁיִיךְ רַק בְּב' הַתְּחַרּוּנִים שְׁהֵם ע"י הוֹשְׁטָה דְמִיָּרִי בְּשְׁנַיִם וְכַמּו"ש לְעִיל וְכַמּו"ש כֵּן ד' שְׁהֵם שֵׁשׁ בְּחוּץ שְׁהֵם הוֹצָאוֹת וּמִדְּלָא חֲשַׁבְיָנְהוּ מִפְּלִל שֵׁשׁ א"כ לְשַׁנּוֹתָם לְרֹוב הַפְּשִׁיטוֹת א"כ וְדַאי בְּמַס' שִׁבּוּעוֹת לֹא לְזֶה פִּינּוֹן וְשְׁפִיר הַקְּשָׁה, וְלִפ"ז הַמְּקַשָּׁה וְדַאי שְׁהִי סְבוּר בְּפִירוּשׁ שְׁל פָּנִים וְחוּץ הוּא הַכְּנָסוֹת וְהוֹצָאוֹת דַּל"כ לֹא הִי מְקַשָּׁה וּמַעֲתָה נָבִין פְּנוּנַת רַש"י שְׁשִׁינָה בְּפִירוּשׁוֹ, שְׁפָאן בְּמִשְׁנַתְּנֵי פִירוּשׁ פָּנִים וְחוּץ בַּע"ב וְעֲנִי וּבְמַסְכַּת שִׁבּוּעוֹת פִּי פָּנִים וְחוּץ הֵינּוּ הַכְּנָסָה וְהוֹצָאָה.

וּלְפִי דְבַרְיֵנוּ שׁוּב אִין דְבַרִּי רַש"י סוֹתְרִים זַא"ז. שְׁבַשְׁבּוּעוֹת הַמְּקַשָּׁה הוּא שְׁהִבְיָא מִשְׁנָה דְשִׁבְתָּ פִירִש"י פָּנִים וְחוּץ הַכְּנָסוֹת וְהוֹצָאוֹת כְּפִי דַעַת הַמְּקַשָּׁן.

אֲבָל פָּאן בְּפִי הַמְּשַׁנָּה פִירִש"י פָּנִים וְחוּץ כְּפִי הַמְּסַקְנָא שְׁאִין לְנוּ הַכְּרַח לְסַכְרַת הַמְּקַשָּׁה. וּבְאֵמַת הִנֵּה יְכוּל הַתְּרַצוֹן לְתַרְצוֹן לֹא בְּמַס' שִׁבּוּעוֹת ד' יְצִיאוֹת מִמֶּשׁ לְחַיּוּבָא וְכַנ"ל.

אֲלֵא שְׁפָנִים וְחוּץ הוּא בַּע"ב וְעֲנִי אֲלֵא שְׁהַתְּרַצוֹן תִּירָץ לֹא הָאֵמַת: אֲלֵא אֵי קְשִׁיָא הָא קְשִׁיָא תִינַח בְּמַס' שִׁבּוּעוֹת מְוַכְרַח רַש"י לְפָרֵשׁ פָּנִים וְחוּץ הוֹצָאָה וְהַכְּנָסָה אֲבָל אִיפָּא קְשָׁה דְכָאן בְּמִשְׁנַתְּנֵי הַבְּרִיָּה חֲפְשִׁית לְפָרֵשׁ אוּ פָּנִים וְחוּץ בַּע"ב וְעֲנִי אוּ פָּנִים וְחוּץ הַכְּנָסָה וְהוֹצָאָה.

א"כ מִי הַכְּרִיחוּ לְרַש"י לְפָרֵשׁ בַּע"ב וְעֲנִי וְלֹאמַר שְׁהַמְּקַשָּׁה בְּאֵמַת שְׁגָה בְּפִי הַמְּשַׁנָּה וְלָמָּה לֹא פִי בְּאֵמַת פָּנִים וְחוּץ הַכְּנָסָה וְהוֹצָאָה, כְּפִי מַה שְׁפִי הַמְּקַשָּׁה וְלִקְמָן בְּדַבְרֵינוּ בְּתוֹס' ד"ה רְשׁוּיּוֹת קְתָנִי יִתְבָּאָר זֶה: ע"ב בְּתוֹס' ד"ה וְכ"ת מִהֵן לְחַיּוּב וְכו' רַש"י לֹא פִי פָּאן לְפִי שִׁיטְתוֹ שְׁבַסְמוּף וְכו' פּוֹנְתָם ע"פ גִּירְסַת רַש"י בְּש"ס חֲדָשִׁים בְּד"ה מִהֵן לְחַיּוּב וְכו' הָרִי פְטוֹר שְׁנֵי שְׁל הוֹצָאָה שְׁל עֲנִי וְכו' וְעִינֵן פָּנֵי יְהוֹשֻׁעַ.

וְהִנֵּה בְּאֵמַת הַדְּבַר צְרִיךְ טַעַם לָמָּה שִׁינָה פָּאן רַש"י, וְנִלְע"ד ע"פ מ"ש לְקָמָן בְּדַבְרֵי רַב פְּהִנָּא דְלֵהֲכִי קְתָנִי תְרַמִּי עֲקִירוֹת דְהַכְּנָסָה דְעֲנִי דְכִינּוֹן דְהַכְּנָסָה הִיא תּוֹלְדָה בְּעִינּוֹ דוּמִיָּא דְהוּי בְּמִשְׁכָּן וְאִם כֵּן פֶּשֶׁט בַּע"ב יְדוּ לְחוּץ וְנִתְּנָן הָעֲנִי לְתוֹכָהּ אִף שְׁנָה ג"כ עֲקִירָה דְהַכְּנָסָה מ"מ פִּינּוֹן דְלֵא הוּי בְּמִשְׁכָּן וְכַמּו"ש שְׁאֲבָאָר לְקָמָן לְהֲכִי קְתָנִי לְהוּ לְתַרְנוּנֵיהוּ וְכ"ז בְּהַכְּנָסוֹת דְלֵא פְתִיבָא בְּקָרָא אֲבָל הוֹצָאוֹת דְמְפּוֹרְשׁוֹת בְּתוֹרָה לֹא בְּעִינּוֹ דוּמִיָּא דְמִשְׁכָּן

וא"כ קשה למה חשיב ב' עקירות של בעה"ב שהם של הוצאה לתרתי אלא דכבר פתבתי לעיל דלהכי קתני לתרנוניהו יציאות דהואיל דחשבניהו בחוץ בתרתי עקירות לעני העומד בחוץ חשבניהו גם לבעה"ב העומד בפנים לעקירות דילקה בתרתי: וכל זה פאן במסקנא דחשיב הכנסות והוצאות.

אבל לפי הה"א של המקשה שלא חשב אלא הוצאות דקאמר וכ"ת מהן לחיוב ומהן לפטור וכולהו ביציאות ולא איירי בעקירות של הכנסה כלל איך שייה למנות ב' עקירות של הוצאה של בעה"ב בתרתי ולכן הוכרח רש"י לפרש פטור שני של הוצאה של עני כפי ריב"א: תוס' בד"ה רשויות קתני רשויות ב' שהן ד' פי' דב' קאי ארשויות, וק' לריב"א דא"כ לא ה"ל למיתני וב' שהן ד' בחוץ אלא ב' שהן ד' בפנים וד' בחוץ שתיים שתיים למ"ל.

ופי' ריב"א רשויות שבת יש בהם ב' חיובים שהם ד' בפנים וב' חיובים שהם ד' בחוץ והנה ריב"א סותר דברי עצמו דפירש במס' שבועות שתיים הוצאה דחיוב והוצאה דפטור שהם ד' הכנסה דחיוב והכנסה דפטור בפנים וכו' ע"ש בדרף ה' ע"א בד"ה שתיים ונלע"ד דשם טעמו של התוס' משום דהכי מפרש לה ריב"א לעיל שחושב הוצאה דעני ודבעה"ב שהם ד' הכנסה דעני ודבעה"ב.

ונוכל לומר דלעיל קאי בשיטת רב אשי דתנא הוצאה קתני אלא שהכנסה נמי הוצאה קרי לה שייה לעשות עיקר מהוצאות, והכנסה טפל שאף שהכנסה בכלל הוצאה מ"מ יותר כולל הוצאה עצמה וא"כ שייה לומר שתיים שהן ארבע.

אבל אין נראה לו לריב"א לומר דלהכי הוצאות עיקר יותר משום שהם אבות ויותר הם בכלל יציאות. משום שסובר ריב"א פחדושי הרשב"א דלתירוץ דרב פפא דהיינו רב אשי לפי גירסתנו גם הכנסה פיון דהוית במשפן היא אב פמו הוצאה.

וכ"ז לרב אשי אבל לרבא דסובר רשויות קתני א"כ לא נזכרה הוצאה במשנתנו וסובר דגם לרבא דהכנסה דעני דהוית במשפן היא אב וכמו שמסיק הרשב"א ע' פאן בחידושי הרשב"א א"כ ליכא למימר במס' שבועות שתיים ב' הוצאות שהן ארבע ב' הכנסות דמאי אולמא הוצאה דהכנסה דעני לעשותה עיקר יותר וע"כ צריך לומר לרבא במס' שבועות שתיים שהן ד' היינו אותן שהיו במשפן עושה עיקר יהי' הוצאה או הכנסה ואותן שלא היו במשפן עושה טפל וכשם שפתבו התוס' במשנתנו בד"ה פשט וכו' דהכנסה דבעה"ב לא הי' במשפן דהם העלו קרשים מסתמא בקרקע היו עומדים.

הכי נמי אני אומר דהוצאה דעני לא הנה במשפן דהם הורידו קרשים מסתמא על העגלה היו עומדים. וא"כ שתיים שהן ד' במסכת שבועות הוא שתיים הוצאה דבעה"ב והכנסה דעני שהיו במשפן שהם ד' הוצאה דעני והכנסה דבעה"ב שלא היו במשפן פן הוא לרבא.

וכיון שבמס' שבועות שתיים הן הוצאה והכנסה ה"ה פאן במס' שבת שתיים הן הוצאה והכנסה. ואף דלא דמי לגמרי לשבועות.

הכי נמי לפי ריב"א דהתם לא דמי לגמרי דבמס' שבועות שתיים הוצאות הם דעני ודבעה"ב ובשבת הם של בעה"ב אלא דחידא לחיוב וחידא לפטור. כנלע"ד השינוי בפ' ריב"א בין מס' שבועות למס' שבת: ובזה נלע"ד מה דלא גריס ריב"א לאלתר בדברי

רבינא וכמבואר בתוס' שבועות (דף ה' ע"ב) ד"ה וקמפרש וכו' והדבר יפלא דהרי לפירושו דסובר דפטורי דאמת לידי חיוב תטאת הוא המושיט יד שפיר יש לגרוס לאלמר וכמו"ש התוס' שם וכאן [בד"ה וקמפרש] ולמימר דלא ניחא למימר דפטורי דלא אמי לידי חיוב תטאת נוכל לצרפם עם החיובים לא ניחא לי' לריב"א היא גופה קשיא.

מי הכריחו לזה ולמחוק הגירסא דגרסינו לאלמר. ונראה משום דלדידן מוכח דאף דלרב אשי הכנסה הוצאה קרי לה מ"מ הוצאה עיקרית יותר בלשון הוצאה דלהכי קרי לי' שמים שהן ד'.

ולפי זה אי גרסינו לאלמר הדרא קושיא לדוכתא אפי' אי תנא קרי להכנסה הוצאה מ"מ איך פירש הכנסות לאלמר ונהרי עיקר יציאות אעפ"כ כולל יותר הוצאה מהכנסה. וע"כ צ"ל כפי שדחה בעה"מ גירסא זו משום דסיים בעני פתח בעני וכאן דפתח בעני צריף לומר הכנסה תחלה דאל"כ הי' צריף להאריף בלשוננו וא"כ נסתר הוכחת רבינא לגמרי.

ולכן צריף ריב"א לומר דעיקר הוכחה מדלא משפחת החשבון בלא הכנסה: ורש"י דמיאן כפי' ריב"א נלע"ד מזה הטעם עצמו דרש"י ג"כ סובר דהכנסה דעני הוא אב כפי' הרשב"א אלא דבהוצאה סובר שאין לחלק כלל בין דהוית במשפן או לא פנין דהוצאה מפונשת בקרא וג"כ תרי קראי פתיבי חד להוצאה דעני וחד להוצאה דבעה"ב כמו"ש התוס' אם כן שוונים ניהו.

וא"כ לאוקמתא דרבא דרשויות קתני איך משפחת שמים שהן ד' שלש שהן ד' ה"ל למימר. דהכנסה דעני היא חשוכה כמו הוצאה והוצאה בין דעני ובין דבעה"ב שקולים הם ומפונשים בקרא **הגהת נכד המחבר וגם בריש פרק הזורק יש לפרש דברי רש"י ע"ד זה שהכנסה דעני היא אב ואף דבמה שהקשה הכנסה מנ"ל פירש"י ותנן העני חייב היינו קודם שינדענו מסברא דמה לי אפוקי לא מהני מה דהוית במשפן לחוד פנין דמלאכה גרועה היא וכמו"ש התוס' במשנתנו ולבסוף לפי מאי דמסיק דהוצאה קרי אב והכנסה תולדה היינו הוצאה בין דעני ובין דבעה"ב אב משא"כ בהכנסות יש חילוק בין הכנסה להכנסה: אלא ע"כ דלרבא שמים על הרשויות קאי שהם ד' חילוקי דינים וא"כ באמת לא עשה עיקר כלל במס' שבועות מיציאות ולכן פירש גם במס' שבת כן וקונשית ריב"א שמים למ"ל כפר תירץ בעה"מ דהכי קאמר דבין הבעה"ב העומד בפנים ובין העני העומד בחוץ כל אחד יש לו שתי רשויות דהיינו רה"ר ורה"י ובהם ד' חילוקי דינים: ובהכי ניחא נמי מה דפי' רש"י במשנתנו פנים וחוץ וכבר הקשינו לעיל דמי הכריחו לרש"י לפרש כן ולומר שהמקשה באמת שגה כפי' המשנה.

ולפי דברינו ניחא דמדקתני שמים שמים נאי כפי' רש"י דב' קאי ארשויות קשה שמים שמים למה לי. וע"כ דה"ק בין הבעה"ב העומד בפנים ובין העני העומד בחוץ כל אחד יש לו שתי רשויות וכל זה אי פנים וחוץ היינו עני ובעה"ב שנייה למימר דכל אחד יש לו ב' רשויות אבל אי פנים וחוץ הוא הכנסה והוצאה לא שנייה לומר שלהם יש רשויות רק שבשבת יש ב' רשויות ובהם ד' חילוקי דינים בהכנסות וכן בהוצאות אם כן הדרא קונשית ריב"א לדוכתא שמים שמים למ' ולהכי פי' רש"י במשנתנו פמסקנא דרבא דבפנים היינו בעה"ב ובחוץ היינו עני: אלא דכל זה הי' ניחא אם הי' רש"י תופס במתני' שיטת רבא עיקר.

אָבֵל פִּינּוֹן דִּרְשׁ"י פִּי בְּמִתְנִי הוֹצָאָה מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת וְהִכְנִסָּה נְמִי הוֹצָאָה קָרִי לֵהּ וְגַם פִּי שְׁפִימִים מִן הַתּוֹרָה וְכָל זֶה עַל דְּבָרֵי רַב אֲשֵׁי סוֹכֵב הוֹלֵף. א"כ מִי הִכְרִיחוּ לְפָרֵשׁ פְּנִים וְחוּץ בַּעַה"ב וְעָנִי וְלֹא פִירֵשׁ כְּפִירוּשׁוֹ בְּשִׁבְעוֹת: וְאוּלַי גַּם לְרִשׁ"י הִי קָשָׁה קוֹשֵׁית הַתּוֹסֵף מִדְּאָמַר מִתְנִי נְמִי דִיקָא דְקַמְפָּרֵשׁ הִכְנָסוֹת וְלֹא קְאָמַר בְּפָנִים.

אֲלֵא שְׁבַמְס' שְׁבִיבוֹת פִּירֵשׁ בְּדָבָרֵי הַמְקָשָׁה דְּאִיהוּ בְּאֵמַת לֹא אֲסִיק אֲדַעְתִּי הוֹכָחוֹת הִלְלוּ. וּבְדָבָרֵי הַמְקָשָׁה לֹא הִי לֹו בְּרִירָה לְפָרֵשׁ בְּעֵנָן אַחַר וְכַנ"ל וְכֵאֵן פִּירֵשׁ לְפִי הַמְסַקְנָא: וְאֵמַנְם לְפִי מ"ש לְקַמְן בְּדָבָרֵי ר"מ דְּלֵהֲכִי צְרַפְיָנְהוּ רַב מִתְנָא בְּקוֹשְׁתָּו לְהַקְשׁוֹת בְּיַחַד הֲנִי תְּמַנִּי הַוְיָן תְּרַתִּי סְרִי הַוְיָן וְלֹא קְאָמַר הֲנִי אַרְבַּעַה הַוְיָן שִׁית הַוְיָן.

שְׁבִשׁוּם אֶחָד אֵינָן שִׁית דַּבְּעָה"ב הָעוֹמֵד בְּפָנִים ד' פְּטוּרֵי דִידָן' ב' עֲקִירוֹת שֶׁל הוֹצָאוֹת וּב' הַנְּחוֹת שֶׁל הִכְנָסוֹת. וְהָא תִּינַח הַנְּחוֹת שֶׁל הִכְנָסוֹת שְׁיִיף לְמִימְנִינְהוּ בְּתַרְתִּי לְפִי שְׁאֲחַת הִיתָה בְּמִשְׁכָּן דְּהִינּוּ פִשְׁט הָעָנִי יָדוּ לְפָנִים וְנִטְל בַּעַה"ב מִתּוֹכָהּ וְאֲחַת לֹא הִיתָה בְּמִשְׁכָּן דְּהִינּוּ פִשְׁט בַּעַה"ב יָדוּ לְחוּץ וְנִטְל הָעָנִי לְתוֹכָהּ וְכַמ"ש לְקַמְן אֲבָל תְּרַתִּי עֲקִירוֹת שֶׁל הוֹצָאוֹת פִּינּוֹן דְּמִפְּוֹרְשׁ בְּקָרָא לֹא ה"ל לְמַנּוֹת בְּתַרְתִּי וְא"כ חֲמַשׁ נִינְהוּ וְלֹא שִׁית.

וְכֵן בְּעָנִי הָעוֹמֵד בְּחוּץ ד' פְּטוּרֵי דִידָן' הֵם ב' עֲקִירוֹת שֶׁל הִכְנָסוֹת וּב' הַנְּחוֹת שֶׁל הוֹצָאוֹת. וְתִינַח שְׁיִישׁ לְמַנּוֹת ב' עֲקִירוֹת שֶׁל הִכְנָסוֹת לִב' אֲבָל אֵיף נִמְנָה ב' הַנְּחוֹת שֶׁל הוֹצָאוֹת לִב' פִּינּוֹן דְּהוֹצָאָה מִפְּוֹרְשֵׁת בְּקָרָא וְלָכֵן צְרַפְיָנְהוּ יַחַד הֲנִי תְּמַנִּי הַוְיָן תְּרַתִּי סְרִי הַוְיָן וּבְצִירוּכָם יֵשׁ לְמַנּוֹת הַכֹּל עֲקִירוֹת דַּבְּעָה"ב לִב' אֲגַב עֲקִירוֹת דְּעָנִי וְהַנְּחוֹת דְּעָנִי לִב' אֲגַב הַנְּחוֹת שֶׁל בַּעַה"ב: וְכָל זֶה אִי פָּנִים וְחוּץ הִינּוּ בַּעַה"ב וְעָנִי.

אֲבָל אִי פָּנִים וְחוּץ הִינּוּ הִכְנָסוֹת וְהוֹצָאוֹת א"כ בְּנֻדָּאֵי עַל הִכְנָסוֹת לְחוּד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת שִׁית הַוְיָן דְּהִינּוּ תְּרִי הִכְנָסוֹת דְּחִיּוּב וּב' הַנְּחוֹת דַּבְּעָה"ב דְּהִכְנָסָה וּב' עֲקִירוֹת דְּעָנִי. וּבְהַנְּחוֹת נֻדָּאֵי שְׁיִישׁ לְמַנּוֹת לְשִׁפְטִים וְכַנ"ל.

וְלָמָּה הִנְצַרְף לְצַרְפָּם יַחַד וְלָכֵן פִּירֵשׁ רִשׁ"י בְּמִשְׁנָה פָּנִים וְחוּץ עָנִי וּבַעַה"ב: גַּמ' א"ל רַב מִתְנָא לְאַבְיֵי הֲנִי תְּמַנִּי הַוְיָן תְּרַתִּי סְרִי הַוְיָן. כְּכָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּמִתְנִי לְהַקְשׁוֹת לָמָּה כְּלִילִינְהוּ יַחַד תְּרַתִּי סְרִי הַוְיָן וְה"ל לְמִימַר כְּלִישְׁנָא דְּמִתְנִי הֲנִי אַרְבַּעַה הַוְיָן שִׁית הַוְיָן: וְנִלְע"ד עַפ"י מָה שְׁהַקְשָׁה בַּעַה"מ עַל פִּירוּשׁוֹ שֶׁל רִשׁ"י דְּעֲקִירוֹת קָא חֲשִׁיב א"כ ב' עֲקִירוֹת שֶׁל בַּעַה"ב הֵם הוֹצָאוֹת וּב' עֲקִירוֹת שֶׁל עָנִי הֵם הִכְנָסוֹת וְאֵיף שְׁיִיף לְמַנּוֹת ב' עֲקִירוֹת שְׁוֹת לְתַרְתִּי בֵּין בְּעָנִי וּבֵין בְּעֲשִׂיר דַּבְּעָה"ב חֲשִׁיב ב' הוֹצָאוֹת לְפִטְוֹר וְלְעָנִי ב' הִכְנָסוֹת.

וְהִנֵּה עַפ"י דְּבָרֵי בַּעַה"מ הִלְלוּ נְסִתְרָה קוֹשֵׁית הַגַּמ' שְׁהַקְשׁוֹ תְּרַתִּי סְרִי הַוְיָן וְהִינּוּ תְּמַנִּי פְּטוּרֵי ב' עֲקִירוֹת שֶׁל הוֹצָאוֹת לַבַּעַה"ב וּב' הַנְּחוֹת שֶׁל הִכְנָסוֹת וּבְעָנִי לְהִיפָּף ב' עֲקִירוֹת שֶׁל הִכְנָסוֹת וּב' הַנְּחוֹת שֶׁל הוֹצָאוֹת.

וְכִינּוֹן דְּכּוֹלְהוּ כְּפּוֹלִים נִינְהוּ א"כ הֲנִי תְּמַנִּי אַרְבַּעַה הַוְיָן דְּהִינּוּ עֲקִירָה שֶׁל הוֹצָאָה לַבַּעַה"ב וְהַנְּחָה שֶׁל הִכְנָסָה וְלְעָנִי לְהִיפָּף וּמָה מְקָשָׁה רַב מִתְנָא: **הַגַּה"ת נִכְד הַמְּחַבֵּר וְלְתַרְצֵן דְּבָרֵי בַּעַה"מ שְׁמַקְשׁ' עַל רִשׁ"י וְלֹא הַקְשָׁה עַל הַגַּמ' נִלְע"ד דְּסוֹכֵר בַּעַה"מ דְּכָל דְּבָר הוּא מְעַלָּה.

עקירה הוא מעלה כפירש"י וגם הושטת יד הוא מעלה כפי הריב"א וא"כ פולחן יש להם מעלות זה מה שאין לזה פשט העני ידו לפנים ונטל בעה"ב הוא עקירה של הכנסה של עני וגם הושטת יד והנחה של הכנסה לבעה"ב ובלא פשיטת יד.

פשט בעה"ב ידו לחוץ ונתן העני לתוכה הוא עקירה של הפנס' של עני בלא הושטת יד והנחה של הכנסה לבעה"ב עם הושטת יד וכן בעקירות של הוצאות של בעה"ב והנחה של הוצאות של עני ג"כ מתחלקות בחדא יש בה פשיטת יד ובחדא אין בה וא"כ הנחה מעקירה לא שמענו.

וכן עקירה מעקירה או הנחה מהנחה וחדא בלי פשיטת יד וחדא עם פשיטת יד ג"כ לא שמענו וא"כ פולחן צריכי דכולהו אסירי ובכולהו ליפא בהו חיובא אלא שפוסבר בעה"מ אם בכל אחד יש בו מעלה א"כ במסקנא דגמ' דפטורי דאתי לידי חיוב חטאת חשיב יותר נכון לפרש כפי ריב"א דבו אנו ניצולין מכל קושיות תוס' בד"ה פטורי דאתי לידי חיוב חטאת וא"כ רש"י שנדחק לסבול כל קושיות של התוס' ומיאן כפי ריב"א מפלל דס"ל דפשיטת יד אין להחשיבו לשום חשיבות וא"כ על רש"י הקשה שפיר איך מונה שתי עקירות שוות לשתיים: ** והנה לתרץ קושיות בעה"מ על רש"י נלענ"ד משום דבהכנסות בעינו שהיה במשפך דהכנסה היא תולדה ותולדה דהוצאה בעינו דהנה במשפך כמו"ש התוס' במשנתנו ולקמן בהזורק (דף צ"ו ע"א) בתוס' ד"ה הכנסה מנ"ל משמע דאפי' מאי דאית בי סברא בעינו דהנה במשפך וזה עוקר וזה מניח הנה במשפך כמ"ש התוס' ד"ה בעשותה.

ואמר אני דמסתמא כף הי' במשפך שהם העלו קרשים מקרקע לעגלה והיינו הכנסה דעני והעני עמד למטה כמו"ש התוס' בד"ה פשט וכאשר התחיל להושיט למעלה והנה העליון רואה שהמשא כבד על זה שלמטה ולא יוכל שאתו לבדו היה מושיט ידו נגדו למעלה ומקבלה ממנו שזה שעמד למטה כבד נלאה יותר להגביה.

אבל זה לא שייך לומר שזה העליון שעל העגלה יושיט ידו למטה וזה שעמד למטה יתן לתוף ידו שהוא ישאנו למעלה כי למה יעשה זה העליון שאם הקרש הזה אינו כבד ויוכל העליון לישא אותו ג"כ התחתון יוכל עשהו ועדיין לא התחיל התחתון לעשות דבר שפכר יהיה נלאה משא"כ כשכבד הגביה התחתון לבדו עד נגד העגלה הי' העליון מקבלו מידו.

וא"כ מה דתנו פשט העני ידו לפנים ונטל בעה"ב מתוכה דהיינו עקירה דהכנסה דעני זה הי' במשפך. אבל פשט בעה"ב ידו לחוץ ונתן העני לתוכה והכניס שזה ג"כ עקירה דהכנסה דעני זה לא הי' במשפך.

וא"כ איצטריכו תרתי עקירות דעני אף ששניהם עקירות דהכנסה לפי שזה הי' במשפך וזה לא הי' במשפך. וכל זה בעקירות דעני שהם של הכנסות דלא פתיב הכנסות בקרא ובעינו דהנה במשפך.

אבל הוצאה דמפונרשת בתורה לא בעינו דהנה במשפך כלל. וא"כ שני עקירות דבעה"ב שהם של הוצאה שפיר קשה איך חשבינהו בתרת.

וע"ז נוכח לומר דהואיל דחשבינהו בחוץ בתרתי בעקירות לעני העומד בחוץ חשבינהו גם לבעה"ב העומד בפנים לעקירות דיליה בתרתי ומעשה נפרש קונשית רב מתנא. שלא קיה יכול להקשות על הפרט הני ארבעה שית הניין.

שבשום אקד אינו שית, שאם בבעה"ב העומד בפנים ד' פטורי דידי' הם ב' עקירות של הוצאות וב' הנחות של הכנסות. והנה תינח הנחות של הכנסות שייך למימניהו בתרתי לפי שאחת היתה במשפן דהיינו פשט העני ידו לפנים ונטל בעה"ב מתוכה ואחת לא היתה במשפן דהיינו פשט בעה"ב ידו לחוץ ונתן העני לתוכה.

אבל תרתי עקירות של הוצאות פיון דהוצאה פתיבא מפנרשת בקרא לא שייך למתני בתרתי וא"כ חמש נינהו ולא שית וכן בעני העומד בחוץ ד' פטורי דידי' הם ב' עקירות של הכנסות וב' הנחות של הוצאות.

ותינח שיש למנות ב' עקירות של הכנסות לב'. אבל איך נמנה ב' הנחות של הוצאות לב' פיון דהוצאה מפנרשת בקרא אין לחלק בין הנחה להנחה.

ולכן צרפינהו יחד הני תמני הניין תרתי סרי הניין ובצירופם יש למנות הפל עקירות דבעה"ב לב' אגב עקירות דעני והנחות דעני לב' אגב הנחות של בעה"ב: וליטעמיהו שיתסר הניין.

צריף ליישב מה דאמר וליטעמיהו דאטו בלא"ה לא קשה מדוע לא חשב פטורי דרישא פיון דלא אסיק אדעתיה דהוא פטור ומותר ולענד"נ דהנה גם הוא אסיק אדעתיה דרישא פטור ומותר.

אלא שסובר דמהי תיתי לא נחשוב פטור ומותר. אמנם לפי פ"ה האחרון שכתבו התוס' במס' שבועות (דף ה') ד"ה שמים שהן ד' בפנים דב' שהם ד' הוא ד' חיוכי ב' הוצאות דעני ודעשיר שהם ד' ב' הכנסות בפנים שחייב עליהם קרפן בפנים וב' שהם ד' בחוץ הם ד' פטורי שאינם חייבים עליהם קרפן בפנים.

והנה דבריהם צריכים ביאור דתינח שאינם בפנים אבל איך שייך למיקרינהו בחוץ. וצריף לומר שעכ"פ חייב עליהם מפת מרדות או מלקות (ענין ברמב"ם בפ"ה המושנה ובתוי"ט) ולכן קוראם בחוץ שיש עליהם חיוב בחוץ.

וכמדומה שפן ראיתי בס' בית יהודה בתחלתו בקונ' מועד דוד בשם הגאון מוהר"ל זצ"ל. וא"כ לפי זה שפיר דלא מצי חשיב פטור ומותר דלא שייך למיקרינהו בחוץ אבל עתה דמקשה תמני נינהו תריסר נינהו וכתבתי לעיל דלא הקשה על הפרט ד' נינהו שית נינהו משום דבכל חד ליכא שית בפרט דליכא למיחשב ב' עקירות של הוצאות ולא ב' הנחות של הוצאות בשמים רק בכלל אגב עקירות של הכנסות חשיב עקירות של הוצאות וכן בהנחות.

וכאשר הארכתני לעיל. וגם על דרך הפשוט רוצה להקשות בין על בפנים ובין על בחוץ. ולכן פללינהו להקשות בבת אחת. ואי ס"ד בפנים ובחוץ הוא חיוכי ופטורי א"כ על החיוב ליכא שום קונשיא רק על הפטורי הנה לי' למימר הני ד' נינהו תמני נינהו אלא

נדאי דסוכר פנים וחוץ פישאר פירושים וישפיר קאמרשיתסר ניגהו דגם פטור ומותר קחשיב ומשני לי' בשלמא בבא דרישא פטור ומותר לא קתני.

דוק בדבריו דלא קאמר לא קחשיב כדאמר במסקנא פטורי דלא אתי לידי חיוב חטאת לא קחשיב אלא קאמר לא קתני. והדבר יפלא דהרי תנו במתני' פטורי דרישא שהם פטור ומותר.

ונראה משום דהרא"ש וקה"ן פירשו דמצד שבת הם מותרים אבל מצד לפני עונן הם פטור אבל אסור. וא"כ הני פטורי דרישא מותר מצד א' ופטור מצד א' דהיינו אבל אסור וא"כ הי' לו לשנות פטור ומותר שלא בטעם בשום פנים.

אלא דפטור ומותר לא תנו בשום מקום במשנה. ואיך יפרש התנא שצדע שהם מותר מצד שבת.

ולכן שבקינהו ולא עיילינהו במספר וממילא נדע לפי שהם אינם דומיא דשאר פטורי ונדע שהם מותר מצד שבת. ודוק: דף ג' ע"א תוס' ד"ה שניהם פטורים אינו קאי אמתניתין אלא קאי אמאי דאמר פטורי דאתי לידי חיוב חטאת וכו' והקשה הרש"א אמאי לא הקש' באמת אמתניתין.

ועיין בדבריו מה שרצה לתרץ והוא דחסק גדול: ונלע"ד דכבר כתבתי במתניתין הא דהתוס' הוכיחו דזה עוקר וזה מניח הי' במשכן הוכחת התוס' היא מקושית המקשה והא איתעבידא מלאכה בינייהו ואי לא היתה במשכן למה יתחייב אבל על המקשה גופי' קשה מנ"ל שהי'ת' במשכן ומקשה לו.

ודלמא לא היתה במשכן ולכך שניהם פטורים. וכתבתי שם לתרץ דבהוצאה המפורשת בקרא לא בעינו שהיתה במשכן וכמוש"ש.

וא"כ י"ל שקושית המקשן והא איתעבידא מלאכה בינייהו היא על הוצאה למה יהי פטור אבל על הכנסה ליכא קושית דבהכנסה פיון דתולדה היא ולדעת התוס' בהזורק אפי' מאי דאיכא סברא בעינו שהיתה במשכן.

וא"כ פיון שזה עוקר וזה מניח לא הנה במשכן לכן שניהם פטורים אף אם היו חייבים פינצא בזה בהוצאה ע"ש באנרף: ומעתה יתורץ ג"כ קושית הרש"א. והנה יש בידינו לומר דהוצאה המפורשת היא הוצאה הפשוטית שהולך עם חפצו מרה"י לרה"ב ובהוצאות דכתיבי היינו א' עקירה והנחה גמורה וא' בעקירת והנחת גופו כמו"ש למעלה והנה תרי הוצאות לא חשב במשנה לפי שהם פטורים.

והנה הוצאות שחושב במשנה ע"י הושטת יד מרשות לרשות תולדות ניגהו ולא אבות פיון דלא פתיבי בקרא וכיון דתולדות ניגהו בעינו שהי' במשכן וזה עוקר וזה מניח לא הנה במשכן וא"כ לא קשה כלל והא איתעבידא מלאכה בינייהו ולכך לא הקשה על המשנה.

אבל עכשיו דקאמר פטורי דקאתי לידי חיוב חטאת קחשיב ודלא אתי לא חשיב, וקשה מי דחקה לזה הלא יש בידינו לתרץ כסברת בעה"מ דתרי עקירות דהוצאה דבעה"ב בחד חשביונין וכן ב' הנחות דהכנסה וכן להפוך בעני.

וְצָרִיךְ לומר כמו"ש למעלה בְּדַבְרֵי רַב מִתְנָא שְׂאִין לְחַשְׁבָּה בְּחַד מְשׁוּם דְקַצַּת מֵהֶם הָנָה בְּמִשְׁפָּן וכמש"ל וא"כ גם זה עוקר וזה מניח הי' במשפן ומקשה שפיר והא איתעבידא וכו' אלא דקשיא אם הני פולהו תולדות ניהו והאבות לא חשיב רדפשוטות ניהו וא"כ גם בשבועות לא חשיב רק הני וג"כ פולהו תולדות ניהו וקשה דלא הני דומיא דמראות נגעים דבשלמא על מה דרצה לומר דבשבועות אבות קחשיב תולדות לא קחשיב שהקשו התוס' דלא הני דומיא דמראות נגעים שיש מהם תולדות שפיר תירצו דתולדות דנגעים שאני דכתיבי בקרא וכמו כן מה שתירצו בשבועות דשאני מראות נגעים דאי אפשר למצוא ב' שהן ד' בענין אחר הפל לא שייך לפי דרכינו דחשיב ביציאות השבת דוקא תולדות ולא אבות והרי אפשר למיחשב אבות ותולדות דבעה"ב לחוד או דעני לחוד הוצאה והכנסה הפשוטים והוצאה והכנסה ע"י פשיטת יד ולכן נלענ"ד שיש לומר דבבבא בסיום בעל הבית חייב והעני פטור נגמר הפי' של כל הב' שהן ד' בחוץ ובפנים. ומה דשוב תני פשט העני וכו' שניהם פטורים וכן פשט בעה"ב וכו' שניהם פטורים דיני הוצאה והכנסה שונה. אבל לא פירושא דיציאות השבת הוא.

ויציאות השבת שתיים שהן ד' הוא הוצאה והכנסה הפשוטית והוא שנה לעני ולעשיר ולא שייך לחלק בה פלל ועוד שתיים הוצאה והכנסה ע"י הושטת יד ובזה שייך לחלק בין עני ובין עשיר ואלו הם תולדות: ושתיים שהן ד' בפנים ובחוץ אין לפרש עני ועשיר דא"כ שתיים שתיים למ"ל שהרי השתיים הראשונים אין בהם עני ועשיר והל"ל שתיים שהן ד' בפנים וד' בחוץ ע"ד קושית הריב"א דרשויות קתני.

וגם אין לומר בפנים היינו חייב קרפן בפנים ובחוץ היינו הפטורים דהרי פטור ומותר לא קחשיב. וזהו מצד הסברא דאין לחשוב פטור ומותר.

אמנם נלע"ד עפ"י מה שאמרו לקמן (דף ו ע"ב) הא קמ"ל דהא מהנהך דלא מספקא. וכתבו התוס' שם בד"ה הא קמ"ל דלא שייך דאיסי רק לענין סקילה אבל חטאת חייב על כולם.

וא"כ י"ל דגם משנתנו קמ"ל דהוצאה מהנהך דלא מספקא ואי הוה קתני סתם ב' שהן ד' הוה אמנא דלעולם דהוצאה מהנהך דמספקו ומשנתנו לענין חטאת איירי דחייב על כולם לכה קאמר ב' שהן ד' וכולם לחיוב בפנים לענין קרפן וב' שהם ד' בחוץ היינו במזיד שאין פאן קרפן רק סקילה בחוץ דבית הסקילה הי' חוץ לשלש מחנות ומתני' דשבועות ג"כ חשיב אבות ותולדות אלא כיון דלאו עיקר שבת לא תני פנים וחוץ: ולפי זה שפיר נוכל לומר דכל הני דע"י הושטת יד תולדות ניהו וא"כ לא קשיא פלל והא איתעבידא מלאכה בינייהו.

משא"כ השתא דאמר פטורי דאתי לידי חייב חטאת קחשיב א"כ גם זה פירושא דרישא ולא חשיב במשנה הוצאה הפשוטה פלל וגם בשבועות לא חשבה וא"כ הנהך הוצאות אבות ניהו ולא בעינו דומיא דמשפן דהנהך מפורשים בקרא ושפיר הקשה: ועל דרך זה י"ל נמי מאי דקאמר וליטעמיה שיתסר הוינו.

וכבר דקדקתי לעיל דאטו בלא"ה לא קשה מדוע לא חשב פטורי דרישא כיון דלא אסיק אדעתיה דהוא פטור ומותר והנה ע"ז י"ל דלא קחשיב אלא הנהך חייבי דרישא וכןגדו

הפטורים שבצדדים אצל בבי דרישא דפטור אצל אסור לא קחשיב כלל כיון דלית בהו חיובא.

ושפתים שהן ד' הוא ב' לחיוב לבעה"ב וב' לפטור במה שהעני חייב וב' שהם ד' לעני הוא שפתים לחיוב וכנגדו ב' לפטור במה שהבעה"ב חייב ואגב דצריף למיחשב החיובים חשיב פטורים שפנגדם.

וכן משמע בירושלמי וזה לשונו לא אתינן מתני' אלא פטורי שהוא פנגד חיובא. וא"כ שפיר תמני ניהו אצל לדידך דחשבת הסיפא א"כ רישא פשיטא שיש לחשוב ושיתסר ניהו בגמ' תני ר' אומר מע"ה בעשותה וכו' אתמר נמי וכו' ובתוס' ד"ה אתמר נמי תימא דמיתי סייעתא משמעתא לבריינתא.

ונראה במה שיש לדקדק דקאמר העושה כולה וכו' יחיד וכו' והוא כפל לשון. וכבר נדחקו התוס' בזה ע"ש.

אצל לענ"ד נראה דבאמת ר' לא אמר רק העושה כולה לחוד והגמ' הוא דמפרש דבריו דהא נוכל לטעות לפרש העושה כולה כו' פ"י יחיד שעשה מקצתה פטור אצל שנים שעשויה חייבים חטאת ולכך מפרש לה הש"ס דהאי העושה מקצתה פ"י שנים שעשויה נמי פטורים וא"כ האי אתמר נמי לאו ארבי קאי רק מדברי גמ' הוא [מבין פתבי תלמידיו]: תוס' ד"ה בעשותה וכו' ונראה לר"י דבמושטי אין זה עוקר וזה מניח אלא המושיט עשה עקירה והנחה וכו' הנה מה שדחקום לזה הוא משום שהוקשה להם דמה בכך שהי' במשפן והרי גם בהוצאה זה עוקר וזה מניח הי' במשפן ואפ"ה פטרי' קרא מדכתיב בעשותה וכן הוקשה להם זה א"י וזה א"י דהנה במשפן ב' נשאו הארון ואפ"ה פטורים.

ואולם המענין בדבריהם יראה שדבריהם בדברי הירושלמי דחוקים יותר ואמנם לדין הפ"י בירושלמי בענין אחר. ונקדים דברי התוס' בנ"ג ע"א בד"ה חז למעוטי זה עוקר וכו' וזה כתב אות אסת ובה חבירו וכתב אות שני' לא איצטריף קרא וכו'.

והנה לכאורה דבריהם תמוהים דפשיטא דזה כתב אות אסת לא צריף קרא דהרי התוס' כתבו מדאיצטריף בעשותה מכלל דזה עוקר וזה מניח הי' במשפן וא"כ לזה עוקר וכו' זה ודאי דאיצטריף מיעוט משום דהנה במשפן אצל זה כותב אות אסת דלא הנה במשפן למה לי קרא למעוטי וצריף לומר פונתם דאטו אנו אשכחן זה עוקר וזה מניח במשפן אלא מפח דאיצטריף קרא אמרינן דהנה במשפן אצל מנ"ל לומר דקרא אתי לזה עוקר וזה מניח ודלמאקרא אתי לזה כתב אות אסת ונימא דזה כותב וכו' הנה במשפן ולכך צריף קרא למעוטי: אמנם כל זה לפי סברתם דזה עוקר וזה מניח הי' במשפן ולכך צריף קרא למעוטי.

אצל לענ"ד נראה דממשפן ילפינן מלאכה שפיוצא בה הי' במשפן אצל חצי מלאכה אף שהי' במשפן אפ"ה ממילא לא ניתייב' וזה יכול וזה יכול דאיצטריף קרא שאני התם דעכ"פ עשו המלאכה כולה וכ"א עשה מראשיתה עד אחרית' אלא שפיעו חבירו.

והא דאיצטריף קרא למעוטי זה עוקר וזה מניח. היינו משום דמושטי חייב בזה עוקר וזה מניח ונהו אמינא דגילף מינ'.

ומזה עצמו ילף הירושלמי דמושיט חייב בשנים שעשאוה מדאיצטריה קרא למעוטי זה עוקר וזה מניח. מכלל דאי לא דמיצטי' הנה ילפינו ממושיט דחייב מכלל דמושיט חייב וע"ז מקשה הירושלמי בכל אתר שנים פטורים וכו' פי' דמנ"ל דמושיט חייב פינו דבכל אתר פטורים ואי משום דאיצטריה בעשותה מנ"ל שבעשותה ממעט מוציא ומכניס וזרק ומעביר וכדומה והחייב הוא במושיט ודלמא מושיט פטור והחייב הוא בחד מהנה.

וע"ז תירץ שכן היתה במשפך ומסתמא בהא שקה במשפך הוא מחויב ובאינה פוטר קרא דבעשותה. וא"כ לפי דברי הירושלמי הנה לא הי' במשפך שום זה עוקר וזה מניח: בעי מיני' רב מרבי הטעינו חבירו וכו'.

לכאורה אין מקום הבעי' זו בכאן ובעי' זו הנה לו לקבוע על משנתנו והינו על בבא דסיפא דשניהם פטורים שם הוא מקום ספק זה אם גופו דומה לידו וכדחייב לו רבי ואינו דומה לידו ונעדין לא הגיע מקום קביעות הפלפול על סיפא דמתניתין שהרי רישא דמתניתין דהינו פשט העני את ידי לפנים קבעה לקמן כמו"ש התוס' ד"ה שניהם פטורים.

וע' פ"י.

ונלע"ד דבעי' זו מישהו שייכי במה דסיים לעיל שניהם פטורים דאי אמרינו דזה עוקר וזה מניח חייב דאיתעבידא מלאכה ביניהו והוי המניח חייב וכו"ש התוס' בד"ה שניהם פטורים.

א"כ אין נפקותא בבעי' זו שאפי' תימא דעקירת גופו לאו כעקירת חפץ ואיהו לא עביד עקירה מ"מ הרי זה הראשון שהטעינו עביד עקירה וכאן דאיהו עביד הנחה ממילא חייב. אבל עכשיו שאמר שנים שעשאוהו פטורים שפיר בעי רב מרבי הטעינו חבירו וכו' וע' עוד לקמן: הטעינו חבירו אוכלין ומשקין והוציאן לחוץ וכו'.

הנה בעי' דרב מרבי הוא שהטעינו ברה"י ובזה אם הנה רה"י מקורה לא היינו צריכים לרבי לעקירת גופו דהרי יש פאן עקירת חפץ ממש דהרי ברה"י מקורה ס"ל לרבי לקמן (דף ה' ע"א) דביתא כמאן דמליא.

וצריף לומר דבעי' דרב הוא ברה"י שאינו מקורה. וא"כ סתם דבריו ולא פירש מפני האריכות ויותר ה"ל לאחוז לשונו להפוך הטעינו חבירו אוכלין ומשקים והכניסן לפנים נמצא דהטעינה היתה בר"ה דלא שייך מקורה פלל.

ולמימר משום דאןכלים ומשקים ברה"י שכיחי יותר מר"ה נקט מילתא דשכיחא הוא דוחק: ונראה דהנה פבר דקדקתי לעיל דמאי ענין בעי' זו למאי דקדים דדריש ר' בעשותה כו'. עוד יש לדקדק במאי דחייב לו ר' חייב ואינו דומה לידו למה הי' צריף לומר ואינו דומה לידו שהרי ודאי גם לרב ידוע החילוק בין עקירת גופו לידו דאל"כ אלא הי' סבור ששניהם שונים א"כ מאי מספקא לי' ליפשוט ממתניתין דפטור ועוד יש לדקדק בדברי ר' חייב דקאמר דמשני לה שנויא דלאו שנויא וכן מה דקאמר שפיר משני לה הלשון אינו מדוקדק דעל קושיא שייך שנויא אבל רב לא הקשה לרבי אלא בעי' הוא דבעי מיני' והנה לי' למימר דקפשיט לה פשיטותא דלאו שפיר וכו': ונראה משום

דאל יצא איש ממקומו כתבו התוס' דמהכא דרשינן מקומו של הפלי דהיינו ד' על ד' והנה בכהאי מקומו יש לפנינו ג' דרשות.

או דדרשינן מקומו של הפל דנקא אם המוציא נוטלו ממקומו ע"מ להוציאו למעוטי אם הי' טעון אוכלין נמצא שהחפץ נשאר במקומו הראשון דהיינו על גופו אלא שהוא זו ממקומו אינו חייב דעקירת גופו אינו פעקירת חפץ.

או דדרשינן מקומו דנקא שהוא עוקר ממקומו אבל אם חבירו עוקרו והוא מוציא ומניחו פטור דשנים שעשאוה פטורים או דדרשינן מקומו של הפלי למעוטי פחוס מד' על ד' והנה רבי דמחייב זורק מר"ה לר"ה דרף רה"י ולא בעי מקום ד' קודם שזכינו למסקנא דמייירי במקורה א"כ היינו סוכרים דלא בעי מקום ד' כלל א"כ ליפא למדרש מקומו לענין ד' ולמדרש למעוטי זה עוקר וזה מניח ואין לנו לומר אלא למעוטי עקירת גופו מבעשותה דריש למעוטי זה עוקר וזה מניח ואין לנו לומר אלא למעוטי עקירת גופו דלאו פעקירת חפץ ומעטה נבין דברי הגמ' דרב רצה להקשות על רבי דדריש מבעשותה וא"כ לדידן אייתר ממקומו ועל מקום ד' על ד' ג"כ הי' סבור רב דרבי אינו מצריך מדמחייב זורק מר"ה לר"ה דרף רה"י ונעדין על זכה לעמוד על דבריו דמייירי במקורה וא"כ לא נשאר למדרש מקומו כי אם למעוטי עקירת גופו, וזה הי' פשוט לרב דעקירת גופו ודאי פעקירת חפץ דמי ממתני' דלא יצא החייט כמו"ש התוס' בד"ה עקירת גופו וא"כ בבעיא זו לא משום דמספקא לי' אלא בא לרמזו קושיא לרבי ואמר הטעינו חבירו וכו' כמתמיה.

או דלמא לא דק בדבריו שלא אמר דלמא עקירת גופו פעקירת חפץ אלא אמר בלשון ברור עקירת גופו פעקירת חפץ ועל חלק הסותר אמר לשון דלמא לא פאמר דלמא תרצה לומר דלאו פעקירת חפץ ובא להקשות לו דמעטה לדבריה דלא בעית מקו' ד' שהרי גם קלוטה לדידה כמו שהונחה דמאי א"כ לא נשאר למדרש מאל יוציא ממקומו כי אם למעוטי זה עוקר וזה מניח וא"כ למה לי בעשותה.

ורבי השיב לו חייב ואינו דומה לידו, הנה גם רב ידע שאינו דומה לידו ובפרט לפי פירושו שבתמי' אמר או דלמא לא [וא"כ פבר מוחלט לו] דמחייב וא"כ ע"כ שאינו דומה לידו אמנם י"ל דרב הי' סבור שאינו דומה לידו מטעם דו בתר גופו גריר פסברת התוס' ורבי חידש לו שאינו דומה לידו מ"ט ידו לא ניח חידש לו (דעת) רש"י דידו לא ניח.

ובזה גילה לו דלא ס"ל קלוטה כמו שהונחה דמאי דא"כ אף ידו ניח וע"כ הא דמחייב מר"ה לר"ה דרף רה"י במקורה איירי וממילא דרשינן ממקומו למקום ד' על ד'. וא"כ פנין שרב ידע דכעקירת חפץ דמי והיינו ממתני' דלא יצא החייט לכן אחז לשונו והוציאן לחוץ וע' לקמן ע"ב בדברי הברייתא מ"ש: תוס' ד"ה עקירת גופו וכו' נראה לר"י דה"ב מצי למיבעני לענין הנחה כגון שהוציא חפץ לר"ה וכו' ולא הניח וכו' הנה [לכאורה] אי הנה מספקא לי' גם על] הנחה היא גופה קשיא למה שאל על העקירה וצריך לומר הטעינו חבירו שהוא מילתא דלא שכיחא הנה לי' לשאול על ההנחה כגון שנטל חפץ ברה"י והלך לר"ה ועמד לפוש אי חייב אי לא.

ואין לומר שאם שאל על ההנחה תינח אם ישיב לו דלא פהנחת חפץ א"כ ק"ו לעקירה
אבל אם ישיב פהנחת חפץ אפתי בעקירה מיבעי' ז"א דא"כ עתה ששאל על העקירה
הוא להיפוף תינח אם ישיב לו פעקירת חפץ א"כ ק"ו להנחה אבל אם ישיב דלאו
פעקירת חפץ אפתי הנחה תיבעי ליה ומעתה דשני הצדדים שונים ורב תדא נקיט מלבד
מה שקשה דהנה ליה לשאול על הנחה שהיא שכיח יש להוכיח ג"כ דעל הנחה לא מספקא
לי דהנה כבר כתבנו לעיל דבעי' זו מישף שייכי למאי דסייג לעיל מיני' שניהם פטורים
דאי אמרי' דזה עוקר וזה מניח חייב דאיתעבידא מלאכה בינייהו והמניח חייב א"כ אין
נפקותא בבעיא זו דסוף סוף זה הראשון שהטעינו עביד עקירה וכאן דאיהו עביד הנחה
ממילא חייב אבל עכשיו שאמר שנים שעשאווהו פטורים שפיר בעי' רב הטעינו חבירו
וכו'.

וכ"ז אי אמרי' דעקירה לחוד הוא דמספקא לי'. אבל אי הוה מסופק גם על הנחה א"כ
הי' לו לקבוע בעייתו על המשנה ולענו' הנחה אי מיחשב הנחת הגוף פהנחת חפץ דאי
לא מיחשב הנחת הגוף פהנחת חפץ אפי' תימא דשנים שעשאווה המניח חייב מ"מ על
עקירה בלי הנחה ודאי שפטור הן אמת דגם על עקירה הי' יכול לשאול וכגון דהי' טעון
מבעוד יום והוציא משתחשף שאם עקירת גופו לאו פעקירת חפץ אין כאן עקירה בשבת
פלל ואפי' אם שנים שעשאווה חייבים אבל על חצי מלאכה לחוד ודאי ליכא חיוב מ"מ
יש לומר שרב רצה לשאול במה שדומה לידו במתני' שזה עיקר ספק שאלו אם דומה לידו
או לא ולכן שאלו בשנים שעשאווה דומיא דידו ולא רצה לשאול בטען מבעו"י שזה אינו
דומה לידו.

ועכ"פ מוכח שעל הנחה לא היתה מסופק מדלא קבע שאלתו על משנתנו: ואומר אדרבא
היא הנותנת שגם על הנחה הי' מסופק שאםתאמר שעל הנחה הי' פשיטא לי' דכהנחת
חפץ דמי א"כ עכ"פ כבר בטלה לה עקירה ראשונה של זה שהטעינו ומעתה אם עקירת
גופו לאו פעקירת חפץ נשאר הנחה בלי עקירה פלל והי' לו לקבוע שאלתו על משנתנו
בלי דברי רבי שאמר שנים שעשאווה פטורים אבל אם נימא דזה תלוי בזה שאם עקירה
לא הוי עקירה גם הנחה של הגוף לא הוי הנחה א"כ אם שנים שעשאווה חייבים אז חייב
ממ"נ אם עקירת גוף פעקירת חפץ איהו לבד עביד עקירה והנחה ואם עקירת הגוף לא
הוי פעקירת חפץ ממילא לא בטלה עקירה ראשונה והוי לי' זה עוקר וזה מניח וג"כ חייב
על הנחה שהוא גמר מלאכה והא איתעבידא מלאכה שלמה מבינייהו.

לכך דוקא על דברי רבי דר'יש בעשותה הוא דשאל שאלה זו והא דלא שאל על ההנחה
והיה יכול לשאול על המשנה נלענ"ד עפ"י מה שאכתוב לקמן בשיטת התוס' דזה הי'
יודע רב דנדאי ליכא למימר שפרור לו להתנא דעקירת גופו לאו פעקירת חפץ דאם כן
קשה משנת לא יצא החיט.

וכדמקשי התוס' כאן. ותירוץם הוא דחוק.

אלא שרב הי' מסופק אם הא דלא יצא החיט הוא משום דבגופו ודאי פעקירת חפץ וכאן
בידו פוטר התנא. או דלמא משום דמספקא לי' אי הוי פעקירת חפץ והא דלא יצא החיט
הוא משום ספק דכעקירת חפץ ויש לחוש שפא ישפח ויצא ויעבור על איסור דאורייתא
ובמשנתנו שניהם פטורים מספק דא"א ליחייבנהו חטאת מספק עיי"ש.

ומעתה גם זה נכון מה ששאל רב על העקירה ולא שאל על הנחה משום דעכשיו אם שואל על העקירה אם ישיב לו על העקירה שמה עקירה ממילא ק"ו להנחה וידע בהנחה דבר ברור. ואף אם ישיב לו על העקירה שהוא ספק כי ודאי לא שמה עקירה אי אפשר שישב לו וכן"ל ממשנת לא יצא החיט וא"כ אפתי יסופק בהנחה אם ג"כ ספק הוא או ודאי שמה הנחה מ"מ עכ"פ צד אחד נקט בידו שאם ישיב לו שמה עקירה יהי בהנחה ברור מק"ו אבל אם ישאל על ההנחה אף שישב לו לא ידע בעקירה דבר ברור שאם ישיב לו שמה הנחה אפתי יסופק בעקירה דלמא לא שמה עקירה ואם ישיב לו ספק אם שמה הנחה אפתי יסופק ג"כ בעקירה ולא ידע בשום תשובה דבר ברור בעקירה.

ולפיכא למימר שאם ישיב לו ודאי לא שמה הנחה ידע מק"ו שלא שמה עקירה שזה אי אפשר שישב לו כלל וע"ז לא נסתפק כלל ממשנת לא יצא החיט: ע"ב גמ' דתניא הי טעון אונקלין ומשקין מבעו"י וכו' הנה יש לדקדק דברייטא דמסיימא ואינה דומה לידו רמזה למשנתנו דמבואר בה הדין בעה"ב ועני הנותנים או נוטלים זה מיד זה דשניהם פטורים וכיון דעל משנתנו רמזה דהיינו בנותן חבירו לידו הי' ראוי להיות גם רישא דברייטא מענין זה בעצמו דהיינו בהטעינו חבירו ולמא התחילה הברייטא בהיה טעון מבעוד יום שזה אינו מעין ידו המבואר במשנה.

ונראה דהתוס' בד"ה הי' טעון כתבו דבעמד לפוש איירי דאל"כ אף שעקירת גופו כעקירת חפץ לא בטלה עקירה ראשונה. ולפי זה שמענו מברייטא זו אחת שהיא שתיים.

שמענו דעקירת גוף כעקירת חפץ ושמענו דהנחת הגוף כהנחת חפץ דאל"כ אפתי לא הי' מחייב שהרי לא בטלה עקירה הראשונה. ואין לומר דדבר זה אינו חידוש שאם שמענו דעקירת גופו כעקירת חפץ ק"ו להנחה.

וע"כ לא שמענו אלא דלדעת התוס' דידן שוים הם עקירה והנחה כמבואר בדבריהם בד"ה עקירת גופו וכו'. ותוס' ישנים בשם הרשב"א כתבו דבעקירה מביעי לי' לרב אבל בהנחה פשיטא ליה דכהנחת חפץ אבל אם עקירה כעקירת חפץ שוב הנחה בנדאי שמענו ממילא.

י"ל אף ששמענו שכהנחת חפץ דמי אפתי לא שמענו דמיקחשב הנחה אפ"ל לבטל עקירה הראשונה: צא ולמד מדברי הרא"ש לקמן בדף ה' ע"ב בפלוגתא דבן עזאי אם מהלך פעומו דמי.

וכתב הרא"ש שהרי"ף פסק כבן עזאי וטעמו משום שר' יוחנן אמר ומודה ב"ע בזורק. ומדמפרש ר' יוחנן דבריו מפלל דכונותי' ס"ל.

והרא"ש דחה דבריו דר' יוחנן ודאי לא ס"ל כב"ע מדאמר ר' יוחנן המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלה והוציאן פטור משום שלא היתה עקירה משעצה ראשונה לכה"א וי"ל מה לה פעומו הי' חייב כמו אם עמד.

והנה לתרץ דברי הרי"ף צ"ל אף דמה לה פעומו מ"מ אינו פעומו ממש לענין זה שיהא חשוב לבטל עקירה הראשונה ועי' פני יהושע: ומעתה ג"כ בנדון דידן אף דממילא מוכח דהנחת הגוף כהנחת חפץ מ"מ לא הנה ידעינו שיהיה לענין זה כהנחת חפץ לבטל עקירה ראשונה שהיתה מבעו"י ועכשיו קמ"ל שגם לענין זה מיקחשב הנחה.

אָבֵל אִי הָיָה נֶקֶט הַטְּעִינוּ חֲבִירוֹ לֹא הָיָה שְׁמַעֲנוּן שֶׁהִנָּחַת הַגּוֹף פְּהִנָּחַת חֲפָץ לְבַטֵּל עֵקֶרָה רִאשׁוֹנָה. אֲלֵא דְאִפְתִּי קִשְׁיָה נִיתְנִי הַטְּעִינוּ חֲבִירוֹ וּג"כ מוֹכַח דְּהִנָּחַת הַגּוֹף מְבַטֵּל עֵקֶרָה רִאשׁוֹנָה דַּאֲל"כ לֹא בְּטֵלָה עֵקֶרָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל זֶה שֶׁהַטְּעִינוּ לְזֶה וְהָיָה לִי זֶה עוֹקֵר וְזֶה מְנִיחַ וְשִׁנְיָהֶם פְּטוּרִים וְצָרִיף לֹא אֵף דְּהִנָּחַת מוֹכַח דְּהִנָּחַת גּוֹף שֶׁל זֶה מִיחְשָׁב הִנָּחָה לְגַבֵּי גּוֹף אַחֵר שֶׁהַטְּעִינוּ לְבַטֵּל הָעֵקֶרָה שֶׁל אַחֵר אָבֵל אִפְתִּי לֹא שְׁמַעֲנוּן שֶׁהִנָּחַת הַגּוֹף הָעוֹמֵד בְּעֵצְמוֹ תַּתְּחַשֵּׁב הִנָּחָה גְּמוּרָה לְגַבֵּי עֵצְמוֹ לְבַטֵּל עֵקֶרָה רִאשׁוֹנָה שֶׁעָקַר הוּא מִבְּעוֹ"י וְהוֹכְרָתָה בְּרִייתָא לְמִינְקֻט הִי טְעוֹן מִבְּעוֹ"י: וְעַפ"ז נִיחָא נָמִי מַה דְּקָאָמַר לִי ר"ח לְרַב הַשְׁתָּא מִיֵּהַת שְׁפִיר מְשַׁנֵּי לָךְ.

וּלְפִי מַה דְּפְרִיִשְׁנָא לְעִיל בְּרִישׁ סוּגְיָין דְּגַם לְרַב הָיָה פְּשִׁיטָא לִיָּה דְּכַעֲקִירַת חֲפָץ וְעֵיקַר הַחִידוּשׁ שֶׁחִידוּשׁ לֹא רַבִּי הוּא מַה שֶׁגִּילָה [לֹא הַטְּעַם] דִּידוֹ לֹא נִיחָא וְאִיָּה אָמַר ר' חֲזִינָא הַשְׁתָּא מִיֵּהַת שְׁפִיר מְשַׁנֵּי לָךְ דְּתַנָּיָא וְכו' הָרִי גּוֹף הַדִּין וְגַם [מַה] שְׁאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ כ"ז הִי יָדוּעַ לֹא לְרַב וּבְבְרִייתָא זֹאת אִינוּ מְבֹאָר יוֹתֵר מִגּוֹף הַדִּין וְגַם מַה שְׁאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ אֲמַנָּם הַטְּעַם מְפָנִי מַה אִינוּ דוֹמָה לִידוֹ אִינוּ מְבֹאָר בְּבְרִייתָא וְמַה רַאִי בְּרִייתָא זֹאת לְשִׁפּוּיָא דְרַבִּי.

וְנִרְאָה [מִשׁוּם] דְּהַתּוּס' הַקָּשׁוּ בַד"ה מ"ט עַל פִּירֵשׁ"י דִּידוֹ לֹא נִיחָא וְדָחוּ פִּירוּשׁוֹ מִמְשַׁנְתֵּינוּ דְּנִטְל מִידוֹ שֶׁל בַּעַה"ב הָעֵנִי חֲזִיב] א"י מוֹכַח דְּהִנָּחַת חֲפָץ בְּיַד בַּעַה"ב הָיָה הִנָּחָה וְכו': וְלִתְרַץ דְּבְרֵי רִש"י ז"ל נ"ל דְּרִש"י ס"ל כְּסָבְרַת מוֹהַרש"א דְּנִגְדַת גּוֹף אַחֵר [מִיחְשָׁב מַה שְׁפָנִיד] גּוֹף זֶה הִנָּחָה אָבֵל לֹא לְאוֹתוֹ גּוֹף הַהוֹלֵךְ וְעוֹמֵד לֹא מִיחְשָׁב עֵקֶרַת גּוֹף [כְּעֵקֶרַת חֲפָץ וְלֹא הִנָּחַת הַגּוֹף] פְּהִנָּחַת חֲפָץ וְזֶה פִּינּוֹן ר' חֲזִינָא בְּמַה דְּאָמַר דְּמְשַׁנֵּי לָךְ שְׁנוּיָא דְּלֹא שְׁנוּיָא הִיָּינוּ מִפְּחַת קוֹשְׁיַת תּוּס' הַשְׁתָּא מִיֵּהַת] שְׁפִיר מְשַׁנֵּי לָךְ בְּזֶה רַמְזוֹ לֹא סָבְרַת מוֹהַרש"א דְּחִילוּק זֶה שֶׁחִידוּשׁ מְהַרְש"א מוֹכַח מְבְרִייתָא זֹאת.

וְכַמוֹ"ש לְעִיל מְדָלָא קְתַנֵּי הַטְּעִינוּ חֲבִירוֹ דְּהִנָּחַת מוֹכַח ג"כ דְּהִנָּחַת הַגּוֹף מְבַטֵּל עֵקֶרָה רִאשׁוֹנָה וְנֶקֶט הִי טְעוֹן מִבְּעוֹ"י לְאִשְׁמוּעִי דְּמִיחְשָׁב הִנָּחָה גְּמוּרָה גַם לְגַבֵּי עֵצְמוֹ לְבַטֵּל עֵקֶרָה הָרִאשׁוֹנָה א"כ חִילוּקוֹ שֶׁל הַרש"א מוֹכַח מְבְרִייתָא זֹאת מִפְּשׁ.

וְזֶה פִּינּוֹן ר' חֲזִינָא בְּמַה דְּאָמַר הַשְׁתָּא מִיֵּהַת שְׁפִיר מְשַׁנֵּי לָךְ דְּתַנָּיָא וְכו': וּבְמַש"כ נִיחָא נָמִי מַה דְּקָאָמַר ר' וְאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ וְכָבֵר דְּקָדְקָנוּ לְעִיל דְּמַה חִידוּשׁ לֹא בְּזֶה הֲלֵא גַם רַב יָדַע שְׁאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ דַּאֲל"כ אֲלֵא הִי סְבוּר שֶׁשְׁנִיָּהֶם שְׁוִים א"כ מֵאִי מְסַפְקָא לִיָּה לִיפְשׁוּט מִמְשַׁנְתֵּינוּ דְּפְטוּר.

וּלְפַמ"ש נִיחָא דְּגַם רַב יָדַע שְׁאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ דְּסִיפָא שְׁהִיא בְּרִשׁוֹת אַחֲרַת אֲלֵא דְאִפְתִּי תִימָא שְׁדוּמָה לִידוֹ דְּרִישָׁא דְּהִיָּינוּ נִטְל הָעֵנִי מִידוֹ דְּבַעַה"ב וְכַהוֹכַחַת הַתּוּס' נִגְדַת רִש"י וְתִאמַר שְׁמַזְזָה [אֲנִי פּוֹשֵׁט לָךְ] שְׁעֵקֶרַת הַגּוֹף הָיָה כְּעֵקֶרַת חֲפָץ וּמִמִּילָא גַם בְּהַטְּעִינוּ עַל יְדוֹ הַדִּין כֵּן וְלִכֵּן הוֹדִיעַ לֹא [שְׁאִינוּ] דוֹמָה [לִידוֹ וְכְסָבְרַת מוֹהַרש"א דְּלְגַבֵּי] גּוֹף אַחֵר וְדִאִי מִיחְשָׁב הִנָּחָה: וְכִזוֹ תְּבִין הַהִפְרָשׁ שְׁבִין דְּבְרֵי ר' לְדְבְרֵי הַבְּרִייתָא דְרַבִּי מְסִיָּים וְאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ וּבְרִייתָא מְסִיָּמָא לְפִי שְׁאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ וְהִיָּינוּ טְעָמָא.

דְּרַבִּי קָאָמַר וְאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ דְּרִישָׁא וְלֹא הָיָה יָכוֹל לֹאמַר לְפִי שְׁאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ דְּמִשְׁמַע דְּבָא לִיתָן טְעַם לְמַה חֲזִיב לְפִי שְׁאִינוּ דוֹמָה לִידוֹ לְהִכִּי מִיחְשָׁב עֵקֶרָה דְּמִשְׁמַע שְׁאֵם הִי

דומה לידו לא הי' מִיחָשֵׁב עֲקִירָה וְאֶדְרָבָא אִז פְּשִׁיטָא שְׁהִי מִיחָשֵׁב עֲקִירָה כְּדֹחֲשִׁיב תַּנְא דְמִתְנִי לְיָדוּ דְרִישָׁא הַנְּחָה בְּיַד בַּעֲהָ"ב לְמִיחָשֵׁב עֲקִירָה גַבֵּי עֲנִי אַבְל אָמַר וְאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ וְכֹנְנָתוּ אַעפ"י שְׁאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ דְשָׁם הוּא לְגַבֵּי גַבְרָא אַחְרִינָא וְכָאן הוּא לְאוּתוּ אָדָם וּבָזָה הִי בְּיָדוּ פְטוּר מ"ט יָדוּ לֹא נִיָּח וְלֵהֲכִי דְנֹקָא לְגַבֵּי גַבְרָא אַחְרִינָא וּבְרִינָא פְּנֹנְתָה עַל יָדוּ דְסִיפָא לְכֹן סִימָה לְפִי שְׁאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ נְתִינַת טַעַם לְהֲכִי מִיחָשֵׁב עֲקִירָה לְפִי שְׁאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ: וְכָל זֶה לְשִׁיטַת רַש"י.

וְעַכְשָׁיו נִפְרַשׁ הַסְּנֵינָא לְדַעַת הַתּוֹס' וְהִנֵּה פְּכָר דְקַדְקַתִּי לְעִיל בְּשִׁיטַת רַש"י דְרַב שְׁאֵל הַטְעִינוּ חֲבִירוּ וְכו' מֵהוּ עֲקִירַת גּוּפוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ דְמִי וּמִיחָשִׁיב אוּ דְלֵמָא לֹא הִנֵּה הַחֲלֻקָה הָרֵאשׁוֹנָה דְיָבֵר בְּלִשׁוֹן בְּרוּר עֲקִירַת גּוּפוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ וְכו' וְלֹא אָמַר דְלֵמָא עֲקִירַת גּוּפוּ וְכו' וְחֲלֻקָה הַשְּׁנִינָה סִימָם בְּלִשׁוֹן סָפֵק אוּ דְלֵמָא לֹא וְהִי לֹו לְסִימָם ג"כ בְּלִשׁוֹן בְּרוּר אוּ לְאוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ גַּם בְּתִשׁוּבַת ד' שְׁהִשִּׁיב חֲיִיב וְאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ דְלֵמָה הַנְּזָרָה לְוֹמַר שְׁאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ הֲלֹא גַם רַב יָדַע שְׁאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ דַּל"כ לֹא הִי מְסַפְקָא לִי בְּשִׁלְמָא לְשִׁיטַת רַש"י נִיחָא דְרַב ג"כ יָדַע שְׁאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ דְמִתְנִיתִין שְׁהוּא בְּרִשׁוֹת אַחַר וּר' חִידֵשׁ לֹו שְׁאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ שְׁאֵפִי לְיָדוּ שְׁבִרִשׁוֹת אַחַת ג"כ אִינוּ דֹמָה מְשׁוּם דְיָדוּ לֹא נִיָּח.

וְכֹאשֶׁר הָאָרְכָתִי לְעִיל בְּשִׁיטַת רַש"י אַבְל לְשִׁיטַת הַתּוֹס' קָשָׁה עוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּמֵאִי דְאָמַר דְמִשְׁנֵי לָהּ. וְכִי לֹו דְנֹקָא מְשֻׁנֵּי שְׁלֵא תִקְשָׁה מִיָּדוּ הָא לְכ"ע מְשֻׁנֵּי: וְהַנְּלַע"ד בְּזֶה דְזָה הִי יוֹדַע רַב דְּנֹדָאֵי לִיכָא לְמִימַר שְׁבִרוּר לֹו לְהַתְּנָא דְעֻקִירַת גּוּפוּ לְאוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ דְאֵם כֹּן קָשָׁה מְשֻׁנְתָנוּ דְלֹא יֵצֵא הַחֲיִיט וְכִדְמַקְשֵׁי הַתּוֹס' בְּאַמַּת.

וְתִירוּצָם הוּא דְחֹוֹק אֵלָא שְׁרַב הִי מְסוּפֵק אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יָדוּ לְגוּפוּ. וּמַעֲתָה אִיכָא לְמִימַר דְבַגּוּפוּ וְדָאֵי פְּעֻקִירַת חֲפָץ וְלָכֵךְ לֹא יֵצֵא בְּמַחְטוּ וְכָאן בְּיָדוּ פּוֹטֵר הַתְּנָא.

אוּ דְלֵמָא יָדוּ דֹמָה לְגוּפוּ מִמֶּשׁ וְהַתְּנָא סְפוּקִי מְסַפְקָא לִי אִם עֲקִירַת גּוּפוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ אוּ לֹא. וְלָכֵךְ לֹא יֵצֵא הַחֲיִיט דְשָׁמָא פְּעֻקִירַת חֲפָץ דְמִי וְיֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁמָא יִשְׁפַח וְיֵצֵא וְיַעֲבֹר עַל אִיסוּר דְאוּרִינָא וּמְסַפֵּק הַחֲמִיר שְׁלֵא יֵצֵא.

וְכָאן בְּמִשְׁנֵינָנוּ שְׁנִינָהּ פְטוּרִים שְׁמָא לְאוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ דְמִי וְאִי אֲפֻשֶׁר לְחֲיִיב חֲטָאֵת מְסַפֵּק. וְלָכֵן בְּחֲלֻקָה רֵאשׁוֹנָה אָמַר עֲקִירַת גּוּפוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ וְלֹא אָמַר לִשׁוֹן דְלֵמָא דְחֲלֻקָה זֹו יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁהוּא בְּרוּר לְהַתְּנָא אֵלָא שְׁבִיַד פּוֹטֵר מְשׁוּם שְׁיֵשׁ חֲלֻוֹק בֵּין יָדוּ לְגוּפוּ וּבְחֲלֻקָה שְׁנִינָה אוּ דְלֵמָא לֹא, כִּי לֹא הִי יָכוֹל לְסִימָם דְבָר בְּרוּר שְׁיֵהָי' וְדָאֵי עֲקִירַת גּוּפוּ לְאוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ דַּל"כ קָשָׁא מִתְנִי' דְלֹא יֵצֵא הַחֲיִיט.

וְהִשִּׁיב לֹו רַבֵּי חֲיִיב וְאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ דְעֻקִירַת גּוּפוּ וְדָאֵי פְּעֻקִירַת חֲפָץ וְלֹא יֵצֵא הַחֲיִיט הוּא בְּרוּר וְלֹא מְשׁוּם סָפֵק. וְאִפְתִּי תִימָא דְכָאן בְּמִשְׁנֵינָנוּ דְשְׁנִינָהּ פְטוּרִים הוּא רַק מְסַפֵּק שְׁמִסּוּפֵק אִם יָדוּ דֹמָה לְגוּפוּ לָכֵן אָמַר וְאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ שְׁנִינָאֵי אִינוּ דֹמָה וְעֻקִירַת יָדוּ וְדָאֵי לְאוּ פְּעֻקִירַת חֲפָץ: א"ל ר"ח וכו' דְמִשְׁנֵי לָהּ שְׁנִינָא דְלֹא שְׁנִינָא וְכו'.

וּכְבָר דְקַדְקַתִּי לְעִיל מֵאִי דְקָאֵמַר דְמִשְׁנֵי לָהּ וְכִי לֹו דְנֹקָא מְשֻׁנֵּי לְכ"ע מְשֻׁנֵּי ר' דְלֵא תִקְשָׁה מִיָּדוּ. וְהִנֵּה הַתּוֹס' גְּרָסִי שְׁאִינוּ דֹמָה לְיָדוּ מ"ט יָדוּ בְּתַר גּוּפוּ גְרִיר וְהִיא גּוּפָא קָשָׁא מִי הַכְרִיחָם לְטַעַם זֶה דְיָדוּ בְּתַר גּוּפוּ גְרִיר וּמָה חָסַר לָהֶם בְּטַעֲמָא דְרַש"י דְיָדוּ לֹא נִיָּח.

ובשללמא אי לאו רב הוא מרי דשמעתא לא הנה קשה מידי משום דרבי לשיטתו דמחייב מר"ה לר"ה דרף רה"י וא"כ סובר דקלוטה פמי שהונחה א"כ גם ידו נניח אבל לה דייקא משני שנוניא דלאו שנוניא שהרי רב ושמואל דאמרי תרנוניהו לא מחייב רבי אלא ברה"י מקורה וא"כ במה שאינו מקורה לא ס"ל לרבי פמי שהונחה ושפיר קם ליה חילוק של רש"י דידו לא נניח.

וא"כ לה משני שנוני דלאו שנוניא מה שהמציא לה דידו בתר גופו גריר. השתא מיהת שפיר משני לה משום דממשנתנו עצמה מפרך שיטת רש"י כמו"ש התוס' שהרי הנחת החפץ בנד בעה"ב שפיר מייחשב הנחה משום שהוא וידו ברשות אחת: אמנם בתוס' ישנים דחו ראי' זו משום דראנ' זו הוא רק לשיטת התוס' דסברי עקירה והנחה דין אחד להם אבל רש"י ס"ל דדוקא בעקירה מספקא לי' אבל בהנחה פשיטא לי' ואם פן אין להביא ראי' מעקירה להנחה הן אמת דלומר דרש"י ס"ל חילוק בין עקירה להנחה וס"ל דבהנחה שפיר הוי הנחת יד כהנחת חפץ אם הוא ברשות אחת עם הגוף.

קשה בעיני משום שראיתי ברש"י במשנתנו בד"ה או שנטל מתוכם והוציא החפץ והניח בר"ה. והנה בנדאי פוננת רש"י בזה לשיטתו דאיהו ס"ל דאפי' ברשות אחת אמרי' ידו לא נניח ולכך הוכרח לפרש שהניח [החפץ] בר"ה.

וא"כ הרי מפני דרש"י ס"ל דאפילו לענין הנחה אמרי' ידו לא נניח דלא כסברת התוס' ישנים [בדברי רש"י אמנם אף דרש"י עצמו לא פינו לזה. אפתי אנו נוכל לאחוז גירסת רש"י לחלק בין עקירה להנחה כדי להסיר תלונת קושית] התוס' אבל אם הלחץ יביאנו להודות שאין שום חילוק בין הנחה לעקירה ממילא נדחה טעמא דרש"י וצ"ל טעם התוס' דידו בתר גופו גריר ונדבר זו שמענו מברייטא זו דאין חילוק בין עקירה להנחה והיינו דקאמר ר' חייא השתא מיהת שפיר משני לה דתניא וכו' לומר שמברייטא זו מוכח שאין לחלק בין עקירה להנחה דהנה בברייטא מייירי שעמד לפוש משחשיכה וכמו שכתבו התוס' בד"ה הי' טעון וא"כ היא גופה קשיא למה הוצרך לומר הנה טעון מבע"י וצ"ל כמו"ש התוס' דאל"כ לא הי' מוכח דעקירת גופו כעקירת חפץ.

דאפי' אי לאו כעקירת חפץ מ"מ חייב משום עקירה ראשונה שהרי אם העקירה לאו כעקירת חפץ גם ההנחה לאו כהנחת חפץ וכמו"ש התוס'. וכל זה אם עקירה והנחה צדקו יחדיו ושנים בדין אבל אם נימא דבהנחה פשיטא ליה דכהנחת חפץ דמי ובעקירה הוא דמסתפק א"כ למה נקט מבע"י אפי' משחשיכה ג"כ יהי' מוכח דכעקירת חפץ דמי שהרי עקירה ראשונה ודאי כבר בטלה ע"י עצמדתו שעמד לפוש דבהנחה לא נסתפק רב כלל.

וא"כ ודאי ע"י עקירה של עתה מתחייב. ומוכח דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי ומדנקט בברייטא מבע"י [מכלל דהנחה ועקירה שנים בדין זה ושפיר משני לה [מה שהוצרך] להמציא לה טעם ידו בתר גופו גריר וכסברת התוס' ודלא כרש"י שפירש הטעם משום ידו לא נניח.

עוד נלענ"ד דמוכח מברייטא זו שאין שום חילוק בין עקירה להנחה בזה. משום דברייטא מסימא לפי שאינו דומה לידו והיינו נתינת טעם לפי שאינו דומה וכו' ומזה מוכח דעקירת גופו כעקירת חפץ.

משום דהיא גופה קשיא למה נקט בסיפא פשיטת יד הוה לי למתני סתם הכניס העני
לפנים ונטל בעה"ב ממנו או שנתן לו והוציא ושיניהם פטורים. דהוה משמע אפי' נכנס
כולו ג"כ שניהם פטורים והוא רבותא יותר דמזה הוה מוכח ג"כ דאפי' עקירת הגוף לאו
פעקירת חפץ.

אלא ודאי דבזה באמת העני חייב משום דעקירת גופו ודאי פעקירת חפץ דמי ואס"ד
דבהנחה פשיטא דכהנחת חפץ דמי א"כ נסתרה הוכחת הבריייתא ולעולם אימא לך
דעקירת הגוף לאו פעקירת חפץ.

והא דנקט בסיפא פשיטת היד. היינו משום דצריף לומר ג"כ ונטל בעה"ב מיזו ובהו אם
הי' העני נכנס כולו לפנים הי' העני חייב דהנחת הגוף ודאי פהנחת חפץ דמי וא"כ מוכח
מבריייתא זו שאין חילוק בין עקירה להנחה: אמנם רש"י לשיטתו ולשיטתו אי אפשיך
לומר דבריייתא פנונה להוכיח דבר זה ממשנתנו פלל.

דקא קשה הא צריף למיתני בסיפא פשיטת היד להורות דידו של אדם אינו לא כרה"ה
ולא כרה"י וכדמסיק אב"י. וא"כ בלא"ה אי אפשיך למינדק ממשנתנו מדיוקא פלום וצריף
לומר דמה שאמרה הבריייתא לפי שאינו דומה לידו הוא רק נתינת טעם למה יהי גופו
חייב וידו פטור ולא הוכחה פלל וא"כ לדידיה שפיר יש לדחות הוכחת התוס' משום
דשאני הנחה וכדאיתא בתוס' ישנים: והתוס' לשיטתייהו דגירסתיהו בדברי אב"י
להפוך ונגירסת הגאונים כרה"י לא דמי מיזו דעני ודבר זה ראיתי בדברי הגאון
מוהררד"א ז"ל בספרו מועד דוד והוכחתו מדברי התוס' במס' שבועות שכתבו שם (דף
ב' ע"א) בד"ה יציאות וכו' וכה"ג אמר בפ"ק דשבת ידו של אדם אינו לא כרה"י ולא
כרה"ר וכתב הגאון ז"ל מדגרסי תחלה אינו כרה"י א"כ מוכח דגרסי פרשות היחיד לא
דמי מיזו דעני שיהי יד עני הזכיר במשנה תחלה.

ודברי פי חכם חן. וא"כ להתוס' איכא למימר בדבר זה שאין יד אדם נמשכת אחר רשותו
שהגוף עומד שם להיות רה"י או רה"ר אין בו שום חידוש ופשיטא הוא שאין אדם נעשה
רשות פלל ולא הי' צריף התנא להשמיענו דבר זה פלל: וא"כ הא דנקט בסיפא פשיטת
היד היא לדיוקא דדוקא עקירת ידו לא מיקחשב עקירת חפץ הא עקירת גופו מיקחשב
עקירת חפץ: גמ' אמר אב"י ידו של אדם אינה וכו' בעי אב"י ידו של אדם מהו שתעשה
פרמלית ויש לדקדק דהא ביז אדם עסוק וקאי למה הוצרך שנית לומר ידו של אדם ודי
באמרו בעי אב"י מהו שתעשה פרמלית.

ורציתי לומר דכוננתו בזה דדוקא ידו של אדם דייקא לדידי' מיקחשב פרמלית אבל לא
לאחרני ומותר לאדם אחר לעמוד ברה"י שהוא שפשיט זה ידו משם ולהחזיר החפץ אליו
אלא דלפי זה איך קאמר תיפשוט דרב ביבי והרי פמושמשקשה הרשב"א על שיטת התוס'
שכתבו דאפילו הושיט ידו למטה מעשרה מותר להחזיר דרוך מעלה מעשרה והקשה
הרשב"א א"כ איך נפשוט דרב ביבי ודילמא שאני דרב ביבי דלית לי תקנתא פלל ויבוא
לידי חיוב חטאת אבל פאן למה נתיר הלא אפשיך להחזיר דרוך מעלה גם בזה אני מקשה
לפי דברינו שדוקא לדידי' הוא פכרמלית ולא לאחרני א"כ ק"ו אי לאו פכרמלית אלא
שקנסוהו רבנן הא פשיטא דלאחרנינו לא קנסו א"כ איך דומה לדרב ביבי דשאני דרב
ביבי דלית לי תקנתא פלל אפי' ע"י אחרינא דרדיית הפת שבות לכ"ע כמו לדידי'

משא"כ פאן דאָפּשער באַחרינא אַלא ודאי שאַפּל אי קנסוהו אָסרו ג"כ ע"י אַחריני פּדי שיצטער ע"י פּשיטת היד פּל היום ק"ו אי פּכרמלית דְמִינָא: וְלִכֵּן נלע"ד דַּאי הָנָה נְקִיט מהו שְׂתַעֲשֶׂה פּכרמלית וְהִינּוּ יד שֶׁל אָדָם שֶׁהַזְכִּיר לְמַעַלְהָ שֶׁהוּא הַנּוֹכַח בְּמִשְׁנֵתוֹ וְהָנָה אַמִּינָא דְדוֹקָא הוֹצִיא מִשְׁחֻשִׁיקָה דְבִזְוָה מִיָּרִי מִתְנִיתִין וּבְאַמַּת אי פּכרמלית דְמִי אפּי מבעו"י אָסור וכמו"ש התוס' וּבְאַמַּת הוֹכַחַת הַתּוֹס' הוּא מְדַבְּרִי הַגַּמ' בְּשִׁקְלֵי וְטָרְיָא דְדַחֵי דכ"ע לָאו פּכרמלית ומִשְׁחֻשִׁיקָה קנסוהו ע"ש בְּדַבְּרֵיהֶם אַבְל בְּדַבְּרֵי אַבְיִי אִין רַמְזֵי לְאַסְוֹר מבעו"י וְלִכֵּן קָאָמַר יְדוּ שֶׁל אָדָם לְהוֹרוֹת דְבַעֲי' זוּ הִיא בּפ"ע וְלֹא קָאִי אַמְתַּנִּיתִין וּמִיָּרִי בְּכָל גְּוֹנָא] אפּי מבעו"י.

ועפ"ז י"ל נְמִי מַה דְשִׁינּוּ הַתּוֹס' בְּשִׁבּוּעוֹת בְּדַבְּרֵי אַבְיִי וְלִגְרוֹס תְּחִלָּה אִינָה כְּרַה"י וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מוהררד"א ו"ל דְמוֹכַח מְזָה דְגִינְרִסְתָּם הִי כְּגִי הַגָּאוֹנִים כְּרִשׁוֹת הַיְחִיד לֹא דְמִי מִיָּדוּ דְעֵנִי אַמְנָם חוּץ לְדַרְכּוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן ו"ל נלענ"ד שֶׁהַתּוֹס' ס"ל ג"כ פְּרִשׁ"י דְכְּרַה"י לֹא דְמִי מִיָּדוּ דְבַעַה"ב וְכַר"ה לֹא דְמִי מִיָּדוּ דְעֵנִי.

וְהָא דְגִרְסֵי תְּחִלָּה יד בַּעַה"ב וְאַח"כּ יד עֵנִי. מִשׁוּם דַּאי הִי אַבְיִי מְסִיִּים דְבָרֵי הֶרְאֻשׁוֹנִים בְּיָדוּ שֶׁל בַּעַה"ב שֶׁהוֹנְפָרָה אַחֲרוֹן בְּמִשְׁנָה לֹא הִי קָאִי הָא דְמִיבַעֲי לִי מהו שְׂתַעֲשֶׂה כּו' פִּי אִם [עַל יד] דְבַעַה"ב דְעַלְהָ קָאִי נִזּוּ הִיא דְמְסַפְקָא לִי אִם נַעֲשֶׂה פּכרמלית אַבְל יד הַעֲנֵי הַפְּשׁוּטָה לְרַה"י לֹא מְסַפְקָא לִי פְּלֵל שְׁאִין לְחַלֵּק בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד פְּלֵל.

וּכְאֲשֶׁר בְּאַמַּת דַּעַת הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁי דְדוֹקָא בְּפִשְׁט יְדוּ לְרַה"ר נַעֲשֶׂה פּכרמלית וְלֹא בְּפִשְׁט יְדוּ מַר"ה לְרַה"י וְא"כ אִין לְהוֹכִיחַ מְהָא דְנִקְט יְדוּ שֶׁל אָדָם דְלָאו אַמְתַּנִּיתִין קָאִי וּמִיָּרִי בְּכָל גְּוֹנֵי אפּי מבעו"י וכמו"ש לְעֵיל דְאַכְתִּי יֵשׁ לְדַחּוֹת וְלוֹמַר דְמִשׁוּ"ה קָאָמַר אַבְיִי יְדוּ שֶׁל אָדָם מהו שְׂתַעֲשֶׂה לְהוֹרוֹת דְלֹא אַדְסְמִיָּה לִי לְחוּד [קָאִי] פִּי אִם [אִידוּ שֶׁל אָדָם] יְהִי מִי שִׁיָּהֲלִי בֵּין יְדוּ שֶׁל עֵנִי וּבֵין יְדוּ שֶׁל בַּעַה"ב וְלַעוֹלָם דְדוֹקָא מִשְׁחֻשִׁיקָה מְסַפְקָא לִי [שֶׁהוֹצִיא בְּאִיסוֹר] מִשׁא"כ בְּהוֹצִיא מבעו"י וְלִכֵּן שִׁינָה אַבְיִי [וְקָאָמַר תְּחִלָּה כְּרַה"י לֹא דְמִי מִיָּדוּ דְבַעַה"ב וְכַר"ה לֹא דְמִי מִיָּדוּ דְעֵנִי וְא"כ פִּינּוּ דְמַעֲנֵי סְלִיק שְׁפִיר הָנָה מְצִי לְמִימַר מהו שְׂתַעֲשֶׂה פּכרמלית דְאַפּי תֵּאמַר דַּאִידוּ דְלַעֲיִל קָאִי הָא מַעֲנֵי סְלִיק וְאַעֲנֵי קָאִי ג"כ וְלֹא פְּסָבַרַת הַרְשָׁב"א דָּאָם הִי יְדוּ בְּרַה"י ל"א שְׂתַעֲשֶׂה פּכרמלית וְכ"ש הִיכָא דִּיְדוּ בְּר"ה.

אַלָּא דְאַכְתִּי לֹא הָנָה יְדַעֲנִין אִי מִשְׁחֻשִׁיקָה דְדוֹקָא עֲשָׂאוּהוּ פּכרמלית או אפּי מבעו"י. לְהִכִּי קָאָמַר יְדוּ שֶׁל אָדָם לְהוֹרוֹת לָנוּ דְלֹא עַל מִשְׁנֵתוֹ קָאִי דְאַיִרִי בְּמִשְׁחֻשִׁיקָה אַלָּא אפּי מבעו"י בְּעֵי מַהוּ שְׂתַעֲשֶׂה פּכרמלית וכמו"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּד"ה מִי קְנָסוּהוּ וְכו': תּוֹס' ד"ה בְּשׁוּגָג וְכו' אַבְל גְּבִי רְדִיָּת הַפֶּת לַעוֹלָם אִימָא לָךְ דְהַתִּירוּ הַקְּשָׁה הַרש"א דְהָא מַה"ט דְאַסוֹר לְהַחֲזִיר וְכו' מִשׁוּ' דְהָנָה פְּחוּכָא תִּיָּאָסַר גְּבִי רְדִיָּת הַפֶּת בְּמִשְׁחֻשִׁיקָה מִשׁוּם חוּכָא וְכו'.

וְלַעֲנֵי"ד לֹא קָשִׁיָּא מִיָּדֵי דְשָׁם מבעו"י מוֹתֵר לְצוֹרֵךְ שַׁבָּת וְגַם מִשְׁחֻשִׁיקָה הַהִיתֵר הוּא לְצוֹרֵךְ שַׁבָּת שְׁלֵא יִחַלֵּל שַׁבָּת. אַבְל אִם כְּבָר נִאָּפְהָ וְדַאי גַם מִשְׁחֻשִׁיקָה אָסוֹר שְׁכָבַר חִיָּלָל שַׁבָּת וְאִין פִּאֵן צוֹרֵךְ שַׁבָּת וְא"כ מבעו"י וּמִשְׁחֻשִׁיקָה שְׁוִיִּים: סוּגְיָא דְקְלוּטָה דָּף ד' ע"א גמ'.

אמאי חייב וְהָא בְּעֵינֵי עֶקֶרָה וְהִנֵּחָה מֵע"ג מְקוֹם ד' עַל ד' הִנֵּה הַקְּדִים עֶקֶרָה לְהִנָּחָה
וּבְמִשְׁנָה מְבֹאָר תַּחֲלִי הִנָּחָה שֶׁא"צ ד' וְאִח"פ הָעֶקֶרָה וְהִינּוּ לְפִירֵשׁ"י דְּפִירֵשׁ בְּמִשְׁנָתָנוּ
בד"ה או שְׁנֵטֵל מִתּוֹכָהּ וְכוּ' וְהִנֵּיחַ בְּרַה"ר.

וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְעִיל בְּמַתְנֵי דְכֻנְתּוֹ עִפ"י גִּיְרָסְתּוֹ לְמִן דָּף ג' יְדוֹ לֹא נִיָּיחַ וּל"א עֶקֶרָה יְדוֹ
כְּעֶקֶרֶת חֲפֵץ וְהִנָּחָת יְדוֹ כְּהִנָּחָת חֲפֵץ וְע"ש בְּתוֹס' ד"ה מ"ע וּל"א כ פֶּשֶׁט הָעֵנִי יְדוֹ לְפָנִים
הִינּוּ שְׁנֵטֵל עִתָּה הַחֲפֵץ מֵע"ג קַרְקַע וְעֶקֶר הַקְּוִשְׂיָא וְהָא בְּעֵינֵי וְכוּ' מִמָּה שְׁחֵיב עַל
נְתִיבָתוֹ לְתוֹף יְד בַּעַה"ב או נְטִילָתוֹ מִתּוֹכָהּ.

וּל"כ הִנָּחָה מְבֹאָר תַּחֲלָה שְׁחֵיב אִפִּי אֵין פָּאן רַק יְדוֹ שְׁאִינָה ד' עַל ד' וְאִח"פ מְבֹאָר
הָעֶקֶרָה אֲמַנָּם לְפִי הַתּוֹס' שֶׁמ ד"ה מ"ט א"כ פֶּשֶׁט הָעֵנִי יְדוֹ לְפָנִים הִינּוּ הָעֶקֶרָה וְעֶקֶרֶת
יְדוֹ כְּעֶקֶרֶת חֲפֵץ וְע"כ"פ אֵין פָּאן עֶקֶרָה מְמַקּוֹם ד' וְהָעֶקֶרָה קוֹדְמָת.

וּלְדַעַת רַש"י הָא דְהַקְּדִים הָעֶקֶרָה הוּא מְשׁוּם דְּדָרְךָ הוֹצָאָה וְהַכְּנָסָה בְּכָל מְקוֹם הָעֶקֶרָה
קוֹדְמָת לְהִנָּחָה וְלָכוּ אֲחִזוּ בְּקוֹשְׁתּוֹ ג"כ עֶקֶרָה וְהִנָּחָה. וְעוֹד דְּאוּלֵי גַם הַמְקַשֵּׁן יָדַע מִדְּר"ע
וּמְאַחֲרִים.

אֲלֵא שְׁבַדְבְּרֵי ר"ע הִי מְסוּפָק אוּלֵי הַטַּעַם מְשׁוּם דְּיִלְיָף זוּרְק מְמוּשֵׁיט וּבְדַבְּרֵי אַחֲרִים הִי
מְסוּפָק דְּלָמָּה פֶּשֶׁט כְּנָפִיו וְקִיבְלָהּ. אָבָל עַכ"פ עַל עֶקֶרָה לֹא מְצָא שׁוּם רְאָיָה שְׁאִינָה
צָרִיכָה מְקוֹם ד' וּל"כ עַל עֶקֶרָה הִיָּתָה קוֹשְׁתּוֹ בְּהַחֲלֵט.

לָכוּ הַקְּדִימָה מִשֶּׁא"כ בְּהִנָּחָה הִיָּתָה קוֹשְׁתּוֹ מְסַפֵּק: וּלְפִי זֶה שְׁגַם לְהַמְקַשֵּׁה הוּא עֶקֶר
קוֹשְׁתּוֹ עַל עֶקֶרָה אֲלֵא שְׁאֵגַב עֶקֶרָה מְקַשֵּׁה גַם עַל הִנָּחָה מְסַפֵּק דְּאוּלֵי גַם הִנָּחָה בְּעֵינֵי
עַל גְּבֵי מְקוֹם ד'.

א"כ נִסְתַּרָה הַקְּוִשְׂיָא מֵעֶקֶרָה אִם נִימָא דְשְׁנִים שְׁעֶשְׂאוּהָ חֵיבִים וְהִינּוּ הַמְנִיחַ שְׁהוּא
גוֹמֵר הַמְלָאכָה וְכַמו"ש הַתּוֹס' בְּדָף ג' ע"א בד"ה שְׁנִים פְּטוּרִים וּל"כ ג"כ נְפָרֵשׁ אוֹ שְׁנֵטֵל
מִתּוֹכָהּ לֹא שְׁהִיָּתָה הַחֲפֵץ מְנוּחָ כֶּף מְבַעוֹד יוֹם בְּיַד הַבַּעַה"ב אוֹ בְּמַעֲבִיר חֲפִיצֵיו מְזוּיָת
לְזוּיָת אֲלֵא שֶׁהַבַּעַה"ב נְטִלָה עִתָּה מְמַקּוֹם שְׁמוּנָח דְּעַבִּיד לִי עֶקֶרָה וְנֵטֵל הָעֵנִי מִתּוֹכָהּ
וְהוֹצִיא.

וּל"כ הַבַּעַה"ב עַבִּיד לִי עֶקֶרָה וְהָעֵנִי הִנָּחָה. וְכַשֵּׁם שְׁאֵנּוּ מְפָרְשִׁים לְדַעַת רַש"י פֶּשֶׁט
הָעֵנִי יְדוֹ לְפָנִים דְּמִיָּירֵי שְׁלֵקַח עִתָּה חֲפֵץ בְּר"ה מְמַקּוֹם שְׁהוּא מְנוּחָ.

כֶּף אָנוּ מְפָרְשִׁים מָה שְׁנֵטֵל מִיַּד בַּעַה"ב ג"כ מִיָּירֵי שְׁהַחֲפֵץ לֹא הִי מְנוּחָ זֶה כְּבָר בְּיַד
בַּעַה"ב. וּמַעֲתָה שְׁפִיר הָעֵנִי חֵיב דָּאם פֶּשֶׁט הָעֵנִי יְדוֹ לְפָנִים וְנָתַן לִיַּד בַּעַה"ב רְאוּי הוּא
שְׁיִתְחַיֵּיב דְּהִנָּחָה לֹא בְּעֵינֵי מְקוֹם ד' וְעַל מָה שְׁנֵטֵל מִיַּד בַּעַה"ב אִף דְּלֹא נִחְשָׁב יְד בַּעַה"ב
מְקוֹם ד' מ"מ הָרֵי הַבַּעַה"ב עַבִּיד עֶקֶרָה וְהָעֵנִי הִנָּחָה וְהַגּוֹמֵר חֵיב אֲלֵא שְׁכַבֵּר מוֹכַח
מְסִיפָא דְּמַתְנִיתִין דְּשְׁנִים שְׁעֶשְׂאוּהָ פְּטוּרִים וּל"כ אֵין מְקוֹם לְהַקְּשׁוֹת עַל הַרִישָׁא כִּי אִם
בְּהַקְּדִים הַסִּיפָא דְּשְׁנִיָּהֶם פְּטוּרִים.

וּלְכֶף הַרְשִׁים מִתַּחֲלָה עַל בְּבֹא דְּסִיפָא דְּשְׁנִיָּהֶם פְּטוּרִים לְמָה פְּטוּרִים וְהָא אִינְתְּעַבִּידָא
מְלָאכָה בִּינְיָהוּ וְכַאֲשֶׁר סְלִקָא לָהּ הַסִּיפָא עַל נְכוּן שְׁכוּן הַדִּין שְׁשִׁיָּהֶם פְּטוּרִים הַקְּשָׁה עַל
הַרִישָׁא דְּפֶשֶׁט הָעֵנִי יְדוֹ.

ונדחו בזה דברי התוס' דף ג' בד"ה שניהם וכו' שכתבו דאינו קאי אמתניתין ולדידן שפיר קאי אמתניתין: ואם נימא פדעת התוס' בדף צ"ג ע"א בד"ה חד למעוטי דמשמע מדבריהם אלמלא דמיעט קרא מבצעו וכו' גם העוקר הי' חייב ואדרבא דמשמע שם מדבריהם דעוקר הוא העיקר ועכ"פ י"ל דעל שניהם הי' מסופק.

א"כ גם לעיל מה שהקשה והא איתעבידא מלאכה ביניהו וגם קושיא זו שמקשה והא בעינו מקום ד' מתורצת קדא בירד חבירתה. והוא עפ"י מ"ש תוס' לעיל דף ג' ע"א בד"ה בפעושה דנה עוקר ונה מניח הי' במשפך דאל"כ לא הי' צריד קרא למעט.

ומעתה אם ידו של אדם אינה חשובה כד' ממילא אשפחן זה עוקר ונה מניח במשפך. דמביאי הנדבה עשו עקירה שלקחו מתבתן כמו"ש התוס' בשמעתין בד"ה ודלמא.

והביאו ליד עושי המלאכה ועדיין אין פאן הנחה שיד עושי המלאכה אין פאן מקום ד'. וכשהנחו עושי המלאכה במקום המיוחד להם נגמרה המלאכה הרי שנה עקר ונה הניח ונה אי בעינו הנחה על גבי מקום ד'.

אבל אי נימא דהנחה לא בעינו במקום ד' או אם נימא דידו חשובה כד' א"כ המביא הנדבה עשה עקירה והנחה ולא אשפחן במשפך זה עוקר זה מניח. ומעתה פשט העני ידו ונתן לתוך ידו של בעה"ב או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ממ"נ אי לא בעינו מקום ד' או אם ידו חשובה כד' אז ממילא חייב שהרי עשה מלאכה שלימה ואם בעינו מקום ד' וגם ידו אינה כד' א"כ ממילא זה עוקר ונה מניח הי' במשפך וא"כ היכא שנתן לתוך ידו של בעה"ב חייב על העקירה שעשה בחוץ והיכא שנטל מתוכה חייב על הנחה שעשה ובעה"ב פטור דשמא לא בעינו מקום ד' או ידו חשובה כד' וא"כ עשה העני עקירה והנחה וממילאה בעה"ב פטור מספק והעני חייב ממ"נ וכן בפשט בעה"ב וכו' הבעה"ב חייב ממ"נ והעני פטור מספק ופשט העני וכו' שניהם פטורים מספק דשמא לא בעינו בהנחה מקום ד' או שמא ידו חשובה כד' ולא אשפחן במשפך זה עוקר ונה מניח לכך שניהם פטורים אלא דא"כ בבא דרישא אינו פטור ומותר שהרי אינו פטור רק מספק והרי עשה חצי מלאכה וא"כ איך קאמר ב' שהן ד' והא איתוספא להו.

אלא דלשיטת התוס' שהוא שיטת ריב"א דפשיטת יד חשיבא א"כ ברישא ליכא פשיטת יד אבל לרש"י דעקירות קחשיב והרי בבא דרישא פשט העני וכו' או שנטל מתוכה מיירי שהבעה"ב עקר עתה ממקום הנחתו ועשה עקירה ונה לי' למחשבי' אלא ודאי מדלא אחשבי' מפלל שהוא פטור ומותר ולא מיירי פלל שהבעה"ב עבד עקירה וא"כ שפיר הקש' והא בעינו מקום ד' ועוד שהרי כבר דריש לעיל מקרא דשנים שעשאוהו פטורים וא"כ אין לצרף עקירתו של בעה"ב פלל: והא בעינו כו' מע"ג מקום ד'.

הנה רש"י ותוס' נדחקו במאי דפריד' והא בעינו כו' והיכי פשיטא ליה דבעינו מקום ד' ורש"י פתב מסברא ולפירוש רש"י נכון שהסברא הוא על הנחה כמו על עקירה. אבל התוס' שכתבו מצד קרא דאל יצא איש ממקומו א"כ קשה תינח עקירה אבל הנחה מהי תינח.

וגם מה שכתבו התוס' דמסתמא פה הי' במשפך דאין רגילים להניח החפץ בפחות מד' היינו שמסתמא היו חפציהם מונחים בתיבה שיש בהם ד' ונמצא שנטלו ממקום שיש

בהם ד' וגם זה על עקירה אבל על הנחה מהי תיתי שהקש' גם על הנחה: ואילמלא דברי רש"י ותוס' הייתי אומר שהוכיח לעצמו מפת הסברא שכתבו התוס' בדרג ג' ע"א בד"ה בעשותה וז"ל וקשה לר"י מדמצינו קרא לפטור משמע דזה עוקר וזה מניח הי' במשפך ע"ש וגם המקשה בכאן הוכיח מדאצטריך קרא בעשותה מפלל דזה עוקר וזה מניח הי' במשפך והיכן אשפחן במשפך זה עוקר וזה מניח מצד זה הוכיח לעצמו דבעינן מקום ד' וא"כ זה שהביא הנדבה ליד עושי המלאכה לא נגמרה מלאכתו עד שהניחו עושי המלאכה במקומו נמצא זה עוקר וזה מניח.

ושפיר אצטריך בעשותה לפטור וממילא מוכח שהנחה בעינן על גבי מקום ד' וק"ו לעקירה: ובזה הנה סליק לן דברי הגמ' בהגן שהקשה למימרא דפשיטא לי' לרבה וכו' עיין בתוס' ד"ה דאמרין שנדחקו מאוד בזה דמנ"ל דפשיטא לי' ואי משום דקאמר הא מני ר"ע היא היינו דר"ע ממ"נ אית לי' קלוטה וכו': והנה לעיל דף ג' ע"א בד"ה בעשות' כתבו התוס' בשם הירושלמי דמושיט שחייב.

ובלבד ע"י שנים. ופריך בקל אתר אתה אומר שנים שעשאוה פטורים וכאן אמרת חייבים ומשני שפך היתה עבודת הלויים והנה התוס' מסקי שם דגם מושיט אינו שנים שעשאוהו ממש ע"ש בדבריהם.

ואם אנו נתפנס שיטת הירושלמי על פשטן ומושיט חייב בזה עוקר וזה מניח שוב אין לנו הכרח לומר דבהוצאה או שאר תולדות הוצאה היתה במשפך זה עוקר וזה מניח אלא דאצטריך בעשותה דלא גילף ממושיט ומעתה אין לנו הכרח דבעינן מעל מקום ד' על ד'.

אלא שזה תינח למאן דיליף זורק ממושיט אבל למאן דלא יליף זורק ממושיט א"כ קשה ל"ל בעשותה הא בלא"ה לא גילף ממושיט. אלא דגם במוציא הי' במשפך זה עוקר וזה מניח ומוכח דבעינן מקום ד' על ד' דאי לא"ה היכי אשפחן זה עוקר וזה מניח ולפ"ז אי גימא דר"ע סבר ילפי' זורק ממושיט א"כ ר"ע לשיטתו שפיר לא בעי מקום ד' על ד' אבל תנא דמתני' דאיהו סתים לקמן בפ' הזורק דלא ילפי' זורק ממושיט דתנן המושיט חייב והזורק פטור ולמאן דלא גריס כיצד היא סתם משנה.

ועיין לקמן בריש פ' הזורק בתוס' ד"ה הזורק וא"כ פיון דסתם דלא ילפי' זורק ממושיט א"כ שפיר בעינן ד' על ד' ומדברי ר"ע אין ראי' דאיהו לשיטתו אדרבא יותר ניתקא להאי לישנא למימר רבנן היא דאיהו פטרי למעלה מעשרה וא"כ לא ילפי' זורק ממושיט ואפ"ה סברי קלוטה פמי שהונחה דמיא א"כ מהם מוכח דלא בעינן מקום ד' ושפיר מקשה למימרא דפשיטא לי' לרבה ומשני בתר דאיבעיא הדר פשטא וכו' ומקשה ודלמא הנחה הוא דלא בעי וכו' אבל עקירה בעי מסברא כפי רש"י או מקרא כפי התוס': אמנם התוס' שנדחקו בפירוש סוגיא זו ולא פירשו פנ"ל דהם **הגה"ת נקד המחבר ועיין לעיל בדברי רבינו בדברי התוס' מ"ש פי' אחר בכונת הירושלמי ** לשיטתם דס"ל לעיל בפירוש דברי הירושלמי דגם במושיט זה עוקר וזה מניח פטור וע"ש: (ליקוט) בתוס' ד"ה אבל למעל' מי וכו' ומיהו אינה הוכחה וכו' וכתב מהרש"א ויש לנדק דאכתי איפא הוכחה וכו' א"כ באידך גיסא דפליגי בלמעלה מי לימא אבל למעלה מי ד"ה פטור וכו'.

ולעד"נ אי אמרינן דמושיט אינו למטה אי אפשר לומר קלוטה לאו כמו שהונחה דא"כ אדתנן זו כנגד זו המושיט והזורק פטור ניתני בדיוטא אחת ולמטה מי המושיט והזורק פטור. ושמעין מניה תיתי שמעין מניה רבותא במושיט שאינו למעלה מיו"ד.

ושמעין דקלוטה לאו כמו שהונחה: ובזה נדחה ג"כ מ"ש מהרש"א לקמן בתוס' ד"ה דאמרינן קלוטה וכו' וכתב מהרש"א לפי הסברא שפתבו לעיל דמושיט פטור למטה מיו"ד המ"ל דאיפא לספוקי דלמא לכ"ע לא אמרינן קלוטה כמו שהונחה ולמעלה מיו"ד פליגי אי ילפינן זורק ממושיט ולפי מ"ש אי אפשר לומר פן דא"כ ה"ל למיתני פנ"ל: (ע"כ מליקוט): תוס' ד"ה אבל למטה מיו"ד וכו' פשהחפץ בידו של עני לא שייך קלוטה דהא כשנותן בעה"ב לתוף ידו חייב.

יש לדקדק דלמה שבקו להקשות מתחלת הבבא נטל בעה"ב מתוכה דלמה יהי פטור אי אמרינן גם בידו קלוטה. וכן יש לדקדק לעיל ברש"י דף ג' ד"ה ואינו דומה לידו וכו' ונתן בעה"ב לתוכה וכו' למה שביק רש"י תחלת הבבא פשט ידו לפנים ונטל בעה"ב מתוכה ג"כ העני יתחייב דהא כשם שעקירת גופו כעקירת חפץ ה"ה הנחת גופו כהנחת חפץ כמו"ש התוס' שם בד"ה עקירת גופו.

אלא שזה יש לדחות דעכ"פ פיון דגמ' שם מיירי בעקירה נקט רש"י ונתן בעה"ב לתוכה אבל פאן קשה דלמה לא הביאו התוס' בבא דרישא. וקושיא זו יותר חמורה דהרי לענין הנחה אף למסקנא אמרינן לר"ע קלוטה כמו שהונחה משא"כ לענין עקירה.

וצ"ל אמרינן בעה"ב לא קשיא משום דלקמן (דף צ"ז ע"ב) בתוס' בד"ה הרי כתב וכו' משמע דלמסקנא אם נתפונן לזרוק ח' זורק ארבע מיקרי לא נתקיימה מחשבתו וכן פסק הרמב"ם [פ"ג מה' שבת] וא"כ פשט העני ידו לפנים ונטל בעה"ב מתוכה דפטור העני יש לומר שדעת העני הי' להניח החפץ בפנים ולא נתקיימה מחשבתו ולכך פטור לכן הקשו מנתן בעה"ב לתוכה: ובזה יש לקשר דברי התוס' דהא דבריהם תמוהים דהא מילתא הי' להם לכתוב בדברי רבה דמוקי משנתנו כר"ע ולא פאן בבעי' דרבה דלא קאי על משנתנו ועוד מה ענין תימא לר"י וכו' לזה שהקדימו דהחפץ בידו לא שייך קלוטה.

ונראה שזהו הקדמה להתימא דאי הנה אמרינן גם בחפץ ביד בעה"ב או ביד עני שייך קלוטה משנתנו דנקט שנים פטורים הטעם משום דלא סברה כר' דאמר עקירה והנחת גופו כעקירה והנחת חפץ וא"כ ר' גופי' דאמר לעיל ואינו דומה לידו מוכח דסבר קלוטה לאו כמו שהונחה דמא דאל"כ למה אינו דומה לידו אלא נדאי דלאו כמו שהונחה וא"כ איפא למימר אינו דומה לידו כפירש"י שהוא באויר ואינו נחה ע"ג קרקע ולפ"ז שוב אין מקום לתמיהת ר"י דהני רבנן דאחרים מני.

דאיפא למימר ר' היא. השתא שהקדימו התוס' כשהחפץ ביד עני וכו' והיננו לפי שיטתם לעיל דאינו דומה לידו דבטר גופו גרידא ואי גם ר' סבר קלוטה כמו שהונחה שפיר הקשו תימא לר"י: ובמה שכתבתי דגם בזה אפשר דשייך לא נתקיימה מחשבתו אפי' אם קלוטה כמו שהונחה.

א"כ רבנן דר' דפטרין פשנח ע"ג זיו איפא למימר מהאי טעמא דלא נתקיימה מחשבתו הוא דפטרין. אבל גם הם ס"ל קלוטה כמו שהונחה.

ומתורץ קושית מהרש"א שהקשה על התוס' בד"ה אבל למטה וכו' דנקטו בדבריהם רבנן דאחרים ולא נקטו רבנן דרבין, אלא דלפ"ז קשה אף דמשום הכנסה לא מחייב לרבנן משום הוצאה יתחייב שהרי נח אח"כ בר"ה ונתקיימה מחשבתו.

אלא דבזה יש לדחות דע"כ לא קאמר רבה דכ"ע כמו שהונחה אלא לעונן הנח' ולא לעונן עקירה עד כאן מצאתי:] ע"ב גמ' ודלמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי. צריך גי' שב מאי דמקשה ודלמא הנחה וכו' בתר דשגי ליה דהדר פשטה הא תיכף הנה לי להקשות קושיא זו ולמה נטר עד הכא ונראה עפ"י מה שיש לדקדק במאי דקאמר ודלמא הנחה וכו' דהא אם איתא דבעי עקירה על מקום ד' א"כ ממילא גם הנחה נייב דמהיכי תימי דלא נילף עקירה מהנחה.

ואם הנחה לא בעינו על גבי מקום ד' ממילא ילפי' מיניה עקירה דכיון דאשפחון במשפון הנחה במקום דליפא ד' ה"ה לעקירה אף דלא אשפחון במשפון, דכשם דילפי' זורק ממושיט אף דזורק לא הוי במשפון כמו"ש התוס' ה"ה לעקירה.

והשתא ניחא דהא תליא. דעכשיו דזכינו לדין דר"ע לא יליף זורק ממושיט א"כ אף מאי דדמי טובא לא יליף מהדדי כמו"ש התוס' בד"ה דר"ע סבר וכו' דזורק דמי טפי למושיט א"כ ה"ה דלא יליף עקירה מהנחה אבל בל"ז הנה אמינא דבין למעלה מעשרה ובין למטה מעשרה פליגי ור"ע ס"ל קלוטה כמו שהונחה וגם יליף זורק ממושיט וא"כ ממילא דיליף עקירה מהנחה: אלא דעדיין קשה לשיטת התוס' לעיל ד"ה דאמרי' דקושית הגמ' ודלמא עקירה וכו' הוא דאי ר"ע יליף זורק ממושיט נדאי דלא ס"ל קלוטה כמו שהונחה דאי ס"ל קלוטה כמו שהונחה א"כ ממילא לא דמי למושיט ע"ש א"כ אין מזה ראיה דלא ילפי' עקירה מהנחה דשאני אי אפשר מאפשר.

א"כ גם עתה מאי מקשה ודלמא וכו' ואי מסברא מקשה דהנחה לא דמי לעקירה א"כ גם בלא זה הי' יכול להקשות וקשה קיצור או סתירה: תוס' ד"ה זרק וכו' וא"ת אפתי תקשי לך דלמא עקירה הוא דלא בעי הא הנחה בעי וכו'.

ולפמ"ש לעיל בגמ' דע"כ לא הקשה ודלמא עקירה וכו' דלא נילף עקירה מהנחה כיון דלא הנה במשפון אלא לבתר דזכינו דר"ע לא יליף זורק ממושיט א"כ אף מאי דדמי טובא לא יליף מהדדי כנ"ל.

אבל בל"ז דה"א דר"ע יליף זורק ממושיט ממילא יליף נמי עקירה מהנחה. ניחא נמי קושיתם דדוקא לר"ע דלא יליף זורק ממושיט סבר רב יוסף דיש להקשות דלמא עקירה בעי אבל לר' באמת איפא למימר דיליף זורק ממושיט דדוקא לר"ע איפשטא דלא יליף דדלקמן (דף צ"ז ע"א) מברייטא דקתני ועבר בר"ה עצמה.

אבל לר' אין הוכחה דלא יליף זורק ממושיט איפא למימר דג"כ יליף עקירה מהנחה: וחזי דזרבינו נראה לתרץ מאי דלא הוקשה לרב יוסף דלמא עקירה בעי. דלר"ע דסבר קלוטה כמו שהונחה דמי ניחא] דהנה יש לדקדק לפירש"י לעיל (דף ג' ע"א) בדברי ר' דלהכי אינו דומה לידו הוא מטעם שהיד באויר ואינו נחה א"כ לר"ע דסבר קלוטה כמו

שְׁהוֹנְחָה דְּמִי לַפ"ז גַּם יָדוּ כְּמוֹ שְׁנִיחָא ע"ג קַרְקַע שְׁהָרִי ג"כ קְלוּטָה הִיא א"כ קְשִׁיָּא
סִיפָא דְּמַתְּנִי פְּשִׁט הָעֲנִי וְכוּ' שְׁנִיחָה פְּטוּרִים אֲמַאי הָעֲנִי פְּטוּר.

אַלָּא דְּכָבֵר כְּתַבְתִּי לְעִיל בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' ד"ה אַבְל לְמַטָּה וְכוּ' דְּעִיקַר הַקְּוִשָׁא אֲמַאי פְּטוּרִים
אִי אֲמַרִי קְלוּטָה הִיא רַק מִנְתָּן בַּעַ"ב לְתוֹכָהּ וְהוֹצִיא לְפָנֵי הָעֲנִי פְּטוּר שְׁהָרִי עֲקִירַת יָדוּ
כְּעִיקֶרֶת חֲפִץ אַלָּא וְדַאי מְזָה עֲצָמוּ מוֹכַח דְּאַף דְּלַעֲנָן הַנְּחָה אֲמַרִי קְלוּטָה כְּמוֹ שְׁהוֹנְחָה
אַבְל לְעֲנָנוּ עֲקִירָה לֹא אֲמַרִי קְלוּטָה כְּמוֹ שְׁהוֹנְחָה.

וְכ"ז לר"ע דְּסוֹבֵר קְלוּטָה כְּמוֹ שְׁהוֹנְחָה אַבְל לר' דְּבָעִי זִיז כ"ש א"כ מִמִּילָא דְּלֹא קְשִׁיָּא
סִיפָא דְּשִׁפִּיר אֲמַרִי יָדוּ לֹא נִיחַ ע"ג קַרְקַע וּא"כ אִין לָנוּ שׁוּם מְקוּם הוֹכְחָה לְחֶלֶק בֵּין
עֲקִירָה לְהַנְּחָה הִי סְבוּר רַב יוֹסֵף דְּלֹא שְׁיִיף לְהַקְשׁוֹת וְדַלְמָא עֲקִירָה בְּעִי וְהַתּוֹס'
לְשִׁיטְמִינְהוּ שְׁהַקְשׁוּ עַל רַב יוֹסֵף מְשׁוּם שְׁהֵם מְפָרְשִׁים לְעִיל יָדוּ לֹא נִיחַ הוּא מְטַעֵם יָדוּ
בְּתַר גּוּפּוֹ גְרִיר וּא"כ גַּם לר"ע אִין הוֹכְחָה לְחֶלֶק וְאִפ"ה מְקַשָּׁה וְדַלְמָא עֲקִירָה בְּעִי א"כ
ה"ה לְרַבִּי.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְפִי הַנְּצָעָה זֶה דְּדָבָר זֶה מוֹכַח מִמְּשַׁנְתֵּינוּ שְׁחִילְקָא בֵּין עֲקִירָה לְהַנְּחָה א"כ
לְמָה אֲמַר וְדַלְמָא פְּאֵלוּ מְסַתְּפָק בְּדָבָר וְהָרִי מוֹכַח הוּא בְּהוֹכְחָה גְּמוּרָה י"ל דְּהָרִי גַּם
לְרַש"י קָשָׁה זֶה שְׁפִירָשׁ מְדָלָא קְאָמַר לְחִיב שְׁתִּיב הָא מִמְּשַׁנְתֵּינוּ מוֹכַח אַלָּא אִף שְׁמוֹכַח
דְּלֹא אֲמַרִי קְלוּטָה כְּמוֹ שְׁהוֹנְחָה אֲפִתִּי אִינוּ מוֹכַח דְּבָעִינוּ מְקוּם ד' וְע"ז אֲמַר וְדַלְמָא א"כ
גַּם לְדִידָן נִיחָא: וְיַדְרִיף זֶה מְתוּרָץ ג"כ מַה שְׁלֹא הַקְשׁוּ תִּיקָף אֲדַבְרֵי רַבָּה וְדַלְמָא הַנְּחָה
וְכוּ' מְשׁוּם דְּבִלָּא זֶה הִנֵּה אֲמִינָא כְּפִי הַתּוֹס' יָדוּ לֹא נִיחַ דְּבְתַר גּוּפּוֹ גְרִיר וּא"כ אִין שׁוּם
הוֹכְחָא מִמְּשַׁנְתֵּינוּ לְחֶלֶק בֵּין הַנְּחָה לְעֲקִירָה.

אַבְל עֲתָה דְּרוּצָה רַבָּה לְפָסוּק דְּכ"ע קְלוּטָה כְּמוֹ שְׁהוֹנְחָה קָשָׁה קוֹשִׁית הַתּוֹס' דַּא"כ הִנֵּי
רַבָּנָן דְּאַחֲרִים מְנִי וְצ"ל ר' הִיא דר' לֹא סְבַר קְלוּטָה דַּא"כ מ"ט אִינוּ דוּמָה לִידוֹ וּמוֹכַח
כְּפִי רַש"י דִּידוֹ לֹא נִיחַ ע"ג קַרְקַע א"כ מִמִּילָא מוֹכַח מִמְּשַׁנְתֵּינוּ לְחֶלֶק בֵּין עֲקִירָה לְהַנְּחָה
אַלָּא דְּזֶה יֵשׁ לְדַחֲוֹת דַּא"כ גַּם מְדַבְרֵי ר' אִינוּ מוֹכַח רַק דְּעֲקִירָה בְּעִי.

וְשׁוּב הִדְרָא קוֹשִׁיָּא לְדוּכְתָא הִנֵּי רַבָּנָן דְּאַחֲרִים דְּפְלִיגִי בְּהַנְּחָה מְנִי: דָּף ה' ע"א גַּמ' דְּתַנְיָא
כו' עֲמַד בְּמְקוֹמוֹ וְקַבֵּל חִיב עָקַר וְכוּ' פְּטוּר וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק לְמָה צְוִרָף הִבִּיא סוּף דְּבָרֵי
אַחֲרִים עָקַר מְמַקְוֵמוֹ וְקַבֵּל פְּטוּר.

וְאֲמַרְתִּי לִינִישְׁב. דְּהָא לְכַאוּרָה קָשָׁה מַאי מִיִּתִּי רַאִי מְאַחֲרִים דְּלֹא בְּעִינוּ עַל מְקוּם ד'
מְדַמְחִיבִי כְּשֶׁעֲמַד הָא כְּבָר דְּחָה דְּבָרֵי ר' דְּמִיִּרִי בְּרַה"י מְקוֹרָה א"כ גַּם אַחֲרִים מִיִּרִי
בְּרַה"י מְקוֹרָה וְחִיב מְשׁוּם קְלוּטָה דְּסוֹבְרִים ג"כ כְּמוֹ שְׁהוֹנְחָה בְּרַה"י מְקוֹרָה.

וְנִרְאָה דְּמְשׁוּם זֶה הִבִּיא סִיפָא עָקַר מְמַקְוֵמוֹ וְאִי בְּזוּרְק מַר"ה לְרַה"י מִיִּרִי מְשׁוּם קְלוּטָה
א"כ גַּם עָקַר מְמַקְוֵמוֹ יִתְחַיֵּב הַזּוּרְק שְׁכָבֵר נִחְשָׁב הַנְּחָה מְשַׁעָה שְׁנַקְלָטָה בְּרַה"י: אֲמַנְם
לְפִי מ"ש לְעִיל דְּרַש"י וְתוֹס' הַקְשׁוּ רַק מִנְתָּן בַּע"ה לְתוֹכָהּ וְלֹא הַקְשׁוּ מִנְטַל בַּע"ה ב'
מְתוֹכָה מְשׁוּם דְּלֹא נְתַקְיָמָה מְחַשְׁבָּתוֹ לְכֵן הִי פְּטוּר וְכְפִי גִירְסַת הַתּוֹס' לְקַמְן דָּף צ"ז
דְּנִתְפְּוִין לְזוּרְק שְׁמוּנָה וְזַרְק אַרְבַּע פְּטוּר א"כ עַדִּין קָשָׁה דְּמַאי מְתַרְץ הָא מְנִי אַחֲרִים
דְּלֹא בְּעִי מְקוּם ד' דְּהָא גַּם בְּעָקַר מְמַקְוֵמוֹ לֹא נְתַקְיָמָה מְחַשְׁבָּתוֹ שְׁהָרִי קִירַב עֲצָמוֹ וְזֶה
רָצָה לְזוּרְק בְּרַחוּק וּלְכַף פְּטוּר.

ולעולם דמיירי מר"ה לרה"י וברה"י מקורה אלא דא"כ למה נקט עמד ועקר הא מלתא יכול להשמיענו בנתפנין לזרוק שמונה וזרק ארבע. אף דאפשר דגם הא מלתא דברה"י עכ"פ קלוטה כמו שהנחה קמ"ל: *) תוס' ד"ה לא מחייב ר' וכו' מדלא נקט מרה"י לרה"י וכו'.

צ"ע דאי הוה אמר הזורק מרה"י לרה"י ור"ה באמצע ה"א דטעמא לאו משום קלוטה אלא משום דילפי' זורק ממושיט דכה"ג הי' במושיט. וי"ל דא"כ ליתני הכי הזורק מרה"י לרה"י שפנגדו ור"ה באמצע וזה לא הנה במשפן דבמשפן הי' בדיוטא אחת אלא ודאי דלא מחייב אלא ברה"י מקורה: ע"ב גמ' המוציא מרה"י לר"ה דרף סטיו חייב וב"ע פוטר.

בכתובות (דף ל"א ע"ב) תוד"ה מהלך פעומד דמי ומעביר וכו' הלקתא גמירי לה ולא ילפי' מינה דהתם מקום חייבא וכו' וכ' מהרש"א אע"ג דהכא נמי מקום חייב הוא ואמרין בי' מהלך פעומד היינו דוקא לענין הקני' דהני משמי העקירה דחייב שבת אבל לענין חייב שבת ודאי דהכא אין חילוק אם מהלך פעומד אי לאו וכו' וע"ש ודבריו צריכין עיון קצת.

ואמנם פעת אני אומר לדבריו דמחלק לענין חייב ממון אמרי' מהלך פעומד ולענין חייב שבת לא נ"מ מידי בזה דבין כף ובין כף חייב סקילה קשה מי דחקו לאוקמי כב"ע גימא דע"כ לא פליגי חכמים עלי' דב"ע אלא לענין שבת משום דילפי' ממעביר ולא מחלק בין מקום חייב או מקום פטור ועד כאן לא ילפי' ממעביר אלא לענין שבת אבל לענין ממון שפיר אמרינן מהלך פעומד ולכך לענין חייב ממון אמרי' שפכר נתחייב בגניבה וכו' והנראה משום דממ"נ או דילפי' לגמרי ממעביר או דאמרי' מעביר חידוש הוא שיתחייב באותו רשות והל"מ הוא ולא ילפי' מיניה במקום אחר.

ובשלמא לב"ע דלא יליף מיני' מקום פטור גם בממון לא יליף מיני' אפי' במקום חייב דלענין שבת הוא דגלי ולא לענין ממון. אבל רבנן פיון דילפי' מיני' מקום פטור א"כ לא ס"ל דמעביר חידוש הוא אי נמי דבאמת לא ממעביר ילפי' אלא מצד הסברא ס"ל דמהלך לאו פעומד א"כ ה"ד לענין ממון ולכך מוקי לה כב"ע: ועפ"י סברא הנ"ל דנוכל לומר דרבנן לאו מסברא סברי מהלך לאו פעומד אלא דילפי' ממעביר.

גיחא מה דנקט בגמ' פלוגתא דב"ע ורבנן בשלש רשויות. דהיינו רה"י ור"ה וכרמלית ביניהם ואפוש' רשויות בדבריהם למה.

ונפלגי במוציא מרה"י לר"ה להדיא אלא שלא הניחו בר"ה ולא עמד לפוש וקלטה אחר או פלב מידו דב"ע מחייב וחכמים פטרי משום דמהלך לאו פעומד אי, נמי בגוונא דר' יוחנן המעביר חפציו ממקום למקום ונמלך להוציאם דב"ע מחייב וכדמוכח בכתובות.

וכמו"ש התוס' פאן ולרבנן פטור וכמימרא דר' יוחנן והנה הרשב"א בחידושו ג"כ דלב"ע מעביר היכי דמי דמחייב וגיחא לי' דמעביר הל"מ וכמו"ש התוס' וקשיא לי' א"כ אפי' עמד לפוש נחייב במעביר והתוס' בד"ה בשלמא באמת מספקא להו לב"ע בזה והרשב"א כתב שפך היא הלכה במעביר דלפוש פטור והקשה א"כ נילף ממעביר דמהלך לאו פעומד וגיחא לי' דשאני מקום חייב לב"ע משא"כ סטיו מקום פטור לכ"ע ומקום

פֶּטוּר מִמְּקוֹם חַיִּיב לֹא יִלְפִי לְהַחְמִיר עָלָיו וְהֵנָּה בְּאֵמֶת גַּם בְּמִקְוֹם חַיִּיב ס"ל לִב"ע דְּמַהֲלָף פְּעוּמָד וּכְמוֹ"ש הַתּוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין דְּב"ע לֹא ס"ל לְהָא דְר' יוֹחָנָן.

וּצ"ל דְּבְמִקְוֹם חַיִּיב ס"ל לִב"ע דְּוִקָא לְהַחְמִיר גְּיֻלְתָּה תוֹרָה בְּמַעְבִּיר דְּמַהֲלָף לֹא פְּעוּמָד אֲבָל לְהַקֵּל לֹא אֲמַרִּין מְהֵלָף לֹא פְּעוּמָד וּבְמִקְוֹם הַטּוֹר אִפִּי לְהַקֵּל אֲמַרִּי מְהֵלָף פְּעוּמָד. וְאִי הֵנָּה נִקֵּט פְּלֻגְתִּיָּהּ בְּמִקְוֹם חַיִּיב ה"א דְּוִקָא הֵתָם סְבָרִי רַבְּנָן מְהֵלָף לֹא פְּעוּמָד מִשּׁוּם דִּילְפִי מִמַּעְבִּיר וְלֹא מִחֻלְקֵי בֵּין לְהַחְמִיר וּבֵין לְהַקֵּל אֲבָל בְּמִקְוֹם פֶּטוּר מוֹדֵי דְלֹא יִלְפִי מִמְּקוֹם חַיִּיב.

קמ"ל דְּאִפִּי בְּמִקְוֹם פֶּטוּר וּלְהַחְמִיר יִלְפִי מִמְּקוֹם חַיִּיב. אֲלֵא דְקָשְׁיָא א"כ יֵשׁ לְטַעוֹת בְּדַבְּרֵי ב"ע דְּוִקָא בְּמִקְוֹם פֶּטוּר סוֹבֵר דְּמַהֲלָף פְּעוּמָד אֲבָל בְּמִקְוֹם חַיִּיב מוֹדֵה דְלֹא פְּעוּמָד בֵּין לְהַקֵּל וּבֵין לְהַחְמִיר וְא"כ אִפְתִּי קָשָׁה לְמָה לֹא נִקֵּט פְּלֻגְתִּיָּהּ פּנ"ל.

וְא"כ ע"כ אִי אֲפֻשֵׁר לְתַרְזֵן רַק בְּחֻדָּא מִתְרַתִּי. אוּ דְבְּאֵמֶת רַבְּנָן סְבָרִי מְהֵלָף פְּעוּמָד מִסְבָּרָא רַק דְּמַמַּעְבִּיר יִלְפִי דְלְהַחְמִיר אֲמַרִּין מְהֵלָף לֹא פְּעוּמָד אֲבָל לֹא לְהַקֵּל.

וּכְדַרְךָ שְׁלֵדְבָרֵי הָרֶשֶׁבַּ"א הוּא בְּמִקְוֹם חַיִּיב לִב"ע כֵּן הוּא לְרַבְּנָן בֵּין בְּמִקְוֹם חַיִּיב וּבֵין בְּמִקְוֹם פֶּטוּר וְא"כ לִיכָא פְּלֻגְתָּא בֵּינֵיהוּ [בְּמִקְוֹם חַיִּיב] אוּ דְנִימָא דְבָן עוֹזֵי בְּמִקְוֹם חַיִּיב יִלְיָף מִמַּעְבִּיר בֵּין לְחַיִּיב וּבֵין לְפֶטוּר דְלֹא פְּעוּמָד.

וְהֵנָּה חֲלֻקָּה זֹאת הַשְּׁנִיָּה אִי אֲפֻשֵׁר לֵאמֹר דָּא"כ בְּרִייתָא דְגוֹנֵב פִּיִּס בְּשִׁבְתָּ אִמָּאן תְּרַמְיָן לְמָאן דְּסִבֵּר פְּלִישְׁנָא דְהַגְבָּהָה צוֹרְךָ הַנְּחָה ע"ש בְּדַבְּרֵיהֶם בְּכַתּוּבוֹת בְּתוֹס' ד"ה הָכָא נְמִי נִימָא הָכִי וְכו' וְצָרִיךְ לֵאמֹר כְּחֻלְקָה הָרִאשׁוֹנָה דְלְרַבְּנָן לְהַחְמִיר הוּא דְאֲמַרִּי [לֹא] פְּעוּמָד וְלֹא לְהַקֵּל א"כ ר' יוֹחָנָן דְאָמַר הַמַּעְבִּיר חֲפִץ וְכו' דְלֹא פְּמָאן דְאִפִּי לְרַבְּנָן עכ"פ אֲמַרִּי מְהֵלָף פְּעוּמָד אֲמַנָּם נוֹכַל לֵאמֹר דְלִכְךָ לֹא מוֹקֵי פְּלֻגְתִּיָּהּ בְּמוֹצֵי לְהַדְיָא מְרַה"י לְר"ה דָּא"כ אִף זְהוּהוּ יְדַעִין דְלְרַבְּנָן מְהֵלָף לֹא פְּעוּמָד אִפְתִּי לֹא הֵנָּה יְדַעִין מוֹצֵי דְרָךְ סְטִי שְׁהוּא חַיִּיב דְאוּלֵי לֹא גְמַרִּין מְצִידֵי ר"ה וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן כְּה"ג דְּחַיִּיב: אֲלֵא דְקָשְׁיָא הַשְּׁתָּא דְנִקֵּט דְרָךְ סְטִי לֹא יְדַעִין דְּב"ע סוֹבֵר מְהֵלָף פְּעוּמָד.

דְאוּלֵי טַעְמוֹ מִשּׁוּם דְלֹא אֲשַׁכְּחֵן כְּה"ג דְּחַיִּיב. אֲלֵא שְׁנָה אִי אֲפֻשֵׁר לְטַעוֹת.

שְׁהָרֵי חוֹזִין מְפֻרְשׁ בְּדַבְּרֵי דְמוֹדָה בְּזוֹרֵק וּמַעְתָּה זְכִינוּ לְהִבִּין מַה שְּׁנִדְחַק בּוּ הָרָא"ש ז"ל פִּינָן דְר' יוֹחָנָן גּוֹפִי לֹא ס"ל כֶּבֶן עוֹזֵי כְּמִבּוֹאֵר בְּדַבְּרֵי [וְכָאן בְּתוֹס'] וְא"כ לְמָה לּוֹ לְר' יוֹחָנָן לְפָרֵשׁ דְבָרֵי בֵּן עוֹזֵי וּלְמִימַר שְׁמוֹדָה בְּזוֹרֵק וּבְשִׁבִיל כֶּה רְצָה הָרִי"ף לֵאמֹר דְר"י ס"ל כֶּבֶן עוֹזֵי מְדַפְּי דְבָרֵי וְהָרָא"ש הַקָּשָׁה שְׁהָרֵי ר"י ס"ל דְּמַעְבִּיר חֲפִץ מִמְּקוֹם לְמִקְוֹם וְכו' וְנִדְחַק הָרָא"ש שְׁדַרְךָ הָאֲמוֹרָא לְפָרֵשׁ דְבָרֵי הַתַּנָּא אִף דְלֹא ס"ל פְּנוּתִיהּ **הַגְּהֵת נִכְדָּה הַמַּחְבֵּר עֵינֵין בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ לְעֵיל דָּף ג' ע"ב בְּדַבְּרֵי הַגַּמ' ד"ה דְּתַנְיָא וְכו' שְׁמַתְרַץ דְבָרֵי הָרִי"ף בְּע"א: וְלִדְיוֹן דְר' יוֹחָנָן בָּא לְתַרְזֵן דְבָרֵי עֲצָמוֹ דְאָמַר לְעֵיל שְׁלֹא הֵיטָה עֲקִירָה מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה לְכָף וְקָשָׁה מְדָלָא פְּלִיגֵי בְּכִיּוּצָא בְּזָה מְכַלֵּל דְבְּמִקְוֹם חַיִּיב גַּם לְרַבְּנָן מְהֵלָף פְּעוּמָד דִּילְפִי מִמַּעְבִּיר.

וּלְהַכִּי בָּא ר' יוֹחָנָן לְתַרְזֵן וּמְבִיא בְּרִייתָא מְפֻרְשֵׁת דְמוֹדָה בֵּן עוֹזֵי בְּזוֹרֵק וְתַנְיָא נְמִי הָכִי הוּא דְבָרֵי ר' יוֹחָנָן בְּעֲצָמוֹ וְאִם כֵּן לָבֵן עוֹזֵי לִיכָא לְמִיטְעֵי וְלֵאמֹר שְׁטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְלֹא

אשכחן כה"ג דחייב אבל אי הנה נקיט פלוגתייהו במוציא מרה"י לר"ה וכגוןנא דר' יוחנן
הנה אמינ' דדרה סטיו גם לרבנן פטור משום דלא אשכחן כה"ג.

דחייב אבל לעולם דלרבנן אפי' במקום חיוב אמרינן מהלף לאו פועמד ע"ש: דף ז' ע"ב
גמ'. אמר רב גידל וכו' בית שאין תוכו עשרה וכו' הנה הרמב"ם השמיט ולא הביא הך
דרב גידל ולא מה דאמר אב"י עלה ואם חקק בה ד' על ד' וכו' והוא תמוה שיקרי אין
חולק עליו בשמעתין ולא ראיתי לנושא פליו שהרגישו בזה.

ונראה דס"ל לרבינו דהך סוגיא נדחית מהלכה וס"ל גידוד חמשה ומחיצה חמשה דאמר
רב חסדא בעירובין (ד' צ"ג ע"ב) דאין מצטרפין היינו תל גבוה חמשה ועשו עליו מחיצה
חמשה כפי' אי נמי שפכתבו התוס' בגיטין ט"ו ע"ב בד"ה גידוד.

ועל מה שהקשו שם התוס' ויחשב רה"י מטעם דאי בעי מנח עלי' מידי ומשתמש לא ס"ל
לרבינו תי' התוס' שם לחלק בין רחב הרבה וכו' אלא ס"ל דרב חסדא סבר דגם אי מנח
עליו מידי לא מהני למיחשב תוכו רה"י דהיינו הך דרב גידל שקרויני משלימו ואפ"ה
אין מטלטלין בתוכו אלא בארבע וא"כ פיון דאיפסקא הלכתא שם בעירובין ובגיטין
דגידוד ומחיצה מצטרפים ממילא ליתא לרב גידל דמה לי קרקעיתו דהיינו תל חמשה
שמשלימו ומה לי קרויניו שמשלימו.

לכה פיון שרבינו פסק בפ' ט"ז מה' שבת ה' ט"ו דגידוד ומחיצה מצטרפים לכה השמיט
הך דרב גידל: אלא דאפתי הנה לו להביא הך דאב"י דנ"מ אם תוכו וקרויניו אינם גבוהים
עשרה וכה הנה לו לומר.

בית שאינו גבוה עשרה וחקק בו ד' על ד' וכו'. ונראה דאם החקק הוא תוף ג"ט סמוך
למחיצות לא הי' אב"י מודיע שום חידוש דהיינו בור וחוילייתו מצטרפים דאמר ר' יוחנן
לקמן ובעירובין (דף צ"ט ע"ב) ממתני' דבור ברה"ר וכו' ועיקר רבותא דאב"י אפילו
ברחוק יותר מג"ט וכמו"ש התוס' והרא"ש בשמעתין.

וטעם הדבר שמהני פאן אפי' רחוק יותר מג"ט כ' הרא"ש משום דמחיצות החיצונות
גבוהות עשרה וא"כ לא הי' צריך הרמב"ם להביא האי דאב"י דממ"נ אם הוא תוף ג"ט
פךר הביא בפ' ט"ו ה' ט' דבור וחוילייתו.

ואם רחוק יותר מג"ט ממ"נ אם המחיצות החיצונות גבוהות עשרה א"צ לחקור
להרמב"ם דליתא לרב גידל ואם גם תוכו וגם קרויניו אינם גבוהים עשרה באמת לא
מהני לחקוקי רק תוף ג"ט: דף י"ג ע"ב גמ' האוכל אנוך ראשון והאוכל אנוך שני.

בתוס' ד"ה אנוך ראשון וכו' אי תנן אנוך ראשון לחוד וכו' עיין רש"א שדברי התוס'
על המשנה דמס' זבים קאי ולא על גזירת י"ח דבר ובאמת פן מורה לשון תוס' אי תנן
וכו' אבל צריכים אנו לתת לב על הגזירים למה נמנה אנוך ראשון ושני בשנים.

וע' בסוף השיטה דף י"ז. [בתוס' ד"ה הניחא שבאמת נסתפקו בזה.

אבל לרש"י שם ודאי נמנו לשנים והוא גופא טעמא בעי שיקרי חד טעמא לתרנונייהו
זימנין דאכיל אוכלים טמאים וכו'. בשלמא על משקים נתנו בגמ' טעם דלא שכיחא.

אָבֵל אַנְכֵל ראשון ושני שְׂכִיחֵי כִי הַדְּדִי. הֵן אַמֶּת דְּאִיכָא לְמִימַר דְּמִתְחַלָּה גְזָרוּ עַל אַנְכֵל ראשון וְלֹא עַל אַנְכֵל שְׁנֵי מִשׁוּ' דְדְמִי כְּחֹכֵא וְכוּ' וְע' בְּתוֹס' (דָּף י"ד ע"א) ד"ה ר"י אומַר וְכוּ' וְלְבִסּוּף גְזָרוּ גַם עַל אַנְכֵל שְׁנֵי מִשׁוּם דְּמַצִּינוּ כִּינְצָא בְּזַה ע"י מִשְׁקִין.

וְנוֹכַל לֹמַר שֶׁלֹּא גְזָרוּ עַל אַנְכֵל שְׁנֵי עַד שֶׁמִּתְחַלָּה גְזָרוּ עַל אוֹכְלִין שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין דְּהֵינּוּ גְזִירַת כָּל הַפּוֹסֵל תְּרוּמָה מְטַמָּא מִשְׁקִין לְהִיּוֹת תְּחִלָּה. וְאָז שׁוּב שְׁמַצִּינוּ שְׁנֵי עוֹשֶׂה שְׁנֵי וְלֹא דְמִיָּא לְחֹכֵא גְזָרוּ עַל אַנְכֵל שְׁנֵי.

וְאִף שֶׁבְּמִשְׁנֵה נֶאֱמַר אַנְכֵל שְׁנֵי בְּרִישׁ הַמִּשְׁנֵה קוֹדֵם הָאוֹכְלִים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין י"ל דְּהִתְנָא כְּבָר רַצָּה לְשַׁנּוֹתָם בְּסִדְרַ הַנְּאוּת וְסִמְךָ אַנְכֵל שְׁנֵי אֶצֶל אַנְכֵל ראשון שְׁשִׁנְיָהֶם טַעַם אֶחָד לְהֵם.

וְכ"ז לר' יְהוֹשֻׁעַ אָבֵל לר' אֱלִיעֶזֶר שְׁגָזָרוּ עַל אַנְכֵל ראשון שְׁיִהְיִ' ראשון מֵה שֶׁלֹּא מַצִּינוּ כִּינְצָא בְּזַה וְנֶאֱפִי' טַעַם נִכּוֹן לֹא מַצִּינוּ לְדִידִיָּה שְׁהָרִי הֵיָה דִי לְגִזּוֹר עָלָיו שְׁיִהְיֶה שְׁנֵי וְכָבֵר יִצְאָנוּ מִכָּל הַחֲשׂוֹת כְּמִבְּנֵי אַרְבָּא בְּתוֹס' חֲזָלִין (דָּף ל"ג ע"ב) בְּד"ה הָאוֹכֵל וְכוּ' עַד שֶׁהִנְדְּרָנוּ לֹמַר דר"א מִשְׁנֵה מְדוּתָיו לְעֲשׂוֹת אַנְכֵל כְּמִאֲכָל לְגַמְרֵי וּא"כ מִמִּילָא אַנְכֵל ראשון וְשְׁנֵי כְּחֹדָא נְגָזָרוּ וְלָמָּה נִמְנָו בְּשִׁתִּים.

וְלֹמַר לְפִי שְׁזַה ראשון וְזַה שְׁנֵי וְחֲלוּקִים בְּדִינָם לְכַף נִמְנָו בְּשִׁתִּים. הֵנָּה אוֹכֵל אַנְכֵל שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי ג"כ וְנִמְנָה בְּפ"ע וְאִיתּוֹסְפוּ לְהוּ י"ח דְּבָר בְּשִׁלְמָא לר"י מֵה שְׁאוֹכֵל שְׁלִישִׁי שְׁנֵי לְקוֹדֶשׁ זֶה לֹא נִמְנָה מִכָּלל גְזִירָה שְׁעַל זֶה לֹא גְזָרוּ כָּלל אֶלָּא הוּא מְטַעַם שְׁשִׁמִּירְתָּה טְוִמָּאָה הִיא אֶצֶל הַקּוֹדֶשׁ וְהוּא עַפ"י דִּין וְלֹא עַפ"י גְזִירָה אֶלָּא לר"א קִשָּׁה.

וְאִם נִימָא דְאַנְכֵל שְׁלִישִׁי שְׁלִישִׁי לֹא בְּאוֹתוֹ פַּעַם גְזָרוּ רַק אַח"כ הֵיָה נִיחָא. אָבֵל כִּינּוֹ דְלר"א אֵין טַעַם בְּאַנְכֵל ראשון לְהִיּוֹת ראשון רַק מִשׁוּם שְׁמִשְׁנֵה מְדוּתָיו וְגַם בְּאַנְכֵל שְׁלִישִׁי לְהִיּוֹת שְׁלִישִׁי אֵין שׁוּם טַעַם רַק לְהִשְׁוֹת הָאוֹכֵל כְּמִאֲכָל וְע' רש"א בְּשֵׁם הַר"ש.

וּא"כ מְסַתְמָא כְּהַדְּדִי גְזָרוּ. וּמִמ"נ אֵי נִימְנִינְהוּ לְתַלְתָּ אוֹ כְּחֹדָא.

וְאוּלַי דְלר"א אַנְכֵל שְׁלִישִׁי לֹא בּוּ בִיּוֹם גְזָרוּ. וְכַשְׁלְמָא אַנְכֵל ראשון שְׁעַכ"פ יֵשׁ טַעַם לְגִזּוֹר עָלָיו אֶלָּא שְׁהֵיָה דִי לְעֲשׂוֹתוֹ שְׁנֵי בְּזַה אִתְּנֵי לְעֲשׂוֹת אַנְכֵל כְּמִאֲכָל לְהִיּוֹת ראשון.

אָבֵל אַנְכֵל שְׁלִישִׁי שְׁאֵין שׁוּם טַעַם לְגִזּוֹר עָלָיו כָּלל לֹא גְזָרוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם כָּלל רַק אַח"כ גְזָרוּ גַם בְּזַה כְּדִי לְהִשְׁוֹת אַנְכֵל כְּמִאֲכָל כָּלל גְּוֹנֵי: וְאִמְנָם גַּם לר"י אַנְכֵל שְׁלִישִׁי נִעְשֶׂה שְׁלִישִׁי לְתְּרוּמָה וְכְּמִבְּנֵי אַרְבָּא בְּמַס' חֲזָלִין שְׁם שְׁדִינִיק בְּגַמ' שְׁנֵי לְקוֹדֶשׁ וְאֵין שְׁנֵי לְתְּרוּמָה שְׁנֵי הוּא דְלֹא הָוִי הָהוּא נְפָקָא מִיְנֵי' שְׁאִסּוֹר לְאַכּוֹל תְּרוּמָה וְכוּ' וְזוֹ מַעְלָה בְּעִלְמָא מְדַרְבְּנָן כְּמִבְּנֵי אַרְבָּא בְּמַס' זְבָחִים [דָּף צ"ט] לְאַכִּילָה עֲבוּד מַעְלָה ע"ש.

אִמְנָם י"ל דְּאֵין לְקוֹלּוֹ בְּגְזִירַת ח"י דְּבָר דְּכּוֹלֵם גְזָרוּ דְּבָר מְפִנֵי דְבָר. וְצֹא וְעֵינּוּ בְּכּוֹלֵם וְתִמְצָא שְׁכּוֹלֵם מִשׁוּם גְזִירָה וְלִהְיֵי אִמְרוּ גְזָרוּ בּוּ בִיּוֹם.

אָבֵל מֵה שְׁאוֹכֵל אַנְכֵל שְׁלִישִׁי שְׁנִי אִסּוֹר מְלִאכְנוֹל בְּתְּרוּמָה אֵין בּוּ שׁוּם טַעַם לְגִזּוֹר מְפִנֵי דְבָר אָבֵל הוּא רַק מַעְלָה בְּעִלְמָא כְּלִי טַעַם וְלָכֵן אֵינוּ בְּכָלל ח"י דְּבָר שְׁגָזָרוּ בּוּ בִיּוֹם. וְאִעַפ"כ נִלְע"ד שֶׁלֹּא עָשׂוּ מַעְלָה זוֹ אָז.

דאם פון למה הוצרכו לעשות אוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני די הנה שיוחשב שלישי וג"כ שוב לא שקיל משקין דתרומה ושדי לפומיה וכן בשותה משקין טמאים. ולמימר שעשאוהו שני בשביל מעשר דדלקא שקיל משקין דמעשר וכו' וכמו"ש התוס' במס' חולין א"כ תינח לרבנן כפי"א מפרה שקל הטעון ביאת מים מד"ס אסור במעשר אבל לר"מ דמותר במעשר א"כ לא אהני פלום בתקנתו למעשר הן אמת שבאוכל אוכלין עשו פעולה דשוב לא שקיל משקין דמעשר שהרי אם הוא שני שוב מטמא משקין אפי' דחולין.

אבל בשותה משקין שהחשב דלקא שקיל אוכלין לא עשו שום פעולה שיהיה שני ואם היו עושין אותו ראשון שפיר היו מוציאים אותו מחששא דשקיל אוכלין דמעשר [אבל] לעשותו שני ליכא שום תקון לר"מ ולהכי באמת קאמר בגמ' משום תרומה שזה שנייה לכ"ע בין לר"מ ובין לרבנן.

וא"כ הוא גופא קשיא בשביל תרומה די שיוחשב שלישי אלא נדאי שאז עדיין לא עשו מעלה זו שאם האדם נחשב שלישי לא נאסר בתרומה. ואז עשו הכל מלתא בטעמא ואם לא היו עושים אותו שני אין טעם לאסרו בתרומה לכך הוצרכו לעשותו שני וממילא פוסל גם בגיעה: ובמה שכתבנו יש לנו עוד טעם לומר דאי הנה נקט אוכל ראשון הנה אמינא דאוכל שני אינו פוסל כלל.

ואף שהחשב שישנו באוכל ראשון ישנו גם באוכל שני משום דהנה אמינא דלאוכלי תרומה לא חששו כלל משום שפנהגים זריזים הם ורק לאוכלי מעשר חששו וחשב זה שנייה רק באוכל ראשון אבל באוכל שני אפי' אם שדי משקין דמעשר לפומי' אין שני עושה שלישי במעשר ואף ששני מטמא משקה אפי' דחולין דכל הפוסל תרומה מטמא משקה להיות תחלה מ"מ זה אינו רק מדרבנן ולאסור דרבנן לא חששו אבל באוכל ראשון ושקיל משקה דמעשר יש חשב איסור תורה וחששו להכי איצטריך לומר אוכל שני: ועפ"י מ"ש הרש"א בחולין לחלק בין אוכל שלישי של חולין שנעשו עט"ת שנפסל גופו מלאכול בתרומה ובין אוכל שני של חולין גרידא אם הי' גופו נעשה שלישי לא היה אסור באוכלי תרומה ומחלק שם בין אוכל ראשון ושני דר"א ובין אוכל ראשון ושני דר' יהושע ע"ש בדבריו על דברי תוס' (דף ל"ג ע"ב) האוכל ובסוף ל"ד ע"א ד"ה שני וכו', ממילא ניחא דהוצרכו לעשותו שני בשמעתין דמייירי באוכל אוכל ראשון או שני של חולין גרידא: ובאמת גוף דברי המהרש"א שם תמוהים.

דר"י דאיירי שם בחולין שנעשו על טהרת תרומה. היינו בשלישי אבל בראשון ושני דר"י איך נרמז שם דאיירי בחולין שנעשו עט"ת ולא בחולין גרידא.

ואם נימא דבר הלמד מענינו כיון דשלישי דר"י איירי בעט"ת מסתמא דומיא דזה מייירי ראשון ושני דידיה א"כ קשה ואטו שלישי דר"א בחולין גרידא איירי הרי ליכא שלישי בחולין גרידא.

וא"כ על כרחין שלישי דר"א איירי בחולין שנעשו עט"ת וג"כ נימא דדומיא דהכי איירי ראשון ושני דיליה: ואולי הפונה דלר"א כיון דבחולין גרידא צריכין אנו לעשות האדם האוכל שני מטעם דלקא שדי משקין דתרומה לפיכך שוב אף בשלישי שנעשה עט"ת

עשו כן אף שהיה די לעשותו שלישי לא ראו לחלק בין אכל שני זה לאוכל שני זה אבל לר"י כבר מצינו לו חילוק בין שלישי זה לשלישי אחר שהרי חילק בין שלישי של חולין שנעשה עט"ת ובין חולין שנעשו עט"ק והיה לו לחלק גם בשני.

ואם כן שני חולין שנעשו עט"ת למה שני. ועל כן הוצרכו התוס' לפרש משום משקין דמעשר ואף דליכא לר"י שום שלישי רק בחולין עט"פ דעט"ק ס"ל דלאו פקודש דמי מ"מ הרי יש שלישי של קודש עצמו: ועוד נלענ"ד דבשני של חולין גרידא לא היה צריך לר"י למימר דמצינו שני עושה שני שהרי פשם שסבר ר"י שמירת חולין שנעשו עט"ת טומאה היא אצל הקודש הכי נמי שמירת חולין גרידא טומאה היא אצל תרומה והרי רש"י פי' בחולין [ל"ד] הטעם ששמירתה טומאה היא אצל הקודש ממה ששנינו בפ' חומר בקודש בגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קודש והכי נמי שנינו שם בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה ואם כן גם שמירת החולין טומאה היא אצל תרומה.

וחישיבנו בשני שלה דלמא ראשון הוא ולמה ליה לר"י למימר מצינו שני שעושה שני ע"י משקין. אלא ודאי דעיקר טעמין דר"י על שני של חולין שנעשו עט"ת ובזה היה די לעשותו שלישי והוצרכו התוס' לומר שהוצרכו לעשותו שני משום משקין דמעשר: שם בגמ' והפלים שנטמאו במשקין.

הנה הא דכלים שנטמאו במשקין פוסלים התרומה מפורש בסוף שמעתינו הטעם משום משקה זב וזבה. והרי פלים שנגעו במשקה הנה נעשו ראשונים וטמויי נמי מטמא א"כ קשה דהי' לנו לגזור משום משקה זב שפלים שנטמאו במשקין יטמאו תרומה.

ולמה שנינו מאלו פוסלין התרומה פלים שנטמאו במשקין וע' בתוי"ט במשנה דשלהי זבים: והנה יש מקום אתי דלהכי לא גזרו ש'טמאו תרומה. משום דבלא"ה יש לדקדק פי היכי דגזרו פלים שנטמאו משום גזירה דמשקה זב.

א"כ גם אדם יקבל טומאה ממשקים גזירה משום משקה דזב שהרי משקה דזב מטמא אדם כדכתיב פי' רוק הזב בטהור ולמימר שהדין באמת כן והא דלא חשבי' משום כיון שגזרו על פלים ממילא דהוא הדין אדם.

והא במשקים טמאים הקשו היינו הך והוצרכו לומר דלא שכיחא אבל אי הוה שכיחא לא הוה צריך למימר' משום דממילא נשמע מאוכל אוכלין טמאין וא"כ אדם וכלים דכי הדדי נינהו דבשניהם שייך גזירה משום משקה דזב נקט פלים וה"ה אדם.

זה אינו דא"כ שותה משקין טמאין למאי הלכתא תניא הא כבר נטמא האדם בנגעו בשפתיו במשקים ומאי איריא שותה. ולמימר דשותה משקין טמאים היינו בתחב לו חבירו בבית הבליעה זהו דחוק.

וגם מלתא דלא אפשר במשקים. אלא ודאי דבאמת משקים טמאים אינם מטמאים אדם בנגיעה רק בשתייה והיא גופה טעמא בעי דלמה בכלים שנטמאו במשקים גזרו משום משקה דזב ולמה לא גזרו ג"כ באדם שנטמא במשקים משום משקה דזב.

ובתחלת העיון רציתי לומר משום דבטומאה זו עבדו רבנן היפירא שאם נטמא גבו תוכו טהור דלא נשורף עלה תרומה וקדשים וא"כ בשלמא בכלי שיש מקום לעשות בו היפירא

גזרו אבל באדם דלא שייך בו תודה וגב ואין מקום לעשות בו היקר חששו פן ישרפו תרומה וקדשים ולהכי לא גזרו כלל: אמנם לדעת הראב"ד [עד כאן מצאתי.

וחבל על דאבדון] וע' עוד לקמן דף י"ד בדברי רש"י [ד"ה ר"י וכו' מש"ש]: שם מאן תנא האוכל אנוך ראשון והאוכל אנוך שני מיפסל פסילי טמוי לא מטמא הנה העולם מקשים למה הזכיר אוכלין שני והלא בנה לא נחלקו ר"א ור"י כלל ולכ"ע מיפסל פסול וטמוי לא מטמא רק באנוך ראשון פליג וה"ל למימר מאן תנא דאנוך ראשון מיפסל פסיל וכו': ונראה לתרץ עפ"י סברת הרא"ש בחולין שהבאתי לעיל לחלק בין האוכל חולין שנעשו עט"ת אז האדם הנעשה שלישי אסור בתרומה לאכול אבל בחולין גרידא אי אפשר לעשות האדם שלישי לאסרו באכילת תרומה וצריכה לעשותו שני: והנה בחולין גרידא לא סגי שלא נעשה אוכל אנוך שני שני מטעם שקיל משקין דתרומה וכו' דאי הוה משוינון לי' שלישי לא הועלנו מידי שהרי הוא מותר בתרומה וכסברת מהרש"א.

וכיון שעשינו אוכל אנוך שני שני מוכרחין אנו לעשות אוכל אנוך ראשון ראשון להשוות המדה. אבל באוכל אנוך ראשון שנעשו עט"ת וכן באוכל אנוך שני סגי לעשותו שלישי שהרי ממילא אסור בתרומה עכ"פ באכילה ושת"י ואז באנוך ראשון משוינון לי' שני אף שפגי לעשותו שלישי מ"מ משוינון המדה.

וכמו שבאוכל אנוך שני נחית רק חד דרגא ונעשה שלישי הכי נמי באנוך ראשון נחית חד דרגא וא"כ לא היה יכול להקשות מאן תנא דאוכל אנוך ראשון מיפסל פסיל וכו' דאיפא למימר לעולם ר"א ור"א מייירי בחולין גרידא וכאן מייירי בחולין על טהרת תרומה ולזה קאמר מאן תנא דאוכל אנוך ראשון ואוכל אנוך שני מיפסל פסיל וכו' א"כ מ"מ דלא כר"א דאי אוכל אנוך ראשון אפי' מטמא או שאוכל שני אפי' מיפסל לא פסיל.

שהרי אינו נעשה אלא שלישי ואינו אסור אלא לאכול אבל לא ליגע: וזהו פונת רש"י שפי' לקמן (דף י"ד ע"א) ד"ה ופסיל להו ונתורה הנהירה על שמירת התרומה וכו'. וברש"א הקשה דלמה אהז רש"י איסור זה ושבביק איסור אכילת תרומה טמאה.

ואף שבמה שפי' הרש"א שהוא במיתה טעות הוא שאין עונש מיתה אלא בטומאת הגוף אבל אכילת תרומה טמאה אינו אלא בעשה מ"מ עכ"פ היה יכול למימר איסור האכילה: ולפי מ"ש נחא דהרי היה קשה לו למה הנצרה למימר מאן תנא אנוך ראשון ושני ודי באמרו אנוך ראשון דבהא הוא דפליגי.

וצ"ל לחלק בין חולין שנעשו עט"ת ובין חולין גרידא פסברת מהרש"א דחולין וקשה אף בחולין שנעשו עט"ת לא סגי לעשותו שלישי דתינח לתקן מכשול דתרום' אבל מכשול דמעשר לא תקנת ומאי אולמא דתרום' ממעשר אדרבא אכילת המעשר בטומאת המעשר תמיר יותר מאכילת תרומה טמאה שבמעשר לוקה ובתרומה אינו לוקה ולכן פירש"י שבתרומה יש עוד איסור דהיינו לטמא התרומה ובתרומה הוא דכתיב משמרת ולא במעשר: דף י"ד ע"א גמ' שלישי שני לקודש ואין שני וכו'.

דע דהא דאנוך שלישי של חולין שנעשו עט"ת שני לקודש משום ששמירת' טומאה היא אצל הקודש קשיא לי. למה המציא ר' יהושע חומרא זו באדם האוכלו ולמה לא אמר

חומרא זו לענן השלישי עצמו שלענן קודש השלישי הזה מיקשב ראשון ואם נגע שלישי במאכל של קודש עושהו שני מטעם דחיישין לענן קודש שמא שלישי זה ראשון הוא ועושהו שני וכמבואר באמת במשנה ו' פ"ב דטהרות [ואם נימא] דר"י סבר כר"א במשנה זו שם דלית לי' הך סברא שמירתה טומאה היא אצל הקודש א"כ למה לענן האדם האוכלו ס"ל דשמירתה טומאה היא אצל הקודש.

ואם אמנם דעל ר' יהושע אין התמי גדולה כ"כ דנוכל לדחות ולומר דבאמת גם לענן האוכל השלישי עצמו ס"ל כן דאם נוגע בקודש מחשבינן ליה פראשון אלא דכאן איירי באוכל אנוכל ראשון ואוכל אנוכל שני לענן האדם נקיט נמי בשלישי לענן האדם: אמנם לרבינו הגדול הרמב"ם בפ"א מאה"ט ה' ט' ראיתי שכתב חולין שנעשו עט"ת השלישי שבהם פסול ואם נגע בקודש אינו עושהו רביעי.

וטעמי' של הרמב"ם הוא לפי שאין שלישי עושה רביעי בקודש אלא קודש מקודש בלבד. ובה' י"ג פתב האוכל שלישי שבתרומה עצמה או שבחולין שנעשו על טהרת תרומה אעפ"י שטהור לנגיעת תרומה הרי הוא כשני לענן הקודש שטהרת תרומה טומאה היא אצל הקודש הרי שלענן האדם האוכלו אמרינן שמירת תרומה טומאה היא אצל הקודש ולענן השלישי עצמו לא אמרינן כן.

והדבר צריך תלמוד וע' בסוף ספר ברכת הזבח: והשונה משקים טמאים וכו' היינו הך. יש לדקדק דמאי קושיא דלמה לי' למיתני'.

ונהרי צריך למימרא להורות דדוקא שונה לאפוקי נוגע דלא נימא דבכלל פלים שנטמאו במשקין נכלל גם אדם וכמו שרצינו לומר כן בריש סוגיא קמ"ל השונה משקים טמאים דוקא שונה.

ועפ"י זה רציתי להביא ראי' לדעת הרמב"ם [פ"ז מאה"ט ה' ב'] שפסק דמשקה ידים אינם מטמאים פלי. ולדידי' גם השתא דנקט השונה משקים טמאים לא פלטינן מטענות הזה דמשקים מטמאים אדם כדרך שמשטמאים פלים ושונה משקים טמאים דנקט מייירי במשקה ידים שאינם מטמאים גם פלים בנגיעה לחוד ומטמאים אדם בשתייה ושפיר מקשה היינו הך: ודעת התוס' לקמן ע"ב בד"ה אלא במשקים הבאים מחמת שרץ שמבואר בהדיא דס"ל שמשקה ידים ג"כ מטמא פלי והוא דעת הרמב"ם דא"כ קשה מאי מקשה הגמ' היינו הך ודלמא אתי לאפוקי דאדם אינו מקבל טומאה במגע משקים טמאים ואינו בכלל פלים.

נלע"ד משום דבגוף הדין של כל הני ט' דחשיב דפסלי תרומה מגזירת ח"י דבר לא מצינו מפורש אם גזרו לתלות או לשרוף הן אמת דבחדא מינייהו מצינו מפורש שתחילת גזירתן לשריפה והיינו ידים.

ובחדא מינייהו מצינו מפורש להיפוך דהיינו פלים שנטמאו במשקים דמפורש בבכורות (דף ל"ח) דעבדו רבנן היפירא דלא לשרוף וכו'. אבל השאר הפוסלים שבכלל ח"י דבר לא מצאתי מפורש ודעת התוס' בפסחים (דף ט"ו ע"א) דרק בכלים שנטמאו במשקים הוא דאין שורפין ע"ש בד"ה ולד טומאה דרבנן שאפ"י באוכלים שנטמאו במשקים

שְׁנִכְלְלוּ בְּדַבּוּר אֶחָד עִם כָּל אֵלֶּיךָ הַתּוֹסֵף שֶׁמֶתְּבוֹתָהּ עַל כָּל אֵין שׁוֹרְפִין אֶבֶל
עַל אוֹכְלִים שׁוֹרְפִים.

וּמֵעַתָּה הַתּוֹסֵף לְשִׁטְתֵּיהוּ שֶׁפִּיר פֶּסְקוֹ דְּכָלִּים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִים הִיָּנוּ אִפִּי מִשְׁקָה יָדִים
וְאֵפֶ"כ לְדִידֵהוּ שֶׁפִּיר מִקְשָׁה בְּשׁוֹתָהּ מִשְׁקִים הִיָּנוּ הֵךְ דְּלִידֵהוּ בְּלֵאוּ הֵכִי לִיפֵא לְמִימֵר
לְאִפּוֹקִי נוֹגַע דֵּהָא לֹא שְׁמַעְנוּ כָּלֵל לְאִפּוֹקִי נוֹגַע.

וּלְעוֹלָם דְּאָדָם נִכְלָל בְּכָלִּים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִים אֶלָּא שְׁעַל זֶה אֵין שׁוֹרְפִים וּבְשׁוֹתָהּ מִשְׁקִים
טְמָאִים שׁוֹרְפִים: רַש"י ד"ה שְׁלִישִׁי וְכו' וּבפ"ב דְּשַׁחֲיִטַת חֻלִּין מְפָרֵשׁ טְעָמָא דְּתַרְנוּנֵיהוּ.
הֵנָּה אֵין פְּנוּנַת רַש"י טְעָמָא דְּתַרְנוּנֵיהוּ ר"א וּר"י [וְכַמוֹ"ש רַש"ל] שְׁהָרִי אַח"כ הוּא
דְּמַרְשִׁים רַש"י ר"י אוֹמֵר וְכו' אֶלָּא פְּנוּנַת רַש"י טְעָמָא דְּתַרְנוּנֵיהוּ הִיָּנוּ מֵה שְׁאוּכַל אֶבֶל
רַאשׁוֹן נְעֻשָׁה רַאשׁוֹן [לְר"א וְאוֹכַל אֶבֶל שְׁלִישִׁי נְעֻשָׁה] שְׁלִישִׁי.

אֶבֶל מֵה שְׁאוּכַל אֶבֶל שְׁנִי נְעֻשָׁה שְׁנִי הַטְעַם מְפֻרָשׁ בְּשִׁמְעָתִין דְּלָמָּא אֶבֶל אֶבֶל אֶבֶל אֶבֶל
וְשִׁקֵּיל מִשְׁקִין דְּתַרוּמָה וְשִׁדִּי לְפָנֵי אֶבֶל בְּאוֹכַל רַאשׁוֹן שְׁיִחְשַׁב רַאשׁוֹן אֵין צְנֻרָה לְזֶה
דְּדִי הֵיךְ שְׁיִחְשַׁב שְׁנִי וְכַמוֹ שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסֵף בְּחֻלִּין.

וְכֵן בְּאוֹכַל שְׁלִישִׁי שְׁלִישִׁי אֵין שׁוּם טְעַם וְכַמוֹ שְׁפִי הַרַש"א בְּשִׁמְעָתִין בְּשֵׁם הַרַש"ש.
וְאִמְנָם בְּאֵלוּ תַרְנוּנֵיהוּ טְעָמָא דְּר"א כְּדִמְפָרֵשׁ אִיהוּ בְּעֻצְמוֹ בְּחֻלִּין מְצִינּוּ בְּנִבְלַת הָעוֹף
שְׁהָאוּכַל חֲמוֹר מִן הַמְּאָכֵל וְאֵין לֹא נְעֻבִיד אֶבֶל כְּמֵאֶכֶל זֶהוּ פְּנוּנַת רַש"י מ"ש וְשֵׁם מְפֻרָשׁ
טְעָמָא דְּתַרְנוּנֵיהוּ: אֶלָּא דְּעִדִּין יֵשׁ לְהַבִּין מֵה בְּעֵי רַש"י בְּזֶה וְזֶה אֵינוּ שְׁיִיךְ לְפִירוּשָׁא
דְּשִׁמְעָתִין וּמֵה גַם דְּשִׁמְעָתִין הוּא בְּזֶה דְּלָא כַר"א.

וְהֵנָּה גַם בְּדַבְרֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ פִּירַשׁ"י וְהֵתָם מְפָרֵשׁ טְעָמָא דְּשְׁנֵי עוֹשָׂה שְׁנֵי ע"י מִשְׁקִין. וְג"כ
קִשָּׁה מֵאֵי בְּעֵי רַש"י בְּזֶה.

וְאִמְנָם נִרְאֶה פְּנוּנַת רַש"י עפ"י מֵה שְׁאֲבָאָר. דְּבִאֲמַת עוֹד דְּבָר א' הוּא בְּשִׁמְעָתִין דֵּה"ל
לְהַגְמ' לְמִימֵר דֵּהָא דְּלָא כַר"א.

דֵּהֵנָּה בְּכָלִּים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין מְפֻרָשׁ בְּסוּף שְׁמַעָתִין הַטְעַם מְשׁוּם גְּזִירָה דְּמִשְׁקָה זָב
וְזָבָה. וְהָרִי כָּלִים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקָה הַזָּב נְעֻשׂוּ רַאשׁוֹנִים וְטְמוּנֵי נְמִי מְטָמוּ.

וְהֵיךְ לָנוּ לְגִזּוֹר מְשׁוּם מִשְׁקָה זָב שְׁכָלִים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין יְטָמָאוּ תַרּוּמָה וְלָמָּה שְׁנָה וְאֵלוּ
פּוֹסְלִין הַתַּרּוּמָה כָּלִים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין וְע' לְעֵיל בְּרִישׁ סוּגְיִין מ"ש בְּזֶה וְנִרְאֶה מְשׁוּם
דֵּהֵמִשְׁקָה אֵינוּ רַק רַאשׁוֹן דְּאוֹכַל וּמִשְׁקָה אֵינוּ נְעֻשִׁין אֲב הַטְּוִמָאָה וְכִיּוֹן שְׁהֵמִשְׁקָה רַק
רַאשׁוֹנִים אֵיךְ יִחְשַׁב הַכָּלִי רַאשׁוֹן וְאֵין רַאשׁוֹן עוֹשָׂה רַאשׁוֹן וְאֵין שְׁיֵשׁ לָנוּ טְעַם מְשׁוּם
מִשְׁקָה זָב מ"מ דְּמִי לְחוּכָא אֵי לָאו שְׁמַצִּינוּ כִּיּוֹצָא.

וְלֹא מְצִינּוּ כִּיּוֹצָא בְּזֶה. אֶלָּא דְּתִינַח לְר"י אֶבֶל לְר"א דְּסוּבֵר אוֹכַל אֶבֶל רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן
א"כ מְצִינּוּ רַאשׁוֹן עוֹשָׂה רַאשׁוֹן.

וְא"כ גַם כָּלִים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין יִחְשַׁבוּ רַאשׁוֹן וְטְמוּנֵי נְמִי מְטָמֵי. וְלְמִימֵר דְּלְר"א
בְּאֲמַת כָּלִים שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין טְמוּנֵי נְמִי מְטָמֵי וּמֵה שְׁשִׁינּוּ אֵלוּ פּוֹסְלִין כּו' וְהַכָּלִים
שְׁנִטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין הִיָּנוּ לְר"י א"כ קִשָּׁה כְּשֵׁם שְׁאֲמֵר מֵאֵן תָּנָא אוֹכַל אֶבֶל רַאשׁוֹן וְכו'

הנה ליה למימר נמי מאן תנא אןכל ראשון וכלים שנטמאו במשקין מןפסל פסלי דלא כר"א.

אלא דבאמת זה אתי גם כר"א דבשלמא באןכל יליף ר"א ק"ו מנבלת עוף שמצינו אוכל חמור מן המאכל ק"ו דנעביד אןכל כמאכל אבל בנגיעה כמו כלים שנגעו במשקים לא מצינו דבר הנוגע שיהיה חמור ממה שנגע דניליף מיניה דנעביד נוגע פדבר שנגע בו.

ואף שמצינו משקים שנעשו ראשונים משני. זה חומרא דמשקים אבל פדבר שאינו משקה לא מצינו.

ואם כן כלים שנטמאו במשקים איתו גם כר"א. ונהו פונת רש"י שפירש פדברי ר"א ובחולין מפרש טעמא דתרנוייהו: ולפי זה הנה קשה תינח לר"א אבל ר"י לא יליף מנבלת עוף כמבואר בחולין ואעפ"כ סובר שני עושה שני והינו משום דאזיל פתר טעמא דזימנין דאכיל אוכלים כו' אבל ראשון לא הוצרך לעשותו ראשון דכבר נפק מחשש משקים דתרומה במה שנעשה שני א"כ בכלים דשפיר איכא למיזל פתר חששא גזירה משום משקה דנב והי' להמשקים לעשות הכלים ראשון.

וראשון יעשה ראשון כשם ששני עושה שני. וא"כ איך אתי מתני' דאלו פוסלין כר' יהושע ולכן הוכרח רש"י לפרש פאן דבשחיתת חולין מפרש טעמא דמצינו שני עושה שני וא"כ בראשון דלא מצינו פיןצא בזה אין ראשון עושה ראשון ולא משגיחו בחדששא דמשקה דנב: תוס' בד"ה ר"י אומר וכו' בפ"ב דחולין וכו' וא"ת מאי צריך התם להאי טעמא וכו' ונשתי משקין דתרומה וכו' והנה לכאורה דבריהם תמוהים שפחולין (דף ל"ד ע"א) בתוס' ד"ה שני שני למה הקשו התוס' ואע"ג דאיכא למיגזר דבהדי דאכיל אוכלים טמאים שדי לפיו משקין דמעשר וכו' הרי שהוכרחו להקשות ממצעשר ולא מתרומה וא"כ איך הקשו פאן במס' שבת מתרומה.

ונראה דהנה פבר פתבתי לעיל בכונת הרש"א בחולין שכ' דלהכי נקטו התוס' בד"ה שני וכו' משום דשקיל אוכלין דמעשר דלר"י קיימינן שם דאיירי דנקא בחולין שנעשו עט"ת דג' דידי' נמי נפסל מלאכול בתרומה וכו' וכונתו דר"א הקשה לר"י ממה שלא חילק בין חולין גרידא לחולין שנעשו עט"ת דבנעשו עט"ת הנה די למיעבדי' שלישי וג"כ שוב לא שקיל משקין דתרומה לפומי'.

ומעתה ניחא דבחולין רשמו על הקושיא. דהינו קושית ר"א שהקשה לר"י שני שני למה פי' דבחולין שנעשו עט"ת הנה די למיעבדי' שלישי ולמה לה לעשותו שני ולכן הוכרחו התוס' להקשות ממצעשר.

אבל פאן בשבת הקשו על המסקנא על תשובת ר"י שמצינו שני עושה שני ע"י משקין. על זה הקשו מאי צריך להאי טעמא פי' להביא ראיה דשני עושה שני ע"י משקין אשר בזה באמת דחה ר"א דהאי חומרא דמשקין היא וכמו"ש התוס' בחולין ונהרי תיפוק ליה דלהכי שני עושה שני פדמפרש בסמוך דזימנין דאכיל אוכלין טמאין ושדי משקין דתרומה וכו' ובחולין גרידא על פרחין צריך למיעבדי' שני משום תרומה [והסברת רש"א הנ"ל] וא"כ שוב מצינו שני עושה שני אפי' באןכלין.

וּלְהַכִּי גַם בְּחֻלִּין שְׁנַעְשׂוּ עַט"ת שְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי וְלֹא הוֹצֵרְכוּ הַתּוֹס' לְהַקְדִּים מְשׁוּם מַעֲשֶׂר.
וּע"ז תִּירָצוּ דְדָמִי לְחֻכָּא וּא"כ אִפִּי' בְּחֻלִּין גְּרִידָא לֹא שְׁיִיךְ לְמִיעֲבֹדֵי' שְׁנֵי אִי לֹא דִילְפִי'
מִמְשָׁקִין: אָמְנָם לְפִי מ"ש לְעֵיל בְּרִישׁ סִגְנִין דְּכִי הִכִּי דְשְׁמִירַת תְּרוּמָה לר"י טְנֻמָּאָה הִיא
אַצֵּל הַקְּוֹדֵשׁ הִכִּי נְמִי שְׁמִירַת חֻלִּין גְּרִידָא טְנֻמָּאָה אַצֵּל תְּרוּמָה א"כ נִסְתַּר סְבָרָא זֶה.

דְּמַמָּה דְשְׁנֵי דְחֻלִּין גְּרִידָא עוֹשֵׂה אֶת הָאוֹכֵל שְׁנֵי אִין רֵאִי' דְשְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי דְלִגְבֵי תְרוּמָה
חֻשְׁבִּי' לְשְׁנֵי שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן וְרֵאשׁוֹן עוֹשֵׂה שְׁנֵי. אַבְל שְׁנִקַּח מִזֶּה רֵאִיָּה לְחֻלִּין עַט"ת שְׁשְׁנֵי
עוֹשֵׂה שְׁנֵי לִיכָּא רֵאִיָּה וְלִכְּדָה הוֹצֵרְדָה לְהֵבִיא רֵאִיָּה שְׁשְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי ע"י מְשָׁקִין אִפְּלוּ
בְּחֻלִּין עֲצָמָם: וְנִלְע"ד דְּהַתּוֹס' לֹא ס"ל כְּפִי' רֵש"י פֶּאן דְּחִיּוּשֵׁינֵן לְשְׁלִישֵׁי שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן.

וּלְפִי זֶה ק"ו דְּחִיּוּשֵׁינֵן בְּשְׁנֵי שְׁמָא רֵאשׁוֹן. אַבְל הַתּוֹס' ס"ל כְּפִירֵש"י בְּחֻלִּין דְּחִיּוּשֵׁינֵן
שְׁמָא שְׁנֵי הוּא וּס"ל דְּנִגְיַעַת שְׁרָץ לֹא שְׁכִיחַ וְחִיּוּשֵׁינֵן רַק שְׁמָא שְׁנֵי וּא"כ הַשְׁנֵי שְׁעוֹשֵׂה
שְׁנֵי אִין הַטַּעַם דְּחִיּוּשֵׁינֵן שְׁמָא רֵאשׁוֹן הוּא דְרֵאשׁוֹן לֹא שְׁכִיחַ: וּבְזֶה נִלְע"ד ג"כ לְתַרְץ
פְּנוּנַת רֵש"י שְׁפִי' דְּמִוְזָהָר עַל שְׁמִירַת הַתְּרוּמָה מְדַכְתִּיב מְשָׁמְרַת תְּרוּמוֹתֵי.

מְשׁוּם דְרֵש"י פִּירֵשׁ פֶּאן דְּחִיּוּשֵׁינֵן לְשְׁלִישֵׁי שְׁמָא רֵאשׁוֹן וּבְאַמַּת הִיָּה דִּי לְפִרְשׁ דְּחִיּוּשֵׁינֵן
שְׁמָא שְׁנֵי הוּא אָמְנָם פְּנוּנַת רֵש"י לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְלָמָּה לֹא לר"י דְּמַצִּינוּ שְׁנֵי עוֹשֵׂה
שְׁנֵי ע"י מְשָׁקִין הָא בְּלֹא"ה עוֹשֵׂה שְׁנֵי כְּדִמְפָּרֵשׁ דְלָמָּה שְׁדִי מְשָׁקִין דְתְרוּמָה וְכו' וְצ"ל
דְּזֶה לֹא מִיְחֻשְׁבַּב שְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי מְשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינֵן לְשְׁנֵי דְחֻלִּין גְּרִידָא שְׁמָא רֵאשׁוֹן וּא"כ
אִפְתִּי לָמָּה בְּחֻלִּין עַט"ת שְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי.

וּמְשׁוּם חֻשְׁשׁ דְשְׁדִי מְשָׁקִין דְּמַעֲשֶׂר לֹא חֻשְׁשׁ רֵש"י לְפִי שְׁחֻשְׁשׁ זֶה אִינוּ נוֹהֵג רַק
בִּירוּשָׁלַיִם דְּבִגְבוּלִין בְּלֹא"ה לֹא שְׁדִי מַעֲשֶׂר לְפִנְמִיָּה אֵלֹא דְקָשָׁה אִפְתִּי בְּאֹנְכֵל שְׁנֵי
דְּמַעֲשֶׂר מְוַכְרַח לְעִשׂוֹתוֹ שְׁנֵי מְשׁוּם דְלָמָּה שְׁדִי מְשָׁקִין דְתְרוּמָה וּבְשְׁנֵי דְמַעֲשֶׂר לֹא שְׁיִיךְ
לְמִימַר שְׁמִירַתוֹ טְנֻמָּאָה הִיא אַצֵּל הַתְּרוּמָה.

דְלָמָּה יִזְהַר בְּשְׁמִירַת תְּרוּמָה מְשָׁמְרַת מַעֲשֶׂר שְׁגַם בְּמַעֲשֶׂר אִם יִטְמָא וְיִאֲכַלְנוּ לְקִי יִחְמִיר
אִפִּי' יוֹתֵר מִתְרוּמָה לְכַד פִּירֵש"י דְּבִתְרוּמָה זֶהִיר יוֹתֵר מְשׁוּם מְשָׁמְרַת תְּרוּמוֹתֵי: אֵלֹא
דְּלִפ"ז ס"ל לְרֵש"י דְּהִיכָּא דְאִיכָּא טַעַם לְמִיעֲבֹדֵי' שְׁנֵי לֹא הָוִי חוּכָּא וְלֹא צְרִיכִין לְמִשְׁפַּח
מִמְקוֹם אַחַר שְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי דְאִי לֹא תִימָא הִכִּי א"כ בְּלֹא"ה הוֹצֵרְדָה ר"י לְהֵבִיא רֵאִיָּה
מִמְשָׁקִין דֹּא"כ אִפִּי' שְׁנֵי דְחֻלִּין עֲצָמוּ לֹא שְׁיִיךְ לְמִיעֲבֹדֵי' שְׁנֵי אִי לֹא דְאִשְׁכַּחַן בְּמִשְׁקִין
וּכְתִירוּץ הַתּוֹס'.

וּלִפ"ז קָשָׁה דְבְרֵי רֵש"י שְׁפִירֵשׁ בְּדְבְרֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ וְהֵתָם מְפָרֵשׁ טַעַמָּא שְׁשְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי
ע"י מְשָׁקִין וְכו'. וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְּכֻוֹנְתוֹ בְּזֶה לִיְיָשֵׁב דְּהָא לר"י דְלֹא יְלִיף מִנְּבִלַת עוֹף
כְּמִבְּנוֹרָא בְּחֻלִּין וְאֵעִפ"כ סוּבַר שְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי.

וְהִיָּינוּ מְשׁוּם דְּאִזְגִּיל בְּתַר טַעַמָּא דְזִימְנִין דְּאֲכַל אוֹכְלִים וְכו' אַבְל רֵאשׁוֹן לֹא הוֹצֵרְדָה לְעִשׂוֹת
רֵאשׁוֹן דְּכָבָר נְפִיק מְחֻשְׁשׁ מְשָׁקִים, דְתְרוּמָה בְּמָה שְׁנַעְשֵׂה שְׁנֵי א"כ בְּכָלִים שְׁנַטְמָאוּ
בְּמִשְׁקִין דְשְׁפִיר אִיכָּא לְמִיזַל בְּתַר חֻשְׁשָׁא מְשׁוּם מְשָׁקָה דְזָב כְּמִפְּוֹרֵשׁ בְּסוּף שְׁמַעְתִּין וְהִיָּה
לְהַמְשָׁקִים לְעִשׂוֹת הַכָּלִים רֵאשׁוֹן וְרֵאשׁוֹן יַעֲשֶׂה רֵאשׁוֹן כְּשֵׁם שְׁשְׁנֵי עוֹשֵׂה שְׁנֵי וּא"כ אִיךְ
אַתִּי מַתְנִי' דְּאֵלוּ פּוֹסְלִין כּר"י.

ולכן הןכרח רש"י לפרש פאן דבשחיתת חולין מפרש טעמא דמצינו שני עושה שני וא"כ בראשון דלא מצינו פיוצא בזה אין ראשון עושה ראשון ולא משגחינו בחדששא דמשקה דזב: אמנם לפי מ"ש פאן דלרש"י לא משגחינו בחוכא היכא דאיפא טעמא א"כ היא גופא קשה פלים שנטמאו במשקין אמאי מיפסל פסלי טמוני לא מטמא.

וע' לעיל בריש סוגיין מש"ש: ע"ב גמ' טב"י דאורייתא וכו' סמי מפאן טב"י. הנה מה דקאמר סמי וכו' היינו מי"ח דבר אבל לא מהמשנה וכמבואר בתוס' בד"ה סמי וכו' וא"כ ק' דלמה נקטה המשנה ט"י באמצע הני דהם דרבנן וטב"י דאורייתא.

וממ"נ או שהיה לו להתחיל בט"י או לסיים בה אבל לערב טב"י באמצע הני שהם מח"י דבר הוא תמוה. ואמרת דעל טב"י ודאי שורפין שהרי הוא דאורייתא ונתתם התנא וקבע מקום לטבול יום לומר עד פאן שורפין לאפוקי פלים שנטמאו במשקים דקבע לו מקום אחר טבו"י שעל זה אין שורפין.

והוא פדעת התוס' בפסחים (דף ט"ו ע"א) ד"ה ו'לד טומאה דרבנן דעל כל פסולי תרומה שבת"י דבר שורפין ע"ש ואף שגם אוכלין שנטמאו במשקין הוא אחר טבו"י ועל זה לדעת התוס' שורפין.

יש לומר שלא היה יכול להפריד בין אוכלים לכלים דכחדא חשיב להו בסוף הסוגיא לר"מ. ואולי מזה מוכח שסתם כר"מ ולקף פסק הרמב"ם בצנור כר"מ ומתורץ קושית הכ"מ בפ"ב מה' מקנאות עיין שם: ודעת רש"י לקמן דף ט"ז ע"א בד"ה עבדו רבנן הדיקרא וכו' דלא שרפי תרומה משום טומאה דרבנן בר מן ששה.

ספיקות ע"כ. הרי רש"י פללא פניל דבשום טומאה דרבנן אין שורפין.

ואף דלכאורה דברי רש"י תמוהים שהרי ידים ודאי שורפין ואיך כתב רש"י פלל ונקט חוץ מששה ספיקות ולא נקט ידים. נראה דרש"י נשמר בלשונו ובכללא דכניל דלא שרפי משום טומאה אבל ידים לאו משום סרף טומאה גזרו אלא משום מקום טיזנפת.

ועכ"פ לרש"י באוכל אוכלים טמאים ושטה משקים טמאים וכדומה אין שורפין. א"כ פלא למה קבע טבו"י באמצע הח"י דבר שהמה מדרבנן והטבו"י דאורייתא.

ואמרת שזה פוננת רש"י במה דאמרינו סמי מפאן ט"י ופירש"י סמי מפאן הסר מפאן. ועפ"י פשוטן של דברים פוננת רש"י דלא תימא סמי מחוק.

ובאמת אין אנו צריכים למחוק טבו"י מהמשנה דהמשנה אלו פוסלין קתני וגם טבו"י פסיל. ולכן פירש"י סמי הסר כלומר הסר מן המנין שלא יבא במנין הח"י דבר.

ואמנם אפתי מלת מפאן הוא מיותר ברש"י והיה לרש"י רק לרשום סמי הסר. אבל על פי מ"ש ניקח שקושית הגמ' הוא גם על המשנה טבול יום דאורייתא ולמה קבע באמצע פסולי דרבנן ומשני סמי מפאן ומפאן דייקא והוא עצמו פירש"י סמי מפאן הסר מפאן טבול יום כלומר מפאן מקום זה ובאמת מקומו או בתחלת המשנה או בתוכה: תוס' ד"ה שמאי והלל וכו' לא בעי לשנויי וכו' בידיים הבאים מחמת ספר ולא בסתם ידים וכו'.

וניש להקשות דמה ירויחו בזה שְהרי אם שמאי והלל גזרו בידיים הבאים מחמת ספר ממילא גזרו גם על ספר כמבואר [לעיל ע"א] בתוס' ד"ה אף הידיים דלא שייך למיגזר בידיים הבאות מחמת ספר אם לא גזרו עדיין על ספר עצמו.

אם כן דשמאי והלל גזרו על ספר תשוב קושית הגמ' על ספר דחשיב הי"ש דבר למימרא דתלמידי שמאי והלל גזרו והא שמאי והלל גזרו ואמרת לנישב. דקושית התוס' הוא דעל ספר שפיר יש לתרץ שמאי והלל גזרו לתלות ותלמידיהו גזרו גזרו לשון [אלא] דלפ"ז קשה אם זאת היא פוננתם ואפתי צריה לומר לתלות ולשורף א"כ לפי קושיתם למימר דסתם ידיים היינו הבאות מחמת ספר א"כ הנה להם להקשות בסגנון אחר ולמימר דאילפא דאמר ידיים תחילתן לשריפה היינו ידיים מחמת ספר אבל סתם ידיים לא הנה תחילת גזירתן לשריפה וגזרו שמאי והלל לתלות ותלמידיהו לשורף: ונראה עפ"י מ"ש לעיל בריש סוגיין על הא דמקשה הש"ס והשוטה משקים טמאים היינו הך.

ונהרי צריה למימרא להורות דדוקא שוטה ולאפוקי נוגע במשקים אינו מקבל טומאה דלא נימא דבכלל פלים שנטמאו במשקים נכלל גם אדם דכי היכי דגזרו פלים שנטמאו במשקים משום גזירה דמשקה זב א"כ גם אדם יקבל טומאה ממשקים גזירה משום משקה דזב דמשקה זב מטמא אדם, וכתבתי שם לתרץ דלדעת התוס' בפסחים (דף ט"ו) ד"ה וליד טומאה כו' דרק בכלים שנטמאו במשקים הוא דאין שורפין אבל על שאר פוסלי תרומה שבח"י דבר שורפין שפיר מקשה היינו הך דלדידהו ליכא למימר לאפוקי נוגע דלא שמענו כלל לאפוקי נוגע דלעולם דאדם נכלל בכלים שנטמאו במשקים אלא שעל זה אין שורפין ובשוטה משקים טמאים שורפים: והנה לדעת תוס' דעל שארי פוסלי תרומה שבי"ח דבר שורפין וכיון דלא מצינו בהם שנגזרו ב' פעמים רק בי"ח דבר נגזרו א"כ קשה קושית הגמ' בדף ט"ו ע"ב למימרא דתחילת גזירתם לשריפה והאמר אילפא ידיים תחילת גזירתן לשריפה מידי אחרין' לא ונלע"ד דלא אמר אילפא אלא בדבר שגזרו מחמת ספק פגון ידיים שמה נגעו במקום הטניפות ובאמת אם שמר ידיו אחר הנטילה אינו פוסלים.

וא"כ פסול דידהו הוא מחמת ספק. ועל זה אמר ידיים הוא דתחילת גזירתן לשריפה וא"כ שם בדף ט"ו ע"ב לענין ארץ העמים דג"כ הוא מחמת ספק שמה קברו שם העכו"ם מקשה שפיר מאילפא אבל שאר ח"י דבר שפוסלי תרומה מחמת גזירה לא מחמת ספק גזרו תחילת גזירתן לשריפה: ומעתה נשוב לדברי התוס' דידן.

דלא היו יכולים התוס' להקשות בסגנון אחר ולמימר דאילפא דאמר ידיים תחילתן לשריפה היינו ידיים מחמת ספר אבל סתם ידיים לא הנה תחילת גזירתן לשריפה וגזרו שמאי והלל לתלות ותלמידיהו לשורף דהא אם אילפא קאי על ידיים מחמת ספר וא"כ הני לא מחמת ספק הוא רק מטעם דר' פרנץ וא"כ על כל דבר פניל אילפא דמידי אחרין אין תחילתן לשריפה ואם שוטה משקים טמאים היינו לתלות רלשורף אי אפשר שְהרי לא מצינו בהו שני גזירות רק פעם א' בי"ח דבר א"כ קשה מאי מקשה היינו הך דלמא אתי לאפוקי נוגע וכנ"ל ודוק: סוגיא דארץ העכו"ם וכלי"ז דף ט"ו גמ' אלא אינהו גזרו אגושא לשורף וכו' עד סוף הסוגיא: הנה בעיקר החילוק בארץ העכו"ם בין גושא לאורא.

הדבר קשה להבין לרבנו דסברי דקברי עפ"ם מטמאים באהל א"כ פיון שחשו למקום קבר מה חילוק בין גושא לאוירא. וכבר נתקשה בזה המ"ל בפ"א מטומאת מת הל' א' ונדחק פיון שטומאת אהל אינה נוהגת בשאר טומאות כי אם בטומאת נפש הקילו בה והוא דוחק גדול: והנלע"ד משום שגושא שייך גם בגוש הבא מח"ל לארץ אבל אוירא לא שייך בגוש הבא לארץ לפי שבחתיכה כזו אין להסתפק לקבר רק לעצם פשעורה וכמבואר במ"ל.

ומעתה יש לומר שבגושא חששו א"י שיהא תמורה ביותר וגם חששו לקדשים שינדמן שיובא גוש לירושלים ואף שכתב הרש"א שזה לא שכיח היינו שבשביל זה לא היו קובעים עיקר הגזירה אבל פיון שפבר גזרו שוב חששו גם לזה והחמירו בגזירתן לשוןף אבל אוירא דלא שייך רק בחו"ל עצמו ושם לא שכיח תרומת א"י וקדשים ליתניהו שם כלל לא החמירו בגזירתן ואמרו תולין: וכל זה אנו מוכרחים בתחילת הסוגיא אבל לבסוף דמסיק דמתחילה גזרו אגושא לתלות באוירא לא פלוג אפא למימר דמתחילה לא רצו לגזור אוירא דעבדו היפרא דלא לשוןף תרו"ק.

אלא שאם זה ה"ה טעמם א"כ זה מחשב כמו שגזרו שלא לטמא אוירא פי הכי דלא נישרון. והרי זה מעין מה שכתב הבעה"מ במגןן שמונה עשר דבר דחד מינייהו מי שחששו נותן פיסו לנכרי דזה היתר הוא שהתירו ליתן לנכרי ואיך שייך למיחשב זה לגזירה וכתב הבעה"מ שזה היתר הבא מפלל איסור שגזרו שיהא מותר ליתן כדי שלא יבא לידי איסור שיטלטל בעצמו ד' אמות ברה"ר הכי נמי מה שלא גזרו על אוירא הוא הבא מטעם איסור.

וא"כ איך אתו רבנו דפ' שנים וגזרו על אוירא ואין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד הקודם. בשלמא באמצע הסוגיא דמוקי דהם גזרו על גושא לתלות ועל אוירא לא פלוג ואתו רבנו דפ' שנים וגזרו על גושא לשוןף ועל אוירא לתלות שפיר פיון שפבר גזרו אגושא לשוןף ולהחמיר שוב יכולין לגזור על אוירא שהרי בטל טעם הראשון שהרי כעת באמת שורפין אבל למסקנא דגם רבנו דפ' שנים לא גזרו לשוןף א"כ איך גזרו על אוירא ולא חשו דלמא אתי לשוןף כמו שחשו יוסי ויוסי ולכן למסקנא צריף ג"כ לומר שמה שלא גזרו יוסי על אוירא הוא מטעם דלא שייך רק בתרומת ח"ל ולא משום שחשו דלמא אתי לשוןף: והנה סברת המשנה למלך שחילק לפי שטומאת אויר אינו נוהג בשאר טומאות לא חשו לו פתבתי שהוא דוחק שהרי במת אויר נוגע שנים.

ואומר אני שגם מדברי התוס' מוכח דלא כסברת המ"ל: דהתוס' בד"ה אתו אינהו וקשה דמפלי זכוכית לא תירץ פלוג אפי' לפי המסקנא ולכאורה דבריהם צ"ע דלמה לא ניחא במסקנא שהרי לפי מה דאמרי' לקמן (דף ט"ז ע"א) פיון דכי נשתפרו וכו' שוינהו ככלי מתכות וכו' וכ' התוס' שם דלא גרסינן אלא דלא הדר בי' ממאי דאמר שוינהו ככלי חרש דמשום נשפרו וכו' אין טעם להוריד להם טומאה בתחלה כו' ע"ש א"כ שני מיני טומאה גזרו בכלי זכוכית טומאת תוכו משום דמיון כלי חרס והוא היותר מסתבר אלא פיון שפבר הורידו טומאה טמאו גם מגבן משום דמיון כלי מתכות וא"כ אפא למימר יוסי ויוסי חששו רק לדמיון כלי חרס וגזרו על תוכו ורבנו דפ' שנים גזרו גם על גבן מטעם דנשפרו יש להם תקנה והנלע"ד בזה עפ"י דברי הרש"א בתוס' בד"ה אלא מעתה וכו'

וכי משני דהא דמטמאי מגבן משום שנראה תוכן כבדן לא מצי למיפרה וכו' וכתב הרש"א אבל להאי תירוץא פיון שנשפירו יש להם תקנה שוינהו ככלי מתכות ודאי דלא מטמאי נמי מאויר ככלי מתכות ומעתה אם יוסי ויוסי לא שוינהו ככלי מתכות ולא טמאו גבן א"כ על פרחין טמאו אוירן ככלי חרס דמהי תיתי לחלק בין תוכו לאוירו וא"כ איך יכלו אח"כ רבנן דפ' שנים לגזור על גבן משום כלי מתכות וע"י זה עקרו טומאת אוירן ואין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד הקדום להקל מה שהחמירו הם.

אמנם בגוף דברי הרש"א הללו הקשיתי לשאול לפי סברת הרש"א פיון שפבר שוינהו ככלי מתכות הוכרח להשוותן לגמרי אפי' לקולא דהיינו טומאת אויר שלא יקבל טומאה מאוירו. ונהרי קולא גדולה היא לבטל ממנו טומאת כל' חרס ק"ו לענן טומאת גב גופי' טומאה זו אינה שייכה לו מצד כ"ח רק מצד כלי מתכות פשיטא שאנו צריכין ליתן לו עכ"פ בטומאה זו קולא של כלי מתכות להיות לו טהרה במקנה שהרי אם תחמיר בטומאה זו שלא תטהר במקנה הנה תרתי דסתי אהדדי.

ולפי זה קשה למה הנצרכו התוס' לומר דלא גרסינן אלא הרי שפיר גרס אלא דחזר בו ממאי דמוקי מתני' דאלו חוצצין כר"מ דוקא ומתוקמא גם כרבנן וכגון שנטמא מגבו דאז יש לו טהרה במקנה וזה באמת דעת רש"י דסובר דלחומר שפא לו מצד כלי מתכות עכ"פ מהני לו טבילה כדפירש"י [לקמן דף ט"ז] בד"ה לטומאתן ישינה שפירש להטעין טבילה דמשמע דעכ"פ טבילה מועלת בהו, ואם אמנם מספק אני בכוננת רש"י אם פיון לדברי הרש"א שאחרי שדמוהו לכלי מתכות ממילא מועלת בהוטבילה או אם פוננת רש"י לפי מה שאני סובר דעכ"פ לטומאה ישינה שחומרא זו אין לו רק מצד כלי מתכות [עכ"פ] מועלת טבילה אבל לטומאת תוכו שיש לו מצד כלי חרס אינו מועיל טבילה קודם שבירתו: ונחזור לסברתנו שהתוס' ודאי דלא ס"ל כדברי המהרש"א ונחומרא דכלי מתכות אחיתו ליה בשביל שיש לו תקנה אחר שנשפירו אבל לא הקולא ואם פן הדרא קושיא לדוכתי' דלפי זה גם לתירוצ הראשון כלי זכוכית מטמא מאוירו ואם פן למה פתבו התוס' דכי משני הואיל ונראה תוכו וכו' לא מצי למיפרה וכו' נהרי גם לתי' הראשון ג"כ צריך לומר פן: ונראה שהתוס' ס"ל כסברת הראב"ד בה' פלים פ"א ה' ה' אפשר לגזור שלש טומאות לפי שלא מצינו שלש טומאות הללו בשום כלי דהיינו תוף וגב ואויר לכה מיעטו את האויר שהוא חידוש וכל זה לתי' ראשון דשייך בו גב אבל לרב אשי ודאי דמטמא מאוירו וכל מיקרי שלש טומאות דלרב אשי גם הגב מיקרי תוף הואיל ונראה מתוכו כבדו: ודע שאף שכתב הראב"ד שמיעטו את האויר מפני שהוא חידוש אין מדבריו סיוע לדברי המ"ל שנתן טעם בארץ העמים לחלק בין גוש לאויר משום שהאויר חידוש הוא בטומאת מת דמה בכך פיון שפבר חששו בארץ העכו"ם שפא קברו שם מת צריכין לגזור כל טומאת מת.

אבל פוננת הראב"ד בכלי זכוכית שיש בו לגזור שלש טומאות דכולהו שייכי בו אלא שאי אפשר לגזור שלשתן שהוא דבר שלא מצינו בשום כלי שמקבל טומאה מן התורה והנצרכו למעט אחד.

ולכה מיעטו האויר שהוא חידוש: ומעתה אי הנה ס"ל להתוס' כסברת המשנה למלה שדבר שהוא חידוש רק בדבר א' אף שגזרו לא גזרו על החידוש אם פן מאי קשיא להו

להתוס' מכלי זכויות הא גם בכלי זכויות עצמו שינה תירוץ הגמ' יוסי גזר אגושא דהינו נגיעת תוכו ורפנו דפ' שנים גזרו על אוירא: וגם לדברי התוס' דבכלי זכויות שורפים ושינה גם בכלי זכויות אינהו גזור לתלות ורפנו דפ' שנים גזרו לשורף ואם פן איפא למימר דעל אויר פלי זכויות לא גזרו פלל משום שהיא חידוש פסברת המשנה למלך.

אם פן איפא למימר דבאמת אינו מטמא מגבו והא דלא חשבי' במשנה היינו משום דכלי חרס ונתר מטמא מאויר וכלי זכויות אינו מטמא מאויר. אלא ודאי שפסברת המשנה למלך ליתני' וחילוק בין גושא לאויר בארץ ישמעאלים והוא ע"פ סברתנו דבגוש החמירו יותר משום דשינה בתרומת א"י שהיא של תורה: ובגוף הדבר שנסתפקו התוס' בכלי זכויות.

לכאורה יש לומר דמעיקרא גזור בטומאה דאורייתא ולבסוף גזור אף על טומאה דרבנו ואמנם התוס' הוכיחו דא"כ גם בארץ פנענים יש לחלק פה. אמנם בשלמא לענין פלי זכויות שיקבל טומאה דרבנו יש כמה טומאות דרבנו פגון טומאת עו"ג וטומאת משקין לטמא פלים ובית הפרס וכדומה.

אבל בארץ פנענים שיטמא אחרים אפי' בדבר שאינו מקבל טומאה רק מדרבנו ליפא רק משקים וא"כ תינח למ"ד טומאת משקין דרבנו אבל למ"ד דאורייתא מאי איפא למימר וכולהו תנאי לא יחלקו על דבר שנגזר במנין ואעפ"י שכתבו התוס' בשמעתין בד"ה ועל אוירא דלרשב"י לא גזרו על ארץ פנענים יתר מקבריהם פבר כתב המשנה למלך דאפ"ה גזרו פדי שלא יצא מא"י לח"ל.

וכוננת התוס' ג"כ על דרך התירוץ הראשון פגון שהביא עפר מארץ פנענים לא"י אלא שלתי' הראשון אפי' לרבנו אינו מטמא באויר ולתירוץ השני דוקא לרשב"י ועכ"פ כולהו תנאי צריכין ליישב גזירת יוסי וגזירת רבנו דפ' שנים: ואמנם מצינו למימר לענין ארץ פנענים שיטמא פלי זכויות וא"כ דלמא רבנו דפ' שנים שגזרו על ארץ פנענים ועל פלי זכויות היינו חזא גזירה שארץ פנענים יטמא אפילו פלי זכויות ונסתר קושיות הגמ' וצריך לומר דקושיות הגמ' וכל הפלפול הוא ע"פ תירוץ הראשון דשוינהו בכלי מתכות וקשיא מטומאה ישנה ונ"ל דטומאה דרבנו לא אחיתו בה בכלי זכויות: אלא דלפי מה שאבאר לקמן בסוף סוגיין דדוקא לענין טומאה ישנה שאין לה עיקר בשל תורה בשום מקום הוא שאמרו פן ולא בדברים אחרים א"כ הדרא קושיא לדוקתא מאי מקשה הגמ' והא רבנו דפ' שנים גזור דלמא רבנו דפ' שנים גזרו על טומאה דרבנו דהינו שארץ פנענים יטמא פלי זכויות ולקמן יבואר זה: דף ט"ו ע"א גמ', פלי נתר וכ"ח הוא דטומאתן שנה אטו מדי אחרינא לא.

הקשה הפ"י דהגמ' פתח אלא מעתה לא ליטמא מגפן ומסיים פלי נתר וכלי חרס הוא דטומאתן שנה הנה לי' לסיים במאי דפתח פלי נתר וכלי חרס הוא מגפן. ונראה ליישב עפ"י מ"ש התוס' בד"ה אלא מעתה וכו' והה"ד דהנה מצי למימר וליטמאי מאוירן וכי משגי וכו' דאיפא למימר אין הכי נמי והא דלא תני להו בהדי נתר וכ"ח מאי דכלי זכויות מטמאי מגפן והנה לכאורה דבריהם תמוהים דלפ"ז איך כתבו מתחלה דהנה מצי למימר וליטמאי מאוירן הא איפא למימר אין הכי נמי והא דלא חשבי' בהדיניהו היינו משום דכלי זכויות מטמא מגבו.

אֵלָא כּוֹנֵנַת הַתּוֹס' הוּא דא"כ הַקְּשָׁה לֹא לְטַמְא מַגְבֵּן הָא אִיכָא לְמִימַר דְּבִאֲמַת אֵינָן מְטַמְא מַגְבֵּן וְהָא דְלֹא חֲשָׁבִי בְּהַדְוִיָּהוּ הֵיִינוּ מְשׁוּם דְּנִהְפִינָהּ הוּא דְכְּלִי זְכוּכִית אֵינוּ מְטַמְא אִפִּי מְאֹרֵרוּ וְצָרִיף לֹמַר דְּכּוֹנֵנַת קְוִשְׁנִית הַגַּמ' הוּא דַּעֲכ"פ חֲדָא מוּכַח שְׁמִשְׁוֹנָה מְכָלִי חֲרַס אוּ בְּטוּמְאָת הַגּוֹף אוּ בְּטִהְרַת הָאֹרִיר וּמַה דְּנִקְט לֹא לְטַמְאֵי מַגְבֵּן הַה"ד דַּהֲמ"ל וְלִיטַמְא מְאֹרֵרֵן יַחַד מִיַּנְיָהוּ נְקֻט.

וּא"כ לְכֹף לֹא מְסִיִּים הֵנִי הוּא דְלֹא מְטַמְאֵי מַגְבֵּן וְכו' דְּהָא אִיכָא לְמִימַר דְּגַם כְּלִי זְכוּכִית אֵינוּ מְטַמְא מַגְבּוֹ אֵלָא שְׁגַם מְאֹרִיר אֵינוּ מְטַמְא לְכֹף סִיִּים הֵנִי הוּא דְטוּמְאָתוֹן שְׁוֵה אָבֵל מִיָּדִי אַחְרִינָא לֹא פִי שְׁאֵינוּ שְׁנָה לְהוּ וּמִשְׁוֹנָה מִיַּנְיָהוּ עַכ"פ אוּ בְּגַב אוּ בְּאֹרִיר: שְׁם אֵלָא מַעֲתָה יַחְזָרוּ לְטוּמְאָתוֹן יְשִׁינָה כְּכִלִי מִתְכּוֹת: הֵנָּה הַפ"י נִדְחַק בְּקוֹשְׁנִית הַגַּמ' אֵלָא מַעֲתָה וְכו' וְכַתֵּב שְׁקוֹשְׁנִית זֹו הִיא רַק לְאַבְיֵי דְמְפָרֵשׁ לְקַמֵּן הַטַּעַם שְׁמָא לֹא יִקְבְּנָה בְּכַדִי טִהְרָתוֹ אָבֵל לְרַבָּא דְמְפָרֵשׁ שְׁמָא יֵאמְרוּ טְבִילָה בַּת יוֹמָא עוֹלָה לָהּ וּפִירֵשׁ"י שְׁהָרֹאָה שְׁמִשְׁתַּמְשִׁין בּוּ לְאַחַר תִּיקוּוֹנָה לְאַלְתֵּר בְּלֹא הָעֵרֵב שְׁמֵשׁ סוֹבֵר דְלֹא בְּעֵינָן בְּטְבִילַת כְּלִים הָעֵרֵב שְׁמֵשׁ וּלְפִי זֶה לֹא שְׁיִיף הָאִי טַעַמָא בְּכִלִי זְכוּכִית דְּהָא מְסַקִּינָן לְעֵיל דְכְּלִי זְכוּכִית אֵין לוֹ טִהְרָה בְּמַקְוָה.

וּנְשֹׂאֵר הַפ"י בְּקוֹשְׁנִית דְּאֹלִי אַבְיֵי סוֹבֵר כְּשִׁנְוִיָּא דְרַב אֲשִׁי וְאֵנִי אוֹמַר בְּמַחֲלָה מְכּוּבּוֹדוֹ אִם חֵיִישְׁוֹן בְּכִלִי הַמוֹעִיל טְבִילָה שְׁמָא יְאַחַר טְבִילָה בַּת יוֹמָא עוֹלָה שְׁהָרֹאָה לֹא יִדַּע שְׁנִשְׁבֵּר וְסוֹבֵר שְׁעַל יָדֵי טְבִילָה מְשַׁתַּמֵּשׁ בְּלֹא הָעֵרֵב שְׁמֵשׁ וְכַמְבּוֹנָר לְקַמֵּן בְּרִשׁ"י שְׁהָרֹאָה לֹא יִדַּע שְׁנִשְׁבֵּר א"כ ק"ו בְּכִלִי זְכוּכִית שְׁאֵינוּ מוֹעִיל טְבִילָה כְּלָל שְׁהִי לְנוּ לְבַרֵּר שְׁהָרֹאָה שְׁמִשְׁתַּמְשִׁים בּוּ אַחַר שְׁנִשְׁבֵּר לֹא יִדַּע שְׁנִשְׁבֵּר וְיִסְבּוֹר שְׁעַל יָדֵי טְבִילָה מְשַׁתַּמֵּשׁ בּוּ וְיֵאמַר שְׁמוֹעִיל טְבִילָה וְאִם הִי לְהַגְאֹן נ"י לְהַקְשׁוֹת קְוִשְׁנִית זֹו הִי לֹו לְהַקְשׁוֹת לְפִי הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשָׁנָה פִי"א דְכְּלִים שְׁפִירֵשׁ טַעַם חֲזָרְתוֹן לְטוּמְאָה יְשִׁינָה לֹא כַפִּי רַבָּנָן שְׁהָרֹאָה לֹא יִדַּע שְׁנִשְׁבֵּר וְהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ שְׁשְׁפִיר יִדַּע שְׁנִשְׁבֵּר אֵלָא שְׁיֵאמַר כִּינּוּן שְׁשִׁבִירָה מְטִהְרַת וְטְבִילָה מְטִהְרַת כְּשֵׁם שְׁשִׁבִירָה מְטִהְרַת בְּיוֹמוֹ עֲצָמוֹ.

כֹּף טְבִילָה מְטִהְרַת בְּיוֹמוֹ שְׁיִדְמָה טִהְרַת הַטְבִילָה לְטִהְרַת הַשְּׁבִירָה. וּבְזֶה שְׁפִיר קְאָמַר הַפ"י שְׁבְכִלִי זְכוּכִית שְׁאֵינָה מוֹעִיל טְבִילָה בְּטִלָה גְזִירָה זֹו: אֵלָא שְׁבְכָל זֶה אֵנִי תַמָּה עַל סְבֵרַת הַפ"י דְּהָרִי אִפִּי סְבֵרַתוֹ שְׁקוֹשְׁנִית הַגַּמ' הִיא לְאַבְיֵי מ"מ קְשָׁה מ"מ נ"י שְׁיִיף בְּכִלִי זְכוּכִית שְׁלֹא יִקְבְּנוּ בְּכַדִי טִהְרָתוֹ א"כ אִפִּי אִם אֵינוּ דוֹמָה לְכִלִי מִתְכּוֹת אַכְתִּי יַחְזָרוּ לְטוּמְאָה יְשִׁינָה מִצַּד עֲצָמָם דְּשְׁיִיף בְּהוּ שְׁמָא לֹא יִקְבְּנוּ בְּכַדִי טִהְרָתוֹ וְכִי הִיכִי דְגָזְרוּ בְּכִלִי מִתְכּוֹת מְשׁוּם חֲשַׁשׁ זֶה הִי לְהֵם לְגִזְרוֹר בְּכָל הַכְּלִים.

אֵלָא שְׁכַתֵּב הַר"ש שְׁם בְּפִי הַמְשָׁנָה דְּבִשְׁאָר כְּלִים לֹא שְׁיִיף חֲשַׁשׁ זֶה מְכַמָּה טַעַמִים שְׁהָאָרִיף שְׁם וְאִי בְּכִלִי זְכוּכִית שְׁיִיף אִם כֵּן מִצַּד עֲצָמָם הִי לְהֵם לְגִזְרוֹר שְׁיַחְזָרוּ לְטוּמְאָה יְשִׁינָה וְאִם גַּם בְּכִלִי זְכוּכִית לֹא שְׁיִיף בְּהוּ כְּדָרְוֹ דְלֹא שְׁיִיף בִּשְׁאָר כְּלִים אִם כֵּן לְמָה יַחְזָרוּ לְטוּמְאָה יְשִׁינָה עַל כְּרַחֲוִין צ"ל דְּקוֹשְׁנִית הַגַּמ' הִיא שְׁאָר אִם בְּכִלִי זְכוּכִית לֹא חֲשַׁשׁ זֶה מ"מ כִּינּוּן דְכְּלִי זְכוּכִית דוֹמָה לְכִלִי מִתְכּוֹת הִי לְהֵם לֹמַר טוּמְאָה יְשִׁינָה בְּכִלִי זְכוּכִית מְשׁוּם כְּלִי מִתְכּוֹת שְׁהָרֹאָה שְׁכִלִי זְכוּכִית אֵינָן חוֹזְרִים לְטוּמְאָה יְשִׁינָה יֵאמַר שְׁגַם כְּלִי מִתְכּוֹת אֵינָם חוֹזְרִים לְטוּמְאָה יְשִׁינָה כִּי הִיכִי דְגָזְרוּ טוּמְאָת גַּב בְּכִלִי זְכוּכִית מְשׁוּם דְּדוֹמָה לְכִלִי מִתְכּוֹת וְהָרֹאָה כְּלִי זְכוּכִית שְׁאֵינוּ מְטַמְאֵי שְׁאִם יִרְאוּ שְׁבָה כְּלִי מִתְכּוֹת טִהוֹר מַגְבּוֹ

וממילא גם לרבא ניחא שאף שבכלי לא שיניך טבילה מ"מ הנה להם לגזור משום כלי מתכות ועל זה משני הגמ' כלי זכוכית דרבנן כו' בטומאה דאורייתא פירוש גב שהוא בכלי מתכות אחיתו בה רבנן טומאה הפלי זכוכית פי היכי דלא נטעי להקל גם בכלי מתכות ויהי' מכשול גם בטומאה דאורייתא בטומאה דרבנן דהיינו טומאה ישנה שהוא בכלי מתכות גופייהו דרבנן לא אחיתו בכלי זכוכית משום סירכא דכלי מתכות: שם בטומאה דרבנן לא אחיתו בה רבנן טומאה הנה הא דבטומאת כלי זכוכית לא אחיתו בה רבנן טומאה דרבנן פי אם טומאה דאורייתא לכאורה הנה נראה לומר דדוקא לענין טומאה ישנה שאין לה שום עיקר בפשל תורה בשום מקום הוא שאמרו כן ולא בדברים אחרים ונדע דאל"כ קשה קושית בני מ' יעקבא שי' דמה מקשה לעיל אלא מעתה לא ליטמא מגבן דלמא באמת כן והא דלא חשבינהו היינו משום דכלי נתר וכלי חרס מטמאין מאחוריהן וכלי זכוכית אינן מטמאים מאחוריהן לפום חד סברא שפיתבו התוס' בד"ה ה"ג רש"י וכו' דמטמאין מאחוריהן הוא רק מדרבנן וא"כ בכלי זכוכית טומאה דרבנן לא אחיתו לה אלא נדאי דדוקא בטומאה ישנה הוא דאמרינן.

אי נמי כמו"ש התוס' לעיל לענין שריפה דדוקא מה שהוא משום תורת כלי מתכות הוא דאין שורפין אבל מה שהוא מתורת כלי חרס שורפין כן אני [אומר] לענין טומאה דרבנן דדוקא מה שהוא מתורת כלי מתכות הוא דחילקו בין טומאה דאורייתא לטומאה דרבנן אבל מה שהוא מתורת כלי חרס לא חלקו ואפי' טומאה דרבנן לא אחיתו לה: ונראה דטומאה דרבנן לא אחיתו כלל אפי' מה שהוא מתורת כלי חרס ואעפ"כ יש לתרץ קושית בני הנה"ל ונקדים דברי התוס' בד"ה לא לטמא וכו' וקשה לרשב"א וכו' ועוד אהי' דמיייתי איפא למימר דלא חשיב אלא כלי נתר וכלי חרס דהוי דאורייתא ולכאורה מאי ענין זה לקושית הרשב"א קושית הרשב"א אינו סתירה רק קיצור וקושית זו היא סתירה לסתור קושית הגמ' לגמרי ואמרת שפאמת אין פאן סתירה שהרי איה אפשר לומר דלכא לא חשיב כלי זכוכית בהדי כלי חרס ונתר משום דלא רצה לערב דאורייתא עם דרבנן א"כ איה חשיב במשנה האחרת כלי זכוכית בהדי כלי עור וכלי עץ ונהרי כלי עור וכלי עץ הוא מה"ת וכלי זכוכית רק דרבנן ואמנם פוננת התוס' הוא ע"פ דבריהם שהקשו שהי' לו להקשות מתוספתא ולכאורה אדרבא אלימא לי להקשות ממתניתין ועל זה הקדימו ב' הקדמות חדא דמתני' מקשה רק מדיוקא ומברייתא הנה מקשה מדין מפורש ועוד הקדימו דהרי בהי' דמיייתי איפא למידחי משום דלא רצה לערב טומאה דאורייתא עם דרבנן.

אלא שזה אינו דהא באידך מתני' חשיב כלי זכוכית בהדי כלי עור ועץ. ולפי זה ממשנה א' לבדה אין פאן קושית פי אם בהקדם ב' מתני' ויותר הנה לי להקשות מתוספתא שמקשה ממנה לבדה ועפ"ז יש לתרץ קושית התוס' שיש לומר שהמקשה ידע שיש לתרץ הואיל ונשברו וכו' שווינהו בכלי מתכות אלא שהי' פוננתו למאי דמסיק דא"כ יחזרו לטומאתן ישנה ואז על פרחין שצריף להקדים המשנה אחרת אפי' אם הי' מקשה מתוספתא ושוב אלים לי להקשות ממתניתין: ועפ"י מה שפיתתי לעיל בריש סוגיין לתרץ כלי זכוכית דיוסי ויוסי גזרו משום כלי חרס ורבנן דפ' שנים הוסיפו טומאת הגב משום כלי מתכות.

א"כ לכאורה אין מקום לקושית התוס' דאי הוה מקשה מתוספתא ידע דשויגהו ככלי מתכות. ואם תאמר יתורו לטומאתו ישגיגה איפא למימר אין הכי נמי והא דתנו שאין חוזרים לטומאה ישגיגה איפא למימר דהוה מתני' גישגיגית קודם רבנן דפ' שנים וע"פ שכ' התוס' לעיל בד"ה ואאירא לענין מתני' דאהלות דאלו מטמאין במגע ובמשא ולא באנהל כו' ולכך הוצרך להוכיח מהו מתני' דכלים גופי' דמטמא מגבו ואפ"ה תנו באותה משנה שאינו חוזר לטומאה ישגיגה: ואומר אני דאפתי יש פאן סתירה.

דמה מקשה הני הוא דטומאתו שנה וכו' דלמא גם פלי זכוכית שנה והא דלא חשבי' היינו משום שהוא רק מדרבנן והנה הם מן התורה וא"כ בבבא ראשונה למה עירב פלי זכוכית בהדי עור ועצם שהוא מן התורה.

יש לומר דשם לא תנו טומאתם שנה לכך לא איכפת לי לערב של תורה בשל דבריהם אבל פאן קאמר טומאתו שנה לכך לא עירבם: וביישוב הדבר אני אומר דא"כ היא גופא קשיא למה בבבא ראשונה לא תנו טומאתו שנה ובבבא זו תנו טומאתו שנה הנה לי ברישא למיתני טומאתו שנה ולא לחשוב פלי זכוכית ובסיפא לא ליתני טומאתו שנה ולחשוב פלי זכוכית: ובזו יתורץ נמי פוננת לשון הגמ' הני הוא דטומאתו שנה.

וכבר כתבתי לעיל ליישב דהנה לי לסיים הני הוא דמטמא מגבן. וע"ש ולפי דרפינו ניקח דה"פ הני הוא דטומאתו שנה בהוה בבא תנו טומאתו שנה אבל מידי אחרניא פי' בבא דרישא פלי עצם וכלי זכוכית אין טומאתו שנה דזה מן התורה ונה מדברי סופרים ואפ"ה ערביגהו א"כ גם פאן לא ליתני טומאתו שנה ולערביגהו ומתורץ קושית פ"י: ועל זה איפא למידחי דהיא גופא קמ"ל דכלי נתר הוא מן התורה שנה ודאי חידוש הוא שהרי אינו מפורש בתורת ולכך תנו טומאתו שנה משא"כ בכלי עצם ועור שפלים מפורשים בתורה ואין שם חידוש לא הוצרך למיתני טומאתו שנה ולכך לא תנו זכוכית בהדי חרס ונתר דא"כ לא הנה מצי למיתני טומאתו שנה והנה אמינא דגם פלי נתר הוא דרבנן: וביישוב דבר זה נלענ"ד דהיא גופא קושית הגמ' דעל פרחין פלי זכוכית מטמא מגבו דאל"כ למה לי למיתני טומאתו שנה ואעפ"כ גידע דכלי נתר הוא דאורייתא דאל"כ שהוא דרבנן א"כ למה לא תני פלי זכוכית בהדיהו: ומעתה גם קושית בני מתורץ.

דעל פרחין בטומאת גב משונה פלי זכוכית להחמיר דאל"כ אלא שמשונה רק להקל שאינו מטמא מאחוריו הואיל והוא מדרבנן. א"כ ממילא מוכח מהו מתני' דתיתי דרבנן לא אמרינן.

וממילא מדטמא פלי נתר מאחוריו מפלל דכלי נתר הוא דאורייתא ולמה ליה למיתני טומאתו שנה ואין להקשות א"כ למסקנא דמקשה מטומאה ישגיגה ומוכרח לומר דטומאה דרבנן לא אחיתו.

א"כ שוב ממילא מוכח דכלי נתר מן התורה דאל"כ למה מטמא מאחוריהו זה אינו. דהרי זה דטומאת אחוריהו דרבנן אינו מפורש במשנה והתוס' כתבו זה לתרץ הקושיא דלהכי ערביגהו ונהרי איפא למיטעי ולומר שאר תירוצין שתירצו התוס': *בתוס' ד"ה ונחכמים מטמאין וכו' אבל אין לפרש דרבנן וכו' דא"כ מנ"ל דר"מ אגיל וכו' וברש"א הקשה פיון דמצינו דפליגי בהכי ר"מ ונחכמים א"כ נימא דבהכי פליגי וכו' ונראה דאי אמרינן דר"מ

סבר דכלי חרס שטיהר יש לו טומאה וכו' א"כ ליפלגו בכ"ח עצמו וא"ל דסוף סוף תקשה ליפלגו בכלי חרס עצמו דר"מ מטמא מדאורייתא מדין פלי מתכות ורבנן מטהרין מדאורייתא אבל מטמאין מדרבנן דבכלי חרס לא שייכא טומאה דרבנן דאי טמא הוא דאורייתא טמא.

ומאי איפא בין ר"מ לחכמים. גם א"ל דנ"מ אי יש לו טהרה במקנה דלר"מ דאזיל בתר המעמיד ודומה לכלי מתכות יש לו טהרה במקנה ולחכמים אין לו טהרה במקנה ג"כ אינו דהיכי אמרינן דאי אזיל ר"מ בתר המעמיד בין לקולא ובין לחומרא אזיל גבי פלי זכוכית דטומאה מדרבנן הוא אבל גבי כ"ח דטומאה דאורייתא הוא מה"ת לומר דר"מ אזיל בתר המעמיד אף לקולא לענין דיש לו טהרה במקנה: שם (דף ט"ז ע"א) תוס' ד"ה אלא מעתה וכו' וכי משגי הואיל ונראה וכו' דאיפא למימר אין הכי נמי וכו'.

פבר פתבתי לעיל דלתירוץ הראשון סברי התוס' פסברת הראב"ד דלא רצו לגזור ג' טומאות אלא שלסברת רב אשי ס"ל דזה לא מיקרי ג' טומאות [וע"ש]. אלא דהיא גופא קשיא.

ומי הכריחם לזה ולמה לא ניחא להו דגם לרב אשי פינון דעל פרחין גזרו על הגב לא רצו לגזור ג' טומאות וכדס"ל להרמב"ם והראב"ד [בפ"א מה' פלים] דגם לרב אשי אינו מטמא מאויר.

ונראה דהתוס' לשיטתיהו והרמב"ם והראב"ד לשיטתייהו. דהנה בבבא דסיפא דכלי חרס ונחר תנו טומאתו שנה ובבבא דרישא דכלי עצם ועור לא תנו טומאתו שנה.

וכתבתי לעיל משום דבבבא דרישא עירב דאורייתא עם דרבנן. אמנם אפתי דבר זה צריך תבלין דמה בכך ואם הם שנים בדינם אפתי ליתני טומאתו שנה ועל זה יש לומר דבאמת דאורייתא ורבנן אינם שנים דעל דאורייתא שורפין תרו"ק ועל דרבנן אין שורפין.

והנה לדעת התוס' על פלי זכוכית מה שיהא מתורת פלי חרס שורפין ומה שיהא מתורת פלי מתכות אין שורפין אם פן הפל ניחא דלתירוץ הראשון של הגמ' טומאת גב דכלי זכוכית אין שורפין ובכלי עור ועצם דשורפין.

ולכך לא תנו טומאתו שום אבל לעולם דגם פלי זכוכית אינו מטמא מאוירו כמו פלי עצם ועור. אבל לרב אשי דגם טומאת הגב היא מתורת פלי חרס ואם פן גם בכלי זכוכית שורפין על כל טומאותיו א"כ קשה למה לא תנו פלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית טומאתו שנה.

וצריך לומר דלרב אשי פלי זכוכית מטמא גם מאוירו וכלי עץ וכלי עצם ודאי דאינו מטמאין מאויר ולכך לא תנו טומאתו שנים. אבל הרמב"ם והראב"ד לשיטתייהו דהרמב"ם בפ"א מפלים ה' ה' פסק פרב אשי דכל טומאת פלי זכוכית היא מתורת פלי חרס ואפ"ה פסק דאין שורפין תרומה וקדשים והראב"ד שלא השיגו מסכים עמו.

וא"כ גם לרב אשי הא דלא תנו טומאתו שנה הוא משום דעל כלי עץ ועצם ועור שורפין ועל כלי זכוכית אין שורפין אבל לעולם דגם כלי זכוכית אינו מטמא מאויר כמו כלי עץ ועצם ועור ולכה פסקו דאינו מטמא: תוס' ד"ה עבדו רבנו הויכרא כו'.

במאי דאין חוזרין לטומאה ישנה וכו' ולולא דברי התוס' נלענ"ד דבימי יוסי ויוסי שגזרו על כלי זכוכית אפתי גם כלי מתכות לא חזרו לטומאה ישנה דטומאה ישנה שמעון בן שטח גזר.

וייסי יוסי קדמו בזמן ועבדו אז הויכרא בפשוטיהו. ושוב בימי שמעון בן שטח שגזרו על טומאה ישנה בכלי מתכות ובכלי זכוכית לא אחיתו טומאה דרבנו ואז היה אפשר להם לגזור טומאה על פשוטי כלי זכוכית מ"מ פיון שפבר לא נגזר לא רצו לחדש גזירה חדשה בכלי זכוכית: והנה אי לאו שגזרו התוס' לעיל בד"ה אתו אינהו וכו' לתרץ בכלי זכוכית כמה תירוצים.

והיו נשארין בתירוץ שלי שפתייתי לעיל דיוסי ויוסי גזרו טומאת גבן משום כלי מתכות ושמעון בן שטח קדים בזמן להלל הזקן וכו' לרבנו דפ' שנים וא"כ בימי רבנו דפ' שנים פבר גזרו במתכות טומאה ישנה וא"כ שפיר הוצרכו התוס' לתרץ פאן מה שלא סמכו על הויכרא דטומאה ישנה אבל לפי מה שתייצו לעיל תירוצים אחרים א"כ לא הוצרכו פאן לידחק כצ"ל דדברי התוס' פאן הוא לגירסא דאתו אינהו ולא קבלו מיניהו וא"כ עיקר הגזירה היתה בימי רבנו דפ' שנים ואז פבר היה הויכרא ע"י טומאה ישנה.

אלא דהרי לגי' דאתו אינהו ולא קבלו מיניהו לסברת רש"א דגזרו משמע שריפה א"כ על כלי זכוכית תסוב קושיות אילפא וצ"ל דגם לתירוץ זה במסקנא נשאר תירוץ אינהו גזור לתלות וכמו"ש בקונטרס אחר.

ועיקר היתור שיהיה גם בתחלת הסוגיא תירץ על כלי זכוכית. וא"כ שוב איפא למימר דבימי יוסי הניחו פשוטיהו ושוב לא גזרו: אמנם דעת התוס' נלענ"ד דס"ל דכיון דאתו רבנו דפ' שנים וחדשו גזירת השריפה היה להם לחדש גם פשוטיהו.

ועל פרוזין שצריף לומר פן לדעת התוס' דאל"כ מעיקרא מאי קשיא להו אתו אינהו וכו' דאכלי זכוכית לא שורפין דלמא בימי יוסי הניחו פשוטיהו להויכרא אלא ודאי דקשיא להו שיהיה לרבנו דפ' שנים לחדש גזירת פשוטיהו שפרי הם [נמחקו אינה תיבות].

אלא דאפתי למה נדחקו דלמא באמת פן הוא וטהרת פשוטיהו נשנית קודם רבנו דפ' שנים: ולפי מ"ש נחא ג"כ דאחר להקשות פשוטיהו מיהא לטמא שהוא דבר מפורש שהוא טהור בכלי זכוכית והקשה מטומאה ישנה שהוא רק דיוקא מפאן ולהבא אין וכו' וגם פשוטיהו קדים במשנה.

ונראה שיהיה יודע דעבדי הויכרא ולכה הקשה מטומאה ישנה שפבר יש הויכרא ע"י פשוטיהו אבל להיפוף שיהיה הויכרא ע"י טומאה ישנה היה סבור שפבר הניחו הויכרא פשוטיהו בימי יוסי ויוסי קודם גזירת טומאה ישנה: ועכשיו דמשני דרבנו לא אחיתו הקשה מפשוטיהו ובאמת לא הקשה מתורת קושיא ברורה שפרי בלשון מיהא אמר פשוטיהו מיהו לטמא דהיינו אם בימי רבנו דשמונים שנה גזר בהו טומאת גבן ואז

כָּבֵד הָיָה הַיָּפֶר ע"י טוֹמְאָה יְשִׁינָה א"כ מִיְהוּ לְטֹמְאָה אָבֵל אִם בִּימֵי יוֹסִי גִזֹר בְּאַמֶּת אֵין פֶּאן קִשְׂיָא: דָּף י"ז ע"ב מִתְנִי' אֵין שׁוֹרִין דִּיּוּ וְסִמְמָנִים וְכִרְשִׁינִין.

הַנֶּם אִיסוּר שְׂרִיית דִּיּוּ הִיא אוּ מִשׁוּם לֵשׁ כְּפִשְׁטִיָּה דְסוֹגְיָא רְאִינוּ פֶּאן אוּ מִשׁוּם צוֹבַע כְּפִי שֶׁל הָרַב הַמְּגִיד בִּפ"ט מֵה' שֶׁבֶת ה' י"ד: וְלִדְבָרָיו פִּירוּשׁ הַסּוֹגְיָא שְׁאֵם הָיָה בְּדִיּוּ גִיבּוּל אֲזִי לֹא הָיָה חֵיב בְּדִיּוּ מִשׁוּם צוֹבַע עַד שְׁיִגְבֵּל.

אֲמָנָם שְׂרִיית סִמְמָנִין הוּא דוֹמָה לְדִיּוּ עַל מֵר פְּדָאִית לִי. לְרִשׁ"י מִשׁוּם לֵשׁ וְלִהָרַב הַמְּגִיד מִשׁוּם צוֹבַע אָבֵל פְּרִשְׁינִין לֹא שְׁיִיָּה בְּהוּ לִישָׁה וְצָבִיעָה לְפִי מֵאֵי דְמוּכַח בְּזַבְחִים דָּף צ"ד **הִגַּה"ת נֶכְד הַמְּחַבֵּר וְדַעַח הָרַמְבַּ"ם שְׁגָם בְּזַרְע שְׁוֹמְשָׁמִין שְׁיִיָּה לִישָׁה פֶּמְבּוֹאָר בְּדְבָרָיו סוּף פ"ח וְאוּלֵי הוּא דוֹמָה מִמֶּשׁ לְזַרְע פִּשְׁתָּן וְהַגְמָ' לֹא מִיַּעַט אֶלָּא מִיּוּ דָּגוּ: ** דְּלֹא שְׁיִיָּה לִישָׁה רַק בְּזַרְע פִּשְׁתָּן וְלֹא בְּחִיטֵי וְשַׁעֲרֵי וּמֵאֵי שְׁנָא פְּרִשְׁינִין מַחֲזִיטֵי וְשַׁעֲרֵי.

וְהַרִי הָרַמְבַּ"ם בְּפִי הַמְּשַׁנָּה פִּירֵשׁ פְּרִשְׁינִין פְּנוֹסְמַת וצ"ל שֶׁהַחֵיּוּב הוּא מִשׁוּם זוֹרַע פְּמוּ שְׁפִסְק הָרַמְבַּ"ם בְּשׁוֹרָה חִיטֵין וְשַׁעֲוֹרִין עֵינִין בְּדְבָרָיו פ"ח מֵה"ש ה' ב'. וְאַף שֶׁהַמַּג"א בְּסִי' שֶׁל"ו נִתְקַשָּׁה בְּדְבָרָיו מ"מ עֵינִין בְּסִפְרָ תוֹס' שֶׁבֶת יִישׁוּב לְדְבָרָיו וְלְדַעַתִּי מִמֶּשְׁנֵי זֶה שְׁבָכָאן לְקַח הָרַמְבַּ"ם דְבָרָיו וְלְפִי זֶה מֵאֵי לְמִשְׁנַתְנוּ כִּר' הִיָּנוּ מִשׁוּם דִּיּוּ אָבֵל מִשׁוּם פְּרִשְׁינִין בְּוֹדָאֵי חֵיב לִכ"ע מִשׁוּם זוֹרַע.

וּבְזָה אֲתִיָּא לִי שְׁפִיר דְבָרֵי הַתּוֹס' בְּגַמ' בַּד"ה אוּנִין שֶׁל פִּשְׁתָּן שֶׁהַקְּשׁוּ אִמְאֵי נֶקֶט אוּנִין טְפִי מְדִיּוּ וְכו' וְלִכְאוּרָה בְּחִנָּם נִדְחָקוּ בְּזָה דְמְדִיּוּ הָנָה מְצִי לְמִדְחֵי דְבָכְפִי הַטַּעַם דַּב"ה שְׁסוֹבְרִים כִּר' יוֹסִי שְׁאִינוּ חֵיב עַד שְׁיִגְבֵּל וְא"כ אֵין פֶּאן בְּשִׁרְיָ' מְלֹאכָה פֶּלֶל שְׁיִיָּה שְׁיִיָּה בּו שְׁבִיתַת פְּלִים וְאַף שְׁעַדִּינִין יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת א"כ רַבִּי דְאָמַר כַּב"ש אָף י"ל דְּרַבִּי יֹאמַר לֹא נִחְלָקוּ ב"ש וְכו' בְּדְבָרָה זֶה אָבֵל לְפַמ"ש שְׁפִיר הַקְּשׁוּ דַע"כ לֹא נִחְלָקוּ רַבִּי וְר"י אֶלָּא בְּדִיּוּ אָבֵל לֹא בְּכִרְשִׁינִין: וְלֹא אֵת הַצֶּמֶר לִיּוֹרָה אֶלָּא פְּדֵי שְׁיִקְלוֹט הָעֵינִין.

בִּירוּשְׁלַמִי בְּשִׁמְעָתִין אֲמַרִי' פְּדֵי שְׁיִקְלוֹט הָעֵינִין מֵהַ מִתְּהַנִּי אֲמַר ר' אַבְוֵה פְּגוֹן אֵילִין קִרְאֵי דְלֹא מִקְפִּידִין רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל וְהוּא שְׁתֵּהָא יוֹרָה עֶקוּרָה וְכו' ר' שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם ר' אַבְוֵה ב"ה יִלְפִין מְלֹאכַת הָיִתֵר מְלֹאכַת אִיסוּר אֵלוּ עֲשָׂה פֶּן בְּשֶׁבֶת שְׁמָא אִינוּ אִיסוּר וְדַכּוֹנְתָה עֲשָׂה פֶּן מִבְּעו"י מוֹתֵר.

וְע' פִּירוּשׁ הַדְּבָרִים בְּסִפְרָ קֶרְבֵן הָעֵדָה. וְלְדִידֵי יְפִלָּא טַעַמִּיָּהוּ דַּב"ה הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ לְעֵיל עַל מִשְׁנַת דָּאֵין שׁוֹרִין וּבְאַמֶּת כְּבָר פִּירֵשׁ שְׁם טַעַמִּי' דַּב"ש וְטַעַמִּי' דַּב"ה פֶּל א' מִמְּקָרָא מְיֻחָד וּבֵין אִם הַקְּרָא הוּא אִסְמַכְתָּא אוּ לֹא אֶלָּא דְרִשָּׁה מִמֶּשׁ מ"מ שְׁם בְּפִיסְקָא הִיא דַּעֲסִיק בְּטַעַמִּיָּהוּ דְכָל א' הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ טַעַם זֶה.

וְלָכֵן גַּלְע"ד דְּטַעוֹת נֶפֶל בְּדַפּוּס וְכָף צָרִיף לְהִיּוֹת ר"ש בְּשֵׁם ר"א ב"ש יִלְפִי מְלֹאכַת הָיִתֵר וְכו' וְלִתְרַץ הַקּוֹשְׂיָא דְלַעֲלֵל שֶׁהַקְּשָׁה מֵהַ מִתְּהַנִּי. פִּי' וְעַדִּינִין גַּמֵר הַצָּבַע נִגְמַר מִשְׁחִשְׁיָכָה וְהַרִי הַמְּלֹאכָה נַעֲשִׂית מִשְׁחִשְׁיָכָה וּבָא לְתַרְץ דִּילְפִי מְלֹאכַת הָיִתֵר וְכִיּוֹן שְׁאֵם עֲשָׂה פֶּן בְּשֶׁבֶת הָיָה חֵיב מִמִּילָא גַם בַּע"ש כְּבָר נַעֲשִׂית הַמְּלֹאכָה וְלֹא אִיכְפַת לָן מֵהַ שְׁגָם מִשְׁחִשְׁיָכָה מוֹסִיף צָבַע אָף שְׁגָם בְּזָה יֵשׁ חֵיּוּב [וְהַטַּעַם יְבֵא] וְלְפִי זֶה קִשְׂיָא לָן מִדְּבָרֵי הִירוּשְׁלַמִי הָיָה עַל דְּבָרֵי רַב יוֹסֵף בְּתַלְמוּדָא דִּידוּן דְּמוּקֵי מִשְׁנַתְנוּ כִּר' דְּסוֹבֵר נְתִינַת מִים הִיא שְׂרִייתוּ.

א"כ תי פְּשַׁנְתָּן הַמִּים בְּשֶׁבֶת חֲזֵיב וּמְמִילָא הָיָה לְהַתִּיר מִבְּעוּ"י רַק שְׂיַתָּן הַמִּים מִבְּעוּ"י וְכַדְבְּרֵי ב"ה וְלָמָּה בְּעֵי ב"ש כְּדֵי שְׂיִשְׁוּרוּ מִבְּעוּ"י וְאַמְנָם נִלְע"ד שְׂרַב יוֹסֵף לְשִׁיטְחוֹ לְקַמָּן שְׂאִין הַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזִירָה רַק אִיסוּר דְּאוּרְיִיתָא מִשּׁוּם שְׁבִיתַת כָּלִים.

וא"כ מה בְּכַף שְׂפָכָר נַעֲשֶׂה מְלֹאכָה מִבְּעוּ"י פִּינּוֹן שְׁגָם אַח"כ שׁוֹרָה וּבְלֵשׁ לֹא אֶמְרִינּוּ אִין לֵשׁ אַחַר לֵשׁ. וְכָל מַה שְׁנִיתָּוּסַף לְשִׁירוֹת מִיְחָשֵׁב לִישָׁה מְחַדָּשׁ וְחַדָּע דְּאֵטוּ לְרַבֵּי דְאַמְרָה הָאֲחֵרוֹן חֲזֵיב אִם בָּא אָדָם אַח"כ וְגִיבֵל מִמָּשׁ אֵטוּ אִין הָאֲחֵרוֹן שׁוּב חֲזֵיב מִשּׁוּם מְגַבֵּל הָאֲחֵרוֹן לִיתָא.

ואם כֵּן גַּם הַכְּלִי עוֹשֶׂה מְלֹאכָת. הַלִּישָׁה וְאַמְנָם מַה שְׂשִׁכִּית רַב יוֹסֵף דְּאֶתְיָא כַר' הִינּוּ מִשּׁוּם דְּלַר' יוֹסֵי אִין פְּאָן לֵשׁ כָּלֵל לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוּף דְּסוּף סוּף אִין פְּאָן רַק שְׁרִיָּה וְלֹא גִיבּוּל וְהִירוּשְׁלָמִי קָאִי בְּשִׁיטַת רַבָּה דְּסוּבְרָ מִשּׁוּם גְּזִירָה וְעִיקָר הַגְּזִירָה מִשּׁוּם שְׂאָם יִרְאָה שְׂאָנוּ מִתִּירִין לְהַתְחִיל בַּע"ש וְהַגְּמָר הוּא בְּשֶׁבֶת יִסְבּוּר שְׁבַגְמָרוּ לֹא יִחְשָׁב מַעֲשֵׂיו דְּמִמִּילָא נִגְמָר וְהַתְחִילָה לְחֹד בְּנֹדָאִי לֹא כְּלוּם הוּא וְיִתְחִיל בְּשֶׁבֶת.

אָבֵל כְּשִׁיִּרְאָה שְׂאִין אָנוּ מִתִּירִין לְהַתְחִיל בַּע"ש רַק דְּבָר שְׂכָכָר נִגְמָר בּוֹ מְלֹאכָה אִם כֵּן הַתְחִילָה לְחֹד לֹא יַעֲשֶׂה בְּשֶׁבֶת שְׁהָרִי גַם בַּע"ש אֶסְרִינּוּ עָלָיו וְכ"ו בְּשֶׁבֶת. וְדָבָר שְׂיִשׁ בְּגָמְרוּ מְלֹאכָה אַף שְׁנִיתָּוּסַף אַח"כ מְלֹאכָה יוֹתֵר מ"מ לֹא יַעֲשֶׂנוּ בְּשֶׁבֶת שְׂכָכָר יֵשׁ בְּמַעֲשֵׂיו מְלֹאכָה בְּתַחֲלָה וְהַתְחִילָה הַגְּמָר יוֹדֵעַ שְׁנִקְרָא מַעֲשֵׂיו מְדַאֲסָרְנוּ לְהַתְחִילוּ בַּע"ש אִם יֵהִי הַתְחִילָה הַגְּמָר בְּשֶׁבֶת.

וְהַרְנוּחְנוּ בְּזָה דְּגַם בְּמַצוּדוֹת אִין אָנוּ צְרִיכִים לְדַבְּרֵי הַתּוֹס' [ד"ה אֶלָּא] דְּמִיִּירֵי שְׂלֵא יוּכַל לְלַפּוֹד רַק א' או' ב'.] וּמַעֲתָה לְרַב יוֹסֵף נִשְׂאָר קוֹשְׁיַת הִירוּשְׁלָמִי בְּצָמָר לִיּוֹרָה מַה מְתַהַנִּי וְגַם תִּירוּץ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הִירוּשְׁלָמִי דְּלֹא קִפְדֵי שְׂיִיף רַק אִי הַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזִירָה וּבְמַה דְּלֹא קִפְדֵי אִינוּ בְּהוּל עָלָיו וְלֹא גְזִרִינּוּ אָבֵל לְרַב יוֹסֵף אֵטוּ בְּשֶׁבֶת דְּלֹא קִפְדֵי לֹא שְׂיִיף בּוֹ צְבִיעָה כָּל מַה שְׂהַצְבַּע תּוֹפֵס בּוֹ יוֹתֵר בְּתַמִּי' וְצָרִיף לֹמַר דְּלַר"י גַם צָמָר לִיּוֹרָה מִשּׁוּם דְּלֹא עֲבִיד מַעֲשֶׂה.

[וְלֹאִוְקִימָתָא שְׁנִי דְּרַב יוֹסֵף לְקַמָּן בַּגְּמ' יְבוֹאָר שְׁם בְּסוּגִינּוּ וַע"ש]: תּוֹס' ד"ה אִין פּוֹרְסִין אַע"ג דְּבְשֶׁבֶת נְמִי אִם פִּירֵשׁ וְכו' שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ אִם יִצוּד וְכו'. הַקְּשָׁה בְּנִי מוּה' יִשְׂרָאֵל וְהָרִי בְּדַבּוּר שְׂאֵח"ז כְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּמִיִּירֵי בְּפִירֵשׁ בְּחֻרְשִׁין דְּמַצוּיִים שְׁם וְיוֹדֵעַ שְׂתָבוּא שְׁם וְא"כ מְמִילָא בְּשֶׁבֶת בַּכָּה"ג חֲזֵיב.

וְנִרְאָה שְׁקוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דַּב"ש קְאָמְרֵי אִין פּוֹרְסִין אֶלָּא כְּדֵי שְׂיִצוּדוּ דְּמַשְׁמַע מִיְנִיָּה דְּאִם אִינוּ יוֹדֵעַ אִיסוּר וְעַל זֶה הִקְשׁוּ דְּאֶדְרַבָּא כְּשִׂאִינוּ יוֹדֵעַ יוֹתֵר מִן חֻרְשִׁין וְדוּחַס: אִי נְמִי נ"ל שְׂאָם הַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזִירָה לֹא גְזָרוּ אֶלָּא הִכָּא בְּשַׁעָה שְׁעוֹשָׂה בַּע"ש יוֹדֵעַ בְּנֹדָאִי שְׂלֵא יוֹגְמָר עַד שְׁבֵת א"כ יְבֵא לַעֲשׂוֹת הַתְחִילָה בְּשֶׁבֶת.

אָבֵל אִם בְּשַׁעָה שְׁעוֹשָׂה בַּע"ש יֵשׁ שְׁהוּת שְׂיִוְכַל הַדְּבָר לְהַגְמָר מִבְּעוּ"י אַף שְׂיִשׁ אֶפְשָׁרוּת שְׂלֵא יוֹגְמָר מִבְּעוּ"י ע"י אִיזָה עִיכּוּב מ"מ לֹא גְזָרוּ בְּזָה. וְא"כ בְּמַצוּדָה אִם אֶפְשָׁר שְׂיִצוּדוּ מִבְּעוּ"י שׁוּב לֹא גְזָרוּ אַף אִם בְּאֶמֶת לֹא בָּאָה הַחֲסִיָּה עַד שְׂחַשְׁכָּה וְעִיקָר קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בַּד"ה אֶלָּא בְּכַדֵי שְׂיִצוּדוּ הוּא לְרַב יוֹסֵף שְׂהַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם שְׁבִיתַת כָּלִים שְׂאָז אִם נִיִּצוּד בְּשֶׁבֶת יֵשׁ אִיסוּר תּוֹרָה וְהַנְצָרְכוּ לְהַעֲמִיד בְּפּוֹרֵשׁ בְּחֻרְשִׁין.

ועיקר קושית התוס' בד"ה אין פורשין הוא רק לרבה ולא לרב יוסף כדאיתא בחידושי הרשב"א ולרבה דמוקי משום גזירה לא מוקמינן לה בתורשין וכמו"ש לקמן בתוס' ד"ה ונימא מר וכו' ע"ש ושפיר הקשו הרי גם בעביד בשבת ליכא חיוב חטאת ומתנרץ קושית בני שי': ונלע"ד דאם במצודות מייירי באונלי ואוקרי אז לא שייך משום גזירה שיהי אף אם עביד משתחשף אין כאן חיוב חטאת שיהי אין המלאכה נעשית על ידו לבדו שיהי הפלי גומר המלאכה ואפילו בבקמתו פשהו מניח על בקמתו פשעקרה תו ליכא חיוב חטאת דאיהו עביד עקירה והבהמה הנחה פדלקמן (נר קנ"ג ע"ב) ואפי' מותר לכתחלה אבל בלחי וקוקרי נעשה הפל על ידו לבד וא"כ באונלי ואוקרי שייך רק שביתת פלים ובלחי וקוקרי שייך גזירה: ובהכי מדוניק מ"ש התוס' דפעמים אתו לידי חיוב חטאת שבשעת וכו' דהשתא דבשיטת רבה קיימינן ולדידיה איירי מתני' בלחי וקוקרי וכמו"ש התוס' לקמן ד"ה ונימא וכו' וע"ש בדבריהם) שאין הפלי עושה שום מעשה ובדידי' איכא חיוב חטאת על האדם אם ילכוד בשעת פריסתו.

וגזרינן דלמא יבוא לידי חיוב חטאת אם יעשה פו בשבת דלרב יוסף דמשום ש"כ הוא דאסור וקיינו באונלי ואוקרי ליכא חיוב חטאת אם יעשה פו בשבת]: נר י"ח ע"א גמ'. והשתא דאמרת לב"ה אית להו שביתת פלים דאורייתא מוגמר וגפרית מ"ט שרי.

לכאורה יפלא למה הנצרך להקדים דגם לב"ה שביתת פלים וכו' ה"נ להקשות בפרייתא רישא אסיפא דרחיים אוסר משום שביתת פלים א"כ מוגמר וגפרית מ"ט שרי. ונלע"ד דבאמת בשביל קושית מוגמר עפרית לא הנה צריך להקדים דלב"ה אית להו שביתת פלים דאף אי מוקמת זה כב"ש קשיא רישא אסיפא.

אבל לפי שרצונו להקשות אח"כ ממשתנתו אונין וכו' וכן ממצודה וכל אלו לב"ה הוא דשרי ולכן הנצרך להקדים והשתא דאמרת לב"ה וכו' ואומר דרק בשביל מצודות הנצרך להקדים דהנה מה שהקשה מאונין של פשתן על פרחין אין פוננתו להקשות מאונין רק מצמר ליורה אבל שהתחיל באחרון שהוא רישא דההו בבא וכוונתו על צמר הנזכר אחריו דמאונין ליכא לאותובי ע"פ מ"ש הרשב"א בחידושי דלא שייך שביתת פלים בתנור אלא בתנור המטלטל אבל במקור לקרקע פקרקע דמי אינו מצנוה על שביתת קרקע ולרב יוסף דמפרש טעם משנתנו משום שביתת פלים בתנור המטלטל מייירי עיין שם.

ולפ' זה כי היכי דלא יקשה מדיו לפי שלא הוזכר פלי [וכמו"ש בתוס' בסוף ד"ה אונין וכו' ע"ש] א"כ איך מקרה מתנור ונלא לא הוזכר המטלטל ודלמא בתנור המקור איירי. אלא ודאי עיקר קושיתו יא ליורה וזה שכתבו התוס' דבאונין הוזכר תנור וכן מה שכתבו שהתנור עושה מעשה פשחממו פל סברות הללו שייכי ג"כ בצמר ליורה שהוזכר פלי.

וג"כ להכי פלי ראשון מבשל יותר מפלי שני לפי שחום הדפנות מחזיק החום ביותר. ועכ"פ עיקר הקושית מצמר ליורה: והנה לפי מ"ש לעיל במתני' דלרב יוסף הא דמותר לב"ש צמר ליורה כדי שיקלט העין ע"כ צריך לומר דמשום דלא עביד מעשה הוא.

דאל"כ נשאר קושית הירושלמי מה מתני' דלתני הראשון של הירושלמי משום דלא קפדי שייך רק אי הטעם משום גזירה ובמה דלא קפדי אינו בהול עליו ולא גזרינן אבל

לרב יוסף אטו בשביל דלא קפדי לא שיניך בו צביעה כל מה שהצבע תופס בה יותר בתמי'.

וכן לתי' השני של הירושלמי [לפי מה שהגהתי לעיל דאילו עשה כן בשבת שמא אינו מתחייב לא יתנרץ אלא אי הטעם משום גזירה וכמוש"ל אבל לרב יוסף קשה. וע"כ צ"ל דמשום דלא עביד מעשה הוא.

וא"כ עיקר ההצעה של הגמ' דב"ה אית להו שביתת פלים היינו משום מצודות ולפי זה משמע דלב"ש הנה ניחא אף באוזלי ואוהרי וא"כ מצודו' הוא דאורייתא [דהא באוזלי ואוהרי ליכא משום גזירה אלא ש"כ וכמוש"ל במתני'] וצמר נדאי אינו משום שביתה דא"כ אינו מועיל יקלוט העין.

וא"כ אינו רק מדרבנן ורש"י דפי' לב"ש מה שמונח בתוכו היינו מעש' פי' מדרבנן חשבוהו מעשה. וכינון דהוא מדרבנן שפיר הקילו בקליטת עין דשוב לא קפדי.

וא"כ קשה דאין הקדים שריית דיו וצמר לאונין שהם דרבנן כמו מוכרין לעפוש ועורות לעבדן ונקט מצודות שהיא דאוריית' באמצע הכבות: ומה שכתבתי דכוננת חו"י דמה שמונחים בתוכו מייחשב מעשה היינו מדרבנן על פרחין כן הוא.

דאל"כ אלא דזה לב"ש מדאורייתא א"כ מדוע לא הקשה גם ללישנא קמא לב"ש מגיגית ושפוד נגר וקדרה. אלא נדאי שהוא רק מדרבנן.

וגיגית נגר וקדרה הוא דבר שאי אפשר ולא גזרו ביה רבנן ושפוד אין שבות במקדש: ולפי זה באוקימתא שני' דאמר לב"ש בין עביד מעשה ובין לא עביד מעשה אסור. היינו מן התורה מדהקשה משפוד שהיא במקדש ואולי כיון דצליית הפסח הוא בירושלים אינו פקדש וגזרו משום שבות ותדע שהרי עיקר ההיתר משום בני חבורה וריזים הם הא לא"ה היו גוזרין שמא יחמה.

אבל עכ"פ מדלא הקשה כן לפירש"י והקשה ללישנא בתרא. מפלל דללישנא בתרא גם בלא עביד מעשה הוא מן התורה א"כ לפי הגירסא שהגהתי בירושלמי הנ"ל קשה צמר ליורה מה יועיל שיקלוט העין.

וצריך לומר דמשנתנו ג"כ באפקורי אפקר לה ובכל דבר מועיל הפקר. וא"כ למה אסרי ב"ש וצ"ל משום גזירה וגם ב"ש אית להו גזירה גם ללישנא בתרא ולפי זה קשה מוגמר וגפרית מ"ט שרי ותי' הגמ' דמנחי בארעא ומועיל לענן שביתת פלים.

אבל לענן גזירה לא מהני: ונעמוד ג"כ על דברי המג"א בסי' רנ"ב ס"ק כ' שרצה להוכיח דברחיים ליכא חיוב חטאת דאל"כ למה מוקי רבה משום השמעת קול הרי אף דסבר דטעמא דב"ש במשנה לאו משום שביתת פלים רק משום גזירה אפתי נימא דטעמא דברחיים ג"כ משום גזירה ועל זה תפסו עליו כל האחרונים אכן עזר אלי' רבה פני יהושע תוספת שבת וגם אני זה שנים רבות כתבתי על מג"א שלי שדבריו נפלאו דאם יפרש ריחיים משום גזירה א"כ מוגמר וגפרית מ"ט שרי.

ואמנם עתה נתייב לבי ליישב דבריו. והנה בנדאי כמו דקשיא ממוגמר וגפרית כמו כן קשה לכאורה מפותקין מים לגינה דמאן דס"ל גזירה גם בהא נגזור ואומר אני לא כן

הוא דהנה בפותקין מים יש פאן ב' מלאכות האחד גוף עשיית התריץ שיש בו משום בונה.

והשני השקאת הגינה שהוא משום זורע. ומעתה על עשיית התריץ לא שייך גזירה דעד פאן לא גזרו אלא במלאכה הממחלת בע"ש ונגמרת בשבת שיאמר פשם שמותר הגמר בשבת פה מותר ההתחלה וכאן הרי התריץ נגמר פולו מע"ש ואין פאן גמר קנין בשבת כלל אמנם על השקאת הגינה יש לדון שהוא מתמלא כל השבת ואמנם אף אם יפתח מים לגינה בשבת עצמה אם אין המים באים בכת ראשון אין בו חיוב חטאת שפבר פסק פחו וכמבואר בחולין דף ע"י ע"א) ולפי זה נוכל לומר דפותקין מים היינו רחוק מהנהר ואפי' בשבת ליכא חיוב חטאת ולכך לא גזרינו מע"ז: ובמגמר וגפרית יש ג"כ מה שהפלים העליונים מתגמרין ומתגפרין.

ויש ג"כ מה שהאש בוערת בשבת בפלים התחתונים. והנה מה שמגמר פלים אפי' יעשהו בשבת אין פאן רק שבות של מוליד ריח אבל מה שהפלים מתגפרים אם הוא כפי' רש"י שהוא ציור בכלי פסוף אם עושהו בשבת בפלים לאיזה צורך יש בו חיוב חטאת פי הצר צורה חייב משום כותב אבל אם נפרש שרוצה להביא בפלים ריח גפרית לאיזה צורך פשיטא שאפי' עושהו בשבת לית בי' חיוב חטאת ורש"י שפי' שעושה בכלי פסוף המצוירים.

היינו לרבה דמוקי כב"ה דלא גזרו אבל אם נוקי כב"ש באמת לא נפרש על פלי פסוף המצוירים [והנה בזמננו מביאים ריח גפרית לחביות שרוצים להכניס בהם יין לקיום ובה נדאי ליכא גם בשבת חיוב חטאת].

ואמנם מה שבוערים גחלים כל השבת או הבשמים על הגחלים בזה יש בו משום מבעיר ולפי זה איכא למימר דב"ש סברי כר' יוסי דהבערה ללא יצאה ובדבר שאסור בע"ש רק משום גזירה שזה הוא הרחקה איכא למימר לאיסור פרת חששו ועבדו הרחקה ולאיסור לאו לא עבדו הרחקה וכן ברש"י במס' יבמות (דף קי"ט ע"א) בד"ה מה לי איסור לאו.

וא"כ דברי המג"א נכונים אלא דיש לדקדק לפי זה מנ"ל להגמ' באוקימתא שני' דלב"ש גם בלא עביד מעשה שייך שביתת פלים ומתוך כך צריך לדחוק בגר וגיגית וכו' דמפקיר ולאוקמי מוגמר וגפרית דמנחי אארעא.

וכל הדוחק הזה נדחקו משום דמוקי ברייתא כב"ש. וא"כ ע"כ לית להו לב"ש גזירה מדשרי מוגמר וגפרית וא"כ מ"ט דב"ש בכל הנה דמתני' וצריך לומר דגם בלא עביד מעשה שייך שביתת פלים עיין ברש"א.

אבל לדידי דפותקין מים ומוגמר וגפרית לא שייך בהו גזירה א"כ מנ"ל להגמ' דלב"ש גם בלא עביד מעשה ודלמא טעמי' דב"ש במשנתנו משום גזירה: ונראה משום דר' אושעז' קאמר מאן תנא שביתת פלים ב"ש וקשה היכי רמיזא בדברי ב"ה דלית ליה שביתת פלים ולמה נוקי ברייתא דאתמר סתמא ובכל אשר אמרתי וכו' כב"ש.

בשלמא התוס' בסוף ד"ה ונימא מר דרבה מוקי שביתת פלים כב"ש ובעביד מעשה ושם ג"כ קשה מנ"ל לרבה דב"ה לית ליה שביתת פלים בעביד מעשה ובפרט לפי מ"ש התוס'.

שם דגם רבה מוקי מצודות דמתני' בלחי וקוקרי וא"כ היכן אשפחן לב"ה דמתיר בעביד מעשה.

אמנם אמרתי רבה לשיטתו דאיהו ס"ל דהשמעת קול סברא גדולה היא א"כ הא גופא קשיא למה נקטה ברייתא רחיים לאיסורא ונהו ליה להתנא דברייתא למימר מצודות דאזלי ואוקרי לאיסורא דהא ברחיים איפא למיטעי משום השמעת קול ולא נדע מצודה ואי הנה נקט מצודה שוב ממילא הנה ידעינן רחיים בק"ו אלא ודאי שהאמת דדוקא רחיים אסירי משום השמעת קול ומצודות בכל מיני מצודות מותרים אפ"ל אזלי ואוקרי א"כ, שפיר מוכח דלב"ה לית להו שביתת פלים אבל רב יוסף באוקימתא שניה דמוקי ברייתא כב"ש וא"כ על פרחין אינו מדקדק מדוע נקט רחיים ולא מצודות א"כ מנ"ל לרב אושעז' דב"ה לית ליה שביתת פלים אלא על פרחין דסבר ר"א שאין שום סברא לחלק בשביתת פלים בין עביד מעשה או לא וא"כ על פרחין לית להו לב"ה שביתת פלים וממילא שפיר קאמר דב"ש בין דקא עביד מעשה או לא הפל אסור: ונחזור לראשונות.

למה שכ' לעיל דעיקר הצעת הגמ' דלב"ה אית להו שביתת פלים הוא משום מצודות: ומשמע דלב"ש הנה ניקח ליה מצודות באזלי ואוקרי א"כ הוי מצודות דאורייתא ואיך הקדים שריית דיו וצמר ואונין שהם דרבנן כמו מוכרין לנכרי ועורות לעבדן ונקט מצודות שהוא דאורייתא ש באמצע הכבות: ומתחלה רצייתי לומר שנה פנונת רש"י בד"ה לא קעביד וכו' ולב"ש פיון דמנחי היינו מעשה.

וכבר נדחק בזה מהרש"א מי הכריחו לזה והלא ללישנא קמא דרב יוסף נוכל לומר דב"ש אית להו גזירה. ורצייתי לומר דרש"י רצה לפרש שיהיה כל ג' כבות דרישא לב"ש באזלי ואוקרי.

אבל לפי מ"ש לעיל להוכיח מן הירושלמי דכנונת רש"י דלב"ש פיון דמנחי מחשב מעשה היינו מדרבנן ליפא למימר הכי] וכנונת רש"י בזה לתרץ ע"פ הצריכותא דעביד הר"ן לכל הני בבי דמשנתנו עיין עליו.

ומצודות לב"ה איצטריך להתיר אפ"ל בעביד מעשה קשה לאוקימתא דמוקי בלחי וקוקרי למאן איצטריך ולהכי פירש"י דלב"ש פיון דמנחי מחשב מעשה וא"כ לחי שהוא חפה ואין הדג מונח בתוכו לא הנה ידעינן לב"ש [עד כאן מצאתי]: רש"י ד"ה מוגמר וגפרית וכו' והה"ד לכל הני דמתני' וכו'.

לכאורה הם כדברים שאין בהם צורך שהרי אנו רואים מפונש בגמ' שמקשה אחר כך מהני דמתני'. ומאי בעי רש"י בזה ונראה פנונת רש"י בזה על שלשה דרכים הא' שרש"י ראה שאמר והשתא דאמרת לב"ה אית להו שביתת פלים ופירש רש"י דע"כ הו מתני' היא כב"ה מדשרי בהנה.

ועל זה היה קשה לרש"י פיון דעיקר הוכחתו דהוא כב"ה ממה דשרי מוגמר וגפרית וזה תינח אם לב"ה היה ניקח ליה שריותא דמוגמר וגפרית אבל המקשה הנה שהקשה גם לב"ה מוגמר וגפרית מ"ט שרי א"כ היא גופא מנ"ל דהו ברייתא ב"ה דלמא ב"ש הוא ואי משום שריותא דמוגמר וגפרית הרי גם לב"ה לא ניקח ולכן פירש"י והה"ד לכל הני

דמתני' שזיה עכ"פ ידע שאין שום מקום לחלק בשביתה בין מוגמר להני דמתניתין וא"כ על פרחין ב"ה הוא: הדרך הב' הוא עפ"י מ"ש התוס' בד"ה אונין וכו' הא דנקט אונין טפי מדיו כו' משום דהתם פשיטא דליכא מעשה אבל באונין וכו' ועוד בהנה לא הזכיר פלים.

והנה דברי התוס' יספיקו בקושית אונין אבל בקושני' מוגמר שג"כ הפלי אינו עוש' שום מעש' כמו בדיו וכמו כן לא הוזכר שם פלי וא"כ המקשה הזה לא אסיק אדעתיה סברת של התוס' א"כ למה הקשה ממוגמר ולא הקשה מדיו אלא דהא ל"ק דרוצה מתחלה להקשות מברייתא גופא מרישא לסיפא אבל עכ"פ הי' דעתו להקשות אח"פ מדיו ג"כ אלא כאשר תירץ לו משום דלא עביד מעשה שוב הנה ניחא לי' דיו ודילג רישא דמשנתנו והקשה מאונין.

ונה פונת רש"י מוגמר וגפרית והה"ד לכל הנה דמתני' כל הנה דייקא אף שאח"כ לא הקשה רק מאונין ומצודות ולא הקשה מדיו היינו אחר ששמע התירוץ שעל מוגמר אבל לעת הזאת שהקשה ממוגמר הי' דעתו דקשה מכל הני דמתני' אפילו מדיו: הדרך השלישי ע"פ מה שכ' לעיל בגמ' דבשביל קושית מוגמר וגפרית לא הי' צריך להקדים דלב"ה אית להו שביתת פלים דאף אי מוקמת לה כב"ש קשיא רישא אסיפא ונה הי' ק"ל לרש"י ולכן פירש"י והה"ד לכל הני דמתני' הי' בדעתו להקשות תיכף ובשביל הני דמתני' הקדים דלב"ה אית להו שביתת פלים: תוס' ד"ה ונימא מר וכו' דרבה סבר דברייתא דשביתת פלים ב"ש והיכא דעביד מעשה אבל וכו' ומצודות דמתני' בלתי וקוקרי.

יש להקשות פיון דלרבה לב"ש לחוד הוא דאית להו שביתת פלים וב"ה לית להו וסברי שפלוגתא בין ב"ש וב"ה בשביתת פלים א"כ מי הכריחם לומר דדוקא בעביד מעשה אית לי' לב"ש שביתת פלים דבשלמא רב יוסף ללישנא קמא דמוקי שביתת פלים כב"ה על פרחין מוכרח לחלק בין עביד מעשה או לא דאל"כ מוגמר וגפרית ואונין ומצודות למה שרי לב"ה אבל רבה דמוקי ברייתא דמוגמר וגפרית כב"ה למה לו לחלק לב"ש בשביתת פלים בין עביד מעשה אי לא עביד מעשה ולא עוד אלא שעל ידי זה הוכרחו לחדש לב"ש טעם גזירה ופליגי בתרתי בגזירה מבע"י אטו משתחשה ובשביתת פלים.

והלא טוב לומר דב"ש אית להו כל גוונני שביתת פלים אפי' בלא עביד מעשה וממילא פליגי רק בשביתת פלים ולא בדבר אחר: גם מה דסיימי התוס' דלרבה מצודות דמתני' בלתי וקוקרי הדרך יפלא דלרבה נוכל לומר דמצודות דמתני' בכל מיני מצודות מייירי דלב"ש בודאי דבכולהו אסור ולב"ה בכולהו מותר שהרי כתבו התוס' דרבה מוקי שביתת פלים כב"ש ובעביד מעשה מפלל דלב"ה אפי' בעביד מעשה לית להו שביתת פלים גם מה ענין לזה במה דכתבו דרבה ס"ל דשביתת פלים ב"ש היא ובעביד מעשה: ונלע"ד עפ"י מה שפכתתי לעיל במתני' דעיקר דברי התוס' דמוקי לה בחרשין היינו לרב יוסף אבל לרבה אין הכרח לאוקמי בחרשין וכפי מה שתיירצתי לעיל קושית בני הפחור מ' ישראל.

והנה רבה ס"ל דדחוק לאוקמי משנתנו בחרשין וא"כ אי ס"ד דס"ל לב"ש שביתת פלים אפי' בלא עביד מעשה וא"כ הדרא קושית התוס' לדוכתא מה מועיל פדי שציודו וכי יודעאימתי יצודו אלא ודאי דלית להו לב"ש שביתת פלים בלא עביד מעשה ואין

האיסור רק משום גזירה וכינן שיש שהות שיצודו אבע"י לא שינה גזירה אלא דלפי זה קשה הא אפתי צריה לאוקמי בתורשין דאל"כ תינח בלחי וקוקרי שרי בכדי שיצודו מבע"י אבל באוזלי ואוקרי נדאי שינה לב"ש שביתת פלים [וכמו"ש לעיל במתני' מה מועיל בכדי שיצודו אם לא מיירי בתורשין ולכן סייעו דרבה באמת מוקי למצודות דמתני' בלחי וקוקרי ואין הפנונה משום ב"ה דהרי לב"ה פל גונוני מצודות מותרים דלב"ה לית להו שביתת פלים אפילו בעביד מעשה אבל הפנונה דבאוזלי ואוקרי לא מועיל לב"ש פדי שיצודו: עוד נלע"ד פנונת התוס' במה שכתבו דמוקי בלחי וקוקרי עפ"י מ"ש לעיל במתני' [לחלק בין אוזלי ואוקרי ובין לחי וקוקרי] דאם במצודות מיירי באוזלי ואוקרי לא שינה משום גזירה דהרי אף אם עביד משתחשף אין כאן חיוב חטאת שיהי אין המלאכה נעשית על ידו לבדו שהרי הפלי גומר המלאכה אבל בלחי וקוקרי נעשה הפל על ידו לבד וא"כ באוזלי ואוקרי שינה רק שביתת פלים ובלחי וקוקרי שינה גזירה.

ומעתה אם איתא דלרבה מצודות מיירי בכל גונוני א"כ על פרחין אית להו לב"ש שביתת פלים מדאסרי אוזלי ואוקרי ולמה לי לרב יוסף להביא הברייתא ואי משום דמשנתינו אין ראי' רק בעביד מעשה א"כ גם בברייתא איפא לשנוני דמיירי בעביד מעשה.

ועוד נלע"ד דעכשיו יש לנו חומר בלחי וקוקרי מאוזלי ואוקרי דבלחי וקוקרי הטעם משום גזירה א"כ אפי' מפקיר להמצודה אסור אבל באוזלי ואוקרי שאין שינה גזירה והאיסור רק משום שביתת פלים א"כ במפקיר להמצודות שרי גם לב"ש ואיך יכלול במשנה אין שורין וכו' ואונין דלרבה נדאי הטעם משום גזירה שהרי בלא עביד מעשה ליפא גם לב"ש שביתת פלים וכינן שהטעם משום גזירה לא מהני הפקר וא"כ איך נקט כולהו בחדא מחתא אלא נדאי דלרבה מצודות מיירי בלחי וקוקרי: ובזה עמדתי על דברי רש"י בד"ה לא קא עביד וכו' ולב"ש פינון דמנחין בגוניה היינו מעשה די' וכתב פתבתי לעיל דכתב נדחק בזה הרש"א דמי דחקו לרש"י בזה דהרי ללישנא קמא דרב יוסף הו' ברייתא כב"ה וא"כ איפא למימר דב"ש אית להו גזירה ובאמת גם במגמר וגפרית אסרי ב"ש וגם טעם אונין לב"ש משום גזירה ולדידי ניחא דא"כ קשה המקשה שהקשה ממצודות א"כ הי' סבור דמיירי באוזלי ואוקרי ואפ"ה לא הוי קשה לי אלא עפ"י הקדמתו שהקדים והשתא דאמרת לב"ה אית להו שביתת פלים דאורייתא דמשמע אי ב"ה לית להו שביתת פלים הנה ניחא ונהרי אעפ"כ הי' קשה לב"ש דבאוזלי ואוקרי ליפא איסור במפקיר ובאונין איפא איסור אפי' במפקיר אלא על פרחין שהי' סבור דלרב יוסף לית לי' גזירה פלל לב"ש וגם אונין ליפא איסור במפקיר וא"כ למה באינו מפקיר אסור לב"ש אלא נדאי דלב"ש פינון דמנחי היינו מעשה דילי': ובמה שכתבתי ניחא לי מה שכ' המג"א בסי' רנ"ב ס"ק כ' שהבאתי לעיל להוכיח מדברי התוס' דברחיים אפי' עביד בשבת ליפא חיוב חטאת דאל"כ למה לי לרבה למימר השמעת קול נוקי משום גזירה שהרי רבה ס"ל טעמי' דב"ש משום גזירה ונדחק המג"א עצמו מדברי התוס' במשנתינו בד"ה אין פורסין שכתבו דבמצודה איפא חיוב חטאת אף דאתי ממילא עיין שם.

ולדידי ניחא דמידי דאתי ממילא שאין הפלי עושה שום מעשה הוא דאיפא חיוב חטאת ובמצודה שכתבו התוס' דאתי לידי חיוב חטאת מיירי דוקא בלחי וקוקרי אבל ברחיים

שְׁהַפְלִי עֲצֻמוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה [אֲדַרְבֵּה] לִיכָּא חַיִּיב חֲטָאת עַל הָאָדָם: אֵלָא שְׁדַבְרֵי הַמַּג"א לְכַאוּרָה עֲדִינָן חֲסָרֵי הַבְּנָה.

מְלַבֵּד הַקְּנוּשֵׁיא שְׁנוּתְקָשׁוּ בְּדַבְרֵיו כֹּל הָאֲחֵרוֹנִים הָאֵלֵּי רַבָּא וְאֵה"ע וּפ"י וְתוֹס' שְׁבֵת פְּאָשָׁר הַבְּאֵתִי לְעִיל. וְעִי"ש מַה שְׁתִּי שָׁם דְּבַהֲנָה דְּבְרֵינִיתָא לִיכָּא בְּהוּ גְזִירָה אֲבָל עֲדִינָן ק"ל דְּאֵפִי יְהִיבְנָא סְבָרְתוֹ דְּתִימֵי בְּרֵינִיתָא כַּב"ש אֶף דְּאֵית לִי גְזִירָה מ"מ פִּינָן שְׁהוּא מְקֻשָּׁה עַל רַבָּה דְּנוֹקֵי בְּרֵינִיתָא זֹו כַּב"ש א"כ לֹא הוֹעִיל כְּלוּם בְּסְבָרְתוֹ דְּבְרַחֲמִים לִיכָּא גְזִירָה מ"מ שְׁבִיתַת פְּלִים וְדָאֵי דְּאֵיכָּא בְּרַחֲמִים שְׁהַפְלִי וְדָאֵי עוֹשֶׂה מְלֵאכָה גְמוּרָה שְׁטוּחָן הַחֲזִיטִים וְא"כ מָה הוֹעִילוֹ הַתוֹס' שְׁפָתְבוּ בְּסוּף הַדְּבוּר דְּרַבָּה מוֹקֵי שְׁבִיתַת פְּלִים כַּב"ש וּבְעֵבֶד מַעֲשֵׂה וְהָרִי אֲפֵתִי קָשָׁה נוֹקֵי מְשׁוּם שְׁבִיתַת פְּלִים וְכַב"ש שְׁהַרְחִיקִים עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה.

וְנִרְאֶה כְּפִינָתוֹ דְּנִדְאֵי עַל רַבָּה לִיכָּא קְנוּשֵׁיא דְּנוֹקֵי כַּב"ש פִּינָן דְּלִדְיָדִי' ס"ל הַשְּׁמַעַת קוּל סְבָרָא נְכוּנָה א"כ יוֹתֵר טוֹב דְּנוֹקֵי כַּב"ה אֵלָא דְּבְרֵי הַמַּג"א הֵם כְּפִי דְּלִרְב יוֹסֵף דְּמוֹכַח דְּהַשְּׁמַעַת קוּל סְבָרָא גְרוּעָה הִיא וְיוֹתֵר טוֹב לְאוֹקְמֵי כַּב"ש קָשָׁה לְמָה הִבִּיא הַבְּרֵינִיתָא וְמָה חֲסָר לוֹ לְהִבִּיא מִהַמְשַׁנָּה דְּאֶסְרֵי ב"ש וְאֵין לְדַחוֹת דְּמַשְׁנַתִּינוּ מְשׁוּם גְזִירָה דְּתִימֵי מְהִי תִימֵי אֲפֵתִי נִימָא דְּאֶסְרֵי ב"ש רַחֲמִים כְּשֵׁם שְׁאֶסְרוּ אוּנִין וּמְצוּדָה וְדִיּוֹ: אֵלָא פִּינָן שְׁעִיקָר דְּבְרֵי הַמַּג"א לְרַב יוֹסֵף א"כ מָה הִנְקָשָׁה לוֹ מְדַבְרֵי הַתוֹס' בְּמְצוּדָה וְהָרִי דְּבְרֵי הַתוֹס' בְּמְצוּדָה עִיקָר הַקְּנוּשֵׁיא לְרַבָּה אֲבָל לְרַב יוֹסֵף דְּמוֹקֵי מְשׁוּם שְׁבִיתַת פְּלִים אֵין אָנוּ מְוַכְרְחִים כְּלָל לֹאמַר שְׁיֵשׁ בְּמְצוּדָה חַיִּיב חֲטָאת וְכַמוֹ"ש לְעִיל בְּמַשְׁנַתִּנוּ בְּתוֹס' שָׁם] וְא"כ לְרַב יוֹסֵף שְׁפִיר לִיכָּא בְּרַחֲמִים חַיִּיב חֲטָאת.

אֲמַנָּם לְפִי מ"ש נִיחָא דְּאֲפֵתִי לֹא הִנָּה צְרִיף רַב יוֹסֵף לְהַקְדִּים הַבְּרֵינִיתָא רַק לְהוֹכִיחַ מְמַשְׁנַתִּינוּ דְּלַב"ש רַחֲמִים אֶסּוּר דְּמַמ"נ אֵי ס"ל לַב"ש שְׁבִיתַת פְּלִים א"כ יֵשׁ אֶסּוּר בְּרַחֲמִים וּמְשׁוּם שְׁבִיתַת פְּלִים וְאֵי ס"ל לַב"ש בְּמַשְׁנַתִּינוּ מְשׁוּם גְזִירָה א"כ עַל כְּרַחֲמֵי יֵשׁ בְּמְצוּדָה חַיִּיב חֲטָאת וּמְמִילָא דְּגַם בְּרַחֲמִים אֵיכָּא חַיִּיב חֲטָאת: ע"כ תוֹס' ד"ה וְלַב"ש אַע"ג דְּלֹא קָא עֲבִיד מַעֲשֵׂה וְכו' הַשְּׁתָא דְּטַעֲמָא דַּב"ש מְשׁוּם שְׁבִיתַת פְּלִים הִנָּה ג' בְּבוֹת קַמֵּינִיתָא וְכו' וְלְכַאוּרָה דְּבְרֵיהֶם תְּמוּהִים.

דְּהָרִי גַם אֵי הַטַּעַם מְשׁוּם גְזִירָה דְּהִינָּנוּ לְרַבָּה גַם כֵּן חֲלוּקִים ג' בְּבוֹת קַמֵּינִיתָא דְּבָהֶם הַטַּעַם מְשׁוּם גְזִירָה מְשַׁנֵּי בְּבוֹת אֲחֵרוֹנוֹת דְּבָהוּ לֹא שְׁנִיף גְזִירָה דְּהָרִי אֲפִי בְּשְׁבֵת אֵין כְּאֵן רַק שְׁבוֹת וְכַמוֹ"ש הַתוֹס' בְּמַשְׁנַתִּינוּ אֵלָא הַטַּעַם מְשׁוּם דְּמִיחֲזִי כְּשִׁלּוּחוֹ.

וְאֲפָשָׁר לֹאמַר דְּכַוְנַת הַתוֹס' לֹא מִיבְעֵי לְרַבָּה וְדָאֵי חֲלוּקִים ג' בְּבוֹת רֵאשׁוֹנוֹת בְּטַעֲמָם מְשַׁנֵּי בְּבוֹת בְּתֵרֵינִיתָא אֲבָל לְרַב יוֹסֵף שְׁהַטַּעַם מְשׁוּם שְׁבִיתַת פְּלִים א"כ אֲפָשָׁר דְּאֵינָן חֲלוּקִים דְּאוּלֵי מַה שְׁהַעוֹרוֹת מְתַעַבְדִּין ג"כ יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם שְׁבִיתַת פְּלִים וְאֵי הִנָּה אֲמָרִי כֵּן קָשָׁה מְמוֹגְמָר וְגַפְרִית דְּמַה מוֹעִיל מַה דְּמַנְחִי בְּאַרְעָא וְכַמוֹ"ש הַתוֹס' לְכֵן כְּתָבוּ דְּגַם לְרַב יוֹסֵף חֲלוּקִים ג' בְּבוֹת רֵאשׁוֹנוֹת מְשַׁנֵּי בְּבוֹת אֲחֵרוֹנוֹת: נְעוּד נ"ל כְּפִינָתֵם דְּלְרַבָּה דְּמוֹקֵי מְשׁוּם גְזִירָה אֶף דְּחֲלוּקִים בְּטַעֲמָם אֲבָל שְׁוִינִים הֵם בְּמַדְרָגָה דְּכוּלְהוּ הֵנִי חֲמֵשׁ בְּבוֹת דְּאֶסְרֵי ב"ש הִיא רַק מְדַרְבְּנָן אֲבָל לְרַב יוֹסֵף חֲלוּקִים אֲפִי בְּמַדְרָגָה דַּג' בְּבוֹת רֵאשׁוֹנוֹת אֶסְרֵי ב"ש דְּבַר תוֹרָה אֲבָל ב' בְּבוֹת אֲחֵרוֹנוֹת הוּא רַק דְּרַבְּנָן: וְכַמוֹ"ש נַלְע"ד לִיִּישׁב נְמִי מַה דַּכ' הַתוֹס' לְעִיל ע"א סוּד"ה וְנִימָא וְכו' דְּרַבָּה מוֹקֵי מְצוּדוֹת דְּמַתְנִי בְּלַחֵי וְקוּקְרֵי וְכַבְרָא

פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְּמֵי הַכְּרִיחִם לָזֶה וְהֵלֵא לְרַבָּה נֹכַח לֹמַר דְּמַצּוּדוֹת דְּמַתְּנִי בְּכָל מֵינֵי מַצּוּדוֹת אֵינְרִי ע"ש.

וְנִרְאָה דְּהֵנָּה פְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּרִישׁ סְגֻיָּין דְּלְרַבָּה דְּהַטְעַם הוּא מְשׁוּם גְּזִירָה הָא דְּהַתִּירוּ ב"ש בְּצִמְר לְיוֹרָה פְּדִי שְׂיִקְלוֹט הָעֵין מְשׁוּם דְּכָאן לִיכָא גְּזִירָה שְׂמָא יַעֲשֶׂה כּוּן בְּשַׁבַּת וְכַמו"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי אֵלּוּ עָשָׂה כּוּן בְּשַׁבַּת וְכו' וְלִשְׂיטַת רַב יוֹסֵף שְׁהַטְעַם הִיא מְשׁוּם ש"כ ע"כ צִמְר לְיוֹרָה אֵינּוּ מְשׁוּם ש"כ דא"כ אֵינּוּ מוֹעִיל יִקְלוֹט הָעֵין וְעַל פְּרָחִין צִרְיָה לְאוֹקְמֵי גַם לִב"ש צִמְר לְיוֹרָה מְשׁוּם דְּלֹא עֵבִיד מַעֲשֶׂה וְרַש"י דְּפִי לִב"ש מַה שְׂמִנְחָה בְּתוֹכוֹ מְחַשֵּׁב מַעֲשֶׂה הֵינּוּ מְדַרְבְּנָן חֲשֻׁבָּהוּ מַעֲשֶׂה וְלָכֵן הִקְלוּ בְּקִלְיַת עֵין מְשׁוּם דְּשׁוּב לֹא קִפְדִּי וְהָא דְּהַקְדִּים הַש"ס לֹמַר וְהַשְׁתָּא דְּאַמְרַתְּ לִב"ה אֵית לְהוּ ש"כ וְכו' מְשׁוּם דְּלֹא עֵבִיד מַעֲשֶׂה הֵינּוּ מְשׁוּם מַצּוּדוֹת אֲבָל לִב"ש הָוָה גִּיחָא אַף בְּאוֹזְלֵי נְאוּהָרִי וְא"כ הָוִי מַצּוּדוֹת דְּאוֹרֵייתָא וְצִמְר וְדַאי אֵינּוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְכַנ"ל: וּמַעֲתָה אִם הִי רַבָּה מְפָרֵשׁ מַצּוּדוֹת דְּמִשְׁנֵתֵינוּ בְּאוֹזְלֵי נְאוּהָרִי א"כ הָרִי אֲסִירִי מִן הַתּוֹרָה וְדִיו נְאוּגִין וְדַאי מְדַרְבְּנָן מְשׁוּם גְּזִירָה דְּהָרִי לְרַבָּה הִיכָא דְּלֹא עֵבִיד מַעֲשֶׂה לֹא ס"ל לִב"ש ש"כ וְלִפִּי זֶה קִשָּׁה סְדֵר שְׁעִירֵב אִיסוּר תּוֹרָה בֵּין אִיסוּר דְּדְבָרֵיהֶם דְּתַרִּי בְּבִי קְמִייתָא הֵם מְדַבְּרֵיהֶם וְכֵן תַּרִּי בְּבִי בְּתַרִּייתָא וְכַבָּא מְצִיעֵתָא הוּא דְּבַר תּוֹרָה וְהֵיזָה לֹו לְהַתְחִיל בְּמַצּוּדוֹת נְאֻח"כ דִּיו נְאֻח"כ אֵינּוּ נְאֻח"כ מוֹכְרִין לְעִכּוּמ"ז נְאֻח"כ עוֹרוֹת דְּאִז הֵיזָה מְסֵדֵר כָּל הֵנִי שְׁהֵם דְּרַבְּנָן יַחַד וְלָכֵן פְּתַבּוּ הַתּוֹס' דְּרַבָּה מוֹקִי מַצּוּדוֹת דְּמַתְּנִי בְּלַחֲזֵי וְקוֹקְרִי שְׁהֵם ג"כ רַק דְּרַבְּנָן מְשׁוּם גְּזִירָה: דָּף י"ט ע"א.

תּוֹס' ד"ה ר' יִשְׁמַעֲאֵל וְכו' פִּי וְכו'. וְקִשָּׁה לִר"י הִיכִי מוֹכַח וְכו' וְדַלְמָא סְבָרִי כַב"ה.

וְנִלְע"ד לְקִיָּים פִּירֵשׁ יִי דְּרִיב"ח סְבַר דְּשְׁבִיתַת פְּלִים לִב"ה דְּאוֹרֵייתָא הִיכָא דְּעֵבִיד מַעֲשֶׂה וְקוֹרוֹת בֵּית הַבַּד וְעִיגוּלֵי הַגַּת מִיִּקְרִי עֵבִיד מַעֲשֶׂה שְׁהֵם מְכַפִּידִים לְמַטָּה וְסוֹחֲטִים אֵת הַזִּיתִים וְהַעֲנָבִים וְא"כ אִפִּי לִב"ה אִיסוּר מְשׁוּם שְׁבִיתַת פְּלִים וְאִי לֹא דְּמַה דְּאֵתִי מְמִילָא שְׁפִיר דְּמִי נְאֻפִילוּ אֲדָם עֲצָמוּ רִשְׁאִי לְעֲשׂוֹתוֹ מִן הַתּוֹרָה וְק"ו הַפְּלִי אַף שְׁבָאָדָם אִיסוּר מְדַרְבְּנָן בְּכָלִים לֹא גְּזוּר: וְר"ע סְבַר דְּבָאָדָם אִיכָא חֵיּוּב חֲטָאָת.

נְאֻסוּר גַּם בְּכָלִים מִן הַתּוֹרָה וְשְׁנִיָּהֶם כַב"ה: וְהָא דְּלֹא מְשַׁנֵּי כְּדַמְקִשָּׁה וְר"א מ"ט לֹא אֲמַר כְּרִיב"ח הֵינּוּ מְשׁוּם דְּלִית לֵיהּ שְׁבִיתַת פְּלִים דְּקִשָּׁה דְּלִר' יוֹחֲנָן דְּמַחְסְרִין דִּיכָה לִכ"א אִיסוּר א"כ בֵּין לִר"ע וּבֵין לִר"י אֵית לְהוּ שְׁבִיתַת פְּלִים וְקִשָּׁנִי מְשַׁנְתֵּינוּ וְשׁוּיִם וְהָרִי אִפִּי לִב"ה רְאוּי לְאַסוּר מְשׁוּם שְׁבִיתַת פְּלִים: וְעוֹד שְׂאָם מְשַׁנְתֵּינוּ מִיִּירִי אֲפִילוּ בְּמַחְסְרִין דִּיכָה מִנ"ל לִר' יוֹחֲנָן דִּר' יִשְׁמַעֲאֵל אֵינּוּ סוֹבֵר כְּמִשְׁנֵתֵינוּ: וְנִרְאָה דְּהַפְּלִי מְתוֹרֵץ בְּחֻדָּא מְחַתָּא דְּעֵדִיפָא מְשַׁנֵּי מִר"א.

הוֹכִיחַ לְסַתּוֹר דְּבָרֵי רִיב"ח לְגַמְרֵי דְּהָא ר' יוֹחֲנָן אֲמַר בְּמַחְסְרִין דִּיכָה דְּכ"ע ל"פ וְהֵנִי כְּמַחְסְרִין דִּיכָה נְאִיָּה הַתִּיר בְּמִשְׁנֵתֵינוּ אֲלֵא וְדַאי דִּיגְמוֹר וְלֹא יְגַמּוֹר דִּר"ע וְדִר"י אֵין הַפִּירוּשׁ שְׁיִנְיָחֵנוּ אֲלֵא כְּשֶׁאֵר פִּירוּשִׁים וְהֵינּוּ בְּשַׁבַּת כְּפִי הַתּוֹס' וְא"כ בְּמַחְסְרִין דִּיכָה] אֵין רְאִיָּה מְדַבְּרִי ר' יִשְׁמַעֲאֵל דְּדוֹקָא אֲתִי מְמִילָא וְרַש"י שְׁפִי יְגַמּוֹר הֵינּוּ לִרִיב"ח.

[לִיקוּט]: סְלִיק פְּרָק רֵאשׁוֹן פְּרָק שְׁנֵי בְּמַה מְדַלִּיקִין דָּף כ"א ע"א גמ'. אֲמַר ר"ה פְּתִילוֹת וְשְׁמֵנִים שְׂאֲמָרוּ חֲכָמִים וְכו' אֵין מְדַלִּיקִין בְּהֵם בְּחֻנּוּפָה הָא דְּקִדְדִיק לֹמַר שְׂאֲמָרוּ חֲכָמִים

ולא קאמר סתם שאין מדליקין נראה דלעיל קאמר רב ברונא חלב מהותף וקרבי דגים שנימוחו אדם נותן וכו' אבל אינו מהותף לא דגזרי' אפי' נתן לתוכו שמן ול"ק הא הוי גזירה לגזירה מהותף אטו שאינו מהותף ושאינו מהותף שמה יטה די"ל דגזירה פשוטה היא כמו"ש תוס' ב"ג ע"ב ד"ה גזירה יו"ט ותוס' ישנינים פאן וילהי אתי לאשמועי' לעננו חנוכה דדוקא אותן שאמרו חכמים ותו לא.

דלעננו שבת גזרינו קרבי דגים שנימוחו אטו לא נימוחו ולא נימוחו אטו שמה יטה אבל לעננו חנוכה מותר דאין אסור אלא מה שאמרו חכמים אבל חלב שלא מהותף וקרבי דגים שלא נימוחו ונתן לתוכו שמן פל שהוא הוי גזירה לגזירה דשמה פשע ולא ידליק לא הוי פשוטה כ"כ.

וא"ל הא קתני במתני' ולא בחלב מבושל הא כבר פי' הר"ן דמבושל לאו היינו מהותף דמהותף היינו כשלקוח הטבח החלב מפטן הבהמה: שם פתילות ושמינים וכו' אין מדליקין בהם במקדש צ"ע הא דנקט ושמינים דפסול למקדש דהא לא פשר במקדש אלא שמן זית בלבד: דף כ"ג ע"ב גמ'.

ובשבת מ"ט לא מתוף שמצנה עליו לשרפו גזרה שמה יטה. וברש"י ד"ה שמצנה עליו לבערו דלמא אתי לידי תקלה דאכילה.

ולקמן (דף כ"ה ע"א) פירש"י שמצנה לבערו משום דדמיא לקודש ועוד משום תקלה. הרי שפי' רש"י תרי טעמי נכאן החליט רש"י וכתב משום תקלה.

ונראה דסובר רש"י ששריפת קדשים שנטמאו הוא ג"כ דוקא ביום כמו נותר וכן הוא בספרי ולא כדמשמע מדברי הרמב"ם בסוף הל' פסולי המוקדשין פי"ט ה' ה' דדוקא נותר ופיגול הוא דנשרפין ביום ומעתה אי מצנות שריפת התרומה הוא משום דדמי לקודש א"כ בליילה ליכא מצנה בשריפתה.

אלא שאם מדליקה ביום לא איכפת לן במה שדולקת בליילה וממילא דולקת אבל שיטה בליילה כדי למהר שריפתה אפי' ישכח שהוא שבת מ"מ כיון שהוא לילה לא יטה למהר שריפתה שזה המהירות הוי כמו ששורף בליילה ואין שריפת קדשים בליילה ולכן פירש"י פאן שמצנות שריפת תרומה לא משום לתא דקודש אלא משום תקלה [וע' עוד לקמן]: אלא מעתה ביו"ט לשתי גזרה וכו' ור"ח אמר וכו'.

הנה באיסור שמן שריפה ביו"ט דלרבה משום גזרה אטו שבת ולרב חסדא משום דאין שורפין קדשים ביו"ט וסיפא דמתני' פירושא דרישא היא. הנה מלבד החומרא דרבה יותר מרב חסדא בכל שבתות השנה ביו"ט עצמו ג"כ מחמיר רבה טפי דאילו לרב חסדא אין האיסור אלא בליל יו"ט אבל מבעו"י שרי שהוא מבעירו בחול וממיל' דולק ביו"ט ולרב' דאמ' גזר' יו"ט אטו שבת אסו' גם מבעו"י: ולפי זה נוכל לומר דגם רבה סבר אין מדליקין בש"ש ביו"ט והא דמקשה ליה אב"י אלא מעתה ביום טוב לשתי היינו מבעו"י וסיפא דקתני אין מדליקין לרבה דלא פירושא קמפרש א"כ מסתמא דומיא דשמן שריפה דרישא דשבת דאסור היינו מבעו"י ה"נ אין מדליקין דסיפא היינו מבעו"י ואהא הקשה דמבעו"י לשתי ומשני גזירה יו"ט אטו שבת: ולפי זה לא הקשו התוס' פלוג' בד"ה גזרה יו"ט אטו שבת מה שהק' הר' אליעזר דהא מפרש רבה משום גזרה ולקמן מפיך מקרא

וכו' וכן בדרך כ"ד ע"א ד"ה גזרה יו"ט וכו' שהקשו מהא דתנן וכו' ועל החלה שנטמאת וכו' דהתם לא שייך בה למגזר יו"ט אטו שבת וכו' ג"כ לא הקשו פלוג: אמן על פרחין רבה לית ליה הך דאין שורפין וכו' דאי אית ליה א"כ לא הקשה אבני פלוג לרבה דביו"ט לשבת וצ"ל בתוס' מ"ש בשם הרשב"א דעיקר הקושא שע"כ ביו"ט ג"כ הטעם משום שמה יטה דאל"כ לא שייך הקא במס' שבת דיני יום טוב.

והנה נוכל לומר דבנדאי ביום טוב עצמו שייך אין שורפין ביו"ט אבל להדליק בעיו"ט מבעו"י לא שייך אין שורפין שהוא אינו שורפו ביו"ט אלא מדליקו מעיו"ט וממילא הוא מתבער ביום טוב הן אמת שדעת הירושלמי שגם זה אסור מן התורה מטעם שאין קדשים מתבערים ביו"ט ורוצה ליתן טעם שאין מדליקין בשמן שריפה בשבת לפי שאף שמדליקו בע"ש מ"מ מתבער הוא בשבת אמן תלמודא דידן בנדאי לא ס"ל טעם זה דאל"כ הרי טעם שמן שריפה פשוט ולא הוצרכו רבה ורב חסדא לטעמים שלהם אבל זה נדאי שהמטה הגר בשבת הרי הוא מדליק בשבת שהרי הוא חייב משום מבעיר וכן לפי זה המטה הגר ביו"ט הרי הוא כמבעיר ביו"ט אלא שביו"ט אין אסור להבעיר הגר אבל כשמדליק שמן שריפה מעיו"ט אנו חוששין מתוך שמצנה עליו לבערו שמה יטה ביו"ט ונמצא מבעיר קדשים ביו"ט.

וא"כ הרי הטעם דסיפא דאין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט הוא ממש הטעם שמה יטה פמו רישא דבמה אין מדליקין ושייך שפיר פאן בפרק זה ונסתר קושית אבני: ולכן נלע"ד דאבני לא ס"ל כסברת הירושלמי דתרומה פיון שנטמאת הוי פמו שעבר זמנה ויהי' שריפתו בין ביום ובין בלילה אלא ס"ל דלא שייך בתרומה עבר זמנה ואי ס"ד דילפי' תרומה מקדשים א"כ פשם שקדשים אין נשרפין אלא ביום כף תרומה לא תשרף אלא ביום.

אלא פיון שהוא מדליקה ביום אף שהיא דולקת כל הלילה לא מיקרי מבעיר בלילה וכמו שפירשתי לעיל בדברי רש"י. ואמן אי אמרי' שמה יטה א"כ בכל יום יהי' אסור לשרוף שמן שריפה שיומשך דליקתו בלינה שמה יטה ונמצא שורף בלילה ואין שורפין קדשים בלילה: ומאי איריא שבת אפי' חול כה"ג שיומשך אורו בלילה ג"כ אסור ושפיר הקשה ביום טוב לשבת אפי' ביום טוב עצמו ונמצא גם הקושיות של התוס' עולים פהוגן: ועוד נלע"ד דעל פרחין אי אמרי' דתרומה לא שייך עבר מצנתה ואי ילפינו לה מקדשים ממילא אינה נשרפת בלילה א"כ לא שייך כלל למגזר בשבת שמה יטה שהרי עיקר החשש שישפח שהוא שבת ויטה.

אבל על פרחין לא ישפח שהוא לילה ואיך יטה כדי למהר שריפתה והרי רואה שהוא לילה ואין שריפת תרומה בלילה ואם ישפח שהוא תרומה א"כ למה יהי' בהול לשרפו ולמה יטה. אלא נדאי דלרבה אין בתרומה לתא דקדשים כלל.

ומה שאומר שמצנה עליו לבערו היינו משום תקלה כפירש"י ודו"ק: ובה אין אנו צריכים לסברת הרשב"א בתוס' שעיקר קושית אלא מעתה הוא שאין מקום למשנת אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט פאן במס' שבת ולדידי אלא מעתה היינו דמדברי רבה מוכח דלא גזרינו משום לתא דקדשים: אמן בעיקר הוכחה שהוכחתי דע"כ ליתא משום לתא דקדשים דאל"כ לא שייך בליל שבת שמה יטה יש לדחות.

דלפי הנראה אף דיש בו משום לתא דקדשים היינו לענין ביעורו ביום טוב אבל לענין שריפתו בלילה לא גזרינן תרומה אטו קדשים והוא ע"פ מ"ש בהג"ה של משנה למלך פ"א מה' יו"ט דאף דגם באיסור לאו עבדו הרחקה כמו באיסור פרת מ"מ היינו דוקא באיסור לאו שיש בו מלקות אבל אם אין בו מלקות לא עבדו הרחקה ומעתה שריפת קדשים ביום של יו"ט שיש בו מלקות משום לא תעשה כל מלאכה עבדו הרחקה בשריפת תרומה ביום אבל שריפת תרומה בלילה לא גזרו אטו קדשים דגם שריפת קדשים בלילה ליכא מלקות ואין פאן רק לאו הפא מפלל עשה ביום הוא שורף ולא בלילה.

אמנם בירושלמי משמע דגם לענין לילה מדמינן תרומה לקדשים וז"ל מעתה אין מדליקין שמן שריפה על שם שאין שורפין את הקדשים בלילה וכו' עד פאן שנטמאה נמי שעבר זמנו ע"ש וקשה הן אמת שמועיל תירוצו דלא גזרו לענין שריפת תרומה בלילה אטו קדשים משום שאפילו קדשים עצמם אם עבר זמנם מותרים לשורף בלילה אבל אפתי גוף ההנאה המותרת בתרומה טמאה למה לא גזרו אטו קדשים טמאים אותן שהיו מותרים קודם שנטמאו שיהנה מהם גם אחר שנטמאו כמו תרומה: ונראה דדעת הירושלמי לא משום דגזרינן תרומה אטו קדשים אלא סובר שתרומה פינון שאיקרי קודש דינו פקודש ומדאורייתא אסור לבערו ביום טוב וכמו כן הי' אסור מן התורה לבערו בלילה אלמלא שע"י טומאתו מיקרי עבר זמנו אבל לאסרו בהנאה מן התורה אי אפשר פמבואר בפוגיא פאן דאמרה תורה בשעת ביעורי' ליתנהי מיניה: אלא דאם יסבור הירושלמי שתרומה מדאורייתא אינה נשרפת ביו"ט א"כ קשה הא דאמרי' שם אמר ר' אבנה שנה לי ר' יונתן בן עכמאי בת כהן שהיתה עומדת ע"ש עם חשיכה ובידה נר ובתוכו שמן שריפה הרי זו מוספת לתוכו שמן חול כל שהוא ומדלקתו והנה לקמן תבאר דלהכי מהני כשנתן לתוכו שמן חול דשוב ליכא למיחש לא משום לתא דקדשים ולא משום שפא יטה וכמו שיבואר שם.

וכל זה אי תרומה משום גזירה דקדשים אם הוא מן התורה אין שום תועלת לא בנתינת שמן של חול ולא במה שהוא עם חשיכה: אמנם חוץ לשיטת הירושלמי נראה עפ"י מ"ש לעיל דלהכי לא גזרו שריפת תרומה בלילה אטו קדשים דהא גם בשריפת קדשים בלילה ליכא מלקות וכמ"ש הג"ה של משנה למלך שהבאתי לעיל דבדבר שאין באיסור לאו מלקות לא עבדו הרחקה.

ומעתה גם באיסור הנאת קדשים טמאים הוא רק ק"ו ממעשר הקל פמבואר בתוס' [לקמן דף כ"ה ע"א ד"ה ביו"ט וכו'] ואין מזהירין מן הדין ולית בי' מלקות ואף דהיקשא הוא מ"מ לדעת הרמב"ם ליכא בשום איסור הנאה מלקות וכבר מבואר זה אצלנו במקום אחר וא"כ קדשים שהיו מותרים קודם שנטמאו וכבר יצאו מידי מעילה שוב אף שנטמאו ואסורים בהנאה מן התורה מ"מ מעילה לית בהו ועל שאר איסורי הנאה אף שהם בל"ת ליכא מלקות ולכך לא גזרו תרומה אטו קדשים: תוס' ד"ה גזירה וכו' וא"ת בכל השמנים שאין מדליקין בהם נגזור יו"ט אטו שבת וי"ל וכו' ולענ"ד נראה במה שיש לדקדק עוד דאיה שייך לגזור בהדלקת נר יו"ט אטו שבת הא סתם הדלקת נר יו"ט הוא בליל יו"ט עצמו ואיה שייך לאסור אטו שבת ואטו מי שייך הדלקה בליל שבת כלל.

ולגזור ליל י"ט אטו הדלקת ע"ש מבע"י לא גזרו רק בדרךמי ולגזור ערב יום טוב אטו ע"ש י"ל הדלקה בעיו"ט מבע"י מלתא דלא שכיחא ולא גזרו ועוד פיון שבלילה ליפא למיגזר ואם נאסור מבע"י ונתיר בלילה הנה לי מלתא דרבנן פחוכא.

וכל זה בשאר שמנים אבל בשמן שריפה אי אפשר בלילה בלא"ה משום שאין שורפין קדשים ביו"ט ולהכי דוקא בשמן שריפה גזרו יו"ט אטו שבת ולא בשאר שמנים: בא"ד אא"ב דמירי ביו"ט שחל להיות בע"ש וטעמא לפי וכו' דהא מה שינה יו"ט למיתגי הכא וכו'.

יש להקשות ואטו לרב חסדא מי ניחא הו אמת דמשנה דלקמן אין מדליקין וכו' שייכא להו מתני' לפרש טעמא ולא בשמן שריפה. אבל היא גופה קשיא.

מה מקום ללא בשמן שריפה במס' שבת פיון שאין הטעם משום שבת כלל אלא דמירי ביו"ט שחל להיות ע"ש והטעם משום איסור יו"ט ולא משום איסור שבת ומה מקום לדין זה כלל: וכבר רצייתי לומר שעל משנתנו לא קשיא שפא להשמיענו דין לדיני שבת והוא עפ"י מה שמבואר בדברי רמ"א באו"ח סי' רס"ד סעיף א בהגה דאם יש גר אבוד מדברים המותרים מותר להשתמש אצל גרות האחרים שהם משמנים האסורים דשוב לא גזרינו שמה פיון שיש גר א' יפה.

והנה הא נדאי דבשמן שריפה לכל מר כדאית ליה רבה ור"ח לא מהני מה שיש גרות אחרים דלר"ח שמירי ביו"ט לענין איסור שריפת קדשים ביו"ט מה מועיל מה שיש עוד גרות נאפי' לרבה שהטעם שמה יטה מ"מ הרי אין חשש הטיה זו בשביל חשכת אור הגר אלא הטעם משום שמצנה לבערו ונה שינה אפי' יש עוד הרבה גרות.

וקמ"ל משנתנו דגם שאר שמנים דומיא דזה ולאפוקי מדעת רמ"א: ולדעת רמ"א ג"כ יש לתרץ ואדרבה שאר שמנים מירי דליפא גר אחר ואז הנה אמנא שיהא מותר אפי' שמן שריפה אפי' ביו"ט שחל ע"ש.

והוא ע"פ המתבאר בירושלמי שהבאתי לעיל אמר ר' אבנה שנה לי וכו' בת פהו שהיתה עומדת ע"ש עם חשיכה וביתה גר ובתוכו שמן שריפה הרי זו מוספת לתוכו שמן חול כל שהוא ומדלקתו.

והנה דברי הירושלמי צריכין ביאור. דמה מועיל שמן כל שהוא ובין לטעם רבה ובין לטעם רב חסדא אין תועלת וק"ו לדעת הירושלמי עצמו שמה שדולק בליל שבת אף שהדולק מבע"י מקרי מתבער בשבת ואסור לבער קדשים ביו"ט וק"ו בשבת.

ומה שרצה המפרש בתוספות שם לפרש הטעם משום ביטול הם דברי תימה דמה מועיל ביטול שמן כל שהוא ואטו בכל שהוא יש כדי ביטול: ואמרת שפוננת הירושלמי עפ"י דברי התוס' לקמן (דף כ"ד ע"ב) בד"ה לפי וכו' דבתרומה לא שינה איסור שמן שריפה ביו"ט שהרי הוא נהנה ומשתמש לאורו ולא גרע משמן חולין אלא שגזרו תרומה אטו קדשים ע"ש.

ואמרת שפירושו שהגזירה היא שהרואה לא ידע שמדליק לצורך הנאתו ויספור שאינו מדליקו רק למצותו לשרפו ויאמר כשם ששריפת תרומה מותרת למצותו הה"ד שריפת קדשים.

ונה שייך אם אינו נותן לתוכו שמן חול אבל אם מערב לתוכו שמן חול ודאי ניכר שמדליקו להנאתו דאי למצותו למה נותן עוד שמן חול לשרפו חנם אלא שלהנאת אורו הוא צריך ומוסיף שמן שידלק יותר יפה או יותר זמן ארוך זהו טעם של הירושלמי: ואחד מהתלמידים אמר שגם לטעמי דרבה ג"כ ניקח.

שהרי אם הי' רוצה זה לחוש לתקלה ולמהר הבערתו לא הי' מוסיף בו שמן חול שהרי על ידי זה ידלק זמן יותר אלא ודאי שאינו חושש למהר להדליקו וא"כ ליכא חשש שמא יטה: והנה יש לנו לדקדק עוד בדברי הירושלמי דקאמר שהיתה עומדת עם חשיכה למאי הלכתא קאמר עם חשיכה.

וסתם הנה ליה למימר מהו להדליק בשמן שריפה על ידי תערובות של חול כל שהוא ולכן נלענ"ד שדברי התלמיד הנ"ל נכונים שטעם שמא יטה הוא בשביל האדם עצמו וכשנותן לתוכו שמן חול א"כ אין דעתו שיקלה מהר ולא יטה.

אבל מה שאמרת אני להסיר בזה חשש לתא דקדשים. שהרואה שנה נותן לתוכו שמן חול ידע שפונתו להנאת אורו.

ואטו הרוא' יראה שעירב לתוכו שמן חול ולכן נלע"ד שהירושלמי חשש לשני הסברות, לחשש לתא דקדשים ולחשש שמא יטה וכשמדליק ע"ש עם חשיכה ואין שם גר אחר. וכבר הוא עם חשיכה ששוב לא יוכל להדליק גר אחר שפכר בנדאי ניכר שמדליקו לאורו שהרי גר של שבת חובה ויצאנו מחשש שריפת קדשים וע"י עירוב שמן חול יצאנו מחשש הט"ה ולכן התיר וזהו דעת הירושלמי אבל בכבלי לא נזכר היתר זה וגם כל הפוסקים לא הזכירו.

ומעתה אומר אני שדבר זה רמזה משנתנו לרב חסדא ושנה פסול שמן שריפה ביו"ט שחל בע"ש ואז אף שבנדאי מדליקו להנאתו שהרי גר שבת חובה ואפ' הכי אין מדליקין ושלא תימא דמיירי שיש עוד גר אחר וא"כ לכה אסור שאינו ניכר שהודלק להנאתו לפי שפכר יש לו גר אחר.

להכי שנאו בין שאר שמנים ואלו השמנים ודאי מיירי שאין לו גר אחר דאל"כ הנה מותר פדברי רמ"א ודומיא דהכי מיירי שמן שריפה ואפילו הכי אסור: דף כ"ד ע"א גמ'. תניא פנותי דר"ח וכו' לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט.

לכאורה הנה לי' לסיים ודלא כרבה. דלדידך אינו אלא משום גזירה.

ונראה דאין מכאן תיובתא לרבה. דנוכל לומר דגם רבה סובר דאין שריפת קדשים ביו"ט והא דהוצרך לומר גזירה יו"ט אטו שבת משום דמסתמא משנה דלקמן אין מדליקין בש"ש ביו"ט מיירי גם מבעו"י דומיא דבמה מדליקין דרישא בשבת דמיירי מבעו"י.

אלא דאכתי קשה פיון דגם מבעו"י אסור משום גזירה יו"ט אטו שבת למה הוצרך בפרייתא טעם שאין שורפין קדשים ביו"ט הרי בלא"ה אסור משום גזירה. אמנם לפי

מ"ש לעיל דלקחי לא גזרו בשאר שמינים יו"ט אטו שבת דבשאר שמינים אי אפשר לגזור דסתם הדלקת גר ביו"ט הוא בליל יו"ט ולא שנייה למיגור אטו הדלקת ע"ש דלא גזרו אלא בדרךמי אבל בש"ש דאין נדלקין אלא מבעו"י משום דאין שורפין קדשים בלילה להכי גזרו אטו שבת ומעתה נוכל לומר שזה ג"כ פוננת הבדייקתא פל שמינים שאין מדליקין בשבת מדליקין ביו"ט משום דלא שנייה לגזור בליל יו"ט אטו שבת.

ולכך גם מבעו"י לא גזרו חוץ משמן שריפה לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט ולא שנייה הדלקתו בלילה רק מבעו"י ושפיר גזרו וא"כ ליכא תיובתא לרבה. אמנם קאמר תנא פונתי דרב חסדא משום דבדברי רבה לא נזכר שאין שורפין קדשים ביו"ט.

ובדברי ר"ח נזכר וקאמר דת"כ דר"ח שאסרו שריפת תרומה משום שריפת קדשים: ואמנם לפי מ"ש לעיל לחלק דבאסור לאו שאין בו מלקות לא עבדו הרחקה בלא"ה ניחא דליכא תיובתא לרבה דכבר כתבתי דלא שנייה לגזור בתרומה אא"כ איכא בקדשים מלקות והנה פל זה אם הבערה לחלק יצאה אבל אם הבערה ללאו יצאה וכתבו התוס' בפסחים (דף ה' ע"ב) בד"ה לחלק שאם ללאו יצאה לא מיקרי מלאכה ולא נאסרה ביו"ט.

ואמנם אפ"ה שריפת קדשים אסור ביו"ט מקרא דעד בפר או מקרא דעולת שבת אבל לא שנייה למימר אהדריה לאיסורא קמא שהרי מעולם לא היה בכלל מלאכה: ועכ"פ יצא לנו מזה דלמ"ד הבערה ללאו יצאה לא שנייה למיגור תרומה אטו קדשים וא"כ איכא למימר דרבה סובר כמ"ד הבערה ללאו יצאה לכה הנצרה לפרש מטעם דגזרי' יו"ט אטו שבת ומעתה לא שנייה תיובתא לרבה מהו בדייקתא דאיכא למימר בדייקתא אתי כמ"ד הבערה לחלק יצאה: ע"כ גמ'.

מ"ט לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט מנה"מ וכו'. הנה הו סוגיא בשיטת ר"ח אגלא דסיפא פירושא דרישא היא.

וא"כ כבר פ"י זה לעיל בדברי ר"ח ובבדייקתא דתנא פונתיה ועוד שאם זה מ"ט בלשון קושיא הנה ליה מתחלה להרשים אין מדליקין בשמן שריפה מ"ט. עוד יש לדקדק מה דמקשה מנה"מ ופירש רש"י דאי לא מיעטי קרא אית לן למימר דאתי עשה נדחי ל"ת.

ומאי קושיא הרי סתם הדלקת הנה ביו"ט הוא בליל יו"ט דשרגא בטיהרא לא מהני ואז גזרינן תרומה אטו קדשים וכשישרוף קדשים בליל יום טוב ודאי שעובר על לאו דיום טוב ועשה דשריפת קדשים לא שנייה בלילה שהרי אין שורפין קדשים בלילה והנה רציתי להוכיח מכאן שגם הש"ס דילן סובר פהירושלמי שהבאתי לעיל דתרומה שנטמאת הרי היא כעבר זמנה ונשרף גם בלילה ושפיר איכא עשה: אמנם אין להוכיח מכאן שש"ס דילן סובר פהירושלמי והא דקאמר מ"ט לפי וכו' הוא הוא הנצעת קושית מנה"מ וכה היא סוגיית הגמ' שלכאורה לא היה יכול להקשות מנה"מ דהנה אמינא דמיירי בליל יום טוב וליכא עשה בשריפת קדשים בלילה וממילא אסור משום ל"ת מלאכה ולכך קאמר מ"ט פ"י משנה זו היא נתינת טעם על משנה דלעיל כדמוקי רב חסדא מה טעם קאמר וא"כ על משנה דלעיל קאי דמיירי ביו"ט שחל בע"ש וביום קאי ושפיר איכא עשה והקשה מנה"מ: שם רבא אמר א"ק הוא לבדו וכו' דאתיא בק"ו.

כָּבֵר הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' בְּסוּף ד"ה וְלֹא וְכו' דְּמָה חָסַר לוֹ לְרָבָא בְּתִירוּצוֹ שֶׁל רַב אֲשֵׁי דְלִכְףּ
אֵין שְׂרִיפַת קְדָשִׁים דּוֹחָה יו"ט מִשּׁוּם דְּהוּנָה לְיָה עֲשֵׂה וּל"ת פִּינּוּן דְּרָבָא אֵית לְיָה דִּיּו"ט
עֲשֵׂה וּל"ת מְדַהֲנָרְךָ לִק"ו.

וְנִדְחַק ר"י לְתַרְזַן דְּבִאָמַת לֹא קָבַע רָבָא דְּבָרָיו עַל שְׂרִיפַת קְדָשִׁים רַק הַש"ס קָבַעוּ פָּאן.
וּלְדִידֵי נִרְאָה מִשּׁוּם דְּכָבֵר הִבִּיאוּ הַתּוֹס' בְּחֻלְיִין (דָּף קמ"א ע"ב) בְּשֵׁם רִיב"א דְּאָרְף דָּאֵין
עֲשֵׂה דּוֹחָה ל"ת וְעֲשֵׂה מ"מ כָּבֵר לִיכָּא מְלָקוֹת שְׁהֵלָאוּ נִדְחָה עַל יְדֵי הָעֲשֵׂה וְלֹא נִשְׁאָר רַק
הָעֲשֵׂה.

וּא"כ לֹא הָיָה יָכוֹל רָבָא לְשַׁנּוּי תִירוּצָא דְּרַב אֲשֵׁי דֵא"כ לִיכָּא מְלָקוֹת בְּשְׂרִיפַת קְדָשִׁים
וּכְבֵר כְּתִבְתִּי לְעֵיל בְּשֵׁם הַג"ה שֶׁל מִשְׁנָה לְמַלְךָ דְּדוֹנְקָא בְּאִיסוּר לָאוּ שְׁיֵשׁ בָּהּ מְלָקוֹת
עֲבָדוּ הִרְחָקָה אָבֵל בְּדָבָר שְׂאֵין בָּהּ מְלָקוֹת לֹא עֲבָדוּ הִרְחָקָה.

וּכְשֵׁם שֶׁלֹּא גָזְרוּ עַל אִיסוּר הַנָּאָה בְּתֵירוּמָה שְׁנַטְמָאָה אֲטוּ קְדָשִׁים פִּינּוּן דְּלִיכָּא בְּהַנָּאָה
קְדָשִׁים מְלָקוֹת וּכְמוֹש"ל ה"נ אֵי אֶפְשָׁר לְגַזֵּר שְׂרִיפַת תְּרוּמָה בִּיּו"ט אֲטוּ קְדָשִׁים דְּהָא
גַּם בְּקְדָשִׁים לִיכָּא מְלָקוֹת וּלְכָף תִּירְצוּ דְּבִי חֻזְקִי וְאֲבֵי וְרָבָא כָּל א' מְקַרָּא מִיּוֹחַד מְפּוֹרָשׁ
לְאַסוּר שְׂרִיפַת קְדָשִׁים וּא"כ אֶהְדְּרִי לְאִיסוּרָא קְמָא וְנִשְׁאָר לָאוּ דְּלֹא תַעֲשֵׂה מְלָאכָה נִהְיָה
לָאוּ שְׁיֵשׁ בּוּ.

מְלָקוֹת.

מִשָּׂא"כ אֵי הַטַּעַם מִשּׁוּם דִּיּו"ט עֲשֵׂה וּל"ת א"כ לִית בֵּינָהּ מְלָקוֹת וְאָרְף שְׁיִסְפִיק תִּירוּצַּן זֶה
עַל שְׂרִיפַת קְדָשִׁים אָבֵל לֹא יִסְפִיק תִּירוּצַּן זֶה עַל אִיסוּר שְׂרִיפַת תְּרוּמָה בִּיּו"ט: וְרַב אֲשֵׁי
שְׂתִירְזַן פָּאן מִשּׁוּם דְּהוּנָה לְיָה עֲשֵׂה וּל"ת אֵיהוּ סוּבֵר כְּסִבְרַת רִיב"א בְּתוֹס' בַּד"ה לְפִי וְכו'
שְׂמַדְאוּרִיָּתָא אֵין שְׂרִיפַת תְּרוּמָה דּוֹחָה יו"ט וְלֹא מִשּׁוּם גְּזִירַת קְדָשִׁים אֲלֵא שְׂתִירוּמָה
עֲצָמָה לְפִי שְׁיֵשׁ מִצְוָה בְּשְׂרִיפַתָּה גְרַע מִשְׁמֵן חֻלְיִין וְהָנָה כְּמוֹ נְדָרִים וּנְדָבוֹת שְׂאֵין קְרִיבִין
בִּיּו"ט וְנִחְלָקוּ רָבָא וְרַב אֲשֵׁי בְּתִירוּצַּן שֶׁל רִיב"א וּר"י דְּרָבָא קָאֵי בְּשִׁיטַת ר"י וְרַב אֲשֵׁי
קָאֵי בְּשִׁיטַת רִיב"א: [וּבְזֶה נִלְע"ד דְּרִיב"א לְשִׁיטְתוֹ דְּאֵיהוּ סוּבֵר הָא דָּאֵין עֲשֵׂה דּוֹחָה ל"ת
וְעֲשֵׂה הוּא שְׁהֵלָאוּ עַכ"פ נִדְחָה וְלִיכָּא מְלָקוֹת וּכְמוֹ שְׁהַבְּאֵתִי לְעֵיל בְּשֵׁמוֹ מֵהֵיא דְּחֻלְיִין
וּא"כ הָיָה קִשָּׁה לִיָּה בְּשַׁנּוּיָא דְּרַב אֲשֵׁי יו"ט עֲשֵׂה וּל"ת אֲפַתִּי אֲמַאי גָזְרוּ תְּרוּמָה אֲטוּ
קְדָשִׁים הָא לִיכָּא מְלָקוֹת וּלְכָף נִדְחַק לְפָרֵשׁ בְּאָמַת שְׂאִיסוּר שְׂרִיפַת תְּרוּמָה אֵינוּ מִשּׁוּם
גְּזִירָה רַק אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ נְדָרִים וּנְדָבוֹת וְכו' וְהַתּוֹס' לְשִׁיטְתֵיהוּ שְׂפַתְבוּ בְּקִידוּשִׁין
(דָּף ל"ד) דְּכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא עֲשֵׂה אָרְף הֵלָאוּ אֵלִים וּלְכָף פִּירֵשׁ ר"י מִשּׁוּם דְּגִזְרִינּוּ תְּרוּמָה
אֲטוּ קְדָשִׁים דְּבְּקְדָשִׁים גַּם לְרַב אֲשֵׁי אִיכָּא מְלָקוֹת] וּבְדָרְךָ זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ קוֹשֵׁי הַש"ס
בִּיּו"ט הוּא דְּאִיסוּר הָא בְּחוּל שְׁפִיר דְּמִי מ"ט.

וְלִכְאוּרָה לְמָה אֵיחָר בְּקוֹשְׁיָא זֶה עַד הַמִּשְׁנָה הַזֹּאת וְלְעֵיל בְּמִשְׁנֵתֵינוּ רִישׁ פִּירְקִין וְלֹא
בְּשֵׁמֵן שְׂרִיפָה הָנָה לִי לְהַקְשׁוֹת בְּשִׁבְתָּהּ הוּא דְּאִיסוּר הָא בְּחוּל ש"ד מ"ט. גַּם מֵה שְׁתִּי לֹא
כְּשֵׁם שְׂמַצְנָה לְשָׂרוּף אֵת שְׁנַטְמָאָת כָּף וְכו' וּכְבֵר עֲמַד בְּזֶה בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א שְׂאֵין זֶה
עֲנִין לְתִירוּצַּן הַקּוֹשְׁיָא וְדִי הָיָה בְּאִמְרוֹ אֲמָרָה תּוֹרָה בְּשַׁעַת בְּיַעֲרוּר תִּיְהִי מִיְהִיָּה: וְהָנָה
בְּתוֹס' ד"ה הָא בְּחוּל וְכו' תִּימָא מְהִי תִימִי דְּתְרוּמָה טְמָאָה אִיסוּרָה בְּהַנָּאָה דְּבַעֵי מ"ט.

וְרָצִיתִי לומר שְׁבָאָמֶת קְנוּשִׁית הַגַּמ' שְׁתֵּהָא אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה דא"כ לא שִׁינְיָה לומר מ"ט אֵלָּא מִנְה"מ אֲבָל עֵיקַר קְנוּשִׁיתוֹ דְּכִי הֵיכִי דְגָזְרוּ וְשָׁלַא לְשׁוֹרֵף בִּי"ט מִשׁוּם אִטו קְדָשִׁים כְּסִבְרַת ר"י בַּתוֹד"ה לְפִי וְכו' הֵכִי נָמִי הָוָה לְהוּ לְמִיגְזֵר גּוּף הַנְּאָה שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה אִטו הַנְּאָה שֶׁל קְדָשִׁים טְמֵאִים [וְכִמּוֹש"ל לְבִשְׁיִטַּת הִירוּשָׁלַיִם] וְלִכְךָ לְעֵיל בְּמִשְׁנֵה אִם הִטְעַם כְּדַרְבֵּי שְׁמַא יֵטָה אִין הֶכְרַח כָּלֵל לומר שְׁגָזְרוּ תְּרוּמָה אִטו קְדָשִׁים אֲבָל כָּאֵן שְׁפִי הִטְעַם מִשׁוּם שְׁאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים הַקְּשָׁה מ"ט.

אֵלָּא דְלִפִּי זֶה אִין הַקְּנוּשִׁיא עַל גּוּף מִשְׁנַתְּנוּ דְעַל מִשְׁנַתְּנוּ אִיכָּא לְפָרוּשִׁי כְּדַפְיֵרֵשׁ רַבָּה לְעֵיל שְׁגָזְרוּ יו"ט אִטו שְׁבַת רַק הַקְּנוּשִׁיא עַל מִימְרָא דַּגְמ' שְׁפִינְרֵשׁ הִטְעַם מִשׁוּם דְּאִין שׁוֹרְפִין וְלִפִּי זֶה הָוָה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת בְּסוּגִיא דְלְעֵיל לְרַב חֲסֵדָא שְׁפִינְרֵשׁ הִטְעַם מִשׁוּם דְּאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים בִּי"ט הָוָה לִיָּה לְהַקְשׁוֹת הָא בְּחוּל ש"ד מ"ט שְׁקוּשִׁיא זֹו מ"ט קָאִי דְנוּקָא אֲדַסְמִיָּה לְעֵיל עַל רַב אִשִּׁי אֲבָל לְאִידָךְ אֲמוּרָאִי לֹא קוּשִׁיא כָּלֵל שְׁעַל תְּרוּיָן רַב אִשִּׁי דִּי"ט עֲשֵׂה וּל"ת הִיָּה קְשָׁה לֹו א"כ לִיכָּא מְלָקוֹת וְאִפ"ה גְּזָרִינָן תְּרוּמָה אִטו קְדָשִׁים וּמוּכַח שְׁאִי בְּלָאוּ שְׁאִין בֹּו מְלָקוֹת ג"כ גְּזָרִינָן א"כ הַקְּשָׁה הָא בְּחוּל ש"ד מ"ט פִּי הָוָה לִי לְמִיגְזֵר הַנְּאָת תְּרוּמָה טְמֵאָה מִשׁוּם הַנְּאָת קְדָשִׁים.

וְעַל זֶה מְשַׁנֵּי לִי שְׁנֵי תִירוּצִים. הַא' כְּשֵׁם שְׁמַצְנָה וְכו' כֶּף מְצָנָה לְשׁוֹרֵף תְּרוּמָה טְמֵאָה הַמְצִיא לֹו סִבְרַת רִיב"א שְׁמֵן הַתּוֹרָה אֲסוּר לְשׁוֹרֵף תְּרוּמָה טְמֵאָה בִּי"ט לְפִי שְׁהַמְצָנָה הוּא עֵיקַר וְכֵטֵל הַנְּאָת אֲוֵרָה לְגַבֵּי הַמְצָנָה וּמִשׁוּם הַמְצָנָה אִינוּ דוֹחָה יו"ט דְּהָוָה לִיָּה יו"ט עֲשֵׂה וּל"ת.

וְתוּ מְשַׁנֵּי לִי גַם לֹו הִיבְנָא לָךְ סִבְרַת ר"י שְׁגָזְרוּ שְׁרִיפַת תְּרוּמָה אִטו שְׁרִיפַת קְדָשִׁים אֲבָל לְגִזְרוּר הַנְּאָת תְּרוּמָה אִטו הַנְּאָת קְדָשִׁים זֶה אִי אֲפֻשֵׁר שְׁאֲמָרָה תּוֹרָה בְּשַׁעַת בִּיעוּרָה תִּיתְהַנִּי מִינֵי וְכֶבֶר כְּתַב הַט"ז לְתַרְץ קְנוּשִׁית הַר"ן שְׁהַקְשָׁה כִּי הֵיכִי דְגָזְרִי בְּלוּלָב וְהַנְּאָה וְשׁוֹפָר בְּשַׁבַּת דְּלָמָּא אֲתִי לְאֲתוּי ד' אֲמוֹת בְּרַה"ר מְדוּעַ לֹא גְזָרוּ בְּמִילָה בְּשַׁבַּת דְּלָמָּא אֲתִי לְאֲתוּי הָאִיזְמַל אוֹ הַתִּינוּק ד' אֲמוֹת וְתִי הַט"ז דְּמִילָה כְּתַבוּ הַתּוֹרָה בְּפִירוּשׁ בִּיּוֹם וְאֲפִילוּ בְּשַׁבַּת וּמָה שְׁהַתִּירָה הַתּוֹרָה בְּפִירוּשׁ אִי אֲפֻשֵׁר לְחַכְמִים לְאַסּוֹר מִשׁוּם גְּזִירָה וְהָא נָמִי כִּינּוּן שְׁאֲמָרָה הַתּוֹרָה בְּפִי תִיתְהַנִּי מִינֵיהּ אִי אֲפֻשֵׁר לְחַכְמִים לְגִזְרוּ.

וְאִם תֹּאמַר דְּאֲפִתִּי עַל שְׁרִיפַת תְּרוּמָה בְּלוּלָה הִיָּה לְגִזְרוּר כִּינּוּן שְׁגָזְרוּ לְרַב אִשִּׁי אִי אֵלָּא עַל אִסוּר שְׁאִין בֹּו מְלָקוֹת יֵשׁ לומר דְּרַב אִשִּׁי סָבַר כְּתִירוּץ הִירוּשָׁלַיִם דְּכִינּוּן שְׁנַטְמָא עָבַר זְמַנּוּ: וְכִמָּה שְׁכַתְּבָנוּ לְעֵיל מְתוּרָץ מַה שְׁהַבְרַטְנוּרָא סָתַר פִּירוּשׁוֹ כָּאֵן מִפ"ז דְּפִסְחִים מְשַׁנָּה יו"ד שְׁכָאֵן פִּי מְקָרָא דְּבִי חֲזַקְיָה לִיתָן בְּוָקֵר שְׁנִי.

וּבְפָרָק ז' דְּפִסְחִים פִּי מִשׁוּם דְּהָוָה לִיָּה יו"ט עֲשֵׂה וּל"ת. וְלִדְיִדִי נִיחָא דְשָׁם בְּפִסְחִים פִּי לְעַנְיָן קְדָשִׁים מִמֶּשׁ קָאִי וְדִי בְּתִירוּץ דְּהָוָה לִיָּה עֲשֵׂה וּל"ת וְאִי שְׁלִפִי תִירוּץ זֶה לֹא הָוָה בִּי מְלָקוֹת מ"מ הֵרִי לֹא נִזְכָּר שָׁם רַק עֵיקַר אִסוּר הַשְׁרִיפָה בִּי"ט דְּתַנּוּ יִשְׁרָפוּ בְּשַׁשָּׁה עֲשָׂר וְלֹא בְּחַמְשָׁה עֲשָׂר שְׁאִינוּ דוֹחָה יוֹם טוֹב אֲבָל לֹא נִזְכָּר שָׁם שְׁיֵשׁ בֹּו מְלָקוֹת.

מִשָּׂא"כ כָּאֵן שְׁשַׁנֵּינוּ אִסוּר שְׁרִיפַת תְּרוּמָה וְזֶה מִשׁוּם גְּזִירַת קְדָשִׁים וּמְכָלֵל דְּבִקְדָשִׁים אִיכָּא מְלָקוֹת לֹא הִיָּה מְסַפִּיק לֹו הִטְעַם שְׁל עֲשֵׂה וּל"ת וְהוּצָרָךְ לְהַבִּיא מְקָרָא דְּבִוָּקֵר שְׁנִי:

דף כ"ו ע"ה רש"י ד"ה אין בו וכו' לקבל טומאה וכו' יוצא מן העץ פגון קנבוס וצמר גפן.

הא דשינה רש"י והרשים בתחלה שלש על שלש וכו' ואח"כ הרשים יוצא מן העץ פגון וכו' ונהרי בדברי רשב"א נזפר מתחלה יוצא מן העץ ואח"כ שלש על שלש וכו'. אמנם פוננת רש"י משום דיש לדקדק פנין דרשב"א שלש אצבעות נקט משמע דדוקא קאמר וא"כ קשה לאבני דס"ל דאפי' שלשה לא מטמא הנה לי' למימר שלשה פקושית התוס' בד"ה אין בו וכו' ולקף לתרץ זה בא רש"י לפרש יוצא מן העץ פגון קנבוס וצ"ג ובנדאי לא גרע הנה משאר בגדים דכולהו שיעורניהו למדרס שלשה על שלשה א"כ אין מספכין בהם אם יחדו למדרס.

ולחכי לא מצי למינקט רשב"א שלשה משום דלא פסיקא לי' דמספכין בו דשלשה מטמא מדרס כשיחדו: תוס' ד"ה אין בו משום וכו' קשה לריב"א דמשמע דפחות משלש על שלש מספכין ובסופה אמרינן וכו' הנה קושית תוס' אין לה מקום רק לדברי אבני דלרבא אין מפאן הוכחה דפחות משלש מספכין והא דנקט שלש על שלש לרבותא דשאר בגדים דאפי' שלש על שלש אינו מקבל טומאה ומספכין אם הוא יוצא מן העץ אבל לאבני קשה דהנה ליה למימר רבותא יותר דבשאר בגדים אפי' משום שלשה על שלשה לית בי' וצריף למימר דנקט שלש על שלש משום רבותא דצו"פ כמו"ש התוס' לקמן ע"ב ד"ה רשב"א.

וא"כ מוכח דפחות משלש על שלש אפילו בצו"פ ליתא ושפיר מקשים מסופה בא"ד וי"ל דהתם מייירי כשאין בדעתו לארוג יותר כ' מוהר"ם מלובלין דהשתא אין אנו צריכים לתירוץ דלעיל ואפילו בא מבגד גדול דנקא כש"ש בו ג' על ג' אינו טמא וכו' ונהנה פל הדוחק שדחקתו למוהר"ם בזה דהנה קשיא ליה שינוי הסדר בקושית התוס' שקושיא הראשונה הוא חוץ למכילתין דמקשה מסופה וקושיא שניה הוא ממכילתין ממ"ש לקמן דף ס"ג ונהנה להתוס' להקדים הקושיא שניה לכן ניחא ליה דע"פ תירוץ הקושיא שניה נדחה ממילא קושיא הראשונה.

וא"כ הביאו התוס' קושיא ראשונה ותירצו ואח"כ כתבו הקושיא השניה ועל פרחין צריף לחלק בין דעתו לארוג יותר וכו' וממילא אין אנו צריכים לתי' ראשון. כל זה דחקתו למוהר"ם ובאמת פליאה נשגבה על גדול כמוהו שטענה בתרתי.

פי מ"ש ואפילו בא מבגד גדול אינו טמא כשאין בו ג' על ג' בזה גילה דעתו שהוא סובר דלתירוץ הראשון של התוס' אפילו בפחות משלש על שלש טמא בבא מבגד גדול ודבר זה לא עלה על דעת התוס' כי במס' סופה לא אמרו כלל שהוא טמא רק אמרו שאין מספכין בו ואדרבא משמע שם להדיא שאינו מקבל טומאה ואפ"ה אין מספכין פניו שפבר הי' ראוי לקבל טומאה.

ודברי התוס' פאן בתירוץ הראשון הוא לענין סיפוף וגם קושיא ראשונה של התוס' היתה לענין סיפוף. ועוד טעה במה שכתב דלפי תירוץ השני אין אנו צריכים לתירוץ ראשון וכוננתו דבסופה איירי דלא הנה בדעתו לארוג ביותר וזה טעות שהרי מטלגיות אמרו וכו' בלאי בגדים אמנם בעיקר קושית מוהר"ם דלמה הביאו התוס' להקשות בראשון?

מסופה שהוא חוץ למכילתין נראה לי לפי שיש סברא לומר דבא מבגד גדול גרוע טפי ומחשב פשברי פלי ולכה לא היו יכולים להקשות מלקמן דהנה אמינא להיפה דכאן מיירי בבא מבגד גדול ולכה בעינו דוקא שלש על שלש ולקמן מיירי שעדיין לא נארג בו אלא כ"ש ולכה טמא ולכו הקדימו הקושיא הראשונה ועל ידי זה הוכרחו לומר דכאן לא מיירי בבא מבגדי גדול ושפיר הקשו מלקמן והוכרחו לחדש דיש חילוק בין דעתו לארוג יותר או לא: ודע דהא דהקשו התוס' בקושיותם השניה דאפי' אם לא נארג בו מעולם שלש על שלש מקבל טומאה כדאמר בפ' במה אשה ארוג כ"ש טמא מאו בגד וכו' קושיא זו אינה אלא לרבא אבל לאפיי לא קשה מידי דהנה לקמן ע"ב אמרי' דלהכי איצטריף והבגד לרבות שלש ולא יליף בק"ו משתי וערב כדילפינו לשלשה על שלשה דכיון דשלש לא חזי לעניינים ולעשירים לא אתי בק"ו והנה לקמן בדברינו ובאר דמה דאמרי' דלא אתי בק"ו פיון דלא חזי לעשירים לא שהסברא החיצונה היא דלא אתי בק"ו אלא מהא גופה שבענין דטעמי' דכתבי' קרא דוהבגד בזה גלי לן דלא נלמוד בק"ו אלא דנה גופי' קשיא לא נכתוב והבגד וממילא תשאאר הסברא החיצונה דנלמדנו בק"ו וכתבתי שם דא"כ ממילא יהי' בכלל בגד גם בשרצים.

וכמו"ש התוס' בד"ה אתי וכו' דהק"ו איצטריף לגלות דבכל מקום דכתיב בגד היינו שלשה ה"נ הנה אמרי' דבכל מקום דכתיב בגד יהי' ג"כ שלשה בכלל. ונטעה לרבא לרבוויי שאר בגדים גם לשלש על שלש ולאפיי לא נוכל לומר או לשלש בצו"פ שהרי הוא בכלל בגד ועל פרחין נוקי לשאר בגדים ולהכי איצטריף והבגד לרבות בהדיא לשלש.

אבל היכא דכתיב סתם בגד לא הוי בכלל. ולפי זה לאפיי לאידך תנא דבי ר"י דס"ל דא"ו בגד מרבה שאר בגדים בשרצים אפילו לשלש על שלש וכמו"ש התוס' בד"ה רשפ"א.

א"כ היא גופה קשיא למה לן והבגד הא גם אי כתיב בגד הנה שלש על שלש בכלל מק"ו מאי אמרת דה"א דבכל מקום שלש על שלש הוי בכלל בגד ונהרי לאידך תנא דבי ר"י באמת הדין פן בשרצים בשאר בגדים [ולקמן יתבאר בזה פנונת רש"י ד"ה דכ"ע וכו'] וא"כ איכא למימר דלאידך תנא דבי ר"י באמת והבגד לאו לשלש על שלש איצטריף רק לארוג כ"ש.

דזה לא אתי מק"ו דש"ו דש"ו בנדאי בעינו שלש על שלש כמפורש במשנה בפ"א מנגעים ומינה דהה"ד או בגד דשרצים דקאי בשאר בגדים ג"כ לאריגת כ"ש דלאפיי אליבא דאידך תנא דבי ר"י שאר בגדים צריף שיהיה בהם טומאה כמו בצו"פ ובצו"פ עצמו ילפי' לאידך תנא דבי ר"י שרצים מנגעים (וע' לקמן בתוס' בד"ה נפקא לי' ודוק) וא"כ איכא למימר דסוגיא דפרק במה אשה אתי' כאידך תנא דבי ר"י.

ואין מקום לקושית הרשפ"א רק אליבא דרבא. דס"ל דגם תנא דבי ר"י לא מרבה שאר בגדים רק לשלשה על שלשה ולא לשלש על שלש: ומעשה הקושיא ראשונה של התוס' שהקשו מסופה הוא רק לאפיי וכמו שהוכחתי לעיל וקושיא שניה שהקשו מפ' במה אשה הוא רק לרבא ולפי זה יש לנו חומרא אחת בדברי התוס' דהא כבר כתבתי לעיל דלהכי הקדימו התוס' להקשות מהא דסופה שהוא חוץ למכילתין דבלא"ה יש סברא לומר דבא מבגד גדול גרוע טפי וא"כ לק"מ מהא דלקמן דשם איירי דעדיין לא נארג בו אלא כ"ש

וכאן איירי בָּבא מַפְגַּד גְּדוּל וְלִכְּוֹן הַקְּדִימוֹ לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דְסוּפָה דְעִי"ז הַנְּכַרְחוֹ לומר דְכָאן
לֹא אִירֵי בָּבא מַפְגַּד גְּדוּל וְשִׁפִּיר קָשָׁה מֵהָא דְלִקְמָן אֲבָל לְפִי מ"ש דְקוּשְׁיָא רֵאשׁוּנָה הִיא
רַק לְאַבְיֵי וְקוּשְׁיָא שְׁנִיָּה הוּא לְרַבָּא וּא"כ לְרַבָּא אִין הֶכְרַח לומר דְכָאן לֹא אִירֵי בָּבא
מַפְגַּד גְּדוּל וּא"כ נִסְתַּר קוּשְׁיָא שְׁנִיָּה: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה לְרַבָּא פְּשִׁיטָא דְקָשָׁה קוּשְׁיָא רֵאשׁוּנָה
שֶׁל הַתּוֹס' וְאַפִּי' אֲלִימָא טְפִי דְלְאַבְיֵי הַקּוּשְׁיָא הִיא רַק מְדִיּוּקָא דְמִדְקָאמֵר שְׁלֵשׁ אִין
מְסַפְכִין בּוֹ מְפָלֵל דְפָחוֹת מִשְׁלֵשׁ מְסַפְכִין.

אֲבָל לְרַבָּא הַקּוּשְׁיָא הוּא מִגּוּף דְבָרֵי רִשְׁבִּי"א דְקָאמֵר דְמָה שְׁאִינוּ פִּשְׁתָּן מְסַפְכִין בּוֹ וְהָרִי
לְרַבָּא שְׁלֵשָׁה עַל שְׁלֵשָׁה מְטַמָּא בְּשָׂאָר בְּגָדִים וּא"כ אִיךָ מְסַפְכִין דְהָרִי בְּסוּפָה מִשְׁמַע דְמָה
שְׁמַקְבֵּל טוּמְאָה אַף שְׁאִין בּוֹ שְׁיַעוּר אִין מְסַפְכִין.

אָמְנָם נִרְאָה דְלְפִי שְׁיַטַּת הַתּוֹס' לְקַמָּן דָּף כ"ז ע"ב בְּמִשְׁנָה דְכָל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אִין מְדַלִּיקוּן
דְפָלִיגִי אֲשִׁיטַת רִשְׁבִּי"וּס"ל דְיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אִין קַנְבוּס וְצָמֵר גָּפֶן בְּכָלֵל. וְלְדִידָהּ יּוֹצֵא מִן
הָעֵץ הַיָּנּוּ מִן הָעֵץ מִמֶּשׁ וְאִין בְּכָלֵל אֲלֵא שְׁיַפָּא וְגָמִי וּמְפָץ וְכִיּוֹצֵא וְאִינְהוּ וְדָאִי לֹא
בְּכָלֵל בְּגָד הוּא וְאִינוּ רְאוּי רַק לְמַדְרָס וְכֵן אִם רְאוּי לְמַדְרָס מְקַבֵּל ג"כ טוּמְאָת מֵת דְכָל
הַמְטַמָּא מְדָרָס מְטַמָּא מֵת פְּדוּמוּכַח לְקַמָּן דָּף פ"ד בְּשִׁיטַת מְפָץ בְּמֵת מַנִּיין וְע"ש ע"ב
בְּתוֹד"ה מְפָץ וְכו' וּבְמִפְּץ אִין שְׁיַעוּרוֹ שְׁלֵשָׁה עַל שְׁלֵשָׁה וּמְמִילָא מְסַפְכִין בּוֹ אִם לֹא יַחְדוֹ
לְמַדְרָס וּבִיַּחְדוֹ לְמַדְרָס אֲפִילוֹ נִפְחַת מִשְׁיַעוּרוֹ אִין מְסַפְכִין בּוֹ פְּדוּמוּכַח בְּסוּפָה אֲבָל כָּאן
מִיָּרִי בְּלֹא יַחְדוֹ לְמַדְרָס.

וְלִכְּוֹן לֹא הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' מְסִיכָה רַק אֲפִשְׁתָּן דְמִשְׁמַע כָּאן דְפָחוֹת מִשְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ מְסַפְכִין.
וְכִבְרַ פְּתַבְתִּי דְקוּשְׁיָא זֹאת הוּא רַק לְאַבְיֵי: וְלְפִי זֶה שְׁיַיְךָ קוּשְׁיַת תּוֹס' רַק לְשִׁיטְתָם דְצָמֵר
גָּפֶן וְקַנְבוּס אִינָם נְכָלְלִים בְּיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֲבָל לְשִׁיטַת רִשְׁבִּי"וּ דְגַם קַנְבוּס וְצ"ג נְכָלְלִים
בְּזָה וּבְנִדְאִי קַנְבוּס וְצ"ג לֹא גָרְעִי מִשְׂאָר בְּגָדִים דְכּוֹלְהוּ שְׁיַעוּרִיָּהּ לְמַדְרָס שְׁלֵשָׁה עַל
שְׁלֵשָׁה א"כ שְׁלֵשָׁה עַל שְׁלֵשָׁה אִין מְסַפְכִין בְּהֵם אִם יַחְדוֹ לְמַדְרָס וְנִסְתַּר קוּשְׁיַת הַתּוֹס'
דְלֵהֲכִי לֹא נִקַּט שְׁלֵשָׁה מִשׁוּם דְלֹא פְּסִיקָא לִי לְמִימֵר דְמְסַפְכִין בּוֹ וְכִבְרַ פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְזָה
פְּנוּנַת רִשְׁבִּי"וּ מֵה דְשִׁינָה וְרִשְׁם בְּתַחֲלָה יּוֹצֵא מִן הָעֵץ קַנְבוּס וְצ"ג וְכו' ע"ש: וּבְזָה נִלְע"ד
מֵה שְׁהַקְשָׁה הַפ"י עַל מֵה שְׁהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' מְסוּפָה דְאַמְרִי' אֲפִי' פָּחוֹת מִשְׁלֵשׁ אִין מְסַפְכִין
וְהַקְשָׁה הַנ"ל וְדַלְמָא רִשְׁבִּי"א מִיָּלִי מִיָּלִי קְתַנִּי כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אִין בּוֹ מִשׁוּם שְׁלֵשׁ עַל
שְׁלֵשׁ הָא חֲדָא וְעוּד אַחֲרַת שְׁמִסְפְּכִין בּוֹ אֲפִילוֹ מְבַגְּד שְׁלָם חוּץ מִפִּשְׁתָּן שְׁהוּא הַהִיפּוּף
שְׁיֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם שְׁלֵשׁ וְגַם אִין מְסַפְכִין בּוֹ כָּלֵל אֲפִי' בְּפָחוֹת מִשְׁלֵשׁ וְלְדִידִי לֹא קוּשְׁיָא דְהָרִי
רִישָׁא דְיּוֹצֵא מִן הָעֵץ וְדָאִי לֹא מִיָּלִי מִיָּלִי קְתַנִּי דְבְּבָגַד שְׁלָם וְדָאִי אִין מְסַפְכִין שְׁהָרִי יֵשׁ
בּוֹ מִשׁוּם מְדָרָס וְסַתְּם בְּגָד שְׁלָם מִיּוֹחַד לְמַדְרָס לְשַׁכְּב עָלָיו וְלִישֵׁב עָלָיו דְרַף לְבוֹא בּוֹ
וְכִיּוֹן דְרִישָׁא לֹא מִיָּלִי מִיָּלִי קְתַנִּי אֲלֵא דוֹקָא הַה"ד סִיפָא: וְדַע דְלְפִי מֵה שְׁבַאֲרֵתִי בְּשִׁיטַת
הַתּוֹס' דְלִיכָא בְּיּוֹצֵא מִן הָעֵץ רַק מְחַצְלָאוֹת שֶׁל שִׁיפָא וְגָמִי וּמְפָץ וְאִינְהוּ וְדָאִי לֹא בְּגָד
נִינְהוּ וְאִין בְּהֵם שׁוּם קַבְלַת טוּמְאָה מִתּוֹרַת בְּגָד רַק מִתּוֹרַת מְדָרָס לְשִׁשָּׁה עַל שְׁשָׁה וְאִז
יֵשׁ בְּהֵם גַּם טוּמְאָת מֵת פְּדַלְקָמָן דָּף פ"ד מְפָץ בְּמֵת מַנִּיין.

וְלְפִי זֶה מִנ"ל לְהִנְיָה אֲמוּרָאִי דְאִית לִי לְרִשְׁבִּי"א הַבְּנִין אַב שֶׁל תַּנָּא דְבִי ר"י כָּלֵל דְלְמָא
כָּלֵל הַטּוּמְאָוֹת לְדִידָהּ כָּל הַבְּגָדִים עִם צו"פ שְׁוִים וְיֵשׁ בְּהֵם גַּם מִשׁוּם שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ
וְלֹא מִיַּעַט כָּאן אֲלֵא יּוֹצֵא מִן הָעֵץ: וְלִכְּוֹן נִלְע"ד דְגַם לְדַעַת הַתּוֹס' שְׁאִין צָמֵר גָּפֶן וְקַנְבוּס

בְּכֹל מ"מ יש בכלל יוצא מן העץ ג"כ בגדים רכים כמו עמרניתא דאית בי' באידן שהווא
בְּכֹל יוצא מן העץ כמבואר בתוס' בריש פרקין וכיוצא בזה וא"כ בהני שיניך בהו טומאת
מגע בשלשם ע שלשה והא דלא הקשו התוס' לרבא ממה דמספכין בשאר יוצא מן העץ
שלש על שלש והרי שלשה יש בהו טומאה.

הנה זה נדאי דבסופה מיירי בבא מבגד גדול שהרי בלאי בגדים הוזכר שם אלא שסברת
התוס' בקושיתם דגם פאן מיירי גם בבא מבגד גדול ואביי הוא שאמר שם דמיירי
במטלניות שאין בהם שלש על שלש.

אבל על רבא לא קשיא דאיהו לא מצינו לו שיאמר שאין מספכין במטלניות ואף ששינינו
שם בברייתא מחצלת של גמי וכו' שיריו אע"פ שנפחתין מפשיעור אין מספכין בהם
איכא למימר דמיירי שעדיין יש בהם טפח וא"כ פיון שפבר היו ראויים לקבלת טומאה
וגם עתה אע"פ שנפחתו אפתי יש להם תקנה שיקבל טומאה אם יקצע הטפח וכדאיתא
במס' סופה (דף י"ז ע"ב) שראוי לעשותו מושב וכיון שהי' מתחלה למדרס ועדיין יוכל
להיות מדרס אם יקציע לכך אין מספכין אף שלא קוצעו עדיין אבל פחות משלשה דלא
חזי לא לעניים ולא לעשירים אולי לרבא אף בבא מבגד גדול מספכין ולכך הוכרחו
להקשות רק לאביי והוכרחו להקשות משלש דפשתן: ועכ"פ יצא לנו דקושיא ראשונה
היא רק לאביי לחוד וקושיא שנייה פבר ביארתי שהווא רק לרבא ולרבא אין הכרח לומר
דכאן לא מיירי בבא מבגד גדול וכמו"ש לעיל וא"כ נשאר קושית מוהר"ם שהי' להם
להקשות הקושיא השנייה קודם הקושיא ראשונה.

ואמנם הא לא תברא דכיון דקושיא ראשונה היא רק לאביי ואביי מוזכר קודם רבא לכו
הקדימו הקושיא ראשונה: שם ע"ב גמ' מה להלן צמר ופשתים. אין להקשות הא גם
בכלאים פתיב צמו"פ והני תרי כתובי' ואין מלמדיו דאיצטריף תרנונייהו דאי הנה פתיב
בנגעים לחוד ה"א בכלאים אסור פל המינים אפי' ללבנוש דהא מתהני מיניה ודוקא
העלאה שרי.

ואי אנשמועי' בכלאים לחוד ה"א דבנגעים שלש על שלש דוקא אינו מטמא בשאר בגדים
אבל שלשה על שלשה מטמא אפי' בשאר בגדים להכי צריכי תרנונייהו: שם דכ"ע מיהת
שלש על שלש בצו"פ מטמא בנגעים המתבאר בכל הסוגיא שלש על שלש בצמר
ופשתים מטמא גם בשרצים לרבא גלי בנגעים והה"ד לשרצים ולאביי או בגד לרבות
שלש בצו"פ וכמו שמבואר בדברי התוס' לקמן ד"ה נפקא לי' וכו' ובד"ה שפן מטמא
וכו' וא"כ למה דייק פאן בלשונו דכ"ע שלש וכו' מטמא בנגעים והנה לי' למימר סתמא
דכ"ע מיהת שלש על שלש בצו"פ מטמא מנ"ל אלא דבלא"ה פירושם של דברי התוס'
דחוקים וע' לקמן מ"ש בתוס' ד"ה נפקא וכו' אמנם לפי מ"ש שם דגם רבא מקמי' דהדר
בי' ת"ל דלא ילפינן שרצים מנגעים ומוקי פלוגתניהו דרשב"א ור"י הכי דרשב"א סבר
דבשרצים שלשה על שלשה מטמא בשאר בגדים מריבוי דאו בגד דאי ס"ד דלשלש
בצו"פ אתי א"כ לגמור נגעים מיני' בק"ו כמו"ש התוס' לקמן אבל שלש על שלש אפי'
בצו"פ טהור דשרצים מנגעים נדאי לא ילפינן ותנא דבי ר"י ס"ל דשאר בגדים טהורים
לגמרי אבל צו"פ אפי' שלש על שלש נמי טמא ולבתר דהדר בי' סבר דכולהו תנאי בחדא
שיטתא קיימי ודוקא שלש לית בהו בשאר בגדים אבל שלשה מטמא וס"ל דשרצים יליף

מנגעים ואבני ס"ל דבין לרשב"א ובין להך תנא דבי ר"י שלש על שלש בצו"פ טמא מריבוי דאו בגד ולאידך תנא דבי ר"י סבר דאו בגד לרבות שלשה לשאר בגדים אתי אבל שלש אפי' בצו"פ אינו טמא א"כ לאבני לתנא דבי ר"י האחרון שלש על שלש בשרצים טהורים אפילו בצו"פ וכן לרבא קודם דהדר בי' לרשב"א בשרצים שלש על שלש טהורים אפי' בצו"פ להכי דייק הגמ' בלשונו דכ"ע מיהת שלש על שלש בצו"פ מטמא בנגעים נגעים דייקא: שם ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים ופי' רש"י אבל שלש על שלש בצו"פ אתי בק"ו והתוס' בד"ה ואימא לרבות שלשה וכו' דחו פי' דהא אמרו פיון דלא חזי לעניימ' דלעשירים לא אתי בק"ו ולדידי נראה דהא דאמרו פיון דלא חזי לעשירים לא אתי בק"ו לא מסברא אמרה בגמ' דבר זה דאדרבה הסברא נותנת דאריגת שלש פיון שפבר הוא ארוג אף דלא חזי רק לעניימ' אפ"ה עדיף משתי וערב אף דחזי לעשירים אלא מצד הוכחת הפתוב ילפינו סברא זו דמדאיצטריף ונהגד לרבות שלש מכלל דלא אתי בק"ו ובה מתורץ מה דמסיים הש"ס טעמא דכתביה קרא הא לא כתביה קרא לא אמרינו ק"ו שהוא לכאורה מיותר וכפל לשון ולפ"ז ניחא דדבר זה דאמרינו דלא אתי בק"ו הוא דילפינו מדאיצטריף קרא למיכתבי' אלא דקשה היא גופא קשיא דלא נכתבי' קרא וממילא גזע בק"ו אמנם הדבר יבואר עפ"י מ"ש התוס' לקמן בסוף ד"ה אתי בק"ו וכו' אבל השתא דאיכא ק"ו גלי לן דבכל מקום דכתיב בגד הוי שלשה על שלשה.

ולכאורה א"כ נימא נמי השתא דכתיב ונהגד לרבות שלש נימא ג"כ דגלי דבכל מקום דכתיב בגד הנה נמי שלש על שלש וצריף לומר דאדרבא מדכתיב ונהגד גלי לן דדוקא היכא דכתיב ריבוי הנה בכלל אבל היכא דכתיב סתם בגד לא הוי בכלל אבל שלשה דילפינו בק"ו ולא מריבויי הנה בכלל בגד נמצא לפי זה אי לא הנה כתיב ריבויי לשלש והוי אתי בק"ו א"כ בין לאבני ובין לרבא הנה נפיק חורבא דלרבא דאו בגד לרבות בשרצים שאר בגדים הנה מריבויי אפי' שלש על שלש דגם שלש הוי בכלל בגד ולאבני דמפיק לשלש על שלש בצו"פ לא הנה צריף רבויי שהרי אף דלא יליף שרצים מנגעים מ"מ ע"י הק"ו גלי לן דשלש בכלל בגד וא"כ הוי מיותר או דשרצים.

וממילא היינו מוכרחים לומר דאו לרבות שאר בגדים להכי כתיב ונהגד בהדיא לרבות שלש דלא תיתי בק"ו וממילא אינו בכלל בגד רש"י בד"ה דכ"ע בין לאבני ובין לרבא להני תנאי.

הנה רש"י דייק בלשונו להני תנאי מכלל דאיכא תנא דס"ל דשלש על שלש אפילו בצו"פ אינו מטמא בנגעים ונהדר צריף תלמוד מי הוא התנא הזה. והנה כבר כתבתי לעיל דמה דאמר שלש על שלש לא אתי בק"ו לא שהסברא חיצונה הוא דלא אתי בח"ו אלא מהיא גופא שמענו דטעמא דכתבי' קרא בזה גלי לן דלא בק"ו וכבר כתבתי דהיא גופא קשיא לא נכתוב ונהגד וממילא תשא הסברא החיצונה דנלמדנו בק"ו.

וכתבתי דא"כ ממילא יהיה בכלל בגד גם בשרצים ונטעה לרבא לרבותי שאר בגדים גם לשלש על שלש ולאבני לא נוכל לומר או לשלש בצו"פ שהרי הוא בכלל בגד ועל פרחין נוקי לשאר בגדים.

אָלָא דַאכְתִּי קָשָׁה לְאַבְיֵי בְּאַמַּת לֹא נִכְתּוּב לֹא וְהַבְּגָד וְלֹא אִו בְּגָד בְּשָׂרָצִים וּמִמִּילָא תִּיְתִי שְׁלֵשׁ בְּנִגְעִים מִק"ו וְיִהְיֶה בְּכֹלל בְּגָד גַּם בְּשָׂרָצִים. וְנִרְאֶה בְּהַקְדָּם מ"ש הַתּוֹס' לְהוֹכִיחַ שְׁיִטַּת הָרַב פּוֹר"ת מְדַבְּרֵי אַבְיֵי וּמְדַבְּרֵי רַבָּא אֹמֵר אֲנִי דְּמְדַבְּרֵי אַבְיֵי לִיכָא סִינְעֵתָא וּמְדַבְּרֵי רַבָּא לֹא מִיבַעְיָ לְדִלִּיכָא סִינְעֵתָא אָלָא אֲדַרְבָּא אִיכָא תִּיּוֹבְתָא.

דְּמְדַבְּרֵי לִיכָא סִינְעֵתָא מְשׁוּם דְּעַל כְּרַחֲמֵי אוּ לְשֵׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ אַתִּי דְּאִי לְשֵׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ זֶה אִי אֶפְשָׁר וְנִקְדִּים מַה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְּרֵי הַגַּמ' דְּמִקְשָׁה וְאִימָא וְהַבְּגָד לְרַבּוֹת שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ וְזֶה אִי אֶפְשָׁר דַּמְמ"נ אוּ בְּגָד בְּשָׂרָצִים אֲתִי לְרַבּוֹת וְעַכ"פ מְרַבָּה לְכֹל הַפְּחוֹת שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ בְּצו"פ וַא"כ נִילַף נִגְעִים מִק"ו וְלִיכָא לְמִימַר שְׁפֹן מְטַמָּא כְּעֵדְשָׁה דְּנִילַף ק"ו מִש"ו כְּקוֹשְׁיַת הַר"י קוֹרְבַל בַּד"ה שְׁפֹן.

וְלִיכָא לְמִימַר שְׂאָר כְּלִים יוֹכִיחוּ דְּמַה לְשְׂאָר כְּלִים שְׁפֹן אֵינָם נַעֲשִׂים אֲהֵל בְּמַחְנֹבְרִים אָבֵל שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ שְׁפִיר נַעֲשׂוּ אֲהֵל בְּמַחְנֹבֵר דְּאַפִּילוּ טַפַּח נַעֲשֶׂה אֲהֵל בְּמַחְנֹבֵר. אִיזְזֵה זֶה יֵשׁ לְדַחוֹת דַּאכְתִּי אִיכָא לְמִימַר שְׂאָר תִּירוֹצִים שְׁלֵשׁ הַתּוֹס' כְּמוֹ בְּגָד צְבוּעַ אוּ בְּגָד כּוֹתִים יוֹכִיחוּ.

אָבֵל קָשָׁה לְהִפּוֹף אוּ דְשָׂרָצִים אִי ס"ד לְשֵׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ נִילַף שְׂרָצִים בַּק"ו מְנִגְעִים וְכִי נִילַף מַה שְׂאָר כְּלִים שְׁטֵהוֹרִים בְּנִגְעִים טְמֵאִים בְּשָׂרָצִים שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ שְׁמִטָּמָא בְּנִגְעִים ק"ו שְׁיִטְמָא בְּשָׂרָצִים כְּקוֹשְׁיַת מְהַרְשֵׁ"א וְלִיכָא לְמִימַר שְׁתֵּי וְעַרְב יוֹכִיחַ כְּתִירוֹץ מְהַרְשֵׁ"א דְּמַה לִּש"ו שְׁפֹן אֵינּוּ נַעֲשֶׂה אֲהֵל בְּמַחְנֹבֵר תֹּאמַר לְשֵׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ שְׁנַעֲשֶׂה אֲהֵל בְּמַחְנֹבֵר אָלָא וְדֹאֵי דְּאוּ לְשֵׁלֵשׁ אֲתִי וְעַל שְׁלֵשׁ שְׁפִיר י"ל ש"ו יוֹכִיחַ דְּהַרִי גַּם שְׁלֵשׁ אֵינּוּ נַעֲשֶׂה אֲהֵל בְּמַחְנֹבֵר וַא"כ לִיכָא סִינְעֵתָא מְדַבְּרֵי אַבְיֵי וּמְדַבְּרֵי רַבָּא אִיכָא אַפִּי תִּיּוֹבְתָא דְּהַרִי אִי הֵנּוּ כְּתִיב בְּגָד סֵתָם בְּשָׂרָצִים עַל כְּרַחֲמֵי אֲשָׂאָר בְּגָדִים קֹאֵי דְּאִי אַצו"פ אַמְאִי קֹאֵי אִי אַבְגָּד שְׁלָם אוּ שְׁלֵשׁ הַרִי ק"ו מְשָׂאָר כְּלִים וְלִיכָא לְמִימַר ש"ו יוֹכִיחַ דְּמַה לִּש"ו שְׁאֵינּוּ נַעֲשֶׂה אֲהֵל אָלָא וְדֹאֵי אִי אַצו"פ קֹאֵי הֵינּוּ שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ א"כ וְהַבְּגָד בְּנִגְעִים לַמ"ל דְּהַרִי רַבָּא יְלִיף נִגְעִים מְשָׂרָצִים.

אָלָא וְדֹאֵי דְּקֹאֵי אֲשָׂאָר בְּגָדִים. אָלָא דְּאִיכָא לְמִימַר הֵינּוּ בְּגָד שְׁלָם וְצָרִיף אוּ לְרַבּוֹת שְׁלֵשׁ וְלִיכָא סִינְעֵתָא וְאֲדַרְבָּה תִּיּוֹבְתָא.

דְּלִהָרַב פּוֹר"ת דְּשֵׁלֵשׁ וּבְגָד שְׁלָם שְׁנֵה א"כ לְרַבָּא אֵינִיטֵר אוּ לְגַמְרִי. אָמְנָם י"ל דְּהֵא יוֹתֵר מְזַה יֵשׁ לְדַקְדָּק לְכֹל הַשְּׁיִטוֹת לְמַה לִּי לְאַבְיֵי אוּ דְּהַרִי בְּגָד סֵתָם דְּשָׂרָצִים ע"כ לְשֵׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ דְּאִי לְשֵׁלֵשׁ לֹא לְכַתּוּב בְּגָד כְּלָל בְּשָׂרָצִים וְתִיְתִי בַּק"ו מְשָׂאָר כְּלִים דְּלִיכָא לְמִימַר ש"ו יוֹכִיחַ דְּמַה לִּש"ו שְׁפֹן אֵינּוּ נַעֲשֶׂה אֲהֵל.

אָלָא ע"כ בְּגָד סֵתָם לְשֵׁלֵשׁ וְאוּ לְמַה לִּי וְנִרְאֶה מְשׁוּם דְּהַתּוֹס' כְּתִבוּ בַּד"ה מַה לְשָׂרָצִים וְכו' דְּבְשָׂרָצִים לֹא מְטַמָּא ש"ו דְּיִלְפִינָן מַה שֶּׁק טּוּוִי וְאַרוּג. וְהִנֵּה לְכַאֲוֵרָה מְשִׁק לִיכָא לְמַעוּטֵי רַק ש"ו שְׁלֵשׁ מַעֲשֶׂה עִיזִים וּמִנ"ל לְמַעוּטֵי ש"ו שְׁלֵשׁ צו"פ בְּשָׂר לָיִם.

וְצ"ל דְּבְגָד דְּכְתִיב בְּשָׂרָצִים אֵינִיטֵקֵשׁ ג"כ לְשִׁק וַא"כ אִי לֹא הֵנּוּ כְּתִיב בְּגָד כְּלָל אִזְ אֶפִּילוּ ש"ו הֵנּוּ יְלְפִינָן בְּשָׂרָצִים ק"ו מְשָׂאָר כְּלִים וְאִיֶּצְטְרִיף בְּגָד לְאַקוּשֵׁי לְשִׁק לְמַעוּטֵי ש"ו וְכִינּוּ דְּבְגָד עַל כְּרַחֲמֵי לְמַעוּטֵי אִיכָא לְמִימַר לְמַעוּטֵי ג"כ שְׁלֵשׁ שְׁאֵינּוּ בְּכֹלל בְּגָד וְאִיֶּצְטְרִיף אוּ לְשֵׁלֵשׁ.

ומנ"ל לאבני שלש אלא מ"כ פשיטת הרב פור"ת דשלשה ליפא למעוטי מבגד (ע"כ מצאתי): תוס' ד"ה רשב"א ותנא דבי ר"י וכו' וא"ת פיון דבשאר בגדים אפי' שלשה טהור לרשב"א א"כ למה נקט שלש.

והקשה הפ"י פיון שעדיין לא זכינו לסברת הרב פור"ת הנה לי' להתוס' להקשו' רבותא יותר דהנה ליה למינקט אפי' בגד שלם אמנם לפשיטת התוס' לקמן (דף כ"ז ע"ב) ד"ה פל הינצא וכו' שהבאתי לעיל דיוצא מן העץ היינו מן העץ ממש ואין בכללו אלא שיפא וגמי ומפץ וכיוצא ואינהו נדאי לאו בכלל בגד הוא ואינו ראוי רק למדרס ושעורן למדרס שלשה על שלשה ולהכי לא נקט בגד שלם דאז אין מספכין בו דראוי למדרס אבל הקשו דהל"ל שלשה על שלשה ואין בו שיעור מדרס: והנה לפי מה שפתיבתי לעיל בתוס' ד"ה אין בו וכו' דאפי' לפשיטת התוס' משפחת ביוצא מן העץ בגדים רפים מעמרניתא דאית ביה א"כ נסתר קושיתם פאן דלאבני ה"ל למימר אין בהם משום שלשה דא"כ איך הוי מצי למימר דמספכין ונהרי חזי למדרס וצריך לומר דאפתי הוי מצי למימר מספכין באם אינו מיוחד למדרס א"כ הדרא קושית הפני יהושע דהנה ליה להקשות אפי' מבגד שלם פיון שעדיין לא זכינו לסברת הר' פור"ת.

ונראה דהתוס' ידעו מתירוצם דבא להורות רבותא דפשתן יש בו אפי' שלש על שלש. אלא שפוננתם בקושיא הנ"ל לפי דמשמע דחויז מפשתן איירי באונין פדמטיק אבני ובתירוצם הוא שחידשו דעיקר מילתי' איירי בבגד, ומעתה מבגד שלם לא היו יכולים להקשות משום דהיא גופא קמ"ל פסומכוס ודדיוק הוא מדמסיים חויז מפשתן ולא קאמר חויז מב"פ ואי הנה נקט ברישא דמילתא פל היוצא מן העץ אין בו משום בגד ה"א דלהכי סיים חויז מפשתן ולא סיים חויז מב"פ דבגד סתמי' בגד שלם.

והוא בא לרבות בפשתן אפי' שלשה או שלש. אבל השתא דתנו משום שלש א"כ אפי' סיים חויז מב"פ ע"כ היינו שלש ומדסיים חויז מפשתן ע"כ היינו אונין ולכך הקשו משלשה וגם בזה הוי מוכח אונין מדלא סיים חויז מב"פ מאי אמרת דבגד סתמא בגד שלם הרי על פרחין בגד אינו בגד שלם שהרי התחיל בשלשה על שלשה שג"כ אינו בכלל סתם בגד לפשיטת התוס'.

מאי אמרת דה"א דהיינו שלשה א"כ גם השתא דתני חויז מפשתן יש לומר שלשה שג"כ אינו בכלל סתם בגד וא"כ הנה ליה למימר חויז מב"פ שלא נטעה דהיינו אונין אלא על פרחין שבאמת הוא אונין ושפיר הקשו ותירצו דהרבותא לענין שלש וגם בבגד מירי עיקר הדברים: ולסברת הרב פור"ת דשלשה הוי בגד קושית התוס' מתורצת וממילא דאי הנה תני שלשה הנה אמינא דלהכי לא מסיים חויז מב"פ משום דבא לכלול אף שלש.

ואם פן לא הנה ידעינן אונין: ובזה נלע"ד לתרץ מה שיש להקשות דאפתי נשאר קושית התוס' לאבני דניתני שלשה לרבותא ומה שתיירצו התוס' דקמ"ל דפשתן יש בו משום שלש זה לא שמענו דהרי ע"כ מה דמספכין בפשתן פחות משלש היינו אם גם הנה מטנה לא הנה בו פדי לארוג שלש דאל"כ פבר קבל טומאה כשהי' טווי ושוב לעולה אין מספכין בו פמו במטלניות במס' סוכה.

ולפ"ז בארוג שלשעל שלש שפבר הי' בו פשהוא מטנה שלש שהרי ארג ממנו שלש
מנ"ל דמקבל טומאה ורשב"א אמר חוץ מפשתן נוכל לפרש חוץ מפשתן אעפ"י שאין
בו ג"כ משום שלש אפ"ה אין מספכין בו פיון שפבר הי' ראוי לקבל טומאה קודם שפארג
נדבר זה שאין מספכין בטווי' בלא"ה ידעינן מדסיים חוץ מפשתן וכדאב"י בסוף הסוגיא:
ועל זה יש לתרץ דהיא גופה קמ"ל דפקוע שיעורנייהו בשלש וע' בתוס' ד"ה השתא אלא
דתינח לדברי ר"י שם אכל לתי' רשב"א שם דבש"ו אין שום סברא לטעות ובנדאי סגי
בשלש על שלש א"כ הדרא קושיא לדוכתא דניתני שלשה לרבותא בשאר בגדים ושתי
וערב ממילא גזע מדסיים חוץ מפשתן ושיעור שתי וערב גזע מסברא וארוג שטימא
שלש על שלש גם עכשיו לא שמענו שהרי אף אם לא היה מטמא אפתי אין מספכין
שפבר הי' ראוי לקבל טומאה בעודו מטנה: ורציתי לומר שעיקר קושית התוס' מתחלה
לא הי' אלא לר"י דאיהו ור"ת הם החולקים על פירש"י לקמן [דף כ"ז] במשנה דכל
היוצא מן העץ וכו' דקנבוס וצמר גפן אינו בכלל יוצא מן העץ ולדידהו שלשה על שלשה
ביוצא מן העץ לא חזי למדרס דלדידהו אין בכלל יוצא מן העץ אלא מחצלאות ומפץ
[וכמוש"ל] אכל לרשב"א איכא למימר דסובר פשיטת רש"י דגם קנבוס וצמר גפן יוצא
מן העץ ואינהו בשלשה על שלשה חזי למדרס ואין מספכין בהו לכה לא נקט שלשה
אמנם לפי מ"ש לעיל דאף לשיטת תוס' יש בכלל יוצא מן העץ עמרניתא ואפ"ה מקשה
דנימא שלשה ובלא חזי למדרס א"כ הדרא לרשב"א קושית התוס' לדוכתא: אמנם לפי
מ"ש לעיל דלשיטת הר' פורת בלא"ה לא קשיא דאי הנה תני שלשה לא הנה ידעינן
דחוץ מפשתן היינו אונין והנה אמינא דהיינו שלש על שלש א"כ איכא למימר דהרשב"א
סובר פשיטת הר' פורת: דף כ"ז ע"א תוס' ד"ה נפקא וכו' דהא אב"י מודה דאז אתא
לרבות שאר בגדים לאידך תנא דבי ר"י וכו'.

המבואר בדבריהם פאן ובד"ה שפן וכו' דרבא ס"ל דרשב"א ותנא דבי ר"י פליגי בהא
לרשב"א ילפינן שרצים מנגעים וחשיב לי' גילוי מילתא ולתנא דבי ר"י לא ילפינן. וכן
לאב"י פליג הך תנא דבי ר"י ואידך תנא לסברת התוס' דהך תנא לא יליף שרצים מנגעים
ומיבעי' לי' לשלש בצו"פ גופייהו ולאידך תנא ס"ל דשפיר ילפינן והוא דוחק לכן נלע"ד
דמה שכתבו התוס' דהה"ד דהנה מצוי למיפרך ורבא האי או להך תנא דבי ר"י מאי עביד
לי' עיין שם.

לדידי צ"ע דא"כ אדמקשה ואב"י וכו' ועדיין לא שמע מאב"י דס"ל דרשב"א או תנא דבי
ר"י מפיק שאר בגדים אפי' משלשה. ואולי פוננת אב"י דאמרי דבר א' דתרונייהו ס"ל
דשאר בגדים יש בהו משום שלשה ואין בהו משום שלש וכדס"ל לרבא במסקנא ואף
דבאמת ליכא למימר לאב"י כף דא"כ איך אמר דהך תנא דבי ר"י מפיק מאידך תנא מ"מ
אפתי לא הביא דברי אב"י דהך תנא מפיק מאידך ויותר הנה ליה להקשות ורבא אליבא
דתנא דבי ר"י האי או מאי עביד דרבא פבר אמר בפה מלא דתנא דבי ר"י לית לי' שלשה
על שלשה [ולדעת התוס' צריך לדחוק פיון דלמסקנא הדר בי' רבא לא רצה לדייק
בדבריו]: ולכן נלע"ד דקושיא זו שהי' לו להקשות ורבא אליבא דהך תנא דר"י האי או
מאי עביד וקושיא שהקשו התוס' בד"ה או בגד שהקשו תימא דלקמן דרשינן מאו בגד
ארוג כ"ש.

וכי תימא שקולים הם מ"מ פי פריף ואפיי האי או בַגְד מאי עבִיד לִי נִימָא דְאִצְטְרִיף
לְאַרוּג כ"ש מְתוּרְצִים חָדָא בִּירָף חֲבֵרְתָהּ וְהִנֵּה עֵינָן בְּמוֹהַר"ם מְלוּבְלִין שְׁהַפְנוּנָה הוּא
דְמַאי פְרִיף לְאַפְיֵי דְלָמָא אַפְיֵי ס"ל דְלָאו שְׁקוּלִים הֵם.

וא"כ לְרַבָּא אֲלִיבָא דְתַנָּא דְבֵי ר"י מִיבְעִי לִי לְאַרוּג כ"ש וס"ל דְלָאו שְׁקוּלִים הֵם. אָבֵל
לְאַפְיֵי אֲלִיבָא דְרִשְׁבִּי"א קָשָׁה קוֹשֵׁת הַתּוֹס' לְעִיל בַּד"ה רִשְׁבִּי"א פִּינּוּן דְרִשְׁבִּי"א לִית לִי
אֲפִי שְׁלֵשָׁה לְמָה אָמַר אֵין בּוֹ מְשׁוּם שְׁלֵשׁ נִימָא רְבוּתָא דְאֵין בּוֹ אֲפִי מְשׁוּם שְׁלֵשָׁה וְצָרִיף
לוֹמַר כְּתִי הַתּוֹס' מְשׁוּם רְבוּתָא דְצו"פ דִּישׁ בּוֹ אֲפִי מְשׁוּם שְׁלֵשׁ קָשָׁה אֵי לְהֵךְ גִּיסָא בְּעֵי
לְמִימַר רְבוּתָא הִנֵּה לִי לְמִימַר רְבוּתָא יוֹתֵר אֲפִי אָרִיג כ"ש וְאֵין לוֹמַר דְאַרוּג כ"ש עֲדִיף
יוֹתֵר מְשֻׁלֵּשׁ וְהִנֵּה שְׁלֵשׁ רְבוּתָא יוֹתֵר דַּא"כ הִיא גּוּפָה קָשְׂיָא שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ מִנ"ל דְאַפִּי
אֵי נִימָא דְנִגְעִים וְשָׂרְצִים יִלְפִי מְהֵדְדִי וְיֵשׁ לָנוּ שְׁנֵי רִיבּוּיִים חָדָא בְּנִגְעִים וְהַבְּגָד וְחָדָא
בְּשָׂרְצִים אוֹ בְּגָד חָדָא לְשֻׁלֵּשׁ וְחָדָא לְאַרְיֵג כ"ש קָשָׁה דְלָמָא תְּרוּנוּיָהּ לְאַרְיֵג כ"ש וּבְאַרְיֵג
כ"ש וְדַאי דְלִיכָא לְמִילָף שָׂרְצִים מְנִגְעִים וְלֹא נִגְעִים מְשָׂרְצִים דְלָא שְׁוּוּ בְּשַׁעוּרֵייהוּ
דְבִנְגְעִים מְשַׁפְּחַת כ"ש מְשֻׁלֵּשׁ דַּע"כ פ' צָרִיף בְּגָרִיס שְׁיַעוּר נִגְעָה וּבְשָׂרְצִים סְגִי כ"ש מְשֻׁלֵּשׁ
וְלֹא שְׁיַיָּף לְמִילְפִינָהּ מְהֵדְדִי דְלֹא שְׁיַיָּף בְּדָבָר שְׁאֵינּוּ שְׁנָה בְּשַׁעוּרָא גִילּוּי מִקְלָתָא וְעַל
פְּרָחִין צ"ל אוֹ דְשְׁנוּיִם נִינְהוּ אָרִיג כ"ש וְשֻׁלֵּשׁ עַל שְׁלֵשׁ אוֹ דְשֻׁלֵּשׁ עַל שְׁלֵשׁ עֲדִיף
וּמוֹקְמִינּוּ בְּנִגְעִים לְשֻׁלֵּשׁ וּמְמִילָא יְדַעִינּוּ בְּשָׂרְצִים בְּגִילּוּי מִקְלָתָא וְאֵינְתֵר דְשָׂרְצִים לְאַרוּג
כ"ש וּבְאַמְתָּ בְּשָׂרְצִים הוּא דְתַנָּא לְקַמֵּן אָרִיג כ"ש וְלְאַפְיֵי לִיכָא לְמִימַר דְשֻׁלֵּשׁ עֲדִיף
דַּא"כ הִדְרָא קוֹשְׂיָא לְדוֹקְתָא נִימָא רְבוּתָא יוֹתֵר אָרוּג כ"ש אֶלָּא ע"כ דְשְׁנוּיִם נִינְהוּ וְשַׁפִּיר
הִיא אוֹ מַאי עֲבִיד אָבֵל לְרַבָּא אֲלִיבָא דְתַנָּא דְבֵי ר"י שַׁפִּיר אִיכָא לְמִימַר דְאִצְטְרִיף לְאַרוּג.

כ"ש: אֵי נְמִי י"ל דְלְרַבָּא ג"כ לֹא יִלְפִינּוּ שָׂרְצִים וּנְגְעִים מְהֵדְדִי דְהֵינּוּ שָׂרְצִים לֹא יִלְפִי
מְנִגְעִים דְאֵיהוּ ס"ל נְגְעִים חֲמִירֵי כְמוֹ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה אֵי ס"ד דְוַדַּאי נְגְעִים חֲמִירֵי אֶלָּא
דַּס"ל אֵי ס"ד דְאוֹ דְשָׂרְצִים לְשֻׁלֵּשׁ בְּצו"פ א"כ גְּמוּר נְגְעִים מִינְיָהּ וְהֵינּוּ בַק"ו מְשֻׁתִּי
וְעָרְב וְכְמוֹ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה שְׁכֵן מְטַמָּא וְכו' וס"ל דְלֹא שְׁיַיָּף לְמִימַר פְּלִים יוֹכִיחוּ שְׁהַק"ו
הוּא שְׁהוּא בְּכָלֵל בְּגָד אֶלָּא וְדַאי דְלֹא אֲתִי לְשֻׁלֵּשׁ עַל שְׁלֵשׁ ב"פ אֶלָּא לְשֻׁלֵּשָׁה עַל שְׁלֵשָׁה
בְּשָׂאָר בְּגָדִים אָבֵל שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ בְּשָׂרְצִים אֲפִילוּ בְּצו"פ לֹא מְטַמָּא דְשָׂרְצִים מְנִגְעִים
וְדַאי לֹא יִלְפִינּוּ לְעֵנִן צו"פ פִּינּוּן שְׁהַפְרִיכָא מְצו"פ גּוּפִי דַש"ו טְמָא בְּהוּ בְּנִגְעִים וְלֹא
בְּשָׂרְצִים וְאֵין צָרִיף לוֹמַר דְשֻׁלֵּשׁ בְּצו"פ דְטְמָא בְּנִגְעִים הוּא מְשׁוּם שְׁהוּא בְּכָלֵל בְּגָד אֶלָּא
מְשׁוּם דְלֹא גָרַע מְשֻׁתִּי וְעָרְב.

וְתַנָּא דְבֵי ר"י מְפִיק לִי לְשֻׁלֵּשׁ עַל שְׁלֵשׁ בְּצו"פ וַא"כ יֵשׁ פְּלוּגְתָא רְחוּקָה מְהִיפּוּף לְהִיפּוּף
דְרִשְׁבִּי"א ס"ל בְּשָׂרְצִים שְׁלֵשָׁה עַל שְׁלֵשָׁה טְמָא בְּשָׂאָר בְּגָדִים אָבֵל שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ אֲפִי
בְּצו"פ טְהוּר וְתַנָּא דְבֵי ר"י ס"ל שְׂאָר בְּגָדִים טְהוּרִים לְגַמְרֵי אָבֵל צו"פ אֲפִילוּ שְׁלֵשׁ עַל
שְׁלֵשׁ טְמָא וְהִיא דְאָמַר רַבָּא שְׁלֵשָׁה עַל שְׁלֵשָׁה אִיכָא בִּינְיָהּ וְלֹא אָמַר נְמִי דְשֻׁלֵּשׁ עַל
שְׁלֵשׁ אִיכָא בִּינְיָהּ דְרִשְׁבִּי"א לִית לִי תַנָּא דְבֵי ר"י אֵית לִיהּ הֵינּוּ מְשׁוּם דְשֻׁלֵּשָׁה עַל
שְׁלֵשָׁה לְרִשְׁבִּי"א נִזְכָּר בְּהִדְיָא בְּדָבְרֵי דְרַבָּא דִּינִיק בְּדָבְרֵי אֲמָרוּ אֵין בּוֹ מְשׁוּם שְׁלֵשׁ מְשַׁמַּע
דוֹקָא שְׁלֵשׁ אָבֵל אִם אֵית לִי מְשׁוּם שְׁלֵשׁ בְּצו"פ אוֹ לֹא זֶה לֹא נִזְכָּר בְּדָבְרֵי בְּהִדְיָא וְכָל
זֶה קוֹדֵם דְהִדְרַבִּי רַבָּא וְאִזְ הִנֵּה סְבוּר דְשָׂרְצִים מְנִגְעִים וְדַאי לֹא יִלְפִי וַא"כ עַל פְּרָחִין
דְתַנָּא דְבֵי ר"י לִית לִיהּ אֲפִי שְׁלֵשָׁה בְּשָׂאָר בְּגָדִים דְאֵי אֵית לִיהּ וְלֹא מְמַעַט בְּאַף פֶּל אֶלָּא

שֶׁלֶשׁ עַל שְׁלֹשׁ וְאִ"כ עַל פְּרָחִין בְּצוּ"פ שְׁלֹשׁ טֵמָא גַם בְּשַׁרְצִים מִנ"ל הָא דְהָרִי לְמִוּדוֹ
מֵאוּ בְּגַד לִיכָא לְמִילָף אַבְל בְּתַר דְּהִדְר בִּיהוּ וּס"ל דְּכוּלְהוּ תַנְאִי בְּחֻדָּא שְׁיִטְתָּא קִינְמִי וְאִף
כֹּל דְּתַנְא קִמָּא דְבִי ר"י לְמַעוּטִי מְשֻׁלֵּשׁ אַז הִדְר בִּי רְבָא מְסַבְרָתוּ וּס"ל דְּשַׁרְצִים יְלִיף
מִנְגְּעִים בְּגִילוּי מִקְלָתָא וְאִבְיִי ס"ל בֵּין לְהַדְּ תַנְא דְבִי ר"י וּבֵין לְאִידָהּ נְגַעִים מְשַׁרְצִים לֹא
יְלִפִי מְהִדְדִי וּבְהָא פְּלִיגִי תַנְא דְבִי ר"י הִרְאִשׁוֹן ס"ל דְּאוּ לְרַבּוֹת שְׁלֹשׁ בְּצוּ"פ וְאִידָהּ ס"ל
דְּשֻׁלֵּשׁ טְהוֹר גַּם בְּצוּ"פ וְאוּ לְרַבּוֹת שְׁלֹשָׁה בְּשַׁאֲר בְּגָדִים.

וְלִאֲבִיִּי לְתַדְר"י קִמָּא ג' ע"ג מְשַׁרְצִים טְהוֹרִים אֲפִילוּ בְּצוּ"פ וְכֵן לְרְבָא מְקַמִּי דְּהִדְר
לְרִשְׁבָּ"א בְּשַׁרְצִים טְהוֹרִים אִפִּי בְּצוּ"פ. אֲלָא דְלִפ"ז לְאֲבִיִּי לְאִידָהּ תַנְא דְבִי ר"י לֹא מְרַבָּה
שַׁאֲר בְּגָדִים אֲלָא לְשֻׁלֵּשָׁה אַבְל שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ לִית לִיה.

אִם כֵּן הִדְרָא קוֹשִׁית הַתּוֹס' בְּסוּף ד"ה רְשָׁב"א לְדוֹכְתִּיהָ דְמֵאִי דְוִחְקוֹ דְּאֲבִיִּי לְשֻׁלֵּשׁ לֹא
דוֹקָא וְנִימָא שְׁלֹשׁ דוֹקָא וְהִכִּי קִאָמַר אִין בְּהוּ מִשׁוּם שְׁלֹשׁ לֹא בְּנִגְעִים וְלֹא בְּשַׁרְצִים אַבְל
שְׁלֹשָׁה אִף דְלִיתָא בְּנִגְעִים אִיתִיהָ בְּשַׁרְצִים חוּץ מִפְּשָׁתָן שְׁיֵשׁ בּוּ מִשׁוּם שְׁלֹשׁ עַכ"פ
בְּנִגְעִים וְהִנֵּה ר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מְמַשׁ כְּאִידָהּ תַנְא דְבִי ר"י: וְנִרְאָה דְּאֲבִיִּי לְשִׁיטְתוֹ
דְּאִיהוּ דְיִיק בְּסוּף הַסּוּגִיָּא רְשָׁב"א וְסוּמְכוּס אֲמָרוּ דְבָר אַחַד וְהִינְנוּ דְאֲפִילוּ דְבָר שְׁאִינוּ
טֵמָא רַק בְּנִגְעִים ג"כ אִין מְסַכְכִין וְדִיִּיק מְדַקְתְּנִי חוּץ מִפְּשָׁתָן וְלֹא תַנִּי חוּץ מִב"פ שְׁעִיקְרוּ
בְּבָגָד אִינְרִי וְלִפִּי זֶה מוֹכַח דַּע"כ הִרְשָׁב"א לֹא כְּאִידָהּ תַנְא דְבִי ר"י דְאִי ס"ל כְּאִידָהּ א"כ
אֲפִילוּ בְּצוּ"פ כִּפִּי שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ בְּנִגְעִים הוּא דְטֵמָא וְלֹא בְּשַׁרְצִים א"כ הִיא גּוֹפָה קִשְׁיָא
נְמִי חוּץ מִב"פ וְאִפ"ה גִּדְעָא דַּס"ל כְּסוּמְכוּס דְהָרִי שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ בְּנִגְעִים לְחוּד הוּא דְטֵמָא:
שָׁם ד"ה תְּרִי מִיעוּטִי וְכו' וִי"ל דְאִי לֹא רִיבּוּי כו' דְאִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט וְכו' וְהִרְשָׁב"א
הִקְשָׁה לְשִׁיטְתָּא הִר"פ לֹא יִתְיַשְׁב דַּא"כ לֹא לְכַתְּנָב שׁוּם מִיעוּט וְאִנְן יְדַעִינְן ג' עַל ג' וְכו'
דְּכַתִּיב בְּקָרָא עַכ"ל פִּי לְדַבְּרִי אִף דְבָכָל מְקוּם דְאֲמַרִי דְאִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֲלָא
לְרַבּוֹת לֹא קִשָּׁה לָן לִישְׁתּוּק קְרָא מִינִי וּמִמִּילָא יְדַעִינְן דְלְרַבּוֹת י"ל דְאִי לֹא הִנֵּה פְתִיב
שׁוּם מִיעוּט לֹא הוּי יְדַעִינְן מְסַבְרָא חִיצוֹנָה אִם רוּצָה הַפְתּוּב לְרַבּוֹת אוּ לְמַעַט וְאִי לֹא הִנֵּה
פְתִיב רַק חַד מִיעוּט יְדַעִינְן דְמְסַבְרָא הִנֵּה אֲמַרִינְן לְרַבּוֹת אַבְל אִי לֹא פְתִיבִי כֹלֵל לֹא יְדַעִינְן
מִינִי כְלוּם.

לְהִכִּי הוֹצֵרָה לְכַתְּנָב תְּרִי מִיעוּטִי לְהוֹדִיעֵנוּ דְוּדָאִי לְרַבּוֹת הוּא דְאֲתִי אַבְל הִכָּא לְשִׁיטְתָּא
הִר"פ לֹא נוֹכַל לְטַעוֹת כֹּלֵל דְלְמַעַט כְּוִלְהוּ אִף שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה אִי לֹא הִנֵּה כְתִיב שׁוּם
מִיעוּט כְּדְמוּכַח מִתְּרִוּצָם דְאִי לֹא דְזֶה פְתִיב וְהַבְּגָד ה"א דְתְרִי מִיעוּט מְרַבִּי שְׁלֹשָׁה וְלָמָּה
לֹא קִאָמַרִי דְהִנֵּה אֲתִי לְרַבּוֹת בְּגַד שְׁלָם אַע"פ דְבִלְא"ה יְדַעִינְן בְּגַד שְׁלָם דְסַתְּם בְּגַד בְּגַד
שְׁלָם מְשַׁמַּע וְלֹא צְרִיכִין רִיבּוּי א"כ מוֹכַח דְהַסְבְּרָא חִיצוֹנָה הִיא ג"כ לְרַבּוֹת וְלֹא הִנֵּה
מְמַעַטִינְן כְּוִלְהוּ וְא"כ קִשָּׁה דְלֹא נְכַתּוּב כֹּלֵל וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְאִי לֹא הִנֵּה פְתִיב שׁוּם מִיעוּט
לֹא הִנֵּה יְדַעִינְן הַבְּנִין אַב לְמַעַט שַׁאֲר בְּגָדִים דְהָא לְכוּם סְבָרָא דְהַשְׁתָּא בְּאֲמַת אֲמַרִינְן
דְּצוּ"פ וְשִׁא"ב שְׁוִים הֵם.

אֲלָא דְעִדְדִין קִשָּׁה לְרְבָא לָמָּה לִי אוּ בְּגַד לְרַבּוֹת שְׁלֹשָׁה בְּשַׁאֲר בְּגָדִים הָא מְדָאִין מִיעוּט
אַחַר מִיעוּט אֲלָא לְרַבּוֹת יְדַעִינְן דְשְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה בְּשַׁאֲר בְּגָדִים אֲתִי לְרַבּוֹת וְל"ל אוּ
בְּגַד. וְנִרְאָה עַפ"י מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְלֹא לְכַתְּנָב אֲלָא חַד מִיעוּט וּבְגַד וְאִנְא יְדַעִנְן דְשַׁאֲר
בְּגָדִים דְלֹא יְטֵמָאוּ בְּנִגְעִים כו' וְלְכַאֲוֶרָה קִשָּׁה דַּא"כ לֹא הִנֵּה יְדַעִינְן הַבְּנִין אַב דְּבַכ"מ

צו"פ דוקא וי"ל דהנה ילפינן מבגנן אב דכלאים כמש"ל וא"כ איצטריף או בגד לשלשה על שלשה ולפ"ז יקשה על הרש"א מאי מקשה לשיטת הר"פ למה לי שום מיעוט דהא איצטריף דלא גיליף מבגנן אב דכלאים וגם על התוס' יקשה פן מאי משני דה"א דהני תרי מיעוטי לרבות אתיין לשלשה על שלשה מנא להו דלמא אתי לרבות בגד שלם ואין לדחות דנה הנה ידעינן מסברא מסתם בגד פנ"ל דהא הנה ילפינן מבגנן אב דכלאים ונהנה ממעטינן אפי' בגד שלם רק דנה ל"ק ק"כ"א לרבא דמרבה מאו בגד לשלשה על שלשה בשאר בגדים אבל לאביי דמרבה מאו בגד שלש על שלש בצו ליכא למימר הכי וסוגיא דהקא הוא אליבא דאביי: אבל קשה דהא בתוס' לקמן ד"ה שפן מטמא וכו' הקשה הר"י מקורבל ונימא ק"ו הכי מה ש"ו וכו' וי"ל דכלים יוכיחו וכ"ת מה לכלים שפן וכו' ואין נעשין אהל וכו' אי נמי שק יוכיח ע"כ ולתני הראשון קשה למה לי לרבא תרי מיעוטי לרבות שלשה ע"ש הא שמעי' מאו בגד דשרצים לשלשה ונוכל למילף שע"ש בצו"פ מק"ו פקושיתם.

וא"ל פלים יוכיח דהא א"ל מה לכלים שפן אין מטמאין ואין נעשין אהל אבל שלשה ע"ש מטמא בפותח טפח. וצ"ל כתי' שני דשק יוכיח א"כ ק' מאי מקשה הרש"א לשיטת הר"פ דלא נכתוב שום מיעוט דא"כ הדק"ל דנהה ממעטינן אפי' בגד שלם מאי אמרת דא"כ לתירוץ של התוס' נמי יקשה מנ"ל דמרבי' שלשה ע"ש בשאר בגדים דלמא לא אתי לרבות אלא בג"ש דהא לרבא אית לי' דיליף שרצים מנגעים מדגלי קרא כו' כמ"ש תוס': ונראה דלרבא איצטריף הני תרי מיעוטי ואו בגד דאי מדמיעט לן קרא ה"א דמעטינן אפי' בג"ש לקף איצטריף תרי מיעוטי לרבות ואו בגד איצטריף לרבות בג"ש ושלשה ע"ש ונפיר מק' הרש"א דלהר"פ לא צריף שום מיעוט ואי דלא הנה ידעינן אפי' בג"ש הא כתיב או בגד וליכא למימר דאו בגד אתי לרבות בג"ש דהא להר"פ שע"ש נמי בכלל בג"ש: דף כ"ח גמ' אלא הא דתני רב יוסף לא הוכשרו וכו' למאי הלכתא ובתוס' ד"ה למאי הלכתא לא בעי למימר לאשמעי' בחוור טהור הוא דמשמע דאתא לשום הוראה.

ולכאורה הא נ"מ שהוא איכא דאי קיי לן דתחש טהור הי' א"כ פשוטי כל"ע בנגעים טהור ואי תחש טמא אז פשוטיהו של הני מר טמא בנגעים דהא התוס' לעיל בד"ה אתי בק"ו כו' דהשתא ליכא למימר ש"ו יוכיח כו' פינן דתחש טמא הוא וי"ל כו' דאיכא למיפרי' פשוטי כ"ע וכו' והשתא אי אמרינן דתחש טמא נאפ"ה מדכתב לן קרא בשרצים ולא יליף מנגעים ע"כ מדאיכא למיפרי' דפשוטי פלי עור יוכיח ואי אמרי' דתחש טהור הני לא ידעינן על פשוטיהו דנגעים: והנה לעיל בסוגיין אמר רבא עור בהמה טמאה דמטמא באהל המת מהכא ויש לדקדק דמשמע דכבר ידעינן דעור בהמה טמאה מטמא וקאמר איהו דמהכא שמעי' לה הא אפתי לא שמענו שום לימוד דעור בהמה טמאה מטמא.

והכי הל"ל עור בהמה טמאה מטמא ומהכא. ונראה דרבא לא בא לתרץ אלא דברי ר"א מאי דמקשה עליו רב יוסף מאי קמיבעי ליה וקאמר רבא דשפיר קמיבעי לי'.

והנה התוס' בד"ה מה לשרצים הקשו דגילף מת משרצים מג"ש דבגד ועור ותני ר"י דג"ש דאהל אהל ממשפן סתר לה להה"ג"ש. ולכאורה עדיין קשה דהא אפשר לומר דהא

גופא קמיבעי' לי' לר"א אי אמרי' דבגד נעור לרבות עור בה"ט וג"ש דאהל אתי למעוטי שא"ב או נימא דאהל אהל אתי למעט גם עור בה"ט.

ונראה דלעיל אמר רבא דשרצים מטמא בש"ב מאו בגד, ובמתני' אמרי' דכל היוצא מן העץ אין מטמא טומאת אהלים אלא פשתן ומג"ש דאהל אהל גמר להר"א והשתא א"ש דאי לאו דידעינן מק"ו דנגעים ושרצים לילף מינייהו לאהל המת לא הנה ילפינן מג"ש בגד נעור דשרצים לטמא עור בה"ט דמאי חזית למילף מהך ג"ש לטמא עור בה"ט.

דלמא ג"ש דבו"ע אתי להורות דטמא במת גם שא"ב ומאהל אהל גמרין דעור בה"ט אינו טמא להכי איצטריך ק"ו מנגעים ומשרצים דטמא באהל המת גם עור בה"ט דמשרצים לחוד ליכא למילף פדבעינן למימר לקמן.

וגם לישנא דאיכא למיפרך דקאמר רבא משמע דמשניהם יליף. וזה פנונת התוס' דכיון דג"ש דאהל אהל סתר לה להך ג"ש דבגד נעור וק"ו דשרצים ליתא פדפריה בש"ס מה לשרצים וכו' א"כ מאי חזית דעור בה"ט וכו' פנ"ל.

והשתא מדוקדק לישנא דרבא דקאמר עור בה"ט דמטמא באהל המת. פלומר דשפיר קמיבעי' לי' לר"א אי אמרי' ק"ו מנגעים דעור בה"ט מטמא ונשפיר נוכל לומר מג"ש דבגד נעור פנ"ל.

והג"ש דאהל אהל אתי לשרץ בגדים או דנימא פיון דסתר לה להך ג"ש לא אמרי' הכי: ועדיין יש לדקדק דמאי מקשה הש"ס והא דאר"י וכו' למאי הלכתא וכו' הא אי אמרי' דתחש טהור לא ידעינן אם עור בה"ט טמא דהא נוכל למילף משרצים דטמא מה שאין פן אי נימא דתחש טמא הוי אז פשיט לן דעור בה"ט טמא במת ולא מספקא לן כלל: וי"ל דה"פ למאי הלכתא ואי להורות לנו דתחש טהור הוי הא ממילא שמע' לה דאל"כ קשה קושית תוס' דלמה לי קרא בשרצים לילף מנגעים דליכא למימר ש"ו יוכיח דמה לש"ו שפן אינו מטמא באהל המת תאמר בעור בה"ט שטמא באהל המת דהא תחש טמא א"ו דטהור הויא אלא דאיכא לדחות פתירוץ התוספות דפשוטיהן יוכיחו: והנה הרמב"ם בפ"ג מה' טו"צ ה' ד' פסק דפשוטי כ"ע מטמא בנגעים.

והק' המ"ל דא"כ לעיל דמקשה אפיי מה לנגעים שפן ש"ו טמא בהם נימא נמי שפן ש"ו ופשוטי כ"ע טמא בהם. ולכאורה מסוגיא דידן מוכח נמי דלא פהרמב"ם דאי נאמר דפשוטיהן טמאין עדיין קשה דנ"מ אי תחש טהור או לא דאי נימא דטמא הנה לא לכתוב בשרצים וכנ"ל אע"כ דפשוטיהן בנגעים טהור.

וכסברת תוס' בשם רש"י: ונראה ליישב ויתורץ נמי מאי פריה מאי הוי עלה דע"כ מוכח דתחש טהור הוי דאל"כ לא נכתוב בשרצים ונילף מיניה דלכאורה למה צריך למילף מנגעים דעור בה"ט דטמא ונהדר יליף משרצים נילף משרצים לחוד מה פשוטי כ"ע דאינו מטמא בשרצים מטמא באהל המת עור בה"ט דמטמא בשרצים א"ד שטמא באהל המת ואין לומר דאי יליף משרצים לחוד הנה מצי למימר פלים יוכיחו דג"כ טמאים בשרצים ואינם טמאים באהל המת וא"כ ממילא הוצרכו לילף מנגעים ולהכי יליף תיכף מנגעים הא איכא למידחי דאי ילפי' משרצים לא מצי להקשות פלים יוכיחו אלא אליבא דרבא אבל אי ילפי' מנגעים א"ל שתי וערב יוכיח אליבא דכ"ע וי"ל דמשרצים

לחוד לא מצי למילף דה"א דיו פשרצים דאין עור בה"ט מטמא באהל המת אלא דוקא פשיש לו בית קיבול.

אבל מנגעים שפיר ילפי' ק"ו אפי' לפשוטיהו אלא דעדיין קשה הא גם מנגעים ליפא למילף דהא פרכינו מה לנגעים שפן ש"ו טמא וצ"ל מה לש"ו שפן אינו מטמא בשרצים תאמר בעור בה"ט שטמא בשרצים וא"כ שוב נימא דיו אסוף דינא וג"כ אינו מטמא פשוטי כ"ע: אמנם נלע"ד דהך גופי' אם פשוטי כ"ע טמאים או לא תליא בפלוגתא דאב"י ורבא דהא לא נוכל לומר דיו דהא מיפרך ק"ו דגם בלא ק"ו יש למילף משרצים מג"ש דבגד ועור אלא דמג"ש הנה אמרי' דון מינה ומינה ודוקא בית קיבול והשתא ילפי' ק"ו אפילו פשוטי כ"ע א"כ ליפא למימר דיו דהא מיפרך ק"ו אלא די"ל דליפא למילף מג"ש דמאי חזית דבגד ועור לרבות בה"ט ואהל אהל דמשפן למעוטי שא"ב דלמא להיפוך בגד ועור לרבות שא"ב ואהל אהל למעוטי עור בהמ"ט ולהכי צריך ק"ו לעור בהמ"ט מנגעים וליפא למימר מה חזית דק"ו מרבה עור בהמ"פ וג"ש דאהל אהל ממעט שא"ב דלמא להיפוך זה אי אפשר דשאר בגדים לא אתי פלל בק"ו מנגעים: ומנגעים לחוד ליפא למילף משום דש"ו יוכיח אלא דיש לדחות מה לש"ו שפן טהור בשרצים תאמר בה"ט שטמא בשרצים א"כ אמרינו דיו אסוף דינא ואין נזיר בה"ט מטמא באהל המת אא"כ יש לה בית קיבול ולהכי לא יליף תחלת דינא משרצים בק"ו.

משום דשרצים גם שאר בגדים אתיין בק"ו לרבא שהרי לרבא שלשה על שלשה מטמא בשרצים וא"כ ילפי' ק"ו מה פשוטי כ"ע בה"ט טהור בשרצים טמא באהל המת דעור בהמה טהורה מפונש במשפן אילים מאדמים שאר בגדים שטמאים בשרצים א"ד שישטמא באהל המת ואז שוב אמרי' מאי חזית דק"ו לרבות עור בה"ט ואהל ממשפן למעוטי שאר בגדים דלמא להיפוך להכי יליף קל וחומר מנגעים תחילה דשוב ליפא למילף שאר בגדים פנ"ל: אבל לאב"י דסבר דבשרצים שאר בגדים לא מטמא ולדידיה ילפי' מג"ש דבגד ועור לטמא עור בהמה טמאה באהל המת וליפא למימר להיפוך דבגד ועור לרבות שאר בגדים ואהל אהל ממשפן למעוטי בהמה טמאה.

שהרי שאר בגדים ליפא למילף פלל משרצים. וממילא לאב"י שפיר ילפי' מג"ש ושוב ילפינו בק"ו משרצים לחוד לטמא אפי' פשוטי פלי עור וליפא למימר דיו דא"כ מיפרך קל וחומר: העולה מזה דלרבא אמרי' דיו אסוף דינא ולא מיפרך ק"ו וא"כ אין פשוטי כ"ע בה"ט מטמא באהל המת.

ולאב"י אפי' פשוטיהו טמאים דהא ליפא למימר דיו דמיפרך ק"ו. ואפ"י אם נימא דתחש טמא הנה ג"כ מטמא עור בה"ט באהל המת אפי' פשוטי כ"ע וליפא נפקותא לדידי' אי תחש טהור הוי אי טמא הוי אבל לרבא אם תחש טהור הוי א"כ לא ידעינו עור בהמה טמאה פי אם מק"ו א"כ אמרי' דיו ופשוטי פלי עור בה"ט טהור באהל המת אבל אם תחש טמא ע"כ דגם עור בה"ט טמא מג"ש דאהל אהל ממשפן וא"כ פשוטי כ"ע בה"ט ג"כ טמא ומעתה הא דמקשה אלא הא דתני רב יוסף למאי הלכתא היינו לאב"י דגם הוא בודאי צריך לתרץ הברייתא דרב יוסף ומאי דמסיק בסוף שמעתינ מאי הוי עלה דתחש היינו לרבא דלדידיה יש נ"מ לדינא לענין פשוטי פלי עור מכתבי תלמידינו מצאתי: דף ל"א גמ' אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדיו וכו' נשאת ונתת באמונה קבעת עתים

לתורה וכו' ובסנהדרין [דף ז'] אמרי' דאין תחלת דינו ש"א אלא על דברי תורה ע"ש בתוס' ד"ה אלא מה שתי' ונראה דהנה דרף העולם שגני שותפין שיש להם עסק בשותפות אין א' רשאי לסחור בעצמו כ"א לצורך השותפות.

כדאמרי' בעלמא השותפין שומרי שקר זה לזה ומה שעסק בטובתו שלא לטובת השותפות הרי זה אינו נאמן בשותפותו מיקרי וכן הנשמה והגוף יש להם שותפות. ואין הגוף רשאי לעסוק לעצמו יותר מעסק הנשמה.

ונה פונת הגמ' אמרי' לו נשאת ונתת בתמונה פ"א אם קבעת עתים לתורה שלא עסקת לתאנות גופך יותר מהנשמה: דף ל"ד ע"א גמ' הא גופה קשיא. הא דלא ניחא ליה לחלק בין תחילה לדיעבד היינו משום דרישא קתני עשרתם ערבתם הדליקו וכו' ועשרתם היינו אפי' דיעבד ספק תשיכה לא כמו ששנינו בספא אין מעשרין את הנדאי וכמו כן הדלקת גרות.

ומדחק עינדבתם באמצע ש"מ דומיא דהני שאם לא עירב עם תשיכה וכבר הגיע ספק תשיכה שוב אינו מערב ושפיר הקשה מסיפא מדתנו ומערבין: ואף שבאמת לרש"י יש חילוק בין תחילה לדיעבד כדבריה דבאמר שניהן קנו עירוב ולרש"י קאי על ע"ת וע' בתוס' בד"ה שניהן נלע"ד דשני מיני דיעבד ניהו חדא שכבר עבר עם תשיכה ועדיין לא עירב והגיע ספק תשיכה דיעבד כזה אסור לערב כמו שאין מעשרין.

אבל אם עבר ועירב בספק תשיכה מהני ובזה לא שייך דומיא דאין מעשרין דהרי אפי' בשב' גופי' אם תיקנו מתוקן: ולכתחלה ממש אפי' עירובי תצירות אסור להמתין עד ספק תשיכה וצריף עכ"פ לערב לכתחילה עם תשיכה ובזה ניחא מה דפ"א רש"י במשנה עירבתם עירובי תצירות: ואמנם הא גופה קשיא כיון שלכתחלה אסור לערב בספק תשיכה ומהני רק דיעבד.

תינח בעירב הוא בעצמו אבל באמר לשלוחו כיון שעכ"פ איסורא איכא נימא אין שליח לדבר עבירה ואמנם כבר ביארתי בנו"י ח"ב סי' פ' אות כ"ב דעבירה זו אין לה שייכות לשליחות כיון שלא שלח לערב בה"ש דוקא.

והבאתי ראי' מטובת בשבת על ידי אחר: ואולי דלכך נקט רבה דינו בשליחות ולא נקט סתם שנים שעירבו זה עירב מבעו"י וכו' ושייך ואמר רבה קשור לדלעיל אף שמוכח דאפי' כבר הגיע בה"ש ועדיין לא עירב אפ"ה אסור לערב ואפ"ה אמרו לו שנים וכו': תוס' ד"ה נאכל כו' לאו דוקא וה"ה לא נאכל.

ונלע"ד קמ"ל בזה דוקא נאכל משתחשף לאפוקי נאכל בה"ש לא עירוב וכמו שפכת הרא"ש בשם הר' יונה דכולי האי לא מקלינן לגבי בה"ש לארזי לגבי האי עירוב עצמו מקצתו מן היום ומקצתו מן הלילה דדוקא לחומרא אמרינן בבה"ש דמקצתו מן היום ומקצתו מן הלילה ולא לקולא: והנה אפתי מה דאמר נאכל משתחשף מיותר דבלא זה ידעינן דינו של רבינו יונה דאי ס"ד דגם לגבי חד עירוב נמי מקלינן למשני' לבה"ש מקצתו יום ומקצתו לילה א"כ לימא רבה דין שלו כחד גברא וק"ו בתרי גברי.

אָמַנְם נוֹכַל לִזְמַר דְּקַמ"ל רְבוּתָא בְּתַר גְּבַרִי אָפִילוּ סְתָרֵי אֶהְדְּדִי שְׁנָה שְׁהַנִּיחַ מִבְּעוּ"י
נֶאֱכַל בַּה"ש קוֹדֵם שְׁהַנִּיחַ בְּשִׁבְלֵי הַשְּׁנִי וְאַחַר שְׁנֶאֱכַל הַנִּיחַ בְּשִׁבְלֵי הַשְּׁנִי וְעַדִּינָן הָיָה
בַּה"ש וְאַפ"ה פֶּל א' קָנָה עִירוֹב וְאַפ"י בָּאוּ לְשִׂאוֹל בְּבַת אַחַת.

דְּמִסְתָּמָא רַבָּה מִיִּירֵי בְּבֵא לְשִׂאוֹל עַל שְׁנִיָּהּוּן פִּינּוּ דְנָקֻט לְמִקְלָתִי בְּעִירְבוּ ע"י שְׁלִיחַ וְסִתְמָא
דְּמִלְתָא הַשְּׁלִיחַ שׁוֹאֵל עַל שְׁתִּיָּהּוּם כֹּא' וְעִינָן פ"י. [ע' נו"ב קָמָא חִי"ד סִי' ס"ה] וְלִפ"ז יֵשׁ
רְבוּתָא יוֹתֵר בְּתַר גְּבַרִי מִבְּחַד גְּבַרָא שְׁהַנִּיחַ בַּה"ש וְנֶאֱכַל בַּה"ש.

אַלָּא דְּבִאָמַת הָא לִיתָא דְּאִם סְתָרֵי אֶהְדְּדִי אָפִילוּ בְּדַרְבְּנָן אִם בָּאוּ שְׁנִיָּהּוּם כְּאַחַת מוֹרִינָן
לְהוּ לְחוּמְרָא וְכֹן פִּירֵשׁ"י בְּפִסְחִים דָּף יו"ד ע"א בַּד"ה ר"י מְדַמֵּי לְהוּ וְכו' אִם לֹא נִימָא
דְּבְדִיקַת חֲמִיז אָף שְׁעַכְשָׁיו שְׁבִיטֵל הוּא מְדַרְבְּנָן מ"מ יֵשׁ לוֹ עִיקָר מִן הַתּוֹרָה אִם לֹא בְּיֵטֵל.

מִשָּׂא"כ עִירוֹב לֹא מְשַׁפְּחַת לְהוּ אִסּוּר תּוֹרָה כָּלֵל מִקְלִינָן אִפִּי' בָּאוּ בְּבַת אַחַת. וְהַדְּבָר
צָרִיף תְּלִמוּד דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּמִיִּירֵי שְׁנָה שְׁהַנִּיחַ עֲלֵיו בַּה"ש הָיָה קוֹדֵם שְׁנֶאֱכַל עִירוֹב שְׁל
זֶה שְׁהַנִּיחַ מִבְּעוּ"י וְא"כ לֹא סְתָרֵי אֶהְדְּדִי.

דְּאִנּוּ אוּמְרִים בְּעוֹד שְׁהַנִּיחַ זֶה הַשְּׁנִי אֶפְתִּי הָיָה יוֹם וּבְשַׁעָה שְׁנֶאֱכַל עִירוֹבוּ שְׁל הֶרְאִשׁוּן
כְּבָר הָיָה לִילָה וְאַמְרִינָן מִקְצָתוֹ הַיּוֹם וּמִקְצָתוֹ מִן הַלֵּילָה וְאַפ"ה דִּינּוּ שְׁל רַבִּינוּ יוֹנָה אָמַת
דְּלַגְבֵי חַד גְּבַרָא לֹא מִקְלִינָן לִזְמַר דְּמִקְצָתוֹ מִן הַיּוֹם וּמִקְצָתוֹ מִן הַלֵּילָה.

וְהַטַּעַם נִלְע"ד מְשׁוּם דְּאִיכָּא ס"ס לְחוּמְרָא וְס"ס כְּפִידָאֵי הוּא. שְׁהַרִי אָפִילוּ בְּאִסּוּר
דְּאוּרִיָּיתָא מִקְלִינָן בְּס"ס אָף שְׁסַפֵּק תּוֹרָה לְחוּמְרָא מִכָּלֵל דְּס"ס לֹא מִיִּחְשָׁב סַפֵּק רַק כְּפִידָאֵי
וְהִנֵּה דַה"ה בְּדַרְבְּנָן בְּס"ס שְׁהוּא לְחוּמְרָא אָף בְּדַרְבְּנָן הוּא אִסּוּר דְּלֹא מִיִּחְשָׁב סַפֵּק רַק
כְּפִידָאֵי אִסּוּר.

וְהַס"ס בְּנִידָן דִּינָן בְּחַד גְּבַרָא הוּא. שְׁמָא בְּשַׁעָה שְׁהַנִּיחַ כְּבָר הָיָה לִילָה וְאַת"ל שְׁהָיָה יו"ט
שְׁמָא בְּשַׁעָה שְׁנֶאֱכַל ג"כ עַדִּינָן הָיָה יוֹם וְס"ס זֶה מִתְּהַפֵּף לְהַחְמִיר שְׁמָא בְּשַׁעָה שְׁנֶאֱכַל
עַדִּינָן הָיָה יוֹם וְאַת"ל שְׁכְּבָר הָיָה לִילָה שְׁמָא גַּם בְּשַׁעָה שְׁהַנִּיחַ כְּבָר הָיָה לִילָה מִשָּׂא"כ
בְּתַר גְּבַרִי לִיכָּא ס"ס לְהַחְמִיר בְּאִנְפּוֹן שְׁהַדְּבָר אִינּוּ בְּרוּר אִם בְּתַר גְּבַרִי וְזֶה שְׁנֶאֱכַל
בַּה"ש הָיָה קוֹדֵם שְׁהַנִּיחַ עִירוֹב שְׁל הַשְּׁנִי אִם בָּאוּ לְשִׂאוֹל בְּב"א אִם יֵשׁ לְהַקְל אוֹ לְהַחְמִיר:
וְנִרְאֶה דְּאָפִילוּ בְּכַה"ג מִיְקַל רַבָּה דְּאִי ס"ד דְּלֹא מִיְקַל אֶלָּא בְּנֶאֱכַל עִירוֹבוּ שְׁל הֶרְאִשׁוּן
אַחַר שְׁהַנִּיחַ כְּבָר עִירוֹבוּ שְׁל הַשְּׁנִי א"כ אִין כָּאִן תְּרַתִּי דְּסְתָרֵי אֶהְדְּדִי.

שְׁהַרִי יֵשׁ לִזְמַר רַגַע זוּ יוֹם וְאַתְּ שְׁלֵאֲחֲרִיו לִילָה וְאַף דְּלִקְוֹלָא לֹא אָמְרִינָן מִקְצָתוֹ מִן הַיּוֹם
וְכו' וְכַמוֹ"ש רַבִּינוּ יוֹנָה הִינּוּ בְּחַד גְּבַרָא וְכַנ"ל אֶבֶל בְּפִנֵּי גְבַרִי אָמְרִינָן וְא"כ מֵאֵי מִקְשָׁה
בְּעִירוֹבִין (דָּף ע"ו ע"א) גְּבִי ב' חֲצִירוֹת וּב' בְּתִים בִּינִיָּהּ וְכו' וּמ"ש מְדַרְבָּה וְכו' וּמֵאֵי
קוּשְׂיָא וְהָרִי שְׁנָא וְשָׂנָא דְּשָׁם כְּפִידָאֵי סְתָרֵי אֶהְדְּדִי.

אַלָּא וְדָאֵי דְּגַם כָּאִן אִפִּי' הִיכָּא דְּוִדָאֵי סְתָרֵי אֶהְדְּדִי שְׁנִיָּהּוּם קָנוּ עִירוֹב אֶלָּא דְּהִיא גּוּפָא
קוּשְׂיָא מִנ"ל לְהַמְקָשׁוּן לְהַקְשׁוֹת] וְדִלְמָא רַבָּה מִיִּירֵי בְּנֶאֱכַל עִירוֹב הֶרְאִשׁוּן אַחַר שְׁהַנִּיחַ
עִירוֹב הַשְּׁנִי וְלֹא סְתָרֵי וְדָאֵי אֶהְדְּדִי [וְאַפְשָׁר לִזְמַר] דְּבִאָמַת תְּנִירָץ הַגַּמ' שָׁם הָכִי הַשְּׁתָא
הָתָם סַפֵּק יְמָמָא סַפֵּק לִילָה לֹא מְנַכְרָא מִקְלָתָא הַפּוֹנוּגָה דְּלֹא מִיִּנְכְרָא אִימְתִי מְסִינִים הַיּוֹם
וְאִימְתִי מִתְחִיל הַלֵּילָה.

ואיכא למימר בפעם שהניח השני עדיין הנה יום ובפעם שנאכל הראשון כבר הנה לילה ולא סתרי אהדדי אבל בבית שער סתרי אהדדי: ואמנם גם בפעמתי קשה איך הקשה המקשה בפה מלא ממ"נ וכו' ודלמא וכו' ומנ"ל להמקשה דרבה מיירי שהניח השני אחר שנאכל הראשון.

אלא נדאי דלא פרבינו יונה וממילא הוכיח המקשה דאיירי בסתרי דאל"כ אלא בלא סתרי נימא רבותא אפי' בחד גברא שהניח בה"ש ונאכל בה"ש: ויש לדחות ולקיים דברי רבינו יונה והמקשה הוכיח מדנקט ע"י שליח הוא משום דאל"כ אין זה יודע בעירובו של חבירו הלנה אימתי הונח ואימתי נאכל וא"כ לא סתרי אהדדי שאולי הניח השני קודם שנאכל הראשון.

אבל השליח שעליו מוטל לפקח על שניהם ויודע שנאכל הראשון קודם שהונח השני ואפ"ה שניהם קנו ואף אם נימא דנקט שליח לרבותא ששואל על שניהם כא' ממילא מיירי בסתרי אהדדי דאל"כ אין זה רבותא: תוס' ד"ה שניהם קנו עירוב וכו' וקשה לרשב"א דר' יוסי לית ליה התם גבי נפל עליו גל וכו' אלא משם חזקה כדתניא התם וכו' אבל בספק פי הקא כו' ע' נו"ב קמא חיו"ד סי' ס"ה תי' על קושית הרשב"א ע"ש: סליק פרוק שני פרוק שלישי פירה דף לו ע"ב.

מתני' פירה שהסיקה וכו' נותנין עליה תבשיל מדנקט עליה ולא נקט רבותא יותר דאפי' לתוכה מותר מכלל דלתוכה באמת אסור. וא"כ לא קמ"ל רב חמא בר גוריא משמיה דרב [לקמן דף ל"ז] מידי דמשנתנו היא.

ואי נימא דמשנתנו לא מוכחא לאסור תוכה דאיכא למימר דנקט עליה למימר דאינה גרופה אפי' עליה אסור ונקט עליה לרבותא לצד האיסור אלא דלפי זה מכלל דלסמוך שרי אפי' באינה גרופה דאל"כ קשה פנין דרבותא לצד האיסור קמהדר נתיני סומכין וג"כ לרבותא דאינה גרופה אפילו לסמוך אסור אלא נדאי דלסמוך באמת שרי.

וא"כ מאי קמייבעיא ליה בגמ' מהו לסמוך. נפשוט מדאיצטריך רב למימר תוכה אסור מכלל דמשנתנו אינו מדוניק וכנ"ל ומכלל דלסמוך שרי ויש לדחות ד"ל דרב היא גופא קמ"ל דתוכה אסור וממילא דעל' דמשנתנו בדיקא קתני ולא משום רבותא של צד האיסור וממילא גם לסמוך אסור באינה גרופה ועל' דנקט לרבותא של צד ההיתר דאפי' עליה מותר ותוכה באמת אסור: ועו"ל דרב איצטריך דלא נימא דעל' דנקט לרבותא של החזרה דאפי' עליה דיש מקום לאסור משום אהל קמ"ל פנין שהדפנות עצויות מותר וכמו"ש התוס' בסד"ה וב"ה ולעולם דגם תוכה מותר ואיצטריך רב לאשמועי' דתוכה אסור: רש"י ד"ה אבל לא תבשיל דניחא לי' וכו' א"נ נתקיימה מחשבתו ומיחזי כמבשיל רש"ל הגיה דצ"ל אחר לא מחזירין פוננתו דבשהי' לא שייך נתקיימה מחשבתו.

ונראה דב"ש לשיטתיהו אזלי דס"ל לעיל במתני' (ד' י"ז) אין שורין דיו וכו' אלא כדי שישורו מבעוד יום וכן כל הני דחשיב שם במתני' ולכך מיחזי כמבשיל לגבי שהייה נמי: בד"ה פליגי נמי בלהחזיר את המותר לשהות כגון חמין לב"ש ותבשיל לב"ה.

הנה הפליג רש"י פלוגתיהו מאוד דלב"ש אפי' חמין אסור להחזיר ולב"ה מותר להחזיר אפי' תבשיל ומנ"ל לרש"י ודלמא [מתירין] ב"ה החזרת חמין שאוסר ב"ש דב"ש נוטלין

אָבֵל לֹא מַחְזִירִין אַחַמִּין לַחֹד קֵאֵי דְמַבְשִׁיל הֵיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה נּוֹטְלִין פִּינּוֹן שְׂאוּסֵר הַשְּׁהִינִי אֵלָא וְדַאי אַחַמִּין לַחֹד קֵאֵי וְדִלְמָא עַל זֶה לַחֹד הוּא דְפְלִיג ב"ה וְאָמַר אַף מַחְזִירִין וְאַחַמִּין מַתִּיר לְהַחְזִיר אָבֵל לֹא תַבְשִׁיל וּמַנ"ל לְרַש"י דב"ה מַתִּיר אִפִּי הַחֲזֵרַת תַבְשִׁיל בְּשִׁלְמָא אֵי מַחְזִירִין תָּנּוּ א"כ מְפֻנְרֵשׁ בְּרִישָׁא פִירָה שְׁהִסִיקוּהָ בְּקֵשׁ וּגְבָבָא מַחְזִירִין עֲלֵיהָ תַבְשִׁי וְהָה"ד בְּגֵפֶת גְּרוּף.

אָבֵל לְלִישְׁנָא דְלִשְׁהוֹת תָּנּוּ א"כ עכ"ל בְּסִיכָא דב"ה מַתִּירִין אִפִּי תַבְשִׁיל. וְרַש"י הוֹכִיחַ זֶה מְלִשׁוֹן הַגַּמ' דְקָאָמַר אֵי לִשְׁהוֹת תָּנּוּ וְאֵי גְרָף אֵין וְכו' וּמכ"ש לְהַחְזִיר מִשְׁמַע שְׂאִין שׁוּם חוּמְרָא בְּחֻזְרָה יוֹמֵר מְבִשְׁהִי רַק שְׁהוּא כ"ש וְעוֹד פִּינּוֹן שְׁפַכְר פְּתַבְתִּי דְאִם לְהַחְזִיר תָּנּוּ גַם תַבְשִׁיל מוֹתֵר לְהַחְזִיר שְׁפִן הַתַּחִיל פִּירָה שְׁהִסִיקוּהָ בְּקֵשׁ וְכו' מַחְזִירִין עֲלֵיהָ תַבְשִׁיל וְאִם אֵיתָא דְאִם לִשְׁהוֹת תָּנּוּ אָסוּר חֲזֵרַת תַבְשִׁיל לִב"ה א"כ לְמָה עֲשֵׂה נ"מ בֵּין לִישְׁנָא דְלִשְׁהוֹת וּבֵין לִישְׁנָא דְלְהַחְזִיר רַק לְעַנְנּוֹ שְׁהִיָּה בְּאִינָה גְרוּפָה וְהֵלָא יֵשׁ ג"כ נ"מ בְּחֻזְרָה שְׁל תַבְשִׁיל בְּגְרוּפָה אֵלָא וְדַאי דְגַם לְלִישְׁנָא דְלִשְׁהוֹת ג"כ מַתִּירִין ב"ה גַם חֲזֵרַת תַבְשִׁיל וְשְׁפִיר עוֹלָה פִירַש"י לְפִי הַגַּמ' אֵלָא שְׁעַל הַגַּמ' גּוּפָא קֵשָׁה מַנ"ל לְהַגְמ' לְלִישְׁנָא דְלִשְׁהוֹת לְהַתִּיר לִב"ה גַם חֲזֵרַת תַבְשִׁיל.

[וּבְנֵי הַבְּחוּר יִשְׂרָאֵל שִׁי אָמַר שְׁהוֹכִיחַ זֶה מְלִשׁוֹן הַמְשָׁנָה דְקָאָמַרִי ב"ה אַף מַחְזִירִין וְלָמָּה לִיָּה לְמִימַר אַף וְהִנֵּה לִיָּה לְמִימַר וּבִה"א מַחְזִירִין אֵלָא אֲתִי לְמִימַר אַף מַחְזִירִין כְּלוּמַר כֹּל מַה שְׁהוֹמֵר הַשְּׁהִינִי הַחֲזֵרָה שְׁאֵף הַחֲזֵרָה הוּא כְּמוֹ הַשְּׁהִינִי אוֹ אַף מוֹסִיף עַל הַנְּטִילָה שְׁאֵף שְׁהַחְזִירָה הִיא מוֹתֵר כְּמוֹ הַנְּטִילָה וְא"כ גַם תַבְשִׁיל מוֹתֵר וְנִרְאָה מְשׁוּם דְמִשְׁנַתְּנוּ אֲתִי כר"י לְקַמֵּן לְכָל הַלְשׁוֹנוֹת.

לְלִישְׁנָא דְלִשְׁהוֹת תָּנּוּ אֲתִיָּא לְגַמְרִי כר"י וְאֵי לְהַחְזִיר תָּנּוּ עכ"פ אֲתִיָּא בְּהָא כר"י בְּחַמִּין וְתַבְשִׁיל נּוֹטְלִין וּמַחְזִירִין וְכִינּוֹן דִּלְר"י לֹא מְצִינּוּ לִב"ה שׁוּם חִילּוּק בֵּין חַמִּין לְתַבְשִׁיל לְשׁוּם דְבָר לְכַף אֵינּוּ רוּצָה לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם גַם לְעַנְנּוֹ חֲזֵרָה: תוּס' ד"ה לֹא תָּנּוּ וְכו' דְאָפִי גְרוּפָה וְקִטּוּמָה הִיא מוֹסַפֶת הֶבֶל.

וְנִלְע"ד דְסִבְרַת רַש"י כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הַר"ן דְאָפִי אֵינּוּ גּוּרְף כֹּל הַפִּירָה רַק מְקוּם הַקְדִירָה שְׁעִיקַר הַגְּיוּרָף וְהַקְטוּם הוּא לְזַכְרוֹן שְׁלֹא יָבֵא לְחַתּוֹת וְאֵית לִיהָ הַיְפִירָא וְלְפִי זֶה אֵין מְקוּם לְקוֹשְׁיָתֶם דְאָפִי אַחַר שְׁגָרְף מוֹסִיף הֶבֶל וְכוּן קוֹשְׁיַת הַר"ן מַה מוֹעִיל נְתִינַת הָאָפֵר וְהֵלָא זֶהוּ רַמְץ שְׁמַעוֹרְב גְּחָלִים וְאָפֵר דְשְׂאֵנִי הֵכָא שְׁעוֹשָׂה כְּדִי לְמַעַט חַחּוּם וְאֵית לִיהָ הַיְפִירָא: ד"ה וּבִה"א וְכו' וְלִשׁוֹן נּוֹטְלִין נְמִי מִשְׁמַע דְבִשְׁבַת מִיָּרִי דְאֵי בְּחוּל לֹא הִנֵּה צָרִיף לְמִתְנֵי נּוֹטְלִין.

וְלְכַאוּרָה דְבְרִיהֶם תְּמוּהִים וּבְשַׁבַּת מִי נִיחָא לְמָה הַנְּצָרָף לְמִימַר נּוֹטְלִין פִּינּוֹן שְׁפַכְר תָּנּוּ דְמִשְׁהִין וְלְעַנְנּוֹ מַה הוּא מְשָׁהָה אִם לֹא כְּדִי לִיטְלֵן בְּשַׁבַּת וְאִטּוּ כְּדִי לְהַצְנִיעֵן עַד מוֹצָאֵי שַׁבַּת הוּא צָרִיף וְא"כ מְהִיתֵר הַשְּׁהִינָה מִמִּילָא יְדַעִינּוּ הַחֲזֵרָה הַנְּטִילָה וְנִרְאָה דְנִדְאֵי הִנֵּה יְדַעִינּוּ הִיתֵר נְטִילַת הַתַבְשִׁיל מִשְׁם מִתּוּף הַקְדִירָה אָבֵל הִיתֵר נְטִילַת הַקְדִירָה הִנֵּה אֲמִינָא דְאָסוּר מְשׁוּם נְטִילַת אֹהֶל קַמ"ל דְגַם זֶה שְׁרִי וְלֹא מְיַחֵשׁב סְתִירָה וְכַשֵּׁם שְׁכַתְבַתִּי לְעִיל דְנִקֵּט עֲלֵיהָ לְרְבוּתָא דְמוֹתֵר לְהַחְזִיר וְאֵינּוּבְנִתִינָה עֲלֵיהָ בְּשַׁבַּת לִב"ה מְשׁוּם מְשׁוּנָה אֹהֶל ה"נ אֲשַׁמוּעִי דְאֵין בְּנְטִילָה לִב"ש מְשׁוּם סְתִירָה: וּבְזֶה נִיחָא דְלְפּוּם מַה שְׁמַבְינִין בְּכּוֹנוֹת הַתּוּס' שְׁיֵשׁ בְּנְטִילָה גּוּפָא אֵינֵה חִידוּשׁ לְהַתִּיר הַנְּטִילָה בְּשַׁבַּת א"כ כְּשֵׁם שְׁיֵשׁ רְבוּתָא

לב"ש בגרוף אף שאוסר החזרה מתיר הנטילה הכי נמי יש רבותא לב"ה באינו גרוף שאוסר החזרה ואעפ"כ מותר הנטילה, וא"כ קשה למה השמיענו התנא היתר הנטילה לב"ש בגרוף דלא נ"מ מידי אליבא דהילכתא שהרי הלכה כב"ה שאף החזרה מותרת וכו' הנטילה וטפי הנה לי למיתני היתר הנטילה באינו גרוף אליבא דכ"ע ונהה לי למיתני ברישא למ"ד להחזיר תנו פירה שהסיקוה בקש וכו' מחזירין וכו' בגפת ועצים נוטלין אבל לא מחזירין עד שיגרוף ואין לומר דבאמת באינו גרוף אף הנטילה אסורה זה אינו שהרי לקמן בגמ' קאמר ולטעמיה נוטלין ממנה דתני קטמה אין לא קטמה לא הרי שאומר זה בלשון בתמי'.

וא"כ נדאי שהנטילה מותרת אף באינו גרוף לכ"ע. וא"כ הנה לי למיתני זה ברישא לכ"ע ואליבא דהילכתא ולפי מ"ש דעיקר רבותא של הנטילה הוא משום סתירת אנהל ולענן אנהל נדאי שאין חילוק בין גרוף לאינו גרוף וכיון דלב"ה מותר החזרה בגרוף אפי' בשבת כבר שמענו שאין בזה משום אנהל וממילא אין בנטילה משום סתירת אנהל ולא איצטריף למיתני היתר הנטילה לב"ה כלל רק לב"ש איצטריף דלדידה לא שמענו היתר החזרה דלדידה החזרה בלא"ה אסורה וקמ"ל היתר הנטילה שאין בזה משום סתירת אנהל [וע' לקמן בגמ' מ"ש עוד בזה]: ובעיקר הוכחת התוס' דע"כ בשבת איירי דאי בחול לא הנה צריף למיתני נוטלין הקשה הרש"א דדלמא תני נוטלין משום מחזירין כדאמרי' לקמן בבבביתא דתני נוטלין משום מחזירין.

ולדידי אין זה קשיא דאי משום אידי א"כ ברישא דתני פירה שהסיקוה וכו' הנה לי למיתני נוטלין משום אידי ומדשבקי' ברישא ותני לה בסיפא ש"מ דיוקי דניק התנא ולא תני אידי.

ומוכח משם דמייירי בשבת ורישא באמת מייירי בע"ש ואז אין שום רבותא בנטילה רק בסיפא: בא"ד מדקאמר בגמ' מחזירין אפי' בשבת משמע דעיקר פלוגתיהו בחול וכו' אמנם רש"י פי' לקמן (דף ל"ח ע"ב) ד"ה מחזירין אפי' בשבת ולא תימא פלוגתיהו משחשיכה וכו' משום דמוכחא מלתא אבל ביום לא מוכחא כ"כ ומשמע דרש"י ס"ל דאין בע"ש קודם הלילה דין חזרה כלל והנה לסברתו דאין דין החזרה בע"ש קשה קושית ר"ת איף שייף עד שיגרוף דהא בלילה אי אפשר לגרוף ונהה לי למימר אא"כ גרף.

ואף דאיכא למימר דרש"י לא דניק דבר זה וכן צריף לומר בדברי הטור והרא"ש דס"ל דהא דאסור להחזיר באינה גרופה היינו בנתבשל כ"צ וגזרינן מבע"י אטו משחשיכה ופירש הב"י הטעם דנדאי לא יעשה כן משחשיכה לגמור בישול בשבת והקשה הב"ח א"כ משנתנו דאוסר החזרה מבע"י כדמוכח מלשון עד שיגרוף א"כ מייירי בנתבשל כ"צ א"כ הדרא קושית התוס' [ד"ה חמין] לדוכתא נוקי גם פרבנן ומודו רבנן בנתבשל כ"צ והתוספת שבת תירץ דסובר הרא"ש דרבנן אסרי אפי' בנתבשל כ"צ ואני תמה ומה יענה בדברי ר' יוחנן [לקמן דף ל"ז ע"ב] דאמר פירה שהסיקוה וכו' בגפת וכו' משהין וכו' ותבשיל שלא בישל כל צרכו עקר לא יחזיר עד שיגרוף וכו' ור' יוחנן איירי בהדיא בלא נתבשל כ"צ וא"כ לדעת הרא"ש דאינו אסור אלא בלילה ואמר עד שיגרוף ועכ"פ דברי הרא"ש קשיא לר' יוחנן אלא נדאי שהרא"ש לא דניק עד שיגרוף ואף שהרא"ש לקמן גבי מחזירין אפי' בשבת מביא דיוק זה מפל מקום דוק בדברי הרא"ש שם שכתב

וכן דקדק רבינו תם מלשון עד ש'יגרוף רצונו בזה ר"ת דייק פן אבל הרא"ש בעצמו לא דייק רק הוא סומך עיקר על ההוכחה דאמר אפילו בשבת מפלל דעיקר פלוגתיהו בע"ש וא"כ גם רש"י לא דייק עד ש'יגרוף ולרש"י יש לנו אפילו טעם מדוע קתני עד ש'יגרוף דהא לרש"י כל עיקר הקטום הוא להקפיד שלא יבא לחתות דהא אפי' לא גרף אלא מקום הקדרה בלבד מותר וכמוש"ל וא"כ דמשום היפירא הוא צריך להיות הגריפה בשביל השנה! אבל אם גרף בלא"ה לא מהני ולכן כתב עד ש'יגרוף פלומר ש'יגרוף בשביל דבר זה.

ואף דקאי שפבר גרף שהרי משחשיכה א"א לגרוף מ"מ קתני עד ש'יגרוף פלומר ש'יגרוף בשביל דבר זה: אמנם בני האלוף הרבני המופלג מוהר"ר יעקבא סג"ל אמר שגם רש"י ס"ל סברת התוס' שבמשנתנו נזכרה שני מיני חזרה אחד בע"ש ואחד בשבת והא דדייק רש"י בדרף ל"ח ע"ב לפרש אפילו בשבת היינו ביום המחרת היינו משום דאי בליל שבת למה הוצרך לפרש דאפילו בשבת ולהביא ראיה מדר"א ונהרי הדבר מפונרש במשנה מדאמר ב"ש נוטלין וכהוכחת התוס' לכן הוכרח רש"י להמציא עוד חזרה שלישית והיינו ביום השבת: דף ל"ז ע"א גמ' והך חזרה דאמרי לה וכו' מחלוקת ב"ש וב"ה היא ולכאורה קשה דמי הכריחו לזה ונימא דחזרה דרישא בחמין מייירי ובתבשיל הוא דס"ל לב"ש נוטלין אבל לא מחזירין וב"ה מתיר אף חזרת תבשיל ואין לומר דע"כ רישא מתיר אף חזרת תבשיל שהרי על מה שהתחיל בקש ובגבא דמפונרש תבשיל על זה קאי בגפת ועצים לא יחזיר עד ש'יגרוף ומינה דגרוף גם תבשיל מותר ועל פרחין לאו דברי הפל היא דא"כ קשה שהרי גם על זה קאי דמה דאמר אבל לשהות משנהו ואעפ"כ לא אמרי' דלאו ד"ה היא אלא אמרי' דתנא ומפרש מה הן משהין ולא אדלעיל מהדר לב"ש א"כ גם חזרה דגרוף לב"ש לאו אדלעיל מהדר וסתמא סתים דגרוף מחזירין ולכל מר פדאית לי לב"ש חמין ולב"ה גם תבשיל: ואם נימא שאין שום מקום להחמיר בכירה גרופה של גפת יותר מקש וגבא א"כ שפיר הוכרח לומר דהך חזרה דאמרי לאו ד"ה היא שהרי בהדיא קתני בקש וגבא מחזירין עלי' תבשיל.

אבל באמת דבר זה אינו ברור ומדברי רש"י בגמ' בד"ה והך חזרה וכו' דכי גריף מיהא שרי עכ"ל ומדדחיק לאוקמא אדיוקא ולא פירש והך חזרה דאמרי לה היינו בקש ובגבא דמפונרש מחזירין עליה וכו' מפלל דבהא יכול להיות דגם ב"ש מודה ולא פליג ב"ש אלא אחזרה דגרוף של גפת ועצים וכן לקמן (דרף ל"ח ע"ב) בתוס' ד"ה אילימא מפונרש דהך מילתא במחלוקת שנויה דלאב"י לא מסתבר לי לחלק בין קש וגבא לגרוף דגפת ועצים.

ולרב אדא חמור גפת ועצים אף דגרוף יותר מקש וגבא ואף שדבר זה בכופח מ"מ י"ל פי היכי דיש חילוק בכופח יש לומר גם בכירה פן לב"ש. וא"כ מי הכריחו לומר דלאו ד"ה היא.

ואם נימא דסוגיא זו ס"ל פאב"י שאין סברא לחלק בין גרוף לקש וגבא א"כ פיון שסתם גמ' לסברת אב"י אצל לא הי' ראוי להיות הלכה בזה פאב"י ואנן חזינון פל הגביאים מתנבאים בסגנון א' ופסקו הלכה לקמן כרב אדא דאפי' כופח גרוף אסור ובהוסק בקש וגבא שרי פדמפונרש בסוגיא דלקמן ברי"ף ורא"ש ורמב"ם וכל הפוסקים ואם נימא אף דהלכה כרב אדא לקמן מ"מ הסוגיא דכאן רצה לתרץ המשנה אם להחזיר תנו גם לאב"י לכו

הנכרח לומר דלאו דברי הכל קשה הא אפיי עצמו ודאי אינו סובר להחזיר תנן וכמו שאוכיח לקמן בסוגיו.

וא"כ א"א לומר דלאפיי נקט לה דהא לדידיה ליפא חזרה ברישא פלל והדרא קושיא לדוכתא דלמה אמר דהוה חזרה לאו ד"ה היא ואולי מזה יצא לו להטור דכופח לא הותר בקש וגבבא פי אם בגרוף אבל באינו גרוף אפילו בקש וגבבא אסור וא"כ אף לרב אדא אין חילוק בין גרוף דעצים לקש וגבבא פי אם בקש וגבבא גרוף אבל לעולם קש וגבבא אינו גרוף שנה לגפת גרוף וא"כ שפיר הנכרח לומר בכאן והוה חזרה לאו ד"ה היא מדהתיר להחזיר בקש אפי' אינו גרוף אפי' תבשיל אמנם לכל שאר הפוסקים דלית להו סברת הטור ומותר כופח לרב אדא בקש אפי' אינו גרוף וא"כ קש שאינו גרוף קיל מגפת גרוף א"כ קשה דגם גבי פירה נימא פו והוה חזרה דרישא אתיא גם לב"ש והיינו בחמין ומה דקאמר נותנין עליה תבשיל והיינו מחזירין ג"כ ד"ה היא והיינו בקש וגבבא: ונראה ע"פ מ"ש לעיל דלחכי לא קתני היתר הנטילה ברישא אליבא דכ"ע משום דעיקר רבותא של הנטילה הוא משום סתירת אהל וא"כ פיון שפבר שמענו היתר החזרה פבר ידענו שאין בזה משום אהל וממילא מה לי לענן אהל אם הוא גרוף או לא ואם הוא בקש וגבבא או בעצים וליפא שום רבותא בנטילה לב"ה ומעתה אם איתא דרישא דברי הכל היא א"כ גם לב"ש פבר שמענו שאין בזה משום אהל דמשום אהל אין חילוק בין חמין לבין תבשיל וכיון שפבר התיר החזרה בחמין וכן בהוסק בקש וגבבא א"כ פבר שמענו שאין בו איסור אהל ולמאי הלכתא תנן בסיפא נוטלין.

אלא שאני אומר שתירוצי זה או שאינו מועיל או שאינו נחוצי דלשיטת רש"י אין בע"ש קודם הלילה דין חזרה פלל אם לא נימא כפי' של בני ה"ל] ולשיטת התוס' יש שני מיני חזרות חדא בע"ש וחדא בשבת פמבןאר בדבריהם בד"ה ובה"א והנה לשיטת רש"י ליפא קושיא פלל דאיהו נימא דב"ש אומרים אין מחזירים היינו בתבשיל אבל בחמין מחזירין א"כ למה האריה לעשות שני פבות וכו' הנה לי' למיתני לפלוגתיהו בחד פבא פירה שהסיקוה וכו' מחזירין עלי' תבשיל בגפת ועצים לא יחזיר עד שיגרף וכו' ומה הן משהיו ומה הן מחזירין [והרצון בזה משהיו באינו גרוף ומחזירין בגרוף] ב"ש אומרים חמין אבל לא תבשיל ובה"א חמין ותבשיל.

ולמה תני פבא בפ"ע בש"א נוטלין אבל לא מחזירין וכו' אלא ודאי דגם בחמין פליג ב"ש על מחזירין וא"כ אין פאן קושיא פלל לשיטת רש"י ואין צריך לשום תירוצי. אבל לשיטת התוס' ודאי שיש להקשות דנימא דרישא ד"ה היא ומודה ב"ש בהחזרת חמין והא דלא עריב ותני פלוגתיהו בחדא משום דא"כ לא הנה יכול למיתני בש"א נוטלין רק סתם בש"א חמין אבל לא תבשיל פיון דקאי גם אשהי' באינו גרוף ושם לא שייך נטילה וא"כ לא הנה ידענא דמחזירין אפילו בשבת.

שעיקר ראית התוס' דסיפא מיירי בשבת הוא מדתנן נוטלין, ולכן הוצרך למיתני תרי פבי ולעולם דבחמין מחזירין אפי' לב"ש ולפי זה מאי מועיל תירוצי שלי דלמה לי נוטלין פיון שפבר שמענו גם לב"ש היתר החזרה ברישא ממילא ידענו שאין בו משום אהל דהא רישא מיירי בחזרה של ערב שבת ואז מה מזיק לו אם עושה אהל או לא.

ועיקר היתר האהל איצטרף בסיפא שמייירי בשבת ורישא ודאי לא מייירי בשבת מדתנו עד שיגרוף פמבואר בדברי התוס': ולהיפוך הוא דעיקר קושיא ראשונה שהקשיתי לעיל במתני' דלמה תנו נוטלין לב"ש ונהו לי למימר היתר הנטילה ברישא לב"ה וזה אינו קושיא לדברי התוס' דרישא מייירי בע"ש ואז אין שום רבותא בנטילה רק בסיפא דמייירי בשבת: ועכ"פ לשיטת התוס' הדרא קושיא לדוכתא למה אמר והו' חזרה לאו דברי הכל.

ונראה משום דלקמן מסיק דאי להחזיר תנו פליג תנא דידן על ר"י בחדא והיינו באין גרופה וכך הוא נכון למעט הפלוגתא *הגה"ת נכד המחבר ואף שמרבה הפלוגתא בין ב"ש וב"ה בהחזרת חמין מ"מ ראוי יותר לומר דפליגי תנאי בטעמא דנפשטיהו ולא דפליגי תנאי אליבא דחד תנא פמבואר בכתובות דף נ"ז ע"א: ** ודי דפליג באינו גרוף ואם הוה אמר דב"ש מודה בהחזרת חמין ומה דאמר נוטלין אכל לא מחזירין היינו תבשיל א"כ שמענו שעכ"פ השהי' מותר בגרוף אפי' תבשיל שהרי אמר נוטלים מפלל שהשהה אותו עד שנוטלו בשבת ועוד מדאסר החזירה מפלל שהשהי' מותרת וא"כ פליג תנא דידן על ר' יהודה בגרוף ג"כ שהרי ר"י אליבא דב"ש אומר בגרוף משהין חמין אכל לא תבשיל וגם פליג בהחזרת חמין על ר"י גם בגרוף דלתנא דידן מחזירין לב"ש בגרוף עכ"פ חמין ולר"י אין מחזירין לב"ש אפי' חמין.

ולכך בסר יותר לומר דהו' חזרה לאו דברי הכל היא לב"ש גרוף ואינו גרוף לתנא דמתני' שנה לגמרי וא"כ לא פליג על ר"י רק בחדא באינו גרוף: ובה תירצתי דברי רש"י במשנתנו שפסיפא ובה"א אף מחזירין פירש"י הואיל וגרוף וברישא בה"א חמין ומבשיל לא פירש"י הואיל וגרוף.

ואמרת דרש"י לא נחית בפ' המשנה להכריע אם לשהות תנו או להחזיר ולכך בסיפא ובה"א אף מחזירין הא ודאי שהחזרה לכולהו לישני אינה מותרת גם לב"ה באינה גרוף לכך פירש"י הואיל וגרוף אכל ברישא בה"א חמין ומבשיל להו' לישנא דחסורי מחסרא א"כ קאי זה אהיתר שהייה באינו גרוף לכך לא פי' רש"י פלום והא דפריש רש"י בדברי ב"ש נותנין עליה וכו' אחר שגרפה וקשה הא ללישנא דחסורי מחסרא מתיר ב"ש חמין אף באינה גרוף היינו דשם אין פנונת רש"י במה שכתב אחר שגרפה למיזק דוקא אחר שגרפה אלא לרבותא דאף אחר שגרפה ג"כ דוקא חמין אכל לא תבשיל וזהו אמת אף לחסורי מחסרא וכמו שהוכחתי מדלא פליג על ר"י רק בחדא וכנ"ל ורש"י נקט לשונו בקיצור אחר שגרפה ומתפרש לפי הלשונות דאי לשהות תנו אז אחר שגרפה דוקא ואי להחזיר תנו אז אחר שגרפה לרבותא ולא בדוקא: שם ותנא דידן סבר לה כר' יהודה בחדא וכו' הנה במאי דמוקי משנתנו כר"י ולא כר"מ יש לי איזה פלפול.

דהא יש לאוקמי כר"מ וטעמא דר"מ דאוסר לב"ש לחלוטין ולב"ה אוסר תבשיל הוא ששם שני פירים מתאימות ואחת אינו גרופה ואוסר מטעם סמיכה ולא ס"ל פיון דמדליא שלט בהו' אוירא וס"ל לר"מ דב"ש וב"ה נחלקו באיסור הסמיכה דב"ש אוסר לחלוטין וב"ה אוסר תבשיל ומתיר סמיכת חמין.

אכל בכירה אחת גרופה מודה ר"מ לתנא דמתני' דב"ה מתיר לחלוטין וב"ש אוסר תבשיל ומתיר חמין: ובשלמא ללישנא דלהחזיר תנו אכל לשהות משהין אפי' באינה

גְרוּפָה לְכַף מוּקִי כר"י מְשׁוּם דְּאִי כר"מ א"כ פְּלִיג תַּנָּא דִּידָן פְּלוּגְתָא רְחוּקָה עַל ר"מ דְּתַנָּא דִּידָן מִתִּיר הַשְׁהִיָּה אֶפִּילוּ עֲלֵיהָ בְּאִינְהָ גְרוּפָה ור"מ אוֹסֵר אֶפִּי הַסְּמִיכָה.

מִשָּׂא"כ לר"י לֹא נִחְלְקוּ רַק בְּשֵׁהֲיָי עֲלֵיהָ אֲבָל הַסְּמִיכָה גַם ר"י מִתִּיר אֲבָל אִי לְשֵׁהוֹת תַּנּוּן שְׁפִיר נוֹכַל לְאוּקְמֵי כר"מ וְטַעְמָא דְר"מ מְשׁוּם סְמִיכָה וְסְמִיכָה דְחֻזְרָה סוֹבֵר ר"מ דב"ה ג"כ אֶסְרֵי לְחֻלוּטִין אֶפִּי חֲמִין וּמְשַׁנְתִּינוּ דְּמִתִּיר הַחֻזְרָה הֵינּוּ מְשׁוּם דְּאִין פֶּאן סְמִיכָה דְּמִשְׁנַתְנוּ בְּכִירָה אַחַת: וְנִרְאֶה מְשׁוּם דְּלִקְמָן מְסִיק לְפִשְׁוֹט לְהַתִּיר הַסְּמִיכָה וּלְכַף לֹא מוּקִי כר"מ וְאִין לוֹמֵר דְּאַפְתִּי נוֹקִי כר"מ וּבְרִייתָא דְּלִקְמָן דְּסוּמְכִין עֲלֵיהָ וְאִין מְקַיְיִמִין מִיִּירֵי בְּחֲמִין דְּגַם ר"מ מִתִּיר לַב"ה לְסָמוּךְ.

זֶה אִינוּ דְּכִינּוֹן דְּסִתָּם תַּנָּא סוּמְכִין מְשַׁמַּע כָּל מְיָלֵי סוּמְכִין אֶפִּי תַבְּשִׁיל: אֲלֹא אִי קִשְׂיָא הָא קִשְׂיָא פִּינּוּ דְּאִי מְפָרְשֵׁת טַעְמָא דְר"מ מְשׁוּם סְמִיכָה אִם כֵּן דְּבָר זֶה עֲצוּמוֹ נִחְלְקוּ בּוֹ ר' יְהוּדָה ור' מֵאִיר דר' יְהוּדָה מִתִּיר לְסָמוּךְ ור' מֵאִיר אוֹסֵר א"כ דְּלָמָּא בְּרִייתָא דְּלִקְמָן דְּמִתִּיר הַסְּמִיכָה ר"י הִיא וּלר"י בְּאַמַּת אֶסוּר וּמְשַׁנְתְּנוּ כר"מ.

וְאוֹמֵר אֲנִי פִּינּוּ דַע"כ אֲבִי נֵרַב יוֹסֵף סְבָרֵי לְשֵׁהוֹת תַּנּוּן וּכְמוֹ שְׂאוּכִיחַ זֶה לְקָמָן. וּא"כ לְדִידְהוּ אִי אֶפְשָׁר לְאוּקְמֵי מְשַׁנְתִּינוּ כר"מ דְּאִם אָנוּ מְפָרְשִׁים טַעְמָא דְר"מ מְשׁוּם סְמִיכָה א"כ רַב יוֹסֵף שְׁהוּכִיחַ לְקָמָן לְהַתִּיר הַסְּמִיכָה אֶפִּי בְּתַנּוּר מְמִילָא לֹא אֶתִּיא כר"מ וּלְאֲבִי עַכ"פ אִמֵּר לְקָמָן הָרִי הוּא כְּתַנּוּר לְאַסוּר הַסְּמִיכָה מְכַלְל דְּבְכִירָה מוֹתֵר הַסְּמִיכָה וּג"כ לֹא נוֹכַל לְאוּקְמֵי כר"מ וּלְכַף מוּקִי כר"י דְּאַתְנָי גַם לְרַב יוֹסֵף וּלְאֲבִי עַל נִכּוֹן.

אֲבָל בְּאַמַּת לְרַב אֲדָא לְקָמָן (דָּף ל"ח ע"ב) וּכְפִי מַה שְׁפָסְקוּ הַפּוֹסְקִים בְּהָא כְּרַב אֲדָא לְחֻלְק בְּכוּפָח גְרוּף לְבִינוּ וּבִין קִשׁ וּגְבָבָא. אֲבָל אַעפ"כ לֹא פָּסְקוּ כְּרַב יוֹסֵף לְמִידָק הֵיִתֵּר הַסְּמִיכָה מִתּוֹכוֹ וּמִגְבוּ א"כ שְׁפִיר אִיכָּא לְאוּקְמֵי כר"מ וּמְמִילָא לר"מ פִּינּוּ דְּאַשְׁכַּחַן לַב"ה הַפְּרִישׁ בֵּין חֲמִין לְתַבְּשִׁיל לְעַנְיָן לְסָמוּךְ לֵה שׁוֹב מְמִילָא אִיכָּא לְמִימֵר גַּם בְּחֻזְרָה בְּגְרוּף לְחֻלְק בֵּין חֲמִין לְתַבְּשִׁיל וְלֹא הִתִּיר ב"ה חֻזְרָה בְּגְרוּף אֲלֹא בְּחֲמִין אֲבָל לֹא בְּתַבְּשִׁיל: שְׁם מֵאִי הָוִי עֲלֵהּ הִנֵּה יֵשׁ לְתַמְנוּה דְּהָא לְבַתֵּר דְּהַקְשָׁה לוֹ דְּסוּמְכִין וּמְקַיְיִמִין לָאוּ בְּחַד מְקוֹם וּא"כ הָרִי אִיפְשׁוּט לְאִיסוּרָא וּמַה בְּעֵי אַחַר כֶּף מֵאִי הָוִי עֲלֵהּ נְהָרִי כְּבָר אִיפְשׁוּט לְאִיסוּר וְעוֹד יוֹתֵר תַּמְנוּה שְׁאַחַר זֶה פִּשְׁט מְבַרִּיתָא לְהַתִּירָא וּא"כ קִשְׂיָא בְּרִייתָא אֲדָר' חֲזִיָּא וּנְלַענ"ד דְּוִדָּאֵי אִיפְשׁוּט מר' חֲזִיָּא לְאִיסוּרָא וְאַמְנָם נוֹכַל לוֹמֵר דר' חֲזִיָּא בְּסְמִיכָה בְּחֻזְרָה מִיִּירֵי ור' חֲזִיָּא נָקֻט ד' דְּבָרִים סְמִיכָה וְקִיּוּם וּנְטִילָה וְחֻזְרָה.

וְהִנֵּה חֻזְרָה נָקֻט לְרַבּוּתָא דְּהַתִּירָא שְׁאַחַר שְׁקֻטְמָה אֶפִּי חֻזְרָה מוֹתֵר וּנְטִילָה נָקֻט מְשׁוּם חֻזְרָה כְּמִבּוּאָר בַּגְּמ'. וְקִיּוּם נָקֻט דְּאַפִּי לְקִיּוּם דְּהֵינּוּ שְׁהֵיָּה ג"כ קְטָמָה אִין לֹא קְטָמָה לֹא.

וּמַעַתָּה סְמִיכָה דְּנָקֻט יֵשׁ לְפִנְיָנוּ לְפָרֵשׁ דְּעַל כְּרַחֲוִין סְמִיכָה דְּחֻזְרָה הִיא וּקמ"ל דְּגַם סְמִיכָה קְטָמָה אִין לֹא קְטָמָה לֹא אֲבָל סְמִיכָה דְּשֵׁהֲיָי אֶפִּי לֹא קְטָמָה דְּאִי ס"ד סְמִיכָה דְּשֵׁהֲיָי ג"כ דוֹקָא קְטָמָה א"כ מְקַיְיִמִין דְּנָקֻט ר' חֲזִיָּא לְמַה לִּי אִי לְהַתִּיר ע"י קְטִימָה ק"ו מְחֻזְרָה הוּא וְאִי לְאַסוּר בְּלֹא קְטִימָה הוּא ק"ו מְסְמִיכָה אֲלֹא וְדָאִי דְּסְמִיכָה דְּשֵׁהֲיָי אִינוּ אֶסוּר בְּלֹא קְטִימָה רַק סְמִיכָה דְּחֻזְרָה אוֹ דְּלָמָּא מְקַיְיִמִין דְּנָקֻט ר' חֲזִיָּא לְגִלוֹת עַל סְמִיכָה שְׁהוּא ג"כ סְמִיכָה שְׁל קִיּוּם דְּהֵינּוּ סְמִיכָה שְׁל שְׁהִי וְזֶה שְׁשָׂאל מֵאִי הָוִי עֲלֵהּ וּפִשְׁט מְבַרִּיתָא ת"ש כִּירָה שְׁהִסִּיקוּהָ לְהַתִּיר סְמִיכָה דְּשֵׁהֲיָי.

ועיקר הפשיטות מבריימת להתיר סמיכה של שהי ולא להתיר סמיכה של חזרה: ועפ"ז עמדתו על פוננת הרי"ף שהביא ראיה דמסקנא הוא דלשהות תנו וזה לשונו. ועוד הא אסיקנו לבעינין מה הוי עלה ת"ש פירה שהסיקוה וכו' סומכין לה ואין משהין וכו' אלמא דהכין הלכתא.

וכתב הרנ"ה דאין זה ראיה דהו בריימתא כר' יהודה ומדר"י בשהי' נשמע לתנא דמשנתנו בלסמוך בלהחזיר: ולדידי דברי הרי"ף נכונים וישרים דעל פרחין עיקר שאלת מה הוי עלה על לשהות מהדר דסמיכה דחזרה פבר הוכיח לאסור מדברי ר' חייא.

וא"כ פיון דמהדר לברר דין סמיכה דשהי' מכלל דסמיכה עצמה אסורה: וכוה נעמוד על דעת רבינו הגדול הרמב"ם בפ"ג מה' שבת שפסק שמוטר לסמוך מבפירב בכירה שאינה גרופה ובשבת עצמו פסק שאסור גם לסמוך.

והנה לא מצאתי לו ראיה לאסור סמיכה בשבת וכאשר באמת יש חולקים עליו בזה כמבואר במפרשי דבריו ואף שהמג"א בס"י רנ"ג ס"ק ה' כתב שהרמב"ם סובר דההוא בעי' מהו לסמוך לא הוי אלא בע"ש והנה נוכל לפרש פן לשיטת הרמב"ם דסובר משנתנו לשהות תנו.

אבל אף שנוכל לפרש פן אבל אין זה הברח ואף דמשנתנו לשהות תנו היינו גם לשהות בעי' גרופה וקטומה אבל נדאי שגם החזרה מפורש במשנה ונוכל לפרש בעי' מהו לסמוך קאי בין לשהות ובין להחזיר ע"י סמיכה וכיון שפן לא הנה להרמב"ם להמציא חומרא דרבנן בדבר שעיקרו מדרבנן בלי ראיה.

ובאמת התוס' כתבו בד"ה מהו לסמוך שאם לשהות תנו קאי הבעיא בין לשהות ובין להחזיר ומי הכריח להרמב"ם שלא לפרש פן. אמנם לפמ"ש גיחא דעיקר הפשיטות מבריימת להתיר סמיכה של שהייה ולא להתיר סמיכה של חזרה.

וזהו טעמו של הרמב"ם שחולק בהיתר הסמיכה בין סמיכה דשהייה לסמיכה דחזרה עוד נלע"ד בטעמו של הרמב"ם דס"ל דסמיכה בשבת לגרוף על פרחין חמור משהי' באינו גרוף וראיה לדבר שהרי אי להחזיר תנו א"כ גם משנה דלקמן (דף ל"ח ע"ב) בתנור ג"כ לא יחזיר הוא אבל לשהות מותר אפי' בתנור ובפרט לשיטת הרמב"ם שסובר צלי וקזירה דין אחד להם כמבואר בדבריו בפ"ג ה' י"ו וע' בכ"מ שם וא"כ מפורש בגמ' דלחנניא גם תנור שרי כמבואר בפ"ק דף כ' פדי שיצולו מבעו"י ומפרש עלה בגמ' דהיינו כמאב"ד וחזרה בתנור אסור אפי' סמיכה אפי' בגרוף דהרי בזה הלכה פאביי לקמן (דף ל"ח ע"ב) דאפי' בקש וגבבא אין סומכין.

וא"כ ע"כ חזרה בשבת אפי' ע"י סמיכה ואפי' בגרוף או בקש וגבבא חמיר משהייה ממש באינו גרוף אפילו בגפת ועצים וכיון שהרמב"ם פסק כרבנן דחנניא דלשהות אסור אפילו מע"ש באינו גרוף שוב ק"ו דסמיכה בשבת אסור אפי' בגרוף.

ואמנם דבר זה אי אפשר לאמרו שהרי אפילו חזרה תוך הפירה מותר בגרוף בשבת ק"ו סמיכה. ועד פאן לא אסרו סמיכה אלא בתנור דלתנור לא מהני גרופה.

והו אמת שדבר זה אם תזרה דגרוף חמור משהי באינו גרוף הוא מתהפך. דאי משנתנו לשהות תנו א"כ בשאינו גרוף אין משהיו ובגרוף מותר אפי' תזרה לב"ה הרי דתזרה בגרוף קיל יותר משהיה באינו גרוף.

אבל אי משנתנו להחזיר תנו א"כ לשהות משהיו אפי' באינו גרוף לב"ש עכ"פ חמין ותזרה בגרוף אסור לב"ש אפילו בחמין כמפורש בגמ' ונהו תזרה דאמרי לה לאו דברי הפל הוא וכנזכר לעיל הרי דתזרה בגרוף חמיר יותר משהי באינו גרוף ובאמת הדבר קשה שיהיה בלשונות הללו סברות הפוכות אלא שהדבר מוכרח אבל עכ"פ פיון דאי להחזיר תנו א"כ תזרה חמיר יותר הפוכה דשהי' חמיר יותר באינו גרוף מתזרה בגרוף אבל עכ"פ בתנור שאם להחזיר תנו מוכח דשהיה קיל יותר מסמיכה בשבת ותנור תמיד הנה אינו גרוף.

ובזה לא מציינו גם ללישנא דלשהות סברה הפוכה שיהיה סמיכה בשבת באינו גרוף קיל יותר משהיה ובה נדאי לא מהפכינו הסברות וא"כ פיון דהרמב"ם פסק לשהות תנו באסורה השהי' בע"ש באינו גרוף ק"ו שאסורה הסמיכה באינו גרוף בשבת עצמו: ולפי מ"ש דסמיכה דתזרה אסורה א"כ בתזרה אין חילוק בין סמיכה לעליו מתורץ קושיות הרש"א בתוס' לעיל ד"ה ובה"א וכו' שהוכיחו דבשבת אף רותח אסור דאל"כ מה ראיה מביא מר' אושעז' וכו' והקשה מהרש"א אפתי מה ראי' מביא דלמא מעשה דר"א בתזרה דסמיכה איירי ולדידי נחא דאי אף למ"ד מחזירין בשבת עצמו אין מחזירין הכי נמי דלא היו רשאים לסמוך בשבת: ועוד נ"ל ראי' דבתזרה אין חילוק בין סמיכה לעל גבה מדאמר באוקימתא דלהחזיר תנו חסורי מחסרא וכו' אבל לשהות משהיו.

ולפי זה אתיא מתני' דוקא כחנניא ולא כרבנן פיון דמפורש היתר השהיה דחמין ומבשיל כמשנתנו וסתם חמין ומבשיל אף שלא נתבשל כל צרכו משמע וכמבואר בתוס' ד"ה חמין ומבשיל וכו' ואם לא היה היתר השהיה מפורש במשנה אף דהיה משתמע מדיוק מדנקט לא יחזיר ולא נקט השהיה מפלל דשהי' מותרת מ"מ מדיוק לא משתמע היתר השהי' בכל גונוי דהיינו אפי' בלא נתבשל כל צרכו.

ודי אם נימא התזרה אסורה בכל גונוי. ולהכי נקט התזרה אבל השהי' יש בה חילוקי דינים דהיינו בכל צרכו מותר ובלא נתבשל כל צרכו אסור ואז משנתנו ככ"ע.

ולהכי קתני לא יחזיר אבל השהיה מותרת ולכל מר כדאית ליה לחנניא בכל גונוי ולרבנן בכל צרכו וא"כ נימא החסורי מחסרא באופן שלא יהיה היתר השהיה מפורש בהדיא וכה נוקים משנתנו לא יחזיר עלי' אבל לסמוך ש"ד ומה הן סומכין ב"ש אומרים חמין וכו' וב"ה אומרים חמין ומבשיל ונהו תזרה דאמרי לה לאו ד"ה וכו' וממילא אתיא משנתנו בין לחנניא ובין לרבנן אלא ודאי הוא הדבר אשר דברתי דבתזרה אין לחלק בין עלי' לסמיכה וא"כ איך נימא דב"ש מתיר הסמיכה בתזרה ואוסר התזרה עליה זה אי אפשר לחלק ביניהם: ולפי זה צריך לומר דרב יוסף דאמר לקמן על משנה דתנור תוכו ממש ע"ג ממש אבל לסמוך שרי סובר לשהות תנו דאי להחזיר אין לחלק בין סמיכ' לעל גבה וכן אבני דאותביה כופח וכו' ומוקי לי' באינו גרוף ומפרש הרי הוא כתנור ואסור לסמוך דאי ככירה שרי לסמוך ע"כ מפרש המשנה לשהות דאי להחזיר א"כ גם פירה אסור לסמוך.

ומה דאָמרי' בַּסּוּגֵינֵי דְשִׁמְעֵתִין דְאָמַר לִיה אַבְיֵי לְרַב יוֹסֵף מַהוּ לְשִׁהוּת וּפְשִׁיטָא לִיה לְהִתִּירָא הֵינּוּ בְּבִישָׁל פֶּל אַרְכּוּ וּמִצְטַמֵּק וְנִפְּה לּוּ אַבְל בְּלֵא נִתְבַּשָׁל כ"צ אָסוּר: וְזוּ הִיא עֲצָמוּ אַצְלֵי פְּנוּנַת הָרִי"ף בְּמַה שֶׁהֵבִיא רֵא"י דְלִשְׁהוּת תָּנֵן מִדְּבַרֵי רַב יוֹסֵף דְסָבַר תּוּכוּ וְכו' אַבְל לְסַמְנָה ש"ד וְאַבְיֵי אוֹתְבִיָּה מַמַּה דְתָנֵן כּוֹפֵחַ וְכו' אַלְא פִּירָה פִּי אֵינָה גְרוּפָה וּקְטוּמָה עַל גְּבַה מִי שְׂרִי אֵלְמָא דְהִכִּי הִילְכְתָא.

וְהָרִי"ה הִשִּׁיבּוּ דְאִי לְהַחְזִיר תָּנֵן א"כ גַּם פֶּל סּוּגֵינֵי דְלִקְמֵן לְהַחְזִיר קָאִי וּלְפִי מַה שֶׁפְּתַבְתִּי שְׂפִיר הֵבִיא הָרִי"ף רֵא"י דְסּוּגֵינֵי דְלִקְמֵן ע"כ לֹא לְעַנְנֵן לְהַחְזִיר קָאִי דָּאֵם פֶּן לִיפֵא לְהַתִּיר סְמִיכָה וְאִיךָ מִתִּיר רַב יוֹסֵף סְמִיכָה בְּתַנּוּר וְאַבְיֵי עכ"פ בְּכִירָה.

אַלְא עַל פְּרַחֲטִין אֲלִישְׁהוּת קָאִי וְעַל זֶה קָאָמַר אַבְיֵי וְכִירָה ע"ג מִי שְׂרִי: רִש"י ד"ה אא"ב לְהַחְזִיר וְכו' אַבְל לְשִׁהוּת מְשִׁהִין אַעפ"י שְׂאִינָה גְרוּפָה וְכו' פְּכַר הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' בַּסּוּד"ה אִי אָמַרְתָּ וְכו' דְלִחְנֵינֵי אִפִּי תּוּכָה מְשִׁהִין אַעפ"י שְׂאִינָה גְרוּפָה דְהָא תָּנֵן וְלֹא חֲרָרָה ע"ג גְּחָלִים וְכו' וְלִי נִרְאָה דְרִש"י לְשִׁיטְתּוֹ דְלִקְמֵן ע"ב בַּד"ה הָא קָרְמוּ פְּנִיָּה שְׂרִי כ' רִש"י וְתַנּוּר לֹא גְרוּף הוּא וְאִי נְמִי גְרוּף בְּתַנּוּר וְכו' וְכַתְּבִיתִי שֵׁם דְרִש"י סוּבַר דַּע"ג גְּחָלִים מִמֶּשׁ שֶׁמּוֹנַחַת הַחֲרָרָה לַכ"ע מְוֹתֵר דְבָזָה נִזְהַר מִלְּחַתּוֹת שְׁלֵא תַתְּחַרְוּ לְגַמְרֵי כְּמִבּוֹאֵר בְּפוֹסְקִים וְלִהְיֵי הַנְּצָרָה רִש"י לְהֵבִיא רֵאָיָה מִפֶּת בְּתַנּוּר וְלֹא מִחֲרָרָה ע"ש.

וּלפ"ז אִין מִחֲרָרָה רֵאָיָה פֶּלֶל פִּינּוּ שְׂבָלֵי הַפֶּסֶק קְדָרָה מְוֹנַחַת ע"ג גְּחָלִים מִמֶּשׁ וְדָאִי לֹא יַחְתָּה: וְמַה שֶׁהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' עוֹד עַל רִש"י דְמִי דַחְקוּ לְפָרֵשׁ פֶּן שְׁהֵרִי אִיפֵא לְמִימַר שְׂפִיר הֵינּוּ דְשִׁנֵּי בֵּין תּוּכָה וְכו' מַהֵא דְשְׂרִי לְהַחְזִיר בְּגְרוּפָה דְבַהֲשָׁה דְנֻקָּא לֹא נִיחָא לִיה לְחַלֵּק אַבְל בְּהַחְזָרָה נִיחָא לִיה שְׂפִיר כְּדִמּוּכַח בְּמַה דְמַשְׁנֵי מִי סְבַרְתָּ וְכו' וְלַענ"ד נִרְאָה דְרִש"י דְבַר גְּדוֹל דְבַר בְּזָה וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל רִש"י דְדוּקָא אִי לְשִׁהוּת תָּנֵן וְאִין לָנוּ שׁוּם בְּרִירָה כ"א לְפָרֵשׁ דְבַרֵי רַב עַל הַחְזָרָה מִחְלָקִינּוּ בְּחִזְרָה בֵּין תּוּכָה לְעַל גְּבַה וְכָל זֶה מְדוּחָק.

אַבְל פֶּל זְמַן שִׁישׁ בְּיַדְנֵנוּ לְפָרֵשׁ דְבַרֵי רַב שְׁלֵא נִצְטַרְוּ לְחַלֵּק בְּגְרוּף פֶּלֶל בֵּין תּוּכָה לְגַבָּה יוֹתֵר נוֹחַ לְפָרֵשׁ פֶּן וּמְפָרְשִׁינּוּ דְבַרֵי רַב בְּהִתְרַשְׁהִי' בְּאֵינּוּ גְרוּף וְכַנּוּנַת רִש"י בְּזָה מַשׁוּם דְרִש"י (בְּדוּף ל"ז ע"ב) בַּד"ה וְרַב שֶׁשֶׁת מְסִיק לְהִלְכְתָא דְלְהַחְזִיר שְׁנִינּוּ אַבְל לְשִׁהוּת מְשִׁהִין גַּם בְּאֵינּוּ גְרוּף.

וְרִצָּה רִש"י לְדַחּוֹת הַרְאָיָה רֵאָיָה שֶׁל הָרִי"ף לְכֵן פִּי דַחֲלִיּוּק שֶׁל רַב לְהַי לִישְׁנָא דְלְהַחְזִיר תָּנֵן קָאִי עַל אֵינּוּ גְרוּף דְהָרִי"ף הֵבִיא רֵאָיָה דְלִשְׁהוּת תָּנֵן מִדְּאָמַר מַהוּ לְסַמְנָה תּוּכָה וְגַבָּה הוּא דְאָסוּר וּמִדְּאָמַר תּוּכָה וְגַבָּה הוּא דְאָסוּר מִשְׁמַע דְלִשְׁהוּת תָּנֵן וְנוֹשְׂאֵי פְּלִי הָרִי"ף פִּירְשׁוּ דְבַרֵי דְמַדְהִשְׁוּה תּוּכָה וְגַבָּה וְאִי לְהַחְזִיר שְׁנִינּוּ א"כ אִיךָ אָמַר תּוּכָה וְגַבָּה הוּא דְאָסוּר מֵאִי אִירֵא אִיסוּר תּוּכָה בְּאֵינּוּ גְרוּף וְהָרִי אִפִּי בְּגְרוּף אָסוּר וּבְאָמַת רֵא"י זוּ שְׂיִיקָא לְפִירוּשׁ הַתּוֹס' דֵּא"ב לְהַחְזִיר שְׁנִינּוּ הֵינּוּ דְשִׁנֵּי בֵּין תּוּכָה וְכו' קָאִי עַל הִתְרַשְׁתִּי הַחְזָרָה לְגְרוּף אַבְל לְפִירִש"י דְאִי לְהַחְזִיר תָּנֵן אִז קָאִי חִילּוּק שְׁבִין תּוּכָה לְגַבָּה עַל הִתְרַשְׁתִּי הַשְׁהִי' בְּאֵינּוּ גְרוּף אַבְל בְּגְרוּף גַּם בְּחִזְרָה אִין חִילּוּק בֵּין תּוּכָה לְגַבָּה א"כ נִדְחָה גַּם רֵאָיָה הָרִי"ף דְגַם אִי לְהַחְזִיר תָּנֵן שְׂפִיר קָאָמַר תּוּכָה וְגַבָּה הוּא דְאָסוּר וּשְׁנִינֵיהֶם שְׁוִים.

דְדוּקָא בְּאֵינּוּ גְרוּף אָסוּר וּבְגְרוּף מְוֹתֵר וְא"כ נִתְחַכֵּם רִש"י לְהַקְדִּים לְהַחְזִיק הַפֶּסֶק דִּין שְׁלוֹ בְּמִסְקָנָא וְלְדַחּוֹת רֵאָיָה הָרִי"ף: וְלֹא עוֹד אַלְא שְׂאֵנִי תְּמַה עַל הָרִי"ף אִיךָ הֵבִיא רֵאָיָה

זו ונהלא יש לפנינו לפרש כפירוש רש"י דאי להחזיר תנו קאי חילוק של רב רק על השנה"ל באינו גרוף וצריך לומר שהרי"ף סובר בסברת קושית התוס' בשם הר"ח דאי אפשר לפרש חילוקו של רב על השנה"ל באינו גרוף משום דאי מותר לשהות היינו פתניא ופתניא מתיר גם חררה ע"ג גתלים ולפ"ז קשה קושית הרז"ה על הרי"ף שהוא סותר דברי עצמו דבפ"ק על משנ' דאין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעו"י הביא הרי"ף מימרא דגמ' וכמ' כדי שיצולו כמאכל בן דרוסאי והינו פתניא וא"כ איך פסק פאן דלא פתניא.

והרמב"ן במלחמות הליץ בעד הרי"ף ואמר שאין משם ראיה דעד פאן לא נחלקו רבנן על חתניא אלא בקדירה שהקדירה מפסקת ואף שיחתה לא מחרה. אבל בצלי ופת וחררה שהוא פך בלא קדירה לית ביה גזירת חיתוי שהוא חס שלא יתחרה.

ועתה ממ"נ יש לנו סתירה בדברי הרי"ף אם הרא"ל שלו סתירה אם דבריו סותרים זה את זה שאם בדברי הרמב"ן שאין מצלי ופת וחררה אם פן קם לי' פ"י רש"י ודברי רב שמחלק בין תוכה לגבה היינו דוקא בשנה"ל באינו גרוף אבל בחזרה שהוא בגרוף אין לנו הכרח לחלק בין תוכה לגבה אם להחזיר תנו ואם פן בטל הרא"ל שהביא הרי"ף לדבריו מדאמר תוכה וגבה הוא דאסור ואם סובר הרי"ף בדברי התוס' דלא מצי רב לחלק במשהיו באינה גרוף משום דחתניא מתיר חררה ע"ג גתלים וא"כ הוא מדמה חררה ע"ג גתלים לשנה"ל דמשנתנו א"כ הדרא קושית הרז"ה דדברי הרי"ף שבפ"ק סותרין פסקין שבפסוגיא זו: ונראה דהא נדאי אף דרב לא ס"ל כשום תנא לא פתניא ולא פרבנן כמבואר בדברי התוס' בד"ה אא"ב מ"מ רב לא יפרש דבר דלא ס"ל ויהי מלתא דמפרש נדאי ס"ל והרי"ף לשיטתו דאיהו סובר דיותר דיש לאסור בלא נתבשל כ"צ ממה שיש לאסור במצטמק ויפה לו כמבואר בדבריו בכירה גרופה שכתב שמותר בלא נתבשל כ"צ וכל שפן מצטמק ויפה לו הרי שנה הוא כ"ש.

ולפי זה רב דאסור באינו גרופה מצטמק ויפה לו ק"ו דאסור לא נתבשל כל צרכו וא"כ איך אפשר שרב יאמר על היתר השנה"ל באינו גרופה לא שנו וכו' והרי איהו אסור אינה גרופה לגמרי וא"כ על פרחין בין אי משנתנו לשהות ובין אי להחזיר הך לא שנו דרב על היתר החזרה בגרוף קאי וא"כ שפיר מביא ראי' דלשהות תנו ממה דאמר תוכה וגבה הוא דאסור.

אבל הרז"ה לשיטתו דאיהו קאי בשיטת התוס' במשנתנו בסוף ד"ה חמין וכו' דיותר יש לאסור מצטמק ויפה ממה שיש לאסור לא נתבשל כ"צ. וא"כ אף דרב אסור מצטמק ויפה לו מ"מ מתיר בנתבשל כמאב"ד פתניא וא"כ שפיר מצי רב קאי על היתרא היי' באינו גרוף אבל בגרוף אף במחזירין אין חילוק בין תוכה לגבה ולכך דחה ראיות הרי"ף: עוד נראה לתרץ פוננת רש"י שלא פירש כפשטי' דאי להחזיר תנו שפיר יש לחלק לענין חזרה פדמסיק.

ונדקדק שבדברי רב שהביא הת"ש אמר ל"ש אלא על גבה אבל לתוכה אסור ובמסקנא דמוקי לה אסיפא אמר אבל תוכה אסור. וגם נדקדק עוד דרש"י לא פירש פאן מהו גבה ולקמן גבי מהו לסמוך תוכה וגבה הוא דאסור פירש רש"י גבה עובי שפתה או פיסוי שעל חללה ונראה דאם מיירי בכיסוי של ברזל כמבואר בפוסקים א"כ אין האיסור

משום מטמין ברמץ ממש אבל האיסור נלע"ד בזה משום אהל וכקונשיית התוס' בסוד"ה וב"ה ואז אפילו אינו מעמיק לתוכה ממש אלא למעלה נגד חללה ג"כ יש איסור זה אבל לא שיהיה זה אלא בחזרה שבשבת עצמו.

אבל בחזרה שמפעוד יום דאז ג"כ יש חזרה כמבואר בתוס' ד"ה וב"ה אז אין לאסור משום אהל אבל אם מעמיד לתוכה ממש בקרקעית חללה אין איסור שהרי אין חלל תחתיו שיהיה אסור משום אהל.

אבל אם האיסור משום ביטול ששם יש חום גדול אז בקרקעית יש לאסור יותר. ואולי אם נתנו קצת בגובה אין איסור ובפרט לדברי רש"י שהאיסור משום מטמין ברמץ ממש שאין האיסור אלא למטה ממש ואז יש לפרש היתר גבה בכל ענין בין עובי שפתה ובין נותן פיסוי על חללה.

אבל אם איסור תוכה משום אהל א"כ גם על גבה שקנגד חללה ונותן שם פיסוי אסור ואין להתיר גבה אלא על עובי שפתה: והנה כבר כתבתי לעיל בשם בני מוה' יעקב קא דגם רש"י ס"ל סברת התוס' שבמשנתנו נזכרה שני מיני החזרות אחד בע"ש ואחד בשבת והא דדחיק רש"י לפרש לקמן אפי' בשבת היינו ביום המחירת דאי בליל שבת לא הנה צריך להביא ראיה מדר"א דמשנתנו מוכח מדקאמר נוטלין וכמו"ש התוס'.

ומעתה דברי רש"י נכונים שהא ודאי שאי אפשר לפרש דברי הת"ש שהביא ראי' מר' חלבו שפירש בדברי רב על סיפא דא"כ דקארי לה מה קארי ונהרי גם אי לשהות תנו יש לפרש כן וכדמסיק אלא ודאי שבדעת הפשוטן הנה נראה דחוק לפרש דברי רב על הסיפא.

ואם הנה מפרש על החזרה ועל הרישא א"כ הנה מפרש על החזרה דע"ש שהרי אמר עד שיגרוף וכאשר הוכיחו באמת התוס' מזה דמייירי מבעו"י וא"כ למה יאסור אף בחזרה תוכה יותר מעל גבה ונהרי אין שם איסור אהל.

אלא ודאי דהאיסור משום מטמין ברמץ ועל שהיה דאינו גרוף. ולכך אמר לתוכה דהיינו למטה בקרקעית וקמשמעות הל"מ ד בצירוף הה' שבסופה כמו שובו רשעים לשאולה לדיוטא התחתונה שבשאול] והתוצן המציא לו דקאי אסיפא דהיינו חזרה שבשבת ואז האיסור משום אהל.

ולכך אמר תוכה ולא אמר לתוכה דלתוכה למטה אדרבא באמת מותר דשם אינו אהל: עוד נראה לתרץ קונשיית התוס' ובכוננה לא פירש רש"י בס"ד של הת"ש דקאי אחזרה. דהנה כבר כתבתי לעיל דלשיטת רש"י שאין דין החזרה בערב שבת [אם לא נימא כפי' של בני בדברי רש"י הנ"ל] ע"כ הא דקאמר עד שיגרוף היינו שיגרוף בכינון דבר זה דהא לרש"י צריך הקיפר וכמוש"ל וא"כ צריך להיות הגריפה בשביל השהיה אבל אם גרף בלא"ה לא מהני.

והנה יש לפנינו שרש"י סובר ג"כ שאין פאן הטמנה וכוננת רש"י במשנה פשם שגזרינו בהטמנה שמה יחטה כמו כן גזרינו בשעה' באינו גרוף והיינו על גבה אבל תוכה הטמנה ממש היא אלא שאם גרף יש לו הקיפר ואינו אסור משום הטמנה והיינו אם גרף בכינון

ורישא אי להחזיר תנו מיירי בגרף בכינון מדתנו עד שיגרור פנזפר לעיל אבל אם לשהות תנו א"כ שינה שפיר עד שיגרור ולא מיירי שגרף בכינון.

וסובר רש"י דהא דבהחזרה שינה לחלק בין תוכה לעל גבה היינו משום דתוכה הוא הטמנה ומשחשיכה אסור אפילו אינו מוסיף הכל. וכל זה לפי מאי דמסיק מי סברת וכו' וא"כ לשהות תנו ושינה עד שיגרור ולא מיירי בהיפירא ולכך אסור החזרה בתוכה אבל לפי הס"ד של הת"ש א"כ מיירי להחזיר ועד שיגרור היינו להפירא א"כ גם בהחזרה אין לחלק ולכך פירש"י דקאי על שהי' באינו גרוף: ע"ב ורב ששית נמי דיוקא דמתני' קמ"ל ופירש"י משום דשם במשנה דאין נותנין אינו מפונש הדיוק דאם קרמו פניה שרי ובתוספות פירשו דיוקא דמתני' חסורי מחסרא והנה בין לרש"י ובין לתוס' קשה אפתי לא היה לרב ששית משמיה דר' יוחנן לומר אלא היתר הששהיה אבל אסור החזרה ודאי שמעינן ממשנתינו אמנם לפמ"ש לעיל דאי משנתינו לשהות תנו ולרב אדא דלא מצינו לו היתר הסמיכה, בתנור ובכירה שפיר איפא לאוקמי משנתינו כר"מ וממילא לר"מ פינון דאשפסון לב"ה הפרש בין חמין ותבשיל לענין לסמוך לה שוב ממילא איפא למימר גם בחזרה בגרוף לחלק בין חמין לתבשיל ולא התיר ב"ה חזרה בגרוף בתבשיל ומעתה ניחא דלענין חזרה אף דבלשון אסור נקט לה רב ששית מ"מ גם היתר שמעינן דבגרוף מותר להחזיר שהרי כף סגים רב ששית עקר לא יחזיר עד שיגרור וכו' דמשמע הא גרוף שרי אלא דגם היתר החזרה בגרוף מפונש במשנה ובה"א מחזירין.

אמנה אי משנתנו להחזיר תנו כבר מפונש היתר החזרה אפילו בתבשיל לרישא דמשנה פירה וכו' מחזירין עליה תבשיל אבל אי לשהות כבר פתבתי שיש לפנינו לאוקמי משנתנו כר"מ דגם לב"ה יש חילוק בין חמין לתבשיל ודוקא חמין הותר החזרה ולא תבשיל אפי' בגרוף וא"כ הנצרה רב ששית להשמיענו היתר החזרת תבשיל בגרוף.

אלא דאם משנה דפרקא קמא דאם קרמו פניה שרי מתוקם פחנניא שוב ודאי דמשנתנו להחזיר תנו שלא יסירו שני משניות להדדי לכך הקשה רבא תרנונייהו תנינא שעל ידי מה ששנינו היתר הששהיה ממילא ידענו שמשנתנו להחזיר וידענו גם אסור החזרה באינו גרוף והיתר החזרה בגרוף ומשני דיוקא דמתני' קמ"ל שגם היתר הששהיה אינו מפונש וא"כ ממילא היתר החזרה של תבשיל בגרוף אינו מפונש דאיפא למימר לשהות תנו והנצרה ר' יוחנן לומר תרנונייהו ואף שאם הי' אומר היתר הששהיה שוב הנה מוכח היתר החזרה שהרי על פרחיה להחזיר תנו מ"מ פינון שעל ידי מימרא דר' יוחנן הוא דהנה ידעינן שוב אמרו ר' יוחנן בפירושו: ובזה נלע"ד לפרש פנונת רש"י בד"ה להחזיר תנו וכו' הלכך עקר לא יחזיר הואיל ואינה גרופה ומתפש"ל ורש"א פלם נדחקו מאוד בדברי רש"י דמה הלכך שינה בזה ונלא גם אי לשהות תנו וגם הששהיה אסורה באינו גרוף וק"ו החזרה ועיין בדבריהם אמנם לדידי א"ש דאי להחזיר תנו עקר לא יחזיר הואיל ואינו גרוף משא"כ אי לשהות תנו אז אפילו בגרוף עקר לא יחזיר בתבשיל: ובגרוף קושית התוס' שהקשו על רש"י דדיוק זה הא קרמו פניה הוא דיוק פשוט אני תמה על התוס' שהרי רש"י בד"ה הא קרמו פניה שרי פתב ונתנור לאו גרוף הוא ואי נמי גרוף בתנור לא מהני גרופה ולכאורה דבריו תמוהים דלמה לו כל הדוחקים הללו ונהרי בהדיא מפונש שם חזרה ע"ג גחלים וא"כ מפונש דע"ג גחלים ממש שרי.

אָלאַ ונדאי דסובר רש"י דע"ג גחלים ממש שמונחת התורה לכ"ע מותר דבזה נזהר מלחתות שלא תחרה לגמרי כמבואר בפוסקים ועיקר הראי' מפת בתנור ולפי זה שוב אין זה הדיוק דאם קרמו פניה שרי מבואר כ"כ פשוט דאיכא למימר דעד שיקרמו רק על תורה דסליק מינה קאי ולא על פת השנוי ברישא דבבא: רש"י ד"ה להחזיר תנן וכו' ופירוקא דמתני' הלכך עקר לא יחזיר הואיל ואינה גרופה.

כבר פתבתי לעיל ליישב דברי רש"י במ"ש הלכך וכו' שגדחקו בזה כל מפרשי הש"ס עוד אני אומר ליישב ע"פ מ"ש לעיל במתני' דלהרא"ש והטור דסברי דהא דאסור להחזיר מבע"י באינה גרופה היינו בנתבשל כ"צ דגזרינן מבע"י אטו משחשויכה אבל לא נתבשל כ"צ לא גזרו א"כ קשה מהא דר' יוחנן דס"ל דאפי' בתבשיל שלא בישול כ"צ נמי אסור להחזיר מבע"י כדמוכח מלשון עד שיגרוף [אם לא נימא דהרא"ש לא דייק לשון עד שיגרוף וכמוש"ל] וכן משנתנו אי להחזיר תנן אסור להחזיר מבע"י א"כ אף בלא בישול כ"צ נמי אסור דאי בנתבשל כ"צ איירי א"כ הדרא קושית התוס' לעיל בריש סוגיין ד"ה חמין דנוקי משנתנו גם כרבנן ומודו בנתבשל כ"צ.

ונה פוננת רש"י ופירוקא דמתני' חסורי מחסרא וכו' הלכך אם עקר לא יחזיר פלי דאם להחזיר תנן אבל לשהות משהין וחסורי מחסרא וכו' א"כ ודאי דמייירי בלא נתבשל כ"צ דנדאי תנא רבותא דהתיירא קמ"ל פחנניא ומדאמר עד שיגרוף דמייירי מבעוד יום מקלל דלא פסברת הרא"ש ואפילו לא נתבשל כ"צ גזרינן.

אבל אם לשהות תנינא וכרבנן א"כ מייירי בנתבשל כ"צ ואפ"ה אסור לשהות א"כ איכא למימר סברת הרא"ש דבנתבשל כ"צ הוא דגזרינן מבע"י אבל בלא נתבשל כ"צ לא גזרינן ואפי' להחזיר מותר מבע"י ור' יוחנן מייירי בלא נתבשל כ"צ ואעפ"כ אסור להחזיר משום דסובר להחזיר תנן ולכך אפי' בלא נתבשל כ"צ אסור להחזיר גם מבע"י הואיל ואינו גרופה]: ד"ה ורב ששת נמי וכו' אדחנניא סמכינן הואיל ותנן מתני' פנותיה וכו' הנה רש"י סותר דברי עצמו דכאן פוסק פחנניא ולעיל (דף ל"ד) ד"ה גזירה וכו' פתב וגזרו אף בבישולה כל צרכו עד שיגרוף או שיקטום והכי מסקינן בפרק פירה דאמר רב קטמה והובערה משהין עליה חמין שהחמין כל צרכו ותבשיל שבישול כל צרכו וכן אמר ר' יוחנן.

והא מסקנא זו לא אליבא דהלכתא. אמנם לפי מה שהוכחתי לעיל דאבני ע"כ סובר דמשנתנו לשהות תנן וכן מוכח נמי מסוגיא דתנור ע"ש א"ש דלעיל (דף ל"ד) אדברי אבני קאי דאבני הוא התם ונטעין והשיבו גזרה שמה יסתה ולאבני לשהות תנן ולדידן אפי' בישולה כל צרכו אסור ורש"י הביא רק דבישולה כ"צ היא שונה לבישול כמאב"ד ומאן דאוסר בזה אסור גם בזה.

דף ל"ח ע"ב תוס' ד"ה תנור וכו' אבל להשהות משקה אפי' בתנור וכו' כדמשמע בפ"ק דשרינן קדרא חיימא וכו' והנה בסברא זו נחלקו בו הרנ"ה ורבינו האי דעת הרנ"ה שאפילו לחנניא דוקא פירה שרי לשהות אבל בתנור מודה חנניא אבל דעת רבינו האי דדעת התוס' והרנ"ה פתב שהוא מבטל סברתו נגד דעת רבינו האי.

והנה קשה למה הנוצרו התוס' להביא ממרחק ראיותם דהיינו מפ"ק והיא ראי' חלושה שיהי' לא מפורש שם דקאי אתנור והלא בינדם להביא ממקומם בסוגיא דתנור דקאמר אב"י אלא לאו לסמוך והוכיח לסתור דברי רב יוסף ואם יש מקום לדברי הרז"ה א"כ דלמא הרי הוא פתנור דקתני היינו לאסור השנה' דבכירה מותר אפי' באינה גרוף ובתנור אסור אלא ודאי דתנור וכירה שנים הם בזה ומה שמתיר השנה' בכירה הותר בתנור ורציתי להוכיח מפאן דאב"י ע"כ סובר דמשנתנו כמ"ד לשהות תנן וכמוש"ל דמדלא הביאו התוס' ראי' זו מפל' שנה אינו ראי' משום דאב"י סובר לשהות תנן וגם פירה שאינה גרופה אסור השנה' כמו בתנור.

אמנם אין זה ראי' לומר דנדאי סובר אב"י לשהות תנן אלא שהתוס' לא יכולו להביא ראי' זו משום שיש לדחות דלמא סבר לשהות תנן אבל אחר שפבר הביאו התוס' ראיה מפ"ק דתנור וכירה שנים הם בהיתר השנה' שוב איפא למימר דאב"י סובר להחזיר תנן ואעפ"כ אין לומר הרי הוא פתנור ואוסר השנה' משום דגם גבי תנור מותר השנה' פדעת רבינו האי גאון: אמנם אעפ"כ מוכח דסבר אב"י לשהות תנן דהא ראית התוספות אינה לא ממשנה ולא מברייטא דנימא דסמוך עלה אב"י וראית התוס' היא רק מסתם גמ' לעיל בפ"ק וא"כ אב"י דעל פרחין מחלק בין תנור לכירה שאינה גרופה לענין סמיכה קשה מנ"ל באמת שהחילוק הוא לענין סמיכה ולסתור דברי רב יוסף אשר לכאורה ריהטא דמשנתנו דוקא פרב יוסף מדתנן תוכו וגבו ושבקני' לסמיכה ודלמא דברי רב יוסף נכונים דיסמיכה גם תנור מותר וההפך בין תנור לכירה שאינה גרופה הוא לענין שהינה דאף שמוותר בכירה פתנאי אסור בתנור וכסברת הרז"ה אלא ודאי דפשיטא לי' לאב"י דלשהות וגם פירה אסור השנה' ודוק: גמ' גלגל מאי אמר רב יוסף גלגל חייב חטאת.

הנה היא גופא קשיא מנ"ל לרב יוסף דמשנתנו במיחם שהיחם באור ודלמא בהיחם בחמה ודבר הלמד מענינו הוא דומיא דסודרין ואם תאמר א"כ הנה לי' למתני בסיפא גבי חול וצבק דרכים יש לומר דר' יוסי פליג גם במיחם והכי תניא ברישא ור"י מתיר דקאי אתרנוייהו ובפכרט לרב יוסף דהא דמודה ר' יוסי בסיפא הוא משום היזת עפר וזה אינו שייך במיחם.

וגם לרבה הא אינו אסור לר' יוסי אלא בהטמנה וזה אינו שייך במיחם וכשם שלא גזרו הטמנת סודרין אטו הטמנת רמץ כמ"ש התוס' בד"ה שפא יטמין וכו' הכי נמי אין לגזור מיחם אטו רמץ וצריף לומר דפשיטא לי' לרב יוסף דבמיחם ודאי לא פליג ר' יוסי משום שהוא דבר שדרכו לחמו באור ובנדאי גזר אטו אור וא"כ דמודה ר"י במיחם הנה לו לשנותו בסיפא אלא ודאי דמיחם דמשנה לא שייך בפלוגתייהו פלל דמייירי בתולדות האור ושנה מתחלה דבר שחייב עליו חטאת מן התורה ואח"כ שנה דברים האסורים מדרבנן לכל מר פדאית ליה: שם אמר מר ברי' דרבינא אף אנו נמי תניא הנה הביא ממרחק לחמו ממשנה דסוף מכילתין והרי ממשנתנו עצמה הדבר מוכרע מדאסרו תולדות חמה אטו תולדות אור מפל' דתולדות אור אסור מדאורייתא וצריף לומר שלא אסרו תולדות חמה מפני תולדות האור אלא מפני ביטול באור ממש ולפי זה גם חמה

אסורה דג"כ יש לגזור אטו אור וא"כ משנה דסוף פירקין [צ"ל פ'ק חביות] ואת הצונן
בחמה על פרחין ר' יוסי.

היא: אי נמי על דרף זה שאם הוכיח ממשתנתו הי' הוכחה רק מת"ק אבל מר' יוסי לא
הי' הוכחה דדלמא בזה פליגי דת"ק סבר תולדות האור מן התורה ולכך גזר תולדות חמה
אטו תולדות האור ור"י סובר תולדות האור עצמו דרבנן ולא גזר בתולדות תמהגזרה
לגזרה ולפי זה קשה א"כ מה הביא משנה כל שפא בחמין ודלמא רבנן היא וצריף לומר
דמשנה שאחריו יוכיח ואת הצונן בחמה דר' יוסי היא ומוכח דמוקי כר' יוסי ולא כרבנן.
ובזה נקשר מאי דאמר והא דתנן נותנין וכו' לשון והא משמע דמקשה למעלה. ולדידי
ניחא דע"י דברי מר בר' דרבנא רצה לומר פן.

אלא דא"כ לא הנה משני מידי: ולכן נראה דחוזר על דברי רב יוסף דאמר גלגל חייב
חטאת ומוקי במיחם שהיחם באור ודלמא במיחם שהיחם בחמה ור' יוסי פליג בהא ג"כ
וצ"ל דא"כ סודרין למה לי השפא במיחם פליג ק"ו בסודרין וקשה ודלמא סודרין
לרבותא דרבנן וצ"ל דא"כ ליתני גג וא"כ על פרחין רבנן אסרי גם בגג אע"ג דלא מיחלף
בתולדות האור [וע' עוד בתוס' לקמן ד"ה שפא יטמין וכו'] וא"כ הנה סבור דלפי זה.

ה"ה בחמה עצמה ולכן משיב לו בחמה דכ"ע שרי בתולדות האור דכ"ע אסור כי פליגי
בתולדות חמה היינו גג ואעפ"כ חמה מותר וע"פ סברת רש"ל בתשובה [סי' ס"א]
דהחשש שייטעה דכל שאין חומו רק מחמת דבר אחר לא מיקרי בישול אבל בחמה אין
לו לטעות: אף אנו נמי תנינא הנה מר בר' דרבנא הי' לו להביא משנתנו דהיא גופא
קשיא פנין דמודה ר"י במיחם כמו"ש תוס' לקמן [ד"ה שפא יטמין] דדבר שדרכו לחמם
באור מודה ר"י א"כ היא גופא קשיא למה אטו במשתנתו הדין במיחם שהיחם באור הנה
ליה למימר במיחם שהיחם בחמה כ"ש באור ואין לומר דבאמת מיירי בהיחם בחמה
דא"כ הי' לו לשנותו בסיפא בהדי חול ואבק אלא ודאי דמתחלה תנן מה שחייב עליו מן
התורה.

אמנם כל זה לרבה אבל לרב יוסף הטעם משום מזיו ופליג ר' יוסי גם במיחם] ואם פן
איפא למימר דמיירי באמת בהיחם בחמה ופליג ר"י באמת אתרונן והו' ולכך הוצרך
להביא משנה דסוף מכילתין.

וא"כ מוכח דמר בריה דרבנא סובר משום שפא יזיו ומתנרץ קושית הב"ח בסי' שי"ח
שהקשה למה לא הביא הטור שאסור גם מבעוד יום דהא רבה ורב יוסף הלכה כרבה.
ולדידי נראה דכאן הלכה כרב יוסף פנין דמר בריה דרבנא קאי פנותיה: אמנם לפי מ"ש
למעלה דלרב יוסף במיחם שהיחם בחמה גם לר"י אסור פנין שדרכו לחמם באור ועיקר
הוכחת התוס' לקמן דמודה ר' יוסי במה שדרכו באור הוא מדברי רב יוסף וכמו שאכתוב
בדברי התוס' א"כ הדרא קושיא לדוכתא.

ונראה פאשר נזקק פנין דלרב יוסף גם גילגול אסור כמבואר בתוס' [ע"כ מצאתי
בכתביו הק']:] ובלקוט מצאתי על הא דאמרי' ר"י אמר שפא יזיו. הנה אם לרב יוסף
אסור גם גילגול א"כ למה נקט במשנה יטמיננה וצריף לומר דנקט לדיוקא דאפילו דרף
הטמנה דוקא חול דשייף יזיו ומתנרץ קושית מהרש"ל ומוהרש"א ומוהר"ם [בד"ה אלא

למ"ד] [ע"כ]: דף ל"ט תוס' ד"ה שְׁמָא יְטַמֵּין וכו' וְאֵטוּ סוּדְרִין שְׁנַתְחַמְמוּ בְּאוֹר וכו' שְׁאִין דְּרָף כ"כ לְחַמְמָן וכו'.

הנה מדדניקי התוס' שְׁאִין דְּרָף לְחַמְמוּ וכו' מְשַׁמַּע הָא דְרָפּוּ בְּכָף מוֹדָה בְּהוּ ר' יוֹסִי. וְלְכַאוּרָה מָנָא לְהוּ לְהַתוּס' הָא וְדַלְמָא דְוָקָא דְרָף הִטְמָנָה אוֹסֵר.

וְנִרְאָה דְמַדְבְּרֵי רַב יוֹסֵף הוֹכִיחוּ פֶּן וּכְפַמְש"ל. דְּמַדְקָאֵר רַב יוֹסֵף גִּלְגַּל חֲזִיב חֲטָאת וּמָנָא לִיָּה וְדַלְמָא בְּשִׁהוּחַם בְּחַמָּה אֲיִרֵי ור"י פְּלִיג גַּם אֲמִיחַם.

אע"כ דְבַמִּיחַם לָא פְּלִיג ר' יוֹסִי שְׁדַרְכּוּ בְּכָף לְחַמְמוּ בְּאוֹר וּבְחוּל וְאֲבָק דְרָכִים שְׁאִין דְרָכּוּ לְחַמְמוּ בְּאוֹר סוּבֵר שְׁאֲפִילוּ דְרָף הִטְמָנָה לָא גְזַרְיָנּוּ אֵטוּ רַמְז' וּלְכָף צְרִיף לְטַעַם הַזּוֹת עֶפֶר וְאֵם זֶה לְרַב יוֹסֵף ק"ו לְרַבָּה דְדָבָר שְׁדַרְכּוּ לְחַמְמוּ בְּאוֹר שְׁאֲסוּר שְׁלֵא דְרָף הִטְמָנָה: וּבְזֶה עֲמַדְתִּי עַל קוֹשְׁיֵית מְהַרְש"א שֶׁהִקְשָׁה מִמָּאֵי דְאָמַר לְקַמֵּן מַעֲשֵׂה טְבָרְיָא אַרְיִשָׁא דְמָה הִקְשׁוּ רַבְּנָן מַמַּעֲשֵׂה טְבָרְיָא שְׁמַיִם הוּא דְרָף לְחַמְמוּ בְּאוֹר וְנִדְחַק מְהַרְש"א דְדוּמְיָא דְאֲנָשִׁי טְבָרְיָא אִין דְרָף לְחַמְמוּ בְּאוֹר.

וְלְכַאוּרָה דְבְרֵיו נִפְלְאוּ דְלִקְמָן לְשִׁיטַת רַב יוֹסֵף קָאֵי וּלְרַב יוֹסֵף הִטְעַם מְשׁוּם הַזּוֹת עֶפֶר וְאִין צְרִיף לְחַלֵּק בֵּין דְרָכּוּ בְּאוֹר. וּלְדִידֵי גִיחָא שְׁעִיקָר סְבָרָא זֹו מַדְבְּרֵי רַב יוֹסֵף יְלְפִינָן: וְזֶה אֲצִלֵי פְּנוּנַת רַב נַחְמָן דְאָמַר בְּחַמָּה דְכ"ע לָא פְּלִיגֵי דְשָׁרֵי בְּתוּלְדַת הָאוֹר כ"ע לָא פְּלִיגֵי דְאָסוּר כִּי פְּלִיגֵי בְּתוּלְדַת הַחַמָּה וְהִנֵּה תוּלְדוֹת הַחַמָּה מָאן דְכַר שְׁמִי לְפִלְגִיתִיָּהוּ וְאֵם נָקֻט דְבָר שְׁאֲסוּר מִן הַתּוֹרָה הֵנָּה לִיָּה לֹאֹמַר גַּם אוֹר עֲצָמוּ נִהְנָה לִיָּה לְמִימַר בְּאוֹר וּבְתוּלְדַתוֹ כ"ע ל"פ דְאָסוּר וְעוֹד אָסוּר חַיּוּב מִיַּבְעֵי לִיָּה וְלָכֵן נִלְע"ד דְהִכִּי פִירוּשׁוֹ בְּחַמָּה דְכ"ע ל"פ דְשָׁרֵי בְּתוּלְדַת הָאוֹר הִיָּינוּ דְבָר שְׁדַרְכּוּ לְהִיּוֹת תוּלְדוֹת הָאוֹר כְּמוֹ מִיחַם אָף אִם עֲתָה הוּיחַם בְּחַמָּה דְהַרְוָאָה יְסַבֵּר שְׁהוּחַם בְּאוֹר כִּי פְּלִיגֵי בְּתוּלְדוֹת הַחַמָּה דְבָר שְׁאִין דְרָכּוּ לְהִיּוֹת רַק תוּלְדוֹת הַחַמָּה מַר.

סְבֵר גְזַרְיָנּוּ וכו': וְהִנֵּה אִם נִרְצָה לְדַקְדָּק וְרַב יוֹסֵף גּוֹפֵל מִנ"ל הָא דְמוֹדָה ר"י בְּמָה שְׁדַרְכּוּ לְחַמְמוּ בְּאוֹר וְצְרִיף לֹאֹמַר דְהִנֵּה קִשְׁיָה לֹו אִם ר"י פְּלִיג בְּמִיחַם ק"ו סוּדְרִין. וְאֵם פֶּן לְמָה נָקֻט סוּדְרִין.

אֵלָא דְאִיפָא לְמִימַר דְמִיחַם קַתְנֵי לְרַבּוּתָא דַר' יוֹסִי וְסוּדְרִין לְרַבּוּתָא דְרַבְּנָן וְצְרִיף לֹאֹמַר דְאִי לְרַבּוּתָא דְרַבְּנָן נִיתְנֵי גַּם שְׁהוּא רַבּוּתָא יוֹתֵר. וְרָאָיָה דְבָר שְׁרַש"ל בְּתַשׁוּבָה סִימָן ס"א רוּצָה בְּאֲמַת לְאָסוּר סוּדְרִין וּלְהַתִּיר גַּם אֵלָא דְאִי הֵנָּה תְנֵי גַּם הֵנָּה אֲמִינָא גַּם הוּא דְאָסוּר מְשׁוּם דְגְזַרְיָא אֵטוּ גַּם שְׁיִישׁ בּוּ עֶפֶר.

אֲבָל סוּדְרִין מְוֹתֵר וּלְעוֹלָם דְגַם גַּם אָסוּר [וּלְפִי זֶה לְרַב יוֹסֵף דְאִית לִיָּה גְזַרְתַּת הַזּוֹת עֶפֶר אִיפָא לְמִימַר דְגַם גַּם אָסוּר וְהָא דְלָא נָקֻט גַּם דְהִנֵּה אֲמִינָא שְׁאִין הָאִסוּר מְשׁוּם אֵטוּ תוּלְדַת הָאוֹר רַק הָאִסוּר אֵטוּ גַּם שְׁיִישׁ בּוּ עֶפֶר וְכָל זֶה אִם שְׁיִיף בְּגִילְגוּל הַזּוֹת עֶפֶר אֲבָל אִם לָא שְׁיִיף בְּגִילְגוּל הַזּוֹת עֶפֶר רַק בְּהִטְמָנָה א"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָא לְדוּכְתָא נִיתְנֵי גַּם לְרַבּוּתָא דְרַבְּנָן.

וְצְרִיף לֹאֹמַר כְּרַש"ל דְגַם רַבְּנָן מוֹדוּ בְּגַג: וּמַעֲתָה מִמְקוּם שְׁבָא רַש"ל לְהַתִּיר אֲנִי בָּא לְאָסוּר וּמִתְחַלָּה אֲנִי תָמָה עַל רַש"ל וְאֹמַר אֲנִי שְׁהוּא מְתִיר דְבָר שְׁהוּא אָסוּר לְהַרִי"ף וּלְהַרְמִיב"ם עכ"פ. וְאֲנִי תָמָה עַל הַרַש"ל דְרַשְׁב"ג דְאָמַר מְגִלְגָּלִין ע"ג גַּם רוּחַם אֲתִיָּא כְכ"ע גַּם לְרַבְּנָן.

א"כ למה השמיט הרי"ף דברי רשב"ג ולא הביאם כלל הא מעתה אין עליה לומר אלא שדעת הרי"ף דרשב"ג כר' יוסי ולית לן נ"מ אליבא דדינא שהלכתא פרבנן. וגם מה שנסתפק הרש"ל בדעת הרמב"ם ג"כ פשוט שאי הנהו ס"ל להרמב"ם להתיר בגג רותח למה לא הביא ההיתר מפונרש פינון שההיתר מפונרש בברייתא דרשב"ג.

אלא ודאי הדבר פשוט דגם איהו ס"ל דכל זה הוא לר' יוסי ולא לת"ק. ומעתה אין לרש"ל להתלות רק מדברי הרא"ש.

ונאני אומר דעיקר קושיתו למאי הילכתא הביא הרא"ש מה שאסור לרב יוסף אפילו גילגול [ע"ג חול] ונהלא לת"ק בלא"ה הפל אסור משום תולדות האור והנה זה אינו ראיה דאפתי יש נ"מ לענין יו"ט שהבישול מותר ומשום שפא יזיו אסור.

ומעתה נ"מ דשייף שפא יזיו גם בגלגול לאסור הגלגול ביו"ט בדבר ששייף בו יזיו עפר. אבל בשבת בלא"ה בכל מילי אסור משום תולדות האור בדברי הת"ק: ומה שנשען רש"ל על דברי הירושלמי שאמר תמן אמרי חמה מותרת תולדות חמה אסורה ורבנן דהכא אמרי בין חמה ובין תולדות חמה מותרת.

מתניתא פליגא על רבנן דהכא דתנן לא יטמיננה בחול וכו' שניא היא שעושה חריץ. והקשה הרש"ל הא לת"ק לא מהני הך שנויניא שהרי אוסר סודרין דלא שייף בו חריץ גם על המקשה קשה למה הקשה מסיפא ולא מרישא.

ואם תאמר דלא חש הירושלמי אם פליגי רבנן דהכא על ת"ק דנוכל לומר אינהו דאמרי כר' יוסי ולכן פריף מסיפא שהוא דברי הפל. ומשום הכי משני שאני שעושה חריץ א"כ דקארי לה ולא ידע לחלק מטעם חריץ א"כ למה לא הקשה רישא אסיפא מ"ט מתיר ר' יוסי ברישא ולא בסיפא אלא ודאי שבין רבנן דהכא ובין רבנן דהתם כולהו כת"ק ולא פליגי אלא בתולדות חמה כמו גג שאין לטעות שהוחם באור ורבנן דהתם אפילו בזה אוסרין ורבנן דהכא מתירין וקאמר מתני' פליגא שאוסר גם חול ואבק שנדאי אין לטעות שהוחם באור.

והי' סבור המקשה דסיפא הוא דברי הת"ק ור"י פליג גם בהא ולרבותא דת"ק קאמר שגם בזה אוסר עיין שם בדברי רש"ל. ונאני אומר אתמהא אם אפשר לפרש דסיפא אתי רק לת"ק א"כ מאי פריף בש"ס דילן וליפלוג ר"י בהא וגם מכאן תיובתא לרש"ל אם איתא להחמיר בסודרין יותר מחול ואבק א"כ מאי פריף וליפלוג נמי ר"י בהא.

והרי פינון דפליג בסודרין ק"ו דפליג בהא וקתני הך סיפא לרבותא דת"ק אלא ודאי הא ליתא. וכוננת הירושלמי דלרבה דאמר שפא יטמין ברמץ ואסור להטמין במה שהוחם בחמה שפא יטמין ברמץ ואם פן עכ"פ תולדות חמה מיחלף בתולדות האור אם הוא דרף הטמנה אבל הא ודאי דחמה באור לא מיחלף אפי' דרף הטמנה.

כגון קנפא שטמן בה מותר ליתנה בחמה ואף שליתן קנפא שטמן בה על גבי גפת אסור כמבואר בריש במה טומנין היינו ג"כ דגפת מיחלף ברמץ דשניהם מוסיף הבל ואם יניח על של גפת יניח ג"כ על רמץ אבל להניח קנפא שטמן בה בחמה ודאי מותר שאין לומר שאם יניח בחמה יניח ברמץ דחמה ברמץ או באור בכל הך שמעתא לכ"ע לא מיחלף

אָבֵל בַּחֹל שְׁפָכֵר הוּחַם בַּחֲמָה אִם יִטְמִין בּוֹ יִטְמִין גַּם בְּרַמְזֵי דְתוֹלְדוֹת חֲמָה בְּתוֹלְדוֹת הָאוּר מִיְחֻלָּף אִם הוּא דְרָף הַטְּמֵנָה.

וְהַחִילּוּק שֶׁבְּדָרָף הַטְּמֵנָה מוֹדָה ר"י וּבְדָרָף גְּלָגוּל פְּלִיג. נִלְע"ד דר' יוֹסִי סָבֵר אֶפִּילוּ לְרַבָּה דְבִשְׁבַת עֲצָמוֹ אֵין לוֹמֵר שְׁיִחְלִיף תּוֹלְדוֹת חֲמָה בְּתוֹלְדוֹת הָאוּר אָבֵל בַּע"ש וְדַאי אִם נִתִּיר לוֹ תּוֹלְדוֹת חֲמָה יִתִּיר גַּם תּוֹלְדוֹת הָאוּר וְאִם אָנוּ אוֹסְרִין בַּע"ש אֵין לְהִתִּיר בְּשַׁבַּת דְּמִיְחֻזִּי כְּחוּקָא לְאַסְנֹר בַּע"ש וְלְהִתִּיר בְּשַׁבַּת וְרַב יוֹסֵף סוֹבֵר דְּשִׁפִּיר יֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּין ע"ש לְשַׁבַּת אָבֵל בַּחֲמָה עֲצָמָה בְּשׁוּם פְּעַם אֵין לְגִזּוֹר אֶפִּילוּ בַּע"ש.

וּמַת"ק נִשְׁמַע לר' יוֹסִי דַּת"ק אוֹסֵר גַּם בְּגִלְגוּל וְסוֹבֵר דְּשִׁפִּיר גַּם בְּשַׁבַּת יֵשׁ לְגִזּוֹר אִטּוּ תּוֹלְדוֹת הָאוּר וְאַפ"ה בַּחֲמָה עֲצָמָה מִתִּיר. וְלִפִּי זֶה עַל מִשְׁנֵה דְהֵכָא לֹא הִקְשָׁה הַמְקַשָּׁה בִּירוּשְׁלַמִּי מ"ש רִישָׁא וּמַאי שְׁנָא סִיפָא שְׁהִיָּה סְבוּר כְּשִׁנוּיָא דְרַבָּה.

אָבֵל רַבְּנָן דְּהֵכָא דְאַמְרֵי בֵּין חֲמָה וּבֵין תּוֹלְדוֹת חֲמָה מוֹתֵרַת מִשְׁמַע שְׂאֵין חִילּוּק בֵּין חֲמָה לְתוֹלְדוֹת חֲמָה כְּלָל וְהִקְשָׁה מְסִיפָא דְדָרָף הַטְּמֵנָה תּוֹלְדוֹת חֲמָה אֲסוּרָה וְחֲמָה מוֹתֵרַת וּמִשְׁנֵי שְׁנִיָּא הֵךְ דְּעֵבִיד חֲרִיץ וְאֵין הָאִיסוּר מִשׁוּם תּוֹלְדוֹת חֲמָה כְּלָל שְׂאֶפִּילוּ בַּחֹל וְאַבְקָא שְׁהֵמָה צוּנְגִים לְגַמְרֵי ג"כ אֲסוּר וְחִזּוֹר אֲנִי לְרֵאשׁוֹנוֹת דְּרַש"ל ע"י מַה שְׁכַּתְבַּת הָרַא"ש דְּגַם בְּגִלְגוּל שְׁיִיף שְׁמָא יִזִּיז בָּא לְהִתִּיר לְגִלְגַל בַּג.

וְאֲנִי אוֹמֵר נִהְפֹּךְ הוּא שְׂאֵם בְּגִלְגוּל לֹא שְׁיִיף שְׁמָא יִזִּיז א"כ קִשָּׁה מְדוּעַ לֹא תִנּוּן בְּמִשְׁנֵינּוּ גַם לְרַבּוֹתָא דַּת"ק וְאֵין לוֹמֵר דְּתִנּוּן סוּדְרִין לְרַבּוֹתָא דְר"י זֶה אֵינוֹ דִּלְר' יוֹסִי גִדְעַ מְסִיפָא מְדַאֲנוּ מוֹדָה רַב בַּחֹל וְאַבְקָא מְכָלָל דְּבְסוּדְרִין פְּלִיג וְעוֹד דִּיּוֹתֵר רְאוּי לְמִיתְנֵי רַבּוֹתָא דְתַנָּא קַמָּא דְהִילְכְתָּא כְּנוֹתִיָּה וְאֵין לוֹמֵר דְּאֵי הָנָה תְּנִי גַם הָנָה אֲמִינָא שְׁהִטְעַם מִשׁוּם דְּגִזְרִינָן גַּם שְׂאֵין בּוֹ עֶפֶר אִטּוּ גַם שְׁיֵשׁ בּוֹ עֶפֶר זֶה אֵינוֹ, שְׁהִרֵי בְּגִלְגוּל אֶפִּי בִּישׁ בּוֹ עֶפֶר לֹא שְׁיִיף הַזֵּנוֹת עֶפֶר אֶלָּא וְדַאי מְדַלָּא נְקֻט גַם ש"מ שְׁבַּאֲמַת גַּם בַּג מוֹתֵר גַּם לַת"ק.

אָבֵל עַכְשָׁיו שְׁפִי הָרַא"ש שְׂגַם בְּגִלְגוּל הַזֵּנוֹת עֶפֶר א"כ לְעוֹלָם דַּת"ק אוֹסֵר גַּם בַּג וְנִקְטַ סוּדְרִין לְרַבּוֹתָא דַּת"ק דְּלֹא תִימָא דְדוֹנְקָא בַּג אוֹסֵר ת"ק דְּגִזּוֹר שְׂאֵין בּוֹ עֶפֶר אִטּוּ גַם שְׁיֵשׁ בּוֹ עֶפֶר: וְמַה שְׁכַּתְבְּתִי לְגִזּוֹר גַּם שְׂאֵין בּוֹ עֶפֶר וְלֹא אֲמַרְתִּי סְתָם דְּאֵי הָנָה נְקֻט גַם הָנָה מוֹקְמִינָן לִיה בַּג שְׁיֵשׁ בּוֹ עֶפֶר כְּנוֹתִיָּה בְּזֵה לְתַרְץ אַגַּב זֶה דְּבָרֵי הַגַּמ' דְּאֲמַר סְתָם גַם לִית בִּי עֶפֶר וְלֹא מִשְׁנֵי הַב"ע בַּג שְׂאֵין בּוֹ עֶפֶר וְגַם לְתַרְץ לְאוּקִימָתָא דְר"ת בְּסִפְרֵי הַיְשָׁר [בְּתוֹ ד"ה מְפָנִי] אֵיף קְאָמַר בַּגְמ' אֶלָּא לְמ"ד שְׁמָא יִזִּיז וְכוּ' אֵיף שְׁיִיף לְגִזּוֹר הָא וְדַאי מִזִּיז.

וּבְשִׁלְמָא לְפִי רֵאשׁוֹן שֶׁל ר"ת כְּבָר תִּירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּבִאִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁיִיף לְגִזּוֹר וּכְבָר נִתְקַשְׁוּ בְּזֵה מְהַרְש"ל וּמוֹהַר"ם וְנִדְחָקוּ וְנִלְע"ד שְׂגַם הַמְקַשָּׁה יִדְעַ דְּנוֹכַל לְאוּקְמֵי בַּג שְׂאֵין בּוֹ עֶפֶר אֶלָּא שְׁהִקְשָׁה לְגִזּוֹר אִטּוּ גַם שְׁיֵשׁ בּוֹ עֶפֶר וּמִשְׁנֵי סְתָם גַם לִית בִּיה עֶפֶר וְלִכּוֹן לֹא גָזְרוּ בְּשִׁבִיל מַה שְׁלֹא שְׁכִיחָא וְהָא דְנִדְחָקוּ לְפִי קַמָּא דְר"ת לוֹמֵר דְּכָל אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁיִיף לְגִזּוֹר וְלֹא תִירְצוּ כַּנ"ל מִשׁוּם דְּלִפְיִרוּשׁ קַמָּא דְר"ת אֵין לוֹמֵר שְׁהִמְקַשָּׁה אֲסִיק אֲדַעְתִּיָּה לְאוּקְמֵי בְּאֵין בּוֹ עֶפֶר רַב שְׁהִקְשָׁה לְגִזּוֹר אִטּוּ יֵשׁ בּוֹ עֶפֶר דְּהִרֵי לר"ת גַם בִּישׁ בּוֹ עֶפֶר אֵין כְּאֵן רַב אִיסוּר מוֹקְצָה שְׁהוּא דְרַבְּנָן וְאֵיף לְגִזּוֹר אֵין בּוֹ אִטּוּ יֵשׁ בּוֹ נִהְיָה גְזִירָה לְגִזְרָה: ע"כ גַּמ' מַאי רְחִיצָה וְכוּ' הִנֵּה בְּיַדֵּינוּ לְפָרֵשׁ דַּעַת הַמְקַשָּׁה בְּאַחַת מִשְׁנֵי אוֹפְנִים.

הפן הראשון שהמקשה לא אסיק אדעתיה כִּלְל שום חילוק שבין רחיצה לשיטוף והנה סבור כמו שאסר בברייתא רחיצת כל גופו בחמין שהחמו בע"ש ה"ד השיטוף דשיטוף ורחיצה שונים.

הפן הב' שהמקשה ידע שיש חילוק בין רחיצה לשיטוף וברייתא רחיצה אסרה ואין ראי' מברייתא זו לאסור השיטוף והא שהוקשה לו משנתנו ולא מוקי לה בשיטוף היינו משום שהי' קשה בעיניו לפרש לשון רחיצה המוזכר למימר שהפנונה על השיטוף.

ופוק חזי כמה תמה הלח"מ על הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות שבת על שעירב הלשונות והזכיר לשון שיטוף כמה שהי' לו להזכיר לשון רחיצה וכן להיפוך [וגם לקמן בדר קמ"ז דייק כן] והחילוק שבין שני פנים הללו הוא דלהפן הראשון על פרחין המקשה הנה סבור כדעת הרי"ף בפרק שני דביצה דחמין שהחמו מעי"ט אפילו רחיצת כל הגוף מותר אם הוא חוץ למרחץ שהרי שנינו בברייתא דלקמן ויוצא ומשתטף בבית החיצון ולדעת המקשה שיטוף ורחיצה שונים נינהו וא"כ נסתר קושית התוס' בד"ה אלא פניו וכו' שכתבו הכל הי' יכול לדקדק מסיפא וכו' ודוקא שטיפה וכו' ולפי מ"ש שטיפה היינו רחיצה וא"כ חוץ למרחץ גם רחיצה מותרת.

ואם נימא כפן השני וידע המקשה החילוק שבין שטיפה לרחיצה קשה א"כ איך קאמר לימא תנו סתמא כב"ש וכו' וקשה הא שם במשנה דביצה לא נזכר לשון רחיצה כלל. וא"כ מנ"ל דב"ה מתיר להחם לרחוץ רגליו דלמא מתיר רק להחם להשתטף רגליו אבל לא לרחוץ ונימא דרחיצה אפילו רגליו לבד הנה דבר שאינו שונה לכל נפש ואסור אבל שיטוף הנה דבר השונה לכל נפש ומותר לב"ה אבל רחיצה גם לב"ה אסור.

ומשנתנו ברחיצת פי"ו מיירי ולכך אסור בחמין שהחמו בי"ט: ונראה דהתוס' ס"ל כפן הראשון ואינהו לשיטתיהו דגרסינו בברייתא ונשתטפו בצונן כמבואר בדבריהם לקמן דף מ' [בד"ה אלא שחמין שלו וכו' וא"כ שפיר הוכיחו דחמין שהחמו מעי"ט אסורים מדקאמר נכנס למזיע מזיע אין רחיצה לא.

והתוס' לא ס"ל לחלק כלל בין תוף המרחץ לחוץ המרחץ ומה דתני ויוצא ומשתטף בבית החיצון היינו בצונן אבל בין שיטוף לרחיצה לא ידע המקשה שום חילוק ושפיר הוכיח דלב"ה מותר רחיצת פניו ורגליו: שם והתניא חמין שהחמו מע"ש וכו' אבל לא כל גופו הנה יש לדקדק למה לו להביא מברייתא והלא משנה שלקמה שנינו לקמן דף קמ"ז הרוחץ במי מערה ובמי טבריא וכו' מדייק עלה בגמ' הרוחץ דיעבד אין אבל לכתחלה לא.

היינו בהחמו מע"ש דדומיא דמי טבריא וכמבואר בתוס' בשמעתינן בסוף ד"ה בין בחמין ונראה דהמקשה אסיק אדעתיה חילוק שבין רחיצה לשיטוף וידע שיש לפרש משנתנו במשתטף ומשנה דלקמן ברוחץ אלא שלא ידע מפלוגתא דתנאי ר"ש ונחביריו ולכן הביא ברייתא למחר רוחץ בהם פניו ורגליו אבל לא כל גופו והי' קשה עכ"פ הלשון שהרי מדקתני פי"ו ממילא ידענא דדוקא פניו ורגליו אבל לא כל גופו וסיפא למה לי אלא ודאי תנא ההיתר והאיסור בפה מלא דבפניו ורגליו אפילו רחיצה מותר אבל לא כל גופו אפילו שיטוף אסור ונה לא ידענו מדיוקא דרישא.

ועכ"פ מוכח דכל גופו אפילו שיטוף אסור וא"כ לא מתוקמא משנתנו אפילו בשיטוף. ורב איקא המציא לו לעולם משנתנו בשיטוף והוא תנא הוא דפליגי בזה תנאי וא"כ מתני' ר"ש וברייטא ר' יהודה: אלא דקשיא דאם פו איך קאמר לימא תנו כב"ש הרי אף אם הי' ניקא לי' משנתנו כב"ש מ"מ איך הנה מתרץ משנה דהרוחץ פיו דידע דיש חילוק בין רחיצה לשיטוף אם פו גם לקמן דייקינו פדדייק באמת שם הש"ס הרוחץ דיעבד אין מפלל דלהשתטף, אפילו לכתחילה ונהרי מברייטא מוכח שאף השיטוף אסור לכתחילה והמקשה לא ידע מפלוגתא דר"ש וכתבירי בזה: לכן נלע"ד מזה ראי' לדברי הרי"ף לקמן ברוחץ במי מערה וכו' שפכת שהאסור לכתחילה במי מערה הוא מחמת שהמערה הוא מקורה ונפיש הבלה ואתי לידי זיעה ואם פו קושיא מעיקרא ליתא ממשנה דלקמן על משנתנו ואף שאם נימא שהרחיצה מותר בחמין שהוחמו מע"ש איך שייד לאסור הגיעה ונהרי הגיעה לא נאסרה אלא מטעם רוחצים ואומרים מזיעים אנחנו.

פן אמת שקושיא זו הקשו על הרי"ף שאסור במי מערה מקורה מטעם זיעה ובחמי טבריא איירי ועיין בחידושי הרשב"א שהוסיף להקשות עוד שאם מי מערה הם חמי טבריא א"כ מאי קאמר שם הרוחץ דיעבד וכו' מפלל דלהשתטף אפי' לכתחילה מני ר"ש היא והלא אפי' ר"י לא נחלק עליו אלא בחמי האור: אמנם מדברי הרמב"ם למדתי פירושו של דברי הרי"ף וזה לשון הרמב"ם פ"ק כ"ב מהלכות שבת ה' ב' מפני מה אסרו חכמים להכנס במרחץ מפני הבלגין שהיו מחמין בשבת וכו' לפיכך גזרו שלא יכנס אדם למרחץ אפי' להזיע וגזרו שלא ישטוף כל גופו בחמין ואפילו הוחמו בע"ש אכל פי"ו וכו' מותר בד"א בחמי האור גזירה משום מרחץ.

אבל בחמי טבריא מותר להשתטף כל גופו ואסרו לרחוץ במים חמין שבמערות מפני שהמערה יש בה הבל ויבא להזיע ונמצאת כמרחץ עכ"ל. ולעד"נ שעיקר גזירת חכמים היתה על הבלגין מתחלה שהם חשודים להחם בשבת אבל כל אחד בביתו לא נחשדו על השבתות ולא היה ראוי לאסור הרחיצה אלא במרחץ אבל לא בביתו אלא שגזרו רחיצה בביתו בחמין שהוחמו בע"ש אטו מרחץ אף שבמרחץ גופי' חמין שמע"ש הוא משום גזירה משום חמין בשבת החמירו בדבר זה ונחשבוהו חזא גזירה.

אבל חמי טבריא לא אסרו והיינו בביתם אבל במרחץ גם חמי טבריא אסור שהרי פ"ש שחשודים הבלגים להחם בשבת ולומר מע"ש הוחמו ג"כ יחמו בשבת ויאמרו חמי טבריא הם. ואח"כ פ"ש אסרו גם חמי טבריא היינו בביתם שחשו גם לזה שירחצו בביתם בחמין שמע"ש ויאמרו חמי טבריא הם אבל בנדאי שאין לחוש שיחממו בביתם בשבת ויאמרו חמי טבריא הם שלחלל שבת בינדים לא נחשדו רק הבלגים.

ולבסוף שראו שאין הדבר עומד התירו חמי טבריא היינו בביתם אבל במרחץ ונדאי אסור. ורואה אני הדבר ק"ו.

ומה חמין בע"ש בביתם שיש פאן גזירה לגזירה אטו מרחץ ומרחץ גופי' אטו חמין שהוחמו בשבת ק"ו חמי טבריא במרחץ שאין פאן אלא גזירה שיחמו בשבת ויאמרו חמי טבריא הם ומעתה יותר ראוי להחמיר ברחיצת חמי טבריא במרחץ [שאין פאן אלא גזירה שיחממו בשבת ויאמרו חמי טבריא הם] מרחיצת חמי האור בביתו ואם ר"י אסור להשתטף בחמי האור בביתו א"כ סובר שגם על השיטוף לחוד נחשדו הבלגין להחם

בשבת ויאמרו מע"ש היוחמו וילכו הנוצרכו לאסור השיתוף במרחץ לגמרי ואסרו גם בבית א"כ ק"ו שאסרו השיתוף בחמי טבריא במרחץ גופני משום הבלגין שיחממו בשבת לצורך השיתוף ויאמרו חמי טבריא הם ולר"ש שרי להשתתף לגמרי ולא גזר בשיתוף כלל אפילו במרחץ: ומעתה מסולקים שתי הקושיות של הרשב"א מעל הרי"ף שגם הרי"ף פוננתו בדברי הרמב"ם שמתמת הזיעה הרי זה במרחץ עצמו ובמרחץ עצמו באמת אסרו הרחיצה גם בחמי טבריא וגם מדשברי השיתוף במרחץ עצמו בחמי טבריא ק"ו ששברי השיתוף בחמי האור בביתו וא"כ שפיר אמר ר"ש היא: ונדע שקושית הרשב"א שהקשה על הרי"ף שבחמי טבריא היכי קאמר מפלל דלהשתטף אפילו לכתחילה ור"ש היא וקא גם ר"י לא נחלק עליו בחמי טבריא אלא בחמי האור.

קושיא זו יש להקשות גם על דברי התוס' שכתבו בשמעתין בד"ה בין בחמין וכו' נראה לר"י דהיינו אפי' חמין שהוחמו מע"ש דקא ר"מ אוסר אפילו צונן ומסתמא בהנהו חמין אוסר ר"י ומינה דר"מ אוסר גם בחמי טבריא שהרי אוסר גם בצונן.

וא"כ ג"כ נימא דבהני אוסר ר"י אתמהה. ונימא דר"מ אוסר רחיצה בחמי טבריא שאם הנה מתיר הרחיצה איך יאסור להשתטף בקושית הרשב"א: ונראה דאין הכי נמי דמוכח דר"מ ור"י אוסרין גם בחמי טבריא אמנם נוכל לומר דר"מ ור"י באמצע הגזירה הנה בעת שעדיין לא התירו חמי טבריא כמו ששנינו לקמן שאסרו גם חמי טבריא ואח"כ ראו שאין הדבר עומד ונתירו והתירו וכשהתירו הרחיצה בחמי טבריא גם השיתוף הותר אבל חמין שהוחמו מע"ש שפיר הוכיחו התוס' דר"י ודאי אוסר וכינן שלר"י ודאי נאסר שוב לא הותר: שם חמין שהוחמו מע"ש וכו' אבל לא כל גופו יש לדקדק דלמא ברייתא בחמי האור לכוף אסרינן הוחמו בע"ש אטו הוחמו בשבת.

אבל משנתנו חמי טבריא שהם תולדות חמה ואפילו הוחמו בשבת הוא רק גזירה אטו חמי האור לכוף לא גזרינן ע"ש כלל ומשנתנו בחמין שהוחמו בשבת בתולדות חמה וצריך לומר דקושיא זו היא לר' יוסי ולרב יוסף בעמוד הקודם דסובר דחמי טבריא תולדות האור נינהו: שם והאי תנא הוא.

והנה יוקשה לר"מ ור"י איך אמרו חכמים לאנשי טבריא בחמין שהוחמו בשבת ואם יאמרו ר"מ ור"י שלא אמרו להם חכמים הלשון הזה א"כ מתחלה מאי קשיא ליה לפי מ"ש דלא קשיא אלא לר' יוסי.

ודלמא גם ר"י אומר שלא אמרו חכמים הלשון הזה: ולכן נ"ל דעל לשון זה ליכא מחלוקת והפל מודים שפך אמרו לאנשי טבריא. אלא דר"מ ור"י סברי דתולדות חמה נינהו ולכוף מותר בהוחמו מע"ש ור' יוסי סבר כר"ש: ולפי זה שפיר מקשה על רב חסדא והא מעשה דאנשי טבריא בקרקע ואף דזה הנה בשבת מ"מ לרבנן דתולדות חמה אם כן הרי זה בשבת בחמין שהוחמו מע"ש באור שאם בזה לא גזרינן ע"ש אטו שבת הכי נמי לא גזרינן בשבת עצמו תולדות חמה אטו תולדות האור ומתנרץ קושית התוס' בד"ה והא מעשה וכו' תוס' ד"ה אלא פי"ו וכו' ומיהו קשה לרשב"א וכו' הנה קושית הרשב"א נשאר במסקנא דמוקי לה להשתטף מ"מ ודאי דאפילו פניו ידיו ורגליו אסור בהוחמו בשבת ק"ו משתיה ואם כן קשיא סיפא בחמין שהוחמו ביו"ט וכו' ואם נימא דאף דאסור שיתוף פי"ו מ"מ תנא דמתני' מייירי בשיתוף כל הגוף לדיוקא דהוחמו מע"ש אפילו כל

גופו מותר א"כ קונשנית הרשב"א מעיקרא ליתא עיין מהרש"א ומוהרש"ל ומוהר"ם שו"ת: ונראה דלכאורה למה צריך להביא ברייתא לאיסור פל גופו בהוחמו מע"ש.

נהרי משנתנו היא לקמן דף קמ"ז הרוחץ במי וכו' דיעבד אין לכתחילה לא וכמוש"ל נעל זה יש להשיב ג' תירוצים הא' דהמקשה ידע דלהשתטף עסקינו אלא שלא ידע מפלוגתא וכמוש"ל. ותירוצו זה יש לסתור דא"כ לא שנייה לישנא דרב איקא הקא להשתטף וכו' עסקינו דמשמע שהמציא דבר חדש והלא גם המקשה אסיק זה אלא שהיה קשה לו מהברייתא דאוסר אפילו שיטוף והיה לו לשנות משנתנו ר"ש היא וכו'.

התירוצו השני שהמקשה ידע חילוק שבין רחיצה לשיטוף אלא שלא היה נראה בעיניו דמשנתנו בשיטוף מיירי שהרי אסורים ברחיצה קתני וכדדניק לקמן דף קמ"ז הרוחץ וכו' מפלל דלהשתטף וכו' וא"כ איכא למימר דלעולם גם פניו ידיו ורגליו אסור והא דנקט פל הגוף לדיוקא דאפילו פל הגוף דוקא ברחיצה אסורים הא להשתטף מותר ולהכי מביא ברייתא דמוכח דגם להשתטף אסור אפילו מע"ש ולא ידע שהיא פלוגתא דתנאי והתראון שהמציא לו תנאי מ"מ היינו בהוחמו מע"ש.

אבל בשבת נדאי דגם השיטוף אסור ולכך לא היה יכול לאוקמי לדיוקא ומוקי להשתטף עסקינו ומשנתנו כר"ש וברייתא כר"י כמו"ש בדרהר הראשון: וגם על זה יש להשיב מלבד שונדאי השיטוף אסור מק"ו משתיה עוד יש להשיב דאם פן מה הקשה לו לימא תנו סתמא כב"ש ונהרי שם לא נזכר רחיצה וע"כ לא שרו ב"ה אלא בשיטוף של פניו ידיו ורגליו דזה שנה לכל נפש.

אבל רחיצה ממש אולי גם לב"ה אינו שנה לכל נפש אף שבאמת אינו פן מנ"ל להמקשה להקשות. התירוצו השלישי דאיכא למימר דמשנתנו אחזה בהוחמה בשבת לומר אפילו הוחמה בשבת דוקא פל הגוף אסור [דומיא דיו"ט דמיירי בכל הגוף] הא פניו ידיו ורגליו שרי ומשנה דלקמן הרוחץ דיעבד אין היינו פל הגוף.

ולכך הביא ברייתא וקשה כפל הלשון שאם תנא רוחץ פניו ידיו ורגליו מפלל דכל הגוף אסור וכן להיפוך ליתני לא ירחוץ פל גופו ומפילא מוכח דפי"ו שרי אלא נדאי דקתני פי"ו לומר דדוקא הוחמו מע"ש הא הוחמו בשבת אפילו פי"ו אסור וגם על זה יש להשיב דאיהו אפשר משנתנו לומר שפי"ו מותר והלא הוא ק"ו משתיה וכקונשנית הרשב"א: ומעתה זהו פנונת קונשנית הרשב"א ועיקר פנונתו בקונשיא למה הקשה מברייתא ולא משנה דלקמן הרוחץ דיעבד אין ואי פתירוצו השלישי הלא מצי למידק מרישא דגם פניו ידיו ורגליו אסור מק"ו משתיה: [ליקוט] גמ' אלא חמין שהוחמו בשבת הוא דאסורין וכו' וקשה דלמא לעולם גם מע"ש אסורים והא דתני כחמין שהוחמו בשבת משום איסור שתייה נקט לה.

וצריך לומר דהרי אסור הרחיצה מיותר במשנה שהיא ק"ו משתיה ולא תנו רק לדיוקא דע"ש. [וילשית רש"י בלא"ה ניחא דעכ"פ פיון דמיירי מפל גופו למה שביק דין באו מע"ש: ובזה מתורץ קונשנית הרשב"א דלדיוקא אמרינו לרבנותא דאפילו פל הגוף מותר בע"ש ודברי רש"ל דלא הנה למשבק רבותא באיסור שבת עצמו לא הבנתי שהרי זה כבר נלמד בק"ו מרחיצה: [ליקוט] הא חמין שהוחמו מע"ש וכו' והתנאי וכו' מה שהקשו

התוספות ד"ה הא ודלמא משנתנו בקרקע ובכריתא בכלי גלע"ד לדקדק בכריתא שהרי מדקתני למחר רוחץ בהם פ"ו מפלל דכל גופו אסור ולמה לו לסיים אבל לא כל גופו אלא דהכי קתני למחר רוחץ בהם פ"ו ר אפי' בכלי אבל לא כל גופו אפילו בקרקע: ובזה מתורץ גם קושטא אחרת של התוס' [ד"ה אלא] שהי' יכול למידק הכל מסיפא [ע' לעיל בדברי רבינו]: גם קושטא הרשב"א יש לתרץ דנדאי פ"ו חמיר משתיה מיהו שתיה נדאי בכלי היא וא"כ הק"ו לאסור פ"ו ר בכלי הוא וסיפא דתנו אסורין ברחיצה היינו כל גופו משום דמייירי בקרקע: אלא שזה אינו שהרי קולא של קרקע שבטלו מתורת חמין כמו שפי' רש"י וא"כ גם לשתייה כיון שפבר הם בקרקע בטלו מתורת חמים אף שאח"כ נוטל בפלי ושותה: אלא דקושטא לי בלא שום ראיה אם אסורין בשבת יתר על ע"ש א"כ אין הטעם משום אסור רחיצה אלא מטעם על שחיימם באיסור.

ואם כן ממילא אין חילוק בין פ"ו ר לכל גופו. בשלמא מה שהוחם בע"ש עיקר האיסור משום בלגין שייחמו בשבת ויאמרו בע"ש הוחמו א"כ שפיר יש לחלק דבשביל פ"ו ר לחוד שהיא דבר מועט לא ישקרו אבל מה שנתחמם באמת מע"ש מהי תיתי לחלק: בשלמא ב"ו ט שפיר יש לחלק דזה שנה לכל נפש וכל גופו אינו שנה לכל נפש: [עוד ליקוט] אמר רב איקא בר חנניא.

אי גרסינן אמר רב איק' אמר רב א"כ קשה רב למה מוקי כר"ש לוקי בכל גופו אבר אבר וכשמעתין ולוקי אפי' לר' יהודה וצ"ל דרב גופי' לא התיר אבר אבר אלא לר"ש אבל לר' יהודה אסור דכל גופו אבר אבר חמיר יותר משייטוף כל גופו בבת אחת וכן משמע סידור לשון הטור בסי' שכ"ו: וא"כ למה אוקי רב בתויבתא ונימא הו' בכריתא כר"י ונאנא דאמרי כר"ש: ואם נימא שהתיבתא הוא משום דרב חסדא אמר מחלוקת בקרקע אבל בכלי ד"ה אסור מ"מ אפתי קשה מאי מתמה הש"ס פשיטא דלא עבד דהא איתותב ואטו רבה מחוייב לקבל דברי רב חסדא ודלמא ס"ל לרבה לרב דבכלי פליגי או דבין בכלי ובין בקרקע פליגי: בתוס' ד"ה אלא פ"ו ר וכו' מיהו קשה לרשב"א.

ברש"א הקשה לשיטת הרשב"א דרחיצת פ"ו ר גרע משתי' אמאי תני בסיפא ב"ו ט וכו' ומותרים בשתי' לימא דמותרים ברחיצת פ"ו ר דהוי רבותא יותר אלא ע"כ דלא כב"ה וכו'. ולעד"נ שאין זה ראיה דתני מותרים בשתי' להורות דמייירי בראויין לשתי' ואפ"ה אסורים ברחיצה ולעולם ברחיצת כל גופו איירי: בא"ד כל שפן פ"ו ר דאסיר.

ואני אומר להרשב"א ולטעמיה דרחיצה היינו פ"ו ר אפתי למה לי אסור רחיצה ונהרי ק"ו הוא וצ"ל דקתני לדיוקא דמע"ש מותר א"כ נסתר קושטא לגמרי צריף לומר דכוננת הרשב"א דרחיצה מותר ועל פרחין לא תניא אלא לגלויי אסיפא דמייירי דומיא דרישא דבר המותר מע"ש ועל פרחין לאו היינו כל גופו ואפ"ה אסור ב"ו ט.

ומשני דאתי לגלויי אסיפא על שטיפה ומתורץ מה שנתקשו כל מפרשי הש"ס בקושטא תוס' [עד כאן ליקוט]: דף מ"א ע"א מתני' המיחם שפינהו וכו' בשביל שייחמו. מלשון בשביל משמע שפוננת נתינת הצונן לתוכו הוא על פנונה זו שייחמו ונהיה לי מתפונן לבשל.

וממילא שמעינו מדיוקא שאם אינו מתכוין לבשל שינחמו אפילו נותן מים מועטים שהם כדי שינחמו אפ"ה מותר מטעם דבר שאינו מתכוין ור"ש היא. ואמנם אם יש לאסור בזה משום פסיק ריש'י נלע"ד לחלק בין הפרקים] והוא עפ"י מ"ש הפסוק משנה בפרק כ"ב מהלכות שבת דדוקא פיגו ממנו חמין ונשאר המיחם פמות שהוא הוא דיש לחלק בין מרובים למועטים אבל פיגוהו ויש בו מים כלי ראשון ממש הוא ואפילו מים מרובים אסור צונן לתוך החמין ואני אומר טעם לדבריו מלבד טעם הפשוט שיש לדבריו דבכלי לא אמרינו תתאה גבר משא"כ מים חמים שבכלי ראשון לעולם תתאה גבר.

עוד אומר טעם אחר עפ"י מה שהקשה הפני יהושע איך מותר מים מרובים והלא אי אפשר לצמצם ומתחילה בהתחלת הניתנה קודם שיתרבו הצוננים תיכף מתבשל. והנה זה ידוע מסברא שבמזיגת הצונן לתוך החמין שהוא דבר המתערב אין שיעור לדבר ומתבשל תיכף המועט שמתערב בחמין המרובים משא"כ בנתינת צונן לתוך מיחם חם שאין בו חמים אף שנחושבתו חם מ"מ אינו מבשל הצונן הניתן בו תיכף דלא עדיף מאש ממש אטו בנתינת צונן אצל האש מתבשל ברגע.

ולפי זה אם נותן צונן הרבה כדי להפשירן מותר שאין לומר בתחילת היציקה קודם שנתרבו מתבשלים שהרי עד שיספיק חום הפלי להחם הצונן כבר נתרבו אבל בנותן מים לתוך מים חמין שפיר שייך קושית הפני יהושע ולכך אפילו מרובים אסורים ומעתה חילוק זה עצמו אני אומר לענין פסיק ריש'יה שאם נותן מים מועטים שהם כדי שינחמו לתוך חמין שאין פוננתו בשביל שינחמו הנה לי' פסיק ריש'יה אבל אם נותן לתוך מיחם שאין בו חמין אף שנותן מים מועטים שהם מצד עצמם כדי שינחמו מ"מ אם אין פוננתו לנה הנה לי' דבר שאינו מתכוין ולא הנה פסיק ריש'יה שהרי בידו להרבות עליהם טרם שייתבשלו או להוריקם מהמיחם טרם יתבשלו.

וא"כ אף שישארו בו הנה לי' דבר שאינו מתכוין: שם אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הפוס כדי להפשירן הנה מדיוקא דרישא דאוסר בשביל שינחמו מוכח הא כדי להפשירן מותר ולמה לי סיפא.

ועלה בדעתי לומר דסיפא חידוש דין כוס שהוא כלי שני והנה נחלקו בפירושא דסיפא הר"ן והרע"ב דהרע"ב מפרש דגם כוס אינו מותר רק כדי להפשירן וסובר האי תנא דכלי שני מבשל ודלא כתנא דסיפא דנותן לתוך הקערה והר"ן [בסוף סוגיין] מפרש דכוס מותר בכל גונוי דכוס תמיד אין בו רק כדי להפשירן אף אם נותן מים מועטים.

וכל זה לשיטת כל א' לא משתמע כוס מרישא לא להיתר ולא לאיסור דאף דתנו ברישא מיחם אין לדייק הא כוס אפילו בשביל שינחמו מותר דאיכא למימר גם כוס אסור ותני מיחם לומר שאפילו מיחם דוקא בשביל שינחמו אסור הא להפשירן מותר וק"ו דלא משתמע כוס לאיסור מהרישא ולהכי תנא סיפא לחידוש דין כוס לכל מר כדאית ליה.

ואומר אני דהא ליתא. דלדעת הר"ן פשיטא קשה לישתוק מכוס דהרי דין כוס להתיירא שמעינו ממתיני' דלקמן דקערה ותמחוי ולהרע"ב ג"כ קשה ניתני רישא המיחם שפיגוהו לא יתן לתוכו או לתוך הפוס צונן בשביל שינחמו באופן שהסיפא שיותר לכל הפירושים [ולקמן בגמ' כתבתי יישוב ע"ז]: גמ' מאי קאמר ופירש"י מאי פיגוהו ומאי לא יתן והדר

קאָמער אָבל נותן הנה דחיק רש"י לפרש דכל זה בכלל מאי קאמר משום דאי על פיננהו לחוד שואל הנה לי למימר מאי פיננהו אלא דגם על הגמ' קשה ונהלא המשנה מפורשת שפיר דבשביל שיוחמו לא יתן ובשביל להפשיר נותן וא"כ אין פאן שום ספק במשנה רק בפירושו פיננהו אי פרב אדא אי פאבני ונהה לי למימר מאי פיננהו.

והפני יהושע רגיש בזה: ונראה דכפל הכבות קשה לי וכמו שדקדקתי לעיל. דמדקאמר שלא יתן בשביל שיוחמו שוב מדיוקא שמעי' הא להפשיר מותר ולמה כפל בסיפא וזה לי זמן רב מה שאמרתי שקושיא זו פינונו רב אדא ואבני לתרץ כל א' לפי סברתו.

רב אדא חידש פירוש הצירוף אם אינו מכונן לצירוף וממילא איצטרף ספא דאל"כ הנה אמינא רישא לרביתא תנו בשביל שיוחמו ולא מיבעי' קאמר לא מיבעי' מים מרובים שהם פדי לצרף נדאי אסורים אלא אפילו מים מועטים שאין בהם לצרף אלא פדי שיוחמו ג"כ אסורים שאף שאין במועטים חשש צירוף יש בהם איסור ביטול שגם אחר שפינה ממנו חמים ונהעבירו מן האור אפ"ה דנפני הפלי מבשלים כל זמן שהוא חם וק"ו מים מרובים שאסורים משום מצרף לכו למיתני סיפא בהדיא היתר המרובים.

ובזה מתורץ קושית התוס' בד"ה ונהלא מצרף שהקשו ודלמא מיירי בלא הגיע לצירוף ולדידי ניחא דא"כ סיפא מותר לגמרי. ואבני מתרץ לשיטתו דבא לדייק דפיננהו דוקא מותר אבל פינה ממנו מים אפילו מרובים אסורים.

ולכן עכשיו שמפורש היתר המרובים במשנה שייך הדיוק על הסיפא אבל אם לא הנה מפורש במשנה היתר המרובים אז לא הנה מוקמינן דיוקא דדוקא פיננהו על ההיתר שהרי ההיתר אינו מפורש כלל במשנה ונהה מוקמינן דדוקא פיננהו על איסור המועטין המפורש במשנה וכו' הנה דייקין דוקא פיננהו ויש בו עדיין מים חמים הוא דאסור ליתן מים מועטים פדי שיוחמו אבל פינה ממנו מים ונשאר רק הפלי ריקם אפילו מים מועטים מותר שדנפני הפלי לחוד אין בהם כח לבשל כלל ופוק חזי שהפסד משנה מחלק במים מרובים בין פינה ממנו מים לפינורו והמים בתוכו [וכמוש"ל] הרי שלענין ביטול חמיר יותר היכא שהמים בתוכו והפסד משנה כתב זה לאוקימתא דרב אדא וא"כ גם לאבני אי לאו סיפא הנה דייקין דוקא פיננהו על הרישא ולמימר דגם מים מועטים אינם אסורים פי אם בפיננהו אכל פינה ממנו מים אפילו מועטים מותרים דיותר יש לנו לדייק דיוקא דוקא על דבר המפורש במשנה ולא על דבר שהוא גופי' לא אתי אלא מדיוקא להכי פירש המשנה בסיפא אבל נותן לתוכו פדי להפשירן וגם זה מפורש במשנה ודייקין דיוקא דפיננהו דוקא על היתר המרובים המפורש ג"כ במשנה.

ואמנם לפי מ"ש במתני' דתני רישא בשביל שיחמו דאפילו מועטים אינם אסורים אלא בשביל שיחמו ודייקין מינן' הא אם אינו מתכוין בשביל שיחמו מותר ולעולם דמרובים לעולם אסור בשביל צירוף ודיוק ההיתר הוא דוקא על מועטים דלא שייך בהו צירוף.

שהם נשארים חמים ואינו מצרפם. ואף דדייקא משנתנו כר"ש.

שאם אינו בשביל שיחמו מותר ואיך נאסור במרובים משום צירוף. יש לומר דצירוף הנה אמינא דנהה פסיק רישיה ולכו קמ"ל סיפא גם היתר המרובים: ובזה ניחא מה דיש

לדקדק דמי הכריחו לרב אדא לאוקמי משנתינו דהיינו פינה ממנו מים למה לא מפרש במשנתנו בין פינה ממנו מים ובין פינהו מן האור.

דבשלמא לאבני אוסר פינה ממנו מים משום צירוף אבל לרב אדא מה חסר לאוקמי בכל אופני פינה [ולדעת הכ"מ נכון דבלא פינה מים אף המרובים אסורים] ולדידי ניקח משום דאיהו דייק רישא דוקא בשביל וכו"ל ובפינהו ויש בו מים ודאי שהמועטים שהם כדי שיוחמו אף אם אינו נותן בשביל שיחמו אסורים דהנה פסיק רישיה לענגן בשול: ומה דתני סיפא דמתני' אבל נותן לתוכו וכו' כדי להפשירן ולא תני רבותא יותר וכו' הנה לי למיתני אבל נותן לתוכו או לתוך הכוס בשביל להפשירן ונהו קמ"ל רבותא יותר דאפילו יש בהם כדי שיוחמו מ"מ מותר פינו שצין פונתו לכה.

יש לומר דאדרבה מרובים יש בהו רבותא יותר לומר שלא אסרינו משום צירוף: ואבני דמוקי משנתנו כר"י דדייק פינהו פדאמרי' בגמ' א"כ קשה למה נקט רישא בשביל שיוחמו.

יש לומר משום דכבר פתבתי דדיוקא דמשנתנו דדוקא פינהו אבל לא פינה ממנו מים יש לפינו ב' דגרים אם דקאי על האיסור השנוי ברישא דאפילו מועטים דוקא כולהו אסור אבל פינה ממנו מים מותר או דקאי על היתר המרובים דסיפא וכמימרא דאבני דדוקא פינהו אבל פינה ממנו מים אפילו מרובים אסורים ומי יכריע אם הדיוקא להיתר או לאיסור אלא דהחילוק לענגן מועטים בין פינה ממנו מים לפינהו.

פבר הסברתי דפינהו הנה פסיק רישיה אבל פינה ממנו מים לא הנה פסיק רישיה. וכל זה יש לחלק באינו מתפנין בשביל שיוחמו אבל אם מתפנין בפירוש בשביל שיוחמו בודאי שגם בפינה ממנו מים אסור ודלא כמו שפתבתי לעיל לומר דדונפני הפלי אין בהם פח לבשל אפילו מים מועטים.

ומעתה לפי הנחה זו להכי תנו ברישא בשביל שיוחמו וא"כ ליכא למידק דוקא פינהו אבל פינה ממנו מים אפילו בשביל שיוחמו מותרים דאטו אם מתפנין לבשל יהי' ה"א להיתר וא"כ ה"א נדאי ליתא וא"כ על פרחין פינהו היינו משום סיפא דפינה ממנו מים אפילו מרובים אסורים אבל אי תנו ברישא כדי שיוחמו שפיר הנה אמיןא דדיוקא דפינהו הוא על הרישא דבפינה ממנו מים אפילו כדי שיוחמו מותר אם אינו מתפנין משום דלא הנה פס"ר שקהלא יוכל להערוטן מהפלי קודם שיוחמו: ע"כ גמ' והא מצרף ר"ש היא.

לכאורה ה"ל לומר ה"א מני ר"ש ולפי מש"ל דמלישנא דמתני' דייק רב אדא דכר"ש אתיא ניקח דמתרץ ר"ש היא בלא הך קושיא ג"כ על פרחין ר"ש היא מדקתני בשביל שיחמו: שם תוס' ד"ה מיקחם שפינה וכו' וצ"ל דצירוף לא הנה פסיק רישיה דבפ"ר מודה ר"ש.

יש להקשות דהא אינו מודה ר"ש אלא בפ"ר דניחא ליה וכדמשני הגמ' בדרף ק"ג ע"א לא צריכא דקא עביד בארעא דתברין' וא"כ אקא למימר בצירוף דשפיר הנה פ"ר אלא דאיירי במאני' דתבריה ולדעת הערוף מותר לכתחילה לר"ש וא"כ שפיר משני ר"ש היא ועיין שם בדרף ק"ג בדברי התוס' בשם הערוף ואין לומר דהתוס' הנוכחו דלא הני

פסיק רישין דאי ס"ד דהנה פ"ר א"כ אדמפלג בין להחם ובין להפשיר נפלוג בלהפשיר גופי בין מאני דידין ובין מאני דחברין.

דא"כ מה הקשו התוס' בד"ה ונהלא מצרף דנוקי לי בלא הגיעו לצירוף דא"כ גם עתה קשה אדמפלג בין להחם ובין להפשיר נפלוג בלהפשיר ובין הגיע לצירוף או לא וכדמשני באמת הרשב"א בחידושייו ונלע"ד דהתוס' לשיטתיהו דהם חולקים שם על הערוף וס"ל דבפ"ר דלא ניחא ליה אף שאין חיוב חטאת לר"ש אבל עכ"פ אינו מותר לכתחילה: ועוד נלע"ד לתרץ דברי התוס' אפילו לשיטת הערוף דלא נוכל לומר דרב אדא מוקי משנתנו במאני דחבריה וא"כ מפלל דבמאניה דידיה מודה רב אדא דאסור אפי' לר"ש משום דהנה פ"ר דניחא ליה דא"כ היא גופא קשיא למה מוקי רב אדא בתינה ממנו מים ולא חייש לקושית אבני מידי מיחם שפינה ממנו מים קתני ואי משום סברת התוס' דרב אדא לא חש לקושית אבני דרצה לאוקמי אליבא דהלכתא ונהלכה פ"ש וכמו"ש לקמן.

והלא יש בידו לאוקמי פהלקתא כר"ש ואעפ"כ לאוקמי בפניוהו מהאור אבל פינה ממנו מים אסור ובמאני דידיה. וגם על אבני קשה פיון דאבני כר"ש ס"ל כמו שפכתבו התוס' א"כ למה אמר ר' יהודה היא ואי משום דיוקא דדייק פינוהו נוקי כר"ש ובמאני דידיה אלא נדאי דצירוף לא הנה פסיק רישין פלל: ובזה ניחא מה שאיחרו התוס' סברא זו דצירוף לא הנה פסיק רישיה ולא פתבו דבר זה תיכף בריש שמעתין באוקימתא דרב אדא דמתרץ ר"ש היא שם ה"ל להתוס' למימר וצ"ל דלא הני פ"ר דא"כ אף לר"ש אסור ולפי מ"ש ניחא דשם הנה מקום לומר דשפיר הנה פ"ר אלא דאוקמי במאני דחבריה וכסברת בעל הערוף אבל השתא דפריה אבני מידי מיחם שפינה ומוקי כר' יהודה וא"כ היא גופא קשיא למה לא חייש רב אדא לקושית זו וצ"ל דרצה לאוקמי פהלקתא וגם אבני דחיק לאוקמי דלא פהלקתא וקשה על שניהם הא יש אוקימתא מרווחת אליבא דהלכתא ובפניוהו דוקא ובמאני דידין וכנ"ל ולכך הוצרכו התוס' עתה לחדש סברא זו דלא הנה פ"ר: ודע שקשה על דברי התוס' בריש סוגיין בד"ה ונהלא מצרף שפכתבו וליכא לשנויי בלא הגיע לצירוף כדמשני בפ' אמר להם הממונה וכו' הנה בנדאי קושיתם אינו על המקשה שהרי המקשה באמת גם שם ביומא הקשה ונהלא מצרף ולא אסיק אדעתיה לשנויי בשלא הגיע לצירוף וא"כ עיקר קושיתם רק על התרצו וכן מורה לשונם שפכתבו וליכא לשנויי וכו' ולפי מ"ש איך הנה יכול לשנויי בשלא הגיע לצירוף וא"כ משמע בהגיע לצירוף באמת אסור א"כ יהיה קשה מידי פינה ממנו מים קתני וכו' ונהלא בידו לשנויי פינוהו דוקא אבל פינה ממנו מים אסור ולאוקמי בהגיע לצירוף וכנ"ל: בא"ד ואע"ג דאבני סובר כר"ש דהא אמר לעיל וכו' ולכאורה קשה מי דחריחם דאבני מוקי משנתנו דלא פהלקתא ודלמא הא דעביד רבה פשמואל היינו בגריה שהוא רק איסור דרבנן דחורש פלאחר יד הוא וכמו שהביאו התוס' עצמם מגמ' דסוף פירקין דף מ"ז] אבל בצירוף שהוא לדעת התוס' מלאכה דאורייתא דלמא סבר אבני כר' יהודה דהרי לקמן בסוף פירקין רצה רב יוסף לחלק אליבא דר"ש עצמו שלא התיר ר"ש אלא בגריה שהוא דרבנן ולא במכבה שהוא דאורייתא אלא דמותיב רבא ממוכרי פסות ע"ש לקמן.

והיינו להוכיח דר"ש עצמו מתיר גם באיסור תורה אבל אפתי אין הכרח שהאמורא
שפוסק בגרייה כר"ש שיפסוק ג"כ באיסור תורה כר"ש. ונראה דהתוס' לשיטתיהו
אזלי דבסוף ד"ה ל"ש בדברי רב פתבו שגם בפניוהו יש פדי לצרף וא"כ קשה דה"ל
לאפיי למימר רבותא דאפילו בפניוהו אסור פדי לצרף וכמו דאמר רב אלא ודאי משום
דרב דפוסק כר"י לא הוצרך לאחוז לישנא שיהיה מוכח ממשנה כר"י אבל אפיי שאינו
פוסק כר' יהודה אלא כר"ש הוצרך למימר לישנא דמוכח מיניה למה לא מוקי כר"ש
[וכמו"ש לקמן] וא"כ אי הנה ס"ד בצירוף גם אפיי פוסק כר"י הנה קשה למה לא אמר
אפיי רבותא דאמר רב: והא דקאמר אפיי לעיל משמיה דרבה דעביד כר"ש בגרייה ולפי
מ"ש להוכיח דגם צירוף פוסק אפיי כר"ש א"כ קשה למה נקט גרייה שהוא רק דרבנן
ולמה לא נקט צירוף לרבנותא דאפילו בדאורייתא סובר כר"ש נראה דאפיי קאמר לעיל
כל מיילי דמר עביד כר"ש וכו' והיינו הלכה למעשה א"כ יש לומר בגרייה ראה מרבה
דעביד כר"ש אבל בצירוף לא איבע הלכה למעשה: ובגוף הדבר דפירש רש"י במס'
יומא דצירוף דרבנן ובנדאי דקשיין כל קושית התוס' שם וכאן נלע"ד דמעולם לא עלה
על דעת רש"י ביומא דקאמר אפילו תימא שהגיע לצירוף למימר דר' יהודה עצמו דאומר
עששיות של ברזל פונתו בהגיע לצירוף דאיהו הוא דסובר דבר שאינו מתפנין אסור
והיינו אפי' בדרבנן כדמוכח מגרייה ודאי דלא התיר אלא בלא הגיע לצירוף אלא דאפיי
דידיה אמר אפי' תימא בהגיע לצירוף לדין דפסקינן כר"ש הנה מותר ועל זה מקשה
מדמוקי אפיי קרא כר' יהודה על פרחנן כר"י ס"ל כדפירש רש"י שם ועל זה משני
בצירוף דרבנן לא ס"ל כר"י אבל ר"י ודאי דאוסר אפילו בדרבנן כדמוכח מגרייה.

אלא דקשיא היא גופה למה מחק רש"י ואין שבות במקדש וא"כ אפיי אליבא דנפשיה
אמר ולא לתרץ דברי ר"י ולמה באמתלא אמר בגמ' הטעם דאין שבות במקדש ונהה
ניחא יותר דאפיי בא לתרץ דברי ר' יהודה עצמו לכן נלע"ד הא דצירוף הוא דרבנן הוא
מטעם דהוי מלאכה שאצ"ל אבל לר' יהודה עצמו ודאי דצירוף דאורייתא דהרי ר' יהודה
מחייב מלאכה שאצ"ל וא"כ ניחא סוגיא דהכא וסוגיא דיומא ובהכי ניחא מה שהיה קשה
לפי רש"י דצירוף הוא דרבנן א"כ קשה בסוף שמעתינן דקאמר למימרא דשמואל כר"ש
ס"ל.

ולכאורה תמוה ונלא לעיל בפרק במה מדליקין [דף כ"ב] מפורש פלוגתא דרב ושמואל
וקאמר שמואל בהדיא הלכה כר"ש בגרייה ושם ה"ל להקשות למימרא דשמואל כר"ש
ס"ל נאי משום דשם הנה אמינא דוקא בגרייה שהוא חורש פלאחר יד ונהה רק, דרבנן
פוסק פנותי ולא בדאורייתא א"כ קשה הלא גם צירוף הוא לשיטת רש"י דרבנן.

אבל לפמ"ש ניחא דהא דצירוף הוא דרבנן הוא רק מטעם משאצ"ל א"כ פשיטא דקשה
למה אוסר שמואל בגחלת של עץ: בא"ד ורב אדא לא חש לקושית אפיי ומוקי לה
כהלכתא וכו' אמנם לפי מ"ש לעיל דרב אדא דייק מלישנא דמתני' דע"כ כר"ש.

אתי אין אנו אחראין לומר דמשום דרוצה לאוקמי משנתנו אליבא דהלכתא מוקי לה
כר"ש אלא יכול להיות דרב אדא פוסק כר' יהודה בגרייה ואעפ"כ דחיק לאוקמי אליבא
דר"ש משום דדייקא רישא כר"ש.

ולפ"ז שפיר גרסינו אמר רב אדא אמר רב ואף דפסק רב כר"י מ"מ מוקי משנתנו כר"ש משום דדייקא משנתנו כר' שמעון מדתני רישא בשביל שיוחמו ומה דמסיק בסוף הסוגיא דרב אמר ל"ש וכו' אבל שיעור לצרף אסור לאו לפרש המשנה אמר רב דבר זה דמשנתנו נדאי כר"ש וכו' לאלא רב לעצמו אמר דבר זה להלכה למעשה לשיטתו דפוסק כר"י אינו מותר אלא שיעור להפשיר: ובזה מתורץ מה שיש לדקדק לסברתי דדייקא משנתנו כר"ש א"כ מאי פריד בסוף הסוגיא למימרא דשמואל כר"ש ס"ל ולדידי יפלא מנ"ל דשמואל כר"ש ס"ל דלמא כר"י ס"ל ומשנתנו מפרש אליבא דר"ש משום דדייקא רישא כר"ש.

אבל לפי מ"ש דגרסינו בריש סוגיא אמר רב אדא אמר רב א"כ רב גופי' מוקי משנתנו כר"ש ומה דאמר רב שיעור לצרף אסור לא לפרש המשנה אמר זה אלא להל' א"כ שמואל דפליג ג"כ להלכה אמר א"כ שפיר מקשה למימרא דשמואל כר"ש ס"ל: תוס' ד"ה ל"ש אלא וכו' ושמואל אמר וכו' משמע אפילו במתפונן ולהכי פריד וכו' פתב מהרש"א וצ"ע למאי דאוקמי בשיעור לצרף אמאי לא משמע לי נמי אפי' במתפונן כדנהו משמע ליה מעיקרא.

ולענ"ד לא קשה מידי דבשלמא מתחלה א"כ הנה מוקי רב פאוקימתא דאביי ממש א"כ קשה למה לא אמר פלישנא דאביי ממש דעדף טפי שמלשון זה מוכחא מתני' כר"י ונהו ליה לרב למימר ל"ש אלא פיננהו כדאמר אביי ממש אלא נדאי משום דרצה לומר לשמואל לישנא דאפי' לצרף לרבנותא דלצרף לכתחילה שרי ולכוף נקט גם לרב לשון זה אבל לצרף אסור וא"כ מוכח דשמואל מתיר לצרף לכתחילה ולכוף מקשה ולצרף וכו' מי שרי אבל כדמסיק ל"ש אלא שיעור לצרף ולפירוש רש"י מוקי רב משנתנו כרב אדא ובפינה ממנו מים מחלק בין לצרף ובין להפשיר ולא מצוי לאחוז לישנא דאביי וקושיא מעיקרא ליתא א"כ שוב מהי תיתי לפרש לשמואל דלצרף לכתחלה ג"כ שרי: ולא עוד אלא שאני תפה על הרש"א שהרי סברא זו לדקדק בדברי רב שלא אמר ל"ש אלא פיננהו מוכרח מדבריהם שכתבו לקמן בשטת ר"י דרב מוקי פאביי לגמרי דפיננהו עם המים וכו' וכי קאמר אביי אבל הפינחם שפינה ממנו מים הה"ד דמצוי למימר בד"א בשיעור להפשיר וכו' אלא ניחא ליה למינקט פיננהו משום דמלשון זה דייק דאתי' כר"י ע"ש וא"כ קשה להיפוך על רב למה לא נקט לישנא דאביי ל"ש אלא פיננהו וכו' פיון דמפרש לגמרי פאביי.

וצריך לומר דרב יותר ניחא להשמיענו חידוש דאפילו בפיננהו יש לפעמים איסור צירוף דהיינו במלאוהו כולו ואביי ניחא לי' למינקט ל"ש אלא פיננהו שמהו דייק דלא כרב אדא וכל זה לשיטת התוס'.

אבל לשיטת רש"י בריש מימרי' דרב ל"ש אלא להפשיר אבל לצרף אסור ופירש"י לצרף שפינה ממנו מים וא"כ רב מוקי פאביי ממש בלי שום חידוש דין ונהו לי' לרב למינקט לישנא דאביי ממש שהרי מלשון זה מוכחא משנתנו כר' יהודה אע"כ כמ"ש דמשום דרצה לומר לשמואל דאפי' לכתחלה שרי להכי גם לרב נקט לשון זה: ומה שעלה על דעת הרש"א בזה נלע"ד דס"ל שאין זה דקדוק פלל למימר דנהו לי' לרב לאחוז לישנא דאביי.

דבש'למא אבני דפוסק כר"ש להלכה וכמו"ש התוס' בד"ה מיתם וכו' ומ"מ מוקי משנתנו כר' יהודה משום הך דיוקא דמידי מיתם שפינה ממנו מים קתני ולכה אחז לשון ל"ש אלא פיננהו דבשביל לשון זה נדחק לאוקמי משנתנו דלא פהלכה.

אבל רב דפוסק הלכתא כר' יהודה א"כ אין צריה שום הוכחה וטעם למה מוקי משנתנו כר' יהודה ולכה לא הוצרה למימר הך לישנא פלל: אמנם לפמ"ש לעיל דפלוגתא דרב ושמואל לאו אמשנתנו קאי והא דמוקי רב אדא משמיה דרב משנתנו כר"ש משום דדניקא משנתנו כר"ש בלא"ה ניחא דבש'למא אבני דקאי לפרש המשנה נקט לישנא שיהיה מוכח מהמשנה אבל רב אדרבא משנתנו מוקי כר"ש דרב אדא בריש שמעתין משמין דרב קאמר ועכשיו רב קאי להלכה ולא לפרש המשנה ולכה לא אחז לישנא דאבני דמלשון זה הנה משמע שמוקי משנתנו כר' יהודה והא ודאי ליתא: *דף מ"א ע"ב תוס' ד"ה מיתם וכו' אבל בדבר שהוא מדרבנן לא וכו' ומיהו בלא"ה ק' לפי וכו' גם מהא דאמרי' לעיל דאמבטאות של כפרים אסור לטייל בהם מפני שמזיע יש להוכיח ג"כ דלא פרש"י דהא ע"כ באינו מתפנין איירי דאי במתפנין אפ"י דכרפים נמי אסור ואפ"ה דכפרים אסור אף דאינו מתפנין משום דהוי פסיק רישין' אע"ג דזיעה אינו אלא מדרבנן: דף מ"ב ע"א גמ' למימרא דשמואל כר"ש ס"ל והאמר שמואל וכו' פבר הקשו התוס' בד"ה אפילו של עין.

נמי וכו' דמה ס"ד דמקשה דמשום דסבר שמואל כר"ש בדבר שאינו מתפנין יספור פמותו במשאצ"ל. ונלע"ד דהא פבר כתבתי לעיל דלשיטת הערוף דכפ"ר דלא ניחא לי מותר לכתחילה נוכל לומר דצירוף שפיר הנה פ"ר ודלא פסברת התוס' לעיל ד"ה מיתם וכו'] והא דמשני ר"ש ואף דמודה בפ"ר מ"מ מייירי במאני דחבריה וכדברי הערוף אבל לר"י בפ"ר אף דלא ניחא ליה ודאי חייב אפילו חטאת פדמוכח מפיכה עליונות והובערו תחנותו שהביאו התוס' לעיל.

והנה בהחילוק שיש בפסיק רישיה בין ניחא ללא ניחא כתבו התוס' לקמן דף ק"ג ד"ה בארעא דחבריה הטעם דהוי מלאכה שאצ"ל. וכן מורה לשונם בשמעתין בסוף ד"ה מיתם וכו' אבל ביומא פסחו על שתי סעיפים ומשמע שם בדבריהם שכתבו שם באמצע הדבור (דף ל"ה ע"א) ולא דמי לחותה גחלים להתחמם וכו' ופסור לר"ש פנין שאינו נהנה פלל וכו' וא"כ בבירור לא נתפנין להבעיר אבל בההיא דהבונה פנין שהוא נהנה אנו סהדי שהוא מתפנין וכו' עיין שם בדבריהם ומשמע דלענין פנונה עצמה אף שעושה בלא מתפנין מ"מ במה דנהנה אנו סהדי שמתפנין אלא שהתוס' כתבו פל זה לר"ש בפסיק רישין' אבל במה דלא הנה פ"ר בכל גונו מותר לר"ש דהא דומיא דמודה בפ"ר פליג באינו פסיק רישיה ובפ"ר דמודה היינו בניחא ליה ממילא מאי דפליג ומתיר באינו פ"ר היינו אפ"י בניחא ליה: ולפי זה יש לפנינו לומר לר"י דאוסר אינו מתפנין ובשום מקום לא מצינו שיאמר ר' יהודה בפירוש אינו מתפנין אסור אלא דמתוך דבריו אנו לומדים שאוסר בגרירה וכיוצא בו וא"כ יש לפנינו לומר דר"י פליג אדברי ר"ש דלדידן' שנה אינו פסיק רישיה לפסיק רישיה וכמו שהדין בפ"ר לדברי ר"ש פמו כן לר"י באינו פסיק רישיה ועד כאן לא אסר ר' יהודה אלא בניחא ליה ואף שאינו מתפנין להדיא מ"מ פנין דניחא ליה אנו סהדי שמתפנין אבל במידי דלא ניחא ליה מודה ר"י שמוותר ובגרירה

מִיָּרִי בְּאַרְעָא דִּידְיָה וְנִיחָא לִיה דְּנֻדְאֵי שְׁהֶחְרִיץ שְׁעוֹשָׁה הוּא תִּיקוּן דְּאֵי הָנָה מְקַלְקַל לֹא הָנָה צְרִיף הַגִּמ' לֹמַר דְּהָנָה חוֹרֵשׁ פְּלֹאֲחֵר יָד וּמַעֲתָה אִם נֹאמַר סְבָרָא זֹו לְהִלְכָה דְּר' יְהוּדָה אֵינוּ אוֹסֵר דְּבַר שְׁאֵינוּ מִתְּפֹנֵן אֱלָא בְּאַרְעָא דִּידְיָה א"כ גַּם בְּצִירוּף יֵשׁ לְחִלְקֵי לִר"י בֵּין מְאֵנִי דִּידְיָה וּבֵין מְאֵנִיה דְּחִבְרִין וְכָל זֶה אֵי נִימָא שְׁהֶקְוֵלָא לֹא נִיחָא לִיה הוּא מְשׁוּם דְּנִיחָא לִיה מִיקְרִי יוֹתֵר מִתְּפֹנֵן מְשׁוּם דְּאֵנִן סְהָדִי וּא"כ גַּם לִר"י י"ל סְבָרָא זֹו בְּאֵינוּ פְּסִיק רִישֵׁי אֲבָל אִם נִימָא עֵיקַר הַחֲלוּק בֵּין נִיחָא לִיה וְכוּ' הוּא מְשׁוּם מְלֹאכָה שְׁאֵאצ"ל א"כ תִּינַח לִר"ש אֲבָל לִר"י אֵין שׁוּם חִילּוּק פְּלֵל וּמִינָה דְּגַם לִר"ש אֵין לְחִלְקֵי בֵּין נִיחָא לִיה לֹא נִיחָא לִיה אֱלָא בְּאִסּוּרֵי שְׂבֵת אֲבָל בְּכָל הַתּוֹרָה כְּוֵלָה דְּלֹא שְׁיִיף מְשִׁאצ"ל גַּם לִר"ש אֵין חִילּוּק בֵּין נִיחָא לִיה לֹא נִיחָא לִיה: וּמַעֲתָה נְבִין פְּוֹנֵת דְּבָרֵי הַגִּמ' לְמִימְרָא דְּשְׁמוּאֵל כִּר"ש ס"ל וְכוּ' דְּהָא כִּינּוּן דְּמוֹקְמִינּוּ לְמַתְנִי כִּר"ש וְאַף דְּצִירוּף הָנָה פ"ר כְּרַב דְּהֵכָא מִיָּרִי בְּמַתְנִי דְּחִבְרִיָה וְהוּי פְּסִיק רִישֵׁיה דְּלֹא נִיחָא לִיה וְכוּש"ל וְהִי סְבוּר הַמְקַשָּׁה שְׁעֵיקַר קוֹלָא דְּר"ש בְּלֹא נִיחָא לִיה הֵינּוּ מְשׁוּם מְשִׁאצ"ל וּא"כ מְפָלֵל דְּשְׁמוּאֵל סְבַר כִּר"ש אַף בְּמִשְׁאֵצ"ל וְשְׁפִיר הַקְּשָׁה אֲפִילוּ שְׁל עֵץ וְהַתְּרַצֵּן דְּמִשְׁנֵי בְּדָבָר שֶׁא"מ סְבַר כִּר"ש וּבְמִשְׁאֵצ"ל סְבַר כִּר"י וְלִכְאוּרָה מֵאֵי דְּאָמַר בְּדָבָר שֶׁא"מ סְבַר כִּר"ש הוּא מִיָּתֵר שְׁפָכֵר אָמַר בְּדָבָרֵי הַמְּחֻשָּׁה וְלֹא הָנָה לִי לְשִׁנוֹת רַק בְּמִשְׁאֵצ"ל סְבַר כִּר"י וְאֵי מְשׁוּם שְׁרָצָה לֹמַר שְׁאֵף בְּזָה סוֹבֵר כִּר"ש אֲפ"ה בְּזָה סוֹבֵר כִּר"י וְלֹאפּוֹקֵי מְדַעַת הַמְקַשָּׁה א"כ הָנָה לִי לְמִימַר בְּלִשׁוֹן הַזֶּה נְהִי דְּסוֹבֵר כִּר"ש בְּדָבָר שְׁאֵינוּ מִתְּפֹנֵן אֲפ"ה בְּמִשְׁאֵצ"ל סוֹבֵר כִּר"י וְלִדְיָדִי נִיחָא בְּחֵד מִתְּרֵי טַעְמֵי אוּ שְׁהַחִילּוּק בֵּין הַמְקַשָּׁה לְהַתְּרַצֵּן דְּלַדַּעַת הַמְקַשָּׁה הָנָה מְצַרֵּף פְּסִיק רִישֵׁיה וְהִי סְבוּר עֵיקַר הַהֵיָתֵר בְּלֹא נִיחָא לִי הוּא מְשׁוּם מְשִׁאצ"ל וְהַתְּרַצֵּן הַשֵּׁיב לוֹ דְּמְצַרֵּף לֹא חָשִׁיב פ"ר וּא"כ כִּי הֵם דְּבָרֵי הַתְּרַצֵּן לֹא כְּשִׁעְלָה עַל דַּעֲתָה דְּגַם בִּפ"ר סוֹבֵר כִּר"ש לֹא כֵן הוּא בְּדָבָר שְׁאֵינוּ מִתְּפֹנֵן הוּא דְּסְבַר כִּר"ש אֲבָל לֹא בִּפ"ר וּמְמִילָא בְּמִלְאכָה שְׁאֵאצ"ל פּוֹסֵק כִּר"י.

אֵי נְמִי שְׁגַם לַדַּעַת הַתְּרַצֵּן הָנָה מְצַרֵּף פ"ר אֱלָא שְׁלַדַּעַת הַמְקַשָּׁה עֵיקַר הֵיָתֵר לֹא נִיחָא לִי הוּא מְשׁוּם דְּהָנָה מְשִׁאצ"ל וְנִיחָא לִי הָנָה צְרִיכָא לְגוֹפֵא וְהַתְּרַצֵּן סוֹבֵר הַהֵפְרֵשׁ בֵּין נִיחָא לֹא נִיחָא לִי הוּא שְׁלֹא נִיחָא מִיקְרִי אֵינוּ מִתְּפֹנֵן מִשֶׁא"כ נִיחָא לִי מִיקְרִי מִתְּפֹנֵן וְהֵכִי מִשְׁנֵי לִי בְּדָבָר שְׁאֵינוּ מִתְּפֹנֵן דְּהֵינּוּ בְּלֹא נִיחָא לִי סְבַר כִּר"ש וְלֹא כְּשִׁעְלָה עַל דַּעֲתָה שְׁהַטַּעַם בְּזָה הוּא מְשׁוּם מְלֹאכָה שְׁאֵאצ"ל אֱלָא הַטַּעַם בְּזָה דְּמִיקְרִי אֵינוּ מִתְּפֹנֵן.

וְעַל פִּי סְבֵרַת הַנֵּץ לְעַמְדָתִי עַל עוֹמֵק דְּבָרֵי הָרֵא"ש שְׁפָל חִקְרֵי לֵב נִלְאוּ וְלֹא מְצִאוּ יְדֵיהֶם לְעַמּוּד עַל דְּבָרֵי בְּפָרֵק שְׁמוֹנָה שְׂרָצִים סִימָן ט' שְׁכַתְבֵּי שְׁם לְעַנְנֵי לְשִׁתּוֹת מְשִׁקִּין לְרַפּוּאָה וְהוּא מְשִׁקָה הַמְסָרֵס וְכַתֵּב הָרֵא"ש וְלֹא שְׁיִיף דְּבָרֵי בְּעַל הָעָרוּף דְּאוֹמַר לֹא אֹסֵר ר"ש פ"ר אֱלָא בְּנִיחָא לִיה דְּהֵינּוּ דוֹקָא לְעַנְנֵי שְׂבֵת דְּבַעֲיָנוּ מְלֹאכָת מְחֻשְׂבֵת אֲבָל בְּשִׁאֵר אִסּוּרִים לֹא בְּעֵינֵי דְּנִיחָא לִי מְדַפְרִיף הַש"ס בְּפָרֵק פֶּל הַתְּדִיר גְּבִי הַמְתַּנְדֵּב יֵין מְזֻלְפוֹ ע"ג הָאִישִׁים וְהֵא קְמַכְבָּה אֵע"ג דְּלֹא נִיחָא לִי כִּיבּוּי וְהַקְּשָׁה מְהֵר"ל מְפָרָא וְהֵלֵא מְסִיק שְׁם בְּזַבְחִים דְּלִר"ש בְּאֵמַת שְׁרִי וְעֵינֵי בְּבֵה"ז שְׁהֵבִיא דְּבָרֵי וְכָל שְׁיִנּוּיֵי דִּידְיָה דְּחוֹקִים וְעֵינֵי בְּמַג"א סִימָן ש"כ ס"ק כ'.

וְלִדְיָדִי דְּבָרֵי הָרֵא"ש כְּרֵאִי מוֹצְקִים וְהֵנָה זֶה פְּשוֹט שְׁאֵין פְּוֹנֵת הָרֵא"ש שְׁכַבְעַל הָעָרוּף עֲצָמוֹ לֹא הֵתִיר רַק בְּשְׂבֵת וְלֹא בְּשִׁאֵר אִסּוּרִים שְׁכַבְעַל הָעָרוּף הֵבִיא כְּמָה רְאִיוֹת מְשִׁאֵר

איסורים ומסוגליא זו עצמה דזבחים הביא הערוף ראיה והרא"ש העתיק דברי הערוף בפרק הבונה.

אבל כוונת הרא"ש לפי שהרא"ש דחה כל ראיות הערוף שם גם מה שהביא מדיני שבת ועכשיו קאמר הרא"ש פאן שאפילו אם נרצה לסמוך על דברי הערוף בדיני שבת אבל עכ"פ בשאר איסורים אי אפשר לסמוך על דבריו שהם נגד סוגיית הגמ' בפרק כל התדיר ומביא ראיה מהמקשה שהקשה והא קמכא.

והנה בנדאי ששונות מהר"ל מפראג באמת קשה שהרי מסיק דלר"ש שרי אבל עיקר כוונת הרא"ש לפי דעתי דבר שפבר כתבתי שאם נימא הקולא בלא ניחא משום דהוי מלאכה שאין צריך לגופה ממילא שייכא סברא זו רק לר"ש אבל לר"י לא שייכא קולא זו דלר"י אין חילוק אפי' בשבת בין צריך לגופי' או לא ומינה דגם לר"ש לא שייכא קולא זו רק בשבת אבל לא בשאר איסורים דבשאר איסורים גם לר"ש אין חילוק בין צריך לגופי' או לא.

אבל אי נימא הקולא של לא ניחא ליה משום דזה הוה אינו מתפנין גמור משא"כ בניחא ליה זה מתפנין גמור דאנו סהדי דנהנה ומתפנין א"כ גם בשאר איסורים שייך חילוק זה לר"ש בפסיק רישיה ומינה דאף לר' יהודה אין לנו ראי' שאוסר אינו מתפנין באינו פסיק ריש' אף בלא ניחא ליה שהרי לא שמענו מר"י אוסר אינו מתפנין מפורש רק ממה שאוסר גרירה דמטה וקסא וכיוצא ונהרי בדינו לומר דמיירי בארעא דידי' וא"כ המקשה שהקשה על שמואל והא קמכא אף דלא סליק אדעתא דשמואל כר"ש והוה סבר דשמואל ס"ל כר' יהודה אפתי היא גופא מנ"ל דאוסר ר' יהודה דבר שאינו מתפנין אף בלא ניחא לי' דמכא ונדאי דלא ניחא ליה לכבות אלא נדאי דסובר המקשה דלר"י אין שום סברה לחלק בין ניחא וכו' פנין שאוסר מלאכה שאין צריך לגופה ומינה דגם לר"ש בשאר איסורים אין חילוק ואף דמתיר זילוף דשמואל שם לר"ש היינו משום דלא מיתקב פסיק רישיה כמו"ש רש"י ובמה דאינו פ"ר נדאי דמותר לר"ש אף בניחא ליה אבל בפ"ר דאוסר ר"ש אין שום חילוק בשאר איסורים בין ניחא ללא ניחא.

ואמנם לסברת הפוסקים דזילוף ע"ג גחלים מיקרי פ"ר ואפ"ה מתיר שמואל לר"ש וצריך לומר באמת הטעם משום דהנה פ"ר דלא ניחא ליה וזה אחת מראיות הערוף שהביא מדהתיר זילוף ע"ג גחלים וצריך לומר שגם בשאר איסורים הדין כן ולפ"ז נוכל לומר דגם ר"י אינו אוסר דבר שא"מ (בניחא) [צ"ל בלא ניחא] ליה א"כ קשה בשמעתין דקאמר לימא דשמואל כר"ש ס"ל ונהרי גם לר"י מותר וצריך לומר דצירוף מיקרי פ"ר לדברי המקשה ופ"ר נדאי דאוסר לר"י אפי' בלא ניחא ליה ולכך מוכח דסובר כר"ש.

ולפי זה רב דאמר שיעור לצרף אסור ולפרושי מתניתין קאתי ולא כמו"ש לעיל בתחילת הסוגיא דרב שמעתא באנפי נפשי' קאמר ועכשיו אני אומר דשטחית הלשון לא שנו משמע דלפרושי מתני' קאתי וקשה למה לא אחז לישנא דאב"י ל"ש אלא פינוהו שהוא לשון יותר מורנוח לפירוש המשנה דמזה מוכח שהמשנה אוסרת הצירוף וכמו"ש התוס' וצריך לומר כמו"ש לעיל דרב דפוסק כר' יהודה אין צריך שום הוכחה דפשיטא דמוקמינן מתני' כר"י כהלכה.

אֵלָא דְקַשְׁיָה הִיא גּוּפָה מִנ"ל דְּמִשְׁנֵיתֵינוּ בְּמֵאנֵי דִידְיָה וְדַלְמָא מִיְיָרֵי בְּמֵאנֵי דְחִבְרֵי וְהִנְהוּ
לָא נִיחָא לִיה נְאֻף לִר"י מְוֹתֵר אַם הִצְיָרוּף אִינוּ פ"ר וְא"כ הִנְהוּ לִי לְרַב לְמִימֵר לִישְׁנָא
דְּאַבְיֵי ל"ש אֵלָא פִּינוּהוּ וּמְזָה הִנְהוּ מוּכַח דְּמִיְיָרֵי בְּמֵאנֵי דִידְיָה אֵלָא וְדַאי דְרַב סוּבֵר דְלִר'
יְהוּדָה אִין שׁוּם סְבָרָא לְחַלְקֵי בֵין מֵאנֵי דִידְיָה אוּ לָא שְׁהָרֵי הוּא אוּסֵר מְלֵאכָה שְׁאִין צָרִיף
לְגוּפָה וּמִינְהוּ דְלְרַב אוּסֵר לְזַלְף ע"ג גְּחֻלִּים מִשׁוּם מְכַבֵּה אֶפִּילוּ לִר"ש אַם זְיָלוּף הוּא פ"ר
דְּבִשְׁאָר אִיסוּר ר"ש בְּמֵלֵאכָה שְׁאִין צָרִיף לְגוּפָה שְׁנָה פְּמוּ לִר"י וּבְזָה עֲמַדְתִּי עַל דְּבָרֵי
הֶרְמֵב"ם בְּפָרְק י"ו מֵה' מַעֲה"ק הִלְכָה י"ו שְׁפַתְב וְכִיצַד עוֹשִׂין בֵּינָן הֵבֵא בִפ"ע נוֹתֵן עָלָיו
מְלַח וּמְנַסְכוּ כְּלוּל ע"ג הַשִּׁיתִין כְּכֹל הַנְּסָכִים וְהִנְהוּ תְּמָהוּ עָלָיו אִיף פָּסֵק דְלֵא כְּשִׁמוּאֵל
שְׁאֵמֵר בְּפָרְק כָּל הַתְּדִיר דָּף צ"א ע"ג הַמְתַּנְדֵּב זֵין מְזַלְפוּ ע"ג הָאִישִׁים וְהִנְהוּ כְּכֹל הַדְּבָרִים
שְׁפַתְב מְפָרְשֵׁי דְבָרָיו לֹא מְצֵאתִי דְבָר בְּרוּר דְּאִיף יוּכַל הֶרְמֵב"ם לְדַחֹת דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל
מִהִלְכָה בְּמָקוֹם שְׁאִין אֲמוּרָא חוֹלֵק עָלָיו אֲבָל לִפְמ"ג נִרְאָה דְּהֶרְמֵב"ם סוּבֵר דְּזִילוּף מִיְקָרֵי
פְּסִיק רִישׁוֹי שְׁנֵדַאי מְכַבֵּה וּשְׁמוּאֵל סוּבֵר כְּדְבָרֵי הָעָרוּף דְּאֶפִּילוּ בְּשְׁאָר אִיסוּרִים מִתִּיר
ר"ש פ"ר דְלֵא נִיחָא לִיה וּלְפ"ז גַּם לִר"י יֵשׁ לִזְמַר כֵּן בְּמָה שְׁאִינוּ פְּסִיק רִישׁוֹיָה וְכִמוּ
שְׁפַתְבְּתִי וְא"כ בְּצִירוּף בְּמֵאנֵי דְלֵא דִילְיָה מְוֹתֵר לִר"י אִף בְּשִׁיעוּר לְצָרְף וּמִי הִכְרִיחוּ
לְרַב לְאוּקְמֵי מִשְׁנֵיתֵינוּ בְּמֵאנֵי דִילְיָה לְאַסוּר בְּשִׁיעוּר לְצָרְף.

וְאִם הָיָה הוֹכְחָה מְדַאֲמֵר פִּינוּהוּ וְכְדְבָרֵי אַבְיֵי הִי לֹו לִזְמַר בְּלִשׁוֹן שְׁאֵמֵר אַבְיֵי אֵלָא וְדַאי
דְרַב סוּבֵר שְׁאִין סְבָרָא לְחַלְקֵי לִר"י בֵּין נִיחָא לֵלֵא נִיחָא שְׁהָרֵי ר' יְהוּדָה מְחִיב בְּמֵלֵאכָה
שְׁאִין צָרִיף לְגוּפָה וְכַנ"ל וְא"כ מְמִילָא גַּם לִר"ש בְּשְׁאָר אִיסוּרִים אִין לְחַלְקֵי וְדֵלֵא כְּשִׁמוּאֵל
וְלִכּוֹן דְּחָה הֶרְמֵב"ם דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל בְּזִילוּף וְהַמְקַשָּׁה שְׁהַקְשָׁה לְמִימְרָא דְשְׁמוּאֵל כִּר"ש אִף
דְּלִשְׁמוּאֵל יֵשׁ לִזְמַר דְּקָאֵי גַּם לִר"י וּבְמֵאנֵי דְלֵא דִילְיָה מ"מ הַמְקַשָּׁה הָיָה סוּבֵר דְּצִירוּף
הִנְהוּ פ"ר וְא"כ וְדַאי דְשְׁמוּאֵל כִּר"ש וְהַתְּרַצֵּן דְּחָה לְחַלְקֵי בֵּין דְבָר שְׁאִין מְתַכְּנִין לְמֵלֵאכָה
שְׁאִין צָרִיף לְגוּפָה.

עוֹד נִלְע"ד לְתַרְץ דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם וְהוּא כְּאֶשֶׁר נְדַקְדַּק בְּסוּגְיָא דְזִבְחִים דְּמִסִּיק לֹא קִשְׁיָא
הָא לִר"י וְהָא לִר"ש וּמַעוּלָם לֹא מְצִינוּ בְּש"ס עַל לִשׁוֹן אֲמוּרָא שְׁיֵאמֵר לִשׁוֹן זֶה הָא
כְּפִלוּנֵי וְכִף הִנְהוּ לִי לְמִימֵר לֹא קִשְׁיָא הָא ר"י וּשְׁמוּאֵל דְּאֵמֵר כִּר"ש.

וְעוֹד בֵּינָן דְּמִשְׁנֵי בְּרִייתוֹת הַקְשָׁה הִנְהוּ לִי לְמִימֵר הֵינִי ר' יְהוּדָה לֹא לְמִימֵר הָא ר"י וְעַכ"פ
הָא ר"ש וְדַאי תְּמוּהָ אַם הִי הַפְּנוּנָה עַל דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל וְלִכּוֹן נִלְע"ד שְׁכָל זֶה מְדְבָרֵי הַמְקַשָּׁה
שְׁהַמְקַשָּׁה יָדַע שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ לְדַחֹת דְּהָרֵי ר' יְהוּדָה וּשְׁמוּאֵל סְבֵר כִּר"ש וְלִכּוֹן הִבִּיא שְׁנֵי
בְּרִייתוֹת.

בְּרִייתָא חֲדָא סְתָם וּפְסֻקִין פְּדְבָרֵי ר"ע לְסְפָלִים וְלֹא הִזְכִּיר שׁוּם הוֹכְחָה לְזָה וּבְרִייתָא
שְׁנֵי דְתַנִּי ג"כ לְסְפָלִים וּמְבִיא לְזָה הוֹכְחָה דְּאִי לְאִישִׁים הָא כְּתִיב לֹא יִכְבֶּה וְא"כ קִשְׁיָין
אֲהַדְדֵי דְלֵמָּא בְּרִייתָא חֲדָא אֲמָרָה הוֹכְחָה זֹו וּבְרִייתָא אֵידָף לֹא אֲמָרָה הוֹכְחָה וְעַל פְּרָחִין
צָרִיף לִזְמַר דְלֵא קִשְׁיָא הָא ר"י וְלִר"י שְׁפִיר אִיכָּא וְהָא ר"ש וְלִר"ש לִיכָּא הוֹכְחָה וְאֵעֵפ"כ
עַכ"פ לְדִינָא סוּבֵר גַּם ר"ש שְׁהוּא לְסְפָלִים וְא"כ נִסְתָּרוּ דְבָרֵי שְׁמוּאֵל.

וְעַל זֶה לֹא מְשַׁנֵּי הַגַּמ' מִיְדֵי וְנִדְחוּ דְבָרֵי שְׁמוּאֵל וּלְכַף פְּסֻקֵי הֶרְמֵב"ם דְלֵא כְּשִׁמוּאֵל וּמָה
דְּקָאֵמֵר פָּאן בְּסוּגְיָין לְמִימְרָא דְשְׁמוּאֵל כִּר"ש ס"ל וְכו' עַל הַמְקַשָּׁה קְמַתְמָה שְׁהוֹצְרָף
לְהִבִּיא שְׁנֵי בְּרִייתוֹת וְלֹא סָגִי לִי בְּחֲדָא מְשׁוּם דְלֵא תִימָא הָא מְנִי ר"י הִיא וְעַל זֶה מְקַשָּׁה

למימרא דשמואל כר"ש ס"ל והאמר וכו' אבל לא של עין וא"כ על פרחין כר' יהודה סבירא ליה [עד פאן מצאתי]: גמ' ולמאי דסליק אדעתא מעיקרא וכו' ואמר ר"נ וכו'.

הא דהוצרף להקדים ואמר ר"נ הלכה כר"ש בן מנסיא ולא אמר בקיצור ולמאי דסליק אדעתא דספל הרי הוא פאמבטי. אם פן לר"ש ב"מ רחיצה בחמין ליכא משום דאיכא למימר אין הכי נמי דליכא וכל הנה ברייתות דלעיל דרף ל"ט ודרף מ' ע"א דמבואר בהו בשבת רחיצה בחמין דלא פר"ש בן מנסיא אבל לר"נ דאמר הלכה כר' שב"מ ור"נ תלמיד רב ושמואל ורב ושמואל לעיל בדרף מ' ע"ב תרנוניהו התירו חמין שקהחמו מע"ש אלא דלרב אפילו כל גופו אבר אבר ולשמואל פניו וידיו ורגליו וא"כ לר"נ פריה שפיר ואלא רחיצה בשבת בחמין ליכא: שם מי סברת ר' שמעון ב"מ אסיפא קאי ארישא קאי.

והקשה מהרש"א בתוס' ד"ה מי סברת וכו' דמי הכריחו לומר דר' שמעון ארישא קאי ודלמא אסיפא קאי אלא דרב יוסף דאמר ספל הרי הוא פאמבטי אליבא דת"ק קאי דמתיר בכוס בכל גונו וקאמר דספל הרי הוא פאמבטי ואינו מותר אלא חמין יוסף צונן עיין שם במהרש"א ולדידי יפלא דספל הרי הוא פאמבטי משמע שהוא ממש פאמבטי וא"כ אין לחלק בין ת"ק לרשב"מ.

ומה שהביא מהרש"א ראיה מדברי התוס' דלקמן בד"ה נותן אדם שפיתבו דדברי ר"ח דספל אינו פאמבטי יש לפרש דקאי אר"ש בן מנסיא וכו' עיין שם אומר אני וכי לא יש הפרש בין לשון שלילה דספל אינו פאמבטי ללשון ספל הרי הוא פאמבטי דלשון שלילה די אם שלול ממנו אף לדבר א' כבר אינו פמוהו ושייך לומר שאינו פאמבטי אבל לשון ספל הרי הוא פאמבטי לגמרי מדמהו לאמבטי וכיין שהוא אומר זה מסברא א"כ מצד הסברא אומר שספל יש להחמיר בו פאמבטי אם פן לר"ש בן מנסיא יש להחמיר בו פאמבטי ולקמן בדברי התוס' נאריה יותר: שם אמר ר"ה ברי' דר"י חזינא לרבא דלא קפיד אמנא מדתני ר"ה נותן אדם קיתון של מים וכו' וכתב הרי"ף דמסקנא דשמעתין דהלקתא כב"ה דקאמר ר"ה ברי' דר"י חזינא לרבא וכו'.

וכתב הרא"ש דסבר הרי"ף אף למסקנא אפתי ר"ש ב"מ ארישא קאי וקאתי ר"ה לאפוקי מרב נחמן דפסק כרשב"מ [ויפסק זה קולא הוא להקל באבמטי חמין לתוך צונן עיין ברא"ש] וכתב הרא"ש שאין הכרח לזה ומצינו לאוקמי פסק דרב נחמן גם למסקנא ולומר דלמסקנא ר"ש ב"מ אסיפא קאי דדוקא לפי ההנהגה אמינא של רב יוסף הוכרחנו לומר דארישא קאי אבל לרב חזינא קאי אסיפא ורב הונא ברי' דר"י לאפוקי מרב יוסף אתי דאמר ספל הרי הוא פאמבטי וקאתי רב הונא לומר דרבא לא קפיד אספל והתיר בו כמו בכוס דלא פרב יוסף עיין ברא"ש.

ואני אומר דשמעתין קשיתיה לרי"ף לפרש פן שאם אנו מפרשים דרב הונא לאפוקי מרשב"מ א"כ כשפא לדחות ולומר שאני התם דמפסיק פלי הוא שפיר דדחי ואומר לעולם הלכה כרשב"מ ואסור צונן לתוך חמין ושאני הכא דמפסיק פלי.

אבל אם נפרש דאתא לאפוקי מרב יוסף א"כ רב אשי [צ"ל רב הונא] שפא לדחות דברי רב הונא ברי' דר"י הכי קאמר לעולם פרב יוסף דספל פאמבטי ושאני הכא דמפסיק פלי א"כ פינן דמקיים דברי רב יוסף דספל פאמבטי א"כ למה אמר ר' חזינא קיתון של מים

לתוך ספל של מים הנה לי למימר רבותא יותר שאפילו לתוך אמבטי מותר בהפסק פלי שְהרי אם מותר בספל מותר גם באמבטי לרב יוסף דספל הרי הוא פאמבטי.

אלא ודאי כפי הרי"ף דרב הונא ורב אשי לא לדחות ולקיים דברי רב יוסף אתי אלא לדחות ולקיים דברי רב נחמן ורב אשי [צ"ל רב הונא] אתי לקיים דברי רב נחמן ושאני הקא דמפסיק פלי ולכן אפי' בספל מותר אפילו צונן לתוך חמין אבל בלא הפסק פלי אפי' כוס אסור צונן לתוך חמין ודוק.

אמנם יש לדחות ולומר דלמסקנא [רשב"מ] אסיפא קאי ור"ה ורב אשי לדחות ולקיים דברי רב יוסף והא דלרב אשי אמר ר' חייא לתוך ספל ולא אמר רבותא יותר אפילו לאמבטי יש לומר דאף דמועיל הפסק פלי בספל מ"מ באמבטי ממש אינו מועיל ואף דלרב יוסף ספל הרי הוא פאמבטי ולא לגמרי פאמבטי קאמר לכל מילי וכסברת מהרש"א ותוס' ה"ל אף למה שכתבתי דלשון דספל פאמבטי לגמרי משמע א"כ ניחא דעת הרי"ף ויבואר אחר זה בדברי התוס': בתוס' ד"ה מי סברת וכו' היינו דוקא למה דס"ד וכו' וא"ת למה דס"ד דארישא קאי וכו' כוס נמי הרי הוא פאמבטי וכו' ולכאורה פלא דקושיא זו הנה להם להקדים בתחילת הדיבור קודם שפירשו דרשב"מ אסיפא קאי.

ונראה דלכאורה אין מקום לקושיא זו דהרי רב יוסף היא גופה קמ"ל דר"ש ב"מ ארישא קאי והכי קאמר ספל הרי הוא פאמבטי ואם פן על פרחין רשב"מ ארישא קאי. אלא דקשה הרי מנה עדיין אין הוכחה דרשב"מ ארישא קאי אלא בצירוף דברי ר"נ דהלכה כרשב"מ וכו' הא הוא עפ"י קושיא דאל"כ רחיצה בחמין בשבת ליפא ועדיפא ה"ל לרב יוסף לומר כוס הרי הוא פאמבטי ואז ממילא שמעינן דרשב"מ ארישא קאי דאל"כ איך משפחת כוס פאמבטי לא לת"ק ולא לר"ש בן מנסיא אלא ודאי דארישא קאי וגם שמעינן דהלכה כרשב"מ דלת"ק כוס אינו פאמבטי אלא ודאי דלרב יוסף בספל גופה קמ"ל שהיא פאמבטי ושפיר הקשו דמאי קמ"ל והוכרחו לתרץ דלב"ה קמ"ל.

אלא דאפתי יש לתרץ כמו שכתבתי דהיא גופה קמ"ל דרשב"מ ארישא קאי ומה שכתבתי דהנה ליה למימר כוס הרי הוא פאמבטי די"ל דאף דכוס הוא פאמבטי לרשב"מ דאסור צונן לתוך חמין כמו באמבטי אפתי יש הפרש דבאמבטי אסור צונן לתוך חמין אפילו בהפסק פלי משא"כ בכוס דאפילו לרשב"מ דאוסר צונן לתוך חמין מ"מ בהפסק פלי שרי אבל ספל לגמרי הרי הוא פאמבטי דאפילו הפסק פלי לא מהני להכי קאמר ספל הרי הוא פאמבטי ולא קאמר כוס הרי הוא פאמבטי.

אלא דלפי זה מוכרח הוא דלרב יוסף דספל הרי הוא פאמבטי דאפילו הפסק פלי לא מהני א"כ קשיא במסקנא דשמעתין דקאמר ר"ה לרב אשי דלמא שאני התם דמפסיק פלי והנה למסקנא דשמעתין רבא דלא קפיד אמנא היינו לאפוקי מרב יוסף וכמו שכתב הרא"ש לדחות דברי הרי"ף וא"כ ר"ה דאמר לרב אשי שאני התם היינו לקיים דברי רב יוסף וא"כ איך קאמר שאני התם דמפסיק פלי והרי מוכח דלרב יוסף לא מהני בספל הפסק פלי.

אֵלָא ע"כ דגם לרב יוסף מהני בספול הפסק פלי ונהו לי' לרב יוסף לומר פוס הרי הוא פאמבטי ונשפיר הקשו התוס' לומר דמה קמ"ל רב יוסף בספול יוכל זה פשפבר הקדימו בריש הדיבור דלמסקנא ר' שמעון ב"מ אסיפא קאי אבל אי הנה אמרינן גם למסקנא ארישא קאי רשב"מ וא"כ רב הונא בריה דר"י ורב הונא דאמר לרב אשי לדחות ולקניי דברי רב נחמן קאי כפי הרי"ף ולא לדחות ולקניי דברי רב יוסף וא"כ לרב יוסף שפיר י"ל דספול הוא פאמבטי ונלא מהני הפסק פלי א"כ לא הנה מקום לקושית התוס' ודו"ק: ומעתה הרי"ף לא ניחא לי' בתירוץ התוס' דרב יוסף לב"ה אתי לאשמועין שיהרי אין הלכה כב"ה ועל פרחין צריף לתרץ פפי שתירצתי דהיא גופה קמ"ל דארישא קאי ומוכרח לומר מדנקט ספול ולא נקט פוס דבספול לא מהני לרב יוסף הפסק פלי א"כ ממילא מוכח דדברי ר"י ברי' דרב יהושע לדחות דברי רב נחמן בא פפירוש הרי"ף ודו"ק: בתוס' ד"ה נותן אדם וכו' וי"ל דהשתא קמ"ל בין חמין לתוף וכו' דההיא דספול אינו פאמבטי הנה אמין' דקאי ארשב"מ וכו'.

והנה יפלא אפתי הנה ליה למימר ספול הרי הוא פכוס ונשפיר הנה ידעינן הפל [ואולי דגם בזה הנה אמין' לחצאין דספול הוא פכוס שאינו אסור חמין לתוף צונן פאמבטי אפי' חמין לתוף צונן אסור אבל אינו פכוס לגמרי להתיר אפילו צונן לתוף חמין ואולי מזה יש ראיה למחרש"א לעיל בדברי התוס' בד"ה מי סברת לחלק בדברי רב יוסף דספול פאמבטי אפ"ה אינו לגמרי פאמבטי רק לת"ק ולא לר"ש ב"מ] ועוד קשה תינח דלא סגי בהך מימרא דספול אינו פאמבטי לחוד אבל איפכא קשה דסגי ליה לר' חייא במה דתני נותן אדם קיתון של מים וכו' ולמה ליה לר' חייא למיתני כלל הך דספול אינו פאמבטי.

ונראה דפליגתא דר' חייא ורב יוסף הוא פלוגתא רחוקהבב' קצוות את אשר אסר ר' חייא התיר רב יוסף ואת אשר אסר רב יוסף התיר ר' חייא דלרב יוסף ספול פאמבטי א"כ רשב"מ ארישא קאי ויצא לנו לרב יוסף חומרא פכוס דאסור צונן לתוף חמין לרשב"מ דהילכתא פנותיה אבל פאמבטי נשאר קולא דמותר חמין לתוף צונן דבאמבטי לא פליג רשב"מ פלל.

ולרשב"מ שנים אמבטי וכוס ולר' חייא ספול אינו פאמבטי ור' שמעון בן מנסיא אסיפא קאי ויש לנו קולא בספול וכוס להתיר אפי' צונן לתוף חמין מה שאסר רב יוסף ונגד זה יש לנו חומרא לאסור אמבטי לגמרי אפילו חמין לתוף צונן מה שמתיר רב יוסף.

ואי הנה אמר ר' חייא רק ספול הוא פכוס או הנה אמר רק מימרא שניה דנותן אדם קיתון וכו' אף דשפיר הנה ידעינן הקולא להתיר ספול וכוס אפילו צונן לתוף חמין אבל אפתי הנה אמין' דרשב"מ ארישא קאי ור' חייא דאמר נותן וכו' אי ספול הוא פכוס בא לפסוק הלכה כת"ק ודלא כרשב"מ וכאשר באמת פן הוא לרי"ף ולכן אמר ר' חייא מתחלה ספול אינו פאמבטי ושוב הראה שאין די לו בזה לחוד דאפתי איפא למימר דספול אינו פאמבטי דרשב"מ לאסור אפילו חמין לתוף צונן אבל חמין לתוף צונן אסור ולכך תני ברייתא שניה נותן אדם וכו' להתיר גם זה וממילא מוכח דרשב"מ ארישא קאי א"כ אין לנו פאמבטי שום איסור לשום תנא רק צונן לתוף חמין ובאמרו ספול אינו פאמבטי על פרחין להתיר צונן לתוף חמין אתא א"כ מימרא שני' דנותן אדם קיתון וכו' מיותר אלא ש"מ דר' שמעון ב"מ אסיפא קאי.

והרי"ף שפסק דרשב"מ ארישא קאי אולי סובר כתי' השני של התוס' דההיא דלעיל היינו הך דהכא שבזה מתורצים שני הקושיות של התוס' ודו"ק: ע"ב גמ' אין נותנין כלי וכו' הנה בגמ' נאמר על זה ב' טעמים לרבה ולרב יוסף ולרב יצחק לכל מר פדאית ליה ובאמת היה לנו טעם אחר והוא מטעם המבואר לעיל דף כ"ט לא יקוב אדם שפופרת וכו' שהוא שמא יסתפק ממנו ואף שאין שינוי כלל בשמן הנוטף פבוי מ"מ אסור הסיפוק משום מוקצה וגזרי' נתינת הכלי אטו סיפוק ואין לומר שהיא גזירה לגזירה פיון שמוקצה דרבנן שהרי הרמב"ם בפ"י מה' שבת ה' י"ב כ' טעם אסור נתינת כלי מנוקב על הגר ג"כ שמא יסתפק מן המוקצה.

ואף שבאמת יש לתמוה על הרמב"ם ומה חסר לו באיסור הכיבוי ונקט איסור המוקצה נלע"ד דלדעת הערוך שהביאו התוס' בדף ק"ג ע"א בד"ה ל"צ וכו' שפסיק רישיה דלא ניחא ליה מותר לגמרי לר"ש ואפילו לכתחילה א"כ מטעם כיבוי ליכא שום איסור שהרי אינו מכונן לכבות ואף שהוא פ"ר מ"מ לא ניחא ליה בכיבוי זה: ונלע"ד שהרמב"ם במתק לשונו המתיק שלא שינוי בסוגיא זו דנתינת כלי תחת הגר גזירה שמא יסתפק שהרמב"ם כתב שם גזירה שמא יקח מן השמן שבכלי שהרי לא נמאס בגר עכ"ל.

וא"כ פאן בסוגיא שמן זה המטפף מן הגר להפלי כפר ה' בגר ונמאס ואין לגזור בו שמא יסתפק. ותדע שזה פונת הרמב"ם שא"ל שפונת הרמב"ם דא"כ איך הותר כלל הדלקת גר שמן בכלי בשבת ונגזור שמא יסתפק מן השמן שבגר עצמו ולכן הוצרך הרמב"ם לחדש שמן שבגר מאיס זה אינו דמשמן שבגר ודאי בלא"ה אינו טועה להסתפק.

ותדע שהרי אם חיבר הפלי שיש בו השמן אל הגר בסיד או בחרסית מותר ונהרי אין חיבור זה גורם שינמאס השמן שבכלי המנוקב הנה שהרי אף שהפלי מחובר אל הגר מ"מ השמן אינו בגר אלא ודאי שפיון שהוא מחובר כפר אינו טועה וא"כ למה הוצרך הרמב"ם לחדש סברת המיאוס אלא ודאי שהרמב"ם בא לתרץ סוגיא דשמעתין וכנ"ל: אבל אין לומר דלהכי אי אפשר לפרש טעם משנתנו משום גזירה שמא יסתפק משום דמשנתנו כר"י מדקתני ואין ניאותין ואף שהתוס' בד"ה ואין ניאותין כתבו דשפיר איכא לאוקמי כר"ש דגם לר"ש שמן הנוטף אסור בשעיה שהגר דולק והוכיחו זה מדאמר לקמן אין מוקצה לר"ש אלא שמן שבגר בשעיה שהוא דולק.

וע"כ שמן הנוטף קאמר דאי שבגר עצמו למה לי טעם מוקצה והא בלא"ה אסור משום כיבוי אומר אני זהו התוס' לשיטתם בדף ק"ג שחולקים על הערוך וס"ל דפסיק רישיה אף דלא ניחא ליה איסורא מיהו איכא לר"ש אבל לשיטת הערוך אי משום כיבוי הנה מותר לר"ש להסתפק אפי' שמן שבגר בעודו דולק דאינו מכונן לכיבוי וגם לא ניחא ליה בכיבוי והנה פסיק רישיה דלא ניחא ליה לכה הוצרך לטעם מוקצה דמצינתו אבל שמן הנוטף שכפר בטל ממצינתו ליכא ביה איסורא לר"ש ומשנתנו כר"י ולר"י ליכא לפרש משום שמא יסתפק דהרי ר"י מתיר לעיל ליתן עפ"י הגר ולא חייש לשמא יסתפק: זה אינו דהרי אמרנו לעיל טעמא דר' יהודה משום חומרא דשבת בדיל מיניה וא"כ בשלמא לר"י שוודאי חייב משום מכבה דלר"י אפילו בפסיק רישיה דלא ניחא ליה אפילו חיוב חטאת איכא וכמו שהוכיחו התוס' לעיל (דף מ"א ע"ב) בד"ה מיחם שפינה מהך דמתפנין

לכבות העליונות והובערו התחונות ע"ש וא"כ שפיר לא חניש לר"י שיסתפק דמשום חומר חיוב סקילה בדיל מיניה אבל שמן זה הנוסף שאין בו רק איסור מוקצה שהוא קל גם ר"י מודה דגזרינן שמה יסתפק אמנם אומר אני דשפיר יש לתרץ דלחכי לא מפרש הטעם משום שמה יסתפק משום דלר"י לא גזרינן ואין לומר דהיכא דליכא איסור פיבוי רק איסור מוקצה גם ר"י מודה דגזרינן דא"כ היא גופא קשיא איך מתיר לעיל בשפופרת של ביצה ובקערה אף דליכא למימר לדידה שמה יסתפק בעודו דולק מ"מ נחוש שמה יסתפק לאחר שפכה ואסור רק משום מוקצה.

אלא ודאי דבשום איסור שבת לא גזרינן שמה יסתפק ממנו לר' יהודה]: ולשיטת התוס' דמשנתנו כר"ש הא דלא מפרשינן הטעם משום שמה יסתפק אולי ס"ל פיון דהסיפוק עצמו לר"ש לית ביה משום מכבה דדבר שאינו מתכוין אף שהוא פ"ר מ"מ גם לשיטת התוס' החולקים על הערוף וס"ל דאסור מ"מ מזדו דחויבא ליכא רק איסור דרבנן כדמוכח שם ב"ד ק"ג בגמ' דמוקי בארעא דחבריה וא"כ פיון שנגזר שמה יסתפק הנה גזירה לגזירה ולעיל דגזרינן בשפופרת של ביצה אולי לאו ר"ש הוא ת"ק דר"י רק ר"מ: אלא דקשיא אכתי גם לשיטת הערוף נוקי משנתנו שמה יסתפק ממנו ונוקי כר"מ דאית ליה מוקצה מחמת איסור לקמן דף מ"ד בשלמא לשיטת התוספות דמוקי משנתנו כר"ש והסביר הרש"א טעמא דידהו דדחקי לאוקמי כר"ש משום דמסיים ואין גיאיתין הימנו דמשמע הא טלטול שרי וא"כ ממילא ליכא לאוקמי כר"מ דר"מ אוסר במוקצה מחמת איסור גם הטלטול אבל מאן דלא מוקי משנתנו כר"ש שפיר קשה לוקי כר"מ ומשום שמה יסתפק.

ונראה משום דמשנתנו ודאי בשבת מיירי ואף שלדברי רש"י במשנתנו משמע שגם מבעו"י אסור ועיין בתוי"ט מ"מ נראה עיקר האיסור הוא בשבת דוקא דכל הני ג' טעמי שבגמ' אי משום הצלה שאינה מצויה או משום ביטול פלי מהיכנו או משום אין פלי נישל כל הני טעמי לא שייכי רק בשבת ומה שאסרום מבעו"י הוא משום חשד שיראה בלילה הפלי תחת הגר יחשוד שנתנו בלילה ומסידור המשניות מוכח דמשנתנו מיירי בשבת שתחלת הפרק מיירי בדינים הנוהגים בע"ש ואח"כ ממשנה דמוליאר הגרוף שוב כל המשניות בשבת עצמו מיירי ואי ס"ד דמשנתנו בע"ש מיירי הנה ליה לסדר משנה זו אחר משנת כופח וא"כ דמשנתנו בשבת מיירי ואיסור ע"ש הוא רק משום חשד על פרחין אין הטעם משום שמה יסתפק דא"כ עפ"י הדין אסור בע"ש כמו בשבת ומזה הוכיחו בגמ' שאין הטעם משום שמה יסתפק ונחלקו בו אמוראי בטעם המשנה כל חד כדאית לי וזה פנונת רש"י בתחילת המשנ' אין נותנין פלי בשבת: שם ואם נתנוהו מבעוד יום מותר.

בדין נתינת פלי תחת הגר לקבל שמן מבעו"י אם מותר לכתחילה או לא מלשון רש"י שפירש במשנתנו מותר להניחה שם משמע מיהו דלכתחילה אסור ליתנו אפי' מבעוד יום ובתוס' פאן משמע בהדיא דמבעו"י מותר לכתחילה ועיין תוי"ט.

והנה לכל הני תלתא טעמי דמתפרשי בגמ' לטעם משנתנו דלרבה הטעם משום הצלה שאינה מצויה ולרב יוסף משום ביטול פלי מהיכנו ולר"י משום אין פלי נישל אלא לצורך דבר הנישל לכל הני טעמי אין טעם לאסור מבעו"י: אמנם לכאורה הנה אמינא בה טעם

משום כשם שאמרו בפרק שני לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וכו' שהטעם שמה
יסתפק ממנו א"כ גם במשנתנו יש לאסור אפי' מבעו"י שמה יסתפק בשבת והשמן הנוסף
מוקצה הוא ואסור להסתפק ממנו ואני תמה באמת לדעת התוס' למה יהיה מותר
לכתחילה ולמה נתינת שפופרת אסור ואין לומר דשם בשפופרת יש איסור תורה משום
מכבה ולהכי חששו שמה יסתפק וכן כ' הרמב"ם בפ"ה המשנה בהך דלא יקוב שפופרת
שמה יסתפק הרי זה מכבה אבל פאן בשמן הנוסף שאין בו איסור מכבה לכה לא גזרו
שמה יסתפק שיהי אפי' יסתפק אין פאן אלא איסור מוקצה שהוא דרבנן אמנם הרמב"ם
בחזקתו פרק ה' מה' שבת ה' י"ב כתב הטעם בשפופרת שמה יסתפק מן השמן מסתפק
מאיסור מוקצה.

ובאמצע כתבי עינתי בפני יהושע שהרגיש בכלזה : כל מה שאני תמה אם אפילו מבעו"י
אסור ליתנו א"כ למה נקטה האיסור בשבת שהרי תחילת המשנה בשבת מיירי מדקאמר
אח"כ ואם נתנוהו מבעוד יום מקלל דעד עתה בשבת איירי וא"כ מאי איירי בשבת אפי'
מבעוד יום אסור ליתנו.

ואם נימא דהך רישא להכי קתני שבת לאסור אפי' דיעבד ונימא דאין נותנין פלי לאו
דוקא אלא אין מניחין אותו שם אפי' כפר עבר ונתנו תינח לרב יוסף שהטעם משום
ביטול פלי מהיכנו א"כ אפי' כפר נתנו ועדיין לא נטרף לתוכו השמן צריף ליתנו משם
שלא יבטל הפלי מהיכנו.

אבל לרבה משום הצלה שא"מ ולרב יצחק משום אין פלי נישל וכו' והרי כפר נתנו
והטריח עצמו להצלה וכפר נטל פלי שלא לצורך ומה בצע בלקיחתו משם: והתוי"ט
רצה לפרש האיסור לכתחילה משום גזירה שמה יטלטל הפלי וגם עליו קשה פנ"ל:
אמנם הנלע"ד האיסור לכתחילה משום הרוואה שיחשוד שנתן בליזה.

ולפי זה נקטה המשנה עיקר האיסור בשבת גופי' שמזה נצמח האיסור לכתחילה בע"ש.
ואי אפשר לומר האיסור בע"ש כל זמן שלא נאמר האיסור בשבת: והנה ברש"י הדבר
מבואר שגם מבעו"י אסור ליתן לכתחילה כדמשמע מפירושו במתני' להדיא ובתוס'
לכאורה מפורש הדבר להיתר ואמנם נוכל לומר שגם התוס' מודים לדינא לרש"י שאסור
מבעוד יום לכתחילה.

וטעם האיסור הוא משום דלמא יסתפק ממנו וע"ד שכתבתי לעיל. אמנם אי משנתנו
שאמרה אין ניאומין ממנו הוא דוקא לר"י דאית ליה מוקצה א"כ לדידיה איך אפשר
לאסור שמה יסתפק והרי ר"י מתיר לעיל במשנה דלא יקוב שפופרת שמוטר ואיך יאסור
פאן נתינת פלי שמה יסתפק.

ולמימר דתנא דמתני' סבר פנותי' בחזא במוקצה ופליג עלי' בחזא בהך דלא חייש שמה
יסתפק זהו דוחק. והא חזינו לקמן בשמעתי' בברייתא דפורסין מחצלת דמקשה אי ר"ש
לית לי' מוקצה אי ר"י כי לא מכונן מאי הוי ולא ניחא ליה למימר דסבר פנותי' במוקצה
ופליג עליה באינו מתפנין הרי שלא אמרו פן לפעמים בש"ס אלא מדוחק וא"כ נוכל
לומר דהני תרי דבורי תוס' דהיינו ד"ה ואם נתנוהו וד"ה ואין ניאומין בדבור א' נאמרו
ונה פונת התוס' ואם נתנוהו וכו' הלשון דחוק וכו' ועל זה באו כמתרין בדבור שלאחריו

ואין גיאותין איפא למימר כר"ש וא"כ דאָתני' כר"ש שפיר קאָמר לשון דיעבד דלכָּף אָסור שְׁמא יסתפק ממנו: אלא דלפי זה קשה מאי חסר לאוקמי משנתנו כר"מ דאית ליה מוקצה מחמת איסור לקמן (דף מ"ד ע"א).

והנה כבר הבאתי לעיל מ"ש הרש"א בכוננת התוס' דרצו לאוקמי כר"ש משום דתנו במשנתנו אין גיאותין ממנו הא טלטול שרי ולכָּף מוקי לה כר"ש, ולדידיה אפי' בשעה שדולק מותר לטלטל שמן הנוטר דלענין טלטול לא שינה הוקצה למצנתו וע' לקמן בדברי התוס' מה שיש להקשות בדברי: רש"י ד"ה פלי תחת הַנר וכו' א"נ וכו' ע' מ"ש לקמן בדף מ"ב בגמ': גמ' אמר ר"ח אע"פ שאמרו אין נותנין פלי תחת התרנגולת וכו' ויש לדקדק פינו דהא לא שמעינן לי אלא מדיוקא דמתני' כמ"ש רש"י למה שביק שמן דתנו במשנה ונקט ביצה וכאשר דקדקו התוס'.

ואי משום דבעי למימר אכל כופה וכו' וכת' התוס' קשה גם בשמן הנה מצי למימר כן אעפ"י שאמרו אין נותנין פלי תחת הַנר לקבל השמן אכל כופה על הַנר קערה שלא תאחז בקורה.

ואי משום דבנה לא קמ"ל מידי דמשנתנו היא כופין קערה על הַנר קשה גם ביצה תנינו בברייתא אכל כופה עליה פלי. אלא ודאי דאי מבריייתא הנה מוקמינן בצריף למקומו כדמוקי רב יצחק וקמ"ל רב חסדא אפי' בא"צ למקומו א"כ גם בכופין קערה ע"ג הַנר גמי ישמיענו רבויא דאי ממשנתנו הנה אמינא בצריף למקומו וקמ"ל רב חסדא גם בא"צ למקומו: בשלמא לשיטת התוס' דגם לדבר הניטל קמ"ל רב חסדא דאסור הצלה שאינה מציינה אם כן יש לומר דלכָּף אחז ביצה ובכל מיני תרנגולת מיירי בין תרנגולת העומדת לאכילה ובין העומדת לגדל ביצים ותרנגולת העומדת לאכילה הביצה אינה מוקצה ביום טוב למאן דס"ל בביצה [דף ג'] טעם ביצה משום מוקצה ואפי' בשבת לדעת הרבה פוסקים דס"ל דחלב בהמה העומדת לאכילה אפי' בשבת לא מיקרי מוקצה וקמ"ל דאפ"ה אין נותנין פלי תחת התרנגולת אכל כופה עלי' אפי' עומדת לגדל ביצים דהצלה מצוין מותרת אפי' לדבר שאינו ניטל: אכל לשיטת רש"י דלרבה ג"כ רב חסדא אינו אוסר כי אם בדבר שאינו ניטל קשה למה שביק שמן ואחז ביצה: ובה תירצתי מה שיש לדקדק לדברי התוספות בברייתא דחבית שנשברה בראש גגו.

לא גרסינן טבל הו אמת דמזה מוכח שיטתיהו של התוס' דאף לדבר הניטל אוסר הצלה שא"מ א"כ הוא מוכרח מקושטו של אב"י דאל"כ לא הקשה אב"י פלוג פלוג דלא שנינו טבל. אכל לאב"י גופי' קשה מנ"ל לפרש דברי רבה כפי' התוס' ודלמא פפירוש רש"י ואין פאן קושא.

ולפי מ"ש הוכיח אב"י מדברי רב חסדא מדשביק שמן ונקיט ביצה: אכל לשיטת רב יוסף משום ביטול פלי קשה למה שביק שמן ונקט ביצה: ולכן נלע"ד דרב חסדא לאו אמשנתנו קאי ומשנתנו נוכל באמת לפרש משום שְׁמא יסתפק אכל רב חסדא אבריייתא ששנינו אכל כופה עליה מכלל דנתינה תחתיה אסור משום הצלה שא"מ וקמ"ל כפית פלי מותר אפילו באין צריף למקומו וכיון דקאי אבריייתא לכָּף נקט ביצה: ועפ"י מ"ש נראה ליישב מה שהקשה הרב מו"ה ליב קרוי"ש במה שכתבו התוס' לקמן דף מ"ג ד"ה ושני ליה ליישב אליבא דרב יצחק למה תני האיסור בשמן וההיתר בנצוצות משום דר' יצחק אית

ליה בִּיטוּל כְּלֵי נִשְׂאָר א"כ קוֹשֵׁיּוֹת מִהַרְש"א [לְקַמֵּן] אֲבִי שֶׁהִקְשָׁה בֵּין לְרֵבָה בֵּין לְרַב יוֹסֵף א"כ אִיךָ הָיָה הוּא מְפָרֵשׁ טַעַם מִשְׁנֵתָנוּ.

וְתִקְשָׁה לוֹ מִשְׁנֵתָנוּ. וְמָה שֶׁתִּי הַרְש"א שֶׁהִי מְפָרֵשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם אֵין כְּלֵי נִיטְלָה וְהִיא נִיחָא לִיָּה לְאוּקְמֵי הָאִיסוּר בְּאֵין צְרִיךְ לְמַקוּמוֹ וְהִתִּיר בְּצְרִיךְ לְמַקוּמוֹ קִשָּׁה דְאַפְתִּי יִקְשָׁה קוֹשֵׁיּוֹת הַתּוֹס' לְפִי הַהִנָּה אֲמִינָא שֶׁל אֲבִי לָמָּה תִּלֵּי הִתִּיר בְּשִׁמְן וְהָאִיסוּר בְּנִיצוּצוֹת ע"כ קוֹשֵׁיּוֹת הָרַב הַגָּ'ל.

וְאֲנִי אוֹמֵר דְקוֹשֵׁיּוֹת זֶה הִיא רַק עַל תִּירוּץ הַשְּׁנִי שֶׁל הַתּוֹס' שֶׁיִּשְׁבּוּ דַר' יִצְחָק אֵית לִיָּה דְרַב יוֹסֵף אֲבָל לְתִי הָרֵאשׁוֹן לֹא קִשָּׁה כְּמוֹכֵן. וְא"כ י"ל דַּרְש"א סָבַר כְּתִי הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹס'.

וְעַל הַתּוֹס' לֹא קִשָּׁה דִּי"ל דְאַבְי הָיָה סָבוּר טַעַם הַמְשָׁנָה מִשּׁוּם הַצְּלָה, שֶׁא"מ כְּדַבְּרֵי רֵבָה אֲלֵא שֶׁהָיָה סוֹבֵר כְּסִבְרַת רַש"י דְנוֹקָא לְדַבָּר שֶׁאֵינוֹ נִיטְלָה וְלִכְפֹּה לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת מִחֻבִּית שֶׁנִּשְׁבְּרָה דְלֹא גְרָסִינָן טָבָל לְגִי הַתּוֹס' וְא"ת אֲפִתִּי הָיָה לוֹ לְהַקְשׁוֹת מִבְּרִיָּתָא שְׁנִי שֶׁהִקְשָׁה לְרַב יוֹסֵף דְשֵׁם הַגִּי טָבָל י"ל דֵּהִי סָבוּר דְטָבָל מִיְקָרִי מוֹכֵן לְשִׁבְתָּה לְהַקְרָא דְבַר הַנִּיטְלָה וְכִמוֹ שֶׁסְלִיק אֲדַעְתָּא דֵּהַתּוֹס' בְּבִיצָה דָּף ל"ו.

וְמָה שֶׁהִקְשָׁה אַח"כ לְרַב יוֹסֵף הֵינּוּ מִשּׁוּם שֶׁהָיָה סוֹבֵר כְּשֵׁם שֶׁטָבָל מוֹכֵן הוֹאִיל וְאִם עֶבֶר וְתִקְנָנוּ כֵּן בִּיצָה שֶׁבְכָלִי לֹא מִיְקָרִי בִּיטוּל כְּלֵי הוֹאִיל וְאִם עֶבֶר וְהִשְׁלִיכוּ מוֹתֵר וְכִמוֹ שֶׁהִקְשָׁה הַתּוֹס' בְּאֵמַת בַּד"ה טָבָל מוֹכֵן וְכו' וְהַתְּרַצָּן הַשֵּׁיב לוֹ כְּתִי הַתּוֹס' טָבָל מוֹכֵן הוּא כְּמוֹת שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁחִילְקוֹ הַתּוֹס' וְנִיצוּצוֹת אֵינָם לְמִימַר שֶׁזֶה אֵינוֹ הַצְּלָה לְדַבָּר שֶׁאֵינוֹ נִיטְלָה שֶׁאֵין כְּוָנָתוֹ לְהַצִּיל הַנִּיצוּצוֹת אֲדַרְבָּא כְּוָנָתוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁרְפוּ הַנִּיצוּצוֹת אֶת הַשְּׁוֹלְחָן וְהָרִי זֶה הַצְּלָה לְדַבָּר הַנִּיטְלָה אֲבָל רַב חֲסִדָּא דְשָׁבִיק שִׁמְן וְנִקִּיט בִּיצָה אֲלֵא וְדָאִי כְּוָנָתוֹ מִשּׁוּם דְאַיִרִי אִף בְּבִיצָה שֶׁאֵינָה מְקוּצָה וְכַנ"ל הִקְשָׁה שֶׁפִּיר: וְאִף שֶׁהַתּוֹס' כָּתְבוּ יִיָּשׁוּב אַחַר לָמָּה שֶׁשָּׁבִיק שִׁמְן וְנִקִּיט בִּיצָה יֵשׁ לִיָּשׁוּב כְּוָנָת הַתּוֹס'.

שֶׁהָרִי כְּבָר שְׁדִימִי נִרְגָּא בְּיָשׁוּב שֶׁל הַתּוֹס' דְגַם בְּשִׁמְן יָכוֹל לֹמַר דְבַר וְהַפּוּכּוֹ. וְנִרְאֵה דְלְרַב יוֹסֵף צְרִיךְ לְסַיֵּים אֲבָל כּוֹפִין עַל הַבִּיצָה שֶׁהוּא רְבוּתָא יוֹתֵר מְכּוֹפִין עַל הַנֵּר דֵּהִיא יֵשׁ בְּיָדֵינוּ סָבְרָא לֹמַר כְּשֵׁם שֶׁתִּירְצוּ בַּע"מ וְסִייעֵתִיָּה עַל מָה שֶׁנִּקְרָא נְתִינָת כְּלֵי תַּחַת הַשְּׁמֵן בִּיטוּל כְּלֵי אִף שֶׁבִּידוֹ לְנַעַר מִשּׁוּם שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ לְנַעַר שֶׁלֹּא יִפְסִיד הַשְּׁמֵן הַכִּי נָמִי יֵשׁ לֹמַר שֶׁכְּפִיּוֹת כְּלֵי עַל הַבִּיצָה מִיְקָרִי בִּיטוּל כְּלֵי אִף שֶׁיָּכוֹל לִיטְלוֹ מִשֵּׁם כֵּינּוֹן שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ לִיטְלוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁבַּר הַבִּיצָה.

אֲלֵא שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים שֶׁרַב יוֹסֵף מִתִּיר וְס"ל כֵּינּוֹן שֶׁאֵינוֹ מוֹנֵחַ תוֹךְ הַכְּלֵי לֹא מִיְקָרִי בִּיטוּל כְּלֵי וְעַכ"פ רְבוּתָא גְדוּלָּה הִיא מִשֵּׁא"כ כְּפִיּוֹת כְּלֵי עַל הַנֵּר לֹא מִיְקָרִי בִּיטוּל כְּלֵי שֶׁהָרִי אֵינוֹ עוֹשֶׂה רַק שֶׁלֹּא תִאֲחִיז בְּקוֹרָה וְלֹאֲחַר שֶׁתִּכְבֶּה יִקְחָנוּ מִשֵּׁם וְאֵין כָּאֵן בִּיטוּל כְּלָל.

זֶה כְּוָנָת הַתּוֹס' שֶׁכְּתְבוּ מִשּׁוּם דְבַעֲזֵי לְמִימַר כּוֹפִין עָלֶיהָ כְּלֵי נִקִּיט בִּיצָה וְהֵינּוּ לְרְבוּתָא כְּנ"ל וְכָל זֶה לְרַב יוֹסֵף שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם בִּיטוּל כְּלֵי אֲבָל לְרֵבָה מִשּׁוּם הַצְּלָה שֶׁא"מ מָה לִי כְּפִיּוֹת כְּלֵי עַל הַבִּיצָה וְמָה לִי כְּפִיּוֹת כְּלֵי עַל הַנֵּר זֶה שְׂכִיחַ בִּיצָה בְּאִשְׁפָּה וְזֶה שְׂכִיחַ דְלִיקָה בְּכִתִּי גְחִינִי וְלִכְפֹּה לְרֵבָה לֹא שִׁיךָ תִי הַתּוֹס' וְצְרִיךְ לְחִי שְׁנִי לְהוֹרוֹת שֶׁאִף לְדַבָּר הַנִּיטְלָה אוֹסֵר הַצְּלָה שֶׁא"מ וְשֶׁפִּיר הִקְשָׁה אֲבִי: וְעַל פִּי סָבְרָא הַגָּ'ל שֶׁכְּתְבוּתִי שְׁגַם בְּכְפִיּוֹת כְּלֵי

יש מקום לומר שמקרי מבטל פלי מהיכנו נלע"ד ליישב מה שיש לתמוה שאבני הקשה מתחלה מבריינת דהיינו חבית שנשברה ואח"כ מקשה ממשניות דניצוצות וכופין קערה והוא תמוה שמתחלה הינה לו להקשות ממשנתנו.

ונראה משום שיש בדינו לומר דמה דאמר רבה הצלה שא"מ לא התירו ג"כ פוננתו על איסור ביטול פלי מהיכנו אלא דבביטול פלי גופי' חילק דלהצלה מצויה מותר לבטל פלי מהיכנו ולהצלה שאינה מצויה אסור אלא דקשיא דא"כ למה הוצרך לומר דתרגולת עשויה להטיל ביצתה באשפה אפילו אינה עשויה הלא אין איסור הצלה שאינה מצויה אלא בצירוף ביטול פלי והרי בכפיית פלי ליכא ביטול פלי ובלא"ה מותר אמנם לכמ"ש דיש מקום גם בכפיית פלי לומר ביטול פלי א"כ שפיר יש לפרש כנ"ל.

והנה לקמן בדברי רב יוסף לא הקשה אבני מניצוצות רק סתם גמ' וא"כ אבני ידע דניצוצות אין בהם ממש וליכא בהו ביטול פלי וא"כ קושית אבני לרבה מבריינת דטבל הקשה בפה מלא דאפ"ה אם נדחק לומר דגם בכפיית פלי שייך ביטול וא"כ יש לפרש דברי רבה שאינו אסור כ"א בצירוף שניהם יחדו שיהיה הצלה שא"מ וגם יהיה ביטול פלי קשה שפיר מטבל שישנם ג"כ שניהם יחד.

אבל מניצוצות וכופין קערה ואינה שלא הקשה מהם אבני לרב יוסף משום דידע שלא שייך בהם ביטול פלי לא היה בידו להקשות גם לרבה דאולי גם רבה פוננתו בצירוף ביטול פלי ולכן הקדים קושית חבית של טבל ואח"כ הקשה ממשניות הללו דר"ה את"ל שרבה לא פונן לביטול פלי: רש"י ד"ה אעפ"י שאמרו וכו' ומדייקא דמתני' שמעינן לה דדמי לנותן פלי תחת הנר לקבל בו השמן עכ"ל רש"י ולישנו תמוה דין איסור נתינת שמן [צ"ל פלי] מדיוקא שמעינן הלא מפרש הוא במשנה ונהנה ליה לרש"י למימר ממשנתנו שמעינן לה דדמי לנתינת פלי וכו'.

אמנם לכמ"ש לעיל דע"כ לא אסור נתינת פלי משום סיפוק דא"כ גם בע"ש אסור ניקח. דהא ודאי אי ניקח איסור נתינת פלי הוא משום שמה יסתפק א"כ לא דמי ביצה לזה דביצה זאת התרגולת מטילתה בחוץ ואפ"ה אם מטילתה בחדרו מ"מ לאו על שלחנו הוא משא"כ שמן המטפטף נוטרף על שולחנו ופוק חזי דאטו אסור להחזיק מוקצה בביתו ואם כן לא דמי לשמן פלל אבל מדיוקא שפיר שמעינן מדלא אסר מבע"י מצד הדין ואסר רק בשבת מפלל שאין הטעם משום סיפוק אלא מטעם גוף הצלה אם כן גם ביצה דומה לה: ועלה בדעתי לפרש עוד פננה אחת ברש"י שכתב דמדיוקא שמעינן לה והוא עפ"י מ"ש המג"א בסי' רס"ה ס"ק ב' בשם מוהרי"ל דמותר ליתן פלי מבעו"י תחת השלחן ובלילה לסלק השולחן משום דגרם ביטול פלי מהיכנו מותר וכו' ע"ש שהאריך.

והנה לטעם שמה יסתפק ממנו גם זה אסור ופשוט הוא וכוננת רש"י מדיוקא דמתני' דתנו אין נותנין פלי תחת הנר משמע דוקא נתינה ממש אסור הא לסלק השולחן מותר מפלל שאין הטעם משום שמה יסתפק אלא טעם אחר וא"כ גם ביצה דומה לו.

אבל הדרנא בי דהרי לטעם הצלה שא"מ גם סילוק השולחן אסור דעכ"פ טורח בסילוק השולחן בשביל הצלה שא"מ. ודע דעל גוף דינו של מוהרי"ל שהחליט המג"א להתיר אני מסתפק.

דלדעת ר' יצחק שאין פלי נישטל אלא לצורך דבר הניטל אם פו גם אין השולחן נישטל לצורך השמן שהוא דבר שאינו נישטל ואין פלי נישטל אלא לצורך דבר הניטל. ואם נימא דהשולחן נוטל לצורך הצלת עצמו שלא יטיף מן השמן וכנזכר שם במג"א א"כ לר' יצחק גם נתינת פלי תחת השמן יהיה מותר לצורך הצלת שולחן ונימא דלר' יצחק אין איסור נתינת פלי אלא אם אין הנר למעלה מן השולחן אבל אם הוא על השולחן מותר ואי נימא דר' יצחק ס"ל גם ביטול פלי מהיכנו א"כ ניחא דעל השולחן נדאי אסור משום ביטול פלי מהיכנו אבל סילוק השולחן הוא רק גרם ביטול פלי וטלול השולחן אינו לצורך דבר שאינו נישטל רק לצורך עצמו.

ויכבר נזכר סברא זו דר' יצחק אית ליה גם ביטול פלי מהיכנו לקמן דף מ"ג ד"ה ושני ליה וע"ש מ"ש בזה: ועכ"פ דלטעם הצלה שא"מ גם סילוק השולחן ממקומו אסור וא"כ איך נימא דכוננת רש"י מה שכתב מדיוקא דמתני' הא ממה דתנו אין נותנין מקלל דסילוק השולחן שרי מזה הוכרח רב חסדא שאין הטעם משום שפא יספק א"כ איך מפרש משום הצלה שא"מ הרי גם בזה אסור סילוק השולחן: תוד"ה ואין ניאותין וכו' הלשון דחוק וכו' הנה באמת זה קושיא גדולה על משנתנו דנקט לשון דיעבד על המותר לכתחילה והתוס' לא עשו מזה אפילו לשון קצת קשה וכתבו הלשון דחוק.

ויבדבור שאחריו ואין ניאותין וכו' איכא לאוקמי כר"ש וכו'. פבר הבאתי לעיל דברי הרש"א דפי' בכוננת התוס' דרצו לאוקמי כר"ש משום דתנו במשנתנו אין ניאותין משמע הא טלול שרי ולכך מוקי לה פ"ש ולדידיה אפי' בשעה שדולק מותר לטלול שמן הנוטף דלעגני טלול לא שייך הוקצה למצותו: נאני אומר לפי זה דמשנתנו קתני אין ניאותין ולהתיר טלול א"כ איך כתבו התוס' לאוקמי כר"ש הא ליכא לאוקמי רק כר"ש דלר"י גם הטלול אסור ועוד קושיא שהרי התוס' בד"ה ושני ליה בצריה למקומו נסתפקו אם לרב יוסף מתני' אתי כר"ש ולסברת מהרש"א ע"כ כר"ש אתי דאי כר"י למה לא נקט איסור טלול: ועוד עיקר הדבר שכתב מהרש"א דלר"ש שמן הנוטף מותר בטלול אפילו בשעה שהנר דולק.

וילדעתי זה ליתא דהרי עד כאן לא נסתפקו התוס' בד"ה ושני ליה וכו' אם לרב יוסף משנתנו כר"ש אלא משום שאחר שפכה מותר אבל אי גם לשעה מיקרי מבטל פלי מהיכנו גם לרב יוסף אתי כר"ש ולפי דברי מהרש"א איך אתי כר"ש ונהרי לא נתבטל פלל אפי' לרגע שהרי אינו נאסר בטלול פלל וכבר ראיתי למוהרש"א שהרגיש בזה בד"ה בעודן עליו עיין שם בתוס' בסוף הדבור וכו' מוהרש"א אף שמוותר בטלול מ"מ פינון שהשמן אסור בהנאה מיקרי ביטול שאם יריקו בכלי אחר הרי מבטל פלי שני מהיכנו וזה דוחק גדול ועוד דתינתא אם ביטול פלי מהיכנו היינו משום דדמי לסותר וכמו שפירש"י ב"ד קנ"ד יש מקום לומר פינון שהשמן אסור בהנאה ונשאר בפלי א"כ אי אפשר לעשות בו דבר אחר ומיקרי סותר אבל לפי מה שפירש"י כאן דדמי למחברו בטיט א"כ פינון שמוותר בטלול לא דמי למחברו פלל וע' בתוס' ד"ה דמבטל: אבל לענ"ד נראה דכשם לר"ש שמן הנוטף אסור באכילה כל זמן שהנר דולק אף שעתה שפבר נטף פבר ביטול ממצותו מ"מ מתחלה הקצהו ונהרי הוא לאחר שנטף כאלו היה בנר פן הוא לעגני טלול הרי הוא אחר שנטף כאלו היה בנר וכשהיה בנר היה אסור בטלול משום

שְׁמָא יִכְבֵּהּ [אוּלַי צ"ל בְּסִיס לְדַבֵּר הָאָסוּר] פֶּן גַּם עֵתָה אָסוּר בְּטִלְטוּל וּמ"ש בְּתוֹס' וְטִלְטוּל דְּגַר עֲצָמוּ אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם דְּהוֹקְצָה לְמַצְנֵתוֹ לְכַנְנָה אַחֲרֵת כְּוֵנוֹ מִשּׁוּם שְׁפָתָבוּ מִתְחַלָּה דְּלֹא שְׁמֵן שְׁבִינָר עֲצָמוּ וְכו' מִשּׁוּם דְּאָסוּר מִשּׁוּם מְכַבֵּה אֶלֶּא כְּלוּמַר שְׁמֵן הַמְטַפֵּטֵף מִהֵנָּה וְעַל זֶה הִיָּה קָשָׁה לָהֶם וְדִלְמָא לְעוֹלָם שְׁמֵן שְׁבִינָר עֲצָמוּ וְלַעֲנִין טִלְטוּל אָמַר שְׁהוֹקְצָה לְמַצְנֵתוֹ שְׁלֹא יִטְלַטֵּל הֵנָּה עִם הַשְּׁמֵן מִשּׁוּם שְׁהוֹקְצָה לְמַצְנֵתוֹ וְעַל זֶה אָמְרוּ דְּהִטְלַטוּל לֹא מִשּׁוּם מְוֹקְצָה לְמַצְנֵתוֹ נְאָסֵר רַק מִשּׁוּם בְּסִיס לְדַבֵּר אָסוּר.

אֶלֶּא דְּאִפְתִּי אֵין אֲנִי מְחַלִּיט דְּבַר זֶה לְחִלוּטִין שְׁיֵהִיָּה הַשְּׁמֵן אָסוּר בְּטִלְטוּל דְּהָרִי אֵי הַשְּׁמֵן אָסוּר בְּטִלְטוּל גַּם אַחֲרֵי שְׁנִיטֵף מִשּׁוּם שְׁכָבֵר הִיָּה אָסוּר בְּעוּדוֹ בְּנָר מִשּׁוּם בְּסִיס נְשָׂאֵר בְּאִיסוּרוֹ גַּם אַחֲרֵי שְׁנִיטֵף אִף דְּלֹא שְׁיֵיף בְּטִלְטוּל הוֹקְצָה לְמַצְנֵתוֹ א"כ גַּם לַעֲנִין אֶכִּילָה שְׁהוֹקְצָה לְמַצְנֵתוֹ תִּפּוּק לִיָּה שְׁבְעוּדוֹ בְּנָר כְּבָר הִיָּה אָסוּר מִשּׁוּם מְכַבֵּה וְלִכְוָה גַּם אַחֲרֵי שְׁנִיטֵף נְשָׂאֵר בְּאִיסוּרוֹ כָּל מְשֵׁף הַדְּלָקַת הֵנָּה.

וְדוּחַק לֹוֹמַר דְּהוֹאִיל לַעֲנִין אִיסוּר אֶכִּילָה אָסוּר אַחֲרֵי שְׁנִיטֵף מִשּׁוּם הוֹקְצָה לְמַצְנֵתוֹ וְאֵין חִילּוּק בֵּין עוּדוֹ בְּנָר לְנוֹטֵף א"כ גַּם לַעֲנִין טִלְטוּל לֹא רְצוּ לְחַלֵּק וְהַדְּבָר צָרִיף תִּלְמוּד: וְנִחְזוֹר לְמַש"ל דְּמֵאֲחֵר דְּדַחִיתִי דְּבָרֵי הַרְש"א מְעַתָּה דְּבָרֵי הַתּוֹס' מְחַזְקִין הַבְּנָה דְּמָה בְּעוֹ בְּזֶה וְאִם כְּוֵנָתָן לְאוּקְמִי גַּם כַּר"ש כִּי הִכִּי דְּתִיָּתִי אֶלִיָּבָא דַּכ"ע הִנּוּה לְהוּ לְמִימַר דְּאִתְיָא גַּם כַּר"ש דְּהָרִי כַּר"י וְדֹאֵי פְּשִׁיטָא דְּאִתְיָא.

וְהִנּוּה הַמְּגִינֵי שְׁלֵמָה כ' עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁהִלְשׁוֹן דְּחִקוּם וְהִנּוּה לִי לְמִימַר אֶבֶל מִבְּע"י נִוְתַנִּין שְׁמֵזָה נִרְאָה לֹו רְאִיָּה לְדְּבָרֵי הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א הַבִּיאֵן הַר"ן דְּתַנְאֵי מְהִנֵּי לְמִוֹקְצָה מִחֲמַת אִיסוּר וּבְזֶה מִיְנִישְׁב קוֹנְשִׂיא זֹו דְּאֵי תְּנִי מִבְּע"י נִוְתַנִּין א"כ ע"כ ר"ל שְׁנוֹתָנִים הַכְּלִי תַּחַת הֵנָּה לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הַשְּׁמֵן וְא"כ תּוֹ לֹא הִנּוּה מְצִי לְמִיְתַנִּי וְאֵין נִיְאוּתִין מְמַנּוּ דְּכִיּוֹן דְּנִתְּנּוּ מִבְּע"י לְקַבֵּל בּוֹ הִנּוּה תְּנָאֵי וְאֶפְשָׁר דְּעַדִּיף מִתְּנָאֵי דְּעַשָּׂה מְעַשָּׂה אֶבֶל הַשְּׁתָא דְּתַנִּי וְאִם נִתְּנוּהוּ מִבְּעוּד יוֹם מִוְתֵר ר"ל שְׁאִם כְּלִי מְוַחַח שְׁם מִבְּע"י א"צ לִיְטִלוֹ מְשֵׁם וְעִיקַר הַרְבוּתָא דְּרִשְׁאֵי לְהַנִּיחוֹ שְׁם אֶבֶל הַנְּתִינָה לִיָּבָא רְבוּתָא דְּלֹא אֲדַעְתָּא דְּהִכִּי נִתְּנוּ וְע"ז תְּנִי אֵין נִיְאוּתִין וְכו': וְהִנּוּה דְּבָרֵי נְכוּנִים בְּסִבְרָא זֹו שְׁאִם נִתְּנוּ תַּחֲלָה בְּעוּד יוֹם עַל דְּעַת לְקַבֵּל הַשְּׁמֵן הִנּוּה כְּתַנְאֵי.

אֲמַנָּם בְּגוּף דִּין זֶה אִם תְּנָאֵי מְהִנֵּי לְמִוֹקְצָה מִחֲמַת אִיסוּר לְדַעַת הַתּוֹס' לֹא מְהִנֵּי וְע' לְקַמֵּן בְּדְּבָרֵיהֶם דָּף מ"ד ע"א בַּד"ה שְׁבִינָר וְשְׁבִקְעָרָה מְסָקִי דְּלֹא מְהִנֵּי תְּנָאֵי לְשְׁמֵן שְׁבִינָר לַר"י אַחֲרֵי שְׁכַבָּה וְלַר"ש לְשְׁמֵן הַמְטַפֵּטֵף אֶלֶּא שְׁבִדְבָרֵי הַתּוֹס' שְׁם קָשָׁה לִי שְׁכַתְּבוּ וְא"ת וּמ"ש גַּר שְׁכַבָּה דְּאָסוּר לְטִלְטֵל לַר"י מְסוּכָה רְעוּעָה דְּעַלְמָא דְּמְהִנֵּי בְּהַ תְּנָאֵי כְּדָאֵמַר לְקַמֵּן בְּשִׁמְעֵתִין וְאִם הַתְּנָה הַכְּלִי לְפִי תְּנָאוּ וּמוֹקִי לָהּ בַּמַּס' בִּיָּצָה בְּסוּכָה דְּעַלְמָא וְרְעוּעָה דְּמֵאֲתַמּוּל דְּעַתִּי עֲלִיָּה מְרַ נְמִי דְּעַתִּי עֲלִי' שְׁיִכְבָּה וְאֵמַאי אֵין מוֹעִיל תְּנָאֵי לְהַסְתַּפֵּק מִמוּתֵר הַשְּׁמֵן וְלַר"ש נְמִי יוֹעִיל תְּנָאֵי לְהַסְתַּפֵּק מִן הַשְּׁמֵן הַמְטַפֵּטֵף בְּשַׁעָה שְׁהֵנָּה דוֹלֵק וִי"ל דְּהֵתָם סוּכָה דְּעַלְמָא הִיָּתָה עֲשׂוּיָה מְזַמֵּן גְּדוּל וְעַתָּה בַּה"ש אֵינוֹ בְּיָדוֹ מְהֵם וְיוֹשֵׁב וּמְצַפָּה מְתִי תַּפּוּל אֶבֶל גַּר עִיקַר הַקְּצָאָתוֹ הוּא בַּה"ש וְדַחִי' בְּיָדִים לְצוֹרֵף שְׁבַת וְחִמִּיר טְפִי וְלֹא מְהִנֵּי בִ' תְּנָאֵי.

וְהִנּוּה עִיקַר לְשׁוֹנָם בְּהַקְּוֹנְשִׂיא הוּא תְּמוּהָ דְּהִיָּכּוֹן מְצָא וּמְפוֹרֵשׁ דְּלֹא מְהִנֵּי בְּנָר תְּנָאֵי עַד שְׁהַקְּשׁוּ לְמָה לֹא יוֹעִיל תְּנָאֵי וְהָרִי לֹא מְצִינּוּ פְּלוּגְתָא דַּר"י וְר"ש אֶלֶּא בְּסֵתָם דַּר"ש מִתִּיר

אפי' בסתם משום דסתמא מצפה ור"י אוסר ונהרי גם בסנפה רעועה דעלמא אוסר ר"י בלא תנאי נאפ"ה ע"י תנאי מהני.

ואם באו התוס' לפסוק דלא מהני תנאי בגר משום הטעם דמסקי בסוף דבריהם משום דגר עיקר הקצאתו בה"ש הי' להם לכתוב זה דרף פסק ולומר ונראה דבגר אינו מועיל תנאי אבל להקשות דרף קושיא הוא תמוה דהיא גופה מנ"ל דאינו מועיל תנאי ולהקשות: ונראה דס"ל להתוס' דאי אמרי' דמועיל תנאי הי' להזכיר שאם התנה הפל לפי תנאי פדרף שהזכיר בסנפה ומדסתם בכל מקום לאסור גר שהדליק בו באותו שבת מפלל דלא מועיל תנאי וכל זה מוכח לר"י אבל לר"ש לא מייירי רק מן גר הדולק ובעוד שהוא דולק בנדאי לא מהני תנאי ולשמן המטפטף אינו מפנרש בדברי ר"ש לאסור רק מדברי ר' יוחנן דאמר הטעם משום דהוקצה למצותו משם ילפי התוס' דאסר גם שמן המטפטף כמפנרש בדברי התוס' דף מ"ה ע"א ד"ה אלא שמן וכו' וא"כ מדברי ר"ש אין לנו הכרח אם מועיל תנאי אם לא רק הואיל וכבר מפת דברי ר' יהודה אנו מוכרחים לחלק בין סנפה לגר שוב אמרינן גם לר"ש דאינו מועיל תנאי לשמן המטפטף והא דלא הזכיר ר"ש בכוס וקערה ועששית שאם התנה הפל לפי תנאו זה לא קשה לשיטת התוספות דגם בסנפה אינו מועיל תנאי כי אם בסנפה רעועה וא"כ כוס וקערה ועששית אינו דומה רק לסנפה בריאה וממילא אם הנה לנו איזה הכרח כדי לתרץ איזה משנה ולומר דלר"ש אינו מועיל תנאי יש בידינו לומר כן פיון שאין לנו מפנרש ולא שום הוכחה בדברי ר"ש שיהי' סותר לזה: ומעתה אני חוזר לדברי התוס' שכתבו בד"ה אין גיאותין וכו' הלשון דחוק וכו' ובאמת זה קושיא גדולה היא ועל זה באו בדבור הסמוך ועיקר פנונתו לתרץ דלמה דעיקר טעם המשנה לומר ואין גיאותין ובנתנו מתחלה אדעתא דהכי שפיר מהני תנאי ולכך אין פאן קושיא רק הלשון דחוק דבשביל הסיפא לא הנה לו להניח פחא דהתירא דרישא אבל קושיא אין פאן פיון שיש בידינו תירוץ של המגיני שלמה.

אלא דהי' קשה להתוס' היאך אפשר דבמשנתנו יהי' הפנונה להתיר ע"י תנאי והלא משנתנו כר' יהודה אתי מדקתני ואין גיאותין ולר"י נדאי לא מהני תנאי לשיטת התוס' ולכן באו התוס' בדבור הסמוך בד"ה ואין גיאותין וכו' דאיכא לאוקמי כר"ש וכו' ונימא דאף דלר"י לא מהני תנאי אבל לר"ש מהני תנאי.

ומה שיש לדקדק עוד בזה ע' לקמן: בתוס' בד"ה הצלה שא"מ וכו' דלא גרסינן בהך ברייתא טבל וכו' ונראה לו לפרש דלא התירו לטרוח בכל דבר אפי' בדבר הנניטל הנה התוס' הוכיחו דבריהם מקושית אב"י לפי הוכחתם דל"ג בהך ברייתא טבל אבל הקושיא תסוב לאב"י עצמו מנ"ל לאב"י לפרש כפי' התוס' דאפי' לדבר הנניטל אסור ודלמא פנונת רבה כפירש"י לדבר שאינו ניטל הוא דלא התירו וא"כ ליכא קושיא מהך ברייתא טבל פלל: ואם נימא פנונת אב"י דהא רב חסדא אמתניתין קאי מה דאמר אעפ"י שאמרו וכמ"ש התוס' בד"ה אעפ"י ומסתמא מוקי מתני' כר"ש דהלכתא פנותי' ולר"ש שמן הבוטף מותר בטלטול לסברת מהרש"א הנ"ל וא"כ אפילו לדבר הנניטל לא התירו הצלה שא"מ א"כ קשה קיצור דהיינו קושית מהרש"א דאמאי לא הנה קשה לאב"י בלא דברי ר' חסדא על גוף משנתנו שאסרה ליתן פלי תחת הגר מברייתא דנשבירה לו חבית וכו' וליכא למימר פתירוץ מהרש"א דאב"י רצה לפרש טעם משנתנו משום דאין פלי ניטל אלא

לצורך דבר הניטל דהרי אם הנה רוצה לפרש משנתנו כר"ש ליפא לאוקמי כר' יצחק דהא שמו הנוסף דבר הניטל הוא לסברת מוהרש"א.

וגם בלא"ה לר"ש דלית ליה מוקצה לא שנייה פלל למימר אין פלי ניטל לצורך דבר שאינו ניטל. וכדמוכח מדברי מוהרש"א במה שכתב בתוס' בד"ה ושני ליה וכו' ודוק שם בדבריו ותמצא דאפילו במוקצה דבע"ח דאסור בטלטול לר"ש אפ"ה לא שנייה למימר אין פלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל וא"כ קשה ממ"נ אי אפני רוצה לומר משנתנו כר"ש קשה קיצור לירמי מתני' אברייתא ואי ניקא ליה לאוקמי מתני' כר"י קשה סתירה מה מקשה לרבה ודלמא פונת רבה כפי' רש"י: אמנם לפמ"ש לעיל ניקא.

דמשנתנו הנה ניקא לי' למימר הטעם משום דלמא אתי להסתפק ממנו וזה דוקא בשמן שפבר שהוא על שולחנו וגם לא הנה בדיל משמן זה קודם השבת אבל ביצה שנולדה לא שנייה דלמא אתי להסתפק דאטו כל מוקצה צריה ביעור בשבת מן הבית.

ולכן לא הקשה אפני על משנתנו אבל רב חסדא דאמר אעפ"י שאמרו אין נותנין א"כ על פרחין שהוא מפרש טעם משנתנו משום הצלה שאינה מצויה דאל"כ היכן אמרו בכל המשניות שאין נותנין פלי תחת התרנגולת כמו"ש התוס' בד"ה אעפ"י וכו': אלא דאפתי לא ניקא דעתי בהא דמנא ליה לאפני לפרושי דברי רבה בשיטת התוס' עד שהוא מקשה מברייתא דנשברה חבית ודלמא פירוש דברי רבה הוא פשיטת רש"י.

ואי משום דמסתמא מתני' כר"ש דהילכתא פותי' כמו"ש לעיל זה אינו דהא לרב חסדא קיימינן ואיהו כר"י ס"ל מדאמר כופין עליה פלי ואי ס"ד דס"ל כר"ש יקח הביצה בידיו ואם פן דר"ח כר"י ס"ל מהי תיתי נימא דמסתמא מפרש משנתנו כר"ש.

ועוד במוקצה מחמת איסור אין הלכה פרי' ש' אלא כר"י וכדלקמן בדר' קנ"ז ע"א ותינו בדחאו ביזים עיין שם בתוס'. ולתרץ דברי אפני ע"פ דברי מוהרש"א שכתב בתוס' בד"ה ואין נאותין דמשנתנו כר"ש מדלא אסרה הטלטול פבר כתבתי לעיל לדחות דברי מוהרש"א: אמנם לפי מה שבארתי לעיל בד"ה ואין נאותין דע"כ משנתנו כר"ש אתי מדלא קתני נותנין לכתחילה א"ו דע"כ מהני תנאי ולהכי לא מצי למיתני לכתחילה ולא יתנה ממנה דהא הוי כתנאי וע"כ אתי' כר"ש דלר"י באמת לא מהני תנאי.

אלא דכל זה אנו מוכרחים לאוקימתא דרבה או לרב יוסף שהטעם הוא משום ביטול פלי מהיכנו א"כ איפא למימר דמבעו"י נותנין אפי' לכתחלה והא דנקט אם נתנוהו מותר לשון דיעבד לדיוקא דאפי' דיעבד דוקא אם נתנוהו מבעו"י מותר אבל אם נתנו משחשיכה אפי' אסור להניחו שם ומחוייב ליטלו משם קודם שינטף לתוכו.

אלא שכבר כתבתי דלרב יוסף הוא דאיפא למימר דאפי' דיעבד מחוייב ליטלו לפי שאם נוטלו קודם שימיה לא עשה איסור ולא ביטל מהיכנו אבל אם ניחנו עד שיטיף ממילא עשה איסור למפרע שביטל פלי מהיכנו ולכך לרב יוסף שפיר נסתפקו התוספות בד"ה ושני ליה אם משנתנו כר"ש דלרב יוסף אין הכרח לאוקמי דוקא כר"ש אבל לרבה ולרב יצחק צריה לאוקמי כר"ש ולמימר באמת דלר"ש מועיל תנאי והא דכתבו התוס' בדר' מ"ד בד"ה שפבר דגם לר"ש אינו מועיל תנאי היינו משום דנקטו בכל שיטה זו עיקר האיסור לביטול פלי מהיכנו וא"כ משנתנו בלא"ה ניקא ואז ממילא פיון דלר"י אינו מועיל

תנאי למה יעשה בַּחֲנֻם פְּלוֹגְתָא בֵּין ר"ש וּבֵין ר"י בְּמָה שְׁלֹא נִחְלְקוּ בְּפִירוּשׁ: וא"כ לְפִי זֶה דְּלֹאֲקוּיְמָתָא דְּרַבָּה וְדָאִי מִשְׁנֵתְנוּ כּר"ש א"כ עַל פְּרָחִין דְּאֶפְּלוּ לְצוֹרָה דְּבַר הַנִּיטֵל לֹא הִתִּירוּ הַצְּלָה שְׁאִינָה מְצוּיָה וְשִׁפִּיר הַקְּשָׁה אַבְיֵי מְבַרְיָתָא דְּנִשְׁבְּרָה חֲבִית בְּרֹאשׁ גְּגוּ אָף דְּלֹא מִיָּרִי שָׁם בְּשֵׁל טָבֵל וְדו"ק: דָּף מ"ג ע"א גמ' בְּבִתִּי חֲדָתִי וְכו' הִנֵּה לְדַעַת ר"ש"י דְּדוֹקָא לְדָבָר שְׁאִינוּ נִיטֵל הוּא דְּאָמַר רַבָּה דִּהִתִּירוּ הַצְּלָה שְׁאִינָה מְצוּיָה הִנֵּה מְצִי לְשִׁנּוּי בְּדִלְפָּה הָרְאוּי פְּדַמְשָׁנִי לְרַב יוֹסֵף וְדַע דְּלִהְגָּהַת אֲשֶׁר"י דְּגַם לְרַבָּה דְּאָמַר הַצְּלָה שְׁאִינָה מְצוּיָה לְצוֹרָה מְקוּמוֹ הִנֵּה מְוֹתֵר [וּכְמוֹש"ל] א"כ בְּכָל הַנֶּה קוֹנְשִׁוֹת דְּמִקְשָׁה לְרַבָּה הִנֵּה יָכוֹל לְשִׁנּוּי בְּצָרִיף לְמְקוּמוֹ: שָׁם אָמַר ר"י כְּשֵׁם וְכו' הִנֵּה ר"י לְחַלְקָא יֵצֵא שְׁהָרִי גַמ' הִבִּיא דר"י לְאֶפְּלוּגִי עֲלֵי דר"פ.

וְהִנֵּה לִיָּה לְמִימַר ר' יִצְחָק אָמַר וְאָף אִי נִימָא דר' יִצְחָק ס"ל גַּם טַעְמָא דְּרַבָּה וְרַב יוֹסֵף אֱלָא שְׁבָא לְחֻדָּשׁ דְּגַם לְכַפּוֹת כְּלִי אָסוּר ע"מ חוֹלֵק הוּא עַל ר"ח וְגַם יֵשׁ לְפָנֵינוּ לְוֹמַר אֲשִׁי דְּפִלְגִי בְּפְלוֹגְתָא רְחוּקָה דר' יִצְחָק לִית לִיָּה בִּיטוּל כְּלִי כְּלָל וְכִמוֹ כֵּן לִית לִיָּה הַצְּלָה שֶׁא"מ כְּלָל רַק ס"ל כָּל עֵינָךְ טַעַם הָאִיסוּר הוּא רַק מִשּׁוּם אֵין כְּלִי נִיטֵל וְר"ח לִית לִיָּה אֵין כְּלִי נִיטֵל וְרַק טַעַם הָאִיסוּר מִשּׁוּם בִּיטוּל כְּלִי אוֹ מִשּׁוּם הַצְּלָה שְׁאִין מְצוּיָה עוֹד יֵשׁ לְוֹמַר דְּגַם רַבָּה וְר' יִצְחָק אֵית לְהוּ דָּאֵין כְּלִי נִיטֵל כּר' יִצְחָק אֱלָא שְׁהֵם בָּאוּ לְחֻדָּשׁ דְּאֶפְּלוּ בְּצָרִיף לְמְקוּמוֹ אָסוּר לְרַבָּה מִשּׁוּם הַצְּלָה שֶׁא"מ וְלר"י מִשּׁוּם בִּיטוּל כְּלִי וְהֵם בְּצָרִיף לְמְקוּמוֹ וְר"י מִיָּרִי בְּאִינוּ צָרִיף וְלֹא [פְּלִיגִי א"נ נִיטֵל לְוֹמַר דר' יִצְחָק לִית לִיָּה דְּרַב חֲסֵדָא כְּלָל וּבְצָרִיף לְמְקוּמוֹ הַכֵּל מְוֹתֵר אֲבָל ר"ח אֵית לִיָּה דְּרַב יִצְחָק וְיִמָּה דְּאָמַר אֲבָל כּוֹפִין מִיָּרִי לְמְקוּמוֹ וְאִפ"ה נְתִינָה אָסוּר מִשּׁוּם בִּיטוּל כְּלִי וְר' יִצְחָק לְהַקֵּל בָּא לְוֹמַר כְּשֵׁם שְׁאָסוּר לִיתֵן כֶּף אֵין כּוֹפִין שְׁשִׁנִּיהֶם שְׁוִים: וְהִנֵּה ר' יִצְחָק דְּאָמַר כְּשֵׁם וְכו' דְּמִשְׁמַע שְׁשִׁוּיִם בְּאִיסוּר א"כ עַל פְּרָחִין לֹא ס"ל לֹא כְּרַבָּה וְלֹא כּר"י דֹּאֵל"כ אֵיף אָמַר כְּשֵׁם וְהָרִי תַחַת הַתְּרַנְגּוֹלָת אֵין נוֹתְנִים אֶפְּלוּ בְּצָרִיף לְמְקוּמוֹ וְלִכְנֹף כְּלִי אֵין אִיסוּר אֱלָא בְּאֵין צָרִיף לְמְקוּמוֹ וְלִפִּי זֶה אֵיף גִּסְתַּפְּקוּ הַתּוֹס' בּד"ה וְשִׁנִּי לִיָּה אִם ר' יִצְחָק אֵית לִיָּה טַעְמָא דר' יוֹסֵף וְעֵינֵן לְקַמֵּן בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס': וְנִרְאָה דִּישׁ לְהוֹכִיחַ גַּם לֹאֲיִדָּה גִּיסָא דְּעַל פְּרָחִין ר' יִצְחָק אֵית לִיָּה עַכ"פ חֲד מִהֶנָּה טַעְמֵי דְּלַעִיל אוֹ טַעְמָא דְּרַבָּה מִשּׁוּם הַצְּלָה שְׁאִינָה מְצוּיָה אוֹ דְּרַב יוֹסֵף מִשּׁוּם בִּיטוּל כְּלִי.

דְּהָא יֵשׁ לְדַקְדַּק בְּדַבְּרֵי ר' יִצְחָק לְמָה לֹא תִלִּי דְּבָרֵינוּ בְּמִשְׁנֵתְנוּ כְּמוֹ שְׁאָמַר ר"ח אַעפ"י שְׁאָמְרוּ וְהִינֵנוּ מִשְׁנֵתְנוּ כְּמִבְּנֹאֵר בְּתוֹס' בּד"ה אַעפ"י וְכו' הִכִּי נִמִּי הִנֵּה לִיָּה לְרַב יִצְחָק לְוֹמַר כְּשֵׁם שְׁאָמְרוּ אֵין נוֹתְנִין כְּלִי תַחַת וְכו' כֶּף אֵין כּוֹפִין וְכו' וְדָאִי דְּגַם ר' יִצְחָק ס"ל מְדַאֲסְרָה הַמְּשָׁנָה בְּשִׁמּוֹן וְהִתִּירָה בְּנִיצוּצוֹת מְכָלֵל דְּבִשְׁמֹן הַטַּעַם מְוֹחֵלֵט לְאִיסוּר אִפִּי בְּצָרִיף לְמְקוּמוֹ מִטַּעְמֵי דְּרַבָּה אוֹ מִטַּעְמֵיהּ דר' יוֹסֵף וְלִכְּוֹ אֵין לְלַמּוֹד אִיסוּר כְּפִיִּית כְּלִי מִמִּשְׁנֵתְנוּ שְׁטַעְמָא אַחְרֵינָא אֵיכָּא בְּשִׁמּוֹן.

וְאִזּוּ מִמִּילָא יוֹתֵר אֲמַרְיָנוּ דַּס"ל טַעְמָא דר' יוֹסֵף מִטַּעְמָא דְּרַבָּה וְלִפִּי שְׁטַעַם בִּיטוּל כְּלִי מְוֹסְפֵם יוֹתֵר בְּכִמָּה מְקוּמוֹת בְּגַמ'. וְלִכְּוֹ כֵּינּוּ דְּאֵיכָּא הוֹכְחָה לְכָל צַד גִּסְתַּפְּקוּ הַתּוֹס' אִי ס"ל לְרַב יִצְחָק טַעְמֵיהּ דר' יוֹסֵף אוֹ לֹא: וְגַם בְּכּוֹנֵנַת דְּבָרֵינוּ שְׁאָמַר כְּשֵׁם יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִי כּוֹנֵנַתוֹ לְהַשְׁוֹתוֹ לְגַמְרֵי וְהוּא הַדְּרָה הִרְאֵשׁוֹן שְׁכַתְבִּתִּי וְלִהְכִּי לֹא אָמַר סֵתֵם אֵין כּוֹפִין כְּלִי וְאִזּוּ הִנֵּה ק"ו שְׁאֵין נוֹתְנִין כְּלִי תַחַת הַתְּרַנְגּוֹלָת אֱלָא שְׁרָצָה לְהַשְׁוֹתוֹ לְגַמְרֵי וְלֹאֲפּוֹקִי מְרַבָּה

ור"י] או להיפוך דלהכי אמר פשם פדי שנידוק למה אמר פשם שאין נותנין ולא אמר פשם שאמרו אין נותנין אלא להורות שבמשנה יש טעם אחר דהיינו ביטול פלי מהיכנו: והנה הבעה"מ בשלהי שבת דוחה דר' יצחק מהלכה דרביים פליגי עליה עולא במס' ביצה ור' חסדא בשמעתין ורבה ור' יוסף מפרשי מלתא דר' חסדא וא"כ סבירא להו פנותיה ואמנם לדרך האחרון שפתבנו לעיל דר' חסדא אית ליה דר' צנאי נסתר ראי' זו: אלא דע"כ ר' חסדא לא מייירי בצריף למקומו דאי בצריף למקומו א"כ קשה מאי קמ"ל באמרו אבל כופין וכו' פשיטא מהי תיתי לאיסור דהרי רש"י בד"ה אבל כופה עלי' פלי כ' ולא תימא אין פלי ניטל וכו' ואי בצריף למקומו פשיטא דשרי ואי היא גופה קמ"ל דבצריף למקומו לא שייך אין פלי ניטל קשה פשיטא תנינא אבל כופה עלי' פלי ואפי' נימא ברייתא לא שמיע ליה מ"מ אפתי קשה מתני' היא נותנין פלי לקבל ניצוצות ולכל הפחות בצריף למקומו שרי וכן מתני' דכופין עליו קערה: אלא דלפמ"ש לעיל שיש מקום לומר דגם בכפיית פלי יש בו ביטול פלי א"כ שפיר שמעינן חידוש ולעולם דבצריף למקומו מייירי ור' חסדא אית ליה דר' יצחק ור' יצחק לית ליה דרב חסדא וא"כ מנ"ל להבעה"מ לדחות דברי ר' יצחק מהלכה: אמנם מדחזינן דפריף בדר קנ"ד על רב הונא והא קמבטל פלי אף דלא שמעינן מרב הונא בהדיא דאית ליה פן מכלל דכ"ע ס"ל ביטול פלי וכמו שגזכר גם בשמעתין בתוס' ד"ה בעודן עליו וא"כ ליכא למימר דר' יצחק לית ליה דרב חסדא ועל פרחין צריף לומר איפכא דר' חסדא לית ליה דר"י ושפיר דחה בעה"מ דברי רב יצחק מהלכה: שם פשם שאין נותנים וכו' פבר דקדקתי לעיל אמאי לא קאמר פשם שאמרו ונקט פסק לעצמו ולא תלה דבריו בדברי התנאים כמו ר"ת ונראה לפי מה שהוכחתי לעיל דר"ח ע"כ לאו אמשנתנו קאי ומשנתנו נוכל באמת לפרש משום שמא יסתפק אבל ר"ח אברייתא קאי ששנינו אבל כופה עליה פלי מכלל דנתינה תחתי' אסור משום הצלה שא"מ וקמ"ל כפיית פלי מותר אפי' באין צריף למקומו.

וא"כ איך יוכל ר' יצחק למימר פשם שאמרו על הו' ברייתא והרי בברייתא היתר הכפיית' מפורש. ואי בצריף למקומו מייירי ברייתא אם פן גם הנתינה מותר אי רב יצחק לית ליה דרב יוסף: שם איתיבי' כל הני תיובתא ושני' בצריף למקומו.

הנה במסכת ביצה דף ל"ו איתא מימרא דרב יצחק ולא אותיב שם הני תיובתא רק מדלף ושני בדלף הראוי וטעמא בעי למה לא אותיב שם כל הני תיובתא. ונראה משום דנדאי המקשה דמותיב לא נעלם ממנו דאיכא לאוקמי בצריף למקומו אלא שהיה קשה לו קושית התוס' בסוף ד"ה ושני ליה שהקשו למה צריף בכל הני משניות לאשמעינן דצריף למקומו שרי.

ובזה ניחא מה דאמר איתיבי' כל הני תיובתא ולמה על רב יוסף הקשה מכל הני משנה בפ"ע אף שפבר אותיב לרבה מכל א' והיה לו לומר על דברי רב יוסף בקיצור איתיביה' פל הני תיובתא ואף שבאמת אין זה קושיא מתרי טעמי חדא שעל רבה הקשה ממשנה דכופין קערה וזה אינו קושיא כלל לרב יוסף ואיך יהיה יכול לומר פל הני תיובתא.

ועוד בשלמא בדברי ר' יוסף שאינו יכול לכלול על פל הני תיובתא בחד שנינוי' וצריף לתרץ פל א' לפי שהוא לכוף הוצרך להביא פל תיובתא באפי נפשיה ולשנויי משא"כ לרב יצחק שכולל הקושיא בחד וגם התירוץ לכולם בצריף למקומו ולכוף פללינהו יחד

אף לפמ"ש ג"כ ניתח שלא היה יכול להקשות משום משנה לחוד שהיה יודע דכול לאוקמי בצריף למקומו ולכך הקשה מפולם יחד וכקונשית התוס' ושני ליה בצריף למקומו וכת' התוס' שיש רבותא בכל חד: והנה קונשית התוס' הוא רק אם ר' יצחק לית לי דרב יוסף אבל אם ר' יצחק אית ליה דרב יוסף אין פאן קונשיא פמבואר בדברי מהרש"א דהשתא בלא"ה צריכי פולהו להורות דלא שניף בהו ביטול פלי מהיכנו.

אלא דאעפ"כ צריף לאוקמינהו גם בצריף למקומו משום דר' יצחק וא"כ לא היה מקום להמקשה להקשות. אלא שפאן במס' שבת מדאמר ר' יצחק פשם שאין נותנין וכו' והיינו לומר ששנים הם בדינים נתינת פלי תחת התרגולת כמו פפיית פלי וא"כ מפלל דלית ליה דרב יוסף וכמו שפתייתי לעיל בדרף הראשון ומשו"ה אותב' פל הני תיובתא משא"כ בביצה דשם אמר סתם אין פלי גיטל אלא לצורה דבר הנגיטל ולא הזכיר פלל מנתינת פלי תחת התרגולת וא"כ איפא למימר דשפיר סבר פרב יוסף ולכן לא אותב' פל הני תיובתא לפי שידע תשובתם בצדם בצריף למקומו וגם התרצן לא היה מקום לתדש תירוץ אחר רק בצריף למקומו וזה פבר ידע המקשה ולכן לא אותיב שם רק הנה דמשני תירוץ אחר וכמו שפתיבו התוס' פאן בד"ה כופה עליה וכו': אלא דאפתי קשיא הך ת"ש אחת ביצה שנוקדה בשבת וכו' דפריף מיני' פאן ולא במס' ביצה ושרי בכאן גם התרצן לא חידש לו דבר רק בצריף למקומו ועל פרייתא לא שניף צריכותא שפמה דברים השנויים במשניות נשנו בפרייתות וא"כ אם ידע מסברא דצריף למקומו מה קונשיא מתחלה ואם לא ידע למה לא הקשו גם במס' ביצה: והנה במאי דמשני ה"נ בצריף למקומו יש לדקדק א"כ למה חילקה הפרייתא בין טלטול הביצה לכפיית הפלי הנה ליה ליפלוג בדידי' בכפיית פלי עצמו שאם צריף למקומו של הפלי מותר ואם לאו אסור וממילא ידעינן שאין מטלטלין הביצה שאם הביצה מותר בטלטול א"כ למה יהא אסור בכפיית הפלי עליה.

ואפשר לומר דאפתי הנה אמינא דמותר לטלטל הביצה כר"ש דלית ליה מוקצה והא דאסור כפיית הפלי היינו אומרים דגם להטיל ביצה במקום מדרון לא שכיחא והני הצלה שאינה מצויה שאסור לדעת התוס' אפילו לדבר המטלטל וכמו"ש התוס' בריש סוגיין בדברי רבה ואם תקשה מה מועיל א"כ מה שצריף למקומו של הפלי יש לומר פדעת הגהת אשר"י שגם לענין הצלה שאינה מצויה מהני צריף למקומו וא"ת איף אפשר לטעות פה ונהרי ר' יצחק לית ליה סברא דרבה פלל פשם שהוכחתי דאמר פשם שאין נותנים משמע דשנים בדינים ממש וכנ"ל בתחילת הסוגיא.

י"ל אף שאליבא דאמת לית ליה מ"מ הפרייתא לא סגי לה למימר רק איסור כפיית פלי משום דעכ"פ יש לטעות ולומר הטעם משום הצלה שאינה מצויה וזה הוא החילוק שפין המקשן להתרצן המקשה סבר מדלית לי דרב יצחק סברה דרבה א"כ ליפא למיטעי פלל משום הצלה שא"מ.

והקשה שפיר מהו פרייתא. וליפא לאוקמי בצריף למקומו דא"כ ליפלוג בדידה וממילא ידעינן איסור טלטול הביצה.

והתרצן השיב לו בצריף למקומו. ואעפ"כ איפא למיטעי משום הצלה שאינה מצויה פנ"ל.

וְכָל זֶה פָּאן בְּסוּגְיָא דְשִׁבְתַּת דְּמוּכָח דְּלִית לִיהּ לַר"י סְבָרָה דְּרַבָּה מִדְּאָמַר פָּשִׁם וְכוּ'. אָבֵל
בְּבִיזָה שְׁאִין שׁוּם הוֹכְחָה דַּר' יִצְחָק לִית לִיהּ דְּרַבָּה לְכֹן לֹא הִקְשָׁה פְּלֵל מִהָּךְ בְּרִינְתָא
דְּאִיפָּא לְמִדְחֵי בְּצָרִיף לְמִקוּמוֹ וְדו"ק: תוּד"ה וּשְׁנֵי לִיהּ וְכוּ' א"נ ר' יִצְחָק אִית לִיהּ נְמִי
דְּאָסוּר לְבַטֵּל פְּלִי מִהִיכְנוּ וּלְהִכִּי וְכוּ'.

וְאֲנִי תַמְתָּה ע"ז דָּאָם אִית לִיהּ לַר' יִצְחָק בִּיטוּל פְּלִי אִם פֶּן מִנ"ל פְּלֵל דָּאִין פְּלִי נִיטֵל נִהְרִי
אֲבֹהֶוֹן דְּכָל אִיסוּר בִּיזָה הוּא מְשַׁנְתָּנוּ דְּדָמִי לְשָׁמֵן וְכַדפִּירש"י בְּרִישׁ סוּגְיָא וְכִינּוּן שְׁיִישׁ
לְנוּ טַעַם מְשׁוּם בִּיטוּל פְּלִי מִנ"ל לְחַדֵּשׁ סְבָרָא דָּאִין פְּלִי נִיטֵל: וְאוּלַּי ר' יִצְחָק לְמַד סְבָרָה
זוּ מִבְּרִינְתָא דְּלִקְמָן דָּף קנ"ד ע"ב הִיָּתָה בְּהִתְמוֹ טְעוּנָה טָבֵל וְסָבַר ר"י דֹּאֵעַפ"י
שְׁמִשְׁתַּבְּרִין קֹאֵי גַם אֲטָבֵל וְדָלָא כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' בְּשִׁמְעָתִין בַּד"ה טָבֵל מוּכָן אֲלִיבָא דַּר'
יוֹסֵף וְכִינּוּן דְּסָבַר ר"י דְּקֹאֵי גַם אֲטָבֵל וְס"ל ג"כ דְּטָבֵל מוּכָן הוּא וְלֹא שְׁיִיף בּוּ מְשׁוּם
בִּיטוּל פְּלִי אֲלֵא עַל פְּרָחִין מְשׁוּם אִין פְּלִי נִיטֵל אֲלֵא לְצוּרָף דְּבַר הַנִּיטֵל וְטָבֵל עֲצָמוּ דְּבַר
שְׁאִינוּ נִיטֵל הוּא: וּבְזֵה נִיחָא דְּהַתּוֹס' פְּתַבּוּ דַּר' הוּנָא [צ"ל ר' יִצְחָק] אִית לִיהּ בִּיטוּל פְּלִי
וּמִנ"ל הָא וְדָלָמָא רַב הוּנָא [ר' יִצְחָק] אִית לִיהּ הַצְּלָה שְׁאִינָה מְצוּיָה פְּסָבַרְת רַבָּה [וְאוּלַּי
מְשׁוּם דְּיוֹתֵר רֹאוּי לֹמַר דָּאִית לִי בִּיטוּל פְּלִי דְּאֲשַׁפְּחֹן בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת דְּפָרִיף הַש"ס וְהָא
קָמְבַטֵּל פְּלִי מִהִיכְנוּ [כְּמוֹש"ל] וּבִשְׁלָמָא לְסָבַרְת הִגְהַת אֲשֶׁר"י דְּלַעֲנִין הַצְּלָה שְׁאִינָה
מְצוּיָה מוֹעִיל בְּצָרִיף לְמִקוּמוֹ וְא"כ אֲפִתִּי הִיָּה קֹשָׁה לְמָה נָקַט הָאָסוּר בְּשָׁמֵן וְהִתְיַתֵּר
בְּנִיחוּצוֹת וְהִרִי בְּצָרִיף לְמִקוּמוֹ גַם שָׁמֵן מוֹתֵר בֵּין לְטַעַם הַצְּלָה שֶׁא"מ וּבֵין לְטַעַמָא דָּאִין
פְּלִי נִיטֵל וְכוּ' וּבְאִין צָרִיף לְמִקוּמוֹ גַם נִיחוּצוֹת אֲסוּרִים: וְדַע שְׁגַם מְדַבְּרִי רַש"י מְשַׁמַּע
דְּגַם לְרַבָּה מוֹעִיל בְּצָרִיף לְמִקוּמוֹ שְׁהִרִי רַש"י פִּי בְּמִשְׁנַתְנוּ אִין נוֹתְנִין פְּלִי מְשׁוּם בְּשָׁמֵן
מְקַצָּה הִיא וְקָסַבַּר אִין פְּלִי נִיטֵל בְּשִׁבְתַּת אֲלֵא לְצוּרָף דְּבַר הַנִּיטֵל א"נ קָסַבַּר אָסוּר לְבַטֵּל
פְּלִי מִהִיכְנוּ.

וְהִנֵּה אַחַז רַש"י טַעַמִּי דַּר' יִצְחָק וְטַעַמִּי דְּרַב יוֹסֵף וְשִׁבְק טַעַמִּי דְּרַבָּה. וְאִי נִימָא דְּרַש"י
דְּחָה טַעַמִּי דְּרַבָּה מִהִלְכָּה וְטַעַמָא דַּר' יִצְחָק וְרַב יוֹסֵף סוּבַר לְהִלְכָּה מְלַבַּד שְׁאִין דְּרַכּוּ שֶׁל
רַש"י בְּפִירוּשׁוֹ לְפָסוּק הִלְכָּה אֲלֵא דְּקֹשָׁה לְמָה הִקְדִּים טַעַמִּי דְּרַב יִצְחָק הִמְאָוֵר בְּסִידוּר
הַסּוּגְיָא לְטַעַמִּי דְּרַב יוֹסֵף הִמְקוּדָם אֲלֵא עַל פְּרָחִין דְּרַש"י לֹא דִילְג טַעַמִּי דְּרַבָּה פְּלֵל.

אֲלֵא [מְשׁוּם] דַּס"ל דְּגַם רַבָּה דְּנֹקָא בְּדָבָר שְׁאִינוּ נִיטֵל אוֹסֵר וּמְטַעַם אִין פְּלִי נִיטֵל אֲלֵא
דְּסוּבַר דְּלְהַצְּלָה מְצוּיָה הִתִּירוּ לִיטְוֵל אָף לְצוּרָף דְּבַר שְׁאִינוּ נִיטֵל וְא"כ רַש"י בְּטַעַם
מְשׁוּם אִין פְּלִי נִיטֵל אַחַז טַעַמָא דְּרַבָּה ג"כ וְהִיא מְקוּדָם בְּסוּגְיָא וְא"כ פִּינּוּן שְׁלַרַש"י רַבָּה
מְשׁוּם אִין פְּלִי נִיטֵל וְכוּ' מוֹעִיל גַם לְרַבָּה צָרִיף לְמִקוּמוֹ וְהָא דָּלָא מְשַׁנְי לְרַבָּה בְּצָרִיף
לְמִקוּמוֹ הוּא מְשׁוּם דְּדָרָף הַש"ס לְמִשְׁבַּק רִוּחָא לְסוּגְיָא לְהַגְדִּיל תוּר' וּמְשַׁנְי דְּבַר שְׁיִוִּכַל
אַח"כ לְהִרְחִיב הַסּוּגְיָא גַם לַר' יִצְחָק וְאִם הִיָּה מְשַׁנְי תִּיכְף לְרַבָּה בְּצָרִיף לְמִקוּמוֹ לֹא הִיָּה
שׁוּב יְכוּל לְהַקְשׁוֹת לַר' יִצְחָק וְתַדַּע דְּהִרִי לְרַש"י עַכ"פ אִין אִיסוּר לְרַבָּה אֲלֵא לְצוּרָף
דְּבַר שְׁאִינוּ נוֹטֵל כְּמוֹ"ש הַתּוֹס' בְּשָׁמוּ וְא"כ הִיָּה יְכוּל לְשַׁנּוּי בְּכִלִּים תַּחַת הַדְּלָף בְּדָלָף
הִרֹאוּי וְלְמָה מְשַׁנְי בְּבִתִּי חֲדָתִי אֲלֵא לְמִשְׁבַּק רִוּחָא לְהַקְשׁוֹת אַח"כ לְרַב יוֹסֵף: וְעַכ"פ גַם
לְרַבָּה מוֹעִיל בְּצָרִיף לְמִקוּמוֹ וְא"כ לֹא הִיָּה הַתּוֹס' יְכוּלִּים לְשַׁנּוּי דַּר' יִצְחָק אִית לִי דְּרַבָּה
אָבֵל אִי נִימָא דָּלָא פְּהִגְהַת אֲשֶׁר"י וְנִימָא דְּלְרַבָּה אִינוּ מוֹעִיל צָרִיף לְמִקוּמוֹ א"כ מִנ"ל
לְהַתּוֹס' דַּר' יִצְחָק אִית לִיהּ בִּיטוּל פְּלִי וְדָלָמָא אִית לִיהּ הַצְּלָה שְׁאִינָה מְצוּיָה פְּרַבָּה וּלְהִכִּי

שָׁמוֹן אֲסוּר אֶפֶי בְּצָרִיף לְמִקְוָמוֹ אֲמָנָם לִפְמִשׁ"ל [בְּרִישׁ סוּגִינָן] דַּר' יִצְחָק לְמַד הָא דְאִין כְּלִי נִיטְל מִבְּרִייתָא דְהִיתָה בְּהִמְתּוֹ טְעוּנָה טְבָל וְכו' וְאִס"ד דְּסִבְר הִצְלָה שֶׁאֵי"מ לֹא הִתִּירוּ א"כ הִיא גּוּפָה מִנ"ל דְּאִין כְּלִי נִיטְל וְדִלְמָא אֲסוּר נְתִינָת כְּלִים בְּטָבָל גּוּפָה אֲסוּר מִשּׁוּם הִצְלָה שֶׁאֵי"מ.

אֵלָא וְדַאי דַּר' יִצְחָק לִית לִיה דְּרַבָּה רַב דְּרַב יוֹסֵף וּבְטָבָל לֹא שְׁיִיף בִּיטוּל כְּלִי דְטָבָל מוּכָן הוּא לְעִנְיָן בִּיטוּל כְּלִי: וּבְכַוְנַת הַתּוֹס' דַּר' יִצְחָק אִית לִיה בִּיטוּל כְּלִי שְׁהִקְשִׁיתִי א"כ מִנ"ל לַר' יִצְחָק כְּלִי שְׁאִין כְּלִי נִיטְל נִלְע"ד עוֹד בְּזָה וְנִדְקָדַק פִּינּוֹן דְּאִית לִיה בִּיטוּל כְּלִי א"כ אִיף קָאָמַר כְּשֵׁם וְכו' וְהָא לֹא דְמוּ דְנְתִינָת כְּלִי תַחַת הַתְּרַנְגּוּלָת אֲסוּר אֶפֶי בְּצָרִיף לְמִקְוָמוֹ וּכְפִיית כְּלִי מִן הַתְּרַנְגּוּלָת לְמִקְוָמוֹ וְנִרְאָה דַּר' יִצְחָק סוֹבֵר אִין לְחֻצֵי שַׁבַּת וְא"כ אִין הַכְּלִי נִאָסֵר מִשּׁוּם בִּיטוּל כְּלִי מִהִכְנֹו שְׁהִרִי בְּיָדוֹ לְנַעַר וּסְבַרְת הִבְעָה"מ וְהָר"ן שְׁאִין בְּרַצוֹנֹו לְנַעַר לִית לִיה לַר' יִצְחָק וְא"כ אִין אֲסוּר נְתִינָת הַכְּלִי מִשּׁוּם בִּיטוּל מִהִכְנֹו אֵלָא בְּנוֹתָנֹו בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת אֲבָל בְּשַׁבַּת עֲצָמוֹ אִין בּוֹ אֲסוּר בִּיטוּל כְּלִי וְאִין אֲסוּר אֵלָא מִשּׁוּם אִין כְּלִי נִיטְל.

וּבְזָה נִלְע"ד מַה שְׁפִירש"י בְּמִשְׁנָה, נוֹתְנִין בְּשַׁבַּת לְרְבוּתָא כְּתִב כֵּן דְלֹא תִימָא דְנִקָּא בְּשַׁבַּת הוּא דְאֲסוּר דְאִזְ שְׁיִיף בִּיטוּל כְּלִי אֲבָל בְּשַׁבַּת עֲצָמוֹ מִן הַתְּרַנְגּוּלָת קִמ"ל רַש"י אֶפֶי בְּשַׁבַּת וְרַש"י ס"ל סְבַרְת הַמְּפָרְשִׁים מִשּׁוּם שְׁאִין רַצוֹנֹו לְנַעַר אוֹ סְבַרְת הַסּוֹבְרִים דְגַם לְמַקְצַת הַשַּׁבַּת אֲסוּר לְבַטֵּל מִהִכְנֹו וְר' יִצְחָק ס"ל דְמִשְׁנִתְנוּ מִיִּירִי בְּכָל גְּוֹנֵי בֵּין בַּה"מ וּבֵין בְּשַׁבַּת וּלְכַד לֹא מְצִי לְמִתְנֵי הִיתֵר הַשְּׁמוֹן בְּצָרִיף לְמִקְוָמוֹ דְהִרִי בַּה"ש אֲסוּר אֶפֶי בְּצָרִיף לְמִקְוָמוֹ וְאָמַר ר' יִצְחָק כְּשֵׁם שְׁאִין נוֹתְנִין כְּלִי תַחַת הַתְּרַנְגּוּלָת בְּשַׁבַּת עֲצָמוֹ דְנְתִינָת הַכְּלִי תַחַת הַתְּרַנְגּוּלָת לֹא מִיִּירִי מִן הַסְּתָם בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת דְלֹא שְׁכִיחַ שְׁתַּלְד בַּה"ש שְׁתְּרַנְגּוּלָת אִינְהָ יוֹלְדָת בְּלִילָה אֵלָא בְּלִית לָה זְכָר עַד שְׁשִׁים בְּתִי כְּמִבְּנֹאֵר בְּבִיצָה דָּף ז' וְא"כ בְּשַׁבַּת אִיִּירִי וְאִזְ בְּאֲמַת אִינוּ אֲסוּר רַב בְּאִין צָרִיף לְמִקְוָמוֹ וְשְׁפִיר קָאָמַר כְּדֵין כּוֹפִין וְכו': וּבְזָה ג"כ נִיחָא דְלֹא מְצִי לְמִימַר דְאִית לִיה הִצְלָה שֶׁאֵי"מ כְּרַבָּה דַּא"כ אִף בְּשַׁבַּת אֲסוּר אִף בְּצָרִיף לְמִקְוָמוֹ לְמֵאֵן דְלֹא ס"ל כְּהִגָּהַת אֲשֶׁרִי וְלֹא שְׁיִיף כְּשֵׁם: [וּלְפִי"ז שְׁפִיר הוֹכִיחַ ר' יִצְחָק סְבַרְת אִין כְּלִי נִיטְל מִשּׁוּם דְהִמְשָׁנָה סְתָמָה וְתַנִּי אִין נוֹתְנִין וּמִשְׁמַע אֶפֶילוּ בְּשַׁבַּת עֲצָמָה וְאִזְ לֹא שְׁיִיף בִּיטוּל כְּלִי: וְנַע דְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ מַה נִּסְתַּפְקוּ הַתּוֹס' אִם ר' יִצְחָק אִית לִיה בִּיטוּל כְּלִי וְהִרִי וְדַאי בִּיטוּל כְּלִי מוּכָח מִבְּרִייתָא דְתַנִּי אֲבָל כּוֹפִין עֲלֵי כְּלִי וְכו' וְהָד בְּרִייתָא בְּצָרִיף לְמִקְוָמוֹ מוּקִי לָה ר' יִצְחָק וְא"כ קָשָׁה נִתְנֵי רְבוּתָא יוֹתֵר אַחַד בִּיצָה וְכו' אִין מְטַלְטְלִין וְכו' אֲבָל נוֹתְנִין כְּלִי תַחַת הַתְּרַנְגּוּלָת שְׁתַּטְוֵל בִּיצָתָה לְתוֹכָהּ שֶׁהוּא וְדַאי רְבוּתָא יוֹתֵר מְכַפִּיית כְּלִי עֲלֵיהָ אֵלָא וְדַאי דְזָה בְּאֲמַת אֲסוּר מִשּׁוּם בִּיטוּל כְּלִי וְכִמוֹ שְׁכַתְב לְעֵיל בַּד"ה אַר"ח וְכו' וְאִי מִשּׁוּם שְׁיֵשׁ לְדַחוֹת לְעוֹלָם לֹא מִשּׁוּם בִּיטוּל כְּלִי אֵלָא מִשּׁוּם הִצְלָה שֶׁאֵי"מ כְּדְמוּקִי רַבָּה קָשָׁה לוֹ יְהִי כֵּן הִלָּא עֵיקַר כְּוֹנַת הַתּוֹס' לְתַרְץ עַל מַה שְׁשִׁנִּינוּ הָאֲסוּר בְּשָׁמוֹן וְלֹא בְּהִיתֵר ג"כ בְּשָׁמוֹן הַצָּרִיף לְמִקְוָמוֹ וְאִם כֵּן גַּם אִי סְבַר כְּרַבָּה נְכוּן אֲבָל אִי נִימָא כְּדַעַת הִגָּהַת אֲשֶׁרִי א"כ גַּם אִי סְבַר כְּרַבָּה אֶפֶתִי מְצִי לְמִימַר הִתִּיר בְּשָׁמוֹן בְּצָרִיף לְמִקְוָמוֹ [אֵלָא דְלִפ"ז ע"כ בְּרִייתָא לֹא מִשּׁוּם טְעָמָא דְרַבָּה אֲסָרָה נְתִינָת כְּלִי תַחַת הַתְּרַנְגּוּלָת שְׁהִרִי בְּרִייתָא בְּצָרִיף לְמִקְוָמוֹ אִיִּירִי]: דָּף מ"ד ע"א מִתְנֵי מְטַלְטְלִין גַּר חֲדָשׁ אֲבָל לֹא יֵשׁוּן הִנֵּה הָעֵיקַר חֲסַר מִהִמְשָׁנָה דְהוּא לִי לְמִימַר שֶׁל חֲרַס דְהָא שֶׁל מִתְּכוֹת אֶפֶילוּ יֵשׁוּ מוֹתֵר.

ואמנם לפמ"ש הרשב"א בחידושי מדהקדים מטלטלין גר חדש ואח"כ אמר אבל לא ישן ולא תני בהיפוך א"כ עיקר הדבר שריותא דחדש אתי לאשמענו ש"ש דכל חדש מותר ואכ"י המיוחד לכה.

ומעתה לפי זה משנתנו מיירי גם במיוחד לכה. ובזה באמת גם ישן של מתכות אסור דהיינו יחדו והניח דאסור רב גם למסקנא ולשיטת התוס' בד"ה ה"נ מסתברא דרב כר' יהודה ס"ל א"כ ס"ל דאין חילוק בין מטה לגר והוא נמי שיטת התוס' בד"ה ומה גר שהקשו על פירש"י דתקשי ליה נמי מגר של מתכות א"כ ש"מ דס"ל שאין לחלק בין גר למטה ושללא פדברי התוס' בסוף ד"ה הא אין וכו' ולפי זה משנתנו בפה מלא דברה מטלטלין גר חדש בין יחדו ובין לא יחדו ואפ"ל של חרס דלהכי עבידא אפ"ה בכל גונו מותר אבל לא ישן ג"כ בין של חרס ובין של מתכות בשל חרס אפ"ל לא יחדו מוקצה מחמת מיאוס הוא ושל מתכות אם יחדו דנהה לי' יחדו והניח דאסור רב.

אלא דלפ"ז דמתני' איירי גם בשל מתכות קשה דלמה במשנתנו אמר ר"ש חוץ מן הגר הדולק בשבת ולא סיים כבתה מותר לטלטלה ובברייתא סיים כבתה מותר לטלטלה ויבאר לקמן: רש"א כל הגרות מטלטלים חוץ מן הגר הדולק בשבת.

הנה בברייתא מהיום כבתה מותר לטלטלה משום דשם ר"ש על דברי ר"מ קאי ור"מ גם בשל מתכות איירי ונהנה אמינא דבשל מתכות הוא דמתיר ר"ש אחר שכבתה דמוקצה מחמת איסור לחוד לית ליה אבל בשל חרס אף אחר שכבתה פינון שיש פאן פרתי דהיינו מוקצה מחמת מיאוס ומוקצה.

מחמת איסור מודה ר"ש ועיין בתוס' בד"ה לדברי המתיר אוסר שכתבו סברא זו לה"א אליבא דר"מ וא"כ י"ל באמת דר"מ סובר פן קמ"ל בברייתא מותר לטלטלה אפ"ל בשל חרס אבל במשנתנו דלא איירי רק בשל חרס דר"י במוקצה מחמת מיאוס איירי במשנתנו ועל זה קאמר ר"ש חוץ מן הגר הדולק בשבת דמוכח מינ' הא בשעה שאינו דולק דהיינו כבתה מותר אפ"ל בשל חרס א"כ לא הוצרך לסיים כבתה מותר דממילא משתמע.

אבל לפי מ"ש למעלה דמשנתנו כוללת ג"כ כל הגרות בין של חרס ובין של מתכות הדרא קושיא לדוכתה שהרי גם במשנתנו יש לטעות דוקא בשל מתכות מתיר אחר שכבתה ויש ליישב דבמשנתנו קאמר ר"ש כל הגרות א"כ ממילא משתמע כל הגרות אפ"ל של חרס אבל בברייתא לא הוזכר בדברי ר"ש כל הגרות רק בדברי ר"מ ור"ש סתם קאמר חוץ מן הגר ושפיר יש לטעות דלא קמיירי רק בשל מתכות והוצרך לכבא יתירה דכבתה מותר אפ"ל של חרס: וע' לקמן: גמ' רש"א כו' חוץ מן הגר הדולק בשבת כבתה מותר לטלטלה כבר כתבתי במתני' ליישב מאי דהוצרך לומר פאן כבתה מותר וכו' ובמתני' די לו באמרו הדולק בשבת ונדקדק עוד במשנתנו בדברי ר"ש דמסיים חוץ מן הגר הדולק בשבת למה הוצרך לומר בשבת פשיטא דבשבת קיימינו ואטו שנינו ברישא מטלטלין וכו' אבל לא ישן בשבת ונהרי סתם משנה שנה אבל לא ישן ופשיטא דלאו בחול עסקינו ונראה משום דלקמן (דף מ"ה ע"ב) רצה רב יוסף לפרש טעמא דר"ש דאסור בעודו דולק משום שמא יכפה אלא שרבה אוחביה ומוקי טעמא משום בסיס לדבר האסור ובאמת לפי טעם זה הנה מקום להתיר אם הנה מונח על המנורה גם דבר היתר כמו לקח וכיוצא מבעוד יום דנהה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר והוא דעת

הי'ש מי שמתיר המבואר בשו"ע או"ח סי' רע"ט סעיף ג' והשו"ע דחה דבריו עיי"ש אבל אי הטעם משום שמה יכבה נדאי שאסור אפ"י ע"י דבר היתר המנוח עלי' ולפי זה יש מקום לומר הא דאסור בשעיה שהוא דולק היינו אפ"י ע"י דבר המותר להטעם משום שמה יכבה הא כבתה מותר ע"י דבר היתר דהנה בסיס לדבר האסור ומותר אבל אי לאו דבר היתר אף אחר שכבתה אסור לפי שכבר איתקצאי לבה"ש משום בסיס לדבר האסור ובשעיה שהוא דולק אסור אף שמנוח עלי' דבר היתר וליכא משום בסיס מ"מ אסור משום שמה יכבה אבל משום דבר זה שמה יכבה לא שייך לומר מיגו דאיתקצאי בה"ש דאפ"י יטלטלנו ויכבנו אין בו אסור תורה דדבר שאינו מתפנין הוא.

והכי סלקא דעתין דרב יוסף לקמן דף מ"ו למימר טעמין דר"ש משום שמה יכבה ואסור מדרבנן ועוד דאסור הטלטול הוא רק משום ספק שמה יכבה לכה לא אמרינן מיגו דאיתקצאי אי לאו דבר היתר המנוח שאז אסור משום בסיס ולא משום ספק לכה אמרינן הואיל ואיתקצאי לכה צ"ל בבא יתירה כבתה מותר שמותר מצד עצמו אף בלא דבר היתר המנוח דלית ליה לר"ש פלל הואיל ואיתקצאי לבה"ש וכל זה בברייתא דיש לפרש טעמא דר"ש בשעיה שהוא דולק משום פיבוי ואף שלקמן אותביה רב יוסף ממתני' דמוכרי כסות מוכרין כדרכן היינו שאין לפרש טעמין דר"ש משום פיבוי אבל עכ"פ ר"ש עצמו נזהר בדבריו פאן שלא ליתן מקום לטעות וא"כ הנה הה"א לפרש טעמין דר"ש משום פיבוי ולומר בהא הוא דמתיר בכבתה אבל באין שם דבר המותר שאסור משום בסיס גם אחר שכבתה אסור קמ"ל בבא יתירה כבתה מותר אפ"י משום בסיס אינו אסור ולא אמרינן לר"ש פלל מיגו דאיתקצאי וכל זה בברייתא אבל במשנה דקאמר ר"ש הדולק בשבת וכבר דקדקתי לעיל הוא בשבת מותר וצריף לפרש פונתו דאתי להורות דלא תטעה לפרש כדברי רב יוסף שהטעם משום פיבוי ולפי זה אף ביו"ט אסור דכיובי אסור גם ביו"ט קמ"ל בשבת אבל ביו"ט שרי שאין פאן אסור פיבוי דהנה דבר שאינו מתפנין וא"כ האסור משום בסיס ואפ"ה אינו אסור רק בשעיה שדולק אבל בברייתא אף דגם שם קאמר בשבת אין זה ראיה דבדברי ר"מ דקאמר חוץ מן הגר שהדליקו בו בשבת הנצרך לומר בשבת שאם הנה אומר סתם שהדליקו בו משמעו או אף שהדליקו בו בחול והיינו גר ישן ומה בין ר"מ לר"י והנצרך לומר שהדליקו בו בשבת שהטעם משום מוקצה מחמת אסור ולעולם דאיכא לפרש גם ביו"ט ונדא מנייהו נקט ואגב דקאמר ר"מ בשבת נקט גם ר"ש בשבת ואין ראיה להתיר בכבתה אף היכי דהוא בסיס לאסור לבדו לכה הנצרך לומר כבתה אין וכו', ובזה ניחא מה דפירש"י בד"ה חוץ מן הגר הדולק וכו' אסור שמה יכבה הגר ופאן יש לדקדק תרתי נדא למה לא פירש"י במשנתנו בדברי ר"ש הטעם משום פיבוי ועוד למה נקט רש"י טעמין דרב יוסף והוא נדחה לקמן ומסקי' הטעם הנח לגר שמן ופתילה שהם בסיס לדבר האסור ולפמ"ש ניחא דבמשנתנו מדקדק מדאמר בשבת דהיינו למעוטי יום טוב א"כ אין הטעם משום פיבוי וכאן פונת רש"י לפרש היתור בסוף דברי ר"ש כבתה מותר וכו' והיינו משום דמריש דבריו שאמר חוץ מן הגר הדולק יש לטעות דהיינו במנוח דבר היתר והטעם משום שמה יכבה לכה פירש"י בריש דבריו של ר"ש הטעם משום פיבוי ובדברי רש"י בנאר עוד בזה: רש"י ד"ה חוץ מן הגר וכו' אסור שמה יכבה כבר כתבתי לעיל ליישב מה דנקט רש"י טעמא דרב יוסף דלקמן ולא כדמסקינן שם דמשום בסיס עוד נלע"ד ונתרץ ג"כ

דברי הגמ' לקמן (דף מ"ו ע"ב) רמי ליי אבני לר"י וכו' פבתה אין לא פבתה לא והוא תמוה דלמה לו לדייק מסיפא והא קתני ברישא בהדיא חוץ מן הגר הדולק בשבת והתוס' שם בד"ה פבתה אין וכו' פתבו דכן דרף הש"ס אע"ג דמצוי לאתויי מרישא דקתני בהדיא חוץ מן הגר וכו' מיייתי סיפא לדייק מינה ע"כ.

והנה אם קבלה היא נקבל אבל הוא נגד השכל ולקמן פתב יישוב ע"ז]. אמנם לענ"ד נראה דבאמת קושיתו היא מדייקא דהנה לקמן דף מ"ה אמרי דאין מוקצה לר"ש אלא שמן שפנר וכו' הואיל והוקצה למצותו וכו' וכתבו שם התוס' בד"ה אלא וכו' דלאו דוקא שפנר דזה אסור משום מכבה אלא שמן המטפטף קאמר וכו' אמנם ברש"י שם משמע דעל שמן שפנר ממש קאמר ולפ"ז קשה קושית התוס' דזה בלא"ה אסור משום מכבה.

ונראה דהתוס' לשיטתיהו שכתבו בדף מ"ב ע"ב ד"ה ואין נאותין דהטלעול לא שייך לאסרו משום הוקצה למצותו שאין ביטול מצנה בטלעול וא"כ רש"י ס"ל דגם הטלעול אסור משום מוקצה למצותו והטלעול לא שייך לאסרו משום מכבה.

אלא דלכאורה דברי התוס' נכונים שאין ביטול מצנה בטלעול. אבל לענד"נ דדעת רש"י שיש ביטול מצנה בטלעול דהרי בטלעול שייך שפא יכבה כמבואר בדברי ר' יוסף בדף מ"ו אלא שרבי השיב שאינו חייב משום מכבה דהוי ליה דבר שא"מ ולפי זה אומר אני אף דאין חייב משום מכבה מ"מ פינון שיכול לבוא לידי פיבוי והא נדאי שפשיכבה פלטה מצנה של הדלקת הגר בשבת וא"כ שפיר יש ביטול מצנה בטלעול.

ואמנם אומר אני שכל מצות הדלקת הגר בשבת הוא כל זמן שדולק פנרפו אבל כשפכה והולך ליכא מצנה שהרי בנדאי באותה שעה מחשיף אורו יותר משמנים שאין מדליקין בהם ואיכא חשש שפא יטה או שפא יניחנו ויצא כמו בשמנים שאין מדליקים.

אלא שע"כ מדליק כדי לקיים מצות הדלקת הגר בשבת וזה דוקא אם הוא דולק פנרפו אבל משעה שפכה והולך אף שלא פבתה לגמרי שוב אין כאן מצנה וא"כ משום הוקצה למצנה הנה ראוי להתיר אז הטלעול אבל משום איסור פיבוי אסור דר"א בר"ש היא דסבר שמשפכה והולך ליכא איסור פיבוי ואביו דהיינו ר"ש עצמו פליג עלי' ולכך אסור אפילו בכבה והולך.

ונה דדייק לקמן פבתה אין דהיינו פבתה לגמרי אבל לא פבתה לא דהיינו אפי' בשעה שפכה והולך ועל זה לא שייך הוקצה למצותו ועל פרחין משום חייב הפיבוי עצמו ועל זה פריף הא דבר שאינו מתכוון הוא.

ומשני משום בסיס לדבר האסור. וזה פנונת רש"י כאן דהוקשה לו למה הוצרך ר"ש לסיים פבתה מותר לטלטלה שהרי הטעם משום בסיס וזה שייך ג"כ בכבה והולך ולכן הוצרך ר"ש לומר דברישא יש לפרש הטעם משום הוקצה למצותו וגם בטלעול יש חשש ביטול מצנה דשפא יכבה וא"כ ה"א דבכבה והולך מותר קמ"ל פבתה אין וכו' והטעם משום בסיס [וע' לקמן דף מ"ו מ"ש עוד ביישוב דברי רש"י]: גמ' אמר אבני וכו' ופליג עליה בחדא ופירש"י בד"ה פכה אין וכו' דלא שמעי' ליה לר"ש דקשרי במתני' אלא מותר שמן שפנר ע"כ.

ולכאורה קשה דאיך קאמר אביי דפליג עליה בתרא ונלא פליג עליה בתרתי דר"ש אוסר
שמן המטפטף לדעת התוס' משום מוקצה למצנתו ור"א בר' שמעון מתיר ולפמ"ש לעיל
דמהכא מוכח דכבשה דקאמר ר"ש אי אפשר לפרש רק כבשה ממש ולא כבה והולך
כדמפרשינו גר הפכה המונזר בדברי ר"א בר"ש וכן מוכח דקדוק הלשון כבשה דלשון
כבשה ובפרט הפכה שפיר יש לפרש לשון הונה שפכה והולך אבל כבשה לשון עבר הוא
וא"כ מוכח מהך ברייתא עצמה דר"א בר"ש פליג עליה דאבנה בתרא.

ומעתה נוכל לומר דהא דקאמר דר"א בר"ש פליג בתרא דהיינו בהך ברייתא פליג בתרא
אבל מה שפליג בשמן המטפטף לא הונזר מחלוקת זו בברייתא זו ואמנם לדברי רש"י
שמביא ראיה דפליג על אבנה בתרא דאלו אבנה סבר כבשה אין וכו' מברייתא דמותר
שמן וא"כ סבר רש"י דמברייתא זו אין ראיה דפליג רק מברייתא דמותר השמן וא"כ
מביא פאן מה דפליג בברייתא אחרת לכאורה הדרא קושיא לדונפתה דהרי פליג גם בשמן
המטפטף.

אמנם לרש"י לא מצינו שיפרש דלר"ש יתנה שיין מוקצה למצנתו בשמן המטפטף: אלא
דהא גופא קשיא למה הוצרך רש"י להביא ראיה מברייתא דלעיל שהרי בהך ברייתא
מפני רש"י דאמר כבשה מותר לטלטלה דמשמע כבשה פכה וכבר הוכחתי מדברי
רש"י עצמו דכבשה אי אפשר לפרש פלל לשון כבה והולך ומ"ש מהרש"א בזה
דמברייתא זו לא שמענו דאוסר ר"ש רק הטלטול לכה הוצרך להביא ראיה מברייתא
דלעיל דאוסר הספיק אגני תמה דאם הטלטול אסור ק"ו הספיק שלעולם תמיר מוקצה
דאכילה ממוקצה דטלטול כמבואר בדרף קכ"ח ע"א: ונלע"ד משום די"ל דסבר ר"ש הגר
הוא בסיס לשלהבת אבל לא השמן ועיין בדרף מ"ז ע"א בתוד"ה הנזכר וכו' ומ"ש התוס'
שם דא"כ הנה ליה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר.

יש לומר דלפי מ"ש לעיל בעודו דולק ממש בלא"ה אסור משום מוקצה למצנתו דיש
חשש בטיול מצוה שיכבה ובעודו כבה והולך דליכא שוב מצוה מ"מ גם לר"ש ליכא
משום פבוי וא"כ יכול לשאוב השמן ממנו.

וכיון שיקול לסלק הדבר ההיתר נשאר רק בסיס לדבר האסור ולכה אסור לטלטל הגר.
אבל השמן מותר להסתפק אז ממנו וא"כ לא פליג ר"א על אביו.

ולכה הנכרח להביא ראיה ממותר השמן. דאפי' השמן אינו מתיר רק אחר שפכה.

ומה שהיה צריך לקמן לומר שגם השמן הוא בסיס הוא משום דמצינו דר"ש אינו מתיר
פי אם מותר השמן אבל בכבה והולך אוסר גם השמן א"כ ממ"נ אי סובר שאין בו משום
פבוי א"כ למה אוסר השמן וצריך לומר שגם השמן בסיס.

ואי סובר שיש בו משום פבוי אם פן אי אפשר לנער והנה ליה בסיס גם לדבר המותר
ולמה אוסר טלטול הגר. ולכה הוצרך לומר שגם השמן הוא בסיס אלא דלרש"י
אין אוסר לר"ש בשמן המטפטף נסתר קושית הגמ' שהקשה והתניא מותר השמן שפכה
ושפכה וכו'.

דהנה הרשב"א הקשה פיון דמודה ר"ש בכוס וקערה דנפישו א"כ אפילו פגר עכ"פ
השמן שבו ליתסר דלענין השמן הרי הוא כגדול שאין דעתו עלי' שהרי דרכו דדולק

והולך עד שיקלה השמן שבו י"ל כיון שנותן דעתו על הנר עצמו ומצפה אימתי תכבה נרו אף על המותר השמן נותן דעתו אבל בגדולי לגמרי מסלק דעתו מהם עכ"ל הרשב"א ותירוצו דחוק ואני אומר שיש לתרץ בענין אחר דאף שדבר השמן שיהיה דולק והולך עד שיקלה השמן מ"מ דרכו להיות מטפטף ויהיב דעתו על השמן המטפטף וממילא יהיב דעתו שכל מה שלא ינדלק דעתו עליו ומה לי מטפטף ומה לי אם נשאר בנר לאחר שפכה ולפי זה אי נימא דשמן המטפטף מותר גם בשעה שהנר דולק ושלם שיהיה בשמן המטפטף הוקצה למצותו א"כ גם בכוס ועששית מותר ששמן המטפטף וכיון דיהיב דעתו על שמן המטפטף ממילא גם אם אינרע שפכה מותר הנותר בכוס ולא אסר ר"ש בכוס וקערה ועששית כי אם טלטול הכוס והקערה והעששית וכל מותר מותר שהרי יהיב דעתו שיהיה מטפטף.

ולפי זה מאי מקשה הגמרא ממותר ששמן שבקערה שם לענין מותר ששמן איירי וכאן לענין טלטול הקערה מירי בשלמא לשיטת התוספות דשמן המטפטף ג"כ אסור משום מוקצה למצותו לר"ש כל זמן שהנר דולק א"כ בכוס וקערה גם על ששמן המטפטף לא יהיב דעתו שהרי היה סבור שהכוס לא יכבה כלל.

ויהיה גם המטפטף אסור. אבל לרש"י שהוכחתי שגם המטפטף מותר גם בעודו דולק קשה: ונלע"ד דדעת רש"י דבשלמא אם לא היה ששמן המטפטף מותר רק אחר שפכה א"כ שפיר יש לומר להתיר ששמן הנותר בנר משום דאף שאינו מצפה שיקבה נרו בעוד יש ששמן שבנר מ"מ מצפה מתי יכבה נרו בשביל ששמן המטפטף וכיון ששפכה על פיבוי הנר בשביל השמן מצפה ג"כ על השמן שנשאר במקרה בנר אבל כיון ששמן המטפטף מותר גם בעודו דולק א"כ אינו מצפה כלל על פיבוי הנר ומה מועיל מה ששפכה על ששמן המטפטף להתיר ששמן שבכוס.

ובזה נלע"ד מה שבתחלה מסדר הש"ס דברי אב"י דקאי על ר"א בר' שמעון דפליג בחדא וכו' ואח"כ מסדר על אבל כוס וקערה ועששית וכו' ונחלא זה קדים בברייתא ונעל"ד שעיקר קושית המקשה מ"ש הגי הוא קושית הרשב"א דמ"ש הגי המותר השמן אין דרכו להשאר אלא שהיה אפשר לתרץ דעתו על ששמן המטפטף אבל עכשיו דאמר אב"י דפליג רק בחדא א"כ גם לר"ש מותר ששמן המטפטף אפילו בעודו דולק ואינו מצפה כלל על פיבוי הנר בשביל השמן וא"כ מ"ש הגי ומתיר דנר זוטא דעת' עליה בשביל הנר עצמו וכתירוץ הרשב"א: בתוס' ד"ה לדברי המתיר אסור וכו' ומסיק דאפי' בשל מתכות אסור ר"מ וה"נ אמרי' בפ"ק דחולין עד כאן לא קשרי ר"מ וכו'.

הנה אין פונת התוס' דמש"ה מסיק כאן דגם ר"מ אסור משום דידע מהו דחולין אלא פונת התוס' דמסיק ד"ה אסור דגם ר"מ אסור דאל"כ לא קמ"ל מידי דר"י ור"ש פשיטא דאסרי שר"ש בפירוש קאמר אבל כוס וקערה וכו' ור"י ג"כ תנינא חוץ מן הנר שהדליקו בו ומאי קמ"ל ר' זירא ולהקשות היא גופא קשה למה הגיה בדברי ר"ז הנה לי' להגיש דברי ר' זירא כבראשונה דלדברי האוסר מותר היינו ר"מ ולהמתיר אסור היינו ר"ש ג"כ אינו נכון דלא מצינו שר"מ לחוד חולק עם ר"ש ובמקום מחלקותו של ר"מ ור"ש פליג ר"י ג"כ וא"כ איך קאמר סתם לדברי האוסר מותר בשלמא לפרש דברי האוסר על ר"י לחוד ודברי המתיר על ר"ש לחוד שפיר י"ל וכוונתו על משנתנו ושם מקרו רק

ר"י ור"ש וזו עיקר פונת קושית המהרש"א דנימא דהמקשה נמי הוי גזע [הא דר"מ מההיא דחולין] פונתו פי הכי דהנה גזע התרצו אבל לפי מ"ש ניקח וגם התרצו לא פנון להו דחולין ומה דקאמר ד"ה משום דא"כ פשיטא.

ומה שביאו התוס' הו דחולין היינו לומר שגם בחולין מסקנת הש"ס כמו פאן: בד"ה מטה וכו' נראה דאפילו לצורך גופו וכו'. הנה באמת לא נשאר סברת רב קנים בזה דמותיב ליה ממשנתנו ומוקי מלתא דרב בייחודו והניחו וא"כ מה בעו התוס' פאן בזה אם הפונה לאסור גם בצורך גופו וכבר הרגיש בזה הפני יהושע בספרו עיני עליו.

והנלע"ד דלדעת התוס' לעיל דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר"ש דלר"ש לא הותר פלי שמלאכתו לאיסור רק לצורך גופו וכן מוכח שם מדבריהם בד"ה הא ר"י דגר אפי' של מתכות מיקרי מלאכתו לאיסור וק"ו של חרס.

ולפי זה הא דמתיר ר"ש גר ישן היינו לצורך גופו ומכלל דר"י אוסר אפי' לצורך גופו ואי הוה אמרינו כרב דאוסר במטה שיחידה למעות היינו דוקא מחמה לצל א"כ מאי פריד רב מנר דשם איירי לצורך גופו ומקומו ולכן הוצרך התוס' לחדש דגם במטה אוסר אפילו לצורך גופו ומקומו: ומעתה נלע"ד לתרץ שיטת רש"י במה דהקשו התוס' עליו כמבואר בד"ה ומה גר עיני בדבריהם.

ואני אומר שדעת רש"י כדעת הרשב"א בחידושו לקמן ריש פ' כל הכלים דגר לא מיקרי מלאכתו לאיסור שהגר אינו עושה שום מלאכה אלא שנעשה בסיס לאיסור עיני שם ולפי זה מותר לר"ש אפי' מחמה לצל ולר"י ג"כ אינו אוסר גר ישן רק מחמה לצל אבל לצורך גופו ומקומו מותר אבל הא נדאי דגר בעודו דולק אוסר גם לצורך גופו ומקומו שהרי בשעת דליקתו הוא בסיס לשלהבת והשלהבת לאו פלי כלל הוא ואסור בנדאי לצורך גופו ומקומו ועוד דלר"י אוסר גם משום פכיו דאיהו סבר דבר שא"מ אוסר וכינון שהגר אוסר בה"ש לצורך גופו ומקומו ממילא אוסר כל היום דהרי ר"י אית לי' מיגו דאי תקצאי לבה"ש וכו' ומעתה מתורץ קושית התוס' דבשלמא על תחלת דברי רב שאוסר בייחוד לחוד אף שאינו אוסר רק מחמה לצל מ"מ גם גר ישן אינו אוסר לר"י רק מחמה לצל וא"כ למה נקט אבל לא ישן הנה לי' למינקט אבל לא המיוחד לכך.

אבל במסקנא דרב אוסר בייחוד והניחשוב לא קשה מנר של מתכות שהדליקו בה באותה שבת ולא נקט המיוחד והדליקו בחול משום דבהדליקו באותה שבת בא אוסר גם לצורך גופו אבל במיוחד והניח דאוסר רב אינו אוסר רק מחמה לצל ושלם כדברי התוס': והא דכתב רש"י עצמו בד"ה הניח וכו' ולא דמי לגר של מתכות דשרי ר"י דהתם בלא ייחודו ולידידי הנה לי' לרש"י לומר אפי' בייחודו ולצורך גופו ומקומו נלע"ד דמדנקט ר"י כל גרות של מתכות מטלטלין מכלל דשל חרס אוסר אפי' לא הדליקו באותה שבת א"כ על פרחין דלא מיירי בצורך גופו או מקומו דאי לצורך גופו או מקומו אפי' של חרס שרי פנ"ל וא"כ דלא מיירי לצורך גופו ואפ"ה מתיר בהדליקו בחול לכן הוצרך רש"י לומר דמיירי בלא ייחודו.

עוד נלע"ד לתרץ דברי רש"י דהנה רש"י פ"א דההוכחה של מיתבי דאומיבי רנב"י הוא ממה דתנו אכל לא יזן ולא קאמר אכל לא המינד לכה. ולכאורה יפלא דלמא קמ"ל רבנותא יזן אפי' בלא ייחדו וכבר הרגיש בזה בחידושי הרשב"א.

ולע"ד נראה דעת רש"י דלא משפחת לה יזן שלא יהיה מינד לכה דכינון שהוא יזן מאוס הוא לשאר דברים וממילא הוא מינד לכה א"כ שפיר הקשה דלמה נקט אכל לא יזן דאית בי' תרתי מינד ומאוס הרי גם במינד לחוד נאסר אכל בשל מתכות אפי' היה יזן אינו מינד לכה שהרי ראוי למלאכה אחרת א"כ לא קשה למה נקט שהדליקו בו ולא נקט המינד והדליקו בחול דשם שפיר יש לומר דקמ"ל שהדליקו במשנתנו דע"כ מיירי בו בשבת אסור אפי' באינו מינד לכה *הגהת נכד המחבר ולפי מ"ש רבינו לעיל במתני' בייחדו והניח ומבואר דינו של רב בלא"ה מתורץ קושטם על רש"י דלקחי לא קתני חוץ מינדו והדליקו בו בחול דיותר ניחא לי' למינקט רבנותא לאסור הדליקו באותו שבת ולא ייחדו שנה הדין לא נזכר בשום מקום ממה שיזכיר איסור ייחדו והדליקו בו בחול שפיר נזכר במשנה: אמנם לפי מ"ש דמיירי מתני' בכל הנרות א"כ גם ר"מ מיירי ג"כ בכל הנרות א"כ פיר מפירש דר"מ אוסר מוקצ' מחמת איסור לחוד ונשאר קושית תוס' בד"ה לדברי המתיר דמאי קמ"ל ואמנם הא ליחא דאפתי לא שמעי' אלא בייחדו * ע"ב גמ' ורב כר"י ס"ל.

הנה סליק אדעתא דמקשה דרב. אפי' אליבא דר"ש אמרה לשמעטא וסובר דמנוח עליה מעות דומה לכוס וקערה שאין דעתו להיות מצפה שינקח משם המעות בשבת והקושית הרשב"א בחידושו ועל זה הקשה לו ממובני ולכן השיבו דלר"ש באמת שרי וכפי שכתב הרשב"א דג"כ מצפה מתי יפלו המעות ורב כר"י סבירא ליה: שם ורב כר"י ס"ל הנה לפי שיטת התוס' ד"ה הא נר וכו' דנר ומטה שנים כמש"ל במתני' א"כ ר"מ ודאי דמתיר ייחדו והניח שהרי כל נר של חרס לשיטת התוספות הוי יחדו כמבואר בדבריה' בד"ה נהרי נר וכו' וכינון שהוא יזן פיר הודלק בו ואפ"ה מתיר ר"מ א"כ ס"ל דייחדו והניח אינו אוסר ור' יהודה לא אשפחן דפליג עליה.

והא דאוסר ר"י נר יזן הוא משום מיאוס וא"כ מנ"ל לרב דאוסר ר' יהודה מטה שיחדו והניח עליה מעות ששם אין הקצאה מחמת מיאוס ולמה נעשה מחלוקת חדש בין ר"מ לר"י לחנם. אמנם לפי מש"ל דטעמין דרב מדסתם במשנתנו ולא פירש בשל חרס ש"מ דגם בשל מתכות איירי ובלא יחדו ודאי מתיר ר"י כמבואר בדבריו דכל הנרות של מתכות מטלטלין וכו' ומוקי לה רש"י בשמעתי' בלא יחדו ובמשנתנו דאסר גם בשל מתכות איירי בייחדו: דף מ"ה ע"א גמ' דאמר רב מניחין נר ע"ג דקל בשבת ואין מניחין נר ע"ג דקל ביו"ט הנה קשה לי דלקמן מ"ו ע"ב רצה ר' יוסף לפירש טעמא דר"ש משום מכבה אלא דאומיבי רבא משום דהנה דבר שאין מתכוין.

ולפי זה לר"י דאוסר דבר שא"מ א"כ אין אנו צריכין לר' יהודה לטעם דהנה בסיס אלא בלא"ה אסור משום שפא יכבה וכינון שהיה אסור בה"ש איתקצאי לכולי יומא דיו"ט והנה רב גם בדבר שא"מ ס"ל כר"י דהרי קאמר לעיל דף כ"ג ע"א אין הלכה פ"ש בגרירה וא"כ לרב אסור הטלטול גם ביו"ט וא"כ קשה מה לי שבת ומה לי יו"ט: וצריד לומר דעד שלא ידע טעמא דנעשה בסיס רצה רב יוסף לדחוק דיש חשש פבוי בטלטול

הַגֵּר אֲבָל פִּינּוֹן דְּאוֹתְבִיָּה רַבָּא וְצָרִיף לְהַמְצִיא טַעַם בְּסִיס שׁוּב אֲמַרְיִנּוּן שְׂאִין שׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׂמָא יְכַבֵּה בְּטַלְטוּל הַגֵּר שְׂאִין דְּרַף לְכַבּוֹת הַגֵּר בְּטַלְטוּלוֹ וְגַם לִר"י אִין שׁוּם טַעַם רַק מִשׁוּם בְּסִיס וְשִׁפִּיר קְאָמַר רַב לְחַלְק גַּבֵּי דְקַל בֵּין שִׁבְת לִיּו"ט וּלְפִי זֶה שְׂמוּכַח מְדַבְּרֵי רַב שְׂאִין דְּרַף כָּלֵל לְכַבּוֹת ע"י הַטַּלְטוּל א"כ שׁוּב צְדָקוֹ דְּבָרֵי הַתּוֹס' לְעֵיל דְּרַף מ"ב ע"ב בַּד"ה וְאִין גִּיאוֹתִין דְּטַלְטוּל הַגֵּר לֹא שְׂיִיף לְאַסְנָר מִשׁוּם הַקְּצָה לְמַצְנָתוֹ מִשׁוּם שְׂאִין בְּטוּל מַצְנָה בְּטַלְטוּלוֹ.

וּמ"ש לְעֵיל לְתַרְזֵן דְּבָרֵי רִש"י דְּשִׁפִּיר יֵשׁ בְּטוּל מַצְנָה בְּטַלְטוּלוֹ מִשׁוּם שְׂמָא יְכַבֵּה וְאִף שְׂאִינוֹ חֲזִיב מִשׁוּם כִּיבּוּי דְּהֵנָּה דְּבָר שִׂא"מ מ"מ עכ"פ מִתְבַּטְּלַת מַצְנַת גֵּר שִׁבְת בְּכִיבּוּי וּמִמִּילָא אֲסוּר הַטַּלְטוּל מִשׁוּם הַקְּצָה לְמַצְנָתוֹ וְעַכְשָׁיו שְׂהוּכַחְתִּי שְׂאִין חֲשֵׁשׁ כָּלֵל שְׂמָא יְכַבֵּה ע"י הַטַּלְטוּל נִסְתַּר דְּבָר זֶה: וְדַעַת רִש"י נִלְע"ד דְּלִהְכִי מְחַלְק רַב בֵּין שִׁבְת לִיּו"ט מִשׁוּם דְּבִבְיָצָה דְּרַף ק"ב מְבִנְאָר דְּכִיבּוּי הַגֵּר בִּיּו"ט לְצִנְרָף דְּבָר אַחַר מְוֹתֵר לִר' יְהוּדָה דַּס"ל לְכֵם לְכָל צְרַכִּיכֵם וּבְאַמַּת הַלְּכָה כִּר"י אֲלֵא שְׂאִין מוֹרִין פֶּן וּא"כ הִיָּה מְוֹתֵר לְטַלְטַל הַגֵּר בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת שֶׁל יו"ט לְצִנְרָף דְּבָר אַחַר דְּאָז גַּם אִי יְכַבֵּה לֹא אֵיכַפַּת לָן דְּגַם הַכִּיבּוּי מְוֹתֵר וְלֹא אֵימְקַצְאֵי לְבֵין הַשְּׂמֻשׁוֹת כָּלֵל וְלִכְרַף אִין מְנִיחִין ע"ג דְּקַל בִּיּו"ט.

וּבְלַמּוּד הִישִׁיבָה אֲמַרְתִּי עַפ"י זֶה לְתַרְזֵן קוֹנְשִׁית הַב"י בְּסִי רַע"ט עַל הַכְּלָבּוֹ מֵה שְׂהַשִּׁיב עַל חֲכָמֵי צְרַפְת אֲלֵא מִשׁוּם שְׂהוּא רַק לְחַדָּד הַתְּלַמִּידִים לֹא רְשָׁמְתִי: שְׂם אִין מְוֹקְצָה לִר"ש אֲלֵא שְׂמֵן שְׂבִנָּר בְּשַׁעָה שְׂהוּא דוֹלְק, הִנֵּה בְּכּוּס וּקַעֲרָה מוֹדָה ר"ש כְּמִבְּנָאָר בְּדָרַף הַקְּדוּם בַּגַּמ' יוֹתֵר הֵנָּה לִי לְמִימַר אֲלֵא שְׂמֵן שְׂבִנָּר וּקַעֲרָה שְׂבִנָּר אֲחַר שְׂפַלְתָּה מַצְנָתָה דְּהִינּוּ לְאַחַר שְׂכַבָּה וְהוּא מְוֹקְצָה מִחַמַּת אִיסוּר גַּם לְאַחַר שְׂפַלְתָּה זְמַן הַמַּצְנָה.

וְאִי מִשׁוּם דְּשָׂם דְּחִינֵי בְּיָדִים וְאִין בְּיָדוֹ לְהַעֲבִיר הַדְּחִיָּה מִשִׂא"כ בְּחַטִּים שְׂזַרְעֵן שְׂאִיף שְׂדַחֲיִי בְּיָדִים מ"מ [אִי לְאוֹ] שְׂהֵם מְוֹקְצִים בְּיָדוֹ לְהַעֲבִיר הַדְּחִיָּה דְּמִטַּעַם זֶה לֹא יִלְפִינּוּן לְאַסְנָר חַטִּים שְׂזַרְעֵן מְדַאָסֵר ר"ש בְּכּוּס וּקַעֲרָה [וְאִי לְאוֹ דְּבָרֵי הַרְשָׁפ"א הֵנָּה אֲמִינָא אֲנָא דְּלִהְכִי לֹא יִלְפִינּוּן מְכּוּס וּקַעֲרָה דְּהֵם עֵיקַר הַקְּצָאָתָם הוּא בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת וְדַחֲיִי בְּיָדִים לְצִנְרָף שִׁבְת וְחַמִּיר טְפִי מַחַטִּים שְׂזַרְעֵם שְׂלֵא הִיָּתָה זְרִיעַתָם בַּה"ש וְלֹא לְצִנְרָף שִׁבְת וְכַמְבִּנְאָר בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּדָרַף מ"ד ע"א בְּסוּף ד"ה שְׂבִנָּר עֵינֵן שְׂם] וְזֶה דוּמָה טְפִי לְחַטִּים שְׂזַרְעֵם דַּג"כ לִית בְּהוּ מִשׁוּם מַצְנָה.

וְעַל דְּרַף שְׂהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' דְּהֵנָּה לִי לֹא מְוֹקְצָה לִר"ש אֲלֵא גְרוּגְרַת וְצִימוּקִין כְּמִבְּנָאָר בְּדַבְּרֵיהֶם בַּד"ה אֲלֵא וְכו' וּבְאַמַּת רִש"י נִשְׁמַר בְּדַבְּרֵיו לְדַחּוֹת קוֹנְשִׁית הַתּוֹס' וּפִי אִין מְוֹקְצָה לִר"ש בְּדַבְּרֵי הַרְאוּי פִי פִּנְנָתוֹ דְּלִהְכִי לֹא נִקַּט גְרוּגְרַת וְצִימוּקִין מִשׁוּם דְּאִינְהוּ לֹא דְּמוּ לְחַטִּים שְׂזַרְעֵם שְׂהַמָּה רְאוּיִים וְגְרוּגְרַת וְצִימוּקִין אִינָם רְאוּיִים כְּמִבְּנָאָר בִּירוּשְׁלָמֵי שְׂהֵם מְסַרְיָחִין.

אֲבָל מָה] שְׂאִנֵי מְדַקְדָּק דְּהֵנָּה לִי לְמִימַר אֲלֵא שְׂמֵן שְׂבִנָּר זֶה צָרִיף יִישׁוּב וְנִרְאָה מִשׁוּם דִּישׁ לְדַקְדָּק לְמָה הָאָרִיף ר"י בְּתַשׁוּבָתוֹ וְדִי לוֹ לְהַשִּׁיב] דְּלֵא שְׂנָא וּמִמִּילָא [דְּמוֹתֵר הַחַטִּים] וְהַבִּיצִים.

אֲמַנָם נִלְע"ד דַּר' יוֹחָנָן הַשִּׁיב חֲדָא דְּאִית בֵּיהַ תְּרַתִּי הַשִּׁיב עַל חַטִּים לְהִתֵּר וְאַנְר הוֹדִיעַ חִידוּשׁ דְּשְׂמֵן שְׂבִנָּר בְּשַׁעָה שְׂדוֹלְק אֲסוּר וְהִינּוּן שְׂמֵן הַמְּטַפְטָף וְכַמוֹ שְׂפִירְשׁוּ הַתּוֹס' שְׂהָה

לא שמענו מר"ש מפונרש בשום בריתא אבל פוס וקערה מפונרש לעיל בברייתא ועל פרחין ר"ש קאמר ליה דאי ר"י מאי אבל כמבואר לעיל דף מ"ד ע"א ובזה מתורץ גם קושית התוס' דהנה לי' למימר גרוגרת וצימוקין ולדידי גיחא שנה פבר מפונרש בדברי ר' לקמן וכמפונרש בדברי התוס' [דר"י לא פליג עלי דר'] וכיון דכבר אמרה ר' לא הוצרך ר' יוחנן למימר לרשב"ל משא"כ שמן המטפטף מצד הסברא הנה לנו לומר שיהיה דינו [כמו שמו הנשאר] לאחר שפכה שהרי בשמן זה עכשיו פבר בטלה לה מצותה שכבר אינו בנר וקמ"ל דאפ"ה פיון ששאר הנר עדיין דולק מקרי גם לשמן הזה זמן מצותו: שם ולית ליה הוקצה למצותו הנה הפני הושע הקשה האיה ס"ד דדוקא בעינו הוקצה למצוה ולאסור א"כ איה אסור ר"ש בכור בביצה דף כ"ו ע"א ומשום מוקצה כמבואר לקמן דף מ"ו ע"ב דרמי ליה אבני לרבה וכו' והרי בכור לית בי' הקצה למצוה ואני אומר אי משום הא לא איריא דכור הוקצה מחמת אסור תורה משא"כ שמן שבויר עצמו שאין צריך לגופה היא וא"כ הוקצה רק מחמת אסור דרבנן.

ואף שפתי במקו"א [שגם בכיבוי] יש אסור תורה משום ביטול מצות הדלקת הנר בשבת שהוא לענ"ד מן התורה שנה עיקר עונג שבת שלום ביתו ואם אין שלום אין פלוג' מ"מ זה באין שם נר אחר אבל בגיש שם נר אחר אין פאן רק אסור כיבוי ועוד שאסור ביטול עונג שבת זה ג"כ משום] הוקצה למצותו.

אמנם מבכור שנולד בו מום מעיו"ט דג"כ אסור לר"ש כדמוכח בביצה דף כ"ו וכן לקמן בדף מ"ו) ע"ב בתוס' ד"ה מי יימר. ובזה ליפא אסור דאורייתא וא"כ איה סליק אדעתא דגמ' דלר"ש לא מהני מוקצה מחמת אסור לחוד ובעי תרתי: ולכן גלע"ד דנדאי היכא [דאין דעתו עלי' ידע דמהני לר"ש] מוקצה מחמת אסור לחוד ומדע דהרי ר"ש אוסר פוס וקערה והיינו הטלטול ובטלטול ליפא מוקצה למצוה וכמו"ש התוס' בשמעתין וא"כ אין פאן רק מוקצה מחמת אסור שהיה בה"ש בסיס לדבר האסור וזה נדאי דרבנן ואפ"ה אסור וצריך לומר דאין דעתו עליו ולא סליק אדעתו למימר דבעינו תרתי אלא בדבר שדעתו עליו או שהוא בידו כמו חטים שזרעם אבל בכור אין דעתו עליו שנה תלוי בהתכם ימי יודע דמזדקיק לי' חכם גדלקמן דף מ"ו ע"ב: ועכ"פ יצא מדברינו שאפ' לפי ההנהגה אמינא דבעינו מוקצה למצוה ולהאסור מ"מ גם אסור דרבנן בכלל שהרי שמן אין בו אסור רק מדרבנן דכיבוי מלאכה שאצ"ל.

ולפי זה קשיא ממאי דמקשה מדתני ר' חייא בר"י אין נוטלין עצים וכו' ושיון בסופת החרג וכו' ומנ"ל להוכיח מזה דמוקצה למצוה לחוד מהני לר"ש דהרי איפא למימר ושיון בסופת החרג בחג היינו ביו"ט ראשון של חג דאיפא תרתי מוקצה למצוה ומוקצה לאסור סתירה דהרי בברייתא לעיל סיפכה פהילכתה וכו' פירש"י שעיקר הקושיא מחוה"מ וא"כ בברייתא דר"ח בר"י שאינו מפונרש שאסורה גם בחוה"מ אין פאן הוכחה שאסור למוקצה למצוה לחוד] ורציתי לומר דר"ש מתיר היינו ברעועה ונפולה כדמוכח בביצה דף ל' דאי בבריאה] האיה הנה מתיר והרי סתר אהלא ואפ' בנפלה אפתי לא מהני לר"ש דהתם אדם יושב ומצפה] מתי תכבה נרו אבל הכא מי מצפה אימתי תפול סופתו אלא נדאי [דברעועה מירי] וכדמוקי לה שם בביצה והרנ"ה פתב דברעועה ליפא אסור

תורה בסתירתה [וא"כ לא] איתקצאי לאיסורו דבאיסור דרבנן שבידו לא שיניף מוקצה [כמו גבי טבל משום שאם] עבר ותיקנו [מתוקן] ולא נשאר רק מוקצה למצנתו.

[וא"כ קשה] דגם בשמן שבבנר ליפא איסור תורה ואעפ"כ מיקחשב הוקצה לאיסורו וצריך לחלק בין טבל דלית ביה הוקצה למצנתו משא"כ בסופה אף שהיא ג"כ] דרבנן אפשר לומר דאף דבפני עצמו לא מיקחשב מוקצה לאיסורו מ"מ להצטרף למוקצה [למצנתו שפיר שיניף מוקצה וא"כ לפ"ז הדרא הקושיא לדוכתא דמה מקשה] מסופת התג ודלמא ביו"ט ראשון איירי ונראה דשפיר הקשה וכמ"ש דברעועה ליפא איסור תורה וא"כ מוכן הוא [אמנם היינו אם בא ליהנות מהעצים אחר נפילה אבל קודם לכן ודאי לאו מוכן הוא שהרי טבל ודאי דאסור בטלטול בעודו טבל [כמו"ש התוס' לעיל בדרף מ"ג] ע"א בד"ה טבל וא"כ בשמן המטפטף דעל"י קאמר ר"י אין מוקצה לר"ש אלא שמון שבבנר בשעה שהוא דולק וא"כ עדיין הגר דולק.

ואף שבמה שפיר נטף לא שיניף איסור פניבוי ובידו הנה להטיפו שהרי אין פאן רק איסור דרבנן ובאיסור דרבנן אם תיקנו מתוקן וק"ו בזה שנטף מעצמו מ"מ הרי דבר האוסרו בתחלה עדיין קיים וכמו שכתבו התוספות בביצה דף ל"א ע"ב בד"ה ונפחת לחלק בין טבל שאם תיקנו מתוקן אף שהיה בה"ש טבל ובין מעות שעל הכר שאפ"י נסתלק המעות השבת אסור לטלטל הכר הואיל והיו עלי' בה"ש ונהרי גם טלטול המעות הוא דרבנן וכתבו ביישוב הדבר דגבי טבל שוב אין המוקצה בעולם משא"כ במעות אף שנסתלקו מן הכר מ"מ עדיין המעות בעולם.

וכן נמי פאן בשמעתין גבי סופה רעועה ונפולה לאחר שנפלה סילק איסור סתירה מן העולם ובה"ש ג"כ לא הנה רק איסור דרבנן ברעועה משא"כ בנר פיון שעדיין דולק אף ששמן כבר נטף ממנו מ"מ עדיין המוקצה בעולם ודו"ק.

[ולדעת הרבה [פוסקים] צריך לומר דלר"י באמת לא אמרינן אפי' באיסור דרבנן שמוכן הוא רק לר"ש ונה דעת הטור והמג"א בסי' תקי"ח סוף ס"ק י"ג שהקשה ממוכני לא דק דשם המוקצה עדיין בעולם]: אלא שאני אומר דעל פרחיו [אין זה אמת] דבטלטול לא שיניף איתקצאי למצנתו.

דהא למאי דמסיק פועין שמון שבבנר הואיל ואיתקצאי למצנתו איתקצאי לאיסורו וא"כ קשה למה הזכיר ר' יוחנן פלל הוקצה לאיסור הנה ליה לומר אין מוקצה לר"ש אלא שמון שבבנר בשעה שהוא דולק [הואיל] והוקצה למצנתו אמנם רש"י אסברא לן דהא קמ"ל דלא אמרינן למצנתו אלא כל משו' דליקתו ואח"כ פלגתה מצנתה ועיין פ' אלא דגם בזה קשה מאי קמ"ל דהא ברייתא היא מותר השמן שבבנר ר"ש מתיר ואם מתיר מה שבבנר לאחר שפכה ק"ו המטפטף.

ואמנם נלע"ד דהא קמ"ל [דמשום דלא תימא] פי היכי דגבי סופה אף שנפלה אמרינן איתקצאי למצנה ונהרי עתה כבר נפלה [וכלתה מצנתה] אלא פיון [דע"כ זמן] המצנה קיים וא"כ גבי שבת ג"כ נימא אף שפכה נר זה מ"מ זמן מצנתה הדלקת נר שבת קיים ויהי' אסור [נר זה] בליקלה אבל ביום פלה זמן מצנה הדלקת הגר דשרגא בטיהרא מאי

מהני וא"כ ה"א מותר השמן דמתיר ר"ש היינו ביום אבל בלילה אסור קמ"ל ר' יוחנן דלא הוקצה למצנתו רק בשעת איסורו ממש בעודו דולק.

והפרש בין סנפה שנפלה לגר שפכה דסנפה אפשר עוד להעמידה בחוה"מ וחוה"מ וחוה"מ למצנתה אבל גר שפכה אי אפשר להדליקו בשבת [ויכבר פלטה] מצנתו: אלא דאי אמרינו דבטל טול שנייה ג"כ איתקצאי למצנתו ונהרי ר"ש אמר לעיל (דף מ"ד ע"א) פבתה מותר לטלטלה ועל גר אמר פן וגר זוטרא הוא ומסתמא פכה בלילה וכבתה מותר היינו תיכף שפבתה מפלל דכשפבתה פלטה מצנתה וא"כ מאי קמ"ל ר' יוחנן אלא נדאי דבטל טול לא שנייה פלל איתקצאי למצנתה פסברת התוס' וכל זה למסקנא דכאן אבל לפי ההנהגה אמינא דר' יוחנן תרתי בעי הוקצה למצנה ולאסור וא"כ טובא קמ"ל אין לנו הוכחה דבטל טול לא שנייה איתקצאי למצנה וא"כ שפיר נוכל לומר דהא דאסר ר"ש פוס וקערה הוא משום דאיכא תרתי איתקצאי למצנתו ולאסור אבל סנפה דעלמא מתיר אפי' אינה רעועה ובזה הוא דאמרינו ושיון בסופת החג בחג שאסורה דאיכא תרתי ולא מיירי פלל ברעועה ונסתר קושניית הגמרא מברייתא דר"ח בר"י.

והדרא קושניא לדנפחה דדלמא סופת החג בחג היינו ביו"ט עצמו דאיכא תרתי מצנה ואסור: ואין לומר דא"כ איך נקט ושיון בסופת החג ונהרי גם בסופת החג אינם שוים דלר"ש מותר בחוה"מ ולר"י אסור גם בחוה"מ.

פדמוכח מברייתא ראשונה דסיפכה פהילכתה וכו' דנהרי לזה לא יועיל אף אם נימא דר"ש אסר ג"כ בחוה"מ אפתי אינם שוים דר"י אסר עד מוצאי יו"ט האחרון של חג ולר"ש על פרחין ביו"ט האחרון של חג מותר וכמו שפכתו התוס' ד"ה עד מוצאי יו"ט האחרון: ואמנם דבר זה [עצמו] שמביא רש"י בברייתא ראשונה הוכחה מחוה"מ לא ידעתי מי הכריחו לזה ונהרי גם מיו"ט עצמו מוכח שם [דבנוי סנפה] מיירי ובהו ליכא איסור סתירה וכמו"ש התוס' בביצה (דף ל' ע"ב) ורש"י עצמו סובר שם פן בסוף ד"ה אביי אמר] וא"כ ליכא בזה [רק הוקצה] למצנתו.

ולפרש דברי רש"י שנדחקו בברייתא ראשונה לפרש שהוכחה מחוה"מ גלע"ד דס"ל דלא שנייה בזה הוקצה פלל. שנהרי פכתו התוס' לעיל דף כ"ב דנויי סנפה בעודה קיימת אסירי מן התורה משום ביזוי מצנה [ונה דוקא קודם שנפלה] אבל כשנפלה לא שנייה ביזוי מצנה ואז אסירי משום מוקצה.

[ולפי זה מאן יימר] דאסור להסתפק מהן שנאמר בברייתא ראשונה מיירי בנפלה דלמא בעודה קיימת ומשום ביזוי מצנה ואף שפנדאי מה שאסורה כל יו"ט האחרון ע"כ הטעם משום מוקצה אפי' בעודה קיימת דבנוי ליכא איסור סתירה וביזוי מצנה נמי ליכא ביו"ט האחרון שפכר פלטה מצנתה ועיקר האיסור רק משום דאיתקצאי לבה"ש משום ביזוי מצנה איתקצאי לכולי יומא.

ונה בלא"ה לא אתי כר"ש כמו שפכתו התוס'. וצ"ל שקושניית התוס' מדתני סיפכה פהילכתה ולא תני סתם עיטרה לסנפה וכו' אסור להסתפק מפלל דאתי לכלול גם הסכך בכלל איסור הספוק וקשה אם הנויי סנפה אסירי ק"ו לסיפך ומאי למימריה וצריף לומר לפי שרצה לאסור אף בנפלה ובסיפוך על פרחין בנפלה מיירי: מ"ו ע"ב גמ'.

רמי ליה אבני לרבה תנו מותר השמן וכו' אלמא לר"ש לית ליה מוקצה הנה הביא בריתא דר"ש ליה ליה מוקצה ושביק משנתנו דר"ש אומר כל הנרות מטלטלים חוץ מן הנר הדולק בשבת הרי מפאן דלית ליה מוקצה אפילו מחמת מיאוס ומחמת איסור שהרי במשנתנו בפשל חרס מייגרי ומתיר ר"ש ואינו אוסר רק בשעצה שדולק ואחר שפכתה מותר ולמימרא דשם אינו מוקצה רק מחמת איסור דרבנן דהוא בסיס לשלהבת משא"כ בבכור שנולד בו מום ביו"ט דהנה מוקצה מחמת איסור תורה שבבכור הוא שוחט קדשים בחוץ.

דא"כ גם מותר השמן אין פאן קושיא דאף שהמסתפק חייב משום מכבה מ"מ הפיבוי עצמו לר"ש הנה משאצ"ל ועיין בתוס' בד"ה דכל היכא וכו': והפני יהושע תירץ דממוקצה דנר לא הנה קשה לו דר"ש אדר"ש דיש לחלק בין מוקצה לאכילה דחמיר למוקצה דטלטול ע"ש ולענד"נ לדקדק עוד אם אבני לא סליק אדעתיה לומר דאדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו א"כ למה הוצרך לדלג ממסכת למסכת ולהקשות מבכור השנוי במס' ביצה ולמה לא קשיא ליה בהך דשבת גופי' לעיל (דף מ"ד ע"א) אבל כוס וקערה וכו' ומ"ש הני וכדמקשה לעיל ותירוצ הגמ' לעיל דכי קשרי ר"ש בנר זוטא דדעתיה עלוהי לא ידע אבני שהרי לא אסיק אדעתיה דיושב ומצפה אימתי תכבה נרו ואי נימא דאבני סליק אדעתיה שפיר דיושב ומצפה שתכבה נרו אלא שהיה סבור שגם בבכור יושב ומצפה.

הא תינח אם קושיתו מבכור שנפל בו מום מעיו"ט אפשר שפיר ששייך יושב ומצפה שיתירו החכם יותר ממה שמצפה בכוס ועששית שיארע שיכבה. אבל אם קושיתו מבכור שנפל בו מום ביו"ט הא נדאי שיותר מצפה בכוס ועששית שיארע בו דבר שיכבה או שיכבנו הרוח ממה שיצפה על בכור תם שיפול בו מום: ונראה עפ"י מ"ש הרשב"א לעיל (דף מ"ד ע"א) במה דמחלק הגמ' בין נר דזוטא ודעתיה עלוהי משא"כ בכוס ועששית מודה ר"ש.

והקשה הרשב"א א"כ מותר השמן למה מותר לר"ש ונלא דרכו להיות דולק עד שיכלה השמן. ותירץ הרשב"א בדוחק כיון דדעתו על הנר ומצפה מתי יכבה ממילא מצפה גם על השמן [ע' לעיל].

ואני אומר כיון דבשעת פיבוי מתיר השמן עצמו בטלטול שיכול לטלטלו עם הנר ממילא הותר באכילה על דרך שאמרו ר' יוחנן ושמואל בביצה דף ו' באפרוח שנולד ביו"ט דשרי הואיל ומתיר עצמו באכילה.

הכי נמי השמן הזה הואיל ומתיר עצמו בטלטול הותר נמי באכילה. וא"נ רבי יהודה לשיטתו דלדידה גם הטלטול נשאר באיסורו: ולפי זה דאמרי' הואיל כדר' יוחנן ושמואל ודלא פרב שם בביצה אם כן גם בכור ראוי שיהיה מותר כשנולד' בו מום ביו"ט הואיל ומתיר עצמו באכילה ולכן מכוס וקערה לא הקשה על מותר השמן דבכוס וקערה אינו מתיר עצמו כלל אבל מותר השמן הואיל והותר בטלטול הותר באכילה.

והקשה מבכור שיש ג"כ הואיל. ובזה מתורץ לפי דעת המקשה דהטעם משום מוקצה למה לא רמי דר"י אדר"י.

ותינח לפי דמסקי התוס' שנה תלוי באם רואין מום ביו"ט שפיר. אבל מתחלה קודם שביאו התוס' לסבא זו פתבו בפה רב דאי משום מוקצה הא לר"י דאית ליה טפי מוקצה שרי התם משמע מדברייהם שלא קשה להם אלא איך יהי ר"י מיקל טפי מר"ש.

ונהוה להו להתוס' לכתוב בלשון תימא דאי משום מוקצה א"כ קשיא דר"י אדר"י. אמנם לפי מ"ש לא קשה דר"י אדר"י דאיכא למימר דשאני התם דהואיל ומתיר עצמו באכילה שעד הנה הנה אסור משום קדשים מתיר עצמו ג"כ משום מוקצה משא"כ במותר השמן ליכא שום הואיל לשיטת ר' יהודה שאינו מתיר עצמו לשום דבר.

לכך לא פתבו רק דאיך שינו דמוקצה יהיה חמיר לר"ש טפי מר"י דלר"ש יהי מהני הואיל בבכור ולר"י לא יהיה מועיל: ולכן לא היה קשה לו ממשנה דכל הנרות מטלטלים ינדע דאדם יושב ומצפה לכבית גרו.

אלא דבשמן היה קשה לו קושית הרשב"א שעל השמן אינו מצפה וצריך לומר הואיל א"כ גבי בכור יש לומר ג"כ הואיל: ומתוך אדם יושב ומצפה אימתי תקפה גרו דהיינו כתי הרשב"א פינו דיהיב דעתיה על הנה יהיב דעתו גם על השמן: אלא דלפי זה קשיא מאי דאמר בביצה דף כ"ו ע"א) והא מוקצה היא ופי' רש"י ופשיטא דאסור לר"י בכמה משניות דאית ליה מוקצה ולפי מ"ש מאי קשיא נהרי צריך להשמיענו דלא אמרינו הואיל ומתיר עצמו באכילה: ולכן נלע"ד כפי מ"ש בחידושי למס' ביצה צ"ח ביצה שם) דלא שינו בבכור הואיל ומתיר עצמו דאדרבא אסור עצמו להקרב ומהו שפאסר לגבוה הותר להדיוט ועכ"פ לא מיקרי מתיר עצמו: אלא דקשיא מרא דשמעתא דס"ל באפרוח דאמרי' הואיל ומתיר עצמו וכו' ר' יוחנן היא ורבי יוחנן ס"ל בע"ח נדחין.

ולפי זה כל בכור בע"ח נדחה מהקרבא שהרי פינו שאין בית ונדחה שוב אין נראה. ור' יוחנן דאמר אפי' דחוי מעיקרא נדחה בע"ח וא"כ כבר היה אסור לגבוה וממילא ע"י המום מתיר עצמו להדיוט וא"כ לאו מוקצה הוא וקשה מ"ט דר"ש דאוסר: וגם על הגמ' בביצה קשה דמקשה והא מוקצה הוא ופשיטא דאסור ומאי פשיטא הא צריך להשמיענו דלא אמרי' הואיל ומתיר עצמו.

ובפרט לר' יהודה דאליבא דר' יהודה גם רב מודה דבע"ח נדחין פמבואר ביומא (דף ס"ד ע"ב) [ואולי בדחוי מעיקרא אליבא דרב גם לר"י לא שמיה דחוי]: ואלבא דר' יוחנן קשה באמת מאי טעמא דר"י דאוסר בנולד בו מום ביו"ט וכדמוכח בביצה מדקאמר ואם לאו לא ישחוט.

נהרי לר' יוחנן ראוי לומר הואיל ומתיר עצמו בשחיטה ולר' יוחנן גם דחוי מעיקרא שמיה דחוי. ואף דבזבחים (דף נ"ט) פתבו התוס' דנפגם המזבח מסופק אם מיקרי דחוי הואיל ובגידו לתמן מ"מ בבכור בזמה"ז ודאי לא שינו שבידו לבנות מקדש ובנדאי לא מיקרי דחוי.

ואולי גם זה מיקרי דחוי. ועוד למאן דאמר מקריבין אעפ"י שאין בית לא מיקרי דחוי: ומעתה יש בגידו לחלק דבנולד בו מום עובר מעיו"ט ואז בנדאי כבר נאסר לגבוה ושוב נולד בו מום ביו"ט שפיר אמרינו הואיל ומתיר עצמו בשחיטה דעד עתה היה אסור

לגבוה ולהדיוט ועכשיו הותר להדיוט ובזה אנו מבינין שם דברי הגמ' בביצה דקאמר מ"ד לשחטתיה.

ולכאורה תמוה מאי מהני שיהיה בו מום עובר. ולפי מ"ש ניקח דמ"ד דדעתיה עלוהי שע"י מום זה מתיר עצמו להדיוט וממילא הותר לשחטתיה קמ"ל: ובזה ניקח דרש"י פי' שם קמ"ל דאסור משום מוקצה אי נמי דעבר ואסקי' היינו לכל מר פדאית ליה.

לר' יוחנן דאמר' הואיל ומתיר וכו' אין כאן מוקצה ואסור רק משום דעבר ואסקי' ולרב דלא אמרי' הואיל אסור משום מוקצה: ועוד נלע"ד שאפ' נימא דבכור בזמה"ז פבר נדחה מלגבוה ושייף הואיל ומתיר עצמו מ"מ בנוולד בו מום בעיו"ט לא שייף הואיל ומתיר עצמו שפבר היה מותר מאתמול מן התורה אלא שמדרבנן צריף ראית חכם ולא שייף הואיל ומתיר אלא היכא דמתיר מאיסור תורה כמו באפירות משא"כ מאיסור דרבנן לא אמרי' הואיל.

ועיקר גושפית הגמרא ממפירין נדרים דלכאורה שם הטעם הואיל ומתיר עצמו משום נדר משא"כ בבכור שאינו מתיר עצמו רק מאיסור דרבנן. ולכתחלה הקשה מותר השמן שג"כ אינו מתיר עצמו רק מאיסור טלטול שהוא דרבנן ודומה לבכור: ואמנם רבה משני תלתא מי יימר.

וע' בתוס' דלאו דוקא ובחדא סגיא וא"כ היא גופא קשה לא ה"ל לומר אלא ה' מי יימר דמדדקק ליה חכם. ואמנם הרמב"ם פתב בנוולד בו מום ביו"ט הטעם שאין רואין משום גזירה שפא ישחטנו.

ונה פתב במום שנוולד ביו"ט ובמום שנוולד מעיו"ט מבואר ברמב"ם שאין מבקרין אותו אבל לא ביאר מה דינו בדיעבד. והרב המגיד נסתפק בזה בדיעבד מה דינו להרמב"ם.

וכן פירש טעם הרמב"ם בנוולד מעיו"ט שאין רואין משום גזירה אטו נולד ביו"ט. ולדעתיה זה רחוק לגזור גזירה לגזירה ואמנם כל זה אם היינו אומרים שאם בקרו מבוקר אבל אי גם בנוולד מעיו"ט אם בקרו אינו מבוקר אם פן הטעם פשוט שאין רואין שפא ישחטנו ומעתה אנו עומדים על דעת הרמב"ם שאינו אוסר בדיעבד שאם היה אוסר א"כ למה אחז בלשונו שנוולד בו מום ביו"ט.

ואמנם הנלע"ד דעת הרמב"ם משום מתקן אסור לראות אבל דעתו דבדבר הנותר מיד שייף מתקן אבל אם נשאר איסור בו ביום לא שייף מתקן וא"כ בנוולד מעיו"ט דלא שייף בי' מוקצה בודאי שאסור לראות משום מתקן אבל בנוולד מעיו"ט שאסור משום מוקצה וא"כ לא מייחשב מתקן והיה ראוי להתיר הראי' לכן הוצרף למיתב טעם משום שפא ישחטנו: ומעתה יובן לנו פירש"י דבכל הסוגיא במס' ביצה משמע מדברי רש"י דר"ש משום קנס אוסר אפי' בדיעבד לא משום מוקצה א"כ נסתר כל סוגית הגמרא כאן דמשמע דמשום מוקצה אוסר דשם בביצה מפרש רש"י טעמו דר"ש בנוולד מעיו"ט דזה אינו מוקצה ואסור משום קנס וכאן סוגיתנו בנוולד ביו"ט דאסור משום מוקצה: אלא דקשיא פינן דר"ש אוסר ע"כ גם היכא דלא שייף מוקצה ומשום קנס א"כ מנ"ל להקשות כאן ולפרש טעמא דר"ש משום מוקצה ודלמא גם בנוולד ביו"ט טעמו משום קנס.

ואף דפירשתי חילוק זה בדעת הרמב"ם היינו לדין דאית לן מוקצה מחמת איסור כר' יהודה וממילא בנולד ביו"ט איפא מוקצה ולא שנייה מתקן פיון שעכ"פ אסור בו ביום והוצרה הרמב"ם לפרש טעם איסור הראיה משום שפא ישחטנו אבל ר"ש דלית לי' מוקצה דלמא גם בנולד ביו"ט לית ליה מוקצה וממילא הנה ראוי להיות מותר ע"י המום ומיחשב מתקן ואסרו הביקור משום מתקן וממילא אפי' בדיעבד אסור משום קנס ומנ"ל להגמרא להקשות: ולכן נלע"ד דרש"י סבר דבע"כ צריכי תרי טעמי טעם קנס וטעם מוקצה.

דהנה ר"ש אמר כל שאין מומו ניכר וכו' ומדאמר כל משמע דמיירי בין בנולד מעיו"ט ובין בנולד ביו"ט וסובר רש"י דלענין מוקצה יותר שנייה בנולד בעיו"ט מנולד ביו"ט דהרי ר"ש לית ליה מוקצה כ"א בגרוגרת וצמיקין דהיינו דחאו בידים ואם פן בנולד בעיו"ט ולר"ש דאין רואין ביו"ט וכבר ידע אמתמול שאסור להראותו למחר ואפ"ה לא הראהו לחכם מבעו"י דחיייה בידים ושנייה מוקצה ובנולד ביו"ט א"כ לא הנה אפשר להראותו בידים מאתמול ולא דחיי' בידים ולא שנייה מוקצה ואסור משום קנס ובנולד מבעיו"ט סובר רש"י דלא שנייה קנס ולא מיחשב מתקן פולי האי כדפי' רש"י במס' ביצה (דף כ"ו ע"א) בסוף העמוד ולכן סובר רש"י דמה דאוסר במסקנא גם בנולד מעיו"ט על פרחין מטעם מוקצה אסרו ואין להקשות היא גופא מנ"ל להגמ' פאן דמעיו"ט לא שנייה קנס והטעם משום מוקצה ודלמא גם מעיו"ט שנייה קנס ונראה דהרי התוס' לעיל (דף מ"ג ע"א) בד"ה טבל הקשו מ"ש גבי טבל דאמרי' מוכן הוא שאם תיקנו מתקן ומ"ש גבי בכור דאם בקרו אינו מבוקר ואדא בר אוכמי דאמר דאם בקרו אינו מבוקר אמרינו דמשבש ותני ונשארו בקושיא.

והנה מה שהקדימו דאדא משבש ותני משמע דלאדא לא קשיא טבל. ולכאורה גם לאדא קשה בנולד ביו"ט מודה אדא שאם בקרו אינו מבוקר ומ"ש מטבל וצרי' לומר דנשאני טבל שבידו לעבור משא"כ נולד ביו"ט אטו בידו שיולד בו מום.

ולפי זה נלע"ד דגם בנולד מעיו"ט לא קשיא ולא מידי דטבל בידו לעבור אבל ביום אין בידו שיעבור החכם ונראה ביו"ט. וכדברי רבה בשמעתין מי יימר דמזדקק לי' חכם.

ואמנם זהו אי הטעם משום מוקצה אבל אי הטעם משום קנס הקושיא עצומה ומה טבל שאיהו בעצמו עבר על דברי חכמים ואפ"ה לא קנסוהו ק"ו ביום שהחכם עובר ובעל הבית לא עבד איסור למה נקנס'.

ולכך הוכיח רש"י דבנולד בעיו"ט לא מיחשב מתקן שפכר הנה בידו מעיו"ט ולפי זה לא שנייה בטבל קנס כלל דכל טבל בידו מעיו"ט וממילא מוכח שני הטעמים טעם מוקצה מוכח מדאסור מעיו"ט ובזה לא שנייה קנס כדמוכח מטבל וצרי' לומר הטעם משום מוקצה וכאן שנייה מוקצה דדחיייה בידים ואסור אפי' בדיעבד משום שאינו בידו ובנולד ביו"ט לא שנייה מוקצה לר"ש דלא דחיי' בידים והטעם משום קנס ואסור אפי' בדיעבד דמתקן גמור הוא.

משא"כ בטבל שאינו מתקן גמור הוא שפכר הנה בידו לתקן אתמול אלא דלשון רש"י שכתב במסכת ביצה שם שלא הנה מחוסר אלא ראית חכם לא שנייה בטבל: ונלע"ד

כּוֹנֵנָה אַחֲרֵת בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם דּוֹדָאֵי גַם הַרְמַב"ם סוֹבֵר מְשׁוּם מְתַקֵּן אֶלָּא דְסוֹבֵר דּוֹמֵיָא דְטְבִילַת כְּלִים שְׁפְלֵי שְׁנַטְמָא בְעִיּו"ט אֵין מְטְבִילִין אוֹתוּ בִיּו"ט [אַבְל] בְּנַטְמָא בִיּו"ט פִּינּוֹן דְּלֹא הָיָה אֶפְשָׁר מְאַתְמוֹל מְטְבִילִין וְלֹא חָשׂוּ לְמַתְקוֹן הָכִי נִמְי בְּנוֹלַד בּוּ מוּם בִיּו"ט לֹא הָיָה לְהֵם לְחַוֵּשׁ לְתִיקוֹן לְכוּ הַנְּצָרָה הַרְמַב"ם לְוֹמֵר הַטַּעַם שְׁמָא יִשְׁחַטְנוּ.

אַבְל בְּנוֹלַד מְעִיּו"ט הַטַּעַם מְשׁוּם מוּכָן וּלְפִי זֶה בְּנוֹלַד בִיּו"ט הַטַּעַם שְׁמָא יִשְׁחַטְנוּ וְצָרִיף טַעַם אֲשַׁחֲיטָה עֲצָמָה לְמָה נְאַסְרָה וְצָרִיף לְוֹמֵר מְשׁוּם מְוִקְצָה וְסוֹבֵר רִש"י דְּהֵנִי תִלְתָּא מִי יֵימֵר דְּנֹקָא וְלָכֵן בְּנוֹלַד מְעִיּו"ט דְּלִיכָא תִלְתָּא מִי יֵימֵר לְמָה אֲסוּר וְצָרִיף רִש"י לְפָרֵשׁ מְשׁוּם קִנְס וְסוֹגְיָא זֹו וּפְלִפּוּלָה מְשׁוּם נוֹלַד בִיּו"ט דָּאָז לִיכָא רַק מְשׁוּם מְוִקְצָה: וּמַעֲתָה נְתַרְץ שְׂיִטַת הַתּוֹס' דְּהֵנִי תִלְתָּא מִי יֵימֵר לֹא דְנֹקָא וְהַקְשִׁית א"כ לֹא הָיָה לוֹ לְרַבָּה לְוֹמֵר רַק חַד מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק ל' חֲכָם וְנִרְאָה דְּהֵנִי תִלְתָּא מִי יֵימֵר כּוּלְהוּ חַד נִיגְהוּ וּלְפַעְמִים שְׁיִיף זֶה וּלְפַעְמִים זֶה דְּבְנוֹלַד בִיּו"ט א"כ רְאִינִי הַחֲכָם הָיָה רְאִי לְהִיּוֹת מוֹתֵר רַק מְשׁוּם שְׁמָא יִשְׁחַטְנוּ וְהַשְׁחִיטָה עֲצָמָה לְמָה אֲסוּרָה.

וְלִיכָא לְמִימֵר מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק לִיָּה חֲכָם שְׁהָרֵי אֵין אִיסוּר בְּרְאִינִי הַחֲכָם לְמָה לֹא יִזְדַּקֵּיק לִיָּה וְצָרִיף לְוֹמֵר מִי דְּמַתְיִילַד בּוּ מוּם וּמְמִילָא אֲסוּר מְשׁוּם מְוִקְצָה וְאַסְרוּ הַרְאִיָּה מְשׁוּם הַשְׁחִיטָה וּבְנוֹלַד בּוּ מוּם מְעִיּו"ט דְּלִיכָא מִי יֵימֵר דְּמַתְיִילַד שְׁהָרֵי כְּבָר נוֹלַד הַמוּם אֶלָּא שְׁאָז הַרְאִיָּה אֲסוּר מְשׁוּם מְתַקֵּן וְלָכֵן אִפִּי' בְּדִיעֵבַד אֲסוּר מְשׁוּם מְוִקְצָה דְּמִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק לִי' חֲכָם שְׁהָר' הַרְאִיָּה אֲסוּרָה: וְהִנֵּה בְּהֵיָה בּוּ מוּם מְעִיּו"ט וּבִיּו"ט הִנֵּה לִיָּה קְבוּעַ אָז בְּנוֹדָאֵי הָיָה רְאִי לְהִיּוֹת מוֹתֵר מְשׁוּם מְוִקְצָה שְׁהָרֵי בְּכָאן נּוֹדָאֵי שְׁכְּבָר הָיָה אֲסוּר לְגְבוּהַ וּלְהִידוּט וְעַכְשָׁיו מַתִּיר עֲצָמוּ בְּשַׁחֲיטָה וְנִסְתַּלַּק הַמְּוִקְצָה וְא"כ שְׁנִסְתַּלַּק הַמְּוִקְצָה א"כ גַּם רְאִינִי הַחֲכָם הָיָה רְאִי לְהִיּוֹת מוֹתֵר שְׁאֵין כָּאן מְשׁוּם מְתַקֵּן פִּינּוֹן שְׁהַמוּם קְבוּעַ עַכ"פ לֹא הָיָה מְאַתְמוֹל נְהָרֵי זֶה דּוֹמָה לְכָלִי שְׁנַטְמָא בִיּו"ט.

וְלִיכָא לְמִימֵר דְּאִפְתִּי מְוִקְצָה הוּא מְשׁוּם מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק לִיָּה חֲכָם שְׁהָרֵי בְּמִקּוּם שְׁהָרְאִיָּה מוֹתֵר לֹא שְׁיִיף מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק לִי' חֲכָם דְּאִם הָיָה שְׁיִיף מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק אִף בְּמִקּוּם שְׁהָרְאִיָּה מוֹתֵר לֹא הָיָה לוֹ לְרַבָּה לְוֹמֵר אֶלָּא מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק: וְלָכֵן נִלְע"ד דְּעַד כָּאן לֹא אֲמַרִי' דְּבְמִקּוּם שְׁהָרְאִיָּים מוֹתֵר לֹא אֲמַרִי' מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק אֶלָּא בְּמִקּוּם שְׁאֵין כָּאן אֶלָּא מִי יֵימֵר הִנֵּה אַבְל בְּמִקּוּם שְׁיִשׁ מִי יֵימֵר דְּהִנֵּה מוּם אִף דְּמְשׁוּם הָף מִי יֵימֵר לְחוּד לֹא נְאַסְרָה מְשׁוּם דְּאֲמַרִי' הוּאִיל וּמַתִּיר עֲצָמוּ בְּשַׁחֲיטָה מ"מ פִּינּוֹן שְׁמַצְטָרֵף גַּם מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק אִף שְׁהָרְאִי' מוֹתֵר מ"מ ע"י תְּרִי מִי יֵימֵר נְשָׂאֵר הַמְּוִקְצָה וּמְמִילָא אֲסוּר הַרְאִיָּה וּמָה דְּקִאָמֵר אַת"ל דְּהִנֵּה בּוּ מוּם וְהִינּוּ מוּם עוֹבֵר מְאַתְמוֹל מִי יֵימֵר דְּהִנֵּה קְבוּעַ הַיּוֹם וּבְהַצְטָרֵף גַּם מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק לִיָּה חֲכָם לֹא מְהַנִּי מַה שְׁמַתִּיר עֲצָמוּ: הַעוֹלָה מְזָה דְּבְמִקּוּם תְּרִי מִי יֵימֵר אִף דְּמִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק אֵין בּוּ שׁוּם אִיסוּר אֲמַרִי' מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק: וּבְזָה מְתַנְרֵץ קוֹשְׁיַיִת מְהֵרֵשׁ"א וּמוֹהֵר"ם דְּמַקְשִׁי עַל דְּבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה מִי יֵימֵר וְכו' דְּעַל קוֹשְׁיַיִת הַגַּמ' וְנִשְׁאָלִין לְנִדְרִים לֹא שְׁיִיף תְּיָרוּץ הַתּוֹס' דְּהָרֵי הֵם בְּנוֹדָאֵי לֹא יִתִּירוּ נִדְרֵי שְׁהַנְדֵּר לְדָבָר מְצוּהַ וְא"כ אֵין כָּאן שׁוּם אִיסוּר וּלְדִידֵי נִיחָא דְּבִשְׁלָמָא הַבַּעַל מִיכָר בְּלִי שְׁאֵלָה וּפְתַח וְלִיכָא אֶלָּא חַד מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק בַּעַל שְׁיִהֵיָה אִיסוּר אַבְל חֲכָם שְׁצָרִיף פְּתַח יֵשׁ תְּרִי מִי יֵימֵר חַד מִי יֵימֵר דְּמִזְדַּקֵּיק חֲכָם וְאַת"ל מִזְדַּקֵּיק מִי יֵימֵר שְׁיִמְצָא פְּתַח לְהַתִּיר וּבְמִקּוּם תְּרִי מִי יֵימֵר לֹא בְּעִינֵן שְׁיִהֵיָה בּוּ צַד אִיסוּר: אֶלָּא דְּקִשְׁיָא לְפִי זֶה מֵאֵי מַקְשָׁה

ממפירין שאני התם דאמרי' הואיל והתורה לענין איסור נדר התורה נמי גם לענין מוקצה משא"כ במום ממ"נ אי נולד ביו"ט לא שייך הואיל ומתיר דאדרבא אוסר עצמו לגבוה ואם נולד מעיו"ט לא שייך ומתיר עצמו שפכר הותר אתמול מן התורה ובנולד מום עובר מערב יום טוב יש תרי מי יימר: ולכן נלע"ד חילוק אחר דאמרי' גבי אפרוח מי יימר ובמום לא אמרי' דצריף להבין גוף הדבר שמתוך שהותר האפרוח לשחיטה הותר משום מוקצה וצריף לומר דכל טעם מוקצה הוא משום דמקצה דעתו מזה ואינו מצפה עליה משא"כ באפרוח הזה שעל פרחו צריף להיות מצפה על לידתו שיתיר עצמו בשחיטה שיהי אין לו שום היתר אחר אפי' בחול ומתוך שצפוי על הלידה מועיל לו גם לענין מוקצה וכדכרף שכתב הרשב"א במומר השמן מתוך שצפוי על פיבוי הנר משום הכלי מועיל שצפוי גם השמן השמן משא"כ בנולד בו מום מעיו"ט שהאיסור משום ראית החכם ובגידו הנה להראותו ולא הראהו ונדחי' בגידים ולכך אסורה הראייה ביו"ט ובמקום איסור לא אמרי' הואיל ומתיר עצמו שאינו מצפה שיעשה החכם איסור ובנולד ביו"ט שאין בו איסור ראייה מצד הראייה רק מצד השחיטה צריף לומר ד' אמרי' הואיל ומתיר עצמו כמו גבי אפרוח דשאני אפרוח דאין בו אלא חד מי יימר דמתנילד אפרוח לזה מועיל הואיל ומתיר עצמו אבל כאן דיש תרי מי יימר דמתנילד בו מום ואת"ל דמתנילד בו מום מי יימר דמנדק חכם אף שהוא היתר מ"מ מוקצה הוא.

ולפי זה שפיר מקשה מבעל השם דומה לאיסור כמו שכתבו התוס' ובאיסור לא מהני מה שמתיר עצמו משום נדר ומנשאלין מקשה אף שאין בו איסור מ"מ איכא תרי מי יימר דהיינו שיימצא פתח ומשני סגי בג' הדיוטות ולכך לא חשיב מי יימר פלל במקום שאין בו איסור אלא דלפי זה קשה דברי התוס' בד"ה התם שכתבו והה"ד דהנה מצי למימר מי יימר דמנדק לי' ג' הדיוטות דנדאי לא מנדקמי משום דאין רואין מומין ביו"ט.

ולפי מ"ש על פרחין צ"ל מי יימר דמנדק חכם משום נולד ביו"ט שאין בו איסור ראית מומין ואז הדיוטות נדאי מנדק וכמו גבי נדרים עד כא, מצאתי]: גמ' מי אמר ר' שמעון פבטה וכו' פבטה אין לא פבטה לאכבר דקדקתי לעיל במתני' דשבתיק רישא המפנרשת ומדייק מסיפא ומ"ש התוס' בד"ה פבטה אין וכו' פן דרף הש"ס אע"ג דמצי לאתווי מרישא דקתני בהדיא חוץ מן הנר הדולק בשבת מיייתי סיפא לדייק מנה עכ"ל, הנה לו ינהי פדבריהם שפן דרף הש"ס למשבק רישא מפנרשת ולמפנרף מסיפא מ"מ נדאי שאין דרף הש"ס למשבק מתניתין ולדייק מברייתא וא"כ עכ"פ קשה למה שבק אב"י משנתנו שפנרש בה ר"ש אומר חוץ מן הנר הדולק בשבת ורמי לרב יוסף ברייתא ונראה דיש לומר דגם אב"י סליק אדעתא טעמא דבסיס אלא דסליק אדעתיה דבשלהבת לא שייך לומר בסיס דשלהבת אין בו ממש.

אלא שהיה סובר שעיקר האיסור הוא הפתילה וכמו שרצו לומר התוס' באמת לדייק בד"ה הנח וכו' דמה הנצרך לומר בפתילה טעם דנעשה בסיס שהרי היא עצמה דבר איסור עיין בדבריהם.

ואב"י סליק אדעתיה פקושיית התוס' דעיקר האיסור הוא הפתילה וכולהו בסיס להפתילה. אלא דלפי זה אין הפרש בשעה שדולק או אחר שפכה שהרי הפתילה היא בתוכו גם אחר שפכה.

ואמנם יש לפגינו לומר דבשעה שדולק לרבנותא קאמר דינש לנו לומר שהגר הוא בסיס
אבל השמן אינו בסיס וא"כ בשעה שהוא דולק מיחשב בסיס לדבר איסור ולדבר המותר
ולנער השמן אי אפשר דבשעה שדולק הוא חייב משום מכבה וא"כ הנה לנו מקום להתיר
הטלטול גר אבל אחר שפכה שאז אפשר לנער השמן א"כ נדאי אסור לטלטל הגר משום
דהוא בסיס להפתילה אבל בשעה שהוא דולק שאי אפשר לנער הנה אמינא דמיחשב
בסיס לדבר איסור ומותר ויהי' מותר לטלטלו קמ"ל דאפ"ה אסור לטלטלו ואם פן
לכאורה ליפא קושיא מרישא ולא מהמשנה ועיקר הקושיא מדמתיר כבתה מפלל דלא
ה"ל בסיס דאם פן אחר שפכתה הוא יותר בסיס אלא דאפתי הנה יכול להקשות מרישא
דגם ברישא על פרחין הדולק דוקא ואחר שפכתה מותר דאל"כ ר"ש היינו ר"מ שגם
ר"מ אינו אוסר כי אם בהדליקו בו בשבת אלא שר"מ אוסר גם אחר שפכה ואי ס"ד
דגם ר"ש אוסר אחר שפכה ר"ש היינו ר"מ וכל זה בבבביתא אבל במשנה לא נזכר
בדברי הת"ק שהדליקו בו רק סתם גר ישן והוא דברי ר' יהודה שאוסר גם מוקצה מחמת
מיאוס וא"כ איפא למימר דגם ר"ש מודה בהדליקו באותו שבת משום בסיס לפתילה
ודולק דקאמר לרבנותא פנ"ל ומה דפליג על ת"ק היינו במה שהת"ק אוסר גר ישן אף
שלא הדליקו בו באותו שבת פלל ולכך מהמשנה נדאי דלא הנה יכול להקשות רק
מבבביתא ועל זה תירצו התוס' שדרך הש"ס דשביק רישא וכו': ומעתה נוכל לקרב אל
השכל דברי התוס' שפכתו דדרך הש"ס דשביק רישא המפורשת וכו'.

ואמר אני שלפי מ"ש גם מרישא לא הנה יכול להקשות רק מפת דברי ר"מ ולהוכיח
דא"כ ר"ש היינו ר"מ ויותר טוב להקשות מדברי ר"ש בעצמו בסיפא. אמנם פוננת
התוס' שפנדאי צריך לאתויי לסיפא להורות דר"ש מתיר בכבתה וא"כ אינו חושש במה
שהוא בסיס להפתילה אבל פוננת התוס' במה שמדייק כבתה אין לא כבתה לא למה לו
להוכיח זה מדיוקא ונהלא דבר זה מפורש ברישא דגר הדולק אסור וכוננתו דדבר זה
דאסור בשעה שהוא דולק אין צריך לדיוקא מסיפא.

ועל זה תירצו שפן דרך הש"ס ופירוש הדברים שפינון שעל פרחין מוכרח הוא לאתויי
סיפא שוב מדייק זה ג"כ מסיפא אף שמפרש ברישא: ועכ"פ עיקר קושיות הגמ' מדמתיר
בכבתה מפלל דלא חייש במה דבסיס לפתילה וא"כ אמאי אוסר בשעה שדולק ועל זה
משגי שאין הטעם משום דפתילה הוא דבר איסור דהפתילה לא מיחשב דבר איסור
וכמבואר בתוס' לקמן לחלק בין פתילה לשברי פתילה אלא הנח וכו' דכולהו בסיס
לשלהבת והשלהבת הוא הדבר האיסור עוד נלע"ד בכוננת הש"ס דמקשה מדיוקא
מדקתני כבתה אין וכו' דהנה לקמן (דף ק"כ ע"ב) אמרי' גר שאחורי הדלת פותח ונועל
פדרכו ואם כבתה לייט עלה רב ומסקינן דבהא אפילו ר"ש מודה דפסיק רישיה
וכו' ובשו"ע סי' רע"ז גר שמנח אחורי הדלת אסור לפתוח הדלת פדרכו וכו' וכתב
המג"א דט"ס הוא דאעפ"י שפותח בנחת מ"מ הרוח מנשבו ואסור והג"ה זו צריף להיות
בסוף הסעיף פשקבוע בדלת עצמה שאוסר משום שפתיחתו ונעילתו מקרב השמן או
מרחיקו דשם אסור רק פדרכו אבל בנחת שרי וכן משמע בגמ' (ד' מו ע"ב) דשרי לטלטל
הגר ולא אמרי' שמקרב השמן או מרחיקו ואין איסור בזה אלא משום דהנה בסיס וכו'
ע"ש במג"א.

ולפי זה נ"ל דגם הטלטול דנר עצמו לא שרי אלא בנחת אבל פדרכו דרף הילוכו אסור משום מבעיר או מכבה דזה הנה פסיק רישיה אלא דבנחת מותר דלא הנה פסיק רישיה ואף דלפעמים מכבה מחמת הטלטול זה הוי דבר שאינו מתכוון ושרי ולפי זה נוכל לומר דר"ש קאמר פל הגרות מטלטלים אפי' טלטול פדרכו חוץ מן הגר הדולק בשבת אסור פדרכו משום מבעיר ומכבה ולפעמים הוא פסיק רישיה אבל בנחת באמת גם בשעה שדולק שרי.

ולפי זה נוכל לומר דר' יהודה דאוסר נר שהודלק אף אחר שפכה ור"ש דשרי לשיטתיהו אזלי דהנה דבר שיש לו היתר בה"ש בטלטול לא שייך בו מיגו דאינתקצאי לבה"ש ששרי גם בה"ש לא אינתקצאי לגמרי וכמו"ש הר"ן בשמעתין במטה שהיה עליה מעות בה"ש אסור דוקא במניח אבל בשכח לא אינתקצאי לבה"ש דהרי בצריף למקומו שרי וכמו"ש הר"ן עיי"ש ולפי זה ר"ש לטעמין בדבר שא"מ שרי וא"כ אפי' בשעה שדולק אין אסור לטלטל רק פדרכו אבל בנחת שרי וא"כ לא שייך מיגו דאינתקצאי לבה"ש ששרי גם בה"ש הנה היתר לטלטל בנחת ולכך מותר אחר שפכה לטלטל פדרכו ור"י לטעמין דדבר שא"מ אסור וא"כ פל זמן שדולק אפי' לטלטל בנחת אסור משום שפא יכבה ואינתקצאי לגמרי בה"ש וממילא אינתקצאי לכולי יומא אלא דלפי זה קשה דהרי אי הנה אמר ר"ש היתר הטלטול בנחת אפי' בשעה שדולק רק דמותר דאז לא משפחת פיבוי פלל אבל במה שאמר ההיתר אחר שפכה אפתי לא ידעינן היתר הטלטול בנחת בשעה שהוא דולק דאפתי יש חשש פיבוי ואף ששמענו לר"ש במקום אחר שמתיר דבר שא"מ מ"מ בברייתא זו לא שמענו והי' לו לומר ההיתר טלטולו בעודו דולק בנחת ולא הנה צריף לומר ההיתר אחר שפכה אלא ודאי מדלא אשפח שום היתר כי אם בכבחה ש"מ שבעודו דולק ליפא שום היתר.

ונה פונת הגמ' לקמן דמרישא לא הנה יכול להקשות דהנה מוקמינן אסור הטלטול בגר דולק היינו טלטול פדרכו ומשום פסיק רישיה ולהכי דייק מסיפא פבחה אין וכו' מפלל דבלא פבחה ליפא שום היתר אף בנחת דליפא פ"ר ועל זה מקשה והא דבר שא"מ הוא ובזה נלע"ד בכוננת רש"י לעיל (דף מ"ד ע"א) ד"ה חוץ מן הגר וכו' אסור שפא יכבה הגר עכ"ל וכבר דקדקנו לעיל למה נקט רש"י טעמין דרב יוסף שהוא נדחה ומסקי' טעמא משום בסיס וע' לעיל ובמ"ש פאן יכול להיות קיים טעמין דרש"י אף לפי המסקנא דהנה הי' קשה לרש"י למה לי סיפא דכבחה מותר הא מוכח מרישא דדוקא בשעה שהוא דולק ולכן פירש רש"י טעמא דרישא משום שפא יכבה והיינו ע"י פסיק רישיה ומיירי בחזק ואף דהנה יכול לפרש משום מבעיר ג"כ מ"מ סירכא דמשנה דלקמן נקט ולהכי איצטריו סיפא פבחה מותר דוקא פבחה אבל לא פבחה אסור אפילו בנחת: סליק פרק שלישיבמה בהמה דף נ"א ע"ב מתני' במה בהמה יוצאה הא דחשיב אלו ולא קחשיב פל שאר מיני בהמות כמו פרד וחמור וכן חתול לכל מר פדאית ליה אי לת"ק דחנניא במיתני ואי לחנניא בסוגר נלע"ד דודאי פלל הוא דכל אחת יוצאת בזה שמשפמרת ואטו תנא כי רוכלא יחשוב פל מיני בהמה.

אבל חשיב הנהו לפי שגמל יש חילוק בין הזכר לנקבה שזה יוצא באפסר וזה בחטם ולובדקים לפי שהוא חלוק משאר חמורים ששאר חמורים יוצאים באפסר וזה יוצא

בפרומבניא וסוס בשיר לפי שרצה לומר וכל בעלי השיר וכו' ורצה לומר יוצאים ונמשכים לכל מר פדאית ליה לשמואל יוצאים ונמשכים דוקא לאפוקי פרוכים ולרב הונא שיוצאים פרוכים: ובזה נלע"ד פונת רש"י במשנתנו נאקה דרומי"ל ונהנה בחטם פי' רש"י בגמ' מפרש ואם פן גם בנאקה הנה לו לומר בגמ' מפרש דהרי רש"י עצמו פי' בגמ' מאי נאקה בחטם דתרנוניהו בעי מאי נאקה ומאי חטם וע"פ דברינו ניתא דכוננת רש"י לפרש מדוע נקטה משנתנו דוקא הני ד' מינין גמל ונאקה ולובדקים וסוס [נהנה ליה לפרט כל מיני בהמות וצריף לומר דחשיב הני שיש חילוק באותו מין עצמו וכנ"ל ולכך פירש"י פירושו של נאקה שנדע שהוא גמלא נקבה וכפירוש הערוף ואולי במדינתו של רש"י היו קורין לה דרומי"ל.

אלא דקשיא למה לא תנו במשנתנו חמור סתם שאינו לובדקים וכשם שהגמל לפי שיש חילוק במינו בין גמל סתם לנאקה שפאן התנא לתרנוניהו דהיינו סתם גמל ונאקה. פן בחמור יש חילוק במינו בין סתם חמור לחמור הפא מלוב.

נהנה לי למיתני תרנוניהו וכך הנה ליה להתנא למיתני הגמל והחמור יוצאים באפסר ונאקה בחטם ולובדקים בפרומבניא: ואמנם לפי הנראה חמור עכ"פ לא צריף שמירה יותר מגמל ופוק חזי שהב"ח מתיר גמל בפרומבניא ונהרי חמור אסור בפרומבניא ואף שהאחרונים הט"ז והמ"א בריש סי' ש"ה חלקו על הב"ח בהך מ"מ עכ"פ הסבירא אמת שהגמל צריף שמירה יותר מחמור נהרי בברייתא דארבע בהמות קחשיב סוס ופרד וגמל וחמור ומדהתחיל בסוס ש"מ דמלמעלה למטה קחשיב וחשיב חמור באחרונה והקדים גמל לחמור וא"כ שוב לא צריף למיתני חמור במשנתנו שאם גמל יוצא באפסר ומשתמר בו ק"ו שחמור משתמר באפסר ומותר בו: ולמיחש דהוי גטירא ותיירא שאולי חמור לא צריף אפילו אפסר הנה למאן דמתיר גטירא ותיירא א"כ לא צריף למימר שאין זה חשש אלא אפילו למאן דאוסר גטירא ותיירא ג"כ יש ליישב דהנה רש"י פי' לקמן פרוכים היינו לנוי ובאפסר אשכחן דשייף בו פרוכים שהרי אמרינו לקמן מולאות של בית רבי יוצאות באפסריהן בשבת ובאמת התוס' הקשו על רש"י דהא משמע דלנוי לכ"ע אסור ואני אומר שפירא שא"צ שמירה כלל לכך לא מיחשב לנוי אבל דבר שמשמרת בו אף שהיא שמירה ותיירא מ"מ כבר אורחא לצאת בה דבחול נדאי אין קפידא בגטירא ותיירא וכיון דאורחא הוא שוב מיחשב לנוי [וע' בר"ן] ואם פן אין חשש בחמור באפסר לכ"ע וגמל באפסר איצטריף דלא תימא שהיא שמירה פחותה ולא מונטרא בי' וא"כ גם נוי אינו: שם ונאקה בחטם ולובדקים בפרומבניא הנה לא שמרה משנתנו הסידור של השמירות דממ"נ הנה לי למיתני או פסדר ממטה למעלה או מלמעלה למטה והתנא פיון שהתחיל באפסר ואזל ממטה למעלה הנה לי למיתני בתר אפסר פרומבניא ושיר ואח"כ חטם שהיא השמירה הגדולה מכולם ולמה הכניס התנא חטם באמצע [וכבר כתבתי לעיל] לתרץ מה שפירש"י נאקה דרומי"ל ולמה לא פי' נאקה מפ' בגמ'.

והנה הפני יהושע כתב דלכך סמך נאקה לגמל משום שישניהם ממין א' זה זכר וזה נקבה ולכך רש"י הנה קשה לי שינוי הסדר במשנתנו פי' נאקה דרומי"ל דהיינו גמלא כפי הערוף ומשום דזה הוא לתרץ קושיא לכך פי' פירושו במשנה משא"כ בחטם אין לנו תירוץ על שום קושיא רק להבין פירושו הרחב רש"י וכתב בגמ' מפרש.

עוד נלע"ד דהנה עמ"נ בין אי נימא נטירא נתירתא מותר ובין אי נימא נטירא נתירא אסור ניחא הסדר. דאם נימא נטירא אסור אם פן נאקה נגמל בדייקא נשנו בין למעלה ובין למטה דהיינו שלא להוסיף ושללא לגרוע בשמירתן אבל לובדקים וסוס נשנו רק שלא להוסיף אבל מותר לגרוע שיקרי מותרים גם באפסר ואם נטירא נתירא מותר וא"כ לובדקים וסוס לאו דוקא פלל בין למעלה ובין למטה נגמל ונאקה עכ"פ בדוקא שלא לגרוע לכך הקדים הני שהם בדוקא והניח לאחרונה לובדקים וסוס שאינם בדוקא: גמ' אמר רבב"ח נאקתא חינורתא בזממא דפרזלי הנה מפאן הוכחתי דבשאר מינים פל אותן מינים שנה דאם גם בשאר מינים יש חילוק בין סתם ובין מורדת אין פאן רבותא דחילוק שבין הני מינים דמשנתנו שיש חילוק באותן מינים שאם במין אחד חילקו בבהמה חידית שפרדה ק"ו שיש לחלק באותו מין חלוק לגמרי כמו נאקה שחלוקה לגמרי הנקבות מהזכרים וכן לובדקים פל חמורים הבאים מלוב חלוקים משאר חמורים.

ודלא פדעת הסמ"ג והמ"מ המובא בשו"ע סי' ש"ה סעיף ד' ואף דרבותא שהוא בתרא מסיק לקמן בפרה במוסרה במורדת היינו לענגן פרה אדנמה שאין שום אסור בשעת מעשה נאפילו עבודה גמורה ומשא גמור רשאי להוציא עליה ואין שום אסור בשעת המעשה רק שאח"כ לא יעשנה לפרה אדנמה.

וא"כ לא שייך לאסור מפני מראית עין דאטו הרואה שיהא במוסרה ידע שאח"כ תקבע לפרה אדנמה אבל בשבת יש לאסור מפני מראית עין שהרואה אותה יוצאה בשבת בשמירה נתירה לא ידע שיהא מורדת.

ומה שהביא הפ"י ראיה מסוגיא דלקמן (נ"ד) דמקשה נחדא פרה הנה לי' לראב"ע וכתב הפ"י דמאי קושיא ודלמא אף שהיה לו פרות הרבה מ"מ נחדא מורדת הניא נאותה הפרה יצאה ברצועה שבין קרניה אלא נדאי דמורדת גם רבנן מודו דמותר לצאת בה.

הנה משם אין ראי' דאולי סוגיא דלקמן היא אליבא דשמואל דאמר לנוי אסור לשמר מותר. ואם פן על פרחין פרתו של ראב"ע שפסיים התנא שלא ברצון חכמים היינו לנוי דלשמר גם לרבנן מותר ולדידי' הקשה נחדא פרה הנה לי' לראב"ע וכו': ואמנם נלע"ד להביא ראיה לדברי סמ"ג והמ"מ ממה דאמר פתנאי וכו' וקשה מנ"ל דחננאי מתיר נטירא נתירא ודלמא בחי' בסוגר במרדה מייירי ונחננאי לא חייש למראית עין ונחכמים חיישי למראית עין אבל נטירא נתירא ממש לאותו בהמה אסור לכ"ע אלא נדאי דמורדת נדאי מותר לכ"ע: שם אמר ר"ה בר חניא משמיה דשמואל הלכה פתננאי ויש להקשות תרתי דשמואל ל"ל דקאמר הלכה פתננאי וגם קאמר לקמן לנוי אסור ולשמר מותר.

דבשלמא בההו דלנוי אסור לשמר מותר לחוד לא סגי דמההו אין ראיה שפוסק פן שמואל להלכתא דאולי המשנה מפרש כהו פי היכי דלא תקשי סתמא דשבת אסתמא דפרה שקשרה במוסרה שהוא סתם משנה בפ"ב דפרה והני שנויי דאמוראי בתראי דמייירי מעיר לעיר או במרדה או שאני פרה דדמלי' יקרים לא ס"ל.

אבל איפכא קשה ונימא הלכה פתננאי לחוד. ולשיטת הרנ"ה שיש חילוק בין נטירא נתירא דחננאי ובין נטירא נתירא דפרה ברצועה שבין קרניה ולהכי סובר הרנ"ה שגם רב סובר הלכה פתננאי עיין בדבריו הנה ניחא קצת.

אָבֵל לְשִׁיטַת שְׂאָר הַפּוֹסְקִים דְּכָל גְּטִירָא יְתִירָה שְׁוֵה שְׁנֹטִירָא יְתִירָא דְחַנּוּנְיָא הֵינּוּ מִמֶּשׁ כְּמוֹ גְּמֵל בְּחֻטָּם. א"כ קָשָׁה פִּינּוּן דְּאָמַר שְׁמוּאֵל הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא לָמָּה לִּיה לְמִימַר לְשֹׁמֵר מוֹתֵר.

וּלְפִי מ"ש לְעֵיל נִיחָא דְאִי הָוֵה אָמַר הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא אַפְתִּי לֹא הָוֵה יְדַעִינּוּ דְחַנּוּנְיָא מִתִּיר גְּטִירָא יְתִירָה וְהָוֵה מוֹקְמִינּוּ פְּלוּגְתִּיָּהּ בְּמַרְדָּה דְחַנּוּנְיָא לֹא חִינִישׁ לְמַרְאִית עֵינּוּ וְת"ק חִינִישׁ לְמַרְאִית עֵינּוּ: אֲלֵא דְבִאֲמַת זֶה בְּלֹא"ה אֵינּוּ קִשְׁיָא דְהָרִי אַמּוֹרָאִי נִיגְהוּ דַר"ה בַּר חִינְיָא אָמַר מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא בַּר אַבִּין מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל לְשִׁיר מוֹתֵר.

וְאִיכָּא לְמִימַר דְשְׁמוּאֵל בְּאֲמַת לֹא אָמַר אֲלֵא חֲדָא וּמַר אָמַר בְּהָד לִישְׁנָא וּמַר אָמַר בְּהָד לִישְׁנָא: אֲלֵא דְאִיפְכָּא קִשְׁיָא הָאִיף מ"ד דְּאָמַר מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא קָשָׁה. פִּינּוּ דְבִאֲמַת מִתִּיר שְׁמוּאֵל גְּטִירָא יְתִירָא דְמוֹכַח מִמָּאִי דְאָמַר לְשֹׁמֵר מוֹתֵרָא"כ אִיף אָמַר מִשְׁמִיָּה רַק הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא וְהָרִי מְזַה אֵינּוּ מוֹכַח דְמִתִּיר גְּטִירָא יְתִירָא דְאִיכָּא לְפָרֵשׁ פְּלוּגְתִּיָּהּ בְּמַרְדָּה.

אֲלֵא וְדִאי מוֹכַח דַּס"ל [כְּמוֹ"ש לְעֵיל] דְלִיכָּא לְמִיטְעִי בְּהָא דְמַרְדָּה אִי אַפְשָׁר שְׁיִאֲסְרוּ רַבָּנּוּ: דָּף נ"ב ע"א גַּמ' הָכִי אָמַר אַבִּיף מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא וְהִקְשׁוּ הַרְשָׁב"א וְהַרְש"א דְלָמָּה לּוֹ לְרַבָּה בַּר רַב הוֹנָא לְהַשִּׁיב לְלוּי מַה דְּאָמַר שְׁמוּאֵל הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא וְהִלֵּא בְּעֶסְקִיו רַעִים הָוֵה לִיה מַרְדָּה וְגַם לְרַב מוֹתֵר וְיוֹתֵר מְזַה קָשָׁה הָא רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא הָוֵי וְרַב הוֹנָא מִתְּלִמִּידָּה דְרַב וְהָרִי רַב ס"ל דְּאִין הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא וְאִיף פְּשִׁיט לִיה רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא פְּחַנְנְיָא.

וְהַרְאָב"ד בְּאֲמַת הוֹכִיחַ מְזַה שְׁהֶלְכָה כְּשְׁמוּאֵל וְלֹא כְּרַב וְהִבִּיאוּ הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשׁוֹ וְאֲמַנָּם לְפִי מ"ש לְעֵיל (דָּף נ"א) נִיחָא דְבִאֲמַת לֹא הַשִּׁיב לּוֹ לְפִסְוֹק פְּחַנְנְיָא אֲלֵא בָּא לְקִפְשׁוּט אִיבְעִי שְׁלוֹ דְמַרְדָּה מוֹתֵר גַּם לְעַנְיָן שְׂבַת וְהוּא מִדְּאָמַר אַבּוּף מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא.

וְקָשָׁה הִלֵּא שְׁמוּאֵל בְּאֲמַת מִתִּיר גְּטִירָא יְתִירָא וְלָמָּה אָמַר הוּא מִשְׁמִיָּה רַק הֶלְכָה פְּחַנְנְיָא שְׁמִיָּה אֵינּוּ לְהוֹכִיחַ לְהַתִּיר גְּטִירָא יְתִירָה דְהָרִי אִיכָּא לְאוּקְמִי בְּמַרְדָּה וְיוֹתֵר הָוֵה לִיה לְמִימַר מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל דְלִשְׁמַר מוֹתֵר וְצָרִיף לּוֹמַר דְגַם פְּחַנְנְיָא לִיכָּא לְמִיטְעִי דְמִיָּרִי בְּמַרְדָּה דַּא"כ לֹא הִזְה אוֹסֵר הַת"ק וְאִם כֵּן מוֹכַח מֵאַבּוּף דְמַרְדָּה מוֹתֵר גַּם לְרַב וְדוּק.

וּמִמִּילָא נְדַחָה גַּם רְאִיּוֹת הָעָרוּף: וּבְגוּף הַדְּבָר שְׁפוּסַק הַרְאָב"ד כְּשְׁמוּאֵל וְנִתְקַשָּׁה הַרְאָב"ד בְּעַצְמוֹ מַהָּא דְאַמּוֹרָאִי בְּתַרְאִי דְהֵינּוּ אַבְיִי וְרַבָּא וְרַבִּינָא שְׁפָרִיקוּ לְקַמָּן קוֹשְׁתִּית הַגַּמ' בְּקִשְׁרָה בְּמוֹסְרָה פְּרִיקוּ אֲלִיכָּא דְרַב עֵינּוּ בְּדַבְרֵיו נִלְע"ד לְתַרְץ שְׁלֹא יְהִיָּה רְאָה מְהֵי אַמּוֹרָאִי לְרַב.

וְאַף שְׁהַרְאָב"ד בְּעַצְמוֹ לֹא פִּינּוּן לָזַה: וְהִנֵּה הַתּוֹס' בַּד"ה קִשְׁרָה וְכו' פְּתַבוּ דְהָוֵה מְצִי לְשִׁנּוּיָּי הָא מִנֵּי חַנּוּנְיָא הוּא. וְאַנִּי אוֹמַר דְאִי חַנּוּנְיָא הוּא וְגְטִירָא יְתִירָא לֹא הָוֵי מִשְׁאוּי א"כ לָמָּה נִקְטַ מוֹסְרָה דְהֵינּוּ אַפְסָר נִתְנִי רַבּוּתָא יוֹתֵר דְהֵינּוּ אַפִּי' פְּרוּמְבִּיָּא אֲלֵא וְדִאי מוֹכַח דְהָד תַּנָּא ס"ל גְּטִירָא יְתִירָא אָסוּר וְאַפ"ה מִתִּיר מוֹסְרָה דַּס"ל דְמוֹסְרָה אוֹרְחָא הוּא בְּפָרָה.

וְהִנֵּה בְּכְרוּכִים נִחְלְקוּ שְׁמוּאֵל וְרַב הוֹנָא. וְשָׁם וְדִאי הֶלְכְתָּא כְּרַב הוֹנָא כְּדַמְסִיק דְשָׁל בֵּית רַבִּי יוֹצְאִים כְּרוּכִים בְּשַׁבַּת וְרַש"י פִּירֵשׁ כְּרוּכִים הֵינּוּ לְנוּי וְהַתּוֹס' הִקְשׁוּ דְהָרִי פְּרָה לְנוּי

לכ"ע אסור ואומר אני דמידי דצריך שמירה ואורחא למיזל בזה לשמירה ממילא הוא נוי ג"כ פינו דדרפה לצאת בה הוא נוי משא"כ פרה שאינה צריכה שמירה פלל.

וכמו שפ"י רש"י בהדיא בשמעתין. דפרה מינטרא בלא אחיזה אלא מוליכה לפני' א"כ אפי' מאן דמתיר לשמר היינו דמתיר שמירה יתירה אבל עכ"פ אינו אורחא.

וכיון שאין דרפה לצאת בה תמיד אינו תכשיט ואסור. ולפי זה לפי דעת שהקשה מקשרה במוסרה דמוכח דאורחא דפרה במוסרה לפ"ז אפי' כל דברי רב דאסור לשמר ונפרש המשנה ולא ברצועה שבין קרניה כשמואל דהיינו לנוי אסור מ"מ לשיטת שמואל ניקא דאיהו אסור פרוכות.

אבל אפתי קשה לן המשנה עצמה ולא ברצועה שבין קרניה אמאי יהיה אסור אפי' לנוי פינו דדרפה של פרה במוסרה והנצרכו הני אמוראי בתראי לפרש במוליכה מעיר לעיר או במרדה או דשאני פרה אדנמה דדמיה יקרין פדי לתרץ הא דרב הונא ולא בשביל שפוסקים כרב ושפיר קם פסק הראב"ד: ועפ"י מ"ש שדב"ר שמשמרת בו אורחא לצאת בה וממילא הוא לה נוי ותכשיט ומותר אף לנוי נלע"ד דדבר שאותו מין משתמר בו אף שזה הוא עסקיו רעים ולא סגי ליה בשמירה זו מ"מ פינו שמיינו סגי להו בשמירה זו מותר גם הוא לצאת בה שעכ"פ נוי הוא לו.

שאותו מין דרפו לצאת בה [ונאקה שהיא גמלא נקבה אסורה באפסור לפי שאין שום גמלא נקבה משתמרת בו ולכן הנקבות דחינוורתא פולם ניכרים והוי כמו מין אחר] ובה נלע"ד לתרץ שלש קושיות [עד כאן מצאתי [ובליקוט נמצא עוד ג' קושיות.

א' למה לא בעי בהיפוף חמור שעסקיו רעים אם מותר באפסור. ב' למה אמר רב יוסף נאמי לאתווי ולמה לא אמר משום משוי.

ומ"ש הרש"א משום דעז לא בעי נטירא. הנה הרשב"א כתב להיפוף דעז הוי כפרה מורדת.

ג' קושית התוס' אם נטירא יתירא אסור למה לובדקים יוצאים באפסור ויוצא בפרומבניא [עד כאן ליקוט: גמ' שם תסתיים דשמואל הוא דאמר לנוי אסור לשמר מותר כ' הרז"ה וז"ל איכא מאן דקשיא לי דשמואל אדשמואל משום דא"ש הלכה כחנניא ואמר ר"י א"ש מחליפין וכו' ול"נ תרי גווניי הוי נטירא יתירתא שאין ב"א עושין פן בחול פלל בשבת הוי משאוי וזה גמל בחטם.

ובהא אפי' שמואל מודה פאסהדוית' דקא מסהיד משמיה דריב"י וכל נטירותא יתירתא שמקצת ב"א עושין פן בחול בשבת לא הוי משאוי וזה חתול בסוגר כחנניא. מידי דהנה אלובדקים באפסור ויוצא אף בפרומבניא ולא אמרי' משאוי הוא לדברי הפל ובפרה ברצועה שבין קרניה לשמר איפלוגו בה רב ושמואל רב מדמי לה לגמל בחטם ושמואל מדמי לחתול בסוגר לחנניא וכו' עכ"ל: והנה מה שהקשו על שיטת הרז"ה דא"כ איך קאמר תסתיים דשמואל הוא דאמר לשמר מותר.

דאתמר ר"ה ב"ח א"ש הלכה כחנניא ולשיטת הרז"ה קשה ואפתי דלמא סובר שמואל דפרה ברצועה היא נטירא יתירא יותר מחתול בסוגר וכדס"ל באמת להרז"ה אליבא

דַּרְבַּ גַּלְעָד לְתַרְצֵן דָּאֵי ס"ד דְּשִׁמוּאֵל אָמַר לְנוּי וּלְשִׁמְרָא אָסוּר וּא"כ רַב קָאָמַר לְשִׁמְרָא מְוֹתָר וְאִם כּוֹן עַל פְּרָחִין גַּם רַב ס"ל הֶלְכָה כְּתַנּוּנְיָא דָּאֵי ס"ד דְּס"ל כַּת"ק אִם כּוֹן אִם אָוֶסֶר חַי' בְּסוּגָר ק"ו שְׁאוּסָר פְּרָה בְּרַצוּעָה אֵלָא וְדָאֵי דְגַם רַב ס"ל הֶלְכָה כְּתַנּוּנְיָא וְהָא וְדָאֵי דְבְּאִסוּרָא יוֹתֵר סְמִינֵן עַל רַב מְעַל שְׁמוּאֵל וְאִם כּוֹן לְמָה אָמַר ר"ה ב"ח מְשִׁמְיָא דְּשִׁמוּאֵל הֶלְכָה כְּתַנּוּנְיָא יוֹתֵר עֲדִיף ה"ל לֹמֵר מְשִׁמְיָא דְּרַב הֶלְכָה כְּתַנּוּנְיָא אֵלָא דְּבְּאַמְתָּא שְׁמוּאֵל הוּא דְּאָמַר לְשִׁמְרָא מְוֹתָר.

אָבַל רַב אָמַר בֵּין לְנוּי וּבֵין לְשִׁמְרָא אָסוּר: וּמָה שְׁהִקְשׁוּ עוֹד עַל שְׂיִטַּת הֶרְזֵן"ה דָּאִם כּוֹן אִיף קָאָמַר לְעִיל פְּתַנָּא וְהָרִי לְשְׂיִטַּת הֶרְזֵן"ה גְּמַל בְּחֻטְמֵם גַּם תַּנּוּנְיָא מוֹדָה דְּאָסוּר. גַּלְעָד ג"כ לְתַרְצֵן וְהִנֵּה הֶרְזֵן"ה וְהָרָא"ש פְּתַבּוּ דְּהֵךְ תַּנָּא לּוּבְדְקִים וְגְמַל יוֹצְאִים בְּאַפְסָר הוּא לְמִיפְשִׁט הַאִיבְעֵי דְּנְטִירָא יִתִּירָא אָסוּר וְלֹאָסוּר גְּמַל בְּחֻטְמֵם אֲתִי, וּכְבָר נִתְקַשׁוּ מְדַבְרִיהֶם כֹּל מְפָרְשֵׁי הַש"ס.

דְּמָאֵי אֲוֹלָמָא הֵךְ בְּרִייתָא מְהֵךְ דְּד' בְּהַמּוֹת דְּדַחֲזִינוּ דְּדַלְמָא לֹאָסוּר נְאָקָה בְּאַפְסָר אֲתִי: וּמְלַבַּד קוֹנְשֵׁיָא זֹו קִשְׁהָ אִיף שְׁיִיף לְמִיפְשִׁט מְבְּרִייתָא דְּבָר שְׁהוּא מְחַלְוֹקַת תַּנָּאִים. וּמָאֵי אֲוֹלָמָא דְּהֵךְ בְּרִייתָא מְת"ק דְּתַנּוּנְיָא.

וְאָמַרְתִּי שַׁע"י בְּרִייתָא זֹו אֲתִי לְמִיפְשִׁט מְסַתֵּם מְשִׁנָּה. דְּהָא וְדָאֵי אִיף דְּנְטִירָא יִתִּירָא תַּנָּאִי הוּא מ"מ הֵךְ דְּלוּבְדְקִים בְּאַפְסָר לָא אֲשַׁכְחֵן פְּלוּגְתָּא וּא"כ קִשְׁהָ מְשִׁנְתָּנוּ דְּתַנּוּן וְלוּבְדְקִים בְּפְרוּמְבִּיא גִיתְנֵי רְבוּתָא יוֹתֵר דְּלוּבְדְקִים מְוֹתֵר בְּאַפְסָר וְצָרִיף לֹמֵר דְּקַמ"ל פְּרוּמְבִּיא לְרְבוּתָא לְהֵךְ גִּיסָא דְּלָא גִימָא דְּדוֹקָא אֲפְסָר מְוֹתֵר אָבַל פְּרוּמְבִּיא אָסוּר מְשׁוּם נְטִירָא יִתִּירָא וְקִשְׁהָ אִי לְרְבוּתָא לְהֵךְ גִּיסָא א"כ גִּיתְנֵי לּוּבְדְקִי בְּחֻטְמֵם.

אֵלָא וְדָאֵי דְּבְּחֻטְמֵם בְּאַמְתָּא הִנֵּה נְטִירָא יִתִּירָא וְאָסוּר וְאִם כּוֹן פְּשִׁיטָא לִי ע"י בְּרִייתָא זֹו מְשִׁנְתָּנוּ לֹאָסוּר לּוּבְדְקִי בְּחֻטְמֵם וּק"ו שְׁגַמַּל אָסוּר בַּחַט": אֵלָא דְּקִשְׁהָ דָּא"כ ל"ל בְּרִייתָא זֹו הָא גַּם מְבְּרִייתָא דְּד' בְּהַמּוֹת הִנֵּה מְצִי לְמִיפְשִׁט מְשִׁנְתָּנוּ.

דְּהָרִי בְּרִייתָא מְתִיר סוּס בְּאַפְסָר וּא"כ קִשְׁהָ לְמָה תַּנּוּן בְּמְשִׁנְתָּנוּ וְסוּס בְּשִׁיר שְׁהִיא שְׁמִירָה יוֹתֵר מְאַפְסָר. כְּמִבְּנֹאָר בְּרַמְב"ם וּבְחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א וְלְמָה לָא תַּנּוּן רְבוּתָא יוֹתֵר שְׁסוּס מְוֹתֵר בְּאַפְסָר וְצָרִיף ג"כ לֹמֵר דְּנִקְטָא שִׁיר לְרְבוּתָא דְּלָא הִנֵּה נְטִירָא יִתִּירָא וּא"כ קִשְׁהָ גִיתְנֵי רְבוּתָא עוֹד יוֹתֵר דְּסוּס מְוֹתֵר בְּחֻטְמֵם אֵלָא וְדָאֵי דְּבְּחֻטְמֵם בְּאַמְתָּא אָסוּר מְשׁוּם נְטִירָא יִתִּירָא וּכְנ"ל יֵשׁ לֹמֵר דְּמְסוּס בְּשִׁיר אִין רְאִיָּה דִּישׁ לֹמֵר דְּלִהְכִי נִקְטָא סוּס בְּשִׁיר מְשׁוּם דְּבְּעִי לְמִיתְנֵי וְכָל בְּעַלֵּי הַשִּׁיר וְכו'.

וּלְמִיתְנֵי יוֹצְאִין וְנִמְשָׁכִין לְכָל מַר כְּדָאִית לִיהָ לְשִׁמוּאֵל דְּוִקָא נִמְשָׁכִין וְלְמַעוּטֵי כְּרוּכִים וְלְרַב הוּנָא לְהַתִּיר כְּרוּכִים וְכֵן מְשׁוּם דְּבְּעִי לְמִיתְנֵי וּמִזִּין עֲלֵיהֶם וְכו' וְכָל זֶה לָא שְׁיִיף בְּחֻטְמֵם: שְׁאִינוּ בָּא מְנׁוּי אָדָם לְנוּי בְּהַמָּה וְאוּלַי גַּם שְׁאָדָם מוֹשֵׁף בְּהֵם בְּהַמְתוּ דְּקָאָמַר לְקַמֵּן ע"ב לָא שְׁיִיף בְּחֻטְמֵם: וּבְזֶה תִּירְצִיתִי ג"כ מָה דְּלָא שְׁמִירָה הַמְשִׁנָּה סִידוּר שֶׁל הַשְּׁמִירוֹת כְּמוֹ שְׁדַקְדְּקָנוּ לְעִיל בְּמִתְנֵי אָבַל לְפַמ"ש כָּאֵן בְּלָא"ה נִיחָא דְּסוּס בְּשִׁיר רוּצָה לְסַמְנֵי לְכָל בְּעַלֵּי הַשִּׁיר וּלְהַאָרִיף בְּהָ בְּדִינֵי טוּמְאָה וְטְהָרָה.

לְכַף הַנִּיחוּ בְּאַחְרוּנָה וְלוּבְדְקִים סְמָף לְסוּס שְׁשִׁנְיָהֶם בְּשְׁמִירָה מְמַנְצָע יוֹתֵר מְאַפְסָר וּפְחוֹת מְחֻטְמֵם. עוֹד גַּלְעָד דְּהֵךְ תַּנָּא לְמִיפְשִׁט הַבְּעִיא אֲתִי מְשׁוּם דְּהֵךְ תַּנָּא מְתִיר לּוּבְדְקִים בְּאַפְסָר

וסוס כָּבֵר שְׁנִינוּ לְעֵיל דְמוֹתֵר בְּאַפְסֵר וְהִנֵּה זֶה פְּשוֹט דְּפְרוּמְבִּיא עַכ"פּ שְׁמִירָה מְעוֹלָה כְּמוֹ שִׁיר וְאוּלַי יוֹתֵר מִשִּׁיר שְׁהָרִי פִּלְפְּלוּ הַפּוֹסְקִים אִם סוּס מְוֹתֵר בְּפְרוּמְבִּיא וְהָרָא"ש פֶּתַח דְּסוּס יוֹצֵא בְּרֶסֶן דְּרֶסֶן שְׁלֵנוּ כְּמוֹ שִׁיר שְׁלֵהֶם דְּלִידִין גְּטִירוּתָא דְּסוּס בְּרֶסֶן וְרֶסֶן הֵיִינוּ פְרוּמְבִּיא כְּמִפְּרָשׁ בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה לְהַרְמַב"ם וְכַמְבּוֹאֵר בְּשׁו"ע רִישׁ סִי' ש"ה וּבִמְג"א ס"ק ב' וּמְכַל אֵלּוּ נִרְאֶה דְּפְרוּמְבִּיא הוּא קֶצֶת יוֹתֵר מִשִּׁיר וּלְהַכִּי פֶּתַח הָרָא"ש דְּלִידִין גְּטִירוּתָא דְּסוּס בְּרֶסֶן.

וּא"כ עַל פְּרָחִין לּוּבְדָקִים מְוֹתֵר בְּשִׁיר מְדַמְוֹתֵר בְּאַפְסֵר וּבְפְרוּמְבִּיא ק"ו שְׁמוֹתֵר בְּשִׁיר שְׁהִיא מְמַנְצֵעַ בֵּין אַפְסֵר לְפְרוּמְבִּיא וְאִס"ד דְּנְטִירָא יִתִּירָא מְוֹתֵר א"כ סוּס מְוֹתֵר בְּפְרוּמְבִּיא בְּוֹדָאִי וְלִמְהֵלָּא כְּלָלָה הַמְּשַׁנֵּה לּוּבְדָקִים לְסוּס בְּחֵד בְּבָא וְנִימָא הַלְּוּבְדָקִים וְהַסּוּס יוֹצֵאִים בְּפְרוּמְבִּיא אוֹ בְּשִׁיר וּלְשִׁיטַת רַש"י דְּפִי' פְּרוּכִים לְגוּי הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' דְּהָרִי בְּרַצוּעָה שְׁבִין קֶרְנֵיהָ לַכ"ע אָסוּר לְגוּי ל לְרַב וּבִין לְשְׁמוּאֵל וְהָר"ן תִּנְרֵץ שְׁיֵשׁ בְּהַמּוֹת שְׁדַרְכָּן גַּם בְּחוּל לְגוּי וְא"כ לְכָף לֹא כְּלָלָה לְלּוּבְדָקִים בְּשִׁיר מְשׁוּם דְּבַעֲי לְמִימַר יוֹצֵאִים בְּשִׁיר וְהֵיִינוּ פְּרוּכִים וְאוּלַי לּוּבְדָקִים אִין דְּרַכָּן גַּם בְּחוּל לְגוּי.

וְכָל זֶה לְרַב הוּנָא דְּיוֹצֵאִים פְּרוּכִים אֲבָל לְשְׁמוּאֵל יוֹצֵאִים גְּמַשְׁכִּים אִם כֵּן הָדָרָא קוּשְׁיָא לְדוֹקְתָא וְנִכְלָלִי בְּחֵד וְצָרִיף לִימַר לְדִידֵיהָ בְּאַמַּת חֵד מְהֵי אָסוּר אוֹ דְּלּוּבְדָקִים] אָסוּר בְּשִׁיר מְשׁוּם שְׁהִיא שְׁמִירָה פְּחוּתָה אוֹ שְׁסוּס אָסוּר בְּפְרוּמְבִּיא מְשׁוּם גְּטִירָא יִתִּירָא.

וְעַד כָּאֵן לֹא הִתִּירוּ הַפּוֹסְקִים סוּס בְּרֶסֶן אֲלָא סוּסִים שְׁלֵנוּ שְׁדַרְכָּם אִף בְּחוּל כֵּן וְאִם סוּס אָסוּר בְּפְרוּמְבִּיא מְשׁוּם גְּטִירָא יִתִּירָא ק"ו שְׁנֵאָקָה אָסוּרָה בְּאַפְסֵר דְּשְׁמִירָה פְּחוּתָה יוֹתֵר מְדָאִי וְדָאִי יוֹתֵר אָסוּר מִשְׁמִירָה מְעוֹלָה וְכַדְחִינֵנוּ דְּבָהָא אָמַר לֹא תִיבְעֵי לָךְ וּבָהָא מִיבְעֵי' לִי וְק"ו אִם גְּפָרֵשׁ דְּלֵהַכִּי לֹא כְּלָל לּוּבְדָקִים וְהִנֵּה מְשׁוּם דְּלוּבְדָקִים אָסוּר בְּשִׁיר ק"ו דְּנֵאָקָה אָסוּרָה בְּאַפְסֵר.

גְּמַצָּא דְּבַכָּל גְּוּוּנֵי מוּכַח לְאַסוּר נֵאָקָה בְּאַפְסֵר אֲבָל גְּטִירָא יִתִּירָא שְׁפִיר מְסַפְקָא לִי מְשׁוּם דְּאוּלַי הָא דְּלֹא כְּלָל לְסוּס וְלוּבְדָקִים הוּא לְאַסוּר לּוּבְדָקִים בְּשִׁיר מְשׁוּם שְׁמִירָה פְּחוּתָה אֲבָל סוּס בְּפְרוּמְבִּיא שְׁהוּא שְׁמִירָה יִתִּירָה מְוֹתֵר וְכַדְשְׁנִינוּ בְּבְרִייתָא ד' בְּהַמּוֹת יוֹצֵאִים בְּאַפְסֵר וּמְוֹתֵר לּוּבְדָקִים בְּאַפְסֵר מְשׁוּם דְּגַם זֶה אוֹרְחֵי' וְכַמּו"ש הַתּוֹס' א"כ ק"ו שְׁמוֹתֵר בְּשִׁיר א"כ עַל פְּרָחִין מְשַׁנְתִּינוּ לְאַסוּר סוּס בְּפְרוּמְבִּיא וּמְמִילָא מוּכַח דְּק"ו דְּגַמְלָא אָסוּר בְּחֻטָּם.

וּמָה דְּדַחֵי בְּגַמ' לֹא לְמַעוֹטֵי נֵאָקָה בְּאַפְסֵר לֹא מְדַבְּרֵי שְׁמוּאֵל אֲלָא סְתָם גַּמ' דְּחָה זֶה לְדִידִין דְּקִי"ל כְּרַב הוּנָא דְּיוֹצֵאִים פְּרוּכִים וְא"כ בְּלֹא"ה לֹא קִשְׁיָא דְּנִיכְלָלִיָּה לְלּוּבְדָקִים בְּהַדִּי סוּס וְכַנ"ל. וּבְזֶה יִתְוַרֵץ קוּשְׁיַת הַתּוֹס' בְּד"ה אֲדַרְבָּא תְּסַתִּימֵם וְכו' תִּימָא לְרַשְׁבִּי"א וְכו' וְלִידִי נִיחָא דְּוֹדָאִי מָה דְּדַחֵי לֹא לְמַעוֹטֵי נֵאָקָה בְּאַפְסֵר וְדָאִי אִינֵן מְדַבְּרֵי שְׁמוּאֵל.

דְּלְשְׁמוּאֵל מוּכַח מְהֵד דְּד' בְּהַמּוֹת לְאַסוּר אִפִּי' סוּס בְּפְרוּמְבִּיא. וּבְזֶה נִיחָא מָה דְּקָאֵמַר מְחַלְפִּים לְפָנֵי רַבִּי שֶׁל זוּ בְּזוּ וְפִי' רַש"י שְׁהֵאִיבְעֵי הוּא עַל שְׁנֵיהֶם דְּהֵיִינוּ נֵאָקָה בְּאַפְסֵר וְגַמְלָא בְּחֻטָּם וְק"ו לְגִירְסַת הָרִי"ף שֶׁל זוּ בְּזוּ וְשֶׁל זוּ בְּזוּ מָהוּ וְאִת"כ קָאֵמַר נֵאָקָה בְּאַפְסֵר לֹא תִיבְעֵי לָךְ.

וילדידי ניחא דמחלפין לפני רבי באמת על תרנוניהו מספקא להו. דרבי לשיטתו דמולאות של בית רבי יוצאות באפקריהו פרוכים וא"כ להכי לא פללה המשנה לובדקים עם סוס וכנ"ל אבל מרא דשמעתא פאן הוא רב יהודה אמר שמואל וקאמר רב יהודה נאקה באפקסר לא תיבעי לה ל"ך דייקא דלדידה דאסרת עכ"פ מוכח לאסור נאקה באפקסר: ובזה ניחא מאי דמסיק לא למעוטי נאקה באפקסר ונתקשו הרמב"ן והרשב"א דכל זה הוא מימרא שאינה צריכה שהרי כבר אמר לא תיבעי לה וא"כ בלא"ה ידעינן זה וילדידי ניחא דמתחלה לא מצד הסברא קפשיט לה אלא מצד ההוכחה ממשנתינו ולשיטת שמואל וכבר כתבתי דהך דיוחי לא למעוטי נאקה באפקסר הוא לשיטת רב הונא ואינו מוכח ממשנתינו אפי' לאסור נאקה באפקסר ובא ר' יוסי לומר ד' בהמות לאסור נאקה באפקסר: והנה לפי זה במתניתא דתני לובדקים וגמל יוצאים באפקסר קשה למה לא פללה המשנה גמל ולובדקים בחד וניתני הגמל והלובדקים יוצאים באפקסר או בפרומבאי.

אלא ודאי דבאמת גמל אסור בפרומבאי וק"ו שאסור בתטם. ואולי זהו פוננת הרי"ף והרא"ש שמהך ברייתא שפיר איפשוט לאסור נטירא יתירא דהרי מוכח פאן לאסור גמל אפי' בפרומבאי ומה שסיימו הרי"ף והרא"ש בטר הך תנא באפקסר אין בתטם לא משום לובדקים נקט תטם אבל גמל אפילו פרומבאי אסור.

ועכ"פ יצא לנו שמוכח מזה לאסור גמל בפרומבאי וגמל בפרומבאי הוא דומה לחי בסוגר לדברי הר"ן ששני מיני נטירא הם ועל זה מסיק כתנאי אבל על גמל בתטם באמת לא שייך כתנאי: שם או יוצאין פרוכין או נמשכין לפמ"ש לעיל במתני' דלהכי לא תנן ג"כ חמור באפקסר משום דממילא ידעינן דמותר למ"ד דנטירא יתירא מותר.

ולמאן דאוסר מ"מ פיון שמשמרת בו אף שהיא שמירה יתירה מ"מ נוי הוא פיון דאורחא לצאת בחול ע"ש נוכל לפרש ג"כ פלוגתא דר"ה ושמואל דרב הונא דהוא מתלמידי דרב ואוסר נטירא יתירא וקשיא למה לא תנן במשנתנו חמור באפקסר ק"ו מגמל ליכא דאולי לגבי חמור הנה נטירא יתירא לכה לשיטתו אומר דכרוכים מותר והיינו לנוי נמי מותר אבל שמואל לשיטתו דנטירא יתירא מותר ובלא"ה ניחא מה דלא תני חמור משום דהוא ק"ו מגמל ולכה אומר פרוכים לימשך: ליקוט [דף נ"א ע"ב רש"י ד"ה לאו למעוטי גמל בתטם וה"ק ד' בהמות וכו' פונתו דליכא לפרש דד' בהמות הללו אינם יוצאים רק באפקסר דהא חזינן סוס יוצא בשיר אמנם פונתו ע"פ דברי הר"ן דמעט תוס' שמירה לא דקדקו חכמים ולכה פירש"י דד' בהמות משמרים באפקסר ולכה ממילא אסורים בתטם דמשמירה דאפקסר לשמירה דחטם הוא הפרש גדול]: סליק פרק במה בהמה פרק ששי במה אשה יוצאה דף נ"ז ע"ב א"ר ינאי פבול זה איני יודע מהו אי פבלא דעבדא תנן וכו'.

יש לדקדק דאי פבלא דעבדא תנן איך שייך למחשבי' טפי בהדי תכשיטי נשים ובתוס' ד"ה אי פבלא דעבדא וכו' נדחקו בזה. והנלע"ד דנדאי הרב עושה חותם לעבד כדי שיהי' ניכר שהוא עבדו וגם להכניעו להעבד אבל שיעשה העבד לעצמו צריף איזו סברא דלמאי יעשה דבר בזיון לעצמו ורציתי לומר שפוננת העבד כאשר יראו אותו הולך בלא ציצית ובלא תפילין וכן אינו עושה שום מ"ע שהזמ"ג ולא יפירו שהוא עבד ויחשדוהו שהוא

רשע לכה נושא סי' עבדות להציל א"ע מחשד וכל זה שינה בעבד אבל בשפחה הרי היא לענון מצות פישוראלית וליפא שום סברה שתעשה לעצמה סימן שפחות.

ותמיד לא שינה בה חותם כי אם מה שיעשה לה רבה. וכונת המשנה להורות דאפילו עשה לה רבה ג"כ אסור ואי הנה תני גבי עבד הנה מוקמינו דוקא עבד איהו לנפשיה וכדמוכח לקמן במימרי דשמואל (דף נ"ח ע"א) דיותר יש לגזור בעבד לנפשיה ונהנה אמינא דבעבד לי' רבו מותר דלא חיישינו כלל דלמא מיפסיק וקמ"ל תנא גבי שפחה להורות דאפילו עבד רבה ג"כ אסור.

אלא דחייש דשמואל מוקי בכבלא דעבדא ומוקי משנתנו בעבד לנפשיה וא"כ הדרא קושיא לדוכתי' למה נזכר כבול באשה ולא באיש: ולכן נלע"ד דסתם חותם שעושים לעבד הוא בכסותו לפי שאין דרוך האיש לישא על הצנאר שום דבר וסתם חותם של שפחה הוא על הצנאר לפי שדרוך האשה לישא תכשיטין על הצנאר תולים לה גם החותם על הצנאר ואף שזה אינו לנוי ותכשיט מ"מ כבר רגילות לשאת לתלות על הצנאר דרוך מלבוש.

ועוד שהיא שנוי בין שאר תכשיטין והם על הצנאר כגון קטלא ועיר של זזה וא"כ גם זה דומיא דידהו ומתני' קמ"ל דאפי' על הצנאר אסור לכה שנתה משנתנו כבול באשה. ואף דגם בעבד לפעמים נושא על הצנאר וכדאמר שמואל יוצא העבד בחותם שבצנארו וכו' מ"מ לא שכיחא כ"כ ובזה א"ש קושית הגמ' לקמן דמקשה מי אמר שמואל הכי וכו' ומאי קושיא ודלמא גם משנתנו בחותם שבפסות מייירי ולפי מ"ש ניקח דא"כ למה נשנית גבי אשה ולקמן יבואר עוד ע"ש: שם א"ר אבנה מסתברא כמ"ד כפיה של צמר תנו ותנ"ה יוצאה אשה וכו' הנה מתחילה לא נסתפק מה נקרא כבול כי זה ברור שפיה נקרא כבול וגם כבלא נקרא כבול אבל ספיקא שלו מאיזה כבול מייירי משנתנו וא"כ מאי ראיה מיייתי מהו בריתא והלא הו' בריתא במחלוקת שנויה ואפתי דלמא משנתנו פרש"א אתי' וכבול היינו הו' דוקא כבלא דעבדא אבל פירא שפיר דמי ונלע"ד דהנה ר' אבנה אמר מסתברא כמאן דאמר כפיה של צמר ותנ"ה משמע שמסתברא היא סברא מעצמה בלי התנ"ה ומסתברא הוא משום דבשלמא כפיה של צמר שינה למיתני באשה אבל כבלא דעבדא לא שינה דוקא באשה וכמו שהקשו באמת התוס' והנזכרו לדחוק שהיא משום איידי דבעי למיתני סיפא כבול ופירא נכרית וכו' ולכן אמר ר' אבנהו דמסתברא כמ"ד כפיה של צמר ואז ניקח המשנה מצד עצמה וא"צ לומר איידי והנה למ"ד כבלא דעבדא והיא גופה קשיא כיון דגם כפיה מיקרי כבול מי דחקו ליכנס בפירצה דחוקה ולומר שפוננת המשנה על כבלא דעבדא ולא על כפיה וצריך לומר שאיהו סבר שאין שום סברה לאסור כפיה של צמר כלל ועל זה מביא ר' אבנהו תנ"ה וכו' ואשכחן עכ"פ ת"ק דבריתא דאוסר כפיה של צמר.

אלא שיש לפנינו ב' דרכים. או דמשנתנו כת"ק ומייירי בכפיה או דמשנתנו פרש"א ומייירי בכבלא דעבדא וכיון שהבירה חפשיית בידינו א"כ שוב מסתברא דכפיה של צמר וכו' ושינה שפיר בלי דוחק גבי אשה וע' עוד בסמוך.

שם רש"א אף בכבול לרה"ר הלשון דחוק מאי אף והלא רק בכבול מתיר ובהגהות שבריש מכילתין הנהגה בכבול אף לרה"ר ואני אומר שהפירוש הוא ע"פ מה שהקשה

הַרְשֵׁב־א בְּחִידוּשָׁיו בְּשֵׁם רַמְבַּ"ן מֵאֵי טַעְמָא דת"ק דְּאִוְסֵר וְהֵלֵא תַּחַת הַשְּׁבָכָה הוּא וּמ"ש מְטוּטָּפֶת וְסִרְבִּיטִין הַקְּבוּעִין בַּשְּׁבָכָה וְתִרְיָץ הַרְמַבַּ"ן דְּהַפְּיָפָה אֵינָה פְּנֹלָה תַּחַת הַשְּׁבָכָה וְכו' עֵינֵן שָׁם.

וְאֲנִי אוֹמֵר יֵשׁ כִּיפָה שֶׁהִיא פְּנֹלָה תַּחַת הַשְּׁבָכָה וְיֵשׁ שְׁלִפְעָמִים קִצְתָּהּ מִגְּנֹלָה וְת"ק לֹא חִזְקָה שָׁאֵם תַּתִּיר אֶת זֶה לְפַעְמִים תְּהִי מִקְצָתָהּ מִגְּנֹלָה וּג"כ תִּלְוֶה בָּהּ וְרַשְׁבַּ"א חִזְקָה בֵּין כִּיפָה לְכִיפָה וְקָאָמַר אַף בְּכִיפָה לְרַה"ר לֹא מְרַשְׁפֵּי שֶׁאֵף כִּיפָה יֵשׁ שְׁמוֹתָר לְרַה"ר וְקָאָמַר כָּל עַל זֶה דְּהֵינּוּ כָּל שֶׁהוּא לְמַטָּה וְכו' וְלִפִּי זֶה גַם לְרַשְׁבַּ"א יֵשׁ עַכ"פ כִּיפָה שְׁאִסוּרָה וְבִלֵּא"ה נִיחָא הַתְנָ"ה דְּאֶפִּילוּ לְרַשְׁבַּ"א שְׁפִיר מְסַתְּבָרָא בְּכִיפָה שֶׁל צָמַר מְשׁוּם דְּמַתְנִי בְּתַכְשִׁיטֵי אִשָּׁה מְסַתְּמָא אֵינִירִי: רַשִׁ"י ד"ה אֵי כְּבֹלָא דְּעַבְדָּא חוֹתֵם שְׁעוֹשִׂים לְעַבְדֵי בְּכִסּוּתוֹ לְסִי הוֹכְחָה שֶׁהוּא עֶבֶד וְכו' וְהוּא תְּמוּהָ דְּהוּא נִגְדֵי דְּבָרֵי הַגַּמ' דְּמוֹקֵי מְשַׁנְתָּנוּ בְּעַבְדֵי אֵי הוּא לְנִפְשֵׁיהּ וְאִסוּר גַּם בְּשֶׁל צָנָאָר וְלַעֲנֹד"נ מְשׁוּם דְּקָשִׁיָּא לִיהּ לְרַשִׁ"י דַּר' יֵנְאִי קָאָמַר אֵי כְּבֹלָא דְּעַבְדָּא תָּנִן אֲבָל כִּיפָה שֶׁל צָמַר דְּמִי אוֹ כִּיפָה שֶׁל צָמַר תָּנִן וְכ"ש כְּבֹלָא דְּעַבְדָּא וְלִכְאוּרָה יוֹתֵר הֵנָּה לִי לְסַפּוּקֵי דְּאֵי כִּיפָה שֶׁל צָמַר תָּנִן דְּוָקָא כִּיפָה לֹא אִסְרוּ כִּי אִם בְּרַה"ר אֲבָל כְּבֹלָא אִסוּר אִפִּי בְּחִצָּר.

וְכֹאשֶׁר בְּאֵמַת נְדַחְקוּ הַתּוֹס' לְמָה יִהְיֶה מוֹתֵר בְּחִצָּר עֵינֵן בְּדַבְּרֵיהֶם בַּד"ה אֵי כְּבֹלָא דְּעַבְדָּא וְכו' וְצָרִיף לֹא מְסַבְּרַת הַרְשֵׁב־א דְּהָרִי כָּל אוֹתָן שְׁאִסְרוּ בְּחִצָּר הוּא מְשׁוּם גְּזִירָה שְׁמָא יֵצֵא בְּרַה"ר אֲבָל חוֹתֵם עֶבְדִּים שְׁגָנָאֵי הוּא לוֹ וְעַל פְּרָחוּ הוּא נוֹשֵׂא כָּל שְׁאֵתָהּ מְצָרִיכוּ לְהַסִּירוּ נִהְנֶה הוּא וְנִכּוּר הוּא וְאֵינּוּ שׁוֹכְחֵי וְסוֹבְרֵי ר' יֵנְאִי שְׁאִין שׁוּם מְקוּם לְהַסְתַּפֵּק בְּזֶה כָּל לְאִסְרוּ בְּחִצָּר שְׁאִין שׁוּם מְקוּם טַעַם לְגִזְוֹר בְּזֶה חִצָּר אִטּוּ שְׁיֵצֵא בּוֹ גַם לְרַה"ר וְכָל זֶה שְׁיִיף בְּעַבְדֵי לִי רַבּוֹ א"כ עַל פְּרָחוּ הוּא נוֹשֵׂא וְכָל שְׁאֵתָהּ מְכָרִיחוּ לְהַסִּירוּ נִהְנֶה הוּא אֲבָל בְּעַבְדֵי אֵי הוּא לְנִפְשֵׁיהּ אֵינּוּ נִהְנֶה בְּהַסְרָתוֹ שְׁהָרִי בְּרִצּוֹנוֹ נוֹשֵׂא וְכַבְּלֵי הַכְּרֵחַ הוּא עַבְדֵי לְנִפְשֵׁיהּ וְשְׁפִיר יֵשׁ מְקוּם לְגִזְוֹר גַּם בְּחִצָּר וְא"כ לְמָה לֹא אָמַר ר' יֵנְאִי אֲבָל כְּבוּל אַף בְּחִצָּר אִסוּר אֵלָּא וְדֵאֵי שַׁר' יֵנְאִי מִיִּירֵי בְּעַבְדֵי לִיהּ רַבּוֹ וְלֹא מִיִּירֵי בְּעַבְדֵי לְנִפְשֵׁיהּ וְא"כ עַל פְּרָחִין דְּבְּכִסּוּתוֹ מִיִּירֵי דְּבְּצִיּוּאָרוֹ מוֹתֵר בְּעַבְדֵי לִיהּ רַבּוֹ וְכַמִּימְרֵי דְּשְׁמוּאֵל וְלִכְוֹ פִּירַשִׁ"י שְׁעוֹשִׂים לְעַבְדִּים בְּכִסּוּתָן [וְע"ע בְּדַבְּרֵי תוֹס' מֵה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק ע"ז וְשָׁם יִפְרֹשׁ בְּדָרְוֹ אַחֵר].

תּוֹס' ד"ה אֵי כְּבֹלָא דְּעַבְדָּא תָּנִן וְכו' וְלִקְמָן דְּפִירַשִׁ"י דְּבְּכִיפָה מוֹדוֹ כ"ע דְּכְבוּל הוּא כִּיפָה שֶׁל צָמַר קָשָׁה לְר"י דְּהָא מְשַׁמַּע הֵכָּא לְמ"ד כְּבֹלָא דְּעַבְדָּא תָּנִן שְׁרֵי כִּיפָה שֶׁל צָמַר אֶפִּילוּ לְרַה"ר עַכ"ל וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁמָה דְּאָמַר אֵי כְּבֹלָא דְּעַבְדָּא תָּנִן אֲבָל כִּיפָה שֶׁל צָמַר ש"ד הֵינּוּ שְׁיֵשׁ כִּיפָה שֶׁל צָמַר שְׁשִׁפִיר דְּמִי וְלִכְוֹ לֹא מוֹקְמִינָן מְשַׁנְתָּנוּ בְּכִיפָה מְשׁוּם דְּסַתְּמָא קְתָנִי וּמ"ד כִּיפָה הֵינּוּ שְׁבָאֵמַת פְּנֹלָם אִסוּרִים וְכַת"ק וְכַסְפִּיקוּ דַּר' יֵנְאִי אִם מְשַׁנְתָּנוּ כַּת"ק אוֹ פְּרַשְׁבַּ"א וְכַמּוֹש"ל בַּגַּמ' וְא"כ שְׁפִיר פִּירַשִׁ"י דְּסִיפָא בְּכִיפָה מִיִּירֵי לַכ"ע וְהֵינּוּ בְּאוֹתוֹ שֶׁלכ"ע אִסוּר לְר"ה וְאִם תֹּאמַר הָרִי גַם סִיפָא תָּנִן סַתְּמָא כְּבוּל וְלֹא חִזְקָה.

יֵשׁ לֹא מְרַשְׁפֵּי לֹא לְאִסוּר מַתְנִי אֵלָּא לְהַתִּיר בְּחִצָּר וְהָרִי עַכ"פ אֵמַת הוּא שְׁפֵלֵם מוֹתְרִים בְּחִצָּר וְאֵף שְׁלֵמ"ד כְּבֹלָא וְכו' יֵשׁ כִּיפָה שְׁמוֹתְרַת ג"כ בְּרַה"ר מ"מ הָרִי בְּחִצָּר וְדֵאֵי מוֹתֵר וְא"כ שְׁיִיף לְמִיתְנֵי סַתְּמָא שְׁהָרִי בְּעֵנֵן הַהִיתֵר פְּנֹלָם מוֹתְרִים וְאֵין חִזְקָה אֵלָּא לְעֵנֵן הַדִּיּוּק דְּדִיּוּקֵינוּ לְחִצָּר וְלֹא לְרַה"ר וְלִכְוֹ סַתְּמָא וְתָנִי כְּבוּל מִשָּׂא"כ בְּרִישָׁא אֵי ס"ד

דְּכַבּוּל הַיְיָנוּ כִּיפָה שֶׁל צָמֵר לֹא הָיָה לוֹ לְסַתְּנוֹם שְׁהָרֵי יֵשׁ כִּיפָה שְׁמוֹתָר אֲפִילוֹ לְרַה"ר וּלְכַף פִּירֵשׁ שְׁמוּאֵל דְּכַבְּלָא דְעַבְדָּא תַנּוּ: בַּא"ד דְּהָא מִשְׁמַע הָכָא וְכו' שְׂרֵי כִיפָה שֶׁל צָמֵר אֲפִילוֹ לְרַה"ר וְהַק' הַרְש"א דְטָפִי ה"ל לְאַקְשׁוּיֵי מַהֲדָּ מַתְנִי דְהַתָּם לְמַאי דְפִירֵשׁ"י דְכַבּוּל שֶׁל כִּיפָה דְוָקָא אֵינְרֵי לַכ"ע דְשְׂרֵי בְחָצֵר אֲבָל בְּכַבְּלָא דְעַבְדָּא לַכ"ע אֲסוּר אַף בְּחָצֵר.

וּבְמַתְנֵי דְהָכָא קַתְנֵי לְמַאן דְמִפְרֵשׁ לָהּ בְּכַבְּלָא דְעַבְדָּא דְדוּקָא בַר"ה אֲסוּר וְלֹא בְחָצֵר לְמַאן וּלְפִי מ"ש לְעִיל בְּדַבְרֵי רַש"י דְלַהֲכִי לֹא מְסַפְקָא לִיהֵ לַר' יֵנְאִי בְּכַבְּלָא דְעַבְדָּא לְאַסּוֹר אַף בְּחָצֵר דְהָא פִּינּוֹן דְגִנְאֵי הוּא לּוֹ וְעַל פְּרַחוֹ הוּא נוֹשְׂאוֹ כֹּל שְׂאֵתָהּ מְצָרִיכוֹ לְהַסִּירוֹ נְהַגָּה הוּא וְאֵינוֹ שׁוֹכֵחַ וַא"כ לַק"מ קוֹשְׁיַת הַרְש"א דְהָרֵי זֶה לְשׁוֹן רַש"י שֶׁם בְּדָף ס"ד ע"ב בְּמִשְׁנֵה בַד"ה לְחָצֵר אֲכַבּוּל וְאַפִּיָאָה נְכָרִית קָאִי דְאַסְרֵי לְעִיל לְמִיפְקַ בַר"ה וְאַיְצְטְרִיף לְאַשְׁמוּעִי דְבְחָצֵר מוֹתֵר וְכַבּוּל דְסִיפָא דְמַתְנֵי לֹא אֵיפְלִגוּ בַּהּ אֲמוּרָאֵי דְלַכ"ע כִּיפָה שֶׁל צָמֵר וְהֵנָּה אֵין הַפְּנִינָה כְּמוֹ שֶׁהֵבִין הַרְש"א דְלַהֲכִי פִי רַש"י דְלַכ"ע כִּיפָה מְשׁוּם דְכַבְּלָא אֲסוּר גַּם בְּחָצֵר אֲלֵא נְהַפְּוֹה הוּא דְעַל מַה שֶׁכָּתַב רַש"י דְאַיְצְטְרִיף לְאַשְׁמוּעִי דְבְחָצֵר מוֹתֵר עַל זֶה סֵינִים רַש"י דְכַבּוּל שֶׁהוֹצֵרָהּ לּוֹמֵר שֶׁהוּא מוֹתֵר בְּחָצֵר מְפָלֵל שֶׁהִנֵּה אֵינָה סְבָרָא לְגִזּוֹר שְׁמָא יֵצֵא מְחָצֵר לְרַה"ר לֹא נִחְלְקוּ בּוֹ דְנוֹדָי כִּיפָה תַנּוּ וּבְזֶה הָיָה מִצַּד הַסְּבָרָא לּוֹמֵר דְגִזְרִינוּ גַּם בְּחָצֵר וְהוֹצֵרָהּ הַתַּנָּא לְפָרֵשׁ הַהִיתֵר בְּפִירוּשׁ אֲבָל בְּכַבְּלָא דְעַבְדָּא הַהִיתֵר הוּא מְשֻׁנָּה שְׂאֵינָה צְרִיכָה דְנוֹדָי מוֹתֵר בְּחָצֵר שְׂאֵין מְקוּם בְּזֶה לְגִזּוֹר שְׁמָא יֵצֵא בַר"ה שְׁהָרֵי נְהַגָּה הוּא בְּהַסְרָתוֹ וְכַסְבֵּרַת הַרְש"א לְעִיל.

וְכַדְמוּכַח מְדַבְרֵי ר' יֵנְאִי שֶׁלֹּא נִסְתַּפֵּק פָּלֵל לְאַסּוֹר כְּבָלָא גַּם בְּחָצֵר אֲלֵא דְעֵדִינּוּ יִקְשֶׁה לְפִי מַאי דְפִירֵשְׁתִּי לְעִיל בְּדַבְרֵי רַש"י דְלַהֲכִי מוֹקֵי רַש"י בְּדַבְרֵי ר' יֵנְאִי בְּעֵבִיד לִיהֵ רַבּוֹ וְלֹא בְּעֵבִיד לְנַפְשֵׁיהּ דְכִינּוֹן דְאֵינוֹ נְהַגָּה בְּהַסְרָתוֹ שְׁהָרֵי בְּרִצּוֹנוֹ נוֹשְׂאוֹ וּבְכַלֵּי הַכְּרַח הוּא עֵבִיד לְנַפְשֵׁי וְשִׁפִּיר יֵשׁ מְקוּם לְגִזּוֹר גַּם בְּחָצֵר וַא"כ לְמָה לֹא אָמַר ר' יֵנְאִי אֲבָל כְּבוּל אַף בְּחָצֵר אֲסוּר.

אַ"כ קִשָּׁה לְשְׁמוּאֵל דְמוֹקֵי מְשַׁנְתֵּינוּ בְּעֵבִיד לְנַפְשֵׁיהּ וְאַפ"ה אֵינוֹ אֲסוּר רַק בַר"ה וְכַמְפוֹרֵשׁ בְּמִשְׁנֵה וּלְרַש"י זֶה אֵינוֹ דְבָר פְּשוּט כ"כ לְהַתִּיר וְכַמוֹש"ל וַא"כ לְשְׁמוּאֵל שִׁפִּיר נוֹכַח לְפָרֵשׁ גַּם כְּבוּל דְסִיפָא בְּכַבְּלָא דְעַבְדָּא וְשִׁפִּיר אֵיִצְטְרִיף לְפָרֵשׁ הַהִיתֵר בְּחָצֵר בְּעֵבִיד לְנַפְשֵׁיהּ וַא"כ אֵיף כָּתַב רַש"י דְלֹא נִחְלְקוּ בּוֹ תְּמוּרָתִי דְכִיפָה שֶׁל צָמֵר הוּא וְהָרֵי שְׁמוּאֵל שִׁפִּיר חֲלוּק הוּא וּמוֹקֵי גַם סִיפָא בְּכַבְּלָא דְעַבְדָּא: וְנִלְע"ד כְּנוֹנָה אַחֲרַת בְּדַבְרֵי רַש"י דְלְעִיל דְפִי בְּדַבְרֵי ר' יֵנְאִי בְּחֻתָּם שְׁעוֹשִׂים בְּכַסּוּתָן וּפְוֹרֵשׁ ג"כ דְבָרֵי הַגַּמ' לְקַמְּן מִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי וְכו' וְכָבֵר דְקִדְקֵנוּ לְעִיל דְמַאי קוֹשְׁיָא וְדִלְמָא גַּם מְשַׁנְתֵּינוּ בְּחֻתָּם שְׁפַכְסוּת מֵינְרֵי וְאוֹמֵר אֲנִי דְמָה דְאָמַר ר' יֵנְאִי דְאֵי כְּבָלָא דְעַבְדָּא תַנּוּ כִּיפָה שֶׁל צָמֵר שִׁפִּיר דְמִי וְכֵן מַה דְאָמַר אֵי כִיפָה תַנּוּ וְכ"ש כְּבָלָא דְעַבְדָּא דְמִשְׁמַע דַּעַכ"פ כְּבָלָא דְעַבְדָּא חֲמִיר יוֹתֵר מְכִיפָה שֶׁל צָמֵר כֹּל זֶה שְׁיִיף בְּכַסּוּת דְאִית בִּי תְּרַתֵּי חֲשָׁשׁוֹת.

חָדָא שְׁמָא יִטְלָנוּ וַיְבִיאָנוּ וְחָדָא שְׁמָא יִקְפֵל הַבְּגָד אֲבָל בְּחֻתָּם שְׁבַצְנוּאָרוֹ דְלֹא שְׁיִיף בּוֹ חֲשָׁשׁ קִפּוּל וְאֵין בּוֹ חֲשָׁשׁ שְׁמָא יִטְלָנוּ ד' אַמּוֹת בַר"ה הוּא שְׁוֵה לְכִיפָה שֶׁל צָמֵר. וְהֵנָּה בְּדַבְרֵי שְׁמוּאֵל דְלֹא סֵינִים בְּדַבְרֵיוֹ אֲבָל כִּיפָה שֶׁל צָמֵר שִׁפִּיר דְמִי לְגִירְסַת רַש"י דְלֹא גֵרַס לְעִיל בְּרִישׁ סוּגְיָין הָדָּ אֵיתֵמַר רַב אָמַר וְכו' וְכַדְמוּכַח מְרַש"י דְפִירֵשׁ בְּדַבְרֵי שְׁמוּאֵל דְפִלִּיג

על ר' אבנה והנה היא גופה טעמא בעי למה לא סיים ושמואל אבל כיפה שפיר דמי אלא ודאי דשמואל דמוקי בכבלא דעבדא מיירי גם בשל צנואר ונה הוא שנה לכיפה של צמר ומקשה שפיר ומי אמר שמואל וכו' ולפי זה ר' ינאי דסיים בדבריו אבל כיפה שפיר דמי על פרחין דמיירי בשל פסותו שנה חמיר יותר מפיפה של צמר ושפיר פי' רש"י בדברי ר' ינאי שעושים בכסותו: ובנה מתרץ ג"כ קושית תוס' על פירש"י דבכבול דסיפא כ"ע מודו דכיפה של צמר דהא דהא דהא משמע דלמ"ד כבלא דעבדא שרי כיפה של צמר אפילו לרה"ר והנה באמת לא פחדרש"י לקמן כ"ע מודו סתם אבל זה לשון רש"י וכבול דסיפא דמתני' לא איפלגו בה אמוראי דלכ"ע כיפה של צמר.

והנה אמוראי דפליגי בסוגיין הנה ר' אבנה ושמואל וכן פירש רש"י להדיא בדברי שמואל דפליג על ר' אבנה אבל ר' ינאי לא שינוי למחשביה בפלוגתא שר' ינאי מסתפק ולא החליט לשום צד וא"כ רש"י דפי' לקמן לא איפלגו בה אמוראי פנותו על שמואל ור' אבנה ועליהם סיים דכ"ע דכיפה של צמר תנו ובדברי שמואל באמת לא סיים אבל כיפה של צמר שפיר דמי: וא"ת א"כ דלשמואל ג"כ כיפה של צמר אסור א"כ במה חולק על ר' אבנה י"ל דבהא פליגי דר"א אמר כיפה תנו וק"ו כבלא דר"א על ספיקו דר' ינאי קאי וא"כ ליפא ק"ו רק על פתית וכמו שפכתתי.

אבל בשל צנואר מותר אפילו בעביד לנפשיה ושמואל אומר כבלא תנו שמפרש משנתינו גם בשל צנואר: דף נ"ה ע"א גמ' ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל יוצא העבד בחותם שבכסותו וכו' עיין מ"ש לעיל בפי' קושית הגמ'.

ואמנם אפתי קשה דאף דמוכח דמיירי בצנואר מ"מ דלמא מיירי בשל מתכות ומי דחקו לאוקמי בעביד לנפשיה: ונלע"ד דהנה שמואל דאמר דכבלא דעבדא תנו קשה מי דחקו דאפילו תימא דסבר הלכה פרש"א דבכיפה של צמר איירי ורצה לאוקמי סתם משנה אליבא דהילכתא הרי גם לרש"א משפחת לה כבול האסור מוש"ל דלהכי קאמר רש"א אף בכבול לומר דיש חילוק בין כיפה לכיפה ויש כיפה שמוותר אף בר"ה דהיינו כל שהיא למטה מן השבכה וכו'.

ונראה דטעמא דשמואל משום דאיהו סובר פרש"א וכיון דמשנתינו סתמא קתני ולא בכבול ולא חילק משמע דכל כבול אסור מפלל דלא איירי בכיפה דאי בכיפה הי' לו לחלק בין למעלה משבכה ובין פולה למטה.

ובנה א"ש קושית הש"ס ומי אמר שמואל הכי והא"ש יוצא העבד בחותם שבצנוארו וכו' וכיון דכל עיקר טעמי' דשמואל דקאמר כבלא דעבדא תנו ולא מוקי משנתינו בכיפה משום דבכיפה יש חילוק ומשנתינו סתמא ולא בכבול ואי ס"ד דגם בכבלא דעבדא יש חילוק בין של צנואר ובין בכסותו א"כ תו אין שום ייתור במה דמוקי בכבלא דעבדא ועדיפא ה"ל לאוקמי משנתנו בכיפה דבנשים קיימינן ומתריץ הא דעביד איהו לנפשיה ובנה באמת אין חילוק דבכל גונוי אסור ולכך מוקי בכבלא דעבדא.

ואף שאפתי יש חילוק בין עביד לנפשיה ובין עביד לי' רבו מ"מ משנתנו סתמא בעביד לנפשיה מיירי דומיא דכל הני דמשנתנו דמיירי במה דליפא אימתא דאדון בהסרתם ולכך

לא מוקי לי' בעביד לי' רבו ובשל מתכות משום דאכתי יש חילוק בין פבול של מתכות ובין של טיט ומשנתנו סתמה ותני לאסור.

ובזה נבין דעת קדושים של הרי"ף שהביא רק מסקנא דסוגיא לחלק בין של מתכות לשל טיט פדמשני לקמן ארומיא דבריייתות ולא הביא חילוק בין עביד לנפשיה ובין עביד לי' רבו דבעביד לנפשיה אפי' של טיט ושל צנואר אסור.

והנלע"ד בזה דבזה פליגי רב ושמואל דרב מוקי משנתנו בכיפה ושמואל מוקי בכבלא דעבדא. ולכאורה הרי זה הוא פלוגתא דתנאי דבריייתא שהביא ר' אבנה נרב כת"ק ושמואל פרש"א ונהו ליה להש"ס לקבוע פלוגתייהו אהו בריייתא ונימא רב הלכה כת"ק ושמואל הלכה פרש"א ולכן נלענ"ד דבין רב ובין שמואל בהא קיימי בתדא שיטתא דהיינו שיש כיפה שאסורה ויש שמונתרת והיינו אם פולה תהה השבכה מותרת ואם מקצתה מגולה אסורה וכדברי הרמב"ן וא"כ או דנימא דפלוגתייהו דת"ק ורש"א במקצתה מגולה וכסברת הרמב"ן ואז רב ושמואל כת"ק קיימי או דנימא להיפוך שהת"ק אוסר גם בכולה תחת השבכה משום שאינו רוצה לחלק בין כיפה לכיפה ורש"א מתיר דוקא בכולה תחת השבכה.

וכמו שפכתתי אני לעיל וקיימי רב ושמואל פרש"א ואמנם פלוגתייהו בכבלא דעבדא. רב סבר דאפי' בעביד לנפשיה ג"כ מותר בשל טיט ובשל צנואר דבכוננה אינו פוסקו וכמו שהזכירו התוס' סברא זו בד"ה במאי אוקמי' וא"כ אפי' נוקמא בכבלא דעבדא אין לנו ייתור דאכתי יש חילוק בין פבול לכבול וא"כ יותר ניחא לאוקמי בכבול דכיפה שהרי משנתנו בנשים קאי ושמואל סובר דבעביד לנפשיה אסור אפילו של צנואר ושל טיט לכה מוקי בכבלא דעבדא פדי שלא נימא דמשנתנו מחלקת דאם פן לא הוי לי' למיסתם: ובזה נבין מה דאמר לקמן ברומיא דהני תרתי בריייתות דתני תדא יוצא העבד בחותם שבצנואר ותניא אידך לא בחותם שבצנואר ולא בחותם שבכסותו.

וקאמר לימא הא דעביד ליה רבו והא דעביד איהו לנפשיה. ולכאורה יפלא ומה זו התמיה ולמה לא נימא הכי והלא כבר תירץ פן לעיל ומה חסר לו לתרוצי גם רומיא דבריייתות פן.

ולפי מ"ש ניחא דא"כ מוכח דבר זה מבריייתא דבעביד לנפשיה בכל גונוי אסור א"כ קשה על רב למה מוקי משנתנו בכיפה והרי עדיף לאוקמי בכבלא דעבדא דאסור בכל גונוי בעביד לנפשיה.

ועל זה אידי ואידי דעביד לי' רבו ולא קשיא פאן בשל מתכות בשל טיט בשל צנואר בכל גונוי שרי אפי' עבד לנפשיה. וכינון דדבר זה בעבד לנפשיה פלוגתא דרב ושמואל הוא ולרב אין חילוק בין עביד לי' רבו ובין עביד איהו והלכה כרב באיסורי לכה השמיט הרי"ף חילוק זה ולא הביא רק החילוק שבין מתכות לטיט ולקמן בסמוך יבואר עוד פוננת הרי"ף ובדרה אחר: שם וכי הא דאמר לי' שמואל לר"ח ב"ש פולהו רבנן כו' לא ליפקו בסרבלי חתימי לבר מינה דלא קפדי עלה דבי ריש גלוייתא וקשה לפי מאי דמחלק שמואל בין עביד איהו לנפשיה [ובין עביד ליה רבו] ובעביד איהו לנפשיה חמיר יותר דאפילו בשל צנואר ובשל טיט אסור משום דגזרינן שפא יטלנו בינדים שאין עליו מורא

הרב פיון דעביד איהו לנפשיה א"כ איך קאמר ליה פולהו וכו' לא ליפקו בסרבלא וכו' לבר מינה דלא קפדי עלה דבי ריש גלותא אדרבה פיון דלא קפדי ראוי לאסור יותר ויותר אצלו מכולהו שאר רבנן דבכולהו רק החשש דילמא מיפסק ובדידיה החשש ששא יטלנו בינדים דאיהו פיון דלא קפדי עליו דינו ממש פעביד לנפשיה: בשלמא לפירוש רבינו האי שנה דבי ריש גלותא אינו סימן עבדות רק סימן שנתן המכס א"כ מהי תיתי יטלנו שהרי אינו שום חרפה לו שיטלנו והחשש רק שיפול מהסודר ומחמת אימה שיאמרו שהלה בלא נתינת המכס יקפלונו ובמה שאין מקפידין עליו אין פאן לא בושא ולא אימה לכה מותר אבל בכבלא דעבדא דאיכא בושא שפיר יש חשש שיטלנו בינדים וכל זה לפירוש רבינו האי אבל לפירוש רש"י שגם חותמו דר"ג הוא סימן עבדות לר"ג קשה וצריך לחלק בדוחק ולומר שמה שהם עבדים לריש גלותא אינו בושא.

ואמנם לפי מה שפכתתי לעיל בדברי ר' ינאי דלכה שנה התנא דין כבלא דעבדא בדיני אשה משום דאיש דרכו למיעבד לנפשיה כדי להוציא נפשו מחשד מה שאינו מקנים מצות שהעבדים פטורים אבל שפחה אינה צריכה לזה שהיא שנה בקיום המצות ככל הנשים ולכה אין דרכה למיעבד לנפשיה א"ש ג"כ ה"א] דנדאי הסברא הוא להיפוך דבעביד לנפשיה קיל יותר דנדאי לא יטלנו דלמה יטלנו אי משום בושא מתחלה מאי קסבר שעשאו לנפשיה ומדעשאו לנפשיה ודאי אינו בוש בדבר.

אבל הנלענ"ד משום דלעולם שהוא בושא ומתחלה עשאו בהכרח להוציא עצמו מחשש שיראנו שאינו מקנים מצות עשה, ואם פן כשיגיע עת שלא יהיה לפניו מ"ע יש לחוש שיטלנו אז משום בושא וכל זה בעבד כנעני אבל הני דר"ג מי שאינו מקפיד עליו ר"ג ואעפ"כ נושא החותם א"כ אינו בוש בדבר כלל דאי היה בוש א"כ בתחלה מאי קסבר מי הכריחו לקובעו להחותם בכסותו ולכה שרי: שם לא הא וקא דעביד ל"י רבי' וכאן בשל מתכות וכאן בשל טיט.

כבר כתבנו לעיל ליישב דברי הרי"ף דלא הביא מסקנא דסוגיא לחלק בין של מתכות לשל טיט ולא הביא חילוק בין עביד איהו לנפשיה ובין עביד ליה רבו דעביד לנפשיה אפי' בשל טיט ובשל צנאר אסור ועיין שם עוד נלענ"ד ויתורץ ג"כ מה שהקשה הש"ס ומי אמר שמואל הכי.

והנה כבר כתבנו דבעבד שייך עביד לנפשיה אבל בשפחה מסתמא הוא בעבד לה רבה וכנת משנתנו להורות דאפי' בעביד ליה האדון שיש אימת האדון ואפ"ה אסור דחיישינן דלמא מיפסיק וכדמסיק בגמ' וכל זה למסקנא: ובתחילת הסוגיא דשמואל אמר כבלא דעבדא תנן הקשה ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל יוצא העבד וכו' וקבע שמואל דבר זה שמעתא לנפשיה ואי ס"ד דשמואל מוקי משנתנו בכבלא דעבדא היה לו לקבוע דבריו על משנתנו ולומר הא דתנן ולא בכבול לא שנו אלא בכסותו אבל בצנארו מותר ומשני ל"ס הא דעבד ל"י רבו פי' משנתנו איירי בעביד ליה רבו מדשנופאשה וכנ"ל ואי הוה שמואל מפרש משנתנו ולחלק בין צנאר לכסות ה"א דבדעבד ל"י רבו הוא דמחלק פן משום דכאן ליכא למיחש שיטלנו בינדים מפני אימת הרב לכה מותר בצנארו והא דעבד איהו לנפשיה פירוש הא דאמר שמואל יוצא העבד מיירי בעבד איהו לנפשיה דהרי שמואל בעבד מיירי ולא בשפחה וקמ"ל שמואל דגם בעבד לנפשיה ג"כ מותר בצנארו

משום דלמשקל בידים לעולם לא חיישינן וכמו שכתבו התוס' בד"ה במאי אוקימתא והתפש הוא רק שיקפול טליתו והיינו בכסותו.

ומקשה במאי אוקימתא להא דשמואל פירוש להא דמוקי שמואל משנתנו בכבלא דעבדא בעביד ליה רבו חותם שבכסותו אמאי לא דבשלמא בעבד לנפשיה יש חשש שמא יכסנו כמו"ש התוס' בד"ה במאי אוקימתא אבל בעבד לו רבו ג"כ לכסותו מתנירא ומשני דלמא מיפסיק וכו' דיותר מתנירא פשיטא רבו שהוא מופסק לגמרי וכמו"ש התוס' ד"ה דלמא מיפסיק וכו' וא"כ אדרבה סוגיא זו דגם בעבד לנפשיה יש חילוק בין צונארו לכסותו ומותר בשל טיט בצונארו וכפסק הרי"ף ממש: ובזה ג"כ אתי שפיר מה דאמר ברומיא דהני ברייתות דתני חדא יוצא בחותם שבצונארו ותניא אידך אין העבד יוצא וכו' לימא הא דעביד איהו וכו' פירוש וא"כ מוכח מברייתא דבעבד לנפשי' ג"כ אסור בחותם שבצונארו וכו' וא"כ על פרחין הא דאמר שמואל יוצא העבד בחותם שבצונארו בעביד ליה רבו מיירי ואם פו הדרא הקושיא לדוקתא דהנה לי לשמואל לקפוע דבריו על משנתנו ולומר לא שנו אלא בכסותו וכו' ומשני אידי ואידי וכו' וכאן בשל מתכות ובהא אסרה הברייתא חותם שבצונארו אבל בשל טיט לא נזכר בברייתא לאסור בשל צונאר כלל אפי' בעבד איהו לנפשיה.

ואם פו לעולם דגם בעביד איהו לנפשיה ג"כ מותר בשל טיט בשל צונאר ושמואל דאמר יוצא העבד וכו' גם בעביד לנפשי' מיירי ולקף לא קבע דבריו על משנתנו והא דלא קאמר אידי ואידי בעביד לנפשיה וכאן בשל מתכות וכו' שהרי לדידן' גם בעביד לנפשיה יש חילוק בשל טיט בין של צונאר לכסות נלענ"ד דאם פו ברייתא מיירי בעבד לנפשיה וכבר שנינו בברייתא דמותר בצונארו וקשה על שמואל דקאמר יוצא העבד מאי קמ"ל תנינא ואטו שמואל ברייתא אשמועינן ולקף מוקי ברייתא בעביד לי' רבו וקמ"ל שמואל דאפילו בעביד לנפשי' ג"כ יש חילוק בין צונארו לכסות: אי נמי נלענ"ד מה דמשני אידי ואידי בעביד ליה רבו ולא משני אידי ואידי בין עביד ליה רבו ובין עביד לנפשי' וכאן בשל טיט וכו' משום דעקשיו שעל פרחו המציא דבחותם של מתכות גם בשל צונאר אסור ואם פו יש לומר דמשנתנו בסתמא בשל מתכות איירי דומיא דתכשיטי נשים וכמו שכתב הפני' הושע ג"כ ולקף לא מצי לקפוע שמואל דבריו על משנתנו ולומר לא שנו אלא בשל פסות שהרי בשל מתכות גם בשל צונאר אסור ולקף קבע שמואל שמעתא לנפשיה ומיירי בשל טיט ובזה חילק בין צונאר לכסות ועקשיו פיון שאין לנו החרח לאוקמי לשמואל בעביד לנפשי' תו הדר ביה לגמרי מסברא הראשונה וס"ל דבדעביד לנפשי' אין לאסור בשל טיט כלל לא בצונאר ולא בכסות דלמקפל לא חיישינן שהרי אינו מתנירא מהרב פאן שהוא עשאו לעצמו גם אי יפול ויפסוק לא יקפלונו ולמשקל בידים ג"כ לא חיישינן דהרי פיון שהוא עשאו לעצמו א"כ מתחלה מאי קסבר שעשאו ולבסוף למה יטלנו וגם למיחש שיקפל פסותו ממ"נ קודם שיפסק למה יקפל אם מפני הבושה ג"כ מתחלה מאי קסבר שעשאו לעצמו אם פו אינו בוש ואם מפסקי ג"כ לא יקפלונו שהרב לא יקפיד שהרי לא הרב עשאו ואם פו אין הרב מקפיד עליו ואין אסור בשל טיט כלל כי אם בכסותו ועביד לי' רבו שאז אם יפסק יוקפל טליתו שלא ירגיש הרב שגפסק ובעביד לעולם אין אסור בשל טיט כ"א בשל מתכות ואם פו אין חילוק בין צונאר לכסות דבשל מתכות תמיד יביאנו שלא יפסיד שהוא שוה ממון: ובזה

גבין דעת רבינו הרמב"ם ז"ל בפ' י"ט מה' שבת הלכה י"ח יוצא העבד בחותם של טיט
שפצנארו אבל לא בחותם של מתכות שמא יפול וביאנו.

הנה השמיט הרמב"ם דבדעביד לנפשי' אסור אפי' בשל טיט שפצנארו וזה מתורץ על
דרך שתיבצתי דברי הרי"ף. אמנם עוד השמיט הרמב"ם דבחותם שפכסותו ג"ר בשל
מינו אסור.

וכבר הרגיש בזה הרב המגיד וכתב וז"ל שם פרייתא יוצא העבד בחותם וכו' והקשו
ממאי דתניא לא יצא העבד לא בחותם שפצנארו ולא בחותם שפכסותו ומירצו הא דתני
יוצא בשל טיט והא דלא יצא בשל מתכות ומפאן שפכסות אף של טיט אסור.

ורבינו לא הוצרך להזכירו אחר שהזכירו בצנארו בדוקא ע"כ דברי הרב המגיד: והנה
הברייה הזו ביד הרמב"ם לאחוז בלשונו להיפוך ולפרש בהדיא החילוק שבין צנארו
לכסות ולסמוך על הדיוק בחילוק שבין טיט למתכות וכך היה יכול לומר יוצא העבד
בחותם של טיט שפצנארו אבל לא שפכסותו והיה מפירש ההפך שבע צנארו לכסות
ונהה דייקנין מדנקט בלשונו של טיט מפלל דבשל טיט הוא דיש לחלק בין צנארו לכסות
הא בשל מתכות בכל גונוי אסור והנה ההפך שבין צנארו לכסות מפירש בהדיא
במירא דשמואל וברייתא הראשונה.

אבל ההפך בין טיט למתכות אינו מפירש לא בדברי שמואל ולא בפרייתא רק מפח
שקלא וטריא דרומיא דשני הברייתות מסיק בגמ' לחלק בין טיט למתכות. ואם כן
הרמב"ם שבק החילוק שבין כסות לצנארו ולא פירש בפירוש ואחז החילוק שבין טיט
למתכות ופירשו בפירוש יציבא בארעא וכו' ואיפכא הנה ליה לפרש ההפך שבין צנארו
לכסות ולסמוך אדיוק בהפך שבין טיט למתכות: אבל לפי מ"ש הדבר נכון דבשלמא
האיסור של מתכות הוא דבר ברור דבכל גונוי בשל מתכות אסור בין עביד ליה רבו בין
עביד איהו לנפשיה בין בצנארו בין בכסות דלעולם איפא למיחש שמא יפסק וביאנו
בידו שהוא דבר שיש בו דררא דממונא וכן היתר בשל טיט בצנארו ג"כ דבר ברור
בין עביד ליה רבו בין עביד איהו לנפשיה דשמא יטלנו לעולם ליכא למיחש דבדעביד
לי רבו אימת הרב עליו ובעביד לנפשיה ג"כ למה יטלנו ומתחלה מי הכריחו למיעבד
לנפשיה.

ואם יפול ממילא ע"י שיופסק לעולם לא יביאנו שהרי אינו שנה מאומה כשנפל ונשבר.
אבל האיסור בשל טיט בכסותו אינו דבר ברור דבדעביד ליה רבו אסור אבל בעביד
לנפשי' מותר דבידים לא יטלנו שהרי הוא עצמו עשאו.

ואם יופסק מעצמו ג"כ לא יקפלונו שהרי אין רבו מקפיד עליו שהרי לא עשאו הרב
מתחלה ואם כן אין הרב מדקדק עליו בזה. ולכך לא פירשו הרמב"ם ובחר בלשון
ערומים לדבר דבר ברור וסמוך על הדיוק באיסור הכסות והדיוק הוא על דרך דבצנארו
הוא שמותר בשל טיט בכל גונוי אבל בכסותו אינו מותר בכל גונוי שאם עביד לי רבו
אסור ועכשיו נבוא לתרץ דברי רש"י שפירש בריש סוגיין בדברי ר' ינאי שאמר אי
כבלא דעבדא ופירש"י שעושים לעבדים בכסותו וכבר כתבתי לעיל לדקדק שהוא נגד
דברי הש"ס דמוקי משנתנו בעביד לנפשיה ואסור גם בשל צנארו.

וְלָכֵן נִלְעַ"ד דְּגַם לְרַש"י קְוִשִׁית הַש"ס שְׁמַקְשָׁה וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הֵכִי הוּא עַל דְּרָף הַנ"ל שְׁפִינֵן דְּמוּקֵי שְׁמוּאֵל כְּבוּל דְּמִשְׁנֵתִינוּ בְּכַבְלָא דְּעַבְדָּא לֹא הִי לֹו לְקַבּוּעַ הַחִילּוּק שְׁפִינֵן צִוְּנָאָר לְכַסּוֹת לְשִׁמְעָתָא בְּאַנְפִּי נִפְשִׁיהָ רַק הִיָּה אָמַר לְשׁוֹן לֹא שָׁנוּ אֱלָא בְּכַבּוּל שְׁבַכְסוֹתוֹ אֲבָל שְׁבַצְנָאָרוּ יוֹצֵא בָּהּ אֱלָא שְׁהַתְּרוּץ הוּא הַהִיפּוּף מִמָּה שְׁפִירִשְׁתָּ בְּדַבְרֵי הַרִי"ף.

וּבְדַבְרֵי רַש"י הַתְּרוּץ הוּא עַל דְּרָף זֶה לֹא קִשְׂיָא הָא דְּעַבִּיד אִיהוּ לְנִפְשִׁיהָ. פִּירוּשׁ מִשְׁנֵתִינוּ הוּא בְּעַבִּיד אִיהוּ לְנִפְשִׁיהָ וּבְזֶה בְּאַמְתָּ גַּם בְּצִוְּנָאָרוּ אֶסוּר לְכָף לֹא קִבַּע שְׁמוּאֵל דְּבָרָיו בְּלִשׁוֹן לֹא שָׁנוּ עַל הַמְּשָׁנָה: וּבְזֶה מִתְּנַרְץ קְוִשִׁית הַתּוֹס' בַּד"ה וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל שְׁפַתְבוּ וְלֹא בְּעֵי לְאוּקְמֵי בְּחוּתְם שְׁבַכְסוֹתוֹ דְּנִיחָא לִיהָ לְאוּקְמֵי בְּעַבִּיד אִיהוּ לְנִפְשִׁיהָ וּמִיָּירֵי בְּכָל חוּתְמוֹת.

וְהִנֵּה דְבָרֵי הַתּוֹס' תְּמוּהֵים דְּמֵאֵי חֲזִית דְּמוּקִים בְּעַבִּיד אִיהוּ לְנִפְשִׁיהָ וְאַף דְּמִיָּירֵי בֵּין בְּחוּתְם שְׁבַכְסוֹתוֹ וּבֵין שְׁבַצְנָאָרוּ אֲבָל מִיָּירֵי רַק בְּעַבִּיד לְנִפְשִׁיהָ אֲדַרְבָּה נּוּקֵי בְּחוּתְם שְׁבַכְסוֹתוֹ וּמִיָּירֵי בְּכָל גְּוּנֵי בֵּין עַבִּיד לְנִפְשִׁיהָ וּבֵין עַבִּיד לִיהָ רַבּוּ וּלְדִידֵי נִיחָא דַּא"כ הִדְרָא הַקְּוִשְׂיָא לְדִנְוּכְתָא דְּהִנֵּה לִיהָ לְשְׁמוּאֵל לֹוּמַר בְּלִשׁוֹן לֹא שָׁנוּ עַל הַמְּשָׁנָה.

וְכָל זֶה לְשְׁמוּאֵל. אֲבָל לַר' יֵנְאֵי דְלֹא הִזְפִּיר כָּלֵל חִילּוּק שְׁפִינֵן צִוְּנָאָר לְכַסּוֹת וְלֹא אִיָּירֵי מִזֶּה כָּלֵל א"כ בְּמָה דְּאָמַר אֵי כְּבָלָא דְּעַבְדָּא תָּנּוּ מוּקְמִינּוּ בְּחוּתְם שְׁבַכְסוֹתוֹ דְּמִיָּירֵי בֵּין בְּעַבִּיד לִיהָ רַבּוּ וּבֵין בְּעַבִּיד אִיהוּ לְנִפְשִׁיהָ: סְלִיק פְּרָק שְׁשִׁיכְלָל גְּדוּל דָּף ס"ז ע"ב מִתְּנִי' כָּלֵל גְּדוּל וְכו' כָּל הַשּׁוֹכַח.

הִנֵּה אָמְרוּ כָּל הַשּׁוֹכַח לְפִי שְׁפוּלָל כָּאֵן שְׁנֵי מִיָּנֵי שׁוֹכַח שְׁהִיָּתָה עֵיקְרָה שֶׁל שְׁבַת שְׁכוּחָה מִעֵיקְרָא דְּהֵיָּינוּ תִּינוּק וְגַר וְגַם הַפִּיר וּלְבַסּוּף שְׁכַח וּכְמַסְקָנָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל לְקַמֵּן בְּשִׁמְעָתִין (דָּף ס"ח ע"ב) דְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרֵי תְּרַוּוּיָּהּ אִפִּי' תִּינוּק שְׁנִשְׁבָּה בֵּין הַנְּכָרִים וְגַר שְׁנִתְּגִייר וְכו' כֹּה־פִיר וּלְבַסּוּף שְׁכַח דְּמִי.

אֲבָל לְפִי תַּחֲלַת הַסּוּגְיָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל וְכֵן לַר' יוֹחָנָן וּר"ל לֹא מִיָּירֵי בְּמִשְׁנֵתִינוּ אֱלָא בְּשׁוֹכַח אֲחַד דְּהֵיָּינוּ לְרַב וּשְׁמוּאֵל דְּנוּקָא שְׁכוּחָה מִעֵיקְרָא וּלְר"י וּלְר"ל דְּנוּקָא הַפִּיר וּלְבַסּוּף שְׁכַח. לֹא יִדְעָתִי אִיָּף שְׁיָיָף לְמִיָּמַר כָּל" וְנִלְעַ"ד דְּדָהָא דְּגַר שְׁנִתְּגִייר בֵּין הַעֲפוּ"ם אָף דְּגַבֵּי שְׁבַת מִשְׁכַּחַת לָהּ כְּשֶׁלֹּא הוֹדִיעוּהוּ מִצְּוֹת שְׁבַת אֲבָל גַּבֵּי עֲפוּ"ם לֹא מִשְׁכַּחַת לָהּ שׁוֹכַח עֵיקְרָא ע"ז שְׁהִיָּתָה שְׁכוּחָה אֲצִלוּ עֵיקְרָה שֶׁל עֲפוּ"ם אֱלָא בְּתִינוּק שְׁנִשְׁבָּה אֲבָל בְּגַר לֹא מִיָּחֲשָׁב גַּר כָּלֵל דְּהָרֵי קַבְּלַת הַמְּצוֹת מְעַבֵּב בְּגַר וְאַף שְׁאִין צְוּרָף לְהוֹדִיעַ לֹו כָּל הַמְּצוֹת אֲבָל מִצְּוֹת אִסוּר עֲפוּ"ם הוּא עֵיקְרָא הַגְּיָרוֹת וְאֵם לֹא הוֹדִיעוּהוּ לְפָרוּשׁ מַע"ז אִינוּ גַּר וְע' לְקַמֵּן בְּדָף ע"ב ע"ב בְּתוֹס' בְּסוּף ד"ה עַד כָּאֵן וּלְקַמֵּן בְּדָף ס"ח ע"ב בְּפִרְיָתָא דְּמוּנְבּוּז דְּמַסִּיִּים ת"ק וְחֵיִיב עַל עֲפוּ"ם אַחַת אֶתִּינוּק קָאֵי וְלֹא עַל גַּר.

וּלְפִי זֶה הִיָּה מְקוּם לֹוּמַר כֵּיָּן דְּחִמְרָא שְׁבַת כְּעֲפוּ"ם גַּם בְּמִצְּוֹת שְׁבַת לֹא מִיָּחֲשָׁב גַּר אֵם לֹא נוֹדַע לֹו מַעוּלָם לְכָף קמ"ל תְּנָא דְּמִתְּנִי' כָּל הַשּׁוֹכַח אֲפִילוּ גַר וְכוּלָּל בֵּין תִּינוּק וּבֵין גַּר דְּגַבֵּי שְׁבַת מִיָּחֲשָׁב גַּר אֲפִילוּ לֹא נוֹדַע לֹו מִצְּוֹת שְׁבַת מַעוּלָם וְחֵיִיב קַרְבָּן עַל הַשְּׁבַת.

וְנִיחָא לְרַב וּשְׁמוּאֵל לְפִי הַס"ד דְּמִתְּנִי' דְּנוּקָא בְּהִיָּתָה עֵיקְרָא שְׁכוּחָה אֲצִלוּ וְאַפ"ה תָּנּוּ כָּל הַשּׁוֹכַח אֲבָל לַר"י וּר"ל דְּמוּקֵי מִשְׁנֵתִינוּ דְּנוּקָא בְּהַפִּיר וּלְבַסּוּף שְׁכַח קִשְׂיָא מֵאֵי כָּל:

ונלע"ד עפ"י מ"ש התוס' לקמן (דף ע' ע"ב) בד"ה העלם זה וזה וכו' וצריף לחלק בין זה לשוכח עיקר שבת דהקא אינו שוכח כל כך.

דכי מדפרי ליה מידפרי. אבל שוכח עיקר שבת היינו פעין תינוק והנה בהעלם זה וזה מספקא להאמוראים שם אם חייב על כל מלאכה ומלאכה או לא.

ולפי טעם רש"י דהטעם דחייב בידוע עיקר שבת על כל שבת ושבת משום דימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק הוא משום דאי אפשר שלא שמע בינתיים שאותו יום שבת היה אלא שלא נזכר במלאכות שעשה והרי שגגה קמיימא משום שבת היתה וא"כ פאן בהעלם זה וזה.

א"כ שגגה קמיימא גם על מלאכות היתה ולא מיקרי זה ידיעה מבינתיים. ולא מיבעי' לסברת מוהרש"א שרצה לדחות קושיות התוס' במשנתנו בד"ה פלל גדול שהקשו על פירש"י מהו דקצר וטחן שכתב מוהרש"א דשאני התם שבשעה שנודע לו השבת היה שוגג במלאכות עיין בדבריו.

וא"כ ק"ו בהא. אלא אפילו לפי מ"ש הפה"ש"א שהתוס' סברי שאין לחלק בזה.

היינו בשם דעכ"פ שגגה קמיימא היתה בשגגת שבת לחוד. וא"כ הידיעה הגורמת חיוב הקרבן אחר זה הוא ידיעת השבת ואף שפין כף שכתב איסור מלאכות ס"ל להתוס' דלרש"י העיקר תלוי בשגגה קמיימא אבל בהעלם זה וזה הרי שגגה קמיימא תיכף היתה שגגת שניהם ולא שייך ידיעה לחלק פי אם ידיעת שניהם וא"כ לפירש"י פשיטא לי שאינו חייב על כל שבת ושבת.

אבל לפירוש התוס' שהוא גזירת הפתוב דימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק. מספקא לי בהו דשגג בשניהם פיון שעכ"פ עתה נשפח שבת ממנו לגמרי לפי שעה.

אם זה דומה לשוכח עיקר שבת לענין שלא יתחייב על כל שבת ושבת. ולפי זה יש לנו לתרץ גם שיטת ר' יוחנן ורשב"ל דמה דתנו כל השוכח כולל הפיר ושכח עיקר שבת לגמרי וכולל העלם זה וזה ושפיר תנו כל השוכח אלא דהא תינוח דאם נימא דהעלם זה וזה אינו חייב על כל מלאכה ומלאכה.

אבל אי נימא דהעלם זה וזה חייב על כל מלאכה אפילו אי נימא דאינו חייב על כל שבת מ"מ אי אפשר שתכלול המשנה בבבא דרישא דכל השוכח עיקר שבת זה וזה. דהרי פאן תנו אינו חייב אלא אחת ובהעלם זה וזה תנו חייב על כל מלאכה ומלאכה אלא שזה אינו קשיא על ר' יוחנן ורשב"ל דנוכל לומר דסברא באמת דהעלם זה וזה אינו חייב אלא אחת.

ועכ"פ לר' יוחנן ור"ל ליכא לספוקי בהעלם זה וזה. דהרי מפורש משנתנו בבבא דרישא דכל השוכח דהיינו גם העלם זה וזה דאינו חייב אלא אחת ולפי זה כל הסוגיא דלקמן (דף ע' ע"ב) רבא ורב נחמן ורב אשי ורבינא.

שפולפלו אם העלם זה וזה חייב אחת או על כל מלאכה ומלאכה על פרוזין פרב ושמואל סבירא להו. דגם תינוק שנשבה פהפיר ולבסוף שכח דמי וכיון דכל הגי אמוראי ס"ל פרב ושמואל.

ובפֿרט לסִבֿרת התוֹס' לקִמֿן (בְּדָף ע' ע"ב) בד"ה חִזִּינוּ דְלִמְסַקְנָא דְרַבִּינָא נִשְׁאֵר זֶה דְהֶעֱלַם זֶה וְזֶה בְּבַעֲיָא דְלֵא אִיפְשָׁטָא. א"כ גַּם רַבִּינָא ע"כ ס"ל כְּרַב וּשְׁמוּאֵל וְרַבִּינָא הוּא בְּתָרָא וְהִלְכָה כְּמוֹתוֹ א"כ אִף דְבִכְלָל דְנוֹכְתָא הִלְכָה כַּר' יוֹחֲנָן לְגַבִּי רַב וּשְׁמוּאֵל בְּהָא הִלְכָה כְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְכוּלְהוּ אַמּוֹרָאֵי בְּתָרָאֵי רַב נַחֲמָן וְרַבָּא וְרַב אִשִּׁי וְרַבִּינָא בְּשִׁיטְתֵייהוּ דְרַב וּשְׁמוּאֵל קִיָּמִי וּבְזֶה נִבִּין טַעַם הֶרְמֵב"ם בְּפֶרֶק ד' מְשַׁגְּגוֹת הִלְכָה ב' פֶּסֶק כְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְהִיָּינוּ כְּרַבְּנֵי דְמוֹנְבֵז וְכֵן פֶּסֶק בַּ"ג מְשַׁגְּגוֹת הִלְכָה ו' וְלִכְאוּרָה הַדְּבָר תְּמוּסָה דְהָרִי קִיָּי"ל כַּר' יוֹחֲנָן וְרַשְׁב"ל לְגַבִּי רַב וּשְׁמוּאֵל וְאִף דְמוֹנְבֵז וְרַבְּנֵי הִלְכָה כְּרַבְּנֵי דְאִינְהוּ רַבִּים וּמוֹנְבֵז יַחֲדָא מ"מ כְּלָלִי דְאַמּוֹרָאֵי עֲדִיף מְכַלְלֵי דְתַנְאֵי וְכִינּוּן דַּר' יוֹחֲנָן וְרַשְׁב"ל כְּמוֹנְבֵז וּבְפֶרֶט דְמוֹקְמֵי לְמִשְׁנֵתֵינוּ כְּמוֹנְבֵז הֵנָּה לִיהָ לְהֶרְמֵב"ם לְפִסְוֹק כְּמוֹנְבֵז וְדַבְרֵי הָרַב הַכֶּסֶף מְשַׁנְהָ שָׁם בַּ"ג מְשַׁגְּגוֹת דְחוּקִים מְאוּד וְלֵא מְסַתְּבַר כְּלָל.

וּלְפִי מַה שֶּׁפְּתַבְתִּי וְהוֹכַחְתִּי דְכוּלְהוּ אַמּוֹרָאֵי בְּתָרָאֵי וְרַב אִשִּׁי וְרַבִּינָא כְּנוֹלְהוּ קִיָּמִי כְּרַב וּשְׁמוּאֵל שְׁפִיר פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם כְּרַב וּשְׁמוּאֵל: וּבְמַה שֶּׁפְּתַבְתִּי נִיחָא דְמִקְשָׁה בְּגַמ' לְקִמֿן (דָּף ס"ט ע"ב) תָּנִן אַבּוֹת מְלֹאכּוֹת אַרְבַּעִים חֹסֵר אַחַת וְכו' אֶלְא לַר"ש ב"ל דִּינְדַע לְשַׁבַּת בְּמֵאֵי וְכו' וְהֵנָּה סוּגְיָא זֶה הִיא בְּשַׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת בְּפִירְקִין חֲדָא הֵךְ דְאַמְרֵן וְעוּד לְקִמֿן (דָּף ע' ע"ב) גַּבִּי הֶעֱלַם זֶה וְזֶה בִּידּוֹ דְמִקְשָׁה ג"כ דִּינְדַע לְשַׁבַּת בְּמֵאֵי.

וְעוּד לְקִמֿן (דָּף ע"ג ע"א) בְּפִלּוּגְתָא דְאַבְיֵי וְרַבָּא בְּמַתְפּוּיָן לְזִרוּק שְׁתֵּים וְנִרְק אַרְבַּע דְמִקְשָׁה ג"כ לְרַבָּא דִּינְדַע לְשַׁבַּת בְּמֵאֵי וְהֵנָּה לְקִמֿן בְּדָף ע' בְּהֶעֱלַם זֶה וְזֶה דְקֹאֲמַר תָּנִן אַבּוֹת מְלֹאכּוֹת וְכו' אִי אַמְרַת בְּשַׁלְמָא הֶעֱלַם זֶה וְזֶה בִּידּוֹ חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת שְׁפִיר.

אֶלְא אִי אַמְרַת אִינוּ חֲזִיב אֶלְא אַחַת הִיכִי מְשַׁפְּחָת לַהּ בְּזִדּוֹן שַׁבַּת וְשַׁגְּגַת מְלֹאכּוֹת. הַנִּיחָא אִי סָבַר לַהּ כַּר' יוֹחֲנָן דְאַמְרַר כִּינּוּן שְׁשַׁגְּגַת בְּכַרְת וְכו' אֶלְא לְרַשְׁב"ל דְאַמְרַר עַד שִׁישְׁגוּג בְּלֵאוּ וְכַרְת דִּינְדַע לְשַׁבַּת בְּמֵאֵי וְכו' וְקִשָּׁה לִי כִּי הִיכִי דְאַמְרַר שָׁם בְּשַׁלְמָא הֵנָּה לִי לְמִימַר גַּם בְּשַׁמְעֵתִין בְּהָא דְמִקְשָׁה לְרַשְׁב"ל דִּינְדַע לְשַׁבַּת בְּמֵאֵי הֵנָּה לִיהָ לְמִימַר בְּשַׁלְמָא לְהִפּוּדָא בְּשַׁלְמָא אִי סָבַר הֶעֱלַם זֶה וְזֶה חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מְשַׁפְּחַת לַהּ בְּהֶעֱלַם זֶה וְזֶה אֶלְא אִי אַמְרַת אִינוּ חֲזִיב אֶלְא אַחַת הִיכִי מְשַׁפְּחַת וְכו' וְלָמָּה הַקְּשָׁה כָּאֵן בְּמִןחֻלְט לְרַשְׁב"ל דִּינְדַע לְשַׁבַּת בְּמֵאֵי בְּשַׁלְמָא לְקִמֿן (דָּף ע"ג ע"א) דְמִקְשָׁה לְרַבָּא דִּינְדַע לְשַׁבַּת בְּמֵאֵי לֵא קֹאֲמַר בְּשַׁלְמָא אִי הֶעֱלַם זֶה וְזֶה חֲזִיב עַל כָּל א' מְשַׁפְּחַת בְּהֶעֱלַם זֶה.

מִשּׁוּם דְלְקִמֿן עַל רַבָּא מִקְשָׁה וְהָרִי רַבָּא מִיבְעִי לִי בְּדָף ע' ע"ב מְרַב נַחֲמָן בְּהֶעֱלַם זֶה וְזֶה. וְאִי דְלֵא מְשַׁפְּחַת לְרַבָּא שְׁיִהֵי חֲזִיב ל"ט כִּי אִם בְּהֶעֱלַם זֶה וְזֶה א"כ תִּיפְשׁוּט לִיהָ מְדִידִיָּה אֶלְא ע"כ לְרַבָּא לֵא מִיָּרִי הֵךְ דְאַרְבַּעִים חֹסֵר אַחַת בְּהֶעֱלַם זֶה וְזֶה אַבְל כָּאֵן דְמִקְשָׁה לְרַשְׁב"ל קִשָּׁה לָמָּה לֵא אַמְרַר בְּשַׁלְמָא אִי סָבַר הֶעֱלַם זֶה וְזֶה וְכו' וּלְפִי מ"ש נִיחָא דְהָא מוֹכַח לְרַשְׁב"ל דְמוֹקְמֵי מְשַׁנְתֵינוּ כְּמוֹנְבֵז א"כ אִיף תְּנִי רִישָׁא כָּל הַשּׁוֹכַח וְכו' וְהִלָּא אִינוּ כָּאֵן אֶלְא אַחַד דְהִיָּינוּ הַפִּיר וְלִבְסוּף שְׁכַח אֶלְא ע"כ דְגַם הֶעֱלַם זֶה וְזֶה נִכְלָל בְּכָל כָּל הַשּׁוֹכַח.

וְהָרִי מְבוֹאֵר שְׁאִינוּ חֲזִיב אֶלְא אַחַת וְא"כ וְדָאֵי דְלֵא מוֹקְמֵי רִישָׁא לְקִישָׁה אַבּוֹת מְלֹאכּוֹת אַרְבַּעִים וְכו' בְּהֶעֱלַם זֶה וְזֶה וְכו'. וְדַע דְגַם זֶה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּפִלּוּגְתָא דְאַבְיֵי וְרַבָּא לְקִמֿן דָּף ע"ב דַּג"כ מִקְשָׁה לְרַבָּא דְסָבַר טַעַם בְּשִׁיעוּרִים פְּטוּר הִיכִי מְשַׁפְּחַת אַרְבַּעִים וְכו' וְקֹאֲמַר הַנִּיחָא אִי סָבַר כַּר' יוֹחֲנָן וְכו' א"כ ג"כ הֵכָּא דְמִקְשָׁה עַל רַשְׁב"ל הֵנָּה לִי לְמִימַר הַנִּיחָא

להיפך וכד הנה ל"י למימר הניחא אי סבר כפאיי משפחת דטעה בשיעורין אלא אי סבר
כרבא היכי משפחת לה ונראה דריש לקיש דסובר עד שישגוג בלאו וכו' משום דכתיב
אשר לא תעשינה שישגוג בלאו ממילא טעה בשיעורין פטור.

שהרי זה אינו שוגג דלאו שידע שיש לאו אלא שטעה שזרוק שמים וזרק ארבע. ואמנם
לפי מ"ש דרשב"ל ור' יוחנן מוקי משנתנו כמובז א"כ קשה מאי מקשה הש"ס אלא
לרשב"ל דאמר עד שישגוג בלאו וכרת דינע לשבת במאי ונהרי ע"כ לא נחלקו ר"י
ורשב"ל אלא אליבא דרבנן אבל למובז אין פאן מחלוקת דאפילו הזיד בלאו וכרת ושגג
רק בקרבן חייב וא"כ שפיר משפחת דינע לשבת בכל המלאכות ושגג בקרבן של פולם
וא"כ מאי מקשה ממשנתנו דמשנתנו כמובז.

ורציתי לומר. ע"פ מ"ש התוס' בדרף ע' ע"א בד"ה יכול דגם מקרא ילפינן מספר החטאות
דמה יליף דלא מחייב רבי אתולדה במקום אב וא"כ שפיר מקשה דמה יענה רשב"ל
אליבא דרבנן במספר ל"ט שבקרא.

אלא דשתי תשובות בדבר חדא דאטו כ"ע דרשי הך קרא לחייב במקוון ל"ט ונהרי איפא
תנאי דמחייבי אתולדה במקום אב **הגהות נכד המחבר דמשנתנו דאבות מלאכות
סברה דלא מחייב אתולדה במקום אב כדאמרי' לקמן (דרף ע"ה ע"ב) אלו אבות לאפוקי
מדר"א דמחייב אתולדה במקו' אב.

וא"כ היא גופה דמנ"ל להתנא דלא מחייב אתולדה במקום אב. אלא ודאי דגם הוא דריש
מהך קרא דאלה הדברים כדדריש רבי בדרף ע"ז: ** ועוד הרי הפעל המאור הקשה על
קושית הגמ' דהא שפיר משפחת לה שיתחייב ל"ט חטאות פגון דינע לשחרית.

בשבת בקצירה ושגג בשאר ל"ח מלאכות ועשאן בשגגת מלאכות ושוב בו ביום שכח
איסור קצירה. ונודע לו איסור אחד משארי מלאכות ועשה לקצירה בשגגת מלאכות
ונהרי עשה פולם בהעלם אחת שעכ"פ לא נודע לו שחטא עד שגמר כל ל"ט מלאכות
וכולם.

היה בזדון שבת ושגגת מלאכות ומתרץ הבעה"מ א"כ מאי קמ"ל תנא דמתני' דחילוק
מלאכות תנן בהדיא חייב על כל אב מלאכה וכו' וכל זה שייך על התנא אבל על הפתוב
לא שייך להקשות דאיפא למימר דעיקר קרא לחילוק מלאכות אתי וממילא שמעין
מספר ל"ט בשבת אחת ועל דרף שכתב בעה"מ ועיקר קושית בעה"מ נלע"ד שהיא רק
לשיטת התוספות כמשנתנו דהא דחייב בשגגת שבת על כל שבת ושבת הוא גזירת
הפתוב אבל לרש"י דהוא מטעם דאי אפטר שלא נודע מבינתים שאותו שבת היתה אלא
שלא נזכר במלאכות שעשה ושגגה קמיינתא משום שבת הוא ובשגגת מלאכות פירש"י
דלהכי לא הוי ימים שבינתים דיעה לחלק דמשום הפסק ימים אין לו לדעת כי אם בישב
לפני חכמים.

ולפי זה אם באמת ישב לפני חכמים ולמד איסור המלאכות אף שלא נזכר במלאכה
שעשה מקרי לרש"י דיעה לחלק. דלרש"י דיעה היינו ידיעת השגגה ולא ידיעת החטא
ולפי זה אפילו במלאכה אחת חייב ביום שבת אחת אפילו פעמים הרבה פגון ששגג ולא
ידע איסור קצירה ושוב למד איסור קצירה אבל לא נזכר שקצר ושוב שכח דין איסור

קצירה וחסור וקצור ושוב למד וכו' אפילו פעמים [הרבה] הרי הכל העלם א' ואפ"ה חייב על כל א'.

והוא ממש אותו ענין של בעה"מ וא"כ אי ס"ד דמשנתניו דאבות מלאכות ארבעים היינו בהם גונוני משפחת לה כמה מאות ואין זה מטעם חילוק מלאכות אלא חילוק שגגות. ונחזור לראשונות דקושנית הש"ס לרשב"ל לכאורה תמוה דהרי לרשב"ל משנתניו פמונבו.

ולכן נלע"ד דרשב"ל לא מוקי משנתניו פמונבו. משום דהך פרייתא דתני בה פלל גדול אמרו בשבת וכו' פיצד משמע דלפרש המשנה פיצד אמרה המשנה וכו' ומונבו נחלק על הדין ולא בא לפרש המשנה.

ובזה נלע"ד לפרש לשון הגמ' דקאמר מיתיבי פלל גדול וכו' קתני מיהת פיצד תינוק ומלת פיצד הוא מיותר. וכך הנה לי לומר קתני מיהת תינוק ועוד דמשני לאו מי איפא מונבו וכו' אנו דאמרינו פמונבו קשה דקארי לה מאי קארי לה וכי לא ראה דמונבו פוטר.

אלא תוכן הדבר. דהמקשה היה סובר דר"י ורשב"ל באו לפרש המשנה ולומר דהשוכח פירושו דנקא שוכח ולמעוטי תינוק וכו' ועל זה מקשה מיתיבי וכו' קתני מיהת פיצד תינוק וא"כ פיצד לפרש באה הברייתא ופירשה פירוש המשנה ועל זה לא נחלק מונבו פי מונבו לא בא לפרשה דא"כ ה"ל למונבו לומר בזה הלשון ומונבו פוטר וכלל פיצד בהפיר ולבסוף שכח אלא ודאי דמונבו לא בא לפרש המשנה דהמשנה ודאי מחייבא בתינוק מדתנו פל השוכח וכמו שהוכחתי בתחלת הסוגיא: ומונבו לחלוק על המשנה ועל ת"ק בא.

והיתה קושנית הגמ' על ר"י ורשב"ל לשהיה סבר שהם באו לפרש המשנה. ומשני לאו מי איפא מונבו וכו' אנו דאמרינו פמונבו.

פירוש אנו הוא דאמרינו רק לדינא אבל לא לפרש המשנה. והמשנה ודאי פרבנו אתי ובה ניחא מאי דמקשי בסוף הסוגיא לרשב"ל דבעי לאו וקרת ממה ששנינו אבות מלאכות וליכא לשנויי הא מני מונבו משום דמשנתניו ודאי פרבנו אתי.

ולפ"ז דמשנתניו גם לר"י ורשב"ל אתיא פרבנו אלא דאינהו להלכה סברי פמונבו שוב אין לנו הכרע בדעת ר"י ורשב"ל איך סברי בהעלם זה וזה א"כ מדוע מקשה בפשיטות לרשב"ל דאמר עד שישגוג בלאו וקרת דידע לשבת במאי.

הא איפא לאוקמי בהעלם זה וזה ונהה ליה למימר הניחא אי סבר העלם זה וזה חייב על כל א' משפחת לה בהעלם זה וזה אבל אי סבר אינו חייב אלא אחת היכי משפחת לה וגם הדרא קושניא לזוכתא פיון שאין מדברי ר"י ור"ל הכרע לענין העלם זה וזה א"כ אין מדברי אמוראי בתראי דלקמן גבי העלם זה וזה הכרע בין פלוגתא דר"י ורב ושמואל א"כ למה שביק הרמב"ם ר' יוחנן ור"ל ופסק פרב ושמואל: והנה מה שפכתתי לעיל להוכיח דר"י ור"ל ס"ל פמונבו אבל משנתניו לא מוקי פמונבו.

והוכחתי זה מפת קושנית הש"ס דידע לשבת במאי וכו' כל זה לשיטת התוספות אבל לשיטת רש"י עיקר הקושניא תסובב על רבנו מקרא דאלה דברים הדברים ואי ס"ד משום

תירוץ בעה"מ וקרא אינו מנותר דאיצטריף לחילוק מלאכות פבר פתבתי דלרש"י לא שייך תירוץ של בעה"מ דאי פנודע לו דין המלאכות שעשה בשחר מאי איריא ל"ט אפי' טובא דכבר יש דיעת שגגתו: והנה התוס' הקשו על רשב"ל בד"ה אמר קרא וכו' פיון שאיהו סובר פמונבז א"כ לאו מצד הסברא דריש שגגת לאו א"כ מנ"ל דרפנן דרשי הכי ובעינן שגגת לאו, ואמרתי לתרץ דלעולם ר"ל מצד הסברא דורש פו וגם הוא ס"ל סברה זו פרבנן אף דמשנתינו מוקי פמונבז וא"ת פיון דאיהו סובר פרבנן מי דחקו לאוקמי משנתינו פמונבז.

נראה דמתני' קשית' ונראה לענ"ד דרב ושמואל ור"י ור"ל פליגי בהעלם זה וזה ר"י ור"ל סברי אינו חייב אלא אחת. ולסברת רש"י דיימים שפנתים הוא משום שפנודע שגגתו וזה לא שייך בהעלם זה וזה א"כ העלם זה וזה אינו חייב לא על כל מלאכה ולא על כל שבת ושבת ואינו חייב על הפל רק אחת פמו בשוכח עיקר שבת.

וא"כ קשה רישא דמתני' דתני שוכח עיקר שבת ניתני רבותא יותר דאפילו לא שכח עיקר שבת רק העלם זה וזה פידו ג"כ אינו חייב אלא אחת. וצריף לומר דנקט שוכח עיקר שבת לרבותא דאפילו זה עכ"פ מביא קרבן דלא תימא דבעינן דוקא שיש לו קצת ידיעה.

וקשה אם מהדר לרבותא של צד זה דעכ"פ חייב קרבן ניתני רבותא טפי דאפילו תינוק ששגגה. אלא על פרחין דזה באמת פטור וכמונבז וא"כ מתורץ קושית התוס' דבאמת רשב"ל עצמו סובר פרבנן אף מתני' קשית' פמונבז משום דסברי זה וזה אינו חייב אלא אחת.

אבל רב ושמואל סברי זה וזה חייב על פל א' ולא הנה יכול למיתני פרישא זה וזה ולעולם עיקר רבותא של המשנה פרישא לצד פטור שאינו חייב אלא אחת. ולכן נקט הפיר ולבסוף שכח שזה רבותא טפי ולעולם דגם תינוק וגר דינו פמו הפיר ולבסוף שכח וכיון דר"י ור"ל עצמם לדינא סברי פרבנן דמונבז שפיר פסק הרמב"ם [פרבנן]: ובזה ניתח דהגמ' מקשה לרשב"ל דידע פמאי ולא קאמר הניתח אי סבר העלם זה וזה חייב על פל א' משום דכבר מוכח דר"ל ס"ל דאינו חייב אלא אחת דאל"כ מי דחקו לאוקמי משנתינו פמונבז פיון דאיהו סובר פרבנן: ואם נרצה להניח דברי הרמב"ם מנגד נוכל לומר פפרת בגמ' שהמקשה הנה סובר דגם ר"י ור"ל סברי פרבנן אלא דמוקי משנתינו פמונבז מטעם הנ"ל וכל זה שייך אם בשוכח עיקר שבת אי אפשר לומר דהיינו תינוק וא"כ קשה ניתני תינוק לרבותא דהרי ארבותא דחייב מהדר ולא ארבותא דפטורא מדלא תני העלה זה וזה.

אבל אי נימא דשוכח עיקר שבת היינו תינוק א"כשוב לא קשיא ניתני תינוק שהרי באמת שנה תינוק ולכף מביא פרייתא וכו' קתני מיהת פיצד תינוק [אלמא] דגם תינוק הנה בכלל שוכח א"כ מי דחקו לר"י ור"ל לאוקמי משנתינו דלא פהלקתא ועל זה פא התרצו לדחות דבריו ולומר שאמה סובר שר"י ור"ל עצמיהו לא אמרי פמונבז לא כן רק מי לא איכא מונבז וכו' אנו דאמרי פמונבז פירוש דגם לדינא ס"ל פמונבז וכיון דס"ל לדינא פמונבז לכף דחקינו לאוקמי מתני' פמונבז: ועוד נלע"ד דר"י ורשב"ל פליגי בסברת

רש"י ותוס' ונתרץ מתחלה קושית מהרש"א א שהקשה על פירש"י דלכך ימים שבינתיים הוי ידיעה משום דלא אפשר שלא שמע.

שהרי בתחלת מימרא דרב ושמואל בעי למימר דגם הפיר ולבסוף שכח חייב על כל שבת ושבת. אף דלא שייך שם אי אפשר שלא שמע כמו שפירש"י בעצמו שם: ואמרתי דהא דפירש רש"י הטעם משום דאי אפשר שלא שמע משום דקשאי ליה דאי משום [גזה"כ] א"כ אפי' שוכח עיקר שבת נמי נאי משום דיש ג"כ קרא להיפוך את שבתותי וכו' קשה נוקי הך קרא בתינוק שנושפה וכל זה למסקנא אבל להנה אמינא דרב ושמואל שפאמת רק תינוק וגר אינו חייב אלא אחת אבל היודע עיקר שבת ושכח באמת חייב על כל שבת שפיר הטעם משום גזה"כ ורש"י במשנתנו אליבא דאמת פירש.

ומתורץ קושית מהרש"א ולפי זה נוכל לומר דרב ושמואל ור"י ורשב"ל פליגי בסברת רש"י ותוס' ר"י ור"ל סברי דגזה"כ הוא וא"כ קשה אפילו שוכח עיקר שבת נמי. נאי משום קרא דאת שבתותי קשה נוקי בתינוק וגר וצ"ל דאי אפשר לאוקמי בתינוק וגר דזה פטור לגמרי וא"כ על פרחין מונבזו היא משנתנו נרב ושמואל סברי כרש"י שהוא מטעם דנודאי שמע.

וא"כ הפיר ושכח לא שייך טעם זה ולכך אינו חייב אלא אחת ולעולם דגם תינוק וגר אינו חייב אלא אחת ומוקי משנתנו כרבנן. ובזה תירצתי קושית התוספות בד"ה ליתני היודע עיקר שבת וכ"ש הא תימא לר"י לרבה דדייק במתניתין דדודן שבת ושגגת מלאכות אינו חייב על כל שבת ודייק במתניתין דהכא מדלא קתני על כל אב מלאכה של כל שבת וכו' ולדידיה היכי פריה וכו'.

ולדידי לא קשאי דלפי ההנה אמינא דרב ושמואל דהפיר ולבסוף שכח חייב על כל שבת. ועל פרחין גזה"כ הוא.

ולא מטעם דאי אפשר שלא שמע וכו' וא"כ דגזה"כ הוא קשה בידוע שהוא שבת נמי וצריך לומר דבאמת חייב בזה ג"כ על כל שבת. וכרב חסדא ודלא כרבה.

א"כ נסתר קושית התוס' שהקשו דלרבה לא מצי למיתני הכא דהרי לפי הה"א דרב ושמואל על פרחין לית להו הוכחה דרבה. ובזה יש לתרץ מה דמקשה פאן.

ליתני היודע עיקר שבת וכו' הא א"כ קשה למאן דבעי למימר לקמן (דף ע' ע"ב) העלם זה וזה בידו חייב על כל מלאכה א"כ ג"כ קשה אדתני היודע עיקר שבת שהוא שוגג במלאכות לחוד קשה ניתני רבותא דאפילו העלם זה וזה חייב על כל מלאכה וכ"ש הא.

ונלע"ד דשם יש לומר קושית התוספות לתירוץ דנקט יודע לומר שפנה אינו חייב על כל שבת. אלא דקשאי הא ע"כ אם בזה אינו חייב על כל שבת על פרחין לאו גזה"כ הוא דאל"כ אפי' יודע שהוא שבת נמי וכיון דלאו גזה"כ א"כ הוא רק מטעם דאי אפשר שלא שמע א"כ בהעלם זה וזה לא שייך אי אפשר שלא שמע.

ונראה דנקט יודע שהוא שבת לרבותא אף שבדודן שבת שייך יותר לומר גופים מחולקים ופויק חזי דבכל סוגיא דכריתות לא הונכר גופים מחולקים רק בדודן שבת וק"ו בהעלם

זוהי נחזור לראשונות לתרין דברי הרמב"ם דנוכל לומר דגם ר"י ור"ל לא באו לפסוק
כמונבז רק משנתנו מוקי כמונבז.

משום דקשיא להו אי פרבן א"כ הפיר ולבסוף שכח יהיה חייב על כל שבת דהם סברי
שהוא גזה"כ. ולכך פסק הרמב"ם פרבן דגם ר"י ור"ל סברי פרבן.

אלא דלפ"ז מוכח דר"י ור"ל סברי פרבן דמחייבי בתינוק ולדידהו הפיר ולבסוף שכח
חייב על כל שבת ואם פן קשה האיד זיכה הרמב"ם שטרך לבי תרי שהו פסק פרבן
דמונבז ופוסק כמשנתנו דגם הפיר ולבסוף שכח אינו חייב אלא אחת: ונלע"ד דס"ל
להרמב"ם דלר"י נדאי אין לומר דמוקי משנתנו כמונבז ואיהו ס"ל פרבן.

שהרי ר"י סובר בכל מקום הלכה כסתם משנה. אלא נדאי דגם ר' יוחנן סובר גם להלכה
כמונבז.

ולפי זה דסובר להלכה כמונבז. אין אנו אחרין לומר דס"ל שהיא גז"ה ונוכל לומר
דר"י ס"ל כסברת רש"י שהו מטעם אי אפשר שלא שמע.

והו משנתנו כמונבז הו משום דסובר דהלכה כמונבז. אבל לר"ל היה קשה להרמב"ם
קושית התוס' (דף ס"ט ע"א) בד"ה אמר קרא.

ולתרין קושיא זו צריך לומר דר"ל ס"ל באמת הלכה פרבן אלא דמשנתו מוקי כמונבז
משום דס"ל שהיא גזה"כ ולפי זה יש פאן שלש דיעות, רב ושמואל סברי פרבן ומוקי
משנתנו פרבן פרש"י דהו מטעם דנדאי ישמע לכך בהפיר ולבסוף שכח דלא שייך
טעם זה באמת אינו חייב אלא אחת.

ור"י ס"ל הלכה כמונבז ובקרא ושמו בנ"י ישראל דהיינו שמירה לכל שבת אין הכרע
בדברי ר' יוחנן אי סובר פרש"י או פתוס' ורשב"ל ס"ל להלכה פרבן ומשנתנו מוקי
כמונבז משום דס"ל פתוס' שהו גזה"כ: ולכך בענין אי הלכה כמונבז אי פרבן קיימי
רב ושמואל ורשב"ל בחדא שיטה דהלכה פרבן ונהו ר' יוחנן יחיד גבי תלת ופסק
הרמב"ם פרבן ובהו פלוגתא דרש"י ותוס' אין הכרע בדברי ר' יוחנן לשום צד ודל ר"י
מהכא ונשאר רב ושמואל פרש"י ורשב"ל פתוס' ופסק הרמב"ם פרבן ושמואל.

דרשב"ל יחיד לגבייהו: דף ע"ב גמ' אמר רבא קצר וטחן וכו' אבל נודע לו על קצירם
וכו'. הנה יש לפנינו ב' פירושים בדברי רבא.

האחד הו פירוש רש"י דמה דקאמר אבל נודע לו על קצירה של זדון וכו' שנה נודע לו
תחלה ועליו הפריש קרבן. ואף שיש לנו לדקדק בזה.

למה ברישא קתני ונודע לו על ועל טחינה וכו' ובסיפא קאמר אבל נודע לו על קצירה
של זדון שבת וכו' ולא הזכיר הטחינה ג"כ הנה לי למימר הקצירה והטחינה אמנם הדבר
פשוט שאם נודע לו הקצירה והטחינה של זדון שבת תיקף מתחייב ב' קרבנות ופשיטא
דשוב אינו נפטר באחד ואין פאן רבותא שטחינה במקומה עומדת.

ואף שכתבו התוס' בד"ה נודע וכו' שיש לו ברירה להביא קרבן אחד או שתיים כפי אשר
פרש בשפתים בשעת הפרשה על מה הו מפריש. נלע"ד דשם בזית חלב כשנודע על
הראשון נתחייב קרבן אחד ואח"כ כשנודע לו על השני והשלישי תיקף הברירה בידו

להפריש על השני ולהפטר בקרבן אחד וגם הברירה ביזו להפריש על הראשון או על השלישי וממילא יתחייב עוד אחד.

אז הברירה ביזו. שמעולם לא נתחייב ב' קרבנות.

אבל פשנדע לו על הקצירה והטחינה של זדון שבת פראשונה ותיכף נתחייב בשני קרבנות שוב אף שיודע לו מקצירה וטחינה של שגגת שבת אין ביזו להפטר בקרבן א' ואפילו לאבי ולכה הנצרה רבא לומר בבבא השנית ונדע לו על קצירה לחוד ואפ"ה טחינה כנגדה במקומה עומדת ובזה הוא דפליג אביי ואמנם רש"י פירש בבבא ראשונה של רבא ונדע לו וכו' פלומר או על זו או על זו.

וא"כ גם בריש דברי רבא מייירי בנדע לו על אחד ואו על זו וכו' קאמר א"כ גם בסיפא הנה לי למימר ונדע לו על קצירה וטחינה של זדון שבת וג"כ נימא דמייירי בנדע לו על א' ואו על זו וכו' קאמר אף גם הא לא קשיא דבשלמא ברישא אין הפרש לדינא בין נדע לו על קצירה או על טחינה סוף סוף פלם נגרות בסבא אחת.

אבל בסיפא איך יאמר ונדע לו על קצירה או על טחינה שהרי יש הפרש לדינא שאם נדע לו על קצירה אז קצירה גוררת טחינה ושעמה. וטחינה השניה במקומה עומדת.

אבל אם נדע לו על הטחינה של זדון שבת. אז נהפוך הוא.

וטחינה גוררת טחינה וקצירה שעמה וקצירה השניה במקומה עומדת. וכיון שההפריש רב ביניהם לדינא איזה שנשארה במקומה לכה לא היה יכול לאחוז שניהו בלשון אחד ולומר נדע לו על הקצירה ועל הטחינה ועדיין יש לדקדק.

דהנה רש"י ותוס' נחלקו מה היא הגרירה דרש"י פי' דטחינה שעם הקצירה ראשונה היא הגרירה פיון שאין עיקר הקרבן משום קצירה דבהדה אחי וכו' ותוס' בד"ה גרירה דגרירה סברי דקצירה חשיב גרירה משום שיש חילוק בין שגגה דידה לשגגה של האחרת שזו בשגגת שבת וזו בשגגת מלאכות.

נדע דיש לומר דאפילו לדינא יש הפרש בין פירש"י לתוס' דהיכא שקצר וטחן בשגגת שבת ושגגת מלאכות ושוב קצר וטחן בזדון שבת ושגגת מלאכות דאילו לדעת התוס' לא מיקרי זה גרירה שבין פראשונה ובין באחרונה הוי שגגת מלאכות ואף שפראשונה הוי ג"כ מצורף שגגת שבת מ"מ אפתי בשגגת מלאכות שנה קצירה ראשונה לאחרונה.

וא"כ לדעת התוס' אין פאן גרירה כלל ובכל גונוי כולהו מתפריין אפילו נדע על קצירה אחרונה והפריש קרבן מתפטר קצירה ראשונה וטחינה שטעה וטחינה שכנגדה ולדעת רש"י הקצירה ראשונה מתפטר עמה כדן ב' זיתי חלב אבל שוב מה שאחר' מקרי גרירה פיון שלא עליה שיפרש עיקר הקרבן.

וא"כ הטחינה עמה מיקרי גרירה וטחינה שכנגדה מיקרי גרירה דגרירה. ואין לומר א"כ לשיטת רש"י הנה לי לרבא לומר בסגנון זה להראות שאפילו בזה ג"כ טחינה אחרונה במקומה עומדת ולאפוקי שלא נטעה לומר כסברת התוספות דנוקא היכא דשגגות חלוקין זה מזה מיקרי גרירה שתי תשובות בדבר.

חָדָא דְהָרִי מָרָא דְשִׁמְעָתָא הוּא רַבָּא וְהָרִי רַבָּא לְעִיל סְפוּקֵי מְסַפְקָא לִי וּבְעֵינָא מְרַב נְחֻמָּן
הַעֲלֵם זֶה וְזֶה בְּיָדוֹ אִם אֵינוֹ חֲתִיב אֶלְאָ אַחַת אוֹ חֲתִיב עַל כָּל א' וְא' וְאִם פֶּן אֵי נִימָא דְחֲתִיב
עַל כָּל א' וְא' א"כ בֵּין בְּשִׁנְגָה רֵאשׁוֹנָה וּבֵין בְּאַחֲרוֹנָה מִמ"נ חֲתִיב שְׁתֵּימָּם וְעוֹד דְּאָז הָיָה
מְקוֹם לְטַעוֹת בְּהִיפּוּד.

דְּדוּקָא הֵיכָא דְאֵין חֲלוּקִים כ"כ בְּשִׁנְגוֹת אִז קְצִירָה מְכַפְרַת קְצִירָה לְפִי שְׂאִין פֶּאן גְּרִירָה
פְּלִל. אֲבָל הֵיכָא דְחֲלוּקִין בְּשִׁנְגוֹת אֲפִילוֹ קְצִירָה אֵינָה גּוֹרְרַת קְצִירָה לְפִי שְׂאִין אוּמְרִים
פְּלִל גְּרִירָה וְכִסְבַּרַת רַבָּא בְּהֵיא דְחֻלְבּ וְחֻלְבּ.

לְכֹד הַנְּצָרָה לּוֹמֵר שְׂשִׁנְגָה רֵאשׁוֹנָה הֵיטָה בְּזוֹן מְלֹאכּוֹת וְאִפ"ה קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה
וּטְחִינָה שְׁעֵמָה: אֶלְאָ דְּזֶה אֵינוֹ. דְּאִיף אֲפִשֵׁר לְמִיטְעֵי דְּזֶה לֹא מִיְקָרִי פְּלִל גְּרִירָה א"כ לְמָה
טְחִינָה שְׂפִנְגָדָה בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת וְהָרִי אֵין פֶּאן חֲזִילוּק שְׁנִיגוֹת וְהַפְּל מִתְּכַפֵּר בְּלֹא גְּרִירָה
וְעוֹד שְׂהָרִי בְּהֵדִיא אֲמַר רַבָּא קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה וְכו' וְהָרִי דְּשִׁפִּיר מִיְקָרִי גְּרִירָה וְאִף
שְׂהֵתוּס' הַקְּשׁוּ בְּאַמַּת מְזָה עַל שִׁיטַת רַש"י וְהֵבִיאוּ רֵאָיָה לְשִׁיטַת ר"י דְּמָה שְׂקְצִירָה גּוֹרְרַת
קְצִירָה מִיְקָרִי גְּרִירָה מְלִשׁוֹן הַגַּמ' דְּקֹאֲמַר קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה מ"מ נִלְע"ד לְתַרְצֵי שִׁיטַת
רַש"י דְּלֹא יוֹקְשָׁה מְזָה עַל שִׁיטַת רַש"י.

דְּמִסוּף דְּבָרֵי רַבָּא בְּנוֹדַע לּוֹ עַל קְצִירָה שֶׁל זְדוֹן שְׁבַת דְּקֹאֲמַר קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה
וּטְחִינָה שְׁעֵמָה אֵין פֶּאן קוֹנְשֵׁיא דְּמִשׁוּם טְחִינָה שְׁעֵמָה נֶקֶט לְשׁוֹן גְּרִירָה אֶלְאָ נְדָאֵי עֵיקַר
קוֹנְשֵׁיַת הַתּוּס' עַל רַש"י הוּא מְרִישׁ דְּבָרֵי רַבָּא.

בְּנוֹדַע עַל קְצִירָה וּטְחִינָה שֶׁל שְׁנִיגַת שְׁבַת דְּקֹאֲמַר קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה וּטְחִינָה גּוֹרְרַת
טְחִינָה שְׂהֵנְפִירָה מְקְצִירָה לְקְצִירָה וּמְטְחִינָה וּטְחִינָה לְשׁוֹן גְּרִירָה וּלְדַעַת רַש"י נְשִׁמַּר
מְזָה וְלִכּוֹן פִּירֵשׁ דְּבָרֵי רַבָּא וְנוֹדַע לּוֹ עַל קְצִירָה וּטְחִינָה הֵינּוּ אוֹ עַל זֶה אוֹ עַל זֶה
וְהֵנָּה אִם נוֹדַע לּוֹ עַל הַקְּצִירָה אִז הַקְּצִירָה לְקְצִירָה לֹא מִיְקָרִי גְּרִירָה אֲבָל טְחִינָה לְטְחִינָה
מִיְקָרִי גְּרִירָה שְׂהָרִי עֵיקַר הַקְּרָבּוֹן לֹא עַל הַטְּחִינָה הַנְּפִרֵשׁ.

וְאִם נוֹדַע לּוֹ עַל הַטְּחִינָה לְחוּד אִז נִהְפּוּד הוּא שְׂטְחִינָה לְטְחִינָה לֹא מִיְקָרִי גְּרִירָה אֲבָל
קְצִירָה לְקְצִירָה מִיְקָרִי גְּרִירָה שְׂעֵיקַר הַקְּרָבּוֹן לֹא עַל הַקְּצִירָה הַנְּפִרֵשׁ וְא"כ שְׂפִיר קֹאֲמַר
רַבָּא קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה וּטְחִינָה גּוֹרְרַת טְחִינָה.

וְג"כ אוֹ זֶה קֹאֲמַר וְלְצַדִּידִים קֹאֲמַר שְׂאִם נוֹדַע לּוֹ עַל הַטְּחִינָה אִז קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה
וְאִם נוֹדַע עַל הַקְּצִירָה אִז טְחִינָה גּוֹרְרַת טְחִינָה וְאִף שְׂבִכְל דְּבָרֵי הַקְּדִים הַקְּצִירָה לְפִי
שְׂבִתְחַלַּת דְּבָרֵי אֲמַר קְצִירָה וְטַחֲסוֹן שׁוּב בְּכָל דְּבָרֵי הַקְּדִים הַקְּצִירָה אֲבָל עכ"פ גַּם לְרַש"י
קְצִירָה גּוֹרְרַת וְכו' דְּנֶקֶט דְּנוֹקָא הוּא וְגְּרִירָה הוּא.

וְא"כ לִיכָּא לְמִיטְעֵי וְלוֹמֵר דְּלְרַבָּא לֹא מִיְקָרִי זֶה גְּרִירָה. וְעכ"פ יֵצֵא מְדְּבָרֵינוּ שְׂגַם קְצִירָה
גּוֹרְרַת קְצִירָה וּטְחִינָה גּוֹרְרַת טְחִינָה דְּקֹאֲמַר רַבָּא הֵם פְּרִתֵי דְּסִתְרֵי אֶהְדְּדִי וְאִם זֶה מִיְקָרִי
גְּרִירָה זֶה לֹא מִיְקָרִי גְּרִירָה וְאוֹ אוֹ קֹאֲמַר וְאִפ"ה נֶקֶט רַבָּא וְנוֹדַע לּוֹ עַל הַקְּצִירָה וְעַל
הַטְּחִינָה וְהֵינּוּ אוֹ אוֹ וְאִף שְׂאִין הַגְּרִירָה שְׁוָה בְּהוּ.

א"כ גַּם בְּסוּף דְּבָרֵי בְּנוֹדַע עַל הַקְּצִירָה שֶׁל זְדוֹן שְׁבַת הֵנָּה לִי ג"כ לְמִימַר וְעַל הַטְּחִינָה
וְאוֹ אוֹ וְאִף שְׂאִין שְׁוִים בְּדִין שְׂאִם נוֹדַע הַקְּצִירָה אִז הַטְּחִינָה בְּמִקּוּמָה וְאִם נוֹדַע הַטְּחִינָה
אִז הַקְּצִירָה בְּמִקּוּמָה הָרִי גַּם בְּרִישָׁא אֵינָם שְׁוִים.

יש לומר דבשילמא ברישא בכל ענין הם שונים עכ"פ בדין דבכל ענין כולהו מתפפרי. אלא שההפך בטעם אם הקצירה מטעם שני זיתי חלב והטחינה מטעם גרידה או להפוך ובזה שינוי למימר או או אבל בנודע זדון שבת שחולקים בדין ממש אם הקצירה במקומה או הטחינה לא שינוי למימר או או וכל זה לפי פירוש רש"י בשמעתין דהאי אבל נודע לו על קצירה של זדון שבת דקאמר היינו שעלי הפריש הקרבן.

אבל לעד"נ נראה דאדלעיל קאי דבבא ראשונה דרבא אמר שבתחלה נודע על קצירה וטחינה של זדון מלאכות ואח"כ נודע על קצירה וטחינה על שתייהן של שגגת מלאכות והורה בזה דכולהו מתפפרי.

ועל זה סיים אבל נודע לו על קצירה של זדון שבת והינו ג"כ שבתחלה נודע לו על קצירה וטחינה של שגגת שבת כמו ברישא אלא שברישא נודע לו אח"כ על קצירה וטחינה של שגגת [צ"ל זדון] שבת ובסוף דבריו מיידי שבסוף לא נודע לו רק על הקצירה של זדון שבת לחוד.

אבל הטחינה לא נודע כלל אפילו לבסוף אז טחינה שפנגדה במקומה עומדת דס"ל לרבא דכשם שעיקר הפפירה בחטאת אי אפשר בלא ידיעה בתחילה דחטאת בעי ידיעה כה אפי' במה שמתפפר ע' גרידה ג"כ אי אפשר להתפפר בלא ידיעה ולא מטעם שיש חילוק בין גרידה לגרידה דגרידה כדמסיק בסוף אלא אין חילוק ולא מיידי פאן כלל מדין זה וכל דברי רבא בנודע תחילה על שגגת שבת שאין פאן גרידה דגרידה וטעם שטחינה במקומה הוא מטעם העלם הידיעה ואב"י סבר שם הטחינה אחת וכינן שנודע לו על טחינה אחת או הודע חטאתו מיקרי כאלו נודע גם על השניה כהי' סבור המקשה פירושא דשמעתא ועל זה מקשה ומי אית לי לרבא גרידה פירוש אפי' בנודע והלא בשלשה זיתי חלב בפלוגתא דאב"י ורבא וקאמר רבא הביא קרבן על השלישי שלישי ושני מתפפרי ראשון אינו מתפפר והרי הראשון כבר נודע קודם שאכל השלישי ואפ"ה סבר רבא דאינו מתפפר דלא ס"ל גרידה כלל אפי' בנודע ואב"י פליגי וס"ל גרידה אפי' בלא נודע שהרי אמר אפי' הביא על א' מהם נתפפרו כולם ובשילמא הביא על השלישי כבר נודע לו הראשון אבל כשמביא על הראשון יכול להיות שלא נודע לו השלישי עדיין ואפ"ה בכל ענין אמר אב"י נתפפרו כולם [ובזה אב"י דלא כר"י ולא כר"ל לקמן דלכ"ע פפירה מחלקת ויבואר לקמן [ע"ב] בדברינו על הרמב"ם] והנה הקשה דברי רבא אהדדי ומשני בתר דשמעה מאב"י סברה ועל זה מקשה אי הכי טחינה נמי תגרוך טחינה שהרי אב"י ס"ל דאפי' בלא נודע אמרי' גרידה כנ"ל ומשני אלא גרידה אית לי וכו' פירוש שעמה הודיענו שאין הפירוש בדברי רבא כמו שפירשתי ובאמת גם לרבא אין חילוק בין נודע ללא נודע דסברה מאב"י בהך דזיתי חלב אבל פאן הפירוש כמו שפירש"י בנודע על הקצירה של זדון שבת היינו שעליו הפריש ויש פאן גרידה וגרידה דגרידה וגרידה אית ליה וגרידה דגרידה לית לי ולכן מתחלה לא הקשה אי הכי טחינה נמי אף שלא אסיק אדעתיה לחלק בין חד גרידה לתרי מ"מ הי' סבור שהטעם משום העלם הידיעה משא"כ עתה שחידש לו שסברה מאב"י להך דזיתי חלב הקשה שפיר אי הכי וכו' והמציא לו שיש חילוק בין גרידה לגרידה דגרידה: דף ע"א ע"א גמ' מילתא דפשיטא לאב"י ורבא מיבעי' לר"ז הנה יותר הנה לי למימר מילתא דפשיטא לאב"י ורבא להך גיסא פשיטא

לי לרב אסי לאידך גיסא ועיין מהר"ם ונלע"ד שהרי יש לפנינו לפרש חלוקין לחטאת לאו למימר דחייב שתיים ממש קאמר אלא הכי קאמר חלוקין לחטאת שלא מיקרי לגמרי שגגה אחת אלא צריף לומר גרידה ונ"מ ששוב לא אמרינו גרידה לגרידה ולכך לא מיצטרפי ור"ז שהקשה וכל היכא דחלוקין וכו' מטעם ק"ו הקשה ומה בשני תמחויין לר' יהושע דחלוקין לגמרי אפ"ה מצטרפי ק"ו פאן שחלוקין רק להיות נקרא גרידה ולכך לא הי' יכול לומר דפשיטא לרב אסי לאידך גיסא דאדרבא רב אסי הוא ממש פרבא אבל ר"ז דמספקא לי' קשה פנין דהוא עצמו הנה סבור דאף תמחויין לר' יהושע דחלוקין ממש לחטאת מצטרפי א"כ למה נסתפק בטחון פחצי גרוגרת וכו' אם מצטרפי אלא ודאי שנסתפק אולי חילוק שגגת שבת עם שגגת מלאכות הוא ממש בשני מינין איסורין נפרדין כמו חלב ודם א"כ לפי ספק זה ודאי שמסופק ממילא אם שינה גרידה דבשני מינין איסורין ודאי לא אמרינו גרידה ולא שינה בהן גרידה כלל: דבעי ר"ז קצר וטחן פגרוגרת וכו' רש"י פי' דאו או קאמר או קצר או טחן.

והדבר יפלא דלמה אסו ר"ז שתייהן והיה די לו להזכיר אחת מהן והיה נ"ל דר"ז תרתי בעי מיני בעי מיני' בכל א' גרוגרת שלם אי חלוקין לחטאת ובחצי גרוגרת אי מצטרפי וכך הוא הבעי' קצר היינו כסתם קצירה שהיא פגרוגרת וטחן פחצי גרוגרת בשגגת שבת ונדון מלאכות וחסר וקצר ג"כ כסתם קצירה שהיא פגרוגרת וטחן פחצי גרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות מהו שיצטרפו הקצירה עם הקצירה להפטר בקרבן א' והטחינה עם הטחינה לחומרא להתחייב חטאת.

אלא דלפי זה שהוא שאל שתיים הוצרך להשיב לו שתיים והשיב לו חלוקין לחטאת ולא מצטרפי על הקצירה השיב דחלוקין לחטאת ועל הטחינה השיב דלא מצטרפי ואין לנו הכרח לומר דטעמא יהיב למילתא דבשביל זה שחלוקין לחטאת לבד דלא מיצטרפי אלא שבלא שום טעם פשוט לו הדין דלא מצטרפי וחלוקין לחטאת השיב לו על שאלתו וא"כ לא הקשה לו פלוג' וכלהיכא דחלוקין וכו' דהא קשה ונמרי' ר"ז לנפשיה הרי לפי סברתו אף במקום דחלוקין לחטאות מצטרפי א"כ מתחלה מה שאל מהו שיצטרפו אלא צריף לומר דאטו ליכא מידי דלא מצטרף והנה מסופק אולי גם זה לא מצטרף רק על תשובתו שהשיב חלוקין וכו' ויהיב טעמא למה אין מצטרפין בשביל שחלוקין על זה הקשה וכל היכא וכו' אבל לפי מאי שפירשתי דאיהו שאל שתיים והשיב לו שתיים א"כ נסתר השווא ששהקשה וכל היכא וכו' לכן נלע"ד דדוקא קצר וטחן הוא דמספקא לי' לר"ז אי חלוקין לחטאות אבל כשעשה בכל שגגה רק מלאכה אחת לא מיקרי גרידה וכמו שיבוא: ונקדים מ"ש התוס' בד"ה גרידה דגרידה וכו' דקצירה הגוררת קצירה מיקרי גרידה ואף דחלב וחלב לא מיקרי גרידה מ"מ קצירה וקצירה שאני שהאחד בשגגת שבת והאחד בזדון שבת.

והנה בני מו"ה שמואל שי' נסתפק אם בחלב וחלב דומיא דקצירה וקצירה דהיינו שאכל חתיכה חלב בשגגת איסור שלא ידע שחלב אסור ובזדון חלב שידע שחתיכה זו חלב ושוב אכל חתיכה חלב בשגגת חתיכה שלא ידע שחתיכה זו חלב ובזדון איסור חלב שידע שחלב אסור אם גם זה מיקרי ב' מיני שגגות ולא יתכפר בקרבן א' כי אם מטעם גרידה ולפי זה משכחת בחלב וחלב שמתפריים בלא גרידה כששניהם בשגגת איסור

או שניהם בשגגת חתיכה ומשפחת לה ב' זיתי חלב בהעלם אחד דבעי גרירה בשמחולקים באופן ההעלם האחד בשגגת חתיכה והשני בשגגת העלם.

ובזה אפשר לתרץ שיטת הרמב"ם שפסק בפ"ו משגגות ה' י"א הך דרבא דראשון ושני מתכפרים ושלישי אינו מתכפר ופסק בפ' ז' ה' יו"ד דקצירה גוררת קצירה והוא תרתי דסתרי אהדדי כדמשמע בשמעתין דקאמר בטר דשמעה מאבני סברה והכ"מ נדחק שם ביישוב הדברים והח"צ בתשובה סי' קס"ד קאמר דגרסינן אלא דגרירה אית ליה גרירה דגרירה לית לי ועכשיו הדר בי' ממאי דקאמר בטר דשמעה מאבני סברה אלא מחלק בין הנושאים והך דחלב מיקרי גרירה דגרירה וגם דבריו הם תפל בלי טעם ואמנם לדברינו א"ש מתחלה הי' סבור דהך דאכל שני זיתי חלב בהעלם אחת היינו ממש העלם של זה בהעלם של זה ואם פן אין פאן אלא גרירה אחת והקשה דרבא אדרבא ולבסוף קאמר אלא גרירה אית לי וכו' ואז מוקי הך דאכל ב' זיתי חלב באכל זית ראשון בהעלם חתיכה ואת השני בהעלם האיסור וקורא אותו העלם אחד שלא נודע שחטא ואז גם זית השני עם הראשון מיקרי גרירה כסברת התוס' שזה בשגגת איסור וזה בזדון איסור וא"כ השלישי הוא גרירה דגרירה.

ואת השלישי שוב אכל כמו העלם הזית הראשון והוא עם השני מיקרי ג"כ גרירה ולכך הביא על השלישי ראשון אינו מתכפר: ואמנם בגוף הסברה של בני מוהר"ש דגם בחלב וחלב מצינו חילוק שגגות האחד בשגגת איסור והאחד בשגגת חתיכה והשבת ל' דשאני שבת שיש הפרש בדין בין השגגות שבהן יש חילוק מלאכות ובהן אין חילוק מלאכות משא"כ חלב שאין הפרש שום דין בין שגגת חתיכה לשגגת איסור: ולפי זה נוכל לומר דגם בשבת לא מיקרי גרירה שגגת שבת ושגגת מלאכות אלא בעשה באמת ב' מלאכות בכל שגגה שאז באמת יש הפרש ביניהם אבל כשלא עשה בכל שגגה כי אם מלאכה א' לא מיקרי גרירה שאז אין הפרש בין שגגה לשגגה ובהן מתורץ קושית הרשב"א בתוס' ד"ה גרירה הנ' שהקשה על שיטת ר"י דמשפחת פלוגתא דאב"י ורבא בשלש קצירות ולפי מ"ש לא קשיא ולא מידי דבקצירה לחוד לא מיקרי גרירה כלל ונחזור לראשונות דלהכי נקט ר"ז קצר וטחן דדוקא כשעשה שניהם הוא דמספקא לי' אם מצטרף שבהן יש הפרש בין שגגה לשגגה לענין חילוק מלאכות וכנ"ל אבל כשעשה מלאכה אחת אין הפרש בין שגגה לשגגה לא מיקרי גרירה וליכא לספוקי בהא כלל: תוס' ד"ה גרירה דגרירה לית לי וכו' וקשה לרשב"א לפ"ז הני מצי למצוא פלוגתיהו דאב"י ורבא אפי' בשלשה קצירות כגון וכו'.

ע' מש"ל בגמ' ליישב קושית הרשב"א עוד נלע"ד ויתורץ ג"כ מה שהקשו התוס' בריש פירקין בד"ה כלל גדול וזה לשונם פי' בקונ' ימים שבנתיים הני דיעה לחלק שאי אפשר שלא ישמע בינתיים שאותו יום שבת הי' אלא שלא נזכר במלאכות וקשה להר"ר אליעזר דאמרי' בגמ' קצר וטחן כגורגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וזדון וקצר וטחן כגורגרת בזדון שבת ושגגת מלאכת קצירה גוררת קצירה אלמא אעפ"י שנודע לו קודם קצירה לאחרונה שאותו יום שבת הי' שהרי בזדון שבת קצר ואפ"ה לא הני דיעה וחשיב העלם אחת פניו שלא נודע שחטא שהרי סבור שהמלאכה מותרת: ואני אומר אי משום הא לא איריא דהרי משפחת תרי גונוי שבת.

או שאינו יודע שהיום שבת או שהוא תחילת ליל שבת סובר שעדיין לא חשיכה. וא"כ בשלמא בטועה שסובר שהיום הוא יום אחר ואינו שבת א"כ פאשר שוב קצר בזדון שבת ושגגת מלאכות שוב נודע לו ההעלם הראשון וכדעת רש"י שכששמע שהיום שבת אף שלא נזכר במלאכה הוי ידיעה לחלק.

אבל הכא מיירי בקוצר וטוחן בתחילת ליל שבת וסובר שעדיין לא חשיכה ונהו שגגת שבת שלו. ואחר שעה או שתיים שוב אינו מסתפק שאז נדאי כבר הוא שבת וקצר וטוחן בזדון שבת זה לא נודע לו ההעלם.

שגם עתה הוא סבור שקודם שעה בשעה שעשה בראשונה עדיין לא חשיכה ולכן הוא העלם א' ואינו חייב אלא חטאת אחת [וכמו כן מחלק הח"צ בתשובה סי' קס"ד בין ידיעה לידיעה בהא דאכל שני זיתי חלב בהעלם אחת ונודע לו על אחת וכמו שיבא לשונו לקמן ע"ב].

ומעתה יתורץ נמי קושית הרשב"א דהרי שניה שהיתה בשגגת מלאכות תיכף כשעשה שלישיית בזדון מלאכות נודע לו העלם השניה אלא שלא נזכר המעשה ונהו ידיעה לחלק.

וגם לאבני אי אפשר להתכפר השלישית אפילו עם השניה אלא שהתוס' הקשו זה על ר"י ור"י מדויל ידיה משתלם שהוא חולק במשנתנו על רש"י וסובר דזה לא מיקרי ידיעה ונהו מה שפכתתי לעיל לתרץ שיטת רש"י בריש פירקין דימים שפינתים הוי ידיעה שאי אפשר שלא שמע שהיום שבת והקשו התוס' מסוגיא זו דקצר.

וטוחן וכתבתי ששגגת שבת בשמעתין היינו שסבור שעדיין לא חשיכה. אלא דלפ"ז קשה איה קאמר מילתא דפשיטא לאבני ורבא מספקא לי' לר"ז.

ודלמא ר"ז באמצע יום שבת בעצם היום איירי שאז לא משפחת שגגת שבת כי אם בטועה שהיום הוא יום חול. וא"כ פאשר שוב קצר בזדון שבת הרי כאן ידיעת העלם הראשון.

לכן מחולקים לחטאת וזה הנה ספיקו של ר"ז. אם פרש"י דזה מיקרי ידיעה או כתוס' דבעינו ידיעת החטא ופשיט ליה פרש"י ואבני ורבא מיירי כמו שפכתתי לעיל שהנה מסופק אם חשיכה ליל שבת.

ולכן אינו מחולקים לחטאת. אמנם אי נימא כמוש"ל דלמאי דמסיק גרירה אית לי' וכו' הדר בי' ממאי דמתרץ לעיל בטר דשמעה מאבני סברה ומתחלה הנה סבור דהו דאכל שני זיתי חלב בהעלם אחת בהעלם אחת ממז איירי העלמו של זה פעלמו של זה ואין כאן אלא גרירה אחת ומקשה דרבא אדרבא.

ומסיק אלא גרירה אית ליה ומוקמינן להו דזיתי חלב דאכל זית ראשון בהעלם חתיכה והשני בהעלם איסור וכסברת בני שהבאתי לעיל דגם בחלב וחלב יש לחלק בין השגגות ולא יתכפרו כ"א מטעם גרירה [ולהכי הביא קרבן על הראשון שלישי אינו מתכפר דהוי גרירה לגרירה וכמוש"ל].

ולפי זה אי אפשר לומר דאבני ורבא סברי פשיטת רש"י דכשקצר בזדון שבת הרי כאן ידיעת העלם הראשון ומחולקים לחטאות דהא אי הו דזיתי חלב כשחלוקים בשגגות

מייירי א"כ פשאכל הוית השני בהעלם ההיפוף מהעלם הראשון ממילא נודע לו העלם הראשון אלא שלא נזכר באכילתו והיינו ממש מה שפכתב רש"י במשנתנו שזוה הוא חלוק לחטאת וא"כ אב"י ורבא סבירא להו.

שאפילו זה לא מיקרי חלוק לחטאות על זה קאמר מילתא דפשיטא כו' מספקא לר"ז: ע"ב גמ' ונודע לו ונזכר נודע לו ר"י אמר מחייב שמים וכ' רש"י בד"ה ונזכר נודע דהא דאב"י ורבא דאמרי לעיל ונודע לו על אחד מהם ונזכר ואכל אלמא דחדא הוא אי ס"ל פלוגתא דר"י ור"ל בקודם הפרשה אינהו דאמרי כר"ל ואי ס"ל לאחר הפרשה איהו מייירי קודם הפרשה נודע על השני ודברי הפל אין חלוקין לחטאות עכ"ל רש"י.

והנה שביק רש"י פלוגתא דרבא ואב"י בקצירה וטחינה הקדום בסוגיא. ואחז פלוגתא דזיתי חלב המאוקר.

ולא עוד. אלא דאיכא למימר אפילו להיפוף דזיתי חלב לא קשיא כלל ואתי שפיר אפי' אליבא דר' יוחנן ומקצירה וטחינה הוא דקשיא והוא דאיכא למימר דאף ר' יוחנן דאמר חייב שמים אבל מודה הוא דמטעם גרידה הוא מתכפר באחת שאם לא נודע לו כלל רק על שתייהן פאחת אז מתכפר הראשון והשני בקרבן א' שמעולם לא נתחייב יותר אבל פאן נתחייב שמים ומצד גרידה הוא דמתכפר ונ"מ שאם אכל אח"כ כזית בהעלמו של שני שוב אין מתכפר משום דהנה גרידה לגרידה ולפי זה כדמסיק לעיל דגרידה אית ליה לרבא גרידה דגרידה לית לי' שוב אין הכרח לומר בטר דשמעה מאב"י סברה אלא דרבא סבר דידיעות מחלקות כר' יוחנן וא"כ הכזית השני אינו מתכפר עם הראשון אלא ע"י גרידה וממילא השלישי הוא גרידה דגרידה.

משא"כ בקצירה וטחינה דנדאי מייירי רבא במאי דקאמר ונודע לו על הקצירה והטחינה היינו או על זה או על זה כמו שהוכחתי לעיל מדאמר קצירה גוררת קצירה ואי בנודע על שתייהן אין פאן גרידה כלל לדעת רש"י.

וא"כ דמייירי או על זה ואי ס"ד דרבא סבר דידיעות מחלקות אם פן הטחינה ראשונה בעצמה צריף גרידה שיהי נודע לו על הקצירה ואיף גוררת טחינה אחרונה ונהרי הוי גרידה לגרידה: ואומר אג"י אדרבה זהו טעמו של רש"י שלא הקשה מקצירה וטחינה דכאן שפיר יש לומר רבא כר' יוחנן ור"י חייב שמים קאמר מצד הדין דלא מייחשב ב' זיתי חלב בהעלם א' אבל מ"מ מודה שמתכפר בגרידה וכנ"ל ובנודע על קצירה ועל טחינה דקאמר רבא היינו על שתייהן יחדיו והקרפן על שניהם מפריש והא דקאמר קצירה גוררת וכו' היינו מטעם זה עצמו אף שהקצירה הראשונה והאחרונה היו בהעלם א' מ"מ הרי נודע לו ונזכר נודע לו והידיעה מחלקת בין קצירה וטחינה ראשונות לאחרונות.

ולכך צריף גרידה. אבל בזיתי חלב הנה בין הראשון להשני היתה ידיעה מחלקת שיהי נודע לו על הראשון ועדיין השני הי' בהעלם מפניו.

אבל הידיעה שבין העלם השני והשלישי לא נזכר כלל ואם פן בכל גונוי מייירי אפילו נודע על השני והשלישי כאחד וכן פירש הר"י בי רב ע' בכ"מ פ"ו משגגות הלכה י"א ואם פן הביא קרבן על השלישי שני מתכפר בלי גרידה שיהי בהעלם א' אכלם ובידיעה אחת נודעו לו ואם פן למה ראשון אינו מתכפר מטעם גרידה.

אֵלָא וְדַאי דְלִית לִי לְרַבָּא כְּלָל בְּהַד דְזִיתִי חֵלֵב וְאִם כּוֹן הִבִּיא קְרַבְּוֹן עַל הִרְאָשׁוֹן לְמַה שְׁנִי מִתְּפָרָה וְהָרִי יְדִיעוֹת מְחַלְקוֹת וְגִרְיָה לִית לִי כְּלָל אֵלָא וְדַאי דְסוּבְרָ יְדִיעוֹת לָא מְחַלְקִי וְשִׁפִּיר הִקְשָׁה רִש"י מִזִּיתִי חֵלֵב דְּוָקָא אָמְנָם לְפִי מֵאִי שְׁפִירִישְׁתִּי אָנִי לְעִיל דְּבָרִי אַבְיִי דְאַפִּי הִבִּיא עַל א' מִהוֹן גְּתִפְּרוּ כּוֹלָם הִזְיָנוּ אִפִּי בְּלֹא יְדִיעָה כְּלָל שְׁהָרִי אָמַר אִפִּי הִבִּיא וְכו' גְּתִפְּרוּ כּוֹלָם.

וְכִשְׁהִבִּיא עַל הִרְאָשׁוֹן עֲדִינָן לֹא נוֹדַע לּוֹ עַל הַשְּׁלִישִׁי וְאַפ"ה בְּכָל עֲנָנָן אָמַר אַבְיִי גְּתִפְּרוּ כּוֹלָם וְהִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוּכְתָא דְאַבְיִי וְרַבָּא דְלֹא כְּמֵאֵן. דְּהָא אָף לְרִשְׁב"ל כְּפָרָה מִיָּהוּ מְחַלְקָת וְלִר"י יְדִיעָה אוֹ הִפְרָשָׁה לְחֻד מְחַלְקָת וְכ"ש כְּפָרָה וְנִעְמָד ג"כ עַל דַּעַת רַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם בַּפ"ו מְשַׁנְּגוֹת הֶלְכָה ט' שְׁפָסַק לְהַד דַּר' יוֹחָנָן דִּידִיעוֹת מְחַלְקִי וּבִהֶלְכָה י"א שְׁפָסַק לְהַד דְּרַבָּא דְשְׁנִי זִיתִי חֵלֵב רִאשׁוֹן וְשְׁנִי וְכו' וְהִנֵּה הִכ"מ כְּתִב דְּבִהֶלְכָה ט' מִיָּרִי שְׁנוֹדַע וְחִזַּר וְנוֹדַע גַּם הַשְּׁנִי לְכַד חֲזִיב ב' אֲבָל בְּהֶלְכָה י"א מִיָּרִי שְׁלֹא נוֹדַע הַשְּׁנִי עַד לְאַחַר כְּפָרָה וְעָדִיף יוֹתֵר לִר' יוֹחָנָן אָף דְּלִרִישׁ לְקִישׁ גֶּרַע וְהִנֵּה עַל דְּבָרִי [קְשָׁה] לְמַה בְּהִבִּיא קְרַבְּוֹן עַל הַשְּׁנִי גְּתִפְּרוּ כּוֹלָם הָרִי אִם הִבִּיא עַל הַשְּׁנִי בְּדַאי נוֹדַע לּוֹ הַשְּׁנִי קוּדָם שְׁהִקְרִיב וְהִרְאָשׁוֹן כְּבָר נוֹדַע לּוֹ קוּדָם שְׁאֲכַל הַשְּׁלִישִׁי.

וְא"כ הִרְאָשׁוֹן וְהַשְּׁנִי נוֹדַע וְחִזַּר וְנוֹדַע קוּדָם כְּפָרָה הוּא. וְאִין לֹא מִיָּרִי שְׁחִזַּר וְשָׁכַח הִרְאָשׁוֹן קוּדָם שְׁהִבִּיא הַכְּפָרָה עַל הַשְּׁנִי וְכֵן פִּירְשׁוּ הַמְּפָרָשִׁים מְדִסְיִים הֶרְמֵב"ם וְכִשְׁיִנְוֹדַע לּוֹ עַל הִרְאָשׁוֹן וְעַל הַשְּׁלִישִׁי עֵינָן שָׁם.

מ"מ אָמַר אָנִי שְׁנָה לֹא מְפָנִי לְהַחְלִישׁ הַיְדִיעָה שְׁכָבֵר הִנֵּה לּוֹ שְׁהָרִי אִין טַעַם לְדְבָרִי הִכ"מ לֹא מִיָּרִי שְׁאֲחַר הַכְּפָרָה קִיל טְפִי וְצָרִיף תְּבַלִּין לְתַבֵּל דְּבָרִי מִטַּעַם דָּאִם לֹא נוֹדַע לּוֹ א"כ מְעוֹלָם לֹא נִתְחַזְּבִיב חֲטָאֵת עַל הַשְּׁנִי דְּבַחְטָאֵת כְּתִיב אוֹ הוֹדַע וְכִינָן שְׁעֲדִינָן לֹא נִתְחַזְּבִיב הוֹעִיל הַכְּפָרָה שְׁלֹא יַחֲוִל עָלָיו הַחֲזִיב אֲבָל נוֹדַע וְחִזַּר וְנוֹדַע כְּבָר נִתְחַזְּבִיב בְּב' חֲטָאוֹת וְלֹא פָקַע חֲזִיבוֹ וְאִם כֵּן אִם כְּבָר נוֹדַע כְּבָר חָל עָלָיו הַחֲזִיב וּמַה בְּכַד שְׁחִזַּר וְשָׁכַחוּ בְּשָׁבִיל זֶה לֹא פָקַע חֲזִיבוֹ וְהַחֲכָם צָבִי בְּתַשׁוּבוֹתָיו ס' קס"ד תִּירָץ וְכֵן הוּא בְּקִרְיַת סְפָר לְחַלְקֵי בֵּין יְדִיעָה לִידִיעָה וְאִם אֲכַל שְׁנִי זִיתִי חֵלֵב בְּהַעֲלָם אֲחַד שְׁנָה בְּשִׁנְיָהֶם דְּהִינָנוּ שְׁנִיָּהֶם בְּהַעֲלָמָת אִסּוּר חֵלֵב שֶׁהִי סְבוּר בְּכָל פַּעַם שְׁחֵלֵב מִוֹתֵר אוֹ שְׁנִיָּהֶם בְּהַעֲלָם חֲתִיכָה וְאֲכַל שְׁנִיָּהֶם מְחַתִּיכָה א' א"כ כְּשִׁנְוֹדַע לּוֹ עַל אֲחַד מֵהֶם מִמִּילָא נוֹדַע לּוֹ גַּם עַל הַשְּׁנִי יְדִיעַת הַהַעֲלָם הִרְאָשׁוֹן אֵלָא שְׁעַתָּה שְׁכַח הַמַּעֲשָׂה וּמִמִּילָא עכ"פ שְׁנִיָּהֶם מִיִּשְׁףָּה שְׁיִיכִי בִידִיעָה זֹ לְכַד אִינָה מְחַלְקָת לְחֲטָאֵת וּבִידִיעָה כְּזוֹ מִיָּרִי אַבְיִי וְרַבָּא אֲבָל ר"י וְרִשְׁב"ל מִיָּרִי בְּשְׁנִי חֲתִיכוֹת נִפְרָדוֹת וְשְׁנִיָּהֶם בְּהַעֲלָם שְׁהִי סְבוּר שְׁהֵם שְׁלֵשׁ שְׁוֹמָן וְכִשְׁנוֹדַע לּוֹ עַל אַחַת שְׁהִיָּתָה חֵלֵב אִין כָּאֵן יְדִיעָה מִהַשְּׁנִית כְּלָל יְדִיעָה כְּזוֹ מִפְרָדָת אוֹתָן וּמְחַלְקָת לְחֲטָאוֹת וְכֵן כְּשִׁאֲכַל אַחַת בְּהַעֲלָם אִסּוּר שְׁלֹא יַדַּע שְׁחֵלֵב אִסּוּר וְאֲכִילָה מְחַתִּיכָה אַחֲרַת בְּהַעֲלָם הַתִּיכָה שְׁלֹא יַדַּע שְׁחַתִּיכָה זֹ הִיא חֵלֵב כְּשִׁנְוֹדַע לּוֹ הַהַעֲלָם הִרְאָשׁוֹן וְיוֹדַע שְׁחֵלֵב אִסּוּר אִפְתִּי לֹא נוֹדַע לּוֹ כְּלָל הַעֲלָם הַשְּׁנִי וְלָכֵן מְחַלְקָת לְחֲטָאוֹת: וְעַל זֶה הִקְשִׁיתִי דְּהֶרְמֵב"ם מְסִיִּים בְּהֶלְכָה ט' וְיִרְאֶה לִי שֶׁה"ה בְּפַעֲלוֹת וְאָף שֶׁה"מ מְסַתְּפָק אִי קָאִי עַל הַסִּיפָא שְׁאִם נוֹדַע לּוֹ כְּאַחַת אִינוּ חֲזִיב אֵלָא אַחַת וְעַל זֶה קָאֻמַר שְׁיִרְאֶה לִי שֶׁה"ה בְּפַעֲלוֹת.

אָף שֶׁא"א לְבַעוֹל שְׁתִּי בְּעִילוֹת בְּב"א אִין פִּירוּשׁוֹ נִרְאֶה שְׁאִיף כְּתִב שְׁיִרְאֶה לִי שֶׁה"ה בְּפַעֲלוֹת וְהָרִי כְּבָר פִּירְשׁ הַדִּין בְּפִירוּשׁ בְּרִישׁ הֶלְכָה ה' וְאֲדַרְבָּא בְּרִישׁ פֶּרֶק ו' כְּתִב דִּין

שגגות המאכלות פדין שגגת הבעילות: אלא ודאי כפי' השני של הכ"מ דקאי על ידיעות מחלקות וקאמר שגם בבעילות ידיעות מחלקות לחייב שתי' נהרי בבעילות ליכא לאוקמי בגופי' מחלקים שא"כ בלא"ה חייב שתיים שגופים מחלקים וא"כ קאי על גוף אחד והיכי משפחת פאן ידיעה פי אם שנודע לו שהיא ערוה ושהיא אסורה ממילא נודע לו גם ההעלם שהי' לו בבעילה השניה רק ששכח המעשה ואפ"ה ידיעה כזו מחלקת: ונלע"ד דשפיר משפחת לה והוא עפ"י מ"ש לעיל דתרי גונוי שגגת שבת הוי או שאינו יודע שהיום שבת או שהוא תחילת ליל שבת וסובר שעדיין לא חשקה דבטועה שסובר שהיום הוא יום אחר ואח"כ חזר קצר וטחן בזדון שבת א"כ נודע לו ההעלם הראשון וכדעת רש"י שפשפשמע שהיום שבת אף שלא נזכר במלאכה הוי ידיעה לחלק ולהכי אמרי' לעיל בריש פירקין דחייב על כל שבת דא"א שלא שמע וכו'.

ושגגת שבת דשמעתין היינו שסבור שעדיין לא חשקה וכשחזר וקצר בזדון שבת עדיין לא נודע העלם הראשון ולהכי אינו מחלק לחטאות: והנה לכמ"ש משפחת גם בשבת ידיעה גמורה המחלקת.

פגון שקצר בליל שבת בשגגת שבת שהי' סבור שעדיין הוא יום. ושוב קצר אחר שעה בזדון שבת ושגגת קצירה ושוב נודע לו על קצירה שניה שאסורה עדיין לא נודע לו פלוג מהעלם הראשון שהי' סבור שבאותו שעה עדיין לא חשקה ליל שבת.

ולפי זה גם בבעילות אמה מוצא פן. ששגג בנדה והנה סבור שהיום טהורה היא ושוב שכב עם אותה הנדה בעצמה אחר יום ואף שנודע לו שהיתה נדה בראשונה אפתי יכול להיות שבשניה היתה טהורה שכבר טבלה וכן באחות אשתו שסבור שכבר מתה אשתו ושכב עם אחותה ואחר זמן שוב שכב עמה ואף שנודע שהיתה אשתו בחיים בראשונה אפתי ההעלם השני קיים וכן באשת איש: דף ע"ב ע"ב גמ' איתמר נתפנין להגביה תלוש וכו' לרש"י היינו תלוש ממש וחתף מחובר.

אבל אם תלוש שהי' סבור שהוא תלוש ונמצא שהוא עצמו מחובר לרש"י זהו שוגג גמור וזה מבואר ברש"י במס' שבועות (דף י"ט ע"א) בד"ה פרט למתעסק וכן בכריתות (דף י"ט ע"ב) בד"ה מתעסק בחלב ואמנם דברי רש"י שם אחר זה בד"ה מתעסק בעריות פגון שפכנין לבוא על אשתו נדה וסבור טהורה היא וכו' הוא תמוה שגם זה הוא ממש חתיכה של חלב וסבור שהוא שונן שכתב רש"י שהוא שוגג.

וילדעתי ט"ס הוא ברש"י וצריף להיות טהורה ואשתו נדה ונשמטה הטהורה ובאה הנדה וכמ"ש רש"י גבי אשתו ואחותו] ודעת תוס' דזה מיקרי מתעסק וכן חתיכה חלב וסבור שהוא שונן לדעת התוס' הוא מתעסק וצריף שוב לחלק מה בין זה לשגגת שבת שסבור זה שהיום חול ומה לי אם טועה בחתיכה וסובר שהוא של היתר או טועה בהיום ושוכח שהוא יום המותר וצריף לומר שזה שטעה ביום וסובר שהוא יום חול הוא טועה בדבר שכל העולם יודעים שאינו כמו שהוא חושב ועיין בכריתות (דף י"ט ע"ב) בתוס' ד"ה דהא וכו': אמר רבא מנא אמינא לה דתניא חומר שבת וכו' הנה לשיטת התוס' נחא שבהיא רבא רביא מברייתא ולמה לא הביא משנה דכריתות (דף י"ט ע"א) למה נאמר בה פרט למתעסק דהוה מוקמינו בנתפנין לזה וחתף מדבר אחר.

דהיינו מתעסק דשמואל ואף דשמואל מפיך לה ממלאכת מחשבת ושם ממשנה מפיך לה מבה. הנה אמינא דר"א באמת לא ס"ל הא דשמואל ולא דריש מלאכת מחשבת וכדעת רש"י באמת שם בכריתות (דף י"ט ע"א) בסוגיא דגמ' שם ולכן הביא מברייתא שגג בלא מתפנין ועל פרחין מייירי באותו חתיכה דאל"כ דמייירי בחתיכה אחרת ממ"נ איך מייירי אי דשניהם דאיסורא לא שייך לקרותו בלא מתפנין וכמו"ש התוס' בד"ה אלא לאו.

ואי מייירי מהיתר לאיסור ובחתיכה אחרת והנה לפי מאי שדקדקתי בלשון רבינו הגדול הרמב"ם בפ"א משבת הלכה ח' כל המתפנין לעשות מלאכה ונעשית מלאכה אחרת שלא נתפנין לזה פטור וכו' וק"ו אמתפנין לאיסור קל ונעשה איסור חמור שהוא פטור וכו' נתפנין לעשות דבר המותר ונעשה דבר אחר פגון שנתפנין לחתוך תלוש וחתך מחובר אינו חייב פלום עכ"ל.

דוק בלשון הזהב של רבינו הגדול דבהנה תרי גונוי דרישא כתב פטור ובכבא שלישיית כתב אינו חייב פלום דלא שייך בו לשון פטור דמשמע שעשה איזה איסור אלא שהוא פטור אבל לא שייך עליו שם פטור דלאו פלום הוא ועפ"י זה תבין קושיות הלח"מ שם עיין שם.

אבל באמת הנלע"ד דהרמב"ם פירש פלוגתא דאב"י ורבא באותו תלוש עצמו נמצא מחובר. לכה שייך לומר לשון פטור.

אבל מתלוש למחבר אחר אפילו לשון פטור לא שייך. ולקמן יתבארו דברי הרמב"ם. אבל מה שצריך לנו עכשיו דנתפנין פנין לדבר המותר ועשה דבר האסור ובדבר אחר לאו מידי הוא ולא שייך לשון פטור וק"ו דלא שייך למימר שגג דלאו מידי עביד. וא"כ ברייתא דקאמר שגג בלא מתפנין אי מייירי בחתיכה אחרת איך קורא אותו שוגג. אלא ודאי דמייירי באותה חתיכה ואמנם לשיטת רש"י דבחתך מחובר אחר איירי צריך ליישב.

למה לו להביא ברייתא ולא הביא משנה דכריתות ונלע"ד ויבאר ג"כ דברי הגמ' דקאמר לקמן. שגג בלא מתפנין היכי דמי דסבור דשפן הוא וכו' והדבר תמוה.

וכי נעלם מרבא שייכול אב"י לאוקמי בסבור רוק הוא ובלעו. ובשבת נתפנין להגביה וכו' וא"כ איך הביא סיעתא מזה כלל ולמימר דרבא ס"ל דברוק הוא ובלעו אפי' בחלב פטור וס"ל דלא מהני טעמא דנהנה אלא היכא דמתפנין מיהו לאכילה א"כ יקשה עלינו דברי הרמב"ם בפ"ב משגגות הלכה ז.

השוגג בלא פנונה בעריות או במאכלות אסורות חייב חטאת בשבת פטור מחטאת. כיצד היה מתעסק עם אשה ובעלה בלא פנונה לבעילה ונהרי היא ערוה עליו דימה שנה שפיו רוק הוא ובלעו בלא פנונה לשום אכילה בעולם ונהרי הוא חלב ה"ז חייב חטאת.

נתפנין להגביה התלוש וחתך את המחובר בלא פנונה לחתיכתו ה"ז פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה כמו שביארנו במקומו עכ"ל הרמב"ם ונהרי שפסק ברובו ובלעו חייב ואי

ס"ד דלרְבָא פְטוּר אִיךְ פְּסוּק פְּאַבְיִי דְלָא פְּרָבָא [וע' לקמן]: ונלע"ד דהנה רש"י במס' פְּרִיתוֹת (דף י"ט ע"ב) ד"ה אפי'.

פְּתַב דְּאַבְיִי וְרָבָא לִית לְהוּ דְשִׁמוּאֵל פְּלָל וְלָא ס"ל מְלָאכְתָּא מְחַשְׁבַּת פְּלָל. וְכָל פְּלֹגְתִּינְיָהּ דְּאַבְיִי וְרָבָא בְּדַרְשָׁה דְּבָה דְּדַרְשִׁינָן פְּרִט לְמַתְעַסְק.

וְנִרְאָה דְרִש"י לְשִׁיטְתוֹ דְּאִיהוּ סְבִירָא לִי דְאִם סְבִירָא שְׂוֵא שְׂוֵא וְהוּא עֲצָמוּ חֵלְבָא שְׂוֵא שְׂוֵא שְׂוֵא גְמוּר. וְכַמְבֹּרָא בְּדַבְרֵי בְּמַס' שְׂבֻעוֹת (דף י"ט ע"א) וְכֵן בְּפְרִיתוֹת גְּבִי תִּינּוֹקַת פְּתַב שְׂאֵם טַעְהָ בְּאוֹתוֹ תִּינּוֹק עֲצָמוּ וְסְבוּר שְׂזַמְנוּ הַיּוֹם זְהוּ שְׂוֵא גְמוּר וְלְהַכִּי מְפָרֵשׁ רִש"י גַם סְגִיָּא זֶה בְּתִלּוּשׁ וְחַמְדָּא מְחַוְּבָא אַחַר [וכמוש"ל].

וּא"כ הִיא גּוּפִי קְשָׁה לְפִלְגֵי אִפִּי מְחַוְּבָא לְמְחַוְּבָא וְרָבָא לְפְטוּר מְטַעַם מְלָאכְתָּא מְחַשְׁבַּת. אֲלָא וְדַאי דְאַבְיִי וְרָבָא תִּרְנַיִהוּ לִית לְהוּ הָא דְשִׁמוּאֵל דְּאָמַר מְלָאכְתָּא מְחַשְׁבַּת אֶסְרָה תוֹרָה וְזֵהוּ טַעְמוֹ שֶׁל רִש"י דְפִי בְּפְרִיתוֹת דְּאַבְיִי וְרָבָא לִית לְהוּ מְתַעַסְק אֲלָא מְהִיטֵר לְאִסּוּר וְאַמְנָם פְּלֹגְתִּינְיָהּ דְּאַבְיִי וְרָבָא הוּא בְּדַרְשָׁה דְּבָה וְכַמּוֹ שְׂפִי רִש"י בְּהִדְיָא בְּשִׁמְעִינָן.

וְהִנֵּה רָבָא סוֹבֵר בְּרוּק וּבְלָעוּ לְחַלְקֵי בֵּין הַפְּרָקִים שְׂאֵם הִי חֵלְבָא בְּפִי וְסְבוּר שְׂוֵא רוּק הוּא וּבְלָעוּ שְׂנַתְפּוּיָן עַכ"פ לְאוֹתוֹ דְּבָר אֲלָא שְׂלָא נְתַפּוּיָן לְשׁוּם אֲכִילָה שְׂוֵא סְבוּר שְׂוֵא רוּק בְּזָה מְהִי טַעְמָא דְנִהְיָה לְחִיבּוֹ אֲבָל אִם הִי בְּפִי רוּק וְגַם חֵלְבָא וְנְתַפּוּיָן לְבָלְעֵי הַרוּק וְנִזְדַּמְן לֹא הַחֵלְבָא וּבְלָעוּ שְׂלָא נְתַפּוּיָן לֹא לְשׁוּם אֲכִילָה וְלֹא לְאוֹתוֹ דְּבָר פְּלָל וּבְזָה סוֹבֵר רָבָא שְׂגַם בְּחֵלְבִים וְעַרְיוֹת פְּטוּר וּמַעְתָּה צְדָקוֹ דְּבָרֵי רָבָא דְּרָבָא לִית לִי דְשִׁמוּאֵל וְכָל עֵינְךָ הַפְּטוּר לְרָבָא הוּא מְטַעַם בְּהָ פְּרִט לְמַתְעַסְק.

וְזֵה לֹא שְׂוֵא בְּנְתַפּוּיָן לְאוֹתוֹ דְּבָר עֲצָמוּ כְּגוֹן תִּלּוּשׁ וְנִמְצָא מְחַוְּבָא וְסוֹבֵר רָבָא דְאַפִּילוּ נְתַפּוּיָן לְהַגְבִּיָּה אֵת הַתִּלּוּשׁ וְנִמְצָא שְׂוֵא מְחַוְּבָא חִיבּוֹ בְּאוֹתוֹ דְּבָר עֲצָמוּ וְאַף שְׂוֵא וְדַאי אִינוּ מְלָאכְתָּא מְחַשְׁבַּת כִּינּוֹן שְׂלָא נְתַפּוּיָן לְחַתִּיכָה פְּלָל רָבָא לִית לִי מְלָאכְתָּא מְחַשְׁבַּת.

וּמִמִּילָא ע"כ בְּרִייתָא דְפּוֹטֵר בְּשַׁבַּת שְׂגַג בְּלֹא מְחַוְּבָא לֹא בְּאוֹתוֹ דְּבָר עֲצָמוּ מִיִּירֵי אֲלָא מִיִּירֵי בְּתִלּוּשׁ וְנִמְצָא [אוּלַי צ"ל וְחַמְדָּא] מְחַוְּבָא וּבְזָה סוֹבֵר דְּכִיּוּצָא בְּזָה בְּרוּק וּבְלָע חֵלְבָא פְּטוּר ג"כ.

וּא"כ עַל פְּרָחִין לֹא מְשַׁפְּחַת שְׂוֵא חִיבּוֹ אֲלָא שְׂרָצָה לְאַכּוֹל חַתִּיכָת שְׂוֵא וְנִזְדַּמְן לֹא חֵלְבָא שְׂנַתְפּוּיָן מִיִּהַת לְאַכִּילָה וְאַף שְׂנַתְפּוּיָן לְאַכִּילָת דְּבָר הִיטֵר מ"מ חִיבּוֹ שְׂפֵן נִהְיָה וּא"כ כִּיּוּצָא בְּזָה בְּשַׁבַּת נְתַפּוּיָן לְחַתְנוּךָ תִּלּוּשׁ וְחַמְדָּא מְחַוְּבָא פְּטוּר.

וּלְכָךְ שְׂפִיר קָאֵמַר מְנָא אֲמִינָא לֵה וְאַבְיִי ס"ל דְּבְחֵלְבִים וְעַרְיוֹת אִפִּי לֹא נְתַפּוּיָן לְאוֹתוֹ דְּבָר עֲצָמוּ רַק לְדְבָר אַחַר וְגַם לֹא נְתַפּוּיָן לְאַכִּילָה וּבְעִילָה פְּלָל אִפִּי מְהִי טַעְמָא שְׂפֵן נִהְיָה לְחִיבּוֹ וּא"כ מִיִּירֵי בְּרִייתָא בְּנְתַפּוּיָן לְהַגְבִּיָּה תִּלּוּשׁ וְחַמְדָּא מְחַוְּבָא וְאַפ"ה בְּכִיּוּצָא בְּזָה בְּחֵלְבָא וְרוּק חִיבּוֹ: וּבְזָה נְעַמּוּד עַל דַּעַת רַבִּינוּ הַגְּדוֹל הַרְמַב"ם פ"ב מְשַׁגְּוֹת שְׂהַבְּאֵתִי לְעִיל הַשׁוּגָג בְּלֹא פְּנִיָה וְכו' דִּקְרָא שְׂוֵא שְׂבִפִּי רוּק הוּא וּבְלָעוּ בְּלֹא פְּנִיָה לְשׁוּם אֲכִילָה בְּעוֹלָם וְהִירֵי הוּא חֵלְבָא ה"ז חִיבּוֹ חֲטָאֵת נְתַפּוּיָן לְהַגְבִּיָּה הַתִּלּוּשׁ וְחַמְדָּא אֵת הַמְּחַוְּבָא בְּלֹא פְּנִיָה לְחַתִּיכָתוֹ ה"ז פְּטוּר מְלָאכְתָּא מְחַשְׁבַּת אֶסְרָה תוֹרָה וְכו' עכ"ל.

והנה דברי הרמב"ם הללו כבר נתקשה בהם הרב הכ"מ במ"ש נתפנון להגביה תלוש וחתה את המחנך בלא פגנה וכו' פטור דמשמע מזה דוקא נתפנון להגביה דלא נתפנון לתתיכה כולל הוא דפטור.

הא נתפנון לחתנה את התלוש וחתה המחנך חייב והיינו פאביי ולא כרבא וקשה איך שבת דברי רבא ואחז דברי אביי ועוד שסותר דברי עצמו שבפ"ז משגגות הלכה י"א פתב דמתפנון לחתנה את התלוש וחתה את המחנך אע"פ שנתפנון לתתיכה הואיל ולא עשה מחשבתו פטור מן החטאת שנה פמתעסק ולא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת כמו שביארנו כמה פעמים עכ"ל הרי שפסק אפילו נתפנון לחתנה התלוש ג"כ פטור והכ"מ בפ"ב נדחק בזה: והנלע"ד בזה דבר הלמד מענינו.

והרמב"ם מחלק בין הפרקים וס"ל שאם מתפנון לאותו דבר עצמו ודומה שהוא תלוש ונמצא מחנך בזה אינו פטור אלא אם לא נתפנון לתתיכה כולל רק להגביה אבל נתפנון לתלוש זה וחתה מחנך אחר בזה אפ"ל נתפנון לתתיכה כיון דלתתיכה דהתירא נתפנון זה שנתפנון לו באמת הי' היתר פטור כיון שלא נתפנון לתתיכה דאיסורא ודבר זה מתקבל מאוד: אלא דצריכין אנו להבין לעמוד על דעת רבינו איך הנה מפרש פלוגתא דאביי ורבא.

אם הנה מפרש כשיטת התוס' דאביי ורבא פליגי בתלוש ונמצא מחנך אפ"ל בזה פטור רבא אפ"ל במתפנון לחתנה א"כ איך יפסוק הרמב"ם דלא כרבא. ואם מפרש פלוגתא דהוה פירש"י דמירי בתלוש אחר א"כ מנ"ל דבאותו דבר אפ"ל במתפנון להגביה דפטור ודלמא באותו דבר אפ"ל נתפנון להגביה וחתכו ג"כ חייב אף שהיה סבור שהוא תלוש: אמנם לפי מאי דפירשתי לעיל בשיטת רש"י גיחא והרמב"ם מפרש ג"כ כמו שפירש"י ומחלק לרבא ברוב ובלעז בין היכא שנתפנון לאותו דבר או לא נתפנון כולל וכמו"ש לעיל.

ולדינא הכריע בין הפרקים והנה בחלב [ורוק] ובלעז באמת דקדק הרמב"ם בפ"ב משגגות וכתב הי' מתעסק עם אשה ובעלה בלא פגנה לבעילה ונהרי היא ערוה עליו דומה שנה שפיו רוק הוא ובלעז בלי שום פגנה לאכילה בעולם ונהרי היא חלב ה"ז חייב חטאת וכו' הרי שדקדק וכתב ונהרי היא ערוה וכו' וכן ונהרי היא חלב דמשמע אותו דבר עצמו והיינו כרבא אבל בנתפנון להגביה התלוש ונמצא שהוא מחנך אף שרבא בזה חייב היינו משום דרבא לית לי' דשמואל אבל הרמב"ם פוסק כשמואל לכן פסק נתפנון להגביה התלוש וכו' פטור וסיים טעמו מלאכת מחשבת אסרה תורה: עוד נלע"ד לתרץ המנא אמינא לה ולתרץ גם דברי הרמב"ם פ"ב משגגות ובפרק ז' פנ"ל.

והוא להיפך מדרך שפתתי ואדרבה הרמב"ם ס"ל כשיטת התוס' דבאותו תלוש עצמו ונמצא מחנך פליגי. ואמנם רבא ס"ל בנתפנון להגביה התלוש אפ"ל איסור אין כאן ולא מידי עביד ולא שייך לקרותו שוגג ואביי ס"ל דגם זה מיקרי שוגג.

אבל בנתפנון לחתנה תלוש סובר אביי אפ"ל חיוב חטאת יש כאן וא"כ רבא לשיטתו דנתפנון להגביה לאו מידי עביד שפיר קאמר מנא אמינא לה דליכא לאוקמי בנתפנון להגביה דא"כ לא שייך למימר שוגג: ובזה נעמוד על דברי הרמב"ם דבפרק ב' משגגות בנתפנון להגביה תלוש וחתה המחנך פתב סתם פטור ובפרק ז' פתב.

המתכוון לחתוך תלוש וחתך את המחובר אעפ"י שנתכוון לחתיכה הואיל ולא נעשית מחשבתו פטור מן החטאת שזה כמתעסק ולא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת וכו' הרי שדקדק וכתב פטור מן החטאת ולא כתב סתם פטור לומר לה מן החטאת פטור אבל איסורא איכא וצריך כפרה מן השמים שעכ"פ שוגג מיקרי.

אבל בפרק ב' כתב סתם פטור דפטור לגמרי אפי' שגג בלא מתכוון לא שייך לקרותו ואף שכתב לשון פטור וכתב בעצמו בריש הלכות שבת שכ"מ שאמר בהלכות שבת פטור היינו פטור אבל אסור.

והנה פלל זה לא נתן אלא על מה שכתב בהלכות שבת ולא על מה שכתב בהלכות שגגות: אעפ"י שגם בנתכוון לחתוך תלוש וחתך מחובר כתב בפ"א מה' שבת אינו חייב פלום והיינו כמו פטור ומותר שם מיידי בנתכוון לחתוך תלוש זה וחתך מחובר אחר וכאן בהלכות שגגות מיידי שאותו תלוש עצמו נמצא מחובר: ובכל הדרכים הנ"ל מתורץ מה שהביא רבא ראיה מברייתא ולא הביא משנה דכריתות דקאמר בה פרט למתעסק ודו"ק: שם גמ' אמר מר חנוך שבת משאר מצות וכו' ה"ד אילימא וכו'.

לעיל כתבנו ליישב הא דלא הביא משנה דכריתות והביא מברייתא והנה יהי מאיזה טעם שיהי' עדיין יקשה למה לו להאריך ולהביא רישא וסיפא דברייתא והאריך לפרשה רישא בע"א וסיפא בשאר מצות והרי להמנא אמינא לה לא הי' צריך להביא רק הך בבא חנוך בשאר מצות משבת משאר מצות שגג בלא מתכוון חייב ובשבת פטור וכו' ולפרש שגג בלא מתכוון היכי דמי: ונלע"ד ונפרש גם פונת רש"י במה שפירש רש"י נתכוון להגביה וכו' כגון שנפל ספין בערוגת ירק וכו'.

הרי מלבד שחלוק רש"י על פירוש התוס' שפירשו שאותו תלוש עצמו הי' מחובר אלא שדקדק לפרש בתרי מיני שהרי ספין וירק תרי מיני נינהו ובשלקמא במה שמיאן בפ"י התוס' הוא משום דס"ל דשגג באותו דבר עצמו שהי' סבור שהוא היתר ונמצא שהוא איסור זה שוגג גמור אבל מי הכריחו לפרש בתרי מיני וא"כ דומיא דהכי מאיסור לאיסור חייב אפי' בתרי מיני והיינו דלא כר"י וכל פלוגתניהו רק אליבא דר"א ולמה לא פרש דמיידי במין אחד שהי' מונח ירק תלוש בערוגה אצל ירק מחובר ונתכוון להתלוש וחתך המחובר והנה ניחא גם לר' הושע דכריתות למאן דאית לי' שם דמודה ר' הושע בשם אחד עיין בסוגיא (דף י"ט ודף כ'): והנלע"ד בזה.

הוא משום דקשה לי' לרש"י שם בכריתות (דף י"ט ע"ב) דקאמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה איתביה רבא לר"נ והרי תינוקות דכי מתעסק דמי וכו'.

והנה מדאקשה רבא לרב נחמן משמע לדידן' ניחא והרי תינוקות דמהיתר לאיסור הוא וטעמא דקטעי לעשות מצנה הוא דפטור ר' הושע הא אם לא טעה בדבר מצנה רק שאחד אינה מצנה ולא חייב רק רשות ואחד חייב דהיינו תלוש ומחובר שבתלוש אינו לא מצנה ולא חייב גם לר' הושע חייב וק"ו דלר"א חייב.

והרי רבא פוטר בנתכוון לחתוך תלוש וחתך מחובר אפילו לר"א דהרי פלוגתניהו דאביי ורבא אליבא דר"א היא וכנ"ל. והרי מתינוקות מוכח דלכ"ע חייב.

לכן פירש"י פלוגתא דאב"י ורבא בתרי מיני וא"כ סובר רבא דוקא בתרי מיני פטור אבל
בחד מין אפי' בתלוש למחוקר חייב ותינוקות חד מינא נינהו ועכ"פ פינו דפלוגתיהו
דאב"י ורבא בתרי מיני נינהו א"כ על פרחין פלוגתיהו אליבא דר"א היא דלר"י אפי'
מאיסור לאיסור דבכה"ג דתרי מיני פטור.

וא"כ קשה מאי מייתי רבא סייעתא מברייתא דקאמר מנא אמינא וכו' ודלמא הו' ברייתא
ר' יהושע ונלע"ד ע"פ מה שכתבו התוס' בד"ה אלא וכו' דליכא לאוקמי שגג בלא מתפנין
שהי' צריף לתלוש ונתפנין לחתוך תלוש וכו' דא"כ מאי איירא לא נתפנין וכו' וא"כ על
פרחין ברייתא ר"א היא דאי ר"י היא הו' גופא קשיא למה נקט בלא מתפנין אפי' מתפנין
נמי פטור לר"י שר"י נדאי פוטר אפי' מאיסור לאיסור: אלא דאפתי קשה.

ודלמא ר"י היא והו' דנקט בלא מתפנין נראה משום דאף לגבי שבת הו' מצי למינקט
רבותא יותר דהיינו אפי' מתפנין פוטר. מ"מ נקט בלא מתפנין לרבותא דחלב דחייב
אפילו מהיתר לאיסור.

אמנם פינו שהברייה בידו או למימר מתפנין לרבותא דשבת ויש בידו לומר בלא מתפנין
דשאר מצות ניקוזי אנו אינה מהם ראוי לאחוז יותר ואומר אני. דעכשיו דנקט בלא מתפנין
אי אפטר לאוקמי סיפא בשחויטי חוץ.

דאם כן כי היכי דפטור בשבת מטעם בה פטור נמי גם בשחויטי חוץ ועל פרחין סיפא
בחלב ורישא לא מתוקמי בחלב וצריף למימר רישא וסיפא בתרי טעמי. ומשום הכי
באמת דחה ר' יוחנן הו' ברייתא בסנהדרין (דף ס"ב ע"ב) וקאמר פוק תני לברא משום
דר' יוחנן לא מוקי בתרי טעמי.

ואי הוה נקט במתפנין ויפטור משום מלאכת מחשבת הוה מצי למיתני בחד טעמא ורישא
וסיפא בשחויטי חוץ וכמו שכתבו התוס' בד"ה אלא. ולמה נקט בלא מתפנין בתרי טעמי.
אלא ע"כ במתפנין גם בשבת חייב ור' אליעזר היא ולכך לא מצי למינקט מתפנין. וא"כ
מוכח דגם לר"א שגג בלא מתפנין פטור.

וא"כ רבא דקאמר מנא אמינא לה הוא שרבא בשמעתי תרתי קאמר. דלשיטת רש"י
דבמחוקר אחר איירי ואפ"ה קאמר רבא פטור דלא מכנין לחתיכה דאיסורא דמשמע הו'
אם פינו לחתיכה דאיסורא דהיינו מחוקר זה וחתך מחוקר אחר חייב ועל שניהם הביא
סייעתא מברייתא.

דתרתי מוכח. מדאחזה הברייתא בתרי טעמי ולא נקט רישא וסיפא בחד טעמא בשחויטי
חוץ ובשבת פטור מאיסור לאיסור ובשחויטי חוץ חייב אלא על פרחין דבכה"ג גם בשבת
חייב ועל פרחין ר"א היא ושפיר קאמר מנא אמינא לה.

והוכרח להביא כל הברייתא ולפרש דעל פרחין רישא בעפוי"ם וסיפא בשאר מצות: ואין
להקשות דהרי רבא לית לי' טעמא דמלאכת מחשבת. וכמו שפירש רש"י בכריתות
בהדיא מדלא פטרי אב"י ורבא אלא במתפנין להיתר ואין לומר דוקא אליבא דר"א לית
להו מלאכת מחשבת שפלוגתיהו הוא אליבא דר"א כנ"ל אבל אליבא דר"י אית להו זה
אינו.

דַּהְרֵי מְדַאקְשָׁה רַבָּא לְרַב נַחְמָן מִתִּיבּוּקוֹת וְקֹאֲמַר טַעְמָא דְקִטְעֵי בְּדַבְרֵי מְצוּהָ הָא לֹא"ה גַּם ר"י מְחַזְּיב א"כ רַבָּא ע"כ גַּם לר"י לִית לִי מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת. דְּדוֹחֵק לֹוֹמַר דְּבַתֵּר דְּשִׁמְעַ מְרַב נַחְמָן קִבְּלָה דָּאִם פֶּן לֹא הִי' רַש"י מְוַכְרַח לְפָרֵשׁ פְּאֵן פְּלֹגְתִּיהוּ בַּתְרֵי מִינֵי וְכַמוּ"ש לְעִיל בְּכֹנֶנֶת רַש"י בְּזָה דָּאִי בְּחַד מִינָא גִימְרֵי' רַבָּא לְנַפְשֵׁי' מַהֵךְ דְּתִיבּוּקוֹת.

וְאִי ס"ד נְשַׁפְּלֹגְתָא זֹו הִיא בְּתֵר דְּשִׁמְעַ מְרַב נַחְמָן הִנַּח לְתִיבּוּקוֹת הוּאִיל וּמְקַלְקֵל וְכוּ' אִם פֶּן אֲפֻשֵׁר לְאוּקְמֵי גַם בְּחַד מִינָא אֲלֵא ע"כ דְּלַרְש"י לִית לִיהָ לְרַבָּא מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת. וְאִם פֶּן בְּלֹא"ה לִיכָא לְאוּקְמֵי בְּשַׁחוּטֵי חוּץ גַּם אִי הָוָה נֶקֶט לֹא מִתְפּוֹנֵן דַּהְרֵי לר"י לְרַבָּא הַפְּטוּר רַק מְדַרְשָׁה דְּבָה וְכִי הִכִּי דְּפְטוּר בְּשַׁבַּת פְּטוּר גַּם בְּשַׁחוּטֵי חוּץ כַּמוּ"ש הַתּוֹס' בְּד"ה אֲלֵא.

וְא"כ אֲפֵתִי דְלִמָּא ר"י הִי' הִי' בְּרִייתָא וְנֶקֶט בְּלֹא מִתְפּוֹנֵן לְרַבּוּתָא דְחֻלְקַב דְּחַזְּיב אַף בְּלֹא מִתְפּוֹנֵן: וְבַלְע"ד דַּהְרֵי יֵשׁ לְדַקְדָּק לְשִׁיטַת רַש"י דְּפְלֹגְתִּיהוּ מִתְלוּשׁ לְמַחְנֹבֵר וּבַתְרֵי מִינֵי וְאַלִּיבָא דר"א.

דַּהְרֵי [אַלִּיבָא דר' ? הוֹשַׁע וְדָאִי] פְּטוּר דַּהְרֵי אֲפִי' מְאִיסוּר לְאִיסוּר פְּטוּר וְא"כ הִיא גּוּפָה קִשָּׁה מִנ"ל לְאַבְיֵי דר"א פְּלִיג [בְּהָא אר"י וְדִלְמָא] עַד פְּאֵן לֹא פְּלִיג אֲלֵא מְמַחְנֹבֵר לְמַחְנֹבֵר. וְנִלְעַנ"ד דְּאַבְיֵי וְרַבָּא בְּסַבְרָא פְּלִיגֵי.

דְּאַבְיֵי סָבַר מְדַרְשָׁה דְּבָה וְדָאִי לִיכָא לְמִיפְטֵר אֲפִי' מִתְלוּשׁ לְמַחְנֹבֵר פִּינּוֹן דְּמִתְפּוֹנֵן אֲשֶׁר חָטָא קְרִינּוֹן בִּי'. וְטַעְמָא דר' יְהוֹשַׁע דְּפוּטֵר הוּא מְשׁוּם דר' יְהוֹשַׁע אִית לִי דְשִׁמוּאֵל מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת אֲסֵרָה תוֹרָה ור"א פִּינּוֹן שֶׁהוּא מְחַזְּיב מְמַחְנֹבֵר לְמַחְנֹבֵר עַל פְּרַחֲזִין לִית לִי מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת דְּלַעֲנֵן מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת אִין חִילוּק בֵּין מְחֻשְׁבֶּת לְמַחְנֹבֵר וְכִינּוֹן דְּלִית לִיהָ א"כ גַּם בְּמִתְפּוֹנֵן לְתִלּוּשׁ חַזְּיב דַּהְרֵי מִתְפּוֹנֵן לְחֻתִּיכָה וְרַבָּא סוּבֵר דְּגַם ר"י לִית לִי מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת דְּרַבָּא לְטַעְמֵי' דְּמַקְשָׁה מִתִּיבּוּקוֹת דְּגַם ר"י מְחַזְּיב בְּמִין א' וְאִס"ד דְּס"ל מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת אִין חִילוּק בֵּין מִין א' לְשִׁנֵּי מִינֵין וְכַמוּ שְׁפִי' רַש"י בְּכַרִּיתוֹת.

אֲלֵא ע"כ טַעְמָא דר"י מְבַה וְא"כ אֲפִי' מְכֹנּוֹן לְחֻתִּיכָה דְּאִיסוּר מְמַעֵט ר"י מְבַה וְע"כ לֹא מְצִינּוֹ דְּפְלִיג ר"א אֲלֵא מְמַחְנֹבֵר לְמַחְנֹבֵר. אֲבָל מִתְלוּשׁ לְמַחְנֹבֵר גַּם ר"א מוֹדָה וְא"כ שְׁפִיר קֹאֲמַר רַבָּא מְנָא אֲמִינָא לֵה.

דָּאִין לֹוֹמַר בְּרִייתָא כר"י וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר חוּלְק דָּא"כ פִּינּוֹן דר"א חוּלְק עַל פְּרַחֲזִין טַעְמָא דר"י מְשׁוּם מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת. וְא"כ אֲפִי' בְּשַׁבַּת פְּטוּר.

בְּשַׁבַּת מְשׁוּם מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת וּבְשַׁחוּטֵי חוּץ חַזְּיב דְּלֹא שְׁיִיף מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת רַק בְּדִינֵי שַׁבַּת: וּבְמָה שְׁכַתְבֵּתִי גִיחָא מ"ש הַתּוֹס' בְּד"ה גַּתְפּוֹנֵן וְכוּ' וּפְלִיגֵי אֲבְיֵי וְרַבָּא בְּקִרָא דְּאַשֶׁר חָטָא בָּה דְּמוּקֵי לִי ר"א פְּרַט לְמִתְעַסֵּק וְכוּ' וְלְכַאוּרָה יְפִלָּא מִי הֶכְרִיחֵם לֹוֹמַר דְּפְלִיגֵי אֲלִיבָא דר"א וְהֵלֵא גַם ר"י דְּרִישׁ בָּה וְכִי פִירֵשׁ הֵתֵם בְּמִשְׁנָה בְּכַרִּיתוֹת.

וּלְדִידֵי גִיחָא דְּכֹנֶנֶת הַתּוֹס' דְּלֹא תִימָא לְשִׁיטַת ר"ת לְהַפּוֹף דְּדוֹקָא אֲלִיבָא דר' יְהוֹשַׁע פְּלִיגֵי אֲבָל לר"א דְּמְחַזְּיב בְּמִתְפּוֹנֵן לְחֻתְנֹף אִיסוּר זֶה וְחֻתְנֹף אִיסוּר אַחַר הִכִּי נְמִי דְּמְחַזְּיב בְּמִתְפּוֹנֵן לְחֻתְנֹף הַתְלוּשׁ.

וקאָמרי התוס' דגם לר"א פליגי וכוננתם בזה דהרי ברייתא מדנקט בלא מתפנין ורישא בעפוי"ם וסיפא בשאר מצות מכלל דלא משפחת לה בשחוטי חוץ רישא וסיפא נהרי משפחת לה במכונן לאיסור אחר ובשבת פטור משום מלאכת מחשבת וכנ"ל.

אלא ע"כ ברייתא ר"א היא. ואפ"ה דייק רבא מינה דמתפנין לחתונה התלוש פטור והתוס' שכתבו דגם רבא אית לי' מלאכת מחשבת היינו לר' יהושע: ובזה ניחא גם אליבא דשמואל.

דהרי שמואל בהדיא אית ליה מלאכת מחשבת. וא"כ לדידי' קשה למה נקט ברייתא רישא וסיפא בתרי טעמי נהלא משפחת פולה בשחוטי חוץ ובלא מתפנין: ולפי מ"ש ניחא דשמואל מוקי לה כר"א ושמואל דוקא אליבא דר"א אית לי' מלאכת מחשבת: ואמנם לפי משמעות לשון שמואל דמשני שם בכריתות (דף י"ט ע"ב) בסוף העמוד שינא וכו' דר"א סבר הרי נעשית פונתו וכו' משמע דשמואל גם אליבא דר"א אית ליה מלאכת מחשבת ודוקא היכא דעבד מלקט מלבו מחייב ר"א א"כ הדרא קושיא לדוכתא לשמואל למה נקטה ברייתא בתרי טעמי רישא בעפוי"ם וכו' והא משפחת למינקט פולהו בשחוטי חוץ: ונלע"ד דדוקא רבא לשיטתו הוכרח לאוקמי ברייתא בתרי טעמי אכל לשמואל שפיר אתיא ברייתא רישא וסיפא בשאר מצות.

דחא איכא לאוקמי פולה בחלב ולר' זירא דאית לי' (דף ע"א ע"ב) דשגגת שבת עם שגגת מלאכות חלוקין לחטאות. וכבר כתבתי לעיל בפוגיא ההיא דזה דוקא בשבת אבל בחלב אף דמשפחת בכה"ג שאכל מתחלה בשגגת איסור חלב ולכסוף בשגגת חתיכה מ"מ אינם חלוקים לחטאות, דבשלמא בשבת יש הפרש בין שגגת שבת לשגגת מלאכות דכאן אינו חייב על הרבה מלאכות אלא אחת וכאן חייב על כל מלאכה ומלאכה.

וכיון שחלוקין בדין לכך אפילו במלאכה אחת חלוקין בחטאות. משא"כ בחלב.

וא"כ משפחת לה גם רישא בחלב והכי קאמר חומר שבת משאר מצות שבשבת עשה שמים בהעלם א' דהיינו קצירה וקצירה אלא שזו בשגגת שבת וזו בשגגת מלאכה חייב על כל מלאכה משא"כ בחלב.

אלא דרבא לשיטתו דאמרינן לעיל מילתא דפשיטא לי' לאבני ורבא מספקא לר' וכו' וא"כ לאבני ורבא גם בשבת אינן חלוקין לחטאות ולכך הוכרחו לאוקמי רישא בעפוי"ם וסיפא בשאר מצות אבל שמואל איכא למימר דסובר כר"ז: [ובזה ניחא נמי הא דלא נקטה הברייתא פולה בשחוטי חוץ וקנושניית התוס' דעיקר פונת הברייתא לאשמועינן דיש חלוקת חטאות בע"ז: רש"י ד"ה וחתך וכו' דכתיב אשר חטא בה פרט למתעסק וכו' כבר כתבנו לעיל דאבני ורבא לית להו פלל דרשה דשמואל וכל פלוגתיהו הוא בדרשה דבה דדרשינן פרט למתעסק.

ובחנם כתב מהרש"א ש'התוס' היו יכולים להקשות על רש"י דפירש דאירי במחנה אחר א"כ למה הוצרך רש"י לפרש מטעם בה תיפוק ליה מטעם מלאכת מחשבת ע"ש וזה אינו דרש"י ס"ל דאבני ורבא לית להו מלאכת מחשבת וכנ"ל ומ"ש מהרש"א שפן הקשו התוס' בפ' ארבע מיתות.

במחילה מכבודו לא מצאתי שם שהקשו פן אדרבה איפכא הקשו על שמואל למה לי טעם מלאכת מחשבת ותיפוק לי' מבה. וגם שם על סוגיא דגמ' קאי ולא אביי ורבא נינהו מרא דשמעתא דהתם.

אבל בסוגיא דידן דאביי ורבא הם בעלי פלוגתא זו. ולשיטתיהו פירש רש"י ודאי שהוכרח רש"י לפרש דבדרשה דבה פליגי דאביי ורבא לית להו מלאכת מחשבת הואיל ואנו עסוקין באותו ענין דמלאכת מחשבת נימא בה מילתא אף שהיא חוץ לדרפנו.

ואמינא דיש הפרש בין דרשה דבה דדרשינו פרט למתעסק ובין דרשה דמלאכת מחשבת דדריש שמואל למעוטי מתעסק. ומה שיש בזה אינו בזה ומה שיש בזה אינו בזה והוא.

דמלאכת מחשבת לא שייך רק בשבת. אבל לא בכל התורה ונה מבואר מצד הסברה וגם מפני שישמעתינן בד"ה אלא שעל קושיא ראשונה שהקשו דנוקי בשחוטי חוץ.

ושגג בלא מתפנין שהיה צריך לשחוט בהמת חולין ונתפנין לבהמת חולין ונמצא שהיא קדושים. דבכה"ג בשבת פטור דבעינו מלאכת מחשבת עינין בדבריהם ולא תירצו על קושיא זו שאם בשבת פטור מטעם מלאכת מחשבת גם בשחוטי חוץ פטור כמו שתיירצו אח"כ בקושיא שניה שהקשו דלוקמי כשנעשית מחשבתו אלא שהי' סבור שהיא תלוש ונמצא שהיא מחובר שתיירצו דבכה"ג אם בשבת פטור מאשר חטא בה פטור נמי לענין שחוטי חוץ וכו' עינין בדבריהם.

אם פן מוכח מדבריהם דדוקא מה שפטור מקרא דאשר חטא בה אין חילוק בין שבת לשחוטי חוץ דקרא דאשר חטא בה בפירשת חטאת כתיב ועל כל חייבי חטאת נאמר אבל מלאכת מחשבת נוכל לומר דדוקא גבי שבת הוא ולא בכל התורה.

נמצא מה שיש בלימוד דנפיק מאשר חטא בה והוא ששייך בכל חייבי חטאות ליתא במה שממעט ממלאכת מחשבת שזה חידוש הוא בשבת ולא בכל התורה: יה"ה שיש במה שממעט במלאכת מחשבת ליתא במה דמפיק מבה.

והוא דבה לא שייך רק בשוגג דבה גבי חטאות כתיבי. אלא ודאי דאם נתפנין להיתר ועשה איסור זה לא שייך במזיד שאין זה מזיד אבל גם בנתפנין לאיסור ועשה איסור אחר מיקרי מתעסק כגון לקצור מחובר זה וחתם מחובר אחר.

ואם היינו ממעטין מדכתיב אשר חטא בה לא הי' מועיל לפטור רק בשוגג מקרבן במזיד ובהתראה הי' חייב סקילה אבל פנין שממעט מדבעינו מלאכת מחשבת והנה שמואל אמרה מלאכת מחשבת אסרה תורה וא"כ אין חילוק בין זדון לענין סקילה בין שגגה לענין קרבן ומעתה הרנוחנו לתרץ קושית התוס' בסנהדרין (דף ס"ב ע"ב) בד"ה להגביה שהקשו דלמה לי לשמואל בשבת דפטור מתעסק משום מחשבת אסרה תורה תיפוק לי' מבה פרט למתעסק ולדידי לא קשה ולא מידי דאיצטריך טעם דמלאכת מחשבת לפוטרו גם במזיד מסקילה וכן אין להקשות להיפוך פנין דבעינו מלאכת מחשבת למה לי בה פרט למתעסק דהרי איצטריך לכל התורה כולה דהיינו כל שאר חייבי חטאות חוץ משבת: ועפ"י הקדמה זו דמלאכת מחשבת אתיא גם למזיד נמצא אי הנה קאי מלאכת מחשבת לכל התורה הנה בכל התורה כולה במזיד פטור אם הי' מתפנין לזה ועשה זה אעפ"כ בעריות ובמאכלות אסורות הי' חייב שפן נהנה ובזה עמדתו על פונת דברי רבינו

הַרְמַב"ם בַּפ"א מַא"ב הֵלְכָה י"א הֵבֵא עַל הָעֶרְוָה מְהֻעָרֵיּוֹת כְּמִתְעַסֵּק אַעפ"י שְׁאִין כּוֹנְנָתוֹ לְכֹהֵן חֲזִיב וְכֹן בְּחִיבֵי לְאוּיִן וּבְשִׁנְיֹת.

וְתַמָּה הֶרְאָב"ד חֲזִיבֵי לְאוּיִן לְמָה קָרְבָּן אֵין כָּאֵן. וְהֶרֶב הַמַּגִּיד הַסִּפִּים שֶׁהוּא טְעוֹת סוֹפֵר בְּרַמְב"ם וְהַכ"מ גְּדַחֵק.

וְאֵנִי תַמָּה מָה הֶרְעַשׂ הֵנָּה וְהֶרַמְב"ם כּוֹנְנָתוֹ לְעַנְוֵן מִזִּיד. שְׁכּוֹנְנָתוֹ לְבֹא עַל מְזֻזָּת לְכַנֵּה וְנִזְדַּמְנָה לוֹ שְׁחֹרָה שֶׁהוּא לֹא גִרַע מִנְתַּפְנוּן בְּשִׁבְתָּ לְקַצֹּר לוֹ תַאֲנִים לְכַנֵּים, וְקַצֵּר שְׁחֹרִים שְׁפֹטוֹר בְּשִׁבְתָּ כְּמִבְנוֹר בְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ פ"א מִשְׁבַּת הֵלְכָה ט'.

וְאִם תַּאֲנִים שְׁחֹרֹת וּלְכַנּוֹת מִיַּחְשָׁב שְׁנֵי מִינִים וְהֵנָּה לֹא נִתְקַיְמָה מִחֻשְׁבָּתוֹ וּפְטוֹר ק"ו בְּנִשְׁיִם שְׁיֵשׁ קִפְיָא בֵּין אִשָּׁה יָפָה וּלְכַנֵּה לְשְׁחֹרָה וְכַעֲוָה וְאַעפ"כ חֲזִיב שְׁהָרִי נִהְיָה אִי גַּם מִשּׁוֹם דְּלֹא שְׁיֵיךְ מְלֵאכֶת מִחֻשְׁבָּת אֶלְא בְּשִׁבְתָּ: תוֹס' ד"ה הַנִּיחָא לְאַבְיִי וְכו' אַבְל מ"מ גַּם לְאַבְיִי לֹא מִתּוֹקְמָא שְׁפִיר וְכו' הַקְּשָׁה מוהר"ם דְּהָרִי אַבְיִי ס"ל מִירָאָת מִיתָה יִהְיֶה וְאֵל יַעֲבֹר וְאִם עֵבֶר חֲזִיב מִיתָה בְּמִזִּיד וּמִמִּילָא חֲזִיב קָרְבָּן בְּשׁוֹגֵג וּבְשׁוֹגֵג אֵינוֹ חֲזִיב לְמַסּוֹר לְמִיתָה וְא"כ מִתּוֹקֵם שְׁפִיר בְּרִייתָא מִירָאָת מִיתָה עֵינֵן בְּדַבְרֵיו וְהוּא ז"ל תִּירָץ דְּלֹא שְׁיֵיךְ מִשָּׂא"כ בְּשִׁבְתָּ דְּהָרִי מִשְׁפַּחַת גַּם בְּשִׁבְתָּ שְׁגַג בְּלֹא מִתַּפְנוּן דְּחֲזִיב וּכְגוֹן מִירָאָת עוֹנְשֵׁין דְּגַם זֶה מִיִּקְרִי בְּלֹא מִתַּפְנוּן ע"כ דְּבָרָיו.

וְלִדְיֵי קִשְׁיָא. דָּאֵם כּוֹן גַּם לְפִי אִוְקִימָתָא דְּגַמ' קִשְׁיָא דְּהָא בְּתוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ע"ב) בְּד"ה לְהַגְבִּיָה הַקְּשׁוֹ לְמָה לִי לְשִׁמּוֹאֵל טַעְמָא דְּמִלְאכֶת מִחֻשְׁבָּת תִּיפּוֹק לִי מְדַרְשָׁה דְּבָר וְתִירָצוּ דְּהָרִי קְאָמֵר דְּבְשִׁבְתָּ פְטוֹר אַעפ"י שְׁנִיחָה מִטַּעַם מְלֵאכֶת מִחֻשְׁבָּת.

וְהֵנָּה לְפִי דְּבַרְיָהֶם דְּמִשְׁפַּחַת גַּם בְּשִׁבְתָּ תַהֲנָה וּלְמַסְקִנָּת דְּבַרְיָהֶם שֵׁם תְּרִי מִתְעַסֵּק נִינְהוּ וְכַמו"ש הַתּוֹס' גַּם בְּשִׁמְעֵתִין. וְהִיכָא שְׁאוֹתוֹ תְּלוּשׁ עֲצָמוֹ נִמְצָא מְחַוְבָּר פְטוֹר מִטַּעַם בָּהּ וְלֹא מִטַּעַם מְלֵאכֶת מִחֻשְׁבָּת דְּהָרִי נַעֲשִׂית מִחֻשְׁבָּתוֹ.

וְא"כ בְּכִינְצָא בְּנָה הִיכָא דְּנִהְיָה רְאוּי לְחִיבּוֹ גַּם בְּשִׁבְתָּ כִּינּוֹן שְׁאִין פְטוֹרוֹ אֶלְא מִטַּעַם בָּהּ מ"ש שְׁבַת וּמ"ש חֲלָבִים וְעֵרִיּוֹת שְׁהָרִי בָּהּ בְּחֻשָּׁאָת כְּתִיב עַל כָּל חֲזִיבֵי חֻשָּׁאָת וְאַפִּי"ה חֲזִיב בְּחֲלָבִים מִטַּעַם נִהְיָה וְה"ה בְּשִׁבְתָּ.

דְּבִשְׁלָמָא מַה שְׁפֹטוֹר מִטַּעַם מְלֵאכֶת מִחֻשְׁבָּת זֶהוּ רַק חֲזִידוּשׁ בְּשִׁבְתָּ לְחֹד יֵשׁ לְפִנּוּטְרוֹ בְּכָל עַנְוֵן אִפִּי נִהְיָה וְזֶה פְשׁוּט [וְכַמוֹ שְׁמִבְנוֹר לְעִיל] וְא"כ הִיכִי מִתּוֹקֵם בְּרִייתָא שְׁגַג בְּלֹא מִתַּפְנוּן לְשִׁיטַת הַתּוֹס' בְּאוֹתוֹ חֲתִיכָה וּבְשִׁבְתָּ פְטוֹר.

וּבְחֲלָבִים חֲזִיב. וְהָרִי מִשְׁפַּחַת גַּם בְּשִׁבְתָּ שְׁחִיבּוֹ וְכְגוֹן שְׁנִיחָה וְצָרִיךְ לוֹמֵר דְּהֵנָּהוּ תְּרִי תִירוּצֵי בְּתוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין שֵׁם פְּלִיגִי.

דְּהַתִּירוּץ הֶרְאִשׁוֹן דְּסוֹבֵר דְּמִשְׁפַּחַת גַּם בְּשִׁבְתָּ נִהְיָה סוֹבֵר דְּגַם בְּאוֹתוֹ חֲתִיכָה שְׁיֵיךְ לְמִפְטָרֵי מִשּׁוֹם מְלֵאכֶת מִחֻשְׁבָּת וְנִמְצָא בְּשִׁבְתָּ בְּכָל עַנְוֵן פְטוֹר. וְהַתִּירוּץ הַשְּׁנִי דְּמִתְרַצֵּי שֵׁם דְּבְאוֹתוֹ חֲתִיכָה לֹא שְׁיֵיךְ מְלֵאכֶת מִחֻשְׁבָּת ס"ל דְּלֹא שְׁיֵיךְ בְּשִׁבְתָּ לְמִימֵר נִהְיָה.

וְנִמְצָא ג"כ בְּשִׁבְתָּ בְּכָל גְּוֹנֵי פְטוֹר וְשְׁפִיר קְאָמֵר מִשָּׂא"כ בְּשִׁבְתָּ: וְכָל זֶה לְתַרְץ שִׁיטַת מוהר"ם מְלוּבְּלִין אַבְל לְפִי מ"ש בְּלֹא"ה לֹא קְשָׁה קוֹשְׁיַת מוהר"ם מְלוּבְּלִין דְּאִיךְ אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בְּרִייתָא שְׁגַג בְּלֹא נִתַּפְנוּן מִירָאָת מִיתָה.

דאם פון אידן שיינדיק לקנותו שגג בשבת פיון שיהיה מותר לכתחלה. וזה פשוט: סליק פירק
פלל גדול: פירק אומר ר' עקיבא דף פ"ב ע"ב מתני' אומר ר"ע מנין לע"ג ששטמא במשא
פנדה.

הנה לקמן במשנה השניה דקאמר מנין לספינה שהיא טהורה לא קאמר שהיא טהורה
כיום דמים יליף רק בסוף קאמר מה ים טהור וכו' א"כ גם פאן לא הנה ליה למימר
בתחילת דבריו פנדה רק הנה ליה למימר מנין לעפוי"ם ששטמא במשא שגאמר תזרם
וכו' מה נדה וכו': ונראה לרבה דמשא הנה אבן מסמא ואבן מסמא הוא לשון הגמ' ולא
לשון המשנה ובלשון המשנה יש ב' מיני משא ועיין בעה"ע ולכן קאמר מנין ששטמא
במשא וכנדה דהיינו אותו משא, שפנדה מטמא ולומר דאפי' עפוי"ם שהסיטה אחרים נמי
מטמא: ולר"א דגם לר"ע אינו מטמא רק במשא החמור ששטמא גם במת ונבילה אבל
לא במשא הקל שאינו נוהג רק פנדה וזב.

הא דקאמר ששטמא במשא פנדה ולא קאמר סתם במשא. הוא לפי שלר"א גם לר"ע
עפוי"ם אינה לאיברים פדמוכח בסוגיא.

דלקי אתקש לנדה ולא לנבילה וא"כ רצה התנא לתרץ על שאמר ששטמא במשא ולא
באבן מסמא. ונהרי איתקש לנדה.

לכן הקדים שגם במשא מטמא פנדה דהיינו פשהיא שלמה ולא לאיברים ולכן איתקש
לנדה אי נמי נקט במשא פנדה לדיוקא דבמשא מטמא פנדה אבל במגע אינו מטמא. דיש
הפרש באבות הטומאות עצמן לענין טומאת מגע דכל אבות הטומאות דמטמא במשא
מטמאין במגע אדם לטמא בגדים שעליו בשעת מגע חוץ מנבילה ומרפב הנב שאף
ששטמאין במשא אפ"ה במגע אינם מטמאים אדם לטמא בגדים שעליהם.

פמבואר ברמב"ם בפ"ו מה' שאה"ט ה' י"ב והנה לקמן בגמ' יבואר בדברינו דלרבה אף
דמטמא באבן מסמא אבל לטמא אדם שישטמא בגדים אינו מטמא. וכן לר"א לר"ע דמטמא
במשא ג"כ לא מטמא במגע וכמו שאוכיח שם.

ולקחי קמדייק משנתנו ששטמא במשא פנדה לומר דהא דמטמא פנדה הוא דוקא במשא
אבל במגע אינו מטמא פנדה: רש"י ד"ה תזרם כמו דנה בעו"ג משתעי. והדבר יפלא.

דמה חידוש רש"י בזה ועוד דבמס' עפוי"ם ששם פליגי במשנה רבנן ור"ע ורבנן מיימי
קרא דשקץ תשקצנו ור"ע מיימי קרא דתזרם. והנה בקרא דשקץ לא פי' רש"י דבעפוי"ם
משתעי ובקרא דתזרם כמו דנה פי' רש"י גם שם במשנה תזרם וכו' בעפוי"ם משתעי
והנלע"ד בזה.

דבקרא דשקץ לא הוצרך לפרש דפשיטא דהאי קרא בעו"ג משתעי אמנם בקרא דתזרם
כמו דנה ריש' דקרא הוא וטמאתם את ציפויי פסילי כספיקם ואת אפודת מסכת זיהביכם
תזרם כמו דנה וכו' והנה ציפויי פסילי וכו' וכן אפודת מסכת לאו היינו עפוי"ם עצמה
אלא תשמשי ונוי עפוי"ם וכן פירש"י בפירושו לישע' שם.

ואם פון תחילת הקרא במשמשיה ונהרי במשמשי' מודה ר"ע שאינם כעפוי"ם. ולכן פירש
רש"י תזרם כמו דנה בעפוי"ם משתעי.

לומר אף דרישין דקרא וטמאתם במשמישי איירי. אמנם תזרם לאו אמשמישיה מהדר. והדבר מוכח דאי ס"ד דאמשמישיה מהדר וקאמר כמו דנה קשה תזרם למה לי ודי באמרו וטמאתם את ציפויי וגו' ואת אפודת מסכת זבחים כמו דנה ומהדר כמו דנה אוטמאתם דלעיל שיטמאם כמו דנה ומדקאמר תזרם משמע שעל עכו"ם קאמר כמו דנה ולא על ציפויי ואפודי הנזכרים למעלה (ומה שיש לדקדק ע"ז בגמ' יבואר לקמן בסוף הסוגיא בדברי הרמב"ם): ע"כ גמ' ר"ע אומר וכו' מה נדה מטמאה במשא אף וכו'.

הנה בדברי רבנו לא סיימו מה שרץ מטמא במגע וכו' שלא הנזכרו לנה דממילא ידעין דינו דשרץ א"כ גם בדברי ר"ע לא הנה לי' לסיים מה נדה מטמא במשא דהא ג"כ נדע ממילא דינה של נדה.

ובשלמא לר"א דאמר דמודה ר"ע דלא מטמא במסמא לכף לא הנה יכול לסתום ולומר כנדה דא"כ הנה אמינא כנדה בכל דיניה וגם במסמא יטמא לכף הנזכר לפי מה נדה במשא דדוקא למשא אקשי לנדה משא"כ רבנו סתמי ואמרי כשרץ דלדידהו הוא ממש כשרץ.

אבל לרבה דלר"ע הוא באמת ממש כנדה קשה דהנה לי' למימר סתם כנדה ונלע"ד משום דלכאורה הי' לומר דפלוניתא דר"ע ורבנו הוא. דהנה באמת קשה למה יטמא אבניו וכו' הא הנה עכו"ם שנושבתרה וכמו שהקשו התוס' בשם הירושלמי.

אלא שהם הקשו למ"ד עכו"ם שנושבתרה מאל"י מותרת ואני אומר אפילו למ"ד אסורה היינו לענין איסור הנאה אבל לענין טומאה וכי עדיף אבניו ועציו מאיברים ונהרי עכו"ם אינה לאיברים ואם כן הי' אפשר לומר דרבנו ור"ע פליגי בזה.

דרבנו אמרי אבניו ועציו מטמאים כשרץ מה שרץ ישנו לאיברים שאפ"י כעדשה שרץ מטמא אף עכו"ם ישנה לאיברים ולכף מטמאי ור"ע אומר כנדה להקל בא לפי שאין אבניו וכו' מטמאים לפי שע"ז מטמא רק כנדה שאינה לאיברים אף עכו"ם אינה לאיברים לכף הנזכר לסיים בדברי ר"ע מה נדה מטמא במשא לומר שלחמיר בא: שם במשא דכ"ע לא פליגי וכו' כי פליגי באבן מסמא.

ויש לנו לדון מה דינו של עכו"ם לרבה לענין מגע לטמא אדם לטמא בגדים. וכמו שהבאתי לעיל במתני' דיש אבות הטומאות שאינן מטמאין במגע.

והנה הא ודאי לר"ע ששטמא אפילו באבן מסמא כ"ש ששטמא במגע אדם ובגדים ק"ו משאה"ט שאינם מטמאים במסמא ואיפשוט. ואמנם הספק הוא לרבנו.

אי דוקא באבן מסמא פליגי או גם במגע לטמא אדם ובגדים פליגי דלדידהו להכי איתקש לשרץ למעט כל החומרות. ודי שאנו נותנין חומר א' מחמת תזרם כמו דנה לטמא במשא.

או דלמא די מהיקשא דשרץ למעוטי מאבן מסמא אבל לענין מגע חומר נדה עליו לאדם ובגדים. ואמנם על פרחין לרבה ולרבנו אינו מטמא אדם ובגדים דאל"כ אלא דמטמא אדם ובגדים.

א"כ איך הקשה הגמ' וליקשי לנבילה הרי צריך להקיש לנדה לטמא אדם ובגדים. ואולם על הגמ' עצמה יסוב הקושיא מנ"ל להמקשה להקשות וליקוש לנבילה עד שמכח זה

מְוֹכַרְח לְדָחוֹת בְּעֵינַי דְּרַב חֲמָא אֲלִיבָא דַר"ע שְׁלֵא אֲלִיבָא דְהִילְכְתָא וְדַלְמָא לְרַבְּנָן מְטַמָּא
בְּמַגְעַ הַחֲמוֹר לְטַמָּא אָדָם וּבְגָדִים וּלְכַף לָא אֶקְשִׁי לְנַבְיִלָה וְאִזּוּ מִמִּילָא אִין לְנוּ הֶכְרַח
שְׁהוּקֵשׁ לְנִדְהָ לְאִיבְרִים.

וְאִתֵּיָא בְּעֵינַי דְּרַב חֲמָא גַּם לְרַבְּנָן. וְאִמְנָם זֶה אִינוּ דַא"כ לְמָה אָמַר רַבָּה בְּמִשְׁאָ דַכ"ע לָא
פְּלִיגִי.

הָוָה לִיה לְמִימַר רְבוּתָא יוֹתֵר בְּמַגְעַ לְטַמָּא אָדָם לְטַמָּא בְּגָדִים דַכ"ע לָא פְּלִיגִי] וְאִזּוּ הַמִּשְׁאָ
הוּא ק"ו שְׁאִין לָה אַב הַטְּוּמָאָה שְׁמִטְמָא בְּגָדִים שְׁלֵא יְטַמָּא בְּמִשְׁאָ. אֲבָל לְהִפּוּף יֵשׁ אַבוֹת
הַמְּטַמָּאִין בְּמִשְׁאָ וְלֹא מְטַמָּאִין בְּמַגְעַ אָדָם לְטַמָּא בְּגָדִים פְּגוּן נְבִילָה וּמְרַכָּב הַזָּב.

אֵלָא וְדַאי בְּאַמַּת לְרַבְּנָן אִינוּ מְטַמָּא בְּמַגְעַ אָדָם לְטַמָּא בְּגָדִים. וַא"ת א"כ אֲדַמְסִיִּים כִּי
פְּלִיגִי בְּאַבּוֹן מְסָמָא הָוָה לִי לְמִימַר כִּי פְּלִיגִי בְּמַגְעַ אָדָם לְטַמָּא בְּגָדִים וְכו' לְרְבוּתָא דְאַפִּילוּ
בְּזָה מְטַהֲרִי רַבְּנָן וְק"ו בְּאַבּוֹן מְסָמָא יֵשׁ לוֹמַר דַּקמ"ל רְבוּתָא לְאִידֵךְ גִּיסָא דַר"ע מְטַמָּא
אֲפִילוּ בְּמְסָמָא.

וְעוֹד דְּהָרִי בְּהִדְיָא מְפּוֹרֵשׁ בְּמִתְנִי' פְּלוּגְתָּתוּן בְּמִשְׁאָ. וּבְשִׁלְמָא אָבּוֹן מְסָמָא נִקְרָא בְּלִשׁוֹן
הַמִּשְׁנָה מִשְׁאָ.

אֲבָל מַגְעַ לָא שְׁיִיךְ לְקִירוֹתוֹ מִשְׁאָ וְע' עוֹד לְקַמּוֹ: וְדַע שְׁאֲמַרּוּ בְּמִשְׁנָה פֶּרֶק ה' דְּזַבִּים מִשְׁנָה
ג'. כָּל הַנּוֹשֵׂא וְנִיֻּשָׂא ע"ג נְבִילָה טְהוֹר חוּץ מִן הַמְּסִיט הִנֵּה נִחְלָקוּ בְּפִירוּשׁ מִשְׁנָה זוֹ
הֶרַמְב"ם וְהַר"ש לְדַעַת הֶרַמְב"ם אָדָם הַנּוֹשֵׂא הַנְּבִילָה טְמָא אֲפִילוּ אִינוּ זֶז מִמְּקוֹמוֹ וְאִין
הֶפְרֵשׁ בְּטוּמָאָת מִשְׁאָ בֵּין נְבִילָה לְשָׂאָר אַבוֹת וְאִמְנָם אָדָם הַנּוֹשֵׂא ע"ג הַנְּבִילָה צָרִיךְ
שְׁיָסִיט.

וַא"כ לְדַעַת הֶרַמְב"ם בְּטוּמָאָת מִשְׁאָ. הִיכָא שְׁהִטְהוֹר נוֹשֵׂא הַטְּמָא.

אִין הֶפְרֵשׁ בֵּין נְבִילָה לְנִדְהָ וְאִמְנָם לְדַעַת הַר"ש הַנְּבִילָה לָא תְּטַמָּא אָדָם הַנּוֹשֵׂאָה אֵלָא
אִם כֵּן הִסִּיט. אֲבָל אִם עָמַד בְּמִקּוֹמוֹ.

וְלֹא זֶז מִמְּקוֹמוֹ הוּא בְּכָלֵל אָבּוֹן מְסָמָא שְׁהוּא פִּירֵשׁ שֵׁם מ"ש בְּנִדְהָ אִטּוּ כָּל מֵת מִי לָא
מְטַמָּא בְּמִשְׁאָ. וּמִשְׁנֵי מֵאֵי בְּמִשְׁאָ בְּאַבּוֹן מְסָמָא הִיָּינוּ מִשְׁאָ שְׁלֵא זֶז מִמְּקוֹמוֹ וַא"כ לְשִׁנֵּי
הַפִּירוּשִׁים אִין לְנוּ עֶסֶק בְּזָה בְּשִׁמְעֵתִין: שֵׁם וּלְיָקוּשׁ רַחֲמָנָא לְנַבְיִלָה אַה"נ אֵלָא מַה וְכו'.

וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק דְּסוּף סוּף קָשָׁה לְיָקוּשׁ רַחֲמָנָא דְדָמִי לִי יוֹתֵר דְדָמִי לִי לְעַנְיָן מִשְׁאָ וְלֹא בְּעֵי
לְאַקוּשִׁי לְשִׁרְץ. וְנִרְאָה מִשׁוּם דְתַזְרָם ע"כ לְהוֹרוֹת חוֹנָם אִתִּי לְשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת וְכַמְבּוֹנָאָר
בְּתוֹס' ד"ה אָמַר רַבָּה וְאִי לָא הוּקֵשׁ לְשִׁרְץ רַק לְנַבְיִלָה א"כ תַּזְרָם דְנִדְהָ עַל פְּרִחִיךְ לְמְסָמָא
אִתִּי דַא"כ מַה חוֹנָם בָּא לְהַחְמִיר שְׁהָרִי גַּם בְּלֹא הִיָּקֵשׁא דְנִדְהָ כְּבָר הוּקֵשׁ לְמַת וְלְנַבְיִלָה
וּשְׁנִיָּהֶם עכ"פ בְּמִשְׁאָ מְטַמָּאִי וְשׁוּב מַה חוֹנָם בָּא לְחַדֵּשׁ בְּקִרָא דְתַזְרָם עַל פְּרִחִיךְ לְאַבּוֹן
מְסָמָא: וְאִין לוֹמַר דְּהָוָה לִי לְמִיָּקְתַב תַּזְרָם גַּבִּי נְבִילָה וְלֹא גַבִּי נִדְהָ דְהָרִי לָא שְׁיִיךְ גַּבִּי
נְבִילָה תַּזְרָם לוֹמַר שְׁנִדְרוּשׁ לְהַחְמִיר.

שְׁאִיזָה מְקוּם הִי לְנוּ לוֹמַר לְמַדְרֵשׁ מִנְּבִילָה לְהַחְמִיר. מַה שְׁאִינוּ בְּנִדְהָ וּמַת.

אם לא למדרש שישנו לאיברים כמו נבילה ונהרי לרבנו אינה לאיברים ואין לומר דלא נכתוב תזרם כלל. דעכשיו שהוקש לשרץ ויש מקום לומר שאינו מטמא במשא הנצרך תזרם לומר דדרשינו חומר שיטמא במשא.

משא"כ אי לא איתקש לשרץ רק לנדה ונבילה ומת. ממילא דרשינו מנבילה משא ומנדה שאינה לאיברים ומת בלא"ה איצטריף למה דדרשינו בפרק נגמר הדין [דף מ"ז] וכמו"ש התוס' בד"ה ונקשי' לנבילה ולא שיניף למיכתב תזרם [ואם נימא דבאמת לא נכתוב תזרם ונקשיה לנבילה ונדרוש מנדה שאינה לאיברים.

ומנבילה משא. וממת כזית ואף דלא צריף לימוד אז לכזית דמהי תיתי שאינו ככזית. דבשלמא אי כתב שרץ איצטריף למעוטי מפעדשה. יש לומר דמן הסתם עכו"ם מטמא כשהיא שלימה בלי שיעור כלל]: אומר אני.

דאי לא תזרם כלל הנה דרשינו כולהו קראי לחומרא נדה למסמא. ומת לאוקה. ונבילה אין לנו ברירה כי אם למידרש לכזית דבשלמא עכשיו דכתיב בנדה תזרם למימר דנדה יש חומר מכלל דהיכא דלא גלי דרשינו להקל אבל אי לא הנה פתיב כלל תזרם הנה אמינא דכולהו קראי דרשינו לחומרא: ובזה יש לנישב נמי מה דקשה לי דלרבה אליבא דר"ע שמשמא עכו"ם באבן מסמא מדרשה דתזרם.

ומשמשיה טהורין משום דאיתקש לשרץ והיא גופא טעמא בעי. דמנ"ל להגמ' דבאמת לא דריש ר"ע הפל להחמיר עד שהוצרך לומר דלהכי איתקש לשרץ למשמשיה.

ודלמא להכי איתקש לשרץ לכעדשה. בשלמא לשיטת רש"י דאי לאו שהוקשו משמשיו ששרץ היו מטמאים אפי' במסמא כעכו"ם עצמה.

א"כ פינו דר"ע אמר בבבביתא לקמן בהדיא עבודת גלולים כנדה ומשמשי כשרץ. ואי ס"ד דאיהו דריש היקשא דשרץ לכעדשה א"כ לא איתר היקש הנה למשמשיה ומנ"ל דמשמשיה כשרץ אלא על פרחיו דלא דריש שרץ לכעדשה.

אלא לשיטת התוס' דאדרבה משמשי מן הסתם לא מטמאי כלל. אי לאו דגלי קרא כי חרם הוא גבי שקץ תשקצנו דמשמע כל דבר שהוא חרם.

וא"כ אף דדרשינו שקץ לכעדשה מכל מקום אי אפשר לנו לטמא משמשיה יותר משרץ. שהרי לא גלי בהו קרא שום טומאה כלל רק גבי שקץ תשקצנו.

ומאי דגלי קרא גלי ומאי דלא גלי לא גלי א"כ מנ"ל דלא דריש לר"ע שקץ תשקצנו גם לעבודת גלולים עצמה לענין כעדשה אמנם לפמ"ש דהשתא דגלי לן קרא דתזרם גבי נדה לדרוש להחמיר אמרי' דגלי לן קרא דאינף נדרוש לקולא ממילא מוכח דר"ע לא דריש קרא דשרץ לחומרא.

ולהכי מוקי רבה אליבא דר"ע למשמשיה. ואם תאמר הרי דבר זה עצמו מנ"ל דר"ע דריש קרא תזרם אליבא דרבה הלא לא הוכרחנו לזה אלא מפח קושיא זו דלמה הוכרח לאוקמי שרץ למשמשיה.

והיא גופה קשׁיָא מי דְחַקֵּם לְהַגְמִי לְמִימַר דר"ע אֵית לִי תַזְרַם וּמוֹקִי שְׂרַץ לְמִשְׁמִשְׁיָהּ לִימָא דר"ע מוֹקִי לְכַעֲדִישָׁה וְלִית לִי תַזְרַם. כִּי הִכִּי דִלְר"א פְּלִיגִי רַבְּנָן וּר"ע בְּזָה.

דְּרַבְּנָן לִית לְהוּ תַזְרַם וּר"ע אֵית לִי [וּע' בְּתוֹס' ד"ה אָמַר רַבָּה]. הִכִּי נְמִי גִימָא לְרַבָּה דְּפְלִיגִי בְּהִכִּי וְלִהִיפּוּד דְּרַבְּנָן אֵית לְהוּ וּר"ע לִית לִיהּ.

אוֹמַר אָנִי שְׂרַבָּה הַקְדִּים תַזְרַם דְּאָמַר רַתְמָנָא וְכוּ' מִשְׁמַע שְׂזָה פְּשׁוּט אֲצִלוּ לְמַדְרַשׁ כּוּן. וְעוֹד אֵי ס"ד דְּלְרַבָּה אֲפִשְׁר לֹמַר דְּאִיכָא מָאן דְּלִית לִי דְרִשָׁה דְתַזְרַם א"כ מִי דְחַקּוּ לְרַבָּה לְרַבְּנָן לְהוֹצִיא דְבַרְיָהּ מִפְּשָׁטָן.

שְׂהֵם אָמְרוּ מְטַמְּאִין פְּשָׁרֵן וּפִירֵשׁ הוּא דְלֹא לְגַמְרִי פְּשָׁרֵן אֲלֵא לְמַעוּטֵי מְסַמָּא. וְדִלְמָא רַבְּנָן פְּשָׁרֵן מִפְּשָׁרֵן אָמְרִי וְלֹא דְרִשֵׁי תַזְרַם וְדְרִשֵׁי מִצַּד הַסְּבָרָא כּוּלְהוּ קְרָאִי לְהַקְל פִּינּוּ שְׂהוּא רַב טַוּמָאָה דְרַבְּנָן וְכַדְמָסִיק בְּסוּף שְׁמַעְתִּין לְרַבְּנָן אֲלִיבָא דר"א, וּר"ע דְרִישׁ לְחוּמְרָא שְׂהִרִי גַם עֵתָה צְרִיף לֹמַר דר"ע דְרִישׁ לְחוּמְרָא.

אִם גִּימָא דְלִית לִי תַזְרַם. וְגִימָא דְרַבְּנָן וּר"ע פְּלִיגִי אִם יֵשׁ לְדְרוּשׁ הִנֵּי קְרָאִי לְקוּלָא אוּ לְחוּמְרָא.

שְׂזָה וְדִאי הוּא נְגִיד הַשְּׂכָל לֹמַר דס"ל לְרַבָּה שְׂאִין שׁוּם סְבָרָא לְמִימַר כּוּן דְּמִצַּד הַסְּבָרָא נְדְרוּשׁ לְקוּלָא בְּדָבָר שְׂהוּא רַב מְדְרַבְּנָן: בְּשִׁלְמָא ר"א דְסְבִירָא לִי דר"ע וְרַבְּנָן פְּלִיגִי בְּמִשְׁא. הִנֵּה אַף דְכַתְבְּתִי דִלְר"א פְּלִיגִי ר"ע וְרַבְּנָן בְּקָרָא דְתַזְרַם שְׁם הוּא לְהִיפּוּד וְלר"א מִצַּד הַסְּבָרָא לִיכָא מְסַמָּא בְּעַפּוּ"ם כּמו"ש הַתּוֹס' בְּד"ה וּר"א.

וּא"כ ע"כ לֹא דְרִשֵׁי תַזְרַם וּמְטַהֲרִי אִפִּי מִשְׂא דֹא"כ רַבְּנָן הִיָּינוּ ר' עֲקִיבָא וְלִיכָא לְמִימַר דְּלִמָּא גַם ר"ע לִית לִי תַזְרַם וְדְרִישׁ כּוּלְהוּ קְרָא לְחוּמְרָא. וּא"כ מִי הִכְרִיחוּ לְהַגְמִי אֲלִיבָא דר"א לְמִימַר וּר"ע לְמִימַר הַלְכְּתָא אִיתְקַשׁ לְשָׁרֵץ לְמִשְׁמִשְׁיָהּ [אִפִּי לְהַגְיָרָסָא דְגָרִיס כּוּן בְּגַמ'] יֵשׁ לֹמַר דְּאִי ר"ע דְרִישׁ שְׂרַץ לְכַעֲדִישָׁה א"כ מִת לְמָה.

וְצְרִיף לֹמַר דְּמְטַמָּא בְּאֹהֶל א"כ לְמָה אָמַר ר"ע בְּמִשְׂא כְּנֻדָּה הִנֵּה לִי לְמִימַר בְּאֹהֶל כְּמַת. וְאִז מִשְׂא בְּק"ו מְנַבְּלָה שְׂאִינָה מְטַמָּאָה בְּאֹהֶל וּמְטַמָּא בְּמִשְׂא וְכִמוּ שְׂיִלִיף הַרְמַב"ם בְּמַת גּוּפִי מִשְׂא ק"ו מְאֹהֶל עֵינִן בְּפ"א מַה טַוּמָאָת מַת וּא"כ אֵי הִנֵּה נְקִיט ר"ע אֹהֶל אֲתִי מִשְׂא בְּק"ו.

מִשְׂא"כ עֵתָה דְנִקְט מִשְׂא לֹא יְדַעִינן אֹהֶל. אֲלֵא וְדִאי דְבִאָמַת גַּם לר"ע אִינוּ מְטַמָּא בְּאֹהֶל וְלֹא דְרִישׁ לְחוּמְרָא.

וְכָל זֶה אֲלִיבָא דר"א. אֲבָל לְרַבָּה דִלְר"ע מְטַמָּא בְּאֹהֶל מְסַמָּא שְׂפִיר נוּכַל לֹמַר דר"ע לִית לִי תַזְרַם וְדְרִישׁ לְחוּמְרָא וּמְטַמָּא גַם בְּאֹהֶל וְנִקְט מְסַמָּא מִשׁוּם דְאַף אֵי הִנֵּה נִקְט אֹהֶל לֹא הִנֵּה יְדַעִינן מְסַמָּא דְהִרִי מַת מְטַמָּא בְּאֹהֶל וְאַפ"ה אִינוּ מְטַמָּא בְּאֹהֶל מְסַמָּא.

וְהוּכְרַחְתִּי לְהוֹכִיחַ מְדֵאִית לִי לְרַבָּה לְרַבְּנָן דְרִשָׁה דְתַזְרַם וְכַו"ל: כִּי פְּלִיגִי בְּמִשְׂא ר"ע סְבַר וְכוּ' גַם כָּאֵן יֵשׁ לָנוּ לְדוֹן אִם ר"א מְטַמָּא אֲלִיבָא דר"ע גַּם בְּמַגְע אָדָם לְטַמָּא בְּגָדִים וְהָא דְהוֹקֵשׁ לְשָׁרֵץ לְעַנְיָן מִשְׁמִשְׁיָהּ אֲבָל לְעַנְיָן מַגְע אָדָם חוּמְרָא נִדָּה עָלָיו לְטַמָּא אָדָם וּבְגָדִים אוּ אֲפִשְׁר דְלִהִכִּי הוֹקֵשׁ לְשָׁרֵץ לְמַעַט כָּל הַחוּמְרוֹת וְדִי שְׂאֵנוּ נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרָא א' מְחַמַּת תַזְרַם כְּמוֹ דְנָה לְטַמָּא בְּמִשְׂא.

וּכְמוֹ שֶׁפָּתַחְתִּי לְעֵיל בְּדַבְרֵי רַבָּה וְאִמְנָם מְדַאֲקָשִׁי הַגַּמ' וּר' עֲקִיבָא לְמַאי הִלְכְתָּא אִיתְקַשׁ
לְנִדָּה לְמִשְׁא וְלוֹקְשִׁי לְנִבְיָלָה. וְאִי ס"ד דְּמִטְמָא אָדָם וּבְגָדִים.

א"כ הַנּוֹכַח לְהַקִּישׁ לְנִדָּה. וְאִמְנָם בְּכָאן יִסּוּב הַקְּוִשָׁא עַל הַגַּמ' עֲצָמָה מִנ"ל לְהַקְשׁוֹת
וְדִלְמָא לִר"א מְטְמָא ר"ע גַּם בְּמַגְע לְטְמָא אָדָם לְטְמָא בְּגָדִים.

וְכָאן אֵין לֹוֹמֵר כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי לְעֵיל בְּדַבְרֵי אַבְיֵי דֵא"כ לְמָה אָמַר כִּי פְּלִיגִי בְּמִשְׁא. הִנֵּה
לִי לְמִימַר כִּי פְּלִיגִי בְּמַגְע אָדָם לְטְמָא בְּגָדִים.

יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּקָאֵמַר דְּפְּלִיגִי בְּמִשְׁא לְרַבּוּתָא דְּרַבְּנָן דְּאִפִּילוּ בְּמִשְׁא לֹא מְטְמָא. וְכ"ו דְּלֵא
מְטְמָא בְּמַגְע אָדָם לְטְמָא בְּגָדִים: וְהִנֵּה יֵשׁ מְקוּם לְהוֹכִיחַ לְהִיפּוּד.

דְּעַל כְּרַחֲזִין לְאוּקִימְתָּא דִּר"א מְטְמָא ר"ע בְּמַגְע לְטְמָא אָדָם לְטְמָא בְּגָדִים. דֵּאל"כ לְמָה
אָמַר בְּאֶבְרָן מְסָמָא דְכ"ע ל"פ.

הִנֵּה לִי לְמִימַר רַבּוּתָא יוֹתֵר. בְּמַגְע לְטְמָא בְּגָדִים כ"ע ל"פ דְּלֵא מְטְמָא וְאִמְנָם יֵשׁ לְדַמּוּת
לְפִי שְׂבָא לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן מִשְׁא שְׁהַזְכִּיר ר"ע וְכִבְר כְּתַבְתִּי שְׂאֶבְר מְסָמָא אֵינּוּ לְשׁוֹן מִשְׁנָה
וּבְלִשׁוֹן מִשְׁנָה דְּרַבָּה לְכַנּוּת אֶבְר מְסָמָא בְּלִשׁוֹן מִשְׁא.

וְכָאן לֹוֹמֵר שְׂלֵא תַטְעָה בְּלִשׁוֹן מִשְׁא שְׁהַזְכִּיר ר"ע הוּא אֶבְר מְסָמָא וְלִכְּן אָמַר בְּאֶבְר מְסָמָא
מוֹדָה ר"ע כִּי פְּלִיגִי בְּמִשְׁא וְלֹוֹמֵר דְּמִשְׁא שְׂזָכַר ר"ע הֵיִינוּ מִשְׁא מִמֶּשׁ וְלֹא אֶבְר מְסָמָא:
וּלְפִי זֶה גַּם הַהוֹכַחָה שֶׁהוֹכַחְתִּי לְעֵיל בְּאוּקִימְתָּא דְּרַבָּה מְדַאֲמַר רַבָּה בְּמִשְׁא דְכ"ע ל"פ
דְּמִטְמָא וְלֹא קָאֵמַר רַבּוּתָא בְּמַגְע לְטְמָא אָדָם וְכו' כ"ע ל"פ לֹא פְּלִיגִי ג"כ יֵשׁ לְדַחּוּת.

לְפִי [שְׂמִשְׁא שְׁהַזְכִּיר] ר"ע יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁנֵי פִירוּשִׁים אִם מִשְׁא מִמֶּשׁ אִם מְסָמָא. וְאִם נִפְרָשׁ
[מִשְׁא מִמֶּשׁ] א"כ ע"כ רַבְּנָן גַּם בְּמִשְׁא מְטְהָרִין.

וְכָאן רַבָּה לֹוֹמֵר שְׂמִשְׁא שְׁהַזְכִּיר ר"ע אֵינּוּ מִשְׁא מִמֶּשׁ שְׂבָזָה כ"ע מוֹדוּ: וְאִמְנָם נִלְע"ד
לְהוֹכִיחַ דְּע"כ לְרַבָּה אֵינּוּ מְטְמָא אָדָם וּבְגָדִים. דְּהִנֵּה כְּבָר הוֹכַחְתִּי לְעֵיל דְּע"כ הַנּוֹצְרָךְ
רַחֲמָנָא לְמַכְתַּב תְּזָרֵם גְּבִי נִדָּה לְדָרוּשׁ אֵינְךָ קָרְאִי לְהַקְל.

וְאִי לֹא כְּתַב כְּלָל תְּזָרֵם הִנֵּה דְרָשִׁינוּ כְּוִלְהוּ לְחוּמְרָא וּבְהִכִּי תִיַרְצָתִי לְעֵיל הָא דְהַנּוֹצְרָךְ
לְהַקִּישׁ לְשַׁק וְלֹא לְנִבְיָלָה דְדָמִי לִי דְהִנֵּה הַשְׁתָּא דְּע"כ הַנּוֹצְרָךְ לְכַתּוּב תְּזָרֵם וְגְבִי נְבִיָלָה
לֹא שְׂיִיךְ לְדָרוּשׁ תְּזָרֵם לְהַחֲמִיר מַה שְׂאֵין בְּנִדָּה וּמַת וּכְמוֹש"ל.

וְהִי צָרִיךְ לְמִיכְתְּבִי גְבִי נִדָּה וְהֵיִינוּ מְוַכְרְחִים לֹוֹמֵר דְּהַחֲנוּמָר הוּא אֶבְר מְסָמָא. דְּאִי מִשְׁא
גַּם בְּנִבְיָלָה וְגְבִי מַת הוּא וְכַנ"ל.

וּמַעֲתָה אִי ס"ד דְּלְרַבָּה מְטְמָא בְּמַגְע לְטְמָא אָדָם לְטְמָא בְּגָדִים א"כ שְׂפִיר [קִשָּׁה] אֲדַמְקִישׁ
לְשַׁרְץ נְקִישׁ לְנִבְיָלָה דְדָמִי יוֹתֵר. וְאֵעֵפ"כ נִכְתּוּב תְּזָרֵם גְּבִי נִדָּה וְנִדְרוּשׁ לְחוּמְרָא שְׂמִטְמָא
בְּמַגְע אָדָם לְטְמָא בְּגָדִים וּמִשְׁא מְמִילָא נִדְע מְנִבְיָלָה.

אֵלָא וְדֵאִי דְבִאָמַת לְרַבָּה אֵינּוּ מְטְמָא אָדָם לְטְמָא בְּגָדִים אֵלִיבָא דְרַבְּנָן: וּמַעֲתָה נִדּוֹן לִר"א
אֵלִיבָא דִּר"ע מַה דִּין מַגְעוֹ לְטְמָא אָדָם לְטְמָא בְּגָדִים. וְאוּמַר אָנִי.

אִי לֹא גְרָסִינוּ בְּדַבְרֵי ר"א וְר"ע לְמַאי הִלְכְתָּא אִיתְקַשׁ לְשַׁרְץ לְמִשְׁמִשְׁיָהּ. אֵלָא גְרָסִינוּ
כְּרִישׁ אוּקִימְתָּא דִּר"א בְּאֶבְרָן מְסָמָא דְכ"ע ל"פ דְּאֵינּוּ מְטְמָא.

דְּהָא אִיְתַקַּשׁ לְשַׁרְיָן וּכְדַבְרֵי רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל בְּתוֹס' בַּד"ה ור"א. אַז מְמִילָא מוּכַח דְּאִינוּ מְטַמָּא בְּמַגְעַ הַחֲמוּר הַגָּ'ל.

דְּהָרֵי אַז גַּם לר"א אֵלִיבָא דר"ע קָשָׁה אֲדַאקְשִׁי לְשַׁרְיָן נְקִישׁ לְנִבְיָלָה וְצָרִיף לֹמַר כְּמוֹ שְׁתִּירְצָתִי לְרַבָּה אֵלִיבָא דְרַבְּנָן פְּנ"ל. וְהִינּוּ הֵךְ וְאִי גְרָסִינָן לִי בְּדַבְרֵי ר"א ור"ע לְמֵאִי הִלְכְתָא וְכו' לְמִשְׁמִשִּׁי וְאִז בַּל"ה לֹא קָשָׁה וְנְקִישׁ לְנִבְיָלָה דְּהָרֵי אִיְצְטָרִיף לְאֶקוּשִׁי לְמִשְׁמִשִּׁי לְשַׁרְיָן דְּלְטַמָּאֵי רַק בְּמַגְעַ וְלֹא בְּמִשְׁאָ: וְאָמְנָם ע"כ מוּכַח דְּאִינוּ מְטַמָּא.

דא"כ קָשָׁה בְּדַבְרֵי ר"ע גּוֹפִי' דְּקָאֲמַר מְנִינָן לְעַפּו"ם שְׁמִטָּמָא בְּמִשְׁאָ הֵוָה לִי לְמִימַר רַבּוּתָא יוֹתֵר שְׁמִטָּמָא בְּמַגְעַ לְטַמָּא אָדָם לְטַמָּא בְּגָדִים וּמְמִילָא נִדְעַ שְׁמִטָּמָא בְּמִשְׁאָ שְׁאִין לֵךְ דְּבַר שְׁמִטָּמָא מְגַע הַחֲמוּר הַגָּ'ל שְׁלֹא יְטַמָּא בְּמִשְׁאָ וְכָאן אִין דְּנִקְט לְרַבּוּתָא דְּרַבְּנָן.

שְׁהָרֵי בְּמִשְׁנֵתֵינוּ לֹא הִנְזַכְרוּ רַבְּנָן כָּלֵל רַק ר"ע לְחוּדֵי אֵלָא וְדָאִי דְּרַק בְּנוּשָׂא , מְטַמָּא אָבֵל לֹא מְגַע הַחֲמוּר: תוּס' ד"ה אָבְנֵי וְעֶצִיּוּ וְכו' בִּירוּשְׁלַמִּי מוֹקִי לֵה כְּגוֹן שְׁהַשְׁתַּחֲוָה לְכָל אָבֵן וְכו'.

הֵנָּה בַּגְמ' דִּילָן לֹא נִזְכַּר כְּלוּם מְזַה. וּבְאֲמַת טַעְמָא כְּעִי הָא עַפּו"ם שְׁנִשְׁתַּבְּרָה מְאֵלִי הִיא. וְנִרְאָה דְּהָא לְכַאוּרָה קְוִשִׁית הִירוּשְׁלַמִּי מְעִיקְרָא לִיתָא לְדַבְרֵי הַרְמְב"ם בַּפ"ו מֵאֵה"ט ה"ו דְּמִשְׁמִשִּׁי עַפּו"ם יִשְׁנֵן לְאִיבָרִים וְכִמוֹ שְׁיִבְרָאָר לְקַמְן טַעְמוֹ וְהָרֵי כּוֹתֵל זֶה מִשְׁמִשִּׁין הוּא. וּבְאֲמַת רַש"י בַּמַּס' ע"ז פִּירֵשׁ דְּמִיָּירֵי שְׁהַכּוֹתֵל עֲצָמוֹ הִי נֶעְבֵּד.

וּלְקַמְן יִתְבָּאָר טַעְמוֹ. אָמְנָם פְּשָׁטָא דְּמַתְנֵי מִשְׁמַע שְׁהַכּוֹתֵל הִי דוֹפֵן לְבֵית עַפּו"ם וְא"כ אִינוּ אֵלָא מִשְׁמִשִּׁין.

וּבַפְּרָט הִירוּשְׁלַמִּי שְׁלֹא נִחִית לְהַקְשׁוֹת מְטַעַם אִיבָרִים אֵלָא מְטַעַם עַפּו"ם שְׁנִשְׁתַּבְּרָה מְאֵלִיָּה. וְזֶה שִׁינָף בְּעַפּו"ם עֲצָמָה.

אָבֵל מִשְׁמִשִּׁיָּה שְׁנִשְׁתַּבְּרוּ לַכ"ע לֹא בְּטָלִי אָמְנָם הִירוּשְׁלַמִּי שְׁהוֹכִיחַ לְעֲצָמוֹ שַׁע"כ מִיָּירֵי שְׁהַכּוֹתֵל עֲצָמוֹ נֶעְבֵּד וְהִיא עֲבוּדַת גִּילּוּלִים עֲצָמוֹ. דַּאֲל"כ אִיף אָמַר ר"ע מְטַמָּא בְּמִשְׁאָ כְּנִדְהָ.

וְהָרֵי בְּמִשְׁמִשִּׁיָּה מוֹדָה ר"ע וְהִינּוּ טַעְמָא דְּרַש"י דְּפִירֵשׁ דְּמִיָּירֵי שְׁהַכּוֹתֵל עֲצָמוֹ נֶעְבֵּד. וְאָמְנָם נוֹכַח לֹמַר שְׁהַכּוֹתֵל הֵזֶה תְּרוּנוּיָהוּ אִיתְגַּהוּ בִּי'.

שְׁבּוּדָאֵי הוּא מִשְׁמִשִּׁי עַפּו"ם כְּפִשְׁטָא דְּמַתְנֵי שְׁהִי בֵּיתוֹ סְמוּךְ לְעַפּו"ם וּמִיָּירֵי ג"כ שְׁהַכּוֹתֵל הִי נֶעְבֵּד מִצַּד עֲצָמוֹ ג"כ וְכִשְׁנִפְל א"כ מִצַּד שְׁהִי נֶעְבֵּד אִינוּ מְטַמָּא לְאִיבָרִים. וְנִשְׂאָר מִצַּד שְׁהִי ג"כ מִשְׁמִשִּׁי לְעַפּו"ם וּמִשְׁמִשִּׁי עַפּו"ם יִשְׁנָם לְאִיבָרִים.

וּלְכַף לְרַבְּנָן מְטַמָּא כְּשַׁרְיָן מִצַּד מִשְׁמִשִּׁי. וְלר"ע אִם נִימָא בְּעֵיָא דְּרַב חֲמָא לְחוּמְרָא א"כ לר"ע יִשְׁנָה לְאִיבָרִים וּמְטַמָּא מִצַּד עֲבוּדַת גִּילּוּלִים עֲצָמָה לְכַף מְטַמָּא כְּנִדְהָ: וְהֵנָּה כָּל זֶה לְרַבָּה אָבֵל לר"א עַפּו"ם לַכ"ע אִינָה לְאִיבָרִים א"כ אִי אֶפְשָׁר לְתַרְץ מִשׁוּם מִשְׁמִשִּׁיָּה דַּא"כ לְמָה לר"ע מְטַמָּא בְּמִשְׁאָ דְּלר"א לִיכָא לְמִימַר דְּלר"ע יִשְׁנָה לְאִיבָרִים וְכַמְבוּאָר בְּסוּגְיָא וְא"כ גַּם לר"ע אִינוּ מְטַמָּא רַק מִשׁוּם מִשְׁמִשִּׁיָּה וְלְמָה יְטַמָּא בְּמִשְׁאָ.

ולכה על פרתה צריף לומר לר' אליעזר שהשתתה לכל אבן. וא"כ יש מקום לומר שהירושלמי אזי בשיטת ר"א ולכה מוקי בהשתתה לכל אבן.

ותלמודא דידן במס' עפוי"ם אגיל בשיטת רבה. ולכה לא הונפר דבר זה בתלמודא דידן: תוס' ד"ה משמשיה וכו' דמגלן דמשמשיה לא מטמו במשא ולפמש"ל בשיטת רש"י דרישין דקרא במשמשיהו איירי וסיפין בעפוי"ם גופין לק"מ דמוכח דמדכתיב תזרם פסיק טעמין בהה קרא לחלק סיפין מרישין מפלל שיש חילוק בין עפוי"ם למשמשיה.

וממילא נדחו דברי התוס' שכתבו דלא הנה ידעינו במשמשיהו שום טומאה שהרי בהדיא כתיב וטמאתם את ציפויי וגו' והיינו משמשיהו: ואם תאמר א"כ אמאי איצטרף לר"ע שרץ למשמשיהו ונהרי מוכח מחתזרם שמשמשיהו לא חמור מעפוי"ם עצמה.

ונראה דבשלמא לרבנן דעפוי"ם עצמה אינה מטמאה רק במשא א"כ פיו דכתיב תזרם לחלק להקל במשמשיהו על פרחין משמשיהו רק פשרץ. אבל לר"ע דעפוי"ם מטמא במקמא א"כ די מתזרם למימר במשמשיהו נחות דרגא ולא ליטמא במקמא.

ואפתי יטמאו במשא ואיצטרף שרץ לומר דמטמאי רק במגע פשרץ: דף פ"ג ע"א תוס' ד"ה מיתבי וכו' מברייתא אלים לי' למיפרה ולפמש"ל בתוס' ד"ה אבניו וכו' נחא דמשנתנו ליכא קושיא לרבה.

ויכול רבה לשנויי אנא בעיא דרב חמא לחומרא פשטינא לה ולר"ע ישנה לאיברים א"כ אין לנו הכרח לאוקימתא דירושלמי דמוקי לה שהשתתה לכל אבן אלא מיירי שהי' ג"כ משמשי עפוי"ם ולרבנן עפוי"ם אינה לאיברים ונשאר רק משמשיהו ולכה מטמא פשרץ [דמשמשי עפוי"ם ישנה לאיברים כמו"ש לעיל] אבל לעולם דעפוי"ם עצמה מטמא לרבנן במשא ולכה הוצרה להקשות מברייתא: ע"ב גמ' אימא לחומרא למאי הלכתא אקיש לשרץ לכעדשה: הנה סוגיא זו לר"א דאמר לרבנן אינו מטמא במשא, ולכאורה הי' מקום לפניו להקשות גם לרבה דהרי עכ"פ אינו מטמא במקמא לרבנן וכן אינה לאיברים ונהה לי' להקשות לרבנן אימא אקיש לנדה למטמא וכו' וכן קשה אמאי מקשי לרבנן ונהלא גם לד"ע הי' יכול להקשות לא מיבעי' לר"א הרי חזינו דר"ע לא דריש להחמיר שהרי מודה שאינה מטמא במקמא ומודה דאינה לאיברים אלא אפילו לשיטת רבה ונהרי מודה ר"ע דאינה מטמאה בכעדשה וכמו"ש התוספות בד"ה רבה אומר [צ"ל אומר רבה].

אמנם במ"ש לעיל בריש סוגיין דלשיטת התוספות דלמאן דאית ליה דרשה דתזרם דלחומרא דרשינו אמרי' דגלי קרא דאינה קראי דרשינו לקולא ולהכי לר"ע אליבא דרבה היקשא דשרץ אחי למשמשיהו ולקולא וכן לרבנן אבל אי לא כתיבי תזרם פלל וכן למאן דלית ליה דרשה דתזרם אז אמרי' דגם אינה קראי דרשינו לחומרא.

ומעתה אפשר לומר דקושית הגמ' הוא דוקא לרבנן ואליבא דרבין דדרשינו לקולא משום דלרבה וכן לר"א אליבא דר"ע דדרשי תזרם אין פאן קושיא פלל [דמדכתב] בקרא תזרם דנדע דלר"ע קרא זה לחומרא מכלל דאינה שאר קראי לקולא דרשינו: הנה הרמב"ם בפ"ו מאה"ט ה' ו' פסק דעבודת גלולים אינו מטמא אלא במגע והיינו בשיטת ר"א והנה לכאורה פיון דבעיא דרחב"ג אליבא דרבה אגיל אם פן הי' לו לפסוק פרבה דהנה ר"א חד לגבי רבה ור' חמא ב"ג.

והנה רציתי לומר כיון שפסחם גמ' בסוף הסוגיא ביהא דמקשה ורבנן אחזי קושיתו בשיטת ר"א לכה קיי"ל כר"א אמנם זה הי' ניחא אם הי' הברירה בידי המקשה להקשות בין לרבה ובין לר"א ושבקי לרבה ונקט לשיטת ר"א הי' זה ראי' ששיטת ר"א עיקר.

אבל לפי מ"ש לשיטת רבה אין פאן קושיא פלל והוכרח להקשות בשיטת ר"א אם פן נסתר ראי' זו והקרא הקושיא לדוקתא: וראיתי עוד לרבנו שפסק דבר חדש מה שלא נזכר בגמ' שהוא ז"ל פסק (בפ"ו מאה"ט ה' ה') דעפ"ם אינה לאיברים ומשמשי' ישנה לאיברים וכתב זה חומר במשמשי' יותר מעפ"ם ע"ש והדבר צריך ביאור דמנ"ל זה: והנה כבר כתבתי לעיל דלשיטת רש"י תשמשי' עפ"ם דאית להו טומאה מהו קרא גופי' יליף לה.

דרישי' דקרא בתשמשי' אינרי פדכתיב וטמאתם את ציפויי וכו' וממילא ידעינן לחלק בין עפ"ם גופי' לתשמשי' דתשמשי' אינו מטמא במשא כעפ"ם לרבנן ולר"ע באבן מסמא מדפסיק קרא הו' דתזרם בין תשמשי' לעפ"ם גופי' לחלק.

ומעתה לרבה איצטריך תזרם להקל במשמשי' שאינם מטמאים במשא אבל לעולם דעכ"פ לא חמירי מעפ"ם ע"ש ואינם לאיברים דמנ"ל להחמיר במשמשי' יותר מעפ"ם כיון דתזרם לרבה בלא"ה איצטריך: וכל זה לרבה איצטריך תזרם להקל במשמשי' אבל לר"א אליבא דרבנן עפ"ם ע"ש אינה מטמא רק כשרץ ומשמשי' על פרוח מטמאי דהרי בהדיא פתיב וטמאתם את ציפויי וכו' וא"כ תזרם למאי אתי וצריך לומר לדידי' דכל היקוש לנדה לקולא אתי שאינו לאיברים ועל זה גלי קרא תזרם להורות דבעפ"ם ע"ש הוא דאמר כמו דנה שאינה לאיברים.

אבל משמשי' דרישי' דקרא ישנו לאיברים: ומעתה יש לנו לומר דלר"א אף דרבנן לקולא ור"ע לחומרא לענין משא מ"מ יוצא ממחלקותם דבר חדש (שרבנן) לחומרא ור"ע לקולא דלרבנן תזרם לא איצטריך להקל במשמשי' שהרי לדידהו היא גופא אינו מטמא רק במגע ואיזה קולא תוכל להקל יותר מזה.

ועל פרוח תזרם להחמיר לענין איברים משמשי' מטמאים איברים ולר"ע תזרם איצטריך להקל במשמשי' שלא יטמאו במשא וממילא גם משמשי' אינם מטמאים לאיברים: והנה מה שהוכחתי דלר"א אליבא דר"ע איכא למימר דגם משמשי' אינה לאיברים ואומר אני דהא ליתא דבשלמא לרבה שפיר כתבתי דכיון דתזרם איצטריך לחלק בין משמשי' לענין משא שוב ממילא אין הכרח להחמיר במשמשי' לענין איברים ואין להקשות א"כ למה לי היקשא דשרץ הרי מתזרם לפינן קולא דמשמשי'.

הנה זה אינו קושיא לא לרבנן ולא לר"ע דלרבנן איצטריך שרץ להורות שאינו מטמא במסמא ולר"ע איצטריך דאי מתזרם הנה נחתינן ממסמא למשא ואיצטריך שרץ לאחזתי למגע ואין להקשות כיון דכתיב שרץ למה לי תזרם.

זה אינו קושיא דתזרם לא אפשר דלא נכתבי' דאיך שניי' לומר וטמאתם ציפויי וגו' באפודת וגו' כמו דנה. שהרי משמשי' אינם מטמאין כדנה.

ואי אֶפְשָׁר לְקַרְא לומר דְּבַר שְׂאִינוּ אָבֵל לר"א אַלִּיבָא דר"ע מְסַמָּא אִינוּ צָרִיךְ מִיעוּט. דְּמַצַּד הַסְּבָרָה אִינוּ מְטַמָּא בְּמַסְמָא כְּמוֹ ש' הַתּוֹסֵ' בּד"ה ור"א וא"כ קִשָּׁה שְׂקָן תְּשַׁקְצָנוּ דְּמִשְׁמֵשִׁי לְמָה לִי.

מִתְנַרְם נְפָקָא. אֵלָּא עַל פְּרָחִיךְ דְּתַנְרָם לְהַחְמִיר בְּמִשְׁמֵשִׁי אֲתִי לְעַנְנָן אִיבָרִים וְאִצְטְרִיךְ שְׂקָן לומר דְּמִשְׁמֵשִׁי אִינוּ מְטַמָּא בְּמִשְׁמָא: הַעוּלָה מְדַבְּרִינוּ פְּלוּגְתָא חֲדָשָׁה בֵּין רַבָּה ור"א לְעַנְנָן מִשְׁמֵשִׁי דְּלַרְבָּה בֵּין לר"ע וּבֵין לְרַבְּנָן לְעַנְנָן אִיבָרִים אִין חִילּוּק בֵּין מִשְׁמֵשִׁי לְעַכְפּוֹם עֲצָמָה.

וּלְרַבְּנָן תְּרַנּוּיָהּ אִינָם לְאִיבָרִים. וּלְר"ע בְּתַרְנוּיָהּ מִיבְעֵי לר' חָמָא ב"ג אִם יִשְׁנָם לְאִיבָרִים.

וּלְר"א בֵּין לְרַבְּנָן וּבֵין לר"ע עַכְפּוֹם אִינָה לְאִיבָרִים וּמִשְׁמֵשִׁי יִשְׁנָם לְאִיבָרִים: וּמַעְתָּה נַעְמֻד עַל דַּעַת רַבֵּינוּ הֶרְמֵב"ם ז"ל שְׂכַתְבֵּתִי לְעֵיל דְּמִשְׁמֵשִׁי יִשְׁנָם לְאִיבָרִים וְעַכְפּוֹם גּוֹפִי אִינוּ לְאִיבָרִים דְּכַר"א אֲתִי.

וְאַמְנָם עֲדִיין צָרִיכִין אָנוּ לְהַבִּין דְּלָמָּה פָּסַק כַּר"א וְלֹא פְּרַבָּה וּבְפָרְט לְפַמְש"ל בְּרִישׁ סוּגְיָן דְּסוּגְיָא דַּגְמ' דִּינָן בְּמַס' ע"ז פְּרַבָּה אֲזִיל וְלַהֲכִי לֹא הוֹזְכַר בְּש"ס דִּילָן דְּלָמָּה יְהֵא מְטַמָּא אֲבָנִיו וְעֲצָיו הֵא עַכְפּוֹם שְׁנִשְׁפָּרָה הָנִי וְכִמוֹ שְׁהִי קִשָּׁה לְהִירוּשְׁלָמִי.

דְּאֶפְשָׁר לומר דְּגַם הַפּוֹתֵל הִי נֶעְבֵּד וּלְר"ע מְטַמָּא מִשׁוּם עַכְפּוֹם גּוֹפִי דִּישְׁנָה לְאִיבָרִים וּלְרַבְּנָן מְטַמָּאִי מִיְהוּ מִשׁוּם מִשְׁמֵשִׁין דְּמִטְמָאִי אַף כְּשִׁנְשְׁפָּרָה וְכַנ"ל. וְא"כ דְּסוּגְיָא דַּגְמ' דִּילָן פְּרַבָּה ס"ל הַקְּוִשָּׁא יוֹתֵר חֲזָקָה עַל הֶרְמֵב"ם אִיךְ פָּסַק כַּר"א וְלֹא פְּרַבָּה וְאוּלָּם רְאִיתִי לְרַבֵּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמִּשְׁנָה בְּמַס' עַכְפּוֹם שְׂכַתְבָּן וְאִין הִלְכָה כַּר"ע בְּעַכְפּוֹם וְק"ו בְּמִשְׁמֵשִׁי עַכ"ל.

וְהוּא תְּמוּזָה דְּאִיךְ שִׁינְיָךְ דְּאִין הִלְכָה כַּר"ע בְּמִשְׁמֵשִׁין וְהָרִי בְּמִשְׁמֵשִׁיָּהּ לֹא פְּלִיגִי וְהַנְּלַע"ד דְּהֶרְמֵב"ם אֲזִיל בְּגִירְסַת רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל שְׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסֵ' בּד"ה ור"א דְּלֹא גָרִיס בְּאוּקִימָתָא דַּר"א ור"ע לְמֵאִי הִלְכְתָּא אִיתְקַשׁ לְשַׁרְץ לְמִשְׁמֵשִׁי עֵינָן שָׁם.

וּס"ל לְרַבֵּינוּ דַּלְר"א אַלִּיבָא דַּר"ע אִינוּ חִילּוּק בֵּין עַכְפּוֹם לְמִשְׁמֵשִׁי וְכוּלְהוּ מְטַמָּאִי בְּמִשְׁמָא וְלֹא בְּמַסְמָא. וְאִצְטְרִיךְ הִיקְשָׁא דְּשַׁרְץ לְאַפּוּקִי מְסַמָּא אֵלָּא דְּלִפִּי זֶה קִשָּׁה מַה דְּקָאֵמַר בַּגְמ' לְעֵיל מִיתִיבִי עֲבוּדַת גְּלוּלִים כְּשַׁרְץ וּמִשְׁמֵשִׁיָּהּ כְּשַׁרְץ ר"ע אוֹמֵר עַכְפּוֹם כְּנֻדָּה וּמִשְׁמֵשִׁיָּהּ כְּשַׁרְץ בְּשִׁלְמָא לר"א נִיחָא וּלְשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם אִיךְ נִיחָא לר"א וְהֵלֵא לר"ע אַלִּיבָא דַּר"א גַּם מִשְׁמֵשִׁי מְטַמָּאִין בְּמִשְׁמָא: וְנִרְאָה דְּהֵא יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְּרֵי הַת"ק דְּאָמַר עֲבוּדַת גְּלוּלִים כְּשַׁרְץ וּמִשְׁמֵשִׁיָּהּ כְּשַׁרְץ לְמָה פְּלִגְיָהּ וְלֹא פְּלִיגְיָהּ יַחַד עַכְפּוֹם וּמִשְׁמֵשִׁי וְכו' וְהֵנָּה לְאוּקִימָתָא דְּרַבָּה לְהַמְתָּרֵץ נִיחָא דְּעַכְפּוֹם כְּשַׁרְץ רַק לְמַעוּטֵי מְסַמָּא אָבֵל אַכְתִּי מְטַמָּא בְּמִשְׁמָא וּמִשְׁמֵשִׁיָּהּ כְּשַׁרְץ מִשְׁמָא וְאִינוּ מְטַמָּא רַק בְּמַגְעָא אָבֵל לֹא בְּמִשְׁמָא.

אָבֵל לְדַעַת הַמְקַשָּׁה שְׁהִי סְבוּר עַכְפּוֹם כְּשַׁרְץ מִשְׁמָא א"כ נְכַלְלִינְהוּ וְצָרִיךְ לומר דְּהָכִי קָאֵמַר עַכְפּוֹם כְּשַׁרְץ וְהִינְנוּ לְקוּלָא שְׂאִינוּ מְטַמָּא רַק בְּמַגְעָא אָבֵל לֹא לְחוּמְרָא שְׂיִטְמָא לְאִיבָרִים וּמִשְׁמֵשִׁיָּהּ כְּשַׁרְץ מִשְׁמָא בֵּין לְקוּלָא שְׂאִינוּ מְטַמָּא רַק בְּמַגְעָא וּבֵין לְחוּמְרָא שְׂמִטְמָא לְאִיבָרִים וְהוּא מִשְׁמָא אוּקִימָתָא דַּר"א ור"ע אוֹמֵר עַכְפּוֹם כְּנֻדָּה בֵּין לְקוּלָא שְׂאִינָה לְאִיבָרִי וּבֵין לְחוּמְרָא שְׂמִטְמָא בְּמִשְׁמָא וּמִשְׁמֵשִׁיָּהּ כְּשַׁרְץ שְׂמִטְמָא לְאִיבָרִים: וּמַעְתָּה לר"א לר"ע

אין חילוק בטומאת משא בין משמשי לעכו"ם עצמה א"כ ממילא אין מקום לקושית הירושלמי דליתיה פ' עכו"ם שנתבשרה דהרי איכא לאוקמי שהפותרל לא הי' עצמו עכו"ם רק משמשי עכו"ם ואפ"ה ר"ע מטמא במשא ולכך שתק גמ' דילן במס' עכו"ם ולא הקשה קושית הירושלמי מעכו"ם שנתבשרה משום דסתם כר' אליעזר והירושלמי קאי בשיטת רבה ולדידן מודה ר"ע במשמשי והוצרך לאוקמי בעכו"ם עצמה ובהשתתף לכל אבן לכך פסק הרמב"ם כר"א וגם פסק דמשמשין ישנה לאיברי: עוד נלע"ד דלפי מ"ש דתזרם מוכרח לכתוב בקרא להפסיק בענין בין רישא דקרא דאיירי במשמשי וכו' א"כ אין ראיה מתזרם דשאר קראי מדרשי להקל א"כ גם לרבה תסוב קושית הגמרא במסקנא לרבנו מנ"ל לדרוש לקולא נדרוש לחומרא וצריך ג"כ לתרץ טומאת עכו"ם דרבנו ולכך דרשינו להקל.

ולפי זה שפיר מוכח מסוף הסוגיא מדאחזו הש"ס אליבא דר"א. ושבקין לשיטת רבה מפלל דהלכה כר"א ושפיר פסק הרמב"ם כר"א: אלא דלפי מ"ש דלא מתזרם דרשינו דשאר קראי לקולא אלא מסבא.

א"כ קשיא משנתנו שסידר רבינו הקדוש אמר ר"ע קשה וקלא לא למסתם סתמא כר"ע כינון שהתחיל בלשון אמר ר"ע ועיקר פונתו לספר בהדדי הנה מנין דדמי אהדדי. והתחיל בזו לפי שסמוך לקרא דלעיל לא ימצא במקיתתו חרס וגו' כמו"ש התוס במשנתנו והי' לו להתחיל בסתם מנין לעכו"ם שטמא במשא כנדה.

בשלא לר"א דלרבנו מטמא רק במגע וזה נפיק משרץ א"כ הוכרח להתחיל בשיטת ר"ע דנפיק מקרא דתזרם אבל לרבה קשיא. והנה רציתי לומר ע"פ מ"ש לעיל דלרבה מצד הסבא דרשינו פולחו קראי להחמיר אלא מדכתב תזרם דרשינו שאר קראי להקל וא"כ לרבנו משא לא ידענו והוכרחנו למילף מקרא דתזרם כמו דנה דמטמא במשא ואי לאו האי קרא פלל פשיטא דנה מטמא דנה דרשינו שרץ לכעדשה ומת לאוהל ומשא ונה מטמא אפי' באוהל ואתי תזרם לגלות דרשינו לקולא ואימעוט אוהל ולכך לא הנה יכול להתחכם ולומר מנין שטמא במשא תזרם וכו' אבל לפי מ"ש גם לרבה דרשינו מצד הסבא להקל וא"כ מודה הוא דילפינו משא ומדכתיב תזרם לחלק בין עכו"ם למשמשיה [ע"כ מצאתי]: דף פ"ו ע"ב גמ' וליטבולו ביני שמשי וכו'.

דעת רש"י שקושיתו יו הוא רק לר"ע אבל התוס' פתבו בשם ר"י דלר"י ולראב"ע נמי פריך דמהכא נילף דאעונות קפיד קרא. ומהרש"א הקשה דמאי קושיא אימא דקושטא דר"ע לית לי' נמי בהשפמה עלה אלא מפח הך קושיא דלקבולו תורה ביני שמשי קאמר ר"ע דהקפידה התורה גם על הלילה כדי שיהי' ה' עונות.

עוד פתב מהרש"א בד"ה וליטבולו בצפרא דשבתא וליכא למימר דלכך הוצרך לירד בהשפמה לאשמעינו דאעונות קפיד קרא אבל אי לא ירד בהשפמה לא הנה. ידעינו בעלמא וכו' וכה"ג צריך לומר לעיל דפריך והאמר רב הונא ישאל קדושים הם וכו' דליכא למימר דאיצטריך למימר להו לאשמעינו בעלמא דאעונות קפיד דמ"מ במתן תורה לא הי' צריך לירד בהשפמה עכ"ל מהרש"א והדברים דחוקים: ונראה מתחלה להכריע פדברי רש"י שקושית הגמ' הוא רק לר"ע והנה דעת הר"ז"ה וכן דעת הרמב"ם בפ"ח ממס' מקואות בפירוש המשנה דראב"ע סובר ג' עונות שלמות.

והתי"ט פִּירַשׁ דְּבָרָיו דְּגַם רַב"ע סוֹבֵר בְּהַשְׁפָּמָה יָרַד: וְהִנֵּה בַר' יִשְׁמַעְאֵל אֵין מְקוּם לומר פֶּן דְּבַהֲדִיָּא קְאָמַר פְּעָמִים אַרְבַּע וְכוּ' וְדַבְרֵי הַרְמַב"ם שֶׁם בְּפִירוּשׁ הַמַּשְׁנָה בְּדַבְרֵי ר' יִשְׁמַעְאֵל דְּחֻקִּים וּבְאַמַּת בַּעַל הַמְּאוֹר לֹא הִלֵּךְ בְּעַקְבוֹתָיו רַק בְּדַבְרֵי רַב"ע וְהִנֵּה לְפִי זֶה אֵין מְקוּם לְהַקְשׁוֹת בְּדַבְרֵי רַב"ע וְלִיטְבְּלוּ בִּינֵי שְׁמַשֵׁי דְּאִיכָּא לְמִימַר אֵין הִכֵּי נְמִי מְהֵבָא יְלִיף רַב"ע עוֹנָה שְׁלִישִׁית וְלֹא ס"ל בְּהַשְׁפָּמָה יָרַד וּכְעֵין קְוָשִׁית מְהַרְש"א בְּשִׁטַּת ר' עֲקִיבָא וְאַף דְּרַש"י פִּי בְּהִדְיָא בְּדַבְרֵי רַב"ע דְּאַפִּילוּ לִיכָּא אֱלָא ב' עוֹנוֹת הֵינּוּ לְפִי הַמְּסַקְנָא דְּלֹא מְרַאשׁ בְּסִתְרָא דְּבִרְתֵי וְכוּ' אֲבָל הַמְּקַשָּׁה לֹא יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת בְּדַבְרֵי רַב"ע: וְלִשְׁטַת ר' יִשְׁמַעְאֵל ג"כ לֹא קִשָּׁה.

דְּהָרֵי ר"י כַר' יוֹסִי ס"ל דְּמַשָּׁה הוֹסִיף יוֹם א' מְדַעְתּוֹ דְּדַרְרִישׁ מַה מְחַר לִילוּ עֲמוֹ וְכוּ'. וְאַמְרִינוּ לְקַמֵּן (דָּף פ"ז ע"א) וּמְנַלְן דְּהַסְפִּים הַקַּב"ה עַל יְדוֹ דְּלֹא שְׁרִיָּא שְׁכִינָה עַד צַפְרָא דְּשַׁבְּתָא.

וְדַקְדָּקְתֵי שְׁפַת יִתְרַ דְּקְאָמַר צַפְרָא דְּשַׁבְּתָא וּמָה הִנֵּה חֲסַר בְּאַמְרוֹ דְּלֹא שְׁרִיָּא שְׁכִינָה עַד שַׁבְּתָא. וְנִרְאָה שְׁאֵם לֹא פִּינֵן מַשָּׁה רַבִּינוּ בְּדַבְרֵי הַקַּב"ה אֱלָא שְׁהִיְתָה פְּנִינָתוֹ הַיּוֹם מִמַּשׁ דְּהֵינּוּ יוֹם ד' וּמַשָּׁה רַבִּינוּ הִנֵּה סְבוּר לִילוּ עֲמוֹ וְהַיּוֹם הֵינּוּ מְחַר שְׁהוּא כָּל מַעַל"ע שְׁל יוֹם ה' וּמְחַר הֵינּוּ מְחַר דְּמְחַר כָּל יוֹם מַעַל"ע שְׁל יוֹם ו' דְּהֵינּוּ ד' עוֹנוֹת שְׁלִימוֹת אֲבָל יוֹם ד' בְּעֲצָמוֹ לְפִי הַבְּנַת מַשָּׁה א"צ פְּרִישָׁה עַד רַגַע קוֹדָם הַלִּילָה.

וְאֵם לֹא הִי פֶּן פְּנִינָת הַקַּב"ה אֵם פֶּן מַשָּׁה רַבִּינוּ גָּרַע וְהוֹסִיף דְּהֵינּוּ כָּל יוֹם ד' גָּרַע וְכָל יוֹם ו' הוֹסִיף וּמַעַתָּה מִנ"ל דְּהַסְפִּים הַקַּב"ה עַל יְדוֹ דְּלִמָּא לְעוֹלָם לֹא הַסְפִּים אֱלָא שְׁאֵם הִי מַשָּׁה רַבִּינוּ עוֹשָׂה כְּפִי צוּוֵי הַקַּב"ה וְהִי מְפָרִישָׁם בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁחֲרִית שְׁפִיר הִי הַקַּב"ה נוֹתֵן הַתּוֹרָה בְּיוֹם ו' אֲבָל לְפִי שְׁפִיחַת עוֹנָה שְׁלִימָה לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְטַהַר בְּלִיל הַשְּׁנִיף לְיוֹם ו' וְלִכְּף הַנּוֹצֵרף לְאַחַר הַנְּתִיבָה אֱלָא דְּתִיבַח שְׁהִי לוֹ לְאַחַר עוֹנָה אַחַת שְׁגָרַע מַשָּׁה וְלֹא הִי יְכוּל לִיתֵן בְּיוֹם ו' אֲבָל עַדִּינֵן הִי לוֹ לִיתֵן הַתּוֹרָה בְּלִיל שַׁבַּת וּמְדַלָּא שְׁרִיָּא שְׁכִינָה עַד צַפְרָא דְּשַׁבְּתָא ש"מ שְׁהַסְפִּים הַקַּב"ה וְהָיוּ יְמֵי הַפְּרִישָׁה כָּל מַעַל"ע שְׁל יוֹם ה' וְכָל יוֹם מַעַל"ע שְׁל יוֹם ו' דְּהֵינּוּ ד' עוֹנוֹת שְׁלִימוֹת וּבְלִיל שַׁבַּת טְבָלוּ וְנָתַן לָהֶם הַתּוֹרָה בְּיוֹם שַׁבַּת: וְלְפִי זֶה אֵם בְּאַמַּת הִי נוֹתֵן הַתּוֹרָה בְּלִיל שַׁבַּת לֹא הִי שׁוּם הוֹכְחָה דְּהַסְפִּים עַל יְדוֹ וְאִיךְ נוֹכַל מַעַתָּה לְהוֹכִיחַ עוֹנָה חֲמִישִׁית מְדַלָּא יְהִיב הַתּוֹרָה בִּינֵי שְׁמַשֵׁי שְׁהָרֵי לֹא הִי יְכוּל לִיתֵן אֲז עַד צַפְרָא כְּדִי לְהוֹדִיעַ שְׁהַסְפִּים עַל יְדוֹ וְכָל זֶה לִר' יִשְׁמַעְאֵל דְּסוֹבֵר שְׁלֹא פִּירְשׁוּ בְּיוֹם ד' עַד סְמוּךְ לַחֲשִׁיכָה אֲבָל לִר"ע דְּבַהֲשַׁפְּמָה יָרַד אֵם פֶּן אַף שְׁהַסוּף מַשָּׁה רַבִּינוּ עַל דְּבַרֵי הַקַּב"ה עִם כָּל זֶה לֹא פִּיחַת וְלֹא הִנִּיחַ מִפְּשָׁטָא דְּלִישְׁנֵי דְּקַב"ה וּקְדַשְׁתָּם הַיּוֹם וּפִירְשָׁם גַּם בְּיוֹם ד' וְאֵם פֶּן אַף אִי יְהִיב אוֹרִיָּתָא בִּינֵי שְׁמַשֵׁי ג"כ הִי מוֹכַח שְׁהַסְפִּים הַקַּב"ה עַל יְדוֹ מְדַלָּא יְהִיב בַּע"ש שְׁהָרֵי לֹא פִּיחַת שׁוּם עוֹנָה.

וְאֵם, פֶּן לְדִידֵי שְׁפִיר מְקַשָּׁה לְקַבְּלוּ בִּינֵי שְׁמַשֵׁי לְהוֹכִיחַ עוֹנָה שְׁשִׁית מְכַאן וְאֵם פֶּן יָפָה פִּירְש"י דְּלִר' עֲקִיבָא פְּרִיף: וּמַעַתָּה גַם קְוָשִׁית מְהַרְש"א לִיתָא דְּאִימַת הוּא הוֹכְחָה מְדַלָּא יְהִיב בִּינֵי שְׁמַשֵׁי הֵינּוּ אֵם בְּהַשְׁפָּמָה יָרַד וְאֲז מוֹכַח אֲפִילוּ עוֹנָה שְׁשִׁית.

אֲבָל אִי לֹא יָרַד בְּהַשְׁפָּמָה אֵם פֶּן אֲפִילוּ עוֹנָה חֲמִישִׁית אֵין לְהוֹכִיחַ שְׁהָרֵי הַנּוֹצֵרף לְהַמְתִּין עַד הַבּוֹקֵר לְהוֹדִיעַ שְׁהַסְפִּים עַל יְדוֹ וְדו"ק: וּמַעַתָּה נִבִּין גַּם קְוָשִׁית הַגַּמ' לְמָה לִי לְמִימַר וְהָאֵמַר ר"ה יִשְׂרָאֵל וְכוּ' עֵינְקַר קְוָשִׁיא זֶה בֵּין לִר' יִשְׁמַעְאֵל וּבֵין לִר"ע וְהִיא עֲצָמָה הַקְּוָשִׁיא

שְׁמִפְרָשׁ אַח"כּ וְלִקְבְּלוּ תוֹרָה בִּינֵי שְׁמֵשֵׁי אֶלָּא שְׁלִמְסַקְנָא קנא הוא רק לר"ע וְעַתָּה הוּא גַם לר"ש וְכֹךְ הִיא גְּוֹשְׁתוֹ בֵּין לר' עֲקִיבָא לְמָה לִי לְמִימַר וְכֵן לר' יִשְׁמַעְעָא לְגִילָף עוֹנָה חֲמִשִּׁית מְדָלָא יְהִיב תוֹרָה בְּלִילֵי שַׁבָּת וְאִי מְשׁוּם דְּגִנְדַע שְׁהַסְכִּים זֶה אֵינוֹ דָּאָף שְׁפִיחַת מְשָׁה וְלֹא הִזְהִירָם בְּבִקְרַמ"מ לֹא נִתְמַעְטָה עוֹנָה דְלָמָּה לִי לְמִימַר בְּלֹא"ה לֹא שְׁיִמְשׁוּ דִישְׁרָאֵל קְדוּשִׁים הֵם וְכו' וְא"כ לְמָה לֹא נִיתְנָה בְּשֵׁשִׁי.

אֶלָּא וְדָאֵי שְׁהַסְכִּים וּמְדָלָא יְהִיב בִּינֵי שְׁמֵשֵׁי ש"מ עוֹנָה חֲמִשִּׁית: וְעַל זֶה מְשַׁנֵּי אִם הִי בְּבֵית אָפֶל. וְא"כ לר' יִשְׁמַעְעָא לְפִינֵן דְלֹא הִזְהִירָם נִתְמַעְטָה עוֹנָה וְהוֹצֵרָה לְהַמְתִּין עַד צִפְרָא דְשַׁבְּתָא לְהִרְאוֹת שְׁמִסְכִּים וְלר"ע הוֹצֵרָה לְיִרְד בְּהַשְׁפָּמָה וְשׁוּב מִקְשָׁה רַק לר"ע וְלִטְבְּלוּ וְכו' לְהוֹכִיחַ עוֹנָה שְׁשִׁית וְכַנ"ל וּמְשַׁנֵּי לֹא מְרֹאֵשׁ בְּסִתְרָה דְּבִרְתֵי וְכו'.

וּלְפִי זֶה שׁוּב גַם עַל עוֹנָה חֲמִשִּׁית לִיכָּא הוֹכְחָה דְּדִלְמָא מְשׁוּם הִכִּי הוֹצֵרָה לְיִרְד בְּהַשְׁפָּמָה דָּאֵי לֹא דִיִּרְד בְּהַשְׁפָּמָה לֹא הִי יוֹדַע לְבִסּוּף אִם הִסְכִּים הִקְב"ה דְּהָא דְלֹא יְהִיב בְּשֵׁשִׁי הֵינּוּ מְשׁוּם דְּנִתְמַעְטָה עוֹנָה א' וְהָא דְלֹא יְהִיב בְּלִיל שַׁבָּת הֵינּוּ מְשׁוּם דְלֹא מְרֹאֵשׁ בְּסִתְרָה וְכו' וְלִכְךָ הוֹצֵרָה לְהַשְׁפָּמִים שְׁלֹא לְפָחוֹת עוֹנָה וְאִזּוּ יָדַע אַח"כּ שְׁהַסְכִּים הִקְב"ה אֶבֶל לֹא מְשׁוּם דְּבַעֲיֵנָן חֲמֵשׁ עוֹנוֹת.

וְא"כ מנ"ל לר"ע עוֹנָה חֲמִשִּׁית וְצָרִיף לומר מְשׁוּם דְּבִקְרָמָת לֹא מְשׁוּם הוֹכְחָה אוֹמֵר כֵּן אֶלָּא כִּינֵן דְּאִשְׁפָּחֵן חֲמֵשׁ עוֹנוֹת מִיּוֹם הַפְּרִישָׁה אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהַקְלֵ מְסַפֵּק א"כ לְפִי זֶה אִשְׁפָּחֵן שֵׁשׁ עוֹנוֹת דְּלִיטְבְּלוּ בְּצִפְרָא דְשַׁבְּתָא וְנִרְאָה שֵׁשׁ עוֹנוֹת: שָׁם וְלִיטְבְּלוּ בְּצִפְרָא דְשַׁבְּתָא וְכו'.

עֵינֵן תּוֹס' ד"ה וְלִיטְבְּלוּ דְּפִירְשׁוּ דַמְנ"ל דְּמְשׁוּם לֹא מְרֹאֵשׁ בְּסִתְרָה וְכו' וְדִלְמָא מְשׁוּם דְּבַעֲיֵנָן עוֹד עוֹנָה. וְכֵן פִּירְש"י.

אֶלָּא דְרַש"י פִּי הַקְּוֹשִׁיא אֲלִיבָא דְר"ע וְהַקְּשָׁה לְמָה הוֹצֵרָה לְהַפְּרִישָׁן בְּהַשְׁפָּמָה. וְהַתּוֹס פִּירְשׁוּ דְהַקְּוֹשִׁיא לְכ"ע דְלִמָּא מְשׁוּם עוֹנוֹת וּמִתְחַלְלָה דְּחוּ הַתּוֹס' פִּירוּשָׁם וְהַחֲזִיקוּ בְּפִירוּשׁ רַש"י מְשׁוּם דָּאִין לְהַקְּשׁוֹת דְלִמָּא אַעֲנוֹת קַפִּיד שְׁהִרִי הוּא ג"כ קוֹלָא אִי קַפִּיד אַעֲנוֹת.

וְאַח"כּ חֲזִיקוּ פִּירוּשָׁם שְׁהַקְּוֹשִׁיא דְנִיבְעֵי תְּרַנְוִיָּהוּ יָמִים וְעוֹנוֹת. וְהִנֵּה יֵשׁ לְחֻזַּק פִּירוּשׁ רַש"י דְעַל פְּרָחֵן דְּוָקָא לר"ע פְּרִיף דָּאֵי גַם לר' י וְלִת"ק אִם כֵּן מֵאִי מְתַרְץ שְׁלֹא יְהִיו הִלְלוּ הוֹלְכִים לְקַבֵּל תוֹרָה וְכו' דְהַהִנְחַח לר"ע דָּאֵי בְּעֵינָן שֵׁשׁ עוֹנוֹת אִם כֵּן עַל פְּרָחִין בְּיּוֹם הָיוּ טוֹבְלִים שְׁפַלְגָּלָה עֲדִינָן לֹא שְׁלִמוּ שֵׁשׁ עוֹנוֹת שְׁאָף שְׁפִירְשָׁם בְּהַשְׁפָּמָה מ"מ קוֹדֵם עֲלוֹת הַשַּׁחַר לֹא פִירְשָׁם וְלֹא נְשַׁלְמוּ שֵׁשׁ עוֹנוֹת עַד יוֹם מְמַשׁ וְהַתּוֹרָה נִיתְנָה בְּהַשְׁפָּמָה בְּהִיּוֹת הַבִּקְרָה וְיְהִיו הִלְלוּ הוֹלְכִים לְקַבֵּל תוֹרָה וְהִלְלוּ לְטְבִילָה אֶלָּא וְדָאֵי שְׁטְבְּלוּ בְּלִילָה וְא"כ שׁוּב וְדָאֵי אֵין חֲזִיקוּק בֵּין טְבְּלוּ בְּתַחֲזִילַת הַלִּילָה אוּ בְּסוּפָה שְׁאָפִי' בְּסוּפָה לִיכָּא שֵׁשׁ עוֹנוֹת שְׁלִמּוֹת.

וּמִקְצַת עוֹנָה אֵינָה מְעַלָּה וְאֵינָה מוֹרִיד וְא"כ סְגִי בְּחֲמֵשׁ עוֹנוֹת. אֶבֶל לר"י וְלִרַאב"ע שְׁלֹא יִרְד בְּהַשְׁפָּמָה אִם כֵּן מְכ"מ בְּיּוֹם אָמַר לוֹ מְצַת פְּרִישָׁה אֶלָּא שְׁיֵשׁ שְׁלֹא פִירְשׁוּ אֶלָּא עִם חֲשִׁיקָה אֶבֶל ע"כ קוֹדֵם חֲשִׁיקָה מְעַט פִּירְשׁוּ וְאִם כֵּן יֵשׁ כָּאֵן מִקְצַת עוֹנָה רִאשׁוֹנָה וְרִשָּׁאִים לְטְבֹּל קוֹדֵם אוֹר הַיּוֹם רַגַע א' בְּשַׁבָּת וְשְׁלִמוּ חֲמֵשׁ עוֹנוֹת שְׁמִקְצַת עוֹנָה זוֹ מְשַׁלְמַת מִקְצַת עוֹנָה אַחֲרוֹנָה.

וּכְמוֹ שֶׁאָמַר ר"ע אִם יֵצְאָה מִקְצַת עוֹנָה רֵאשׁוֹנָה וְכוּ' ה"ה נְמִי לְהִיפֹךְ. שְׂאֵם יֵשׁ פֶּאֶן מִקְצַת עוֹנָה רֵאשׁוֹנָה רֵשָׁאִים לְטַבּוֹל מְעַט קוֹדֵם הַשְּׁלֵמַת הָעוֹנָה בְּסוֹפָהּ וּא"כ קִשְׂיָא לְהוּ מִנ"ל הָא דְלֹא נִתְּנָה תוֹרָה בְּלֵיל שַׁבַּת מְשׁוּם דְּלֹא מְרֵאשׁ בְּסִתְרָא דְלִמָּא מְשׁוּם שְׂלֵא שְׁלֵמוֹ חֲמֵשׁ עוֹנוֹת וְלִדְיָדָהּ לֹא שְׁיִיגָה לְמִימְרָא שְׂלֵא יְהִי הִלְלוּ הוֹלְכִין לְקַבְּלַת תוֹרָה שְׁהָרִי הַטְּבִילָה הֵיטָהּ בְּסוֹף הַלֵּילָה וְקַבְּלַת הַתוֹרָה הִי' בְּפוֹקְרָא אַחַר שְׁכַבְרָה הָאִיר הַיּוֹם: אָמְנָם אִי נִימָא פִּינּוֹן דְּאִיכָא קוֹלָא תוֹ לֹא אָמְרִי' דְלִמָּא קִפִּיד אַעוֹנוֹת וְלִתְרַנּוּיָהּ וְדִאי לֹא חֲזִינְשִׁינּוֹן לְתַרִּי חוֹמְרִי עוֹנוֹת וְיָמִים א"כ בְּלֹא"ה לְדִידָהּ לֹא קִשְׂיָא.

אָמְנָם לְרַאב"ע בְּלֹא"ה לֹא וְלֹא מִיַּדִּי שְׁהָרִי אִיהוּ סְבַר פְּרַבְנּוֹן בַּה' עֲבִיד פְּרִישָׁה וְלֹא הוֹסִיף מְשָׁה מְדַעְתּוֹ פְּלוּם וּא"כ אִי נִימָא דְלִכְךָ לֹא נִתְּנָה הַתוֹרָה עַד צְפָרָא דְשַׁבְּתָא מְשׁוּם דְּבַעֲיָנּוֹן ג' עוֹנוֹת אָבֵל אִי לֹא הָכִי הֵיטָה נּוֹתֵן בְּלֵילָה א"כ הִיא גּוֹפָא קִשְׂיָא לְמָה אִיחַר הַקַּב"ה לְהַפְרִישָׁם עַד עִם חֲשִׁיקָה וּמִתּוֹךְ פֶּךָ בִּיטְלוּ כָּל לֵיל שַׁבַּת מִתְּלִמוּד תוֹרָה וּמִפ"ו הֵיטָה לוֹ לְהַפְרִישָׁם יוֹם ה' בְּפוֹקְרָא וְהִי טוֹבְלִים בְּלֵיל שַׁבַּת תְּחִלַּת הַלֵּילָה וְהִי מְרוּיָחִים ת"ת כָּל הַלֵּילָה וְגַם פ"ו.

וּמָה שְׁהִי מִפְּסִידִים מִפִּי כָּל יוֹם ה' אִין הַהֶפְסֵד גְּדוֹל כ"כ דְּבִלֹא"ה לֹא שְׁכִיחַ לְשִׁמְשׁ כִּי אִם בְּבִית אָפֵל אוֹ בְּמַאֲפִיל בְּכִסּוֹתוֹ אֲלֵא וְדִאי דְּבִלֹא"ה לֹא הִי' אֲפֹשֶׁר לִיתּוֹן הַתוֹרָה בְּלֵילָה מְשׁוּם לֹא מְרֵאשׁ בְּסִתְרָא.

אָבֵל לר' יִשְׁמַעְעָל דַּס"ל מְשָׁה הוֹסִיף מְדַעְתּוֹ וְלִבְסוֹף הַסְּכִים הַקַּב"ה עַל יְדוֹ אָבֵל מִתְּחִלָּה לֹא הִזְהִיר הַקַּב"ה רַק הַיּוֹם וּמְחַר. דְּדַרְשׁ הַיּוֹם פְּמַחַר הוּא רַק אֶסְמַכְתָּא כְּמוֹ"שׁ הַתּוֹס' לְקַמּוֹ (דָּף פ"ז ע"ב).

וּמְשָׁה לֹא הִי' אֲפֹשֶׁר לְהִזְהִירָם קוֹדֵם שְׁהִזְהִירוּ הַקַּב"ה וְהַקַּב"ה לֹא אָמַר לוֹ מִצְוֹת פְּרִישָׁה רַק עִם חֲשִׁיקָה וְהַטַּעַם שְׂלֵא הִזְהִיר רַק הַיּוֹם וּמְחַר מְשׁוּם דְּגִלּוּי לְפָנָיו שְׂלֵא יִפְלְטוּ ש"ז אַח"כ כָּל רַק מְשָׁה הוֹסִיף לְהוֹרוֹת דִּין לְדוֹרוֹת וְהַסְּפִים הַקַּב"ה עַל יְדוֹ וְכִינּוֹן שֵׁאֲח"כ הַסְּפִים לְהוֹרוֹת הַהֶלְכָה שׁוּב מְטַעַם זֶה לֹא נָתַן הַתוֹרָה עַד צְפָרָא מְשׁוּם דְּבַעֲיָנּוֹן חֲמֵשׁ עוֹנוֹת.

וּצְרִיכִין אֲנּוּ לר' יִשְׁמַעְעָל לְתַרְץ מְשׁוּם דְּלַפְעָמִים הוּא קוֹלָא וּבְזָה נִיחָא נְמִי מָה דְקִאָמַר ר' יִשְׁמַעְעָל פְּעָמִים שְׁהֵן אַרְבַּע וְכוּ' וְהַתּוֹס' פְּתַבּוּ דְגַם בְּדִרַאב"ע הֵנָּה מְצִי לְשַׁנּוֹת בְּעַנְיָן זֶה פְּעָמִים וְכוּ'. אָמְנָם לְפַמ"שׁ בָּא לְתַרְץ ר' יִשְׁמַעְעָל הָא דְלֹא טְבָלוּ בְּצְפָרָא דְשַׁבְּתָא דְהָא פְּעָמִים שְׁהֵן שֵׁשׁ וְאִי אָמַרְתָּ דְקִפִּיד אַעוֹנוֹת וְסָגִי בְּחֲמֵשׁ עוֹנוֹת הוּא קוֹלָא שְׁהָרִי פְּעָמִים שְׁהֵן שֵׁשׁ.

אָבֵל ת"ק לֹא הֵיטָה צְרִיף לּוֹמַר פְּעָמִים שְׁהֵן וְכוּ' דְלִדְיָדָהּ בְּלֹא"ה לֹא קִשְׂיָא. וּא"כ מוֹכַח כְּדַבְּרֵי רִש"י דְדוֹקָא לר"ע פְּרִיף שְׁהָרִי ר"י בְּעַצְמוֹ תִּירֵץ קוֹשְׂיָא זוּ בְּדַבְּרֵי וּמִמִּילָא דְמִתְּוֹרֵץ גַּם לְת"ק.

אֲלֵא שְׂלֵא הוֹצֵרָה לְזֶה דְלִדְיָדָהּ בְּלֹא"ה לֹא קִשְׂיָא כְּנ"ל וְהַתּוֹס' לְשִׁיטְתָם שְׁכַתְּבוּ טַעַם אַחַר לְמָה אָמַר ר"י פְּעָמִים שְׁהֵן אַרְבַּע וְכוּ' וְלִכְךָ אִינְהוּ לְשִׁיטְתִּיהוּ פְּתַבּוּ שְׁהַקּוֹשְׂיָא הִיא ג"כ לְדִידָהּ דְלִמָּא קִפִּיד גַּם אַעוֹנוֹת לְחוֹמְרָא: דָּף פ"ז ע"א אָמַר חֲזַקִּי' מ"ד אַרְצֵי יִרְאָה וְשִׁקְטָה אִם יִרְאָה לְמָה שְׁקֻטָה וְאִם שְׁקֻטָה וְכוּ'.

וְלָמָּה יִרְאֶה כֹּדֶר"ל דְּאָמַר וְכו' מְלַמֵּד שֶׁהַתְּנָה הַקַּב"ה עִם מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית וְכו' וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק דְּהָא עַל הַשְּׂקִיטָה לִיפָּא קְוִשְׂיָא דְלָמָּה לֹא תִשְׁקֹט וְעִיקַר הַקְּוִשְׂיָא עַל הַמּוֹרָא לִידַע אֵיזְהוּ מוֹרָא עָלָה עַל הָאֲרִיזָא א"כ לֹא הָיָה לִי לְהַקְשׁוֹת אֲלֵא לָמָּה יִרְאֶה.

וְאוּלַי כְּשֶׁפִּירֵשׁ לוֹ הַמּוֹרָא יָדַע שׁוֹב טַעַם הַשְּׂקִיטָה. וְעוֹד דְּמַשְׁנֵי כֹדֶר"ל וְכו' וְהָרִי בְּקִרְא דְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית פְּתִיב יוֹם הַשְּׁשִׁי וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאֲרִיזָא וְכו' כְּכַשֵּׁם שֶׁהִי הַתְּנָא עִם הָאֲרִיזָא כִּי הִי הַתְּנָא עִם הַשָּׁמַיִם וְשִׁנְיָהֶם נִכְלָלִים בְּמַאֲמְרוֹ שֶׁל רִשְׁב"ל שֶׁאָמַר שֶׁהַתְּנָה עִם מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית הֵם שָׁמַיִם וְאֲרִיזָא וְכו' כְּכַשֵּׁם שֶׁהִי יִרְאֵה הָאֲרִיזָא וְלֹא יִרְאֵה הַשָּׁמַיִם.

וְנִרְאֶה בְּהַקְדָּמָה מַה שֶׁאָמְרוּ לְעֵיל (דָּף פ"ו ע"ב) וְהָא טְבוּלֵי יוֹם נִינְהוּ אֲבִיבֵי ב"א וְר"ח ב"א דְּאָמְרֵי תְּרוּנוּיָהוּ נִינְתְּנָה תּוֹרָה לְט"י א"ל רְבִינָא לְמַרְיָמָא נִינְתְּנָה קְאָמְרַתְּ אוֹ רְאוּנָא קְאָמְרַתְּ א"ל רְאוּנָה קְאָמְיָנָא וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק בְּשִׁלְמָא מַה שֶׁהַקְשָׁה הָא ט"י נִינְהוּ הִיא קְוִשְׂיָא לְדִינָא וְכִמּוֹ שֶׁפִּירֵשׁ"י ש"מ דְּבָצְרֵי לְהוּ חֲדָא עוֹנָה אֲלִיבָא דְּכוּלְהוּ אֲבָל מַה שֶׁשָּׂאֵל שׁוֹב נִינְתְּנָה אוֹ רְאוּנָא הִיא שָׂאֵלָה שְׂאִינָה לְשׁוּם תּוֹעֵלַת וּמַאי דְּהוּהּ הָיָה נִינְתְּנָה וְכו' נ"מ לְדִינָא וְלֹא לְמַסְבֵּר קְרָאֵי.

וְעוֹד קָשָׁה עַל הַתְּשׁוּבָה שֶׁהַשִּׁיבוּ רְאוּנָה קְאָמְיָנָא וּפִירֵשׁ"י שֶׁלֹּא הִנְצַרְכוּ לְכוּ יַעֲוִינָן שֶׁם קָשָׁה וְכִי נִבִּיא הִי שֶׁיָּדַע שֶׁלֹּא אֵינְרַע בְּשׁוּם אַחַת שֶׁפְּלִטָה. לְכוּ נִרְאֶה דְּשָׂאֵלָה זֹאת שֶׁשָּׂאֵל נִינְתְּנָה קְאָמְרַתְּ אוֹ רְאוּנָה הוּא לִידַע אִם הִלְכָה כְּרַאב"ע דְּבִיּוֹם שְׁלִישִׁי טְהוֹרָה אוֹ כְּר' יִשְׁמַעֲאֵל דְּבִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי טְמֵאָה וּבְרִבְעֵי טְהוֹרָה דְּהָרִי פְּלוּגְתָּא דְּר' יִשְׁמַעֲאֵל וְרַאב"ע תְּלִי' בְּפְלוּגְתָּא דְּר' יוֹסִי וְרַבֵּנָן אִם בְּשִׁשָּׁה בְּסִינּוֹ נִינְתְּנָה תּוֹרָה אִם בְּשִׁבְעָה וְכַדְלִקְמֵן מ"ד בְּשִׁשִּׁי בְּחֲדָשׁ וְכַדְמַפְרֵשׁ הִכָּא דְּלַרְבֵּנָן בְּה' עֲבוּד פְּרִישָׁה וְלַר' יוֹסִי בְּד' עֲבוּד פְּרִישָׁה וּמַשָּׁה הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מִדַּעֲתוֹ וּמְפָרֵשׁ דְּדַרְשׁ הַיּוֹם וּמְחַר הַיּוֹם כְּמַחַר מַה מְחַר לִילוֹ עֲמוֹ אִף הַיּוֹם לִילוֹ עֲמוֹ וְלִילָה דְּהָאִינְדָּנָא נִפְקָא לִיהָ ש"מ תְּרֵי יוֹמֵי לְבַר מְהַאִינְדָּנָא.

וּמַנ"ל דְּאֶסְפִּים הַקַּב"ה עַל יְדוֹ דְּלֹא שְׁרִיָּא שְׁכִינְתָּא עַד צְפָרָא דְּשַׁבְּתָא וּבְתוֹס' ד"ה הַיּוֹם כְּמַחַר פְּתִיב דְּאִין זֶה דְּרִשָּׁה גְּמוּרָה אֲלֵא מְשַׁמֵּשׁ דְּהַיּוֹם מְמַשׁ דְּאִין לֹא הָכִי אִין זֶה מִדַּעֲתוֹ וְדְבָרֵיהֶם דְּחוּקִים וְעוֹד קָשָׁה כִּינּוּשְׁלִפֵי צוּוֵי הַקַּב"ה בְּיוֹם הַג' טְהוֹרָה לֹא שְׁיִיף לֹמַר שֶׁהַסְפִּים הַקַּב"ה לְדַעֲתוֹ שֶׁל מִשָּׁה בְּדָבָר דְּנוֹגַע לְדִינָא.

וְנִרְאֶה פִּירוּשׁוֹ דְּבִאֲמַת גַּם מִתְחַלְלָה הִנָּה הַדִּין כִּן דְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי טְמֵאָה. אֲבָל הַקַּב"ה יָדַע שֶׁלֹּא שְׁיִמְשׁוּ כָּלֵל מִן סוּף יוֹם שְׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת וְלָכֵן צִוָּה הַקַּב"ה וְקִדְשַׁתֶּם הַיּוֹם דְּהִינְנוּ יוֹם ד' וּמְחַר דְּהִינְנוּ יוֹם חֲמִישִׁי וּג"כ הִנָּה כְּנִתְּנָה הַיּוֹם כְּמַחַר פְּלוּמָר גַּם הַיּוֹם הוּא כְּמַחַר שֶׁלֹּא שְׁמִשׁוּ מִסוּף יוֹם אֲתָמוּל וְלֹא שְׁמִשׁוּ כָּלֵל רַק בְּשִׁלְשִׁי בְּשַׁבָּת וַיְכַלּוּ אֹר לְיוֹם שְׁשִׁי בְּשַׁבָּת שָׂאֵז אִף אִם יִפְלְטוּ כְּבָר הוּא יוֹם רְבִיעִי לְשִׁמּוּשָׁם שְׁשִׁימְשׁוּ בַּג' בְּשַׁבָּת וַיִּפְלְטוּ אֹר לְיוֹם שְׁשִׁי דְּהִינְנוּ לְיוֹם רְבִיעִי וְהִיא טְהוֹרָה וְהִי דַעַת הַקַּב"ה לִיתְּנָה תּוֹרָה בַּע"ש דְּהִינְנוּ שְׁשִׁי בְּסִינּוֹ וְסָגִי לִיהָ לְקַב"ה לְצוּוֹת עַל מַה מַה שֶׁצָּרִיף עֲתָה לְמַתְּנָה תּוֹרָה.

וְאִף שֶׁהָמָּה אֵינָם יוֹדְעִים אִישׁ בְּמַעֲשֵׂה רַעְהוּ אִם לֹא שְׁיִמְשׁוּ כָּלֵל כָּל לַיִל שֶׁלְּפָנָיו וְלֹא יָדְעוּ דִּין פּוֹלְטָת ש"ז. הִי דַעַתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה בְּעַת שְׁיִוְדִיעַ לְהֵם כָּל דִּינֵי טוֹמְאָה וְטְהוּרָה בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים שִׁיאֵמַר בְּאֵהָל מוֹעֵד אֵז יוֹדִיעַ לְהֵם דִּין פּוֹלְטָת ש"ז אִימַת טְמֵאָה וְאִימַת טְהוּרָה.

ומנשה דריש היום כמחר ואיהו לא ידע שלא שימשו כל ליל שלפניו ואמר דלילה דהאידיןא כבד נפקא לי לכן הוסיף יום א' מדעתו והקב"ה הסכים על ידו שיש בזה עכ"פ תועלת שיזעו הדין לדורות ולא יצטרף לחזור ולפרש להם דין זה באוהל מועד ולפי זה פינו, שמנשה הוסיף יום א' מדעתו והם באמת לא שימשו מסוף יום שלישי בשבת ואז כבד הי' בע"ש יום רביעי והפולטת אז טהורה והתורה שניתנה בשבת לא ניתנה כלל לטבולי יום שאפ"י אותן שפלטו בע"ש כבד היו טהורות ולא הוצרכו לטבול בלילה מחדש ולעיל פשהקשה והא טבולי יום גינהו שפיר הקשה דבין לרבנן ובין לר' יוסי עכ"פ לפי דעתו של מנשה שלא ידע שלא שימשו אתמול א"כ אותן שפלטו בסוף מעלי דשבתא.

יצטרכו לטבול מחדש כליל שבת ויהיו למחר טבולי יום. והשיב לו ניתנה תורה לטבו"י ולרבנן יכול להיות שבאמת אירע שפלטו בסוף מעלי דשבתא וטבלו מחדש בלילי שבת וניתנה לטבו"י.

אבל לר' יוסי נדאי לא ניתנה לטבו"י רק לפי דעתו של מנשה ראויה היתה לע"י אבל באמת הרי לא שימשו מקודם ולא משפחת שיצטרכו לטבול מחדש כליל שבת. וכששאל לו ניתנה קאמרת או ראויה קאמרת דינא שאל אם סובר רבנן או כר' יוסי והשיב לו ראויה קאמינא והכריע לו כר' יוסי.

וגם אולי גם מנשה ידע פונת הקב"ה על בנריו דהיום כמחר היינו דלא שימשו גם כל ליל שלפניו אבל אמר עכ"פ הם אינם יודעים איש בחבירו אם שימשו או ל ולא ידעו הדין ומנשה רצה לקבוע הלכה לדורות ולכן הוסיף יום א' מדעתו: ובמס' חגיגה (דף ט"ו ע"ב) אשכחנ' רבה ב"א לאלהיו אמר לי מאי קא עביד קוב"ה בהאי שעתא א"ל אמר שמעתא מפומי דכולי רבנן וכו' הרי כשמחזשין פאן אינה דין הקב"ה כב"י אומר הלכה בשם אומרו במתיבתא דרקיע ואם מפום פוליהו רבנן אמר קוב"ה הלכה ק"ו מפומי דמנשה.

וא"כ בשעה שהוסיף מנשה יום א' מדעתו להורות הלכה דפולטת בשלישי טמאה בנדאי תיכף אמר קוב"ה למעלה במתיבתא דרקיע בשם מנשה שיפה פינו לדינא וא"כ תיכף באותה שעה ידעו בשמים דלא תשרה שכנינתא למיהב אורייתא עד שבתא שהוא שבעה בסיון אבל בארץ לא ידעו עד שראו שעבר כל יום ששי ולא שרתה שכניה אז נודע בארץ שהספים הקדוש ברוך הוא על ידו של מנשה אבל כל יום ששי עדיין היו מסופקים שעוד היום תנתן התורה: והתוס' בד"ה כפה עליהן הר כגיגית אעפ"י שפכר הקדימו נעשה לנשמע שפא יהיו חוזרים פשיראו אש הגדולה וכו' וברש"י בחומש בפסוק יום הששי וכו' פירש ב' פירושים בהך תוספת ה' של הששי אם רומז על חמשה חומשי תורה או שהוא ה"א הידיעה הששי הידוע שהוא ששה בסיון: ואומר אני מה שכתבו התוספות שפא יחזרו בהם זה תי' מספיק על שהוצרך לכפיית הך אבל עכ"פ לענין קיום העולם כבד נתבסס העולם ולא נעיל חזרה.

שעל הקבלה התנה וכיון שפכר קיבלו כבד נתקיים התנאי כמו שאם יעברו על התורה לא יחזרו מע"ב לתהו כמו"ש התוס' במס' עפ"ם (דף ג' ע"א) בד"ה נוגעין בעדותן עיין שם. כמו כן אם יחזרו מהקבלה לא מהני דכבד נתקיים העולם.

ואמנם אי נימא כפי' ראשון של רש"י בחומש דה' יתרה רומז על חמשה חומשי תורה וששה היינו ששה ימי בראשית וכל מעשה בראשית מיום ראשון עד סוף יום ששי תלויים בתנאי קבלת חמשה חומשי תורה.

נמצא דלא נתייחד זמן ידוע על קבלת התורה ובכל זמן שתהי' הקבלה יתקנים התנאי ויתבסס העולם. אבל אי נימא כפי' השני א"כ הנה התנאי דוקא על ששה בסיון ומה שקיבלו קודם לזה לא מהני ויכולים לחזור עוד בששה בסיון.

והנה מה שאמרו נעשה ונשמע זה היה בחמשה בסיון כמבואר ברש"י בפ' משפטים. והתוס' שם במס' עפוי"ם בד"ה הששי הקשו תימא למ"ד בשבועה בחודש ניתנה תורה מאי יום הששי עיי"ש שנדחקו בזה ואני אומר דשני הפירושים שברש"י הם להני תרי תנאי דלר' יוסי דבשבועה ניתנה תורה הוא כפי' השני דה' היתרה הם חמשה חומשי תורה.

וששי היינו כל מעשה בראשית מיום ראשון עד יום ששי ולא נזכר זמן קבוע לקבלת התורה. ופירוש שני של רש"י בחומש היינו לרבנו דר' יוסי שבששה בסיון ניתנה תורה: ועכשיו נבוא למאמר הנצב פתח השער.

דדרש חזקני' מ"ד וכו' ונדקדק עוד באמרו בתחלה יראה ולבסוף שקטה דלשון תחלה וסוף שייך על ענין ידוע כמו על זמן ידוע ששייך לומר תחלת היום או סוף היום או תחלת החודש וסוף החודש וכדומה לזה שאר ענינים שייך תחילת הענין וסוף הענין אבל כאן שהיראה היתה קודם קבלת התורה והשקטה היתה אחר הקבלה הי' לו לומר קודם שקיבלו ישראל התורה יראה ואחר שקיבלו שקטה: ולכן נראה שפך הם דברי חזקני' שונאי ידע שהפירוש הוא שיראה ממורא חזרת העולם לתוהו כתנאי הראשון.

ואמנם הי' קשה לו שהרי כבר אמרו נעשה ונשמע פקושית התוס' ואם פן למה יראה ואם שעדיין יראה שמה יחזרו בהם ומועיל החזרה שלהם מקבלת התורה להחזיר העולם לתוהו אם פן למה שקטה ע"י קבלת התורה הרי על נעשה ונשמע שאמרו ברצון טוב בלא שום אונס יכולים לחזור בהם ק"ו שיכולים לחזור בהם מקבלתם ע"י כפיית הר כגיגית וכאשר באמת אמר רבא דמפאן מודעה רבה לאורייתא ואם שקטה משום שהעולם עומד על קבלה לחוד אם פן למה יראה מתחלה הלא כבר הקדימו נעשה לנשמע.

ועל זה השיב בתחלה יראה דהיינו בתחלת יום ששי בסיון שהיתה יראה שמה הפירוש הששי דהיינו הידוע ואם פן הפל תלוי בזמן ההוא. ומה שאמרו אתמול נעשה ונשמע אינו מועיל שעדיין לא הגיע הזמן שקבע לקבלת התורה ושמה יתן ביום הזה ויחזרו בהם ממה שאמרו אתמול נעשה ונשמע ויחזור העולם לתוהו.

ולבסוף היינו ביום ששה בסיון ראתה שלא ניתנה התורה באותו יום רק בשבועה בסיון תנתן כדבר משה ואם פן אי אפשר לפרש יום הששי וכו' ששי הידוע שהרי לא ניתנה בששי וכקושית התוס' וצ"ל כפי' שני של רש"י דהיינו חמשה חומשי תורה ולא קבע זמן להקבלה ונהרי כבר אמרו נעשה ונשמע לכן שקטה תיכף בסוף היום אף קודם שהגיע יום המחרת שקיבלו התורה.

וכל זה הארץ אבל השמים שהספים הקב"ה על ידו של משה וכבר שמעו במתיבתא דרקיע שמעתתא מפומיה דמשה לקבוע הלכה לדורות לדינא שפולטת ביום השלישי טמאה ונדעו השמים שפבר הספים הקב"ה ע"י ונדעו שבשבעה בחודש תנתן התורה שוב לא נתייראו.

ונה שאמר הכתוב משמים השמעת דין שאמרף בשמים הדין שחידש משה ולכן ארץ יראה אבל השמים לא נתייראו: שם גמ' אמר ר"ח ב"ח מאי דכתיב פתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לה מה תפוח זה וכו' ופירש"י בד"ה פפריו וכו' פה דרפו וחלוק משאר אילנות חנטת פירותיו קודם לעליו.

ובתוס' ד"ה פרו הקשה ר"ת שהרי אנו רואים שגדל כשאר אילנות ומפרש דתפוח היינו אתרוג וריח אפה פתפוחים מתרגמין פריחא דאתרוגא וכו' אף תימא שמביא קרא דתפוח דבהאי קרא לא נמשלו וכו' וקרא דריח אפה וכו' ה"ל לאתויי טפי עכ"ל התוס': ולשון אף תימא קשה דמשמע דלפי מה שתיקצו דקאי אאתרוג נתחדש להם תמיהה זו והדבר פלא דיהי' תפוח פירושו תפוח ממש או יהי' פירושו אתרוג תמיד יש לתמוה דהנה לי' להביא קרא דריח אפה דקאי על ישראל: והנה הרש"א בחידושי אגדות פתב דקרא פתפוח משמש למעלה ולמטה גם למעלה כשושנה בין החוחים פן רעיתי בין הבנות פתפוח וכו' ואפתי אין דבריו מספיקים לדחות תמיהת התוספות לו יתנה כדבריו ראה לשון התוס' שסיימו דקרא דריח אפה הנה נ"ל לאתויי טפי, וכונתן דשם עיקרון בכנסת ישראל מדבר ואם פן יותר הנה לי' להביאו ונראה קישור דבריהם דהא נדאי התרגום שהנה לפני התוספות לא תרגם קרא פתפוח בעצי וכו' על אתרוג שאם הנה מתרגם הך קראי גופי' על אתרוג למה להו להתוס' להביא ראיה ממרחק דתרגום של ריח אפה וגו' הוא אתרוג ותיפוק להו דתרגומי' דהך קרא עצמו הוא אתרוג.

וכן דקדק בספר בינה לעתים. וכינון שיצא לנו דתרגומי דהך קרא הוא תפוח ממש ותרגומו דריח אפה הוא אתרוג צריך לפרש שהי' לבעל התרגום איזה ראי' מהמקרא לפרש זה על תפוח וזה על אתרוג.

ואם פן אי הנה האמת כפי' רש"י דתפוח חלוק משאר אילנות היינו אומרים דתפוח ממש הוא דחלוק ולא אתרוג. ולכך הוכרח הגמ' להביא קרא דתפוח בעצי וכו' דמייירי בתפוח משא"כ קרא דריח דמייירי באתרוג אבל עתה שחידשו שהגמ' מפרש גם קרא דתפוח באתרוג והיינו הך אם פן שפיר הקשו דהנה לי' להביא האי קרא דריח אפה וגו': עוד נלע"ד דאי כפי' רש"י חנטת פירותיו אם פן מעלה זו שיהי' בעץ ולא בפרי עצמו שהפרי לעולם אינו קודם שבשעת חנטה עדיין לא נקרא פרי ובשעת שנקרא פרי כבר יש העלים.

אבל העץ חונט פירותיו קודם לעלים. והך קרא דתפוח בעצי היער מייירי בעץ פדכתיב בעצי היער אבל קרא דריח אפה פתפוחים מייירי בפרי עצמו.

ולכן מביא קרא דתפוח. אבל לפי' ר"ת שדר משנה וכו' אם פן אדרבא עיקר דבר זה עצמו בפרי עצמו שפיר הקשו שהנה לי' להביא קרא דריח אפה וכו' עוד נלע"ד דקרא

דריס אפּה ודאי מיינרי בפּרי ולא בּעץ שְהעץ אין לו ריס וכבּר פּתבתי דבפּרי לא שייך קודם לעליו לפירוש רש"י.

אבל השתא שמביא מהתרגום דריס אפּה היינו אתרוג ואתרוג כשם שטעם עצו ופריו שנה מדכתיב פרי עץ הדר מסתמא גם הריס שנה שפרי עץ משמע ששנה פרי לעץ ואם כן גם קרא דריס אפּה יכול להיות דמיינרי בעץ ושפיר הקשו דהנה לי להביא קרא דריס אפּה ואמנם לתרץ קושית התוס' נדקדק עוד בגמ' דקאמר מאי דכתיב ושוב קאמר למה נמשלו ישראל לתפוח והוא כפּל לשון שְהרי באמרו מאי דכתיב לתפוח היינו דוקא לתפוח והוא עצמו ממש מה שאמר אח"כ למה נמשלו לתפוח וא"כ כפּל הקושיא במלות כפולות ושונות ובחד סגי והכי הנה ליה למימר מ"ד לתפוח בעצי היער וגו' מה תפוח פריו קודם לעליו וגו': ולכן נראה דכוננה אחרת יש במאי דאמר מאי דכתיב לתפוח וגו' עפ"י מה דאיתא במדרש שה"ש לתפוח בעצי היער וגו' רב אחא ורב הונא בשם ר' יוסי בן זמרא התפוח הזה הכל בורחים ממנו בשעת השרב פה ברחו כל העכו"מ מן הקב"ה ביום מ"ת יכול אף ישראל כן ת"ל בצלו חמדותי וישבתי הרי אף דהאי קרא דכתיב קאי על הקב"ה מ"מ הפונה ליתן שבח לישראל שקבלו תורתו משא"כ אוה"ע הקדמונים שלא רצו לקבל.

ולכאורה יש לתמוה מאי זה שבח לישראל הרי האומות שלא רצו לקבל אמרו כל א' טעם וכמפורש במדרש. [וזאת הברכה פ' ויאמר ד' מסיני בא פשנגלה המקום ליתן תורה לישראל לא על ישראל בלבד נגלה אלא על כל האומות בתחלה הלא לבני עשו אמר להם מקבלים אתם את התורה אמרו לו מה כתיב בה א"ל לא תרצח.

אמרו לו כל עצמן של אותן האנשים אביהם רוצח הוא שנא' והידיים ידי עשו ועל כן הבטיחו אביו ועל חרבה תחנה הלא לו אצל בני עמון ומואב א"ל מקבלין אתם את התורה אמרו לו מה כתיב בה אמרו לו לא תנאף אמרו לו כל עצמה של ערוה שלקחם היא שנא' נתהרין בנות לוט מאביהן.

הלא ומצא את בני ישראל אמר להם מקבלין אתם את התורה אמרו לו מה כתיב בה לא תגנוב אמרו לו כל עצמן אביהם ליסטים הוא שנא' והוא יהיה פרא אדם וכו' ע"כ וכן הוא בילקוט במקומו אבל לישראל אין בתורה דבר המנגד להם ודרכיה דרכי טעם וכל נתיבותיה שלום לישראל א"כ מה"ת לא יקבלו.

אלא שכל זה אם היו שומעים תחלה מה כתיב בה ואח"כ היו מקבלים לא הי' שבח אבל כינון שהקדימו נעשה לנשמע א"כ מנא ידעי ודלמא יש בתורה דבר המנגד להם אלא ודאי שהיו מקבלים עליהם יהי' מה שיהי' הם יקבלו התורה ושפיר שבחם הכתוב בצלו חמדותי וזה פונת הגמ' מאי דכתיב לתפוח בעצי היער וגו' ואין פונת הקושיא על רישא דקרא למה נמשלו לתפוח אלא פונתו על סיפוי דקרא ולכן אמר וגו' והפונה דמסיים בצלו חמדותי גנאי לאוה"ע שלא קבלו ושבח לישראל שקיבלו על זה שאל מה זה שבח הלא לאומות הי' ראוי שיברחו מהתורה שהוא דבר המנגד להם ולישראל הנה ראוי שיקבלו שהוא נתיבת שלום.

ועל זה בא המשיב ותסביר למה נמשלו ישראל לתפוח ובזה באמת פיון על קרא דריח אפה כתפוחים דקאי על ישראל וצריך לומר מה תפוח וגו' אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע א"כ שפיר יש שבח נגד האנומות ששאלו תחלה מאי פתיב בה והא דלא הביא קרא מפניך בתורה נעשה ונשמע משום דשם יש לפרש כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע היינו מה שדבר כבר נעשה ומה שעתידי לדבר נשמע.

ולכן הביא מה שנמשלו לתפוח דנעשה קאי על נשמע: ועפ"ז נלע"ד פננת המתרגם שקרא דכתפוח בעצי היער לא תרגם על אחרוג רק על תפוח ממש וקרא דריח אפה תרגם על אחרוג.

וכמו שהוכחתי לעיל מדברי התוס' ועכשיו נתברר לי טעם ממש ע"ד הגמ' דקרא כתפוח מייירי בתפוח שאין לו צל. ולכן פירשו על תפוח ממש דאולי אחרוג יש לו צל וקרא דריח אפה שנמשלו ישראל לתפוח שפיריו קודם לעליו הוצרך לפרש על אחרוג שאחרוג הוא דפיריו קודם שדך משנה לשנה כמפניך בתוס' ודו"ק: (שייך לעיל) תוס' ד"ה אמר רבא וכו' תימא לר"י דבמגילה גבי אסתר ברוה"ק נאמרה וכו' לבר מדשמואל דלית ליה פירכא והשתא דשמואל נמי אית לי פירכא וכו' עכ"ל: ונלענ"ד לתרץ דממ"נ אי דרשינו קיימו מה שקיבלו כבר כדדריש פאן ממילא מוכח בלא"ה דאסתר ברוה"ק נאמרה.

והוא עפ"י מה שפבר נתבאר בדברינו במקום אחר בהך פלוגתא דאמוראי במס' גיטין [ס'] אם תורה מגילה או חתומה ניתנה. ואמתי דלכאורה פיון דבדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרה בע"פ ולמ"ד חתומה ניתנה היו מוכרחים כל אותן ארבעים שנה שבמדבר ללמוד בע"פ גם תורה שבכתב והיא גופא קשיא למה לא נכתבה כל פרשה בעת צותה ולמה המתין הקב"ה ליתן רשות לכתבה עד סוף ארבעים שנה.

ונתתי טעם לפי שיש מודעא רבה לאורייתא ע"י כפיית החר פגיגית ולמה זה יתן להם בכתב ואולי יחזרו מלקבלם ע"י טענות מודעא ולמה זה ישאר חמדה גנוזה בידם על מגן. והמתין הקב"ה עד שקיבלו שנית בערבות מואב שפרת משה ברית עם ישראל שם על התורה בלי שום כפיית הר.

ונשאר קבלת התורה שריר וקיים אז הרשה לכתבה וניתנה אז חתומה. אבל אם נימא דגם על הברית שבערבות מואב יש טענות מודעא.

ואם פן נסתר טעם זה ובודאי מגילה ניתנה וכל זה נתבאר אצלי במ"א: ודבר זה שגם נגד קבלת ערבות מואב. יש מודעא.

מבואר פאן בתוס' ד"ה מודעא וכו' והא דאמרי' שפרת משה ברית עם ישראל וכו' והשביעם על כף וכו' אור"ת דעל פי הדבור הנה וחשיב אונס וכו' והנה מדברי התוס' הללו יש מן הפוסקים שרצו ללמוד שמי שאנס את חבירו על איזה דבר ושוב התירו מאותו אונס.

כל זמן שביד האונס לחזור ולאנסו עדיין אונס הראשון קיים וכל הנעשה בהמשך זמן הזה מיקרי נעשה באונס כמו פאן שהקב"ה כפה עליהן החר בשעת קבלת התורה ונהרי גם בערבות מואב עדיין בידי לכוות כמה הרים חשיב אונס ויש טענת מודעא ע' בפירשת דרכים דרך הערבה דף מ"ט ע"ג ונלע"ד שאין מפאן ראי' דשאני פאן שתיכף בשעה

שְׁכַפְּהָ הָהָר רָמְזוּ לָהֶם שְׁגָם לְעֵתִיד אִם יִסְרְבוּ יִכְפֹּל עֲלֵיהֶם דְּהָרֵי קָשָׁה לָמָּה הַנְּצָרָה לְכַפּוֹת הָהָר פְּגִיגִית וְהִלֵּא הַתְּנָה הַקַּב"ה בְּשַׁעַת הַבְּרִיאָה אִם יִקְבְּלוּ הַתּוֹרָה מוּטָב וְאִם לֹא יִחְזוּר הָעוֹלָם לַתּוֹהוּ.

וְאִמְרָתִי שְׁתִּי תְּשׁוּבוֹת בְּדַבָּר. חָדָא שְׁמַה שְׁהַתְּנָה בְּשַׁעַת הַבְּרִיאָה אֵינוֹ נִקְרָא עֲקִירַת טָבַע הַבְּרִיאָה שְׁהָרֵי הַתְּנָה פֶּן מִתְחַלְּלָה וְהַטְּבִיעַ זֶה בְּטָבַע מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שְׁיִחְזוּרוּ לַתּוֹהוּ בְּשַׁעַת בְּסִינּוֹן הַהוּא אִם לֹא יִקְבְּלוּ הַתּוֹרָה אֲבָל פִּינּוֹן שְׁאֵז בַּיּוֹם הַהוּא נִתְּבַסֵּס הָעוֹלָם אִף שְׁבִיד הַקַּב"ה לְשָׁנוֹת הַטָּבַע לְגַמְרֵי מ"מ אֵין זֶה רְצוֹנוֹ פִּי הוּא אָמַר נִיְהִי הוּא צְנוּה וְנִיעַמְדוּ עַל מְכוֹנוֹ עַד עֵת קָץ.

וְאִם פֶּן אִף שְׁאֵז הָיָה עַת רְצוֹן לְפָנָיו לְהַחְזוּר הָעוֹלָם לַתּוֹהוּ דְּכֵן הַתְּנָה מ"מ אַח"כ לֹא יִהְיֶה זֶה לְרְצוֹן וְיִסְרְבוּ שׁוֹב לְקַבֵּל בְּעַרְבוֹת מוֹאָב לְכֵן עָשָׂה הַקַּב"ה בְּמַעֲמַד הַר סִינִי דְּבָר חָדָשׁ לְגַמְרֵי לְכַפּוֹת הָהָר פְּגִיגִית פְּדִי שְׁגָם לְעֵתִיד יִהְיֶה מוֹרָא זֶה עַל רֵאשִׁים וּמִמִּילָא אֵין מְזַה רְאִיָּה לָמָּה שְׁרָצוּ הַפּוֹסְקִים לְלַמּוֹד דִּין חָדָשׁ הַנִּלְמַד מִדְּבָרֵי הַתּוֹסֵס מְמוֹדְעָא בְּעַרְבוֹת מוֹאָב דְּאֵין הַנִּדְוֹן דּוֹמָה דְּשִׁאנֵי פְּפִיַת הָהָר שְׁגָם מִתְחַלְּלָה רוֹמְזוּ עַל הָעֵתִיד וְאָמְנָם נִתְּמִי עוֹד טַעַם עַל צְוֹרָה פְּפִיַת הָהָר דְּלֹא סָגִי בְּתַנְאֵי שֶׁל יוֹם הַשְּׁשִׁי וְכוּ' מִשׁוּם שְׁהַתּוֹסֵס הַקָּשׁוּ בַד"ה כְּפָה עֲלֵיהֶן וְכוּ' אַעפ"י שְׁכַפְּרָ אָמְרוּ נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע שְׁמָא יִהְיוּ חוֹזְרִים כְּשִׁירָאוּ אֲשֶׁ הַגְּדוּלָּה וְכוּ' וְהִנֵּה נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע אָמְרוּ בְּחַמִּישֵׁי בְּסִינּוֹן כְּמוֹ שְׁפִירַש"י בַּפ' מִשְׁפָּטִים וְכִשְׁהִגִּיעַ שְׁשֵׁה בְּסִינּוֹן וְלֹא חֲזוּרוּ בְּהֶם כְּבָר נִתְּבַסֵּס הָעוֹלָם.

וְכִשְׁנָתָן לָהֶם הַתּוֹרָה בְּשַׁבְּעָה בְּחוֹדֶשׁ כְּבָר נִתְּקִיִּים הַתְּנָאֵי שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שְׁהָרֵי לֹא חֲזוּרוּ בְּהֶם בְּשַׁעַת בְּחוֹדֶשׁ וְעַתָּה כְּשִׁירָאוּ אֲשֶׁ הַגְּדוּלָּה יִחְזוּרוּ בְּהֶם לְכֵן כְּפָה הָהָר פְּגִיגִית וְלַעוֹלָם שְׁלֹא רִימְזוּ לָהֶם עַל הָעֵתִיד וְלִפִּי זֶה שׁוֹב בְּעַרְבוֹת מוֹאָב אֵין כָּאֵן מוֹדְעָא וְלֹא הַנְּצָרָה לְחֲזוּר וְלִקְבֹּלוּ בִּימֵי אַחְשָׁרוּשׁ.

וְכָל זֶה לִר' יוֹסִי דְּאָמַר בְּשַׁבְּעָה בְּחוֹדֶשׁ נִתְּנָה. אֲבָל לְרַבֵּנּוּ שְׁבַשְׁשָׁה נִתְּנָה הַתּוֹרָה עַל פְּרָחָה כְּתִירוֹץ הָרֵאשׁוֹן שְׁרִימְזוּ לָהֶם שְׁגָם לְעֵתִיד יֵשׁ בְּיָדוֹ פְּפִיַת הָרִים וְאֵז גַּם עַרְבוֹת מוֹאָב הָיָה בְּאִנּוּס.

וְהַנְּצָרָה לְקַבֵּל בִּימֵי אַחְשָׁרוּשׁ וְנִמְצָא הָרֵךְ צְוֹרָה לְקַבֵּלָה בִּימֵי אַחְשָׁרוּשׁ בְּמַחְלֻקַת דֹּר' יוֹסִי וְרַבֵּנּוּ הִיא תְּלוּיָה וּבְמִסָּ' מְגִילָה (דָּף ז' ע"א) שְׁלָחָה אֶסְתֵּר כְּתוּבֵי לְדוֹרוֹת. שְׁלָחוּ לָהּ הִלֵּא כְּתוּבָתִי לָהּ שְׁלֹשִׁים וְלֹא רַבְעִים עַד שְׁמַצָּאוּ מִקְרָא וְכוּ' כְּתַנְאֵי.

כְּתִיב זֹאת מַה שְׁכָּתוּב כָּאֵן זְכָרוֹן מ"ש בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה. בְּסִפְרָ מ"ש בְּנְבִיאִים.

דְּבָרֵי ר"י ר' אֱלִיעֶזֶר הַמּוֹדְעֵי אוֹמַר כְּתוּב זֹאת מ"ש כָּאֵן וּבַמ"ת זְכָרוֹן מ"ש בְּנְבִיאִים בְּסִפְרָ מ"ש בְּמִגְלָה א"ש אֶסְתֵּר אֵינָה מְטַמְּאָה אֶת הַיְּדִים לְמִימְרָא דְּסִבְרָ לֹא בְּרוּה"ק נְאֻמְרָה וְהַאמ"ש אֶסְתֵּר בְּרוּה"ק נְאֻמְרָה.

נְאֻמְרָה לְקָרוֹת וְלֹא נְאֻמְרָה לְכָתוּב. וְאוֹמַר אֲנִי דָאֵם מְצִינוּ שְׁנִיתְנָה לְכָתוּב שׁוֹב אֵין אֲנוּ צְרִיכִין רְאִיָּה שְׁנְאֻמְרָה בְּרוּה"ק שְׁאֵם נִתְּנָה לְכָתוּב ק"ו לְקָרוֹת.

וְשׁוֹב שְׁם בַּגְמ' מְבִיא כְּפָה תְּנָאֵי שְׁהִבִּיאוּ רְאִיָּה מִקְרָא דְּמִגְלָה שְׁאֶסְתֵּר בְּרוּה"ק נְאֻמְרָה וּמִסְקָנָא שְׁם א"ש אֶמִינָא דְּעַדִּיפָא מְכוּלְהוּ קִיִּימוּ וְקִיִּימוּ לְמַעְלָה מַה שְׁקִיבְלוּ לְמַטָּה.

א"ר לְכוּלְהוּ אֵית לְהוּ פִּירְכָא לְבַר מְדִשְׁמוּאֵל וְהִנֵּה לְמָאן דְּדְרִישׁ בְּסֵטֶר מ"ש בְּמַגִּילָה א"כ כְּבַר רְמִזָּה מְשָׁה בְּאוּרִייתָא אפִּי לְכַתְּנֹב שׁוּב א"צ רְאִיָּה שְׁנֵאמְרָה בְּרוּה"ק לְקֵרוֹת אָבֵל כָּל אֵלוּ הֶרְאִיּוֹת הֵם צְרִיכִים לְדַבְּרֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר זֹאת מ"ש כָּאן זְפָרוֹן מ"ש בְּמ"ת בְּסֵפֶר מ"ש בְּנִבְיָאִים.

א"כ לֹא נִיתְנָה לְכַתְּנֹב צְרִיף רְאִיָּה שְׁע"כ"פ נֵאמְרָה לְקֵרוֹת: וְהִנֵּה ר"י דְּאָמַר כְּתוּב זֹאת מַה שְׁפָתוֹב כָּאן קָשָׁה וְכִי עַל כָּל פְּרִשָׁה וּפְרִשָׁה הִנְצְרָף הַקַּב"ה לֹאמַר לְמִשְׁחָה כְּתוּב זֹאת. וּמַהי תִּיתִי לֹא לְכַתְּנֹב כְּמוֹ שְׁפֹתוֹב שְׁאָר כָּל דְּבָרוֹת וְצִוּוּיָם.

בְּשִׁלְמָא לר"א הַמוֹדְעֵי דְּאָמַר זֹאת מ"ש כָּאן וּבְמִשְׁחָה תוֹרָה וְדַאי הִנְצְרָף לֹאמַר לוֹ שְׂיִכְתְּבוּב זֶה ב' פְּעֻמִּים בְּתוֹרָה שְׁהָרֵי הַרְבֵּה פְּרִשְׁוֹת שְׁלֵא הִתְחַזְיָרָם נֵאמְרָה בְּמִשְׁחָה תוֹרָה אָבֵל לר' יְהוֹשֻׁעַ קָשָׁה.

וְאָמְנָם לְמ"ד תוֹרָה חֲתוּמָה נִיתְנָה. הִנְצְרָף לֹאמַר לוֹ כְּתוּב זֹאת שְׂיִכְתְּבוּב זֶה תִּיכְרָף. נִמְצָא פְּלוּגְתָא דְּר"י וְר"א הַמוֹדְעֵי תִלְיָא בְּפְלוּגְתָא דְּאָמְרָאֵי בְּמַס' גִּיטִין. אֵי תוֹרָה מְגִילָה נִיתְנָה אוֹ חֲתוּמָה נִיתְנָה.

וּפְלוּגְתָא דְּהִנֵּי אָמְרָאֵי תִלְיָא בְּפְלוּגְתָא דְּרַבְּנִין וְר' יוֹסִי אִם תוֹרָה נִיתְנָה בְּשִׁשִּׁי בְּסִינִין. אוֹ בְּשַׁבְּעָה נִיתְנָה דְּהָרֵי מְבִנְאָר לְעִיל דְּמָאן דְּאָמַר חֲתוּמָה נִיתְנָה עַל כְּרַחֲזֵן סָבַר דְּבַעֲרָבוֹת מוֹאֵב לִיכָא מוֹדְעָא וְא"כ סָבַר דְּבַשְׁבְּעָה נִיתְנָה.

דַּאי בְּשִׁשִּׁהּ כְּבַר כְּתִבְתִּי שְׁרִימְז לְהֵם בְּכַפִּיִת הֶהָר גַּם עַל הַעֲתִיד. וּמַעֲתָה דְּשְׁמוּאֵל וְדַאי לִית לִי פִּירְכָא.

דַּאי דְּרִשְׁת קִימִי וְקִיבְלוּ קִימִי לְמַעְלָה מַה שְׁקִיבְלוּ לְמַטָּה הָרֵי כְּדִשְׁמוּאֵל וְאֵי דְּרִשְׁת קִימִי מַה שְׁקִיבְלוּ כְּבַר מְפָלָל דְּעַל עֲרָבוֹת מוֹאֵב ג"כ יֵשׁ טַעֲנוֹת מוֹדְעָא וּמַמִּילָא מוֹכַח דְּתוֹרָה מְגִילָה נִיתְנָה וְא"כ מַה דְּכָתִיב זֹאת עַל כְּרַחֲזִין מ"ש כָּאן וּבְמִשְׁחָה תוֹרָה דְּעַל מ"ש כָּאן לֹא הִנֵּה צְרִיף לֹאמַר כְּתוּב זֹאת.

דְּמַהי תִּיתִי לֹא לְכַתְּנֹב כְּמוֹ כָּל הַתוֹרָה שְׁנִכְתְּבָה כָּל אַחַת בְּשַׁעֲתָה אֵלָא וְדַאי דְּקָאֵמַר כְּתוּב זֹאת גַּם עַל עֲתִיד לְזְפָרוֹן מ"ש בְּנִבְיָאִים וּבְסֵפֶר הַיִּינוֹ בְּמַגִּילָה וּמַמִּילָא נִיתְנָה בְּרוּה"ק אפִּי לְכַתְּנֹב וְק"ו לְקֵרוֹת וּמַמ"נ מוֹכַח דְּבְרוּה"ק נֵאמְרָה: פֶּרֶק הַמְצַנִּיעַ דָּף צ"ג ע"א תְּרִי מַעוּטֵי כְּתִיבֵי כו'.

לְפִי גְרִסַת הַתּוֹס' בְּד"ה ה"ג הִי יְכוּל לֹאמַר גַּם לר"י תְּרִי מַעוּטֵי כְּתִיבֵי וְיַחֲזִיד בְּהוֹרָאָה ל"צ קָרָא וּמַדְלָא קָאֵמַר הֵכִי נִסְתַּר תִּירוּץ הַל"מ נוֹטוֹב יוֹתֵר הִי לְהַגְמ' לֹאמַר כֵּן שְׁאֵז הִי נִשְׁאָר דְּרִשׁ דְּבַעֲשׂוֹתָה לְעַנְיָן שְׁנַיִם שְׁעִשְׂאוּהוּ כְּדִנְקֻט בְּפְרִייתָא אָמְנָם בְּהוֹרָאוֹת מְפֹרָשׁ דְּר"י דְּרִישׁ תִּלְתָּא מַעוּטֵי.

וְהִנֵּה לְפִי גְרִסַת ר'ש"י ר"ש וְר"מ ע"כ בְּסִבְרוֹת הַפּוֹכוֹת פְּלִיגֵי דְּר"ש אֲפִילוּ זֶה אֵינּוּ יְכוּל וְזֶה אֵינּוּ יְכוּל יוֹתֵר מְסַתְּבַר לִי לְמַפְטֵר מְלִמְפֵטֵר יַחֲזִיד בְּהוֹרָאָת ב"ד שְׁהָרֵי מוֹקִי קָרָא לְזֶה א"י כו' וְלֹא מוֹקִי לְעוֹשָׁה בְּהוֹרָאָת ב"ד וְלֹא מוֹקִי לְהוֹרָאָת ב"ד וְלֹא מוֹקִי אֲפִילוּ לְזֶה יְכוּל וְזֶה יְכוּל מְפָלָל דְּיוֹתֵר מְסַתְּבַר לִי לְמַפְטֵר בְּהוֹרָאָת ב"ד מְלִמְפֵטֵר אפִּי זֶה יְכוּל וְכו' וְר"י ס"ל סְבָרָה מְמֻצָּעַת דְּזֶה יְכוּל מְסַתְּבַר לִי יוֹתֵר לְמַפְטֵר מְהוֹרָאָת ב"ד וְלִכְרָף דְּרִישׁ

תחלה לזה יכול אבל עכ"פ הוראת ב"ד מסתבר לי טפי למפטר מזה אינו יכול לכה דריש קרא בתרא להוראת ב"ד ומחייב בזה אינו יכול ולפי גרסת התוספות ר"ש ור"מ שונים בזה דיותר מסתבר למפטר הוראת ב"ד אפי' מזה יכול אלא דר"ש א"צ אפילו קרא להוראת ב"ד ור"מ מוקי הקרא להוראת ב"ד ולא מוקי אפילו לזה יכול' וא"כ קשה למה נקט אליבא דר"י סברה הפוכה ודריש מתחלה לזה יכול ואח"כ להוראת ב"ד: ונראה משום דאף לפי גי' התוס' דר"ש פוטר בהוראת ב"ד מ"מ עכ"פ איכא תנאי דמחייבי בהוראת ב"ד ולדידהו ע"כ במאי מוקמי לקרא הא אפילו אי סברי תרי מעוטי פתיבי במאי מוקמי להו וע"כ חדא לזה אינו יכול וחדא לזה יכול וא"כ לדידהו ע"כ יותר מסתבר למפטר זה יכול למפטר הוראת ב"ד ומוקי בסברה זו לר"י פותייהו.

ולומר דהני חכמים סברי תלתא מעוטי פתיבי ומוקי חד לזה עוקר וחד לזה יכול וחד לזה אינו יכול א"כ הוי פלוגתא רחוקה דלר"מ ור"ש אפי' זה יכול אית מסתבר יותר מהוראת ב"ד ולדידהו אפילו זה אינו יכול מסתבר יותר.

ולכן ע"כ הני רבנן סברי תרי מעוטי פתיבי וא"כ מתורץ קושית הל"מ והרמב"ם פסק כחכמים הללו: הזורק פרק אחד עשר דף צ"ו ע"ב גמ' מפדי זריקה תולדה דהוצאה היא. אלא סברה היא מפדי מרשות לרשות קפיד וכו' והנה רבים מקשים למה ליה למימר דלמא בחול וכו'.

הנה ליה להקשות סתם וממאי דמשום איסור דלמא משום דשלימא עבידתה' ואפי' אם קאי בשבת ג"כ אין פאן הוכחה לאיסור הוצאה. ואני הוספתי להקשות דאפי' תירוץ הגמ' נסתר בזה דמה בכך דהוי ביום האיסור אפתי מנ"ל שעהעברה זו הנה מטעם איסור דלמא מטעם דשלימא מלאכה.

תדע דניעבירו שופר דיוה"כ אטו העברת איסור מדאורייתא ביוה"כ הא חכמה ואינה מלאכה. אלא שהוא יום האסור במלאכה אחרת.

אף פאן יום האסור בשאר מלאכות ואפתי מנ"ל דהוצאה הוא משום איסור: ואומר אני שאם היתה הכרזה זו בשבת ודאי לא משום דשלימא עבידתא ומוכח שמשום איסור היתה. שהרי פתיב והם הביאו אליו גזכה בפוקר בפוקר.

נמצא שעכ"פ לא היתה מלאכת ההבאה יותר משני בקרים ובאמת אמר ר' יוחנן על מקרא זה שלשני בקרים הביאו נדבת מלאכת המשפן. והנה יומא קמא שהקהילם משה ואמר להם מלאכת המשפן אינו נכלל בשני בקרים הללו שהרי באותו יום ירד מן החר וקודם עלות השחר לא ירד רק בהשפמה ירד ואהלו של משה באמצע מחנה ישראל ומחנה ישראל י"ב מיל.

ונמצא עד אהלו ששה מיל. ואז שלח שלוחיו לכל עברי המתנה להקהילם, והלך כל שליח עד קצה המחנה ג"כ ששה מיל ונאספו אליו כל ישראל ואם פן אותן שבקצה המחנה הלכו ג"כ ששה מיל וכבר פלה מן היום מהלך שמונה עשר מיל.

שהוא קרוב לתצי היום ואנן קיי"ל כר"י דתמיד של שחר קרב עד ד' שעות ואם פן אחר ארבע שעי שוב אינו נקרא פוקר. ואפי' לרבנן דאמרי עד חצות צפרא הוא מ"מ הרי אז צוה אותן.

וקודם שְהִלְכוּ לְבֵיתָם וְלַחֲזוֹר אֵלָיו עִם הַנְּדָבָה כְּכֹר פְּנֵה עַד עֲתוּמֵי עָרֵב הָרִי שְׂיוּמָא קָמָא
אִינוּ נִכְלָל בְּשָׁנֵי בְּקָרִים וְעַכְשָׁיו נִיחֹזֵי אֲנִן בְּאִיזָה יוֹם יִרְדְּמִשָּׁה מִן הָהָר. וְזֶה הָיָה לְמוֹצָאֵי
יוה"כ דְּהִינְנוּ מְחַרְת יוה"כ וְהִנֵּה מִשָּׁה רַבִּינוּ הַקְּדִים לָהֶם שֶׁבֶת לְמִלְאֲכַת הַמְּשָׁכָן לֹמֵר
שְׂאִינוּ דוֹחָה שֶׁבֶת וְהִנֵּה הָרִי גַם יו"ט אִינוּ דוֹחָה בַּה"מ.

וְאִז הָיָה סְמוּךְ לְיו"ט ד' יָמִים וְהָיָה לוֹ לְהַקְדִּים מְלֵאכַת יו"ט. וְתִימֵי שֶׁבֶת בַּק"ו.

אֲלֵא וְדַאי שְׁשֶׁבֶת הִי חֵל קוֹדֵם יו"ט וְלִכְפֹּה הַקְּדִים שֶׁבֶת. וְאִם פֶּן אֵי אֶפְשָׁר לֹמֵר שְׂיִרְד
בְּיוֹם שְׁנֵי בְּשֶׁבֶת דָּאם פֶּן יו"ט קוֹדֵם שְׂיו"ט הוּא ט"ו בְּחֻדְשׁ וְשֶׁבֶת לֹא הָיָה עַד ט"ז בְּחֻדְשׁ
אִם יִרְד בְּשָׁנֵי בְּשֶׁבֶת וּבְשָׁלִישֵׁי בְּשֶׁבֶת ג"כ אֵי אֶפְשָׁר לֹמֵר שְׂיִרְד דָּאם פֶּן הָרִי חֵל שֶׁבֶת
וְיו"ט בְּהַדֵּי הַדְּדִי.

שְׁהִיָּה יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל סְנוּפוֹת בְּשֶׁבֶת וְעַדִּינָן הִי לוֹ לְהַקְדִּים אֲזַהֲרַת יו"ט וְתִימֵי שֶׁבֶת בַּק"ו.
אֲלֵא וְדַאי שְׂיִרְד אוֹ בְּיוֹם רַבִּיעֵי בְּשֶׁבֶת אוֹ אַחֲרָיו וְאֹמֵר אֲנִי עַל פְּרָחָה בְּרַבִּיעֵי בְּשֶׁבֶת
יִרְד.

שְׁחַל ר"ה בְּאוֹתוֹ פֶּעַם יוֹם א'. וְהָיָה יוה"כ יוֹם ג'.

שְׁהָרִי פֶּסַח הִי בְּאוֹתוֹ שְׁנָה בְּחֻמֵּי שֶׁבֶת. וְאִירֵר דְּאוֹתָהּ שְׁנָה הִי מְלֵא, וְלִכְפֹּה אִירֵע ו'
בְּסִינּוֹן בְּשֶׁבֶת וְעִינָן בְּתוֹס' לְעֵיל (דָּף פ"ז ע"ב) ד"ה לְרַבֵּנּוּ וְכו' וְאִם פֶּן מְמִילָא חֵל ר"ה
בְּאַחַד בְּשֶׁבֶת.

וְאִין לֹמֵר שְׁעֵיבְרוּ גַם לְתַמּוּז אוֹ לְאֵלוּל וְאִירֵע ר"ה בְּשָׁנֵי בְּשֶׁבֶת דַּא"כ פִּינּוֹן דְּלְרַבֵּנּוּ לְפִי
דְּעַת הַתוֹס' שָׁם ז' חֲסִירִים עֲבוּד. וְאִם עֵיבְרוּ גַם לְתַמּוּז אוֹ לְאֵלוּל נִמְצָא לֹא עֲשׂוּ בְּכָל
הַשָּׁנָה רַק חֲסֵר אֶחָד וְהָיוּ צָרִיכִין לְעֲשׂוֹת בְּחֻדְשֵׁי שְׁשָׁה חֲסִירִים זֶה אַחֵר זֶה.

וְזֶה אֵי אֶפְשָׁר שְׂיִנְקֻדֵם הַחֻדְשׁ הַרְבֵּה מִיּוֹם הַמּוֹלָד וְכַמוֹ כֵּן לְפִי הַגִּי' בַּגַּמ' דְּלְרַבֵּנּוּ חֵל פֶּסַח
בְּיוֹם ו'. וְא"כ מְמִילָא חֵל ר"ה בְּיוֹם א'.

וְאִין לֹמֵר שְׁעֵיבְרוּ אֶחָד מִחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה וְאִירֵע ר"ה בְּשֶׁבֶת כְּגוֹן אִירֵר אוֹ תַמּוּז אוֹ אֵלוּל.
שְׁהָרִי לְפִי שִׁיטַת הַגַּמ' לְרַבֵּנּוּ ח' חֲסִירִים עֲבוּד וְאִם עֵיבְרוּ אֶחָד מִחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה א"כ לֹא הִי
הַשָּׁנָה רַק שְׁנֵי חֲסִירִין וְשׁוּב הָיוּ צָרִיכִים לְחַסֵּר בְּזֶה אַחֵר זֶה כָּל חֻדְשֵׁי הַחֻדְשֵׁי.

וְזֶה אֵי אֶפְשָׁר הַכָּל דְּוַדַּאי אִירֵע ר"ה בְּיוֹם א' אֲלֵא דְּזֶה יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׁחֲסֵרוּ אֶחָד מִחֻדְשֵׁי
הַשָּׁנָה וְאִירֵע ר"ה בְּשֶׁבֶת וְזֶה ג"כ כְּכֹר הוֹכַחְתִּי דַּאי אֶפְשָׁר דָּאם פֶּן גַּם סְנוּפוֹת חֵל בְּשֶׁבֶת
וְלָמָּה הַקְּדִים שֶׁבֶת הִנֵּה לִי לְהַקְדִּים יוֹם טוֹב.

וּמַעֲתָה פִּינּוֹן שְׁחַל ר"ה בְּאַחַד בְּשֶׁבֶת הִי מְחַרְת יו"כ בְּרַבִּיעֵי וְכִינּוֹן שְׁהַפְרוּז הָיָה בְּיוֹם
הָאִיסוּר הָיָה בְּשֶׁבֶת וְאֵי מְשׁוּם דְּשְׁלִימָא עֲבִידְתָּא הִי לְהַכְרִיזָה אֶתְמוּל בַּע"ש, שְׁהָרִי בַּע"ש
בְּפִנְקָר שְׁהוּא בּוֹקֵר הַשָּׁנָה כְּכֹר שְׁלָמָה מְלֵאכַת הַהֲבָאָה לְפִי צוֹרֵךְ הָעֲבוּדָה.

אֲלֵא וְדַאי דְּלֹא מְטַעַם דְּשְׁלִימָא עֲבִידְתָּא הַכְרִיזוּ אֲלֵא מְשׁוּם אִיסוּר מְלֵאכָה לְכֹף מִקְשָׁה
מִמָּאֵי דְּבְשֶׁבֶת קָאֵי דְּלָמָּה בְּחוּל וְכו' וְק"ל: דָּף צ"ט ע"א מְתַנִּי הַנּוּטֵל מִתְּהוֹן וְהַנּוּטֵן עַל
גִּבּוֹן. לְפִי דְּקָדוּק הַלְשׁוֹן אוֹ שְׁהִי לוֹ לֹמֵר הַנּוּטֵל מִע"ג וְהַנּוּטֵן עַל גִּבּוֹן אוֹ דְּהִנֵּה לִי לְמִימֵר
הַנּוּטֵל מִתְּהוֹן וְהַנּוּטֵן עַלִּיהוֹן: וְהַנְּרָאָה מְשׁוּם דְּמָה דְּאֶמְרִינּוּ אִיבְעִי' מִנַּח עֲלֵי' מִיַּדִּי לְשִׁיטַת
הַתוֹס' דְּכְשֶׁהַחֻלְיָא בְּעֲצָמָה גְבוּהַ יו"ד ע' בְּתוֹס' ד"ה מְסִינְעַ הִינְנוּ לְהַשְׁוֹתוֹ רַה"י אֲבָל לֹא

בשביל זה יחשב כד"א לעגנו עקירה והנחה דבעינו מע"ג מקום ד' אבל באמת דעת רוב הפוסקים דברה"י לא בעינו הנחה ע"ג מקום ד' [ע"ג רש"י לעיל דף ד' ע"ב] במימרא דרב חסדא נעץ קנה וכו' וע"ג שם בחידושי הרשב"א וע"ג בכ"מ פי"ד משבת הלכה י"ז וכינון דמשנתנו מייירי שאין ברוחב החוליא לבד ד' אם פן לא מיתחשב עקירה משם עקירה ולכך לא שנינו הנוטל מעל גבן אלא מהן ומייירי מתוך הבור והבור יש בו ד' אלא שהחוליא לבדה אין בה ד' וצריף צירוף הבור.

וצירוף הבור מועיל שיוחשב רה"י אבל לא יועיל להחשיבו מקום ד' על ד'. אבל בנותן דהיינו הנחה ובזה לדעת רוב הפוסקים לא בעינו ברה"י מקום ד'.

ולדעת קצת פוסקים הטעם דמחשבתו משנה לי מקום ולא בעינו הנחה על גבי מקום ד'. דתנן והנותן על גבן ויבואר עוד לקמן בגמ' תוס' ד"ה מסייע לי וכו' דמצטרפין לארבעה ולהשתמש על גבן איירי וכו'.

הנה לפי שיטתם דמשנתנו גם חוליא להשתמש על גבן מייירי. וא"כ קשה הו דנקט במתני' סלע וחוליא.

דחוליא לגובה קתני אבל סלע למאי הלכתא ורש"י באמת פי' דסלע תני לגובה ובור לעומק. דרש"י לשיטתו דהחוליא אין בגובה עשרה וכמו שאפרש לקמן.

א"כ החוליא צריכה להצטרף לבור אבל לשיטת התוס' קשה בשלמא איפכא דליתני סלע ולא ליתני חוליא לא קשיא דהרי אצטרף לאשמועינן דבור וחוליא מצטרף. אבל פיון דנקט חוליא למה נקט סלע: דאף אי הנה נקט רק חולית הבור הנה מוכח דין צירוף דממ"נ אי מייירי להשתמש ע"ג חוליא למאי הלכתא נקט חוליית הבור ניתני סלע.

ואי מייירי לעגנו תוכו ניתני בור. ומדנקט חוליית הבור ע"כ לצירוף מייירי וסלע למה לי היינו סלע היינו חוליא שניהם לעגנו גובה מייירי.

ואמנם לפי מ"ש במתני' דמשנתנו מייירי שהבור רחב ד' וא"צ לצירוף החוליא אבל החוליא צריף לצירוף הבור א"ש. דהא פשהבור רחב ד' הוי הבור רה"י והנה אמנא לעולם דגידוד אפי' עשרה לא חשיב כמחיצה וסלע הגבוה יו"ד ורחב ד' לאו רה"י היא והא דמחשב החוליא רה"י היינו משום דחללו ודאי רה"י וממילא גם ענבי החוליא למעלה הוא רה"י מק"ו דלאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש כמימרא דעולא לקמן אבל סלע לחוד דאינו עושה לאחרים מחיצה גם היא אינו נחשב מחיצה לכך אצטרף למיתני סלע וחוליא.

סלע דגידוד היינו כמו מחיצה וחוליא לצירוף: עוד נלע"ד הו דנקט גם סלע לשיטת התוס' פיון שהחוליא עצמה גבוה עשרה דאי לאו סל לא הנה ידענו פלל דין צירוף והא דנקט חוליא ולא נקט בור משום דקמ"ל דאף שהעבירו דרף למעלה מעשרה מ"מ חייב ולאפוקי מספיקו של רב מרדכי לקמן ע"ב] אבל השתא דנקט סלע וכבר מוכח דין זה מסלע א"כ למאי הלכתא נקט חוליא אלא לצרף: ע"ב גמ' בעי ר' יוחנן פותל ברה"ר ומקור לכרמלית וכו' הנה לפמ"ש התוס' לעיל דמשנתנו פשאין החוליא רחבה ד' ואעפ"כ הנותן ע"ג חייב משום דמנח מלי' מידי.

והיינו בענין דר' יוחנן א"כ קשה דמאי תיבועי לי מתני' היא. ונראה עפ"י מ"ש התוס' בר"ש פ"ב דגיטין [דף ט"ז:] דבדחצור הרקב הרבה לא שניף מנח עליוהו מידי וא"כ ר' יוחנן מייירי ברקב הרבה והטעם משום דמנח מידי אלא דלפי זה מוכח דאף דהיכא דלא שניף מנח מידי אעפ"כ חייב משום ק"ו לאחריים עושה מחיצה.

א"כ מנ"ל להגמ' בעירובין (דף. ע"ח) להוכיח הסברא דמנח מידי מהא דבור וחוץ לא מצטרפין לענין ארבע עינין שם ברש"י ובתוס' ודלמא פאן הטעם משום ק"ו לאחריים עושה וכו' והיכא דאיכא ק"ו מ'חשב רה"י אפי' היכא דלא שניף מנח עליוהו מידי: ואמנם לתרץ זה אמרתי ע"פ מ"ש התוס' שם בעירובין דמשנתנו מייירי שאין הבור רחב ד'.

ואם כן גם הבור אינו נעשה רה"י ולמה תחשב החוליא רה"י ויהי ליכא ק"ו אע"כ משום דמנח מידי: אבל לפי מ"ש במשנתנו דמתני' מייירי שהבור בעצמו רחב ד'. וגם במשנתנו איכא ק"ו.

א"כ קשה מאי מספקא ליה לר' יוחנן. ואי משום דמייירי ברקב הרבה א"כ מוכח דהיכא דאיכא ק"ו לא בעינן סברא דמנח מידי וכיון דגם במשנתנו איכא ק"ו א"כ מנ"ל להגמ' שם בעירובין להוכיח סברא זו דאי בעי מנח עלי' מידי.

ודלמא הטעם הוא משום ק"ו ונראה דלעולם גם ר' יוחנן מייירי בחזי למינח עלי' מידי והא דמספקא ליה ולא פשיטא ליה ממשנתנו משום דמשנתנו מייירי שהבור עומד ברה"ר ובזה פשיטא לי' דאלים הק"ו אבל מספקא לי' בכרמלית וכמ"ש התוס' בד"ה ומקף לכרמלית.

אלא דקשיא הרי הבור אפי' אינו עמוק י' מ"מ שוב אינו רה"ר ועכ"פ כרמלית הוא ואעפ"כ אמרינן ק"ו ומה מספקא לי' לר' יוחנן. ואין לומר דמייירי שאין הבור עמוק שלשה ואז הוא רה"ר.

דהרי יש לדקדק עפ"י סברת התוס' [לעיל] דמייירי שהחוליא בעצמה גבוה יו"ד. ולענין נוטל ולהשתמש גבה מייירי ולצירוף ארבעה קשה בור למה הוזכר ומה לי חוליות הבור ומה לי מחיצת החצר ונימא משנתנו מחיצות החצר והסלע שהן גבוהין וכו'.

בשלמא אי מייירי לצירוף עשרה וקמ"ל דעומק הבור עם גובה החוליא מצטרף שפיר נקט בור אבל אי מייירי בגובה עשרה ולענין הרחב ניתני מחיצת החצר וג"כ הנה קשה למה נקט מחיצות ליתני החצר והסלע אלא ודאי דקמ"ל דחלל החצר ועובי המחיצות מצטרפין: ואמנם לתרץ זה הוא משום דחצר כאשר יסולקו המחיצות הוא רה"ר וא"כ המחיצות גורמות לר"ה להיות רה"י ובזה אמרינן ודאי ק"ו.

אבל בבור שהוא כרמלית הנה אמרינן דלא אמרינן ק"ו קמ"ל דגם בבור מצטרף דגם בכרמלית אמרי' ק"ו וא"כ מאי מספקא לי' לר' יוחנן ואמנם יש לומר. דכשם שכתבו התוס' דיש לחלק בין מקף לר"ה ובין מקף לכרמלית אף דגם לכרמלית עשאו רה"י ואפילו הכי בר"ה יש סברא יותר לחזק הק"ו הכי נמי יש סברא לומר דבמקף לכרמלית נעשאו רה"י גמור אף לטלטול יותר חזק הק"ו.

משא"כ בעשאו רה"י לזרוק שהזורק לתוכו חייב אבל לטלטול לא עשאו רה"י בזה אין סברת הק"ו אלים פל פה וא"כ י"ל דר' יוחנן מייירי שמוקף לכרמלית יותר מבית סאתים ולא הוקף לדירה שבה אסור לטלטל רק בארבע אמות ולכה מספקא לי'.

אבל משנתנו אף שהבור הוא פרמלית מ"מ עתה ע"י החוליא נעשה רה"י גמור אף לטלטל ולכה נדאי אמרינו ק"ו ולעולם דגם ר' יוחנן מייירי בתוי למינח. ואף דמייירי בנתר על בית סאתים יש לומר דמייירי בארוך וקצר בתוי למינח ברחבו מפותל זה לכנותל שפנגדו.

ורש"י דפי' בבעיא דר' יוחנן במוקף לדירה או בבית סאתים משום דרש"י לשיטתו דמשנתנו מייירי לצירוף גובה עשר ולענין תוכו: ואמנם ההכרח שהכריחו לרש"י לפרש פו. דלכאורה אף שהיה יותר מבית סאתים ואינו מוקף לדירה מ"מ רה"י הוא מן התורה והזורק לתוכו חייב כמבואר לעיל (דף ז').

וא"כ עשאו רה"י ומה בכה שאסור לטלטל זה מדרבנן. ואם מן התורה נעשה רה"י ומתוך כה גם הפותל למעלה הוא רה"י והזורק מ"מ עליו חייב וכי בשביל שאסרו רבנן לטלטל בו יפקיעו דין תורה זה לכאורה תמוה ואמנם רש"י ראה זה בכוננת לשון ר' יוחנן שאמר פותל וכו' מוקף לכרמלית נעשאו רה"י.

וקשה כיון שאמר מוקף לכרמלית פשיטא שע"י ההיקף נעשה רה"י ולמה לו לסיים נעשאו רה"י אלא נדאי שהכוננה נעשאו רה"י גמור אף לטלטל: רש"י ד"ה דאית לה לסלע מורשה נמוך מי' וכו' הנה חוליא קדים במשנה ולמה השמיט רש"י חוליא ואחז סלע ואמנם רש"י פירש בד"ה מצטרפין שאם הוציא מתוך אונן חוליא ואם פו לרש"י ע"ג לאו דוקא** [מליקוטיו מצאתי] ובעירובין [דף ע"ח] מפי' רש"י משמעות ג"כ דגם משנתנו עיקר הדין דמצטרף לעשרה אלא דגם רחבה ד' ילפינו ג"כ.

ולפ"ז ע"כ לרש"י אחת משתי אלה או דעל גבן לרש"י לאו דוקא אלא לתוך אונני הבור או דרש"י לא סבר כסברת התוס' בסוד"ה מסייע אלא סבר דגם ע"ג החוליא חייב. ואם פו מעיקרא ליכא הוכחה מחוליא דהרי אפתי אף למעלה מחוליא אור רה"ר הוא:** ואם פו לרש"י מייירי שהחוליא לבד אינה גבוה יו"ד אלא בצירוף הבור.

ואם פו למעלה מהחוליא אפתי לאו מקום פטור שהרי אינו למעלה מעשרה ברה"ר ועיקר הקושא מסלע. ולכה קאי שנויאי דמורשה על סלע: ובמה שכתבתי דלרש"י על גבן לאו דוקא דבחוליא אינה גבוה יו"ד איירי.

ולשיטת התוס' כבר כתבתי לעיל דלהכי נקט חוליא ולא נקט בור דקמ"ל דאף שהעבירו דרוך עליו למעלה מעשרה מ"מ חייב ולאפוקי מספקיו של רב מרדכי אפשר לומר ג"כ דבהא פליגי רב מרדכי עם רבה ורב יוסף ואב"י דרב מרדכי מוקי באית לי' מורשה אי נמי בחריצא ורב יוסף ורבה ואב"י פשוטו לי' ממשנתנו ולא ניחא להו לאוקמי במורשא וכו' דאינהו סברי כסברת התוס' שחלל הבור אינו רה"י כיון שאינו רחב ארבע ואין עובי המחיצה מצטרף להחלל רק המחיצה למעלה מחשב רה"י משום דאי בעי מנח עלי' מידי.

ואם פו סלע מותר וצריך לומר דנקט לי' רק משום חידוש דין זה דהעבירו דרוך למעלה מעשרה חייב ואם פו על פרחין לאו במורשה מייירי ור' מרדכי ס"ל כפי רש"י דחלל

הבור רה"י ומיירי בנוטל מחללו ובור תני לעומקו וסלע לגובהו ולעולם דמיירי במוךשה או בתריצא: דף ק' ע"א גמ' לר"י דמיבעי לי' חוליא מחצלת פשיטא דלא מבטלא וכו'.

הקשה הרשב"א פינון דמצטרפי לארבעה א"כ מאי מספקא לי' לאבני [צ"ל לר' יוחנן] בחילקה מחצלת. אי אמרי' ביטול מחיצה והנחת חפץ בהדדי והא גם עתה לא נתבטל הבור מרה"י שהרי בצירוף המחצלת הוא ד' טפחים בכל צד.

אמנם לסברת התוס' עירובין (דף ע"ח) שפכתתי לעיל דתוכו דבור לאו רה"י שאינו רחב ד' מפתנים. ולסברתם אינו מועיל עובי המחיצה להצטרף לבור, אין פאן קנושיא פלל שהרי תחתית הבור אינו רה"י עתה רק ע"ג המחצלת והרי המחצלת הנחתה לגבי עצמה הוא בתחתית הבור ולא עוד אלא דגם ע"ג המחצלת לא ידעתי אם מחשב רה"י שהרי לא שנייה פאן עושה מחיצה שהרי לא על ידה נעשית מחיצה שהבור קודם לזה נעשית רה"י.

ואמנם לסברת התוס' שפכתתי לעיל פשאנו רחב הרבה לא בעינו ק"ו אלא הטעם משום דמנח עלי' מידי א"כ במחצלת נמי אף דליפא ק"ו שפיר קמיבעי' משום דמנח עלי' מידי ומשתמש: עוד מצאתי מבין ליקוטיו מה ששייך פאן, בור וחוליותו מצטרפי לעשרה.

הא דנקט מצטרפי לעשרה והרי לדברי התוס' בד"ה מסייע אף לארבעה מצטרפי. וא"נ הנה לי' להברייתא ור' יוחנן למימר סתם בור וחוליותו מצטרפי ולמה דקדקו בלשונם לומר מצטרפי לעשרה.

ואמנם עפ"י מ"ש התוס' בפ' חלוון (דף ע"ח ע"א) בצירוף דתוכו לא הני רה"י אלא גבו משום דמנח עלי' מידי וכמו"ש לעיל. וא"כ ברייתא וכו' ר' יוחנן דקאי על משנה דעירובין (דף צ"ט ע"ב) לענין ממלאין מתוכו.

ושם באמת לא מצטרפי לארבעה רק לעשרה. אבל משנתנו דקאי על גבו נהפוך הוא דלא מצטרפי רק לארבעה אבל לא לעשרה: ג"כ ליקוט ע"ב גמ' בעי ר' יוחנן וכו' ומקף לכרמלית ובתוס' ד"ה ומקף וכו' פ"י ר"י דנקא לכרמלית דכינון דמקף לכרמלית וכו' דברי התוס' דחוקים אמנם אי נקדק בדברי ר' יוחנן למה נקט גבוה עשרה הרי גם בלתי גבוה עשרה משפחת לה.

ובגון שהי' פאן בור עמוק ד' או ה' שהוא פרמלית והקיפו מחיצה עד שהשלימו לעשרה והרי המחיצה עצמה אינה גבוה עשרה ולא רחבה ד' אלא שאעפ"כ עשאה להבור רה"י ותיבעי לי' גם בנח על גביו חייב.

אלא ודאי דבנה ודאי פטור וכמו"ש התוס' בסוד"ה מסייע וזה רצה ר' יוחנן להשמיענו וכל זה באחזו ספיקו במקף לכרמלית אבל אם יאחזו בלשונו מקף לר"ה על פרוך יאמר גבוה עשרה ולא נדע חידוש דין זה ואף דמשפחת גם בר"ה שלא יהי' גבוה עשרה ונעשאו רה"י שהנה מתחלה עמוק פחות משלשה מ"מ עיקר הדקדוק שיאמר סתם ר"ה דבר הרגיל שהרי הפותל הוא ברה"ר אבל אם הי' פכר מוכרח להמציא באיזה אופן אם פן מה לי אם יאמר פחות משלשה או באמרו פרמלית: ג"כ מליקוטי' לעיל ע"א תוד"ה מסייע לי' וכו'.

אי נמי מיייתורא וכו' ש'מענין דמצטרפין לארבעה הנה, עכ"פ מוכח דצירוף לארבעה לא אתי מצירוף לעשרה דאל"כ אפתי קשה הא תנינא חדא זימנא. ולפי זה קשה מה דקאמר תנ"ה וכו' והיכי מוכח מברייתא צירוף לארבעה בשלמא מה דקאמר מסייע לר' יוחנן אף דגם ר' יוחנן אולי מייירי בגבוה י' מ"מ פבר ק"ו הוא אם נצטרף לארבעה ק"ו לעשרה.

ואפשר דהך תנא לא קאי אלא על דברי ר' יוחנן דתנינא נמי הכי פדבריו: והנה בעירובין דשם הוא מקור דברי ר' יוחנן לא מיייתי תנ"ה פלל: ונראה משום דהרי יש לדקדק מנ"ל להוכיח ממשנתינו דבור וחוץ ליתו מצטרפי ודלמא אדרבה פננת משנתינו דלא מצטרפי מדנקט גבוהין עשרה וכמו"ש התוס' ואף שלפי סברת התוס' דקאי לענין רוחב שפיר נקט גבוהין עשרה דבאינו גבוה יו"ד לא מחייב נותן ע"ג מ"מ היא גופה מנ"ל דמשנתינו מייירי לענין רוחב ודלמא לענין גובה ואפ"ה בעינו גבוה עשרה.

ואמנם כיון שפבר ש'מענין ממשנה דעירובין דבור, וחוץ ליתו מצטרפי א"כ ודאי אין לומר דכוננת משנתינו להראות דלא מצטרפי דא"כ קשיא הך דעירובין אלא ע"כ דנקט גבוה עשרה לענין נותן על גבן אבל לא לענין דלא מצטרפי וא"כ למה נקט פלל חוליא אלא להורות דמצטרפי לענין רוחב.

ולפיכך עכ"פ פאן אפתי אין דין זה מפרש שיהי יש מקום לפרש להיפוך דאתי להראות דלא מצטרפי אפי' לענין גובה ומשנה דעירובין אפתי לא ש'מענו ולהכי מביא תנ"ה וכיון דתנינא דמצטרפי על פרחו משנתינו ג"כ לא אתי להורות להיפוך.

אבל בעירובין שאין אל לטעות [לא הוצרך להביא תנ"ה] ע"ב רש"י ד"ה מוקף לכרמלית וכו' פגון שהקיף לדירה או לא הקיפו בו אלא ב"ס. וצ"ע שהרי אפי' פור, ואפי' פוריים אפי' לא הוקף לדירה רה"י היא מן התורה והזורק לתוכו חייב כמבואר לעיל (דף ז' ע"א) ובעירובין (דף ס"ז ע"ב): סליק פרוק הזורק פרק כל הכלים סוגיא דנגר הנגדר: דף קכ"ה ע"ב פסק החלון ר"א אומר שקשור ותנוי פוקקין בו ואם לאו וכו' ובגמ' מאי בין פה ובין פה אר"א בין קשור ובין אינו קשור והוא שתלוי וכו' עד סוף פל הסוגיא: הנה קשור ולא תלוי משפחת לה אבל תלוי תלוי ואינו קשור לא משפחת דבמה הוא תלוי אם אינו קשור ואם אינו נישל באגדו עיין עירובין דף ק"א ע"ב] כשם שאינו קרוי תלוי פה אינו קרוי קשור: ולפי זה כיון שקשור הפל נידון בתלוי או לא הי' לו להזכיר רק תלוי וכהי' לו לומר אם תלוי פוקקין ואם לאו אין פוקקין וכו' וצריך לומר דאם פן לא הי' סוכב הבין פה ובין פה של חכמים רק על תלוי שהרי קשור, לא נזכר פלל בדברי ר"א והנה אמינא שחכמים מקילים רק שאין צריך תלוי אבל קשור בעינו לכה הזכיר בדברי ר"א שאפילו קשור ותלוי פדי שיאמר על זה דברי חכמים בין פה וכו' שאפילו אינו קשור פלל פוקקין בו: ולפי זה קשה אם פן מאי מספקא לי' בשמעתינן מאי בין פה ובין פה וכו' הרי מוכח שחכמים לא בעו אפילו קשור וגם על ר' ירמיה קשיא שרוצה באמת לפרש משנתנו דחכמים בעו קשור ודע דגם בברייתא דמיייתי בשמעתינן איזהו נגר הנגדר שנועלין בו במקדש אבל לא בפדינה פל שקשור ותלוי וראשו מגיע לארץ.

ג"כ יש לדקדק דלמה לו להזכיר קשור כיון שהזכיר תלוי: ואמנם שם יש לתרץ דנקט קשור שפנה הוא עיקר ההיתר במקדש דאפילו אינו תלוי פלל וישני ראשיה מונחים בארץ מותר במקדש וכמו"ש התוס' בד"ה קשור וכו' א"כ נקט קשור על היתר המקדש

ונקט תלוי לרבותא דאפ"ה אסור במדינה: והנה יש לומר דנקט קשור לומר ואם לאו דהיינו שאפ"ה אינו קשור אין פוקקין בו אבל הטלטול אינו אסור ולא פליגי ר"א ורבנן רק לענין אנהל ודלא כסברת התוס' אלא כסברת רש"י דגם נגר הנגרר משום בנין הוא ובזה ניחא מה דאמר ר' יוחנן כמחלוקת פאן פה מחלוקת בנגר כו' והנה הדבר יפלא דתלי תניא בדלא תניא דלפי פשטן של דברים לא הורה לנו בזה שום חידיוש רק לידע דרבנן דמשנתנו בעו קשור ולא הקילו אלא שא"צ להיות תלוי ובנגר מפורש פלוגתא דת"ק בעי קשור ותלוי ור' יהודה בעי רק קשור ובכאן דברי חכמים סתומים ולא נתפרש אי בעי עכ"פ קשור או לא והנה לי' לר' יוחנן לומר כמחלוקת בנגר פה מחלוקת פאן.

ובשלמא לשיטת התוס' דנגר קיל ולא שייך בו בנין ויש מקום לומר דפלוגתא דת"ק ור"י בנגר הוא אליבא דר"א וסובר ר"י שר"א לא הקמיר אלא בתוספת אנהל אבל בטלטול גם ר"א מודה דסגי בקשור לחוד קמ"ל ר' יוחנן כמחלוקת פאן ור"א מחמיר בנגר כמו פאן ור' יהודה דהתם היינו חכמים דכאן: ובזה ניחא מה דאמר לי' ר' ירמ' לר' אבא ונימא מר וכו' הלשון הזה ונימא מר מורה שאין פאן הכרח והברייה ביזו לפרש המשנה לאיזה צד שירצה.

וקאמר לי' פיון שאפשר לפרש לחומרא הי' לה לומר לחומרא ולכאורה יפלא הנה לי' למימר בלשון אתקפתא. מתיב ר' ירמ' או מתקיף שהרי הכריחו מפת משנה דנגר.

ועוד יפלא למה הוצרך להקדים דברי ר' יוחנן דאמר כמחלוקת פאן פה מחלוקת בנגר וכו' והלא ממשנה וברייתא דנגר לחוד סגי דעל פרחין ר' יהודה פרבנן דר"א דלר"א נדאי בעינן קשור ותלוי ואם כן הרי מוכח דלרבנן בעינן קשור ולמה הוצרך להקדים דברי ר' יוחנן בריש דבריו וכן לסיים דברי ר' יהושע ולפמ"ש שנוכל לומר דת"ק ור' יהודה תרנונייהו אליבא דר"א פליגי ניחא שהוצרך להביא דברי ר' יוחנן כמחלוקת פאן וכו' וכנ"ל ומה שהביא דברי ר' יהושע מאן תנא נגר וכו' היינו כמו שכתב מהר"מ דהוא כמו ועוד האמר ר' יהושע וכו' דאפ"ה לא הי' אומר ר' יוחנן כמחלוקת פאן אפתי מוכח מדברי ר' יהושע דאמר מאן תנא נגר וכו' ר"א הוא א"כ [ע"כ] דר' יהודה פרבנן ואף דאיכא למימר פונת ר' יהושע מאן תנא נגר הנגרר ולא קאמר סתם מאן תנא נגר ר"א הוא מפלל דדוקא נגר אתי כר"א אבל מונח אתי גם אליבא דרבנן פיון שמונח ואינו קשור פלל אסרי ומוכח דרבנן ג"כ בעו קשור וכל זה לשיטת התוס' אבל לשיטת רש"י דגם בנגר שייך בנין קשיא מה הו' דברי ר' יוחנן שאמר כמחלוקת פאן וכו' איפכא הנה לי' למימר כמחלוקת בנגר וכו' וכן למה הוצרך ר' ירמ' להביא פלל דברי ר' יוחנן ודברי ר' יהושע: ונראה עפ"י מ"ש דמשנתנו פליגי רק לענין אנהל ולר"א אין פוקקין בו אבל הטלטול מותר.

וקמ"ל דכשם שפלוגתא דת"ק ורבנן היינו בענין בנין פה בנגר פלוגתא דת"ק ורבנן ולא לענין טלטול אי נמי דלא תימא דנגר חמור יותר ותאמר דפלוגתא דת"ק דנגר ור' יהודה תרנונייהו אליבא דרבנן.

וס"ל לת"ק דבנגר גם רבנן מודו דבעינן קשור ותלוי ור' יהודה ס"ל דדי בקשור וקמ"ל ר"י כמחלוקת פאן וכו' וקמ"ל דלרבנן נדאי לא בעינן בנגר תלוי ות"ק דשם ר"א היא ולא חמיר נגר מפסק: וא"כ גם לשיטת רש"י הוצרך להקדים דברי רבי יוחנן: והנה אף

דברי מוהר"ם שמה שמביא א"ר יהושע בר אבא הוא כמו ועוד האמר ר' יהושע וכו' הוא דוחק וגם הלשון בגמ' אמר ר' יהושע וכו' אם הוא שייך להקושיא הנה לי למימר ואמר ר' יהושע וכו': וגם מה שמביא ותנא, איזה וכו' הוא ללא צורך אם להביא ראיה שר' יהודה אוסר באינו קשור כלל.

הלא מבואר במשנה בדברי ר' יהודה שאמר המונח במקדש והנגרר במדינה מפלל שהמונח אסור במדינה. והנה יש לתרץ דלכאורה יש לומר דהא דאוסר ר"י מונח במדינה היינו באינו מוכן כלל ומשנתנו במתקן דהיינו שמוכן מאתמול לקד.

והא דאמר ר"י והנגרר במדינה ולא קאמר רביתא יותר שהמוכן במדינה משום דעל דברי ת"ק קאי דמייירי במונח ונגרר הזכיר גם הוא אלו תרנונייהו ולכן הביא הפרייטא דקאמר כל ששומטו ומניחו וכו' אסור במדינה ומשמע שאפילו כבר נעל בו.

אלא ששומטו אסור וא"כ מוכח דאף המוכן אסור ועוד נראה שהרי מדברי ר' יוחנן אין ראיה דחכמים בעי קשור. ואי משום דאמר כה מחלוקת בנגרר אפתי מאן יימר שפיון על דברי ר' יהודה ודלמא בעי למימר דרבנן דהכא פליגי גם בנגרר.

ומתירין כמו שמתירין בפסק. ואמנם מדאמר ר' יוחנן כה מחלוקת בנגרר הנגרר ולא קאמר סתם כה מחלוקת בנגרר שהרי גם במונח שייך למימר כמחלוקת פאן אלא נדאי דגם רבנן דכאן לא התירו במונח אלא שלא תאמר וליטעמיה אפתי ניימא סתם מחלוקת בנגרר שהרי גם הקשור מ"מ כיון ששני ראשיה מונחים בארץ ג"כ נקרא מונח וכו' נדאי חכמים מתירים שהרי מ"מ קשור הוא ולכן הקדים ותנא וכו' ואם כן מונח דר' יהודה היינו שאינו קשור כלל וכמו"ש התוס' שם.

ולכה הוצרך לומר כה מחלוקת בנגרר הנגרר: אמר ר' יהושע וכו'. ר' יהושע בא לתרץ הקושיא של ר' ירמ' ואמר מאן תנא נגרר הנגרר ר"א היא פי' כל הפלוגתא שמביא התנא בנגרר הנגרר הפל הוא אליבא דר"א ות"ק ור"י פליגי אליבא דר"א ופליגי בפלוגתא דרש"י ותוס'.

ת"ק סבר דשייך בנגרר בנגרר ולכה אסור המונח במקדש שהוא אסור תורה והנגרר במדינה מדרבנן. דלאפוקי מאיסור בנגרר החמיר ר"א ובעי קשור ותלוי ור' יהודה סבר דליכא בנגרר איסור בנגרר רק איסור טלטול ואין פאן איסור דאורייתא.

ולכה במקדש מותר לגמרי ובמדינה סגי אפי' לר"א בקשור לחוד אבל לרבנן לא בעינן אפי' קשור לא בפסק ולא בנגרר ואין להקשות אם כן גם בדברי ר' יהושע למה אמר נגרר הנגרר הנה לי למימר סתם מאן תנא נגרר יש לומר דמונח הוא מימרא שאינה צריכה דפשיטא דלרבנן ליכא איסור תורה כלל דהרי תוספת אוהל מותר לרבנן.

וכמו שהוכיחו התוס' סוף ד"ה בין קשור ומאן דאמר דרבנן בעי קשור היינו רק משום טלטול וזה נדאי ליתא מן התורה ופשיטא שמוותר במקדש וקמ"ל ר' יהושע רביתא דאפי' נגרר מאן תנא ר' אליעזר הוא ולהורות דר' יהודה אפי' לר"א מתיר משום דסובר דבנגרר לא שייך בנגרר רק טלטול וסגי בקשור: ועל זה השיב ר' ירמ' אנא דאמרי פהאי תנא קנה שהתקינו וכו' ובקנה נדאי ליכא בנגרר.

וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹסֵ' בַד"ה ר' יְהוּדָה וְאַפ"ה סוֹבֵר ת"ק דְּבַעֲיָנוּ קָשׁוּר וְתַלּוּי וְעַל פְּרָחָף ר' אֱלִיעֶזֶר הוּא. וְאִם כֵּן עַל פְּרָחָף ר"א אפ"י בְּאִסּוּר טְלִטּוּל בְּעֵי תַרְתִּי.

וְאִם כֵּן עַל פְּרָחָף ר' יְהוּדָה אֵלֶּיבָא דְרַבְּנָן בְּעֵי קָשׁוּר. וְאִם תֹּאמַר כִּינּוּן שְׂיַדַע מִבְּרִייתָא זֶה הָרִי רָאָה גַם דְּבָרֵי רִשְׁבִי"ג אִם כֵּן מָה הַקָּשָׁה לְרַב פֶּהָנָא וְדִלְמָא הוּא מוּקֵי חֲכָמִים שְׂבַמְשַׁנְתִּינוּ פְּרִשְׁבִי"ג.

וּכְמוֹ שֶׁהוּא בְּאַמְתַּת לְפִירוּשׁ רִשְׁבִי"י דְּהַף אָנָּא דְאָמְרֵי הֵינּוּ פְּרִשְׁבִי"ג אֲבָל לְפִירוּשֵׁי דְהַף אָנָּא דְאָמְרֵי הוּא דְבָרֵי ר' יְרֵמְיָה קָשָׁה. וְנִרְאָה דְּהָרִי צָרִיף לְהַבִּין דְּקָאָמַר כְּמַחְלֹקֶת פְּאָן וְכו' וּמוּקֵי חֲכָמִים דְּמִשְׁנַתִּינוּ כַר' יְהוּדָה וּמִי הַכְּרִיחוּ לָזֶה כִּינּוּן דְּאִיְהוּ גּוֹפְנִי פּוֹסֵק פְּרִשְׁבִי"ג: וְחִוּץ לְדַרְכֵינוּ אֲמַרְתִּי דְלַעִיל קוֹדֵם שְׂיַדַע מִדְּבָרֵי רִשְׁבִי"ג הַקָּשָׁה מִדְּבָרֵי ר' יוֹחָנָן דְּקָאָמַר כְּמַחְלֹקֶת וְכו' עַל פְּרָחָף לְחֻמְרָא קָאָמַר דְּכַשֵּׁם דְּבַעֲי ר' יְהוּדָה הֵתֵם קָשׁוּר כְּמוֹ כֵּן רַבְּנָן דְּהָכָא בְּעוּ קָשׁוּר דְּאִין לֹאמַר כְּפֻנְתַּת ר' יוֹחָנָן לְקוֹלָא כְּמַחְלֹקֶת וְכו' וּכְשֵׁם שְׂמַתִּירִין חֲכָמִים כְּפֻנְתַּת ר' יוֹחָנָן לְאִין הֵינּוּ חֲכָמִים אֲלָא לְעֶצְמוֹ אָמַר כֵּן דְּאִם כֵּן הָיָה לִי ג' מַחְלֹקוֹת ר"א בְּעֵי תַרְתִּי וְחֲכָמִים לֹא בְּעוּ רַק מְתוּקוֹן וּר"י בְּעֵי קָשׁוּר.

אֲבָל עַכְשָׁיו שְׂזַכֵּינוּ לְדְבָרֵי רַבִּין שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְא"כ עַל פְּרָחָף ג' מַחְלֹקוֹת ר' אֱלִיעֶזֶר וּר' יְהוּדָה וְרִשְׁבִי"ג. א"כ גַּם כְּפֻנְתַּת ר' יוֹחָנָן כְּמַחְלֹקֶת וְכו' לֹאמַר כְּשֵׁם שְׂמַתִּירִין חֲכָמִים כְּפֻנְתַּת ר' יוֹחָנָן לְפִי מ"ש ש"ר יְרֵמְיָה הוּא שֶׁהִשִּׁיב אָנָּא דְאָמְרֵי וְכו' וְאִם כֵּן יָדַע ר' יְרֵמְיָה מִדְּבָרֵי רִשְׁבִי"ג וְעַל פְּרָחָף ג' מַחְלֹקוֹת בְּדְבָרֵי.

אִם כֵּן מָה הֵבִיא מִדְּבָרֵי ר' יוֹחָנָן וְדִלְמָא כְּפֻנְתַּת ר' יוֹחָנָן כְּמַחְלֹקֶת וְכו' לֹאמַר כְּשֵׁם שֶׁהִתִּירוּ חֲכָמִים לְגַמְרֵי בְּפִקְק כְּפֻנְתַּת ר' יוֹחָנָן חֲכָמִים הֵינּוּ פְּרִשְׁבִי"ג וּפְלִיגֵי עַל ר' יְהוּדָה דְּנָגְר. וְנִרְאָה דְּעַכְשָׁיו לְפִי פִירוּשֵׁי מִמִּילָא נִסְתַּר סְבַרְתַּת הַתּוֹסֵ' שֶׁהוֹכִיחוּ דְעַל פְּרָחָף לִיפָּא בְּנָגְר מִשּׁוּם בְּנִין דְּאִל"כ מָה רֵאִי מִקְנָה שְׂאִין בּוֹ מִשּׁוּם בְּנִין לְנָגְר שְׂיַשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בְּנִין.

וְכַל זֶה לְפִי הַפְּשׁוּט ש"ר אֲבָא הוּא דְאָמַר אָנָּא דְאָמְרֵי וּמִבִּיא רֵאִי לְקוֹלָא אֲבָל לְפִירוּשֵׁי דַר' יְרֵמְיָה הוּא דְאָמַר אָנָּא דְאָמְרֵי וְכֻנְתּוֹ לְהוֹכִיחַ דַּע"כ ר"א בְּנָגְר בְּעֵי תַרְתִּי. שְׂאֲפִילוּ אִם תֹּאמַר וְנָגְר לִית בִּי מִשּׁוּם בְּנִין.

אֲפִתִּי גַם בְּטִלְטוּל בְּעֵי ר"א תַרְתִּי אֲלָא עַל פְּרָחָף ר' יְהוּדָה דְאָמַר דְּסָגִי בְּקָשׁוּר לֹא אֵלֶּיבָא דַר"א. וְשִׁלַּשׁ מַחְלֹקוֹת אִין לְעֶשׂוֹת וְעַל פְּרָחָף מָה דְאָמַר ר' יוֹחָנָן כְּמַחְלֹקֶת וְכו' הֵינּוּ חֲכָמִים דְּמִשְׁנַתִּינוּ כַר' יְהוּדָה בְּנָגְר.

וְרִשְׁבִי"ג לֹא דַעָה שְׂלִישִׁית הוּא רַק שְׂאֵנִי קְנָה שְׂאִין בּוֹ אֲלָא אִסּוּר טְלִטּוּל. וּמַעֲתָה אִין כְּפֻנְתַּת ר' יוֹחָנָן אֲלָא כְּפֻנְתַּת הוּא הַנּוֹצֵעָה שֶׁל הַמַּחְלֹקֶת.

ר' אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר בֵּין בְּאִסּוּר בְּנִין וּבֵין בְּאִסּוּר טְלִטּוּל בְּעֵינֵי תַרְתִּי. וְחֲכָמִים וּר' יְהוּדָה וְרִשְׁבִי"ג סְבָרֵי דְבְּאִסּוּר בְּנִין בְּעֵינֵי קָשׁוּר וּבְאִסּוּר טְלִטּוּל לֹא בְּעֵינֵי רַק מְתוּקוֹן.

וּבְפִקְק וּבְנָגְר שְׂיַיָּף אפ"י לְרַבְּנָן אִסּוּר בְּנִין: וְעוֹד נִלְע"ד טַעְמֵי דַר' יוֹחָנָן אַף דְּסַבֵּר הֵלְכָה פְּרִשְׁבִי"ג מ"מ לֹא מוּקֵי מִשְׁנַתִּינוּ פְּרִשְׁבִי"ג מִשּׁוּם דְּאִם כֵּן קָשָׁה לְמָה שְׂנָאוּ בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים הָיָה לִי לְמִימַר בְּמִשְׁנַתִּינוּ בְּפִירוּשׁ וְרִשְׁבִי"ג אֹמַר בֵּין כְּפֻנְתַּת וְכו' וְאִי מִשּׁוּם לְמַסְתֵּם לְקוֹלָא שְׂנָה בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים הָרִי גַם אִם הִי אֹמַר וְרִשְׁבִי"ג אֹמַר ג"כ הָא בְּכָל מְקוֹם שְׂשַׁנְתָּה רִשְׁבִי"ג

במשנתנו הלכה כמותו ואם כן על פירוש משנתנו לאו רשב"ג היא: והנה ע"פ מ"ש חוץ לדרפנו דהינו שעכשיו שזכינו לדברי רשב"ג ר' יוחנן דאמר כמתלוקת וכו' היינו דאליבא דרבנן גם בנגר לא בעו קשירה יש לתרץ מה שיש להקשות שהתוס' הוכיחו דבנגר לא שייך בננו משום דבקה ודאי לא שייך בננו.

דאי הנה שייך בננו. האיך מיייתי ראי' מתריות של דקל דלא בעי תורת כלי לקנה דדלמא דוקא בטלול לא בעי רשב"ג תורת כלי ולא באיסור בננו עיין כל זה בד"ה ר' יהודה ולכאורה יפלא דעל פירוש אפילו משום איסור טלול חמיר איסור טלול דקנה משאר טלול שהרי בשאר כלי תשמיש לא בעי ר' אליעזר קשור ותלוי וכאן בעי קשור ותלוי והינו משום שהם תשמיש בית חמיר טפי וכמו"ש התוס' בד"ה והמנוח.

ואם כן קשה דלמא גם לרשב"ג תשמיש בית חמיר טפי וכמו"ש התוס' בד"ה והמנוח. ולכך בעי רשב"ג תורת כלי משא"כ בתריות של דקל: ונראה משום דא"כ הנה לו לרשב"ג להזכיר תורת כלי ומדלא הזכיר מכלל דלא בעי גם בתשמיש בית תורת כלי שהרי אין חילוק זה של תשמיש בית כל כף פשוט להחמיר בו יותר משאר תשמיש.

ועל זה קאמר וכי תימא ה"נ דאיכא תורת כלי ומה שלא הזכירו רבן שמעון בן גמליאל היינו שסובר שגם בכל תשמיש דעלמא שאינו כלי ממש בעינן תורת כלי ולכך לא הזכיר להזכירו בתשמיש בית ועל זה שפיר השיב ומי בעי רשב"ג תורת כלי.

ואם תאמר א"כ איך הוכיחו התוס' דלא שייך בננו בנגר ובקה. ודלמא שייך בננו ואפ"כ הקשה מי בעי תורה כלי דאם כן הי' לו לרשב"ג לפרש דבעינן פאן תורת כלי וכנ"ל: ונראה משום דאי אין בנגר בננו וכן בפסק ובקה, ולר' יוחנן דפסק פרשב"ג אם כן היא גופה קשיא למה אמר כמתלוקת וכו' ולמה לא מוקי חכמים דמשנתנו פרשב"ג ואין לומר דא"כ למה לא תנו בהדיא במשנתנו ורשב"ג וכו' ואי משום דבעי למסתם הרי גם רשב"ג כל מקום ששנה במשנתנו הלכה כמותו ואדרבה השתא דשנה בלשון סתם יש סתם כנגדו דהינו נגר ואם הנה שונה דברי רבן שמעון בן גמליאל הנה הלכה כמותו אפתי יש לומר ולדקדק הרי עכשיו דמוקי חכמים דמשנה כר"י אם כן חכמים עצמם לא ס"ל פרשב"ג וגם רבי השמיט דעתו.

ומוטב הנה לר' יוחנן לומר דחכמים היינו רבן שמעון בן גמליאל ורבי לא ס"ל פרשב"ג ולכך לא אמר במשנה ורשב"ג אומר דא"כ הי' הלכה כמותו. ושנאו בלשון חכמים ויש לנו סתמא אחרת כנגדו דהינו נגר אלא ודאי דבאמת מוקי ר' יוחנן פרשב"ג ומה דאמר כמתלוקת בנגר היינו לקולא דרבנן כשם שהקילו פאן כף שם ור' יהודה לנפשיה החמיר ומתחלה שהקשה מר' יוחנן היינו קודם שיזע מרשב"ג ולא רצה לעשות ג' מחלוקות וכל זה אם לא שייך בונה אבל אם שייך בונה על פירוש ר' פוסק פרשב"ג כסתם דפוקקין ומעשה רב וא"כ למה לא שנה במשנתנו ורשב"ג בהדיא אלא ודאי דחכמים דכאן באמת אינם רבן שמעון בן גמליאל ור"י דאמר כמתלוקת וכו' היינו דגם פאן בעינן קשור וקשה הלא לא נזכר קשור במשנה.

אָלאַ ודאי שׂאין זײַ קפּינדאָ גאַם בּדבּרײַ רשׁפּ"ג אין זײַ קפּינדאָ ומנ"ל דײַאַ בּעײַ רשׁפּ"ג תּיקון
פּלי וצײַרײַך לומר דײַמזמײַה לחריות וּשפּיר הקשוּו התוס' מײַה רײַאײַה מחריות שׂאין בוּ בנײַן
לקנײַה שׂישׁ בוּ בנײַן: סליק פ' פּל הכלים: (זײַה מַצאַתײַ בײַן ליקוּטײַ בתבײַו.

וּשײַך לַסּוּגײַא דלעיל): דײַ קכ"ד ע"ב גמ' אָמר רבײַה בב"ח אר"י הפּל מודים וכו': הַנּה
מײַה שׂאין עוּשײַן אָהל ארעײַ בתחלה ביו"ט לרבּנן הוּא מַשְׁנײַה מַפּוּרְשׁת ברישׁ פ' תולין ומה
שׁמוּסײַפּין על אָהל ארעײַ אָפּילוּ בַשְׁבּת לרבּנן הוּא מַפּוּרְשׁ בַּמַּשְׁנײַתײַנוּ ואַם פּוּן לַא קמ"ל
ר' יוחנן לרבּנן מידי רק לר"א אַשְׁמוּעײַנוּ שׂאין עוּשײַן אָהל ארעײַ בתחלה ביו"ט ומה
שׁהתיר בַּפּרָק תולין הוּא מַשׁוּם מַכְשײַרי אונְכַל נַפּשׁ וגַם אַשְׁמוּעײַנוּ שׂאין מוּסײַפּין בַּשְׁבּת
דלַא תימַא טעמַא דר"א בַּמַּשְׁנײַתײַנוּ הוּא מַשׁוּם אײַסור טלטול.

וּאַם פּוּן קשׂיַא אַטוּ טעמַא דר"א אָתײַ לַאשְׁמוּעײַנוּ וְהרי ר' יוחנן פּסק בַּרבּנן שׁהרי פּסק
לקמּוּן פּרשׁפּ"ג. וְאַמְנַם לפי שׁאַפּשׁר לומר דַּמַּשְׁנײַתײַנוּ אײַרײַ בַּחלוּן שׁבַּמַּחצײַה וְלַא שׁײַך
אָהל לרשׁ"י וּמַשְׁנײַתײַנוּ מײַרײַ בַּחלוּן שׁבַּגג לגי' רש"ל.

וְהיַא גופּה קמ"ל ר' יוחנן דַּמַּשְׁנײַתײַנוּ דַּאײַרײַ בַּגג וְאַפּ"ה שׁרי רבּנן וְאַמְנַם לַשׁיטת
התוספּוֹת דַּגַּם בַּמַּחצײַה שׁײַך אָהל. וְאַמְנַם הײַנוּ בַּבַּא לַהתיר אײַזײַה דַּבּר וְבַאײַנוּ בַּא לַהתיר
הײַנוּ תוספּת אָהל וַא"כ מַפּוּרְשׁ בַּמַּשְׁנײַתײַנוּ שׁמוּרָת וְאוּלײַ זײַה גופּא קמ"ל ר' יוחנן דַּגַּם
בַּמַּחצײַה חֲשׁוּב תוספּת: רש"י ד"ה וְתלוי שׂאײַנוּ נַגְרָר לַאָרְץ שׁהחבּל שׁהוּא קשׁוּר בוּ אײַנוּ
מַגײַע לַאָרְץ.

וְלַכַּאוּרַה קשׂה דַּמַּשְׁמַעוּת זײַה שׁעַיקָר הַקפּינדאָ שׁלַא יְהי' הַחבּל מַגײַע לַאָרְץ וַא"כ אפּי'
ראשׁ הַתַּחְתּוֹן שׁל הַפּקָק מַגײַע לַאָרְץ מוּרָת. וְלַכַּאוּרַה אײַן הַדַּבּר פּוּן שׁהרי נַגְרָר הַנַּגְרָר
הײַנוּ שׁתלוי אָלַא שׁראשׁוּ מַגײַע לַאָרְץ וְהײַנוּ ראשׁוּ הַתַּחְתּוֹן פּוּן מַבּוּאָר בַּתוספּוֹת (דײַ קכ"ה
ע"א) ד"ה שׁקשׁוּר.

וּמַאן תַּנַּא נַגְרָר הַנַּגְרָר ר"א הַיַּא פּוּן מַבּוּאָר בַּשְׁמַתײַן וְאַם פּוּן לר' אַלײַעזָר אפּי' אײַן הַחבּל
מַגײַע לַאָרְץ אָסור פּוּן שׁראשׁ הַתַּחְתּוֹן שׁל הַפּקָק מַגײַע לַאָרְץ: וְנוּכַל לומר ע"פ שפּי'
רש"י בַּמַּשְׁנײַתײַנוּ דַּמִּיחֲזײַ פּוּן מוּסײַף וּמַשְׁמַע שׁהוּא רק אײַסור דַּרבּנן וּבַנַּגְרָר לקמּוּן בַּשְׁמַעַתײַן
פּי' רש"י בּוּנַה מַמַּשׁ בַּמּוּנַח דַּלְכָּךְ אָסור בַּמַּקְדַּשׁ וְאַם פּוּן נוּכַל לומר דַּגַּם בַּראשׁוּ הַתַּחְתּוֹן
מַגײַע לַאָרְץ קרי קשׁוּר וְתלוי וְכּוּן מַשְׁמַע בַּעֲרוּבײַן (דײַ ק"א ע"ב) דַּקשׁוּר וְתלוי הוּא
עַנְיָן בַּפ"ע וּגְבוּהײַן מן הַאָרְץ הוּא עַנְיָן בַּפ"ע.

וַא"כ נוּכַל לומר דַּבַּנַּגְרָר שׁשׁײַך בוּ בנײַן לַא סגײַ לר"א קשׁוּר וְתלוי וְאײַסור אָף בַּתלוי אָם
הוּא נַגְרָר מַשׁא"כ פּאן שׁהוּא רק בנײַן מַדַּרבּנן סגײַ אָם הַחבּל אײַנוּ מַגײַע לַאָרְץ: וּבַנּוּה יַשׁ
בַּיַדײַנוּ לַפּרשׁ דַּבּרי ר' יוחנן פּוּן מַחְלֻקָת וכו' הײַנוּ לַהורוֹת אַלײַבַּא דר"א דַּכְשׁם שׁבַּעַיַנוּ
בַּנַּגְרָר גְּבוּהַ מן הַאָרְץ פּוּן בַּמַּשְׁנײַתײַנוּ וּלַאפּוּקײַ מַפּירשׁ"י פּוּן [עכ"ל]: **הג"ה אָלַא
דַּא"כ רש"י וְתוספּוֹת חַלּוּקײַם מַהֲפּוּף לַהֲפּוּף וְלַכּוּן נַרְאָה בַּכַּנְנַת רש"י בַּקשׁוּר מִיחֲזײַ
פּוּן מוּסײַף אָבַל בַּאײַנוּ קשׁוּר בּוּנַה מַמַּשׁ.

וְכַל זײַה לר"א אָבַל לרבּנן גַּם בַּנַּגְרָר לַא שׁײַך בַּנַּגְרָר שׁ"י: ** חַסֵּר פּאן אײַזײַה שׁוּרוֹת וַא"א
לַהעַתִּיק הַנַּמְצַאוֹת פּי פּלוּ מַרּוּב יָמײַם: פּרָק ר' אַלײַעזָר דַּמִּילָה דײַ קל"א ע"א גמ' אָמר
ר"ח ב"א א"ר יוחנן לַא לַפּל אָמר ר"א מַכְשײַרי וכו' מַדַּבּרי ר' יוחנן הַלּלוּ מוּכַח דַּאי לַאו

דחזינו דיליף ר"א שתי הלחם מג"ש הנה ילפינו כולהו ממכשירי מילה א"כ על פרחו ר"א יליף מכשירי מילה מקרא.

דאי מהלכה איה גילף שאר מכשירין במה מצינו דהינו בגין אב. ונהרי לדעת רש"י לקמן (בדף קל"ב ע"א) לא ילפינו שום לימוד משלשה עשר מדות מהלכה.

ואולי זה טעמו של רש"י לקמן (בדף קל"ב ע"א) בד"ה ביום אפי' בשבת וכו' ולר"א דאפקיה למכשירין מילה עצמה הלכה היא וכו' ובדברי רנב"י שם דדריש אות ברית ודורות לא פירש רש"י פן. והינו משום דשם איכא למימר דר"א מכשירין יליף מהלכה אבל הך לימוד אפי' בשבת ר' יוחנן קאמר לי' ה'תם ולר"י ודאי ליכא למימר דמכשירין יליף מהלכה דא"כ פשיטא דלא לפל אמר ר"א דהרי לא ילפינו במה מצינו מהלכה: ואמנם גוף דברי ר' יוחנן לא לפל למעוטי מזוזה וציצית הוא מילתא דתמיה דפשיטא דלא ילפינו הפל ממילה דהרי איכא פירכא שפן נכרת עליה שלש עשרה בריתות כדמסיק בסוף שמעתי ונלמה הוצרכו לימוד מדיליף שתי הלחם בגז"ש.

וכל המפרשים נדחקו בזה. ונראה דכונת ר' יוחנן דלא תימא דר"א אין לו שום קרא במכשירין אלא כה קבל הלכה שכל מצות הנוהגות בשבת מכשירין דוחה שבת וכלל לא קיבל ולכן הוכיח דא"כ ג"ש בשתי הלחם למה לי.

ובפירוש הזה נסתלק תמיהת התוס' בד"ה לא לכל שתמהו דאיה שנייה למילף ציצית ומזוזה ממילה. דמילה דין הוא שיהיו מכשיריה דוחה דהא עצמה דוחה שבת וכו' ולדידי אין פונת ר"י כלל דגילף ממילה אלא שלא נימא דר"א קבל הלכה דר"י כלל: ואמנם נלע"ד ששפיר תמהו התוס'.

וע"כ פונת ר"י דלא נימא דגילף ממילה. שאם דלא נימא דכולה.

הלכתא נינהו. דבר זה לא הנה צריך להוכיח מכח שתי הלחם.

דמגוף הדברים דחשיב ר"א מכשירין דוחה שבת דהינו לולב סוכה מצה שופר מוכח דלאו הלכתא נינהו אלא קראי דאנו חזינו במה דקאמר בשמעתי למעוטי מאי אילימא למעוטי לולב וכו' ואלא למעוטי סוכה וכו' ואלא למעוטי מצה וכו' ואלא למעוטי שופר וכו' והנה עפ"י סדר המועדים הי' לו למיתשבניהו כסדרן שבתורה מצה שופר סוכה לולב.

וצריך לומר דהגמ' על סדרן דתשבניהו בברייתא דקאמר בהו ר"א דדוחה שבת. והנה על הברייתא גופי' קשה היפוך הסדר ואמנם מה שהקדים לולב לסוכה ושניהם למצה נכון הוא.

משום דאבוהון דכולהון לולב דבו פתיב ביום ואפי' בשבת ואח"כ סוכה דילפינו מלולב ואח"כ מצה. דילפינו ט"ו ט"ו מחג הסוכות אבל מה שאיחר שופר ללולב קשה.

ואמנם גם זה ניחא דיום תרועה דכתיב בשופר דדוחה שבת הוא בפ' פנחס דבאמור לא פתיב יום רק זכרון תרועה אבל הנה לימודים דלולב. דהינו ביום הראשון וכן ג"ש דשבעת ימים בסוכה מלולב וכן ג"ש דט"ו ממצה מסוכה כולהו פתיבי בפ' אמור ולכן תשבניהו על סדר שהם כתובים בתורה דמכשיריהו דוחה שבת וכל זה אם יליף מקראי

אָבֵל אֵי הִלְכָה בְּכָל־דָּכָל מְכַשִּׁירֵי מִצּוֹת הַנּוֹהֲגִין בְּשֶׁבֶת דּוֹחִין שֶׁבֶת הִנּוּה לִי לְמִחְשְׁבֵינָהּ
עַל סֵדֶר מוֹעֲדוֹת פְּסֻדָּתוֹ וְאִם כֵּן מִהֵרָה בְּרִייתָא עֲצָמָה מוֹכַח דְּלֹא הִלְכְתָּא נִינְהוּ וְלֹא הִי
צָרִיף ר' יוֹחָנָן לְהוֹכִיחַ מִשְׁתֵּי הִלְחָם: אֲלֵא דְלִפִּי זֶה גַם דְּלֹא נִילֵף פּוֹלְהוּ מִשֶׁבֶת לֹא הִנּוּה
צָרִיף לְהוֹכִיחַ מִשְׁתֵּי הִלְחָם דְּג"כ הִי יָכוֹל לְהוֹכִיחַ פְּנ"ל דְּאִי פּוֹלְהוּ יִלְיָף מִשֶׁבֶת וְלִיפָּא
בְּהוּ קְרָאִי.

הִנּוּה לִי לְמִחְשְׁבֵינָהּ עַל הַסֵּדֶר וְכַנ"ל אֲלֵא וְדִאִי שְׁאִין מְזַה רֵאִי דְמָה לִי אִם הִבִּיא רֵאִי
מִבְּרִייתוֹת הִלְלוּ אוֹ מִבִּיא רֵאִי מִבְּרִייתָא דְיִלְיָף ר"א ג"ש שְׁתֵּי הִלְחָם מְעוֹנָר וְאֶדְרַבָּא אִם
הִי מִבִּיא רֵאִיהָ מִשְׁיֻנּוּי הַסֵּדֶר הִי צָרִיף לְהֶאָרִיף וְלִהְבִּיא בְּוֹלְהוּ עַל הַסֵּדֶר וּמִבִּיא בְּקִצְרָה
מִשְׁתֵּי הִלְחָם: וְאִמְנָם עַכ"פ יֵצֵא לָנוּ מְזַה תּוֹעֵלֶת אַחַד.

דְּלִכְאוּרָה עַל הַגַּמ' יֵשׁ לְהִקְשׁוֹת שְׁהִקְשָׁה בְּכָל א' מִנ"ל לִר"א הָא. וְגַם הַנּוֹצֵרָה לְצָרִיכוֹתָא
בְּכָל אַחַד דְּלֹא נִילְפִי מֵאִידָף וְדִלְמָא לִית לֵיהּ לִר"א שׁוּם קְרָא וּבְכָל הִנּוּה לֹו הִלְכְתָּא
דְּמְכַשִּׁירִין דּוֹחָה שֶׁבֶת וְאִף שְׁפָבֶר הוֹכִיחַ ר' יוֹחָנָן שְׁלֹא הִי לֹו הִלְכָה דְרָף פְּלָל עַל פֶּל
מִצּוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בְּשֶׁבֶת מְדִילְיָף שְׁתֵּי הִלְחָם בְּג"ש מ"מ דְּלְמָא בְּכָל הִנּוּה דְהִינּוּ מִיִּלְה וְלוֹלֵב
סוֹפָה וּמִצָּה וְשׁוֹפֵר הִי לִר"א הִלְכְתָּא לְמְכַשִּׁירִין: וְלִפִּי מ"ש נִיחָא שְׁאִם הִי לֹו הִלְכְתָּא
הִנּוּה לִיה לְמִחְשְׁבֵינָהּ עַל סֵדֶר הַמוֹעֲדוֹת: וְגוּף דְבָרֵי ר' יוֹחָנָן דְאָמַר לֹא לְפָל אָמַר ר"א
לְכְאוּרָה צָרִיף טַעַם מֵאִי בְּעֵי ר' יוֹחָנָן בְּזַה.

הָרֵי אֵין הִלְכָה כִּר"א דְשְׁמוֹתֵי הוּא וּמָה הִי פְּוֹנֵת ר"י בְּזַה אֲלִיפָּא דְהִלְכְתָּא. וְנִרְאָה מִדְר"א
נִשְׁמַע לְחֻכְמֵי דְאִי הִנּוּה אָמְרִינָן לִר"א דְכָל מְכַשִּׁירֵי מִצּוֹת דּוֹחִין שֶׁבֶת דְיִלְפִינָן פּוֹלְהוּ
מִמִּילָה אִם כֵּן ה"ה לְרַבָּנָן הִנּוּה יִלְפִינָן עַכ"פ פּוֹלְהוּ מִצּוֹת עֲצָמָן שְׁגוּף הַמִּצּוֹת: דְּחָה שֶׁבֶת
מִמִּילָה.

אֲלֵא דְקִשְׁיָא מִמ"נ אִי מִצְוָה שְׁזַמְנָה קְבוּעַ בְּשֶׁבֶת הָרֵי בְּאַמַּת אֵיזָה מִצְוָה שְׁקְבוּעַ לָה זְמַן
בְּשֶׁבֶת שְׁלֹא תִדְחָה שֶׁבֶת וְאִם אֵין זְמַנָּה קְבוּעַ הָרֵי ר"ע אָמַר בְּפִירוּשׁ פֶּל שְׁאֲפִשְׁר לְעֲשׂוֹתָהּ
מִע"ש אֵינָה דּוֹחָה אֵת הַשֶּׁבֶת וְאִם כֵּן מָה לָנוּ בְּזַה לְדְבָרֵי ר"א וְהָרֵי מְבֹאֵר בְּדְבָרֵי ר"ע
עֲצָמוּ.

אִמְנָם חֲזִינָן שְׁאִין פְּלָל דְר"ע מוֹסְפָם לְהִלְכָה לְפִי דַעַת רַבִּינוּ הַגְּדוֹל הַרְמַב"ם דְּסוֹבֵר
בְּקִצְרֵת הָעוֹנָר נִקְצַר בְּיוֹם פֶּשֶׁר וְאֵעַפ"כ סוֹבֵר דְּדוֹחָה שֶׁבֶת. וְטַעְמוֹ בְּזַה אֵין פֶּאן מְקוֹמוּ.

וְעַכ"פ חֲזִינָן שְׁיֵשׁ מַחְלֻקָת בְּכָל־הַזֶּה דְר"ע וְכִי הֵיכִי דְלֹא נִימָא דְטַעְמָא מֵאֵן דְּסוֹבֵר הָכִי
מִשׁוּם דְיִלְיָף מִשֶׁבֶת דְמִילָה ג"כ אֲפִשְׁר לְעֲשׂוֹתוֹ מֵאַתְמוֹל מִקְרִי [וְעֵינָן בִּי"ד בְּסִי' רַס"ב
סְעִיף א' בַּהֲג"ה וּבְש"ף ס"ק ב'] קַמ"ל ר"י לֹא לְכָל וְכו' דְמִמִּילָה לֹא יִלְפִינָן דְנִכְרְתוּ עֲלֵיהּ
י"ג בְּרִיתוֹת א"כ גַּם לְרַבָּנָן לְעַגְנִן גּוּף הַמִּצְוָה לֹא יִלְפִי וּבְעוֹנָר לְדַעַת הַרְמַב"ם טַעַם אַחַר
יֵשׁ בְּדָבָר וּמְבֹאֵר בְּחִידוּשֵׁינוּ בְּמְקוֹם אַחַר: וְאִמְנָם אִי לְהוֹדִיעֵנוּ לְרַבָּנָן וְכַנ"ל.

יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּלִכְאוּרָה קִשְׁיָה לְמָה הִבִּיא ר' יוֹחָנָן רֵאִיהָ מִמָּה דְיִלְיָף ר"א גַּז"ש לְשְׁתֵּי הִלְחָם
שְׁהִיא רַק בְּרִייתָא וְלָמָּה לֹא הִבִּיא מִמִּשְׁנָה מְפוֹרָשֶׁת דְּפְסָחִים רִישׁ פ' אֱלוּ דְבָרִים (דָּף
ס"ח) דְקָאָמַר לִר' עֲקִיבָא עֲקֵרְתָּ מָה שְׁפָתוֹב בְּתוֹרָה בְּמוֹעֲדוֹ וְכו' הָרֵי שְׁלֹר"א דְרִישׁ
בְּמוֹעֲדוֹ וְאֲפִל' בְּשֶׁבֶת.

ואם איתא דלכל אומר ר"א מכשירי וכו' אם פן כי היכי דיליף פוליהו ממיליה למכשירין ה"נ לגוף המצנה דדחי שבת גילף פוליהו ממיליה ולמה לי במועדו בפסח. ואמרת דהא נדאי גוף המצנה ממכשירין ליכא למילף דאיכא למימר דגוף המצנה לא תנהוג בשבת משא"כ מילה שגוף המצנה דוחה גם מכשירין דוחה דהרי חזינו דנהוג מצנה זו בשבת.

וא"כ צריף למילף גוף המצנה בפסח מגוף המצנה דמילה וזה אי אפשר דגוף מצנת מילה ר"א מהלכה גמרה ולא דנין בננו אב מהלכה אבל מכשירין דכתב במילה בפירוש ביום שפיר הנה אמינא דר"א יליף מינ' פוליהו מכשירין.

ולכך הוצרך ר' יוחנן להביא ראיה מדאיצטריך ג"ש למכשירי שתי הלחם. ובהכי ניחא דהוכיח ר' יוחנן מג"ש דשתי הלחם ולא הוכיח מדאיצטריך בעומר גופי' בתריש ובקציר שדוחה שבת: ** [נחוצ' לדרכינו משום דאיכא למימר דאולי ר"א באמת לא דריש בתריש ובקציר כר' ישמעאל אלא כר"ע לתוס' שביעית ועומר.

ובאמת יליף משבת ולכך הוצרך. להוכיח משתי הלחם] ** ואמנם לפ"ז ליכא ראיה מעומר פינו דעומר אם מצא קצור קוצר לא מיקחשב הקצירה הכשר מצנה פי אם גוף המצנה וכן פירש רש"י בשמעתין כמה דפריף מה לעומר וכו' וגוף המצנה ליכא למילף מגוף המצנה דמילה ולכך הביא משתי הלחם ששם הקצירה היא מכשירי מצנה ולפי זה ממילא מוכח דשתי הלחם מצא קצור אינו קוצר דאם לא פן בטל הוכחת ר' יוחנן ומעתה מה דקאמר בגמ' מןפנה וכו' לאו על גוף הברייתא דר' אליעזר קאי דיליף שתי הלחם וכו' דשם באמת איכא לתרץ פקושטית התוס' דגם זה יליף ר"א בג"ש דשתי הלחם ג"כ אם מצא קצור קוצר.

אבל עיקר קושטית הגמ' לר' יוחנן דאי ס"ד דסובר ר"א מצא קצור קוצר אין פאן הוכחה דלא לפל שיהי גם גבי שתי הלחם היא גוף המצנה וכל זה לר"א דמילה עצמה יליף מהלכה אבל רבנו דדרשי מילה מקרא ביום ואפי' בשבת ממילא מוכח דלא לכל אמרו דאל"כ למה לי במועדו בפסח גילף ממילה ולא הוצרך ר' יוחנן לפלפל אליכא דר"א ונהנה ליה למימר דין שלו אליכא דרבנו דלא לכל אמרו מצנה דוחה שבת ולמה לו לפלפל אליכא דר"א שלא אליכא דהלכתא: ונראה דלרבנו אין ראיה ממועדו.

דאולי רבנו לא דרשי משמעות מועדו רק מג"ש נאמר מועדו בפסח ונאמר מועדו בתמיד. וא"כ איצטריך במועדו שידחה תמיד טומאה ועכ"פ פתבתי לתרץ קושטית התוס' בד"ה תאמר בשתי הלחם וכו' דמוכח מדברי ר' יוחנן עצמו פן דאל"כ אין שום הוכחה משתי הלחם: ואמנם פל זה לפירוש רש"י לקמן בדרף קל"ב ע"א) שכתב בד"ה עקיבא עצם כשעורה וכו' דלא ניתנה תורה שבע"פ לדרוש בי"ג מידות עכ"ל.

ומשמע דשום אחד בי"ג מידות לא נידון בהלכה. אבל התוס' ס"ל דדוקא ק"ו אין דנין מהלכה אבל שאר י"ג מידות דנין וכן מוכח בהדיא בפסחים (דרף פ"א) עיין שם.

ואם פן אף דנימא דקצירה מיקרי גוף המצנה מ"מ קשה למה לי ג"ש גילף ממילה עצמה דדחי שבת אלא נדאי דלא יליף ממילה ושפיר הקשו התוס' דדלקא יליף מעומר תרתי מכשירין וקצירה: ותדע שפן הוא.

שאין קושטית הגמ' סוברת לר' יוחנן דוקא אלא על ר"א עצמו. דהרי הש"ס מקשה.

ואפתי מןפנה מצד א' הוא ושמעינו לר"א וכו' והנה לקמן עמוד ב' ברש"י בד"ה גמר שבעת ימים וכו' ואע"ג דאינה מןפנית משני צדדים וכו' פיון דגלי רחמנא בעומר ושתי הלחם ולולב גילוי מילתא בעלמא וכו' ושוב בד"ה ונתי הנה וכו' כתב רש"י עומר ושתי הלחם: והנה למדו מזה מוהרש"א ומוהר"ם שאין פונת רש"י בכאן לפרש דנכתוב בסופה בהדיא וכמו שפירש לקמן גבי מצה דאם פו הנה מפרש גם פאן ונתי הנה פולהו וכו' עיין בדברייהם: ולפי זה הקשו שהרי אי לא הנה פתיב עומר ושתי הלחם סופה עצמה ג"כ לא הנה ידעינו דהרי הג"ש אינה מןפנית רק מצד א' ופרכינן מה ללולב שפן טעון ד' מינים ולא שיהי תירוץ רש"י דגילוי מילתא.

שהרי עכשיו קיימינו דלא נכתוב עומר ושתי הלחם ובעינן ג"ש גמורה: ואמרתי לתרין. הנה גוף דבר זה דלא פירש רש"י דנכתוב בסופה בהדיא.

היינו משום דבסופה משפחת גם במצוה עצמה דחזית שבת שהי' יושב בסופה שאין בה אלא ב' דפנות ועשה טפח דופן שלישית. וממילא בבגין זה יוצא ידי סופה והיא מצוה עצמה שהרי גם הישיבה בלא אכילה מצוה.

משא"כ בלולב לא משפחת בגוף המצוה. דאף דנקט בידינו ג' מינים ותלש מין הרביעי ונפק ביה מ"מ לא הנה צריך לתלשו.

שאף אם נטלו ביזו במחנבר למה לא יהא נפיק בי' הרי לקחו ביזו ולקחתם פתיב ומכשירי לולב דדחי שבת היינו שהלולב הוא פאן והאתרוג הוא במקום אחר רחוק וצריך לקצצו להביאו יחד.

שהרי צריך שיהיו פולם לפניו ונמצא הקציצה היא קודם המצוה אבל בגוף המצוה לא משפחת דחזית שבת: והנה אנו חזינן במילה לר"א דמכשירין דוחה שבת צריך לימוד למילה בפ"ע ולימוד למכשירין ואית לי' הלכה למילה וביום למכשירין.

ובלולב סגי לן בחד דנדאי למכשירין אתי וכדאמרין בשמעתינ למאי הלכתא אילימא לטילטול וכו' אלא למכשירין ושוב ילפינן סופה בג"ש למכשירין וק"ו סופה עצמה. וכל זה השתא דכתיב בלולב אבל אי לא הנה פתיב בלולב רק בסופה.

הנה מוקמינן למסתבר לגוף המצוה ולא למכשירין ולא הנה ידעינן לא סופה ולא לולב לכה הוצרך רש"י לפרש ונתי עומר ושתי הלחם ולא פירש דלולב נגמר דאדרבה עיקר קרא ישאר בלולב: אבל במצוה דנדאי לא שייך בגוף המצוה דחזית שבת וג"כ נדע אפי' בחד קרא דהוא למכשירין שפיר פי' רש"י דנכתוב במצוה בהדיא ונגמור פולהו ממצוה ומה שהקשה מהרש"א ומהר"ם דא"כ דלא נכתוב בסופה בהדיא ובעומר ושתי הלחם ג"כ לא נכתוב איה גילף סופה גופי' מיני' בג"ש שאינה מןפנית משני צדדים והנה אחרי מחילת פכודם לא עיינו בסוגיא דיבמות [דף קד] גבי גז"ש דרגל רגל דזה עצמו אי לר"א מןפנה מצד א' למידין ומשיבין או למידין ואין משיבין במחלוקת שנויה דשם ביבמות [דף ק"ד ע"א] במה ששנינו חלצה בשמאל פסולה ור"א מכשיר דהקשה גמ' מ"ש אונן דיליף ר"א ג"ש ומ"ש רגל רגל ומשני ר' יוחנן מוחלפת השיטה ור"א אמר אונן אונן מןפנה משני צדדים רגל רגל אינו מןפנה משני צדדים נמצא דלר"א למידין ומשיבין אבל לר' יוחנן דאמר מוחלפת השיטה ור"א פוסל בחלצה בשמאל.

א"כ לר"א באמת אין משיבין וא"כ פל דברי רש"י נכונה דמה דיליף סופה בג"ש דשבעת ימים הקשה רש"י דמפנה מצד א' פירוש וקשיא לרבא אליבא דר"א דאית לי משיבין והוצרך רש"י לומר דגילוי מילתא וכו' והגמ' שהקשה ונכתוב בסופה וכו' הקשיא לר' יוחנן דסבר מפנה מצד א' אין משיבין וא"כ אפי' לא נכתוב עומר ושתי הלחם אפתי גילף סופה מלולב וזה עצמו פונת רש"י בד"ה מצד אחד וכו' ובמס' יבמות בפ' מצות חליצה שמעינו לי דקאמר הכי דקתני חליצה בשמאל וכו'.

והנה פל האריכות הנה של רש"י הוא ללא צורך. ואם בא להראות מקומו די שיאמר ושמעינו לי לר"א במס' יבמות בפ' מ"ח אבל הרחבת דיבורו של רש"י כיצד מוכח דסבר הכי אין לו שייכות כלל.

ולפי מ"ש ניקח שפא לרמז שכל זה מוכח אם ר"א סובר בשמאל פשיטה, וממילא לר' יוחנן דסבר דר"א סובר פסולה אדרבה למדין ואין משיבין וכונתו בזה שיהא ניקח קושית הגמ' ונכתוב וכנ"ל: ומעתה ממוצא הדברים אתה שומע שעל פרח קושית הגמ' מפנה דאי לא מפנה היינו על ר"א עצמו דיליף שתי הלחם מעומר ולא על ר' יוחנן תסוב הקושית.

דאי על ר' יוחנן איך אמר נאפתי, מפנה מצד א' ושמעינו לר"א וכו' הרי לר' יוחנן נהפוך הוא דלר"א מפנה מצד א' אין משיבין. אלא דלפי מ"ש דקושיות הגמ' ונכתוב סופה ונתי הנה מיני' היינו דוקא לר' יוחנן דסבר מוחלקת השיטה.

קשה דהא לכאורה קשה איך גילף עומר ושתי הלחם מסופה וסופה עצמה ילפינו מלולב והוי דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבגין אב. והוא בעיא דלא איפשטא בנבחים (דר נז).

ואמנם לולב וסופה חולין הם. ודוקא בקדשים הוא דאין למדים למד מן הלמד ואמנם אי נימא בתר למד אזלינו נסתר קושית הגמ' וצ"ל דקושית הגמ' להאי מ"ד דבתר מלמד אזלינו קשה ונכתוב בסופה.

ולפי מ"ש דלרבא דלא סבר מוחלקת השיטה נסתר קושית הגמ' שהרי ה' ג"ש אינה מופנית משני צדדים וכנ"ל ועיקר קושית הגמ' לר' יוחנן דאמר מוחלקת השיטה. וא"כ קשה דלמא ר' יוחנן סבר בתר למד אזלינו וא"כ לא ילפינו עומר וב' הלחם מסופה דאתי בג"ש מלולב והנה בתוס' בד"ה לא לכל וכו' לקמן מפרש דאתי למעוטי ציצית ומזוזה וה"פ לא לכל מצות הנוהגות וכו' וכונת התוס' משום דאיכא לפרש דברי ר' יוחנן לא לפל היינו לא לכל מצות הדוחות שבת אמר ר"א מכשירין דוחין.

ולכן הוכיחו התוס' שאין הפונה פן שהרי ציצית וכו' אין המצוה דוחה שבת וע' מהר"ם: והנה יש מקום לראשון למה הוצרכו התוס' להוכיח פירוש זה ממאי דמפרש לקמן ציצית ומזוזה הרי מגוף דברי ר' יוחנן מוכח שאין הפירוש כל מצות דוחין שבת דא"כ איך אמר שהרי שתי הלחם חובת היום וכו' והרי שתי הלחם אין בגוף המצוה דחייבת שבת שהרי אין קרב משתי הלחם עצמן על גבי המזבח כלל ובהדיא אמרו במס' מנחות פ' ר' ישמעאל שתי הלחם בני הקרבה ניהו אלא פשיטא לטחינה וכו' ואמנם נוכל לומר דמזה לא היו התוס' יכולים להביא ראיה דאולי פונת ר' יוחנן מעומר מ' מדאצטריך בעומר

בְּחֵרִישׁ וּבְקֶצִיר וְלֹא יִלְיָף מִמִּילָה מִפְּלֵל דְּלֹא לְכָל וְכוּ' אֲלֵא דְאִיךְ אֶפְשֵׁר דְּיִלְיָף מֵעֹנָם דְּאִטוּ אָמַר ר' אֲלֵיעֶזֶר בְּפִירוּשׁ דְּדִרְיָשׁ בְּחֵרִישׁ וּבְקֶצִיר כּוּ' יִשְׁמַעְאֵל מַה חֵרִישׁ רְשׁוּת.

דְּלֵמָא ר"א בְּחֵרִישׁ וּבְקֶצִיר כּוּ' ע דְּרִישׁ לְעִנְיָן שְׁבִיעִית וְעֹנָם דְּמַכְשִׁירִין דְּחוּ שְׁבֵת מִמִּילָה יִלְיָף וְשׁוֹב יִלְיָף שְׁתֵּי הֶלְחָם בּג"ש מֵעֹנָם: וְאָמְנָם בְּזָה י"ל דר' יוֹחָנָן ס"ל בְּתַר לְמַד אָזְלִינָן וּא"כ אִי ס"ד דר"א עֹנָם מִמִּילָה יִלְיָף בְּבִנְיָן אָב א"כ אִיךְ יִלְיָף שׁוֹב שְׁתֵּי הֶלְחָם בְּעֹנָם מַג"ש.

וְאִף שֶׁהוּא בְּעֵינֵי דְלֹא אִיפְשִׁיטָא בְּזִבְחִים [דָּף מַח] אִי דְבָר הֶלְמַד בְּבִנְיָן אָב חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בּג"ש אוֹלֵי בְּאַמַּת סוּבָר ר"י דְּאִינוּ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד. וּא"כ עַל פְּרָחִין דְּרִישׁ בְּעֹנָם גּוּפִי' מִבְּחֵרִישׁ וּבְקֶצִיר וְשִׁפִּיר יִלְיָף.

וְאִין לֹאמַר דְּאֶפְתִּי הִיכִי יִלְיָף אִפִּי' מֵעֹנָם הֵרִי אֶצְטְרִיךְ לְכַתּוּב בְּעֹנָם כְּדִי שְׁנוּכַל לְלַמּוֹד אַח"כ ב' הֶלְחָם מֵעֹנָם. וְאִי לֹא דְכַתִּיב בְּעֹנָם בְּהִדְיָא הֵנָּה לִי לְמַד מִן הֶלְמַד יֵשׁ לֹאמַר כִּינּוּ דְעֹנָם לְגּוּפִי' לֹא צְרִיךְ וְהֵנָּה לִי לְכַתּוּב בְּשְׁתֵּי הֶלְחָם וְלֹא נֶצְטְרִיךְ ג"ש כָּלִל: וְהִשְׁתָּא דְכַתִּיב בְּעֹנָם בְּעִינָן שְׁוָה ג"ש לְשְׁתֵּי הֶלְחָם אֲלֵא וְדִאי דְבְּעֵינָם גּוּפִי' בְּעִינָן קָרָא וְלֹא יִלְפִינָן מִמִּילָה וְשִׁפִּיר קָאמַר ר' יוֹחָנָן לֹא לְפַל וְלַעוֹלָם דְּכֹנְנַת ר' יוֹחָנָן לֹא לְפַל הִינּוּ לֹא לְכָל הַמְצוֹת שֶׁהֵן עֲצָמָן דּוּחִין שְׁבֵת וְלִהְיֵי הַנְּצָרְכוּ הַתּוֹס' לְהִבְיָא רְאִיָּה מִמְסַקְנָא דְאֶתִי לְמַעוּטֵי צִיצִית וּמְזוּזָה: וְהֵנָּה הַתּוֹס' הַקָּשׁוּ תִימָא הָאִיךְ שִׁינְיָךְ לְמִילָף צִיצִית וּמְזוּזָה מִמִּילָה דְמִילָה הִיא עֲצָמָה דּוּחָה שְׁבֵת דִּין הוּא שִׁיְהִי מַכְשִׁירִי' דּוּחִין שְׁבֵת וְכוּ'.

וְהֵנָּה בְּאַמַּת אִין זָה כָּל כָּף תִּימָא דְאִטוּ לִיכָא שׁוּם פִּירְכָא בְּלֹא הִכִי וְהִלָּא כְּמָה פִּירְכוּת יֵשׁ וְכַדְמִסִּיק בְּסוּף שְׁמַעְתָּא, אֲלֵא דר' יוֹחָנָן אֶתִי לְמִימַר דְּלֹא תִימָא שֶׁהוּא גִילוּי מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא וְלֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּשׁוּם פִּירְכָא וְאִם כֵּן כְּשֵׁם שְׁלֵא מִשְׁגָּחִינָן בְּיַתֵּר הַפִּירְכוּת הִכִי נְמִי לֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּהַךְ פִּירְכָא שֶׁהִיא עֲצָמָה דּוּחָה שְׁבֵת.

וְאִף שֶׁהִיא סְבָרָא וּכְבָר גְּדַחְקוּ הַמְפְּרָשִׁים. אֲבָל אֲנִי מַקְשָׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' עַל גּוּף הַדִּין דר' יוֹחָנָן דְּמַנ"ל דְּלֹא לְכָל דְּלֵמָא לְכָל אָמַר וּמִשְׁתֵּי הֶלְחָם יִלְיָף.

מִדְּחֻזִּינָן בְּשְׁתֵּי הֶלְחָם עֲצָמָן שְׁאִין בְּהֵם דְּחִינַת שְׁבֵת וְאִפ"ה דּוּחִין מַכְשִׁירִין א"כ אִין הַדְּבָר תְּלוּי בְּמָה שִׁישׁ בְּהֵם דְּחִינַת שְׁבֵת וְהַה"ד לְצִיצִית וּמְזוּזָה וְעַל יַתֵּר הַפִּירְכוּת לֹא מִשְׁגָּחִינָן וּכְפִי הַהֵנָּה אֲמִינָא דְלֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּשָׂאֵר הַפִּירְכוּת: וְצְרִיךְ לֹאמַר דְּעֵינָם הוֹכַחַת ר' יוֹחָנָן מֵעֹנָם עֲצָמוּ דְאֶצְטְרִיךְ בְּחֵרִישׁ וְכוּ' וְהֵרִי עֹנָם יֵשׁ בְּמַצּוֹה עֲצָמָה דְּחִינַת שְׁבֵת וְלָמָּה לֹא יִלְפִינָן מִמִּילָה אֲלֵא עַל פְּרָחִיךְ דְּפָרְכִינָן מַה לְמִילָה שְׁפֵן נִכְרְתוּ עֲלֶיהָ שְׁלֵשׁ עֲשָׂרָה בְּרִיתוֹת א"כ הַה"ד שָׂאֵר פִּירְכוּת וְלִיכָא לְמִילָף צִיצִית וּמְזוּזָה מִשׁוּם דְּבָר.

מִשׁוּם דְּפָרְכִינָן שְׁבִידוּ לְהַפְּקִירָן. וְכִינּוּ שֶׁהוֹכַחְנוּ דְּעֵינָם פְּנוּנַת ר' יוֹחָנָן מֵעֹנָם עֲצָמוּ וּכְבָר כְּתַבְתִּי דְאוֹלֵי בְּאַמַּת עֹנָם עֲצָמוּ בְּעִינָן כְּדִי לְמִילָף שְׁתֵּי הֶלְחָם דְּלֹא לִיְהוּי לְמַד מִן הֶלְמַד וְהָא דְלֹא כְּתִיב בְּשְׁתֵּי הֶלְחָם וְלֹא בְּעִינָן ג"ש יֵשׁ לְדַחוֹת דְּג"ש אֶצְטְרִיךְ בְּלֹא ה"ה לְשְׁתֵּי הֶלְחָם דְּנִילָף מֵעֹנָם שְׁאִם מְצָא קְצוֹר קוֹצֵר אֲלֵא וְדִאי דס"ל לר' יוֹחָנָן דְּבְשְׁתֵּי הֶלְחָם אִם מְצָא קְצוֹר אִינוּ קוֹצֵר וּא"כ שִׁפִּיר מַקְשָׁה הַגַּמ' דְּאִיכָא לְמִיפְרָךְ מַה לְעֹנָם וְכוּ' וּמִתְנַרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּד"ה תֹּאמַר וְכוּ': וְעוֹד נִרְאֶה בְּדָרְךָ אַחַר דְּע"כ לר' יוֹחָנָן לֹא יִלְפִי בְּשְׁתֵּי

הלחם שאם מצא קצור וכו' דאל"כ הדרא קושיא לדוכתא מנ"ל לר' יוחנן דשוב לא יליף ר"א משתי הלחם וכו"ל.

ואי משום דעל פרחי פרכינן פירכות מדאצטריף קרא בעומר דלמא באמת לא דריש בקריש ועומר ממילה יליף ומ"ש דר' יוחנן ס"ל בטר למד וא"כ אי ס"ד דיליף עומר משבת איך שוב ילפינו ב' הלחם בג"ש ונדבר הלמד בבגנן אב אינו חוזר ומלמד זה אינו.

דעכשיו דקנימינו דילפינו בשתי הלחם לעגנו אם מצא קצור קוצר וזה פתיב בעומר עצמו מהחל חרמש וכינון דילפינו מינן מאי דכתב בגופי' ילפינו נמי מאי דאתי בבגנן אב דהוי כמו חוץ מפנים בחד זימנא גמיר כמבואר בזבחים (בדף נו ע"ב).

אלא ודאי דבאמת לא יליף ר' יוחנן מינה לעגן קצירה ושפיר מקשה מה לעומר: אלא דאפתי תיקום קושית התוספות על ר' יוחנן עצמו דמנ"ל דר"א לא יליף לעגן קצירה ועוד דאי ס"ד דמר"א עצמו אין שום הוכחה ויכול להיות דבאמת יליף גם לעגן קצירה רק עיקר קושית הגמ' על ר' יוחנן.

א"כ איך מקשה מופנה מצד א' ונהרי לר' יוחנן אליבא דר"א סגי במופנה מצד א' וכו"ל: ולכן נראה דמסברת ר' יוחנן יליף בעצמו דיש הוכחה לזה. דהא לכאורה יש לדקדק.

לפי מ"ש רש"י דגבי לולב אינו מופנה דחד שבעת ימים פתיב ואעפ"כ לא פרכינן משום דגילוי מילתא בעלמא היא פיון דמצינו בעומר ובשתי הלחם וכו' א"כ קשה למסקנא דמצינו בלולב ובמילה ובשופר וסופה ועומר ומצה.

א"כ למה לי תביאו יתירה בשתי הלחם הלא אף במופנה מצד א' לא פרכינן פיון דגילוי מילתא הוא שמצינו פנה בהרבה מקומות וכו"ל וצריף לומר בשלמא התם ילפינו סופה בלולב פי היכי דלולב מכשירין דוחין וכו' וכזה עצמו מצינו בשאר דברים ממילא אף במופנה מצד א' לא פרכינן אבל בעומר דפרכינן שאם מצא קצור קוצר א"כ הקצירה לא מיקרי מכשירין אלא גוף המצנה נחשבת וכן פי' רש"י בהד"ה שפן אם מצא קצור וכו' הלכך קצירה גופה מצנה היא וכו' והפירכא היא איך ילפת מכשירין בשתי הלחם מעומר דבעומר הקצירה היא מצנה ולא מכשירין וצריף אתה ללמוד לא בשם מכשירין אלא פשם שקצירת העומר דוחה שבת כף קצירת שתי הלחם דחיו שבת.

ופרכינן מה לקצירת העומר שפן אם מצא קצור קוצר ולא שניף פאן גילוי מילתא בעלמא שיהי קצירת העומר אינו עגנן למכשירין ולכך בעינן מופנה משני צדדים. ואם תאמר איך פתיב רש"י בסופה ולולב דלא בעינן משני צדדים פיון דאשפחן בעומר וב' הלחם וכו' הרי בעומר לא אשפחן מכשירין דחיו שבת דקצירה דעומר גוף המצנה היא.

יש לומר דכינון דילפינו ג"ש דקצירה לשתי הלחם דוחין שבת כמו בקצירת העומר. ונהרי בשתי הלחם הקצירה היא רק הכשר מצנה שוב ילפינו עומר משתי הלחם שפשם שמכשירי ב' הלחם דוחין הה"ד מכשירי עומר כמו לעשות פחמין לעשות מגל לקצור בו דדוחין שבת ולפי זה ר"א דאמר מה הבאה האמורה בעומר מכשירין דוחה שבת אף הבאה האמורה בשתי הלחם מכשירין דוחה שבת בשביל שתי הלחם הנפיר מכשירין אבל בעומר הקצירה לא נקרא מכשירין.

אָלאַ דָּשׁוּב אַח"כּ יִלְפִינּוּ עֲנוּמָר בְּהִיפּוּף מִשְׁתִּי הֶלְחֵם שִׁיְהִיוּ מְכַשִּׁירִין דּוּחִין שֶׁבֶת. אָבֵל אַם נִימָא בְּב' לְחֵם שְׂאָם מְצָא קְצוּר קוּצָר כְּמוֹ בְּעֲנוּמָר.

א"כ גַּם בְּב' לְחֵם הַקְצִירָה הִיא גּוּף הַמְצֹנָה וְלֹא מְצִינּוּ מְכַשִּׁירִין שִׁיְדַחוּ שֶׁבֶת לֹא בְּעֲנוּמָר וְלֹא בְּשִׁתִּי הֶלְחֵם וּמַעֲתָה מוּכַח דַּר"א לֹא יִלְיָף דְּבָר זֶה בְּשִׁתִּי הֶלְחֵם שְׂאָם מְצָא קְצוּר קוּצָר דַּר"א קָשָׁה לְמַה לִּי לְמִילָף כָּלֵל ג"ש שֶׁקְצִירַת ב' לְחֵם יְדַחוּ שֶׁבֶת וּבְזֶה אֶפְתִּי לֹא שְׁמַעְנוּ שְׁסוּבֵר שְׂאָם מְצָא קְצוּר קוּצָר הִי לֹו לְהַזְכִּיר רַק ג"ש שְׂאָם מְצָא קְצוּר קוּצָר וְאִז זֶה דְּדוּחָה שֶׁבֶת יִדְעוּנוּ בְּלֹא ג"ש כָּלֵל דְּכָשֵׁם דְּדַרְשִׁינּוּ מִבְּחַרְיֵשׁ וְכוּ' יִצָּא קְצִירַת הָעֲנוּמָר שֶׁהוּא מְצֹנָה הִכִּי נִמְי דְּרַשִׁינּוּ יִצָּא קְצִירַת שְׁתִּי הֶלְחֵם שֶׁהוּא מְצֹנָה: וְזֶה עֲצָמוּ פְּנֹת הַתּוֹס' בְּסוּף ד"ה תֵּאמֵר שֶׁכְּתוּבוּ וְעַל פְּרָחָף וְכוּ' דַּאי לֹאוּ הִכִּי מ"ש דִּילְיָף טְפִי גַבִּי עֲנוּמָר מִגַּבִּי ב' הֶלְחֵם דְּהִכִּי נִמְי נִימָא יִצָּא קְצִירַת שְׁתִּי הֶלְחֵם וְכוּ'.

וְלִכְאוּרָה דְּבַרְיָהּ תְּמוּהִים שְׂאָם פְּנֹתָם עַל ר' יִשְׁמַעֵאל דְּאִיהוּ דְּרִישׁ מַה חַרְיֵשׁ רְשׁוּת וְכוּ' מִנָּא לְהוּ לְהַתּוֹס' דְּדַרְיֵשׁ ר' יִשְׁמַעֵאל ג"ש דְּהַבְּאָה וְדַלְמָא אִיהוּ לֹא ס"ל ג"ש. וְאִם אִין גַּז"ש בְּאַמַּת אִין קְצִירַת ב' הֶלְחֵם מְצֹנָה.

וּלְדִידִי (נִיחָא) דְּכּוֹנְנָתָן עַל ר"א בְּעֲצָמוּ לְמַה הַנּוּצְרָף לְלַמּוּד דְּבָר זֶה דְּדוּחָה שֶׁבֶת מַג"ש כָּלֵל: וְעוּד אִי ס"ד דַּר"א ס"ל בְּב' הֶלְחֵם אַם מְצָא קְצוּר קוּצָר א"כ גַּם בְּשִׁתִּי הֶלְחֵם אִין קְצִירָה מְכַשִּׁירִי מְצֹנָה אָלֵא גּוּף הַמְצֹנָה וְאִיף קְאָמֵר ר"א מַה מְכַשִּׁירִין וְכוּ' הָרִי אִין פְּאֵן מְכַשִּׁירִין לֹא בְּעֲנוּמָר וְלֹא בְּשִׁתִּי הֶלְחֵם שֶׁהַכֵּל הוּא גּוּף הַמְצֹנָה.

וְאִם פְּנֹתָן עַל שְׂאָר מְכַשִּׁירִין כְּמוֹ מַגָּל לְקְצוּר בּוּ זֶה לֹא שְׁמַעְנוּ לֹא בְּעֲנוּמָר וְלֹא בְּשִׁתִּי הֶלְחֵם. דְּבַשְׁלֵמָא אַם קְצִירַת ב' הֶלְחֵם הוּא מְכַשִּׁירִין אַף דְּבְעֲנוּמָר הוּא גּוּף הַמְצֹנָה מ"מ כְּבָר פְּתַבְתִּי דְּתַחֲלָה לְמַדִּין קְצִירָה דְּלְחֵם מְקְצִירָה דְּעֲנוּמָר וְשׁוּב לְמַדִּין מְכַשִּׁירִי עֲנוּמָר מִמְכַשִּׁירִי לְחֵם אָבֵל אִי גַם בְּלְחֵם הוּא מְכַשִּׁירִי מְצֹנָה לֹא שְׁמַעְנוּ מְכַשִּׁירִין כָּלֵל בְּשׁוּם א' מַהֵם וְיֵשׁ לְדַחוּת דְּאוּלִּי ר"א בְּאַמַּת לֹא דְרִישׁ בְּחַרְיֵשׁ וּבְקַצִּיר לְעֲנִין עֲנוּמָר רַק לְעֲנִין שְׁבִיעִית וְעֲנוּמָר יִלְיָף מִמִּילָה דְּהָרִי עֲנוּמָר יֵשׁ בּוּ עֲצָמוּ דְּחִיַּית שֶׁבֶת כְּמוֹ מִילָה וְשׁוּב יִלְיָף מְכַשִּׁירִין מִמִּילָה וְהִינּוּ מַגָּל לְקְצוּר דְּוּמְיָא דְּמִילָה וְשׁוּב יִלְיָף ב' הֶלְחֵם ג"ש מְעֲנוּמָר: וְאַמְנָם מְדָלֵא פְּרִיף הַגַּמ' מַה לְעֲנוּמָר שְׁפֵן הוּא בְּעֲצָמוּ דּוּחָה שֶׁבֶת וְצָרִיף לְוִמֵר דַּאי הִנּוּה אַמְרִינּוּ בְּשִׁתִּי הֶלְחֵם מְצָא קְצוּר קוּצָר א"כ הַקְצִירָה מְצֹנָה.

וְעַל פְּרָחָן קְבוּעַ זְמַן דַּא"כ אֶפְתִּי פְּרָכִינּוּ מַה לְעֲנוּמָר שְׁפֵן זְמַנּוּ קְבוּעַ אָלֵא ע"כ לְפִי ה"א זֹו גַם קְצִירָה דְּב' הֶלְחֵם קְבוּעַ זְמַן וּמִמִּילָא דּוּחָה שֶׁבֶת וְהִיא עֲצָמָה מְצֹנָה אַם פֵּן גַּם בְּשִׁתִּי הֶלְחֵם יֵשׁ בְּמְצֹנָה עֲצָמָה דְּחִיַּית שֶׁבֶת וּלְכַף לֹא הִנּוּה מְצִי לְמִיכְפָּרָף מַה לְעֲנוּמָר שִׁישׁ בְּמְצֹנָה עֲצָמָה וְכוּ' כֹּל זְמַן שְׁלֹא הַקְשָׁה דְּבַשְׁתִּי הֶלְחֵם מְצָא קְצוּר אִינוּ קוּצָר וּמַעֲתָה אִי בְּשִׁתִּי הֶלְחֵם ג"כ קוּצָר אַם פֵּן שְׁתִּי הֶלְחֵם עֲצָמָן מְצִינּוּ לְמִילָף מִשְׁבֶּת כְּמוֹ עֲנוּמָר: ע"ב תּוֹס' ד"ה סד"א גִּילְיָף וְכוּ' וַא"ת הִכִּי תִיּוֹסֻק אֲדַעְתִּין וְכוּ' וי"ל דְּשְׂמָא בְּעֲלָמָא וְכוּ' וּבַתּוּד"ה קַמ"ל וְלֹא יִדְעֵנָא וְכוּ' שְׁבַעַת יָמִים לְמַאי אֲתָא וְכוּ' וּבַתּוּד"ה שְׁבַעַת וְכוּ' מִיְהוּ לֹא הִנּוּה צָרִיף לְמִיכְתָּב שְׁבַעַת כָּלֵל דְּהִנּוּה מְצִי לְמִיכְתָּב וְשְׁמַחַת וַא"ת לר"א הִכִּי דְרִישׁ וְכוּ' וי"ל דְּלִית לָן לְמִילָף בַּג"ש מִיְלָתָא דְּלִשׁוֹן ג"ש גּוּפָא מוּכַחַת דְּאִינוּ פֵּן דְּיָמִים מְשַׁמַּע וְלֹא לִילּוּת עַכ"ל.

הנה פמה דברי נפלאו בסוגיא זו. חדא שהתוס' לא נתברר להם הך ג"ש דשבעת ימים למה ענין נתקבלה בסיני לרבנן ועוד מה שפיתבו התוס' דהנה מצי למיכתב ושמתחם בימים ושבעת מיןתר לג"ש נהרי פתבו לעיל מיני' בד"ה קמ"ל דמשבעת דרשינן מה שביעי שביעי לחג אף ראשון ראשון לחג והרגיש בזה הרש"א.

ועוד דאיה נכתב ושמתחם בימים וא"כ לא נדע מספר הימים ונימא מיעוט ימים שנים ועוד במה שפיתבו התוס' דלא דרשינן מג"ש מה דלשון ג"ש גופה מוכחא להיפוך דיימים ולא לילות משמע.

א"כ קשה איה אמרו חכמים דהנה אמינא דנילף שבעת ימים מסופה דאפי' לילות ולומר שר"א ורבנן פליגי בהא אי דרשינן ג"ש בכה"ג הוא דחוק ולומר דלר"א פיון דכבר גליף מהך ג"ש לענין שבת שוב לא דרשינן עודמה שהוא היפוך המלה עצמה.

משא"כ לרבנן דלא ילפי מזה פלום הנה ילפינן אפי' מילתא דג"ש גופי' הלשון משמע להיפוך. זה אינו דהא גם לרבנן על פרחין ילפינן אינה דבר מהך ג"ש אלא דלהתוס' מספקא להו ולא ידעו מה: ואומר אני לתרץ פל זה ור"א ורבנן פל א' לשיטתיהו דבמס' סופה [דף כ"ז] פליגי ר"א ורבנן דר"א סבר י"ד סעודות חייב לאכול בסופה דתשבו פעין תדורו אהד ביום ואהד בלילה ורבנן סברי אין לדבר קצבה חוץ מלילי יום טוב הראשון דסברי פעין תדורו מה דירה אי פעי אכיל אי פעי לא אכיל.

וקפריף הש"ס אי הכי ליל ראשון נמי ומשני לילה הראשון גליף ט"ו ט"ו מחג המצות. ועוד אמר ר"א מי שלא אכל ליל יום טוב הראשון אוכל בליל יום טוב האחרון ופריף בגמ' והאמר ר"א י"ד סעודות וכו' חזר בו ר"א.

וכתב הריטב"א וכיון דחזר ר"א וסובר שרק לילה הראשונה חובה אם פן חזר ר"א ודרש פעין תדורו אם פן לילה הראשונה מנ"ל. וצריף לומר פמו לרבנן דיליף מחג המצות וא"כ קשה הרי חג המצות אין לו תשלומין.

וכתב דפליגי אי אמרינן דיון מינה ומינה או אוקי באתרא. רבנן סברי מינה ומינה ואין לו תשלומין ור"א סבר דיון מינה ממצה לענין חיוב לילה הראשון ואוקי באתרא דילפינן סופה מחגיגה מה חגיגה יש לו תשלומין: והנה אומר אני שאין לו ענין לדיון מינה ומינה דכיון דאיפתקש סופה לחגיגה פמבואר בסופה (דף ט) דמקשינן לענין שחל שם שמים על הסופה אם פן אין היקש למחצה ולמה לא גילף מינה תשלומין: ולכן נלע"ד דר"א ורבנן לשיטתיהו דהא ודאי דמסקינן בש"ס פמה פעמים דלכ"ע היקש עדיף מג"ש אמנם הא לענין אם יש למילף דבר אהד מג"ש ויש לפנינו דרף למילף מהיקש וסתרי אהדדי הדיקש והג"ש שבקינן הג"ש ודרשינן הדיקש.

אבל אי מהדיקש פבר ילפינן אינה ילפותא ומהג"ש עדיין לא ילפינן פלום אף דאי לאו הג"ש הנה ילפינן גם דבר זה מהדיקש שאין הדיקש למחצה מ"מ א"כ תתבטל הג"ש לגמרי ובנדאי ילפינן מג"ש והדיקש נשאר לדבר אהד בלבד וזה פשוט.

אבל אי מהג"ש ג"כ פבר ילפינן דבר אהד שוב אמרינן אין הדיקש למחצה וילפינן מהדיקש גם דבר זה והג"ש תשאר לדבר אחר דהדיקש עדיף למימר בי' שאינו למחצה: והנה למילף לולב מחגיגה שיהי' לו תשלומין בשמיני ודאי ליכא למימר פן.

אי בַעֲיַת אִימָא סְבָרָה דְלֵא אֲשַׁפְחֵן כָּלֵל בַּגְמ' דְאִתְקַשׁ לְוֵלְב לְחַגִּיגָה וְאִיבַעֲיַת אִימָא קָרָא
שְׂאֲפִילוֹ אִם נִימָא דְבַהֲאֵי קָרָא דְכְתִיב וּשְׂמַחְתֶּם לְפָנַי ד' שְׂבַעַת יָמִים וְחַגּוֹתֶם אוֹתוֹ חַג לַד'
שְׂבַעַת יָמִים.

מ"מ מֵהֵא קָרָא גּוֹפְלִי מוֹכַח דְלוֹלְב אִין לוֹ תְשַׁלּוּמִין דְהָרִי כְּפִתִיב בְּהֵאֵי קָרָא וּשְׂמַחְתֶּם
לְפָנַי וְגו' ז' יָמִים וְחַגּוֹתֶם אוֹתוֹ חַג לַד' שְׂבַעַת יָמִים בְּחַוְדָּשׁ הַשְּׁבִיעִי תַּחּוּגּוֹ וְגו' וּמַהֲרֵה קָרָא
בְּחַוְדָּשׁ הַשְּׁבִיעִי וְשֵׁהוּא מְיֻתָר יְלַפִּינֵן בַּמַּס' חַגִּיגָה (דָּרָף ט) שְׂחַוּגָג גַּם יו"ט הָאֲחַרוֹן
לְתַשַׁלּוּמִין וְקֻשְׁהָ לְמָה כְּפִתִיב בְּחַוְדָּשׁ הַשְּׁבִיעִי תַּחּוּגּוֹ.

אי ס"ד דְמִקְשִׁי לְוֵלְב לְתַשַׁלּוּמִין הָוּה לִי לְמִיכְתָב בְּחַוְדָּשׁ הַשְּׁבִיעִי תַעֲשׂוּ וְהָוּה קָאֵי מִמִּילָא
עַל כָּל הַנְּזַפָּר גַּם אֲלוֹלְב. אֲלֵא וְדָאֵי לְהַכִּי כְּפִתִיב תַּחּוּגּוֹ לְמִימָרָא דְנוֹקָא חַגִּיגָה מְרַבִּינֵן
לְתַשַׁלּוּמִין וְלֵא לְוֵלְב הָעוֹלָה מְזָה דְלוֹלְב וְדָאֵי אִין לוֹ תַשַׁלּוּמִין.

וּמַעַתָּה נִתְגַּלְהָ לִי בַעז"ה לְמָה אִיִּתְיָהִיב הָרָף ג"ש לְרַבָּנֵן שְׂפַתְבוֹ הַתּוֹס' כָּאֵן בְּשַׁבַּת דְלֵא
יְדַעִי מַה דְרָשִׁי וְלִדִּידִי מֵהַכָּא יְלַפִּי חַכְמִים שְׁלֵא נִימָא דְסוֹפָה אִיִּתְקַשׁ לְחַגִּיגָה לְתַשַׁלּוּמִין
וּכְמוֹ שְׁסוֹבֵר ר"א בְּאֲמַת לְהַכִּי אֲתִיָּא הָרָף ג"ש דְסוֹפָה מְלוֹלְב מַה לְוֵלְב אִין לוֹ תַשַׁלּוּמִין
אֲרָף סוֹפָה אִין לוֹ תַשַׁלּוּמִין וְאֲרָף דְהִיקְשׁ עָדִיף מַג"ש מ"מ הִיקְשׁ אִיכָּא לְאוֹקְמִי לְעַנְיָן שְׁחַל
שִׁם שְׂמִים עַל הַסוֹפָה כְּדִילְפִינֵן (בְּדָרָף ט) וְהַג"ש לְרַבָּנֵן לִיכָּא לְאוֹקְמִי אֲמִידִי אֲחַרִּינָא וְר'
אֲלִיעֶזֶר לְשִׁיטְתוֹ דְמוֹקִי הַג"ש לְעַנְיָן מְכַשִּׁירִי סוֹפָה דְדַחוּ שַׁבַּת וְא"כ שׁוֹב הִיקְשׁ עָדִיף
לְמִימָר אִין הִיקְשׁ לְמַחְצָה וְלָכֵן יְלִיף ר"א דִּישׁ תַשַׁלּוּמִין לְסוֹפָה: וּמַעַתָּה נְשׁוֹב לְסוֹגִיא
דְשַׁבַּת דְהִנֵּה רַבָּנֵן אֲמָרִי דְבִיּוֹם וְלֵא בְלִילָה.

דְמַשְׁבַּעַת יָמִים לִיכָּא לְמַעוּטִי לִילָה דְאִיכָּא לְמִילָף מְסוֹפָה וְאֲפִי לִילוֹת וְלְכַאוּרָה הַדְּבָר
תְמוּזָה דְאֲכַתִּי לְמָה לִי בִיּוֹם דְעַל כְּרַחֲמֵי יָמִים לְמַעוּטִי לִילוֹת דְאִי לְמִילָף מְסוֹפָה לֵא נְכַתּוּב
יָמִים כָּלֵל רַק וּשְׂמַחְתֶּם לְפָנַי ד' שְׂבַעַת וּמִמִּילָא אֲפִי לִילוֹת בְּמַשְׁמַע אֲלֵא דְלְרַבָּנֵן אֲצַטְרִיף
בְּלֵא"ה יָמִים לְאֲפֻנְיִי לְמִילָף, שְׁאִין לוֹ תַשַׁלּוּמִין לְסוֹפָה לְאֲפּוֹקִי מֵהִיקְשׁ דְחַגִּיגָה אֲלֵא
דְמִמִּילָא נִילָף מִינֵי גַם הָרָף מְקִלְתָּא וְאֲפִילוֹ לִילוֹת וְאֲצַטְרִיף בִּיּוֹם וְרִי"א לְשִׁיטְתוֹ דְבְּאֲמַת
יֵשׁ לוֹ תַשַׁלּוּמִין וְא"כ ע"כ בִּיּוֹם וְאֲפִי בְשַׁבַּת דֵּאל"כ ע"כ הָרָף יָמִים לֵא יְלַפִּינֵן מְיֻנְיָה שׁוֹם
ג"ש וְאִי ס"ד דְאֲתִי לְמִילָף ג"ש וְאֲפִי לִילוֹת לֵא נְכַתּוּב יָמִים כָּלֵל אֲלֵא ע"כ יָמִים לְמַעוּטִי
לִילוֹת וְבִיּוֹם אֲפִי בְשַׁבַּת וְהִנֵּה עִיקָר הַג"ש דְר"א דְיָמִים מְיֻתָר לַג"ש דְנְכַתּוּב וּשְׂמַחְתֶּם
שְׂבַעַת.

וְאִי לְמַעוּטִי לִילוֹת מִמִּילָא מוֹכַח דְהָא בַּגְמ' מְקַשְׁהָ וְנְכַתּוּב בְּסוֹפָה וּמַשְׁנֵי מְשׁוּם דְנוֹהַג
בְּלִילוֹת. וְעַ' מְהַרְשֵׁ"א דְפִי מַה דְשִׁינָה רַש"י בְּקוֹשְׁיָא וְנְכַתּוּב גַּבִּי מְצָה דְפִי וְנְכַתּוּב בְּהַדְּיָא
וְע"ש בְּמַהֲרַשֵׁ"א [ע' לְעִיל מַש"ב] וְלַפִּי מַה שְׂפַתְבְּתִי דְגַם כָּאֵן הַג"ש מְוַפְנָה אִם כֵּן גַּם
כָּאֵן קוֹשְׁיַת הַגְמ' וְנְכַתּוּב בְּסוֹפָה בְּהַדְּיָא וְלֵא נְכַתּוּב בְּלוֹלְב וְלֵא נְצַטְרִיף לַג"ש.

וְצַרִּיף לוֹמַר כְּתִירוֹץ הַגְמ' מְשׁוּם דְנוֹהַג בְּלִילוֹת וּמִמִּילָא מוֹכַח דְלוֹלְב אִינוּ נוֹהַג בְּלִילָה
וְאִם כֵּן מִן הַיּוֹם שְׁפִירוּשׁוֹ בְשַׁבַּת מוֹכַח דְבִיּוֹם וְלֵא בְלִילָה: וְכִינוּ לְהַבִּין דְבָרֵי הַת"כ
דְדַרְרִישׁ בִּיּוֹם וְאֲפִי בְשַׁבַּת בִּיּוֹם וְאֲפִי בְלִילָה.

וְהַקְרָבֵן אֲהָרֹן תְּמָה אִיף יְלִיף תְּרַתִּי. וְלִדִּידִי אֲתִי שְׁפִיר בִּיּוֹם וְאֲפִילוֹ בְשַׁבַּת וּמְדַכְתְּבִי
בְּלוֹלְב וְאִיִּצְטְרִיף ג"ש לְסוֹפָה וְלֵא כְּתָבָה לְהִיפּוּף בְּסוֹפָה.

מְכַלל דְּגַם בְּסוּפָה אִיכָא פִּינְקָא שְׁנוּהַג בְּלִילוֹת וּמְמִילָא מוּכַח שְׁלוּלָב הוּא בְּיוֹם וְלֹא בְּלִילָה וְלִיכָא לְמִפְרֵי לְהִיפּוּף הַג"ש מנ"ל דְּלָמָּא יָמִים לְמַעוּטֵי לִילוֹת וְלֹא אֲתֵי כְּלָל לַג"ש שְׁהָרֵי נִתְקַבַּל לַג"ש מְסִינֵי וְדו"ק: דָּף קל"ב ע"א גמ' עַד כָּאֵן לֹא פְּלִיגֵי וְכו' אֲבָל מִילָה גוּפָה דּוּחָה שְׁבַת מנ"ל.

לְפִי הַמְתַבָּאָר בְּסוּגָיָא כְּבָר בִּינָר טַעְמוֹ שֶׁל ר"א דְּמַכְשִׁירִין מְבִיּוֹם וּא"כ לְכַאוּרָה אֵין מְקוּם לְהַקְשׁוֹת עַל רַבְּנָן מְנָא לְהוּ דְּמִילָה גוּפָה דְּחֵי. דְּמָה חֶסֶר לָנוּ לּוֹמֵר דְּהֵם סְבָרֵי דְּבִיּוֹם אֲתֵי לְמִילָה וְכַדְמָסִיק ר' יוֹחָנָן בְּאַמַּת וְלֹא הָיָה לוֹ לְהַקְשׁוֹת רַק עַל ר"א הַאי בְּיוֹם בְּעֵינָן לְמִילָה עֲצָמָה.

וְאַפְתֵי מַכְשִׁירִין מְנָא לְהוּ. וְלָכֵן נִלְע"ד דְּאַפְתֵי לֹא יָדַע הַסּוּגָיָא דְּהָכָא מְהָרָה לְיָמוּד דְּבִיּוֹם כְּלָל וְהַש"ס שְׁכָבֵר סִידֵר טַעְמֵי דְּר"א מְבִיּוֹם הֵינּוּ מְסַקְנָא דְּשִׁמְעֵתִין אֲלֵא שְׁלַעִיל סִידֵר מַכְשִׁירֵי כָּל הַמְצוֹת דְּדָחוּ שְׁבַת יַחַד: וְעַל זֶה אָמַר עוֹלָא הִלְכָה.

וְהֵינּוּ לְכָל מַר כְּדָאִית לֵיהּ לְרַבְּנָן מִילָה עֲצָמָה וְלֹא מִילָה וּמַכְשִׁירִין הִלְכָה. אֲבָל קָרָא לִיכָא לְעוֹלָא כְּלָל לֹא לְרַבְּנָן וְלֹא לֹא ר"א.

דְּהָא וְדָאֵי דְּעוֹלָא לֹא טַעְמֵי דְּר"א אֲתֵי לְפָרֵשׁ דְּאֵטוּ שְׁבִיק רַבְּנָן וּמְפָרֵשׁ דְּבָרֵי ר"א. וְהַמְקַשָּׁה טַעְמֵייהוּ דְּרַבְּנָן מְהִדֵּר דְּהֵינּוּ מִילָה עֲצָמָה אֲלִיכָא דכ"ע.

וְלָכֵן [ע"כ] דְּלִיכָא לְעוֹלָא שׁוּם קָרָא שְׂאֵם הָיָה לוֹ אֵיזָה קָרָא הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ טַעְמֵייהוּ דְּרַבְּנָן מְקָרָא וְלָכֵן שְׁפִיר הַקְשָׁה מֵרַאב"ע דְּדָאֵין ק"ו וְכִי דְּנִין ק"ו מְהִלְכָה דְּלִיכָא לְמִימַר דְּרַאב"ע סָבַר כְּר"א וְדָן ק"ו מִמַכְשִׁירִין דְּהָרֵי לְעוֹלָא לִיכָא שׁוּם קָרָא גַם לֹא ר"א.

וְהַפֵּל הוּא מְהִלְכָה וְרַש"י דְּפִי בְּדָבְרֵי ר' יוֹחָנָן דְּר"א לֹא סָבַר כְּרַאב"ע וְכו' וְלְכַאוּרָה יִשְׁפָּלָא דְּלֹא דְּר"א שְׁפִיר יִשְׁ ק"ו מִמַכְשִׁירֵי מִילָה דְּכִתִּיב קָרָא דְּדָחוּ שְׁבַת. וְנִרְאָה דְּלְכַאוּרָה יִשְׁ לְדַקְדָּק לֹא ר"א פִּינּוּ דַע"כ אֵימְתִיב הִלְכָה לְמִילָה דְּדָחוּ שְׁבַת וְשׁוּב אֲצִטְרִיף קָרָא לְמַכְשִׁירִין הָיָה לִי לְמִימַר הַהִלְכָה לְסִינֵי שְׁמַכְשִׁירִין דָּחוּ שְׁבַת וּמְמִילָא שְׂגַם מִילָה לֹא גָרַע מַכְשִׁירִין וְלֹא אֲצִטְרִיף בְּיוֹם דְּבִשְׁלָמָא אֵי מְקָרָאֵי הָיָה יְלִיף כּוּלְהוּ מִקְלָתָא וְהָיָה לֵיהּ תְּרֵי קָרָאֵי חַד לְמִילָה וְחַד לְמַכְשִׁירִין שְׁפִיר אֲצִטְרִיף תְּרַנּוּיָיהוּ דְּלֹא נוֹקֵי לְמַסְתַּבֵּר.

אֲבָל הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינֵי פִּינּוּ שְׁנַאָמַר מְפּוֹרָשׁ לְמָה בְּאַמַּת אָמְרוּ לֵיהּ שְׁמִילָה דּוּחָה שְׁבַת פִּינּוּ שְׁאֲפִילוּ מַכְשִׁירִין דָּחוּ נִימָא לִי קוּב"ה לְמַשָּׁה מַכְשִׁירִין דָּחוּ שְׁבַת. וְהִנֵּה אִם נִימָא דַע"כ שׁוּב צִרְיָה קָרָא כְּדֵי לְמִילָה פ"ג מְק"ו וְאֵין דְּנִין ק"ו מְהִלְכָה הָיָה אֲתֵי שְׁפִיר דְּאַצְטְרִיף שׁוּב בְּיוֹם אֲבָל אֲפִתֵי קוּשָׁה פִּינּוּ דְּבְאַמַּת גְּבִי מַכְשִׁירִין דָּחוּ לְמָה אָמְרוּ הַהִלְכָה עַל מִילָה הָיָה לִי לְמִימַר בְּסִינֵי מַכְשִׁירִין וְגַם לְכַתּוּב בְּיוֹם בְּשִׁבְיִל לְמִילָה ק"ו: וְלָכֵן נִרְאָה דְּר"א סָבַר כְּר"ש (בְּדָף ק"ו ע"א) דְּחֻבְל מְקַלְקַל חֲזִיב מְדַאצְטְרִיף קָרָא לְמִשְׁרֵי מִילָה דְּדָחוּ שְׁבַת.

וּא"כ אֵילוּ הָיָה אוֹמֵר הִלְכָה עַל מַכְשִׁירִין הָיָה אָמִינָא לְעוֹלָם דְּחֻבְל מְקַלְקַל פְּטוּר וְהַהִלְכָה אֲצִטְרִיף לְמַכְשִׁירִין וְאַף דְּהָיָה אָמַר מִילָה וּמַכְשִׁירִים דָּחוּ שְׁבַת מ"מ הָיָה אָמִינָא שְׁהַדְּחִי הֵינּוּ בְּמַכְשִׁירִין וְכִמוֹ שְׁאָמַר ר"א שׁוֹפֵר וְכָל מַכְשִׁירֵי וְלוּלָב וּמַכְשִׁירִין דּוּחָה שְׁבַת וְלֹא מְשַׁכַּחַת דְּחִי בְּגוּף שׁוֹפֵר אוֹ בְּלוּלָב רַק בְּמַכְשִׁירֵיו.

ומעתה יש לתמוה לרבנו דלית להו הלכה רק מביום מנ"ל לר"ש למילף מקלקל חייב ודלמא מקלקל פטור וביום באמת מנ"ל לרבנו אמילה ודלמא מילה באמת ל"צ קרא דהא מקלקל הוא וביום אתי למכשירין: אמנם לרבנו דלא אשכחן בשום מקום מכשירין דוחה שבת ניחא.

דלא מוקמינן קרא בדבר שלא אשכחן במקום אחר ויותרניחא לאוקמי אמילה עצמה ולמילף באמת שמקלקל חייב וכל זה לרבנו אבל לר"א שס"ל בכמה מקומות אחרים שמכשירים דוחים שבת פמבואר בדרך הקדום ויותר ניחא לאוקמי קרא במכשירין מלחדש דבר חדש שיהי' מקלקל בחבורה חייב ולכך אצטריו הלכה בפירושו על מילה כדי לחייב מקלקל בחבורה במקום אחר.

ולמימר דבין ר"א ובין רבנו לית להו הלכה רק קרא ביום אלא דר"א לשיטתו דיש לו לימודים במקומות אחרים שמכשירי כמה מצות דחו שבת ניחא לי' גם במילה לאוקמי קרא במכשירין וס"ל מקלקל בחבורה פטור ולא אצטריו קרא למילה.

ורבנו לשיטתיהו דלא ס"ל בשום מקום שמכשירים דוחים שבת ולכן יותר ניחא לאוקמי במילה ולחדש אתי שמקלקל בחבורה חייב זה אי אפשר. שהרי משנה שלימה שנינו לקמן [דף קלז] מי שהיו לו ב' תינוקות וכו' ושכח ומל וכו' ר"א מחייב חטאת וסתמא דמילתא ושכח ומל על חייב דמילה עצמה קאי שהרי לא אמר ושכח ועשה מכשירים.

ועוד אי במכשירים איך פטרי רבנו הא לדידהו אפי' לתינוק של שבת לא ניתנו מכשירים לדחות וא"כ אינו טרוד לדידהו לגבי מכשירים בדבר מצנה פלל אלא ודאי בגוף המצנה מירי ור"א מחייב מפלל דסבר מקלקל בחבורה חייב או דסובר דמילה מיקרי מתקן גברא.

ועיין לעיל (דף ק"ו ע"א) ומעתה שפיר פירוש רש"י דר"א סובר פקוח נפש מקראי אחרוני דאי הנה סבר ר"א ק"ו דראב"ע אפתי קשה מנ"ל לר"א מכשירין ודלמא ביום למילה עצמה אתי ואצטריו הלכה ואצטריו קרא איצטריו קרא בשביל למילף מינ' ק"ו.

ואצטריו הלכה דאי לאו הלכה בפירושו למילה ונדעינן דמקלקל בחבורה דחייב אולי צ"ל פטור] לא [הנה] מוקמינן קרא למילה עצמה דהנה אמינא דמילה לא צריי קרא שהרי מקלקל הוא.

ולכך אצטריו הלכה. וכיון דמהלכה זו ידעינן דמקלקל חייב.

שוב מוקמינן גם קרא למילה עצמה ולמילף ק"ו לפ"נ ומנ"ל לר"א מכשירין ולכן הוכרח רש"י לחדש דר"א נפקא לי' פ"נ מקרא אחרניא [וע' לקמן שדחה זה]: ולמימר דר"א באמת תרנוייהו נפקא לי' מהלכה מכשירין ומילה וקרא ביום הוא למילף ק"ו מפ"נ ומקלקל ס"ל באמת דפטור ומילה ס"ל דמיקרי מתקן גברא.

זה אי אפשר דא"כ איך מחייב ר"א לקמן במל של אחד בשבת בשבת. ולדעת הש"ך בסי' רס"ב ס"ק ב' אם מל תוף ח' אפי' דיעבד לא מהני וצריי לחזור ולהטיף.

א"כ זה נדאי לא מתקן גברא ומדוע חייב. אלא ע"כ ס"ל לר"א מקלקל בחבורה חייב: אמנם גוף דינו של הש"ך שם שחולק על הרא"ש וס"ל דצריף לחזור ולמול צ"ע לענ"ד.

פי לפי הנראה הרמב"ם והתוס' בשיטת הרא"ש קיימי דאין"ל לחזור ולמול שהרי הרמב"ם בפ"א מה' שבת ועוד במקומות הרבה פסק דמקלקל בחבורה פטור וא"כ על פירוש מילה היינו משום דמיקחשב תיקון דמה לי תיקוני מנא ומה לי תיקוני מילה.

והנה בפ"ב משגגות הלכה ח' כתב מי שהיו לו ב' תינוקות אחד למול בשבת ואחד בע"ש או באחד בשבת ושכח ומל שניהן בשבת פטור. שהרי יש לו רשות למול אחד מהן ושבת דחוייה היא אצלו וכו' אבל אם לא הי' אחד מהן ראוי למול בשבת ושכח ומל בשבת מי שאינו ראוי למולו בשבת חייב חטאת עכ"ל.

הרי גם על מי שזמנו אחד בשבת אם לא הי' לו עוד אחד הראוי למולו בשבת חייב ונהרי מקלקל בחבורה הוא אלא נדאי דמתקן מילה ואי ס"ד שאפ"י דיעבד לא עלתה וצריף לחזור ולמולו א"כ אין כאן תיקון כלל וכן התוס' ב"ד ק"ו ע"א) בד"ה חוי' מחובל שכתבו דר"י דאמר פוק תני לברא אליבא דר"ש קאי ואפילו ר"ש פוטר מקלקל גמור בחבורה וצריף תיקון קצת.

וא"כ לר' יוחנן אליבא דכ"ע בעינן במילה הטעם דמתקן מילה ואם פן מה יענה ר' יוחנן בהך פלוגתא דאחד למול אחר השבת דלכולהו לישיני לקמן (ב"ד קל"ו) עכ"פ ר"א מחייב ומה תיקון שהרי אפי' דיעבד לא עלתה לו חובת ברית וצריף לחזור ולמולו.

אלא על פירוש שעתה לו ואין"ל לחזור ולמולו: אמנם אפתי איכא למימר פדעת הש"ך. ופלוגתא דאחד למול אחר השבת מייירי בקטן שיש בו צרעת בערלתו ומלו בשבת שהי' סבור שזמנו היום.

ואז מילה דוחה שבת וצרעת ובאמת הי' זמנו אחר השבת ואף שלא תיקון לענין מילה מ"מ כבר תיקון שחתף הצרעת וטיהרו מצרעתו ולכך חייב אלא דקשיא לעיל (ב"ד ק"ו ע"א) מנ"ל לר"ש להוכיח דמקלקל בחבורה חייב מדאצטריף קרא למישרי מילה ונהרי אף אם נימא דר"ש לא חשיב מילה תיקון לפי שאין כאן שום תיקון הגוף רק קיום המצוה מ"מ בהי' צרעת במקום מילה בנדאי חשוב תיקון הצרעת ודלמא אצטריף קרא ביום ואפילו בשבת ימול בשר ואפי' במקום בהרת וזה מחשבת תיקון ואולי לר"ש מיקחשב זה מלאכה שא"צ לגופה שמוהל א"צ לה רק לצורך התינוק ועיין לעיל (ב"ד ק"ו ע"א) גבי מוציא מת לקברו יע"ש בתוס' ד"ה ר"ש: ובנה ניחא לי מה דלכאורה יש לדקדק דרש"י דחם עצמו דר"א אית לי הלכה וקרא.

נהרי בדינו לומר דבין לר"א ובין לרבנן ליכא הלכה כלל רק קרא ביום. ואמנם ר"א ס"ל מקלקל בחבורה פטור וקרא ביום מוקי למכשירין דמילה א"צ קרא ורבנן מוקי לי' למילה ומחייבי מקלקל בחבורה וכו"ל בתחלת דברינו.

ולפי מ"ש ניחא דאפתי איף יליף ר"א מכשירין הא אצטריף ביום למילה עצמה שמוטר בשבת ואפילו במקום בהרת דנהו מתקן. ולר"א ליכא למימר דאפתי אין צריף קרא משום דהוי משאצ"ל דהרי ר"א מחייב במלאכה שאצ"ל דהרי מחייב בנוטל צפרניו ועיין (ב"ד ק"ו ע"ב) בתוס' ד"ה אבל בכלי: אלא דלפי זה קשה למה לא פירש רש"י בדברי

ר' אליעזר דאמר אתיא אות ודר' אליעזר אית לי הלכה ומדוע איחר רש"י מלפרש זה עד אוקימתא דר' יוחנן ועלה בדעתו לומר משום דאיפא למימר דר"א לא צריף קרא למילה עצמה דס"ל מקלקל פטור גם בתבורה ועל פרחין קרא למכשירין.

משא"כ ר' יוחנן דאמר לעיל פוק תני לברא חובל ומבעיר אינה משנה וא"כ ס"ל דמילה מתקן הוא. ואפילו לר' שמעון ס"ל לר' יוחנן פן ועיין לעיל (בדף ק"ו ע"א) בתוס' ואמנם משמע שם פן] ולכך לר' יוחנן הוצרך רש"י לפרש במילה עצמה לר"א הלכה אבל לפי מ"ש נסתר דבר זה דהרי אפתי צריף לר"א קרא למילה עצמה בשבת במקום בהרת: ונראה דהא דמקשה הגמ' תפלין דכתיב בהו אות וכו' ולכאורה תמוה דהרי בתפלין לא משפחת בגוף המצנה דחייבת שבת רק במכשירין ונהרי אפי' במילה עצמה כל סוגיא זו דצריף תרי קראי למילה ולמכשירין דאל"כ מוקמינן אמסתבר דהיינו גוף המילה ולפ"ז פינו דאיפא לאוקמי אות על מילה דהיינו גוף המצנה מהיכי תיתי לאוקמי אתפלין אמכשירין.

וצריף לומר דקושיא זו היא רק לר"א דיליף גם במילה מכשירין והקשה [אלא מעתה] מכשירי תפלין ידחו שבת ומסיק דיליף אות ברית ודורות. ולפי זה מהיא גופא מוכח דע"כ קרא מתיר גם מכשירי מילה ולכך צריף תלת.

דבחד הנה מוקמינן למילה ואינו מתיר רק גוף המילה ולא מכשירין ובאות או דורות לחוד ג"כ נזקי למילה ולא לתפלין או ציצית דהרי בהו לא משפחת לה דחיה רק במכשירין ולרבנן באמת ילפי מאות לחוד נמצא תירוצ' ר' אליעזר מספיק בין לר"א ובין לרבנן.

משא"כ לר' יוחנן הוצרך רש"י לפרש דר"א יליף מילה מהלכה. אלא דלפי זה לרבנ"י לא דריש ביום פלל לא לרבנן ולא לר"א אם פן בת"כ דר"י למה לא אומר ג"כ ודלא כרבנ"י.

דבשלקמא אי רבנ"י צריף לר"א תרי לימודים א"כ ברייתא אתי שפיר פנותי ועיין בתוס' ד"ה ת"כ ועיין מוהרש"א ומוהר"ם: אלא דחזא מתורץ בתברתה. דלהכי לא פירש רש"י בדברי רבנ"י דר"א אית לי הלכה דא"כ לרבנ"י לא דרשינן ביום פלל לשום תנא א"כ הך ת"כ הוא סתירה גם ורבנ"י אלא ע"כ גם רבנ"י דריש ביום אבל לר"י הוצרך רש"י לפרש דר"א אית לי הלכה דליפא למימר גם לדידה דר"א דריש תרתי דהיינו אות וביום דא"כ היינו רבנ"י: שם תוד"ה תנא פנותי דר' יוחנן וכו'.

כבר נתקשו גם המפרשים בדברי התוס' דאולי גם ר' אחא ב"י דריש ביום גם דריש שמיני ולר"א צריף תרנוניהו. והך ברייתא כרבנן דלא דרשי שמיני רק ביום ונראה דע"כ הך ברייתא כר' אליעזר דהא יש לדקדק בברייתא ומה אני מקיים מחללי מות יומת בשאר מלאכות חוץ משבת שהיא כפל לשון פינו דאמר בשאר מלאכות מה צריף לומר חוץ ממילה ועוד שגם עצם לשון שאר מלאכות אין לו הבנה דאטו במלאכה זו עצמה של חובל אינו חייב פשאינו לצורך מצנת מילה וגם חוץ לרבנן יש לדקדק דקאמר סתם חוץ ממילה ונהנה לי למימר חוץ ממילה בזמנה: והנה לפי התחלת הברייתא דאפתי לא אסיק אדעתה דביום ודריש ק"ו מצרעת קשה דהך ק"ו פריכא הוא.

דְּשָׁלָא בְּזַמְנָה יוֹכִיחַ דְּדַחֵי צַרְעַת וְאַפְ"ה לָא דְחֵי שְׁבֵת וְהַר"א הִרְגִישׁ בְּזַה נִכְתָּב דְּלִפִּי הַהִנְה אֲמִינָא הִי בְּאַמְתָּ גַם מִיְלָה שְׁלֵא בְּזַמְנָה דּוּחָה שְׁבֵת מִק"ו וּמִיְעוּט דְּהוּא לְבַדוּ הִנְה מוֹקְמִינן לְמַעוּטֵי שְׁרִיפְת קְדָשִׁים דְּלָא דְחֵי יוֹם טוֹב: וְאַמְנָם זֶה דּוּחַקְשָׁה־רִי רְבָא קְאָמַר לְקַמְן לְבַדוּ וְלָא מִיְלָה שְׁלֵא בְּזַמְנָה דְּאַתְנִי בַק"ו וּכְבָר פְּתָבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל (דָּף כ"ד ע"ב) דְּגַם רְבָא ס"ל יו"ט עֲשֵׂה וּל"ת הוּא וּלְקָדָּ צָרִיף ק"ו וְא"כ אִיף אֲפָשָׁר לְאוּקְמֵי בְּשְׁרִיפְת קְדָשִׁים וְהָרִי שְׁם לִיפָא ק"ו.

וְאַמְנָם הַנְלַע"ד דְּלִפִּי הַהִנְה אֲמִינָא זֹו הִנְה בְּאַמְתָּ גַם מִיְלַת גְּדוּל דּוּחָה שְׁבֵת מִק"ו וּמִיְעוּטֵא דְּלְבַדוּ הִנְה מוֹקְמִינן לְמַעוּטֵי לְבִינוּנֵי וְא"ת בְּיִנוּנֵי לְמָה לִי לְמַעוּטֵי מְלַבְדוּ פִּינּוּ דְּלָא אֲשַׁפְּחִן בְּיָה דְּדַחֵי צַרְעַת א"כ מְהִי תִיּוּתֵי יְדַחָה שְׁבֵת אוּ יוֹם טוֹב יֵשׁ לּוֹמַר דְּבִינוּנֵי אֲתֵינָא מְבִינֵינָא דְּדַחֵי צַרְעַת וְהִנְה יְלִפִּינּוּ ק"ו דְּדַחֵי שְׁבֵת וּמִיְעוּטֵא לְבַדוּ דְּאַפִּי יוֹם טוֹב לָא דְחֵי וְא"ת א"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוּחָתָא דְּאַיְף נִילֵף שְׁבֵת ק"ו מְצַרְעַת בִּינוּנֵי יוֹכִיחַ יֵשׁ לּוֹמַר דְּבְאַמְתָּ עֲכָשְׁוּ דְּמִיְעוּטֵי קְרָא לְבִינוּנֵי דְּלָא דְחֵי יו"ט וְשְׁבֵת מְמִילָא לָא דְחֵי צַרְעַת מִק"ו דְּאֵם שְׁבֵת וּיּו"ט לָא דְחֵי צַרְעַת לָא כ"ש דְּלָא דְחֵי.

וּמְבִינֵינָא לִיפָא לְמִילֵף דְּמָה לְקַטְן וְגְדוּל דְּדַחוּ שְׁבֵת. אֲלָא דְּקֻשָׁה מְרָא דְּשְׁמַעְתָּא רְבָא הוּא וְהָרִי רְבָא ס"ל לְקַמְן דְּקַטְן לָא צָרִיף קְרָא וּקְרָא לְבִינוּנֵי.

א"כ עַל פְּרָחִין דַּס"ל דְּבִינוּנֵי לָא אֲתֵי מְבִינֵינָא וְא"כ עַל פְּרָחִין לְבַדוּ לְמַעוּטֵי גְדוּל לְפִי הִנְה אֲמִינָא זֹו דְּצַרְעַת חֲמִיר. דְּלִיפָא לְמִימַר לְמַעוּטֵי בִינוּנֵי.

לְמָה לִי לְמַעוּטֵי מְהִיכֵי תִיּוּתֵי יְדַחָה שְׁבֵת וּמְהִי תִיּוּתֵי יְדַחָה צַרְעַת וְכִינּוּ דַע"כ לְבַדוּ לְמַעוּטֵי גְדוּל נִימָא גְדוּל יוֹכִיחַ וְנִרְאָה דְּהָרִי הָא מִיְלַתָּא גּוּפָה טַעְמָא בְּעֵי לְרְבָא לְמָה לִי קְרָא לְבִינוּנֵי. וּמִדּוּעַ לָא נִילֵף מְבִינֵינָא וְקַטְן נִילֵף בַק"ו פְּדַבְרֵי רְבָא וּבְגְדוּל פְּתִיב בְּשָׁר וּבִינוּנֵי נִילֵף מְבִינֵינָא וְהַנְלַע"ד בְּזַה.

מְשׁוּם דְּבְאַמְתָּ הִנְה אֲמִינָא דְּגְדוּל דְּחֵי שְׁבֵת מִק"ו מְצַרְעַת וְאַף דְּרְבָא אָמַר קַטְן לָא צָרִיף קְרָא וְכו' שְׁבֵת דְּחֲמִירָא לָא כ"ש הָרִי דַס"ל בְּשִׁטָּה זֹו דְּשְׁבֵת חֲמִיר. אֲמָנָם הָא גּוּפָה קֻשְׁיָא דַא"כ דְּבָרֵי רְבָא סְתָרֵי אֶהְדְּדִי [דְּלְקַמְן קְאָמַר וְלָא מִיְלָה שְׁלֵא בְּזַמְנָה וְכו' דְּאַתְיָא בַק"ו].

וּכְבָר הִרְגִישׁוּ בְּזַה הַתּוֹס' לְעֵיל (דָּף כ"ד ע"ב) וּמִתּוֹף כְּף פִּירְשׁוּ הַק"ו בְּעַנְיָן אַחַר עֵינּוּ שְׁם. וְאַמְנָם לְקִיָּים פִּירוּשׁ רְש"י נַלַע"ד דַס"ל לְרְבָא דְּמַצַּד הַסְבְּרָא צַרְעַת חֲמִיר דְּדַחֵי עֲבוּדָה [דְּדַחֵי שְׁבֵת] וְאַמְנָם עֲכָשְׁוּ דְּגָלֵי קְרָא לְבַדוּ לְמַעוּטֵי גְדוּל דְּלָא דְחֵי שְׁבֵת.

וְע"כ לְמַעוּטֵי גְדוּל דְּדַחֵי צַרְעַת אֲתֵי דְּמָה שְׁאַיְנוּ דּוּחָה צַרְעַת א"צ צ"צ קְרָא לְמַעוּטֵי. וְא"כ ע"כ גְּלִי קְרָא דְּשְׁבֵת חֲמִיר שְׁהָרִי גְדוּל דּוּחָה צַרְעַת וְלָא דְחֵי שְׁבֵת וְרַב סְפָרָא הִקְשָׁה לּוֹ דְּהָא וְדָאֵי קַטְן מְגְדוּל לָא אֲתֵי מִק"ו דְּמָה לְגְדוּל שְׁכָן עֲנוּשׁ פְּרַת וְע"כ צַרְעַת מְשְׁבֵת יְלַפְתָּ וְהוֹכְחָה שְׁלֵף דְּשְׁבֵת חֲמִיר הוּא דְּאַשְׁפְּחִן גְדוּל דְּדַחֵי צַרְעַת וְלָא דְחֵי שְׁבֵת.

אֲדַרְבָּא נִימָא צַרְעַת חֲמִירָא דְּהָא אֲשַׁפְּחִן עֲבוּדָה דְּדַחֵי שְׁבֵת וְלָא דְחֵי צַרְעַת וּמְנָא לָף לְמִילֵף מְגְדוּל דְּשְׁבֵת חֲמִיר נִילֵף מְעֲבוּדָה דְּצַרְעַת חֲמִיר. וְעַל זֶה הִשְׁיב לּוֹ הֵתָם גְּבָרָא הוּא דְּלָא חֲזִי וְאַף דְּמַצַּד הַסְבְּרָא לָא הִנְה אֲמָרִינּוּ הֵכִי וְלָכֵן מְסוּפֵק לְעֵיל אִיזְהוּ חֲמִיר מ"מ פִּינּוּ דְּכְבָר אֲשַׁפְּחִן בְּגְדוּל הוֹכְחָה דְּשְׁבֵת חֲמִיר שׁוּב עַל פְּרָחִינוּ מוֹכְרָחִין אָנוּ לּוֹמַר הַטַּעַם

בעבודה דגברא לא חזי ולכה בברייתא דמילה דוחה צרעת קאמר או אינו וכו' דהיינו דלמא צרעת חמיר.

היינו קודם שזכינו לדין דכתיב בשור אפילו במקום בהרת ועכשיו דגלי קרא ס"ל דנדאי שבת חמיר ואין לומר דלמא באמת גדול דחי שבת וקרא למעוטי ביינוני ולעולם צרעת חמיר זה אינו דמדגלי, קרא בקטן ביום אפילו בשבת וכתיב ביום השמיני מיני משמע דוקא בזמנו ושמיני למעוטי שלא בזמנו מכלל דלא דרשינו שבת בק"ו מצרעת וא"ת לבדו למה לי ויש לומר דאף דינדינו מביום דלא דחי שבת אפתי הנה אמינא דדחי יום טוב דאם צרעת חמיר משבת ק"ו דחמיר מיום טוב לכה אצטריה לבדו למעוטי אפי' יום טוב וכינו דגדול ע"כ לא דחי שבת א"כ על כרחן שבת חמיר וקטן ל"צ קרא ועל כרחן קרא לבינוני.

וקל זה פתר דדרשינו ביום אבל בברייתא ראשונה עדיין לא זכינו לדרשת ביום שפיר יליף ק"ו שבת מצרעת וגם גדול דחי שבת ולבדו למעוטי ביינוני משבת ויו"ט וק"ו דאימעיט מצרעת ומיעוט צריה דאל"כ כ"כ הנה אתי מבינוניא.

העולה מזה דאין אנו צריכים לסברת מוהרש"א דהנה מוקמינו לבדו לשריפת קדשים: ואמנם אחר העיון אני מסכים לסברת מוהרש"א פדי לתרץ מה שהקשיתי מה דאמר סתם חוץ ממילה ולא אמרינו חוץ ממילה בזמנה.

ולסברת מוהרש"א ניחא. דלסברא זו דילפינו ק"ו באמת הי' גם מילה שלא בזמנה דוחה שבת מק"ו ובה ניחא דלא קאמר? מעיקרא ניחא לי' פרב אחא בר יעקב דשמיני אפי' בשבת ולבסוף קשיא לי' קושית הגמ' לעיל דשמיני למעוטי תשיעי: ולפי מ"ש ניחא דאי משמיני א"כ אינו דוחה שבת רק בשמיני.

ואיך קאמר ומה אני מקיים מחללי וכו' חוץ ממילה ונהנה לי' למימר חוץ ממילה בזמנה. ונעתיק לראשונות.

דבשאר מלאכות דקאמר הוא תמוה דהרי גם בחובל משפחת מות יומת דהיינו שאר חובל שלא במקום מילה וגם מה דקאמר חוץ ממילה קשה דכבר קאמר בשאר מלאכות: ולכן נראה דהך ברייתא כר"א ס"ל דמכשירי מילה ג"כ דחו שבת ולכן אף דקאמר בשאר מלאכות הוצרך לומר חוץ ממילה דלצורך מילה אף שאר מלאכות מותרות ומה דקאמר בשאר מלאכות הוא משום דלעיל (דף ק"ו) יליף ר"ש דחובל חייב במקלקל מדאצטריה למישרי מילה וכ"ז למסקנא דכתיב, קרא מפורש ביום אבל לפי ההנה אמינא דילפינו בק"ו מצרעת לא שייך להוכיח שום מדאצטריה דבק"ו ליכא שום יתור וא"כ ממילא חובל פטור לגמרי.

ולכה קאמר בשאר מלאכות אבל חובל פטור בכל מקום ואפילו בשאר מלאכות היינו חוץ ממילה דמכשירי מילה ג"כ דחו שבת ואם תאמר פינן דהשתא מק"ו יליף א"כ מנ"ל למילף מכשירין בק"ו דלמא למסקנא דכתיב ביום שפיר פירש רש"י בדברי ר' יוחנן דלר"א ע"כ למכשירין דלמילה עצמה למה לי קרא פינן שילפינו מהלכה אבל על ק"ו לא שייך למימר למה לי ק"ו.

ונראה דלר"א מכשירי עבודה ג"כ דחו שבת כדמוכח בכל סוגיא דלעיל (דף קל"א ע"ב) וא"כ שפיר ילפינן פנין דע"כ גוף מילה חמיר מעבודה שמילה דחי צרעת ועבודה לא דחי צרעת. ומעתה ק"ו אם מכשירי עבודה דוחין שבת ק"ו מכשירי מילה: וכו' ניחא לי דלא קאמר גם כן לישנא אחרתא שמני ימול אפי' בשבת משום דאחי עשה נדחי ל"ת ואו אינו דקאמר היינו אימור דאמרין אחי עשה נדחי ל"ת ל"ת גרידא שבת עשה יל"ח הוא פדאמר לקמן לעגן צרעת או אינו אימור דאמרין אחי עשה נדחי ל"ת ל"ת גרידא ל"ת שיש בו פרת מי שמעת ליה.

ולדידי ניחא דלעגן מכשירי עשה שידחו ל"ת דרף פלל לא שמענו גם לר"א רק היכא דגלי קרא. ובמה שכתבתי דברייתא זו כר"א אתיא דס"ל מכשירין דחו שבת ואפ"ה לא דרש שמני א"כ שפיר קאמר דלא כראב"י: והנה במ"ש דכאן בברייתא זו לא יליף שבת מצרעת דלעגן מכשירין לא שייך למילף מצרעת.

דבצרעת (לא) משפחת מכשירין אלא מילה מעבודה ילפינן נראה לתרץ מה דיש להקשות איך יליף שבת מצרעת דבצרעת מצינו שהתורה התירה פסיק רישיה לקמן בסיב ובמוט לרבא ושבת לא הותרה בשום מקום: בשלמא לאפיי דמוקי לקמן כר' יהודה דאמר דבר שאינו מתפוגג וכו' ליכא פירקא דהרי הא דאסר ר' יהודה דבר שאינו מתפוגג מן התורה הוא רק בשאר איסורים אבל בשבת מודה ר"י דמותר מן התורה שלא אסר ר"י בשבת דבר שאינו מתפוגג אלא מדרבנן כמבואר לעיל (דף מ"א ע"ב בתוס' ד"ה והלא) וא"כ ליכא פירקא אבל לרבא דאמר לקמן דפסיק רישיה הוא.

וכן אפיי דקיבלה מרבא קשיא. ולפי מ"ש דלא ילפינן שבת מצרעת אלא מילה מעבודה [ניחא]: ובהכי א"ש מה שהקשו התוס' דנימא רציחה יוכיח שדוחה את העבודה וכו' ולכאורה קשה ודלמא שבת מצרעת ילפינן ששבת חמיר מצרעת.

ואם מילה דוחה צרעת ק"ו דדחי שבת ולא שייך כן לומר רציחה יוכיח שאם הי' גם רציחה דוחה צרעת הי' שייך למיפרי אכל פנין דלא שייך ברציחה דוחה צרעת פלל אין כן פירקא אבל לפי מ"ש ע"כ מילה מעבודה יליף שפיר הקשו התוס' רציחה יוכיח: עוד נלע"ד מה דפירש רש"י בדברי ר' יוחנן דר"א יליף מהלכה ולא פירש כן בדברי ר' אליעזר דיליף אות.

ונראה דס"ל לרש"י דלאוקימתא דג"ש דאות וכו' על פרחן לית כן הוכחה פלל. דלא ניחא לי לרש"י שיהיה שום מחלוקת בדבר שהוא הל"מ.

וכן כתב הרמב"ם בפירושו לפי המשנה ולכן לא פירש"י דר"א ס"ל דמכשירין הנה הלכה וס"ל לרש"י דבין לרבנן ובין ר"א אית להו הלכה למ"מ דמילה דוחה שבת וגם דרשי קרא ביום אפילו בשבת.

ותרנויהו צריכי לכל מר פדאית ליה. רבנן דרשי תרנוניהו למילה עצמה דקרא ביום לחוד לא מהני דממאי דביום אחי להורות אפי' בשבת ודלמא ביום אחי להורות אפי' ביו"ט דקיל אבל בשבת דחמיר לא ואצטרף הלכה לשבת.

והלכה לחוד לא מהני משום דבעינן למילףמק"ו לפ"נ וק"ו מהלכה לא ילפינן. ור"א סובר פ"נ מקרא אחרני כמו שפי' רש"י בהדיא.

וא"כ קרא למה לי. אלא ודאי למכשירין.

וכל זה לר' יוחנן אבל מאן דיליף אות אות א"כ על פרחין לשבת אתי דביום טוב לא פתיב אות ברית ודורות. ואי נימא גם הלכה אם פו על פרחו פליגי ר"א ורבנן אם נתקבלה הלכה אם לא.

ונה לא ניחא לי לרש"י לפרש ולמימר דהלכה כ"ע אית להו אלא דר"א דריש ג"ש אות אות ורבנן לא דרשי. זה ג"כ אינו.

דאי אפשר לפרש פו דא"כ ר' אליעזר טעמין דר' אלעזר אתי לפרש ולא טעמייהו דרבנן: ובזה ניחא מה דפי' רש"י בדברי ר' יוחנן דר' אליעזר יליף פ"נ מקרא ולכאורה מי דחקו לזה ודלמא ר"א יליף פ"נ ממכשירין דכתיב קרא בהדיא.

וכבר הרגיש בזה מוהר"ם בשלמא מאי דפריף גמ' על עולא מדברי ראב"ע ואי ס"ד הלכה ק"ו מהלכה מי יליף שם אין לומר דדלמא ראב"ע סובר כר"א ויליף ממכשירין. וכבר כתבתי גם לעיל מזה.

ונראה דאי ס"ד דר"א ב"ע סובר כר' אליעזר למה אמר פ"נ דוחה שבת הנה לי למימר רבוחא יותר דאפי' מכשירי פ"נ דוחין שבת וכבר משפחת גם בפ"נ מכשירין שאפשר לעשותן מאתמול דהיינו שאמדהו הרופאים בע"ש שלמחר ביום השבת יצטרף להקיו דם והי' יכול להכין איזמל להקיו דם בשבת.

ומדלא קאמר הכי מפלל דס"ל דגם במילה אין מכשירין דוחין שבת ובזה ניחא מה דפריף מראב"ע שהוא במקילתא אחריתא דהיינו במס' יומא ולמה לא פריף מדברי ר' יונתן דאמר לקמן שבת חמורה דוחה צרעת לא כ"ש.

ואי ס"ד הלכה ק"ו מהלכה מי ילפינו ולפי מ"ש ניחא דמדבר' יונתן ליכא פירכא דאולי סובר כר"א ויליף ק"ו ממכשירין והא דלא קאמר שמכשירי מילה ידחו צרעת מק"ו היינו דלא שייף פלל צרעת במכשירי מילה אבל פאן בדברי ר' יוחנן שפיר קשה מי הכריח לרש"י דר"א יליף פ"נ מקרא ודלמא יליף מק"ו ויליף באמת שגם מכשירי פ"נ דוחים שבת.

ולפי מ"ש ניחא דאי ס"ד דר"א אין לו לימוד אחר על פ"נ רק מק"ו הנה אם פו הקשה מנ"ל דביום אתי למכשירין ודלמא למילה עצמה. ואף שיש הלכה אצטריף קרא למילף פ"נ.

ואמנם לפי זה קשה מאן תנא דפליג על ר"א ר' עקיבא ונהרי ר' עקיבא עצמו יליף שם ביומא (דף פ"ה) לימוד אחר על פ"נ שדוחה שבת א"כ קשה ביום למה דריש: ולכן נלע"ד דצריכי תרנוניהו דהלכה אצטריף דלא נוקי ריבוי דביום ליום טוב.

ויקרא אצטריף משום דבעי למילף במילה בזמנו צרעת בק"ו משבת פרכא ור' יונתן לקמן פדי שנוקי בשר לבינוני ואי מהלכה לחוד לא ילפינו ק"ו מהלכה. ור"א לשיטתו.

דהנה רב אשי קאמר לקמן הא דעבודה לא דחי צרעת לאו משום דעבודה [צ"ל דצרעת] חמור אלא משום דלא הני בעידנא. ולפי זה לר"א דמכשירי עבודה דחו שבת ונהרי פל המכשירין דדחו לאו בעידנא הם ואפי"ה דחו שבת וצרעת לא דחו מוכח עכ"פ דצרעת

חמיר וא"כ "כ איהו דבלא"ה לא ס"ל כר' יונתן דלדידן' בלא"ה ליפא ק"ו וא"כ אייתר ביום למכשירין: ובזה ג"כ ניחא דלא הקשה על עולא מדברי ר' יונתן דס"ל דשבת חמיר ואם פן נסתר דברי רב אשי וא"כ על פרחן באמת לדידיה שבת החמורה דוחה צרעת דקילא לכ"ש.

והנה במס' נזיר (דף נ"ז ע"א) איבעיא להו עצם פשעורה הלכה וכו' ובתוס' שם ד"ה עצם פשעורה הלכה וכו' עיין שם היטב ותראה דוקא דבר זה עצמו שהוא הלכה אין אנו דנין ק"ו אבל אם אנו רוצים ללמוד ק"ו על דבר שאינו הלכה אף שהחומר שיש בדבר הלמד שעל ידי חומר זה הוא נלמד בק"ו הוא הלכה לא איכפת לן ומעתה אם אנו דנין צרעת בק"ו משבת ושבת גופי' הוא הלכה שפיר יש להקשות אין דנין ק"ו וכו' אבל אם דנין ק"ו קטן מגדול ומה גדול שאינו דוחה שבת דוחה צרעת קטן שדוחה שבת אינו דין שדוחה צרעת אז אף שמה שקטן דוחה שבת הוא הלכה מ"מ כיון שמה שגדול דוחה צרעת פתיב שפיר דנין.

אלא דלכאורה קטון מגדול ליפא למילף. דהרי פרכינו שפן פרת.

אמנם כבר זכינו לדין שעבודה דוחה צרעת שאם עבודה דוחה שבת החמורה והוא מפניו במועדו אפי' בשבת ק"ו דדחי צרעת שוב שפיר ילפינו קטן מגדול בק"ו. וליפא למיפרך מה לגדול שפן פרת דעבודה יוכיח שאינו בכרת ודחי צרעת: ועל דרך זה ג"כ ר"א לשיטתו דלדידן' אייתר ביום ואף דהוא מהלכה מ"מ ילפינו צרעת ק"ו קטן מגדול ולדידן' עבודה יוכיח וכו"ל: ואמנם לפי מ"ש דרבא דקאמר דשבת חמיר היינו בתר דגלי קרא דגדול דחי צרעת ולא דחי שבת מזה ילפינו דשבת חמיר קשה בריש סוגיא דגליף בפרייתא ראשונה מילה דדחי שבת מק"ו מצרעת דצרעת חמיר משבת.

שקרי צרעת דוחה עבודה ועבודה דוחה שבת. והנה איך גילף שבת מצרעת והרי שבת יוכל לקיים מצות מילה למחר משא"כ בצרעת שנגדחה מצות מילה לגמרי לכה דחי צרעת.

ומעבודה אין ראי' דבעבודה גם שבת מיקרי לא אפשר דעבר זמנו בטל קרבנו. וא"כ אי שניהם אי אפשר אז צרעת חמיר משבת אבל להיות צרעת בלא אפשר חמיר משבת אפילו באפשר זה לא שמענו.

ואמרת דלפי ההנהא מינא של אבני דפליג ר"ש אפילו בפ"ר וצרעת במילה לר' יהודה אצטריף דאוסר דבר שאינו מתפונן ולר"ש קרא דבשר היינו באומר לקוץ בהרת בנו מכונן. ועל זה פריף אי איפא אחר ליעביד אחר ומשני דליפא אחר.

והנה מה דאמר דליפא אחר אטו לעולם לא יהיה אחר ע"כ הפירוש דהיום ליפא אחר ובין כה יעבור זמנו. ואם פן הרי שבת דומיא דצרעת דגם צרעת אפשר למחר או ליומא אחרא כשיהי' מוהל אחר.

אלא שאעפ"כ דוחה כדי למול בזמנו ושפיר אתי שבת בק"ו: ובזה ניחא דלא נוכל ליפרוך גדול יוכיח דדוחה צרעת ואינו דוחה שבת דגדול שאני דגדול מיקרי צרעת אי אפשר שקרי הוא עצמו חייב למול ואפילו ימול אותו אחר ויקוץ בהרתו גם הוא עובר כמו בגילוח הפאה דמקרי וניקף עוברים [צ"ל חייבים] וגם אי אפשר שלא יכונן לקוץ ועיין

בתה"ד סי' רס"ה וכל זה לאפ"י אבל לר"ב דפסיק ריש"י מודה ר"ש אם פן אין חילוק בין אבי הבן לאחר א"כ מיקרי צרעת לא אפ"ש הדרא קוש"א לזנכתא איך גליף שבת מצרעת: ואמרתי להביא מזה ראי' למה דכתב הטור י"ד סי' רס"ו בשם הר"א שאם יש מזהל אחר לא ימול אבי הבן בשבת דאבי הבן מכנין לתמן בנו.

ותמה התה"ד דהרי לר"ש דמודה בפ"ר אין חילוק בין אב לאחר ואומר אני דאף לר"ש אף דאשכחן דהתיר קרא בפסיק ריש"י אפתי לא נוכל למילף להתיר במכנין גמור שרי הרמב"ן הקשה למה לי בש"ר להתיר במקום הבהרת פניו שפ"ר התיר הקשה בסיב אף שהוא פ"ר ולא גרע מילה מסיב או ממשהא שעל פתיפו.

ומשני הרמב"ן דמילה התיר אפילו מכנין לטהר ממש עיין בחידושי הרשב"א הרי אף ששהתיר פ"ר צריך להתיר מכנין ממש. ולפי זה גם לר"ב ניחא.

כיון דהתיר בצרעת במכנין ממש. והרי לזה מיקרי אפ"ש על ידי אחר ואף שהוא פ"ר מ"מ אינו מכנין ממש ופסיק ריש"י מותר בבהרת אפי' שלא במקום מצנה ומוכח דאפילו לר"ש יש חילוק בין פ"נ למכנין גמור ושפיר פסק הטור יו"ד: ואמנם לפי מ"ש [דמהקא גליף] דשבת חמיר ממה דמצינו גדול דדחי צרעת ולא שבת ולכ"ה קאמר קטן ל"צ קרא קשה איך גליף מגדול דאולי שבת חמיר לפי שאפ"ש למחר משא"כ צרעת אבל בקטן דגם צרעת אפ"ש למחר אף דיהי' פ"ר מ"מ במכנין כמו אבי הבן איך גליף מזה ק"ו משבת [עד כאן מצאתי]: *דף קל"א ע"א מופנה קושית הגמ' מופנה היא דוקא לר' יוחנן.

דעל ר"א בעצמו יש לתרץ פקושית התוס' דגם זה גליף. אבל ר"י ששהביא ראיה מב' לחם ולא הביא ראי' מעומר משום דעומר ליכא למילף ממילה.

דאטו רשאי במילה להמתין לכתחלה עם המכשירין על שבת. ובעומר קוצר לכתחלה.

ואי ס"ד דגם שתי הלחם פן א"כ גם מב' לחם אין ראי' [עיין לעיל מ"ש]: תביאו רבויא הוא. ובזבחים שלהי איזהו מקומן דרש תביאו להביא לחמי תודה שיהי' עשרון לחלה וקאמר.

ג"כ תביאו יתירה הוא. וצ"ל דהיינו למסקנא דשמעתין שפ"ר כתב במילה ולולב ושופר והני גלוי מילתא ולא בעינן מופנה משני צדדים אייתר תביאו לחמץ שבתודה: (את זו מצאתי בין ליקוטי'): [תוס' ד"ה תאמר וכו'.

עיין רש"א ומור"ם. ולדברי שניהם קשה דע"כ מוכרח לכתוב קצירה בעומר דאל"כ הנה אמרינן בכל מנחות של צבור אם מצא קצור קוצר מהך קרא.

וכולהו ידחו שבת אפילו מצא קצור ואצטרף למיכתב וקצרתם בעומר וב' הלחם גילף מינן' בג"ש: מה שכתבו התוס' [בד"ה ושיוין] דגליף מסופה הנה מצי למימר ממצה. אלא דמצה גופה מסופה ילפינן: ע"ב גמ' הואיל ובידו להפקירו.

הנה לר' יוסי [בגדרים דף מ"ג] דסבר לפי מאי דפירש' ר' יוחנן טעמו דהפקר פמתנה ועד דאתי לרשות זוכה. א"כ לא שנייך בידו להפקירו ואם שבידו ליתנם פמתנה לעכו"ם זה לא מיקרי בידו דאולי לא ירצה לקבלם.

ולמ"ד דאסור ליתן מתנ"ח פשיטא דלא שינה שינתן מתנה ולמכרם ודאי לא מיקרי בידו. וליהבם לנשים במזונה גם נשים חיובות וגם ציצית לפי ה"א דנוהג בלילות נוהג גם בנשים [ג"כ ליקוט]: *ברש"י בד"ה בנשים כבאנשים וכו' לאפוקי סופה ולולב דמ"ע שהז"ג וכו'.

הנה שביק רש"י עומר ושתי הלחם. ואפשר לומר דבדידהו לא צריכנא למ"ע שהז"ג שיקרי אפי' באנשים אינה נוהגת אלא בכהנים: [ג"כ ליקוט] ולפ"ז נוכל לומר דזה עצמו טעמין דרש"י שפירש דלקתוב בהדיא במצה ולא פירש דניתי הנה היינו עומר ושתי הלחם דא"כ למה נקט בנשים וכו' בישאל ובכהנים ה"ל למימר: [ג"כ ליקוט] דף קל"ב ע"א תוד"ה ומה צרעת שדוחה עבודה וכו': מצאתי בכ"י הרב הגאון מוה' אשר בן הגאון בעל שאגת ארי' מה ששאל את רבינו המהר"ם וצ"ל וזו אחת מהן: ילמדנו רבינו לפרש דברי התוס' שם שגפלאו ממני בד"ה ומה צרעת וכו' ועוד קשה לימא רציקה תוכיח וכו' וכ"ת מילה עדיפא שדוחה צרעת הדוחה עבודה אפתי נימא קבורת מ"מ תוכיח דעדיפא ממילה שדוחה את המילה מולאחותו הדוחה את הצרעת הדוחה את העבודה שדוחה את השבת אפילו הכי לא דחי שבת עכ"ל: והנה סתירת דברים אלו שכתבו וכ"ת מילה עדיפא שדוחה את הצרעת שרצו לסתור דברים אלו דאפתי נימא קבורת מ"מ תוכיח דעדיפא ממילה שדוחה את המילה מולאחותו הדוחה וכו' סתירה זו לא אוכל להבין דלפום סברא דקיימו השתא הא ודאי דאי אפשר לומר מ"מ תוכיח.

דקשה היא גופה גילף שמתדחה שבת מהאי ק"ו גופיה. וכמו דרצה באמת ללמוד הכי התלמוד בסנהדרין (דף ל"ה) אלא דסתרי לה משום דרציקה תוכיח וברציקה כפר פסקה תנא דבי ר"י ממושבתיכם.

אבל לפום סברת התוס' דקיימו בה התוס' במס' שבת הא ודאי קשה אימא דמ"מ גופין תדחה שבת מק"ו והשתא ליכא למימר רציקה תוכיח דהא מ"מ עדיפא שדוחה מילה הדוחה את הצרעת שדוחה עבודה הדוחה שבת משא"כ ברציקה.

וע"כ באמת הדבר מוכרח דליכא לחלק בהכי כמו שרצו התוס' לחלק דא"כ לפי האמת קשה מדוע באמת מ"מ א"ד שבת מק"ו ורציקה לא הוי יוכיח דשאני מ"מ דדוחה כל הני דאמרן אלא דחילוק זה בע"כ ליתא ויעניין עוד בתוס' סנהדרין שם בד"ה רציקה תוכיח.

סוף דבר דברי התוס' הנ"ל צ"ע. ע"ב דברי השואל וז"ל תשובת בן רבינו המהר"ם ז"ל מוהר"ש מה שהשיב בשם אביו: ומה שהק' מע"ל הנה סתירת דברים אלה שכ' וכ"ת מילה וכו' לא אוכל להבין וכו' ולי אין קושיא פלל דאטו מה שהקשה בסנהדרין שם דתהא קבורת מ"מ דוחה שבת ר"ל שבאמת תדחה שבת שנה ידוע ממעשים בכל יום אלא שרצה לידע הטעם למה לא אמרינן הק"ו ושם השיב לו לפי האמת דאמרינן רציקה תוכיח וכמו שכתבו התוס' בד"ה רציקה וכו'.

אבל זה ידע דמ"מ אינו דוחה שבת. ואי אמרינן דרציקה לא הוי תוכיח היינו מוכרחים לומר שיש מקרא מיוחד שאין מ"מ דוחה שבת אלא שם כל הסוגיא לפי האמת דאמרינן רציקה תוכיח.

אָבֵל פֶּאן הַקִּשׁוֹ דְלָמָּה לֹא אָמְרִינן רְצִיחָה תּוֹכִיחַ וְצָרִיךְ אַתָּה לֹמַר דְּמִילָה עַדִּיפָא שְׂדוּחָה אֶת הַצָּרַעַת וְאִם פֶּן אַתָּה גּוֹפָא אוֹמַר דְּלֹא אָמְרִינן רְצִיחָה תּוֹכִיחַ. וְאַפ"ה בְּנֻדְאֵי יַדַּע שְׂאִין קַבּוּרַת מ"מ דּוּחָה שְׁבַת וְצָרִיךְ אַתָּה לֹמַר שְׂיֵשׁ אֵיזָה לִימוּד ע"ז וְלִכְּן שְׂפִיר הַקִּשׁוֹ דְּנִימָא מ"מ תּוֹכִיחַ וְע"ז שְׂפִיר מְשַׁנֵּי בְּאַמַּת יָכוֹל לֹמַר רְצִיחָה תּוֹכִיחַ וְכו'.

וְדוּק בְּלִשׁוֹנָם שְׂפַתְבוּ דִּיכוֹל לֹמַר רְצִיחָה תּוֹכִיחַ וְהִלָּא אֵי אֶפְשָׁר לֹמַר רְצִיחָה תּוֹכִיחַ דְּמִילָה עַדִּיפָא שְׂדוּחָה אֶת הַצָּרַעַת א"ו שְׂפִינְוֹנוּ לְמָה דְּאָמְרִי בְּסִנְהֶדְרִין (ל"ה) דְּאָמְרִי רְצִיחָה תּוֹכִיחַ [ע"כ].

ע"ב רש"י ד"ה דִּילְמָא וְכו' דט"י דְּמַצּוּרַע כְּמַצּוּרַע. הִינְנוּ לַעֲנִין פֶּהוּ הָעוֹבֵד אָבֵל לַעֲנִין בְּעָלִים מ"ש ט"י דְּמַצּוּרַע מִטְבוּ"י דְּזָב.

שְׂהָרֵי מִשְׁנֵה שְׂלִימָה שְׁנִינּוּ זָב שׁוֹחֲטִין עָלָיו בְּשִׁבְעֵי שָׁלוֹ: וְאַמְנָם מִהַבְּעָלִים אֵין לְלַמּוּד דְּצָרַעַת חֲמִיר מִשְׁבַּת דְּלֹא מְצִינּוּ חִילוּל שְׁבַת בְּבַעְעָלִים רַק בְּעוֹבֵד עֲבוּדָה כְּמוֹ הַשׁוֹחֲט בְּשִׁבַּת. אָבֵל בְּעָלֵי אִם אֵינָם שׁוֹחֲטִים בְּעַצְמָם לֹא מְצִינּוּ חִילוּל שְׂהַבְּעָלִים חִלְלוּ שְׁבַת כְּדִי שְׂיִצְאוּ בְּפִסְחָם וְא"כ לְכָךְ ג"כ אֵין הַבְּעָלִים קוֹצְצִין בְּהֶרְתָּן שְׂמַצְאוּ בְּפִסְחָ: ד"ה בִּינוּנֵי וְכו' וְאַבִּיו מְצָנָה עָלָיו נְפָקָא לָן מִהַמּוֹל לְכֶם וְכו'.

וְנִרְשָׁם מ"מ קְדוּשִׁין (דף כ"ט) וְתַמְהֵנִי דְשָׁם מוֹקְמִינן קְרָא זָה לִב"ד ד"ה בֵּין שְׁלֹא בְּזַמְנָה פְּגוּן חוּלָה וְכו' לְרִבּוּתָא פְּתַב פֶּן דְּאָפִי בִּינוּנֵי שְׂהוּא שְׁלֹא בְּזַמְנָו וְגַם אֵין בּוּ פֶרַת וְק"ו גְּדוּל דְּאִית בִּי פֶרַת: תּוֹד"ה הָאֵי וְכו' וְא"ת וְהָא דְקִי"ל דְּאֵין עֲשָׂה וְכו' נִגְמַר מִמִּילָה בְּצָרַעַת דְּדַחֵי וְכו': וְאַף שְׂפַתְבוּ בִּיבְמוֹת דְּמִילָה וְנִזִּיר וְכֵהֵן הוּוּ ב' פְּתוּבִין מ"מ פְּנוּתָן פֶּאן דִּילִיף לְקַמֵּן מִבִּינֵינֵי א"כ לֹא ס"ל דְּהוּוּ ב' פְּתוּבִים וְלְכָךְ תִּירְצוּ דְלַעֲנִין מִילָה שְׂאֵנִי דְנִכְרְתוּ עָלֶיהָ וְכו' וְשְׂנֵי פְתוּבִין מִיחֻשָּׁב דְּלֹא נִילֵף עֲשָׂה אַחֲרַת מְזָה וּבְזָה מְתוּרְץ קוֹשְׁיַת מוהר"ם שְׁלֹא הַקִּשָּׁה מִשְׁבַּת חֲבִית שְׁנִשְׁבְּרָה פֶּרַק כַּב דִּף קמ"ה ע"ב בְּמִשְׁנֵה כָּל שְׂפָא בְּחִמִּין בַּע"ש שׁוֹרִין אוֹתוֹ בְּחִמִּין בְּשִׁבַּת כו' וְכֵן פְּסָקִינן בַּש"ע א"ח ס' שִׁי"ח סְעִיף ד' ע"ש וַיֵּשׁ בְּזָה מְקוֹם לְסַפֵּק אִם דְּבָר זָה דְּאֵין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל הִי דְיוֹעַ לְחַז"ל מִפְּחַ סְבָרָא דְדָבָר שְׂפָכָר נִתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ שׁוּב לֹא שְׂיִיךְ בּוּ עוֹד בִּישׁוּל אַחַר א"כ גַּם גְּבִי שְׂאָר אִיסוּרִים פְּגוּן בְּבִשָּׁר בְּחֵלֶב אִם נִתְבַּשְׁלוּ מִקְּוֹדָם כָּל אֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְאַח"כ נִתְעַרְבוּ וְנִתְבַּשְׁלוּ פַּעַם שְׁנִית לִית בְּהוּ מִשׁוּם בִּישׁוּל בְּב"ח אוּ דְלִמָּא רַק בְּשִׁבַּת דְּמִלְאֲכַת מִחֻשְׁבַּת אֶסְרָה תוֹרָה אוּ מִשׁוּם דְּלֹא הוּי דוּמִיָּא דְּמִלְאֲכַת הַמְשָׁכָן אָבֵל בְּשְׂאָר אִיסוּרִים יֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל וְעֵינֵן בְּכַרְתֵּי וּפְלִתֵי ס' פ"ד ס"ק י"ג דְּמָה דְּאָסוּר לִישְׁרָאֵל לְחַתוֹת בְּאִשׁ בְּמִקּוֹם שְׂעִפּו"ם מְבַשֵּׁל שָׁם בְּקִדְיָה שְׁלוֹ הוּאִיל וַיֵּשׁ בְּקִדְר' בְּלִיעָה מְבַשֵּׁר בְּחֵלֶב פְּתַב הַש"ף דְּאֵינוּ אֶלָּא חוּמְרָא בְּעִלְמָא הוּאִיל וּמִדִּין תוֹרָה אֵין בְּהַבְּלִיעָה אִיסוּר בִּישׁוּל דְקִי"ל אֵין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל בְּשִׁבַּת וְאַף דְּאִיפָּא לְמִימַר שְׂאֵנִי שְׁבַת דְּמִלְאֲכַת מִחֻשְׁבַּת אֶסְרָה תוֹרָה מ"מ נִלְמַד מִמְצָה מְבוֹשְׁלַת דְּאֵינוּ יוֹצֵא בְּהַ מִשׁוּם דְּבִישׁוּל מְבַטֵּל הָאֶפֶיָה ע"ש בְּפְלִתֵי וְדְבָרֵינוּ אֵין לְהֶם שְׁחַר דְּאָף דְּבַמְס' פְּסָחִים (דף מ"א ע"א) מוֹקִי רַב כְּהֵנָּה הָאֵי דְתַנִּי גְּבִי פֶסַח צְלָאוּ וְאַח"כ בִּישְׁלוּ חֲזִיב כר' יוֹסִי דְסָבַר דְּאֵינוּ יוֹצֵא בְּמִצְחָה בְּמִבְּוֹשֵׁל שְׁלֹא נִימוּחַ דְּהַבִּישׁוּל מְבַטֵּל הָאֶפֶיָה מ"מ לְפִי הַמְּסָקְנָא בַּמַּס' בְּרִכּוֹת טַעְמָא דר' יוֹסִי בְּמִצְחָה מְבוֹשְׁלַת לֹא סָבַר עוֹלָא שָׁם בַּמַּס' פְּסָחִים פְּאוּקִימָתָא דְרַב כְּהֵנָּה וּמוֹקִי הָאֵי דְתַנִּי פֶּסַח דְּצְלָאוּ וְאַח"כ

בְּשֵׁלוֹ חֲזִיב כַּכ"ע וְטַעְמָא דְפֶסַח מְשׁוּם דַּא"ק וּבְשֵׁל מְבוֹשֵׁל מ"מ ע"ש בְּסוּגְיָא בְּתוֹס' ד"ה
עוֹלָא אָמַר הָרִי מְפוֹרָשׁ דְּלִמְסַקְנָא לִיפָא בְּמַצָּה מְבוֹשֵׁלֶת מְשׁוּם בִּישׁוּל מְבַטֵּל הָאֵפִי אֵלָא
מְשׁוּם דְּבַעֲיִנן טַעַם מַצָּה וְאִיךָ קְאָמַר הַפְּלִתִי דְנִלְמַד מִמַּצָּה מְבוֹשֵׁלֶת לַעֲנִין אִין בִּישׁוּל
אַחַר בִּישׁוּל וְדָבָר זֶה מְפוֹרָשׁ בַּב"י א"ח ס' ש"ח בְּשֵׁם רַאבִּי וְעוֹד אֵפִי לְאוּקִימָתָא דַּר"כ
שֵׁם בְּפֶסְחִים דְּמְפָרֵשׁ טַעְמָא דְרַב אָסִי בְּמַצָּה מְבוֹשֵׁלֶת מְשׁוּם דְּבִישׁוּל מְבַטֵּל אֵפִי וְכִתְבוּ
הַתוֹס' שֵׁם בַּד"ה אָמַר רַב פְּהֵנָא דְטַעְמָא דַּלְר"כ טַעְמָא דַּר"י בְּמַצָּה מְבוֹשֵׁלֶת אִינוּ יוֹצֵא
בָּהּ מְשׁוּם דְּגִלְיָה מְקָרָא דְכְּתִיב גְּבִי פֶסַח בְּשֵׁל מְבוֹשֵׁל דְּבִישׁוּל מְבַטֵּל צְלִי וּלְכָה גַם בְּמַצָּה
הַבִּישׁוּל מְבַטֵּל הָאֵפִי שְׂיֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר אֵפִי מ"מ לְפֶסַח הַלְכָה אִין לֹאמַר דְּגַם גְּבִי בְּשׂוֹר
בְּחֻלְבַּן גְּלַמְד מִפֶּסַח וּמַצָּה דְיֵישׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל דְּאִיךָ גְּלַמְד דִּין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל
מְבוֹשֵׁל אַחַר אֵפִי דְאָף אִם נִימָא דְיֵישׁ בִּישׁוּל אַחַר אֵפִי בְּשֵׁאָר אִיסוּר דְּיִלְכְּפִין מִמַּצָּה
מְבוֹשֵׁלֶת דְּבִישׁוּל מְבַטֵּל הָאֵפִי מ"מ עַדִּין יֵישׁ מְקוֹם לְסַפֵּק אִם יֵישׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל אוֹ
צְלִי אַחַר וְאֵפִי אַחַר אֵפִי דְהָא גְּבִי שְׁבַת גּוֹפָא יֵישׁ כְּמָה דְעוֹת בְּפוֹסְקִים וְזֶה לְשׁוֹן הַטּוֹר
או"ח ס' ש"ח חֲנוּכְתָב הַר"ר אֱלִיעֶזֶר מְמִיץ דַּאֲע"ג דְּאִין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל בְּדָבָר יָבֵשׁ
בְּדָבָר שְׁנֵאָפָה וְנִצְלָה יֵישׁ בּוֹ מְשׁוּם בִּישׁוּל אִם בִּישׁוּל אַח"כ וְכִתְבֵּי הַר' פֶּרֶץ שְׁבַאֲפִי אַחַר
אֵפִי וְצְלִי אַחַר צְלִי י"א שְׁגַם זֶה אִיסוּר וְהוּא כְּתִב דְּאֵפִי לְדָבָרִיו אִין אֵפִי אַחַר אֵפִי וְאִין
צְלִי אַחַר צְלִי וְהִבִּיא מְרֹן ב"י שֵׁם טַעְמָא דְהַר' אֱלִיעֶזֶר מְמִיץ מְשׁוּם דְקִי"ל כַּר' יוֹסִי
דְּבַמַּצָּה יוֹצֵאִין בְּרִקִּיק הַשְּׂרוּי אֲבָל לֹא בְּמְבוֹשֵׁל אַע"ג שְׁלֵא נִימּוּחַ שְׁבִישׁוּל אַח"כ מְבַטֵּל
הָאֵפִיָּה וְאַח"כ מְבִיא מְרֹן הַב"י בְּשֵׁם רַאבִּי דְמִדְחָה רַאִי זֹאת מִמַּצָּה מְבוֹשֵׁלֶת מְשׁוּם
דְּמִסְקִינן בַּפ' כִּיצַד מְבָרְכִין דְטַעְמָא דַּר' יוֹסִי בְּמַצָּה מְבוֹשֵׁלֶת הוּא מְטַעַם דְּבַעֲיִנן טַעַם מַצָּה
כְּמוֹ שְׁדַחֲתִי לַעֲיִל דְבָרֵי הַפְּלִתִי וְעַכ"פ מְבוֹשֵׁל דְאָף לְפִי הַסּוּגְיָא בַּמַּס' פֶּסְחִים דְלִפִּי
אוּקִימָתָא דְרַב פְּהֵנָא דְמְפָרֵשׁ טַעְמָא דַּר' יוֹסִי דְאִין יוֹצֵאִין בְּמַצָּה מְבוֹשֵׁלֶת מְשׁוּם דְּבִישׁוּל
מְבַטֵּל אֵפִי וְיֵישׁ בִּישׁוּל אַחַר אֵפִי מ"מ לִיפָא לְלַמּוֹד מְזֵה בְּשֵׁאָר אִיסוּרִין לַעֲנִין בִּישׁוּל
אַחַר בִּישׁוּל אוֹ לַעֲנִין אֵפִי אַחַר אֵפִי וְצְלִי אַחַר צְלִי פִּינּוֹן דְּאֵפִי גְּבִי אִיסוּר שְׁבַת יֵישׁ
חִילּוּק לְדַעַת הַר' אֱלִיעֶזֶר מְמִיץ דְמַחְלֵק גְּבִי שְׁבַת בֵּין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל לְבִישׁוּל אַחַר
אֵפִי וְכֵן קְבַע מְרֹן הַב"י בְּשׁוֹלְחָנוֹ הַטְּהוֹר בַּאו"ח ס' ש"ח סְעִיף ה' שְׁנֵי דְעוֹת דְיֵישׁ מִי
שְׁאוּמַר שְׁדָבָר שְׁנֵאָפָה אוֹ נִצְלָה אִם בִּישׁוּלוֹ אַח"כ בְּמִשְׁקָה יֵישׁ בּוֹ מְשׁוּם בִּישׁוּל וְיֵישׁ מִתִּירִין
ע"ש בַּש"ע וּבַמַּג"א שֵׁם הַיּוֹצֵא מְזֵה דְגְּבִי אִיסוּרִין כְּגוֹן בְּבִישׁוּל בְּשׂוֹר בְּחֻלְבַּן וְכַדוּמָה עַדִּין
יֵישׁ סַפֵּק אִם יֵישׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל וְצְלִי אַחַר צְלִי וְאֵפִי אַחַר אֵפִי דְאִין לְלַמּוֹד מִדִּין
שְׁבַת דְשְׁאֵנִי שְׁבַת דְמִלְאכָתָּה מְחַשְׁבַּת אֶסְרָה תוֹרָה וְיֵישׁ דְצָרִיךָ דּוּמְלִי דְמִלְאכָתָּה הַמְשַׁכֵּן אֲבָל
בְּשֵׁאָר אִיסוּרִין יֵישׁ לֹאמַר דְיֵישׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל אוֹ אִם נִימָא דְגַם בְּשֵׁאָר אִיסוּרִין אִין
בַּא"ב אוֹ צַא"צ וְאֵפִי אַחַר אֵפִי, וּמִדִּין מַצָּה מְבוֹשֵׁלֶת אִין לְלַמּוֹד כָּלֵל דְמַצָּה מְבוֹשֵׁלֶת לֹא
שְׁמַעְנוּ אֵלָא דְיֵישׁ בִּישׁוּל אַחַר אֵפִי כַּנ"ל.

וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּסִפְרֵי מְגָדִים יו"ד בְּסִי פ"ז בְּשִׁפְתֵי דַעַת ס"ק ב' מְבִיא תְּשׁוּבוֹת שְׁעַר
אֶפְרַיִם ס' ל"ח דְּפֶסַק בְּחַמְאָה שְׁבִישׁוּלוֹ בְּקִדְרָה שֶׁל בְּשׂוֹר ב"י שְׁמוֹתָר לְהַדְלִיק מִמֶּנָּה
לְגַר חֲנוּפָה דְגַם בְּמַצּוֹה דְרַבְּנָן אֶמְרִינן מִצּוֹת לֹא לִיְהִנּוֹת נִתְּנוּ וּבְאֵלֶּי רַבָּה רִישׁ ס' תַּרע"ג
מְשִׁיג עַל הַשְּׁעַר אֶפְרַיִם וְתַמָּה עָלָיו הָא בְּשׂוֹר בְּחֻלְבַּן אִיסוּר בְּבִישׁוּל וַא"כ כְּשִׁמְדִּיק בְּחַמְאָה
הַבְּלוּעַ מְבִישׁוֹר קַא מְבִישׁוֹל] וְאָף שְׁפָכָר נִתְּבַשֵּׁל הָא קִי"ל בְּסִי ש"ח לַעֲנִין שְׁבַת דְיֵישׁ בַּא"ב
עַכ"ל הַא"ר וְזֶה רַבּוֹת בְּשָׁנִים כְּתַבְתִּי עַל הַגְּלוּיֹן שֶׁל הָאֵלֶּי רַבָּה דְבַמְחִילָה מְכַבּוּדוֹ לֹא

דק דבדבֿר יבֿש קי"ל גם גבֿי שֶׁבֶת דָּאִין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל (בְּדָבָר יבֿש) וְחֲמָאָה יֵשׁ לוֹ
דִּין דְּבָר יבֿש לְעֵנֵן זֶה כְּמוֹ שֶׁהַמַּג"א בְּסִי' שִׁי"ח ס"ק א' דְּגַם שְׁוֹמֵן אַף שְׁוִימוֹחַ יֵשׁ לוֹ
דִּין יבֿש לְעֵנֵן אִין בֵּא"ב.

אֲמָנָם הַפ"מ שֶׁם פֶּתַח לְחֻלְק בְּדִין בֵּא"ב בֵּין דִּין שֶׁבֶת לְדִין בְּב"ח וְכַוְנָתוֹ דְּמָה דְאַמְרִינֵן
אבֵּא"ב זֶה הוּא רַק בְּשֶׁבֶת אֲבָל לֹא בְּשָׂאָר אִיסוּרִין. מִשְׁמַע דְּמִיפְשִׁט פְּשִׁיטָא לִיה דְּבִשְׂאָר
אִיסוּרִין יֵשׁ בֵּא"ב וְלֹא יִדְעָתִי מִנ"ל לְהֵרֵב פ"מ לְהַחְזִיק הַקְּוִשְׂיָא עַל בְּעַל שְׂעַר אֲפָרִים
בְּדָבָר שְׁעוּמָד בְּסַפֵּק [וְעֵינֵן צִל"ח מִס' חוֹלִין בְּסוּגְיָא דְטִיפַת חֶלֶב]: וְלַעֲנֵנ"ד יֵשׁ לְהוֹכִיחַ
מִרְבוּתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' דִּס"ל דְּגַם בְּשָׂאָר אִיסוּרִין קי"ל אִין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל כְּמוֹ בְּדִין
שֶׁבֶת דְּבִפְסָחִים (דָּף ע"ו) פְּלִיגֵי רַב וְשְׂמוּאֵל אִי עֲלָאֵי גְבַר אוֹ תַּתְּאֵי גְבַר וּפְרִיָּה שֶׁם
מִמַּתְנִיתִין דְּנִטְף מְרוֹטְבוֹ עַל הַחֶרֶס כו' ע"ש וְכֵן מְנַטְף מְרוֹטְבוֹ עַל הַסּוּלָת וּמִשְׁנֵי בְּחֶרֶס
רוֹתַחַת וּבְסוּלָת רוֹתַחַת וְאַח"כּ פְּרִיָּה גַמ' מִהַסִּיפָא דְסָכוּ בְּשִׁמּוֹן שֶׁל תְּרוּמָה כו' וּמִשְׁנֵי
שְׂאֵנֵי סִיכָה דְמִשְׁהוּ הוּא וְכַתְּבוּ תוֹס' שֶׁם ד"ה מִשׁוּם הֵכִי דְמִיירִי בְּלֹא נְשִׁתְּהָא בְּתַנּוּר אַחַר
סִיכָה ע"ש וְהַקְּשָׁה א"א וְ"ל בְּצִל"ח שֶׁם דְּעִדִּיפָא הֵנָּה לְהוּ לֵה וְס' לְהוֹכִיחַ דְּמִיירִי דְלֹא
נְשִׁתְּהָא בְּתַנּוּר דֵּאל"כ חֲבוּרַת פְּהֵגִים אֲמַאי יֵאָכְלוּ הַלּוֹא הַשְּׁמֹן מִתַּחַם וּמִרְתַּח אֶת הַפֶּסַח
וְהֵנִי צְלִי מִחֲמַת דְּבָר אַחַר וְהָא דְסָכִין וּמִטְבִּילִין בְּפָרֵק כֹּל שְׁעָה וּפִירִש"י בְּשַׁעַת צְלִיתוֹ
נִרְאָה דְהֵינּוּ לְמַסְקָנָא כְּאִן דְּסִיכָה שְׂאֵנֵי דְמִשְׁהוּ בְּעֵלְמָא הוּא וְנִדְחַק לֹאמַר דְּמָה שְׁפַתְבוּ
הַתּוֹס' דְּמִיירִי שְׁסָכוּ אַחַר שְׂצֵלָאוּ הוּא ג"כ לְפִי דַעַת הַמַּקְשָׁה שְׁסָבַר דְּהַטְעַם הוּא מִשׁוּם
דְּעֵלָאֵי גְבַר ע"ש הַצִּל"ח: וְהֵנָּה תוֹרָה הִיא וְלִלְמוּד אֲנִי צְרִיָּה דְמַאי דְמִשְׁנֵי שְׂאֵנֵי סִיכָה
הוּא רַק לְעֵנֵן שְׂאֵינּוּ נִבְלַע יוֹתֵר מִכְּדֵי קְלִיפָה וְאֵינּוּ נוֹתֵן טַעַם יוֹתֵר מִכְּדֵי קְלִיפָה אֲבָל
לְעֵנֵן דְּמִרְתַּח וְהֵנִי צְלִי מִחֲמַת ד"א אוֹסֵר כְּדֵי נְטִילָה דְהָא מְלִשׁוֹן נְטִיף מְרוֹטְבוֹ מִשְׁמַע
שְׂאֵינּוּ אֲלֵא מִשְׁהוּ טִיפִין בְּעֵלְמָא דֵּאל"כ הֵנָּה לוֹ לְהַתְּנָא לְמַתְנֵי נֶפֶל מְרוֹטְבוֹ עַל הַחֶרֶס
אֲלֵא וְדֵאֵי דְגַם מִשְׁהוּ גוֹרֵם לְהִיּוֹת צְלִי מִחֲמַת ד"א וְאוֹסֵר עַד כְּדֵי נְטִילָה וְעוֹד הוּא דוֹחַק
לֹאמַר דְּמָה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' וְלֹא נְשִׁתְּהָא בְּתַנּוּר הוּא רַק לְפִי סְבָרַת הַמַּקְשָׁן: לְכֵן נִלְע"ד
דְּהַתּוֹס' לֹא יָכְלוּ לְהוֹכִיחַ דְלִמָּה בְּחֲבוּרַת פְּהֵגִים יֵאָכְלוּ הָא הֵנָּה צְלִי מִד"א מִשׁוּם דִּס"ל
דְּגַם בְּשָׂאָר אִיסוּרִין אִין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל וְאִין צֵא"צ וְלֹא שְׁיָיָה עוֹד צְלִי מִחֲמַת ד"א
כִּינּוּן שְׁפָבַר נְצֵלָה כֹּל צָרְכוֹ וְכֵן מוֹכַח מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' שֶׁם ד"ה אֲלֵא לְמ"ד דְּהֵאֵי נְטִיף מְרוֹטְבוֹ
עַל פְּרָחָה מִיירִי דְהֵרֹטְבַל לֹא נְצֵלָה כֹּל צָרְכוֹ וְהֵנִי לִי אֲבַרְנִים דְּבְצֵלָה כ"צ לֹא מְפָסוּל עוֹד
מִשׁוּם צְלִי מִחֲמַת ד"א וְצֵלָאוּ וְאַח"כּ בְּשֵׁלוּ הֵינּוּ דוֹקָא בְּמִים מִשׁוּם רַבּוּי דְּבִשְׁלַל מְבוּשָׁל
מִכֹּל מְקוֹם הָרִי דִּס"ל לְהַתּוֹס' דְּגַבִּי פֶּסַח אִין צֵא"צ וְכֵן מִשְׁמַע מִרְש"י שֶׁם (דָּף מ' ע"ב)
וּלְפִי דְבַרְיֵינוּ צְרִיכִין אֲנּוּ לֹאמַר דְּרִש"י וְתוֹס' לֹא ס"ל כְּדַעַת שְׁהִבִּיא הַב"י בֵּאוּ"ח סִי' רנ"ג
הוּבָא בְּמַג"א שִׁי"ח סוּף ס"ק מ"ב דְּמַגִּיס חֲיִיב מִשׁוּם מְבִשָּׁל אֲפִי' בְּמְבוּשָׁל כ"צ כֹּל זְמַן
שְׁהוּא עַל הָאֵשׁ ע"ש בְּמַג"א וְטַעַם לְדָבָר דְּהַפְּלִיכוּ ס"ל דַּע"כ לֹא אֲמַרִינֵן אבֵּא"ב אֲלֵא
בְּנוֹתְנוּ בְּכ"ר שְׂאֵינּוּ עַל הָאֵשׁ וְכְמוֹ שְׁתַּנָּא בְּמִשְׁנֵינָנוּ כֹּל שְׂבָא בְּחֲמִין מַע"ש כו' אֲבָל בְּעוּמָד
עַל הָאֵשׁ יֵשׁ בֵּא"ב.

וְא"כ לְדַעַת רִש"י דְּסָפִין אֶת הַפֶּסַח וְכֵן לְדַעַת הַתּוֹס' וְנְטִיף מְרוֹטְבוֹ בְּשִׁנְיָהֶם מִיירִי בְּתַנּוּר
שְׁהוּסַק וְהוּא עַל הָאֵשׁ וְאֲפִילוּ הֵכִי אֲמַרִינֵן אִין צְלִי א"צ עַל פְּרָחָה דְלֹא ס"ל כְּדַעַת הַפְּלִיכוּ.
וְגַם מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' שְׁהוֹכִיחוּ, כְּדַעַת ר"ת מִהֵאֵי דְחוֹתְכִין הַפֶּסַח כְּשֶׁהוּא חֵם בְּסָפִין אַף
שְׁהַפֶּסַח אִין עוֹד עַל הָאֵשׁ מִשְׁמַע דִּס"ל דָּאִין חִילוּק בֵּין שְׁהוּא עַל הָאֵשׁ אוֹ לֹא וּבְזָה

יתנישבו דברי הספרי הובא בגילקוט פ' ראה סוף רמז תתק"ד ובשלת ואכלת פן מלמד שמתחזיר את החתיכות כו' ר' יוסי אומר בשבת כו' ודברי הספרי סתומים ע"ש וכתב בספר זית רענן לישב הספרי דקאי על אברים שפקעו מעל המזבח יחזיר בלילה וקאי אקדשים והוא דחוק מאד דהא הספרי קבע דבריו אקרא ובשלת ואכלת דכתיב גבי פסח ולא שינה בי' אברים שפקעו כו' ולתרגם הספרי צריך להקדים מה שכתבו התוס' בפסחים (ע"ד ע"א) בד"ה נחתה ממנו אבר אין זה מקול' דשלם אינו אלא למצנה ומדברי רש"י משמע דמקולס גם לעיכוב נאמר וא"כ בע"פ שחל בע"ש ורוצה בלילה להחזיר הפסח שנית לתוך התנור הנה אם כבר נצלה כל צרכו יש לחוש לדברי הפלבו דהפסח לא מצינו גם בחזרה כי אם ע"ג אש לעולא במס' פסחים (דף מ"א ע"א) ולרב פהנא אליבא דר' יוסי שהרי התורה אמרה ובשל מבושל וידעת הפלבו פשהוא ע"ג האש ממש יש צלי אחר צלי מחמת ד"א אפי' בנצלה כ"צ ואסור משום איסור שבת ויש לחוש גם משום שאינו מקולס אף שפבר נצלה שלם מ"מ פיון דיש צלי א"צ ואיפא איסור לצלות הפסח חתיכות א"כ אפי' אינו חל בשבת איפא איסור להחזיר החתיכות משום איסור שאינו מקולס וכ"ז לדעת רש"י דמקולס מעפב בדיעבד אבל לדעת התוס' דמקולס הוא רק למצנה פיון שנוצלה שלם פבר קיים המצנה א"כ אין פאן איסור לצלות שנית החתיכות אפי' לדעת הפלבו פיון דליפא פאן עיכוב ומצנות מקולס פבר קיים לא אכפת לן אם צולה החתיכות אח"כ אבל אם גימא דלא פדעת הפלבו ואף שהוא ע"ג האש אמרינו אין בא"ב שוב ליפא איסור אינו מקולס אם פבר נצלה שלם.

אמנם לפי הספק שפכתתי למעלה אם הדין דאבא"ב רק בשבת והה"ד צלי א"צ לכל הדעות אסור להחזיר החתיכות משום איסור שאינו מקולס לשיטת רש"י שמקולס מעפב בדיעבד: ומעתה נכונים דברי הספרי דר' יהודה לא ס"ל פדעת הפלבו רק סובר דדוקא לענון שבת אמרינו אין בא"ב אבל לא בשאר איסורים ולכך קאמר מחזירין אותו שלם אפי' בשבת משום דאין צא"צ ואין מחזירין אותו חתיכות פסק ותני ל"ש בשבת ול"ש בחול משום שאינו מקולס דלענון זה יש צא"צ ור' יוסי פליג וס"ל דיש צלי א"צ אפי' פשהוא שלם וביו"ט בין פך ובין פך מותר משום דס"ל פדעת התוס' דמקולס אינו אלא למצנה וכיון שפבר קיים מצנות מקולס בצליה הראשונה שוב אין איסור משום אינו מקולס וראב"ש קאמר לא נחלקו כו' משם דלענון שבת אצא"צ אפי' על האש דלא פדעת הפלבו אבל אין מחזירין אותו חתיכות משום אינו מקולס דלענון שאר דיני תורה יצאיצ על מה נחלקו על אברים היינו משאר קדשים שב"ש אומרים מחזירין לתנור לצלי אחר בישול דגם בזה אמרינו אין בישול אחר בישול וב"ה אומרים אין מחזירין דסוברים פדעת הר"א מינץ שהביא הב"י דדוקא אין בישול אחר בישול אבל יש בישול אחר צלי וכן צלי אחר בישול הינצא מזה דלפי התוספתא הנ"ל ס"ל להתנאים אלו דדוקא לענון איסור וחיוב שבת אמרינו אין בישול א"ב אבל לענון שאר דיני תורה יבא"ב ודוק: דף כמג ע"ב מתני' אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורים. הנה אם הינצא מעצמן אסור פשיטא שאסור לסוחטין. ולמה הוצרך לומר שאין סוחטין.

ומתוך דברי מהרש"א שכתב לקמן (דף קמ"ד ע"ב) בתוס' בד"ה חולב מוכן שפונת משנתנו דדוקא להוציא משקין דהיינו לתוך הקערה הוא דאסור הא לקדירה שפיר דמי: והנה במשקין היוצאים שאסרום חכמים.

יש לפיכך ב' טעמים. אי משום מוקצה ונולד נגעו ביה דמעיקרא אוכל והשתא משקה ולא הוי אוכלא דאפרת.

אי משום שמא יסחוט. ונ"מ בין הטעמים הללו היכא דהסחיטה הוא איסור דרבנן אי משום מוקצה ליכא וכמו טבל שמוכן הוא אצל שבת הואיל ואם עבר ותיקנו מתוקן וכן פאן אם פבר סחטו או אם יצאו מעצמן כי פבר נסתלק האיסור ואינו בעולם והוא מותר ועיין במס' ביצה (דף ל"א ע"ב) בתוס' ד"ה ונפחת.

אבל אי האיסור שמא יסחוט. אפשר שגם באיסור דרבנן גזרו כי היכי דלרב פליגי גם בשאר פירות.

שהרי אמר רב חלוק הי' ר"י אף בזיתים משמע שגם בשאר פירות הוא מחלוקת. אלא שחלוק אף בזיתים.

והרי רב אמר בסוף סוגיין דבר תורה אינו חייב אלא על דריכת זיתים וענבים וכו'. הרי שגם באיסור דרבנן גזרו: ואמנם התוס' בפ"ק (דף י"ט ע"א) בד"ה ר"י אומר פתבו דהיכא דאתי ממילא פינון שאף אם יסחוט ליכא רק איסור דרבנן מש"ה מותר הינצא מהו.

וצריך לחלק דדוקא היכא דגוף הסחיטה מצד עצמה הוא דרבנן פגון שריסקו. אבל היכא שגוף הסחיטה בזיתים דאורייתא גזרו אף שאר פירות גזירה אטו זיתים.

ולפי זה אפשר אף אם הטעם משום מוקצה ונולד ג"כ ישווי פמו בזיתים ולא אמרינן מוכן הוא. ואמנם לפי שבשבת סתם לן תנא כר"ש לכה אין איסור משום מוקצה רק משום שמא יסחוט ולהכי קאמר אין סחטין וכו' ואם יצאו מעצמן אסורים הורה באצבע הטעם שלכך אם יצאו מעצמן אסורים לפי שאין סחטין: ובזה ניחא דרש"י פי' בדברי הת"ק הטעם שאסורין משום שמא יסחוט לכתחלה ולא הביא שום ראיה לדבר ובדברי ר"י פי' רש"י ג"כ הטעם דאיכא למיגזור שמא יסחוט והכי אמרי' בביצה טעמא דמשקין שזבו הוא מטעם שמא יסחוט.

ולדידי ניחא דת"ק פבר רמזה ממשנה יתירא באין סחטין שאין הטעם משום מוקצה. אי נמי דסתם ת"ק דר"י הוא ר"ש ולית ליה מוקצה וא"כ נדאי הטעם שמא יסחוט וא"צ שום ראיה לזה.

אבל ר' יהודה דאית ליה מוקצה ונולד והנה אמינא שהטעם משום מוקצה והוצרך רש"י לראיה שהטעם משום שמא יסחוט: שם ר"י אומר אם לאוכלין וכו' ואם למשקין היוצא מהן אסור הנה ר"י מתיר בהכניסן לאוכלין ואוסר בהכניסן למשקה וכמבואר בפרייתא בגמ' ויש לדקדק במשנתנו דשבקי ר"י לסתם מה דינו ולא הנכיר רק ההיפוך הגמור דהיינו לאוכלין מותר ולמשקין אסור ובאמת סתרי אהדדי.

דמריש דברי ר"י דאמר אם לאוכלין היוצא מהן מותר דדניקיןן הא סתם אסור. ומסיפא דאמר ואם למשקין היוצא מהן אסור.

הא סתם מותר' [ועיין קרבן גמאל סימן ב']. ואמנם הא דלמשקין אסור ניקח.

כיון שפונתו למשקין א"כ היוצא מהן משקה ומעיקרא אוכל ונהו נולד. אבל מה שאסור בסתם בשאר פירות הא נדאי דסתמא לאו למשקין לחוד קיימי.

ואמנם פשם שמצינו בחולין (דף י"ד ע"א) בהמה עומדת לאכילה ועומדת לגדל נשחטה הובררה דלאכילה עומדת וכו' ה"נ בפירות הללו שהכניסן סתם ועומדת למשקין ולאכילה אם סחטן הוברר הדבר דלמפרע למשקין עומד ולפי זה פירות הללו שהכניסן יחד בסתם אם יצאו ממקצת פירות הללו משקין מעצמן בשבת והשאר נשארו ואחר שבת סחט המותר הרי הוברר הדבר דלמפרע למשקין עומדין.

וכיון שיחד הכניסן גם אלו שפבר יצאו למפרע למשקין עומדין או אפשר באותן פירות עצמן שנסחט מהן קצת משקה בשבת, ולמחר סחט להוציא המותר הוברר למפרע דלמשקין עומדין ולכך אסור לשתות המשקה בשבת פן יסחט המותר למחר וישתה אסור למפרע: ולפי זה אם יצאו כל המשקין מפירות הללו ולא נשאר בהם שום משקה לסחוט עוד.

והכניסן סתם אפשר דמותר לר' יהודה דלשמא יסחוט לכתחלה בשבת לא חייש ר"י ועיקר החשש שמא יסחוט למחר הנשאר בהם ונהו מוקצה למפרע וכשלא נשאר בהם שום משקה שוב אין פאן שום חשש ומותר.

נמצא יש הפרש בין הכניסן למשקין ובין הכניסן סתם. דבהכניסן למשקין אפי' יצאו כל המשקה אסורין.

ובהכניסן בסתם אינו אסור כי אם ביצא קצת משקה ונשאר קצת. ואם פן לא סתרי דיוקים אהדדי ור' יהודה פלל מלא דבר ברישא ובסיפא ולכן אמר אם הכניסן לאוכלין היוצא מהן בכל ענין מותר אפילו ביצא מקצת משקה ונשאר מקצת דאף אם יהי' נמלך לסחוט המותר מ"מ זה שפבר יצא מהן קודם שנמלך לא מיחשב משקה ואוכלא דאפרת הוא.

ואם הכניסן למשקין היוצא מהן אסור בכל ענין אפילו יצא מהן כל המשקה. אבל בסתם יש חילוק בין יצא מקצת משקה ליצא כולו.

דאם יצא מקצת אסור וביצא כל המשקה מותר: עוד נלע"ד לתרץ קושיות דיוקים אהדדי, דהנה לקמן (דף קמד) מסיק שאני סלי זיתים וענבים כיון דלאיבוד קיימי וכו' והקשה הרשב"א.

הרי לעיל בסוגיית ח"י דבר שנינו הבוצר לגת שמאי אומר הוכשר והודה הלל לשמאי. ומפרש שם שמא יבצרנו בקופות מזונפות.

הרי אפילו באינו מזונפות הוכשר. ומירץ הרשב"א דשאני בוצר לגת דהיינו למשקין: ומעתה נוכל לפרש אם לאוכלין היוצא מותר אפילו בכלים שלמים ואם למשקין היוצא מהם אסור אפי' בסלים.

וּכְמוֹ הַבּוֹצֵר לַגֶּת וּבִסְתָם יֵשׁ חִילוּק דְּבִסְלִים מִן־תֵּיבָר וּבִשְׂאֵר פְּלִים אָסוּר: וּבְזֶה ג"כ יֵשׁ לְתַרְזֵן מֵהַשְּׁהִיטָה לְעֵיל דְּלִמָּה הַנּוֹצֵרָה ת"ק לֹא־רֵי אֵין סוֹחֲטִין וְכוּ' פְּשִׁטָּא פִּינּוֹ דְּקִאָמֵר דָּאֵף אִם יֵצְאוּ מֵעֶצְמָן אָסוּרִים וּלְדִידֵי נִיחָא דְרוּצָה לְרַמּוֹ דְּאֵפִי בְּסִלִּים אָסוּרִין וְהָא וְדָא דְלִסְחָנֻט בְּיָדִים אָסוּר אֵפִי הַכְּנִיסֵן בְּסִלִּים שְׁהָרֵי סוֹחֲטָ עֵתָהּ בְּכּוֹנְנָה לְהוֹצִיא מֵהֶן מִשְׁקִין וְעַל זֶה מְסִיִּים וְאִם יֵצְאוּ מֵעֶצְמָן אָסוּרִים אֵפִי בְּסִלִּים: גַּמ' מוֹדָה הִי' ר"י לְחֻכְמִים בְּזִיתִים וְעֵנְבִים וְכוּ' וּבְחֻלְיִין (דָּף י"ד) הַגִּירָסָא מוֹדָה הִי' ר"י בְּסִלִּי זִיתִים וְעֵנְבִים וְהִינּוּ כְּמוֹ שְׁכַתְבָּתִי לְעֵיל דַּת"ק גַּם בְּסִלִּים אָסוּר הִינּוּצָא מֵהֶן אֹלָם מִדְּבָרֵי רִש"י לְקַמֵּן (דָּף קמ"ד) מוֹכַח דְּלֹא גְרָסִינּוּ סִלֵּי זִיתִים דְּבִסְלִים וְדָא פְּלִיג וּכְמוֹ שְׁמַבְּנָאָר שָׁם: אֲלֵא דִישׁ לְדַקְדַּק דְּלִפִּי זֶה דַּת"ק וְדָא אָסוּר בְּסִלִּים דְּקִאָמֵר אֵין סוֹחֲטִין וְכוּ' וּר"י דְּמוֹדָה הִינּוּ בְּזִיתִים וְעֵנְבִים אֲבָל בְּסִלִּים אֵינוּ מוֹדָה אִם כֵּן קִשָּׁה מֵאֵי קִאָמֵר ר' יְרֵמְיָה לר' אָבָא וְאֲלֵא בְּמֵאֵי פְּלִיגֵי וְהָרֵי לְפָנֵינוּ דְּבִסְלִים פְּלִיגֵי: וְנִרְאָה פֶּאֶשֶׁר נְדַקְדַּק בְּדְבָרֵי שְׁמוּאֵל דְּקִאָמֵר מוֹדָה הִי' ר"י לְחֻכְמִים בְּזִיתִים וְעֵנְבִים לְשׁוֹן הִיָּה הוּא מְחַוֵּסֵר הַבְּנָה וְלִמָּה לֹא אָמַר מוֹדָה ר"י לְחֻכְמִים דְּמִשְׁמַע שְׁעֻדֵינוּ מוֹדָה בְּאֶמֶת וְנִרְאָה דְּבְאֶמֶת עֵתָהּ שְׁהַזְכִּיר ת"ק מְשַׁנָּה יִתְרָה אֵין סוֹחֲטִין וְכוּ' לְהוֹרוֹת דְּאָסוּר גַּם בְּסִלִּים בְּאֶמֶת חִלוּק ר' יְהוּדָה עֲלֵיו אֲבָל אִם לֹא הַזְכִּיר הַת"ק הַמְשַׁנָּה יִתְרָה דָּאֵין סוֹחֲטִין.

וְהָיָה קִאָמֵר רַק הַדִּין דִּיֵּצְאוּ מֵעֶצְמָן אִזְ הִי' ר"י מוֹדָה בְּזִיתִים וְעֵנְבִים וּלְפִי שְׂאֵז לֹא הִיָּה נִרְמַז בְּדְבָרֵי ת"ק אִיסוּר סִלִּים. אֲבָל עֵתָהּ שְׂאָמֵר ת"ק אֵין סוֹחֲטִין וְרוּמַז אִיסוּר סִלִּים בְּאֶמֶת חוֹלֵק ר"י אֲפִילוּ בְּזִיתִים וְעֵנְבִים לְכֵן קִאָמֵר הִיָּה מוֹדָה אֲבָל עֲכָשׁוּ אֵינוּ מוֹדָה וְעַל זֶה קִאָמֵר רַב חִלוּק הִי' ר"י פִּירוּשׁ לֹא מִיבְעָלִי שְׁחִלוּק עֵתָהּ בְּסִלִּי זִיתִים אֲלֵא אֵפִי לֹא הִיָּה מְרַמַּז הַת"ק אִיסוּר סִלִּים רַק סְתָם ג"כ הִיָּה ר"י חִלוּק אֵפִי בְּזִיתִים וְעֵנְבִים.

וּבְזֶה ג"כ נִיחָא מֵהַדְּהִקְשׁוּ הַתּוֹסֵף בַּד"ה שְׁמִשְׁפָּה מֵהֶן וְכוּ' לְפִירִש"י דְּפִי שְׁמִשְׁפָּה מְאֲלִיָּהֵן א"כ קִשָּׁה דְּמִהָרָה בְּרִיָּיתָא הִי תִּיּוּבְתָא לְרַב וּלְר' יוֹחָנָן וּבַמ"ש לֵק"מ: וּמֵעֵתָהּ הַקִּשָּׁה ר' יְרֵמְיָה דְּלִמָּה לְשְׁמוּאֵל אֵר"י וְכוּ' לֹא־רֵי מוֹדָה הִי' ר"י לֹא־רֵי דְּדוֹנְקָא בְּזִיתִים וְעֵנְבִים בְּלֹא סִלִּים מוֹדָה אֲבָל בְּסִלִּים אֵינוּ מוֹדָה הָרֵי אָף אִם הִי' שְׁמוּאֵל אֹמֵר סְתָם מוֹדָה ר"י בְּזִיתִים וְעֵנְבִים הִינּוּ יוֹדְעִים דְּדוֹנְקָא בְּזִיתִים וְעֵנְבִים בְּלֹא דַאלֵת"ה אֲלֵא אֵפִי בְּסִלִּים מוֹדָה אֲלֵא בְּמֵאֵי פְּלִיגֵי: זִיתִים שְׁמִשְׁפָּה מֵהֶן שְׁמֵן וְעֵנְבִים וְכוּ' הִיָּה הָא דְּאָמֵר שְׁמִשְׁפָּה מֵהֶן וְכוּ' מִן־תֵּיבָר דְּהִינּוּ סִיפָא הִינּוּצָא מֵהֶן אָסוּר וְנִרְאָה דְּכָאֵן רְמִזָּה הַבְּרִיָּיתָא דִּינוּ דְּשְׁמוּאֵל לְקַמֵּן סוֹחֲטָ אָדָם אֲשֶׁפּוּל לְתוּף הַקְּדוּרָה דְּמִשְׁקָה הַבָּא לְאֹכֵל כְּאֹכֵל דְּמֵי.

וְלִכֵּן אָמַרְהָ הַבְּרִיָּיתָא שְׁמִשְׁפָּה מֵהֶן שְׁמֵן שְׁמִשְׁפָּה מֵהֶן יִזוּ דְּהִינּוּ שְׁכַפְשָׁאָר יִזוּ וְשְׁמֵן סְפָקָה, לְאִפּוּקֵי אִם מָסָף מֵהֶן לְקְדוּרָה מִן־תֵּיבָר אֲפִילוּ בְּזִיתִים וְעֵנְבִים וְשִׁנָּה לֵן בְּרִישָׁא דְּבְרִיָּיתָא אִיסוּר וְהִתֵּר אִיסוּר דְּמוֹדָה ר"י בְּזִיתִים וְעֵנְבִים וְהִתֵּר דְּכָל זֶה לְקַעֲרָה אֲבָל לְקְדוּרָה מִן־תֵּיבָר: עוֹד נִלְע"ד מֵהַ דְּאָמֵר מִשְׁפָּה מֵהֶן וְכוּ' גַּם מֵהַ דְּמְסִיִּים שׁוּב הִינּוּצָא מֵהֶן הוּא מִן־תֵּיבָר לְפִירִש"י דְּמִשְׁפָּה מֵהֶן הִינּוּ שְׁכַפְשָׁאָר מֵעֶצְמָן.

גַּם בְּדְבָרֵי הַחֻכְמִים הַחוֹלְקִים עַל ר"י וְאָמְרוּ בֵּין לְאֹכְלִין וּבֵין לְמִשְׁקִין הִינּוּצָא מֵהֶן אָסוּר לְמָה הַנּוֹצֵרָה לֹא־רֵי הִינּוּצָא מֵהֶן הָרֵי גַם ר"י בְּיּוֹצָא מֵהֶן אֵינִי וְהָיָה לְחֻכְמִים לֹא־רֵי בֵּין לְאֹכְלִין וּבֵין לְמִשְׁקִין אָסוּרִין בְּשִׁלְמָא בְּמִשְׁנֵתֵינוּ דְּקִאָמֵר ר"י אִם לְאֹכְלִין וְכוּ' הִינּוּצָא מֵהֶן וְלֹא קִאָמֵר סְתָם אִם לְאֹכְלִין מִן־תֵּיבָר דָּאִם כֵּן הִיָּה אֲמִינָא דְּגַם עַל רַבָּנּוּ דָּאֵין סוֹחֲטִין

פליג אם לאונקליו מותר היינו שמוטר לסחוט ולכתחלה קמ"ל הינצא מהן מותר אבל לסוחטן בינדים אסור אבל פאן בדברי חכמים קשה.

ונראה דמשוה מהן היינו שינצא מעצמן פבר מאתמול והא דפירש רש"י זב מאליהן הרי מאתמול אין חילוק היינו משום דאם משוה בינדים פבר ודאי הם למשקין. והכניסן מתחלה וכו' הינצא מהן בשבת אף שמתערב עם זה שמאתמול אפ"ה אסור ואינו בטל.

ואין מזה קושיא על הסמ"ג. מבואר בשו"ע סימן ש"ף סעיף ב' משום דהיינו לדין דקיי"ל מין במינו בטל אלא שבדבר שיל"מ לא בטל.

בזה חילק בין נתערב אחר שפבר הי' בעולם ובין נתערב תיכף כשפא לעולם אבל ר' יהודה דסבר מין במינו לא בטל אין חילוק. דנה לר"י הוא דין תורה דמין במינו לא בטל.

ונחכמים דפליגי אף דפליגי לחומרא לאסור אף לאונקליו אבל מ"מ בהא שאוסר ר"י אפי' משוה מאתמול וס"ל דלא בטל בהא לא סברי רבנן פנותיא דלדידהו בטל. ולכף קאמרי הינצא מהן אסור והיינו בעודו כמות שהוא לא נתערב ואולי מזה ינצא לו להסמ"ג דין זה.

דהרי לכאורה מבואר להיפוך במרדכי בסוף חולין בהא דיבמה שרקקה דם דאמרי דחליצתה כשירה דאי אפשר בלא צחצוחי רוק ואמאי לא מבטל רוב הדם את מיעוט הרוק ומירץ ר' משולם דדבר המערב מתחילת ברייתו לא בטל, והקשה בני הרב מוהר"ר יעקבא סג"ל.

דדברי הסמ"ג הנ"ל סתרי לדברי רבינו משולם דלדברי הסמ"ג אדרבה מעורב מתחלת ברייתו קיל טפי ואני השבתי לבני דונקא פאן שההיתר הי' בפ"ע בעולם ולכן איהו נשאר בפשיבותו אבל רוק נזוב מעולם לא הנה אחד בלא חבירו ולכף כל אחד לא חשיב לבטל את חבירו.

ואמנם לכאורה מנ"ל להסמ"ג סברה זו. ולפי מ"ש הדבר מוכח מדברי חכמים וכנ"ל [ע"כ מצאתי]: שם למשקין ולסתם הינצא מהם אסור דר"י הנה הא דקאמר למשקין וכו' הוא מותר דהא אם לסתם אסורין ק"ו למשקין, ובשולמא מה דאמר בזיתים וענבים בין לאונקליו ובין למשקין אסור לא קשה שאם לאונקליו אסור ק"ו למשקין.

משום דבסיפא יש לחלק בין לאונקליו ובין למשקין אורחא הוא למימר דברינשא אין חילוק אבל בסיפא גופא קשה למה לו להזכיר למשקין ונהנה ליה רק לחלק בין לאונקליו ובין לסתם.

אמנם לפמ"ש לעיל דבהכניסן סתם אינו אסור אלא כשנסחט מהן מקצת משקה בשבת ולהכי אסור לשותתן היום שפא סחוט הפותר למחר והוברר למפרע דלמשקין קנימא ונמצא שותה אסור למפרע.

אבל אם יצאו כל המשקין אפשר דמותר לר"י ולהכי קאמר בין למשקה ובין לסתם דיש הפרש ביניהם דלמשקין בכל ענין אסור ובסתם אסור ביצאו מקצת משקין: והא דהקשה לקמן מסלי זיתים וענבים שלא לרצון וכו' ודלמא שם מיירי ביצאו כל המשקין.

או שפאָמט לא סחט הנותרין. אָבל פֿאן בַּשְׁבֶּת חמור בַּסְתָּם שְׂמָא יִסְחָוּט לְמַחַר הַנִּשְׁאָר יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּהָרֵי עַל חֶלֶב בְּהֵמָה אָמְרוּ סְלֵי זֵיתִים וְעֵנְבִים יוֹכִיחַ וְהָא וְדָאֵי שֶׁהִבְהֵמָה יִחְלֹב עוֹד אִו עכ"פ בספיקא קיימי שְׂמָא יִחְלֹב וְאִפ"ה שְׂלֵא לְרִצּוֹן אֵינּוּ מְכַשִּׁיר וְעַל זֶה אָמְרוּ סְלֵי זֵיתִים וְכו' מְפָלֵל דְּגַם בְּזֵיתִים וְעֵנְבִים אִף שְׂסוּפוּ לְסַחָוּט הַנִּשְׁאָר אִפ"ה זֶה שְׂיִצְא עֵתָה בַּסְתָּם אֵינּוּ מְכַשִּׁיר: רש"י ד"ה אָסוּרִין גְּזִירָה שְׂמָא יִסְחָוּט לְכַתְּחִלָּה פְּכָר דְּקַדְקָתֵי לְעִיל דְּבַדְבְּרֵי הַת"ק לֹא הִבִּיא רש"י שוֹם רֵאִי לְדַבֵּר שְׂאָסוּר לְסַחָוּט וּבְדַבְּרֵי ר"י פִּירֵשׁ"י שְׂמָא יִסְחָוּט וְהָכִי אָמְרִינוּ בְּבִיצָה דְּטַעֲמָא דְּמִשְׁקִין שְׂזָבוּ וְכו' ע"ש.

וְכַעַת נִלְע"ד מִשׁוּם דַּת"ק אוֹסֵר אֶפְיָלוּ בְּהַכְּנִיסָם לְאֲכִילָה וְאִזּוּ וְדָאֵי לֹא מִיִּחְשָׁב מִשְׁקָה וְהָיִי אוּכְלָא דְאֶפְרַת. וְצָרִיךְ לֹוֹמֵר דְּגִזּוּר מִשׁוּם עוֹמְדִין לְמִשְׁקִין וְאִם הִטְעַם מִשׁוּם מְוֹקָצָה הִיא גּוֹפָה גְּזִירָה וְכו' לְכַף וְדָאֵי הִטְעַם שְׂמָא יִסְחָוּט בְּיָדִים וְהִיכָא דְסַחַט בְּיָדִים בְּוֹדָאֵי אַחְשָׁבִינְהוּ מִשְׁקִין אָבֵל ר"י דְלֹא אָסֵר פִּי אִם בְּעוֹמְדִים לְמִשְׁקִין שְׁפִיר יֵשׁ לֹוֹמֵר הִטְעַם מִשׁוּם נוֹלַד וְהוֹצֵרֵךְ רש"י לְהִבִּיא רֵאִיָּה מְבִיצָה אֲלֵא דְלִפִּי זֶה לְרִש"י בְּעוֹמְדִין לְאֲכִילָה הִינְצָא מִהֵן לֹא חֲשִׁיב מִשְׁקָה וְזֶה סוֹתֵר לְמָה שְׁפִירֵשׁ רש"י (בְּדָף קמ"ד ע"א) בַּד"ה דְּגִלֵי אַדְעֵתָא בְּהַדְּיָא וְאָמֵר לֹא נִיחָא לִי וְהָיִי גִילוּי דְעֵתָא טְפִי מִהַכְּנִיסוֹן לְאֲוֹכֵל וְהִנֵּה מְדַדְחִיק רש"י לְפִרְשׁ דְּהָיִי גִילוּי דְעֵתָא טְפִי מְפָלֵל דַּס"ל לְרִש"י דְּבַהַכְּנִיסוֹ לְאֲוֹכֵלִין הִינְצָא מִהֵן מִיִּחְשָׁב מִשְׁקָה וּמְכַשִּׁיר: וְאָמְנָם זֶה פִּירֵשׁ רש"י בְּזֵיתִים וּבְעֵנְבִים.

אָבֵל בְּשִׂאָר פִּירוֹת וְעוֹמְדִים לְאֲכִילָה וְדָאֵי לֹא מִיִּחְשָׁב מִשְׁקָה וּמִשְׁנֵתִינוּ עכ"פ לְכוּלְהוּ אָמוּרָאֵי אֵיירֵי גַם בְּשִׂאָר פִּירוֹת. אֲלֵא דְלִשְׁמוּאֵל אֵיירֵי רַק בְּתוֹתִים וְרַמּוֹנִים וְלִרְב וְלֵר' יוֹחֲנָן אֵיירֵי גַם בְּזֵיתִים וְעֵנְבִים אָבֵל עכ"פ מֵיירֵי גַם בְּתוֹתִים וְרַמּוֹנִים וְלְכַף וְדָאֵי אֵין הִטְעַם מִשׁוּם מְוֹקָצָה וְנוֹלַד דְּהָאֵי וְדָאֵי אוּכְלָא דְאֶפְרַת הוּא וְצָרִיךְ הִטְעַם מִשׁוּם שְׂמָא יִסְחָוּט: וּבְהָכִי נִיחָא דְבַגְמ' בְּמָה דְאָמֵר שְׁמוּאֵל מוֹדָה ר"י בְּזֵיתִים וְעֵנְבִים פִּירֵשׁ רש"י הִטְעַם דִּיְהִיב דְעֵתֵי לְמִיְהוּי נִיחָא לִיָּה בְּהָכִי וְלֹא סִיָּים דְּגִזּוּרִינוּ שְׂמָא יִסְחָוּט מִשׁוּם דְּבִזֵּיתִים וְעֵנְבִים וְדָאֵי דְבַגְלֵי דְעַת בְּעֵלְמָא מִיִּחְשָׁב מִשְׁקָה וּמִמִּילָא אָסוּר לֵר"י מִשׁוּם נוֹלַד דְּמַעֲיָקְרָא אֲוֹכֵל וְהַשְׁתָּא מִשָּׂא"כ בְּמִשְׁנֵתִינוּ דְּמֵיירֵי ר"י גַם בְּשִׂאָר פִּירוֹת וְכֵהוּ לֹא מִהֵנִי גִילוּי דְעַת בְּעֵלְמָא וְאֶפְיָלוּ אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ דְּנִיחָא לִיָּה בְּחַד גְּבָרָא וְדָאֵי בְּטֵלָה דְעֵתוֹ פְּדָאֲמֵרִינוּ בְּסוּף סוּגִיָּין מִי דְמִי עֲרַבְיָא אַתְרָא הֵכָא בְּטֵלָה דְעֵתוֹ וְא"כ אֵין הִטְעַם מִשׁוּם מְוֹקָצָה וְנוֹלַד אִפִּי הַכְּנִיסוֹן לְמִשְׁקִין רַק הִיכָא דְאַחְשָׁבִינְהוּ בְּיָדִים וְלְכַף פִּירֵשׁ רש"י בְּמִשְׁנֵתִינוּ בְּדַבְּרֵי ר"י הִטְעַם שְׂמָא יִסְחָוּט: עוֹד יֵשׁ לְזַקְדֵּק דְּבַדְבְּרֵי ת"ק פִּירֵשׁ"י שְׂם דַּמִּש"ה אָסוּר שְׂמָא יִסְחָוּט לְכַתְּחִלָּה וּבְדַבְּרֵי ר"י לֹא סִיָּים לְכַתְּחִלָּה.

וְנִרְאָה בְּמָה שְׂכ' לְעִיל דְּהָא דְאָסוּר כְּשֶׁהַכְּנִיסוֹן סְתָם הָא כּוּלְהוּ לְאוּ לְמִשְׁקִין קָאֵי אֲלֵא מִשׁוּם דְּשְׂמָא יִסְחָוּט הַמּוֹתֵר לְמַחַר וְיִוְבָרֵר הַדְּבָר דְּלְמַפְרַע לְמִשְׁקִין עוֹמֵד וְכִינוּן שְׂיַחַד הַכְּנִיסוֹן גַּם אֵלוּ שְׂיִצְאוּ לְמַפְרַע לְמִשְׁקִין עוֹמְדִין.

וְכֵל זֶה בַּסְתָּם אָבֵל אִם הַכְּנִיסוֹן בְּפִירוּשׁ לְאֲכִילָה וְאִף שְׁחֹזֵר בּוּ עֵתָה וְנִמְלֵךְ אַח"כּ וְסַחָוּט לֹא שְׂיָיֵךְ לְמִימֵר הַיּוֹבָרֵר לְמַפְרַע שְׁהָרֵי לְאוּ סְתָם הַכְּנִיסוֹן אֲלֵא בְּפִירוּשׁ לְאֲכִילָה. וְאִף שְׁחֹזֵר בּוּ עֵתָה מ"מ אֵינָם עוֹמְדִים לְמִשְׁקִין אֲלֵא מִחֲזָרָה וְאֵילָךְ וְלְכַף בְּדַבְּרֵי חֲכָמִים שְׂאוּסְרִים בְּפִירוּשׁ לְאֲכִילָה הַיּוֹצֵרֵךְ רש"י לְפִרְשׁ שְׂמָא יִסְחָוּט לְכַתְּחִלָּה אָבֵל ר"י שְׂאוּסֵר בַּסְתָּם א"צ לְפִרְשׁ שְׂמָא יִסְחָוּט לְכַתְּחִלָּה אֲלֵא הַחֲשָׁשׁ הוּא שְׂמָא יִסְחָוּט הַמּוֹתֵר וְהַיּוֹבָרֵר

למפרע שהם משקין: אבל לפמש"ל דבחד גברא בשאר פירי אפילו חישוב בהדיא למשקין לא מהני דבטלה דעתו וצריך דאחשבינהו א"כ גם לר"י אפילו בחישוב למשקין בעינו דאחשבינהו ואם פן הנה ליה לרש"י לפרש גם בדברי ר"י ששא יסחוט לכתחלה ולקמן יבואר מתוך דברינו פונת רש"י בזה בא"ע: ד"ה וחקמים אומרים וכו' והא דנקט רב נחמן לישנא דמסתברא ולא אמר בהדיא דבתותים ורמונים פליגי משום דאיפא למימר פליגי בתותים ורמונים והה"ד בשאר פירות ולהודיעה פחו דר"י נקט שאר פירות וכו' ולכאורה יפלא הא פחו דר"י שמעינו מרישא מדנקט לאיסורא זיתים וענבים דקתני זיתים שמשך וכו' וענבים שמשך וכו' ולא נקט רבנותא תותים ורמונים.

אלא ודאי דבתותים ורמונים מתיר ר' יהודה. וא"כ דשמעינו פחו דר"י מרישא הנה ליה למיתני בסיפא שאר פירות להודיעה פחו דרבנן אלא ודאי דבשאר פירי מודו רבנן: [ואלמלא פירוש רש"י אמינא אנא לתרץ דנקט תותים ורמונים דזה אוסר ר"י בסתם אבל בשאר פירי מתיר אפילו בסתם ולהכי נקט תותים ורמונים.

ולעולם דרבנן פליגי גם בשאר פירות]: ולתרץ דברי רש"י ז"ל נלע"ד עפמש"ל בגמ' דלהכי קאמר זיתים שמשך מהן וכו' דהיינו שפשאר יין ושמן ספקה אבל אם משך מהן לקדירה מותר אפי' בזיתים וענבים.

ולפי זה שנה לן בברייתא איסור דמודה ר' יהודה בזיתים וענבים. והיתר דכל זה לקערה אבל לקדירה מותר.

וא"כ מרישא לא ידעינו דחלוק ר"י בתותים ורמונים דלעולם דגם בתותים ורמונים מודה ר"י והא דנקט זיתים וענבים היינו לרבנותא דהיתרא דאפי' זיתים וענבים אינן אסורים רק לקערה אבל לא לקדירה ולכך הוצרך סיפא דתותים ורמונים להודיעה דמתיר ר"י בתותים ורמונים ולעולם דרבנן פליגי אפי' בשאר פירי כפירוש רש"י: ובזה עלה בדעתתי ליישב קושניית התוס' על רש"י בד"ה שמשך וכו' דפי' משך היינו מאליו אם פן קשה דמהך ברייתא הוי תיובתא דרב ור"י.

דאמרי לעיל חלוק הי' ר"י אף בזיתים וענבים דהכא משמע דבזיתים וענבים מודה אמנם לדברינו ניחא דנוכל לומר דשמואל דקאמר מודה ר"י לחכמים בזיתים וענבים היינו דאפי' לקדירה אסור ומה דתני בברייתא זיתים שמשך וכו' לרבנותא דתותים קאמר דאפילו לקערה מותר וכמ"ש התוס' לשיטתיהו דמשך דשמואל הוא משום סיפא.

אבל באמת בתותים ורמונים גם שיצא לקדירה ולא משך יין בפ"ע מודה ר"י. ועל זה פליגי רב ור' יוחנן ואמרי חלוק הי' ר"י אף בזיתים וענבים היינו לקדירה וא"כ ליפא תיובתא מהך ברייתא לרב ור' יוחנן פלל דהך ברייתא לקערה מיירי: אלא דקשה איך אפשר לחלק לר"י בין לקדירה ובין לקערה והא לקמן (דף קמ"ה ע"א) המחליק בענבים ר' יהודה אומר הןכשר א"כ על פרחין לר' יהודה משקה הבא לאוכל לאו פאנכול דמי ועיין שם בתוס' בד"ה דכ"ע ואין לומר דסבר ר' יוחנן דדוקא בהכניסו למשקין הוא דסבר ר"י משקה הבא לאוכל לאו פאנכול דמי אבל בהכניסו לאוכלין שפיר יש לחלק דהרי כתב הפה"ש"א לקמן בתוס' בד"ה חולב דהא דהקשה מזב שחלב ומטמא מת שפסחט ולא מוקי בקערה משום דסתמא קתני.

א"כ הָכָא נְמִי בְּמַחְלָק עֲנָבִים סְתָמָא קְתַנִּי וּמִיָּרִי בֵּין הַכְּנִיסָן לְאַוּכְלִין וּבֵין לְמַשְׁקִין. וְאַפ"ה סָבַר ר"י הַוָּכָשֶׁר.

וְאַף דְלַר' יוֹחֲנָן עַל פְּרָחֶנָן יֵשׁ חִילּוּק לַר' יְהוּדָה בֵּין הַכְּנִיסָן לְאַוּכְלִין. דְּהָרִי ר' יוֹחֲנָן אָמַר דַּר' יְהוּדָה חוֹלֵק אִפִּי' בְּזִיתִים מ"מ הֵינּוּ בְּיָצְאוֹ מֵעֲצָמָן אֲבָל בְּסוּחַט בְּיָדִים אֵין שׁוּם חִילּוּק: דָּף קמ"ד ע"א גמ' ואבע"א שְׁאֵנִי סְלִי זִיתִים וכו'.

הֵנָּה לְפִירֵשׁ"י שְׁפָתַב בַּד"ה שְׁלֵא לְרַצּוֹן וְכוּ' וְהַה"ד דְּמַצִּי לְמִירְמִי זִיתִים וְעֲנָבִים אֲזִיתִים וְעֲנָבִים דְּקְתַנִּי לְעֵיל דְּמוּדָה בְּהֵן ר"י דְּאַף לְאַוּכְלִין אָסוּר וְכוּ' הָרִי דְּמַדְמָה שְׁפָתַב לְהַכְּשֵׁר וּבְמָה דְּקַמְשָׁנִי לְרַצּוֹן דְּלֵא נִיחָא לֵיהּ נִזְהָר רש"י וְכַתְּבַּ דְּזוּה גְרַע טְפִי מֵהַכְּנִיסָן לְאַוּכְלִין] א"כ קָשָׁה מַה דְּמַשְׁנֵי וְאַב"א שְׁאֵנִי סְלִי זִיתִים וְכוּ' קָשָׁה דְּאַכְתִּי נְרַמִּי סְלִי זִיתִים וְעֲנָבִים אֲסִלִּי זִיתִים וְעֲנָבִים דְּלְעֵיל אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מוּדָה ר"י בְּסִלִּי זִיתִים וְכוּ' הָרִי דְּאַפִּי' בְּסִלִּים וְהַכְּנִיסָן לְאַוּכְלִין אָסוּר ר"י וְכֵאֵן אָמַר דְּבְסִלִּים אִפִּי' סְתָמָא לֹא הַוָּכָשֶׁר.

וְאַמְנָם הָרַז"ה וְהַרְמַב"ן פְּתַבּוּ דְּלִיכָא לְמִירְמִי פְּלַל הַכְּשֵׁר עַל אִיסוּר שְׁפָתַב וְעִיקָר הַקְּשָׁיָא מְדַהֲתִיר ר"י לְאַוּכְלִין וְאַסֵּר לְסִתָּם וְלְמַשְׁקִין מְפָלַל דְּמִסְתָּמָא לְמַשְׁקִין קִינְיָמִי וְלְשִׁיטָתָם נִיחָא דְּמַשְׁנֵי שְׁאֵנִי סְלִי זִיתִים וְכוּ' וְאַף דְּלִפִּי הַגִּירָסָא בְּחֻלְיִין מוּדָה ר"י בְּסִלִּי זִיתִים הֵינּוּ לְעַנְנֵן אִיסוּר שְׁפָתַב, וְגַזַּר בְּזִיתִים וְעֲנָבִים גְּזִירָה אֲטוּ הַכְּנִיסָן לְמַשְׁקִין אוּ דְּבִשְׁפָתַב לֹא אִיכְפַּת בְּלֵא נִיחָא לְכָל מַר כְּדֵאִית לֵיהּ וְעִיקָר הַתִּירוּץ דְּבְסִלִּים אֵין, סְתָמָא לְמַשְׁקִין.

אֲבָל לְשִׁיטַת רש"י קָשָׁה. וְצָרִיף לֹמַר דְּלַרש"י בְּאַמַּת הַגִּירָסָא אֵינָה כְּמוֹ בְּחֻלְיִין רַק כְּמוֹ שְׁהוּא בְּמַכִּילִתִין מוּדָה ר"י בְּזִיתִים וּבְעֲנָבִים וְלֹא גְרַסִּינָן בְּסִלִּי.

דְּבְסִלִּים פְּלִיג לְפִי מַה שְׁפָתַבְתִּי לְעֵיל בְּמַתְנִי' לְהוֹכִיחַ דַּת"ק אָסוּר בְּסִלִּים. וְהָךְ מְשַׁנָּה דְּסִלִּי זִיתִים יוֹכִיחוּ ר' יְהוּדָה הִיא.

[עֵינִי' לְעֵיל בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' ד"ה שְׁמַשְׁוֹ וכו'] ע"ב גמ' סוּחַט אָדָם אֲשָׁפוּל שֶׁל עֲנָבִים לְתוּף הַקְּדוּרָה אֲבָל לֹא לְתוּף הַקְּעֶרָה וּפִירֵשׁ"י דְּמוּכְחָא מִיְלִתָּא דְּלֵאוּ לְמַשְׁקָה בְּעֵי לָהּ וְהֵנָּה כְּמַפְרִיד אֲנֹכֶל מֵאֲנֹכֶל וְהֵנָּה אֲנִי מְסַתְּפֵק בְּמַשְׁקִין שְׁיָצְאוּ מֵעֲצָמָן לְתוּף הַקְּדוּרָה וְהֵנָּה אִם יָצְאוּ תִיכְף לְקְדוּרָה פְּשִׁיטָא שְׁמוּתָרִים דְּהַשְׁתָּא לְכַתְּחֵלָה סוּחַט יָצְאוּ מֵעֲצָמָן מִבְּעַי'.

אֲלֵא מַה שְׁאֵנִי מְסַתְּפֵק הוּא אִם יָצְאוּ לְקְעֶרָה אִם מוּתַר לְתַת מֵהֶם לְקְדוּרָה שְׁהָרִי עִיקָר הַחֲשָׁשׁ שְׁיֵהִי' דְּעָתוֹ וְנִיחָא לֵיהּ וְשָׂמָא יְסוּחַט אֲבָל זֶה שְׁנוּתָנוּ לְקְדוּרָה אִם כֵּן נִיחָא לֵיהּ לְקְדוּרָה וְלִיכָא לְמִיגְזַר שְׂמָא יְסוּחַט.

דְּמַה בְּכַף אִם יְסוּחַט. הָרִי מוּתַר לְסוּחַט לְקְדוּרָה וְהָא וְדֵאִי מִמְשַׁנְתִּינוּ מִשְׁמַע שְׁאַסוּרִין אִפִּי' לְקְדוּרָה דְּכָשָׁם שְׁפָתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת (בְּדָף קמ"ה ע"א) בַּד"ה ר' יוֹחֲנָן דְּשְׁמַעִינוּ מִדְּבַרִּי ר' יוֹחֲנָן דְּאַפִּי' לְקְדוּרָה מְדִלָא הַפְּרִישׁ בֵּין לְקְעֶרָה וּבֵין לְקְדוּרָה עֵינִין שָׁם וְאִם כֵּן מִשְׁנַתִּינוּ דְּסְתָמָא תְּנָן וְאִם יָצְאוּ מֵעֲצָמָן אָסוּרִים סְתָמָא תְּנָן אָסוּרִים מִשְׁמַע שְׁאֵין לָהֶם שׁוּם הִיתַר וְאַפִּילוּ לְקְדוּרָה.

וְאַף שְׁפָתַב מְהַרְשֵׁ"א בְּתוֹס' בַּד"ה חוֹלֵב וְכוּ' דְּמַשְׁנַתִּינוּ דְּתַנּוּ לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין מִשְׁמַעוֹתוֹ לְקְעֶרָה עֵינִין שָׁם, זֶה הוּא תַּחֲלַת הַסְּחִיטָה. אֲבָל אִם כְּבָר יָצְאוּ לְקְעֶרָה שְׁאַסוּרִין אַח"כ מִשְׁמַעוֹת הַמְּשַׁנָּה שְׁאַסוּרִין אִפִּי' לְקְדוּרָה מְדִלָא תְּנָן אָסוּר לְשִׁתּוֹתָן.

ועפ"ז נראה לפרש דברי הרי"ף ונ"ל. אמר רב יהודה א"ש סוחט אדם אשפול וכו' איפא מ"ד הוא מימרא לענין יום טוב אימתר ולא לענין שבת דהא לעיל במתניתין אין סוחטין הפירות להוציא מהן ואם יצאו מאליהן אסורים.

ואוקומנא בזיתים וענבים בין לאוכלין ובין למשקין היוצא מהן אסור. ולפיכך לא מתוקם הך מימרא דשמואל רק ביו"ט וכו' והנה הדברים הללו תמוהין דהא הך דבין לאוכלין דמשנתינו תחילת הכנסתו הי' לאוכלין ובין למשקין ונראה דדיוקא דמתניתין קשה להו וכמו שכתבתי לעיל דמריש דברי ר' יהודה דאמר אפי' לאוכלין היוצא מהן מותר משמע הך סתם אסור ומסייפא משמע דמותר.

וסברו הנה איפא דאמרי דהכי קאמר אם לאוכלין היוצא מהן מותר אפי' יצאו לקערה ואם למשקין היוצא מהן אסור אפי' יצאו לקדירה ולסתם יש חילוק דלסתם קיימו להכי ולהכי ואם כן יצאו לקערה אסורין ולקדירה מותרין.

ובברייתא דתני לסתם ולמשקה אסורין. היינו כל א' לפי ענינו בסתם ביצאו לקערה ולמשקין אפי' יצאו לקדירה וכיון דאמר שמואל מודה ר"י בזיתים ובענבים ומודה לרבנן דלאוכלים ולמשקים שונים.

אם כן אפי' לקדירה אסור אפילו יצאו מעצמן ק"ו שאין סוחטין בידיים ועל כרחי מימרא דשמואל ביו"ט היא: ובזה אפשר לפרש דברי רב חסדא דקאמר מדברי רבינו גלמוד חולב אדם עז וכו' ולכאורה יפלא היינו הך ואיך שייך גלמוד ועוד מה זה דקאמר מדברי רבינו גלמוד ולא אמר סתם ש"מ חולב אדם עז וכו' שהרי על דברי רב יהודה א"ש קאי.

ונראה דהך דעז ודאי ביו"ט איירי וכמ"ש התוספות שם. וכן הרי"ף דבשבת זה ממש תולדה דדש שהרי הבהמה עצמה אסורה.

ולכאורה הי' מקום לומר כיון דבשבת אסור ראוי לגזור יו"ט אטו שבת. אלא דחזינו דשמואל לא גזר יום טוב אטו שבת שהרי גם ההיא דסוחט על כרחי לשמואל בשבת אסור דהרי איהו אמר לעיל מודה ר"י בזיתים ובענבים ונמצא אלו אמרה אדם אחר להך דסוחט הנה אמינא דמתיר גם בשבת וסובר שחלוק ר"י אף בזיתים וכמ"ש רב באמת ופוסק כר"י ואם כן לא הי' מוכח דחולב אדם עז דשם יש לגזור יום טוב אטו שבת.

אבל מדברי רבינו שמואל דאמר להך מילתא ואיהו על כרחי אסור בשבת ומתיר ביו"ט שפיר גלמוד דחולב אדם עז: והנה כעת אני אומר שאין ראיה להך איפא דאמרי מזה. שאפי' אם נרצה לתרץ דיוקא דרישא וסיפא באופן זה מ"מ בסוחט לקדירה בכל גונו מותר וכן ביצאו מעצמן לקדירה אבל ביצאו מעצמן לקערה ואח"כ הוא רוצה ליתן המשקה לקדירה בזה יש חילוק שאם הכניסו למשקין ויצאו מעצמן אסורין שוב אפילו אם ישים אותם מהקערה לקדירה ובסתם אינו אסורין כי אם לשותות אבל אם ישים לקדירה מותר וג"כ לא קשיין דיוקין אהדי וג' חלוקים [יש] הכניסו לאוכלין מותרין ביצאו מעצמן אפילו לשותותן ובהכניסו למשקין ויצאו מעצמן לקערה אסורין שוב לגמרי אפי' לקדירה ובסתם יצאו מעצמן לקערה יש חילוק דלשותותן אסור ולקדירה מותרין: וכל זה נ"ל לפלפולא בעלמא אבל לדינא נלע"ד דלר' יהודה דאית ליה מוקצה ונולד

ממילא הני משקין תיכף פשיטאוי לקערה ונקרא שם משקין עליהו וכבר נאסרו משום נולד שוב נשארו באיסורין אפילו נתנו לקדירה.

דכינן דחל שם משקה עליהו שוב לא בטל. לא מיבעי' אם יש מוקצה לחצי שבת פשיטא שאסורין אלא אפילו אם נימא אין מוקצה לחצי שבת היינו בדבר שהי' ראוי בין השמשות או בדבר שנסתלק המוקצה לגמרי דהיינו שגמר בישוליהו.

אבל אם הני משקין נשארו משקין רק שעירבו באוכל נשארו באיסור מוקצה שפבר חל שם איסור עליהו וזה הנלע"ד פוננת הרמב"ם בפירוש המשנה שכתב ואם הכניסן למשקין אותן המשקין אינן מותרים לפי שאין לו רשות לשותות מאותו המשקה בשבת ודבריו נפלאו.

שמה טעם הוא זה. דלקף אינן מותרין לפי שאסורין ולפי מ"ש ניקחא שרצה באמרו אינן מותרים היינו שאינן מותרים כלל אפי' רצה להשיב אותן בקדירה של אוכלין.

ועל זה אמר הטעם דלקף אינן מותרים לפי שאין לו רשות לשותות מאותן המשקים בשבת. וכבר חל עליהו שם איסור נולד בעודו בקערה לעגנו איסור שתיה ולקף לא פסק שם איסור מהם ואינן מותרים אפילו לקדירה: ובזה אפשר ליישב מה שדקדקתי לעיל בדברי רש"י במתני' בהא דפי' בדברי ת"ק דלהכי אסור ביצאו מעצמן שפא יסחוט לכתחלה ובדברי ר"י לא סייג שפא יסחוט לכתחלה ולפי דברינו ניקחא דבסיפא בדברי ר"י דאיירי גם פשיטאוי מעצמן לקערה ואח"כ לקדירה ואפ"ה אסור.

והאיסור הוא משום משקין שזבו וכמו שפירש"י משום דיש מוקצה לח"ש אסור והיינו לר"י דאית ליה מוקצה ונולד אבל ת"ק דסתם ת"ק דר"י הוא ר"ש ולית ליה מוקצה ואמר גם כן ואם יצאו מעצמן אסורים דמשמע ששוב אסורין לגמרי אפילו ישים אותן עתה בקדירה וכאן לא שייך דיהיב דעתא וניחא ליה לסחוט דהרי לתוך הקדירה יסחוט ויסחוט ולקף פירש רש"י הטעם שפא יפשע לכתחלה לתוך הקערה.

וזה ודאי אסור. וזה פוננת רש"י באמרו לכתחלה: עוד נלע"ד בכוננת האיפא דאמרי דהרי"ף במ"ש לעיל דשמואל דקאמר מודה ר"י לחכמים בזו"ע היינו אפי' לקדירה ותותים ורמוגים אפי' לקערה מותר ורב ור"י פליגי עליה ואמרי דחלוק הי' ר"י אף בזיתים וענבים היינו לקדירה.

והכי הוא פוננתם דהרי שנינו בהך ברייתא דזיתים וענבים בין לאוכלין וכו' אסור וא"כ קשה לרב ולר' יוחנן. וצריך לומר דרב ור' יוחנן מייירי לקדירה וא"כ דלשמואל אפי' לקדירה מודה ר"י ואיך קאמר שמואל סוחט וכו' אלא על פרוק ביו"ט מייירי וע' לעיל מ"ש: צלח עירובין מפתבי תלמידיו והמה בחוברות בין פתבי רבינו זצ"ל: דף ב' ע"א מ"ש גבי סופה דתני פסולה וגבי מבוי תני תקנתא לפי מאי דבעי למימר הש"ס לקמן (דף ג') דסופה דלישיבה עבדי שני מבוי דלהילוף עביד יש לנו לומר בסופה תני פסולה רבותרא לרבנן דאע"ג דלישיבה עביד אפ"ה פסולה בדיעבד ובמבוי תני לרבותרא דר"י דאע"ג דלהילוף עביד אפ"ה לכתחילה ימעט.

אם לא דנאמר דסוגיא דידן אזלי להנה תירוצי דלא מחלקי בין סופה למבוי: שם ואבע"א וכו' מבוי דלא נפיש מיליה וכו'. נראה דהאי ואבע"א לא קאי כלל לאפני שתירץ אליבא דרב דר"י פליג אמתני נמי ברוחבה רק לאידך תירוץא.

דאל"כ אם ר"י הי' פליג ברוחבה קשה אמאי לא פניל במתני גבוה ורחב ברחב סגי ברחב סגי, שצריך למעט. אע"כ דואב"א קאי לאידך תירוץא ויש לדחות ועיין לעיל מ"ש].

ע"ב גמ' ור"י מפתחו של אולם גמר וכו' איתא בת"ח ה"מ למיפך דאי מפתחו של אולם גמר א"כ פתחו של היכל אמאי לא הנה גבוה אלא עשרים ורחב עשר הי' לו לעשותו שנה לאולם. אלא דעדיפא פריך ע"כ: והנה זה לא קשה אלא להך תירוץא דמפתחו של מלכי גמר ר' יהודה וכפי מה שפירשו התוס' ד"ה אלא מעתה דהקושיא היא דהיה לו לעשותו שנה לאולם זהו לרבנן אבל לר"י דסבר דאיכרי פתח הי' לו לעשותו שנה לאולם ובאמת נלע"ד דהשתא סבר דאפי' לר' יהודה לא מיקרי אולם פתח: רש"י ד"ה משפת קלעים ולמטה וכו' והמפרש לשון ראשון טועה וכו' ומשו"ה אהדר לאוקמי פתח החצר בגובה כ' עכ"ל ונראה לקיים הגי' ולאו מטעמי' אלא דהתראו פוננתו קושית מהרש"א ונ"ל וצ"ע להאי פירושא האיך מתפרשין הנה קראי דפ' תרומה ופ' ניקהל דכתיב ולשער החצר מסו' עשרים אמה וכו' עכ"ל ולהכי הוכרח לאוקמי בגובה כ' לפרש האי קרא ולשער החצר מסו' עשרים אמה וכו"ל: תוד"ה מידי הוא טעמא אלא לרב.

ואע"ג דברייטא נמי גמרה מהיכל איכא למימר דפליגא אמתני והוא דחוק ונראה לתרץ דהנה בתוס' לעיל ד"ה ואב"א הקשו וא"ת מאי פריך שאני חצר דה"ל צוה"פ שהכלונסות הוא ע"ג נויים וי"ל וכו' דאליבא דרב קיימינן ורב תני צריך למעט ולהכי נמי פי פריך בסמוך ור"י מפתחו של אולם גמר והא תנן ולא פליג ר"י.

ולא משני שאני אולם דהוי צוה"פ משום דאליבא דרב קיימינן ע"כ וקשה א"כ לפ"ז פבר ידע המקשן מרב דאמר צריך למעט. וא"כ מאי מקשה אח"כ אלא מעתה לא תהני ליה צורת הפתח.

פינן דכבר ידע מהתירוצ ונראה דלכאורה קשה. פינן דעיקר קושית הש"ס דאלא מעתה לא תהני ליה צורת הפתח דאי הנה קרוי פתח ע"י צוה"פ הנה לעשותו שנה לאולם כמ"ש תוס' ד"ה אלא מעתה ואם פן אמאי מקשה לרבנן ולא לר"י דפתחו של אולם קרוי פתח אף בלא צוה"פ דהא סגי בלחי אף שרחב כ' וגובה מ' וא"כ הי' לעשות היכל שנה לאולם וע"ז לא הנה משני הש"ס מידי דאע"ג דלרב לא מהני צוה"פ יותר מי' מ"מ מיקרי פתח בלא צוה"פ לר"י.

אף דהא י"ל פינן דלא אנשחון בפירוש לר"י דמהני צוה"פ יש לומר פינן דההיכל לא הי' רחבו אלא עשר וא"כ אם היו עושין אותו שנה לאולם לא הי' נשאר גופי מכאן ומכאן ובלא גופי בודאי אין שם פתח עליו כמ"ש תוס' ד"ה ליבעי דלתות וכו' ולכך מקשה דוקא לרבנן דמצינו דמהני צורת הפתח וא"כ אי מהני צוה"פ הי' לעשותו שנה לאולם אבל לר"י דלא מצינו דמהני צוה"פ לק"מ ואין להקשות לר"י עכ"פ הי' להם לעשותו בגובה שנה לאולם ז"א דנה לא הי' פלל פוננת המקשה דאם אינם יכולים להשוותו בגובה

וברוחב ל"ק כָּלֵל שִׁישׁוּוּ אוֹתָם פְּאָחַד אֶף קִשָּׁה מֵאֵי מִקְשָׁה הַש"ס אַח"כ אֶלָּא מַעֲתָה לָּא תִּהְיֶה לִּיהָ אֲמִלְתָּרָא שְׁכַוְנַת הַש"ס ג"כ דְּאֵי מְהֵנִי אֲמִלְתָּרָא הִי לְהֵם לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁנָה לְאוּלָּם כַּמ"ש הַמְהַרְש"א.

אֲמֵאֵי לָּא מִקְשָׁה נְמִי לַר"י וְאֵין לֹמַר פִּינּוֹן דַּלְר"י אֵינָם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁנָה לְאוּלָּם בְּרוּחַב פִּינּוֹן דְּלִית לִיהָ גְּפוּפִי וְצוּה"פ לָּא מְהֵנִי וְתוֹ לָּא קִשָּׁה אֲגֻבָּה קִשָּׁה לַפ"ז לְרַבְּנָן נְמִי לָּא מִקְשָׁה מִיַּדִּי דְּהָא לְקַמָּן (דָּף י"א ע"א) בְּעֵי הַש"ס אֵיפְכָּא מֵאֵי וּמְסִיק דְּצוּה"פ מְהֵנִי לְגֻבָּה וּלְרוּחַב וְאֲמִלְתָּרָא מְהֵנִי רַק לְגֻבָּה וְלָא לְרוּחַב וְאֵם כּוֹן פִּינּוֹן דְּכַבֵּר מְשַׁנֵּי הַש"ס דְּלַרְב צוּה"פ לָּא מְהֵנִי.

אֲמִלְתָּרָא לָּא מְהֵנִי לְרוּחַב וְא"כ ע"כ דְּאֵין קוֹשְׁתָּה הַש"ס דְּהִי לְהֵם לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁנָה לְגֻבָּה וּלְרוּחַב רַק אֲגֻבָּה לְחוּד הוּא דְּפָרִיף א"כ הִדְרָא קוֹשְׁתֵינּוּ לְדוּכְתָּא אֲמֵאֵי לָּא מִקְשָׁה בֵּין קוֹשְׁתָּא רֵאשׁוּנָה דְּאֶלָּא מַעֲתָה לָּא תִּהְיֶה לִּיהָ צוּה"פ וְקוֹשְׁתָּא הַשְּׁנִי דָּאֵם כּוֹן לָּא תִּהְיֶה לִּיהָ אֲמִלְתָּרָא לַר"י וּלְדִידְקָה לָּא הִי מְשַׁנֵּי מִיַּדִּי דַּלְר"י אֶף דְּצוּה"פ וְאֲמִלְתָּרָא לָּא מְהֵנִי מ"מ הִי לְהֵם לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁנָה לְאוּלָּם.

דְּלְדִידְקָה מִיַּקְרִי פְּתַח עַד מ' לְגֻבָּה וְכ' לְרוּחַב בְּלַחֵי לְחוּד אֶף בְּלָא צוּה"פ וּבְלָא אֲמִלְתָּרָא. וַיֵּשׁ לְתַרְזֵן דְּלַעוּלָם עֵיקַר קוֹשְׁתָּה הַש"ס הוּא שְׁהִי לְהֵם לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁנָה בְּגֻבָּה וּבְרוּחַב אֶבְל בְּגֻבָּה לְחוּד וְאֲרוּחַב לְחוּד לָּא מִקְשָׁה כָּלֵל.

וְא"כ קוֹשְׁתָּה הַש"ס דְּאֶלָּא מַעֲתָה לָּא תִּהְיֶה לִּיהָ צוּה"פ הוּא כְּפִשׁוּטוֹ דְּצוּה"פ מְהֵנִי לְגֻבָּה וּלְרוּחַב וְע"ז מְשַׁנֵּי הַש"ס מִיַּדִּי הוּא טַעֲמָא אֶלָּא לְרַב הָא תְּנִי צָרִיף לְמַעַט פִּירוּשׁ לָּא שְׂרַב אָמַר כּוֹן אֲמַשְׁנַתֵּינוּ אֶלָּא אֲבַרְיִתָּא לְקַמָּן (דָּף י"א ע"א) דְּתַנֵּי מְבוּי שְׁהִי גְּבוּהָ מַכ' אֲמָה צָרִיף לְמַעַט פִּירוּשׁ בְּגָבְהוֹ לָּא מְהֵנִי צוּה"פ אֶבְל בְּרוּחַב מוֹדָה רַב דְּמְהֵנִי צוּה"פ.

וּמְשַׁנֵּי הַש"ס פִּינּוֹן דְּבְּגֻבָּה אֵינּוּ יְכוּלִים לְהַשְׁוֹת שְׁנָה לְאוּלָּם בְּתַכְלִית הַשְּׁוִיּוּי. וּמִקְשָׁה אַח"כ אֶלָּא מַעֲתָה לָּא תִּהְיֶה לִּיהָ אֲמִלְתָּרָא פִּירוּשׁ בְּרוּחַב הִי לֹו לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁנָה ע"י צוּה"פ דְּבְּרוּחַב מוֹדָה רַב דְּמְהֵנִי וְאֲגֻבָּה הִי לַעֲשׂוֹת אֲמִלְתָּרָא.

אֶבְל לַר"י דְּלָא מְצִינּוּ דְּמְהֵנִי צוּה"פ לָּא קִשָּׁה כָּלֵל לָּא קוֹשְׁתָּא רֵאשׁוּנָה וְלָא קוֹשְׁתָּא שְׁנִיָּה. פִּינּוֹן דְּבְּרוּחַב לָּא יְכוּלִים לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁנָה לְאוּלָּם דְּלִית לִיהָ גְּפוּפִי וְצוּה"פ לָּא מְצִינּוּ דְּמְהֵנִי לְדִידְקָה: אֶבְל לַפ"ז קִשָּׁה עָלֵינוּ קוֹשְׁתָּה תוּס' בַּד"ה וְאֲבַע"א אֲמֵאֵי לָּא מְשַׁנֵּי שְׁאֵנִי חֲצָר דַּה"ל צוּרַת הַפְּתַח.

וְאֵין לְתַרְזֵן דְּאֶלִּיבָא דְּרַב קִיָּמִינּוּ וְכַמוֹ שְׁתִּירְצוּ הֵם. דְּהָא לְפִי שִׁיטְתֵינוּ מוֹדָה רַב דְּמְהֵנִי צוּה"פ בְּרוּחַב וִי"ל דַּלְר"י דְּגַמַּר מִפְּתַחוֹ שְׁל אוּלָּם אֶלִּיבָא דְּרַב ע"כ בַּל"ז מוּכַח דְּלָא מְהֵנִי צוּה"פ אֶפְיָ בְּרוּחַב.

דְּהָא קִשָּׁה אַר"י דְּעַד מ' קְרוּי פְּתַח כְּאוּלָּם. דְּלֵמָּא שְׁאֵנִי אוּלָּם דַּה"ל צוּה"פ.

וִי"ל דַּר"י הוֹכִיחַ ע"כ דְּצוּה"פ לָּא מַעְלָה לַעֲשׂוֹתוֹ פְּתַח. דְּאֵי הַטַּעַם בְּפְתַחוֹ שְׁל אוּלָּם דַּה"ל צוּה"פ הִי לֹו לַעֲשׂוֹת הֵיכַל שְׁנָה לְאוּלָּם ע"י צוּה"פ אַע"כ אֶף בְּלָא צוּה"פ הִי קְרוּי פְּתַח.

והא דלא הִשְׁווּ הֵיכָל וְאוּלָם מִשׁוּם דְּלִית לֵיהּ גִּיפּוּפֵי וְצוּה"פ לֹא מְהַנִּי וְאַגְנוּבָה לְחוּד לֹא מְקַשָּׁה כְּלָל כְּמַש"ל וְא"כ מִתּוֹרָץ מַה שְּׁהַקְשִׁינוּ לְעֵיל הָא פְּבָר יַדַּע דְּלִרְב לֹא מְהַנִּי צוּה"פ דִּי"ל דְּהַש"ס יַדַּע זֶה לִר"י אֲלִיבָא דְרַב דְּלִדְיָה מְוֹכְרָחִין אָנוּ לֹמַר דְּלֹא מְהַנִּי.

מִשָּׂא"כ לְרַבְּנָן. וְהַש"ס מְקַשָּׁה אֲלִיבָא דְרַבְּנָן וּמִתּוֹרָץ נְמִי קוֹשְׁיַת תּוֹס' דְּדוֹקָא לְרַב מְקַשָּׁה וְלֹא לְתַנָּא דְּבַרְיֵיתָא דְרַב מוֹכִיחַ אֲלִיבָא דִר"י דְסָבַר הָאִי סְבָרָא דְהִי לְהֵם לְעֲשׂוֹת הֵיכָל שְׁנָה לְאוּלָם.

דֹּא"כ לֹא גָמַר כְּלָל מֵאוּלָם. דְּדִלְמָא שְׂאֵנִי אוּלָם דְה"ל צוּה"פ וְכִמּוּ שְׂבָאֲרָנוּ.

וְא"כ גַּם לְרַבְּנָן קִשָּׁה דְהִי לְהֵם לְעֲשׂוֹת הֵיכָל שְׁנָה לְאוּלָם. אָבָל לְתַנָּא דְּבַרְיֵיתָא דִר"י מִפְתָּחוּ דְמַלְכִים גָּמַר אַף דְרַבְּנָן מִפְתָּחוּ שְׁל הֵיכָל גָּמַר לֹא מְקַשָּׁה הַש"ס מִיָּדִי, דְאִיבָא לְמִימַר דְאִין זֶה סְבָרָא כְּלָל שְׂיִשְׁווּ הֵיכָל לְאוּלָם.

אָבָל אֲלִיבָא דְרַב דְאָמַר ר"י מִפְתָּחוּ שְׁל אוּלָם גָּמַר מוֹכַח שְׁפִיר הָאִי שְׂסָבָרָא הוּא שְׂיִשְׁווּ הֵיכָל לְאוּלָם: דָּף ג' ע"א תוֹס' ד"ה אִי קְלִשְׁתָּ וְכו' אָבָל לְרַבִּינָא קִשָּׁה דְמִשְׁמַע דְמִשְׁמַע דְמִשְׁמַע סוֹפָה דְאוּרְיֵיתָא פְּסוּלָה מִשׁוּם אִי קְלִשְׁתָּ ע"כ וְלוּלִי דְבַרְיֵיתָא תוֹס' הִי' נ"ל לֹמַר דְה"ק רַבִּינָא וּפְלִיג עַל רַבָּא מְפָרְזִיקָא דְגַבִּי יַחֲדִיד נְמִי מְדַכָּר אֲלֹא סוֹפָה דְאוּרְיֵיתָא אַחְמוּר בְּהוּ רַבְּנָן וְחֻשְׁשׁוּ יוֹתֵר דְלָמָּא לֹא אֲדַכָּר לְהַכִּי פְּסוּלָה אֲפִילוּ אִם הִי' צִיְלָתָה מְרֻבָּה מְחַמְתָּה מִשָּׂא"כ גַּבִּי הוֹצִין אִיבָא לְמִימַר דִּיּוֹרְדִין הֲרַבָּה לְמַטָּה דְלִיבָא לְמִיגְזֹר מִיָּדִי כְּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת: ע"ב רַש"י ד"ה וְאִבַּע"א ר"נ וְכו' אֲלֹא בְּשָׂאֵר אַמּוֹת קָאֵמַר.

הָא דְלֹא פִירֵשׁ רַש"י הֵכָא כְּדִמְפָרֵשׁ לְעֵיל רֻב אַמּוֹת קָאֵמַר לְסַבְרַת הַמְהַרְשָׁ"א דְמְפָרֵשׁ רֻב אַמּוֹת הֵינּוּ דְמִיָּלִי דְחוּמְרָא רֻב אַמּוֹת הֵן מְבוּי כ' אַמּוֹת לְגוּבְהָה וּלְפִירְצָה ע"ש וְלִזְהָ לֹא נוֹכַח לְפָרֵשׁ גַּבִּי סוֹפָה רֻב אַמּוֹת פְּמְבוּי דְהָא דוֹפֵן עֲקוּמָה הוּא רַק ד' אַמּוֹת לְכַף דְקָדָק רַש"י בְּלִשׁוֹנוֹ וְכַתְּבֵם אֲלֹא כְּשָׂאֵר אַמּוֹת: דָּף ד' ע"ב גַּמ' לְאַבְיִי נְדָאִי תַנָּאִי הִיא בְּתו"ח הַקְשָׁה בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א אֲמַאי לֹא קָאֵמַר נְמִי לְאַבְיִי דְרַשָׁב"ג אֲתִי לְאַפְרוּשִׁי מִקְלָתָא דְת"ק דְכָל אַמּוֹת שְׂאֲמָרוּ חֲכָמִים דְנָקֻט ת"ק הֵינּוּ כָּל אַמּוֹת שְׂאֲמָרוּ חֲכָמִים בְּכִלְאִים עַכ"ל וְאַפְשָׁר לֹמַר דֹּא"כ הִי' לוֹ לְרַשָׁב"ג לְהִנְקוּט בְּדַבְרֵיו רַק מַה שְׂיִתְפָּרֵשׁ דְבַרִּית"ק וְהוּא כָּל אַמּוֹת שְׂאֲמָרוּ חֲכָמִים בְּכִלְאִים בְּתַ שְׂשָׁה.

וְאַמַּי נָקֻט וּבְלָבַד שְׂלֵא יְהוּ מְצוּמְצָמוֹת אִם לֹא לְהַרְאוֹת דְפְלִיג אַת"ק: ע"ב לִימָא בְּהָא קְמִיפְלִיגִי וְכו'. לֹא דַכ"ע סְבָרִי אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וְכו'.

מִתּוּד הַסּוֹנְגֵיא מְשַׁמַּע דְהָא דְסָגִי לְרַב יוֹסֵף בְּטַפַּח הֵינּוּ הֵיכָא דְמִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ אָבָל אִי הָוּה אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ תַּחַת הַקּוּרָה לֹא פְלִיג רַב יוֹסֵף. מְדָלָא קְמִשְׁנֵי דַכ"ע קְסָבְרִי אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וּפְלִיגִי אִי קוּרָה מִשׁוּם הֵיכָר אִי מִשׁוּם מְחִיצָה וְחוּד הַפְּנִימִי יוֹרֵד וְסוֹתֵם דְאִי אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ תַּחַת הַקּוּרָה גַּם רַב יוֹסֵף מוֹדָה דְבַעֲי ד' שְׂיִהִיָּה מְקוּם נִיכָר וְחֻשׁוּב.

וְאִין לֹמַר דְמִשׁוּם דְרוּצָה לְתַרְץ אֲלִיבָא דְהִילְכְתָא דְמִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ קְמִשְׁנֵי הַכִּי. דְהָא לְעֵיל הִיָּה סְבוּר לֹמַר דַכ"ע מִשׁוּם מְחִיצָה וְכִמּוּ שְׁפִירֵשׁ"י וְהָא אָנּוּ קִי"ל לְקַמּוֹ דְקוּרָה מִשׁוּם הֵיכָר.

אע"כ דבמקום שאסור להשתמש כ"ע מודו דבעי ארבעה ומכאן קשה לי על הרמב"ם בפ"ו מה' שבת שסתם ופסק כר"י דסגי בטפח. ולא חילק בין פתוח לכרמלית דאסור לטלטל תחת הקורה ובין פתוח לר"ה.

דקא באותו פרק שם ה' י"א פתב דמותר לטלטל תחת הקורה או בין הלחיים בסמוך לר"ה. אבל בפתוח לכרמלית אסור לטלטל תחת הקורה ונהנה ליה לחלק נמי קא דבפתוח לכרמלית צריך למעט ארבעה טפחים: ונהנה בקא דפסק הרמב"ם דבפתוח לכרמלית אסור לטלטל תחת הקורה ולר"ה מותר כ' הרמב"ם דשיבוש הוא זה.

פי תחת הקורה לעולם מותר אבל בין הלחיים פליג רבא דאי פתוח לר"ה מותר [פונתו דקא (בדף ט' ע"א) קאמר רבא בין לחיין נמי מותר ואותיביה אביי וכו' ורבא התם דפתוח לכרמלית אבל לר"ה שריא.

וא"כ מצינו רק חילוק לרבא בין לחיין. אבל גבי קורה אין חילוק בין ר"ה לכרמלית: ונלענ"ד במה שנדקדק בריש הסוגיא דקאמר לימא בקא קמיפלגי וכו'.

ומ"ד ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה. וקשה הו אביי אית ליה לקמן (דף ט') דמסתברא מילתא דר' יוחנן בתחת הקורה ומותר להשתמש ע"ש.

והא"י אפטר דפליגא בזה ולתרץ זאת ע"כ צ"ל החילוק דכ' הרמב"ם דדוקא בפתוח לר"ה מותר להשתמש אבל לכרמלית אסור ולקמן בסמוך לר"ה איירי ומותר להמקשן סבר לאוקמי פלוגתייהו בסמוך לפכרמלית ואביי נמי מודה דאסור ומתרץ לא דכ"ע קסברי מותר להשתמש אפי' בפתוח לכרמלית.

ולפיא חילוק בין פתוח לכרמלית או לר"ה. ופלוגתייהו בכל גונו.

ופליגי אי משום הדיכר או משום מחיצה. ומעתה מתורץ דברי הרמב"ם דמחלק בין פתוח לר"ה או לכרמלית דמדברי המקשן מוכח פן וכנ"ל, ומעתה יש לנו לסמוך במאי דמחלק רבא לקמן גבי לחי בין פתוח לרשות הרבים ובין פתוח לכרמלית דה"ה גבי קורה.

דקא חזינו דהאי מקשה סבר לחלק. והמתרץ דלא נחית לזה היינו לאביי דלית חילוק גבי לחי.

וה"ה גבי קורה. אבל לרבא דחזינו הו חילוק גבי לחי.

סמכינן אסברת המקשן נמי אקורה. וכמו שמחלק הרמב"ם ג"כ בקורה: בזה מיושב נמי דברי הרמב"ם במה שלא מחלק בין סמוך לר"ה או לכרמלית דצריך למעט בטפח או בארבעה.

מדלא קאמר דכ"ע אסור להשתמש דאפטר לומר דאפי' במקום דאסור לטלטל תחת הקורה והוא פשטמוך לכרמלית כשצריך לעשותו מחוץ לקורה ואפ"ה סגי בטפח. ולא קשה קושיתנו לעיל אמאי לא משני דכ"ע אסור להשתמש די"ל דקא באמת בסמוך לר"ה מצינו דמתיר אביי לקמן להשתמש תחת הקורה כמש"ל.

ועדיף לומר דכ"ע סברי מותר. פי היכי דאיירי בכל גונו בין פתוח לר"ה או לכרמלית.

ואי הנה אמר דכ"ע סברי אסור הנה איגרי רק בפתוח לכרמלית. ועדיף לומר לשון פולגת דאיגרי מכל גונוי ולעולם אפי' בסמוך לפרמלית סגי בטפח ולא צריף הרמב"ם לחלק בין ר"ה לכרמלית כמ"ש ובמ"ש מיןושב קונשית הב"ח על הרא"ש פאן וז"ל בסימן שס"ג כ' הרי"ף דממעטו בקורה רחבה טפח ודיו משמע שפסק כר"י דבמיעטו ברוחב טפח סגי אלא דקשה לאיזה צורך דקדק הרא"ש ממקום אחר דהרי"ף פוסק הקא כר"י הלא מפורש בדבריו דסגי בטפח עיי"ש: אמנם במ"ש ניקא.

די"ל דמאי דכתב הרי"ף דסגי בטפח היינו בפתוח לר"ה. ובה אפי' אבני מודה דסגי בטפח.

לאוקימתא דהמקשן. אבל בפתוח לכרמלית דפליגי ביה אבני ור"י אפשר לן לומר הלכה קאבני ולכך צריף הרא"ש להביא ראי' ממקום אחר דהלכה כר"י לגבי אבני דאין הלכה פתלימית במקום הרב והרי"ף דפוסק סתם ואפי' בפתוח לכרמלית סגי בטפח וכר"י לשאר האוקימתות: ובה הוכחתי בדברי הכ"מ בפ"ז ה' י"א וז"ל כ' הרב המגיד שפדברי רבינו נראה מן ההלכות.

ואני אומר שדקדוק דברי הרי"ף נראה שאסור אלא כמ"ש הרא"ש וכו'. והוא פשיטת הראב"ד ע"ש.

ואמנם במ"ש ע"כ מוכח מסוגין דשיטת הרי"ף פהראב"ד דלימא לחלק דהא המקשן והיינו אוקימתא ראשונה דרצה לומר דפלוגתיהו אי מותר להשתמש פחת הקורה או אסור. וא"כ קשה האף מצי לומר דאבני סבר אסור להשתמש והא לקמן סבר דמותר וצריף לחלק להמקשן בין פתוח לר"ה או לכרמלית וכמ"ל וע"ז משני הש"ס לא דכ"ע סברי מותר להשתמש.

וע"כ דקאי אפי' בפתוח לכרמלית. דבפתוח לר"ה המקשן נמי מודה דכ"ע סברי מותר אע"כ דתירוצו אפי' בפתוח לכרמלית.

והיינו פרבא לקמן דמחלק רק גבי לחי אבל בקורה לית חילוק וכהראב"ד. וכינון דהרי"ף פוסק בהנה כר"י כמ"ש הרא"ש.

ולהתירצן אפי' בפתוח לכרמלית שרי וכהראב"ד: דף ה ע"א גמ' ואב"א דכ"ע הדין של מטה פהדין של מעלה והא בגזירה שפא פחת קמיפלגי ויש לדקדק הא לאבני דסבר דצריף ד' הוי ההדין של מעלה יותר משל מעלה דמשום שפא פחת הוא דקבעי ד' ולמה לו לומר דהדין של מעלה וכו' ואפשר לומר דנ"מ דכשנפחת מעט מאותן ארבעה אם אמרינן מגוף הדין צריף ארבעה צריף לתמן משא"כ אי אמרי' מן הדין א"צ רק טפח להדין של מעלה פלמעלה אלא דמשום גזירה שפא פחת בעי ארבע א"צ לתמן רק אם נפחת יותר מטפח אז עכ"פ בעינן פהדין של מעלה: אמר אבני מנא אמינא לה דאמר רמי ב"ח אר"ה לחי הבולט מדופןו של מבוי וכו' ופירש"י לתוך רוחב המבוי ולא נעשה לשם לחי.

אלא הוציא בנינו בפאת ביתו פדרף שעושין משום חזיון ויש לדקדק אמאי מפרש רש"י הקא הך מימרא דר"ה. ה"ל לפרש לקמן אגופא דמילתא דר"ה.

דְּהָא מִיִּתֵי רַק לְהַקְשׁוֹת אַר"י וְנִרְאָה דְרִש"י פָּתַב זֶה לִינְשֵׁב קוֹשְׁיַת תּוֹס' ד"ה לְחֵי הַבּוֹלֵט וְכוּ' וְאַבְיֵי הָוָה מְצִי לְאַתּוּיֵי נְמִי מְהֵתָם וּבְרֵא"ש מְבֹנְאָר יוֹתֵר דְּטָפִי ס"ל לְאַבְיֵי לְאַתּוּיֵי מְהֵיָא דְלִקְמָן מְשׁוּם דַּר"י גּוֹפָא אָמַר כּו עֵי"ש וְעֵינֵן בְּרִי"ף דְּפִסְק פְּאַבְיֵי וְאַע"ג דַּר"י רַבִּי הוּא מְשׁוּם דְּסוֹגְיֵן פְּאַבְיֵי דְמִשְׁפָּה מְבוּי ד' אַמּוֹת.

אַמְנָם אִי הִלְכָה פְּאַבְיֵי גְבִי לְחֵי הָעוֹמֵד מְאַלְיוּ פְּשִׁיטַת רִש"י בְּלֵא זֶה נְמִי ע"כ דְּהִלְכְתָא פְּאַבְיֵי. רַק לְשִׁיטַת ר"ת דְּאִין הִלְכָה פְּאַבְיֵי גְבִי לְחֵי הָעוֹמֵד מְאַלְיוּ צְרִיכִין אָנוּ לְטַעֲמָא דְרִי"ף וְעֵינֵן בְּרֵש"א שְׁהַקְשָׁה אַתְּרוּץ ר"י דְּפִתַח לִיה בַּק"ז.

וְנ"ל וְאַע"ג דְּלֵא הָוִי הַשְׁתָּא רִחֵב הַמְּבוּי ד' כ"א בְּתַחֲלַת הַמְּבוּי וְכוּ' אִין לְחוּשׁ עֵי"ש וְלְכַאוּרָה קִשְׁהָ. אִי לְחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה בְּאַמַּת אַמְאִי אִין לְחוּשׁ, הָא אִין מְחִיצָה בְּפָחוֹת מִד' וְכַמ"ש רִש"י לְעֵיל ד"ה מ"ד וְכוּ' וְקִי"ל בְּכָל דְּנִקְתָא דְּמְחִיצָה שְׁאַיְנָה רְאוּיָה לְדִירָה לְאוּ מְחִיצָה הִיא דְּאִין רַה"י לְפָחוֹת מִד' טְפָחִים וְצ"ל דַּר"י סְבַר לְחֵי מְשׁוּם הִיפִירָא וְשְׁפִיר אִין לְחוּשׁ.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת אַפ"ה לִיבְעֵי ד"ט פְּדִי שְׁיָהָא דְּפָנוֹת הַמְּבוּי מְחִיצוֹת גְּמוּרוֹת דְּאִין מְחִיצָה לְפָחוֹת מִד' וִי"ל דְּשָׂאָר דְּנִפְנֵי הַמְּבוּי אִפִּי' לֵא הָוִי בְּתוֹף הַמְּבוּי שְׁיַעוּר הַכָּשֵׁר אַפ"ה הָוִי מְחִיצוֹת גְּמוּרוֹת מְמָבוּי וְלְחוּץ לְצַד הַשְּׁנִי שֶׁל הַפּוֹתֵל דְּהָוִי מְחִיצוֹת לַד"ט.

אַבְל בְּתוֹף הַמְּבוּי מְשׁוּם לְחֵי לֵא בְּעֵי ד"ט דְּהוּא רַק מְשׁוּם הִיכָר. רַק אַבְיֵי ע"כ סְבַר לְחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה.

דְּהָא לְשִׁיטַתוֹ דְּלְחֵי הָעוֹמֵד מְאַלְיוּ פֶּשֶׁר וְא"כ אִי לְחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה, הַסְּבָרָא נוֹתְנַת דִּיהָא פֶּשֶׁר. דְּמָה לִי אִם עֲשֵׂה לְשֵׁם לְחֵי אוֹ לֵא.

סוֹף פֶּל סוֹף הָוִי מְחִיצָה וְאִי לְחֵי מְשׁוּם הִיפִירָא ע"כ דְּלְחֵי הָעוֹמֵד מְאַלְיוּ פְּסוּל דְּאִז אִם לֵא עֲשֵׂה לְשֵׁם לְחֵי לֵא הָוִי הִיפִירָא לַב"א דְּדִרְכוּ בְּכַף שְׁעוֹשִׁין מְשׁוּם חִיזוּק וְאִין לוֹמַר לַפ"ז אַמְאִי לֵא הַקְשָׁה אַבְיֵי לַר"י בְּלֵא זֶה לְדִידָף דְּאַמְרַת שְׁיַעוּר מְבוּי ד"ט וְא"כ ע"כ דְּרוֹחַב פָּחוֹת מִד' מְעַט פְּדִי שְׁיָהָה אָרְפוּ יוֹתֵר עַל רְחִבּוֹ.

וְכַמוֹ שְׁפִירש"י. וְא"כ אַמְאִי מְנֻקְשָׁר הַמְּבוּי בְּלְחֵי הָא אִין מְחִיצָה לְפָחוֹת מִד' טְפָחִים וִי"ל דְּשְׁפִיר יָדַע אַבְיֵי דַר"י יְדָחָה אוֹתוֹ דְּהוּא סְבַר לְחֵי מְשׁוּם הִיפִירָא מְשׁו"ה אִקְשִׁי לִיה בְּרֵאשׁוֹ מְבָרִינְיָתָא דְּאִין מְבוּי נִימְרַב בְּלְחֵי וְקוּרָה עַד שְׁיָהָה בְּתִים וְכוּ' וְלַפ"ז אִי אֶפְשָׁר כָּלֵל פִּתַח בּוֹ דְּאִיָּה מְקוּם הַפְּצִימִין וְתִי' ר"י דְּפִתַח לִיה בְּקֶרֶן זְנוּיַת אַבְל לְשִׁיטַת אַבְיֵי לֵא תִּירֵץ כָּלֵל דְּסְבַר לְחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה וְאִין מְחִיצָה לְפָחוֹת מְאַרְבָּעָה וְלַפ"ז י"ל דְּמְאִי דְּרַמִּי אַבְיֵי אַח"כ מְהָרַב"ח לֵא עֵיקַר קוֹשְׁיָתוֹ דְּשְׁמַעַת מִינְיָה דְּהַכָּשֵׁר מְבוּי ד"א.

דְּהָוָה אִסִּיק אַדְעֵתְיָה תִּירוּץ ר"י דְּלֵאפּוֹקִי מִתּוֹרַת לְחֵי עַד דְּהָוִי ד"א לְמִינְהוּי מְבוּי ד"ט סָגִי. אֲלֵא פְּנִינַת אַבְיֵי לְהוֹכִיחַ דְּלְחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה וְלְהַחֲזִיק קוֹשְׁיָא רֵאשׁוֹנָה דְּהָא וְדָאִי דְּרַבָּה אִיבְרִי בְּלֵא נַעֲשֵׂה לְשֵׁם לְחֵי.

דְּבַנְעֵשָׂה לְשֵׁם לְחֵי לֵא גְרַע בְּרִיבּוּי בְּסִתִּימְתוֹ כַּדְּפִירש"י, וְאַפ"ה פָּחוֹת מִד' נִיגְדוֹן מְשׁוּם לְחֵי וְסוֹבֵר דְּלְחֵי הָעוֹמֵד מְאַלְיוּ פֶּשֶׁר. וְע"כ דְּלְחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה וְכַמְש"ל.

וא"כ קשה קושיא ראשונה אר"י מהך פריימא דאין מבוני גיטור בלחי וקורה וכו' ואי בד' היכי משפחת לה. וא"ל כתי' ר"י דפתח ליה בק"ז.

דהשתא דע"כ לחי משום מחיצה הדרא קושית מהרש"א לדוכתא. דלא הוי האנרף והרוחב ד"ט.

ואין מחיצה לפחות מד'. דסברת ר"י הי' אי לחי משום היפירא.

אבל השת' מוכח דלחי משו' מחיצ' וא"כ ע"כ דהכש' מבוני ד"א פאבני: והשתא מיושב קושית תוס' והרא"ש. דאבני הוי מצוי לאתווי מההיא דר"י דלקמן והשתא א"ש.

דהנה ידע אבני לתרץ כתי' ר"י דלאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ד"א. ובאמת זה ליתא פלל קושית אבני רק פנונת אבני להוכיח דלחי משום מחיצה וכמש"ל.

וכ"ז נשמע שפיר מר"ה דהכא דאיירי בלחי הבולט שפיר הוכיח דע"כ איירי בלחי העומד מאליו. אבל מר"ה דלקמן דאיירי בלחי המושך פתבו התוס' ד"ה פחות מד"א דאיירי אפי' עשה לשם לחי וא"כ לא הנה אבני מוכיח מידי דלחי משום מחיצה ומד"א נידון משום מבוני דאמר לקמן לא הי' רוצה להוכיח פלל דינדע שפיר מתירוצו לאפוקי מתורת לחי.

והש"ס דמשני הכא לאפוקי מתורת לחי אע"ג דאבני גמי ידע מיניה י"ל דהש"ס צריך לפרש לנו אליבא דר"י כי היכי דלא תיקשי מגופא דמימרא דר"ה דאמר ד"א נידון משום מבוני וא"כ נשמע דהכשר מבוני ד"א כדפירש"י וא"כ היא היא פנות רש"י ולא נעשה לשם לחי וע"כ דאיירי פן דאי בנעשה לשם לחי לא גרע בריבוי בסתימתו.

וכמ"ש רש"י לקמן ע"ב. אע"כ דלחי העומד מאליו פשר.

ולחי משום מחיצה. וליכא לתרץ כתי' ר"י לעיל דפתח ליה בקרון זוית דאם פן תקשה קושית הרש"א.

ותירוצו ליתא אי לחי משום מחיצה ודו"ק: רש"י ד"ה והאמר ר"נ וכיון דאמרת ארכו ד' פשר הרי רחבו ד' חסר משהו וכו'. ע"ש ברש"א שהקשה למה לא מפרש רש"י בפשיטות דאה"נ רחבו ד' דאי אינו רחב ד' א"צ לחי כמו"ש התוס' ד"ה ואי בארבע' וכו' ואפי' רחבה ד' אין מקום פצימין לעמוד כפי' רש"י לעיל ד"ה ואי אמרת וכו' ותי' דגבי רחבו אפשר שהפצימין עומדין בב' צדי האנרף מן הצד ע"כ.

ודבריו תמוהים דאפי' אי נימא שהפצימין יכולין לעמוד מן הצד עכ"פ ב' חצירות צריכי להיות במבוי דמיעוט חצירות שתיים וזה אי אפשר ברחבה ד' והדרא קושית הרש"א לדוכתא עוד קשה בדברי רש"י ד"ה ואי אמרת מכדי מיעוט חצירות שתיים וכו' למה נקט רש"י דוקא בקושית הגמ' מיעוט חצירות שתיים ולא מקודם פשהגמ' מביא עיקר הדין דאין מבוני גיטור וכו' דבשלמא אי רש"י הנה מפרש לעיל בדברי ר"נ דאיירי ברחבה ד' פקושית מהרש"א א"ש דלהכי נקט רש"י בקושיא מיעוט חצירות שתיים כדי שיתפרש דברי המקשן.

ואי בארבעה היכי משפחת לה. פ"י דאפי' אי איגרי שהפצימין מן הצד לא משפחת בב' חצירות משא"כ אי רש"י לא הי' זוכר מזה כלל והי' אומר דמבוי סגי בתצר א' ולא הנה מקום להמקשן להקשות.

הא מצינו חצר א' ברחבה ד' שהפצימין הם מן הצד. אבל השתא באמת שרש"י מפרש רחבה ד' חסר משהו קשה מ"ש רש"י שוב מיעוט חצירות שפתיים וצ"ע: ע"ב גמ' אי דמוקי ליה בהדיא אוסופי הוא דקא מוסיף עלי', פ"י בנדאי בשאר לחיים הנעשים לדפנות מינכרא דע"כ לשם לחי נעשה דהא חזונו ומינכרא דהלחי הנה לא לשום דבר נעשה.

אבל אם יוסיף על הני ד' אמות לא מינכרא מילתא שיסברו דהני ד' אמות והו' הוספה להצטרפות שלו עשה זאת ולא לשום לחי תוס' ד"ה אינו דין שיהא ניתר וכו' דכיון שאינו יכול לקדמו בק"ו ה"נ ל"ל תוכיח הקשה מהר"ם ולקרון מנה פירכא וכו' דהא פרצותו בעשר נמי ליכא למילף בק"ו כמ"ש בדבור שאח"ז ואפ"ה פריה הגמ' פרכא כו' ע"ש ולכאורה הי' נראה לתרץ דהכי פ"י הגמ' מה לחצר שפן פרצותיו בעשר ר"ל דכי אתית למילף מגריעותא דחצר שאינו ניתר בלחי למבוי יש להשיב מה לחצר דלעולם חצר הוא מעולה למבוי והא דאינו ניתר בלחי מטעם שפרצותיו בעשר אין ניתר בלחי משהו.

משא"כ אם הש"ס הי' פריה פקנשית מוהר"ם לא אתי שפיר כמ"ש דמה שאין ניתר בלחי מאחר שניתר בפס ד' זה אינו חסרון אדרבה הי' לו להתיר בלחי שהוא קיל טפי. אמנם במ"ש תוס' ד"ה שפירצתו וכו' דאיכא למימר פרצה עשר תוכיח עכ"ל נסתמך כל מ"ש"ל דהא מהשתא לא נוכל לומר פתרון התוס' הנ"ל דלעולם חצר היא מעולה ז"א דהלא השתא קיימינו שלא יעשה ק"ו מחצר וא"כ שפיר קושית מוהר"ם.

דף ז' ע"ב רש"י ד"ה פאן שעירבו וכו' משו' רבותא דחצר נקט דאע"ג דרבים נכנסין לזה וכו' עכ"ל ויש להקשות בממ"נ אם זה דבקעי ביה רבים היא סכרא טובה לפי דעת המקשן לא פריה מידי קשיא דרב אדרב בתרמי דלמא הכי אתי רב לאשמועינן ונפרצה חצר כנגדו וכו' ר"ל דאעפ"י שהיא מפולש לרה"ר אין המבוי נאסר בפילוש.

רק המבוי נאסר מנפרץ במלואו לחצר כי הפילוש אינו אוסר במבוי לזה לא קשיא דברי רב אהדדי ולא אפשר לומר שזה אתי רב לאשמועינן אדנקט חצר שנוכל למקטעי באידך גיסא שפילוש אוסר עדיף הנה ליה למינקט ברחבה שפלה מבוי לתוכה א"צ פלום ובנדאי נשמע שפילוש אינו אוסר ונשמע נמי במבוי שפלה לחצר אסור משום פרוץ במלואו.

פי היכי דאנן מוכיחין השתא מדרב יוסף דאמר משמ' דרב יהודה במבוי שפלה לתוך רחבה. ולא יכול לבא לכלל טעות יש לומר דלכוף לא רצה רב לנקוט דינו ברחבה שלא נטעה אם המבוי נפרץ לחצר ונפרצה פנגדה בר"ה אפי' כי עירבו המבוי דתו ליכא חשש מה שנפרץ לחצר מ"מ העולם אתי למקטעי מאחר דכותל ר"ה נפרץ לחצר המבוי נאסר מהחצר דבקעי ביה רבים.

ומשום טעות זה נקט חצר ואתי לאשמועינן דאין המבוי נאסר משום פילוש כי אם מנפרץ במלואו א"כ. לא פריה מידי קשיא דרב אדרב.

ואם נאמר דסבירה זו טובה. וגם נאמר דלא רצה המקשה בסברה וזו לא משני הש"ס מידי דנקט נפרצה חצר פנגדו משום שריותא דחצר דאע"ג דרבי' בוקעין וכו' ונראה דנדאי גם הס"ד סבר הש"ס דבחצר בקעי בי' רבי' הוא סברא מעליותא ואפ"ה המקשן פריה שפיר שהי' מדייק הלשון בדברי רב שפכת סתם ומבוי אסור.

משמע דאפי' ע"י העירוב אסור המבוי ולהכי הוכיח שטעם דרב הוא דנאסר מפולש ולא אתי לאשמועינן דאין המבוי נאסר משום פילוש רק מה שנפרץ לחצר דא"כ תשתרי ע"י עירוב. ופריה המקשן שפיר והמתרץ השיב דאיירי בלא עירוב ולהכי נאסר המבוי משום שנפרץ לחצר ונפרצה חצר פנגדו אתי לרבותא כפי' רש"י שם תוס' ד"ה דאי דרב וכו' ולא נקט חצר מכלל דבחצר יש בו עוד איסור וכו'.

והק' מהרש"א דמשמע דאי הנה נקט חצר לא הנה משמע שיש עוד איסור אחר ונה אינו לפי עיקר תחילת קושיתו. שאם נקט חצר כ' התוס' וליכא למימר דאסור משום מפולש ומשום שנפרץ במלואו ולא עירבו ויש ליישב בדוחק עכ"ל: ואפשר ליישב קושיתו דה"פ דהתוס' ולא נקט חצר וכו' דאם אתה נקט בדבריך חצר יכול לומר דנפרץ במלואו נמי אסור ולאידך גיסא נוכל לומר דנפרץ במלואו מותר ומזה לא נוכל למידק ומזה לא מצי למידק דע"כ נפרץ במלואו הוא אסור דאל"כ למה נקט חצר ז"א דאי הנה נקט חצר נמי נוכל לפרש דנפרץ במלואו הוא מותר ולעולם עדיף לנקוט רחבה מבחצר: דף ח' ע"א רש"י ד"ה בנראה מבחוץ וכו' הואיל ואינה רגילה בו כו' עכ"ל יש להקשות דא"כ קשיא דרב אדרב בתרתי לעגנן פילוש ולעגנן נפרצה לחצר ובנדאי לעגנן פילוש ניחא אבל מה שמקשה הש"ס מדיוקא משתמעי דאם נפרצה לחצר אסור ז"א דהא לעיל פירש"י פלה לרחבה משמע מתחלה הנה פתחה לרחבה והרגילה א"צ פלום.

ובאמת ברייתא בכלה לחצר הנה מוכח דאסור מאחר דרגיל בכך. אבל בנפרצה לחצר דאינו רגילה אפי' בחצר מותר והיכי מקשה הגמ' דרב אדרב לעגנן נפרצה לחצר ויש לומר דאם אמרת דנפרצה לחצר מותר א"כ הנה קשה לרב יהודה דאינו אסור משום פילוש אמאי נקיט בכלה לרחבה לאשמועינן דפילוש מותר הנה ליה למינקט בנפרצה לחצר ונפרצה חצר פנגדו נמי מותר משום פילוש א"ו מוכח דבנפרצה לחצר אסור אפי' אינה רגילה וא"ש דקשה דרב אדרב בתרתי: תוד"ה בעירבו קמפלגי וכו' והא דלא משני דר"י איירי בכלה לרחבה באמצע ורב איירי בכלה לצידו וכו' וצ"ע דהיכי יכול לאוקמי דברי רב בכלה לצידו אמאי קאמר חצר מותרת והאנו קי"ל [דף י"ב] דאין חצר ניתר אא"כ יש לו פסין משני צדדים לר"מ ובכלה לצדו הא אין לו אלא פס אחד אמנם לפי מאי דקאמר הש"ס לקמן (דף י' ע"א) דרבי סבר דחצר ניתר בפס אחד אפשר דרב סבר פרבי דונקא ר"נ אמר שם דהלכה כר' אליעזר והוא בדברי ר' אבל רב קאמר מודים וכו' ע"ש.

ע"ב רש"י ד"ה נדל כו' וראשיהן פתוחין לר"ה וכו' הנה מהרש"ל מיישב דבריו של רש"י ע"ש. אבל עקר מלתא דרש"י שםפרש ששני ראשין פתוחין לר"ה נשאר בתמימה מהיכן יצא לרש"י זאת דלמא רק פתח אחד פתוח לר"ה וצ"ע: דף י"א ע"א גמ' ת"ש מבוי שגבוה וכו' ואם יש לו צורת הפתח א"צ למעט.

וקשה לי לפ"ז על הגמ' דלעיל (דף ג' ע"א) דפריה דלא תיהני אמלתרא בגובה שיהא דומיא דהיכל לפרוך הגמ' באותו ענין שהתחיל בצורת הפתח דלא תיהני צורת הפתח בגובה אלמא תניא מבווי שגבוה וכו' ואם יש לו צורת הפתח א"צ למעט ואפשר דבמאי דקאמר רב אתנני' צריה למעט בהביא הש"ס לעיל והיינו אמתני' דבסמוך מבווי שיהא גבוה מכ' וכו' והרחב מעשר וכו' ואם יש לו צורת הפתח א"צ למעט.

וע"ז קאמר רב אתנני' צריה למעט וא"כ פי היכי דבצורת הפתח ברוחב אתנני' צריה למעט ה"נ בגובה בצוה"פ אתנני' צריה למעט משו"ה מקשי רק מאמלתרא ולא מצוה"פ תוס' ד"ה. חצר שרונה פתחים וכו' מב' צדדין מודה רב דמהני צוה"פ דאמרי' לעיל הלכה כת"ק ע"כ.

ויש לדקדק לפי מה שהקשה מהרש"א על תוס' ד"ה ולחי וקורה מפאן וכו' וז"ל ומיהו ק"מ ברייתא לרב דס"ל צורת הפתח לא מהני ברוחב מעשר ותיירץ הריטב"א דהאי עושה צורת הפתח דהכא איירי ע"י מיעוט לעשר ואח"כ עושה צוה"פ עכ"ל.

ולפ"ז מאי מדייקי התוס' דלמא להכי מהני לעיל צורת הפתח בשני צדדין דאיירי שהי' ממעט עד שלא תהא פרוץ מרובה. פי היכי שהי' ממעט מעשר כתי' הריטב"א.

ואפשר לומר דבכה"ג שהוא מיעוט פרוץ ונמי מעוט מעשר אולי לא בעינן צוה"פ אעפ"י שהוא מפולש. וע"כ מדבעי צוה"פ איירי שלא הי' ממעט מפרוץ.

ובאמת מהני צורת הפתח בפרוץ מרובה משני צדדין: ע"ב תוס' ד"ה הכא ביותר מעשר ול"צ לשנויי לר"ל הא דידיה והא דרבני' לעיל כדמסיק התם על גבן וכו' הנה מצי התוס' לפרש דלריש לקיש לא צריה לשנויי הא דידיה אלא נטרי עד הכא במסקנא דמלתא שהש"ס משני לר"י: דף י"ב ע"ב תוס' ד"ה הב"ע דאית לה וכו' דמייירי בחצר שגפרצה בע"ש וכו' וקאמר הב"ע דאית ליה גידודי ולהכי מטלטלין בשבת הואיל והותרה הותרה עכ"ל.

וכ' מהרש"א וז"ל וצ"ע אמאי לה מוקים לה בפשיטות בדליכא גידודי ונפרצה בשבת והמים באו בשבת ולהכי מטלטלין בשבת הואיל והותרה. אבל לגבי מים שבאו בשבת לא שייך הואיל והותרה הותרה עכ"ל ויש לתרץ עפ"י מה דקי"ל באו"ח סי' שע"ד סעיף ב' חצר שגפרצה בשבת לרשות הרבים או לכרמלית אסור.

וכתב המ"א הטעם דלכרמלית אסור. פיון שאין המחיצות קנימות עכ"ל.

ומעתה אפשר לומר במה שהגמ' מוקי בדאיכא גידודי ונפרץ בשבת. דלהכי מותר לטלטל פיון דמחיצות קנימות משא"כ אי הנה מוקמינן בדליכא גידודי ונפרץ בשבת.

פקושית מוהרש"א הנה קשה היכי מותר לטלטל הא לשון ים הוא פכרמלית ובנפרץ לכרמלית אסור לטלטל, בדלא, קיימי מחיצות פקושית המ"א אלא אי קשיא הא קשיא. דאמאי לא מוקי תוס' בנפרץ מע"ש ולא בשבת וג"כ בדאיכא גפופי ובכה"ג הוא מותר פיון דאיכא מחיצות.

וי"ל דהתוס' אשמועינן רבותא טפי דאפי' נפרץ בע"ש רק נשאר גידודי הותרה פיון דגידודי נקרא מחיצות וכעין זה כ' מהר"ם: דף י"ג ע"א תוס' ד"ה על זה ועל זה נחלקו

לא שינך למימר הַכּא טַעמָא דב"ש וכו' כ' הרש"א הָא דְלָא קַשְׁיָא לְהוּ לְעִיל מִינְיָה שְׁאָמַר ר' יִשְׁמַעְאֵל לֹא נִחְלְקוּ בְּפָחוֹת מִד' אַמּוֹת וְכִי טַעמָא דב"ש אֲתִי לְאַשְׁמוּעִי דִּי"ל דְלָא קַשְׁיָא לְהוּ וְכִי טַעמָא דב"ש בְּהָא דְמוּדוּ ב"ש וּב"ה ע"ש וְלוּלִי דְבַרִּי מְהַרְשֵׁ"א אֶפְשָׁר לֹאמַר דר"י דְקַאָמַר לֹא נִחְלְקוּ בְּפָחוֹת מִד' אַמּוֹת זְהוּ לָאו טַעמָא דב"ש אֲלֵא טַעמִינְהוּ דב"ה אֶשְׁמוּעִי דְה"א דב"ה סָבַר דְבְּפָחוֹת מִד' אַמּוֹת א"צ תִּיקוּן פְּלוּם: דָּף י"ד ע"א תוּס' ד"ה אַתְּנִי רְחֻבָּה וּבְרִיאָה וְכו' וְמִיָּהוּ קַשְׁיָא פִּינּוּ דְגַם דְבַרִּי רַבְּנָן מְהַפְּךְ הוּ"ל לְמִימַר מִלְתִּיהָ אַרְבָּנּוּ וְכו' וְאִין לֹאמַר דְּרַב יְהוּדָה הִי מִתְּנִי לְרַבְּנָן וְלר"י א"צ בְּרִיאָה וְאֶהְדַּר לִיה רַב אַתְּנִי בְּדַבְּרֵי ר"י רְחֻבָּה וּבְרִיאָה.

דְּאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּזֵה הַמְּשַׁנָּה לֹא נִשְׁנִית כְּמוֹ שְׁסָבַר ר"י מְקוּדָם שְׁהִגִּי דְרַבְּנָן סָבַרִּי רְחֻבָּה וּבְרִיאָה וְלֹא כְּמוֹ דְאַתְּנִי לִי בְּאַמְת. בא"ד וְהִשְׁתָּא פְּרִיךְ לר' אֲלַעָאִי דְמִסְתַּמָּא פְּרַבְּנָן אֲתִי.

הק' הַמְּהַרְשֵׁ"א דְלִמְאִי דְמִתְּנִי מְעִיקְרָא לְפִי ר"ת אע"פ שְׁאִינָה בְּרִיאָה בְּדַבְּרֵי רַבְּנָן תִּקְשָׁה לִיה מִדְר' אֲלַעָאִי דְאִיהוּ רְחֻבָּה ד' קְאָמַר וּבְמִתְּנִי תְּנִי לְרַבְּנָן דִּידְדִּיהָ שְׁתַּהֲא רְחֻבָּה טַפַּח וְיִשׁ לִיִּישׁב עכ"ל וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּאִי לָאו דְהִגְמ' מְשַׁנִּי אַתְּנִי כו' לֹא הָוָה ק"מ דְּאִמְיָא דְהָא רַב לֹא מְצִי אָמַר פְּרַבְּנָן לְחוּד דְאַמְרֵי רְחֻבָּה טַפַּח וְלֹא כר' יְהוּדָה לְחוּד דְסָבַר רְחֻבָּה וּבְרִיאָה וְהוֹכִיחַ דְּרַב אֲתָא לְעִשׂוֹת פֶּשֶׁר בִּינֵיהֶם.

וּנְקַט מִלְתָּא דְרַבְּנָן רְחֻבָּה וְכו' וְלֹא פְּרַבְּנָן דְאַמְרֵי טַפַּח אֲלֵא רְחֻבָּה אַרְבַּע, מִשָּׂא"כ הִשְׁתָּא דְמִסִּיק הַש"ס אַתְּנִי בְּדַבְּרֵי רַבְּנָן רְחֻבָּה וּבְרִיאָה מְקַשֵּׁי שְׁפִיר דס"ד מִדְּנָקַט ר"י בְּמִתְּנִי רְחֻבָּה וְלֹא נָקַט סְתָם אעפ"י שְׁאִינָה בְּרִיאָה וְנִשְׁמַע נָמִי דְצָרִיךְ רְחֻבָּה טַפַּח אעפ"י שְׁאִינָה בְּרִיאָה.

פִּינּוּ דְקָאִי עַל רַבְּנָן. וּמִשׁו"ה הוֹכִיחַ הַמְּקַשֵּׁן דְלֶהֱכִי נָקַט ר"י רְחֻבָּה לְהִרְאוֹת לְנוּ הָא דְלָא דְעֵינּוּ מְדַבְּרֵי רַבְּנָן דְהֵינּוּ אַרְבַּע וְע"כ "כ כר"י לֹא מְצִי אֲתִיָּא הָאִי דר' אֲלַעָאִי דאל"כ הַל"ל סְתַמָּא הִלְכָה כר"י.

דְּהָא לְפִי הַנְּחָתוּ דְלַעִיל. הַמְּקַשֵּׁן ס"ד דר' יְהוּדָה קְאָמַר רְחֻבָּה אַרְבַּע וּמְדַבְּרֵי ר' אֲלַעָאִי מְשַׁמַּע דְּמַחְדָּשׁ ד"ז מִנְפִּשֵׁי אֲלֵא הִי מוֹכִיחַ דר' אֲלַעָאִי קָאִי מִסְתַּמָּא פְּרַבְּנָן וּמְקַשֵּׁי הַגַּמ' שְׁפִיר הָא רַבְּנָן סָבַרִּי אַתְּנִי רְחֻבָּה וּבְרִיאָה.

וּמְשַׁנִּי רְחֻבָּה אַרְבַּע שְׁאִנִּי ור' אֲלַעָאִי אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינּוּ פִּירוּשׁוֹ פְּרַבְּנָן. ור' יְהוּדָה סָבַר רְחֻבָּה טַפַּח וְלֹא מְדַיִיקִי בְּתִי הָאִי לִישְׁנִיָּה רְחֻבָּה: וְאִין לְהַקְשׁוֹת מְדַקְאָמַר ר' יְהוּדָה כָּל שֵׁישׁ בְּהַקְיָפוּ וְכו' ע"כ הוּא סָבַר רְחֻבָּה טַפַּח וְהָאִיךְ ס"ד לֹאמַר רְחֻבָּה.

דְּאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּלִשְׁעוּרָא בְּעִלְמָא נָקַט וּבְזֵה נִשְׁמַע לר"י דְצָרִיךְ רְחֻבָּה ד' צָרִיכִין הִיקְפוּ י"ב טַפְחִים: דָּף ט"ז ע"א תוּס' ד"ה אִימָא סִיפָא כָּל שְׁהוּא שְׁלִשָּׁה וְכו' וְלְרַשְׁבֵּ"ג אִפִּי יוֹתֵר מִמְּלֹאֵזוּ אִין בְּכָף פְּלוּם פִּינּוּ דְלִיפָא ד' פְּלַבּוּד דְמִיָּא ע"כ.

וְקַשָּׁה לִפ"ז מֵאִי מְשַׁנִּי רַבָּא מְדִסִּיפָא רַשְׁבֵּ"ג רִישָׁא נָמִי רַשְׁבֵּ"ג מְשַׁמַּע דְּסִיפָא בּוּדָאִי אֲתִי פְּרַשְׁבֵּ"ג וְרִישָׁא הוּא אִינְדִי הָא כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ לְשַׁנּוּיִי בְּרִישָׁא דְלִמְטָה הָנִי מְחִיצָה שְׁהַגְדִּיִים בּוֹקְעִין בָּהּ.

הכי נמי צריך לשנויי בסיפא דאל"כ לא מצי אתי אליביה כמו שמפרש תי' דרשב"ג אפי' יותר ממלואו אין בכך פלוג' וי"ל דה"ק רבא מדסיפא אתי פרשב"ג וְלֹא פִּרְבְּנוּ דְרַבָּא לֹא נִיחָא לִיה בְּהַאי סְבָרָה מַה דְּהִי מְשַׁנֵּי אַבְיֵי דְכָל לְמַשְׁרֵי ד' מִשָּׂא"כ בְּרִישָׁא לֹא מוּכַח פִּרְשָׁב"ג דְּהָא מְצִי קְאִי לְרַבְּנָן אִפִּי בְּלֹא הָא תִּירוּצָא פִּרְק שְׁנֵי דָף כ"ב ע"א תוס' ד"ה וְהָאֲר"י יְרוּשָׁלַיִם וְכו' שְׁאֲנֵי יְרוּשָׁלַיִם פִּינֹן שְׁהִיתָה רַחֲבָה ט"ז.

ע' מ"ש רבינו המחבר בס' דורש לציון דרוש י"ג (דף ע"ג) תי' על קושית מהרש"א דהקא: דף כ"ג ע"א בתוס' בד"ה ובלבד שיהא כו' ור"י גופיה קאמר לעיל גבי פסין עד בית סאתים עכ"ל הקשה מהרש"א דלמא בפסין דליפא מחיצות גמורות החמיר ר"י ע"ש וכתב עוד ובגליון לקמן (דף כ"ד ע"ב) ד"ה לא אמרן פתבו לסתור דברי תוס' דהקא דיש לחלק בפסין ע"ש מה שמנישב בדוחק ול"נ דבאמת ליפא סתירה דנדאי לתירוץ יש חילוק פדמשני הגמ' אלו מחיצות ואלו פסין אמנם התוס' ה"ק דע"כ לא סגי בשומריה ביותר מבית סאתים לריב"ב.

דאל"כ הנה קשה לרבנו דאמרו לו לר"י אי אתה מודה בדיר וכו' הא הם לא אסיק אדעתיהו משנויא אלו מחיצות ואלו פסין טפי הנה להם לאקשוני ר' יהודה גופיה אהדדי דקאמר אפי' אין ביהאלא בור וכו' משמע דלר"י נמי אין חילוק בין סאתים ליתר ומדלא השיבו רבנו הכי לר"י הוכיחו תוס' לרבנו דע"כ לר"י בי"ב אין שום היתר ביותר מבי"ס: ע"ב גמ' איפא בינייהו וכו' ע' מהרש"א ד"ה ובלבד וכו' ומצינו למימר דפליגי בדבר מועט כו' ולר"ע דלא איירי פי' לדבריו דנדאי אם אומר דלא פליגי ר"ע בדבר מועט צ"ל דיותר מבית סאתים נמי סגי בשומריה דאל"כ הנה לר"ע שלשה דינים בשלשה משנהוין.

שם במהרש"א דמ"ה איצטרף וכו' וליפרוף ר"ע היינו ר"י ב"ב ור"י ב"ב היינו ת"ק דאמרו לו עכ"ל. וקשה דהא איפא חילוק בלא דבר מועט צריך לר"י ב"ב מןקף לדירה ולר"ע ולת"ק לא צריך מןקף וצ"ע: פִּרְק שְׁלִישֵׁי דָף כ"ו ע"ב גמ' אָבֵל יֵינן ע"ג קְנָקְנִים אִמָּא לֹא.

יש לדקדק אמאי לא קאמר בפשיטות אָבֵל תִּמְד מְשַׁחֲמִיץ לֹא. ויין ע"ג קְנָקְנִים מְצִי לְמִילָף מְדַבְּלָה קְעִילִית וי"ל דאי הנה נקט הכי אזי לא נוכל למילף ג"כ תמך משחחמיץ לֹא.

שְׁהִייתִי אוֹמֵר דְּבִילָה קְעִילִית נְמִי מְצִי לְמִילָף מִיֵּין ע"ג קְנָקְנִים וְהֵנָּה מוּכַחֲיֵין דְּע"כ שְׂכָר אֲתִי לְאוּרוּיֵי עַל תִּמְד מְשַׁחֲמִיץ. דאל"כ אמאי פתיב שְׂכָר וְאֲתִי לְמִיטְעֵי בְּתִמְד מְשַׁחֲמִיץ.

לכתוב יין ללמוד דבילה קעילית ולא אתי למיטעי תמך משחחמיץ אלא מדכתיב בשְׂכָר ע"כ הנה מוכח דאתי לתמך משחחמיץ לפ"ז לא הנה מצי הש"ס לומר דתמך משחחמיץ לא פנ"ל ולהכי נקט יין ע"ג קְנָקְנִים אִמָּא לֹא וּמְמִילָא דְּעֵינֵין דְּה"ה תִּמְד מְשַׁחֲמִיץ: דף ל"א ע"ב תוס' ד"ה פִּאן בְּעִירוּבֵי תְּחוּמֵין וְכו' נְעוּד לְפִי מְשַׁמַּע דְּאִי הֵנָּה אֵלִים לְמִקְנֵי לֹא הֵנָּה מְהִמְנֵי וְכו' לְכֹן נִרְאָה וְכו' וְנִרְאָה לְתַרְץ דְּבִאֲמַת מוֹדָה רִש"י דְּלֹא מְהִמְנֵי לִיה וְהָא דְּלֹא מְפָרֵשׁ כְּפִי תוֹס' וְלֹא הִימְנוּהָ רַבְּנָן וְלֹא הָוֵי עִירוּב אִם לֹא בְּעוּמָד וְרוֹאֵהוּ נ"ל דְּהִי קָשָׁה לִיה קְוִשִׁית מוֹהֲר"ם שְׁהַק' עַל הָא דְּמְשַׁנֵּי הַש"ס בְּעוּמָד וְרוֹאֵהוּ דְּלִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי

בְּדִידָה בֵּין עוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ לְאִינוֹ עוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ וְאִמָּאֵי נֶקֶט מִתְּנִי' וְאִם אָמַר לְאַחַר לְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ ע"ש וְלִהְיֶי נֶקֶט ר"ש"י דְּמִקְטָן לֹא אֵלִים לְמִיקְנֵי אִפִּי' בְּעוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ אֶלְא אִם אָמַר לְאַחַר לְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ בְּזֶה מְהֵנִי בְּעוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ בְּדִמְשֵׁנִי הַש"ס.

וּלְק"מ מ"מ קוֹנְשִׁיּוֹת מְהֵר"ם דְּלִפִּירִש"י לֹא מְהֵנִי בְּאַמַּת בְּקִנְיָן לְחוּד עוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ מִטַּעַם דְּלֹא אֵלִים לְמִיקְנֵי: הִנֵּה עִירוּבֵי תְּחוּמֵינָן תְּמִיר יוֹתֵר מֵע"ח בְּכַמָּה דְּבָרִים וְיו"ט בְּמִתְּנָה פְּטוּרִים מֵע"ח וְחִיבִים בֵּע"ת מ"מ בְּמַהוּת הָעִירוּב ע"ת תְּמִיר דְּבָעִינָן פֶּת.

אָבֵל בְּעִירוּבֵי תְּחוּמֵינָן דִּינוֹ כְּשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת. וּמְעָרְבִין בְּכָל דְּבָר.

וְהִטַּעַם דֵּע"ח בְּעֵי פֶת הֵינְנוּ מִשׁוּם שֶׁהוּא מִשׁוּם דִּירָה. וְדִירָתוֹ שֶׁל אָדָם אֵינוֹ אֶלְא בְּמִקוֹם פֶּתוֹ.

וְכַמְבֹּאֵר בְּרִש"י ב'פ' הַדָּר (דָּף ע"ב). וּלְפִי זֶה נוֹכַל לֹמַר ג"כ דְּדוֹקָא פֶתוֹ יוֹכִיחַ.

שְׂיֵשׁ בּוֹ ע"ת וְאֵין בּוֹ עִירוּבֵי חֲצִירוֹת. וְכַמוֹ כֵּן הָרְאוּי לּוֹ בְּעֶצְמוֹ.

מִשָּׂא"כ יִשְׂרָאֵל בְּתֵרוּמָ'. וּבְאַמַּת בְּסִי' שִׁס"ו שְׁשָׁם אֵינִירֵי מֵע"ח שֶׁם לֹא נִזְכָּר דְּבָר רַק בְּסִי' שִׁפ"ו סְעִיף ח' גְּבִי שִׁתּוּף מְבֹאֵר זֶה.

וְכֵן בְּסִי' ת"ט בֵּע"ת שֶׁם סְעִיף ז' מְבֹאֵר בְּכָל דְּבָר שֶׁמִּשְׁתַּתְּפִין בּוֹ מְעָרְבִין בּוֹ ג"כ ע"ת: אֲמָנָם מִדְּבָרֵי הָרִי"ף ב'פ"ק דְּבִיּעָה שֶׁהִבִּיא רֵאזִיה שֵׁע"ח נוֹהֵג בְּיו"כ מִמָּה שֶׁאֲמָרוּ ב"ה לִב"ש שֶׁמְעָרְבִין לְגִדּוֹל בְּיווה"כ. א"כ מְוַכַּח מִדְּבָרֵי הָרִי"ף דְּגַם ע"ח מְעָרְבִין בְּתֵרוּמָה וּבְגוּף הַדִּין שֶׁל הָרִי"ף אִם עִירוּב וְהוֹצָאָה לְיווה"כ אוֹ לֹא.

נ"ל מִדִּתְּנֵן ב'פ"ד דר"ה יו"ט שֶׁל ר"ה שֶׁחָל בְּשֶׁבֶת וְכו' וְלָמָּה נֶקֶט ר"ה וְלֹא נֶקֶט ג"כ שֶׁל יוֹבֵל אִם חָל בְּשֶׁבֶת אֶלְא וְדָאֵי כִּינּוֹן שֶׁהִטַּעַם מִשׁוּם שֶׁמָּא יַעֲבִירְנוּ א"כ לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְגִזֹּר בְּיוֹבֵל דֹּא"כ בְּטֻלָּה לָהּ תְּקִיעָה דְּיוֹבֵל בְּכָל הַשָּׁנִים.

וְכַמ"ש מוהר"מ פ' דְּלִקְוֹ לֹא אָמְרֵי מִשׁוּם שֶׁמָּא יִתְקַן כְּלֵי שִׁיר. עֵינֵין בְּמַג"א ס' תְּקַפ"ח ס"ק ד'.

וּלְפִי זֶה מוֹכַח דִּישׁ אִיסוּר הוֹצָאָה בְּיווה"כ. וְאֲמָנָם לְפִי מ"ש הָר"ן דְּמִשׁוּם הָךְ גְּזִירָה לֹא הָיוּ מְבִטְלִין מִתְּקִיעָה רַק מִשׁוּם דְּלֹא בְּקִיּאֵינָן בְּקִבִּיעָא דִּירְחָא א"כ בְּלֹא"ה לֹא הָיָה קוֹשֶׁה מִיּוֹבֵל דְּכָבֵר הָיוּ יוֹדְעִים קְבִיעַת הַחוֹדֶשׁ: אִף לְכַאוּרָה תְּמוּהָ עַל הָרִי"ף מִמָּה דְּאָמְרִינָן בְּעִירוּבֵין (דָּף ל' ע"ב) כְּמֵאן דְּלֹא כְּחֻנְנִיא דְּתַנְיָא חֲנֻנְיָא אוֹמֵר כֹּל עֶצְמָן שֶׁל ב"ש לֹא הָיוּ מוֹדִים בְּעִירוּב עַד שִׁיּוֹצִיא מִטָּתוֹ וְכָל כְּלֵי תְּשֻׁמִּישׁוֹ לְשָׁם.

וְהַדָּבָר יִפְלֵא דְּלָמָּה פְּלוּגְתָּא דְּב"ש וְב"ה הוּא בְּעִירוּבֵי חֲצִירוֹת אֶלְא וְדָאֵי שֶׁעִיקַר הַהוֹכָחָה מְמַעְרְבִין בְּיווה"כ וּבְיווה"כ לִיכָּא עִירוּבֵי חֲצִירוֹת וְדָלָא כְּהָרִי"ף וְאִף דְּלִב"ש וְדָאֵי יֵשׁ עִירוּבֵי חֲצִירוֹת אֶפְּלוּ בְּיו"ט כְּדִמְוֹכַח בְּבִיּעָה (דָּף י"ב ע"א) וְק"ו בְּיווה"כ.

מ"מ וְדָאֵי מִדְּב"ה אָמְרֵי לִב"ש אִי אֲתָם מוֹדִים שֶׁמְעָרְבִים בְּיווה"כ וְלִב"ה ע"כ הֵינְנוּ תְּחוּמֵינָן וְהִשְׁבִּינוּ ב"ש אָבֵל מְכָלֵל דְּס"ל לִב"ש עִירוּבֵי תְּחוּמֵינָן וְהֵינְנוּ דְּלֹא כְּחֻנְנִיא: וְאֶפְּשָׁר לֹמַר דְּעַל פְּרָחָךְ בְּתַחוּמֵינָן מִיִּירֵי דְּהָרִי קָאֵמַר לְנִזִּיר כִּינּוֹן וְע"ח בְּעֵי פֶת וְאִף דְּלִב"ש גַּם עִירוּבֵי חֲצִירוֹת לֹא בְּעֵי פֶת דְּהָרִי ר"א שְׁמוּתֵי הוּא.

וקאמר (בדף ע"ח) במשנה דבכל מערבין חוץ מן המים והמלח ור' יהושע פליג וסבר פת הוא עירוב מ"מ מדב"ש נשמע לב"ה דקאמר מערבין בינו מפלל דבתחומין איירי ועל זה קאי ב"ש:צל"ח ראש השנה דף ב ע"א דתנו שטרי חוב המוקדמין וכו' לכאורה יש להקשות הא הך מתניתין היא בפ"י ממס' שביעית, ושם דין פרוזבול הוי תחלה שהמוקדם פשוט ומאחר פסול וה"ל לר"ח לומר לפרוזבול דתני שם ברישא דמתניתין, וי"ל דזה שמונין למלכים מניסן הוא מימי קדם שהרי מביא ראיה לקמן מקרא דשלמה המלך וע"כ צ"ל דזה היא לשטרות דהא הלל הזקן תיקן פרוזבול, וקודם לזה בימי שלמה עדיין לא היה פרוזבול כלל אף קשה לקמן בגמ' (דף ח' ע"א) דקא מפרש ר"פ בא' בתשרי ר"ה לשנים למאי הלכתא לשטרות דתנו שטרי חוב המוקדמין פסולים כו לפ"ז קשה למה לא נקט לפרוזבול והא דמונין למלכי אומות מתשרי יכול להיות שנתקן אחר שתיקן הלל דין פרוזבול.

ואף שהגמ' מביא בדף ג' ג"כ קרא דברי נחמיה בן הכהן וכו', הרי דהא דמונין למלכי אומות מתשרי ג"כ תקנה קדמונית היה קודם הלל. זה אינו.

דמהך קרא דדברי נחמיה אינו מוכח אלא דלא מנינו למלכי אומות מניסן דמדקרי לכסליו שנת עשרים וקאי בניסן שלאחריו וקרי ליה ג"כ שנת עשרים מפלל דלא מנינו למלכי אומות מניסן.

ואפשר דהיו מונין למלכי אומות לכל מלך ומלך מיום שעמד. רק שבמתניתין תני דבא' בתשרי ר"ה לשנים ומפרש ר"פ לשטרות ואפשר שזה היה תקנה לאחר שתיקן הלל פרוזבול וא"כ שפיר היה יכול לומר לפרוזבול דתני שם במתניתין ברישא: ונראה ליישב בזה מה דמתרץ הגמ' (דף ח') ר"ח קרא אתי לאשמעינן מאי מתרץ בזה הא אפתי קשה מאי אתי ר"ח לאשמעינן הא סוף סוף מתניתין היא דתני ברישא דניסן ר"ה למלכים ואח"פ תני בא' בתשרי ר"ה לשנים וע"כ הא באומות והא במלכי ישראל א"כ מאי חידוש לנו רב חסדא ולפי ה"ל יש לומר דכך מתרץ הגמ' רב חסדא קרא אתי לאשמעינן דמתניתין לא ידענו אימת תיקנו שיהיה תשרי ר"ה למלכי אומות דמקרא דדברי נחמיה לא ידענו אלא דלא מני למלכי אומות מניסן ויכול להיות דמני להו מיום שעמדו למלכות ואתא רב חסדא לאשמעינן דהך תקנה דמונין למלכי אומות מתשרי ג"כ קדמונית היא גם בימי נחמיה היה בן דהתחילו למנות שנת מלכי אומות מתשרי, ולפ"ז שפיר קאמר ר"פ לשטרות ולא אמר לפרוזבול דכיון דבימי נחמיה כבר היו מונין למלכי אומות מתשרי ע"כ לאו משום פרוזבול היה בן דהא עדיין לא היה פרוזבול וע"כ משום שטרות התקינו שיהיו מונין מתשרי אף לפי האי איבעית אימא דקאמר דר"ח כר"ז מתני לה ובאמת לא קאמר לר"ח דקרא אתי לאשמעינן הדרא קושיא לדוכתא למה לא קאמר נפקא מניה לפרוזבול ומנא ליה דהך תקנה דמונין למלכי אומות מתשרי היה קודם תקנת הלל בדין פרוזבול ונראה לי לתרץ לשיטת רש"י דמפרש דהתקנה שיהיה יום קבוע לשנת המלך היה משום חשש מוקדמין לידע בשטר שנכתב שלא בזמן הלואה אי מוקדם הוא או מאוחר הוא, ע"כ האי חששא הוא רק בשטרות אבל בפרוזבול ליכא למיחש למידי.

דהנה הרשב"א בחידושיו הקשה דהך מתניתין דשטרי חוב המוקדמין פסולין לא הנה צריף להביא כלל, דהרי בלא"ה ע"כ צריף לידע אם תמוז קודם לכסליו להבחין אם זמנו של שטר הלואה הנכתב בתמוז הוא קודם לשטר מקח של הלוקח הנכתב בכסליו והרשב"א מתרץ דלאו בשביל פסול המוקדמין והכשר המאונחרין מביא הך מתניתין אלא בשביל דין מוקדמין ומאונחרין פלומר טריפת הלקוחות מחמת שטר מוקדם מהם או מאונחר מהם דדין מוקדם ומאונחר אינו אלא מחמת טריפת הלקוחות ע"ש ברשב"א.

אמנם שוב זה הוא דחוק מאד דלמה מביא כלל משנה זו ואי משום שמהך משנה שמענו שמלנה בשטר גובה מנכסים משועבדין שאם לא הנה טורף ממשעבדי לא הנה לנו נפקותא בקדימת הזמן.

הנה לו להביא משנה דשלהי מס' ב"ב דתני שם בהדיא המלנה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדין. ואפשר לזה פינון רש"י ז"ל בד"ה דתנו במס' שביעית וכוונתו דלכך מביא הך מתניתין ולא מביא משנה דב"ב הואיל ומשנה זו שנויה במס' שביעית שהיא בסדר זרעים שסדר קודמת לב"ב שהיא בסדר גזיקין: אף כל זה הוא דוחק דאף שמס' שביעית היא קודמת אפ"ה ה"ל להביא הך משנה דב"ב דשם תני בהדיא שמלנה בשטר גובה משועבדין ולא ה"ל להביא משנה דמס' שביעית דשם לא נתפרש טריפת הלקוחות אלא שמוכח מניה דאל"כ למה פסול שטר מוקדם וליישוב זה נראה להקדים דרש"י בד"ה שט"ח המוקדמין וכו' כתב לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יגבה אפילו מזמן המלנה עכ"ל ולכאורה דברים הללו אינו צריכין לסוגיא דשמעתי: אמנם י"ל לפי הסברא לשיטת רש"י שישפח הדבר לגמרי באיזה הודש הוקם המלך ובאיזה יום בחודש א"כ לעולם לא יוכל המלנה לטרוף מלקוחות אם שטר המלנה ושטר המקח הם נכתבים בשנה אחת למלך דהרי לא ידענו כלל באיזה יום הוקם המלך שידע אם השטר הלואה קודם או שטר המקח קודם וא"כ ממילא לא יוכל לגבות רק מהלקוחות שזמן שטר המקח שלהם הוא בשנה שאחר שנת המלנה וכגון ששטר הלואה נכתב בשנה שניה למלך ושטר המקח נכתב בשנה שלישית למלך.

וא"כ מה לי אם תמוז קודם או שבט קודם הא תמיד שטר המלנה קודם לשטר המקח. ולכך צריף רש"י להקדים שהמוקדם פסול לגמרי אפי' מזמן הלואה ממש ושפיר יש נפקא מניה לידע אם שטר זה מוקדם הוא דאז אינו טורף בשטר זה כלל אפילו מלקוחות שבנדאי לקחו אחר ההלואה: אבל משום זה קשה דאפתי לא הוצרכנו לזה פאן בסוגיא.

דאף שאין שטר מוקדם פסול לגמרי אפ"ה הוצרכנו לקבוע יום קבוע וידוע למלכים בשביל זה גופא כדי שיוכל לגבות מאותן לקוחות של אותה שנה עצמה של זמן שטר המלנה כמו שפתי לעיל בשם הרשב"א לכן נראה לענ"ד ברור דרש"י ז"ל סובר שאין זה חשש כלל שהב"ד והסופר ישפחו זמן עצמית המלך ובנדאי כשפא הדבר לפני הב"ד הם יחקרו ויבנור להם זמן עצמית המלך ועיין במהרש"א ז"ל שג"כ הוכיח דמב"ד לא שייף לומר שישפח מהם זמן עצמית המלך] ועיקר החשש הוא אם לא יבא הדבר לפני הב"ד בזה יכול להיות שמאיזה אנשים ישפח זמן עצמית המלך.

והנה מה שמלנה בשטר גובה משועבדין הוא מפני שמלנה בשטר בעדים יש לו קול כדאמרינו בשלהי ב"ב וא"כ הלוקח כשקונה השדה הנה לו לחקור אם יש כבר איזה

הַלְנוֹאָה בַּשָּׁטָר קוֹדֵם לְמִקְחוֹ וְכֵן הַמְלִינָה הוּא חוֹקֵר אִם יֵשׁ לַלְנוֹה שְׁדוּת אִם הֵם עַדְיִין בְּגֵי חוֹרֵין שְׁיִחּוּל לְעַבְדוֹ עָלֵיהֶם וּמַעֲתָה פָּקַח עֵינָיָה וְרָאָה שְׁבִשְׁבִיל עֶסְקֵי מִשְׁפָּט שְׁבִין הַמְלִינָה לְלוֹקֵם לֹא הָיוּ צָרִיכִין לְקַבְּלָהּ יוֹם קָבוֹעַ לְשַׁנַּת הַמְלָאָה שְׁאֵם דְּרָף מִשָּׁל זְמַן שָׁטָר חוֹב שְׁבִינְד הַמְלִינָה הוּא תַּמּוּז לְשַׁנָּה שְׁנֵינָה לְמָלְאָה וּזְמַן שָׁטָר הַמְקָח הוּא כְּסָלִיו לְשַׁנָּה שְׁנֵינָה לְמָלְאָה וְהַמְלָאָה עָמַד בֵּין כְּסָלִיו לְתַמּוּז וְהַמְלִינָה רוֹצָה לְטָרוֹף וְהַלּוֹקֵם יִטְעוֹן אוּלַי מִקְחֵי קוֹדֵם לְהַלְנוֹאָה הָרִי הַמְלִינָה יָדַע בְּעַצְמוֹ שְׁבַעַת שְׁהַלְנוֹה חָקֵר שִׁזּוֹ הַשְּׁדָה הִיא בֵּת חוֹרֵין וְיָבֵא לִב"ד וּב"ד בְּנוֹדָאֵי יַחְקוֹר וַיְבַרֵר זְמַן הָאֲמִיתֵי שְׁעָמַד הַמְלָאָה.

וְכֵן לֹא־יֵדָע גִּיסָא אִם הַמְלָאָה עָמַד בֵּין תַּמּוּז לְכְּסָלִיו הַלּוֹקֵם יָדַע בְּנוֹדָאֵי שְׁבִשְׁעָה שְׁלַקְחָה שְׁדָה זֹו חָקֵר אִם יֵשׁ אִיזָה שָׁטָר הַלְנוֹאָה עַל הַמּוֹכֵר וְלֹא שָׁמַע שׁוּם קוֹל וְאָז הַלּוֹקֵם יָבֵא לִב"ד וַיְבַרֵר הַדְּבָר וּלְפ"ז אֵין שׁוּם צָרוּף לְקַבְּלָהּ יוֹם מְיֻחָד לְמַלְכִים וּלְכָף הַנּוֹצְרָה רַש"י לְפָרֵשׁ שֶׁהוּא פָּסוּל לְגַמְרֵי לְטָרוֹף בּוֹ אֲפִילוּ מִזְמַן הַהַלְנוֹאָה וְא"כ אִם הַהַלְנוֹאָה הָיָה בְּשַׁבָּט שְׁנָה שְׁנֵינָה וְכָתְבוּ הַזְמַן עַל תַּמּוּז שְׁנָה שְׁנֵינָה וְהַלּוֹקֵם קָנָה בְּשַׁנָּה שְׁלִישִׁית וְאָז בְּאַמַּת כְּבָר קָדְמָה הַהַלְנוֹאָה וְהַלּוֹקֵם בְּנוֹדָאֵי שָׁמַע שְׁיֵשׁ אַחֲרֵיּוֹת לְהַמְלִינָה עַל שְׁדָה זֹו שְׁהָרִי יֵשׁ קוֹל לְמַלְנוֹה בַּשָּׁטָר אֲמַנָּם הַלּוֹקֵם סָמַף עַצְמוֹ שְׁהַמּוֹכֵר יִשְׁלַם לְהַמְלִינָה בְּמַעֲוֹת אוּ בְּנִכְסִים אַחֲרִים וְעַתָּה נִשְׁתַּדְּפוּ וְאִין לְהַלְנוֹה לְפָרוֹעַ וְהַמְלִינָה חוֹזֵר עַל הַלּוֹקֵם לְטָרוֹף מִמֶּנּוּ בְּזָה הַלּוֹקֵם לֹא יָבֵא לִב"ד וְלֹא יִטְעוֹן כְּלוּם נִגְדּוּ כִי הוּא יוֹדַע שְׁבַאֲמַת הַהַלְנוֹאָה קוֹדְמַת לְקַנְיָנוּ שְׁהָרִי הַהַלְנוֹאָה הָיָה בְּשַׁנָּה שְׁנֵינָה וְהוּא קָנָה בְּשַׁנָּה שְׁלִישִׁית וְלֹא יֵלֵךְ כָּלֵל לִב"ד וְאֵעִפ"כּ יִטְרוֹף הַמְלִינָה שְׁלֹא כְּדִין שְׁהָרִי בְּאַמַּת שָׁטָר זֶה מְקַדֵּם הוּא וּפְסוּל לְטָרוֹף בּוֹ אֲפִילוּ מִשְׁנָה שְׁלִישִׁית דְּהָרִי שָׁטָר מְקַדֵּם פְּסוּל לְגַמְרֵי וְשִׁפִּיר צָרִיף רַש"י לְפָרֵשׁ דְּשָׁטָר מְקַדֵּם קְנוֹסוּהוּ מְלַגְבוֹת בּוֹ אֲפִילוּ מִזְמַן הַהַלְנוֹאָה וְדוּק בְּזָה כִי הוּא נִכּוֹן מְאֹד בְּכַוְנַת רַש"י וּלְפ"ז מְסוֹלְקַת קְנוֹשִׁיַת הַתּוֹס' מֵעַל רַש"י וְלֹא נִכּוֹן לְפָרֵשׁ כְּפִי הַתּוֹס' דְּסוֹפֵר יִטְעָה בְּיוֹם אַחַד דְּרַש"י ס"ל דְּסוֹפֵר אִינוּ טוֹעָה כָּלֵל עַל פִּי רֹב וְלֹא עָשׂוּ חֲכָמִים תְּקַנָּה בְּשַׁבִּיל חֲשִׁשׁ זֶה שֶׁהוּא לֹא שְׁכִיחַ וְשִׁיטְעָה הַסּוֹפֵר הַכּוֹתֵב שְׁטָרוֹת וּמַכ"ש הַב"ד לֹא יִטְעוּ רַק הַחֲשִׁשׁ הוּא שֶׁהַלּוֹקֵם יִטְעָה שְׁנָה שְׁכִיחַ בְּבִנְיָ אָדָם שְׁאִינֵן לֹא חֲכָמִים וְלֹא סוֹפְרִים שְׁיִשְׁפַּח מֵהֶם זְמַן עַמִּידַת הַמְלָאָה וְלֹא יִרְגִישׁ בְּזָה הַשָּׁטָר הַהַלְנוֹאָה שֶׁהוּא מְקַדֵּם וַיִּנָּחַ לְטָרוֹף לְמַלְנוֹה אֲשֶׁר יָדַע בְּנוֹדָאֵי שֶׁהוּא קוֹדֵם לְמִקְחוֹ וּבְאַמַּת יִהְיֶה הָךְ טְרִיפָה שְׁלֹא כְּדִין הוּאִיל וְשָׁטָר מְקַדֵּם פְּסוּל לְגַמְרֵי כַּנ"ל וּלְפ"ז שִׁפִּיר מְבִיא הַגַּמ' הָךְ מִתְּנִיתִין דְּשַׁבְּעוֹת דְּשַׁטְרֵי חוֹב מְקַדְמִין פְּסוּלִין דְּעֵיקָר הַתְּקַנָּה הוּא בְּשַׁבִּיל דִּין זֶה שְׁפָסְלוּ חֲכָמִים לְשָׁטָר מְקַדֵּם לְטָרוֹף בּוֹ כָּלֵל אֲפִילוּ מִזְמַן הַהַלְנוֹאָה וְגַם הָרִישָׁא דְּמִתְּנִיתִין דְּפְרוֹזְבוּל לֹא יְכוּל לְהִבְיָא דְּלִגְבֵי פְרוֹזְבוּל לֹא שְׁיִיף חֲשִׁשׁ זֶה דְּהָא אִם יִרְצָה הַב"ח לְשַׁמֵּט הַהַלְנוֹאָה זֶה הַמְלִינָה יָבֹוא לְבֵית דִּין עִם הַפְּרוֹזְבוּל שְׁבִינְדוֹ וּב"ד לֹא חִיָּשִׁינֵן שְׁיִשְׁפַּחוּ זְמַן עַמִּידַת הַמְלָאָה וַיְבַרְרֵלְפְנֵיהֶם אִם הוּא מְקַדֵּם אוּ לֹא וְלֹא הָיָה צָרִיף לְקַבְּלָהּ יוֹם מְיֻחָד לְשַׁנַּת הַמְלָאָה בְּשַׁבִּיל פְרוֹזְבוּל רַק מִשׁוּם שְׁטְרֵי חוֹב הַמְקַדְמִין וְדוּק הֵיטֵב הַדָּק: רַש"י ד"ה אַרְבָּעָה וְכו' וְאַפְּי' בְּשַׁבָּט אוּ בְּאַדָּר.

יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּלָמָּה לִיָּה לְמִימֵר שְׁבָט הָלֹא ק"ו הוּא מְאָדָּר. וּבְגַמ' בְּאַמַּת נִקְטָר כ"ט בְּאַדָּר. וְאוּלַי רָצָה רַש"י לְפָרוֹשׁ מִשְׁנֵתִינוּ בֵּין לְמ"ד יוֹם א' בְּשַׁנָּה חֲשׁוּב שְׁנָה וּבֵין לְמ"ד ל' יוֹם בְּשַׁנָּה חֲשׁוּב שְׁנָה וְלָכֵן אַחַז רַש"י שְׁבָט לְמ"ד ל' יוֹם וְאַדָּר לְמ"ד יוֹם א': ד"ה לְנִטְיָעָה וְכו' כָּלְתָה שְׁנַתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה לְסוֹף אֱלוּל.

לעיל גבי מלכים פירש רש"י פלטה שנתו משהגיע ניסן דגבי מלכים אם בא לכתוב שטר ליל שלשים של אדר אי אפשר למנות שנה שנה פי אולי יעברו לאדר וכן כל יום שלשים כל זמן שלא נתקדש החודש וכשקידשו החודש נמצא למפרע כבר פלטה אדר מאתמול תחלת הלילה ושנתו לא נתחדשה עד שהגיע ניסן ממש דהיינו לאחר שקדשו החודש.

אבל לענין נטיעה תמיד שינוי שפלטה שנתו סוף אלו ונטיעה בליל שלשים של אלו לא משפחת דאסור במלאכה שמה יתקדש החודש למחר והוא ליל יום טוב. ולשמטין וליובלות שפירש רש"י לענין חרישה וזריעה נראה דלזריעה משפחת שזרעה ג' ימים קודם ונקלטת בר"ה הרי זרע בשביעית.

ואגב זריעה נקט חרישה. א"נ נ"מ לענין תוספת שביעית: גמ' המוקדמין כו'.

לא היה צריך להביא זה כולל דהרי ע"כ צריך לידע אם זמנו של שטר הלואה קודם לשטר מקח של הלוקח והרשב"א הרגיש בזה וכתב שמה שהביאו פאן שטרי חוב המוקדמין פסולין כו' לאו דוקא מחמת פסול מוקדמין והכשר המאחרין אלא דין מוקדמין ומאחרין פלומר טריפת הלקוחות מחמת שטר מוקדם מהם או מאחר מהם דדין מוקדמין ומאחרין אינו אלא מחמת טריפת הלקוחות וקשה לפי זה למה הביא כולל משנה זו ואי משום שמכאן שמענו שמלנה בשטר גובה משעבדי שאם לא היה טורף משעבדי לא היה לנו נפקותא מקדימת הזמן היה לו להביא משנה דשלהי בבא בתרא המלנה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים ואולי לזה פיון רש"י בד"ה דתנון במס' שביעית וכוונתו דלכך הביא משנה זו שמקומה במס' שביעית שהוא בסדר זרעים שפדרה קודם לב"ב שהוא בס' גזיקין: רש"י ד"ה שטרי חוב המוקדמין וכו' לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יטרון אפי' מזמן המלנה וכו' לכאורה דברים הללו הם אינם צריכין לסוגיא דשמעתין ואמנם לפי הסברא שישפח הדבר לגמרי באיזה חודש הוקם המלך ובאיזה יום בחודש א"כ לעולם לא יוכל המלנה לגבות מהלקוחות אם שטר המלנה ושטר המקח הם נכתבים בשנה אחת למלך דהרי לא ידענו כולל באיזה יום הוקם המלך שידע אם שטר המלנה קודם או שטר המקח וא"כ ממילא לא יוכל לגבות רק מהלקוחות שזמן שטר המקח שלהם הוא בשנה שאחר שנת המלנה כגון ששנת שטר המלנה נכתב בשנה שלישית למלך ושטר המקח נכתב בשנה הרביעית למלך וא"כ מה לי אם תמוז קודם או שבט קדים תמיד שטר המלנה קודם לשטר המקח ולכן הוצרך רש"י להקדים שהמוקדם פסול לגמרי מלטרון בו אפי' מזמן ההלואה ממש: אלא דאפתי לא הוצרכנו לזה פאן בסוגיא שהרי בשביל זה גופא הוצרכנו לקבוע יום קבוע וידוע למלכים כדי שיוכל לגבות מאותן לקוחות של אותה שנה עצמה של זמן שטר המלנה.

ועיין מ"ש לעיל בשם הרשב"א. ולכן נלע"ד דרש"י סובר שאין זה חשש כולל שהב"ד והסופר וכל העולם ישפח מהם זמן עמידת המלך ובנדאי פשהדבר יבא לפני ב"ד הם יחקרו ויבחר להם זמן עמידת המלך.

וכל זה שינוי אם הדבר בא לפני הב"ד אבל אם אין הדבר בא לפני הב"ד יכול להיות שמאיזה אנשים יהי נשפח זמן עמידת המלך: והנה מה שמלנה בשטר גובה מהלקוחות הטעם הוא מפני שיש לו קול כדאמרין בשלהי ב"ב וא"כ הלוקח כשקונה מסתמא חוקר

אם יש פּבּר איזוה הלואה בּשטר קונדס למקחו וכן המלנה בּשעה שהוא מלנה חוקר אם יש ללנה שדות ואם עדין הם בּני חורין שייחול שעבודו עליהם: ומעתה בּשביל עסקי משפט שפין המלנה ללוקס לא היו צריכין לקבוע יום קבוע שאם דרך משל זמן שטר חוב שביד המלנה הוא תמוז בּשנה שלישית וזמן שטר המקח שביד הלוקס הוא שבט שנה שלישית והמלה עמד בין שבט לתמוז והמלנה רוצה לטרון והלוקס יטעון שאולי מקחו קודם והרי ידע בעצמו שבשעה שהלנה נדאי חקר שהיא שדה בת חורין ויבוא לב"ד ובב"ד יחקרו ויבנרר להם זמן האמיתי שעמד בו המלה.

וכן לאידך גיסא אם המלה עמד בין תמוז לשבט הלוקס ידע בנדאי שבשעה שלקח חקר אם יש איזה שטר הלואה ולא שמע שום קול והלוקס יבוא לב"ד ויבנרר הדבר וא"כ אין שום צורך לקבוע יום מיוחד למלכים לכן הוצרך רש"י לפרש שהוא פסול לגמרי לטרון אפי' מיום ההלואה וא"כ אם ההלואה היתה בשבט שנה שלישית וכתבו הזמן על תמוז שנה שלישית והלוקס קנה בּשנה הרביעית ואז באמת כבר קדמה ההלואה והלוקס נדאי שמע שהרי יש קול לשטר ואמנם הי' אז עוד שדות ללנה שסמך הלוקס עצמו שיאמר הנחתי מקום לגבות ועתה נשתדפו והמלנה יבוא לטרון והלוקס לא יטעון פלום נגדו כי הוא יודע שהאמת הוא שההלואה קודמת שהרי ההלואה היתה בּשנה שלישית והוא קנה בּשנה הרביעית ולא יבוא כלל לב"ד ואעפ"כ יגבה המלנה שלא כדין שהרי הוא פסול לגמרי לטרון בו אפי' משנה רביעית ובזה מסולק קושיות התוס' מעל רש"י: ואמנם לפי זה נסתר מה שכתבתי לעיל בכונת רש"י במה שכתב שהוא משנה במס' שביעית ונראה דכונת רש"י לסתור פי' של התוס' וסובר רש"י שהסופר אינו טועה כלל אפי' ביום א' פי' הסופר דייק וכותב וליכא למיחש לטעות וממילא נסתר פי' התוס' והביא רש"י ראיה לזה וכתב שהוא משנה במס' שביעית ובאמת המסקנא היא אין ענינה לדיני שטרות ואמנם הובא שם אגב גררא דפרוזבול ששינו שם במשנה הקודמת לנה והיא גופא קשיא למה לא הביא המשנה דפרוזבול המוקדם פשר והמאחר פסול ואם הסופר יטעה יום אחד יאחרהו שנה שלימה כגון שהמלה עמד בג' בניסן והסופר יספור שעמד בב' בניסן ויכתוב עתה פרוזבול ב' ניסן שנה שני' ובאמת היא שנה ראשונה ואיחרו שנה שלימה לכך הוצרכו לתקן יום מיוחד למלכים ומדלא הביא משנה זו ש"מ דלא חיישינן לטעות הסופר כלל: והתוס' ס"ל דלכך לא הביא פרוזבול מטעם שכתבתי דהלל הוא דתקן פרוזבול והרי שנה למלכים הוא משלמה: דף ד' ע"א גמ' פיון שעברו עליו ג' רגלים כו'.

הקשה בספר ברפת הזבח בסוף מס' ערכין בבאוריו להרמב"ם על מה שפסק הרמב"ם בפ' א' מהלכות בכורות פיון שעבר עליו שנה עובר בלאו דהרי פסק הרמב"ם בפ' י"ד מהלכות מעשה קרבנות דג' רגלים עובר אפילו בשלא פסדון כת"ק דברייטא [בגמ' שלפנינו] א"כ איך מצינו שנה בלא רגלים דהא קיי"ל פחכמי דערכין דאם נתעברה השנה נתעברה לו וגם קיי"ל פאחרים דאין בין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים בלבד א"כ תו לא משפחת שנה בלא רגלים.

ע"ש בברפת הזבח דלאו על הרמב"ם לחוד קא מתמה אלא גם על סתם גמרא דקמבעי' בכור אימת מונין לו שנה ופליגי בי' אביי ור"א בר' יעקב הא לדידן לא נפקא לן מידי ביהאי מנין שנה דבג' רגלים לחוד עובר בלאו אף דליכא שנה.

והנה הברכת הזבח מתרץ לי דאיירי פשהני חולה פרגלים כמ"ש התוס' בד"ה ובשלמא לרבי והוא דוסק חדא הא הגמרא לא מתרץ לי פן שהיה חולה פרגל ועוד דה"ל להרמב"ם לפרש פשהני חולה פרגל דליפא לאו דרגלים ובגוף דברי התוס' דכתבו דהנה מצי לשנויי הקא לרבנן פשהני חולה פרגל פבר שדא בי נרגא בספר פני יהושע במלתא בטעמא דמאי מהני בי דחלה פרגל סוף סוף הא עבר לי זמנו דבשלמא על העשה דנבאת שמה ונבאת שמה שפיר קאמר הגמ' פגון שהי חולה פרגל דהואיל וקעשה קאי על הרגל עצמו אם פן פשהני חולה פרגל ולא היה יכול להקריבו פרגל שוב עבר זמן העשה דאחר הרגל ליפא עשה פלל אבל לענין לאו דבל תאחר אף שהי חולה פרגל עצמו מ"מ הוא מחויב להביאו תיכף פשהבריא הואיל וזמן הניחן לו הוא שלש רגלים ומה מהני לי מה שהי חולה בתוך הרגל ע"ש בפ"י: אמנם לדידי לא קשי לי פלל קושית הברכת הזבח דאף שעובר בלאו בג' רגלים מ"מ פשעבר שנה הוא עובר עוד לאו משום שנה דכל זמן שעברו רגלים ואינו עבר השנה הוא בלאו אחד וכשעבר השנה הוא בתר' לאנין ואף דליפא בי נפקותא בין לאו אחד לתרי לאוין דהא אינו לוקה על לאו זה דהוי לאושאין בו מעשה כמ"ש הרמב"ם בפ"ד מהלכות מעשה קרבנות ועיי' בתוס' במס' ב"מ (דף ס"א ע"א) בד"ה לעבור עליו בשני לאוין דכתבו בהדני דלא מוקי לה בלאו דגזל לעבור בב' לאנין הואיל ואינו לוקה על לאו דגזל ע"ש עיי' תוס' דף ד' ד"ה ולמעשרו' וכו'] מ"מ הקא ע"כ צריכין לומר דמוקי בלאו יתירא אף דאינו לוקה עליו לענין אפושאי איסורא להיות רשע גמור והדבר מוכח דאל"כ קשה לענין מאי פליגי פל הגני תנאי אי עובר פרגל אחד או בג' רגלים ואי בעינן ג' רגלים פסדון או לא מאי נ"מ בהה פלוגתא הא לענין איסורא תיכף פרגל אחד עובר בעשה דנבאת שמה ונבאת שמה כמו שאמר רבא לעיל ולענין הלוא ליפא נ"מ פיון דאינו לוקה עליו: **הג"ה לכאורה יש לדחות דשפיר יש נפקותא דבשביל העשה אם פבר עבר הרגל שוב ליפא עשה ויכול להשהות הקרבן עד רגל הפא אבל בשביל הלוא עובר בכל יום ויום אף שעברו הרגלים מ"מ מצינו בכמה דברים שהוא בלאו ועשה אף שאינו לוקה על הלוא פגון בכובש שכר שכיר למ"ד לאו שאין בו מעשה אינו לוקה והרי הוא בעשה פיומו תתן שכרו ואפ"ה יש גם לאו ועוד פיוצא בזה מצינו ואין פאן מקומו להאריך: ** אלא ודאי דאף דאינו לוקה על לאו זה מ"מ איפא נפקא מני אימת חל עליו איסור לאו לאפושאי איסורא א"כ גם לענין שנה הוא נפקא לן בלאו זה שאף שכבר הוא קאי בלאו דרגלים מ"מ פשעבר שנה יש עליו עוד לאו והוא קאי באיסור שני לאונין וכן אמרינן על פיוצא בזה למאי נ"מ לקוברו בין רשעים גמורים במס' יבמו' (דף ל"ב ע"ב) וע"ש בתוס' ד"ה בין רשעים גמורים ומ"מ אין בזה סתירה לדברי התוס' במס' ב"מ שהבאתי לעיל דשם מתרצים התוס' דטוב לאוקמי בלאו יתירא בכובש שכר שכיר שיש נפקותא רבה בין לאו אחד לתרי לאונין לענין מלקות מלוקמי בגזל גופי' לענין תרי לאונין שאין בו נפקותא אלימא בין תרי לאוי ללאו אחד פיון שאין בו מלקות אבל הקא דאין לאוקמי לאו בשנה על דבר זולת על פל תאחר בנדאי יש נפקותא להני תרי לאונין לענין אפושאי איסורא לקוברו בין רשעים גמורים וא"כ על הרמב"ם ועל בעל אבעי' דקא מבעי' לי בכור מאימתי מונין לו שנה לא קשה שנה בלא רגלים היכי משפחת ליה דאף דלא משפחת שנה בלא רגלים מ"מ איפא נפקותא לעבור בתרי לאונין [עיי' בסמוך בהגה ג' פי שם דחיתי סברא זאת דהקא

לא שׁיִיף לומר לעבור עליו בתרי לאונו פִּינן דְּלאו דְּבל תִּאָחַר לא נֶאֱמַר אֶלָּא פֶּעַם אֶחָד
בתורה] אָבֵל על הַבְּרִייתָא שְׁפִיר פְּרִיף הגמ' פִּינן דְּתַנִּי בְּבְרִייתָא בְּהַדְיָא פִּינן שְׁעֵבֵר
עֲלֵיהֶם שָׁנָה בְּלא רְגָלִים שְׁפִיר קָשָׁה אִיף מְשַׁכַּחַת שָׁנָה בְּלא רְגָלִים אִף קָשָׁה על הַרְמַב"ם
לְמָה לא פֶּסֶק גַּם בְּשָׁנָה פִּינן שְׁעֵבֵר הַשָּׁנָה עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וְיוֹם פֶּמּוּ שְׁכַתֵּב בְּעֵבֵר שְׁלֹשׁ
רְגָלִים עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְהִנֵּה בְּאַמַּת רְאִיתִי בְּזֶה אִי אַחַר שָׁנָה עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וְיוֹם אוֹ לא פְּלוּגְתָּא בִּין רַש"י וּבַעַל
הַמְּאוּר דְּרַש"י בַּד"ה הַנִּיחָא לְמֵאן דְּבַעֲי פְּסֻדָּוִן פְּתַב דְּתַנָּא דְּבְרִייתָא סְבַר כַּר' שְׁמַעוֹן
בְּחֻדָּא וּפְלִיג עָלָיו בְּחֻדָּא וְכַוֵּנַת רַש"י דְּאִיף מְצִי לְאוּקְמִי הַבְּרִייתָא כַּר' שְׁמַעוֹן הָא ר'
שְׁמַעוֹן הוּא דְּאָמַר רְגָלִים פְּעָמִים שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים אַרְבַּעָה פְּעָמִים חֲמִשָּׁה *הג"ה בְּאַמַּת
לְפִי מַה שְׁכַתֵּב לְעִיל קִוְשֵׁי רַש"י מְעִיקְרָא לִיתָא דְּאִף דְּעוֹבֵר מְשׁוּם שָׁנָה אִפ"ה קְאָמַר
ר"ש פְּעָמִים חֲמִשָּׁה הֵינּוּ לְעֵבֵר בְּשָׁנָה לְאוּנָן אִף מְשׁוּם רְגָלִים וְיֵשׁ לומר דְּרַש"י ס"ל
דְּלא שׁיִיף תְּרִי לְאוּנָן פִּינן דְּלאו דְּבל תִּאָחַר לא נֶאֱמַר בתורה כִּי אִם פֶּעַם אֶחָד רַק דְּקַבְּעִי
מִתְרִי זְמַנִּים אוֹ בְּכָלוֹת שָׁנָה אוֹ בְּרְגָלִים וְכִינּוּן שְׁעֵבֵר עַל לְאוּ זֶה בְּכָלוֹת הַשָּׁנָה שׁוֹב לא
שׁיִיף לומר שְׁיַעֲבֹר עוֹד עַל לְאוּ זֶה אַחַר רְגָלִים דְּהָא כְּבָר הוּא עוֹמֵד בְּלָאוּ זֶה שְׁעֵבֵר
עָלָיו שָׁנָה וְקוֹן לְהִיפּוֹף כְּשְׁעֵבֵר עַל לְאוּ זֶה בְּרְגָלִים שׁוֹב לא שׁיִיף לומר שְׁיַעֲבֹר עוֹד הַפְּעַם
עַל לְאוּ זֶה בְּכָלוֹת הַשָּׁנָה וְדו"ק: ** וּמְשַׁמַּע דְּמַקְוֵדָם אִינוּ עוֹבֵר וְקָשָׁה הָא כְּבָר עֵבֵר מְשׁוּם
שָׁנָה דְּאַרְבַּעָה וְחֲמִשָּׁה רְגָלִים אִי אֶפְשָׁר בְּלִי שָׁנָה וְהִרִי עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וְיוֹם מְשַׁעֲבֵר לִי
שָׁנָה.

וְעַל זֶה פְּתַב רַש"י דְּפְלִיגִי עָלָיו בְּחֻדָּא דְּבְּאַמַּת לַר"ש לִיכָּא לְאוּ דְּשָׁנָה כִּי אִם בְּרְגָלִים.
וְלִתְנָא דְּבְרִייתָא אִיכָּא גַּם לְאוּ דְּשָׁנָה.

אִף הַבַּעַל הַמְּאוּר מְתַרְץ קִוְשֵׁי רַש"י וְכַתֵּב דָּאם עֵבֵר שָׁנָה אִינוּ עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וְיוֹם כִּי
אִם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה דְּכֹן מְשַׁמַּעוֹת הַקְּרָא שָׁנָה בְּשָׁנָה אָבֵל בְּרְגָלִים עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וְיוֹם
דְּמַה דְּתַלְי' בְּרְגָלִים הוּא יוֹם אֶחָד דְּבְרִיאִית פְּנִים תְּלִי' שְׁהוּא בְּיוֹם אֶחָד.

וּמַעֲתָה יֵשׁ לומר דְּהַרְמַב"ם ס"ל כְּבַעַל הַמְּאוּר דְּאַחַר שָׁנָה אִינוּ עוֹבֵר בְּכָל יוֹם אִף יֵשׁ
לְהַקְשׁוֹת אִף שְׁדַבְּרִי בַּעַל הַמְּאוּר דְּבְרִי טַעַם הֵם מ"מ קָשָׁה מִנ"ל סְבָרָא זוֹ לומר דְּבַעֲבֵר
שָׁנָה אִינוּ עוֹבֵר בְּכָל יוֹם אִמְאִי לא נִימָא דְּשָׁנָה הוּא דְּוִמְי' דְּרְגָלִים וְכֹן מְשַׁמַּע לְשׁוֹן
הַבְּרִייתָא דְּכִייל בְּחֻדָּא מְחַתָּא בְּכּוֹר שְׁעֵבֵר עָלָיו שָׁנָה בְּלא רְגָלִים וְרְגָלִים בְּלא שָׁנָה מְשַׁמַּע
דְּשׁוּיִם הֵם וְאִם נִימָא דְּקָרָא דְּכַתֵּב שָׁנָה בְּשָׁנָה מוֹכִיחַ פְּסֻדָּוִן בַּעַל הַמְּאוּר דְּאִינוּ עוֹבֵר כִּי
אִם בְּכָל שָׁנָה א"כ קָשָׁה מְאִי קְאָמַר בַּגְמ' וְהִיא מְאִי תִּיּוּבְתָא הָא שְׁפִיר קָא פְּרִיף מְהֵאִי
בְּרִייתָא הוּאִיל וְכִייל שָׁנָה עִם רְגָלִים מְפָלֵל דְּרְגָלִים דְּוִמְיָא דְּשָׁנָה מַה שָׁנָה אִינוּ עוֹבֵר בְּכָל
יוֹם אִף רְגָלִים אִינוּ עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וְתִּיּוּבְתָא דְּרְבָא דְּהָא לְהִיפּוֹף לִיכָּא לְמִימַר שָׁנָה דְּוִמְי' דְּרְגָלִים
דְּהוּאִיל וּבְשָׁנָה כְּתִיב שָׁנָה שָׁנָה לְהִיּוֹת עוֹבֵר בְּכָל שָׁנָה וְלא בְּכָל יוֹם אֶלָּא וְדָאִי
צָרִיף לומר דְּהַגְמ' לא הָּ סְבָרָא דְּגַם בְּשָׁנָה אִיכָּא לְמִימַר דְּכִינּוּן שְׁעֵבֵר שָׁנָה עוֹבֵר
בְּכָל יוֹם וְשְׁפִיר קְאָמַר וְהִיא מְאִי תִּיּוּבְתָא דְּדְלָמָא נְקֻט בְּבְרִייתָא שָׁנָה דְּוִמְיָא דְּרְגָלִים וְכֹן
מוֹכַח דְּקָרָא דְּשָׁנָה בְּשָׁנָה לא נְדַרְשׁ לְהַכִּי דְּהָא בַּמַּס' בְּכּוֹרוֹת (דָּף כ"ז ע"ב) דְּרַשִּׁינָן מְהֵאִי
קָרָא דְּשָׁנָה בְּשָׁנָה דְּבְשָׁנָה דִּידְיָה מְנִינָן.

ולתנא דבי רב דרשינן מני' דבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד ע"ש ואי ס"ד דקרא אתי
פדריש ליה הבעל המאור להיות עובר בכל שנה א"כ קשה האי למוד דדרש לי' בגמ'
מנא לן ובאופן דמהאי קרא אינו מוכח כלל אלא דבעבר שנה עובר ואין לנו הכרע אי
עובר בכל יום ויום או לא: אמנם אחר עיון קצת יש להוכיח מסוגיא זו פדעת בעל המאור
דאי פדעת רש"י דגם בעבר שנה עובר בכל יום ויום קשה מאי קא מתמה הגמ' לומר
האי מאי תיובתא.

הא תיובתא ותיובתא היא והכי קא מוטיב ליה דכיון דתני בפרייתא שנה בלא רגלים
קשה שנה בלא רגלים היכי משפחת לה וע"כ צ"ל דברייתא ר"ש היא דבעי פסדרן וע"ז
קשה למאי נ"מ קאמר ר"ש פעמים ד' פעמים ה' הא בלאו הכי עובר בכללות השנה בכל
יום ויום.

אלא נדאי דאחר פלות השנה אינו עובר בכל יום וקאמר ר"ש פעמים ארבעה ופעמים
חמשה דכשבאו הרגלים עובר גם משום רגלים וכיון שמוכח דאחר פלות השנה אינו
עובר בכל יום ממילא אחר פלות הרגלים אינו עובר בכל יום ויום דכמו שהיא בעבור
הזמן הקבוע התלוי בשנה פן הוא הזמן הקבוע התלוי ברגלים וחד דינא אית להו לשיטת
רש"י וא"כ שפיר קשה מהו ברייתא לרבא ולפ"ז מאי קא מתמה הגמ' לומר האי מאי
תיובתא אלא ע"כ צ"ל דסתם גמ' סובר פדעת הבעל המאור דאין זה בזה תלי' דאף שאחר
פלות הרגלים עובר בכל יום אפ"ה אחר פלות השנה אינו עובר בכל יום פי אם אחר
פלות שנה כתירוץ הבעל המאור ושפיר קא מתמה האי מאי תיובתא דמברייתא לא מוכח
כלל דלא ברבא: אמנם לרש"י צריכין אנו לדחוק ולומר דהגמ' דקא מתמה האי מאי
תיובתא ידע מתרוצי דהגמ' דלקמן דיש לאוקמי הברייתא כדר' שמעי' ולא צריף לאוקמי
כלל כר"ש ודחוק הוא לומר פן דאף שידע מהאי אוקימתא כדר' שמעי' אכתי לא הוי לי'
לתמה על המקשן לומר האי מאי תיובתא פיון שהמקשן לא ידע מהאי דר' שמעיה הלא
שפיר פריף וכי משנת ר' שמעי' הנה מפורסם כל פה עד שתמוה קא מתמה אמאן דלא
ידע אותה ואם פן הוא למה לא קא מתמה הגמ' גם על המקשן דלקמן דפריף לרבנן היכי
משפחת שנה בלא רגלים הלא ג"כ לא ידע מהו דר' שמעי' עד דמתרץ לי' פן וצריכין
אנו לומר לשיטת רש"י ז"ל דקא מתמה לי' מפח האי סברא דיש לומר דתנא דברייתא
פליג עלי' דר"ש בחדא וסבר לי' פנותייה בחדא ואף שיש בזה קצת דחוק מ"מ מרויח לן
לשיטת רש"י פירוש אחר בגמ' דפריף לקמן מאן תנא דפליג עלי' דר' שמעי' ולכאורה
יש לדקדק מנא הוי ידע הגמ' דאיכא תנא דפליג על רב שמעיה.

וממ"נ אי לא הוי ידע מהו דאחרי' מנ"ל פלל דיש חולק על הך דר' שמעי' ואי ידע
מאחרי' א"כ ידע מי הוא החולק עליו והכי ה"ל להגמ' לומר סתם אחרי' אומרים אין
בין עצרת כו' ורש"י ז"ל בד"ה מאן תנא רוצה ליישב זה ומפרש תנא קמא דלא איירי
בשנה בלא רגלים וגם זה קשה איך מוכח דיש תנא דחולק על זה ואי משום דלא הונוכר
בברייתא לעיל רק רגלים אין מזה ראיה דלא משפחת לי' שנה בלא רגלים.

(ועיין בתשובת חכם צבי סי' י"ב) אמנם לשיטת רש"י ניחא דכיון דגם אחר שנה עובר
בכל יום ויום א"כ קשה על רבא למה נקט בעובר רגלים עובר בכל יום ויום אמאי לא
נקט רבותא דאפי' בעבור שנה בלא רגלים ג"כ עובר בכל יום דהא איכא למטעי הואיל

וּכְתִיב שָׁנָה בְּשָׁנָה כְּסִבְרַת בַּעַל הַמְּאֹר אֲלֵא וְדַאי לְכֹף לֹא נִקְט רַבָּא שָׁנָה הוּאִיל וְלֹא מִשְׁכַּחַת לִיה שָׁנָה בְּלֵא רְגָלִים.

וְקָשָׁה אִיךָ פְּלִיג רַבָּא עַל הַבְּרִייתָא דְתַנִּי שָׁנָה בְּלֵא רְגָלִים וְע"כ דְּאִיפָּא תַנָּא דְּפְלִיג עַל הַךָ תַנָּא דְּבְרִייתָא דְּאֵתְנִי כַר' שְׁמַעִי וְשִׁפִּיר קְאָמַר הַגַּמ' מֵאֵן תַנָּא דְּפְלִיג עַל ר' שְׁמַעִי: וְהִנֵּה עוֹד מְתַרְץ הַבַּעַל הַמְּאֹר עַל קוֹשְׁיָא רַש"י דְּשִׁפִּיר אֵתִי הַבְּרִייתָא כַר"ש דְּמִשּׁוּם שָׁנָה אִינוּ עוֹבֵר כִּי אִם בַּעֲשֵׂה דְהִכִּי פְתִיב שָׁנָה בְּשָׁנָה תֵּאכְלִנוּ וְר"ש אָמַר פְּעָמִים חֲמִשָּׁה דְּמִשּׁוּם רְגָלִים עוֹבֵר בְּלֵא דְּבַל תֵּאֲחֵר וְיִמָּה דְּקְאָמַר הַגַּמ' תַנָּא אֲלֵאוּ קָא מְהַדֵּר הֵינֵנו לְאוּ הַבָּא מְפָלַל עֲשֵׂה ע"ש בַּבַּעַל הַמְּאֹר וְהִנֵּה קָשָׁה לִי לְדַבְּרִי א"כ קָשָׁה לְמָה נִקְט שָׁנָה הָא בְּרַגְלֵי אֶחָד עוֹבֵר בּוֹ עֲשֵׂה דְּנִבְאֵת שְׁמָה וְהִבְאֵתָם שְׁמָה כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבָּא לְעִיל.

וְהִנֵּה רַש"י לְעִיל בַּד"ה עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה פְתִיב עַל הַקְּרָבֵן וְלִכְאוּרָה מֵאִי רָצָה רַש"י בְּזַה. וְנ"ל דְּלִפִּי מַה שְׁמַתְמָה הַמְּשָׁנָה לְמַלְךָ עַל הַרְמַב"ם בַּפ' י"ד מִמְעֲשֵׂה קְרָבָנוֹת הִלְכָה י"ג שְׁפָסַק אֶחָד גְּדָרִים וְנִדְבּוֹת אֶחָד שְׁאָר דְּבָרִים שְׁהָאֲדָם חֲזִיב בְּהֵן כּו' הַגִּיעַ הַרְגֵל וְלֹא הִבִּיא ה"ז בִּיטֹל מְצוֹת עֲשֵׂה וּמִקָּשָׁה הַמְּשָׁנָה לְמַלְךָ דְּפִשְׁטִי דְּקָרָא לֹא מֵינְרִי אֲלֵא בְּמִידֵי דְּהַקְרָבָה וְלֹא בַּעֲרִכִין וּקְדוּשַׁת דְּמִים ע"ש וַא"כ רַש"י מְפָרֵשׁ עַל הַקְּרָבֵן דְּלֵא כְּהַרְמַב"ם דְּהַךָּ עֲשֵׂה לֹא נֵאֲמַר אֲלֵא בְּמִידֵי דְּהַקְרָבָה וְלִפ"ז מֵינְשֵׁב גַּם עַל הַבַּעַל הַמְּאֹר דְּבְרִייתָא נִקְט שָׁנָה דְּהַךָּ עֲשֵׂה דְּשָׁנָה בְּשָׁנָה אִף שְׁנֵאֲמַר גַּבִּי בְּכוֹר מ"מ נִלְמַד כֹּל הַדְּבָרִים הַמְּקוֹדְשִׁים מִמֶּנּוּ דְּגַם חֲזִיבֵי דְּמִים עוֹבְרִים בְּשָׁנָה אֶבֶל עֲשֵׂה דוֹבְאֵת שְׁמָה אִינוּ אֲלֵא בְּמִידֵי דְּהַקְרָבָה: אֶבֶל הִיא גּוֹפָא קִשִׁי דַּמְנ"ל לֹמַר דְּיִלְפִינּוּ חֲזִיבֵי דְּמִים מִבְּכוֹר דְּיִלְמָא יִלְפִינּוּ מְנִי רַק מִיַּדִּי דְּהַקְרָבָה שְׁהֵם דוֹמִים לְבְּכוֹר וַא"כ עֲשֵׂה דְּשָׁנָה בְּשָׁנָה בְּאֵמַת אִינוּ אֲלֵא בְּמִידֵי דְּהַקְרָבָה וְלִפ"ז אִין אֲנוּ צְרִיכִין לֹא לְתִירוּץ רַש"י דְּפְלִיג עָלָיו בְּחֻדָּא וְלֹא לְתַרוּצִים שֶׁל הַבַּעַל הַמְּאֹר דְּבִלֵּא ה' אֵתִי שִׁפִּיר דְּאִף הַבְּרִייתָא ר"ש הִיא בְּשָׁנָה בְּלֵא רְגָלִים מ"מ שִׁפִּיר קְאָמַר ר"ש פְּעָמִים חֲמִשָּׁה דְּנִפְקָא מְנִי בְּחֲזִיבֵי דְּמִים דְּלֵא מְחִיב עָלָיו מִשּׁוּם שָׁנָה הוּאִיל וְלֹא יִלְפִינּוּ מִבְּכוֹר אֲמָנָם בְּרַגְלִים עוֹבֵר גַּם עַל חֲזִיבֵי דְּמִים כְּמוֹ שְׁתַּנִּי בְּבְרִייתָא לְעִיל דְּף ד' ע"א אֶחָד הַנּוֹדֵר וְאֶחָד הַמְּקוֹדֵשׁ וְאֶחָד הַמְּעַרְיָה פִּינּוּן שְׁעָבְרוּ עָלָיו ג' רְגָלִים עוֹבֵר בְּבַל תֵּאֲחֵר וְע"ז קְאָמַר ר"ש דְּבַעֲזֵי כְּסֻדְרָן וּפְעָמִים ד' וּפְעָמִים ה': גַּמ' דְּף ח' ע"א וּמֵמַאי דְּתִשְׁרִי הוּא דְּכְתִיב תִּקְעוּ בַחֲוֹדֵשׁ שׁוֹפָר כּו' אֵינָה חֵג שְׁהַחֲוֹדֵשׁ מִתְּכַסֶּה בּוֹ כּו'.

וְהַקָּשָׁה הַפ"י מְדוּעַ לֹא אָמַר אֵינָה חֵג שְׁתוֹקְעִין בּוֹ שׁוֹפָר וְהִנֵּה אִין לֹמַר דְּאִי מִתְּקִיעַת שׁוֹפָר יֵשׁ לְדַחֹת מֵמַאי דַּר"ה דְּלִמָּא יוּה"כ דְּהַרִי אִין תְּקִיעָה בִּיּוּה"כ רַק בִּיּוֹבֵל שְׁהִיא אַחַת לְחַמְשִׁים שָׁנָה וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק ר"ה שְׁיִיךָ בְּדָבָר שְׁנִמְשָׁךְ כְּמוֹ אֶחָד בְּנִיסָן ר"ה לְרַגְלִים שְׁיֵשׁ שְׁלֹשׁ רְגָלִים וְזֶה הָרֵאשׁ וְכֵן כּוֹלָם אֶבֶל אֶחָד בְּתִשְׁרִי ר"ה לְדִין בְּשִׁלְמָא אִם הִי הִדִּין כֹּל הַשָּׁנָה וְעַכְשָׁיו רֵאשִׁית הַדִּין שְׁיִיךָ לֹמַר רֵאשׁ אֶבֶל פִּינּוּן שְׁאִין פֶּאֵן דִּין רַק בַּר"ה לֹא שְׁיִיךָ לֹמַר רֵאשׁ וְהִנֵּה הַתּוֹס' מְבִיא פְּלוּגְתָא דַּר"ת וְרַבִּינוּ מְשׁוֹלָם בַּחֲוֹדֵשׁ מִתְּכַסֶּה בּוֹ לְדַעַת ר"מ לֹא הִי קָרַב שְׁעִיר ר"ח כֹּלֵל וְלַדַּעַת ר"ת הִי קָרַב אֲלֵא שְׁאִין מְזַכְרִין אוֹתוֹ בְּפִירוּשׁ כְּמוֹ שְׁמִזְכְּרִין הַעוֹלָה דְּכְתִיב מִלְּבַד עוֹלַת הַחֲוֹדֵשׁ.

וְאוֹמַר אֲנִי דְּבָר זֶה בְּאֵמַת טַעְמָא בְּעִי לְמָה נִכְסָה חֲטָאת הַחֲוֹדֵשׁ בַּר"ה לְמָר כְּדָאִית לִיָּה וְלְמָר כְּדָאִית לִיָּה וְהִנֵּה בַּפ"ק דְּשְׁבוּעוֹת אֲמָרוּ מַה נִּשְׁתַּנָּה חֲטָאת ר"ח שְׁנֵאֲמַר בּוֹ לְחֲטָאת לַה' אָמַר הַקַּב"ה שְׁעִיר זֶה יֵהִי כְּפָרָה עָלֵי שְׁמַעְטָתִי אֵת הַיָּרֵחַ וּפִירוּשׁ הַדְּבָר לְדַעַתִּי כִּי

מיעוט הירח הוא רומז לכנסת ישראל שנתמעטה ולמלכות בית דוד שגמ'שלה לירח ור' אמר לר' חייא קדשי' לירחא ואתנח לי' סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים ומיעוט של כנסת ישראל הוא ע"י עונותינו הגורם אריכת הגלות ועפוב של מלכות בית דוד וכ"ז ע"י יצה"ר.

והנה בשלהי מס' סנפה חכו"ל שארבעה דברים הקב"ה מתחרט עליהם שבראם ואחד מהם יצה"ר דכתיב ואשר הרעתי וא"כ פיון דמיעוט הירח בא בגרמת יצה"ר וביצה"ר פתיב ואשר הרעתי וא"כ פביכול שפיר שייך שאמר הקב"ה הביאו עלי פפרה.

ובמדרש אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון וכי אומות הקדומות לא ידעו להריע כמה קרנות יש להם כמה בוקירוס יש להם כמה שפלגסים יש להם ואת אמרת אשרי העם יודעי תרועה אלא שיודעים לרצות בוראם בתרועה מה הוא עושה עומד מפסא דין ויושב על פסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדה"ד למדת הרחמים אימת בהודש השביעי ויש לדקדק בהני שלש לשונות שונות שגראו פכפולות עומד מקסא דין ויושב על פסא רחמים הא חדא.

ב' ומתמלא עליהם רחמים. ג' והופך להם מדה"ד למדת הרחמים.

ונראה דשלש מדרגות בתשובה זו למעלה מזו. א' תשובה ע"י סורים וזו גרוע שבכולם ואעפ"כ הקב"ה מקבל שבים וזה הקב"ה עומד מקסא דין ויושב על פסא רחמים שלא ישב על פסא רחמים עד שהוצרך מתחלה לישב על פסא דין ולשלוח סורים שהמה עצם הדין.

ומדרגה גבוהה מזה שעושה תשובה מיראה דהיינו שמתירא שיבואו עליו סורים אעפ"י שעדיין לא באו עליו ובזה שהיא תשובה מיראה ודונות נעשו כשגגות ומצד הדין לא הי' ראוי שתקבל תשובה זו וכבר ארז"ל שמצד מדת הדין הנפש החוטאת היא תמות ולכאורה פלא החוטאת היינו שוגג ואיך יהי' מדת משפט למות על השוגג ונראה שזה קאי על מזיד ועושה תשובה מיראה ונפש החוטאת היינו שעדין נשאר חוטאת שהרי דונות נעשו שגגות ועפ"י הדין היא תמות פיון שאינו עושה תשובה פי אם מיראה והקב"ה ברחמיו מקבלו ומתמלא רחמים ואינו יושב על פסא דין כלל כי בדין אין לקבל תשובה זו מדרגה שלישית הגבוה שבכל מעלות בתשובה שעושה תשובה ובזה דונות נעשו לו פזכיות ותשובה כזו שאינו נשאר רושם חטא כלל אדרבה נעשו פזכיות וזה מהפך מדת הדין לרחמים שדונות נעשו זכיות ולזה רמוזים ארבעה קולות שאנו תוקעים תקיעה שברים תרועה תקיעה תקיעה ראשונה אותיות תקיעה שלא התחלנו אנהנו בתשובה אלא הקב"ה התקיע אותנו על פרחנו ותשובה ע"י סורים וכן רומזת תקיעה זו למה שנא' תקעו שופר בגבעה וקול נתנו בבית ה' בחורבן בית המקדש שאז התחילו סורים לשלוח בנו: ואחריו שברים גנוחי גניח.

הנה העושה תשובה מיראה עדיין הוא רוצה לחטוא רק שמתירא וע"ז נאמר אוי לי מיצרי ואוי לי מיצרי כי לעולם אין לו מנוחה וגנוחי גניח. ועל תשובה מאהבה רומזת התרועה שזה גורם הספד על היצה"ר שהוא ילולי יליל וזהו אשרי העם יודעי תרועה לרצות בוראם בתרועה דוקא ותשובה זו נדאי מקרבת הגאולה.

ובאזה התקיעה האחרונה תקיע"ה תקיע יזה ביום ההוא יתקע בשופר גדול באופן שיש לנו שתי תקיעות הראשונה והאחרונה הראשונה רומזת על גלות ירושלים התחלת וראשית הפורענות והיסורים שבאו עלינו מאז ועד עתה.

והאחרונה על אות אחרית וסוף גלותנו וקבוץ גליונתנו ביום המעלות והנה התחלת התשובה שיהא ע"י פורענות אין בה התכלית וצריך לעלות ממדרגה למדרגה וכ"כ תשובה מיראה אינה התכלית וצריך לילך אחריה למדרגה שיהא תשובה מאהבה וזהו התקון האמתי ואותה אנו מבקשים.

נמצא לפעמים יש תשובה אחת מי שנותן לב תיכף לשוב מאהבה אינו צריך אח"כ שום תקון ולפעמים יש ב' תשובות דהיינו בעושה תשובה מיראה שצריך אח"כ תשובה מאהבה. ולפעמים יש שלש תשובות דהיינו במי שלא התחיל מעצמו כלל עד שבאו עליו יסורים וצריך לעלות ממדרגה למדרגה וע"י התשוב' הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים ופוסקים היסורים ממנו וצריך ליתן על לב שאם לא ישוב עוד ישובו היסורים ולכן יתמיד בתשובה וזהו מיראה מדרגה יותר גבוהה מהראשונה ושוב ישוב מאהבה שהיא התכלית האמתי ונהרי זה עושה שלש תשובות אמנם חפצו של הקב"ה הוא בתשובה אחת שיעשה תיכף תשובה מאהבה, וזה רמזו רז"ל במ"ש כל השופרות פשרים חוץ משל פרה מאי טעמא שופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות.

ויש לדקדק למה אחר דוקא שנים או שלשה ולא אמרו ולא ארבעה ונחמשה אמנם פונתם שופר אחד תשובה מאהבה אמר רחמנא ולא שנים דהיינו תשובה מיראה ושלשה דהיינו תשובה ע"י יסורים.

העולה מזה שאחר תשובה מאהבה אינו צריך אח"כ לשום דבר ואחר תשובה מיראה וק"ו אחר תשובה ע"י פורענות צריך אח"כ מדרגות עד גיע למדרגת התרועה שיהא תשובה מאהבה פי ע"י זה יהי תקון האמתי וקבוץ גלותנו לשוב לירושלים ותחייתה עינינו השקראת השכינה פכראשונה וזה רמז הפסוק פ' בהעלותך תרועה יתקעו למסעיהם ובהקהיל את הקהל לתקעו ולא תריעו פשתרצו לזכות להקהיל הקהל דהיינו ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים כו' להקהיל כל קהל ישראל וחדיו לירושלים לתקעו ולא תריעו שצריכים אתם לשוב תיכף מאהבה שלא תצטרכו אחריו כלום.

ועל ג' תשובות הללו רמז הפייטן לכובש כעסו בדין ללובש צדקות ביום דין למוחל עונות בדין. אמר מתחל' המדרגה הפחותה שיהא ע"י יסורין וכבר הי' כעס ששלח יסורין וע"י התשובה כובש כעסו.

ומדרגה שני' תשובה מיראה ועדיין לא נעשה הדין אבל מחמת יום הדין שיודע שספרי מתים פתוחים ונתירא ועושה תשובה הקב"ה לובש צדקות ומקבל תשובה זו ואמנם אין תשובה זו מתקבלת רק מצד צדקה.

ואח"כ מזכיר תשובה מאהבה ובה זדונות נעשו פזכיות ואז גם מצד הדין מתקבלת וזה למוחל עונות בדין שמצד הדין מוחל ואין צריך לרחמים פי הזדונות נעשו זכיות. וזהו לכו נא וננכחה וגו' אמר הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי אם יהיו חטאיכם פשנים

כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ תְּלִיתָם בֵּי דַיִקָּא שַׁע"י תְּשׁוּבָה מְאֵהְבָה נַחֲי לְפָנָיו מִמֶּשׁ בּוּ ית' בְּדַבְרֵי קוֹת כִּי
אֵין אֵהְבָה אֶלָּא דַבְרֵי קוֹת וְאֵז כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ וְזִדְוֹנוֹת עֲצָמָם יִהְיוּ זְכִיּוֹת.

ועכ"פ עקר החפץ ביום ראה"ש שהוא ראשון לימי תשובה לתשובה מאהבה וזהו יום
תרועה יהי לכם תרועה דייקא שהיא תשובה מאהבה וזהו יהי לכם שאתם מעצמכם
תתעוררו לתשובה בלי שום מניע ע"י יסורים ולא מיראת יסורים רק מנדבת לבכם ובה
זדונות נעשו פזכויות ונמצא למפרע העבירה לזכות ואז אין הקב"ה מתחרט על פריית
יצה"ר לומר ואשר הרעותי כי אין פאן רעה כלל ואלקים חשבה לטובה ולזפות ואין
הקב"ה צריך לומר הביאו עלי פפרה ולכן בכסא ליום חגנו שנקסה חטאת החודש וכיון
שלא נשאר שום רשע מעונות הראשונים נמצא ראש השנה ראשון לחשבון עונות ולכן
נקרא ראש השנה וזהו שאמר איזה חג שהחודש מתפסה ומכלל שעשה תשובה מאהבה
ולכן הוא ראש השנה ממש: דף ט' ע"א תוס' ד"ה לאפוקי מדר"י אומר ר"י אפ"ה הלכה
כר"י אבל אינו נראה דהא אומר התלמוד הכא לאפוקי מדר"י עכ"ל: לכאורה יש לדקדק
בלשון הש"ס לאפוקי מדר"י קמ"ל דלא אינו מדקדק דכיון דאמר לאפוקי מדר"י למאי
צריך לסיים קמ"ל דלא הא האמת הוא לאפוקי מדר"י לפי הך דרשא דאי אתה מונה
שנת חמשים ואחת.

ונראה לומר דמה דקאמר הגמ' הכא לאפוקי מדר"י לאו לאמת קיימי הכא אלא הגמ'
קאמר להנה אמינא והפירוש בגמ' הוא דאי לאו דרשא דשנת חמשים אתה מונה ה"א
לאפוקי מדר"י אבל לפי האמת יכולין לומר דכ"ע כר"י ס"ל.

דהנה התוס' בד"ה ואי אתה מונה כו' אחת בלא ניו גרסינן דאין שנת חמשים ראשונה
לשביעית הבא עכ"ל. ונראה לי לקיים הגירסא שנת חמשים ואחת בנ"ו.

והכי פירושא. דהנה במס' גדרים (דף ס"א ע"א) פליגי רבנן ור"י רבנן סוכרים יוכל
אינו עולה למנן שני שבוע ור' יהודה סוכר יוכל עולה למנן שני שבוע, אמרו לו לר"י
הרי הוא אומר שש שנים תזרע שדה דאין פאן אלא חמש אמר להם לדבריכם הרי הוא
אומר ועשת את התבואה לשלש שנים הרי פאן ארבעה אלא איכא לאוקמי בשאר שני
שבוע לדידי נמי איכא לאוקמי בשאר שני שבוע ע"כ הגמ' ע"ש והנה לעיל דף ו' ע"ב
קאמר הגמ' לשמיטין מנ"ל דכתיב ובשנה השביעית שבת שבתון יהי לארץ וגמר שנה
שנה מתשרי כו' וליגמור שנה שנה מניסן וכו' דנין שנה שאין עמה חדשים משנה שאין
עמה חדשים ואין דנין שנה שאין עמה חדשים משנה שיש עמה חדשים עד פאן הגמ'
והנה אני אומר דנדאי אי איכא למילף שנה שנה מניסן או שנה שנה מתשרי הסכרא
למילף מתשרי שדמי ליה יותר שבשתייהן הוא שנה שאין עמה חדשים כמו שמתרץ הגמ'
והנה כל זה אי יש לפנינו שתי דרכים שוים טוב לנו למילף ולבחור הדרך שדמי טפי
אבל אי אין הדרכים שוים דאי גמרינן שנה מתשרי צריכין לדחוק בקרא דכתיב ועשת
התבואה לשלש שנים ולאוקמי בשאר שני שבוע ואי הוי ילפינן שנה שנה מניסן הוי
מרווח לן לאוקמי הקרא בכל שני שבוע ומקרא מלא דיבר דלעולם לא צריך אלא לשלש
שנים א"כ יותר טוב לבחור בו רף הנה לגמור שנה שנה מניסן ולחזות שמייטין מניסן
אף שהיא שנה שיש עמה חדשים מלגמור שנה שנה מתשרי שיהיה צריך לדחוק בקרא
לאוקמי בשאר שני שבוע.

ומעתה פקח עיניך וראה דאי הוי גמרינו שנה שנה מניסן ויהוי מתחיל שנת השמיטה מניסן ויובל הי' מתחיל מתשרי דגבי יובל בהדיא כתיב בחדש השביעי שהוא תשרי. וא"כ לפי זה הי' שנת השמיטה פלה בחדש ניסן והיובל לא הי' מתחיל אלא עד תשרי שלאחריו.

א"כ יש זמן חצי שנה לזרוע בין סוף השמיטה שהוא בחדש ניסן לתחלת היובל שהוא בחדש תשרי שלאחריו א"כ קרא דכתיב ועשת התבואה לשלש שנים שפיר מצי קאי בכל השנים דדי בברכה לשלש השנים דעל שנת היובל אין צריף ברכה משנה ששית דהרי יש תבואה שזרעו בחצי שנה שבין שמיטה ליובל ומעתה יותר טוב לנו למילף שנה שנה מניסן ולמנות שמיטין מניסן אף שהיא שנה שיש עמה חדשים פי היכי דמצי לאוקמי הקרא בכל שני שבוע.

אבל אי ילפינו שנה שנה מתשרי אף שהוא דמי טפי לענין שהיא שנה שאין עמה חדשים מ"מ צריכין לדחוק בקרא לאוקמי בשאר שני שבוע. וא"כ הדין נותן לגמור שנה שנה מניסן ולהיות שנת השמיטה מניסן.

ולפ"ז קשה קושני הגמ' דמנ"ל דתשרי הוא ר"ה לשמיטין. אף יש לומר דמהכא נפקא לן דמתשרי מנינו לשמיטין.

דאי הוי מונין מניסן א"כ הוי סוף השמיטה בניסן והיובל הי' מתחיל בחדש תשרי שלאחריו וא"כ הי' מתחיל היובל לפי מנין שני השמיטין בחצי שנת חמשים ומגיע עד שנת חמשים ואחת דהא היובל היא מתשרי עד תשרי שנה תמימה והי' סוף היובל בשנת חמשים ואחת לשמיטין.

ויקרא קאמר שנת חמשים וזה פנונת הגמ' ורפנו שנת חמשים אתה מונה ואי אתה מונה חמשים ואחת דהיינו שיהי' שנת היובל רק בשנת חמשים ולא יהי' מורכב חצי משנת חמשים וחציו משנת חמשים ואחת ומעתה נפקא לן מהך קרא דמונין השמיטין מזה החודש שמונין היובלות דהיינו מחדש תשרי ולפ"ז שפיר גרסינו חמשים ואחת בניו דעיקר דרשא הוא למעט שלא יהי' שנת היובל חציו משנת חמשים וחציו משנת חמשים ואחת אבל לפ"ז קשה אמאי צריף הגמ' לעיל לתרץ דלא גמרינו שנה שנה מניסן הואיל ודנין שנה שאין עמה חדשים כו' אמאי לא מתרץ הגמ' דמהך דרשא דשנת חמשים אתה מונה ואי אתה מונה חמשים ואחת מוכח דמתשרי מונין לשמיטין כמו ליובלות אגמם זה לא קשה דהגמ' מתרץ גם אליבא דר' ישמעאל דדריש הך שנת חמשים דיהי' מתקדשת מתחלתה ולא בסופה ולא דרש הך מעוטא דאי אתה מונה חמשים ואחת.

אף קשה דהא ע"כ צריכין להך דרשא דהא האי תירוץא דנין שנה שאין עמה חדשים משנה שאין עמה חדשים עדיין אינו מספיק דהא עדיין קשה דלמא מניסן ילפינו שנה שנה ואף שאינו דומה כל כף הואיל והוא שנה שיש עמה חדשים מ"מ מוטב לילף מניסן כדי שלא תצטרף לדחוק ולאוקמי קרא דוקא בשאר שני שבוע וי"ל דכל זה הוא לרפנו דס"ל דשנת חמשי' אינו עולה לכאן ולכאן אבל לר"י דסובר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן בלאו הכי לא מצי הקרא קאי אכל שני שבוע שיהי' כתיב שש שנים תזרע ואין כאן אלא חמש דאף אי מנינו לשמיטין מניסן אפתי ליכא אלא חמש שנים דהא שנת

היובל מתשפרי עד תשפרי הוא שנה תמימה קנין וחורף שאסור בעבודת השדה וליפא אלא חמש שנים לזריעה ובקרא כתיב שש שנים תזרע ובלא"ה צריכין לאוקמי הקרא בשאר שני שבוע וא"כ אליפא דר' יהודה שפיר הך תירוץא דגמ' מספיק דדנין שנה שאין עמה חדשים משנה שאין עמה חדשים לאפוקי ניסן דשנה שיש עמה חדשים הוא ואין לומר דמ"מ.

טוב לנו ללמוד שנה שנה מניסן פי היכי דלא צריף לאוקמיה הקרא בשאר שני שבוע זה אינו. דלר' יהודה בלאו הכי צריף לאוקמי הקרא בשאר שני שבוע כנ"ל וכינון דלא מרנוח לן מידי שוב ממילא דנין שנה שנה מתשפרי שהיא דמי טפי שיש שנה שאין עמה חדשים ולפ"ז מה דקאמר הגמ' לאפוקי מדר' יהודה לאו לאמת קאמר אלא הכי הוא פירוש דברי הגמ' ורפנן שנת חמשים אתה מונה ואי אתה מונה שנת חמשים ואחת.

פירוש דקמ"ל קרא דלא תימא דלשמייטין מתחילין מניסן וליובל מתחילין מתשפרי וא"כ מתחיל היובל לפי מנין השמייטין באמצע שנת חמשים ומגיע עד חצי חמשים ואחת וקמ"ל קרא דאי אתה מונה שנת חמשים ואחת וגם לשמייטין מתחילין מתשפרי אף איה ס"ד פלל למילף לשמייטימניסן הא תשפרי דמי לה טפי שהיא שנה שאין עמה חדשים אלא דאעפ"כ הי' ה"א למילף שנה שנה מניסן משום, דאז מצי הקרא קאי אכל שני שבוע ולכך איצטריף קרא למעוטי אף לר"י לא צריף קרא לזה דבלא"ה ידעינן למילף שנה שנה מתשפרי דמי ליה טפי שהיא שנה שאין עמה חדשים ואי משום דנוקי קרא בכל שני שבוע הא לר' יהודה בלאו הכי צריכין לומר דקרא לא איגרי בכל שני שבוע דהא כתיב שש שנים תזרע ואינו אלא חמש כנ"ל אף באמת ה"א דלא כר"י אלא פרפנן דשנת חמשים אינו עולה לכאן ולכאן.

ונה שקאמר הגמ' לאפוקי מר' יהודה דהיינו ההנה אמינא הי' דלא כר"י וצריף דרשא דשנת החמשים כו' אבל כיון שפכר נאמר האי קרא לדרשא דשנת חמשים אתה מונה וא"א מונה שנת חמשים ואחת באמת כולין אנו לומר כר"י דשנת חמשים עולה לכאן ולכאן ודוק: דף יג ע"א ממקרת הפסח אכיל ומעיקרא לא אכיל וכו' מהיכן אקריבו.

הב"ח ביו"ד סי' רצ"ג הוכיח מסוגיא זו דאין איסור חדש נוהג בשל א"י והש"ף שם בס"ק ו' דחה וסתר הוכחת הב"ח ואדרבה הוכיח מסוגיא זו דנוהג בשל א"י שהרי כיון דפריף מהיכן הקריבו מסיק אדעתא דכל ארץ ישראל של נכרים הי' ואפ"ה לא קשי ליה רק מהיכן הקריבו אבל האי דמעיקרא לא אכיל אית לי' שפיר ש"מ דנוהג בשל נכרים עכ"ל הש"ף: ונראה לומר שיש לסתור הוכחת הש"ף דהנה במס' קדושין (דף ל"ח ע"א) בתוס' ד"ה דאקריבו פתבו דבירושלמי מקשה למה לא אכלו מצה ותייתי עשה דאכילת מצה וידחה ל"ת דחדש ומתרג' דאין עשה דקודם הדבור דוחה ל"ת דלאחר הדבור ואי גמי גזירה כזית ראשון וכו' ע"ש בתוס' והנה לפ"ז יפלא דהרי קאמר התם למ"ד לאחר ירושה וישיבה ניכול לאלתר ומשני דלא הוי צריכי ע"ש בסוגיא ובהו בנדאי קשה למה לא אכלו מצה בליל פסח והנה בלא דברי התוס' לא קשי למה לא אכלו מצה בליל פסח דיש לומר דבאמת אכלו כזית מצה בליל פסח ומה שנאמר בקרא ויאכלו מעבור הארץ וגו' ומעיקרא לא אכלו היינו אכילת רשות אבל מאכילת מצוה לא קא מיירי [ועיין בתוס' ד"ה דאקריבו וכו' דהאי אכילה של מצת מצוה לא חשיבה דסגי

בכזית אכל לשיטת הירושלמי שהקשה דלית עשה דבערב תאכלו מצות ונדחה ל"ת דחדש מוכח דהדייק קאי דמעיקרא לא אכלו כלל מעבור הארץ ואפילו מצת מצנה לא אכלו שפיר קשה לפ"מ דמסיק דלא אכלו משום דלא הוו צריכי אמאי לא אכלו מצה בליל פסח [ועיין בדורש לציון דרוש ו' (דף ל"ג ע"ב) מה שכתב אא"ז הגאון זצ"ל ב'שוב קושני' זו]: ונראה לומר לפי מה דכתב הר"ן בסוף פ"ק פ"ג פ"ג פ"ג דהלכה דבעינו במצה שימור משעת קצירה ומשמע מדבריו שהוא מן התורה עיין בטור וב"י בא"ח סי' תנ"ג] לפ"ז אם אינו מוצא שום תבואה במקור ונקצר הכל בידי אינו יהודי שלא לשם מצה אי אפשר לצאת בו ידי אכילת מצה של מצנה [ועיין פרי חדש א"ח סי' תנ"ג] ולפ"ז אין להקשות למה לא אכלו מצה מעבור הארץ דיש לומר דלא מצאו תבואה במקור ונקצר הכל בידי כותי אף למ"ד דאקריב עומר ע"כ ודאי מצאו תבואה במקור דאל"כ מהיכן אקריבו דקצירכם ולא קציר כותי כמבואר בסוגיא זו וא"כ להאי מ"ד שפיר מקשה בירושלמי למה לא אכלו מצה דהא ע"כ הי' נמצא להם תבואה במקור אבל למ"ד לאחר ירושה וישיבה ולא אקריבו עומר כלל בעת הזאת קודם ירושה וישיבה ושפיר יש מקום לומר שלא מצאו שום תבואה במקור ונקצר הכל קודם שבאו לארץ ולכך לא אכלו מצה שלא הי' להם תבואה שנקצרה לשם מצת מצנה: ומעתה נדחה ראיות הש"ך דלעולם יש לומר דחדש אינו נוהג בשל כותי.

ואם הי' מקשה מ"ט לא אכלו הוי אמרינו דלא הוו צריכי והא דלא אכלו מצה היינו משום שלא מצאו תבואה במקור ומצה צריכה שימור לשם מצה משעת קצירה לכך קאמר מהיכן אקריבו עומר וממ"נ אם מצאו במקור להקרב עומר א"כ גם הי' נמצא להם תבואה במקור לצורך מצה וסוגיא זו אזלה למ"ד בכל מקום שאתם יושבים וממילא מדאכלו ביום ההוא מוכח דאקריבו עומר [ועיין מה שכתב אא"ז הגאון זצ"ל בספר נ"ב חלק ח"מ סי' ט"ז] ובאמת עכשיו שמוכיח דאקריב עומר אמרינו דבאמת הטעם דלא אכלו מצה היינו משום דעשה דבערב תאכלו מצות הוא עשה דלפני הדבור ואינו דוחה הל"ת ובאמת הכל הוי של ישראל כי לא גדל שליש בידי גוי ובשל ישראל הי' האיסור חדש אבל אם הי' כל גדולו של התבואה בידי כותי לא הי' שייך בו איסור חדש דאינו נוהג בשל כותי כדעת הב"ח: ולפי זה יש לומר דאפשר הני תנאי דפליגי אי מושב לאחר ירושה וישיבה או בכל מקום פליגי אי בעינו במצה קצירה לשמה.

והיינו טעמייהו דמ"ד מושב בכל מקום שאתם יושבים הוכיח לעצמו זה מדכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת וגו' ומעיקרא לא אכלו אפילו מצה היינו משום איסור חדש לא היו רשאים לאכול אפי' מצת מצנה דאין עשה דבערב תאכלו מצות דלפני הדבור דוחה ל"ת דחדש אבל אי לא הוי חדש נוהג אלא לאחר ירושה וישיבה הי' קשה למה לא אכלו מצה בליל פסח וס"ל דמצה לא צריף שמירה משעת קצירה: ומ"ד דחדש אינו נוהג אלא לאחר ירושה וישיבה סבר דלא אכלו מתבואת הארץ הואיל ולא הוו צריכי ומצת מצנה לא הי' יכולין לקיים פיון שלא מצאו תבואה במקור והי' הכל נקצר בידי כותים וס"ל דאינו יוצא ידי מצת מצנה כי אם במה שנקצר לשם מצה: ולפ"ז יש להפך בזכות רוב העולם שאינו נזהרין לדקדק שיהי' להם פזית מצה למצוה מחיטין השמורים לשם מצה משעת קצירה משום לפ"מ דקיי"ל דמושב בכל מקום שאתם יושבים ולפי דברי הג"ל עיקר טעמא דמ"ד מושב בכל מקום שאתם יושבים הואיל וס"ל דמצה לא צריף שמירה

משעת קצירה כי אם משעת לישה: ובזה אפשר לישב קושית הפ"י בקדושין דלמה לא
אכלו קודם העומר השתא דבר טמא אשתרי להו כפי דאיתא בתולין (דף י"ז) חדש
מבעיא ע"ש: *דף טו ע"א אמר רבה אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית וכו' תוס' ד"ה
ידי הפל ממשמשין בו וכו' בסוף הדיבור ובחנם אייתי לקמן דאבטולמוס דהיינו מתניתין
וכו' ולכאורה משמע דקושית התוס' דה"ל להביא משנה דמס' בכורים יש לו קשר עם
מה שכתבו מתחלה דלאבטולמוס בשם חמשה זקנים דאתרוג אחר לקיטתו למעשה ואחר
חנטה לשביעית לא צריף לטעמא דיד הפל ממשמשין בו ובלא"ה פטור ממעשה דלענין
מעשה אזלינן אחר לקיטה: ולכאורה בלאו האי הקדמה ה"ל להתוס' להקשות קושיותם
דלמה צריף להביא האי דאבטולמוס דת"ל שהיא משנה מפנרשת במס' בכורים דתני
אתרוג שנה לאילן בג' דרכים ולירק בדרף אחד: ונלע"ד דבלאו דבריהם הקודמים לא
הי' קשה כלל קושיותם דשפיר צריף להביא האי דאבטולמוס דהנה יש לתת לב לדברי
רב המנונא דאמר בת ששית שנכנס לשביעית לעולם ששית וכן לקמן במימרא דר"י
ור"ל דאמרי תרנוניהו אתרוג בת ששית שנכנס לשביעית לעולם ששית מאי קא רמזו
בהאי לשון לעולם דקאמרי ומדברי הר"ב ד"ה שהשגות בפ"א מה' מעשה שני הלכה ו'
נראה שפירש האי לעולם היינו בין לחומרא לענין מעשה ובין לקולא לענין שביעית אף
לפ"ז לא הי' רב המנונא צריף לומר לעולם דהרי לענין פטור ביעור גם רבה קאמר
דפטור מן הביעור ועוד דה"ל לר"י ולר"ל לומר נמי אתרוג בת שביעית הנכנס לשמינית
לעולם שביעית.

להורות ג"כ שבין לחומרא לענין ביעור ובין לקולא לענין מעשה הוא שביעית ואפילו
בדברי רב המנונא נראה דלא הי' לרש"י ז"ל הגירסא דסיפא דמלתא דבת שביעית דהא
רש"י בד"ה סיפא קשי' לתרנוניהו כתב דהא רב המנונא לא פליג ארבה אלא בבת ששית
וכו' ואמאי לא כתב רש"י דרב המנונא קאמר בהדיא ובת שביעית שנכנס לשמינית
לעולם שביעית אלא ודאי דלא הי' לרש"י ז"ל הגירסא דבת שביעית כלל בדברי רב
המנונא וראיתי בספר פפות תמרים במס' סופה כתב לפרש האי לעולם [לשיטת הכ"מ
בדברי הרמב"ם בפ"א מה' מעשה שני הלכה ה') לא מבעי אם נגמר האתרוג בששית
ונכנס בשביעית דחייבת במעשה אלא אפי' הנה פזית בששית ונעשה בשביעית ככפר
דרוב גדולה הי' בשביעית אפ"ה חייב במעשרות ולפי זה מה דאמר רבין אמר ר' יוחנן
לקמן אתרוג בת ששית שנכנס לשביעית אפילו פזית ונעשה כפר חייבין עליו משום
טבל לא חידוש בו פלוג דהא מפנרש זה בדברי ר"י ור"ל דקאמרי לעולם ששית להורות
אפילו אם הי' פזית ונעשה כפר בשביעית לעולם ששיתוע"כ צ"ל דרבין בא רק לפרש
האי פנונת לעולם דקאמרי ר"י ור"ל א"כ קשה למה אמר רבין זה רק משמ' דר"י וה"ל
לומר כי אתיא רבין אמר משמ' דר"י ור"ל אתרוג בת ששית וכו' ולמה אמר להאי
מלתא דכזית ונעשה כפר משמ' דר"י לחוד הא האי דלעולם היא ששית ר"י ור"ל
תרנוניהו אמרו: וליישב זה נלע"ד לפי מה שכתבו התוס' (בדף י"ד ע"ב) בד"ה ולשביעית
דמה דאזלינן בירק בתר לקיטה היינו גמר פרי ונקט לקיטה בכל דנכתא משום דדרף
ללקט בתר גמר פרי ואח"כ הוקשה להתוס' מאתרוג דמשמע אפילו בנחנט בשבט העבר
ונלקט בשבט הבא אזלינן בתר לקיטה ונהרי זה פיון שנחנט זה שנה כפר נגמר פריו זמן

רב קונדס לקיטתו ואפ"ה נקט ביה בטר לקיטה וע"ז מתרצים התוס' שני תרוצים או שאטרוג חלוק בזה משאר פירות.

ואזלינן בי בטר לקיטה ממש ואפילו כבר נגמר פריו ועוד תירצו דאולי אעפ"י שחננת בשבט זימנין שלא נגמר גידולו עד שבט אחר ע"ש בתוס' ולכאורה קשה לתירוצם הראשון דאטרוג חלוק בזה משאר פירות דלית באטרוג גמר פרי כי אם לקיטה ממש ואיך קאמר ר"ג אטרוג שנה לאילן בג' דרכים ולירק בדרף אחד שבשעת לקיטתו עישורו הא לתירוצ הראשון של תוס' אטרוג לענין עשורו לא שנה לא לאילן ולא לירק דהא באילן אזלינן בטר חנטה ובירק אזלינן בטר גמר פרי ובאטרוג לא אזלינן לא בטר חנטה ולא בטר גמר פרי כי אם בטר לקיטה ממש ואיך קאמר ר"ג שאטרוג שנה לירק בדרף אחד ולינישב זה נראה לומר דמה שתיירצו התוס' לתירוצ הראשון דאטרוג חלוק משאר פירות כתבו זה רק לתרץ הך דר"ע דליקט אטרוג ונהג בו מנהג ר"א ור"ג ע"ז תירצו אע"ג דכבר נגמר זמן רב מקונדס אזיל בי ר"ע בטר לקיטה ממש: אבל בדברי ר"ג שפירש בדברי דאטרוג שנה לירק שבשעת לקיטתו עשורו באמת אין מקום לתירוצ ראשון של התוס' וצריכין לתירוצ שני של התוס' באמת אטרוג הוא פירק שבשעת לקיטתו עשורו דג"כ לקיטתו הוא פנגמר פריו ואע"פ שחננת בשבט שעבר לא נגמר גידולו אלא עד שבט אחר.

ולפ"ז אני אומר שיש מקום לשני תרוצי התוס' בדברי אבטולמוס שלא הזכיר בדבריו כלל ירק רק אטרוג אחר לקיטתו למעשר בזה יש מקום לשני תרוצי התוס' או דלקיטתו ממש ואפילו כבר נגמר פריו ואטרוג חלוק בזה משאר פירות או דאטרוג שנה לירק ממש ובגמר פריו קרא לי לקיטתו כמו בירק: הינצא מזה דלר"ג אטרוג הוא פירק ממש ואזלינן בי אחר גמר פריו לעשורו ולר' אבטולמוס אזלינן באטרוג אחר לקיטתו ולא אחר גמר פריו והוא חלוק משאר פרי וגם חלוק מירק.

עוד יש נפקותא בין תי ראשון לתירוצ שני של תוס' הנ"ל לרבנן דאבטולמוס דס"ל באטרוג בטר לקיטתו בין למעשר ובין לשביעית והוא פטור ממעשר אף בלי טעם דיד הכל מממששין בו הנה אם באטרוג הוא לקיטתו גמר פריו פירק ממש א"כ באטרוג זה אם נגמר פריו בשביעית ואפילו לא נלקט אלא עד שנה שמינית הוא פטור ממעשר וחיוב בביעור דאזלינן בטר גמר פריו אבל אם לקיטתו הוא לקיטתו ממש ולא אזלינן בטר גמר פרי א"כ אטרוג זה הנלקט בשמינית חיוב במעשר ופטור מביעור ואפילו לרבה דאמר אטרוג בת ששית שנקנס לשביעית דאזיל בטר חנטה שפטור מביעור ואעפ"כ פטור ממעשר משום יד הכל מממששין בו היינו פשנלקט בשביעית אבל אם לא נלקט בשביעית ונשאר באילן עד שנה שמינית שאז כבר כל השדות וגנות סגורים ונשמרות לבועלים הא ודאי שאטרוג זה חיוב במעשר שהרי מצד הדין חיוב במעשר אפילו בשביעית דאזלינן בטר חנטה והרי נחכט בששית.

אלא בשביעית ההפקיירא פוטרתו לפי שעה והרי נשאר בשמינית ושוב אינו הפקר: ובה יש לדון דעת הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' מעשר שני הלכה ה' ובפרק ג' מהלכות שמיה ויובל הלכה י"ב דבת ששית שנקנס לשביעית שחיבת במעשר היינו לחומרא ולא משום דפשיטא ליה ואזלינן בטר חנטה [ענין בכ"מ בה' שמיה ויובל שם] ומעתה הא תינח

אם נלקט בשביעית וחיוב המעשר היא חומרא אבל אם לא נלקט עד שמינית שאז לענין מעשר עצמו יש לדון אם בטר חנטה והיא בת ששית ונותן מעשר עני או בטר לקיטה וחיבת במעשר שני פדין שמינית שהיא שנה ראשונה וחיוב במעשר שני והי מקום להחמיר מפני הספק וליתן ב' מעשרות ונמצא שלא שינה לומר לעולם ששית שהרי בשמינית יש חומר להיפוך.

ואמנם חשש זה הוא אם אתרוג חלוק משאר ירקות גם בדין לקיטה ובאתרוג לקיטה היינו לקיטה ממש ולא גמר פרי אבל אם באתרוג לקיטה היינו כמו בשאר ירקות דהיינו גמר פרי.

א"כ אפילו נלקט בשמינית אין להחמיר בו לענין מעשר רק לחיובו במעשר ששית שהוא מעשר עני מטעם דלמא בטר חנטה אבל במעשר שני אין שום מקום לחיובו דממ"נ אם אזלינן בטר לקיטתו שהוא, גמר פרו הרי הוא פטור לגמרי שהרי נגמר פרו בשביעית: ואם אתרוג אינו חלוק משאר ירקות בדין לקיטה א"כ יש מקום לדחות דברי רבה דפטרו ממעשר מטעם יד הכל ממשמשין בו דנפיק מניה חורבא שהרואה שפוטרו ממעשר יטעה ויאמר שלכך פטור ממעשר משום דאזלינן בטר לקיטה שהוא גמר פרי ופטורנו גם בשמינית ויאכל טבל ולכך יש לחיובו גם בשביעית.

אבל אם בטר לקיטה דאתרוג היינו לקיטה ממש לא נפק מניה חורבא שהרי אפילו יטעה ויסבור דאזלינן בטר לקיטה אפתי לא יפטורנו בשמינית שהרי לקיטתו בחיובו של מעשר ופטור שביעית ואף שגם אם יעשרו בשביעית ג"כ נפיק מניה חורבא שיאמרו שנדאי אזלינן בטר חנטה גם לענין מעשר וכשילקטנו בשמינית יפריש ממנו מעשר עני ולא מעשר שני בזה לא איכפת לן ואפילו אם נימא כיון שקרא עליו שם מעשר עני לא חל קריאת השם.

ונשאר טבל למעשר שני הנה החשש הזה אין בו מיחוש כל כך שעכ"פ כבר נפיק מחיוב מיתה פשהפריש תרומה גדולה ומעשר ראשון. דטבל הטבול למעשר שני אין בו חיוב מיתה כמבואר ברמב"ם פ"י מה' מ"א הלכה כ' ע"ש וא"כ היכא דלא נפיק חורבא בדין חיוב מיתה לא חיישינן לחורבא משא"כ אם לקיטה דאתרוג הוא גמר פרי יש חשש דאם יפטורנו האתרוג בת ששית נכנס לשביעית ממעשר יטעו ויאמרו שלכך פטור ממעשר הואיל ואזלינן בטר גמר פרי שהי בשביעית ואם ישאר עד שמינית ג"כ לא יפריש ממנו דבר כיון שנגמר פרו בשביעית וישאר טבל ממש שהוא בחיוב מיתה: ומעתה נפרש דברי רב המנובא ודברי ר"י ור"ל דאמרו לעולם ששית פוננת מאמר לעולם לומר לא מבעי לקטו בשביעית דנחשב לענין מעשר בת ששית לחומרא שהיא חומרא שאין בו קולא לענין מעשר עצמו ובאמת גם בביעור חייב דנקטינן כל החומרות וכדברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות שמיטה ויובל ה' אלא אפילו נלקט בשמינית אפ"ה לעולם אפילו בשמינית נחשב ששית.

ואינו נותן מעשר שני רק מעשר עני פדין שנה ששית ואין בזה קולא דלמאי נחוש לשמא יאמרו בטר לקיטה אזלינן ולקיטתו בשמינית שהוא זמן מעשר שני דהרי אם אזלינן בטר לקיטה היינו גמר פרי כמו ירקות א"כ פטור לגמרי שהרי נגמר בשביעית וזה פוננתו במאמר לעולם: ומעתה אינהו סברי דלקיטה דאתרוג היינו גמר פרי ולהכי

פליג רב המנונא על רבה דאמר יד הכל ממשמשין וכו' דרב המנונא לשיטתו דלקיטה היינו גמר פרי חשש שנפיק מניה חורבא בשמינית פנ"ל אבל רבה סבר דלקיטה דאתרוג היינו לקיטה ממש ולא פלקיטה דירק לא נפק מניה חורבא כלל: ולכך פוטר ממצעש בשביעית משום יד הכל ממשמשין בו: ומעתה יש ליישב קושיות התוס' דלהכי לא מביא תנאי היא ממשנה דבפורים דשם קאמר ר"ג לירק בדרה אהד וכבר הוכחנו דלר"ג במשנה דבפורים אין ספק דלקיטה דאתרוג היינו גמר פרי וכירק ממש [וכתירוי שני של תוס' פנ"ל] וא"כ הי' קשה לרבה דפוטר ממצעש הא איפא למיחש לחורבא שיאמר דלכך פטור ממצעש בששית שנכנס לשביעית משום דאזלינו באתרוג בטר לקיטה ממש היינו גמר פרי וגמר פרי הי' בשביעית ויצא מניה חורבא שאם ישאר עד שמינית ג"כ יפטר ממצעש ויאכל טבל ולכך מביא האי דאבטולמוס דלא הזכיר כלל ירק רק אחר לקיטתו למצעש ויש מקום גם לתירוץ השני של התוס' דלקיטה דאתרוג הוא לקיטה ממש ואתרוג חלוק משאר פירות ולא הוי לענין מצעש לא פפירות אילן ולא פפירות וליפא קשי' לרבה דליפא חשש תקלה דאפתי לא יפטרנו בשמינית.

דכינן דנלקט בשמינית יש לו דין שמינית: אמנם התוס' פשהקדימו כשאמרנו אתרוג בטר לקיטתו למצעש אז בת ששית הנכנס לשביעית ע"פ דין פטור ממצעש ולא צריכנא לטעמא דיד הכל ממשמשין בו ואז באמת גם כשנלקט בשמינית פטור אם לקיטה היינו גמר פרי ולא נפק מניה שום חורבא ולכך כתבו דבחנם הביא ה"ד דאבטולמוס ודו"ק היטב כי קצרתידף טז ע"א בגמ' נחלקו תנאים בזמן דינו של אדם ולר' יוסי ור' נתן אדם נידון בכל יום ולכאורה קשה לדידהו מה הרעש הגדול בר"ה ותקיעת שופר ולמה תוקעין ומריעין ואומרים מלכות זכרונות ושופרות כו' ואומר אני שעל היות יום הפפורים יום מחילה וסליחה וכפרה וגמר דינו של אדם על זה לא נחלק שום תנא ואם כן נקבעו עשרה ימי תשובה קודם ליוה"כ לכ"ע ולפ"ז אף שאדם נידון בכל יום מ"מ באחד בתשרי מתחילין ימי הרצון שהקב"ה נמצא אף ליחיד וזה קול רעש הגדול הזה.

אלא דלפי זה אין לא בתשרי שום עלוי על כל הימים שבין ראה"ש ליוה"כ וכלם שנים בדבר זה ולמה נבחר יום זה ליום תרועה הי' לנו להריע בכל עשרה ימים הללו ומה יום מיומים. אומר אני שעקר הדבר שנבחרו עשרה ימי תשובה לימי רצון ואם בשביל שהם סמוכין ליוה"כ מדוע דוקא עשרה ולא תשעה ולא אחד עשר ונראה דיום הראשון גורם שבו יצא אדם בדימוס והקב"ה אומר אתה סימן לבניה ושוב יוה"כ הי' יום רצון בימי משה רבינו והימים שבין ימים הטה מחרת שיש קדושה לפניהם ולאחריהם לפי שר"ה הוא תחלת הזמן גרמא לרחמים הללו ולכן אנו עושים בו כל המצעים הללו וכל זה לר"א דסובר בתשרי נברא העולם אבל לר"י דסובר בניסן נברא העולם א"כ אין לומר טעם זה וצ"ל דר"ה הוא יום הדין הגמור נבחר מפל ימי השנה.

והתוס' לקמן (דף כ"ז א') כתבו דהקליר יסד פתרוניו כו"א וכו"י משום דאלו נאלו דברי אלקים חיים ואיפא למימר דבתשרי עלה במחשבה ולא נברא עד ניסן. ובזה נראה לענ"ד פננת הפייטן היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כו' הנה מחשבו' נדמו להריון כמ"ש הרד"ק בתהלים ז' בפ' הרה עמל.

ואמר הפייטן היום הרת עולם דהיינו שעלה במחשבה ולא הי' בריאת אדם רק בניסן
וא"כ למה זה התקיעת שופר וכל התעוררות מזכרונות מלכות ושופרות ואי משום שהוא
מימי תשובה מה יום מכלהו עשרה יומי.

אלא ודאי היום יעמיד במשפט שהיום יום הדין לכל יצורי עולמים: והנה המהרש"א
בח"א הביא בשם הר"ן דבשלמא לר"א ניחא שהוקבע תשרי לדין שהוא זכרון ליום
ראשון שבו נידון אדה"ר.

אבל לר"י שבניסן נברא העולם למה הוקבע תשרי ותיירץ הר"ן שזה הי' מרחמי ה'
לקבוע יוה"ד סמוך ליוה"כ יום מחילה יום הוקבע לרחמים כדי שמי שנתחייב בדין
בר"ה יש לפניו יוה"כ לחסות בצל פני הרחמים כי ביום הזה יכפר.

והקשה המהרש"א דא"כ למה הוקבע א' בתשרי ה"ל לקבוע יותר סמוך ליום הכפורים
מה דאפשר ונאני אומר דגם ר"א ור' יהודה מודין לדברי התוס' ששני הספרות אמתיות
ושעולם עלה במחשבה ולא נברא עד חצי שנה אח"כ אלא שבזה נחלקו ר"א סובר
שמחשבה הי' בניסן והבריאה היתה בתשרי ור"י סובר להיפוך וזה לדעתי פונת רש"י
לעיל (דף יוד ע"ב) תניא ר"א אומר בתשרי נברא העולם פירש רש"י מקרא גליף לה
לקמן.

ולכאורה מה בעי רש"י בזה. ולדין ניחא דכיון דבין למר ובין למר גם תשרי גם ניסן
היו לבריאה חד למחשבה וחד למעשה א"כ נחלקו ואפתי לא ידעינו מחלוקתו כיון שעקר
מחלוקתו אימת היתה המחשבה ואימת המעשה אפתי לא ידעינו מחלוקתו עצמו אם מה
שכל א' אומר נברא העולם פונתו על מחשבת הבריאה או על המעשה ולכן פירש רש"י
דר"א בעצמו גליף לה מקראי ומהנה קראי חזינו דבמעשה הבריאה איירי והנה העולם
עלה במחשבה לברא במדת הדין אלא שאח"כ במעשה שתף רחמים בדין וא"כ לכ"ע
בא' בתשרי בתחלת בריאת העולם הי' יום דין אלא דלר"א הי' במעשה דינו של אדה"ר
ולר"י אז הי' המחשבה של הבריאה והמחשבה במדת הדין היתה.

וא"כ לכאורה אין מקום לקושית הר"ן שהקשה לר"י מאי שייכות יש לא' בתשרי לקבוע
בו יום דין ונהרי התירוף מבואר שיום זה הי' תחלת הדין במחשבה וצריך לומר דעקר
קושית הר"ן למה קבע הקב"ה יום המחשבה יותר הי' לקבוע יום המעשה א' בניסן שבו
הי' הדין בפועל פי בו נידון אדה"ר.

וע"ז שפיר משני הר"ן שרצה הקב"ה לקבוע יום הדין סמוך ליוה"כ. וא"כ קושית
המהרש"א שהקשה אם בשביל סמוך ליום הכפורים למה דוקא בא' בתשרי אינה קושית
פלל שעכ"פ לא סגי מלקבוע או בא' בתשרי או בא' בניסן ולא בשאר יומי פלל: דף ט"ז
ע"ב ג' ספרים נפתחים בר"ה א' של רשעים גמורים כו' לקמן אמרינן תניא ב"ש אומרים
ג' פתות הן ליום הדין כו'.

הנה מה דמאחר בינונים לכול' בין בר"ה ובין ביום הדין הגדול היינו משום דהני תרי הן
צדיקין והן רשעים משפטן חרוץ לאלתר אבל הבינונים שאין משפטם נגמר לאלתר
לאחרונה יסעו ובר"ה אין משפטן חרוץ שהרי תלוין עד יוה"כ וכן לעמוד במה שיוירדין
לגיהנם שעה א' ועולים אין הפונה שפן הקב"ה פוסק דינם שיירדו רק על שעה א' לגיהנם

רק הקב"ה אומר סתם שיִרדו לגיהנם ועדין אינו חורץ וקובע להם זמן רק פֶּאֶשֶׁר הֵמָּה צוֹעֲקִים וּבּוֹכִים מִתּוֹךְ יְסוּרִים בְּגִיחָם אֲזִי הַקֶּבֶ"ה מִתְמַלֵּא עֲלֵיהֶם רַחֲמִים וּמַצְנֶה לְהַעֲלוֹתָם וְכֵן מִשְׁמַע מִקְרָא שֶׁהֵבִיא וְהִבְאִיתִי, אֵת הַשְּׁלִישִׁית בְּאֵשׁ וְצִרְפְּתִים כּו' הוּא יִקְרָא בְּשֵׁמִי וְאֲנִי אֶעֱנֶה, הֲרֵי אַחֲרֵי הַצִּירוֹף בְּגִיחָם וְקוֹרָא בְּשֵׁם הַקֶּבֶ"ה מִתּוֹךְ יְסוּרִים אֲזִי הַקֶּבֶ"ה יַעֲנֶה: אָבֵל מַה דְקָשָׁה לִי עַל שִׁנּוּי הַגְּדוֹל שֶׁבֵּין דִּין שֶׁל ר"ה וּבֵּין דִּין שֶׁל יוֹם הַגְּדוֹל הַעֲתִיד דְלַעֲתִיד מִקְדִּים בְּדִין צְדִיקִים לְרַשְׁעִים דְקָאָמַר ג' פְּתוּת א' שֶׁל צְדִיקִים כּו' וּבִר"ה קָאָמַר ג' סְפָרִים נִפְתְּחִים א' שֶׁל רַשְׁעִים גְּמוּרִים הֲרֵי הַקְדִּים סְפָרִן שֶׁל רַשְׁעִים לְסַפְּרוֹן שֶׁל צְדִיקִים וְהוּא הִיפּוֹף מִלַּעֲתִיד לְבוֹא.

ובלא"ה הוא גופא טעמא בעי למה יוקדם פתיחת ספרן של רשעים לפתיחת ספרן של צדיקים כלפי לניא: ועוד יש שנוי גדול בר"ה עצמו שבפתיחת הספרים הרשעים קודמים לצדיקים ובחיתוף הדין הצדיקים קודמים שהרי הכי קאמר ג' ספרים נפתחים וכו' צדיקים גמורים נכתבין לאלתר לחיים רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה הרי שהקדים פתיבתו ונחתמתו של צדיקים לרשעים.

ועוד על גוף המשפט הא צנוחו בי קמאי דקמאי בעלי התוס' והרשב"א ויתר המפרשים שהרי אנו רואים בעונותינו היפוף הדבר כמה צדיקים גמורים מתו בשנה וכמה רשעים גמורים עתקו שמנו גברו חיל ונתעלו בעושר ובכבוד.

ובכפשוטן של דברים נלע"ד דנדאי לפי סדר חשיבותו נכנסין לדין וכמו שדרשו מקרא לעשות משפט עבדו וגו'. והנה בנדאי עוה"ז עולם הפוף והעולם הבא עולם ברור הוא עליונים למטה כמו שארז"ל במס' פסחים.

ואינו דמתקריין בני גיהנם ופניהם כשולי קדירה ואין משפירי שפירי דבני מחוזא: והנה אחר שנפתחו הספרים ונודע מי צדיק ומי רשע בנדאי חשיבותו לפי צדקת הצדיק פן יקר ערפו.

אבל קודם פתיחת הספרים מי חשוב קודם אזלינן בתר חשיבותא דהלוי עלמא ומכבדים עשירים. והנה אין ארי נוהם מתוף קנפה של תבן וכו' וישמן ישרון ויבצעט וע"פ רוב העשירים מעותדים לחטוא יותר מן העניים מרוב תאוות לבם וגבהות עינם והם אינם יודעים פי עושר שמור לבעליו לרעתו ומה בצע בעשרו ערום יצא מבטן אמו וערום ישוב שמה ואדרבה לפי רוב עשרו ראוי שיכניס לבבו פן יקבל שכרו בעוה"ז ופן אינו עושה הצדקה וחסד כדבעי למיעבד פאשר באמת עינינו רואות הרבה מהעשירים מעלימים עיניהם מן הצדקה ובפרט מעניים קרוביהם.

דרך כלל הרבה מעונות מסתעפים ממדת העושר ומעט זכיותינו נתקטנו מרב החסדים שעושה הקב"ה עמו באופן שביום הדין קרוב הדבר יותר שהעשירים יוצאים חייבים אם לא בחילא דתיובתא יתיר ובצדקה ובגמ"ח שיוסיף: ולכן בראש השנה בעת שנכנסין לדין ועוברין כבני מרון והחשוב חשוב לפי עשרו קודם ולכך ספרן של רשעים נפתח תחילה קודם לספרן של צדיקים כי הצדיקים שהמה דלי העם המה באים באחרונה אבל פינו שפבר נפתחו הספרים ויצא כפוגה צדקת הצדיק ורשעת הרשע על פניו תענה אז

שוב עולם ברור הוא ועליונים למטה ומקדימין גזר דינם של צדיקים ומתחלה צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים ואח"כ רשעים גמורים.

ועוד נלע"ד לתרץ לפי שהקב"ה הוא רב חסד וחסד חסד הוא ורוצה לדון כ"א באופן נאות לו יותר להצדיקו והנה הרשעים לרב רשעם כבר הורגלו ברשע את אישים פועלי און באופן שכבר הורגלו נעשה אצלם טבע ועפרות שהורגלו בו בכל יום כמו לצנות ושקרים ורכילות וכדומה המה מוסיפין בכל שעה ובכל רגע הן מצד עצמן פי כבר התמכרו לעשות הרעה אין אלהים לנגד עינם ורשעים יצר הרע שופטן.

ומושל בם פאות נפשו והן מצדחבריהם. פי יתחברו יחדיו אישים פועלי און וכל אחד מדיח מסית את חברו לשחוק וקלות ראש ומרגילין לערנה באופן שקרוב ודאי שבכל רגע מוסיפין פשעים ועונות וחסטאים.

והצדיקים להיפוך מצוה גוררת מצוה ובכל רגע ורגע מוסיפים אהבת ה' פעטלף המצפה לאור פן יקוו לאור ה' ונר מצוה מתי תבוא לידם ויקיימו באופן שבכל רגע מוסיפים מצות ומעשים טובים ומחשבות קדושות אשר הקב"ה מצרפן למעשה.

והנה ביום ראה"ש הקב"ה מקדים לפתוח ספרן של רשעים לטובתם פי באותו רגע שיאחר עוד יש אחרית שיוסיפו לחטא ולכן הקב"ה מקדימם לפתוח ספרן מה שכבר נעשה עד אותו שעה אבל הצדיקים הקב"ה משהה פתיחת ספרן ג"כ לטובתם פי בכל רגע יוסיפו זכות ומעשים טובים וכ"ז בפתיחת הספרים אבל בחיתוף הדין מקדים הצדיקים וכל זה ביום ר"ה שהצדיקים והרשעים בחייהם והיום לעשותם אבל לעתיד לבוא ביום הדין הגדול והטרא שוב אין להוסיף לא במעשים טובים ולא במעשים רעים רק יפתח ספר הזכרונות שעשו בימי חייהם הקב"ה מקדים הצדיקים לרשעים בכל דבר ואל תתמה שאני אומר שהקב"ה מקדים לפתוח ספרן של רשעים ביום ר"ה השפם בפנקר מחשש פן בעוד היום יוסיפו כמה פשעים הלוא קדוש היום לאדונינו ואין נורא הוא ואימת יום הדין נורא מאד עד מלאכים יתפזזו וחיל ורעדה יאחזו מפחד ה' ומהדר גאווה ואיך איש כמה חרס את חרסי האדמה ירים ראש להיות ניסת בעצם היום הזה אחרי הסתת היצר הנה כבר העידו פן חז"ל במס' יומא האידנא יומי דכיפורי ואיבעול כמה בתולתא בנהרדעא ועוד בשלמא אז היו משגיחים על דרכיהם דודאי שהי עליהם אימת יום הקדוש אבל בעונותינו ורבים כבר הורגלו בדרך רעה עד שלא נחשב לחטא בעיניו ועבר ושנה ושלש כמה פעמים עד שנדמה בעיניו דרך רעה לדרך ישרה ואומר לרע טוב ואיך ישובו מאימת יום הדין וכבר הותר להם הדבר ע"ד עבר אדם עביר ושנה בה: ועל פן משבח אני את התשובה אפי' מיראה שהרי עכ"פ ע"י היראה הוא נמנע מלחטוא עוד ועכ"פ יצא חוץ לטבעו ומגו הרע שהוטבע בה כל ימיו ושוב עכ"פ נחשב לעבירה בעיניו והנביא אמר תיסקר רעתה ומשובתיה תוכיחה ודעי וראי פי רע ונמר עזבה את ה' אלקיה הרי עקר הקפדת הנביא שעכ"פ תדע שרע ומר מעשיה: *דף כ"ב ע"ב תוס' ד"ה משום ביטול מלאכה כו' פי' בקוונטרס אין לה ר"ה כו' ובחנם דחק לפרש ר"ה דבכל ראש חדש נמי לא היו רגילין לעשות מלאכה כו' ע"ש בתוס' והנה רש"י במס' מגילה באמת מפרש כמו שפי' התוס' הדא ונלע"ד לומר דלפי סוגי' דהקא צריה רש"י לפרש דתירוצ הגמ' משום ביטול מלאכה שני ימים קאי על ר"ה אבל על ר"ח לא שנייה

תירוץ דגמ' ונשאר קושני' הגמ' וליעבד אמלא ותירוץ הגמ' הוא רק על ר"ה דהיינו ר"ח תשרי.

דהנה התוס' בד"ה גזרה וכו' כתבו ה"נ דהני מצוי למימר משום ר"ח מלא שחל בשבת ולענ"ד נראה לומר דמה שאמרו איתנוסי הוא דאיתנוס לא הפנונה כמו שנראה מפי רש"י ותוס' בשכרות של סעודת שבת שנה הוא דוחק לומר דבדבר המסור לב"ד ניהוש לשכרות ואי משום סעודה שלישית שהיא חייב הלא היו יכולין להקדים סעודה שלישית ביום ועיין במג"א (סי' תרצ"ו ס"ק יוד) שכתב במקום הרוקח היו עושין סעודה שלישית קודם מנחה וא"כ למה ניהוש שיתעצלו הב"ד בכך לעשות הסעודה סמוך ללילה וימנעו מלעשות משואות שהוא צורך גדול לכל בני הגולה לידע מתי נתקדש החודש ובנדאי ליפא סברא לומר דחשש שכרות קאי על אותן האנשים שעושין המדורה בראשי הרים דאם הם שלוחי ב"ד בנדאי הנה זריזין וג"כ לא תתעצלו לעשות הסעודה סמוך ללילה ולכן נראה לי, לומר שהפנונה הוא ע"פ מה שמביא המג"א בריש סי' תי"ט שאם חל ר"ח בשבת יש למשוך סעודה שלישית עד הלילה משום סעודת ר"ח ע"ש.

ולפ"ז יש לפרש איתנוסי דאיתנוס בסעודת ר"ח. ומעתה זה הוא דוקא אם ר"ח חל בשבת אבל בשאר שבתות דלית ביה ר"ח לא שייך חשש שכרות ולפ"ז מתורץ קושניית התוס' דלא מצוי למימר משום מלא שחל בשבת דא"כ נשארה קושניית הגמ' דלא ליעבד אז אמלא כלל ואין לומר דיאמרו חסר הוא והא דלא עבדו איתנוסי דאיתנוס דמאי אנוס שייך במוצאי שבת אם ר"ח הי' בערב שבת הא כבר קיימו סעודת ר"ח בע"ש.

ובזה מתורץ גמי קושניית התוס' בד"ה והא דלא עביד דמקשים השתא גמי דלא עבדו אמלא כי מיחל ר"ח מלא בשבת יאמרו חסר הוא והא דלא עבדו איתנוסי דאיתנוסי ולפי דברי הג"ל אתי שפיר דאם חל ר"ח בע"ש לא שייך למתלי באנוס משום שכרות: אף נראה דרש"י ותוס' ז"ל מיאנו בפירושי הג"ל כמו שמבואר בדבריהם בד"ה וליעבד אמלא וכו' משום דלפי דברי נסתרה קושיות הגמ' ונעבד אמלא ולא נעבד אחר פלל הרי יפסידו דעכשיו קמה קושיות התוס' בחסר שחל בע"ש.

ואמרו מלא הוא ואיתנוס בע"ש בסעודת ר"ח. משא"כ דעתה עבדין אחר ולא אמלא אין זה חשש אמנם עדיין י"ל דאפ"ה פריף הגמ' שפיר ואף שאין כאן קושני' לפי האופן שנקטו התוס' עדיין יש להקשות באופן אחר דהיינו ר"ח מלא שחל באחד בשבת יאמרו חסר הוא והא דלא עביד משום דאיתנוס בסעודת ר"ח וא"כ כשם שיש חשש כשעבדין אמלא כף יש חששא כשעבדין אחר ושפיר פריף הגמ' ונעבד אמלא אבל משום הא לא הני פריף הגמ' פיון דאין הפסד ואין יתור ואין מעלה במה שעבדין אמלא לא שייך להקשות ונעבד אמלא דמאי חזית הא תמיד יש חששא וכשנעבד אמלא אז היית מקשה איפא ונעבד אחר.

אבל כשמפרשין בפי' רש"י ותוס' ז"ל דאיתנוסי בשכרות של סעודת שבת לחוד שפיר פריף הגמ' ונעבד אמלא שיש בו יתור דאי עבדין אחר יש בו שני חששים אחד כי מקלע ר"ח מלא בשבת יאמרו שהיא חסר והא דלא עבדו משום דאיתנוסי איתנוסי כקושניית התוס'.

ועוד יש חששא בר"ח מלא שחל באחד בשבת יאמרו חסר הוא והאי דלא עבדי במוצאי שבת משום שכרות כמו שפתינו לעיל וא"כ יש לחוש לתקלה בשני אופנים אבל אי עבדינו אמלא אף שיש חששא בר"ח חסר שחל בע"ש יאמרו מלא הוא וכנ"ל אפתי אין החשש אלא באופן זה לבד ושפיר פרייה הגמ' וליעבד אמלא דליכא למיחוש אלא באופן אחד משא"כ השתא דעבדינו אחסר יש לחוש לתקלה בשני אופנים אף משום הא לא ארי' דגם בזה אי עבדינו אמלא ג"כ יש לחוש לתקלה בשני אופנים אחד בר"ח חסר שחל בע"ש שיאמרו מלא הוא ועוד יש חשש אם חל ר"ח חסר בתמישי בשבת שיאמרו מלא הוא והא דלא עבדי משום איסור שבת ובליל מ"ש לא עבדי משום שכרות ואיתנוס הוא דאיתנוס ולפ"ז הדרא הקוש' לדוכתא מאי פרייה הגמ' וליעבד אמלא מה יתרון יש בזה אם נעבד אמלא ולא אחסר הא יש לחוש לתקלה בכל שני אופנים בזה כמו בזה: ובישוב קוש' זו נראה שאין פאן חששא כלל בר"ח חסר שחל בתמישי בשבת דהנה זה נדאי אי עבדינו אחסר לא עבדינו אלא בליל עבדו דהיינו לילה שאחר ר"ח דבליילה שלפניו לא אפשר דמנא ידעינו שלמחר יתקדש דשמא לא יבואו עדים ויהיה מעובר וכן אי הוי עבדינו בין אמלא ובין אחסר לא הוי אפשר למעבד אמלא אלא בליל ל"ב דהיינו לילה שאחר ר"ח דנהי שידעו פבר בליילה שלפניו שעכ"פ למחר יתקדש מ"מ המשואות בליילה ההוא הוא סימן על ר"ח חסר אבל כי עבדינו אמלא ולא אחסר א"כ עבדינו בליל שלפני ר"ח שהרי בנדאי יתקדש למחר וא"כ קוש' הגמ' הוא שפיר וליעבד אמלא ולא אתסר ובאמת יעשו המשואות בליל שלפני ר"ח והשתא ליכא למיחוש פשקלע ר"ח חסר בתמישי בשבת שיאמרו מלא היא דא"כ למה לא עבדו המשואות בליילה במיפוק יום ה' ואז לא שייך שום אונס וכשחל ר"ח מלא בשבת דאי אפשר לעשות המשואות בליילה שלפניו משום איסור שבת יעבדו בליל מוצאי שבת] וליכא חשש כי אם פשקלע ר"ח חסר בע"ש שיאמרו מלא הוא ובמ"ש איתנוס עכ"פ אין החשש אלא באופן אחד בלבד ושפיר פרייה הגמ' אמלא: ומעתה א"כ הוא שקוש' הגמ' הוא ונעבד אמלא היינו שיעשו המשואות בליל שלפני ר"ח.

קשה מאי מתרץ הגמ' משום ביטול מלאכה שני ימים הא ליכא ביטול שני ימים דהא פשיבא ליל ל"א ולא יהיו משואות ידעו בני הגולה שהחודש חסר הוא וכבר עבר ר"ח ויעשו מלאכה למחר דאז מעובר הוא היו עושין המשואות בליל שלפני ר"ח וצ"ל דתירוצ' הגמ' דאיכא ביטול עם ממלאכה שני ימים היינו בחודש תשרי שהוא מלא דאי אפשר לעשות המשואות בליילה שלפניו שהרי הוא ליל יו"ט.

של ר"ה [ולא מבעי אי לא אמרי' הואיל והותרה הבצרה כו' שאסור לעשות משואות ביו"ט אלא אפי' למ"ד הותרה עכ"פ צריך להיות צונרף היום קצת והמצנה לא נחשב לצונרף היום שהרי יכול לעשות למחר ואפי' שריפת חמץ לא הוי צונרף היום להרבה פוסקים ועוד הבצרה זו אינו צונרף היום כלל רק לידע אימת יהי' יום פניור וחס הסוכות ולכ"ע לא אמרי' בזה מתוך [ועיין במס' פסחים דף מ"ז ע"א] וא"כ בחודש תשרי יהי' ביטול להעם שני ימים ומעתה מתורץ ומסולק קוש' התוס' על רש"י דשפיר צריך לרש"י לפרש תירוצ' הגמ' משום ביטול העם שני ימים הוא על ראש השנה ודוק היטב ואין להקשות שאי אפשר שיעשו המשואות בליל שלפני עבדו דהא אמרינו לעיל (דף כ"א ע"ב) דאין השלוחין יוצאין ליל ניסן ועל תשרי עד שישמע מפ"י ב"ד מקודש ופי'

רש"י ותוס' שם דגם כְּשֶׁחֹדֵשׁ מְעוֹפֵר דּוֹדַי יָדְעִינוּ שְׁלִמְחָר יְהִי ר"ח אֵין הַשְּׁלוּחִין יוֹצְאִין עַד שְׁיִשְׁמְעוּ מִפִּי ב"ד מְקוֹדֵשׁ וּא"כ אִיךָ אֶפְשָׁר לוֹמַר שְׁיַעֲשׂוּ הַמְשׁוֹאוֹת בְּלִיל שְׁלִפְנֵי הָא הַמְשׁוֹאוֹת הֵם בְּמָקוֹם שְׁלוּחִים זֶה אֵינוֹ דְּבִשְׁלֵמָא בְּשְׁלוּחִים שְׁיִצְאוּ בֵּין אַחֲדָשׁ מְלֵא וּבֵין אַחֲדָשׁ חֶסֶר וּבַחֲדָשׁ חֶסֶר כְּשֶׁנִּרְאָה בְּעֵלִיל בְּיוֹם כ"ט אוּ בְּלִיל שְׁלֵשִׁים לֹא יִצְאוּ שְׁלוּחִים עַד שְׁיִשְׁמְעוּ מִפִּי ב"ד מְקוֹדֵשׁ מִשּׁוֹם דְּחִיּוּשֵׁינוּ דְּלָמָּא מִמְּלָכִי ב"ד וְיַעֲבְרוּ אֶת הַחֹדֵשׁ לְכַף גַּם בַּחֲדָשׁ מְעוֹפֵר לֹא יִצְאוּ עַד שְׁיִשְׁמְעוּ מִפִּי ב"ד מְקוֹדֵשׁ דְּגִזְרֵינוּ הָא אֵטוּ הָא כְּמוֹ שְׁמִבְּרָאָר שָׁם בְּתוֹס' סוּף ד"ה עַל גִּיסָן ע"ש.

אָבֵל בְּמְשׁוֹאוֹת לְפִי הַקּוֹשֵׁי שְׁלֵא נֶעְבַד אַחֲסָר כְּלָל רַק אֶמְלֵא לִיכָּא לְמַגְזֵר הָא אֵטוּ הָא שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְּנֶעְבַד הַמְשׁוֹאוֹת בְּלִיל שְׁלִפְנֵי ר"ח וְדוּק בְּזֶה: דָּף כו ע"א גמ' וְהָא תִּנְּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרַן קְאָמַר חֲדָא וְעוֹד קְאָמַר חֲדָא דְּאֵין קְטִיגוֹר נַעֲשֶׂה וְכו' וְעוֹד מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרַן וְכו'.

הֵנָּה לְכַאוּרָה יְפֵלֵא דְּבֵין לְעוֹלָא דְּמִפְּרָשׁ טַעְמָא דְּרַבְּנָן מִשּׁוֹם דְּאֵין קְטִיגוֹר וְכו' וּבֵין לְאַבְיֵי דְּמִפְּרָשׁ טַעְמָא דְּרַבְּנָן מִשּׁוֹם גְּלַדִּי גְּלַדִּי וְקָא דְּוַחְקֵי נִפְשֵׁי לְפָרֵשׁ טַעַם אֶשְׁר עֵיקַר חֶסֶר מִהַסְפָּר וְאֵין רַמְזַ בְּדַבְּרֵי רַבְּנָן וְכָבֵר עֲמַד עַל תַּמִּי זֶה הַרְשָׁב"א ו"ל בְּחִידוּשֵׁיו לְמַס' ר"ה בְּשֵׁם הַרְמְב"ן ו"ל וּמְתַרְץ שָׁם בְּשֵׁם הַרְמְב"ן ו"ל מִשּׁוֹם דְּמִתְחַזִּי לְהוּ טַעְמָא דְּרַבְּנָן בְּמִתְנִיתִין חֲלוּשׁ כִּינּוּן דְּאַשְׁכַּחַן כְּוִלְהוּ דְּאַקְרִי קָרוּ וְאַקְרִי שׁוֹפֵר ש"מ הֵינּוּ קָרוּ וְהֵינּוּ שׁוֹפֵר לְפִיכָף עָשׂוּ לוֹ סְנִיפִין עַכ"ל הַרְשָׁב"א ו"ל.

דְּבָרִים אֵלֶּה תְּמוּהִים בְּיוֹתֵר דְּכִינּוּן דְּטַעְמָא דְּרַבְּנָן הוּא חֲלוּשׁ לְמָה עָזְבוּ רַבְּנָן עֵיקַר טַעְמִיהוּ וְשֶׁהוּא לְעוֹלָא מִשּׁוֹם דְּאֵין קְטִיגוֹר וְכו' וְלְאַבְיֵי מִשּׁוֹם שׁוֹפֵר אֶחָד וְאַחֲזוּ בְּמִתְנִיתִין טַעַם חֲלוּשׁ.

וּבְיוֹתֵר קוֹשֶׁה לְפ"מ שְׁכַתֵּב הָרַב שְׁאֵגַת אַרְי' בְּסִפְרָ טוֹרֵי אֶבֶן נ"מ בֵּין הֵנָּה טַעְמִי דְּלְטַעְמָא מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרַן שֶׁל פְּרָה פְּסוּל לְיוֹבֵל וְכָשֶׁר לְחֻצּוֹצְרוֹת וְלִר"ח הוּא אֵיפְכָא דְּשֶׁל פְּרָה כָּשֶׁר לְיוֹבֵל וְכָסוּל לְחֻצּוֹצְרוֹת ע"ש הָרִי שְׁיֵשׁ נִפְקוּתָא גְּדוּלָּה בֵּין הֵנָּה שְׁנֵי טַעְמִים וְאִיךָ לֹא הִזְכִּירוּ רַבְּנָן בְּמִתְנִיתִין טַעְמִיהוּ לְפִסְלוֹ (גַּם לְחֻצּוֹצְרוֹת בְּשֶׁל פְּרָה) וְעוֹד גַּם זֶה הַטַּעַם חֲלוּשׁ גְּדוּחָה כְּמוֹ שֶׁהִשְׁיֵב ר"י דְּפָרָה נְמִי אֶקְרִי שׁוֹפֵר וְע"כ אֵנוּ צְרִיכִין לְרַבְּנָן לְהָא דְּרַב מִתְּנָא דְּהָא שׁוֹר פֶּר הוּא הַפִּירוּשׁ שׁוֹר שְׁגָדוּל כְּפָר וּמֵאֵי הוֹעִילוּ עוֹלָא וְאַבְיֵי בְּתִירוּצָם וְלִשׁוֹן עוֹלָא אָמַר וְאַבְיֵי אָמַר מִשְׁמַע שְׁהֵם נֹאדוּ וְחִזְרוּ מִדְּבָרֵי הַרְאִשׁוֹנִים וְהֵלֵא עוֹלָא וְאַבְיֵי ג"כ צְרִיכִים לְהָא תִּירוּצָא דְּרַב מִתְּנָא וְה"ל לְהַגְמ' לוֹמַר אָמַר עוֹלָא אָמַר אַבְיֵי וְהוּי מִשְׁמַע שְׁהֵם מוֹסִיפִים עוֹד טַעַם לְשִׁטוֹת רַבְּנָן לְפִסְלוֹ שֶׁל פְּרָה: וּבִישׁוּב דְּבָר זֶה נִקְדִּים לְתַרְץ גַּם דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּשִׁמְעָתִין וְזֶה לְשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי מ"ט דר' יוֹסִי וְהִי בְּמִשְׁנֵי בְּקָרְן הַיּוֹבֵל מ"ט דְּרַבְּנָן וְתִיטֵב לְה' מִשׁוֹר פֶּר מִקְרָן מְפָרִיס מִקְרָן כְּתִיב עַכ"ל הִירוּשְׁלָמִי וְלְכַאוּרָה אֵינוּ מוֹכֵן דְּמֵהָאֵי קָרָא הוּא סִיוַע לר' יוֹסִי וְאִף שְׁרַבְּנָן מְתַרְצִים הָאֵי קָרָא דְּשׁוֹר פֶּר הוּא הַפִּירוּשׁ שׁוֹר שְׁגָדוּל כְּפָר כְּדֵאִיתָא בְּבַבְלִי בְּשִׁמְעָתִין מ"מ אֵין בּוֹ רֵאִי לְרַבְּנָן.

וְעוֹד אֵין הִבְנָה מֵהַ שְׁפִיִים הִירוּשְׁלָמִי מִקְרָן כְּתִיב וּבְמִס' ע"ז (דָּף ח' ע"א) דְּרִשִׁינוּ מֵהָאֵי קָרָא מִקְרָן דְּשׁוֹר שֶׁהִקְרִיב אָדָם הַרְאִשׁוֹן קָרַן אַחַת הִי לוֹ בְּמִצְחוֹ וְאֵין לוֹ שְׁיִיכּוֹת לְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּרַבְּנָן וְאֵין לוֹ עֲנִין לְפִלּוּגְתָּא דְּהִכָּא: וְנִרְאָה לְעַנ"ד בְּזֶה לְתַרְץ הַכֵּל בְּחֲדָא מִחֲתָא עַל פִּי מֵהַ שֶׁהִקְשָׁה בְּטוֹרֵי אֶבֶן לְמָה נִקְטַ בְּמִתְנִיתִין שֶׁל פְּרָה וְלֹא נִקְטַ בְּשֶׁל שׁוֹר וּמְתַרְץ

דאי הוי נקט בפשל שור ה"א בפשל פרה פשר דהא האי דאקרי קרו בישור פתב קרני ראם קרניו אבל בפשל פרה דלא אקרי קרו בשום מקום ה"א דכשר ואף שלא מציינו של פרה דאקרי שופר לית לו בה דהא של יעל שבר אף דלא הוזכר בשום מקום דמקרי שופר.

וע"כ פיון דלא מציינו של יעל דמקרי קרו ממילא נקרא שופר וכשר. וכמו כן ה"א פיון דלא מציינו דשל פרה אקרי קרו ממילא נקרא לכך אתי מתניתין לאשמעינן דאפ"ה של פרה פסול הואיל והוא חד מינא דשור ופרה פולם חד מין הוא ואף שחלוקים בשמותם עכ"ל ע"ש בטורי אבן.

ובירושלמי דשמעתין באמת פריה על רבנן משל יעל שאינו קרוי לא קרו ולא שופר והוא פשר ומתריז כר' לוי אין קטיגור נעשה סניגור]: והנה יש מקום עיון בזה דהא גופא מנ"ל לפסול של שור ושל פרה הואיל ואינו נקראים שופר של יעל נמי לא מציינו שנקרא שופר ואפ"ה פשר מטעם דמסתמא נקרא שופר א"כ בפשל שור ופרה נמי נימא דאף דאיקרי גם שופר מקרי מסתמא וצריכין אנו לומר מדכתיב גבי שור קרני ראם קרניו ולא כתיב קרני ראם שופריו מפלל דקרא אתי דשל שור לא יהי נקרא שופר פלל פדי לפוסלו לשופר של לתקוע בו למצוה: ולפ"ז אני אומר דעולא ואבבי לית להו להאי שנוי דרב מתנא דשור פר שהוא גדול פפר דלזה לא צריה קרא דכבר שמעינן דכל מעשה בראשית בקומתו נבראו פדאיתא במס' ע"ז (דף ח' ע"א) מדכתיב מקרון מפריס שקרנותיו קודמין לפרסותיו ופי' רש"י שם דאמר מר כל מעשי בראשית בקומתו נבראו שור עם קרניו ע"ש.

ומעתה פיון דינדעינן דבקומתו נבראו הו שור פר מיותר וע"כ כר' יוסי לדרוש שופר דשל פרה נמי קרוי שופר. ולכך מתריז עולא דמהאי שור של מעשה בראשית ליפא ראי פלל דאותו שור הראשון שנברא במעשה בראשית שפיר נקרא שופר ואם הי' לנו שופר מזה השור שנברא במעשה בראשית באמת הי' פשר וטעמא דקרא שפאמר קרני ראם קרניו לפסול בפשל פרה הואיל ואין קטיגור נעשה סניגור ונה שייך דוקא בשור שהי' עגל קודם שנתגדל וכיון שהי' תחילתו עגל שוב הי' מתחלת דומה לעגל שעשו במדבר ויש בו זכרון מחטא העגל ואין קטיגור נעשה סניגור ולכך פסול בפשל פרה לתקיעת שופר בר"ה אבל אותו השור של מעשה בראשית לא הי' עגל מימיו דהא נברא בקומתו באמת הי' קרוי שופר וקרניו פשרים לשופר: ואבבי מתריז היינו טעמא דרבנן דסברי טעמא דקרא דקרני ראם קרניו דשל פרה פסול משום דשופר אחד אמר רחמנא והאי דפרה קיימי גלדי ופי' רש"י דבכל שנה ושנה לכרת תוספת גלד מוסיף על גלד ראשון אבל בשור של מעשה בראשית לא הי' בו גלדי גלדי דכיון שבקומתו נברא לא נתוסף בו דבר דהפל נגמר בעת הבריאה: וע"ז פריה הגמ' והא תנא מפני שהוא קרו קאמר כלו' מפני שהוא קרו לחוד קאמר ולא קאמר הנה טעמי' ומתריז חדא ועוד קאמר דודאי משום טעמא דאין קטיגור או משום דקיימי גלדי גלדי נמי יש לפסול רק דנקט משום קרו דמנועט מקרא דוקרני ראם קרניו ולא קאמר שופריו כנ"ל: ומעתה גם דברי ירושלמי נכונים וכונת הירושלמי פיון דעיקר תשובה שהשיב ר' יוסי לרבנן דגם של פרה אקרי שופר הוא מהאי קרא ותיטב לה' משור פר אם שור למה פר ואם פר למה

שור אלא משופר וע"ז קאמר מ"ט דרבנן ר"ל מאי תשובה יש להם על דברי ר"י וקאמר ותיטב לה' משור פר מקרן פתיב.

ור"ל דמה שהשיב ר' יוסי משור פר משופר זה הוא בשור שהקריב אדם הראשון שנברא בקומתו ולא הי' בו גלדי גלדי זה באמת הי' נקרא שופר וזה לא הי' פסול והוכיח דשופר של אדם הראשון לא הי' בו גלדי גלדי ולא הי' נחשב לב' וג' שופרות דמקרן פתיב לשון יחיד והוי שופר אחד אבל בשל פרה משוורים שלנו אינו נופל בו שום מקרן אלא קרנים לשון רבים הואיל וקיימי גלדי גלדי ודוק היטב הדק: דף כ"ז ע"ב תוס' ד"ה גיב וסתמו וכו' קשיא פיון דכל הקולות פשירין כו' ונראה דאיירי קודם סתימה כו' ובירושלמי כו' ובסוף חזרו ונקטו לעיקר לפרש אם מעכב התקיעה היינו לאחר שסתמו ע"ש והקשה הפ"י פיון דחזרו התוס' ומפרשים דקאי אלאחר סתימה א"כ הדרא קושיתם לדוכתי' הא כל הקולות פשרים בשופר דהא מכת קושא זו חזרו מפירוש ה פגירסת הירושלמי.

ונ"ל לישב דבתוס' ד"ה שופר שנסדק מקשים על פי רש"י דמפרש פסול משום דהוי פשני שופרות וע"כ מייירי שנסדק לגמרי א"כ היינו סיפא דדבק שברי שופרות ולכך פתבו דמייירי שאינו נסדק לגמרי ולכן פסול משום דאין שופר עליו וסיפא לרביתא קתני כו' א"נ משום דכתיב והעברתם וכו' ואח"כ נפסל מטעם שנים ושלש שופרות אין קשיא פלוג' עכ"ל והנה סוף דברי התוס' סתומים וכבר נדחק בהם המהרש"א והפ"י כתב לפרש דבריהם דבתחלה פתבו לסתור פירש"י דבלא"ה לא משמע להו הך סברא דב' וג' שופרות דלא שייך פסול זה ולא בקרן של פרה דקיימי גלדי גלדי שהקרן עצמו הוא ב' וג' שופרות משא"כ הך מקרי שופר א' וע"ז מסקי התוס' שפיר דאפי' את"ל דדיבק פסול משום ב' וג' שופרות אפי' הכי לא קשיא מהא דגיב וסתמו, במינו דהתם עיקר הקול בשופר אחד משא"כ בדיבק שברי שופרות שאין עיקר השופר מחתיכה א' ע"כ דברי הפ"י ע"ש.

והנה אף פי סברת הפ"י נכונה מצד עצמה דבגיב וסתמו לא שייך ב' וג' שופרות משא"כ בדיבק שאין עיקר השופר מחתיכה א' בכ"ז אין להעמיד זאת בדברי התוס' והעיקר חסר. ועוד קשה למה מתחלה הי' פשוט להו דדבק שברי שופרות לא מפסיל ואח"כ חזרו דגם בדבק שברי שופרות יש לפסול מטעם ב' וג' שופרות ולישב זה צריך להקדים מה דאיתא במס' סוטה (דף י"ח) דאם כתב מגילת סוטה על שני דפים פסולה דספר אחד אמר רחמנא ולא ב' וג' ספרים וכתבו התוס' דדוקא אם כתב חצי מגילה על דף זה וחצי מגילה על דף אחר פסול משום ב' ספרים אבל בשני עמודים על קלף אחד פשר וגבי שופר של פרה דפסול משום דקיימי גלדי גלדי אע"ג דמחברי התם נמי דרכו להוסיף גלד אחד בכל שנה והוי דומה לשנים ע"ש בתוס' ובתשובת נ"ב מה"ת הבאתי דברי הרב טורי אבן שעמד על דברי התוס' ד"ה אם קול חיצון שמע וכתב דאם נתן שני גיטין לאשתו בב"א מגורשת הואיל וכל אחד הוא גט שלם בפ"ע ודוחה ראיות התוס' משני כופרין דשם אמרינן דלא חייבתו התורה על גיחת שור לאדם אחד אלא חד בחד אבל לא ב' כופרין הלכך בשור של שותפין א"א דהאי שלם דכל אחד שלם כופר דהוי ב' כופרין על גיחה אחת אבל הא ודאי אם זה רוצה לשלם כופר שלם וכן אידך הרשות בידם ויצא ידי חובתם ואפי' בשור של אדם אחד שנגח אדם אם בעל השור רוצה לשלם

שְׁנֵי כּוֹפְרִין בּוֹדְאֵי יוֹצֵא וּמִתְכַפֵּר לוֹ בְּזֶה וְכֵן בִּפ' לְוֵלֵב הַגְּזוּל פְּרִי א' אֲמַר רַחֲמֵנָא לָאוּ
לְמִימְרָא דָּאָם נָקֹט ב' אוֹ ג' פִּירוּת אֵינּוּ פְּלוּם אֲלֵא קְאָמַר לְהוֹכִיחַ שְׁפָרִי עֵץ הַדֶּר שִׁיקַח הוּא
אֲתְרוּג וְלֹא פִלְפְּלִין פִּינּוּן דְּאֲפֹשֶׁר לְצִאת גַּם בְּפָרִי אֲחָד וּפְלִפְלִין לֹא מְנַכֵּר לְהִיּוֹתוֹ בְּאֲחָד
וְיִצְטָרֵף לִיקַח ב' אוֹ ג' וּבִתְשׁוּבָה זֹאת סִי' קכ"ב הִבְאֵתִי רֵאִי' שְׁגַם הֶרְמֵב"ם סוֹבֵר פֶּן דֶּרַק
לְחֵיבּוֹ לֹא אֲמַרִּינּוּ שְׁנֵי כּוֹפְרִין אֲבָל אִם רוּצָה לִיתֵן יוֹצֵא וּמִתְכַפֵּר לוֹ אוּלַם כְּתִבְתִּי שָׁם
שְׂאִין בְּיַדֵּינוּ לְדַחוּת דְּבָרֵי הַתּוֹס' דס"ל דְּבִדְעֵבֵד מְעַכְב וְכַעַת עֲלָה בְּדַעְתִּי לֹאמַר לְהוֹכִיחַ
כְּשִׁיטַת רַבּוּתֵינוּ בְּעֲלֵי הַתּוֹס' דְּהָא גַבֵּי שׁוֹפֵר ג"כ מְסִיק אַבְיִי דְטַעֲמָא דְרַבְּנָן דְּפִסְלֵי שׁוֹפֵר
שֶׁל פֶּרֶה מִשׁוּם דְּשׁוֹפֵר אֲחָד כּו' וְהָא דְפֶרֶה קָאִי גִילְדִי גִילְדִי וּמִתְחַזִּי כב' שׁוֹפְרוֹת וְלִכְאוּרָה
קֹשָׁה דְאַף אִם שׁוֹפֵר שֶׁל פֶּרֶה כָּשֵׁר מ"מ אֵיכָּא עוֹד כְּמָה מֵינִי שׁוֹפֵר דְּחִזִּי לְתַקְוָע בּוֹ פְּגוּן
שֶׁל אֵיל וְשֶׁל עֵז וְכַדוּמָה וּא"כ לֹא שׁוֹכַח מִיַּדִּי דְלַעוּלָם יֵשׁ לֹאמַר דְּגַם בְּשׁוֹפֵר שֶׁל פֶּרֶה
יוֹצֵא לְתַקְוָע בּוֹ וְאִפ"ה שְׁפִיר קְאָמַר רַחֲמֵנָא שׁוֹפֵר אֲחָד דְּרִשְׁאֵי לְתַקְוָע בְּשׁוֹפֵר אֲחָד הֵינּוּ
אִם רוּצָה לְתַקְוָע בְּשִׂאָר מֵינִי שׁוֹפְרוֹת וּא"כ נְהִי דְבִשְׁלַל פֶּרֶה אִי אֲפֹשֶׁר בְּשׁוֹפֵר אֲחָד הוּאֵיל
דְּקָאִי גִילְדִי גִילְדִי מ"מ אֲפֹשֶׁר לְתַקְוָע בְּשׁוֹפֵר אֲחָד שֶׁל אֵיל אוֹ שֶׁל עֵז דְּלֹא קִיָּיִמי גִילְדִי
גִילְדִי וּא"כ מנ"ל לְפִסְוֹל שֶׁל פֶּרֶה אֲלֵא וְדָאִי מוֹכַח כְּדַעַת הַתּוֹס' דְּהָא דְקָאֲמַר שׁוֹפֵר אֲחָד
וְלֹא ב' וּג' שׁוֹפְרוֹת הֵינּוּ דְמַעְכַּב בְּדִיעְבַּד וּלְפִיכָף שֶׁל פֶּרֶה פְּסוּל וְאֵינּוּ יוֹצֵא בְּהַתְקִיעַת
שֶׁל מְצֻנָה וְגַם מְסוּגֵיָא דפ' לְוֵלֵב הַגְּזוּל שְׁפִיר הוֹכִיחוּ הַתּוֹס' דע"כ מַה דְּאָמְרִי' פְּרִי א' כּו'
הוּא לְעֵיכּוֹב דְּאֵינּוּ יוֹצֵא בְּשְׁנֵי פִירוּת בּב"א דָּאִי סְלָקָא דַּעְתָּךְ לֹאמַר שְׁסִגִּי בְּפָרִי אֲחָד א"כ
עֲדִינּוּ אֵינּוּ מְמַעַט פִּלְפְּלִין וְעֲדִינּוּ קֹשָׁה דְלִמָּא מַה דְּאָמְרָה תוֹרָה פְּרִי עֵץ הַדֶּר שִׁיקַח פְּרִי
שְׁטַעַם עֵץ וּפְרִי'וֹ שְׁנֵה וְהִבְרִיָּה בְּיָדוֹ לִיקַח אֲתְרוּג אוֹ פִלְפְּלִין וְעִינּוּ בִפ"י שָׁם בְּמַס' סוֹפָה
דְּמִפְרֵשׁ דְּקוֹשְׁתֵי הַש"ס וְאֵימָא פִלְפְּלִין דְּהַפְּנוּנָה הוּא שְׁיֵהִי תְרַנּוּיָהּ כְּפִשְׁרִין ע"ש שְׁהוֹכִיחַ
פֶּן דָּאִין סְבָרָא לֹאמַר שִׁיקַח דְּנִקָּא פִלְפְּלִין וְלֹא אֲתְרוּג דְּמַפְּח סְבָרָא יֵשׁ לִיטוּל אֲתְרוּג דְּהוּא
עכ"פ הַדֶּר טְפִי מִפִּלְפְּלִין ע"ש ע"כ דְּקוֹשְׁתֵי הַגַּמ' שְׁיִוצֵא גַם בְּפִלְפְּלִין רַק בְּאֲתְרוּג סָגִי
בְּחַד וּפִלְפְּלִין פִּינּוּן שֶׁלֹּא מְנַכֵּר צָרִיף ב' וּג' אֲלֵא ע"כ דְּבִשְׁנֵי פִירוּת אֵינּוּ יוֹצֵא כָּלל כְּדַעַת
הַתּוֹס' וְעַל כֵּן צָרִיף אֲתְרוּג וְלֹא פִלְפְּלִין: הֵן אֲמַת שְׁיֵשׁ לְדַחוּת וְלֹאמַר פִּינּוּן דְּגַבֵּי פִלְפְּלִין
אִי אֲפֹשֶׁר בְּפָרִי אֲחָד וְכֵן גַּבֵּי שׁוֹפֵר בְּשֶׁל פֶּרֶה וְרַחֲמֵנָא אֲמַר פְּרִי אֲחָד שׁוֹפֵר אֲחָד מְמַעְטִינּוּ
כָּל הַמִּין שְׁיֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר מֵאֲחָד דְּפְסוּל.

אֲמַנָם הַתּוֹס' לֹא ס"ל פֶּן רַק דְּקָרָא אֲתִי לְמַעַט דְּאֵינּוּ יוֹצֵא בְּשְׁנֵי הָעוּלָה מְדַבְּרִינּוּ דְּגַם
דַּעַת הֶרְמֵב"ם גַּבֵּי כּוֹפֵר בְּשׁוֹר שֶׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין וְכַמוֹ כֵּן הֵדִין בְּשׁוֹפֵר שְׁרִשְׁאֵי לְתַקְוָע
בְּשׁוֹפֵר אֲחָד אֲבָל אִם רוּצָה בְּשְׁנֵי שׁוֹפְרוֹת ג"כ יֵצֵא דִּי תְקִיעַת מְצֻנָה וְאִפ"ה מְמַעְטִינּוּ
שׁוֹפֵר שֶׁל פֶּרֶה הוּאֵיל דְּקִיָּיִמי גִילְדִי גִילְדִי וְאִי אֲפֹשֶׁר כָּלל לְתַקְוָע בְּשׁוֹפֵר אֲחָד וּלפ"ז
לִיכָּא לְמַעַט בְּדַבְּק שְׁבָרֵי שׁוֹפְרוֹת מִשׁוּם ב' וּג' שׁוֹפְרוֹת פִּינּוּן דְּאֲפֹשֶׁר לְתַקְוָע בְּשׁוֹפֵר שֶׁלֹּם
מִמִּין הֵזֶה שׁוֹב אִם תְּקַע בְּשׁוֹפֵר הַנְּדַבְּק ג"כ יֵצֵא דְּהָא אֲפֹשֶׁר לְתַקְוָע בּב' וּג' שׁוֹפְרוֹת אִם
יְרָצָה אֲמַנָם לְשִׁיטַת הַתּוֹס' בְּמַס' סוּטָה דְּאֵינּוּ יוֹצֵא בְּשְׁנַיִם גַּם בְּדַבְּק שְׁבָרֵי שׁוֹפְרוֹת אֵינּוּ
יוֹצֵא: וּמַעְתָּה כֶּף הוּא רְהִיטַת דְּבָרֵי הַתּוֹס' כְּאֵן דְּבִתְחִלָּה כְּתִבּוּ לְהַדְּ דְּאָמְרוּ דְּבַכָּל מְקוֹם
שְׁנֵי אֲמַר חַד וְלֹא תִרִי הֵינּוּ שְׁרִשְׁאֵי לְצִאת בְּאֲחָד אֲבָל אִם רוּצָה בּב' וּג' יוֹצֵא ג"כ וְכֵן
בְּדַבְּק שְׁבָרֵי שׁוֹפְרוֹת אֲבָל בְּפֶרֶה אֵין יוֹצֵא פִינּוּן שֶׁלֹּא מְשַׁכַּח בְּהַתְקִיעַת שׁוֹפֵר אֲחָד דְּקִיָּיִמי
גִלְדִי גִלְדִי וְלִכָּף כְּתִבּוּ הַתּוֹס' טַעַם אַחַר בְּדַבְּק שְׁבָרֵי שׁוֹפְרוֹת מְטַעַם דְּאֵין שָׁם שׁוֹפֵר עֲלִיו
אוֹ מְטַעַם שְׂאִינוּ דְּרַף הַעֲבָרָה.

אָמַנְם בְּשִׁנּוּי אַחֲרֵינָא סְבָרוּ הַתּוֹס' דְּמָה שְׁאָמְרוּ אַחַד וְלֹא ב' לְחַיּוּב שְׁאִינוּ יוֹצֵא בב' וּג' שׁוּפְרוֹת וְאִפ"ה אֵין קוֹשְׁיָא מְשׁוּפֵר שְׁנִיקְב וּסְתַמּוּ בְּמִינוּ דְּשֵׁם עכ"פ עֵיקַר הַשׁוּפֵר הוּא אַחַד מִשְׁא"כ בְּדָבָר דְּמִחְנֻכָּא מְאִינָה חֲתִיכוֹת וּלְפִיכָּה פְּסוּל וְא"כ אִם הִי בּוּ נִקְב וּסְתַמּוּ וְקוֹדֵם סְתִימָה לֹא הִי מְעַכֵּב הַתְּקִיעָה רַק אַחַר הַסְתִּימָה עַל פְּרָתָּה הַטַּעַם שְׁאִינוּ דְּרָף הַעֲבָרָה דְּרִש"י פִּי בְּגִמְרָא וְהַעֲבַרְתֶּם כְּדָרְף שְׁהָאִיל מְעַבִּירוּ בְּרֵאשׁוּ מַחֲיִים וְא"כ אִם יֵשׁ בּוּ נִקְב וּסְתַמּוּ ג"כ לֹא הֵוִי דְּרָף הַעֲבָרָה וּפְסוּל: שֵׁם כ"ט ע"ב גמ' גְּזִירָה שְׁמָא יְטַלְנוּ בְּיָדוּ וְיִלְף אֲצֵל בְּקִי כו' הַקְּשָׁה הַמְּהַר"ם פְּדוּבָא וְכֵן הַמְּזַרְחֵי אִמְאֵי לֹא אָמַר מְשׁוּם שְׁמָא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר וְתִרְץ דְּהֵאִי גְּזִירָה לֹא גְּזָרוּ בְּשׁוּפֵר דָּא"כ לֹא יִתְקַע לְעוֹלָם דְּהָא גַם בִּיּו"ט שְׁיִיף הֵוִי גְּזִירָה שְׁמָא יִתְקַן כו' וְהַקְּשָׁה הַמַּג"א (בְּסִי' תַּקְפ"ח ס"ק ד') לְפִי מ"ש הַר"ן בְּרִישׁ פ' לּוּלָב הַגְּזוּל וּבפ"ו דְּמַס' מְגִילָה הַטַּעַם שְׁדוּחִין מְצֻנֵת תְּקִיעַת שׁוּפֵר מְשׁוּם שְׁבוּת הוֹאִיל דְּלֹא בְּקִיאֵי בְּקִבְעֵי דִּירְחָא וְכֵן מְשַׁמַּע בַּגְּמ' א"כ הַדְּרָא קוֹשְׁיָא לְדוּכְתִּיל גִּימָא דְּגְזָרוּ מְשׁוּם שְׁמָא יִתְקַן וּמָה דְּשָׁרֵי בִּיּו"ט מְשׁוּם דְּמַמ"נ יְכוּל לְתַקְנֵע בְּשָׁנֵי יָמִים אִי יו"ט הוּא עֲבָדֵי מְצוּה וְאִי חוּל הוּא לֹא עֲשֶׂה וְלֹא כְּלוּם מִשְׁא"כ בְּחַל בְּשַׁבַּת דְּעֲבָרֵי אֲשַׁבּוּת וְשְׁמָא הוּא שְׁלֵא בְּמַקּוּם מְצוּה עכ"ל הַמַּג"א ע"ש הֵיטֵב וְאִי"ז הַגְּאוּן ז"ל פְּתַב בְּס' דְּגוּל מְרַבְּהָ לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַמַּג"א דְּשִׁפִּיר פְּתַב מֵהַרמ"פ דְּאִי הֵוִי אֲמַרִּינֵן מְשׁוּם שְׁמָא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר א"כ גַם בִּיּו"ט לֹא יִתְקַע לְעוֹלָם דְּהָא אִיתָא לְקַמֵּן (דָּף ל"ד ע"א) אִיתְקַן ר' אַבְנֵה בְּקַסְרֵי שְׁיִהִיו תּוֹקְעֵין תַּש"ת תַּר"ת תַּש"ר מְשׁוּם סְפִיקָא דְּלֹא יִדְעִינֵן מָה הִיא הַתְּרוּעָה אִי יְלוּלֵי יְלִיל אִי גְּנוּחֵי גְּנַח לְכָּה צָרִיף לְתַקְנֵע תַּר"ת שְׁמָא יְלוּלֵי יְלִיל וְצָרִיף לְתַקְנֵע תַּש"ת שְׁמָא גְּנוּחֵי גְּנַח וְשְׁמָא הוּא תַּרְתֵּי גְּנוּחֵי גְּנַח וְיְלוּלֵי יְלִיל צָרִיף לְתַקְנֵע גַם תַּש"ר לְצֵאת יְדֵי כָּל הַסְּפָקוֹת.

וּמַעֲתָה מִי שְׁרוּצָה לְצֵאת יְדֵי כָּל הַסְּפָקוֹת יִתְקַע ג' סְדָרִים הַש"ת תַּר"ת וְתַש"ר וְרַק אַחַד מֵהֶם הוּא לְמַצְנָה וְאִידָּהּ מְפָנֵי הַסְּפָק וּלפ"ז שְׁפִיר אִי הֵוִי גְּזָרִינֵן מְשׁוּם שְׁבוּת שְׁמָא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר לֹא יִתְקַע לְעוֹלָם דְּהָא בְּכָל סְדָר וְסְדָר אֵיכָּא סְפִיקָא שְׁמָא זֶה הוּא אִינוּ מִן הַמְּצוּה וְאֵיכָּא בִּי מְשׁוּם שְׁבוּת שְׁמָא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר וּבְזוּה לֹא שְׁיִיף הַמַּמְנ"פ שֶׁל הַמַּג"א דְּאָף שְׁאִין אָנוּ בְּקִיאִים בְּקִבְעֵי דִּירְחָא מ"מ אָסוּר שְׁמָא הַיּוֹם יו"ט וְאָסוּר לְתַקְנֵע כָּל הַסְּדָרִים מְפָנֵי הַסְּפָק פִּינּוּן דְּאִית בֵּיהּ שְׁאִינֵן מִן הַמְּצוּה ע"כ וּדְפַח"ח.

אֵף קֹשֶׁה לִי ע"ז מְסוּגֵיָא דְּחוּלִין (דָּף פ"ד ע"ב) דְּקָאֵמַר ר' יוֹסִי כּוּי אֵין שׁוּחֲטִין אוֹתוּ בִּיּו"ט וְאִם שְׁחַטּוּ אֵין מְכַסִּין אֵת דְּמוּ וְכו' אָמְרוּ לוּ תְּקִיעַת שׁוּפֵר בְּגְבוּלִין יוֹכִיחַ שְׁאִין וְדָאֵי דוּחָה שְׁבַת וּסְפִיקָא דוּחָה יו"ט וְקָא שְׁקִיל וְטָרֵי שֵׁם מְאִי אֵין סְפִיקָא דוּחָה יו"ט אֵילִימָא סְפָק יו"ט סְפָק חוּל הַשְּׁתָא וְדָאֵי יו"ט דְּחֵי סְפָק יו"ט סְפָק חוּל מְבַעֲיָא אֵלֹא סְפָק אִישׁ סְפָק אִשָּׁה ע"ש בַּגְּמ' וּלְפִי דְּבָרֵי הַנְּ"ל קֹשֶׁה מְאִי פְּרִיף הַגְּמ' וְנִדְחַק לְתַרְץ סְפָק אִישׁ סְפָק אִשָּׁה לְמָה לֹא מְתַרְץ בְּפִשׁוּי לְפִי מָה שְׁתַּנָּא בְּמַתְנֵי תִין סוּבֵר לְקַמֵּן דְּגְנוּחֵי גְּנַח וְתַנָּא דְּבַרִּיתָא סוּבֵרִילוּלֵי יְלִיל אֵין אַחַד מֵהֶם דוּחָה שְׁבַת וְאִפ"ה סְפִיקָא דוּחָה יו"ט הֵינּוּ לְמַאן דְּמְסַפְקָא לִי אִי גְּנוּחֵי גְּנַח אוּ יְלוּלֵי יְלִיל וְצָרִיף לְתַקְנֵע תַּש"ת וְתַר"ת מְפָנֵי הַסְּפָק הָרִי דְּסְפָק דוּחָה יו"ט.

וְאֵין לְהַשִּׁיב ע"ז דְּהֵנִי סְפִיקוֹת תִּיקוּן ר' אַבְנֵה אֲכַל בִּימֵי הַתַּנָּאִים לֹא הִי בְּזוּה סְפָק. זֶה אִינוּ דְּמָה שְׁתַּקְּנוּ ר' אַבְנֵהוּ לֹא הִי תַּקְּנָתוּ רַק לְתַקְנֵע גַם תַּש"ר דְּשְׁמָא הֶם תַּרְתֵּי גְּנוּחֵי

ונלולי ועיין בפני יהושע שם ובט"ז א"ח ריש סי' תק"צ אבל מ"מ אפשר דהאי תנא שהשיב לר' יוסי שופר בגבולין יוכיח האי תנא הי' מסופק אי גנוחי גנח או נלולי לליל והא ספיקא אפשר שהי' גם בימי התנאים דהא משנה וברייטא פליגי בזה וצריכין לתקוע תר"ת ותש"ת ושפיר ספיקא דוחה יו"ט אבל לר' יוסי לא חשיב ליה האי פרכא משום דר' יוסי לעצמו ס"ל אי פתנא דמתניתין דילולי לליל או דס"ל פתנא דברייטא דגנוחי גנח ולר"י באמת אינו רשאי לתקוע כי אם סדר אחד וליכא בזה ספיקא בשופר שדוחה יו"ט דיודעין היו אי נלולי לליל או גנוחי גנח ובזה לא שייך לומר ספיקא דוחה יו"ט פיון דאינו תוקעין רק סדר אחד תש"ת או תר"ת ליכא פאן ספק.

ומעתה יש לחקור האי תנא שהשיב לר' יוסי ופריה שופר בגבולין יוכיח באיזה מקום הי' קאי אי באתרי' דתנא דמתניתין היו תוקעין רק תר"ת ואי באתרי' דתנא דברייטא לא היו תוקעין רק תש"ת וא"כ לא נמצא בשופר ספיקא דדוחה יו"ט ולכך לא יכול בסוגיא דמס' חולין לפרש דספיקא דשופר דוחה יו"ט הוא אי נלולי לליל או גנוחי גנח דמנ"פ באיזה מקום קאי פיון דליכא מקום שיתקעו תרתי מפני הספק אי גנוחי גנח או נלולי לליל ולכך צריך לאוקמי ספיקא דוחה יו"ט בספק איש ספק אשה אבל לדין שאנו מסופקין אי גנוחי גנח או נלולי לליל דאין בידינו להכריע בזה בין תנא דמתניתין לתנא דברייטא ואנו תוקעין תר"ת תש"ת ותשר"ת מפני ספק ואין בהם פי אם אחד למצוה נמצא נכונים דברי אא"ז הגאון ז"ל לקיים דברי מהר"מ פדובא דאי הוי חיישינן לגזירה שפא יתקן פלי שיר לא היו יכולין לתקוע לעולם מפני איסור יו"ט דכשמתחיל לתקוע תש"ת שפא הוא ספק שפא המצוה הוא בתר"ת ויש לגזור שפא יתקן פלי שיר פיון דלא ידעין אם מקיים מצות תקיעת שופר בתש"ת ואם תוקע תר"ת איכא ספק שפא המצוה הוא בתש"ת ויש גזירה בתר"ת שפא יתקן פלי שיר ולא יתקע לעולם ולכך קאמר הגזירה שפא יעבירו ד' אמות דשייך רק ביו"ט שחל בשבת אבל ביו"ט קי"ל אין עירוב והוצאה ביו"ט וליכא איסור אם מעביר ד' אמות בר"ה ודו"ק: שם גמ' שפא יעבירו ד' אמות כו' לכאורה צריך להבין איך בשביל שבות שפא יעבירו ד' אמות ביטלו תקיעת שופר בשבת דבר שעיני כל ישראל תלויות בו לעורר הרחמים.

והנה במס' ביצה נאלו משום שבות לא דנין ומקשה הגמ' לא דנין הא מצוה קעביד ומשני דאיכא דעדיף מני' ונחלקו רש"י ותוס' לרש"י קושית הגמ' והא מצוה וכו' הא על הלשון של המשנה דלמה קורא לזה רשות ולפ"ז אפי' ליכא דעדיף והוא מצוה מ"מ אסור והקשה התוס' דא"כ למה אמר בסנהדרין הטעם דאין דנין בע"ש משום דכעי הלנת דין ואין רציחה דוחה שבת הוי ליה למימר משום דאין דנין בשבת ותימצו שעיקר הגזירה דאין דנין בשבת וכו' משום שפא יכתוב דברי המזפין ודברי המחייבין ושם פכר פתבו מאתמול ור"ת הי' אומר שקושית הגמ' על הדין למה אסור והא מצוה קעביד ומשום דאיכא דעדיף וכל היכי דליכא דעדיף באמת מותר לדון ולכן שם בסנהדרין דמייירי בסנהדרין גדולה ומסתמא ליכא דעדיף ולכך הוצרכו לטעם דאין רציחה דוחה שבת ולפ"ז אני מקשה על הב"ד של מעלה איך דנין ביו"ט של ר"ה הא לדידהו בין לרש"י ובין לר"ת אסור דהא בדידהו שייך שפא יכתוב דברי המזפין ודברי המחייבין וגם איכא דעדיף מנייהו דהא איכא קודשא ב"ה, ואומר אני אי משום הא לא קשיא שפכר פתב הט"ז בסימן תקפ"ח לענין תקיעת שופר שגם ביו"ט יש שבות שפא יתקן מנא ואעפ"כ

לא גזרו פניו שהוא מצנה קבוע ליום זה ואם יגזרו א"כ תעקר מצנה זו לגמרי ולא יש פח ביד חכמים אפי' בשוב וא"ת לעקור לגמרי משא"כ בשבת דתתקני מצנה זו בשאר שנים וא"כ לא הי' פח לב"ד לעקור משום שבות מצנה קבוע לישראל איה' תיעקר מצנה קבוע בב"ד של מעלה בר"ה משום שבות אבל בר"ה שחל בשבת שפיר נשאר שבות זה ואי אפשר לב"ד של מעלה לדון אבל הקב"ה יכול לדון בין לפירש"י ובין לר"ת לר"ת מותר בדליפא דעדיף ונהרי קב"ה ליפא דעדיף מניה ולרש"י אף דאסור אף דליפא דעדיף מכ"מ הרי הטעם שפא' כתוב דברי המזפין ודברי המתייבין וזה שינוי פרבים שיושבים לדון אבל הקב"ה דן יחידי והמג"א בס"י תקפ"ח פתב שלדעת הר"ן שפכת דהא דדחי התקיעה משום שבות הא משום שאין בקי בקביע דירחא א"כ הדרא קושית מהרמ"פ לדון כתייה דנימא מטעם שפא' יתקן פלי שיר ובי"ט תוקעין ממ"נ [עיין במ"א ס"ק ד'] ואני תרצתי דא"כ היתה התרועה ג"כ אסורה ביו"ט דהרי יש ספק אי גנוחי גנח או ילולי יליל וא"כ בכל אלה יש חשש שבות שלא במקום מצנה אמנם לפי מ"ש לעיל בלאו הכי יש הפרש בין שבת ליו"ט דבשבת אין כל פה לשופר צורך שעיקר פעולת השופר לסלק הב"ד של מעלה ממשפטנו ובשבת בלאו הכי אי אפשר לב"ד מעלה לדון אבל ביו"ט אף דאיפא שבות בתרועה מכ"מ אפי' משום ספק לא רצו לעקור משום שבות שיש צורך לעורר מדת הרחמים לסלק מדת הדין והא דלא נקיט בגמ' משום פלי שיר חדא מתרי טעמי נקט וזה פונת הפסוק תקעו בחודש שופר בפסא ליום תגנו שמצנה לתקוע ביום חגנו אפי' בכסא דהיינו התרועה שהיא מכוסה.

ממנו אף ע"ז יקשה לה מ"ש שבת שאין תוקעין משום שבות ונהרי גם ביו"ט יש שבות דכלי שיר ואי משום דשבת הוא ספק הרי התרועה גם ביו"ט הוא ספק ולכן אמר דשבת טעמא אחרניא פי חק לישראל דהיינו פי מיקלע בשבת דמקרי חוק דשבת במרה נצטווה וכתוב שם שם לו חוק ומשפט לאלקי יעקב בעצמו ובלאו הכי הב"ד של מעלה אינם יושבים בשבת ואין צורך לכופר משא"כ ביו"ט: דף ל"ב ע"א במשנה סדר ברכות אומר כו' אמר לו ר"ע כו' הגאון הפנוח ר' אלעזר אב"ד דק"ק אמשטרדם אמר דלקמן אמרינו הני מלכיות פנגד מי פנגד עשרה הילולים הנה דכתיב בהו שופר אי נמי פנגד עשרת הדברות פרש"י דכתיב בהו נמי שופר אי נמי פנגד עשרה מאמרות שנברא העולם ופריה תלשעה הוויין ומשני בראשית נמי מאמר הוא וא"כ קאמר ר"ע פניו שאינו תוקע למלכיות א"כ אין לומר שהם פנגד הילולים או פנגד הדברות דמאי ענינם למלכיות וצריך לומר פנגד עשרה מאמרות א"נ נימא תשע דאף דבראשית נמי מאמר הוא מ"מ פניו דאשתני ולא פתיב בהדיא ויאמר אשתני ע"כ דברי פי חכם חזן.

ובדרך אחר נראה לומר דר"י בן גורי סובר שכל התעוררות תשובה שלנו אינו בשלימות שאינו רק מיראה ובירה תוכיח שאלו היתה בשלימות מדוע לא אתי משיחא ונהרי פבר הבטיח לר' יהושע בן לוי היום אם בקולי תשמעו שאין בהתעוררת תשובתנו פדאי לעורר רחמים רק כשהקב"ה בעצמו ברחמיו וברוב חסדיו מסתלק מכסא דין ויושב על פסא רחמים ואז אין תוקעין בשופר לעורר תשובה מיראה היתקע שופר בעיר ועם לא יחדו ואז במדת הרחמים מקבל תשובה זו אבל תחלת הדבר מה שהקב"ה עומד מכסא דין ויושב על פסא רחמים הוא מצד עצמו כפיכחול פי כן דרכו הטוב כמו בתחלת הבריאה שעלה במחשבה להבראות במדת הדין ולבסוף שתרם רחמים בדין ואיזה התעוררות

התפתחוניתם הי' אז קודם שִׁנְבְּרָאוּ אֵלָא וְדַאי שְׁמַעְצְמוּ הַקַּב"ה עוֹשֶׂה פִּי חֲפִיץ חֶסֶד הוּא בְּקִיּוּם הָעוֹלָם וְלִכְפֹּר סוֹבֵר שְׁאִינוּ תוֹקֵעַ לְמַלְכוּת כִּי מַלְכוּת רוּמָז לְמַלְכָּה בְּמִשְׁפָּט מִדַּת הַדִּין וְאִין כַּח בְּתַקִּיעֵתְנוּ שְׁהִיא תְּשׁוּבָה פְּחוּתָה לַעֲשׂוֹת שׁוּם פְּעוּלָה אֵלָא שֶׁאֵח"כ כְּשֶׁכָּבַר יֵשֵׁב הַקַּב"ה עַל פְּסָא רַחֲמִים אֲזִי אֹמֵר קְדוּשַׁת הַיּוֹם וְתוֹקֵעַ.

וְע"ז הַשִּׁיב לוֹ ר"ע אִם אִינוּ תוֹקֵעַ לְמַלְכוּת לְמָה הוּא מְזַכֵּיר שְׁאֵם אִין אָנוּ תוֹקֵעִין לְעוֹרֵר רַחֲמִים ע"י תְּשׁוּבַתְנוּ לְמָה הוּא מְזַכֵּיר כְּכֹחַ אוֹתְנוּ לְטוֹבָה וּבְמָה יִתְעוֹרֵר לְעִמּוּד מְפָסָא דִּין וְהַשִּׁיב לוֹ ר"י ב"נ רַחֲמֵנָא אֲמַר אֲדַכּוּר שְׁזָה מְצַד רַחֲמֵיו וְלֹא מִחַמַּת הַתְּעוֹרְרוֹת הַתְּחַתּוּנִים וְתַחֲלַת מַחְשַׁבַת בְּרִיאַת עוֹלָם תּוֹכִיחַ: אֲמַנְם לְכַאוּרָה גַם בְּרִיאַת הָעוֹלָם הִי ע"י הַתְּעוֹרְרוֹת הַתְּחַתּוּנִים וְכִמוֹ שְׁדָרְשׁוּ ז"ל בְּרִאשִׁית בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ רִאשִׁית וְאַף שְׁעֲדִין לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּפִנְעַל כְּבָר עָלוּ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ יִתְבַּרַךְ בְּכַח עֵי"ז נִתְעוֹרְרוּ הַרַחֲמִים לְהַשְׁתַּתֵּף בְּדִין וְצ"ל דר"י ב"נ לֹא דְרִישׁ בְּרִאשִׁית בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל וְהָא דְכַתִּיב בְּרִאשִׁית וְלֹא כְּתִיב וְיֵאמֵר כְּמוֹ שְׁאֵר הַבְּרִיאָה צְרִיף לֹאמַר שְׁהוּא דוֹרֵשׁ בְּרִאשִׁית עַל הַמַּחְשָׁבָה שְׁהוּא רִאשִׁית לְמַעֲשֵׂה וְכֹף דְרִישׁ בְּרִאשִׁית בְּרִאשִׁית דְּהֵיִינוּ בְּמַחְשַׁבַת הַבְּרִיאָה אֱלֻקִּים ה' בְּמַה"ד וּלְפ"ז לְדִידֵיהּ בְּרִאשִׁית לֹא מְאָמַר הוּא דְהָרִי מַה דְכַתִּיב בְּדָבָר ה' שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ בַעֲשׂוֹי כְּתִיב אֲבָל זֶה קָאֵי עַל הַמַּחְשָׁבָה אֲזִי שְׁפִיר הַקְּשָׁה ר"ע לִימָא תִּשַׁע וְלֹא עֲשָׂר: שְׁם ע"ב פְּלִיגֵי ר' יוֹסִי וְר' יְהוּדָה אִי פְּקֻדוֹת הָרִי הֵן כְּזִכְרוֹנוֹת.

וּפְסָק הַרְמַב"ם בַּפ"ב מַה' שׁוֹפֵר כַּר' יְהוּדָה דְּפְקֻדוֹת אִינְן כְּזִכְרוֹנוֹת. וְהָרִי"ף כְּתִיב דַּע"ג דַּר' יוֹסִי וְר"י הִלְכָה כַּר' יוֹסִי כָּאֵן נִהְגוּ עֲלֵמָא כַּר' יְהוּדָה: וְהִגָּה דְבָר זֶה טַעְמָא בְּעֵי לְמָה נִהְיֵי עֲלֵמָא דְלֹא כַּר' יוֹסִי.

וְעוֹד קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם דְּכַתִּב דְּרַף פְּסָק הִלְכָה וּפְקֻדוֹת אִינְן כְּזִכְרוֹנוֹת וְלֹא כְּתִיב מִטַּעַם הַמְּנַהֵג דְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹנוֹ שְׁהוּא מִן הַדִּין וְצְרִיף טַעַם הֵלָא קִי"ל כַּר' יוֹסִי דְּנִימוֹקוּ עִמּוֹ עֵינִין בְּמַס' עִירוּבִין (דְּרַף מ"ו וְדָף מ"ז) דְּבָכַל מְקוּם הִלְכָה כַּר' יוֹסִי: וְנִרְאָה לְתַרְץ דְּבִגּוּף הַדְּבָר אִי הִלְכָה כַּר' יוֹסִי אֲף נִגְדַר רַבִּים הוּא פְּלוּגְתָא דְּאִמּוֹרָאֵי שְׁם בְּמַס' עִירוּבִין דְּאִיכָּא אִמּוֹרָאֵי דַּס"ל דְּהִלְכָה כַּר"י אֲף מַחְבִּירֵיו אֲמַנְם ר' יוֹחָנָן וְר' יַעֲקֹב ב"א ס"ל דְּהִלְכָה כַּר' יוֹסִי מַחְבִּירוֹ וְלֹא מַחְבִּירֵיו ע"ש בְּתוֹס' (דְּרַף מ"ו ע"ב) בַּד"ה כַּר"י מַחְבִּירֵיו וְכָאֵן בְּפְלוּגְתָא זֹו אִי פְּקֻדוֹת הָרִי כְּזִכְרוֹנוֹת אִיכָּא תְּנָאִים דַּס"ל כַּר' יְהוּדָה דְּפְקֻדוֹת אִינְן כְּזִכְרוֹנוֹת וְלִכְפֹּר נִהְגוּ עֲלֵמָא כְּרַבִּינוּ וְגַם הַרְמַב"ם פְּסָק דְלֹא כַּר' יוֹסִי הוּאִיל וְרַבִּים פְּלִיגֵי עָלָיו בְּזָה וְלִכְפֹּר דְּבָר זֶה נִקְדִּים סוּגְיָא דְלַעִיל (דְּרַף ל"ב ע"א) דְּתַנִּי בְּמַתְנִיתִין סֵדֵר בְּרִכּוֹת אֹמֵר אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדוּשַׁת הַשֵּׁם וְכוּלְל מַלְכוּת עֲמָהֵן וְאִינוּ תוֹקֵעַ דְּבָרֵי ר' יוֹחָנָן בֶּן גּוּרִי אֲמַר לוֹ ר' עֲקִיבָא אִם אִינוּ תוֹקֵעַ לְמַלְכוּת לְמָה הוּא מְזַכֵּיר.

וְקָאֵמַר בְּגִמְרָא לְמָה הוּא מְזַכֵּיר רַחֲמֵנָא אֲמַר אֲדַכּוּר אֵלָא לְמָה עֲשָׂר לִימָא תִּשַׁע דְּהוּאִיל וְאֲשַׁמְנֵי אֲשַׁמְנֵי וּפִירֵשׁ רַש"י ז"ל הוּאִיל וְאֲשַׁמְנֵי מַלְכוּת מְזַכְרוֹנוֹת לְעַנְיָן תְּקִיעָה שְׁאִין תוֹקֵעִין בְּהֵם אֲשַׁמְנֵי נְמִי לְפָחוֹת מֵהֵן עַכ"ל רַש"י ע"ש.

וְהַדְּבָר יִפְלֵא אִיף תְּלִי זֶה בְּזָה וּמַה עַנְיָן תְּקִיעוֹת לְמַסְפֵּר עֲשָׂרָה מַלְכוּת וְהֵלָא טַעַם לְעֲשָׂרָה מַלְכוּת קָאֵמַר בְּגַמ' לְקַמֵּן שְׁהֵם נִגְדַר עֲשָׂרָה הִילּוּלִים שְׁאֵמַר דּוֹד וּכְנֻגַד עֲשָׂרָת וּכְנֻגַד עֲשָׂרָה מְאָמְרוֹת שְׁבָהֵן נִבְרָא הָעוֹלָם.

וא"כ אף שאין תוקעין למלכיות אפ"ה איכא טעמא רבה לומר עשרה מלכיות ולפי חנומר
הענין נ"ל לומר פנונה אחרת בדברי ר"ע והוא על פי מה דצריך ביאור מ"ט דר"י ב"נ
דסובר שאין תוקעין למלכיות מה נשתנה מלכיות מזכרונות ושופרות ונראה בזה דהגמ'
קאמר [לעיל דף ל"ב ע"א] מנין שאומרים מלכיות רבי אומר אני ה' אלקיכם ובחודש
השביעי וגו' זו מלכיות ר"י ב"י אומר אינו צריך הרי הוא אומר והי' לכם לזכרון לפני
ה' אלקיכם שאין ת"ל לפני ה' אלקיכם אלא זה בנה אב לכל מקום שנאמר בו זכרונות
יהיו מלכיות עמהם עיני בגמ' והנה ראיתי בספרי הובא במדרש ילקוט פ' בהעלותך אני
ה' אלקיכם למה נאמר לפי שנאמר דבר אל בני ישראל לאמר בחודש השביעי באחד
לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה אבל מלכיות לא שמענו ת"ל וה' אלקיו עמו
ותרועת מלך בו אלו שופרות ומלכיות ר' נתן אומר אינו צריך שהרי כבר נאמר ותקעתם
בחצוצרות הרי שופרות ע"כ לשון המדרש ע"ש בילקוט.

והנה דברי הת"ק במדרש דמפיק מקרא דתרועת מלך בו אלו שופרו'. ומלכיות והוא
תמוה מאד דלשופרות לא צריך לימוד אחר דהא התחיל ואמר לפי שנאמר באחד לחודש
יהיה לכם שבתון זכרון תרועה אבל מלכיות לא שמענו.

הרי דמהדר למצוא קרא למלכיות אבל לשופרות אינו צריך שום דרש דשופרות נאמר
בפירוש בגוף הקרא (שנאמר בפירוש) גבי ראש השנה באחד לחודש השביעי יהיה לכם
זכרון תרועה הרי נאמר זכרונות ושופרות וביותר קשה דהאי ותרועת מלך בו שאמר
בלעם [בפ' בלק אין הפנונה לשון תקיעה דהאי תרועת מלך בו הוא הפירוש לשון
אהבה וריעות ועיני בפ' רש"י בחומש בפ' בלק [במדבר כ"ג כ"א] ותרועת מלך בו לשון
חבה וריעות כמו רעה דוד אוהב דוד ויתנה למרעהו וכן תרגם אונקלוס ושכונת מלכהון
ביניהן עכ"ל רש"י ע"ש הרי דהאי תרועת אינו לשון תקיעה כלל *הגה"ת נכד המחבר
ולכאורה יש בזה סתירה מש"ס דילן דתני בהדיא דלא כפי' תרגום אונקלוס דהא בהדי'
תניא בבבביתא מלכיות שיש עמו תרועה פגון ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו אומרה עם
מלכיות ואומרה עם השופרות דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר אינו אומר עם המלכיות לבד
הרי מוכח מבבביתא דתרועת מלך בו האי תרועה הוא תרועת שופר ולכאורה יש לומר
דר"י ור"י פליגי בזה דר' יוסי סובר דהאי תרועת מלך הוא תרועה ממש לכך ס"ל
דאומרה גם עם השופרות ור"י סובר פתרגום אונקלוס דהאי ותרועת מלך בו הוא לשון
חיבה דאין לו שייכות כלל לתקיעות שופר ולכך אינו אומרה עם השופרות ולפ"ז יש
לתמוה על פי' רש"י ז"ל בפ' התורה בפ' בהעלותך דנמשך אחר תרגום אונקלוס וקא
שביק דעת ר' יוסי דהלכתא פותיה דאומרה גם עם השופרות ע"כ ס"ל דהאי תרועת
מלך בו הוא תרועה ממש: ** וצריכין אנו לומר דהספרי נקט גם שופרות אגב שיקטפא
ועיקר הדרשא הוא למלכיות דהאי ת"ק דספרי דרש מלכיות מהאי קרא דתרועת מלך
בו אף מתשובות ר' נתן שם בספרי דמשיב על דברי הת"ק אינו צריך שהרי כבר נאמר
ותקעתם בחצוצרות הרי שופרות מזה מוכח דת"ק יליף גם שופרות מהאי קרא דתרועת
מלך בו והוא תמוה כמו שנתבאר וצ"ע גדול עכ"פ יצא לנו מדברי ספרי לימוד למלכיות
מקרא דתרועת מלך בו.

ולפ"ז יש למצוא טעמא דר"י ב"נ דסובר דאין תוקעין למלכיות הואיל ומפיק מלכיות מהאי דרשא דספרי מקרא דתרועת מלך בו לכה סובר דאין תוקעין למלכיות דבשלמא זכרונות ושופרות נפקא לן מקרא הנאמר בר"ה עצמו לכה תוקעין בהם אבל מלכיות נפקא ליה לר"י ב"נ מקרא דתרועת מלך בו דנאמר בפ' בלק וסובר דלשון ותרועת מלך הוא לשון חיבה וריעות פתגום אונקלס ולכה אין תוקעין בו דלא נזכר בו תקיעה ומעתה יש לומר דר"ע ור"י ב"נ פליגי בזה דר"י ב"נ מפיק למלכיות מדרשא דספרי דתרועת מלך בו לכה אין תוקעין במלכיות אבל ר"ע גליף לה מדרשא דרבי או מדרשא דר"י ב"י א"כ נאמר לרבי מלכיות בר"ה עצמו ולר"י ב"י גליף בבגין אב מיתורא דקרא הנאמר בתצוצרות, ולכה תוקעין גם במלכיות אף היא גופא קשיא לר"י ב"נ הא איפא דרשא דרבי דנאמר מלכיות בר"ה עצמו ודרשא דר"י ב"י נאמר מלכיות גם בתצוצרות ולמה אין תוקעין במלכיות וצריכין אנו לומר דר"י ב"נ סובר כר' יהודה לקמן ע"ב דשמע ישאל ה' אלקיננו ואתה הראת לדעת ה' אלקים אין עוד אינו נחשב בתוך המלכיות ולכה ליכ' למדרוש מדרשא דרבי ומדרשא דר"י ב"י חיובא לומר מלכיות דשם לא נאמר אלא אלקים ולא מחשב למלכיות הואיל ואשתני מלשון מלך דלשון אלקים ואלקים גם אינו במשמעות מלכיות וליכא אלא דרשא דספרי מקרא דתרועת מלך בו כנ"ל והנה לקמן פריה הש"ס בשלמא זכרונות ושופרות איכא טובא אלא מלכיות תלת הוא דהונו נאנו עשר בעינו ומתרץ ר"ה דאתי כר"י ב"י דסובר ה' אלקיננו וכן ה' אלקים אין עוד הוא מלכיות ומעתה (לפי מה שפתבתי דר"י בן נורי סובר דאלקים לא נחשב מלכיות הואיל ואשתני ולא נאמר כלשון מלכות ולפ"ז) הן הן הדברים שהשיב ר"ע לר"י בן נורי אם אינו תוקע למלכיות למה הוא מזכיר והיינו מנא לך שאומרים מלכיות אי מדרשא דרבי ור"י בר' יהודה הלא נאמר מלכות בראש השנה ובתצוצרות והוי לן לתקוע במלכיות וצ"ל דאית לך דרשא דספרי דמפיק מלכיות מקרא דתרועת מלך בו וע"כ סבירא לך דאלקים ואלקים לא מחשב בהדי מלכיות א"כ קשה לימא תשע ורצונו לומר פיון דאלקים לא משמע מלכיות אם לא נאמר בתורה פי אם שלשה מלכיות וליכא אלא תשע ג' בתורה וג' בבבאים וג' בכתובים ואין לומר בתירוץ ר"ה דשמע ישאל ה' אלקיננו וה' הוא אלקים אין עוד מחשב מלכיות הא הואיל ואשתני אשתני פיון דלא ילפת עיקר חיוב אמירות מלכיות מדרשא דרבי או מדרשא דר"י ב"י הואיל ואשתני דלא כתיב מלכיות אלא אלקים א"כ גם בזה אשתני דלא נחשב בהדי מלכיות וליכא אלא תשע ודוק ומעתה אני אומר דעד כאן לא ס"ל לר"ע ולרבי ולר"י ב"י דאלקים מחשב בהדי מלכיות ולא הוי אשתני הואיל ויש להם דרשא לחיוב אמירות מלכיות מפח דרשא דסמיכות אני ה' אלקים ובחודש השביעי וגו' כמו שדרש רב"י או מפח יתורא דלפני ד' אלקים כמו שדרש ר"י ב"י א"כ עיקר מלכיות נאמר בלשון אלקים ולא הוי אשתני אבל אי לא הוי האי סמיכות לרבי או יתורא דקרא לר"י ב"י הוי אמרינן לכ"ע דאלקים לא מחשב מלכות והוי אמרינן מפח סבירא הואיל ואשתני דאל"כ לא הוי צריה רבי לדרוש סמוכות ור"י ב"י לא צריה למדרש יתורא דקרא ומפשוטו דקרא שנאמר אני ה' אלקים הוא משמעות מלכיות שהוא לשון אדון אני לכם כמו שכתב רש"י בד"ה אני ה' אלקים אלא ודאי אי לאו סמיכות לרבי ויתור קרא לפני אלקים לא הוי מפיק לן מלכיות מלשון אלקים הואיל ואשתני הרי דס"ל לרבי ולר' יוסי בר' יהודה דספיל סבירא אמרינן

דאשטני ולפ"ז גבי פקדונות דליכא שום דרשא שיהי' מחשב פזכרונות לכ"ע אמרינו
הואיל ואשטני אשטני.

והשתא אתי שפיר דנהגי עלמא כר"י נגד ר' יוסי וכן פסק הרמב"ם בפקדונות אינו
פזכרונות הואיל ולר"ע ולר"י ב"י ס"ל פזכרונות דליכא דרשא אמרינו מסברא הואיל
ואשטני אשטני כינון דנאמר בלשון פקדונות לא מחשב לזכרונות וא"כ שפיר הוא לפסק
הלכה דלא כר"י הואיל ורבים חולקים עליו בזה וסברי כר"י דפקדונות אינו פזכרונות
ולפי הסוגיא במס' עירובין הנ"ל ס"ל לר' יוחנן ולר"י ב"א דהלכה כר"י מחבירו ולא
מחבירו ודוק כי נכון הדבר מאד: צלח יומא דף י' ע"א ת"ר כל הלשכות וכו' שהיה בה
בית דירה וכו'.

הנה מלשון זה שהיה בה בית דירה מוכח דמתורת בית דירה אתאן עלה ולא מטעם חשב
חבוש בבית האסורין ולכן בא ר"י לפלוגי ואמנם לפי ההנהגה אמיןא של המקשה] וכי
תימא מדרבנן ואז לפי מ"ש התוס' בד"ה וכי תימא גם ר"י בלשפת פרהדרין לאו מטעם
חבוש אתי עלה רק גזירה אטו דירה קבוע קשה במה ראה ר"י שחכמים מטעם חיוב
תורה הצריכוהו מזוזה דילמא גם רבנן מטעם גזירה אטו דירה קבוע אתו עלה.

ונראה דא"כ הנהגה להו למימר כל הלשכות וכו' לא חייבו אותן במזוזה חוץ מלשפת
פרהדרין וכו'. ובזה היה משמע שלשפת פרהדרין חייבו חכמים במזוזה אבל מדקאמר
לא היה להן כו' חוץ וכו' משמע שהיה לה ע"פ דין ולא חיוב דרבנן.

ואף דאב"י מוקי לה בשאר ימות השנה ות"ק משום גזירה קאמר ואעפ"כ לא קאמר לא
חייבו אותן וכו'. ונראה משום דהא נדאי אי גזרינו שאר ימות השנה שלא היה בה דירה
פלל אטו הני ז' יומי ק"ו דגזרינו בשאר לשכות עכ"פ באותו יום או לילה שהיה בו דירה
לשומרים אטו דירה גמורה ולפי זה שאר לשכות דקאמר ת"ק שלא היה להן מזוזה בקבוע
בכל השנה אבל באותו זמן שהיה בו השומר נדאי שחייבו אותן במזוזה חוץ מלשפת
פרהדרין שהיה לו כל השנה לכך לא נקט כל הלשכות לא חייבו אותן דנדאי חייבו איתן
בזמן שהיה בה השומר: ועפ"ז אין אנו אחראין לסברת התוס' בד"ה רבנן סברי גזרינו
ור"י סבר וכו' שכתבו דאב"י ורבא לית להו הך סברא לחלק בין סוכה לפרהדרין דאי
אית להו מאי מקשה רבא לאב"י.

והנהגה על דברי התוס' הללו יש כמה פליאות חדא דהיא גופא קשיא מנ"ל לרבא להקשות
ודלמא אב"י אית ליה הך סברא ועוד דלמסקנא דרבא עצמו מחדש סברא זו דסוכה קילא
הנהגה ליה להשאר באוקימתא דאב"י ומי הכריחו לחדש פלוגתא בדירה בע"כ ולפי מ"ש
גיחא דנדאי איכא לחלק דסוכה קילא אבל אי גזרינו בלשפת אפילו בשאר ימות השנה
שאין בה דירה פלל ק"ו שיש לגזור עכ"פ בסוכה בהני יומי שבועה שעכ"פ דר בה אטו
דירה קבועה.

ולכן לעיל בוכי תימא מדרבנן לא קשיא דרבנן אדרבנן דסוכה קילא ובלשפת גזרו רק
בהני ז' ימי פרישה ובסוכה לא גזרו פלל או בהני יומי פרישה יש לרבנן אפילו חיוב מן
התורה ובסוכה ליכא חיוב פלל ורבנן לא גזרי פלל.

אָבֵל לְאוּקִימָתָא דְאַבְיֵי דְגִזְרִינָן לְחֻכְמִים כֹּל הַשָּׁנָה בְּלִשְׁפָּה א"כ עכ"פ הִיָּה לָהֶם לְגִזְרֵי
בְּסוּפָה בְּהִנֵּי שְׁבַעַה יוֹמֵי וְשִׁפִּיר הַקֶּשֶׁה רָבָא וְהָא סוּפַת הֶחָג בְּחָג וְכו' וּמִמִּילָא הִיָּה רָבָא
מְוַכְרַח לְחַדְשׁ פְּלוּגְתָּא דְדִירָה בְּעַל פְּרָחוּ דְאֵי הָוֵי מוֹקִים פְּלוּגְתִּיהוּ בְּשַׁאֲרַי מוֹת הַשָּׁנָה
בְּלִשְׁפָּה וּמְשׁוּם דְרַבְּנָן גִּזְרֵי א"כ לֹא הִיָּה מוֹעֵיל בְּסוּפָה לְפִטוֹר בְּחָג שֶׁג"כ הִיָּה לָהֶם לְגִזְרֵי
דִּירַת עֲרָאֵי אִטּוּ דִּירָה קְבוּעָה.

אֵלָּא דְאַפְתִּי לֹא הַקֶּשֶׁה רָבָא לְאַבְיֵי כְּלוּם דְהָרֵי הֵךְ פְּלוּגְתָּא דְרַבְּנָן וּר"י בְּמַס' מַעֲשָׂרוֹת
הִיא לְעֵינֵי מַעֲשֵׂר וְכֵינֵן דְרַבְּנָן סְבָרֵי דְסוּפָה קִילָא דִּירְתָּה וְלִיכָּא חֵיּוּב תוֹרָה שׁוּב אֵי אֶפְשָׁר
לְגִזְרֵי מְדַרְבְּנָן בְּמַעֲשֵׂר דְהָרֵי נִפְיָק מִיְּגִיָּה חוֹרְבָּא דְאַתִּי לְאַפְרוּשֵׁי מַפְטוֹר עַל הַחֵיּוּב וְא"כ
דְלָמָּא רַבְּנָן רַק מַמַּעֲשֵׂר פְּטָרֵי אֲבָל בְּמִזְוּזָה בְּאַמְתָּ מְחִיבֵי בְּשַׁבַּעַת יְמֵי הֶחָג מְדַרְבְּנָן.

אֵלָּא דְאַעֲפ"כ הַקֶּשֶׁה הוּא שִׁפִּיר שְׁהָרֵי מְדַתְנֵי עֲלֵה ר"י מְחִיב בְּעִירוּב וּבְמִזְוּזָה וּבְמַעֲשֵׂר
מְכָלֵל דְאִיכָּא מֵאן דְפִטֵּר וְהִיָּנוּ רַבְּנָן דְר"י וְא"כ אֶפְלוּ מְמִזְוּזָה פְּטָרֵי וּבְזָה תְּבִין כְּוֹנֵת
רש"י בְּד"ה וְהָא סוּפַת הֶחָג וּפְטָרֵי רַבְּנָן אֵלָּמָּא בְּשַׁבַּעַה נְמִי אִיכָּא מֵאן דְפִטֵּר וְלִכְאוּרָה
כֹּל זֶה שֶׁפֶת יִתֵּר דְהָרֵי חֲזִינָן שְׁהַקְּוִשָׁא הִיא לְמִרְמֵי דְרַבְּנָן אֲדַרְבְּנָן וְהָרֵי מְפֹרֵשׁ דְרַבְּנָן
פְּטָרֵי וְלָמָּה פִּירֵשׁ רש"י דְאִיכָּא מֵאן דְפִטֵּרֵי וְעַפ"מ"ש נִיחָא דְאָף דְחֲזִינָן בְּמַשְׁנֵה דְמַעֲשָׂרוֹת
דְרַבְּנָן פְּטָרֵי מַמַּעֲשֵׂר אֲפִתִּי לֹא שְׁמַעִינָן דְלֹא מְחִיבֵי בְּמִזְוּזָה אֵלָּא מְדִיּוּקָא דְהָךְ דְתַנִּי עֲלֵה
ר"י מְחִיבֵי בְּמִזְוּזָה מְכָלֵל דְאִיכָּא מֵאן דְפִטֵּרֵי: עוֹד נִלְע"ד לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' עַל רש"י
שְׁהַקְּוִשׁוּ דְאַפִּילוּ לֹא הִנֵּה תַנִּי סוּפַת הֶחָג בְּחָג וְהִנֵּה מִיְּרֵי בְּשַׁאֲרַי מוֹת הַשָּׁנָה ג"כ קִשְׁיָא
דְרַבְּנָן אֲדַרְבְּנָן דְהָרֵי בְּלִשְׁפָּה גִזְרוּ גַם בְּשַׁאֲרַי מוֹת הַשָּׁנָה וְנִרְאָה מְשׁוּם דְחֲזִינָן שְׁהִבִּיא
וְתַנִּי עֲלֵה וְכו' וְמָה הִיָּה חֶסֶר לוֹ לְהַקְּשׁוֹת רַק מִן הַמַּשְׁנֵה דְסוּפַת הֶחָג מְכָלֵל שִׁישׁ מְקוּם
לְחַלֵּק בֵּין מַעֲשֵׂר לְמִזְוּזָה אֵלָּא דְקִשְׁיָה אֲפִתִּי הִנֵּה לִיָּה לְהַקְּשׁוֹת מִן הַמַּשְׁנֵה וְכִי תִימָּא
דְמַעֲשֵׂר חֲמִיר א"כ קִשְׁיָא דְרַבְּנָן אֲדַרְבְּנָן וְלִכּוֹן נִלְע"ד שִׁישׁ פְּנִים לְכָאן לְהַקְּל בְּמַעֲשֵׂר
יִוֹתֵר מִבְּמִזְוּזָה וְיִישׁ פְּנִים לְכָאן לְהַקְּל בְּמִזְוּזָה יִוֹתֵר.

דְהִנֵּה לְדַעַת הַרְמַב"ם שְׁנִיָּהֶם רַק מְדַרְבְּנָן וְאַמְנָם פְּלוּגְתָּא דְתַנְיָא הִיא דְרַבִּי יוֹסִי סְבָר כּו'
[חָבֵל עַל דְאַבְדִּין] פְּרָק חֲמִישִׁי דָף נ"א ע"ב וְרַבְּנָן אָמְרֵי לָהּ ה"מ בְּמַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן. אֲבָל
שְׁנֵי פִינּוּ דְלֹא הִנֵּה אִמָּה טְרַקְסִין וְאַסְתַּפְקוּ לְהוּ לְרַבְּנָן בְּקַדְוִשְׁתִּיהּ וְכו' הִנֵּה זֶה פְּשׁוּט
שְׁבַמְקַדָּשׁ רֵאשׁוֹן אָף שְׁהִיָּה אִמָּה טְרַקְסִין מ"מ הָרֵי הִיָּה פְּתִיחַ פְּתוּחַ בְּדַבִּיר וְשֵׁם הִיָּה
פְּרוּכַת לְפָנֵי הַפְּתִיחַ וְהַדְבָּר מְפֹרֵשׁ בְּמַקְרָא וּבְגִמְרָא לְקַמֵּן (ד' נ"ד ע"א) שְׁהִיוּ הַבְּדִים
דוֹחֲקִים בְּפְרוּכַת וְזֶה בְּבִנְיָן שְׁלֵמָה הִיָּה וְעֵינֵי בְּבִרְכַת הַזְּבַח מְנַחֲוֹת (ד' צ"ח ע"א) וּמַעֲתָה
לָמָּה גִסְתַּפְקוּ בְּקַדְוִשְׁת אִמָּה טְרַקְסִין וְהִלָּא הַפְּרוּכַת שְׁבַפְתַּחוּ יוֹכִיחַ שְׁאֵם הִיָּה לְצַד פְּנִים
א"כ מְקוּם הַפְּתִיחַ לְחֻזַּץ וְאֵם הִיָּה הַפְּרוּכַת דְבָבָא לְצַד חוּץ א"כ מְקוּם הַמְּחִיצָה לְצַד
פְּנִים וְאֵם גִּימָּא שְׁגָם שֵׁם הִיָּה ב' פְּרוּכוֹת צָרִיף טַעַם שְׁהָרֵי לָהֶם לֹא הִיָּה סֶפֶק וְהֵם קִיְדָשׁוּ
הַבֵּית הַדְּבִיר וְהַיִּכָּל וְיָדְעוּ מָה גִתְקַדָּשׁ בְּקַדְוִשְׁת ק"ק וְמָה בְּקַדְוִשְׁת הַיִּכָּל וְנִרְאָה שְׁעָשׂוּ
ב' פְּרוּכוֹת כְּדֵי שְׁהִיוּ הַצְּלָעוֹת שְׁוִים וְלֹא יִהְיֶה חָלָל שׁוּם א' מִהֶם אֵינּוּ שְׁוִה בְּצַלְע
מִהַצְּדִים וְלִפִּי זֶה שְׁגָם שֵׁם הִיָּה ב' פְּרוּכוֹת א"כ קִשְׁיָה לְקַמֵּן (נ"ב ע"ב) בְּגַמ' דְקָאֵמֵר
אִילִימָּא בְּמַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן מִי הִיָּה פְּרוּכַת וְהַדְבָּר תְּמוּהָ הִיא וְדֹאֵי דְהִנֵּה פְּרוּכַת דְבָבָא.

וְרַצִּיתִי לֹאמֵר דְמִי הָוֵי פְּרוּכַת הִיָּנוּ ב' פְּרוּכוֹת מִי הוּוּ אֲבָל לִפִּי מָה שְׁהִוְכַחְתִּי שְׁהִיָּה ב'
פְּרוּכוֹת הַדְּרָא קוֹשְׁיָא לְדוּכָתָא. וְנִרְאָה דְבְּמַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן חֵד פְּרוּכַת הִנֵּה אֵלָּא שְׁהִיָּה עֲוֹבֵי

הפרונקת אמה פֿענבי חומת טַרקסין ועיין בתוס' בד"ה וְעָבִיד ב' פְּרוּכּוֹת שְׁפָתָיו דְּבַבִּית שְׁנֵי לֹא הָיָה אֲפָשָׁר לַעֲשׂוֹת פְּרוּכּוֹת א' עֲנָבִי אִמָּה מְשׁוּם דְּצַד הַחִיצוֹן צָרִיף לְהַבְדִּיל וְכו' אָבֵל בְּמַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן חוּמַת טַרקסין הָיָה מְבַדֵּיל וְהָיָה ע"פ הַדְּבָר וְאִם פֶּן הַפְּרוּכּוֹת דְּבָבָא שְׁהֵיָה רַק לְצַנִּיעוֹת לֹא אֵיכָפֶת לָן בְּעֲנָבִיו: אֲלֵא דְלִכְאוּרָה עֵינָר קוֹשְׁיִית הַתּוֹס' שְׁהַקְשׁוּ שְׁיַעֲשׂוּ פְּרוּכּוֹת א' עָבִיו אִמָּה וְלָמָּה טוֹרַח זֶה וְיוֹתֵר נָקַל לַעֲשׂוֹת ב' פְּרוּכּוֹת אָבֵל עֵינָר הַקּוֹשְׁיָא שְׁלֵהֶם שְׁיֵהֵיָה קָרָא פְּדַכְתִּיב וְהַבְּדִילָה הַפְּרוּכּוֹת דּוּמְיָא דְמִשְׁפָּן וְעַל זֶה תִּירְצוּ מַה שְׁתִּירְצוּ אָבֵל בְּבֵית רֵאשׁוֹן שְׁהַבְּדֵל בֵּין הַקּוֹדֵשׁ וּבֵין קַה"ק הָיָה חוּמַת טַרקסין וְהַפְּרוּכּוֹת הָיָה רַק לְצַנִּיעוֹת וְאִף שְׁרָצוּ שְׁיֵהֵיָה הַחֲלָל שְׁנָה יוֹתֵר נוֹחַ לַעֲשׂוֹת ב' פְּרוּכּוֹת וְא"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָא לְדוּכְתָא מֵאֵי מַקְשָׁה בְּבֵית רֵאשׁוֹן מִי הָיָה פְּרוּכּוֹת.

ועוד נלענ"ד דבבית ראשון פֿינן שְׁהֵיָה פְּרוּכּוֹת דְּבָבָא וְלֹא שְׁיֵיָה בֵּין גְּזֵירַת הַפְּתוּב וְהַבְּדִילָה יוֹתֵר טוֹב לַעֲשׂוֹת ב' פְּרוּכּוֹת וְנִמְצָא זֶה פְּרוּכָּה מְצַד זֶה וְזוֹ מְצַד שְׁנֵי וְזֶה צַנִּיעוֹת שְׁלֵא יִזוּנוּ עֵינֵיהֶם מִבֵּית קַה"ק: וְאִמְנָם לְפִי מַה שְׁרָאִיתִי בְּתוֹס' יְשַׁנִּי הַטַּעַם שְׁהַפְּנִימִית פְּרוּכָּה מִן הַצִּפּוֹן פְּדֵי שְׁיֵהֵיָה שְׁמֵאלוֹ לְפְרוּכּוֹת וּיְמִינוֹ לְאֲרוֹן וְאִנִּי תָמַה עַל דְּבַרְיָהֶם שְׁהָרִי זֶה שְׁנִינוּ בְּמַקְדָּשׁ שְׁנֵי וְאֲרוֹן הֵינְנוּ מְקוֹם אֲרוֹן נְהָרִי הָאֲרוֹן לְדַעַת רַבֵּינוּ הַגְּדוֹל הַרְמַב"ם הִי בְּמַעְרְבוֹ שֶׁל קַה"ק וְלְדַעַת הַתּוֹס' הָיָה בְּאֲמָצַע מִמֶּשׁ עֵינָן בְּמִנְחוֹת (דָּף צ"ח ע"ב) בְּתוֹס' בְּד"ה דוּחְקִין וְעֵינָן בְּרַמְב"ם רִישׁ פֶּרֶק ד' מִבֵּית הַבְּחִירָה.

ואם פֶּן הִכְהֵן כְּשָׁבָא לְפָנֵי וְלְפָנֵי הַפֶּה פָּנָיו בְּאֶלְכֶסוֹן דְּרוּמִית מְעַרְבִית וְהִלָּף לְנוֹכַח אֵל הָאֲרוֹן וְלֹא שְׁיֵיָה פֶּאן יְמִין אוֹ שְׁמֵאל לְאֲרוֹן וְנִחְדָּל לַעֲת עֲתָה מְזָה וּיְבַנְיָר אַח"כ פִּי בְּאֲמַת קוֹשְׁיָא זֶה עַל הַמְּשֻׁנָּה עֲצָמָה תְּסוּב וְנִקְחַת כְּעַת טַעַם שֶׁל הַתּוֹס' יְשַׁנִּים וְאִמְרָ דְּזֶה שְׁיֵיָה בְּבֵית שְׁנֵי שְׁהֵיָה הַפְּרִיפָּה בְּקֶצֶה הַרוֹחֵב וְהָיָה מְהִלָּף אַח"כ כָּל חֲצֵי רוֹחֵב ק"ק טָרַם הִגִּיעוּ לְאֲמָצַע וּבְכָל זֶה הָיָה אֶחָד מְצַדָּיו לְהַפְּרוּכּוֹת וְלָכֵן נִכְנַס דְּרָף צִפּוֹן פְּדֵי שְׁיֵהֵיָה פָּנָיו לְדָרוֹם וּשְׁמֵאל לְפְרוּכּוֹת וּיְמִינוֹ לְחֲלָל בֵּית ק"ק.

אָבֵל בְּבֵית רֵאשׁוֹן הָיָה אֲמַת שְׁלֵהַדְּבִירֵהֵיָה לוֹ פְּתַח וְהוּא מְפוֹרֵשׁ בְּמַקְרָא אָבֵל פִּינָן שְׁבַפְתַּח זֶה לֹא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מְעוֹלָם רַק כַּה"ג בִּיּוּה"כ לְבַדּוֹ לֹא הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת רֹחֵב בְּשַׁלְמָא פְּתַח הַהִיכָל נִכְנַסוּ בּוֹ בְּכָל יוֹם כְּהֵנִים הַרְבֵּה וּבְשַׁבַּת נִכְנַסוּ אַרְבָּעָה כְּהֵנִים בְּבֵת אַחַת לְצוּרָף לְחֵם הַפָּנִים וְאַרְבָּעָה מַקְדִּימִין לְפָנֵיהֶם.

וְלָכֵן הָיָה פְּתַחוֹ רֹחֵב עֲשָׂר אַמּוֹת אָבֵל זֶה שֶׁל ק"ק מְסַתְמָא לֹא הָיָה רֹחֵב יוֹתֵר מֵאַרְכּוֹ שֶׁל אֲרוֹן שְׁהַכְנִיסוֹ עִם הַבָּדִים דְּרָף שָׁם וְהַבָּדִים הָיוּ בּוֹלְטִים. וְאִם פֶּן הַפְּרִיפָּה הַפְּנִימִית נִכְנַס שָׁם הִכְהֵן וּבָא תְּכַף לְבֵין הַבָּדִים וְהַפֶּה פָּנִים לְמַעְרַב נִגְדַּת הָאֲרוֹן וְלֹא שְׁיֵיָה שָׁם יְמִין וּשְׁמֵאל וְא"כ אִזּוּ נִהְפָּן הוּא שְׁהַחִיצוֹנָה פְּרוּכָּה מִן הַצִּפּוֹן פְּדֵי שְׁבַהֲקִילוּכוֹ אוֹתָן אַמְתִּים רוֹחֵב הַפְּרוּכּוֹת יֵהָא יְמִינוֹ לְצַד ק"ק וּשְׁמֵאלוֹ לְהִיכָל כִּי בֵּין ב' הַפְּרוּכּוֹת עַל פְּרָחָף שְׁהִי פָּנָיו אוֹ לְדָרוֹם אִם מְהִלָּף מְצַפּוֹן אוֹ לְצַפּוֹן אִם מְהִלָּף מְדָרוֹם: וְנִמְצָא קוֹשְׁיִית הַגְּמָרָא שְׁפִיר אִי בְּמַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן מִי הָיוּ פְּרוּכּוֹת וְאִף שְׁהוּ פְּרוּכּוֹת דְּבָבָא מ"מ בְּמִשְׁנָה דְּקָאֵמֵר שְׁהַחִיצוֹנָה בְּדָרוֹם ע"כ לֹא בְּפְרוּכּוֹת דְּבָבָא מִיָּרִי: אֲלֵא לְכַאוּרָה לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה תְּמוּהָ הִגִּיעַ לְצַפּוֹן מְהִלָּף לְשְׁמֵאלוֹ עִם הַפְּרוּכּוֹת עַד שְׁמִגִּיעַ לְאֲרוֹן וְהַדְּבָר תְּמוּהָ וְהִלָּא הָאֲרוֹן הָיָה אוֹ בְּמַעְרַב מִמֶּשׁ לְדַעַת הַרְמַב"ם אוֹ בְּאֲמָצַע לְדַעַת הַתּוֹס' וְעכ"פ הָיָה רְחוּק וּמְשׁוּף מְצַד מְזֻרַח אוֹ

עָשָׂר אַמּוֹת אוֹ עֶשְׂרִים אִם בָּצַד מֵעֶרֶב הָיָה וְאִיךָ מֵהַלֵּף לְשִׂמְאָלוֹ עִם הַפְּרוֹכֶת וְהֵלֵא הָיָה צָרִיף לְהַפְּנֵה פָּנָיו לְמַעַרְב וְלִילֵף בְּאַלְכֶסוֹן עַד יָבֹוא לְמָקוֹם הָאָרוֹן.

בְּשִׁלְמָא אִם הָיָה זֶה בְּבֵית רֵאשׁוֹן וְאָז הָאָרִיכוֹ הַבְּדִים עַד שֶׁבִלְטוּ בְּפְרוֹכֶת וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִילֵף בְּאַלְכֶסוֹן כִּי מֵה יַעֲשֶׂה בְּבֹאוֹ לְאָרוֹן אִיךָ יָבֹוא בֵּין הַבְּדִים וְכִי יִפְסִיעַ עַל הַבְּדִים וּבְאַמַּת אָמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם חֹזֵר הָיָה לְאַחֲרָיו כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה נֶרְאָה כְּמִפְסִיעַ בֵּין הַבְּדִים.

וּלְדַעֲתִי פִירוּשׁ הַדְּבָר בְּהַגִּיעַ לַהַבְּדִים וְהוּא הָיָה צָרִיף לְצַמְצֵם עֲצָמוֹ בֵּין הַבְּדִים וְהַבְּדִים הָיוּ דוֹחֲקִים בְּפְרוֹכֶת הָיָה חו"ר לְאַחֲרָיו וְדוֹחֵק הַפְּרוֹכֶת לְצַד מְזַרְחָ וְהֵלֵאָה מִן הַבְּדִים עַד שֶׁנִּכְסַם בֵּין הַבְּדִים וּלְפִי זֶה הָיָה צָרִיף לְבֹוא בְּמָקוֹם שֶׁהַבְּדִים אֲצֵל הַפְּרוֹכֶת בְּקֻצָּה הַבְּדִים וְאִם כֵּן עַל פְּרָחוֹ הֵלֵף פָּנָיו אֶל הַבְּדִים וְהָיָה מְקוֹם לֹמֵר שִׂמְאָלוֹ עִם הַפְּרוֹכֶת אֲבָל פִּינּוֹן שֶׁשְׁנַתְּנֵנוּ אֵינִירִי בְּמִקְדָּשׁ שְׁנֵי וּמְקוֹם אָרוֹן הָיָה אֲבָל בְּדִים לֹא הִי'.

וְאִיךָ שִׁינֵף שִׂמְאָלוֹ לְפְרוֹכֶת. וְנִצְטַמֵּד בְּזֶה ג"כ הַקְּוִשָׁא עַל הַתּוֹס' יְשָׁנִים שֶׁפִּירְשׁוּ הַטַּעַם מִשׁוּם הֵכִי הַחִיצוֹנָה לְדָרוֹם וּפְנִימִית לְצָפוֹן כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה שִׂמְאָלוֹ לְאָרוֹן וְצָרִיף לֹמֵר שֶׁהַפִּירוּשׁ הוּא מִשׁוּם שֶׁבְּבֵית רֵאשׁוֹן וְאָז הָיוּ הַבְּדִים מַגִּיעִים עַד לְפְרוֹכֶת וְשִׁפִּיר הָיָה מְוַכָּרֵחַ לִילֵף וּפָנָיו לְבָדִים וְהָיָה מְוַכָּרֵחַ לְהִיּוֹת הַפְּנִימִי פְרוּפָה לְצָפוֹן וְלִכְּן לֹא רָצוּ לְשַׁנּוֹת בְּבֵית שְׁנֵי מִתְבַּנֵּית בֵּית רֵאשׁוֹן בְּכָל מֵה דְאֶפְשָׁר, וּלְפִי זֶה הִלְשׁוֹן בְּמִשְׁנֵה מֵהַלֵּף לְשִׂמְאָלוֹ עִם הַפְּרוֹכֶת הִינְנוּ בְּבֵית רֵאשׁוֹן וְגַם שֵׁם הָיְתָה הַחִיצוֹנָה לְדָרוֹם וּפְנִימִית לְצָפוֹן דְּגַם בְּדַבֵּיר הִי' הַשַּׁעַר רָחֵב יוֹתֵר מֵאֶרְכּוֹ שֶׁל אָרוֹן וְשִׁינֵף שִׂמְאָלוֹ לְפְרוֹכֶת וְאִם כֵּן נִסְתַּר דְּבָרֵי הַגַּמ' דְּמִקְשָׁה מִי הָיוּ פְרוֹכֶת: וְאֶמְנֵם רְאִיתִי בְּתוֹס' בַּמַּס' ב"ב (דָּף כ"ה ע"א) ד"ה וְצָבֵא שֶׁפְתָבוּ שְׂאֵף שְׁבִית קִדְשֵׁי הָיָה בְּמַעַרְב הַמִּקְדָּשׁ מ"מ הָאָרוֹן הָיָה עוֹמֵד בְּקִדְשֵׁי קִדְשִׁים בְּמִזְרָחוֹ.

אִךָ לֹא פְתָבוּ הַתּוֹס' זֶה בְּהַחֲלִט רַק דָּרָף דְּחִיָּה שְׁלֵא נוֹכַח לְהוֹכִיחַ מֵהֵכָא דְשָׁכִינָה בְּמַעַרְב אֲבָל לְמֵאן דַּס"ל שְׁכִינָה בְּמַעַרְב בְּוֹדָאֵי שֶׁהָאָרוֹן הָיָה עוֹמֵד בְּמַעַרְב דְּכָל מֵה דְאֶפְשָׁר לְקְרוֹבֵי לְצַד הַשְּׁכִינָה הָיוּ עוֹשִׂים אֲבָל לְמֵאן דַּס"ל שְׁכִינָה בְּכָל מְקוֹם נִלְע"ד דְּוֹדָאֵי הָיָה הָאָרוֹן בְּמִזְרָח דְּהַרֵי הַתּוֹס' שֵׁם בְּמִנְחֹת דָּף צ"ח נִדְחָקוּ מְאֹד אִיךָ הִגִּיעוּ הַבְּדִים עַד הַפְּרוֹכֶת וְהוּא מְבֹנָאָר בְּקֵרָא וְיִרְאוּ הַחוּצָה וְהַרֵי הַבְּדִים לֹא הָיוּ אֶרְנֹכִים וְנִיחָא לְהוּ שַׁעֲפ"י גַּם הָיָה הַדְּבָר וְכָל זֶה אִם יֵשׁ לָנוּ אֵיזָה הַכְּרַח לֹמֵר שֶׁהָיָה בְּגַס וְהִינְנוּ אִם שְׁכִינָה בְּמַעַרְב שְׂאֵז הַעֲמִידוּהוּ בְּמַעַרְב כְּדַעַת הַרְמַב"ם אֲבָל אִי שְׁכִינָה בְּכָל מְקוֹם מֵהִי תִיּוֹתִי לֹמֵר שֶׁהַבְּדִים שֶׁנִּרְאוּ הַחוּצָה הָיָה בְּגַס וּמֵה חֶסֶר לָנוּ לֹמֵר שֶׁבְּדָרָף הַטַּבֵּעַ הָיָה וְהָאָרוֹן עֹמֵד בְּמִזְרָח ק"ק מִמֶּשׁ וְלִכְּן בְּדִיּוֹ דְּחָקוּ בְּפְרוֹכֶת.

וּמַעֲתָה מִשְׁנַתְּנֵנוּ סִבְרָה שְׁכִינָה בְּכָל מְקוֹם וַא"כ אָרוֹן בְּמִזְרָח וּלְכָף מֵהַלֵּף שִׂמְאָלוֹ לְפְרוֹכֶת. וּלְכָף הָיְתָה הַפְּנִימִית פְרוּפָה בְּצָפוֹן וַחִיצוֹנָה בְּדָרוֹם.

אֲבָל הַרְמַב"ם לְשִׁיטְתוֹ דְּאִיהוּ סוֹבֵר שֶׁהָאָרוֹן הָיָה בְּמִנְוֵרָה וְלֹא שִׁינֵף דְּבָרֵי הַתּוֹס' יְשָׁנִים וְאָז אֲדַרְבֵּה הַחִיצוֹנָה פְרוּפָה מְצָפוֹן כְּדִי שֶׁבְּעוֹדוֹ מֵהַלֵּף בֵּין ב' הַפְּרוֹכוֹת שְׁלֵא יִהְיֶה שִׂמְאָלוֹ לְצַד ק"ק וּלְכָף פּוֹסֵק כְּרִיָּה"ג (לְקַמֵּן דָּף נ"ח ע"ב) דְּמִתְחִיל מִחֲטָא עַל הַמְּזַבֵּחַ הַזֶּהָב צְפוֹנִיָּה מְזַרְחִית דְּאֵף דְּסוֹבֵר ב' פְרוֹכוֹת הָיוּ מ"מ הַחִיצוֹנָה פְרוּפָה בְּצָפוֹן וּר' עֲקִיבָא אָף דְּסִבֵּר שֵׁם בַּמַּס' ב"ב שְׁכִינָה בְּמַעַרְב מ"מ אִוִּילִי סוֹבֵר פְרוֹכֶת א' הָיָה וְאִם הָיָה רַק פְרוֹכֶת

א' הִיָּה יָכוֹל לֵהוּיֹת פִּיתְחָא בְּדָרוּם שְׁהָרִי אֵינּוּ הוֹלֵךְ רַק לְנוֹכַח בְּאַלְכֶסוֹן מִמְזַרְח לְמַעַרְב לְמִקּוּם אָרוֹן וּבֵינָן פְּרוּכּוֹת לְפָרוּכַת לֹא שֵׁינָהּ כָּלֵל שְׁלֵא הִיָּה רַק פְּרוּכַת א' וּא"כ שָׁם בְּפִלּוּגְתָא דר"ע ור"י הַגְּלִילִי נִיפּוּף הוּא דר"ע סִבַּר פְּרוּכַת א' הִיָּה וּרִיָּה"ג סוֹבַר ב' פְּרוּכּוֹת הָיוּ וְעוֹלִים פְּסְקֵי הֶרְמֵב"ם פֶּהוּגֵן שְׁפֶסֶק ב' פְּרוּכּוֹת הָיוּ וּפְסֶק כְּרִיָּה"ג: עוֹד נִרְאָה לְעַנְדָּ לְתַרְזַן דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם וּמִתְחַלָּה אֲנִי תָמָה עַל פִּירוּשׁ רְש"י שְׁפִירֵשׁ דר"ע וּרִיָּה"ג פְּלִיגֵי בְּפִתְחָא אִי הָיָה בְּצִפּוֹן אוֹ בְּדָרוּם דְּאֵטוּ מִן הַפֶּתַח הוֹלֵךְ הִפְהוּן לְהַמְזַבַּח וְהֵלֵא מִתְחַלָּה צָרִיף לִיתָן עַל הַפְּרוּכַת וְהָא וּדְאִי שְׁהִיָּה צָרִיף לִיתָן עַל הַפְּרוּכַת מְכוּוֹן נֶגְדַּ הָאָרוֹן וְכֵן הוּא מְבוֹנָאָר בְּמִשְׁנֵה (ד' נ"ג ע"ב) נִטַּל דָּם הַפֶּר וְכו' וְהָיָה מִמֶּנּוּ עַל הַפְּרוּכַת שְׁפִנְגַּד הָאָרוֹן מִבְּחוּץ וְעוֹד דְּהָא וּדְאִי שְׁהַמְתַּנּוּת שֶׁל פֶּר יוּה"כ וּמִתְנּוּת שֶׁל פֶּהוּ מְשׁוּחַ וְצָבוּר בְּהַעֲלָם דְּבָר הָיוּ בְּמִקּוּם אֶחָד בְּפָרוּכַת וְכַדְמִשְׁמַע (בד' נ"ז ע"א) שְׁמַקְשָׁה וְדִלְמָא דְּפֶר הַעֲלָם וְכו' מִשְׁמַע שְׁשִׁנְיָהֶם בְּמִקּוּם אֶחָד הֵם בְּפָרוּכַת וּבְפֶר כִּהֵן מְשׁוּחַ כְּתִיב אֵת פְּנֵי פְּרוּכַת הַקּוֹדֶשׁ וְדָרְשׁוּ בַת"כ מְכוּוֹן נֶגְדַּ בֵּין הַבַּדִּים.

וְהָיָה הִפְהוּן בְּגִמְרוֹ מִתְנּוּת הַפְּרוּכַת מִשָּׁם יֵצֵא אֶל מְזַבַּח הַזֶּהָב וּא"כ מֵה לָנוּ אִם פִּתְחָא בְּדָרוּם אוֹ בְּצִפּוֹן הֵלֵא הִפְהוּן לֹא מִן הַפֶּתַח יֵצֵא אֶל הַמְזַבַּח אֲלֵא מֵאֲמַצְעֵית הַפְּרוּכַת וְאֲנִי תָמָה עַל רְש"י וְעַל הֶרְשֵׁב"א אִיף פִּירֵשׁוּ פְּלוּגְתָא זֹו דְּתִלְיָא בְּפִיתְחָא.

וְהַעוֹלָה עַל רוּחֵי לְפּוּם רִיָּהטָא לְתַרְזַן סִבַּר רְש"י אוֹמֵר כִּי מִסְתַּמָּא הֵכֵן הַזֶּהָב שְׁהִיָּה בְּהִיכָל שְׁעָלֵיו הַנִּיחַ הִפְהוּן אֵת הַדָּם בְּצִאָתוֹ מִקְדָּשֵׁי קְדָשִׁים הִיָּה סְמוּךְ לְמִקּוּם יֵצִיאָתוֹ אִם בְּצִפּוֹן אוֹ בְּדָרוּם וּלְפִי זֶה לְפִי סִדֵּר הַמִּתְנּוּת וּבְגִמְרוֹ מִתְנּוּת הַשְּׁעִיר עַל הַפְּרוּכַת הִיָּה אַח"כ צָרִיף לְחַזֵּר אֶל הֵכֵן לִיקַח דָּם הַפֶּר אֲשֶׁר הִיָּה מוֹנַח שָׁם בְּעוֹדוֹ עוֹסֵק בְּמִתְנּוּת הַשְּׁעִיר עַל הַפְּרוּכַת וּלְעַרְב יַחַד שְׁנֵי הַדָּמִים וּמִשָּׁם פָּנָה לְמְזַבַּח וְנִמְצָא פִּינַח הִפְהוּן לְמְזַבַּח הִיָּה מִמִּקּוּם הֵכֵן וְכִינּוּן שְׁהֵכֵן הִיָּה בְּמִקּוּם הַפְּרִיפָה שְׁפִיר שֵׁינָהּ פְּלוּגְתָא הָיוּ דר"ע וּרִיָּה"ג בְּפִיתְחָא אִם הִיָּה בְּצִפּוֹן אוֹ בְּדָרוּם: אֲבָל אַחַר הָעִיוֹן נִלְע"ד שְׁאֵם הֵכֵן הִיָּה בְּמִקּוּם הַפְּרִיפָה יֵשׁ כָּאֵן אֲפוּשֵׁי בְּהִילּוּף וְטִירְחָא לְכַה"ג שְׁהָרִי שְׁשִׁפְלָה דָּם הַפֶּר עַל הַפְּרוּכַת הִיָּה צָרִיף לִילְיָהּ אֶל הֵכֵן וּלִיטּוֹל דָּם הַשְּׁעִיר וְלְחַזֵּר לְאֲמַצְעֵ הַפְּרוּכַת וּלִיתָן דָּם.

הַשְּׁעִיר וְאַח"כ לְחַזֵּר לְמִקּוּם הֵכֵן וּלְעַרְב הַדָּמִים וְטוֹרַח זֶה לְמָה וּמִסְתַּמָּא הִיָּה הֵכֵן אֲצֵל אֲמַצְעֵ הַפְּרוּכַת סְמוּךְ לְמִקּוּם מִתָּן הַדָּם: אֲמַנָּם הַנִּלְע"ד בְּפִירוּשׁ רְש"י אִיף שְׁנֵה וּדְאִי שְׁהִזָּאת הַפְּרוּכַת הִיָּה צָרִיף לֵהוּיֹת בְּמִקּוּם שְׁהַפְּרוּכַת מְכוּוֹן נֶגְדַּ בֵּין הַבַּדִּים אֲבָל לֹא בְּאֲמַצְעֵית בֵּין הַבַּדִּים מִמֶּשׁ וְכָל אוֹתָן אֲמַתִּים וְחֻצֵי שְׁבִין הַבַּדִּים שְׁוִים בְּמַעֲלָה וְנִקְרָא הַפְּרוּכַת הַמְכוּוֹן שָׁם פְּנֵי פְּרוּכַת הַקּוֹדֶשׁ וְכִינּוּן שְׁכֵן מִסְתַּמָּא בְּמִקּוּם הָרֵאשׁוֹן בְּמִשְׁוֵה אֲמַתִּים וְחֻצֵי שְׁפָגַע תְּחִלָּה שָׁם גָּמַן הַדָּם וְכִינּוּן שְׁהָאָרוֹן אוֹכֵל לְרוּחַב הַבֵּית אֲמַתִּים וְחֻצֵי וּמְזַבַּח הַזֶּהָב כִּלּוֹ אִמָּה וּמְכוּוֹן בְּאֲמַצְעֵ נִמְצָא שְׁבִנְתָנוּ עַל הַפְּרוּכַת בְּקִצָה הָאָרוֹן עֲדִינּוּ הִיָּה מִצַּד הַמְזַבַּח וְשְׁפִיר תִּלְיָא בְּפִיתְחָא שְׁאֵם פִּיתְחָא בְּצִפּוֹן וְהִלְיָהּ מִצִּפּוֹן לְדָרוּם עַד בּוֹאוֹ לְקִצָה צִפּוֹנֵי לְאָרוֹן וְשָׁם גָּמַן הַזָּאת הַפְּרוּכַת וּמִשָּׁם יֵצֵא לְמְזַבַּח נִמְצָא כָּא בְּצַד צִפּוֹן הַמְזַבַּח וְאִם פִּיתְחָא בְּדָרוּם הוּא לְהִיפּוּף.

וְאֲמַנָּם רַבִּינוּ הַגְּדוֹל רוּחַ אַחֲרֵת עֲמוֹ וְאִיָּהוּ סוֹבַר שְׁנוֹתָן בְּפָרוּכַת בְּאֲמַצְעֵ מִמֶּשׁ מְכוּוֹן נֶגְדַּ אֲמַצְעֵית בֵּין הַבַּדִּים וְכִינּוּן שְׁאֲחַר הַמִּתְנּוּת הִיָּה צָרִיף לְפָנּוֹת עֲצֻמוֹ פְּנֵיו לְמְזַרְח וּלְצִאָת אֶל הַמְזַבַּח וְלִפּוּק מְכוּלֵי מְזַבַּח וְהוּא עֲתָה עוֹמֵד בְּאֲמַצְעֵית הַפְּרוּכַת וְהוּא מִמֶּשׁ נֶגְדַּ אֲמַצְעֵית

המזבח ולכן הלה עוד חצי אמה אצל הפרוכת ופניו לצפון או לדרום שיבוא נגד צד המזבח ואח"כ הסב פניו למזרח ונפיק מכוליה מזבח ומסתמא לצד שהי' פניו בתחלה בצאת מן הפריפה והלה משם לאמצעית הפרוכת פן הלה ג"כ החצי אמה ופניו לאותו צד וא"כ אם הפריפה הייתה בצפון נמצא כשפנה ליתן הזאות של הפרוכת הלה מצפון לדרום דנותן הזאות של הפרוכת באמצעו כמו שהיה פניו לדרום הלה עוד חצי אמה יותר לצד דרום כי למה יסב פניו לאחוריו בחנם ונמצא באמצע דרום המזבח מערבית דרומית ושם לא נתן והלה למזרחית דרומית וזה דעת ר"ע אבל אם הי' הפריפה בדרום נמצא הלה מדרום לצפון ליתן הזאות ואח"כ הלה עוד חצי אמה ופניו לצפון ומשם למזרח ונמצא פגע בצפון המזבח ונפיק מכוליה מזבח לצפונית מזרחית וזה דעת ריה"ג.

נמצא לפי זה הפירוש הוא ממש בהיפך מפירוש רש"י ולפירוש זה ר"ע סובר פרוכת אחת הייתה ופרופה בצפון ולכך סובר שמתחיל מזרחית דרומית וכנ"ל וריה"ג, סובר ב' פרוכת היו ונמצא החיצונה פרופה מן הדרום ולכך מתחיל מזרחית צפונית: ואמנם לכאורה קשה למה הי' צריך לילה עוד חצי אמה אצל הפרוכת והלא הי' יכול תיקף במקום שפילה לכפר הזאות הפרוכת לילה לצד מזרח וקצת באלקסון שיצא מצד המזבח והי' בידו לילה באלקסון לאיזה צד שירצה.

אמנם הנלע"ד לפי המשמעות בתוס' (דף נ"ב ע"ב) בד"ה יצא ובא לו שהילוכו מפרוכת למזבח היה דרך אחוריו ופניו אל הפרוכת. וידוע שהילוך זה קשה מכ"ש שילה עוד באלקסון ואינו יכול לכונן דרך אחוריו שיבא ממש בצד המזבח ולכן הלה אותה חצי אמה ופניו כלפי צפון או כלפי דרום כל מר כדאית ליה וכנ"ל עד שהי' ממש מכונן נגד צד המזבח והלה משם לאחוריו דרך ישר עד קצה גבול מזבח: וא"כ פסקי הרמב"ם פהוגן דאיהו פוסק ב' פרוכת ולכך פוסק כריה"ג: אלא אי קשיא הא קשיא (בדף נ"ט ע"א) בפלוגמא דחנניא דאמר בצד צפוני הוא נותן ור' יוסי אומר בצד דרומי הוא נותן במאי קמפלגי מ"ס פיתחא בדרום קאי ומ"ס פיתחא בצפון לפי פירושי יתיה ג"כ ההכרח להיפך מפירוש רש"י ויהיה לפי פירושי חנני' סובר פיתחא בצפון ור' יוסי סובר פיתחא בדרום וזה אי אפשר דהרי ר' יוסי סובר בהדיא פרוכת א' הייתה: אמנם חזינא לרשב"א בתשו' סימן שצ"ח פתב דר' יוסי דמתניתין פליג רק בפרוכת אבל בפיתחא מודה שהי' בדרום וגם עליו תימה שנעלם ממנו סוגיא זו דמבואר בו דר' יוסי סבר פיתחא בצפון ועכ"פ כבר מצאתי לקיים פירושי ויהיה באמת הפירוש דחנניא סובר פיתחא בצפון ור' יוסי סבר פיתחא בדרום ואף דסבר רבי יוסי פרוכת אחת מ"מ בפיתחא לא פליג ומודה לת"ק דמתניתין דפיתחא בדרום כדברי הרשב"א: אלא דאפתי קשיא בין לפירושי וכן על הרשב"א סוגיא דלעיל (דף נ"א ע"ב) מאן י"א אמר רב חסדא ר' יוסי היא דאמר פיתחא בצפון קאי: והנה בתוס' ישנים (דף נ"ט) בד"ה מ"ס הקשה דלמא כ"ע לא ילפי יד מרגל [וכן נוכל לומר דכ"ע לית להו דרמי] אלא משום דס"ל לריה"ג כר' יוסי דפיתחא בצפון ועל כרחו יקרי ברימין כיון דבההוא קרן פגע ברישא ומן דינא אין מעבירין על המצות.

ועוד הקשה מ"ש גבי חנניא ור' יוסי מפרש בגמ' בהדיא דפליגי בפיתחא אי בדרום ואי בצפון וגבי ר"ע וריה"ג דפליגי גמי בהכי לא מפרש ליה גם הקשו איך סתמא זו סברה

פיתוחא בצפון וסותר סתמא דלעיל: ולכן אומר אני דבאמת אין אנו אתראין לפירוש רש"י ונוכל לומר דר"ע וריה"ג לא פליגי בפיתוחא.

ונפרש מתחלה דברי הגמ' דקאמר לימא בדרמי ב"י פליגי וכו' לא דכ"ע אית להו וכו' ור' עקיבא נהי דלא יליף חוץ מפנים אי בעי הכי נעביד וכו'. ויש לדקדק מדוע מתחלה דס"ד דפליגי בדרמי ור"ע לית ליה דרמי למה הנה ניחא ליה ולא הנה קושיא ליה נהי דלית ליה דרמי מ"מ אי בעי הכי נעביד וכו' וזה קושיא על המקשו.

ועוד יותר מזה קשה אי נימא באמת פליגי בדרמי ועכ"פ יקשה אי בעי הכי נעביד וצריף לומר גם פן כדמסיק בסוף דמן דינא בהה פגע ברישא וכו' ולפי זה קשה למה לי למימר דלית ליה דרמי נימא דגם ר' עקיבא אית לי דרמי ואעפ"כ אינו מקיף דרף ימין משום דמן דינא בהה פגע וכו' ולכך צריף לחזור לההוא קרן אף שהוא דרף שמאל: ולכן נראה לענ"ד משום דהלבוש בא"ח סי' תרע"ו נחלק עם הש"ע בפירוש כל פינות שיהיו דרף ימין דלדעת הש"ע חשבינו הימין שיתחיל בצד היותר שמאל וליף משמאל לימין ולדעת הלבוש נהפוך רק חשיבות הימין שיתחיל בצד היותר ימין ויסבב לשמאל.

והנה כל הרואה דברי הלבוש רואה שדבריו דחוקין ושטחות מימרי דרמי ב"י אינו סובל פירושו של הלבוש רק הוא פדעת הש"ע סובב משמאל לימין. אבל עכ"פ אי לא הוה דרמי כלל הלא גם בלא שום קרא מצד הסברא ג"כ ראוי להחשיב הימין אלא שמצד הסברא יש סברא לכאן ולכאן יש סברא שחשיבות הימין היא פדעת הלבוש ויש סברא פדעת הש"ע: ומעתה אי ר"ע לית ליה דרמי וסובר ר"ע דלא ילפי מהה קרא דים של שלמה דשם הפתוב מספר רק עמידת הים על הבר.

וכי יש שם מי שמקיף ולא שייף שם כל פינות כלל מ"מ נוכל לומר דר"ע גם מצד הסברא סובר כל פינות אלא שסובר פדעת הלבוש והוא ממש דברי ר' עקיבא שמתחיל מזרחית דרומית דרומית מערבית וכו' והוא מימין לשמאל ואם פן לא שייף להקשות אי בעי הכי נעביד דהרי יש לומר דר' עקיבא סובר שדוקא באופן זה הנה חשיבות לימין אבל עכשיו דקאמר דכ"ע אית ליה דרמי א"כ גם ר"ע על פרחו מודה שחשיבות הוא כדרמי לסבב משמאל לימין אלא דלא יליף פנים מחוץ ואינו חייב פנים לפנות דרף ימין א"כ עכ"פ שפיר מקשה אי בעי הכי נעביד דאטו בפנים יש איסור להחשיב מימין חיוב איננו משום דלא יליף מחוץ אבל עכ"פ יעשה פרצונו ומתורץ המקשה למה הנה ניחא ליה מתחלה ואפתי עכ"פ ביז התרצון הנה להשיב דכ"ע אית ליה דרמי ודכ"ע ילפי חוץ מפנים אלא דר"ע סובר שמקיף דרף שמאל הוא משום דריש לקיש שהרי גם עתה דמוקי טעמין, דר"ע דלא יליף פנים מחוץ אפתי צריף לדר"ל משום קושיא דאי בעי הכי נעביד וכו' א"כ לימא דשפיר בעלמא יליף פנים מחוץ והכא שאני משום דר"ל וצריף לומר דאי הנה יליף פנים א"כ יש חיוב לימין ויש ג"כ לאידך גיסא משום דר"ל ואף ששניהם שנים במעלה מ"מ אדר"ל פבר עבר מגזירת הפתוב עד דנפיק מכולל' מזבח ועל פינות לימין לא עבר אין פח בדר"ל שפבר נדחה לדחות דרף ימין שלא נדחה עדיין ומעתה נוכל לומר דלא פליגי ר"ע וריה"ג בפיתוחא כלל והא נדאי דר"ע לא סבר פיתוחא בצפון דאם פן יתחיל בצפון ויקיים דרמי ודר"ל אבל נוכל לומר דר"ע וריה"ג סברי פיתוחא בדרום פסתמא דמתניתין דלעיל ור' עקיבא לית ליה ימין דלא יליף פנים מחוץ

ומעשה מסבב דררר שׁמאל וריה"ג ילרר פנים וכו' וא"כ אם יתחיל בדרום על פרחר ידחה דר"ל לגמרי משום דררר ימין ולכך סובר בתחלת צאתי בדרום אינו מקרב עצמו תיכף למזרח למזבח הנהב אלא הולך מדרום לצפון עדי יעבור כל רחב המזבח לצפונה של מזבח ושם פונה להמזבח בצפונה ופוגש בקרן מערבית צפונית ונפיק מפוליא מזבח לצפונית מזרחית ושוב חוזר דררר ימין ומקנים דרמי ודר"ל וגם מתחלה דרצה לומר דפליגי בדרמי ג"כ נוכל לומר דלא פליגי בפיתחא קלל וכנ"ל.

ולמא בדרמי פליגי אכל פלוגתתם קאי בין אמה דפליגי דלמר מתחיל בצפונית ולמר בדרומית ובין מה דלמר מקיף דררר ימין ולמר דררר שׁמאל. אלא דקשה לפי סברתי דגם לריה"ג פיתחא בדרום א"כ המקשה שהקשה ור"ע היכי דבעי נעביד א"כ לא ידע מדר"ל א"כ לקשי נמי לר"י הגלילי למה יתחיל בצפון יתחיל בדרום ויקיף דררר ימין.

ויש לומר פיון שפבר מצינו במשנה דלעיל פלוגתא דר' יוסי ורבנן בפיתחא ולר"י פרוכת א' א"כ פיתחא בצפון שוב לא הנה יכול להקשות לריה"ג דאיכא למימר דסובר פיתחא בצפון.

אבל לבתר דמסיק משום דר"ל א"כ [איכא] למימר גם טעמי' דריה"ג משום דר"ל אבל בפיתחא לא פליג והרנוחנו שסתם משנה זו שהיא כריה"ג אינה סותרת לסתמא דלעיל שהחיצונה פרופה בדרום וא"כ פסקי הרמב"ם נכונים וכו' נבוא לביאור מה דאמר אלא מחנורתא כדמשנינו מעיקרא מ"ס הקפה בי'ד ומר סבר הקפה ברגל.

ואבע"א בהא קמפלגי מ"ס סביב דמזבח פנימי וכו' והדבר יפלא והלא הוא הדבר עצמו שאמר תחלה מ"ס הקפה בי'ד וכו' ומה הרניח בהאבע"א: ונראה דמתחילה, דאמר סתם דפליגי אי הקפה בי'ד או ברגל ולא אומר מאיזה שורש נולד מחלוקת זה ומה טעם שלכל א' הנה נלע"ד דפלוגתא זו שורשה הוא עצמו עיקר המחלוקת באיזה הצד מתחיל דר"ע דסובר דמתחיל בדרומית וא"כ אי אפשר להקיף דררר ימין משום דר"ל לכך על פרחו צריף להקיף בי'ד שאם יקיף ברגל שוב על פרחו יקיף דררר ימין פיון דלכ"ע ילפי פנים מחוץ וא"כ יעבור על דר"ל לכך הוא מקיף בי'ד ואין עליו חיוב לעשות דררר ימין וריה"ג לשיטתו דמתחיל בצפונית וא"כ אף שיעשה דררר ימין לא יעבור על דר"ל לכך אין הפסד שיקיף ברגל ומעשה לפי זה שוב אנו אחראין ליתן טעם על עיקר פלוגתתו דלמה למר מתחיל בדרום ולמר בצפון דעכשיו ליכא למימר כפי הנחה דלעיל דלהכי לריה"ג מתחיל בצפונית אף דפיתחא בדרום כדי שיקיף דררר ימין דהיא גופא קשיא יקיף בי'ד ולא יצטרף ליתן דררר ימין שהרי לפי הנחה של עתה להכי סובר דמקיף ברגל לפי שאין לו הפסד בזה שהרי מתחיל בצפונית וממילא בא לו דררר ימין ודר"ל בחד אבל עכ"פ למה הרחיק עצמו מן הפתח יתחיל בדרום ולא יקיף ברגל רק בי'ד ולא איצטרף לדררר ימין אלא נדאי לפי הנחה זו צריף לומר דריה"ג סובר באמת פיתחא בצפון ואם כן פליגי בתרתי פליגי בפיתחא ופליגי בהקפ' אם הוא בי'ד או ברגל או שצטרף לומר דריה"ג סובר דילפינו ד מרגל ואף שפבר דחה אוקימתא זו והוכיח ממשנתנו דריה"ג סובר הקפה ברגל מפל מקום עדיין יש לומר דלדינא סובר ילפינו ד מרגל והיא הנותנת פיון שאף אם יתן בי'ד יצטרף ליתן דררר ימין ועל פרחו יתחיל בצפונית א"כ שוב אין לו הפסד להקיף ברגל ורבי עקיבא לא ילרר ולכך אינו מקיף ברגל ולכך מקיף בי'ד פדי שלא יצטרף לדררר ימין ויוכל

להתחיל בדרומית דרך צאתו מהפריפה ועכ"פ גם בנה פליגי בתרתי פליגי אי יליף יד מרגל ונ"מ בעלמא בלילב ונר חנופה ופליגי במציאת ההקפה במזבח הזהב אם היתה ביד או ברגל ועל זה בא האיבעית אימא לחדש למעט בפלוגתות וקאמר דנדאי פליגי אם הקפה ביד או ברגל אבל אפתי לכ"ע פיתחא בדרום ולכ"ע לא ילפינו יד מרגל רק שריה"ג סובר סביב דמזבח הזהב כמו סביב דמזבח החיצון ועל פרחו מקיף ברגל וממילא על פרחו דרך ימין ולכך מתחיל בצפונית ור"ע סובר פל מזבח הזהב במקום חד קרו וממילא יכול להקיף ביד ואין צריך דרך ימין ולכך מתחיל בדרומית דרך צאתו: ולקמן (דף נ"ט ע"א) בפלוגתא דחנניא ור' יוסי הא נדאי דחנניא דסובר בצד צפון הוא נותן אם כן התחלת המתנות הנה בדרום ודאי שסובר פיתחא בדרום אלא לרבי יוסי דסובר בצד דרום נותן והתחלת המתנות הנה בצפון אפתי היינו יכולים לומר דסובר פיתחא בדרום ואעפ"כ מתחיל בצפונית משום דרך ימין וכדפירשתי לריה"ג.

אמנם משום דאשכחן לר' יוסי בהדיא דסבר פרוכת אחת וממילא סבר פיתחא בצפון לכך מפרש טעמו לשיטתו. עוד נראה לפענ"ד לתרץ פסקי הרמב"ם ורבי עקיבא וריה"ג סברי ב' פרוכת הני אלא דפליגי בפריפה איך היתה וע"ד שפתי הרשב"א אלא שהרשב"א ז"ל לא נתן טעם לפלוגתא זו ואני אומר מלתא בטעמא: ומתחלה אומר היא גופה קשיא למה היתה החיצונה פרופה מן הדרום והלא בבואו להיכל פניו למערב וימינו לצפון.

וא"כ הנה ראוי לעשות הפריפה בצפון שיפנה לימינו ועלה בדעתי לומר דבאמת לימא בדרמי פליגי אבל פלוגתיהו קאי דגם הא דסבר ר"ע פריפה בדרום הוא משום דלית ליה דרמי או משום דלא יליף פנים מחוץ אלא דקשיא במה דמסיק דפליגי דמ"ס הקפה ביד וכו' וקשה אפתי איך יתורץ לר"ע על עיקר הפריפה שהיתה בדרום והלא רבי עקיבא אית ליה דרמי וגם יליף פנים מחוץ והרי הליכו מהיכל לק"ק ברגל היתה.

ולכן נלפע"ד טעם הפריפה שהיתה בדרום ע"פ מה דאמרי לעיל (דף נ"א ע"ב) משום שכינה לאו אורח ארעא למיעל להדיא והנה התוס' ישנים הקשו לעיל ור"י נמי ניעול בין מטרה לפותל משחרי מאני'.

והקשו התוס' דלמה לו לר' יהודה טעם דמשתני ניימא נמי הטעם דמשום שכינה לאו אורח ארעא. ותירצו דטעם זה שייך רק אם פרוכת א' היתה אבל לר"י דב' פרוכת היו לא שייך לאו אורח ארעא ואני אומר הלא בשביל כך עשו ב' פרוכת בשביל ספק שמא שייך חלל זה לק"ק ואם כן קדושת ק"ק על חלל זה ואין הפרש בין חלל זה ובין חלל ק"ק ושייך ג"כ לאו אורח ארעא.

ואולי לא שייך משום שכינה אלא באותו חלל שהארון שם שם הוא עיקר שכינה פדכתיב ונועדתי וגו' על הכפורת. אמנם לדברי הרשב"א שאין זה חיוב שפרוכת פנימית הנה פרוץ בצפון א"כ קשה מאי מקשה ורבי יהודה ניעול בין מנורה וכו' ודלמא סבר פרוכת א' היתה ופרופה בדרום ואם כן שייך לאו אורח ארעא משום שכינה: ולכן נלפענ"ד דעיקר טעמיה דמשנה שהחיצונם פרופה בדרום משום דסובר דגם בין חלל שבין פרוכת לפרוכת פיון שאנו מסופקין שמא חלל זה יש לו קדושת ק"ק שייך לאו אורח ארעא

וחֲשִׂישׁוּ שְׂמָא יִשְׁכַּח הַפְּהוּ וַיִּיעוֹל לְהִדְיָא סְמוּךְ לַפְּנֹתַל לְכַף עֲשׂוּ הַפְּרִיפָה בְּדָרוּם וְשָׁם אִי אֶפְשָׁר לֹו לִיעוֹל בְּהִדְיָא מִשׁוּם דְּמִשְׁחָרִי מְאֲנִי.

וּמְמִילָא מְתוּרְךָ גּוֹשְׁיִית הַתּוֹס' יִשְׁיַנְיָם שְׁיִתְרִץ לר"י שְׁלֵא יִטּוֹל לְהִדְיָא דָּאָם פֶּן קִשָּׁה הִיא גּוֹפָה קִשְׂיָא לָמָּה עֲשׂוּ פִּיתְחָא בְּדָרוּם וְהֵלֵא עֲדִיף לַעֲשׂוֹת בְּצַפּוֹן מִשׁוּם דְּרָךְ יָמִין וְצָרִיף ע"כ לְטַעַם מִשְׁחָרִי מְאֲנִי: אָבֵל ר' יוֹסִי דְסָבֵר חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל וְאֲדַרְבֵּה עֲדִיף הַגִּיעוֹל לְהִדְיָא א"כ מְמִילָא פִּיתְחָא בְּצַפּוֹן דְּבְדָרוּם אִי אֶפְשָׁר לְמִיעֵל לְהִדְיָא מִשׁוּם דְּמִשְׁחָרִי מְאֲנִי: וּמַעֲתָה נּוֹכַל לֹוּמֵר דר"ע וְרִי"ג שְׁנִיָּה' סְבָרִי דב' פְּרוֹכַת הוּוּ אֵלֵא דְפָלְגִי בְּפִלְגּוֹתָא דר"מ ור"י דר' עֲקִיבָא סְבֵר כר"מ דְּלָאו אֹוֹרַח אֲרַעָא לְמִיעֵל לְהִדְיָא אָבֵל ר' עֲקִיבָא מוֹסִיף אֲדַר' מְאִיר דְחִיִּישׁ שְׂמָא יֵעוֹל לְהִדְיָא לְכַף עֲשׂוּ פִּיתְחָא בְּדָרוּם וְאִי אֶפְשָׁר לֹו לְמִיעֵל לְהִדְיָא דְמִשְׁחָרִי מְאֲנִי וְרִי"ג סוֹבֵר כר' יוֹסִי דְחֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל וּא"כ אֲדַרְבֵּה פִּיתְחָא בְּצַפּוֹן פְּדִי שְׁיֵעוֹל לְהִדְיָא: עוֹד נִלְעַנ"ד לְתַרְץ פְּסָקִי הַרְמַב"ם ור"ע וְרִי"ג תְּרַנּוּיָהוּ סְבָרִי ב' פְּרוֹכַת הוּוּ וְהִנֵּה לְעִיל (דף נ"א ע"ב) פְּתַב מְהַרְשֵׁ"א שְׂאָרָא שְׁהַמְזַבַּח הָיָה מְשׁוּף מְעַט כְּלָפִי מְזַרַח לֹא הָיָה מְשׁוּף בֵּין שְׁוֹלְחָן לְמְנוֹרָה מְכָל מְקוֹם לֹא הָיָה הַמְזַבַּח בְּאֲמָצַע מְשׁוּף רַק צְפוֹנִי שֶׁל מְזַבַּח הָיָה מְכוּוֹן כְּנֶגֶד אֲמָצַעִי שֶׁל פְּרוֹכַת כִּי הֵיכֵי לָמָּה דס"ד לרש"י שְׁהִיָּה מְשׁוּף בֵּין מְנוֹרָה לְשְׁלֹחָן א"כ עַל פְּרָחָף אִי שְׁלֹחָנוֹת צְפוֹן וְדָרוּם מְנוֹחִים אִם פֶּן מַגִּיעִים הַשְׁוֹלְחָנוֹת עַד סוֹף חֵלֶק צְפוֹנִי.

וְעַל פְּרָחָף מְזַבַּח כְּלוּ בְּדָרוּם רַק צַד צְפוֹנִי שֶׁל מְזַבַּח הָיָה בְּאֲמָצַע. הֵכִי נָמִי אֶפְיָלוּ לְמָה דְמַסִּיק רש"י שְׁהַמְזַבַּח מְשׁוּף כְּלָפִי מְזַרַח אפ"ה לְמ"ד צְפוֹן וְדָרוּם מְנוֹחִי לֹא הָיָה הַמְזַבַּח בְּאֲמָצַע מְשׁוּף רַק כְּלוּ בְּדָרוּם וְצַד צְפוֹנִי שֶׁל הָיָה בְּאֲמָצַע.

וְהִנֵּה הַדָּבָר יִפְלֵא הִיא גּוֹפָה קִשְׂיָא בֵּינון שְׁהִיָּה מְשׁוּף כְּלָפִי מְזַרַח וְהִיָּה יְכוֹל לַעֲמוֹד בְּאֲמָצַע מְשׁוּף לָמָּה הַעֲמִידוּהוּ לְדָרוּם. דְּבִשְׁלֵמָא אִם לֹא הָיָה מְשׁוּף לְמְזַרַח וְהִיָּה עוֹמֵד בֵּין שְׁוֹלְחָנוֹת לְמְנוֹרוֹת מְשׁוּף לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַעֲמִידוּ בְּאֲמָצַע מִשׁוּם דְּהַשְׁוֹלְחָנוֹת אֶכְלוּ כָּל חֵלֶק צְפוֹנִי שֶׁל הַהֵיכָל, אָבֵל אַחֲרֵי שְׁהִיָּה מְשׁוּף כְּלָפִי מְזַרַח אִם פֶּן רוֹוֹחָא לִיָּה הַהֵיכָל צְפוֹנָה וְנִגְבְּהָ אִם פֶּן לָמָּה לֹא יַעֲמִידוּ מְזַבַּח הַזֶּהָב בְּאֲמָצַע מְשׁוּף וְלָכֵן נִלְעַ"ד שְׁהַטַּעַם הוּוּ מְדַכְתִּיב בְּמְזַבַּח הַזֶּהָב וְנִתְתָּ אֹוֹתוֹ לְפָנֵי הַפְּרוֹכַת לֹא הָיָה רִשְׁאֵי לְהִיֹוֹת דְּבָר מְנַסִּיק בֵּין הַמְזַבַּח לְפְרוֹכַת כְּמוֹ שְׂאֲמָרוּ לְעִיל (ד' ל"ג ע"ב) שְׁהַמְזַבַּח הָיָה מְשׁוּף כְּלָפִי חוּץ וְלֹא הָיָה עוֹמֵד בְּאֲמָצַע מְשׁוּף בֵּין שְׁוֹלְחָן לְמְנוֹרָה מִשׁוּם דְּכַתִּיב וְאֵת הַמְנוֹרָה נֹוֹכַח הַשְׁוֹלְחָן בְּעֵינֵי דְחִזּוּ אֲהֲדִי הֵכִי נָמִי כָּאֵן דְּכַתִּיב לְפָנֵי הַפְּרוֹכַת בְּעֵינֵי שְׁלֵא יִפְסִיק דְּבָר בֵּינוּ לְפְרוֹכַת וְכִינוּן שְׁהַשְׁלֹחָנוֹת הָיוּ עוֹמְדִים כָּל חֲצִי חֵלֶק צְפוֹנִי וְהַמְזַבַּח הָיָה מְשׁוּף מְעַט כְּלָפִי חוּץ אִם הָיָה עוֹמֵד בְּאֲמָצַע מְשׁוּף לֹא הָיָה חֵלֶק צְפוֹנִי שֶׁל מְזַבַּח כָּל חֲצִי הַמְזַבַּח שֶׁל צַד צְפוֹן לְפָנֵי הַפְּרוֹכַת שְׁהַשְׁלֹחָן הַדְּרוּמִי מְפָסִיק בֵּין מְזַבַּח לְפְרוֹכַת וְהַמְזַרְחִי ב' תְּצַוָּה כְּתַב שְׁהִיָּה הַמְזַבַּח צָרִיף לְהִיֹוֹת מְכוּוֹן מְשׁוּף נֶגֶד אֲמָצַעִיתוֹ שֶׁל פְּרוֹכַת לֹא דְחִי שָׁם בְּרש"י שְׁרש"י כְּתַב שָׁם שְׁהִיָּה הַמְזַבַּח מְכוּוֹן נֶגֶד הָאָרוֹן מִבְּחוּץ וְכִינוּן שְׁהַמְזַבַּח הָיָה כְּלוּ רַק אִמָּה וְהָאָרוֹן שְׁהִיָּה עוֹמֵד אֲרָכוּ לְרוֹחַב הַבַּיִת וְהִיָּה אֲרָכוּ אֲמָתִים וְחֲצִי אִם פֶּן אִף אִם הָיָה הַמְזַבַּח כְּלוּ בְּדָרוּם אֲכַתִּי הָיָה כְּלוּ מְכוּוֹן נֶגֶד הָאָרוֹן שְׁהִיָּה חֲצִי הָאָרוֹן שְׁבְּדָרוּם הוּוּ אִמָּה וְרַבִּיעַ וְהַמְזַבַּח כְּלוּ רַק אִמָּה: וְעַתָּה אָנִי אוֹמֵר הַמְתַּנּוֹת שְׁעַל הַפְּרוֹכַת בִּיוֹה"כ מְסַתְּמָא הָיָה כְּמוֹ כְּפָר כַּהֵן מְשִׁיחַ וְכַדְמִשְׁמַע (דף כ"ז ע"א) דְּמַקְשָׁה וְדִלְמָא דְּפַר הַעֵלֶם וְכו' מְשַׁמַּע שְׁהַזָּהָא

בפר יוה"כ הנה באותו מקום עצמו בפרוכת שהיה הזאה של פר פהן משות ופר העדה
[וידלא כמרפכת המשנה בה' עיוה"כ שישג בזה] ובפר פהן משות פתיב את פני פרוכת
הקודש ודרשו בת"כ מכונן נגד בין הבדים.

ולכן גם פאן ביוה"כ מבואר במשנה על הפרוכת שפנגד הארון. והנה בגמרו מתנות
פרוכת ויצא אל מזבח ה' נלע"ד שלא היה חוזר דרף אחוריו דדוקא בקדשי קדשים עצמו
מבואר במשנה יצא ובא דרף פניסתו ש שיהיה פניו נגד הארון אבל בבואו להיכל לא
מצינו במשנה שהלך דרף אחוריו ובהה אין אנו צריכין לדחוק שדחוקו התוס' (בד' נ"ב
ע"ב) ד"ה יצא שהוכרחו לחלק אף שביאה דרף אחוריו לא מקרי ביאה מ"מ יציאה דרף
אחוריו מקרי יציאה עיין שם בדבריהם ולדידי אין הכרח לזה ויצא אל המזבח דכתיב
בקרא היינו יציאתו מן הפרוכת למזבח והכל בהיכל עצמו ושם באמת לא הלך דרף
אחוריו ומעתה בהילוכו מפרוכת למזבח הנה פניו למזרח ואם היה המזבח עומד
באמצע ממש ומתנות שעל הפרוכת מסתמא היה נותן באמצע אם כן פגע באמצעיתו של
מזבח ופניו למזרח וימינו לדרום ופנה לדרומית מערבית ופגע בהך קרן ברישא אבל אם
שולחנות צפון ודרום מונחי' אם כן היה המזבח פלו בדרום וצלע צפוני של מזבח היה
מכונן נגד האמצע ובהילוף הפהו מאמצעית הפרוכת למזבח פגע ממש בקרן צפוניית
מערבית של מזבח שהוא מכונן נגדו ממש: ומעתה לפי זה נוכל לומר דר"ע וריה"ג לא
פליגי בפיתחא פלל דיהיה הפתח באיזה צד שיהיה הפהו לא מן הפתח פנה למזבח כי אם
ממקום הזאות הפרוכת.

אבל פליגי בשלחנות ר"ע סובר שלחנות מזרח ומערב מונחים ואם כן היה המזבח עומד
באמצע ההיכל מכונן ממש ופגע באמצעו של מזבח ופנה דרף ימין לדרומית מערב ונפיק
מפול' מזבח והתחיל דרומית מזרחית.

וריה"ג סובר שלחנות צפון ודרום מונחים ואם כן המזבח פלו בדרום רק צלע צפוני שלו
מכונן נגד האמצע ונמצא פגע הפהו בצפוני של מזבח ברישא דהיינו קרן צפוניית מערבית
ונפיק מפוליה מזבח ונתן צפוניית מזרחית ברישא פרק ששי דף ס"ה ע"א תנן התם בני
העיר ששולחו שקליהו ונגנבו או שאבדו (עד ס"ו ע"א) אלא אמר רבא גזירה משום
תקלה כו'.

ותקלה עצמה תנאי היא. תוס' ד"ה משום חטאת שעברה שנתו תימא לי מאי פריף הא
בפר נמי דינו שיהיה בן שלש שנים ותו לא ואי עברו שנותיו פסול כו' וי"ל גהי דפסול
להקרה לא הנה לן למימר ימותו כו' אי נמי הכי פריף דר"מ דמדקא דוחקת לשנוי'
גזירה משום עברה שנתו והיות מצי לשנויה בלא גזירה לרבנן דרבי הוי חטאת שעברה
שנתו ממש אלא כפי לאוקמי ככ"ע אפי' פרבי משנית הכי אם כן לרבי מאיר דאמר בפר
אף בני ארבע ונחמשה וה"ד טפי מאי מתרצית עכ"ל התוס': והנה לכאורה תי' שני של
תוס' הוא תמוה דמנ"ל להמקשן להקשות דילמא כל מאי דאפשר לתרץ ליה אליבא
דכ"ע ניחא ליה טפי ולכך נקט משום גזירה דחטאת שעברה שנתו ולא נקט עברה שנתו
ממש הואיל וניחא לאוקמי הכי תא אף לרבי הואיל ואפשר לי' לשנוי' הכי אבל אליבא
דר"מ דאי אפשר לשנוי' באמת לא מוקי הכי תא כר"מ אלא פרבנן או כר"י הגלילי
ואיף תלי' זה בזה לומר הואיל ומוקי הכי תא אף אליבא דרבי יהיה גם ההכרח לאוקמי

הַבְּרִייתָא גַם אֵלִיבָא דְר' מֵאִיר וְלִפְרֹנֵי פִּינְכָא תִּינַח שְׁעִיר פֶּר מֵא"ל וְנִרְאָה לֹמֵר דְּכֻנְנַת הַתּוֹס' הוּא כְּפֵי פִּינָן דְּדַחִיק לִיה לְאוּקְמֵי הַבְּרִייתָא כְּרַבִּי מִמִּילָא צָרִיף לְאוּקְמֵי גַם אֵלִיבָא דְרַבִּי מֵאִיר דַּע"כ רַבִּי לְשִׁיטְתוֹ סוֹבֵר כֵּר' מֵאִיר דְּהָא דְפָרִיף אַף בְּנֵי אַרְבַּע וְחֻמֶּשׁ וְאִם כֵּן קוֹשְׁי' הַמְקָשָׁן הִיא מִמֵּנ"פ דְּלָמָּה לִיה לְדַחֵיק לְשִׁנּוּיָה מְשׁוּם גְּזִירָה וְלֹא מוּקִי מְשׁוּם חֻטְאָת שְׁעֵבְרָה שְׁנָתוֹ מְשִׁשׁ אֶלָּא ע"כ צ"ל דְּרוּצָה לְתַרְזָן גַּם אֵלִיבָא דְרַבִּי וּפְרִיף הָא אִפְתִּי לֹא מְצִי לְשִׁנּוּי' אֵלִיבָא דְרַבִּי דְּהָא רַבִּי ע"כ סוֹבֵר כֵּר' מֵאִיר דְפָרִיף אִפִּי בְּנֵי ד' וְחֻמֶּשׁ שְׁנִים וְאִם כֵּן קִשָּׁה הָא תִּינַח שְׁעִיר פֶּר מֵאִי אִיפָא לְמִימֵר: וְנִקְדִּים לְזָה מֵאִי דְאִיתָא בְּמִסְכָּתָא עֲרַכִּין (דָּף ל"א ע"א) הַמּוֹכֵר בֵּית בְּבִתִּי עָרִי חוּמָה הָרִי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד וְגוֹאֵל כָּל י"ב חוֹדֶשׁ וְאָמְרִי עֲלֵה מִתְּנִי דְלֹא כְּרַבִּי דְתַנְיָא רַבִּי אֹמֵר יָמִים אֵין יָמִים פְּחוּת מְשִׁנִּים וְרַבְּנָן הִיא יָמִים מֵאִי עֵבִיד לִיה מִיבְעֵי לִיה מִיּוֹם לִיּוֹם וְרַבִּי מִיּוֹם לִיּוֹם מִנ"ל מַעַד תָּם שְׁנַת מְמַכְרַת וְרַבְּנָן הִיא מ"ל שְׁנַת מְמַכְרוֹ שְׁלוֹ וְלֹא שְׁנַת שְׁל מְנִין עוֹלָם וְיָמִים מְבַעֵי לִי לְמַעַת לַעַת דַּסְד"א מִיּוֹם לִיּוֹם אֵין מַעַל"ע לֹא כְּתִב רַחֲמֵנָא יָמִים וְרַבִּי מַעַל"ע מִנ"ל נ"ל מְתַמִּימָה וְרַבְּנָן הָא מִיבְעֵי לִיה לְעִיבּוּרָה וְרַבִּי נָמִי הָא מִיבְעֵי לִיה לְעִיבּוּרָה הֵכִי נָמִי מִיּוֹם לִיּוֹם וּמַעַת לַעַת מַעַד תָּם שְׁנַת מְמַכְרוֹ נְפָקָא ע"כ הַגְּמ' ע"ש.

וְהִנֵּה צָרִיכִין אָנוּ לְתַת לֵב בְּמֵאִי פְּלִיגֵי רַבִּי וְרַבְּנָן דְּלַרְבִּי מִיּוֹם לִיּוֹם וּמַעַת לַעַת מַחֲד קָרָא נְפָקָא וְלַרְבְּנָן צָרִיף תְּרִי קָרָאִי חֲד לְמִיּוֹם לִיּוֹם וְחֲד לְמַעַת לַעַת בְּאִיזָה סְבָרָא הֵם מְחַוְלָקִים. וְנִרְאָה לֹמֵר דְּעַל פִּי מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּסוּף ד"ה מִיּוֹם לִיּוֹם דָּאֵם גְּלִי לֹן קָרָא בְּחֲד מְקוֹם שְׁצָרִיף מַעַת לַעַת הַה"ד בְּכוּלְהוּ דִּילְפִינָן שְׁנָה שְׁנָה ע"ש בְּתוֹסְפוֹת א"כ יֵשׁ לֹמֵר דְּרַבִּי יֵשׁ לוֹ דְרָשָׁה אַחֲרַת לְמַעַת לַעַת בְּקַדְשִׁים וְלִכְפֵּי יִלְיָף בְּבִתִּי עָרִי חוּמָה מִיּוֹם לִיּוֹם וְהַה"ד לְמַעַת לַעַת מַחֲד קָרָא דְכִינּוּ דִּדְעִינּוּ דְצָרִיף מִיּוֹם לִיּוֹם מִמִּילָא יְדַעִינּוּ מַעַת לַעַת מְקַדְשִׁים. אֲבָל לְרַבְּנָן לֹא יְדַעִינּוּ מַעַת לַעַת בְּקַדְשִׁים. וְלִכְפֵּי צָרִיף עוֹד קָרָא בְּבִתִּי עָרִי חוּמָה וְרַבִּי וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי בְּפִלּוּגְתָא אַחֲרַת.

וְהוּא לְפִי מַה דְּאִיתָא בְּמַס' עֲרַכִּין (דָּף י"ח ע"ב) שְׁנָה הָאֲמוּרָה בְּקַדְשִׁים שְׁנָה הָאֲמוּרָה בְּבִתִּי עָרִי חוּמָה כו' כְּוָלָן מַעַת לַעַת בְּקַדְשִׁים מִנ"ל אָמַר ר"א בְּר יַעֲקֹב אָמַר קָרָא כְּבִשׁ כֵּן שְׁנָתוֹ שְׁלוֹ וְלֹא שְׁל מְנִין עוֹלָם וְהַקְשׁוּ שָׁם בְּתוֹס' ד"ה שְׁנָתוֹ שְׁלוֹ לָמָּה לִי קָרָא לְהֵכִי תִיפּוֹק לִיה מְסַבְרָא דְאִי לֹא תִימָא הֵכִי אִיף נִמְצָא תְּמִידִין כְּשִׁרִין לר"ה שְׁאָם נוֹלַד קוֹנְדָם רֵאשׁ הַשְּׁנָה מִיָּד כְּשִׁנְכֻנְס רֵאשׁ הַשְּׁנָה כֵּן שְׁתִּי שְׁנִים הוּא וְאָנוּ כְּבִשׁ כֵּן שְׁנָה בְּעִינּוּ וְאִם נוֹלַד בְּר"ה מְחֻסָּר זְמַן הוּא וּמְתַרְצִים הַתּוֹס' בְּשֵׁם מוֹרוֹ הַר"ר שְׁמוּאֵל דְּשִׁפִּיר אֲצַטְרִיף (תְּרִי) קָרָאִי דְאִי לֹא הֵנָּה יְדַעִינּוּ מַעַת לַעַת עַכ"ל הַתּוֹס' ע"ש: וְהִנֵּה שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מַהוּ מְרַדְכִי יָפָה זַצ"ל לְתַרְזָן קוֹשֵׁי הַתּוֹסְפוֹ בְּדַרְזָה אַחַר דְּלְכָאוּרָה יֵשׁ בְּמִשְׁמַעוֹת הַקָּרָא כְּבִשׁ כֵּן שְׁנָתוֹ שְׁנֵי דְרַכִּים וְשְׁנֵי פִירוּשִׁים אַחַד כֵּן שְׁנָתוֹ דְלֹא יְהִיָּה יוֹתֵר מִכֵּן שְׁנָה כְּמוֹ שְׁהוּא אֵלִיבָא דְאָמַת וַיֵּשׁ פִּי אַחַר כֵּן שְׁנָתוֹ שְׁלֹא יְהִיָּה פְּחוּת מִכֵּן שְׁנָה.

אֲבָל אִם הוּא יוֹתֵר מִכֵּן שְׁנָה לִית לֹן בַּה. אָמְנָם יֵשׁ לְהַכְרִיעַ בֵּין שְׁנֵי פִירוּשִׁים אֵלָּה וְלְהוֹכִיחַ דַּע"כ הִפִּי כֵּן שְׁנָה הוּא שְׁלֹא יְהִיָּה יוֹתֵר מִכֵּן שְׁנָה דְאִין לֹמֵר שְׁלֹא יְהִיָּה פְּחוּת מִכֵּן שְׁנָה.

קִשָּׁה לָמָּה צָרִיף הַכְּתוּב לְכַתּוּב בְּקַדְשִׁים שְׁבַעַת יָמִים תִּהְיֶה תַּחַת אֲמוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה הָא צָרִיף לְהִיּוֹת יוֹתֵר מִח' יָמִים דְּהָא צָרִיף לְהִיּוֹת כֵּן שְׁנָה תְּמִימָה אֶלָּא וְדָאִי

מדאיצטריף קרא למיכתב מיום השמיני והלאה מוכח דהפירוש דבן שנתו הוא שלא יהיה יותר מבן שנה אבל בפחות מבן שנה פשר לקרבן.

אף כל זה מוכח אליבא דאמת דאמרינן שנתו שלו ולא שנת עולם. אבל אי הוי אמרי' שנתו של עולם יש לומר דבן שנתו הוא הפירוש שלא יהיה פחות מבן שנה ואפ"ה איצטריף למפתוב מיום השמיני והלאה ירצה דהיינו אם נולד ד' או ה' ימים קודם ראש השנה דשנה מלו ליה דכיון דבא ראש השנה פבר הוא בן שנה וימים לא מלו ליה דעדיין לא הוא בן שבועה ימים.

ולפ"ז מתורץ קושיות התוס' דשפיר צריכין למילף משנתו דשנתו שלו ולא שנתו של עולם ואין לומר דאיך אפשר להביא קרבן בראש השנה הא פבר עבר שנתו זה אינו דאי הוי אמרינן שנתו של עולם הוי אמיןא בן שנה הוא הפירוש שלא יהיה פחות מבן שנה ושפיר מצילהביא קרבנות דנולדו קודם ראש השנה דאף שמשגגיע ראש השנה הוא בן שתי שנים הא לפי הה"א לא קפדה התורה שלא יהיה יותר מבן שנה אלא הפירוש הוא שלא יהיה פחות מבן שנה.

ולכך צריף קרא שנתו ללמוד דמונין ליה שנה דידיה ולא שנות עולם וכיון דינדעינו מפת האי קרא דשנה שלו מנינן ממילא מוכח דבן שנה הוא הפירוש שלא יהיה יותר מבן שנה מדאיצטריף למכתב מיום השמיני והלאה פנ"ל ומיושב קושיות התוס'.

אף יש לדחות תירוץ הגאון הנ"ל דשפיר מקשים התוס' דבלאו קרא דשנתו מוכח דשנתו שלו מנינן לו דאי שנת עולם איך אפשר להביא קרבנות ביום ראש השנה. ואין לומר דה"א דהפ"ל בן שנה הוא שלא יהיה פחות מבן שנה פנ"ל זה אינו דע"כ ליכא למימר דהפירוש הוא בן שנה שלא יהיה פחות מבן שנה אבל יותר מבן שנה פשר דהא חמש חטאות מתות הנה הלכה למשה מסיני וחד מניה הוא חטאת שעברה שנתה ואפ"ל אם אמרינן ד' היו והעמידו על חמש או אחת והעמידו על ה' היינו לענין שיהיה למיתה אזלא אבל זה נדאי דהל' למ"מ הנה בחטאת שעברה שנתו רק דשכחו אם הנה הלכ' בחטאת שעברה שנתה אי למיתה או לרע"י אזלא (ענין תמורה ט"ז ע"א והוריות ו' ע"ב) ואי אמרת דבן שנה הוא הפ"ל שלא יהיה פחות מבן שנה אבל יותר מבן שנה פשר למאי הלכתא נאמרה הלכה למשה מסיני דחטאת שעברה שנתו ימות הא פשר הוא אלא נדאי מוכח מפת הלכה זו דהפירוש הוא בן שנה שלא יהיה יותר מבן שנה ושפיר קשה קושיות התוס' הנ"ל.

**הג"ה ודע דהרמב"ם בפ"א מהלכ' מעשה קרבנות הל' י"ד פתב דשעיר עזים הוא ג"כ בן שתיים אמנם יש בהרמב"ם גרסות שונות ויש בו סתירות ע"ש בכ"מ ובמ"ל אף אנו בדידן לשיטת רש"י ותוס' קיימינן דכל שעירים המה בן שנה ונקא ולא מציינו בן שתי שנים כי אם בפר ומרהיטא דסוגיין יש להקשות על דברי הרמב"ם ואין פאן מקום להאריף בזה: **וצריכי' לומר פתירוץ התוספות דקרא דשנתו אתי למעת לעת אמנם כל זה הוא אי אמרי' דהלכה למשה מסיני הנה רק על פכש בן שנה דאם עברה שנתו למיתה אזלא אבל אי אמרינן דגם בפר שנים פוסל פחכמים דפר בן שלש או כר"י הגלילי בן שתיים ולא יותר א"כ לא צריכין אנו לתירוץ התוס' דבן שנתו אתי למעת לעת דשפיר יש לומר דבן שנתו אתי לגופא דמנינן שנה שלו ולא שנת עולם.

ואין להקשות קושית התוס' הא בלא"ה ידעינן דשנה שלו דאי שנת עולם איך אפשר להביא תמידין בראש השנה דיש לומר דפי' בן שנה הוא שלא יהיה פחות מכן שנה ואין לומר הא ידעינן זה מפת הלכה למשה מסיני דחטאת שעברה שנתו זה אינו דהלכה הנה על פר שהוא בן שלש שנים ולא על כבש.

ומעתה לפי זה הא בקא תליא אי אמרינן פר בן ב' או ג' שנים ולא יותר א"כ הלכה למשה מסיני יכול להיות על פר א"כ קושית התוספות במקומה עומדת וצריך שנתו לשנה שלו ולא שנת מגן עולם.

ולא מוכח מעת לעת אבל אי אמרינן כר"מ דפר לא נפסול בשנים ואפי' בן ד' וחמש שנים ויותר פשר ע"כ ההלכה דחטאת שעברה שנתו היה על כבש בן שנה ומוכח דפירוש בן שנה הוא שלא יהיה יותר מכן שנה ונפיר קשה קושית התוס' וצריך לומר פתירויז התוס' דשנתו אתי למעת לעת.

ומעתה פקח עיניך וראה דרבי ורבנן במסכת ערכין פליגי בהא דרבנן סוכרים כחכמים דרבי מאיר דפר בן שלש ולא יותר אם פן איצטריך שנתו לגופא דשנתו שלו ולא שנת מגן עולם ולא מוכח בקדשים מעת לעת ולכך צריכי קרא אחריו למעת לעת בבתי ערי חומה אבל רבי סובר כר' מאיר דבפר לא פסול בשנים ואפי' בן ד' וחמש.

וע"כ דהלכה הנה דחטאת שעברה שנתו על כבש בן שנה ונפיר קשה קושית התוס' דלגופא דמונין שנתו שלו ולא שנת עולם לא צריך קרא וע"כ קרא דשנתו אתי למעת לעת פתירויז התוס' ונפיר קאמר דמחז קרא נפקא מיום ליום ומעת לעת דינינן דידיענן בבתי ערי חומה מיום ליום ממילא ידעינן מעת לעת יליף מקדשים ודו"ק.

ומעתה לפ"ז שפיר מתרצים התוס' דהגמרא דהכא במסכת יומא שפיר פריך הא תינח שעיר פר מאי א"ל דכיון דנקט גזירה משום עברה שנתו ולא נקט עברה שנתו ממש ע"כ צ"ל דרצה לאוקמי גם אליבא דרבי ולפ"ז ממילא קשה הא תינח שעיר פר מא"ל דהא רבי לשיטתו ע"כ סובר כרבי מאיר דפר אפי' בן ד' וחמש שנים פשר וא"כ ממנ"ש לא אתיא כרבי ודו"ק היטב הדק: ולפ"ז יש ליישב נמי מה דקשה על תי' התוס' דשנתו אתיא למעת לעת והקשה בספר מראה פהו הא במס' זבחים (ד' פה ע"ב) יליף מעת לעת בקדשים מקרא דיהנה ולפי' התו' ילפינן מעת לעת משנתו ויהא לכאורה סתירה על דברי התוס' אמנם לפי דברי א"ש דהא שם בזבחים הוא ר"ז אמר רבי ולרבי בודאי אתי שנתו למע"ק אבל רבא שם פליג וסובר כרבנן דהכא וע"ש ברש"י ד"ה שנסתיר מהן ודו"ק: פקח שמיני שם פה ע"ב מגין לפקוח נפש שדוחה את השבת כו' אמר ר"י אמר שמואל כו' וחי בהם כו' ולכאורה יפלא למה שבקו בולהו תנאי מקרא מפורש וחי בהם ונדחקו מק"ו ונראה משום דקרא כתיב בפ' אחרי מות ושמתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אנתם האדם וחי בהם אני ה' ולפ"ז יש לומר דכולהו תנאי דילפי פקוח נפש דדוחה שבת מק"ו וממאנים בדרשא שהביא שמואל דסבירי להו דמוחי בהם אין ללמוד רק מצות שנתן להם בסיני שניתן להם רק בתנאי וחי בהם.

אבל שבת שנתן להם במרה קודם שנאמר וחי בהם י"ל דשבת אינו נדחה מפני פיקוח נפש. ואף ששבת נשנית בסיני מפל מקום אזהרת שבת שנאמר במרה לא היה בו תנאי

וילכה ילפי מק"ו ומסברא דאינו מחויב לאבד חיינו בשביל קיום המצוה וכמו כן גפי שבת וק"ל: ד' פו ע"ה גמ' גדולה תשובה שמגעת עד פסא הכבוד שנגמר שובה כו' ומי אמר ר"י הכי כו'.

הדבר צריך עיון מאי רומיא דר"י אדר"י דאטו משום דסבר ר"י ולא עד בכלל משום הכי לא ידחה ל"ת. ונראה משום דבר"ה פליגי אמוראי במאי דאמרי ב"ה ורב חסד מטה כלפי חסד היכי עביד ר"א אומר כובש שנגמר ישוב ירחמנו יכפוש עונותינו.

ריב"ח אומר נושא שנגמר נושא עון ועובר על פשע תני דבי ר"י מעביר ראשון ראשון וכף היא המדה אחר רבא ועון עצמו אינו נמחק דאי איכא רוב עונות מייחשב בהדייהו ושם פ"י רש"י כובש את פה מאזנים של זכות ומכריעין את העונות.

אבל במס' ערכין פירש"י כובש מטמין מן העונות תחת פסא הכבוד כמו בהדי כבשי דרחמנא למה לך ולפ"ז נוכל לומר דמה דאמר רבא ועון עצמו כו' דאי איכא רובא מייחשב בהדייהו קאי ג"כ אמ"ד כובש שאם איכא רוב עונות אזי גם עון הנכבש חוזר ונעור ואם פן איכא למימר דבהא פליגי ר"ל ור"י דר"ל סובר דתשובה מועלת אפילו אחר גז"ד שפבר יצא חייב בדינו ואם פן מפלל דהוי רובא עונות ואז נצטרף גם אותו עון שתחת הפסא ומועיל תשובה בכל זה.

ולכן אמר גדולה תשובה שמגעת עד פסא הכבוד שאפילו אם כבר נתעורר אותו העון נתפטר בתשובה ור"י סובר שאין תשובה מועלת פי אם קודם גז"ד ואז עדיין לא עלו העונות בכף מאזנים ולא נתעורר עדיין העון שתחת הפסא ואז מועלת תשובה ולא עד בכלל שאם נתעורר גם אותו עון שתחת הפסא ומוכיח שפבר איתקל במאזנים ואשתכח חסיר זכיות ורוב עונות ואם פן כבר נגזר דינו ושוב אינו מועיל תשובה ולפ"ז שפיר מקשה ומי אמר ר"י הכי והא אמר ר"י גדולה תשובה שדוחה ל"ת כו' שנגמר הן ישלח ואם פן מייירי שפבר שלח בגירושין והיינו לאחר גז"ד ואפ"ה אמר ושוב אלי וע"ז שפיר מתרץ פאן ביחיד פאן בצבור והוא ע"פ מה דאמרי במ' ר"ה אמר ר"י גדולה תשובה שמקרעת גז"ד של אדם שנגמר השמן לב העם הנה וגו' פן יראה וגו' ושב ורפא לו איזה דבר שצריך רפואה הוי אומר זה גזר דין מיתבי השב בינתיים מוחלין לו לא שב בינתיים אפי' הביא כל אילי נביות אין מוחלין לו ל"ק הא ביחיד הא בצבור.

ואם פן הו' סוגיא דיומא היא ממש פסוגיא דר"ה לחלק בין גז"ד דצבור לגז"ד דייחיד אלא קשיאה קשיא למה הקשה מממרי דר"י דדוחה ל"ת וכו' פיון דאפתי לא אסיק אדעתיה לחלק בין יחיד לצבור הנה ליה להקשות מהו מימרא דר"ה דקאמר ר"י בהדיא גדולה תשובה שמקרעת גז"ד של אדם.

ונראה לע"ד דשם בר"ה תני דבי ר"י מעביר ראשון ראשון וכף היא המדה אחר רבא ועון עצמו אינו נמחק דאי איכא רוב עונות מייחשב בהדייהו. והנה בדברי ר"י יש לדקדק מה דכפל דבריו באמרו מעביר ראשון ראשון ודי באמרו מעביר ראשון.

בשלמא לדעת הרמב"ם שכל עונות הראשונים אינן נחשבים ליחיד שפיר קאמר מעביר ראשון ראשון. אבל לדעת רש"י שפירש בהדיא עון שבראשונה הבא לתת לכף מעבירו ושומטו שאם הנה מחצה פיון שחסר אחד יכריעוהו הזכיות הרי שפירש רש"י בהדיא

רק עון אחד ולישנא דרבא דייק פנותיה דקאמר ועון עצמו דאי דדברי רבינו הרמב"ם הי"ל למימר ועונות עצמם אינם נמחקין ולפ"ז דדברי הגמ' פירש"י דייקי א"כ קשה הני תרתי ראשון למאי רמזי: והנה שמעתי בגילדותי מהמוכחים הגדול חסידא קדישא מהו ליב פיסטינר זצוק"ל מעביר ראשון שפראשון שמה קדים למעשה העבירה המחשבה שמתחילה חושב לעשות ועושה אותה המחשבה הקב"ה מעביר ודברי פי חכם חן.

והנה לדברי המנוח הזה עיקר היתור שמעון ראשון מתהפך ממזיד לשוגג שהפירש בין מזיד לשוגג היא המחשבה וכיון שהקב"ה מעביר המחשבה נשאר שוגג: ובה נראה לע"ד לתרץ לפי מה שפירש"י במסכת ערכין כובש היינו שלוקח מן העונות ומטמין תחת פסא הכבוד א"כ ר"א היינו תנא דבי ר"י דלשניהם מניח הקב"ה עון אחד שאינו נשקל בפך אמנם לפי ה"ל ניקח דלר"א כל העון נכבש ולתנא דבי ר"י רק מחשבת העון.

ועדיין נשאר שוגג א"נ לאידך גיסא דלהכי לא פירש רש"י בר"ה כמו בערכין דבשלמא מה שלא פירש רש"י בערכין כמו בר"ה מפני ששם קאי לפירוש צדקתה פהררי אל מפני שמשפטיה תהום רבה.

ובאמת לפי שיטת רש"י פאן נדחק המהרש"א שם בח"א לכה פירש רש"י שם שמשפטיה שהם העונות נכבשין לתהום רבה. אבל הא קשיא דלמה לא פירש רש"י פאן בר"ה ע"ד הפירוש בערכין.

ונראה משום דזה א"א לפירוש להטמין גוף העון דאטו השטן אינו יודע מספר העונות הא איתא במדרש שהשטן מביא פתקין של עונות אלא נדאי שאין הקב"ה מטמין רק מחשבת העון והמחשבה פוגמת בעולם הפסא למעלה מעולם המלאכים ואין השטן יודע מזה.

וזה אי אפשר לפירוש דא"כ היינו ר"י שסובר מעביר ראשון וכו' ולכה פירש"י שפירוש פך המשקל למטה וזה א"א לשטן לידע וזה לשון הרמב"ם פ"ג מה תשובה ושוקלם אינו לפי מנין הזכיות והעונות אלא לפי גדלם.

יש זכות שהוא נגד כמה עונות שנאמר יען נמצא בו דבר טוב ויש עון שהוא נגד כמה זכיות שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה. ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא היודע האיה עורכין.

באופן שלפי פי' רש"י בערכין זה העון שנכבש תחת הפסא עדיין נשאר שוגג ובה נחלקו ריש לקיש סובר גדולה תשובה שזדונות נעשו לו פזכיות וא"כ מגעת גם עד פסא הכבוד שאפ"י אותו עון שתחת הפסא נתקן בתשובה שעד עתה היה עכ"פ שוגג ועתה נעשה זכות ור"י ס"ל עד ולא עד בכלל שלאותו העון אין התשובה מועלת שמה פועלת התשובה להיות נחשב שוגג וזה בלאו הכי נחשב שוגג: שם ע"ב גמ' אמר רשב"ג אמר ר' יונתן גדולה תשובה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ח'י: חנה הנה בריאת האדם לא תנהו בראו כי אם לקנות שלימות ולהשלים חוקו בתורה ובעבודה עבודת הקודש וכשכיר יקנה יומו ובא בשכרו וזהו השלמת הנפש כל ימי חלדו של אדם אם לא איבד זמנו.

וְכָל יָמָיו חַרוּתִים אָחָד לֹא נֶעְדַר הָרִי הוּא מְנוֹשְׁלָם בְּשִׁלְיָמוּת אַבְל אִם אֵיבֹד זְמַנּוֹ בְּדַבְרֵי הַבְּאִי בְּשִׁחּוּק וְקִלּוּת רֹאשׁ אוֹ בְּדַבְרֵי בְטֻלָּה בְּלִי תוֹרָה וּמַצְנֹת וּק"ו אִם פִּשְׁעֵי וְהֶעֱוָה בְּאֵינְזָה יוֹם הָרִי הַיּוֹם הַהוּא חֶסֶר מִיָּמֵי חַיָּיו וְלֹא הִנְשָׁלָם חֲקוּן.

וּבְזָה נִלְע"ד לְתַרְץ בְּמָה דְפָלִיגִי ר"ע וְרַבֵּנּוּ בְסוּף פ' חוֹלֵק אֶת מִסְפֵּר יָמֶיהָ אֲמַלֵּא אֵלָיו שְׁנֵי דוֹרוֹת זָכָה מְשִׁלְיָמִין לוֹ לֹא זָכָה פּוֹחֲתִין לוֹ דַּבְרֵי ר' עֲקִיבָא וְחַכְמִים אוֹמְרֵי זָכָה מוֹסִיפִין לוֹ לֹא זָכָה פּוֹחֲתִין לוֹ וּפִירֵשׁ"י זָכָה מוֹסִיפִין וְהָאִי אֲמַלֵּא לְשׁוֹן תּוֹס' הוּא וְהִנֵּה קִשְׂיָא לִי דַעכ"פ חֲרוּצִים יָמָיו בְּמִסְפֵּר דְהָרִי אֶת מִסְפֵּר כְּתִיב מְכַלֵּל דְאֵיכָא מִסְפֵּר וְהָאִי גּוֹפֵא קִשְׂיָא לְרַבֵּנּוּ לְמֵאִי הִלְכְתָא הַמִּסְפֵּר הַזֶּה וְלָמָּה הִקְבַּע מִסְפֵּר כָּלֵל פִּינּוֹן שֶׁהַכֵּל לְפִי הַזְכוּת וְהַחֹב הֵן חֶסֶר וְהֵן יִתִּיר אֲלָא וְדָאִי שְׁיָמֵי הָאֲדָם קְצוּבִים לוֹ עכ"פ לְפָרוּעַ חוֹבוֹ הַמְנוּטֵל עָלָיו דַּבְרֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ שֶׁבַעַת מוֹתוֹ לֹא יִחְסֵר יוֹמוֹ.

וְאִזְ הוּא בָּא לַעוֹה"ב בְּשִׁלְיָמוּת בְּלִי גְרִיעוּתָא. וְע"ז נֶאֱמַר וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בְיָמָים שְׁבָא עִם הַיָּמִים וְלֹא אֵיבֹד זְמַנּוֹ וְכָל יוֹם קָנָה לַעֲצָמוֹ קִנְיָן שִׁלְיָמוּת בְּפוֹעֵל.

אַבְל הַיָּמִים שֶׁהִלְכוּ בְּאֵיבּוֹד זְמַנּוֹ בְּדַבְרֵים בְּטֻלִים וְהַיָּמִים הֵהֱם לֹא קִנּוּ מְצִיאוֹת פִּי אֵין לָהֶם חַיּוֹת וְהִרְשָׁעִים בְּחַיֵּיהֶם קְרוּיִם מֵתִים וּבַעַת מוֹתוֹ יָמָיו חֶסְרִים וּמְחַנְיָב לְהַתְגַּלְגֵּל עוֹד הַפַּעַם פְּנֹלִי הָאִי וְאוֹלֵי יִשְׁלִים זְמַנּוֹ וְזֶה רְמָזוֹ חַכְמֵי הַמוֹסֵר בְּפִסּוּק פִּי שְׁנוֹת מִסְפֵּר יָאֲתִיו וְאִנְרַח לֹא אֲשׁוּב אֶהְלֹךְ רוּחִי חֲבָלָה יָמִי נִזְעַכּוּ קְבָרִים לִי וְזֶה פִּירוּשׁוֹ שְׁנוֹת מִסְפֵּר יָאֲתִיו שְׁכָל שְׁנַיִם הַקְצוּבִים בְּמִסְפֵּר יָאֲתִיו שְׁכּוֹלָם יְבוֹאוּ עִמּוֹ בַּעַת מוֹתוֹ דְהֵינּוּ בָּא בְיָמָיו וְאִזְ וְאִנְרַח לֹא אֲשׁוּב אֶהְלֹךְ שְׁנֵי הָאוֹרַח אֲשֶׁר הוּא עֲתִיד לְהִלְכֵהוּ לְחַיֵּי עוֹלָם יִהְיֶה אִנְרַח לֹא אֲשׁוּב עוֹד פַּעַם שְׁנִית לַעוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם יָנוּחַ עַל מִשְׁכְּבוֹ בְּמִנוּחָה עַד תַּחֲנִית הַמֵּתִים לַעוֹה"ב.

אַבְל אִם רוּחִי חֲבָלָה כִּי הִרְשָׁעִים חוֹבְלִים בְּעַצְמָם בְּכָל חַטָּא וְאֲשָׁמָה חוֹבֵל בְּנַפְשׁוֹ הַכֵּל לְפִי הַפְּגָם. יִתֵּן מוֹם בְּרוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ.

וְע"י זֶה יָמָיו נִזְעַכּוּ שְׁנִכְרָתוֹ יָמָיו וְנִחְסְרוּ מֵהַמִּסְפֵּר וּבַעַת מוֹתוֹ אִי אֲפֹשֶׁר לְהַנְפֹּשׁ הַהִיא לְשׁוּב לְמִקּוּרָה כִּי כָּל אֲשֶׁר מוֹם בּוֹ לֹא יִקְרַב וּמְנוֹכַחַת הִיא לְהַתְגַּלְגֵּל פַּעַם שְׁנִית בַּעוֹה"ז. וְאִזְ קְבָרִים לִי שְׁנִקְבֵר פַּעַם שְׁנִית וְהַקְבּוּרָה הִרְאִשׁוּנָה הִיָּתָה עַל מִגֵּן כִּי עֵינֵי הַקְבּוּרָה תִּיקוּן הַנְּפֹשׁ כִּי הַנְּפֹשׁ אֵינָה נִפְרָדָת מֵהַגּוּף גַּם אַחֲרֵי מוֹתָה לְרוֹב הַהִרְגָּל כָּל יָמֵי הַחַיִּים עַד שֶׁהַגּוּף נִיָּתֵן בְּהַקְבֵּר וְאִזְ הַנְּפֹשׁ עוֹלָה לְמַעְלָה וְלִכְּן הַמַּת שׁוֹמֵעַ עַד שֶׁיִּסְתַּם הַגּוֹלֵל וְכֵן כְּתִיב וַיִּשׁוּב הָעֶפֶר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל אֱלֹהִים.

אַבְל הִרְשָׁע שְׁרוּחוֹ חוֹבְלָה וְאִי אֲפֹשֶׁר לְהָרוּחַ לְשׁוּב אֶל אֱלֹקִים הוּא נִקְבֵּר עַל מִגֵּן וְהִנֵּה הִרְשָׁע אֵינּוֹ נוֹתֵן עַל לֵב כִּי אוֹלֵי כָּבֵר הוּא בְּגִלְגוּל שְׁנִי אוֹ שְׁלִישִׁי שְׁעַד כָּאֵן נֶאֱמַר יִפְעַל אֶל פְּעָמִים שְׁלֹשׁ עִם גָּבֵר וְאִם בְּפַעַם שְׁלִישִׁי לֹא יִתְקַן אֲבָדָה תִּקְוָתוֹ אֲלָא שְׁבַעוֹה"ר הַנְּפֹשׁ כְּבוֹאָה שְׁנִית לְגוּף הִיא שׁוֹכַחַת כָּל מַעֲשֵׂי הִרְאִשׁוּנִים וְכָל אֲשֶׁר סָבְלָה בְּפַעַם רֹאשׁוֹן עֲבוּר זֶה וְחוֹזֵר לְשׁוּב לְמַעֲשֵׂי הִרְאִשׁוּנִים.

וְזֶה רְמָזוֹ הַפ' (קִהְלֵת ח') וּבְכֵן רְאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וְכָאוּ וּמִמְקוֹם קְדוֹשׁ יִהְלְכוּ וַיִּשְׁתַּכְּחוּ בְּעִיר אֲשֶׁר כֵּן עָשׂוּ גַם זֶה הִבֵּל שֶׁהַגּוּף נִקְרָא עִיר וּכְמ"ש חז"ל בְּפִסּוּק עִיר קִטְנָה וְתַמָּה הַכְּתוּב וַיִּשְׁתַּכְּחוּ בְּעִיר אֲשֶׁר כֵּן עָשׂוּ מַעֲשֵׂים הִלְלוּ בְּגִלְגוּל רֹאשׁוֹן וְחוֹזֵר לְמַעֲשֵׂיו וְקִלְקוּלוֹ

הראשון ונחזור לראשונים כי הרשע כל ימי רשעו אינם נכנסים בחשבון והוא חסר ימים.

ולכן רשעים בחייהם קרוים מתים כי אין להימם שום חיות וזה פירוש דברי רז"ל ג' ספרים נפתחים בר"ה וכו' רשעים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה. צדיקים לאלתר לחיים כו' והתוס' הקשו דחזינו פמה רשעים חיים וצדיקים שמתו ותירצו דקאי על חיי עוה"ב.

ולדידי קשה דאם פן הוי ליה למימר צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיי עולם כמו שאמר בפריקתא שניה גבי ג' פתות ליום הדין. ועוד קשה למה אמר בפריקתא דיום הדין ג' פתות וכאן אמר ג' ספרים ונהיה ליה למימר ג' פתות הם בר"ה.

ועוד בספר עשרה מאמרות מביא גרסא דגרסי' גם בסיפא של וכו' גרסי' של צדיקים נכתבים כו' ושל רשעים כו' ונדחק מאד לפי שלא רצה להזכיר מיתה אפי' על הרשעים לכוף פינה המיתה על הספרים ולדברי נחא דג' ספרים הוא מל' ספר וסיפור דהיינו סיפורי דברי הימים בימי חיייהם של צדיקים נכתבים לחיים דהיינו סיפור הימים שלהם נכתב בספר החיים להיות נחשב במספר ימי חיייהם פי קנו מציאת חיים ושנות מספר יאיתו ושל רשעים היינו מספר הימים שלהם אינו נחשב לחיים ויכלו בהכל ימיהם ושנותיהם בבהלה ונכתבים למיתה שלא קנו מציאת חיים כלל: ובזה מתורץ קושית הר"י דלמה בבינונים אם לא יהונכתבים למיתה ולמה לא יטה כלפי חסד.

וכמו בג' פתות ליום הדין לבית הלל ולדידי נחא דכאן לא מייירי לענגן עונש ואמת שאין עונשין ומעבירין ראשון אבל מכ"מ הימים לא קנו שום מציאת חיות ונכתבים אותם הימים למיתה ואינם בחשבון ימי חיינו וזהו פירוש המאמר דרשב"ג אמר ר' יונתן גדולה תשובה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם שאם עשה תשובה אז זדונות נעשות לו פזכויות נמצא קנו הימים למפרע חיות על ידי הפזכויות הללו: שם אמר ר"י גדולה תשובה כו'.

שנאמר הן ישלח וגו' הנה בהאי קרא דדריש ר"י לאו רישא סיפא דפתח והיתה לאיש אחר בהנה וקידושין ומסיים ואת זנית דמשמע בזנות בלא קדושין. ועוד אדרבה היא הנותנת דגרושה שזנתה אחר גירושין מותרת לחזור להמגרש והמגרשים פירשו ואת זנית קודם גירושין א"כ אין ענינו למה דפתח הן ישלח.

ועוד היכן נשתלחו ישראל ומקרא מלא איזה ספר פרישות אמכם אשר שלחתי. ונראה עפ"י מה דפליגי ר"י בן קופר וחקמים (ביבמות דף יא ע"ב) דר"י בן קופר סבר המחזיר גרושתו מן הנשואין אסורה מן האירוסין מותרת שנאמר אחרי אשר הוטמאה ורבנן סברי אחת זו ואחת זו אסורה אלא מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנבעלה ור"י בן קופר לאו בסוטה לית ליה ואפי' זנאי מאי טעמא הנה ואישות פתיב ביה והנה טעמא דר"י בן קופר דכתיב אשר הוטמאה הא לאו הכי הנה מודה דאף מן האירוסין היתה אסורה דפשטא דקרא והיתה לאיש אחר משמע אפי' ע"י הוי' לחוד דהיינו קדושין ג"כ נאסרה.

ומעתה נבוא לביאור דברי הנביא לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר והיתה זייקא דהיינו הנה לחוד שנתארסה רק לאיש אחר ועדיין לא נשאת

הישוב אליה עוד הלוא חנוף וגומר והיינו פרבנו דאפי' מן הארוסין אסורה וא"כ מה ת"ל אשר הוטמאה ודאי צריף לומר לרבות סוטה שנבעלה וא"כ איפא לאו בסוטה שנבעלה ואת זנית וגומר ושוב אלי ושפיר הוי סיפא סיומא דרישא שמכח הרישא שפסק דמתזיר גרושתו גם מן הארוסין אסורה מוכח שיש לאו בא"א שזנתה תחת בעלה ואת זנית ונאסרת בלאו ואפ"ה שוב אלי ושפיר קאמר ר"י דתשובה דוחה ל"ת שבתורה: סליק מסכת יומאצל"ח סנפה דף ב' ע"א תוס' ד"ה מ"ש גבי סנפה וכו' והא דלא פריף מ"ש גבי הדס וכו'.

דלא פריף אלא מסנפה ומבוי שדינם שנה לענו גובה ושינה לשון משנתו. ועוד דגבי הדס איצטריף למתני תקנתא משום דסד"א פיון דגידיולו בפסול תו לית ליה תקנתא עכ"ל.

והקשה הרב המנוח מהו' יאקב המבורגר. וכן מבואר קוש' זו בספר פני יהושע דהרי לקמן (ד' ל"ב ע"ב) דמעטינהו אימת אילימא מקמי' דלאגדיה פשיטא אלא בתר דלאגדיה וקסבר אגוד הזמנה בעלמא היא ולא כלום היא.

והנה קוש' זו תסובב על שני קוטבים חדא דאיף כתבו התוס' דסד"א פיון דגידיולו בפסול לית ליה תקנתא א"כ איף מקשה הגמ' פשיטא. והא לאו מלתא דפשיטא היא לדעת התוספו' וגם תסובב קוש' זו על התוס' דלמה להו לחדש סברא חדשה פיון דגידיולו בפסול ומה חס' להו ברביותא של הגמ' דסד"א פיון דאגדו בפסול כבר דחוי הוא ואינו חוזר ונראה קמ"ל דהזמנה לא כלום היא והנה קוש' השניה, נלע"ד דאי ס"ד דגם קודם מצנתו משעה שנקרא שמו הושענא דהיינו בתר דאגדיה שייף בו דחוי ושוב אינו חוזר ונראה.

אם כן גם גבי סנפה גם קודם מצנתו פיון שנקרא שם סנפה עליו והיתה גבוה מעשרים שוב אינו מועיל בה מיעוט למעט חללה מעשרים שפכר נדחית והו אמת שיש בתוכה חומרא יתירה מהדס דשייף בה ג"כ פסול תעשה ולא מן העשוי [עיי' שם (ד' ל"ג ע"ב) ברש"י בד"ה אלא בתר דאגדיה] ולזה עכ"פ מועיל המיעוט דזה מקרי עשייה חדשה מ"מ לא גרע סנפה מהדס דיהיה שייף בה תורת דחוי.

וא"כ לא היו התוספו' יכולים למימר דאצטריף למתני בהדס תקנתא דלא נימא שפכר נדחה. דא"כ גם בסנפה יש לומר כן.

ולמה לא השמיענו חידוש זה בסנפה והוצרכו התוס' לחדש דבהדס איצטריף דלא נימא דגידיולו בפסול: ודע דלפי מה דמסיק בהדס דאפילו מיעטו ביו"ט פשר משום דדחוי מעיקרא לא שמי' דחוי לענין מצות.

א"כ הוה ד"ד סנפה שהיא גבוה מעשרים אפילו מיעט אותה בחוה"מ מהני. אבל זה אני מסופק אם לא היתה גבוה מעשרים ובחווה"מ חפר בה בעומק עד שנעשית גבוה מעשרים ונפסקה שזו היתה נראה ונדחית.

אם מועיל בה שוב תקון. אמנם פיון שפידו למעט לא הוי דחוי כמ"ש במגן אברהם סי' תקפ"ו ס"ק ו' ע"ש ועכ"פ התוס' לא היו יכולים לתרץ פה מטעם דחוי כנ"ל.

ונשאר עלינו קושית השנה אף מקשה שם הגמרא פשיטא כו' ואמר אני דעיקר קושית התו' פאן הוא רק על המקשה דלמה הקשה ממכילת' אחריתא ממס' עירובין ולא הקשה מהדס שהוא באותה מכילתא אבל במסקנא לדברי המתרגם גם מהדס לא קשה דסופה דנפיש מילי' לא תני תקנתא.

ומ"ש מהרש"א דגם לדברי המתרגם לא יתורץ כ"א מטעם דגדולו בפסול. פוננתו דגם הדס נפישין מילי' וכמבואר בריש דבריו אבל אני אומר דבשלמא סופה דנפישין מילי' וכולהו אית להו תקנתא ואין התקנות דומות זו לזו והי' צריק להאריך וא"ת לתני תקנתא בזו לחוד זה אינו קושית דמ"ש הו' מכולהו אבל הדס אף דנפישין מילי'.

מפל מקום אין לשום אחד מהם תקנה דגזול ויבש ואשירה ועיר הנודחת ונקטם ראשו ונפרצו עליו אין בידו לעשות שום תקון. ואין שם תקון רק בענביו מרובין ואם פן תני הו' תקנתא ולא מקרי פלל לגבי תקנתא נפישין מילי' ואם פן לדברי המתרגם נכון הוא.

וכל קושיות התוס' הוא על המקשה. ועכשיו אני אומר אם הי' יכול להקשות מהדס לחוד פדרק שמקשה ממבוי שפיר יש להקשות למה הקשה ממבוי ולא מן הדס שהוא בהו' מסכת.

אבל אם לא הי' יכול להקשות מהדס לחוד כ"א בהקדים עוד משנה אחרת. אם פן שוב ליפא קושית דאחז דרו' קצרה והקשה ממבוי לחוד: והנה סברא זו שפכתבו התוס' דהוי אמינא פיון שגידולו בפסול וכו' פבר מוכח ממשנה הקודמת להדס שמועיל תיקון אף בגידולו בפסול דלקמן (דף ל"א ע"ב) ושל אשירה פסול והאמר רבא לולב של ע"א לא יטול ואם נטל פשר הקא באשירה דמשה עסקי' דכתותי מכתת שיעורי' דיקא נמי דקתני דומיא דעיר הנודחת.

והנה שם בתוס' בד"ה באשירה דמשה ב' שיטות לשיטת התוס' ע"א דכותי אפילו קודם בפיטול פשר בדיעבד, ולשיטת ר"ת קודם בפיטול אפי' אשירה דכותי פסול אפילו בדיעבד וכאן מירי אחר בפיטול.

והא דמוקי באשירה דמשה ולא מוקי קודם בפיטול ממש דבשעה שנקצץ מן הדקל נתבטל ולפ"ז אם נימא דמה שגדל בפסול אינו מועיל שום תיקון. א"כ אפילו אשירה דכותי ואחר בפיטול ממש שוב אינו מועיל ולמה נקט מתני' דומיא דעיר הנודחת.

אלא ודאי דאף מה שגדל בפסול מועיל תיקון וא"כ שפיר הקשה הגמ' לקמן גבי הדס פשיטא משום דכבר שמעי' מלולב דמועיל תיקון אף מה שגידולו בפסול וכאן פכתבו התוס' שפיר דלא הי' יכול להקשות מהדס משום דאיצטריך למיתני דמועיל תיקון אף מה שגדל בפסול וא"כ אם הי' רוצה להקשות מהדס הי' צריק להקדים גם משנה דלולב של אשירה דומיא דעיר הנודחת.

ומוטב לו להקשו' בקצרה ממבוי וכ"ז לשיטת ר"ת. אבל לשיטה קמא דתוס' שם דלולב של כותי פשר גם קודם בפיטול א"כ אין שום הוכחה ממתני' דלולב.

וא"כ מוכח שאין זה שום הוי אמינא דדבר שגידולו בפסול לא יועיל תיקון. דא"כ אף מקשה גמ' לקמן פשיטא.

וא"כ נסתר פאן תירוץ התוס'. אַמנָם לְשִׁיטָה זוּ יֵשׁ לוֹמַר תִּירוּץ רֵאשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹס' דְּנִיחָא לִיָּה לְמַפְרָךְ מִמְבוּי שְׁדִינָם שְׁנָה בְּגוֹבָה וְאִם כֵּן שְׁנֵי הַתִּירוּצִים שֶׁל הַתּוֹס' פֶּאן הֵם לְשִׁנֵי שִׁיטוֹת שֶׁל הַתּוֹס' לְקַמֵּן (ד' ל"א ע"ב) גְּבִי אֲשִׁירָה וְדו"ק: שֵׁם סוֹפָה דְּאוֹרְיִיתָא וְכו' הִנֵּה נִחְלָקוּ רַש"י וְתו' דְּלַרְש"י הַתִּירוּץ דְּבִדְרַבְנָן לֹא שְׁיִיף לְשׁוֹן פְּסוּל וְלִהְיוֹת פְּסוּל הַתִּירוּץ דְּבִדְאוֹרְיִיתָא אֵינּוּ שׁוֹנָה תִּקְנָתָא דְלֹא לִיתִי לִידֵי אִיסוּרָא דְּאוֹרְיִיתָא.

וּבְמַס' עִירוּבֵין הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' עַל רַש"י דְּלְשִׁיטָתוֹ לֹא שְׁיִיף וְאִיבְעִית אִימָא בְּדְאוֹרְיִיתָא נְמִי תְּנִי תִּקְנָתָא ע"ש. וּבְתוֹס' בַּד"ה מֵאֵי שְׁנָא הַקְּשׁוֹ דְלָמָּה לֹא הַקְּשׁוֹ מִהֲדָם דְּתַנִּי פְּסוּלָה וְתִקְנָתָא וְנִרְאָה דְּלַרְש"י יִהְיֶה כֹּל זֶה נֶכוּן.

וְלַעֲנֵד יִהְיֶה רַש"י וְתוֹס' מְחֻלְקִים בְּדִין שְׁנִחְלָקוּ בּוֹ רַבִּינוּ בְּרוּךְ וְר"י הִלְכוּ וְהִנֵּה לְקַמֵּן (בְּדָף י"א ע"א וְע"ב) נִחְלָקוּ רַב וְשְׁמוּאֵל גְּבִי מֵה דְאָמַר בְּמַתְנֵי אוֹ שְׁקָצְצוּן דְּלַרְב א"צ לְנַעֲנֵעַ. וְלְשְׁמוּאֵל צָרִיף לְנַעֲנֵעַ אֵל"כ פְּסוּל מְשׁוּם תוֹלַמ"ה וְאַפְסָק שֵׁם הִלְכָתָא כְּשְׁמוּאֵל וּבְאו"ח ס' תַּרְכ"ט כְּתִב הַדְרָכִי מִשָּׁה וְנ"ל כְּתִב בְּעַל הַהִשְׁלָמָה כֹּל הַפְּסוּלִין שְׁאִינָן בְּגוּף הַסְּכָף כְּשֶׁמְבַטְלוּ א"צ מַעֲשֶׂה.

דְּבִיטוּלוֹ הִנֵּה מַעֲשֶׂה כְּגוֹן סוֹפָה הַגְּבוּהָ מַעֲשָׂרִים אָמָה וּבְנָה בָּהּ אִיֶּצְטָבָא וּמִיֶּעֱטָה. וְכֵן עוֹשִׂין סוֹפָה תַּחַת הַגַּג וְאִין מְסִירִין הַגַּג עַד אַחַר הַעֲשִׂיָּה א"צ לְנַעֲנֵעַ הַסְּכָף אַחַר כֶּף לְפִי שְׁגִילוֹי הַגַּג וְהַסְּרַת הַרְעָפִים הוּא הַמַּעֲשֶׂה לְהַכְשִׁיר הַסְּכָף הַנַּעֲשֶׂה בְּפְסוּל קוֹדֵם לָכוֹן.

וּבַהֲג"ה אִשְׁר"י כְּתִב רַבִּינוּ בְּרוּךְ אוֹסֵר וְר"י הִלְכוּ מִתִּיר וְנִרְאִין דְּבָרֵינוּ עַכ"ל: וּמַעֲתָה לְרַבִּינוּ בְּרוּךְ דְּאוֹסֵר בְּהַסְּרַת הַגַּג אִף שְׁלֹא הִנֵּה הַפְּסוּל בְּגוּף הַסְּכָף. וְאַפ"ה בְּעֵי נִיֶּעֱנוּעַ.

הַה"ד בְּגְבוּהָ מַעֲשִׂים וּמִיֶּעֱטָה בְּאַצְטָבָא אוֹ בְּעַפְרָ צָרִיף נַעֲנוּעַ: וְהִנֵּה הַתּוֹס' (בְּרִישׁ סוֹפָה) הַקְּשׁוֹ דְּגְבִי נֵר חֲנוּכָּה תְּנִי פְּסוּלָה אִף שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן. וְנִיחָא לְהוּ דְשֵׁם לֹא הָיִי יָכוֹל לְמִתְנִי מַעֲט דֹא"כ הָיִי אִמְיָנָא שְׁיִשְׁפִּיל כֶּף כְּמוֹ שֶׁהִיא דוֹלְקָת.

נִזְה אֵינּוּ מוֹעִיל דְּצָרִיף לְחֻזוֹר וְלִהְדָּלִיק. וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר דְּלַרְבִּינוּ בְּרוּךְ גַּם בְּסוֹפָה אִי אֲפָשֵׁר לוֹמַר יִמַעַט דָּאם כֵּן הָיִי אִמְיָנָא שְׁיִמַעַט כֶּף ע"י אֲצָטָבָא בְּלִי נַעֲנוּעַ הַסְּכָף.

נִזְה אֵינּוּ מוֹעִיל דְּזֶה פְּסוּל מְשׁוּם תוֹלַמ"ה. וְא"כ עַל פְּרָחָף אִין קוֹשְׁיִית הַגְּמָרָא דְלַתְנִי גְּבִי סוֹפָה יִמַעַט אֲלֵא קוֹשְׁיִי הַגַּמ' דְּלַתְנִי גְּבִי מְבוּי פְּסוּלָה וְא"כ עַל פְּרָחָף כְּדַמְשִׁי סוֹפָה דְּאוֹרְיִיתָא וְכו' מְבוּי דְּרַבְנָן וְכו' עַל פְּרָחָף אִין הַפְּנוּנָה דְּבִדְאוֹרְיִיתָא לֹא שְׁיִיף תִּקְנָתָא שְׁהָרִי עַל סוֹפָה מִתְחִילָה לֹא הִנֵּה קָשָׁה לִיָּה וְלֹא מִיָּדִי.

וְע"כ הַתִּירוּץ דְּבִדְרַבְנָן לֹא שְׁיִיף תִּקְנָתָא כְּמוֹ שְׁפִירִש"י וְכֹל זֶה לְשְׁמוּאֵל אֲבָל לְרַב דְּאֲפִילוּ בְּסְכָף מְחֻבָּר שְׁפְסוּל בְּגוּפּוֹ מִהֲנִי קְצִיצָה וְאִין צָרִיף נַעֲנוּעַ ק"ו בְּגְבוּהָ מַעֲשָׂרִים שְׁאִין הַפְּסוּל בְּגוּף הַסְּכָף.

וְא"כ לְרַב הַקּוֹשִׁיא ג"כ לְהִיפּוּף דְּלִיתְנִי גְּבִי סוֹפָה יִמַעַט. וְעַל קָאִי וְאִיבְעִית אִימָא בְּדְאוֹרְיִיתָא נְמִי תְּנִי תִּקְנָתָא.

וְקָאִי תִירוּץ) וְאִיבְעִית אִימָא לְרַב. וְתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן לְשְׁמוּאֵל וּמִתוֹרֵץ קוֹשְׁיִית הַתּוֹס' עַל רַש"י.

וממילא ניקח דלא הקשה מהדס שְהַרִי עִיקַר הַקְּוִשָּׁא שְׂכָאן בְּסוּפָה לְמָה הִבִּיא מִמְסַכָּת
אחֶרֶת וְלֹא הַקְּוִשָּׁה מְהֵדָס שְׂבַמְסָ' זוּ. וְהִנֵּה הַקְּוִשָּׁי' מְהֵדָס וְדַאי לֹא תִהְיֶה רַק לְמָה לֹא תִּנִּי
בְּסוּפָה תִּקְנָתָא.

דְּלִיפָא לְהַקְּשׁוֹת לְמָה לֹא תִּנִּי בְּהֵדָס פְּסוּלָה שְׂהַרִי בְּאַמַּת תִּנִּי שְׁם גַּם פְּסוּלָה. וְא"כ תִּהְיִי
הַקְּוִשָּׁא עַל סוּפָה.

וְאִם כֵּן תִּהְיֶה הַקְּוִשָּׁא רַק בְּשִׁיטַת רַב. דְּלִשְׂמוּאֵל אִי אֶפְשָׁר לְמִיתְנִי בְּסוּפָה תִּקְנָתָא וְיִוְתַר
נִיחָא לִי לְהַקְּשׁוֹת מִמְּבוּי שְׂבָזָה מִקְּוִשָּׁה בֵּין לְרַב וּבֵין לְשְׂמוּאֵל.

דְּלִרַב הַקְּוִשָּׁא בֵּין אֶסְנָפָה וּבֵין אֶמְבוּי. וְלִשְׂמוּאֵל הַקְּוִשָּׁא עַל מְבוּי וְכַנ"ל.

וְכַל זֶה שִׁיטַת רַש"י. אֲבָל הַתּוֹסֵ' ס"ל כַּר"י הִלְכֵן וְלַכ"ע מְצִי לְמִתְנִי בְּסוּפָה יִמְעֵט.

וְא"כ הַקְּוִשָּׁא עַל סוּפָה וְאֵתִין כָּל דְּבַרְיָהּ פַּהֲגוּן: שְׁם גַּמ' מִנְה"מ אָמַר רַבָּה אָמַר קְרָא
לְמַעַן יִדְעוּ כו'. וְרַבָּא אָמַר מְהֵכָא כו' כְּתַב הַר"ף אִיפָא מֵאֵן דְּאָמַר הִלְכְּתָא כְּרַבָּה דְּהָא
כָּל מִילָי' כְּרַב עֲבִיד עַכ"ל.

וְהַקְּוִשָּׁה הַר"ן דְּמָה דְּאָמְרִי דְּכָל מִילֵי עֲבִיד כְּרַב הִנֵּי מִילֵי בְּמֵאֵי דְּפְלִיגֵי רַב וְשְׂמוּאֵל
כְּדְמוּכַח בְּפָרָק בְּמָה מְדְלִיקִין אֲבָל הֵכָא לִיפָא בְּהִנֵּי טַעְמָא פְּלוּגְתָא דְּרַב וְשְׂמוּאֵל ע"ש
כַּר"ן. וְנִרְאֶה לְתַרְזֵן דְּגַם הֵכָא אִם נִימָא טַעְמָא דְּפְסוּל סוּפָה הוּא כְּרַבָּה דְּעַד עֲשָׂרִים אָמָה
אָדָם יוֹדֵעַ שְׂדֵר בְּסוּפָה אוֹ כְּטַעְמָא דַּר' זִירָא וְרַבָּא תְּלִיא בְּפְלוּגְתָא דְּרַב וְשְׂמוּאֵל וְרַב ע"כ
ס"ל כְּרַבָּה.

דְּהִנֵּה מוֹר"ם בְּדַרְכֵי מִשְׁהָ בַּא"ח ס"י תִּרְכ"ו מְבִיא פְּלוּגְתָא בֵּין בְּעַל הַשְּׁלֵמָה וּבֵין רַבִּינוּ
בְּרוּךְ בְּסוּפָה שְׂהִיא גְבוּהָ מְעַשְׂרִים אָמָה וּמִיַּעֲטָה ע"י אִיזְצֵטָבָא וְכֵן בְּעוֹשֶׂה סוּפָה תַּחַת
הַרְעָפִים וְהַסִּיר הַרְעָפִים הַבְּעַל הַשְּׁלֵמָה סוֹבֵר פִּינּוֹן שְׂאִין הַפְּסוּל בְּגוּף הַסְּכָף אִינוּ צָרִיף
לְנַעֲנַע וְלֹא מִיפְסֵל מִשׁוּם תַּעֲשָׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי דְּזֵה דוֹקָא בְּמִסְכָּף בְּמַחְוֶר פְּגוּן הַדְּלָה
עָלֶיהָ אֵת הַגָּפֵן וְאֵת הַדְּלַעַת וְקִיזְצָן שְׂהַפְּסוּל הוּא בְּגוּף הַסְּכָף לְכַף צָרִיף לְנַעֲנַע אֲבָל בְּזֵה
שְׂאִין הַפְּסוּל בְּגוּף הַסְּכָף הַסֶּרֶת הַפְּסוּל מִקְּרִי עֲשִׂי' וְרַבִּינוּ בְּרוּךְ סוֹבֵר שְׁגַם זֵה פְּסוּל
מִשׁוּם תַּעֲשָׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי וְצָרִיף לְנַעֲנַע.

וַיֵּשׁ לְהַקְּשׁוֹת לְדַעַת רַבִּינוּ בְּרוּךְ מֵאֵי פְּרִיף הַש"ס מ"ש גַּבִּי מְבוּי דְּתִנִּי תִּקְנָתָא וּגַבִּי סוּפָה
דְּתִנִּי פְּסוּלָה דְּלִמָּא מַש"ה לֹא תִּנִּי גַבִּי סוּפָה תִּקְנָתָא דְּאִי הוּי תִּנִּי יִמְעֵט ה"א דִּיכּוֹל לְמַעַט
הַחֲלָל ע"י אִיזְצֵטָבָא אוֹ ע"י מִילּוּי עֶפֶר לְמַעַט חֲלָלָה וְסָגִי בְּכַף בְּלִי נַעֲנוּעַ דְּלִשׁוֹן יִמְעֵט
ה"א דְּסָגִי בְּמִיעוּט חֲלָלָה כְּמוֹ שְׂהוּא.

כְּמוֹ שְׂפָתָבוּ הַתּוֹסֵ' בַּד"ה דְּאוֹרֵייתָא דְּלִהְכִי לֹא תִּנִּי גַבִּי גַר חֲנּוּפָה יִמְעֵט דְּהוּהָ מְשַׁמַּע כְּמוֹת
שְׂהִייתָה דוֹלְקַת ע"ש בַּתו' א"כ גַּם גַּבִּי סוּפָה אִי הוּי תִּנִּי יִמְעֵט ה"א דִּימַעַט חֲלָלָה כְּמוֹ
שְׂהִיא וּלְכַף תִּנִּי פְּסוּלָה.

אִף יֵשׁ לוֹמַר מְסַבְּרָא דַּכ"ע סוֹבְרִים (וּמְסַכִּימִים) דְּבַדְּבָר שְׂאִינוּ בְּגוּף הַסְּכָף הַסֶּרֶת הַפְּסוּל
מִקְּרִי עֲשִׂיָּה וְכִשֵּׁר רַק שְׂרַבִּינוּ בְּרוּךְ סוֹבֵר פִּינּוֹן שְׂהַתּוֹרָה אֶמְרָה בְּסוּפּוֹת תִּשְׁבּוּ וְלֹא
בְּסוּפָה שְׂתַּחַת סוּפָה אִם כֵּן נִחְשָׁב זֶה שְׂעוֹשֶׂה סוּפָה תַּחַת הַרְעָפִים פְּסוּל שְׂבָגוּף הַסְּכָף
דְּהַמְנִיעַ' הוּא בְּסָכָף עֲצָמוֹ שְׂאִינוּ תַּחַת הָאוֹיר וְכֵן בְּגוּבָה מְעַשְׂרִים אָמָה שְׂהַתּוֹרָה אֶמְרָה

למען ידעו מקרי הפסול בגוף הסכה ג"כ דהפסול הוא שאינה ניכרת הסכה שלא שלטה בו עינא בגובה מעשרים אמה ובעל השלמה סובר פנין שהסכה מצד עצמו פשר ונעשה פהוגו אינו דומה למחנבר ולא מקרי פסול בגוף הסכה.

ולפ"ז יש לומר לרבא דאמר הטעם דלמעלה מעשרים פסול משום דלמעלה מעשרים הוי דירת קבע ואב"י הקשה לו אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וכו' ורבא מתרץ לו דעד כ' אמה דאדם עושה סופתו עראי אפי' עשה קבע נמי נפיק והקשו בתוספות בד"ה פי עביד וכו' וא"ת פנין דלא תישיבן אלא שתהא ראיה לעשות עראי אם פו למה אמרו גשמים בחג הוא סימן קללה והלא יכול לקבוע הנסרים במסמרים ומתמצים התוס' וי"ל דנהי דלא תישיבן בדפנות אם עושה קבע מ"מ בסכה לא מתכשרה עד שעושה עראי ממש.

ולפי תירוץ התוס' הנה ע"כ פאן הפסול הוא משום הדפנות. וקרא על הדפנות קאי שיהיו ראויים לעשותן עראי.

אבל הסכה אפילו למעלה מעשרים הוא עראי והפסול הוא משום הדפנות. דאי גם למעלה מעשרים אמה צריך לעשות הסכה קבע א"כ אפילו אם ליכא גובה עשרים אמה נמי פסול דהא הסכה לכ"ע בעינן עראי ממש ולמה נקט בגובה מעשרים פסולה תיפוק ליה דגם בפחות מעשרים פסולה בכהאי גוונא אם עושה הסכה קבע אלא ודאי דגובה למעלה מעשרים אמה הפסול הוא מצד הדפנות שאינן ראוי' לעשותן עראי אבל מצד הסכה ליכא פסיל דהסכה בלא"ה צריך להיות עראי (ולפ"ז בלמעלה מעשרים אמה דפסול בנדאי הפסול הוא רק מצד הדפנות שאינן ראוי' לעשותן עראי.

אבל מצד הסכה אין פאן פסול דהא הסכה בנדאי צריך להיות עראי) ולרבא הקרא על הדפנות קאי ומעתה מה דתני למעלה מעשרים פסולה הוא מצד הדפנות א"כ בזה אם עשה סוכה למעלה מעשרים ואח"כ בנה איצטבא או מלאה עפר ומיעט החלל שתהיה פחות מכ' גם לרבינו ברוך פשרה ואינו צריך לנענע הסכה.

ולפ"ז מה דסבר רבינו ברוך דצריך לנענע אם מיעטה ע"י איצטבא ע"כ פסק פטעמא דר"ז משום דלמעלה מעשרים אמה אינו יושב סכה או פטעמא דרבה דלמעלה מעשרים אמה אינו יודע שהיא יושב תחת הסכה ונחשב הפסול מצד הסכה עצמו.

ולפ"ז יש עוד נפקותא בין טעמא דרבא לטעמא דרבה ור' זירא דלטעמא דרבא אם עשה סוכה גבוה מעשרים אמה ומיעט חללה באיצטבא פשרה ואינו צריך לנענע הואיל ואין הפסול הוא מצד הסכה כי אם מצד הדפנות פנ"ל אבל לרבה ור' זירא בגבוה מעשרים אמה הפסול הוא מצד הסכה שאינו מיצל עליו או משום דאינו רואה את הסכה צריך לנענע אם מיעט חללה באיצטבא משום תעשה ולא מן העשוי.

ולפ"ז יש לתרץ מה שהקשיתי לעיל על מה שכתבו התוס' בד"ה דאורייתא דמשום הכי תני גבי גר חנוכה פסולה ולא תני תקנתא דאי הוי תני ימעט ה"א דימעט פמו שהיא דולקת א"כ לא פריך הש"ס מידי מ"ש גבי מבוי דתני תקנתא וגבי סוכה תני פסולה הא גבי סוכה אי הוי תני ימעט ה"א דימעט פמו שהיא דהיינו שיעשה איצטבא או שמיילא עפר ובאמת זה פסול לדעת רבינו ברוך משום תעשה ולא מן העשוי ולכך תני פסולה.

ולפי הנ"ל שהוכחתי דלטעמא דרבא גם לרבינו ברוך אין הפסול בגוף הסכה ולא צריך לנענע הסכה אם מיצט הקלל ע"י איצטבא או ע"י מילוי עפר א"כ יש לומר דקושני הש"ס מ"ש גבי מבוי וכו' אזלא לשיטת רבא דגם גבי סנפה ה"ל למתני תקנתא ולפ"ז יש לקרב הפלוגתא בין רבא ורבה ור' זירא ויש לומר דגם רבה ור' זירא אית להו טעמא דרבא דלמעלה מכ' פסול משום דצריך לעשות הדפנות קבע רק שס"ל דטעמא דרבא אינו מספיק לתנא דמתניתין דעדיין קשה לטעמא דרבא אין הפסול בסכה עצמו ויכול למעט חללה כמו שהיא ע"י איצטבא או עפר א"כ למה לא תני במתניתין תקנתא כמו גבי מבוי ורבה ור"ז לית להו תירוצי דהגמ' דסנפה דאורייתא או משום דסנפה נפיש מיליה ולכה אמר רבה טעמא אחרינא דעד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסנפה ור"ז אמר משום דלמעלה מעשרים ליפא צל סכה.

וע"י טעמים הללו הפסול הוא בגוף הסכה. ואם מיצט הקלל ע"י איצטבא או ע"י עפר עדיין היא פסולה משום תעשה ולא מן העשוי ולכה לא תני במתניתין תקנתא דהוי משמע ימעט כמו שהיא ולא צריך לנענע הסכה.

ומה דקאמר הגמ' בןלהו כרבא לא אמרי משום קושניא דאבני הכי פירושא משום קושני דאבני אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וצריך לומר פדמשני ליה רבא דאין קפידא אם עשה קבע רק שצריך להיות ראוי לעשות עראי וע"ז קשה קושני התוס' למה אמרו גשמים בחג סימן קללה הלא יכול לעשות הסכה בנסרים קבועים במסמרים וצריך לומר פתרוץ התוס' דהסכה בנדאי צריך להיות עראי ממש אבל הדפנות סגי אם הם ראויים לעשות עראי וא"כ הפסול הוא מחמת הדפנות ולא מחמת הסכה אם כן קשה למה לא תני במתניתין תקנתא.

ולפ"ז מתורץ קושני התוס' בד"ה כר' זירא דמקשי למה לא אמר בןלהו כר' זירא לא אמרו משום קושני אבני כדקאמר על רבא ולפי הנ"ל ניקח דעל רבא קאמר משום קושני דאבני היינו שלא לדחות דברי רבא לגמרי אלא שאינו מספיק טעמא דרבא לחוד ע"י קושני אבני נשאר הקושני למה לא תני במתניתין תקנתא אבל על ר"ז צריך לומר לדחות טעמא דר"ז מפל וכל משום דהאי לדורות.

ולפ"ז מה דמסיק הש"ס דלרבה בדפנות המגיע לסכה פשרה אפי' בגבוה מעשרים אמה לאו שפשרה כמות שהיא שיהי אפתי פסולה משום דצריך להיות הדפנות ראויים לעשותן עראי דהא לפי הנ"ל גם רבה אית ליה טעמא דרבא אלא פוננת הש"ס שפשרה ע"י מיעוט חללה באיצטבא או בעפר ואינו צריך מעשה נענוע בסכה וכן על דרך זה מה דמסיק לר' זירא ברחבה יותר מד' אמות פשרה היינו גם כן ע"י מיעוט חללה ע"י איצטבא או ע"י עפר וא"צ נענוע כנ"ל: אף זה גופא אם צריך לנענע הוא פלוגתא דרב ושמואל לקמן (דף י"א ע"א) דתני במתניתין אם סיכה במחוקר לקרקע שאם קצצו פשרה דלרב אין צריך לנענע דקציצתו הוא עשיתו ולשמואל צריך לנענע ויש לחקור באיזה סברא פליגי רב ושמואל.

ונראה לומר דפליגי בפלוגתא דבעל השלמה ורבינו ברוך דרב ס"ל פיון דמתחלה עשה מעשה הסוכה בידים לא דמי זה לחוטט בגדיש ששם נעשה הסכה ממילא ולא עשה שום מעשה בסכה גופא.

אָבֵל פֶּאן הוּא סִיפֵה בִּינְדִים אֵלָא וְשֵׁהוּא פֶסוּל מִחֲמַת וְשֵׁהוּא מְחַנְבֵר ס"ל לְרַב וְשֵׁהסִפֵּה
הַפֶּסוּל דְּהֵינּוּ הַקְצִיצָה מִקְרִי מַעֲשֵׂה וְא"צ לְנַעֲנַע וְשֵׁמוּאֵל ס"ל וְשֵׁהסֵרַת הַפֶּסוּל לֹא מִקְרִי
מַעֲשֵׂה וְאִי שְׁבַעֵל הַשְּׁלֵמָה וְרַבִּינוּ בְרוּךְ שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים בְּסִיפֵה בְּמִחְנְבֵר לְקַרְקַע שְׁנִידָאי
הַפֶּסוּל הוּא בְּסִפֵּה עֲצָמוּ בְּעֵי נַעֲנוּעַ הֵינּוּ מִשּׁוּם דַּגְמ' שֶׁם פֶּסֶק פֶּשְׁמוּאֵל דְּרַב קִאִי בְּקוֹנְשִׁיא
וְגַם לִוי פֶּסֶק פֶּשְׁמוּאֵל רַק דְּבַעֵל הַשְּׁלֵמָה ס"ל בְּעוֹשֵׂה סוּפָה תַחַת גַּג רַעֲפִים וְסוּפָה וְשֵׁהוּא
גְבוּהַ מַעֲשָׂרִים אַמָּה עֲדִיף טְפִי וְאִין לוֹ יְחוּס בְּסִפֵּה.

וְגַם לְשֵׁמוּאֵל סְגִי בְּהֵסֵרַת הַפֶּסוּל וְאִינוּ צָרִיף לְנַעֲנַע וְרַבִּינוּ בְרוּךְ אִינוּ מְחַלֵּק בְּכֵה וְס"ל
דְּצָרִיף לְנַעֲנַע כְּמוֹ שְׁסַבֵּר שְׁמוּאֵל בְּסִיפֵה בְּמִחְנְבֵר לְקַרְקַע. אָבֵל רַב עֲצָמוּ ס"ל שְׁגַם
בְּפֶסוּל וְשֵׁהוּא בְּגוּף הַסִּפֵּה דִי בְּהֵסֵרַת הַפֶּסוּל כְּנ"ל וּמַעֲתָה פִּינוּ דְּרַבָּה כָּל מִילֵי עֲבִיד כְּרַב
א"כ וְדָאי שְׁרַבָּה חוֹלֵק לְגַמְרֵי עַל רַבָּא וְלֹא ס"ל כָּלֵל טַעַם שֶׁל דִּירַת עֲרָאי דָּאי ס"ל כְּרַבָּא
א"כ לְמָה לִי טַעְמָא שֶׁל לְמַעַן יִדְעוּ כִי בְּסוּפוֹת הוֹשְׁבְתֵי וְגו' וְאִי מִשּׁוּם וְיִהְיֶה הַפֶּסוּל
בְּגוּף הַסִּפֵּה מֵאִי נִפְקָא מִינֵי' וְאִם וְיִהְיֶה הַפֶּסוּל בְּגוּף הַסִּפֵּה וְיִהְיֶה צָרִיף לְנַעֲנַע אִם מִיַּעַט
חֲלָלָה בְּאִיצְטַבָּא וּבְעַפְרָה הָרִי לְדִידִיָּה דס"ל כְּרַב אִי בְּפֶסוּל שְׁבַגוּף הַסִּפֵּה אִינוּ צָרִיף לְנַעֲנַע
וְא"כ לְרַבָּה לִיכָא נִפְקוּתָא בְּהָדָה טַעְמָא דְלְמַעַן יִדְעוּ וְע"כ צ"ל דְּרַבָּה לִית לִיָּה טַעְמָא דְרַבָּא
כָּלֵל.

וְא"כ שְׁפִיר שְׁיִיף לֹמֵר דְּהַלְכָה כְּרַבָּה וְזֶה הוּא כְּנֻנַת הָרִי"ף דְּכַתֵּב אִיכָא מֵאן דְּפֶסֶק כְּרַבָּה
דְּכָל מִילֵי דְרַב עֲבִיד כְּרַבָּה הֵינּוּ דְטַעְמָא דְרַבָּה ע"כ הוּא אֵלִיכָא דְרַב וְלִית לִיָּה כָּלֵל
טַעְמָא דְרַבָּא וְאִז יֵשׁ מְקוֹם לֹמֵר דָּאִין הַלְכָה כְּרַבָּא וְשֵׁהוּא תַלְמִיד נֶגְדַר רַבָּה וְשִׁטָּה זֹו
סוּבְרִים דְמָה דְאִמְרֵי דְהַלְכָתָא כְּבַתְרָאי מֵאֲבִי וְרַבָּא וְאִילָף הֵינּוּ שְׁהֵם אַחַר אֲבִי וְרַבָּא
וְעֵינֵן בְּרָא"ש בְּמַסְכָּתָא כְּתוּבָת בְּפָרֶק הַמְדִיר ס' י"ג שְׁפַתְב וְשֵׁהגְאֹנִים וְסַתְפְקוּ בְּזֶה אִי
הֵאִי כָּלֵל דְהַלְכָתָא כְּבַתְרָאי מֵאֲבִי וְרַבָּא וְאִילָף כוֹלֵל גַּם נֶגְדַר רַבָּה וְשֵׁהוּא רַבּוּ שֶׁל רַבָּא
ע"ש).

אָבֵל אִי לֹאוּ הֵאִי כָּלֵל דְּכָל מִלְתָּא דְרַבָּה עֲבִיד כְּרַב שְׁפִיר הָוִי יְכוּלִין לֹמֵר דְהַלְכָתָא
כְּרַבָּא פִּינוּ דָּאִינוּ מוּכַח דְרַבָּה לִית לִיָּה טַעְמָא דְרַבָּא וְהֵיָה מְקוֹם לְקַרְב פְּלוּגְתִּיָּהוּ וְלֹמֵר
דְּגַם רַבָּה אִית לִיָּה טַעְמָא דְרַבָּא רַק רַבָּה צָרִיף גַּם לְטַעְמָא דִידִיָּה מִשּׁוּם לְמַעַן יִדְעוּ
דוֹרוֹתֵיכֶם כְּדִי לְתַרְץ מִתְנִיתִין דְלֹא תִנִּי תַקְנָתָא דְלְטַעְמָא דְרַבָּא לְחוּד הָוִי לִיָּה לְמַתְנִיתִין
לְמַתְנִי יַמְעַט כְּמוֹ בְּמִבּוּי וְלִכְה צָרִיף לְטַעְמָא דְלְמַעַן יִדְעוּ וְגו' שְׁאֵז לֹא מְהַנִּי הַמִּיעוּט ע"י
אִיצְטַבָּא אוּ עַפְרָה מִשּׁוּם תַעֲשֵׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי: דָּף ו' ע"ב וְאוֹתוֹ טַפַּח הֵיכֵן מַעֲמִידוֹ עַד ד'
ז' רִישׁ ע"ב וְאִמֵר רַבָּא סִיפֵה ע"ג פְּסִי בִּירָאוֹת.

בְּתוֹס' ד"ה סִיפֵה ע"ג מְבוּי וְד"ה סִיפֵה ע"ג פְּסִי בִּירָאוֹת וְכו' ב"ש ע"א ח"א ס' תר"ל סְעִיף
ג' הָיוּ לָהּ שְׁנֵי דְפָנוֹת זֹו כְּנֶגְדַד זֹו וּבִינֵיהֶם מְפוֹלֵשׁ עוֹשֵׂה דוֹפֵן שְׁיֵשׁ בְּרַחְבּוֹ ד' טְפָחִים וּמִשְׁהוּ
וּמַעֲמִידוֹ פָחוֹת מִשְׁלֵשָׁה סְמוּף לֹא מִשְׁתִּי הַדְּפָנוֹת וְכִשְׂרָה וְגַם בְּזֶה צָרִיף לַעֲשׂוֹת צוּרַת
הַפְתַּח וִי"א דָּאִין זֶה צָרִיף צוּרַת הַפְתַּח וְכו' שְׁם סְעִיף ד' בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים שְׁעוֹשֵׂה
סוּפָתוֹ בְּמְקוֹם שְׁאִין דוֹפֵן אֲמַצְעֵי כְּנֶגְדָה אָבֵל הַעוֹשֵׂה סוּפָתוֹ בְּאֲמַצְעֵי הַחֲצַר רַחוּק מִדְּפָנוֹת
הַחֲצַר אַעפ"י שְׁאִין לָהּ אֵלָא שְׁתֵּי דְפָנוֹת זֹו כְּנֶגְדַד זֹו דִי לָהּ בְּתִיקוֹן הַמְתִיר בְּשְׁנֵי דְפָנוֹת
הַעֲשׂוּיִין כְּמִין ג"ם.

וְהַמ"א ב"ס ק' ד' הַרְבֵּה לְתַמּוּהַ עַל דִּין זֶה. וְכַתֵּב שְׁמֵרֵן הַב"י הוֹצִיא זֶה מִדְּבָרֵי הָר"ן.

אָבֵל אֵין פֿונֶנֶת הָרָ"ן לְזֶה כ"א לְכּוֹנֶנֶת תִּירוֹץ הַתּוֹס' בְּסִיפֵי ע"ג מְבוֹי שְׂיֵשׁ בּוֹ ג' דְּפָנוֹת וְלַחֵי. וְהוּא סִיפֵי מִצַּד הַלְּחֵי וְלִפְנֵים אַעפ"י שֶׁהִסְכָּה רְחוֹק מִדּוֹפֵן ג' וְהִיא מְפּוֹלְשֶׁת אַפ"ה כְּשֶׁרָה פִּינּוֹן דְּאִינָה מְפּוֹלְשֶׁת לְגַמְרֵי אֵין זֶה דּוֹמָה לְעוֹשֶׂה סוֹפְתוֹ בְּאַמְצַע הַחֲצָר וְכו' וּלְבִסּוֹף הַקְּשָׁה הָרֵב מַג"א עַל מָרְן הַב"י דְּלִפֵּי מָה שֶׁהוּא הִבִּין מִדְּבַרֵי הָרָ"ן ו"ל א"כ הֵאֵי דִּינָא דְהַעוֹשֶׂה סוֹפְתוֹ מְבוֹי מְפּוֹלְשֶׁת דְּצָרִיף פֶּס ד' אֵין מְצִיאוֹת פִּי אִם בְּעוֹשֶׂה סוֹפֵה ע"פ הַגְּדָה בְּמָקוֹם שְׂאִין בְּתִים כָּלֵל.

וְזֶה אֵי אֶפְשָׁר לְאוֹקְמֵי הַגַּמ' בְּכִי הֵאֵי גִּוּוֹנָא ע"ש בַּמַּג"א וְנִרְאֶה לְהוֹכִיחַ דִּינּוֹ שֶׁל הַשּׁו"ע דְּהֵנָּה בְּתוֹס' ד"ה סִיפֵי ע"ג מְבוֹי מְקוֹשִׁים הֵאֵ אָנּוּ קי"ל הַלְּכֹתָא פְּרַבְּנָן דְּמְבוֹי צָרִיף ג' מְחִיצוֹת וְלַחֵי לְצַד הַרְּבִיעִי לְעִשׂוֹתוֹ רְשׁוֹת הַיְחָיד לְטֵלְטוֹ בְּשֶׁבֶת וְאִם כֵּן בְּסִיפֵי ע"ג מְבוֹי לֹא צָרִיף כָּלֵל לְלַחֵי וְסָגִי בַּג' דְּפָנוֹת שֶׁל הַמְּבוֹי.

וּמִתְרַצִּים הַתּוֹס' דְּמִיִּירֵי שֶׁסִּיפֵי לְצַד הַלְּחֵי מִלִּפְנֵים וְלְצַד הַבְּתִים לֹא סִיפֵי. דְּהַשְׁתָּא אֵין לְזוֹ הַסּוֹפֵה פִּי אִם שְׁנֵי מְחִיצוֹת וְלַחֵי אֶחָד וְהַקְּשָׁה הַמְּהַרְש"א שֶׁם אֵיף קָאָמַר הַגַּמ' לְעִיל דְּאֵלוֹ סוֹפֵה דְּעֵלְמָא בְּעֵי טַפַּח שׁוֹחַק, הֵאֵ מִיִּירֵי בְּסוֹפֵה מְפּוֹלְשֶׁת.

וּבְזֶה צָרִיף פֶּס ד'. וְהֵכִי הִי"ל לְהַש"ס לּוֹמַר דְּאֵלוֹ סוֹפֵה דְּעֵלְמָא בְּעֵי פֶּס וְסוֹפֵה דְּשֶׁבֶת לֹא בְּעֵי פֶּס וְסָגִי בְּלַחֵי וְכַתֵּב הַמְּהַרְש"א דְּלוֹיֵי דְּבַרֵי הַתּוֹס' יֵשׁ לְפָרֵשׁ סִיפֵי ע"ג מְבוֹי שֶׁהַמְּבוֹי סְתוּם מְשַׁלְשָׁה רוּחוֹת.

וְהוּא סִיפֵי חֲצִי לְאוֹרְף הַמְּבוֹי בְּחֲצִי אוֹרְף הַמְּבוֹי מִצַּד אֶחָד מִרְאֵשׁוֹ מִצַּד הַלְּחֵי עַד סוֹפּוֹ מִצַּד הַסְּתוּם דְּהַשְׁתָּא הָיִי שְׁפִיר הַכְּשִׁירָה בְּטַפַּח שׁוֹחַק שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהּ ב' דְּפָנוֹת דְּעֵרוּבִין כְּמִין ג"ם עכ"ל הַמְּהַרְש"א ע"ש: וְהֵנָּה אָנִי אוֹמֵר דְּלְדַבְּרֵי הַמְּהַרְש"א הִיא קוֹשְׁיָא חֲמוּרָה בְּסִתְרָה אֵלִיבָא דְּדִינָא.

דְּאִם אָנּוּ מְוַכְרַחִין לְתִירוֹץ הַתּוֹסְפוֹת בְּגוּוֹנָא שֶׁכְּתָבוֹ הַתּוֹס' דְּמִיִּירֵי שֶׁסִּיפֵי לְצַד הַלְּחֵי מִלִּפְנֵים וְלְצַד הַבְּתִים לֹא סִיפֵי מוֹכַח דִּין זֶה דְּגַם בְּסוֹפֵה שְׂיֵשׁ לָהּ ב' מְחִיצוֹת מְפּוֹלְשִׁים זֶה כְּנֶגֶד זֶה דְּבְעֵלְמָא בְּעֵי פֶּס ד' אַפ"ה הִיכָא שְׂיֵשׁ לָהּ דּוֹפֵן אֶמְצַעִי מְרַחוֹק סָגִי לָהּ בְּלַחֵי טַפַּח וּמְשָׁהוּ.

אָבֵל הַשְׁתָּא דִּישׁ לְמִצּוֹא אוֹפֵן אַחַר לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְהִינּוּ בְּגוּוֹנָא דְּכַתֵּב הַמְּהַרְש"א שֶׁסִּיפֵי בְּחֲצִי אוֹרְף הַמְּבוֹי א"כ לֹא מוֹכַח דִּין זֶה שֶׁפֶּסַק בְּשׁו"ע. וַיֵּשׁ לּוֹמַר דְּדוֹפֵן הָאֶמְצַעִי לֹא מְהַנִּי אִם אֵין הִסְכָּה מְגִיעַ עַד דּוֹפֵן הָאֶמְצַעִי וְנִידוֹן כְּסוֹפֵה מְפּוֹלְשֶׁת דְּצָרִיף תִּיקוּן בְּפֶס ד' וְא"כ קוֹשְׁיַת הַמְּהַרְש"א קְשָׁה בְּיֹתֵר מִנ"ל לְהַתּוֹס' וְהָרָ"ן הֵאֵי דִּינָא פִּינּוֹן דְּאֵין אָנּוּ מְוַכְרַחִין לְאוֹקְמֵי בְּהֵאֵי גוּוֹנָא שֶׁכְּתָבוֹ הַתּוֹ' וְלַעוֹלָם אִם סִיפֵי בְּצַד הַלְּחֵי וְלִפְנֵים וְהִסְכָּה אֵינּוּ מְגִיעַ לְדוֹפֵן הָאֶמְצַעִי הָיִי זֶה כְּסוֹפֵה שֶׁל שְׁתֵּי מְחִיצוֹת מְפּוֹלְשׁוֹת וְצָרִיף פֶּס שֶׁל ד' טַפַּחִים וְסִיפֵי עַל גְּבֵי מְבוֹי דְּקָאָמַר רַבָּא מִיִּירֵי שֶׁסִּיפֵי חֲצִי הַמְּבוֹי לְאוֹרְף הַמְּבוֹי וַיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי דְּפָנוֹת מְעוֹרְבִים כְּמִין ג"ם.

וְלִכְּה צָרִיף הַלְּחֵי לְהַתִּיר כַּמ"ש הַמְּהַרְש"א אֶמְנָם י"ל הוֹכַחָה לְדִין זֶה שֶׁל הַתּוֹס' וְהָרָ"ן דְּהֵנָּה הַתּוֹס' מְקוֹשִׁים בְּרִישׁ ד"ה סִיפֵי ע"ג מְבוֹי דְּאֵיף קָאָמַר רַבָּא מִיִּירֵי דְּהָיִי דּוֹפֵן לְשֶׁבֶת הָיִי נְמִי דּוֹפֵן לְסוֹפֵה מָה עֲנִין סוֹפֵה לְשֶׁבֶת דְּסוֹפֵה בְּעֵי מְחִיצוֹת דְּאוֹרְבִייתָא וּבְמְבוֹי בְּלֹא לַחֵי סָגִי מְדְאוֹרְבִייתָא.

ומתרצים התוס' דמייירי בלחי טפח דמעמיד פחות משלשה סמוך לדופן דהיינו מדרבנן. ובשבת שרי ע"י מיגו.

ואפילו סמוך לדופן הרי מוכח דמה דאמרי' מיגו דהוי דופן לשבת הוי דופן לסופה הוא דוקא שהלחי הוא טפח דאל"כ לא הוי אמרי' מגו מדופן שבת שהוא רק מדרבנן לדופן סופה דבעי מחיצות מדאורייתא.

ולפ"ז מה דאמרי' מגו דהוי דופן לשבת הוא רק אמשהו. וקשה למה לא נקט רבותא טפי בהאי גוונא דכתבו התוס' שאם סיכה ע"ג מבוי מצד הלחי ולפנים ולצד הפתים שהוא הדופן האמצעי לא סיכה.

דבדופן סופה אי ליכא אלא שתי מחיצות מפולשות צריף פס ד'. ובשבת אמרינן מגו דהוי דופן לשבת וסגי בלחי טפח.

והוא רבותא טפי דמהני מיגו אפילו לג' טפחים מזה מוכח הדין של התו' והר"ן דאפילו בכי האי גוונא לא צריף אלא טפח שזחק הואיל ומפולשת מצד אחד נגד דופן האמצעי מהני האי דופן האמצעי אף שהיא רחוקה מהסכה לענין דלא צריף פס ד' וסגי בלחי טפח ולפ"ז מתורץ קושיא הג"ל דשפיר נקטו התוס' בהאי גוונא דמייירי בם כף לצדהלחי ולפנים ולצד הפתים לא סיכה.

ולא תירצו בגוונא דכתב המהרש"א שסיכה לאנרף המבוי לאשמעין האי דינא דמהני דופן האמצעי דהיינו צד הפתים לענין שלא לדון בה דין שני מחיצות המפולשות ולא צריף בזה פס ד' וסגי בטפח ומשהו כמו בשתי מחיצות המעורבות העשויין כמין ג"ם והנה אי אמרי' דמה דבעי ר' שימי ור"י בן לוי דבסופה של שני מחיצות מפולש צריף לתמן דופן השלישית ע"י פס ד'.

הפוננה הוא מדאורייתא צריף בזה פס ד' נדחו דברי הג"ל. והקושיא במקומה עומדת מנ"ל להתוס' והר"ן דאם סיכה במבוי מצד הלחי ולפנים.

ולצד הפתים לא סיכה דסגי בלחי טפח. דלמא בסוכה ע"ג מבוי מצד הלחי ולפנים.

ולצד האמצעי לא סיכה לא מהני לחי של טפח ובעי פס ד'. ואפ"ה לא מצי הגמ' למינקט מגו בכה"ג דכיון דבעי מדאורייתא פס ד' לא אמרינן מגו דהוי דופן לשבת הוי נמי דופן לסופה.

פינו דלענין שבת בא הלחי להתיר תיקון מדרבנן משא"כ לענין סופה דבעי פס ד' מדאורייתא. וכמ"ש התוס' אלחי משהו.

מזה מוכח דס"ל להתוס' ור"ן דין של ר' שימי משמיה דריב"ל דהוצרכו בשתי מחיצות מפולשות תיקון של פס ד' ולא מהני בזה טפח שזחק זה הוא רק מדרבנן כמו טפח שזחק. ושפיר מוכח דבסיכה ע"ג מבוי מצד הלחי ולפנים ולא סיכה לצד הפתים ג"כ סגי בטפח שזחק ולא בעינן פס ד' כדינו של התוס' והר"ן ולפ"ז יש לתרץ קושיא אחרת דלפי מ"ש רש"י בד"ה ואלו סופה דשבת וכו' דהא דקאמר הש"ס ואלו סופה דשבת סגי בלחי קאי אשני מחיצות מפולשים זו כנגד זו א"כ קשה קושית מהרש"א מאי קאמר הש"ס דאלו סופה דעלמא בעי טפח שזחק הא במפולש ממש בעי פס ד' והכי הו"ל להש"ס למימר

דאלו סנפה דעלמא בעי פס ד' ונלע"ד דהנה י"ל דרש"י ס"ל דסתם לחי הוא משהו דלא כמו שמתרצים התוס' דמייירי בלחי טפח ואפ"ה לא קשה לרש"י קושית התוס' דמה ענין סנפה שהמחיצות הוא מדאורייתא למבוי שהוא מדרבנן.

די"ל דרש"י ס"ל דאותו לחי מהני להתיר רק מדאורייתא ולא כמו שהבינו התוס' דרש"י קאי אליבא דרבני יהודה דסבירא ליה מחיצות דאורייתא. אלא די"ל דרש"י קאי אפילו אליבא דרבנן דב' מחיצות אסורים מדאורייתא ולחי מהני להשלים מחיצה השלישית דלחי משום מחיצה ומתיר במקום שהיה אסור מדאורייתא ונפיר אמרי' מגו דהלחי משהו מהני להתיר לענין שבת במקום שהי' אסור מדאורייתא מהני נמי לענין סנפה אף דמדאורייתא בעי בסנפה טפח.

והנה הרא"ש כתב וז"ל הרב האלפסי השמיט מימרא זו כו' והיינו טעמא משום דפסק דבעי נמי צורת הפתח. ומילתא דפשיטא היא פנין דאיכא ג' מחיצות מעלייתא דאמרין מגו וכו' וכוננת הרא"ש הוא אף דסבירא ליה להרי"ף דבעי צורת הפתח.

עכ"פ איכא נפקותא במה דאמרי' מגו לענין טלטול מדרבנן. דאי אמרי' מגו דהוי דופן לסנפה מותר לטלטל אפילו מדרבנן ואי לא אמרי' מגו אף דמדאורייתא מותר בשלש מחיצות עכ"פ מדרבנן אסור לזה כתב הרא"ש דמילתא דפשיטא היא פנין דהוי מחיצה דאורייתא פשיטא דאמרין מגו להתיר באיסור דרבנן.

ולפ"ז מתורץ קושית הג"ל די"ל דס"ל לרש"י דאף לר' שימי הכשר פס ד' במפולש הוא רק מדרבנן וא"כ לא הוי מצי למנקט דאלו בסנפה דעלמא בעי פס ד' ובסנפה דשבת סגי בלחי מטעם מגו.

דקא לפי מה שכתבתי הלחי בא להתיר במפולש לענין שבת במקום שהיה אסור מדאורייתא ופס ד' לענין סנפה הוי רק מדרבנן א"כ זה לא איצטריך לאשמועינן דפשיטא דאמרי' מדאורייתא לרבנן כסברת הרא"ש הג"ל.

ומש"ה נקט הנ"ס דאלו בסנפה דעלמא בעי טפח שזחק. הפנונה דהטפח דבעינן בסנפה הוי בנדאי מדאורייתא ובסנפה דשבת לא בעי טפח וסגי בלחי משהו ומשום מגו דהוי מחיצה לענין שבת במקום שהיה אסור מדאורייתא מהני נמי לענין סנפה אף שהטפח הוא דאורייתא.

אמנם דזה דזחק הוא דלא הו"ל למינקט טפח שזחק. ומעשה נבוא לתרץ קושית המג"א שהתחלנו בו.

דהנה איתא במס' שבת (ד' צ"ח ע"א) אמר רבי שמואל בר"י אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב המעביר ד' אמות ברה"ר מקורה חמור ולפ"ז קשה מאי קאמר רבא וכו' לשבת, הא לענין שבת ליכא פאן איסור דאורייתא ומותר לטלטל בלא מחיצות כלל.

דקא הוא מקורה בסכך הסנפה. ולענין סנפה צריך מחיצות דאורייתא וא"כ פשיטא דאמרין מגו דאורייתא לדרבנן והא מילתא דפשיטא כמ"ש הרא"ש הג"ל לתרץ דברי הרי"ף דהשמיט הך דרבא משום דהוי מילתא דפשיטא.

וא"כ גם על רבא קשה אף יש לומר דרבא אתי לאשמועינן דאם סינף במבוי מלחי ולפנים וילצד הבתים לא סינף פגוונא דכתב התוס' ומותר לטלטל לפנים מהמבוי במקום דליכא סכא.

ואמר' מגו דהוי דופן לסופה לענין סופה הוי נמי דופן לענין שבת ומותר לטלטל בכל המבוי אף שלא תחת הסכא משום דהוי ד' מחיצות. והנה רבא נקט במילתיהו שנים פהלקתו ושלישית אפי' טפח וע"ז קאמר וכו' לשבת.

ואם כן צ"ל דרבא ס"ל דאף במפולש סגי בטפח. וא"ל דרבא אשמועי' שסינף במבוי כמין ג"ם לאנרף המבוי כמ"ש המהרש"א אם כן מאי אתי רבא לאשמועינן דתחת הסכא פשיטא דמותר דהוי מקורה וחויץ לסכא באמת אסור דהא ליכא ד' מחיצות.

אמנם הא תינח אי אמרי' דד' מחיצות בעי' מדאורייתא אם כן שפיר יש לומר דאורי' במבוי שיש לה ג' מחיצות אפילו מדאורייתא אסור לטלטל רק מפח מגו אבל אי אמרינן דבג' מחיצות מותר לטלטל מדאורייתא אז אפתי קשה מה אתי רבא לאשמועינן דמלתא דפשיטא דאמרינן מגו דאורי' לרבנן פנ"ל דהא אף שלא במקום הסכא מותר לטלטל מדאורי' וע"כ צ"ל דמרי' במבוי מפולש וסינף עד חצי המבוי ושפיר אמרינן מגו להתיר חויץ לסכא במקום שהוא אסור מן התורה.

ואם כן ע"כ אורי' רבא בסופה מפולש שאין לה מחיצות אף בסוף הכתלים הנמשכים מחויץ לסכא רק ברחוק מהם ואפילו הכי נקט רבא שלישית טפח דהוי דופן לסופה ומוכח שפיר כדברי השו"ע ודו"ק: דף ט ע"א מתני' סופה ישינה וכו' בתוס' בשם הירושלמי וצריף לחדש בה דבר ובתר הכי מייתי התוס' דבירושלמי רוצה לומר דגם במצה ישינה פליגי וקשה הרי גם לב"ה צריף לחדש דבר.

ומאי חידוש דבר משפחת במצה ונראה דלב"ה חומרא דרבנן הוא החידוש ואם אין לו מצה אחרת פי אם מצה ישינה לב"ה מברך על אכילת מצה וכן בסופה שלא חידש בה דבר מברך לישוב בסופה.

ולב"ש פסול מן התורה ואינו מברך. אלא דקשיא לי מצה ישינה לב"ה אמאי כשרה ונלא לכ"ע משעת לישה בעי שימור לשמה.

ואי לאו דברי הירושלמי הקודמים דגם לב"ה צריף לחדש בה דבר הייתי אומר דהירושלמי סבר דפלוגתא דב"ש וב"ה. אינו מקרא דחג הסוכות אלא דלכ"ע צריף סופה לשמה.

אלא דבית הלל סברי דמן הסתם עושה לשמה אפילו קודם ל' יום וב"ש סברי דקודם ל' יום סתמא לאו לשמה ובזה גם במצה פלוגתיהו נכון. אמנם כיון דלב"ה צריף לחדש בה דבר א"כ אי אפשר לומר כן.

ועוד דסופת גנב"ד ורקב"ש אמאן תרמי' ודע דלהירושלמי ודאי צריף לחדש בה דבר בתוכת גנב"ד ורקב"ש שם איזו סופה ישינה וכו' קמ"ל בזה לב"ה דכשינה קודם ל' יום לפי שהיה מקום לומר דפלוגתא דסופה ישינה דב"ש וב"ה היינו בעשאה אחר ט"ו אלול קודם ראש השנה וב"ש וב"ה בפלוגתא דרשב"ג ורבנן בשואלין ודורשין (בפסחים דף

ו' ע"ב) פליגי דב"ה סברי שלשים יום ואם פן סתמא לשם חג ובית שמאי סברי כר' שמעון פן גמליאל שתי שבתות וסתמא לאו לשם חג לכך קאמר ואיזו סופה ישינה שפחלקו בה וכו' להודיענו דברי בית הלל אבל סיפא דתני ואם עשאה לשם חג פשיטה ודאי טעמא דב"ש אתי לאשמועי' דכשרה קתני.

ובנה תבין דברי התוס' בד"ה ואם עשאה שלא רשמו על איזו סופה ישינה הקדום במשנה: שם ע"ב מתני' העושה סוכתו תחת האילן כו'. גמ' ל"ש אלא באילן שצלתה מרובה מחמתה כו'.

ממאי מדקתני פאלו עשאה בתוך הבית לכאורה דלמא נהפוך הוא דאי קתני פסולה הנה אמיןא דמועיל חבטה וקמ"ל פאלו עשאובתוך הבית ובבית לא מועיל חבטה דהא לחודיה קאי וכמ"ש התוס' ולא שייך בבית חבטה פלל וקמ"ל דאילן ג"כ לא מועיל חבטה.

אלא דהא ליתא דאיהו אפשר דלא מועיל חבטה. ואם פן אפילו דייעבד לא מועיל דומיא דבית, ונהרי מסיפא דקתני ואם הנה סיכוף הרבה.

מוכח דמועיל חבטה עכ"פ בדיעבד. וא"כ היכי קתני דומיא דבית אלא ודאי דלא לחומרא נקט בית אלא לקולא דומיא דבית דנאק צילתה מרובה.

אלא דקשיא לשיטת הר"ן דהיכא דהסופה צלתה מרובה אם חבטן אפילו נקרין שרי ואינו פוסל ואינו מצטרף דאין זה ביטול גמור (עיין במג"א ס"ק ד') ולפי זה אין ראיה מסיפא דשם אולי מייירי בצלתה מרובה ולכך מועיל חבטה.

אבל היכא דהסופה חמתה מרובה מנ"ל דמועיל חבטה פיון שצריף להצטרף ואין פאן ביטול גמור פיון שייכול להסירו ואין לומר דלדיעה זו באמת אינו מועיל חבטה פי אם פשהסופה צילתה מרובה שהרי בש"ע משמע שהי"א אינו מחמיר רק אפילו אם הסופה צילתה מרובה בעינו חבטה.

אבל שלא יועיל חבטה באם חמתה מרובה לא שמענו וצריף לומר דאי ס"ד דסיפא מייירי בצילתה מרובה אם פן פשיטא דמועיל עכ"פ חבטה ולמה ליה למימר ואם הנה סיכוף הרבה מהו אלא ודאי דבהמתה מרובה איירי והוא דחוק דמאי פשיטותא דהרי עכ"פ יש סברא לומר פיון שניכרים לא בטלי פלל ופסילי אפילו כמעיקרא אמנם נלענ"ד פאפשר נבין תחילה מ"ש בגמ' מהו דתימא ה"מ בדיעבד כו' ולכאורה בקל חדא איכא למימר דייעבד.

דהרי גם במשנתנו תנו העושה דהינו דייעבד אלא ממשנה יתירא דייקינון אפילו לכתחילה וא"כ מסתמא ממשנה דהדלה קמ"ל לכתחילה דהיא בתרייתא ונהו ליה להגמרא למימר אי מהו דהקא ה"א דייעבד.

או עכ"פ הנה ליה למימר אי מחדא הו"א דייעבד קמ"ל משנה יתירא משא"כ השתא דקאמר סתם מהו דתימא, ונהמקשה הקשה הא נמי תנינא הדלה וכו'. משמע דשם הוא דאיכא למטעי דייעבד ולא במשנתנו: וכן משמע מפרש"י שפירש דייעבד קתני הדלה.

וא"כ קשיין תרתי חדא למה לא איכא למטעי גם במשנתנו אי הנה נישנית לחוד דהינו דייעבד. ועוד א"כ דליכא למטעי במשנתנו.

א"כ סיפא דהדלה ל"ל לסיים ואם הנה סיכוף כו'. ונראה משום דלכאורה אף אי הנה קתני במשנתנו סתם פסולה ולא הנה נקט פאלו עשא בותף הבית הנה ג"כ מוכח דמועיל חיבוט.

משום דהרי כל משנה זו יתירא שהרי נקט בסיפא הדלה עליה את הגפן וכו' וק"ו מה התם שהסופה קדמה. שהרי קתני הדלה עליה וכו' ועיין מהרש"א במשנה דפירס עליה סדין] פסולה ק"ו בעשא מתחלה תחת האילן שהאילן קדים שפסולה אלא ודאי דנקט בבא דעשא תחת האילן משום סיפא סופה על גבי סופה.

פי היכי דהתם ודאי מועיל חיבוט ששם א"צ ביטול רק שע"י חיבוט נעשה סוף אחר מדומיא דהכי קתני תחת האילן שמועיל חיבוט. וא"כ למה קתני פאלו עשא בותף הבית אלא ודאי דומי' דבית דצילתו מרובה אבל בתמיה מרובה אפילו לכתחלה מותר ע"י חיבוט.

וא"כ היינו טעמא דגמרא שהכריע שמשנתנו אתיא לענין לכתחלה ואעפ"כ שוב לא קשה א"כ ל"ל בהדלה לסיים ואם הנה ניסוף הרבה וכו' דאי לא שמשמענין שם אף לענין דיעבד לא הנה [שמעי'] ממשנתנו כלל דהנה אמינא אדרבה להכי קתני פאלו עשא בותף הבית להודיענו שאין חיבוט מועיל משא"כ עכשיו שמוכח משם דעכ"פ מועיל בדיעבד שוב מוכח ממשנתנו אפי' לכתחלה ועוד גלע"ד שעל פרוץ מיתורא דרישא הוא דשמעי' לכתחלה דסיפא אינו מותר כלל שהרי הרשב"א הקשה למה לי סיכוף הרבה מהן אפילו בשנה פיוצא בהם מותר.

וכמו ששינונו אם יש ריח ביניהם פחותם וכו'. ותיירץ דהתם הסוף פשר עומד בפ"ע ואינו מעורב סגי בפלגא אבל שפעורב בעי רוב ואם פן דבר זה ממשנתנו דכאן לא שמענו שלא שמענו אלא דמהני חבטה ואז אפשר דפלגא סגי **הג"ה וגם לשיטת התוס' יש לתרץ דאי הוי נקט פסולה לא הוי מוכח מיתורא כלל משום דבסיפא בהדלה הסופה קדמה וא"כ ע"כ בתמיה מרובה איירי לשיטת התוספות וקמ"ל ממשנתנו באילן קדם לפסול אפילו בסופה שצילתה מרובה וכסברת מהרש"א ** ולכך שינונו סיפא דבעי רובה אלא עיקר הוכחה דרישא הוא מותר ומוכח דמותר לכתחלה ולשון שני זה גלמ"ד דלשון ראשון הדרא קושיא לדוכתא למה נקט פאלו עשא בותף הבית אף אם הנה קתני פסול' עדיין מוכח דמהני חיבוט.

דאם לא פן הוא מותר לגמרי דכבר תני סיפא הדלה עליה וכו' וכנ"ל. אמנם לשיטת הר"ן דגם בצילתה מרובה בעי חיבוט א"כ אי הוי נקט פסולה ונהנה מוכח דדומיא דסופה שעל גבי סופה דמהני חיבוט אבל הנה אמינא דוקא בצילתה מרובה.

ולכך נקט פאלו עשא בותף הבית דומיא דבית דבאילן שצילתה מרובה איירי אבל בתמיה מרובה מהני חיבוט. וע"כ פשהסופה ג"כ תמשה מרובה דאי הסופה צילתה מרובה אפילו האילן ג"כ צילתו מרובה למה לא מהני חיבוט לכ"ע דהא בטל ברוב.

ובזה גם פן מתורץ קושייתי הראשונה דלשיטת הר"ן דלמא נקט פאלו עשא בבית לחומרא דלא מהני חיבוט. וזה אינו דהרי בבית אפילו הסופה צילתה מרובה.

לא מהני חיבוט דלא שניף חיבוט בבית קלל. וא"כ דומיא דהכי באילן ג"כ לא מהני חיבוט אפילו בסוכה שצילתה מרובה וזה אי אפשר דמוכח מסיפא דמהני: לדעת ריב"א ברא"ש פ"ק סימן י"ד ע"ש גם הסכה הכשר שמכונן נגד האילן פסול.

וא"כ בהסרת האילן יש מקום לומר שישאר זה פסול. דהנה תעשה ולמה"ע בפסול ואפילו נימא דלא פריב"א מ"מ אפתי צריף להורות לנו דלא פריב"א.

ואם פו נדאי צריף להורות דמועיל חבטה וביטול ברוב לומר שהתחתון פלו פשר. דאל"כ איך ינבטל העליון ברוב אלא נדאי מדהקשה מאי למימרא מפלל דפשיטא ליה דלא פריב"א.

ונה פוננת התוס' שפתיבו דהא דלא משני בצילתה מרובה. דא"כ קשה מאי למימרא דהרי גם עתה דמתני בחבטן הקשה מאי למימרא.

ולכאורה מה ראיה מזה לזה ואטו והואיל ונחבטה היא מלתא דפשיטא. נימא שגם צילתה מרובה היא מלתא דפשיטא ולדידי ניקח דהא בהא תליא ומעתה אפילו נפרש האי מאי למימרא היינו מפת הסיפא דהדלה עליה וכו'.

דתנו ואם הנה סיפוד הרבה מ"מ שפיר פתיבו התוס' דגם בצילתה מרובה הנה מקשה מאי למימרא דגם זה מוכח מסיפא דהא בהא תליא. שם גמ' פאלו עשאה מה שהוכיח מדקתני פאלו עשאה וכו' ולא הוכיח ממשנה יתירא שהרי שנינו בסיפא הדלה עליה וכו'.

אמנם לפי מה שחילק מהרש"א א בין סוכה קדמה אפי' האילן ג"כ צלתו מרובה פשרה וא"כ שם הדלה עליה מיירי שסוכה קדמה. וע"כ בחמתה מרובה וכאן שנינו העושה סוכתו וכו' והאילן קדים.

ואז אם האילן צלתה מרובה אפילו אם גם הסוכה צלתה מרובה פסולה ולסברת אחיו של מוהרש"ל דס"ל סוכה שמתחת סוכה פסול אף בסוכה שצילתה מרובה. אם פו גם פו ליכא למיזק מיתורא.

אפשר שזה פוננת רש"י בד"ה ל"ל למתני ודו"ק: תוס' בד"ה הא קא מצטרף וכו' התם מיירי שאין התחתונה צלתה מרובה אלא מחמת עליונה. אף היא גופא קשיא למאי הלכתא קאמר שאין צילתה מרובה אלא ע"י צירוף ובעינו עליונה תוף עשרים נוקי תחתונה פשרה בצילתה לבד מרובה ואז תהיה עליונה הן בתוף עשרים הן למעלה לא מפסלה תחתונה לשיטת התוס'.

אמנם א"כ קשיא פשיטא שהרי משנה תחתונה פשרה איצטרף מ"ד נגזור דלמא מצטרף וכו' ואי ס"ד שתחתונה לבדה צלתה מרובה. תו לא משפחת פלל שתפסל על ידי צירוף סכה פסול לדעת התוס'.

וא"כ קשה פשיטא. שם בא"ד וכה"ג הוי מצי לאשפוחי שתיהן פסולות עיין מהרש"ל שנדחק.

ולי נראה משום דלכאורה יותר נקט שתיהן פסולות בשתיהן צלתו מרובה שאז התחתונה פסולה משום סוכה שמתחת סוכה ובסוגיא זו קיימינו. משא"כ אי הוי נקיט וקיימא עליונה

למעלה מעשרים ועליונה חמטה מרובה אז הפסול משום דבר אחר ולא משום סנפה שפתחתהסנפה.

אבל השתא דפירשו התוס' תחתונה צילתה מרובה היינו ע"י צירוף. וא"כ בשתיקה פסולות.

ששתיקה צילתן מרובה היינו ג"כ תחתונה ע"י צירוף. וא"כ גם השתא אין פסול תחתונה משום סנפה שפתחת סנפה ונשפיר כתבו דהוי מצוי לאשכוחי כהנ"ל: ולכאורה האי מאי למימרא דמקשה.

על כרחוק אין הפנונה מאי למימרא משום דמצד עצמו הדבר פשוט כל פה. דאם כן למאי הלכתא מקשה ארבא.

ולמה לא הקשה אמתני' דהדלה וכו'. והא מצטרף וכו'.

ואי שחבטן א"כ מאי למימרא אלא ודאי עיקר קושיותו מאי למימרא היינו משום, דמסיפא שמעי' לה וא"כ קשה על דברי התוס' שכתבו והא דלא משני כגון שצילתה מרובה משום דאם כן מאי למימרא דהשתא נמי דמשני שחבטן פריף מאי למימרא ע"ש בדבריהם ומאי ראיה היא זו דעל חבטן פריף מאי למימרא.

משום דמסיפא שמעינו אבל בצילתה מרובה הוי נכון דזה לא שמענו מסיפא ונדא מתני' קמ"ל דמהני חבטה ונדא קמ"ל דמהני צילתה מרובה: אמנם נוכל לומר דכוננת התוס' דגם צילתן מרובה שמעינו ממתני' דהמקרה סנפיה בשפודין וכו' אם יש רינח ביניהם פמותן וכמ"ש התוס' ובזה נדחה דחזית מהרש"א בדחיוי דברי ריב"א שהתוס' הוצרכו לראיה דהמקרה בשפודין שהוא משנה משא"כ שביבאו ראיה מברייתא דלקמן.

בזה הנה יכול לאוקמי מתני' בהכי. אמנם עדיין תשאר קושיות מהרש"א אראיה דהוציאן שהוא רק מימרא דאמוראי: שם אלא לאו בשחבטן: הנה בחבטן אפילו האילן צילתה מרובה.

מכל מקום אם סכף הסנפה רבה עליו. למה לא בנטל ברוב.

ונראה משום דאם האילן צילתה מרובה אז גם הסכף של הסנפה פסול משום תעשה ולמ"ה שמתחלה לא הנה שם סכף עליו. וכל זה באילן קדים אבל בסנפה קדמה לא שניף תולמ"ה כמבואר בשו"ע ובמג"א וא"כ לקמן בהדלה עליה אפילו הגפן ודלעת צי"תן מרובה מהני ולפ"ז קשה מנ"ל להתיר לכתחלה כלל ודלמא תרנוייהו מתני' בדיעבד.

ולקמן בהדלה מתיר ברוב אפי' בגפן שצילתו מרובה וכאן מתיר בסמתו מרובה ותרנוייהו צריכא ומשנתנו אפילו באילן קדים. ואפ"ה בסמתו מרובה מותר ע"י חבטה.

וצריך לומר דהרי הקיטר ע"י חבטה הוא פשוט דהרי מקשה מאי למימרא. ועיקר החידוש דלא גזרי' אטו לא חבטו וזה ודאי מוכח מסיפא דלא גזרי' דמה בכך שסיפא סנפה קדמה.

מ"מ בלא חבטה פסולה. וע"י חבטה הוכשרה מפלל דלא גזרינו שם הנ"מ בדיעבד מה דאמר דה"מ בדיעבד קמ"ל.

ולכאורה איך קמ"ל ודלמא משנתנו בדיעבד מיירי ואי ממשנה נתיירא הרי יש חילוק בסיפא סופה קדמה וקמ"ל רישא אף באילן קדים ואי משום דא"כ ניתני אילן קדים וק"ו סופה קדמה. א"כ די שנאמר דבסיפא בסופה קדים שרי לכתחילה אבל דרישא באילן קדים להתיר לכתחילה.

וצריך לומר דלא שייך לחלק בין סופה קדמה או אילן קדים. אלא היכא שהסופה צלחה מרובה ואז פשר בלא חבטה.

ואז שייך לחלק אבל כשהיתר ע"י חבטה וסופה עצמה צריכה לזה הספק פסול לא שייך לחלק כלל בין אילן קדים או לא: ד' י"א ע"א צריך לנענע כו' לשמואל דאמר צריך לנענע א"כ קשה פשיטא ומה קמ"ל בשלמא לרב קמ"ל דקציצתו זו עצמיתו אבל לשמואל מאי קמ"ל וצ"ל דקמ"ל דלא אמרי' דעכשיו הספק פבר הוא פסול.

ומה מועיל נענוע העליון: דף י"ד ע"ה מתניתין מסכנין בנסרים דברי ר"י ור"מ אוסר הריטב"א נתקשה דהוה ליה למתני ור' מאיר פוסל. שהרי אפילו בדיעבד פוסל.

והפני יהושע כתב דמיירי שיש הכשר סופה. ואפ"ה אוסר לכתחילה גזירה שפא יישן תחתיו ולדבריו אוסר לספק בדבר פסול אפילו סמוך לדופן לכתחילה שפא יישן תחתיו.

ולענ"ד נראה דאולי לר' מאיר כיון דאוסר רק משום גזירה אינו פוסל הסופה רק תחתיו ולכן קאמר ר"מ אוסר דהיינו שאוסר לאכול תחת הנסר או לישן. אבל אינו פוסל שאר הסופה אפי' רחב ד'.

ובזה סיפא נתן עליה נסר וכו' מיירי אפילו באמצע ודלא כפרש"י. ואל תתמה שיהיה נסר ספק פסול.

ואפ"ה לא יפסול כל הסופה שהרי לפי מה שאמרו בשמעתין בלישנא אחרנא מאי מצטרפין לד' אמות מן הצד אם נימא כפשטא דמשמעות הלשון הנה היינו דאף דלר"י אליבא דשמואל נסרים שיש בהן ד' פסולים לספק אפ"ה אין מצטרפין לד' אמות מן הצד.

ה"נ יש לומר גם בנסר א' שיש בו ד' אף שהוא פסול מכל מקום קיל משאר ספק פסול ואינו פוסל שאר הסופה אפילו הוא באמצע. ובזה מתורץ גם תמיהת הר"ן שתמה על מה ששנינו בסיפא כשרה פשיטא דאטו דין דופן עקומה אתי לאשמועי' הלא דין ד"ע מפורש לקמן (ד' יז ב') בית שנפחת כו' ולדידי אתי שפיר דלא איירי משנתנו בדופן עקומה.

ובאמצע איירי ואפ"ה כשרה ובלבד שלא יישן תחתיו והא דאמרי' לקמן (ד' י"ז ע' ב) תני נתן עליה נסר ומוקי לה מן הצד ותבאר אחר כך בדברינו: והנה אם הם כשפודין של ברזל ליבא למימר בהו שום קולא משאר ספק פסול ובנדאי פוסל גם שאר הסופה.

דאם לא כן אינו כשפודין ש' ברזל. וכיון דהנה אמוראי פסקו דהפכן על צידיהם פסולים משום דעשאן כשפודי ברזל וכתבתי לקמן שפסקו כשמואל וכו' מאיר במשנה דלקמן בבבלי תורה ואם כן אי אפשר לפרש משנתנו סיפא דאינו פוסל שאר סופה שהרי

לְשִׁמוּאֵל סִיפָא עכ"פ לאו ר' יהודה לחוד הוא אֵלָא דְבָרֵי הַפֶּל וְלר' מֵאִיר לְשִׁמוּאֵל דְּדִינוּ
כְּשִׁפּוּדֵי בְּרִזְל הַקְּשָׁה לְקַמְּן לְשִׁמוּאֵל דְּאָמַר בְּאֶמְצַע בְּאַרְבָּעָה אַמְאֵי כְּשָׂרָה.

וּבְזָה נִיחָא דְדִיִּיק לְקַמְּן לְמִימַר אֵלָא לְשִׁמוּאֵל וְכו' וְלֹא הַקְּשָׁה גַם לְרַב לְלִישְׁנָא דְסוּרָא
וּלְפִי מ"ש נִיחָא דְלְרַב גַם לר"מ אֵינְן כְּשִׁפּוּדֵי בְּרִזְל וְכִדְהוּכְחִיתִי מְבַרְיִיתָא דְנָתַן עֲלֵיהָ גִסְרָא
וְכו' אַף עַל פִּי שְׂלֵא הַכְּנִיס לְתוֹכוֹ כו'.

וְלְרַב הֵךְ בְּרִייתָא כר' מֵאִיר אֵזְלָא וְאֶפ"ה אֵינְן כְּשִׁפּוּדֵי בְּרִזְל וְאֵיכָא לְמִימַר דְּגַם כּוֹ אֵינְו
פּוֹסֵל אֶפִּילוּ בְּאֶמְצַע בד' אַף דְשָׂאָר סְכָה פּוֹסֵל פּוֹסֵל בד' וְלִהְיֵי מְקַשָּׁה דְנִיחָא לְשִׁמוּאֵל
דְלִישְׁמוּאֵל לר' מֵאִיר וְדָאֵי הֵם כְּשִׁפּוּדֵינָן שֶׁל בְּרִזְל דָּאל"כ הֵנָּה אֶמְרָאֵי דְפְסָלִי מִן הַצַּד
דְלָא כְּמֵאן: וְאוּמַר אֲנִי דְאֶפִּילוּ לְפִי מ"ש לְפָרֵשׁ מִשְׁנַתִּינוּ נָתַן עֲלֵיהָ גִסְרָא וְכו'.

דְאֶפִּילוּ בְּאֶמְצַע אֵינְרִי דְאֵינְו פּוֹסֵל בְּסוּפָה. מְפָל מְקוּם הֵינְו בְּסוּפָה שְׂיֵשׁ בְּהַ סְכָה כְּשָׂר
שְׂבָעָה טְפָחִים יַחַד סְמוּכִים בְּלִי הַפְסָק.

וְאִז אַף שֶׁאֵח"כ נָתַן גִּסְרָא אֵינְו מְבַדִּיל לְהַפְסִיק חֵלֶק שְׁחוּזָן לְגִסְרָא מְעִיָקַר הַסְכָּה אֲבָל אִם
לִיכָא שְׂעוּר סוּפָה יַחַד מְסָכָה כְּשָׂר. כְּגוֹן שְׂבָכָל הַסוּפָה יֵשׁ גִּסְרָא וְאַחַר כֵּן סְכָה שְׂעוּר גִּסְרָא
וְאַחַר כֵּן סְכָה כָּל הַסוּפָה בְּנִדְאֵי שְׂהַגְסָרִים מְפָסִיקִים.

וְלִיכָא לְצַרְפָּה שְׂעוּר סוּפָה יַחַד כָּלָל. וְלִכְּךָ אַחַר כֵּן מְבַרְיִיתָא דְמוֹדָה ר' מֵאִיר שְׂאֵם נָתַן
בֵּין גִּסְרָא לְגִסְרָא וְכו' לְקַמְּן (ד' י"ח ע"א) מְקַשָּׁה בְּאֶמְתָּה סֵתָם וְקָאָמַר אֵלָא לְמ"ד בְּאֶמְצַע
בְּאַרְבָּעָה אַמְאֵי כְּשָׂרָה וְהֵינְו בֵּין לְשִׁמוּאֵל בֵּין לְרַב לְלִישְׁנָא דְסוּרָא וּבְאֶמְתָּה כְּדִמְשַׁנִּי
שְׁנַפְסָלִים בְּאֶמְצַע אֲלִיכָא דְרַב הֵינָה דִּי בְּזָה.

וְלֹא הֵוִי צָרִיף לְאוּקְמֵי ב' אַמּוֹת מְצוּמְצָמוֹת. רַק אֲלִיכָא דְשִׁמוּאֵל מוֹקֵי ח' אַמּוֹת
מְצוּמְצָמוֹת: וְכ"ז לְשִׁמוּאֵל דְסוּבַר לְקַמְּן (ד' י"ז ע"ב) סְכָה פּוֹסֵל בְּאֶמְצַע בד' טְפָחִים.

אֲבָל לְרַב לִהְיֵי לִישְׁנָא דְנִהְרָדְעָא דְלְרַב אֶפִּילוּ בְּאֶמְצַע בד' אַמּוֹת. א"כ קוּשְׂיָא מִשְׁנַתִּינוּ
סִיפָא דְקִתְנֵי כְּשָׂרָה וּבְלִבְד שְׂלֵא יִישָׁן תַּחְתָּיו מֵאִי קמ"ל וְהֵרִי אֶפִּילוּ בְּסְכָה פּוֹסֵל מְמַשׁ
אֵינְו פּוֹסֵל בד' טְפָחִים וְאֵף שְׂזָה אֵינְו מְפִרְשׁ לְקַמְּן בְּמִשְׁנָה וְאֵיכָא לְמִימַר דְהִיא גּוּפָה
קמ"ל שְׂאֵין סְכָה פּוֹסֵל בְּפָחוֹת מִד' אַמּוֹת.

אִם כּוֹ הֵנָּה לִיָּה לְתַנָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ חִידוּשׁ זֶה בְּסְכָה פּוֹסֵל מְמַשׁ. וְאִם לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְאֶפִּילוּ
בְּגִסְרָא עכ"פ לֹא יִישָׁן תַּחְתָּיו כְּבָר שְׁנִינוּ בְּרִישָׁא דְלר' מֵאִיר אֵין מְסַפְכִים בְּגִסְרִים וְהֵר"ן
נִדְחַק בְּזָה לֹאמַר שְׂלֵא נִטְעָה דְנִיחָא בְּסִיפָה כָּל הַסוּפָה בְּגִסְרִים הוּא דְגִזְרִינוּ גִזְרֵת תַּקְרָה
אֲבָל בְּגִסְרָא א' לֹא גִזְרֵי כָּלָל אֶפִּילוּ לִישָׁן תַּחְתָּיו.

קמ"ל מִשְׁנַתִּינוּ אֶפִּילוּ בְּגִסְרָא א' ע"כ דְבָרֵי הֵר"ן וְהוּא דוֹחַק לְחֵלֶק בְּכָה וּבְשִׁלְמָא לְשִׁמוּאֵל
קמ"ל סִיפָא דְאֶפִּילוּ לר"י לֹא יִישָׁן בְּרַחֲב ד' טְפָחִים וְכֵן קמ"ל דְאֶפִּילוּ בְּאֶמְצַע אֵינְו פּוֹסֵל
שְׂאָר הַסוּפָה אֲבָל לְרַב לֹא קמ"ל מִיָּדֵי דְמָה שְׂאֵינְו פּוֹסֵל שְׂאָר הַסוּפָה זֶה הוּא לְרַב כְּכָל
סְכָה פּוֹסֵל לְלִישְׁנָא דְנִהְרָדְעָא וְמָה דְלֹא יִישָׁן תַּחְתָּיו לר' מֵאִיר הֵינְו רִישָׁא.

וְצָרִיכִין אֲנוּ לְמִימַר דְשִׁמְעָתָא דְהֵכָא דְרַב הֵינְו לְלִישְׁנָא דְסוּרָא דְלְקַמְּן דְבְּאֶמְצַע בד"ט
וְקמ"ל סִיפָא דְאֶפִּילוּ בְּאֶמְצַע אֵינְו פּוֹסֵל הַסוּפָה וּבְזָה נִיחָא לִי מָה דְמוֹתֵיב בְּשִׁמְעָתִין לְרַב
מְבַרְיִיתָא דְאֵף גִּסְרִים כְּסִדְיִין דְמְקַשָּׁה לְרַב אֵי דָאֵית בְּהוּ אַרְבָּעָה ל"ל לְאַצְטְרוּפֵי.

ולכאורה ליכא תיובתא רק ללישנא דסורא. אכל ללישנא דנהרדעא ליכא תיובתא וכבר הרגישו בזה התוס' בשמעתין בד"ה אי דאית בהו כו' ונהו ליה למימר עכ"פ בלשון הניחא ללישנא דנהרדעי.

ולמה מקשה סתם. ולפי מ"ש נ"חא דע"כ דשמעתא דרב בשמעתין הוא פלישנא דסורא: ואמנם לתרץ ללישנא דנהרדעא גם לשמעתא דרב דשמעתין גלענ"ד פנונה אחרת במשנתנו במה דקאמר נתן עליו נסר וכו' ונתרץ גם פן מה דאמר להו רב הונא לרב חסדא ולרבה לא אמרי לכו אמרי פנותי מנא ידע רב הונא שיאמר פנותי ומתחלה אמרתי מה דאזלו לגבי רב נחמן.

ופרש"י אולי יאמר פנותייהו נאני אמרתי שהיה להם סברא שיאמר פנותייהו דהם סברי מה שר"ה פוסל בהפקן על צידן משום דנראה לו דשינוייה דלעיל דמשגי אליבא דרב מאי מצטרפין לד"א מן הצד לשינוייה דחיקא ולכך סובר דהפקן על צידן פסול ובלא"ה נ"חא שפיר דקאמר ר' מאיר מצטרפין דהינו ברחבין ד' שפסולים לסכך והפקן על צדיהו ושייף בהו צירוף.

וקל זה רב הונא והני רבנן דהו בסורא. אכל רב נחמן דאיהו מנהרדעא ולדידיה בלא"ה לא קשיא פלל קושיא דלעיל.

וכמ"ש התוס' בד"ה אי דאית בהו וכו' הנה סברי דאיהו יכשיר בהפקן על צדיהו שהרי אין פאן שום הכרח למימר פן מחמת שום קושיא ואזלו לגבין והשיב להם שפסולה ולא מחמת לחץ שום קושיא אלא מסברא שנעשו כשפודין וכו': ואמנם מה שאמר רב הונא לאו אמרי לכו פנותי אמרי הוא על פי מ"ש דנהרדעי קשיא לרב ממשנתנו דקאמר נתן עליה נסר שהיא משנה שא"צ פלל לרב וכמ"ש לעיל דלא ישן תחתיו לר' מאיר היינו רישא לרב והסופה פשרה הוא בכל סכך פסול לרב בפחות מד' אמות.

ונראה דקמ"ל דדוקא נסר יחידי ואם פן בנתנו לרחבו מיירי דאם לא פן אפילו סכך פסול ממש בפחות מד' טפחים לכ"ע ישנים תחתיו אכל בב' נסרים שנתנו על צדיהם אף ששניהם בצירוף הם יותר מד' טפחים לא מצטרפי ואפ' ישנים תחתיו ודי שדינייהו כסכך פסול בפחות מד' טפחים.

ורישא דאין מספכין היינו בכל הסופה שאפילו הפקן על צדיהו פסול ובזה נ"חא דלרב קשה למה אמר בסיפא נסר שהוא רחב ארבעה והרי גם רישא דתני סתם נסרים ברחבי' ארבעה מיירי לרב ונהו ליה למתני גם בסיפא סתם נתן עליה נסר פשרה.

ובלבד שלא יישן תחתיו. ולפי מ"ש נ"חא דקמ"ל דוקא שנתנו לרחבו.

ואם פן רישא דתני סתם מיירי בנתן על צדיהו ואפ"ה פסולים ואם פן פיון דרב נחמן מנהרדעא ידע רב הונא דפוסל בנתן על צדיהו דאל"כ לא קמ"ל סיפא מידי לנהרדעא ע"כ גמ' אי דאית בהו ד' למה לאצטרופי הא דלא מוקי בהפקן על צדיהו דנדאי בעי צירוף ולמימר שקושיי' הגמרא הוא אליבא דרב חסדא ורבה לקמן דמכשני הוא דוחק שפיה סוגיית הגמרא דלא פהלקתא ואמנם לפי מ"ש לעיל דמשנתנו בסיפא קמ"ל דלא מצטרפי.

אם פן בנתן על צדיקה אפילו לר' מאיר לא מצטרפי ואיך נוקי מה דאמר ר' מאיר שני נסרים מצטרפין בנתון על צדיקה: ובזה ניחא דללישנא קמא אליבא דשמואל הא דאמר רבי יהודה ב' נסרים אין מצטרפין היינו ברחבים ד'.

אלא שנתנו על צדיקה וקמ"ל ר' יהודה דאף דפסולים לסיכוף אפ"ה אין מצטרפין ור' מאיר פליג ואמר דמצטרפין ולשמואל לא קשיא סיפא דמתני' דנקט רחב ד' משום דרישא מייירי באינו רחבים ד' וקמ"ל סיפא דברחב ד' אפי' ר"י מודה דלא ישן תחתיו ובזה אתי לן פהוגן דברי התוס' בד"ה מצטרפין וכו' שפכתבו ולר"י אין מצטרפין שאפילו מכוסה פולה וכו'.

וכבר נתקשה מהרש"א בדבריהן דמה חדשו התוס' בזה לרב נהרי גם לשמואל צריך לומר לר"י פן ללישנא קמא ולדידי ניחא דלשמואל מוקי לה ברחבים ד' ונתנו על צדיקה. והא דמוקי לה בלישנא בתרא לשמואל מצטרפין לד"א מן הצד ולא מוקי לה בד' טפחים באמצע ובהפכו על צדיקה.

היינו משום פיון דכבר זכינו לסברת ד' אמות מן הצד יותר ניחא ליה לאוקמי שיהיה ניחא גם להמכשירין בהפכו על צדיקה: וחשבתי בדעתי דלשמואל אליבא דר"י א"א למפסל בהפכו דהרי הטעם דפסול היינו משום דעשויוין פשפודין של ברזל.

נהרי אנו חזינו שזה נודע מגזירת תקרה. מדהפכו על צדיקה ואפ"ה לא מהני פיון שנעשו פשפודין של ברזל.

וא"כ למה מהני לשמואל אליבא דר"י בטולי תקרה לקמן (בדף ט"ו ע"א) בסוף הסוגיא. וג"כ נימא דנעשו פשפודי ברזל ומ"ה פוי פח יש במפקפק יותר מההפכה על צדיקה אלא שהתוס' בד"ה הפכו לא פתבו פן שפכתבו דלשמואל מתוקמא ככ"ע: ואני בנדאי דעתי בטלה נגד דברי התוס'.

אבל מצד הסברה נלע"ד דהפך הנסר על צידו לא גרע ממפקפק. ובזה נלענ"ד לתרץ דברי הרי"ף דבמשנה דלקמן (דף ט"ו ע"א) בסופה שאין עליה מעזיבה לא הביא דין בטולי תקרה והדבר פלא שהרי לשמואל ליכא אוקימתא אחריתא רק דסיפא בביתולי תקרה פליגי וא"כ ר"מ ור"י הלכה כר"י וכן יש לתמוה על הרמב"ם שכתב בפ"ה הל"ח תקרה וכו', לפיכך אם פקפק וכו'.

ובלבד שלא יהיה בכל נסר ד' טפחים וזה דלא כר"י אליבא דשמואל והנה דברי הרמב"ם יש לתרץ דאולי בשמעתין פסק פרב וכו"מ. דאף דרבי מאיר ור"י הלכה כר"י מ"מ באוקימתא דרב לא משפחת שמעתא דאמוראי דסוף שמעתין בהפכו על צדיקה כי אם לר"מ.

וממילא הל' כר"מ וכיון שהוא פוסק פרב, לכן לא ס"ל בטולי תקרה. ואף שבפירושו המשנה אחז אוקימתא דשמואל אולי בחבורו חזר בו אבל על הרי"ף אני תמה שאיהו פסק בשמואל.

וא"כ למה השמיט דין בטולי תקרה. וראיתי להר"ן שהרגיש בזה, וכתב הרי"ף פירוש
בטולי תקרה ההיפוך מפרש"י וס"ל להרי"ף דמייירי (תקרה) בנסרים דלכ"ע פשרים
לסיפוף.

ואפ"ה לר"מ אסור פיון שפבר הנה תקרה חמירי טפי. ור"י ס"ל ביטולי תקרה ונהרי הם
כשאר נסרים ואמנם אני תמה אם איתא דנסרים שפבר היו תקרה ונהוירו ע"י פקפוק
חמירי לר"מ שהם אסורים אף שאינם רחבים.

אם פן מאי מקשה בתחלת סוגיא דשמעתין על רב לר"מ דנסרים מצטרפין היכי דמי
ודלמא גם לרב לר"מ חמיר היכא שפבר הנה תקרה. ואף דליכא ארבעה פסילי וקאמר
שהם מצטרפים לד' טפחים לפסול הסופה.

ולכן נלענ"ד דודאי גם הרי"ף מפרש לקמן בטולי תקרה כפרש"י וס"ל לרבי יהודה
דאפילו נסרים שאינן פשרים לספוף מתחלה. עכשיו שעושה מעשה לבטולי תקרה עדיף.

ורבי מאיר פליג דלא מהני בטולי תקרה אלא דס"ל דבזה הלכה כר' מאיר ואף דר' מאיר
ור"י הלכה כר"י מ"מ כל הני אמוראי דשמעתין דפסלי בהפכו על צדיהו ע"כ דכר"מ
ס"ל וכמ"ש לעיל דההפכה על צדיהו לא גרע ממפקפק בתקרה.

וכיון שאפ"ה לא מהני לדידהו משום שעשאון כשפודי ברזל אם פן גם פקפוק לא מהני.
כשם שלא מהני פקפוק כשפודי ברזל כף לא מהני בנסרים שרחבים ד' ונהרי"ף אינו
מפרש מה דאמר לקמן (דף ט"ו ע"א) אלא לשמואל וכו'.

סיפא במאי פליגא בפירוש רש"י דפירש הא ודאי סתם תקרה בני ארבעה הוא. אלא
להרי"ף הפל בכלל תקרה לפעמים בני ארבעה ולפעמים פחות ואמנם הסוגיא לקמן
דבשלמא לרב קאמר ר"י לר"מ דמה דחיישת לגזירת תקרה אם שמעת זה לב"ש שמעת.
אבל לשמואל למה הנה לר"י למימר לב"ש שמעת הלא גם לב"ה אית ליה ברחב ד'.
ונהנה ליה לר"י למימר אם שמעת גזירת תקרה ברחבים ד' שמעת.

זה הוא קושיות הגמרא לשמואל. ומשני בבטולי תקרה ומייירי בכל מיני תקרה בין
רחבים ד' ובין רחבים פחות מד' דלר' מאיר כולו פסולי דאף שהפקפוק מועיל לבטל
מעשה ולמ"ה אפתי פסילי אפילו לספוף בהם בלי אסור תולמ"ה לר' מאיר דגזרי' אפילו
ברחבים פחות מד' לעיל במשנה דמספכין בנסרים לשמואל דמוקיפלוגטיהו בפחות מד'
ור"י סבר אפילו ברחבים ד' שפיר דמי דבטולי תקרה מהני ועדיף מלספוף בהם מעיקרא.

ומעתה הרי"ף דמיייתי דטעמא דב"ה משום מעשה ולמ"ה והשמיט בטולי תקרה סתם
בביטולי תקרה לאסור והשמטת ההיתר ממילא נשאר אסור והיינו ברחבים ד' אבל ר"מ
דמחמיר גם בפחות מד' הוא לשטתו דלעיל ובהה הלכה כר"י דליכא בפחות מד' גזירת
תקרה פלל.

אלא אף שפבר הנה תקרה צריכין מעשה כדי שלא יהיה בהם אסור מעשה ולמ"ה ולזה
באמת מועיל בין פקפוק ובין נוטל א' מביניהם. וזה כוונת הרי"ף ויבאין רחבים ד' קאי
ורחבים ד' לא הוצרך להזכיר שפבר פסק לעיל כשמואל ברחב ד' אסור: שוב ראיתי
שהרמב"ן במלחמות פירש גם כן שהקוש' לשמואל היינו דלדידה לא שייך למימר דר'

יהודה קאמר לר' מאיר האי סבא בית שמאי אית להו דהרי גם לר"י אית ליה גזירת תקרה ברחבים ד' וכדנרד שפתבתי למעלה אלא שפירושו בטולי תקרה פירש הרמב"ן פירוש אחר.

ונוטה לפרושו של הר"ן ואני הנלענ"ד פתבתי, אלא דלפ"ז קשיין דברי הר"י מה שפתב בשמעתין והלקתא פשמואל דהא ר"פ פנותי' ס"ל ועוד דסוגיא דשמעתין פנותיה אזלי. והנה מ"ש דסוגיא פנותיה אזלא ע"כ פנותו משום דלרב א"כ כל הני אמוראי דפליגי בהפקן לא משפחת לה רק לר"מ.

וכיין דקיי"ל ר"מ ור"י הלכה כר"י אתיין דלא פהלקתא אבל לשמואל אתיין אליבא דד"ה וברחבים ד', ולפי מ"ש לעיל לתרץ דברי הר"י אם פן על פרחו גם לשמואל אתיין הני אמוראי דוקא לר' מאיר ולא כר"י ואם פן אדרבא נימא דקיימי אליבא דרב וכר' מאיר ודע דגוף הראיה של התוס' קשה לענ"ד דהתוס' סתרו הפלל דרב ושמואל הלכה כרב לקיים הפלל ר' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה ולא פן דר' הפוסקים כי אדרבא בכל מקום משגיחין הפוסקים יותר בכלל דאמוראי דכללי דאמוראי עדיף.

ונראה לתרץ דהנה בתחלת הרוגי' במשנה מספכין כו' ור' מאיר אוסר. והקשה הריטב"א דהני ליה למימר ור' מאיר פוסל.

שהרי פוסל אפילו בדיעבד וכמפורש בפרייקתא ומשני הריטב"א דמשום רבותא דר' יהודה דמתיר לכתחלה נקט פלוגתיהו בלכתחלה. והנה מזה אפתי אין ראיה שהלכה כר"י דאיכא למימר פח דהתיירא עדיף אף דלית הלכתא פנותי' ואמנם בגמ' בריש סוגיין דקאמר רב אבל בנסרים שאין בהם ארבעה ד"ה פשרה.

הול"ל דברי הפל מספכין לרבותא שמותר אפ"ל לכתחלה וכלישנא דמשנתינו וצ"ל משום דבעי למימר לשמואל ד"ה פסולה לרבותא שאפילו בדיעבד פסולה נקט גם בדרב לישנא בדיעבד.

אלא דקשיא הרי רב הוא פחא דהתיירא וצריף לומר פיון דהלכה פשמואל נקט רבותא לשמואל ואולי זה פנונת הר"י דסוגיא פנותיה היינו מדנקט הרבותא אליבא דשמואל, ואמנם יש לדחות דלעולם ההלכה כרב והא דלא נקט הרבותא לרב היינו דלרב עיקר הרבותא דהתיירא הוא לר' מאיר דבאינו רחב ד' מתיר אפ"ל לכתחילה.

דלר"י אין פאן רבותא שהרי מפורש במשנתינו שמספכין אפילו לכתחלה. ואם פן פיון דר' מאיר ור"י הלכה כר"י אין הרבותא דהתיירא לרב אליבא דהלכתא ולשמואל הרבותא דאיסורא הוא לר' יהודה דהלכתא פנותיה נגד ר' מאיר לכו' אחז הרבותא אליבא דשמואל ולא אליבא דרב אבל אם היינו אומרים דלרב הלכה כר' מאיר פשיטא שהיה נשאר תמוה על מסדרי התלמוד שאחזו הרבותא לשמואל.

ולא אליבא דרב. אלא ודאי היינו צריכין לומר דהלכתא פשמואל נמצא עליה בידינו שא"א לנו לומר דהלכה כרב אם לא שנודה וגם לרב על כל פנים אין הלכה כר' מאיר.

ומעתה יפה כתבו התוס' פיון דלרב הני אמוראי לא אזלי רק אליבא דר' מאיר ולשמואל אזלי ככ"ע. אם פן פיון דר' מאיר ור' יהודה הלכה כר"י ממילא הלכה פשמואל.

ולפיכא למימר אדרבה נשבוק פללי דתנאי ונאחזו פללי דאמוראי ולמימר הלכה כרב וכו' מאיר דזה הוא תרתי דסתרי אהדדי שאם הלכה כרב ממילא אי אפשר למשבק פללי דתנאי ובנדאי הלכה כר"י: עוד נלע"ד פוננת הרי"ף במה דכתב דסוגי' דשמעתין פונתין אזלא על פי מה דאמר בשמעתין לימא מסייע וכו'.

ארף על פי שלא הכניס לתוכה אלא שלשה טפחים פסולה וכו' והנה בין לפי מה דס"ד דמיירי בהפכו על צדו ובין למסקנא דאנחי אפומא דמטלתא קשה למה נקט שלשה טפחים. והלא אפילו בפחות מג"ט פוסל והמהרש"א הרגיש בזה וכתב דהו ברייתא כר"י אתיא יעניין במהרש"א מ"ש בפרש"י בד"ה הפכן וכו' והנה דבריו תמוהים דנדאי לר"י גם מה דנקט שלשה טפחי אתי שפיר אבל עכ"פ פחות משלשה גם כן פסול כיון שהרוחב של הנסר הוא ד' טפחים אם כן אפילו צדו פחות מג' טפחים פסול דנעשה כשפודין וכו' וכן היכא דאנחי אפומי אפילו הכניס פחות מג' כיון דכולו הוא ד' טפחים ודינו כפסל היוצא מן הסופה אם כן יש פאן ד' טפחים: ולענ"ד נראה נכון דהרי בברייתא בנמן נסר אחד מיירי וידוע דסקה פסול אפילו בסופה קטנה אינו פוסל בפחות מג' טפחים ואפילו מצטרף וישנים תחתיו ואם כן הפל ניקח דבשלמא רש"י בד"ה הפכן על צדיהו דקאי אפולגתיהו ומיירי שסיכף כל הסופה כף נקט צדיהו פחות משלשה אבל ברייתא דמיירי בנסר א'.

הנכרח לומר שהכניס שלשה לפי ההנה אמינא דמיירי בהפכו. וא"כ אם צידו שלשה פוסל עכ"פ בסופה קטנה אבל אם צידו פחות משלשה אינו פוסל בשום סופה וכל זה לפי ההנה אמינא.

אבל לפי מה דדחה דאנחי אפומא דמטלתא. הדרא קושני' לדוכתיה מאי איריא דנקט שהכניס לתוכה שלשה אפילו פחות מיכן נמי.

ונראה דלדיוקא נקטי' דהנה זה נדאי לישנא דברייתא שהכניס לתוכה שלשה. פשטא דלישנא משמע כדמסיק דאנחי אפומא דמטלתא' ושייך הכניס שלשה הכניס והטפח הד' נשאר בחוץ.

אבל אי מיירי בהפכו על צידו לא אתי שפיר לשון הכניס אלא דלפי ההנה אמינא שלא הוה מסיק אדעתא אוקימתא דפומי' דמטלתא. על פרוח הוצרף לדחוק ולפרש שהכניס שלשה דמיירי בהפכו על צידו.

ושבקה ללישנא דהוא דחיק ומיקי נפשי' בהפכו. אבל לאחר שזכינו לאוקימתא דאפומא דמטלתא נדאי שפן הוא הפירוש האמיתי בברייתא ואם כן ברייתא רצה להשמיענו הכניסו וכו' דוקא בכה"ג שהטפח הרביעי אף שלא הכניסו מכל מקום נשאר בחוץ ומצטרף לכה פסול.

אבל היכא דלא נשאר אפילו בחוץ פגון שהפכו על צדו פשר ודלא כהנה אמוראי ואם הוה נקט שהכניס בפחות משלשה אז פשיטא דכיוצא בזה בהפכו על צידו פשר דאפילו הוה פשפודי ברזל מכל מקום לא יהא אלא שפודי ברזל ממש בפחות משלשה מי פסלי אפילו בסופה קטנה לכה נקט שלשה ואפ"ה בהפכו על צידו בכיוצא בזה פשר בכל גוונין.

ואפילו בסנפה קטנה אם פן ממילא מוכח דהפכן על צדיהון פשר. ומעתה מה שהי' תחלה סייעמא לרב הונא ורב נחמן גהפף לתויבתא דהרי מוכח מהך ברייתא להיפך: ואומר אני אף דליכא סייעמא מפל מקום גם תויבתא בתא ליכא דהרי לפי מה שמפרש מהר"מ מלובלין לעיל בלישנא אחרינא דקאמר בשלמא לשמואל מאי מצטרפין וכו' דסבר ר' יהודה דאף שיש בהם ד' הם סכה פסול.

אפ"ה לא מצטרפי לד' אמות וכו' א"כ קיל משאר סכה פסול ולא אמרי' דנעשו פשפודין של ברזל. ממילא גם הפכן על צדיהון פשר ולרבי מאיר במצטרפין הם פשפודין של ברזל, וכן למה שכתבתי דלר' יהודה דמהני לקמן (דף ט"ו ע"א) בטולי תקרה אי אפשר למפסל בהפכן על צדיהון.

ולר' מאיר הוא דמפסיל בהפכן על צדיהון דלדידיה גם בטולי תקרה לא מהני. אם פן הני אמוראי דפסלי בהפכן על צדיהון מוקמי הך ברייתא דסוף סוגיין דהכניס בפנים שלשה וכו' דמוכח מיניה הפכן על צדיהון פשר פרבי יהודה ואינהו ס"ל כר' מאיר וכל זה לשמואל מצינו לאוקמי הך ברייתא כר' יהודה.

אבל לרב דר"י מכשיר לגמרי אפילו ברחבים ד' אי אפשר לאוקמי הך ברייתא דלקמן כר"י פלל דלר' יהודה נטר עצמו פשר הוא בכל גונו ועל כר' מאיר אתי ואפ"ה מוכח דהפכן על צדיהון פשר אם פן איכא תויבתא על רב הונא ורב נחמן אלא על פרחף דכשמואל ס"ל והיינו דכ' הרי"ף דסוגיין דשמעתין פשמואל אזלא: ובמה שכתבתי דלרב מוכח דאפילו לר' מאיר הפכן על צדיהוכשר ניחא בזה מה שמקשה המקשן על היכי דמי אי דאית בהו ד' וכו'.

ואי דלית בהו ד' קנים בעלמא נינהו וכבר כתבתי דיש לדקדק לעולם ברחבים ד' ואפ"ה בעי צרוף דמייירי שהפכן על צדיהון ולפי מ"ש ניחא דלרב קיימינו ולרב בהפכן על צדיהון הרי הם פקנים בעלמא וכשרים: פרק שני דף כג ע"א העושה הותרו ע"ג בהמה הה"ד באילן כמ"ש התוס' ונקט בהמה משום סיפא עשאיה לבהמה דופן וכו' דפלוגמא זו לא שייך באילן: שם סנפה הראויה לשבעה יש הפרש בין לשון זה לדברי ר"א (בדף כז ע"ב) דדריש עשה סנפה הראויה לשבעה דר"א בעי שעשייה תהיה לשבעה ור"י לא בעי רק דהסנפה תהיה ראויה לשבעה ואפ"י עשאה בחוה"מ.

דבאמת קשה לומר דכל סוגיא זו בין ר' יהודה ובין ר' מאיר ס"ל כר' אליעזר ואם אליכא דר"י לא הנה ברירה דע"כ סובר כר"א אדפוסל אבל לר' מאיר מי הכריח הגמ' לאוקמי כר"א ואולי מדחייש שמא תמות או שמא תברח בהך דעשאו לבהמה דופן ומה בכך הלא יראה פשתמות או תברח אלא נדאי דבעי ראויה לשבעה ולמסקנא דטעמא דר"מ משום מחיצה ברוח או שאינה עשויה בידי באמת ר' מאיר לא סבר כר' אליעזר ובזה הרנוחנו בקמה דאמר וכינון דמיייתא פנוצא ולא אדעתא ומי הכריח אותו לחדש דלאו אדעתא ומה חבר לו בתחילת האוקימתא דחייש שמא תברח או תמות.

ולפי מ"ש ניחא דעכשיו שיש בידינו לומר לאו אדעתא א"כ הרנוחנו דלא מוקמי' כר"א ועוד נלע"ד דהרנוחנו דפליגי גם באינה קשורה ולשמא תברח לא חייש שהרי יראה שבתברח משא"כ מיתה פנוצא ולא אדעתיה: שם גמ' עשאה בהמה דופן לסנפה בו.

הַרְמַב"ם בַּפ' ד' מֵהִלְכוֹת סוֹפָה פֶּתַח בְּכָל עוֹשֵׁין מְחִיצָה אֶפְיֵלוּ מִבְּעֵלֵי חַיִּים וְאִינוּ מְבִיא
כָּלֵל שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת קָשׁוּר וּלְפִי הַסּוּגִין מִשְׁמַע דְּלֹאֲבֵי צָרִיף לְהִיּוֹת לַר' מְאִיר פִּיל קָשׁוּר
דְּחִיּוּשֵׁינֵן לְשִׁמָּא יָמוּת וְגַם לְשִׁמָּא יִבְרַח וּלְר' זִירָא צָרִיף לְהִיּוֹת לְכָל הַפְּחוֹת קָשׁוּר דְּדָאֵף
דְּלֹא חִיּוּשֵׁינֵן לְמִיתָה מִכָּל מְקוֹם חִיּוּשֵׁינֵן לְשִׁמָּא תִּבְרַח.

וְצָרִיכִין לֹמַר דְּהַרְמַב"ם פּוֹסֵק כַּר"י דְּמַכְשִׁיר בְּהֵמָה לְסוֹפָה וְלֹא חִיּוּשׁ לֹא לְשִׁמָּא יָמוּת
וְלֹא לְשִׁמָּא תִּבְרַח וְע"ז הַקְּשָׁה הִלְחָם מִשְׁנָה בְּפָרָק א' מֵהִלְכוֹת נְזִירוֹת הִלְכָה ד' דְּהַרְמַב"ם
סוֹתֵר עֲצָמוּ דְּהֵכָא גְבִי סוֹפָה לֹא חִיּוּשׁ לְמִיתָה וּבְנִזִיר פָּרָק מִי שְׁאָמַר לֹא אֶפְטֵר מִן הָעוֹלָם
שְׁאֵהֵיָה נְזִיר ה"ז נְזִיר מִיָּד שְׁמָא יָמוּת עֵתָה הָרִי דְּחִיּוּשׁ לְמִיתָה.

וְהִנֵּה בְּאַמַּת קוֹשְׁנֵי זֹו לֹא קָשָׁה כָּלֵל כְּמוֹ שְׁמַתְרִץ הִלְחָם מִשְׁנָה בְּעֲצָמוּ דְּדָאֵף דְּבַעְלָמָא חִיּוּשׁ
לְמִיתָה הֵכָא גְבִי סוֹפָה הוּא חֲשֵׁשׁ רְחוּק דְּהָא ע"כ מִיָּרִי דְּמַתְחָא בְּאַשְׁלִי מְלַעִיל כְּמוֹ שְׁמוּקֵי
הַגַּמ' הֵכָא וְחֲשֵׁשׁ הוּא דְּזִימְנִין מוּקִי לָהּ פְּחוֹת מַג' טְפָחִים סְמוּדָּה לְסָכְף וְאִם מֵתָה פְּוּנְצָא
זֶה הוּא חֲשֵׁשׁ רְחוּק וְלָזָה לֹא חִיּוּשֵׁינֵן וְאָף דְּאַבְיֵי מִפִּיק מֵהֵכָא דַּר"י לֹא חִיּוּשׁ גַּם בְּעֵלְמָא
לְמִיתָה וְקָא מְתַרְץ דְּהָךְ מִתְנִיתִין דְּהִלְכָּה בְּעֵלְמָא לְמִדִּינַת הַיָּם שְׁאוּכְלַת בְּתֵרוּמָה ר' יְהוּדָה
הִיא דְּלֹא חִיּוּשׁ בְּסוֹפָה לְמִיתָה הָרִי מוּכָח דְּהָא בְּהָא תְּלִיא מִי שְׁחִיּוּשׁ הֵכָא לְמִיתָה גַּם
בְּעֵלְמָא לֹא חִיּוּשׁ זֶה הוּא לְאַבְיֵי דְּסוּבֵר כֵּן אֲבָל ר' זִירָא דְּאָמַר הֵכָא מִיתָה לֹא שְׁכִיחַ וּמוּקִי
פְּלוּגְתִּיָּהּ בְּשִׁמָּא תִּבְרַח ע"כ סוּבֵר סְבָרָא זֹו לְחִלְקָה דְּדָאֵף דְּלֹא חִיּוּשֵׁינֵן הֵכָא לְמִיתָה מִכָּל
מְקוֹם בְּעֵלְמָא חִיּוּשֵׁינֵן דָּאִם לֹא כֵּן קָשְׁיָא לַר' זִירָא דְּסוּבֵר בֵּין לַר' מְאִיר בֵּין לַר"י לֹא
חִיּוּשֵׁינֵן לְמִיתָה אִם כֵּן הָךְ מִתְנִיתִין דְּהָרִי זֶה גִּיטָף דְּאַסוּרָה לְאַכּוֹל בְּתֵרוּמָה מִיָּד כְּמָאן
מוּקִי לָהּ אֵלָּא וְדָאִי סוּבֵר ר' זִירָא דְּהֵכָא לֹא חִיּוּשֵׁינֵן לְמִיתָה הוּאִיל וְהוּא חֲשֵׁשׁ רְחוּק כַּנ"ל
אֲבָל בְּעֵלְמָא חִיּוּשֵׁי וְאִם כֵּן הַרְמַב"ם פּוֹסֵק כַּר' זִירָא עַד פְּאַן דְּבָרֵי הִלְחָם מִשְׁנָה.

אִף קָשָׁה לְדַבְּרֵי הִלְחָם מִשְׁנָה הָא ר' זִירָא סוּבֵר דְּפִלְגִי בְּשִׁמָּא תִּבְרַח וְר"י לֹא חִיּוּשׁ
לְשִׁמָּא תִּבְרַח אִף שְׁאִינוּ חֲשֵׁשׁ רְחוּק וְאִם כֵּן קָשָׁה לַר' זִירָא ר"י אֲדַר"י דְּהֵכָא סוּבֵר ר'
יְהוּדָה דְּלֹא חִיּוּשֵׁינֵן לְשִׁמָּא תִּבְרַח וְהֵתָם חִיּוּשׁ ר"י לְשִׁמָּא יִבְקַע הַנּוֹד וְע"כ צָרִיכִין לֹמַר
דַּר' זִירָא סוּבֵר בְּהָא פְּאַבְיֵי דַּר"י לְדַבְּרֵי דַּר' מְאִיר קְאָמַר וּבְאַמַּת טַעְמָא דַּר"י לֹא מְשׁוּם
בְּקִיעַת הַנּוֹד הוּא אֵלָּא מְשׁוּם דְּסִבְרָא אִין בְּרִירָה פְּאוּקִימַתָּא דְּאַבְיֵי הֵכָא וּלְפ"ז קָשָׁה אִיף
פְּסֵק הַרְמַב"ם כַּר' זִירָא וּמְנִיחַ רְבָא דְּהָא רְבָא סוּבֵר בְּהִדְיָא בְּמַס' גִּיטִין (ד' כו ע"א) דַּר"י
וְר"ש סוּבְרִים יֵשׁ בְּרִירָה דְּרְבָא לֹא מְחַלֵּק בֵּין תּוֹלָה בְּדַעַת עֲצָמוּ לְתוֹלָה בְּדַעַת אַחֲרִים
וְסוּבֵר פִּינֵן דַּר"י סוּבֵר גְּבִי מַעֲכָשְׁוֹ אִם מִתִּי דְּהוּי גִּט דִּישׁ בְּרִירָה גַּם בְּתוֹלָה בְּדַעַת עֲצָמוּ
יֵשׁ בְּרִירָה וְטַעְמָא דַּר"י בְּמַעֲשֵׁר הוּא מְשׁוּם בְּקִיעַת הַנּוֹד.

וְכֵן מְתַרְץ רְבָא בְּמַס' גִּיטִין דְּשִׁמָּא מֵת לֹא חִיּוּשֵׁינֵן וְשִׁמָּא יָמוּת תַּנְאִי הִיא וְטַעְמָא דַּר"י
הוּא בְּבִקִיעַת הַנּוֹד דְּהוּי שְׁמָא יָמוּת. וְאִם כֵּן פִּינֵן דְּרְבָא פְּלִיג עַל אַבְיֵי וְר' זִירָא אִיף פְּסֵק
הַרְמַב"ם דְּלֹא כְּרָבָא וְעוֹד קָשָׁה יְהִיָּה אִיף שְׁיִהֵיָה סוֹתֵר הַרְמַב"ם דְּבָרֵי עֲצָמוּ דְּגִבֵי סוֹפָה
לֹא חִיּוּשׁ הַרְמַב"ם לְשִׁמָּא תִּבְרַח וְגְבִי נְזִיר פְּסֵק דָּאִם אָמַר לֹא אֶפְטֵר מִן הָעוֹלָם עַד שְׁאֵהֵיָה
נְזִיר דְּחַל עֲלֵיוּ נְזִירוֹת מִיָּד דְּחִיּוּשֵׁי שְׁמָא יָמוּת וְכֵן פְּסֵק בְּרִישׁ פ' ט' מֵהַל' תְּרוּמוֹת הָאוּמֵר
לְאַשְׁתּוֹ ה"ז גִּיטָף שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם מִיתָה אֲסוּרָה לְאַכּוֹל בְּתֵרוּמָה מִיָּד הָרִי דְּפֵסֵק דְּחִיּוּשׁ
לְמִיתָה.

אף נ"ל לתרץ דקושית הלחם משנה על הרמב"ם בהלכות סוכה מעיקרא ליתא דיש לומר דהרמב"ם סובר פאוקימתא דר' אלעזר בר יעקב בסוכה דפלוגתיהו הוא במחיצה שאינו עשוי בידי אדם ופלוגתיהו מייירי בבהמה קשורה ורבא ע"כ גם פן סובר פהף אוקימתא כמו שפתב המהרש"א בשמעתין ופלוגתיהו מייירי בבהמה קשורה ובאמת גם הרמב"ם מייירי בבהמה קשורה והא דלא הביא הרמב"ם בפ"י שהבהמה קשורה דיש לומר דהרמב"ם סמך עצמו על האי פללא דכתב בפ"י מהלכות שבת הלכה כ"א וזה לשונו בכל עושין מחיצה בין בכלים כו' ואפילו בבהמה ושאר מיני חיה ועוף והוא שיהיו כפותים שלא יגודו עכ"ל וכתב המ"מ שם שמהסוגיא דפרק הישן במס' סוכה הוציא זה אף שאינה מוכרחת וכוננת המ"מ דלאוקימתא דאב"י ור' זירא לא חייש ר"י לשמא תברח וגם לר"א ב"י יש לומר דלר"י מכשיר אף באינו כפותה ואינו חייש לשמא תברח זה הוא כוננת המ"מ ובאמת תמיה לי על הרב המגיד דשפיר הוא מוכרחת דכיון דהלכה פרבא לגבי אב"י ולרבא ע"כ צריכין לומר דסובר כר"א בר יעקב ומייירי בכפות.

כמ"ש המהרש"א ושפיר צריף להיות כפות אפילו לר' יהודה דהואיל ולרבא ר"י חייש לשמא ימות וממילא חייש לשמא תברח. אבל לפי דברי הנ"ל ע"כ הרמב"ם פוסק פרבא.

ולפ"ז קמה וגם נצבך קוש'י שניה של הלחם משנה על הרמב"ם בריש פ' ז' מהלכות מעשר פסק ונ"ל מי שהיה לו מאה לוגין של זין טבול מן התורה ואמר שני לוגין שאני עתיד להפריש מהן הרי הן תרומה ועשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני לא יתחיל וישתה עד שיגייס בסוף שיעור תרומה ומעשרו' אלא יפריש ואח"כ ישתה וא"א זה שיגייס בסוף פאילו נברר תחילה מפני שחייב תרומו' ומעשרות מן התורה וא"א בשל תורה נחשוב פאילו נברר עד שיברר עכ"ל הרמב"ם.

והשתא קשה למה הביא הרמב"ם טעמא משום ברירה ולמה אינו מביא הרמב"ם טעמא משום בקיעת הנוד דהא לרבא טעמא דר"י ור"י ור"ש הוא משום בקיעת הנוד ולמה שבק הרמב"ם טעמא דרבא ופוסק פאוקימתא דאב"י במסכת סוכה והלחם משנה שם מתרץ פיון דבלא"ה קי"ל בדאורייתא אין ברירה מזכיר טעמא דאין ברירה שהוא אליבא דכ"ע עכ"ל הל"מ ואני אומר דבכל זה לא תעלה ארנפה להרמב"ם בזה דהא יש נפקותא גדולה דאי טעמא משום ברירה אם פן דוקא בטבל דאורייתא פסקינו אין ברירה ולכך מסיים הרמב"ם ואין אומרין בשל תורה פאלו נברר דהכי קי"ל במס' ביצה (ד' ל"ח ע"א) בדאורייתא אין ברירה ובדרבנן יש ברירה.

ולכך נקט הרמב"ם דין זה בטבל מן התורה אבל אי אמרינן טעמא דר"י ור"י ור"ש משום שמא יבקע הנוד כמו שסובר רבא אם פן גם בטבל מדרבנן גם פן דינו הדי וא"כ היא גופא קשי' למה כתב הרמב"ם טעמא משום ברירה ונקט טבל דאורייתא דוקא למה לא נקט דינו גם בטבל מדרבנן משום טעמא שמא יבקע הנוד ואין לומר דהרמב"ם סובר דגם טעמא דשמא יבקע הנוד שייך דוקא בדאורייתא ובדרבנן לא חיישינן פולי האי זה אי אפשר לומר דאם פן הו"ל להרמב"ם לפסוק בהלכות תרומות דאם אמר הרי זה גיטף שעה אחת קודם מיתה שאסורה לאכול בתרומה שמא ימות שהיא אסורה דוקא בתרומה דאורייתא ולא ה"ל לסתום בתרומה סתם שהוא משמע אף תרומ' דרבנן אחר כתבי זאת בא לידי ספר שער המלך על הרמב"ם וראיתי שהרגיש בזה בהלכות סוכה שם: והנה

בס' שער המלך רוצה לתרץ דברי הרמב"ם ע"פ דברי התוס' במסכת סנפה סוף ד"ה דברי רבי מאיר וכן כתבו התוס' במסכת גיטין (דף פח ע"א) בד"ה הא ר' מאיר ועוד בכמה מקומות (כתבו התוס') דאף שאב"י לא מחלק בין שפא מת לשפא ימות היינו שפדמה שפא מת אף לזמן מרובה לשפא ימות לזמן מועט אבל זה מודה אב"י דאפילו לר"מ דלא חייש לשפא מת אף לזמן מרובה חייש לשפא ימות לזמן מרובה והתוס' הוכיחו פן ממתני' דיבמות (ד' כ"ו) דתני ד' אחין ב' מהם נשואי' ב' אחיות ומתו הרי אלו חולצו' ולא מתניבמו' וקא מפרש הגמ' התם טעמא דשפא אדמינבם חד מיית אידיך וקא מבטל מצנות יבמין הרי דחייש ר"מ לשפא ימות דהאי מתניתין ר' מאיר היא וחייש למיתה אלא על פרוכה דגם ר' מאיר חייש לשפא ימות לזמן מרובה ואף שאב"י מוקי במס' גיטין הך מתניתין דהלך בעלה למדינת הים דאוכלת בתרומה ולא חייש לשפא מת כר' מאיר דלא חייש לבקיעת הנוד היינו דקא מדמה שפא ימות לאלתר לשפא מת לזמן מרובה עד כאן דברי תוס' בקצרה ועל פי זה מתרץ בעל שער המלך דגם הרמב"ם מחלק בין זמן מרובה לזמן מועט ולכך גבי מעשר לא כתב טעמא משום דאין ברייה ולא חייש לבקיעת הנוד הואיל והוא לזמן מועט אבל בתרומה ובגדר שהיא זמן מרובה חיישינו לבקיעת הנוד ע' ש שהאריך בזה: והנה לדברי שער המלך קשה אפתי למה כתב הרמב"ם בגזיר שחל הגזירות מיד שפא ימות עתה וכן גבי גירושין אסורה לאכול בתרומה מיד ולפי דברי שער המלך לא היה לנו לאוסרה בתרומה אלא אחר זמן וכן בגזיר לא ה"ל להתחיל הגזירות אלא אחר זמן מועט דהא לזמן מועט לא חיישינו למיתה ולמה אסור מיד.

והנה שער המלך נשמר מזה וכתב מילתא בטעמא בסברא נכונה דגבי סנפה ובקיעת הנוד שהוא חששא בת יומא דלאחר שבת ויו"ט ליכא להאי חששא דהא יכול להפריש תיקף אחר שבת תרומות ומעשרות וכן בדופן סנפה יכול לעמוד דופן אחר שבת וכיון דכל החשש שפא ימות הוא לזמן מועט לא חיישינו מה שאין פן בהרי זה גיטף דאם אנו מתירין לאכול מיד מטעם דלא חיישינו למיתה לזמן מועט נמצא הרי מותרת בתרומה פל ימיה דבכל יום ויום הרי הוא חי לפנינו ואין לנו לחוש שיימות באותו יום ואין לדבר סוף א"כ למפרע אנו מתירין לזמן מרובה והרי היא אוכלת פל ימיה וכן כתב הרשב"א בחידושו בסוף פרק קמא דיבמות ע"ש.

ואם נימא דביום הראשון לקבלת הגט תאכל בתרומה ולאחר כך תאסרה זה נראה פחוקא דמה יום מיומים דבכל יום ויום איכא חששא לזמן מועט. ולכך לא פלוג רבנן ואסרה תיקף בתרומה ע"כ סברת השער המלך.

והנה אף שסברתו הוא סברת הרשב"א והיא ראויה למי שאמרה אעפ"כ רבא ע"כ לית ליה הך סברא: דהנה לכאורה קשה לדעת התוספות דיש חילוק לאב"י בין שפא ימות לזמן מועט לשפא ימות לזמן מרובה קשה מגמ' דגיטין (ד' כה ע"א) וזה לשון הגמ' שם ורמי תרומה אתרומה.

תנו בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ורמינהו הרי זה גיטף שעה א' קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומה ומתריך אב"י לא קשי' הא רבי מאיר דלא חייש למיתה הא ר"י דחייש למיתה דתנו הלוקח יין מבין הפותים ואמר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עצרה מעשר ראשון תשעה

מעשר שני ואוכל ושותה מיד דברי ר' מאיר ר"י ור"י ור"ש אוקרין ורבא אמר שמה מת.

לא חיישי' שמה ימות חיישי' א"ל רב אדא בר מתנה לרבא והא נוד דשמה ימות הוא ופליגי אלא אמר רבא שמה מת לא חיישינן שמה ימות תנאי הוא ע"כ הגמ' ולפי דברי התוס' קשה מאי פריה רב אדא בר מתנה לרבא מנוד דלמא בנוד פליגי ר' מאיר ולא חיישי' הואיל והוא לזמן מועט אבל גבי הרי זה גיטף שהוא לזמן מרובה לכ"ע חיישינן לשמה ימות וגם רבא למה חזר מדבריו ואמר דבשמה ימות תנאי היא דלמא לזמן מרובה כ"ע חיישי' למיתה ומתניתין דהלף למדה"י דאוכלת בתרומה זה הוא שמה מת לא חיישינן לכ"ע אף לזמן מרובה וצריכין לתרץ דהני אמוראי רב אדא ורבא סוכרים הואיל ותני בברייתא אסורה לאכול בתרומה מיד.

ומשמע שתיקף אחר קבלת הגט היא אסורה בתרומה הרי דחיישי' לשמה ימות אף לזמן מועט דאל"כ לא הוי אסורה אלא אחר יום ויומים ושפיר פריה רב אדא בנוד ג"כ זמן מועט הוא ופליגי ושפיר חזר בו רבא ומסיק באמת דשמה ימות תנאי היא והאי ברייתא לא מתוקמי אליבא דר' מאיר דלא חיישי' לבקיעת הנוד ולפ"ז נסתר סברת הרשב"א דלפי סברת והקושל' במק"ע דלמא לזמן מרובה כ"ע חוששין לשמה ימות והאי ברייתא דברי הפל הוא ואפ"ה אסורה היא מיד דהואיל ובכל יום ויום הוי מותרת לאכול אי הוי מתירין לה ביומא קמא דעל כל יום ויום הוי חוששין לזמן מועט כסברת השער המלך אלא נדאי ע"כ צ"ל דרבא ורב אדא לית להו הך סברא ולפ"ז נסתר תירוצי על הרמב"ם דממ"נ אי רבא לית ליה הך דינא לחלק בין זמן מועט לזמן מרובה למה פסק הרמב"ם נגד רבא ועוד גם לאביי, ע"כ ליתא להך סברא ועז"כ סוכר אביי דהרי זה גיטף אסורה לאכול מיד חיישי' לזמן מועט דאי כסברת השער המלך שם דטעמא דאסור לאכול מיד הוא מטעם דחיישי' לזמן מרובה אם פן למה מוקי אביי במס' גיטין הך מתניתין דהלף בעלה למדינת הים דאוכלת בתרומה כר' מאיר והך דהרי זה גיטף כר"י הא יכול לאוקמי תרנוניהו אליבא דר"מ והא דלא חיישי' ר"מ בנוד הואיל והוא לזמן מועט והרי זה גיטף הוא לזמן מרובה כסברת השער המלך בשם הרשב"א.

לכן נראה לי דאף שאביי ורבא לית להו הך סברא הרמב"ם לשיטתו אזיל ופסק כרבנא שהוא בתרא יותר והלכה כמותו ורבינא ע"כ (אית ליה) הך סברת שער המלך הנ"ל (לחלק). דהנה (איתא) במס' יומא (ד' ו' ע"א) פריה הגמ' על מתניתין דתני מפרישין פהו גדול מביתו מביתו למה פירש רש"י תבוא אשתו עמו שם שיהי ע"כ לשפת פרהדרין לא הנה קדושה שאין ישיבה בעזרה אלא למלכות בית דוד בלבד כ"ש שכיבה ומתירין הגמ' שמה תמצא אשתו ספק נדה ויבוא עליה ופריה (הגמ') אטו ברישעי עסקינן אלא שמה יבוא על אשתו ותמצא ספק נדה כמאן כר' עקיבא דמטמא את בועלה וכו' (אח"כ מקשה הגמ' שם ע"ב) ועד שאמה מפרישו מטומאת ביתו הפרישהו מטומאת מת פירש"י שאמה מפרישו מטומאת ביתו ושאר כל אדם נכנסין ויוצאין אצלו הפרישו מטומאת מת ולא ינהה כל אדם נכנסין ויוצאין אצלו שמה ימות מת עליו ומתירין רב תחליפי אפנהו דר"ה בר תחליפא משמיה דרבא זאת אומרת טומאת מת הותרה בצבור.

רבינא אמר אפילו תימא טוןמאת מת דחוייה היא בצייבור טוןמאת המת לא שכיחא טוןמאת ביתו שכיחא ע"כ הגמרא. וכתבו תוס' ישנים בד"ה הפרישהו דפי' רש"י עיקר דקונשית הגמ' הוא הפרישהו מטוןמאת מת שלא יהיו בני אדם נכנסין אצלו שמא ימות מת עליו דאין לפרש הפרישהו מטוןמאת, מת שלא יגעו בו בני אדם שמא טמאי מתים הן דהא (איתא) לקמן אמרי' בפרייתא (בגמ' מביא פרייתא דתני) דאין בין פהן השורף את הפרה לכהן גדול ביוה"כ אלא שזה פרישתו לקדושה ואחיו הפהנים נוגעין בו.

ונה פרישתו לטהרה ואין אחיו הפהנים נוגעין בו. ומוקמינן בגמרא להאי פרייתא אי כר' מאיר ואי כר' ר' ואינהו ס"ל טוןמאה דחוייה בצייבור ואם פן אמאי אחיו הפהנים נוגעין בו אלא ע"כ צ"ל כפי' רש"י דלטוןמאת מת הוא הפירוש דחיישינן שימות מת עליו אבל ליגע בו אין קפידא פלל (דלא) מחזקינן הפהנים לספק טמאי מתים ולא אסרינן נגיעה אלא שלא יתעפב בבית למ"ד טוןמאה דחוייה בצייבור וקשה לי מאי מתרין רבא על הפרייתא דלעיל (בד' ד' ע"א) (תני) מפאן אמרו ז' ימים קודם יוה"כ מפרישין כה"ג מביתו ללשכת פרהדרין וכשם שמפרישין כה"ג פהן מפרישין פהנהשורף את הפרה ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ואחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבועה מפל חטאות שהיה שם ע"כ (הפרייתא) וא"כ על הפרייתא זו קשה (קושני' הגמ') עד שאתה מפרישו מטוןמאת ביתו הפרישהו מטוןמאת מת וכאן לא שייך תירוצו דרבא טוןמאה הותרה בצייבור דא"כ הוצאה פלל למה לי כמו שמוכיח הגמרא לקמן (בד' ח' ע"א) לר' יוסי דסובר דחוייה בצייבור (וא"כ מאי מתרין רבא על הך פרייתא) ואין לומר דבריייתא סובר דגמרי' הוצאה ממלוואים והוא גזירת הפתוב בלי טעם אף דטוןמאה הותרה בצייבור.

ז"א דהתוס' פתבו לעיל (בד' ד' ע"א) בד"ה הוצאה בסיני מי הנה בסוף הדיבור דאפילו מאן דגמר ממלוואים הוא אסמכתא בעלמא ואי לאו דאיכא טעמא לא מצרכי רבנן הוצאה וכן פתבו התוס' בדיבור הקודם שם בשם רש"י בחומש ע"ש.

והנה לכאורה יש לומר דרש"י לקמן נשמר מקישי זו (דרש"י) דמפרש בד"ה הוצאה פלל למה לי בתורת שלישי ושביעי ואפשר שזה פונת רש"י ז"ל דאי הוי סבר ר"י דכל ז' הוו מזין עליו לא הנה מוכח מידי דאפילו אי טוןמאה דחוי' בצייבור מצרכי רבנן הוצאה למעלה בעלמא דהא בלא"ה צריך לומר מעלה עשו בהוצאה דמדאורייתא סגי בג' ושביעי והם הצריכוהו בכל יום אבל לר' יוסי דבאמת האי הוצאה לא הוי א א"א בג' ז' אם פן מדאורייתא קאמר ונשפיר מוכיח הגמרא דר' יוסי סבר דחוי בצייבור ולפ"ז הפרייתא דלעיל דקאמר מזין עליו כל זה שפיר יש לומר דסבר טוןמאה הותרה בצייבור והאי הוצאה דכל ז' ימים באמת הוא למעלה בעלמא ודבר זה מפורש בתוס' ישנים ד"ה ותיסברא אי ר"י סבר הותרה וז"ל ואם תאמר (מאי פריה הגמרא) דלמא הוצאה היא משום אילו של אהרן וכו' (ומתוצים בתוס' ישנים) וי"ל פיון דדחיית טוןמאה תלי' בקביעת זמן ולא בצייבור ויחיד וא"כ מדאורייתא אי טוןמאה הותרה גם באילו של אהרן שקבע לו זמן גם פן טוןמאה הותרה בו וכיון דמדאורייתא טוןמאה הותרה בו אין לחכמים לעשות מעלת הוצאה בשביל טוןמאת מת כמו שלא עשו מעלת פרישה בשביל טוןמאת מת לרב תחליפא משמ' דרבא אי טוןמאה הותרה ועוד דר' יוסי משמע מדאורייתא קאמר מדקאמר שלישי ושביעי שמשמע בתורת שלישי ושביעי ולשון הקונטרס מסייעני עכ"ל התוספות ישנים.

הרי התוס' סוברים לא"נ שפכתבו דעיקר הוכחת הגמרא דר' יוסי סובר טומאה דחוייה הואיל וקאמר דמזין עליו שלישי ושביעי משמע מדינא צריף הוה הזאה בתורת שלישי ושביעי אבל מברייתא דלעיל דתני מזין עליו כל ז'.

יש לומר דאף שטומאה הותרה בציבור אפ"ה מזין עליו כל ז' מטעם מעלה בעלמא. והנה באמת דבר זה הוא דוחק לומר דחכמים עשו מעלה להזות כל ז' אי מדאורייתא ליפא חשש טומאה קלל והותרו דכמו שלא עשו מעלה לרב תחליפא להפרישו מטומאת מת הואיל מדאורייתא טומאה הותרה הכי נמי לא הנה להם לעשות מעלת הזאה שהיא גם כן בשביל טומאת מת אי טומאה הותרה בציבור ועוד כיון דמעיקרא הוי סובר הגמ' דפליגי בטומאה הותרה ור' מאיר דצריף הזאה בכל יום סובר דחוייה היא.

מקלל דהגמרא סובר דהואיל ור' מאיר מתמיר ומצריף הזאה בכל יום סובר דחוייה היא דאל"כ איפכא ה"ל להגמ' לומר דר' מאיר דסובר דהנה הזאות הם מעלה בעלמא סובר טומאה הותרה ור"י דסובר דג' ושביעי מזין מטעם חיוב סובר טומאה דחוייה ועוד במס' פסחים (דף עה ע"א) גם כן מוכיח הגמרא מר' יוסי דטומאה דחוי' בציבור למה לי הזאה קלל ושם לא פירשו בתורת ג' וז' ועוד דלשון הזאה קלל למה לי משמע דאי הותרה בציבור ליפא הזאה.

קלל אפילו מדרבנן. ואם כן קשה ממ"נ על הך ברייתא אי סבר טומאה הותרה למה לי הזאה ואי סבר טומאה דחוייה למה לא מפריש ליה מטומאת מת: עוד קשה לי קוש' עצומה מה יענה רבא על מתני' דפרה ריש פ"ג דתני שבעת ימים קודם שריפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשפה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ומזין עליו כל שבעת הימים מקל חטאת שהיה שם ר' יוסי אומר לא היו מזין אלא ג' ושביעי כו' ע"ש ואם כן קשה דגבי פרה גם כן תני מפרישין מביתו וקשה עד שאתה מפרישו מביתו הפרישהו מטומאת מת ובזה לא שייף תירוצו דרבא טומאה הותרה בציבור דהא פרה לאו קרבן ציבור הוא ולא קביע לה זמן כמו שפכתבו התוס' בד"ה ור"י סבר כו' ע"ש ומתוך חומר קוש' נ"ל לתרץ דגם רבא סובר תירוצו דרבינא דמיתה לא שכיח דרבא לשיטתו דסובר במס' גיטין דבשמא ימות תנאי היא ולר' מאיר דלא חייש לבקיעת הנוד לא חייש גם למיתה וא"כ האי ברייתא דלעיל ר' מאיר היא וגם מתניתין דפרה שהיא התנא קמא דר' יוסי ג"כ ר' מאיר היא כדמפניך בברייתא דר' מאיר פליג עם ר' יוסי בהזאה וא"כ לר' מאיר לשיטתו באמת לא צריף לתירוצו דרבא דר"מ לא חייש למיתה ורבא דמתרץ טומאה הותרה בציבור הוא מוכרח לתרץ כן אליבא דר' יהודה דפליג הקא במתניתין דאשה אחרת מתקינין לו ולא פליג על רישא דמפרישין לו מטומאת המת ור"י גם בעלמא חייש למיתה דרבא לשיטתו טעמא דר"י הוא במעשר משום בקיעת הנוד דחייש לשמא ימות.

וסובר מיתה שכיח לזה צריף רבא לתרץ דלר"י בלא"ה לא קשה דר"י סובר טומאה הותרה בציבור אף לפי דברי הגמ' קשה במאי פליגי רבינא ורבא ומאי נ"מ דכיון דגם רבא ובר דלר' מאיר לא חיישינן למיתה ואית ליה תירוצו דרבינא ולא בא לתרץ אלא אליבא דר' יהודה ואם כן מאי מוסיף רבינא בתירוצו אפ"ה טומאה דחוייה בצבור הא לר' יהודה ליפא למימר טומאה דחוייה דהא ר"י סובר בהדל' טומאה הותרה.

ועוד לר"י ליפא למימר מיתה לא שכיח דהא ר"י חייש למיתת אשתו דהא פליג במתניתין וסובר דאשה אחרת מתקינין לו שפא תמות אשתו וע"כ צריכין לתרץ לר"י טומאה הותרה בצניבור ואלפא דר' מאיר גם רבא מתרץ כרבינא דמיתה לא שכיח ומאי נ"מ.

ונראה דשפיר יש נ"מ דלרבא לשיטתו סובר דטעמא דר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון דסברי בהלוקח יין מבין הפותים דלא ישתה עד שיפריש תרומה הוא משום דחיישי לבקיעת הנוד ואם פן חיישי למיתה דהא בקא תליא לרבא וא"כ לרבא צריכין לומר דלר' יוסי דסובר טומאה דחוייה בצניבור וגם ר' שמעון סובר טומאה דחוייה בצניבור דר"ש אמר לר' יהודה פהן גדול ביום הכפורים יוכיח להני תנאי באמת היו מפרישין גם מטומאת מת דלדידהו לא שייך לומר לא תרוצו דרבא דטומאה הותרה ולא תירוצא דמיתה לא שכיח דהא הם חיישי לבקיעת הנוד וזה הנה קשה לרבינא לומר להני תנאי דהיו מפרישין מטומאת מת דלא משתמיט תנא לאשמועינן פלוגתא בזה ועוד דגבי פרה בפ"ג ממס' פרה ר' יוסי פליג בסיפא דלא היו מזין עליו אלא ג' וז' אבל ברישא לא פליג דמפרישין מביתו מקלל דמודה בקא וסובר דלא הוי מפרישין אלא מטומאת ביתו ולא מטומאת מת.

ולכך בא רבינא לתרץ דגם לר' יוסי טומאת המת לא שכיח וזה שאמר רבינא דלא צריכין פלל לתירוצו דרבא דלכולי תנאי מיתה לא שכיח ובאמת טעמא דר"י ור"ש דסברי פלוקח יין מבי פותאי הוא משום דאין ברייה ולא חיישי לבקיעת הנוד ורבינא סובר בזה דר"י לדבריו דר' מאיר קאמר כאביי או כר' זירא במס' סופה ולכ"ע לא חיישינן למיתה.

ואין להקשות הא ר"י חייש הכא למיתת אשתו דקאמר מתקינין לו אשה אחרת זה לא קשה פלל דזה הוא מעלה בעלמא אבל לזה לא עשו מעלה לפרושי מקל אדם ולהיות יושב ביד פיון דמיתה לא שכיח ועוד יש לומר כתיבת התוס' במס' פתובות (דף פג ע"ב) ד"ה מיתה שכיח דגבי אשה שכיח מיתה יותר דרוך פעמים מסתפקת בלידה.

ולכך מתקינין לו אשה אחרת דלפעמים אשתו של כה"ג מעוברת (ועומדת על פרקה) אבל עדיין צריך ביאור דכמאן ס"ל רבינא דכאביי במס' סופה בנדאי לא סבר דהא לאביי ר' מאיר חייש לשפא תמות וא"כ למה לא יפרישוהו מטומאת מת וצ"ל דסבר ליה כר"ז דטעמא דר"מ הוא משום שפא תברח אבל למיתה לא חייש ולפ"ז קשה מאי מתרץ רבינא על קושיות הגמ' במס' גיטין דרמי תרומה אתרומה והו' ברייתא דהרי זה גיטו' שעה אחת קודם מיתה דאסורה לאכול בתרומה מיד כמאן מוקי לה: וצריכין לומר דבאמת אף דרבינא פליג על רבא וסבירא ליה דכולא תנאי לא חיישי לשפא ימות היינו דוקא לזמן מועט אבל לזמן מרובה חיישינן לשפא ימות לכ"ע ואפ"ה אסורה לאכול בתרומה מיד גבי הרי זה גיטו' שעה אחת קודם מיתה כסברת השער הגלף דאי לא הוי אסרי' לה לאכול בתרומה מיד א"כ לעולם לא תאסר אותה שפכל יום ויום הוי זמן מועט וא"כ למפרע לא הוי אסורה לעולם כנ"ל דבכל יום הרי חי לפנינו ורבינא מחולק בסברא זאת עם רבא: הינצא מזה דרבינא סובר דטעמא דר"י ור"ש הוא לאו משום בקיעת הנוד אלא משום דאין ברייה וסובר דלזמן מועט לא חיישינן לשפא ימות ולזמן מרובה חיישינן ואית ליה היכא דאיכא חשש לזמן מרובה אסורה היא מיד אם פן הרמב"ם פוסק

כַּרְבִּינָא מִמֶּשׁ וְדו"ק: ועפ"ז אֲמַרְתִּי לִיִּישָׁב סוֹגְנִי דְיוֹמָא (דָּף נה ע"ב) דְקָאָמַר רַב דִּימִי מִשְׁמִיָּה דְרַבָּא דְמִפְרָשׁ טַעְמָא דַר' יְהוּדָה דְסוֹבֵר לֹא הָיוּ שׁוֹפְרוֹת לְקִינֵי חוֹכְהָ מִשׁוּם חֲטָאת שְׁמִתּוֹ בְּעָלְיוֹ דְשָׁמָא יָמוֹת אֶחָד מִבְּעָלִים שְׁנַתָּן מְעוֹת בְּשׁוֹפֵר וְהָיוּ מְעוֹת מִחֲטָאת שְׁמִתּוֹ בְּעָלְיוֹ וְהָלְכוּ לִיָּם הַפְּלַח מְעוֹרְבִים עִם שְׁאָר מְעוֹת וּפְרִיָּהּ הִגְמָרָא וּמִי חִיִּישִׁינּוּ וְהִתְנַן הַשׁוֹלַח חֲטָאתוֹ מִמְדִּינַת הַיָּם מִקְרִיב אוֹתוֹ בְּחִזְקַת שְׁהוּא קִיָּים וּמִקְשִׁים שָׁם בְּתוֹס' ד"ה אֵלָּא בְּחֲטָאת שְׁמִתּוֹ בְּעָלְיוֹ כּו' תִּימָא לִימָא לְעוֹלָם טַעְמָא דְלִמָּא תָּמוֹת אַחַת מִהוּ וְהָא דְתַנּוּ מִקְרִיבִין בְּחִזְקַת שְׁהוּא קִיָּים הָא אֲמַר הָתָּם שְׁמָא מַת לָא חִיִּישִׁינּוּ וְשָׁמָא יָמוֹת חִיִּישִׁינּוּ וּמִתְרַצִּים הַתּוֹסְפוֹ כִּינּוּ דְשָׁמָא מַת לָא חִיִּישִׁינּוּ א"כ נִעְבִּיד שׁוֹפְרוֹת לְקִינֵי חוֹבוֹת וְכָל שְׁעָתָא וְשְׁעָתָא לְשִׁתְּרֵי לְאֶקְרוּבֵי כִינּוּ דְשָׁמָא מַת לָא חִיִּישִׁינּוּ וְלֹא דְמִי לְהֵיבֵי דְהָרִי זֶה גִיטָּה קוֹדֵם לְמִיתְתִּי דְאֶסוּרָה לְאֶכּוֹל בְּתַרוּמָה מִיַּד שְׁמָא יָמוֹת הָתָּם כִּי אֲמַרִּינּוּ שְׁמָא יָמוֹת בְּזֹאת הַשְּׁעָה אֶסוּרָה לְאֶכּוֹל שְׁהָרִי אֲמַר שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם לְמִיתְתָּה אֲבָל הֵכָּא לָא הָיוּ חֲטָאת שְׁמִתּוֹ בְּעָלְיוֹ אֵלָּא לְאַחַר מִיתְתָּה מִמֶּשׁ וּא"כ כִּי אֲמַר כָּל שְׁעָתָא וְשְׁעָתָא שְׁמָא יָמוֹת בְּזוֹ הַשְּׁעָה הַשְּׁתָּא מִיָּהָא לָא שְׁכִיב וְשָׂרִי לְאֶקְרוּבֵי עַכ"ל הַתּוֹס' וְהֵיבֵי דְבָרֵי תוֹס' הֵמָּה נִפְלְאִים דְאִיָּה נִעְבִּיד לְכַתְּחִילָה שׁוֹפְרוֹת כִּינּוּ דְאִיָּפָא לְמִיחֻשׁ שְׁמָא יָמוֹת אֶחָד מִהֶם וְנִסְמָוֵד עַל מַה שְׁיִהְיֶה שָׂרִי לְאֶקְרוּבֵי אַח"כ מִשׁוּם דְשָׁמָא מַת לָא חִיִּישִׁינּוּ הָא עַכ"פ בְּשַׁעַת שְׁנוֹתָנִין הַמְּעוֹת בְּשׁוֹפְרוֹת אִיָּפָא חֲשָׁשָׁא דְשָׁמָא יָמוֹת.

וְהֵיבֵי בְּאַמַּת מְצָאתִי דְסִבְרָא זֹאת תְּלוּיָהּ בְּאַשְׁלֵי רַבְרָבִי וְהוּא פְּלוּגְתָּא בֵּין ר"ת וּבֵין ר' מְנַחֵם מִיּוֹנֵי בְּתוֹס' דְקִידּוּשֵׁין דָּף מ"ה ע"ב בְּדַבּוּר הַמְּתַתִּיל בְּפִירוּשׁ אֲמַר מַר כּו' דְשָׁם מְבִיא הַתּוֹסְפוֹת בְּשֵׁם שְׁאֵלְתוֹת דְרַב אַחָא דְפִסְק בְּקִטְנָה שְׁהֵלָּה אַבִּי לְמְדִינַת הַיָּם שְׁהִיא יְכוּלָּה לְהִתְקַדֵּשׁ מִדְּרַבְּנָן כְּדִין תְּלוּמָה דְתִיקְנוּ לָהּ רַבְּנָן קִידּוּשֵׁין מִטַּעַם הַפְּקָר וְזוֹ שְׁהֵלָּה אַבִּיָּה לְמְדִינַת הַיָּם הָיוּ כִּי תוֹמָה וְהָר' מְנַחֵם מִיּוֹנֵי אִינוּ מוֹדֵה בְּדַבָּר וּמַעֲשֵׂה אִירַע בְּאַחַד שְׁהֵלָּה לְאַרְצֵי רְחוֹקָה וְלוֹ בֵּת קִטְנָה וְנִתְקַדְּשָׁה הַבַּת וְאַסֵּר הָר' מְנַחֵם מִיּוֹנֵי לְקִיָּמָה וְאֲמַר דְחִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא יְקַדְּשָׁנָה אַבִּיָּה בְּמִקּוּם שְׁהוּא וְנִמְצָא בָּא זֶה עָלֶיהָ בְּאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ וְשָׁלַח לוֹ רַבִּינוּ תָּם לְדְבָרֵיהֶם אִם מַת הָאָב בַּמ"ה הִיא תִּתְאַסֵּר לְעוֹלָם לְכָל אֲדָם שְׁמָא קִידְּשָׁה אַבִּיָּה בְּמְדִינַת הַיָּם וְאִינוּ יוֹדְעִין לְמִי וְהַשִּׁיב רַבִּינוּ מְנַחֵם דְלֵהָא לָא חִיִּישִׁי יְקַדֵּשׁ אֲמַרִּי שְׁמָא קִידֵּשׁ לָא אֲמַרִּי דְכִי הָאִי גִנוּנָא נָא אֲמַר בַּפ' כָּל הַגֵּט לְשָׁמָא מַת לָא חִיִּישִׁי לְשָׁמָא יָמוֹת תְּנָאִי הִיא וְקִימ"ל כַּר"י דְפְּלִיג עַל ר"מ דְאֲמַר חִיִּישִׁי לְשָׁמָא יָמוֹת וְעַל זֶה אֲמַר ר"ת הַשְּׁתָּא דְאַתִּית לְהִכִּי אַף כְּשֶׁהִיא קִטְנָה מוֹתֶרֶת כִּינּוּ דְלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא קִידֵּשׁ א"כ הִיא מוֹתֶרֶת לְעוֹלָם דְכָל שְׁעָה וְשְׁעָה יֵשׁ לוֹמַר דְעַדִּין לָא קִידֵּשׁ וְאַפְּיָלוּ חִיִּישִׁתָּ שְׁמָא יְקַדֵּשׁ הוֹאִיל וְכָל שְׁעָה יֵשׁ לוֹמַר עַדִּין לָא קִידֵּשׁ מוֹתֶרֶת הִיא אֲצִלוּ וְלֹא דְמִי לְשָׁמָא יָמוֹת דְהָתָּם מִיָּרִי שְׁאַסֵּר אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּתַרוּמָה כְּשֶׁהִגֵּט חָל שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם מִיתְתָּה.

וְאִיָּפָא לְמִימַר דְמִיָּד יָמוֹת נִמְצָא כָּל שְׁעָה אֶסוּרָה לְאֶכּוֹל בְּתַרוּמָה דְשָׁמָא יָמוֹת מִיָּד. אֲבָל הֵכָּא דְאִינָה אֶסוּרָה עַד שְׁיַחֲלוּ הַקִּידּוּשֵׁין שְׁקִידֵּשׁ אַבִּיָּה שָׁם כָּל שְׁעָה אִיָּפָא לְמִימַר עַדִּין לָא חָלוּ הַקִּידּוּשֵׁין עַכ"ל הַתּוֹס' הָרִי נִתְבָּאָר לָהּ דַּר"ת הוּא שְׁיֵשׁ לוֹ סִבְרָא זֹאת לְחַלֵּק אֲבָל הָר' מְנַחֵם מִיּוֹנֵי סוֹבֵר **הַג"ה ע' נוב"ק חיו"ד סימן נ"ו וצ"ע:** כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי כִּינּוּ דְבִשְׁעַת קִידּוּשֵׁין יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁגָם אַבִּיָּה יְקַדְּשָׁנָה אַח"כ א"כ הָיוּ זֶה הַשְּׁתָּא דוֹמָה לְחֻשׁ שְׁמָא יָמוֹת דְהִשְׁתָּא דִּינִינּוּ עָלֶיהָ שְׁאֲבִיָּה יְקַדְּשָׁנָה שָׁם בְּמְדִינַת הַיָּם וְתִהְיֶה אֶסוּרָה לְזֶה בְּאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ וְאִם כֵּן לְהַרְבֵּ מְנַחֵם מִיּוֹנֵי גּוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בַּמִּק"ע דְהָא הֵכָּא ג"כ

בְּשִׁנְעֵשֶׁה שׁוֹפְרוֹת תִּיְכַף אֵיכָּא חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יָמוּת אַחַד מֵהֶם וּמַאי פְּרִיף הַגַּמְ' מִשׁוֹלַח חֲטָאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם דְּשָׁם לֹא חִיְיָשִׁינוּ דְּהוּי שְׁמָא מַת: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הִנֵּה מְקוּם לְדַחוּת קוֹנְשֵׁינָא הַתּוֹס' דְּקוֹנְשֵׁינָא הַגַּמְ' הוּא אֵלִיבָא דְאַבְיֵי דְלֹא מְחַלְקֵי שְׁמָא מַת לְשְׁמָא יָמוּת וּמְתַרְץ הָא ר"מ הָא ר"י בְּגִיטִין אַבְל אַחַר הָעֵיּוֹן לִיתָא דַע"כ הַגַּמְ' לֹא קָאֵי הֵכָּא אֵלִיבָא דְאַבְיֵי דְהָא לְאַבְיֵי בַמַּס' גִּיטִין דְמְתַרְץ דְהוּ בְּרִייתָא דְהַרִי זֶה גִיטִף שְׁעָה.

אַחַת קוֹדֵם לְמִיתָתִי דְאַסוּרָה לְאַכּוֹל בְּתְרוּמָה אַתִּי כַר"י וְהוּ מְתַנִּיתִין דְהִלֵּף בְּעֵלְהָ לְמַדְה"י וְהַשׁוֹלַח חֲטָאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם אַתְיָא כַר' מְאִיר א"כ לֹא פְּרִיף הַגַּמְ' מִיַּדִּי מְהִיף דְהַשׁוֹלַח דְהָא. לֹא ר"י הִיא וְאִיף שְׁיִיף לְמַפְרָף עַל ר"י מִמְּתַנִּיתִין דְאַתְיָא כַר"מ וְרַבִּי יְהוּדָה פְּלִיג עָלָיו גַּם אֵלִיבָא דְאַבְיֵי בַמַּס', סוֹפָה, דְמַהֲפָף וּמְתַרְץ דְהוּ מְתַנִּיתִין דְלֹא חִיְיָשׁ לְמִיתָה ר"י הִיא וְהוּ, בְּרִייתָא דְהַרִי זֶה גִיטִף דְחִיְיָשׁ לְמִיתָה ר"מ הִיא ג"כ לֹא קָאֵי הַגַּמְ' כְּאֵן בַּמַּס' יוֹמָא דַל"כ קֶשֶׁה מַאי פְּרִיף הַגְמָרָא בְּתַר הַכִּי מַמְאֵי דְלִמָּא שְׁאֵנִי הֵתֵם כְּדַקְתָּנִי טַעְמָא אֵי אַתָּה מוֹדָה שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד הָא לְאַבְיֵי ע"כ מוּכַח דְטַעְמָא דַר"י הוּא מְשׁוּם אֵין בְּרִיָּה וְלַדְבָרִי ר"מ קָאֲמַר לִיה דְהָא ר' יְהוּדָה מְכַשִּׁיר דוֹפֵן סוֹפָה מְבַהֲמָה וְלֹא חִיְיָשׁ לְמִיתָה הַרִי מוּכַח דְשַׁקְלָא וְטַרְיָא בַּגַּמְ' דִּיּוֹמָא הוּא שְׁלֵא אֵלִיבָא דְאַבְיֵי וְע"כ קָאֵי הַגַּמְ' אֵלִיבָא דְרַבָּא דְמְתַרְץ הוּ רִימָא דְתְרוּמָה אַתְרוּמָה וּמְחַלְקֵי בֵין שְׁמָא מַת לְשְׁמָא יָמוּת וּמוּקִי כּוּלְהוּ אֵלִיבָא דְחַד תַּנָּא וְשְׁפִיר מְקַשִּׁים הַתּוֹסְפוֹת וַא"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָא לְדוֹנְכְתָא לְפִי דַעַת הַ קוֹנְשֵׁינָא הַתּוֹס' בַּמַּס' ע כו': אַבְל לְפִי מַה שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל וְהוּכְחַתִּי דְרַבִּינָא סוֹבֵר דְלִזְמַן מוּעֵט אֵלִיבָא דַכ"ע לֹא חִיְיָשִׁינוּ לְמִיתָה לֹא קֶשֶׁה קוֹנְשֵׁי הַתּוֹס' דְגַבִּי שׁוֹפְרוֹת ג"כ זְמַן מוּעֵט הוּא דְהָא אֲמַרִינוּ בְּמַסְכַּת עִירוּבִין (דָּף לַב ע"א וּבַמַּס' (דָּף צ' ע"ב) דְמַחְזִקִי כְּפָרָה נוֹתְנִין דְמִי קִינְיָהוּ בְּשׁוֹפֵר לְאַוּכְלוֹן בְּקַדְשִׁים לְעַרְב וּקְאָמַר טַעְמָא כַדַר' שְׁמַעִי דְאָמַר חֲזַקָה אֵין ב"ד שֶׁל פְּהֵגִים עוֹמְדִין מְשָׁם עַד שְׁיִכְלוּ מְעוֹת שְׁבִשׁוֹפֵר ע"ש וַא"כ פִּינּוּ דְלִזְמַן מוּעֵט הוּא לֹא חִיְיָשִׁינוּ לְשְׁמָא יָמוּת אֵלִיבָא דַכ"ע לְרַבִּינָא וְשְׁפִיר פְּרִיף הַגְמָרָא וּמִי חִיְיָשִׁינוּ לְמִיתָה שְׁהוּא לְזְמַן מוּעֵט: אַבְל לְפִי זֶה עֲדִינּוּ קֶשֶׁה מַאי פְּרִיף הַגַּמְ' אַח"כ וּמַמְאֵי דְטַעְמָא דַר"י מְשׁוּם אֵין בְּרִיָּה דְלִמָּא שְׁאֵנִי הֵתֵם כְּדַקְתָּנִי טַעְמָא אֲמַרוּ לוֹ לַר"מ אֵי אַתָּה מוֹדָה שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד הָא רַבִּינָא ג"כ סוֹבֵר דְלִזְמַן מוּעֵט לֹא חִיְיָשִׁי שְׁמָא יָמוּת וְהָא נוֹד ג"כ לְזְמַן מוּעֵט הוּא וְע"כ טַעְמָא דַר"י הוּא מְשׁוּם אֵין בְּרִיָּה: וְנִרְאֶה לִי לְתַרְץ דְהָא פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְרַבִּינָא דְמִיתָה לֹא שְׁכִיחַ לֹא רָצָה לְתַרְץ וּמְתַנִּיתִין דְפָרָה דוֹחֵק לִיה דְשָׁם מְשַׁמַּע דָּגַם ר' יוֹסִי סוֹבֵר דְמַפְרִישִׁין מִבֵּיתוֹ וְלֹא מְטוֹמְאָת מַת וַר"י סוֹבֵר טוֹמְאָה דְחוּיָהּ בְּצִיבּוֹר וּלְכַף צָרִיף לְתַרְץ אֵלִיבָא דַד' יוֹסִי טוֹמְאָת מַת לֹא שְׁכִיחַ.

וְהִנֵּה בְּבְרִייתָא דְהַלּוֹקֵם יִין הֵם שְׁלִשָּׁה תַנָּאֵי דְפְלִיגֵי עַל ר"מ וְהֵם ר' יְהוּדָה וַר' יוֹסִי וַר' שְׁמַעוֹן וּלְפ"ז יֵשׁ לּוֹמַר דְאַף דַר' יוֹסִי סָבַר כַר' יְהוּדָה בְּלוֹקֵם יִין אֲפֻשֵׁר דְלֹא מְטַעְמִיָּה דְאַף דְטַעְמָא דַר' יוֹסִי הוּא מְשׁוּם אֵין בְּרִיָּה מ"מ טַעְמָא דַר' יְהוּדָה יְכוּל לְהִיּוֹת מְטַעַם שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד דַר' יְהוּדָה לְשִׁיטָתוֹ דְחִיְיָשׁ לְמִיתָה בְּאַשְׁתּוֹ שֶׁל כְּהֵן גְּדוֹל חִיְיָשׁ גַּם לְבַקִּיעַת הַנּוֹד.

וְכֵן יֵשׁ לּוֹמַר דְאַפְשֵׁר גַּם טַעְמָא דַר' שְׁמַעוֹן הוּא מְשׁוּם בְּקִיעַת הַנּוֹד וַא"כ אַף דְמוּכַח דַר' יוֹסִי לֹא חִיְיָשׁ לְמִיתָה הוּאִיל וַר' יוֹסִי סוֹבֵר טוֹמְאָה דְחוּיָהּ וְסוֹבֵר דַּאִין מְפַרִישִׁין מְטוֹמְאָת בֵּיתוֹ וְלִית לִי חֲשָׁשׁא שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד.

ובנדאי טעמא הוא גבי לוקח יין מטעם אין בריקה מפל מקום לר' יהודה ור"ש יש לומר דטעמיהו הוא מטעם שפא יבקע הנוד דר"י לשיטתו בנדאי חנייש למיתה דסובר מתקינין לו אשה אחרת א"כ גם ר"ש אפשר חנייש למיתה וא"כ שפיר פריה הגמרא ממאי דטעמא דר' יהודה הוא משום אין ב בריקה דלמא פדקתני טעמא שפא יבקע הנוד ויהו אמרו לו לאו ר"י הוא אלא ר"י ור"ש הם השיבו זאת התשובה לר' מאיר ואף שר' יוסי חנייש למיתה וטעמא הוא משום אין בריקה מ"מ מנ"ל דחד טעמא אית להו דלמא טעמא דר"י ור"ש הוא משום שפא יבקעהנוד כמו שהשיבו לר"מ זאת התשובה ומנא לה להוכיח מהך ברייתא דר' יהודה סובר אין בריקה: אף לפי זה קשה מאי פריה הגמרא במסכת סנפה לאבני קשי' דר' יהודה אדר"י וקא מדקתני סיפא אמרו לו שפא יבקע הנוד מפל דחנייש ר' יהודה לבקיעת הנוד.

ולפי דברי הג"ל מאי קושני' דלמא ר' יוסי ור"ש השיבו הך אמרו לו ולא ר' יהודה אבל זה לא קשה מידי דבנדאי שנים מהנהך שלשה תנאי השיבו פן לר"מ דהא תני בברייתא אמרו לו שהוא לשון רבים והגמרא הוכיח דע"כ ר' יוסי לאו מהנהך שנים הוא שהשיבו פן דהא ר' יוסי לא חנייש למיתה דאל"כ למה לא פליג ר' יוסי במתניתין דפרה שיהי' צריה להפריש הפהו השורף את הפרה גם מטונמאת מת וגם בירושלמי מס' יומא מביא ברייתא דהך ת"ק בריש מס' יומא שהשיב לר"י א"כ אין לדבר סוף הוא ר' יוסי ואם פן גבי יוה"כ דתני במתניתין מפרישין כה"ג מביתו ר' יוסי היא ג"כ קשה למה לא מפרישו מטונמאת מת ולר' יוסי לא שייך תירוצו דרבא טונמא' הותרה בצייבור דא"כ הגזאה ל"ל וע"כ צריכין לומר לר"י תירוצו דרבינא דמיתה לא שכיח הרי מוכח דר"י לא השיב פן שפא יבקע הנוד וע"כ ר' יהודה ור"ש השיבו פן לר"מ שפא יבקע הנוד ושפיר פריה הגמ' במס' סנפה ר' יהודה אדר"י דלא חנייש בבמהה לדופן סנפה שפא תמות ונתם חנייש לבקיעת הנוד ומתריץ הגמ' דבאמת ר' יהודה לדבריו דר"מ קאמר ליה ולי' לא ס"ל ופריה הגמ' אח"כ מר"י דיומא דחנייש למיתת אשתו של כה"ג ומתריץ מעלה בעלמא ודו"ק: ונראה דמרבנא לשיטתו מוכח דאף אם לא חנייש' לשפא ימות לזמן מרובה חוששין דהנה הר"ן מקשה על מה דאיתא במס' שבועות (נ"ח יח) ת"ר ונהירתם את בני ישראל מטונמאתן אזנהרה לבני ישראל שיפרשו עונה סמוך לוסתה והקשו הר"ן והרשב"א וב"י למ"ד וסתות דרבנן איך מזהיר קרא לעונה לונסתה ומתריצים דלהך מ"ד באמת קרא אסמכתא בעלמא הוא והנה מלבד שדבריהם דחוקים לומר שהוא אסמכתא מ"מ קשה על הרמב"ם דפסק וסתות דרבנן.

ואפ"ה מביא הך דרשא מוהנרת לבני ישראל לפרוש עונה סמוך לוסתה ואי הוי אסמכתא ה"ל להרמב"ם לכתוב פן בפירוש. והנה אאמ"ו הגאון ז"ל בספרו נודע ביהודה סי' נ"ו ח"ד מהדו"ק כ' לתריץ קושנייתם דמה דאמרי' ונסתות דרבנן היינו שאם כפר ראתה דם שתולין במפה ואין תולין בונסת הואיל ואשה זו בחזקת טהורה היא ואפ"ה עונה סמוך לונסתה דאורי' דהוא חשש שפא תראה לזה לא מהני חזקת טהרה דהא האי אשה עתידה לראות פעם שהיא בחזקת מסולקת דמים והני זה כמו שאמר רבא דאף שאין אנו חוששין לשפא מת אפ"ה חנייש' לשפא ימות הואיל ועתיד למות פעם אחת ורבינא סובר במס' נדה (נ"ח ט"ו ע"א) דונסתות דרבנן הרי ע"כ צריכין לומר לחלק בין שפא ראתה לשפא תראה כמ"ש אאמ"ו הגאון ז"ל וא"כ קשה פיון שרבינא סובר דחניישין לשפא תראה

ממילא חיישי' לשמא ימות ולמה מתרץ פאן מיתה לא שכיח ולא חיישינו לשמא ימות אלא ודאי דאית ליה לרבינא הך סברא של שער המלה לחלק בין זמן מועט לזמן מרובה וא"כ שפיר פסק הרמב"ם פ' רבינא: שם דף כח גמרא ויהי אנשים אשר היו טמאים וגו'.

אותם אנשים מי היו כו' הקשה בחזיוני הרשב"א מה זה קושיא מי היו וכי לא הנה בששים רבוא מתים בכל יום שיהיו בהם טמאי נפש. ועוד מה זה דאמר ר"י טמאי מ"מ היו וטמאי לא קאמר סתם טמאי מתים היו.

ועוד קשה הלא מת מצנה לא נקרא אלא מי שאין לו קוברין וכיון דבמחנה ישראל היו חונים איש לבית אבותם מסתמא הנה לכל איש קוברין אותו כי אין לה אדם בישראל שאין לו גואלין ורש"י נדחק בזה.

ונראה ליישב דמה דקאמר הגמ' אותם אנשים מי היו היינו הואיל והמנון שנמנו אחר מעשה העגל לאחר שנתרצה להם ה' שהיה ממחרת יוה"כ שאז נמנו ע"פ השקלים לנדבת מלאכת המשכן והמנון שנמנו אח"כ במדבר שהי' בא' לחודש השני בשנה השנית לצאתם ממצרים באלו שני הפקודים הי' מספר האנשים שנה שיש מאות אלה ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים וכתב רש"י בחומש בריש פ' כי תשא הואיל ובתר שנת עולם אזלינו והיו שני המנינים בשנה אחת מנין ראשון ממחרת יוה"כ ומנין השני בחודש אייר שלאחריו ע"כ שלא מת א' מישראל בכל אותו ז' חדשים שבין מנון למנון.

וע' במזרחי מה שטען שם על השגת הרמב"ן על דברי רש"י וכתב שזה היה דרוך גס. ועפ"ז שפיר מקשה הגמ' אותם אנשים שהיו טמאים לנפש אדם מי היו שהרי בזמן ההוא לא מת אחד מב"י ומאין היו להם טמא מת.

ומתיר ר"ע שמישאל ואלצפן היו שנטמאו בנדב ואביהוא שמפורש מיתתם בקרא ור"י הגלילי אומר נושאי ארונו של יוסף ולא חסר ממחנה ישראל א'. ור' יצחק אמר טמאי מת מצנה היו דהיינו אף שלא מת א' מישראל ולא נחפר מהם איש מ"מ הגרים וערב רב שהיו בתוכם לא נעשה להם גס זה ומהם מתו מיתה טבעיית.

וכיון דגר אין לו קרובים להטפל עמו בקבורה שפיר מקרי מת מצנה והנה ר' יצחק השיב לר"ע ור"י הגלילי אי מישאל ואלצפן היו או נושאי ארונו של יוסף היו כפר היו יכולין להטהר.

והנה באמת קשה לר' עקיבא ור"י הגלילי למה לא נטהרו מקודם וע' בצל"ח למס' פסחים דף צ' בסוגיא דשוחטין וזרקין על טומאת שרץ דלקח לא נטהרו מקודם דהואיל ולא הנה להם אפר פרה עד עשרה לחודש וקבלו הזאה שלישית ביו"ד לחודש והנה שביעי שלהם בערב פסח כמו שאיתא שם בגמ' דשביעי שלהם הי' חל בערב פסח.

והנה זה גופא קשיא לפי מה דכתב רש"י במסכת גיטין (דף ס' ע"ב) בד"ה פ' פרה אדומה) *הג"ה ודע דיש מקום עיון איך אפשר שבשני בחודש נשרף הפרה הא אית בריש מס' יומא דכהן השורף את הפרה צריך הפירוש שבעה ימים ויליף לה מקרא לעשות אלו מעשה פרה נאמר באחד לחודש איך אפשר למחרתו לשרוף את הפרה בלי הפירוש פהו והנה יש לומר דזה הוא בירושלמי שבב' לחודש נשרף הפרה וסתם הירושלמי הוא

ר"י ושמעתינן לר"י במס' יומא (ג' ע"ב) דמתני תדא לכפר ולעשות אלו מעשה יוה"כ ולי' ליה הפרשה לכהן השורף את הפרה.

ולפ"ז חוץ לדרבננו ע"כ יש חולק על הירושלמי דלא נשרף הפרה בב' לחודש דהא מאן דצריך הפרשה מדאורייתא לשריפת פרה א"א לומר שבב' לחודש נשרפה הפרה וא"כ שפיר פתב אאמ"ו הגאון ז"ל דר"י ור"ע פליגי בהך דירושלמי לאו דברי הכל הוא** דבב' בניסן נשרפה הפרה ואם פן למה לא נטירו מקודם והנה פתבתי שם דר' עקיבא ור"י הגלילי ור' יצחק פליגי בזה דלר' יצחק הנה שריפת הפרה בב' בניסן ולר' עקיבא ור"י הגלילי לא היתה אלא עד יו"ד בניסן.

אבל זה דוחק דלא מצינו פלוגתא בשריפת הפרה. אמנם אי אמרי' דפסח זה הנה ע"פ הדבר ואי לא נצטוו על עשיית פסח זה לא היו עושין אותו הואיל ונזופין היו ולא מלו את בנייהם ומילת בניים ועבדים מעכבת מלעשות את הפסח.

ולפ"ז לא קשה קושית הר' יצחק דאף שהיו יכולין לטהר מקודם אפ"ה לא נתפזו לטהר עצמם כיון דלא ידעו שיעשו את הפסח** הגהת נכד המחבר ועיין נ"ב מה"ת סי' ככ"ד שאין חיוב לטמא לטהר את עצמו** אם פן לא היו צריכין להיות בטהרה כיום י"ד ולא נטירו אלא כדי שיהיו בטהרה ביו"ט הואיל ותייב אדם לטהר את עצמו ברגל וגם כדי לאכול בשר שלמים ביו"ט כי מצוה לאכול בשר ביו"ט והנה שביעי שלחן בע"פ להיותם בטהרה בלילה פשיכנוס הרגל בליל יו"ט ראשון אבל מקודם לזה לא היו נמקרים להיות בטהרה בערב פסח כי לא היו צריכין לכך לפי שלא ידעו שיעשו הפסח כי חשבו שאינן יכולים לעשות הפסח הואיל והם נזופים אמנם אח"כ פשצנה להם השם לעשות הפסח אף שהיו נזופים נגשו גם הטמאים ואמרו למה נגרע.

דף כז ע"א ר"א אמר י"ד סעודות חייב אדם וכו'. וחכ"א אין לדבר קצבה חוץ מלילי יו"ט א' ועוד אר"א מי שלא אכל וכו' וקאמר בגמ' דרבנן סברי מה דירה אי בעי אכל וכו' א"ה אפילו לילי יו"ט א' אר"י משום רשב"י נאמר פאן חמשה עשר וכו' ולפי המובן בהשקפה ראשונה ר"א לית ליה הך ג"ש פלל דהרי לדידיה פוליהו יומי ולילי שונים לחיוב וא"כ לדידיה לא נתקבלה ג"ש זו א"כ קשה קושית הגמ' לקמן (דף כח) הלכתא למה לפטור נשים שהרי מ"ע הז"ג היא וליכא לשנויי פדמשני רבא התם דסד"א גילף ט"ו חג המצות שהרי לדידיה לא נתקבלה ג"ש זו פלל ומהאי תיתי למילף גז"ש הא אין דנין גז"ש מעצמו [ע' לקמן] ואומר אני דגם ר"א ס"ל ג"ש זו ויתבאר על שלש אופנים: האופן הראשון עפ"י מ"ש התוס' פאן בד"ה תשבו בירושלמי גילף גז"ש נאמר פאן תשבו ונאמר ופתח א"מ תשבו ז' ימים לילה ויום מה ישיבה להלן (עשה לילות פנימים וכו' עיין שם והדבר יפלא אטו לחכמים לאו לילות פנימים ניהו הרי גם לדידהו לילות פנימים ושניהם רשות.

ונראה משום דליל הראשון חוב והה"ד היום דימים פלילות ומפלל דלא ילפינן מחג המצות אלא דלפי זה איפכא הנה ליה למימר ימים פלילות. ונראה עפ"י פלל שבתורה דבר שהנה בכלל לא ללמד על עצמו וכו' הכי נמי שבעת ימים תשבו בספוכות כל שבעת הימים ולילות בכלל תשבו אלא דלא ידעינן אם רשות אם חוב ויצא לילה הראשון ללמד

ט"ו מחג המצות לחוב על הפלל פלו יצא וכולהו חוב אלא דזה אי אפשר שיהרי מחג המצות ילפינו והתם רק לילי הראשון חוב.

ונראה דיום הראשון ילפינו ג"ש ממלוואים דימים פלילות וממילא יום הראשון עכ"פ חוב פמו הלילה ויצא יום הראשון מן הפלל ולא ללמד על עצמו כי אם על הפלל פלו וכל ז' ימים חוב וכן ליכא למימר פסח יוכיח דבפסח גם יום ראשון רשות אלא דתינח ימים לילות מנ"ל חוץ מלילי ראשון אלא דבזה שוב ילפינו ממלוואים דלילות פנימים ופשיר מדוניק לשון הירושלמי לילות פנימים ונמצא דאבוהון דכולהו לחיוב הוא מחמת שליל הראשון עכ"פ חוב והוא עצמו שהוא חוב צריף ג"ש חמשה עשר מחג המצות נמצא דגם לר"א צריף ג"ש זו זה האופן הא'.

האופן השני עפ"י מה שנתקשה הריטב"א מנ"ל לר"א תשלומין ודעת הריטב"א דיליף מחגיגה ולדידי קשיא א"כ מדוע דוקא בתשלומין בלילי יו"ט האחרון ולא בכולהו ימי החג דכולהו תשלומין דראשון.

ועוד מדוע דוקא בליל יו"ט האחרון ולא ביום האחרון עצמו ונחגיגה עיקר ביום: ונראה דר"א יליף שבעת ימים משמחה שהיא ג"כ שבעת ימים אף ששנינו ההלל והשמחה שמונה היינו ליל יום טוב האחרון ולא יום האחרון עצמו דתרי זימני שבעת ימים פתיבי וכמו"ש רש"י בפסחים (דף ע' ע"א) ומשם יליף ר"א י"ד סעודות דכשם ששמחה חייב ביום ובלילה וכשם ששמחה ליל יום טוב האחרון תשלומין שהרי אין שמחה בלילי יום טוב הראשון גם לענין סנפא אלא דלפי זה דר"א משמחה יליף וסובר דשמחה ליל יו"ט האחרון היא תשלומין לליל יום טוב הראשון אבל היא גופה קשיא וכי עקר גרע מתשלומין ולמה ליל ראשון אינו חייב בשמחה וצריף לומר דס"ל משום דבעינן זביחה בשעת שמחה כדאמרינן שם בפסחים אלא דכיון דיליף לענין י"ד סעודות משמחה אם כן למה ליה ג"ש חמשה עשר מחג המצות: וצריף לומר דאף דכולהו י"ד סעודות ילפינו משמחה ליל יום טוב הראשון לא מצינו למילף ואדרבה איפכא ילפינו מה לילי ראשון ליכא שמחה אף סנפא לא תנהוג בליל יו"ט ראשון ואין לומר שאני שמחה שאי אפשר ר"א לטעמיה דיליף אפשר משאי אפשר במס' יבמות (דף מו ע"א) ולהכי צריף למילף ליל ראשון בג"ש חמשה עשר מחג המצות.

אלא דלפי זה דילפינו אפשר משאי אפשר א"כ בליל מוצאי שבת שבתוה החג לא יתחייב בסנפ' בשם דליכא שמחה וכמו"ש התוס' בריש פירק לולב וערבה ועיין במהרש"א שם דבכל ליל מוצאי שבת לא משפחת שלמי שמחה שהרי אין שלמים נאכלין רק לשני ימים ולילה אחד וכשם דליכא שמחה כף ליכא סנפא פדהנה ילפינו לילה הראשון לפטור מסנפא דלכף איצטריוף ג"ש מחג המצות וא"כ איף אמר ר"א י"ד סעודו' חייב הרי ליכא ז' בלי שבת וחסר סעודה א' בליל מוצאי שבת בשלמא אי לא הנה יליף משמחה רק ממלוואים ואיצטריוף ג"ש לילה הראשון כמו"ש בפנ הא' אלא דאי ממלוואים ליכא תשלומין פשם דלא הנה תשלומין ומדסובר תשלומין מפלל דיליף משמחה א"כ ליכא י"ד סעודות רק י"ג סעודות והיינו קושניית הגמ' שם ועוד אמר ר"א מי שלא אכל וכו' והא אמר ר"א י"ד סעודות וכו' ורש"י וכל המפרשים נדחקו מאד לפרש קושניא זו ולדידי ניחא אלא דלפי זה דסבר ר"א דליל יו"ט הראשון הוא עיקר הזמן לשמחה

דְּהָרֵי לַיִל יו"ט אַחֲרוֹן הוּא רַק תְּשֻׁלוּמֵי אֶלָּא מְשׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם בְּלַיִל יוֹם טוֹב
הֶרְאִישׁוֹן מְשׁוּם דְּבַעֲי' זְבִיחָה בְּשַׁעַת שְׁמִחָה א"כ מְפָלֵל דְּסִבְר דְּאִי הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר בְּעֵינָן
זְבִיחָה בְּשַׁעַת שְׁמִחָה א"כ לְמָה לִי אִי שְׁמַח לְמַעוּטֵי לַיִל יוֹם טוֹב הֶרְאִישׁוֹן וְתִפְזֹק לִיה
דְּאִי אֶפְשָׁר וּכְמוֹ שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' שֶׁם בְּפִסְחִים וְאִין לֹמַר דְּאִי לָאוּ אִי הֵנָּה אֲמִינָא דְּהֵיכָא דְּאִי
אֶפְשָׁר שְׁאִנִּי וְכִמוֹ שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' שֶׁם דַּא"כ קָשָׁה לְמָה לִי ג"ש דַּט"ו מַחְג הַמְצוֹת אִי ס"ד
דְּלִיל הֶרְאִישׁוֹן חֲזִיב בְּשְׁמִחָה אֲמַנְם בְּסִפְרֵי דְּרִישׁ מַאֲדָּה שְׁמַח אִי לְמַעוּטֵי לְפִי שְׁאִין שְׁמַחַת
הָאֲדָם שְׁלִמָה בַּעוּה"ז לְפִי שְׁדוּאָג עַל בְּנֵי שְׁמַתִּים וְשְׁאָר רְעוּת וְצָרוֹת הַמְתַּרְגְּשׁוֹת.

וְעוֹד נִלְע"ד דְּגַם לַר"א אִי צְטְרִיף גַּז"ש דְּאִי דְּסוּבְר דְּכָל י"ד סְעוּדוֹת חֲזִיב בְּסוּפָה הֵינָנו
בְּאִין גְּשָׁמִים מְזַלְפִין דְּתִשְׁבּוּ כְּעֵין תְּדוּרוֹ אֲבָל גְּשָׁמִים מְזַלְפִין לִיכָא סוּפָה וְאִי צְטְרִיף גַּז"ש
ט"ו לְחֲזִיב גַּם בְּגְשָׁמִים מְזַלְפִים וְכִמוֹ שְׁפִסְקוּ הַפּוֹסְקִים זֶה הָאֲנָפִן הַשְּׁלִישִׁי: וְע"פ דְּרוּשׁ
י"ל דְּזֶה פְּנוּנַת שְׁלֵמָה תֵּן חֶלֶק לְשִׁבְעָה כָּל שִׁבְעָה חֲזִיב בְּסוּפָה וְגַם לְשִׁמוּנָה דְּיֵשׁ תְּשֻׁלוּמֵי
בְּשָׁמִינֵי וְקָשָׁה א"כ דְּיֵשׁ תְּשֻׁלוּמֵי וְדָאִי מְשֻׁמְחָה יְלִיף אִם כֵּן ל"ל גַּז"ש דַּט"ו מַחְג הַמְצוֹת
וְצְרִיף לֹמַר דְּלִילָה הֶרְאִישׁוֹן לֹא נוֹכַל לְלַמּוֹד וְאֲדַרְבָּה יְלִפִּינָן מְשֻׁמְחָה דְּלִיכָא בְּלִילָה
הֶרְאִישׁוֹן.

וְלִכְּף אִי צְטְרִיף גַּז"ש א"כ כְּבָר יְדַעִינָן דְּלִיל הֶרְאִישׁוֹן לִיכָא שְׁמִחָה א"כ לְמָה לִי אִי שְׁמַח
וְעַל זֶה בָּא הַמְתַּרְץ דְּאִי הֵינָנו לְדַרְשַׁת הַסְּפָרֵי שְׁאִין שְׁמִחָה בַּעוּה"ז כִּי לֹא תִדַּע מַה יְהִי
רְעָה עַל הָאֲרֶץ וְכָא לְתַרְץ עוֹד דְּאִי צְטְרִיף בְּלֹא"ה גַּז"ש ט"ו לְחֲזִיב לִיל הֶרְאִישׁוֹן אֶפְיִלוּ
גְּשָׁמִים יוֹרְדִי וְזֶה שְׁפִינִים שְׁלֵמָה אִם יְמָלְאוּ הָעֵבִים גְּשָׁם עַל הָאֲרֶץ יִרְיָקוּ שֶׁם תּוֹס' ד"ה
תִּשְׁבּוּ בִּירוּשָׁלַיִם יְלִיף בַּגַּז"ש נְאֻמָּר כָּאִן תִּשְׁבּוּ וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן וּפְתַח או"מ תִּשְׁבּוּ יוֹמָם
וְלִילָה ז' יָמִים מַה לְהֵלֵן עֲשֵׂה בָּהּ הַלִּילוֹת פְּיָמִים.

אִי יְשִׁיבָה הָאֲמוּר כָּאִן לִילָה פְּיָמִים. וְטַעֲמִייהוּ דְּרַבְּנָן מְפָרְשֵׁי ר"י בְּשֵׁם ר' יִשְׁמַעֲלֵל נְאֻמָּר
ט"ו בְּפִסְחָא וְכו' מַה לְהֵלֵן לִילָה רִאשׁוֹן חוּבָה וְכו' ע"כ.

וְהֵנָּה טַעֲמִיָּה דַּר"א תְּמוּנָה דְּאִטוּ רַבְּנָן מְחַלְקֵי בֵּין לִילָה לְיוֹם אֵינְהוּ ג"כ מְשׁוּוֹ לִילוֹת פְּיָמִים
אֶלָּא שְׁפּוֹבְרִים בֵּין לִילָה וּבֵין יָמִים רְשׁוּת, אִם לֹא רְצָה לְאַכּוֹל כָּלֵל הֶרְשׁוּת בְּיָדוֹ וְאִם
רוּצָה לְאַכּוֹל פֶּת חֲזִיב לִישֵׁב בְּסוּפָה וְאִם נִימָא דְּלִילָה הֶרְאִישׁוֹן וְדָאִי חוּבָה וְדַרְשִׁינָן תִּשְׁבּוּ
שְׁעֵשֶׂה יָמִים כָּלִילוֹת [ע' בַּמַּס' שְׁבַת (דָּף קַלָּא ע"ב) בְּתוֹס' ד"ה וְאִי מְסוּפָה קָשָׁה הָא ר"א
וְדָאִי לֹא יְלִיף הָךְ ג"ש מְמַצָּה דַּאֲל"כ אִי מְחִיב סוּפָה כָּל הַיָּמִים] וְלַעֲנ"ד נִרְא' ע"פ מַה
דְּאִי לְקַמָּן (ד' מַג ע"א) וְסוּפָה גּוּפָא מַנ"ל דַּת"ר בְּסוּפָן תִּשְׁבּוּ ז' יָמִים יָמִים וְאַפְּי' לִילוֹת
אַתָּה אוֹמַר וְאַפְּי' לִילוֹת אוֹ אֵינּוּ אֶלָּא יָמִים וְלֹא לִילוֹת וְדִין הוּא נְאֻמָּר כָּאִן יָמִים וְנֶאֱמַר
בְּלוּלָב יָמִים מַה לְהֵלֵן וְלֹא לִילוֹת וְכו' [אוּ כְּלָף לְדַרְף זֶה נְאֻמָּר כָּאִן יָמִים וְנֶאֱמַר בְּמִילּוּאֵי
יָמִים מַה לְהֵלֵן וְאַפְּי' לִילוֹת וְכו' נִרְאָה לְמִי דּוּמָה דְּנִין דְּבָר שְׁמַצְנוֹתוֹ כָּל הַיּוֹם וְכו' וְאַל
יִזְכִּיחַ לִילָה שְׁמַצְנוֹתוֹ שְׁעָה אַחַת] אוּ כְּלָף לְדַרְף זֶה דְּנִין דְּבָר שְׁמַצְנוֹתוֹ לְדוֹרוֹת וְכו' וְאַל
יִזְכִּיחַ מִילּוּאֵים שְׁאִין נוֹהֲגִים לְדוֹרוֹת ת"ל תִּשְׁבּוּ תִשְׁבּוּ לַג"ש.

וְהֵנָּה אִם הֵינּוּ מוּצְאִים דְּבָר שְׁמַצְנוֹתוֹ לְדוֹרוֹת וְנוֹהֵג כָּל הַיּוֹם. בְּוֹדָאֵי מְמַנּוּ יְלִפִּינָן דְּדָמֵי
מְמַשׁ לְסוּפָה וּמִן תַּר תִּשְׁבּוּ.

והנה במצה נאמר שבעת ימים ומצותו כל היום שכל היום אם רצה לאכול פת אינו רשאי לאכול חמץ כ"א מצה, ונוהג לדורות ומיניה ילפינו סנפה כשם שבמצה ימים ואפילו לילות.

שגם בלילה אם רצה לאכול פת אינו רשאי לאכול חמץ כ"א מצה. והה"ד סנפה ואם פן תשובו מותר **הגהת נכד המחבר ואף דנגד מצה איפא למימר אדרבה מלולב נילף.

דדנין דבר שאינו נוהג בנשים מדבר שאינו נוהג בנשי' ואל יוכיח מצה שנוהג בנשים דגם נשים כל שבעת הימים אם רוצים לאכול פת אינו רשאים לאכול חמץ כ"א מצה ובליל הראשון הנה חובה ממש פאנשים.

יש לומר דנגד זה יש לסנפה דמיון עם מצה שנוהג בגבולין כל ז' ואל יוכיח לולב שאינו נוהג ז' בגבולין רק במקדש. נמצא דומה למצה בג' דברים דהיינו דורות.

וכל היום. וגבולין.

ולולב דומה רק בשנים דורות ונאנשים ** אמנם נגד מצה יש פירכא אחרת דדמי טפי סנפה ללולב דדנין דבר שבחובה מדבר שבחובה. ואל יוכיח מצה שהוא רשות שאם רצה לאכול פירות או מצה עשירה רשאי ולקח איצטריף תשובו לגז"ש.

וה"מ אם סנפה הוא חובה לאכול בסנפה. אבל לדעת רבנו דגם סנפה רשות שאם רוצה לאכול פירות או שאר דברים שאינו טעונין סנפה רשאי א"כ תשובו מותר.

ונה פוננת ר"א נאמר פאן תשובו כו' לילות פנימים. ומה איצטריף תשובו ולא ילפינו במה מצינו ממצה.

מפלל דסנפה חובה לאכול בסנפה. וע"ז השיבו רבנו נאמר פאן ט"ו וכו' משום דראנה הג"ל יש לדחות דבאמת דבגמ' דחו דנין דבר שנוהג לדורות.

משום דנגד מלואים די בפירכא זו והיא פירכא חזקה דדורות משעיה לא ילפינו אבל יש גם בלי פירכא זו פירכא אחרת דיותר אית למילף סנפה מלולב שנוהג בזמן אחד ואל יוכיח מצה שאינו נוהג בזמן א' ולקח איצטריף גז"ש דתשובו.

אמנם בת"כ איתא ובט"ו לחודש הנה חג הסוכות ז' ימים למה נאמר לפי שהוא אומר בסוכות תשובו ז' ימים ואיני יודע אם ז' ראשונים או ז' אחרונים בחודש ת"ל בט"ו לחודש הנה חג הסוכות הוי ז' ראשונות.

ולפ"ז הדרא ראיתי למקומה דעל פרחף סנפה חובה לאכול בסנפה דאל"כ למה לי גז"ש דתשובו נילף מה מצינו ממצה. מאי אמרת מלולב אית למילף שהוא נוהג בזמן א' א"כ בסוכות למה לי.

מה אמרת דהנה אמינא בסוכות תשובו הוא שבעה אחרונים בחודש א"כ אינו בזמן א' עם לולב. ולמה לי גז"ש דתשובו.

אלא על פרחף בלא"ה לא הנה ילפינו ממצה משום דמצה רשות וסנפה חוב ומוכח כר"א. אמנם הגירסא בת"כ היא פנ"ל ופירש בו הקרבן אהרן שהקושיא היא על אומרן הסוכות

דלא הנה ליה למימר רק חג ז' ימים שְהַרְי עֲדִינן לא הַנּוֹכַר מְסוּפָה כְּלוּם וּמִתְחִלָּה הוּא מְדַבֵּר עַל עֲנֵן הַחֲגִיגָה וְקָרְבָּנוֹת.

אָבֵל בְּיַלְקוּט הַגִּירָסָא בַּט"ו לַחֲנֻדָּשׁ הִזָּה חַג הַסּוּפּוֹת שְׁבַעַת יָמִים שְׁבַעַת יָמִים לְמָה נֶאֱמַר. וּפִירֵשׁ בּוֹ הַזֵּית רַעְנָן שׁוֹ' יָמִים הוּא מִיְּתֵר שְׁהַרְי נֶאֱמַר אַח"כּ ז' יָמִים תִּקְרִיבוּ אִשָּׁה לֵה' וְהִנֵּה לְפִי פִירוּשׁ הַזֵּה רְצִיכִין אָנוּ לְהַבִּין הַתִּירוּץ שְׁאֵלְמָלָא לֹא נֶאֱמַר כָּאֵן ז' יָמִים הִנֵּה אֲמִינָא שְׁבַסּוּפּוֹת תִּשְׁבוּ ז' יָמִים הָאֲמוּר בְּסוּף הַפ' הִינּוּ ז' אַחֲרוֹנִים שְׁלַח הַחֲנֻדָּשׁ.

וְהַרְי כְּבָר נֶאֱמַר בַּט"ו לַחֲנֻדָּשׁ הִזָּה חַג הַסּוּפּוֹת לֵה' וְרִיכִין אָנוּ לֹאֲמַר שְׁבַט"ו לַחֲנֻדָּשׁ חַג הַסּוּפּוֹת רַק בַּט"ו. אָבֵל בְּסוּפּוֹת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים הִינּוּ ז' אַחֲרוֹנִים שְׁלַח הַחֲנֻדָּשׁ: וְאֹמַר אֲנִי שְׁמוּכַח כְּזֵית רַעְנָן.

דְּאִי כְּקָרְבַּן אֲהָרֹן אִם כֵּן אִי לֹא נֶאֱמַר כָּאֵן חַג הַסּוּפּוֹת הִנֵּה אֲמִינָא שְׁבַסּוּפּוֹת תִּשְׁבוּ ז' יָמִים הִינּוּ יָמִים אַחֲרוֹנִים וְאִם כֵּן אִין בַּט"ו זְכָר לְסוּפּוֹת כְּלָל וְהִנֵּה לְקַמָּן (דָּף כַּח) אָמְרוּ וְתוּ הַלְכְּתָא לְמָה לִי וְקָרָא ל"ל הָא סוּפָה מְצַנֵּת עֲשֵׂה שֶׁה"ג.

וְכָל מ"ע שֶׁהַזִּמְ"ג נְשִׁים פְּטוּרוֹת וְכוּ' וְרָבָא אָמַר סֵד"א גִּילְף ט"ו מִחַג הַמִּצּוֹת וְכוּ' וְהָא תִּינַח אִי סוּפָה הִיא בַּט"ו אָבֵל אִם סוּפּוֹת הֵם בְּז' אַחֲרוֹנִים שְׁלַח הַחֲנֻדָּשׁ אִיף שִׁינָה מִיִּלְף ט"ו ט"ו מִחַג הַמִּצּוֹת וְקִשְׁיָא הַלְכְּתָא לְמָה לִי וְכוּ' ז' יְנֻקְשָׁה לְגִירָסַת הַקָּרְבָּן אֲהָרֹן.

אָבֵל לְגִירָסַת הַזֵּית רַעְנָן אִי לְפִי הִנֵּה אֲמִינָא שׁוֹ' יָמִים אַחֲרוֹנִים צוּה לִישֵׁב בְּסוּפָה כֵּה מְכָל מְקוּם בַּט"ו עֲצֻמוֹ ג"כ הוּא חַיִּיב סוּפָה שְׁפִיר אִיכָּא לְמִילְף ט"ו אֵלָא דְקִשְׁיָא וּמִטּוּבָה גַם לְגִירָסַת הַזֵּה מִי נִיחָא דְעַכְשָׁיו דְקָרָא בַּט"ו חַג הַסּוּפּוֹת אִיִּצְטְרִיף ז' יָמִים שְׁלֹא נְטֻעָה שְׁבַסּוּפּוֹת תִּשְׁבוּ דְסִיפָא הִינּוּ ז' אַחֲרוֹנִים.

אָבֵל הִיא גּוּפָא קִשְׁיָא לֹא נִכְתוּב כָּאֵן סוּפּוֹת כְּלָל רַק חַג סְתָם. וּמִמִּילָא לֹא אִיִּצְטְרִיף שְׁבַעַת יָמִים.

וְאֵעִי"כּ גִּדְעָ שְׁבַסּוּפּוֹת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים הִינּוּ ז' רֵאשׁוֹנוֹת. דֹּא"כּ אִין זְכָר.

לְסוּפָה בַּט"ו כְּלָל. וְל"ל הַלְכְּתָא לְפִטוּר הַנְּשִׁים, אֵלָא שְׁמַטְעַם זֶה עֲצֻמוֹ הַנּוֹכַר לְמִכְתָּב חַג הַסּוּפּוֹת בְּחַמְשָׁה עֶשְׂרֵי פְּדֵי שְׁנֵיִלְף גַּז"ש מְמַצָּה.

אָבֵל אִי לֹא הִנֵּה כְּתִב סוּפּוֹת בְּחַמְשָׁה עֶשְׂרֵי אִי שׁוֹ' יָמִים דְסִיפָא הִינּוּ ז' יָמֵי חַג מְכָל מְקוּם אִיף שִׁינָה לְמִילְף גַּז"ש נֶאֱמַר ט"ו בְּחַג הַסּוּפּוֹת וְהַרְי לֹא נֶאֱמַר בּוֹ ט"ו כְּלָל וְהִנֵּה מַגְמ' ז' אִין אָנוּ לֹאֲמַדִּים רַק שְׁבַלִּילָה הִרְאִשׁוֹן חוּב וְכָל זֶה לְרַבְּנָן אָבֵל לר"א דִּי"ד סְעוּדוֹת כְּוִלְהוּ חוּבָה צְרִיף לֹאֲמַר שְׁלֹא נִתְקַבְּלָה גַּז"ש ז' כְּלָל *הַגְּהַת נִכְד הַמְחַבֵּר וְאִיף שְׁבַמְסַכְתָּ שְׁבַת (קָלָא ע"ב) יְלִיף ר"א הָף גַּז"ש לְעֵנִן מְצָה שְׁתַּדְּחָה שְׁבַת מְכָל מְקוּם מְזָה עֲצֻמוֹ מוּכַח דְסוּפָה כָּל ז' חוּבָה דֹּא"כּ ל"ל גַּז"ש כְּלָל.

דְּהַרְי שְׁם אֲמִרִי דְאִיִּצְטְרִיף גְּזִירָה שְׁוֹה מְשׁוּם דֹּא"כּ אִיכָּא לְמַפְרָף מֵה לְסוּפָה שְׁנוּהַגְתָּ בְּלִילוֹת כְּבִימִים. וְכָל זֶה הוּא לְפִי הָאֲמַת דְר"א סוּבֵר דְסוּפָה נוֹהַגְתָּ בְּחַיִּיב אָבֵל לְרַבְּנָן אִין בְּסוּפָה שׁוּם יִתְרוֹן מְמַצָּה דְתַרְנוּנֵיהוּ לִילָה הִרְאִשׁוֹן חַיִּיב וְאַח"כּ רְשׁוּת.

** ומעֵתָּה אָנִי אוֹמֵר שְׁגִיחַ הַיִּלְקוּט וְגִירְסַת הַתּוֹ"כ שְׁנֵיהֶם נְכוּנִים. גִּירְסַת הַתּוֹ"כ הֵינּוּ לר"א דְּמִינְתָּר הַסּוֹפּוֹת לְגַמְרֵי וְגִירְסַת הַיִּלְקוּט לְרַבֵּנּוּ דַּט"ו לְחֻדְשׁ הַזֶּה חֵג הַסּוֹפּוֹת אֵינְטֵרִיף לַג"ש וְאֵינְתֵּר רַק שְׁבַעַת הַיָּמִים.

וְאוֹמֵר אָנִי לְהַחֲלִיט גִּירְסַת הַתּוֹ"כ עִם פִּירוּשׁ הַקָּרְבָּן אֲהֲרֹן אֲבָל גִּירְסַת הַיִּלְקוּט שֶׁהִקְוִינָא הִיא שְׁבַעַת יָמִים מִינְתָּר אֵינּוּ נְכוּן. שְׁהַרֵי הוּא רוֹצֵה לֹאמַר תִּיְקַף בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן מִקְרָא קוֹדֶשׁ וְאֵיף שִׁינְיָה לְקִרְוֹתוֹ רֵאשׁוֹן אִם עֲדִינָן לֹא הַנּוֹפֵר שׁוּם סְכוּם מִנָּה.

לָמָּה הוּא רֵאשׁוֹן וּמֵעֵתָּה הַחֲלִיט פְּגִירְסַת הַתּוֹ"כ שְׁעֵיקָר הֵיחֲתוּר הוּא אוֹמְרוֹ הַסּוֹפּוֹ וְהֵינּוּ לר"א אֲבָל לְרַבֵּנּוּ אֵין פֶּאן יִיחֲתוּר פֶּלֶל שֶׁהַסּוֹפּוֹת אֵינְטֵרִיף לֹאמַר אֲצֵל בְּחַמְשָׁה עֶשֶׂר לַגַּז"ש וּמֵעֵתָּה צִדְקוֹ דְּבָרֵי ר"א וְדְבָרֵי רַבֵּנּוּ ר"א לְשִׁיטָתוֹ דְּלִית לֵיהּ גַּז"ש ט"ו וְאֵינְתֵּר הַסּוֹפּוֹת לֹאמַר שְׁהֵינּוּ ז' רֵאשׁוֹנִים וְקִשָּׁה בְּלֹא"ה מוֹכַח דְּהֵינּוּ ז' רֵאשׁוֹנִים מִדְּאֵי אֵינְטֵרִיף תִּשְׁבּוּ לַגַּז"ש וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּנִילַף בְּמָה מְצִינּוּ מִמְצָה דְּדָמֵי לֵיהּ בְּכָל צִד שֶׁהוּא דְּבָר הַנּוֹהֵג לְדוֹרוֹת וּמְצִינּוּ פֶּל הַיּוֹם אֲלֵא וְדָאֵי דְאֵפִילוּ הָכִי נִילַף מְלוּלָב שֶׁהוּא בְּזִמְנָא א' עִם סְנֵפָה.

וְאִם פֶּן הַסּוֹפּוֹת ל"ל בְּלֹא"ה עַל פְּרָחָף סְנֵפָה בְּזִמְנָא א' עִם לִוְלָב. אֲלֵא וְדָאֵי דְגַם בְּלֹא"ה יֵשׁ לְלוּלָב מַעֲלָה נֶגֶד מַצָּה דְּדִנְיָן דְּבָר שְׁבַחֲוּבָה מְדַבֵּר שְׁבַחֲוּבָה וְאֵל יוֹכִיחַ מַצָּה שֶׁהוּא רְשׁוּת.

וּמִמִּילָא מוֹכַח שְׁבַחֲוּבָה לְאֲכֹל בְּסְנֵפָה. וְע"ז הִשְׁבִּיבוּ לוֹ רַבֵּנּוּ ט"ו ט"ו גַּז"ש מַחֵג הַמַּצּוֹת וְאִם פֶּן בְּאֵמַת הַסּוֹפּוֹת אֵינּוּ מִינְתָּר דְּאֵינְטֵרִיף לַגַּז"ש.

וּמִמִּילָא נִילַף מְלוּלָב שֶׁהוּא בְּזִמְנָא א' עִם סְנֵפָה. וְלָכֵף אֵינְטֵרִיף גַּז"ש דְּתִשְׁבּוּ מִמְלוּאִים וְדו"ק: שְׁם וְעוֹד אַר"א וְכו'.

וְהָאֵמֵר ר"א י"ד סְעוּדוֹת חֵיבֵיב לְאֲכֹל בְּסְנֵפָה כו'. פִּרְש"י וְכִינָן דְּבִיו"ט אַחֲרוֹן לֵיפָא סְנֵפָה מָה הַשְּׁלֵמָה דְּסְנֵפָה אֵיחָא, וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים אִם הֵדִין נוֹתֵן שְׁצָרִיף שְׁיִשְׁלִים בְּאֵמַת צָרִיף לְאֲכֹל אוֹתָהּ סְעוּדָה דְּהַשְּׁלֵמָה בְּסְנֵפָה וּמָה שְׁפִירש"י בַּל תּוֹסִיף.

לֹא יִדְעָנָא פִּירוּשׁוֹ אִם יֵשׁ לר"א אֵיזָה לִימוּד עַל הַהַשְּׁלֵמָה אִם פֶּן רַחֲמֵנָא אָמַר שְׁיִשְׁלִים וּמָה שִׁינְיָה בַּל תּוֹסִיף וּבְאֵמַת לְפִירוּשׁ הַרִיטְב"א גַּם לְמַסְקָנָא פְּשִׁמְשִׁלִים בִּיו"ט אַחֲרוֹן לר"א אוֹכֵל אוֹתָהּ בְּסְנֵפָה וְעוֹד מָה מְשַׁנֵּי חֲזוֹר בּוֹ אַפְתֵּי קִשָּׁה אַף לְהַשְּׁלֵמָה דְּלִילָה רֵאשׁוֹנָה מָה מוֹעִיל בִּיו"ט אַחֲרוֹן הָא לִילָה רֵאשׁוֹנָה וְדָאֵי בְּעֵי, סְנֵפָה וּמָה מוֹעִיל הַהַשְּׁלֵמָה חוּץ לְסְנֵפָה.

וְהַרִיטְב"א פִּירֵשׁ וְהָאֵמֵר ר"א י"ד סְעוּדוֹת וְכו' וַא"כ לָמָּה אָמַר מִי שְׁלֵא אֲכַל בִּיו"ט רֵאשׁוֹן הוּל"ל מִי שְׁלֵא אֲכַל אַחַת מִי"ד סְעוּדוֹת וְגַם זֶה דְּנִחַס דְּלָמָּא לְרַבּוּתָא קְאָמַר שְׁאֵפִילוּ לִילָה רֵאשׁוֹנָה יֵשׁ לוֹ תִשְׁלֹמִין וְגַם נִדְחַק הַרִיטְב"א לְמַצּוֹת מְקוּם מִנָּה לוֹ לר"א תִשְׁלֹמִין.

וְגַם רִש"י נִדְחַק בְּזֵה: וְלָבָאָר פֶּל זֶה נִלְעַנ"ד דְּלָכְאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ תִּשְׁלֹמִין דְּהֵנָּה אַבָּא שְׁאוּל דְּרִישׁ לְקַמְן עֲרַבֵי נַחַל שְׁתִּים אַחַת לְלוּלָב וְאַחַת לְעֲרָבָה שְׁבַמְקַדְשׁ. וְהֵנָּה אִם ר"א סָבַר כְּאָבָא שְׁאוּל וּר"א דְּרִישׁ בְּשַׁבָּת (ד' קל"א ע"ב) בְּיוֹם אֵפִילוּ בְּשַׁבָּת א"כ גַּם עֲרָבָה דוֹחָה שַׁבָּת וַא"כ קִשָּׁה קוֹנְשִׁינֵי הַגַּמ' בְּשַׁבָּת שְׁם נְכֹתוּב בְּלוּלָב וְלִגְמוֹר כּוּלְהוּ מִינָּה וְלִיפָא

לשנוני פדמשי התם דמה ללולב שטעון ד' מינין שהרי גם ערבה יחידית מוכח דדוחה שבת וגילף מערבה.

והנלענ"ד משום דאף דכולהו אתיין מערבה מ"מ סנפה לא אתיא דאיפא למפרך מה לסנפה שפן יש לו תשלומין ראוי שלא ידחה שבת וצריך למכתב גז"ש בסנפה **ה"גה ודע דאי לאפא, שאול ערבה דוחה שבת אז כל שבועה שנים לדחות שבת דבשלקמא בלולב שפיר יש ליום ראשון מעלה נגד שאר הימים.

דיום ראשון נוהג גם בגבולים משא"כ ערבה לית לה עיקר בגבולין ותדע דהרי הראשון דדרשינן שאינו דוחה אלא יום ראשון דרשינן נמי ראשון אפי' בגבולין וכי היכי דדרש גבולין לא קאי על ערבה הכי.

(חסר איזה תיבות) ** נאי לא הנה כתב בכולהו לא הנה אמרי' מדאיצטריך סנפה ש"מ שיש לה תשלומין דמהיכי תיתא להמציא דבר חדש שיהי' תשלומין אלא הנה אמרינן דלהכי כתב גז"ש בסנפה למעוטי פולהו דלא גילף מעתה וככל סוגיא דשני כתובין.

להכי פרט בפולהו א"כ לא מיעט שום דבר והדרא קוש' לדוכתיה נכתב בערבה לחוד ונתי פולהו מיניה אלא ש"מ דסנפה לא אתי משום דיש לה תשלומין. ומהכא נפקא לר"א ורבנן לשטתיהו דלא דרשי כלל ביום אפילו בשבת ונסתר כל סברא הנ"ל ולכך סברי דליכא תשלומין אמנם יש לומר תירוצ אחר דהא דלא ילפינן סנפה מערבה, משום דאי הוי ילפינן סנפה מערבה הנה אמינא שכל שבועת ימי סנפה ידחו שבת שהרי פולם שנים לר"א בחוב להכי כתב גז"ש מלולב דומיא דלולב שאינו אלא יו"ט ראשון.

והנה לפי זה דכתב סנפה לא הנה אמרינן דגז"ש אתי למעוטי בסנפה עצמה שידחה רק יו"ט ראשון. אלא דאתי למעוטי פולהו אחרינא עומר ומצה ושופר דלא גילפינהו מערבה וככל סוגיא דשני כתובין להכי איצטריכו פולהו ושוב ממילא ידעינן דגז"ש דסנפה אתי למעוטי שידחה רק יו"ט ראשון.

והנה מהר"מ שי"ף שם בשבת לתרץ מה דפירש"י בקושניית הגמרא ונכתוב במצה בהדא. וגבי ונכתוב בתוכה לא פירש פו.

תירץ מהרמשי"ף דבסנפה אי אפשר לפרש שיכתוב בסנפה בהדא. דא"כ הנה דחי שבת כל ז' ימים.

אבל במצה אף שיכתוב בהדא אין שום הנה אמינא שידחה יותר מליל ראשון. שהרי אין מצה חוב רק בליל ראשון.

נדבר שהוא רשות אינו דוחה ולפ"ז אי נימא דגם סנפה היא חובה רק ליל ראשון נסתר תירוצ השני שאף בלי גז"ש מסברא החיצונה אין סנפה דוחה רק ליל א' וא"כ נסתר התירוצ השני וצ"ל התירוצ הא' ושפיר מוכח דיש לו תשלומין וזה פנונת הגמ' ועוד אמר ר"א וכו' ישלים והאמר ר"א י"ד סעודו' חייב וא"כ שפיר יש לומר התירוצ השני ואם פן מנ"ל תשלומין ומשני חזר בו ר"א וסבר שרק ליל ראשון חוב ונסתר תירוצ השני וע"כ צ"ל כתירוצ הראשון ושפיר מוכח תשלומין ודו"ק מנכד הגאון המחבר דף כ"ח

ע"א בתוס' ד"ה הגרים דס"ד ישראל ולא גרים כו' ותימא כו' בקרא (דברים ל"א) פתיב ויצו משה וגו'.

בבוא כל ישראל וגו' הקהל את העם גו' וגרף אשר בשעריה כו' וקשה לי למה הוצרך לפרט פאן את הגר וכי איזה הנה אמינא לחלק בין גר לשאר ישראל וכלא גר ישראל הוא לכל מצות שבתורה.

ואפ' לפי מה שנדחק תוס' פאן היינו היכא דכתיב בני ישראל יש מקום למעוטי גר שאף שהוא ישראל אינו מבני ישראל שהרי אבותיו היו נכרים ובסופה אף דכתיב בישראל מפל מקום כתב אח"כ למען ידעו בני ישראל וגומר.

אבל פאן דכתיב הקהל את העם ומהי תיתי למעוטי גר וכן בקרא המוקדם פתיב בבוא כל ישראל וכן סיפא דקרא פתיב נגד כל ישראל מהי תיתי למעוטי גר. וכבר כתב בתורה תורה אחת וגו' יהיה לכם ולגר וחפשי במפרשי התורה ולא מצאתי רק זה מצאתי באבן עזרא שכתב שישמע ויתיהד ע"ש וא"כ הוא מפרש גר זה היינו גר תושב שהוא גוי שקבל עליו שבע מצות וכמו גר דכתיב בנבילה לגר אשר בשעריה תתננה.

ואני תמה שזו תורה חדשה להטיל מצות הקהל על גר תושב ועוד שהוא אפ' טעות לגמרי ולא משפחת שיהיה גר תושב שם בשעת קריאת המלה שהרי קריאתו היה בעזרת נשים כמפורש במס' סוטה (דף מא ע"ב) ונהרי משנה מפורשת בפ"ק דכלים החיל מקודש שאין נכרים נכנסים לשם וכו' עזרת נשים מקודשת ממנו כו' ומסתמא גם גר תושב בכלל שהרי גוי הוא ואף שנה מדרבנן מפל מקום אם היה מצוה מפורש בתורה שיבא הגר תושב להקהל לא היו חכמים גוזרים עליו שלא יבוא לעזרת נשים או שלא היו עושים הבימה בעזרת נשים רק בהר הבית ולכן אין דברי האבן עזרא נראים: ונראה לי דאיצטריך פאן לכתוב גר עפ"י מ"ש בצל"ח פסחי (דף ח' ע"ב) במימרא דרבי אמי דמי שאין לו קרקע פטור מן הראיה ע"ש ואף שכתב שם שגם גרים יש לו קרקע שירש מבנו מה שירש מאמו נראה לי עפ"י מ"ש הרמב"ן בפ' פנחס דלא פתיב בתורה ירושת האב שהוא פורעניות ואם פן יש לומר דק"ו הוא בפ' הקהל שהוא זמן שמחה שיכתוב גר שירש את בנו ולכן מן הסתם לא מייירי באופן זה וקמ"ל דגר חייב אעפ"י שאין לו קרקע ולר' אמי קמ"ל דקנן פירות קנן הגוף וק"ל: ד' כח ע"ב פלוגתא דאב"י ורבא הלכתא דנשים פטורות מן הסופה למאי איצטריך הא סופה מ"ע שהז"ג וכל מ"ע שהז"ג נשים פטורות אב"י אמר איצטריך הלכתא משום דה"א תשובו כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סופה איש ואשתו רבא אמר אי לאו הלכתא ס"ד אמינא יליף ט"ו ט"ו מחג המצות מה להלן נשים חייבות אף פאן נשים חייבות ע"ש: והקשה אאמ"ו הגאון זצ"ל לרבא דלא מתרץ פאב"י דאיצטריך הלכתא דהנה אמינא תשובו כעין תדורו קשה קושניית התוספות לעיל (ד' כ"א ע"ב) בד"ה למדנו.

על מה דתנן במתניתין דאמר רבן גמליאל טבי עבדי ת"ח הוא ויודע שעבדים פטורים מהסופה. והביא שם בריתא תנא אמר רבי שמעון משיתתו של רבן גמליאל למדנו שני דברים למדנו שעבדים פטורים מסופה ולמדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו.

וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵ' אַע"ג דְּבִלֵּא"ה יִדְעִינָן דְּעֵבְדִּים פְּטוּרִים מִן הַסְּוֵפָה, דְּהָא הוּא מְצַנֵּת עֲשֵׂה
שְׁהוּמ"ג אִיצְטְרִיף לְאַשְׁמוּעִינָן דְּלֵא תִּימָא דְחֵיבִין מִשּׁוּם דְּכִתִּיב תִּשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ
כְּדִלְקָמֵן בְּשִׁלְהֵי פְּרָקִין עַכ"ל.

וְע"כ קָשָׁה לְרָבָא דְלִית לֵיהּ הָאֵי דְרִשָּׁא דְתִשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ לְמֵאֵי אִיצְטְרִיף רַבֵּן גְּמֵלִיאֵל
לְאַשְׁמוּעִינָן דְּעֵבְדִּים פְּטוּרִים מִן הַסְּוֵפָה תִּיפּוּק לֵיהּ דְּהוּי מ"ע שְׁהוּמ"ג: **הַג"ה וְאֵע"ג
דְּהַתּוֹסֵ' (ד' כו) בַּד"ה פְּרָצָה קוּרָא לְגַנְבֵי אָמְרוּ דְרָבָא דְאָמַר טַעְמָא מִשּׁוּם פְּרָצָה וְכו'.

לְאוּ מִשּׁוּם דְלִית לֵיהּ תִּשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ דְבְרִייתָא הוּא לְקָמֵן בְּפְרָקִין וְכֵאן בְּסוּגְיָא זֹו ג"כ
אִיתָא בְּתוֹסֵ' ד"ה תִּשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ רָבָא גְּמֵי דְמִפְּרָשׁ טַעְמָא אַחְרִינָא גְּבִי שׁוּמְרֵי גְּנ׳
לְעִיל לֹא פְּלִיג אֵהָא בְּרִייתָא כְּדְפְרִשִׁינָן שָׁם.

וְדָבְרֵי תוֹסְפוֹת תְּמוּהִים. רֵאשׁוֹן דְּאִי רָבָא אִית לֵיהּ גַּם כֵּן דְרִשָּׁא דְתִשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ לְמָה
אָמַר בְּשׁוּמְרֵי גְּנ׳ וּבְכֵאן טַעְמָא אַחְרִינָא וְעוֹד מְפַנֵּי מַה לֹא פְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' כֵּאן כַּמ"ש לְעִיל
אַף דְרָבָא אִית לֵיהּ מַגְז"ש ט"ו ט"ו וְכו'.

מְפַנֵּי מַה לֹא אָמְרוּ כֵּאן שְׁרָבָא דְדִישׁ מַגְז"ש דְט"ו ט"ו מְחַג הַמְצוֹת. וּמִדּוּעַ הִבִּיא מְפִלּוּגְתָא
דְלְעִיל דְשׁוּמְרֵי גְּנ׳ וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק לְעִיל גְּבִי שׁוּמְרֵי גְּנ׳ דְאֵבִי אָמַר מִשּׁוּם טַעְמָא
דְּהוּי אָמִינָא תִשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ וְרָבָא אָמַר טַעְמָא אַחְרִינָא מִשּׁוּם פְּרָצָה קוּרָא לְגַנְבֵי וְאָמְרוּ
שָׁם בְּגִמְרָא מֵאֵי בִינְיָהּוּ אִיפָא בִינְיָהּוּ דְקָא מִינְטֵר פְּרִיָא דְפּוּרָא וּמִדּוּעַ לֹא הִקְשָׁה הַגְמ'
כֵּאן מֵאֵי בִינְיָהּוּ בֵּין אֵבִי לְרָבָא אֵלָא שׁוּלִי** * וּלפ"ז הִקְוִשְׁיָא דֵאֵמֹר "ו"ל בְּמִקּוּמָה
עוֹמְדָת וְאִין לְתַרְזַן לְחֵיב עֵבְדִּים מִשּׁוּם הַגְז"ש ט"ו ט"ו מְחַג הַמְצוֹת.

הָא מַהֵאֵי גַז"ש לֹא גְמֵרֵי אֵלָא לְחֵיב לִילָה הֵרֵאשׁוֹנֵ' לְאֶכּוּל כְּפִיּוֹת פֶּת בְּסוּפָה דְקִי"ל דוּן
מִינָהּ וּמִינָהּ וְאִוְקֵי בְּאַתְרֵי' כְּמוֹ שְׁמוּכָח בְּמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת (ד' לו' ע"ב) פְּלִגְתָא דְר' מֵאִיר
וְרַבֵּן.

בְּמִןשְׁבַע מְפִי אַחְרִים וְכו' וּבִיבְמוֹת (ד' ע"ח) לְעַנְנֵן מְמַזְרִים דְאִסּוּרֵן אִסּוּר עוֹלָם דְגְמֵרֵי'
מְעַמּוּנֵי וְכו' כְּמוֹ גְבִי מְצָה לִיכָא חֵיב אֵלָא לְאֶכּוּל לִילָה רֵאשׁוֹנָה כְּפִיּוֹת מְצָה כְּמוֹ כֵּן סוּפָה
אִין לְלַמּוּד מְמַצָּה כִּי אִם חֵיב כְּפִיּוֹת רֵאשׁוֹנָה וְעפ"י זֶה פְּסִקִּין בְּשׁו"ע חֵיב לְאֶכּוּל כְּפִיּוֹת
בְּסוּפָה אֲבָל לִישׁוֹן בְּסוּפָה לֹא נֶאֱמַר אֲדַרְבָּא מְפִנְרֵשׁ בְּחִדּוּשֵׁי הֵרִיטְבָ"א דְמַעֲשֵׂה דְטָבִי עֵבְדוּ
שָׁל רַבֵּן גְּמֵלִיאֵל שְׁהִיָּה יִשׁוֹן בְּסוּפָה כו' ע"ש וְאִם כֵּן אָמְרִינָן דוּן מִינָהּ וּמִינָהּ לְעַנְנֵן אֶכִּילַת
כְּפִיּוֹת בְּלִילָה רֵאשׁוֹנָה כְּמוֹ בְּפִסְחָא.

אֲבָל שִׁנְיָהּ א"א לְלַמּוּד מְפִסְחָא שְׁאִין חֵיב בְּפִסְחָא: שְׁפִנּוֹנַת הַתּוֹסֵ' לְעִיל הוּא דְרָבָא גַּם כֵּן
יִדַע מִהִבְרִייתָא דְתִשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ דְאִיפָא לְמִימַר שְׁהַחֵיב כָּל ז' יָמִים דְסוּפָה הוּא כְּמוֹ
כָּל הַשָּׁנָה בְּבִיתוֹ מִשּׁוּם תִּשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ אֲבָל רָבָא סָבַר דְאִי אֶפְשָׁר מְכַמָּה טַעְמִים
לְדַרוּשׁ פְּשָׁטָא דְקָרָא תִשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ.

וְאָמַר טַעְמָא אַחְרִינָא גְּבִי שׁוּמְרֵי גְּנ׳ וְטַעְמָא אַחְרִינָא כֵּאן לְמָה אִיצְטְרִיף הַלְכָתָא. וּבְכֵאן
א"א לֹוֹמַר מֵאֵי בִינְיָהּוּ מְפַנֵּי שְׁרָבָא סוּבַר דֵא"א לְדַרוּשׁ תִּשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוּ לְפִי מְשֻׁמְעוֹת
וְלוּמַד מַגְז"ש ט"ו ט"ו ע"כ הַהַג"ה]: **הַגְּהַת נִכְד הַמְחַבֵּר בְּהַגְהוֹתָיו לְסִפְרֵי דְבִי רַב בַּס'
דוּרְשׁ לְצִיּוֹן דְרוּשׁ ז' (ד' לו' ע"ב) הֵאָרִיף א"ז ו"ל לִישְׁב סְתִירַת הַלְכָתָא אֵהָלְכָתָא דְבְכַמָּה
מְקוּמוֹת בְּש"ס פְּסִקִּין דוּן מִינָהּ וְחִוְקֵי בְּאַתְרָהּ.

וכאן בסנפך פסקינו להקפך דון מינה ומינה** מעתה נתחזק הקושיא של אאמו"ר הגאון זצ"ל על רבא דלא איצטריף לאשמועינו דעבדים פטורים מן הסנפך פינו דאית לי ג"ש. ט"ו ט"ו מחג המצות.

ולא דריש תשובו כעין תדורו והג"ש ט"ו ט"ו לא גמרינו מיני' אלא לאכול פזית פת בלילה הראשונה ותו לא. וליישוב קושיא זאת נראה לענ"ד להוכיח אף דקיי"ל ברוב מקומות בש"ס דון מינה ואוקי באתרה דגז"ש ט"ו ט"ו מחג המצות בנדאי נדרשים בדרף דון מינה ומינה וע"פ הוכחה זאת תהיה מתורץ מלבד קושיא דלעיל גם פן קושנית הכ"מ על הרמב"ם בפ"ק א' מהלכות חגיגה הלכה ד' דהנה איתא במסכת חגיגה פ"ב (דף ט"ו) מי שלא חג ביו"ט ראשון של חג חוגג והולך את כל הרגל פולה מנה"מ אמר ר"י משום ר' ישמעאל נאמר עצרת בשביעי של פסח ונאמר עצרת בשמיני של חג מןפנה כו' מאי תשלומין זה לזה מאי בינייהו איכא בינייהו חגיגה ביום א' כו'.

ופסק הרמב"ם כר' יוחנן דכולן תשלומין דראשון. והקשה הכ"מ הא רבי אושעז' הנה רבו של רבי יוחנן ואיך פסק הרמב"ם פתלמיד במקום הרב ע"ש.

ונראה לתרץ דהרמב"ם פסק כרבי יוחנן הואיל וגם ר' ישמעאל סבר פנוניה. דהנה תוס' בד"ה נאמר עצרת מביא דבירושלמי יליף לה ר"י בשם ר' ישמעאל נאמר פאן ט"ו בחג המצות ונאמר ט"ו בחג הסוכות.

מה להלן יום טוב אחרון הוא תשלומין דראשון אף פאן יום טוב אחרון הוא תשלומין דראשון ע"ש ולכאורה יש להקשות הא האי גזירה שנה דט"ו ט"ו מחג המצות גם בש"ס בבלי דרשינו לה לענין חיוב לילה ראשונה לאכול פזית בסנפך.

אם פן למה לן עצרת שהוא מיותר ומפנה לגז"ש. הא יכולין למילף דין תשלומין גם פן מגזירה שנה ט"ו ט"ו פמו שיליף לה בירושלמי.

וא"כ מדוע לא יליף לה בש"ס שלנו ועפ"י הירושלמי דגמרינו תשלומין מגז"ש דט"ו ט"ו קשה למה לי עצרת עצרת. ונראה לומר עפ"י דכתוב בחדושי הריטב"א במסכת סנפך (ד' מז ע"ב) בהא דשמיני רגל בפני עצמו אף שהיה חגיגה או קטן או עכו"ם בראשון ונתרפא או הגדיל ונתגיייר בשמיני חייב בראיה ובחגיגה.

משא"כ בשאר ימי החג דלר' יוחנן דאמר תשלומין דראשון הוא אי נפטר בראשון אעפ"י שראוי בשאר ימי החג. הרי הוא נדחה ופטור אבל שמיני אעפ"י שהוא תשלומין דראשון למי שלא חג בראשון דמי שחג בראשון לא חג בשמיני.

מ"מ הרי היא רגל בפני עצמו לחייב בו מי שלא היה ראוי בראשון עכ"ל הריטב"א ז"ל ע"ש באנרף. ומעתה אני אומר פאן מה דקיי"ל לשמיני רגל בפני עצמו הוא נלמד מקרא לכל מר פדאית ליה ע"ש בגמ' (ד' מז) ובפסחים (ד' צג ע"א) מבןאר שם דמאן דסבר פסח שני רגל בפני עצמו הוא מתחייב בשני אף מי שלא היה ראוי בפסח ראשון אם פן גם פן חייב בשמיני אף מי שלא היה ראוי בראשון אף בשאר הרגלים שיש להם תשלומין פמו גבי פסח שני אמרינו דשביעי הוא רק תשלומין למאן דחזי בראשון מפל מקום בשמיני עצרת פינון שהוא רגל בפני עצמו יש לו תשלומין אף מי שלא היה ראוי בראשון וחיוב בו.

ואם כן פינו דעיקר תשלומין בְּחַג הַסְּנוֹפוֹת יִלְפִינּוּ מִג' ש' מִחַג הַמִּצּוֹת מֵה חַג הַמִּצּוֹת שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח יֵשׁ לוֹ תִּשְׁלוּמֵי דְרָאשׁוֹן. אִם בְּחַג הַסְּנוֹפוֹת יו"ט אַחֲרוֹן (שְׁמִינִי עֲצָרַת) הוּא תִּשְׁלוּמֵי דְרָאשׁוֹן.

אם כן אי אֲמַרְיִנּוּ דוֹן מִינְהּ וּמִינְהּ אֵין מְקוּם לְסַבְּרַת הַרִיטְב"א דְּלִיפֵּא לְמִימַר דְּבִשְׁמִינִי עֲצָרַת חֲזִיב אִם מִי שְׁלֵא חֲזִיב בְּרָאשׁוֹן דְּהָא יִלְיָף גִּז' ש' מִשְׁבִּיעִי שֶׁל פֶּסַח וְשֵׁם הַתִּשְׁלוּמֵי הוּא רַק לְמִי דְּחִזִּי בְּרָאשׁוֹן אִם הֵכִי בְּשְׁמִינִי עֲצָרַת אֵין לוֹ תִּשְׁלוּמֵי רַק מֵאֵן דְּחִזִּי בְּרָאשׁוֹן אֲמָנָם אִי אֲמַרְי' דוֹן מִינְהּ וְאוּקִי בְּאַתְרָא.

וְשִׁפִּיר יְכוּלִין לְמִימַר כְּסַבְּרַת הַרִיטְב"א דְּאִם מִי שְׁלֵא חִזִּי בְּרָאשׁוֹן חֲזִיב בְּשְׁמִינִי עֲצָרַת אִם דְּעִיקַר הַחִיּוּב שֶׁל שְׁמִינִי עֲצָרַת יִלְפִינּוּ מִשְׁבִּיעִי שֶׁל פֶּסַח מְכַל מְקוּם אֲמַרְי' דוֹן מִינְהּ וְאוּקִי בְּאַתְרָא דְּמַה הֵתֵם פֶּסַח יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן הוּא תִּשְׁלוּמֵי דְרָאשׁוֹן.

אִם הֵכִי שְׁמִינִי עֲצָרַת הוּא תִּשְׁלוּמֵי דְרָאשׁוֹן וְאוּקִי בְּאַתְרָא פִּינּוּ דְשְׁמִינִי עֲצָרַת הוּא רְגֵל בְּפִנֵי עֲצָמוּ הוּא חִיּוּב אִם מִי שְׁלֵא חִזִּי בְּרָאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁאֲמַרְי' בְּפֶסַח שְׁנִי אִם הוּא רְגֵל בְּפִנֵי עֲצָמוּ הוּא חִיּוּב אִם לְמִי שְׁלֵא חִזִּי בְּרָאשׁוֹן.

וּמַעֲתָה לְפִי זֶה מְתוּרָץ הַקּוֹשֵׁי הַנ"ל דְּשִׁפִּיר צְרִיף גִּז' ש' עֲצָרַת עֲצָרַת לְלַמּוֹד תִּשְׁלוּמֵי בְּחַג הַסְּנוֹפוֹת לְשְׁמִינִי עֲצָרַת דְּאִי הֵנָּה יִלְפִינּוּ מִגִּז' ש' ט"ו ט"ו מִחַג הַמִּצּוֹת כְּמוֹ דְּיִלְיָף בִּירוּשְׁלַמִי הֵנִי אֲמַרְיִנּוּ דוֹן מִינְהּ וּמִינְהּ הוּאִיל וְחִזִּינּוּ דְּהָא גִז' ש' דִּט"ו ט"ו לְעִנְיָן חִיּוּב סוּפָה בְּלִילֵהּ הִרְאשׁוֹן לֹא נִלְמַד כ"א לְחֲזִיב לְאַכּוּל כּוֹזֵת בְּסוּפָה.

אָבֵל לֹא לְעִנְיָן שְׁנִינָה וְשִׁפִּיר דְּבָרִים כְּדִאֲמַרְוּ וְהֵנִי אֲמַרְי' דְּנִקָּא מֵאֵן דְּחִזִּי בְּרָאשׁוֹן חִזִּי בְּשְׁמִינִי וְלִכְּפֹד כְּתִיב עֲצָרַת עֲצָרַת לְגִזְרָה שְׁנָה לְלַמּוֹד עֲצָרַת דְּסוּפּוֹת מְעַצְרַת דְּפֶסַח לְעִיקַר תִּשְׁלוּמֵי וְאֲמַרְיִנּוּ דוֹן עִיקַר תִּשְׁלוּמֵי מִפֶּסַח וְאוּקִי בְּאַתְרָא דְשְׁמִינִי פִּינּוּ שְׁהוּא רְגֵל בְּפִנֵי עֲצָמוּ הוּא לְתִשְׁלוּמֵי אִם לְמֵאֵן דְּלֹא חִזִּי בְּרָאשׁוֹן.

וּמַעֲתָה מִמִּילָא מוּכַח מְדִאֲצְטְרִיף עֲצָרַת עֲצָרַת לְגִזְרָה שְׁנָה לְעִנְיָן תִּשְׁלוּמֵי וְלֹא יִלְפִינּוּ לֵה מִגִּז' ש' דִּט"ו ט"ו מוּכַח מִפֶּסַח יְתוּרָא דְעֲצָרַת דְּהֵאִי גִזְרָה שְׁנָה ט"ו ט"ו נִיחַן לְלַמּוֹד בְּדִרְבָּה דוֹן מִינְהּ וּמִינְהּ כַּנ"ל וְנִהִי דְקִיָּמָא לֵן בְּעֵלְמָא דוֹן מִינְהּ וְאוּקִי בְּאַתְרָא מְכַל מְקוּם בְּהֵאִי גִז' ש' דִּט"ו ט"ו מוּכַח דְּיִצָּא מִן הַכָּל וְאֲמַרְי' דוֹן מִינְהּ וּמִינְהּ.

מְדִאֲצְטְרִיף עֲצָרַת עֲצָרַת לְגִזְרָה שְׁנָה: וּלְפ"ז מְתוּרָץ קוֹשֵׁי הַכ"מ עַל הַרְמְב"ם דְּהַרְמְב"ם פֶּסַח כַּר' יוֹחֲנָן דְּתִשְׁלוּמֵי דְרָאשׁוֹן וּמֵאֵן דְּלֹא חִזִּי בְּרָאשׁוֹן לֹא חִזִּי בְּשִׁפִּיר יָמִים הוּאִיל וְגַם ר' יִשְׁמַעֵאל בְּבִרְיֵיתָא דְּיִלְיָף עֲצָרַת עֲצָרַת לְתִשְׁלוּמֵי סוּבַר כַּר' יוֹחֲנָן.

דְּאִי סוּבַר כַּר' אוֹשְׁעִיָא א"כ בְּכָל תִּשְׁלוּמֵי גַם בְּחַג הַפֶּסַח אֲמַרְיִנּוּ מֵאֵן דְּלֹא חִזִּי בְּרָאשׁוֹן חִזִּי בְּשְׁנֵי קוֹשֵׁי לְמַה לִּי גִז' ש' דְּעֲצָרַת עֲצָרַת תִּיפּוּק לֵה מִט"ו ט"ו מִחַג הַמִּצּוֹת. וְאֵין לֹמַר דְּהֵנִי אֲמִינָא דוֹן מִינְהּ וּמִינְהּ.

לוֹ יִהְיֶה אִם אִי אֲמַרְיִנּוּ דוֹן מִינְהּ וּמִינְהּ ג"כ אֲמַרְיִנּוּ אִם מֵאֵן דְּלֹא חִזִּי בְּרָאשׁוֹן חִזִּי בְּאַחֲרוֹן. אֲלֵא ע"כ דְּוַדַּאי ר' יִשְׁמַעֵאל סוּבַר כַּר' יוֹחֲנָן וְשִׁפִּיר פֶּסַח הַרְמְב"ם כְּנֻתִיָּה: וּלְפ"ז מְתוּרָץ נְמִי עַל רְבָא דְלִמָּה לִי לְלַמּוֹד דְּעֲבָדִים פְּטוּרִים מְסוּפָה הָא בְּלֵא"ה יְדַעִינּוּ דְּעֲבָדִים פְּטוּרִים מְסוּפָה מְפִנִי שְׁהִיא מ"ע שְׁהִזְמִן גְּרָמָא כְּקוֹשֵׁי הַתּוֹסְפוֹת.

וילפי דברינו הנ"ל אתי שפיר דה"א לחייב עבדים בסופה מגזירה שנה דט"ו וט"ו וחיובים בשנינה ושאר דברים. דאנן קיי"ל דון מינה ואוקי באתרא ולכך צריה ללמוד משיחתו של רבן גמליאל דאליבא דאמת לא גמרינן מהה גז"ש כי אם חיוב לאכול פזית בלילה ראשונה ולא לשאר מילי מדאצטריה עצרת ועצרת ודו"ק ד' כ"ח ע"ב אמר אבני לעולם סופה הלכתא ואיצטריה סד"א תשבו פעין תדורו רבא אמר סד"א ילף ט"ו ט"ו מחג המצות וכו' בהידושי הריטב"א בשמעתין בד"ה רבא אמר פתב וז"ל.

ויש לשאול למה נכתב האזרח כלל. ושמעתי בשם רבינו הגדול הרמב"ן שפא לומר שלא יתחייב בסופה אלא מי שהוא פאזרח רענן פרט להולכי דרכים ושומרי פירות ומצטער עכ"ל ע"ש.

ולכאורה אין הבנה לא לקושיא זו ולא לתירוץ הרמב"ן ו"ל דהא האי קשי' שהקשה הריטב"א פריה הש"ס והשתא דקאמרת סופה הלכתא קרא למה לי. ויותר תמוה מה שמתרץ בשם הרמב"ן ו"ל דאתי למעט מי שאינו פאזרח רענן אם פן קשה למה מתרץ הש"ס לרבות גרים ולא מתרץ פתירוץ הרמב"ן דאתי למעט מי שאינו פאזרח רענן.

וביותר נתחזק תמיהה זאת דלפי מה שהקשה הפהרש"א בשמעתין דלמה לא אמר אבני ורבא דאיצטריה הילכתא לפטור נשים מסופה משום דהו"א לרבות נשים מקרא דהאזרח פמו ביוה"כ דמשמעותהאי קרא לחיובא.

ומתרץ פיון דהתנא נקט הכא האי קרא לאסמכתא לפטור נשים [נהיגו ע"כ דפשטא משמעות אזרח גברי משמע ולא נשים] אם פן ודאי אף בלי הלכתא לא הוי מוקמינן ה"א דהאזרח לרבות נשים שהם תרי הפוכים בחד תיבה דלשון אזרח משמע גברא ומיתורא דה"א מרבה נשים.

היפוך משמעות אזרח. ויותר מסתבר האי קרא לרבות גרים ע"כ דברי הפהרש"א.

בתוספת ביאור קצת עיין היטב במהרש"א, ולפ"ז היא גופא קושיא פיון דהתנא נקוט האי קרא לאסמכתא למעט נשים מסופה אם פן עדיפא לן לומר גם לפי האמת דהאי קרא פא למעט מי שאינו פאזרח רענן מלומר שפא לרבות גרים ואמאי לא שביק הגמ' האי סברא דהאזרח דכתיב גבי סופה פא למעט.

ואף שגבי יוהכ"פ פא דרשא דהאזרח לרבות. היינו הואיל וליכא שום דבר למעט גבי יוה"כ ע"כ הקרא דחיק ומוקי אנפשיה לרבות נשים בתוספת עינוי.

דגבי יוהכ"פ ליכא שום סברא למעט מי שאינו פאזרח רענן. משא"כ גבי סופה דרף פשוט לדרוש האזרח למעט מי שאינו פאזרח רענן וליישב זה נקדים מה דקשה לי בסוגיא זו דפליגי אבני ורבא לאיזה צורך צריה הלכתא גבי סופה למעט נשים אף שבלא"ה ידעינן שהנשים פטורות מסופה משום דהוי מ"ע שהזמ"ג.

וקאמר אבני דסד"א תשבו פעין תדורו. ורבא אמר דסד"א לילף ט"ו ט"ו מחג המצות.

וכתב הריטב"א דרבא לא מתרץ פאבני אף דודאי אית ליה דרשא דתשבו פעין תדורו דכו מפורש לקמן בפרייתא לענין דאדם עושה סופתו קבע. מפל מקום סובר רבא דלענין לחייב נשים לא דייקנין כל פך למדרש תשבו פעין תדורו לנשים ע"ש פריטב"א

בְּשִׁמְעֵתִין וְהִנֵּה נִהְיָר לָן הָרִיטְבָּ"א טַעַם לְמָה מְמַאֵן רַבָּא בְּתִירוּצָא דְאַבְיֵי אַבְל מְפַל מְקוּם
עֲדִינָן קְשָׁה אִיפְכָּא לְמָה לֹא אָמַר אַבְיֵי פְּרָבָא דַּסְד"א לְחַיִּיב נְשִׁים מְשוּם ג"ש דַּט"ו ט"ו
מַחְג המִצּוֹת.

דְּהָא ע"כ גִּיתָן הָאֵי ג"ש ט"ו ט"ו מַחְג המִצּוֹת לְמִדְרַשׁ לְעֲנִנָן חַיִּיב לִילָה רַאשׁוֹנָה בְּסוּפָה
כְּמוֹ שְׁמִפְנֵי לְעִיל (בְּדָרְךָ כֹּז ע"א). וְאִם כֹּן לְמָה לֹא אָמַר אַבְיֵי ג"כ פְּרָבָא.

דְּאֵי לֹא הִלְכָה לְמִפְטָר נְשִׁים ה"א דְּאֵין גִּז"ש לְמַחְצָה דְּהָא לְרַבָּנָן דְּפְּלִיגֵי לְעִיל (כ"ז ע"א)
עַל ר' אֱלִיעֶזֶר ע"כ דְּרָשׁוּ לְהָאֵי גְזִירָה שְׁנֵה דַּט"ו ט"ו מַחְג המִצּוֹת. וְלִשְׁיטַת רַש"י לְעִיל
בְּסוּפָה הַנִּל לְמִסְקָנָא הָדָר בּוֹ ר"א מְהָאֵי דִּי"ד סְעוּדוֹת וְגַם כֹּן ס"ל דְּלִיכָא חַיִּיב לְאַכְּוֹל
כִּי אִם לִילָה רַאשׁוֹנָה וְהִינּוּ מִפְּחַ גִּז"ש דַּט"ו ט"ו מַחְג המִצּוֹת ע"ש בְּרַש"י.

וְאִפְּלוּ לְשִׁיטַת הַתּוֹס' שֶׁם דְּלֹא חֲזַר ר"א מְהָאֵי דִּי"ד סְעוּדוֹת רַק דְּלֹא מְצָרִיף סוּפָה
בְּסְעוּדַת הַהִשְׁלָמָה וְנִקְטַ אַבְיֵי הָאֵי סַד"א תִּשְׁבּוּ כְּעִין תְּדוּרוֹ אִפְּי לר"א דַּס"ל י"ד סְעוּדוֹת
חַיִּיב לְכַתְּחִילָה לְאַכְּוֹל בְּסוּפָה וְלִית לִיהָ הָאֵי גִז"ש דַּט"ו ט"ו.

זֶה הוּא דְּחֻק דְּאַבְיֵי קָאֵי שְׁלֹא אֲלִיבָא דְּהִלְכְּתָא וְכְּמוֹ שְׁמִקְשִׁינָן בְּעֵלְמָא אִטּוּ טַעַמָּא דַּב"ש
אֲתִי לְאַשְׁמוּעִינָן וְעוֹד דְּמָה דְּלֹא דְּרִישׁ ר' אֱלִיעֶזֶר הָאֵי גִז"ש דַּט"ו ט"ו מַחְג המִצּוֹת הוֹאִיל
וְס"ל דְּתִשְׁבּוּ כְּעִין תְּדוּרוֹ מִפִּיק לִיהָ מְהָאֵי גְזִירָה שְׁנֵה ט"ו ט"ו וְגַם לְפִי מָה שְׁפַתְבוּ
הַתּוֹסְפוֹת לְעִיל (בְּדָרְךָ כֹּז ע"א) בַּד"ה תִּשְׁבּוּ בְּשֵׁם הִירוּשְׁלַמִּי טַעַמָּא דַּר"א לְחַיִּיב י"ד
סְעוּדוֹת מַג"ש דְּתִשְׁבּוּ תִשְׁבּוּ מְאֵהָל מוֹעֵד ע"ש בְּתוֹס' אַבְל לְחַיִּיב נְשִׁים בְּסוּפָה אֵי לֹא
הִילְכְּתָא לְפִטְוֹר גַּם לר"א הָוֵי סַד"א לְחַיִּיב נְשִׁים בְּסוּפָה מְהָאֵי גְזִירָה שְׁנֵה דַּט"ו ט"ו:
וְלִיִּשְׁב תְּמִיָּה זֹאת נ"ל דַּס"ל לְאַבְיֵי דְּנָהֵי דַּסְד"א לְחַיִּיב נְשִׁים מִפְּחַ גִּז"ש דַּט"ו ט"ו מַחְג
הַמִּצּוֹת.

מְפַל מְקוּם זֶה הַטַּעַם לְחוּד אֵינּוּ מְסַפִּיק אֵי לֹא דְּאִיכָּא עוֹד הָוֵי אֲמִינָא לְחַיִּיב נְשִׁים בְּסוּפָה
מְשוּם דְּרָשָׁא דְּתִשְׁבּוּ כְּעִין תְּדוּרוֹ. וְלְבָאָר דְּבָר זֶה נִקְדִּים מָה דְּאִתָּא בַּתו"כ פ' אֲמוֹר (פ'
יב) וְנִדְבָר ה' אֵל מְשָׁה לְאִמֵּר דְּבָר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִמֵּר בְּחַמְשָׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לְחַדוֹשׁ הַשְּׁבִיעִי
הַזֶּה חַג הַסּוּכּוֹת שְׁבַעַת יָמִים לֵה'.

מָה ת"ל לְפִי שְׁנַאֲמַר בְּסוּפוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם שְׁבַעַת רַאשׁוֹנִים אוֹ שְׁבַעַת
אַחֲרוֹנִים כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר בַּט"ו יוֹם לְחַדוֹשׁ הַזֶּה חַג הַסּוּכּוֹת שְׁבַעַת יָמִים לֵה' הָרִי שְׁבַעַת
רַאשׁוֹנִים וְלֹא שְׁבַעַת אַחֲרוֹנִים.

עַכ"ל הַסְּפָרָא. וּפְּיָרַשׁ שֶׁם הַק"א דְּעַל אוֹמְרוֹ חַג הַסּוּכּוֹת דִּיִּיקָא שְׁהָרִי לֹא צְנָה עֲדִינָן עַל
הַסּוּפָה וְלְמָה קָרָא עֵתָה חַג הַסּוּכּוֹת שְׁבַעַת יָמִים וְה"ל לומר חַג שְׁבַעַת יָמִים לֵה' וְלִזְה
אָמַר דְּאֵי לֹא הָוֵי נְאָמַר חַג הַסּוּכּוֹת שְׁבַעַת יָמִים לֹא הָוֵי יָדְעִינָן הִךָ דְּבְּסוּפוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת
יָמִים אֵי אֵלוֹ ז' יָמִים שֶׁל יִשְׁיבָה בְּסוּפָה הֵם אוֹתָן שְׁבַעַת יָמִים שְׁעֲלֵיהֶם אָמַר תְּחוּגוֹ שְׁבַעַת
יָמִים אוֹ שְׁבַעַת יָמִים שֶׁל הַחֲדָשׁ.

וְה"ק תְּחוּגוֹ שְׁבַעַת וְאַח"כּ בְּסוּפוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרֵיהֶם. וְהֵם הָאֲחֲרוֹנִים שְׁבַעַת דַּשׁ.
וְלִכְּהָ נְאָמַר חַג הַסּוּכּוֹת ז' יָמִים לְמִדְּנֵוּ דְּמָה שְׁפַתְבוּ בְּסוּפוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים הֵם ז'
הָרַאשׁוֹנִים אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם נְאָמַר תְּחוּגוֹ חַג ה' עַכ"ל הַק"א ע"ש בְּאַרְיִכוֹת: וְלְכַאוּרָה יִשׁ

להקשות קונשיא חמורה מספרא הנה לסוגיא דידן לרבא דקאמר דאיצטריף הלכה לפטור נשים מסנפה משום דס"א לחייב נשים דיליף ט"ו ט"ו מחג המצות קשה קונשיי' הספרא חג הסוכות למה לי.

הא עדיין לא צוה על מצנת סנפה. ואין לומר פתרון הספרא דה"א דשבעת ימי ימי סנפה הם ז' ימים אחרונים שבחדש הא בלא"ה ידעי' דאותן שבעת ימים של סנפה הם אותן ז' ימים ראשונים של החג דאי מ"ס ד' שהם ז' ימים אחרונים בסוף החדש.

אם פן קשה למאי איצטריף הלכה לפטור נשים מסנפה תיפוק ליה שיהא מצנת עשה שהו"ג ונשים פטורות. ואין לומר דס"א לחייב נשים בסנפה ונילף ט"ו ט"ו מחג המצות.

הא אם ימי סנפה הם בסוף החדש אם פן מתחילין ז' ימי סנפה בכ"ג לחדש. אם פן ט"ו ט"ו מאי עבידתיה ואין ענין לחג הסוכות מחג המצות דחג המצות הוא בט"ו לחדש.

חג הסוכות הוא בכ"ג לחדש ונה הוא לכאורה קונשיא עצומה לרבא ובזה נרנח לן ליישב מה שהקשתי על אבני למה לא אמר אי לאו הלכתא הוי מרבינו נשים בחיוב סנפה מפח ג"ש דט"ו ט"ו מחג המצות.

די"ל דקונשיי' הנ"ל לחצה לאבני לומר דע"כ בלא האי דרשה דט"ו ט"ו מחג המצות איפא עוד סברא לחייב נשים בסנפה. דאי ליפא טעמא אחרונה כי אם האי דרשא דט"ו ט"ו קשה קונשיי' הספרא דלא לכתוב חג הסוכות שבעת ימים ברישא דקרא פנ"ל ולקף קאמר אבני דאי לאו ההלכתא למפטר נשים מסנפה.

איפא עוד טעמא לחייב נשים מקרא דתשבו כעין תדורו וישפיר מתרץ הספרא דאי לא הוי נאמר חג הסוכות ה"א דז' ימים של סוכות הם ז' ימים אחרוני' בחדש ומתחילין בכ"ג לחדש וסד"א דנשים חייבות בסנפה מקרא דתשבו כעין תדורו לקף צריף הלכה למפטר נשים ודו"ק: אף עדיין תשוב הקונשיי' לרבא דס"ל טעמא אחרונה לחייב נשים אלא מטעם דט"ו ט"ו מחג המצות.

אם פן קשה קונשיי' הספרא הנ"ל למה נאמר חג הסוכות הא בלא"ה ע"כ צ"ל דימי הסוכות הם הראשונים ומתחילין בט"ו בחדש דאל"כ קשה הלכתא למה לי למפטר נשים מסנפה תיפוק ליה דהוי מ"ע שהזמן גרמא פנ"ל: אמנם ראיתי במדרש ילקוט פ' אמור רמז תרמ"ח שגורס קונשיי' הספרא דלא כפירוש קרבן אהרן וכף הוא גירסת הילקוט דבר אל בני ישראל בחמשה עשר לחדש השביעי חג הסוכות שבעת ימים לה' שבעת ימים למה נאמר לפי שהוא אומר בסוכות תשבו שבעת ימים אין אנו יודעים אם ז' ראשונים אם ז' אחרונים ת"ל בחמשה עשר יום לחדש השביעי הנה חג הסוכות ז' ימים לה' הרי שבעה ראשונים ולא שבעה אחרונים עכ"ל המדרש ילקוט.

פי' הזית רענון שהקונשיא היא על אומר שבעת ימים. וסתם הו"ל למימר חג הסוכות לה' שהרי הוא אומר אחריו שבעת ימים תקריבו ע"ש בזית רענון ולפי זה יש חילוק בין פירוש הקרבן אהרן ובין פי' הילקוט דלפי פי' הק"א קונשיי' הספרא היא רק על סוכות שלא הנה להכתוב לומר אלא ח ז' ימים לה' ולגירסת הילקוט קונשיי' הספרא היא רק על שבעת ימים.

דלא הול"ל אלא חג הסוכות לה' ולכאורה קשה דלפי גירסת הילקוט הקושניא הוא רק דלא אָמר ז' ימים אָבל על חג הסוכות לא קשי' להספרא אם פן מאי מתרץ הספרא דסד"א ז' ימים אחרונים. הא ידעי' שהיא שבעה ראשונים דהא נאמר חג הסוכות בט"ו לחדש השביעי ואי בימים אחרונים של החדש סנפה בט"ו בחדש מאי עבידתא והקושני' במק"ע דלא הי"ל לכתוב כ"א בט"ו לחדש השביעי חג הסוכות לה' ושבעת ימים למה לי דהא עיקר קושני' הוא על שבעת ימים ולא על חג הסוכות: ונלע"ד לומר דלפי גירסת הילקוט תירוץ הספרא הוא דאי לא הוי נאמר ז' ימים ה"א שבט"ו לחדש הוא חג הסוכות יום א'.

ומה שנאמר בסוף הפרשה בסוכות תשובו שבעת ימים היינו ז' ימים אחרונים שבחדש. ובאמת הוי אמינא ששני פעמים איפא חיוב ישיבת סנפה.

א' בט"ו לחדש יום א'. נעוד יש חיוב ישיבת סנפה ז' ימים בסוף החדש.

ולכך נאמר בתחלה הפרשה חג הסוכות ז' ימים לה' ללמוד שאותן ז' ימים של ישיבת סנפה הם אותן שבעה ימים של החג שהם שבעה הראשונים. פן צריכין אנו לפרש לפי גירסת הילקוט.

ולפ"ז יש לתרץ שיטת רבא דשפיר קאמר דאצטריף הלקה לפטור נשים מסנפה דסד"א דיליף ט"ו ט"ו מחג המצות לחיוב. דלפי גירסת הילקוט אפילו אם לא הוי נאמר שבעת ימים והוי נאמר רק חג הסוכות לה' והוי שבעה ימים אחרונים חיוב סנפה אפתי עכ"פ יום ט"ו לחדש יש בו חיוב סנפה באותו יום.

א"כ הוי ילפינן לכה"פ מגז"ש ט"ו ט"ו סנפה ממצה לחייב נשים עכ"פ בט"ו לחדש לישב בסנפה ולכך אצטריף ההלקה לפטור נשים גם בט"ו לחדש מסנפה. והנה כ"ז לפי גיר' הילקוט אָבל לפי פי' הקרבן אהרן נשאר קושניית התו"כ דלמה נאמר חג הסוכות הו"ל לומר רק חג לה' שבעת ימים פנ"ל וכמש"ל: אמנם אחר העיון יש לישוב דגם לפי גירסת הק"א ניחא לרבא.

והוא דגם לרבא יש עוד סברא לחייב נשים בסנפה מקרא דהאזרח ואי לאו ההלקתא לפטור נשים מסנפה סד"א דחייבין דהאזרח מרבה נשים פמו ביוהכ"פ וכמו שפתיב המהרש"א ותירוץ המהרש"א לא ס"ל לרבא.

דהנה התוס' במס' קדושין ד' לד ע"ב) בד"ה סד"א מקשים דל"ל במצה ההקש דכל שישנו בכל תאכל חמץ לחייב נשים באכילת מצה ת"ל מדאיצטריף האזרח למפטר נשים מסנפה מכלל דחייבים באכילת מצה דאל"כ קרא למה לי למפטר נשים מסנפה הא בלא"ה הן פטורין משום דהוי מ"ע שהז"ג.

אלא ע"כ דסד"א דנשים חייבות בסנפה הואיל וחייבין במצה. ומתרצים התוס' דה"א דהאזרח בא לחייב נשים ע"ש בתוס'.

וכל המפרשים עמדו בבאור דברי התוס' האלה. דהא לפי המסקנא בשמעתינן במס' סנפה האזרח בא לחייב גרים והלקתא לפטור נשים מסנפה וא"כ קושניית התוספות במק"ע

ההיקוש פל שישנו לחייב נשים במצאה ל"ל הא בלא"ה ידעינו דנשים חייבות במצאה דאל"כ ל"ל הלכתא למפטר נשים מסופה ת"ל דהוי מ"ע שהז"ג.

אלא ודאי אי לאו ההלכתא הו"א דחייבים מפח גז"ש דט"ו ט"ו מחג המצות וא"כ ע"כ נשים חייבות במצאה מדאצטרף הלכתא לפטור נשים מסופה. ובזה לא שינה לומר תירוץ התוס' דה"א דהלכתא הוא לחיוב דאיך שינה טעות בהלכתא.

דהרי נאמר בפירוש לפטור נשים מסופה. וצריכין אנו לפרש דכוננת התוס' הוא בתירוץ דאף אם נשים פטורות מאכילת מצה אפ"ה אצטרף הלכתא למפטר נשים מסופה אף שהוא מ"ע שהז"ג מ"מ סד"א דקרא דהאזרח לאו לרבוני גרים אתי אלא לרבוני נשים שחייבין בסופה.

לקח אתי ההלכתא למפטר נשים מסופה כי היכי דנימא דהאזרח בא לרבות גרים וכן הוא בפ"י שם מזה מוכח דהתוס' לא ס"ל תירוץ המהרש"א וס"ל דאי לאו הלכתא הוי מרבינו נשים לחיובא בסופה מקרא דהאזרח וא"כ דברי הספרא בתורת פהנים אתיין לפי האמת דמקרא דהאזרח הוי מחייבין נשים בסופה אי לאו ההלכתא.

א"כ שפיר מתרץ הספרא דצריך לכתוב חג הסופות דלא נימא שבעת ימים אחרונים בחדש ואפ"ה צריך ההלכתא לפטור נשים מסופה דסד"א לחייבן מפח קרא דהאזרח. דהא לרבא ע"כ צריכין לומר דאפילו בלאו טעמא דאפילו גילוי טעמא דט"ו ט"ו מחג המצות ג"כ איכא עוד מקום לטעות לחייב נשים בסופה מפח קרא דהאזרח דסד"א דהאזרח בא לרבוני נשים כדמוכח מתוס' דקדושין ה"ל: אבל לפ"ז אם דחינו לתירוץ המהרש"א נשאר קושני' המהרש"א למה נקט רבא דסד"א לחייב נשים בסופה מפח גז"ש דט"ו ט"ו מחג המצות, ושביק להאי טעמא דסד"א לחייב משום דהוי מרבינו נשים מקרא דהאזרח.

דהא רבא ע"כ ס"ל דבלאו גז"ש דט"ו ט"ו יש מקום לחייב נשים מפח קרא דהאזרח, וצריכין אנו לומר דרבא נקט דסד"א לחייב נשים מפח ט"ו ט"ו הוא בדרף את"ל שמשמעות האזרח הוא רק למעוטא אפ"ה איכא מקום לטעות לחייב נשים מגז"ש דט"ו ט"ו.

אבל לפי האמת דחזינו גבי יוהכ"פ האזרח בא לרבות. שפיר הוי סד"א לחייב נשים בסופה ג"כ מפח האזרח.

ודברי התורת פהנים הם לפי האמת כנ"ל: אף לפ"ז קשה דאיך קאמר רבא דסד"א ט"ו ט"ו מחג המצות אף אי ליכא משמעות האזרח לרבוני. א"כ לאיזה צורך נכתב פלל האזרח גבי סופה ומה בא למעוטי וזה הוא קושני' הריטב"א.

וע"ז מביא לתרץ בשם הרמב"ן דלפי האי את"ל דקאמר רבא הוי דרשינו האזרח למעט מי שאינו פאזרח רענו. וכל זה הוא לפי הדרף את"ל דקאמר רבא.

אבל לפי האמת דחזינו דהאזרח בא לרבות ודחינו משמעות האזרח הוא לרבות גבי יוהכ"פ שפיר מתרץ הש"ס דגם בסופה דרשינו משמעות האזרח לרבות ודחינו לרבות גרים. והוא כיון דליכא למימר בסופה לרבות נשים מפח ההלכתא.

איצטריוף הלכתא דלא נימא תשבו פְּעִין תְּדוּרוּ א"כ הי' סלקא דעְתָּהּ לְמַחְיִיבִינְהוּ בְּכָל שְׁבַעָה וְאַתִּי הִלְכְתָא לְמַפְטְרִינְהוּ.

ואפתי ילילה הראשון נחייבינהו מג"ש דהא גם לאפיי איתייקהיב הך גז"ש דאל"כ מנ"ל דלילה הראשון חובה. בשלמא לרבא לא קשיא שהרי לא איצטריוף ההלכתא אלא לאפוקי מגז"ש אבל לאפיי קשה.

ולא עוד אלא אפילו לרבא קשיא לפי מה שכתבו התוס' בקידושין (דף לד ע"ב) ד"ה סד"א דאפילו אי לא הנה מחייבי נשים במצה אפתי איצטריוף ההלכתא לְמַפְטְרִינְהוּ דלא נימא האזרח לחייבינהו ועל דרך שפירשתי אני דברי התוס' במס' קידושין (דף ל"ד) עיין שם בדברי וא"כ ההלכתא לְמַפְטְרִינְהוּ בְּכָל יְמֵי הַחַג וּגְז"ש לְחִיבִינְהוּ בְּלֵיל רֵאשֹׁן.

אלא ודאי שפירוש ניתנה ההלכה למשה מסיני דפטירי מסנפה בכל עת סנפה: וכל זה השתא דאתייקהיב ההלכתא אבל אם הי' נותן ההלכה בחג המצות לחייב נשים ולא הנה נותן בחג הסנופות שום ההלכתא הנה אמינא דחג הסנופות הוא שבעה ושבעה כפולים ראשונים ואחרונים ולא כללינהו משום דבראשונים נשים פטירי בכל מ"ע שהז"ג ובאחרונים רבינהו מהאזרח ואעפ"כ איצטריוף ההלכתא בחג המצות לחייבינהו משום דאין שום ענין גז"ש מצות מסנופות רק מחמשה עשר אבל זו אחרונים אינם בחמשה עשר כלל וליפא גז"ש.

ולכך איצטריוף ההלכתא בסנופות לְמַפְטְרִינְהוּ ודו"ק: עוד גלע"ד לתרץ בדרך אחר על פי מה דאמר שם בקידושין דלא ילפינו להיפך כל התורה לחייב נשים במ"ע שהז"ג ממצה והקהל משום דהנה ב' כתובים ומסיק דהיינו נכתוב מצה ולא נכתוב הקהל ואנא אמינא ומה טפלי חייבי נשים לא כ"ש.

ועיין שם בתוס' ד"ה ואנא אמינא דהך ק"ו מטפלי היינו ממצה דנשי חייבי וטפלי פטירי ע"ש ואי לא הנה במצה חייב לנשים רק מהלכה א"כ איצטריוף בהקהל לחייב נשים שהרי אין דנין ק"ו מהלכה ואז הנה מחייבין נשי בכל מ"ע שהז"ג אבל למאן דיליף ה"מ בקידושין כל התורה מתפילין כפפונאי נסתר תירוצ זה וצריך התירוצ הראשון ודו"ק: דף כט ע"א בשביל ד' דברים פרש"י ירח וכוכבים על פותבי פלסתר ועל מעידי עדי שקר ועל מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל ועל קוצצי אילנות טובות.

הנה ביום הגדול שהוא ר"ה חיל ורעדה יאחזון ובפרט הירא מעבירות שפידו וכוונאי כל אחד חוזר בתשובה אבל איך אפשר לשוב בזמן קצר על גודל הפשעים שלא יספיקו כל ימות עולם לתשובה שמגיע לפי תשובת המשקל ורחמנא לבא בעי לקיים מיום אשר נמת אל לבך והנה אם אחר יוה"כ זה חוזר וניער למעשים הראשונים והרי עיקר התשובה עזיבת החטא נמצא למפרע לא עשה תשובה כלל שתשובה בפועל לא עשה ולא סיגף במשקל והי' רק מקצת תשובה יעזוב רשע דרכו אבל כשמתגלה בהתשובה שגם זה לא עזב אין פאן תשובה כלל אף אם אולי יוסיף עצמו על הראשונות במשקל אבל בסוף השנה יבואו חשבון הימים ונמצא בלי תשובה מעשית ולא תשובה רצונית דהיינו לעזוב דרכו ואז למפרע בריש שנה העבר לא שב בתשובה כלל ונתנספו עונות

הראשונים וזה אפשר הפך רשעים שהקב"ה מהפך במעשיהם שאחר ששב לקיאו מעורר גם הראשונות ונמצא אחרונים עולים בכף מאזנים קודם לראשונים.

ונה פוננת הפסוק הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד ספו שנה על שנה חגים ינקפו, פרש"י ספו שנה על שנה תמיד עונותיכם. ולדידי ניחא שבסוף השנה בלי תשובה נתוספו גם של שנה שעברה שפבר ניתנו למחול על התשובה: והנה כל מעשיה בספר נכתבים ובר"ה כל עיקר שנה שב בתשובה הקב"ה פותבו בספר בעלי תשובה ואולי הוא עצמו פותב פי ביד כל אדם יחתום וכאשר זה חוזר ראשונות וגם תשובת המשקל לא עשה נמצא זינף ספרו שנכתב בזיוף שנתגלה שלא עשה תשובה ואין לה פותב פלסטר יותר מזה.

והנביא פארי שאג הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד שפלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה והלואי שהי' תוחלתנו אפילו לתשובה מןראה בר"ה מאימת יום הדין אשר ספרי מתי' פתוחי אבל אם ספו שנה על שנה וגם תשובה זו פלסטר היתה א"כ אין תוחלת ומה יהי' בסוף אריאל חגים ינקפו רש"י פירש שהחגים יכרתו ויכלה שר"ה נקרא חג תקעו וכו' ליום חגנו אבל יום הפיפורים נקרא שבת ולא או והנה הקב"ה מחפה לו לתשובה פן יתהר בתשובה אבל פיון שפפו שנה וניכר שתשובתו לאו פלום שוב אין ממתין לו עד יום הפיפורים פי אם חגים בחגים עצמם בכל ר"ה ינקפו לשון פרייתה שיכרתו ימיו ח"ו: מעידי עדי שקר הנה אנחנו בכל יום אפילו היותר רשע עכ"פ קורא ק"ש שמע ישראל וגו' ואם רשעו נגד פניו עד שהוסר צלם אלהים הנשאר בפניו איך תתיחד עליו השם להיות נקרא אלהינו ולכן הקורא ק"ש בלא תפילין מעיד עדות שקר פי ע"י התפילין נאמר פי שם ד' נקרא עליה: מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל: הנה ארבע גליות גלינו וזה האחרון הכביד פי לכלהו הנה קץ קבוע אבל הגלות הרביעי פלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ופנרנא הוא בדינו בכל היום אם בקולו תשמעו ולכן כל דור שלא נבנה בה"מ בימיו פאלו נחרב בימיו דחשוב פאלו אנחנו בעונותינו החרבנוהו וארבע גליות המה רמוזים בארבע חיות שראה דניאל וארו חיה רביעיא דחילה ואמתנו ותקיפא יתירה ושניו די פרזל לה רברבן אכלה ומדקה וכן בחלומו של נבוכדנצר ראה מלכות רביעית שעתי נתפשטה בכל ארץ ישראל שפחה פי תירש גבירתה אנחנו מאריכין קיצה ואנחנו בעו"ה גורמי לגדל בהמה דקה בארץ ישראל פרק שלישי דף כ"י ע"ב גמרא קא פסיק ותני ל"ש ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני כו' תוס' ד"ה קא פסיק משמע דדייקי מתני' סתם כו' תימא הא אמרינן לקמן דר' חסדא מטביל בי' כו' פתב המהרש"א אע"ג דשמואל מכשיר בשמעתין ביו"ט ע"כ לא חש להא דפסק ותני לא ניחא להו למימר דגם ר"ח לא חש ליה פיון דסתמא דתלמודא קא דייק ליה ור"י ור"א נמי הוצרכו משום הכי למימר משום טעם דמצנה הב"ע עכ"ל המהרש"א ע"ש.

והנה באמת צריך ביאור דאיך קא דייק סתם גמרא להקשות קא פסיק ותני ל"ש ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני דמשמע שהדבר פשוט למימר ולדייק פה. והרי באמת ר' יצחק ב"נ אמר שמואל לא קא דייק פן ומוקי מתניתין רק ביו"ט ראשון ולא חשו להך קא פסיק ותני.

ונראה לנישב דבנדאי הך דיוקי דקא פסיק ותני הוא דייק אלם לאוקמי מתניתין ל"ש ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני אמנם לשמואל ליכא הך דיוקא ונדבר זה תלי בפלוגתא אי שנייה הך דיוקא אי לא.

ומתחלה נקדים לנישב קושלי המהרש"א שהקשה לקמן בתוס' ד"ה משום דהוי מצנה הב"ע וכו' שהתוספות מקשים בסוה"ד ומיהו תימא בפ' כל שעה דתנן אין יוצא במצה של טבל וכו' פתב המהרש"א וצ"ע דקא לעיל בפ' הישן (דף ט' ע"א בתוס' ד"ה האי למעוטי וכו') מקשים התוס' לרבנן דשאולה פשר וגזולה פסול מדכתיב לה בסופה ולמה לי קרא לסופה גזולה תיפוק ליה משום מצנה הב"ע ומתמצים שם משום מצנה הב"ע הוא רק פסול מדרבנן.

וא"כ ממנ"פ אי ניחא להתוס' בתירוץ דמצנה הב"ע הוא רק מדרבנן א"כ גם ממצה של טבל לא קשה. ואי לא ניחא להו בהך תירוץ א' כ' אדמקשה ממצה של טבל יותר הנה להם להקשות מסופה גזולה דלמה לי קרא דלף ת"ל דהוי מצנה הב"ע ע"ש במהרש"א ונראה לי לומר דלעיל בפסג' שפיר שנייה לתרץ דמצנה הב"ע הוי רק מדרבנן.

אבל ה"כ אליבא דר' יוחנן לא שנייה הך תירוץ ושפיר קשה להו ממצה של טבל. אמנם אפ"ה מכוונה גזולה לא קשה להו בפסג' דה"כ דהנה התוס' בד"ה מתוך כתבו לשמואל דדוקא במצנה שיהא מדרבנן לא חייש אמלוההב"ע ויו"ט שני הוא מדרבנן אבל במצנה שיהא מדאורייתא גם שמואל חייש למצנה הב"ע: והנה לכאורה ביאור אי חייש שמואל במצנה דאורייתא למהב"ע למה לא נימא גם במצות דרבנן כל מה דתיקון רבנן פעין דאורייתא תיקון ואף במצנה שיהא מדרבנן לחוש למצנה הב"ע.

ואף שיש כמה פסולים בד' מינים שהם רק ביו"ט ראשון ולא ביו"ט ט' שני כמ"ש הרמב"ם בפ"ח מה' לולב וכמו שכתב ר' רמב"ן ור"ן בשמעתין ולא אמרינן בי' כל מה דתיקון רבנן פעין דאורייתא תיקון הנינו הואיל והנה פסולין דממעטינן בקרא כתיב בי' מעוט הראשון.

אבל ביו"ט שני פשר אף בדבר שהוא מדאורייתא כגון במקדש שכל ז' הוא דאורייתא ואפ"ה פשרים המומים הים. ותקינן רבנן בגבולין כמו שהוא במקדש בשאר ימי החג.

אבל בדין מצנה הב"ע שיהא כלל בכל מצות דאורייתא למה לא נימא בי' דכל דתיקון רבנן פעין דאורייתא תיקון (ועיי' בספר שאגת ארי' דג"כ עמד בזה בסי' צ"ט) ובאיזה סברא פליגי ה"כ ר' יוחנן ושמואל.

ונראה לומר דר"י ושמואל פליגי אי הך מלתא מצנה הב"ע הוא מדין תורה או מדין דרבנן. דר' יוחנן סובר דמצנה הב"ע הוא מדין תורה.

ורא' לזה דר' יוחנן סובר פן דקא פנין דר"י מביא ראי' למצנה הב"ע מקרא דנהבאתם את הגזול ואת הפסח למאי צריף להביא עוד להך אינך דרשב"י פי אני ה' אוהב משפט וכו' עם המשל למלך ב"ד כו' ומאי חסר ליה בהך דרשב"י דנהבאתם את הגזול כו' דג"כ שמעינן מינ' דין דמצנה הב"ע עד שצריף להביא עוד ראי' עם המשל (ועיי' במוהר"מ לופלין שהקשה בזה) אבל יש לומר דמהך קרא דנהבאתם את הגזול וכו' שהוא פסוק במלאכי עדיין לא מוכח דמצנה הב"ע הוא מדאורייתא דהך קרא הוא מדברי קבלה.

וּלְכֹהֵן מִבֵּיא ר"י גַם לְאִיִּדָה דְרַשְׁב"י פִּי אָנִי ה' אוֹהֵב מְשַׁפֵּט וְכוּ' וְהַמְשִׁיל לְמִלָּה בּו"ד כּו' א"כ ע"י הַמְשִׁיל מוֹכַח שֶׁהִיא סִבְרָא חֵיצוֹנָה דְאִינוּ יוֹצֵא בְּמִצְוֵה הַב"ע. וְכִינּוּן שֶׁהוּא סִבְרָא מְמִילָא הוּא זֶה דִּין תּוֹרָה דְמִדְאוּרְבֵיִתָּא אֲמַרִּינּוּ פְּסוּל מִצְוֵה הַב"ע וּמַעֲתָה בְּזֶה פְּלִיגֵי דר' יוֹחָנָן סוֹבֵר דְמִדְאוּרְבֵיִתָּא אֲמַרִּינּוּ דְמִצְוֵה הַב"ע אִינוּ יוֹצֵא בּו'.

וּלְכֹהֵן סוֹבֵר דְגַם בּו"ט שְׁנֵי אָף שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן אִינוּ יוֹצֵא בְּמִצְוֵה הַב"ע דְּכָל מַה דְתִיקוּן רַבְּנָן פְּעִין דְאוּרְבֵיִתָּא. אֲבָל שְׂמוּאֵל סוֹבֵר דְגוּף מִצְוֵה הַב"ע הוּא רַק מְדַרְבְּנָן.

וּלְכֹהֵן סוֹבֵר דְדוֹקָא בְּמִצְוֹת דְאוּרְבֵיִתָּא שְׁנֵי לְפָסוּל מִצְוֵה הַב"ע. אֲבָל בְּמִצְוֵה שְׂגוּף הַמִּצְוֵה הוּא רַק דְרַבְּנָן לֹא אֲמַרִּינּוּ בִּי מִצְוֵה הַב"ע.

דְהוּי תְרֵי דְרַבְּנָן וּלְכֹהֵן מוֹקֵי מִתְנִיתִין רַק בּו"ט רֵאשׁוֹן אֲבָל לֹא בּו"ט שְׁנֵי שֶׁהוּא רַק מְדַרְבְּנָן. דְתְרֵי דְרַבְּנָן לֹא אֲמַרִּינּוּ: וְהִנֵּה לְעִיל בְּסוֹנְג' (דָּף ט ע"א) דְמִתְרַץ הַגַּמ' לְבֵית הַלֵּל דְחַג הַסּוֹפְנוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ אֲתִי לְמַעוּטֵי גְזוּלָה הַשְּׁקִלִי וְטַרְנִי קָאִי רַק לְשְׂמוּאֵל הוּאִיל וְקוֹשְׁנֵי הַגַּמ' לִב"ה הוּא מְהֵךְ דְשְׂמוּאֵל דְפּוֹסֵל מִן הַסִּיסִין לְצִיצִית מְשׁוּם דְבְעֵינּוּ טוּוֹי לְשִׁמָּה וְאָף שְׂרַש"י לְעִיל בּו"ט אֲלֵמָא פְּתַב דְלֹא גְרַסִּינּוּ לִיה דְגַם מְרַב פְּרִיָּךְ דְבְעֵי עֲשִׂי לְשִׁמָּה.

הִנֵּה רַש"י ז"ל פְּתַב זֶה לְשִׁיטְתוֹ דְמִפְרֵשׁ לְהֵךְ דְרַב דְעֲשֵׂאָה מִן הַקּוֹצִין וּמִן הַנִּימִין וּמִן הַגְּרָדִין מְשׁוּם דְבְעֵי עֲשִׂי לְשִׁמָּה (וְעֵינִי בַמַּס' מְנַחֲוֹת דָּף מ"ב ע"ב בְּתוֹס' ד"ה הַקּוֹצִים) אֲמַנְם הַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ הֵךְ דְרַב דְעֲשֵׂאָה מִן הַקּוֹצִים וּמִן הַנִּימִין וּמִן הַגְּרָדִין לֹא מְשׁוּם דְבְעֵי עֲשִׂי לְשִׁמָּה.

אֲלֵא מְשׁוּם בִּיזוּי מִצְוֵה. וְאִינוּ מְפָרֵשׁ כַּפְרֵש"י כַּמ"ש הַפְּסָף מְשֻׁנָּה בַּפ"א מִהַלְכוֹת צִיצִית הַלְכָה י"א וּבב"י או"ח וּבשו"ע או"ח ס' י"א ע"ש וְעֵינִי בְּבַעַל הַמְּאֹר.

וּא"כ לְפִירוּשׁ הַרְמַב"ם לֹא מוֹכַח מְהֵךְ דְרַב כָּלֵל דְבְעֵי עֲשִׂי לְשִׁמָּה גְּבִי צִיצִית וְע"כ קוֹשְׁנֵי הַגַּמ' הִיא רַק מְהֵךְ דְשְׂמוּאֵל דְאָף מִן הַסִּיסִין. וּא"כ לְהַרְמַב"ם שְׂפִיר גְרַסִּינּוּ אֲלֵמָא.

וּבְאַמַּת הַקּוֹשְׁנֵי לִב"ה הוּא רַק מְשְׂמוּאֵל. וּלְפ"ז מַה דְמַסִּיק הַגַּמ עַל הֵךְ קוֹשְׁנֵי דְלָךְ דְסוֹפָה אֲתִי לְמַעוּטֵי גְזוּלָה הוּא אֲלִיבָא דְשְׂמוּאֵל.

וְשְׂפִיר מְתַרְצִים הַתּוֹס' שֶׁם דְצָרִיךְ קָרָא לְמַעַט סוֹפָה גְזוּלָה. דְאִי מְשׁוּם מִצְוֵה הַב"ע הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְהֵינּוּ שְׂמוּאֵל לְשִׁיטְתוֹ דְסוֹבֵר הֵכָא בַּפ' לוּלֵב הַגְּזוּל דְמִתְנִיתִין מִיְיָרִי רַק בּו"ט רֵאשׁוֹן וְלֹא בּו"ט שְׁנֵי ע"כ סוֹבֵר דְהֵךְ דְמִצְוֵה הַב"ע הוּא רַק מְדַרְבְּנָן.

אֲבָל הֵכָא קָאִי הַתּוֹס' לר' יוֹחָנָן שְׂפִיר מְקַשִּׁים הַתּוֹס' מְמַצָּה שֶׁל טָבֵל ל"ל קָרָא ת"ל דְהוּי מְלֻנָּה הַב"ע וְאִין לְתַרְץ לר"י דְמִצְוֵה הַב"ע הוּא רַק מְדַרְבְּנָן דְהָא ר"י ע"כ סָבֵר דְהוּי מִדְאוּרְבֵיִתָּא כַּנ"ל וְשְׂפִיר קָשָׁה לִיה מְמַצָּה שֶׁל טָבֵל אֲמַנְם מְסוֹפָה גְזוּלָה לֹא מְצִי לְמַפְרָךְ הֵכָא לר' יוֹחָנָן דִּישׁ לֹמֵר דר' יוֹחָנָן דְגְבִי צִיצִית לֹא בְעֵי עֲשִׂי לְשִׁמָּה.

דְהָא בַּמַּס' מְנַחֲוֹת שֶׁם מוֹקֵי לִיה בְּפְלוּגְתָּא דְתַנָּאי דְצִיפּוֹן זֶהָב (וְעֵינִי בְּבַעַל הַמְּאֹר וּבְמַלְחַמַת לְהַרְמַב"ן ז"ל שֶׁהָאֲרִיכוּ מְאֹד בְּפִירוּשׁ דְבְרֵי הַגַּמ') דְפְּלִיגֵי תַנָּאי אִי בְעֵי עֲשִׂי לְשִׁמָּה. וּא"כ יֵשׁ לֹמֵר דְלר"י לֹא בְעֵי עֲשִׂי לְשִׁמָּה וּבְאַמַּת לֹא צָרִיךְ לְמַעַט סוֹפָה גְזוּלָה מְקָרָא דְלָךְ.

ואין להקשות אפתי האי לה לר' יוחנן דגבי סנפה למה ליה אליבא דבית הלל. דיש לומר דבאמת לא דריש האי לה: ולא אתי כלל לדרשא.

דקא ע"כ צריה לומר דהוה דרשא דלה דכתיב גבי סנפה דאמרין שפא למעט גזולה רק אליבא דשמואל צריה לומר פן דהואיל והוא בעי בציצית טוי' לשמה משום דכתיב לה גבי ציצית.

א"כ פינו דדרוש לה גם בסנפה צ"ל דאתי לדרשא. אבל מי שסובר בציצית דלא בעי עשי' לשמה ולא דריש לה.

גם גבי סנפה לא דריש לה למעט גזולה. דאם לא פן קשה למה פריה הגמ' ובית הלל לית ליה דר"י אמר רב אמאי לא פריה בפשוט לב"ה האי לה דכתיב גבי סנפה מה עביד ליה.

דקא אפתי לא אסיק אדעת' דאתי למעט גזולה דאי אסיק אדעת' למימר דאתי למעט גזולה א"כ גם מרב יהודה אמר רב לא פריה. ודוחק לומר דהגמ' ידע דהאי לה גבי סנפה איפא למדרש למעט גזולה ולקח פריה מציצית דמנ"ל דבעי' עשי' לשמה דלמא גם בציצית אתי האי לה למעט גזולה ולא ידע מהו דרשא דועשו להם משלהם.

ונה דוחק דאין השקל' וטר' בסוג' מורה פן. ועוד דקא ע"כ למאן דלא בעי בציצית ותפילין עשי' לשמה ע"כ האי לה דכתיב גבי ציצית מותר הוא דלמעט גזל לא צריה דקא אליבא דאמת ממנעט גזל מועשו להם משלהם כמו שמסיק בגמ'.

וא"כ לה דכתיב גבי ציצית מאי עביד ליה. וע"כ צ"ל דלא דרש לה.

א"כ גם גבי סנפה יש לומר דלא דריש. ורק אליבא דשמואל צריכין לומר דלה גבי סנפה אתי למעט גזולה.

אבל לר"י לא קשה למה לי לה גבי סנפה למעט גזולה ת"ל דהוי מצוה הב"ע דיש לתרץ ולומר דבאמת לר' יוחנן לא דריש הוה לה למעט סנפה גזולה (וכן לעיל בדף כ"ז ע"ב) דקאמר נמי הגמרא ורבנן האי לה מאי עביד ליה למעוטי גזולה ולא קאמר דלא דרשי לה היינו ג"כ לשמואל דדרש לה גבי ציצית.

א"כ גם בסנפה לדרשא קא אתי. אבל למאן דלא בעי בציצית טווי' לשמה ולא דרש לה כלל, גם בסנפה לא דריש ליה) ולקח לא מקשים התוס' ה"כא כלל לר"י מסנפה רק ממצה של טבל דמפנרש שם בפריקתא דממעטינן מצה של טבל מקרא דלא תאכל חמץ מי שיש משום בל תאכל חמץ ולא משום בל תאכל טבל.

וע"ז שפיר מקשים התוס' ה"כא לר"י למה לי קרא לזה ת"ל דהוי מצוה הבאה בעבירה. ולר"י ליפא לתרץ דמשום מצוה הב"ע לא הוי אלא מדרבנן כמו שמתרצים התוס' לעיל אליבא דשמואל דקא ר"י ע"כ סובר דמצוה הב"ע הוא מה"ת פנ"ל "ל ומתורץ קוש' המהרש"א על התוס' ודו"ק: אף לפ"ז לא מקשים התוס' לעיל מידי דמקשים למה באשירה טעמא דכתיבי מכתת שיעוריה ת"ל דהוי מצוה הב"ע ולפי דברי הנ"ל לא קשה מידי דקא מה דמסיק הגמ' לקמן (דף ל"א ע"ב) באשרה דמשה משום פתותי מכתת שיעוריה זה הוצרה הגמ' לתרץ רק אליבא דרבא דאמר של ע"ז לא יטול ואם נטל כשר ופריה מאשרה דתנ' אפילו בדיעבד פסול ומתורץ באשרה דמשה דכתיבי מכתת שיעוריה

וּלְרַבָּא לְשִׁיטְתוֹ בְּנֻדָּאי צָרִיךְ לְתַת טַעַם מְשׁוּם פְּתוּמֵי מְכַתַּת שְׁעֵוְרָה דְּלֹא סָגִי בְּטַעַמָּא דְּמַצָּנָה הַב"ע דְּהָא רַבָּא מְתַרְזֵן הֵכָּא בְּסַנְגְּלִי אֵלֶיבָּא דְּשִׁמּוּאֵל לְעוֹלָם בִּיּו"ט רֵאשׁוֹן וְלֹא מְפַעֵי קְאָמֵר וְכו' וְע"כ סוֹבֵר רַבָּא פְּשִׁמוּאֵל דְּמוֹקֵי מְתַנִּיתִין בִּיּו"ט רֵאשׁוֹן אֶבֶל בִּיּו"ט שְׁנֵי פֶשֶׁר גְּזוּל וְלִית לֵיהּ מַצָּנָה הַב"ע בְּמַצָּנָה דְּרַבְּבִנּוּ.

וּלְפִי מ"ש טַעַם הַדְּבָר הוּאִיל וְעֵיקָר מַצָּנָה הַב"ע הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְא"כ לְרַבָּא לְשִׁיטְתוֹ צָרִיךְ הַגַּמ' לֹאמֵר מְשׁוּם פְּתוּמֵי מְכַתַּת שְׁעֵוְרָה דְּמְשׁוּם מַצָּנָה הַב"ע הוּא רַק מְדַרְבְּנָן. אֶבֶל לר"י שְׁהִיא מְדַאֲרֵינָא בְּאַמַּת לֹא צָרִיךְ לְטַעַמָּא דְּכַתוּמֵי מְכַתַּת שְׁעֵוְרָה אֶלָּא מְשׁוּם מַצָּנָה הַב"ע וְלֹא מְקַשִּׁים הַתּוֹסֵף מִיָּדִי.

אָמְנָם יֵשׁ לֹאמֵר דְּשִׁפִּיר מְקַשִּׁים הַתּוֹסֵף דְּהָרִי גַם לר"י ע"כ צ"ל בְּאַשְׁרֵיהּ דְּמִשְׁהָ וּמְשׁוּם פְּתוּמֵי מְכַתַּת שְׁעֵוְרָה. דְּהָא הַגַּמ' הוֹכִיחַ זֶה לְקַמְזֵן וְקָאָמֵר דְּיָקָא נְמִי דְּקַתְּנֵי דְּנִמְלֵי דְּעִיר הַגְּדֻחַת.

וְא"כ אַף בְּלִי רַבָּא מְפַשְׁטָא דְּמְתַנִּיתִין מוֹכַח דְּמִיָּרִי בְּאַשְׁרֵיהּ דְּמִשְׁהָ. וְשִׁפִּיר קָשָׁה קְוֹשְׁנֵי הַתּוֹסֵף תְּפִיחָא לֵיהּ מְשׁוּם מַצָּנָה הַב"ע: אַף אַחַר הָעִיּוֹן יֵשׁ לֹאמֵר דְּהָא דְּיָקָא נְמִי הוּא רַק לְרַבָּא וְלֹא לר"י יוֹחֲנָן דְּהָא עֵיקָר דְּיָקָא נְמִי דְּקָאָמֵר הַגַּמ' הוּא הַפִּי' דְּהַדְּיוּק הוּא מְדַקְתְּנֵי וְשֶׁל אֲשִׁרְיָה וְשֶׁל עִיר הַגְּדֻחַת בְּהַדְּדֵי וְקָא מְפַסִּיק בְּמְתַנִּיתִין לְמִתְּנֵי מִיָּלִי מִיָּלִי דְּתַנִּי לְוֵלֵב הַגְּזוּל וְיָבֵשׁ פְּסוּל וְשֶׁל אֲשִׁרְיָה וְשֶׁל עִיר הַגְּדֻחַת פְּסוּל.

וְלָמָּה פְּסָקוּ לְשִׁנֵּי בְּבוֹת וְלֹא תַנִּי בְּהַדְּדֵי לְוֵלֵב הַגְּזוּל וְהַיָּבֵשׁ וְשֶׁל אֲשִׁרְיָה וְשֶׁל עִיר הַגְּדֻחַת פְּסוּל. דְּבִשְׁלָמָא הַסִּיפָא דְּנִקְטָם רֵאשׁוֹ וְנִפְרָצוּ עֲלָיו כו' צָרִיךְ לְהַפְסִיק הוּאִיל וְהַנְּהָ דְּסִיפָא לֹא שְׁיָיְךָ בְּכָל הַד' מִיָּנִין דְּהָא בְּאַתְרוּג לֹא שְׁיָיְךָ נִקְטָם רֵאשׁוֹ וְנִפְרָצוּ עֲלָיו שְׁאִינוּ שְׁיָיְךָ אֶלָּא בְּלוּלֵב וְהַדְּס וְעַרְבָּה.

אֶבֶל גְּזוּל וְיָבֵשׁ וְאַשְׁרֵיהּ וְעִיר הַגְּדֻחַת שְׁיָיְךָ בְּכָל ד' מִיָּנִים אַף בְּאַתְרוּג. לֹא הָוִי צָרִיךְ הַתַּנָּא דְּמְתַנִּיתִין לְהַפְסִיק וְהָהּ יָכוֹל לְכוֹלְלָם בְּבָבָא אַחַת.

אֶלָּא ע"כ מְדַפְסֵק לֵיהּ לְהָא אֲשִׁרְיָה וְעִיר הַגְּדֻחַת בְּבָבָא בְּפָנֵי עֲצָמָה ע"כ כָּא הַתַּנָּא לְהַרְאוֹת דְּחַד טַעַם אִית לְהוּ וּבְתַרְנוּיָהּ הוּא הַטַּעַם מְשׁוּם פְּתוּמֵי מְכַתַּת שְׁעֵוְרָה וּמִיָּרִי בְּאַשְׁרֵיהּ דְּמִשְׁהָ.

כֵּן הוּא הַפִּי' דְּדִיָּקָא נְמִי דְּקָאָמֵר הַגַּמ'. וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר דְּהָא דְּיָוָקָא הוּא רַק לְרַבָּא דְּהוּאִיל וְרַבָּא לְשִׁיטְתוֹ דְּסוֹבֵר דְּגְזוּל פְּסוּל רַק בִּיּו"ט רֵאשׁוֹן וְלֹא בִיּו"ט שְׁנֵי שִׁפִּיר יֵשׁ לְדִיָּיק אֲמַאי לֹא תַנִּי כָּל הַד' מִיָּנִין בְּחַד בְּבָא דְּכְמוֹ דְּתַנִּי גְּזוּל וְיָבֵשׁ בְּחַד בְּבָא אַף שְׁיָבֵשׁ פְּסוּל כָּל שְׁבַעָה (לְרוֹב הַפּוֹסְקִים וְכְמוֹ שְׁמִבְנוֹאֵר בִּירוּשְׁלַיִם דְּקָאָמֵר לֹא הַמְתִּים יְהִלְלוּ יָהּ וְעֵינֵינוּ בְּר"ן) וְגְזוּל אִינוּ פְּסוּל אֶלָּא בִיּו"ט רֵאשׁוֹן.

וְאִפ"ה כּוֹלְלָם הַתַּנָּא דְּמְתַנִּיתִין בְּחַדָּא א"כ הו"ל לְכַיִל כָּל הַרִישָׁא בְּחַד בְּבָא וְהו"ל ל' לְמַתְנֵי לְוֵלֵב הַגְּזוּל וְהַיָּבֵשׁ וְאַשְׁרֵיהּ וְשֶׁל עִיר הַגְּדֻחַת פְּסוּל. אֶלָּא דְּפָסְקוּ לֵיהּ לְאַשְׁרֵיהּ וְעִיר הַגְּדֻחַת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ לְהַרְאוֹת דְּחַד טַעַמָּא אִית לְהוּ מְשׁוּם פְּתוּמֵי מְכַתַּת שְׁעֵוְרָה.

וְכ"ז הוּא לְרַבָּא אֶבֶל לר"י יוֹחֲנָן יֵשׁ לֹאמֵר דְּאַשְׁרֵיהּ פְּסוּל מְשׁוּם דְּהָוִי מַצָּנָה הַב"ע. וְאִין לְדִיָּיק דְּלָמָּה לֹא כָּלֵל כָּל הַרִישָׁא בְּחַד בְּבָא.

דינש לומר דלכך פסק ותני לילב הגזול ויבש פסול בפני עצמו להראות דגזול דומני דייבש דפסול כל שבקעה. ולא פסק ליה בשביל אשרה ועיר הנדחת.

אלא בשביל גזל ויבש לאשמעינו דגזול דומני דייבש. וא"כ פינון דלר"י ליכא הך דיוק דאשרה דומני דעיר הנדחת שפיר יש לומר דטעמא דאשרה הוא משום מצנה הב"ע ולא מוקי ליה כלל באשרה דמשה ומתורץ קושני התוס' ומעתה יש לפרש מאי דפריה מתחלה קא פסיק ותני ל"ש ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני.

אין הפירוש כמו שפירש רש"י ותוס' הואיל ותני פסול סתם קא דייק ליה אלא הפי' הוא קא פסיק ותני היינו הואיל והתנא פסיק ותני לשני בבות (ולשון פסיק הוא כמו פסיק רישא דנפסק הדבר לשתיים ותני גזול ויבש בפני עצמו ואשרה ועיר הנדחת בפני עצמו ולא תני בחד ברא.

ע"כ משום דאתי להראות דגזול דומני דייבש ל"ש ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני. ופריה בשלמא יבש כו'.

אלא גזול ביו"ט שני אמאי לא והמקשן לא אסיק אדעתין עדיין מהך דאשרה דאיירי באשרה דמשה והוא דומני דעיר הנדחת. ומתורץ ר"י דפסול ביו"ט שני משום מצנה הב"ע.

אבל ר"י ב"נ אמר שמואל סובר דלא שנו אלא ביו"ט ראשון אבל ביו"ט שני פשר ומה שפסק לשני בבות לאו להראות דגזול דומני דייבש אלא להראות דאשרה דומני דעיר הנדחת פרכא לקמן ומתורץ הקושני שהתחלנו ודוק היטב: דף ל ע"ב וקרקע אינה נגזלת. פרש"י פלומר אינה קנוי' כו' וקסבר יאוש גרידא לא קני אבל יאוש ושינוי רשות קני. ואי נמי קני מצנה הבאה בעבירה הוא וכו'.

הנה לרש"י אף דקנה מצנה הבאה בעבירה הוא. וא"כ לפירוש ראשון דיאוש לא קני א"כ מה בכך שעם שינוי רשות קני אפתי מצנה הבאה בעבירה הוא.

אלא ודאי דלאחרים לא הוי מצנה הבאה בעבירה וזה פנונת המג"א בסי' תרמ"ט ס"ק ג'. ועיין במהרש"א מ"ש פאן בדברי רש"י ולפי מ"ש אף לדברי המהרש"א נשאר הוכחת המג"א על נכון: גמרא ולקנינהו בשינוי מעשה עיין מג"א סי' תרמ"ט ס"ק ב' ודבריו צ"ע שהרי פריה פאן ולקנינהו בשינוי מעשה ונראה דהמקשה הנה יודע דבחד לחוד עם יאוש דהיינו או שינוי השם עם יאוש או שינוי מעשה עם יאוש אף דיוצא בו מ"מ אינו מברך אלא דבדאיכא עם יאוש עוד תרתי דהיינו שינוי מעשה ושינוי השם אף שא' מהם אינו שינוי גמור פגון שינוי מעשה החוזר לברייתו מ"מ מצטרף עם שינוי השם לברך עליו.

ומתחלה פשהקשה ונקנינהו בשינוי מעשה הי' פנונתו בצרוף שינוי השם. וידע המקשה שאין זה שינוי מעשה גמור פינון שחוזר לברייתו אלא דעיקר קושניא שלו דעכ"פ מהני לשינוי השם שהי' סבור שהוא שינוי השם ממש ולא ידע דמעיקרא נמי לאסא קרו הושענא.

והתרצן הי' סבור שהמקשה יודע שאין זה שינוי שם גמור אלא שמקשה שהרי יש פאן שינוי מעשה הקונה ויצטרף שינוי השם אף שאינו שינוי השם גמור דגם מעיקרא קרו קצת אינשי לאסא הושענא.

וע"י זה יברך עליו. ותירץ לו שאין זה שינוי מעשה הקונה קנן גמור משום שהוא חוזר לברייתו וחסור ואמר שגם הוא ידע שאין זה שינוי גמור אבל קושיתו הנה דלקנינהו בשינוי השם.

שזה הי' אצלו שינוי גמור. ושינוי מעשה שזכר בקושיתו הינו לצרף לברך.

ועל זה משני ליה שגם שינוי השם אין פאן שינוי גמור. דמעיקרא ג"כ הושענא קרו ליה: דף ל"א ע"ב גמרא מ"ד הואיל ואמר ר' יהודה וכו' הנה התוס' הקשו דלרבנן כ"ש דאיפא למימר האי לחונדא.

וסוף דברי התוס' דאפילו לר"י קאמר. ואין משמעות הלשון בגמרא פן ונראה משום דאיפא להקשות בברייתא לא מצא אתרוג לא יביא לא פרוש ולא רמון מדוע נקט דוקא אתרוג ונהנה ליה למימר לא מצא א' מד' מינין לא יביא מין אחר תחתיו.

וצריך לומר דמה דקאמר דאתי למיסרף הינו שיספור שגם זה מן המצוה אבל לא יספור שדי בזה לחוד שהרי רואה שאינו מברך אלא שיספור שגם זה מן המצוה. ולכשיהי' לו אתרוג יביא גם פריש ועובר על כל תוסיה וא"כ לא מבעי שאר המינין שכולם באגוד פשיטא שעובר על כל תוסיה.

אלא אפילו אתרוג שאינו מן האגודה והוי אמינא האי לחונד' וליפא סרף כל תוסיה. קמ"ל דאפ"ה איפא סרף כל תוסיה.

וא"כ פבר מוכח דאפילו בהאי לחונד' איפא כל תוסיה. וא"כ ממילא בשאר המינים לרבנן.

וא"כ ל"ל לרישא. אלא נדאי דרישא קמ"ל אפילו דכולם באגוד והאי חוץ לאגוד אפ"ה איפא כל תוסיה.

אלא דאיפא למימר מסיפא אין ראי' דבאמת מה שחוץ לאגוד ליפא כל תוסיה וסיפא החשש משום הרואה שיספור שיברך עליו שלא ידע הרואה שזה אינו מברך עליו ואתי למסרף ולברך עליו וג"כ אמרינן לא מבעי שאר המינין שיש חשש כל תוסיה אלא אפילו אתרוג שחוץ לאגוד ליפא כל תוסיה.

אפ"ה חיישינן דאתי למסרף ולברך אלא דא"כ קשה ניתני שלא יביא אתרוג פסול. בשלמא אם החשש משום כל תוסיה ואתרוג פסול עם פשר מין א' הוא ובמה שמוסיה על מינו אפילו מהפסול ליפא כל תוסיה.

וכמו שהתירו להוסיף אפילו הדס שוטה אם הוא מינו אלא דאם נימא דכל הפסולין מברך בשעת הדחק אין זה חשש: ואולי זהו פונת התוס' שהוכיחו לברך על אתרוג פסול מדנקט פריש.

וְקָשָׁה הָלֵא פְּרִישׁ אֲפִילוּ בְּלִי בְּרָכָה אֲסוּר מִדְּנֻקַּט חֲשֵׁשׁ סִינְרָכָא. וְאִי בְּבִרְכָה תִּיפּוּק לִיהּ מִשּׁוּם בְּרָכָה לְבִטְלָה.

וּא"כ דִּי שְׁנִידוּק דְּאֲתְרוּג פְּסוּל מִן מִן בְּלִי בְּרָכָה. אֲלֵא הַתּוֹס' סְבָרִי דְּהִיכָא דְּחִינְשִׁינּוּ פְּאֵן מִשּׁוּם סִינְרָכָא גַם בְּאֲתְרוּג פְּסוּל נִיחּוּשׁ לְחֲשֵׁשׁ בְּרָכָה לְבִטְלָה אֲלֵא וְדָאִי דְּבִאֲמַת מִן מִן לְבָרָה וְאֲפִשֵׁר שְׁתַּחֲלַת דְּבָרִי הַתּוֹס' עַד גְּמַר דְּבָרִיהֶם שְׁפַתְבוּ שְׁיִשׁ לְדַחּוּת חֲלוּקִים בְּסִבְרַת הַתּוֹס' דְּכָאן וּבְסִנְהֶדְרִין דְּכָאן סְבָרִי הַתּוֹס' דְּגַם לְרַבְּנָן אִיכָא בַּל תּוֹסִיף דְּאוּרְיִיתָא וְלֵא אֲמַרְן דְּהֵאִי לְחִדּוּי' קָאִי אֲלֵא לְעַנְנָן שְׁיִצְא יְדֵי מְצֻה וּבְסִנְהֶדְרִין סְבָרִי הַתּוֹס' דְּגַם בַּל תּוֹסִיף לִיכָא אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן.

וּתַחֲלַת דְּבָרִי הַתּוֹס' אֲזִילִי לְסִבְרַתָּם בְּסִנְהֶדְרִין וּא"כ לִיכָא לְמִימַר שְׁהַחֲשֵׁשׁ מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף דְּהָרִי אִין פְּאֵן אִיְסוּר דְּאוּרְיִיתָא וְהָהּ גְּזִירָה גְּזִירָה וּא"כ הַחֲשֵׁשׁ מִשּׁוּם בְּרָכָה וּמִדּוּעַ לֵא חִינְשִׁינּוּ גַם בְּאֲתְרוּג פְּסוּל, אֲלֵא וְדָאִי בְּאֲמַת רִשְׁאִי לְבָרָה, וְיִשׁ לְדַחּוּת שְׁפוּבָר כְּשִׁיטַת הַתּוֹס' פְּאֵן וּבַל תּוֹסִיף דְּאוּרְיִיתָא וּא"כ אִיכָא לְמִימַר הַחֲשֵׁשׁ מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְאֲתְרוּג פְּסוּל שְׁהוּא.

מִינּוּ לִיכָא בַּל תּוֹסִיף וְשִׁלֵּא פְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל אִם נִימָא פְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְגַם בְּמִינוּ עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף.

א"כ לִיכָא לְמִימַר מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ בַּל תּוֹסִיף. א"כ גַּם בְּאֲתְרוּג פְּסוּל נִיחּוּשׁ, אֲלֵא וְדָאִי מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ בְּרָכָה וּמוּכַח דְּאֲתְרוּג פְּסוּל מְבָרָה: וּבְזֵה נוּכַל לְקַשֵּׁר דְּבָרִי הַתּוֹס' שְׁסִימּוּ אֲבָל יִשׁ לְדַחְדַּח דְּשָׂרִי כְּמוֹ לוּלָב פְּסוּל לְרַבְּנָן וְהַדְּבָר.

תְּמוּזָה לְמָה לֵא הִבִּיאוּ תִּיכְף רֵאִי חֲזַקָה זֹו אֲמַנָּם הָרֵא"ש שְׁדָא נִרְגָא שְׁבִאֲמַת לֵא הָיוּ מְבָרְכִין עַל לוּלָב זֵה, אֲמַנָּם אִם ר"י לֵא שְׁמַע הַבְּרָכָה מֵאִי רֵאִי הִבִּיא. וּנ"ל דְּר"י לְשִׁיטַתּוֹ וּרַבְּנָן לְשִׁטְתֵיהוּ דְּלִר"י צָרִיף אִיגוּד וּא"כ אִיכָא בַּל תּוֹסִיף וְגַם בְּמִינוּ אִיכָא בַּל תּוֹסִיף.

וְיִשׁ לְחִוּשׁ לְסִינְרָכָא שְׁיִרְאָה שְׁאִין מְבָרְכִין וְיִסְפּוּר הָרוּאָה מִשּׁוּם דְּבַעֲיָנּוּ שְׁנֵי לוּלָבִין וְיָבֵא לְבַל תּוֹסִיף. אֲלֵא וְדָאִי שְׁבִאֲמַת הָיוּ מְבָרְכִין וּרַבְּנָן לְטַעַמֵיהוּ שְׁאִין שְׁעַת הַדְּחַק רֵאִי.

וּבִאֲמַת לֵא הָיוּ מְבָרְכִין וְחֲשֵׁשׁ בַּל תּוֹסִיף לִיכָא. וּא"כ נְסַתֵּר הוּכַחוּת הַתּוֹס' אֲלֵא שְׁמִזָּה מוּכַח שְׁגַם בְּמִינוּ אִיכָא בַּל תּוֹסִיף וּא"כ לִיכָא לְמִימַר חֲשֵׁשׁ רִימּוֹן וּפְרִישׁ מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף.

דָּא"כ אִפִּי אֲתְרוּג פְּסוּל נְמִי אֲלֵא וְדָאִי מִשּׁוּם בְּרָכָה וּמִמ"נ אִיכָא רֵאִי: וּבְזֵה מְקוּשָׁר גִּירְסַת ר"ח בְּסִנְהֶדְרִין לְדְּבָרֵיהֶם שְׁם דְּלִרְבָּנָן לִיכָא אִיְסוּר דְּאוּרְיִיתָא וּא"כ לִיכָא לְמִימַר דְּהַטַּעַם דְּלֵא יָבִיא פְּרִישׁ הוּא מִשּׁוּם דְּאֲתִי לְמִיְסָרָה וְיָבִיא פְּרִישׁ עִם אֲתְרוּג וְיַעֲבֹר עַל בַּל תּוֹסִיף, דְּכִינּוּ דְּלִיכָא חֲשֵׁשׁ דְּאוּרְיִיתָא לֵא גְּזִירָנּוּ וְצָרִיף לֹאֵר הַטַּעַם מִשּׁוּם בְּרָכָה וְאֵעִפ"כ נִיחָא דְּנֻקַּט אֲתְרוּג וְלֵא נֻקַּט סְתָם שְׁאֵם יְחַסֵּר א' מִד' מִינִים.

דְּס"ל בְּשִׁאֵר הַמִּינִין עִכ"פ לִר"י הֵם בְּבַל תּוֹסִיף וְגְּזִירָנּוּ אֲתִי לְמִיְסָרָה אֲלֵא אֲפִילוּ אֲתְרוּג דְּלִיכָא בַּל תּוֹסִיף לְשׁוּם מֵאֵן דְּאֵמַר דְּאוּרְיִיתָא לְשִׁיטַת הַתּוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין אִפ"ה גְּזִירָנּוּ מִשּׁוּם בְּרָכָה.

וא"כ פִּינן שְׁהַטְעַם מְשׁוּם בְּרָכָה אֵין לָנוּ רַאי' לְאַסּוֹר פְּלִל לְרַבָּנָן אִפִּי' תוֹךְ הַאֲגוּד אֲפִילוּ
מְדַרְבָּנָן פִּינן דַּא"צ אֲגַד וּלְחוּדֵי' קָאֵי. וַא"כ דֵּי דִּינִיקֵינָן מְרִישָׁא לְאַסּוֹר לְרַבָּנָן בֵּין תוֹךְ
הַאֲגוּד בֵּין חוּץ לְאַגְוֹד.

דְּלִדְיָהּוּ אֵין הַאֲגוּד עוֹשֶׂה שׁוּם תּוֹעֵלַת אֲבָל לְאַסּוֹר לר"י אֲפִילוּ חוּץ לְאַגְוֹד לֹא שְׁמַעְנוּ.
וְלָכֵן בְּאַמַּת לֹא גָרִיס ר"ח הוֹאִיל וְאָמַר ר"י: וּבְזֵה אִפ"ל דְּגַם וּמִיָּהּוּ תִימָא מְקוֹשֶׁר עִם
דְּבְרֵיהֶם דְּלַעִיל דְּהֵנָּה אֲמַרְתִּי שְׁהַרְמַב"ם שְׁפָסַק שְׁמִינּוּ פְּסוּל אֲפִילוּ בַּא"צ אֲגוּד.

וְלֹא שְׁיִיף בְּמִינוּ הָאֵי לְחוּדֵי' וּבְאַמַּת סְבָרָא פִּי צָרִיף רַאי' וְנִלְע"ד דְּלַרְמַב"ם הֵנָּה קִשָּׁה
קוֹנְשִׁית הַתּוֹס' לְמָה נְקִיט פְּרִיש וְרִימּוֹן וְלֹא נְקִיט אֲתָרוּג פְּסוּל וְלֹא נִיחָא לִיָּה בְּתִירוּץ
הַתּוֹס' שְׁלֵהַרְמַב"ם הַסְבָּרָא פְּשׁוּטָה שְׁאֲפִילוּ בְּשַׁעַת הַדְּחַק אֵין מְבָרְכִין עַל הַפְּסוּל וּלְכָף
ס"ל לְהַרְמַב"ם דְּלַרְבוּתָא נְקִיט פְּרִיש לֹא מִיבְעֵי אֲתָרוּג פְּסוּל.

וְהַרְוָאָה שְׁזָה נִק' בִּידֵי' פֶּל הַד' מִינִין וְאֵינוּ מְבָרַף וְיִשְׁאַל הַטְעַם וְיִאמְרוּ שְׁאֲתָרוּג חֶסֶר
וְהוּא יִרְאָה דְּנִקֵּט אֲתָרוּג וְלֹא יִדַע שְׁזָה פְּסוּל וְיִסְבּוֹר שְׁצָרִיף ב' אֲתָרוּגִים וְאֲתִי לְמִיְסַרְף
בְּאֲתָרוּגִים פְּשָׁרִים וְעוֹבֵר מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף דְּבְמִינוּ לֹא שְׁיִיף לְחוּדֵי' קָאֵי, אֲלֵא אֲפִילוּ
פְּרִיש שְׁאֲפִילוּ אִם יִקַּח לֹא יַעֲבֹר בְּכָל תּוֹסִיף דְּהָאֵי לְחוּדֵי' וְכו' אִפ"ה אֲסוּר מְשׁוּם חֶשֶׁשׁ
סִירְכָא דְּבְרָכָה.

וּמִזָּה הוֹכִיחַ הַרְמַב"ם דְּמִינוּ גְרַע טְפִי לַעֲנֵנָן בַּל תּוֹסִיף. וְלִשְׁיַטַּת ר"ח דַּג"כ אֵין הַחֶשֶׁשׁ
מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְכַנ"ל רַק מְשׁוּם הַבְּרָכָה מוֹכַח דְּסוֹבֵר כְּרַמְב"ם וַא"כ קִשָּׁה לְמָה קָאֵמַר
אֵי א"ל אֲגוּד הָאֵי לְחוּדֵי' הָא אַעֲפ"כ מְשַׁפַּחַת בְּמִינוּ וְצָרִיף לֹא מְשַׁמְרֵץ הַלַּח"מ
דַּמּו"נ אֵי אֲגַבְהָה כְּבָר נִפְקַ בִּי' וְאֵי קוֹדֵם שְׁנִטְלוּ גְרוּעַ וְעוֹמֵד אֲלֵא שְׁזָה לְכַאוּרָה דְּחַסְק
דַּא"כ לְמָה פֶּל הַאֲרִיכוֹת בַּגּמ' וְנִימָא בְּקִיצוֹר לְוֹלָב מַמ"נ אֵי אֲגַבְהָי' נִפְקַ.

וַא"ל קוֹדֵם שְׁנִטְלוּ גְרוּעַ וְעוֹמֵד וַע"כ בְּאֵו הַתּוֹס' לְהוֹכִיחַ שְׁעַל פְּרַחָף מְוַכְרַח אֲתָה לְסְבָרָא
זוּ מִיָּהּוּ תִימָא וְכו' דָּף ל"ב ע"ב אוּ שְׁהִי עֲנָבִיו מְרַבֵּין מַעְלִיו כו' הַרְמַב"ם בַּפ"ח מַה'
לְוֹלָב הַלְכָה ה' פְּסַק הַדָּם שְׁעֲנָבִיו מְרַבֵּין מַעְלִיו פְּסוּל וְאִם מִיַּעֲטֵן פְּשָׁר.

וְהַקִּשָּׁה בַּכ"מ לְמָה לֹא מַחְלֵק הַרְמַב"ם בֵּין אֲשַׁחוּר מְאֲתָמוּל לְלֹא אֲשַׁחוּר מְאֲתָמוּל דְּהָא
בְּאֲשַׁחוּר מְאֲתָמוּל מְסַקִּינָן בַּגּמ' דְּהִי נִרְאָה וְנִדְחָה וְאֵינוּ חוֹזֵר וְנִרְאָה. וְנִרְאָה לִי לִינִישׁב
דְּהֵנָּה בַּגּמ' פֶּאֶן וּבְמַס' ע"ז (דָּף מ"ז ע"א) בַּעִי' בַּגּמ' אֵי יֵשׁ דִּיחֻי אֲצַל מְצוֹת אוּ לֹא.

וּפְשִׁיט הַגּמ' מְכִיֶּסֶהוּ וְנִתְגַּלְגַּל דְּחִיָּיב לְכַסּוֹת. הֵרִי דְלָא אֲמַרִּינָן דִּיחֻי אֲצַל מְצוֹת.

וְקָא דְחִי לָהּ בַּגּמ' דְּרַב פְּפָא גּוּפָא מְסַפְקָא לִיָּה אֵי הָף דִּינָא דְּחִיָּיב לְכַסּוֹת הוּא מְפָנִי שְׁאֵין
דִּיחֻי אֲצַל מְצוֹת. אוּ דְלָמָא סְפוּקִי מְסַפְקָא לִיָּה וּלְחַוְמָרָא אֲמַרִּינָן וְלֹא לְקוּלָא וְכַתְּב
הַפְרִי"ח בִּי"ד ס' כ"ח סְעִיף ט' דְּהַרְמַב"ם וְשׁו"ע פְּתַבּוּ בְּסַתְמָא דְּחִיָּיב לְכַסּוֹת.

וּמְשַׁמַּע דְּצָרִיף לְבָרַף. וּבְאַמַּת לֹא כֵן הוּא דְכִינָן דְּהַחִיּוּב לְכַסּוֹת הוּא מְחַמַּת סְפַק אֵי יֵשׁ
דִּיחֻי אוּ אֵין דִּיחֻי א"כ לַעֲנֵנָן בְּרָכָה הו"ל סְפַק בְּרָכוֹת לְהַקֵּל וְלֹא הו"ל לְהַשׁוּ"ע וְכֵן
לְהַרְמַב"ם לְסַתּוּם דְּחִיָּיב לְכַסּוֹת ע"ש בַּפ"ח: וְנִרְאָה לֹא מְסַפְקָא מְסִיק פֶּן דְּחִיָּיב
לְכַסּוֹת מְפָנִי סְפַק זֵהוּ רַק לר"י אֲבָל לְהַרְמַב"ם וְלִשׁו"ע דְלָא ס"ל פְּהָף ר"י בְּאַמַּת חִיָּיב
לְכַסּוֹת מְדִינָא וְלֹא מְסַפְקַ.

דהנה בסוג' דסופה בבעיא דר"י אי יש דחוי אצל מצות פתב רש"י בד"ה יש דחוי כלום נוהגת תורת דחוי אצל מצות פשם שנוהגת אצל קרבנות דאם נראה ונדחית משנשחטה אמרת ידחה דתו לא הדר כו'.

והשתא לא דינק בין דחוי מעיקרא לנראה ונדחה דהאי דנקטם מערב יו"ט לא נראה מעולם עכ"ל. וכתב בס' פפת תמרים דע"כ אין זה מדברי רש"י אלא הוא גליון דמאי בעי רש"י בזה דאר אי הוי קנימינו השתא לחלק בין דחוי מעיקרא לנראה ונדחה ג"כ סוג' דהש"ס עולה פהוגו.

וממנ"פ קא פשיט ליה מהו דכיסהו הרוח דאי חשיב כיסהו הרוח דחוי מעיקרא. א"כ הוי זה הדמיון כמשמעו כמו עלתה בו תמרה ביו"ט דג"כ הוי דחוי מעיקרא.

ואי חשיב הו פיסהו הרוח נראה ונדחה א"כ קא פשיט ליה מפח כ"ש דאם בנראה ונדחה אמרינו אין דחוי בכ"ש בנדחוי מעיקרא ושפיר קא דחי ליה נמי דבנראה ונדחה הוא מספק ולחומר אמרינו ולקולא לא אמרינו וממילא קאי האיבעיא דר' ירמ' דשמה גם בנדחוי מעיקרא הוא בספק אלא ודאי שדברי רש"י המה גליון ע"ש בס' פפות תמרים ולי נראה דרש"י שפיר כתב שלא נחית השתא לחלק בין דחוי מעיקרא לנראה ונדחה דאל"כ לא קא דחי הגמרא דספוקי מספקא ליה.

דהנה הו דחית הגמ' דספוקי מספקא ליה אי יש דחוי קשה להולמו והוא לכאורה דבר תימה דמהיכא תיתי לן לומר על דין שנספק במתניתין בפשיטות שחייב לכסות ור"י קא מפרש להמתניתין דמיירי בחזר ונתגלה שהתנא דמתניתין קא פסיק לדינא מפח ספק אשר דבר זה לא נמצא בש"ס לומד דתנא הי' מסופק (ועיי' בספר פפות תמרים שעמד על מבוכה זו) הלא טוב לנו לומר דאין דחוי אצל מצות.

והתנא בפה מלא דיבר שחייב לכסות מדינא. ומנ"ל לר' נחמ' להמציא לעצמו ספק בדין דחוי אצל מצות עד שיהא צריך לדחוק שגם התנא הי' מסופק.

הגהת נכד המחבר ואם שמצינו תנאים דפליגי בדין דחוי מ"מ לא מצינו כ"א בקדשים אבל מנ"ל למילף חולין מקדשים. אדרבה מצינו בחולין בכיסה הרוח שחייב התנא דמתניתין לכסות דאין דחוי אמנם יש לומר דשפיר מצא ר' ירמ' מקום לכנוס בספק זה אי יש דחוי אצל מצות או לא דהא במס' יומא (דף סד ע"א) פליג ר' יוחנן ורב אי בעלי חיים נדחין או לא ור"י יליף מקרא דא דכתיב גפי מום עובר דכי עבר מומן ירצה ולא אמרינו דחוי.

מ"מ מיעט רחמנא בהם הם הוא דכי עבר מומן ירצו הא כל הדחיון הואיל ונדחה נדחה. ומעתה קשה ר' יוחנן אדר' יוחנן דהתם במס' יומא יליף מקרא דיש דחוי אצל מצות ואי קא מפרש ר' יוחנן להו מתניתין דכיסה הרוח וחזר ונתגלה דחייב לכסות ולא אמרינו פניו שנדחה ידחה וזה שלחץ לי לר' ירמיה לומר דר' יוחנן באמת מספקא ליה דהואיל ונהו מיעט דהם למילף דיש דחוי בקדשים נאמר ולא ילפינו חולין מקדשים דדוקא בקדשים אמרינו יש דחוי ולא בשאר מצות או דלמא פניו שדרה שלילה קא ילפינו דין דחוי דהיינו מדכתיב הם גפי בעל מום עובר הם הוא דכי עבר מומן ירצו הא כל שאר דחיון ידחו.

וכינן שְׁהוּא דְרַף שְׁלִילָה לְכָל שְׁאָר הַדְּחוּיִן גַּם שְׁאָר מְצוֹת שְׁאִינָן בְּקַדְשִׁים הוּא בְּכָל־ל. וְשִׁפּוּר קָא מְבַעַל לִיה לר' ירמיה בְּשְׁאָר מְצוֹת שְׁאִינָן קַדְשִׁים אִי שְׁיִיף בְּהוּ דִּיחּוּי אוּ לֹא.

אִדּוּ עֲדִינָן קִשְׁיָה דְרַף דְּמַרְבִּינָן כָּל מְצוֹנָה לְדְחוּי. מ"מ לִיכָא לְרַבּוּי אֵלָא מַה דְּהוּא דְּוּמְנָן דְּבַעַל מוּם עוֹבֵר דְּכְתִיב בִּי הַמְּיָעוּט הֵם וְהָא בְּבַעַל מוּם עוֹבֵר יֵשׁ בּוּ נִרְאָה וְנִדְחָה שְׁאָם אִינוּ נוֹלֵד בְּהַד מוּם אֵלָא שְׁנַפְל בּוּ הַמוּם אַח"כ הוּי נִרְאָה וְנִדְחָה.

וּא"כ פִּינָן שְׁמַפְח סְבָרָא לָא אֲמַרִּינָן דִּין דִּיחּוּי אֵלָא מַפְח מְיָעוּט דְּהֵם. אַכְפִּי מַנ"ל לֹמַר דְּגַם בְּדִיחּוּי מְעִיקְרָא יֵשׁ דִּיחּוּי אֲצֵל מְצוֹת.

דְּלִמָּא לָא קָא מְמַעַט שְׁאָר מְצוֹת לְדִין דִּיחּוּי אֵלָא בְּנִרְאָה וְנִדְחָה. אַבְל בְּדִיחּוּי מְעִיקְרָא נַעֲמִיד בְּסְבָרָא הַחִיצוֹנָה דְּאִין דִּיחּוּי וְאַכְפִּי מְאִי קָא מְבַעַי לִיה לר' ירמיה בְּנִקְטָם רֵאשׁוּ מַעִי"ט וְעָלְתָה בּוּ תְמָרָה בִּי"ט.

הָא זֶה הוּי דִּיחּוּי מְעִיקְרָא וּמַנ"ל לְרַבּוּת גַּם דִּיחּוּי מְעִיקְרָא. וְעַל זֶה כָּתַב רַש"י דְּבִאֲמַת הַשְּׁתָא לָא דִּינִיק בֵּין דִּיחּוּי מְעִיקְרָא לְנִרְאָה וְנִדְחָה.

וּמַעַתָּה הַמְשִׁיף דְּבָרֵי רַש"י הֵם כְּפַתּוֹר וְכַרְח. דְּמַתְחִלָּה כָּתַב רַש"י דְּהַסְפֵּק וְהַאֲיַבְעִי שֶׁל ר' ירמיה הוּא כְּלוּם נוֹהֲגָת תּוֹרַת דִּיחּוּי בְּמְצוֹת כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגָת בְּקַרְבָּנוֹת וְהִינּוּ אֵלִיבָא דְר' יוֹחָנָן דִּילִיף לְדִין דִּיחּוּי מֵהֵם דְּכְתִיב גַּבִּי בַעַל מוּם עוֹבֵר וְהַסְפֵּק הוּא דְּכְמוֹ דְּגַבִּי קַדְשִׁים אֲמַרִּינָן פִּינָן שְׁנִדְחָה יְדָחָה אִי גַם שְׁאָר מְצוֹת הֵם בְּכָל־ל כַּנ"ל.

אַבְל ע"ז קִשְׁיָה הָא הִי דְּנִקְטָם רֵאשׁוּ מַעִי"ט הוּא דִּיחּוּי מְעִיקְרָא. וְגַבִּי קַדְשִׁים גּוֹפָא לֹא מְצִינוּ שְׁנַאֲמַר דְּרַשָּׁא דְּהֵם לַעֲנִין דִּיחּוּי אֵלָא בְּנִרְאָה וְנִדְחָה.

וּמַנ"ל הַמְצִיא דִּין דִּיחּוּי גַּם בְּדִיחּוּי מְעִיקְרָא וְע"ז מְתַרְץ רַש"י דְּהַשְּׁתָא לָא דִּינִיק לְחִלְק בֵּין דִּיחּוּי מְעִיקְרָא לְנִרְאָה וְנִדְחָה: וּמַעַתָּה אֲנִי אוֹמֵר דְּהַד בַּעִי דְר' ירמיה הוּא רַק לר' יוֹחָנָן דַּס"ל בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין.

וּמַפְח דְּרַשָּׁא דְּהֵם יְלִיף לִיה דִּין דִּיחּוּי. אַבְל לְרַב דַּס"ל בַּעֲלֵי חַיִּים אִינָן נִדְחִים.

וְיְלִיף לִיה מְבַעַל מוּם עוֹבֵר דַּאֲע"ג דְּלֹא חֲזִי הַשְּׁתָא כִּי הִדְר מְחֲזִי שְׁפִיר דְּמִי. וְכִינָן שְׁמוּכַח לְרַב דְּבַעַלִּי חַיִּים אִינָן נִדְחִים, גַּם בְּכָל הַמְצוֹת לֹא שְׁיִיף תּוֹרַת דִּיחּוּי.

דְּמֵאִי סְבָרָא יֵשׁ לְחִלְק בֵּין מְצוֹת הַקְּרִבַּת קַדְשִׁים לְשְׁאָר מְצוֹת לַעֲנִין דִּיחּוּי. דַּאֲטוּ חַיִּימָן מַגִּין עָלֵיהֶם שְׁלֹא יִהְיוּ נִדְחִים.

וְאִי הוּי שְׁיִיף תּוֹרַת דִּיחּוּי בְּשְׁאָר מְצוֹת. גַּם בְּבַעֲלֵי חַיִּים הוּי אֲמַרִּינָן דִּין דִּיחּוּי וְאַף שַׁע"כ מְחִלְק רַב בֵּין חַיִּין לְשְׁחוּטִין דְּהָא גַבִּי מְזַבַּח שְׁנַפְגָּם בְּמַס' זְבָחִים (דַּף נ"ט ע"א) גַּם רַב סְבַר דְּשְׁחוּטִין נִדְחוּ.

זֶה אִינוּ דְּזֶה יְלִיף הַגַּמ' שֶׁם מְגַזְזֵרַת הַפְּתוּב דְּכְתִיב וְזַבְחָתָּ עָלָיו אֶת עוֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ. וְכִי עָלָיו אַתָּה זוֹבַח.

אֵלָא כְּשֶׁהוּא שְׁלָם וְלֹא כְּשֶׁהוּא חָסֵר א"כ פְּגִימַת הַמְזַבַּח פּוֹסֵל אֶת הַשְּׁחִיטָה. וְהוּי כְּמוֹ פּוֹסֵל יוֹצֵא חוּץ לְמַחֲצִיזָה דְּשׁוּב אִין לוֹ תְּקַנָּה.

ולאו מדין ד'יחוי א'תינון ע'לה: ו'הד'בר מוכ'ח ש'הרי ל'פי ה'א'מת סו'בר ר' יוח'נון ד'בע'לי ח'יים
נ'י'ד'חין ב'נו'די. ש'הרי מ'ק'רא י'ליף ל'ה.

ואפ"ה מ'ספ'קא ל'יה ב'ש'אר אי יש ד'יחוי או אין ד'יחוי. מ'כ'לל ש'י'ותר יש ד'יחוי ב'ק'ד'שים
ב'ע'לי ח'יים מ'ב'ש'אר מ'צו'ת.

וא"כ מ'מיל'א ל'רב ד'סו'בר ב'ע'לי ח'יים אינון נ'ד'חים ק'ל ו'ח'ומ'ר ד'ש'אר מ'צו'ת אין נ'ד'חים
ו'מע'תה ל'פי ז'ה כ'ל ה'ש'ק'לי ו'ט'ר'נ'י ד'ק'א ש'ק'יל ו'ט'רי ה'כ'א ב'מ'ס' סו'כ'ה ל'פ'ש'וט ה'אי'ב'ע'נ'י אי יש
ד'יחוי א'צ'ל ש'אר מ'צו'ת הוא ר'ק א'ליב'א דר"י ד'סו'בר ד'בע"ח נ'י'ד'חין.

ו'ל'די'נ'י צ'ריכ'ין א'נו ל'ומר ד'ה' ד'כ'י'ס'הו ה'רו'ח ו'ח'ז'ר ו'נ'ת'ג'ל'ה ד'ח'י'ב ל'כ'סו'ת הוא מ'פ'ני ס'פ'ק
ד'ש'מ'א יש ד'יחוי א'צ'ל ש'אר מ'צו'ת. ו'כן ג'בי ע'נ'ב'יו מ'ר'וב'ה מ'ע'ל'יו ו'א'ש'ח'רו ב'יו"ט ד'פ'סו'ל
מ'שום ד'נ'ר'א'ה ו'נ'ד'ח'ה כ"ז הוא ל'ר' יוח'נון.

א'בל ר'ב ד'סו'בר בע"ח אינון נ'ד'חין ב'ק'ד'שים. מ'מיל'א אין ד'יחוי ב'ש'אר מ'צו'ת.

ו'מע'תה ה'ר'מ'ב"ם ד'פ'סק ב'פ' ט"ו מ'ה'ל'כו'ת מ'עה"ק ו'פ' ג' מ'ה'ל'כו'ת פ'סו'לי ה'מ'וק'ד'ש'ין כ'רב
ד'בע'לי ח'יים אינון נ'ד'חים. מ'מיל'א ג'ם ב'ש'אר מ'צו'ת ל'יכ'א תו'רת ד'יחוי ו'מע'תה ש'פיר פ'סק
ד'כ'ס'הו ה'רו'ח ח'י'ב ל'כ'סו'ת ו'יכ'ס'ה ב'ב'ר'כ'ה.

כ'ינון ד'מ'די'נ'א הוא ח'י'ב ב'כ'י'סו'י ד'אין ד'יחוי א'צ'ל מ'צו'ת ו'ד'ל'א כ'פ'רי ח'ד'ש. ו'ג'ם ש'פיר פ'סק
ה'ר'מ'ב"ם ד'א'ם מ'י'ע'טו כ'ש'ר ו'ל'א מ'ח'ל'ק ב'ין א'ש'ח'ור מ'א'ת'מ'ול או א'ש'ח'ור ב'יו"ט כ'ינון ד'ל'ית
ל'יה ד'יחוי ב'ש'אר מ'צו'ת א'ף א'ש'ח'ור ב'יו"ט כ'ש'ר ו'דו'ק: א'ף יש ל'ה'ק'שו'ת ה'א ה'ר'מ'ב"ם פ'סק
ב'פ' ג' מ'פ'סו'לי מ'וק'ד'ש'ין ה'ל'כ'ה כ"ב ג'בי מ'ז'ב'ח ש'נ'פ'ג'ם כ'ל ה'ק'ד'ש'ים ש'ה'יו ש'ם ש'ח'ו'ט'ים
פ'סו'ל'ין.

ה'רי א'ף ש'א'ם נ'ש'ח'טו ק'וד'ם פ'גי'מת ה'מ'ז'ב'ח נ'פ'ס'לו א'ח"כ ע"י פ'גי'מת ה'מ'ז'ב'ח, ו'ע"כ מ'ט'ע'ם
ד'יחוי הוא ה'ואיל ו'נ'ד'חו מ'ז'ר'יק'ת ה'ד'ם כ'ל ע'ת [פ'גי'מת] (מ'ז'ר'יק'ת) ה'מ'ז'ב'ח כ'מ"ש ה'ר'מ'ב"ם
ש'ם ה'ט'ע'ם ה'ואיל ו'אין מ'ז'ב'ח ל'ז'רו'ק ע'ל'יו ע"ש ב'ר'מ'ב"ם.

ו'ל'פי ד'ב'רי ה'נ"ל ק'ש'ה ה'ל'א ה'ר'מ'ב"ם פ'סק כ'רב ד'אין לו כ'לל ד'ין ד'יחוי א'צ'ל מ'צו'ת. ב'ש'ל'מ'א
ע'ל ר'ב ל'א ק'ש'ה.

ד'רב ל'א א'מר א'ל'א כ'ל ה'ק'ד'ש'ים ש'נ'ש'ח'טו ש'ם ד'ה'י'ינו ב'ש'ע'ת פ'גי'מת ה'מ'ז'ב'ח ד'ז'ה ל'או מ'ט'ע'ם
ד'חוי ק'א מ'פ'ס'ל א'ל'א מ'ג'ז'ר'ת ה'כ'תו'ב ד'נ'ז'ב'ח'ת ע'ל'יו כ'ש'ה'וא ש'ל'ם ו'ל'א כ'ש'ה'וא ח'ס'ר. א'בל
ל'ה'ר'מ'ב"ם ד'פ'וס'ל ג'ם מ'ה ש'נ'ש'ח'ט ק'וד'ם פ'גי'מת ה'מ'ז'ב'ח ו'ל'א נ'ז'ר'ק ד'מ'ם ע'ד ש'נ'פ'ג'ם ק'ש'ה
ד'ע"כ מ'ט'ע'ם ד'חוי ק'א פ'ס'יל ל'יה: א'מ'נ'ם יש ל'ומר ע"פ מ'ה ש'ר'אי'תי ב'כ'ת'ב'י א'אמ"ו ה'ג'א'ון
ז"ל ב'פ' י'ת'רו ש'ה'ק'ש'ה ל'מ'ה ל'יה ל'רב ה'ך ק'רא ד'נ'ז'ב'ח'ת ע'ל'יו א'ת ע'נ'ל'ת'י'ך ד'ע'ל'יו א'תה ז'וב'ח
ה'י'ינו כ'ש'ה'וא ש'ל'ם ו'ל'א כ'ש'ה'וא ח'ס'ר ל'מ'ה ל'י ק'רא ה'א ב'ל'א"ה י'ד'ע'ינון ד'א'ם נ'ש'ח'טו ב'ש'ע'ת
פ'גי'מת ה'מ'ז'ב'ח ש'ה'ם פ'סו'ל'ים ש'ה'רי נ'ד'חו מ'ז'ר'יק'ה *ה'ג'ה"ת נ'כ'ד ה'מ'ח'ב'ר ע'י'נון ב'ר'ש"י מ'ס
ח'ול'ין (ד'ף י"ט ע"ב) ד"ה מ'ז'ב'ח ש'כ'ת'ב ד'ע'יק'ר פ'סו'ל פ'גי'מת ה'מ'ז'ב'ח נ'פ'קי ל'ן מ'ה'אי ק'רא
ד'נ'ז'ב'ח'ת ע'ל'יו ע"ש.

אָמַנְם בְּתוֹס' בּמס' סוֹפָה (דָּף מ"ט ע"א) בּד"ה שְׁפָל מְזַבַּח מְבִיא בְּשֵׁם רַש"י בּמס' חוֹלִין לְיָמוּד לְפָגִימַת הַמְזַבַּח מְשׁוּם דְּכַתִּיב אָבְנִים שְׁלִימוֹת ע"ש בְּתוֹס'. וּא"כ דְּבָרֵי רַש"י בּמס' חוֹלִין הוּא גְּלִיּוֹן וְאִינָה מְדַבְּרֵי רַש"י ו"ל.

וּא"כ כִּינּוֹן דְּכָבֵר יְדַעִינוּ פְּסוּל פְּגִימָה קִשְׁיָה: ** שְׁהָרֵי אֵין שֵׁם מְזַבַּח לְזֶרוּק עָלָיו וְכִינּוֹן שְׁנֵדְחָיו שׁוּב אֵין חוֹזֵר וְנִרְאָה. וּאֵאמרו"ר הַגָּאוֹן ז"ל הָאֲרִיף בְּפִלְפוּל נָאָה בְּקוֹשְׁלֵי זוּ.

אָמַנְם לִי נִרְאָה לּוֹמֵר לְפִי הַנַּ"ל דָּאֵי לָאו קָרָא הָוֵי מְכַשְׁרֵינוּ הַקְּרַבְנוֹת שְׁנִשְׁחָטוּ בְּשַׁעַת פְּגִימָ' הַמְזַבַּח דְּהוּאִיל וְרַב לִית לֵיהּ דִּיחֻוֵי בְּבַעְלֵי חַיִּים. וְאֵי לָאו קָרָא גַם בְּשַׁחוּטֵין לָא הָוֵי אָמְרֵינוּ דִּין דִּיחֻוֵי.

דְּמַהִיכָא תִּיתֵי לּוֹן לְחַלְק בְּדִין דְּחֻוֵי בֵּין בְּעַלֵי חַיִּים לְשַׁחוּטֵין וְהַסְבָּרָא הַחִיצוֹנָה הוּא דָּאֵין דִּיחֻוֵי אֲצֵל מְצוֹת מְדַהֲתִיר בְּעַל מוּם עוֹבֵר. וּלְכַף צָרִיף קָרָא דּוֹנְבַחְתָּ עָלָיו אֵת עוֹלְתֵיךָ כְּשֶׁהוּא שְׁלָם וְלֹא כְּשֶׁהוּא חָסֵר.

וּמַעֲתָה מְדַאצְטְרִיף קָרָא לְהִכָּא מִמִּילָא מוֹכַח דְּסָבְרָא הַחִיצוֹנָה הוּא דָּאֵין דִּיחֻוֵי אָמַנְם הֶרְמַב"ם סוֹבֵר דְּהִיא גּוּפָא טַעֲמָא בְּעֵי דְמֵאֵי עֲנִין שְׁחִיטָה לְמְזַבַּח דְּהָא לֹא עָלָיו הוּא זוֹבַח וְלָמָּה נִימָא דְקָרָא קִפִּיד שְׁיָהֵי' מְזַבַּח שְׁלָם בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וּלְכַף מְפָרֵשׁ הֶרְמַב"ם דְּטַעֲמָא דְקָרָא הוּא הוּאִיל וְנִדְחָה מְזִרְיָקָה רַגַע אַחַת שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר וְנִרְאָה וּמִמִּילָא גַם הַקְּדוּשִׁים שְׁנִשְׁחָטוּ כְּבָר קוֹדֵם פְּגִימַת הַמְזַבַּח וְלֹא גִזְרַק דָּמָם ג"כ נִפְסְלוּ מֵהֵאֵי טַעֲמָא הוּאִיל וְנִדְחָיו מְזִרְיָקָת דָּמָם.

וּבְאַמַּת דּוֹקָא לְעֲנִין זִרְיָקָה אָמְרֵינוּ דְשִׁינָה תּוֹרַת דְּחֻוֵי הוּאִיל וְגַלֵי קָרָא. אָבָל בְּשַׁאֲר מְצוֹת קִיּוּמֵינוּ אֲפִלְגִי בְּסָבְרָא הַחִיצוֹנָה דָּאֵין דִּיחֻוֵי אֲצֵל מְצוֹת הוּאִיל וְחֻזִּינוּ דְּבַעַל מוּם עוֹבֵר אֵי עֵבֵר מוּמָן דִּירְצוּ וְלֹא אָמְרֵינוּ כִּינּוֹן שְׁנֵדְחָיו יְדָחוּ וְדוֹקָא לר' יוֹחָנָן דִּילִיף מִמִּיעוּטָא דְהֵם דְשַׁאֲר כָּל הַדְּחוּיִם יְדָחוּ.

יֵשׁ לְסַפֵּק אֵי גַם שַׁאֲר מְצוֹת שְׁאֵינָן בְּקַדְוִשִׁים ג"כ בְּכָלֵל הֵאֵי מִיעוּטָא הוּא דְהוּאִיל וְדָרְךָ שְׁלִילָה יֵשׁ לְכַנוּס בְּהָךְ מִיעוּטָא אִף כָּל שַׁאֲר מְצוֹת שְׁאֵינָן בְּקַדְוִשִׁים אָבָל לְרַב דְּלֹא מְצִינוּ דִּיחֻוֵי בְּמְצוֹת אֲלֵא בְּזִרְיָקָת דָּם קַדְוִשִׁים בְּפָגִימַת הַמְזַבַּח.

בּוֹדָאֵי לֹא יִלְפִינוּ חוֹלִין מְקַדְוִשִׁים. וְאָמְרֵינוּ בְּשַׁאֲר מְצוֹת אֵין דִּיחֻוֵי.

כִּינּוֹן דְּבְקַדְוִשִׁים עֲצָמוּ חֲלוּקִין בְּדִין דְּחֻוֵי. דְּהָא בְּבַעַל מוּם עוֹבֵר אָמְרֵינוּ אֵין דִּיחֻוֵי כְּנ"ל וְדוּק הֵיטֵב בְּסָבְרָא זֹאת: דָּף ל"ג ע"ב וְאֵין מְמַעֲטִין בִּי"ט הָא עֵבֵר וְלִקְטָן מֵאֵי כָּשֵׁר כּו' הֶרְמַב"ם ב'פ' ח' מֵהִלְכוֹת לּוּלָב הִלְכָה ה'פֶּסֶק עֵבֵר וְלִקְטָן אוֹ שְׁלִקְטָן אֶחָד אֶחָד לְאַכִּילָה כָּשֵׁר וְהַקִּשָּׁה בְּכֶסֶף מְשֻׁנָּה שֵׁם דְּאֵמֵאֵי לֹא מְחַלֵּק הֶרְמַב"ם בֵּין הַנּוֹשְׁחַר מְאֵתְמוּל לְלֹא הַנּוֹשְׁחַר מְאֵתְמוּל דְּבַהּנּוֹשְׁחַר בִּי"ט מְסַקִּינוּ בְּגַמ' דְּפְסוּל דְּהָוֵי נִרְאָה וְנִדְחָה ע"ש וְלִי נִרְאָה לְתַרְץ דְּהֶרְמַב"ם לְשִׁיטָתוֹ לֹא צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּאִיירֵי בְּהַנּוֹשְׁחַר מְאֵתְמוּל דְּבִלֵּא"ה מוֹכַח דְּמִיירֵי בְּהַנּוֹשְׁחַר מְאֵתְמוּל וְלֹא בְּהַנּוֹשְׁחַר בִּי"ט דְּלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הַגַּמ' דְּקָא מְדִיִּיק הָא עֵבֵר וְלִקְטָן מֵאֵי כָּשֵׁר אִילִימָא דְּהַנּוֹשְׁחַר מְאֵתְמוּל דְּחֻוֵי מְעַיקְרָא בּוֹ מִנ"ל לְהַגְמ' הָךְ דִּיּוֹקָא דְּלָמָּא בְּאַמַּת אִם עֵבֵר וְלִקְטָן פְּסוּל מְשׁוּם דְּהָוֵי דְּחֻוֵי מְעַיקְרָא וּמֵאִינָה דִּיּוֹקָא מְדִיִּיק דָּאִם עֵבֵר וְלִקְטָן דְּכָשֵׁר וְנִרְאָה דְּשַׁפִּיר הוֹכִיחַ הַגַּמ' דְּכָשֵׁר אִם עֵבֵר וְלִקְטָן וְדָחוּי מְעַיקְרָא לֹא הָוֵי דְּחֻוֵי דָּאֵי ס"ד דָּאִם עֵבֵר וְלִקְטָן פְּסוּל א"כ לָמָּה אֵין מְמַעֲטִין בִּיּו"ט הָא

אין פאן תיקון פלי דהא עדיין עומד בפסול אף לאחר שלקטן ולא אהני במעשיו אלא ודאי דאם עבר ולקטן פשר ופשר אסור ללקט ב"ט משום תיקון פלי: דכל זה אי מיירי באשחור מעיו"ט ולא אתקצי למצותו פלל שיהי לא היו ראויים למצוה אבל לפי מה דרצה לאוקמי דאשחור ביו"ט א"כ בין השמשות היו ראוי' למצוה ואתקצי למצותו בה"ש ומגו דאתקצי לבה"ש אתקצי לכולי יומא די"ט וכיון שאסור משום מוקצה ולמצוה עתה לא חזי פיון דאשחור ויהי הוא פאבן ואסור בטלטול ולכה אין ממעטין ומנ"ל להוכיח שאם לקטן פשר עד שרצה לפשוט דנראה ונדחה חוזר ונראה דלמא לעולם דאם אשחור ביו"ט פסול משום דחוי דנראה ונדחה אינו חוזר ונראה ואפ"ה אין ממעטין ביו"ט הואיל ולא חזי למידי ויהי מוקצה דבה"ש הי' אתקצי למצותו וכיון דאתקצי למצותו אתקצי לכולי יומא: אמנם יש לומר דענבים לא אתקצי פלל למצותו פיון דלא שייכי פלל למצוה וכמ"ש התוס' לקמן (בדף מ"ו ע"ב) ד"ה אתרוג בשביעי על הא דר' חנינא מטביל ונפק בי' משום מה שהוא יתר משעור המצוה לא אתקצי פלל ע"ש בתוס'.

וא"כ הה"ד ה"ה אף שההדס הי' ראוי בה"ש למצוה מ"מ הענבים שבו לא היו שייכים למצוה והענבים לא אתקצי ופשר מוכח דנראה ונדחה חוזר ונראה ואם מייעטן פשר דאל"כ למה אין ממעטין הא ליפא תיקון פלי וגם אין בהענבים משום מוקצה: אף בחידושי הריטב"א בשבע שיטות להרשב"א במס' סוכה (דף ל"ו ע"ב) מקשה על ר"ח קוש' התוס' וז"ל מקשי רבנו כו' היכי אכל ר' חנינא מני' הא הוי מוקצה למצותו ומתרצים דהי' מתנה מתחלה פן בפירוש שיוכל לאכול ממנו ויצא בשאר דאי לא בסתמא פולה מוקצה ליה ולא מה דצריף למצוה בלחוד דומי' דעצי סוכה שפולן אסורין ולא מה דצריף להכשר סוכה בלחוד וכ"ש אתרוג שפולו גוף אחד דחל איסורא בכולה מסתמא עד שיתנה פן בפירוש עכ"ל הריטב"א ומעתה לפי סברת הריטב"א וכן הוא מסקנת התוס' ה"ל דדבר שהוא גוף אחד שייף בו אתקצי למצותו אף שאינו צריף למצוה א"כ, גם הענבים אתקצי לבה"ש אגב ההדס ואף שאין בהענבים צורף למצוה מ"מ הוא גוף אחד ומחנברים אל ההדס עצמו שהי' מוקצה למצותו לבה"ש.

ולפי זה הדרא קוש' לדוכתא מנ"ל להגמ' לומר באשחור ביו"ט שפשר אם מייעטן ולהוכיח מני' דנראה ונדחה חוזר ונראה דלמא גם בדיעבד אם מייעטו פסול משום דחוי ואפ"ה אין ממעטין ביו"ט לא משום תיקון פלי אלא משום מוקצה דגם הענבים היו מוקצים למצותו אגב ההדס.

והנה הסברא הזאת שכתב הריטב"א דכל מה שמחנבר לצורף מצוה ג"כ אתקצי למצוה אף שאינו צורף מצוה ומביא רא' מעצי סוכה אני אומר דלאו דפסיקתא היא ודבר זה תלוי באשלי רב רבי בפלוגתא שמביא הב"י בא"ח בריש סי' תרל"ח שבין הרמב"ם והרא"ש.

דהרמב"ם ס"ל דגם הדפנות של סוכה אסורים והרא"ש תמה עליו וכתב דכל מה דדרשינו מחג הסוכות לה היינו הסוכה ולא הדפנות וכתב הב"י דלמה לא יהיו הדפנות אסורים לכל הפחות מטעם מוקצה דאתקצי למצותו וכתב הב"י דרבנו לא אסרו משום מוקצה אלא מה שאסור מדאורייתא והיינו בסוכה ולא בדפנות וה"ר ר' אלי' מדחה תירוץ

זה ומפרש דעת הרמב"ם דכל מה ששייך לסנפה הוי אתקצי למצותו מידי דהוי אסמוף לספק פינון דבטלינהו לספק הוי כספק פינון דבטלינהו לגבי ספק ע"ש בב"י היטב.

ומעתה לפי דעת הרא"ש שפיר יש לומר דמה שהוא יותר משיעור מותר לאכול אף בלי תנאי דלא גרע מדפנות הסנפה וכן בענבים המחזקרים להדס לית בו משום מוקצה אבל הרמב"ם דאוסר כל ד' דפנות אף יתר מהכשר סנפה צ"ל פינון דבטלינהו לסנפה דינו כסנפה והוי מוקצה וממילא גם באתרוג ביתר משיעור ג"כ הוי מוקצה וכן בענבים המחזקרים להדס אף שאינו צורך למצוה מ"מ הם בעלים לגבי ההדס והם מוקצים כמו ההדס דוק בזה ותמצא שזה תלי בהך פלוגתא.

והנה פלוגתא שבין הרא"ש והרמב"ם יש לומר דפליגי בה גם אמוראים והוא מה דאיתא במס' ביצה (דף ל' ע"ב) אין נוטלין עצים מן הסנפה אלא מן הסמוף לה ופריה הגמ' מ"ש מן הסנפה דלא דקא סתר אהלא מן הסמוף לה נמי הא קא סתר אהלא.

ומתיר ר"י א"ש מאי סמוף סמוף לדפנות ור' מנשי' מתיר אפי' תימא בשאין סמוף לדפנות וכי תני האי באסורייתא עכ"ל הגמ' ע"ש וכתב אאמ"ו הגאון ז"ל בספרי צ"ח על מס' ביצה דיש לפרש דברי ר' מנשי' דקאמר פי תניא האי באסורייתא ולכאורה הוא זה שפתי יתר ועוד דלשון פי תני' האי משמע דקאי לתיר ברייתא ובאמת על המשנה פריה הגמ' ועליו מתיר ר' מנשי'.

ולכך מפרש שם דמה שממאן ר' מנשי' מתיר ר"י א"ש ולא רצה לאוקמי סמוף לדפנות הואיל והגמ' מביא שם ברייתא דתני ר"ח בר יוסף אין נוטלין עצים מן הסנפה אלא מן הסמוף לה ור"ש מתיר ושוין בסוכות חג בחג שאסורה ור' מנשי' סובר פדעת הרא"ש דמה שהוא יתר על שיעור דפנות אינו אסור כלל אפילו מדרבנן.

וא"כ סיפא דברייתא דשוין בסוכות חג בחג שאסורה ע"כ לא מייירי בסמוף לדפנות דאינו אסור משום מוקצה למצות וע"כ מייירי בספק וא"כ גם רישא דברייתא מייירי בסמוף לספק ולכך מתיר באסורייתא ולא יכול לתיר כר"י א"ש בסמוף לדפנות א"כ קשי' אברייתא ולכך שפיר קאמר ר' מנשי' כי תני' האי הואיל ועיקר תירוץ הוא מפח הברייתא ע"ש בצ"ח.

ומעתה ממילא מוכח דשמואל דמתיר סמוף לדפנות איך מתיר הברייתא וע"כ צ"ל דשמואל באמת סובר דגם מה שסמוף לדפנות בסוכות חג ג"כ הוקצה למצותו וכדעת הרמב"ם. ומעתה יצא לנו מזה דשמואל ור' מנשי' מחולקים בזה דשמואל סובר דגם מה שסמוף לדפנות הוקצה למצותו אף שאין בו צורך למצוה פדעת הרמב"ם ור' מנשי' סובר דמה שסמוף לדפנות פינון שאין בו צורך למצוה לא אתקצי למצותו פדעת הרא"ש: ומעתה הגמ' שפיר הוכיח דאם הושחרו בי"ט ג"כ פשר בדיעבד אם מייעטן דאל"כ למה אין ממעטין בי"ט הא ליכא תיקון פלי ואין לומר הואיל ובה"ש הי' אתקצי למצותו הא הענבים לא אתקצי דהגמ' אזיל לשיטות ר' מנשי' דמה שאינו לצורך מצוה לא אתקצי למצות כלל ושפיר מוכח דנראה ונדחה חוזר ונראה: ולפ"ז מתיר נמי מה שמדקדק הפפות תמרים דהגמ' נקט אילימא דאשחור מאתמול תפשוט מני' דחוי מעיקרא ואלא דאשחור בי"ט נראה ונדחה הוא ואין זה דרך הגמ' דאם ליכא למפשוט דהוי מעיקרא גם

נראָה ונִדְחָה אין לִפְשׁוֹט דאָם דְּחוי מַעֲיָקְרָא הָוי דְּחוי מ"ש דְּנִרְאָה ונִדְחָה הָוי דְּחוי וְאִיפְכָא ה"ל לְהַגְמ' לְמַנְקוּט אִילִימָא דְאַשְׁחוּר בִּי"ט תְּפִשׁוּט מְנִי' דְּנִרְאָה ונִדְחָה חוּזַר ונִרְאָה אֶלָּא דְאַשְׁחוּר בִּי"ט וְלִיפָא לְמַפְשׁוּט נִרְאָה ונִדְחָה לְפָחוֹת תְּפִשׁוּט דְּחוי מַעֲיָקְרָא דְלָא הָוי דִּיחוי ע"ש בְּסִפְר פְּפוֹת תְּמָרִים שְׁנִדְחָק לִינִישׁב זֶה.

וּלְפִי דְבָרֵי א"ש דְּהַגְמ' נִקַּט בְּרִישָׁא דְאַשְׁחוּר מְאַתְמוּל דְּבִזָּה מוֹכַח לִכ"ע דְּכִשְׁר אָם מִיַּעֲטוּ דַּל"כ לְמָה אין מְמַעֲטִין הָא לִיפָא תִּיקוּן פְּלִי פְנ"ל וְהָד דִּיּוּק בְּאַשְׁחוּר בִּי"ט נִקַּט אַח"כ לְהוֹכִיחַ דִּין נִרְאָה ונִדְחָה הוֹאִיל וְהָד דִּיּוּקָא אִינוּ אֶלִיבָא דִּכ"ע רַק אֶלִיבָא דִּר' מְנַשְׁנִי' פְּנ"ל: וּמַעֲתָה נְבוֹא לִינִישׁב דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם דְּהֶרְמֵב"ם פֶּתַב סְתָמָא וְאָם מִיַּעֲטוּ פֶּשֶׁר וְלֹא צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּדוּקָא בְּאַשְׁחוּר מַעֲי"ט דְּהָוִי דְּחוי מַעֲיָקְרָא אֶבְל לֹא בְּאַשְׁחוּר בִּי"ט דְּכִיּוֹן דְּהֶרְמֵב"ם פֶּתַב אוֹ שְׁלִקְטוֹן אֶחָד אֶחָד לְאַכִּילָה שׁוּב אִינוּ צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּמִינֵרִי בְּאַשְׁחוּר מַעֲרַב י"ט דְּבִלְא"ה יִדְעִינוּ זֶה דָּאִי בְּאַשְׁחוּר בִּי"ט קִשָּׁה אִיף הִתְרוּ הָעֲנָבִים לְאַכִּילָה הָא אַתְקִצִי לְבִין הַשְּׁמָשׁוֹת לְמַצְנָתוֹ וְלִהְרֵמֵב"ם לְשִׁיטָתוֹ לִיפָא לְמִימַר דְּעֲנָבִים לֹא אַתְקִצִי לְאַכִּילָה רַק הֶרְמֵב"ם סוֹבֵר דְּכָל עֲצֵי דְפָנוֹת הַסּוּפָה הֵם מְוַקְצִין לְמַצְנָתוֹ אַף שְׂאִינוּ צָרִיף לְהַכְשֵׁר סוּפָה.

הָרִי דְדָבָר שְׂאִין בּוֹ צוֹרֵף מַצְנָה א"כ גַּם הָעֲנָבִים בְּטָלוּ לְגַבֵּי הַדָּס וְהָוִי מְוַקְצִין לְמַצְנָתוֹ אֲגַב הַדָּס וְאִיף הֵם מְוַתְרִים לְאַכִּילָה. אֶלָּא ע"כ דְּמִינֵרִי בְּהוֹשְׁתְּרוּ בְּעֶרְב י"ט וְאֶז לֹא הִי חֲזִי לְמַצְנָתוֹ בְּבִין הַשְּׁמָשׁוֹת וְלֹא אַתְקִצִי פְּלִל וּמְוַתֵּר בְּאַכִּילָה וְדוּק: דָּף ל"ו ע"ב דְּתַנְי' בְּסוּפּוֹת תְּשַׁבּוּ סוּפָה שְׁל כָּל דְּבָר דְּבָרֵי ר"מ ר' יְהוּדָה אוֹמַר אִין סוּפָה נוֹהֲגַת אֶלָּא בְּד' מִינִים שְׁבִלְוִלְב.

תּוֹסְפוֹת רִי"א וכו' וְלִית לִיהָ הָא דְאַמְרִינוּ בְּאַסְפָּה בְּפִסְוֹלַת גְּוָרָן וְיָקַב וכו'. וְהִגָּה צ"ע דָּאִף אִי נִימָא דְבְּאַסְפָּה לֹא אֶתִי לְהַכִּי.

אֶלָּא חַג הַבָּא בְּזִמְן אֲסִיפָה. מ"מ קִשְׁיָא קָרָא דְכְּתִיב וְחַג הָאֲסִיף וְגו' בְּאַסְפָּה וְגו' דְּדִינִיקִינוּ מִינֵי' בְּמַס' ר"ה דָּף י"ג) דְאַסִּיף דְּרִישָׁא לָאו הִינּוּ בְּזִמְן אֲסִיפָה.

שְׁהָרִי פְּתִיב בְּסִיפָא דְקָרָא בְּאַסְפָּה. וּמַתְחִלָּה רְצָה לְמַדְרֵשׁ מִינֵי' שְׁם דְאַסִּיף הִינּוּ קְצִיר וְלִהוֹרוֹת דְאַזְלִינוּ בְּתַר שְׁלִישׁ.

וּלְבִסּוּף דְחֵי דְאַסִּיף הִינּוּ בְּפִסְוֹלַת גְּוָרָן וְיָקַב. א"כ מַה יַעֲנֶה ר' יְהוּדָה בְּהָד קָרָא.

וְאִין לֹאמַר דְּר"י דְרִישׁ לִיהָ לְעֲנִין דְאַזְלִינוּ בְּתַר שְׁלִישׁ כְּפִי תַחֲלַת הַסּוּגִיָּא שְׁם בְּמַס' ר"ה שְׁהָרִי מְסִיק שְׁם לְיָמוּד אַחַר עַל זֶה דְכְּתִיב וְעָשִׂת אֶת הַתְּבוּאָה לְשִׁלֵּשׁ הַשָּׁנִים וכו'. וְא"כ תְּרִי קָרָאִי דְאַזְלִינוּ בְּתַר שְׁלִישׁ לְמָה לִי.

וְנִרְאָה דְר"י וְרַבְּנָן לְשִׁטְתֵיהוּ וְלִר"י לִיפָא לְמִילָף מוֹעֲשֵׂת אֶת הַתְּבוּאָה. דְּהָרִי שְׁם מְקִשָּׁה וְהָא מְבַעֵי לִיהָ לְגוּפָא וּמִשְׁנֵי פְּתִיב קָרָא אַחְרֵינָא וְזַרְעָתָם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית וְגו'.

וּבְמַס' נְדָרִים (דָּף ס"א פְּלִיגֵי ר"י וְרַבְּנָן דְר"י סְבַר שְׁנַת הַיּוֹבֵל עוֹלָה לְכָאן וְלְכָאן וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עָלָיו וְאָמְרוּ לִיהָ רַבְּנָן וְהִתְחִיב שֵׁשׁ שָׁנִים תְּזַרַע שְׂדֵה וְלְדָבָרִיף אִינּוּ אֶלָּא חֲמִשׁ. וְהִשִּׁיב לְהֵם ר"י וְהִתְחִיב וְעָשִׂת אֶת הַתְּבוּאָה לְשִׁלֵּשׁ הַשָּׁנִים וְהָרִי כָּאן אַרְבַּע אֶלָּא בְּשָׂאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ הַפְּתוּב מְדָבָר.

והנה מהפכתו וזרעתם השנה השמינית ליפא לאוכוחי דהרי תשיעית היא אלא ברוב השנים וכו' דאדרבא האי קרא ודאי לא איירי ברוב השנים. דלכאורה קשה שמינית למאי הלא בשנת השבע היא אחרונה לשמיטה.

ושוב מתחיל מגן חדש לשמיטה השנה שבע שנים. וא"כ שמינית מאן דכר שמי'.

והנה ליה למכתב וזרעתם את השנה הראשונה וצריך לומר דאף שכלה המספר לשמיטה. מ"מ המספר קנים לתשע וארבעים שנה למגן היובל.

ולמספר היובל היא שמינית והנה תינח לומר פן תמיד בכל שמיטה ראשונה שאחר היובל אבל בשאר שמיטין לא משפחת שמינית. אלא ודאי דבאמת הו קרא מיירי או בשמיטה הראשונה שפאו לארץ או לכל שמיטה הראשונה הסמוכה ליובל ואם מיירי בשמיטה הראשונה הסמוכה ליובל.

א"כ גם קרא דשש שנים תזרע היינו ג"כ בשמיטה ראשונה שאחר יובל. וא"כ היינו דלא כר' יהודה.

אבל להוכיח משמינית דאיירי ברוב השנים ליפא הוכחה דשאני שמינית שאין שם שמינית רק או על השמיטה הראשונה שפראשונות או על שמיטה הראשונה שאחר יובל. אבל שש שנים שנוכל לפרשו על שמיטה שאחר יובל.

פשיטא שמוכח דלא כר"י. ואפילו אם לא תפרש פן.

מ"מ עכ"פ לא אמרינן שברוב השנים מהדר. אלא בעינן תמיד שש שנים תזרע.

ודלא כר"י. לכה צריך למילף מןעשות את התבואה לשלש השנים דברוב שנים מדבר.

וגם שש שנים ברוב השנים מדבר ולעולם דשנת היובל עולה לכאן ולכאן. וא"כ לר"י בעינן ועשות את התבואה לשלש השנים לגופי' ולא מוכח דאזלינן בטר שליש.

וצריך להוכיח מקרא וחס האסוף כתחילת הסוגיא שם במס' ר"ה ולכה לית ליה בפסולת גורן ויקב. אבל רבנן לשטמיהו דשנת היובל אינה עולה לכאן.

ואין הפתוב מדבר ברוב השנים וקרא ועשות התבואה לשלש היינו דאזלינן בטר שליש ואייתר חג האסוף לפסולת גורן ויקב ולכה ס"ל דמספכין בכל דבר: שם תוס' ד"ה פל דין וכו' כה"ג פליגי בפ' פל שעה וכו' ובההיא קיי"ל כר"י.

ותימא דהקא אין הלכה כר"י וכו' ונ"ל לפי מ"ש דאזלי לשטמיהו א"כ אין פאן תימה פיון דביובל לא קיי"ל כר"י פמבואר ברמב"ם פ' יוד מה' שמיטין הנ"ל א"כ לכה גם בסופה לא קיי"ל פנותי' אבל התוס' לשטמיהו במס' ר"ה (דף ט' ע"א) בד"ה ולאפוקי שכתבו שם דהלכה כר"י ושפיר תמהו פאן מדוע לא פסקינן כר"י: גמרא שם א"ל פל דין שאתה דן וכו' לא מצא ד' מינים כו' והתורה אמרה בפסולת תשבו שבעת ימים סופה של פל דבר: הדבר יפלא איך מוכח מספכות תשבו וגו' דהיינו של פל דבר והרי לר"י דדריש ק"ו א"כ לא אמרה תורה רק ד' מינין ועוד יש לדקדק למה הוצרכו להביא סיפא דקרא שבעת ימים.

ואומר אני לפי מ"ש לעיל דמקרא חג האסיף מוכח סופה של כל דבר דהרי בפסולת גורן ויקב מדבר. אלא דר"י דריש ליה לענין הבאת שליש.

והנה שם במס' ר"ה (דף י"ג ע"א) בתוס' בד"ה וקרי ליה צאת השנה. מ"מ בהה קרא לחוד' לא סגי אי לא קרא במועד שנת השמטה בחג הסופות והנה דבריהם סתומים דלמה לא סגי בהאי לחוד.

ועוד אי לא סגי א"כ מה מועיל קרא דמועד שנת השמטה, והרי כבר דחה שם דדלמא קאמר רחמנא, תשמית ומיזל עד חג הסופות. והנה בחידושי למס' ר"ה ביארתי פונדמן דמקרא דחג האסיף שמפרשין קציר ושישינה לצאת השנה ועדיין לא ביאר באיזה חג אלא שקאי על סיפא דקרא באספה היינו חג הסופות שבא בזמן אסיפה.

שכן כתיב בפ' ראה וחג הסופות וגו' באספה מעשיה וגו' וכיון שחג הסופות הוא שבעת ימים א"כ קשה איה שינה למדרש מזה קים להו לרבנו תבואה שנקצרת בחג בידוע שהביאה שליש לפני ר"ה.

דעל איזה יום נסמוך דממ"נ אם הנקצרת בראשון הביאה שליש קשה אולי קרא מיירי בנקצרת באחרון או באחד משאר ימי החג וכן אם הנקצרת באחרון הביאה שליש קשה אולי קרא מיירי בנקצרת בראשון ועדיין לא הביאה שליש.

אלא שפינו שאנו רואים שהה קרא אתי למילף מינה במה דאזלינו בתר שנה שעברה. שוב אמרינו בא זה ולימד על קרא דמועד שנת השמטה שג"כ מיירי מזה משם דרשינו במס' סוטה (דף) במועד באתחלתא דמועדא.

ויותר ניחא ליה למדרש כן מלפרש תשמית ותיז דאל"כ הך דחג האסיף בא לסתום ולא לפרש. ואמנם כ"ז דוחק למימר שהה קרא חג האסיף סמוך עצמו על קרא אחרניא.

אלא דאליבא דר"י אין לנו ברירה ושכקי לקרא דדחיק ומוקים אנפשי' אבל לרבנו יותר נוח לדרוש בפסולת גורן ויקב וכו' וזהו דאמרי רבנו והתורה אמרה בסופות תשבו שבעת ימים וא"כ גם חג האסיף באספה מעשיה הוא משנה שבעת ימים ואיה נימא דנדרוש מיני' תבואה הנקצרת בחג לענין שליש והרי לא ידעינו על איזה יום פינו הפסוק.

אלא ודאי אסיף לאו היינו קציר אלא שם חג הסופות על שם פסולת גורן ויקב וא"כ היינו סופה של כל דבר: דף ל"ח ע"א משנה מי שבא בדרה וכו' גמ' עד דיקא נמי מדקתני מי שבא בדרה וכו' והרמב"ם השמיט ולא חידש לנו דין זה דביו"ט ראשון פוסק אפילו איכא שהות ואדרבה בהלכות ק"ש פ"ב הלכה ו' פסק שאם הי' עוסק באכילה וכו' גומר ואח"כ קורא ק"ש הרי שאפילו לק"ש שהוא דאורייתא אם יש שהות אין צריה לפסוק אלא גומר ואח"כ קורא ועיין בכ"מ ובלח"מ וכל א' האריה ועכ"פ צריה טעם מנ"ל לרמב"ם כל זה לצאת מפשטן של דברי ר' זירא דלדאורייתא פוסק אפילו ביש שהות ואומר אני אם נתפוס סברת הפסוק משנה שדברי תורה קילי לענין הפסקה יותר מאכילה א"כ שוב דינו של הרמב"ם מוכח מדקתני שם בשבת בסיפא מפסיקין לק"ש וסיפא איירי בדברי.

תורה כדמוקי שם והיא גופה קשׁיא למה לא קמ"ל ברישא דאף מאכילה מפסקינן לק"ש
אלא ודאי באמת אין מפסיקין מאכילה אלא היא גופה קשׁיא מנ"ל לרמב"ם סברא זו
דדברי תורה קיל יותר אדרבה דלמא דברי תורה חמירי וקמ"ל רבותא דאפילו מדברי
תורה מפסיקין וק"ו מאכילה: ונראה דרבא קאמר פאן במס' סנה' ומאי קושיא דלמא
הא דאורייתא וכו' מי דחקו לרבא לפלפל על המקשן ולמה לא פלפל על רב ספרא עצמו
והכי הנה ליה למימר ומה דחקו דרב ספרא לאוקמי הא בדאיפא שהות והא בדליפא
שהות והרי הא דאורייתא והא דרבנן אלא על פרחו ס"ל דאפילו בדאורייתא על פרחו
בדליפא שהות מיירי דאל"כ הרי מוכח שם דוקא מדברי תורה מפסיק אבל לא מאכילה
וכסברת הפסח משנה דדברי תורה קילי ועיקר פלפל רבא על המקשן שהקשה רישא
דשם על רישא דכאן וקאמר רבא דמצד זה ליפא הכרח אלא דנוכל לומר לעולם דברי
תורה חמירי ומזה עצמו מוכח דמתני' דכאן ביו"ט שני מיירי דאי ביו"ט ראשון א"כ
קשה תנינא ודאורייתא דאפילו מדברי תורה מפסיק.

ועיקר קושית רבא על המקשן דרמי מתנייתא אהדדי שהיא קושיא חמורה מאד וקאמר
רבא ומאי קושיא ודלמא הא דאורייתא ואף דאפתי קשה תנינא ודא זימנא מפל מקום
הי' לו להקשות תנינא אבל לא למרמי אהדדי.

ואמר אני לפי זה קשה במסקנא דקאמר דיקא נמי דתנן מי שפא בדרה וא"כ איפכל תנא
למימר פא בדרה כדי להורות דמיירי ביו"ט שני הא בלאו הכי מוכח דמיירי ביום טוב
שני דאי ביום טוב ראשון תנינא ודא זימנא מפסיקין לק"ש.

[והיינו אם דברי תורה חמורה שאם נימא דברי תורה קילי ממילא קם דינו של הרמב"ם
וכמו שהקדמתי] וצריך לומר דס"ל לר"ז דאי לאו דתני דרה הנה זימנא לעולם דאיירי
ביום טוב ראשון ואף דכבר תנן במס' שבת הנה זימנא ודוקא בדליפא שהות אבל בדאיפא
שהות לא קמ"ל משנה יתירה דהכא דאפילו בדאיפא שהות ולעולם שפל הני משניות
בדאורייתא אבל בדרבנן כלל אין מפסיקין קמ"ל בדרה דאפילו ביום שני שהוא דרבנן
מפסיקין בדליפא שהות.

ולפי זה אי לא משנה דסופה כלל הנה מוקמינן משנה דשבת בדאורייתא דהיינו בק"ש
שהוא ודאי מדאורייתא ובדליפא שהות ומזה היה יוצא לנו תרתי דדוקא דאורייתא וליפא
שהות מפסיקין ומינה דבדאיפא שהות אפילו לדאורייתא אין מפסיקין הא ודא ועוד נפיק
לן שנית דלרבנן אפילו ליפא שהות אין מפסיקין ונשמר התנא הכא וקאמר פא בדרה
למרות דאפילו לרבנן מפסיקין בליפא שהות ואפתי לא ידעינן דבדאורייתא מפסיקין
אפילו באיפא שהות דהרי איפא למימר דמתני' דהכא דדייקא ביו"ט שני לרבנותא קתני
דאפילו לרבנן מפסיקין בליפא שהות ולעולם דגם בדאורייתא הדין פן וכמו"ש הלח"מ
ויותר הי' להתנא להשמר מטעות בדאורייתא ואדרבה הנה ליה למתני פאן ביו"ט ראשון
נהנה קשה לן תנינא מפסיקין לק"ש אלא ודאי דכאן מיירי באיפא שהות ולמה נזהר
התנא שלא נטעה בדרבנן ולא נזהר שלא נטעה בדאורייתא אלא ודאי שפן הדין באמת
דבדאיפא שהות אפילו לדאורייתא אין מפסיקין וכפסק הרמב"ם.

ואין לומר דהתנא קמ"ל ודא דאית בה תרתי דכיון דקמ"ל דלרבנן ג"כ מפסיקין בליפא
שהות וא"כ מתני' דשבת אין מפסיקין לתפלה מיירי באיפא שהות ומינה דלק"ש מפסיקין

אפילו באיכא שהות ונמצא שנשמר התנא שלא נטעה לא בדרכנו ולא בדאורייתא זה אינו דלפי זה דברי תורה חמור מאכילה וכו' דאל"כ ממילא קם דינו של הרמב"ם ולפי זה קשה במס' שבת (דף י"א ע"א) קאמר אין מפסיקין לתפלה הא תנא ליה רישא אין מפסיקין לתפלה ומשני סיפא אחי לדברי תורה וכו' וקשה אפתי תינח מפסיקין לק"ש קאמר לרביתא דאפילו מדברי תורה מפסיקין אבל אין מפסיקין לתפלה למה לי נהרי ק"ו הוא מרישא דאיירי מאכילה דאין מפסיקין ק"ו מדברי תורה החמורין אלא נדאי דסיפא באין שהות מייירי ומדברי תורה החמורין אפילו באין שהות אין מפסיקין וא"כ דאיירי באין שהות א"כ גם מפסיקין לק"ש באין שהות מייירי ומנ"ל דבייש שהות מפסיקין מאכילה אלא נדאי שהאמת הוא שאין מפסיקין וכדברי הרמב"ם ודו"ק: דף מ"ג גמרא אמר רבה גזירה שפא יטלנו וכו' הנה במס' ר"ה (דף כ"ט ע"ב) אמר רבה לענן שופר הו טעמא ושם אמר הפל חייבין וכו' ואין הפל בקיאיין וכו' וכן במגילה (דף ד ע"ב) לענן מגילה אמר ג"כ רבה הו טעמא ואמר ג"כ בלשון זה הפל חייבין וכו' ואין הפל בקיאיין וכו' וא"כ למה אמר פאן סתמא שפא יטלנו בידו וכו' ונהו ליה למימר ג"כ הפל חייבין בנטילת לולב וכו' ונראה ע"פ מ"ש הר"ן שם במס' ר"ה למה לא גזרו גם במילה בשבת שפא יעביר האיזמל או התינוק ד' אמות ברה"ר וניחא ליה דשאני הני דהפל טרודין בהם ולא מדברי חד לחברי' משא"כ במילה שאבי הבן לחוד טרוד.

ואף דגזרינו בהזאה שפא יעבירו בפסחים (דף ס"ט) התם היינו טעמא דאף שאין הפל טרודין בהזאה מ"מ הפל טרודין בפסחיהם עכ"ל הר"ן שם. ואומר שנה עצמו פינון רבה באמת הפל חייבין לומר שאלמלא שהפל חייבין באמת לא היו גזרינו בזה פשם שלא גזרו במילה וכל זה במצנה דומיא דמילה שהיא נוהגת אף בגבולין משא"כ לולב ששני ימים האחרונים שאינה בגבולין במצנה פזו אף שאין הפל חייבים בה לא סמכינן דמדברי ליה וגזרינו שפא יעבירו אף אם אין הפל חייבים ולא קשיא ממילה דשאני מילה שאינה בגבולין ומצנה חמורה היא ובזה הנה ניחא לן בהזאה שהיא לצורך הפסח שאינה בגבולין ולכך לא הוצרך לומר בה הטעם הפל חייבים ובאמת אין הפל חייבים בה ואעפ"כ גזרינו שפא יעבירו ולהכי פאן לענן ששית ימים האחרונים לא אמר רבה הפל חייבים ואף שבאמת הפל חייבים מ"מ לא הוצרך לזה ולומר מי הכריחו לרבה לחדש דבר זה דהיכא שאינה נוהגת בגבולין גזרו אף שאין הפל חייבים היינו משום הזאה הנוכרחו לזה.

והר"ן שמיאן בזה ויחייב בהזאה טעם שהפל טרודין בפסח דסובר דבפסח לא שייך לומר שאינה בגבולין דקרובן לא שייך בגבולין פלל וא"כ לא גרע פח המצנה בשביל דלית' בגבולין אלא דלפי זה דבהזאה ג"כ הפל טרודים פדברי הר"ן ואעפ"כ ניחא מה שלא הזכיר רבה הפל חייבין שהרי לא יכול לומר הפל חייבים בהזאה ולכך אמר סתם אבל אפתי קשה פאן מי הכריחו לחילוק זה ולמה לא אמר פאן הפל חייבין בלולב ויבואר לקמן ע"ב: שם בגמ' הא תקינו ליה רבנן בביתו.

והדבר יפלא א"כ שאר ימים נמי ליתקנו בביתו והתוס' נדחקו בזה וכן הריטב"א. וילדידי נראה דבזמן הבית הי' לולב נישל במדינה רק יום א' ואחר החורבן הוא שתיקון ריב"ז זכר למקדש אבל בזמן הבית לא הי' שום מצנה בשאר הימים בנטילה חוץ למקדש והא נדאי דביתו לאו בית המקדש הוא וא"כ למה יתקנו בביתו ומה הפרש בנטילתו בין יטול

לולב או יטול חריות שאין בו שום מצוה ובשלמא בראשון תקינו בביתו שאף שאינו מקיים גטילתו לפני ה' ששייך בו מצוה בפ"ע ושמחתם לפני ה' ז' ימים מ"מ מקינים ולקחתם לכם בראשון שהוא אפילו בגבולין אבל בשאר הימים למה יתקנו למיעבד דבר שאין בו מצוה כלל: ודע דבשופר ובמגילה לא שייך למפרך ליתקנו בביתו דבשלמא לולב יש היכר במה דתקינו בביתו שהרי עיקר המצוה אפילו בראשון למי שהוא בירושלים שיטלנו במקדש ואז מקינים מצנת ולקחתם לכם וגם מצנת ושמחתם לפני ה' דאטו ראשון שמצוה אף בגבולין אינו בכלל המצוה של ושמחתם לפני ה' וכיון שאינו נוטל במקדש רק בביתו אית ליה הפירא אבל שופר ומגילה מה הפרש יש בין קורא ותוקע בביתו או בבית הפנסת פה המצוה מצד עצמה שנה בביתו כמו בבהכ"נ וליפא היפרא, ובזה מתורץ מה דמקשה אי הכי האינדנא נמי ודייק לישנא דאי הכי דבשלמא לתרוץ הראשון דתקינו בביתו לא שייך האינדנא נמי ליתקנו בביתו דהאינדנא דליפא מקדש אין הפרש בין ביתו לבית הפנסת וליפא היפרא.

אלא דמשמעו הגמ' דאמר ש"מ דאיתי' מן התורה בגבולין מנ"ל ומשמע שעכשיו הוא שנתחדש לו דבר זה ע"י מה שמשני אלא ראשון דאיתי' מן התורה בגבולין וא"כ עד עכשיו הי' סובר דלית' בגבולין מן התורה כלל וא"כ ראשון ושאר יומי שנים ואפ"ה קאמר תקינו בביתו דכיון שאינו נוטל במקדש אפילו בזמן הבית תקינו בביתו פי הכי דתקינו אחר חורבן א"כ הדרא קושית התוס' לדוכתא אי הכי פולהו יומי נמי ליתקנו בביתו ויבואר ג"כ לקמן: שם ע"ב ערבה שלוחי ב"ד מיייתי לה לולב לכל מסור.

נלע"ד שפיון בזה לדברי הר"ן דלולב לכל מסור והפל טרודין בו ולא מדברי אהרן ושייך שפא יעבירונו. ערבה שלוחי ב"ד מיייתי ואין הפל טרודין ומדברי להו שלא יעבירו ד' אמות ברה"ר: שם ולדחי ביו"ט ראשון לא מינכרא מלתא אמרי לולב הוא דקא דחי עיין פרש"י והוא דוחק פיון שעכ"פ הערבה דוחה בפ"ע שבת אז למה לא מינכר מלתא ונראה שהפיון ע"פ מ"ש הר"ן בהנאה אף שלא טרידי בהנאה טרידי בפסח והכי נמי לא מנכרי מלתא לאחריני אף שאין טרודים בערבה פיון שטרודים בלולב ומה דמסיים אמרי לולב הוא דדחי היינו שאפילו תימא שלא כסברת הר"ן פיון דלא טרידי בערבה עצמה ידעי שערבה לא דחי שבת מ"מ מי יודע שנה שטלטל הערבה ד' אמות שעושה לצורך ערבה אמרי לצורך לולב הוא דמטלטל ולולב פיון שגם הם טרודים בי' סברי דדחי שבת אלא שעל הלולב עצמו לא גזרו פיון שישנו בגבולין אבל על הערבה גזרו: ובזה ניחא דטעמא דר' יוחנן נשאר במסקנא דאי לאו לפרסמהאפילו בשביעי שאין טרודים בלולב וערבה אינו מסור לכל מ"מ גם בכהנים יש לגזור שיטלטלנו ד' אמות ברה"ר ואף שהוא דומיא דמילה מ"מ בדבר שאינו בגבולין אפילו במה שאין הפל טרודים גזרינו שפא יעבירונו ד' אמות ברה"ר ובזה ניחא דרבה לא אמר לעיל בלולב הפל חייבין משום דששת ימים ליתנייהו בגבולין לא צריף לטעמא דהכל חייבים.

וכוננתו בזה לתרץ דברי ר' יוחנן שהוצרך לומר בערבה לפרסמה שהיא מן התורה וברי ערבה בשביעי אין הפל טרודים ואפ"ה אי לאו לפרסמה שהיא מן התורה הנה גזרינו שפא יעבירונו ובזה ניחא דלא קאמר אלא לולב לכל מסור וכו' ועיין במהרש"א וילדידי

ניחא דטעמא דר' יוחנן קאי שפיר דערבה פון שאינו בגבולין אפילו ביום ושאיין הפל טרוידין גזרינו.

ובזה ניחא דמעיקרא דאמר לעיל בלולב הא תקינו בביתו דלא קשיא פוליהו יומי לתקנו בביתו ונראה משום דע"י שיטול הלולב בשביעי דוחה הערבה שהפל טרידי בלולב וגזרינו בערבה שמא יעבידנו ואף לפרסמה לא הי' מהני היכא דהפל טרידי נמצא שע"י לולב שהוא דרבנן דוחה הערבה שהיא מן התורה ודו"ק: דף מ"ד ע"א אומר ר"ז משמין דרבא לולב דאורייתא עבדינו שבועה וכו' למאן אילימא לאבא שאול וכו' אלא אומר ר"ז משמין דרבא לולב דאית ליה עיקר מן התורה בגבולין וכו' הנה בשלמא אם הי' אינה אמורא מקשה לרב זביד עצמו א"כ שייך לומר דרב זביד עצמו הדר בי' משמין דרבא וג"כ הי' קשה הא רבא לא הדר בי' ואיך אומר משמין דרבא מה שלא אומר רבא וק"ו ששקשיא זו סתם גמ' הקשה ולא לרב זביד ואיך אומר משמין דר"ז תירוץ אחר.

ונראה דפירושי מפרש דברי רב זביד הראשונים דהנה הריטב"א כתב דלולב פון שיום ראשון בגבולין מן התורה לית בי' היכר למקדש לזכרון ולכך התקינו שבועה וא"כ זה עצמו פוננה ראשונה של רב זביד לולב דאורייתא והיינו בגבולין וליכא זכר למקדש ביום ראשון עבדו שבועה ערבה דרבנן ונהה היכר גם ביום א' לזכרון: ואין להקשות אפתי למה עבדו בלולב שבועה ונהה למעבד חד משאר יומי וג"כ ניכר זכרון למקדש.

יש לומר ע"פ שפכת התיו"ט בשם הכ"מ דערבה עבדו חד יומא ובחרו בשביעי לפי שגם בזמן המקדש הי' לו יתרון שדוחה שבת. ואומר אני שאלמלא שיש לשביעי יתרון לא שייך למעבד רק חד יומא דמה יום מיומים.

וא"כ בלולב אי הנה אפשר למעבד זכרון המקדש ביום ראשון לחוד הנה שייך למתקן יום ראשון שהי' לו יתרון גם במקדש שדחי שבת. אבל פון דיום ראשון לא שייך בו זכרון למקדש דבלא"ה הוא מן התורה בגבולין לא שייך לבחורי יום אחד משאר יומי דמה יום מיומים והוצרכנו למתקן פוליהו.

ולפי זה אם הייתה ערבה מפורשת מן התורה במקדש ולא הי' צריך לפרסמה שהיא מן התורה ולא הי' גם שביעי דוחה שבת פדמשמע לעיל דאמר ר' יוחנן לפרסמה וכו' וא"כ לא הי' שביעי מיוחס לענין ערבה יותר משאר יומי והיו צריכין שוב ערבה למתקן שבועה זכר למקדש כמו בלולב.

ונה פוננת הרמב"ם בפ' ז' מלולב הלכה כ"ב שפכת וערבה זו הואיל ואינה בפירוש בתורה אין נוטלין אותה כל שבועת ימי החג זכר למקדש אלא יום שביעי לבד עיין שם ותמה עליו הרב המגיד דשביק טעם של הגמרא ונקט טעם חדש.

ולדידי דברי הרמב"ם ודברי הגמ' אחד: אלא לפי מה דכתב הפה"ש"א לעיל מסוגיא דערבה שלוחי ב"ד וכו' לא הוצרך טעמא דר' יוחנן לפרסמה שהיא מן התורה שלא תדחה שבת רק הראשון אבל בשביעי בלא"ה דוחה שאין בה שום חילול דבשלוחי ב"ד לא שייך שמא יעבידנו וכוליהו יומי ג"כ לא הנה דחי שלא לפקפק בלולב וא"כ נסתר פירוש הרמב"ם שהרי אפילו הייתה מפורשת בתורה הי' יום אחד מסוים אלא שהי' יום ראשון אמנם לפי מ"ש לעיל דגם בשלוחי ב"ד שייך שמא יעבידנו אלא שהטעם לפי

שָׂאִין הַפֶּל טְרוּדִים וּמִדְפָּרִי וּכְבָר פְּתִיבִי דְאִי לְפִרְסָמָה אֶפִּילוּ בְּדָבָר שָׂאִין הַפֶּל טְרוּדִין
גְּזָרִינּוּ שְׂמָא יַעֲבִירָנוּ בְּמַצְוֵה דְלִיתָא בְּגַבּוּלִין וְא"כ שְׁפִיר פְּתִיבִי שְׂאִם הִיְתָה מְפֹרְשָׁת
בְּתוֹרָה בְּמַקְדָּשׁ לֹא הִי שׁוּב יוֹם דּוֹחָה וְדו"ק: דָּף מ"ה ע"ב אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל
לְיֹלָב שְׁבַעַה וְסוּפָה יוֹם א' וְכו' עַד רַב נַחֲמָן בַּר יֶצְחָק מִתְּנִי לֵהּ בְּהִדְיָא אָמַר רַב כָּל שְׁבַעַה
מְצוֹת לְיֹלָב.

תוּס' בּד"ה נִכְנָס לְיֹשֵׁב בֵּהּ וְכו' וְתִימָא וְתִיפּוּק לֵיהּ דְּמַבְרַךְ מְשׁוּם יו"ט וְכו' וְשְׂמָא פִּינּוּ
דְּסוּפָה מִחֲמַת חָג קֶאֱתִי' וְכו' וְאוּמַר שְׁהוּכַחַת הַתּוּס' הוּא רַק לְסַבְרָא דְהַשְׁתָּא דְרַצִּינוּ לְוַמַּר
לְיֹלָב אֲלֵיכֶם לֹא קִשְׂיָא וּמוֹקְמִינּוּ לֵהּ בְּזִמְנָא בְּה"מ קִיָּים וּבְמַקְדָּשׁ.

אָבֵל לְמַסְקָנָא דְפִסְקִינּוּ כָּרַב דְּלֵיכֶם כָּל שְׁבַעַה וְא"כ מִיָּיִרִי אֶפִּילוּ בְּזִמְנָא הִנֵּה אֲזֵלָא הוּכַחַת
זוּ מְשׁוּם דְּלִכְאוּרָה אִיף יֹאמַר נִכְנָס לְיֹשֵׁב מַבְרַךְ שְׁתִּים וְהִנֵּה מְשַׁמַּע אַח"כ בְּאַמְרוּ וּבִינּוּ
שְׁבִירָף יוֹם רֵאשׁוֹן שׁוּב אִינוּ מַבְרַךְ שְׁגָם זִמְנָא שׁוּב אִינוּ מַבְרַךְ שְׁהָרִי גַם בְּלִיל שְׁנֵי מַבְרַךְ
זִמְנָא וְאַמְנָם הַשְׁתָּא אֲלֵיכֶם דַּר' יוֹחָנָן קִיָּיִמִינּוּ וְלִדְיָדִי' פִּינּוּ שְׂאִינוּ מַבְרַךְ אֲדַרְבָּנּוּ בְּאַמַּת גַּם
בְּלִיל שְׁנֵי אִינוּ מַבְרַךְ זִמְנָא שְׁהָרִי יו"ט שְׁנֵי הוּא מְדַרְבָּנּוּ אִף דְּמַדְבְּרִי ר"י דְּאָמַר בְּחַד יוֹמָא
סָגִי וְלֹא אָמַר סָתָם לְיֹלָב דְּרַבָּנּוּ בְּשַׁאָר יוֹמֵי וְאִין מַבְרַכִּין אֲלֵא דְגַם ר' יוֹחָנָן מוֹדָה דְּמַבְרַכִּין
אֲדַרְבָּנּוּ אֲלֵא שְׁפוּתַר דְּבַדְרָבָנּוּ בְּחַד יוֹמָא סָגִי וְלֹא מַבְרַכִּין עַל כָּל יוֹם בְּפ"ע וּבְהִכִּי נִיחָא
מַה שְׁהִבִּיא בְּסוּף שְׁמַעְתִּין מֵאִי מַבְרַךְ אָמַר רַב יְהוּדָה יוֹם רֵאשׁוֹן וְכו' וְלִכְאוּרָה מַה עֲנִין
לְפָרֵשׁ בְּרַפְתָּ חֲנוּפָה פֶּאֶן בְּסוּפָה וּמְקוּמָה מִיְנוּחַד בְּפִרְקָא בְּמַה מְדַלִּיקִין בְּדִינֵי חֲנוּפָה וְכֵאֵן
הִבִּיא רַק דְּמַבְרַכִּין אֲנִי חֲנוּפָה לְאַפּוֹקִי מִדַּר' יוֹחָנָן דְּאָמַר עַל דְּרַבָּנּוּ אִין מַבְרַכִּין.

וְלִמָּה שְׁפִתְבִּיבִי נִיחָא דְמַהָא דְּמַבְרַכִּין אֲנִי חֲנוּפָה אִין רֵאִי דְּכָל שְׁבַעַה מְצוֹת לְיֹלָב שְׁהָרִי
גַם ר' יוֹחָנָן מוֹדָה דְּמַבְרַכִּין אֲלֵא דְסָגִי בְּחַד יוֹמָא וְגַם לר' יוֹחָנָן אִם חָל יוֹם רֵאשׁוֹן שְׁל חָג
בְּשַׁבָּת וְתַחֲלַת נְטִילַת לְיֹלָב בְּשְׁנֵי שְׁהוּא מְדַרְבָּנּוּ אַפ"ה מַבְרַכִּין יוֹם הַהוּא.

וְעִיָּקַר הֶרְאִי' מְדַמְבְּרִינּוּ אֲנִי חֲנוּפָה בְּכָל יוֹם וְא"כ גַּם לר' יוֹחָנָן מַבְרַכִּין זִמְנָא בְּלִיל שְׁנֵי
שְׁהָרִי אִם הַיּוֹם קוֹדֵשׁ אֲתַמּוּל חוּל וְלֹא יֵצֵא בְּזִמְנָא דְאַתְמּוּל וְנִסְתַּר הוּכַחַת הַתּוּס'. וְעוֹד אִי
הִנֵּה אָמַר מַבְרַךְ שְׁתִּים אִיף יֹאמַר וְכִינּוּ שְׁבִירָף יוֹם רֵאשׁוֹן שׁוּב אִינוּ מַבְרַךְ אֶפִּילוּ אִם
נִיחָא לְסַבְרָא קִיָּיִמִת דַּלר' יוֹחָנָן לֹא מַבְרַכִּין אֲדַרְבָּנּוּ כָּלֵל וְאִינוּ מַבְרַךְ זִמְנָא בְּשְׁנֵי מְפָל
מְקוּם הָרִי עכ"פ חוֹזֵר וּמַבְרַךְ זִמְנָא בְּשְׁמִינֵי וְכַדְאָמַר ר' יוֹחָנָן גּוּפִי' לְקַמָּן (דָּף מ"ז ע"א).

וְאִם יֹאמַר וְכִינּוּ שְׁבִירָף יוֹם רֵאשׁוֹן שׁוּב אִינוּ מַבְרַךְ כָּל שְׁבַעַה דְּאִז לֹא הִנֵּה מְמַעְטִין
שְׁמִינֵי מְזִמְנָן מְפָל מְקוּם הִנֵּה אֲמִינָא דְגַם סוּפָה כָּל שְׁבַעַה הוּא דְלֹא מַבְרַכִּין מְטַעַם דְּכִינּוּ
דְלֹא מְפָסְקִי לִילוֹת יוֹצֵא בְּבִרְכָה שְׁבִירָף בְּרֵאשׁוֹנָה מ"מ בְּשְׁמִינֵי חוֹזֵר וּמַבְרַךְ לְיֹשֵׁב
בְּסוּפָה מְשׁוּם דִּישִׁיבְתָנוּ אִז בְּסוּפָה הוּא מְסַפֵּק שְׁבִיעֵי וּלְפִי זֶה יוֹם רֵאשׁוֹן חוּל גְּבִי' וְלֹא
הִיְתָה בְּרַכְתּוֹ בּוּ בְיוֹם פְּלוּם וְיִבְרַךְ בְּשְׁמִינֵי וּבְאַמַּת גַּם בְּשְׁמִינֵי יְתוּבִי יְתִבִּינּוּ וּבְרוּכִי לֹא
מַבְרַכִּין וְלִהְיִי לֹא הִי אֶפְשָׁר לְוַמַּר שׁוּב אִינוּ מַבְרַךְ כָּל שְׁבַעַה אֲלֵא לְמַסְתָּם שׁוּב אִינוּ
מַבְרַךְ דְּהִיָּינוּ שְׁשׁוּב אִינוּ מַבְרַךְ כָּלֵל אֶפִּילוּ בְּשְׁמִינֵי וְלִכֵּן לֹא הִי יְכוּל לְכַלּוֹל שְׁהִיָּינוּ
בְּכַלֵּל הִנֵּה וְלִכֵּן לֹא תִנִּי מַבְרַךְ שְׁתִּים וְנִסְתַּר הוּכַחַת הַתּוּס'.

אָמנם עֲכָשׁוּ קוּיָמִינוּ דְהַדּוּ בְרִיָּתָא בְּמַקְדָּשׁ אֵינְרִי דַאֲל"כּ קִשִּׁי לְוִילָב וְאָז לָא יִתְבִּינּוּ בְּשִׁמְיֵי בְּסוּפָה כְּלָל וְשִׁפִּיר הָהּ יְכוּל לְמִימַר שׁוּב אֵינּוּ מְבַרְרָה כְּלָ שְׂבָעָה וְקָמָה לָהּ הוֹכַחַת הַתּוֹסֵף.

וְכַל זֶה לִר' יוֹחָנָן אֲבָל לְהַלְכָתָא לְדִידוֹן דְּמְבַרְכִּינּוּ כְּלָ שְׂבָעָה אֲלוּלָב אַף בְּזִמְנֵי הָהּ א"כּ אֵין לָנוּ הַכְּרַח דְּבְרִיָּתָא מִיָּנְרִי בְּזִמְנֵי הַמַּקְדָּשׁ דְּזִמְנֵי דְּסוּפָה שְׂבִירָה בְּשַׁעַת עֲשִׂינָא בְּחוּל לֹא פִטְרֵי זִמְנֵי דְּרַגְלָא וְהָא דְלֹא תִנִּי מְבַרְרָה שְׁתִּים הוּא מִטְעַם הַנָּ"ל וְהָהּ עַכ"פּ קִשִּׁיא לִיהּ בֵּין בְּדַבְרֵי שְׂמוּאֵל דְּאָמַר סוּפָה יוֹם אֶחָד וּבֵין ל' יוֹחָנָן דְּאָמַר לְוִילָב יוֹם אֶחָד קִשִּׁיא לִי אִיף סְגִי בְּיוֹם אֶחָד הָא בְּשִׁנֵּי עַכ"פּ צָרִיף לְבָרָה שְׁהֲרִי אֲזִי הוּא סְפַק אֶתְמוּל חוּל וְלֹא יֵצֵא בְּבִרְכָה דְּאֶתְמוּל: וְהָהּ הָרֵא"ש כְּתַב בְּשֵׁם גְּדוּלֵי גְרַמְיִישָׁא שְׂאִינוּ אוֹמַר זִמְנֵי עַל הַלְוִילָב בְּיוֹם טוֹב שְׁנִי הוּא מִשּׁוּם דְּבַעֲיָנּוּ נְטִילַת לְוִילָב שְׂבָעָה יָמִים וְאִם נְבַרְרָה זִמְנֵי בְּשִׁנֵּי וּבְשִׁמְיֵי לֹא נְטִילָנּוּ נְמַצָּא שְׂאִין לְוִילָב נְיֻטָל אֲלֵא שְׂשָׂה.

וּלְפִי זֶה גַם לִר' יוֹחָנָן נִיחָא דְּכִינּוּ דְּסוּבְרָ לְוִילָב יוֹם א' סְגִי וְאִם יְבַרְרָה בְּשִׁנֵּי א"כּ בְּבִרְכָה זֹה הוּא מוֹרָה שְׂאִין נְטִילָה דְּאֶתְמוּל כְּלוּם מְדַחְזוֹר וּמְבַרְרָה הָאִידְנָא וּבְשִׁמְיֵי אֵינוּ נְיֻטָלוּ א"כּ אֵין לְוִילָב נְיֻטָל אֲלֵא שְׂשָׂה.

וּמַעֲתָה גַם שְׂמוּאֵל דְּאָמַר סוּפָה יוֹם א' נִיחָא דְּאוּלֵי סוּבְרָ שְׂמוּאֵל דְּבְשִׁמְיֵי אֶפִּילוּ יִתּוּבֵי לָא יִתְבָּיֵל וּא"כּ אִם יְבַרְרָה לִיִּשְׁב בְּסוּפָה בְּשִׁנֵּי מְרָאָה שְׂאִין יִשְׁיַבַת יוֹם רֵאשׁוֹן מִן הַמְצָנָה וּבְשִׁמְיֵי לֹא יִתִּיב נְמַצָּא שְׂלֵא יִתִּיב אֲלֵא שְׂשָׂה וְאִנּוּ שְׂבָעָה בַּעֲיָנּוּ לְמִיתֵב: אֲלֵא אִי קִשִּׁיא לִי הָא קִשִּׁיא לִי לָמָּה אָמַר ר' יוֹחָנָן סוּפָה שְׂבָעָה לְהַדּוּ לִיִּשְׁנָא דְּלִקְמֵן דִּיתּוּבֵי לַכ"ע יִתְבִּינּוּ א"כּ לָמָּה אָמַר ר' יוֹחָנָן סוּפָה שְׂבָעָה לָמָּה לֹא יְבַרְרָה גַם בְּשִׁמְיֵי.

וְרֵאִיתִי בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים פְּעַמֵּי דְלֹא מְבַרְכִּינּוּ בְּשִׁמְיֵי. הָרִי"ף כְּתַב הַטְעַם מִשּׁוּם דְּהָהּ תַּרְתִּי דְּסִתְרֵי אַהֲדָדִי שְׁבִיתַת יו"ט בְּשִׁמְיֵי וּבִרְכַת הַסּוּפָה וּלְכַף עֲבָדִין לְחוּמְרָא וְשְׁבִיתָנּוּ שְׁבִיתַת הַחֶק וְלֹא מְבַרְכִּינּוּ אֶסְפָּה וְהַקְשָׁה הָר"ן הָרִי בְּלִיל יו"ט שְׁנֵי דְּפִסַּח עֲבָדִין שְׁבִיתַת יו"ט וּמְבַרְכִּינּוּ עַל הָעוֹמֵר וְהָרִי ג"כּ סִתְרֵי אַהֲדָדִי.

וּמִנְרִץ הָר"ן דְּבִשְׁלָמָא בְּעוֹמֵר כִּינּוּ דְּעוֹמֵר הוּא הַמְצָנָה אִי אֶפְשָׁר לְדַחּוּתוֹ וְשְׁבִיתַת יו"ט הוּא ג"כּ אִי אֶפְשָׁר לְדַחּוּתוֹ לֹא מְשַׁגְּחִינּוּ בְּסִתְרֵי אַהֲדָדִי מִשְׁא"כּ בְּשִׁמְיֵי סְפַק שְׁבִיעֵי אֲנִי דְּעֵינּוּ בְּקַבִּיעָא דִּירְחָא וְסוּפָה הוּא רַק מִשּׁוּם מְנַהֵג אֲבוּתֵינוּ לְכַף לֹא מְבַרְכִּינּוּ לְמִיעֲבַד דְּבַר הַסּוּמֵר לְשְׁבִיתַת שְׁמִינֵי שְׂהוּא עֵיקַר.

וְהָהּ תִּירוּץ זֶה נִיחָא לְדִידוֹן דְּיַדְעֵינּוּ בְּקַבִּיעָא דִּירְחָא אֲבָל בִּימֵי ר' יוֹחָנָן אֶפְתִּי הָיוּ מְקַדְּשִׁין עַל פִּי רֵאִי וְלֹא שְׁיִיף בְּקִיאוֹת וּא"כּ שְׁמִינֵי סְפַק שְׁבִיעֵי הִי אֲצֻלָּם סְפַק מְמַשׁ וּא"כּ הִדְרָא קוּשִׁית הָר"ן לְדוּכְתָא מ"ש מְלִיל יו"ט שְׁנֵי דְּפִסַּח וְהָרִי לְקַמֵּן אֶפִּילוּ לְמ"ד לִר' יוֹחָנָן יִתְבִּינּוּ בְּשִׁמְיֵי סְפַק שְׁבִיעֵי אֲבָל בְּסוּפָה לֹא מְבַרְכִּינּוּ וְקָשָׁה מ"ט.

וַיֵּשׁ פּוֹסְקִים אָמְרוּ מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְקִשִּׁיא לִי מ"ש מְשׁוּפֵר דְּמְבַרְכִּינּוּ בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי שְׁל ר"ה וּג"כּ נִיחָוּשׁ מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף. וְנִלְע"ד דְּבִשְׁוֹפֵר לֹא שְׁיִיף בַּל תּוֹסִיף דְּבַל תּוֹסִיף לֹא שְׁיִיף אֲלֵא בְּיָמֵי רְצוּפִים דְּהָרִי אֶפִּילוּ בְּמוֹסִיף מִינּוּ לֹא שְׁיִיף בַּל תּוֹסִיף הִיכָא דְּהָאִי לְחוּדָא קִאִי וְהָאִי לְחוּדָא ק"ו בְּמוֹסִיף יוֹם עַל יָמִים דְּלֹא שְׁיִיף בַּל תּוֹסִיף אֲלֵא בְּמוֹסִיף עַל הָעֵיקַר וְסוּמְוֵף לוֹ וּבִשְׁוֹפֵר שְׂאִין זִמְנֵי בְּלִילָהּ לֹא שְׁיִיף בַּל תּוֹסִיף בְּיוֹם שְׁנֵי מִשְׁא"כּ בְּסוּפָה דְּהָהּ

תכופי אהדדי שייך בל תוסיף ולפי זה לר"א ב"י דבשמיני אין ישגי בסוכה וג"כ כפר מפסקי לילות ולמה לא נברך ביום שמיני ועל פירוש הטעם דר' יוחנן לשיטתו שעל דרבנן אין מברכין וכיון דכל הספיקות הם דרבנן לכה אין מברכין נמצא מזה עצמו דסוכה שבועה מוכח דלולב יום א' דאל"כ סוכה שמינה מבע"ל ליה: ובה אמרתי הפירוש בדברי רב יוסף דאמר נקוט דרבה בב"ח בידה דכולהו אמוראי קיימי פנותי בסוכה והדבר תמוה פכה ג"כ נוכל לומר נקוט דרבין בידה דכולהו אמוראי קיימי פנותי בסוכה והריטב"א נדחק בזה ולדידי ניקח מדכולהו אמוראי קיימי פנותי בסוכה דהיינו אפילו הנה אמוראי דלר' יוחנן בשמיני יתובי יתבינו אפ"ה קיימי פנותי בסוכה שבועה ולא שמינה ולמה.

אלא על פירוש מטעם דבשמיני יתבינו רק מדרבנן ולא מברכין או שאין מברכין כלל או מטעם שיצא בברכה דאחמול דבדרבנן בחד יומא סגי ואף דמפסקי לילות שהרי אינו ישן בשמיני אלא ודאי דבדרבנן אף דמפסקי לא מברכין נמצא מזה עצמו מוכח פרה בב"ח דלולב יום אחד ושפיר קאמר נקוט דרבה בב"ח בידה ודו"ק: ולפי זה קשיא ממ"נ או בלא זה למה לא הקשה על רבה בב"ח מהו ברייתא דהעושה לולב וכו' קודם הכרעת רב יוסף או סוגיית בשלמא דלמה לו להקדים דלולב אלולב לא קשיא בשלמא אי לא הנה קשיא חדא מהנה גושיות הנה משנינו לה שפיר אבל בצירוף שתיהן ישאר חדא בתוקף.

והנה לכאורה נלע"ד לחלק בין חוץ לארץ שעושין ספיקא דיומא ובין ארץ ישראל דבגולה שעושין ספיקא ובשמיני יתבינו מספיקא ולברך בשמיני אי אפשר מטעם שכתבו הפוסקים יהי איוזה טעם שיהי' וכיון שלא יברך בשמיני יש חשש שייזלו בתשיעי ספק שמיני ולכה נתחכמו חכמים שלא יברך כלל בכל שבועה ימי סוכה ויסמוך על ברפת יום ראשון וממילא אין פאן זלזול משא"כ בארץ ישראל דבקיאי ואין שם ספיקא דיומא מברכין אסוכה כל שבועה וא"כ נוכל לומר דר' יוחנן מייירי בארץ ישראל ונהו ברייתא בגולה ולכה הקדים הך דרב יוסף דאמר נקוט דרבה בב"ח וכו' וצריך לומר שעיקר הוכחתו מדקאמר סוכה שבועה לא קאמר שמינה וא"כ ר' יוחנן בגולה מייירי ושפיר הקשה מיתיבי וגם הבשלמא נוכל לתרץ על דר' ה"ל דבל"ז לא קשה דהנה מוקמינן דר' יוחנן בארץ ישראל ונהו ברייתא בגולה אבל מדלולב אלולב לא קשיא א"כ הך ברייתא איירי במקדש וא"כ שפיר קשיא סוכה אסוכה אבל ממ"נ, חד מהני קשיא שפיון שפבר הקדים דרב יוסף ומוכח דר' יוחנן איירי אפילו בגולה לא הי' צריך הבשלמא.

ואם הקדים הבשלמא ומוכח דברייתא איירי בארץ ישראל לא הנה צריך להוצעת הבשלמא ודו"ק: דף מ"ו ע"ב אמר אבני שמיני ספק שביעי כו' ור"י אמר שמיני לזה ולזה מיתב כ"ע ל"פ דיתבינו כ"פ לברוכי כו' והנה ללישנא קמא דיתובי אליבא דכ"ע יתבינו א"כ רב יהודה ברי' דר' שב"ש דלבר ממטללתא יתיב דלא פמאן וגם ללישנא בתרא דקאמר נקוט דר' יוחנן בידה דמרא דשמעתא וכו' קשה אטו ר"י מכריע את כל גדולי הדור דיתבי רק דלא מברכי.

****הגה"ת נכד המספר עיין נו"ב מהדו"ק חאו"ח סי' מ':** * והנה הריטב"א הקשה ללישנא דביתובי פליגי א"כ לר"י יתובי ג"כ לא יתבינו והא סופה דאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא וניתא ליה דלדין איירי דבקיאינו בקביעי דירחא.**

והדבר יפלא וקלא בימי ר' יוחנן אפתי מקדשי ע"פ ראי' וכמבואר ברמב"ם בה' קיה"ח דעד אב"י ורבא הוו מקדשי ע"פ הרמב"ם. וא"כ איך שייך בקיאי בקביעי דירחא: והנלע"ד דכשם דהיכא דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי עבדינו תרי יומי גזירה ניסן וכו' כן היכא דמטו השלוחין ביומא בתרא דחג ולא מטו ביומא קמאי עבדי גם יומא בתרא תרי יומין אטו יומא קמא וא"כ נוכל לומר דמייירי באתר דמטו השלוחין לנדם שמיני עצרת דהווי ידעי בקביעי ולכך הוא רק מדרבנן.

וא"כ נוכל לומר דהנה תרי לישני לא פליגי לדינא רק ללישנא קמא מייירי באתר דלא מטו שלוחי כלל ולכך הנה ספיקא דאורייתא ולכן לכ"ע יתבינו ולרב אפילו מברכינו. ובהנה הנה עובדא דגדולי הדור וללישנא בתרא מייירי באתר דמטו שלוחי ביומא בתרא ובקאי שם.

והנה רק מדרבנן גזירה יומא בתראי אטו יומא קמאי. ולכך לכ"ע לא מברכי.

וביתובי פליגי ובהכי מייירי עובדא דרב יהודה אי נמי נוכל לתרץ קושית הריטב"א שיהקשה איך סובר ר' יוחנן דיתובי ג"כ לא יתבינו. והא הוי ספיקא דאורייתא.

יש לומר דגם להיפך איכא ספיקא דאורייתא משום בל תוסיף שהי'שן בשמיני לוקה כ"ש כן שעושה לשם מצוה דלכ"ע לקי אמנם, לא שייך בל תוסיף אלא בעושה עיקר המצוה ומוסיף עליו.

אבל בעושה תוספת לחוד ולא עשה עיקר המצוה לא שייך בל תוסיף שהרי אפילו היכא דהאי לחוד קאי לא שייך בל תוסיף ושמיני בסופה היינו טעמא שהימים רצופים ולא מקרי לחוד קאי.

וכמ"ש הריטב"א בסופה (דף ל"א ע"ב). אבל בלא עשה עיקר המצוה כלל.

רק התיס' לא שייך בל תוסיף ורש"י דכתב במס' ר"ה (דף לג) דנשים אין תוקעין משום בל תוסיף לר' יהודה כתב כן נוכל לומר דבאמת זה טעמא של ר' יוסי דנשים רשות דסבר דזה לא מקרי בל תוסיף כיון דלא שייך גבייהו דנשים עיקר המצוה.

וגם בלא"ה התוס' במס' עירובין השיגו על רש"י ופירשו שאין הטעם משום בל תוסיף עיין שם ד' צ"ו, וא"כ ללישנא בתרא לא קשה מהנה גדולי הדור דהם אתו מאפר ולא קיימו עיקר מצות סופה כלל.

ולכך ביו"ט האחרון הנה לדידהו ספיקא דאורייתא שפא היום שביעי ולכך יתבי בסופה. ולהיפך שאם היום שמיני לא שייך להו בל תוסיף שהרי לא קיימו עיקר המצוה.

****הגה"ת נכד המספר עיין נו"ב מהדו"ק חאו"ח סי' מ':** * אולם רב יהודה ברי' דר"ש ב"ש יתיב לבר מטלתא משום בל תוסיף אלא דזה לא מקרי מתפונן שהרי אינו יושב בסופה אלא משום ספק שביעי ולא מקרי מתפונן אלא במתפונן לישב בשמיני בסופה, וכמ"ש בר"ה (דף כ"ח ע"ב) דמתן דמים לר' יהושע מקרי לעבור בלא פוננה והיינו כיון**

שנותן רק משום ספק ונוכל לומר דר' יוחנן סבר דמצות עובר עליהן אפילו שלא בזמן
וכמו שרצה שם בר"ה לומר מתחלה אליבא דר' יהושע לפי סברא זו הישן בח' בסופה
לוקה וכמ"ש שם התוס' בד"ה דלמא.

אבל אגן קיי"ל פרא דלא בזמן בעי פנונה לעבור ולקח יתובי יתבינו. אי נמי דסובר ר'
יוחנן דלא מהני מה שאינו מברך לאפוקי משום כל תוס' ולקדלא יתבינו: ורב סובר
דזה הוי ה' גמור שאינו עושה לשם מצוה.

ולקח יתובי יתבינו: ובה נוכל להבין מה דקשה לו במה שכתבו התוס' בלולב לא רצו
לתקן משום דמוקצה ומינכר שנוהג בו מנהג חול אבל בסופה פעמים שסופתו חביבה
וכו'.

נדבריהם תמוהים דתינח למ"ד לא מברכינו. אבל למ"ד ברוכי מברכינו.

א"כ גם סופה מינכר שנוהג מנהג חול והדרא קוש' לדונקתי' מ"ש סופה מלולב. אם לא
שנאמר דבאמת למ"ד מברכינו גם לולב נישל ועיקר הסברא של התוס' לתרץ סוגין
דעלמא דסופה יתבינו ולולב אינו נישל.

ונה דחוק ועוד דא"כ הנה ליה לרב למימר שביעי לסופה ולולב ולכן נלע"ד מתחלה
לתרץ קוש' המג"א על הרב"י בסי' תרנ"א במג"א ס"ק כ"ז וז"ל בטור פתב דווקא אם
נטלו לשם מצוה. והקשה הרב ב"י דהא איתא בר"ה (דף כ"ח) דלעבור בזמנו לא בעי
פנונה.

ולכן סתם פה בשו"ע וכו' ולא ראה מ"ש רבינו ירוחם נ"ג ח"ג דהנ"מ אליבא דמ"ד
מצות א"צ פנונה. אבל לדין דצריך פנונה כמ"ש סי' כ' ס"ד אינו עובר עד שיכונן.

ובאליהו רבא סי' ל"ח השיג על המג"א שהרי הרא"ש פתב ר"פ לולב הגזול דאם הוסיף
לנוי אינו עובר על כל תוס' פיון דלא נתפנון אלא לנוי. ואע"ג דבזמנו לא בעי פנונה
לכל תוס' היינו בסתם.

אבל אם פנון לנוי וכו' הרי דס"ל להרא"ש דבזמנו לא בעי פנונה לכל תוס'. אף
דהרא"ש ס"ל מצות צריכות פנונה עכ"ל האליהו רבא.

ולדידי אוסיפת מ"א וכו' שגדלה הפליאה יותר שרבינו ירוחם יחלוק על הרא"ש רבו.
ולכן נלענ"ד דאף דאגן קיי"ל מצות צריכות פנונה היינו מצות דאורייתא.

אבל מצות דרבנן א"צ פנונה וכן הוא במג"א סי' ס' ס"ק ג' ולענ"ד גם במצות דרבנן שייך
כל תוס' אם מוסיף על מה שתקנו חכמים ולולב מיום ראשון ואילך הוא דרבנן א"כ
פ"ש שא"צ פנונה לצאת.

פ' לעבור בזמנו לא בעי פנונה. ולכן שפיר פתב הרא"ש אף דלעבור בזמנו לא בעי
פנונה היינו בסתם משא"כ במכונן לנוי פדי להתיר בכל ימי סוכות.

וא"כ הטעם שלא יוסיף לשם מצוה סתמא פתב ומשמע שבכל ימי הסוכות ליכא קפידי
במוסיף סתם. ושפיר הקשה הרב"י דבשאר ימים פ"ש שלצאת לא בעי פנונה הה"ד

לעבור בזמנו לא בעי פנונה: ולפ"ז דברי התוס' נכונים דלמ"ד ברוכי נמי מברכינו א"כ לא קפיד על בל תוסיף והיינו משום דלעבור שלא בזמנו בעי פנונה.

וכאן אין הפנונה משום שמיני רק משום ספק שביעי כמו בכור. וה"מ סופה שיהא דאורייתא ובעי פנונה לצאת.

לכן לעבור בעי פנונה שלא בזמנו. משא"כ לולב שיהא מדרבנן ולצאת לא בעי פנונה. יכול להיות דס"ל דגם לעבור אפילו שלא בזמנו לא בעי פנונה. ולכך אי אפשר לטול הלולב בשמיני משום בל תוסיף.

משא"כ למ"ד דלא מברכינן על פרחי הטעם לעשות היכר שלא לעבור על בל תוסיף. וא"כ ע"כ דס"ל דלעבור אף שלא בזמנו לא בעי פנונה.

וא"כ גם בסופה עובר. רק הברכה שאינו מברך עושה פעולה שלא לעבור.

א"כ לדידין קשה גם לולב וטול ולא יברך. וע"ז הוכרחו לתרץ משום נזכר מעשה חול: אלא דלפ"ז ע"כ מוכח דטעמא דר' יוחנן דסבר לא מברכינן הוא פדי שיהי' נזכר שלא לעבור על בל תוסיף.

א"כ קשה הנה גדולי הדור דאתו מאפר. וכבר כתבתי דלדידהו שלא קיימו עיקר המצוה כלל לא שייך בל תוסיף.

אם כן למה לא בירכו אמנם נלענ"ד לאו שהאמת הטעם דמ"ד דלא מברכינן הוא משום בל תוסיף אלא קושטא דמילתא משום דלא לזלוזלי בשמיני. וכמו שכתב הר"ן להרי"ף וכל זה לפי תירוץ התוס' דחיישינן לעובדא דחול.

אבל התוס' בקושטא דאפתי לא אסקי משום מעשה חול. א"כ על פרחי הטעם שהברכה היכר להציל מחשש בל תוסיף.

שפיר הקשו מלולב אלא דקושטא למה להתוס' לשנויי דלולב משום מוקצה. כיון שעל פרחי למסקנא הברכה דלא מברכינן הוא משום היכר דלא לזלוזלי בשמיני.

א"כ לולב יש לומר הטעם משום בל תוסיף דמצנת דרבנן דלצאת לא בעי פנונה גם לעבור שלא בזמנו לא בעי פנונה יש לומר דא"כ יהי' הסוגיא דעלמא דלא כרבא דהרי רבא סבר בר"ה דלצאת לא בעי פנונה.

ואפ"ה סבר דלעבור שלא בזמנו בעי פנונה: עוד נלע"ד לתרץ פנונת התוס' דלמ"ד ברוכי נמי מברכינן בלא"ה לא קשה מלולב. דהא צריכין אנחנו מעיקרא דדינא פירכא.

ומה ענין לולב אצל סופה סופה דאורייתא וספיקא להחמיר. ולכך שמיני ספק שביעי יתבינו.

ולולב בשאר ימים חוץ מראשון הוא דרבנן ולכך ספיקו להקל ובשביעי ספק שמיני פטור מלולב. אמנם פנונת התוס' עפ"י מה דאמרינן בבבא מדיקין דעל ודאי דרבנן מברכינן ועל ספק לא מברכינן והא דמברכינן על יו"ט שני הוא דלא לזלוזלי ביה וא"כ הקשו התוס' דגם לולב וטול דאל"כ ילזלו למחר ביום טוב שני.

אף זה הוא לאבני שם בבמה מדליקין אבל רבא סבר דגם ספק מברכין והא דאין מברכין על הדמאי. היינו משום דרנפה מעשרין.

ולרבא א"צ כלל לסברא דלא לזלוזלי בי: והנה הרמב"ם פסק הטעם דלא לזלוזלי עיין בפ"ב מה' חנופה ותמהו עליו דשביק רבא ועביד וכן פסק בפ"ב דמילה דאנדורוגינוס אין מברכין על מילתו והשיב הוא בעצמו לחכמי לונל שראני שלו הוא מסוגלי דשמעתין דיתובי מיתבינו ברוכי לא מברכין אף שהוא ספק דאורייתא אלמא דעל ספק אין מברכין ולכך צריף לומר הטעם ביו"ט שני משום דלא לזלוזלי וא"כ לפ"ז ללישנא קמא דאמר ברוכי מברכין ולמר לא מברכין הוא עצמו פלוגתא דאבני ורבא אם מברכין על הספק.

וא"כ מ"ד מברכין הוא פרבא ולדידן ע"פ דין צריף לברך על יום טוב שני שהרי הוא ספק דאורייתא היום י"ט. ואצ"ל הטעם כלל משום זלוזל וא"כ ליפא קושני כלל מלולב.

דלולב הוא דרבנן וספיקו לקולא אבל מ"ד לא מברכין א"כ צ"ל פאבני דעל ספק לא מברכין. וא"כ למה מברכין ומקדשין ביו"ט שני וצ"ל דלא לזלוזלי בי ולדידן שפיר הקשו התוס' דגם לולב יטול דלא לזלוזלי בי ביו"ט שני למחרתו ותיצו דחשושו ג"כ על זלוזל היום הזה שיזלוזלו בשמיני עצרת: עוד נוכל לתרץ קושניית הריטב"א שהקשה אפשר דלא יתבינו והא הנה ספק דאורייתא ונוכל לומר דהכך תרי לישני פליגי בפלוגתא דהרמב"ם והרשב"א במה דקיי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא אם הוא מן התורה או דרבנן ולישנא קמא סבר פרשב"א.

וא"כ יתובי ודאי יתבינו דהא מדאורייתא חייב למיתב מספיקא. ומשום שלא יזלוזל בשמיני לא נבטל חיוב דאורייתא רק פליגי בברוכי שהברכה מדרבנן וסבר ר' יוחנן דלא לזלוזל בח' עקרו חכמים ברפת הסנפה והם אמרו לברוכי על הסנפה.

והם אמרו שלא לברך בספק שמיני. ולישנא בתרא סבר פרמב"ם ולכך ברוכי ודאי לא מברכין דע"כ לא פליגי לעיל שמואל ור' יוחנן (בד' מ"ה ע"ב) אלא בדאורייתא ולא מפסקו לילות מימים אי נמי בדרבנן ומפסקי לילות מימים.

אבל בדרבנן ולא מפסקו לילות מימים לכ"ע לא מברכין. וא"כ בספק שביעי אף שהוא ספיקא דאורייתא מ"מ החיוב אינו רק מדרבנן ולא מפסקי לילות מימים לכ"ע לא מברכי.

ופליגי ביתובא דרב סבר יתבינו כדן ספק דאורייתא שאמרו חכמים לחומרא. ור' יוחנן סבר פינון שחכמים אמרו להחמיר.

לכך בכאן דהנה זלוזל לשמיני לא אמרו להחמיר: **הגה"ה נכר המספר. ובזה מתורץ דלא מספקא ליה ג"כ אם פליגי לגמרי דלרב אפילו מברכין.

ולר' יוחנן אפילו לא יתבינו ודוק היטב: ** ובזה נסתר ראיתו של הרמב"ם שלא לברך על ספק דאורייתא ודלמא בכל מקום מברכין פינון שחכמים החמירו בספק דאורייתא מברכין כדרך שמברכין על ודאי דרבנן.

ושאני הכא דלא מפסקי לילות מימים אמנם ראיתו של הרמב"ם הוא מהנה רבנן וגדולי הדור דאתו מאפר ולא בירכו והנה הרי"ף פירש הטעם דברוכי לא מברכין כי היכי דלא לזלוזלי בשמיני עצרת ועיין בר"ן וכן ראבי"ע פירש הטעם משום הקבר משום כל תוסיה

וא"כ נסתר ראשית הרמב"ם: ואומר אני על פרתך מוכח מסוגיך זו פאבני שהטעם ביו"ט שני משום דלא לזלזולי בי' דאי פרבא שמברכין על כל ספק דאורייתא והוא דעת הרמב"ד אומר אני שאף להסוברים דמברכין על ספק דאורייתא היינו היכא שגם עשיית המצנה ספק וכי היכי שאני מתחייב בעשיית המצנה מספק.

חייב אני ג"כ לברך עלי' שנה תלוי בזה שאם אני חייב בהמצנה. ממילא חייבאני לברך עלי'.

דרך משל אנדרוגינוס אם הוא מחשב זכר חיי אני למולו ולברך ואם הוא נקבה פטור אני למולו וק"ו מלברך. וכיון שעל הספק אני חייב למולו.

ממילא אני מחזיקו בזכר צריף אני ג"כ לברך עליו. אבל אם אין הספק בגוף חייב המצנה רק בהברכה.

אבל המצנה בנדאי אני חייב. אלא שאני מסופק אם כבר ברכתתי או לא הוא נדאי לכ"ע ספק ברכות להקל וזה פשוט ומעתה אני אומר להסובר דבסופה מברכין רק בליל ראשון ותו לא הנה בליל שני עכ"פ אני חייב בסופה מדאורייתא שהרי כל שבעה מדאורייתא אלא שנולד לי ספק בהברכה שאם אתמול קודש כבר ברכתתי אתמול, ומהני גם על היום ואם אתמול חול לא הועילה ברכה של אתמול כלום וצריף אני לברך היום.

נמצא הספק רק על הברכה אם כבר ברכתתי על הסופה או לא ופשיטא דספק ברכות להקל ואין זה ענין לגוף קיום המצנה שגוף קיום המצנה נדאי חייב ונמשך פטור ברכה זו עד ליל שמיני ספק שביעי.

שאז גוף הברכה תלוי בקיום המצנה ממ"נ שאם ליל הראשון הי' יו"ט ואני פטור מברכה פטור אני ג"כ ממצות ישיבת סופה שהרי אם ליל ראשון הי' י"ט א"כ היום שמיני ואין כאן חיוב סופה.

ואם יש היום חיוב סופה וא"כ היום שביעי א"כ ליל ראשון לא הי' יו"ט כלל ועדיין לא הי' אז חג הסוכות ולא הועילה הברכה וחייב אני ג"כ היום לברך על הסופה וכיון שהוא מחוייב לישוב בסופה משום ספק דאורייתא אם מחזיק ליל זה לשביעי הרי לא בירך עדיין וחייב לברך וא"כ נסתר קושיות הגמרא שהקשה ודלמא סבירי פינן שפינרף יו"ט ראשון וכו' שנה אינו מועיל לשמיני.

וא"כ מדלא ברכו על פרתך דס"ל יתובי יתבינן וברוכי לא מברכינן. אלא ע"כ מדהקשה הגמ' דע"כ פאבני קיי"ל דטעם דמברכין על יו"ט שני הוא משום דלא לזלזולי בי'.

א"כ אף מאן דס"ל פינן שפינרף יו"ט ראשון וכו' אעפ"כ בליל יו"ט שני חוזר ומברך לישוב בסופה שאם לא יברך א"כ מראה שאתמול הי' יו"ט ואתי לזלזולי וכיון שפינרף גם בליל יו"ט שני. שוב בנדאי פטור בליל שמיני מלברך שהרי אף שהיום שביעי כבר בירך בליל יו"ט שני ומוכח פאבני נדוק היטב: ובסוגי' שאחר זה דאמר ר' יוחנן אומרים זמן בח' של חג וכו'.

יש לנו לדקדק חזקא מה שהביא לימא מסייע. ומה סיוע מדברי ר' יהודה ודלמא תלוקים באמת רבנן עליו והריטב"א הרגיש בזה ואמר מדשתקו רבנן עינן עליו.

והוא קצת דוחק ועוד אי בעי להביא סייעתא לר' יוחנן. למה לא הביא מהך ברייתא דלקמן שמביא ת"כ דרב נחמן דשמיני רגל בפ"ע לענין פז"ר קש"ב וכו' דמפורש שאומרים זמן.

ועוד דאמר לקמן מה הנה עלה וזה לא שינוי כ"א במקום דאיכא פלוגתא או פלפול אבל דין מפורש שאמר ר' יוחנן שאומרים זמן. ושום אמורא לא נחלק עליו מהיכי תיתי לדחות דבריו.

ומה זו שאלה מה הנה עלה. וגם לקמן דאמר ת"כ דרב נחמן.

ולמה לא אמר תיובתא דרב ששת. גם בתחלת הסוג' של שמיני ספק שביעי דאמר ר"י ברי' דר"ש שביעי לסופה ושמיני לברכה שפתב רש"י לברכה שאמר בתפלה ובכרפת המזון שמיני עצרת הנה.

ומנ"ל לרש"י ודלמא לברכה היינו זמן כמו שרוצה הגמ' לפרש בדברי ר' יהודה לקמן: *הגה"ה ואמנם פינו דמשמי' דרב אמר' ולפי מה שביארתי לקמן (דף נ"ו) בסוג' דסופה ואח"כ זמן דרב לא ס"ל דאומרים זמן בשמיני עצרת ניחא מה שלא פרש"י לברכה לענין זמן * * ונראה דאליבא דרבנן שניסוף המים כל שבועה וא"כ שמיני חלוק בכל הדברים בסופה ולולב וניסוף המים וקרבות ימי החג לית דין ולית דין שאומרים בו זמן רק מה שרצה ר' לוי לפרש שאפילו לר' יהודה דאמר ניסוף המים כל שמונה.

וא"כ שמיני אינו חלוק בכל הדברים שהרי בניסוף שנה לחג. יש מקום להסתפק וע"ז הביא ראי' שאפילו לר' יהודה אומרים זמן.

ומביא לימא מסייע מדברי ר' יהודה בעצמו. וממילא מתורץ קושיות הריטב"א.

והנה יש נפקותא לדין אף דאנו פרבנן קי"ל דאם גם לר"י אומרים זמן א"כ אנו רואים שאף שחלוק רק בקצת דברים אומרים זמן א"כ אף לדין דקיי"ל שמיני ספק שביעי יתובי יתבינו וא"כ אינו חלוק בסופה אפ"ה אומרים זמן שהרי חלוק בלולב ובקרבות שאומרים בתפלה פ"ר ולא פרים במוספין.

אבל אי לר"י אין אומרים זמן פינו שאינו חלוק בניסוף המים. א"כ גם לרבנן איכא למימר עד פאן לא אמר ר' יוחנן דאומרים זמן אלא ר' יוחנן שהי' בארץ ישראל ולא הי' ספיקא דיומא.

אבל בחו"ל דאיכא ספיקא דיומא ויתבינו בסופה א"כ אינו חלוק בסופה [אין] אומרים זמן והיינו דבעי מה הנה עלה והיינו בחו"ל. ונחלקו רב נחמן ור"ש שהיו בבבל אי ארינו זמן.

ולכך לא הביא לעיל סייעתא מברייתא דפז"ר קש"ב דאולי רבנן הוא ורצה להביא מדברי ר' יהודה בעצמו שלרבנן לית בו ספיקא פינו דחלוק בכל הדברים אומרים זמן. ולכך ליכא תשובה לרב ששת.

דבר ששת יתריץ הך ברייתא רבנן היא ולכך לא פירש רש"י לעיל בפלוגתא דרב ור' יוחנן דברכה היינו זמן. דאם פ"ר אמר בפירוש שביעי לסופה ואפ"ה אמר שמיני לברכה דהיינו זמן.

א"כ לא שׁיִיף לְמַבְעֵי בְּסוּף הַסּוּגָ' מֵה הָיָה עָלָה. וְהָא דְאָמַר לְמַן ת"כ דְּרַב נַחְמָן.
נִרְאֶה מִשׁוּם דְּהָא דִּישׁ מְקוּם לְחַלְקָא בֵּין רַבִּנּוּן לר"י לְעַנְיָן אֲמִירַת זְמַן בִּשְׁ"ע הִיָּינוּ אִם
לְרַבִּנּוּן חֲלוּק בְּכָל הַדְּבָרִים מְשַׁלְּפִינוּ א"כ אֵיכָא לְמִימַר דְּלִקְדָּה לְרַבִּנּוּן אוֹמְרִים זְמַן לְפִי
שְׂאִין לוֹ שׁוּם קִישׁוּר עִם הַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים אָבָל לר"י שְׂאִינוּ חֲלוּק בְּנִסְוֵה הַיָּמִים.
א"כ הוּא קִישׁוּר בְּהַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים בְּמַקְצָת. לְקָדָה אֵין אוֹמְרִים בּוֹ זְמַן.
אָבָל אִם לְרַבִּנּוּן אָף שְׁחֲלוּק גַּם בְּנִסְוֵה. מ"מ אִם עֲדִינּוּ אֵינוּ חֲלוּק בְּאִיזָה דְּבָר וְאֵעִפ"כ
אוֹמְרִים בּוֹ זְמַן הוּאִיל וְעכ"פ חֲלוּק בְּמַקְצָת דְּבָרִים.
א"כ מְמִילָא גַּם לר"י אוֹמְרִים זְמַן. דְּמָה לִי אִם חֲלוּק בְּג' דְּבָרִים אוֹ אִם חֲלוּק בְּשְׁנֵי פִּינּוּן
שְׂאִיף הַשְּׁלֵשָׁה יֵשׁ עֲדִינּוּ שְׂוִיר אִיזָה דְּבָר רְבִיעִי.
וְהִנֵּה מֵה שְׂאִינוּ חֲלוּק בְּשְׁבִיתָה זֶה אֵין לוֹ עַנְיָן לָזָה. דְּשְׁבִיתָה שְׁיִיף בְּכָל הַיָּמִים טוֹבִים
בְּשׁוּהָ.
וְכָל דְּבָרֵינוּ שְׁיִיחָ' חֲלוּק בְּדְבָר שְׁנִיתָדֵשׁ בְּחַג הַזֶּה כְּמוֹ ז' שֶׁל פֶּסַח שְׁחֲלוּק מְלִילָה
הָרֵאשׁוֹנָה בְּחִיּוּב מִצָּה. וּמְקוֹנֶשׁר בְּאִסּוּר חֲמִיץ.
שְׁפָל זֶה דְּבָרִים פְּרָטִים בְּחַג הַפֶּסַח וְכְמוֹ סוּפָה וְנִסְוֵה וְלוּלָב בְּחַג שְׁהֵם דְּבָרִים פְּרָטִים
בְּחַג הַזֶּה. וְהִנֵּה חֲזִינּוּ שְׂשִׁמִּינֵי אֵינוּ חֲלוּק בְּחַגִּיגָה שְׁהָרֵי תְּשִׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן הוּא כְּמוֹ הַיָּמִים
שְׁלִפְנֵי.
וְאִם הִבִּיא בְּרֵאשׁוֹן שׁוּב אֵין חִיּוּב עָלָיו בְּשְׁמִינֵי כְּמוֹ שְׁנַפְטָר בְּכָל חַג בְּחַגִּיגָה שְׁהִבִּיא
בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְא"כ פִּינּוּן שְׁגַם לְרַבִּנּוּן אֵינוּ חֲלוּק בְּכָל הַדְּבָרִים. וְאֵפ"ה אֲמִירַנּוּ זְמַן א"כ
הַה"ד לר' יְהוּדָה: וְזֶה נִלְעַנ"ד כְּפִינּוּת ר' לוי בַּר חֲמָא שְׂאָמַר תַּדַּע שְׁהָרֵי חֲלוּק בְּשְׁלֵשָׁה
דְּבָרִים בְּסוּפָה וְלוּלָב וְנִסְוֵה הַיָּמִים (הָרֵי חֲזִינּוּ) וְלר"י הָרֵי חֲלוּק בְּשְׁנֵי דְּבָרִים.
וְהִנֵּה יֵשׁ לְדַקְדָּק מֵה דְאָמַר בְּשְׁלֵשָׁה דְּבָרִים. שְׁפִינּוּ שְׁפִירֵשׁ אוֹתוֹן בְּסוּפָה וְלוּלָב וְנִסְוֵה.
הָרֵי חֲזִינּוּ שְׁהֵם שְׁלֵשָׁה נְעוּד דְּכָל מְנִינָא לְמַעוּטֵי אֲתִי וּמֵה מְמַעֵט וְנִרְאֶה שְׁעֵיקָר כְּפִינּוּת ר'
לוי לְחַדֵּשׁ שְׁגַם אֲלִיבָא דר"י אוֹמְרִים זְמַן. וְלָכֵן אָמַר תַּדַּע שְׁהָרֵי חֲלוּק בְּשְׁלֵשָׁה דְּבָרִים.
כְּלוּמַר אֲפִילוּ לְרַבִּנּוּן אֵינוּ חֲלוּק לְגַמְרֵי וְאֵינוּ חֲלוּק רַק בְּשְׁלֵשָׁה דְּבָרִים וְלְמַעוּטֵי תְּשִׁלוּמִין
שְׁבִזָה אֵינוּ חֲלוּק. וְאֵפ"ה אֲמִירַנּוּ זְמַן.
וּמִינָזָה זֵה הַה"ד לר"י שְׁהָרֵי חֲלוּק בְּשְׁנֵי דְּבָרִים וּמֵה לִי תְּרִי וּמֵה לִי תְּלָתָא. פִּינּוּן שְׁגַם בְּתִלְתָּא
לֹא נִכְלָל כָּל הַדְּבָרִים וְנִשְׂאָר דְּבָר רְבִיעִי שְׂאִינוּ חֲלוּק אֲלֵא שְׁיֵשׁ לָנוּ לֹאמַר דר' יוֹחָנָן דְּוָקָא
אֲלִיבָא דְּרַבִּנּוּן אָמַר.
וְלְרַבִּנּוּן ס"ל לר' יוֹחָנָן דְּחֲלוּק בְּכָל הַדְּבָרִים. דְּהִנֵּה מֵה שְׂאָמְרוּ שְׂשִׁמִּינֵי רְגֵל בִּפ"ע לְעַנְיָן
פז"ר קש"ב וְהַר' שֶׁל פז"ר הוּא רְגֵל.
וּבְזָה נַחְלָקוּ רש"י פִּירֵשׁ רְגֵל שְׂאִין יוֹשְׁבִים בְּסוּפָה. ור"ח פִּירֵשׁ לְעַנְיָן אֲבִילוּת.

ע"ן לקמן ריש (דף מ"ח ע"א) ב"ש"י ותוס'. ואמנם הריטב"א חידש שרגל היינו לענן תשלומין דאמרין בתגיגה (דף ט' ע"א) דהי' חג'ר ביום ראשון ונתפשט בשני דלר' יוחנן דאמר פוליהו תשלומין דראשון פ"ן דלא חזי בראשון לא חזי בכוליהו.

מ"מ שמיני הוא רגל בפ"ע אע"ג דלענן תשלומין תשלומין דראשון הוא. מ"מ מועיל שם רגל שאף שלא חזי בראשון יש לו תשלומין בשמיני ולפי זה גם לענן תשלומין חלוק משלפניו.

שקרי הששה ימים שלפניו מי שהי' חג'ר בראשון אינו מביא בהם ובשמיני משלים ומביא. ולפ"ז חלוק הוא לרבנן בכל הדברים.

וא"כ אין ראי' מרבנן לר"י. ואמנם ר' לוי סובר בפירוש רגל ב"ש"י או כר"ת ולא בפירוש הריטב"א.

ומי שלא חזי בראשון גם בשמיני לא חזי. וא"כ גם לרבנן אינו חלוק בכל הדברים ושפיר קאמר שאינו חלוק רק בשלשה ולא פוקי פירושו של הריטב"א.

ובזה ניחא לשון אי הכי דקאמר שם אי הכי שביעי של פסח נמי הרי חלוק באכילת מצה ולכאורה לשון אי הכי אינו מדוקדק ובלא"ה הו"ל להקשות על ר' יוחנן מ"ש שמיני של חג משביעי של פסח.

ולפי מ"ש ניחא דבל"ז הנה סבור דרבנן חלוק בכל הדברים שהי' סובר כפי הריטב"א. וא"כ ליכא למפרך שביעי של פסח נמי משום דשביעי אף שחלוק באכילת מצה.

מ"מ אינו חלוק באיסור חמץ. אבל עכשיו שהמציא ר' לוי דלא בעינו חלוק בכל הדברים. הקשה שפיר אי הכי שביעי נמי: והנה רצה להביא סייעתא לר' לוי ודחה הסיוע ומסיק מה הנה עלה. אם הפירוש רגל הוא כפי הריטב"א איכא למימר דר' יוחנן אמר דווקא אליבא דרבנן.

אבל אם הפירוש הוא ב"ש"י או כר"ת אבל לענן תשלומין אין חלוק בין שמיני לשלפניו ומאן דלא חזי בראשון גם בשמיני אינו מביא. א"כ לא בעינו חלוק בכל הדברים.

ומינה דאפילו לר' יהודה אומרים זמן. ובזה חלקו רב ששית ורב נחמן דר"ש סובר בפירושו של הריטב"א.

א"כ איכא למימר דווקא לרבנן אמר ר' יוחנן שאומרים זמן דבעינו חלוק בכל הדברים אבל לר"י אינו אומר זמן. ור"נ ס"ל דלא פריטב"א אלא ב"ש"י או כר"ת ולכך גם לר' יהודה א"ר יוחנן דאומרים זמן.

וכבר כתבתי דליכא לאתובי על רב ששית מברייתא לפז"ר קש"ב דאיהו מוקים לה פרבנן. ואמנם כ"ז אי אמרינן פוליהו תשלומין דראשון וכדס"ל לר' יוחנן שם בתגיגה אבל אי נימא פרב אושעיא שם בתגיגה דכוליהו תשלומין זה לזה אף מאן דלא חזי בראשון מביא בכוליהו.

א"כ אין שמיני חלוק כלל בתשלומין מכולהו. ולר' אושעיא נדאי אין חלוק באמירת זמן בין רבנן לר' יהודה ולדידין' פינו דתנינו בברייתא דפז"ר קש"ב דאמרי זמן שוב אין חלוק בין רבנן לר' יהודה וא"כ רב ששית ע"כ דבתשלומין ס"ל כר' יוחנן בתגיגה דכולהו תשלומין דראשון.

וס"ל כפירוש הריטב"א. אבל אי הנה ס"ל לרב ששית לדינא פרב אושעיא.

א"כ נדאי דהך ברייתא דפז"ר קש"ב היא תיובתא לרב ששית: וכו' תירצתי קושיות הכ"מ בפ"א מחגיגה הל' ד' שפתב הרמב"ם וכולהו תשלומין דראשון. וכתב הכ"מ ומ"ש וכולהו תשלומין דראשון פסק כר' יוחנן לגבי ר' אושעיא.

ויש לתמוה דר"א גדול מר' יוחנן ורב הנה. ולפי מ"ש גם רב ששית סבר כר' יוחנן.

אלא דחזינו שהרמב"ם פ"ב מחגיגה הל' ה' פסק מי שהיה חגר בראשון או סומא ונתרפא בשני פטור מן הראי' ומן החגיגה שביום חובתו ה' פטור שכל ימות החג המה תשלומין דראשון עכ"ל.

והרי לא חילק בין שמיני לשאר ימים והרי לפירושו נחלקו בו רב ששית ורב נאמן. דר"ש סובר כפי הריטב"א והלכה פרב ששית באיסורא והו"ל לפסוק פרב ששית.

ואמנם לפי מ"ש בפירוש דברי ר' לוי בר חמא שאמר שחלוק בשלשה דברים ולמעוטי תשלומין וכמו"ש וליכא למימר משום דסבר כר' אושעיא שהרי לפרש דברי ר' יוחנן אמר כן. ור' יוחנן ס"ל כולהו תשלומין דראשון.

אלא לאפוקי מפירוש הריטב"א אמר כן וכמ"ש לעיל. וא"כ קמו להו רבי לוי ורב נחמן בחד שיטה נגד רב ששית.

ועונים פסקי הרמב"ם על נכון: ומה דאמר תניא פנותי' דר"נ היינו משום דסתם גמרא ג"כ לא ס"ל כפירוש הריטב"א. וממילא ת"כ דרב נחמן.

ואפ"ה ליכא תיובתא לרב ששית. דרב ששית לעצמו יכול למימר אנה הפירוש הריטב"א ס"ל: ומדי עסקי בסוגי' זו אמרתי לרשום מה שקשה לי למה אמר ר' לוי שחלוק בשלשה דברים סופה ולולב וניסוף המים.

ולמה שבקי לערבה שהוא שבועה במקדש ובשמיני ליתא ואפילו אם נימא דסבר מנהג גביאים היא בגבולין ואין לה עיקר כלל בגבולין מ"מ עכ"פ במקדש היא או מקרא דערבי נחל לאבא שאול או הלכה למשה מסיני לרבנן ונהרי גם ניסוף המים אינו בגבולין כלל רק במקדש ואפ"ה חשיב ליה ר' לוי.

א"כ נחשוב גם ערבה: דף מ"ז ע"א והלכתא מיתב יתבינו פרוכי לא מברכינן: הרמב"ם בפ"ו מה' סופה הל' י"ג וכן טומטום ואנדורוגינוס לעולם אין מברכין לישב בסופה מפני שהם חייבין מספק.

ואין מברכין מספק וכתב הראב"ד וז"ל ואני רואה מדברי רבא דאמר הטעם לדמאי דמה שאין מברכין מפני שרוב ע"ה מעשרין, הא לאו הכי מספק מברכין מפני שהוא ספק דאורייתא. ומעתה ידענו בנדאי שטומטום ואנדורוגינוס חייבים לברך.

ואני אומר דהרמב"ם לשיטתו. דהא לכאורה דמאי אתחזוק איסורא שְהרי בְּנודאי הי' טָבֵל וְסָפֵק עֲשָׂרוֹ הֵעִ"ה וְאִין סָפֵק מוֹצִיא מִיַּד וְנֹדַאי.

וא"כ לְמָה לֹא יִבְרְכוּ עַל הַדְּמָאֵי וְלִכְפֹּד הַנְּצִרָה רַבָּא לֹמַר רֹב ע"ה מְעַשְׂרִין. וְאִין מְקוֹם לְהַשְׁגֵּת הַרְאָב"ד אֲמַנָּם בְּפִסְחִים (דָּף ט' ע"א) אֵיתָא וְאִין סָפֵק מוֹצִיא מִיַּד וְנֹדַאי וְהָא תְּנִי חֲבֵר שְׁמַת וְכו'.

וְהָא הָכָא דְנֹדַאי טְבִילֵי הֵנָּה פְּרִי וְכו' הֵתָם וְנֹדַאי הִיא כַר"ח כו' חֲזָקָה עַל חֲבֵר כו' וְאִבְע"א סָפֵק וְסָפֵק הוּא דְלָמָּא מְעִיקְרָא אִימֹר לֹא טְבִילֵי כַר"א וּמְכַנְּסָה בְּמוֹץ שְׁלֵה וְכו' ע"ש. וְלִפ"ז דְּמָאֵי סָפֵק גְּמוֹר הוּא.

אֲמַנָּם צְרִיף לְהַבִּין עַל הֵנָּה תְּרֵי תִירוּצֵי דְסִתְרֵי אֶהְדְּדִי. מִתְחַלָּה אָמַר וְנֹדַאי הוּא.

וְלִבְסוּף אָמַר סָפֵק דְדְלָמָּא לֹא טְבִיל, וְאֹמַר אֲנִי שְׁאָם אֲנִי אֹמַר שְׁאֲזֵלִינָן בְּכָל הַדְּבָרִים אַחַר שְׁעַת מְצִיאָתָן. א"כ אִין פֶּאן שׁוּם סָפֵק שְׁמָא הַכְּנִיס בְּמוֹץ שְׁפִינָן שְׁהִיא עֵתָה נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּה וְהֵן מְמוֹרְחִין.

מִסְתַּמָּא כְּבָר הִי פֶן בְּכַנְיִסְתָן לְבֵית. וְרִצִּיתִי לֹמַר דְהֵנָּה תְּרֵי תִירוּצֵי תְלִיין בְּפְלוּגְתָא דְרַב וְשְׁמוּאֵל בְּמַס' קְדוּשִׁין (דָּף ע"ט) קְדוּשָׁה עֲצֻמָּה בְּדִרְף וְקְדוּשָׁה אַבִי בְּעִיר וְהִיא בּוֹגְרַת לְפָנֵינוּ דְלַרְב אֲזֵלִינָן בְּתַר הַשְׁתָּא.

א"כ גַּם הָכָא לִיכָּא סָפֵק שְׁמָא הַכְּנִיסָה בְּמוֹץ שְׁהָרִי הִיא מְמוֹרְחַת לְפָנֵינוּ. וְצ"ל תִירוּץ הֵרָאשׁוֹן חֲזָקָה עַל חֲבֵר וְלְשְׁמוּאֵל לֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר הַשְׁתָּא אֲמַרִינָן סָפֵק וְסָפֵק הוּא אֲמַנָּם אַחַר הָעִיּוֹן אִין מְשִׁם רֵאִי פֶלֶל דְשִׁם לִיכָּא שׁוּם נִגְדַּ שְׁעַת מְצִיאָתָה וְכַמ"ש הַתּוֹס' שְׁם בַד"ה וְשְׁמוּאֵל וְכו' דְשִׁם לִיכָּא חֲזָקָה דְנַעֲרוֹת.

מִשָּׂא"כ הָכָא יֵשׁ חֲזָקָה שְׁהָרִי מִתְחַלָּה הֵיטָה בְּמוֹץ. וְאֹמַר אֲנִי דְזֵה תְלִי בְּפְלוּגְתָא דַר"מ וְרַבְּנָן בְּנִגְעַת בַּא' בְּלִילָה וְלִמְחַר מְצִאוּ מֵת דְחֻכְמִים מְטַמְּאִין דְאֲזֵלִינָן בְּתַר שְׁעַת מְצִיאָה וְאִף שְׁמוּדִים רַבְּנָן בְּרֵאוּהוּ חֵי מְבַעֲרַב הֵינָנו מְשׁוּם דְאִיכָּא תְּרֵי חֲזָקוֹת חֲזָקַת חֵיִים שְׁל זֵה וְחֲזָקַת טְהָרָה שְׁל הַנּוֹגֵעַ אֲבָל בְּלֹא רֵאוּהוּ חֵי מְבַעֲרַב אִף שְׁאֲכַתִּי אִיכָּא חֲזָקַת טְהָרָה שְׁל הַמְּגַע לֹא מְשַׁגְּיחִין בְּחַד חֲזָקָה וְאֲזֵלִינָן בְּתַר שְׁעַת מְצִיאָה וְהֵנָּה וְנֹדַאי לְטַמָּא אִף בַר"ה.

הֵכִי נָמִי אֲזֵלִינָן בְּתַר שְׁעַת מְצִיאָה שְׁהִיא מְמוֹרְחַת אִף שְׁמִתְחַלָּה וְנֹדַאי שְׁהֵיטָה בְּמוֹץ וְאֲמַרִינָן שְׁנֹדַאי נִתְמַרְחָה וְנִגְמְרָה מְלֹאכְתָּה קוֹנְדָם רֵאִיתִי פְּנֵי הַבֵּית וְהוּי וְנֹדַאי טָבֵל. וְלַר"מ דְמַטְהֵר בַר"ה וְלֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר הַשְׁתָּא הוּי סָפֵק.

וא"כ ב' הַתִירוּצִים הֵם חֲזָד לַר"מ וְחֲזָד לְרַבְּנָן. וְהִנֵּה הִלְכָה לְרַבְּנָן וְא"כ דְמָאֵי יֵשׁ לוֹ חֲזָקַת אִיסוּר וְלִכְפֹּד צְרִיף רַבָּא לֹמַר רֹב ע"ה מְעַשְׂרִין אֲמַנָּם הַתּוֹס' בְּמַס' גְּדָה (דָּף ד' ע"א) בַד"ה שְׁפָל הַטּוֹמְאוֹת פְּתָבוּ שְׁזֵה חוּמְרָא בְּעֵלְמָא רַק לְקַדְשִׁים.

וְכֹן פְּתָבוּ בְּרִישׁ מַס' גְּדָה אִף לְרַבְּנָן לֹא הֵנָּה שְׁעַת מְצִיאָתוֹ פְּנֹדַאי. וְאִיכָּא לְמִימַר שְׁהַרְאָב"ד ס"ל פְּתוּסְפוֹת.

אֲבָל הַרְמַבְ"ם לְשִׁטְתוֹ דְבִפְרָק י"ח מַה' אַה"ט הִלְכָה י"ד סְתָם וּפְסָק בְּנִגְעַת בַּא' בְּלִילָה שְׁטַמָּא אִף בַר"ה וּמְשַׁמַּע אִף לְחֻלִין שְׁלֹא הַזְכִּיר שְׁם קְדוּשִׁים אֲבָל דְמָאֵי הוּי וְנֹדַאי, וְלִכְפֹּד אָמַר רַבָּא שְׁרֹב ע"ה מְעַשְׂרִין לְכֹד פְּסָק שְׁאִין מְבָרְכִין עַל הַסָּפֵק וּק"ל.

וגם בלא"ה תמי' לי על הרצאב"ד. הלא הרמב"ם משנה שם סופה בשמיני דיתבין ולא
מברכין משום ספק לטומטום ואנדרוגינוס וא"כ ללישנא קמא בסופה (דף מ"ז ע"א)
דלמ"ד שבעה לסופה ברוכי נמי מברכין.

א"כ להך לישנא ס"ל לרב דגם על ספק מברכין. וקשיא ליה משנה דדמאי.

והוצרה רבא שם בשבת (דף כ"ג ע"א) לתרץ דרוב ע"ה מעשרין אבל למסקנא שם
בסופה דיתובי יתבין וברכי לא מברכין. א"כ בלא"ה אתי שפיר משנה דדמאי דאין
מברכין על הספק.

ולכך גם טומטום ואנדרוגינוס אין מברכין: פירק חמישי דה נ"ד ע"א וע"ב פי אתא ר'
אחא בר חנינא מדרומא כו' הוא תני והוא אמר לה שתוקעין על כל מוסף ומוסף כו'
וליתנא נמי ר"ה שחל בשבת וכו' ליתני הא וליתני הא תני ושייר.

מאי שייר דהאי שייר שייר ערב הפסח אי משום ע"פ לאו שירא הא מני ר"י וכו' אלא
שייר ע"פ שחל בע"ש. ואין מוסיפין על מ"ח.

ולא נהא איכא ע"פ שחל בשבת דאי לר"י נ"א ואי לרבנן נ"ז פי קתני מידי דאיתא בכל
שנה וכו' מיתבי ר"ח שחל בשבת וכו' (והא מיתבי לעיל ארב אחא קאי עיין רש"י) והדבר
נפלא למה הפסיק בהך פיקסא ואין מוסיפין על מ"ח נהא איכא ע"פ שחל בשבת שנה
קושיא על המשנה באמצע סוגיא דרב אחא.

ומתחלה הנה ליה לאסוקי כל הנה מיתבי ואח"כ לפלפל על הך פיקסא ואין מוסיפין.
ועוד לעיל כדמקשה על רב אחא דליתני ר"ה שחל בשבת הנה ליה לשנויי מידי דליתא
בכל שנה לא קתני וגם קושית התוס' בד"ה אי משום ע"פ לאו שירא הוא שהקשו
תימא רבה.

וכי יעמידנה כר"י כדי להקשות: ונראה דמה דלא משני לעיל מלתא דליתא בכל שנה
לא קחשיב. משום דעל דבר שיש בו חידוש לא שייר לתרץ כו'.

שהרי דבר זה דר"ה שחל בשבת יש בו חידוש שתוקעין על כל מוסף. אלא דלפ"ז קשה
שאין לשנות תני ושייר דתני ושייר שייר לשנות משום דאטו תנא פרוכלא ליתשב ותנא
נדא והה"ד לאידך אבל דבר שיש בו חידוש שלא שמעין מהך דתנן לא שייר למימר
שיירי'.

אלא דזה החידוש ממילא ידעין שהרי ע"פ ודאי שיירי'. וקשה מאי שייר דהאי שייר.
וצ"ל ר"ה שחל בשבת וא"כ ממילא שמעין לה. וע"ז מקשה אי משום ע"פ לאו שירא
היא דאיכא למימר ר"י היא.

וא"כ ממילא אף דאתי פרבנן לא הנה ליה לשייר ר"ה שחל בשבת שיש בו חידוש דין
וממילא לא שמעין שהרי פשיקושה לן על ע"פ מה שייר נימא ר"י היא וע"ז מתרץ דגם
לר"י עכ"פ שיירי' לע"פ שחל בע"ש וכו' וא"כ ממ"נ יוקשה לן על ע"פ מה שייר דהאי
שייר ונצטרף למימר שייר ר"ח שחל בשבת.

וממילא שמעינו דרב אחא אלא דקשיא איך משני לקמן מלתא דליתא בכל שנה הרי אם ניתני ע"פ שחל בשבת ממ"נ גדע חידוש שאם נימא ואין מוסיפין על נ"א. גדע שהלכה כר"י.

ואם ניתני ואין מוסיפין על נ"ז גדע פרבנו. וממ"נ גדע חידוש הלכה פדברי מי.

וא"כ בדבר שיש בו חידוש לא שייך לתרץ מה דליתא בכל שנה לא חשיב מדלא משני לעיל פן בר"ה שחל בשבת וכו'. ונלע"ד שפבר שמעינו דהלכה כר"י דאי פרבנו קשה מדוע לא חשיב בארבעים ושמונה ע"פ וליפא למימר שנייר דמה שנייר דהאי שנייר.

ולפא למימר שנייר ר"ה שחל בשבת שהרי פבר מוכח דמה דליתא בכל שנה לא חשיב ולא הני שנייר אלא ודאי כר"י וא"כ ע"פ שחל בע"ש לאו שניירא הוא דמה דליתא בכל שנה לא חשיב: אלא דלפי זה שוב לא שמעינו דר"ה שחל בשבת תוקעין על כל מוסף.

וקא דלא חשיב ע"פ שחל בשבת הוא משום דליתא בכל שנה. וא"כ הנה ליה למיתני ר"ה שחל בשבת דבדבר חידוש לא שייך תני ושנייר.

ולכן נלענ"ד דבאמת גם בדבר חידוש שייך למימר מה דליתא בכל שנה לא חשיב. וקא דלא משני לעיל פן הוא משום דלעיל ידע גם מהנה פרייתות דלמסקנא דקאי רב אחא בתויבתא אלא דלכאורה רב אחא מתניתא אייתי בידן'.

ואיך שייך לאתובי מברייתא פיון דיש לו פרייתא דמסייע ליה אלא דהך דינא שתוקעין על כל מוסף אינו מפורש בפרייתא שלו אלא דאיהו מפרש לה הכי. ובאמת יש לפרש בענין אחר פדמסיק לבסוף ולכן רצה להוכיח דינו של רב אחא ממשנתנו כדי שלא יהי עוד שום תויבתא משום פרייתא ולכן משני תני ושנייר וגם שנייר ע"פ עכ"פ בין לרבנו ובין לר"י דלרבנו שנייר ע"פ של כל השנים.

ולר"י שנייר ע"פ שחל בע"ש. וא"כ קשה מה שנייר דהאי שנייר וצ"ל ר"ה שחל בשבת וממילא מוכח דינו של רב אחא והמקשה התחכם לסתור ראיתו והקשה על פוסקא דאין מוסיפין וקא איפא ע"פ שחל בשבת.

וע"כ צ"ל מה דליתא בכל שנה לא קחשיב וא"כ אין סיוע לרב אחא פלל ממשנתנו משום דמשנתנו איפא לאוקמי כר"י וממילא לא שניירי לע"פ פלל דע"פ שחל בע"ש ליתא בכל שנה. ושפיר הקשה אח"פ מיתבי מהנה פרייתות לרב אחא פיון דלית לי סייעתא ממשנתנו ודו"ק: שם ע"ב ומי דחינו התנן חלבי שבת קרבין ביוה"כ וא"ר זירא פי הוינו פי רב מבבל הנה אמר הא דתנן יו"כ שחל וכו'.

הנה כל רואה ישתומם דהך מימרא דר"ז הוא מיותר וכבר הוכיח דלא דחינו מדתנן חלבי שבת קרבנים ביוה"כ. ואף שראיתי גירסא ותו קא דאמר ר"ז וא"כ זו קושיא נוספת היא.

מ"מ גם לזה מימרא דר"ז מיותר. ודי בהביאו הא דתנן יוה"כ שחל להיות ע"ש לא היו תוקעין.

וא"כ מוכח דלא דחינו ונראה דכל דחינו שאנו דוחין הקביעות ממקומו הפל מדרבנן ואומר אני אף שהב"ד עושים פל הפעולות גם בזמן הראוי לקיים דחיות הללו, מ"מ אם העדים לא קבלו איום ועמדו בעדותן לא הי' אפשר לשנות עדותן.

וכמבואר ברמב"ם ה' קידוש החודש אלא שלא היה שכיח לפי שהב"ד היו מתאמצין מאד בדבר אבל עכ"פ הרחוקים היו צריכין בזמן הראוי לחוש אולי עמדו העדים במאמרם והיו צריכים לעשות ב' ימים מספק.

והנה בזמן הראוי היו צריכין לעשות גם יוה"כ ב' ימים מספק דלדין דבקיאינו רק שמנהג אבותינו בידינו ביוה"כ לא מחמירנו ועיין כ"ז בבית יוסף א"ח סי' תרכ"ד. ולפי זה אין קושיא ממשנה דחלבי שבת דהיינו פלוגתא דר"י ור"ע בשבת (דף קי"ד) ושם בקרא פליגי ועיקר פלוגתתן לינדע אם נדרים ונדבות קרבין ביו"ט ומן התורה נדאי שיש שבת ויוה"כ סמוכין.

אבל במשנתנו שפיר קתני ע"ש בתוך החג בכל שנה לפי שאם מקלע יו"ט הראשון בע"ש דחינו ליה וכן ברייתא דיוה"כ שחל בע"ש לא היו תוקעין. הנה אמינא בגולה איירי והם צריכין לחוש.

אבל במקדש לא איקלע. אבל השתא דמסיק ליתקע.

כדי שידע שחלבי שבת קרבים ביוה"כ. וא"כ במקדש איירי ומקשה שפיר.

לכן הוצרך להביא מימרא דר"ז דמסיק דר"ע הוא דלר"י היו תוקעין כדי שידע שחלבי שבת קרבין ביוה"כ וק"ל: דף נ"ה ע"ב משנה בעצרת אומר לו הילך מצה הילך חמין. הנה פנונת המשנה בזה להורות ב' חדושים הא' שאין חולקין מנחה פנגד מנחה.

והב' שמקדימין לחה"פ שהוא תדיר לב' הלחם אף שהוא חיובא דיומא והנה פל ב' חדושים הללו היה יכול להשמיענו בעומר שחל יום ב' של פסח בשבת שאומרים לו הילך חטים הילך שעורים.

וא"כ למה שבקה המשנה יו"ט של פסח ונקטה עצרת. וראיתי במ"ל פ"ד מפלי המקדש תמה על הרמב"ם שהזכיר דין שתי הלחם שמתחלק לכל המשמורות ולא הזכיר דין עומר.

וכתב שעל המשנה לא קשי' פיון שהזכירה אימורי הרגלים. לא הוצרכה להזכיר העומר שהוא בכלל והא הזכירה דין ב' הלחם הוא רק להזכיר שחולקין בפ"ע ואין חולקין מנחה פנגד מנחה.

וכן להורות איזה מהם קדום. אבל הרמב"ם שהשמיט כל זה והזכיר רק גוף הדין ששתי הלחם נחלק לכל המשמורות הי' לו להזכיר גם העומר ולמה שבקה המשנה עומר שהוא בפסח ונקטה ב' הלחם שהיא בעצרת: לכן נלענ"ד דדבר זה עצמו ששתי הלחם מתחלק לכל המשמורות יש בו חידוש דין.

ואינו נכלל בכלל אימורי הרגלים. דזה דוקא במה שיש בו עבודה לגבוה.

אָבֵל בְּשֵׁתֵי הַלֶּחֶם אֵין שׁוּם עֲבוּדָה וְהַקִּרְבָּה בְּגוּפוֹ רַק בְּקֶרֶב עֲמָהֶם. לָכֵן נִקְטָה הַמִּשְׁנָה
דִּין ב' הַלֶּחֶם.

וּמַעֲתָה גַם רַק הַרְמַב"ם לֹא קָשָׁה שְׁבַעֲנָמֶר אֵין שׁוּם חִידוּשׁ שְׁהָרִי הַקְּנוּמָן קָרֵב עִי"ג
הַמְּזַבֵּחַ. אֲלֵא דַלְפ"ז קָשָׁה לַה"פ בְּאַמַּת מַנ"ל שֶׁהוּא לְכָל הַמִּשְׁמֹרוֹת.

וְאִי מִשׁוּם דְּכִתִּיב חֶלֶק כְּחֶלֶק יֹאכְלוּ. דְּלִמָּא לְשֵׁתֵי הַלֶּחֶם אֲצַטְרִיף.

וְאֲפֹשֶׁר דְּלִשְׁתֵי הַלֶּחֶם א"צ קָרָא פִּינּוּן שֶׁהוּא זָקוּק לְכַפְּשִׁים לְתַנוּפָּה מִקָּרִי קָרֵב עֲמוֹ. וְכִי
הֵיכִי דְּבַלְחָמֵי תוּדָה כְּתִיב לִפְהֵן הַזּוֹרֵק דָּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יְהִי'.

הָרִי שְׁבַעֲנָרִיקַת הַדָּם שְׁלָמֵי תוּדָה זוֹכָה בְּלֶחֶם. הֵכִי נָמִי פִּינּוּן דְּכָל הַמִּשְׁמֹרוֹת זוֹכִין בְּהַקִּרְבַּת
שְׁלָמֵי עֲצָרַת.

מִמִּילָא זוֹכִים בְּשֵׁתֵי הַלֶּחֶם. וְע"כ קָרָא לְלֶחֶם הַפָּנִים אֲתִי.

אָבֵל מ"מ כְּפָר יֵשׁ בְּשֵׁתֵי הַלֶּחֶם רְבוּתָא יוֹתֵר מֵעֲנוּמָר לְהֵכִי נִקְטַת הַתַּנָּא דִּין שְׁלוֹ בְּכָל לֶחֶם:
וּלְתַרְזֵן דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה לְמַלְיָה שְׁלֵא הַקָּשָׁה עַל הַמִּשְׁנָה נִלְע"ד דְּאֹיִלֵי בְּעֲנוּמָר מוּדָה הַתַּנָּא
דְּמַתְנִיתִין דְּעֲנוּמָר קָדִים לְלַחָה"פ דְּעֲנוּמָר הוּא חַיּוּבָא דְּיוֹמָא וּמְקוּדָשׁ שְׁהָרִי מִמְּנוּ עֲצָמוּ
קָרֵב ע"ג הַמְּזַבֵּחַ.

וְזֵה עֲדִיף מִתְדִיר לְחוּד. מִשָּׂא"כ שְׁתֵי הַלֶּחֶם שְׁאִינוּ מְקוּדָשׁ יוֹתֵר מִלַּחָה"פ.

שְׁגַם מִשְׁתֵי הַלֶּחֶם אִינוּ קָרֵב ע"ג הַמְּזַבֵּחַ רַק מִהַקִּרְבַּת עֲמוֹ. וְזֵהוּ ג"כ בִּלְחָה"פ דְּקָרְבֵי ב'
בְּזִיכִין.

וּבְזֵה נִלְע"ד לְתַרְזֵן סוּגְיָה דְּגַמְרָא דְּקָשָׁה לְרַב דְּאָמַר סוּכָה וְאִח"פ זְמַן מִמַּתְנִי' דְּקַתְנֵי הִילָף
מִצָּה וְכו'. דְּלִמָּא לְהֵכִי סָבַר בְּמַתְנֵי' הִילָף מִצָּה.

מִשׁוּם דְּקָסְבַר בְּזִיכִין קוּדְמִין לְמוֹסְפִין וְא"כ חֲלֻקַּת לַחָה"פ זְמַנּוֹ קוּדְמִין לְשֵׁתֵי הַלֶּחֶם שְׁאִינוּ
נִיִּתְרִין אֲלֵא בְּזִרְיַת דָּם שְׁלָמִים. וְהֵמָּה זְמַנָּם אַחַר הַמוֹסְפִין דְּהָא וְדָאֵי דְּמוֹסְפֵי שְׁבַת שְׁהֵם
חַיּוּב דְּיוֹמָא וְגַם הַדִּיר בְּוֹדָאֵי קוּדְמִין אֲלֵא דָאֵי ס"ד דְּסָבַר תַּנָּא דִּידֵן טַעַם זֵה א"כ "כ זֵה
שְׁיִיף גַם בְּעֲנוּמָר דְּמָה בְּכָף שְׁהַעֲנוּמָר מְקוּדָשׁ וְהָרִי אַפְתִּי זְמַן לַחָה"פ קָדִים.

אֲלֵא וְדָאֵי דְּסָבַר תַּנָּא דִּידֵן מוֹסְפִין קוּדְמִין דְּבִיּוֹם דְּכִתִּיב בְּבִזְיִכִין לְאַחַר וְסוּבַר
דְּדוּקָא לְאַחַר מִמוֹסְפֵי שְׁבַת. אָבֵל לֹא מִשְׁתֵי הַלֶּחֶם וְהַקִּרְבַּת עֲמוֹ מִשׁוּם דְּתְדִיר קוּדְמִין.

וְאָבָא שְׁאוּל סוּבַר חַיּוּבָא דְּיוֹמָא עֲדִיף וְקָדְמִי גַם שְׁתֵי הַלֶּחֶם וְהַקִּרְבַּת עֲמוֹ לְבִזְיִכִין. וּבְעֲנוּמָר
דְּאִיכָא תַרְתִּי שְׁעֲנוּמָר וְקָרֵב עֲמוֹ חַיּוּבָא דְּיוֹמָא.

וְעֲנוּמָר מְקוּדָשׁ ג"כ לָכֵן הוּא קָדִים לְבִזְיִכִין אֲפִילוּ לַת"ק. אֲלֵא דְּאַפְתִי אִיכָא לְמִימַר לְעוֹלָם
מִטַּעַם בְּזִיכִין קָדְמִי.

וְהָא דְּנִקְטַת שְׁתֵי הַלֶּחֶם וְלֹא נִקְטַת עֲנוּמָר הִיא גּוּפָא קַמ"ל דְּשֵׁתֵי הַלֶּחֶם מִתְחַלֵּק לְכָל
הַמִּשְׁמֹרוֹת וְכו' אֲלֵא דְּקָשָׁא פִּינּוּן דְּכָבֵר תַּנּוּן דְּלַחָה"פ מִתְחַלֵּק לְכּוֹלָם ק"ו לְשֵׁתֵי הַלֶּחֶם.
אֲלֵא דְּאִיכָא לְמִימַר דְּלַחָה"פ הוּאִיל וְתַקִּינוּ רַבָּנָן בַּחֵל בְּסַמוּף לַחַג שְׁיִתְחַלֵּק לְכָלָם כְּדִי
שְׁיִהִיו רְגִילִים לְבֹא מִמִּילָא אִי אֲפֹשֶׁר שְׁיִהִי עֵינָם הַרְגֵל גְּרוּעַ מִהַטְּפֵל וְהוֹצֵרוּ לְתַמְנָן גַּם
בְּשְׁבַת שְׁבַתוֹף הַרְגֵל.

והנה אמינא באמת שלחה"פ מדרבנן הוא. ובשתי הלחם דלא משכחת להו בשבת שפמוף לרגל רק ברגל עצמו.

ואז בלא"ה באים כל המשמורות משום קרבנות הרגל. הנה אמינא דלא שינוי לכל המשמורות.

לכך הוכרח לפרש במתני' גם שתי הלחם. ובשביל זה נקט התנא דינו בב' הלחם ולא בעומר.

ולעולם שהטעם בשביל בזיכין קודמין למוספין אלא דקשה למאי הלכתא נקט התנא ברישא באימורי הרגלים ובלחה"פ ונהרי פי'רש לחה"פ בברייתא בסיפא הילך מצה וניתני ברישא אימורי הרגלים לחוד.

אלא מדנקט לחה"פ ברישא למימר דומיא דאימורי הרגלים שהוא מן התורה לכל המשמורות וא"כ אי הנה נקט ברישא הילך חטים הילך שעורים דהיינו העומר מ"מ מדנקט ברישא בלחה"פ אצל אימורי הרגלים שהוא מיותר.

שהרי פי'רש בסיפא הילך חטים הנה ידעינן שהוא מה"ת. וממילא ק"ו לשתי הלחם. והדרא קושיא לדוכתא אי ס"ד שהטעם משום בזיכין קודמים למוספים. ניתני רבותא שאפילו לעומר שהוא מקודש וחיובא דיומא קדמי לה"פ.

ק' ו לשתי הלחם, אלא ודאי דסבר תנא דידן מוספין של שבת קדמי לבזיכין. אלא דלשתי הלחם והקרב עמהם קדמי לחה"פ ובזיכין משום תדיר אבל עומר שהוא תרתי למעליותא דהיינו מקודש וחיובא דיומא.

אין מעלת תדיר מכריע הני תרתי. לכך לא נקט עומר ושפיר קשיא לרב דאמר סופה ואח' זמן: אלא דאפתי איפא למימר לעולם לחה"פ הטעם מדרבנן משום שתיקנו בשבת שלפני הרגל.

ממילא תיקנו ג"כ בתוך הרגל. ורישא אצטריוף למימר שבג' פרקים בשנה הדין פו. דאי משום סיפא דהנה נקט הילך מצה בעצרת או בפסח. לא הנה מוכח בסוכות.

והוא ע"פ שפכת רש"י בפסחים (דף נ"ח ע"ב) בד"ה בשני בשבת וכו' דלא בד"ו פסח ולא מלתא היא שהרי על הראי' היו מקדשין. והתוס' שם בד"ה כאלו חל וכו' הקשו על רש"י שגם בזמן הבית היו גזקין שלא יבואו תרי שבי בהדי הדדי.

ומביאין ראיה מדמוקי בהחליל (דף נ"ד) הך דחלבי שבת קריבין ביו"כ פאחרים ע"ש. ואני אומר שגם רש"י לא נעלם ממנו זה והיו גזקין להרחיק יוה"כ משבת אבל מה שפסח אינו מקלע בימי בד"ו עיקר הטעם משום תשרי שפשיבא פסח בימי בד"ו.

יבוא תשרי באד"ו. וזהו לדידן שחדשי הקיץ קבועים ע"פ הקביעות אבל לדידהו שלא היו החדשים ע"פ הקביעות.

לא היו משגיחין בימי פסח כלל אימת מיקלע. וזהו פשוט דלא בד"ו פסח עיקר הטעם משום תשרי אף מה שלא מיקלע ביום ו' שהרי אנו לא משגיחין בירקא שהרי מיקלע לדידן פסח ביום א'.

ועיין במס' ר"ה (דף כ' ע"א): **הגהת נכד המחבר וכ"כ בלחם משנה פ"א מתמידין ה"ז וע' צל"ח פסקי' (דף נ"ח ע"ב) ע"ד רש"י** יצא מדברינו דלרש"י אף שפסח מיקלע ביום א' או ביום ו' מ"מ סנופות לא מיקלע לא ביום ו' ולא ביום א' משום יוה"כ ומשום ערבה פנודע.

וא"כ הנה אמינא בשלמא פסח ועצרת דמשפחת בהו שבת הסמוך לחג לפניו או לאחריו והוצרכו לתקן אז שיהי' לחה"פ מתחלק לכל המשמרות שיהיו רגילין לבא. ממילא תיקנו כן גם בשבת שבתוך הרגל שלא יהי' טפל עדיף מעיקר אבל בסנופות דלא משפחת שבת הסמוך לרגל לא לפניו ולא לאחריו.

שהרי לא מיקלע באד"ו למה יתקנו בתוך הרגל. לכה קמ"ל בכל ג' פרקים בשנה היו שנים בלחה"פ אפילו בסנופות הואיל ותקינו כן בפסח ועצרת תיקנו כן גם בסנופות. ולעולם שהו מדרבנן. ולא הנה ידעינן שתי הלחם כלל.

לכה נקט התנא הילך מצה הילך חמץ. ולעולם שהטעם משום בזיכין קדמו למוספין ולא קשי' לרב.

ולעיל (דף נ"ד ע"ב) דקאמר ומי דחינו והא תנו חלבי שבת קריבין ביוה"כ ואמר ר"ז כי הוינו בי רב בבבל הנה אמר הא דתנן יוה"כ שחל בע"ש וכו' ד"ה היא פי סלקת להתם וכו' לא קשיא הא רבנן הא אחרים וכו' עיין שם בפסגין ולכאורה הו' ואמר ר"ז מיותר שפבר מתוקמא הקושיא ממה דתנו חלבי שבת קריבין ביוה"כ אלמא דמיקלעי בהדי הדדי.

ואמנם נלענ"ד שטעמו שגם הוא הי' יודע דאיכא למימר הא מני אחרים היא. לכה מביא דברי רב שאמר דברי הכל היא.

ופשטן של הדברים דכ"ע היינו כולא עלמא ממש. וא"כ גם רבנן דפליגי על אחרים סברי דלא דחינו ליה.

ומקשה שפיר והתראן נדחק לומר הא אחרים וכו' ודכ"ע דאמר רב פוננתו בין ר' ישמעאל בין ר"ע ומעתה אני אומר שתחלת הסוגיין בכאן בסוכה ואח' זמן שהקשה על רב ממשנתנו ומוקי לדרב כתנאי אזיל בסברת המקשה שם לעיל (דף נ"ד ע"ב) דלרב אפילו לרבנן דאחרים לא דחינו ליה ומיקלע סנופות שפיר בע"ש.

וא"כ גם בסנופות משפחת לה יו"ט הסמוך לשבת מלפניו או מאחריו כמו בפסח ועצרת ולא תוצרך לומר ברישא לחה"פ שהרי מסיפא שמעת לה דאמר הילך מצה וכו' לענין העומר אי הנה נקט הילך חטים וא"כ ברישא מיותר לומר שהוא דאורייתא וא"כ ק"ו לשתי הלחם ושפיר קשה למה נקט התנא שתי הלחם ולא נקט עומר בפסח אי ה"ד שהטעם משום בזיכין קודמין.

אלא ודאי שהטעם משום דתדיר עדיף מחיובא דיומא וכו"ל והמסקנא דמסיק והלכתא סוכה ואח"כ זמן. היינו לדידן דלרבנן דחינו ליה ולא מיקלע סנופות באד"ו ולא משפחת סנופות יו"ט הסמוך לשבת.

ושפיר יש לומר טמאה דמתני' משום בזיכין קודמין למוספין ולעולם חיובא דיומא עדיף מתדיר. ואין אנו אחראין להדחתק של התוס' בד"ה והלקתא ודוק: אלא שעל עיקר הבנין שפניתי על מה דלא נקט במשנה בעומר ובלה"פ אם חל יום שני של פסח בשבת אינה מהם קדים אני תורה לפי שהעומר הי' קמח ולמה חזי בשבת.

ולא הי' מתחלק עד הלילה. והלחה"פ מתחלק ביום השבת עצמו.

ופשיטא שהם קדמי. בשלמא שתי הלחם עם לחה"פ שניהם חזינו לפהנים ביום השבת עצמו.

משא"כ בעומר. ואף שלפי מה שפכתתי אין הספק בהחלוקה אלא בעיקר ההקרה אם ב' בזיכין של לחה"פ קרבי קודם לכבשי עצרת שהם מתירים שתי הלחם.

וספק זה איתא בעומר ג"כ אם שני בזיכין קדמי לקומץ העומר. משום שהם תדיר.

או קמיצת העומר קדים משום חיובא דיומא מ"מ פיון דלא הוה מצי למיתני הילך לחה"פ והילך עומר אלא הוה נקט דין ההקרה ולא דין החלוקה. א"כ לא שמעינן מסיפא שיש לכל המשמרות חלק בלחה"פ ואצטריך למיתני ברישא שכל המשמרות שוין בלחה"פ.

ולעולם שהוא רק תקנתא דרבנן. ולא הוה ידעינן שכל המשמרות שוין בשתי הלחם ועוד גם לענין הקרה ודאי עומר קדים לבזיכי לחה"פ.

לפי שהעומר מתיר החדש. וצריך להקדימו בכל האפשרי.

אבל שתי הלחם אף שגם הם מתירים מנחה מן החדש למקדש. מ"מ כשחל בשבת אינו נחויץ שאין פאן נדרים ונדבות שביא מנחה למקדש.

ואיכא למימר לענין אכילה ודאי לחה"פ קדמי לעומר אפילו לאבא שאול. פיון שזה חטים וזה שעורים.

וכדאמרינן בבבבכות לענין ברכה כל המוקדם בפסוק קודם לברכה: דף נ"ו ע"א בתוס' ד"ה והלקתא וכו' אי נמי חשיב נמי לחה"פ חובת היום אע"פ שהם משבת שעברה עכ"ל. הנה הדבר יפלא דא"כ למה נצרך למימר תנאי היא ולאוקמי נפשין' כאבא שאול ולא כת"ק ולא פסתם משנה פיון שיש בידו לומר דשאני לה"פ שגם הם חובת היום: ונלע"ד דלכאורה דברי התוס' צריכין הבנה דלמה חשיב לה"פ חובת היום אי משום שחלקו בהיום א"כ גם זמן שאומרים בליל חג הסוכות יחשב חובת היום שהרי אומרים אותו היום בחג הסוכות ונראה פננתו דבשלמא לה"פ על פרחינו צריכין להתחלק היום שאין בידינו לא להקדים ולא לאחר והיום הגיע זמנו להתחלק משא"כ זמן דרגל הלא אם עשה סופה קודם החג ובידו שהחיינו על עשיית הסופה מופטר שוב מלברו שהחיינו בליל סופה אפילו על הרגל כמבואר בדברי התוס' (דף מ"ו ע"א) בד"ה נכנס לישב בה ואמנם שם כתבו טעם לדבריהם דאף שבידו בחול יצא דזמן פי אתי מחמת מועד אתי אפילו בלא יו"ט וכו' ואומר דהא מלתא תליא באשלי רב רבי דבעירובין (דף מ' ע"ב) בעי רבה אי אמרינן זמן בר"ה ויוה"כ מי אמרינן פיון דזמן זמן קאמר אמרינן זמן או דלמא פיון דלא אקרי רגלים לא אמרינן זמן רב ושמואל דאמרי תרנוניהו אין אומרים זמן אלא בשלשה רגלים ואמנם מסקנא בגמ' דאמרינן גם בר"ה ויוה"כ ואומר אני דאי אמרינן

בר"ה ויוה"כ א"כ אין הדבר תלוי ברגל רק באמת מזמן לזמן לכה אפילו בירך בחול על הסנפה פינו שגם הסנפה אתי מזמן לזמן יוצא גם על המועד אבל אי לא אמרינו בר"ה ויוה"כ א"כ לא משגחינו במזמן לזמן רק על רגלים סברא הוא שאינו יוצא כי אם באמרו ברגל עצמו ותדע דלרב ושמואל אינו יוצא בזמן דסנפה על זמן דרגל שהרי רב ושמואל דאמרי תרנייהו שאינו אומר זמן אלא בשלש רגלים וא"כ על שמיני עצרת אינו אומר זמן לרב ושמואל דשמיני אינו רגל בפני עצמו לענין זמן דאל"כ הנה ליה למימר ד' רגלים ולפ"ז דשמיני אינו רגל בפני עצמו וא"כ זמן שאומרים בליל ראשון של חג פוטר גם שמיני ואיך אפשר לומר כננת הברייתא דף מ"ו) שאם בירך על עשייתה שהחיינו שוב אינו מברך זמן ברגל לפי שיפטר בזמן דסנפה דתינח ז' ימי החג דשייכי לסנפה אבל שמיני במה נפטר מזמן ששמיני ודאי אין לו שייכות לסנפה אלא ודאי לרב ושמואל אף שביירך בשעת עשייה לעולם מברך בליל ראשון וברייתא דקתני נכנס לישב מברך שתיים היינו אם ירדו גשמים בליל ראשון ולא אכל בסנפה ולדעת הפוסקים דאפילו בליל ראשון אין חובת סנפה פשיורדים גשמים] וביירך זמן על הרגל שלא בסנפה אפ"ה כשנכנס לישב מברך שתיים אבל בליל ראשון לעולם מברך זמן לרב ושמואל הרי על פרחו צריך לברך משום שמיני והנה יש לדחות שאם בירך על עשייה אינו מברך בליל ראשון שפבר נפטר פל ז' ימים בברכת זמן דסנפה ואז באמת מברך בשמיני זמן מחדש ורב ושמואל דאמרי שלש רגלים ולא אמרו ד' לפי ששמיני אינו רגל בפני עצמו ואם היה לו סנפה עשוי' שאז מברך בליל ראשון באמת אינו מברך בשמיני לדידהו: ואמנם הנלענ"ד דלרב ושמואל שאינו מברך זמן על ר"ה ויוה"כ לפי דלאו רגלים ניהו א"כ לא משגחו על מה דאתי מזמן לזמן א"כ גם על הסנפה אינו מברך זמן לדידהו פלל [והר"ן באמת כתב טעם דמברך על הסנפה שהחיינו משום דאתי מזמן לזמן ומביא ראיה מר"ה ויוה"כ דמברך זמן] רק על הרגל וברייתא דתני העושה סנפה אומר שהחיינו או שבאמת קשיא לרב ושמואל או דאמר שהחיינו היינו רשות כמו בקרא חזקא עיין שם בעירובין ואם הוא רשות בנדאי שאינו פוטר זמן דרגל שהוא חוב יהי טפל להסנפה שהוא רשות באופן שיצא לנו דלרב ושמואל שסברו שאינו אומר זמן אלא בשלש רגלים לעולם מברך זמן בליל ראשון של חג הסוכות ולא משכחת לה שלא יברך אז זמן ואפ"ה לא מקרי זמן לרב חובת היום וצריך לומר הטעם שאף שזמן של זה החג הוא לחג הזה מ"מ פינו שם מברך זמן גם בפסח ושבעות לא מקרי זמן בסנפה חובת היום וק"ו דלא מקרי לחם הפנים בעצרת שחל בשבת חובת היום שאף שעתה מחלקם בעצרת מ"מ פינו דאיתנהו גם בשאר שבתות השנה לא מקרי חובת היום א"כ שפיר קשיא משנתנו דתנו הילך מצה וצריך רב על פרחו למוקמי נפש' בתנאי.

אבל לדידן דקי"ל שם בעירובין דמברך זמן על ר"ה ויוה"כ וא"כ שפיר פוטר זמן שם מברך בעשיית סנפה את זמן דרגל ומשכחת לה שלא יברך זמן בליל ראשון של סוכות פלל וא"כ אף שזמן לא מקרי חובת היום היינו משום שאפשר להקדימו קודם ליל חג אבל לה"פ שפיר מקרי חובת היום פסברת התוס' א"כ שפיר קי"ל סנפה ואח"כ זמן ואפ"ה קי"ל כמתניתין דהילך מצה וכמו שכתבו התוס' ודו"ק: ובמה שכתבתי דלרב אינו מברך זמן על הסנפה ניחא ג"כ מה דקשה לדברי הרא"ש דמחלק בין לילה ראשונה שמקדים סנפה לזמן משום דהזמן חוזר ג"כ על הסנפה משא"כ בלילה שני' א"כ קשה

לָמָּה לֹא אָמְרוּ בְּגִמ' טַעֲמָא דְרַב הוּא מְשׁוּם דְּהִזְמֵן חוּזְרָא גַם עַל הַסְּנֵפָה וְלֹא הִי צְרִיף לְאוּקְמֵי פְתֻנָּאֵי וּלְפ' מ"ש נִיחָא דְלַרְב לֹא הִי יָכוֹל לֹמַר כֵּן דְלַרְב הִזְמֵן אִינוּ חוּזְרָא עַל הַסְּנֵפָה אֲבָל הַהִלְכָתָא דְמַסִּיק בְּגִמ' דְסֻפָּה וְאַח"כּ זְמַן אִינוּ מְשׁוּם חַיּוּבָא דְיוֹמָא עֲדִיף שְׁנָה נֶגְד סְתָם מְשֻׁנָּה דְהִילָךְ מִצָּה אֲבָל הַטַּעַם מְשׁוּם דְלִדְיָדֵן הִזְמֵן חוּזְרָא גַם עַל הַסְּנֵפָה וְשִׁפְרֵי מְחַלְקֵי הָרָא"ש בֵּין לִילָה רֵאשׁוֹנָה לְשֻׁנָּה וּק"ל: סְלִיק מַסְכַּת סֻפָּה צַל"ח מְגִילָה מְחִידוּשֵׁי נֶגְד הַמְחַבֵּר דָּף ד' הָרִי"ף מְבִיא טַעֲמָא דְרַבָּה דְלֹא קָרִינוּ אֶת הַמְּגִילָה בְּשַׁבַּת דְּגָרִינוּ שְׂמָא יְלָךְ אֲצֵל בְּקִי וְיַעֲבִירָנָה ד' אַמּוֹת כַּר"ה וְהִינּוּ טַעֲמָא דְשׁוֹפֵר וְהִינּוּ טַעֲמָא דְמְגִילָה.

אַח"כּ פְּתַב הָרִי"ף ו"ל גְּרָסִינוּ בְּמַס' סֻפָּה מְפָנֵי מָה אֵין לְוֹלַב דּוּחָה שְׁבַת בִּיּו"ט רֵאשׁוֹן וְהֵלֵא מִצָּה מִן הַתּוֹרָה הוּא נֶאֱפִילוּ בְּגַבּוּלֵין וְאוּקְמִינוּ מְשׁוּם דְלֹא יִדְעִינוּ בְּקַבִּיעַ דְיִרְחָא וּמְסַפִּיקָא לֹא דְחִינוּ שְׁבַת וְהִינּוּ טַעֲמָא דְשׁוֹפֵר וְהִינּוּ טַעֲמָא דְמְגִילָה עַכ"ל הָרִי"ף וְכָל נוֹשְׂאֵי כְלָיו קִיָּמוּ בְּתַמִּי עֲלִיו דְבְּמְגִילָה לֹא צְרִיף לְהֵאֵי טַעֲמָא דְלֹא יִדְעֵנוּ בְּקַבִּיעַ דְיִרְחָא דְכִינוּ שְׁהוּא רַק מְדַרְבְּנוּ נֶאֱפִילוּ הִינּוּ בְּקִיאִין בְּקַבִּיעַ דְיִרְחָא לֹא הִי דּוּחָה שְׁבַת.

וְעִינּוּ בְּר"ן שְׁדַחַק מְאֹד לְתַרְזַן דְבְרֵי הָרִי"ף וְכֹן הִרְמִיב"ן וְנִרְאֶה לְתַרְזַן דְהֵנָּה בְּמַס' מְגִילָה (דָּף ד' ע"ב) קָאָמַר רַבָּה דְלֹא קָרִינוּ הַמְּגִילָה בְּשַׁבַּת מְשׁוּם שְׂמָא יַעֲבִירָנָה ד' אַמּוֹת כַּר"ה וְרַב יוֹסֵף אָמַר מְפָנֵי שְׁעִינֵיהֶם שֶׁל עֲנִיִּים נְשׂוּאוֹת לְמַקְרָא מְגִילָה ע"ש בְּגִמ'.

וּמְקַשִּׁים הַתּוֹס' בַּד"ה וְרַב יוֹסֵף הָא ע"כ ר"י צְרִיף לְהֵאֵי טַעֲמָא דְרַבָּה גַבִּי שׁוֹפֵר וְלְוֹלַב וְלָמָּה אָמַר פֶּאֶן בְּמְגִילָה טַעַם אַחַר וּמְתַרְזַן הַתּוֹס' דַּר"י אָמַר גַּבִּי מְגִילָה טַעַם אַחַר שְׁהוּא נ"מ בְּמַקְדָּשׁ דְלִטַּעֲמָא דְרַבָּה בְּמַקְדָּשׁ הָיוּ קוֹרְאִין הַמְּגִילָה בְּשַׁבַּת מְשׁוּם דְאֵין שְׁבוּת בְּמַקְדָּשׁ וְלָכֵךְ קָאָמַר ר"י הֵאֵי טַעֲמָא מְפָנֵי שְׁעִינֵיהֶם שֶׁל עֲנִיִּים נְשׂוּאוֹת כּו' דְאֶפִּילוּ בְּמַקְדָּשׁ לֹא קָרִינוּ ע"כ דְבְרֵי הַתּוֹס'.

וְקָשָׁה לִי דְלְדְבְרֵי הַתּוֹס' לְרַבָּה הָיוּ קָרִינוּ הַמְּגִילָה בְּמַקְדָּשׁ אַף בְּשַׁבַּת וְלָמָּה לֹא מְצִינוּ זֶה בְּכָל הַש"ס כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ גַבִּי שׁוֹפֵר דְאָמְרִינוּ י"ט שֶׁל ר"ה שְׁחַל בְּשַׁבַּת בְּמַקְדָּשׁ הָיוּ תּוֹקְעִין אֲבָל לֹא בְּמַדִּינָה וְכֵן גַּבִּי לְוֹלַב תָּנַן בַּפ' לְוֹלַב וְעַרְבָה שְׁיֹם הָרֵאשׁוֹן שְׁחַל בְּשַׁבַּת כָּל הַעַם מוֹלִיכִין אֶת לְוֹלְבֵיהֶן לְהַר הַבַּיִת וְא"כ לָמָּה לֹא מְצִינוּ בְּזֶה גַם בְּמְגִילָה שְׁהִיוּ קוֹרְאִין בְּשַׁבַּת בְּמַקְדָּשׁ.

לְכֹן נִרְאֶה דְלֹא כְּהַתּוֹס' אַף לְרַבָּה לֹא הָיוּ קוֹרְאִין בְּשַׁבַּת אַף בְּמַקְדָּשׁ וְטַעַם הַדְּבָר אַף דְאֵין שְׁבוּת בְּמַקְדָּשׁ מ"מ פִּינּוּן דְהַשְׁעָה שְׁהַתְקִינוּ קְרִיאַת הַמְּגִילָה לֹא הִי בֵּית הַמְּקַדָּשׁ שְׁנַר פּוֹרִים הִי בְּשַׁעַת חֲרָבֵן וְא"כ בְּשַׁטָּה שְׁהַתְקִינוּ לְקָרוֹת אֶת הַמְּגִילָה תִּיכָף הַתְקִינוּ שְׂאֵם חַל פּוֹרִים בְּשַׁבַּת שְׁיָהִיו קוֹרְאִיו בְּעַרְב שַׁבַּת בְּכָל מְקוֹם מְשׁוּם גְּזִירָה שְׂמָא יַעֲבִירָנָה וְכִשְׁחַל פּוֹרִים בְּשַׁבַּת הִזְמֵן קְרִיאַת הַמְּגִילָה נִקְבַּע בְּעַרְב שַׁבַּת מִתְחִלָּה וְא"כ פִּינּוּן שְׂמַתְחִלַת הַתְּקִנָּה נַעֲשִׂית שְׁיָהִיו קוֹרְאִין בְּעַרְב שַׁבַּת אַף שֶׁאֵח"כ נִבְּנָה הַבַּיִת הַמְּקַדָּשׁ לֹא נִשְׁתַּנָּה הַתְּקִנָּה וְאֵף בְּמַקְדָּשׁ הָיוּ קוֹרְאִין מְעַרְב שַׁבַּת כְּמוֹ שְׁנִתְקַן מִתְחִלָּה.

וּלְפִי סְבָרָא זֹו נִרְאֶה לְתַרְזַן דְבְרֵי הַגַּמ' בְּרִישׁ (דָּף ה' ע"א) דְפָרִיף הַגַּמ' עַל רַב דְקָאָמַר פּוֹרִים תְּחִל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת עַרְב שַׁבַּת זְמַנָּם וּפְרִיף הַגַּמ' וְהָא שַׁבַּת זְמַנָּם וּפִירֵשׁ"י עַרְב שַׁבַּת זְמַנָּם הוּא מְשַׁמַּע שְׁהוּא זְמַן הַקְּבוּעַ לְהֵם מֵאַנְשֵׁי כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה מְדָלָא קָאָמַר מְקַדְמִין לַע"ש לְהֵכִי קָשִׂיא לִיה וְהָא שַׁבַּת זְמַנָּם הוּא שְׁהִרֵי י"ד הַקְּבַע לְפָרְזִים עַכ' רש"י וְיִשׁ

לדקדק דלפי מה דמסיק הגמ' דרב אטי לאשמעין דלא פרי דאמר הואיל ונדחו ונדחו ידחו ליום הכניסה אלמא רב סבר דקוראין בערב שבת וא"כ עדיין קשה על רב דלמה נקט רב ערב שבת זמנא אמאי לא קאמר מקדימין לערב שבת ונמי הוי ידעין דלא סבר פרי ועדיין קושניית הגמ' במקומה עומדת והא שבת זמנא כמו שפי' רש"י עוד יש לדקדק מה צריה רב לאשמעין דלא פרי הא סתם מתניתין הוא דלא פרי דהא במתניתין תני חל בשבת עיירות גדולות קורין בשבת.

עוד קשה בדברי רבי דקאמר הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה אמאי לא אמר בפשיטות רבי אומר אף עיירות נדחין ליום הכניסה ונראה דרבי אומר פה לאשמעין דלא כמ"ש לעיל דתיכף בשעה שנתקן לקרות המגילה תיכף היו קובעין הזמן לקרות בערב שבת פשחל פורים בשבת וא"כ שובנה הבית המקדש היו קוראין בערב שבת הואיל והדין נקבע פן ולכך קאמר רבי הואיל ונדחו עיירות ממקומן כו' שבאמת לא נתקן כלל שיהי' הזמן בערב שבת אם חל בשבת רק שהי' הזמן נקבע בשבת ומשום גזירה שמה יעבירנה כו' היו נדחין ממקומן ונ"מ שבזמן שבית המקדש סי' קיים היו קוראין בשבת משום דאין שבות במקדש.

אבל רב לא סבר פרי גם בזה רק רב סבר פסבא דלעיל פיון דמשום גזירה שמה יעבירנה מתחלה נקבע הזמן בערב שבת אם פורים חל בשבת וגם במקדש לא היו קוראין בשבת וזה הוא שאמר רב ערב שבת זמנא שמתחלה נקבע הזמן בערב שבת והו' הו' דברי הגמ' לא לענין מקרא מגילה בעשרה אלא מאי ערב שבת זמנא אלא לאפוקי מרבי דאמר הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה הא קמ"ל דערב שבת זמנא ר"ל שמתחלה הזמן נקבע בערב שבת הואיל ומצנת קריאת המגילה נתקן בשעת חרבן וא"כ הזמן נקבע בערב שבת ולכך גם במקדש היו קוראין בערב שבת וא"כ בגוף הדין אם חל בשבת שעייירות קוראין בערב שבת כזה באמת לא צריה רב לאשמעין דלא פרי הואיל וסתם מתניתין הוא דלא פרי רק בזה אטי רב לאשמעין דלא פרי דמלשון רבי משמע שבשבת זמן הקריאה הוא רק משום גזירה שמה יעבירנה היו נדחין אבל במקדש היו קוראין בשבת ועל זה בא רב לאשמעין דלא פרי ואמר שהזמן נקבע בערב שבת וגם במקדש קוראין בערב שבת אם חל פורים בשבת פנ"ל ומתורצים כל הקושני' והדקדוקים בסוגי' זו ודו"ק הינצא מפל הנ"ל שגם לרבה לא היו קוראין את המגילה בשבת אף במקדש א"כ קושני' התוס' במק"ע למה אמר ר"י טעם אחר הא אליבא דדינא ליכא נ"מ בינו לרבה וגם ר"י ע"כ סבר לטעמי' דרבה גבי שופר ולולב ולמה אמר במקילה טעם אחר.

ונראה לתרץ קושניית התוס' דר"י סובר דבמגילה לא שנייה טעמא דרבה דהא לעיל (דף ב' סוף ע"א) אמרינן דבזמן הזה הואיל והפל מסתפלין בה אין קורין אותו אלא בזמנה ופי' רש"י הואיל ובזמן הזה אינן מקדשין ע"פ ראי' רק ע"פ חשבון והעולם חושבין למ"ד יום מפורים לפסח ואם תקדים הקריאה יעשו פסח סוף למ"ד יום של קריאת המגילה ונמצא אוכלין חמץ בגימ' אחרונים של פסח.

ולפ"ז אם חל פורים בשבת ומקדימין לקרות את המגילה בערב שבת נמי יד לחוש לזה שיחשבו למ"ד יום מערב שבת ויעשו פסח למ"ד יום אחר ערב שבת ונמצא אוכלין חמץ ביום אחרון של פסח דהא באמת פורים הי' בשבת.

אמנם יש לומר דבאמת בשביל זה לא אמר רב יוסף טעמא דרבה משום שפא יעבירנה ד"א ברשות הרבים הואיל ומשום האי טעמא לחוד לא הוי לן למעבד זמנו בערב שבת הואיל ואיפא גם חשש איסור דאורייתא שהעולם ימנה למ"ד יום מערב שבת (הואיל והיו קוראין בערב שבת ונמצא עושים פסח יום א' קודם זמנו ואוכלין ביום אחרון של פסח חמץ) וא"כ לכה לא סבר ר"י האי טעמא דשפא יעבירנה ד' אמות הואיל ויש גם להיפוך חשש איסור דאורייתא אם לא יקרא בשבת כנ"ל ולכה אמר רב יוסף טעם אחר הואיל ועיניהם של עניים נשואות כו' ומתורץ קושיות התוס' ודו"ק: אמנם לדין שאנו עושים שני ימים טובים של גליות מפני הספק ואנו עושים ח' ימים פסח שפיר יש לומר טעמא דרבה דלא קרינו המגילה בשבת משום שפא יעבירנה ד' אמות ברשות הרבים שהוא איסור דאורייתא אבל האי חששא שיאכלו ביום אחרון של פסח חמץ ליפא חשש איסור דאורייתא דהא אנו עושים ה' ימים פסח וא"כ יום האחרון הוא רק מדרבנן מפני הספק ואם יקראו המגילה בערב שבת לא יבא לידי איסור דאורייתא ואם יקראו את המגילה בשבת יכולין לבא לאיסור דאורייתא שיעבירנה ד' אמות ברשות הרבים ושייך שפיר טעמא דרבה מהו הו דברי הר"י דהרי"ף רוצה לתרץ לרבה הא אם קוראין מלפני שבת ג"כ איפא חשש איסור דאורייתא שיבא לאכל חמץ ביום אחרון של פסח דהא בזמן הזה הפל מסתכלין בה ועל זה קאמר הר"י דאנו אינו בקיאיין בקביעא דירחא וא"כ אנו עושין ה' ימים פסח ולא הוי זה חשש איסור דאורייתא כנ"ל וישפיר קאמר היינו טעמא דמגילה דגם במגילה צריכין לומר האי טעמא הואיל ואינו בקיאיין בקביעא דירחא ומתורץ קושיות על הר"י: ואין להקשות לפי זה בני ארץ ישראל שעושין רק יום אחר והם עושין רק ז' ימים פסח א"כ אמאי קוראין בשבת משום שיבוא לאכול ביום אחרון של פסח חמץ וישפיר הוא חשד איסור דאורייתא.

ז"א דכיון האי חששא דשפא יעבירנו הוא חשש שהוא בכל העולם כולה והאי חששא דשפא יאכלו חמץ באחרון של פסח הוא רק בא"י דהא בבני חוץ לארץ ליפא האי חשש דהא עושין ח' ימים א"כ שפיר חיישינו להאי חשש דשפא יעבירנה ד"א בר"ה שהוא בכל העולם מלחוש חשש אחרון של פסח שהוא רק בא"י.

ולכה גם בני א"י קוראין מלפני שבת שפא יעבירנה ד"א ברשות הרבים ודו"ק: דף ה' ע"ב ורבי היכי נטע נטיעה בפורים כו' עד סוף הסוגיא יש לדקדק בסוגיא זו דלפי דמסיק דלרבי פשיטא ליה ולחזקת' מספקא ליה ולמה חזר מסברא דלעיל וקאמר דרבי בר חמסר הוי וקא פשיטא ליה דטבר' מוקפת חומה מיב"נ אמאי לא קא מהדר בסברא ראשונה דרבי גל ארביסר הוי והי' פשיטא ליה דטבר' לאו מוקפת חומה מיב"נ.

עוד יש לדקדק על לשון הגמ' דקאמר לקמן ומי מספקא ליה מלתא דטבר' ונהכתיב וכו' מאי זה לשון מלתא דטבר' וישפת יתר הוא ובפשוט ה"ל להקשות ומי מספקא ליה בטבר' עוד יש לדקדק דקאמר והא קיי"ל רבת זו טבר' מאי קיי"ל דקאמר ואף דהאמת הוא פן דרבא אמר לקמן מי איפא למ"ד דרבא לאו טבר' הוא מ"מ לא צריך הקדמה זו

להקנות דאף אי אמרינו כר' יוחנן לקמן דחמת הוא טברני נמי קשה קושטו דהא עכ"פ טברני הוא מערי מבצר המפורשים בקרא וא"כ לאיזה צורך קאמר דקיי"ל רבת זו טברני.

עוד קשה בסוגי' זו קושטת המהרש"א דהמקשן דפריה א"ה אמאי מספקא ליה ע"כ ידע מזה הפרייטא דאשר לו חומה פרט לטברני א"כ למה לא פריה הך קושט' תיכף ואיפכא הו"ל להקשות דטברני לאו מוקף חומה מפרייטא דתני בה בהדיא פרט לטברני ותירוץ המהרש"א דלא הי' להמקשה הך גירסא בפרייטא פרט לטברני אלא רק פרט למי שימה חומתה מלבד שהוא דחוק גדול אלא שאי אפשר לומר פן דאי לא הוי להמקשן הגירסא בפרייטא פרט לטברני א"כ לא פריה מידי על טברני דדלמא הי' לטברני חומה סביב מלבד הים וא"כ הי' הספק לחזקת' אי הך חומה שיש לטברני הוא מימות יהושע ב"נ או דלמא לא הי' אותה החומה מיב"נ ומה שנוחשב טברני בקרא מערי המבצר הוא מחמת הים אבל חומה לא הי' שם בעת ההיא אלא נדאי ע"כ צ"ל דגם להמקשן הי' הגירסא בפרייטא פרט לטברני שפיר פריה דאי ס"ד דהי' לטברני חומה מלבד הים אמאי קא ממעט ליה לענון בתי ערי חומה הא גם בבתי ערי חומה אמרינו אשר לו חומה אף שאין לו עכשיו ושפיר פריה.

אבל לפי תירוץ המהרש"א לא פריה הגמ' מידי ונראה לתרוץ קושט' המהרש"א באופן אחר ונקדים לתרוץ קושטת המ"מ על הרמב"ם בפ' א' מהלכות מגילה הלכה י' ונ"ל פרה וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו אם אין ביניהם אלפים אמה הרי זה ככרה וקוראין בט"ו והקשה המ"מ שם דמלשונו משמע דאף בנראה צריה אלפים אמה ובגמ' אינו פן דהא אמרינו בגמ' (דף ג' ע"ב) גופא אריב"ל פרה וכל הסמוך לו כו' תנא סמוך אף שאינו נראה ונראה אף שאינו סמוך הרי מפורש דלא פרהמב"ם וגם על הרי"ף הקשה למה השמיט בהלכותיו הך (תנא) דתנא אף שאינו סמוך ע"ש והר"ן רוצה לדחוק ולחלק בין מה שנוחשב לתחום העיר למאי שאינו נחשב לתחומי העיר ע"ש ואין זה אלא דברי גביאות דכל פי האי ה"ל לכתוב ולפרש בהדי'.

ונראה ליישב שיטות הרי"ף והרמב"ם דאף דתנא בפרייטא לעיל לפרש דברי ריב"ל נראה אע"פ שאינו סמוך מ"מ מסוגיא דהכא מוכח דלא פרה פרייטא אלא דצריה שתייהו נראה וסמוך דהנה לעיל (דף ב' ע"ב) אריב"ל פרה וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון ככרה עד פמה אמר ר' ירמיה ואיתימא ר' חיי' בר אבא פמחמתו לטברני וכן איתא בירושלמי בריש מס' מגילה בשם ר' חיי' בר אבא פגון מן הדא חמתא וקאמר שם דלא קאמר אלא פגון אבל לדינא לא צריה דהא חמתא עצמה מוקפת חומה מיב"נ דהא כתיב וערי מבצר הצדים צר וחמת נרקת כו' ע"ש בירושלמי נמצא מוכח מהירושלמי דזה החמתו דקאמר ר"ח ב"א שהוא סמוך לטברני זה הוא חמת דכתיב בקרא מערי מבצר ולפ"ז קשה על חזקת' למה קרא בטברני בי"ד ובט"ו נהי דהי' מסופק על טברני עצמה מ"מ הא טברני הי' סמוך לחמתו וחמתו בודאי מוקף מיב"נ דהא כתיב בקרא מערי המבצר כדמפורש בירושלמי וא"כ הי' לו לחזקת' לקרות רק בט"ו דהא טברני הוא סמוך לחמתו ונידון כחמתו.

ולכאורה יש לדחות ולומר דמה דאמר ריב"ל פרה וכל הסמוך לו היינו דוקא בפפר הסמוך לכרה אבל עיר גדולה הסמוך לכרה אינו נידון ככרה וכן מורים קצת לשון הטור

וש"ע א"ח סי' תרפ"ה סעיף ב' דנקטו כפריים הנראים עמו אמנם אחר העיון נראה דנקטו כפריים והה"ד לעיירות שאינן מוקפין דחד דינא אית להו דהא הו' דריב"ל יליף לה לעיל (דף ב' ע"ב) מקרא יתירה דעיר ועיר דכל עיר ועיר הסמוך למדינה שתהי' כמותה עיין ברש"י לעיל ד"ה וכדריב"ל כו' הרי דמרבין כל הסמוך למדינה ואין חילוק בין פפר לעיר אף לסברת הר"ן דמפרש דריב"ל לא איירי אלא מה שגחשב לתחום אפשר לחלק בין פפר לעיר דסתם עיר אינו גחשב לתחום אחרת הסמוכה אמנם פפר פתבתי לעיל שפברת הר"ן הוא דברי גביאות ואין מונפר בפוסקים חילוק זה וכללא כנייל כל הסמוך לו.

וליישב זה צריכין אנו לומר דאף שחמת הי' סמוך לטברני' מ"מ לא הי' נראה עמו דטברני' הי' מונח בעמק פדאיטא במס' שבת (דף קי"ח ע"ב) דאמר ר' יוסי יהי' חלקי ממכניסי שבת בטברני' ופירש"י שם מתוך שהי' עמוקה מחשכת מבעוד יום ע"ש וא"כ טברני' הי' סמוך ואינו נראה לחמת וחזקי' לא סבר פהו בריתא דלעיל אלא דסבר דסמוך לחוד לא מהני אלא דצריף שניהם סמוך ונראה ולכף לא הי' טברני' דינן פחמתן ועל טברני' בפני עצמה הי' מסופק אי מוקפת חומה מיב"נ ולכף הי' קורא מפני הספק בי"ד ובט"ו הינצא מזה דלפי הירושלמי מוכח דחזקי' אינו סובר פהו בריתא אלא דסובר דתרתמי בעינן נראה וסמוך ולכף שפיר השמיט הרי"ף הו' בריתא וגם הרמב"ם לא פסק פהו בריתא הואיל ומחזקי' מוכח דלא פהאי תנא אלא דתרתמי בעינן ודו"ק: אמנם כל זה הוא לפי הירושלמי דסובר דחמת הנאמר בקרא הוא חמתן הסמוך לטברני' אבל לר' יוחנן בגמ' דילן דאמר לקמן פד הוינא טלי' וכו' חמת זו טברני' ורקת זו ציפורי א"כ חמתן הסמוך לטברני' לא מצינא בקרא שהוא מוקף מיב"נ א"כ בלא"ה לא קשה על חזקי' דשפיר הי' מסופק על טברני' אי הוא מוקף מיב"נ דאף שהוא סמוך לחמתן הא חמתן גופא לא ידענו כלל אי הוא מוקף מיב"נ דהא אי חמת הוא טברני' לא נזכר בקרא כלל חמתן.

הינצא מזה אי רקת הנאמר בקרא הוא טברני' א"כ חמת הוא חמתן הסמוך לטברני' פדעת הירושלמי ומעתה פה הי' סברת המקשן וכף הי' קושניית הגמ' דהמקשן הי' יודע מהא בריתא דתנא אשר לו חומה פרט לטברני' שימה חומתה והי' סובר דים לא הוי חומה אף לענין מקרא מגילה וגם הי' סובר פבריתא דלעיל דסמוך אע"פ שאינו נראה רק שהי' המקשן סובר דחזקי' הי' מסופק אי חמתן הסמוך לטברני' זה חמת הנאמר בקרא פדעת הירושלמי וא"כ הוי טברני' סמוך לכרף ונידן פכרף וקורין בט"ו או דלמא חמת הנזכר בקרא הוא טברני' ורקת הוא ציפורי פדעת ר' יוחנן בגמ' דילן וא"כ חמתן לאו מוקף חומה מיב"נ וגם טברני' בפני עצמו לא חשיב הים חומה וקורין בי"ד וכיון שזה הי' ספק של חזקי' פריף ומי מספקא ליה מלתא דטברני' דהיננו מה שנקרא טברני' בקרא והא קי"ל דרקת זו טברני' פמו שאמר רבא לקמן ומי איפא למ"ד דרקת לאו טברני' וא"כ פינון דרקת הי' טברני' פנודאי חמת הוא חמתן פדעת הירושלמי וא"כ מאי מספקא ליה לחזקי' נהי דטברני' לאו מוקף חומה מ"מ הא הוא סמוך לחמתן ונידן פחמתן פנ"ל ומתרג' הגמ' לא שהי' חזקי' מסופק אי חמת הוא חמתן דאף דחמת הוא חמתן אפ"ה לא מהני חמתן הסמוך לטברני' דהואיל ואינו נראה ותרתמי בעינן סמוך ונראה פדעת הרי"ף והרמב"ם רק שזה גופא הי' מסופק על טברני' עצמו אי חשיב מוקף חומה דחד גופא הוי שודא דימא ועל זה פריף הגמ' אי הכי דזה הי' הספק אי ים חשיב חומה הא נדאי לאו חומה הוא דתנא

בַּבְּרִייתָא אֲשֶׁר לֹא חוּמָה פָּרְט לְטַבְרִי שְׂיִמָּה חוּמָתָה וּלפ"ז מְתוּרָץ קְוֹשְׁיֵית הַמְהִרְשָׁא דב"ל"ז לֹא הִי יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת מִבְּרִייתָא דְטַבְרִי לִימְרוּ מְוָקָף הוּא דִּי"ל דְּחֻזְקָא הִי מְסוּפָק לֹא עַל טַבְרִי גּוּפָא אֲלֵא שְׁהִיָּה מְסוּפָק אִי חֻמָּת הַנְּאָמֵר בְּקֵרָא הוּא חֻמָּת לְטַבְרִי פְּדַעַת יְרוּשְׁלָמִי אוֹ אִם חֻמָּת הוּא טַבְרִי כִּר"י בְּגִמְרָא דְהִכָּא פִּנ"ל אֲבָל הַשְׁתָּא לְבַתֵּר דְּמִתְרָץ לִיה דְּהַסְפֵּק הִי אִי יָמְחֻשִׁיב חוּמָה פְּרִיָּה לִיה א"ה וְדֵאִי לֹא חוּמָה הִיא דְּהָא מְפֻרְשָׁת בַּבְּרִייתָא דִּים לֹא חוּמָה הִיא פִּנ"ל וְגַם הַדְּקֻדּוּקִים מְתוּרָצִים דְּשִׁפִּיר קְאָמֵר מְלִתָּא דְטַבְרִי וְגַם קִי"ל דְּרַבְתָּ זֶה טַבְרִי דְּכָל זֶה שְׂיִיָּה לְקוֹשְׁיֵית הַמְקָשָׁן פִּנ"ל: וּלְפִי זֶה מְתוּרָץ נְמִי הַקְּוֹשִׁי דְּלַעִיל דְּלָמָּה לֹא אָמֵר הַגַּמ' דְּרַבִּי בַר אֲרַבְיִסֵּר הָוִי וּפְשִׁיטָא לִיה דְטַבְרִי לֹא מְוָקָף מִיב"נ דְּאִי הָוִי מְתוּרָץ כִּן הָוִי גַּם רַבִּי סוּבֵר דְּסִמּוּף וְאִינוּ נִרְאָה לֹא מְהַנִּי דְּהָא רַבְתָּ הִיא טַבְרִי וְחֻמָּתָן הוּא חֻמָּת וּא"כ הָוִי טַבְרִי סִמּוּף לְחֻמָּתָן הַנְּזַפֵּר בְּקֵרָא בְּעָרִי מְבָצֵר וְלָמָּה לֹא קֵרָא בִּט"ו וּע"כ הָוִי צְרִיכִין לִזְמַר דְּתַרְתִּי בְּעֵינֵן סִמּוּף וְנִרְאָה א"כ הָוִי הָוִי בַּבְּרִייתָא דְתַנִּי סִמּוּף אַע"פ שְׂאִינוּ נִרְאָה דְלֹא כְּמָאן לֹא פְּחֻזְקָא וְלֹא פְּרַבִּי וּלְכַף קְאָמֵר דְּבַר חֲמִיסֵּר הָוִי וְדו"ק: דָּף י' ע"א הַרְמַב"ם בִּפ"ו מֵהַל' בֵּית הַבְּחִירָה ה"ל פְּסֵק דְּאָף דְּקִי"ל קְדוּשָׁה רֵאוּנָה קְדוּשָׁה לַע"ל הֵינּוּ יְרוּשָׁלַיִם וְהַמְקַדָּשׁ אֲבָל שְׂאֵר אֲרָץ יִשְׂרָאֵל לֹא קְדוּשָׁה לְאַחֵר הַחֻזְרָבָן ע"ש.

וְלְכַאוּרָה קְשָׁה לִפ"ז אִיָּה מְבִיא הַגַּמ' תַּנְּאִי הִיא כָּל הָאִי דַר' יִצְחָק הָא ר' יִצְחָק קְאָמֵר לֹא קְדוּשָׁה לַע"ל אָף לַעֲנִין הַמְקַדָּשׁ דְּהָא אִיָּרִי לַעֲנִין הַיִּתֵּר הַבְּמוֹת וְהֵנִי תַנְּאִי דְקְאָמְרִי לֹא קְדוּשָׁה לֹא שְׂמַעִינוּ מִנִּי אֲלֵא לַעֲנִין בְּתִי עָרִי חוּמָה וְזֶה שְׂיִיָּה לְגַבִּי קְדוּשָׁת אֲרָץ יִשְׂרָאֵל.

אֲבָל לַעֲנִין קְדוּשָׁת בֵּית הַמְקַדָּשׁ יֵשׁ לִזְמַר דְּכ"ע ס"ל קְדוּשָׁה לַע"ל פְּדַעַת הַרְמַב"ם הַגַּם שְׂיֵשׁ לְדַחֻק וְלִזְמַר דְּהַגַּמ' מְבִיא כְּתַנְּאִי שְׂיֵשׁ תַּנְּאִים דְּפְלִיגִי בְּקְדוּשָׁה וְלֹא קְדוּשָׁה לַעֲנִין בְּתִי עָרִי חוּמָה אָף דְּלֹא שְׂיִיָּה הִיא פְּלוּגָתָא לַעֲנִין הַיִּתֵּר בְּמוֹת כְּמוֹ שְׂצְרִיכִין לִזְמַר לְשִׁטַּת הַר"ר חֵיִים בְּתוּס' ד"ה מ"ט הַדֵּר בִּיהַּ וְזֶה דוּחַק גְּדוּל וְלִיָּשֵׁב דְּבַר זֶה נְקִידִים מֵה שְׂיֵשׁ לְבָאֵר בְּסוּגָיָא זֶה דְּהַנָּה יֵשׁ לְדַקְדָּק אִיָּה קֵא מְכַחִישׁ ר"י מֵה דְּמַסְהִיד רְבָא שְׂשַׁמַּע מִנִּי וְאִיָּה אָמֵר דְּלֹא אֲמָרָה.

הֵן אֲמַת דְּמַצִּינוּ כְּדָבָר זֶה בְּמַס' מַכּוֹת (דָּף ט"ו ע"א) גְּבִי ל"ת שְׂקֻדָּמוּ עֲשֵׂה דג"כ אָמֵר שְׂמ ר' יוֹחָנָן דְּלֹא אֲמָרָה אֲמָנָם שְׂמ לֹא קְשָׁה כְּוָלִי הִיא דְשָׂם אָמֵר רַבָּה בְּב"ח מְשַׁמִּי דַר"י וּמְפָרֵשׁ רַש"י שְׂמ בְּד"ה אָמְרוּ לֹא אֲחֵרִים שְׂשַׁמְעוּהוּ מְשַׁמוּ וְלֹא שְׂמַעוּהוּ מְפִיו אָמְרוּ דְּבַר זֶה עַכ"ל רַש"י ז"ל הָרִי דְרַש"י בָּא לְתַרְץ שְׂאֲחֵרִים אָמְרוּהוּ מְשַׁמוּ וְכַאֲשֶׁר שְׂאֵלוּ לַר"י אִם אָמֵר זֶה אָמֵר שְׂלֹא אֲמָרָה.

אֲבָל כָּאֵן לֹא פִּירֵשׁ כִּן הוּאִיל וְכָאֵן ר' יִצְחָק בְּעַצְמוֹ אָמֵר הִיא דִּינָא דְלֹא קִלְע"ל וְלֹא אָמֵר אָדָם אֲחֵר מְשַׁמוּ וְלִיכָּא לְמִימַר שְׂאֲחֵרִים שְׂשַׁמְעוּ מְשַׁמוּ אָמְרוּ כִּן. צְרִיָּה יֵשׁוּב אִיָּה הַחִי יָכוֹל לְהַכְחִישׁ אֵת הַחִי לִזְמַר שְׂלֹא אָמֵר מֵה שְׂשַׁמְעוּ מְמַנּוּ [וְעוֹד הִיא וְגַמִּירְנָא לָה מִנִּי דְקָאֵמֵר רַבָּא הוּא שְׂפַת יְתֵר וְדִי אִם אָמֵר אֲמָרָה וְעוֹד אִיָּה ס"ד לְשִׂאוּל לַר"י אִם אֲמָרָה הִלֵּא שְׂמַעוּ מְמַנּוּ.

וְנִרְאָה לִיָּשֵׁב דְּהַנָּה קְשָׁה לִפ"מ שְׂפַתְבוּ הַתוּס' בְּמַס' שְׂבוּעוֹת (דָּף י"ו ע"ב) בְּד"ה קְדוּשָׁת עוֹלָם דְּעַבְיָד הַגַּמ' שְׂמ צְרִיכּוֹתָא גְּבִי טוּנְמַאת מְקַדָּשׁ דְּצְרִיָּה לְמַכְתָּב מְשַׁפְּן וּמְקַדָּשׁ דְּאִי הָוִי כְּתִיב מְשַׁפְּן ה"א דְּגַבִּי מְשַׁפְּן חֲזִיב מְשׁוּם דְּנִמְשַׁח בְּשַׁמֵּן הַמְשַׁחָה וְאִי הָוִי כְּתִיב מְקַדָּשׁ

ה"א דגבי מקדש חייב משום דקדושתו קדושת עולם ופירש"י שם קדושת עולם שאין אחריו היתר במות ומקשי' התוס' הא שם הוא ר' אלעזר ובפ"ק דחולין ס"ל לר' אלעזר לא קדשה לע"ל ומפרשים התוס' דלכך קרי קדושת עולם אף למ"ד לא קדשה לע"ל הואיל ואינו ראוי לחזור ולקדש אלא באותו מקום ע"ש.

א"כ קשה מאי מקשה רב מרי על ר"י ממתניתין שא דלמא הפירוש במתניתין היא שילה יש אחריו היתר היינו שלא נתקדש המקום הזה לעולם והיו רשאים להתקדש מקום אחר אחריו אבל ירושלים אין אחריו היתר דמקומו מקדוש לעולם ואינו ראוי לקדש אחריו מקום אחר למקדש אבל לעולם סבר המתניתין דלא קלע"ל ובמות הותרו לאחר התרבות: עוד קשה קושני' הרב טורי אכן דגמ' דקאמר אלא פי הני תנאי וכו' ורמינהו ופירש"י ורמינהו מסקנא דמלתא הוא דאמר לעיל הני תנאי פליגי בקדשה ולא קדשה.

וקשה דלמאי צריך רש"י לפרש פן הא כבר שמעינן מברייתא דלעיל דר' יהושע סבר קדשה לע"ל ולא צריך להביא אלא האי דר' ישמעאל ב"ר יוסי דסבר לא קלע"ל אבל הך דרמינהו לא צריך להביא לראי' דיש תנא דסבר קדשה לע"ל ומתריץ הטורי אכן דרש"י הוצרך לפרש פן על פי לשון הגמ' דקאמר אלא פי הני תנאי דמשמע דמביא פלוגתא אחרת ע"ש.

ולענ"ד עדיין קשה על גוף הש"ס למאי צריך להביא עוד תנא דס"ל דקדשה לע"ל הא כבר שמעינן מברייתא דלעיל דר' יהושע בנדאי סובר קדשה לע"ל. אף באמת כבר הרגיש המהרש"א במס' שבועות בקושני' זו ומתריץ דהגמ' רוצה להביא דבהך גופא דבתי ערי חומה איכא מ"ד דלא קלע"ל והוא דוחק: ונלע"ד ליישב דהנה רש"י במתניתין פי' כשתרבה שילה הותרו הבמות כדאמרינן בזבחים פי' לא באתם עד עתה אל המנוחה זו שילה ואל הנחלה זו ירושלים למה חלקן הכתוב כדי ליתן היתר של זה בזה עכ"ל.

הנה רש"י ז"ל נותן טעם למה אין היתר אחר ירושלים דמסברא יש לומר דכיון ששחרב פסק קדושתו והותרו הבמות וכן מוכח מפ"י רש"י במס' זבחים שם דמפרש למ"ד זו נזו שילה ואפ"ה יש היתר אחריו דקסבר קדושה ראשונה לא קדשה לע"ל ובקדושת ירושלים גופא ס"ל דיש היתר אחריו כדאמרינן במגילה שמעתי שמקריבין בבית חוניו ואוקמינהו לר' ישמעאל עכ"ל.

הרי אי אמרינן זה נזה שילה אז אמרינן מפכ סברא דלא קדשה לע"ל. ולכך צריך רש"י לפרש טעמא דמתניתין דמחלק בין שילה לירושלים דממ"נ אי הסברא הוא דלא קדשה אחר החורבן א"כ למה בירושלים אין אחריו היתר ואם הסברא נותנת דאף לאחר החורבן נשאר הקדושה למה הי' בשילה היתר אחריו ולכך צריך רש"י לפרש לכאור טעם החילוק בין שילה לירושלים כדיליף בזבחים דלמה חלקן הכתוב ליתן היתר בין זו לזו ולכך אחר ירושלים נאסרו הבמות.

ובזה אמרתי לתרץ מה שהקשה בטורי אכן מאי פריך רב מרי דלמא מתניתין סובר דזה נזה שילה או זה נזה ירושלים א' כ ליכא לאקשוני להדדי ולכך תני דשילה יש אחריו היתר וירושלים אין אחריו היתר אבל ר' יצחק סובר כמ"ד דמנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים ונשפיר מקשינן להדדי עיין בטורי אכן שמתריץ בדוחק.

אָבֵל לְפִי דְבָרֵי הַנֶּ"ל ע"כ מוֹכַח דְּמִתְנִיתִין סוֹבֵר מְנוּחָה זֶה שִׁילָה וְנִחְלָה זֶה יְרוּשָׁלַיִם דַּאֲל"כ דְּבִקְרָא נֶאֱמַר אוּ יְרוּשָׁלַיִם לְחֹד אוּ שִׁילָה לְחֹד א"כ מנ"ל לְמִתְנִיתִין לְחֻלְקָא בֵּין שִׁילָה לְיְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא וְדַאי דְּמִתְנִיתִין ס"ל דְּשִׁילָה וִירוּשָׁלַיִם תְּרַנְיָהּוּ נִזְכְּרוּ בְּהַאי קְרָא דְלֹא בָּאתָם וְגו' וְשִׁפִּיר פְּרִיָּהּ רַב מְרִי עַל ר' יֶצְחָק מִמִּתְנִיתִין דְּעִי"כ מִתְנִיתִין לֹא ס"ל הַאי הֶקְיִישָׁא נִחְלָה לְמְנוּחָה אֲדַרְבָּה דְּמִתְנִיתִין ס' ל' שְׁחֻלְקָן הַפְּתוּב: אֲמַנְם לִפ"ז יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּכִינּוֹן דְּטַעְמָא דִּר' יֶצְחָק דִּס"ל לֹא קִדְּשָׁה לִע"ל הוּא רַק מִפְּחַ הֶקְיִישָׁא דְּנִחְלָה לְמְנוּחָה מְזַה מוֹכַח דִּס"ל לִר' יֶצְחָק דְּאִי לֹא הַאי הֶקְיִישָׁא הֵנּוּ אֲמַרְיָנּוּ מִסְּבָרָא דְּקִדְּשָׁה לִע"ל דְּהוּאִיל וְחֻלְקָן הַפְּתוּב סוֹתֵר הֶהֱיִישָׁא וְא"כ הִי מְנִיָּהּוּ מִפְּקֵת דְּכִינּוֹן דְּיֵשׁ מְקוּם לְלִמּוּד דִּירוּשָׁלַיִם קִדְּשָׁה לִע"ל מִפְּחַ דְּחֻלְקָן הַפְּתוּב וְיֵשׁ מְקוּם לִימָא אִיפְכָא דְלֹא חֻלְקָן הַפְּתוּב וְנֶאֱמַר מְנוּחָה וְנִחְלָה לְהַקְשֵׁי לְהַדְדִי דְּגַם יְרוּשָׁלַיִם לֹא קִדְּשָׁה לִע"ל א"כ הִי מְנִיָּהּוּ מִפְּקֵת וְע"כ צ"ל דִּס"ל לִר' יֶצְחָק דְּעֻדִיף טְפִי לְדָרוּב הֶהֱיִישׁ לְלִמּוּד מְנִי דְּגַם יְרוּשָׁלַיִם לֹא קִדְּשָׁה לִע"ל הוּאִיל וְסְבָרָא חִיצוֹנָה הִיא דְלֹא קִדְּשָׁה לִע"ל וְא"כ לְמ"ד זֶה זֶה שִׁילָה יְדְעִינּוּ ג"כ דְלֹא קִדְּשָׁה מִפְּחַ סְבָרָא כַּמ"ש רַש"י שֵׁם בְּסוּגְיָא דְּמַס' זְבָחִים א"כ קִשָּׁה לְמִסְקָנָא אִיף מוֹקִי הַגַּמ' הֵךְ דִּר' יֶצְחָק כַּר' יֶשְׁמַעְאֵל בַּר' יוֹסִי הָא ר' יֶשְׁמַעְאֵל בַּר' סוֹבֵר בְּמַס' זְבָחִים זֶה זֶה שִׁילָה וְלִדְעַת רַש"י שֵׁם בְּזְבָחִים הוּא זֶה אוֹתוֹ ר"י בַּר"י ע"ש בְּתוֹס' ד"ה זֶה זֶה שִׁילָה] א"כ לִר' יֶשְׁמַעְאֵל בַּר"י לִיתָא לְהַךְ הֶקְיִישָׁא דְּהָא לֹא נֶאֱמַר יְרוּשָׁלַיִם כְּלָל בְּקְרָא.

וְא"כ אִיף נּוֹקְמָא ר' יֶצְחָק כַּר"י ב"י הָא לִר' בַּר"י לִיתָא לְהַאי הֶקְיִישָׁא כְּלָל דְּהָא הוּא סוֹבֵר זֶה זֶה שִׁילָה וְאִפ"ה לֹא קִדְּשָׁה: וְלִתְרַץ כְּלָל זֶה נִלְעַנ"ד לּוֹמֵר דְּבִקְרָא ר' יֶצְחָק אֲמַר סְתָם שְׁמַעְתִּי שְׁמַקְרִיבִין בְּבֵית חוֹנִיּוֹ דְּקִדְּוִישָׁה רַאשׁוֹנָה לֹא קִלְע"ל וְלֹא אֲמַר שׁוּם טַעַם רַק תְּלַמִּידִיו אוּ סְתָמָא דְּתַלְמוּדָא הִיוּ נוֹתְנִים טַעַם זֶה לְדְּכִרְיוֹ מִשׁוּם דְּמִקִּישׁ נִחְלָה לְמְנוּחָה וְעַל זֶה אֲמָרוּ לִיהָ אֲמַרְתָּ דְּהִינּוּ שְׁהִיוּ שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ אִם אֲמַר טַעַם הַדְּבָר מִשׁוּם דְּמִקִּישׁ נִחְלָה לְמְנוּחָה וְהוּא הַשִּׁיב שְׁלֹא אֲמַר טַעַם זֶה רַק סְתָם אֲמַר דְּשָׁמַע שְׁמַקְרִיבִין בְּבֵית חוֹנִיּוֹ וְרָבָא אֲמַר הָאֲלָקִים אֲמָרָה וְגַמִּירְנָא לְהַאי הֶקְיִישָׁא הִינּוּ דָּאִם אֲמַר שְׁשָׁמַע שְׁמַקְרִיבִין בְּבֵית חוֹנִיּוֹ וְלֹא קִדְּשָׁה לִע"ל ע"כ מִשׁוּם הַאי טַעְמָא אֲמָרָה דַּאֲל"כ לִיכָא סְבָרָא לּוֹמֵר דְלֹא קִדְּשָׁה לִע"ל וְא"כ רָבָא ור' יֶצְחָק מְחֻלְקִים בְּזֶה דִּר' יֶצְחָק סְבָר דְּאַף בְּלִי הַאי הֶקְיִישָׁא יֵשׁ מִפְּחַ סְבָרָא לּוֹמֵר דְלֹא קִדְּשָׁה אֲבָל רָבָא סוֹבֵר דְּאִי לֹא הַאי הֶקְיִישָׁא אֲמַרְיָנּוּ קִדְּשָׁה לִע"ל וְעַל זֶה קֹאֲמַר הַגַּמ' מ"ט הֵדֵר בִּי מֵהַאי הֶקְיִישָׁא וְאַף שְׁלֹא אֲמַר ר' יֶצְחָק בְּפִירוּשׁ הַאי הֶקְיִישָׁא מ"מ מֵאִיזָה טַעַם הֵדֵר י' לְתַלְמוּדִיו לּוֹמֵר שְׁלֹא מִטַעַם זֶה אֲמָרָה [דְלֹא הִנִּיחַ לְתַלְמוּדִים דְּעַתָּם שְׁחָשְׁבוּ שְׁמִטַעַם הֶהֱיִישׁ אֲמַר לֹא קִדְּשָׁה] הָא הַאי מִלְתָּא דְּהֶקְיִישָׁא הוּא מִלְתָּא דְּמִסְתַּבֵּר וְלָמָּה לֹא הִסְפִּים ר' יֶצְחָק שְׁמִטַעַם זֶה אֲמַר לֹא קִדְּשָׁה לִע"ל.

וְע"ז מְתַרְץ וְקֹאֲמַר מִשׁוּם דְּמוֹתֵיב רַב מְרִי מִמִּתְנִיתִין דְּתַנִּי קִדְּוִישׁת שִׁילָה יֵשׁ אַחֲרֵי הֵיטֵר וְקִדְּוִישׁת יְרוּשָׁלַיִם אִין אַחֲרֵי הֵיטֵר ע"כ לִיתָא לְהַאי הֶקְיִישָׁא נִחְלָה לְמְנוּחָה כִּינּוֹן דְּע"כ אִינּוּ שׁוּם הֵם דְּהָא לְשִׁילָה הִי אַחֲרֵי הֵיטֵר וִירוּשָׁלַיִם הִי קִדְּוִישׁת עוֹלָם וּמַעֲתָה בְּאַמְתָּ קוֹשְׁי' ר"מ מִמְשַׁנְתִּינוּ לֹא הִי עַל עֵיקַר דְּבָרֵי ר' יֶצְחָק דְּאֲמַר מְקַרִּיבִין בְּבֵית חוֹנִיּוֹ דְּזֶה יֵשׁ לְתַרְץ וְלּוֹמֵר דְּמִתְנִיתִין לֹא מִיָּבֵר כְּלָל מִדִּין אִיסוּר הַבְּמוֹת אַחַר חוֹרְבֵן יְרוּשָׁלַיִם רַק דְּמִתְנִיתִין קֹאֲמַר שִׁילָה יֵשׁ אַחֲרֵי הֵיטֵר הִינּוּ דְּיֵשׁ הֵיטֵר לְבָנוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמְקוּם אַחַר אֲבָל יְרוּשָׁלַיִם אִין אַחֲרֵי הֵיטֵר דְּאִיסוּר לְבָנוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמְקוּם אַחַר דְּקִדְּוִישׁת יְרוּשָׁלַיִם הִיא קִדְּוִישׁת עוֹלָם כְּמוֹ שְׁהַבְּאֵתִי בְּשֵׁם הַתּוֹס' בְּמַס' שְׁבוּעוֹת.

רק קוּשֵׁי רב מרי הוא על ההיקש דאי מקשינו נחלה למנוחה א"כ גם לירושלים הי' לנו לומר שיש אחריו היתר לעשות את המקדש במקום אחר ולא קדשה קדושת עולם כמו שילה. וקאמר הגמ' ועוד תנו משבאו לירושלים נאסרו הבמות [ולא הי' להם עוד היתר] ואי קאמר ר' יצחק שמקריבין בבית חוניו וע"כ צריף לומר דר' יצחק סובר פהאי דר' ישמעאל בר"י דסובר לא קדשה לע"ל ונהרי ר' ישמעאל בר"י סבר זה וזה שילה וליתא להאי הקישא ואפ"ה סבר לא קלע"ל ואיך אפשר לומר דטעמא דר"י הי' משום האי הקישא דנחלה למנוחה הא תנא דסבר לא קדשה לע"ל סובר זה וזה שילה: ועפ"ז מתורצת קוש' הר"ח בתוס' בד"ה ומאי טעמא ומתחלה היכי אמרה למלתא וכי לא הי' יודע מתניתין שהי' שגורה בפי כל ולפי דרכינו הנ"ל לא קשה קוש' הר"ח כלל דבאמת לא פריף על עיקר דברי ר' יצחק דאמר מקריבין בבית חוניו דעל זה הי' יכול לתרץ תנאי היא דהא איפלגא תנאי אי קדשה אי לא קדשה ור' יצחק מצי סבר פהאי תנא דלא קדשה לע"ל רק קוש' רב מרי הוא על הטעם דקאמר דמקיש נחלה למנוחה וקא במתניתין קא מחלק בין שילה לירושלים לענין קדושת עולם מפלל דלא הוקשו נחלה למנוחה ועוד תנו משבאו לירושלים נאסרו הבמות ולא הי' להן עוד היתר וע"כ ר' יצחק סבר פהאי תנא דפליג על משנה זו ור"י סובר כר"י בר"י דסובר לא קדשה ואיך אפשר לפרש טעמא דלא קדשה מפח הקישא נחלה למנוחה הא אליבא דר"י בר"י ליפא האי הקישא דהא הוא סובר זה וזה שילה כנ"ל ובזה מתורץ נמי קוש' שני של הר"ח דאמאי הדר בי לימא אנא דאמרי פהאי תנא דלא קדשה דבאמת לא הי' קוש' הגמ' על עיקר דין של ר' יצחק רק דקוש' הגמ' הי' על האי הקישא ונהרי לר"י בר"י דאית ליה לא קדשה ואפ"ה לית ליה האי הקישא דהא הוא סובר זה וזה שילה ור' יצחק באמת לא הדר מעיקר הדין רק שהדר ביה מהאי טעמא דאייתקש נחלה למנוחה הדר בי כנ"ל [וקאמר הגמ' מתחלה תנאי היא ומביא דר' יהושע פליגי אי קדשה או לא קדשה ור' אלעזר סבר לא קדשה ויש לפרש טעמא דר"א משום האי הקישא ור' סבר מנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים ומדחה הש"ס דיש לומר לכ"ע קדשה לע"ל ומר מה דשמיע ליה קאמר וכו' והה"ד דגמ' הי' יכול לדחות דכיון דמוכח מר"י בר"י דס"ל לא קדשה ואפ"ה ס"ל זה וזה שילה אלמא דלאו מפח ההיקש ס"ל לא קדשה א"כ מנ"ל דלמא גם לר"א ס"ל וכו' אלא דעדיפא מני פריף דלמא גם ר"א ס"ל קדשה]: ועל זה מסיק הגמ' לבסוף אלא פהני תנאי וכו' לתרץ האי קוש' על רבא דס"ל דרק משום טעמא דהיקשא נחלה למנוחה ס"ל לא קדשה וע"ז מקשה הא ר"י בר"י ג"כ ס"ל דלא קדשה אע"ג דלית ליה האי רשל דהא סבר זה וזה שילה על זה מתרץ אלא פי הני תנאי ומביא האי ברייתא דסבר ר"י כר"י דלא קדשה ומביא ורמינהו מפרייתא אחרת דסבר ר"י בר"י דקדשה וע"כ צ"ל דתרי תנאי אליבא דר"י בר"י וא"כ רבא דאמר טעמא דלא קלע"ל הוא רק משום דאייתקש נחלה למנוחה סבר דלהאי תנא אליבא דר"י בר"י דס"ל לא קדשה לע"ל אליבא דהאי תנא באמת גם ר"י בר"י סובר מנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים ואיתקש מנוחה לנחלה.

ומאי דאמר ר"י בר"י זו וזו שילה אתי פאיך תנא דר"י בר"י דסובר קדשה לע"ל: ולפ"ז מתורץ נמי קוש' הטורי אבן וקוש' המהרש"א למאי צריף הגמ' להביא האי ורמינהו הא בלאו האי ברייתא שני ג"כ ידעינן דאיפא תנא דס"ל קדשה לע"ל דהא ר'

יהושע שהביא הש"ס לעיל בנדאי ס"ל קדשה לע"ל ולפי הנ"ל צריך הגמ' להביא הך ורמינהו להוכיח דאיפא תרי תנאי אליבא דר"י בר"י כי היכי דלא תקשי מהך ברייתא דמס' זבחים דאמר ר"י בר"י זה וזה שילה ולית ליה הקישא דנחלה למנוחה ואפ"ה סבר לא קלע"ל וכיון דאיפא תרי תנאי אליבא דר"י בר"י א"כ באמת האי ברייתא דמס' זבחים דאמר ר"י בר"י זה וזה שילה הוא פהאי תנאי דר"י בר"י דסבר קדשה לע"ל כנ"ל: אמנם כל זה הוא לשטת רש"י במס' זבחים שם דסבר דהאי תנאי דסבר שם זה וזה שילה הוא אותו ר' ישמעאל בר יוסי דסבר הכא לא קדשה לע"ל.

אבל לשטת התוס' שם במס' זבחים (דף קי"ט ע"א) בד"ה זו וזו שילה שחולקים על רש"י וסוברים דהאי תנאי דאמר זו וזו שילה הוא ר' ישמעאל בר אלישע. והכא הוא ר' ישמעאל בר' יוסי א"כ נפל כל הבנין הנ"ל ויש לומר דר"י בר"י דסבר לא קדשה לע"ל אית ליה הקישא דנחלה למנוחה וסובר דמנוחה הוא שילה ונחלה זו ירושלים ולית ליה פהאי דר"י בר אלישע דזה וזה הוא שילה.

ולפ"ז ע"כ מאי דמביא הגע' אלא פהני תנאי הוא רק להביא דתנאי פליגי אי קדשה או לא קדשה א"כ הקוש' (המהרש"א וטורי אבן) במק"ע למאי צריך להביא הך ורמינהו להראות דאיפא תנאי דס"ל קדשה לע"ל הא פבר דענין מברייתא דלעיל דר' יהושע בנדאי ס"ל קדשה לע"ל.

וליישב זה נחזור במה שהתחלתי להקשות על דברי הרמב"ם בפ"ו מהל' בית הבכירה דאף דאמרינו קדשה לע"ל הוא רק על המקדש וירושלים אבל ארץ ישראל לא קדשה לע"ל ולדברי הרמב"ם האלה קשה איך מביא הגמ' תנאי היא על מלתא דר' יצחק דאמר לא קדשה לע"ל אף על בית המקדש דהא אמר שמעתי שמקריבין בבית חוניו הא מהאי תנאי דסבר לא קדשה לא אמר אלא לענין פתי ערי חומה והיינו ארץ ישראל לא קדשה לע"ל אבל לענין בית המקדש עצמו לא שמעינו מהאי תנאי דס"ל לא קדשה לע"ל וצריכין לומר דבאמת רבא דאמר אמרה וגמירנא בנדאי לא ס"ל פהרמב"ם ורבא לא מחלק בין מקדש לשאר ארץ ישראל אמנם רבא סבר דאין לחלק בין מקדש לשאר ארץ ישראל היינו הואיל וכבר שמעינו דאיפא פלוגתא דתנאי אי קדשה לע"ל או לא קדשה לענין פתי ערי חומה שוב לא מחלקינן בין מקדש לארץ ישראל ואמרינו מאן דסובר לענין פתי ערי חומה לא קדשה גם במקדש סובר פן אבל אי לא הוי מצינו תנאי דסבר בהד"ל גבי ערי חומה קדשה לע"ל ע"כ הוי אנו צריכין לחלק בין מקדש לשאר ארץ ישראל שלא לעשות פלוגתא פהאי דינא אי קדשה או לא קדשה והוי צריכין לדחוקי נפשו שלא לעשות פלוגתא והוי מחלקינן דמה דמצינו דר' יהושע סבר קדשה לע"ל היינו מקדש עצמו דהא ר' יהושע לענין היתר הבמות אמר קדשה לע"ל אבל לענין פתי ערי חומה גם ר"י מודה להאי תנאי דר"י בר"י דקדושת ארץ ישראל לא קדשה לע"ל רק לפי האמת דאיפא תנאי אליבא דר"י בר"י דסבר גם לענין פתי ערי חומה דארץ ישראל קדשה לע"ל אין לחלק בין מקדש לשאר ארץ ישראל פיון דבלא"ה איפא פלוגתא פהאי דינא אי קדשה או לא קדשה לענין פתי ערי חומה מנ"ל להמציא חילוק זה בין מקדש לשאר ארץ ישראל וטפי אמרינו דמ"ד קדשה לע"ל בכל גונא סובר פן בין במקדש ובין בא"י מפלל דמאן דסובר לא קלע"ל ג"כ בכל גונא אומר פן אף למקדש.

וא"כ שפיר צריך הגמ' להביא האי ורמינהו להראות דאיכא פלוגתא בהאי דינא דקדשה או לא קדשה אבל מבריינתא דר' יהושע לחוד לא הוי שמעינן דאיכא פלוגתא בקדשה או לא קדשה והוי מחלקינן בין מקדש לארץ ישראל.

והנה פל זה הוא לרבא דאמר אמרה וגמירנא דגם המקדש לא קדשה לע"ל אבל ר' יצחק דהדר בי מהאי דאמר מקריבין בבית חוניו מפח קושני' רב מרי דבמתניתין תני דאין היתר אחר ירושלים ועוד תנן משבאו לירושלים נאסרו הבמות ועל זה קשה קושני' הר' סיים בתוס' [ותירוץ התוס' דחוק מאד ובכמה דוכתי לא ס"ל להתוס' האי תירוץ] למה הדר בי ה' אית ליה דתנא היינו ר' ישמעאל בר' יוסי דס"ל לא קדשה לע"ל וע"כ צ"ל דס"ל לר' יצחק לחלק בין קדושת המקדש לקדושת ארץ ישראל כדעת הרמב"ם הנ"ל וליכא תנא דפליג על ר' יהושע דסבר בהדיא דקדושת המקדש קדשה לע"ל ומתנא דר' ישמעאל בר"י ליכא ראי' דר"י בר"י רק בארץ ישראל לענגן בתי ערי חומה ס"ל לא קדשה ולכך הדר בי ומעתה מוכח דר' יצחק בנדאי ס"ל לחלק בין מקדש לארץ ישראל ופסק הרמב"ם כנותני'.

ואין להקשות למה לא פסק הרמב"ם כר' יצחק נגד רבא משום דטעמא דרבא הוא מטעם הקישא דנחלה למנוחה וסתמא דתלמודא במס' ערכין (דף ל"ב ע"ב) אזלא רהיטא דש"ס דלא פרבא דהכא דפריה שם מ"ט דמ"ד לא קדשה לע"ל ומדדחיק להמציא לימוד מקרא דנחמ' דכתיב ויעשו שם בני הגולה וכו' ע"ש בסוגיא ולמה שבק האי הקישא דמקיש נחלה למנוחה לומר דטעמא מאן דסבר לא קדשה לע"ל סבר דמנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים והוקשו להדי אלא דסתמא דתלמודא לית ליה האי הקישא פלל: ועוד מוכח כדעת הרמב"ם מסוגיא דמס' זבחים (דף ק"ד ע"ב) דפליגי ר"י ור"ל בהמעלה קדשים בחוץ בזמן הזה דר"י סבר חייב משום דקדשה לע"ל ור"ל סבר פטור משום דס"ל לא קדשה לע"ל וקאמר שם גימא בפלוגתא דר"א ור"י קא מפלגי ומביא הך דר"א ור"י דעושין קלעים להיכל וכו' ומדחה פמו שמדחה הכא בסוגיא דמס' מגילה ודכ"ע סברי קדשה לע"ל ומר מה דשמיע ליה קאמר ומר מה דשמיע ליה קאמר ע"ש ולמה שבק האי פלוגתא דפליגי תנאי בבתי ערי חומה אי קדשה או לא קדשה דע"כ פליגי תנאי בזה ועיין בתוס' שם בד"ה ר"ל אמר שהקשו התוס' תימא דלא פריה עליו מהנה משניות דפריה בפ"ק דמגילה אר' יצחק ע"ש בתוס'.

והנה קושני' התוס' הוא דה"ל להסוגיא שם להביא המשניות שהקשה על ר' יצחק דמפורש במשניות דקדשה לע"ל וקושני' זו ליכא קושני' פל כף דכינן שפכר הביא ממשנה דר' יהושע ס"ל קדשה לע"ל למה ליה להש"ס להביא עוד משניות דס"ל קדשה לע"ל אבל זה קשה דלפי הסוגיא שם דמדחה דכ"ע ס"ל קדשה נשאר קושני' על ר"ל איך סבר לא קדשה ולמה לא הביא האי ברייתא דבתי ערי חומה דס"ל לר"י ב"י לא קדשה פמו שפכר ר"ל אלא ודאי דסוגיא במס' זבחים ס"ל כדעת הרמב"ם לחלק בין קדושת מקדש וירושלים לקדושת שאר א"י וליכא שום תנא דס"ל במקדש לא קדשה ודוק ויש בזה אריכות דברים הרבה: פרק שני דף כ' ע"ב ולקריאת מגילה הרמב"ם בפ' ג' מהלכות מגילה ונחנכה פסק וז"ל בכל יום ניום משמנות אלו הימים גומרין את ההלל ומברך לפניו אקבו לגמור את ההלל בין ביחיד בין בצבור.

אע"פ שְקריאת הלל מצוה מדברי סופרים מברך עליו פדרה שמברכין על המגילה ועל העירוב שפל ודאי דבריהם מברכין עליו אבל דבר שהוא מדבריהם ועיקר עשייתן מפני הספק פגון מעשר דמאי אין מברכין עליו ולמה מברכין על יו"ט שני והם לא תקנוהו אלא מפני הספק פדי שלא יזלזלו בו עכ"ל הרמב"ם.

וכתב הרמב"ד א"א זה הטעם לאבני אבל רבא חולק עליו ואומר שאין הטעם לדמאי אלא מפני שרוב ע"ה מעשרין הם אבל ספק אחר אפילו בדרבנן מברכין עליו עכ"ל הרמב"ד והנה השגת הרמב"ד הוא על פי מה דאיתא במס' שבת (דף כ"ג ע"א) ונ"ל הגמ' מאי מברך אשר קב"ו להדליק נר חנוכה והיכן צוננו רב אוי' אמר מלא תסור ר' נחמני' אמר שאל אביה ונגדה זקניה ויאמרו לה מתיב רב עמרם הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין עליו ומזמנים עליו ומפרישין אותו ערום ואי אמרת כל מדרבנן פעי ברכה קא פי ערום היכי מברך והא בעינן והי' מחניה קדוש וליפא אמר אבני ודאי דבריהם פעי ברכה ספק דבריהם לא פעי ברכה והא יו"ט שני דספק דבריהם הוא ופעי ברכה התי' כי היכי דלא לזלזלו בי רבא אמר רוב ע"ה מעשרין הן.

ופי' רש"י רבא אמר ספק דבריהם פעי ברכה ודמאי אפילו ספק לא הוי אלא חומרא בעלמא דרוב עמי הארץ מעשרין הן עכ"ל. ועל פי זה הוא השגת הרמב"ד על הרמב"ם דפסק פאבני וכתב טעמא דדמאי משום ספק דבריהם הוא וטעמא דיו"ט שני משום דלא לזלזולי בי ולרבא לא צריה לזה כי יש טעם אחר בדמאי הואיל ורוב ע"ה מעשרין: ונ"ל להסיר תלונת הרמב"ד מעל הרמב"ם דגם רבא סובר דספק דבריהם לא פעי ברכה אף לרבא לשטתו לא הוי יו"ט שני ודמאי ספק דבריהם ולכך צריה לטעמא דרוב ע"ה מעשרין הן אמנם הרמב"ם לשטתו אינו סובר בזה כרבא דלית הלכתא פנותי' שפיר פסק פאבני דדמאי ויו"ט שני ספק דבריהם הוא: דהנה פבר נודע דעת הרמב"ם בפ' ט' מהלכות טומאת מת הלכה י"ב כתב דכל הספיקות בין בטומאות בין במאכלות אסורות בין בעריות ושפחות אין להם אלא מדברי סופרים והנה הרשב"א מקשה על הרמב"ם דהלא התורה חייבה אשם תלוי על ספק איסור ואי הוי מותר מן התורה למה מביא אשם תלוי והפרי חדש בסי' ק"י כתב דדבר זה הוא פלוגתא במס' פרייתות (דף י"ח) דרב אסי שם סובר דחתיכה אחת ספק של חלב וספק של שונמן חייב אשם תלוי ורב סבר דדוקא בשתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שונמן ואכל אחת מהן ואינו יודע איזה אכל חייב אבל בחתיכה אחת ספק של חלב ספק של שונמן פטור וקאמר רב נחמן טעמא דרב דשתי חתיכות איקבע איסורא אבל בחתיכה אחת לא איקבע איסורא ועפ"ז כתב הפרי חדש דרב אסי ורב פליגי בהך פלוגתא שבין הרמב"ם והרשב"א דרב אסי סובר דספיקא דאורייתא אסור מן התורה ולכך מביא אשם תלוי גם בחתיכה אחת ספק של חלב אבל רב סובר פדעת הרמב"ם דספק דאורייתא מותר מן התורה ולכך אינו מביא אשם תלוי בחתיכה אחת ספק של חלב דהא מותר מן התורה ובשתי חתיכות דוקא חייב אשם תלוי הואיל ואתחזק איסורא ובהך גם הרמב"ם מודה אם אתחזק איסור ספיקו אסור מן התורה: והנה שם במס' פרייתות פליגי אמוראי בטעמא דרב רבא סבר דטעמא דרב דפוטור בחתיכה אחת הואיל וכתב גבי אשם תלוי ועשה אחת מפל מצות ה' אשר לא תעשינה וידע ואשם וקרינו מצות לשון רבים דהיינו אחת מתוך שתיים והוא חתיכה משתי חתיכות ור' זירא סבר דטעמא דרב הוא דשתי חתיכות אפשר לברר איסורא דאם

יבוא בקי ויאמר על החתיכה הישארת מה היא אי חלב אי שומן אז יוודע לו אם עשה איסור בנדאי ולכה מביא אשם תלוי להגן עליו עד שיברר האיסור וינוודע לו אבל חתיכה אחת אי אפשר לברר איסורו ולכה פטור מאשם תלוי ורב נחמן אמר טעמא דרב חתיכה אחת לא איקבע איסורא שתי חתיכות איקבע איסורא וקאמר בגמ' מאי איפא בין איקבע איסורא לשאי אפשר לברר איסורא וקאמר הגמ' איפא בינייהו פגון שהי' לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ובא נכרי ואכל אחת מהן ואח"כ בא ישראל ואכל את השני' לרבא פטור דליפא מצות דבעידנא דאכל ישראל לא הי' פי אם חתיכה אחת ולר' זירא ג"כ פטור דאי אפשר לברר איסורא דכבר נאכלו שניהם אבל לרב נחמן חייב דאיקבע איסורא דהא הי' חתיכה אחת של חלב עד פאן הגמ': ומעתה אני אומר פיון דלרבא פטור רב גם היכא דאיקבע איסורא אי ליפא מצות א"כ ליפא למימר דרב סובר דספיקא דאורייתא מותר מן התורה דהא רב פוטר אף דאיקבע איסורא אם בא נכרי ואכל את הראשונה.

ובזה בנדאי ספיקו אסור מן התורה לכ"ע אף לדעת הרמב"ם. וא"כ רב אסי ורב פליגי רק בדרש הקרא דמצות אבל [ואולי צ"ל קשה] בזה פיון דרב אסי בנדאי סובר דספיקו דאורייתא אסור מן התורה דהא רב אסי מחייב אשם תלוי אף בחתיכה אחת א"כ מנ"ל דרב פליג בזה על רב אסי דהא טעמא דרב הוא משום דכתיב מצות וא"כ לרבא לכ"ע ספיקו דאורייתא אסור מן התורה דכיון דלרב אסי בנדאי ספיקו דאורייתא אסור מן התורה דהא מחייב בחתיכה אחת ולא מצינו מי שחולק עליו בזה דטעמא דרב הוא משום גזירת הפתוב דמצות אמנם אעפ"כ דברי הפרי חדש נכונים לרבנחמן דסובר טעמא דרב הוא משום איקבע איסורא והיכא דלא איקבע איסורא פוטר רב מסברא וע"כ ס"ל לרב, דספיקא דאורייתא מותר מן התורה אם לא איקבע איסורא דאל"כ למה פוטר רב בחתיכה אחת.

הינצא מזה דלרבא לכ"ע ספיקו דאורייתא אסור מן התורה אף דלא איקבע איסורא ועפ"ז אמרתי נמי ליישב מה שיש לדקדק דהגמ' מקשה מאי איפא בין אקבע איסורא לשאי אפשר לברר וקאמר נ"מ אם בא נכרי ואכל את הראשונה ובא ישראל ואכל את השני' לרב ליפא מצות ולר"ז אי אפשר לברר הרי שנ"מ הוא גם בין ר"נ וילרבא ולמה קא מבעי' בגמ' מאי איפא בין אקבע איסורא לאי אפשר לברר ולא קא מבעי' מאי איפא בין רבא לר"נ פמו ש'מבעי' הגמ' לעיל נ"מ בין רבא לר' זירא ואף דהגמ' סובר דהו"נ מ"מ ש'הוא בין רבא לר"ז הוא ג"כ נ"מ בין רבא לר"נ דחייב פזית ומחצה דלרבא לא הוי מצות ולר"נ האי אקבע איסורא.

ז"א דהא התוס' כתבו בד"ה מדסיפא דכזית ומחצה לא הוי קבע איסורא ובאמת ק"ל מאי פריף מאי איפא בין אקבע איסורא לשאי אפשר לברר הא פזית ומחצה הוא איפא בינייהו פמו בין רבא לר"ז כף בין ר"ז לר"נ דלר"נ אקבע איסורא ולר"ז אפשר לברר.

וע"פ הנ"ל מתורץ דהגמ' לא פריף מ"א בין רבא לר"נ דשפיר ידע שנ"מ הוא אי ספיקא דאורייתא אסור מן התורה או לא לרבא גם לרב אסור מן התורה פנ"ל ולר"נ מותר מן התורה הואיל ופוטר מאשם תלוי פנ"ל ולכה לא קא מבעי' בגמ' אלא מ"א בין אקבע איסורא לאי אפשר לברר ודו"ק ועיין ברמב"ם אי חצי זית הוי אמתחוק איסורא ועיין

בספר מרפכת המשנה בפ' ח' משגגות הלכה ב' [ולפ"ז אני אומר פיון דהתורה חייבתו על דבר שהוא ספק שפיר צריף לברך עליו כמו שמברך על כל המצות דגם פן גזירת המלך מלכו של עולם לעשות הדבר שהוא ספק וא"כ הוא זה מצוה דאורייתא כמו כל המצות שבתורה (ולפ"ז מתורץ נמי מה שהקשה הלחם משנה על הרמב"ם דפסק בספק מילה דאינו מברך ובספק קרא ק"ש פסק דחוזר וקורא ומברך לפניו ולאחריו ע"ש באריכות ולפי דברי הג"ל דספק מילה כגון אנדרוגינוס לא אתחזק איסורא ונהי ספק לדבריהם כמו דמאי ואינו מברך אבל ספק קרא ק"ש הוא אתחזק איסורא דהא תיקף כשעומד הוא מחוייב בק"ש ונהי ספק דאורייתא דאתחזק איסורא גם הרמב"ם סובר דספיקו מחוייב מן התורה) והנה דמאי אם הוא חייב לעשר מן התורה תלוי בזה הפלוגתא שבין רבא לרב נחמן דהנה דמאי לא אתחזק איסורא כמו שמפורש במס' פסחים (דף ט' ע"א) דפריף הגמ' ואין ספק מוציא מידי נדאי ונא תנו חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות אפילו הו בני יומן הרי הו בחזקת מתוקניו ונא הכא דנדאי טבולי הני פירות וקאתי ספק ומוציא מידי נדאי ומתיר הגמ' ספק וספק הוא דדלמא מעיקרא לא טבולי כדר' אושעיל דאמר מערים אדם על תבואתו ומכניסו במוץ שלה כדי שתהי' בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר והשתא פיון דמאי הוא ספק דאורייתא שאינו אתחזק איסורא א"כ לרבא דסובר דלכ"ע ספיקא דאורייתא אסור א"כ הוא מחוייב מן התורה לפרוש ממנו מעשר וכיון שמחוייב מן התורה שפיר צריף לברך ולכף צריף רבא לתיר דרוב עמי הארץ מעשרין הו ולא הוי פלל ספק דאורייתא ולכף פטור לברך אבל אביי סובר פרב נחמן דסובר היכא דלא אתחזק איסורא ספיקא דאורייתא מותר מן התורה לרב וא"כ שפיר מתיר אביי דספק דבריהם לא בעי ברכה דדמאי הוא רק ספק דבריהם דמן התורה פטור להפריש ממנו וא"כ רבא דמתיר רוב עמי הארץ מעשרין הו הולך לשטתו דסובר דספיקו דאורייתא אסור מן התורה אף דלא אתחזק איסורא ולא הוי דמאי ספק דבריהם דמן התורה הוא מחוייב אי לא דרוב ע"ה מעשרין אמנם הרמב"ם לשטתו דפוסק כר"נ דספיקו דאורייתא מותר מן התורה שפיר פסק כאביי הכא דדמאי פטור הואיל ונהי ספק דבריהם וכן יו"ט שני לרבא לא צריף לטעמא דאתי לזלוילי בי' דגם יו"ט שני הוא ספק דאורייתא וחייב מן התורה ונשפיר מברך.

אף אביי דסובר כר"נ דהיכא דלא אתחזק איסורא ספיקו דאורייתא מותר מן התורה ויו"ט שני ג"כ לא אתחזק איסורא על האי יומא אי יו"ט הוא [ונאף שמג"א בסי' שמ"ד ת"ק א' כתב דשבת מקרי קבוע מ"מ התוס' במס' פרייתות (י"ז ע"ב) ד"ה מדסיפא ע"כ לא ס"ל דשבת מקרי קבוע דאל"כ לא הוי צריכין לאוקמי דמייירי שעשה מלאכה בין השמשות דמצי לאוקמי שלא ידע אם אותו יום הוא שבת ודו"ק ונאפטר לומר דהתוס' צריכין למנקוט שעשה מלאכה בה"ש דאל"כ לא הוי פחתיכה א' משני החתיכות וגם לא שייך בו לומר אפטר לברר איסורא] ופטור מן התורה ונהי רק ספק דבריהם ולא הוי צריף לברך אם לא מטעמא דלא אתי לזלוילי בי' ולכף מביא הרמב"ם הני טעמים דאביי הואיל ונהלכה כר"נ פנ"ל ואביי קאי אליבא דר"נ ודו"ק היטב פי נכון הוא מאד: פרוק שלישי דה"ב ע"א והלכתא דולג ונאמצעי דולג הרי"ף סובר דזה קאי על ר"ח והקשה הרמב"ן דאפתי איכא גזירת נכנסין שהרואה אותו מתחיל בפסוק שלישי שבפרשה יאמר שהראשון לא קרא אלא ב"פ כדחייש שמואל בפ' בראשית נאי לא חייש לנכנסין דלא

אֶפְשָׁר א"כ לְמָה לֵן דּוֹלֵג פְּלֵל יִקְרָאוּ שְׁנַיִם בַּפ' צו וְהֵג' יִקְרָא פ' וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת וּפְסוּק א' מִפ' וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם וְאֵי מִשׁוּם דָּאִין מִתְחִילִין בַּפ' פְּחוֹת מִג' פ' מִשׁוּם גְּזִירַת נִכְנָסִין הָא אֶפְתִּי גַם הַשְׁתָּא שְׁדוֹלֵג נִשְׁאָר גְּזִירַת נִכְנָסִין וּמָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָן הֲלֹא מוּטָב שְׂיִקְרָא פְּדַרְכוּ וְלִכּוֹן סוֹבֵר הַרְמַב"ן דְּסוֹגְיָא זֶה קָאֵי רַק אֲמַעְמָדוֹת אֲבָל בַּר"ח קוֹרָא פְּדַרְכוּ.

וְהַרְשֵׁב"א תִּירוֹץ דָּאָם יִקְרָא הֵג' וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת וּפְסוּק א' מִבְּרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם אֵיפֹא לְמַגְזוֹר טוֹבָא בֵּין בְּקִרְיַת הֵג' וּבֵין בְּקִרְיַת הַד' שְׁמִי שְׂיִכְנֹס בְּאֲמָצַע קִרְיַת הֵג' יִסְבּוֹר שְׁהִתְחִיל וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם שֶׁהוּא רֵאשׁ הַפְּרָשָׁה וְלֹא קָרָא אֲלֵא פְסוּק אֶחָד וְכֵן מִי שְׂיִכְנֹס פְּשִׁמְתְּחִיל הַד' לְקִרוֹת יִסְבּוֹר ג"כ שֶׁהֵג' לֹא קָרָא אֲלֵא פְסוּק א'.

מִשָּׂא"כ עֲתָה שְׁדוֹלֵג אֵין לְגִזּוֹר רַק מִשׁוּם נִכְנָסִין בְּתַחֲלִיל קִרְיַת הַשְּׁנִי וְלֹא בְּנִכְנָסִין בְּאֲמָצַע קִרְיַת הָרֵאשׁוֹן וְהֵנָּה דַעַת הַתּוֹס' פְּדַעַת הַרִי"ף פְּדַמוּכַח מִדְּבַרְיָהֶם בַּד"ה אֵין מִתְחִילִין וְלִדְבַרְיָהֶם הַתּוֹס' נִסְתָּר תִּירוֹץ הַרְשֵׁב"א דְּהֵנָּה יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל דְּבַרְיָהֶם הַתּוֹס' שְׁפַתְבוּ גַם יֵשׁ לָהֶם לְחֻשׁוֹב שֶׁא"כ לֹא הִי' לוֹ לְהַנִּיחַ פְּשִׁהֲגִיעַ לְפָרְשָׁה שְׁהַרִי גַם זֶה מֵעֵין פְּרָשָׁה וְכו' עכ"ל.

וּלפ"ז אֵיךְ קָאָמַר בַּגַּמ' נִקְרִי תְּרֵי מְהָא וְחַד מִהֶנְךָ אֵין מִתְחִילִין וְכו' וְהַרִי טַעַם אֵין מִתְחִילִין הוּא מִפְּנֵי הַנִּכְנָסִין וְכָאֵן אֵיךְ יֵאמְרוּ הַנִּכְנָסִין שְׁזָה לֹא קָרָא רַק פְּסוּק א' דֹּא"כ הִי' לָהֶם לְחֻשׁוֹב לְמָה הַנִּיחַ ד' פְּסוּקִים עוֹד בְּפָרְשַׁת וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם לְהַרְבִּיעֵי וְלָמָּה יִקְרָא הַשְּׁלִישִׁי רַק פְּסוּק אֶחָד וְזֶה אַרְבַּע.

אֲלֵא שְׁלִכְאוּרָה צְרִיף לְהַבִּין קוֹנְשֵׁי הַתּוֹס' דָּאֵטוּ מָה נַעֲשֶׂה בַּפ' וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁהִיא ב"פ וְעכ"פ אוֹ הַשְּׁלִישִׁי יִקְרָאָנָה אוֹ הַרְבִּיעֵי וּא"כ מָה מִקְשִׁים הַתּוֹס' עַל מְנַהֲגָנוּ שֶׁהֵג' קוֹרְאָה שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ לְנִכְנָסִין שְׂיֵאמְרוּ שְׁלֹא קָרָא רַק ב"פ הֲלָלוּ וְאֲלֵא מַעֲתָה אִם לֹא יִקְרָאָנָה הַשְּׁלִישִׁי וְיִשְׁאָר שְׁם יֵשׁ לְחוּשׁ לְיוֹצְאִים שְׂיֵצְאוּ אַחַר שְׁקָרָא הַש"ץ לְעֵלוֹת רְבִיעֵי קוֹדֵם שְׂיִתְחִיל לְקִרוֹת דְּהֵינּוּ בֵּין גְּבָרָא לְגְּבָרָא שְׂרִשְׁאֵי לְצֵאת וְעכ"פ שְׁמַעוּ שְׁקוֹרָא הַש"ץ עוֹד אַחַר לְעֵלוֹת וְיֵאמְרוּ שְׁלֹא יִקְרָא רַק שְׁנֵי פְסוּקִים דְּהֵינּוּ פְּרִשְׁתָּ וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת וּא"כ אֵיפֹא חֲשֵׁשׁ יוֹצְאִים שְׂיֵאמְרוּ שְׁזָה שְׂאֲחֲרֵי לֹא יִקְרָא אֲלֵא ב"פ וְחֲשֵׁשׁ יוֹצְאִים יֵשׁ לְחוּשׁ יוֹתֵר מִחֲשֵׁשׁ נִכְנָסִים כְּמִבְּאָר בְּסוּגֵי וּבְפּוֹסְקִים וְצְרִיכִין לוֹמַר דְּקוֹנְשֵׁי הַתּוֹס' הוּא דָּאָם יִנְיַחְנָה הֵג' אֵין לְחוּשׁ אֲלֵא לְיוֹצְאִים עֲתָה אֲבָל עֲתָה שְׁקוֹרְאָה הַשְּׁלִישִׁי יֵשׁ לְחוּשׁ לְשְׁנֵי מִינֵי נִכְנָסִים אֵלוּ שְׂיִכְנֹסוּ בְּעַת שְׁקוֹרָא הֵג' בְּאֲמָצַע הַקִּרְיָה כְּשֶׁכָּבַר קָרָא פ' וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת וְלֹא שְׁמַעוּ שְׁכָּבַר קָרָא גַם לְמַעֲלָה וְכֵן לְנִכְנָסִין בְּשַׁעַת הַתְּחִלַּת הַרְבִּיעֵי וּבְרֵאשֵׁי וְכו' וְאֵמְרוּ שְׁזָה שְׁקָרָא קוֹדֵם לֹא קָרָא רַק פ' וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וְעַל זֶה תִּירוֹצוּ שְׁזָה שְׂיִבּוֹא בְּעַת שְׂיִתְחִיל הַרְבִּיעֵי וְדֹאֵי לֹא יֵצֵא בְּאֲמָצַע הַקִּרְיָה וְיִרְאָה שְׁזָה קוֹרָא חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים שְׂיֵשׁ לָהֶם לְחֻשׁוֹב לְמָה הַנִּיחַ הָרֵאשׁוֹן וְלֹא קָרָא רַק ב"פ אֲבָל הָא וְדֹאֵי שְׁעֵד יֵין יֵשׁ לְחוּשׁ לְאֵלוּ שְׂיִבּוֹאוּ בְּאֲמָצַע קִרְיַת הַשְּׁלִישִׁי וְיֵאמְרוּ שְׁלֹא קָרָא רַק ב"פ וְהֵם יִלְכוּ בֵּין גְּבָרָא לְגְּבָרָא וְלֹא יִדְעוּ כְּמָה יֵשׁ לְהַקְרוֹת עוֹד דָּאֵטוּ כ"ע דִּינָא גְּמִירֵי וְיִדְעוּ כְּמָה עוֹלִים לְתוֹרָה בַּר"ח אֲבָל נִגְדַּד זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְתַמּוּן שְׂאָם יִנְיַחְנָה לְהַרְבִּיעֵי יֵשׁ חֲשֵׁשׁ יוֹצְאִין שֶׁהוּא חֲשֵׁשׁ יוֹתֵר.

ולפ"ז שפיר קאמר בגמ' נקרי תרי מהא וחד מהנה אין מתחילין והיינו חשש הנכנסין באמצע קריאת הג' פשפבר קורא ובראשי חדשיכם וילכו בין גברא לגברא ולאלין אין הוכחה ממה שהניחד"פ פי יאמרו שיש עוד כמה קרואין לעלות הרי דלשיטת התוס' אין חשש אם נקרי תרי מהא וחד הנה רק לחד נכנסין שיבואו באמצע קריאת השלישי ועתה פשדולג יש ג"כ חשש נכנסין וקשיא קושניית הרמב"ן מה הועילו חכמים בתקנתן: וכמה שפתבתי יש לתרץ הדקדוק של הפני הושע שדקדק למה אחר הגמ' נקרי ב' מהא וחד מהנה ה"ל למימר נקרי ב' מהא וב' מהנה ולדידי ניקא לא מבעי' תרי מהנה ודאי דלא דינש לחוש גם לנכנסין בעת התחלת קריאת הרביעי ויאמרו שזה שקדים לא קרא רק ב' ואף שזה קורא ג' אין ראי' דה' פסוקים יש בכל הפ' ואי אפשר להשוותם ועל פירוש קורא א' ב' וא' ג"פ ולכן אמר וחד מהנה ואז אין לחוש לנכנסין בעת קריאת הרביעי שיאמרו שזה השלישי לא קרא רק אחד דא"כ למה יקרא זה ארבעה ועל זה קאמר אפ"ה אין מתחילין בפ' משלשה משום חשש נכנסין באמצע קריאת השלישי ויצאו בין גברא לגברא ולא ישמעו כמה יקרא הרביעי ויסברו שזה קרא רק פסוק אחד: והנה הר"ן תירץ על קושני' הרמב"ן דזה תקנת חכמים שאין משיירין ואין מתחילין בפחות משלשה פסוקים ואף שבר"ח אין ברירה מ"מ העומדים בבה"כ יסברו שמותר לעשות פן תמיד ויבא מזה תקלה בפעם אחר מחשש נכנסין ויוצאים ולכך עשו שינוי שידלג וישאלו על מה זה השינוי ויאמרו להם משא"כ אם יקרא פדרכו וזה השלישי יקרא תרי מהא וחד מהנה לא יהי' שום שינוי ויעשה פן בפעם אחר ויבוא מזה תקלה.

ובזה אפשר להבין קושניית הגמ' למאן דאמר דולג גדלוג דמה נתקן בזה ואיזה חשש יש שנתקן בזה הדילוג וצ"ל שזה חשש הוא מי שישמע בבה"כ שזה מתחיל ב"פ סמוך לפרשה ויצא באמצע קריאה יסבור שלא יקרא רק ב"פ ולכן יותר טוב לדלוג ואי משום שיתחיל ב"פ תוך הפרשה ויש לחוש לנכנסין שיסברו שזה שלפניו קרא רק שתיים זה אינו שהרי ת"ק סובר נכנסין שיילי ויודיע להם שדילג משא"כ עתה שלא ידלג יש לחוש ליוצאים שיסברו שזה לא יקרא רק ב"כ ולמי ישאלו שהרי אין מי שיגיד להם מה שעתיד לקרא ובה מתורץ דברי התוס' בד"ה ואי איתא וכו' מ"מ הי' להם לתקן שלא יטעו הנכנסים לפי שמתחיל בשני פסוקין וכו' ולכאורה דבריהם מחוסרי הבנה הלא הנכנס ישמע שיקרא עוד פסוק מפרשה שאחריו אלא ודאי פוננתם הנכנסין ישמעו התחלתו ויצאו באמצע ולדעתי טעות סופר בדבריהם וראוי' להיות היוצאים שגם אלו שהמה כבר בבה"כ ויצאו באמצע קריאתו יש חשש זה ועכ"פ פל חשש דבריהם מחשש היוצאים באמצע קריאה והנה מדבריהם בדיבור הקודם מוכח דלא חיישינו שיצאו באמצע קריאה וכמו שפירשתי לעיל דאל"כ אפתי יש לחוש גם לנכנסין אחר התחלת הרביעי ויצאו באמצע קריאה שלא ידעו כמה יקרא הרביעי אלא ודאי שאין זה חשש אמנם הפוננה בדברי התוס' שבנדאי לפי האמת אין זה חשש לפי שאסור לצאת באמצע קריאה רק בין גברא לגברא וכאן דבריהם לפי קושניית המקשן גדלוג א"כ סובר שמותר לצאת באמצע קריאה א"כ גם למ"ד פוסק קשה ג"כ גדלוג ונתחיל מחצי הפסוק וזה פוננת המג"א בסי' קל"ח ס"ק א' ודו"ק: ואין להקשות פיון שהמקשן חשש לזה היכא מצינו במסקנא שאין זה חשש יש לומר שזה עצמו תירוץ הגמ' שאני התם דאפשר בהכי פירוש בזה שקורין

בְּפִרְשֵׁה שְׁאֲחָרָיו כְּבָר מְתוֹקֵן חֲשֵׁשׁ זֶה שֶׁהָרִי יֵרָאוּ שְׁקוֹרָא שְׁלִישָׁה וּלְיוֹצְאִים בְּאֲמֻצָּע
קְרִיאָה אֵין לְחוּשׁ לְפִי שְׁאָסוּר לְצִאת בְּאֲמֻצָּע קְרִיאָה.

וְהִנֵּה לְסִבְרַת הָר"ן הַקְּוֹשֵׁי שֶׁל הַגַּמ' כְּפִשׁוּטָה נִדְלוֹג בְּשִׁבִיל חֲשֵׁשׁ פַּעַם אַחַר שְׁיִסְבְּרוּ
שְׁמֹתָר לְהַנִּיחַ פְּחוֹת מַג"פ וּבְזֶה יֵשׁ לְתַרְץ מֵה שְׁרֵש"י בְּמַס' תַּעֲנִית סוֹתָרִים לְדַבְרֵי רִש"י
כָּאֵן דְּשֵׁם פִּירֵשׁ רִש"י בְּהַדְיָא דְגָרְסִינּוּ לְמ"ד פּוֹסֵק נִפְסוֹק וְכָאֵן פִּרֵשׁ"י דְלֹא גָרְסִינּוּ לִיה
וְנִרְאֶה דְסִבְרַת הָר"ן דְחִיּוּשֵׁינּוּ בְּשִׁבִיל פַּעַם אַחַר הוּא אִם אֲמָרִינּוּ בַר"ח דוֹלֵג וּמוֹכַח סְבָרָא
זוּ מִפְּחַת קוֹשְׁיֵית הַרְמְב"ן וְלִמָּאן מוֹכַח דְחִיּוּשֵׁינּוּ בְּשִׁבִיל פַּעַם אַחַר הֵינּוּ לְמ"ד דוֹלֵג אָבֵל
לְמ"ד פּוֹסֵק הַתִּיקוֹן בְּשִׁבִיל עֵתָה שְׁלֹא יְהִי עֵתָה חֲשֵׁשׁ נִכְנָסִין וְלַעוֹלָם דְלֹא חִיּוּשֵׁינּוּ
בְּשִׁבִיל פַּעַם אַחַר אָבֵל אִם לֹא נִימָא כְּסִבְרַת הָר"ן וְאָז לְמ"ד דוֹלֵג ג"כ לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ בְּשִׁבִיל
פַּעַם אַחַר וּא"כ הַמְקָשֵׁן שֶׁהַקְּשָׁה לְמ"ד דוֹלֵג נִדְלוֹג ע"כ סוֹבֵר שְׁמֹתָר לְצִאת בְּאֲמֻצָּע
הַקְּרִיאָה א"כ מִמִּילָא גַם לְמ"ד פּוֹסֵק קְשָׁה כַּמ"ש הַתּוֹס' וּמַעֲתָה בְּמַס' תַּעֲנִית דְּשֵׁם
פְּלוֹגְתָא דְרַב וְשְׁמוּאֵל לְעַנּוּן מַעֲמָדוֹת וּמַתּוֹקְמָא מְלִתָּא דְרַב דוֹלֵג כְּפִשְׁטֵי שֶׁהָרִי אֵין לָנוּ
פְּסוּק כָּל הַצְּנוּף וְאֵין לָנוּ הַכְּרַח שְׁחוּשֵׁינּוּ לְפַעַם אַחַר א"כ מֵה הַקְּשָׁה לְמ"ד דוֹלֵג אֵלָא
וְדַאי סְבֵר הַמְקָשֵׁן שְׁמֹתָר לְצִאת בְּאֲמֻצָּע קְרִיאָה וּלְפ"ז גַם לְמ"ד פּוֹסֵק קְשָׁה וּלְכַף שְׁפִיר
גָּרַע רִש"י שֵׁם שֶׁהַקְּוֹשֵׁי הוּא גַם לְמ"ד פּוֹסֵק אָבֵל כָּאֵן בְּמַגִּילָה דְקֹאֵי פְּלוֹגְתָא דְרַב
וְשְׁמוּאֵל גַם לְעַנּוּן קְרִיאַת ר"ח וַיֵּשׁ הַכְּרַח לְסִבְרַת הָר"ן מִפְּחַת קוֹשְׁיֵי הַרְמְב"ן וּא"כ אֵין
הַכְּרַח לוֹמֵר שֶׁהַמְקָשֵׁן סוֹבֵר שְׁמֹתָר לְצִאת בְּאֲמֻצָּע קְרִיאָה דְהָרִי יֵשׁ לְפִרְשׁ הַקְּוֹשֵׁי
כְּפִשׁוּטִים נִדְלוֹג בְּשִׁבִיל חֲשֵׁשׁ פַּעַם אַחַר וּלְכַף לֹא גָרַס רִש"י הֵכָּא לְמ"ד פּוֹסֵק נִפְסוֹק
וְהִנֵּה עַכ"פ הַתּוֹס' לֹא ס"ל סִבְרַת הָר"ן דַּל"כ לֹא הִי קְשָׁה לְמ"ד פּוֹסֵק א"כ נִשְׂאָר עַל
הַתּוֹס' קוֹשְׁיֵי הַרְמְב"ן וְהִנֵּה בְּגוּף דְבַרֵי הָרִי"ף שְׁפָסֵק דְגַם בַּר"ח דוֹלֵג לְכַאוּרָה מוֹכַח כֵּן
מִדְּבַרֵי הַגַּמ' וּנְתַרְץ ג"כ מֵה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק עַל מְנַהֲגָנוּ בַר"ח שֶׁהַשְּׁנִי דוֹלֵג וְהִלָּא לֹא אָמְרוּ
בְּגַמ' אֲמֻצָּע דוֹלֵג וּבַר"ח שְׁקוֹרִין ד' גְּבָרָא הַשְּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי שְׁנִיָּהֶם אֲמֻצָּעִים נִיגְהוּ מִנְּל
דְהַשְּׁנִי דוֹלֵג וְדִלְמָא הַשְּׁלִישִׁי דְהֵינּוּ שֶׁהָרֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי קוֹרִין כָּל אֶחָד ג' וְהַשְּׁלִישִׁי דוֹלֵג
פְּסוּק אַחַז לְמַפְרַע וְעֵינֵין בְּר"ן וְאוֹמֵר אֲנִי בְּמַעֲמָדוֹת דְסִבְרַת רַב דוֹלֵג וּא"כ קוֹרָא הָרֵאשׁוֹן
בְּבַרְאשִׁית שְׁלִישָׁה וּמְשִׁיר פְּחוֹת מַג' פְּסוּקִים וַיֵּשׁ חֲשֵׁשׁ יוֹצְאֵי וְשׁוֹב דוֹלֵג וּמַתְחִיל הַשְּׁנִי
פְּסוּק לְמַפְרַע דְהֵינּוּ ב' פְּסוּקִים מֵהַךְ פְּרָשָׁה וַיֵּשׁ חֲשֵׁשׁ נִכְנָסִים וְזֶהוּ כְּפִנּוֹת שְׁמוּאֵל דְלֹא
אָמַר דוֹלֵג מִשׁוּם הַנְּכַנְסִין וַיּוֹצְאֵי אֵלָא דְקֹשְׁיֵי הִלָּא חֲשֵׁשׁ יוֹצְאֵים קֳדָיִם לְחֲשֵׁשׁ נִכְנָסִים
וְהִנֵּה לִיה לְמִימַר לְהִפּוּף שְׁמוּאֵל מ"ט לֹא אָמַר דוֹלֵג מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ יוֹצְאֵים וְנִכְנָסֵי.

וְהַנְּרָאָה מִשׁוּם דְחֲשֵׁשׁ יוֹצְאֵים יֵשׁ רַק בְּמַעֲמָדוֹת אָבֵל חֲשֵׁשׁ נִכְנָסֵי יֵשׁ ג"כ בַּר"ח וְרַב גַם
בַּר"ח אָמַר דוֹלֵג לְכַף מְקָדִים לוֹמֵר מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ נִכְנָסֵי שֶׁהוּא שְׁיִיף גַם, בַּר"ח וְאַח"כ
אָמַר חֲשֵׁשׁ הַיּוֹצְאֵי שֶׁהוּא רַק בְּמַעֲמָדוֹת וְכָל זֶה אִם הַשְּׁנִי דוֹלֵג אָבֵל אִם הַשְּׁלִישִׁי דוֹלֵג
א"כ נִהְפּוּף הוּא שְׁחֲשֵׁשׁ יוֹצְאֵי יֵשׁ בֵּין בְּמַעֲמָדוֹת וּבֵין בַּר"ח וְחֲשֵׁשׁ נִכְנָסֵי יֵשׁ רַק
בְּמַעֲמָדוֹת לְחוּד וְגַם בְּמַעֲמָדוֹת גּוּפָא חֲשֵׁשׁ יוֹצְאֵי קֳדָיִם לְנִכְנָסֵי א"כ ה"ל לְמִימַר לְהִפּוּף
מִשׁוּם הַיּוֹצְאֵים וּמִשׁוּם הַנְּכַנְסֵי וּמִדְּהַקְּדִים נִכְנָסִין מְפָלֵל שֶׁהַשְּׁנִי דוֹלֵג בַּר"ח וּמִזֶּה מוֹכַח
כְּדַבְרֵי הָרִי"ף דְגַם בַּר"ח אָמַר רַב דוֹלֵג.

וּמִדְּהָא גּוּפָא שֶׁהַשְּׁנִי דוֹלֵג וְלֹא הַשְּׁלִישִׁי מוֹכַח דְלִמְסַקְנָא יוֹתֵר חִיּוּשֵׁינּוּ לְחֲשֵׁשׁ יוֹצְאֵין
מִחֲשֵׁשׁ נִכְנָסִין הִיכָּא דַּאי אֲפָשֵׁר לְתַקּוּן תְּרוּנֵיהוּ עֲדִיף הוּא לְתַקּוּן חֲשֵׁשׁ יוֹצְאֵי: אָמַרְנָם

להתוֹס' לא נראָה להו לנדקדק זֶה להקדים חֲשֵׁשׁ היוצאים לנכנסי' שְׁזֵה אורחא דגמ' וכמו שכתבו התוס' בריש מס' פסחים גבי לעולם יפנס אדם וכו' וא"כ היא גופא קשי' לפי הנראה מדברי התוס' בד"ה אין מתחילין וכו' שהתוס' ס"ל פשטת הרי"ף דאי פהרמב"ן א"כ איך יסברו שקרא רק וביום השבת והלא לדבריהם שם מוכח דאסור לצאת באמצע קריאה דאל"כ לא הוי משני מידי וכיון דס"ל דאסור לצאת א"כ ממילא ישמע שקורין לו עוד פסוק אחד בפרישת ובראשי חדשיכם אלא ודאי דגם התוס' ס"ל פהרי"ף וכמנהג שילבו וא"כ מנ"ל הא דלמא באמת פהרמב"ן ונראה דמוכח ממה דאמר במסקנא והלקחא דולג ואמצעי דולג ובשולמא אם קאי על ר"ח הןכרח לומר ואמצעי דולג משום דיש הנה אמינא שהאחרון דולג עיין בר"ן אבל אי קאי רק אמצעדות למה הןצרף לומר ואמצעי הא בלא"ה ליפא למימר דהאחרון דולג דא"כ הראשון קרא ג' מבראשית והשני קרא ב' הנשארים מבראשית וחד מבויהי רקיע והשלישי דולג ומתחיל יהי רקיע וא"כ אין בשום אחד גזירת נכנסין כלל רק גזירת יוצאין יש שני פעמים דהיינו היוצאים בין גברא לגברא אחר שייסיים הראשון שייסברו שהשני יקרא רק ב' פסוקים הנשארים והיוצאים בין שני השלישי יסברו שהשלישי לא יקרא רק ב' פסוקים אבל חשש נכנסים ליפא ואפילו הנכנסים בעת שיתחיל השני הלא מוכח פהר דאסור לצאת באמצע קריאה כמ"ש לעיל א"כ ממילא ישמעו שיקרא עוד פסוק שלישי בויהי רקיע וא"כ דליפא רק חשש יוצאין ובר"ח לא אמר רב דולג קשה איך קאמר בגמ' אליפא דשמואל משום חשש נכנסים יוצאים נכנסים מאן דכר שמי ואמנם משפחת חשש נכנסים באמצע קריאת האמצעי בשעה שקורא פסוק אחד בויהי רקיע ויסברו שלא קרא אלא פסוק אחד דהיינו ויהי רקיע אלא דלפי זה פשיטא דאמצעי דולג דאם אחרון דולג יש ג' חששות שני מיני יוצאין ואחד נכנסין] אלא ודאי דאמצעי דולג ושפיר יש חשש נכנסין וא"כ פיון דממילא מוכח דע"כ אמצעי דולג למה הןצרף לומר אמצעי דולג אלא ודאי ע"כ צ"ל דקאי גם על ר"ח וכל זה למסקנא ושפיר עולים דברי התוס' בד"ה אין מתחילין אבל המקשן שהקשה למ"ד דולג נדלג על פרחף לאו משום סברת ה"ר"ן את' דהיא גופא מנ"ל דרב קאי גם על ר"ח הלא עדיין לא ידע מהמסקנא אלא ודאי דגם בלי סברת ה"ר"ן מקשה משום שסבר שפותר לצאת באמצע הקריאה א"כ שפיר כתבו התוס' בד"ה ואם איתא שגם למ"ד פוסק יש להקשות ודו"ק: מסכת תגיגה דף ה' ע"א רבי יוחנן פי מטי להאי קרא בכי המהרש"א בח"א פתב שהפונה כדמסיק בגמ' אח"כ מאי צרות שהן צרות זו לזו פגון זבורא ועקרפא.

ואני אומר הרי ר' יוחנן לא הזכיר בדבריו צרות רק אמר עבד שרבו ממציא לו רעות רבות תקנה יש לו. לכן נלע"ד שהפונה ע"פ שאמרו בשלהי יומא (דף פ"ו ע"א רב יהודה רמי פתיב שובו בנים וכתוב הנה בעלתי בכם לא קשיא פאן מאהבה ומיראה פאן ע"י יסורים שע"י יסורים פהר אבד מדרגת בן ונהרי הוא בכלל עבד.

ואומר אני אם שוב ביסורים הראשונים אין זה סימן שאבד מדרגת בן שהרי פתיב חושף שבטו שזנא בנו אבל הפונה שיסורים בתחלה הם באים להזכיר את האדם לשוב אבל אם לא הועילו היסורים צריף מכות רבות זו אחר זו זה סימן שאינו במדרגת בן.

וְנָהוּ כְּנֶטֶר ר' יוֹחָנָן עֶבֶד שְׂרָבוּ מִמְצִיא לֹא רְעוּת רַבּוֹת כְּלוּם תִּקְנָה יֵשׁ לֹא שִׁיבָא מְעַבְדוֹת
לְחִירוֹת לְהַקְרִיא בְּנֵה כְּבָר אֵין לֹא תִקְנָה וְנִשְׂאָר עֶבֶד עוֹלָם. וְאוֹמֵר אֲנִי אִם יֵשׁ לְתַמְנָה
עַל מִי שֶׁהַקֵּב"ה מִמְצִיא לֹא רְעוּת וְאֵינוּ שָׁב יוֹתֵר וְיוֹתֵר יֵשׁ לְתַמְנָה עַל מִי שֶׁהַקֵּב"ה כְּבִיכּוֹל
מִמְצִיא עֲצָמוּ לְפָנָיו שִׁישׁוּב אֵלָיו וְאֵינוּ שָׁב זֶהוּ עַז פָּנִים בְּיוֹתֵר כִּי טָבַע הַבֵּן לְהַתְּבַיֵּשׁ
מֵאָבִיו וְלַחֲיוֹס עַל כְּבוֹד הָאָב וְאִם אָב אֲנִי אֵיל כְּבוֹדִי כִּי בַעוּה"ר הַפְּגָם מְעוֹנוֹת שְׁלֵנוּ מְגִיעַ
עַד כְּסֵא הַכְּבוֹד וְיָד עַל כֶּסֶם וְכו' וְלָכֵן גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה שְׂמַגְעַת עַד כְּסֵא הַכְּבוֹד לְתַמְנָן אֵת
אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ שֵׁם וְהַקֵּב"ה שׁוֹאֵל אִם אָב אֲנִי אֵיל כְּבוֹדִי דְהֵיִינוּ תִיקוֹן הַכְּסֵא כְּבוֹד שְׁלִי אִם
אָב כּו' אֵיל כְּבוֹדִי צִיּוֹן הוּא מְשַׁכֵּן כְּבוֹדוֹ וְכָל דוֹר שְׁלֵא נִבְנָה בְּיָמָיו כְּפֵאלוֹ נִחְרַב כִּי הַיּוֹם
אִם בְּקוֹלֵי תְשַׁמְעוּ נִמְצָא גְּדוּלָה צְרוּתָנוּ יוֹתֵר מִהַדוֹר שְׁבִשְׁעַת הַחֲנוּכָה כִּי בִימֵיהֶם הִי' רַק
הַחֲנוּכָה בְּיוֹם א' וְאֵת"כּ מֵה דְהֵנָּה הֵנָּה כִּי לֹא הִי' אֲפֹשֶׁר לְהַבְּנוֹת בּוֹ בְּיוֹם עַד עַתָּה קִץ אָבֵל
בִּימֵינוּ כְּלוֹ כָּל הַקִּיצִין וְכָל יוֹמָא זְמַנָּא וְאַנְחָנוּ מִחֲרִיבִים הַמְקַדָּשׁ בְּכָל יוֹם מְחַדָּשׁ וְאַצְלָנוּ
רְאוּי לְהִיּוֹת חֲרָבֵן בַּה"מ אֲבִילוֹת חֲדָשָׁה לֹא אֲבִילוֹת יְשִׁינָה כִּי בְּכָל יוֹם נִחְרַב מְחַדָּשׁ וְרְאוּי
לָנוּ לְהֵאָנֵחַ בְּשִׁבְרוֹן כָּל הַגּוֹף לֹא בְּשִׁבְרוֹן מְתַנְיָה כְּמוֹ עַל אֲבִילוֹת יְשִׁינָה.

וְנִחְזוֹר לְרֵאשׁוֹנוֹת כִּי יוֹתֵר יֵשׁ לְהַתְּעוֹרֵר בְּתְשׁוּבָה ע"י שֶׁהַקֵּב"ה מִמְצִיא כְּבִיכּוֹל עֲצָמוּ
לְפָנָיו הַחוּטָא כְּדִי שִׁישׁוּב מִמָּה שִׁישׁ לְהַתְּעוֹרֵר ע"י יְסוּרִים וְאוּלַי זֶהוּ כְּנֶטֶר הַפְּסוּק וְאוֹמֵר
בְּיוֹם הַהוּא עַל כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּקִרְבִי מִצְאוּנִי הֲרַעוֹת הָאֵלֹהִים כִּי שְׂאֵם הֵייתִי כְּדֹאִי שִׁימְצִיא
הַקֵּב"ה כְּבִיכּוֹל עֲצָמוּ בְּקִרְבָּנוּ לֹא הֵייתִי צָרִיף לְיְסוּרֵי הֲרַעוֹת הָאֵלֹהִים לְעוֹרֵר אוֹתִי ע"י
יְסוּרֵין שְׁהָרִי יוֹתֵר הֵייתִי מִתְּעוֹרֵר ע"י שִׁימְצִיא כְּבוֹדוֹ לָנוּ וְלָכֵן אוֹמֵר עֶבֶד שְׂרָבוּ מִמְצִיא
עֲצָמוּ לְפָנָיו שִׁישׁוּב וְאֵינוּ שָׁב כְּלוּם תִּקְנָה יֵשׁ לֹא וְעַל דָּא וְדֹאִי קָא בְּכִינָא בְּכִי תִמְרוּרִים
דְּכְתִיב דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ שְׂאֵין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב לְשׁוּב בְּתְשׁוּבָה: דָּף ו' ע"כ תוּס' ד"ה יֵשׁ
בְּשִׁמְחָה וְכו' וּבַתּוֹסְפֵתָא גְּרָסִינוּ שֶׁהַשְּׂמִחָה יֵשׁ לָהּ תְּשִׁלוּמִין כָּל שְׂבַעָה וְלֹא בְּשִׁמְחָה
וְשִׁמְעָתָא שְׁלֵנוּ דְלֹא גָרַס לִיה סְבִירָא לִיה דְּגַם בְּאִידָף יֵשׁ לָהּ תְּשִׁלוּמִין.

וּדְבָרִים הִלְלוּ מִרְפָּסֵן אֵיגְרִין וְשִׁלְשָׁה תְּמִיחוֹת יֵשׁ כְּאֵן חֲדָא דְאֵיף שִׁינָה שְׂמִיחָה יֵשׁ לָהּ
תְּשִׁלוּמִין וְהָא בְּכָל יוֹמָא חַיִּיבָא הִיא וּבְהִדְאָ שְׁנִינוּ הַהִלֵּל וְהַשְּׂמִיחָה שְׂמוֹנָה. וְעוֹד מֵה
שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּסוּגְיָא שְׁלֵנוּ סְבִירָא דְּגַם בְּאִידָף יֵשׁ תְּשִׁלוּמִין וְאֵין תְּמָה וְאֵטוּ יֵשׁ מִי שְׁחוֹלֵק
וְאוֹמֵר אֵין לָהּ תְּשִׁלוּמִין וּמְשַׁנָּה שְׁלִמָה שְׁנִינוּ לְקַמְן (דָּף ט' ע"א) מִי שְׁלֵא חָג בִּי"ט
הֲרֵאשׁוֹן חוּגְג וְהוֹלֵף כָּל הַחָג וּמְקַרָא מְלֵא הוּא וְחַגוֹתָם שְׂבַעַת יָמִים וְעוֹד בְּהַ שְׁלִישִׁית
וְאֵטוּ מֵה שִׁישׁ לָהּ תְּשִׁלוּמִין חוּמְרָא הִיא הֵלֵא קוֹלָא הִיא וְאֵיף חֲשַׁבָה הַתּוֹסְפֵתָא לְחוּמְרָא:
וְעַל הַתְּמִי' הֲרֵאשׁוֹנָה הִי' מְקוּם לּוֹמֵר עַפ"י מֵה שְׂבַאֲרָנוּ דְּבָרֵי הַרְמְב"ם בְּרִישׁ הַלְכוֹת
חֲגִיגָה שְׁכַתְּב וְהַשְּׂמִיחָה הָאֵמוּרָה בְּרַגְלִים שִׁיקְרִיב שְׁלָמִים יְתֵר עַל שְׁלָמֵי חֲגִיגָה וְהֵם
הַנְּקִרָאִים שְׁלָמֵי שְׂמִיחָה שְׂכּוֹנָתוֹ שְׂאֵף שִׁיּוּצָאִים בְּשִׁמְחָה בְּכָל מִינֵי בְּשֵׁר הַקְּרַבְנוֹת
וְהַפְּהִיגִים בְּחֻטָּאת וְאֵשֶׁם אַע"פ שְׁלֵא הַקְּרִיבוֹם לְשֵׁם שְׁלָמֵי שְׂמִיחָה מְכָל מְקוּם עַכ"פ פְּעַם
אַחַד מְחֻנְיִיב לְהַקְרִיב לְשֵׁם שְׁלָמֵי שְׂמִיחָה אֲפִילוּ בְּנו"נ יִצְאָ.

אַבְל עַכ"פּ מְחֻנְיִיב לְהַקְרִיב לְשֵׁם שְׁלָמֵי שְׂמִיחָה וְזֶה הַחַיִּיב הוּא רַק פְּעַם אַחַד בְּאַחַד מִימֵי
הַחָג וְשְׂאֵר יְמֵי הַחָג אֵף שְׂנִדָּאִי חַיִּיב לְאַכּוֹל בּוֹ קוֹדָשׁ וְלְשַׁמּוֹחַ בְּבִשְׂרָא מ"מ אֵינוּ צָרִיף
לְהַקְרִיבוֹ לְשֵׁם שְׁלָמֵי שְׂמִיחָה וְלָכֵן כְּתַב הַרְמְב"ם שִׁיקְרִיב שְׁלָמִים יְתֵר עַל שְׁלָמֵי חֲגִיגָה
וְהַדְּבָר תְּמוּנָה כִּי שְׁלָמֵי חֲגִיגָה גְּרוּעִים מְנו"נ וּמְבִשְׂרָא בְּכוֹר וְחֻטָּאת וְאֵשֶׁם שִׁיּוּצָא בְּהֵם יְדִי

שְׁמִחָה אֶלָּא וְדַאי אַף שְׂיוּצָא בְּהֵם יְדֵי שְׁמִחָה מ"מ מְחַוְיָיב עכ"פ פּעַם אֶחָד בְּכָל יְמֵי הַחֵג
שְׂיִקְרִיב שְׁלָמִים לְשֵׁם שְׁלָמֵי שְׁמִחָה.

וְכִינּוּן שְׁכּוֹן שְׁפִיר שְׂיִיף לומר שְׂיִישׁ לְזֶה תְּשַׁלּוּמִין כָּל יְמֵי הַחֵג. אַבָּל הַשְּׂנֵי תְּמִיחוֹת הָאֲחֵרוֹת
הֵם תְּמִיחוֹת גְּדוּלוֹת.

וְעֵינָנְתִי בְּהַתּוֹסְפֵתָא עֲצָמָה וְהַגִּירָסָא שְׁלַפְנִינּוּ בְּתוֹסְפֵתָא הוּא כְּףֵי שְׁהַשְׁמִחָה נוֹהֲגָת כָּל
שְׁבַעָה יְעֻיָּין שָׁם: וְהַכֹּל נִכּוֹן שְׁזֶה וְדַאי חֹמֶר הוּא שְׁצָרִיף לְקִיָּים מִצְוָה זוֹ כָּל שְׁבַעָה
וְהִינּוּ בְּחַג הַמִּצּוֹת אַבָּל בְּסוּפּוֹת הַיָּא כָּל שְׁמוֹנָה כְּמוֹ שְׁשִׁנּוּ בְּמִשְׁנֵה הַהֲלֵל וְהַשְׁמִחָה
שְׁמוֹנָה וְהִנֵּה כָּאֵן בְּגִמְרָא לֹא חָשִׁיב מַעְלָה זוֹ לְשְׁמִחָה נֶגֶד שְׁתִּיחָן שְׁהַשְׁמִחָה נוֹהֲגָת כָּל
שְׁבַעָה נִלְע"ד דְּהַתּוֹסְפֵתָא מִיָּירֵי בְּאֲכִילַת בָּשָׂר שְׁלָמִים לְשְׁמִחָה שְׁזֶה בְּאֵמַת נוֹהֲגָת בְּכָל
הַרְגֵל וְלֹא דְּוָקָא בָּשָׂר שְׁלָמִים דַּה"ה בָּשָׂר שְׁל שְׂאָר קְרַבְנוֹת.

אַבָּל סוּגְיַת הַגִּמְרָא בְּהַבָּאָת קְרַבָּן לְשֵׁם שְׁלָמֵי שְׁמִחָה וּבְהָא בְּאֵמַת אִינוּ צָרִיף אֶלָּא פּעַם
אֶחָד כְּמוֹ חֲגִיגָה וְכִינּוּן שְׁהוֹכַחְנוּ שְׁהַגְמָ' מִיָּירֵי בְּקְרַבָּן שְׁלָמֵי שְׁמִחָה וְקָאָמַר כָּאֵן שְׁנוֹהֲגָת
בְּאֲנָשִׁים וְנָשִׁים מוֹכַח כְּדַבְּרֵי הַרְמְב"ם בַּפ"א מַה' חֲגִיגָה וְדִלָּא כְּהַרְאָב"ד וְע' בִּלְח"מ שָׁם:
דָּף ז' ע"א תוּס' ד"ה ר' יוֹחָנָן אָמַר מְשַׁמַּע דְּבַעֲי לְמִימַר דְּמִתְנִיתִין מִיָּירֵי אַף בְּמוֹעֵד הַלְּפָף
לֹא מְצִי לְאוּקְמֵי בְּרֵאשִׁית קְרַבָּן דָּאז לֹא מְחַיִּיב כָּלֵל אַבָּל בְּרֵאשִׁית פְּנִי' מְחַיִּיב בְּחֻדָּא זִיקְמָא
וּמְשֵׁם וְהִלָּאָה אִין לוֹ שְׂיַעוּר.

הִנֵּה לְפִי זֶה יוֹקָשָׁה מִידוּחְקָה לְמִימַר דַּר"ל סִבַּר דְּכָל אֵימַת דְּאֵתִי צָרִיף לְאֵתוּי וּמִמִּילָא
אִיתוּ' יִרְאָה יִרְאָה מַה אָנִי בְּחַנְמָ גִּימָא דַּר"ל סִבַּר דְּבִשְׁאָר הַיָּמִים כְּשֵׁם שְׁחַיִּיב לְאֵתְחַזוּי
בְּכָל יוֹם פּעַם א' וּמְשֵׁם וְהִלָּאָה אִין לוֹ שְׂעוּר הָכִי נָמִי מְחַיִּיב בְּכָל יוֹם פּעַם א' לְהִבִּיא קְרַבָּן
וּמְשֵׁם וְהִלָּאָה אִין לוֹ שְׂעוּר וְשְׂפִיר קָאָמַר רֵאשִׁית פְּנִים בְּקְרַבָּן וְיִרְאָה יִרְאָה בְּחַנְמָ הִינּוּ
בְּפַעַם שְׁנֵי שְׂיִכּוּל לְבוֹא בְּחַנְמָ: וְאוּמַר דְּזֶה אִי אֶפְשָׁר שְׂיִהֵי' חַיִּיב קְבוּעַ בְּשְׂאָר הַיָּמִים כָּלֵל
יוֹם לְהִבִּיא קְרַבָּן שְׁהִרֵי חֲגִיגָה אִינוּ יְכוּל לְהִבִּיא רַק יוֹם א' וּבְשְׂאָר הַיָּמִים לְדַעַת רַש"י
עוֹבֵר בְּבֵל תּוֹסִיף וּלְדַעַת ר"ח עכ"פ זֶה מְוָסָפֵם דְּחַיִּיב לִיכָּא בְּשְׂאָר יוֹמֵי וְעֵינָן (דָּף ח'
ע"ב) תוּס' ד"ה חוֹזֵר וּמְקַרִּיב וְאֵם הִי' בְּרֵאשִׁית חַיִּיב בְּכוּלְהוּ יוֹמֵי א"כ כְּכַר רִיבְתָה הַתּוֹרָה
בְּרֵאשִׁי' יוֹתֵר מִבְּחֲגִיגָה וְהִנֵּה ב"ה וּב"ש נְחָלְקוּ אֵם רֵאשִׁי' מְעַה פְּסוּף וְחֲגִיגָה ב' כְּסוּף אוֹ לְהִיפּוּף
וְטַעְמֵי' דב"ש דְּיִלְיָף מַעְצָרַת שְׂרִיבָה בְּעוֹלוֹת יוֹתֵר מְשַׁלְמִים וְטַעְמִיָּה דב"ה דְּיִלְיָף
מְנָשִׂאִים שְׂרִיבָה בְּשַׁלְמִים יוֹתֵר מְבַעוֹלוֹת וּב"ש יְהִיב טַעְמָא דְּיִלְיָף דוֹרוֹת מְדוֹרוֹת וּב"ה
יְהִיב טַעְמָא דְּיִלְיָף יְחִיד מְיַחִיד אַבָּל אֵם מְצִינוּ בְּרֵאשִׁי' עֲצָמָה שְׂרִיבָה יוֹתֵר מְבַעוֹלוֹת וְדַאי
תְּמוּהַ עַל ב"ה וּלְכַף לֹא מְצִי ר"ל לומר כַּנ"ל: אֲמַנְמָ כָּל הַטַּעְמִים דְּלַעִיל (דָּף ו') לַב"ש
וּלְב"ה הוּא לר' אוֹשְׁעָנִי דְּשְׂיַעוּר זֶה מְדַרְבְּנָן אַבָּל אֵם שְׂיַעוּר זֶה מִן הַתּוֹרָה אִין צָרִיף טַעַם
שְׁהִרֵי לֹא מְצִינוּ שְׂיַעוּר זֶה בְּכַתּוּבוֹת ר"ל שְׁהוּא הַל"מ וְנְחָלְקוּ כִּי צַד נְאֻמַר הַהֲלָכָה וְא"כ
מַה צְוֵרָף טַעַם לְדַבֵּר שְׁהוּא הַל"מ וְתוֹדַע דָּאטוּ יֵשׁ שׁוּם טַעַם בְּנָשִׂאִים עֲצָמוּ שְׂרִיבָה
בְּשַׁלְמִים יוֹתֵר אוֹ בְּעֲצָרַת עֲצָמוּ שְׂרִיבָה בְּעוֹלוֹת יוֹתֵר וּמַעְתָּה אָנוּ עוֹמְדִים עַל דְּבַרֵי הַתּוֹס'
שְׁכַתְּבוּ וּמ"מ צָרִיף לומר דַּס"ל כַּר"י כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה שְׂיַעוּר כָּלֵל וְאַחַר כָּלֵל מַה שְׁנֹדַחַק
הַמְהַרְשֵׁ"א בְּדַבְּרֵיהֶם כְּתַב שְׁכַתְּבוּ כֵּן לְפִי מַה שְׁכַתְּבוּ בְּסוּף הַדְּבוּר דָּאֵם נְבוֹא לְהַשְׁוֹתֵם
יַחַד וְכו' ע"ש וְהַדְּבַר תְּמוּהַ דְּמִי הַכְּרִיחֵם עֵתָה לומר כֵּן בְּהַחֲלֵט וְהִרֵי בְּסוּף הַדְּבוּר לֹא
הַחֲלִיטוּ רַק כְּתַבוּ דָּאֵם נְבוֹא לְהַשְׁוֹתֵם וְכו' וּלְפִי מ"ש גִּיחָא דַּע"כ צ"ל כֵּן דַּאֲל"כ מִי

הכריחו לומר לר"ל דכל אימת דאתי צריף לאתווי וכנ"ל: אלא דלפי זה על פרחו עתה בלישנא קמא לר"ל אין שום חיוב בשאר יומין לאתחזויי כולל שאם הי' חיוב לאתחזויי הי' חיוב להביא קרבן בכל יום וזה אי אפשר דא"כ הרי ריבה בעולות יותר וכנ"ל וא"כ נימא דר"ל ג"כ סובר דא"צ לאתוויי כולל אלא שגם הראי' אינה חיובית כולל בשאר יומי וא"כ בלא"ה אי אפשר לאוקמי בשאר יומי דמה שאין שום חיוב לא שייך למימר שאין לו שעור וכמו שפכתבו התוס' לר"י ועל פרחו מתני' ביום הראשון מייירי וממילא הוא ראית פניו בקרבן דגם על הקרבן שייך אין לו שעור ועוד דמפרש במחלוקת שהרי פליגי בתרתי דלר' יוחנן בכל יום חיוב להתראות ולריש לקיש אין חיוב רק בראשון ופליגי עוד אם אתי ולא אייתי לר' יוחנן רשאי ולריש לקיש אם אתי מחויב להביא קרבן ואם הי' מוקי בזו שפכתבי לא הי' מפיש בפלוגתא: בל"ז הייתי רוצה לתרץ דאי אפשר לומר דמתני' קאי רק על יום ראשון דא"כ קשיא למה נקט הראשון שאין לו שעור ולא נקט חגיגה דג"כ יכול להביא פמה בהמות שרוצה ביום ראשון דבשני הוא דאינו רשאי להביא אבל בראשון פמה דבעי מפריש וכדאמרין לקמן הפריש עשר בהמות לחגיגה (דף ח' ע"ב) אלא נדאי דמתני' מייירי בכולהו יומי ואז החגיגה שעור שאינו יכול להקריב רק מה שנשאר לו מיום ראשון ולא יותר משא"כ ראי' שכולהו יומי אין לה שעור: ונראה דבשילמא עכשיו דסובר ר"ל שהראי' אינה חיובית אבל אם בא ומתחזי הקרבן חיוב שוב שייך שפיר הראשון בכולהו יומי ביום ראשון בין על הראי' ובין על הקרבן ובשאר יומי על הקרבן שאם כבר בא ומתחזי שאז הקרבן חוב ושייך שאין לו שעור אבל אי הוה סבר ר"ל דאפילו מתחזי א"צ קרבן א"כ נדאי לא קאי אשאר יומי כולל שהרי לא הראי' חיוב ולא הקרבן: אלא דלאידך לישנא קשיא דהרי לר' יוחנן נדאי אין חיוב קרבן בשאר יומי כמו ראשון שהרי לא חידש בדברי ר' יוחנן בלשון פלוס אלא לענן אם אתא ואייתי דעובר בל תוסיף אבל אם לא אייתי נשאר בלשון ראשון וכיון דקאמר דהיכא דלא אייתי לא פליגי א"כ גם לריש לקיש אין שום חיוב וא"כ ע"כ לר"ל דאמר ראית פניו בקרבן היינו ביום ראשון וא"כ קשיא למה לא תני חגיגה: והנה הרמב"ם פסק דעולת ראי' הוא אפילו עולת עוף וכתב הכ"מ דלא גריס בגמ' יכול אפילו בעופות רק גריס כמו דגרסינן במכילתא יכול אפילו בכספים ומשמע ליה ממילא דזבחים היינו אפילו עופות.

והדברים תמוהים דהרי בכל הש"ס סתם זבחים היינו בהמה ועיין במשנה למלך שם. ונראה דהי' קשה לרמב"ם ללישנא קמא אי סלקא דעתך דס"ל לר"ל דבשאר יומין אין חיוב לבוא לעזרה כולל א"כ בלא"ה לא מצי לאוקמי בשאר יומין רק ביום ראשון ואז הוא ראית פניו בקרבן ולמה הוצרך לחידוש עוד פלוגתא בינו לר' יוחנן דפליגי גם אם אתי שיהי' מחויב בקרבן לר"ל וכמו שפכתבי לעיל אלא נדאי דללישנא קמא לר"ל חיוב בכל יום לבוא פעם א' כמו לר' יוחנן וכיון שפחויב ג"כ להביא קרבן א"כ הרי ריבה בעולות יותר מבשילמי חגיגה ומ"ט דב"ה וכמ"ש לעיל אלא נדאי עולת ראי' הוא עולת עוף וא"כ אף שריבה בצד א' יותר בעולות משלמים שפחויב בכל יום אבל בצד א' ריבה בשלמים יותר שהוא דוקא בהמה וא"כ אין מקאן ראי' כולל: הרמב"ם פסק שרשאי להביא בכל יום והקשה הכ"מ למה פסק כר"ל וניחא ליה דרמב"ם מפרש פלוגתייהו על

דָּרָה הַירוּשְׁלַמִי לְעֵנָן שְׁעוֹר מְעָה כֶּסֶף וּשְׁתֵי כֶּסֶף אִם הֵם דְּאוֹרֵייתָא וְהַקְשָׁה הַלַּח"מ א"כ לְמָה פֶּסֶק הַרְמַב"ם דְּשְׁעוֹר מְעָה כֶּסֶף וּשְׁתֵי כֶּסֶף הוּא מְדַרְבְּנָן דְּלֹא כַר' יוֹחֲנָן.

וּלְדַעֲתֵי אֵין זֶה קוֹשֵׁי דְאַף דְהִלְכָה כַר' יוֹחֲנָן נִגְדַּד רִישׁ לְקִישׁ מ"מ בְּדָבָר זֶה ר' אוֹשְׁעַנְי בְּרַבִּי קָאֵי פְּרִישׁ לְקִישׁ: עוֹד הַקְשָׁה הַלַּח"מ א"כ דְּפִירוּשׁ לְקַרְבָּן יֵשׁ לוֹ שְׁעוֹר וְאֵין לוֹ שְׁעוֹר דְּפִלְיָגִי בְּלִישְׁנָא בְּתָרָא הוּא לְעֵנָן שְׁעוֹר מְעָה כֶּסֶף וּשְׁתֵי כֶּסֶף א"כ אִיךָ הַקְשָׁה הוֹקֵר רְגֵלָה מִבֵּית רַעָה וְנִלְע"ד שֶׁהַקּוֹשֵׁי הִיא פֶּה אִם הַשְׁעוֹר דְּרַבְּנָן א"כ גַּם לְחַגִּיגָה אֵין שְׁעוֹר מְדַאוֹרֵייתָא וְלְמָה לֹא תַנִּי חַגִּיגָה וְאִם תֵּאמַר דְּמַתְּנִיתִין מִיִּירֵי בְּכָל יָמֵי הַחֵק וְלִכְפֹּד לֹא תַנִּי חַגִּיגָה שְׁאֵין בָּהּ חַיִּיב רַק בְּרֵאשׁוֹן עַל זֶה קוֹשֵׁה הָא גַּם עוֹלַת רֹאֵי לִיפֹא רַק בְּרֵאשׁוֹן דְּאִחַר פֶּה אֲסוּר לְהִבְיָא שְׁהָרִי כְּתִיב הוֹקֵר רְגֵלָה וְדוּק וְלֹא ר' יוֹחֲנָן הַקְשָׁה פֶּן לְרַשְׁב"ל אֲלֵא סֵתָם גְּמָרָא הַקְשָׁה פֶּן וְהֵינּוּ לְרִישׁ לְקִישׁ דְּלַר' יוֹחֲנָן נוֹכַל לֹמַר דְּסוֹבֵר בְּאַמַּת דְּבִשְׁאָר הַיָּמִים אֵינוֹ מְבִיא קַרְבָּן מִשּׁוּם הוֹקֵר רְגֵלָה וְכָל זֶה לְהַמְקִישָׁה אֲבָל פְּשָׁמְתָרִץ דְּהֵאֵי בְּחֻטְאוֹת וְאַשְׁמוֹת אֲזִי אֲמַרִּין דְּגַם לַר' יוֹחֲנָן חַיִּיב לְהִבְיָא קַרְבָּן גַּם בְּשְׁאָר יָמִים: דָּף ח' ת"ר וְשִׁמְחַת בְּחֻטְאֵי לְרַבּוֹת כָּל מִינֵי שְׁמֻחוֹת לְשִׁמְחָה מִכָּאֵן אֲמָרוּ חֲכָמִים כּו' רַב אֲשִׁי אֲמַר מִן־שִׁמְחָה נִפְקָא כּו' מִנִּין שְׁאֵין נוֹשְׂאֵין נְשִׁים בְּמוֹעֵד וְכו' וְלִכְאוּרָה תְּמוּהָ וְכִי רַב אֲשִׁי יַחְלוּק עַל בְּרֵייתָא וְהִנֵּה עַל הַבְּרֵייתָא יֵשׁ לְתַמּוּהָ וְנִילֵף לְגַמְרֵי מַחְגִּיגָה מִה חַגִּיגָה אֵינָה בָּאָה אֲלֵא מִן הַחֻוּלִין אֲף שְׁלַמֵי שְׁמֻחָה לֹא יְבוֹאוּ אֲלֵא מִן הַחֻוּלִין וּבְפֶרֶט לְפִי פִירִשׁ"י שֶׁם דְּמָה דְּאֲמַר וְשִׁמְחָת לְרַבּוֹת כָּל מִינֵי שְׁמֻחָה שְׁלֵא מִיתוּרָא דְרִישׁ אֲלֵא מִמִּילָא אֲמַרִּין שְׁכָל מִינֵי שְׁמֻחוֹת בְּכָלֵל שְׁהָרִי לֹא בְּעֵי אֲלֵא שְׁמֻחָה יַעו"ש בְּרִשׁ"י וְא"כ פִּינּוֹן דְּאִפֵּא הִיקָשׁ לְחַגִּיגָה שְׁפִיר פִּי' בְּקָרָא שְׁהַשְׁמֻחָה דְּוִמִיא דְּחַגִּיגָה וּמִמִּילָא נְמִי בְּכָל גְּוֹנֵי דְּוִמִיא דְּחַגִּיגָה גַּם לְעֵנָן שְׁלֵא תְּבוּא אֲלֵא מִן הַחֻוּלִין שׁוּב רֵאִיתִי שְׁהַתּוֹס' הַרְגִּישׁוּ וְכָתְבוּ בַד"ה מִי שְׁחַגִּיגָה וְכו' וְלִיפֹא לְמִימַר א"כ לֹא יִהְיֶה שְׁלַמֵי שְׁמֻחָה בְּאִים מִמְעַשֵּׂר וְכו' דְּבִסְפָרֵי יִלְפִינּוּ לָהּ בַּג"ש דְּכְתִיב בּוֹ שֶׁם בְּמַעֲשֵׂר ע"ש בְּתוֹס'.

וְאֵנִי תְּמַה אִם הַבְּרֵייתָא סוֹבֵר עַל ג"ש מִמְעַשֵּׂר נִילֵף ג"כ לְמַעוֹטֵי עוֹפוֹת וּמִנְחוֹת מַגְז"ש. אֲבָל הַנִּלְע"ד דְּע"כ לֹא יִלְפִינּוּ מַחְגִּיגָה שְׁלֵא תְּבוּא אֲלֵא מִן הַחֻוּלִין עַפ"י מִה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּפֶסְחִים (דָּף ע' ע"ב) בַּד"ה שְׁלַמֵי שְׁשֻׁחָטִין וְכו' נִרְאֶה לַר"י דְּאִפִּילוּ הַקְדִּישׁן מִתְּחִלָּה לְשֵׁם חַגִּיגַת ט"ו אֵינִירֵי וְכו' דְּהוּאִיל וְהוּי דְּבָר שְׁבַחוּבָה וְאֵינוֹ בָּא אֲלֵא מִן הַחֻוּלִין שְׁצָרִיךְ לְהַקְדִּישׁן לְשֵׁם פֶּה סְבָרָא הוּא שְׁיִשְׁחַט נְמִי בְּשַׁעָה הָרֹאוּי' לְחַגִּיגָה עַכ"ל הַתּוֹס' וּמַעֲתָה אִם נִימָא דְּגַם שְׁלַמֵי שְׁמֻחָה אֵינָם בְּאִים אֲלֵא מִן הַחֻוּלִין מִמִּילָא יִדְעֵינּוּ מְסַבְרָא דְּבַעֲיָנּוּ זְבִיחָה בְּשַׁעָה הָרֹאוּי' לְשִׁמְחָה וּמִמִּילָא אִימְעַט לִיל יו"ט רֵאשׁוֹן שֶׁל חַג מִשְׁמֻחָה דְּהָרִי אֵין לוֹ בְּמַהלְשִׁמּוֹן וְא"כ לְמָה לִי אִיךָ לְמַעוֹטֵי לִיל יו"ט הָרֵאשׁוֹן הָא מִמִּילָא אִימְעַט שְׁהָרִי אֵין לוֹ בְּמַה לְשִׁמּוֹן וְכַקּוֹשֵׁי הַתּוֹס' בַּד"ה לָאו מִשּׁוּם דְּאֵין לוֹ כּו' וּמִה שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' לְחַלֵּק בֵּין אֲפִשֵּׁר לְלֹא אֲפִשֵּׁר הוּא דְּוִחֻק אֲלֵא וְדֵאֵי מְדַאֲצְטָרִיךְ קָרָא דְּאִיךָ שְׁמַח לְמַעוֹטֵי לִיל רֵאשׁוֹן מְכָלֵל דְּלֹא מְקַשִּׁין שְׁלַמֵי שְׁמֻחָה לְחַגִּיגָה לְעֵנָן שְׁלֵא תְּבוּא אֲלֵא מִן הַחֻוּלִין רַק יְכוּל לְהִבְיָא מִנו"נ וּמִמְעַשֵּׂר וְלֹא בְּעֵינּוּ זְבִיחָה בְּשַׁעָה שְׁמֻחָה וְלִי אֲצָטְרִיךְ קָרָא לְמַעוֹטֵי לִיל רֵאשׁוֹן.

וְהִנֵּה כָּל זֶה לְמַאן דְּדָרִישׁ אִיךָ לְמַעוֹטֵי לִיל רֵאשׁוֹן אֲבָל לְמַאן דְּלֹא דְרִישׁ אִיךָ לְדָרְשָׁה זֹו אִי ס"ד דְּהַקְשָׁה תוֹרָה שְׁלַמֵי שְׁמֻחָה לְחַגִּיגָה בְּקָרָא דְּוִשְׁמֻחָת בְּחֻטְאֵי א"כ נִילֵף מִינָהּ ג"כ

שאינו בא אלא מן החולין וסובר רב אשי דמה ששינינו במשנה ההלל והשמחה שמונה לכל גוני הנשנה שמחה להלל מה הלל כל שמונה שנים ואין הפרש בין יום ראשון לשאר שבעת הימים אף שמחה אין הפרש בין ראשון לשאר ימים וכשם ששאר הימים אף לילות בכלל אף יום ראשון פן ומה דכתיב אף שמתחיל לא דרשינו למעוטי ליל ראשון רק כדדרשינו הפסקתא שבעוה"ז ליפא שמחה שלימה שאדם דואג על מיתת בניו וא"כ על פירוש משנתנו לא ס"ל להקיש שמחה לחגיגה והוה ושמחת בחגך לא על קרבן חגיגה קאי רק לכדבר דניאל בחגך ולא באשתך וא"כ מנ"ל למעוטי עופות ומנחות לכך הוצרך לדרוש שממילא ממועטים מן ושמחת יצאו אלו שאין בהם שמחה וכיון דרב אשי לא ס"ל כפרייתא דממעטינו ליל ראשון נחא ג"כ מה שלא הביא הרמב"ם הדין זה לגמרי וק"ל: דף ט' ע"א בד"ה נאמר עצרת וכו' יהודה בר ספרא דריש התם וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים וכו' וכי שבעה הם והלא שמונה אלא צא מהם שבת וכו' ר"י בעי וכי מפאן למדנו וכו' התיב ר' יוחנן אחוי דרב ספרא והתני אף בפסח פן מעתה צא מהן שבת הרי ששה הגע בעצמה שחל יום טוב ראשון ואחרון בשבת הרי פאן ששה וכו'.

ונלע"ד דיהודה רצה ללמוד מזה שאין חגיגה דוחה שבת כדיליף פאן בבבלי והשיב ר' יוסי ע"ז וכי מפאן למדנו שאין חגיגה דוחה שבת פ"י שפאן אין לימוד דדלמא באמת אין תשלומין לחגיגה בשמיני ונשאר רק שבעה עם השבת והלא ממקום אחר למדנו פ"י והלא צריך אהה ללמוד ממקום אחר שאין חגיגה דוחה שבת ואז שוב תילף מפאן שגם שמיני הוא תשלומין כדי שיהיה שמיני בלא שבת ור' יוחנן השיב אם התורה רצתה ללמדנו פאן שאין חגיגה דוחה שבת יותר הי' להתורה ללמדנו בזה בחג הפסח ונכתוב וחגותם ששת ימים ואז ודאי הי' מוכח שאין דוחה שבת שהרי פסח ודאי שבעה הוא שהרי אין שביעי חלוק משלפניו.

וא"כ שבעה היא וכתוב וחגותם ששת מוכח שאין דוחה שבת. ואמנם יש לדחות דבפסח משפחת שבעה כגון שחל יום ראשון של פסח בשבת ויכול להביא מאתמול שאף שבעינן זביחת חגיגה בשעה שראוי לחגיגה כמ"ש התוס' פאן ובד"ה שלמים ששחטן וכו' פבר ביארתי בצ"ח שלי דערב פסח מקרי שעה הראוי לחגיגה אי חגיגת ארבעה עשר הוא מן התורה.

וא"כ משפחת לפעמים שבעה לכך לא כתבה התורה בפסח ששת ימים משא"כ בחג לא משפחת שמונה פלל. אלא דלפי זה הקפידה התורה אפי' על מה דליתא ברוב שנים דהרי עכ"פ ברוב שנים ליפא בפסח שבעה.

ולפ"ז דדקדקה התורה אפילו על מה דליתא ברוב שנים א"כ קשה גם בסוכות האידך פתיב שבעת ימים הגע בעצמה שחל יום טוב ראשון ואחרון בשבת וכו' והרי פאן ששה ושני קושיות הללו שייכים להדדי דרף ממ"נ: והנה בן דורתאי פירש מן התקמים ודעת התוס' דקאי על חגיגת ט"ו עיין בדבריהם בד"ה מ"ט וכו' ונדחקו כי לחצה אותם הקושיא דלמה הוצרך להדרים והרי יש לה תשלומין כל שבעה והמציאו דסובר פיון דאיתקש לפסח אין לה תשלומין.

וכמה מהדונחק יש בזה דהרי בהדיא פתיב וחגותם שבעת ימים וצריך לומר שיש חילוק בין חגיגת חג הסוכות לחגיגת חג הפסח וגם לפ"ז לא הי' גם לעצרת תשלומין פלל וכ"ז

דוחק גדול ואמנם לענ"ד ב"ד כל החגיגות של שלשה רגלים שנים שיש להם תשלומין ואמנם לדידנ' דחגיגה דוחה שבת נשאר קוש' וחסותם וכו' שבעת ימים ולא שמונת ימים הם ולכך סובר בן דורתאי ע"פ מה שהקשו התוס' בעמוד הסמוך בד"ה לילי יו"ט האחרון וכו' דאם חל חג באחד בשבת לא משפחת בליל מוצאי שבת שלמי שמחה שבשבת אין שוחטין שלמי שמחה.

ואותן שנשחטו בערב שבת כבר עבר זמן אכילתן וע' במהרש"א שקוש' זו היא על כל מוצאי ליל שבת שבחג יהי' איזה יום מימי החג שהוא שבת ואומר אני שסובר בן דורתאי שלכך צריך להביא החגיגה תמיד ביום השבת שהוא בחג פדי שיהי' לו במה לשמח במוצאי שבת והרי כבר רצה שם בגמרא לשנויי על יום ראשון שחל בשבת שמשמחו בשעירי הרגלים אלא דדחה שתי תשובות בדבר חדא דשמחה בתי ליכא ועוד תינח פהנים וכו' ושתי תשובות הללו לא שייך בחגיגה לענגן ליל מו"ש שקבר יוכל לבשלם.

וגם כל ישראל אוכלים ולכך פתיב שבעת ימים דכבר אי אפשר לשבעה בלא שבת וכבר הביא החגיגה ואי אפשר להשהותה והא דיש לה תשלומין כל שמנה היינו לפהנים דיש להם שעירי הרגלים ויכולים לבשלם בלילה ויש להם במה לשמח במוצאי שבת אלו אינם מוכרחים להביא החגיגה דוקא בשבת ויכולים להביא גם בשמיני וכיון דלב"ד חייב להביא החגיגה דוקא בשבת הוצרך לפרוש ולישב בדרום: ואי לא דמסתפינא מרב אשי דאמר נאנן טעמא דפרושים נוקי ונפרש הייתי אימר דיותר מסתבר למדרש קמא דוחגותם כדפי' להוכיח שחייב להביא החגיגה דוקא בשבת מלמדרש כדדרש ר' אלעאי שאינו דוחה שבת.

דלפי דרשת ר' אלעאי קשה קוש' הירושלמי הנ"ל דנכתוב בפסח וחסותם ששת ימים וכו"ל. ואי משום דלפעמים משפחת שבעה פגון שחל ראשון של פסח בשבת וכו"ל א"כ גם בסופות משפחת רק ששה וכו"ל אבל אי דרשי' שצריך להביא דוקא בשבת משום שלמי שמחה של ליל מוצאי שבת.

א"כ בסופות לא משפחת שמונה כלל שעל פרוץ צריך להביא במשך שבעה. שאי אפשר לשבעה בלא שבת.

אבל בפסח אם חל שביעי בשבת ליכא בששה ימים ראשונים שום שבת והפריה בידו להביאה באיזה יום שירצה גם בשביעי של פסח שעכ"פ דח"א היא שבת. וזה פונת רבין בקוש' דפעמים הוא רק ששה ואין לומר דליתא ברוב שנים דאי בתר רוב שנים דייקי' הנה ליה למיכתב בפסח ששת ימים וכו"ל.

אע"כ דקרא איפכא בא להורות דדחיא שבת וחסותם שבעת ימים היינו דעכ"פ בתוך שבעה צריך שתחוג לפעמים בזה ולפעמים בזה באיזה יום שיהי' שבת. אבל לאחרה עד שמיני לא משפחת לה.

אבל בפסח לא הי' יכול למימר וחסותם ששת ימים שהרי משפחת שיאחר עד שביעי של פסח: אלא דלפי זה שוב ממילא מוכח שגם ליל שמיני חייב בשמחה דאל"כ א"כ גם בסופות כשחל שביעי בשבת יכול לאחרה עד שמיני.

שְׁהָרִי בְּלֵיל מוֹצָאֵי שַׁבַּת שֶׁהִיא לַיִל שְׁמִינִי אֵינוֹ חַיִּיב בְּשִׁמְחָה. וְהִנֵּה לִיָּה לְמִיכְתָּב קָרָא זֶה בְּפֶסֶח וְכִינּוֹן שְׁכַבְר שְׁמַעְנוּ מִפָּאן דְּלֵילִי יו"ט הָאֲחֵרוֹן חַיִּיב בְּשִׁמְחָה א"כ לְמָה לִי וְהֵייתָ אִף שְׂמֵחַ לְרַבּוֹת לֵילִי יו"ט הָאֲחֵרוֹן: אֲלָא דְתִינַח שְׁשִׁמְעֵנוּ לֵילִי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן אֲבָל יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן עֲצֻמוֹ לֹא הֵינּוּ יוֹדְעִים וְצָרִיךְ קָרָא לְרַבּוֹת גַּם יוֹם הָאֲחֵרוֹן וְאִמְנָם הָא לִיתָא דְבִשְׁלָמָא אִי אִמְרִי דְקָרָא וְשִׁמְחָתָ בְּחֻגָּה אֲדַלְעִיל קָאִי אֲקָרָא דְחַג הַסּוּפּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּהּ שְׁבַעַת יָמִים וְעֵינָךְ קָרָא דְוְשִׁמְחָתָ הִיא שְׁבַעַת יָמִים.

רַק דְקָרָא דְוְהֵייתָ אִף שְׂמֵחַ לְרַבּוּנֵי קָאִתִּי אִיפָּא לְמִימַר דְמַרְבָּה הַלְיָלָה הַסְמוּךְ לְשְׁבַעַת הַיָּמִים וְלֹא הַיּוֹם (ע' פֶּרֶש"י בְּעַמּוּד הַסְמוּךְ בַּד"ה לְרַבּוֹת וְכו'). אֲבָל אִי לֹא הִנֵּה פְתִיב שׁוּם רַבּוּי אֲלָא דְמַמְלִילָא מוֹכַח דְאִיפָּא חַיִּיב שְׁלָמִי שְׁמָחָה בְּלֵילָה אִמְרִי דְקָרָא קָמָא דְוְשִׁמְחָתָ בְּחֻגָּה לֹא מַהֲדַר כָּלֵל אֲקָרָא דְלַעֲיִל רַק חַיִּיב בַּפ"ע וְשִׁמְחָתָ בְּחֻגָּה וְהִלָּא גַם יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן חַג הוּא וְהָרִי הוּא תַשְׁלוּמִין לְחַגִּיגָה כָּלֵל חַג וּמַמְלִילָא בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלְיָלָה חַיִּיבִים בְּשִׁמְחָה.

וּא"כ הַדְקִי"ל לְמָה לִי קָרָא לְרַבּוּנֵי אֲלָא ע"כ דְקָרָא מִיְדְרָשׁ כַּדְר' אֲלַעֲאִי וְחַגִּיגָה לֹא דְחִי שַׁבַּת. וְלֹא דִיִּיקִינּוּ כָּלֵל עַל מַה דְלֹא פְתִיב כֵּן בְּפֶסֶח דְמָה לִי אִם פְּתִיבוּ בְּחַג הַסּוּפּוֹת אוֹ אִם הִי פּוֹתְבוּ בְּפֶסֶח: אֲלָא דְאִפְתִּי אִיפָּא לְמִיְדְרָשׁ שְׁדוּחָה שַׁבַּת וְכַנ"ל וְהָא דְאֲצַטְרִיךְ רִיבּוּי לְשִׁמְיָנִי הֵינּוּ מִשׁוּם דְהַוְצָרָךְ לְמִיכְתָּב אִף לְמַעוּטֵי לַיִל רֵאשׁוֹן וְהִנֵּה אִמְנָא שְׁמַמְעַט גַּם יוֹם שְׁמִינִי וְאֲצַטְרִיךְ רִיבּוּיוֹשׁוּב אִמְרִי מְרַבִּי שְׁמִינִי שְׁיֵשׁ שְׁמָחָה לְפָנָיו וּמַמְעַטֵי לַיִל רֵאשׁוֹן שְׁאִין שְׁמָחָה לְפָנָיו: וְכַל זֶה אִם דְרָשִׁינוּ אִף לְמַעוּטֵי.

וְהִנֵּה הַתּוֹס' לְקַמֵּן בַּד"ה לֹא מִשׁוּם דְאִין לּוֹ בְּמָה יִשְׁמַח הַקָּשׁוּ וּא"ת תִּיפּוֹק לִיָּה מֵאִידִךְ קָרָא דְבַעֲי' זְבִיחָה בְּשַׁעַת שְׁמָחָה וְתִירְצוּ בְּדוּחָה. וְאִנִּי אִמְרִיתִי מִשׁוּם דְלִפִּי מַה שְׁרָצָה לּוֹמַר הַטַּעַם מִשׁוּם דְאִין לּוֹ בְּמָה יִשְׁמַח אֲזַ בְּאֲמַתָּה דְהַבִּיא ת"ל אִף הוּא רַק אֲסַמְכָתָא דְבַפְּסִיקְתָא הוּבָא בְּיַלְקוּט פ' אֲמֹר רָמַז תְּרַנ"ד דְרִישׁ אִף לְפִי שְׁבַעוּה"ז אִין הַשְׁמָחָה שְׁלִימָה שְׁאֲדָם קוֹבַר וְכו' יַעו"ש.

וּבְאֲמַתָּה לֹא בַעֲי' מִיַּעוּט לְלֵיל רֵאשׁוֹן לְמ"ד בַּעֲי' זְבִיחָה בְּשַׁעַת שְׁמָחָה וְכִינּוֹן דְאִף לֹא אִתִּי לְמַעוּטֵי הַדְקִי"ל לְמָה לִי רִיבּוּי לְלֵילִי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן אֲלָא וְדִאִי דְקָרָא מִיְדְרָשׁ כַּדְר' אֲלַעֲאִי וְלֹא הַקְפִּידָה הַתּוֹרָה לְכַתּוּב זֶה בְּפֶסֶח וְאֲדַרְבָּא כְּתָבָה הַלְיָמוּד בְּחַג הַסּוּפּוֹת שֶׁהוּא הָאֲחֵרוֹן וְלַעוֹלָם דְקַפְדִּינוּ רַק עַל מַה דְאִיתָא בְּרוּב שְׁנִים וְזֶה שְׁהַשִּׁיב אַבְיִי לְרַבִּי אֲבִין תַּכְלָא וּפִי' רַש"י קוֹבַר בְּנִי וְרַמְזוֹ לּוֹ שְׁאֲתָה יוֹדַע שְׁאִין הַשְׁמָחָה שְׁלִימָה וְלִכְךָ פְתִיב אִף אֲבָל לֹא לְמַעוּטֵי לַיִל רֵאשׁוֹן וּא"כ לְמָה לִימָא כִּי הָא מְלִתָּא שְׁפַעְעִמִּים שְׁשָׁה שְׁבַעָה אִיתָא בְּרוּב שְׁנִים וְכו': שֵׁם דָּף ט' ע"א וּמִי אַר"י הָכִי וְכו' שְׁאִנִּי טוֹמָאָה וְכו': הִנֵּה זֶה פְּשׁוּט דְכָשֵׁם לְעַנְיָן לִילָה לֹא מְחַסְרָא זְמַן מְדוּמָה בַּגְמ' נְזִירוֹת לְזִיבָה כְּךָ לְעַנְיָן הַתִּירוּץ שְׁאִנִּי טוֹמָאָה הוֹאִיל וַיֵּשׁ תַשְׁלוּמִין בְּפֶסֶח ג"כ שְׁיִיךְ לְעַנְיָן זִיבָה כְּשֵׁם שְׁשִׁיךְ לְעַנְיָן נְזִירוֹת וְלִפִּי זֶה קָשְׁיָא תְרַתִּי חֲדָא כְּדִמְשַׁנִּי שְׁאִנִּי טוֹמָאָה הוֹאִיל וַיֵּשׁ לָהּ תַשְׁלוּמִין הִנֵּה לִיָּה לְהַקְשׁוֹת וּמִי אַר"י הָכִי וְהָאִמַר ר"י שְׁתִּים בְּלֵילָה אֵינוֹ מְבִיא נְאִי ס"ד יֵשׁ תַשְׁלוּמִין לְטוֹמָאָה אֲפִילוּ שְׁתִּים בְּלֵילָה גַּמִּי.

וְעוֹד קָשָׁה מַה מְקַשָּׁה לְבַסּוּף לְדַבְרֵי הָאוּמַר פְּשִׁיטָא וּמֵאִי פְּשִׁיטוּתִי וְהִלָּא צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְלֹא נִימָא טוֹמָאָה יֵשׁ לָהּ תַשְׁלוּמִין וְבַר מִן דִּין קָשָׁה לִי בְּלֹא סוּגְיָא דְשְׁמַעְתִּין כָּלֵל מְדוּעָה

לא הנה קשה ליה אהדדי הנה תרי מימרי דר"י גפי נזירות וגפי זיבה דכאן קאמרי אף בלילה מביא וכאן קאמר שמים בלילה אינו מביא.

והנה ב' גושיות הראשונות יש לתרץ חדא בירך חבירת' ויתורץ ג"כ דברי התוס' בד"ה שני תשלומין וכו' דקיי"ל הלכה פרבי מחבירו אבל לא מסתברא למימר דבעי ליישבה ככ"ע הנה דבריהם סתומים למה לא מסתבר זה ונראה דעל מה דמשני שאני טומאה לא הי' יכול להקשות והאר"י שמים בלילה אינו מביא דיש מקום לתרץ דמה דאמר פל הלילה אינו מביא היינו למ"ד לאו תשלומין וא"ת למ"ד לאו תשלומין פשיטא יש לומר דקיי"ל דלילה מחוסר זמן.

משא"כ השתא לשנוייא דלילה מחוסר זמן מקשה שפיר וליכא לשנויי למ"ד מחוסר זמן דא"כ קשה פשיטא וליכא למימר דקמ"ל דלא אמרינן שני תשלומין דראשון דזהו פשיטא דהלכה פרבי מחבירו שהרי זה עיקר אתקפתא דרב פפא שבנדאי הלכה פרבי וזהו פוננת התוס' שזה עיקר הקושיא דהלכה פרבי אבל לא מסתבר למימר שהיה יכול לדחו' דסבר כר' נתן אלא דניחא ליישבה ככ"ע דא"כ לא הי' מקשה במסקנא פשיטא.

והקושיא אחרונה נראה ומתחלה נפרש ריש הסוגיא דלכאורה בין ר' ישמעאל ובין תנא דמיייתי לה מהכא אין חילוק דין רק משמעות דורשין ואני אומר דהני תנאי לדינא פליגי והנה לר' יוחנן דסבר מאן דלא חזי בראשון לא חזי בכוליהו והריטב"א בחידושי סופה (דף מ"ז ע"ב) כתב בשמיני להכי הוא רגל בפ"ע לומר דאף דמאן דלא חזי בראשון חזי בשמיני והנה לר' ישמעאל דילף שמיני משביעי של פסח א"כ לא עדיף שמיני של חג משביעי של פסח וכי הכי דבז' של פסח מאן דלא חזי בראשון לא חזי בשביעי פן בשמיני של חג לא עדיף מינ' ומאן דלא חזי בראשון גם בשמיני לא חזי משא"כ לתנא דמיייתי קרא מיןחד לשמיני איכא למימר סברת הריטב"א וא"כ פליגי הני תנאי אם מאן דלא חזי בראשון חזי בשמיני: עוד נלע"ד דהני תנאי בפלוגתא דר' יוחנן ור' אושעז' פליגי דהנה יש לדקדק אותו פסוק השני דכתיב בחודש השביעי תחוגו אותו ל"ל וכי תימא יחוג כל החודש א"כ מה ת"ל שבעת ימים נכתוב סתם וחסותם אותו על חמשה עשר ואח"כ יכתוב בחודש השביעי תחוגו וכיון שלמדנו כל החודש לתשלומין א"כ ממילא גם שבעת ימי החג בכלל אלא נדאי דבחודש השביעי לא קאי על כל ימי החודש רק על החג שבחודש והיינו שמיני ואי לאו דכתיב וחסותם שבעת הנה מוקמינן בחודש השביעי על המסתבר יותר דהיינו שבעה ועוד בשלמא אי בחודש השביעי תחוגו קאי רק אימי החג א"כ כתיב שבעת להורות שאינה דוחה שבת פדדריש בפסחים (דף ז' ע"ב) אבל אי בחודש השביעי קאי על כל ימי החודש מהחג ואילף והיינו ט"ו יום שלמים א"כ ליכא למדרש שבעת להוציא שבת דאפתי בהסיר השבתות נשאר י"ג יום וא"כ שבעה דכתב רחמנא היכי משפחת לה,, ועל זה תירצתי דאי לאו דכתיב אותו השני אז אותו הראשון לא הנה מוקמינן ליה דאינו חוגג כל שבעה אלא אי הנה אמרינן דחוגג כל שבעה וכתב רחמנא בחודש השביעי תחוגו שאם עבר באיזה יום משבעה ראשונים ולא חג ישלים וכדי שלא תאמר שכל החודש יש לו זמן להשלים כתיב וחסותם אותו ולא חוצה לו שרק בשמיני עצרת יש לו זמן להשלים אבל לעולם שיחוג כל שבעת ימי החג כל יום בפני עצמו לקח כתיב אותו השני ולא חוצה לו וממילא איפטר אותו הראשון לומר אותו אפה

חוגג ואי אתה חוגג כל שבועה: ועוד נ"ל לתרץ דאי לאו אותו השני הוה אמינא שפלי
החודש זמן לתשלומין והא דכתיב וחסותם אותו יש לומר ע"פ מה שכתבו התוס' בד"ה
תשלומין זה לזה והוא דלקמן דילפינן תשלומין לשבועות וכו' לא מסתבר לומר
תשלומין זה לזה כיון דחול גמור הוא עכ"ל.

נמצא לפי זה אי הוה אמרינן בסוכות כל החודש לתשלומין הא נדאי שהימים שאחר החג
ליכא למימר תשלומין זה לזה כיון דחול גמור והם נדאי תשלומין דראשון ולכך פירוש
והגותם אותו שבועת ימים לתשלומין שהמה תשלומין זה לזה ואף מאן דלא חזי בראשון
משא"כ הימים שאחר החג: ולפי זה מוכח כר"א דימי החג הם תשלומין זה לזה דלר'
יוחנן דגם ימי החג הם תשלומין דראשון הדרא קושיא לדוכתא וא"כ ר' יוחנן לשיטתו
דאיהו לא דריש כלל מבחודש השביעי תחוגו רק מג"ש עצרת ועצרת ולכך סבר תשלומין
דראשון ור"א לשיטתו דאיהו דריש בירושלמי תחוגוהו לתשלומין ובאמת תחוגוהו הוא
טעות סופר בירושלמי וצ"ל תחוגו אותו ולכך סבר תשלומין זה לזה: ומעתה להאי תנא
דמייתי לה מהכא וכנ"ל וקושיא כנ"ל אותו השני ל"ל והא מוכח מדכתיב שבועת ימים
וצ"ל כנ"ל שיש שינוי בין שבועה הללו דאלו תשלומין זה לזה ואלו תשלומין דראשון
ולפי זה ממילא דמאן דלא חזי לית ליה תשלומין וכדחזקי' דנטמא בלילה אינו מביא אכל
לר' ישמעאל דיליף עצרת עצרת איכא למימר דאפילו אם כלן תשלומין דראשון אפ"ה
גם מאן דלא חזי יש לו תשלומין ואין הפרש באמת בין אם הם תשלומין דראשון או
תשלומין זה לזה אלא דאנן חזינן דר' יוחנן סבר כר' ישמעאל דיליף עצרת וכו' ואפ"ה
קאמר ר' זירא דלדידי' חגר ביום ראשון תו לא חזי בכולהו מפלל שנה מן הסברא
החיצונה דאם הם תשלומין דראשון ממילא מאן דלא חזי בראשון לא חזי בכולהו ובזה
נבוא אל הביאור דבלא סוגיא דר' זירא לא הנה יכול למרמי דר' יוחנן דנזיר אר' יוחנן
דזיבה דהנה אמינא דזהו פלוגתא דתנאי אי אמרינן מאן דלא חזי שוב אין לו תשלומין
דהיינו לתנא דמייתי מהכא אין לו תשלומין ולר' ישמעאל יש לו ור' יוחנן סבר כר'
ישמעאל ולכך אמר בנזיר אפילו נטמא בלילה מביא והא דאמר בנז שנים בלילה אינו
מביא לאו אליבא דעצמו אמר זה פי אם למאן דס"ל כתנא דמייתי מהכא דלדידי' מאן
דלא חזי שוב אין לו תשלומין וכי תימא אי לתנא דמייתי קשה פשיטא יש לומר דקמ"ל
דלילה מחוסר זמן משא"כ השתא דמוקי ר' זירא גם לר' יוחנן דס"ל כר' ישמעאל ג"כ
חגר ביום ראשון תו לא חזי וא"כ כ"ע מודי' דמאן דלא חזי לית ליה תשלומין מקשה
שפיר והנה בין לר' ישמעאל ובין לתנא דמייתי מהכא קשה למה כתב רחמנא בסוכות
שבועת ימים והוצרך לרבות שמיני למר מעצרת ולמר מבחודש השביעי תחוגו הוה ליה
למכתב וחסותם אותו שמונת ימים ולא הי' צריך לימוד בפ"ע אלא שבפסחים דף ע' ע"ב)
דרשו מהו קרא דאינו דוחה שבת אמנם רש"י בחומש פ' אמור בפסוק אף בתמשה עשר
וגו' תחוגו את חג ה' שבועת ימים פרש"י תחוגו קרבן שלמים לחגיגה יכול תדחה
שבת"ל אף.

וא"כ כבר יש לנו ללמוד שאינו דוחה שבת והדרא קושיא לדוכתא למה לא כתיב שמונה,
ועל זה יש לנו לתרץ ע"פ מ"ש הריטב"א במס' סוכה דאפילו למ"ד תשלומין דראשון
ומאן דלא חזי בראשון לא חזי באינהו ואפ"ה בשמיני מביא חגיגתו אף שהי' תגר ביום
ראשון דלהכי מהני מה שהוא רגל בפ"ע וא"כ איכא למימר דלהכי לא כללו רחמנא

במקרא חד עם אינף לפי שחלוק בדינו וכל זה לר' יוחנן דסבר תשלומין דראשון אבל לר' אושעז' קשה אמנם לתנא דמיתתי יש לתרץ דר"א סבר דהסברא חיצונה שפלים תשלומין דראשון אלא מדחזינן דכתב בחודש השביעי תחוגו אותו ומדאצטריף אותו שאינו חוגג כל החודש והרי בלא"ה מוכח מדכתיב שבעת ימים פנ"ל וצריף לומר שאפתי איפא שחוגג כל החודש לתשלומין אלא שכל החודש שהוא חול ודאי תשלומין דראשון אבל שבעת ימים הם תשלומין זה לזה וכל זה עכשיו דכתיב בחודש השביעי וכתוב אותו מוכח שהם תשלומין זה לזה מפח קושיא הנ"ל אבל אי הוה כתיב וחסותם שמנה ימים ולא הוה כתיב הנה לימודי' כלל הנה אמנא פולהו תשלומין דראשון: ובה נלע"ד פירוש דברי הירושלמי שהביאו התוס' בד"ה נאמר עצרת וכו' בירושלמי וכו' יהודה בר ספרא בשם ר' אושעז' דריש התם וחסותם אותו חג לה' שבעת ימים וכי שבעה הם והלא שמונה הם צא מהם שבת הרי זה והנה לא ידענו מה בעי ר' אושעז' בה וכו' מפיאן יכול להוכיח ששמיני שייף לתשלומין והלא סוף סוף שבעה הוא דכתיב ואף אם יש לו לימוד בפ"ע שאינו דוחה שבת מ"מ שייף למכתב שבעה שכל שבעה הוא זמן לתשלומין כל יום מהם שאינו שבת.

הן אמת שאם כבר ידענו ממקום אחר שהם שמונה וחסותם דכתיב בקרא שבעה מוכח שאינו דוחה שבת וכמו שאמרו בפסחים (דף ע') דא"כ הוה לי' למכתב שמונה אבל לא להיפך בשביל שיש לנו לימוד ממקום אחר שאינו דוחה ויכול להוכיח מדכתיב שבעה שהם שמונה דאפי' הם שבעה ואינו דוחה שבת שייף למכתב שבעה וצא וילמד מדברי רז"ל שפסח יש לו תשלומין כל שבעה וכן עצרת אף שאינו דוחה שבת אפ"ה קרי ליה שבעה.

ונלע"ד ר"א בא לתרץ עצמו שראה שהתנאים מביאים לימוד לשמיני וקשה א"כ נכתוב שמונת ימים ואין צריף לימוד בפ"ע אלא ודאי דרחתמנא לא רצה לכלול שמיני עמהם לפי שחלוק בדינו שהמה תשלומין דראשון ואם לא חזי בראשון לא מיתתי באינף ובשמיני מביא אף בפ"ע או לאידך גיסא דלא תימא פסברת הריטב"א דמצד הסברא שמיני חזי אף דלא חזי בראשון להכי גמרינן עצרת עצרת משביעי של פסח ומה שביעי של פסח מאן דלא חזי בראשון לא חזי בשביעי אף שמיני של חג מאן דלא חזי בראשון לא חזי בשמיני ועכ"פ מוכח דכולהו תשלומין דראשון וקושיא לר"א ועל זה בא יהודה בן ספרא בשם ר"א נאמר כל א' מהם שבת וכו' דלהכי לא כתיב שמונת ימים להורות שאינו דוחה שבת וכדברי הגמ' בפסחים (דף ע' ע"ב) ועל זה בא ר' יוסי להקשות וכי מפאן למדנו שאין חגיגה דוחה שבת והלא ממקום אחר דהיינו בפירוש רש"י בחומש דמדכתיב אף דרשינן שאינו דוחה שבת והדר קושיא לדוקמא פנ"ל להקשות על ר' אושעז' השיב ר' יוחנן ג"כ להקשות על רב ספרא ולהוכיח שמקרא זה אינו בשביל להורות שאינו דוחה שבת דאי בשביל להורות שאינו דוחה שבת קשה למה כתביה בחג הסוכות דיש עכ"פ לטעות ולומר שדוחה שבת והא דלא כתיב שמונת ימים הוא מטעם להורות דשמיני חלוק מהם ואפילו לא חזי בראשון דלא חזי בכולהו אפ"ה חזי בשמיני הוה ליה למכתב בפסח ששת ימים אי נמי בחג הסוכות ששת ימים דלפעמים ראשון ואחרון בשבת ואז ודאי הנה מוכח דאינו דוחה שבת אלא ודאי דבאמת אינו דוחה שבת לפינן מאד והוה דכתיב שבעה הוא מטעם דכולהו תשלומין דראשון ובשמיני הוא חזי

אף דלא חזי בראשון: ועל זה שוב בא יהודה בן ספרא בשביל ר"א אדרבה להוכיח סברתו בתשלומין זה לזה ואמר וחסותם שבעת וכו' צא מהם שפת שפכר למדנו וכו' והיינו ממה דכתיב אף וא"כ קשה נכתוב שמונת ימים מפורש ומה ת"ל תתגוהו והיינו תחוגו אותו לתשלומין אלא ודאי להוכיח מפאן דתשלומין זה לזה מדאיצטריך אותו וכנ"ל: הכ"מ בפ' ב' מה' חגיגה ה' ה' תמה על הרמב"ם שפסק כר' יוחנן והלא ר' אושעז' הוא רבו של ר' יוחנן ולענ"ד דהרי ר' יוחנן משום ר' ישמעאל אמר נאמר עצרת וכו' ומפנה והתוס' בשם ירושלמי הביאו גזירה שנה דחמשה עשר והנה קשיא באמת ל"ל הפנאה דעצרת ונהרי פבר קבלנו גז"ש דט"ו וט"ו ולכן נלע"ד משום דהריטב"א רוצה לתת לשמיני מעלה יתירה שאפילו הי' חגר בראשון מביא בשמיני ובאמת הרמב"ם פסק לחלוטין שאם לא חזי בראשון שוב אינו מביא פלל וזה גמרינו מגז"ש דעצרת להשוות שמיני של חג לשביעי של פסח לגמרי מה שביעי אינו מביא אם לא חזי בראשון אף שמיני של חג פן.

וכל זה אצטריך אי אמרינו כר' יוחנן אבל לר' אושעז' פלהו יומי חדא ולכן מוכח דר' ישמעאל סובר כר' יוחנן ולכך פסק הרמב"ם כר' יוחנן: עוד נלע"ד ע"פ מ"ש הלח"מ בפ"ב מחגיגה ה' ה' דהא דנדחק בריש חגיגה למ"ד תשלומין דראשון לאתויי מאי נהרי ר"י הוא דאמר הכי נהרי איהו ס"ל לילה לאו מחוסר זמן ונימא לאתויי נטמא בלילה וניחא ליה שרצה לתרץ אליבא דהלכתא דאנו קיי"ל תשלומין דראשון וקיי"ל לילה מחוסר זמן עיין שם וא"כ מזה מוכחי תרנויהו פסקי דרבינו דכלם תשלומין דראשון כר' יוחנן ולילה מחוסר זמן פחזקי' ואף דבריש חגיגה מתרץ לאתויי סומא באחד מעיניו ודלא פיוחנן בן דהבאי ונהרי הרמב"ם פסק פיוחנן בן דהבאי בריש פ"ב שם יש לומר דהיינו למסקנא דמשני לעולם כדאמרינו מעיקרא עיין שם ואף שגם בזה הוא רישא דמתני' דלא פהלקתא דהרי חזרו ב"ה וכו' זה לא נקרא דלא פהלקתא דלמשנה ראשונה הלכתא הוא ומשנה לא זזה ממקומה ע' נו"ב מהדו"ת הא"ח: והריטב"א בחידושיו במס' סוכה (דף מ"ז) כתב דרגל בפ"ע הוא לענין שאף שמי שלא חזי בראשון דלא חזי פכולהו מ"מ בשמיני יכול להביא עיין שם ולפי זה יש להקשות מה שהקשה פאן למ"ד תשלומין דראשון לאתויי נהרי איכא למימר לאתויי חגר בראשון ונתפשט שיכול להביא בשמיני ואין לדחות דרצה לאוקמי רבויא דהפל לכל הרגלים דא"כ היכי קאמר הניחא למ"ד תשלומין זה לזה וכו' דאפתי בעצרת מי ניחא דהרי בעצרת בודאי לכ"ע פולהו תשלומין דראשון כמ"ש התוס' (דף ע' ע"א) בד"ה תשלומין עיין שם ונראה לתרץ דעת הריטב"א דלקמן (דף ט') אמר ר' יוחנן משום ר"י דילפינן שמיני של חג לתשלומין עצרת עצרת משביעי של פסח עיין שם וקאמר שם הגמרא ותנא מיייתי לה מתחוגו ואומר דעד פאן לא קאמר הריטב"א דשמיני עדיף בזה משאר ימי החג אלא לתנא דמיייתי לשמיני מתחוגו אבל לר' יוחנן דיליף עצרת עצרת משביעי של פסח אי אפשר למייהב לשמיני של חג שום מעלה יותר משביעי של פסח וכי היכי דבשביעי של פסח מאן דלא חזי בראשון לא חזי בשביעי ה"ד בשמיני של חג ושפיר קאמר פאן אלא למ"ד תשלומין זה לזה לאתויי מאי דמרא דהאי דתשלומין זה לזה הוא ר' יוחנן ולדידך' גם בשמיני אינו מביא והריטב"א קאמר דהך תנא דפז"ר קש"ב אף אם סובר בזה כר' יוחנן דתשלומין דראשון מ"מ בזה סובר פתנא דמיייתי מתחוגו וטפי הוא לענין זה רגל בפ"ע: ואמנם לפי מ"ש לתרץ דברי

הַרְמַב"ם ע"פ דְּבָרֵי הַלַח"מ הַנ"ל וּא"כ הֵן קוֹשֵׁיָא פְּאָן לְאַתּוּנֵי מְאִי לְאוּ לְאַקְשׁוּנֵי לִר' יוֹחֲנָן אֲתֵי אֲלָא לְאַקְשׁוּנֵי אֲלִיבָא דְהִלְכְתָא א"כ מִמְלִילָא נִדְחוּ דְבָרֵי הַרִיטְב"א וּבְזֵה מְתוּרָן מֵה שְׂדֵקְדֵקְתֵי בְּחִידוּשֵׁי לַמַּס' סוּפָה (דָּף מ"ז) שְׁהוּכַחְתִּי דְרַב שְׁשֵׁת סָבַר פְּסַכְרַת הַרִיטְב"א וְרַב נַחְמָן סָבַר פְּשֻׁטַת רִש"י וְתוֹס' וְדִקְדֻקְתֵי שָׁם דְּהָרִי הִלְכָה פֶּר"ש בְּאַיְסוּרֵי וּלְפִי מ"ש פְּאָן נִיחָא: אִף עַל עֵיקַר קוֹשְׁיַת הַרִיטְב"א הַנ"ל הִי נִלְע"ד לְתַרְזַן ע"פ מֵה שְׂרָאִיתִי בִירוּשְׁלַמֵי רִישׁ חֲגִיגָה דְחֻזְקִי אָמַר שָׁם דְּכוּלְהוּ תְּשְׁלוּמִין דְּרַאשׁוֹן וְהָרִי חֻזְקִי סוּבַר דְּגַם נְטָמָא בְּלִילָה אֵינוֹ מְבִיא דְּגַם לִילָה מְחַסְרָא זְמַן וּא"כ מֵה דְקָאֻמַר בְּרִישׁ חֲגִיגָה אֲלָא לְמ"ד תְּשְׁלוּמִין דְּרַאשׁוֹן לְאַתּוּנֵי מְאִי הֵינּוּ לְחֻזְקִי הַקְּשָׁה כּוֹן וְגַם קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' (דָּף ט' ע"א) בַּד"ה שְׂאֵנִי טוּמְאָה מְתוּרָן בְּזֵה אֲבָל לְפִי מ"ש לְעִיל א"כ לְחֻזְקִי יֵשׁ לְתַרְזַן ע"פ סְכַרְתַּת הַרִיטְב"א: פֶּרַק שְׁנֵי שָׁם דָּף י"ב גַּמ' אָמַר רִישׁ לְקִישׁ פֶּשְׁפְּרָאָן בְּרַא שְׁמַיִם וְאַח"כ אֲרָץ וּכְשֻׁנְטָה נְטָה אֲרָץ וְאַח"כ שְׁמַיִם וְהִנֵּה אֵילָאוּ שְׁנוּנֵיָא דְרַשְׁב"ל הֵייתִי אוֹמֵר לְשְׁנוּנֵי קְרַא שְׁהָרִי הָעוֹלָם עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְהַפְּרָאוֹת בְּמַדַּת הַדִּין שְׁנַאָמַר בְּרַאשִׁית בְּרַא אֲלֻקִּים וּכְשֻׁרָאָה שְׁאִין הָעוֹלָם מְתַקְנִים בְּמַדָּה"ד שְׁיַתְּרָא מַדַּת הַרְחֻמִּים וּבְרַאוּ שְׁנַאָמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֲרָץ וְשְׁמַיִם וְהִנֵּה זֶה פְּשׁוּט שְׁגָרְמֵי הַשְּׁמַיִם עִם כִּי הֵם הַשְּׁמַיִם מ"מ הֵם חוֹמֵר זֶה סְפִירֵי מְאֹד יָקָר הָעֶרְךָ מִשָּׂא"כ חוֹמֵר הָאֲרָץ שֶׁהוּא חוֹמֵר עַב עֶפְרִי שְׁפָל מְאֹד וַיֵּשׁ הַפְּרַשׁ בְּחִשְׁבּוֹת בֵּין גֶּשֶׁם הַשְּׁמַיִם לְגֶשֶׁם הָאֲרָץ כְּגַבְוַת שְׁמַיִם מֵעַל הָאֲרָץ וּא"כ הִיא גּוֹפָא קְשִׁי לַב"ה שֶׁהָאֲרָץ נִבְרָאת תַּחְלָה לְמָה וּמֵה דְבַר חִשְׁבּוֹת נִמְצָא בְּאֲרָץ יוֹתֵר מִבְּשְׁמַיִם עַד שֶׁתּוֹקְדָם בְּבְרִיאָה: וְאוּלַי לֹא מְפַנֵּי חִשְׁבּוֹת הָאֲרָץ קְדָמָה אֲלָא אֲדַרְבָּה לְשִׁפְלוּתָהּ וְהִנֵּה ג' עוֹלָמוֹת יֵשׁ עוֹלָם הַחוֹמֵרֵי הַגַּס וְעָכוּר שְׁאֵנוּ בְּנֵי אָדָם שְׁפוֹנִים בּוֹ וְהוּא מְמַרְכֵּז הָאֲרָץ עַד הַשְּׁמַיִם וְלֹא עַד בְּכָלֵל וְהוּא כָּל מֵה שְׁנַעֲשֶׂה מַד' יְסוּדוֹת, וְאַח"כ הוּא עוֹלָם הַגְּלָגְלִים שֶׁהוּא אֵינוֹ מֵהִיְסוּדוֹת אֲבָל הֵם גֶּשֶׁם אֶחָד סְפִירֵי וְנִחְלְקוּ הַפִּילוֹסוֹפִים אִם הֵם חִיִּי בְּעַלֵי מַדְעָה אוֹ הֵם גּוֹפִים מֵתִים כְּמוֹ הִיְסוּדוֹ וְיַפְעוּלוּתִיהָ לֹא בְּרִצּוֹן כִּי אִם טֵבַע הַנְּטֻבֵעַ בְּהֵם כְּמוֹ בִּיְסוּדוֹת הַתַּחְתּוֹנִים שֵׁיֵשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם פְּעוּלָה מֵיְחֻדָּתָהּ כְּמוֹ אִשׁ לְחֻמָּם וְהַמַּיִם לְלַחֲלַח וּלְקַרֵר וּכְמוֹ כֵּן כָּל הִיְסוּדוֹת אֲבָל אֵין פּוֹעֲלִים בְּרִצּוֹן כִּי הֵם בְּנֻדְאֵי גּוֹפִים מֵתִים.

וְעוֹלָם הַשְּׁלִישִׁי הוּא עוֹלָם הַשְּׁכָלִיִּים הַנִּבְדָּלִים כְּלִשׁוֹן הַפִּילוֹסוֹפִים וּבְלִשׁוֹן רַז"ל עוֹלָם הַמְּלָאכִים הֵם חִיִּים בְּנֻדְאֵי בְּעַלֵי מַדְעָה עוֹשִׂים רִצּוֹן קוֹנָם בְּנִפְשׁ חֲפִצָּה וּבְשִׁמְחָה וְהִנֵּה אַרְז"ל טַעַם שְׁלֹא נִבְרָאוּ הַמְּלָאכִים עַד יוֹם שְׁנֵי הוּא שְׁלֹא יֵאמְרוּ מִיכָאֵל מוֹתֵת בְּדְרוּמוֹ כּו' שְׁלֹא יִטְעוּ בְּהֵם שְׁסִייעוּ בְּבְרִיאָה וְהֵינּוּ לְפִי שְׁהֵם בְּעַלֵי חִיִּים וַיֵּשׁ לְטַעוֹת בְּהֵם וְלִכֵּן הִנְכַרְחָ לְאַחַר בְּרִיאָתָם עַד שֶׁנִּבְרָאוּ שְׁמַיִם וְאֲרָץ בְּיוֹם רַאשׁוֹן וְאַח"כ נִבְרָאוּ הַמְּלָאכִים בְּיוֹם שְׁנֵי וּא"כ מְזֵה הַטַּעַם עֲצָמוֹ קְדָמָה הָאֲרָץ בְּבְרִיאָה לְהַשְּׁמַיִם לְפִי שְׁזֵה נִרְאָה בְּפוֹעֵל הַטֵּבַע שְׁפָל שֶׁפַע הָאֲרָץ בָּא דָּרָךְ הַשְּׁמַיִם וְאַרְז"ל הַפֶּל תְּלוּי בְּמִזְל מִזְל מַעֲשִׂיר וְכו' אֲלָא שְׁאֵנְהוּ עִם ה' מְאֻמִּינִים בְּנֵי מְאֻמִּינִים יוֹדְעִים בְּאַמוּנָה שְׁלִימָה שְׁגָבוּהָ מֵעַל גְּבוּהָ שְׁנוֹמֵר וְהַקַּב"ה הוּא שְׁטוּבֵעַ הַטֵּבַע בְּמִזְל וְהַפֶּל בְּהַשְּׁגָחָה נִפְלְאָה מִמֶּנּוּ אֲבָל כְּבָר שְׁלָפוּ וְעָקְרוּ דוֹרוֹת הַרְבֵּה קוֹדָם מִתַּן תּוֹרָה שְׁטָעוּ טַעוֹת גְּדוֹל וְחָשְׁבוּ אֶת צְבָא הַשְּׁמַיִם לְאַלוּהוּת וְעָבְדוּ אוֹתָם וּבְנֵי לְהֵם הִיכָלוֹת וּכְמוֹ הַמְּצָרִים שְׁעָבְדוּ לְטָלָה לְפִי שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמְּזֻלוֹת כְּפֹלֵם וְלִכֵּן מְפַנֵּי זֶה הַקְּדִים הַקַּב"ה בְּרִיאַת הָאֲרָץ לְשְׁמַיִם וְשׁוֹב אֵין מְקוֹם לְטַעוֹת שֵׁיְהִיו צְבָא הַשְּׁמַיִם עֵילָה וְהָאֲרָץ עֵלוּלָה מֵהֶם שְׁהָרִי זֶה נוֹדַע בְּהַכְרַחַח שְׁהַעֵילָה קוֹדָם לְהַעֲלוּל וְאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲלוּל לְהִיּוֹת מוֹקְדָם לְעֵילָה שְׁלוֹ וְכָל זֶה אִם עוֹלָם הַגְּלָגְלִים יֵשׁ בּוֹ רוּחַ חִיִּים וְאִז

פְּעוּלְתָם בְּרִצּוֹן וַיֵּשׁ לְטֹעוֹת שֶׁהֲרִצּוֹן תְּלוּי בְּדַעְתָּם וַיֵּשׁ בָּהֶם כַּח לְהִרְעוֹ אוֹ לְהִטִּיב וּמִתּוֹךְ כִּי יְבוֹאוּ לְעִבְדְּכֶם וּלְכַף הַיָּד מִהֶחֱכָרְתָּ לְאַחַר בְּרִיאַת גְּלִגְלֵי הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁטְרֵיהֶם אַחַר בְּרִיאַת הָאָרֶץ אָבֵל אִם גְּלִגְלֵי הַשָּׁמַיִם הֵם גּוֹפִים מְתִים כְּמוֹ אַרְבַּע יְסוּדוֹת שֶׁתַּחַת גְּלִגְלֵי הַיָּרֵחַ אֵין לְטֹעוֹת בָּהֶם לְחֻשְׁבָּם לְאַלוּהוּת וְאִ"כ רְאוּי לְהִקְדִּים בְּרִיאַת הַשָּׁמַיִם לְפִי חֲשִׁיבוֹת חוֹנָמֵר שְׁלֵהֶם וְזִכּוּתוֹ שֶׁהוּא זֶה מְאֹד וְסִפְרֵי.

וּמִעַתָּה נוֹכַל לֹמַר שֶׁפְּלוּגְמַת ב"ש וּב"ה אִם שָׁמַיִם קָדְמוּ אוֹ אָרֶץ קָדְמָה הוּא עֲצָמוֹ הַפְּלוּגְמָא שְׁבִין הַפִּילוֹסוֹפִים וְדַעַת ב"ש שֶׁגִּרְמֵי הַשָּׁמַיִם אֵין בָּהֶם שׁוּם חַיּוֹת וְחַנוּעָתָם בְּטֹבֵעַ הַנְּטֹבֵעַ בָּהֶם בְּתַחֲלַת הוּיָתָם וְכְמוֹ שֶׁהָאֵשׁ יִתְנוּעַע תְּמִיד לְמַעַלָּה וְהָאֶבֶן יִפּוֹל תְּמִיד לְמַטָּה וְאֵין זֶה מִצַּד חַיּוֹת וְרִצּוֹן שֶׁבָהֶם כִּי הַנְּטֹבֵעַ בְּגִרְמֵי הַשָּׁמַיִם הַתְּנוּעָה הַסִּיבּוֹבִיט וְלִכּוֹן אֵין לְתַעוֹת בָּהֶם לְחֻשְׁבָּם לְאַלוּהוּת וְלִכּוֹן סִבֵּר בְּרִיאַת שָׁמַיִם קוֹדֵם וּב"ה סוֹבְרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חַיּוֹת וְנִפְשׁ שְׁכֵלִי וְתַשׁוּקָה וְהוּא דַעַת הַרְמָב"ם בַּמ"ג חֻלְק ב' פ"ז וּלְכַף סִבְרֵי ב"ה בְּרִיאַת הָאָרֶץ קוֹדֵם מִפְּנֵי שְׁפִלוּתָהּ.

וְעוֹד נִרְאֶה דְאָרֶץ מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתָהּ נִבְרָאת תַּחֲלָה כִּי בְּעַת שֶׁבָּא אַבְרָהָם אֲבִינוֹ לְעוֹלָם נִתְפָּרַס בְּעוֹלָם הָאֱמוּנָה הָאֱמִיתִית בְּיַחְזוֹדוֹ ית' וְהִפְרִיחוֹ כַּח אֱלוּהוּתוֹ ע"י הַנְּסִיִּים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם אֲבִינוֹ שֶׁהֵמָּה דְבָרִים יוֹצְאִים מִהִנְהַגָּה הַסְּדוּרִית הַטְּבָעִית וְהִפְרִיחוֹ שֶׁיֵּשׁ שָׁם נִמְצָא שׁוֹלֵט עַל צְבָא הַשָּׁמַיִם לְשַׁדָּד מַעֲרֻכּוֹתֵיהֶם וּלְבַטֵּל מֵה שִׁיּוּרָה טְבָעֵיהֶם כִּי כָּל מִשְׁטְרֵי הַשָּׁמַיִם מִתְּנַהֲגִים עַל סִדֵּר הַטְּבָעַי וְלֹא שִׁיּוּרָה בָּהֶם נִס אוֹ דְבַר פְּלֵא וְעֵיקָר הַנְּסִיִּים הוּא ע"י שֵׁם הוּי' ב"ה וְכְמוֹ שֶׁבָּא בְּתוֹרָה בְּנִפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה בְּמִצְרַיִם דְבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הַטְּבָעַי נֶאֱמַר וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' אָבֵל מִצַּד מִדַּת הַדִּין אֵינוֹ מוֹרָה לְחַדֵּשׁ נִיִּסִּים בְּעוֹלָם וּפְרָעָה אָמַר מִתְּחִלָּה לֹא יִדְעֵתִי אֵת הַשֵּׁם וַיִּדַּע רַק שֵׁם אֱלֹהִים שֶׁהוּא מוֹרָה עַל הַתְּנַהֲגוֹת הָעוֹלָם הַטְּבָעַי וְהַטְּבָעַי בְּגִמְטְרִיא אֱלֹהִים וּלְפִי טְבָעֵי מְזוּרוֹת הַשָּׁמַיִם לֹא הִי הַזְּמַן שֶׁיִּצְאֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם כְּנוֹדַע וְלִכּוֹן בְּמַכַּת פְּנִים שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחֲרֻטְנוּמִים בְּלִטְיָהֶם לְהוֹצִיא הַכְּנָם וְלֹא יָכְלוּ וְגו' וַיֵּאמְרוּ הַחֲרֻטְנוּמִים אֵל פְּרָעָה אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים הוּא וַיַּחֲזוּק לֵב פְּרָעָה וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' וְהַדְּבָר תְּמוּהָ כִּינּוֹן שֶׁאֲמָרוּ לוֹ אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים הוּא הִי לוֹ לְהִיּוֹת נִכְנַע לְפָנֵי אֱלֹהִים וּלְשַׁלַּח אֵת יִשְׂרָאֵל.

וְכִבֵּר עָלָה בְּדַעַתִּי לֹמַר דְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּאֵן וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים שֶׁלֹּא שָׁמַע לְדְבָרֵי הַחֲרֻטְנוּמִים וְהַחֲרֻטְנוּמִים בְּאֵמַת אֲמָרוּ לוֹ אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים הוּא וַיַּעֲזוּהוּ לְשַׁלַּח אֵת יִשְׂרָאֵל אָבֵל הוּא הַחֲזוּק לְבוֹ וְלֹא שָׁמַע אֵל הַחֲרֻטְנוּמִים אָבֵל סִיפָא דְקִרְאָ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' לֹא יִסְבּוֹל כִּי זֶה דִּהִיכּוֹן דְּבַר ה' שֶׁלֹּא שָׁמַע לְדְבָרֵי הַחֲרֻטְנוּמִים אֲלֵא וְדַאי דְהִיךְ וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים הַכְּנוּהָ עַל מִשָּׁה וְאִהְרֹן וְכֵן פִּירֵשׁ רש"י כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' וְלֹא יִשְׁמַע אֱלֹהִים פְּרָעָה וְאִ"כ הַדְּרָא קוּשְׁי' לְדוֹכְתִּי מֵה זֶה הַקְּדָמָה שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁאֲמָרוּ לוֹ אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים ע"י זֶה הַחֲזוּק לְבוֹ.

שׁוּב מִצָּאתִי קָרוֹב לְזֶה בְּאֶבֶן עֲזָרָא אָבֵל לְפִי הַהִקְדָּמָה שֶׁהִקְדַּמְתִּי שֵׁשׁ אֱלֹהִים מוֹרָה עַל סִדּוּר הַטְּבָעֵי שֶׁהַטְּבָעַי בְּצָבָא הַשָּׁמַיִם וּמְזוּרוֹתֵיהֶם מִתְּחִלַּת הַבְּרִיאָה א"כ נִהְיֵהוּ הוּא וְהַחֲרֻטְנוּמִים אֲמָרוּ זֶה לְהַכְחִישׁ דְבָרֵי מִשָּׁה וְאִהְרֹן לֹא בְּהַשְׁגָּחָה בְּאֵה מְכָה זוֹ רַק אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים לְפִי סִדּוּר הַטְּבָעֵי בְּאֵה עֵתָה אֵינָה דְבַר בְּאוּרִי שֶׁכְּנֻגָד מִצְרַיִם וּמִמְנוֹ בְּאוּרִי הַכְּנֻיִם בְּטֹבֵעַ וְע"י זֶה הַחֲזוּק לְבוֹ וְלִכּוֹן תִּיְקַף אַחַר זֶה בְּמַכַּת הָעָרוֹב נֶאֱמַר בְּהִתְרָאָה שֶׁהִתְרָה בּוֹ לְמַעַן תִּדַּע כִּי אֲנִי ה' בְּקִרְבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת לֹא שָׁמַע ה' הוּא הַמּוֹרָה עַל הַתְּחַדְשׁוֹת הַנְּפִלְאוֹת

בהשגחה נפלאה לפי העת ולפי הצורך לעשות במדת הרחמים לרחם על ישראל: והעולה
מזה ע"י חידוש הנסים ע"י שם הוי' ב"ה שוב אין מקום לטעות ולחשוב צבא השמים
לאלהות שהרי אנו רואים שאין בהם פח להנצל ולהגביר פח סדורם הטבעי ועל כרחם
מתחדשים שינוי טבעיהם כמו שמש בגבעון דום ושוב אי אפשר להיות בשמש פח אלהית
וכדומה.

ומעתה לא קשו קראי אהדדי שהרי עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין ואז אין
מקום לנסים בקרב הארץ וזהו בראשית ברא אלהים דהיינו כפי' פדור הטבעי הטבע
בגימ' אלהים ולכן אז נאמר את השמים ואת הארץ כי אז כל שפע הארץ וקיומה הוא
ע"י מזרות השמים ולכן גבהו שמים בתשיבותם על הארץ.

אבל אח"כ שיתוף מדת הרחמים ואז צדיק מושל ביראת אלהים וצדיקים שבארץ שולטים
על צבא השמים לשנות סדרם וטבעיהם וא"כ יש לדרי מטה בארץ חשיבות נגד צבא
השמים ולכן נאמר ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים הקדים הארץ.

ולפי מ"ש שע"י התחדשות האותות בנסים ונפלאות ממילא בטלו טעות אלהות על צבא
השמים והנה מי לנו גדול מזה ממשה רבינו ע"ה אשר הוא הרבה המופתים בזה בשמים
ובארץ עשה מדת יום ללילה כחונשך מצרים וקרע ים והוריד לחם מן השמים ושאר
אותות ומופתים לאין מספר אשר על ידו נתפרסם בכל העולם כי ה' הוא אלהים אין עוד
מלבדו.

ובזה נלע"ד פירוש הפסוק בראשית ברא אלהים את הדמים ואת הארץ ובמדרש
בראשית זה משה שנאמר וירא ראשית לו והפונה בראשית שרמז למשה ועל ידו
נתפרסם כי אין שום פח בצבא השמים שהרי הוא שנה סדרם וטבעם וממילא ברא
אלהים את השמים ואת הארץ תחלה שמים ואח"כ ארץ כי אין שום אחריות בזה כי כבר
יעמוד משה רבינו להראות כי אין אלהות בצבא השמים ואין עוד מלבדו: שם ע"ב גמ'
ז' רקיעים הם כו' ומיכאל כה"ג עומד ומקריב עליו קרבן וכו' הנה בנדאי אין הפונה
שיהי' בה"מ של מעלה באלו רקיעים שהמה הגלגלים כי אין לחשוב מחשבה כזה פגול
הוא לא ירצה שבה"מ הנה ומיכאל הכה"ג סובב בכל יום ממזרח למערב על ידי גלגל
היומי וכבר האריך בזה האלשיך ועוד דא"כ אין מקדש של מעלה עומד במקום אחד
אפי' רגעים אחדים רק סובב תמיד בסביב ואיך אפשר שיהי' בה"מ של מטה מכונן נגד
בה"מ של מעלה והא הארץ לעולם עומדת במרכזה ואינה זזה ממקומה ואין שום מקום
ברקיע שיהי' שיהי' לומר עליו שהוא מכונן נגד מקום שבארץ פינון שהרקיע סובב תמיד
סביב הארץ אלא נדאי הפונה על רקיעים גבוהים נקראים רקיע או שמים דרך השאלה
אבל הפונה בעולם אחר גבוה מעל גבוה.

ומעתה אני אומר להיפך שבארץ יש חשיבות גדול שיש בו מקום שהוא מכונן נגד מקדש
של מעלה אבל בשמים ושמי השמים כל הגלגלים כולם אין בהם מקום חשוב כזה שהרי
אי אפשר לומר על שום מקום בהם שיהי' מכונן נגד מקדש של מעלה פינון שאין בהם
קביעות מקום כלל והם סובבים תמיד וא"כ הארץ חשובה יותר מן השמים ולכך נבראת
הארץ תחלה לחשיבת המקום שנגד מקדש ושריית שכינה.

והנה עיקר שרית שכינה בתתוננים הוא במדת הרחמים אבל בשעת מדת הדין הקב"ה מסלק שכינתו ובשעת הזעם נאמר כי לא אעלה בקרבך הנה מלאכי ילך לפניה ושאר כתובים הדומים המראים באצבע שע"י מדת הדין מסלק שכינתו וכתוב בפ' משפטים הנה אנכי שולח מלאך לפניה וגו' השמר מפניו וגו' כי לא ישא לפשעכם ופירש רש"י שאין בידו לישא פשע שהוא שליח ועושה שליחותו הרי כשהנהנה הוא ע"י שליח הוא במה"ד גמור ולא ישא עון ומעתה לא קשו קראי אהדדי דלעיל ע"א שהרי העולם עלה במחשבה במדת הדין וכתוב בראשית ברא אלהים ובמדת הדין אין צורך שרית שכינה בתתוננים ואין שום מקום בארץ שיהי חשוב יותר מן השמים ולכך כתיב את השמים תחלה ואח"כ ארץ אבל אח"כ שתף רחמים בדין וכמ"ש ביום עשות ה' אלהים דהיגו מדת רחמים ואז הקב"ה בעצמו משגיח עלינו ושורה שכינתו בינינו במקום מקדש של מטה המכונן נגד מקדש של מעלה ולכך ארץ ושמים ארץ תחלה ואח"כ שמים.

ונה הוא פונת השאלה במדרש פרשה בא ששאל אבנימוס הגרדי הארץ האיה נבראת תחלה. פירוש אשר עפר יסודה גסה ועכורה מאד האיה נהי' הדבר הנה שנבראת תחלה קודם השמים שהמה בתכלית הספירי יך מאד.

ובאה התשובה ע"ז נטל הקב"ה עפר מתחת כסא הכבוד ונרק על פני המים ונעשית ארץ. הפונה שראשית בריאת הארץ הוא במקום מקדש וכמו שאמרו ז"ל אכן שתי שממנו הושפת העולם ומקום זה יסודו מעפר שתחת כסא כבודו לפי שהוא מכונן נגדו (ונה פירוש המדרש כבד אכן ונטל החול מי שרואה בריאת הרים וגבעות והחול שהמים עומדים עליו סוכר שיגיעה הוא לפני ואינו יגיעה שנאמר לא ייעף ולא יגע במה אני יגע במי שהוא מקעיס לפני בדברים בטלים הוגעתם ה' בדבריך הוי וכעס אויל כבד משניהם כי אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה אבל ע"י ביטול תורה הקב"ה מסלק שכינתו): דף י"ד ע"ה גמ' פדתנא אהד לוי ואהד לזנד כו' בפסיקתא רחצו הזכו וגו' ט' מדות כתיב פאן פנגד ט' ימים שבין ר"ה ליוה"כ ומה כתיב אחריו לכו נא ונזכחה יאמר ה' וגו' ד"א פנגד קרפנות ר"ה פר אהד איל אהד כבשים ז' ושעיר עזים אהד לחטאת פנגד עשרת ימי תשובה.

והנה צריך להבין איה ט' מדות רומזים לעשיית ועוד איה רמז בהאי קרא דמייירי בר"ה ונראה דאמרו חדשיכם ומועדיכם רמז לריש שתא שאין לה מועד וחודש ביום אהד אלא ר"ה. והנה רז"ל אמרו שאין אומרים הלל בר"ה ויוה"כ שמלה יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים.

ונראה מזה שהי' לנו להיות חרדים ועצבים ביום הנה מאימת הדין עד שבשבייל זה אנו נמנעים מלומר שירה ואם פי השיר הלל הוא שמחה של מצוה ושמחה רוחנית וק"ו שאין לשמחן שמחה גשמית במאכל ובמשטה שאפי' בשבתות ומועדים צריך השגחה יתירה שתהי' שמחה של מצוה פי עיקרה מצד החומר וקרוב להפסד עד שמטעם זה כמה גדולי הגאונים הראשונים פתבו להתענות בר"ה ועכ"פ אף שאין מתעניין אין מן הראוי להתענג בתפנוקי מעדנים רק להיות חרד וירא.

מאימת יום הקדוש פי הוא נורא ואיום: ורמזו משה רבינו באורייתא יום תרועה יהי' לכם ולכאורה הוי ליה למכתב תעבירו שופר תרועה וכמו דכתיב ביובל אבל הפונה שאין זה

כְּשֶׁאָר מִצֹּת זְמַנִּית כְּמוֹ נְטִילַת לֹוֶלֶב שְׂאֵם נְטִלוּ כְּבָר יֵצֵא אָבֶל כָּאֵן כֹּל הַיּוֹם יֵהִי יוֹם תְּרוּעָה וּמְתַרְגְּמִינָן יִבְבָּא אוֹ גְנוּחֵי גְנָח אוֹ יְלוּלֵי יְלוּלֵי וְכִינָה הַיּוֹם עַל שֵׁם דְּבָר זֶה לֹוֶמֶר שְׂאִימַת הַיּוֹם יֵהִי עֲלֵיךְ וּלְכֶךָ סְמִיךְ לוֹ וְעֲשִׂיתֶם עוֹלָה לְפִי שְׁבַמְדְּרֵשׁ רַבָּה פ' אָמוֹר דִּינִיק בְּכַל הַקְּרָבָנוֹת פְּתִיב וְהַקְּרָבָתֶם וְכָאֵן פְּתִיב וְעֲשִׂיתֶם אָמַר לְהֵם הַקַּב"ה לִישְׂרָאֵל מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם פְּאֵלוֹ הַיּוֹם נַעֲשִׂיתֶם לְפָנַי פְּאֵלוֹ הַיּוֹם בְּרֵאתִי אֶתְכֶם וּלְדַעְתִּי כְּנֻנְתֶם בְּזֶה ע"פ מַה שְׂאָמְרוּ בְּפִסְקֵתָא הַגְּזִ"ל שְׁמִסִּיגִים שֵׁם ד"א כְּנֻגַד עֲשָׂרָה מֵאָמְרוֹת שְׁבָהֶם גְּבָרָא הָעוֹלָם שְׁבִיּוֹם הַזֶּה כֹּל הָעוֹלָם עוֹמְדִים בְּדִין וְהָעוֹלָם מְתַחֲיָבִים כְּלִי מִפְּנֵי שְׁמֵלֹכְלָכִים בְּעֵבְרִית נִמְצְאָת אָמַר פְּאֵלוֹ בּוֹ בְּיוֹם גְּבָרָאוּ וְזֶה כְּנֻנַת הַמְּדְרֵשׁ פְּאֵלוֹ הַיּוֹם נַעֲשִׂיתֶם שְׂמָה שְׁזוֹכִים בְּדִין הוּא פְּאֵלוֹ גְּבָרָאוּ וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' ר"ה (דָּף כ"ד ע"א) בְּשֵׁם ר"ת דְּזֶה הַיּוֹם תַּחֲלַת מַעֲשִׂיךְ אֶתְיָא אֶפְיָלוֹ לר"י דְּאָמַר בְּנִיסָן גְּבָרָא הָעוֹלָם וּתַחֲלַת מַעֲשִׂיךְ הֵינְנוּ תַּחֲלַת מַעֲשֵׂה הַדִּין שְׁהָעוֹלָם גְּדוֹן בּוֹ אִם לְהַתְקִיגִים.

וּמַעֲתָה סְמִיכַת הַקְּרָא יוֹם תְּרוּעָה יֵהִי לְכֶם דְּהֵינְנוּ יִבְבָּא וְע"י תְּרַדָּה וְאִימָה זֹו אֶתֶם זוֹכִים בְּדִין וְנַעֲשִׂיתֶם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה פְּאֵלוֹ הַיּוֹם גְּבָרָאתֶם: וְזֶה פִּי הַפְּתוּבִים בְּתַהֲלִים ע"ו אֶתָּה נוֹרָא אֶתָּה וְיָי עֲמֹד לְפָנֶיךָ מֵאֲז אַפְּךָ מְשֻׁמִּים הַשְּׂמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יִרְאָה וְשִׁקְטָה בְּקוּם לְמִשְׁפַּט אֱלֹהִים כו'.

אָמַר שֶׁהַקַּב"ה נוֹרָא מְאֹד וְאִין לְעַמּוּד לְפָנַי זַעֲמוּ ח"ו אֶף לְרוּב רַחֲמֵי פְּרָסֵם הַדְּבָר וְזֶהוּ מְשֻׁמִּים הַשְּׂמַעַת דִּין וְאֲז אֲנַחְנוּ מְתַרְאִים וְחוֹזְרוֹת בְּתַשׁוּבָה בַּר"ה גְּנוּחֵי גְנָח יְלוּלֵי יְלוּלֵי אִישׁ אִישׁ כְּפִי עֲבוּדַת מִשְׂא הַפְּשָׁעִים אֲשֶׁר עָלָיו וְזֶהוּ אֶרֶץ יִרְאָה וְנִשְׂאָה ק"ו אִם בְּשֻׁמִּים הַשְּׂמַעַת דִּין וּמְלָאכִים יַחְפְּזוֹן וְחִיל וְרַעְדָּה יֶאֱחָזוֹן וְאֵעִפ"כֵּי אִין הַדִּין שׁוֹלֵט לְכֹלוֹתֶם כִּי הֵם תְּמִיד מְשַׁרְתִּיו עוֹשִׂים רְצוֹנֵוּ וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ בְּבִרְכוֹת (כ"ט ע"ב) עֲשֵׂה רְצוֹנֵךְ בְּשֻׁמִּים ע"ש בְּרַש"י וְכֵן הַקַּב"ה בְּרוּב רַחֲמֵי אִינוּ מְתַחֲלִיל בְּדִין עִם הַשׁוֹכְנִים בְּאֲדָמָה בְּבִתֵּי חוֹנְמֵר הַמְּלָאִים עוֹן מַצַּד הַחוֹנְמֵר אֱלָא מְשֻׁמִּים הַשְּׂמַעַת דִּין וְאֲז אֶרֶץ יִרְאָה וְע"י זֶה שְׂיִרְאָה וְחֻזְרָה בְּתַשׁוּבָה שְׁקֻטָה לְבַסּוּף כִּי יֵשֵׁב הַקַּב"ה עַל פְּסַא רַחֲמִים וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ ז"ל בַּמַּס' ר"ה כֹּל שְׁנָה שְׂרַשְׁהָ בְּתַחֲלִיתָהּ יֵשׁ לָהּ אַחֲרִית טוֹב וְלָכֵן אִין הַקַּב"ה יוֹשֵׁב תְּכַף עַל פְּסַא רַחֲמִים וְהַכֹּל בְּרוּב חֲסֵדוֹ וְלָכֵן אָמַר בְּקוּם לְמִשְׁפַּט שְׂמַתַּחֲלָה בִּישִׁיבְתוּ לְמִשְׁפַּט הוּא אֱלֹהִים בְּמַדַּת הַדִּין וְאֶמְנָם כֹּל זֶה הוּא לְהוֹשִׁיעַ כֹּל עַנְוֵי אֶרֶץ כִּי ע"י הַדִּין יִשְׂרָאֵל חוֹזְרִים בְּתַשׁוּבָה וְתוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר וְהַקַּב"ה עוֹמֵד מְכַסָּא דִּין וְיוֹשֵׁב עַל פְּסַא רַחֲמִים וְכֵן אָמְרוּ בְּנִיקְרָא רַבָּה פ' אָמֹר יְהוּדָה בַּר נַחֲמָן פְּתַח עָלָה אֱלֹהִים בְּתַרוּעָה ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר בְּשַׁעַת שֶׁהַקַּב"ה יוֹשֵׁב וְעוֹלָה עַל פְּסַא דִּין בְּדִין הוּא עוֹלָה מ"ט עָלָה אֱלֹהִים בְּתַרוּעָה וּבְשַׁעַת שְׂיִשְׂרָאֵל נוֹטְלִין שׁוֹפָר הַקַּב"ה עוֹמֵד מְכַסָּא דִּין וְיוֹשֵׁב עַל פְּסַא רַחֲמִים שְׂנַאֲמַר ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר וּמְתַמְלָא עֲלֵיהֶם רַחֲמִים וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם וְהוֹפֵךְ מַדַּת הַדִּין לְמַדַּת הַרַחֲמִים אִימְתִי בְּחוֹדֵשׁ הַשְּׁבִיעִי אֱלָא דְצָרִיךְ טַעַם לְמָה הַנְּצָרָךְ פְּסַא בְּפָנַי עֲצֻמוֹ לְרַחֲמִים וְכִי לֹא הִי' יְכוֹל עַל פְּסַא זֶה עֲצֻמוֹ שְׂיֵשֵׁב בּוֹ לְדִין לְהַתְמַלָּא רַחֲמִים וְלְהַתְנַהֵג בְּמַדַּת הַרַחֲמִים וְכֵן בְּקַדְוִשָׁה אָנוּ אוֹמְרִים מְמַקּוּמוֹ הוּא יְפֵן בְּרַחֲמִים לְמָה צָרִיךְ שְׂיִפֵן מְמַקּוּמוֹ וְכִי אִין מְקוּם לְמַדַּת הַרַחֲמִים לְחוּל בְּכַסָּא זֶה עֲצֻמוֹ וְכִי הַמְּקוּם גּוֹרָם: וְנִרְאָה שֶׁהוּא ע"פ מַה שְׂאָמְרוּ בְּפִסְקֵתָא גְּבִי מְנַשֶּׁה כִּיּוֹן שְׂרַאָה עֲצֻמוֹ בְּצָרָה גְּדוֹלָה אָמַר זְכוּר אֲנִי שֶׁהִי' אָבִי מְקַרָּא אוֹתִי בְּצָר לָךְ וּמְצַא אוֹךְ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ הֲרִי אֲנִי קוֹרָא אוֹתוֹ וְהִיוּ מְלָאכֵי הַשְּׂרַת סוֹתְמִין חֲלוֹנוֹת שֶׁל רְקִיעַ שְׁלֹא תַעֲלֶה תַפְלָתוֹ בְּפָנַי הַמְּקוּם אָמְרוּ לְפָנַי רַב־ש"ע אָדָם שְׁהַעֲמִיד

צ'לם ב'היכל פ'לום יש בו ת'שובה מה ע'שה הקב"ה ח'תר ח'תירה אחת ת'חת פ'סא הפ'בוד ש'לו וק'בל ת'שובתו ושמע ת'חינתו.

ואמר אני ש'נה הפ'סא ש'ח'ת בו ח'תירה הוא פ'סא ה'רחמים וכ'שרוצה לה'תנהג ב'דין יושב על פ'סא ש'אין בו ח'תירה. ומעתה גם ר"ע ס"ל דבעוה"ז צ'ריף א'חד ל'דין וא'חד ל'צדקה ש'אי אפ'שר לע'שות צ'דקה ב'כסא דין לפי ש'אין ש'ם ח'תירה א'בל ב'ביאת ב'ן דוד יב'וטל הק'טרוג ואין ש'טן ואין פ'גע ר'ע א"כ מ'יותר פ'סא א'חד ול'כן יהי' אז א'חד ל'דוד: והנה ה'מהרש"א ב'חדושי אג'דה פ'אן הק'שה דל'מה ה'נצ'רף לה'ביא סיפ'א דק'רא הלא מ'ריש'א דק'רא גופ'א הי' יכול ל'דקדק ד'כתיב כ'ןרס'נון דמשמע ת'רי וב'זה פ'ליגי מ'ר ס'בר א'חד לו וא'חד ל'דוד ומ"ס א'חד ל'דין וכו' ועי'ין פ'ירושו ולי נ'ראה ג"כ ע"פ ד'רכי ד'כ'רס'נון אינו ל'שון ר'בים א'בל ע'יקר ה'קוש'יא ד'כ'רס'נון ר'מיו משמע ש'עדין אינו מוכ'ן ועומד א'לא ש'צ'ריף לה'כינו ול'הקימו וכן משמעו'ת ה'ק'רא עד ד'כ'רס'נון ר'מיו משמע ב'עוד ש'מתעסקים ב'מלאכה זו להקים הפ'סא ה'נה וכתוב א'חד אומר פ'רסי' ש'פ'יבין ד'נור גלג'להי נור ד'ליק ומשמע ש'פ'כ'ר הוא עומד ומ'ת'רץ ר"ע א'חד להקב"ה נ'זה מוכ'ן תמיד וא'חד ל'דוד ש'צ'ריף ה'כנה כי ב'גלותה'מר ה'נה פ'סאו ל'ארץ מ'ג'רת וחולל ל'ארץ נ'זרו וע"ז א'מר ר"י הג'לילי עד מתי א'תה עו'שה כו' א'לא ת'רנ'ייהו ק'ראי ב'קונ'דש מ'י'רי וגם פ'סא הקב"ה צ'ריף ה'כנה כי ב'גלות ה'נה אין הפ'סא ש'לם וי'ד על פ'ס כ'תיב ומה ד'כתיב כ'ןרס'יא ש'פ'יבין ד'נור היינו פ'סא דין ש'נה הוא ש'לם בעוה"ז א'בל פ'סא ה'רחמים אינו ב'ש'ל'מות ש'אלמ'לי הי' פ'סא ר'חמים ב'ש'ל'מות לא ה'יה כ'ביכול מ'עלים ע'ין זמן א'רוף כ'זה מ'בניו ולא הי' רואה ח"ו ב'אב'דון יש'ראל ואעפ"כ אלו נ'אלו ד'ברי א'להים חיים ומחמת ש'אין פ'סא ה'רחמים עומד מוכ'ן ל'כן מוטל פ'סא דוד ל'ארץ.

ור"א ב'ן ע'זרא א'מר א'חד לכ'סא וא'חד ל'שרפ'רף ד'כתיב השמים פ'סאי וה'ארץ ה'דום ר'גלי ה'נה בהמ"ק הוא ה'דום ר'גליו וכן פ'תיב ולא ז'כר ה'דום ר'גליו ב'יום אפ'ו ונהו ה'צ'ריף לה'רימו א'שר הוא ח'רב ב'עונותינו זה א'לף ת"ר ש'נים ובעוה"ר אין דורש ואין מ'בקש להקים הפ'סא ה'נה וזה ה'לוי ב'ידינו וכן פ'תיב נפ'לה ולא תוסיף קום ונהי'נו ש'לא תוסיף קום מ'עצמה כי אם ת'צפה ע'לינו להקימה ד'ף ט"ז ע"א ד'ריש ר' יהודה מ'תורג'מניה דר' ל'קיש אם יצה"ר אומר ל'ף חט'א והקב"ה מוחל ל'ף אל ת'אמין ש'נאמר אל ת'אמינו ב'רע זה יצה"ר ש'נאמר כי יצ'ר לב ה'אדם רע מ'נע'וריו ואין אלוף א'לא הקב"ה ש'נאמר אלוף נ'עורי א'תה ונה'ה ה'ד'בר תמוה ש'איף יאמר היצה"ר חט'א והקב"ה מוחל ל'ף מהיכי ת'יתי מ'חול ב'חנם ונה'ה רש"א פ'ירש ש'פונ'תו א'חט'א וא'שוב ונ'ראה ש'נה ד'רפו של היצ'ר לומר ל'אדם ע'שה ע'תה למלאות ת'אונת'ך וא'חר ש'תמלא ת'אונת'ך ת'חזור בתשובת.

והיצה"ר מ'בטיחו ש'יסתלק מ'מנו א'חר ה'עבירה וב'אמת א'ד'רבה ע"י ה'עבירה נ'כנס בו פ'ח ה'ט'ומאה יותר ונהו אל ת'אמינו ב'רע כי לא יסתלק מ'מה א'ד'רבה מוליק'ך כ'שור ל'טבח ו'עבירה גור'רת ע'בירה ונה'חובות ה'לקבות פ'תב ש'אין ל'אדם יותר ש'ונא מהיצה"ר ול'עולם לא י'עזב'ך כי ה'נה יש ש'ונא ה'נלחם עם ש'כ'נגדו וגובר ע'ליו פעם א'חר פעם עד ש'משפ'ילו ת'חת ר'גליו ושוב אינו נ'לחם בו כי כ'בר ש'בע ב'נקמתו ומ'ניחו וכן להיפ'ף כ'שראה ש'נה ש'כ'נגדו נתג'בר ע'ליו פעם א'חר פעם כ'מה פ'עמים ש'וב הוא פוסק מ'ללחום כי כ'בר נ'תיאש מ'מנו א'כל היצה"ר אפ'ילו ת'תג'בר ע'ליו כל ימי ח'י'ך לעולם לא י'תיאש מ'מה והוא יושב

במארג לבד להפילה פתאום לשאול תחת וכן להיפך אפילו אם החטיא אותה בכמה איסורים לעולם אינו שבע ומצפה בכל עת להכשילה יותר.

ואמרת ששעליו רמז שלמה נבקה להון איש רע עין הוא יצר לב אדם שהוא רע והוא תמיד נבקה להרבות הונו פי זהו עיקר הונו מה ששונד מן הקדושה ע"י עבירות, והוא איש פי נקרא איש כשמתגבר על האדם ותחת מה שאצל הצדיק נאמר בו אשרי האיש שמתגבר הוא על יצרו פאיש אצל הרשע להיפך שהיצר מתגבר עליו פאיש והוא רע פי שרשו רע מנעוריו ורע עין פי עין עם המלה גימטרי' סמא"ל גם אין לו רק עין אחת שאנשי כנה"ג בתחלת בית שני נקרו לו עין אחת דלא ליגרי בקרובתא: דף י"ז ע"א אמר ר"א אמר ר"א מנין לעצרת שיש לו תשלומין כל שבועה שנא' בחג המצו' וכו' מקיש חג השבועה לחג המצות מה חג המצות יש לו תשלומין כל שבועה וכו' ואימא מקיש לחג הסוכות כל שמנה שמיני רגל בפני עצמו הוא אימר דאמרינו רגל בפ"ע לענין פז"ר קש"ב אבל לענין תשלומין תשלומין דראשון דתנו מי שלא חג וכו' תפסת מרובה לא תפסת.

ויש לדקדק וכי התרצן הראשון לא ידע ממשנה מפורשת במכילתין מי שלא חג וכו' ועוד למה לא משני תיקוף תפסת מרובה כו' ועוד למה לא אמר אלא **הגה"ח והנה קושיא זו יש לדחות ע"פ מה דמבואר ברשב"ם דכל לקום שלא נזכר שם אמורא בתירוץ הראשון לא דייק לומר אלא ** תפסת מרובה כיון שחוזר מתירוץ הראשון ונראה דיש לדקדק גם חג המצות נקיש לחג הסוכות לתשלומין כל שמונה דהרי אין לנו ברוב המצות שום לימוד שלא יהא תשלומין יותר משבועה אלא שמן הסתם כיון שאין מי חג המצות רק שבועה יתבינו ליה תשלומין לחגיגה ג"כ שבועה וכל זה מן הסתם אבל אם גילף בהיקוש מסוכה יהי לו תשלומין כל שמונה ויהיו כל המועדים שלשתן שוין בהיקוש לתשלומין וא"כ אין לנו תפסת מועט כלל ולא שנייה לתרץ תפסת מרובה לא תפסת שאין כאן ב' מדות כלל שתפס אחד מדה מרובה והשני מועט ולתרץ דבר זה צריף לומר כיון שאין הפלפול נוגע לענין המועד שנימי המועד ידועים בפסח ז' ועצרת יום א' וסוכה ח' רק הפלפול לענין קרבן חגיגה אימתי זמנו להקריבו עדיין לשם חגיגה צריף לדון כמו בקדשים שאין למדין למד מן הלמד וכיון דשמיני של חג בג"ש עצרת עצרת אתי איף שוב ילמד על פסח בהיקוש וא"ת א"כ איף גלמוד עצרת מחג דפריף ואימא מקיש לחג הסוכות כל שמונה יש לומר כיון דעצרת אפילו תשלומי שבועה צריף ללמוד ממקום אחר א"כ ילפינו מיני' מחג הסוכות כל שמנה בבת א' והואיל ויכול ללמוד מהחג שבועה ראשונים דמפורש בי' בהדיא למד מי' בחד זימנא כל שמונה [וכמו שאמרו במס יומא דף נ"ז ע"א] חוץ מבפנים בחד זימנא גמר) אבל פסח שאין צריף ללמוד רק פ' יום ח' אי אפשר למילפי' מסוכה.

וכל זה עכשיו שתיירץ שמיני רגל בפני עצמו וא"כ צריף למילפי' מג"ש עצרת עצרת שוב לא יליף פסח מיני' משום דהוי למד מן הלמד ושפיר משני אח"כ תפסת מרובה וכו' וא"כ התירוץ הראשון שמיני רגל בפני עצמו הוא הקדמה למאי דמסיק תפסת מרובה וכו' ודוק.

והאי תנא דמייתי לעיל (דף ט') לשמיני עצרת מבחודש השביעי תחוגו וא"כ הדרא קוישיא לדוקתא דגם חג המצות גילף בהיקשא דחג הסנופות לתשלומי שמונה. י"ל דתנא ההוא לא דריש בחג המצות בחג השבועות ובחג הסנופות היקשא כלל רק לבל תאחר דבעינו שלש רגלים ותשלומין לעצרת גילף מדתני רבה ב"ש דאמרה תורה מנה ימים וקדש חודש וכו': *שם בתוס' ד"ה אף עצרת וכו' בירושלמי אמר ר"י בר' בון דוד מת בעצרת וכו' וקשה לר"א ת"ל בלא"ה לא הקריבו בראשון כיון דהי' שבת וכו' ע"ש בתוס' ולכאורה יש לדקדה למה איחרו התוס' בכל זה עד כאן שהיא מס' אחרונה בסדר מועד נהרי מימרא זו מנין לעצרת וכו' פבר נשנית במס' ר"ה (דף ד' ע"ב) ובמס' מ"ק (דף כ"ד ע"ב).

וליישב זה נשובה ונחקורה דמלשון התוס' שכתבו וקשה להר' אלחנן תיפוק ליה בלא"ה לא הקריבו בראשון כיון שהי' שבת מלשון זה משמע דהר"א קא מקשה בקיצור דלא הני צריף לומר דלא הקריבו בו ביום משום שכל ישראל היו אונגין הא בלא"ה נמי ידעינן שלא היו יכולין להקריב קרבנותיהם דהא הי' ביום השבת פדאי'תא במס' שבת בפ' במה מדליקין ולכאורה הי' לו להר' אלחנן להקשות סתירה דאין מכאן ראי' דעצרת יש לו תשלומין דהנה בשמעתין ע"ב פריף הש"ס תנו עצרת שחל להיות ערב שבת ב"ש אומרים וכו' ולכאורה קשה לדעת המקשן דרצה להוכיח מדברי ב"ה שאמר אין לה יום טבוח הפונה שאין לה יום טבוח כלל ועצרת אין לה תשלומין כלל ונהי דבר זה מפורש במשנה שתני ומודים שאם חל בשבת שיום טבוח אחר שבת וא"כ למה לא הקשה סתירה מרישא אסיפא דמתניתין דברישא תני ב"ה אין לה יום טבוח כלל ובסיפא תני ומודים שאם חל בשבת שיום טבוח הוא אחר שבת וכן מה שהקשה לקמן מברייתא דמי שלא חג ביו"ט ראשון של עצרת שוב אינו חוגג מאי לאו יו"ט של עצרת למה לא הקשה ממתניתין דתני ומודים שאם חל בשבת שיום טבוח הוא אחר שבת.

והגאון טורי אבן הרגיש בקושני' זו ונדחק מאד בזה לומר דהמקשן הי' משבש הברייתא ע"ש וצריכין אנו לומר לדעת המקשן דאפילו אם אין תשלומין לעצרת היינו אם חל בשאר ימי השבוע שהיה ראוי להקריב בו ביום לב"ה אבל אם חל עצרת בשבת מודה ב"ה שיום טבוח הוא אחר שבת הואיל וא"ל להקריב בו ביום זמנו קבוע אחר שבת.

ולפ"ז נדחה ראיות הירושלמי מדוד שמת בעצרת לילף מני' שעצרת יש לו תשלומין מדהקריבו קרבנותיהן למחרת דשאני התם שדוד מת בשבת וא' זמנו קבוע אחר שבת אבל אם חל שבועות בשאר ימי השבוע י"ל דאין לו תשלומין הואיל וזמנו קבוע בעצרת עצמו.

אמנם יש לומר דבאמת לאו פנונת הירושלמי הוא ללמוד מדוד דין תשלומין לעצרת וגם הירושלמי אית ליה לימוד דתלמוד בבלי ויליף מדכתיב בחג המצות וגו' או כדיליף דבי ר"א בן יעקב וכוונת הירושלמי הוא ללמד דין אחר ממיתת דוד.

דהנה לעיל (דף ט' ע"א) איתא מאי תשלומין ר"י אמר תשלומין לראשון ור' אושעז' אמר תשלומין זה לזה מאי בינייהו אמר ר"ז תיגר ביום ראשון ונתפשטביום שני איפא בינייהו וכתבו התוס' שם בד"ה תשלומין זל"ז דגבי חג השבועות לא מסתבר למימר

תשלומין זה לזה פנין דחול גמור הוא ולפ"ז קשה פנין שבמיתת דוד היו כל ישראל אוננים א"כ לא חזו פראשון איה הקריבו למחר.

אך זה לא קושני' היא דלפי מה שכתבו התוס' בשמעתין (דף י"ז ע"א) בד"ה יום טבות ואע"ג דלא חזו פראשון מייתי לה בשני אפילו למ"ד תשלומין דראשון פנין שאין העפכה רק בשביל היום פדפי' לעיל חזי' מיהא קרינו בי' עכ"ל ולפי דברי התוס' נולד לנו ספק אם חל יום הראשון בשבת והוא חגר בו ביום ונתפשט בשני אם יש לדון בזה דין לא חזי פראשון מי אמרינו פנין דאף בלי איסור שבת גברא מצד עצמו לא חזי ושוב אין לו תשלומין או דלמא פנין שבלא"ה ליכא בשבת הקרבה לשום אדם שוב לא משגחינו אם הגברא חזי או לא חזי אף ספק זה נפשוט ממיתת דוד שהיו כל ישראל אוננים ולא חזו פראשון ואפ"ה הקריבו למחר וקרי בעצרת לכ"ע תשלומין דראשון הוא מזה מוכח פהך סברא דאם חל יום הראשון בשבת לא משגחינו בגברא ואף אם גם גברא לא חזי אפ"ה יש לו תשלומין וא"כ דין זה יליף לה הירושלמי ממיתת דוד דאם חל בשבת יש לו תשלומין אף שהי' חגר בשבת שהוא יום ראשון אבל עיקר תשלומין בעצרת באמת יליף לה מדרשא דבבלי.

אלא דעדיין יש להקשות דגם דין זה ליכא למילף ממיתת דוד דהא זה נדאי דמה דאמרינו חגר פראשון אין לו תשלומין היינו דוקא שנעשה חגר תיכף בעלות השחר שלא הי' לו שעה אחת להקרבה והני לא חזי פראשון אבל אם נעשה חגר באמצע יום זה נחשב חזי פראשון דהא עכ"פ הי' לו שעה אחת שהי' ראוי להקריב קרבנו ויש לו תשלומין.

ועיין לעיל (דף ב' ע"א) בתוס' ד"ה תשלומין דראשון ע"ש. ולפ"ז גם זה הדין לא נפשט ממיתת דוד דלעולם יש לומר לאידך גיסא דאף דיום ראשון חל בשבת והוא חגר פראשון ג"כ נחשב גברא לא חזי וממותת דוד ליכא להוכיח מידי דמאן יימר דדוד מת קודם עלות השחר דלמא מת אחר עלות השחר ובזוהר פ' תרוימה מפורש דדוד המלך מת בשבת אחר תצות היום והיו כל ישראל נחשבים חזי ביום הראשון ואח"כ פשמת דוד בו ביום נעשו אוננים ושפיר הקריבו למחר ביום טבות שאחר שבת ועוד קשה הא אין אגנינות בשבת ויו"ט ולא היו נדחין כלל מצד אגנינות בו ביום: וליישוב זה יש לומר דשפיר מוכח ממיתת דוד דעצרת יש לו תשלומין וגם הירושלמי ס"ל פש"ס בבלי במס' שבת בפ' במה מדליקין דדוד מת בעצרת וכיון שהי' אז עצרת בשבת לא הי' אפשר לקוברו ביום השבת משום איסור שבת והיו קוברי' אותו ביום טבות שאחר שבת וגם ביום זה לא היו רשאים להקריב קרבנותיהן ביום הקבורה משום שהיו אוננים ואף דאגנינות של הקבורה אינו אלא מדרבנן מ"מ אסור להקריב גם באגנינות דרבנן כמו שפירש ברמב"ם בפ"ב מה' ביאת מקדש הלכה י' ע"ש דמי שמת לו מת וקברו לאחר יום המיתה כל יום הקבורה אינו מקריב ואינו אוכל בקדשים מדבריהם ע"ש ברמב"ם וא"כ מה שנאמר בדברי הימים א' כ"ט כ"א] ויזבחו לה' זבחים ויעלו עולות לה' למחרת היום ההוא ע"כ הפירוש הוא ביום מחרת ביום שאחר יום הטבות דהיינו שדוד מת בעצרת שחל להיות בשבת וביום א' שהוא יום טבות היו אוננים מפני הקבורה והקריבו ביום המחרת שהוא יום שני בשבת שהוא יום שלישי למיתת דוד ושפיר הוכיח הירושלמי שעצרת יש לו תשלומין ואין כאן סתירה לתלמוד בבלי שאף שהי' עצרת

ביום השבת נדאי הי' לו יום טבוח ביום א' שאחר שבת דקבוע זמן פדתי במתניתין ומודה ב"ה שאם חל בשבת שיום טבוח הוא אחר שבת כמ"ש לעיל אבל כיון שגם ביום טבוח לא הקריבו פי אם ביום מחרתו של יום טבוח דהיינו בשני בשבת שהי' יום שלישי של עצרת מוכח שפיר שיש לו תשלומין כל שבועה דאל"כ איך הקריב ביום ב' שלאחר חג השבועות שפבר עבר יום הטבוח ולפ"ז לא קשה קושית הר' אלחנן ואין פאן סתירה ואדרבה עיקר הוכחת תשלומין הוא הואיל ונדוד מת בעצרת שחל בשבת: אמנם דבר זה בדומא הוא דהא בקרא הקודם שם בדברי הימים נאמר ויאמר דוד לכל הקהל ברכו נא את ה' אלהיכם וגו' ועל זה נאמר בקרא שלאחריו ויעלו עולות לה' למחרת יום ההוא הרי מפורש שדבר דוד עמהם ביום הקודם לזה יום ההוא ואיך אפשר לומר דמחרת יום ההוא הוא יום שלישי למיתתו עוד יש להקשות מנ"ל להתוס' לומר דמה שאמר ר"י ב"ר בון בירושלמי שדוד מת בעצרת והיו כל ישראל אונגין הפוננה להוכיח דיש לו תשלומין והמענין בירושלמי יראה שאין פוננת הירושלמי ללמוד מזה דין תשלומין אלא לתרץ גוף הקרא דלמה הקריבו ליום המחרת ולא הקריבו ביום ההוא ביו"ט עצרת הלא לב"ה מביאין שלמים ועולות ביו"ט ולמה המתינו עד למחרת יום ההוא וע"ז קאמר ר"י ב"ר בון שלא הקריבו בו ביום משום שהיו אונגין ונלע"ד פוננת התוס' בזה שכתבו פלומר מהתם משמע שהי' לו תשלומין אין פוננתם לומר שעיקר הוכחה הוא להוכיח תשלומין ממיתת דוד אלא שפוננת התוס' הוא כיון שהירושלמי לא בא אלא רק לתרץ למה לא הקריבו בו ביום הי' להירושלמי לתרץ שאירע אז אותו היום בשבת והי' א"א להקריב קרבנות ומי הכריחו לומר שהיו אונגין וע"ז תירצו התוס' פלומר דהירושלמי מלתא אגב אורחא קמ"ל דעצרת יש לו תשלומין ואם הנה מתרץ שלא הקריבו משום שהי' שבת לא הי' נשמע מזה שהיו לו תשלומין כמו"ש לעיל דחל בשבת שאני דאף אם אין לו תשלומין אפ"ה בחל בשבת היום טבוח הוא אחר שבת לכ"ע כמו שתני במתניתין ולכך אמר בירושלמי הטעם משום שהיו אונגין לאשמעינן דעצרת יש לו תשלומין כמו שגילף בש"ס בבלי ועל זה שפיר הקשה הר' אלחנן ת"ל דהי' שבת ובא להקשות סתירה איך בא הירושלמי לאשמעינן אגב אורחא דעצרת יש לו תשלומין הא ע"כ לא הי' אז במיתת דוד שהקריבו למחרת משום תשלומין דכיון ששבת הי' א"כ זמן ההקרבה קבוע ביום הטבוח ולא משום תשלומין.

אמנם כל זה מוכח לפי השקלא וטרני' הקא במס' חגיגה דהמקשה הי' ס"ד לומר דמה שאמר ב"ה אין לה יום טבוח שאין לו כלל יום טבוח וב"ה לית ליה תשלומין בעצרת וע"ז קשה הלא תני בסיפא דמתניתין ומודים בחל בשבת שיום טבוח אחר שבת וע"כ צ"ל דחל בשבת שאני שלא משום תשלומין הוא אלא שזמנו קבוע לאחר שבת ביום טבוח וכיון שמה הקשה הר' אלחנן דבמיתת דוד לא הי' כלל דין תשלומין ואיך נימא דהירושלמי מלתא אגב אורחא קמ"ל דעצרת יש לו תשלומין אבל במס' ר"ה ובמס' מ"ק דשם ליכא השקלא וטרני' זה ושפיר יש לומר ולפרש דמה דתני במתניתין ומודים שאם חל בשבת שיום טבוח אחר שבת היינו מטעם תשלומין ואין חילוק בין חל יו"ט בשבת או בשאר ימות החול ודו"ק: צ"ח מועד קטן דף ח' ברא"ש ליקוט עצמות אין אומרים עליהן כו' המג"א פתב בסי' תקמ"ז ס"ק ח' ונ"ל עיין ביו"ד סי' ת"ג דמשמע כשאין אומרים צ"ה אין אומרים שבהו של מת דהא מרגיל ההספד כשמזכיר שבהו וא"כ אסור

לְדָרוֹשׁ עָלָיו אֲלֵא לְחַכֵּם בְּפָנָיו כֹּו אֲמַנֵּם אֲנִי עֵינֵינִתִּי וְלֹא מְצִאתִי בִּיּוֹ"ד סִי ת"ג שׁוּם סַעַד לְזֶה וְאֲדַרְבֶּה לְכֹאזְרָה יֵשׁ רֵאִי לְהִקְפֹּד דְּהָרִי שֶׁם בְּסַעְפֵי ג' עֲצָמוֹת אֵין עוֹמְדִים עָלֵיהֶם בְּשׁוּרָה וְכו' וְאֵין אוֹמְרִים עָלֵיהֶם קִינָה וְנָהִי אֲבָל אוֹמְרִים עָלֵיהֶם קִילוֹסִין דְּהֵינּוּ שְׁבָחוּ שְׁל מַת וּמְשַׁבְּחִין לְהַקֵּב"ה שֶׁהוּא מְמִית וּמְחַיֶּה הָרִי שְׁאֵף שְׁאֵין אוֹמְרִים קִינָה וְנָהִי מ"מ אוֹמְרִים שְׁבָחוּ שְׁל מַת.

וְאֲמַנֵּם אֵין מְזֶה רֵאִי לְסַתּוֹר דְּבָרֵי הַמַּג"א דְּבַעֲצָמוֹת מֵה שְׁאֵין אוֹמְרִים עָלֵיהֶם קִינָה וְנָהִי אֵין הַפְּנוּנָה שְׁאֵסוּר לֹמַר קִינָה וְנָהִי אֲלֵא הַפְּנוּנָה שְׁאֵין צָרִיךְ לֹמַר קִינָה וְנָהִי וּא"כ לְמַה נִּגְזוֹר בְּהַגְדַת שְׁבָחוּ שְׁמָא יִרְגִיל הַהֶסְפֵּד מִשָּׂא"כ בְּיָמִים שְׁאֵין מְסַפִּידִין יֵשׁ אִיסוּר בְּדָבָר מִשׁוּם כְּבוֹד הַיּוֹם שְׁפִיר אֲפֹשֶׁר שְׁגַם הַגְּדַת שְׁבָחוּ יֵשׁ לְמַנוּעַ שְׁמָא יִרְגִיל הַהֶסְפֵּד.

אֲלֵא אֵף שְׁאֵין תִּיּוֹבְתָא לְהַמַּג"א אֲבָל עכ"פ אֵין סִייעָתָא וְאֵם כְּנַנַת הַמַּג"א מִמֵּה שְׁמִבְנוֹרָא שֶׁם שְׁאֵין לִיקוּט עֲצָמוֹת בְּמוֹעֵד וְהִי סְבוּר הַמַּג"א שֶׁהַטַּעַם מִשׁוּם שְׁלֹא יוּכַל לְהַגִּיד שְׁבָחוּ זֶה אֵינוֹ שְׁשֶׁם הַטַּעַם שְׁאֵיבּוֹל הוּא לוֹ שְׁהָרִי מִתְאַבֵּל כָּל הַיּוֹם.

אֲבָל הַנְּלַע"ד שֶׁט"ס הוּא בַּמַּג"א וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת בִּיּוֹ"ד סִי ת"א דְּשֶׁם כְּתוּב הַטּוֹר בְּשֶׁם רַבִּינוּ מְשׁוֹלֵם דְּאֵין אוֹמְרִים צ"ה בַּחוּה"מ מִשׁוּם דְּכָשֶׁם שְׁאֵין מְנִיחִין הַמְּטָה בְּרַחוּב בַּחוּה"מ שְׁלֹא לְהַרְגִיל הַהֶסְפֵּד הַפְּנוּנָה שֶׁע"י צ"ה יִרְגִילוּ הַהֶסְפֵּד וּמְזֶה לְמַד הַמַּג"א דְּגַם אֵין לְהַנְּפִיר שְׁבָחוּ וְאֲנִי אוֹמַר א"כ הַנְּשִׁים בְּמוֹעֵד שְׁמַעְנוֹת אֲבָל לֹא מְטַפְּחוֹת נְמִי נִימָא מִתּוֹךְ שְׁמַעְנוֹת יִרְגִילוּ הַהֶסְפֵּד לְכֹן נַלַע"ד דְּלְכֹאזְרָה לְפִי דַעַת הַמַּג"א נִימָא שְׁלֹא יְלוּוּ הַמַּת בַּחוּה"מ שְׁלֹא יְבוֹאוּ לְהַרְגִיל הַהֶסְפֵּד כְּדָרְךָ שְׁאֵין מְנִיחִין הַמְּטָה בְּרַחוּב אֲלֵא חַז"ל לֹא רְצוּ לְמַנוּעַ כְּבוֹד הַמַּת וּמֵה שֶׁהוּא כְּבוֹדוֹ עוֹשִׁין לוֹ חוּץ מִן הַהֶסְפֵּד אֲבָל עכ"פ לֹא גְזָרוּ בְּמֵה שֶׁהוּא כְּבוֹדוֹ שְׁמָא יִרְגִילוּ הַהֶסְפֵּד אֲבָל הַנְּחַת הַמְּטָה בְּרַחוּב אֵין בְּזֶה כְּבוֹד לְמַת וְכֹן צ"ה אֵין בְּזֶה שְׁבַח לְמַת שְׁהָרִי עַל כָּל הַמַּתִּים אוֹמְרִים צ"ה יְהִי מִי שְׁיִהְיֶה לְכֹן גְּזָרוּ בּוֹ שְׁמָא יִרְגִיל הַהֶסְפֵּד: מְסַכַת תַּעֲנִית דָּר ב ע"ב אֵיבְעֵי לְהוֹ ר' אֵלִיעֶזֶר מְהִיכָא גְמַר לֵה מְלוּלָב גְמַר לֵה אוֹ מְנִיסוּף הַמִּים גְמַר לֵה וְכו' ת"ש דְּאָמַר ר' אַבְנָהוּ לֹא לְמַדָּה ר' אֵלִיעֶזֶר אֲלֵא מְלוּלָב א"ד ר' אַבְנָהוּ גְמַרָא גְמִיר לֵה וּא"ד מִתְנִי שְׁמִיעַ לֵיה מֵאֵי הִיא דְּתַנְיָא מֵאֵימִתִּי מְזַכִּירִין עַל הַגְּשָׁמִים וְכו' וְהִנֵּה יֵשׁ לְתַמְנָה מֵאֵי נְפָקָא לֵיה מְנִי אֵם ר' אַבְנָהוּ גְמַרָא גְמִיר לֵה אוֹ אֵם מִמְתַּנִּיתָא שְׁמִיעַ לֵיה סוּף סוּף מְוִפְשֵׁט הָאֵי בַעֲי' מְדַבְּרֵי ר' אַבְנָהוּ דְּאָמַר לֹא לְמַדָּה ר"א אֲלֵא מְלוּלָב וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּרַש"י ד"ה גְמַרָא גְמִיר לֵה ר' אַבְנָהוּ דַר"א לֹא לְמַדָּה אֲלֵא מְלוּלָב נִקַּט רַש"י בְּדָרְךָ שְׁלִילָה כְּמוֹ שְׁאָמַר ר' אַבְנָהוּ דְּלֹא לְמַדָּה מְמַקּוֹם אַחַר כִּי אֵם מְלוּלָב לְבַד וּבַד"ה מִתְנִי כְּתוּב רַש"י מִמְתַּנִּיתָא שְׁמִיעַ לֵיה דַר"א גְמַר מְלוּלָב וְעוֹד קִנְשָׁה כִּינּוּן שְׁיֵשׁ לְפָנֵינוּ מִתְנִיתָא דְּמַפְנֹרֶשׁ בְּה דַר"א יְלִיף לֵה מַד' מִינֵים מְהִיכֵי תִינִיתִי לֹמַר דְּגְמַרָא גְמַר לֵה וְכִי מֵה חָסַר לָנוּ אֵם מִמְתַּנִּיתָא שְׁמִיעַ לֵיה וְאֵם יֵשׁ אֵינָה תְּשׁוּבָה בְּדָבָר לְהַשִּׁיב שְׁאֵינוֹ מוּכַח מִמְתַּנִּיתָא מֵאֵי קָא מְסַפְקָא לֵיה אֵם מִמְתַּנִּיתָא שְׁמִיעַ לֵיה.

וְהִנֵּה תוּס' בַּד"ה אֵיבְעֵי לְהוֹ מְסַפְקָא בְּכַוְנוֹת הָאֵי בַעֲי' אֵם הַסְּפֵק הוּא אֵי ס"ל לַר' אֵלִיעֶזֶר דְּנִיסוּף הַמִּים לֹא הִי בְּרֵאשׁוֹן כְּלָל אוֹ אֵם הַסְּפֵק הוּא דְּאֵי מְנִיסוּף הַמִּים גְמַר לֵה אֵז מְזַכִּירִין תִּיקָף בְּלִילָה וְאֵם מְלוּלָב גְמַר לֵה אֵין מְזַכִּירִין אֲלֵא בִּיּוֹם דְּלוּלָב מִתְחִיל בִּיּוֹם שְׁנַאמַר וּלְקַחְתֶּם לְכֶם בִּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן וּבַד"ה דְּאָמַר ר' אַבְנָהוּ פְּשִׁטָא לְהוֹ לְהַתוּס' דְּפְשִׁיט דְּלֹא לְמַדָּה ר' אֵלִיעֶזֶר אֲלֵא מְלוּלָב אֲבָל נִיסוּף הַמִּים לֹא הִי בְּרֵאשׁוֹן כִּי אֵם בְּשָׁנֵי וְהַדָּבָר

יפלא דלמא פוננות ר' אבנהו דלא למדה ר"א אלא מלולב פי היכי דאינו מתחיל להזכיר פי אם ביום ולא בלילה הראשונה ונראה דהרי הדבר מבואר בפרייטא שאין מזכירין בלילה שדברי בהדיא אמר מאימתי מזכירין משעת נטילת לולב.

הרי שקודם לזה אין מזכירין וא"כ קשה הא נדאי שניסוף המים שינה טפי להזכרת גשמים מארבע מיני דהרי עיקר טעם ניסוף המים בחג שאמר הקב"ה נסכו לפני מים בחג פדי שאברך לכם גשמי השנה (כדאיתא במס' ר"ה דף ט"ז ע"א) וא"כ תיקשי ר' אלעזר לנפשי שסובר שאין מזכירין בלילה ראשונה והלא מנסכין זין אז ולמה לא יזכירו אף על זה יש לתרץ שמה שיאמר בעל האיבעי דאי מניסוף המים גמר מזכירין בלילה היינו שאפשר לומר פן אבל אפתי אין הדבר מוחלט דאיכא למימר דאף שלמדה מניסוף המים אעפ"כ אין מזכירין בלילה מטעם המבואר בירושלמי דלית תמן כל עמא ויעשו אגודות אגודות זה יזכיר וזה אינו יזכיר ועיין ומג"א ריש סי' קי"ד כמו שהביאו התוס' בד"ה העובר לפני התיבה ואף שלדעת הירושלמי גם בשחרית אין להזכיר מכל מקום אין הטעם הנה שכתב הירושלמי שלא להזכיר בשחרית מוכרח דיש לדחות דהרי ר' יהושע במשנתנו סובר דמזכירין ביו"ט האחרון בשחרית כמו דמפרש לקמן דף ג' ע"א דקאמר הי ר' יהושע אילימא ר"י דמתני' הא אמר מי"ט אחרון של חג הוא מזכיר דראשון גמי מתפלל תפלת יוצר עיי"ש ברש"י ד"ה הי ר"י) ולא בערבית שלפניו וע"כ מטעם הירושלמי דבלילה לית תמן כל עמא אבל עכ"פ זה עולה לנו מפרייטא דלר' אליעזר אין מזכירין בלילה [ונפקא מני' דאם אמרינו דמניסוף המים גמר לה והחייב הוא להזכיר גם בלילה רק מטעם הירושלמי אין מזכירין בלילה שלא יעשו אגודות אגודות אם הכריזו ביום בערב החג שיזכירו בלילה אז חובה להזכיר בלילה ועי' במג"א סי' קי"ד סוף ס"ק א' מה שמביא בשם רדב"ז] ובהא מתורץ דברי התוס' דשפיר פתבו דלר' אבנהו אליכא דר' אליעזר ניסוף המים לא הי' עד יום שני והתוס' הוכיחו דבר זה לעצמן מרהיטא דסוגיא זו מדפשיט הגמ' האי בעי מדברי ר' אבנהו ולמה לא פשט ליה ממתנייתא דאמר ר"א משעת נטילת לולב מכלל שאין מזכירין מאורתא אלא נדאי דסתם גמרא רוצה לפשוט ג"כ שלא הי' ניסוף המים בראשון פלל וזה אינו מוכח מהפרייטא די"ל לעולם דניסוף המים הי' בראשון ור' אליעזר קאמר משעת נטילתו לולב פי היכי דלא לזכור בלילה מטעם שכתב הירושלמי דלית תמן כל עמא ויעשו אגודות אגודות ולכך פשיט ליה מדברי ר' אבנהו ומשמע ליה מדאמר בלשון שלילה לא למדה ר' אליעזר אלא מלולב שהיא לשלול דליכא מקום ללמוד מניסוף המים דס"ל דניסוף לא הי' בראשון אף דעדיין יש להקשות למה לא פשיט ליה להגמ' מהפרייטא ואי משום דרוצה לפשוט ג"כ דלא הי' ניסוף המים בראשון הא גם זה מוכח מהפרייטא דע"כ ס"ל לר' אליעזר דלא הי' ניסוף בראשון דאל"כ קשה למה הקשה ר"א לר"י מארבע מינין שאין בהם זכר מים מפורש רק מצד הדמיון שאי אפשר לד' מינין בלא מים יותר ה"ל להשיב לר"י מניסוף המים עצמם שהי' בראשון אלא נדאי דלא ס"ל לר"א ניסוף המים בראשון פלל ואולי ס"ל דניסוף לא הי' אלא עד שביעי או עד שמיני כמו שרצו לומר לקמן (דף ג' ע"א) אי ר"י נימא חז יומא (ועי' במהרש"א שם) או אף אם ס"ל ניסוף המים הי' בשני והי' יכול להקשות לר"י דס"ל שאין מזכירין אלא עד הנחת לולב מ"מ רצה ר"א לומר דבר שהוא טעם לדבריו וקושי' לר"י והיינו ד' מינין שהם לרצות על המים אבל ניסוף המים אף

שהוא קושני' לר"י מ"מ אינו טעם לדבריו שהרי לדידן' בראשון מזכיר וניסוף לא הי' אלא עד שני אבל אי הני ס"ל לר"א דניסוף המים הי' בראשון קשה למההקשה מד' מינין ולא הקשה ליה מניסוף המים עצמם וא"כ קושני' בסק"ע למה לא פשיט הש"ס האיבעני' מהברייתא דהא גם זה מופשט מהברייתא דר"א ס"ל דניסוף המים לא הי' בראשון אמנם על זה יש להשיב ולומר דעדיין לא מוכח מהברייתא דלעולם י"ל דר' אליעזר ס"ל לעצמו דניסוף המים הי' בראשון ואפ"ה הקשה לר"י מד' מינין ולא מניסוף המים משום דר"א רוצה להקשות על דברי ר"י מדבר שר"י עצמו מודה בו והיינו ד' מינין שעל זה אין חולק שהי' מיום הראשון דבהדיא פתיב ולקחתם לכם ביום הראשון אבל שיקשה לר"י מניסוף המים אין בזה קושני' ותשובה ניצחת לר"י דאולי חולק ר"י וס"ל דגם ניסוף המים לא הי' אלא עד הנחת הלולב (דהיינו בפשיטי) אמנם הא חזינו לקמן (דף ג' ע"א) דפשיט דמתני' דניסוף המים אתי' כר' יהושע וניסוף המים לר"י הלכה למשה מסיני שהי' כל שבועה א"כ פינון דס"ל לר"י דניסוף המים הי' בראשון הדרא הקושני' לדוכתא למה לא הקשה ר"א לר"י מניסוף המים אלא ודאי דר"א לעצמו לא ס"ל דניסוף המים הי' שבועה ובזה אין אנו צריכין לדברי רש"י לקמן (דף ג' ע"א) בד"ה אלא ר"י וכו' שכתב דנדאי כר"א אתי' שפיר וכו' וזה דוחק דא"כ למה לא קאמר בגמ' דמתניתין אי כר"א אי כר"י ולדברי הנ"ל אתי' דלר"א מוכח דלא ס"ל דניסוף המים כל שבועה דאל"כ למה לא הקשה ר"א לר"י מניסוף המים פנ"ל: אלא שכל זה מוכח מדברי הגמ' שהחליט דמתני' דניסוף המים שבועה אתי' כר' יהושע וממילא מוכח דלר' אליעזר לא ס"ל שבועה מדלא הקשה מניסוף המים אבל על הגמ' עצמה קשה ודלמא איפוף מתניתין ר' אליעזר היא וס"ל דניסוף כל שבועה והא דהקשה לר"י מד' מינין ולא הקשה ליה מניסוף היינו משום דר"י לא ס"ל ניסוף שבועה אף שזה מוכח מדברי ר' אבנהו שאמר בלשון שלילה לא גמרה ר' אליעזר אלא מלולב פנ"ל ואפתי קשה ר' אבנהו מהיכי שמיע ליה וצריף לימר דר' אבנהו גמרא גמיר ליה מרבין דמתני' דניסוף שבועה אתי' כר' יהושע ושוב ממילא שמיע ליה ממתניתא דר' אליעזר לא ס"ל ניסוף בראשון מדהקשה מד' מינין ולא הקשה מניסוף אי גמי י"ל להיפוף דדבר זה גמר ר' אבנהו מרבו דר' אליעזר לא ס"ל ניסוף בראשון ושוב ממילא מוכח דר' יהושע ס"ל דניסוף כל שבועה דאל"כ מתניתין דניסוף שבועה אמאן תרמי' וזהו ספיקא דגמרא הי גמר ר' אבנהו מרבו והי שמיע ליה ממתניתא.

הפנונה בספק זה הוא אם ר' אבנהו גמרא גמר מרבו דר' אליעזר ס"ל דניסוף המים לא הי' בראשון א"כ שפיר קאמר דר' שלילה דר"א לא למדה אלא מלולב ועיקר זמן הנפרת הגשם הוא ביום הראשון מעת שחייב בנטילת לולב אבל בלילה ליכא הנפרת הגשם כלל או דלמא מה דאמר ר' אבנהו ר' אליעזר לא למדה אלא מלולב זה שמיע ליה ממתניתא דהי' קשה ליה למה הקשה ר' אליעזר לר"י מד' מינין ולא הקשה ליה מניסוף המים מזה הוכיח דר' אליעזר סבר דלא הי' ניסוף המים בראשון אלא הוכחה זו יש לנחות ולומר דלעולם ר' אליעזר סובר דניסוף המים הי' בראשון ומה שאמר ר"א במתניתא מאימתי מזכירין על הגשמים משעת נטילת לולב ולא מקודם היינו מטעם דכתב הירושלמי דלית תמן כל עמא ויעשו אגודות אגודות אם רוצים לקבוע מנהג שיכריזו בערב סוכות כדי שיזכרו בלילה א' החיוב להזכיר דעכ"פ זמנו הוא בלילה כמו ניסוף המים ואפ"ה לא

הקשה ר"א לר"י מניסוף המים הואיל ור"י לא ס"ל ניסוף המים כל שבועה ומתניתין דתנן ניסוף המים שבועה באמת אתי' כר"א ולא כר"י ודוק היטב הדק: השמטה השמטה למס' פסחים דף ס"ח ע"ב בגמ' רב יוסף ביומא דעצרת אמר עבדי לי עגלא תילתא כו' הא דדוקא רב יוסף עביד פן יתר מפל שאר חכמי ישראל ועוד דייקו בלישג' אי לאו האי יומא דקא גרים ואם ניתנה התורה ביומא אחרא מאי גריעותא הנה לי בזה: ונראה שהוא ע"פ מה דאמרינן במס' ב"ק (פ"ז ע"א) אמר רב יוסף מריש הוי אמינא מאן דאמר הלכה כר"י דאמר סומא פטור מן המצות עבידנא יומא טבא לרבנן מ"ט דלא קמפקידנא ועבידנא כו' והנה זה דעביד ביומא דעצרת עגלא תילתא זה הי' בריש שנותיו בעוד הי' סבור דמאן דלא מפקיד עדיף ולכן סבר לעצמו מעלה יותר משאר חכמי ישראל ודייק ואמר אי לאו האי יומא דהיינו ששה בסיון כרבנן דר' יוסי ומזה מוכח דהלכה כר"י ואי לאו האי יומא כמה יוסף איכא ולא על עמי הארץ כיון אלא אדרבה לומדים פיוצא בו אבל מהאי יומא מוכח כר' יהודה ויש לו מעלה יתירה דלא מפקיד ועביד.

והנה טעמו דר' יהודה שם מפורש שלומד כל משפטים וחקקים ומצות מגלות ובגלות סובר בלא ראות פרט לסומא ור"מ סובר בלא ראות למעוטי ובבלי דעת למעוטי הנה מיעוט אחר מיעוט לרבנות והמהרש"א במס' מכות (דף ז' ע"ב) בתוס' ד"ה פשיטא וכו' כתב שיש לתמוה אמאי לא אמרינן בבלי דעת דכתיב במשנה תורה נשנית בשביל דבר שנתחדש ע"כ שהוא פתבו לענין הלימוד דיליף שם מבבלי דעת יתירה.

ואני אומר שיש יותר לתמוה על דברי ר' מאיר דאמר אין מיעוט אחר מיעוט וכו' ולמה לא נימא דבבלי דעת נשנה בשביל דבר שנתחדש בפרשה שם. והנה דבר זה גופי' אי אמרינן פרשה נשנית בשביל דבר שנתחדש בו במחלוקת שנוי' דפליגי ר' ישמעאל ור"ע בריש סוטה (דף ג') דר"ע סובר לה יטמא חובה ולא סבר שנסנית בשביל דבר שנתחדש ור"י סבר לה יטמא רשות דסבר פרשה נשנית בשביל דבר שנתחדש: ויש להוכיח דלה יטמא רשות שהרי במיתת נדב ואביהוא צוה משה למישאל ואלצפן לטמא ולמה לא נטמאו אלעזר ואיתמר שהיו הדייטים אמנם אם שרפה ממש אין זה הוכחה שאפילו כשהוא חסר אין כהן מטמא לקרובים שאם שרפה ממש א"כ איך נטמאו מישאל ואלצפן והלוא אפר אינו מטמא וצריך לומר שהי' שלדו קיימת וכמו שפתבו התוס' במס' סנהדרין (דף כ"ה ע"ב) ובמס' סנהדרין (דף נ"ב ע"א) וא"כ הדר הוי ליה מת שלם ולמה לא נטמאו הפהגים אלא ודאי לה יטמא רשות אלא שפכר מבואר אצלי במקום אחר שבלא"ה לא קשיא קושית התוס' הנ"ל שהרי אפילו למ"ד שריפה ממש [עיי' בס' דורש לציון דרוש א'] מ"מ אתחיל בהו מגנאי כעין מיתה וגם אותם דריש ולא בגדיהם א"כ בתחלת מיתתם קודם שנשרפו ממש נטמאו הבגדים ודעת הרמב"ם שכל הפלים ובגדים חוץ מפלי חרס הוא בכלל חרב הרי הוא כחלל ושוב קבלו הם טומאת שבועה אלא שאם לא היתה שם רק טומאת הבגדים ודעת הרמב"ם שאפילו חרב ממש שהוא כחלל מ"מ אינו מטמא באהל וא"כ לא היו עכבים על הפהגים מלפנס למשפן לעבודתו שהרי לא טימאו באהל והם מתו בפנים שהרי להקטיר קטורת נכנסו ושם אפילו הפהגים אסורים בביאה ריקנית וק"ו ללוים ולמה נכנסו שמה להוציאם בשלמא אם הי' שלמים בגופם ויש טומאת אהל לא הי' סבר בלא"ה שהרי הפהגים מוכרחים לבוא לשם לעבודה אלא דהא ליתא דאטו לעונה יהיו מונחים שם בלי קבורה והא ע"כ צריך להוציאן לקבורה ומה לי

היום ומה לי אחר כף וגם אסור להלין המת אלא שאי נימא פדעת ר' יוסי ב"ר יהודה שאף בשמיני העמידו ופירקו ופירוש היות רבנן שנקודם שקיעת החמה אחר פלות עבודה היום ותמיד של בין הערבים פירקו א"כ הי' להם להמתין עד שיפניק, המשפן ויכנסו שם בהיתר ולמה מיהרו להוציאן ולפנס לפנים ממחיצה אלא ודאי שהיו שלמים בגופן והי' הוכרח להוציאם משום טומאת אהל.

אבל אם נימא פדעת רבנן דפליגי אר' יוסי ב"ר יהודה וסברו בשמיני העמידו ולא פירקו אין פאן הוכחה שהיו שלמים והנה היות רבנן רמז תרי"ב מפני טעמו דר' יוסי בר"י משום דכתיב ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשפן משמע שהוקם מעצמו וכתיב ויהי ביום פלות משה להקים משמע שמשעה הקימו אלא שמשעה הקימו וקור ופירקו אחרי העבודה והוקם מעצמו.

והנה הוכחה זו אם שמיני למלואים הי' בר"ח ניסן אבל אם נימא שהי' בשמיני בניסן וכדעת המדרש וגם סמך לזה בש"ת דילן בדברי ר"ע שאמר מישאל ואלצפן חל שביעי שלקם בע"פ א"כ אין זה הוכחה שהרי בפסוק שנאמר הוקם באחד לחודש כתיב וכתוב שנאמר ביום פלות זה הי' בשמיני בחודש א"כ בשמיני לא פירקו כלל: ובמס' שבת פליגי ר' יוסי ורבנן ר' יוסי סבר בשבעה בחודש ניתנה תורה ורבנן סברי בששי ומוקי פלוגתיהו בקביע דירחא ר"י סבר בחד בשבא איקבע ירחא ורבנן סברי בתרי בשבא ושם (דף פ"ז ע"ב) ת"ש ויסעו מאילים וגו' בחמשה עשר יום לחודש השני וכו' ומדחמסר באיר שבתא ריש ירחא דסינן חד בשבתא קשיא לרבנן אמרי לה רבנן איר דהאי שתא עבורי עבריה וכו' ת"ש ויהי בחודש הראשון כו' תנא אותו יום נטל עשר עטרות וכו' ומדריש ירחא דניסן דהאי שתא חד בשבתא דאישתמד בד' בשבת דתניא אחרים אומרים וכו' אלא ד' ימים כו' וריש ירחא דסינן שבת וקשיא בין לרבנן בין לר' יוסי לר"י ז' חסרין עביד לרבנן ח' חסרין וכתבו תוס' ד"ה ורבנן ח' חסרין אומר ר"י דלא הוי צריך למימר ח' חסרין אלא שבעה ואיר דהאי שתא עבורי עבריה פדאמר לעיל אלא משום דלר' יוסי אצטרף לומר ז' חסרין דהא תניא לעיל אותו יום ה' בשבת הי' נקיט נמי לרבנן ח' חסרין ועיין מהרש"ל דבאמת אין הפונה שעבדו לרבנן ח' חסרין מניסן עד ניסן אלא מסינן עד סינן.

העולה מזה מניסן עד ניסן לרבנן ז' חסרין ולר' יוסי דאמר בשבעה ניתנה תורה יכול להיות רק ששה חסרין ואיר דהאי שתא עבריה אלא דר' יוסי בעצמו אמר דאי קלע ניסן בה' בשבת והיו ז' חסרין אבל אנו אי הנה נקיטין כר' יוסי דבשבעה ניתנה תורה מ"מ אין לנו הכרח לומר דניסן שיצאו ישראל הי' בחמישי בשבת רק ברביעי ואיר הי' מעובר וא"כ בשנה זו הי' רק ששה חסרין אבל לרבנן עכ"פ פחות מז' חסרין אי אפשר והנה לאחרים אין בין שנה לשנה וכו' ואין מעברין ואין מחסרין אפילו לצורך עכ"פ אפילו לרבנן דפליגי אחרים מ"מ עכ"פ בלי שום צורך לא יעשו המלא חסר ואף שלפעמים אפילו בלא צורך עושין חסר מלא וכגון שלא באו עידי ראוי ומצוה לקדש ע"פ ראוי אבל איפכא לעשות המלא חסר ולאיים על העדים אף שלא באו שיאמרו ראינו זה אין עושים לחנם בלי שום צורך אלא פשיש צורך לזה לקביעות הרגלים משום ירקא ומשום מתניא ובמדבר לא מתו ובפרט שנה ראשונה קודם מרגלים וראוי ששני המספרים היו

שנים מספר ב"י וגם משום ירקא לא שיניף שיהמן היו אוכלים וא"כ למה באמת עשה משה רבינו בשנה ראשונה זו חסרים בשלמא אי בשבעה בירחא ניתנה תורה א"כ באמת לא היו רק ששה חסרים וכנ"ל אבל אי בששי ניתנה תורה עכ"פ זו חסרין היו ולמה הי זה בלי צורך.

וצריך לומר דבאמת משה רבינו הי בדעתו לעשות ששה חסרין ואדר שהוא חודש האחרון הי מקלע לו מלא ע"פ חשבון הירח ובכ"ג באדר התחיל להקים המשכן והי בדעתו ביום שלשים של אדר לראות אם יצטוה מפי הגבורה לחסרו בו ביום יכלו הקמותיו של המשכן ואם לאו גם בו ביומו יפרקו ולמחר יקדש החודש ניסן ויקים המשכן וכאשר באו הנשיאים בו ביום עם קרבנם לתנופת המזבח והקב"ה אמר לו שיקריבו על סדר הדגלים נשיא ליום בלי הפסק אפילו בשבת ושבת אחר חוץ מאפרים לא הי דוחה שבת כדאיתא במדרש ואם הי עושה אדר מלא הי נדחה ר"ח ניסן עם הקמת המשכן לחלוטין עד למחר שהוא שני בשבת והי גד מיקלע בשבת וזה אי אפשר ולכן לצורך זה חיסר אדר והי ר"ח ניסן באחד בשבת ובא אפרים בשבת ואדר הוא החודש השביעי מן החסרים וזה הי לצורך וכל זה שיניף אם הקמת המשכן ותנופת הנשיאים הי באחד בניסן אבל אם הי בח' בניסן ואז הוא שהקריבו הנשיאים קרבנם ואז אמר לו הקב"ה נשיא אחד ליום א"כ קודם לזה אפתי לא ידע מקרבן הנשיאים ולמה חיסר אדר בחנם אלא בודאי שבאמת לא הי רק ששה חסרים וכו' יוסי דבשבעה בסיון ניתנה תורה.

העולה מזה פיון דהאי יומא קא גרים שבששי בסיון הוא זמן מתן תורתנו א"כ ע"כ שבעה חסרים עביד ולמה הי זה אלא ודאי שאדר הי חסר לצורך בשביל שבט אפרים שיבוא בשבת וא"כ ע"כ תנופת הנשיאים דהיינו שמיני למילואים סי' בר"ח ניסן וע"כ קמה שפיר הוכחת הזית רענן שאף בשמיני העמידו ופירקו ולמה הי זה שצנכסו מישראל ואלצפן לפנים ממחיצתן הלא הי פנאי להמתין עד שיפונק המשכן ודאי מחמת שלא היו הפהגים יכולים לבוא לאהל משום טומאת אוהל ע"כ נדב ואביהוא מחמת הגוף היו מטמאים ולא מחמת הבגדים ולמה לא נטמאו אלעזר ואיתמר שהרי שלמים היו ולא חסרים אלא ודאי שלהי טמא רשות ולא חובה וא"כ פרשה ניתנה בשביל דבר שנתחדש בה ושפיר ילפינן בלא ראות פרט לסומא וקי"ל כר' יהודה דסומא פטור ממצות ואפ"ה מקיים רב יוסף התורה ושפיר קאמר אי לאו האי יומא פמה יוסף איכא בשוקא ודוק: שם דף ע"א ע"א מתירב רבא ההלל והשמחה שמונה וכו' פגון שחל יו"ט ראשון בשבת.

והקשה הרש"א אמאי לא משני הכא שמונה איתא ברוב שנים דומיא דאמר לעיל שבעה איתא ברוב שנים. והתוס' בד"ה לילי יו"ט וכו' הקשו לפירש"י דדוקא לילי אבל יום אחרון לא איתרבי א"כ רבא שהקשה מהלל ושמחה שמונה תקשי ליה לכ"ע כשחל יום שמיני באחד בשבת וכו'.

ואני אומר לתרץ שני גושיות הנ"ל ונדא מתורצת בתברתה והנה לעיל רבין שאמר פעמים שאי אתה מוצא אלא ששה וכו' ורבא פאן שינה לשונו ולא אמר פעמים דלא משפחת אלא שבעה אבל אמר זמנין סגיאין דלא משפחת לה אלא שבעה והיינו רבין שאין גושיתו אלא דוקא אם חל ראשון בשבת אמר פעמים דהיינו מיעוטא דמיעוטא.

וע"ז תיירצו לו דלית' ברוב שנים ועל מיעוטא דמיעוטא של שנים לא קפדינו. ולכו רבא
נתחכם ואמר זימנין סגיאין דהיינו אם חל ראשון באחד בשבת אז לכוילי עלמא אפילו
למ"ד דלא בעינו זביחה בשעת שמחה אפ"ה ליכא רק שבועה וכפירש"י דכליל שמיני
ליכא שלמי שמחה שפבר עבר זמן אכילתו של הנשחטים בערב שבת.

ולמחרתו פבר ליכא חיוב שמחה אלא דעל זה משנינו ליתא ברוב שנים אבל הקשה
למ"ד בעינו זביחה בשעת שמחה שאז גם אם חל יום ראשון בשבת ליכא שמחה וא"כ
שוב זימנין סגיאין דלא משפחת שמונה דהיינו אם חל יום ראשון בשבת וכן אם חל
באחד בשבת.

וא"כ על זימנין סגיאין לא שנינו לתרוצי לית' ברוב שנים ומתורץ קושית מהרש"א וגם
קושית התוס' ואדרבה מוכח פשיטת רש"י: ובמקום אחר פתבתי לתרץ קושית מהרש"א
שקושית רבא היא דדומיא דהלל קתני והלל הוא בכל השנים שמונה אלא דאם פן לא
יתכן מאי דמשני רב פפא משמחו בכסות נקי דהרי אעפ"כ איננה דומיא דהלל ממש
שהרי ההלל כל שמונה שנים ואין שינוי בין יום לחבירו בכל השנים.

וכאן פשחל יום ראשון בשבת אין יום ראשון דומה לאינן שבאינן משמח בשלמי שמחה
ויום ראשון משמחו רק בכסות נקי. ובחידושי לתרץ דברי תוס' דסתרי אהדדי פאן
ובפרק לולב וערבה וע' במהרש"א ריש פרק לולב וערבה וכתבתי במאי דמסיק משמחו
בכסות ונין אמרינו דמה שהשנה אותו התנא להלל הוא רק לעיקר הדבר שפשם שהלל
נוהג בין בזמן הבית בין בזמן הזה כן השמחה אף שעיקר השמחה הוא שלמי שמחה לא
תאמר שפחול או בזהמ"ז בטלה השמחה לגמרי קמ"ל דומיא דהלל דנוהג בכל מקום
ובכל זמן פן השמחה נוהגת תמיד והיא דאי אפשר בשלמים משמחו בכסות ובנין.

ואומר אני תדע שע"כ לא השנה לגמרי לענין הלל ולימא שפשם שלענין הלל אין הפרש
בין יום לחבירו כן לענין השמחה לא יהי הפרש בין יום לחבירו שהרי ע"כ אין כל
שמונת הימים שנים לענין שמחה שהרי ליל ראשון אין לילו שלפניו עמו בכלל שמחה
פמו ששנינו בברייתא לעיל דממעט יום ראשון משמחה וכל שאר הימים אף הלילות
עמהם בחיוב שמחה אע"כ דלא לכל דבר הושנה שמחה להלל במשנתנו ומינה דאם יהי
לנו הוכחה דמשנתנו לכל דבר הוא משנה שמחה להלל שוב אי אפשר לחלק בין עסק
השמחה בין יום ראשון לשאר הימים וגם ליל ראשון היא בכלל שמחה ובפרט למסקנא
דשמעתין דכי אתי רבין דלא בעינו זביחה בשעת שמחה ואמנם מהי תיתי לומר דבר נגד
ברייתא השנוי פאן ובפרק לולב וערבה בלי שום חונקתוהנה בינותי בדברי רבינו הגדול
הרמב"ם ז"ל ולא מצאתי בכל ס' הי"ד שום רמז מדברי הברייתא הזו שאימעוט לילה
הראשון משמחה לא בהלכות חגיגה ולא בהלכות יו"ט ובהלכות חגיגה קיצר מאד ולא
ביאר אפילו שהשמחה נוהגת כל שמונה וזה לשונו בפ"א ה' א' והשמחה האמורה ברגלים
היא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה ואלו הם הנקראים שלמי שמחה.

ולא ביאר אם חייב זה בכל יום ויום או די בפעם אחד. והא ודאי שמשנה מפורשת היא
ההלל והשמחה שמונה.

ונלע"ד שונדאי חייב לאכול בשר הקרפן בכל יום שונדאי עיקר השמחה הוא בשר קרפן
אלא שהפנהנים יש להם בכל יום שעירי חטאות וגם יש להם בשר חטאות ואשם
שמקריבין החייבין חטאות ואשם בחוה"מ וגם חלקם חזו ושוק משלמי חגותיהם ומקרפן
חגיגותיהם.

ואעפ"כ נלע"ד שחייבים עכ"פ פעם אחד להביא זבח שלמים משלהם לשלמי שמחה
אלא שיוצאים גם בנו"נ אשר להם ועכ"פ מחייבים להביא פעם אחד שלמים לשם
שמחה וזהו פונת רבינו פאן בה' חגיגה ולכן לא כתב שחייבים בכל יום ויום אבל הא
נדאי שחייבים לאכול בכל יום ובכל לילה בשר קודש לשמון בו ובפרק ששי מהלכות
יו"ט ה' י"ג כתב שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג וכו' פולם אסורין בהספד ותענית
וחייב אדם להיות שמח וטוב לב הוא ובניו וכו' שנאמר ושמחת בחגך אע"פ שהשמחה
האמורה פאן היא קרפן שלמים כמו שאני מבאר בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה
לשמון הוא ובניו ובני ביתו כל אחד פראוי לו וכו'.

ולא ביאר פאן להוציא לילי יום טוב הראשון מפלל אותה שמחה. והדבר תמוה שהשמיט
דבר מפורש בפרייתא בלי שום חולק ולא ראיתי בכל נושאי פליו שהגישו בזה:
והנלע"ד ונקדים סוגיא דחגיגה (דף ח') ת"ר ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות
לשמחה מפאן אמרו חכמים ישראל יוצאים ידי חובתן בנו"נ ובמעשר בהמה והפנהנים
בחטאת ואשם ובכור וזזה ושוק יכול אף בעופות ובמנחות ת"ל ושמחת בחגך מי שחגיגה
באה מהם יצאו אלו שאין חגיגה בא מהם רב אשי אמר מן שמחת נפקא יצאו אלו שאין
בהם שמחה ורב אשי האי בחגך מאי עביד ליה האי לכדרב דניאל מנין שאין נושאין
נשים במועד שנא' וכו' ולכאורה תמוה וכי אשי יחלוק על פרייתא והנה על הפרייתא יש
לתמוה ונילף לגמרי מחגיגה מה חגיגה אינה באה אלא מן החולין אף שלמי שמחה אינה
באה אלא מן החולין.

ובפרט לפי פירוש רש"י שם דמה דדריש בושמחת לרבות כל מיני שמחה לא מיתורא
דריש אלא ממילא אמרי' שכל מיני שמחות בכלל יעו"ש ברש"י וא"כ פיון דאיפא הקיש
לחגיגה שפיר מפורש בקרא שהשמחה דומיא דחגיגה וממילא נמי בכל גונו דומיא
דחגיגה שגם לענין שלא תבוא אלא מן החולין.

שוב ראיתי שהתוס' הרגישו בזה וכתבו בד"ה מי שחגיגה וכו' וליפא למימר א"כ לא
יהיו שלמי שמחה באים ממעשר וכו' דבספרא ילפינן ליה בג"ש דכתיב ביה שם וכו'
עיי"ש בתוס'. ואני תמה אם הפרייתא סמכה על ג"ש ממעשר נילף ג"כ למעוטי עופות
ומנחות מג"ש זו.

אבל הנלע"ד דע"כ לא ילפינן מחגיגה שאינה באה אלא מן החולין ע"פ מ"ש התוס'
בפסחים (דף ע' ע"ב) בד"ה שלמים ששחטן וכו' נראה לר"י דאפילו הקדישן מתחלה
לחגיגת ט"ו איירי וכו' דהואיל ואיני בא אלא מן החולין שצריף להקדישן לשם פה סברא
הוא שישחט נמי בשעה הראויה לחגיגה עכ"ל התוס' ומעתה אם ניא שגם שלמי שמחה
אינן באים אלא מן החולין ממילא ידעינן מסברא דבעינן זביחה בשעה הראויה לשמחה
וממילא אימעט ליה יום טוב ראשון של חג משמחה דהרי אין לו במה לשמון וא"כ למה
לי אף למעוטי לילי יו"ט ראשון ממילא אימעט שהרי אין לו במה לשמון וקונשית

התוס' בד"ה לאו משום דאין לו וכו' ומה שתירצו התוס' לחלק בין אפשר ללא אפשר הוא דוחק אלא נדאי מדאצטריף קרא אף שמתח למעוטי לילי ראשון מכלל דלא מקשינו שלמי שמחה לחגיגה לענין שלא תהי' אלא מן החולין רק יכול להביא מנו"נ וממעשר.

ולא בעינו זביחה בשעת שמחה ולכך אצטריף קרא למעוטי ליל ראשון. והנה כל זה למאן דדריש אף למעוטי ליל ראשון אבל מאן דלא דריש אף לדרשה זו הדק"ל אי ס"ד דהקישוה התורה שלמי שמחה לחגיגה בקרא דושמחת בחגך א"כ נילף מיזי' ג"כ שאינה באה אלא מן החולין וסובר רב אשי דמה ששינונו במשנה ההלל והשמחה שמונה לכל גונני הושוו שמחה להלל מה הלל כל שמונה שנים ואין הפרש בין יום ראשון לשאר שבעת הימים אף שמחה אין הפרש בין ראשון לשאר הימים וכשם ששאר הימים אף לילות בכלל אף יום ראשון כן ומה דכתיב אף שמתח לא דרשינו למעוטי ליל ראשון רק כדדרשינו בפסיקתא שבעוה"ז ליכא שמחה שלימה שאדם דואג על מיתת בניו וא"כ על פרחין משנתנו לא ס"ל להקיש שמחה לחגיגה.

והו' ושמחת בחגך לא על קרבן חגיגה קאי רק לכדרב דניאל בחגך לא באשתף וא"כ מנ"ל למעוטי עופות ומנחות לכך הוצרך לדרוש שממילא ממועטים מושמחת יצאו אלו שאין בהם שמחה.

וכיון דרב אשי לא ס"ל כפרייתא דמעטינו ליל ראשון לכך השמיט הרמב"ם ג"כ דין זה לגמרי: